Caja
A-46

R. 30.7.20 C.D. 113/119 12

Queſtiones Joannis de Janduno de phyſico auditu nouiter emendate.

Helie hebrei Cretenſis queſtiones
De primo motore
De efficientia mundi
De eſſe eſſentia ⁊ vno
Annotationes in plurima dicta cõmentatoris.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA

Tabula

¶ Tabula titulorũ queſtionũ libri phyſicorũ ſm magiſtrum preclariſſimũ phũm Joanẽ de Janduno quas Pariſius ſtudioſis philoſophie serioſe edidit. Titulorũ quoq₃ additionũ annexarũ helie hebrei Cretenſis incipit. Et vt labor longe inquiſitionis auferatur ſtudioſis poſt quẽlibet titulũ queſtionis numerũ annotauimus chartarũ. Ubi notandũ q̃ punctus ꝓpoſitus numero frontem ſiue primã faciem charte: poſtpoſitus võ a tergo ſiue poſteriorem faciem charte notans titulum eundem queſtiõis illic in eadẽ inuentũ iri declarat.

¶ Tituli queſtionũ primi libri phyſicorum.

qõ pª Utrũ ꝺ reb⁹ nãlib⁹ poſſit eẽ ſcia. car. i

ij Utrũ ens mobile vł corpus mobile ſit ſubiectũ eius ideſt obiectũ. ij.

iij Utrũ ad pfectã ſciã₃ de aliq̃ cãto oporteat cognoſcere oẽs cãs. iij.

iiij Utrũ eadẽ ſint ſimplr notiora ꝛ q̃ ad nos. iiij.

v Utrũ vniuerſaliora ſint notiora quo ad nos ipſis ſimplicibus. v.

vi Utrũ cõceptus ſpeciei ſpecialiſſime ſit prius in intellectu via gnãtiõis ꝯceptu vniuerſaliori. vi.

vij Utrũ phs naturalis poſſit diſputare contra negãtem principia naturalia. vij.

viij Utrũ ens ſit vni⁹ rõnis ad ſubã₃ ꝛ accidẽs. vij.

viiij Utrũ ſubſtãtia materialis ſit per ſe diuiſibilis in ptes eiuſdem rationis. viiij.

x Utrũ totũ ſit idẽ cũ ſua parte vel diuerſum x.

xi Utrũ indiuiſibile poſſit eſſe infinitũ. x.

xij Utrũ indiuiſibile poſſit eſſe quale. xi.

xiij Utrũ iſta ꝓpoſitio ſit vera: tm̃ vnũ eſt. xi.

xiiij Utrũ infinitũ ſit ignotum. xij.

xv Utrũ cognitio q̃ti ꝺpẽdeat ex ptib⁹ q̃titatiuis. xiij

xvi Utrũ entia naturalia ſint determinata ad maximũ ꝛ ad minimum. xiij.

xvij Utrũ qõlibet corpus finitũ ꝯſumi poſſit per ablationẽ alicui⁹ finiti aliquotiens factam. xiiij.

xviij Utrũ principia rerũ nãliũ ſint ꝯtria. xiiij.

xviiij Utrum materia prima ſit ens. xv.

xx Utrum materia prima ſit ſubſtantia. xvi.

xxi Utrũ pncipia rerum nãlium ſint ſolum tria. xvi.

xxij Utrũ aliqd poſſit fieri ex non ente ſimpliciter vel ex nihilo. xviij.

xxiij Utrũ priuatio ſit pncipiũ rerũ nãlium. xviiij.

xxiiij Utrũ materia prima ſit vna numero in omnibus generabilibus ꝛ corruptibilibus. xx.

xxv Utrum potentia materie ſit idem eẽntialiter cum eſſentia materie vel cum ſubſtãtia mãe. xxi.

xxvi Utrũ mã habeat in ſe potentias ĩfinitas. xxiij.

xxvij Utrum materia appetat formam. xxiiij.

xxviij Utrũ pũatio ſit cã appetit⁹ mãe ad formã. xxiiij.

xxviiij Utrũ mã pria ſit p ſe gnãbilis ꝛ corruptibił. xxiiij.

¶ Tituli queſtionũ ſupra ſcõm librũ phyſicorũ.

qõ pª Utrum diffinitio nature ſit bona. xxv.

ij Utrũ nãm eẽ poſſit demõſtrari. xxvi.

iij Utrum materia ꝛ forma ſint natura. xxvij.

iiij Utrũ entia mathematica ſint abſtracta aſi ſẽbilib⁹. xxviij.

v Utrũ entia mathematicalia ſint abſtracta a materia intelligibili. xxviij.

vi Utrũ entia nãlia diffiniant̃ p mãm ſenſibilẽ. xxx. Utrũ iſte ſciẽtie medie ſint magis naturales q̃ mathematice ꝛ de hoc queret̃ in ſophiſmatibus.

vij Utrũ nãlis phs hẽat cõſiderare mãm pmã. xxxi.

viij Utrũ materia ſit cauſa. xxxij.

viiij Utrum oẽs partes diffinitõis ſint forme. xxxij.

x Utrum finis ſit cauſa. xxxiij.

xi Utrũ in corporibus celeſtibus contingant aliqua caſualia ꝛ fortuita. xxxiiij.

xij Utrũ caſus ꝛ fortuna ſint cauſe p accidẽs. xxxiiij.

xiij Utrum natura agat propter finem. xxxv.

xiiij Utrum monſtra ſint intenta a natura. xxxvi.

xv Utrũ neceſſitas effectuũ naturaliũ dependeat ex materia rei naturalis. xxxvij.

¶ Tituli queſtionũ ſuper tertiũ librũ phyſicorũ.

qõ pª Utrum ignorato motu neceſſariũ ſit ignorare naturam. xxxviij.

ij Utrum motus ſit actus. xxxviij.

iij Utrum diffinitio motus ſit bñ aſſignata. xxxviij.

iiij Utrum motus ſit in mouente. xl.

v Utrũ actio ꝛ paſſio ſint diſticta pdicamẽta. xxxx.

vi Utrum motus ſit eiuſdẽ eſſentie cum termino ad quem tendit. xli.

vij Utrũ ad nãlẽ ptineat ꝯſiderare de ĩfinito. xlij.

viij Utrũ infinitũ ſi eſſet: eſſet pncipiũ ſolũ. xlij.

viiij Utrũ in eternis differunt eſſe ꝛ poſſe. xlij.

x Utrum poſſit eſſe corpus actu infinitũ xliij.

xi Utrũ aliq̃ ſit multitudo ſimplr ĩ ĩfinitũ. xliiij.

xij Utrũ magnitudo ſit diuiſibilis ĩ ĩfinitũ. xlv.

xiij Utrũ per appoſitionẽ contingat excedere quamtamcunq₃ magnitudinem. xlvi.

¶ Tituli queſtionũ ſupra q̃rtũ librum phyſicorũ.

qõ pª Utrum omnia entia ſint ĩ loco. xlvi.

ij Utrum in loco ſit virtus conſeruatiua locati. xlvij.

iij Utrum locus ſit equalis locato. xlvij.

iiij Utrum locus ſit vltimum continentis. xvij.

v Utrũ locus ſit in genere q̃litatis vel quãtitatis vel in quo genere ſit locus. xlviij.

vi Utrum locus ſit immobilis. l.

vij vtrũ terra ſit ĩ ſupficie aq̃ ſic̃ ĩ ſuo loco nãli. li.

viij vtrũ ignis ſit in concauo orbis lune tanquã in ſuo loco naturali. li.

viiij vtrum vltima ſphera ſit in loco. lij.

x vtrum neceſſarium ſit vacuum eſſe. lv.

xi vtrũ vacuũ ſi eẽt mot⁹ localis poſſ₃ fieri ĩ ipo. lvi.

xij vtrũ ꝓportio velocitatis vni⁹ mot⁹ ad velocitatẽ alteri⁹ mot⁹ ſit ſm ꝓportionẽ mediĩ ad mediũ in ſpiſſitudiẽ ꝛ tenuitate ſiue ĩ ſubtilitate. lvij.

xiij vtrũ ſucceſſio ĩ mota grauiũ ꝛ leuium ꝓueniat vel ꝓcedat vł cãtur ex reſiſtẽtia mediĩ. lviij.

xiiij vtrũ ſi vacuũ eẽt mot⁹ localł poſſet fieri in eo. lviij.

xv vtrum vacuũ ſi eſſet: eſſet priuatio. lviiij.

xvi vtrum mediũ plenum impediat motum grauium ꝛ leuium. lviiij.

xvij vtrum tempus ipſum ſit aliquod ens. lviiij.

xviij vtrũ tps ſit eſſentialr mot⁹ prim⁹ lx.

xviiij vtrũ diffinitio tpis ſit bñ aſſignata. lxi.

xx vtrũ prius ꝛ poſterius motus ſint idem eſſentialiter cum priori ꝛ poſteriori temporis. lxij.

xxi vtrum inſtans ſit vnũ ꝛ idẽ in toto tẽpore. lxiij.

xxij vtrum inſtans cauſet tempus. lxiiij.

xxiij vtrum ſit dare minimum tempus. lxv.

xxiiij vtrũ tps mẽſuret mot⁹ ſm q̃ motus q̃t⁹ eſt. lxvi.

xxv vtrum tempus ſit menſura quietis. lxvi.

xxvi vtrum motus ſit per ſe cauſa corruptionis. lxvij.

xxvij vtrum tps ſit extra animã humanã. lxvij.

xxviij vtrũ tps ſit vnũ nũero apd oĩa tpalia. lxviij.

¶ Tituli queſtionũ ſupra quintũ librũ phyſicorum.

qõ pª Utrum illud qd eſt cõiunctũ p ſe mouenti ſit numerus per accidens. lxx.

ij vtrum generatio ſit motus. lxx.

LIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA

iii vtrum in ſubſtantia ſit contrarietas. lxxi.
iiii vtrum relatio poſſit alicui attribui de nouo nulla tranſmutatione facta in ipſo. lxxii.
v vtrum motus accipiat eſſe per motum. lxxii.
vi vtrum in quantitate ſit contrarietas. lxxiii.
vii vtrum ad quantitatem poſſit eſſe motus. lxxiiii.
viii vtrum magis ꝛ minus perfectū in forma ad quaꝫ eſt motus ſint diuerſa ſm ſpēm vel non. lxxiiii.
ix vtrum forma ſm quā eſt motus ſit vna numero a principio motus vſqꝫ in finem motus. lxxv.
x vtꝝ mot⁹ q̄ ſunt ex ꝯrijs termis ſint ꝯ̄ij. lxxvi.
xi vtrum quies ſit contraria motui. lxxvii.
xii vtꝝ q̄es q̄ ē ī termīo ad quē ſit ꝑfectio mot⁹. lxxvii.
xiii vtrum motus ſit in tribus generibus .ſ. quantitate qualitate ꝛ vbi. lxxvii.
xiiii vtrum corruptum poſſit regenerari. lxxviii.

Tituli queſtionū ſuper ſextū librū phyſicorū.

qō pᵃ Vtrum cōtinuum ſit compoſitū ex indiuiſibilibus. lxxviiii.
ij vtrum pūctus ſit in linea. lxxx.
iij vtꝝ pūctus ſit aliqō ens poſitiuum. lxxxi.
iiii vtꝝ duo corpa poſſint ſe ꝯtigere ſm totū lxxxij.
v vtꝝ ſupra īdiuiſibile poſſit fieri motus. lxxxii.
vi vtꝝ moueri ꝛ motū eē poſſint eē ſimul. lxxxii.
vii vtꝝ magnitudo ꝛ mot⁹ ſint eiuſdē rōnis quātū ad cōponi vel nō cōponi ex īdiuiſibilib⁹. lxxxii.
viii vtꝝ omne qō mouetur cōtingat velocius aut tardius moueri. lxxxiii.
ix vtrum magnitudo ꝛ tp̄s cōcomitētur ſe ſm finitū ꝛ infinitum. lxxxiiii.
x vtꝝ īfinita poſſint pertrāſiri ī tpe finito. lxxxiiii.
xi vtꝝ nunc ſit in tpe. lxxxiiii.
xii vtꝝ in nūc tpis poſſit aliqd moueri. lxxxv.
xiii vtrū oē qō mutat ſit diuiſibile. lxxxv.
xiiii vtꝝ illō ī q̄ aliqd p°mutatū ē ſit īdiuiſibile. lxxxvi.
xv vtꝝ ī motu ſit p̄mū mutatū eē a pte ante. lxxxvi
xvi vtrū illud qō mouet localiter dū mouet ſit in aliq̄ loco eodem p aliquē totū tp̄s. lxxxvii.

Tituli queſtionū ſup ſeptimū librū phyſicoꝝ.

qō pᵃ Vtrum aliqd moueatur a ſeipſo. lxxxviii.
ij vtꝝ illa demonſtratio Arꝝ. ſit demonſtratio q: vel ꝑpter quid. lxxxviiii.
3 vtrū ex oībus mobilibus poſſit fieri vnum continuum. lxxxviiii.
iiii vtꝝ ī motu locali mouēs ſit ſimul cū moto. xc.
v vtrum alterans ſit ſimul cum alterato. xci.
vi vtrum ad qualitates de quarta ſpecie qualitatis ſit alteratio. xcii.
vii vtꝝ ad q̄litates ō pᵃſpē q̄litatis ſit alteratio. xciii.
viii vtrū genus ſit in vna natura. xciiii.

Tituli queſtionū ſuper octauū librū phyſicorum.

qō pᵃ Vtrum q̄ſtio de eternitate mot⁹ pertineat ad naturalem. xcviiii.
ij vtrū cōſideratio ꝑpetuitatis mot⁹ ſit necīa ad inueſtigandū primū principiū. xcviiii.
iii vtrum mot⁹ ſit eternus. c.
iiii vtrū motor eternus intrāſmutabilis q̄ mouet per intellectū ꝛ volūtatē poſſit īmediate cāre motū nouū nulla mutatiōe p̄cedente. cii.
v vtrū mot⁹ eternus depēdeat a mouente ſicut ab efficiente vel agente. ciii.
vi vtrū celū agat in ītellectū ꝛ volūtatē hoīs. ciiii.
vii vtrum augmētatio ſit motus cōtinuus. cv.
viii vtrū alteratio ſit diuiſibilis in īfinitū. cvi.
ix vtrū animal moueat ſeipſum. cvi.
x vtrū motus animalis ſit naturalis. cvii.
xi vtrū graue inanimatū moueat ſeipſuꝫ vt lapis aut terra aut huiuſmodi. cviii.
xii vtrū generās ꝙ generat graue ſit p̄nᵐ actiuū immediatū ipſius mot⁹ grauis dū generat. cxi.
xiii vtrū ſit aliqō mouens penitus īmobile. cxii.
xiiii vtrū motores corporuꝫ celeſtium moueantur per accidens. cxii.
xv vtrū mot⁹ localis ſit p̄or oīb⁹ alijs motib⁹. cxiii.
xvi vtrū tranſmutationes alie a motu locali poſſunt eſſe perpetue. cxiii.
xvii vtrū motus reflexus poſſit eſſe cōtinuus. cxiiii.
xviii vtrū mot⁹ circularis poſſit eē īfinit⁹ ꝛ ꝑpetu⁹. cxv.
xix vtrū mouēs finitū poſſit moueri p tp̄s īfinitū. cxv.
xx vtrum virtus infinita poſſit eſſe in magnitudine finita. cxvii.
xxi vtrum primum mouens moueat īmediate primuꝫ mobile. cxviii.
xxii vtrum primum ſit vigoris infiniti. cxviiii.
xxiii vtrū p̄mū p̄ncipiū motus ſit vnū ſolū. cxxi.

Queſtiones ꝛ annotationes helie hebrei addite.

Vtrum omniū rerū principiū qō eſt deus glorioſus mouet p̄mū celū ſm efficiens ꝛ ſm finem vel ſm fineꝫ tantum. cxxij.
vtrū mūdus ſit effectus ꝛ q̄uo eſt apud phos. cxxxi.
De eſſe ꝛ eſſentia ꝛ vno. cxxxiii.
Annotationes ex primo libro phyſicoruꝫ ſuper dicta commentatoris. cxxxv.
Annotationes ex ſecundo. cxxxvii.
Annotationes ex tertio. cxxxviii.
Annotationes ex quarto. cxxxviiii.
Annotationes ex quinto. cxli.
Annotationes ex ſexto. cxlii.
Annotationes ex ſeptimo. cxliiii.
Annotationes ex octauo. cxlvi.

Judicis tabularis finis.

ℂ Uiri peripathetici: ⁊ ſumi Auerroyſte Joānis de Jandono queſtiones in libros phyſicoꝝ Nouiter recognite vna cum additionibus Helie hebrei Cretenſis fauſtiſſime incipiunt.

Sicut vita ſine triſtitia eſt eligibilis ita rō ſenſata amabilis. ℂ Iſtaꝫ propoſitionem ſcribit Ariſto. in quadam epiſtola ad Alexandrum: que ſic incipit Ariſto. Alexādro bene agere. Et in iſta propoſitione tanguntur tria quantū ſpectat ad propoſitum. Primuꝫ eſt vite ſine triſtitia conditio. Secundum eſt rationis ſenſate commendatio. Tertium eſt vite ſine triſtitia ad rationem ſenſatam aſſimilatio. Primum tangitur in prima parte propoſitionis cuꝫ dicitur vita ſine triſtitia eligibilis. Secundum tangitur in ſecunda parte cum dicitur ita ratio ſenſata amabilis. Tertium vero tangitur in coniunctione ſicut. Primo ergo declarabitur primum. ſ. ꝙ vita ſine triſtitiu ſit eligibilis. Secūdo declarabitur 2m. ſ. ꝙ ratio ſenſata ē amabilis. Tertio 3m ſcilicet aſſimilatio rationis ſenſate ad vitam ſine triſtitia. ℂ Primum ſic oſtēditur. Omne bonum eſt eligibile ⁊ appetibile ſine eo ꝙ ſtupefacit ⁊ corrumpit nāꝫ: ſꝫ vita ſine triſtitia ē bonū ſine accñte qđ ſtupefacit: ⁊ corrūpit nām hñtis ipm. ergo vita ſine triſtitia eſt eligibilis. Maior propoſitio eſt manifeſta: quia omne bonū eſt eligibile ſine quolibet malo: vt patet ex. 2. ethicoruꝫ. illud autem quod ſtupefacit naturam eſt quoddam malum vt de ſe eſt manifeſtum. ergo omne bonum eſt eligibile ſine eo quod ſtupefacit ⁊ corrumpit naturam: ⁊ ſic pꝫ maior: ⁊ minor declaratur. ſ. ꝙ vita ſit quoddam bonum: hoc facile eſt videre: qꝛ vita vno modo ſumitur ꝓ actu primo viuentis: ⁊ ſic eſt forma ſubſtantialis viuentis. ſ. anima: ⁊ ſm hoc dictū eſt ꝙ anima ⁊ vita ſunt idē. alio modo ſumitur vita pro actu ſecundo ipſius viuentis qui eſt actus eius. Et hoc modo ſumpſit Ariſto. 2. de anima in illo caplo. Quoniam autem ex icertis. vbi ſic dicit. Dicamus igitur principium accipientes intentiōis determinari ⁊ inanimatum ab animato in viuendo multipliciter autem ipſo viuere dicto. ſi ergo vita ſumatur pro actu primo. ſ. pro anima que eſt forma ſubſtantialis viuentis ſic manifeſtum eſt ipſam eſſe quoddam bonuꝫ: qꝛ dicit Ariſto. primo phyſicoꝝ. ꝙ forma ſubſtantialis eſt quoddam diuinum ⁊ appetibile: ſi etiam ſumatur vita 2do. ſ. pro actu ſcđo: qui eſt opus actus viuentis: vt intelligere ſentire ⁊c. ſic certum eſt ꝙ eſt quoddam bonuꝫ. nam Ariſto. dicit primo ethicorum. ꝙ quorumcunqꝫ eſt eſt actus communis ⁊ opus in opere videtur eſſe bonū: ⁊ ſic manifeſtum eſt ꝙ vita eſt quoddam bonuꝫ: triſtitia autem corrumpit ⁊ ſtupefacit naturam habentis: vt dicit Ariſto. 4. ethicorum. ⁊ propter hoc ipſe dicit. 8. ethicorum. ꝙ natura maxime videtur fugere triſte: appetere auteꝫ delectabile: ⁊ ſic vita ſine triſtitia eſt quoddam bonum ſine accidente quod ſtupefacit ⁊ corrumpit naturam habentis ipſum: quare manifeſtum eſt ꝙ vita ſine triſtitia eſt eligibilis. ⁊ hoc eſt primum. ℂ Item poteſt declarari alio modo vita eſt eligibilis ſine illo cuius oppoſitum eſt neceſſarium ad felicitatem: ſed oppoſitum triſtitie eſt neceſſarium ad felicitatem. ergo et cetera. maior eſt euidens: quia omne tale cuius oppoſitum eſt neceſſarium ad felicitatem eſt malum: bonum autem eſt eligibile ſine malo. ergo ⁊cetera. Sed minor apparet. nam oppoſitum triſtitie eſt delectatio: vt patet in ſeptimo ethicorum. ſed delectatio neceſſaria eſt ad felicitatē: vt pꝫ ex primo ethicoꝝ. optimū enim ⁊ pulcherrimum ⁊ delectabiliū felicitas. ⁊ in. 8. ethicoꝝ. hec ex cōtinuitate opationis optime que ē felicitas que eſt ſine delectatione haberi nō pōt: vt oſtendit ibidē: ſic igitur pꝫ pmū ꝙ vita ſine triſtitia eſt eligibilis. ℂ Nunc oſtendo 2m. ſ. ꝙ ratio ſenſata eſt amabilis: qꝛ illa ratio eſt amabilis que eſt certa quātū ad ſpeculabilia ⁊ ꝓficua q̄tuꝫ ad operabilia: ſed ratio cuius veritas eſt experta eſt certa q̄ ad ſpeculabilia: ⁊ ꝓficua q̄tuꝫ ad agibilia ſeu operabilia g̊ rō cuius veritas eſt experta eſt amabilis: maior eſt manifeſta: qꝛ natura phi eſt maximā certitudinē querere ſm Cōmentatorem in. 2. metaph. ⁊ vtile ⁊ ꝓficuuꝫ eſt quoddā bonū vt pꝫ in. 2. ethicoꝝ. ergo illa ratio eſt amabilis que eſt certa ⁊ ꝓficua: ſed minor apparet. ſ. ꝙ rō cuius veritas eſt experta eſt certa q̄tum ad ſpeculabilia ⁊ proficua q̄tum ad operabilia: certa quideꝫ eſt quantum ad ſpeculabilia: qꝛ certitudo habet per reſolōnē ad pricipia p ſe nota: vt pꝫ ex pº poſte. pñcipia autē per ſe nota ſumit via ſenſus memorie ⁊ experiētie: vt docet Ari. 2. poſterioꝝ. ⁊ ꝓhemio metaphy. ergo illa ratio ē certa cuius veritas eſt experta: talis etiam ratio eſt ꝓficua: qꝛ ſm Ariſt. prohemio metaphyſice expertos magis proficere videmus ſine experientia rōnem habētibus ergo manifeſta eſt minor. ſ. ꝙ rō cuius veritas eſt experta eſt amabilis. Ex hac concluſione vlterius arguo ſic. Illa ratio eſt amabilis cuius veritas eſt experta: ſed rōis ſenſate veritas eſt experta. nam per rōnem ſenſatam in propoſito intelligo rōnem ſenſibilem concordantē ſeu conformem: talis autem rationis ſenſibilibus concordantis veritas eſt experta: qꝛ experimentum ſermonum veroꝝ eſt vt concordent rebus ſenſatis ſm cōmētatorē. 8. phyſicoꝝ. ⁊ in. 3. de aīa. Conditio neceſſaria veris demonſtrationibus eſt vt illud qđ apparet ad ſenſum nō differat ab eo ꝙ videtur ſm rationē. ergo rationis ſenſate. i. ſenſibilibus ꝯcordātis veritas eſt experta: quare ſequitur ꝙ ratio ſenſata ē amabilis: ⁊ hoc erat 2m. ℂ Reſtat proſequi 3m qđ eſt oſtendere ſimilitudinē ſeu ꝯuenientiā inter rōnem ſenſatam ⁊ vitam ſine triſtitia: que ſimilitudo ſignificat in hac dictione ſicut: pōt aūt in eis aſſignari duplex ſimilitudo q̄tum occurrit ad preſens. Una eſt qꝛ vita ſine triſtitia ⁊ ratio ſenſata ſunt bonum quoddā appetibile ſm rōnem: vt ꝓbatuꝫ eſt. Alia ſimilitudo: qꝛ ſic vita ſine triſtitia eſt diuturnior ⁊ durator q̄ vita cuꝫ triſtitia: triſtitia enim ſtupefacit ⁊ corrumpit nām habētis: vt dicit Ariſto. 4. ethicoꝝ. ſic ratio ſenſata ⁊ ꝯſona rebus ſenſatis eſt durator ⁊ permanentior q̄ ratio que ſenſibilibus nō concordat: cuꝫ enim aliqua ꝯcluſio oſtēditur ex pñcipijs per ſe notis que ꝯcordant rebus ſenſatis: tūc generat habitū firmū: ⁊ ipoſe aut difficile eſt hominē recedere a credulitate talis ꝯnis: ecōtrario aūt cū ratio ad aliquā ꝯnem nō ꝓcedit ex pñcipijs ſumptis ex ſenſu vel ꝯcluſuꝫ ex talibus: tunc eſt rō debilis ⁊ debileꝫ credulitatē inducit ita ꝙ homo facilr deducit ad credēdū oppoſitū: ⁊ ſemp hꝫ quādā formidinē ad ipſū credēdū. vn̄ Cōmentator dicit in ſuo ꝓlogo ſup. 8. phyſicoꝝ. ꝙ hoīes qui in iuuētute fuerūt nutriti in legibus poſitis falſis ⁊ fictitijs cū incipiunt phari ⁊ audire rōnes demōſtratiuas tūc ipſi reputant impoſſibilia illa que ponunt in talibus legibus: ⁊ reputant impoleꝫ illā pfectionē q̄ ꝓmittit per obſuationē legis. Et hoc eſt pro tanto: qꝛ nō ꝯcludit ex pñcipijs per ſe notis que ꝯcordant ſenſibus: ⁊ ſic eſt ſimilitudo inter rōnē ſenſatā ⁊ vitam ſine triſtitia q̄tum ad firmitatē ⁊ debilitatē cōſiſtentie vtriuſqꝫ.

UNIVERSITA DE

¶ Alia ſimilitudo eſt multum cōueniens: quia ſicut vi-
ta ſine triſtitia requirit fortitudinē virtutis naturalis di
geſtiui vt ſciūt medici: ſic ratio ſenſata requirit aptitudi
nem ſeu bonitate virtutis aīalis diſcretiue: ſicut enim cū
virtus naturalis digeſtiua eſt debilis non bene poteſt di
gerere nutrimentum nec ſegregare pure ab impotētia ⁊
remanent ſuperfluitates in corpore quarum exceſſuſ ge
nerat egritudines contriſtantes: ſic cuꝫ virtus animalis
diſcretiua ⁊ p̄cipue cogitatiua virtus eſt debilis ⁊ dimi-
nuta: tūc non poteſt homo bene diſcernere inter verum
⁊ falſum: per ſe notū ⁊ nō per ſe notū: ⁊ tales ſunt illi de
quibus Ariſto. dicit. 2. metaph. ꝙ quibuſdaꝫ debilis eſt
certitudo ꝓpter impotentiam complectendi. Et tūc re-
manēt in aīa illius multi peſſimi errores ⁊ abbominabi
les falſitates: talis aūt impotentia perueniendi ad ꝓpo
ſitiones per ſe notas: quā Ariſto. vocat impotentiā cō-
plectendi: ꝓuenit aūt homini ꝓpter diminutionē in na
tura. ſ. quia habet organūvirtutis cogitatiue ⁊ imagina
tiue male formatū ⁊ male diſpoſitū: aut ꝓpter inexerci-
tationeꝫ: quia. ſ. non eſt ſatis exercitatus in arte ratioci-
nandi ⁊ reſoluendi: aut ꝓpter peſſimam conſuetudinem
que radicat in eis: vt docet Cōmētator primo ce. ⁊ mū.
ſicutvidemus accidere illis qui in p̄cipio accipiūt pro
poſitiones apparentes: licet tamē falſas. Et indubitan
ter tales inueniuntur multi huius temporis qui ſequun
tur ſolū conſuetudines ⁊ famoſitates loquentiū: nec cu
rant reſoluere ad aliqua principia per ſe nota: ſꝫ ſiſtūt in
auctoritatibꝰ ⁊ dictis hominū male ⁊ ſuperficialiter itel
lectis. Et hec quidē eſt tertia ſimilitudo inter rationem
ſenſatam ⁊ vitā ſine triſtitia. Ex his ergo pꝫ propoſitio
aſſumpta ꝙ ſicut vita ſine triſtitia eſt eligibilis ita ratio
ſenſata amabilis. ratio aūt ſenſata. i. ſenſibilibus cōcor-
dās indubitanter haberi non poteſt ſine notitia rerum
ſenſibiliū quibus debꝫ ratio cōcors eſſe: ⁊ de rebus ſen-
ſibilibus cognitio nō habetur ſine naturali phīa teſtāte
Ariſto. in ꝓhemio de aīa. vbi dicit ſic. aut nō eſt aliquis
qui tūc paſſiones materie non ſeparabiles inq̄tum non
ſeparabiles: ſed phyſicus circa omnes quecūqꝫ ſunt ta-
lis corporis ⁊ huiꝰ materie opera ⁊ paſſiōes ſūt. Quaſi
dicat. non eſt aliquis phyſicus qui ꝯſideret paſſiones. i.
ſenſibiles formas exiſtentes in materia niſi phyſicus. i.
naturalis: naturalis aūt eſt cōſiderans circa omnes for
mas ſenſibiles ⁊ opera ipſius materie. ergo manifeſtum
eſt ꝙ naturalis philoſophia eſt neceſſaria ad rationem
ſenſatam ⁊ ad eius amabilitatem perfectam.

Ipſa autꝫ philoſophia naturalis habet
ſex partes p̄cipales. ¶ Una quidem ⁊
prima ꝯſideratur de ente mobili ⁊ de mo
tu ⁊ de p̄cipijs eius ⁊ paſſiōibus in cōi:
⁊ h̄ tradit̄ i. viij. libri phyſicoꝝ. ¶ Scd̄a
pars eſt de ente mobili ad vbi in qua ꝯſi-
derantur corpora ſimplicia. ſ. corpora celeſtia ⁊ quatu-
or elemēta ſub ratiōe qua mobilia ſunt ſm vbi: ⁊ de q̄-
buſdam alijs ānexis hinc ꝯſiderandum: ⁊ hec traditur
in libro celi ⁊ mūdi. ¶ Tertia pars eſt de ente mobili
ad formam in cōi in qua ꝯſideratur de generatiōe ⁊ cor
ruptione in cōi ⁊ dē augmento ⁊ alteratione: ⁊ ꝯſidera-
tur in eadem de primis generabilibus ⁊ corruptibilibꝰ
ſcilicet de quatuor elemētis ſub ratione qua generabi-
lia ſunt ⁊ corruptibilia. Et eſt notādū hic pro iunioribꝰ
ꝙ motus ad formaꝫ dicitur oīs trāſmutatio que eſt acq̄
ſitio vel amiſſio forme ſubſtātialis: ſicut eſt generatio ⁊
corruptio proprie dicta: ⁊ omnis trāſmutatio quā cōi-
catur aliqualiter generatio propria ſicut augmentatio.
nam ad augmentationem neceſſario requiritur genera
tio forme ſubſtantialis nutritivel augmētati in materia
nutrimenti: vt patet in primo de generatiōe. Et ad hec
omnis trāſmutatio que diſponit ad admiſſionē vel ac-
ceptionem forme ſubſtantialis ſicut alteratio proprie di
cta que precedit formā ſubſtantialeꝫ in materia de qua
dicit Cōmētator p̄mo phyſicoꝝ. ꝙ generatio eſt termi-
nus alteratiōis: ⁊ dicitur itaqꝫ motus ad formā omnis
acquiſitio forme ſubſtantialis: ⁊ perditio omnis tranſ-
mutatio que diſponit ad talem acceptionē vel perditio
nem: ⁊ ad quā requiritur: ſed motus ad vbi nō diſponit
vniuerſaliter ſuum mobile ad acceptiōem vel admiſſio
nem forme ſubſtantialis: vnde ſunt aliqua mobilia ſm
vbi que omnino ſunt intranſmutabilia ſm ſubſtātiam:
ſcilicet corpora celeſtia vt demōſtratum eſt in primo ce-
li ⁊ mūdi. Et hoc etiam dic̄ Ariſto. viij. phyſicoꝝ. ꝙ ne
quaq̄ ſubſtātiam mutat ꝙ mouetur in eo qd̄ fertur: ſcili
cet vbi: hūc ſolum nihil mutatur in eſſe ſicut eius ꝙ alte
ratur: quale. n. ꝙ augetur ⁊ detrimentum patiētis quā-
tum ⁊ hoc eſt ꝙ pulchre dicit Cōmētator ibidem ſic: il-
lud qd̄ trāſfertur nō mutatur niſi tātum in vbi: ⁊ non ſe
quitur ex mutatione vbi mutatio ſubſtantie moti vt cō
tingit in alijs motibus: ſcilicet ꝙ in alijs mobilibus acci
dit moto trāſmutatio in ſubſtātia ſicut in motu altera-
tiōis ⁊ augmēti: ſcilicet ꝙ alteratum mutatur in ſua ſub
ſtātia aut appropinquatur mutationi: cum alteratio ſit
via ad corruptiōem ſimiliter. Et ſimiliter in augmento
ꝯtingit ab eo ꝙ res diuerſificetur in quātitate: ⁊ cuꝫ hoc
intēditur erit via ad corruptiōem: tantum. n. poſſet res
naturalis extēdi ꝙ corrumperetur: hec igitur eſt diffe-
rētia iter motum ad vbi ⁊ motum ad formā. ¶ Quar
ta vero pars principalis ſcientie naturalis cōſiderat de
ente mobili in ordine ad quaſdam paſſiones conſequen
tes ipſum primo ſm ꝙ alteratum eſt ad qualitates pri-
morum corporum: ſcilicet calidum frigidum humidum
⁊ ſiccum: ⁊ hec traditur i libro methcoroꝝ. ibi. n. ꝯſide-
ratur de inflammatiōibus exalationum in ſublimi que
conſequitur alteratiōem ad caliditatem ⁊ ſiccitatē ⁊ de
ingroſſationibus ſeu inſpiſſatiōibus vaporum que ꝯſe-
quitur alterationem ad frigiditatem: ⁊ de digeſtiōibus
⁊ indigeſtionibus ⁊ multis alijs paſſiōibus mixtorum
que ꝯſequūtur alteratiōes corporuꝫ ad primas qualita
tes ſicut oſtēditur ibidem. ¶ Quinta pars principalis
eſt de ente mobili mixto inanimato: ſcilicet de lapidibuſ
⁊ metallis in qua ꝯſiderantur p̄cipia iſtorum ⁊ accidē
tia per ſe: ſed illam partem nō habemus ab Ariſto. Al
bertus autem de hoc fecit tractatū ſatis bonū. ¶ Sex
ta autem pars principalis eſt de corporibus animatis.
Et iſta habet quatuor partes p̄cipales. vna eſt de ani
ma: ⁊ eius per ſe accn̄tibus in cōi: prout ſe tenēt ex par-
te anime. Et hec traditur in libro de aīa. Alia eſt de paſ
ſionibus cōibus corporis ⁊ anime in habitudine ad cor
pus ſiue diſpoſitiones corporales quas requirūt in cor
pore animato. Et hec traditur in paruis libris natura-
libus. Tertia eſt de aīatis anima ſenſitiua: ⁊ habetur in
libro de animalibus. in qua cōſideratur de generibus ⁊
ſpeciebus ⁊ accidentibus animalium ⁊ partibuſ. Quar
ta eſt de animatis anima vegetatiua: ⁊ hoc habetur i li-
bro de vegetabilibus ⁊ plantis: vbi ꝯſideratur de gene
ribus ⁊ ſpeciebus ⁊ paſſionibus ⁊ principijs plātarum.
¶ Illa autem ſecūda pars in qua conſideratur de cō-
munibus accidētibus corporis ⁊ anime ſub habitudīe
ad corpus habet tres partes. vna eſt de paſſionibus cō
munibus corpori ⁊ anime ſenſitiue ſicut ſūt ſenſus ⁊ ſen
tire memorari ⁊ reminiſci ſomnuſ ⁊ vigilia: ⁊ de iſtis cō
ſideratur in de ſenſu ⁊ ſenſato: de memoria ⁊ reminiſcē-

tia ⁊ ſomno ⁊ vigilia: alie ſunt paſſiões cõmunes corpori ⁊ anime ſm locum motiue: ſed motus locales animalium. Et de iſtis agitur in libro de cauſis motuũ animalium. Ad cuius itellectũ aduertit liber de partib⁹ opoꝛtunis ad progreſſum animaliũ: alie ſũt paſſiones cõmunes corpori ⁊ anime vegetatiue que ſunt lõgitudo ⁊ breuitas vite: mors ⁊ vita: refrigefactio caloris naturalis: que in aliquibus fit per reſpiratiõem ⁊ expiratiõem aeris ⁊ in quibuſdam aliter iuuẽtus ⁊ ſenectus nutritio ⁊ augmẽtatio ſanitas ⁊ egritudo. iſte. n. ſunt paſſiones cõmunes corpori ⁊ anime vegetatiue notabiles ⁊ pricipales ⁊ circa quarum ꝯſiderationem plures ſunt difficultates: ⁊ de iſtis agitur in libris paruis naturalib⁹ diuerſis. ſ. de cauſis lõgitudinis ⁊ breuitatis vite de morte ⁊ vita cui annectitur de reſpiratione ⁊ expiratiõe ſeu refrigeratione ⁊ iuuẽtute ⁊ ſenectute nutrimento ⁊ nutribili ⁊ ſanitate ⁊ egritudine quãtuꝫ adiacet naturali philoſophie: naturalis. n. philoſophia eſt de ſanitate ⁊ egritudine prima iuenire principia. vt docet Ariſt. in de ſenſu ⁊ ſenſato. vnum eſt ſine dubio ꝙ librum de nutrimento ⁊ nutribili non habemus ab Ariſto. ſed de augmẽto ꝯſiderauit ſatis in prim o de gñatione: ⁊ de nutrimento aliquid in 2° de anima. Albertus autem fecit librum de nutrimẽto ⁊ nutribili. de ſanitate ⁊ egritudine nõ habemus ab Ariſto. nec ab aliquo famoſo philoſopho ꝙtũ ſpectat ad philoſophiam naturaleꝫ ſolũ: ſed Auerroys in ſuo colliget multa cõgregauit de iſta materia. Queret auteꝫ aliquis circa predicta cum ſit vna pars ſciẽtie naturalis de corporib⁹ animatis anima ſenſitiua: ⁊ alia de animatis anima vegetatiua. quare nõ eſt vna de corporibus animatis anima itellectiua. Et ſimiliter cuꝫ ſit vna pars de paſſiõibus cõibus corpori ⁊ anime ſenſitiue. Et alia de cõibus corpori ⁊ anime motiue. Et alia de cõibus corpori ⁊ anime vegetatiue. quare nõ eſt vna de cõibus paſſionibus corpori ⁊ anime itellectiue. Ad hoc diceret Ariſto. ⁊ Commẽtator ꝙ ratio huius eſt: q2 in hoc eſt differẽtia iter animam itellectiuam ⁊ alias animas: q2 anima itellectiua nõ eſt forma dans eſſe formaliter alicuius corporis ſm doctrinam Ariſto. in. 2. ⁊. 3. de aia. ideo nõ ſunt aliqne paſſiões corpori ⁊ aie itellectiue cões: dico cõitate inexiſtentie ſeu inherentie que cõiter iherẽãt corpori ⁊ aie itellectiue: immo paſſiones aie intellectiue nullo modo ſunt vnite corpori ſm eſſe nec iherẽtes ei ſicut nec aia itellectiua: licet ſint communes cõitate cuiuſdam depẽdentie q2 dependẽt ab aia vt a ſubo ⁊ a corpore vel ab aliquo exiſtẽte in corpore. ſ. a fantaſmate vt ab obo vel a mouẽte: vt habet videri in. 3. de aia. ⁊ ideo nõ oportuit habere ſciam ſpãlem de talibus paſſiõibus cõibus corpori ⁊ aie itellectiue. communibus dico ſm iherẽtiam ⁊ iexiſtẽtiam: q2 nulle ſunt tales: ⁊ de nõ ente nõ eſt ſciẽtia. de illis aũt que ſũt cões corpori ⁊ aie itellectiue cõitate depẽdentie ſatis habet in. 3. de aia. vbi agitur de operibus anime itellectiue: ſed alie aie. ſ. vegetatiua ⁊ ſenſitiua ⁊ motiua ſm locum ſũt forme mãles ⁊ hñt virtutes ⁊ operatiões cõicatas corporibus ⁊ depẽdentes ab ipſis corporibus ⁊ ab eoꝝ diſpoſitiõibus tãꝙ a ſubis ⁊ nõ ſolũ ab ipa aia: ⁊ propter hoc oꝫ ꝯſiderare ꝯſideratione diſtincta ab ea qua conſiderant ex parte aie. Eadem aũt rõ eſt quare nõ eſt parſ ſpãlis ⁊ corporibus aiatis aia itellectiua: q2 nõ eſt forma mãlis: grã cuius imediate natura fecerit aliqõ opuſ ⁊ diſpõnes nãles: ſꝫ oẽs diſpõnes corporis humani ſũt imediate ꝓpter aiam cogitatiuam que eſt forma dãs eẽ corpori humão: ⁊ de iſtis ſufficiẽter habet i de gñatiõe aialium ⁊ in aliјs libris nãlibus. Cõſiderãdum eſt ꝙ libris prenominatis in quibus tradũtur partes ſcie nãlis annexi ſunt quidã aliј libelli Ariſt. ⁊ Auerroys. nam liber de lineis indiuiſibilibus annexus eſt. 6. libro phyſic. in quo oſtẽdit ꝙ nullũ ꝯtinuũ eſt cõpoſitũ ex indiuiſibilibus. liber aũt Auerroys de ſuba orbis ãnexus eſt quodãmodo libro celi ⁊ mũdi. quãtũ ad ꝓmũ ⁊ ſcõꝫ: ⁊ aliqliter. 8. phyſicoꝝ. liber aũt Ariſt. de ꝓprietatib⁹ elemẽtoꝝ aliqliter annexus eſt lib° methreoroꝝ. ⁊ ſilr libelluſ de inundatione nili: libellus aũt de coloribus annexus eſt libro de ſenſu ⁊ ſenſato in quo agit de gñatiõib⁹ ſenſibiliũ. liber aũt de phyſo^a quodãmodo annexus eſt libro de aialibus ꝙtuꝫ ad illã partẽ in qua ꝯſiderat de partibus ⁊ diſpõnibus corporis humani: ⁊ eſt illa ſcia multũ ꝯueniẽs ad mobilẽ ſciaꝫ ⁊ ad vitã practicã: q2 cognoſcere mores hoiuꝫ nãles: qõ docet ibidẽ: multũ ꝓfert ad ordinatã ꝯuerſationẽ cũ hoibus: ⁊ ad debitũ regimẽ ipſorũ hoiuꝫ. ſic ſciunt experti in illis: liber aũt de ꝓblematibus quo ad magnã ei⁹ parteꝫ ꝯgregatus eſt ex multis accñtibus nãlibus manifeſtis ad ſenſuꝫ quoꝝ tamẽ cãe ſunt difficiles ⁊ occulte pertinẽt ad diuerſas partes ſcie prenoiatas: vt pticula de his que ſunt circa vocẽ annectit quodãmõ ad 2^m de aia. vbi ꝯſiderat de voce: ⁊ ſilr particula de his que ſunt circa tactũ quodãmodo annectit. 2. de aia. vbi agit de actu: alie quoqꝫ aliјs ſuo modo ſed de hoc nõ eſt plus ad preſens. ⁊ ſcias ꝙ liber ille de ꝓblematib⁹ cõiter inuenit corruptus ⁊ incorrectuſ ⁊ nõ eſt multũ expoſit⁹ ab aliquo noto aut famoſo: ⁊ iõ pauci ſtudẽt in eo: ⁊ pauciores intelligunt eum ſufficienter: quis multa ⁊ pulcherrima themata mirabilis delectationis ſunt in eo congregata. vnde indubitanter ſi quis illum librum bene corrigeret ⁊ exponeret competenter multas ⁊ magnas grãs deberent ei reddere ſtudioſi.

Munus phie ẽ bñ viuere. Iſta ꝓpoſitio habetur a Seneca i. 4. epiſtolarum. epla. 2. vbi ſic dicit. Quis dubitat mi Lucille ꝓt deoꝝ imortalium munus eẽ ꝙ viuim⁹ phice. q. bñ viuimus? q. d. nullus: vult igitur ꝙ munus philoſophie eſt bñ viuere. Põt autem ad pñs hec propoſitio quattuor modis declarari. Primo ex parte ſupreme perfectiõis humane que eſt ipſius felicitas. Secundo ex parte bone intellectionis. Tertio ex parte optime inſtructiõis. Quarto ex parte recte actiõis. ¶ Prima ergo ratio ſumet ex parte humãe felicitatiſ: ad cuius euidẽtiam ſuppono tria. primũ eſt ꝙ felicem eſſe ſiue felicitas idem eſt quod bene viuere. ⁊ hoc habetur plane ab Ariſto. in primo ethicorum. vbi capit hec ⁊ ſupponit ex confeſſione omnium intelligentium quid nominis felicitatis. ⁊ hoc dicit his verbis bene viuere aũt ⁊ bene operari ideꝫ exiſtimãt ei qõ eſt eſſe felicẽ. 2. ſuppono ꝙ opatio hoıs nobiliſſima ⁊ perfectiſſima eſt eius felicitas: ⁊ hoc põt ꝓbari ſic ſummũ bonum hominis eſt eius felicitas. hanc concederet ois intelligens ⁊ ſane mẽtis: ſed nobiliſſima ⁊ perfectiſſima operatio hominis eſt eius ſummum bonuꝫ: hoc probatur. nam ſicut operationes proprie aliarum reꝝ ſunt earum bona vt operatio propria oculi eſt eius bonũ. ſ. videre: ⁊ operatio propria cultelli q̃ ẽ ſcindere ẽ eius bonum. ſilr aũt ⁊ in aliјs: ſic operatio ꝓpria hoıs ẽ eius bonum: ⁊ per conſequens optima ⁊ nobiliſſima opatio eius eſt nobiliſſimũ ipſius bonum. Sequitur ergo concluſio. ſ. ꝙ nobiliſſima operatio hominis ẽ ei⁹ felicitas. 3° ſuppono ꝙ nobiliſſima operatio hominis eſt munus philoſophie. i. aliquod ab ipſa phia cauſatũ: ⁊ hoc ꝓbo ſic: omnis operatio hoıs eſt ab aliqua: hꝫ pꝫ ex. 2. ethicorum. vbi ponitur generalis rõ virtutis ꝙ virtus eſt que

habentem perficit ⁊ eius opus bonum reddit:igitur no
biliſſima operatio hominis debꝫ eſſe ab aliqua eius vir
tute immediate:aut igitur a virtute naturali.i. naturali
ter iexiſtente:aut a virtute acquiſita:non eſt dicēdum ꝙ
a virtute naturali immediate:quia tunc omnes homi-
nes haberēt nobiliſſimā operationem humanam eo ꝙ
omnes cōicāt in virtutibus naturalibus debitis per ſe
homini:cuiuſ tamē oppoſitum eſt manifeſtum in multiſ
que nō exercent nec potentia propinqua exercere poſ-
ſunt nobiliſſimam hois operationem.vt pꝫ in pueris ⁊
in paruis.Similiter ergo relinquitur ꝙ hmōi operatio
eſt a virtute morali aut itellectuali:quia nō ſunt plures
virtutes proprie hominis ⁊ acquiſite.vt pꝫ in.6.ethico-
rum.nō a virtute morali:quia virtus moralis eſt minuſ
nobilis virtute intellectuali:ſicut appetitus qui eſt ſub-
iectum virtutis moralis eſt minus nobilis intellectu in
quo ſunt virtutes itellectuales.vt ſatis pꝫ ex.6°.ethico.
Relinquitur ergo ꝙ operatio nobiliſſima eſt a virtute
intellectuali:phia autem eſt cōprehenſio omnium virtu
tum itellectualium.vt pꝫ ex.6°.metaphyſice.⁊ in tracta
tu Algaçel:de diuiſiōe phie:ſequit ergo ꝙ operatio no
biliſſima ipſius hominis eſt a philoſophia:⁊ hoc eſt idē
qȯ ipm eſſe donum philoſophie:⁊ hec eſt tertia ſuppoſi
tio.℄ Ex his ſuppoſitionibus tribus ſic ſillatur.Cuiuſ
cunqꝫ donum ſeu munus eſt felicitas:eius munus eſt be
ne viuere:ſed donum philoſophie eſt felicitas. ergo ⁊c.
maior pꝫ ex pma ſuppōne:⁊ minor pꝫ ex alijs duobus.
nam felicitas eſt nobiliſſima operatio hominis.vt dicit
ſcōa ſuppoſitio ⁊ nobiliſſima opatio eſt a philoſophia
vt dicit tertia:quare videtur ꝙ donū ſeu munus philo-
ſophie ē bene viuere:⁊ hec eſt prima ratio.℄ Scōa ra
tio ſumitur ex parte bone itellectiōis.⁊ arguo ſic.cuiuſ-
cūqꝫ munus eſt bene intelligere eius munus eſt bene vi-
uere:ſed philoſophie munus eſt bn̄ intelligere.ergo ⁊c.
maior patet:quia intelligere eſt quoddam viuere:vt pa
tet.2.de anima.⁊.6.ethicoꝝ.ergo bene intelligere eſt be
ne viuere.Nam ſi ſimplr ad ſimplr ⁊ bene ad bene:⁊ mi
nor patet.nam philoſophia non eſt aliud ꝙ̄ omnes ha-
bitus intellectuales:vt patet partim.6.metaph. ⁊ par-
tim.6.ethicoꝝ.habitibus autem itellectualibus:perfi-
citur anima intellectiua ad bene intelligēdum:vt oſten
ſum eſt.6.ethicoꝝ.ergo videtur ꝙ ab ipſa philoſophia
bn̄ itelligere.quare ⁊c.℄ Tertia ratio accipitur ex par
te optime inſtructionis ſic:illius munus eſt bene viuere
qȯ oportuit mittere ad inſtruēdum ignaros:ſed ipſam
philoſophiam oportuit mittere ad inſtruēduꝫ ignaroſ:
quare ⁊c.maior patet.Nam homines ignari multum in
digent inſtrui ad bene viuēdum:vnde videmus omnes
philoſophos morales ⁊ poetas qui ad hominum iſtru
ctionē laborauerūt ꝑcipere bn̄ viuere ⁊ dare documen
ta ad bene viuēdum.⁊ hoc videtur in libris moralibus
Ariſto.⁊ Tulij:⁊ Senece:⁊ omnium aliorū:ꝓpter qȯ
⁊ in libello de ſententijs phorum dicit ſic.Ede ⁊ bibe vt
bene viuas:nō viuas vt edas ⁊ bibas.⁊ Seneca in de
copia verborū:id ⁊ agamus vt meliorem vitam ꝙ̄ vul-
gus ducamus.⁊ idem 4° epiſtolarum ad lucillū epiſto-
la prima.oīa ad mores ⁊ ad ſedādum rabiem affectuuꝫ
referre ſtude nō vt plus aliquid ſcias.ſed vt melius:⁊ ſic
patet maior.⁊ minor ſcribitur ab Ariſto.i de morte ſua
.ſ.ꝙ oportuit mittere phiam ad inſtruendum ignaroſ:⁊
in libro de ſentētijs phorum ſumptum eſt a platone lit-
teras inſipienti animo tanꝙ̄ infirmo baculum corpori
ꝯuenire.⁊ Seneca in de copia verborum.ſapientia ani
mum informat ⁊ fabricat actiōes.regit vitam.diſponit
agenda:⁊ omittenda demonſtrat:quare ſequitur ꝙ do
num philoſophie eſt bene viuere.℄ Quarta ratio ſumi
tur ex parte recte actiōis ſic.cuius donū eſt actio recta
eius donum ſeu munus eſt bene viuere.nam actio recta
⁊ bene viuere ſūt idem:vt patet ex.6.ethicoꝝ.ſed mu-
nus philoſophie eſt actio recta.probatio.dicit Seneca
4°.epiſtolarum.epiſtola 7ª.actio recta non erit niſi fue
rit voluntas recta:ab hac enim ⁊ recta actio:⁊ volun-
tas recta non erit niſi habitus animi fuerit bonus: ad
hoc enim volūtas:habitus enim mentis non erit niſi to
tius vite leges perceperit:⁊ ꝙ de quocūqꝫ iudicandum
eſt niſi rectum ⁊ immutabile iudicauerit:conſtat autem
ꝙ iudicare certum ⁊ immutabile de quolibet: ⁊ totius
vite leges precipere eſt a philoſophia:nam phia eſt vni
uerſi cauſe cognitio.vt dicit Algaçel in tractatu de diui
ſione philoſophie:⁊ Robertus in ſuo tractatu de ortu
ſcientiarum.dicit ꝙ philoſophia eſt humanarum diui-
narumqꝫ rerum cognitio cum ſtudio bene viuendi con-
iuncta.ergo actio:⁊ per conſequens viuere eſt a philo-
ſophia.vnde idem Seneca in de copia verboruꝫ ſic ait.
Scio neminem poſſe bene viuere ſine ſapientie ſtudio:
⁊ Ariſto.6°.ethicorum.ſicut ſanitas facit ſanum ſic ſa-
pientia felicem.Potes etiam aſſumere rationem ex par
te perfectiſſime delectationis:⁊ ibi ſatis loqui de dele-
ctatione.Hec itaqꝫ ad commendationem philoſophie
ad preſens ſint congregata.

¶ Queſtiones ſuper libros phyſicorũ Ariſtotelis. Magiſtri Joannis Jandonis viri perſpicaciſſimi. Incipiũt feliciſſime.

¶ Primi libri igitur queſtiões hic primo incipiunt. I.

CIrca iſtã primã partem phĩe naturalis: que traditur in libro phyſicorum. Primo poteſt queri: vtruȝ de rebus naturalibus poſſit eſſe ſcientia.
¶ Et arguitur primo ꝙ non: qꝛ de ſingularibus non eſt ſcientia.
T.c.35. primo poſteriorum. ⁊ 7° metaphyſice. Sed res naturales ſunt ſingulares cum ſint materiales: vt pȝ primo phyſicoꝝ.
T.c.42 ⁊ 7° metaphyſice. ergo ⁊c̃. ¶ Scđo ſic. de ſenſibilibus
T.c.35. nõ eſt ſcĩa. vt pȝ primo poſterioꝝ. ⁊ 2° ethi. Sed natura
T.c.24 lia ſunt ſenſibilia. vt pȝ in 2° de aĩa. ⁊ 2° huius. quare ⁊c̃.
¶ Tertio ſic. illud de quo eſt ſciẽtia. eſt impoſſibile aliter ſe habere. vt pȝ primo poſterioꝝ. ⁊ 2° ethi. Sȝ entia nãlia nõ ſunt impoſſibilia alr̃ ſe habere. Naȝ entia na-
T.c.ii. turalia ſunt mobilia. vt pȝ in primo ⁊ ſcđo huius. mobi
T.c.i. le aũt põt aliter ſe habere: cũ moueri ſit aliter ſe habe-
T.c.73. re nunc q̃ prius. vt pȝ in 6° phyſi. quare ⁊c̃. ¶ Quarto ſic. illud de quo eſt ſciẽtia dȝ eſſe ingenitũ ⁊ incorruptibile: ſȝ entia naturalia nõ ſunt ingenita ⁊ incorruptibilia. quare ⁊c̃. Maiorem ſcribit Ariſto. 6° ethi. ⁊ ꝓbat eam ſic. Scĩa ꝓprie ⁊ non ẜm ſilitudinẽ dicta eſt de nõ cõtingentibus aliter ſe habere. hanc declarat: qꝛ contingẽtia aliter ſe habere ſi fuerint remota latẽt: vtrũ ſint aut nõ ſint. de talibus aũt conſtat non eſſe ſciam: eo ꝙ ſcientia eſt habitus certus ⁊ firmus. igiꝭ illa de quibus eſt ſcientia non ſunt cõtingentia aliter ſe habere: ⁊ talia ſunt neceſſaria: vt habeꝭ ſcđo peryarmenias. Et vlterius om-
T.c.i23. ne neceſſarium eſt eternuȝ. vt pȝ in primo celi ⁊ mundi. Omnia aũt eterna ſunt ingenita ⁊ incorruptibilia. ergo de quibus eſt ſcia ſunt ingenita ⁊ incorruptibilia. Et ſic pȝ maior: ⁊ minor eſt conceſſa ab oĩbus. nam ipſa naturalia habẽt materiam qua poſſunt eſſe ⁊ nõ eſſe: ſaltem oĩa que ſunt infra orbeȝ lune. quare ⁊c̃. ¶ Quinto ſic. de illo qđ nõ põt mouere intellectũ non eſt ſcientia: ſed entia naturalia non poſſunt mouere intellectuȝ. quare ⁊c̃. maior pȝ. qꝛ cum ſciẽtia ſit habitus intellectualis. vt pȝ in 6° ethi. opȝ ꝙ illud de quo eſt ſcientia ſit intelligibile: intelligibile aũt mouet intellectuȝ: vt ſenſibile mouet
T.c.2. ſenſum. vt pȝ in 3° de aĩa. Sed minor probatur. qꝛ mo-
T.c.i9. uens dȝ eſſe nobilius moto. vt apparet ex 3° de anima. Et ꝓbaꝭ: qꝛ mouens in eo ꝙ mouens eſt actus vel ens
T.c.i7. in actu: ⁊ mobile. vt ſic eſt in potentia. vt pȝ in 3° phyſi-
T.c.i3. corũ. Conſtat auteȝ ꝙ actus eſt ſimpliciter nobilior potentia. vt pȝ 9° metaphyſice. Et confirmaꝭ iſta ratio. qꝛ cum optimũ in aliquo genere eſt melius optimo in alio genere: tunc totum illud genus eſt melius toto illo genere. vt pȝ in 3° thopicoꝝ. ⁊ eſt manifeſta per exẽplũ. Nã cũ optimus homo ſit melior ſimplr̃ optimo aſino: totũ genus hominũ eſt melius ſimpliciter toto genere aſinorũ. Similr̃ aũt ⁊ in aliĳs diciꝭ eſſe vera hec ꝓpoſitio ab illo qui vſus eſt ea ad demõſtrandũ muſcã eſſe meliorẽ celo. ſimplr̃ cuȝ optimũ hui⁹ generis ex illa diſpoſitione in qua cõparaꝭ ad optimũ alterius generis: hȝ excellentiam ſimplr̃ reſpectu optimi alterius generis: nunc autẽ optimũ in genere actuũ ex diſpoſitiõe: que eſt actus: melius eſt ſimplr̃ optimo in genere potentiaꝝ. vt deus ipſe eſt melior ſimplr̃ potentia receptiua. Silr̃ aũt optimuȝ in genere entiuȝ actu ſimpliciter ſubſiſtentiuȝ: eſt melius ſimpliciter optimo in genere entiũ i potẽtia receptiua. vt deus ẽ melior ſimpliciter optima potẽtia receptiua. ergo totũ genus actuũ reſpectu actus eſt melius ſimplr̃ toto genere potentiarũ receptiuarũ. Cum igiꝭ motiuũ intellectus ſit ens actu reſpectu ipſi⁹. ſequiꝭ ꝙ omne motiuum intellectus eſt ſimplr̃ honorabilius intellectu. Si igitur entia naturalia ſint motiua intellectus: erunt ſimpliciter nobiliora ipſo intellectu: qđ eſt abſurdum. ergo entia naturalia non ſunt motiua intellectus. nec per cõſequens intelligibilia: quare de ipſis nõ eſt ſcientia.

Oppoſitum arguiꝭ. auctoritate Ariſto. qui tradit ſcientiã de rebus nãlibus. Et arguiꝭ ratione cõmuni: qꝛ entia naturalia ſunt entia intelligibilia vniuerſalia habẽtia partes ⁊ paſſiões demõſtrabiles de ipſis. vt ſatis patet exercitatis in phĩa. Hec aũt requiruntꝭ ⁊ ſufficiũt ad hoc ꝙ de aliquibus ſit ſcientia: vt ſcribitur in primo poſterioꝝ. quare ⁊c̃.

Ad queſtionẽ intelligendum eſt breuiter ꝙ per res naturales hic intelligimus res mobiles. Natura enim eſt principiuȝ motus ⁊ quietis. ſcđo huius. hec autem ſunt animalia ⁊ plante T.c.3.
⁊ eorum partes: ſimilr̃ aũt mineralia. ſ. lapides ⁊ metalla: amplius elementa ⁊ oĩa corpora celeſtia. ¶ Ulterius conſiderandum ꝙ ſcientia proprie prout diſtinguiꝭ contra alios habitus intellectuales eſt habitus concluſionis demonſtrate ex propriĳs ⁊ neceſſariĳs principĳs: ⁊ hoc habetur in 6° ethi. ⁊ primo poſteriorum.

Tunc dico ad queſtionẽ ꝙ de reb⁹ nãlib⁹ põt eſſe ſcia: quia de quocũq; põt haberi habit⁹ certus ꝑ demõſtrationẽ acq̃ſitus ex ꝓpriĳs ꝓncipĳs: de tali põt eſſe ſciẽtia: ⁊ hoc eſt euidens ex dictis: ſȝ de rebus nãlibus põt haberi certus habitus per demonſtrationẽ acquiſitus ex ꝓpriĳs ꝓncipĳs ⁊ neceſſariĳs: ſicut pȝ inſpiciẽti i libros Ariſt. ⁊ Auerroys: ⁊ aliorũ nãliũ phoꝝ. verbi gratia. Quecũq; entia ſunt corruptibilia illa entia hñt mãȝ: aut ſunt in materia: ſȝ entia nãlia ſunt hmõi. q̃re ⁊c̃. Hec eſt demõſtratio ex proprio ꝓncipio ⁊ neceſſario: ꝓncipio dico doctrine: ꝑ quã demonſtrationẽ põt acquiri certus habitus intellectualis perficiens ad verã cognitionẽ iſtius ꝯcluſiõis. Silr̃ ⁊ in aliĳs multis. quare ⁊c̃. ¶ Scđo dico ꝙ ſcia nãlis ẽ neceſſaria ad felicitateȝ humanã quã hõ põt acquirere in hac vita: qꝛ illud ſine quo hõ nõ põt intelligere ꝑfecte ſubſtãtias ĩmateriales: ⁊ ꝓcipue ꝓmã ſubſtãtiaȝ que eſt deus ſuppremus: ẽ neceſſariũ ad felicitatẽ humanã: hoc pȝ. qꝛ ĩ hmõi intellectiõe ꝓncipalr̃ ⁊ eẽntialiter cõſiſtit felicitas ipſius hoĩs. vt dictũ eſt ꝓmo. ⁊ 2° ethico. ⁊ 6° vbi dicit Ariſto. ꝙ ſicut ſanitas facit ſanũ: ſic ſapiẽtia felicitatẽ: ⁊ per ſapiẽtiã intelligit habitũ intellectualẽ: quo perficiꝭ intellectus ad cognitionẽ ſeparatoꝝ precipue ipſius dei: ſed ſine naturalium entiũ ſcia hõ nõ põt intelligere ſubſtãtias imãles: ⁊ ꝓcipue ipaȝ ꝓmã que eſt deus. Nã intellectus humanus in intelligẽdo depẽdet ex fantaſmatibus aliquo mõ. Fantaſmata aũt ſunt ſimilitudines reſpectu ſenſibiliũ. vt pȝ 3° de aĩa. Spẽs q̃deȝ T.c.32.
igiꝭ in fantaſmatibus intelligiꝭ: cũ igiꝭ ſubẽ ĩmateriales nõ ſint ẜm ſe ſenſibiles: nec ẜȝ aliqua accidẽtia eis inherentia. vt pȝ ex 8° phy. ⁊ i2. metaphy. ſed ſolũ ſunt ſenſibiles ẜm ſuos effectus quos ꝓducũt in ſubſtãtĳs corruptibilib⁹: ⁊ ꝓcipue ẜȝ mot⁹ perpetuos corpoꝝ celeſtiũ: de iſtis aũt ꝯſiderat ſcia nãlis ⁊ nulla alia. ḡ ſequitur ꝙ ipſa ſcia nãlis ẽ neceſſaria ad felicitatẽ humanã. ¶ Et eſt cõſiderandũ ꝙ ꝓprietates reꝝ nãliũ quãtũ ad propoſitũ ſpectat ſunt duplices. Quedã enim ſunt q̃ inſunt rebus nãlibus ſolũ: vt in pluribus ⁊ in maiori p̃te tem-

[BIBL]IOTECA UNIVERSITAR[IA] DE GRANADA

poris ⁊ in maiori parte ſuppoſitoꝝ: ⁊ tamen in aliqui-
bus tꝑib⁹ ⁊ in aliquib⁹ idiuiduis deficiūt: vt hoiem ha
bere duas manus: ⁊ decē digitos in manib⁹ ꝯtingit vt i
pluribus: attñ raro ⁊ vt in paucioribus cōtingit ꝙ non
hꝫ niſi vnā manū ⁊ quatuor digitos aut duos: ſilr pars
dextra fortior eſt vt in pluribus ꝙ̃ ſiniſtra: tñ aliqñ con
tingit eas eē equales. i. eque fortē hr̃e ſiniſtrā ⁊ dextraꝫ:
⁊ cōtingit aliqñ ꝙ ſiniſtra ſit fortior dextra quo ad mo-
tus exteriores: vt pꝫ ad ſenſuꝫ. Et de ipſis reb⁹ nālibus
ꝙ̃tū ad iſtas ꝓprietates eſt ſcia quā lincoñ. ꝓprie dictā
vocat que eſt cōprehēſio vel cōprehēſionis habitus ve
ritatis eoꝝ que vt in plurib⁹ eodē mō ſe hñt. Alie ſunt
ꝓprietates reꝝ nāliū que inſunt ipſis reb⁹ nālib⁹ ſemꝑ:
⁊ ꝙ̃tū ad oia idiuidua. vt humane ſpeciei ſemꝑ ⁊ i oib⁹
indiuiduis ꝙ cōpetit ſuſceptibilitas diſcipline ⁊ riſibili-
tas: hoi. n. cōpetit ſemper aptitudo ad eſſe diſciplinatū
⁊ omni igni ⁊ ſemꝑ cōpetit aptitudo ad eē ſurſuꝫ: ⁊ cor
pori celeſti oi ⁊ ſemꝑ cōpetit moueri. ⁊ ſic de alijs. Et de
ipſis rebus nālib⁹ ꝙ̃tuꝫ ad tales ꝓprietates pōt eē ſcia
quā dicit lincoñ. ꝓpriiſſime dictā que eſt cōprehēſio ve
ritatis alicui⁹ impoſſibilis aliter ſe hr̃e per cōprehen-
ſioneꝫ ſiue cognitionē ꝓprie cauſe q̄ eſt ipoſſibilis aliter
ſe hr̃e. ¶ Et ſic pꝫ. quid ſit dicendū ad queſtionem.

Ad rationes in ꝯriū. ¶ Ad ṗmā q̄ ē de ſin-
gularib⁹ ⁊c̄. veꝝ ē ſꝫ rōnes ſu
as ꝓprias ſingulares. ⁊ ſic vere ꝓcedit ꝓbatio. Sꝫ de
ſingularib⁹. i. de reb⁹ que ſingulariter exiſtūt ſub rōnib⁹
Cō. 8. vlibus ⁊ abſtractis bñ eſt ſcia: ⁊ hoc ſenſit cōmē. i ꝓhe-
mio de aia. vbi dicit ꝙ diffinitiōes ſunt reꝝ ſingulariuꝫ
exiſtentiuꝫ extra aiam ſupple ſm rōnes vl̄es quas facit
intellect⁹. Et ad minorē in qua dicit᷑. entia nālia ⁊c̄. ve-
rū ē ſꝫ ꝙ exiſtūt extra intellectū: tñ ſm ꝙ ſunt in intelle
ctu: ſic hñt eſſe vl̄e: nihil eniꝫ ꝓhibet quin res idiuidua-
lis extra in mā vlr intelligat᷑: ⁊ ſꝫ hoc de ipſis pōt habe
T. c. 35. ri ſcia. vt pꝫ 7° meta. ¶ Ad ſcdāꝫ que eſt de ſenſibilib⁹:
ad hoc dicūt aliqui ꝙ ſenſibile dicit᷑ duplr. Uno mō ab
actu ſentiēdi. ⁊ ſic de ipſo nō eſt ſcia. Alio mō a potētia
ſenſitiua. ſic de ipſo pōt eſſe ſcientia. vt dicūt ⁊ capiunt
ab Ariſt. in ṗ° ⁊ 2° poſte. vbi vult ꝙ ſenſus bñ ē vlis. ſen
tire aūt ſingularis. ¶ Sꝫ ꝯ hoc arguūt aliq̄: q2 potētia
T. c. 4. organica nō pōt eē vlis. ⁊ hoc pꝫ. 3° de aia. Sꝫ ois ſen-
T. c. 7. ſus eſt potētia organica. vt pꝫ 3° de aia. quare ⁊c̄. Iterū
cui⁹ eſt potētia ei⁹ eſt actus ⁊ econuerſo. vt pꝫ in lib. de
ſenſu ⁊ ſenſato. ſi igit᷑ potētia ſenſitiua eſt vlis: ſilr actus
ſentiēdi eſt vlis. ⁊ ſi actus ſentiēdi eſt ſingularis: ⁊ potē-
tia ſenſitiua eſt ſingularis. ¶ Ad ṗmū poſſet reſpōderi
ꝙ vl̄e dicit᷑ duplr. Uno mō dicit᷑ vl̄e per abſtractionē a
mā. Alio mō dicit᷑ vl̄e per quādā idifferentiā ad plura.
Primo mō potētia organica nō eſt vlis. ſꝫ 2° mō bene.
Nā potētia organica pōt eſſe idifferēs ad multa obie-
cta vt viſus ad albū ⁊ ad nigruꝫ. ⁊ ſilr in alijs. ¶ Sꝫ ꝯ
hoc obijcit᷑. Nā ſicut viſus eſt idifferēs ad albū ⁊ ad ni
grū. ſilr videre qđ eſt act⁹ viſus ē idifferēs ad albū ⁊ ni
grū. Si. n. videre eēt determinatū ad albū: tūc nō cōtin
geret videre nigrū: ⁊ ecōuerſo. Dicit᷑ ꝙ nō ē ſilr: q2 vn⁹
⁊ idē viſus dicit᷑ reſpectu albi ⁊ nigri. ſꝫ nō dicit᷑ eē vn⁹
⁊ idē numero actus vidēdi reſpectu albedinis ⁊ nigre-
dinis: imo forte nec vnus ſꝫ ſpēm ſpāliſſimā. ⁊ ſic ꝓba-
biliter poſſet illa rñſio ſuſtineri. ¶ Ad aliud argumētū
cū dr̄. cui⁹ eſt potētia eius eſt actus. veꝝ eſt loquēdo de
potētia paſſiua ſubiectiue. Nā i ſubto eodē eſt potētia
paſſiua ⁊ eius actus: vt viſus eſt viſio ⁊ ecōuerſo ſꝫ ob-
iectiue nō opꝫ ꝙ oino cuius eſt potentia eius ſit actus:
⁊ eodē modo: potētia eniꝫ vna nūero ē ſuſceptiua ſpe-
ciei albedinis ⁊ nigredinis. vt tenet ois doctrina. ſꝫ non

eſt vnus actus numero: ⁊ ſilr viſio albedinis ⁊ nigredi-
nis. quare ſic nō valet. ¶ Aliter poſſet dici ad rōneꝫ il
lā ṗncipalē cū dicit᷑. de ſenſibilibus ⁊c̄. Uerū eſt ſꝫ ſuas
rōnes ſingulares: ⁊ ſꝫ ſuū eſſe ſingulare: ita ꝙ ſcdꝫ ipm
eſſe ſingulare eoꝝ ſit ſcia aut ꝓpinquū ṗncipiū ſcie: ſed
de ipſis ſenſibilibus ſm rōnes vl̄es ⁊ eſſe vniuerſale be
ne eſt ſcientia: ita ꝙ ipſa vniuerſalis ratio eoꝝ eſt ſcien-
tia eorū in aia humana. ſ. ipꝫ eſſe vniuerſale eſt ipſa ſcia
vel propinquum principium ſubſtantie: ⁊ hoc ſufficit.
¶ Ad aliam cū dicebat᷑. illud de quo eſt ſcientia ⁊c̄. Di-
co ꝙ ſi eſt ſciētia ꝓpriiſſime dicta ſcibile dꝫ eē ipoſſibile
aliter ſe habere quantuꝫ ad ꝓprietates que habent᷑ de
ipſo: ita. ſ. ꝙ ſemper ⁊ in omni idiuiduo habeat ꝓprieta
tes illas. Si aūt ſit ſcia ſolū ꝓprie dicta: tūc ſufficit ꝙ vt
in pluribus ſilr ſe hēat ꝙ̃tū ad tales ꝓprietates: vt di-
ctū fuit ṗus: nec eſt imaginādum ꝙ illud de quo eſt ſcia
nō poſſit aliter ſe habere. i. nō poſſit variari ſꝫ aliqđ eſ
ſe. q2 hec eſt falſiſſima pro rebus nālibus: ſꝫ eſt ipoſſibi-
le aliter ſe habere ꝙ̃tū ad ṗdicata que ſciunt᷑ ꝓpriiſſime
de ipſo: ita ꝙ ꝯcluſio ſcibilis ē vera in omni hora. ⁊ ſic
ſe habēt entia nālia ſꝫ rōnes vniuerſales: qm̄ ſcia hui⁹
cōcluſiōis eſt perpetue veritatis: omnis hō eſt percepti
bilis diſcipline: ⁊ omnis ignis eſt aptus eē ſurſuꝫ: ſꝫ nō
hec. ois homo ſpeculat᷑ actu: nec omnis ignis eſt actu
ſurſuꝫ ſimplr. ¶ Dicimus igit᷑ vno ſermōe ꝙ entia nā-
lia ſunt poſſibilia aliter ſe habere ꝙ̃tū ad accidētia ſe-
ꝑabilia ⁊ ſꝫ iſta trāſmutant᷑: ſꝫ ꝙ̃tū ad ṗdicata ſe habē
tia ſemꝑ q̄ de eis demōſtrant᷑ ſunt impoſſibilia aliter ſe
hr̃e: ita ꝙ ꝯcluſio q̄ de eis format᷑ ē perpetue v̓itatis: ⁊
hoc mō itelligit lincoñ. in ṗmo poſte. ⁊ ſꝫ talia acciden
tia ꝑ ſe ⁊ ꝓprie nō ſit trāſmutatio reſpectu nāliū. Ignis
enim manens ignis nunꝙ̃ tranſmutatur de aptitudine
eſſendi ſurſum ad carentiam iſtius aptitudinis: ſimiliter
hō manēs hō nunꝙ̃ tranſmutat᷑ de riſibilitate ad caren
tiam riſibilitatis. ⁊ hec eſt perfecta ſolutio illius rōnis.
¶ Ad aliā cū dicebat᷑. illud de quo eſt ſcia ⁊c̄. pōt dici ꝙ
verū eſt ſꝫ ſpēm: ſed nō oꝫ ꝙ ſit ingenitū ⁊ icorruptibi-
le ſm idiuiduū. ⁊ ſic eſt de reb⁹ nālib⁹. ſcdꝫ. n. ſpēm ſunt
eterne ⁊ igenerabiles: vt ſatis pꝫ in 2° de gñatiōe. ⁊ 2° de T. c. 70
aia. ¶ Sed h̓ dubitaret aliquis q̄d itelligit hic ꝑ ſpēm T. c. 34
ſꝫ quā entia nālia ſūt igenita ⁊ icorruptibilia. cū. n. ſpēs
⁊ forma ſunt idē. aut illa ſpēs ē forma i aia: aut forma
extra aiam. Si ſit forma extra aiaꝫ: aut eſt idiuidualis:
aut ſeꝑata ab idiuiduis. Si ſeꝑata ab idiuiduis hec eſt
opio Plato. quā Ariſt. reprobat. 7. metaphy. Si vero
ſit in idiuiduis: aut eſt eadē forma ſubalis cū formis idi
uiduoꝝ: aut alia. Si alia hoc eſt ꝯ cōem doctrinā i q̄ te
net᷑ ꝙ vni⁹ idiuidui nō ſint plures forme ſubales. Si ſit
eadē cū forma ſubali idiuidui ſi corrūpat᷑: ⁊ illa ſpecies
corrūperet᷑. ⁊ ſic nō eēnt igenita ⁊ icorruptibilia. Si for
ma i aia: tūc ē dicere ꝙ ipa entia nālia ſint igenita ⁊ icor
ruptibilia ⁊ eterna ꝙ̃tū ad formā i aia. ⁊ hoc videt᷑ ipoſ
ſibile: q2 forma rei nālis in aia: nō eſt aliud ꝙ̃ eius ſpēs
intelligibilis: vt oēs ꝯcedūt. ſpēs aūt itelligibilis nō eſt
ꝑpetua ⁊ in itellectu vna nūero ⁊ eadē. imo gñat᷑ ⁊ cor
rūpit ſꝫ gñationē ⁊ corruptionē fantaſmatis ſeu itētio
nis imaginātis. vt vult Comē. in 3° de aia. vbi dic̄ ꝙ itel Cō. 30.
lecta vlia ſūt colligata cū itētiōib⁹ imaginatis: ⁊ corru
pta ꝑ corruptionē eoꝝ. ¶ Ad h̓ dicūt aliq̄ ꝙ cū dice-
bat᷑ entia nālia ſūt igenita ⁊ icorruptibilia ſꝫ ſpēꝫ ibi in
telligit᷑ ſpēs ꝓ forͣ q̄ ē extra aiaꝫ q̄ ē eadem ſubalr cum
formis idiuiduoꝝ. Et cū dr̄ ꝙ forme idiuiduoꝝ corrū- T. c. 27.
punt᷑: dicūt ꝙ veꝝ ē ꝑ accñs. vt capiūt ex. 7. meta. dicūt
tñ ꝙ ipa forͣ eſt igenita ⁊ icorruptibilis ꝑ ſe. ⁊ ita nō re
pugnat gñabile ⁊ corruptibile ꝑ accñs: ⁊ igenitū ⁊ icor

ruptibile per ſe. ❡ Sꝫ hoc nō ſtat. qꝛ cuicūqꝫ ſimplr̄ ⁊
indiuidualr̄ ieſt vnū oppoſitoꝝ p ſe: eidē ſimul nō ineſt
alteꝝ per accn̄s: hanc ꝯcederet oīs hō nō hn̄s ītellectū
depꝛauatū. Si igit̄ foꝛma ſubalis rei nālis ē icoꝛrupti-
bilis per ſe ipſa ſimul nō eſt coꝛruptibilis p accn̄s cū ſit
ſimplex. ❡ Itē Ariſt. in fine. 10. meta. demr̄at ꝙ nihil eſt
coꝛruptibile p accn̄s: imo coꝛruptibile p ſe ieſt cuicūqꝫ:
T.c.26. ⁊ idē aperte cōmē. vult ibidē. ⁊ de hoc fuit lōgioꝛ ſermo.
ſ. in qōne de gn̄atiōe. alias in ſophiſmate de gn̄e foꝛme
ſubalis: vbi oñſuꝫ fuit ⁊ defenſuꝫ ꝙ foꝛma ſubalis eſt p
ſe ⁊ p̄mo gn̄abilis. ❡ Alij alr̄ euadūt ⁊ dicūt ꝙ p illaꝫ
ſpēꝫ ſm̄ quā entia nālia ſunt ingenita ⁊ icoꝛruptibilia:
dꝫ itelligi foꝛma in aīa. ſ. ſpēs itelligibilis. hec. n. nō ē ge
nerabilis nec coꝛruptibilis ꝓp̄e ⁊ p ſe: cū gn̄atio ⁊ coꝛ-
ruptio ꝓp̄e dicta ſit trāſmutatio ſꝫ ſubaꝫ. ⁊ hec ſpēs nō
ē ſuba ſꝫ accn̄s. ❡ Sꝫ hoc videt̄ eē debile. Nā ſilr̄ poſſet
dici ꝙ ſit hō ingn̄abilis ⁊ icoꝛruptibilis ſꝫ albedinē: eo
ꝙ albedo cū ſit accn̄s nō ꝓp̄e gn̄atur nec coꝛrūpit̄. Ite
rū ſpēs itelligibilis eſt qd̄ extrinſecū ab ipſa re nāli cuiꝰ
eſt ſpēs: ⁊ iō nō eſt ꝓp̄e dictū ꝙ ſꝫ eā res nālis ſit incoꝛ
ruptibilis: iō pōt aliter dici ad pn̄s ſic̄ dicebā ꝙ res nā-
lis bn̄ ē coꝛruptibilis ⁊ genita ſꝫ idiuiduū: ſꝫ eſt igenita
⁊ incoꝛruptibilis ſꝫ ſpēꝫ hoc eſt ſm̄ foꝛmā vl̄eꝫ. Sꝫ ipam
foꝛmā nālē eē igenitā ⁊ icoꝛruptibilē pōt itelligi dupl̄r.
Unoº ꝙ nullo modo generet̄: nec tota: nec ſꝫ aliquā ſui
partē. Silr̄ ēt ꝙ nō coꝛrūpat̄: ⁊ ſic celū dicit̄ eē igenitū:
vt demōſtratū ē in. 8. phy. ⁊ p̄mo celi ⁊ mūdi. qꝛ nec ipꝫ
totū: nec eius pars integralis: nec ſubiectiua generat̄ ⁊
coꝛrūpit̄: nec ſimul: nec ſꝫ ſucceſſionē. Alioº pōt itelligi
foꝛmā nāleꝫ eſſe ingenitā ⁊ incoꝛruptibilē: qꝛ ipa nō ge
nerat̄ vnq̄ tota ſimul: nec ēt coꝛrumpit̄ tota ſimul ſm̄
oēs ſuas partes ſubiectiuas: ſed ſolū ſucceſſiue: queād-
modū aliqd̄ elemētū nunq̄ coꝛrūpit̄ ſimul totū quo ad
oēs ſuas partes q̄titatiuas. ⁊ hoc mō ſine dubio ſpēs
rei naturalis eſt ingenita ⁊ icoꝛruptibilis. nunq̄. n. oēs
foꝛme humane gn̄ant̄ ſimul ad quas mā ſit in potētia:
nec oēs ſimul coꝛrūpunt̄: ſed ſucceſſiue eſt gn̄atio vnius
T.c.53. poſt aliā in infinitū ſm̄ circulū. vt eſt oſtēſuꝫ in 2º de ge-
neratione. ſilr̄ ⁊ in alijs. indiuiduū aūt qd̄ nō hꝫ partes
ſubiectiuas coꝛrūpit̄ ⁊ generat̄ ſil̄ totū ſꝫ ſuā foꝛmā in-
diuidualē: ⁊ ille modus eſſendi igenitū ⁊ incoꝛruptibile
bene ſufficit ad hoc ꝙ de aliquo ſit ſcientia.
❡ Ad aliā cū dicebat̄. illud de quo ē ſcia pōt mouere in-
tellectū ⁊c̄. Hic videt̄ ꝙ qdā doctoꝛ huiꝰ tēpoꝛis qui ꝓ-
bauit muſcā ſimpl̄r eē nobilioꝛē celo: nō poſſet iſtā rō-
nem diſſoluere ſic deductam: vt deducebat̄ in arguēdo:
ipſe. n. cōcedit: imo ꝓ p̄nº aſſumit ꝙ cū optimū i aliquo
genere ſꝫ diſpōnē in qua cōparat̄ ad optimū in alio ge
nere eſt ſimpl̄r melius optimo alteriꝰ generis: tūc totum
illud genus ē ſimpl̄r meliꝰ alio toto genere. ⁊ hoc vult ve
rū eſſe: tūc deducat̄ vt p̄us ⁊ apparebit reſolubiliter cō
cludi: vel ꝙ lapis eſt ſimpl̄r melioꝛ itellectu: vel ꝙ lapis
nō ē ens actu potēs mouere itellectū aliquo mō ad in-
tellectionē. q̄re ⁊c̄. ❡ Sꝫ quid dicemꝰ ad illā rationeꝫ:
poſſumus dicere: ſicut dicebat̄ in 2º de aīa. tractatu de
ſenſu agēte ꝙ illa ꝓpoſitio veritateꝫ hꝫ in ſpeciebꝰ ſpe-
cialiſſimis eiuſdē generis ꝓpꝛie dicti: ⁊ foꝛte i generibꝰ
cōtētis ſub aliquo genere ꝓp̄o ⁊ vniuoco ei ſꝫ ꝙ dictū
fuit ibidē: ſed in equiuocis aut analogis oībꝰ iſtis ſupio
ribꝰ ⁊ iferioꝛibꝰ nō ē neceſſariū: nūc aūt actꝰ ⁊ res actu
ſunt quedā equiuoca vel analoga cōia iſtis iferioꝛibꝰ ⁊
ſuperioꝛibꝰ entibus: ⁊ ideo nō dꝫ ꝙ ſi optimus actus ſit
nobilioꝛ optima potētia ꝙ oīs actꝰ ſit nobilioꝛ omni po
tentia: nobilioꝛ dico ſimpl̄r ⁊ abſolute. poterit igit̄ res
nālis mouere intellectū mediāte ſuo fantaſmate vna cū
intellectu agente: vt cōiter dr̄: ⁊ tn̄ nō ē ſimpl̄r nobilioꝛ
intellectu. Et cū dr̄ mouēs ē nobiliꝰ moto: ⁊ agēs ē no-
bilius patiēte. Pōt dici ꝙ veꝝ ē de virtute ꝓpꝛia: ſꝫ cū
mouet in virtute alteriꝰ nō dꝫ: nūc aūt fantaſma nō mo
uet intellectū niſi in v̄tute q̄ eſt itellectꝰ agēs. vt hꝫ vide
ri 3º de aīa. ❡ Sꝫ ꝯ iſtā ſolutionē poſſet rōnabiliter du
bitari quid itelligit̄ per agens v̄tute ꝓpꝛia. Nam ſi per
agens virtute ꝓpꝛia itelligit̄ tale agēs qd̄ in eē ſuo ⁊ in
ſua virtute a nullo depēdet: tūc nō eſt niſi vnū ſolū tale
agens in toto vniuerſo. ſ. ipſe deus: ⁊ tūc ex iſta ꝓpōne:
ſemp agens eſt p̄ſtantiꝰ patiēte: nihil poterit cōcludi de
ipſo intellectu agēte: niſi quis diceret ꝙ ipſe intellectus
agēs eſt ipſe deꝰ: qd̄ eſt ꝯ Ariſt. ⁊ Cōmē. ſꝫ coꝝ expoſi-
tionē. Si aūt per agēs virtute ꝓpꝛia itelligat̄ omne qd̄
agit per nāꝫ ſuā ⁊ foꝛmā: q̄uiſ nō agit ſiñ quocūqꝫ alio:
ſicut celū diceret̄ agere p foꝛmā ꝓpꝛiā in iſta inferioꝛa:
ſi nō agat ſine ſuo motoꝛe: tunc fantaſma rei nālis mul
tum bn̄ videt̄ eſſe agēs v̄tute ꝓpꝛia: ⁊ ſi nō agat ſine pꝛe
ſentia ⁊ v̄tute itellectus agētis. hoc. n. nō obſtāte. tamē
agit aliquo mō per foꝛmā ſuā: aut poneret̄ agēs ſolū p
accidēs: qd̄ multi negāt. g̊ fantaſma ē agēs in intellectu
virtute ꝓpꝛia licꝫ nō ſine intellectu agente. ⁊ ſic ſi omne
agens virtute ꝓpꝛia eſt ſimpl̄r nobiliꝰ ſuo patiente: tūc
redit ꝙ fantaſma rei nālis eſt ſimpl̄r nobilius itellectu
hūano: qd̄ eſt ridiculū: ⁊ ideo illa ſolutio nō ē ſufficiēs.
❡ Propter qd̄ ad pn̄s dico alr̄ ſaluo melioꝛi iudicio:
ꝙ agēs bn̄ eſt p̄ſtātius patiēte ſꝫ ꝙ patiēſ ē: ſꝫ nō dꝫ ꝙ
oē agens q̄lrcūqꝫ ſit agēs ſit nobiliꝰ patiēte ipſo ſimpl̄r:
qꝛ poſſe eſt ꝙ ipm patiēs hēat aliā opationē nobilioꝛeꝫ
q̄ ſit recipe ab illo agēte ⁊ q̄ ſit nobiliſſima opatio illi-
us agētis: ⁊ ita ē in ꝓpoſito. fantaſma. n. rei nālis bene
agit ſpūaliter in itellectū ipꝛimēdo ei ſpēꝫ rep̄ſentātem
ipaꝫ rē ⁊ itellectꝰ eā recipit: ⁊ ſꝫ hoc fantaſma ē quodā
mō nobiliꝰ itellectu: ⁊ itellectus eaꝫ recipit: tn̄ intellectꝰ
hꝫ aliā opationē nobilioꝛē. ſ. intelligere: quā nō recipit
cōplete ab ipo fantaſmate: ſꝫ foꝛte ab itellectu agēte: ⁊
hec operatio ē nobilioꝛ quacūqꝫ opatiōe fantaſmatis:
vt oēs ꝯcedūt: ⁊ iō remanet ꝙ intellectus eſt ſimpl̄r no
bilioꝛ q̄ fantaſma: qꝛ nobilitaſ ſimpliciter cuiuſcūqꝫ rei
dꝫ attēdi ex eiꝰ perfectiſſima ⁊ nobiliſſima opatiōe. De
hoc aūt videbit̄ amplius in queſtiōe de intellectu agen
te: ſed ad pꝛeſens tanta ſufficiunt. Qō. II.

COnſequēter q̄rit̄ de ſubo ſcie nālis. Utꝝ
ens mobile vel coꝛpꝰ mobile ſit ſubiectū
. i. obiectū eiꝰ. ❡ Arguit̄ p̄º ꝙ nō: qꝛ tūc
ptes eiꝰ eſſent ſubiecta i ptibꝰ ſcie nālis.
hoc ē falſuꝫ. g̊ ⁊ p̄mū: falſitas ꝯn̄tis ē de
ſe nota. Nā aīa ē ſubꝫ i ſcia de aīa cū ab
ea ititulet̄: ⁊ tn̄ ipa aīa nō ē aliq̄ ps ſubiectiua entis mo
bilis nec coꝛpis mobilis: cū ipa nō mouet̄ p ſe: ſic̄ pꝫ in
3º de aīa. ⁊ p̄cipue aīa itellectiua q̄ ē incoꝛpea. ⁊ pꝫ ꝯn̄a. T.c.6.
qꝛ ſic̄ totū ad totū: ita pars ad ptē. ❡ Itē 2º ſubꝫ vnius
ſcie dꝫ eē vniꝰ rōnis. vt pꝫ p̄º poſte. Una. n. ſcia ē q̄ vniꝰ
gn̄is ſubti ē. Sꝫ ſcia nālis ē vna ſcia cū diſtiguat̄ ⁊ nūe-
ret̄ ꝯ alias ptes phie. vt pꝫ. i 6º meta. ipꝫ. n. ens mobile T.c.2.
vel coꝛpꝰ mobile nō ē vniꝰ rōnis nec vnū genꝰ. Nā gn̄a
bile ⁊ ppetuū nō ſunt vniꝰ gn̄is. vt pꝫ. 10. meta. mō ens T.c.26.
mobile ⁊ coꝛpꝰ mobile cōe ē coꝛpibꝰ celeſtibꝰ q̄ ſūt ppe
tua. vt pꝫ p̄º celi ⁊ mūdi. ⁊ ē ēt cōe iſtis iferioꝛibꝰ q̄ ſunt T.c.20.
coꝛruptibilia. vt pꝫ ad ſenſuꝫ. q̄re ⁊c̄. ❡ Itē 3º equocuꝫ
nō ē ſubꝫ i aliq̄ ſcia. vt vult Ari. ⁊ Cōm. i 4º meta. Nūc T.c.2.
aūt ens mobile ē equocū cū icludat equocū. ſ. ens qd̄ ē
equocū ſꝫ poꝛphyriū. q̄re ⁊c̄. ❡ Itē 4º ens per accn̄s
non ē ſubꝫ in aliq̄ ſcia cū de eo nō poſſit eē ſcia. 6º meta. T.c.4
ſꝫ ipꝫ coꝛpꝰ mobile ē ens p accn̄s cū mobilitas accidit

ipſi corpori. ¶ Itē 5° oē ſubiectū ſcie dʒ habere aliquā
paſſionē ꝑmā. vt habet ꝑ° poſte. Sʒ ens mobile nullaʒ
hʒ ꝓpriā paſſionē: vel ſi hʒ dicas eā. ğ ꝛc. ¶ Itē 6° ens
deſcibile nō ē ſubiectū in iſta ſcia. ğ nec ens mobile. añs
eſt cōceſſuʒ ab oib⁹: ꝛ tʒ ꝯña. qꝛ nā ē ꝑncipiū mot⁹ ꝛ qe
tis. ergo qua rōne ens mobile eſt ſubiectū in ſcia nāli. ſic
ꝛ ens quieſcibile. Et confirmat. qꝛ oppoſitoꝝ eſt eadeʒ
ſcia. ſed mobile ꝛ quieſcibile ſunt oppoſita. q̄re ꝛc.
¶ Oppoſitum arguitur ex cōi dicto. Naʒ cōiter dicit ꝙ
ſcientia naturalis diſtinguit ſm diſtinctionem entis mo
bilis vel corporis mobilis. quare ꝛc.

De iſta queſtione eſt diuerſitas īter ex-
poſitores Ariſt. anti-
quior. n. expoſitor ē ſcūs Thomas q̄ putat fuiſſe meli-
or inter latinos. Dixit. n. ꝙ ens mobile ē h̄ ſubm̄: ſʒ non
ꝓbat expꝛeſſe multū: nec ſoluit argumēta facta ī ꝑriū ſal-
tē ī ſua expōne ſup hūc librū. qꝛ forte nō videbat ei dif-
ficultas in hoc: nec erat fortaſſis reuocatū ī dubiū ī ſuo
tpe. Dicit tñ cū hoc ꝙ corpus mobile nō ē ſubʒ ſcie nā-
lis: qđ ꝓbat. qꝛ nulla ſcia demōſtrat ſuū ſubiectū. vt hr̄
T.c.32. primo poſte. Sʒ ī 6° hui⁹ oñdit ꝙ oē mobile ē corpus.
quare ꝛc. Ex hoc aūt poſſet aliquis ſic arguere: aut cor
pus mobile eſt h̄ ſubiectū: aut ens mobile: ꝑ diuiſionem
cōceſſaʒ. Sed corpus mobile nō ē hic ſubiectū. q̄re ꝛc.
¶ Sʒ qcqd ſit de iſta ꝯcluſiōe mihi vr̄ ꝙ iſte hō ſalua
pace ꝛ reuerētia adducat rōnē iſufficientē. nō. n. idē eſt
corp⁹ ꝛ corpus mobile oio. Unū lʒ ꝓbet in 6° hui⁹ ꝙ oē
mobile ē corp⁹: nō ꝓpter hoc ꝓbat ibi ꝙ oē mobile ſit
corpus mobile. ꝛ ſic q̄ poneret corp⁹ mobile hic eē ſub-
iectū nō eſt ꝯ ſe ꝙ hec ſcia ꝓbaret ſuū ſubiectū eē. Item
videt differre ꝓbare ꝙ oē mobile ē corp⁹ mobile: ꝛ ꝓ-
bare corp⁹ mobile eſſe: ꝛ pōt alicui eſſe māifeſtū ꝙ cor
pus mobile eſt: cui nō eſt manifeſtū aut certū ꝙ oē mo-
bile ſit corp⁹: imo aliq̄ negarēt iſtā ꝙ oē mobile ſit cor-
pus. ſ. illi q̄ dicunt angelos moueri: qui tñ oio cōcederēt
iſtā ſine dubio: corpus mobile eſt. ¶ Itē q̄uis ſubʒ ſcie
nō demonſtrat eē: tñ in aliqua ſcia ipm̄ bene pōt ꝓbari
de aliquib⁹ ſuis ſpēb⁹: de q̄bus eſt occultū: vel d̄ aliquo
alio de quo eſt aliquo mō icertū ꝙ ei adueniat. ſicut do-
cet lincoñ. in 2° poſte. vbi ſic dicit ꝙ ois ſcia accipit ſuuʒ
ſubiectū eē ſimplr̄: vt metaphyca ens: ꝛ geometria ma-
gnitudinē. Uerūtñ de his que ſub ſubo ſunt nō accipit
ſemp: q̄m ſunt ſub illo: imo ꝓbat ſubiectū ipm̄ de ſpēb⁹
que ſunt ſub ipſo. hec ſunt vba eius. ꝛ pari rōne pōt q̄ri
ſubiectū de aliquo ꝑtinēte ad illā ſciam: cum nō ſit de. i°
notū. vnde q̄uis aliquis poneret corpus eē ſubm̄ ī aliq̄
ſcia: nō eſſet incōueniēs ipm̄ ꝓbari de aliquo ꝯſiderato
in illa ſcia. vtputa de mobili demōſtrando ꝙ oē mobile
eſſet corpus: nec pro tāto ꝓbatur corpus mobile eſſe.
ꝛ ſic multum deficit rō illius expoſitoris. vt videtur.

Alius expoſitor .ſ. dñs Egidi⁹ dic ꝙ ipſe
nō itelligit illā poſitio-
nē ꝙ ens mobile ſit ſubiectū ī nāli phia. imo arguit ꝯ h̄
ꝑncipalr̄ duab⁹ rōib⁹. Pria ē hec. qꝛ ſi ſic ſequeret ꝙ nā
lis ſcia eēt ſubalternata metaphice: qđ ſtatiʒ pʒ eſſe fal
ſuʒ ꝛ ipoſſle: cū ſint diuerſe ptes phie ꝑncipales. ꝯña de-
clarat. qꝛ illa ſcia ſubalternat alteri: cui⁹ ſubiectū inclu-
dit ſubiectū alterius cū ꝯditiōe accidētali: q̄ nō fluit ex
ꝑncipijs proprijs illius ſubiecti cui addit: vt pſpectiua
ſubalternat geometrie: eo ꝙ linea viſualis que eſt ſubʒ
perſpectiue addit ſupra lineā: quā cōſiderat geometria:
cōditionē accidētalē: que nō fluit nec orit ex ꝓprijs ꝑn
cipijs ipſi⁹ linee. ſ. viſualitatē: ſilr̄ ꝛ in alijs: nūc aūt ens
eſt ſubiectuʒ meta. vt pʒ. 4. meta. ꝛ ens mobile includit
T.c.ꝑ. ens cū cōditione accidētali que non orit ex ꝓprijs ꝑnci
pijs entis ſʒ ꝙ ens. ſ. mobilitate. ¶ Item ſi ens mobile
eſſet ſubiectū hic tūc nālis ſcia eſſet pars meta. qđ pʒ eē
falſuʒ cū ſint diuerſe ptes ꝑncipales phie. ꝛ ꝓbat ꝯñaʒ.
qꝛ ad ipaʒ metaphyſicā nō ſolū ꝑtinet cōſiderare ipſuʒ
ens: ſʒ ꝑmas partes entis. vt pʒ in meta^{ca}. nūc autē ens
mobile eſt vna de ꝑmis ptib⁹ entis. ens. n. nō ꝯbit ad ſu
as partes per differentias cū ſit analogū: ſed per diuer
ſos modos eſſendi: nunc autem eſt mobile eſt quidam
modus eſſendi. quare ꝛc. ¶ Et per iſtas rōnes dicit ex
poſitor ille ꝙ corpus mobile eſt ſubm̄ in iſta ſcia.

Alii vero dicunt aliter ꝛ dicūt ꝙ corp⁹
mobile nō ē ſubm̄ hic
ſʒ magis ens mobile: qđ ꝓbant ꝑ rōnes ſimiles ꝑdictis
rōnib⁹: qꝛ ſic ſequeret ꝙ nālis ſcia eēt ſubalternata geo
metrie: eo ꝙ geometria ꝯſiderat corp⁹ abſolute. Corp⁹
aūt mobile includit cōditionē accidētalē ſupra ipʒ cor
pus mobile: ꝛ ſic nālis ſubalternat geometrie: qđ ē icō-
ueniens. ¶ Itē aliqui ſic arguūt. Si nālis ꝯſiderat cor-
pus mobile: tunc geometria eſt pars ſcie nālis: qđ ē ab-
ſurdū. ꝛ ꝓbat ꝯña. qꝛ eiuſdē ſcie eſt ꝯſiderare totū ꝛ ei⁹
partes. vñ cū corpus ſit pars quedā hui⁹ ꝙ dico corp⁹
mobile ꝛ ipſa geometria cōſiderat corpus ipſa vtriqꝫ eſt
pars ſcie nālis. ¶ Et tūc ipi volūt ſoluere ad rōes dñi
Egidij. ¶ Ad cuius euidētiā capiūt ꝙ hoc totum ens
mobile nō dicit diuerſas rōnes. i. non ſignificat illud qđ
ſignificat ſub diuerſis ratiōibus: ita ꝙ ens ſignificet ſub
vna rōne ꝛ mobile ſub alia rōne: ſed totū ſub vna rōne
ſ. mobilis: ꝛ iō nō ē ibi additio vni⁹ ad aliud ſicut ſuppo
nebat ꝑma rō. quare ꝛc. Et credo ꝙ ipſi cogunt hoc di
cere. ſ. ꝙ ens mobile nō iportat diuerſas rōnes ꝑp ſolo
nē vnius rōnis qua arguit ꝙ genus ꝑdicat de dr̄ia ꝑ ſe.
¶ Arguit. n. ſic. iſta eſt vera ꝑ ſe. rōnale eſt ens. aut er-
go accipit ibi ens ꝓ rōe 3° diſticta a rōne ſube ꝛ accñtis
aut ꝓ rōne ſube: aut pro accñte: aut ꝓ ipſomet rōnali:
vt ſit ſenſus. rōnale ē ens. i. rationale eſt rōnale. nō ꝑmo°
qꝛ ens nō ē vni⁹ rōis. vt pʒ ī 4° meta. ꝛ ī porphyrio. nec T.c.2.
2° mō. qꝛ tūc genus ꝑdicaret de dr̄ia per ſe. nec 3° mō. qꝛ
conſtat ꝙ rōnale non eſt accñs. ğ relinquit. 4° mō. ſ. ꝙ
ens ꝑdicat de rōnali ꝑ rōneʒ ꝓpriā ipſi⁹ rōnalis: ꝛ pari
rōne de vno genere ꝑ rōneʒ ꝓpaʒ vniuſcuiuſqꝫ. ꝛ ſic ad
ditū vnicuiqꝫ non dic aliā rōnē ab eo: vt dicēdo hō ens
ly ens nō dicit aliā rōnē q̄ rōnē hois: ſic eſt in ꝓpoſito
ens mobile non dicit ibi aliquā aliā rationeʒ q̄ mobile T.c.3.
nec ſub alia rōne. ꝛ hoc dicūt fuiſſe intētio Ariſt. in 4°
meta. vbi ſic ait. ꝛ nō diuerſuʒ aliqd dicit ſʒ dictionē re
petitam. idem. n. eſt ens homo ꝛ homo ꝛ vnus homo.
¶ Sʒ mihi videt ꝙ iſti deficiūt quātū ad duo. ꝑ° q̄tū ad
illas rationes de corpe q̄s adducūt. Nā corp⁹ poteſt ac
cipi dupl̄r. Uno° pro trina dimēſione. ꝛ ſic ē ī genere q̄ti
tatis: ꝛ hoc mō non ponit ī ſubo ſcie nālis. ꝛ ſic ꝓcedūt
ille rationes. Alio° accipit corp⁹ pro ſuba ſubiecta tri-
ne dimēſioni. ꝛ hoc modo intelligit cū dr̄ corpus mobi
le eſt ſubm̄ ī ſcia nālī: ꝛ ſic ille rationes nihil valēt ꝯ egi
diū q̄uis forte nec ipſe bene demonſtret concluſionē ſuā
vt videbit. Scđo peccāt iſti vltimi vt credo in h̄ ꝙ di-
cūt ꝙ ens mobile nullo modo iportat diuerſas rōnes:
ſʒ vnā rē ſub eadē ratione. ꝛ hoc ad pſens nō credo ꝑp
duo. Prio. qꝛ ſi ſic eēt tūc nullus ꝓprie ꝛ phyce loquen
do deberet dicere ſubʒ ſcie nālis eſſe ens mobile: cuius
tñ oppoſitū ipſi tenēt. Et ꝯña ꝓbat. qꝛ poſtq̄ dicendo
ens mobile. ibi ly ens nō hʒ aliā rationē intelligendi ꝛ
ſignificādi q̄ mobile: ſuperflue ꝛ oino inutiliter ponit:
immo tātuʒ valeret dicere ꝙ mobile eſſet ſubm̄ ſcientie
nālis: ꝛ multo meli⁹ eſſet: qꝛ ſicut natura nō facit ꝑ plu-
ra qđ eque bñ pōt facere per vnū. ſilr̄ ars dʒ ſe habere.

vnde linconienſis in p̄rio poſterioꝝ. dicit ꝙ mos phyſico
rū eſt ponere verba que magis ſunt ad reꝫ ptinētia: nec
vtunt̃ pluribus inſtrumētis qȯ p̄nt vno facere: ſi igit̃ idē
ſub eadeꝫ rōne intelligeret̃ per mobile ⁊ ꝑ ens mobile:
ita ꝙ nihil differt: niſi ſolū ſm hanc vocē ens: inutiliter
⁊ ſuperflue poneret̃ ens in expſſione ſubiecti ſcie nālis:
⁊ fieret pluribus vocib⁹ ⁊ iſtrumētis qȯ eque bene pōt
Cōm. p° fieri vno. Et amplius Cōmē. dicit ſup p̄mū phy. ꝙ no-
mina ſinoīa nō viſitant̃ in ſcia demōſtratiua: q̄re mihi vi
det̃ incōueniēs eſſe ꝙ dicendo ens mobile: ip̄m ens nul
lā aliam rationē ſignificat ꝙ̄ mobile. Et iterū ꝓpter ali
ud q̄ncunq; per aliquē terminū intelligimus aliquid de
p̄mario intellectu ſub aliqua rōne: illud idē ſub eadē ra
tione intelligit̃ per ipꝫ cuicūq; addat̃ ſi nō ſit determina
tio diſtrahens q̄ facit oppoſitionē in addito. vt dicēdo
homo mortuus hanc recipio ꝓ vera ad preſens: nunc
aūt per ip̄m ens ſm ſe ſumptū intelligit̃ ſub̃a ſub ratiōe
ſub̃e prime ⁊ p̄ncipalr̃ vt oēs cōcedūt: vnde cuicūq; ad-
dat̃ hoc intelligit̃ cū nō ſit determinatio diſtrahēs: aut
que non poſſet ſtare cū ſub̃a: rōnabile videt̃ ꝙ oꝫ intelli
gere ipſam ſub̃aꝫ cū qua ſtat: aut ꝙ mobile nō eſt deter
minatio diſtrahēs: imo ſtat cū ſub̃a. Ideo cuꝫ dico ens
mobile oꝫ per ip̄m ens intelligi ſubſtātia mobilis: vt ſit
idem dicere ens mobile ⁊ ſubſtātia mobilis. Nec valēt
motiua illoꝝ: cū .n. p̄° dicūt ꝙ dicēdo rōnale eſt ens ibi
ly ens p̄dicat̃ de ipſo rōnali vt ſtat ſub eius rōne: h̄ vi-
det̃ oīo incōueniēs: qꝛ termin⁹ nō p̄dicat niſi illud qȯ ſi
gnificat. Modo hoc nomē ens nō ſignificat rōale ſub
T. c. 14. ꝓpria rōne rōnalis. ſicut pꝫ per phꝫ. 5. meta. vbi enume
rat oīa ſignificata hui⁹ analogi: ens. ⁊ nūq̄ poſuit ibi ra
tionale. cū ergo querit̃ q̄d dicit ibi ly ens cū dicit̃ rōna-
le ē ens. dico ꝙ ibi ſumit̃ ꝓ ſub̃a. ⁊ cū dicis tu. g̊ gen⁹ pre
dicat̃ de dr̃ia ꝑ ſe. ego ꝯcedo: ſꝫ nō ſic ꝑ ſe ꝓpriiſſime ſi-
cut p̄dicat̃ de ſpē: tñ p̄dicat ꝑ ſe ſm ꝙ per ſe diſtinguit̃ ꝯ
per accidēs. Nec vnq̄ negauit hoc Ariſt. nec i 3° meta.
nec in 6° thopi. hoc aūt diſcutere ptinet ad aliā ſciētiaꝫ
.ſ. ad logicā ⁊ metaphy. tñ ad p̄ns adduco vnā rōnē ta
lem: oē ꝙ eſt aīal per ſuā formā eſt aīal per ſe: ſꝫ rōnale
eſt aīal per ſuā formā. ergo rōale eſt animal per ſe: ma-
T. c. 14. iorē capio a Cōmē. 5. meta. caplo de ſcōꝫ ſe. vbi dicit. ꝙ
omne qȯ eſt aliq̄d ſm formā eſt illud per ſe ſm veꝝ mo-
dum. Et minor eſt euidēs. rōnale .n. eſt aīal per ſuā for-
mā ſubſtātialē. de hoc nō plus ad p̄ns. ¶ Ad auctori-
tatē Ariſt. dico ꝙ nō dicit Ariſt. ꝙ dicēdo ens hō ꝙ ly
ens nō differt rōne ab hoīe: ſꝫ bñ dic̄ ꝙ ens hō. ⁊ hō di
cunt aliq̄d aliud. i. aliquā aliā rē ſm dictionē repetitam.
vñ bene volo ꝙ hec dictio hō repetita dicēdo ens hō:
⁊ hō nō dic̄ aliq̄ aliā rē: nūq̄ tñ ex hoc habet̃ ꝙ ens hō
ſolū dicit vnā rōnē: ⁊ ꝙ hec ſit itētio Ari. pꝫ diligenter
inſpicienti litterā ibideꝫ. ¶ Redeamus igit̃ ad p̄ncipa-
le ꝓpoſitū. Et dico breuiter ad preſens ꝙ ens mobile .i.
ſub̃a mobilis eſt ſubiectū ſcie nālis: d̓ quo eſt ſcia nālis.
Et hoc ꝓbo rōne cōi: qꝛ de ipſa ⁊ ei⁹ partib⁹ ⁊ paſſioni
bus ⁊ p̄ncipiis cōſiderat̃ in iſta ſcia: ⁊ q̄cūq; in ea inqui
runt̃ ptinēt ad ꝯplemētū cognitiōis ipſi⁹. de p̄ncipiis .n.
intrinſecis ipſius entis mobilis ꝯſiderat̃ in p̄mo huius.
de p̄ncipiis aūt extrinſecis oīb⁹ caſualitate. ſ. de mouen
tib⁹ ꝯſiderat̃. in 7° ⁊ 8° de ptib⁹ ei⁹ ſubiectiuis in diuer-
ſis ptib⁹ ſcie nālis. De oīb⁹ aūt paſſionib⁹ conſideratur
in 3° ⁊ 4° huius. ⁊ ſilr̃ in. 5. ⁊. 6. aliqualr̃. Et hoc vr̃ eē ra
tionabile cū .n. motus ſit p̄ncipalior paſſio conſiderata
in ſcia iſta illud per qȯ ipſa tanq̄ per ſubꝫ diffinit̃: vide-
tur eſſe ſubiectū in iſta ſcia. Nūc aūt mot⁹ diffinit̃ ꝑ ens
T. c. 6. mobile. vt pꝫ. 3. hui⁹. dico tāq̄ per ſubiectū ſuū: vt conce
dit̃. ¶ Sꝫ ꝯ hoc ſunt difficultates. prima qꝛ ſm h̄ ſcia
nālis eēt ſubalternata metaphyſice. ⁊ ꝑs ei⁹ vt deductū
fuit p̄us. ¶ Itē ſm hoc ſequit̃ ꝙ ſcia nālis eēt ꝑs meta-
phyſice. qꝛ ad eandē ſciaꝫ ptinet ꝯſiderare aliqȯ gen⁹ ⁊
p̄mas ꝑtes ei⁹. vt pꝫ p̄° poſte. mō ip̄m ens mobile eſt de
primis ptib⁹ entis. Iteꝝ hoc vr̃ eſſe ꝯ Cōmē. in 2° hui⁹. Cō. p°.
vbi dicit ꝙ ſubiectū hui⁹ ſcie ē nā ⁊ p̄ncipia nālia cū ſint
cōia oībus reb⁹ nālibus. Iterū idē non eſt ſubiectuꝫ to
tius ⁊ partis: eo ꝙ tunc pars eſſet eq̄lis toti. Si igitur
ens mobile eſt ſubiectū in iſta ſcia q̄ dicit̃ liber phyſico-
rū. vt cōiter dr̃: quō poteſt eē ſubm̄ in tota ſcia nāli.
¶ Ad p̄m iſtoꝝ dico ad p̄ns ꝙ ad h̄ vt aliqua ſcia ſub
alternet̃ alteri nō ſufficit ꝙ ſubiectū eius ꝯtineat ſubie-
ctuꝫ alteri⁹ cū ꝯditione accidētali: ſꝫ req̄rit ꝙ principiū
ſcie ſubalternate demōſtret̃ in ſcia ſubalternante: ita ꝙ
ipſa ſubalternata nō reducat ſuas ꝯcluſiōes ad ꝑ ſe p̄n-
cipia nota. hoc aūt non ꝯtingit in ꝓpoſito. Nā p̄ncipia
nālis phie nō indigēt demonſtrari ꝑ metaphyſicaꝫ: imo
ipſa ſcia nālis bene reducit ſuas ꝯcluſiōes ad principia
per ſe nota. ſ. ad motū ⁊ pluralitatē entiū ⁊ ad nāꝫ age
re ꝑꝑ fineꝫ: ⁊ ſimilia que vlteri⁹ non debēt demonſtrari
tanq̄ concluſiones ptinentes ꝑ ſe ad metaphyſicā: ⁊ iō
ꝓp̄e ſcia nālis non ſubalternat̃ ipſi metaphyſice. ¶ Ad
aliud nego ꝯñam. ⁊ cū dr̃. ad eādē ſciaꝫ ⁊c̄. Dico ꝙ ſi ſit
pars ꝑria entis que non trahat ens ad determinatū ge
nus ſcibile: tūc forte de illo non oꝫ ꝯſiderare ſcia nālis:
ſꝫ ſi ſit pars entis ꝯhēs ip̄m ens ad determinatū genus
ſcibile: ⁊ hñs modū abſtractiōis diſtinctū ab aliis: tunc
non oꝫ ꝙ ptineat ad metaphyſicā. ſic aūt eſt in ꝓpoſito.
Nā mobile ꝯhit ip̄m ens ad genus determinatum. ſ. ad
nāle ⁊ hꝫ modū abſtractionis diſtinctū ab abſtractione
metaphy. ⁊ mathematica. ⁊ iō nō oꝫ ꝙ nālis ſcia ſit ꝑs
meta. queādmodū ē ſcia de actu ⁊ potētia: eo ꝙ act⁹ ⁊
potētia ſunt ꝑtes entis q̄ ipꝫ non ꝯhūt determinate ad
aliqȯ gen⁹ ſcibile: ⁊ non hñt modū abſtractiōis diſtin-
ctū a nāli ⁊ mathema. imo ſūt cōia reb⁹ nālib⁹ diuinis ⁊
mathematicis q̄cūq; mō: ⁊ abſtrahūt a motu ⁊ a mate
ria ſenſibili ſm eē ⁊ diffinitionē: ens aūt mobile ſolū ꝯpe
tit nālib⁹ reb⁹: ⁊ nō abſtrahit a motu ⁊ a mā ſenſibili ſm
diffinitionē. ens vero diuinū eſt abſtractū ſm eſſe ⁊ dif-
finitioneꝫ a motu ⁊ a mā ſenſibili: ⁊ ens mathematicuꝫ
eſt abſtractū ſm diffinitionē quiditatiuā: iō non valet il
la ratio. ¶ Ad 3m. ſ. ad illō dcm̄ Cōmētatoris. forte di
cendū ꝙ per nām ipſe intellexit ens nāle. hoc aūt ē ideꝫ
cū ente mobili realiter. qꝛ nā ē p̄ncipiū mot⁹ ⁊c̄. Vel eſt
dōꝫ ꝙ Cōmē. loquit̃ large ⁊ cōiter de ſubto ꝓ oī eo qȯ
in ſcia ꝯſiderat̃ ⁊ non ē paſſio demr̃ata. ⁊ ſic ē de nā. q̄re
⁊c̄. ¶ Ad aliud dōꝫ ē ꝙ ens mobile alr̃ ē ſubm̄ in tota
ſcia nāli: ⁊ alr̃ in iſto lib. Nā ſi ꝯſideret̃ ip̄m ens mobile
q̄tū ad oēꝫ modū eēndi poſſibilē in ſe: ⁊ i aliis ſuis p̄n-
cipiis: ⁊ in ſuis ptib⁹ ſpālib⁹. ſic ē ſubm̄ in tota ſcia nāli.
ſi vero ꝯſideret̃ ens mobile in vlī: ⁊ ſm rationē abſtra-
ctā. i. cōeꝫ oībus entib⁹ nālib⁹ vel plurib⁹: ⁊ q̄tū ad paſ
ſiones cōes ſic eſt ſubꝫ in ſcia iſta que ē p̄ma pars nālis
phie. ⁊ hoc intēdebat Cōmē. in ꝓhemio hui⁹ libri. vbi
dicit ſic. Ex hoc ſermone declarat̃ ꝙ intētio huius libri
eſt loqui de rebus nālibus oībus cōibus q̄ ꝯſtituuntur
per nām. ⁊ ſic diuerſimode ens mobile ē ſubm̄ in ſciētia
iſta ⁊ in tota phia nāli qȯ non eſt inconueniēs.

Ad rōnes p̄ncipales. ¶ Ad p̄m cū dicebat̃. qꝛ
tunc pars entis mobilis ⁊c̄. poteſt
ꝯcedi. Et cū dr̃ ꝙ in ſcia de aīa ⁊c̄. Aliquis poſſet dice-
re ſicut cōiter dr̃ ꝙ in ſcia de aīa ſubiectū eſt corpus ani
matū ſub rōne aīe ⁊ non ipſa aīa: ⁊ h̄ bñ eſt pars ſubie-
ctiua corpis mobilis ⁊ entis mobilis. Et ſi q̄s vellet te-
nere ꝙ aīa eſt ibi ſubm̄ ſicut aliq̄b⁹ placet: ⁊ forte ſic eſt.

tunc poſſet dicere ꝙ ꝗuis aia nõ ſit pars ſubiectiua coꝛ
poꝛis vel entis mobilis:ipſa tñ eſt pars ſubalis ipſiꝰ .ſ.
foꝛma ⁊ actus ſaltẽ ꝗtũ ad aias coꝛpoꝛales. ⁊ hoc ſuf-
ficit ad hoc ꝙ de ipſa ſit aliq̃ ps ſcie nãlis. ¶ Sꝫ q̃d di-
T.c.7. ceret de aia itellectiua q̃ nulliꝰ coꝛpis ẽ actꝰ. vt pꝫ in 3°
de aia. foꝛte dõꝫ ꝙ lꝫ nõ ſit dans eſſe coꝛpoꝛi humano:
ipſa tñ dat ſibi operari ſꝫ Ari. ⁊ Auerroyꝫ: ⁊ operatio
ipſius .ſ. intelligere depẽdet ab aliquo exiſtẽte in coꝛpe
hũano .ſ. a fantaſmate ⁊ ipſa ẽ quodãmõ in potẽtia eẽn
tiali ad ſpẽm intelligibilẽ ⁊ mutabilis ad eã. vt hꝫ vide
ri. 3° de aia. q̃re ⁊c̃. ¶ Aliter dicũt alij ꝙ lꝫ aia nõ ſit per
ſe mobilis eſt tñ mobilis per accidens ad motũ coꝛpo-
ris ideo poteſt bene cõſiderari in ſcientia de anima.
¶ Ad 2^am^ eſt dicendũ ꝙ ſubm vnius ſcie dꝫ eſſe vniꝰ rõ-
T.c.2. nis vniuoce vel ſm analogiã. vt pꝫ. 4. meta. nunc autẽ
ipm ens mobile ꝗuis nõ ſit vnius rõnis vniuoce: tñ eſt
bene vniꝰ rõnis ſm analogiã. ⁊ dicit ſꝫ ꝑus ⁊ poſterius
de coꝛpoꝛibꝰ celeſtibꝰ que ſunt nobilioꝛa mobilia alijs
oibus: ⁊ iõ de ipſo ente mobili põt eſſe ſcia vna. nõ tñ in
telligo ꝙ tota nãlis phia q̃ cõiter ponit de ente mobili
ſit vna penitꝰ ſm ſpẽm ſpãliſſimã: ſed eſt vna ſm analo
giã ſicut eſt eiꝰ ſubm. hoc aũt alibi verificare ꝑpono.
¶ Ad 3^am^ dõꝫ ꝙ pure equocũ nõ eſt ſubiectũ ſcie ꝓpꝛie:
ſed analogũ bñ põt eſſe ſubiectũ ſcie. ⁊ hoc dicit Ariſt.
T.c.2. in 4° meta. nõ enĩ ſi multipliciter alteriꝰ: ſed ſi nec ſm
vnũ: nec ad vnũ rões referunt alteriꝰ .i. nõ oꝫ ſi aliq̃d
ſit multiplr̃ dictũ .i. ſꝫ diuerſas rões dictũ: nõ pp hoc
opꝫ ꝙ alterius ⁊ alterius ſcie ſit ipm ꝯſiderare: ⁊ nulloꝰ
vnꝰ. Sed ſi dicat ſꝫ diuerſas rões nõ hñtes oꝛdinẽ ad
vnã ꝑmã: tũc bene eſt alteriꝰ ⁊ alteriꝰ. Si aũt dicat ſm
diuerſas rões oꝛdinatas: tũc põt ad vnã ſciaꝫ ptinere:
⁊ hoc ipſe ꝑus dixerat: nõ .n. ſolũ eoꝝ q̃ ſunt vniꝰ dicto
rũ eſt vniꝰ ſcie ſpeculari: ſꝫ ⁊ eoꝝ q̃ ſunt ad vnam nãm.
¶ Ad quartã dõꝫ ꝙ ꝗuis mobilitas accidit ipſi coꝛpo-
ri: tñ coꝛpꝰ mobile nõ eſt ens ꝑ accñs: ꝓut Ariſ. loquit
de ente ꝑ accidẽs. 6. metaphy. Nã illõ dr̃. ibi ens per ac
cidẽs cuiꝰ vnio nõ hꝫ cauſas per ſe ⁊ determinatas: vt
albũ eẽ muſicũ ⁊ hmõi: ſꝫ vnio mobilitatis cũ coꝛpoꝛe
hꝫ cãs determinatas ⁊ ꝑ ſe. vt pꝫ in iſta ſcia: ⁊ ꝗuis i en
te ꝑ accñs ſit ens additũ enti: nõ tñ ſequit ꝙ ẽt ens ad-
ditũ enti: ſit ens ꝑ accñs: ſꝫ ſolũ illõ cuiꝰ partiũ ꝯcurſus
ẽ iterminatꝰ nõ hñs cãs ꝑ ſe ⁊ determinatas ſimplr̃.
¶ Ad quintã dici põt ꝙ ꝑma paſſio entis mobilis ẽ ipe
motꝰ eiꝰ ⁊ hic inquirit q̃d ſit ⁊ q̃ ſunt eiꝰ ptes ⁊ ꝑncipia.
Verꝝ eſt tñ ꝙ motus nõ demõſtrat eſſe: qꝛ manifeſtum
eſt ad ſenſuꝫ: ⁊ iõ eſt ꝑncipiũ doctrine. vt vult Cõmẽ. in
iſto ꝑmo: nec ſilr̃ demõſtrat ꝙ mobile moueat: qꝛ mani
feſtũ eſt ad ſenſuꝫ: nõ .n. docet nec adiſcit: nec per ꝯñs de
monſtrat: niſi illud qõ pꝛio ꝯcepimus: ⁊ nobis apparet
dubiũ vel falſuꝫ: ⁊ poſt dubitationẽ manifeſtat eiꝰ veri-
tas nobis: vt ſcribit lincoñ. ſup ꝑ° poſte. ꝓpe ꝑncipium.
Alie tñ paſſiões q̃ ſunt occulte vel minꝰ note dmõſtran
tur: vt ꝙ oẽ ens mobile ẽ coꝛpꝰ ⁊ cetera alia hmõi. vt pꝫ
in 6° huiꝰ. Etiã de ꝑncipijs ipſiꝰ entis mobilis bñ demõ
ſtrant aliq̃ vt ꝙ ꝑncipia ſt̃ 3ria. ⁊ h̃ foꝛtaſſe ẽ pꝛia ꝯclu
ſio hic demõſtrata. ⁊ ꝙ ꝑncipia reꝝ nãliũ ſunt quodã-
mõ tria ⁊ cetera alia. Et eſt ſciendũ ꝙ lꝫ motus ſit pars
entis mobilis: non tñ eſſe mobile vel ipſa mobilitas eſt
paſſio entis mobilis: imo eſt foꝛmale ꝑncipiũ huius ſꝫ
ꝙ huius ſicut riſibilitas eſt foꝛmale pꝛincipiũ riſibilis.
¶ Ad ſextã dõꝫ ꝙ nõ eſt ſilr̃ de ente mobili ⁊ de ente q̃e
ſcibili: qꝛ motus eſt habitꝰ ⁊ quies ꝑuatio: pꝛiuatio non
cognoſcit niſi per habitũ. vt pꝫ. ⁊ iõ ens mobile poterit
eſſe ſubꝫ ⁊ non ens q̃eſcens. Vel põt dici ꝙ lꝫ motus ⁊
quies opponant: tñ ens mobile ⁊ q̃eſcibile nõ opponun
tur: imo vnũ ⁊ ideꝫ eſt ens mobile ⁊ quieſcibile ſaltẽ in
iſtis coꝛruptibilibus: ⁊ ideo non valet ratio.

¶ Quoniam quidem intelligere ⁊ ſcire contin-
git circa omnes ſcientias: quarum ſunt pꝛinci-
pia cauſe ⁊ elementa ex hoꝛum cognitione ⁊c̃.

Textu cõmenti pꝛimi. Queſtio. III.

Circa lr̃aꝫ. Pꝛio q̃rit vtꝝ ad ꝑfectã ſciaꝫ de
aliq̊ cauſato oꝫ cognoſcere oẽs cãs. ¶ Ar
c guit pꝛio ꝙ nõ: qꝛ ꝑ diffinitionẽ habet ſcia
ꝑfecta. Nã ipa diffinitio vel ẽ tota demon-
ſtratio vel potiſſima ps dmr̃atiõis differẽs
a demõſtratiõe ſola poſitiõe termioꝝ: ſꝫ i diffõne ñ po-
nunt oẽs cauſe diffiniti ſicut in diffõne ſube nõ ponunt
niſi mã ⁊ foꝛma q̃ ptinẽt ad ꝓpoſitũ. q̃re ⁊c̃. ¶ Itẽ 2° ſi
ad ꝑfectã ſciam rei cãte opoꝛteret cognoſcere oẽs cãs:
tũc opoꝛteret cognoſcere ꝑmã cãꝫ cũ ipſa ſit ꝑma ⁊ no
biliſſima ⁊ ꝑfectiſſima cã. Sꝫ ꝯñs ẽ falſũ. qꝛ itellectꝰ aie
noſtre ita ſe hꝫ ad notiſſima in nã ſicut oculus nyctico-
racis ad lucẽ ſolis. vt dicit Ariſ. 2. meta. mõ manifeſtiſſi Cõm. ꝑ.
ma in nã ſunt ſubſtãtie ſepate vt ibidem exponit. q̃re vr̃
ꝙ intellectꝰ aie noſtre nõ põt ea cognoſcere: ⁊ ſic nõ po
teſt cognoſcere pꝛimã cãm. q̃re ⁊c̃. ¶ Itẽ 3° ſolet ſic ar-
gui. medicina ẽ ꝑfecta ſcia de ſanitate vel de coꝛpe ſana
bili hoc bene ꝯcederẽt medici: ſꝫ in ipſa medicia non ꝯſi
derant oẽs cauſe ſanitatis. vt pꝫ in libꝛis medicoꝝ. q̃re
⁊c̃. ¶ Itẽ 4° ſcie mathema. ſunt ſcie ꝑfectiſſime cũ ipſe Cõ. 16.
ſint ſcie in ꝑ° gradu certitudinis. vt dicit Cõmẽ. 2° meta.
ſꝫ iſte nõ accipiũt oẽs cãs: imo ſolũ cãꝫ foꝛmalẽ. vt dicit
Cõmẽ. ibidẽ. ¶ Itẽ 5° metaphy. ꝗtũ ad illã ptẽ que ẽ
de ſubſtãtijs ſeparatis eſt ſcia ꝑfecta cũ ſit de ſubſtãtijs
ꝑfectis: ⁊ tñ illa non ꝯtinet oẽs cãs. vt dicit Commen. Cõm. ꝑ°
ꝑ° huiꝰ: ſꝫ ſolũ ꝯſiderat foꝛmã ⁊ motoꝛẽ ⁊ finẽ: ⁊ pꝛiꝰ di
xerat ꝙ ſcia ꝯſiderãs de pꝛincipijs cuiuſcũqꝫ entis .ſ. me
taphy. ꝯſiderat de rebꝰ ſimplicibꝰ carentibus pꝛincipijs:
⁊ per pꝛincipia ipſa intelligit cãs agẽtes. quare ⁊c̃.

Oppoſitũ arguit auctate Ari. in ꝑncipio huiꝰ
libꝛi vbi dicit: qm̃ itelligere ⁊ ſcire
ꝯuenit oibꝰ ſciẽtijs: ẽt ⁊ Commẽ. ibi dicit ꝙ doctria ꝑ-
fecta ẽ icipere a cognitione cãꝝ remotaꝝ rei cognoſcẽ
de ꝑfecte. deinde intẽdere ad cognitionẽ aliaꝝ cãrũ re-
motaꝝ ſꝫ oꝛdinẽ donec ꝑueniat ad cauſas ꝓpinquas:
in quo quidem videt intelligere ꝙ ad perfectam cogni
tionem rei opoꝛtet cognoſcere oẽs eius cauſas ⁊c̃.

Ad euidentiã q̃õnis ẽ itelligẽdũ ꝙ ꝑfectũ
dr̃ duplr̃. vt hr̃. 5. meta. ca° T.c.21.
de ꝑfecto. Vno° dr̃ ꝑfectũ ſimplr̃. Alio° dr̃ ꝑfectũ i gñe.
⁊ ſic applicãdo ad ꝓpoſitum dr̃ ꝙ ſcia ꝑfecta dr̃ duplr̃.
Vno° ꝑfecta ſimplr̃. Alio° perfecta in gñe. Scia ſimplr̃
perfecta de aliqua re eſt illa per quã res cognoſcitur ſꝫ
oẽm rationẽ ꝯſiderãdi ꝑ ſe: ſꝫ quã poteſt ꝯſiderari: vt ſi
cognoſcatur aial ſꝫ oẽꝫ modũ eſſendi per ſe ſibi conue
nientẽ ⁊ ſꝫ oẽm rationẽ eſſentialẽ .ſ. inꝗtũ aial ⁊ inꝗtũ
coꝛpus aiatũ ⁊ inquantũ ſuba: ⁊ quo ad oẽs per ſe paſ
ſiones ſibi conueniẽtes ſꝫ oẽs iſtas rões ſeu modos.
Scia aũt ꝑfecta in gñe eſt illa qua cognoſcitur res ſm
aliquã determinatã rõnẽ ⁊ quãtũ ad ea q̃ ꝯueniũt pꝛo-
pꝛie ei vt tale ens ſolũ: vt ſi cognoſcat aial ſolũ ꝙ aial:
⁊ quo ad ꝑ ſe accñs ipſius aialis vt aial ẽ: ſilr̃ ⁊ in alijs.
¶ Tũc dico duo ad q̃õnẽ. Pꝛio dico ꝙ ad ꝑfectã ſciaꝫ
ſimpliciter alicuiꝰ rei oꝫ cognoſcere oẽs eius cãs. 2° di-
co ꝙ ad ſciam perfectã in genere nõ oꝫ cognoſcere oẽs
cauſas ipſiꝰ rei cognoſcẽde. ¶ Pꝛimũ oſtẽditur ſic. ad
ſciaꝫ rei cauſate ſimplr̃ perfectã opꝫ cognoſcere omnia
illa ex quibus res depẽdet quãtũ ad eſſe ſuũ. Dico per

ſe ſed res cauſata depēdet ab oībus ſuis cauſis. q̄re ⁊c.
Maioꝛ ꝓpō nota eſt. Nā eadē ſunt pͥncipia eē ⁊ cogni
T.c.16. tiōis nāe. vt habet ex 2° meta. ⁊ hoc ē rōnabile. Nā res
T.c.12. cognita ē cā cognitiōis ſue apud hūanū itellectū. vt pꝫ
Cōm.5. ex.3.ō aīa. ⁊.12. meta. ⁊ Cōmē. Unde quecūqꝫ ſunt pͥnci
pia per ſe ipſius rei ꝙtū ad ſuum eſſe ſimplr debent eſſe
pͥncipia cognitionis nāe ipſi⁹. Maioꝛ eſt euidēs. cōſtat
eniꝫ ꝙ res cauſata depēdet in ſuo eē ab oīb⁹ per ſe cau
ſis ⁊ pͥncipijs. quare ⁊c. Hoc etiā oñdit ex alio. Nā ad
pfectā cognitionē ſiue ſciāꝫ de re oꝫ abſolui oēs qōnes
que fiunt de ipſa: ita ꝙ amplius nō dubitem⁹ de ipſa re
ꝓpter quid ⁊ hoc eſt manifeſtū. Nā ꝙ diu cōtingit dubi
tare ꝓpter quid de aliquo nō habet perfecta cognitio
de ipſo: ſed nō pñt ſolui ⁊ determinari oēs qōnes ꝓpter
quid de aliquo ſcibili cāto niſi cognoſcant oēs cāe ipi⁹:
ergo ⁊c. ¶ Scōꝫ declarat. qꝛ ad cognitionē alicui⁹ rei
ſub aliqua determinata rōne ſufficit cognoſcere cauſas
ꝓprias illius ſub aliqua rōne. Cognitio aūt ſcientifica
habet per ꝓpriā cām: ſꝫ nō oēs ipſius rei cauſe ſunt cāe
ꝓprie eius ſm aliquā rōneꝫ terminatā: vt coꝛpoꝛa cele
ſtia ⁊ pͥmus motoꝛ nō ſunt cauſe propꝛie ipſi⁹ aīalis vt
aīal eſt: nec pͥma mā eſt cuius cā ꝓpꝛia vt aīal eſt: ſilr aūt
⁊ in alijs. quare ⁊c. ¶ Sed cōtra pꝛimā cōcluſioneꝫ ſo
let dubitari. qꝛ ſi ad perfectam ſciam ſubſtātie nālis opꝫ
cognoſcere oēs eius cauſas: tūc eius diffinitio erit p ad
ditamentū: qō pꝫ eſſe falſum ex.7. meta. ⁊ ꝓbat ꝯña. qꝛ
T.c.17. ſꝫ hoc cū cognitio perfecta nō ſit ſine diffinitiōe pfecta:
oꝫ in diffinitiōe ſubſtātie nālis ponere oēs eius cauſas:
⁊ per ꝯñs eius cauſaꝫ finalem: modo cauſa finalis ei⁹ ē
operatio. vt pꝫ in.2. celi ⁊ mūdi. ⁊ in 2° ethico. Operatio
T.c.64 aūt rei eſt accñs eius. ergo in diffinitiōe ſubſtantie nālis
ponet accñs. ⁊ per ꝯñs eſt diffinitio per additamētū: cū
accidens ſit extra genus ſubſtantie. vt patet in 7° meta.
T.c.2. ¶ Itē dubitat ex alio. qꝛ nō eſt aliqua ſcia i qua termi
natur cognitio oīuꝫ cārum alicuius rei nālis. ſicut patet
inducēdo in oībus partibus phie. Nō enim in meta. do
centur oēs cauſe aīalis vel plante. vt pꝫ ſciētib⁹ eā: nec
ſimiliter in ſcia naturali. ibi eniꝫ nō declarant ſubē ſepa
rate: que tñ ſunt pͥncipia oīuꝫ nāliū. Ab ipo.n. pͥmo mo
toꝛe depēdet celū ⁊ tota nā. vt dicit Ariſt.12. meta. q̄re
T.c.38. incōueniēs videt ꝙ ad cognitionē perfectā ſimplr alicu
ius rei cāte opoꝛtet cognoſcere omnes cauſas eius.
¶ Ad pͥmū iſtoꝝ pōt dici ꝙ duplex ē diffinitio. ſ. logica
⁊ iſta eſt diffinitio ſubſtātie: ⁊ nō eſt per additamentū: ⁊
ſic Ariſt. intellexit: talis eniꝫ diffinitio eſt p genus ⁊ dif
ferentiā. ⁊ hec ſunt ō eſſentia ſpēi diffinite. Alia eſt diffi
nitio realis ⁊ nālis. ⁊ hec bene eſt per additamētū. Sꝫ
hec ſolutio nō placꝫ alijs: qꝛ bene poſſꝫ dici ꝙ diffinitio
accidētis nō eſſet per additamētū cū poſſet diffiniri per
genus ⁊ differētiā que ſunt de eſſentia eius. ⁊ ſic nō eſſet
in hoc drīa inter ſubſtātiāꝫ ⁊ accidēs: qō eſt ꝯtra Ariſt.
¶ Alij dicunt aliter ꝯcedendo ꝙ in diffinitiōe ſubſtan
tie nālis bene poni dꝫ finis ipſius. ſ. operatio eius que ē
eius accidēs: ſed nō ſequit ex hoc ꝙ diffinitio ſit p addi
tamentū: cū in diffōne ponit aliquid qō eſt extra genus
diffiniti: ⁊ ipm. diffinitū ſubſiſtit in illo tāq̄ in ſuo ſubie
cto ⁊ fundamēto. ⁊ hͦ modo ſe hꝫ ſubſtātia ⁊ accidens.
Modo lꝫ finis ſubſtantie nālis ſit operatio eius que eſt
eius accidens ſit extra eſſentiā ⁊ genus ſubſtātie: nō tñ
ſubſtantia ſubſiſtit in illo tanq̄ in ſuo ſubiecto: ⁊ iō non
eſt diffinitio per additamentū. Aliter dicunt aliqui ⁊ di
cunt ꝙ duplex eſt finis. ſ. finis quo: ⁊ finis gratia cui⁹: ⁊
T.c.35. hoc habet in 2° de aīa. Finis gratia cuius eſt illud ꝓpter
qō pͥncipaliter eſt res ⁊ operatur: ⁊ hoc modo de⁹ ē fi
nis oīum alioꝛum entiū: finis aūt quo eſt ipſa operatio
ꝓpꝛia per quā adipiſcitur finis gratia cuius: vt ſpeculā
tio diuine quiditatis eſt finis quo ipſius hoīs: ſilr aūt ⁊
in alijs ſuo mō: modo dicūt ipſi ꝙ in perfecta ⁊ ꝓpꝛijſſi
ma diffinitiōe ſubſtātie nālis oꝛdinate in finē non ponit
finis quo qui eſt accidētis eius: ſed finis gratia cuius: ⁊
iſte eſt ſubſtantia perfectioꝛ gratia cuius eſt ipſa ſubſtan
tia diffinita: ⁊ ideo non valet dubitatio illa. ¶ Ad aliā
dicendū eſt bꝛeuiter ꝙ ſimplr perfecta cognitio alicui⁹
rei nālis vel intentio nō habet per vnam ſolā ſcientiāꝫ:
ſeu per vnā ſolaꝫ partē phie. Sꝫ ſi habet ſimplr pfecta
cognitio talis rei hoc eſt p diuerſas ſciētias. vt per nālē
cognoſcent cauſe māles ⁊ mouētes: per diuinā aūt co
gnoſcent foꝛmales ⁊ finales. vt dicit Cōmē.12. meta.

Ad rōnes pꝛioꝛes dicēdū eſt. ¶ Ad pꝛimā ꝙ ad cognitionē pfectā diffinitiuā rei
cauſate oꝫ cognoſcere omnes per ſe cauſas eius: eo ꝙ
diffinitio notificat eſſentiā rei diffinite perfecte: ⁊ tamē
ſi ſit diffinitio imperfecta poteſt accipere aliquam cau
ſam vel aliquas: ⁊ poteſt alias dimittere.
¶ Ad ſecūdā ꝯcedo ꝯñs: ⁊ cū dicebat ꝙ itellect⁹ aīe no
ſtre ⁊c. Dico bꝛeuiter ꝙ illud dictū notat difficultatē ⁊
nō ipoſſibilitatē: vt expoſuit Cōmē. ibidē: qūo aūt itel
lectus humanus deueniet ad cognoſcēdū ſubſtātiāꝫ ſe
paratam debet inquiri in.12. meta. ⁊ 3° de anima.
¶ Ad tertiā dōꝫ eſt ꝙ medicina eſt ſcia pfecta non ſim
pliciter ſed ſolum in genere: ⁊ ideo nec eſt contra dicta.
¶ Ad quartā ſilr de mathematica. dōꝫ eſt ꝙ mathema
tica. vt dicit Cōmē. non habēt oēs cauſas: ſed ſolū ha
bent cāꝫ foꝛmalē: ⁊ iō ad pfectā cognitioneꝫ de eis ſiue
ſcientiā ſufficit cognoſcere illā cām: qūo aūt illud ſit ve
rum ꝙ mathematica ſolū hꝫ cāꝫ foꝛmalē cū videat ha
bere ſubiectū qō eſt coꝝ cauſa mālis in qua: ⁊ etiā cām
finalē. ſ. ipm pͥmū inquirat itelligēs intellect⁹: foꝛte Cō
mentatoꝛ itelligit ꝙ mathematica nō habēt niſi cāꝫ foꝛ
malem per quā procedūt demōſtrationes metaphyſi
ce. Alias autem cauſas non omnino eis negaret.
¶ Ad quintā ſimilr dōꝫ ē ꝙ res diuine poſterioꝛes deo
nō hñt cauſas agentes ꝓpꝛie ſm doctrinaꝫ auer. in.12.
meta. ⁊ in 4° celi ⁊ mūdi: ſꝫ bñ hñt cauſas finales ⁊ foꝛ
males ⁊ mouētes quas ꝯſiderat meta. vt vult Cōmen. Cōm.52
pꝛio hui⁹. ⁊ iō ſic ē intelligēdū ꝙ cognitio pfecta reqrit Cōm.pͥ.
cognitionē oīuꝫ cāꝝ a qb⁹ cauſat illa res: ita ꝙ ſi hꝫ oēs Cōm.pͥ.
cās. ſ. māꝫ ⁊ foꝛmā efficiētē ⁊ finē: vt res nāles oꝫ iſtas
cognoſcere. Si vero hñt ſolū vnā cām aut aliquas: tūc
per illā aut per illas habet cognitio perfecta ſicut ſi ha
beret oēs. vt dicit Cōmē. ſuper lrām. quare non valet.

¶ Non enim eadem ſunt nobis nota ⁊ ſimpliciter. Textu cōmen. II. Queſtio. IIII.

Onſequēter q̄rit vtꝝ eadē ſint notioꝛa ſim
pliciter ⁊ notioꝛa quo ad nos. ¶ Arguit
c pͥmo ꝙ ſic. qꝛ niſi eēnt eadē ſimplr notioꝛa
⁊ quo ad nos: tūc aliqd eſſet ocioſuꝫ in nā.
hoc pꝫ eē falſū i pꝛio celi ⁊ mūdi. ⁊ 2° meta.
a Cōmen. ꝓbat ꝯña. qꝛ aliqd notius quo ad nāꝫ ē oꝛdi Cō.32.
natū ad hoc. vt ſit ſimplr noti⁹ nobis. ⁊ ſic ſi nō eēt no Cōm.pͦ
bis noti⁹ tūc eēt ocioſuꝫ quo ad hoc. Nā ocioſuꝫ ē illō
qō oꝛdinatū ad aliquē finē nō attingit ipꝫ. vt pꝫ in 2° hu T.c.62.
ius. ¶ Itē 2° illa ſunt notioꝛa quo ad nos a quibus no
ſter intellectus maxime patit: ſꝫ intellectus noſter pati
tur maxīe ab illis que ſunt notioꝛa ſm nām. quare ⁊c.
Maioꝛ ꝓpoſitio nota eſt. qꝛ noſtrū intelligere vel ē pa
ti. vel aliquid ꝯñs paſſionē. vt pꝫ ex 3° de aīa: ⁊ iō id vi T.c.2.
detur maxime eſſe nobis notius a quo maxime patitur
intellectus noſter. Et ꝓbat minoꝛ. Nāꝫ intellectus no

T.c.3. ſter patitur ab intelligibili.vt pꝫ in.3.de aīa.ergo magiſ patitur a magis intelligibili ⁊ maxime a maxīo ītelligibili.Nā ſi ſimpliciter ad ſimplr:⁊ magis ad magiſ:⁊ maxime ad maxime 2°topi.Cōſtat aūt ꝙ q̄dam notiſſima ſm nām ſunt maxīe ītelligibilia ſicut ſube īmāles. vt pꝫ in 2°meta.quare patiť noſter intellectus maxime ab eis ⁊ ſic ſequiť ꝙ iſta ſint nobiſ notioꝛa. ¶ Itē 3°illa q̄ ſunt magis abſtracta ſunt notioꝛa q̊ ad nos.Sꝫ notioꝛa ſimpliciter ſūt magis abſtracta.ģ ⁊c̄.maioꝛ ꝓpō pꝫ. qꝛ pro tanto vl̄ia aliq̄ ſunt magis nota quo ad nos. qꝛ ſūt magis abſtracta:vt vř:minoꝛ apparet. Nā illa q̄ ſunt notiſſima ſm nāꝫ ſunt abſtracta a motu ⁊ a mā ſenſibili ſicut deus ⁊ alie ſubſtātie ſeparate.q̄re ⁊c̄. ¶ Itē 4° illa que noſtro intellectui ſunt magis ſi̾lia videnť eē notioꝛa

T.c.18. quo ad nos:cū ītellectus cognoſcat per aſſimilationeꝫ cognoſcētiſ ad cognitū.vt pꝫ in.3.de aīa.⁊ ī 5°ethico.ſꝫ notioꝛa ſm nāꝫ ſunt magis ſi̾lia noſtro intellectui: ſicut eniꝫ noſter ītellectus eſt ꝑpetuuſ ⁊ ſine magnitudine coꝛpoꝛali:ſic illa que ſunt manifeſtiſſima ſm nām: ſicut deus ⁊ alie intelligentie.q̄re ⁊c̄. ¶ Itē 5°ſi aliqua eēnt notioꝛa quo ad nām ⁊ minus nota quo ad nos hoc ꝓ tanto vř eſſe qꝛ eſſent magis entia ⁊ minus ſenſibilia:ſꝫ ꝑꝑ iſtā cāꝫ nō eſt dōm ꝙ aliq̄ ſint notioꝛa quo ad nos ⁊ ſint minꝰ nota quo ad nāꝫ.q̄re videť ꝙ nulla ſint notioꝛa ſꝫ nām q̄ ſint minus nota q̊ ad nos. Maioꝛ vř manifeſta. nā ꝓ alio nō vř ꝙ aliq̄d ſit minꝰ notū:niſi qꝛ ē minꝰſenſibile.mioꝛ ōclarať.qꝛ mā pͣē minꝰens q̄ꝫ cōpoſitū ex mā ⁊ foꝛͣſic̄ oēs cōcedūt.ģ ſi ꝑꝑ illā cāꝫ eſſet aliq̄d notius ſimpliciter alio.ſ.qꝛ eſſet verius ens q̄ꝫ illud: tūc mā prima nō eſſet ſimpliciter ⁊ ſm nāꝫ notioꝛ q̄ꝫ cōpoſitū: qō tñ videť eſſe falſuꝫ. Nā cauſe ſunt notioꝛes ſimplr: ⁊ ſꝫ nām ipſius cauſatis.vt vult Ari.in lr̄a.⁊ ſilr Cōmē. mā aūt prima eſt cā cōpoſiti.vt oēs cōcedūt.quare ⁊c̄.

¶ Oppoſitum Ariſt.vult in littera vbi dicit ſic. Nō eniꝫ eadem nobis ſunt nota:⁊ ſimpliciter.

Ad intellectum qōniſ ē ītelligēdū ꝙ cognitio ītellectiua hūana de-

T.c.30. pēdet ex fantaſmatibꝰ hūanis.vt pꝫ ex 3°de aīa.⁊ iō illa dicunť notioꝛa quo ad nos q̄ ſunt magis ſenſibilia ⁊ magis fantaſibilia.⁊ hoc ſignū ē:qꝛ hoīes vulgares qui nō ſunt exercitati nō cognoſcūt niſi ſenſibilia vt ī pluribus. Notioꝛa aūt ſimplr ſūt illa q̄ ſūt ꝑoꝛis entitatiſ eo

T.c.16. ꝙ vnūquodq̄ꝫ ē ītelligibile ſꝫ ꝙ ens. vt pꝫ ī.4. meta. ⁊ iſta ſunt dicta notioꝛa nāe:nō qꝛ nā ea cognoſcat:multe enī ſunt nāe q̄ nō cognoſcūt. Sꝫ dicunť notioꝛa nāe: qꝛ q̄ꝫtū eſt ex ſui nā.nota ſunt ⁊ cognita ꝑus vel qꝛ nā ſi cognoſceret ꝑmo cognoſceret ea ſic̄ vř Cōmētatoꝛ intelligere.Dicit eniꝫ ꝙ ſicut cauſe reꝝ artificialiū ſunt notiores artificiatis pro tāto:qꝛ artifex facit rōnes artificiales ex ſuis cauſis.ſic cauſe reꝝ naturalium ſunt notiores apud naturā.qꝛ natura facit cōpoſita ex ſuis cauſis iō ſi cognoſceret ꝑus cognoſceret eas q̄ꝫ cōpoſita; ⁊ nihil ꝓhibet conditionalē eſſe verā:cuiꝰ aīs ē īpoſſibile.

Cō.79. vt Cōmē.accipit in.8.phyſicoꝛū. ⁊ h̄ ꝯditionalis.ſi natura cognoſceret prius cognoſceret cauſas q̄ꝫ cōpoſita ex cauſis non poſſet eſſe vera:niſi cauſe eſſent notioꝛes apud naturam.⁊ ſic foꝛtaſſe Cōmen.intelligit.

Tunc dicēda ſunt ad qōneꝫ tria. Et ꝑmo dicēdū ē ꝙ in rebꝰnālibꝰ nō ſūt eadē notioꝛa nobis ⁊ ſimplr notioꝛa.qō ꝓbať ſic. Illa ſunt notioꝛa ſimplr ⁊ apud nām que natura cognoſceret ꝑus ſi ipſa cognoſceret.hoc eſt euidēs ex dictiſ:ſꝫ cauſe ⁊ ꝑncipia reꝝ nāliū ſunt hmōi ꝙ nā prius cognoſceret ea q̄ꝫ cōpoſita ſi ipſa cognoſceret:cū nā faciat cōpoſitionē ex ſuis cauſiſ:vt artifex facit artificialia.ergo cauſe ⁊ ꝑncipia reꝝ nālium ſunt notioꝛa apud nām: ſꝫ conſtat ꝙ hmōi cauſe nō ſunt nobis prius note. Nā effectus ipſaꝝ reꝝ nāliū.ſ.motus ⁊ operationis ⁊ qualitates ſenſibiles ſunt priꝰ ſenſibiles ⁊ cogitabiles q̄ꝫ ipſa ꝑncipia intrinſeca ſubſtātiarū nāliū vt cuilibet eſt manifeſtū:iō ſunt nobis notioꝛes.vñ ⁊ motꝰ ⁊ q̄litates entiū ſunt ꝑncipia doctrine in nāli phia.vt vult Cōm. in iſto Cō.8.
ꝑmo.q̄re ⁊c̄. ¶ Itē illa q̄ ſunt ſimplr notioꝛa ſunt priuſ entia.vt pꝫ ex dictis.ſed in rebꝰ nālibꝰ illa q̄ ſunt nobis notioꝛa nō ſunt ꝑus entia. Cauſe.n.⁊ ꝑncipia ꝑ ſe reruꝫ nāliū ſunt ꝑoꝛes ipſis entibꝰ cōpoſitis nālibꝰ ⁊ eoꝝ accidētibꝰ:ipſa aūt accñtia ſenſibilia ſunt notioꝛa quo ad nos vt manifeſtū eſt vnicuiq̄ꝫ ītelligēti. q̄re ⁊c̄. ¶ 2° eſt dōm ꝙ in demōſtratiōibꝰ mathematicis eadeꝫ ſunt notioꝛa ſimplr ⁊ quo ad nos.nā ī q̄buſcūq̄ꝫ cāe ſunt notiores quo ad nos:ī talibꝰ ſūt eadē notioꝛa ſimplr quo ad nos. Cōſtat āt ꝙ cauſe ſūt ſimplr notioꝛes ſuis cātis: ſꝫ in mathematica cāe dm̄ratiue ſunt nobis notioꝛes ſuis paſſiōibꝰ vel ꝯ̊nibꝰ demonſtratiuis.vt dicit hic Cōm. ⁊ pꝫ ſciēti dem̄ratiōes mathematicas:⁊ iō dicit Cōmē.in 2°metaph.demōſtrationes mathematice ſunt in primo Cō.16.
gradu certitudinis.q̄re ⁊c̄. ¶ 3°dōm eſt ꝙ in rebꝰ diuis nō ſunt eadē ſimplr notioꝛa ⁊ quo ad nos:qꝛ ī q̊cūq̄ꝫ genere effectꝰ ⁊ ea q̄ ſunt poſterioꝛis entitatis ſunt notiora quo ad nos:⁊ ea q̄ ſunt ꝑnͣ ⁊ ꝑoꝛis entitatis ſunt notioꝛa ſimplr:ī illo gñe entiū nō ſūt eadē notioꝛa nobis ⁊ notioꝛa ſimplr.vt pꝫ ex dcīs.ſꝫ ī rebus diuis.ſ.ad vnā ſciaꝫ ꝑtinētibꝰvt ad meͨᵃᵐeffectꝰſūt nobis notioꝛes q̄ꝫ cāe.qꝛ effectꝰ ſunt ſimplr poſterioꝛes:⁊ notioꝛa quo ad nāꝫ ſūt ꝑncipia ⁊ cāe q̄ ſūt ꝑoꝛa ſimplr. Nā ea q̄ ſūt nobis notioꝛa ī meta.quo ad ꝑncipalē eiꝰ ꝑtē ſunt motꝰ ⁊ tp̄s ⁊ numerus motuū celeſtiū:⁊ ex iſtis inquirunť principia abſtracta eſſe ⁊ numerus eoꝝ:ip̄a aūt ꝑncipia abſtracta ſine dubio ſunt notioꝛa ſimplr:⁊ iō dicit ea Ari. T.c.ꝑ.
manifeſtiſſima in natura in.2.meta.quare ⁊c̄.

Ad primā rōnē negāda ē ꝯñā. ⁊ ad illō qō accipiť ī ꝓbatiōe ꝙ aliq̄ ſunt notioꝛa ſimplr ⁊c̄.Dicēdū eſt ꝙ falſum eſt:ſꝫ bñ oꝛdinať ad hoc ꝙ ſit notius alicui alteri cognoſcēti:mō diceret aliquis ꝙ lꝫ hec notioꝛa ſimplr non ſint notioꝛa quo ad noſ:tñ bñ ſunt notioꝛa alicui alteri cognoſcēti. Vel dōꝫ ꝙ aliqua eſſe notioꝛa ſimplr nō eſt finalr ꝓpter hoc vt ſit nobis notius:ſed vt per ip̄m habeať a nobis cognitio ꝑfecta de eo qō ē minus notū ſꝫ nām ⁊ hoc bene eſt verū. Nam he cauſe reꝝ nālium nō ſunt nobis notioꝛes : ita ꝙ ꝑus fiat in intellectu noſtro cognitio earū q̄ꝫ aliarū: tamē perfecta ⁊ cōpleta cognitio ipſaꝝ reꝝ naturaliū cauſatarū nō pōt haberi ſine cognitiōe ipſaꝝ cauſarū. vt videtur velle Ariſ.in littera.quare non valet.

¶ Ad ſcōaꝫ cū dicebať.illa a q̄bꝰ maxīe patiť ītell's ⁊c̄. ꝯcediť ītelligēdo ſic a quo ꝑus recipit intellectꝰ:⁊ cū dř ꝙ ītellectꝰ maxīe recipit a maxīe ītelligibili.dico ꝙ non eſt verū ſic intelligēdo ꝙ prius ab ipſis recipiat:⁊ cū ꝓbať.qꝛ intellectus recipit ab intelligibili fantaſiato vel cogitato:⁊ iō ꝑus recipit ab intelligibili ꝑuſ fantaſiato ⁊ maxīe ab intelligibili maxīe fantaſiato recipit ⁊ patitur:modo ipſa ſeparata nō ſunt intelligibilia prius fantaſiata ſeu cogitata ſed magis intelligibilia coꝛpoꝛea ⁊ ſenſibilia fantaſmata ⁊ ſimilitudines ſenſibiliū. q̄re ⁊c̄.

¶ Ad tertiā cū dř.magis abſtracta ⁊c̄. pōt dici ꝙ verū ē de illis q̄ ſunt magis abſtracta abſtractiōe a ſuppoſitis vt aīal ē ꝑus notū quo ad nos q̄ꝫ hō ſilr āt ⁊ ī alijs. Sed loquēdo de abſtractiōe q̄ ē realis ſeꝑatio a motu ⁊ a mā ſenſibili:nō opꝫ ꝙ illō qō eſt magis abſtractum ſit priꝰ nobis notū:īmo ad talia abſtracta quodāmō ſe

hꝫ ītellectꝰ aīe nr̄e ſic̄ occulus nyticoracis ad lumē ſolis
T.Tō.1. vt dicit Ari.in.2.meta.⁊ iō rō equocat ō abſtractione.
¶ Ad 4ᵃᵐ cū dr̄.illa q̄ ſūt magis ſil'ia ⁊c̄.ꝙ verꝫ ē loqn-
do de ſil'itudine ſpūali q̄ ē ꝑ ſpēm receptā:ſꝫ de ſil'itudi-
ne reali nō oꝫ.Nō.n.cognitio fit ꝑ ſil'itudinem:ita ꝙ reſ
T.c.25. cognita ſit actu in potētia cognoſcēte:vt ꝓbatuꝫ ē ꝑmo
T.c.18. de aīa.⁊ i.3.⁊ hoc modo ītellectꝰ poſſibil' ē i potētia oīa
fieri.ſ.modo ſimilitudinis ⁊ receptionis:vt exponit ibi
commen.nūc ītellectꝰ humāus:ꝗuis forte ſit ſimilior ſꝫ
realem ꝯueniētiam cum ipſis principijs abſtractis q̄ cū
rebꝰ corporalibus:non tamē aſſimilatur eis ſm ſpeciem
receptam:immo priꝰ recipit ſpēs a rebꝰ fantaſiatis vl' co
Com.52 gnitis:ideo dicit Commē.in.3.de anima.ſpecies quideꝫ
igitur talium in fantaſmatibuſ intelligit.quare ⁊c̄.
¶ Ad 5ᵃᵐ cū dicebat.ſi aliq̄ eēnt ⁊c̄.aliq̄ ꝯcedūt ⁊ ponūt
iſtā cām q̄re aliq̄ ſūt notiora ſm naturam.ſ.q2 plus ha-
bēt entitatis:⁊ hoc modo ſcripſit ſcūs thomas i expoſi
tione huiꝰ loci.Sed iſtō non videt bene tutū ꝑꝑ rōnem
illā de mā.Nā ſm hoc mā nō eſſet notior ſm nām q̄ cō
poſitū:eo ꝙ ipſa non hꝫ plus entitatis cū ſit ens pura i
T.c.79 potētia:vt pꝫ i ꝑmo huiꝰ.Cōpoſitū vō ē enſ actu:⁊ aliq̄
ꝯcedūt iſtud.ſ.ꝙ mā nullo modo ē notior ꝯpoſito.⁊ cū
dicit ꝙ cāe ſūt notiores cātis ipſi dicūt ꝙ hoc hꝫ verita
tē i alijs a materia:eo ꝙ ipſe ſūt actꝰ vel ſūt entia i actu.
Alij vero dicūt ꝙ materia n̄ hꝫ plus de entitate actuali
q̄ ꝯpoſitū:ipſa tamē hꝫ plus de entitate potētiali:ideo
ipſa ē notior quo ad naturā q̄ ipſum ꝯpoſitū. Compoſi
tuꝫ.n.n̄ eſt in potētia ad eſſe ſimpl'r niſi ratiōe materie.
¶ Aliter poſſet dici ꝙ licet illa q̄ plus hn̄t de entitate.i.
q̄ ſūt poſterioris entitatis n̄ ſūt notiora ſimpl'r:tn̄ plus
hr̄e de entitate n̄ ē vl'r rō huiꝰ ꝙ eſt eſſe ſimpl'r notius:ſꝫ
eſſe ꝑoris entitatis eſt rō cōis qua aliqd eſt notius apō
nām:modo lꝫ mā non habeat ſimpl'r plus de entitate q̄
ꝯpoſitū:ipſa tn̄ ē prioris entitatis q̄ ꝯpoſitū:ꝑoris dico
via generationis:potentia enim precedit actū in eodeꝫ
T.c.20. ordie generationis:vt patet.9.metaphy.⁊ hoc ſufficit.

¶ Sunt autem primuꝫ nobis manifeſta ⁊ cer-
ta confuſa magis poſterius auteꝫ fiunt ex his
nota elementa ⁊ principia nobis diuidentibus
hec. Tex.cō.III. Queſtio. V.

Onſequēter q̄rit vtꝝ vl'ia ſint notiora q̄
ad nos ipſiſ ſingularibꝰ.¶ Arguit ꝑmo
ꝙ n̄:q2 in rebꝰ nālibꝰ illud qō ē notiꝰ aliq̄
ſm nām n̄ eſt notiꝰ eo quo ad nos:vt pꝫ
ex ꝑoribꝰ.Sꝫ vl'e ē notiꝰ ſm nām ſingula
ri ꝓbo:q2 illō qō ē veriꝰ ens eſt notiꝰ q̄ ad
nām:ſꝫ vl'e eē veriꝰ ens ſingulari.Maior ꝯcedit ab oībꝰ.
Minor ꝓbat:q2 vl'e ē ꝑpetuuꝫ:vt pꝫ ꝑmo poſte.⁊ ſingu
T.c.75. lare nāle eſt corruptibile.ꝑpetuū aūt eſt ꝑus ⁊ nobilius
corruptibili:vt pꝫ.8.phyſico.¶ Item 2° ſi vl'e eſſet noti
us ſingulari quo ad nos:tū idē eſſet notiꝰ ⁊ minus notū
quo ad nos:qō vr̄ impoſſibile:⁊ ꝓbat ꝯn̄a:q2 vl'e ⁊ ſuū
ſingulare ſūt idē ſic̄ cōiter tenet.¶ Itē 3° illud qō habꝫ
eſſe in aīa nō eſt notiꝰ quo ad nos eo qō habꝫ eſſe extra
aīam:ſꝫ vl'e hꝫ eſſe in aīa:⁊ ſingulare extra aīaꝫ.Maior
pꝫ:nā entia aīe ⁊ ipſa aīa cognoſcunt poſteriꝰ rebꝰ extra
aīam:vt pꝫ ex.3.de aīa.minor pꝫ in.7.meta.⁊ ꝯmē.in.12.
Com.4 meta.dic̄ ꝙ vl'ia apud ariſt.ſūt collecta ꝑ intell'm ex ſin-
gularibꝰ ꝯcipiēte in eis vnā tn̄ ſil'itudinē ⁊ faciēte eā intē
tionē vnā.¶ Itē 4° diffinitū ē notiꝰ quo ad nos diffini
entibꝰ:vt dicit phꝰ in l'ra.Sed ipa diffinientia ſūt magiſ
vl'ia q̄ diffinituꝫ:vt pꝫ in 2° poſterioꝝ.⁊ ſpāl'r q̄tum ad
genus qō ē vl'ius q̄ ſpēs diffinita:vt māifeſtū ē.¶ Iteꝫ
5° ꝑtes alicuius totiꝰ ſunt minꝰ note quo ad nos ipo to-
to ſicut vult phs i l'ra:⁊ cōmētator.Sꝫ vl'iora ſūt minꝰ
vl'ium ꝑtes.Nā ipa ſpēs q̄ ē minꝰ vl'is ē cōpoſita ex gn̄e
⁊ dr̄ia.¶ Itē 6° difficillima ad cognoſcēdū nō ſunt no
tiora quo ad nos.Sꝫ vl'ia nō ſunt hmōi.Maior eſt no-
ta in.5.meta.ca° de ꝑn°.Minor appet ꝑ Ariſt.in.2.me- T.cō.ꝑ.
ta.¶ Itē.7.illō qō ē ꝓpinquiꝰ ei qō eſt mīme notū quo T.cō.ꝑ.
ad nos:vr̄ eē minus notū quo ad nos:q2 ſemꝑ ꝓpinquiꝰ
maxīe tali eſt magis tale.Sꝫ vl'e eſt ꝓpinquiꝰ minime no
to quo ad nos vel maxime ignoto.ſ.māe ꝑme q̄ vr̄ eſſe
maxīe ignota quo ad nos.q̄re ⁊c̄.¶ Iteꝫ 8° arguit au-
ctoritate Ariſt.in ꝑmo poſterioꝝ.vbi dicit ꝙ ſingularia
ſunt notiora q̄ ad nos ipis vl'ibꝰ.¶ Itē 9° argr̄ ſic.ſi vl'e
eēt nobis notiꝰ ſingulari.hoc eēt pro tāto:q2 totū ſenſi-
bile indiuiduū eēt notiꝰ q̄tū ad ſenſuꝫ q̄ ſue partes:iſtā
ꝓpoſitionē ponit cōmēta.in cōmēto i his vbis cā in eo
qō ꝑnᵐ doctrine de rebꝰ vl'ibꝰ eſt:qm̄ vniuerſuꝫ demr̄atū
notiꝰ eſt apud ſenſuꝫ q̄ eiꝰ partes.⁊ idē ipſe dicit in pl'ibꝰ
alijs locis iſtius ꝓlogi.Sed iſta nō pōt eſſe cā q̄re vl'e eſt
notiꝰ q̄ ad nos q̄ ſingl'are.oporteret.n.aſſignare in quo
genere cālitatiſ eēt hmōi notioritaſ ad illā:qō eſt ipol'e.

Oppoſituꝫ arguit auctoritate Ariſ.⁊ cōmē-
tatoris.qui volūt ꝙ vl'ia ſint no-
tiora quo ad nos ipſis ſingularibꝰ:⁊ ꝯcludūt ꝙ cuꝫ nati
ſimus ꝓcedere a nobis notioribꝰ ad ea que ſunt minus
nota nobis opꝫ ex vl'ibus ad ſingularia peruenire.

Ad qōnis ſolutionē ſunt ꝑintelligenda aliqua.
Primū eſt intelligendū ꝙ ſingulare
quantū ad ꝓpoſitū ſpectat dr̄ dupl'r.Uno mō dicit ſin-
gulare ſimpl'r.Alio mō dr̄ ſingulare in reſpectu:⁊ hanc
diſtinctionē inuit cōmētator.Singulare ſimpl'r eſt indi-
uiduū ⁊ vnū numero qō nō ꝑdicat de pluribꝰ per ſe:vt
ſor.⁊ pl'o.⁊ ſil'ia.Singl'are in reſpcū eſt illud qō eſt minꝰ
vl'e ⁊ minꝰ cōe q̄ alterū:⁊ hoc mō ſpēs ſpāliſſima dr̄ ſin-
gularis reſpectu generis:q2 eſt minꝰ cōis ipſo genere.⁊ n̄
ꝯmē.ibi dicit ꝙ Ariſto.itēdit ibi per ſingularia ſpēs vlti
mas.Et vlterius ꝯſiderādū ē ꝙ in hoīe eſt duplex cogni
tio.ſ.ſenſitiua ⁊ itellectiua:⁊ iſte due cognitiōes ꝯueniūt
i hoc ꝙ vtraqꝫ fit ꝑ ſpēꝫ receptā a re cognita q̄ ſpēs rep-
ſentat rē cognitā.differūt aūt in hoc:q2 cognitio ſenſitiā
eſt in orgāo corporeo:⁊ fit ꝑ ſpēꝫ q̄ ita repſentat vnū ſin
gulare ꝙ nō alterū:cognitio aūt itellectia eſt vl'is ⁊ nō ē
in orgāo corporeo:⁊ fit ꝑ ſpēꝫ q̄ repn̄tat q̄dditatē rei n̄
ꝑciſe vnū idiuiduū q̄dditatis.Qualr̄ aūt itellectꝰ abſtra
ctus a mā pōt itelligere idiuiduū māle vt hūc hoiem ad
pn̄s nō determio.¶ Ulteriꝰ ꝯſiderādū ē ꝙ vl'e ꝑt accipi
dupl'r vt cōiter dr̄ i logica:⁊ i.7.meta.vno° pōt accipi ꝓ
re q̄ denomiat vl'is:⁊ iſtud vl'e ē res q̄cūqꝫ cui ꝑ nāꝫ ſuā
nō repugnat eē in pluribꝰ.Alio mō ſumit vl'e ꝓ itētōe q̄
aliqd ⁊ formal'r denomiat vl'e:⁊ iſto mō vl'e eſt ꝯceptꝰ
itell'ualis quē hꝫ itellectꝰ de tali re q̄ ē apta nata:vel cui
nō repugnat eē i pluribꝰ.¶ Dicūt tn̄ aliq̄ ꝙ ad rōeꝫ for
malē vl'is ꝓ itētōe nō ſufficit ꝙ ſit ꝯceptꝰ itellectualis:ſꝫ
req̄rit reſpectꝰ ad plura ſupadditus.de hꝰ aūt non eſt ad
pn̄s diſtiguēdū.Ulteriꝰ accipio ꝙ vl'e eē notiꝰ ſingulari
nihil aliō ē q̄ cognitionē vl'is eē ꝑus in itell'u cognitiōe
ſingularis:vt aīal eē notiꝰ hoīe.nihil ē aliō q̄ cognitōeꝫ
aīalis ꝑcedere in itellectu cognitōeꝫ hoiſ:ſil'r āt ⁊ i alijs.

His viſis poſſumꝰ dicer̄ ad qōnē tria. Prio ꝙ
vl'e qō ē itētio n̄ ē ꝑus notū q̄ ad noſ
q̄ res ſingl'aris:⁊ ſtatī ꝓbat.q2 res q̄ ſ't i aīa itellectiua n̄
ſūt notiores q̄ ad nos ipis rebꝰ ſenſibilibꝰ exn̄tibꝰ extra
aīaꝫ.hoc vr̄ hēri ex.3.ō aīa.Sꝫ vl'e ꝓ itētiōe ē res exiſtēſ
in aīa itellectiua:vt pꝫ ex dictiſ.ē.n.ꝯceptꝰ itellectualiſ ⁊
vl'is cū reſpectu ad pl'a ſupadditꝰ.q̄re ⁊c̄.Maior appa-
ret:ſicut.n.res q̄ eſt in ſenſu.ſ.ſpēs rei ſenſibilis ⁊ ipa ſen

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA

ſatio non ſunt prius cognite ad ſenſum ꝙ̃ ipſe reſ exñteſ
extra aīam: vt manifeſtū eſt cuilibet intelligenti. Non. n.
viſus ꝑus videt ſpēm ipſi⁹ coloris: aut viſionē ipſius co-
loris ꝙ̃ ipꝫ colorem. ſilr̄ aūt ⁊ in alijs. Et ſic videt̄ ꝙ res
exñtes apud itellm̄. ſ. ſpēs reꝝ intelligibiliū non ſūt pri-
us note itellectui ꝙ̃ ipſe res. ⁊ ideo appet maior: ⁊ mior
eſt euidens: qꝛ vniuerſale pro intētione eſt ipſa rei itelle-
ctio cū reſpectu ad plura ſup additus vel ſaltē ipſa ſola
rei intellectio vt omnes confitentur. q̄re ⁊c. ¶ 2° dico ꝙ
cognitio itellectiua magis vl̄is ꝓor eſt i itellectu noſtro
cognitione min⁹ vl̄iſ. ⁊ hoc dico ordine gñationis: qḋ ſic
ꝓbatur. Illud qḋ ducitur de potētia ad actū ꝑ medium
ꝑus peruenit ad mediū ꝙ̃ ad extremū: dūmō illud me-
T.c.27. diū ſit diſpoſitiuū ad extremū: vt pꝫ. 4. metaph. mediū
enim eſt in qḋ ꝑus trāſmutat tranſmutans: ſed itellectuſ
ducitur de potentia pura ad cognitionē minus vniuerſa
lis tanꝙ̃ ad quendā actū completū. ⁊ ipſa cognitio itel-
lectiua magis vniuerſalis eſt quid mediū inter potētiaꝫ
purā ipſius itellectus ⁊ actū illū. Nam cognitio vl̄is eſt
q̄dam actus reſpectu potentie itellectiue: ⁊ eſt quid po-
tētiale ⁊ impfectū reſpectu cognitionis magis determi-
Com.51. nate. Vñ Commen. dicit. 12. metaph. ꝙ ſcire aliq̄d in vl̄i
eſt ſcire ipm̄ in potētia vt cognitio itellectiua aīalis ſm
ꝙ aīal potētialis eſt. i. ipfecta reſpectu cognitionis hoiſ
ſm ꝙ homo: ſilr̄ āt ⁊ in alijs. q̄re ⁊c. ¶ Sꝫ aliq̄s cauil-
laret ꝯtra iſtā rōnē: qꝛ ſm hoc ꝯceptus ꝓme mãe debe-
ret ꝓor eſſe ꝙ̃ ꝯceptus vl̄is ſubē compoſite: eo ꝙ ille cō
ceptus eſt impfectus. Sed dōm ꝙ non oꝫ illud qḋ trāſ-
mutatur de extremo ad extremū ꝑuenire ꝑuſ ad omnia
media: vt dicit cōmen. 2. de aīa. Nam ꝯceptus mãe ꝓme
nō eſt diſpō ad ꝯceptū ſubē compoſite ſicut ꝯceptus ma
gis vl̄is eſt diſpoſitio ad ꝯceptum minus vl̄is: ⁊ mediuꝫ
eſſentiale ſed accñtale recipiēdi ipm̄: vt habet̄ a Cōmē.
ꝓmo meta. Notādū tñ circa hoc ꝙ lꝫ cognitio itellecti-
ua min⁹ vl̄is ſit in itellectu poſterior ordie gñationis: tñ
T.c.15. eſt ꝓor via ꝑfectioniſ. hoc. n. eſt qḋ dicit Ariſt. i. 9. meta.
ꝙ ea q̄ ſūt poſteriora gñatione ſūt ꝓora ꝑfectiōe. ¶ 3°
dico ꝙ cognitio ſenſitiua ſingulariſ ſimplr̄ eſt ꝓor via ge
nerationis ꝙ̃ cognitio vl̄is itellectiua: qḋ pꝫ: qꝛ cognitio
que depēdet ab alia eſt poſterior ea a qua dependet ali-
quo mō: ſꝫ cognitio itellectiua vl̄is dependet a cognitio
ne ſenſitiua ſingularis hoīs: vt cognitio itellectiua hoīs
depēdet ex cognitione ſenſitiua ſingularis hoiſ. vt pꝫ ex
T.c.30. 3. de aīa. vñ deficiente aliquo ſenſu a natiuitate neceſſe
eſt deficere ſciam de ſenſibili illius ſenſus. vt pꝫ p° poſte.
vtꝝ aūt oīs cognitio ſingularis ſimplr̄ vt ſortis ſit prior
apud intellm̄ ꝙ̃ cognitio itellectiua vniuerſalis: hoc eſt
magnū dubiū: ⁊ nolo ad pñs determiare de iſto. ¶ Sꝫ
ꝯtra iſtā poſitionē iſurgūt dubitationes multe. Prima
eſt ꝯtra ꝓmā ꝯnem. videtur. n. ꝙ vl̄ia que ſunt intentio-
nes ſint notiora quo ad nos ipſis rebus ſingularibuſ: qꝛ
effectus reꝝ nāliū ſunt notiores quo ad nos ſuis cauſiſ:
ſꝫ itētiones reꝝ nāliū que vocant̄ vniuerſalia ſunt q̄dā
effectus reꝝ nāliū: vt oēs ꝯcedūt. res. n. nāleſ intelligibi
les faciūt ſuas itētiones in itellectu humano. ſaltē me-
diantib⁹ fantaſmatib⁹ ⁊ itellectu agente cooperāte vt fe
Com.51. re oēs ꝯcedunt. Vñ ⁊ Commen. in. 12. metaph. dicit ꝙ ſci
entia nr̄a cātur a rebus. quare ⁊c. ¶ Item ſi vniuerſa-
lia que ſunt intētiones eēnt min⁹ nota quo ad nos ipſis
rebus ſingularibus: tūc deberēt eſſe notiores ſm nāꝫ ⁊
ſimplr̄: quēadmodū. n. illa que ſunt minus nota ſimplici
ter ⁊ ſm nām ſūt notiora quo ad nos. ⁊ ecōuerſo: videt̄
ꝙ ea que ſūt min⁹ nota quo ad nos ſint notiora ſimplici
ter ⁊ quo ad nām: ⁊ ſic pꝫ ꝙ hmōi vniuerſalia eſſent no
tiora ſm nām ꝙ̃ res ipſe. hoc aūt eſt falſum vt videt̄: qꝛ

notiora apud nām ⁊ ſimplr̄ dicuntur illa que hēnt plus
entitatis vt omnes ꝯcedūt. Iſte autem itētiones que ſūt
intellectiones reſpectu ſubſtātie non vident̄ habere pluſ
entitatis nec eſſe ꝓoris entitatis: imo Ariſt. dicit ꝙ aīal
vniuerſale aut nihil eſt aut poſteri⁹: vt pꝫ in ꝓhemio de
aīa. q̄re ⁊c. ¶ P. ſi vniuerſalia eſſent minus ⁊ poſterius T.cō.8.
nota quo ad nos ipſis rebus quaꝝ ſunt conceptus tūc
ſcientia que traditur in Porphyrio nō deberet ꝑus do
ceri ꝙ̃ ſcia predicamentoꝝ Ariſto. aut ꝙ̃ ſcientia nālis:
docet. n. illa ſcia vl̄ia que ſunt intentiones vt cōiter dr̄:
doctrine aūt ꝓncipium dr̄ eſſe a prius notis ⁊ cognitis
nobis: eo ꝙ a talibus homo faciliter adiſcit. quare ⁊c̄.
¶ Alia dubitatio eſt ꝯtra 2as ꝯcl̄ionem. ſi. n. vniuerſali-
us eſt notius quo ad nos min⁹ vniuerſali: vt aīal homi-
ne: tūc ipſum minus vniuerſale debet eſſe notius ſm na
turam ⁊ ſimplr̄. Nam ita vr̄ eſſe in reb⁹ nālibus ꝙ nota
minus nobis vident̄ eſſe nota magis ſm nām ⁊ ſimplici
ter. Sed ꝯñs eſt falſum qꝛ notius apud nām eſt qḋ hēt
plus entitatis: vel qḋ eſt ꝓoris entitatis vt acceptum ē.
¶ Ad primum poſſumus dicere ꝙ effectus ⁊c̄. verum ē
effectus ſenſibiles reſpectu naturaliū ſunt nobis notio-
res ipſis ſubſtātijs ⁊ cauſis nālibus: ſed effectus non ſen
ſibiles non oꝫ. Nūc aūt vniuerſalia que ſūt intētiōeſ nō
ſūt ſenſibiles: vt vult phs. q̄re ⁊c̄. ¶ Aliter diceret ali-
quis ꝙ verum eſt de effectibus nālib⁹ qui remanēt in ip-
ſis rebus mālibus nālib⁹ vt eſt motus ⁊ pluralitas enti
um ⁊ hmōi entia talia: ſed itellectio rei nālis nō ē rema
nēs effectus in ipſa re intelligibili: ſed recipitur in intelle
ctu qui eſt icorporeus. quare ⁊c̄. ¶ Ad aliud aliquis di
ceret negādo ꝯñam cū dicebat̄ ꝙ ea que ſunt minus no
ta nobis ſūt notiora nāe. veꝝ eſt in rebus que ſūt extra
aīam: nō aūt in rebus que ſunt in aīa eſt veꝝ. nūc aūt ip
ſa vniuerſalia ſunt res exñtes in aīa humana. quare ⁊c̄.
¶ Aliter dicerēt aliqui ꝯcedēdo ꝯñam ⁊ ꝯñs. ⁊ cū dice
bat̄ ꝙ itentiōes que ſūt itellectiones reſpectu reꝝ nāliū
eēnt maioris entitatis ꝙ̃ ipſe res nāles. hʒ dicūt eſſe veꝝ
ſaltē loquēdo de reb⁹ mālib⁹. Dicūt. n. ꝙ eē artis in itel-
lectu eſt lōge nobili⁹ ꝙ̃ eē artis extra aīaꝫ: ſilr̄ āt ⁊ i alijſ.
de hoc aūt ad pñs nō determio. ¶ Ad aliud poſſꝫ dici
ꝙ Porphyrius ñ tradit in ſuo libro doctrinā ⁊ ſciaꝫ de
vl̄ib⁹ que ſūt intētiōes ⁊ itellectiōes ipſaꝝ reꝝ: ſꝫ de vl̄i
bus pro reb⁹ q̄b⁹ attribuunt̄ itētiones: nec eſt ſcia realiſ
qꝛ illa cognitio vl̄iū ꝙ̃ ipſe dat ibi ꝯſiderat ꝑp ratiocina
tiōis cognitionē vel iſtrī ſciēdi: qḋ eſt ſubm̄ in logica: qḋ
ariſt. ꝯſiderauit i ꝓdicamētis de reb⁹ ꝓdicamentalib⁹: vt
ex eoꝝ cognitōe iuuaret̄ logic⁹ ad cognitōeꝫ ſuoꝝ ſcibi
liū ꝓprioꝝ. Et ſi q̄s vellet dicere ꝙ porph. ꝯſiderat ⁊ dif
finit itētiones 2as i hitudine ad res: poterit dicere ꝙ nō
ꝑus docet̄ illa ſcia de vl̄ibus: eo ꝙ ipa ſint nobis notio-
ra ꝙ̃ reſ: ſꝫ qꝛ cognitō eoꝝ fuit necīa ad cognitōeꝫ ⁊ do
ctrinā ꝓdicamētoꝝ ariſt. vt dicūt multi logicoꝝ. Credo
tñ ſalua pace ⁊ reuerētia cuiuſcūqꝫ ꝙ nō ſatis rōnabilr̄
ē itroductū legere libꝝ porphyrij añ libꝝ ꝓdicamētoꝝ
ari. imo ari. tradidit i predicamētis ꝓmam ꝑtē logice.
Primā dico ordie doctrie rōnabilis: ⁊ ſi eſſet vna pars
logice diſticta ab alijs: ꝑus eēt docēda doctria de q̄nqꝫ
vniuerſalibus ꝙ̃ de alijs rebus logicalib⁹: ipſe aūt ariſt.
bene ſciuiſſet ⁊ ꝑus tradidiſſet eam. Qꝛ tñ ſic ꝯſuetū eſt
i iſtis temporib⁹: ideo ꝑus legat̄ liber Porphyrij i no-
mine dñi. ñ. n. facile que ab antiquis ꝯſuetudinib⁹ cōpre
hēſa ſūt ſermōe trāſmutant̄: vt ariſto. docet in. 2. ethico.
¶ Ad aliā dubitatiōeꝫ ꝑt ꝯcedi ꝯñs: ⁊ cū dicebat̄ ꝙ hʒ
eſt notius apud nām ⁊c̄. ꝯcedēdū eſt aliquo mō: ñ auteꝫ
ſimplr̄: ⁊ ita eſt in ꝓpoſito. Nā lꝫ hō quātū ad ſuā ſubſtā
tiā nō ſit nobilioris aut perfectioris entitatis ꝙ̃ animal

eo ꝙ vna ⁊ eadem eſt ſubā hoīs ⁊ aīalis in hoīe.ſılr aūt
⁊ in alijs ſm cōem viam:tñ homo ſm ꝙ ſtat ſub appa-
rēti a quo ſumit̄ ꝓprius ꝯceptus ipius hoīs vt homo:ē
nobilioris entitatis ꝗ̄ aīal:vt ſtat ſub appenti a quo ſu-
mitur ꝯceptus aīalis vt aīal eſt.Nā ratiociari a quo ſu
mitur ꝯceptꝰ hoīs itellectualis eſt nobilioris entitatis
ꝗ̄ ꝯceptus ſentire a quo ſumit̄ conceptus aīalis.¶ Ali
ter dicerent aliqui ꝙ homo ſm ꝙ homo eſt nobilioris
entitatis ꝗ̄ aīal in hoīe exiſtens.dicunt enim ꝙ alia eſt
forma ſubſtantialis per quā homo eſt homo ⁊ per quā
homo eſt aīal:⁊ ſic de ceteris:⁊ ſemper forma inferior
eſt nobilior ⁊ perfectior ſimpliciter forma ſuperiori:ſed
de hoc inquiretur in queſtione ſequenti.

Ad rationes ꝑncipales dōm ē.¶ Ad ꝑª cō
cedēdū eſt totū vſq₃ illuc vbi di
citur ꝙ vl'e eſt nobilioris entitatis:ſed iſtud eſt negādū.
Et cum dr̄ ꝙ vl'e ē icorruptibile:⁊ ſingulare eſt corrupti
bile.Dicūt aliqui ꝙ veruꝫ eſt de ſingulari ſimplr̄ ſaltem
māli.⁊ de iſto non loqtur Ari.Sed ſingulare in reſpe-
ctu ita bene eſt icorruptibile ſicut ipm̄ vl'e.¶ Aliter di-
cūt alij ꝙ ipm̄ vl'e licꝫ non ſit per ſe corruptibile ipm̄ tñ
bene corrumpit̄ per accn̄s.ſ.ad corruptionē ſuoꝝ ſingu
larium.Deſtructis.n.ꝑmis ſubſtātijs impole eſt aliquid
alioꝝ manere:vt dicit Ariſt.in ꝑdicamētis.Et cū dr̄ ꝙ
icorruptibile eſt verioris entitatis ꝗ̄ corruptibile.Ue-
rum eſt de eo qd̄ eſt icorruptibile:ſed de eo qd̄ eſt corru
ptibile per accidēs lꝫ non ſit corruptibile ſm ſe ipm̄:nō
oꝫ ꝙ ſit ſimplr̄ nobilius.q̄re ⁊c̄.Sed vtꝝ hoc ſit verum
ꝙ vl'e eſt corruptibile ſolum ꝑ accn̄s.bona difficultas ē
⁊ hꝫ videri in.7.metaph.¶ Ad 2m dōm ꝙ idem eē no
tius ſeu ꝑus notum ⁊ poſterius notū eadeꝫ cognitione
⁊ ſm eandem ꝓprietatem eſt impoſſibile:ſꝫ diuerſis co
gnitionibus ⁊ ſm diuerſas ꝓprietates nō eſt icōueniēs.
Nūc aūt ipſa cognitio vniuerſaliū quā ponimꝰ priorem
minus vniuerſali:eſt alia a cognitione minus vl'i:⁊ iō n̄
vꝫ ratio.¶ Ad 3m ſolutū eſt ꝑ diſtinctionem poſitaꝫ in
poſitione.¶ Ad 4m cuꝫ dr̄ diffinitū ⁊c.poſſumus dice
re ꝙ ea que ponunt̄ in diffōne poſſūt accipi duplr̄.Uno
modo ſm ſe ⁊ abſolute:⁊ ſic ſūt notiora quo ad noſ ipa
ſpecie diffinita:vt animal abſolute eſt ꝑuſ notū quo ad
nos ꝗ̄ homo:ſılr ⁊ in alijs.Alio modo poſſūt ꝯſidera-
ri talia ſm ꝙ ſunt diffinientia ipſam ſpēm:⁊ hoc modo
ſpēs que diffinit̄ ē notior quo ad nos quadā cognitione
confuſa ꝗ̄ ſint diffinientia ipſam ſpēm ſiue ipſuꝫ hoiem.
¶ Ad 5m cum dr̄.partes ⁊c.ꝯcedit̄ vt ſunt partes:⁊ cū
dr̄ ꝙ minus vl'e eſt totum reſpectu vniuerſalioris.Dr̄ ꝙ
veꝝ eſt aliquo modo:⁊ ſub iſta ratione ipm̄ vniuerſali-
us.ſ.vt eſt pars minus vniuerſalis.ſ.pars diffinitiua eſt
poſterius ⁊ minꝰ notū quo ad nos.Sed ipm̄ vniuerſa
lius ſm ꝙ eſt totū eſt nobis notius:⁊ nihil ꝓhibet minꝰ
vl'e eſſe aliquo mō totū reſpectu vl'ioris.ſ.totū diffinibi
le:⁊ ipm̄ vniuerſalius eſſe totū reſpectu minus vl'is.ſ.to
tū vl'e.Qualr̄ aūt ipſa ſpēs eſt compoſita ex gn̄e ⁊ dr̄ia
videbit̄ poſtea.¶ Ad 6m cum dr̄.illa que ſunt difficilio
ra ⁊c.ꝯcedit̄.Et cuꝫ dr̄:iſta ſunt difficiliora:dicūt aliqui
ꝙ Ariſto.loqtur ibi de vl'ioribus cauſalitate ſicut eſt deus
⁊ alie ſubſtantie ſepate ad quas intellectus aīe noſtre ſe
hꝫ ⁊c̄.Sed non ſeqtur de vniuerſalibus ſm ꝑdicationē
⁊ de iſtis hic loqtur.¶ Aliter ꝑt dici ꝙ vniuerſalia pn̄t
duplr̄ cognoſci.Uno mō cognitione cōfuſa ⁊ imꝑfecta
⁊ iſto mō n̄ ſunt diffiᵐᵃ ad cognoſcēdū ipſiſ ſingularibꝰ.
Alio mō pn̄t cognoſci cognitiōe ꝑfecta ⁊ determinata
ita.ſ.ꝙ cognoſcant̄ ꝗ̄tum ad cōparationē ipſoꝝ adinui
cem in identitate ⁊ diuerſitate ⁊ ꝗ̄tū ad ꝑdicata demon
ſtrabilia de eiſ:⁊ ſic ſūt multū diffiᵐᵃ:nec iſto mō cogni-
tio eoꝝ eſt neceſſario prior cognitione ſingulariuꝫ.Un̄
quāuis facile ſit cognoſcere ens ⁊ vnū abſolute ⁊ ꝯfuſe:
tñ difficile eſt certitudinaliter ⁊ cōplete cognoſcere iden
titatem ⁊ diuerſitatem entis ad vnū ⁊ ecōuerſo.Similr̄
dr̄iam ⁊ identitatem ipſius entis qd̄ eſt eſſentia ad ipſuꝫ
eſſe.ſimilr̄ ⁊ in alijs.¶ Ad 7m cuꝫ dicit̄.illud qd̄ eſt pro
pinquius ⁊c̄.Concedo ꝙ non eſt notiꝰ ſub illa rōne ſub
qua eſt ꝓpinquiuſ minime noto.Et cū dr̄.vniuerſale ⁊c̄.
dico ꝙ ipſuꝫ magis vniuerſale poteſt duplr̄ conſiderari.
Uno modo ſm ꝙ eſt minus perfectum minus vniuerſa
li ſaltem ꝗ̄tum ad apparens ſub quo intelligit̄:⁊ h̄ mo-
do non eſt priꝰ notum.Alio modo pōt conſiderari ipſū
magis vniuerſale:vt priꝰ cognoſcit̄ ſuis ſingularibꝰ ſen-
ſibilibus:⁊ ſic eſt notū priꝰ quo ad nos vt hoc ſentire vl'
ſenſus prius occurrit ſenſui ꝗ̄ hoc ratiocinatū:⁊ ſic ꝑuſ
ſit intellectio aīalis que ſumitur a ſenſu ꝗ̄ itellectio ho-
minis que ſumitur a ratiocinando.ſimilr̄ auteꝫ ⁊ in alijs
ſuo modo.¶ Ad auctoritatē Ariſt.patet ex predictis.
¶ Ad aliam rōneꝫ de illo dicto Cōmētatoris que mul-
tos fac̄ dubitare ⁊ cogitare:⁊ paucos aut nullos noui
expoſuiſſe illud dictū Cōmentatoris:ꝙ notioritas totiꝰ
ſenſibilis apud ſenſum eſt cauſa notioritatis totꝰ vniuer
ſalis apud intellectū:⁊ ſic hoc eſt cauſa vt ipſe dicit quā
re in rebus naturalibꝰ poſteriora in eē ſunt nobis notio
ra.hoc dicit in his v̇bis ⁊ ꝙ vniuerſuꝫ illō.ſ.totum ſen-
ſibile de quo locutꝰ fuerat eſt notius apud ſenſum:cau-
ſa eſt quia vniuerſalia intellecta ſunt notiora apud intel
lectuꝫ ꝗ̄ ſue partes intellecte ſiue ille partes ſint ſpecies
ſiue cauſa.ſimiliter cauſa in hoc eſt ꝙ res poſteriores in
eſſe.ſ.accidētia ſunt notiora apud nos ꝗ̄ cauſe.hoc aūt
dictum eſt quā mirabile ⁊ occultuꝫ.ꝙ enim aliquod to-
tum ſenſibile ſit prius notum apud ſenſuꝫ ꝗ̄ ſue partes:
cuiuſmodi cauſabilitatem habent ſuper hoc ꝙ cognitio
itellectiua aīalis precedat cognitionē hoīs aut ſuꝑ hoc
ꝙ motus ⁊ pluralitas entiū ſint notiora quo ad nos ip-
ſis ſubſtātijs nālibꝰ.dato eni ꝙ ſenſus alicuiꝰ hoīs nunꝗ̄
cognouerit aliquod totum ſenſibile quantum ad eius ꝑ
tes ſeorſum ⁊ diuiſim:tamē adhuc poſſet eſſe ꝑus notuſ
ipſe motus ꝗ̄ ſubſtātia nālis.Forte dicēdū ꝙ nō fuit in-
tentio Auerroys illā notioritateꝫ totius ſenſibilis apud
ſenſuꝫ eſſe per ſe cauſaꝫ illius notioritatis totius vniuer
ſaliſ:ſed ꝙ ex hmōi ſimilitudie.ſ.ꝙ totū.ſenſibile eſt noti
us ſenſui ꝗ̄ eius partes diuiſim:nota fuit iſta veritas ꝙ
vniuerſale eſt ꝑus nobis notū ꝗ̄ ſingulare.ſimilr̄ ex illo
inotuit iſta veritas ꝙ res poſterioreſ in eſſe.ſ.accn̄tia ſūt
nobis vel quo ad nos notiora ꝗ̄ cāe.poſſibile enim ē ali
quid eē cām cognoſcēdi qd̄ nō eſt cauſa eēndi ſimplr̄.vn̄
videmus ꝙ Ariſto.cum dixiſſet vl'e eē notius declarauit
hoc per ſıl'e in toto ſenſato:ita ꝙ illud fuit quodāmō me
dium ad ꝓbādū iſtā veritatē.¶ Dubitaret adhuc aliqs
ꝯtra tertiā ꝯnē ꝓpter vnū dictū cōmētatoris in prio hꝰ ver Cō. 48.
ſus finē illius capl'i.oēs igit̄ ꝯtria ꝑncipia faciūt.Dicit.n.
ibi cōmentator hec v̇ba.ꝯparatio inter ꝯprehēſibilia ab
itellectu ⁊ a ſenſu nō verificat̄ niſi qn̄ accipit̄ in reſpcū cō
prehenſionis cōis:cū igr̄ ꝯprehenſio itellectualis ſit vl'iſ:
⁊ ꝯprehenſio ſenſus ſingularis ſimplr̄ non ſit aliqua cō-
prehenſio vniuerſalis.videt̄ ꝙ nulla ſit ꝯparatio:vt dice
re ꝙ ſingulare ſimplr̄ ſit ꝑus notum cognitione ſenſitiua
ꝗ̄ ipm̄ vl'e ſit notū cognitione intellectiua.hec tñ compa
ratio ponebat̄ in 3ª cōcluſione.ergo male.¶ Ad h̄ poſ
ſet dici ꝙ comprehenſioni ſenſitiue ⁊ intellectiue non ſit
aliqua cōmuniſ comprehenſio vniuoca:tamen bene pōt
eis eſſe comprehenſio cōmunis analogica ad iſtas.dicit
enim comprehenſio ſm analogiam de comprehenſione
ſenſitiua ⁊ de itellectiua:vt hꝫ videri.3.de aīa.¶ Si aūt

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA

querat̃ de qua prius dr̃ compꝛehēſio dōm ꝙ ſm oꝛdinē
impoſitionis nois:prius dr̃ de ſenſitiua ꝯpꝛehēſione eo
ꝙ iſta notioꝛ eſt multis.intātuꝫ ꝙ aliqui non cognoſcūt
aliam compꝛehēſionē niſi ſenſitiuam:⁊ quidā antiquoꝝ
T.c.150. non ponūt dr̃iam iter itellectum ⁊ ſenſum:vt pꝫ in.2.de
aia.⁊ hos ſequebat̃ q̇dam ſocioꝝ meoꝝ theologiçans:
qui frequēter dicebat ſe ītelligere coloꝛem ꝑ viſuꝫ ⁊ itel
ligere ſonum per auditum:ſꝫ ſm oꝛdinem nature rei pri
us dr̃ compꝛehēſio de ītellectiua q̄ de ſenſitiua:qꝛ com-
pꝛehēſio itellectiua eſt ſimplr̃ nobilioꝛ ſenſitiua qꝛ ad eā
oꝛdinat̃ ſenſitiua:dicēte Themiſtio i.2.de aia.q̇buſcūq;
moꝛtalibus natura tribuit itellectū eiſdē dedit ſenſus in
trinſecos ⁊ extrinſecos in miniſteriū rōnis.i.itellectus.
¶ Aliter poſſꝫ exponi illa auctoꝛitas Commētatoꝛis:
vt ſit propoſitio copulatiua talis comparatio iter com
pꝛehēſibilia ab itellectu non verificatur niſi cum accipi-
untur i reſpectu compꝛehēſionis cōis:⁊ hec copulatiua
eſt vera:⁊ debet ſic legi ⁊ intelligi pꝛima pars.compa-
ratio iter ꝯpꝛehēſibilia ab itellectu non verificatur niſi
cum accipitur reſpectu compꝛehēſionis communis.ſ.in
telligibilis:nec eſſꝫ dicere ꝙ compꝛehēſibile ab itellectu
ſit notius ſenſui q̄ illud aliud. Sed bene verum eſt dice-
re ⁊ propꝛie ꝙ hoc compꝛehēſibile ab intellectu notius
eſt apud itellm̃ q̄ illud aliud. Similiter aūt ſcđa parſ ſic
debet itelligi.comparatio iter compꝛehenſibilia a ſenſu
non verificat̃ niſi cum accipit̃ reſpectu compꝛehēſionis
communis.ſ.ſenſitiue:opera dico qua comparātur adi-
uicem diuerſa compꝛehēſibilia etiam a ſenſu.non.n.eēt
propꝛie dictū hoc compꝛehēſibile a ſenſu eſt noti⁹ apud
itellectum q̄ illud:ſaltem non eſſet ita propꝛie dictum.
hoc compꝛehēſibile ſenſu eſt notius ſenſui q̄ illud. Hāc
aūt auctoꝛitatē ⁊ ei⁹ declarationem quā poſui:ideo hic
vltimo iduxi:qꝛ mihi poſt ꝯſiderationeꝫ alterius aucto
ritatis occurrit:ſed tu potes eam ponere tanq̄ dubita-
tionē:⁊ ide ſoluere mō pꝛedicto.quare ⁊c. Queſtio.VI.

Quidam reuerēdus doctoꝛ ⁊ ſubtilis multū
poſuit ꝙ cōceptus ꝯfuſus ſpēi ſpecialiſſime
eſſet pꝰus in itellectu q̄ ꝯceptus vniuerſalio
rum:vt ſiquis bene diſpoſitus ſm ſenſuꝫ ſen
tit idiuiduū albedinis pꝰus ꝯcipit ꝯceptu cō
fuſo albedinē q̄ colorem ⁊ q̄ qualitateꝫ:ſilr̃ autem ⁊ in
aliȷs. ¶ Et hoc ꝓbauit trib⁹ rōnib⁹. ¶ Pꝛima eſt.agēs
nāle non impeditū appꝛopinquatū ſuo paſſiuo ſufficiē-
ter diſpoſito agit in ipm̃ ſm vltimū ſue po.ergo agit ef
fectum perfectiſſimū inq̄tum pt̃:ſed oia ꝯcurrentia ad
iſtum actū itellectus ſunt oēs res nāles medie que pꝛece
dūt oēm actū volūtatis ⁊ non impedite:vt pꝫ.ergo ꝓ-
ducunt conceptum perfectiſſimum inquantum pn̄t. Ille
aūt non eſt niſi ꝯceptus ſpēi ſpecialiſſime. Si enim aliqſ
alius vtputa ꝯceptus alicuius communioꝛis qui ſit imꝑ
fectioꝛ q̄ ſpēi ſpecialiſſime:ſicut pars ē imperfectioꝛ to
to:ſeq̄tur ꝙ illa non poſſunt in ꝯceptum ſpēi:⁊ ita nūq̄
cauſarent illū. ¶ 2° dicit Auicē.2.meta.ca°.3.meta. eſt
vltima oꝛdie doctrine.ergo ꝑncipia oium aliaꝝ ſciaruꝫ
⁊ termini illaꝝ poſſūt ꝯcipi ante ꝑncipia metaphyſice:
qđ n̄ eēt ſi pri⁹ opoꝛteret ꝯcipi ens ⁊ hmōi talia. Et ſeq̄-
ret̃ metaphyſicā eē pꝛioꝛē oꝛdie doctrie. ¶ 3° ſic ſi opoꝛ
teret pꝛecedere ꝯceptus vlioꝛes ante ꝯceptum talis ſpe
ciei:tunc ſenſu poſito in actu de ſingulari ⁊ mouente ſen
ſum ⁊ itellectu ſoluto:opoꝛteret magnū tp̄s ponere an
teq̄ ꝯciperet̃ ſpēs illius ſingularis pꝛio ſenſati:qꝛ pꝛius
opoꝛteret itelligere pꝛedicata i quid communia de illa
ſpē ſm oꝛdineꝫ.ex hoc aūt vt dicit pꝫ cā quare itelligat
itellectus pꝛius vnū itelligibile q̄ aliud:lꝫ ſpēs plurium
ſint ei pn̄tes:hoc.n.non eſt a voluntate:cum tunc hēat

intellectus actū intelligēdi:ſed huius cā eſt:qꝛ ſingulare
vnius foꝛtius mouet ſenſum q̄ ſingulare alterius: ita ꝙ
pꝛimū cognitū ab itellectu cognitione ꝯfuſa eſt ſpēs ſpe
cialiſſima cuius ſingulare efficacius mouet ſenſum pꝛio:
ſiue ſit viſibile ſiue audibile ſiue tāgibile:qđcūq; enim in
diuiduū pꝛius mouet ſenſum:ei⁹ ſpēs pri⁹ eſt cognita co-
gnitione ꝯfuſa:vt iſte dicit. ¶ Et quāuis iſte rōneſ pul-
chꝛe ſint ⁊ ſubtiles:tn̄ ſniam Ari.⁊ cōem doctrinā tenē-
ti poſſibile eſſet eas debilitare. ¶ Arguet̃.n.ſm pꝛimā
rationem ꝙ ꝯceptus diſtinctus ⁊ diffinitiuus ſpēi ſpecia
liſſime:cui⁹ indiuiduū foꝛtius mouet ſenſum:pꝛioꝛ eſt in
itellectu via gn̄ationis q̄ ꝯceptus ꝯfuſus eiuſdem ſpēi:
accipiēdo ꝓpones illas eaſdē:agens nāle ⁊c.ſꝫ ꝯceptus
diſtinctus ſpēi ſpecialiſſime cuius indiuiduum pꝛius mo
uet ſenſum ⁊ foꝛtius:eſt perfectiſſimus ꝯceptus in queꝫ
poſſūt cauſe nāles:ille.ſ.idiuiduū ꝑmo ⁊ foꝛtius mouēs
ſenſuꝫ tn̄ itellectu agēte q̄re pri⁹ ꝓducet intellm̃ diſtinctū
illius ſpēi q̄ ꝯceptum confuſuꝫ:cuius oppoſitū vult iſte
hō qꝛ dicit ꝙ totus oꝛdo confuſe cognoſcēdi pꝛioꝛ eſt.
¶ Cōtra 3am rōnē ſic oppono. Si ꝯceptus ꝯfuſus ſpēi
ſpāliſſime eſſet pꝛioꝛ via cognitionis in itellectu q̄ ꝯce-
ptus vlis:tūc ſingulari mouente ſenſuꝫ i itellectu ſoluto
opoꝛteret magnuꝫ tp̄s ponere anteq̄ ꝯciperet gen⁹ gn̄a
liſſimū illi⁹ ſpēi ⁊ illi⁹ ſingularis:qꝛ pri⁹ opoꝛteret cogno
ſcere ꝑdicata cōia ꝑdicata in q̇d de illa ſpecie ſm oꝛdi-
nē vſq;quo ꝑueniret̃ ad genus gn̄aliſſimum.hoc aūt eſt
incōueniēs:vt pꝫ cuilibꝫ itelligēti. Nā q̇libꝫ exercitat⁹ ⁊
hn̄s ſufficiētē veritatē:ſtatim ſine magno tp̄e pōt ꝯcipe
re genus gn̄aliſſimū illi⁹ ſpēi:vt ꝯcepto hoie ſtatim ſine
lōgo tp̄e pt̄ ꝯcipe ipſam ſubam. ¶ Sed qꝛ ꝯ arguere n̄
eſt ſoluere:⁊ ſi ad mille iconueniētia qs deducat:iō dico
alr̃ ad iſtas duas rōnes. ¶ Ad pam dico ꝙ ſingulari ali-
cuius ſpēi mouēte ſenſuꝫ ⁊ itellm̃ non ipedito:itellectuſ
non eſt ſufficiēter diſpoſit⁹ ad ꝯceptū ꝯfuſum ſpēi ſpāliſ-
ſime:niſi ꝑcedētib⁹ aliquo mō ꝯceptibus vlioꝛibus:⁊ iō
non fiet in itellectu ꝯceptus illius ſpēi ꝯfuſe niſi aliquo
mō ꝑcedāt oēs ꝯceptus vlēs ꝑdicatoꝝ in q̇d de illa ſpē
ſicut albedine pn̄te aeri nunq̄ iduceret ſuā ſpēm ⁊ itentio
nem i aere niſi aer eēt diſpoſit⁹ lumine ⁊ dyaphanitate.
ſilr̃ mā pꝛia ſi ꝑ poſſibile ponat̃ eſſe ſepata ab oi foꝛma
⁊ poneret̃ poſſe recipe foꝛmā mixti ab aliquo agēte nā
li non recipet eā niſi ꝑcedētib⁹ foꝛmis eloꝝ q̇cunq; mō.
¶ Ad aliā rōnē pt̄ dici ꝙ q̄tūcunq; ꝯceptus vlioꝛ ꝯfu-
ſus ſit i itellectu ꝑoꝛ via gn̄ationis q̄ ꝯcept⁹ ꝯfuſus ſpēi
ſpāliſſime ſm itētionē Ari.tn̄ n̄ oꝫ magnū tp̄s appone-
re anq̄ cognoſcat̃ ſuū gen⁹:qꝛ tales ꝯcept⁹ oꝛdiati adi-
uicē n̄ hn̄t adiuicē tātā repugnātiā vel ꝯrietatē ꝙ opoꝛ
teret ad aduētū vel receptionē vni⁹ i aliq̇ magno tp̄e coꝛ
rūpi alteꝝ:⁊ eſt ſile argm̃ ſicut ſi diceret̃ ſic:ſi pn̄te albedie
nūq̄ ageret ſuā itetionē in aere niſi opoꝛteret aerē illu-
minari:tūc opoꝛteret apponere magnū tp̄s anq̄ ipa face
ret itētionē i me°. Hꝫ aūt mem̄ ſeq̇ n̄ eſt veꝝ:iō nec illđ ſe
quit̃. Et ꝯfirmat̃ ſolū iſta:qꝛ certū eſt ꝙ tot media ſt̄ in-
ter ꝯceptū ꝯfuſū ſpēi ſpāliſſime ⁊ ꝯceptū ſui vliſſimū:q̄t
ſūt media iter ꝯceptū vliſſimū ⁊ ꝯceptū ſpēi ſpāliſſime.
¶ Ad aliā rōnē dico ꝙ metaca pp hꝫ n̄ ē poſterioꝛ oꝛdie
doctrie aliȷs ſciētȷs qꝛ ꝯcept⁹ vlēs ſuoꝝ ſcibiliū ſint po-
ſterioꝛes ꝯceptib⁹ ſpāliſſimoꝝ ꝯſideratoꝝ in aliȷs:poſte
rioꝛes dico via gn̄atōis.tales.n.ꝯcept⁹ ſimplices ꝯfuſi n̄
docēt̃:neq; ꝑ doctrinā acq̇runt̃:qꝛ ſꝫ lincoñ.i p° poſte.
ꝓpe ſınm:n̄ docet̃ nec adiſcit̃:niſi illđ qđ cū p° ꝯcipit̃ ap
pet nob dubiū vl̃ falſū. Iſti aūt ꝯcept⁹ icōplexi ⁊ confuſi
nec ſūt dubȷ nec apparēt falſi:iō cū taleſ nō doceant̃ ex
oꝛdine doctrine nō eſt accipiēdus oꝛdo doctrie ipſi⁹ me
taphyſice ad alias ſcias. Sꝫ ſi q̄ras:q̄re ḡ metaphyſica

poſterioꝛ eſt oꝛdine doctrīe.hoc eſt pro tāto foꝛte: quia complexa que in ea demonſtrant ſunt difficilia multum ad cognoſcēdū certitudinaliter ⁊ vniuerſalr: vt pꝫ in ꝓblematib⁹ que diſputant in ea:nihil.n.ꝓhibet ex aliquibus cum ꝯcipiunt ꝯceptibus ſimplicibuſ foꝛmari q̄ones multum dubitabiles ⁊ difficiles ad ſoluēduʒ vtrū ens ⁊ vnuʒ ⁊ eſſe ſint eadem inter ſe ⁊ ſimilia talia. ¶ Item poſſet dici ꝙ metaphyſica eſt poſterioꝛ oꝛdīe doctrīe ratione illius q̄ ꝯſiderat de vniuerſalibus cauſalitate:ſicut ē de⁹:⁊ alia principia abſtracta quoꝝ quidditas dꝫ per metaphyſicam cognoſci. Si aūt doceretur poſteri⁹ q̄tum ad illam partem in qua conſiderantur vniuerſalia p̄dicatione.hoc nō eſt niſi qꝛ cognitio talium pertinet ad eādē ꝑtē phīe ad quā ꝑtinent p̄ncipia abſtracta de quibus eſt ibi intētio p̄ncipalis. Concedo tamē ꝙ cognitione diſtincta: p̄us cognoſcuntur magis vniuerſalia q̄ꝫ cognoſcant minus vniuerſalia cognitione diſtincta ⁊ perfecta.nunq̄.n.haberetur perfecte ꝯceptus diſtinctuſ hoīs:niſi p̄ius haberet cōceptus diſtinctus aīalis:⁊ ſic de alijs ſuperioꝛibus que diſtincte poſſunt cōcipi: ita ꝙ ſicut cognitio confuſa aīalis p̄cedit cognitionē ꝯfuſaʒ hoīs:ita cognitio diſticta aīaliſ aliquo mō p̄cedit cognitionē diſtinctam hoīs.ſ.ſicut pars p̄cedit totum.cū.n. aīal ponat in diffōne hoīs oꝫ ꝙ in eius diffōne ponatur diffinitio aīalis ſi debet ꝑfecte ⁊ oīno explicite diffiniri. Sꝫ qꝛ hoc ſciuerūt pauci exercitati in logica de hoc volui ſollicitari:hec aūt ad p̄ns ſint dicta ñ repꝛobādo doctrinā illius cuius intellm̄ nō attingo:ſed ad v̄itatis pleniorē inq̄ſitioneʒ:ad quā oēs hoīes hn̄t deſideriū nālē.

¶ Neceſſe eſt igitur vnum eſſe principium aut plura. Tex.com.VI.

¶ Similiter naturalis non habet loqui de principijs an ſint ⁊c. Tex.commen.VIII. Q̄ō.VII.

Circa iſtud caplm̄ p̄mo q̄rit̄.vtrū phs naturalis poſſit diſputare ꝯtra negātē p̄ncipia nālia. ¶ Arguit p̄io ꝙ ſic.qꝛ ſicut ſe hꝫ metaphyſic⁹ ad p̄nᵃ metaphyſicalia ſic ſe hꝫ nālis ad p̄icipia nālia.hoc pꝫ ꝑ cōuenietē ſilitudinē:ſꝫ metaphyſic⁹ p̄t diſpu-

T.cō.9. tare ꝯ negātē p̄icipia metaphyſicalia:vt pꝫ in.4.meta. quare ⁊c. ¶ Item 2° ad illū ꝑtinet diſputare ꝯtra negātem p̄ncipia nālia cuius ipa p̄ncipia nālia ſunt maxie ꝓpꝛia.h̄ videt rōnabile:ſed ipſius phi nālis p̄nᵃ nālia ſūt maxime ꝓpꝛia vt manifeſtū eſt.q̄re ⁊c. ¶ Itē 3° ille qui p̄t demr̄are p̄ncipia nālia poteſt diſputare ꝯ negātē ea: ſed nālis phs pōt demr̄are p̄icipia nālia.q̄re ⁊c. Maioꝛ pꝫ:qꝛ per eādem rōnem per quā oſ̄ditur aliqua veritas cōdecet illi querere hmōi veritatē:vt ſatis pꝫ in p̄i-

T. c.52. mo poſterioꝝ.⁊ mioꝛ eſt euidēs ex p̄io hui⁹.vbi Ariſ. demr̄at ipſam mām p̄imam q̄ eſt vnū p̄incipiuʒ rerum nāliuʒ.quare ⁊c. ¶ Item 4° arguit auc̄te Ariſto.in iſto

T.cō.6. p̄mo lib° vbi ipſe diſputat ꝯ parmenidē ⁊ meliſſum qui negauerunt p̄incipia rerum nālium:tn̄ in iſto libꝛo tradit Ariſto.p̄imā parteʒ phīe naturalis.quare ⁊c.

Oppoſitū arguit auctoꝛitate Ariſto.in littera vbi dicit.ꝙ naturaliſ nō hꝫ per ſe diſputare ꝯtra negantem p̄icipia reꝝ nālium. Idem vult Cōmētatoꝛ ⁊ oēs expoſitoꝛes Ariſt. ¶ Et ꝓbat rōne: qꝛ ſicut ſe hꝫ geometria ad p̄incipia geometrie ſic ſe hꝫ naturalis ad p̄nᵃ nālia ꝑ ꝯuenietem ſimilitudinē:ſꝫ geometria nō habet per ſe diſputare ꝯtra negātem ſua p̄ncipia ⁊ ꝓpꝛia:vt pꝫ in p̄imo poſterioꝛum.quare ⁊c.

Ad queſtionē eſt intelligendum ſicut cōiter dr̄ ⁊ accipit a Commētatoꝛe i iſto p̄mo.ſcia nālis ꝯſiderat p̄ncipia triplicia.ſ. p̄ncipia doctrine ⁊ nō ipſius eſſe ſimplr̄:⁊ p̄ncipia eſſe nō doctrine:⁊ p̄ncipia eſſe ⁊ doctrine. Sunt aūt p̄ncipia doctrine ⁊ nō eſſe ipſa accn̄tia per ſe reſpcū nālium ſenſibiliū:vt ē motus ⁊ pluralitas entiū:⁊ exēplificat Cōmētatoꝛ ſimiliter:⁊ ſunt q̄litates nāles per ſe ⁊ ꝓp̄e ipſoꝝ nālium que ducunt in cognitionē ſub̄arum nālium:⁊ tn̄ non ſunt p̄ncipia ipſius eſſe ſimpliciter ſꝫ ſolū alicui⁹ eſſe accn̄taliter. Principium aūt eſſe ſed nō doctrine eſt mā p̄ma ⁊ foꝛte p̄mus motoꝛ:hec enim bene ſunt p̄ncipia reꝝ nālium:h̄ tn̄ non ſunt ꝓpꝛie p̄ncipia doctrine:qꝛ p̄ncipiuʒ doctrine debet eſſe a faciliozibuſ ⁊ faciliter cognoſcibile:vt habetur.5. metaph.ca°.de p̄ncipio.vbi Ariſt.dicit ꝙ optimū doctrine p̄ncipiuʒ eſt a quo q̄s faciliter adiſcit. Faciliter aūt aliquis adiſcit:per ea que faciliter cognoſcit:conſtat aūt ꝙ p̄ma mā ⁊ p̄mus motoꝛ nō ſunt facilia ad cognoſcendū:imo plurima difficultas eſt ad cognoſcendū iſta p̄ncipia. Principia v̄o doctrine ⁊ eſſe ſūt ꝓp̄e foꝛme ſubſtantiales rerū nālium. Sunt eniʒ quodāmō p̄ncipia doctrine inq̄tum per cognitionē ipſarū ⁊ tranſmutationis ſub̄alis que eſt ſ̄m foꝛmā ſub̄alem perueniemus ad notitiam p̄me māe ⁊ ipſius ꝑuationis ⁊ potentie. Sūt āt p̄ncipia eſſendi ipſius reb⁹ nālibus:vt manifeſtū eſt in p̄mo ⁊ 2° h⁹. Et ideo foꝛme rerū nāliū aliqualiter ſūt p̄ncipia doctrine ⁊ eſſe. Dico aūt aliqualr̄:qꝛ foꝛme non ſunt oīo p̄ncipia p̄ma doctrine ſed innoteſcūt ex opib⁹ ꝓpꝛijs rerū nāliū q̄ ſunt actōes eaꝝ:vt pꝫ ex.2.de gen̄.⁊.8.meta.

His viſis p̄nt dici ad q̄oneʒ tria. Primo ꝙ nālis phs non pōt repꝛobare illum qui negat p̄ncipia.doctrine ꝑtinentia ad ſciaʒ nāleʒ dico per ſe ⁊ directe. Et hoc ſtatim ꝓbatur:qꝛ ille qui non pōt demonſtrare ꝓpꝛie ⁊ per ſe p̄ncipia aliqua:nō pōt diſputare ꝯtra negantem ea.idem enim eſt ſill̄s quo demonſtratur aliq̄d ⁊ quo ꝯtradicitur neganti:vt pꝫ in logica. Sꝫ nālis nō poteſt demonſtrare p̄ncipia doctrine:qꝛ vel demonſtraret ea demonſtratione oſ̄ſiua vel demonſtratione ad ipoſ̄e:⁊ hᶜ eſt diuiſio ſufficiēs:vt pꝫ ex p̄mo poſte. nō demonſtratione oſ̄ſiua:qꝛ iſta debet ꝓcedere ex aliquib⁹ notioꝛib⁹ ꝯᵒⁿᵉ.nūc aūt ipſis p̄ncipijs doctrine nihil eſt notius quo ad nos in ſcia nāli:vt in ſcia nāli nihil eſt notius quo ad nos q̄ꝫ ꝙ motus ſit.vnde Ariſt.dicit.ſubijciant nobis nālia moueri. ¶ Iteʒ nihil adiſcitur:⁊ per ꝯn̄s non demonſtratur niſi q̄ cū p̄mo ꝯcipimus eſt nobis dubiū vl̄ apparet falſuʒ ⁊ poſt dubitationē vl̄ oppoſitionē ꝯtradicētis manifeſtat eius veritaſ nobis vt pulcherrime dic̄ lincoñ.i p̄mo poſterioꝝ ꝓp̄e p̄nᵐ. Nullus aūt ſane mentis ꝯcipiens motū dubitat iſtaʒ qꝛ ſenſui eſt euidens.igr̄ nō p̄nt demonſtrari demonſtratione oſ̄ſiua nec demonſtratione ad impoſ̄e:qꝛ iſta ꝓcedit ex aliquo falſo conceſſo ab aduerſario ⁊ aliquo v̄o coaſſumpto:⁊ ꝯcludit aliq̄d manifeſti⁹ ex cui⁹ interēptione reuertit ad interēptionē illi⁹ falſi ꝯceſſi:⁊ ad ꝯcludēdū ei⁹ oppoᵐ eē veꝝ:⁊ h̄ nō latet ſciētibus logicā.ſi igr̄ p̄ncipia doctrine demonſtrarent negāti opꝫ q̄ aliq̄d eſſet manifeſti⁹ falſuʒ q̄ꝫ oppoᵐ ipſoꝝ p̄ncipioꝝ:⁊ h̄ eſt falſuʒ. Nā ſic̄ p̄ma p̄ncipia doctrine ſunt in ſcia nāli notiſſima in ſua v̄itate ſic eoꝝ oppoſita ſunt notiſſima in falſitate ſua:ſic eniʒ ſe hꝫ in ſciētijſ:vt dic̄ Ariſt.p̄mo poſterioꝝ.vt ſi notiſſimū eſt in ſua v̄itate notū:eē:ipꝫ.n.nō eſſe notiſſimū eſt in ſua falſitate:⁊ ponēs motū nō eē nō poſſet deduci ad aliq̄ manifeſti⁹ falſuʒ.q̄re ⁊c. ¶ 2° dico ꝙ nālis bn̄ pōt diſputare ꝯtra negantē p̄ncipia nālia que ſunt p̄ncipia ipſi⁹ eē ⁊ nō doctrine:ꝙ ꝓbat.qꝛ ille qui pōt ꝓbare aliq̄ p̄ncipia eſſe poteſt redarguere illum qui ea negat:vt manifeſtum eſt cuilibet intelligēti. Nam per eundē p̄oceſſum oſten-

Com. 8.
T. cō. l.

ditur aliqͦ complexū ⁊ redarguit̄ negās ipm̄:ʒ phs naturaliſ bn̄ pōt demōſtrare pncipia ipſiꝰ eē que nō ſunt ꝓprie principia doctrine: vt pʒ p Ariſto.q̇ demōſtrat primā māʒ eē.⁊ ſilr in.8.huiꝰ demōſtrat pmū motorem eē. q̄re ⁊c. ℂ 3° dico ꝙ nālis bn̄ pōt diſputare ꝯtra negātē pncipia doctrine ⁊ eſſe.ſ.formas ſubales nāles: q2 illō q̄ aliqd eſt notiꝰ ꝯſideratum in ſcia nāli cuiꝰ notitia pōt neceſſario ꝯcludi eſſe: pōt demonſtrari in ſcia nāli: ⁊ p ꝯſequēs pōt redargui negās ipm̄. Sed aliquid ꝯſideratum in ſcia nāli eſt notiꝰ ipſa forma ſubali: ⁊ ex illo pt ipſa forma ſubſtātialis neceſſario cōcludi eē.q̄re ⁊c. Maior eſt nota: q2 oīo eſt ſillogiſmus ex notioribꝰ nobis ⁊ ꝓprijs de neceſſitate ꝯcludens. Minor ꝓpoſitio eſt nota: nā factio ſeu ꝓductio rei nālis eſt aliqd notiꝰ ipſa forma ſubſtantiali ⁊ ex ea pōt neceſſario ꝯcludi ipā forma ſubaliſ eſſe: cū.n.ſenſui ſaltē īteriori.ſ.cogitatiue manifeſtuʒ ſit rem nālem fieri ſeu ꝓduci poſtq̄ nō eſt opʒ ꝙ ſit ab aliq̄ ꝓducēte ꝓpinquo ⁊ p ſe ⁊ cuʒ ipā mā rei facte nō faciat ipſam rem factā: ʒ ſit in poª receptiua ad eā: vt aq̄ non faciat ex ſeipſa piſcem queadmodū: nec lutum faciat ex ſeipſo vas ʒ artifex: oʒ ergo ꝙ ipſa mā ſit ſubiecta ⁊ ꝙ ibi ſit aliqͦ aliud pncipiū ꝓducēs rē nālem: illud aūt eſt forma ſubalis.q̄re ⁊c. ℂ Alie aūt demōſtrationes pn̄t īduci ad demonſtrādū formas ſubaleſ eſſe. Sed quod dictum eſt loco exempli ſufficiat ad pn̄s. ℂ Et eſt ꝯſiderandū ꝙ licet nālis phs nō poſſit p ſe ⁊ p habitum ſcie nālis diſputare ꝯ negantes prima pncipia ſue doctrine vt oſn̄ſum eſt. Tn̄ alius phs precipue metaphyſicus pōt ꝯtra eos diſputare: q2 ipe ꝯſiderat ens ⁊ vnū ⁊ ſubam ⁊ q̄litateʒ ⁊ actū ⁊ potētiā ⁊ alios modos entis prios: ex q̄bus pn̄t formari rōnes contra eos ꝓcedentes ex conceſſis ab eis: ⁊ hoc modo ꝓcedit Ari. ꝯtra ipſos ī caplo pn̄ti: vt pʒ in ꝓīcipiēti.⁊ hoc facit per habitū phie prie: vt ipſemet ꝯfitedit in his verbis: hʒ.n.ad phiam hic reſpectus.i.ꝯſideratio eoꝝ ex quo diſputādū eſt ꝯtra antiq̄s hʒ vnā parte ad phiā.i.ad metaphyſicā que dr̄ phia abſolute per antonomaſiam.i.excellentiam. ipſa enim eſt principaliſſima omnium habituum intellectualium.

Tūc ad rationes. Ad pmā dōm eſt ꝙ ſile eſt in hʒ ꝙ vtraq3 ꝯſiderat ſua pncipia: ʒ diſſimile eſt in alio: q2 phs pmuſ ꝯſiderat ens inq̄tū ens ⁊ oīa ſub rōne entis: iō ipe hʒ diſputare ꝯ negantē pncipiū pmū qͦ formatr̄ de ente: precipue q2 pmū pncipiū ꝯcedit̄ quocūq3 ꝯceſſo vt hʒ videri in.4.metaph.ʒ phs nāliſ nō ꝯſiderat p ſe iſta pncipia māe p que pōt ꝓcedere ꝯtra negātes primū motū ⁊ pluralitateʒ entiū: iō nō pōt diſputare contra negātes iſta. T.c.10.

ℂ Sed aliqui dubitant hic: q2 ſic metaphyſicus cōſiderat aliqd qͦ ꝯcedit q̄cunq3 ꝯceſſo: ſic nālis ꝯſiderat aliquid qͦ ꝯcedit quocūq3 ꝯceſſo vt motū vlr ⁊ quicquid ꝯcedit: oʒ ꝙ ꝯcedat motus: non.n.poteſt ꝯcedi ſine ſermone: ⁊ ſermo non pt fieri ſine motu aeriſ.q̄re ⁊c.ʒ metaphyſicꝰ pōt diſputare ꝯtra negantē ſuū pnm: eo ꝙ illō ꝯcedit quocūq3 ꝯceſſo.g̊ nālis phs poterit diſputare cōtra negantē ſuū pncipiū.ſ.motū: eo ꝙ iſtud ꝯcedit quocūq3 ꝯceſſo. ℂ Ad hoc pōt dici ꝙ nō eſt ſile de pncipio pmo complexo ⁊ de motu q̄ntum ad ꝓpoſitū: q2 ſi pmuʒ pnm complexuʒ ꝯceditur quocūq3 ꝯceſſo: hoc eſt ꝓpter cōitatem ipſiꝰ entis de quo conſtituit̄ primū pnm.ſ.non contingit idē ſimul eſſe ⁊ nō eſſe: vt pʒ.4.metaph. ita ꝙ T.c.10.
ipm̄ concedi quocunq3 conceſſo ꝓuenit ex pte ſua ⁊ ex cōitate ſua ad oīa vera: ʒ ꝙ motus ꝯcedat̄ quocūq3 cōceſſo hoc non ꝓuenit ex parte ipſius motꝰ: eo ꝙ ſit cōis ad omnia entia: ſed forte ꝓuenit ex parte ipſius ꝯcedentis qui non pōt ꝯcedere ſine motu: vt arguebat̄. ℂ Aliter diceret aliquis ꝙ ipſe motus non conceditr̄ quocūq3 cōceſſo de actu ſignificato: ʒ ſolū de actu exercito. Primū aūt pricipiū complexum qͦ pertinet ad metaphyſi cum ꝯceditur de actu ſignificato qͦ eſt determinate verum. ℂ Item ʒ ſm̄ veritatem ille qui negat motum ponit motum de facto: tamen iſte qui negat omnino motū hoc nō concederet: ideo naturalis nō haberet contra illum: ſed ille qui negat pmum principiū complexum neceſſario cōcedit ꝙ vox ſua ſignificet aliquid: aut ipe eēt ſimilis plātis ⁊ deterior brutis: vt dicit phs in.4.meta. T.cō.9
Hoc aūt conceſſo ineuitabiliter ꝯcludit ꝙ non de quolibet: verū eſt ſimul eſſe ⁊ non eſſe: vel affirmare ⁊ negare: vt Ariſto. deducit ibidem. ℂ Ad 2am rationem cū dicitur. ad illud ⁊c. Uex eſt ſi ſint propria ei ⁊ ſi ſint occulta vel minus nota. Sʒ ſi ſint notiſſima nō opoztet. Sic autem eſt de principijs doctrine apud phm nālem. quare ⁊c. ℂ Alie due rōnes ſolute ſūt ex dictis. ℂ 3a enim bene concludit de pncipijs que nō ſunt pncipia pria doctrine ꝙ nālis demonſtrat ea: ⁊ hoc eſt cōceſſuʒ. ℂ Ad auctoritatem Ariſto. in oppoſitum dico ꝙ ipſe non diſputat contra parmenidem ⁊ melliſum per habituʒ philoſophie naturalis ſed per habitum phie prime: vt ipſe dicit in littera: pro tanto tamē coactus fuit illam diſputationem ordinare inter partes huius ſciētie: q2 illi phi deficiebant ⁊ errabant contra res naturales. quare ⁊c.

ℂ Principium autem maxime proprium: qm̄ multiplr̄ dr̄ id qͦ eſt. T.c.XIII. Q̃ō.VIII.

q Uerit̄ hic. Utꝝ ens ſit vniꝰ rōnis ad ſubaʒ ⁊ ad accn̄s. ℂ Arguit̄ prio ꝙ ſic: q2 illō qͦ ē ſubm̄ vniꝰ ſcientie eſt vnius rōnis. Nã vna ſciētia eſt que eſt vniꝰ generis ſubiecti: vt pʒ in prio poſterioꝝ. Sʒ ens eſt ſubm̄ vniꝰ ſciētie.ſ.metaphyſice: vt pʒ in 4° metaph. ℂ Itē 2° qͦ predicat̄ de aliquo ⁊ nō predicat̄ equoce: nec denominatiue predicat̄ vniuoce: ⁊ per ꝯn̄s eſt vnius rōnis. nō enim ſūt plures modi pdicandi: vt pʒ in pdicamētis: ſed ipm̄ ens predicat̄ de ſubſtantia ⁊ accidente non equiuoce: q2 tūc non eſſet ſubm̄ alicuius ſciētie: vt pʒ ex.4.metaph. nec predicat̄ denominatiue: q2 talis pdicatio eſt accidētalis: vt pʒ ex predicamētis. ens autē predicat̄ de quocūq3 eſſentialiter. ergo relinquitur ipſum vniuoce predicari. Uniuoca autem ſūt vnius rationis: vt dicitur ī predicamētis. quare ⁊c. ℂ Item 3° qͦ eſt obiectū vniꝰ virtutis cognoſcitiue eſt vnius rationis: cum virtutes per actus diſtinguātur ⁊ actꝰ per obiecta: vt patet.2.de aīa. Sed ipſum ens eſt obiectum vnius potētie.ſ.itellectus vt dicitur cōmuniter. quare ⁊c. ℂ Item 4° illō ex quo cōſtituitur primū principium complexum eſt vnius rationis. Sʒ ens eſt hmōi. quare ⁊c. Maior pʒ: quia ipſum primum pricipium complexum eſt vnum ⁊ complexum eſt vna propoſitio: ⁊ non eſt vnum ex ſuppoſitiōe: ⁊ hoc nō eſſet ſi cōſtitueretur ex aliquo multiplici: ⁊ minor pʒ per Ariſto. in.4.metaph. vbi dicit ꝙ hoc eſt primū pncipium complexum: nō cōtingit idem ſimul eſſe ⁊ nō eē. quare ⁊c. ℂ Item 5° illud quod primum producitur a cauſa maxime vna eſt vnius rationis eo ꝙ cauſa ⁊ cauſatum debent proportionari: vt in.2.phy. Sed ipm̄ ens eſt primum cauſatum a cauſa maxime vna. nam prima rerum cauſatarum eſt eſſe: vt patet in libro de cauſis. T.c.81. T.cō.2. T.c.33. T.cō.9. T.c.38.

Oppoſitū arguitur hic auctoritate Ariſto. qui dicit ꝙ ipſum ens dicitur multipliciter quod non eſſet ſi eſſet vnius rationis ad ſubſtantiaʒ ⁊ ad accidens: quod enim eſt vnius rationis ad aliqua non dicitur de eiſ multipliciter.

De iſta qōne ſunt opiones diuerſe. Quidam .n. dicunt ꝙ ens eſt vnius rōniſ
3ᵉ diſtincte a rōne ſube ꝛ a rōne accidentis: quod ꝓbant
rōnibus prius adductis: ꝛ precipue fundant ſe ſuper h
ꝙ ipſum ens habet vnum modum eſſendi ſeu vnum ap
parens in ſubſtantia ꝛ accn̄te. ſ. eſſe formalr̄ per ſe. Naꝫ
ipſa ſubſtantia eſt ens per ſe ꝛ formalr̄: ꝛ accn̄s eſt ens ꝑ
ſe formalr̄: q̄uis enim ipſum ſit ſubiectiue in ſubſtantia:
tamen non eſt ens per ipſam ſubſtātiam formalr̄. ſ. ꝙ ip
ſa ſubſtantia ſit formale p̄ncipiū per qḋ eſt ipſum accn̄s
imo ſeipſo ꝛ nō aliquo alio ē ens formalr̄: ꝛ ab iſto mo
do eſſendi cōi pōt ſumi vnus conceptus itellectualis di
uerſus a conceptu ſube proprio ꝛ a conceptu accn̄tis ꝓ
prio. Dicunt tn̄ q̄dam iſtoꝝ ꝙ licet rō entis ſit vna ſꝫ ſe
ad ſubſtātiam ꝛ ad accn̄s: tn̄ per prius predicat̄ de ſub
ſtātia q̄ꝫ de accn̄te. ꝛ ideo dr̄ ꝙ ens non eſt pure vniuocū
ſed analogum quocūq̧ modo. Nam ſuba ipſa eſt prius
ꝛ verius ens formalr̄ q̄ꝫ ipſum accn̄s. Et per hoc ſoluūt
omnes auctoritates Ariſtotelis ꝛ Cōmētatoriſ. ¶ Sꝫ
iſtud nō placet aliīs ꝓpter multa. Primo qꝛ ſi ens eſſet
vnius rōnis ad ſubſtātiaꝫ ꝛ ad accn̄ſ: tūc eſſet genus cū
predicaret̄ de eis eſſentialr̄: ꝛ ſm vnam rōnem. hoc aūt
reputat̄ incōueniēs ſm Ariſto. ꝛ Porphyrium: nec va
let ſi dicatur ꝙ illa ratio per prius participatur a ſuba
q̄ꝫ ab accidente: ꝛ ideo nō eſt pure vniuocū: qꝛ ſimilr̄ di
cerem ꝙ ratio aialis per p̄us ꝛ p̄ncipalius īuenit̄ in ho
mine q̄ꝫ in aliīs ſpēbus ꝛ vniuerſalr̄ ſpecies eiuſdē gene
ris nō poſſunt cōparari ad ſeinuicem eſſe eque perfecte
nec equaliter habere rōnē illi⁹ generis: pōt itaq̧ ſic op
poni: ſi participatio alicui⁹ modi eſſendi ſm magis p̄fe
ctū ꝛ minus p̄fectū impediret vniuocū: ſequitur ꝙ ani
mal nō eſſet vniuocū ad hoīeꝫ ꝛ ad alia aialia cū homo
participet ip̄m multo forti⁹ q̄ꝫ cetera aialia. ¶ Item ſi
ens eſſet vnius rōnis diſticte ꝛc̄. tūc ꝯceptus decem pre
dicamētoꝝ nō eſſent ſimpliciſſimi ꝛ p̄mi: qḋ pꝫ eſſe fal
ſum per Porphyriū: qui dicit ꝙ decem genera p̄dicamē
toꝝ ſūt decem p̄ma p̄ncipia rerum: ꝛ pꝫ ꝯn̄tia: qꝛ ſemp
cōceptus inferioris eſt compoſitus aliquo modo ex cō
ceptu ſup̄ioris: vbi ſup̄ius habet vnū ꝯceptū diſtinctuꝫ:
hec aūt ratio nō eſt multū euidens: qꝛ ſupponit vnuꝫ qḋ
eſt forte eque dubiū: vel magis ꝓpoſito. ſ. ꝙ ꝯceptus in
ferioris ſit ꝯceptus compoſitus ex pluribus ꝯceptibus:
ꝛ hoc multi negāt: ſꝫ de hoc viſum fuit aliq̄d p̄us. Item
iſta poſitio videtur aperte ꝯtra Ariſto. intētionē in. 4.
metaph. vbi ipſe exemplificās multiplicitatē entis exē
plificat de ſalubri qḋ dr̄ ſm diuerſas rōes vt māifeſtum
eſt ibidem. Nec valet ꝙ ipſi dicūt de illo modo eſſendi
ſube ꝛ accn̄tis: qḋ pꝫ: qꝛ eſſe per ſe formalr̄ ſube eſt ideꝫ
eſſentialr̄ cum ipſa ſuba: ꝛ ſimiliter eſſe formaliter acci
dentis: vt iſtimet concedunt nihil aliud eſt q̄ꝫ modus eſ
ſendi ſui ipſius. Unde ſicut ſubſtantie ꝛ accn̄tis non eſt
vnus modus eſſendi cōis: ſic eſſe formalr̄ non eſt vnus
cōis modus eſſendi illiſ. ¶ Item aliqui ſic arguunt: pre
dicatū non predicat̄ eſſentialr̄ de modo eēndi a quo ſu
mitur ratio ipſi⁹ termini: vt aīal nō predicat̄ de illo mo
do eēndi qui eſt ſentire vel ſenſus a quo ſumit̄ ratio aia
lis: ꝛ homo nō predicat̄ eēntialr̄ de rōcinari: vel rōnali
virtute a quo ſumit̄ ratio hoīs. Tunc arguit̄ ſic: ille mo
dus eēndi. ſ. eſſe formalr̄ aut ē ens vel nō ens. ſi nō ens:
tūc eſt deriſoriū ꝙ ratio itelligēdi entis ſumat̄ a non en
te ſi eſt ens tūc ens p̄dicaret̄ eēntialr̄ de mō eēndi a quo
accipit̄ ratio entis: qḋ videt̄ eſſe impoſſibile. ¶ Itē mo
dus eſſendi a quo ſumit̄ conceptus alicuius rei debꝫ eē
modus eſſendi cuiuſlibet ꝯtenti ſub ſignificatione illiuſ
termini: vt modus aialis eſt modus eēndi cuiuſlibꝫ ani
mati. Silr̄ aūt ꝛ in aliīs. ſi ergo eſſe formalr̄ eſt modus
eēndi a quo ſumit̄ rō ꝯcept⁹ entis: tūc eē formalr̄ eſt mo
dus eēndi cuiuſlibꝫ entis: nūc aūt cū ip̄m eē formalr̄ ſit
qḋdā ens: ipꝫ eē formalr̄ erit modus eēndi ipſi⁹ eſſe for
malr̄: ꝛ ſic ꝓcedit̄ in iſinitū in modis eēndi ꝑ ſe ordina
tis: aut idē eēt modus eēndi ſui ipſi⁹: qḋ videt̄ eē ipoſe.

¶ Et ideo dico aliter ad queſtioneꝫ: ꝛ dico tria. Prima
dico ꝙ ip̄m ens non eſt vnius rōnis 3ᵉ diſtincte a rōni
bus decem predicamentoꝝ. Et hoc ꝓbatur rationibus
predictis: tum qꝛ eſſet genus. tuꝫ etiā qꝛ haberet aliquē
vnū modum eſſendi cōem ſubſtantie ꝛ accidenti: qḋ eſt
valde remotū. q̄re ꝛc̄. ¶ 2° eſt dicendū ꝙ ip̄m ens non
eſt pure equiuocū qꝛ de ip̄o vt de ſubto nō eēt vna ſcia:
vt vult Ari. in 4° meta. Sꝫ ꝯn̄s eſt falſuꝫ: vt pꝫ ibideꝫ. T. cō. 2.
¶ 3° dico ꝙ ipſum ens eſt analogū: qꝛ illud qḋ dicit̄ de
diuerſis ſm diuerſas rationes ordinatas ſꝫ pri⁹ ꝛ poſte
rius: ita. ſ. ꝙ p̄us dicit̄ de vno: ꝛ poſteri⁹ de alio: ꝛ de po
ſteriori nō dicit̄ niſi in habitudine ad ip̄m p̄muꝫ. ſ. vt eſt
aliq̄d illius p̄mi: dr̄ analogice de illis: hanc recipio pro
manifeſta: ſed ip̄m ens dr̄ de ſubſtantia ꝛ accn̄te ſm di
uerſas rōnes ordinataſ ſm pri⁹ ꝛ poſteri⁹ ita ꝙ de poſte
riori dr̄ in habitudine ad priuſ vt eſt aliq̄d eius: de ſuba
enim dr̄ prius ſm rōnē ſubſtantie que eſt per ſe ſubſiſte
re vel ſubſtare: ꝛ dr̄ de accn̄te ſm rōnem ſuā que eſt in
herere: ꝛ non dr̄ de accn̄te niſi in habitudine ad ſubſtā
tiam inq̄ꝫtum. ſ. eſt aliquid ipſius ſubſtātie entis. ſ. q̄litas
vel q̄ꝫtitas ipſius ſubſtantie vel actio. q̄re ꝛc̄. ¶ Iteꝫ ꝓ
batur rōne antiqua ꝙ non ſit vnius rōnis cōmunis ſub
ſtantie ꝛ accidentis: qꝛ illa ratio vel eſſet ratio entis ab
ſoluti ꝛ ſic eſſet ratio ſubſtātie ꝛ non ꝯueniret accidēti:
vel eſſet ratio alicuius alterius accidentis: ꝛ ſic eſſet ra
tio accidentis ꝛ non competeret ſubſtantie.

¶ Sꝫ hic ſunt difficultates. Prima eſt ꝯmentatoris: qꝛ ſi
ens nō eēt vni⁹ rōnis tunc genus p̄dicaret̄ de dr̄ia per ſe
qḋ reputāt ipoſe: ſꝫ Aꝛ. 3. metaph. ꝛ. 6. topi. ꝛ pꝫ ꝯn̄tia
qꝛ dicendo rōale eſt ens: aut ibi ens p̄dicat̄ ſub rōne ſub
ſtantie: aut ſub rōne accn̄tis: aut ſub rōne cōmuni diſtin
cta ab vtraq̧. ſi p̄mo modo tunc cū ſubſtātia ſit gen⁹ p̄di
catur genus de dr̄ia ꝑ ſe. Si 2° mō hoc eſt ipoſe: qꝛ ratio
nale nec eſt ſubſtātia nec accn̄s. Si 3° modo habet̄ ꝓpo
ſituꝫ. ¶ Itē aliqui dubitāt ſic. Omne cōmune qḋ pōt eē
motū ꝛ certū de aliquo de quo nullū inferiorū ſuoꝝ pōt
eſſe motum ꝛ certū: eſt alterius rōis ab vnoquoq̧ ſuoꝝ
inferioꝝ: ſed ens pōt eſſe notū ꝛ certū de aliquo de quo
non eſt certum ꝙ ſit ſubſtātia nec ꝙ ſit accidens. q̄re ꝛc̄.
Maior ꝓpoſitio nota eſt: qꝛ ſi aliqḋ cōe non differret re
nec rōe a ſuis inferiorib⁹: tūc de quocūq̧ id eſſet notū ꝛ
certū: oporteret eē notū aliqḋ ſuoꝝ īferioꝝ vel ſignifica
toꝝ: ſic qꝛ canis dicit̄ ſm diuerſas rōes de latrabili ꝛ pi
ſce ꝛ ſidere: ſi nō differt ab illis ſm rōem cōem vnā: opꝫ
de quo cognoſcit̄ canis cognoſcat̄ vel ſtella vel latrabi
lis vel piſcis. ſimilr̄ aūt ꝛ in aliīs. Et ſic pꝫ maior. ꝛ mior
declarat̄: qꝛ q̄dā antiqui cognouerūt ꝛ crediderūt firmi
ter ꝙ lumen ſit ens. ꝛ tamē dubitauerunt vtꝝ eſſet ſub
ſtantia vel accn̄s: ita ꝙ nec eſſet certū eis ꝙ eſſet ſubſtā
tia nec ꝙ eſſet accidēs. ſimilr̄ dr̄ ꝙ aliqui cognouerunt
animam eſſe ens: ꝛ tamen non cognouerunt vtrum eēt
ſubſtantia vel accidēs. quare ꝛc̄. Et hoc eſt ꝙ aliqui ar
guūt ſub aliīs verbis. vnus ꝛ idem cōceptus non poteſt
eſſe certus ꝛ dubius alicui eidem ſimul: ſed cōceptus en
tis eſt certus alicui cui eſt dubi⁹ cōceptus ſubſtātie: ꝛ cō
ceptus accidētis: vt patet ex dictis. Et ꝯfirmat̄ per ex
perimentum. Uidemus enim ꝙ ſi quereremus a puero
vel a ruſtico de aliquo vtrum ſit ens ipſe reſpondebit ꝙ
ſic: ꝛ ſi queratur ab eo vtrum ſit ſubſtantia vel accidens

neſcit quid debeat rñdere: qḋ nō videt niſi q2 ens eſt al-
terius rōnis. q̄re ⁊c. ¶ Ad ṗmā dubitationē dicūt aliq̄
ꝙ iſta ꝓpoſitio: rōnale eſt ens: nō eſt vera niſi de ipomet
rōnali ⁊ ſub rōne ꝓpria rōnalis: ⁊ ideo genus nō predi-
cat de differentia per ſe: nec oꝫ ens hr̄e vnam rōnem: ⁊
de hoc fuit viſum in q̄ōne de ſubiecto phie nālis: vbi di-
ctum fuit ꝙ ens non ſignificat rōnale ſub ratione ꝓpria
rōnalis. Nam ens actu extra aīam nō ſignificat niſi de-
cem p̄dicamenta ſub ſuis ṗmis rōnib⁹: ideo in ꝓpoſitio
ne in qua predicat ens non predicat rōnale ſub rōne ꝓ-
pria ipſius: eo ꝙ in ꝓpoſitione nō predicat niſi illud qḋ
ſignificatur ꝑ terminuꝫ poſitum in loco p̄dicati. Qualr̄
aūt ſoluit hec rō q̄rat in 3ª queſtiōe que eſt de ſubo ſcie
naturalis. ¶ Ad aliud dubiū dicūt aliqui ꝙ ſiqs cogno
ſcit de aliquo qḋ ſit ens oportet ꝙ cognoſcat ꝙ ſit ſubſtā
tia vel accidens ſub diſiunctione: licet non ſit neceſſe ꝙ
ſciat determinate ipſam eſſe ſubſtantiā vel determinate
ipm eſſe accidēs. Sed iſtud non videt ſufficere q2 ſi de-
terminate cognoſcitur aliquid de aliquo ſub ratione en
tis. tñ nō cognoſcit determinate ſub rōne ſubſtantie: nec
determiate ſub rōne accidētis: oportet ergo ꝙ ratio en
tis ſit alia ab vtraqꝫ illaꝝ: detur. n. ꝙ penitus ſit eadem
cū ambabus oꝫ ꝙ habēs rōnem entis determinate opꝫ
ꝙ habeat vel determinate rōne ſubſtātie vel determina
te rōne accidentis. ¶ Et ideo dico aliter ꝯcedēdo ma-
iorē ⁊ negādo minorē: imo credo ꝙ quicūqꝫ cognoſcit
certitudinalr̄ eē ens: ꝯcipit ipm determiate ꝯceptu ſube
vl̄ deteriate ꝯceptu accn̄tl. ¶ Et cū dr̄ ꝙ aliq̄ ſūt ſciētes
lumē eē ens: tñ neſciuerūt ipꝫ eē ſubaꝫ. Dico ꝙ h̄ ñ fuit
pro tāto q2 ipſi intelligerēt lumē intellectu aliq̄ qui non
eſſet itellectus ſubſtātie nec intellectus accidētis: immo
neceſſario cōceptus quē habuerūt de lumine ſm rei ve-
ritatem vel erat ꝯceptus ſubſtātie ita ꝙ non accidentis
vel erat cōceptus accidentis: ita ꝙ nō ſubſtantie. Nam
ille intellectus vl̄ repreſentabit ens per ſe ſubſiſtēs: ⁊ ſic
eſſet intellectus ſubſtantie: vel repreſentabit ens inexn̄s
alteri: ⁊ ſic eſſet ꝯceptus accidētis. Q2 autē ipſi neſciue
rūt dicere vtrum eſſet ſubſtātia vel accidēs hoc fuit pro
tāto q2 neſciuerūt quid noīs rōne ſubſtātie ⁊ accidentis:
ſed ſi cognouiſſent quid dicit noīe ſubſtātie ⁊ noīe acci-
dentis ſtatim cognouiſſent ꝙ ipm lumē eſſet accn̄s ⁊ ꝙ
concipiebant ipm vt accidens. ¶ Et ꝑ idem dicendum
eſt ad aliud dubiuꝫ de ꝯceptu. ¶ Silr̄ ad experimētum
de puero ⁊ ruſtico: dicēdū eſt ꝙ puer ⁊ ruſticus bene in-
telligit quid nominis entis ſed neſcit quid noīs ſubſtan
tie ⁊ accidētis: q2 iſta ſunt noīa phyſica que nō referunt
ad ſua ſignificata niſi per exercitatos aliq̄lr̄ in phia. Un
de ſi puero vel ruſtico exponeretur quid dr̄ ſubſtantia
⁊ quid accidens: de quocunqꝫ qḋ concedit eſſe ens ſta-
tim ꝯcederet ipſum eſſe ſubſtātiā determinate ⁊ non ac-
cidens vel determinate accidēs ita ꝙ non ſubſtantiaꝫ.
¶ Et ſi quis cauſa orationis diceret ſe experimentali-
ter cognoſcere ꝙ ipſe concepit aliquid vt ens: ⁊ tñ non
habet de illo ente conceptuꝫ ſubſtātie nec accidētis: nō
crederem ei: non. n. eſt neceſſarium qḋ quilibet dicit eſti
mare: vt dicit Ariſt. i. 4. metaphy. Poteſt ergo dici ad
maiorē cū dicebat omne cōe ⁊c̄. Uerum eſt ſi illud con-
tingat ſm ignorantiam rei: ſed ſi ꝯtingat ſm ignorātiaꝫ
quid nominis nō opꝫ: modo ꝙ aliquis cognoſcat de ali
quo ꝙ ſit ens ⁊ ignoret an ſit ſubſtātia vel accidēs: hoc
non eſt ſm ignorantiam rei: ſed ſm ignorātiam q̄d noīs:
⁊ tu ꝯſidera ꝓpriam ſolōneꝫ ⁊ manifeſta eam ſm dicta.
¶ Sed adhuc aliqui dubitant ſic: iſta propoſitio eſt ve-
ra. Subſtantia eſt prius ens ⁊ perfectius q̄ꝫ accidēs: aut
igitur ibi ſumitur ens pro ſubſtantia aut pro accidente
aut pro ente in communi ſub rōne tertia. Si pro ſubſtā
tia hoc eſt inconueniens quia tunc erit ſenſus ꝙ ſubſtan
tia eſt prius ſubſtantia q̄ꝫ accidens ſit ſubſtātia: qḋ eſt ri
diculum: q2 nunq̄ꝫ ipſum accidēs eſt ſubſtātia. Si vero
ſumat ibi ens pro accidēte adhuc ē magis incōueniēs:
quia tūc erit ſenſus ꝙ ſubſtātia prius eſt accidēs q̄ꝫ acci
dēs qḋ eſt impoſſibile. Si tertio modo habet ꝓpoſitū.
Hec q̄dem ratio videtur multū apparēs ⁊ reputant eā
demonſtratiuā nonnulli quā ideo vltimo induxi q2 non
eſt ita cōis ſicut alie ſaltem apud doctrinaꝫ illoꝝ quos
noui. Et poteſt ſic reſponderi ad iſtam rōneꝫ vt dicatur
ꝙ ibi ſumitur ens pro ſubſtātia: ſed nō propter hoc erit
ſenſus ꝙ ſubſtātia ſit ṗus ſubſtantia q̄ꝫ accn̄s ſit ſubſtan
tia: ſed erit ſenſus ꝙ ſubſtātia ſit prius ſubſtātia q̄ꝫ acci-
dēs ſit accidens: ⁊ hoc eſt verum: ſicut enim ſubſtantia
eſt prior ſaltem naturaliter accidēte ſic etiam ſubſtātia
eſt prius naturaliter ſubſtātia q̄ꝫ accidēs ſit accidens: ⁊
hoc non eſt inconueniēs. Similr̄ cum dicebatur ꝙ ſub-
ſtantia eſt nobilius ens accidēte: forte itelligēdum eſt ꝙ
ipſa ſuba eſt nobilius ſuba q̄ꝫ accidens ſit accn̄s. ⁊ hoc
veꝝ eſt aliqualiter. Nam ipa ſubſtātia ſic eſt ſubſtantia
ꝙ in eſſendo ſuba non dependet ab accidēte nec vniuer
ſaliter ab aliquo ente actu cui inhereat: ſed ipm accidēs
in eſſendo accidens dependet a ſubſtantia cui inheret
itantum ꝙ ſi non inhereret nō eſſet accidēs. Unde Ari
ſto. dicit in. 7. metaph. ꝙ accidentis eſſe eſt ineſſe: ⁊ in pri T. cō. 2.
mo huius ꝙ paſſiones non ſunt ſeparabiles ⁊ intendit T. c. 39.
per paſſiones accidentia oīa: vt ibi dicit Commētator.

Ad rationes ṗores. Ad ṗmaꝫ cū dicebat il
lud qḋ eſt ſubiectuꝫ ⁊c. hic cōi
ter dr̄ ꝙ ad vnitatem ſcie nō requirit vnitas numeralis
ſubiecti: nec vnitas ſm ſpēm ſpecialiſſimam: nec vnitas
ſm genus vniuocum: ſed vnitas analogie ſufficit. Nunc
aūt ipm ens bene eſt vnum ſm analogiaꝫ. Nam omnia
alia entia referunt ad vnū ṗmū ens vt ad ſubiectū non
tāq̄ꝫ ad vnū efficiēs aut finē: vt dicit cōmētator. ⁊ loqui
tur de ſuba materiali vt puto: nā oīa accn̄tia: imo ēt oēs
ſube alie attribuuntur vni ſubſtantie immateriali vt fi-
ni. ſ. ipſi deo. immo etiam dicūt aliqui tanq̄ꝫ agenti. Que
aūt ſit vnitas ſcie ad quā ſufficit vnitas obiecti ſm ana
logiam. bonū eſſet inq̄rere vtꝝ. ſ. ſit vnitas ſm ſpēm ſpe
cialiſſimā ita ꝙ oīs habit⁹ ſcientifici qui habent de ente
⁊ ex ṗmis partib⁹ entis ſint idē ſm ſpēm. aut ſit vnitas
ſm genus. aut ſolū ſm analogiā. ſꝫ hoc nimis eēt lōguꝫ
ideo ꝓpter breuitatē dimitto ad pn̄s. ¶ Ad ſcōaꝫ eſt di
cēdū ꝙ ens nō predicat pure equoce. ſꝫ p̄dicat analogi
ce. ⁊ iſtū modū p̄dicādi ꝯprehēdit Ariſt. ſub equoco ꝓ-
pter diuerſitatē rōnū quas hꝫ ipꝫ analoguꝫ ⁊ de tali bn̄
ē ſciētia: vt docet Ariſto. in 4° metaph. vbi dicit ſic. nō T. cō. 2.
enim ſolum eorū que ſūt ſm vnū dictoruꝫ eſt vnius ſcie
ſpeculari ſed eorum que ad vnam naturam. ¶ Ad ter-
tiam dicēdum ꝙ ipſius itellectus dicitur eſſe duplex pri
mū obiectū. vno modo ṗmum ṗmitate pricipalitatis: ⁊
primū ṗmitate cōmunitatis. Obiectum ṗmum ṗmitate
p̄ncipalitatis eſt vnius ratiōis vniuoce ⁊ tale eſt ſubſtā
tia. Sed primum primitate cōmunitatis eſt illud qḋ eſt
cōmune ad omnia per ſe itelligibilia. ⁊ hoc eſt ipm ens
⁊ tale poteſt eſſe vnius rōnis ſm analogiam ⁊ ſufficit.
¶ Ad 4ᵐ cū dicitur. illud ex quo conſtituuntur princi
pia ⁊c̄. Dico ꝙ cum primum pricipiū cōplexum debeat
eſſe communiſſimū: eſt. n. naturaliter principium oīum
dignitatū: vt dicitur. 4. metaphyſice. ideo oportet ipm T. cō. 9.
eſſe conſtitutuꝫ ex termino cōmuniſſimo. ſ. ex ipſo ente:
⁊ ideo ſufficit ꝙ ſit vnum ſm analogiam. ¶ Et cū dice
batur ꝙ ipſum primum pricipium non debet haberi ex

ſuppoſitione:ſic eſt itelligendum hoc ꝙ non dꝫ eſſe notū
ex aliquibus alijs ꝓpoſitionibus notioribus ꝛ p̄ſuppoſi
tis notiorib⁹ ipſo.dico ipſo p̄mo p̄ncipio ex quib⁹ cõclu
dat:tñ nõ negat quin ad eius veritatẽ requirat veritas
ſuaꝝ partiū.vt hoc ꝙ dico.nõ ꝯtingit idem ſimul eſſe ꝛ
non eſſe.idẽ requirit veritatem huius:non ꝯtingit idem
ſimul eẽ ſubſtãtiam:ꝛ nõ eſſe ſubſtãtiaꝫ:ꝛ huius:nõ con
tingit idem ſimul eſſe accidens ꝛ non accidens. ¶ Ad
q̄ntaꝫ cū dicebat.illud qd̃ eſt cauſatū ꝛc̃.ꝯcedat. Et cuꝫ
dicit ꝙ ipſuꝫ eẽ ꝛc̃.dico ꝙ i illa ꝓpoſitiõe:prima reꝝ cã
tarum eſt eſſe.non accipit ibi eſſe ꝓut eſt ꝯmune ſm pre
dicationeꝫ ad ſubſtantiã ꝛ ad accñs:ſed ſumit ibi eſſe ꝓ
exiſtẽtia alicuius determinati entis qd̃ ſe hꝫ ĩmediate ad
primã cauſaꝫ:cuiuſmodi eſt nobiliſſima intelligẽtia poſt
ipſum deuꝫ.Vñ ſm aliquos vult dicere ꝙ in ipſo primo
cauſato idẽ eſt eſſe ſuū cū ſua eẽntia:vñ ſicut eẽntia p̄mi
cauſati eſt primū cauſatū:ſic eſſe ipſius eſt primum cãtū:
de hoc tñ ad p̄ſens non determino ꝛc̃.

¶ Meliſſus autem infinitū eẽ dicit qd̃ eſt q̃ꝫtum
itaqꝫ aliq̄d eſt:qd̃ eſt. Tex.cõ. XV.Q̃ō.IX.

Quia Ariſt.dicit hic ꝙ ſub̃a non eſt finita
de ſe.ſ.ſine ꝗ̄titate:omne aūt finitum iſto
modo quo loquit eſt diuiſibile in partes
eiuſdẽ rõis:ꝛ ecõuerſo:idõ ſolet hic intro
duci qõ.Vtꝝ ſub̃a mãlis ſit per ſe diuiſibi
lis in partes eiuſdẽ rõis. Arguit p̄mo ꝙ
ſic:q꞉ ſicut ſe hꝫ ſubſtãtia ad ꝗ̄titatẽ:ſic partes ſubſtãtie
ad ꝑtes ꝗ̄titatis ꝑ ꝯuenientẽ ſimilitudinẽ:ſed ſubſtantia
prior eſt naturalr̃ ꝗ̄titate vt oẽs ꝯfitent:ergo ꝑtes ſub
ſtãtie ſunt nãlr̃ priores ꝑtib⁹ ꝗ̄titatis:ꝛ ſic ſub̃a per ſe ẽ
diuiſibilis in partes naturaliter eiuſdem rõnis añꝙ ſibi
inſit quãtitas. ¶ Itẽ.2°.ſi ſubſtantia eẽt diuiſibilis in ꝑtes
eiuſdẽ rõis non per ſe ſed per quãtitatẽ.tūc ꝑtes eiuſdeꝫ
rõis ipſius ſubſtãtie non eẽnt ſub̃e:qd̃ pꝫ eſſe falſum:par
tes.n.ligni ſunt ſubſtãtie:ſimiliter aūt ꝛ in alijs.conſequẽ
tia declarat:q꞉ partes vniuſcuiuſqꝫ diuiſi ſūt illud quod
ſunt per illa q̄b⁹ totū diuidit in eas:vt aĩal diuidit in ho
minẽ ꝛ aſinū per rõnale ꝛ irrõale. Et ꝯſtat ꝙ hõ eſt id
qd̃ eſt per ſe rõnale.ſimiliter aūt ꝛ in alijs.ſi ergo ſubſtã
tia mãlis diuideret in ꝑtes eiudem rõnis ꝑ ꝗ̄titatẽ:tunc
vnaqueqꝫ illaꝝ partiū eẽt illud qd̃ eſt per ipſaꝫ ꝗ̄titatẽ
ꝛ tale non poteſt eſſe ſub̃a.cum.n.ꝗ̄titas non ſit ſubſtan
tia ꝑ ipſum nihil p̄t eſſe ſubſtãtia.q̄re ꝛc̃. ¶ Itẽ.3°.illud
qd̃ competit cãe ꝛ cãto per prius competit cãe ꝙ̃ cauſa
to:ſꝫ eſſe diuiſibile in ꝑtes rationis eiuſdẽ ꝯpetit ꝗ̄titati
ꝛ ſub̃e.ꝛ ſub̃a eſt cauſa ꝗ̄titatis vt omnes ꝯcedūt:quare
ꝛc̃.Maior habet a ꝯmentatore.8.metaphyſice capitu
lo.ꝯ aūt non ignorare. ¶ Itẽ.4.ſi ſubſtãtia eſſet diuiſi
bilis ꝑ ꝗ̄titatẽ tūc forma ſubſtãtialis non vniret ĩmedia
te mãe prĩe.qd̃ cõiter reputatur impoſſibile.ꝛ ꝓbat ꝯña
cū.n.forma ſubſtãtialis non adueniat niſi mãe diuiſibili
ꝛ partite ab alia mã:tūc ſi materia non eſſet diuiſibilis
ꝛ ꝑtita ab alia mã niſi ꝑ ꝗ̄titatẽ ſequeret ꝙ forma ſub
ſtãtialis non vniret nec adueniret ĩmediate mãe prime:
q̄re ꝛc̃. ¶ Item.5.ꝑ illud ſub̃a materialis eſt diuiſibilis
in ꝑtes eiuſdẽ rationis:ꝑ qd̃ ip̃a ẽ apta nata habere plu
ra indiuidua eiuſdeꝫ ſpẽi.Nam ipſa indiuidua non ſunt
ꝑtes eiuſdẽ rationis ꝑ ꝗ̄titatẽ ſꝫ ꝑ materiã hoc habent
Cõ.28. ſm ꝙ videt velle ꝯmentator.7.metaphiſice.vbi dicit ꝙ
cã multitudĩs idiuiduoꝝ ſub vna ſpecie ab eodẽ agente
eſt mł̃titudo ꝑtiū mãe in q̄s agẽs agit.q̄re ꝛc̃.Vñ ẽt ſub
ſtãtie ſeꝑate dicunt a philoſophis non eẽ plurificate nu
meralr̃ in vna ſpẽ q꞉ nõ hñt mãꝫ.

Oppoſitū arguit auctoritate Ari. in iſto p̄mo:
vbi dicit:ꝙ ſubſtantia non eſt finita niſi per ꝗ̄titatẽ. ꝛ in
tendit de finitate ſm extenſionem:non de finitate vigo
ris aut duratõis:ꝛ pari rõe non eſt diuiſiblis niſi ꝑ ip̃aꝫ
ꝗ̄titatẽ.diuiſibilis dico in partes eiuſdẽ rationis.

Ad iſtam queſtioneꝫ dicunt aliqui ꝙ ſubſtantia
materialis nullo mõ eſt diuiſibilis ꝑ ſe
in partes eiuſdem rationis:ſꝫ ſolū ꝑ ꝗ̄titatẽ. Et hoc ꝓ
bant ſic:ſi ſubſtantia eſſet diuiſibilis per ſe in ꝑtes eiuſdẽ
rationis:aut hoc eſſet in primo modo dicẽdi per ſe: aut
in ſecundo:non in primo modo.quia tunc eſſe diuiſibile
in partes eiuſdẽ rationis poneret in diffinitiõe ſubſtãtie
mãlis:qd̃ falſum eſt ꝛ inconueniẽs:nec ſimiliter in 2° mõ
quia ſic ſub̃a materialis poneret in diffinitione huiuſ qd̃
eſt eſſe diuiſibile in ꝑtes eiuſdẽ rationis:hꝫ aūt relinquūt
ꝓ inconuenienti. ¶ Itẽ illud qd̃ ꝑ ſe eſt diuiſibile in par
tes eiuſdẽ rationis ꝑ ſe hꝫ ꝑtẽ extra ꝑtẽ:hanc recipiūt ꝓ
manifeſta:ſꝫ ip̃a ſub̃a materialis ꝑ ſe non hꝫ partẽ extra
partẽ:vt manifeſtū eſt cuilibet itelligẽti.q̄re ꝛc̃. ¶ 2° di
cunt ꝙ eſſe diuiſibile in huiuſmodi ꝑtes debet ſubſtantie
materiali ꝑ ꝗ̄titatẽ:qd̃ ꝓbãt ſic:q꞉ per illud cui primo ꝛ
principali⁹ ꝯpetit diuiſibilitas in ꝑtes eiuſdẽ rationis de
betur eſſe ſic diuiſibile:cuicūqꝫ debetur.primum enim in
vnoquoqꝫ genere eſt cauſa q̄re oĩa alia ſunt talia: vt ſa
tis pꝫ in 2° metaphiſice:modo ipſi quantitati competit
primo ꝛ principalr̃ eſſe diuiſibile in in partes eiuſdeꝫ ra T.c.4.
tionis:hoc habet vt dicūt a philoſopho.5.metaphiſice.
capitulo de quanto.vbi Ariſt.diffiniens ꝗ̄tum dicit quã T.c.18.
tum eſt diuiſibile in ea que inſunt quorū vnūquodqꝫ ꝛc̃.
¶ Sed videtur mihi ꝙ hec opinio deficit in duobus.
Primo in hoc ꝙ dicit ꝙ ſubſtãtia mãlis nullo modo ſit
diuiſibilis per ſe.Secundo in hoc ꝙ dicit ꝙ iſta diuiſibi
litas primo competit ꝗ̄titati.Primū ſic oſtendit illð qd̃
ineſt alicui per accidens ꝯtingit ei nõ ineſſe vt habet pla T.c.26.
ne ab Ariſt.in.10.metaphiſice.verſuſ finẽ.ꝛ in.8.phiſico T.c.36.
rum in illo capitulo.ad dicta ſic itendentib⁹.ſed ſubſtan
tiã materialẽ non ꝯtingit non eſſe diuiſibilem in ꝑtes.q̄
re ꝛc̃. ¶ Sꝫ diceſ ꝙ duplex eſt accñs.ſ.neccīū.ꝛ ñ neccīū.
De p̄° non eſt vҿa maior.ſed de.2° modo ſubſtantiam eſſe
diuiſibilẽ eſt accidens neceſſariam.Iſtud non ſufficit q꞉
phus in.10.metaphiſice.intendit oñdere ꝙ nihil eſt cor
ruptibile ꝑ accidens.ꝛ ad hoc aſſumit ꝓpoſitionẽ p̄di T.c.26.
ctam.ſ.accñs contingit non eſſe.ſi igit intelligeret de ac
cidẽte non neceſſario tunc non ꝓbaret niſi ꝙ corruptibi
le non eſt accñs nõ neceſſariū:ꝛ hoc eſt ridiculū:q꞉ ꝯſtat
vnicuiqꝫ ꝙ corruptibile non eſt accidens nõ neceſſariū.
¶ Item accipiã aliã ꝓpoſitionẽ ex primo poſterioꝝ in
primo caplo.Si igitur ſciẽtia demonſtratiua ꝛc̃.ibi dic̃
philoſophus.accidentia.n.non neceſſaria ſunt.Vñ vult
aperte ibi ꝙ oĩa neceſſaria ſunt per ſe aliquo mõ. ¶ Et
ꝯfirmat q꞉ ſmones in demonſtratiuis ſunt intelligendi
de per ſe vt dicunt illi qui tenent poſitionẽ p̄dictã ꝛ pre
cipue rationabile eſt vt itelligant de per ſe in illa arte q̄
docet demõſtrare.ꝛ vbi demonſtrat Ariſt.vnã de princi
palibus concluſionibuſ illius ſcientie.Cum igit dicat ibi
Ariſto.abſolute ꝙ accidentia non ſunt neceſſaria iſta ꝓ
poſitio eſt vera per ſe.ꝛ per ꝯñs nulla ſunt accidentia q̄
.ſ.nullo mõ ſunt per ſe ſunt neceſſaria.ſicut enim in affir
matiuis per ſe p̄ſupponit de omni:ita ꝛ in negatiuis per
ſe ſupponit de nullo vt ſcitur ex logica. ¶ Et cõfirmat:
q꞉ Ariſto in illo capitulo.ſi igit demonſtratiua ſcientia.
prope principiū:ponit iſtam diuiſionem.Omne qd̃ ineſt
alicui:aut ineſt ei ꝑ ſe:aut ſm accidens:ꝛ ſtatim poſt ſub
dit iſtam propoſitionem:accidentia autem non ſunt ne
ceſſaria:ꝛ ſic de eodem accidẽte intelligẽda eſt illa ꝓpõ
ꝛ diuiſio.ſi g̊ ꝓpõ intelligit de accñte nõ neccīo ꝛ diuiſio:

ītelligēda eſt de accidente nō neceſſario: ⁊ erit intellect⁹
omne qd̄ ineſt alicui: aut ïeſt ei per ſe: aut non neceſſario:
ſed ꝯſtat ꝙ accidens neceſſariū non ineſt nō neceſſario.
ergo ineſt ꝑ ſe: ⁊ hoc eſt qd̄ volumus. Item Ariſtote. 5.
T.c.16. metaph. cap. de eodez dicit: ꝙ illa que ſunt eadem aliqui
bus per accñs nō dicunt vl'r de eis. Nam vl'ia ſm ſe exi-
ſtunt. accñā non ſunt neceſſaria: ꝯſtat aūt ꝙ eſſe idiuiſibi
le in partes eiuſdē rōnis vl'r dicit de ſuba māli: ergo non
T.c.35. dicit de ea pure ſm accidens. Itē Ariſto. in eodē. 5. cap.
de accidēte. nō ponit niſi duo ſignificata accidētis. Pri-
mū eſt ꝙ nō eſt neceſſariū. Secūdum eſt ꝙ quicqd̄ ineſt
alicui per ſe: ⁊ nō ē de ſuba eius. Et primū quidē ſignifi-
catū ponit his verbis. Accidens igit qd̄ ïeſt alicui ⁊ verꝫ
eſt dicere. ſed cū non ex neceſſitate nec ſm magis: ⁊ poſt
exēplificat. Secūdū vero magnificatum ſic exprimit. Di
cit ⁊ aliter accidens: vt quecūqꝫ exiſtunt vnicuiqꝫ ſm ſe
nō in ſuba entia. Ecce ſm Ariſto. ꝙ oē accñs qd̄ diſtin-
guit ꝯtra accidēs non neceſſariū ineſt ſꝫ ſe: ⁊ ſi qs ponit
tertiū genus accidētis. ſ. qd̄ eſt neceſſariū: ⁊ tñ non ineſt
ſm ſe: hoc eſt ꝯcedere Ariſt. fuiſſe diminutum in numerā
do ſignificata huius analogi accñs. Et iō non credo eē
verꝫ ꝙ ſuba mālis ſit diuiſibilis ꝑ accñs pure ſicut iſti cō
cedunt ⁊ ponūt. Peccāt ēt in alio: ꝙ. ſ. dicūt q̄titatē eſſe
illud cui principaliter cōpetit eſſe diuiſibile: cū. n. diuiſibi
litas in ptes eiuſdē rōnis ſit qōdā accñs ⁊ accñs nō pōt
eē principale ſubiectū alterius accidētis vt oēs ꝯcedūt
T.cō.2. ⁊ habet ex. 2. metaphy. icōueniēs eſt dicere ꝙ ipſa quan
⁊ ꝑ pgr. titas cū ſit quoddā accñs ſit ſubiectum illius diuiſibilita
92. tis principale. Nec ſequitur ꝙ ſi q̄tum deſcribit per eſſe
diuiſibile. ergo ipſa q̄titas principaliter ſit ſubm illius di
uiſibilitatis. Et confirmat. qꝛ idez dꝫ eſſe principale ſub
iectū potētie vel aptitudis ad aliquē actū recipiēdum: ⁊
illius actus: vt idē eſt principale ſubm potētie ad formā
ſubalem ⁊ ipſius forme ſubalis: ſil'r aūt ⁊ in alijs. Si igit
ipſa quātitas eēt ꝑncipale ſubm diuiſibilitatis q̄ eſt q̄dā
potentia vel aptitudo ad actuꝫ diuiſionis recipiendum:
vtiqꝫ ſequeret ipſaꝫ quātitatē eſſe principal'r ſubm diui-
ſionis actualis cum aliqd̄ diuidit actualiter in ptes eiuſ-
deꝫ rōnis. ⁊ quis hoc diceret.

¶ Dico igit aliter ad queſtionem premittendo quedam.
Primo intelligendū ꝙ partes eiuſdem rationis ſunt p-
tes eiuſdē ſpeciei adinuiceꝫ: vt due partes ligni: qꝛ q̄libꝫ
eſt lignū: ſil'r duo hoies q̄ ſunt eiuſdē ſpeciei ſpāliſſime: ⁊
ſic de ſimilibus. Et hmōi ptes qñqꝫ ſūt ſibi ïuicē ꝯtinue:
vt due ptes ligni aut ignis: ⁊ tunc poſſunt dici ptes quā-
titatiue. Aliqñ vero non poſſunt eē ſibi ïuicē ꝯtinue ſed
diſtincte ⁊ diuerſe ſm actū: vt duo hoies: ⁊ tunc pñt dici
partes ſubiectiue ſeu ſuppoſita. Ulterius accipio a com
mentatore. 5. meta. caplō de ſꝫ ſe. ꝙ aliqd̄ cōpetit alicui
ſm ſe duob⁹ modis. Uno modo ſicut ſubſtātia ei⁹. Alio
mō ſicut accidens: ⁊ vtrūqꝫ duob⁹ modis. Uno mō ime
diate. Alio° mediate. ⁊ ponit exēpla de iſtis: ⁊ ſunt v̄ba
ſua iſta. Omne qd̄ in aliquo exiſtit per ſe: aut exiſtit in eo
tanq̄ ſuba aut tanq̄ accidēs: ⁊ vtrūqꝫ iſtoꝝ aut per me-
dium: aut ſine medio: vt ſuba per mediū aut cū medio ē
hō viuus: accidēs per mediū corpus coloratum: ſuba ſi
ne me° hō rōale: accñs ſine me° ē ſuꝑficies colorata. In
hac aūt notabili diſtōne nō parū gaudebat anim⁹ meuſ.
¶ His ꝑmiſſis dico ad qōnē ꝙ ſuba mālis eſt ꝑ ſe diuiſibi
lis in ptes eiuſdē rōnis. 2. dico ꝙ hͦ non ꝯpetit ipſi ſube ꝑ
ſe immediate. Primum oñdit rōne ꝑtacta qꝛ ſubſtantia
mālis aut eſt per ſe diuiſibilis in partes eiuſdē rōnis. aut
pure per accidens. hoc ꝯcederet ab oib⁹ ſapientibus: ſꝫ
nō eſt diuiſibilis pure per accñs vt ꝓbatum eſt. quia nul
lum pure per accidens eſt neceſſarium ⁊ vl'r inexiſtens.
vt vult Ariſto. in locis ꝑdictis: q̄re ⁊c. ¶ Item id qd̄ eſt
principale ſubm alicuius accidentis cui aſſignatur ſubm
per ſe non poteſt eſſe ſbm illius accidentis pure per acci
dens: hanc recipio ꝓ vera: ſed ipſa ſba mālis eſt princi-
pale ſubiectū diuiſibilitatis ï ptes ⁊c. ⁊ ipſi diuiſibilitati
datur ſbm per ſe ſicut iſti ꝯcedūt: q̄re ipſa ſubſtātia māliſ
nō eſt pure per accidens ſbm diuiſibilitatis. ĝ relinquit
ꝙ aliquo mō ꝑ ſe. Et ꝓbat minor. ſubiectū enim diuiſibi
litatis principale: aut eſt ipſa quātitas: aut ſubſtātia ma
terialis ſubiecta. ⁊ hec diuiſio videt ſufficiens: ſꝫ ipſa q̄-
titas non eſt principale ſubiectū ſimpl'r. ipſi⁹ diuiſibilita-
tis vt oñſum eſt. quare ⁊c. ⁊ ſic patet primū. ¶ Nūc āt
declaro ſecūdum: illud. n. qd̄ cōpetit ſbe mediāte quan-
titate: nō debet ei ꝑ ſe imediate. hoc eſt euidēs: ſed ipm
eſſe diuiſibile in partes eiuſdem rōnis ineſt ſubſtātie me-
diāte q̄titatē tāq̄ diſpōne ⁊ ꝑpatōe ad iſtam diuiſibilita
tem vt oēs cōcedunt. Et ad iſtā intentionē dicit Ariſto.
ꝙ ſba non eſt finita extenſiue niſi ſꝫ accidens. i. niſi ei in-
ſit aliquod accidens. ſ. quantitas: ⁊ hoc ipſemet exponit
ſtatim poſt: ſed ſil'r ⁊ aliq̄ q̄titates ſunt: ⁊ hͦ ſufficit ad in-
tentioneꝫ Ariſt. vt. ſ. oſtendat ꝙ nō tm̄ eſt vnuꝫ ens ꝙ ſit
ſubſtantia: iſta enim non eſſet finita nec infinita extēſiue:
cuius oppo^m volebāt illi cōtra quos arguebat ⁊ diſpu-
tabat ibidē. ¶ Itē aliq̄ ſic arguunt. Si ſuba eēt ï iuiſibil'
per ſe ⁊ imediate in partes eiuſdem rōnis: queadmodū
genus eſt per ſe ⁊ imediate diuiſibile in ſuas ſpēs: tunc ſe
queretur ꝙ partes ille eiuſdem rationis que ſunt indiui-
dua eiuſdē ſpēi: differrent ſm ſubſtātiam: ſed hͦ ē falſum
⁊ inconueniēs vt vult Ariſto. in. 2. poſterioꝝ. vbi ſic ait:
multe ſunt differentie in eadē ſpē: ſed non ſm ſubam nec
per ſe. Et probat ꝯñā: qꝛ illa in que aliquid diuidit diffe
runt abinuiceꝫ ſm illa ſm que diuiditur: vt cum animal
diuiditur ſm rationale ⁊ irrationale: ideo homo ⁊ bru-
tum differunt abinuicem ſm iſta. Si igitur forma ſub-
ſtantialis ſpēi ſpāliſſime diuideret ſm ſe ipſam ⁊ imedia
te in diuerſa indiuidua q̄ ſunt ptes eiuſdem rōnis: vide-
ret ꝯñs eſſe ꝙ ipſa indiuidua eiuſdem ſpēi differrent ab
inuicem ſm formas ſubales: ⁊ tūc differrent ſm ſpecieꝫ:
qd̄ ē abſurdū. ¶ Sꝫ aliqs poſſet cauillare: dādo ꝙ ſuba
mālis eſt ꝑ ſe ⁊ imediate diuiſibilis in idiui^a ſube nō me-
diāte aliquo accidēte: ⁊ ꝯcederet ꝙ idiuidua eiuſdē ſpēi
differūt abïuicē ſm ſubaꝫ ⁊ formam ſbalē nāliter ꝑuſq̄
differāt aliquib⁹ accñtib⁹: ſꝫ nō differūt abïuicē ꝑ formā
ſm ſe: ſed per formā indiuiſibilem: ⁊ ꝑ hͦ multi iuuantur
aliqui illoꝝ q̄ ponunt ꝙ indiuiduum ſbe eſt indiui^m per
formā ſbalem vt videt velle ꝯmentator in. 2. de aīa. Hoc Com.2.
aūt videt difficile tenere: qꝛ cū dico forma idiuidualis:
aut idiuidualitas addit aliquā rē ſuꝑ formam aut nihil
addit. Sꝫ ſi nihil addit: tūc ſicut idiuidua differunt abin
uicem per formas idiuiduales: ita differunt per formas
abſolute: qd̄ eſt incōueniens ⁊ ꝯtra eos ⁊ ꝯtra veritateꝫ.
Si idiuidualitas addit aliq̄ rē ſupra formā: aut illa res
ē ſubā aut acñs. ſi accñs reddit ꝯ coſ ꝙ idiuidua cū diffe
rant ſm formas indiuiduales differant formaliter ſcōm
accidens. Si illa indiuidualitas ſit ſubſtantia: aut ē for-
ma: aut materia: ſꝫ non eſt dōm ꝙ ſubſtantia materie: qꝛ
tūc per ſubſtantiā māe differrent formaliter indiuidua
eiuſdē ſpēi: qd̄ eſt ridiculū. Si dicat ꝙ hmōi idiuiduali-
tas eſt forma ſbalis: aut eſt eadē cū forma abſolute: aut
alia: ſi eadem tūc reuertit incōueniēs. ſ. ꝙ differūt ꝑ for-
mas abſolute. Si eſt alia forma ſubſtātialis a forma ab
ſolute: tūc vnū indiuiduū numero hꝫ ſimul diuerſas for
mas ſbales: ⁊ ſpēs nō dicet totā ſubſtantiā idiuiduoꝝ:
q̄ oia incōuenientia ſunt ⁊ ꝯ doctrinaꝫ cōeꝫ. Qual'r aūt
ſe habet veritas de hoc ad ꝑlens nō determino: ſed in ꝑ

blemate de principio idiuiduationis videbit deo date. ¶ Ad rōnes huic positioni ꝯrias facile est rñdere visis predictis. Cum.n.ipsi dicūt primo: ꝙ aut in pmo mō ꝛc. dico ꝙ in secūdo mō pdicatoꝝ eēntialiuȝ competit esse diuisibile ipsi subē mālis: sed non oīno imediate: quemadmodum risibilitas aīe humane: sed mediante ꝗtitate aliquo modo mediatiōis vt dictū est. ꝛ ad hoc ꝯsensit phs 5°.metaphy.caplo de quāto: nō.n.dixit ꝗtitas est qḋ est
T.c.18. diuisibile ꝛc. sed dixit quātum: qꝛ esto ꝙ ꝗtitas bñ sit diuisibilis: vt puto. tñ nō ita pncipaliter substat ipsi diuisibilitati sicut subā mālis q̄ icludit in quāto: nō igit oportebit pro tāto ꝙ subā mālis ponat in diffinitiōe diuisibilitatis: vel si diceret ꝙ subā mālis ponitur in diffinitione pfecta ipsius diuisibilitatis nō esset magnū incōueniens vt.s.ipsa diuisibilitas in ptes eiusdē rōnis intelligat esse quedā aptitudo subē māl s ad recipiendū diuisionem in ptes eiusdem spēi: qrū vna est extra aliā. ¶ Ad aliā cuȝ dicit ꝙ est diuisibile ꝛc. dico ꝙ ipsa subā per se immediate nō habet ptē extra ptē cuȝ per se mediate est apta nata habere partē extra ptē: ꝛ hꝫ ꝙ sit diuisibilis mediate per se non pure per accidens.

Ad rationes in pncipio qōnis adductas lȝ tēdāt ad ꝯclusioneȝ quā posuim⁹ qꝛ tñ p viā rectā incedūt: op⁹ ē ad eas intendere. Cū p° dicit: sicut subā ad ꝗtitatē ꝛc. pōt dici ꝙ in hoc est simile: ꝙ sicut subā mālis nō pōt esse fine ꝗtitate: sic partes subē mālis nō possunt esse sine ꝗtitate.i.sine ptib⁹ quantitatis: sed dissimile est in alio: qꝛ subā nō includit in sua essentia aliqḋ esse accidētale: iō pōt esse mā prior ꝗtitate: sed pars subē eiusdē rōnis cū alia icludit in eēntia sua aliqḋ eē accñtale.s.eē ptē eiusdē rōnis: ꝛ istud eē accñtale nō pōt hēre imediate: ſꝫ mediāte ꝗtitate: hoc tñ forte veꝝ ē ꝙ id qḋ est pars subē eiusdem rōis: nāliter pcedit illo qḋ est pars eiusdē ꝗtitatis: vt hoc lignū qḋ est pars ligni eiusdem rōnis fm id qḋ est: pus est hac quantitate sua: pus dico nā: sed non opꝫ ꝙ sit pri⁹ quantum ad hoc esse: qḋ est partialitas vel eē ptē eiusdē rōis: ꝛ iō rō ñ cōcludit. ¶ Ad secūdā dico negādo ꝯñaȝ. Et ad pbatōeȝ cum dicit.partes vniuscuiusqꝫ diuisi ꝛc. dico ꝙ hoc est verum in diuisione per se ꝛ essentiali seu per se in q̄ diuisuȝ est: idē substantialr cuȝ diuidentib⁹: sicut animal diuisum per se per rōnale ꝛ irrōnale: sed in diuisione fm accñs ñ est nece: sed sic ē in ꝑposito: diuisio.n.spēi in idiuidua est fm accidens ꝛ nō per se ꝛ imediate. In eadem enim spē sunt multe differentie: sed non fm subām.nec per se vt iā allegatū est in.2.posterioꝝ. ¶ Ad tertiā concedendum est ꝙ esse diuisibile in partes ꝛc. ꝯpetit ipsi quātitati per ipsam substātiā subiectiue: ꝛ ideo pncipali⁹ competit ipsi subē subījci tali diuisibilitati ꝙ̄ ipsi ꝗtitati: semper enim subā mālis est pncipalius subꝫ suoꝝ accidentiū ꝙ̄ aliud accñs. Uñ lȝ veriori mō per se conueniat quantitati illa diuisibilitas ꝙ̄ subē: qꝛ quātitati cōpetit per se ꝛ imediate.s.non mediāte aliq̄ alia forma disponente eā ab istam aptitudinē.subē aūt materiali ꝯuenit p se immediate subiectiue: qꝛ subā sola est per se subsistēs ꝛ alteri ñ iherēs saltim enti in actu: ideo dī ꝙ subā sit pncipali⁹ subiectuȝ accidentiū ꝙ̄ vnū accidēs subiectum alteri⁹. Utrū autē diuisibilitas substantie in ptes eiusdē rōis ꝛ diuisibilitas quantitatis sit vna fm speciem specialissimam: relinquo posteriori perscrutatiōi qb⁹ placuerit ꝓlōgare sermonē: plurima.n.ꝯnecterē nisi inspicientiū animos crederē tedio contristari. Sed si quis sumeret istam ꝓpositionem. cuicunqꝫ competit aliqḋ accidēs magis proprie per se ei dem competit principali⁹: potest dici ꝙ verū est cōparādo in eodeȝ genere sed non in diuersis: ꝛ ratio assignat: qꝛ substantia sola est per se subsistēs ꝛ alteri non īherēs saltem enti in actu: vt dixit supra. ¶ Ad quartam rōem concedo ꝯñs.s.ꝙ forma substantialis adueniat materie mediantib⁹ dimēsiōibus remanentibus eisdem numero fm essentiam que prius erant. Et cum dicit: ꝙ tunc forma substantialis non imediate vniretur materie prime: dico ꝙ imo per priuationem medīj pncipalioris: ꝙ.s.sit principalius receptiuū forme ꝙ̄ materia: sed non imediate per priuationē medīj dispositiui ꝛ preparatiui: immo potest esse mediū dispositiuū ad recipiendū formaȝ substantialē: ideo non valet illa ratio cōtra nos. ¶ Quinta ratio soluta est ex dictis in distinctione cōmentatoris.

¶ Habet autem dubitationem de toto ꝛ parte.

Tex.commen. XVII ¶ Questio X.

Ueritur hic vtruȝ totum sit idem cū sua pte vel diuersum. ¶ Arguit primo ꝙ nō sit idē cum sua parte: quia si totum esset idem cum aliqua sui parte: tūc partes essent inter se eedem.qḋ est falsum: quia manus non est idem cum capite nec econuerso: ꝯsequentia declaratur: quia qua ratione totum esset idem cum aliqua vna sui parte: eadem ratione esset idem cum alia: ꝛ sic esset idem cum omnibus suis partibus: ꝛ ecōuerso omnes parteſ essent eedem ipsi toto: modo quecunqꝫ vni ꝛ eidem sunt eadē inter se sunt eadem: igitur partes erunt eedeȝ inter se: qḋ est impossibile. qre ꝛc. ¶ Iteȝ.2.si totū ꝛ pars essent idē tūc quicqd ꝯueniret toti: ꝛ pti ꝯueniret salteȝ de partib⁹ realibus. sed consequens est falsum. totum enim omnes partes totius includit: ꝛ nulli partiū hoc competit ꝙ includat omnes partes totius: qꝛ tunc esset equalis toto. ¶ Item.3.si totum esset idem cum sua parte ꝛ econuerso: tunc totum esset indiuisibile. qḋ est manifestum ipossibile. Et ꝓbatur cōsequentia: qꝛ sicut dicebatur si totuȝ est idem cum sua parte ꝛ econuerso. eadem rōe cū alīȷs: ꝛ sic omnes partes essent eedē toti. ꝛ per cōsequenſ erūt eedem inter se: quia quecunque vni ꝛ eidē ꝛc. ꝛ sic vlterius sequitur ꝙ ipsum totum est idiuisibile: quia diuisio debet esse in diuersa. ꝛ iam ostensum est ꝙ ptes erunt eedē ꝛ nō diuersa ꝛc. ¶ Iteȝ 4°. qḋ potest separari ab aliquo non est idē cum eo. nec ecōuerso. sed pars potest separari a toto vt manus a corpore: quare ꝛc. Com.17

Oppositū arguit qꝛ si totū eēt aliō a sua parte tunc esset aliud a seipo: qḋ ē ipossibile. Probat consequentia: qꝛ si totū est aliud a pte. similiter pars erit aliud a toto: ꝛ qua rōe vna pars erit aliud a toto. eadeȝ rōe oēs partes erunt alie a toto. sed si oēs partes sunt aliud a toto: cum totū non sit aliud ꝙ̄ cōgregatio oiuȝ suaꝝ ptiū: sequit ꝙ totū ē aliō a se ipo: qḋ falsuȝ ē ꝛ ipossibile. ꝛ hāc rōnē indaxit cōmentator.

Ad questionē dimissis opionib⁹ alīȷs dico ꝙ totū esse idem cum sua pte vel ēt diuersum: pōt intelligi duplr. vno mō p se primo. Alio modo per se nō pmo. Item posset accipi distinctio totius in totū eēntiale ꝛ vle ꝛ ꝗtitatiuuȝ: ꝛ subdistingui totū ꝗtitatiuū in totū ꝯtinuū ꝛ nō cōtinuū. ſꝫ cā breuitatis ptrāseo: qꝛ est idē iudiciū de oib⁹ quo ad questionē ꝓpositā. ¶ Tūc dico breuiter ꝗtuor. p° dico ꝙ totū nō ē idē cū sua pte p se ꝛ pmo.2. dico ꝙ totū nō ē diuersuȝ ab aliqua sui pte simplr ꝛ pmo.3. dico ꝙ totū est ideȝ cū sua pte p se sed nō pmo.4. ꝙ totū est diuersum p se a pte sua ꝛ nō pmo. Primū ondit sic. qꝛ si totū esset ideȝ simplr ꝛ pmo cū sua parte: tūc qcqd includeret i toto includeret in pte. qḋ est manifestū esse falsum: qꝛ tūc totum nō esset mai⁹ sua pte. ꝯñtia de se pꝫ. Et declaratur sic secundum.

qꝛ illud qȯ eſt de eēntia alicꝰ ⁊ pfectȯe:nō eſt idem oīno
aliud ab eo.hoc eſt euidens.ſed pars eſt de eſſentia ⁊ ite
T.c.21. gritate totius vt maīfeſtū eſt:⁊ habet ex.5.metaphy.to
tum.n.nō eſt pfecte totū niſi hēat oēs partes ſuas per ſe.
Tertium declarat ſic.ſ.ꝙ totū ē idē cuȝ ſua parte per ſe
⁊ non primo:qꝛ illud qȯ cōpetit alicui rōne alicuius ſue
T.c.1. partis ⁊ nō ſm alias debet ei per ſe aliquo mō licet non
primo:⁊ hoc habet primo poſteriorꝝ ⁊ 5° huius:ſed ipȝ
totum ꝯparatū ad aliquā ſuā ptem determinatā eſt ideȝ
ea rōne vnius partis ⁊ nō rōne aliaꝝ:quecūqȝ eni pars
determinata ſumat:ipſa eſt eadē ſibi ipſi ⁊ nō alijs.ergo
⁊ ipſuȝ totū quātū ad illā pteȝ eſt idē illi parti:⁊ nō quo
ad alias ⁊ ſic per ſe ⁊ nō pmo.vbi gratia.ſit vnū totū.a.
b.c.dico ꝙ h totū eſt idē per ſe cū.a.nō tñ pmo:hȝ enim
ipſum.a.in ſua ſubſtātia.⁊ iȯ eſt aliquo mō ei idem.Sed
ꝯſtat ꝙ non eſt idē cū.a.rōne ipſius b.nec rōe ipſius c.qꝛ
nec b.nec c.eſt idē cuȝ a.Eſt igit ſolum ideȝ cū ipo a.rōe
ipſius a.qȯ eſt ſibi idē.q̄re ⁊c̄.4^m declarat ſic:illud quod
eſt diuerſum ab aliquo ſolū rōne vnius partis lȝ nō oīuȝ
ſuarum partiū eſt diuerſum ab eo per ſe:⁊ nō pmo.nunc
ipſum totū cōparatū ad aliquā ſui partē eſt diuerſuȝ ab
ea nō rōne omnium ſuarū partiū:nec ſm oēs ſui partes:
qꝛ tunc illa pars eēt aliud a ſe ipſa.quare ⁊c̄.maior patȝ
qȯ enim cōpetit alicui ſimpliciter per ſe primo competit
cuilibet eius parti:vnde illud qȯ ſolum eſt diuerſum ab
aliquo ſm aliquā ſui partē vel ſm aliquas nō eſt diuer-
ſum ab eo vł aliud ab eo per ſe ⁊ pᵒ:⁊ minor eſt euidēs:
quare ⁊c̄.¶ Sed aliqui vlterius q̄rūt ꝯ iſtud cū totum
ſit diuerſum a pte ⁊ ecōuerſo.An totū ſit magis diuerſū
a ptevel pars a totovel.eꝯ.pȯt reſpōderi ſic breuiter:ꝙ
totum verius eſt aliud a pte q̄ ecōuerſo.qꝛ ipſum totum
includit aliq̄d aliud qȯ pars nō icludit.vt totus hō iclu
dit aliq̄d qȯ nō includit manus:ſȝ pars nō icludit aliq̄d
quod non includat a toto:qꝛ quicquid eſt pars partis ē
ps totiꝰ:⁊ nō ecōuerſo.¶ Et tūc dubitaret aliq̄s iunior
qꝛ illud qȯ differt ab aliquo debet differre ab illo p ali-
quid qȯ nō ſit in illo alio:vt ſi hō differt ab aſino opor-
tet ꝙ differat p aliq̄d qȯ ſit in hoie ⁊ non in aſino:cum
igit pars ipſa nihil includat qȯ non ſit in toto:ſequit ꝙ
ipſa ps ñ differat a toto.¶ Ad h poſſumꝰ dicere ꝙ illa
ꝓpō.illud per qȯ differt ab aliquo ⁊c̄.vera ē in illis q̄ꝝ
vnū differt ab altero pmo ⁊ per ſe ⁊ ecōuerſo.Sed vbi
vnū differt ab altero per ſe ⁊ nō primo:nō oportet:⁊ ſic
eſt in ꝓpoſito vt viſum eſt.¶ Aliter pȯt dici ꝙ ipſa ps
bene includit aliq̄d vel ipſamet eſt aliquid qȯ non inclu-
ditur in toto totaliter.i.quātum ad oēs partes totiꝰ:ſic
hec pars caput bene eſt aliq̄d qȯ non icludit in homine
quantū ad alias partes hominis ſm quas homo differt
a capite ⁊ ecōuerſo.Tunc ad formā rōnis cū dicebatur
illud qȯ differt ab aliquo icludit aliq̄d qȯ nō includit in
illo alio.Uerum eſt qȯ icludit in illo alio q̄tū ad iſta ꝓ
quibꝰ differt ab illo:ſed nō opȝ ꝙ includat aliq̄d qȯ oīo
nullo modo ſit in illo alio:⁊ ideo nonvalet ratio.

Ad rationes patȝ ſolutio ex dictis.prime.n. bene cōcludūt ꝙ totū nō ē ideȝ
penitus cū ſuis ptibꝰ:ſȝ nō ꝯuincūt ꝙ nullo mō ſint ideȝ.
¶ Ad rōnē in oppoſitū cū dicebat ꝙ ſi vna ps differret
a toto ꝙ ſilr ⁊ oēs.cōmenta.dicit ad iſtā rōnem ꝙ ibi eſt
ſophyᵐᵃ ꝯpōnis ⁊ diuiſionis:qȯ ſic intelligo qꝛ iſta ꝓpō
oēs partes ſunt aliud a toto.poteſt intelligi duplr.Uno
mō ꝙ oēs partes ſeorſū ⁊ diuiſim ſunt aliȯ a toto.Alio
modo ꝙ oēs partes ſimł accepte ſunt aliud a toto.Pri
mo mō eſt verū.Nā ſenſus eſt ꝙ quelibet pars ſeorſum
⁊ diuiſim accepta eſt aliud a toto:⁊ hoc eſt verū.Nā ma
nus ſeorſum accepta eſt aliud a toto homie:ſilr ⁊ caput
⁊ alie ⁊c̄.Sed ſi itelligat 2° mō ſic eſt falſa.ſ.ꝙ oēs ptes
ſimł accepte ſint aliud a toto:ſic enim ſequeret oīo ꝙ to
tū eēt aliud a ſeipſo:⁊ qꝛ illa ꝓpō.ſ.oēs partes ſunt aliȯ
a toto:que poteſt eſſe cōpoſita aut diuiſa eſt falſa in ſen-
ſu cōpoſito.ideo poteſt ibi aſſignari ſpecialr fallꝫa cōpoſi
tionis:ſi aūt acciperet hec ꝓpoſitio:totū nihil eſt aliȯ q̄
oēs ſue ptes cū pdicto ⁊ ꝯcluderet inde ꝙ totū ſit aliud
a ſe ipo:tūc poſſet ibi aſſigñri fallꝫa diuiſiōis ſiue ſophyᵐᵃ
diuiſionis.Si eni itelligeret ꝙ totū nihil aliud eſt q̄ oēs
ſue partes diuiſim ſumpte falſa eſſet.⁊ ſi itelligeret ꝙ to
tum nihil aliud eſt q̄ oēs ſue ptes ſimul ſumpte vel vnite
vera eſſet.⁊ qꝛ in ſenſu diuiſo eſſet falſa:iȯ q̄tum ad hoc
poteſt ibi attēdi fallꝫa diuiſionis.iȯ dixit ꝯmētator ꝙ ibi
eſt ſophyᵐᵃ cōpoſitōis ⁊ diuiſiōis.Uel poteſt dici ꝙ ipe
accipit ⁊ pro vel:ita ꝙ eſt ibi fallꝫa ꝯpoſitiōis vel diuiſio
nis.Et hoc forte eēt meliꝰ:qꝛ ꝯmētator nō ponit in illo
palogiſmo illā maximā ꝓpoſitionē que dicta eſt.ſcilicet
totuȝ aliud nihil eſt q̄ oēs ſue ptes.ſed iſtam.totū nihil
aliud eſt q̄ ꝯgregatio partiū.⁊ h non ſignificat niſi vnuȝ
.ſ.ꝙ totū ſit idē cum ſuis partibus oībus ſimul ſumptis.
⁊ iȯ ſolū videt ꝙ ibi ſit fallacia ꝯpoſitionis pp multipli
citatem illius ꝯpōnis que eſt:ꝙ oēs ptes ſunt aliud a to
to:iȯ forte meliꝰ eſt exponere ꝯmentatorem vt dictū eſt:
ꝙ ipſe intendit ibi eſſe fallaciā ꝯpōnis vel diuiſionis:qꝛ
nō fuit ei cure ꝯſiderare que iſtarū fallaciaꝝ ibi commit
teret:eo ꝙ hec ꝯſideratio eſt logica vel poteſt exponi cō
mētator ꝙ ñ itēdit ibi eē ſophyᵐᵃ ꝯpoſitiōis ⁊ ſophyᵐᵃ
diuiſionis.ſed intendit ꝙ ibi eſt ſophyᵐᵃ ideſt fallacia q̄
requirit ꝯpoſitioneȝ ⁊ diuiſionē:⁊ hoc eſt veꝝ.Nā vtra
qȝ fallꝫa req̄rit ꝯpoſitionē ⁊ diuiſionē vt ſciunt logici ⁊c̄.

¶ At vero ſi eſt indiuiſibile nullum erit quantuȝ neqȝ quale. Tex.cōm. XVIII. Qō XI.

Jc querunt duo.Primo vtꝝ idiuiſibile poſ
ſit eē iſinitū.¶ Arguit pmo ꝙ ſic:ꝙ ñ habȝ
b principiū nec finē eſt iſinitū:h eſt euidens de
ſe.ſed indiuiſibile nō hȝ pncipiū nec finē:vt
punctus ⁊ vnitas.¶ Jtē.2.primus motor ē
infinitus:vt pȝ 8° huius.ſed primus motor eſt indiuiſibi T.c.86
lis:vt demonſtratū eſt ibidem.q̄re ⁊c̄.¶ Jteȝ 3° materia
pma eſt indiuiſibilis:ſed ipa eſt infinita:q̄re ⁊c̄.maior pȝ
7° metaphy.vbi habet ꝙ materia prima nec eſt q̄d nec
quale:neqȝ quantum neqȝ priuationes horum:⁊ minor T.c.8.
patet 2° metaphyſi.⁊ primo huius:quare ⁊c̄.

Oppoſitū arguitur auctoritate.Ariſto.contra parmenidem ⁊ meliſſum. T.c.7. T.c.82.

Intelligendum eſt ꝙ infinitū dr̄ q̄tuor mo
dis.Primo mō dr̄ iſinitū
ſm extenſionē:⁊ de iſto loquit hic phs cū dicit ꝙ rō iſini
ti.ſ.quid nominis congruit ſoli quantitati.Eſt enim infi-
nitum ſic dictum ꝙ ipſum eſt quantum extenſum ſine ter
minis.Alio modo dicitur infinitum ſm durationeȝ.ſ.ꝙ
non habet finē nec principium ſue durationis.Alio mō
dr̄ infinitū ſm vigorem.i.ſm q̄litatē mouendi.ſ.ꝙ nō hȝ
aliquem determinatuȝ.vigorem ad aliquā determinatā
velocitatē:ſed q̄cūqȝ velocitate data poteſt cauſare ma
iorem:⁊ hoc dr̄ infiniti vigoris itenſiue.Quarto mō dr̄
iſinitū p puationē formalis ⁊ ſpecifice determinationis.

Tunc eſt dōm ad queſtionem.Primo ꝙ indiuiſi
bile nō eſt iſinitū prio mō:qꝛ quod non
eſt quātum non eſt infinitū illo mō.Jllud.n.infinitum eſt
quantū extenſum ſine terminis:vt dicit cōmentator:ſed
idiuiſibile nō eſt quantū.hoc.n.eſt iplicare ꝯtradictionē:
qꝛ indiffinitione q̄ti ponit diuiſibile:vt in 5° metaphy.
⁊ manifeſtum eſt:quare ⁊c̄.¶ 2° dicendum eſt ꝙ indiui- T.c.18.

ſibile bene poteſt eſſe infinitum ſm durationē.qꝛ quilibꝫ
motoꝛ celeſtis eſt infinitus hoc modo:cum moueat mo-
tu perpetuo: vt patet in.8.huius.ſed quilibet eoꝝ eſt in
T.c.79. diuiſibilis cū ſit ſine magnitudine:vt etiam patet.8.hui⁹
T.c.79. motoꝛ enim in magnitudine exiſtens non poteſt mouere
per tempus infinitū:vt demonſtratū eſt ibidē.quare ⁊c̄.
¶3° dico ſm intentionē Ariſtotelis ⁊ cōmentatoꝛis ꝙ
indiuiſibile nō pōt eſſe infinitum ſm vigoꝛem ideſt ſcđm
q̄titatem mouendi:qđ ſic ꝓbat.Si enim aliquis motoꝛ
eſſet infiniti vigoꝛis ſimpliciter: tunc mot⁹ fieret in iſtan
ti:ſed hoc eſt ipoſſibile.quare ⁊c̄.impoſſibilitas cōſequē
tis eſt manifeſta.motus enim ꝓpꝛie dictus nō poteſt fie-
ri i iſtanti:vt patet in quarto hu⁹: ⁊ ſexto ⁊ octauo.Et
T.c.73. ꝯña declarat̄ q̄tum ad propoſitū ſpectat.Nam ſi eſſet
T.c.55. motoꝛ vigoꝛis infiniti ⁊ moueret: aut moueret in iſtāti:
T.c.40 aut in tēpoꝛe. Si pꝛimo modo habet̄ ꝓpoſitū:ſi ſecūdo
modo hoc nō poteſt eē:qꝛ in quocunqꝫ tēpoꝛe moueret:
opꝫ illud tempus habere determinatā ꝓpoꝛtionē ad tē
pus in quo moueret aliqua virtus finite motionis:nunc
aūt ꝓpoꝛtio motus ad motū q̄tū ad velocitatem eſt ſm
ꝓpoꝛtionem motoꝛis ad motoꝛem.ergo ipſius motoꝛis
vigoꝛis infiniti eſt aliqua ꝓpoꝛtio ad aliū motoꝛem fini
tum:qđ eſt impoſſibile.q̄re ⁊c̄. Multa aūt alia pertinēt
ad iſtam concluſionem:ſed habet locum ſpecialiter in.8.
huius.⁊ in.12.meta.⁊ ideo ad preſens pertranſeo.¶4°
dico ꝙ indiuiſibile.i.qđ ex ſe non habet diuiſionem nec
diuiſibilitatem imediate bn̄ eſt īfinitū q̄rto mō: qꝛ illud
qđ de ſe nullam foꝛmā ſubſtantialem ſibi determinat eſt
infinitum per pꝛiuationē determinationis ſpecifice.hec
manifeſta eſt:qꝛ determinatio ſpecifica eſt a foꝛma ſub-
ſtantiali:que ꝓpꝛie eſt ſpecies.ſed materia pꝛima que ſic
eſt indiuiſibilis.ſ.qꝛ de ſe ⁊ immediate non eſt diuiſibilis
nullam foꝛmā ſubſtantialem ſibi determinat:qꝛ ſi ſibi de-
terminaret vnam omnes alie ſibi repugnarent:quod eſt
falſum:immo eſt in potētia ad omnes nec intelligo ipſam
materiam p̄mam eſſe infinitam per pꝛiuationē cuiuſcūqꝫ
determinationis foꝛmalis ⁊ ſpecifice pꝛo tanto qꝛ actu
ſit pꝛiuata ⁊ denudata omni determinatōe ſpecifica:quē
admodum oculus cecus eſt pꝛiuat⁹ omni viſione:ſed ꝓ
tanto qꝛ in eſſentia ſua non includat aliquam determi-
nationem ſpecificam: ſed ipſa eſt in potentia receptiua
ad oēs:vt apparebit clari⁹ in ſequētibus.Logici argue-
rent.Omne diuiſibile eſt finitum.ergo omne indiuiſibile
eſt infinitum qꝛ ſi oppoſitum in oppoſito ⁊ pꝛopoſitum
in pꝛopoſito.Dicēdū ꝙ tenet in p̄dictis eēntialib⁹ ⁊ ſic n̄
eſt hic:qꝛ finitū nō eſt eēntialr idem cum diuiſibile.

Ad primā argumentum dicendū:ꝙ ad eſſe infi-
nitum ſm extenſionē nō ſufficit non
habere p̄ncipiū magnitudinis neqꝫ finem.ſed requiritur
ꝙ ſit quātū extenſum ſine terminis: idiuiſibile autem nō
eſt q̄tū extenſum:hoc enim eſſet dicere banchas albas:
caligas nigras.¶Ad 2m patet ex dictis.Et ad tertium
ſimiliter:quare ⁊c̄.

¶Queſtio. XII.

SEcūdo q̄ritur circa illam particulam vtꝝ
indiuiſibile poſſit eē eq̄le.¶Arguit̄ pꝛio
ꝙ ſic:qꝛ ꝙ nām ſuā nō determiat ſibi vnū
oppoſitoꝝ ei nō repugnat reliquū hec eſt
manifeſta.Sꝫ indiuiſibile per naturā ſuā
ſibi nō determiat non q̄le . qꝛ tūc non q̄le
deberet poni in diffinitione idiuiſibilis:qđ nō eſt:q̄re ⁊c̄.
¶Item 2° qđ eſt ꝯiunctū qualitati eſt quale:ſed idiuiſi-
bile eſt coniunctū qualitati:ergo eſt quale:maioꝛ eſt ma
nifeſta:minoꝛ apparet:qꝛ punct⁹ eſt ꝯiunctus albedini ⁊
ecōuerſo:vtputa pūct⁹ exiſtens inſuꝑficie alba.punctus
aūt eſt indiuiſibilis.q̄re ⁊c̄. ¶Item 3° intellectus hūa-
nus eſt indiuiſibilis.pꝛimo de aīa.Sed ipſe intellect⁹ hū T.c.48
manus eſt qualis:eſt enim ſciens:⁊ ſcientia eſt q̄litas:vt
patet in pꝛedicamentis. quare ⁊c̄.
¶Oppoſitū arguit̄ auctoꝛitate Ariſt.in littera.

Ad queſtionē eſt pꝛeintelligendū ꝙ duplex
eſt indiuiſibile. Quoddam eſt
per ſe ſubſiſtēs vt intellect⁹ hūanus:vt pꝫ in p̄mo đ aīa. T.c.48
⁊ vlr omnis intellectus eſt idiuiſibilis ſm q̄titatē.Aliđ
dicit̄ eſſe idiuiſibile alteri inherens ſicut punctus ⁊ vni-
tas.¶Item ꝯſiderandū q̄ q̄litas habet multas ſpecies.
vt patet in pꝛedicamentis.Pꝛima ſpecies eſt habit⁹ ⁊ di
ſpoſitio ſecūda eſt nālis potentia ⁊ ipotētia.3a ē paſſio ⁊
paſſibilis q̄litas:⁊ iſta cōtinet oēs q̄litates ſenſibiles.4a
eſt foꝛma:⁊ circa aliq̄d conſtans figura:⁊ iſta ꝯtinet oēs
q̄litates īmediate fundatas in quātitate:que tn̄ nō ſunt
pꝛimo ſenſibiles:cuiuſmodi ſunt figure ꝯtiuoꝝ:⁊ foꝛte q̄
litates numeroꝛum vt paritas ⁊ imparitas quadratum
ſolidum:⁊ huiuſmodi.

Tunc dicendū eſt ad q̄onem pꝛimo ꝙ idi
uiſibile ꝑ ſe ſubſiſtēs.i.alte-
ri nō cōiūctū vel vnitū non poteſt eſſe q̄le aliqua qualita
te ſenſibili.Et hoc pꝛobant aliqui ſic.qꝛ qđ eſt immobile
non poteſt eſſe q̄le aliqua q̄litate ſenſibili ſed indiuiſibile
per ſe ſtans eſt imobile.q̄re ⁊c̄.maioꝛ pꝫ.qꝛ ſm q̄litates
ſenſibiles ꝓpꝛie fiunt motus.ſ.alterationis.vt ſm calidū
frigidum ſiccum ⁊ hūidū ⁊ hmōi.ſicut pꝫ in 2° de genera T.c.24
tione:⁊.2.de aīa.⁊.7. h⁹ minoꝛ patet ex.6.huius.vbi de T.c.58.
monſtratum eſt plane:ꝙ omne qđ mouet̄ eſt coꝛpus.Cō T.c.14.
ſtat autem ꝙ indiuiſibile non eſt coꝛpus.quia coꝛpus eſt T.cō.3.
omniquaqꝫ diuiſibile.vt dicit̄ p̄mo de celo ⁊ mundo.q̄re
⁊c̄.Aliter ꝓbat Ariſto.in fine libꝛi de ſenſu ⁊ ſenſato ꝙ T.cō.2.
nullū indiuiſibile eſt ſenſibile.nec ꝑ ꝯñs q̄le q̄litate ſenſi-
bili:qꝛ ſi aliq̄d oīno idiuiſibile:eſſet ſenſibile:contingeret
ꝙ poſſet ſil̄ videri ⁊ nō videri ab eodē viſu:ſcilicet ſi po
neret̄ ſenſibile ſecūdū viſum:eodē mō poterit deduci de
aliꝫs.ſed ꝯñs eſt ipoſſibile quia ꝯtradictio nō poteſt eſſe
ſimul de eodē.ꝓbat̄ cōſequētia ſupponēdo ꝙ ſit aliqua
determiata diſtātia in q̄ tota pōt videri qđlibꝫ viſibile:
⁊ nō vltra eā:⁊ ēt eſt aliqua diſtātia a viſu in qua tota n̄
poſſet videri viſibile qđcūqꝫ circa eā verſus viſum poſt
vltimū terminū illius diſtātie poteſt videri viſu p̄ñte ei:⁊
iſte due diſtantie copulate ſunt in termio cōi:ita ꝙ vltra
illū terminū viſibile nō videbit̄:⁊ citra illū terminū vide
bit̄.ſi igit̄ ē aliq̄d oīo idiuiſibile ꝙ ſit viſibile:ponat̄ illđ i
vltio diſtātie in qua pōt videri.⁊ illi⁹ in q̄ nō pōt videri
tunc iſtud viſibile rōne qua eſt in vltimo diſtātie in qua
poterit videri videbit̄:⁊ rōne qua erit in vltimo diſtātie
in qua tota non poterit videri n̄ videbit̄.Uel aliter de-
ducunt aliqui:ꝙ rōne qua erit in vltimo diſtātie in qua
ponebat̄ poſſe videri:⁊ nō erat in aliqua eius p̄te:tūc ſꝫ
hoc nō videbit̄ ⁊ rōne qua eſt vltra iſtā diſtantiā in qua
tota ponebat̄ non poſſe videri videbit̄:quia ſcilicet non
erit in aliqua p̄te illi⁹ diſtātie in q̄ ponebat̄ non poſſe vi-
deri.Pꝛima tn̄ deductio eſt ad itētionē.Ariſt.niſi ꝙ ipe
illud vltimū diſtantie in qua nō pōt videri vocat pꝛimū
diſtantie in qua poteſt videri.⁊ hoc eſt verū accedendo
ab illa diſtantia in qua nō poterat:videri ad ipſum viſū:
ſed ꝓcedendo a viſu ad diſtantiam in qua nō pōt videri
ſic poteſt dici vltimū diſtantie in qua poteſt videri:⁊ ſic
indubitanter ſil̄ videbit̄ ⁊ nō videbit̄:qđ eſt impoſſibile.
q̄re ⁊c̄.¶2° dico ꝙ indiuiſibile ſubſiſtens nō pōt eē q̄le
q̄litate de q̄rta ſpecie.qꝛ oīs q̄litas de 4a ſpecie fundat̄
in q̄titate:vt dicit ꝯmentatoꝛ in.7.huius.nūc aūt idiuiſi
bile nō eſt quantū.q̄re ⁊c̄.¶3° dico ꝙ indiuiſibile per ſe Com.15.
ſubſiſtens.i.alteri nō inherens bn̄ eſt q̄le q̄litate de p̄ma

ſpecie q̄litatis:q2 illud quod eſt habituatū habitu intelle
ctuali eſt ſic quale:⁊ hoc p3 in predicamentis. Sed idiui
ſibile ſm magnitudinē.ſ.intellectus hūanus eſt habitua
tus habitu intellectuali.ſ.ſapientia ⁊ ſcia intellectu pru-
dētia ⁊ arte:vt p3 in.6.ethicoꝝ. ¶ 4° ad pn̄s dico ꝙ in
diuiſibile nō inherens.ſ.itellectus humanus pōt eſſe q̄liſ
ſm ſecūdam ſpecie3 q̄litatis que eſt nālis potētia recepti
ua. Si enim intellectus poſſibilis non haberet potentia
receptiuam:ſpērum intelligibiliū nō poſſet eas recipere:
qȯ eſt incōueniens:ergo op3 ꝯcedere ip3 hr̄e potētiā re-
ceptiuā ſpēi intelligibilis:queādmodū mā prima habet
potentia3 receptiua3 forme ſubſtātialis.⁊ hmōi potētia
nō pōt eſſe idem eſſentialiter oino cum ſubſtātia intelle-
ctus poſſibilis:queādmodum potentia materie non eſt
idem eſſentialiter omnino cum ſubſtantia māe vt videbi
tur in ꝯſequentibus. Utꝝ aūt idiuiſibile per ſe ſubſiſtens
aliud ab intellectu humano ſit quale ſm primā ſpeciem
qualitatis.ſ.intelligentia mouens celum de hoc nō deter
mino ad preſens.tn̄ Cōmentator in.12. metaph. dicit ꝙ
quedam ſunt ſube ſine omni accidente:⁊ per cōſequens
ſine qualitate.⁊ ille non videnť eſſe alie niſi intelligentie
mouentes corpora celeſtia. Sed de idiuiſibili inherente
alteri.ſ.de puncto ⁊ de vnitate. Utrū tale ſit aliquo mō
q̄le fortaſſe nō eſt magnū incōueniēs ꝙ hmōi idiuiſibile
eēt q̄le ſ3 accn̄s:q2 q̄cq̄d iformat ſupficiē iformat termi
nū eius ſaltē p accn̄s. Cum igiť albedo iformet ſuperfici
em ⁊ det ei eſſe quale.ſ.albu3:quare non informabit ex
cōſequenti lineā ⁊ vlterius ipſum punctu3. Nec iſtud eſt
ꝯtra intentionē Ariſto.hic. Sufficit eni3 ei ducere pme-
nidem ⁊ melliſ.ad iſtud incōueniens ꝙ ſi totum ens eſſet
vnū indiuiſibile:nullum ens per ſe ſubſiſtens eſſet quale
q̄litate ſenſibili:cuiꝰ oppoſitu3 p3 ad ſenſum. Si tamen
videre3 alia3 demonſtrationē ꝓbātē ꝙ nullo modo pū
ctus ſit qualis nec per ſe nec p accidēs nec mediate nec
immediate non recuſarem credere veritatem.

Ad primā rōnem dicēdum ꝙ idiuiſibile ſibi de-
terminat nō quale modo p̄dicto:nec
oportet ꝙ ponať in eiꝰ diffinitiōe:quia nō eſt ſua eēntia
nec ps ſue eēntie:tn̄ nō quale bn̄ poſſet poni i deſcriptio
ne ipſius indiuiſibilis:vt diceret ſic indiuiſibile eſt non q̄-
le illud quod nō h3 aliquā magnitudinē nec qualitatem
ſenſibilem. ¶ Ad aliud patet ex dictis. ¶ Ad 3m ſilr cō
ceſſum eſt ꝙ intellectꝰ hūanus eſt qualis ſm primā ſpe-
ciem qualitatis que eſt habitus intellectualis. Et hoc di
ctū ſit ſm cōem doctrinā.q̄liter aūt itellectꝰ hūanus idi-
geat habitu ꝓ ſ e dicto bōa pſcrutatio eſt. Qō XIII.

Jrca opinionē parmenidis ⁊ melliſſi ſolet h
queri. Utrū iſta ꝓpoſitio ſit vera.tantū vnū
c eſt. ¶ Arguiť p° ꝙ nō:q2 ſi tantū vnum eſt.
aut illud vnū eſt ſuba aut accidēs.⁊ hoc p3
p ſufficiētē diuiſionē:ſed nō pōt eſſe tm̄ vnū
qȯ ſit ſubſtantia:quia accidens tūc non eſſet ens.nec tm̄
vnū qȯ ſit accn̄s:q2 tūc ſuba nō eſſet ens:q̄re ⁊c̄. ¶ Jte3
2° illa ꝓpoſitio excluſiua eſt falſa cuius p̄dicatū ꝯpetit
alteri q̄ ſubto:vt iſta eſt falſa:tm̄ homo eſt ſenſibilis:q2
ſenſibile cōpetit alteri q̄ homini:ſed ſic eſt hic. Nam eſſe
nō ſolū cōpetit vni:ſed etiam multis:multa.n.ſunt.qua-
re ⁊c̄. ¶ Jtē 3° ſi tm̄ eſt vnū aut eſt vnum cōtinuitate aut
diffinitione aut indiuiſibilitate: hanc recipit Ariſto. in
littera.non vnū cōtinuitate: q2 ſunt multa que non hn̄t
ꝯtinuitatē:vt vnitas ⁊ punctus ⁊ ſube ſepate:nec ē dō3
ꝙ tantū ſit vnū ens diffinitione:quia tūc oīa eſſent eēn-
tialiter vnū. Jlla enim ſunt eſſentialiter vnu3:que habēt
eaſdem diffinitiones:nec eſt tm̄ vnū indiuiſibilitate:quia
tunc nullum ens eſſet quale qualitate ſenſibili vt patet
ex dictis qȯ eſt ipoſſibile:quare ⁊c̄.

Oppoſitū arguiť.tantum ens eſt: ergo tantum
vnum eſt. Antecedens eſt māifeſtu3:
q2 cōſtat ꝙ ens eſt ⁊ nihil eſt ꝙ nō ſit ens:ergo tm̄ ens ē:
cōſequētia patet.q2 ens ⁊ vnum cōuertuntur:⁊ ſunt idē
eēntialr̄:vt patet 4° metaphyſi.ita ꝙ omne ꝙ ē ens eſt
vnū:⁊ omne qȯ eſt vnum eſt ens:ergo ſi tantū ens eſt:tm̄ T.cō.3.
vnum eſt:⁊ eſt ſimile argumentum:ſicut ſi diceret.tm̄ hō
currit:ergo tm̄ rōnale currit. ¶ Jtem vnum eſt ⁊ nihil ē
qȯ nō ſit vnum ergo tātum vnum eſt premiſſe ſunt māife
ſte. Prio quidē ꝙ vnum eſt hoc eſt notū:q2 ens ⁊ vnum
ſunt idem:⁊ ipſum ens eſt:ergo vnum eſt. ¶ Jtē ſcȯa ꝓ
poſitio eſt vera.ſ.ꝙ nihil eſt:qȯ nō ſit vnum:quia oē ens
eſt vnu3:hoc p3.q2 inducendo in quolibet ente:eſt vera.
ergo nihil eſt qȯ nō ſit vnum : ⁊ ſic patet ꝙ premiſſe ſūt
vere.⁊ cōſequētia declaratur per ſimile:ſequiť enim.hō
currit ⁊ nihil currit qȯ non ſit homo:ergo tantū:hō cur
rit.per interpretatione3 huius dictionis tātu3:ergo ſimi
liter ſequiť.vnū eſt ⁊ nihil eſt qȯ non ſit vnum.ergo tātū
vnum eſt. ¶ Jtem illa propoſitio excluſiua eſt vera cuiꝰ
p̄dicatū competit ſubiecto ⁊ nulli alteri a ſubiecto:hec ē
manifeſta:quia iſta requiruntť ⁊ ſufficiunt ad veritatem
ꝓpoſitionis affirmatiue excluſiue: vt p3 in ſinchathego
rematibꝰ:ſed ſic eſt in ꝓpoſito.conſtat autē ꝙ eſſe com-
petit vni ⁊ non alteri alicui ab vno:ꝓbatio:q2 ſi eſſe dice
retur de aliquo alio ab vno:illud aliud aut eſſet ens:aut
nō ens.ſi nō ens.ergo nō ens eēt:qȯ eſt ipoſſibile.ſi ens:
ergo vnum:q2 ens ⁊ vnū cōuertunť.⁊ ſic ens erit aliȯ ab
vno:qȯ eſt impoſſibile.ģ eſſe nō cōuenit alicui alteri ab
vno:quare ſequitur ꝙ tantum vnum eſt.

Ad ſolutionem q̄ōnis ꝯſiderādū eſt.p̄mo
ꝙ rō vnius ſumiť ab idiui-
ſiōe: vt docet Ari.i.5.metaphy.capitulo de vno.vbi ſic T.c.11.
ipſe dicit.vlr̄ enim quecūq3 nō habent diuiſionem:vt ſic
vnum dicantur:indiuiſio autem cum opponatur diuiſio
ni multipliciter diciť ſicut ⁊ ipa diuiſio.nam quot modis
diciť vnū oppoſitoꝝ ⁊ alterū: vt diciť prio topico. Eſt
aūt duplex diuiſio quātum ad ꝓpoſitū ſpectat.vna eſt di
uiſio reꝝ ſm formas. Alia eſt diuiſio reru3 ſm q̄titates
⁊ hoc ſatis inuit cōmentator in p̄mo huiꝰ verſus p̄ncipi Com̄.6.
u3. vbi dicit ꝙ multitudo vl ē reꝝ differētiū ſ3 formas:
vel eſt reꝝ differentium ſm q̄titatem.idem autem eſt iu
diciū quo ad hoc de multitudie ⁊ de diuiſione. Nā mul- T.c.20.
titudo vel eſt ipſamet diuiſio vel cōcomitať p ſe diuiſio-
nē:vt h3 videri in.10.metaphy. Eſt ergo duplex idiuiſio
.ſ.ſ3 formā ⁊ ſm q̄titatē:⁊ cū rō vniꝰ ſumať ab idiuiſiōe:
vt dictū eſt:ſequiť ꝙ eſt duplex vnū. Qōdā eſt vnū:cuiu3
rō ſumiť ab indiuiſiōe ſm formā. Aliud eſt vnū cuius rō
ſumiť ab idiuiſione ſm q̄titatē:⁊ hoc forte ē illud quod
diciť ſub alijs verbis ꝙ vnū vel dicit idiuiſionem in nā
vel forma entis vel dicit idiuiſionē in nā q̄titatis.

Tunc dicenda ſunt duo ad q̄ōnē. Prio ꝙ
ſi accipiať vnu3 ſm ꝙ dr̄ ab
idiuiſiōe ſ3 formā:ſic ꝓpō ē vā.tm̄ vnū ē.⁊ loquor ō vno
actu ⁊ ente actu. Scȯo eſt dōm ꝙ ſi accipiať vnum ꝓut
dr̄ ab idiuiſiōe ſm q̄titatē.ſic non eſt vera ſimplr̄ ⁊ vlr̄.
Primū ꝓbať rōne p̄us adducta.illa ꝓpoſitio excluſiua
affirmatiua eſt vera cuius predicatū cōpetit ſubiecto ⁊
nulli alteri a ſubiecto.hec eſt nota cuilibet itelligēti. S3
iſta ē hmōi.q2 eē ꝯpetit vni ⁊ nulli alteri ab vno ſm for
mā:⁊ loq2 de eē actu. Si.n.eſſe actu ꝯueniret alicui qȯ n̄
eēt vnū ſm formā tūc illȯ eēt ens ⁊ nō ens:q̄re ⁊c̄. Scȯ3
oñdiť ſic:illud qȯ nō h3 q̄titatē nō eſt vnū ſm q̄titate3:
hoc eſt euidēs. Sed aliquod ens eſt qȯ nō habet q̄tita-
tem:vt deus ⁊ alij motores celi.vt p3 in 8° huius:ergo T.c.86.

aliquid eſt qḋ nō eſt vnū.ſm q̄titatē: ⁊ ſic iſta ꝓpoſitio
non eſt vera.tātū vnū eſt.ꝓut ipſuꝫ vnū dicitur ab indi-
uiſione ſm q̄titatē:⁊ ſic debet intelligi in ꝓpoſito.

Ad primum argumentū cū dicebaᵗ: tantum
vnū ⁊c̄.dico per interemptionē
ſicut.n.nō oꝫ ꝙ ſi tātū ens ē:ḡ vel iſtud tantū eſt ſubſtan
tia vel tantū eſt accidens: ſic nō ſequiᵗ tantū animal eſt
ſenſitiuū:ergo tantum rationale eſt ſenſitiuum.ſimiliter
non opoꝛtet licet tantum vnū eſt ꝙ illud tantum vnum
vel ſit tantū ſubſtātia vel tantū accidens. Et cū diciᵗ ꝙ
ſubſtantia ⁊ accidens ſufficienter diuidunt ens ⁊ vnuꝫ:
ſine dubio verū eſt:⁊ ideo quicq̄d abſolute cōpetit enti
competit vel ſubſtantie vel accidenti de pꝛedicatis rea-
libus.ſed nō oꝑꝫ ꝙ quicq̄d attribuiᵗ enti ⁊ vni cū exclu
ſiōe attribuaᵗ ipſi ſubſtantie cum excluſiōe vel accidenti
cum excluſione:ſicut nō ē neceſſe:ꝙ omne qḋ tantū con
uenit animali:cōueniat tantū homini vel conueniat tm̄
aſino:⁊ ſic de alijs:imo etiā q̄uis valeat conſequentia a
ſuperioꝛi diſtributo ad iferiuſ diſtributū abſolute ⁊ ſine
excluſione:tñ non teneret cum dictione excluſiua. vt be
ne ſequiᵗ:omne animal ē ſenſitiuū:ergo omnis homo ē
ſenſitiuꝰ.non tñ ſequiᵗ:tantū omne animal ē ſenſitiuū:ḡ
tm̄ omnis homo eſt ſenſitiuus. ¶ Ad 2ᵃᵐ cum diciᵗ:illa
ꝓpoſitio ⁊c̄.concedaᵗ:⁊ cum dicitur.ſic eſt hic:falſum ē
⁊c̄.⁊ cū diciᵗ vlterius ꝙ eſſe cōpetit multis:dico ꝙ pꝛe-
dicatum iſtius ꝓpoſitionis tm̄ vnū eſt.ſ.ipſum eſt nunq̄
verificaᵗ de multis.non enim verū ē dicere multa eſt in-
cōgrua:modo verum ⁊ falſum pꝛeſupponūt congruuꝫ:
vt patet ex periarmenijs. ¶ Sed dices ad minus iſta ē
vera.multitudo eſt:⁊ multitudo eſt aliud ab vno : ergo
non tantuꝫ vnū eſt. ¶ Ad hoc dico ꝙ multitudo vel ē
rerū differentiū ſm q̄titatē:vel ē reruꝫ differentium ſꝫ
foꝛmaꝫ.Si p̄mo mō ſic ē numerus indiuiduoꝝ: ⁊ iſta ē
quid vnum ⁊ non aliud ab vno qḋ cōuertitur cuꝫ ente.
Si aūt eſt multitudo reꝝ differentiuꝫ ſm foꝛmas ſic eſt
numerus eſſentiarū:⁊ iſta ꝓpꝛie nō ē enſ ſꝫ entia:q2 iſta
eſt idē realiter cum eſſentijs que non ſunt ens ſed entia.
Et ſi dicaᵗ ꝙ ipſa multitudo ē ens:oꝑꝫ dicere ꝙ ipa eſt
quid vnum aliquo modo:q2 ipſa ē quid indiuiſum aliq̄-
liter.Nō enim eſt diuiſa in multitudinē ⁊ nō multitudi-
nem ⁊ ſic ē quid vnū:⁊ non eſt penitus alia ab vno: q̄re
⁊c̄. ¶ Ad tertiā dicēdū ꝙ vnūquodq3 ens actu eſt vnū
in ſe ſꝫ foꝛmā:⁊ ꝑ cōſequēs ſm diffinitionē. ſꝫ non ſeq̄-
tur ꝓpter hoc ꝙ vnūquodq3 ſit vnū cum alio ſꝫ diffini
tionē:ita ꝙ omnia entia ſint vnum ens ſolū ⁊ eadē ſibi-
inuicē vt imaginabanᵗ parmenides ⁊ ameliſſus. ſicut li
cet ſoꝛ.ſit vnus numero ſm ſe:ſimiliter ⁊ plato ſit vnus
numero ſeoꝛſum:tñ nō ſequiᵗ ꝙ ſoꝛ.⁊ plato ſint vnus ⁊
ideꝫ ſibiinuicem numero.ſimiliter ⁊ in ꝓpoſito: quare
non valet.Et ſic ſit dictū ad iſtam queſtionem.

¶ Si igitur infinitum ſm ꝙ infinitum ignotum
eſt ſecundum multitudinem ⁊ magnitudinem
infinitum ignotum quantum eſt quoddam ⁊c̄.

Tex.cōm. XXXV. Queſtio. XIIII.

HJc q̄raᵗ vtrū infinitū ſit ignotū. Arguiᵗ
p̄mo ꝙ nō.q2 qḋ hꝫ diffinitionem nō eſt
ignotū.cum diffinitio notificet diffinituꝫ
vt pꝫ pꝛimo topico. ⁊ etiā in 2° poſterio
rū.Sed ipm infinitū hꝫ diffinitionē cum
ſit q̄tū ⁊ extenſuꝫ ſine terminis. ¶ Item
2° illud de quo eſt ſcientia non eſt ignotuꝫ. h̄ eſt euidens
per ſe:ſed de infinito eſt ſciētia : vt patet in pꝛimo celi ⁊
mundi:⁊ in tertio huius. q̄re ⁊c̄. ¶ Item 3° illud cuius
oppoſitum eſt notum ipſum non eſt ignotum. Nam ad
eandem ſcientiam pertinent oppoſita:vt pꝫ 9° meta. ſꝫ T.cō.3.
oppoſitū īfiniti eſt notum.ſ.ipſum finitū vt manifeſtum
eſt cuilibet itelligēti.q̄re ⁊c̄. ¶ Itē 4° ſi in itellectu poſſi
bili poſſunt eſſe ſpecies itelligibiles infinite : īfinitū pōt
eſſe itellectū:ſꝫ ſic eſt ꝙ in itellectu poſſibili pn̄t eē ſpēs
intelligibiles īfinite:q̄re ⁊c̄.maioꝛ pꝫ : q2 ſicut per ſpēm
intelligibilem vnā poteſt intelligi vnum intelligibile: ſic
infinita per īfinitas:⁊ mioꝛ declaraᵗ:q2 cōſtat ꝙ ī itelle
ctu poſſibili poſſunt eē ſpēs intelligibiles due vel tres:
vt oēs cōcedūt:modo q̄ rōne pn̄t ſimul eē due vel tres
ſpecies intelligibiles in intellectu:pari rōne īfinite:eo ꝙ
infinite nō magis repugnant ſibiinuiceꝫ q̄ꝫ due vel tres.
¶ Item 5° qui cognoſcit vniuerſale cognoſcit īfinita: cū
ipſum vniuerſale ꝯpꝛehendat ſingularia:ſed intellectus
cognoſcit vniuerſale:vt animal ⁊ hominē: ſub quo īfini
ta ſingularia ꝯpꝛehēduntᵗ ſꝫ poꝛphiriū. ¶ Itē 6° motꝰ
⁊ tempuſ ſunt īfinita:vt pꝫ in 8° huius. ⁊ tamē iſta entia T.c.83.
nō ſunt ig̃ta:imo ſunt ſcita ſufficiēter: vt pꝫ ī iſto libꝛo.

Oppoſitum dicit Ariſt. ī iſto ca° vbi dicit ꝙ
infinitū ſm ꝙ infinitū ē ignotū:
⁊ idem vult Ariſto.2° metaphy.vbi dicit ꝙ non nume- T.cō.11.
rabit ſectiones qui per infinita ꝓcedit:⁊ impoſſibile eſt
intelligere lineam niſi ſtatuentem.

Ad qōnem eſt intelligēdū ꝙ infinitū ſm ꝙ in
finitum eſſe ignotum pōt intelligi
duobus modis.Uno mō pōt intelligi ꝙ ipſuꝫ infinituꝫ
quantū ad rationem foꝛmaleꝫ:qua dicitur infinitum.ſ.
quantum ad ipſam infinitatem nullo mō ſit cognitum.
Alio modo poteſt intelligi ꝙ ipſum infinituꝫ eſt ignotū
quantum ad numerū determinatū partiuꝫ:ita ſcꝫ ꝙ nō
cognoſciᵗ eſſe aliquis numerus determinatus partium
infiniti ſm ꝙ eſt infinitum:vt ſi eſt infinitum ſm q̄tita-
tem non cognoſcitur vera cognitione eſſe aliquē nume
rum determinatū partium q̄titatiuarum ipſius . ⁊ ſi eſt
infinitum ſm foꝛmam non cognoſcitur eſſe aliquis nu-
merus determinatus ſuarum foꝛmarum.

Tunc dico duo ad qōneꝫ.Pꝛīo dico ꝙ infini
tū nō eſt ignotū pꝛimo modo.ſ.ꝙ
ratio foꝛmalis ipſius infiniti nullo mō ſit cognita. hoc
enim ꝓbant ſufficiēter quedam rationum pꝛemiſſaruꝫ.
Cū enim oppoſitū ipſius īfinitatis ſit cognitū ab itelle
ctu.ſ.finitas ⁊ terminatio:non eſt impoſſibile intellige-
re ipſaꝫ p̄uationē terminoꝛum:q̄ eſt īfinitas. Item cum
ipſuꝫ infinitum ſꝫ extenſionem diffiniaᵗ aliqualiter.ſ.ꝙ
eſt quantum extenſuꝫ ſine terminis īpoſſibile eſt ipm eē
penitus ignotum ſalteꝫ q̄tum ad q̄d nominiſ. ¶ Eſt tñ
conſiderādū ꝙ ipſum infinitum ſm extēſionem cum ſit
impoſſibile eē:vt demōſtratū ē in p̄mo celi ⁊ mūdi: nō
intelligiᵗ itellectu affirmatiuo v̇o:quo affirmeᵗ eē : nec
ēt itelligiᵗ itelligētia ſimplici vera ſed ficta: cū ſibi non
coꝛreſpōdeat aliq̄d ex parte rei . ⁊ loquoꝛ de infinitate
ſm actū que eſt negatio terminoꝛū magnitudis. Et idē
intelligēdū eſt de infinito ſm multitudinē.Iſta eniꝫ nec
ē nec eē pōt in reꝝ nā.imo oīs magnitudo ⁊ multitudo
nec̄rio eſt terminata.ſꝫ bene itelligiᵗ itelligētia ſimplici
ficta.vt hyrcocerꝰ. Intelligiᵗ ēt itellectu negatio v̇o:
vt itelligiᵗ nō eē ī nā reꝝ ⁊ nō eē poſſibile. ⁊ ex h̄ ꝯuin-
ciᵗ neceſſario ipꝫ īfinitū ſꝫ ꝙ īfinitū.ſ. quātū ad rōnem
foꝛmalē īfinitatis eē cognitū:q2 illḋ de quo itell̄s aliq̄d
negat ⁊ affirmat itelligiᵗ ab itellectu:mō de ipſo īfinito
ſꝫ ꝙ īfinitū eſt:itellectꝰ aliq̄d enunciat negatiue vt ipm
nō eſſe vere:ſimil̄r pōt aliq̄d affirmare de ipſo vt ipſum
eſſe oppoſitū finito aliquo mō. q̄re. ¶ 2° dico ꝙ ipſum
infinitū ſꝫ ꝙ īfinitū bene eſt ignotū 2° mō.ſ. quantuꝫ ad
numerū ſuaꝝ ꝑtiū:ita.ſ.ꝙ nō cognoſciᵗ aliq̄s determi-

natus nũerus ꝑtiũ īfiniti:ꝑtiũ dico oĩuʒ:⁊ hͦ eſt facile videre:qꝛ illud qͦ nullũ numerũ determinatũ hʒ non pôt cognoſci vera cognitiõe quãtũ ad determinatũ nũerũ. hoc eſt euidẽs:qꝛ cognitio nõ eſt vera niſi ꝯformeť rei.
T.c.22. vt pʒ in 3° de anima ⁊ ex 6° ethicoꝝ: ſm ſimilitudinem eniʒ ⁊ ꝓpetatẽ cognitio fit. Nunc autẽ ptes īfiniti oẽs nõ habẽt aliquẽ numerũ determinatũ:quia tunc īfinitũ eſſet finitũ:qͦ eſt īpoſſibile.vt ſi eſt īfinitũ ſm ꝗtitatem: ptes eius oẽs quantitatiue non ſunt in aliquo nũero determinato. Si aũt eſt īfinitũ ſm formaʒ:ptes ſue forme nõ habẽt numerũ determinatũ: q̃re ⁊c̃. Et hec videtur eſſe itentio cõmentatoris ſuper iſtã partẽ.in ꝑmo enim ſyllõ quẽ ibi ponit:accipit iſtã ꝓpoſitionẽ.Omne cõpoſitũ ex ꝑncipijs īfinitis in ꝗtitate ⁊ forma eſt ꝯpoſitum: qͦ nõ ſciť ex quot ⁊ qlib⁹ eſt cõpoſitũ.in quo videť itelligere ꝙ ipſuʒ īfinitũ ſm quãtitatẽ ⁊ formã eſt ſic ignotũ ꝙ nõ ſciť ex quot partib⁹ ⁊ qlibus eſt ꝯſtitutũ: ⁊ hoc eſt idẽ qͦ ipʒ īfinitũ neſciri quo ad numerũ determinatũ omniũ:ptiũ:⁊ hoc ẽt bene videť itẽdere Ariſtoteles
T.c.11. in 2° metaphy.vbi dicit ſic:ꝑpter qͦ nõ enumerabit ſectiones q̃ per īfinita ꝓcedit.q̃ſi dicat. numerus ptiuʒ in quas diuidiť linea diuiſiõe que ꝓcedit in īfinitũ non poterit cõprehẽdi determiate:vel ſic q̃ſi dicat:ille qui ꝓcedit per īfinita.i.qui iciſit lineã ſm ꝙ eſt diuiſibilis ī īfinitũ nõ enũciabit ſectiões.i.nõ cognoſcet numerũ determinatũ ſectionũ.i.diuiſionũ.Vñ neceſſe eſt intelligere lineam ipſam ſtatuere.i.inter duo cõſtitutã ⁊ finitã itelligere.ſ.inter duo puncta. Si igiť īfinitũ ſm ꝙ īfinituʒ nõ poteſt eſſe cognitũ vera cognitiõe quãtũ ad numeꝝ determinatũ omniũ ſuarũ partiũ. Et hoc accepit Ari. contra anaxagoram:qui ponebat ꝑncipia prima reruʒ nãlium eſſe ſimpliciter īfinita: ex quo ſequeretur ipſa ꝑncipia eſſe ignota quantuʒ ad numerũ determinatum ipſorum omnium:ita ſcilicet ꝙ non cognoſcereť eſſe aliquis numerus ipſorum omniũ:nec ipſa oĩa cognoſcerẽtur:ex quo ſequereť oĩa cõpoſita nãlia nõ eſſe nota:tũc enim arbitramur cognoſcere vnũqͦdqʒ cõpoſitũ cuʒ cognoſcimus ex quibus ⁊ ex quantis:idẽſt ex quot ſit cõpoſitũ. Ex quibus verbis manifeſte videť Ariſto.oſtendere ꝙ ipſe nõ ſumpſit īfinitũ ſm ꝙ īfinitũ eſſe ignotũ niſi quia nõ cognoſciť determinate quot ſint partes ei⁹ ſm ꝙ īfinitũ:ſic enim concordabit prima ꝓpoſitio cuʒ vltima:tunc arbitramur cognoſcere ⁊c̃. Sed ſi ꝑncipia eſſent īfinita nõ cognoſcerenť ex quot ⁊ qb⁹ eſſent: qꝛ īfinitum ſm ꝙ īfinitũ eſt ignotũ quantũ ad hoc quot ⁊ que cõtineať in eo:q̃re ⁊c̃. Patet igitur quomõ īfinitum ſm ꝙ īfinitũ eſt ignotũ ⁊ quomodo eſt notum.

Ex his ad rõnes. Ad primã cũ dicebať ꝙ hʒ diffinitionẽ ⁊c̃.Dico ꝙ ſi hʒ diffinitionẽ ꝓprie dictã q̃ dicit quid rei ſic poteſt ꝓpe ⁊ vere cognoſci:intellectus enim qui eſt ipſius qͦd ẽ ſemper eſt verus:tertio de anima. Sed ſi habet diffinitiõeʒ
T.c.26. ſolũ dicẽteʒ quid nominis cuius partes ſint īpoſſibiles in eſſendo vel ad ſeiuicẽ icompoſſibiles:tunc enim itelligereť ſimplici intelligẽtia vera: cũ ei nõ correſpõdeat res cui cõfirmeť:nec itelligereť itellectu affirmatiuo vt dictũ eſt.tñ bñ intelligereť itellectu nõ vero ſimplici ſed ficto ⁊ itelligereť negatiue vere:vt ſupra dictum eſt. Et eſt hic aduertendũ ꝙ cum ipſum īfinitũ quãtuʒ ad rationem formalem ſuã que eſt negatio terminorũ magnitudinis aut numeri inquãtuʒ ſit non ens: non poteſt intelligi primo ⁊ ꝑncipaliter:ſicut nec alie negatiões: ſʒ intelligiť ſecundario poſt intellectionem entis cui ꝯtradicit. Vtrũ aũt per eandeʒ itelligať ens ⁊ nõ enſ:⁊ quo modo alia queſtio eſt ⁊ alias viſum fuit. ¶ Ad ſecundã dõʒ eſt:ꝙ de īfinito ẽ ſciã negatiua quã ſciť non eſſe: ⁊ idͦ cõceſſuʒ eſt ipſum eſſe aliqualiter notuʒ: ſed de ipo nõ ẽ ſciẽtia qua cognoſcať diſtincte ꝗtũ ad omnes ſuas partes:⁊ qua ſciatur omniũ ſuarũ partium numerus:⁊ ſic indubitanter eſt ignotuʒ ignorantia oppoſita cogni T.cõ.3.
tioni determinate omniuʒ ſuarum partiũ ſeorſuʒ ⁊ diuiſim:⁊ ſic impoſſibile eſt ipſuʒ cognoſci:⁊ hic ẽ vnus modus. Nullus enim poſſet determinate ⁊ indiſtincte. cognoſcere omnes partes ipſius īfiniti:quia aut cognoſceret eas omnes ſub rõnibus ꝓprijs ⁊ ſimul. ⁊ hoc eſt impoſſibile:quia intellectus nõ poteſt bene ſimul diuerſa intelligere ſub rõnib⁹ ꝓprijs ⁊ diſtinctis. Aut cognoſceret eas ſucceſſiue.⁊ hoc dupliciter.qꝛ aut in ꝯſiderando vnã poſt aliã perueniret ad vltimã. aut nunꝙ̄ perueniret ad vltimã. Si ꝑmo modo hoc ẽ īpoſſibile.qꝛ īfinitũ ſm ꝙ īfinitũ nõ habet partẽ vltimã. qꝛ tunc haberet primã:⁊ ſic eẽt finitũ. Si dicať 2° mõ vt ꝙ nũꝙ̄ pueniat ad vltimã partẽ.ſed ſemꝑ cõſideraret vnã pteʒ poſt aliam partẽ tunc ſine dubio nũꝙ̄ cõplebitur cognitio partium ipſius īfiniti.⁊ ſic nõ habeť pfecta cognitio ꝯpoſiti qͦ ꝯſtitueť ex hmõi partibus. Et ſic ſi bene ꝯſideremus videbimus duos modos qͥbus īfinitum eſt ignotuʒ. Vno modo eſt ignotũ quantũ ad numerũ determinatũ omniũ ſuarũ ptiũ:queʒ eſt īpoſſibile vere de ipſo enunciare. Alio modo eſt ignotũ ignorantia oppoſita cognitioni determinate omnium ſuarũ partiuʒ determinate ſeorſuʒ ⁊ diuiſiʒ.⁊ vtraqʒ cognitio reqͥriť ad cognitionẽ pfectã cõpoſiti.ſ.qua cognoſcať quot numero ſunt per ſe eius ꝑncipia:⁊ qua ſcianť ſeorſuʒ ⁊ diuiſiʒ oĩa ex qb⁹ ꝯponanť.⁊ hoc tetigit Ariſto. cum dixit ꝙ cognoſcim⁹ ex quot ⁊ ex quib⁹. ¶ Ad tertiã patet ſolutio ex dictiſ conceſſum enim eſt.ꝙ ipſum īfinitum eſt aliquo modo notũ quantum ad rationẽ formalem qua diciť īfinitũ. ⁊ alijs modis eſt ignotum. ¶ Ad quartũ concedo maiorem. Et cum dicebatur.ꝙ ſpecies intelligibilis ⁊c̃. dico per interemptionem. Et cum dicebatur ꝙ due ſpecies vel tres poſſunt ſimul eſſe in intellectu . concedo ſed non ſequitur ꝙ īfinite poſſint ſimul eſſe.quia ad hoc ꝙ ſpecies intelligibiles eẽnt ſimul in itellectu nõ ſufficit ipſas nõ opponi ſibiinuicem:ſed oporteret fantaſmata a quibus dependent eſſe ſimul īfinita ⁊ res fantaſiabiles eẽ ſimul īfinitas:quaꝝ ſpecies per ſe ſimul eſſent ī itellectu.hoc autem eſt impoſſibile.quare ⁊c̃. ¶ Ad quintã cũ dicebať qui cognoſcit vniuerſale ⁊c̃. poteſt dici ꝙ qui cognoſcit vniuerſale cui⁹ ſunt īfinita indiuidua ſucceſſiue non oportet ꝙ cognoſcat īfinita indiuidua ſimpliciter.quia nõdũ cognoſcit ſingularia ſub rationibus proprijs ⁊ diſtinctis.vt qui intelligit hominẽ non oportet ipſum intelligere ſorteʒ ⁊ platonem ſub rationibus proprijs ſingulariũ.⁊ ideo non oportet ꝙ cognoſcat īfinita.verum eſt enim ꝙ ſi cognoſceẽs tale vniuerſale cognoſceret omnia eius indiuidua ſub rationibus ꝓprijs ipſe cognoſceret īfinita:ſed non eſt ita. Et ad iſtam intentionem intelligendum eſt dictum commentatoris in Cõ.19.
3° de anima vbi dicit ꝙ in propoſitione vniuerſali intellectus iudicat res īfinitas ſub iudicio vnico.hoc enim modo iudicat īfinita:quia intelligens ſubiectum propoſitionis vniuerſalis habet intellectionem que eſt indifferens ad īfinita ſm repreſentationem: ⁊ de ſe non plus repreſentat vnum illorum ꝙ̄ alterum:⁊ hoc eſt impoſſibile in virtutibus corporalibus:quia cognitio quelibet vniuſcuiuſqʒ eorum eſt determinate vnius indiuidui repreſentatiua ſic ꝙ non alterius. ¶ Ad ſextuʒ eſt dicendum ꝙ motus ⁊ tempus non habent īfinitatem ſm actuʒ ⁊ ſimul ſed ptes eorũ ſibiinuiceʒ ſuccedunt in

infinitum:⁊ iſtaꝝ partium omnium tempoꝛis ⁊ motus impoſſibile eſt cognoſcere vere aliquem numeꝝ determinatū:ipſa tñ ratio īfinitatis motus ⁊ tempoꝛis bene eſt nota ītellectui. Et eſt hic ꝯſiderandū ꝙ cū3 diximus ſuperius ꝙ ipſum īfinitū q̄tum ad ſuā rōnem foꝛmalē.ſ. īfinitatē nō eſſe notū affirmatiue ⁊ vere.ita ꝙ cognoſcatur eſſe:itelleximus non eſſe notū de īfinito ſm extēſionē.ſicut p3 ibidē:ſed volumus dicere ꝙ īfinitū ſ3 durationē q̄tum ad ipſam īfinitatē ſit notū vera cognitiōe ſ3 affirmationē:imo ſufficiēter demonſtrat aliqd eſſe īfinitum ſm durationē ſucceſſiuā. Silr nō ītelleximus de īfinito p p̄uationem ſpecifice determinatōis.Demōſtratur.n.ſufficiēter aliqd eē īfinitū p p̄uationem ſpecifice determinatiōis:⁊ ſm ꝙ in eſſentia nō icludit aliquā foꝛmā determiatā:⁊ hec eſt p̄ma mā:ſicut ēt tactu fuit ṗus. De īfinito aūt ſm vigoꝛē ad p̄ſens nō determino niſi qō ṗus fuit actū ꝙ ñ pōt eſſe aliqs talis motoꝛ q̄ ſimpliciter ſit īfiniti vigoꝛis.⁊ ideo ē ignotū ſic ꝙ nō cognoſcitur eſſe vera cognitione. ❡ Ex oībus igit̄ p̄dictis boc eſt accipere ſi qs intēderit p̄mo ꝙ īfinitū ſm extenſionē nō eſt oīno ignotū ſm ratione foꝛmalē qua dr̄ īfinitū. ❡ Scdō.ꝙ hmōi īfinitū bene eſt ignotū quo ad numerum determinatū oīum ſuaꝝ partiū:ita.ſ.ꝙ non cognoſcat̄ eſſe aliqs certus nūerus oīum ſuaꝝ partiū. ❡ Tertio.ꝙ ēt ipm ſic īfinitū eſt ignotū ignoꝛātia oppoſita cognitiōi oīum ſuaꝝ partiū ſeoꝛſū3 diuiſim:⁊ hec ſunt p̄ncipalius hic itēta. ❡ Quarto tamē pōt haberi ꝙ infinitū3 ſm durationē ſucceſſiuā non ē ignotū eſſe cū ſit demonſtratū ipm eſſe in.4.hui⁹.ſ.motus ⁊ tp̄s. ❡ Quīto ꝙ etiā īfinitū ſm p̄uatione ſpecifice determinatōis non eſt aliquo modo ignotū cū ſufficiēter poſſit demōſtrari p̄mā mām eſſe ſic īfinitā. ❡ Sexto p3 aliqd:ſed modicū de ipſo īfinito ſ3 vigoꝛē:q2 de hoc i octauo pleni⁹ eſt ꝯſideradū. ❡ Patet etiā ex dictis ſolutio quoꝛūda3 argumētoꝝ logicoꝝ. Arguit̄.n.ſic.īfinitū aut eſt ens aut

T.cō.6. non ens. Si eſt ens ⁊ nullum ens ſit ignotum nāliter.vt

T.c.19. p3 per Cōmentatoꝛē in.3.hui⁹.⁊ in p̄mo de generatiōe.

T.c.18. ⁊ habet̄ i.3.de anima:q2 itellectus poſſibilis eſt in potētia omnia fieri.vt ibi dr̄:⁊ ſi ſic eſt ſequit̄ ꝙ ipſū3 īfinitū3 non ē ignotū. Si eſt nō ens cū ip3 nō ens poſſit itelligi.

T.cō.4 vt p3 in 4° metaphy.adhuc ipm īfinitū non eſt ignotū. ❡ Jtem illō de quo ītellectus aliquid enunciat non eſt ignotū:cum 2a operatio ītellectus p̄ſupponat p̄mā. Cōſtat aūt ꝙ de infinito aliqd enūciat̄ ſm affirmatione3 ⁊ negationē.quare ⁊c. Oīum iſtoꝝ ⁊ ſimiliū p3 ſolutio ex dictis. Et ſcias ꝙ iſta queſtio eſt bona ⁊ difficilis ⁊ ab alijs parum inueni oꝛdinatum ſufficienter:ſed p̄miſſo laboꝛe non modico congregaui.

Queſtio. XV.

Secūdo q̄rit̄ circa eadē ptes3. Utrꝝ cognitio q̄ti depēdeat ex ei⁹ partibus q̄titatiuis. ❡ Arguit̄ p̄mo ꝙ nō:q2 qō itelligit̄

T.c.23. ſimplici itellū ñ itelligit̄ itellectu ptiū.vt p3 in 3° de aīa:ſ3 linea itelligit̄ ſimplici ⁊ vna itellectiōe.vt p3 ibidē. ❡ P.2.qō itelligit̄ in idiuiſibili tp̄is ñ itelligit̄ itellū

T.c.23. partiū:q2 ſi ſic.tūc ñ itelligeret̄ ſil:mō linea itelligit̄ i idiuiſibili tp̄is:ſic alia icōplexa.vt vult Ari.in.3°.de aīa.q̄re ⁊c. ❡ Jtē.3.ſi itellectus ītelligeret q̄tū ex ſuis ptibus ſequeret̄ aut ꝙ nūq̄ itellectus finiret itellectionem aut ꝙ itelligeret īfinita:p3 ꝯſequētia:q2 partes quanti continui ſūt īfinite:modo vtrūq3 ꝯſequēs eſt impoīe. vt manifeſtum eſt cuilib3 itelligēti.quare ⁊c. ❡ Jtē.4.qō ṗus cognoſcit̄ aliqb⁹ alijs nō depēdet ex cognitione illoꝝ:ſed ipm totum q̄tum p̄ius cognoſcit̄ q̄ ſue partes:maioꝛ eſt manifeſta:minoꝛ p3:quia totum vl̄r p̄ius cognoſcitur ſuis partib⁹.vt hic dicit Commentatoꝛ.quare ⁊c.

Oppoſitū arguit̄ auctoꝛitate Ariſto.hic. vult eni3 ꝙ tunc arbitramur cognoſcere vnūq̄dq3 cum cognoſcimus ex quot ⁊ quantis ſit ⁊ per quot:⁊ quātis ſit partibus ītelligit ptes quātitatiuas.vt omnes exponūt. ❡ Jtem ſicut totu3 eſſentiale habet ſe ad partes eſſentiales:ſic totum quātitatiuū ſe habet ad partes quātitatiuas:ſed totū eēntiale cognoſcit̄ ex ſuis partibus eſſentialib⁹.ſ.materia ⁊ foꝛma:vt vult Ariſt. ⁊ Commentatoꝛ in p̄hemio huius.quare ⁊c.

Ad hoc dicunt aliqi ꝙ ip3 q̄tū pōt cognoſci duplici cognitione.ſ.cognitione ꝯfuſa ⁊ impfecta ⁊ cognitione pfecta ⁊ diſtincta. Tūc dicūt ad q̄ōnē duo. P̄imo ꝙ q̄tū nō cognoſcit̄ ex ſuis partibus cognitione cōfuſa ⁊ q̄tum ad tale3 cognitionem ipſum totū ṗus eſt notū q̄ ſue partes ſeoꝛſum ⁊ diuiſi3 ſumpte.ſicut tangebat̄ arguēdo:ſed cognitione perfecta ⁊ determinata bene cognoſcitur quantū ex ſuis partibus:q2 ex illis cognoſcitur ex quibus hab3 eſſe:ſed ipſum quantū habet eſſe ex ſuis partibus. Maioꝛ p3:q2 quecūq3 ſunt p̄ncipia eēndi eadē ſunt p̄ncipia cognoſcendi cognitione perfecta:minoꝛ p3 de ſe. ❡ Eſt tamē itelligēdū ſm Ariſt.in de ſenſu ⁊ ſenſato.ꝙ duplices ſunt partes quātitatiue:quedā ſunt in actu:⁊ quedā in potētia.ptes in actu ſunt que ſeoꝛſū3 ⁊ diuiſi3 ſumpte poſſunt p̄ticipare foꝛmā totius. Partes in potētia ſunt ptes excellētis paruitatis:que ſeoꝛſū3 ⁊ diuiſim ſumpte nō poſſunt participare foꝛmā totiuſ:ſed reſoluerētur in ꝯtinēs vt caro poſſet diuidi in partes tā p̄uas ꝙ ſ'le partes diuiſe nō remanerēt carneſ:ſed reſoluerētur in aerē: hoc aūt amplius ꝯſiderabitur in ſequēti q̄ne. ❡ Nūc ergo dicūt aliqui ꝙ q̄tum cognoſcit̄ cognitione ſuarum partiū in actu:ſed nō cognitione ſuarum partiū in potētia.p̄me eni3 ſunt finite in vnoquoq3 ente nāli ⁊ quanto ⁊ quo ad tales nō p̄cedit diuiſio in infinitū ſm ꝓpoꝛtionem eadē vt hab3 videri ſuper libro de ſenſu ⁊ ſenſato. ❡ Sed hic ſunt due dubitatiōes ſatis bone. ❡ P̄ima eſt.q2 ſicut p̄mū quātum habet eſſet ex ſuis partibus ſm actū.ſic etiā habet eſſe ex ſuis partib⁹ quātitatiuis que dicūtur partes in potētia.caro.n.minima compoſita eſt ex partib⁹ excellētis paruitatis que nō poſſunt ſeoꝛſum ſubſiſtere.ſimiliter aūt ⁊ in alijs:cum igitur quicquid eſt pars ptis eſt pars toti⁹:ſequit̄ ꝙ ipſa tota caro habeat eſſe ex hmōi partib⁹que dicunt̄ partes in potētia:⁊ per ꝯſequēs habet cognoſci ex eis. ❡ Alia dubitatio eſt:q2 licet partes quāti que dicūtur partes ſm actu3 ſint finite i quolibet continuo naturali:tamē vident̄ eſſe in tam magno numero ꝙ quaſi impoſſibile videt̄ ipſum cognoſcere:qs enim cognoſcet quot carnes minime ſint in carne hominis aut alterius aīalis. Et ſimiliter quis cognoſcet quot lapides minimi ſint in lapide magno: minimi dico ideſt tā p̄ui ꝙ minoꝛes nō poſſint ſubſiſtere. ❡ Ad p̄imam poteſt dici:ꝙ licet totum habeat eſſe ex ſuis ptibus aliquo modo in potentia:tamē nō opoꝛtet ꝙ cognoſcat̄ ex illis ꝑpꝛie ⁊ per ſe. Et cum dicebatur. vnumquodq3 cognoſcit̄ ex illis ex quibuſ ⁊c. Dico ꝙ ſi loquamur de partibus eſſentialibus hoc eſt vniuerſaliter verum. Sed ſi loquamur de partibus quantitatiuis deb3 ſic intelligi vnumquodq3 ⁊c. Uerum eſt potentibus ſeparari abinuicē ⁊ ſubſiſtere ſeoꝛſum:ſed de alijs non op3. ❡ Sed adhuc aliquis dubitabit:quia ſecundum iſtum intellectum Ariſtotē.non dicit contra Anaxagoꝛa3.ponebat enim Anaxagoꝛas partes infinitas rerum naturalium eſſe p̄incipia earum:ſed non dixit eas eſſe ſeoꝛſum ⁊ diuiſim ſubſiſtentes:ſed coniunctim.ideo non bñ

argueret Ariſto.ꝯtra anaxago.ſi ſolum intelligebat ꝙ
vnūquodqꝫ cognoſcit ex illis ex quibꝰ eſt potentibus ſe
orſum ⁊ diuiſim ſubſiſtere. ¶ Ad hoc eſt dōm ꝙ lꝫ ana
xago.poneret infinitas partes carnis coniūctim:exiſtē
tes tamē ad eius potētiam:ſequebatᷣ neceſſario ꝙ infi-
nite ſint ꝑtes carnis per ſe exiſtere potētes.i.ſeorſum ab
alijs partibꝰ carnis ꝑticipātibꝰ formam carnis. ¶ Hoc
ſic pꝫ.ponebat.n.Anaxago.ꝙ in vnaquaqꝫ re nāli eēnt
ꝑticule īfinite alteriꝰ rei nālis.v̄.g.in vna portione aque
dicebat eſſe īfinitas ꝑtes carnis ⁊ ꝑ ſe.ponamꝰ igitᷣ ꝙ ex
ipſa carne ſegregetᷣ aliqua caro ſeorſum exiſtēs.tūc cer-
tum eſt ꝙ caro remanēs in aqua erit minor q̄ erat ꝑus:
qꝛ ſemꝑ quātū minoratᷣ ex ablatione quāti vt manifeſtū
eſt ad ſenſuꝫ.tūc vlterius moueatᷣ ab aqua alia caro ſub
ſiſtēs adhuc remanebit in aqua caro ⁊ fiet minoris q̄ti
tatis:aut igitᷣ ſegregatio ceſſabit remota illa carne:aut
nō:ſi ceſſabit.ergo deuenietᷣ ad aquā in qua nō eſt aliq̄d
carnis:⁊ ſic non oē in omni erit:cuius oppoſitum vole-
bat ille.ſi aūt ſemper ſegregari poſſit in īfinitū caro ſeor
ſum ſubſiſtēs.ſilr̄ remaneret ſemꝑ caro ſubſiſtenſ.tūc ha
bebitᷣ ꝙ ipſius carnis ſunt īfinite partes non ſolū ꝯiun-
ctim exiſtētes:ſꝫ etiā potētes ſeorſum formā carnis par
ticipare:oēs aūt tales partes neceſſe eſt cognoſcere ad
cognitioneꝫ totiꝰ ſimplr̄ ꝑfectam:⁊ ſic oportebit cogno
ſcere īfinita:qđ eſt impoſſe:⁊ ſic multuꝫ ſubtiliter ꝓcedit
ariſto.in lr̄a ꝯtra anaxa.vt pꝫ inſpicienti litterā. ¶ Ad
aliam dubitationē poſſumus dicere ad ꝑſens ꝙ quāuis
ſit multū difficile cognoſcere numeꝝ determinatū par-
tiū carnis.ſilr̄ lapidū ⁊ plurīū aliaꝝ reꝝ nāliū:⁊ quāuiſ
forte non ſit aliquis q̄ hmōi notitiam habeat:tamen cū
talis numerus ſit ens:⁊ nullū enſ ſit ignotū naturaliter:
⁊ cum intellectus poſſibilis ſit in potētia ad oia fieri:vt
T.c.18. dr̄ in 3ᵒ de anima.ideo nō reputo impoſſe hr̄e talē cogni
tionē reꝝ naturaliū.q̄uis.n.ꝯfitear me non hr̄e nec for
te alij multi:nec iſtud eſt remotū:qꝛ dicit phs in predica
mentis:ꝙ multa ſunt ſcibilia:quoꝝ ſcie nondū ſunt: vt
quadratura circuli ſcibilis eſt:⁊ tn̄ ſcia circuli nōdū eſt.

Ex his dicendū ē ad rōes ꝑores. ¶ Ad
ꝑmā dōꝫ eſt ꝙ bn̄ cōclu
dit ꝙ cognitōe ꝯfuſa totū nō cognoſcitᷣ ex ſuis partibꝰ:
ſaltē diuiſim ꝯſideratis:ſed cognitiōe perfecta ⁊ diſticta
ſic cognoſcitᷣ. ¶ Per iſtem ad 2ᵃᵐ.cognitiōe.n.ꝯfuſa co
gnoſcitᷣ in iſtāti ſm cognitionē determinatā ⁊ ꝑfectam.
¶ Ad 3ᵃᵐ pꝫ ex dictis.nō.n.ponimuſ q̄tum cognoſci ex
ſuis ꝑtibus in potētia que ſūt īfinite:ſed ex partibꝰ actu
mō ꝑdicto. ¶ Ad aliā ſolutū ē.cognitio.n.ꝯfuſa ⁊ imꝑ
fecta totius prior eſt via generationis cognitione parti
um:ſed cognitio partium prior eſt cognitione perfecta
cognitione totius:⁊ hoc non eſt incōueniens.quare ⁊c.

¶ **Amplius ſi neceſſe eſt cuius pars conuenit eſ
ſe quantumcunqꝫ ſecundum magnitudinem ⁊
paruitatem ⁊ ipſum contingere ⁊c. Textu com
menti.XXXVI.** Queſtio. XVI.

QUeritᷣ hic vtꝝ entia nālia ſint determina
ta ad maximū ⁊ minimū. ¶ Arguitᷣ prio
ꝙ nō:qꝛ illō qđ eſt diuiſibile in īfinitū nō
ē determiatū ad mimū.Nam ſemꝑ in qđ
aliq̄d diuiditᷣ ē minꝰ illo qđ diuiditᷣ:cū ꝑs
ſit minꝰ toto:ſꝫ entia naturalia ſunt diuiſi
bilia i īfinitū:qꝛ ſūt ꝯtinua.Cōtinuum aūt eſt diuiſibile
T.cō.3. ſemꝑ i ea q̄ ſūt ſemꝑ diuiſibilia.vt demonſtratū eſt in 6ᵒ
T.c.12. huiꝰ:⁊ in libᵒ de lineis idiuiſibilibꝰ:⁊ in 5ᵒ meta.q̄re ⁊c̄.
¶ Itē 2ᵒ ſi naturalia eēnt determiata ad maximū ⁊ mi
nimū.tūc in quātitate eſſet ꝯtrarietas:ſed hoc eſt icon-
ueniens.quare ⁊c̄.Falſitas ꝯn̄tis pꝫ in predicamentis.
ꝯn̄tia pꝫ:qꝛ ꝯtrarietas eſt iter maxime diſtantia:modo
in quantitate inuenietᷣ maxima diſtātia cuꝫ erit determi
nata ad maximū ⁊ ad minimū. ¶ Item 3ᵒ ſi naturalia
eſſent determinata ad minimū.tunc eſſent compoſita ex
indiuiſibilibus:ſed hoc eſt impoſſibile.quare ⁊c̄.impoſ-
ſibilitas ꝯn̄tis pꝫ in 6ᵒ huiꝰ.ꝯn̄tia declaratᷣ:qꝛ poſtq̄ en T.cō.3.
tia naturalia eſſent determinata ad maximū:tunc in di
uiſione ipſoꝝ deueniretᷣ ad indiuiſibilia.cū.n.in diuiſiōe
perueniretᷣ ad minimum.tūc in diuiſiōe eſſet dare minꝰ
minimo:ſi iſtud minimum diuideretᷣ quod eſt impoſſibi
le.ergo perueniretᷣ ad idiuiſibilia:modo:vnūquodqꝫ ē
compoſitū ex his i que diuiditᷣ.quare ⁊c. ¶ Item 4ᵒ oē
graue eſt grauius aliquo:ſed hoc nō eſſet.ſi ⁊c.maior pꝫ
i 4ᵒ celi ⁊ mūdi.minor pꝫ.Ipſa.n.grauitas eſt quedam T.c.27.
forma nālis.ergo ſi determinaretᷣ ad minimū:⁊ illō mi-
nimū eſſet grauius aliquo:tūc minimo graui eēt minus
graue:qđ ē impoſſe. ¶ Itē 5ᵒ ſi ſic eſſet.tūc mā ꝑma eēt
quādoqꝫ ſine omni forma:qđ eſt impoſſe.vt pꝫ in ꝑmo đ T.c.29.
generatione.⁊ pꝫ ꝯn̄tia:qꝛ ſi ſit minima caro adhuc eēt
diuiſibilis:cū ſit qđ ꝯtinuū.ſi ergo diuiditᷣ aut partes in
q̄s diuiditᷣ habebūt formas carnis:aut nō.ſi ſic:cū pars
ſit minor toto erit dare minꝰ minimo:qđ eſt impoſſibile
ſi nō habebūt formā carnis:tūc mā illaꝝ partiū erit ſi-
ne omni forma. ¶ Item.6.ſi ſit dare minimā carnē ⁊ il
la diuidatᷣ:aut diuidetᷣ in partes que ſunt carnes:aut di
uidetᷣ in partes que nō ſunt carnes:⁊ ſi in partes q̄ ſunt
carnes.ergo erit caro minor carne minima.ſi i partes q̄
non ſūt carnes.ergo caro erit compoſita ex nō carnibꝰ:
cū vnūqđqꝫ ſit compoſitū ex his in que diuiditᷣ. ¶ Iteꝫ
7.qđ pōt augeri in īfinitū non eſt determinatū ad maxi
mū:hoc eſt euidēs de ſe:ſed ignis pōt augeri in īfinituꝫ.
vt vult ariſtote.in.2.de anima:⁊ eſt qđdā ens naturale. T.c.41.
quare ⁊c̄.Item.8.ſicut eſt in entibus mathematicis:ita
videtur ſe habere in entibus naturalibuſ:cum entia ma
thematica nō ſint ſeparata a naturalibus:nec ecōuerſo:
ſed mathematica nō ſunt determiata ad maximū ⁊ ad
minimū:cum ꝯtinuum ſit diuiſibile in īfinitum.quare ⁊c.
¶ Oppoſitum arguitᷣ auctoritate Ariſto.i iſto caplō vbi
vult ꝙ quodlibet ens naturale habet quantitatem de-
terminatam ad maximum ⁊ ad minimum:⁊ idem vult
Commentator ⁊ omnes expoſitores ariſtote.

Ad queſtionē eſt dōm ꝙ entia nālia ſūt de
termiata ad maximuꝫ ⁊ ad
minimū ſic itelligēdo ꝙ cuiuſlibꝫ entis nālis eſt aliqua
q̄titas ita parua ꝙ ſub miori nō pōt ſaluari forma illiꝰ
ſeorſuꝫ ⁊ diuiſiꝫ.Silr̄ eſt ita magna q̄titas ꝙ ſub maio
ri nō pōt ſaluari forma illius.v̄.g.Eſt aliqua q̄titas car
nis ita parua que ſub miori non pōt exiſtere forma car
nis diuiſiꝫ.Silr̄ eſt aliq̄ q̄titas ita magna ꝙ ſub maiori
nō ꝑt ſaluari forma carnis:ſilr̄ aūt eſt de oibꝰ ꝑtibus en
tiū nāliuꝫ.⁊ de totis ipſis nālibꝰ:⁊ huiꝰ rō eſt plana.Qꝛ
illa que ſūt determiata ſm v̄tutes ⁊ q̄litates nāles:ſunt
determinata ſm magnitudies nāles:ſed oē ens nāle eſt
determiatū ſm v̄tutē nālē.q̄re ⁊c.Maior ꝓpō eſt mani
feſta:qꝛ v̄tus ſeq̄tᷣ magnitudinē:ita ꝙ in maiori magni-
tudie eſt maior v̄tuſ.⁊ fortior:⁊ i miori mior ceteris pa
ribꝰ:⁊ ꝑcipue hoc veꝝ eſt in ſimplicibꝰ corꝑibꝰ de q̄bꝰ mi
nus vr̄ ꝙ eēnt determiata ſꝫ magnitudinē vt in maiori
igne ē fortior calitaſ ⁊ i miori debilior ceteris paribꝰ:⁊
mior pꝫ:qꝛ qđlibꝫ ens nāle hꝫ oꝑōnē determinatā:oꝑa
tio aūt determiata eſt a v̄tute determiata.q̄re ⁊c.Et de- Com.15.
clarat Commē.hoc in.8.huiꝰ:ꝑ ſile in rebꝰ artificialibꝰ:
q̄libꝫ.n.res artificiales req̄rūt q̄titatē determiatā ſine
q̄ nō pn̄t in ſuā operatiōeꝫ ꝓpriam vt ſecuris poſſet eſſe

ita parue quãtitatis ꝙ nõ ſufficeret ad ſecundũ. ⁊ ſimilr poſſet eſſe tã magne ꝗtitatis ꝙ homo nõ poſſet eã mouere ad ſecandũ. ſilr aũt ⁊ in alijs. ſic aũt eſt in nã ſicut in arte quo ad hoc. ¶ Itẽ ſi entia nãlia nõ eſſent determinata ad maximũ ⁊ ad minimũ. tũc ex ꝗcũqꝫ exceſſu ſm magnitudinẽ ⁊ paruitateꝫ nõ opoꝛteret ea coꝛrũpi. hec ꝯñtia eſt euidens: ſed ꝯñs eſt falſuꝫ: qꝛ mã aque ad tãtaꝫ ꝗtitatẽ põt ꝑduci ꝙ ſub ea non ſtaret foꝛma aque. Silr in tñ aer poſſet per ꝯdenſationẽ minoꝛari ꝙ ipe coꝛrũperet. ſilr aũt ⁊ alijs. quare ⁊c. ¶ Item ſi entia nãlia nõ eẽnt determinata ad maximũ. tunc quãtocũqꝫ ſuppoſito alicuius ſpeciei dato: poſſibile eſſet eſſe maiꝰ. hoc eſt icõueniẽs: qꝛ ſic homo poſſꝫ eẽ tãte quãtitatis vt attingeret vſqꝫ ad celũ. poſtꝙ. n. quãtocũqꝫ ſuppoſito exiſtente, vtputa homine: adhuc ꝯtingeret eẽ maioꝛẽ homine: poſito ꝙ eſſet homo hñs ꝗtitatẽ. 20. pedũ adhuc poſſꝫ eſſe maioꝛ: ⁊ adhuc illo poſſet eẽ maioꝛ: ⁊ ſic perueniretur ad hoc ꝙ poſſet eẽ tãte quãtitatis ꝙ attingeret vſqꝫ ad celũ: qđ eſt ĩpoſſibile: qꝛ nunc nõ eſt nec vnꝙ fuit nec erit: ⁊ pꝫ ꝯſequẽtia. poſtꝙ. n. homo nõ eẽt determinatus ad maximũ. tũc quãtocũqꝫ ſuppoſito hoĩs exñte: adhuc eẽt dare maioꝛẽ. ſilr aũt ⁊ in ceteris. ¶ Sed eſt itelligẽdũ ꝙ entia nãlia pñt ꝯſiderari dupĺr. Uno modo ſm ꝙ nãlia ſunt: ⁊ ſic determinata ſunt ad maximũ ⁊ ad minimũ modo ꝑdicto. Alio modo poſſunt ꝯſiderari ſꝫ ꝙ ꝯtinua ſunt: ⁊ ſic nõ ſunt determinata ad maximũ ⁊ minimũ: imo eis nõ repugnat diuidi in ĩfinitũ in ꝑtes: quaruꝫ vna eſt extra aliã. ¶ Cõſiderandũ ẽt ꝙ lꝫ nãlia per ſe ſubſiſtẽtia ⁊ ſeoꝛſuꝫ ſiue diuiſiꝫ ſint determiata ad minimũ: tñ quãtũ ad partes in toto exñtes ⁊ excellẽtis paruitatis nõ potẽtes participare ſeoꝛſum ⁊ diuiſim foꝛmã nãlem: ſic nõ ſunt determinata ad minimum ſimplr: imo quacũqꝫ parte carnis data adhuc ẽ minoꝛ exñs in tota carne: nõ tamẽ quelibꝫ taliũ põt ꝑticipare ſeoꝛſuꝫ ⁊ diuiſiꝫ nãm carnis: imo ſi ſeparent̃ reſoluerent̃ icõueniẽs: vt minimus ſapoꝛ infuſus aque maris: vt docet Ariſto. in libꝛo de ſenſu ⁊ ſenſato. Sciẽdũ ẽt ꝙ iſtud dcm̃ eſt intelligendũ de entibus nãlibus ⁊ foꝛmis permanẽtibus. Sed de entibꝰ ſucceſſiuis vt ſunt tꝑs ⁊ motꝰ: nõ eſt oĩno manifeſtum. ⁊ de hoc plus videbitur in quarto.

Ad rationes. Ad pꝛimã pꝫ ex dictis. ¶ Ad 2m dõm ꝙ ꝗtitati ſm ſe nõ eſt aliqđ ꝯ̃riũ: ſaltẽ ꝑpꝛie tñ ſm ꝙ ꝯiuncta eſt nãlibꝰ foꝛmis hñ hꝫ ꝯ̃riũ quo ad diſpõnes ſuas. ¶ Ad 3m eſt dicendũ ꝙ in diuiſiõe entiuꝫ nãliũ: bene peruenit̃ ad idiuiſibilia: ſic ꝙ nõ poſſunt diuidi in ꝑtes minoꝛes eiuſdem nature ſeoꝛſuꝫ ⁊ diuiſim ſubſiſtentes: ⁊ ex talibꝰ bene ſunt compoſita: nõ tamẽ pueniť ad idiuiſibilia ſimplr ⁊ totaliter: ſicut ſunt pũcta ⁊ vnitates: imo vnaqueqꝫ partiũ taliuꝫ entis naturalis eſt diuiſibilis in ĩfinitum in ꝑtes iexñtes: queadmoduꝫ ẽt ipſa dimẽſio diuiſibilis eſt in ĩfinitum in partes quaꝝ vna eſt extra aliaꝫ. ¶ Ad 4m cuꝫ dicebat̃ omne graue ⁊c. Cõcedo ꝙ omne graue ſubſiſtẽs ſeoꝛſuꝫ ⁊ diuiſiꝫ eſt grauiꝰ aliquo graui in toto exñte ⁊ ꝯiuncto alteri graui: ſed nõ eſt itelligẽdũ ꝙ omne graue ſeoꝛſum exiſtens ſit grauius alio graui ſeoꝛſuꝫ exñte vt arguebatur. ¶ Ad 5m dõm ꝙ ſic non erit mã ꝑma ſine omni foꝛma: qꝛ ille ꝑtes minime carnis cũ diuiderent̃ adinuiceꝫ: acciperẽt foꝛmã continẽtis: vt ſi ſint in aere accipiẽt foꝛmam aeris: ⁊ ſic de alijs. ⁊ hoc docuit Ariſt. in de ſenſu ⁊ ſenſato. ¶ Sed aliq mirant̃ quid gñabit hmõi foꝛmã ſubalẽ. vbi grã. ſi minimũ plumbũ diuidat̃ qđ dabit illis partibus foꝛmã aeris. ¶ Et eſt dõm ꝙ ipſuꝫ diuidẽs inſtrumẽtaliter: ⁊ virtus celi exiſtẽs in cõtinẽte dabit talẽ foꝛmã ſubalem vel ipſummet cõtinens per ſuam foꝛmã generabit ſibi ſimilem foꝛmã in mã particularuꝫ diuerſarum. ¶ Sed aliqui dubitãt. hic: qꝛ foꝛma aeris nõ põt ſtare in mã ſub minoꝛi quãtitate ꝙ foꝛma terre: imo minimuꝫ terre eſt minoꝛis quãtitatis minimo aeris: ponat̃ igit̃ minimũ terre in aere ⁊ diuidat̃: ſi partes illius minime terre reſoluant̃ in aere. tũc foꝛma aeriſ ſaluabitur in mã minoꝛis quãtitatis ꝙ mã foꝛme terre. partes. n. materie illius terre minime ſunt minoꝛes tota terra. ꝫ aũt eſt impoſſibile vt videt̃. ¶ Ad hoc eſt dõm ꝙ foꝛma aeris nõ põt ſtare in mã ſub minoꝛi quãtitate ſeoꝛſuꝫ ⁊ diuiſiꝫ ꝙ ſit minima quãtitas terre: ſed cõiunctiꝫ ⁊ in toto poſſibile eſt foꝛmã aeris eſſe in mã minoꝛis quantitatis minoꝛe terre ſeoꝛſuꝫ exñte. ¶ Ad 6m dõm ꝙ ſi minima caro diuidat̃ diuidet̃ in partes que pus erãt carneſ. ſ. cũ erant ꝯiũcte adinuicẽ: ſꝫ nõ erunt ampliꝰ carnes cũ erũt abinuicẽ ſepate. Et tu dicis. ergo cõponeret̃ caro ex nõ carnibus: dico ꝙ nõ ſequit̃: qꝛ caro nõ componit̃ ex illis diuiſim ſeoꝛſuꝫ exiſtẽtibus ſed coniunctim: ⁊ vt ſic bene ſunt carnes. quare ⁊c. ¶ Ad 7m dico ꝙ ignis nõ auget̃ in ĩfinitũ ſimplr ⁊ oĩno: imo eſt aliqua quãtitas ignis: ita magna ꝙ ſub maioꝛi nõ põt ſaluari foꝛma ignis: ſꝫ veꝝ eſt ꝙ caliditas ignis inꝗtũ caliditas ignis põt ſe extendere vltra terminũ qui cõmuniter iuenit̃ in rebꝰ viuẽtibus. ⁊ ideo caliditas ignis nõ põt eẽ ſufficiẽs cauſa augmẽtationis in viuẽtibꝰ. Et ad hanc itentionẽ dixit Ari. in 2o de aia. ꝙ augmẽtũ ignis eſt in ĩfinitũ quouſqꝫ com- T. c. 41. buſtibile apponatur: in infinitũ dico. i. vltra quãtitateꝫ: que cõmuniter inuenit̃ in viuẽtibꝰ. ⁊ hoc ſufficit Ariſto. ¶ Ad 8m põt dici ꝙ non eſt ſimile de entibus nãlibꝰ ⁊ mathematicis: qꝛ mathematica nõ determinant ſibi foꝛmas determinatas ⁊ ꝟtutes determinatas dico ꝑ ſeipſa ĩmediate: nãlia aũt ſic. quare ⁊c. Iteꝫ ipſa mathematica bene ſunt determinata ad minimũ qđ poſſit ſeoꝛſuꝫ exiſtere vt aliqua linea eſt tã parua ꝙ minoꝛ ſeoꝛſuꝫ ⁊ diuiſim nõ poſſit exiſtere: licet ſit ſemper accipere in toto minoꝛẽ: ⁊ ſic de alijs. Eſt etiã aliqua quantitas ita maxima que non poteſt eſſe maioꝛ. ſicut quantitas totius mundi coꝛpoꝛei: ſed foꝛte iſtaꝫ maximitatẽ nõ habet rõne qua dimenſio ſeu quantitas: ſed ratione nature cui eſt coniuncta. quare non valet ratio.

¶ Amplius ſi omnia inſunt quidem huiuſmodi: in inuicem ⁊ non fiunt: ſed ſegregantur cum inſunt: dicuntur autem ⁊ a plurimo: fit autem ex quolibet quodlibet: vt ex carne aqua ſegregatur ⁊ caro ex aqua: omne autem coꝛpus finitum reſecatur a coꝛpoꝛe finito ⁊c. Textu cõmenti. XXXVII.

Queſtio. XVII.

Circa iſtã partẽ querit̃: vtꝝ qðlibet coꝛpꝰ finitũ ꝯſumi poſſit per ablationẽ alicuiꝰ finiti aliquotiẽs factã. ¶ Argr̃ ꝑmo bꝛeuiter ꝙ nõ: qꝛ illđ qđ eſt diuiſibile in ĩfinitũ nõ põt cõſumi per ablationẽ alicuiꝰ finiti aliquotiẽs factã: ꝫ eſt euidẽs: ſꝫ omne coꝛpꝰ finitũ eſt diſibile in ĩfinitũ cũ ſit ꝯtinuuꝫ. qre ⁊c. ¶ Oppoſitum arguitur per Ariſtote. in littera.

Ad queſtionẽ ẽ itelligẽdũ bꝛeuiter ꝙ diſio coꝛpis finiti ĩ ſuas ꝑtes põt fieri duobꝰ modis. Unoꝰ in ꝑtes eiuſdẽ ꝗtitatis ⁊ ęꝗles ſibiinuicẽ: vt ſi lignũ dideret̃ ĩ ꝑtes: qꝛũ qlibꝫ ẽ vniꝰ pedis. Alioꝰ pt fieri diſio coꝛpis finiti ĩ ꝑtes eiuſdẽ ꝑpoꝛtionis: nõ tñ eiuſdẽ ꝗtitatis. vt ſi lignũ dideret̃ ĩ duas medietates: ⁊ vlterꝰ qlibꝫ medietas in duas medietates: ⁊ ſic ꝑcedẽdo hec eẽt diſio in ꝑtes eiuſdeꝫ ꝑpoꝛtionis: ita

ꝙ ſicut ꝑme partes in quas fuit diuiſio ſunt dimidie ad
totuʒ.ſic partes in quas fit diuiſio ſecunda ſunt dimidie
ad illas que diuidunt in eas:⁊ tamē nō ſunt equales ad
inuiceʒ:q2 medietas totius eſt maior medietate partis.
Similr aūt poſſet fieri ſm alias ꝓportiones:vt ſi lignū
diuideret in tres partes ⁊ quelibet illaꝝ in tres partes.
Ulterius ſciendū ꝙ aliquid nō repugnat alicui ſm vnā
rōnem qd̄ tamē repugnaret ei ſm aliaʒ:vt homini albo
ſm ꝙ alb9 repugnat nigrū eſſe:ſed nō repugnat homini
ſm ꝙ homo.ſimiliter autem ⁊ in alijs multis.

Tunc dico ꝙ nulli corpori finito ſʒ ꝙ ꝯtinuū
eſt ⁊ finitum repugnat cōſumi per
ablationē partiū eiuſdē quātitatis ⁊ equaliū aliquotiēs
factā:imo ſi ab aliquo corpore finito quantūcūq; ſit ma
gnum auferat corpus finitum quantūcūq; paruū totiēs
poſſet auferre ꝙ totū eſſet conſumptū.Et hoc ſtatiʒ ꝓ-
bat:quia ſi corpori finito repugnaret ꝯſumi per ablatio
nem partiū eiuſdem quātitatis.tūc in ipſo eſſent partes
īfinite ſibiinuicē equales:pro alio eniʒ nō repugnaret ei
inquātū cōtinuū ⁊ finitū niſi ꝓpter infinitatē hm̄oi par-
tium:ſed hoc eſt impoſſibile. Non enim eſt intelligibile
ꝙ in aliquo corpore finito ſint partes eiuſdē quātitatis
ſimplr̄ infinite:imo ſicut in ligno.10.pedū nō eſt quanti-
tas vnius pedis niſi decies:ſic in corpore quantūcūq; fi-
nito non eſt niſi finities:quecūq; determinata:vt in celo
nō ſunt ꝑtes finite equales vni grano milij:ſed finite ſe-
cundum naturā.Et hoc probat euidēter:q2 ſi in aliquo
corpore finito eſſet infinite partes ſibiinuicem equales:
ſequeret ꝙ ſi eſſet infinitum corpus ſimplr̄ non haberet
plures partes equales q̄ finitū:q2 vtrobiq; eēnt ſimpli-
citer infinte.hoc aūt eſt impoſſibile.licet.n.ſit impoſſibi-
le eſſe corpus infinitū:tn̄ iſta cōditionalis eſt neceſſaria
ſi eſſet corpus infinitum ſimplr̄:in ipſo eſſent plures par
tes quantitatiue equales q̄ in ipſo finito.aliter.n.infini-
tum non eſſet maius finito.ergo impoſſibile eſt in cor-
pore finito eſſe ꝑtes īfinitas multitudine equales ſibiin-
uicem:quare videt ꝙ ipſi corpori finito rōne qua finitū
eſt non repugnet cōſumi per ablationē partiū equalium
aliquotiēs factā.¶ Secūdo eſt dōm ꝙ corpus finitum
nō poteſt conſumi per ablationē partiū eiuſdē propor-
tionis:inequaliū tamē adinuicem:q2 illud qd̄ eſt in īfini-
tum diuiſibile quātum ad aliquas partes nō poſſet cō-
ſumi per quātācūq; ablationē partiū hm̄oi.dēt enim ꝙ
conſumeret.tunc diuiſio terminaretur:⁊ ſic nō eſſet infi-
nitum:ſed omne corpus finitū diuiſibile eſt in infinitum
in partes eiuſdeʒ ꝓportionis.Aut.n.eſt diuiſibile in infi
nituʒ:aut eius peruenit diuiſio ad īdiuiſibilia:ſed nō eſt
dōm ꝙ diuiſio continui perueniat ad indiuiſibilia : quia
tunc cōtinuum eſſet compoſitum ex indiuiſibilibus:cuʒ
vnūquodq; ſit compoſitū ex illis in que diuidit.hoc aūt
T.cō.3. eſt impoſſibile:vt demonſtratū eſt in 6° huius.ergo diui
ſio cōtinui eſt in īfinitū in partes eiuſdē ꝓportionis:⁊ ſic
per ablationē taliū ei repugnat cōſumi. ¶ Tertio dōʒ
eſt ꝙ alicui corpori finito vt tale corp9 repugnat diuidi:
⁊ per cōſequens repugnat ei cōſumi per ablationē taliū
partiū equaliū:q2 illi qd̄ eſt perpetuum ⁊ ingenerabile ⁊
incorruptibile repugnat conſumi per ablationeʒ partiū
quarūcūq;.repugnat dico rōne qua tale.Sed corp9 ce-
leſte finitum ſm magnitudinem exiſtens eſt ingenerabi-
le ⁊ īcorruptibile.quare ⁊c̄.Maior pʒ:q2 omnis ſubſtā
tia que aliquando diuidit in partes quātitatiuas eſt cor
ruptibilis aliquo modo:q2 ad tam paruā quātitatē po-
teſt deduci ꝙ ī ea nō pōt ſaluari forma naturalis:vt pʒ
T.c.20. ex ꝑcedēti qōne.⁊ minor pʒ in ꝑmo celi ⁊ mundi.ibi.n.
demonſtratum eſt ꝙ celum eſt ingenitum ⁊ incorrupti-
bile.ergo ipſi ratione qua tale repugnat diuidi ⁊ conſu-
mi per ablationem partium quarumcunq;.

Ad rationeʒ pʒ ex dictis.verum eſt.n.ꝙ ipʒ
cōtinuū diuiſibile eſt in īfinituʒ
in partes eiuſdē ꝓportionis.ſʒ nō in partes eiuſdē quā-
titatis.i.equales:ideo non eſt contra dicta.quare ⁊c̄.

¶ Omnes igitur principia contraria faciunt.
Textu cōmen.XLI. Queſtio. XVIII.

Querit hic vtrū ꝑncipia rerum nāliuʒ ſint
ꝯtraria.¶ Arguit ꝑmo ꝙ non:q2 ꝑnci-
pia nō fiūt ex alterutris:ſʒ ꝯtraria fiūt ex
alterutris.q̄re ⁊c̄.Maior pʒ in lr̄a:⁊ mi-
nor ſilr̄ ibidē.nō.n.qd̄libet fit ex q̄libet:ſʒ
ex ꝯtrario vel medio:vt albū fit ex nō al
bo nō quocūq;:ſʒ ex nigro ⁊ ex medio.ſilr̄ aūt ⁊ in alijs.
¶ Iteʒ 2° ſi ꝑma ꝑncipia eſſent contraria.tūc primi ꝑn
cipij eēt principiuʒ:qd̄ eſt impoſſibile:q2 primo nihil eſt
ꝑus:⁊ ꝓbat ꝯſequentia:q2 cuʒ ſubſtātie nihil ſit ꝯtrariū:
oporteret ꝙ ſi ꝑma principia ſint ꝯ̄ria ꝙ ipſa eſſent ac-
cidentia:accidēs aūt ſemper eſt in ſubiecto aliquo qd̄ ē
principiū ei9 ⁊ prius eo:quare ⁊c̄.¶ Iteʒ 3° ſi principia
eſſent contraria.tunc ex nō ſubſtantijs fieret ſubſtantia:
hoc aūt eſt impoſſibile:q2 illd̄ ex quo aliquid fit eſt ꝑus
eo qd̄ fit:⁊ ſic nō ſubſtātia eēt prior ſubſtātia:qd̄ eſt fal-
ſum.⁊ ꝯſequentia probat:q2 ſubſtantiam non dicimus
eſſe contrariam ſubſtantie.vnde ſi principia eēnt cōtra-
ria.tūc nō eſſent ſubſtātie:cū igit ſubſtantia fiat ex prin-
cipijs:omnia.n.vel ſunt ꝑncipia vel ex ꝑncipijs:ſequit ꝙ
ex nō ſubſtantijs fiet ſubſtantia.¶ Item 4° ſi principia
eſſent ꝯtraria:omnia naturalia eſſent corruptibilia:qd̄
eſt falſuʒ ꝑ corporib9 celeſtibus.vt pʒ primo celi ⁊ mun- T.c.20.
di.⁊ pʒ ꝯn̄tia:q2 ꝯtraria ſunt adinuicē corruptiua.vt de
monſtrat in littera.⁊ in ꝑmo de generatione. quare ⁊c̄. T.c.50.
¶ Oppoſitum arguitur per Ariſt.⁊ Cōmentatoreʒ:⁊ in T.c.91.
hoc ꝯcordauerūt oēs antiqui ⁊c̄.vt dicit Ariſto.in lr̄a.

Ad queſtioneʒ iſtaʒ eſt intelligendū ꝙ res
naturales poſſunt ꝯſidera
ri duplr̄.Uno modo quātū ad ſuū eſſe.Alio modo quā
tum ad ſuum fieri qd̄ ꝑcedit ipſuʒ eſſe actu.¶ Tūc po-
teſt dici ad queſtionē.Primo ꝙ pricipia reꝝ naturaliuʒ
quātum ad ſuū eſſe nō ſunt contraria ſibiinuicem.ſ.ꝑnci
pia itrinſeca:⁊ hoc eſt facile videre:q2 illa quoꝝ vnū eſt
perfectio alterius nō ſunt ꝯtraria ſibiinuicem:⁊ hoc eſt
manifeſtū:q2 vnum cōtrarioꝝ nō eſt perfectio alterius
dans ei eſſe.vt albedo nō eſt perfectio nigredis dans ei
eſſe:nec ecōuerſo.ſimiliter aūt ⁊ in alijs:ſed ꝑncipia reꝝ
naturaliū quātum ad eſſe coꝝ ſic ſe habent ꝙ vnum eſt
perfectio alteri9:forma enim eſt actus ⁊ perfectio mate
rie.q̄re ⁊c̄.¶ Secundo eſt dōm ꝙ aliqua principia reꝝ
naturaliū quantū ad fieri coꝝ ſunt contraria:⁊ ad hoc
poteſt adduci ratio quā Ariſto.ponit in littera.illa ſunt
principia reꝝ naturaliuʒ que nō fiunt ex alterutris:nec
ex alijs:⁊ omnia alia fiunt ex eis.hec eniʒ reqrunt ⁊ ſuf
ficiūt ad hoc ꝙ aliqua ſint ꝑncipia reꝝ naturaliū:ſʒ ꝑ-
ma ꝯtraria ſunt hm̄oi.nō.n.fiūt ex alijs:q2 tūc nō eſſent
ꝑma nec fiunt ex alterutris:eo ꝙ ipſa ſunt ꝯtraria.vnuʒ
.n.ꝯtrarioꝝ nō fit ex alio.i.nō mutat in illd̄.vt exponit
Cōmentator:⁊ oia alia a ꝑmis ꝯtrarijs fiunt ex ipſis ꝑ-
mis ꝯtrarijs.Omnia.n.alia a ꝑmis ꝯtrarijs vel ſunt cō
traria ſecūda vel media:modo ipſa ꝯtraria ſecūda fiūt
ex ꝯtrarijs.vt pʒ inducēdo.albū.n.fit ex nō albo:⁊ do-
mus ex non domo:⁊ ipa etiā media fiunt ex contrarijs:
vt colores medij fiūt ex extremis.ſ.ex albo ⁊ nigro:⁊ te
pidum fit ex calido ⁊ frigido.quare ⁊c̄.¶ Itē forma ⁊

priuatio ſunt principia reꝝ naturaliū quantū ad fieri: ⁊ hoc probabitur in ſequentibus: ſed forma ⁊ priuatio ſunt contraria aliquo modo. ergo aliqua contraria ſunt principia reꝝ naturaliū quantū ad fieri ipſoꝝ. ¶ Tertio eſt dōm ꝙ nō omnia principia reruꝫ naturaliū etiam quātum ad fieri ſunt ꝯtraria: imo preter contraria opꝫ eſſe aliud principiū qḋ nulli ſit contrariū. Et hoc ꝓbat̄ ſic: niſi eſſet aliqḋ pn̄cipiū ipſius fieri rei naturalis aliud ab vtroqꝫ ꝯtrariorum. tunc fieri ipſius rei naturalis nō reciperet in aliquo ſubiecto: nec ſimilr̄ forma rei naturalis: ⁊ hoc eſt impoſſibile vt manifeſtū eſt cuilibet intelligenti: cū.n. fieri ipſi⁹ rei naturalis ſit motus ad ipſaꝫ reꝫ generādam: motus aūt requirit ſemꝑ aliqḋ ſubiectū cū ſit quoddā accidēs. ergo ſequit̄ ꝙ ipſum fieri vult recipi in aliquo ſubiecto. Aliter enim nihil diceret moueri illo motu: ⁊ conſequētia pꝫ: qꝛ fieri ipſi⁹ rei naturalis nō recipit̄ in priuatione contraria forme ad quaꝫ ordinat̄ fieri: nec ipſa forma ad quā tēdit fieri recipitur in priuatione ſui. vnū.n. oppoſitoꝝ nō recipit alteꝝ: nec etiā fieri alterius. ergo preter ꝯtraria opꝫ eſſe aliqḋ ſubm̄ qḋ nulli ſit ꝯtrariū: ſꝫ in potētia ad ambo. Et hec eſt ratio Ariſto. in lr̄a. ¶ Et ꝯfirmat̄: qꝛ ſi fieri rei naturalis reciperetur per ſe in priuatione ꝑcedēte formā facti: cū ipſa priuatio ſit per ſe nō ens. tunc non ens per ſe recipet ipſuꝫ fieri: ⁊ cū fieri ſit idē qḋ motus ordinatus ad rem gn̄andā: tunc in priuatione ⁊ negatiōe eēt mot⁹. Omne aūt in quo eſt motus per ſe moueť per ſe. ꝫ ipſa priuatio mot⁹ moueretur per ſe ad formā facti: illud aūt qḋ per ſe mouetur ad aliquid terminato motu: īuenit̄ ſub illo ⁊ informatur eo. igit̄ priuatio inueniret̄ ſub forma ⁊ informaret̄ ipſa forma: quod eſt ꝑ ſe īpoſſibile. ergo fieri nō recipit in ꝓuatione forme ꝑcedēte formā: opꝫ igitur ꝙ aliquid ſit ſubiectū ꝑter ipſaꝫ priuationē: ⁊ ſic ſequit̄ ꝙ nō omnia pn̄cipia rerum naturaliū quātū ad fieri ſunt ꝯtraria: ⁊ ꝙ nō ſolum ꝯtraria ſunt principia reruꝫ naturaliū quantū ad fieri: ⁊ iſta eſt determinatio Ariſt. vult eniꝫ principia cōtraria eē contraria aliquo modo veꝝ eſt ⁊ neceſſariuꝫ: aliquo modo nō. ſ. non omnia. ¶ Et eſt intelligēduꝫ ꝙ contrarietas accipit̄ dupliciter. Uno modo ſtricte ⁊ ꝓprie: ⁊ iſta eſt repugnātia duarum formaꝝ poſitarum in eodē genere ꝑdicabili exiſtētiū ⁊ ſibiīuicē ſuccedētium in eodeꝫ ſubiecto. Et adhuc iſta eſt duplex. Una pfecta ⁊ talis non pōt eſſe niſi vni⁹ ab vnū: ⁊ hec eſt ꝯtrarietas extremoꝝ in illo genere. ſicut ꝯtrarietas caliditatis maxime ad maximā frigiditatē: ⁊ iſta eſt maxima diſtantia talium formaꝝ. Alia eſt imperfecta ⁊ diminuta. ſicut contrarietas medioꝝ adīuicē ⁊ ad extrema: ⁊ hoc habet
T.c.27. ex .4. metaphy. Alia eſt ꝯtrarietas impropꝛie dicta que eſt oppoſitio īter ꝓuationē ⁊ habitū. hec aūt oppoſitio rationabilr̄ vocat̄ ꝯtrarietas: qꝛ ſemper vnum ꝯtrariorū propꝛie dictoꝝ eſt diminutū ⁊ minus perfectū reſpectu alterius: ⁊ ſic magis appropinquat ad priuationē: ⁊ alteꝝ eſt perfectius ⁊ magis habet rōnem habit⁹. Item ſubiectū exiſtens ſub vno ꝯtrarioꝝ eſt ſemper priuatum alio: ⁊ nomē cōtrarietatis extendit̄ ad oppoſitionē que eſt inter priuationē ⁊ habitū. Modo cū dicebat̄ ꝙ principia rerum naturaliū ſunt contraria quātū ad fieri nō intelligit̄ ꝙ ſint vniuerſaliter ꝯtraria vera cōtrarietate ⁊ ꝓpꝛie dicta: qꝛ talia contraria nō ſunt in genere ſubſtātie: ⁊ ſic nō eſſet ꝯtradictio omniū principioꝝ reꝝ naturaliū intrinſecorum: ſed eſt intelligendum ꝙ ſunt contraria vel contrarietate impꝛopꝛie dicta vel contrarietate ſumpta large: talia autem contraria bene ſunt in genere ſubſtātie. Nam lꝫ vna forma ſubſtantialis per ſe non ſit contraria alteri ꝯtrarietate propꝛie dicta: tamen forma ſubſtantialis generabilis opponitur priuationi: ſicut habitus opponit̄ priuationi: ita ꝙ quālibet formam generabilem precedit priuatio eius in materia.

Tunc ad rōnes. ¶ Ad primā cū dicebatur. ꝯtraria ⁊c̄. Cōcedo ꝙ pꝛia principia nō fiunt ex alterutris. Et cū dicit̄ ꝙ cōtraria fiunt ex alterutris: verum eſt ꝯtraria ſecunda vt album ⁊ nigrū: ⁊ ſic de alijs. Sed ꝯtraria prima nō fiūt ex alterutris. Forma enim nō fit ex priuatione: nec econuerſo. ⁊ ideo nō eſt controuerſia in dictis Ariſt. ¶ Aliter dicit̄ cōmuniter ⁊ forte melius ꝙ ꝯtraria poſſunt dupliciter conſiderari. Uno modo quātū ad formas: ⁊ ſic vnū nō fit ex alio. i. non mutatur in aliō. vt exponit Cōmentator. priuatio eniꝫ nō mutatur in formā: nec econuerſo. ſilr̄ nec albedo in nigredineꝫ. Alio modo poſſunt conſiderari ꝯtraria quantū ad ſubiecta: ⁊ ſic vnuꝫ fit ex alio vt albuꝫ ex nigro. i. ex ſubiecto qḋ eſt ſub nigredine vel medio. ſimiliter ⁊ in alijs. ¶ Sed ꝯtra hoc obijcit̄: qꝛ ſi ſic intelligit̄ contrariū fieri ex ꝯtrario. ſ. ratione ſubiecti. tunc contrariū nō fit ex contrario niſi per accidēs: cuius oppoſituꝫ vult Ariſto. in littera. vbi dicit ꝙ per ſe loquendo albuꝫ non fit ex quocūqꝫ ſed ex non albo: nō quocūqꝫ: ſed ex albo qḋ eſt nigrū vel mediū: ſermo enim ſcientificus debet intelligi de per ſe. ¶ Item ſimilr̄ poſſet dici aliqḋ fieri ex diſperato rōne ſubiecti: eo ꝙ ſubiectum exiſtens ſub vno diſperatoꝝ eſt in potētia ad alterum vt dulce eſt in potētia ad albū: ⁊ ſic nō p us nec minus eſt dicere aliquid fieri ex ꝯtrario ꝙ̄ ex diſperato: cuius oppoſitū vult Ariſt. in littera. ergo nō eſt ſic intelligendū ꝯtrariū fieri ex ꝯtrario vel medio. i. ratione ſubiecti. ¶ Ad pm̄ū dicendū ꝙ per accn̄s pōt capi dupliciter vt ad ꝓpoſitū ſpectat. Uno modo prout diſtinguitur ꝯtra per ſe ⁊ primo. Alio modo accipit̄ per accidēſ. vt diſtinguit̄ contra determinatū ⁊ neceſſariuꝫ. Modo vnum contrariū bene fit ex altero per accidēs pꝛio modo. i. non per ſe ⁊ pm̄o principaliter. illud eniꝫ ex quo pm̄o ⁊ per ſe fit aliquid eſt pars ei⁹. Unū aūt contrarioꝝ non eſt pars alterius. Sed ſecūdo modo ꝯtrariuꝫ bene fit ex contrario vel medio per accidēs. i. non determinate ⁊ nō neceſſario: modo vnū cōtrarioꝝ ſic fit ex altero. i. determinate ⁊ neceſſario fit ex alio contrario vel medio: qḋ pꝫ. quia contrariū per ſe ⁊ pm̄o fit ex ente in potentia: vt albū ex potentia albo. ſilr̄ aūt ⁊ in alijs. Modo illud qḋ eſt in potentia ad vnum ꝯtrariorum neceſſario ⁊ determinate eſt ſub alio contrariorum vel ſub medio: vt omne qḋ eſt in potentia ad albū neceſſario eſt nigrum vel medio colore coloratum. ⁊ ideo vnuꝫ contrarioruꝫ fit ex altero neceſſario ⁊ determinate: ⁊ ſic nō fit pure per accidēs: ſcḋm ꝙ per accidēs diſtinguit̄ contra neceſſariū: ⁊ hoc modo itellexit phs fieri contrariū ex contrario per ſe. Illud eniꝫ qḋ eſt minus per accidēs poteſt dici per ſe reſpectu eius quod eſt magis per accidēs ⁊ īdeterminatū. ¶ Per hoc aūt pꝫ ſolutio ad 2m̄ dubiū cum dicebatur ꝙ ſimiliter ⁊c̄. dico ꝙ non eſt ſimile: quia ex diſperato nō fit aliquid determinate ⁊ neceſſario: ſed contingenter vt album non neceſſario fit ex dulci: quia non eſt neceſſarium ꝙ potentia albuꝫ ſit dulce actu aut actu amarum: nec econuerſo: imo actu dulce poteſt eſſe nō in potentia album: ſed actu album. ſimiliter aūt ⁊ in alijs diſperatis: quia multū differt per accidēs ⁊ īdeterminate fieri ex aliquo diſperato ⁊ reſpectu hui⁹ fieri ex contrario dicitur contrariū fieri per ſe ex alio determinate: licet nō ſit ſimpliciter per ſe ⁊ primo. ¶ Ad ſecundam rationem patet ex dictis. bene eniꝫ concluditur ꝙ principia non ſunt contraria omnia loquēdo de cōtra-

rietate proprie dicta:ſed de alia contrarietate nō con-
tingit.ſimiliter autem ad tertium.Sed eſt aduertendum
ꝙ cōmentator dicit.ꝙ iſte rōnes non neceſſario conclu-
dunt principia nō eē ꝯtraria:nec Ariſt.induxit eas tanꝙ
demonſtratiuas:ſed vt ꝓbabiles:cū.n.dr̄ ꝙ ꝯtrarietas
nō ſit in ſubſtātia.dicit Cōmētator ꝙ bene veruꝫ eſt ſm
ſubiectū:ſed nō ſꝫ formā.⁊ ideo nō ꝯcludit ꝙ principia
ſube nō ſunt contraria:⁊ ad hoc induxit dcm̄ Ariſt. qui
dicit ſubaꝫ nō eſſe ꝯtrariā ſubſtantie.verū eſt de ſubſtan-
tijs compoſitis:ſed nō de ſimplicibus.⁊ ideo ille rōnes
nō omnino ꝯcludunt ꝙ principia nō ſint ꝯtraria:poſſu-
mus ergo dicere ꝙ verū ſit ꝙ iſte rationes non ꝯcludunt
ꝙ pricipia nullo modo ſint ꝯtraria:imo ſunt ꝯtraria ali
quo modo.ſ.large loquēdo de ꝯtrarietate.vt dictuꝫ eſt.
Sed ſi loquamur de ꝯtrarietate ꝓprie ſic forte bene cō-
cludunt ꝙ principia nō ſunt contraria:q2 talis ꝯtrarie-
tas nullo modo eſt in ſuba.vnde ꝑter ꝓprie dicta ꝯtra-
ria opꝫ eſſe aliqđ aliud principiuꝫ.¶ Ad formam ergo
rōnum cū dicebať primo.ſi principia eſſent ꝯtraria:tunc
principij eſſet principiū.verū eſt ſi ſint ꝯtraria ꝓprie.ta-
lis eniꝫ ꝯtrarietas nō eſt niſi inter accn̄ria que requirunt
ſubiectū ens actu ꝑcedens ea.Sed ſi principia ſint ꝯtra
ria ꝯtrarietate large dicta tūc nō ſequiť:talis eniꝫ ꝯtra-
rietas eſt inter formaꝫ ſubſtātialē ⁊ priuationē ei⁹:⁊ ipa
forma ſubſtantialis non requirit ſubm ens actu:⁊ ideo
bn̄ ꝯcludiť ꝙ principia nō ſunt contraria ꝯtrarietate ꝓ
pria:ſed nō ꝯcludiť ꝙ nullo modo ſint contraria.¶ Et
eſt diligēter ꝯſiderandū.ꝙ licet iſta ratio Ariſt.nō con-
uincat principia nō eſſe ꝯtraria:tamen habeť neceſſario
ex ea:ꝙ opꝫ eſſe aliud principium ꝑter ꝯtraria:ſꝫ in hoc
ſufficit ratio Ariſt.Nam ſiue ſit contrarietas improprie
dicta ſiue ꝓprie dicta:ſemper oportet ꝯtrariū eſſe in ali-
quo ſubiecto.idē.n.dꝫ eſſe ſubiectū priuationis ⁊ habi-
tus.ſi.n.ꝯcedunť principia contraria ꝯtrarietate que eſt
inter priuationē ⁊ habitū etiaꝫ concediť eſſe aliud prin-
cipium ꝑter ꝯtraria.¶ Similiter ad 3am cuꝫ dicebať ꝙ
ex non ſubſtantijs ⁊c̄.verū eſt ſi eſſent contraria ꝓprie ⁊
ſtricte:ſed nō ſi ſint cōtraria large:⁊ talis ꝯtrarietas eſt
inter formā ⁊ priuationē forme.Et ex iſta ꝯceſſione ha
beť vlteri⁹ ꝙ nō ſola ꝯtraria ſunt principia:q2 forme cui
aliqđ opponiť priuatione opꝫ eſſe aliqđ ſubiectuꝫ:⁊ ſic
ipſa nō eſt tota rei ſuba.¶ Ad 4am cū dicebať.ꝙ tunc
oīa ⁊c̄.dico ꝙ omnia nālia aliquo mō ſunt corruptibi-
lia vel ſꝫ ſubaꝫ:⁊ hec eſt corruptio ſimplr̄:vel ſꝫ aliqua
accn̄tia.Et cū dr̄ ꝙ celum eſt incorruptibile:verū eſt ſm
ſubam:tn̄ bene eſt corruptibile ſm vbi.nam cū acquirit
vnū vbi deficit alterū:⁊ ſic in celo ſunt principia ꝯtraria
.ſ.ſm ꝙ moueť.ſ.vbi ⁊ priuatio.naꝫ dū mouetur ad ali-
quod vbi priuatū eſt illo:⁊ his contrarijs ſubijciť ſubie
ctuꝫ.ſ.ſuba celi.ideo diciť materia in potentia ad vbi ⁊
quo.i.ad terminos trāſmutationis localis:quorū vnus
eſt vnde.i.terminus a quo:⁊ alius eſt quo.i.termin⁹ ad
quē.⁊ iō nō valet ratio ꝯtra dicta.¶ Aliter dr̄ ꝙ veruꝫ
eſt ſi principia eēnt ꝯtraria ꝓpria ꝯtrarietate:tūc omnia
nālia eēnt corruptibilia:ſed nō opꝫ ꝙ ſi ſint large cōtra
ria ⁊ cōmuniter dicta contrarietate.quare ⁊c̄.

¶ Unde ſi aliquis priorem veram putabit eſſe
rationem:⁊ hanc neceſſarium eſt ſi debet ſal-
uare vtraſqꝫ rationem ſubeſſe quoddam terti-
um ⁊c̄.Tex.com.LIII. Qō. XIX.

q Uia phs concludit hic ꝙ preter cōtraria opꝫ
eſſe aliquā nām ſubiectā:⁊ illa non eſt niſi ma-
teria.ideo queriť hic vtrum materia prima ſit
ens.¶ Arguiť ꝑmo ꝙ nō:q2 cui⁹ forma eſt nō
ens:⁊ ipſum eſt nō ens:hoc eſt manifeſtum:q2 eſſe rei eſt
a forma eius:ſed forma materie eſt nō ens:q2 priuatio
eſt forma materie:vt dicit Cōmētator in prio hui⁹:ꝑua Cō.79.
tio aūt eſt per ſe nō ens.vt dicit Ariſt.quare ⁊c̄.¶ Iteꝫ
2° ſi materia prima eēt ens:aut eēt ens naturale aut ma
thematicū:aut diuinū per diuiſionē ſufficiētē que habe-
tur in 6° metaph.Sed nō eſt ens naturale:q2 quodlibꝫ T.cō.2.
ens naturale habet aliquē motū determinatuꝫ:vt ignis
ſurſuꝫ:⁊ terra deorſum:⁊ ſic de alijs.materia aūt prima
nō habet aliquē motum naturalē determinatuꝫ:nec eſt
ens mathematicū aut diuinuꝫ:quia iſta ſunt abſtracta a
materia.vt pꝫ in 6° metaph.⁊ primo de anima.materia T.cō.2.
aūt nō eſt abſtracta a materia vt manifeſtuꝫ eſt.q̄re ⁊c̄. T.c.17.
¶ Itē 3° illud qđ nō eſt ſubſtantia nec accidens non eſt
ens:cū ens diuidať ſufficiēter per ſubſtantiaꝫ ⁊ accidēs.
vt pꝫ in primo hui⁹:2.5.metaph.⁊ etiaꝫ in predicamen T.c.13.
tis:ſed materia nō eſt ſubſtantia nec accidēs.vt pꝫ in.7. T.c.13.
metaph.vbi dictū eſt ꝙ materia nec eſt quid:nec quale: T.c.8.
nec quātum:nec aliquid aliorū quibus diuiſum eſt ens:
nec priuationes horū.quare ⁊c̄.¶ Itē 4° qđ eſt mediū
inter ꝯtradictoria nō eſt ens.vt pꝫ.4.metaphy.ſed ma- T.c.27.
teria ꝑma eſt hmōi:eſt eniꝫ mediū inter eſſe ⁊ nō eſſe:ſi-
cut dicit Commentator in iſto primo.quare ⁊c̄. Cō.70.

Oppoſitū arguiť auctoritate Ariſto.in litte-
ra qui vult ꝙ materia prima eſt ali-
quod ens diuerſum a priuatione.⁊ ideꝫ vult Cōmenta-
tor ⁊ omnes expoſitores Ariſtotelis.

Ad queſtionē dōꝫ primo:ꝙ materia eſt ens
aliquo mō:q2 illud quod eſt
ſubiectū principale omnis tranſmutationis eſt ens ali-
qualiter:nō ens enim non poteſt ſubijci trāſmutationi:
quia tunc non ens trāſmutaretur:quod eſt impoſſibile.
Sed materia prima eſt principale ſubiectū omnis trāſ-
mutationis:ipſa enim eſt ſubiectum ſubſtantialis tranſ-
mutatiōis:que eſt generatio ⁊ corruptio:cū ſemꝑ opor
teat ſubijci aliquid cui attribuiť fieri:vt probat Ariſto.
in littera:⁊ hoc demōſtrabitur poſt hoc. Eſt etiaꝫ ſubie
ctum aliquo modo aliarū tranſmutationuꝫ.ſ.ſubiectum
remotū ⁊ mediatū.Nam omnis trāſmutatio eſt aliquo
modo inter cōtraria:vt manifeſtum eſt:⁊ ipſis cōtrarijs
oportet eſſe aliqđ cōmune ſubiectum.quare ⁊c̄.¶ Iteꝫ
illud ex quo componiť aliquid eſt ens.nā nō ens:nō eſt
de cōpoſitione entis:ſed ex ipſa ꝑma materia aliqđ cō-
poniť.ſ.ſubſtantia naturalis.vt manifeſtū eſt. quare ⁊c̄.
¶ Iteꝫ ſi prima materia eſſet ſimpliciter ⁊ pure nō ens.
tunc aliquid fieret ex nihilo.hoc eſt falſum.ergo ⁊c.falſi
tas ꝯſequētis eſt nota:quia in hoc ꝯuenerūt omnes qui
de natura locuti ſunt ꝙ ex nō ente omnino nihil fit:ꝯſe-
quētia pꝫ:q2 ipſa materia ꝑma eſt ꝑmū ſubiectū ex quo
fit aliquid cū inſit:vt omnes ꝯcedunt qui intelligūt quid
nominis materie.quare ⁊c.¶ Secūdo eſt dōꝫ ꝙ mate
ria nō eſt forma aliqua:nec aliquā formā ꝓpriā ⁊ deter
minatā habet de ſua eſſentia.qđ multipliciter Cōmēta-
tor probat.¶ Primo.quia ſi haberet aliquā formā ꝓ-
priam.tunc nullā aliam reciperet niſi ipſa corrupta:ſed
ipſam materiā corrumpi in recipiēdo formā eſt inconue
niens:quia tunc forma reciperetur in nō ente:⁊ daret ei
eſſe actu:qđ eſt impoſſibile.Et ꝓbatur ꝯſequentia:quia
ad hoc ꝙ materia recipiat formam aliquam ſubſtantia
lem:oportet ꝙ ipſa de ſe ipſa nō habeat eſſe ſimpliciter
in actu:forme enim ſubſtantialis eſt dare eſſe ſimplici-
ter in actu.¶ Ad hoc igitur ꝙ ꝑma materia reciperet
aliquam formam ſubſtantialem : oporteret remanere
illam que daret ei eſſe ſimpliciter in actu.⁊ ſic corrum-
peretur ſubſtātia materie cui⁹ eſſet propria illa forma.

Jllud.n.ſimpl'r corrumpit̃ cui⁹ ꝓpria forma corrūpit̃:ꝛ
ſic p̄ma mā nullā formā reciperet niſi corrupta ip̄a. Se-
cunda rō eſt.q2 illud qḋ eſt receptiuū oīum formaꝝ:nō
hꝫ aliquā formā ꝓpriā:ſed p̄ma mā eſt hmōi:maior pꝫ:
q2 ſi illḋ qḋ recipit oēs formas hr̄et ex ſe aliq̄ formā:aut
illā reciperet:aut nō. Si nō:ſic nō reciperet oēs formas:
ꝛ h̄ eſt ꝯtra poſitū:ſi ſic:tūc idē recipet ſeipm̄:qḋ ē ipoſe:
nihil.n.recipit ſe:nec eſt cā alicui⁹ in recipiēdo ſe:ſiue ſit
T.c.71. receptio ſpūalis ſiue corporalis:vt vult Ariſto. ꝛ cōmē
T.c.4. ta.i.2.de aīa.ꝛ.3.ꝛ minor appet. Nā ip̄a mā p̄ma recipit
oēs formas. Nō.n.eſt rō q̄re recipiat vnā vel q̄ſdā ma-
giſq̄ oēs.vñ ꝯcedēdū eſt:aut q̄ nullā recipit:qḋ eſt ꝯtra
ſenſuꝫ:aut q̄ recipit oēs:ꝛ h̄ eſt qḋ volum⁹.q̄re ꝛc̄. Ter
tia rō eſt hec.ſi mā p̄ma hr̄et aliq̄ formā ſibi ꝓpriā.tunc
gn̄atio nō eēt aliud q̄ alteratio:qḋ eſt oīno incōueniēs:
ꝯn̄ria ꝓbat̃:q2 cū mā ſit ſubm̄ gn̄atiōis opꝫ ip̄ſā mane-
re eādē ſub vtroq; termino ipſi⁹gn̄atiōis.hoc.n.ē vl'r ve
rū in oī trāſmutatione:q̄ opꝫ ei ſubijci aliq̄d qḋ ſit vnū
nūo ſub vtroq; termino. Si igit̃ mā p ſe eſſet aliq̄d ens
actu.tūc ſub vtroq; termino ipſi⁹gn̄ationis ſil'r maneret
idē ens actu. Omnis aūt talis trāſmutatio eſt trāſmuta-
tio accn̄talis:in qua manet vnū ꝛ idē nūero ens actu.nā
per talē trāſmutationē nō mutat̃ nomē ꝛ diffinitio.ḡ ge
neratio ſimpl'r erit trāſmutatio accn̄talis. Et cū non ſit
augmentatio nec mot⁹ localis:vt manifeſtū eſt cuilibet:
relinquit̃ q̄ erit alteratio.oīs.n.tranſmutatio accn̄talis
aut ē alteratio:aut augm̄tatio:aut mot⁹ localis.q̄re ꝛc̄.
Jtē ſi prima mā haberet aliquā formā ſub̃alē ſibi pro-
priā.Dico ſcḋm q̄ mā:ꝛ per quā eēt mā:ſequeret̃ ſil'r q̄
oīs forma perficiēs mām̄ primā eēt accn̄s:qḋ eſt valde
abſurdū.ſic.n.ſpēs reꝝ nālium nō differrēt abinuicē niſi
ſꝫ accn̄tia.ꝛ pꝫ ꝯſequētia:q2 forma q̄ aduenit enti in ac
tu ſm̄ q̄ actu eſt accn̄s:q2 talis nō dat eē ſimpl'r ꝛ in ac-
tu:ſꝫ eē ſm̄ quid:mō forma aduenieēs māe aduenit enti i
actu ſm̄ q̄ in actu poſtq̄ ip̄ā mām p̄am ſꝫ q̄ mā ponim⁹
hr̄e actū ꝓpriū. Patet ḡ ex oīb⁹ iſtis dictis q̄ mā prima
nullā formā hꝫ ſm̄ q̄ mā.ſ.per quā ſit mā. Utꝝ aūt ha-
beat aliquā formā ſubſtantialē ſibi coeternā:que tn̄ nō
ſit ei⁹eſſentia:nec de ei⁹eēntia.ſic ponūt aliqui de forma
ſub̃e ꝛ corpis:ꝛ vtꝝ ip̄ſa remanēs ſub vna forma ſub̃ali
poſſit recipere aliā formā ſubſtātialē ſicut aliqui ponūt
.ſ.illi qui dicunt formas ſub̃ales elemētoꝝ remanere in
mixto:de hoc eſt bona ꝯſcrutatio ꝛ forte alias inquiret̃.
¶ 3° dōꝫ eſt q̄ ip̄a mā p̄ma eſt ens in potētia pura de ſe:
q2 qḋ eſt ens aliq̊ mō ꝛ nō eſt act⁹:nec de ſe hñs actū illḋ
eſt ens in potētia:hec eſt manifeſta cuilibet itelligēti:ſed
mā p̄ma eſt ens aliq̊ mō vt demr̄atū eſt:ꝛ non eſt aliquis
act⁹:nec habēs aliquem actū ꝓpriū de ſe.ergo relinquit̃
ip̄ſā eſſe pure potētiā.i.ens pure in potētia. ¶ Sed ali
T.c.49 quis hic dubitaret:q2 oīs diſtinctio eſt per aliquē actū.
vt habet̃ ex.7.metaph.cū igit̃ materia ſit de ſe ens diſti-
ctum a forma.ip̄ſa eniꝫ materia ſm̄ ſuā ſubſtantiam eſt
perpetua:vt videbit̃ poſt:corruptio aūt attingit eēntiā
forme:vt videbit̃ poſt:relinquit̃ ergo q̄ ip̄ſa materia de
ſe hꝫ aliquē actū. ¶ Ad hoc pōt dici ad preſens q̄ oīs
diſtinctio p̄ncipiatoꝝ ꝛ compoſitoꝝ eſt per actum aliq̊
modo:ſꝫ diſtinctio p̄ncipioꝝ nō opꝫ q̄ ſit per actū eēn-
tialē vniuſcuiuſq; diſtinctoꝝ nūc mā ꝛ forma ſunt p̄nci-
pia p̄ma intrinſeca reꝝ nāliū.ideo nō opꝫ q̄ mā diſtin-
guat̃ a forma per aliquē actū ſibi eſſentialē:ſꝫ ſe ip̄ſa ab
ea diſtinguit̃. ¶ Jtē pōt dici q̄ ſicut eſſentia vel nā ma-
Cō.26. terie eſt ꝓpter formā tanq̄ ꝓpter finē.vt dicit cōmenta-
tor.in 2° huius.ſic diſtinctio ꝛ diuerſitas eſſentialis ma-
terie a forma eſt ꝓpter ip̄ſā formā:ꝛ ſic adhuc diſtinctio
materia a forma eſt per formā:non quidē formaliter:ſꝫ

ita q̄ ly.p.dicat circūſtātiā cāe formalis itrinſece diſtin-
guētis:ſꝫ final'r ita q̄ ly.p.dicat circūſtantiā cāe finalis.

Ad rationes.

¶ Ad p̄mā cū dicebat̃.illḋ cu
ius forma ꝛc̄.pōt dici q̄ verū
eſt ſi ſit forma ꝓprie dicta.ſi vō ſit forma ſm̄ ſilitudinē ſo
lū nō opꝫ ꝛc̄. Et cū dicit̃ p̄uatio eſt hui⁹ ꝛc̄. Dico q̄ pri-
uatio nō eſt ꝓprie forma prime materie:ſm̄ quā eſt p̄ma
materia:eo q̄ forma eſt de eſſentia illi⁹ cui⁹ ꝓprie eſt for
ma:mō nulla priuatio eſt de eſſentia materie:q2 tūc non
reciperet oēs formas:nō eniꝫ reciperet illā formā cui⁹
priuatio eſſet ei⁹eſſentia.ſicut etiā priuatio forme nō re
cipit illā formā cui⁹ eſt priuatio:ſꝫ ꝓ tāto priuatio dicit̃
forma materie:q2 quādā ſilitudinē hꝫ cū forma reſpcū
ei⁹. Nā ſicut forma eſt in materia cui⁹ eſt forma:ꝛ nō eſt
ſeparata ab ea loco ꝛ ſub̃o:ſꝫ vnita ei:ſic etiā priuatio ē
in materia ꝛ nō eſt ſeparata ab ea loco ꝛ ſub̃o:eſt tn̄ di-
uerſa ab ea ſm̄ diffōnē ꝛ eſſentiā:ita q̄ eſſentia materie
nō eſt ip̄ſa priuatio:nec ecōuerſo.ſicut demr̄at Ariſto.in
littera.q̄re ꝛc̄. ¶ Jtē pōt aliter dici q̄ priuatio p̄cedēs
aliquā formā in materia pōt ꝯſiderari q̄tū ad negatio-
nē illi⁹forme:ꝛ ſic eſt per ſe nō ens.nec iſto mō eſt forma
materie:vel pōt ꝯſiderari q̄tū ad aptitudinē ipſi⁹ mate-
rie ad hmōi formā.priuatio eniꝫ nō eſt ſimpl'r negatio:
ſꝫ negatio in ſub̃o apto nato.vt pꝫ in.4.metaph.ꝛ iſta T.cō.4
aptitudo bene eſt aliqḋ ens:ꝛ q̄tū ad hoc priuatio eſt
forma materie nō quidē ſub̃alis ſꝫ accn̄talis.vt videbit̃
in ſequētib⁹. ¶ Ad 2am dubitationē breuiter dico q̄ ma
teria eſt ens naturale loquēdo large de ente naturali ꝓ
omni eo qḋ per ſe ꝑtinet ad ꝯſiderationē rei naturalis:
licet nō ſit ꝓprie ens naturale:q2 ens naturale ꝓprie eſt
ip̄m cōpoſitū.vt dicit Ari.in 2° hui⁹. Et cū dr̄:qḋlibꝫ ꝛc̄.
Dōm eſt q̄ illḋ eſt verū de entib⁹naturalib⁹ ꝓprie dictis T.c.4.
ſm̄ actū:nō aūt de ente naturali pure in potētia:nō opꝫ
eniꝫ q̄ hēat aliquē motū determiātū per ſe ꝛ imediate:
ſic aūt eſt prima materia. ¶ Ad 3am eſt dōꝫ q̄ bene ꝯtin
git materiā nō eſſe aliqḋ ens actu de ſe:ꝛ ad iſtam inten-
tionē loquit̃ ibi Ariſt.non tn̄ negat quin ſit ens in potē
tia:imo etiam Ariſto.ibi ſubdit:ſed potētia oīa hec ꝛc̄.
¶ Ad 4am dico breuiter per interemptionē minoris. Et
ad ꝓbationē dōm q̄ male allegat cōmentatorē:nō eni
dicit q̄ materia eſt mediū inter eſſe ꝛ nō eſſe:ſed dicit q̄
eſt medium inter non ens purū ꝛ non ens vl'r ꝛ non ens
actu:ꝛ ita iſta non concludunt:q2 in contradictorijs de-
bet eſſe affirmatio ꝛ negatio de eodem ꝛ eodem modo:
modo ens vniuerſaliter ꝛ ens actu non ſunt idem oīno.
ꝛ ideo non ens vniuerſaliter ꝛ non ens actu nō contra-
dicunt:quapropter pōt inter ea eſſe mediū ſecundū ab-
negationē.ſ.q̄ nec eſt nō ens vl'iter.i.penitus nō ens:nec
ens actu de ſe:ꝛ illud eſt p̄ma mā:hoc aūt latuit antiq̄s
phōs precedentes Ariſtotelem. Qō XX.

Secundo q̄rit̃ vtꝝ materia p̄ma ſit ſub̃a.
¶ Arguit̃ primo q̄ nō:q2 illud qḋ eſt de
gn̄e relonis nō eſt ſub̃a:cū p̄dicamēta nō
ſint ꝑmixta eſſentialr̄.vt pꝫ in p̄mo poſte
rioꝝ:ſꝫ materia prima eſt in gn̄e relonis.
vt dicit Ari.in 2° huius ꝛ expreſſius cō- T.c.26.
mentator. ¶ Jtē 2° illud cui⁹ differētia ſubſtantialis eſt Cō.26.
accn̄s nō eſt ſub̃a:hec eſt manifeſta:q2 differētia rei ſub̃a
lis ꝯſtituit eam in ſua ſpē.vt pꝫ.in.7.metaphy.ſed diffe- T.c.43.
rentia ſub̃alis māe eſt accidens:q2 poſſe ſiue potentia eſt
eius differentia vt dicit cōmentator in tractatu de ſub-
ſtantia orbis:ſed ip̄ſa potentia eſt accidēs materie.vt di
cit cōmentator in primo huius. ¶ Jtem 3° qḋ eſt in po- Cō.70.
tentia ad ſubſtantiā nō eſt ſubſtantia.hec eſt manifeſta:
ſicut qḋ eſt in potentia animal nō eſt animal: ſꝫ materia

T.c.78. eſt in potẽtia ad ſubam.vt pʒ.in iſto pᵐo.⁊ in.7.meta-
T.c.8. phyſice.q̄re ⁊c̄.¶ Itẽ 4° illo qᵒ manẽs vnũ nũo nõ eſt
ſuſceptibile ↄtrarioꝝ nõ eſt ſuba:ſed mã manẽs vna nu-
mero nõ eſt ſuſceptibilis ↄtrarioꝝ : maioꝛ pʒ.qꝛ hec eſt
ꝓprietas cõis omni ſube.vt pʒ in pꝛedicamentis.minoꝛ
apparet:ipa.n.mã recipit oẽs foꝛmas ſubales:⁊ ſube ni
hil eſt contrarium.vt patet in pꝛedicamentis.

pᵐo hꝰ. **Oppoſitũ** vult Ariſt.hic.⁊ in 2° huiꝰ.⁊ in 7°.⁊
T.c.53. 8°.⁊ 12° metaph.⁊ in.2.de aia:⁊ idẽ
2° huiꝰ. vult cõmẽtatoꝛ.¶ Et arguit rõne:oẽ ens aut eſt ſubſtã
T.c.12. tia aut accñs:hec eſt ſufficiẽs diuiſio:vt pʒ in pᵐo huiꝰ:
7° meta. ⁊ in p̄dicamẽtis:ſʒ pᵐa mã eſt ens.vt demr̃atũ eſt pᵘs:
T.c.7. ⁊ nõ eſt accñs:qꝛ accñs ſemꝑ eſt in aliquo ſubo:mã autẽ
8° meta. non eſt in aliquo ſubiecto cũ ipſa ſit pꝛimum ſubiectoꝝ.
T.cõ.3. vt pʒ in pꝛimo huius ⁊ omnes concedunt.quare ⁊c̄.

12° meta. **Ad queſtionẽ** dico pᵐo ꝙ pᵐa mã eſt aliq̄
T.c.12. mõ ſuba:qᵒ ꝓbat:qꝛ pn̄ᵐ in
2° de aia trinſecũ ſube dʒ eẽ ſuba.hec eſt mãifeſta:qꝛ ſi pn̄ᵐ intrin-
T.cõ.2. ſecũ ſube eẽt nõ ſuba.tũc nõ ſuba eẽt priꝰ ſuba:qᵒ eſt im-
poſe:ſʒ mã eſt pn̄ᵐ itriſecũ ſube cõpoſite.h̄ ẽt eſt notũ.q̄-
re ⁊c̄.¶ 2° dico.ꝙ ipa mã pᵃ eſt ſuba in poᵃ:cũ.n.ipa ſit
ſuba:aut eſt ſuba in actu:aut in potẽtia ꝑ diuiſionẽ ſuffi-
cientẽ:ſʒ ipa mã pᵐa nõ eſt ſuba in actu.ſicut pʒ ex p̄ce-
dentibꝰ:ois.n.ſuba in actu vel eſt foꝛma vel hñs foꝛmã
partẽ ſui eẽntialẽ:quoꝝ nullum ↄtingit pꝛime materie.

Ad pꝛimũ argumentũ cum dicebat.qᵒ eſt in ge
nere rel̃onis ⁊c̄.dico ꝙ veꝝ eſt ſi ſit
per ſe ⁊ ſm ſuaʒ eſſentiã in genere rel̃onis:ſʒ ſi eſt in gn̄e
rel̃onis ſm aliquã ſui ꝓprietatẽ ſupadditã ſue ſubſtãtie:
vel ẽt ſm quãdã ſilitudinẽ:nõ opʒ.Et cũ dicebat ꝙ pꝛi-
ma mã eſt ad aliq̄d ſm Ari.⁊ cõmentatoꝛ dicit ꝙ eſt de
genere rel̃onis:dico ꝙ eſt intẽtio Ariſt.ꝙ mã pꝛima ſm
ſuã eſſentiam ⁊ ꝓpꝛie ſit ad aliquid.ſicut paternitas aut
filiatio:ſed dr̃ eſſe ad aliq̄d ſm quãdã ſilitudinẽ:qꝛ ſicut
vnũ relatiuoꝝ determinat ſibi reliquũ ⁊ relatiua diuerſi
ficant ſm diuerſitatẽ coꝝ relatiuoꝝ ad q̄ referuntur:ſic
mã determinat ſibi vnã foꝛmã q̄tũ ad eſſe actu:⁊ diuer
ſificant mãe ꝓpꝛie ſm diuerſitatem foꝛmaꝝ:⁊ ſic itelle-
xit ariſto.ibidẽ.vt pʒ inſpicienti.hoc aũt ſufficit ei ad ꝓ-
bandũ qᵒ itendit.ſ.ꝙ eadẽ ſciẽtia nãlis hʒ ↄſiderare de
mã ⁊ foꝛma.Et qᵒ dicit cõmentatoꝛ ꝙ mã eſt in genere
rel̃onis põt ſilr̃ exponi ſm ſilitudinem p̄dictã.vel põt in
telligi ꝙ mã eſt ad aliq̄d ⁊ in genere rel̃onis q̄tũ ad ſuã
ꝓpꝛietatẽ que eſt potẽtia ad foꝛmaʒ:nõ aũt q̄tũ ad ſuã
eſſentiã:⁊ ſic etiã habebit Ariſto.qᵒ itendit.Nã cũ po-
tentia mãe ſit ad foꝛmã:non põt ſciri ſine ſciẽtia foꝛme:
⁊ cũ ipa eẽntia pꝛime materie nõ poteſt ſciri ſine ſua po-
tẽtia.ſequit vlteriꝰ ꝙ eẽntia materie nõ põt ſciri ſine foꝛ
ma:⁊ ſic ad ſciaʒ eadẽ ꝑtinet ↄſi deratio vtriuſq;.¶ Ad
2ᵐ dõm.ꝙ poſſe non eſt ꝓpꝛie differẽtia ſubalis ipſiꝰ ma
terie:ſed per ipſaʒ circũſcribit dr̃ia materie ad foꝛmaʒ.
hoc.n.neceſſarium eſt in rebus multũ occultis:ꝙ notifi-
centur ex ſuis accidẽtibꝰ in tãtũ ꝙ coꝝ accñtia ponun-
tur loco differentiaꝝ ſubſtantialiuʒ.vt dicit ariſto.in 7°
⁊ 8° metaph.¶ Ad 3ᵐ cũ dr̃.qᵒ eſt in potẽtia ſuba ⁊c̄.
T.c.41. Veꝝ eſt ꝙ illud non eſt ſubſtantia in actu:ſʒ non ſequit
T.cõ.6. ꝙ nullo modo ſit ſubſtantia.Et cũ dicitur ꝙ materia eſt
ſubſtãtia in potẽtia.veꝝ eſt de ſe:⁊ ideo volo ꝙ non eſt
ex ſe foꝛmaliter ſubſtãtia in actu:ſed bene eſt ſubſtantia
in potentia.¶ Ad 4ᵐ poteſt dici.ꝙ ſubſtantiaʒ eſſe ſu-
ſceptibileʒ ↄtrarioꝝ:intelligit de ſubſtantia compoſita:
ſicut ⁊ alia que ibi dicunt de ſubſtantia.agit eniʒ ibi ari-
ſto.de ſubſtantia compoſita.vt ibi dicit Boetius:modo
materia pꝛima non eſt ſuba cõpoſita:ſʒ ſimplex.¶ Ali
ter põt dici:ꝙ lʒ materia nõ ſit imediate ſuſceptiua cõ-
trarioꝝ pꝛopꝛie dictoꝝ:tamen mediante foꝛma ſuſcipit
hmõi contraria:⁊ hoc ſufficit.¶ Iteʒ poteſt dici.ꝙ ma
teria pꝛima bene eſt ſuſceptibilis cõtrarioꝝ large dicta
contrarietate pꝛo oppoſitione que eſt inter pꝛiuationeʒ
⁊ habitũ:recipit enim alternatim foꝛmam ⁊ foꝛme pꝛi-
uationem.vt pʒ in iſto libꝛo.quare non valet.

¶ Tria quidem igitur dicere elementa eſſe:⁊ ex
his intendentibus videbit vtiq; habere quãdã
rationem:ſicut diximus. Plura autem tribus
non amplius eſt : ad patiendum quidem ſuffi-
ciens eſt vnum ⁊c̄. Te.c.LVI. Q̃ō. XXI.

Hic q̄rit vtꝝ pꝛincipia reꝝ nãlium ſint tm̃
tria.¶ Arguit pᵐo ꝙ nõ:qꝛ pᵐa pn̄ci-
pia reꝝ nãliũ ſunt pꝛima ↄtraria:vt pʒ in
capl̃o p̄cedẽte.Sed pᵐa ↄtraria nõ ſunt
niſi duo.naʒ pᵐa ↄ̄rietas non eſt niſi vna
ↄ̄rietas.Una aũt ↄ̄rietas nõ eſt niſi inter
duo extrema:cũ ipſa ſit maxima diſtãtia.vt pʒ in.10.me-
taphy.quare ⁊c̄.¶ Itẽ ſecũdo.tot ſunt pn̄cipia reꝝ nã
liũ quot ſunt cauſe eaꝝ.Nam ois cauſa eſt pꝛincipiũ.5° Com.p
metaph.ſed cauſa reꝝ nãliũ ſunt q̄tuoꝛ:vt pʒ ſcdo huiꝰ. Cõ.28.
quare ⁊c̄.¶ Item 3° ſi eſſent tria aut ſcdm numeꝝ:aut ⁊.29.
ſcdm ſpẽm:aut ſcdm genꝰ:aut ſcdm anologiã.hec eſt di-
uiſio ſufficiẽs:vt pʒ in.5.metaph.capl̃o de vno:ſʒ pn̄ci- T.cõ.7
pia reꝝ naturaliũ nõ ſunt tm̃ tria ſcdm numerũ.qꝛ tunc
res naturales nõ eſſent niſi tres ſecunduʒ numeꝝ:qᵒ eſt
impoſſibile:nec ſimiliter ſunt tantũ tria ſecundũ ſpeciẽ:
quia tũc res naturales nõ eſſent niſi tres ſecundũ ſpẽm:
quod eſt manifeſtum falſum.Item quibuſcũq; tribus ſe-
cundum ſpeciẽ vel ſecundũ numerum acceptis non ſuffi
ciunt ad generationẽ reꝝ naturaliũ.Similiter non ſunt
tria ſolũ ſecũduʒ genus:quia tũc res naturales nõ eẽnt
niſi tria ſecundũ genus:qᵒ falſuʒ eſt.res enim naturales
ſunt ſubſtãtie naturales ⁊ q̄litates naturales:⁊ vbi natu
ralia:que differũt genere:⁊ in vnoquoq; iſtoꝛuʒ genera
ſunt diuerſa.Similiter nõ ſunt tantũ tria ſm anologiã:
ꝓbatio:quia nulla entia ſunt numerata ſm vnitatẽ.hoc
eſt euidẽs:ſed eſſe tria eſt eſſe numeratuʒ ⁊ anologia eſt
quedã vnitas.vt pʒ.5° metaphy.q̄re videt ꝙ nulla en- T.c.10.
tia poſſunt eſſe tria ſecundũ anologiã. ¶ Et cõfirmat:
quia cũ aliqua entia ſunt plura aliq̄ pluralitate:qᵒlibet
illoꝝ ſecundũ ſe debet eſſe vnũ vnitate oppoſita illi plu
ralitati.hoc pʒ iductione.ſi eniʒ ſoꝛtes ⁊ plato ⁊ ioãnes
ſunt tres ſecundũ numeꝝ:quilibet illoꝝ ſecunduʒ ſe eſt
vnus numero:⁊ ſi homo ⁊ aſinus ſunt duo ſecundũ ſpe-
ciem quilibet ipſoꝝ eſt vnus ſecunduʒ ſpẽm in ſe.ſimili-
ter aũt ⁊ in alijs.Si igit pn̄cipia rerum naturaliũ eſſent
tria ſe cundũ analogiã.tunc qᵒlibet ipſoꝝ eſſet vnum ſe
cundũ analogiã in ſe ↄſideratum.hoc aũt videt eſſe fal-
ſum:qꝛ materia pᵐa cum dicat eſſe vnuʒ de illis tribus
pꝛincipijs que ponunt:⁊ ipſa materia pᵐa nõ eſt vna ſe
cundum anologiã in rebus naturalibus:ſed vna nume-
ro.vt ponit Ariſto.in 2° de generatione.⁊ cõmentatoꝛ. T.cõ.6
oſtẽdit.in 12° metaph.quare ⁊c̄.¶ Et confirmat:qꝛ illa Cõ.14
que ſunt vnũ ſecundũ anologiã:non ſunt tria ſecundum
anologiã.ſicut que ſunt vnũ numero nõ ſunt tria nume-
ro:ſed pn̄cipia rerum naturaliũ ſunt vnũ ſecũdũ anolo-
giaʒ.Quod ꝓbat.quis duo pn̄cipia.ſ.materia ⁊ pᵘatio T.c.13.
oꝛdinant ad foꝛmã tanq̄ ad finem.vt ſatis pʒ in ſecũdo
huius:modo vbi vnũ ꝓpter alterum:ibi vtrobiq; tantũ
vnũ:⁊ etiã vnꝰ modus anologie eſt oꝛdinatoꝝ ad vnuʒ Com.2.
finem:vt docet cõmentatoꝛ.in 4° metaphy.ꝑpe pꝛinci
pium.igit pn̄cipia ſunt vnũ ſm anologiã;quomodo igit
ſunt tria ſm analogiam:¶ Iteʒ 4° pᵐa pn̄cipia reruʒ

naturaliũ dñt inueniri in omnibus rebus nãlibus. hoc
eſt euidens. ſed illa tria. ſ. mã forma ⁊ priuatio nõ iueni
untur in oĩbus reb⁹ naturalibus. Nã ipſuȝ celũ eſt res
naturalis: vt pȝ ꝑmo celi ⁊ mũdi. ⁊ tñ ipſum celum non
T.c.13. hȝ materiã vt demõſtrat cõmẽtator in iſto primo ⁊ 8°
Cõ.79. huius ⁊ in de ſubſtãtia orbis. ⁊ 8° metaphyſi. quare ⁊c.
Cõ.79. ¶ Itẽ 5° probo ꝙ mã ⁊ forma non ſunt ꝑncipia reruȝ
Cõ.11. naturaliũ: qꝛ ꝑncipia rerũ naturaliũ dñt eſſe notiora ꝼȝ
nãȝ ipſius rebus naturalibus cõpoſitis: ⁊ ipſa ſic cõpo
ſita ſunt notiora quo ad nos: vt dr̃ in pꝛĩo hui⁹. nũc aũt
T.cõ.3. mã ⁊ forma nõ ſunt notiora quo ad nãȝ: qꝛ illa ſunt no
tiora ꝼȝ nãȝ: q̃ ſunt verioris entitatiſ: vt dr̃ cõiter ſupra
ꝓhemiũ huius. Cuius etiã ſignũ eſt: ꝙ notiſſima ꝼȝ na
turã ſunt veriſſime entitatis ſicut deus ⁊ intelligentie
alie: vt pȝ in 2° metaphy. materia aũt cũ ſit ens in potẽ
T.cõ.1. tia de ſe nõ eſt maioris entitatiſ cõpoſito qđ eſt in actu:
ſimilr̃ forma cũ nõ ſit ens actu. ſed actus vt cõiter dicit
nõ eſt verius ens cõpoſito qđ eſt ens actu: quare ⁊c.

Oppoſitum arguit auctoritate Ariſ. in litte
ra: vbi determiat ꝙ ꝑncipia re-
rũ naturaliũ ſunt tria. ſ. for^a ⁊ priuatio: ⁊ idẽ vult cõmẽ
tator ⁊ alij expoſitores Ariſt. hoc ẽt pȝ ex prius oñſis:
probatum eniȝ eſt ꝙ ꝑncipia ſunt ꝯria: ⁊ ꝑter cõtraria
opȝ eſſe aliquod principium. q̃re ⁊c. ergo ſunt tria.

Ad qõnẽ iſtã breuiter dico duo. ꝑ° ꝙ pꝛia prin-
cipia reꝝ nãlium intrinſeca ſunt tria.
Scđo dico ꝙ nõ ſunt pl̃a tribus. Primũ oñdit ſic: mã
forma ⁊ ꝑuatio ſunt tria aliquo°: ſȝ mã forma ⁊ ꝑuatio
ſunt ꝑn^a itriſeca reꝝ nãliũ: g̊ ꝑn^a ꝑ^a intrinſeca reꝝ nãliũ
ſunt tria aliquo°. Maior eſt euidẽs de ſe: ⁊ minor decla
rat: ꝑ° ꝙ mã ⁊ forma ſunt ꝑncipia pꝛia reꝝ nãliũ itriſe-
ca: qꝛ illa ex q̇b⁹ ꝑ° ⁊ ꝑncipalr̃ res nãles ſunt ⁊ fiũt ſunt
pꝛia ꝑncipia reꝝ nãliũ itriſeca: h̄ ẽ euidẽs: ſȝ for^a ⁊ mã
ſunt hmõi. Ex eis. n. ſũt ⁊ fiũt res nãleſ tãq̃ ex ꝑtib⁹ in-
exiſtẽtib⁹ i ipſis: ꝙ pȝ: qꝛ ſic rõ hoīs muſici reſoluit i rõ-
nẽ hoīs ⁊ rõnẽ muſici. ſic rõ ſubẽ nãlis reſoluit i rõnem
mãe ⁊ rõnẽ for^e. Unũqđq; aũt ex illis ẽ in q̃ reſoluit ⁊
ex q̇b⁹ cõponit: q̃re ⁊c. ¶ Et notandũ circa iſtã rõneȝ
ꝙ mã forma ⁊ ꝑuatio ſunt aliq̊ mõ tria ⁊ nũq̃ diſtincta
abinuicẽ loco ⁊ ſuppoſito ſicͭ ſor. ⁊ plato: ſȝ ſunt diſtin-
cta ꝼȝ diffinitionẽ ⁊ quidditatẽ. Alia enim eſt diffinitio
mãe ⁊ alia forme: ⁊ alia ꝑuatiõis. Materia. n. eſt ſubie-
T.c.62. ctũ ꝑ^m ex quo inexiſtẽte aliq̇d fit vt dr̃ pꝛio hui⁹. For-
ma v̊o eſt actus danſ eẽ iſti ſubiecto: ⁊ ꝑ qđ iſtud ſubie-
ctum hȝ eſſe actu. Priuatio v̊o eſt negatio forme in iſto
ſubiecto cũ aptitudine ad eã formã: q̇libet enim formã
generalẽ ꝓcedit in ſubiecto negatio ⁊ nõ eſſe ipſius cuȝ
aptitudine tñ recipiendi eaȝ: ⁊ ſic dȝ intelligi. Qualiter
aũt mã ⁊ forma ⁊ ꝑuatio ſint tria videbit ꝯñter. Qꝫ aũt
priuatio ſit vnũ principiũ itrinſecuȝ reꝝ nãliũ oñdit ſic
cõiter. Illud qđ eſt ex neceſſitate ꝯiunctũ ꝑ ſe ⁊ ꝑncipa-
li ſubẽ reꝝ nãliũ ⁊ q̃tũ ad fieri ⁊ q̃tuȝ ad eẽ eſt aliquo
mõ ꝑn^m reꝝ nãliũ. h̄ recipit ꝓ mãifeſta. Sȝ ipa ꝑuatio
eſt hmõi: nũq̃. n. mã rei nãlis trãſmutaret ad aliquã for
mã: niſi d̊ficeret illa forma ⁊ niſi haberet aptitudinẽ ad
recipiẽdũ eaȝ: ⁊ hoc q̇ſi per ſe notũ eſt. Si. n. mã nõ ca-
reret aliq̃ forma tũc hr̃et eã: ⁊ ſic nõ trãſmutaret ad eã:
T.c.55. ⁊ ad iſtã itentionẽ eſt illđ qđ dicit Ariſto. in ꝑmo de ge-
neratiõe. habitibus ꝑñtib⁹ in mã nõ ampli⁹ generatur
aliquid. Similiter ſi ipſa mã carẽſ aliqua forma nõ ha-
beret potentiã ſiue aptitudinẽ ad recipiendũ eam: tunc
nũq̃ reciperet eã: cũ nõ recipiat ipoſſe recipi: ⁊ per cõſe
quẽſ nõ naturalr̃ deberet trãſmutari ad ipſaȝ: ⁊ qꝛ ocio
ſa eſſet illa trãſmutatio. Neceſſe eſt itaq; ad hoc ꝙ mã
tranſmutet ad aliquã formã vt pri⁹ careat ea ⁊ habeat
potẽtiã ſiue aptitudinẽ ad eã. Hec aũt carentia cũ apti
tudine indubitanter eſt ꝑuatio. vt pȝ 4° metaphy. ergo T.c.27.
ꝑuatio neceſſario eſt cõiũcta mãe in fieri rei naturalis.
¶ Itẽ etiam q̃tuȝ ad eſſe: nã mã exiſtẽs ſub vna forma
neceſſario ẽ ꝑuata alia forma oppoſita: vt mã exiſtens
ſub forma hominis: neceſſario eſt ꝑuata forma lapidis
⁊ hoc ẽt ponit cõmẽtator in illo capitulo. mãifeſtũ igit Com.50
ſequit g̊ ꝙ priuatio eſt principiũ reꝝ nãliũ q̃tũ ad eſſe.
Utrũ aũt ſit principiũ per ſe vel per accidẽs: ⁊ quomõ
videbit in alia q̇ſtiõe. ¶ 2° dico ꝙ ꝑncipia intrinſeca re
rũ nãliũ nõ ſunt plura tribus: qꝛ tot ſunt hmõi ꝑncipia
quot ſufficiũt ad generationẽ ⁊ corruptionẽ reꝝ nãliuȝ
⁊ ad alias trãſmutatiõeſ ⁊ ad eſſe ipſaꝝ: hec eſt manife
ſta. Nã ad hoc ordinant ꝑncipia reꝝ nãliũ vt ipſe res
nãles generent ex eis ⁊ ſint ⁊ trãſmutent ꝼȝ ꝙ eis cõue
niunt: ſȝ tria ſufficiũt q̃tũ ad itrinſeca. ſ. mã forma ⁊ pri
uatio. cum accidentia reꝝ naturaliũ non ſint ꝑora ſub-
ſtãtijs naturalib⁹: ⁊ cuilibet ipſoꝝ nõ poſſint eẽ itrinſe
ca ꝑncipia ⁊ pꝛia eaꝝ. ¶ Itẽ ipſa cã agens rẽ naturalẽ
nõ põt eſſe ꝑncipiũ itriſecũ: ⁊ de eẽntia rei generate: qꝛ
nihil efficit ſeipſum vt manifeſtũ eſt cuilibet. Utrũ autẽ
agens naturale debeat eẽ intrinſecũ ipſi materie ſubie-
cte trãſmutatiõi: bona q̇ſtio ẽ: ⁊ forte videbit poſteri⁹.
Tñ certũ eſt ꝙ ipſuȝ agẽs ſiue faciẽs rẽ naturalẽ nõ eſt
de eẽntia ipſius gñati vel quomodocũq; facti. Similr̃
etiã finis rei naturalis ꝓprie loquendo vel eſt operatio
rei naturalis vel aliq̃ res nobilior ea: cui itẽdit aliqualr̃
aſſimilari vel cõiungi ꝑ opatiõnẽ ſuã: vt ſatis pȝ in 2° de T.c.34
anima. ⁊ ponit cõmentator in 2° metaph. ⁊ quodcunq;
illoꝝ ſit cã finalis vel vtrũq;: manifeſtum eſt ꝙ nõ eſt in
trinſeca rei naturali: reliquit g̊ ꝙ ſola materia ⁊ forma
poſſint eſſe ꝑncipia rei naturalis ꝑ ſe itrinſeca ⁊ ꝑncipa
liter. Priuatio aũt eſt hmõi ꝑncipiũ ꝑꝑ neceſſitatẽ pre
dictã. q̃re ⁊c. ¶ Itẽ ſi ꝑncipia reꝝ naturaliũ eſſent plu
ra trib⁹: oporteret ꝙ illđ q̃rtũ vel eſſet ſubiectũ ipȝ vel
aliquid aliud ꝯriũ a duob⁹ ꝯrijs ꝑmis. ſ. a priuatiõe ⁊ a
forma: ſȝ nõ põt eſſe aliud ſubiectũ: qꝛ vnũ ſubiectũ ali-
quo mõ vnitatis ſufficit ad recipiendum oĩa generabi-
lia naturalia. Qualr̃ ãt neceſſario ſit vnũ videbit poſt:
nec põt eſſe aliđ ꝯriũ: qꝛ tũc oporteret ꝙ eẽt aliq̇d aliđ
ꝯriũ ei. Naȝ ꝯriũ dicit ꝯrij ꝯriũ: ⁊ tũc inter illa duo cõ-
traria addita eſſet quedã alia ꝯrietas: ſed hoc eſt ipoſſi
bile: qꝛ nõ poteſt eſſe niſi vna pꝛia ꝯrietas. Nam prima
ꝯrietas eſt ꝑmi generis. ſ. ſubẽ: ⁊ vnius generis nõ eſt ni
ſi vna pꝛia cõtrarietas ſubſtãtia aũt eſt vnũ genus: qua
re illud q̃rtũ nõ põt eſſe aliquod ꝯriuȝ: ⁊ ſic relinquit ꝙ
ꝑma principia itrinſeca reꝝ nãliũ nõ poſſunt eẽ plura
trib⁹. ¶ Et ꝯfirmat magiſ manifeſtãdo: cũ. n. principia
reꝝ naturaliũ ſalteȝ aliqua ſint ꝯtraria vt prius oſten-
ſum eſt: prima principia dñt eſſe prima cõtraria ⁊ inter
que ſit prima ꝯtrarietas. prima aũt cõtraria nõ ſunt ni-
ſi vnum par contrariorum: ⁊ ipſa contrarietas non eſt
niſi vna: qꝛ qđ ꝑ ſuperabundãtiã dicit vni ſoli cõuenit:
⁊ ſic illa ꝯtraria que ſunt prima ꝑncipia reꝝ naturaliuȝ
non ſunt niſi duo. Preter hoc aũt non eſt niſi vnũ ſubie
ctũ certũ: vnũ dico aliqua vnitate: quare ſequit ꝙ itrin-
ſeca pꝛia ꝑncipia reꝝ nãliũ nõ ſunt plura trib⁹. ¶ Et ẽ
intelligendum ꝙ principia rerum naturalium poſſunt
intelligi ꝑma dupliciter. Uno° ꝑmitate cõitatis. Alio°
primitate ꝑncipalitatis. ꝑ° mõ. ſ. primitate cõitatis q̃
cõiter predicat de omnibus principijs reꝝ naturalium
⁊ ſic ſunt materia forma ⁊ priuatio in ſuis cõitatib⁹ ac
cepta. Si ſcđo modo ⁊ ſic ſunt principia ſubſtãtie: quẽ-
admoduȝ enim ſubſtantia eſt primũ ens primitate prin-
cipalitatis reſpectu omniũ aliaruȝ rerũ naturalium: ſic

etiā principia ſubē ſunt principia pria reſpectu oiuʒ ꝑn cipioꝝ principalitatis primitate: ⁊ ſic vtraqꝫ pria principia reꝝ naturaliū ſunt mā de genere ſubſtantie: ſunt ⁊ forma ſubalis ⁊ eius priuatio: hec ſunt cōmunia principia oibus ſubſtātijs naturalib⁹ gñabilibus ⁊ corruptibilibus: ⁊ hoc quidē verū eſt cōparando adinuicē principia que ſunt in iſtis rebus naturalib⁹ inferiorib⁹: principia eniʒ iſtoꝝ ſunt principia ſubſtātie ⁊ ſi volumus loqui de primis principijs reꝝ transmutabiliū ſimplr primis ordine principalitatis. ſic indubitāter prima principia reꝝ transmutabiliū ⁊ mutationū ſunt principia motus celeſtis qui prius eſt inter oēs ⁊ principiū omnium
T.c.76 alioꝝ: vt pʒ 8° huius. ⁊ 2° de generatione. Utrū autem
T.c.54 in ſubſtantijs naturalibus ſempiternis. ſ. corporibus celeſtibus ſit materia talis aut non: pſcrutatio eſt bona. ⁊ habet inquiri in 8° metaphyſice. ⁊ 12° ⁊ in 8° huius.

℄ Sed aliquis dubitaret ratiōabiliter cōtra demōſtrationē illam qua oſtenſuʒ eſt ꝑuationē eē principiū: qꝛ ſimiliter poſſet ꝓbari ꝙ potentia materie ⁊ ſimiliter dimēſio eſſent principia reꝝ naturaliū: eo ꝙ ſemp ⁊ neceſſario ſūt ꝯiuncta ipſi materie ⁊ in eē ⁊ in fieri. Ad hoc poteſt dici ꝙ iſta cōprehendunť in ſubiecto ſeu mā. Nā indubitanter ipſuʒ ſubiectū debet eſſe potens iformari ⁊ traſmutari: qđ nō eſſent niſi eſſet quantuʒ. Sed diceres ꝙ ſimiliter ꝑuatio deberet cōprehēdi nomie ſubti ⁊ ſic nō dicerentur niſi duo. Dico ꝙ Ariſt. expreſſit ipſā priuationē diſtincte ab alijs pro tāto: qꝛ aliqui ſpecialiter errabant circa ipſam: nullo modo eā a mā diſtiguētes: phs aūt non ſoluʒ debet dicere veritateʒ: ſed remouere ⁊ extirpare errores. ℄ Item ꝓpter aliud diſtixit priuationē a ſubiecto magiſ ꝙ potentiā aut dimēſionē: quia ipſa ꝑuatio hʒ aliū modū principiādi ipſuʒ fieri ꝙ mā ⁊ ꝙ forma. Eſt enim priuatio ꝑncipiū fieri ſicut termin⁹ a quo: nō aūt materia neqꝫ forma. dimēſio aūt ⁊ potentia nō habent oio alium modū principiādi ipſuʒ fieri niſi moduʒ materie. ſ. per modum receptiui ſaltem diſpoſitiui. ideo bñ tradidit. Ariſto. numerū ꝑncipioꝝ intrinſecoꝝ naturalium. ℄ Et eſt aduertendū vlteri⁹ ꝙ principia rerum naturaliū ſunt aliquo modo duo ſolum: aliquo modo tria ſoluʒ: aliquo modo ſūt quatuor aliquo mō. 5. Et pʒ. ſi numerenť ꝑncipia reruʒ naturaliuʒ itrinſeca per ſe. ⁊ quantum ad eſſe. ſic ſunt tm̄ duo. ſ. materia ⁊ forma. Si vō numerēt ꝑncipia itrinſeca p ſe ⁊ p accidēs ⁊ ſic ſūt tria. ſ. materia forma ⁊ ꝑuatio. Si vō numerenť cauſe intrinſece ⁊ extrinſece ſoluʒ per ſe: ſic ſunt quatuor. ſ. materia forma agēs ⁊ finis. Si vero cum principijs intrinſecis ⁊ extrinſecis per ſe cōnumerenť ꝑncipia per accidens ſic ſunt. 5. materia forma priuatio agens ⁊ finis. Conſiderandū eſt vlterius ꝙ duplex ē anologia vt cōiter ſolet dici hic. Quedā ē anologia que ē diuerſa habitudo diuerſoꝝ ad vnū ſubiectū. ⁊ hanc anologiam habēt alia predicamēta ad ſubſtan
Com. 2. tiam vt dicit cōmētator in 4° metaphy. Alia eſt anologia que eſt habitudo diuerſorum ad vnum agens. ſicut plures operationes medicinales attribuunť vni medicine: ⁊ forte omnia iſta iferiora celo. Alia ē attributio diuerſoꝝ ad vnuʒ fineʒ vt ſanatiuū in cibo ⁊ vrina ad ſanitatē animalis. Alia aūt eſt anologia que eſt ſimilis habitudo diuerſoꝝ ad diuerſa ꝼm quaʒ aliqđ ſe habet ad alterū: ſicut quoddam alteruʒ ad alterū: vt ſicut rector ſcholaꝝ ad ſcholas regendas: ſic rector nauis ad nauē regēdaʒ. ⁊ forte iſtā anologiaʒ habent ad ſe inuicē principia alioruʒ generū ad principia ſubſtātie: ⁊ econuerſo. ſicut eniʒ principia ſubſtātie ſe habent ad ſubſtantiā: ita principia qualitatis ſe habent ad qualitatem. ſimiliter autem ⁊ in alijs.

Ad primā rationē dicēdū ꝙ prima ꝯtraria bene ſunt quedā principia ſʒ preter illa oportet eſſe aliud ſubm: vt demonſtratuʒ fuit prius: qre nō valet. ℄ Ad ſecundaʒ patet ex dictis: numerando eniʒ ꝑncipia extrinſeca ⁊ itrinſeca verū ē ꝙ ſunt qtuor: ſʒ itrinſeca tantum quodam modo ſunt duo: ⁊ quodāmodo tria. ℄ Ad tertiā dicendū ꝙ ſunt tria ꝼʒ anologiam aliquo modo. Et ad iꝓbatiōes. Ad primā cū dicitur. nulla entia ⁊c. dico ꝙ ꝑncipia eē tria ꝼʒ anologiaʒ dupliciter poteſt intelligi. Uno mō ſic: ꝙ ipſa anologia ſit formalis ratio qua denominantur tria. vt albedo eſt principiū formale quo aliquid dicť albuʒ: ⁊ hoc mō eſt falſum vt ꝓbatur. Alio mō pōt intelligi principia eſſe tria ꝼʒ anologiā. i. ꝙ ſint tria anologata: quoꝝ quodlibet in ſe eſt vnum ꝼʒ anologiā: ex quibus anologis conſtituiť vnus ternarius quod dicuntur tria: ⁊ hec eſt veritas. Nam materia forma ⁊ priuatio ſic ſunt tria ꝼm anologiā: nō ꝙ vna anologia ſit formale principiū quo dicanť tria: ſed quia vnumquodqꝫ iſtoꝝ in ſe ſumptū ⁊ in ſua cōmunitate tota eſt vnū ꝼʒ quādā anologiam: ⁊ hoc eſt verū. materia eniʒ ꝼʒ ſe ſumpta in tota ſui cōmunitate ꝓut numerať cōtra alia duo ꝑncipia coia reruʒ naturaliū diciť de materia prima que eſt pure potentia ⁊ de ſubiecto qđ eſt ens actu ſimpliciter: eſt tñ in potentia ad aliquā diſpoſitionem accidentalem. ⁊ non diciť pure vniuoce nec oino equiuoce ſed ꝼʒ prius ⁊ poſterius. ℄ Sed ſi queratur de quo p priuſ dꝭ materia: forte dicenduʒ eſt ꝙ ꝼʒ ordinē nature rei materia ſcōm prius diciť de ſubito prio. qđ omnino eſt ens in potētia: iſtud eniʒ eſt in potētia ad formā ſubſtantialē que eſt verior potētia ꝙ potentia ad formā accidētalē. ſilr forma diciť anologice de forma ſubali ⁊ de forma accidentali: ⁊ ꝼʒ prius diciť de forma ſubſtātiali ordine nature rei. ſʒ ꝼm nominis famoſitateʒ ⁊ impoſitionem prius dicať de forma accidētali. Similiter priuatio dicitur ꝼm anologiā de ꝑuatiōe forme ſubalis ⁊ accidētalis. ⁊ ſic vnūquodqꝫ iſtorum trium ꝼm ſe ſumptū eſt vnum ꝼm anologiam: ⁊ ad iſtaʒ intentionem debent intelligi eſſe tria ꝼm anologiā. ℄ Et ad illud qđ contra hec inducebať cū aliqua ⁊c. concedendū eſt. ⁊ cū dicitur ꝙ materia nō eſt quid vnuʒ ⁊c. dico ꝙ verum eſt ſi accipiatur materia prout eſt principium proprie ſubſtantie generalis: ſed ſi accipiatur cōmuniter materia pro quocunqꝫ ſubiecto ente in potentia ad aliquam diſpoſitionem: ſic bene eſt quid vnum ꝼʒ anologiam vt dicebatur: ⁊ hoc modo ſumitur materia cum dicuntur prima principia rerum naturalium eſſe tria ꝼʒ anologiā precise loquendo de primis principijs primitate cōmunitatiſ: ⁊ hoc etiā modo materia inueniť in oib⁹ corporibus naturalibus. corpora enim celeſtia quāuis non habent materiā que eſt intrinſecū principiū ſubſtantie ⁊ de ſe in potentia ad eſſe. tamen bene habēt materiā. i. ſubiectū qđ eſt in potētia ad vbi. aliter enim nō mouerenť localiter. ⁊ hoc itēdit phs in 8° metaphy. ⁊ in. 12° vbi dicit ꝙ celū hʒ materiā: T.c.4.
vel eſt materia que eſt in potētia vñ ⁊ quo. i. in potētia T.c.10
ad terminos traſmutatiōis localis. quoꝝ vn⁹ eſt vñ. i. a quo. ⁊ alius eſt quo. i. ad queʒ. ℄ Et eſt conſiderandū circa iſtud ꝙ ſi accipianť ꝑncipia reꝝ naturaliuʒ prima ꝑmitate ꝑncipalitatis. ſ. pricipia ſubſtātie gñabilis que ſūt pricipalia reſpectu accidentiuʒ: ſic nō ſūt ꝓprie tria ꝼm anologiaʒ: ſʒ materia ſubſtātie cōpoſite eſt vnuʒ ꝼʒ numerū alio modo vt videbiť poſt: ⁊ ipſa forma ſubſtantialis generabilis eſt aliquo modo vnum ꝼm genus ad omnes formas ſubſtantiales: cuʒ predicetur de ipſis in

eo qȝ qd ⁊ ſint diuerſe ſm ſe. Similiter aũt de ꝓuatiõe
forme ſubſtãtialis. cũ igitur dicit ꝙ ꝑncipia rerũ nãliũʒ
prima ſunt tria ſm anologiam. intelligẽdum eſt hic de
principijs ꝑmis ꝑmitate cõmunitatis que etiã in omni-
bus naturalibꝰ corporibꝰ inueniunt. ¶ Ad tertiaʒ ꝯfir
mationem cum dicebat. illa que ſunt vnuʒ ⁊c. concedit
ꝙ nõ ſunt vnum ſm anologiam ſic ꝙ anologia ſit ratio
formalis ⁊ ꝑncipiũ formale quo dicunt tria: ſed bñ ſunt
tria ſm anologiam. i. tria anologata: quoꝝ quodlibet i
ſe eſt vnũ ſm anologiam. ⁊ hoc mõ eſt intelligẽdũ: cuʒ
dicit ꝑncipia rerum nãlium ſunt vnum ſm anologiam.
Uerũ eſt ſine dubio loquendo de anologia que eſt attri
butio ad vnũ fineʒ. forma enim aliquo mõ eſt finis ma
terie ſimiliter ⁊ priuationis: ⁊ iõ volo ꝙ nõ ſint tria ſm
illam anologiaʒ: ſed aliquo mõ vt ꝑus dictũ eſt. ¶ Ad
q̃rtaʒ pʒ ſolutio ex dictis. nã licet in celo non ſit mã que
eſt in potentia ad eſſe ſimpliciter: nec forma talem mãʒ
perficiens ſʒ itentionẽ Ariſtotelis. ⁊ cõmẽtatoris. pꝛio
celi ⁊ mundi: tamen ipſum celum qȝ eſt quinta eſſentia
corporea bene eſt materia in potẽtia ad vbi ſm ꝙ oſtẽ
ſum eſt. ⁊ alias plenius oſtendet ſi deus voluerit ⁊ ſibi
placuerit. ¶ Ad q̇ntam cũ dicit. ꝑncipia etiam ⁊c. ꝯce-
dit. Et cũ dr̃ ꝙ mã ⁊ forma ⁊c. ꝑt hic dici ꝙ ꝯpoſitũ ex
mã ⁊ forma ȯ genere ſubſtantie ꝯſiderari hic poteſt du
pliciter. Uno modo ſm ſuam eſſentiã circunſcriptis oĩ
bus accidentibus per intellectuʒ: ⁊ hoc modo forte nõ
ẽ notius quo ad nos q̃ materia ⁊ forma: nec materia ⁊
forma ſunt notiora ſʒ naturaʒ ipſo ꝯpoſito ſic ſumpto.
Nã ſicut cõiter dicit compoſitũ de genere ſubſtãtie cir-
cũſcriptis ꝑ intellectũ accidentibꝰ nõ habet aliquã rem
de ſua eſſentia preter materiã ⁊ formaʒ. i. que nec ſit mã
nec forma. Alio mõ poteſt cõſiderari hmõi compoſitũ
quantum ad aliquod accidẽs eius vel quãtũ ad aliqua
accidentia ſenſibilia. ⁊ hoc modo ipſum eſt notius quo
ad nos forᵃ ⁊ mã ⁊ forma ⁊ mã ſunt eo notiora quo ad
naturaʒ ipſo modo predicto: ⁊ ſic materia ⁊ forma bñ
ſunt magis entia ꝯpoſito ſic cõſiderato: ⁊ ipſum cõpoſi
tum eſt notius quo ad nos ſm talem moduʒ. ⁊ hoc ſen
tit cõmentator in ꝑmo huius in ꝓlogo. vbi dicit ꝙ poſ
ſibile eſt ex rebus cõpoſitis. i. ex cõſequentibꝰ earuʒ co-
gnoſcere cauſas earũ. Aliter dicunt aliqui. ꝙ licet mã ⁊
forma non ſint maioris ⁊ perfectioris entitatis q̃ com
poſitũ ⁊ ſpãliter ipſa mã: ſũt tñ prioris entitatis aliquo
modo ipſo cõpoſito: ⁊ hoc ſufficit ad h̓ ꝙ ſint notiores
quo ad naturam: vt dictum eſt in queſtione ȯ notiorita
te vniuerſalium ⁊c.

¶ Sic igitur nos dicamus ⁊c. Textu com-
menti. LVII. Queſtio. XXII.

Irca iſtud capitulũ querit vtꝝ aliquid poſ
T.c.62. ſit fieri ex nõ ente ſimplr̃ ſiue ex nihilo. ⁊ eſt
c circa illã partẽ ſpãliter. Multipliciter aũt
cũ dicat fieri. ¶ Arguit pꝛio ꝙ ſic: qꝛ agẽs
oĩpotẽs põt aliq̇d ꝓducere ex nihilo: aliter
enim nõ eſſet oĩpotens: ſed aliquod agens eſt oĩpotens
vt ĩpe deꝰ: vt ꝯcedũt oẽs leges. q̃re ⁊c. ¶ Itẽ. 2. agens
qȝ nullo mõ eſt diminutũ: põt aliq̇d ẽ nihilo ꝓducere:
hoc pʒ: ꝙ. n. agens ſubiectũ req̇rat ex quo agat ꝓuenit
Cõ.21. ex diminutiõe ipſius: ſed ꝑmũ ꝑncipium eſt agẽs nullo
mõ diminutũ imo perfectiſſimũ: vt pʒ in. 5. metaphy. a
commẽtatore. ⁊ Ariſt. in ꝓhemio meta. dicit: totaliter
optimuʒ qȝ eſt in nã deus. quare ⁊c. ¶ Itẽ. 3. niſi aliq̇d
fieret ex nihilo tũc ꝓcederet in infinitũ in cauſis: qȝ eſt
T.cõ.5. impoſſibile. 2. metaphy. ꝓbatio ꝯñe. ſumamus aliqȝ fa-
ctũ: aut illud eſt factũ ex aliquo: aut ex nihilo. Si ex ni
hilo habet ꝓpoſituʒ. Si ex aliquo querat de illo alio.
aut illud eſt factũ ex aliquo: aut ex nihilo. Si ex nihilo.
habet propoſituʒ. Si ex aliquo querat de illo alio: aut
illȯ eſt factũ ⁊c. ex aliquo vel ex nihilo. Si ex nihilo ha
betur ꝓpoſitũ: ſi ex aliquo queret de illo vt prius: ⁊ ſic
ꝓcedit in ĩfinitũ. ¶ Itẽ. 4. q̃to agẽs eſt nobilius ⁊ per
fectius tanto pauciora ꝑſupponit: ſed deus eſt nobilius
agẽs ⁊ perfectius ꝙ nã: ergo pauciora ꝑſupponit i agẽ
do q̃ ipſa natura. cũ igit natura ꝑſuppõit mãʒ deꝰ ipſe
minꝰ q̃ mãʒ ꝑſuppõit: ⁊ h̓ nõ ẽ niſi nihil. ḡ nihil ꝑſuppo
nit. Maior pʒ. qꝛ eni natura ẽ agẽs ꝑfectiꝰ q̃ ars. iõ na
tura i agẽdo minꝰ ꝑſupponit q̃ ars. Preſupponit enim
natura ens in potẽtia. ſ. materiã. Ars aũt ſꝑ ꝑſupponit
ens actu vt ars domificatoria ꝑſupponit ligna lapides
⁊ medicina corpꝰ humanũ: ſimiliter aũt ⁊ in alijs. ⁊ ide
ẽ ꝙ oẽs forme reꝝ artificialium ſunt accidẽtia: vt dicit
cõmẽtator in. 2. huius ⁊ in. 2. de aĩa. q̃re ⁊c. ¶ Iteʒ. 5. Cõm.12.
agens virtutis ĩfinite poteſt aliq̇d ex nihilo facere. Sʒ Cõm.8.
ipſe deus eſt agẽs v̓tutis ĩfinite: ergo ⁊c. Maior pʒ: qꝛ
tale agens poteſt aliquid reducere de infinita diſtantia: T.cõ.51
minor patet in. 12. metaphy. quare ⁊c. ¶ Item. 6. argui T.c.86.
tur rõne ãtiquoꝝ philoſophoꝝ nãliũ. Si aliq̇d ſit aut
ſit ex ente aut ex nõ ente. Si ex non ente habet intẽtũ.
Si ex ente hoc eſt ĩpoſſibile. qꝛ ſi aliquid fieret ex ente.
tunc eſſet anteq̃ fieret: qȝ eſt ĩpoſſibile: ⁊ ꝓbat ꝯſequẽ-
tio. Nam ſi aliq̇d fieret ex ente nõ fieret niſi ex ente: qȝ
ẽ ipſummet: vt ſi aqua ſit ex aliquo ente oportet ꝙ fiat
ex ĩpa aq̃. Si eniʒ fieret ex aere ꝑ ſe: tũc aer remaneret
in aqua facta: ⁊ ſic vnũ ⁊ idẽ eẽt aer ⁊ aq̃: qȝ ẽ ĩpoſſibi-
le: ergo relinquit ꝙ ſi aliquid ſit ex ente ꝙ ipſum fiet ex
illo ente qȝ eſt ipſum. Et ſic ſequitur ꝙ aliq̇d eſt anteq̃ T.c.34
ſit factũ: qȝ eſt ĩpoſſibile: ergo relinquit omne qȝ ſit fie
ri ex non ente. ¶ Item 7ᵒ ſicut ſe habet generatio q̄dã
ad non ens quoddã. ſic generatio ſimplr̃ ad nõ ens ſim
pliciter ꝑ cõueniẽtẽ ſimilitudinẽ. ſʒ generatio q̄dam eſt
ex nõ ente quodã: vt generatio albi ex nõ albo: ḡ gene
ratio ſimplr̃ eſt ex nõ ente ſimpliciter.

Oppoſitum arguit auctoritate Ariſto. in lit
tera. vult eni ꝙ ſemper oportet
aliquid ſubici qȝ ſit. i. cui attribuitur fieri: ⁊ ĩ quo recipi
tur ipſum fieri: ⁊ in hoc conuenerunt omnes qui de na-
tura locuti ſunt ꝙ ex nihilo nihil ſit.

Ad queſtionẽ eſt ĩtelligendũ ꝙ aliq̇d fieri
ex nihilo ſimplr̃ põt intelli-
gi duobꝰ mõis. Uno mõ ſic ꝙ ly ex determinet circũſtã
tiã cauſe naturalis: ⁊ eſſet ſenſus aliquid fieri ex nihilo
tanq̃ ex mã. Alio modo poteſt ĩtelligi ſic: ꝙ ly ex dicat
circũſtãtiã ordis. i. poſt: vt ſit ſenſus: aliq̇d fieri ex nihi-
lo. i. poſt nihil. nullo ſui preexiſtente.

Modo ad q̄ſtionẽ diceret Ariſto. ⁊ cõmenta
tor ⁊ alij ꝓbantes ꝙ ex nihilo non
põt aliq̇d fieri. ꝑmo mõ. ſ. tanq̃ ex mã: qȝ multiplicit ẽ
euidẽs. nã ſi ex nõ ente: vt mã fieret aliq̇d. tunc non ens
ſeu nihil eſſet pars entis: qȝ eſt ĩpoſſibile: vt patet ꝑ ſe:
⁊ ꝓbatur cõſequentia. nã illud ex quo ſit aliq̇d tanq̃ ex
mã per ſe remanet in re facta tanq̃ pars facti vt ẽ vide
re in artificialibꝰ. nã ſi domus fiat ex lignis ligna rema
nent in domo facta: ſimiliter aũt ⁊ in alijs. Item ſi ex ni
hilo aliquid fieret: tũc ipſuʒ nihil reciperet eſſe facti: qȝ
eſt ĩpoſſibile: ⁊ breuiter vnũ oppoſitoꝝ nõ recipit alte
rum. vñ cũ oĩno nihil opponat ipſi eſſe nihil nõ recipit
eſſe. illud aũt ex quo aliq̇d ſit vt ex mã recipit eẽ facti.
quare ⁊c. ¶ 2ᵒ etiã dicerent Ariſto. ⁊ cõmẽtator ꝙ ex
nihilo nõ poteſt aliq̇d fieri. 2ᵒ mõ. ſ. poſt nihil: qȝ ꝓbat
ſic. Primo qꝛ illud qȝ ſit potuit eſſe añq̃ fieret. Nam ſi

[…]OTECA
[U]NIVERSITAR[…]
DE

nō potuit eſſe tunc fuit impoſſibile eſſe:⁊ ſic nunꝙ̄ erit:
illa igitur potentia ad eē eius qȯ fit aut ē i aliq̄ ente.aut
in nullo ente oīno.Si i ente.ergo nō fit poſt oīno nihil
ſi in nō ente hoc ſtatim eſt impoſſibile:q2 non ens oīno
nō habet potentiā ad eſſe:quia tunc aliquādo eēt ens.
quare ⁊c̄.Dicūt aliqui ꝙ potuit eſſe potētia actiua agē
tis nō potētia paſſiua materie:ſ3 nō ſufficit:q2 nihil ꝓ-
prie potuit eſſe anteꝙ̄ eſſet niſi ꝑceſſerit potētia recepti
ua ſui eſſe. ¶ Itē ratio Ariſto.ē in littera: omne qȯ fit
vel ē accidēs vel eſt ſubſtantia.Si eſt accidens manife-
ſtum eſt ꝙ in fieri requirit ſubiectū:na3 ⁊ ipſum accidēs
non poteſt eſſe ſine ſubiecto.Si autem ſit ſubſtantia ſic
fit ex aliquo:ſicut patet per iductionem.Nam plante ⁊
etiam aīalia fiunt ex ſeminibus. ſimiliter autē ⁊ in alijs
ſuo mō. ¶ Item hoc manifeſtat Ariſto.inducēdo in oī
bus modis fieri.omne enim qȯ fit aut fit trāſfiguratiōe
vt ſtatua.aut appoſitione.vt que augmentantur.aut ab
ſtractione vt ex lapide figura mercurij.aut cōpoſitione
vt domus.aut alteratione vt ex aqua aer:in oībus eni3
iſtis modis manifeſtum ē aliq̄d ſubici ipſi fieri ⁊ ꝑexiſte
re.quare ⁊c̄. ¶ Itē ratio cōmentatoris eſt multū pul-
chra:dicit eni cōmentator ꝙ ſi indiuiduū transferretur
de nō eſſe oīno ad eſſe:oporteret aut ꝙ aliq̄d eſſet trāſ
mutatu3 ſine tranſmutatiōe:aut ꝙ trāſmutatio eſſet in
nō ente.quoꝝ vtrunq3 eſt manifeſtu3 īpoſſibile.ꝙ eni3
aliquid fit tranſmutatu3 ſine omni trāſmutatiōe hoc eſt
impoſſibile:ſicut ꝙ aliq̄d ſit albū ſine albedie:ꝙ etiam
trāſmutatio fiat in nō ente:hoc eſt īpoſſibile:q2 tūc nō
ens trāſmutaret:cu3 omne in quo fit trāſmutatio trāſ-
mutetur:ſicut illud in quo eſt albedo eſt album:⁊ ſic p3
impoſſibilitas ꝯſequentiu3:ſed conſequentia3 non mul
tū declarat cōmentator:poteſt autem ſic intelligi.ſi ali-
quod indiuiduū eſt factu3 habet aliquā diſpoſitionem
quā prius non habebat nec ſimplr̄ nec in ſubiecto: ꝑus
eni3 nō habuit eſſe ⁊ nunc eſt:ergo oportet ꝙ aliq̄d ſit
tranſmutatū:detur enim nihil in mundo ſit variatum:
omnia igitur ſe habent vt prius:⁊ ſic ſicut prius nō fuit
ens.ſic nunc non eſt ens:⁊ ſic eſt ens:⁊ nō ens:quod eſt
oppoſitū prime dignitatis.Si aūt aliquid ē tranſmuta
tum:aut igitur eſt tranſmutatū ſine trāſmutatione:⁊ ſic
habet ꝑmu3 īpoſſibile:aut eſt tranſmutatū tranſmuta-
tione:⁊ tunc aut illa trāſmutatio recipit in nō ente ſim-
pliciter.⁊ ſic habet ſcōm īpoſſibile aut recipit i aliquo
ente:⁊ ſic illud qȯ fit per illa3 tranſmutationem non fit
ex oīno non ente.i.poſt oīno nō ens:cuius oppoſitū di-
cebatur:⁊ h̄ quide3 ratio ē multu3 fortis quātū ad iſtā
cōcluſionē:ꝙ nihil pōt fieri ex puro nō ente:ſemper er
go oportet aliq̄d ſubici ei qȯ fit. ¶ S3 notandum ē ſic
dicit cōmētator ibidē:ꝙ duplex eſt tranſmutatio.ſ.acci
dentalis ⁊ ſubālis:⁊ iſte ꝯueniūt in multis:ſicut iṗe col
ligit in ꝑmo tractatu de ſubā orbis.differunt tn̄ in h̄:q2
in tranſmutatiōe accn̄tali nō mutatur nomē nec diffini
tio rei circa quā fit:vt ſi ſortes tranſmutat de albedine
in nigridinem manet nomen ⁊ diffinitio ſoꝝ.in tali trāſ-
mutatiōe.⁊ fieri ſubicit ens actu ⁊ vnu3 numero ſimpli
citer ſub vtroq3 termino tranſmutatiōis.In tranſmuta
tione vero ſubſtantiali mutatur nomen.i.res nominata
⁊ diffinitio:vt ſi animal morit ⁊ generatur cadauer:nō
remanet animal nec diffinitio aīalis.ſimiliter autē ſi ca-
dauer reſoluit ad terreſtreitatē:i hmōi trāſmutatione
oportet ſubici aliquod ſubiectum qȯ non ſit ex ens in
actu:cu3 enim ſubiectum tranſmutatiōis debeat mane-
re vnū numero ſub vtroq3 termino.eo ꝙ vnus termino
rum non recipit alterum cum ſint oppoſiti. tunc ſi ſubie
ctum eſſet de ſe ens actu ſimpliciter tunc maneret vtiq3
vnū numero ens actu ſimplr̄.⁊ ſic cū nomen ⁊ diffinitio
ſumāt ab actu:maneret idē nomē ⁊ diffinitio eadē:⁊ ſic
nō eſſet tranſmutatio ſubſtātialis. ¶ Utꝝ aūt i aliqua
trāſmutatōe poſſit manere aliq̄ forma ſubālis vna nūe
ro:vt forma corpis aut ſubē que tn̄ forma nō ſit eēntia:
nec de eſſentia materie ꝑme:ad preſens nō determino:
ſed alias videbit deo volente.⁊ hec q̇dem eſt ſententia
Ariſto.⁊ cōmentatoris de iſta queſtiōe. ¶ Tenēdū eſt
tn̄ ſimplr̄ ⁊ cū fide chriſtiana ꝙ iṗe deus ꝓduxit omnia
de nouo ex nihilo ꝑexiſtente ſubiecto. ſed illa ꝓductio
nō fuit facti nec fieri niſi equiuoce:quātūcūq3 terminus
eius fuerit vniuocus cū termino factiōis nālis:ſed dici
tur creatio ⁊ ſimplex emanatio.Hūc igitur modū igno
rauerunt phi gentiles nec miru3: q2 nō poteſt cognoſci
ex ſenſibilibus nec conuinci ex aliquibus que cu3 ſenſi-
bilibus concordant.⁊ ideo illi qui ſumpſerunt cognitio
nes ſuas ex rōnibus cōcordantibus ſenſatis nō ꝑuene-
runt ad notitiam hmōi factionis:ꝑcipue q2 raro ꝯtigit
iſta modus.⁊ nunꝙ̄ fuit niſi ſemel.⁊ eſt valde longū tē-
pus preteritū poſtꝙ̄ fuit. Illi aūt qui iſtu3 modū ꝓdu-
ctionis cognoſcunt dicunt per alia3 viā cognoſcere.ſ.p
auctoritates ſanctoꝝ:⁊ p reuelatiōes ⁊ hmōi. Per illā
aūt diſtinctionē productionis que tacta eſt ſoluunt ar-
gumenta Ariſto.⁊ Auerrois. Probant eni3 ſufficiēter
ꝙ ex nihilo ſimplr̄ nō poſſit aliquid ꝓduci ꝓductione
que eſt motus ⁊ tranſmutatio nālis.ſed ꝓductione que
eſt creatio ⁊ ſupernaturalis bene poteſt. Et ſi dicas nō
ne terra creata eſt eiuſde3 ſpeciei cū terra generata:dō3
ꝙ ſic:ergo productio ē eiuſdē ſpeciei ⁊ nō equiuoce:di-
ceret ꝙ nō ſequit quia agens qȯ creat eſt alterius ordi
nis ab eo qui generat.⁊ ideo productiōes ſunt diuerſe.

Ariſto.autem ⁊ Auerrois ſoluerēt rōnes
q̄ ſūt ꝯ eoꝝ ſentētiā. ¶ Ad
primā.cu3 dicebat agens omnipotens ⁊c̄.dico p iterē-
ptionē.nam agens nō dicit omnipotens niſi oīpotētia
actiua.⁊ potentia actiua nō eſt ſine potētia paſſiua.Un̄
agens omnipotens nō eſt potens niſi poſſibiliū:⁊ potē
tia paſſiua.nunc aūt ex nihilo ſimplr̄ fieri aliquid nō eſt
ō numero poſſibiliū potētia paſſiua ⁊c̄. ¶ Ad ſecūdā
neganda eſt maior:nō enim eſt ex diminutione agentis
ꝙ non facit īpoſſibile:ſed dicere ipſu3 agēs facere ipoſ
ſibile fieri eſt error ⁊ deceptio:vt dicit ꝯmē.in.8.huius: Com.4.
nunc autem facere aliq̄d oīno ex nihilo eſt impoſſibile
facere impoſſibile fieri:vt p3 ex dictis:⁊ ſuſtentant ipſi
ſuper hoc ꝙ vnū oppoſitoꝝ nō itelligit fieri ex altero
niſi per accidenſ:vt albū ex nigro:ſimiliter aūt ⁊ i alijſ.
Cum ḡ nō ens opponat enti nō fit ens ex non ente niſi
per accidens.ſemper aūt per accidens reducit ad p ſe
aliquo modo.ideo op3 aliqȯ ens ſubici ex quo fiat qȯ
fit. ¶ Ad tertiā neganda eſt ꝯſequentia.⁊ cū dicit.ſi ali
q̄d fit ⁊c̄.dico ꝙ ſi aliq̄ ſubſtātia fiat:illa fiet ex ſubiecto
ꝑexiſtente in potentia:⁊ cu3 dicit.quereretur de illo ſubie
cto ex quo fit:aut ex aliquo aut ex nihilo ⁊c̄.dico hic ꝙ
tu ſupponis vnū falſu3 ipoſſibile.ſ. ꝙ primū ſubiectum
ex quo per ſe aliquid fit fiat de nouo.hoc autē3 eſt ipoſ
ſibile vt demōſtratū ē in ꝑ° ⁊ declarabit in ſequentib⁹. T.c.8.
Nō igit ꝓcederet in īfinitū in cauſis nālib⁹ p ſe ordina-
tis.ſed ꝑueniret ad vnā ꝑmā mā3 que tn̄ erit ingenera-
bilis ⁊ icorruptibilis. ¶ Ad quartū dō3.ꝙ quāto agēs
eſt nobilius tāto pauciora ꝑſupponit ꝑora agētia.Un̄
agens nobiliſſimū nullū agēs ꝑſupponit. S3 nō quāto
agēs ē nobiliſſimū tāto pauciora ꝑſupponit in pte ſub
iecti.q2 tūc ſequeret ꝙ cū q̄libet itelligentia ſit nobilior
nā māli:q2 min⁹ ꝑſupponeret ꝙ̄ mā3:⁊ ſic nihil ꝑſuppo-
neret. Et vlterius cū ꝑmū ꝑncipiu3 ſit nobilius q̄libet

alia itelligentia:ſeqtur ꝙ min⁹ preſupponit q̄ nihil.qḋ
eſt ridiculum.⁊ iō nō valet illa rō. ¶ Ad q̇ntam p̄t dici
ꝙ ſi ſit virtutis īfinite in vigore:bene verū eſt ꝙ poteſt
⁊c̄.ſed ſi eſt virtutis infinite ſm durationē nō oꝫ.ſic aūt
eſt in ꝓpoſito.nullū enim mouens eſt v̇tutis īfinite ſm
vigorem vt videbiť in.8.ſed bene eſt virtutis īfinite ſm
durationem. ¶ Ad ſextam cū diciť.aut ex ente ⁊c̄.dḋꝫ
ſm Ariſto.in littera ꝙ aliquid fieri ex ente poteſt itelli-
gi dupliciter.Uno enī mō ex ente ſꝫ ꝙ ens.Alio mō ex
ente nō ſm ꝙ ens:ſed aliquo alio modo.Similiter aūt
ex nō ente:quēadmodū medic⁹ aliq̇s poteſt itelligi du-
pliciter.vno mō ſꝫ ꝙ medicus. Alio° nō ſm ꝙ medic⁹
ſed ſm ꝙ edificator.⁊ licet eſſet ꝑ accidēs. Modo dḋꝫ
ꝙ illud qḋ fit ſimpliciter bene fit ex ente actu .ſꝫ nō ſm
ꝙ eſt ens actu ꝑ ſe.ſꝫ ſm aliū modū. Similiter id qḋ fit
ſimplr̄ bene fit ex aliquo qḋ nō eſt id qḋ fit.ſed nō ſꝫ ꝙ
nō eſt id nec per ſe ſed alio mō ⁊ per accidens.v̇bi gr̄a.
ſi aer debet generari ſimplr̄:opꝫ bn̄ ꝙ ipe fiat ex aliquo
ente actu:ſed nō fiet ex aliquo ente actu ſm ꝙ ens actu
per ſe.vtputa ex aq̄:quia tūc ſimul remaneret aq̄ ⁊ aer.
⁊ ſimpliciter:ſꝫ neqꝫ fiet ex aqua ſꝫ ꝙ aqua eſt nō aer ⁊
per ſe:qꝛ tūc remaneret nō aer in aere facto:qḋ ē īpoſſi
bile.Fit ergo qḋ fit ex ente in actu:per accidēs tn̄:⁊ ſilr̄
ex nō ente:qḋ.ſ.eſt nō ens illḋ qḋ fit. Et iſtā diſtinctiōeꝫ
ignorantes antiq̇ errauerūt circa generationē dicentes
generationē ſimplr̄ nō eſſe:quia putauerunt ſi q̇d fieret
ex ente actu ꝙ fieret ex ipſo ſm ꝙ eſt ens actu ⁊ per ſe.
Silr̄ aūt ſi fieret ex nō ente ꝙ fieret ex non ente ſm ꝙ
nō ens ⁊ per ſe.hec aūt nō ſunt neceſſaria:ſed per acci-
dēs aliquo mō fit aliquid ex vtroqꝫ. Sꝫ tūc reſtat dice
re vlterius ex quo fit ꝑ ſe qḋ fit. Et Ariſto. dicit ꝙ ente
in potentia ad ipſum:vt ſi ex aqua generať aer.opꝫ i ae
re eſſe aliquod ens qḋ ſit in potētia ad aquā :ſimilr̄ aūt
⁊ in alijs.Sed illi ēt nō diſtinxerūt iter ens actu ⁊ ens
in potentia:⁊ ideo peccauerunt. ¶ Ad ſeptimā cū dice
bať:ſicut generatio quedam ⁊c̄. dico ꝙ ens ſimpliciter
pōt dicere duo.Uno mō nō ens vlr̄:⁊ ſic nō tenet ſimili
tudo:qꝛ nō ens qḋdā pōt habere potētiā ad ens qḋdā:
ſed non ens vlr̄ nullā potentiā pōt hēre. Alio mō non
ens ſimplr̄ pōt intelligi nō ens p̄ncipalr̄.ſ.non ens actu:
⁊ hoc mō bn̄ generať ex non ente ſimpliciter.i.ex nō en
T.cō.ii. te actu:ente tamen potentia:⁊ ſic ſoluit Ariſto.in p̄io
de generatione.quare non valet.

¶ Manifeſtum igitur ꝙ ſi quidem cauſe ſunt ⁊ principia eorum que natura ſunt ex quibus primis ſunt ⁊ fuit nō ſm accidens ⁊c̄. Textu com.

LXV Queſtio. XXIII.

Ueritur hic vtrū p̄uatio ſit p̄ncipium reꝝ
nāliū.Et hꝫ etiā hec queſtio locum in ca°.
p̄cedente.Si igiť nos dicamus .ſed magis
ꝓprie hic vt puto. ¶ Arguitur p̄° ꝙ nō:qꝛ
illḋ qḋ eſt per ſe nō ens non eſt principium
entis:cuꝫ cauſa rei ſit dignior cauſato.ſed ipſa p̄uatio ē
per ſe nō ens ſꝫ Ariſto.in littera.q̄re ⁊c̄. ¶ Iteꝫ 2° ipſa
nō eſt p̄ncipiū vt cauſa materialis: quia mā̄ recipit p̄n-
cipiū vt formaꝫ facti.⁊ p̄uatio nō recipit p̄ncipiū vt for
mam facti:cū ipſa opponať ei ⁊ vnuꝫ oppoſitoꝝ nō re
cipit alteruꝫ :nec eſt cauſa formalis ipſius rei nālis:qꝛ
ipſa p̄uatio nō dat eſſe ipſi rei nāli.nec eſt cā agēs:qꝛ oē
T.c.i8. agēs ē mouēs.p̄uatio aūt nō ē mouēs.ſemꝑ.n.exiſtima
biť ſpēs aliq̄ mouēs.3.h⁹.nec etiā eſt cā finalis rei natu
ralis:quia finis ⁊ bonum ſunt ideꝫ.tertio ethicoꝝ:pri-
uatio aūt nō eſt bonū q̇d.imo imaginať ad maleficiū:ḡ
nullo mō eſt cā rei nālis nec per ꝯn̄s p̄ncipiū vt videť.

¶ Itē.3.magis videť ꝙ potētia māe ſit p̄n^m reꝝ nāliuꝫ
q̄ p̄uatio.ipſa enim potētia māe eſt per ſe ens ⁊ p̄cedit
generatū ⁊ neceſſario req̇riť ad fieri rei naturalis: p̄ua
tio aūt ē per ſe nō ens.⁊ tn̄ ipſa potētia nō ponitur ab
Ariſto.eſſe vnū p̄ncipiū rerūm nāliū.q̄re ⁊c̄. ¶ Item
4.ſi p̄uatio eſſet p̄ncipium rerum nāliū:aut eſſet p̄nci-
pium per ſe:aut per accidēs.hec diuiſio ſufficiens eſt .ſꝫ
nō eſt p̄ncipium per ſe vt omnes concedunt: qꝛ ipſa eſt
per ſe nō ens:nec per accidens.ꝓbatio:quia per accn̄s
cōtingit non eſſe vt pꝫ.io.metaphy.⁊.8.hui⁹.⁊ p̄mo po T.c.26.
ſteriorūꝫ:ſed ipſam p̄uatiōeꝫ nō ꝯtingit nō eſſe p̄ncipiū T.cō.36
ipſius fieri dū eſt ipſuꝫ fieri vt manifeſtū eſt cuilibet in-
telligēti.q̄re ⁊c̄. ¶ Iteꝫ.5.illud qḋ nō ē p̄ncipiū cogno
ſcendi nō eſt p̄ncipiū eſſendi v̇t pꝫ ex.2. metaphy.ſed p̄ T.cō.4.
uatio non eſt principium cognoſcendi :cum ſit poſteri⁹
nota:vt omnes concedunt.

Oppoſitum arguiť auctoritate Ariſto.i lr̄a
⁊ cōmētatoris.⁊ rōnib⁹.qꝛ p̄n-
cipia ſubſtātiarū nāliū debēt eſſe ꝯtraria vt p̄us oſtēſuꝫ
fuit:⁊ in hoc ꝯcordauerūt oēs antiq̇ ipſa v̇itate coacti.
ſed nō poſſunt eſſe cōtraria niſi cōtrarietate p̄uatōis ⁊
habitus vt dictuꝫ eſt p̄us.q̄re ⁊c̄. ¶ Item ſi ex homine
īmuſico fiet muſicus:aut fieri muſicū attribueť homini
īmuſico ſm ꝙ hō:aut ſm ꝙ īmuſicus: ſi ſm ꝙ homo h̄
nō ſtat:qꝛ tūc oīs hō fieret muſic⁹ qḋ eſt falſuꝫ:ſi ſꝫ ꝙ ē
īmuſic⁹:tūc cū īmuſicū ſit p̄uatio muſici: ipſuꝫ fieri attri
bueť p̄uationi:⁊ ſic priuatio eſt p̄ncipiū rei nālis.

Ad queſtionē eſt itelligendū ꝙ ſicut cōmu
niter dr̄. ⁊ bn̄ res nāles poſ
ſunt accipi dupliciter.Uno mō quātū ad fieri.Alio mō
quātū ad factū eſſe:⁊ propter illos in quibus philoſo-
phia oritur de nouo dico ꝙ per fieri rei naturalis eſt ī-
telligendus motus precedens ipſam rem naturalem ⁊
tendens ad ipſaꝫ formā extrahendaꝫ de potentia ſub-
iecti.Uerbi gratia.cum ignis ex combuſtibilibus gene-
rat ignem precedit quedā alteratio in ipſis lignis.ſ.qua
calefiunt:⁊ ſic cauſatur ⁊ diſponiť ⁊ p̄parať mā̄ lignorū
ad formaꝫ ignis recipiendā:tandeꝫ aūt mā̄ ſufficienter
diſpoſita.ſ.calefacta ⁊ exiccata ignis generās educit for
mam ignis de mā̄ lignoꝝ:in qua p̄exiſtebat nō actu ſed
potentia.talis igiť motus ſeu tranſmutatio p̄cedens eē
rei nālis intēdens ad ipſam formaꝫ diciť fieri rei nālis.
Sed factū eſſe eſt ipꝫ eē rei nālis:qḋ termiat hmōi mo
tū:vel q̊ adueniēte vel habito ceſſat mot⁹ ⁊ nō ampli⁹
fit res. ¶ Sed eſt iam vlterius cōſiderandū ꝙ p̄ncipiū
⁊ cauſa diciť dupliciter.Uno mō diciť cauſa ꝑ ſe. Alio
mō cauſa per accn̄s quantū ſpectat ad propoſitum. Et
iterū cauſa per accidens poteſt itelligi dupliciter. Uno
mō pure ⁊ oino per accidens ꝓut per accidens oino di
ſtinguiť cōtra per ſe.Alio modo diciť per accidens ſm
ꝙ per accidens diſtinguiť ꝯtra p̄mo ⁊ p̄ncipalr. ¶ Itē
cōſiderandum ꝙ licet p̄ncipium dicať multipliciter vt
pꝫ i.5.metaphy.caplo.de p̄ncipio.tn̄ nō eſt multū rōna T.cō.i.
bile iſtam queſtionē intelligi niſi de p̄ncipio qḋ eſt cau-
ſa:nō enim eſt ſatis ꝯueniens querere an ipſa p̄uatio ſit
p̄ncipium reꝝ nāliū capiēdo p̄ncipiū ꝓut eſt p̄ncipium
magnitudinis:qḋ eſt p̄mū ſignificatū p̄ncipij poſitū ibi-
dē. Cōſtat eni ꝙ ipſa p̄uatio nō ſic ē p̄ncipiū reꝝ nāliū.
Nā hmōi p̄ncipiū magnitudis ē pūct⁹ aut p̄ria ꝑs ma-
gnitudinis.Et māifeſtū eſt ipaꝫ p̄uationeꝫ forme nālis
nō eſſe pūctū neqꝫ primā partē magnitudinis.imo ma-
gis reduciť ad primū moduꝫ p̄ncipij.quia illud dicitur
p̄ncipiū p̄mo mō vn̄ aliq̇d p̄mo moueť ad aliquē termi
num ſibi oppoſitum.vt pꝫ cum dicit.ex oppoſito autem
alterum.in.5.metaphy. Nec eſt dicendum ꝙ reducitur T.cō.i.

ad ſecundum modum p̄ncipij.quia p̄ncipium.2.modo
eſt illud a quo pluribꝰ datis principijs facilius aliquid
poteſt fieri:ſicut ſignificat Ariſto.vt in docēdo debemꝰ
incipere a facilioribus ipſi diſciplinando licet poſſe fie-
ri hoc icipiendo a difficilioribꝰ.ſed nō ita bene:mō fie-
ri rei nālis nō pōt habere p̄ncipiū a quo ſicut terminus
niſi ſuum oppoſitū qđ eſt p̄uatio. ¶ Item pricipiuȝ iſto
2.mō dȝ eē aliqđ poſitiui:ſic pricipia doctrine ſunt ipſa
magis nota nobis:vt expoſitores cōcordāt.⁊ alit̄ igno
rantia eēt optimū pricipiū doctrine qđ nullus diceret.
qꝛ tunc doctor prio deberet ducere ignorantiam in ipo
diſcipulo. Reliquitur ergo vt videt̄ ꝙ ad primum mo-
dum reducat̄:poteſt tñ ipſa p̄uatio inquātū ē terminus
a quo ipſius fieri reduci aliq̊ mō ad ſecūdū ſignificatum
pricipij qđ eſt illud:vñ vnūqđqȝ fiet optime. Nā ab ipa
p̄uatiōe aliq̊ mō optie fieri icipit rei nālis vt a termino
a quo:licet nō ſit illud vñ icipit vt ab agente. ¶ Itē nō
queritur a p̄uatio ſit p̄ncipium rerū nālium accipiendo
ipſum pricipiū ꝓ pria pte quātitatiua inexiſtēte ex qua
aliqđ fit:vt p̊ͣ ps nauis eſt ſedile:qꝛ certū eſt ꝙ ipſa pri
uatio nō eſt pria pars q̄titatiua rei nālis ex q̄ inexiſtēte
fiet res nālis. ¶ Ampliꝰ nō eſt rōnabile querere an ipa
p̄uatio ſit pricipiū rei nālis accipiēdo pricipiū reꝝ nāliū
ꝓ ſuppoſitōe vl' ꝓpoſitiōe ꝑ ſe nota:qđ eſt aliud ſignifi-
catū pricipij ibi poſitū.notū eni eſt ꝙ hoc nō eſt veruȝ.
Vñ oībus his ſignificatis p̄termiſſis remanet ſignifica-
tum pricipij:qđ eſt cauſa:⁊ de iſto queritur. Sed ⁊ cau-
ſa multipliciter dicit̄. Uno mō dicit̄ cauſa mā. Alio mō
forma. Alio mō efficiens vel agens. Alio modo finis.
T.c.28. vt pȝ in.2.huiꝰ. Modo nō ē multū dubiū:vtrū p̄uatio
⁊.29. ſit pricipiuȝ rerū nāliū ſicut cauſa finalis. Certum enim
eſt ꝙ nō:cū per eē ipſius vel gratia ipſius p̄uatiōis res
nāles nec habent eſſe nec fieri nec opari. Nec ē dubium
an ſit cauſa efficiens.māifeſtū eni eſt ꝙ non:cū efficiens
agat per formā ſuam in ipſaȝ formā generati:p̄uatio āt
nō ꝓducit formaȝ cui opponit̄ vt euidens eſt. Nec eſt
dubiū an priuatio ſit principiū:qđ eſt ſicut cauſa forma
lis rei naturalis:qꝛ planū eſt ipſaȝ nō dare eē rei natu-
rali cuiꝰ eſt priuatio. Relinquitur g̊ queſtio an priuatio
ſit pricipiū rei naturalis ſicut ſubiectū vel ſicut mā ⁊ h̕
aliqualiter videt̄ dubiū. Deinde premitto ꝙ dupliciter
aliqđ eſt ſubiectum aut principiū ſubiectiuum reſpectu
alicuiꝰ recepti. Uno modo ꝑ ſe ⁊ pricipaliter vt ſubſtan
tia reſpectu accidentiū. Alio° diſpoſitiue vt ſupficies re
ſpectu coloris dr̄ ſubm̄.ſilr aūt ⁊ in alijs ſimilibꝰ mltis.

Tunc dico ad queſtionē quatuor. Prio dico
ꝙ priuatio nō pōt eē pricipiū rei
naturalis ꝓprie q̄tū ad factū eē.2.dico ꝙ ipſa non pōt
eē principiū rei nālis q̄tum ad fieri pure per accidens:
ita ꝙ nullo mō per ſe.3.dico ꝙ ipſa nō eſt per ſe pricipi-
um ſubiectiuū principale reſpectu ipſius fieri.4.dico ꝙ
eſt per ſe priᵐ tanq̄ ſubiectiuū diſpoſitum vl' diſpoſitio
ſubiecti. ¶ Primū ſic pȝ:qꝛ illud qđ nō remanet re fcā
nō eſt pricipium intrinſecū ipſius rei quantū ad factum
eſſe:hec eſt manifeſta.quia principiū itrinſecum vult re
manere in ipſo eē rei cuiꝰ eſt pricipiū intrinſecū: ſed ipſa
priuatio que p̄ceſſit formaȝ in mā:nō remanet in re fa-
cta.imo deficit adueniente forma vt notum eſt cuilibet
intelligēti q̄re ⁊c̄.verū tñ eſt ꝙ ſemp in mā cū ipſa ē ſub
aliq̄ forma:eſt priuatio alteriꝰ forme oppoſite:ſȝ nō ꝓ-
pter hoc ē dōm ꝙ priuatio ſit ꝑ ſe principiū intrinſecum
rei facte.qꝛ nō eſt aliq̄ pars ipſiꝰ rei.ſ.nec mā nec forma
nec eſt prior ipo eē rei facte:imo poſterior oīno:ꝯſequit̄
enim formaȝ illā alijs oppoſitā. ¶ Scđȝ d̊clarat̄:quia
ſicut dicebatur prius in queſtiōe de diuiſibilitate ſubſtā-
tie mālis:nullum ens pure per accidens cōueniēs alicui
ineſt ei neceſſario.⁊ hoc declaratuȝ fuit auctoritatibus
Ariſto.in.10.metaphy.⁊ in.8.huius.⁊ prio poſteriorū T.c.26.
⁊ in.5.metaphy. caplo de eodē. ⁊ capitulo d̊ acciden- T.c.36.
te.ſed ipſa priuatio p̄cedens formaȝ in mā neceſſario ē T.c.35.
principiū rei nālis q̄tū ad fieri:vt oēs cōcedūt ⁊ capit̄
ab Ariſto.⁊ cōmentatore:g̊ ipſa nō p̄t ēe hmōi p̄ncipi-
um per accidens oīno:ita ꝙ nullo mō per ſe.
¶ Sed circa hoc querūt̄ duo. Primo querit̄.q̄re. Ariſ.
dixit ipſaȝ eſſe p̄ncipiū per accidens.magis q̄ per ſe:cū
ipſa aliquo mō ſit p̄ncipiū per ſe. ¶ 2°.querit̄ i quo mō
per ſe ipſa priuatio ſit principiū ipſiꝰ fieri rei naturalis.
Ad primū poſſet dici ꝙ Ariſto.ꝓ tanto dixit eam eſſe
principiuȝ per accidens quia voluit oſtendere diuerſita
tem eius a mā ſiue ſubiecto:eo ꝙ in hoc viſus fuit pla-
to errare:qꝛ materiā ⁊ p̄uationē non diſtinxit:vt habe
tur in littera.magis autē pȝ diuerſitas māe a priuatiōe
ponendo eam eſſe pricipiū per accidēs q̄ pricipiū per
ſe:eo ꝙ ipſa mā nullatenus ē pricipiū ſȝ accidens:ſed
ſolum per ſe. ¶ Ad ſcđm videbit̄ circa quartam ꝯclu-
ſionem. ¶ Tertiuȝ oſtendit̄ qꝛ illud qđ eſt pricipale ⁊
per ſe p̄nᵐ ſubm̄ ipſius fieri eſt ipſa p̄ma mā:ſicut pȝ per
phm in littera. Dico aūt primū ſubiectum ex quo fit ali
quid p̄mū cū inſit:ſȝ ipſa priuatio non ē idem eſſentialr
cū pria mā:vt oēs ꝯcedunt:⁊ probat Ariſto.in littera.
¶ Item ꝑ ſe ⁊ principale ſubiectum fieri eſt in potentia
ad terminū ad quē:⁊ iformabile termino ad quē ordi-
nat̄ fieri:ſicut eſt videre in artificialibus. Naȝ ſubiectuȝ
fieri domus.ſ.lapides lateres ⁊ ligna eſt iformabile for
ma domus:⁊ prius eſt in potētia ad eaȝ:ſimiliter auteȝ
⁊ in alijs:ſed priuatio p̄cedens formā in mā non ē i po
tentia receptiua ad terminū ipſiꝰ fieri nec informabilis
ipſo. Unū.n.oppoſitorū nō ē receptiuū alteriꝰ:nec ifor
mabile ab altero:imo eſt deſtructiuū aut d̊ſtructio ipſi-
us.quare. ¶ Iteȝ primū ⁊ per ſe ſubiectum ipſius fieri
ſubicitur ipſi forme fieri terminato:hoc ē euidēs de ſe.
Sȝ priuatio nō ſubicit̄ ipſi forme fieri terminato:imo
amouet̄ priuatio q̄ i fieri p̄cedebat vt notū ē. ¶ Quar
tū declarat̄.illud qđ p̄cedit ipm fieri rei naturalis:⁊ eſt
neceſſario ꝯiunctum pricipali ⁊ per ſe principio ſubie-
ctiuo ipſius fieri ē principiū diſpoſitiuū ipſius fieri.hec
recipit̄ pro manifeſta ab oībus itelligentibꝰ:ſȝ ipſa p̄ua
tio ē hmōi.nā anteq̄ mā ſubiciat̄ alicui fieri alicuiꝰ rei
nālis:opȝ ipſā carere ⁊ priuatā eſſe omni forma tali vt
dictum fuit prius.⁊ q̄ diu mā trāſmutat̄ ad formam fa-
cti:nec̄io habet priuationē annexaȝ:ſi enim hēret illaȝ
formā non ampliꝰ moueret̄ ad eam:vñ dicit Ariſto.in T.c.55.
prio de generatione:ꝙ hītibꝰ p̄ſentibꝰ i mā nō amplius
generat̄ aliqđ:ſed iam eſt.quare ⁊c̄. Cum igit̄ priuatio
ſit neceſſario pricipiū diſpoſitiuū q̄tum ad fieri ⁊ non
ē pure per accidens:relinquit̄ ꝙ per ſe.pȝ ergo 4ᵐ.ſ.ꝙ
p̄uatio ē ꝑ ſe principiū ſubm diſpoſitiuū q̄tū ad fieri.
¶ Sȝ dubitabis hic.p̊° i quo mō p̄dicatoꝝ per ſe ſit iſta
ꝓpoſitio:priuatio eſt principiū diſpoſitiuū ad ipm fieri.
¶ 2°.qꝛ ſȝ hec ipſa priuatio deberet poni in diffinitiōe
ipſius fieri:qđ nō videt̄ eē veꝝ. ¶ Ad p̊ᵐ poſſet dici ꝙ
hoc eſt in 2° mō p̄dicatoꝝ per ſe. Nā eſſe pricipiū diſpo
ſitiuū ipſius fieri eſt quoddā per ſe accidēs priuationis:
queadmodū dicimꝰ riſibilitas hoīs. Item aliquis dice-
ret ꝙ eſt in primo mō per ſe:nam eſſe p̄ncipium fieri eſt
cauſa finalis ꝓpinqua ipſiꝰ priuatiōis p̄exiſtētis in mā.
¶ Ad hoc enim videt̄ ordinari priuatio i mā: ⁊ huius
gratia eſſe vt ſit aliquo mō principiū rei naturalis q̄tū
ad fieri:modo omnis talis ꝓpoſitio eſt in primo modo
dicendi per ſe:in qua cauſa predicat̄ d̊ cauſato in recto

vel in obliquo. vt dicit lincoñ. ſuper primo poſterioꝝ.
¶ Ad aliud dicũt aliq̃ ⁊ ꝓbabiliter vt mihi vr̃ ꝙ ipſa
priuatio includit in diffinitiõe ipſius fieri. Nam fieri eſt
motus ꝑcedens formam in mã ⁊ tendens ad ipſam for
mã. motus aũt eſt actus entis in potẽtia. ſ. ad terminuꝫ
motus. potẽtia aũt ad terminũ motus que eſt diffinitio
ipſius motus eſt carẽtia forme cũ aptitudine ad eam: ⁊
hmõi carẽtia ẽ ipſa priuatio: ⁊ ſic in diffinitõe motꝰ iclu
dit priuatio: vt pꝫ reſoluẽti ptẽ diffinitionis: ⁊ per ꝯñs
in diffinitiõe ipſius fieri qͦd realiter eſt idẽ cũ illo motu:
nõ enim ſolum illud dicit poni in diffinitõe qͦd in ea ex-
primit nomie ꝓprio. ſed qͦd in ea implicat. ⁊ ponit ĩ dif
finitiõe alicuius diffinientiũ vt dicũt logici. Sed dices.
ſi in diffinitiõe motus ⁊ fieri ponit priuatio cũ motꝰ ſit
idẽ eẽntialiter cũ termino ad quẽ: ſequit: ꝙ priuatio po
nat ĩ diffinitiõe termini ad quẽ. ſ. forme ad quã ordinat
fieri: ⁊ hoc eſt falſum. Poteſt dici ꝙ motꝰ ꝓ forma flu-
ente bene eſt idẽ aliq̃liter cũ termino ad quẽ vadit fieri
tñ ab eo differt ſicut iperfectuꝫ a perfecto ⁊ diminutũ a
cõpleto. ⁊ ideo nõ ſequit ꝙ illud idem qͦd ponit in diffi
nitione motus ſit etiã in diffinitione termini ad quem.
Aliter põt dici ꝙ priuatio eſt ĩ diffinitione motꝰ capien
do motũ ꝓ fluxu forme: ⁊ iſto modo nõ eſt idẽ eſſentia
liter cũ termio ad quẽ vt in. 2°. huiꝰ oñdet. Vel poſſumꝰ
dicere breuius ꝙ ipꝫ fieri nihil aliud ẽ niſi trãſmutatio
ſubiecti ꝑuati aliqua forᵃ ad illã formã: ⁊ h diffõ hẽtur
plene ex itentõe Ariſ. ⁊ ꝯmẽtatoris. Aliter diceret ali-
quis ad priorẽ dubitationem ꝙ licet priuatio per ſe ſit
principiũ ipſius fieri tanꝙ̃ ſubiectũ diſpoſitiuũ: quia tñ
nõ eſt per ſe principale pricipiũ eius: iõ nõ opꝫ ꝙ ponat
ĩ diffõne ipſiꝰ motus aut fieri. Sed hoc nõ ẽ tutũ: qꝛ ſilr
poᵃ nõ ẽ pricipale ſubm motꝰ: ⁊ tñ ponit ĩ diffõne eiꝰ: ⁊
ſic pꝫ ad queſtionẽ. ¶ Eſt aũt diligenter ꝯſiderandum
ꝙ iſta q̃ſtio ſolet moueri ſub alia forma ſic. vtꝝ ex pri-
uatiõe fiat aliq̃d per ſe. Et adhuc alio mõ. vtꝝ fieri mu
ſice per ſe attribuendũ ſit immuſice ꝑcedenti. Et pͥmus
q̃dẽ modus per q̃rendi tunc vult habere talẽ diſtinctio
nem: ꝙ ly ex. poteſt dicere circũſtantiã cauſe mãlis. vel
põt dicere circũſtantiã ordinis: vt ſit ſenſus ex priuatio
ne aliq̃d fieri. i. poſt ꝑuationẽ. Et ſi itelligit pͥmo mõ pꝫ
q̃d ſit reſpondẽdũ. ſic enim qͦd fit: fit ex priuatiõe per ſe
tanꝙ̃ ex cauſa mãli diſpoſitiua: nõ aũt pricipali. Si aũt
itelligat 2° modo ſic poteſt bene dici ꝙ ex priuatione ꝑ
ſe fit aliq̃d. i. poſt eam: naꝫ ex eo qͦd eſt terminus ex quo
ipſius fieri. poteſt dici aliquid fieri ex priuatiõe tali mo
do. i. poſt illud. Sed ipſa priuatio eſt terminus a q̊ ipſiꝰ
fieri vt cõcedit cũ ab ipſa incipiat ipſuꝫ fieri. quare ⁊c̃.
¶ Si aũt querit ſm aliũ moduꝫ ſic põt dici ſm diſtin-
ctiõeꝫ ſupra poſitã. ſ. ꝙ fieri muſice attribuit imuſice nõ
tanꝙ̃ pricipali ſubiecto: ſed tanꝙ̃ diſpoſitiuo. Et ſic pꝫ
ꝟitas iſtius queſtionis: q̃ in multis ⁊ diuerſis q̃ternis in
uenit multũ diminute ⁊ trũcate tradita.

Ad priores rõẽs. Ad primã dicit ꝙ nõ ens
nõ ẽ pricipiũ entis ꝑ ſe ſꝫ ꝑ acci
dẽs bene: ⁊ ſic eſt in ꝓpoſito. qͦd ſi intelligit eſt per acci-
dens oĩno ſic ꝙ nullo mõ per ſe: dico ꝙ hoc eſt falſum ⁊
ipoſſibile: nullum. n. neceſſariuꝫ nãliter ⁊ oĩno eſt oĩno
per accidens: vt euidenter oſtenſuꝫ fuit ꝑus. ſimiliter in
qͦne de generatiõe forme ⁊ alias reſumetur: ſꝫ ſi intelli
gitur per accidens ſm ꝙ diſtinguit ꝯ̃ primũ ⁊ pricipali
ter: ſic eſt veꝝ. tũc dõꝫ q̊ ꝙ nõ ens nõ eſt ꝑncipale prici-
piũ per ſe entis: tñ aliqͦ nõ ens põt eſſe ꝑncipiũ diſpoſi
tiuũ ad aliquod ens ꝑciſe ad ens diminutũ ⁊ iperfectũ
ſicut eſt ipſum fieri: ſicut nõ ſubſtãtia vel accidẽs nõ eſt
ꝑncipale principiũ per ſe ſubſtãtie: tñ poteſt eſſe princi-
piuꝫ diſpoſitiuũ ad ſubſtãtiã per ſe vt oẽs cõcedũt: qua
re ⁊c̃. Aliter dicũt quidã ad primã rõneꝫ ꝙ lꝫ priuatio
nõ ſit ens poſitiuũ extra aĩam. tñ nõ ſequit ꝙ nullo mo-
do ſit ens: qꝛ ens dicit etiam de negationibus ⁊ ꝑuatio
nibus ⁊ corruptionibus entiuꝫ poſitiuoꝝ: vt Ariſto. di
cit in 4° metaphy. ¶ Ad ſecũdã pꝫ ex dictis. ẽ eni pri- T. cõ. 4
uatio pricipiũ in genere cãe mãlis diſpoſitiue: ⁊ hoc eſt
eſſe cãm materialeꝫ quodãmodo poſteriorẽ: ⁊ nõ oĩno
primã. ¶ Ad tertiã põt dici ꝙ potẽtia mãe bene ẽ aliq̊
modo principiũ ipſius fieri. ſed iſtud cõprehendit ĩ mã
ſeu ſubiecto: ⁊ ſimilr dimenſio que eſt neceſſaria ad fie-
ri: ita ꝙ cũ dicit ſubiectũ ſeu mã eſt pricipiũ ipſius fieri ĩ
telligit per hoc totũ cõpoſitũ ex ſubſtantia corporali ⁊
potentia: vnde ⁊ ſubiectũ deſcribit per ens in potentiã.
Sed q̃re Ariſto. nõ diſtinxit inter ſubãm ſubiecti ⁊ po
tentiam ⁊ dimenſionẽ ſicut inter ſubãm ſubiecti ⁊ priua
tionẽ. q̃ratur cauſa huius in qͦne de numero principa-
liũ naturaliũ. ¶ Ad quartã dõm ꝙ priuatio ẽ pricipiũ
aliquo modo per accidens ꝓut per accidens diſtiguit
cõtra principaliter ⁊ prio: nõ tñ ſic ẽ ꝑ accidẽs ꝙ nullo
modo eſt per ſe. Et tu dices. accidẽs contigit non eſſe.
veꝝ eſt accidẽs rariſſimũ ⁊ ideterminatũ qͦd nec ẽ nec
ſemꝑ nec ſm magis: nec vt in pluribꝰ: vt dicit Ariſto. in
5. metaphy. caplo. de accidẽte. Sed accñs neceſſariuꝫ T. c. 35.
⁊ determinatũ nõ ꝯtingit nõ eſſe: ⁊ oẽ tale dico eſſe ali-
quo mõ ſm ſe: qͦ. ſ. diſtinguit ꝯ̃ primũ ſignificatũ acci-
dens: vt plane. docet Ariſto. in. 5. metaphy. T. cõ. 35

Ad rationem in oppoſitũ cũ dicebat ꝙ fie
ri muſicum ⁊c̃. dr̃ cõiter ꝙ
hmõi fieri attribuit ꝑ ſe homini: ſꝫ ipm ꝑ ſe accipit du-
plr̃. Vno mõ ꝓprie ꝓut cadit ĩ ꝓpoſitionibꝰ demõſtra-
tiuis. Alio modo ꝑ ſe. i. non ꝑ aliõ ſubiectũ vt exẽplifi-
cat Ariſto. in prio poſterioꝝ. capitulo de ſtatu in ꝑdi-
catis. ꝙ albũ ꝯuenit homini ꝑ ſe ⁊ non ꝑ aliõ ſubiectuꝫ:
ſic aũt dicitur in ꝓpoſito ꝙ fieri muſice attribuit homi
ni non ꝑ aliõ ſubiectũ. Aliter ꝑt dici ꝙ fieri muſice non
attribuit imuſice tanꝙ̃ ſubiecto ꝑ ſe ⁊ principaliter: nec
ꝓprie attribuit homini ſm ꝙ homo. ſꝫ ſꝫ ꝙ eſt in potẽ
tia ad muſicã. Et tu dices ergo omnis hõ in potẽtia exi
ſtens ad muſicã fieret muſicus: cũ vnus hõ fieret muſi-
cus. Dico ꝙ veꝝ eſt vel ſm actum vel ſm aptitudinẽ:
omnis enim homo exiſtens in potentia ad muſicaꝫ vel
ſit actu muſicus: vel ẽ aptꝰ natus fieri muſicus nec opꝫ
ꝙ omnis homo exiſtens in potentia ad muſicam fiat ac
tu muſicus vno facto muſico: ſicut quãuis homo ſit ꝑn-
cipale ſubiectũ riſus: non tñ oꝫ ꝙ oĩs hõ rideat actu ri
dente vno. Aliter dõꝫ ⁊ meliꝰ ꝙ ſi hõ imuſicꝰ fiat muſi-
cus: hmõi fieri oꝫ attribui huic enti in potentia ad hãc
muſicã ſm ꝙ eſt hoc ens in potentia ad muſicã: ſingulo
enim cauſatoꝝ debẽt aſſignari cauſe ſingulares vt Ari. T. c. 38.
docet in 2° huius. vñ cũ hoc fieri muſicũ ſit q̃dã ſingula
ris effectus: debet ei aſſignari ſingularis cã ſubiectiua:
⁊ ſic nullũ incõueniẽs ꝯſequit. ¶ Ad ſecundam põt di-
ci ꝙ lꝫ priuatio. nõ ſit pricipiũ cognoſcẽdi habitũ cuiꝰ
eſt priuatio: tñ bene põt eſſe pricipium cognoſcendi ali
quẽ aliũ habituꝫ: cuiꝰ ipſa nõ ẽ priuatio: ꝗuis igit priua
tio forme in mã nõ ſit principiũ cognoſcẽdi ipaꝫ formã:
tñ põt eſſe pricipiũ cognoſcẽdi ipſum fieri rei naturalis
ſeu ipſam tranſmutationem ꝑcedentem formam. Nec
eſt incõueniẽs ꝙ priuatio alicuius habitꝰ ſit notior ali-
quo mõ aliquo alio habitu: vt plane docet ꝯmẽtator in
8° huius. caplo. Mouentiũ igit ⁊ coꝝ q̃ mouẽtur: vbi T. c. 27.
oſtendit cauſam. quare Ariſto. deſcribit illud qͦd moue
tur per ſe per illud qͦd mouetur per accidens. Et tu vi-
deas ꝯmentũ ibi: ⁊ alibi ſi vis itelligere recte phiã Ari-

¶ Subiecta quidem eſt natura ſcibilis.eſt ſm
anologiam:ſicut enim ad ſtatuam es:aut ad le-
ctulum lignum aut aliorum aliquod habentiũ
formã in materia ⁊ informe ſe habet priuſq̃ʒ ac
cipiat formam:ſic ipſa ſe ad ſubſtantiam hʒ ⁊c̃.

Tex.com̃. LXIX. Queſtio. XXIIII.

Ueritur hic vtꝝ mã pͣ ſit vna nũero ĩ oĩbꝰ
generabilibꝰ ⁊ corruptibilibus. ¶ Arguit
primo ꝙ nõ:q2 vnũ numero nõ poteſt eſſe
ſil' in diuerſis numero:q2 tũc poſſet eẽ vnuʒ
numero ⁊ plura numero:⁊ ſic eẽt vnũ ⁊ nõ
vnuʒ:qȯ ẽ ĩpoſſibile:ſed ipſa generabilia ſunt plura nu
mero:vt manifeſtum eſt ad ſenſum.q̃re ⁊c̃. ¶ Item 2° ſi
ſic eẽt:tũc oĩuʒ generabiliũ eẽt vna forma: cũ ĩ vna mã
nõ ſit niſi vna forma nũero vel ſaltẽʒ ſpecifica : ſed ꝯñs
eſt falſuʒ ⁊ ĩpoſſibile:q2 tũc oĩa nãlia generabilia ⁊ cor
ruptibilia eſſent vnius ⁊ eiuſdẽ ſpeciei:qȯ eſt ĩpoſſibile.
¶ Itẽ 3° aut eſſet vna ſm eſſentiã aut ſm eẽ. per ſuffi-
cientẽ diuiſionẽ:ſed non eſt vna ſm eſſentiã:q2 tunc en-
tia non eſſent diuerſa ſm eſſentias cum haberẽt vnam
cõem eſſentiam:nec eſt vna ſʒ eſſe:q2 aliud eſſe hẽt mã
T.c.34 ignis ⁊ aque ⁊ hoĩs ⁊ aſini.q̃re ⁊c̃. ¶ Item.4.ſi ſic tũc
qȯlibet fieret ex quolibet:qȯ eſt falſuʒ:vt pʒ in primo hu
iꝰ:⁊ pʒ ꝯña:q2 illa ſunt adinuicẽ trãſmutabilia:⁊ vnũ
T.c.37. eoꝝ ſit ex altero que ꝯmunicant in vna materia :vt dr̃ ĩ
2° de generatione.quare ⁊c̃.

T.cõ.6. Cõ.14. Oppoſitum arguit auc̃te. Ariſto.hic ⁊ in pͦ
⁊ in.2.de generatiõe:⁊ p ꝯmẽta
torẽ hic:⁊ in.12.metaphy. Et arguit rõne:q2 oĩs diuerſi
T.c.49 tas ⁊ pluralitas eſt per aliquẽ actũ. Actus eſt enim qui
diſtĩguit ⁊ ſeparat:vt cõiter accipit ex.8.metaphy. Sʒ
ipſa ꝑma mã nullaʒ formã habet de ſe:ergo de ſe non ẽ
T.cõ.ii. diſtincta in diuerſis entibus nãlibꝰ :⁊ ſic relinquit ꝙ ſit
vna:q2 q̃cũq3 diuiſionẽ nõ hñt vt ſic vnum dicuntur.5.
metaphy.cũ igit ipſa nõ ſit vna ſpẽ ȯ ſe:q2 ſpecies ⁊ for
ma idẽ ſunt:⁊ ipſa ſm ꝙ mã eſt:nullã de ſe habet formã
¶ Itẽ nõ eſt vna genere:q2 cuiuſlibʒ generis ſũt diuer
ſe ſpẽs:nec ẽt vna ſm analogiã:q2 ſemꝑ vnuʒ anologa
toꝝ eſt ꝑfectiꝰ altero ⁊ ꝑus.⁊ vna ꝑma mã rei nãlis nõ
eſt ſimpl'r ꝑor aut ꝑfectior q̃ alia:relinq̃tur g̊ ꝙ ſit vna
numero:⁊ h q̇dẽ rõ eſt fortis ⁊ demõſtratiua.

Ad queſtionẽ preĩtelligẽdũ ẽ ꝙ mã duplex
ẽ ſʒ modũ.ſ.mã ꝓpinq̃ ⁊ mã
remota. Materia q̇dẽ ꝓpiqua ẽ materia diſpoſita de-
termiatis diſpoſitionibꝰ ⁊ ꝑparata vt mã calida ⁊ ſicca
eſt mã ꝓꝑa ignis:ſimil'r aũt ⁊ in aliȷ̃s. Materia remota
eſt mã oĩno ꝑma de qua ſupiꝰ fuit dictuʒ:qȯ de ſe nullaʒ
formã hẽt ꝓpriã ſm ꝙ mã:neq3 priuationẽ ꝓpriaʒ:ſed
eſt in potẽtia ad oẽs formas ⁊ ꝑuatiões. Et de iſta q̇dẽ
prima ⁊ remota mã dixerunt aliq̇ ꝙ ipſa de ſe nec ẽ vna
nec plures: qȯ ꝓbauerũt ex hoc ꝙ ipſa de ſe nec hʒ q̃ti
tatẽ idiuiſaʒ q̃ eſt ꝑncipiũ vnitatis nũeralis ſʒ eos:nec
multas quãtitates diſtinctas a q̇bꝰ eſt pluralitas nume-
ralis cum ipſa ſit ens pure in potẽtia. Sed iſtud nõ ſuf-
ficit:q2 vnũ ⁊ multa ſufficiẽter diuidũt ens ſm Ariſto.
T.cõ.9. in.10.metaphy.vñ cũ mã ſit ens opʒ ꝙ ſit vnũ vel mul-
ta:⁊ cũ ipſa de ſe nõ ſit multa q2 nõ hʒ de ſe q̇bus diſtin
guat in m'lta:remanet ꝙ ſit q̇d vnũ:ſʒ nõ ẽ vnũ ſpẽ aut
genere ꝓꝑe cũ nõ hẽat aliquã formã ſpecificã nec gene
ralẽ.ergo relinquit ꝙ ſit vna numero.nõ eni eſt q̇d vnũ
ſm anologiam:vt manifeſtũ eſt cuilibet ĩtelligẽti: eo ꝙ
nõ eſt diſtincta in ꝑus ⁊ poſterius ſm ſui nãm cuʒ ſit pu
re potẽtia ens. ¶ Et iõ dico aliter ⁊ dico ꝙ mã ꝓpinq̃
nõ eſt vna numero oĩuʒ generabiliũ ⁊ corruptibiliũ:q2
ſi ſic oĩa generabilia eẽnt eiuſdeʒ ſpeciei:cum in vna mã
numero eodẽ modo diſpoſita nõ ſint plures forme ſub
ſtantiales ſpecifice:cõſequẽs aũt eſt mãifeſte ĩpoſſibile:
q2 entia nãlia habẽt diuerſas opatiões:⁊ alia ꝑ ſe ꝓꝑa
accidẽtia diuerſa. ¶ Itẽ mã ꝓpiqua ẽ materia ĩforma
ta diſpoſitiõibus ꝓꝑis alicuius rei naturalis:vt mãife-
ſtũ ẽ:ſʒ certũ eſt ꝙ diſpoſitiões ꝓprie vniꝰ rei nãlis ſunt
diuerſe a ꝓpriȷ̃s diſpoſitiõibus alteriꝰ:vt diſpoſitiones
ꝓprie ignis ſunt calidũ ⁊ ſiccũ in ſũmo.⁊ diſpoſitiones
ꝓprie aque ſunt frigidũ ⁊ humidũ:hec aũt ſunt ꝯtraria
adinuiceʒ:ſimil'r aũt ⁊ in aliȷ̃s ſuo mõ : ſemꝑ.n. diſpoſi-
tiones ꝓprie vnius rei naturalis ſũt ꝯ̃rie diſpoſitionibꝰ
ꝓpriȷ̃s alteriꝰ rei:ſic̃ extremũ extremo:vt ꝯtigit ĩ ſimpli
cibꝰ corporibꝰ q̃ ſunt ꝯ̃ria ſibiĩuicẽ vel ĩ vna q̃litate vl' ĩ
duabꝰ. Aut ſũt ꝯ̃ria ſibiĩuicẽ ſicut extremum medio:vt
diſpoſitiones elemẽtoꝝ diſpoſitionibus mixtoꝝ:vel ſi
cut vnũ mediuʒ alteri medio:vt diſpoſitiones panis di
ſpoſitionibus carnis: vt tangit cõmentator in primo celi
⁊ mũdi.ſimiliter aũt ⁊ in aliȷ̃s.q̃re ⁊c̃. ¶ Iteʒ 2° eſt dõʒ Cõ.20.
ꝙ mã ꝑma ⁊ remota bene eſt vna nũero oĩuʒ gñabiliuʒ
⁊ corruptibiliũ:qȯ ſic ꝓbat:q2 oĩum que adiuicẽ tranſ-
mutant ẽ vnũ ſubiectũ nũero cũ ſemꝑ trãſmutatio req̇
rat ſubiectum vnum numero ſub vtroq3 termino tranſ
mutationis:vt pʒ in iſto ꝑmo ⁊.5.huiꝰ.ſed ipſa entia na T.c.62.
turalia ſũt adinuicẽ trãſmutabilia:vt pʒ ad ſenſuʒ. Nã T.cõ.8.
ex aĩali ſit cadauer.⁊ ex cadauere ſit terra:ſil'r autẽ ⁊ in
aliȷ̃s. Nec eſt rõ quare in duobꝰ entibꝰ nãlibꝰ trãſmuta-
bilibus adinuicẽ ĩmediate ſit vnũ ſubiectũ nũero pluſq̃
in diuerſis.q̃re ⁊c̃. Et põt oſtẽdi rõe ſupradicta q̃ mihi
videt eſſe ſufficiens ad iſtam ꝯcluſionẽ demõſtrandaʒ:
cũ eni nõ ſit materia pria de ſe diſtĩcta ĩ diuerſis materia
libꝰ:opʒ ipſaʒ hẽre aliquã vnitatẽ ĩ eis.vl'r eni q̃cũq3 di
uiſionem nõ hñt vt ſic:vnũ dicunt.5.metaphy.⁊ cũ ipa T.cõ.ii.
nõ ſit de ſe vna ſpecie ꝓꝑe nec genere nec anologia:re-
liquit ꝙ ſit vna nũero.q̃re ⁊c̃. Sʒ de mõ vnitatis ipſiꝰ
ꝯſideranda eſt diligenter ſentẽtia commentatoris in.12.
metaphy.ex ciꝰ v̇bis eni ⁊ eiꝰ ſñia ibi colligit:ꝙ aliq̇d eẽ Cõ.14.
vnũ nũero põt ĩtelligi dupl'r. Uno mõ aliq̇d eſt vnum
numero poſitiue ⁊ ꝓprie:⁊ eſt illud qȯ hʒ vnã formã in
diuidualẽ que eſt ens actu ⁊ ĩdiuiſuʒ in ſe.ſic̃ ſor.⁊ qȯli-
bet aliud ĩdiuiduũ ſubẽ:ſimil'r ⁊ ĩ aliȷ̃s ſuo modo. Alio
mõ põt intelligi aliq̇d eẽ vnũ nũero ꝑuatiue.ſ. ꝑ priua-
tionẽ oĩuʒ formarũ ĩdiuidualiũ a q̇bus eſt multitudo
numeralis:mõ materia nõ ẽ q̇d vnũ numero :primo mõ
ſ.poſitiue: q2 ipſa ĩ eẽntia ſua nõ hʒ aliquã formã indiui
dualẽ ꝓpriã q̃ ſit vna actu ⁊ ens in actu ut demõſtratũ
fuit ꝑus:ſed bñ ẽ vna nũero ꝑuatiue per ꝑuationẽ oĩuʒ
formarũ:ĩdiuidualiũ:a q̇bus eſt multitudo ⁊ pluralitas
numeralis:nõ ſic ꝙ ſit actu ꝑuata ⁊ denudata ab oĩbus
formis ſil':ſic̃ oculus cecus eſt ſimul ꝑuatꝰ oĩ viſiõe.h.n. Cõm.12.
eſt falſuʒ ⁊ ĩpoſſibile vt demõſtrat ꝯmẽtator in.2.huiꝰ. T.cõ.6.
⁊ Ariſto.in ꝑmo de gñatione.ſed ſic ꝙ ipſa ĩ eẽntia ſua
ſm ꝙ ẽ mã ꝑma nõ ĩcludit aliquã formã ꝓpriã:⁊ ſic nõ
hẽt ȯ ſe m'ltitudinẽ.q̃re reliquit ꝙ ipa ſit vna nũero pri
uatiue. ¶ Et ẽ notãdũ circa h ꝙ ſic̃ ipa dr̃ vna nũero
ꝑuatiue mõ ꝑdicto:ſic ipa ꝑt dici cõis ad oĩa gñabilia ⁊
corruptibilia ẽt ꝑuatiue.q2.ſ.nõ hẽt ĩ eẽntia ſua aliquã
formã ĩdiuidualẽ ⁊ ꝓpriã q̃ ȯtermiata ſit ad vnũ ĩdiui-
duũ ſeu ſingulare:iõ ẽ cõis ꝑuatiue. Et addit ꝯmẽta.ꝙ
dr̃t cõitas mãe pͤa cõitate vl'aliũ ꝑcipue generis:forme
n.cões ĩ q̇bꝰ ĩueniũt vl'ia ſũt ĩ poͣ.⁊ iõ ſcire aliq̇d ſm ꝙ
vl'e ẽ ſcire ipm in poͣ ſʒ ꝙ dic̃. Cõicatio igit q̃ ĩtelligit
in formis cõibꝰ hʒ eẽ extra aĩaʒ ĩ poͣ. Iſta aũt cõicatio
q̃ ĩtelligit ĩ mã pria ẽ pura ꝑuatio:cũ nõ ĩtelligat niſi ꝑ

p̃uationē formaꝝ idiuidualiū ab ea. Eſt igit itētio Cō
mētatoꝛis in his v̄bis: ꝙ mā pꝛia nō hꝫ cōitatē ſuā per
aliquā vnā formā cōem ꝛ potētialeꝫ: que ſit de ſua ſuba
ꝛ ꝑpꝛia ei ſm ꝙ mā. Sed vniuerſale hꝫ cōitatem extra
aiaꝫ per aliquā vnā formā cōem: potētialē tn̄ ꝛ imperfe
ctā que eſt ꝑpꝛia ipſi vl̄i: ꝛ in his v̄bis Cōmētatoꝛ vide
tur itelligere ꝙ alia eſt forma vl̄is extra aiaꝫ a forª ſpe
ciali: vl̄is dico ꝓ re de q̃ alias deo fauente dicā. Cōitas
aūt mãe pꝛime ad oīa gn̄abilia nō eſt aliud niſi ei⁹ indif
ferētia ad ipa inq̄tū nō hꝫ aliquē actū ſibi ꝑpꝛiū qua ſic
hoc eſt ſpāle diſtinctū ab alio. Et dic̄ ibi Cōmētatoꝛ ꝙ
veꝝ eſt ꝙ iſte eſt verus intell'ꝰ mãe pꝛime q̄tū ad ei⁹ vni
tatē: qui nūq̄ eſt dictus ab Ariſt. in aliquo loco: ſꝫ inue
nitur inui ex ei⁹ v̄bis: ꝛ h̄ eſt verū: qꝛ in pꝛimo metaph.
in erroꝛib⁹ dicit ꝙ in fundamēto nãe nihil eſt diſtincto:
ꝛ in 7° dicit: ꝙ ipa nō eſt quid: nec q̄le: nec quātū: nec ali
T.cō.8. quid alioꝝ quib⁹ diuiſum eſt ens. q̄re ꝛc̄. ¶ Ulteri⁹ eſt
intelligēdū ꝙ aliq̄s poſſꝫ dubitare ſatis rōnabil'r. Naꝫ
omne qd̄ hꝫ entitatē poſitiuā extra aiaꝫ eſt vnū entitate
poſitiua extra aiaꝫ h̄ eſt euidens ex 4° metaphy. ſꝫ mā
T.c.11. p̄ma hꝫ entitatē poſitiuā extra aiam cū ſit aliq̄d real'r ꝛ
q̄dditatiue diſtinctū a p̃uatiōe. vt pꝫ in p̄mo h⁹. q̄re ꝛc̄.
T.c.66. ¶ P̄. ſi mā pꝛia ſit vnū nūo pꝛiuatiue: ex hoc ꝙ in eēn
tia ſua nō hēat aliquā multitudinē formaꝝ idiuidualiū
a quib⁹ eſt multitudo numeralis: ſic ipa poſſet dici plu
res nūo pꝛiuatiue: ꝓ tāto: qꝛ ipſa in eēntia ſua nō habꝫ
aliquā vnā formā a qua ſit vnitas nūalis: ꝛ ſic eēt vna
nūo pꝛiuatiue: ꝛ plures numero pꝛiuatiue ſil': qd̄ videt
irrōnabile: eo qꝛ iſta vident oppoſita. ¶ P̄. ſil'r poſſꝫ di
ci ꝙ ipſa mā eſt vna ſꝫ ſpēꝫ p̃uatiue: eo ꝙ nō hꝫ in eēn
tia ſua aliquā multitudinē formarū ſpecificarū: a quib⁹
eſt multitudo ſpecifica: hoc aūt nullus dic̄. ¶ Ad p̄mā
dōm ꝙ mā p̄ma ſicut hꝫ entitateꝫ poſitiuā: ſic hꝫ vnitatē
poſitiuā ſolū potētialē. vt pꝫ ex p̄cedētib⁹. ꝛ iō concedi
tur hr̄e vnitatē potētialē ſolū poſitiuā: ſed nō vnitatem
actualeꝫ poſitiuā de ſe. ¶ Ad aliud poſſet aliq̄s euader
dicēdo ſic: ꝙ non eſt ſimile de multitudine mãe ꝛ de vni
T.c.11. tate ipſius. Nā rō vnitatis ſumit ab idiuiſiōe. vt pꝫ in. 5.
metaphy. Indiuiſio aūt eſt quedā p̃uatio. ꝛ iō vnitas eſt
ꝑpinqua p̃uationi: ſꝫ pluralitas nō ſic ſe hꝫ. ꝛ iō poterit
dici mā vna p̃uatiue ꝛ nō plures p̃uatiue: ꝙ ſi hoc nō ſuf
ficit cōcedat mām eſſe plures p̃uatiue ſic intelligendo ꝙ
in ſua eſſentia nō icludit aliquā fomā a qua ſit vna nūe
ro actu: ꝛ iō ſic̄ dicit vna numero: qꝛ non eſt plura de ſe:
ſic dicit plura nūero: qꝛ nō eſt vna de ſe: nec iſta ſunt op
poſita realiter vnū numero p̃uatiue ꝛ plura numero pꝛi
uatiue: ſicut licet albū ꝛ nigꝝ ſint oppoſita: tamē p̃uatio
albi ꝛ p̃uatio nigri nō ſunt oppoſita cuꝫ ſimul ſint in me
dio coloꝛato. Pꝛima tn̄ ſolutio videt melioꝛ: eo ꝙ ratio
vnius ſumit ab indiuiſione. vnde cū mā pꝛima non ſit de
ſe diuiſa numeraliter: ipſa pōt dici quodāmodo vna nu
mero. Sed rō multitudinis ꝛ pluralitatis nō ſumit a p̃
uatione. ꝛ ideo quāuis ipa nō ſit vna numero per aliquā
vnā formā: nō ſequit vt ſit plures numero. Nec itelligo
ꝙ ipa ſit vna numero ꝛ p̃uatiue ſolū ꝛ p̄ciſe ꝓ tāto: qꝛ de
ſe non hꝫ multas formas idiuiduales: qꝛ ſil'r poſſet dici
ꝙ indiuiduū ens actu vt ſoꝛ. eſſet vnū numero p̃uatiue:
qꝛ nullum tale hꝫ multitudinem formarum a quibus ſit
multū numeral'r: ſꝫ ꝓ tanto: qꝛ nec vnā formā indiuidua
lem hꝫ qua ſit vna numero: nec multas q̄bus ſit numero
plura: ſꝫ potentia ſe hꝫ ad ambo hec. Unde foꝛte ratio
pꝛicipalis radicalis vnitatis materie pꝛie eſt ipſam eſſe
ens pure potentia ad qd̄ ꝯſequit pꝛedicta. Et ideo Cō
mentatoꝛ dicit in eo: aut qd̄ eſt in potentia dicere: eſt ꝙ
eſt vnum numero ꝛ cōe pluribus. vt igitur ſit ad vnum

dicere: mā p̄ma eſt dicta vnū nūero: ex eo ꝙ ipſa eſt ens
i pura potētia: ꝛ ꝑ ablationē formaꝝ idiuidualiū oium
ab ea modo p̄dicto: non qꝛ actu ſil' ſit ſine oibus formis:
ſꝫ qꝛ nullā claudit in eſſentia ſua. ¶ Ad aliud dubium
p̄t dici ꝙ nō eſt iconueniēs mām p̄mā eſſe vnā ſm ſpēm
pꝛiuatiue ꝓpoꝛtiōabil'r: ſic̄ ipſa dr̄ vna nūero pꝛiuatiue
.ſ. qꝛ ipſa n̄ hꝫ in ſua eēntia formas q̄bus ſpecifice diſtin
guat: ita ꝙ ꝑ ablationem formaꝝ ſpecificaꝝ dr̄ vna ſꝫ
ſpēm p̃uatiue. ſil'r vna ſm genus: ſed hoc non opoꝛtuit
Commentatoꝛem expꝛimere: qꝛ pꝫ ex dictis eius ſatis.

Ex dictis pꝫ ſolo pꝛimaꝝ duaꝝ rationum.
¶ Ad tertiā dōꝫ ꝙ ipa nō eſt
vna nūero ſm ſuū eſſe actuale vt bn̄ ꝓbabat: tn̄ ipſa eſt
vnū nūero ſm ſuū eē potētiale: nō q̄dē ꝙ ei⁹ potētia ſit
ſimpl'r vnū ſubm̄ nūero: ſꝫ ipſa ſm id qd̄ eſt ens vnū ſm
eē potentiale: ꝛ hoc ſufficit. Uel dicat ꝙ eſt vna ſm eēn
tiam mō p̄dicto. Et cuꝫ dr̄: qꝛ tūc entia nālia non eſſent
dr̄ia ſm ſuas q̄ditates: dico ꝙ imo: qꝛ dr̄ia ſunt illa que
ſunt diuerſa aliq̄d vnū entia. 10. metaph. modo entia nā T.c.12.
lia ſunt diuerſa ſm formas aliq̄d vnuꝫ entia. i. in aliquo
vno ꝯuenientia. ſ. in mā. Sꝫ dices. ad minus entia nālia
non erūt diuerſa ſm ſuas q̄dditates ꝛ ꝑ ſe ꝛ pꝛimo cuꝫ
non inerit eis diuerſitas niſi rōne vni⁹ ꝑtis q̄dditatiue: ꝛ
hoc ꝯcederet a multis. ſ. ab illis qui ponunt q̄dditatem
ſubſtātie nālis eē compoſitā ex mā ꝛ forma. Aliꝗ v̄o di
cerent ꝙ mā pꝛia nullo⁹ eſt pars q̄dditatis ſube ſiue rei
nālis: ſꝫ ſola forma eſt tota q̄dditas. vt vr̄ velle Com
mentatoꝛ in 7° metaphy. ſꝫ de hoc ad pn̄s non diſcutio. Cō.34.
¶ Ad quartam dōm ꝙ oia materialia ſūt adiuicē trāſ
mutabilia vel imediate vt illa que ſunt ſibiinuicē ꝑpin
qua ſm formas: vel mediate ꝛ ꝑ plures tranſmutatiōes
ita ꝙ materia q̄ nūc eſt ſub vna forma. ſ. aſini p̄t fieri ſub
forma terre multis tranſmutationib⁹ mediantibus: ꝛ h̄
non eſt iconueniēs: nec ꝯ Ariſto. ſed ꝙ vnūquodq; ime
diate fiat ex vnoquoq; hoc bene eſt inconueniēs.

¶ Primum quidem igitur dictum eſt ꝛc. Tex
tu commenti. LXX. Queſtio. XXV.

Commētatoꝛ ſuꝑ iſtā ꝑtē exponēdo illud Cō.70.
v̄bū Ariſ. Et q̄d ſubm̄: ꝓbat ꝙ potentia
mãe n̄ eſt ſuba ei⁹. ꝛ iō circa h̄ p̄t q̄ri vtꝝ
poª mãe ſit idē eēntial'r cū ipſa ſuba mãe.
¶ Arguit pꝛio ꝙ ſic: qꝛ illud ꝑ qd̄ ſubat
aliq̄d ē ei⁹ eēntia. nihil. n. ſubat ꝑ ſuū acci
dēs. vt maīfeſtū ē. Sꝫ mā ſubat ꝑ poſſe. vt ſcribit Com
mentatoꝛ in tractatu de ſuba oꝛbis. ¶ Itē 2° ſicut ſe hꝫ
p̄mū agēs ad eſſe actu: ſic ſe hꝫ p̄mū patiēs ad eē in po
tētia. ꝑ conuenientē ſilītudinem. Sꝫ p̄mū agens eſt ens
actu ꝑ ſuam eēntiā: ita. ſ. ꝙ eſſe actu nō eſtadditū ſube
ſue vt oēs ꝯcedūt: q̄re ſil'r pꝛimum patiēs eſt ens in poª
ꝑ ſuam eſſentiā ſic ꝙ potētia non eſt aliq̄d additū ei⁹ eſ
ſentie. ¶ Itē 3° in q̄libꝫ gn̄e eſt act⁹ ꝛ poª. vt vult Ariſt.
in. 9. metaph. ꝛ Cōmentatoꝛ in ꝓhemio de aīa: ſed ſuba T.c.7.
eſt vnū gen⁹. ḡ in gn̄e ſube eſt aliqua potētia: illa aūt nō Com.6.
eſt ꝯpoſitū nec forma. vt maīfeſtū eſt. ḡ relinq̄t ꝙ ſit mā.
vt maīfeſtū ē: ꝛ ſic mā eſt ſubal'r potētia. ¶ Itē 4° ſic̄ ſe
hꝫ eē ad poſſe ita eēntia ad potētiā: ſꝫ in eternis nō dif
ferūt eſſe ꝛ poſſe ſm Ariſto. in 3° hui⁹. ḡ in eternis n̄ dif T.c.32.
ferūt eēntia ꝛ potētia: cū igr̄ pꝛia mā ſit eterna. vt demō
ſtratū eſt in pꝛio hui⁹. ſequit ꝙ ipſa ſit idem cū ſua potē T.c.82.
tia. ¶ Itē 5° ſi poᵉ mãe eſſent accn̄s ſuꝑadditū eſſentie
materie: ſeq̄ret ꝙ eſſet ꝓceſſus in infinitum in accn̄tibus
materie ſimul exiſtentibus: qd̄ vr̄ impoſſibile ex 3° hui⁹.
vbi dr̄ ꝙ non eſt dare infinitū actu ſimul: nec in multitu T.c.41.
dine: nec in magnitudine. Et pꝛobatur conſequentia:

qꝛ ſubm eſt in po^a ad accñtia ſua vt manifeſtum eſt.ali-
ter.n.eſſet impoſſe ea habere.Si igiť potentia materie ē
accñs mãe ipſa vtiqꝫ materia videbiť eē in potentia ad
ipſam potentiã:⁊ ſic ſequereť de illa po^a per quã mã eſt
in potentia ad ſuam potẽtiaz.vtꝝ ſit idẽ eſſentialr̃ cum
ipſa ſubã mãe:aut nõ.ſi ſic pari rõne erat ſtãdũ in pꝛima
po^a.ſi nõ tũc mã eſt in potẽtia ad illã potẽtiã.⁊ ſilr̃ que-
reť de illa tertia potẽtia:⁊ ſic aut ibit queſtio in ĩfinituz:
aut oꝫ in p̃ncipio ↄcedere ꝙ potẽtia mãe ad foꝛmaz ſit
idẽ eſſentialr̃ cũ ipſa pꝛima mã.❡ Jtẽ 6° ſi potẽtia mãe
eẽt accñs mãe:tũc ipſa potẽtia eẽt actus:qȯ vr̃ impoſſe:
qꝛ actus ⁊ potẽtia ſũt oppoſita ⁊ vnũ eoꝝ nõ eſt alteꝝ.
Et pꝫ ↄ̃ntia:qꝛ omne accidẽs eſt foꝛma ⁊ omnis foꝛma
eſt actus.❡ Jtem 7° ſi potẽtia mãe eſt accidẽs:tũc foꝛ-
ma non vnireť imediate materie pꝛime ꝙ videť ĩconue
niens:qꝛ foꝛma ſubalis eſt pꝛima pfectio ipſius mãe vt
oẽs ↄcedũt:⁊ pꝫ ↄ̃ntia:qꝛ foꝛma nõ vniť materie niſi me
diãte potẽtia ipſius mãe.❡ Jtẽ 8° ſi potẽtia mãe eẽt ac
cidens mãe:tũc ex materia ⁊ foꝛma non fieret vnuz niſi
T.cõ.4 ſm accñs:qȯ eſt impoſſe.vt vult Ariſto.in.8° metaphy.
T.c.7. ⁊ 2° de aïa:⁊ ↄ̃ña ꝓbať:qꝛ ex mã ⁊ foꝛma non fit vnum:
niſi qꝛ mã eſt ens in potentia ⁊ foꝛma eſt actus.Si ergo
eſſe in potẽtia accideret materie:tũc ex ipã foꝛma ⁊ ma
teria fieret vnum ſm accidens:quod eſt inconueniens.

Cõ.70. **Oppoſitũ** arguiť aucte Commẽtatoꝛis in iſta
pte vbi dicit apte ꝙ potẽtia non eſt
idem cũ ſubã mãe:⁊ idẽ dicit ĩ tractatu de ſubã oꝛbis ꝙ
poſſe quo ſubať hic ſubm differt a nã ſubti:⁊ hoc ꝓbat
hic ⁊ ſilr̃ ibidẽ vt videbiť.Et arguiť rõne:qꝛ ſicut ſe hñt
po^e aïe ad aïaz:ſic potẽtie materie ad materiã p conue
nientem ſilitudinez.Sed po^e aïe non ſunt ipſa ſubã aïe:
cũ ſubã aïe nõ ſit niſi vna in vno aïato:⁊ potẽtie ſũt plu
res vt viſus ⁊ auditus ſm cõmunẽ doctrinaz.quare ⁊c.

Ad iſtã qõnem dimiſſis alijs opinionibus
dico ad pñs p diſtinctionez
ꝙ p potẽtiã nos poſſumus ĩtelligere duo.Uno° ſubie-
ctũ potẽs.Alio° foꝛmale p̃ncipiũ.ſ.reſpectũ ſeu habitu
dinem ad foꝛmã gñandam vel ad agens.❡ Tũc dico
ad qõnem ꝙ potẽtia ſi ſumať ꝓ ſubiecto po^e.ſic eſt idez
eſſentialr̃ cũ mã:qꝛ illud qȯ eſt pfectibile ⁊ ĩfoꝛmabile p
foꝛmã ſubalem eſt ipſa eẽntia materie pꝛime ĩfoꝛmabi-
le.Dico pꝛimo pꝛincipalr̃ hoc eſt euidenſ:ſꝫ ſubiectũ po
tẽs eſt hmõi:vt ẽt notũ eſt.q̃re ⁊c̃.❡ 2° dico ꝙ ſi ſumať
potẽtia ꝓ foꝛmali pꝛincipio quo mã dr̃ potẽs:ſic nõ eſt
idem ſubalr̃ vel eẽntialr̃ cũ ſubã mãe.Et hoc ꝓbať mul
tiplr̃.Et pꝛimo ſic:illa nõ ſũt penit⁹ vnũ ⁊ idẽ eſſentialr̃:
quoꝝ vnũ multiplicať altero manente vno:hoc eſt eui
dens:ſꝫ mã exñte vna numero po^e ſunt plures:vt potẽ
tia ad foꝛmã ignis eſt alia a potẽtia ad foꝛmã aque:ſilr̃
aũt ⁊ in alijs.Et hec rõ ſumpta eſt ex verbis Ariſto.ex
T.c.io. 3° huius.vbi dicit ꝙ poſſe ſanari ⁊ poſſe ĩfirmari nõ ſũt
Com.2. idẽ:lꝫ ſubm̃ potens ſit idẽ:⁊ Cõmẽtatoꝛ in.12.metaph.
dicit ꝙ numerus habilitatũ.i potentiaꝝ materie eſt ſm
numeꝝ ſpẽꝝ gñabilium.Et ↄfirmať iſta rõ:qꝛ ſi poten-
tia mãe qua foꝛmalr̃ denoïať potens eſt idẽ cũ mã eſſen
tialr̃:qua rõne vna potẽtia ⁊ alia erit ſic idẽ cũ mã:⁊ ſic
oẽs po^e quas hꝫ materia ad foꝛmas erũt idẽ eſſentialr̃
⁊ ſubalr̃ cũ ipſa mã:mõ quecũqꝫ vni ⁊ eidẽ numero eẽn
tialr̃ ⁊ indiuiſibilr̃ ſunt eadẽ:ĩter ſe ſunt eadez.ergo oẽs
po^e mãe ad foꝛmas ſunt idẽ eſſentialr̃ ⁊ vnum:qȯ ē im-
poſſe p ſe.Nã po^e diſtinguunť p diſtinctionez actum ſal
tem imediatoꝝ.❡ Jtẽ ſi po^a quã hꝫ materia exñs ſub
foꝛma aque ad foꝛmam aeris eſſet vnum ⁊ idem cuꝫ po
tentia quã hꝫ ad foꝛmã ignis:tũc omne qȯ vnam illarũ
potẽtiaꝝ reduceret ad actum:reduceret ⁊ aliam:hoc

nõ vr̃ bene ↄueniens:⁊ ſic omne qȯ gñaret aerem ex aq̃:
gñaret ẽt ⁊ ignem:qȯ eſt impoſſe ⁊ ↄ̃ ſenſum.❡ Jtẽ rõ-
nes Cõmentatoꝛis ſunt ad ꝓpoſitũ efficaces.Nã ſi po^a
mãe eſſet oïno eſſentialr̃ eadẽ cũ ſubã mãe:tũc aduenie
te foꝛma coꝛrumpeť vel auferreť ſubã mãe:qȯ eſt mani
feſtum impoſſe.Et pꝫ ↄ̃ña:qꝛ foꝛma pñte:coꝛrumpiť po
tẽtia quã habuit ad foꝛmã illã vt manifeſtũ eſt.qȯ.n.eſt
actu nõ eſt ſicut cuꝫ erat potentia.vt dr̃ in.9.metaph.⁊ T.c.ii.
vlr̃ dicit ipſe ſi po^a mãe eſſet ſubã eius:tũc ſubã eius coꝛ
rumpeť apud gñationem.Sꝫ miꝝ eſt cum po^e materie
ad foꝛmã ſint infinite durationis a pte ante.vt dicit Cõ
mentatoꝛ in pꝛio celi ⁊ mũdi:quõ ipſa põt coꝛrumpi:cũ T.c.iiſ.
Ariſto.demonſtret in pꝛio celi ⁊ mũdi multiplr̃ ꝙ nullũ
ens ĩgenitũ.ſ.eternũ a pte ante põt coꝛrũpi:ſicut nec ali
quod ſcm̃ põt maneř ĩcoꝛruptibile:⁊ foꝛte dõꝫ ꝙ nullũ
ppetuum a pte ante põt coꝛrũpi ſic ꝙ in poſteruꝫ nullũ
ei⁹ ſile gñatur:⁊ ſic ĩtelligit Ariſto.ↄ̃ illos qui poſuerũt
mũdũ ĩgenitũ:⁊ poſtea oïno coꝛrũpi ſic ꝙ in futuro nul
lus regñabiť mundus:ſed potẽtia materie ad foꝛmã q̃
fuit eterna ex parte añ:q̃uis coꝛrũpať ⁊ nunq̃ gñeť ea-
deꝫ nũero:tñ redibit potẽtia eadẽ ſpẽ.vt cum ſoꝛ.fuerit
coꝛruptus:mã ei⁹ iteꝝ erit in potẽtia ad foꝛmã hoïs ſi-
cut fuit p̃us.Uł dico ꝙ potẽtia q̃tum ad id qȯ eſt poſi-
tiuũ nõ coꝛrũpiť:ſꝫ ſolũ q̃tum ad pꝛiuationẽ foꝛme que
p̃exiſtebat in mã:⁊ h̃ additũ nõ p̃termittas.❡ Jtẽ ſi po
tẽtia mãe eẽt ſubã mãe:tũc mã eẽt in p̃dicamẽto ad ali-
q̃d non in p̃dicamento ſube:qȯ eſt impoſſe.pꝫ.n.ſube eſt
ſubã.Et pꝫ ↄ̃ña:qꝛ po^a ꝓ reſpectu eſt in p̃dicamento ad
aliq̃d:⁊ hoc ẽt ipſe dicit in tractatu de ſubã oꝛbis ꝙ poſ
ſe dr̃ reſpectu foꝛme:⁊ ipſa materia eſt vnũ entiũ exñtiũ
p ſe.i.abſolutũ eẽntialr̃ a reſpcũ.Sed ↄ̃ iſtã poſitionem
dubitať multiplr̃.Pꝛimo dubitať circa illã diſtinctionẽ
qua dr̃ ꝙ hoc nomẽ po^a põt ſumi vel ꝓ ſubiecto vel ꝓ re
ſpectu:hoc vr̃ ĩconueniẽs:qꝛ nomẽ abſtractuꝫ nõ ſumiť
ꝓ ſubiecto:in hoc.n.differt terminus accñtalis ↄcretus
ab abſtracto ſiue a pꝛĩcipali:qꝛ termin⁹ accñtał ↄcretus
p̃t accipi ꝓ ſubiecto vel ꝓ foꝛma:abſtract⁹ aũt non:cum
igiť po^a ſit nomẽ abſtractũ nõ p̃t teneri ꝓ ſubiecto:q̃uiſ
hoc nomẽ potẽs poſſit accipi ꝓ vtroqꝫ.Uñ huic argu-
mẽto ĩnitentes q̃dã dixerũt ꝙ illa diſtinctio ꝓuenerit ex
ignoꝛãtia inter abſtractũ ⁊ denoïatiuũ.❡ Jtem dubiũ
eſt ↄ̃ pꝛimã rõnẽ Cõmẽtatoꝛis:qꝛ ſupponit ꝙ ad pꝛiua
tionẽ foꝛme coꝛrũpiť po^a:hoc aũt vr̃ difficile:qꝛ cũ foꝛ
ma ſubalis educiť ȯ po^a materie a gñante:quero an ma
teria ſit potẽſ recipe foꝛmã:aut nõ:ſi ſic.igiť hꝫ potẽtiã:
recipiẽdi foꝛmã.nihil.n.ē potẽs recipe foꝛmã ſine potẽ
tia:ſicut nihil eſt albũ ſine albedine:ſi aũt nõ ſit potẽſ re
cipe foꝛmã.g̃ recipit qȯ nõ p̃t recipe:qȯ eſt impoſſe.g̃ in
illo iſtãti materia hꝫ po^am ad foꝛaꝫ:⁊ ſic po^a ñ coꝛrũpiť
vt vr̃.Etiã ↄfirmať:qꝛ po^e actiue coꝛrñdet potẽtia paſ T.c.17.
ſiua.5.metaphy.ſꝫ ĩ iſtãti cũ gñans gñat ⁊ extrahit foꝛ
mã ad actũ:ipm gñanſ hꝫ potẽtiã actiuã reſpectũ mate
rie.g̃ ei coꝛrñdet potẽtia paſſiua:⁊ nõ niſi ĩ mã vt certũ
ē.g̃ in iſtãti illo mã hꝫ potentiã receptiuã foꝛme:⁊ tñ in
illo iſtãti foꝛma eſt pñs materie.g̃ apud pñtiã foꝛme nõ
coꝛrũpiť potẽtia mãe:⁊ ſic rõ Cõmentatoꝛis vr̃ falſum
ſupponere.Jtẽ dubitať rõnabilr̃ circa ſcȯaꝫ rõnem ei⁹.
Nã nulla relõ fundať imediate in ſubã.vt capiť ab Ari T.c.20.
ſto.5.metaph.cap°.ȯ ad aliq̃d.Si igiť potẽtia materie
fũdať imediate ĩ ſubã mãe vt ↄcediť.eſt.n.accñs imedia
te ↄ̃ñs eẽntiã mãe intm̃ ꝙ p eam circũſcribiť eẽntia ma-
terie.g̃ nõ ē ad aliq̃d:cuius oppo^m ſupponit rõ Cõmen
tatoꝛis ſcȯa.❡ Aliud dubiũ eſt antiquũ:ꝙ ſi potentia
materie eſt accñs ei⁹:aut eſt accñs ens reale:aut accñs
ens rationis:non eſt dõm ꝙ ſit ens ſoluꝫ rationis:qꝛ ſic

materia nō eſſet potens niſi per operationē noſtri ītelle
ctus:qḋ eſt abſurdū. ¶ Si vō diceret ꝙ ipa eſſet accn̄s
ens reale hoc videt īconueniēs:qꝛ reſpectus vel relatio
non pōt eſſe realis ⁊ ens extra aīam cui⁹ termin⁹ non eſt
ens extra aīam.hec eſt mā̈ifeſta:qꝛ relatiua ſimul ſunt ⁊
nō ſunt:nūc aūt terminus iſtius reſpectus.ſ.potētie mā̈e
ad formā generādā non eſt ens extra animaꝫ:terminus
aūt hmōi relōnis eſt ipſa forma generāda q̄ nōdū ē ens
extra aīam:vt manifeſtū eſt.q̄re ⁊c̄. ¶ Itē q̄dā dubitāt
multū ſubtilr̄:qꝛ ſi potētia materie eſſet accn̄s reale pre
ter aīam.tunc ſimul erūt accn̄tia realia īfinita: qḋ videt
īpoſe.vt pꝫ ex 3° phyſicoꝝ:qꝛ nō eſt īfinitū in actu:nec
T.c.41. ſm multitudinē:nec ſm magnitudineꝫ.vt accipit ex illo
loco. Et ꝓbat ꝯn̄tia ſm ītentionē. Ariſt. generatio enim
ꝓcedit in īfinitū in futuris.vt pꝫ in.2.de generatiōe.⁊ iō
T.c.59 opꝫ ꝙ in īfinitū generent forme īfinite:modo mā̈ ipa ha
bet nūc accidētaliter potētias remotas ſaltē ad oēs for
mas illas quas recipiet in futurū:qꝛ ſi nunc nō haberet
aliquā potentiā ad formā quā reciperet in milleſimo an
no:tunc eſſet impoſe recipere eaꝫ ⁊ ſic reciperet impoſſi
bile recipi:qḋ eſt impoſſibile:opꝫ igit ꝙ mā̈ que nunc eſt
habeat potentiā ad quālibet formā quā reciperet ī futu
ro:⁊ ſic cū ipſe forme erūt infinite:ſequit ꝙ mā̈ que nunc
eſt habet potētias īfinitas ſimul. Si igit potentia mate
rie eſt ens actu reale:ſequit ꝙ īfinita accidentia realia ſi
mul erunt actu in mā̈:⁊ augēt difficultatē:qꝛ cū quelibꝫ
portio materie erit ſub formis īfinitis numero: ⁊ multe
ſunt portiōes mā̈e adīuicē diſtincte:ſequit ꝙ ſimul erūt
plura infinita ſimplr̄:dico īfinita ſimplr̄. Nam alias for-
mas recipiet in futuro hec portio mā̈e q̄ illa:⁊ ſic erunt
valde multotiēs infinita:qḋ vr̄ oīno abſurdū ⁊ impoſe.
¶ Ad pᵐ dubiū:dico ꝙ vox nulli rei repugnat nec mo-
dus ſignificādi:īmo vox quelibet q̄tum eſt de ſe eſt īdif-
ferēs ad quodlibet ſignificatū:⁊ ad quēcūqꝫ modum ſi-
gnificādi:ꝙ aūt vox aliqua ſignificet talē rem vel taleꝫ
ſub tali modo ſignificādi vel tali:hoc hꝫ ab impoſitione
humana ⁊ vſu.vn̄ ſi nos īuenimus multos hoīes vti ali
qua voce ad aliquaꝫ rem ſignificādam:⁊ ſpāliter viros
autēticos ⁊ ſolēnes debemus ei ꝯcedere illam vocē ta-
lem rem ſignificare:cū igit īueniamus Ariſto.⁊ ꝯmenta
torem vti hoc noīe potētia ꝓ ſubiecto potēte:⁊ aliq̄n ēt
ſumit ꝓ reſpectu vt oēs ꝯcedunt:nullum reputo incon-
ueniens diſtinguere modo p̄dicto. Cū ergo dr̄ ꝙ nomē
abſtractū nō ſumit ꝓ ſubiecto ſine dubio veꝝ eſt ꝙ no-
mē abſtractū ratione q̄ abſtractū eſt non ſumit ꝓ ſubie-
cto ſaltē eo modo quo ꝯcretū:ſꝫ aliqua vox ſignificans
aliquā formā in abſtracto p̄t eſſe impoſita ad ſignifican
dum ipſum ſubm̄ ſm aliā rationē ⁊ equiuoce ⁊ p̄ciſe:qꝛ
nulli voci repugnat quācūqꝫ rem ſignificare. Dꝫ autem
Ariſt. ⁊ Commētator accipiāt hoc nomē potētia ꝓ ſub
T.c.2. iecto potēte:hoc pꝫ in diuerſis verbis Ariſt. ⁊ Cōmēta
toris. Dicit.n. Ariſt. in 2° de anima.ꝙ mā̈ eſt potētia: ꝙ
nō eſt veꝝ ꝓprie:niſi qꝛ eſt ſubiectū potēs. Similiter di
T.cō.8. cit 7° metaphy.ꝙ materia nec eſt q̇d:nec quale:nec quā
tum.q̄re ⁊c̄.ſed potentia oīa iſta. Silr̄ Cōmentator in
ſuo tractatu de ſubſtātia orbis dicit mā̈m eſſe potentiaꝫ
recipientē numeꝝ ſm numerū formaꝝ:⁊ in multis aliiſ
locis īuenire poterit diligēs cōſiderator:de noīe tamen
nō eſt multū curanduꝫ dūmodo ſciat veritas rei:eſt aūt
ſincera veritas ꝙ ipſa mā̈ p̄ma ē ſubiectū potēs:qḋ vtꝝ
vocet potētia:nō facio magnā curā. ¶ Ad aliud dubi
uꝫ dicūt aliqui ꝙ potētia mā̈e que eſt eius accn̄s p̄t acci
pi dupl̄r. Uno modo q̄tuꝫ ad p̄uationē forme ad quaꝫ
eſt potētia:⁊ ſic ſine dubio corrūpit potētia mā̈e ad pre
ſentiā forme:⁊ ſic ītellexit Cōmentator. Alio° pōt acci-
pi po⁹ mā̈e q̄tum ad aptitudinem mā̈e ad recipiendum
formaꝫ ipſam:⁊ ſic po⁹ mā̈e nō corrūpit adueniēte ipſa
forma.vt oñdunt rōnes adducte. ¶ Sꝫ hoc nō placet
aliīs. Primo qꝛ ſꝫ hoc rō Cōmētatoriſ nō oñdit niſi ꝙ
p̄uatio eſt aliud a mā̈.naꝫ po⁹ mā̈e q̄tum ad p̄uatiōem
nō eſt aliud q̄ p̄uatio. ¶ Itē oppoſita nō p̄nt ſim̄l eſſe:
modo actus ⁊ potētia ſūt oppoſita ſaltem relatiue acci
piēdo potētiā ꝓ reſpectu.ergo ſimul mā̈ nō habebit po
tētiā ad formā ⁊ actu formā:cū actus ⁊ potētiā ſint op-
poſita relatiue:vt ſcribit Cōmē.in.9.metaphy. Et ideo Com.2.
aliī aliter dicūt ꝙ adueniēte vel p̄n̄te forma ſm actum
deficit potētia p̄cedēs nō ſolum quo ad p̄uationē:ſꝫ ēt
q̄tum ad reſpectum p̄cedētem formam:ita ꝙ mā̈ nō eſt
amplius ī tali potētia ſicut erat. Et cū dicebat ꝙ in illo
īſtāti gn̄atiōis forme:aut mā̈ eſt in potētia aut nō: dico
ꝙ ipſa nō eſt ꝓprie in potētia p̄cedēte actum:ſꝫ eſt in po
tētia actui ꝯiūcta:que nō eſt proprie potētia realiter dif
ferēs a ſubiecto potēte:ſꝫ eſt quedam nō impoſſibilitaſ
habēdi actū ſicut dicimus ꝙ ſor.ſedēs pōt ſedere.i.non
eſt impoſſibilis ſedere:potētia.n.multipl̄r dr̄.vt pꝫ in 2°
perier. Et cū dicebat vlteri⁹ ꝙ po⁹ actiua req̄rit potētiā
paſſiuā p̄t dici ꝙ veꝝ eſt potētiā paſſiuā q̄ eſt ſubm po-
tēs ⁊ receptiuum:ſꝫ nō ſemper requirit potētiaꝫ que eſt
accn̄s ſube potētiſ. Aliī dicūt ꝙ in īſtāti eductōis forme
ſubalis ipꝫ gn̄ans nō eſt ampli⁹ in potētia agēs:qꝛ nihil
mouet:⁊ omne agēs ꝓprie eſt mouēs:ſed hoc eſt diffici-
le:qꝛ in īſtāti gn̄atiōis ipm̄ gn̄ans hꝫ aliquam cauſalita
tem ſupra ipſam formā ⁊ nō aliam niſi agētis. Etiā Ari
ſto.vocat agēs nō ſolū mouēs motu ꝓprie dicto:ſed vlr
omne trāſmutās qualitercūqꝫ trāſmutat.vt pꝫ in 2° h⁹. T.c.29.
Item p̄t dici ꝙ ipſi potētie actiue agētiſ correſpōdet bn̄
potētia paſſiua mā̈e:accipiēdo potētiam ꝓ nāli q̄litate
materie que diſpoſita eſt ad recipiēdum formā ⁊ illa nō
corrumpit:ſed non oꝫ ꝙ ei corrn̄deat ille effectus p̄ua-
tus q̄ prius erat in mā̈. ¶ Ad aliā dubitationē dr̄ com
muniter ꝙ illa potētia mā̈e que eſt reſpect⁹ ad formam
non fūdat immediate in ipſa ſubſtātia materie p̄me:ſed
mediāte aliqua qualitate nāli que eſt de ſcḋa ſpecie qua
litatis:⁊ eſt naturalis potētia paſſiua que corrn̄det na-
turali potētie actiue agētis. Et cū dr̄ ꝙ potētia ad for-
mā eſt imediate ꝯn̄s eſſentiam materie:p̄t dici ꝙ verum
eſt imediate.i.non mediāte aliquo alio ſubiecto p̄ncipa
liori ⁊ p̄ori via gn̄atiōiſ:ſed non immediate per p̄uatio
nem mediī diſpoſitiui:īmo dimēſiōes īherēt īmediatius
ipſi prime mā̈e dicēte ꝯmētatore:in de ſub̄a orbis ꝙ pri
mū reꝝ īexn̄tium huic ſubiecto ſunt tres dimēſiones q̄
dn̄r corpus:pro tāto tn̄ mā̈ dr̄ notificari per ipſam po-
tētiā:qꝛ per iſtū reſpectū materia mā̈ifeſtius comparat
ad formam:⁊ ad trāſmutationē ſubſtātialē a qua p̄nci-
palr̄ ſumit ītellectus p̄me materie.vt pꝫ in p̄mo huius. T.c.69.
¶ Ad aliud dubiū dixerūt aliq̇:ꝙ potētia mā̈e que eſt
reſpectus ad formā nō eſt aliqḋ accn̄s reale p̄ter opera
tionem ītellectus:ſed ſolū hꝫ eſſe poſitiuū ſm ītellectū.
Dicūt tamē ꝙ materia eſt potēs recipere formā dato ꝙ
ītellectus non ītelligeret:⁊ exemplificāt ꝙ p̄uatio n̄ eſt
aliqḋ ens poſitiuū preter ītellectū:⁊ tn̄ oculus eſſet cec⁹
remota actione ītellect⁹. ¶ Sed mihi videtur ꝙ ī iſtis
dictis eſt ꝯ̄dictio implicita:qꝛ ꝯſtat ꝙ preter oēm actuꝫ
ītellectus humani materia eſſet potēs recipere formaꝫ:
⁊ hoc ꝯcedūt iſti:⁊ certum eſt ꝙ ipſa non eſt potēs for-
malr̄ niſi per potētiā:aut ipſa potētia p̄ter actum ītelle
ctus eſt aliq̄d:aut nihil:ſi eſt aliquid.ergo ens:⁊ ꝯſtat ꝙ
non eſt ſolū ens negatiuū:qꝛ mā̈m eſſe potētem non eſt
ſolum ipſam eſſe priuatam:⁊ ſic potētia preter actū in-
tellectus eſt ens poſitiuum:cuius oppoſitum iſti dicunt.

Si võ dicaꝉ ꝙ potẽtia pꝛeter actũ intellectus ſit nihil. tunc mã eſt foꝛmalr potẽs ꝑ nihil: potẽs dico realr ⁊ extra aiam: qð eſt abſurduꝫ. ℭ P̃.ſi potentia mãe eſt ens ſolũ ſm itellectum: aut eſt ens ſolũ ꝑ intellectum pꝛacticum aut ſpeculatiuũ. hec diuiſio eſt ſufficiẽs: nõ ꝑ intellectum pꝛacticũ: qꝛ tũc itellectus pꝛacticus induceret potẽtiã in ipſa mã. Uel ipſa potẽtia mãe eſſet aliqð de humanis actiõib⁹ que ſũt abſurda: ⁊ vt ſit ad vnũ dicere: pꝛacticus vl' eſt factiuus ⁊ ille ꝑncipiũ eſt artificialiũ neceſſarioꝝ humane vite. ſicut dom⁹ ⁊ veſtimẽta ⁊ hmõi: de quoꝝ nũero nõ eſt po^a mãe. Uel ẽ actiu⁹ ⁊ ille ẽ act⁹ agibiliũ hũanoꝝ. ſ. vꝛtutũ moꝛaliũ ⁊ opationuꝫ eaꝝ: de quaꝝ numero nõ eſt potentia mãe. Uel eſſet aliqua de humanis delectatiõibus: que ſũt abſurda. ℭ Si aũt diceret ꝙ ſm itellcm̃ ſpeculatiuũ: tunc ſolũ eſſet ens ſubiectiue in intellectu ſpeculatiuo: ⁊ ſic non eſſet ꝑncipium trãſmutatiõis realis: aut trãſmutatio realis materie ad formã nõ eſſet niſi itellectus humanus itelligeret: qð eſt abſurdũ. nã oi hoie doꝛmiẽte adhuc ignis combureret: ⁊ pꝫ ꝯñtia: qꝛ nunꝙ̃ materia trãſmutareꝉ ad foꝛmaꝫ niſi eſſet potẽs recipe eam. Si aũt potẽtia eſſet ſolum enſ apud itellectum. tũc nõ eſſet potẽs recipere foꝛmaꝫ niſi itellectu itelligẽte. q̃re ⁊c. Nec eſt ſil'e de cecitate ad oculum ⁊ de potẽtia materie ad mãm. Naꝫ cecitas non eſt aliqd poſitiuũ de ſe: ſꝫ negatio viſuſ. ⁊ ideo eſſe poſitiuũ ſolũ hꝫ apud itellectũ: ſꝫ potẽtia mãe eſt quid poſitiuuꝫ quo foꝛmalr mã eſt potẽs pꝛeter oẽm actum itellectus humani. ℭ P̃. ens rõnis ſolũ nõ eſt ꝑncipiũ trãſmutatiõis per ſe nãlis: qꝛ nec eſt ꝑncipiũ actiuũ ꝑ ſe hui⁹ trãſmutatiõis: nec diſpoſitio actiui nãlis: qꝛ tũc eſſet in actiuo ipſo nãli: nec eſt ꝑncipium mãle vt manifeſtũ eſt: nec ꝑncipiũ diſpoſitiuũ paſſiui: ⁊ ſic nullo⁹ ens rõnis eſt ꝑncipium neceſſariũ nãlis trãſmutatiõis: ⁊ ſic aut oꝫ dicere ꝙ potẽtia mãe nõ eſt ꝑncipiũ trãſmutatiõis naturalis neceſſariũ: ⁊ ſic mã poſſet trãſmutari naturali tranſmutatiõe ad foꝛmã ſine potẽtia ad eam ꝙ nullus diceret: aut eſt dicẽdum ꝙ ipſa potẽtia materie ad foꝛmam nõ ſolum eſt ens rõnis: ⁊ hoc puto verum. ℭ Ad aliud qð arguiꝉ ꝙ reſpectus realis exigit terminũ entẽ ⁊ realem pꝛeter aiam: põt ꝯcedi. modo foꝛma gñanda in mã lꝫ nõ ſit actu ens in mã: ipſa tñ eſt in potẽtia actiua agẽtis: ⁊ ſic ipſa eſt terminus illius reſpectus qui dr̃ potentia materie. Nõ. n. eſt dubium: quin potẽtia paſſiua referaꝉ ad actiuam ⁊ ecõuerſo: ⁊ ab iſta potẽtia actiua illius agẽtis ipſa potẽtia mãe hꝫ realitatẽ ſuã vt a termino: ⁊ hoc ignoꝛaſſe viſi ſunt illi qui potẽtiã mãe dixerũt nõ eſſe ens reale: ſꝫ ſolũ ens rõnis. Et tu quereſ an materia referaꝉ ad foꝛmã gñandã alia relatiõe ꝙ̃ relatione qua referꝉ ad agẽs. Et dicerẽ ꝙ nõ: qð ꝓbatur: qꝛ ſi mã referꝉ ad foꝛmam gñandã ꝑ aliam potẽtiã quaꝫ hꝫ ad gñans: aut eſt ꝑ potẽtiã actiuã: aut paſſiuã: nõ ꝑ potentiam actiuã: qꝛ certũ eſt ꝙ mã ꝑma nõ hꝫ potentiam actiuam reſpectu foꝛme gñande. vt iam oẽs cõcedunt. Si võ referaꝉ ad foꝛmam gñandã relatione que eſt potentia paſſiua. hoc nõ eſt niſi relatio ad agẽſ: qꝛ potẽtia paſſiua eſt ꝑncipiũ trãſmutãdi ab altero aut inꝙ̃tum al-
T.c.17. teꝝ. 5. metaphy. Dicerẽ g̃ ſaluo melioꝛi iudicio ꝙ mãm hr̃e potẽtiam ad recipiẽdũ foꝛmaꝫ nõ eſt aliud realiter niſi ipſam hr̃e potẽtiã. vt trãſmuteꝉ ab agẽte: ⁊ ſic hmõi reſpectus bene eſt relatio realiſ: cum ipꝫ agẽs ſit qd reale pꝛeter aiam. Et ſic põt ꝓbabiliter dici ad iſtã antiquã dubitationẽ: ſi tñ alias melius viderem non recuſarem. ℭ Ad aliud dubiũ dicũt aliqui ꝙ accidẽtia realia eẽ ſimul ⁊ actu ifinita nõ eſt icõueniẽs in accidẽtaliter oꝛdinatis: ⁊ que poſſunt eẽ in eadẽ loco ⁊ in eodẽ ſubiecto: ſic autẽ eſt de illis potẽtijs: quas hꝫ materia ad foꝛmas in futuꝝ gñandas: ſunt. n. ꝑ accñs intente ⁊ per accidẽſ oꝛdinate. ℭ Sꝫ tunc eſt dubiũ cuꝫ potẽtia materie ad foꝛmam ſit eius relatio ad agẽs. tunc ſimul eſſent infinite po^e adinuicem actiue. Et ad hoc põt dici ꝙ nõ eſt inconueniẽs ifinitos eſſe reſpectus virtutis actiue ad materiaꝫ receptiuã: ⁊ ſic potẽtia materie que eſt ꝙ̃titas naturalis abſoluta eſt vna: relata tñ ifinitis reſpectibus: ſil'r ⁊ virtus actiua pꝛimum alterãtis eſt ⁊ aliqualr vna: ſꝫ hꝫ reſpectus ifinitos ad ipſam mãm: illi tñ reſpectus ⁊ virtus actiua ſub illis reſpectibus exiſtẽs non eſt actu gñans aliquam foꝛmã niſi ſit determinat⁹ reſpectus ad illã mãm ⁊ locum gñationis. ⁊ ideo nõ erũt ſimul infinita ſm actum: ſꝫ ꝙ adiungebaꝉ in dubitatiõe ꝙ nõ ſoluꝫ erunt infinita hmõi accidẽtia realia: ſed plures ⁊ multotiẽs ifinita: eo ꝙ quelibet poꝛtio mãe hꝫ hmõi potentias ifinitas difficile eſt. Et aliquis poſſet dicere ꝙ quãuis quelibꝫ poꝛtio mãe ſit in potentia ad foꝛmas infinitas ſm numeꝝ: nõ tñ ſunt plures po^e infinite ſimpl'r: qꝛ ex oibus illis numeris potẽtiaꝝ ſit vnus numerus ſimpl'r ifinituſ. Sꝫ ſine dubio hoc nõ ſufficit: qꝛ cuꝫ hec demõſtrata poꝛtio mãe fiet in poſteꝝ ſub foꝛmis infinitis ſm materiã: oꝫ ꝙ nũc habeat potẽtiã aliquã ad vnamquãqꝫ illaꝝ. aliter. n. nõ eẽt potẽs recipere eas: ⁊ ſic eẽt impoſ'e recipe. ⁊ ꝑ ꝯñs nõ reciperet: ⁊ cũ ponaꝉ in poſteruꝫ recipe: ſequiꝉ ꝙ recipiat ⁊ ꝙ nunꝙ̃ recipet: quod eſt impoſ'e: oꝫ igiꝉ ꝙ nũc habeat potẽtiã ad vnãquãqꝫ illarũ foꝛmaꝝ quas in futuro recipet: ⁊ cũ ille erũt infinite ſimpl'r ſequiꝉ ꝙ habeat potẽtiã ad ifinitas foꝛmas: ⁊ cũ ad vnãquãqꝫ hẽat potẽtiã vnã diſtinctã a potentia que ẽ ad aliã: ſequiꝉ ꝙ hec poꝛtio materie demr̃ata ſil' hẽat potẽtias ifinitas ſimpl'r: ⁊ ſil'r ſi nũer⁹ aggregat⁹ ex nũero potẽtiaꝝ hmõi mãe: ⁊ nũero potẽtiaꝝ alteri⁹ mãe: nõ eſt niſi infinitus: ſeqtur ꝙ pars eſt eq̃liſ toti: qð eſt impoſ'e oino: qꝛ dignitas ẽ: ꝙ oẽ totũ eſt mai⁹ ſua pte. g̃ relinquiꝉ ꝙ numer⁹ toti⁹ aggregat⁹ ex numeris potẽtiaꝝ duaꝝ poꝛtionũ mãe ſit maioꝛ ꝙ̃ numerus potẽtiarum vnius poꝛtiõis mãe: hoc aũt iteꝝ eſt iconueniẽs: qꝛ ifinito ſimpl'r nihil eſt mai⁹: ⁊ iã ꝓbatũ eſt ꝙ numerus potẽtiaꝝ vni⁹ poꝛtiõis mãe eſt ſimpl'r ifinitus. ℭ Ad huius difficultatis euaſionẽ accipio ꝙ ſm itentionẽ Ariſto. in qualibꝫ poꝛtiõe mãe demõſtrata ſuccedũt in poſterum foꝛme ifinite numero diuerſe: qð ſic pꝫ. conſtat. n. ꝙ hec poꝛtio mãe nõ poteſt ſubſiſtere ſine oi foꝛma: ⁊ conſtat ẽt ꝙ quecũqꝫ foꝛma ſit in iſta materia: ipſa nõ põt perpetuo exiſtere in ea ſm Ariſt. qꝛ vt ſic coꝛruptibile perpetuareꝉ qð eſt impoſſibile: vt demõſtratum eſt in ꝑmo T.c.ii5.
celi ⁊ mũdi. Hec igiꝉ poꝛtio materie demõſtrata exiſtẽs ſub hac foꝛma: aut aliqñ pꝛiuabitur iſta foꝛma aut nũquam. Si ꝑuabiꝉ iſta foꝛma aut acquiret aliam aut nõ. Si nõ: eſt ꝯtra ꝑmã ſuppoſitionẽ. Si acquiret aliã: tũc aut ſemp ſtabit ſub illa: ⁊ hoc eſt ꝯtra ſcðam ſuppoſitionem: aut non ſemp: ⁊ tunc ſicut pꝛius: iſta coꝛrupta aut nullam aliam accipiet: ⁊ hoc eſt ꝯtra pꝛimã ſuppoſitionẽ: aut recipiet aliã: ⁊ ſic erit q̃ſtio de illa: ⁊ ſic in ifinitũ: neceſſe eſt ſuccedere ſibiinuicẽ in hac demonſtrata poꝛtione materie foꝛmas infinitas: ita ꝙ numerus ſucceſſiuus foꝛmaꝝ idiuidualiũ ſibiinuiceꝫ ſuccedẽtium in hac poꝛtiõe materie eſt ifinitus ſimpl'r ex parte poſt: ſimiliter aũt diceꝉ de alia poꝛtiõe materie: ⁊ eadem rõe: ⁊ ſic habeꝉ ꝙ duo numeri ifiniti ſucceſſiui erũt in materia: ⁊ conſtat ꝙ totus numerus aggregatus ex iſtis duob⁹ numeriſ eſt maioꝛ quodlibet illoꝛum: ſiquidem omne totũ eſt maius ſua parte: ifinito igitur numero ſucceſſiuo foꝛmarum nihil pꝛohibet foꝛe numerum infinitum ma-

ioꝛem: nec aliq̄d etiã ꝓhibet ꝙ plures foꝛme ↄſtituũt nu meros infinitos foꝛmarũ numeralium ſucceſſiuos. Si igit̃ cuilibet foꝛme fiende coꝛreſpondet in p̃ma materia aliquis vnus reſpect⁹ qui eſt potẽtia ad eã: ⁊ alteri⁹ foꝛme generande alter reſpectus: quid pꝛohibet in diuerſis poꝛtionibus mãe: ſil' eſſe ĩfinitas poꝛtiões mãe: ⁊ ſic eẽ ſi mul p̃les nũeros ĩfinitos hmõi potentiaꝝ ſil' exñtiũ: aut ẽt q̄d ꝓhib3 vnũ numeꝝ ĩfinitũ taliũ potẽtiaꝝ eẽ maioꝛẽ alio. ¶ Et cũ dicebat̃ ꝙ plura ĩfinita non ſunt ſil' nec vnũ ĩfinitũ eſt mai⁹ alio. hoc ſine dubio veꝝ eſt de ĩfinito in q̄titate ↄtinua. tale.n. ſi eẽt aliq̄d vnũ ĩfinitũ: illud cõꝑhẽderet totũ: ⁊ extra illõ nihil eẽt: ſ3 de ĩfinito ĩ q̄titate diſcreta accñtal'r oꝛdinataꝝ nihil eſt icõueniẽs ip3 eſſe ⁊ eſſe ſil' plura talia: ⁊ vnũ taliũ põt eẽ mai⁹ alio: q2 nullũ illoꝝ ĩfinitoꝝ totũ compꝛehẽdit q̄ð eſt illius generis. Uel poſſet dici ſatis rõnabil'r ꝙ vn⁹ illoꝝ numeroꝝ nõ eſt maioꝛ ſimpl'r alio nũero. ſicut quãuis in qualib3 linea ſint ĩfinita puncta in potẽtia. vt cõiter dr̃ cũ totũ aggregatũ ex numero pũctoꝝ exñtiũ in vna linea ⁊ numero pũctoꝝ exñtiũ in alia linea nõ eſt maioꝛ nũo pũctorũ que ſunt in vna linea. Et cũ dr̃ ꝙ imo: q2 omne totu3 eſt mai⁹ ſua parte: dr̃ ꝙ vn⁹ illoꝝ numeroꝝ nõ eſt totũ reſpcũ alteri⁹: q2 rõ toti⁹ repugnat ĩfinito: cũ totũ ⁊ pfectũ ſint idẽ. vt p3 ex. 3. hui⁹: ita tñ ꝙ omne totũ ẽ pfectũ:
T.c.64 l3 nõ ecõuerſo. Nullũ aũt ĩfinitũ ſm ꝙ hmõi eſt pfectũ.
T.c.64 vt vult Ari. in. 3. hui⁹. ⁊ ideo vn⁹ illoꝝ numeroꝝ nõ eſt totũ reſpcũ alteri⁹: nec eꝯ. S3 cũ dicebat̃ ꝙ Ariſto. hoc iꝑobat in. 3. hui⁹. Dicit̃ ꝙ ipſe bene demr̃at ibi non eſſe ĩfinitũ ſm magnitudinẽ: ſed de ĩfinito ſm mltitudinẽ nõ videt̃ demr̃are: imo rõ quã ad hoc iducit videt̃ ſolũ eſſe ꝓbabilis. hoc aũt videt̃ eſſe ↄtra itentionẽ Cõmẽtatoris: q2 dicit ſup illã rõnem: ꝙ foꝛte iſta ꝑpõ eſt de genere ꝑpõnu3 per ſe notaꝝ. ſ. ꝙ oĩs numerus eſt per ſe numeratus. ſi g̃ poneret̃ ꝙ aliq̄s nũerus eſt ĩfinitus: tũc ille nõ eẽt numeratus: q̄ð eſt impoſe: ⁊ diceret̃ commẽtatoꝛ: i ꝙ oĩs numerus ſpẽꝝ eſt numeratus: ſ3 nõ o3 de nũero idiuiduoꝝ pciſe accñtal'r oꝛdiatoꝝ ⁊ ſil' potentiu3 exiſtere in eodẽ loco ⁊ eodẽ ſubto: q̄ð dico ad dr̃ia3 nũeri idiuiduoꝝ coꝛpaliũ exñtiũ in diuerſis locis: vt ſoꝛ. ⁊ pla. taliũ. n. idiuiduoꝝ nũerus non põt eẽ actu ĩfinitu3 ſimpl'r: q2 ex eis ↄſtitueret̃ vna magnitudo ſimpl'r ĩfinita: q̄ð eſt impoſe: mõ po ͨ mãe ad foꝛmas futuras ſunt talia indiuidua: q̃ bñ pñt ſil' eſſe in eodẽ loco ⁊ ſubto. ⁊ iõ nihil videt̃ ꝓhibere numeꝝ eaꝝ eſſe ſimpl'r ⁊ actu ĩfinitũ. Ul' dicat̃ q̃ Cõmẽtatoꝛ nõ aſſeruit illã ꝑpõnẽ eẽ ſimpl'r verã: q2 dicit foꝛte. ¶ Aliter dicũt aliq̄ ad dubitatõe3 pꝛĩcipalẽ: ꝙ l3 foꝛme g̃nande eſſent ſimpl'r ĩfinite: ⁊ mã nũc eſt potẽs recipe foꝛmas illas: tñ nõ o3 ꝙ ſimul nunc in mã ſint po ͨ infinite: q2 nõ o3 ꝙ potentia multũ remota ſit alia reſpectu alterius foꝛme ⁊ alterius: imo mã per vnã ⁊ eãdẽ potẽtiã nũero. ſ. p ſubam ſua3 eſt potens recipere oẽs foꝛmas idiuiduales: potẽtia dico multũ remota: nõ g̃ diceret̃ ꝙ mã que nũc eſt h3 aliã potentiã numero ad foꝛmã q̃ g̃nabit̃ in millo ãno a potẽtia ad foꝛmã q̃ fiet poſt quattuoꝛ mille ãnos. Potentie tñ ꝑpinq̃ bñ ſunt diuerſe ad diuerſas foꝛmas: ⁊ iſte etiã ſunt diuerſe a ſuba mãe: ⁊ de iſtis itelligebat̃ ↄcluſio. Et iſte potẽtie ꝑpinq̃ nõ ſunt ſimul in mã: ſed ſibĩuicẽ ſuccedunt vna poſt aliã. Sic igit̃ nõ erũt ſiml' actu ĩfinite potẽtie ĩ mã: nec pluries erũt ĩfinita: nec vnũ infinitũ erit maiu3 alio. Sed iſtud nõ ẽ bene tutũ: q2 ſi potẽtia remota mãe ad foꝛmã quã reciperet in. 300⁰ ãno. eſt oĩo realiter eadem cũ potẽtia remota ad foꝛmã qua3 recipiet in millo ãno necẽ eſſet ꝙ cũ vna illaꝝ reducet̃ ad actũ ſuũ: ⁊ alia reducet̃ ad actũ ſuũ. hoc. n. videt̃ p ſe notũ: q2 cum aliq̃ po ͨ ſunt eadẽ eẽntial'r ⁊ indiuiſibiliter: ſi vna illaꝝ reducat̃ ad actũ ſuum ꝙ ⁊ alia ſil'r reducat̃ ad actum ſuum. igit̃ cum potẽtia materie ad foꝛmã g̃nandam in milleſimo anno ſit eadẽ oĩno cum potẽtia materie ad foꝛma3 g̃nandam in. 300. anno vt tu ponis: ſequit̃ ꝙ cum vna illaꝝ reducat̃ ad actũ ſuũ: ꝙ ⁊ alia reducat̃ ad actũ ſuũ: ⁊ ſic cum g̃nabit̃ foꝛma g̃nanda in. 300. anno: g̃nabitur etiã foꝛma g̃nanda in millo anno: q̄ð eſt ridiculu3. ergo ille potentie remote ſunt diuerſe ad diuerſas foꝛmas generandas: ⁊ ſic redit idẽm quod pꝛius. Jnquire diligenter: quia multum eſt hoc difficile ⁊ clauſum.

Ad rõnes p̃ncipales. ¶ Ad p̃mã do3 ꝙ aliq̄d ſubari p poſſe poteſt dupl'r intelligi. Uno⁰ ꝙ reponat̃ in ſuo eẽntiali g̃ne p poſſe. Alio⁰ põt itelligi aliq̄d ſubari p poſſe. i. ꝙ ſuba. ei⁹ cognoſcat̃: modo veꝝ eſt ꝙ illud p̃mũ poſſe eſt de eẽntia eius ⁊ ipſamet eſſentia illi⁹ q̄ð ſubat̃ p poſſe. S3 2⁰ mõ nõ o3. Aliquid. n. cognoſcit̃ p alteꝝ: q̄ð non eſt de eẽntia ei⁹: ſ3 accñs ꝑpꝛium ei⁹: ⁊ ſic materia ſubat̃ p poſſe. i. ſuba ipſius materie intelligit̃ p poſſe ⁊ ipſum poſſe ponit̃ loco dr̃ie ſubalis materie. Jtẽ põt intelligi ꝙ materia ſubſtantiat̃ p poſſe. i. refert̃ ad ſubam pꝛincipal'r dictã p poſſe. ſ. ad foꝛmã: ⁊ hoc mõ veꝝ eſt: nec ſequit̃ pp hoc ꝙ poſſe ſit ei⁹ eſſentia: ⁊ iſtud ẽt dicit ibidẽ cõmẽtatoꝛ ꝙ poſſe quo ſubſtantiat̃ ⁊c. ¶ Ad 2ᵐ dico ꝙ ſil'e eſt in hoc: ꝙ ſic pꝛimum agẽs ſic eſt ens actu ꝙ nullo⁰ h3 potentiã receptiuã: ſic p̃mũ patiẽs eſt ens in potẽtia receptiua ⁊ paſſiua ꝙ nullo⁰ de ſe h3 potẽtiã actiuam: ſ3 diſſimile eſt in alio: q2 ſicut pꝛimũ agẽs eſt ens nobiliſſimũ: ⁊ in fine pfectionis ⁊ act⁹ p̃mu3. ⁊ iõ non põt eſſe ſubm̃ alicuiu3 accñtis: q2 tunc ſe hẽret ad ipm̃ aliquo mõ ſicut pfectibile ad ſuam pfectionem: ſ3 ipſum p̃mũ ſubm̃ eſt ſubſtãtia impfectiſſima: ⁊ indiget pfici foꝛmis ſubalib⁹ ⁊ accñtalib⁹. ⁊ iõ ſua potẽtia paſſiua põt eſſe accñs ipſi⁹. ¶ Ad 3ᵐ cũ dr̃. in quolibet g̃ne ⁊c. põt ↄcedi ꝙ in quol3 g̃ne ſube eſt potẽtia. ſ. ſubm̃ potens: ⁊ hec eſt mã pꝛima q̃ eſt in g̃ne ſube tãq̃ pꝛincipiũ intrinſecũ. Uel põt dici ꝙ in quolib3 g̃ne eſſe actu: ⁊ potentia põt intelligi dupl'r. Uno⁰ ꝙ ipſa potentia que eſt reſpectus ad actu3 vel etiã ſubm̃ q̄ð pficitur p actum ſit vl'r in illo genere in quo eſt ipſe act⁹: ⁊ hoc eſt falſum in alijs g̃nibus a g̃ne ſube. Nam ſubm̃ q̄ð pficitur p qualitatem actualẽ non eſt in genere qualitatis ſicut ſubiectum q̄ð pficit̃ p foꝛmam ſubalem eſt in g̃ne ſube. Alio⁰ põt itelligi ꝙ in q̄lib3 genere ⁊c. ita ꝙ illud idem q̄ð eſt actu in aliquo g̃ne aliq̃n fuit in potẽtia ⁊ eꝯ: ⁊ ſic veꝝ eſt. Nã illa eadẽ q̄litas que mõ actu eſt ĩ g̃ne qualitatis fuit aliq̃n ens in potentia: ita ꝙ ad eã fuit aliq̄d in potentia aliq̃n. Sil'r aute3 ⁊ in alijs hmõi: tñ potẽtia nõ eſt in g̃ne q̄litatis: ⁊ ſic eſt veꝝ: ita ꝙ potẽtiã ĩueniri in alijs g̃nib⁹ a ſuba nihil aliud eſt q̃ aliud eẽ in potẽtia ad rẽ illius g̃nis: q̃ tñ potẽtia nõ eſt de alio genere tãq̃ p̃ncipiũ eẽntiale itrinſecũ. ⁊ iõ non v3 illa rõ.
¶ Ad 4ᵐ ↄcedo maioꝛẽ ⁊c. Et cũ dr̃ ꝙ i eternis ⁊c. dico ꝙ illa ꝑpõ. in eternis nõ differt eẽ ⁊ poſſe: o3 ſic itelligi. ꝙ in eterno ſm ꝙ eternũ eſt: nõ eſt p̃us tpe ip3 poſſe eſſe q̃ eſſe: q2 tũc non eſſet eternũ. illud. n. ꝙ p̃us tpe pt eſſe q̃ ſit: pꝛius tpe eſt non ens q̃ en3 ſit: ⁊ hoc eterno repugnat. in eterno igit̃ non differt eẽ ⁊ poſſe: hoc eſt ꝙ ñ pꝛiu3 tpe põt eſſe q̃ ipſum ſit: ſed non o3 ꝙ in eterno nõ differat poſſe ab ipſo eſſe: ita ꝙ oẽ ſuũ poſſe ſit idem cũ illo eſſe ad q̄ð eſt poſſe: ſicut ſol ſm ſuã ſuba3 eſt etern⁹. ⁊ ideo ſuba eius non pꝛius potuit eſſe q̃ fuerit: ⁊ tñ aliq̄ð eius poſſe differt ab aliquo eius eſſe: poſſe. n. eſſe in oꝛiente differt ab eſſe in oꝛiente: q2 dicimus dum eſt in occidẽte põt eſſe in oꝛiente: ⁊ tñ non eſt ibidem: ſimili- T.c.16.

ter eſt in ꝓpoſito.cum.n.ſuba materie ſit eterna nūq̄ pri
us potuit eē mā ꝙ fuerit mā:tñ nō ſequiť ꝙ oē poſſe ꝙ
ipſa hꝫ ad aliqđ eſſe ſit penitus idē cum illo eſſe. ¶ Ad
5m dōm eſt ꝙ non eſt ꝓceſſus in infinitū.Et cū dicebať ſi
poa materie eſt accñs.tunc materia erit in poa ad illud
accñs.Dico ꝙ poa dr̄ dupl'r.vt ad pñs ſpectat.Uno mō
ꝓprie ꝓ poa ad actū:⁊ ſic non oꝫ ꝙ oē ſubꝫ ſit in poa ad
ſuū accñs:ſꝫ ſolum ad accñtia ſepabilia q̄ de nouo acq
runť in ipo.Alio° ſumiť poa large ꝓ non impotēte hñdi
aliqđ.vt ſoꝛ.ſedens pōt ſedere.i.non eſt impoſe ſedere:
⁊ talis poa non eſt q̄d aliud ſimpl'r a ſubiecto ⁊ ab actu
ei9.ſic aūt eſt ipſa mā in poa ad ſuam potentiā.ſ.q2 non
repugnat ei hēre eam:ſꝫ non eſt in potētia ad ſuā potē
tiam:ꝑmo mō quare nō vꝫ illa rō. ¶ Ad 6m dōꝫ ꝙ po
tentia ipſa māe pōt cōparari ad ſubaꝫ ipſi9māe prime:
⁊ ſic ipſa hñ eſt q̄dam act9accñtalis imꝑfectus:vel pōt
cōparari poa ipſa ad illud ad qđ eſt poa:⁊ ſic nō ē actuſ
vt potentia materie ad foꝛmā ignis nō eſt foꝛma nec ac
tus ignis.ſil'r aūt ⁊ in alijs.Uerꝫ eſt tñ qđ eſt in poa pu
ra.i.ſubm̄ pure potens:nō eſt aliquis actus nec ſubalis
nec accñtalis. ¶ Ad 7m dōm ꝙ foꝛaꝫ ſubalē vniri ime
diate materie prime pōt dupl'r intelligi.Uno° imediate
ꝑ ꝑuationē ois medij ⁊ ois cāe tam principalis ꝙ diſpo
ſitiue:⁊ hoc puto ipoſe:imo q̄libet foꝛma ſubalis reqrit
aliqs diſpōnes mediātib9 q̄b9 vniať ipſi materie. Alio°
pōt intelligi foꝛmā ſubalem vniri imediate ipſi materie
prime ꝑ remotionē medij principalis:cui.ſ.vniať princi
pali9 ꝙ māe ⁊ ꝙ pncipali9 ſubſtet foꝛme ꝙ mā:⁊ h eſt ve
riſſimū.pncipale.n.ſubm̄ retinens foꝛmā ſubalē eſt ipſa
eſſentia materie:⁊ ipſa foꝛma eſt ei9actus pꝛio:⁊ prima
pfectio primitate pꝛīcipalitatis:eā tñ pcedūt mlte ꝑpa
ratiōes oꝛdine gñationis pcipue foꝛma mixti pfecti.vt
als videbiť ſi de9voluerit. ¶ Ad 8m nego ꝯñtiā ⁊ cū dr̄
ꝙ ex mā ⁊ foꝛma ⁊c.Dico ꝙ ex mā ſꝫ ꝙ eſt in poa.i.ſm
ꝙ eſt ſubm̄ potēs ſit vnū cū foꝛma:ſꝫ nō ſm ꝙ eſt in po
tētia.i.ſm reſpcm̄ ad ipſam foꝛmā.ipſe.n. reſpect9 māe
ad foꝛmā non eſt pꝛīcipalis cā vniōis ⁊ vnitatis māe ad
ipaꝫ foꝛmā:ſit ḡ vnū ex mā ⁊ foꝛma:ſꝫ ꝙ foꝛma ē act9
⁊ mā eſt poa.i.ſubm̄ potens ⁊ nullū actū de ſe hñs:⁊ ſic
itelligēdū eſt illud dcm̄ Ariſ.⁊ Cōmen.hñ tñ ꝯcederem
ꝙ ſicut foꝛma ſubalis pficiens materiā lꝫ ſit agens pꝛīci
pale vel principalis rō agendi:tñ nō agit niſi mediante
aliq̄ q̄litate naturali actiua q̄ eſt ei9diſpō ad agendū vt
oēs ꝯcedūt:⁊ ſic ēt materia q̄ ē pꝛīcipale receptiuū vel
pꝛīcipalis rō recipiēdi ñ recipit niſi mediāte aliq̄ q̄litate
naturali paſſiua q̄ eſt ei9diſpō ad recipiēdū:⁊ iſta potē
tia paſſiua.ſ.q̄litas naturał diſponēs ad receptōeꝫ hꝫ i
ſe quēdā reſpectū mō pdicto ad foꝛmā:⁊ hmōi accñtia
hñ ſūt in toto cōpoſito ex materia ⁊ foꝛa.pꝛio tñ primi
tate gñatiōis iſunt rōne materie:lꝫ pꝛīcipalr via ⁊ oꝛdi
ne pfectōis reſpiciant ipſaꝫ foꝛmā q̄ eſt finis materie:⁊
oiuꝫ motuū ⁊ diſpōnū māliū pcedētiū ipaꝫ. vt ſatis ha
beť ex 2° hui9:⁊ ſic dcm̄ ſit ad q̄onem. Qō.XXVI.

T.c.26. AD meliorē intellectū hui9q̄ōnis q̄riť vtꝝ
mā i ſe hēat potētias iſinitaſ ſl'r. ¶ Et ar
guit ꝙ nō:q2 cū poe māe ſit enſ reale pter
itellectum vt patuit prius.ſequitur ꝙ ex
tra animam ſimul eſſent entia infinita:qđ
videtur valde abſurdum.quare ⁊c.

Oppoſitum argr̄:q2 mā hꝫ potētiaſ ad pl'es
foꝛas:aut ḡ ad foꝛas finitaſ aut
ad iſinitas.Si ad finitas.ḡ illis receptis vł finitis ⁊ ha
bitis ñ eēt apl'i poa ad als foꝛas:⁊ tūc vł coꝛrūpeť mā
illa:qđ ē ipoſe vł ñ eēt apl'9receptiua foꝛe:qđ ēt ē ipoſe:
Si āt hꝫ potētiā ad foꝛas iſinitas ſeqtur ipaꝫ hr̄e infi-
nitas poaa:cū numer9potētiaꝝ māe ſit ſm numeꝝ foꝛ
maꝝ ad quas hꝫ potentiā vt omnes ꝯcedūt. quare ⁊c.

Ad euidentiā q̄onis pmitto aliq̄. Pꝛio ꝙ
materia pꝛima nō pt ꝑ ſe ſine
alia foꝛa ſubſiſtere:⁊ h pulchꝛe ⁊ pfecte demrat Ari.in
pꝛio ð gñatōe ⁊ coꝛruptōe.⁊ Cōmē.i.2°.hui9:q2 ſequeť T.c.29. Com.ū.
ꝙ ens pure i poa de ſe eēt ens actu:⁊ ſic eēt ens actu ⁊ ñ
eēt ens actu:qđ ē oppom prime dignitatiſ.Et ꝯñtia pꝫ:
q2 oē qđ ſubſiſtit diſtinctū ⁊ ſeparatū ab q̄cūq3 alio eſt
ens actu de ſe.Si igiť materia pꝛia eēt ſꝫ ſe ipaꝫ ſepata
⁊ diſticta ab oi foꝛa:ſꝫ ſubſiſtētiā ipa de ſe eēt ens actu.
¶ 2° ſuppono ꝙ materia ñ pt eē ppetuo ſub vna foꝛa
idiuiduali:q2 tūc ſeq̄reť ꝙ coꝛruptibile ſimpl'r eēt ppe
tuū.nā oē compoſitū ex materia ⁊ foꝛma idiuiduali ſal
tē hñte ꝯꝛiū ē coꝛruptibile de ſe:⁊ hoc oēs ꝯcedūt.Si
igiť illð cōpoſitū ex materia ⁊ foꝛa idiuiduali ē coꝛru
ptibile ð ſe.ḡ ſi materia ppetuo ſtaret ſub illa foꝛa illð
coꝛruptibile eēt eternū:qđ ē ꝯ naturā.ſic dm̄ratū ē i pꝛi
mo celi ⁊ mūdi. ¶ 3° accipio ꝙ materia pꝛia accipiet i T.c.iis.
futuro foꝛas iſinitas numero ſaltē ſucceſſiue:alr̄.n.gña
tio nō ppetuareť:ſꝫ deficeret:qđ eſt impoſe ſm Ariſ.in
2°.de gñatiōe.⁊ in pꝛio.Et ꝓbať iſta ſuppō ex pmiſſis: T.c.59.
q2 materia q̄ nūc ē ſub aliq̄ foꝛa aut ppetuo hēbit eadē T.c.17.
aut nō.Si primū deť h eſt ꝯ ſuppōnē 2am.Si deť 2m.h
.ſ.ꝙ illa foꝛma coꝛrumpeť.tūc aut materia recipiet aliā
foꝛaꝫ aut nullā.Si nullā tūc erit materia ſine oi foꝛma
idiuiduali:qđ ē impoſe.vt pꝫ ex prima ſuppōne.Si ma
teria recipiet aliā foꝛaꝫ.tūc q̄reť de illa an ppetuo erit
in materia aut nō:⁊ ſic ſic prius:opoꝛtebit ergo ꝯcedeř
ꝙ ſemp poſt q̄lbꝫ foꝛmā recipiat aliā in iſinitū: ⁊ hoc
eſt qđvolum9. ¶ 4° accipio ꝙ materia nūc hꝫ potētiaꝫ
ad q̄cūq3 foꝛaꝫ quā recipiet in futuro:qđ ſic pꝫ:q2 ſi ma
teria in milleſimo anno aliquā foꝛam recipet:aut nunc
hꝫ potētiam ad illā aut nō.Si hꝫ potentiā habeť ꝓpo
ſitū.Si nullam hꝫ potētiam ad eam recipiēdā.ergo nō
eſt potēs recipe eaꝫ:⁊ ſic nunc eſt impoſe recipere eam:
⁊ poniť ꝙ recipiet eā:q̄re q̄nq3 recipiet illð qđ eſt impoſ
ſibile recipere:qđ eſt abſurdū.Sicut.n.illud qđ nunc eſt
impoſe moueri nunq̄ mouebiť.ſic oino illud qđ eſt im
potēs recipe aliqđ nunq̄ recipiet illud. ¶ Quinto ſup
pono ꝙ materia reſpectu alterius ⁊ alteri9foꝛme habꝫ
aliā ⁊ aliā potētiā.Nā alia eſt poa materie ad foꝛmam
quā recipiet in.400.āno a potētia materie ad foꝛmam
quā recipit in milleſimo āno:⁊ hoc eſt ſatis planū cuili
bet ſani capitis.Nā ſi eēt penit9eadē potentia:⁊ nullo°
diuerſa ad foꝛmā quā recipiet in.3000.āno futuro ⁊ ad
illam quā recipiet in milleſimo āno anq̄ vna iſtaꝝ po
tentiaꝝ reduceret ad actū ſuū:⁊ alia reduceret ad ſuuꝫ
actū.Et ſic cū materia recipet foꝛmā in.3000.anno re
cipet ſimul foꝛmam quam pōt recipe in.30000.āno:qđ
eſt ridiculum.oꝫ igiť ꝙ alia ſit potētia materie ad aliaꝫ
⁊ ad aliam foꝛmā:aliter.n.cum reciperet vnam foꝛmaꝫ
ſimul reciperet omnes quas poſſet recipere.

Ex his dico ad q̄onē ꝙ materia pꝛia nūc hꝫ
potētias iſinitas ad foꝛmaſ iſi
nitas idiuiduales.Qđ ſic ꝓbať:ſi pꝛia materia recipiet
in futuro iſinitas foꝛmas neceſſe eſt ipſaꝫ nūc hr̄e potē
tias infinitas:hoc pꝫ ex duab9ſuppōnibus: quaꝝ pꝛia
dicit ꝙ materia nūc hꝫ potētiā ad quālibet foꝛmaꝫ quā
recipiet in futuro.Alia eſt ꝙ ad diuerſas foꝛmas hꝫ di
uerſas potētias vt oñſum eſt:ſed ipſa materia recipiet
in futuro foꝛmas infinitas.vt ꝓbatū eſt.q̄re ⁊c.Et ſi di
cas.ergo poe quas hꝫ materia ad foꝛmas ſunt ignote:
dico ꝙ verum eſt quātum ad numerum determinatum
oium talium potentiaꝝ.i.ꝙ nō eſt notus nūerus deter-

minatus oiuꝫ taliū potētiaꝝ:tñ hoc nō obſtante nota eſt q̄ddicas po^e^ materie ad formā ⁊ ei⁹ diuerſitaſ a ſuba materie ⁊ multa talia. ¶ Sołōnes aūt difficultatū circa iſtā poſitionē ꝯtingētiū reqras in alia qōne ꝓcedēte iſtā:q2 hic iſtā poſitionē ñ ꝓ alio reſumpſi niſi vt manifeſtarent hypotaſes ex qb⁹ iſta ꝯclo ꝯfirmat ⁊ demonſtratur. Et ſic de illis ꝯſidera diſtictionem po^c^ in po^am^ ꝓpinquam ⁊ remotam:⁊ forte inuenies alio° eſſe dicendū. Similr̄ ꝯſidera de priuatione alicuius forme in materia q̄ poteſt corrūpi ſine eo ꝙ illa forma gñet.ſ.ꝑ corruptōeꝫ forme quā ꝯſeqtur illa priuatio:⁊ tñ mā adhuc remāebit priuata illa forma priuatōe alia ꝯñte aliā foīaꝫ ⁊c.

¶ Exiſtente quodam diuino optimo ⁊ appetibili: Aliud quidem contrarium eſſe ipſi dicimus: Aliud autem eſt aptum natum appetere: ⁊ deſiderare ipſum ſecundum ipſius naturam ⁊c. Textu com. LXXXI. Qō. XXVII.

Querit hic vtꝝ materia appetat foīaꝫ. vr̄ pzio ꝙ ñ:q2 aut appeteret eā appetitu nāli aut appetitu aīali. Nō appetitu naturali:q2 iſte ꝯſeqtur foīaꝫ naturalē:vt appetit⁹ nālis ipſi⁹ grauis ad vbi deorſū:nec appetitu aīali:q2 appetit⁹ aīalis nō ē niſi i aīalib⁹. ſic nālis in nālibus. ¶ Itē 2° ſicut ſe hꝫ forma ad materiaꝫ ſic ſe hꝫ materia ad formam ꝑ ꝯuenienteꝫ ſilitudinem. Sꝫ forma non appetit materiam. g̊ nec eꝯ. ¶ Item 3° ſi mā appeteret formā:aut hoc eſſet:q2 ſil' intēderet plures formas hr̄e:⁊ ſic intenderet ⁊ appeteret impoſſibile:aut quia caret omni forma:⁊ ſic eſt impoſſibile. vt pꝫ ex dictis:aut quia eſſet faſtidita dicta forma quam habet ⁊ hoc eſt inconueniens:quia nullum perfectibile eſt faſtiditum ſua perfectione. quare ⁊c.

¶ Oppo^m^ argr̄ auc̄te Ari. i lr̄a. ⁊ auc̄te Cōmen. ibideꝫ.

Intelligēdū eſt ꝙ duplex eſt appetitus. ſicut dicit Commē. in cōmento hui⁹ ptis. Eſt. n. appetit⁹ nālis ⁊ eſt appetit⁹ aīalis. Appetit⁹ nālis eſt iclinatio ꝯñs nām rei ad aliquā ꝑfectionē ipſi⁹ ſicut graue dr̄ appetere eſſe deorſum:eo ꝙ q̄dam aptitudinē ⁊ iclinationē hꝫ ad eē deorſum tanq̄ ad ſuā ꝑfectionē naturalē. ſilr̄ āt ⁊ i alijs. Appetit⁹ tñ aīalis aliqñ ſumit ꝓ actu: aliqñ ꝓ po^a^. Actus aūt q̄ dr̄ appetitus aīalis ē iclinatio ꝯñs cognitionē exñtē in aīali qua cognoſcit aliq̄d eſſe bonū vel malū: cū. n. aīal aliq̄d iudicat ſibi eſſe bonū ⁊ ꝯueniēſ:ſtatim iclinat ad ꝓſequēduꝫ illō: ⁊ mouetur ad ꝓſequendum illud niſi aliq̄d ꝓhibeat. Cū aūt iudicat eſſe malū ſtatim iclinat ad fugiendū ⁊ euitādū illud:⁊ hmōi cognitiones ſequētes cognitionē ſenſitiuā vocant paſſiones. Appetit⁹ autē aīalis ſm ꝙ dicit potētiā eſt v̓tus naturalis aīe q̄ recipit hmōi inclinationē ſeu paſſionē: cui⁹ ſubdiuiſioneꝫ relinquo ad preſens: quia pertinet ad 3^m^ de anima:⁊ ad 2^m^ ethicoꝝ ⁊ 6^m^.

¶ Tūc dico ad qōnē tria. Pzio ꝙ materia pzia appetit foīaꝫ:q2 vnūqōq3 ꝑfectibile appetit ſuā ꝑfectionē: ꝑfectio. n. vniuſcuiuſq3 ē ei⁹ bonū: vnūqōq3 aūt appetit ſuū bonū. vt pꝫ pzio ⁊. io. ethi. ſꝫ materia eſt q̄d ꝑfectibile ⁊ ei⁹ ꝑfectio eſt forma vt māifeſtū eſt. q̄re ⁊c. ¶ 2° dico ꝙ materia ñ appetit foīaꝫ appetitu aīali:q2 ñ cog̊ſcit formā. tūc. n. oīa mālia nālia cognoſcerēt: qō ē ridiculum: Et ex h̄ ſillogiça. ¶ Tertio dico ꝙ mā appetit formā appetitu nāli:q2 qō appetit aliq̄d ⁊ ñ appetit illō appetitu aīali appetit illō appetitu nāli: ꝓcipue ſi illud appetēs ſit res nālis aut nā: ſꝫ mā appetit formam vt oñſum ē. ⁊ nō appetit eā appetitu aīali. vt iā ꝓbatū ē. quar̄ ⁊c. ¶ P. illō qō ꝑ ſui naturā ꝓncipalr̄ iclinat ad aliq̄d tanq̄ ad ſui ꝑfectionem appetit illud appetitu nāli: ſed mā eſt hmōi reſpectu forme. vt pꝫ ex dictis. ipa. n. eſt de ſe ens i pura potētia paſſiua ad foīaꝫ:⁊ ſic ē ꝑfectibiliſ ꝑ eā. q̄re ⁊c̄. ¶ Sꝫ aliqs dubitaret ꝯ demōſtratōeꝫ ꝓme ꝯcluſionis:q2 ſi mā appeteret formaꝫ:⁊ eo ꝙ eſt perfectibilis ꝑ ipſaꝫ tūc cū ipſa nō ſolū hēat vt ſit perfectibilis qñ actu mouet ad formā: ſed ēt an̄q̄ moueat ad formā non ſolū appetit formā cū mouet ad eam: ſed ēt an̄q̄ moueat ad eā: hoc aūt videt eſſe ꝯ vnū dcm̄ cōmētatoris:q2 dicit ꝙ appetitus materie ad formā eſt illud qō hꝫ mā de motu ad formā: mō materia nihil habꝫ de motu ad formā niſi cū actu mouet ad eā. igit ſolū appetit formā dū actu mouet ad eā: qō nō eſſet ſi appeteret formā: eo ꝙ eſt ꝑfectibilis per eā. q̄re ⁊c̄. ¶ Itē querit an appetit⁹ māe ad formā ſit idē cū ei⁹ potētia ad eā aut q̄d aliud ab ea. ¶ Ad ꝓmū dico ꝙ mā nō ſolū appetit formā cū actualiter mouet ad eā: ſꝫ ēt an̄q̄ actualiter mouet ad eā: eo ꝙ tunc ē imꝑfecta ⁊ apta ꝑfici. ¶ Et ad dcm̄ ꝯmētatoris dico ꝙ poſſet duplr̄ intelligi. Uno mō ꝙ appetitus materie ad formā ſit illud qō hꝫ mā de motu ad formā. i. aliq̄ pars motus ad formā: ⁊ ſic eſſet veꝝ ꝙ tūc ſolū appeteret formaꝫ cū moueret actu ad eā. Alio modo pōt intelligi ſic ꝙ appetitus māe eſt illud qō hꝫ mā ⁊c̄. i. quedam idoneitas ⁊ quedā ordinatio māe ad formaꝫ: que eſt principiū quodāmodo mot⁹ naturalis ad ipſaꝫ formā inq̄ tū ſine tali idoneitate mot⁹ māe ad formā non eſſet nālis: ⁊ ſic ē verū: ⁊ iſtā idoneitatē habet mā anteq̄ actu moueat ad formā. Uel aliter pōt dici. ſ. ꝙ ꝯmētator intelligit de mā vt eſt accepta in loco ꝓpinquo gñatōis alicuius forme. tūc. n. appetit illā determinate: ⁊ iſte appetitus eſt aliq̄d iſtius motus ad iſtā formā. ¶ Ad aliō dico ꝙ appetit⁹ māe ad formā nō eſt oīno aliō ab ipſa ei⁹ potētia: ſꝫ forte differt ſm rōnē ⁊ modū: q2 dr̄ potētia māe reſpcū potētie actiue agētiſ: ⁊ dr̄ appetit⁹ rōne q̄ eſt ad formā tanq̄ ad ſuū bonū: ad formā dico vt eſt in po^a^ actiua agentis.

Ad primū argumentuꝫ dico ꝙ mā appetit formā appetitu nāli: ſed iſte non ſolum ꝯſequit formā: ſꝫ quācūq3 nām iclinatā ad ꝑfectiōeꝫ: verū eſt ꝙ in entib⁹ actu appetit⁹ nālis bñ ꝯſequit ipſā formā: ſꝫ in entib⁹ potētialib⁹ ſicut eſt itell's poſſibilis ⁊ mā ꝓ^a^ bñ ꝯſequit ipſaꝫ nāꝫ ꝑfectibilē. ¶ Ad 2^m^ dico ꝙ ſile eſt in h̄: q2 ſicut forma nō exiſtit ſine mā: forma dico que nata eſt vniri māe: imo ſeparatio ei⁹ a mā ē ſua corruptio: ſic mā nō pōt eē ſine forma. vt dcm̄ fuit pri⁹: ſed diſſimile eſt in hoc ꝙ mā nō eſt ꝑfectio dās eſſe forme: ſicut ipſa forma eſt perfectio dans eſſe māe. ¶ Ad 3^m^ dico ꝙ nō eſt ſufficiēs diuiſio: q2 ipſa mā appetit formā ꝓ tanto: q2 ens in potētia eſt ꝑfectibile per eaꝫ: quātūcūq3. n. mā ſit actu ſub aliqua forma non remouetur ꝓpter hoc ab ea quin ipſa ſit q̄tū eſt de ſe in po^a^ ad alias quibus nata eſt ꝑfici. ⁊ iō eas appetit vt formalr̄ ꝑficiat eis. ¶ Sꝫ aliq̄ ſatis rōnabilr̄ dubitāt cū forma hoīs ſit forma ꝑfectiſſima qua nata eſt ꝑficere mām vt ſupponūt q̄re mā exiſtens ſub forma hoīs appetit alias formas. ¶ Et dōm ꝙ lꝫ forma hoīs ſit perfectiſſima formaꝝ mālium: q2 tñ ipſa nō dat māe oīa eē ſubſtātialia que ſunt ab alijs formis mālibus ⁊ ipſa mā non pōt ſtare ꝑpetuo ſub forma humana. iō ad hoc mā hꝫ aptitudinē ad alias ⁊ eas appetit appetitu naturali. Melius eniꝫ eſt ipſam ſucceſſiue eſſe ſub formis omnib⁹ q̄ ſolū eſſe ſub forma humana. In omnibus autē natura deſiderat qō melius eſt. vt Ariſtote. dicit in ſecūdo de generatione. Si igitur eſſet poſſibile mām eſſe perpetuo ſub forma hoīs: forte non appeteret eſſe ſub alijs: ſꝫ quia hoc nō eſt poſſibile. ideo relinquitur in materia exiſtēte ſub vna forma hominis T. c. 59.

appetitus ad alias formas.

Queſtio. XXVIII.

Jrca ꝯmentū huiꝰ ꝑtis q̄ritur vnū. Utꝝ priuatio ſit cā appetitꝰ mãe ad formã. Et argr̄ p̄mo ꝙ nō: qꝛ nō ens nō eſt cā entis: ſꝫ p̄uatio eſt non ens: appetitus autē eſt aliqȯ ens vt manifeſtū eſt. q̄re ⁊c. ¶ Jtē 2° appetitus ipſius materie ad formā eſt naturalis iclinatio ipſiꝰ materie ad formā. vt priꝰ dcm̄ eſt: mō p̄uatio non eſt cā talis iclinationis ad formā: qꝛ cū adueniente forma corrumpat p̄uatio ipſa vtiqꝫ p̄uatio eēt cā iclinationis ad ſuaꝫ corruptionē: qȯ vr̄ iconueniēs. ¶ Jtē 3° aut eēt cā materialis aut efficiēs aut finalis aut formalis. Nō cā materialis: qꝛ ip̄a ſuba materie eſt huiꝰ cā materialis. vt pꝫ ex dictis: nec cā formalis: qꝛ forme non eſt forma ⁊ ipſe appetitus materie eſt q̄dā forma ſaltem accñtalis. Nec ēt eſt efficiēs: qꝛ non ens non efficit aliqd. oē. n. efficiens
T.c.55. eſt mouens. vt pꝫ in p̄mo de gñatione. ſemper aūt exiſti
T.c.18. mabit ſpēs aliqua mouens. in 3° huius: nec cā finalis. ſ. qꝛ finis eſt qd bonum priuatio aūt nō eſt qd bonum cū opponat diuino optimo ⁊ appetibili. vt pꝫ hic: ⁊ ſic nō eſt pp finem bonū. q̄re ⁊c. ¶ Jtem 4° materia appetit formā ſm ipſius naturā. vt Ariſt. dicit in lr̄a. Sꝫ priuatio non eſt natura ipſius materie. vt manifeſtum eſt: quare materia non appetit formam ſm priuationem.

Com.81. Oppoſitū arguit auctoritate ꝯmētatoris: qui dic ꝙ p̄uatio exñs in mā eſt cā deſiderij naturalis qȯ hꝫ materia ad formam. Et iſtud vr̄
T.c.81. ſentire Ari. in lr̄a vbi dicit ꝙ mā non appetit ſui ipſius ſpēm pp non eſſe indigens. ergo vult ꝙ non indigentia eſt cauſa non appetendi: ⁊ ſic per oppoſitū indigentia ē cauſa appetendi: qꝛ ſicut negatio eſt cauſa negationis ⁊ affirmatio eſt cauſa affirmationis. primo poſteriorum: indigentia autem eſt idem quod priuatio. quare ⁊c.

Intelligēdum eſt ꝙ duplex ē modus cauſe q̄tū ad ꝓpoſituꝫ ſpectat: q̄daꝫ. n. eſt cā principalis: ⁊ q̄dam eſt cauſa diſpoſitiua: ⁊ diuerſitas hec reducit ad illam diſtinctionem: ꝙ quedā
T.c.32. eſt cauſa prior ⁊ quedam poſterior quam ponit Ariſt.
T.cō.3. 2° huius. ⁊ 5. metaphy. cauſa. n. principalis eſt cauſa prior ⁊ cauſa diſpoſitiua eſt cauſa magis poſterior.

¶ Tūc dico ad q̄ōnē duo. Primo ꝙ priuatio nō eſt cā principalis appetitꝰ materie ad formā: qꝛ illȯ qȯ non ē ꝑfectibile ꝑ formā non eſt principalis cā ſubiectiua appetitꝰ materie ad formā. hec ē maifeſta. nā p̄ncipalis cā ſubiectiua appetitꝰ materie ē illȯ qȯ recipit illā formaꝫ tāq̄ ſuā ꝑfectionē: ſꝫ iſta priuatio nō ꝑficit ꝑ formaꝫ. vt manifeſtū eſt. quare ⁊c. ¶ Scḋo dico ꝙ priuatio eſt cā diſpoſitiua appetitus materie ad formaꝫ: qꝛ illud qȯ neceſſario req̄rit in materia ad hoc vt appetat formā ⁊ ñ eſt cā principalis ipſiꝰ appetitꝰ vr̄ eſſe cā diſpoſitiua. Sꝫ priuatio neceſſario req̄rit in materia ad hoc ꝙ appetat formā. nūq̄. n. mā appeteret ꝓprie formā niſi careret ea ſaltē appetitu: q̄ ſit principiū motꝰ ad formā. Nā mā ñ mouet ad formā quā hꝫ. vt māifeſtū eſt. ⁊ dicit ph̄s pri
T.c.55. mo de gñatiōe. q̄re ⁊c. Eſt ḡ itentio Ariſto. circa hoc ꝙ materia priuata aliq̄ forma appetit illā vt ꝑficiat ꝑ eaꝫ: non ꝙ ipſa priuatio appetat formā: qꝛ nihil appetit ſui ipſiꝰ corruptioneꝫ: priuatio aūt corrumpit p̄ñte forma: ſed ipſa materia ſubiecta priuationi ē q̄ appetit formā.

Ad primā rōnē dico ꝙ nō ens non eſt pricipal' cā entis: ſꝫ nō ens pōt eē cā diſpoſitiua alicuius entis: vel cā ſine qua non. Et cū dr̄ ꝙ priuatio ē non ens: dico ꝙ ipſa nō eſt ens poſitiuū: tñ bene ē ens priuatiuū: priuationes. n. ⁊ negationes entia dicimꝰ
T.cō.6. 8° meta. ¶ Ad 2m dico ꝙ priuatio bñ eſt cā diſponens māꝫ ad iclinationeꝫ nāleꝫ ad formā: ⁊ iſta iclinatio non eſt deſtructio p̄uationis: ſꝫ bñ veꝝ eſt ꝙ iſta iclinatio eſt ad aliqd ad qȯ ꝯſequit remotio p̄uationis. ſ. ad formā. vñ bñ ꝯcedēdū eſt ꝙ p̄uatio diſponit mām ad iclinationē ad ſuā corruptionē: ſꝫ forte non ꝑ ſe: ſꝫ ꝑ accñs. accidit. n. forme ꝙ ſit corruptio vel ꝙ eā ſeq̄tur corruptio p̄uationis, ꝓut p̄uatio diſponit ad eiꝰ appetitū. ¶ Ad 3m dico ꝙ eſt cā mālis diſpoſitiua: ñ p̄ncipalis: ⁊ hoc nō eſt iconueniens. ¶ Ad 4m ſilr̄ pt̄ dici ꝙ mā appetit ſm ſui nām p̄ncipalr̄: ſꝫ diſpoſitiue ꝑ p̄uationē: vl' dico ꝙ ī illo v̄bo Ariſto. ly. ipſiꝰ non refert nām mãe ſꝫ p̄uationē. cū . n. dixiſſꝫ ꝙ ē qȯdā diuū optimū ⁊ appetibile. Subdit aliud qȯ ꝯ̄triū ipſi eſſe dicimꝰ. ſ. priuationē. aliȯ aūt aptū natū deſiderare ſm ipſiꝰ nām. ſ. ſm nām ipſiꝰ p̄uationis. Sꝫ ſine dubio credo ꝙ meliꝰ eſt ly. ipſius referat materiaꝫ: tū qꝛ p̄uatio ꝓprie nec eſt nā nec hñs naturā: tuꝫ qꝛ meliꝰ eſt Ari. ponere cām p̄ncipalem appetitus materie ad formā q̄ diſpoſitiuā: ſꝫ de hoc non eſt magna vis faciēda: dūmō h̄ ſit declaratū ꝙ p̄uatio aliq̄lr̄ hēat ingreſſum in gñatione: vt dicit Cōmenta. ⁊ ſit aliqualr̄ cā ⁊c̄.

¶ Corrumpitur autem ⁊ fit: eſt quidem vt ſic: eſt autem vt non: ſecundum quidem eniꝫ quod eſt in quo ſecundum ſe corrumpitur: quod eniꝫ corrumpitur in hoc eſt priuatio: inquantum autem ſecundum potentiam non per ſe: ſed incorruptibilem ⁊ ingenitam neceſſe eſt eſſe ip̄aꝫ. ⁊c̄.

Tex. com. LXXXII. Qō. XXIX.

Hic q̄rit vtꝝ materia pria ſit ꝑ ſe corruptibil' ⁊ gñabil'. Et arguit p̄mo ꝙ ſic: qꝛ illȯ qȯ eſt ꝑs compoſiti ꝑ ſe gñabilis ⁊ corruptibilis ē ꝑ ſe gñabile ⁊ corruptibile. hec vr̄ eē māifeſta. Sꝫ mā p̄ma ē hmōi. ḡ ⁊c. ¶ Jtē 2° illud ꝑ qȯ alia ſt̄ gñabilia ⁊ corruptibilia eſt ꝑ ſe gñabile ⁊ corruptibile. nā pp qȯ vnūqȯqꝫ tale ⁊ illȯ magis. primo poſterioꝝ: ſꝫ ꝑ materiam T.c.81.
alia ſūt gñabilia ⁊ corruptibilia. vt pꝫ in iſto. p̄mo ⁊ 7° T.c.22.
metaph̄. q̄re ⁊c̄. ¶ Jtē 3° ſicut ſe hꝫ ſubꝫ alterationis ad alterationē ſic ſe hꝫ ſubm̄ gñationis ad gñationē ꝑ ꝯueniētē ſilitudinē: ſꝫ ſubm̄ alterationis eſt alterabile vt oēs Cō.60.
ꝯcedūt. q̄re ⁊c. ¶ Jtē 4° auctoritate cōmētatoris ī primo huiꝰ caplo. ſic igit nos dicamꝰ. vbi ſic dicit. Jn ſpmate qȯ ſit hō eſt aliqȯ qȯ recipit formam hoīs: ⁊ eſt illud qȯ in rei veritate dicitur generari. Conſtat autem ꝙ illud recipiens formam hominis eſt ipſa materia prima. ergo prima materia in rei veritate dicitur generari.

Oppoſitū arguit auctoritate Ariſt. in iſta ꝑte. Dōꝫ breuiter ꝙ materia p̄ma nō eſt gñabilis ꝑ ſe: qȯ ꝓbat rōne Ariſt. in lr̄a. vt eam deducit Cōmentator. Nā ſi mā p̄ma ꝑ ſe gñaret: tūc añq̄ materia pria eēt gñata: ip̄a eſſet: qȯ eſt impole. Et pꝫ ꝯñtia. nā ſi materia pria gñat ipſa gñabit ex mā p̄ma. Mā. n. p̄ma eſt p̄mū ſubꝫ ex quo ſit aliqd cū iſit: mō materia p̄ma oīuꝫ gñabiliū ē vna nūero. vt dicit Cōmen. ⁊ Ariſt. igit materia p̄ma ex q̄ gñabit mā p̄ma erit vna numero cū materia q̄ gñabit. Oē āt qȯ eſt penitꝰ vnū nūero cuꝫ illo ex quo gñat eſt añq̄ ſit gñatū: cū illud ex quo aliqd gñat ſit anteq̄ ſit gñatū illȯ. ¶ Et ꝯfirmatur iſta ratio remouendo quandā cauillationem. Nā ſi hec ꝑs materia ſignata gñaretur. tunc oporteret eā gñari ex aliqua materia. tūc aūt illa materia p̄exñs eſſet penitꝰ vna nūero cum illa q̄ gñat aut alia. Si eadē penitus. tūc illa mā q̄ ponit gñari fuit materia añq̄ fuerit gñata. Si v̄o materia q̄ gñat ex hac portiōe mãe non ſit penitus eadem

nūero cū illa pexñte:ſ3 alia ſequunt duo ipoſſibilia. Primo ꝙ due mãe nūero ſil' erūt in vno loco.ſ.illa q̃ gñatur ⁊ ea ex qua ponit generari:qḋ eſt oio ipoſſibile. Aliud ē ꝙ materia q̃ ponit fieri ex materia p̄iacente reciperet in illa mã:illud eni3 qḋ generat ex aliquo recipit in illo vel ſm ſe totū:vel ſm aliquã ſui partē:ipoſſibile eſt aūt mã3 p̄mã cū ſit p̄mū ſubm recipi in aliqua pte mãe:q2 tūc nō eſſet p̄mū ſubm. Item cum illud ex quo aliquid generat prius fuerit in potentia ad ipſum generatū:materia preexiſtens erit in potentia ad mãm generandã:⁊ tunc cum potentia non.ſit niſi ad actum ſequit ꝙ mã generata ſit actus:qḋ eſt vnū impoſſibile manifeſtum.

Ad primum argumētū dico ꝙ licet p̄ma mã ſit pars ꝯpoſiti gñabilis:nō ſeqͥt ꝙ per ſe corrūpat:ſed per accidēs ⁊ improprie ſ3 ꝙ in ea aliquid corrūpit. vt ſi diceret doliū3 accreſcere:q2 aliqd .ſ.vinū accreſcit in ipſo vt exēplificat cōmētator. ¶ Ad 2m dico ꝙ illud per qḋ alia ſunt generabilia ⁊ corruptibilia formalr bene d3 eē generabile ⁊ corruptibile.ſ.ipm cōpoſitū vl' forma:per mã3 aūt alia nō ſunt generabilia neq3 corruptibilia formaliter ſed ſolū ſubiectiue. ¶ Ad 3m dico ꝙ ſubm alterationis eſt alterabile.i.alterationi ſubijcibile:ſed nō per alteratioē acquiſibile:ſilr autem ſubm generationis eſt generabile.i.generatioi ſubijcibile:ſed non per generationē acquiſibile. ¶ Et ēt ſic itelligēdū eſt dictū Cōmētatoris ꝙ mã recipiens formã eſt illud qḋ in rei veritate generari dicit.i. gñationi ſubijci. nō aūt generari id eſt terminare gñationē. Quid aūt eſt illud qḋ p ſe ⁊ p̄mo terminat gñationē inqrendū eſt.

¶ Finitis qōnib' Joānis Jandoni ſuper p̄mū libꝛū phyſicorum.incipiunt queſtiones eiuſdem ſuper ſcḋm.

¶ Eſt igitur natura principium alicuius:⁊ cauſa mouendi ⁊ quieſcendi in eo in quo eſt primū ⁊ per ſe ⁊ non ſecundum accidens ⁊c.

Tex.cōmē.III. Queſtio. Prima.

Queritur hic vtrū diffinitio nãe ſit bona. ¶ Et ꝓbatur primo ꝙ nō.q2 abſolutū non d3 diffiniri per reſpectiuū cū diffinitio debeat eſſe ex prioribus:reſpectiuū aūt nō eſt prius abſoluto:immo eſt poſteri':ſed nã eſt quid abſolutum.ſ.forma ⁊ mã. Principium autē eſt qḋ reſpectiuū cum dicatur ad p̄ncipiatum.quare ⁊c. ¶ Item 2° quandocūq3 inferius ꝯiungit imediate ſuo ſupiori ē nugatio. vt dicendo aial hō:ſicut h3 videri in p̄mo elencoꝝ:ſ3 ſic eſt in iſta diffinitioē.q2 dicit ibi p̄ncipiū ⁊ cauſa. cauſa eſt quid inferius ad p̄ncipiū. Omnis eni cauſa eſt p̄ncipium
T.c.p°. ſed non cōuertit.5.meta.ca° de p̄ncipio.igit in iſta diffinitione eſt nugatio ⁊ talis diffinitio non eſt bona.6.top. quare ⁊c. ¶ Itē 3° idē non eſt p̄ncipiū ⁊ cauſa oppoſitorū3. Idē eni3 inquantū idē nō eſt natū niſi facere idē3 2°
T.c.53. de generatioe:ſed motus ⁊ quies ſunt oppoſita.5° b'.ḡ
T.c.20. nã non eſt p̄ncipiū motus ⁊ quietis. ¶ Ite3 4° ois bōa diffinitio debet competere cuilibet cōtēto ſub diffinito. 6° topi.ſed iſta diffinitio non cōpetit omni nãe:ꝓbatio primo q2 nã celi nō ē p̄ncipiū quietis cū ipſu3 celū perpe
T.c.83. tuo moueat 8° b'.q̄re ⁊c. ¶ Itē 5° forma ſubalis grauis inaiati eſt quedã nã vt manifeſtū eſt.⁊ ipſa nō eſt p̄ncipiū mouēdi ⁊ quieſcēdi in eo in quo eſt.ſ.in ipſo graui: q2 ſi ſic tunc graue moueret ſeipm cuius oppoſitum vult
T.c.31. Ariſto.8.hui'.q2 hoc eſt ꝓpriū aialiū. ¶ Item 6° bona diffinitio nō d3 cōtinere aliqḋ ſupfluū.6° topic.⁊ in porphirio.⁊ 2° poſte.ſed iſta diffinitio cōtinet aliquid ſuperfluum:cū eni oē qḋ eſt p̄mo tale ſit per ſe tale.vt p3 p̄mo poſterioꝝ.videt poſtꝙ dictū fuerit ꝙ nã ē p̄mū p̄n'mouendi ⁊ q̄ſcēdi ꝙ ſupflue ponat per ſe:⁊ ſilr poſt ipm p ſe ſupflue exprimit ⁊ nō ſm accñs.quare ⁊c.

¶ Oppoſitū arguit auctoritate Ariſto.⁊ cōmentatoris.

Ad hoc eſt dōm ꝙ illa diffinio eſt bona cui' oēs particule ꝯueniūt diffinito:⁊ p ipam notificat diſtincte ipm diffinitū:⁊ diſtinguitur ab oibus alijs.hanc recipio ꝓ manifeſta. Sed iſta diffō eſt hmōi. Primo ꝙ ſit p̄ncipiū motus ⁊ quietis eius in eo in quo ē.ꝓbat Ariſto.q2 nãlia differūt a nō nãlib'.ſ.ab artificialib' p p̄ncipiū mot' ⁊ q̄etis exiſtēs in eis.artificialia. n.ſm ꝙ artificialia ſunt nullū hñt ipetū mutatiōis inatū .i.nullū hñt p̄ncipiū motus exñs in eis ſ3 ꝙ artificialia ſunt:ſed nãlia ſm ꝙ nãlia ſūt neceſſario habēt in ſeipſis principium aliqḋ motus ⁊ quietis.⁊ ſic nãlia differunt a non nãlib' per principiu3 motus exiſtēs in eis.ſed nãlia ſm ꝙ nãlia ſunt nō differūt a nō nãlib' niſi per nãm:vt manifeſtū eſt.ergo ſequit ꝙ nã eſt p̄ncipiū mot' ⁊ q̄tis in eo in quo ē.ſ.in q̄ eſt ipſa nã ⁊ ipſe mot' ⁊ q̄es. Et poſſet h declaratio ſic reduci ad ſillogiſmū.illud p qḋ nãlia ſ3 ꝙ nãlia ſūt dñt a nō nãlib' eſt p̄n'mot' in eo in q̄ eſt mot' ⁊ quies. S3 nã eſt illud p qḋ nãlia ſm ꝙ nãlia ſunt differūt a nō naturalibus.ſ.ab artificialibus:iſte p̄miſſe ſunt manifeſte cuilibet bene diſpoſito.q̄re ⁊c. ¶ Q' aūt nã ipſa ſit primū.i.p̄ncipale p̄ncipiū intrinſecum mot' ⁊ quietis hoc nō multū declarat Ariſto.ſed pōt ſic videri. Cum eni3 in rebus nãlibus ſint aliqua p̄ncipia motuū ⁊ quietū inſtrumentalia ⁊ quedã ſecundaria.ſ. qualitates nãles que ſunt earū vtutes:⁊ quedã magis p̄ma ⁊ p̄ncipalia.ſ.ſube ipſarū:neceſſe eſt ꝙ nã vel ſit p̄ncipiū motus inſtrumētale ⁊ ſecūdariū:vel p̄mū.i.p̄ncipale: ſed non ē dicendum ꝙ nã ſit p̄ncipium intrinſecū motus ſolū ſecūdarium ⁊ inſtrumētale:q2 res naturalis vt naturalis eſt: p̄ncipaliter ⁊ p̄mo h3 eſſe ⁊ diſtinctione3 ab alijs p nã3. Vñ oio irrõnale eſſet ꝙ natura eſſet ſolū p̄ncipiū inſtrumentale ⁊ ſecūdariū mouēdi ⁊ quieſcēdi. ergo relinquit ipam eſſe p̄mū.i.principale p̄cipiū:dico intrinſecū mouendi ⁊ quieſcēdi. Et pōt ſic ordinari ſillogiſm': p̄ncipiū mouēdi ⁊ quieſcēdi ſecūdariū ⁊ organicū ſolū:nō eſt p̄ncipale p̄ncipium intrinſecū eſſendi ⁊ diſtinguēdi:ſed ipſa nã eſt p̄ncipiū intrinſecū p̄ncipale eſſendi ⁊ diſtinguendi nãlia a non nãlibus vt manifeſtū eſt.ḡ natura nō eſt p̄ncipiū motus ſolum inſtrãle:relinquit ergo ꝙ ipſa ſit p̄ncipale ⁊.p̄mū hmōi p̄ncipiū. Ex h aūt ſequit ꝙ ſit per ſe ⁊ nō ſ3 accidēs. ¶ Cōſiderandū tñ eſt ꝙ iſte due particule.ſ.per ſe ⁊ non ſm accidens nō inutiliter ſubiungunt poſt hanc particulã p̄mū.na3 per eas euidentius notificatur ipſa natura ⁊ magis diſtincte. Iſta eni particula p̄mū diſtinguit naturã a virtutib' naturalib' rei naturalis que ſolum ſunt p̄ncipia inſtrumentalia motuū vt grauitas in graui ⁊ leuitas in leui:⁊ calefactibilitas ī calefactibili.⁊ ſic de ceteris.⁊ hec particula per ſe d3 referri ad iſtam particula3 in eo in quo eſt vt ſit ſenſus ꝙ ipſi nature per ſuam eſſentia3 cōpetit ꝙ ipſa ſit in illo in quo eſt motus cuius ipſa eſt p̄ncipiū.⁊ in hoc diſtinguitur natura a mouente violentante qḋ non eſt intrinſecum ei in quo eſt motus cuius eſt principiū:ſed extrinſecū.vt pat3 in 3° ethicorū.hec aūt particula.⁊ nō ſm accidens.licet cōprehēdatur ſatis in hoc qḋ eſt per ſe:nō tamen inutiliter exprimitur:q2 per eius expoſitione3 manifeſti' ⁊ euidentius diſtinguitur ipſa natura ab arte que quodãmodo eſt principium motus. Nã licet aliq̄ artes ſint aliquãdo principia motuum in illis eiſdem ſuppoſitis in quib' ſunt hmōi artes:tñ hoc eſt per accidens. verbi gratia. medicina aliquando eſt principium medicationis in ipſo

UNIVERSIT DE GRAN

medico in quo eſt medicina: cum .ſ. ipſe medicus īfirmus
exiſtens per ſuam artem medicatiuam ſeipſuꝫ medicat:
ſed hoc ſine dubio eſt oīno per accidēs. Si .n. arti medi
catiue ꝯueniret per ſe ꝙ ipſa eſſet ſubiectiue in illo eodē
in quo eſt motus cuius ipſa eſt ꝓncipiū. tunc cum nunꝙ
medicatiua ars ſit pꝛīcipiū ſanationis niſi in laborante:
ſanus enim non recipit motū medicationis: ſequeret vti
qꝫ ꝙ medicus in quo ē ars ſubiectiue medicine ſemꝑ eēt
infirmus cum ipſe medicaret: ꝛ ꝙ nunꝙ medicaret in-
firmum niſi ſeipſum: qꝺ eſt abſurdū. hoc igitur contingit
arti medicatiue per accidens .ſ. ꝙ ipſa ſit in illo eodeꝫ in
quo ē motus cuiꝰ ipſa eſt pꝛīcipiū. vt ergo euidentiſſime
oſtenderet differentia inter nām ꝛ arteꝫ. ideo Ariſto. ex
pꝛeſſit ꝛ nō ſm accidens ſupple ipſa natura eſt in illo in
quo eſt motus. Et hoc eſt veriſſimū. nunꝙ enim natura
ſolū per accidens eſt in illo in quo ipſa cauſat motuꝫ: ita
ꝙ contingat motū ꝛ naturaꝫ que eſt eius ꝓncipium oīo
ſeparata eſſe: hoc enī eſt impoſſibile: ꝙ motus naturalis
deoꝛſum ſit in aliquo in quo nullo mō eſt natura grauis
que eſt pꝛincipiū talis motus: queādmodū eſt poſſibile
T.c.3. ꝙ ſanatio ſit in aliquo ſubiecto in quo nullo mō eſt ipſa
ars medicine q̄ ē pꝛincipiū ſanationis. Et ꝓpter hoc dīc
Ariſto. ꝙ hec ſeparant aliquando abinuicem .ſ. ſubm in
quo eſt ars ꝛ ſubiectum in quo recipitur motus cuiꝰ pꝛi
Com.3. cipium eſt ars ꝙ nō cōtingeret ſi per ſe eſſent coniuncta.
Et cōmēta. dicit ibidē ꝙ artes innate ſūt per ſe ꝛ pꝛimo
agere in alia ſubiecta ab illis in q̄bus ſunt: ꝛ ſic ſunt ꝓn-
cipia motuū in alijs. Et hoc intelligendum eſt de artibꝰ
a quibus ꝓueniūt acta nō ſolū actiones. vt dicit Cōmē.
ꝛ ideo nō valeret inſtantia de arte ſaltādi ꝛ de arte can
tādi ſine extrinſecis inſtrumētis: que vident eſſe ꝓncipia
motuū in ſubſtantijs in quibus ipſe ſunt. ¶ Conſideran
dū ē ꝙ hmōi artes a q̄bꝰ ꝓueniunt actiones ille non ſunt
ꝓpꝛie ꝛ per ſe pꝛincipia ſubſtātie motus: ſed modi motꝰ
vt per artem ſaltatiuā nō hꝫ habēs eam facere ipm̄ ſub
ſtantiam motus ſaltationis cuius foꝛte ſignū ē: qꝛ etiaꝫ
ſine arte aliqui ſaltāt: ſed hꝫ ſaltem modū motus vel ſal
tē diſpoſitiōeꝫ .ſ. ꝙ velociter ſaltet ꝛ ꝑ longū ſpatiū: aut
ꝙ flectat tibias ꝛ erigat bꝛachia ꝛ hmōi cōditiōes acci
dētales. Et adhuc dato ꝙ tales artes cēnt ꝓncipia aliq̄
rum motuū: non tñ ſunt ꝓncipia ꝛ ꝓncipalia pꝛīcipia eo
rū ſed magis inſtr̄alia: ꝛ ideo nō ſequeret ꝙ hmōi artes
Com.5. eſſent nature. Sic igit patet bonitas diffinitiōis nature.
¶ Et eſt intelligendū vlterius ſm Cōmē. ꝙ licet omnis
nā ſit pꝛincipiū motus in eo in quo eſt. hoc tñ diuerſimo
de eſt in diuerſis rebus nālibus. Nā in aliquibꝰ .ſ. in alte
rabilibus ſimplicibus .ſ. in elementis q̄ dicunt ſimplicia
per abnegationeꝫ mixtionis ꝓncipiū alterationis ꝛ ſi-
milr̄ generatiōis eſt ſm mām .i. ꝓncipiū intrinſecū eſt ꝓn
cipiū receptiuū ſeu paſſiuū ꝛ nō actiuū: nō enī inuenitur
aliquod coꝛpꝰ ſimplex quod alteret ex ſe .ſ. actiue vt ipe
dicit: ꝛ multo minꝰ qꝺ generet ſe vel qꝺ habeat in ſeipſo
ꝓncipiū actiuū ſue generationis: qualiter hoc aūt ſit itel
ligendū querat in queſtiōe de intrinſicitate mouentis na
turalis: ſed in rebus augmētantibus: ꝛ etiā in mobilibꝰ
ſm locū ſalteꝫ aliquibus pꝛincipiū intrinſecū motus eſt
ſm foꝛmā .i. vt credo pꝛincipiū actiuum iſtoꝝ motuū eſt
intrinſecū mobili: ꝛ hoc ſpāliter veꝝ eſt de motu augmē
T.c.34 tationis: animal enim ꝛ planta cōcedit habere virtuteꝫ
T.c.37. ꝛ pꝛincipiū actiuū ſue augmētationis. vt pꝫ in ꝓmo ꝺ ge
neratione. ꝛ 2° de aīa. Silr̄ aīal hꝫ in ſe pꝛincipiū actiuū
ſui motus localis ꝛ nō ſolū paſſiuū: in tātū ꝙ ex hoc dr̄
mouere ſeipm̄. Sed vtrū graue inaīatuꝫ ꝛ leue ſimiliter
habēt in ſe ꝓncipiū actiuū ſui motus localis: ꝛ ſi ſic vtrū
actiuū per ſe aut ſolū per accidēs. hoc ē valde magnū ꝛ
difficile dubiū: ſed de hoc alias videbit: ſi deo placuerit
¶ Silr̄ dicit Cōmētatoꝛ. aīalia ꝛ plāte habēt ꝓncipiuꝫ
actiuū quarūdam alterationū intrinſecū: ſicut eſt de illis
que accidūt aīalibus ex eis que cōtingūt coꝛpoꝛibus eo
rundē: ꝛ foꝛte itelligit Cōmē. ꝙ aliquando ſpecies aliq̄
reꝝ recepte in oꝛganis coꝛpoꝛalibus aīalis faciūt aliq̄s
alterationes in ipſo aīali: ſicut hꝫ videri in de cauſis mo
tus aīaliū. Et cōtingit etiaꝫ ꝙ cū aliqꝺ extrinſecū altera
uerit ꝑtes exteriores coꝛpoꝛis aīalis vt aer calidus aut
frigidus. ille partes alterate alterant alias iterioꝛes: ſed
hic motus nō eſſet ꝓpꝛius aīalibus: qꝛ in elementis pōt
cōtingere: vt ꝙ vna pars aque calefacte calefaciat aliā.
Et ſic in diuerſis ipa nā diuerſimode ē ꝓn^{m} itrīſecū mo-
tus: ꝛ dr̄ nā nō oīo vniuoce ꝓn^{m}: ī oībus tñ in deſcriptio
nibꝰ nō pōt quis facere plus iſto .ſ. Ariſ. vt dicit Cōmē.
ita ꝙ ꝙuis nā non dicatur nō vniuoce ꝛ vnifoꝛmiter de
oībus naturis: tñ Ari. dedit ita bonā deſcriptionē cōem
de ipſa ꝙ nullus pōt ponere melioꝛem.

Tunc ad rationes.

Ad ꝓmā cū dr̄. abſo
lutū ꝛc̄. Dico ꝙ illꝺ
qꝺ eſt penitus abſolutū: ꝛ quātū ad ſuā eſſentiā ꝛ ꝙtum
ad rationē ſubiecti qua intelligit ꝛ ſignificat: nō dꝫ diffi
niri per reſpectū: ſed qꝺ eſt abſolutuꝫ ſm illud qꝺ eſt: tñ
intelligit ꝛ ſignificat ſub aliqua habitudine ſeu reſpectu
pōt diffiniri per illū reſpectum: ꝛ ſic eſt in ꝓpoſito. nam
licet natura ſm ſui eſſentiā ſit qꝺdā abſolutū .ſ. materia
ꝛ foꝛma ſubalis: tñ hoc nomen natura ſignificat ꝛ itelli-
git in reſpectu ꝛ in hitudine ad motū ꝛ q̄etē: ꝛ iſte reſpe-
ctus ſeu hitudo expꝛimit ꝑ illꝺ ꝙ dr̄ ꝓn^{m} ꝛ cā mouēdi ꝛc̄.
¶ Ad 2^{am} pōt dici ꝙ ſi inferius imediate addat ſupioꝛi
inutiliter ſic eſt nugatio: aliter non: modo ſic non eſt hic:
qꝛ dicit principium ꝛ cauſa ad ſignificandū ꝙ non eodē
modo ſed diuerſis modis ipſa natura eſt pꝛincipium ꝛ
cauſa motus in diuerſis rebꝰ naturalibus: ſicut patet ex
pꝛedictis a Commētatoꝛe ſumptis.
¶ Ad 3^{m} dicūt aliq̄ ꝙ idē nō ē cā oppoſitoꝝ eodē mō
ꝛ eque pꝛincipalr̄: ſed diuerſimode pōt eſſe ꝛ vnius pꝛin
cipaliter ꝛ alterius ſecūdario .i. mediāte ꝓmo: ꝛ ſic eſt in
ꝓpoſito: natura enim eſt pꝛincipiū motꝰ magis pꝛīcipa
liter ꝛ ꝓmo: ſed ipſius q̄etis nō ita pꝛincipalr̄ ſed mediā
te motu. ¶ Sed hoc videt repugnare diffinitiōi ꝙtū ad
illam particulā ꝓmū: illa enī videt determinare totū illꝺ
.ſ. pꝛincipiū ꝛ cauſa mouendi ꝛ q̄ſcēdi. Niſi quis dice-
ret ꝙ nā bñ eſt pꝛimū .i. pꝛincipale pꝛīcipiū q̄etis per re-
ſpectū ad qualitates ſeu virtutes accidentales ipſiꝰ mo
bilis que nō ſunt pꝛīcipalia pꝛincipia motꝰ ꝛ quietis. Sꝫ
nō eſt oīo pꝛimū pꝛincipiū per pꝛiuationē motus medij.
Et ſic diceret ꝙ lꝫ nā non ſit pꝛimum pꝛincipium quietis
eq̄ pꝛimo ꝛ pꝛincipaliter ſicut motus: tñ ipſa ē pꝛimuꝫ .i.
pꝛincipale pꝛincipium q̄etis reſpectu v̄tutuꝫ naturaliuꝫ
accidentalium: ita .ſ. ꝙ pꝛiꝰ ꝛ pꝛincipaliꝰ eſt principium
q̄etis ꝙ ſint hmōi v̄tutes ꝛ hoc ſufficit ꝛc̄. Aliter pōt di
ci cū dicit vnū ꝛ idē nō eſt pꝛincipium oppoſitoꝝ. Veꝝ
eſt pꝛincipiuꝫ actiuuꝫ ꝑ ſe ꝛ imediatum ꝓcipue in ſubie-
cto eodē mō diſpoſito: ſed idem pōt eſſe pꝛincipiuꝫ rece
ptiuuꝫ oppoſitoꝝ ſucceſſiue recipiēs ea: mō ſic ē intelli-
gēda diſſō: ꝙ natura ē pꝛīcipiuꝫ receptiuū motꝰ ꝛ quie-
tis: ita tñ ꝙ iſta non recipit ſimul ſed ſucceſſiue: ꝙuis ſi-
mul habeat aptitudines ad motū ꝛ quietē. ¶ Aliter di
cunt aliq̄ ꝙ duplex eſt quies. Una eſt quies in termio a
quo: iſta bene opponit motui: ꝛ ſic nō intelligit ꝙ eadē
nā ſit pꝛincipium motus ꝛ quietis vt nā que eſt pꝛincipiū
motus a ſurſum in deoꝛſum nō eſt pꝛincipiū ꝛ per ſe pꝛi-
cipium quieſcēdi ſurſuꝫ. ſilr̄ aūt ꝛ in alijs. Alia eſt quies
in termino ad queꝫ: ꝛ iſta nō dicit opponi motui: ſed eſt

perfectio motus aut cōſequens ipſam perfectionez motus. vt habet videri in 5° huius. ⁊ ſic natura eadē ē pͥncipium motus ⁊ quietis. naz eadē eſt nã qua graue mouet deoꝛſuz dū eſt ſurſuz: ⁊ pͥcipiū quo quieſcit deoꝛſum dū eſt in loco deoꝛſum. ſimiliter aūt ⁊ in alijs.

⸿Ad 4am dicunt aliq̄ ꝙ iſta diffinitio dz intelligi in his que mouent ⁊ quieſcunt: vñ ſic eſt itelligēda: nã eſt pꝛincipium motus ⁊ quietis exiſtēs in eo in quo eſt motus et quies ⁊c. In illis aūt que ſolum mouent nã eſt pꝛincipiū motus ſolū. Coꝛpus aūt celeſte ſolū mouet ⁊ nō q̄eſcit. quare ⁊c. nec eſt irrōnabile ꝙ aliter diffiniatur nã celi q̄ꝫ nã iſtoꝝ inferioꝝ. q꞉ nã ēt non dicitur vniuoce. de iſtis ⁊ de illa: ſed equiuoce vel analogice. Nam coꝛruptibili ⁊ incoꝛruptibili ſubſtãtie nō ē aliquid cōe oio vniuocū. vt
T.c.26. pꝫ in. 10. meta. ⸿Aliter dicūt aliqui ꝙ in iſta diffinitiōe dz accipi ⁊ pꝛo vel: ita ꝙ nã ſit pꝛincipium ⁊ cã mouendi vel quieſcēdi: ita tñ ꝙ per iſtã diſiunctionē circunſcribit quedã particula diffinitionis vna. ⸿Aliter pōt dici ꝙ nã celi bñ eſt cã mouendi ⁊ quieſcēdi: eo mō quo ꝯuenit quieſcere ipſi celo: q̄ꝫuis eni celū non quieſcat quiete oppoſita motui locali de vno vbi ad aliud vbi: tñ quieſcit quiete oppoſita motui locali de vno toto loco ad alium totū locū: nūq̄ꝫ eni totū celū mouet de vno toto loco ad alium totū locū diſtãtē: ſicut aialia q̄ ſunt hmōi mouen-
T.c.76 tur. Et foꝛte ad iſtã intētionē dicit phs in. 8. hꝰ ꝙ mouetur totū ⁊ quieſcit oē. ⁊ hoc magis declarandū eſt in 6°.
⸿Sed dices quies eſt pꝛiuatio motꝰ. vñ nihil quieſcit quiete oppoſita alicui motui: quo. ſ. motu nō eſt natū moueri illo motu: eo ꝙ pꝛiuatiue oppoſita nata ſūt fieri circa idē: celuz vero non eſt natū tali motu moueri. Et pōt dici ꝙ q̄ꝫuis celū ſm nãm ꝓpꝛiã qua celuz eſt nō habeat moueri tali motu: tñ nō repugnat ei ſm ꝙ coꝛpꝰ: q꞉ tunc repugnaret oi coꝛpoꝛi. ⸿Cū ergo dicit ꝙ nihil quieſcit aliqua quiete niſi illud qō natū eſt moueri motu oppoſito illi quieti: poſſet dicere ꝙ veꝝ eſt vel cui nō repugnat moueri tali motu rōne ſui generis. Nō ſoluz. n. aliqd poteſt dici pꝛiuatuz aliq̄ qō natuz eſt hr̃e ſm ſpēm ꝓpꝛiã:
T.c.27. ſed pōt dici ꝑuatū aliquo qō natū eſt hr̃e . i. qō nō repugnat ei ſꝫ ſuū genꝰ. vt docet Ari. 5. meta. caº de ꝑuatōe. vt talpa dicit pꝛiuata oculis. q꞉ licet ſm ſpēm pꝛopꝛiam non ſit nata habere oculos: tamen non repugnat ei rōe qua aial. ſilr aūt ⁊ in ſimilibus. Et foꝛte iſta ſolutio debꝫ ſufficere licet cōmuniter nō ponatur.

⸿Ad 5am pōt dici ꝙ foꝛma ſubſtãtialis inanimati eſt pꝛincipiū motꝰ in ipſo graui: nō quidē actiuū per ſe: ſed ſolū paſſiuū ſeu receptiuū. Et ideo nō ſeq̄t ꝙ graue moueat ſeipſum ꝓpꝛie: q꞉ qō mouet ſeipſum localiter dz eſſe diuiſibile in per ſe mouens ⁊ per ſe motum. Utrum aūt hꝰ ſimul ſtet cū eo ꝙ motus grauis deoꝛſum ſit nãlis: queratur in q̄ſtione de intrinſicitate motoꝛis nãlis ad mobile.
⸿Q꞉ aūt foꝛma grauis ſit pꝛincipium motꝰ ipſiꝰ recepti
T.c.32. uum ⁊ nō actiuū per ſe hoc videt aperte dicere Ariſt. in 8° huius in fine illius capituli. Sꝫ accidit ⁊ hoc ab aliq̄ moueri. vbi ait loquens de grauibus ⁊ leuibus inaiatis. qō q̄dē igit nihil mouet ipſum ſeipm: manifeſtum eſt. ſed motus pꝛincipiū hꝫ non mouendi nec faciendi: ſed patiendi. Utrum autem hoc verum ſit ⁊ quomodo debꝫ inq̄ri ſuper 8m huius in queſtionibus de motoꝛe grauium ⁊ leuium inanimatoꝛū. Eſt enim queſtio ſumme difficilis. ⁊ non eſt hic locus terminandi eam.

⸿Ad 6am rōnem dōm ꝙ non eſt ſuperfluū poſt iſtã particulã pꝛimū ſubdere per ſe ꝓpter cãm pꝛiꝰ dictã. Naz ꝑ iſtas particulas ſic intellectas vt expoſite fuerunt manifeſtius ⁊ magis diſtincte manifeſtat ⁊ declarat eſſentia nãe: ⁊ ſilr de illa particula ⁊ nō ſm accñs. Item iſta particula pꝛimū. poſſet aliter exponi vel intelligi q̄ꝫ expoſita fuerit ſupius: vt ſit ſenſus: ꝙ nã eſt pͥncipiū mouēdi ⁊ q̄eſcendi in eo in quo eſt: ita ꝙ pꝛio ⁊ imediate nō mediãte alio motu cauſat motū ⁊ quietē in eo in quo eſt vel ſm actū vel ſm aptitudinē: ⁊ hoc dicit ad dr̃iaz motus quē nã nō pōt cauſare in aliquo alio ab eo in quo eſt vt graue cū mouet deoꝛſuz pt aliqd aliud mouere deoꝛſuz: ſed nã ipſiꝰ grauis nō erat pꝛio. i. imediate pꝛincipiū illiꝰ motus: ſed mediante motu quē cauſat in illo in quo eſt: motus aūt quē pͥcipiat in illo in quo eſt cauſat ⁊ pͥcipiat imediate. i. nō mediante aliquo motu neceſſario ꝑceden te: ⁊ ſic intelligendo diffinitionez haberet ꝙ nunq̄ꝫ aliqō coꝛpus mouet aliud coꝛpus niſi ipſuz pꝛius moueat. Si . n. aliqō coꝛpꝰ ꝑ ſui nãm pꝛius moueret aliud coꝛpus q̄ꝫ ipm moueret per ſuã nãm. natura eius pꝛiꝰ ⁊ imediatius eſſet pꝛincipiū motus in alio q̄ꝫ in illo in quo eſt qō nō videt rōabile. De hoc tñ nō dico ad pñs determinationē. Alia etiã particula ⁊ nō ſm accidēs. pōt aliter itelligi. Ad qō cōſiderãduz ꝙ per ſe aliqñ ſumit ꝓpꝛie ꝓ eo qō eſt per ſui eſſentiam. Aliqñ ſumit magis large pꝛo eo qō diſtinguit ꝯ indeterminatū aut nō neceſſariū: ita ꝙ cōiter dicitur aliqō cōuenire alicui per ſe qō determinate ⁊ neceſſario ei cōuenit. Unde ⁊ Ari. in pꝛimo poſterioꝛuz caplo. ſi igit demōſtratiua ſcia. dicit ꝙ ea que ſunt ꝑ accidens nō ſunt neceſſaria: ⁊ ſic necia nō ſunt ꝑ accñs ꝑ cōuerſionē negatiue. q̄re relinquit oia necia eſſe per ſe ſaltem cōiter ⁊ large. Ne igit quis putaret ꝙ nã ſit pͥnm ⁊c. per ſe ſm ꝙ per ſe dicit idē qō determinatū ⁊ neciū. ⁊ ñ per ſe ꝓpꝛie ⁊ per ſui eſſentiã: iō ſubdidit phs ⁊ nō ſꝫ accidens: in quo dat itelligere ꝙ nã eſt pͥncipiū mouēdi ⁊c. nō ſoluz per ſe large ꝓut per ſe diſtinguit cōtra indeterminatum: ſed per ſe vere ⁊ ꝓpꝛie. ſ. per ſui eſſentiã: ⁊ hoc eſt veriſſimū. Nã ipſa nã per ſui eſſentiã imediate hoc hꝫ ꝙ ſit apta nata eē pꝛincipiuz motus ⁊c. licet actu nō ſit pꝛincipiū motꝰ ⁊ quietis niſi mediantibꝰ aliquibus naturalibus potentijs accdētalibꝰ actiuis ⁊ paſſiuis ſaltez in iſtis inferioꝛibus naturis. Utruz ãt natura mouēs celuz moueat imediate per ſuã eſſentiã aut ꝑ virtutē: aut ꝑ cognitionē diuerſaz realr a ſua ſuba bene eſt inq̄rendū: ſed hoc ad pñs nō diſcutio. Sufficit aūt nūc diffōnē nãe eē bonaz ⁊ nullã nugationē nec ſuperfluitatē cōtinere: licꝫ particule poſite in ea multum videant ꝓpinque.

⸿Tentare autem demonſtrare naturam eſſe ridiculum eſt. Tex. commē. VI. Qō. II.

q Uerit hic vtrū naturã eſſe pōt demōſtrari. ⸿Et arguit ꝑmo ꝙ ſic. q꞉ illud qō ē notuz per aliud pōt demonſtrari per aliud: hoc ē euidens: ſed nãm eē eſt notū per aliud. ſ. per eſſe naturalium rerū. Sicut eni cōpoſitū eſt notius ſimplicibus cōponentibꝰ ipm: ſic eſſe cōpoſiti notius eſt q̄ꝫ eſſe ſimpliciū partiū ſuarum. Unde cū natura ſit quoddã pꝛincipiū ſimplex ex quo res naturales componunt videt ꝙ notius ſit eſſe rei naturalis q̄ꝫ eſſe nature. quare ſequit ꝙ naturã eſſe pōt demonſtrari. ⸿Etiã ſicut natura cognoſcitur ꝑ motū. vt pꝫ ex eius diffinitione ſic naturã eſſe cognoſcit per motū eſſe: ⁊ ſic naturam eſſe pōt demōſtrari. ⸿Itē 2° illud circa qō contingit errare poteſt demōſtrari: hec videt eſſe nota de ſe: ⁊ habet ꝑmo poſterioꝝ. Sed circa hoc qō eſt. naturã eſſe aliqui errauerūt: negantes enim motū eſſe negauerunt naturã eſſe: cum natura ſit pꝛincipiū motus. q̄re ⁊c. ⸿Itē 3° ſi pꝛincipium magis notum pōt demonſtrari: pꝛincipium minus notum poterit demonſtrari: ſed pꝛincipiuz notiꝰ poteſt demonſtrari: q꞉ pꝛincipium pꝛimum cōplexuz eſt

T.c.8. notiſſimū omnium pꝛincipioꝛum.vt pꝫ 4° meta.⁊ tamē
Ariſ.in eodē q̄druplr ipſum demonſtrat,cū oſtendat ipꝫ
ex neceſſarijs ⁊ veris ꝓpoſitionibus.Omnis autē ſillo-
giſmus ex neceſſarijs eſt demonſtratiuus.vt docet Ariſ.
in p̄mo poſterioꝝ.ca° ſi igitur demonſtratiua ſciētia ⁊c̄.
T.c.60. ¶ Itē nām eſſe pōt demōſtrari.vt pꝫ in p̄mo huiꝰ mō
T.c.12. materia eſt natura: vt patet 2° huius.quare ⁊c̄.
¶ Oppoſitum arguitur auctoꝛitate Ariſtote.qui dicit ꝙ
tentare autem demonſtrare ⁊c̄.

De queſtione intelligēdū:ꝙ aliq̄ ⁊ magni di
cūt ꝙ mltū differt dicere aliq̄d
nō poſſe demōſtrari ⁊ debere demōſtrari.Demōſtrari.n.
poteſt vt dicūt oē illō qō pōt cōcludi ex neceſſarijs p ſe ⁊
notioꝛibꝰ ſaltē demōſtratiōe qꝛ.¶ Item demōſtrari p̄t
demonſtratione ad īpoſſibile oē illō cuiꝰ oppoſito falſo
eſt aliq̄d notius in falſitate.Uñ cui oppoſitū p̄mi cōple-
xi ſit notius in ſua falſitate oībus alijs falſis: queādmo-
dum ipm̄ p̄mū ꝯplexū eſt notius in ſua veritate oībꝰ alijs
veris.idcirco oia alia p̄ncipia ꝯplexa ab ipſo p̄mo pꝛici
pio ꝯplexo pn̄t demonſtrari demōſtratōe ad īpoſſibile.
Illud aūt ſolū dꝫ demonſtrari qō eſt ignotū ⁊ dubiū ⁊ h̄
pulchre docet lincoñ.in pꝛio poſte.in p̄ncipio.vbi dicit.
ꝙ nō docet neqꝫ adiſcit:nec per ꝯn̄s demōſtrat:niſi illud
qō cū pꝛimo concipimus eſt nobis dubium vel apparet
falſum.¶ Tunc dicūt duo ad qōnē p̄mo ꝙ nām eē pōt
demōſtrari: ⁊ demōſtratiōe oſtēſiua ⁊ demōſtratōe ad
īpoſe.2° ꝙ nām eē non dꝫ demōſtrari.¶ Primum oſten
dit ratione p̄tacta. qꝛ nām eē pōt ſillogiʒari ex ꝓpōnibꝰ
veris neceſſarijs ⁊ p ſe ⁊ notioꝛibꝰ:vt ſi ſic arguat:motꝰ
eſt:ſed motꝰ non p̄t eſſe niſi nā ſit.q̄re nā eſt.Uel foꝛmet
ſic ⁊ melius.Si motꝰ eſt nā eſt:ſed motus eſt.g̊ nā ē.ma-
ior notificabit ſic.ſi p̄ncipiatū a nā eſt ipſa nā eſt.hoc eſt
euidens.Sed ſi motus eſt pꝛincipiūꝫ a nā eſt:ꝓbatio. qꝛ
cum nā ſit p̄ncipiū motus:ſequitur ꝙ motꝰ eſt p̄ncipiatū
a natura.⁊ ſic ſi motꝰ ē pꝛincipiatū a nā ē.g̊ ſi motus eſt
nā eſt.¶ Iteꝫ entia nālia ſunt ſed nālia entia nō poſſunt
eſſe niſi per nām.q̄re ⁊c̄.Et iſte ſunt demonſtratōes oſtē
ſiue.¶ Itē ad īpoſſibile dupliciter.Pꝛimo ſic.nā nō eſt
ſed ſi nā nō eſt:motus non eſt.q̄re motus nō eſt.⁊ h̄ ē fal
ſuꝫ impoſſibile notius ꝙ̄ nām nō eē.¶ Itē ſic.ſupponē-
do ꝙ motus eſt:qꝛ ſenſui bene diſpoſito ⁊ ſufficienter ap
pꝛopinquato ⁊ medio bñ diſpoſito apparet motꝰ. Tūc
arguit ſic.natura nō eſt.hanc ponit aduerſarius. Sed ſi
nā nō eſt motus non ē.hec recipit ⁊ coaſſumit vt vera.
g̊ motꝰ non ē.ſed ſupponebat motū eſſe.q̄re motus ē ⁊
non ē:qō eſt ꝯ̄ p̄mā dignitatē.¶ Scōm oſtendit. qꝛ illō
ꝯplexū non dꝫ demōſtrari qō non ē occultū nec dubium
nec apparet falſum terminis eius ītellectis:hoc ſatis pꝫ
in pꝛio poſterioꝝ:⁊ p̄cipue auctoꝛitate lincoñ.p̄allega-
ta ſed ītellecto quid dicit noīe nature ⁊ quid noīe motꝰ
non ē dubiū nec occultū nec apparet falſum nām eē vt
manifeſtū ē.q̄re ⁊c̄.¶ Sed ſalua reuerentia ſic dicētiuꝫ
iſta oppoſitio videt mihi dubitabilis ꝙ̄tum ad p̄mā cō-
cluſionē.ſ.ꝙ nāꝫ eē poſſit v̊e demonſtrari. Quia i omni
v̊a demonſtratione ſiue ſit qꝛ:ſiue pꝛopter quid ambe p̄-
miſſe debēt eē notioꝛes concluſione.ſicut pꝫ ex p̄mo po
ſterioꝝ.aliter eni nō facerēt ſcire modo in rationibꝰ pꝛe
dictis ambe p̄miſſe nō ſunt notioꝛes ꝯcluſione.vt pꝫ di-
ligēter conſideranti.Nā lꝫ in pꝛia ratione pꝛima ꝓpoſi
tio foꝛte ſit notioꝛ.ſ.iſta motus ē:tñ ſcōa.ſ.iſta.motꝰ nō
p̄t eē ſine natura:non eſt notioꝛ ꝙ̄ nām eſſe:nec pōt ꝓba
ri niſi accipiendo aliquā minus notā ꝙ̄ nām eſſe vt ſi ac-
ciperet ſic.Si pꝛīcipiūꝫ non ē pꝛīcipiatū non ē:ſꝫ natura
ē pꝛincipium motus:ſine dubio iſta videtur eſſe minꝰ no
ta ꝙ̄ nāꝫ eē vel ſaltē non magis nota.q̄re ⁊c̄.¶ Et ſimi-
liter inſtari p̄t ꝯtra duas rōnes ad īpoſſibile p̄inductas.
Etiā contra ſcōam rationē cū dicit ſi entia nālia ſunt:ſi
concederetur iſta ē notioꝛ ꝙ̄ naturā eē: tamen alia non
ē notioꝛ ſcilicet iſta entia nālia non pn̄t eē ſine nā vel niſi
per nām:imo notius eſſe videt naturā eſſe ꝙ̄ ipſam eſſe
pꝛincipiuꝫ naturaliū vel ſalteꝫ nō minꝰ notū. Et ſic cum
demonſtratio debeat eſſe ex ambabꝰ notioꝛibꝰ concluſio
ne demonſtrāda.aliter eni non notificaret eam:videt ꝙ
nām eſſe non pōt ꝓp̄e predictis argumētationibꝰ demō
ſtrari. Et foꝛte poſſet reſponderi ad hanc dubitationeꝫ
ꝙ ſufficit demonſtrationi vt ſit ex notioꝛibꝰ quo ad nāꝫ:
licet non ſemp ſit ex pꝛius notis nobis:ſicut pꝫ in demō
ſtrationibus nālibus que ſunt ꝓpter quid.i.per cauſas.
iſte eni non ſunt ex pꝛius notis quo ad nos cū effectꝰ na-
turales ſunt notioꝛes quo ad nos ſuis cauſis:vt pꝫ in p̄-
mo huius.Modo iſta ꝓpoſitio.ſi motus eſt:natura eſt.
vel natura ē pꝛincipiū motꝰ:ꝙ̄uis non ſit notioꝛ quo ad
nos ꝙ̄ iſta ꝓpoſitio natura eſt:tñ eſt notioꝛ quo ad natu
ram.qꝛ motū eſſe vel naturā eē p̄ncipiū motus eſt cauſa
finalis huius ꝙ eſt naturā eē:ad hoc eni oꝛdinat eſſe na
ture:vt motus ſit vel vt ipſa ſit p̄ncipiū motus:⁊ ſic p̄di-
cte demonſtrationes ꝓcedūt ex cauſa:⁊ per ꝯn̄s ex no-
tioꝛibꝰ nature:⁊ ideo ſunt bone demōſtrationes.¶ Et
ē aduertēdū ꝙ aliquid eſſe notius nobis vel quo ad nos
dupliciter pōt ītelligi.Uno mō ꝙ cognitio eius p̄cedat
in nobis cognitionē alterius via generationis. Et h̄ mō
foꝛte effectus naturales ſūt pꝛiꝰ nobis noti.Alio mō dr̄
aliquid nobis pꝛius notum:qꝛ eius cognitio pꝛioꝛ ē via
dignitatis ⁊ perfectionis ꝙ̄ cognitio alterius:⁊ hoc mō
cā eſt nobis p̄us nota ſuo cauſato.Unde Cōmēta. in 2° Com.2.
de anima.⁊ in p̄mo huiꝰ dicit ꝙ cognitio alicuiꝰ per ſuaꝫ Com.p̄.
cām perfectioꝛ eſt ꝙ̄ per ſuā eēntiaꝫ tantū.Cū ergo dici
tur ꝙ demonſtratio dꝫ eſſe ex notioꝛibꝰ ideſt p̄us notis
ſi intelligit ex pꝛius notis nobis:intelligenduꝫ eſt altero
modoꝝ pꝛioꝛitatis.ſ.ꝙ eſt ex talibꝰ quoꝝ cognitio p̄oꝛ
eſt in nobis vel p̄oꝛitate p̄fectionis vel generatiōis. Si
igitur nām eē p̄ncipiū motus eſt cā finalis eius qō ē nāꝫ
eſſe:tunc p̄dicti ſillogiſmi poſſunt ꝯcedi eſſe demonſtra-
tiones ꝓpter quid:⁊ ſi ſic intelligitur p̄ma cōcluſio con-
cedimus eam. Si aūt nāꝫ eſſe pꝛincipium motus vel ipꝫ
motū eſſe nullā cauſalitatē haberet ſuper illud qō eſt na
turam eſſe:tunc non bene video q̄liter iſti ſillogiſmi eēnt
demōſtratiui.niſi quis diceret ꝙ ad demonſtrādū occul-
ta vel dubia bene opꝫ vtrāqꝫ ꝓpoſitionē eſſe notioꝛē no
bis.Sed ad demonſtrādū.i.ad ꝯfirmādum ea que ſunt
manifeſta ⁊ non dubia nec occulta:ſufficit vti vna ꝓpoſi
tione notioꝛi.Declarata ergo ſunt duo.p̄mo ꝙ nām eſſe
pōt demonſtrari.2° ꝙ nō dꝫ demōſtrari.¶ Et ē conſide
randū ad plenioꝛē intellectū huiꝰ ſcōe cōcluſionis:ꝙ ali
quid docet demōſtratiue duobꝰ modis. Uno° p ſcriptu
ram.Alio mō per expreſſuꝫ ſermonē:⁊ hoc pulchre dic̄
lincoñ.ſuper p̄mo poſte.Nō ſoluꝫ voco doctrinā qō ab
oꝛe doctoꝛis audimus:ſed ſcripturā ēt loco doctoꝛis ac
cipio:⁊ ꝙ̄uis vtrāqꝫ doctrinā opoꝛteat diſcipulū in mē-
te ſua ſiue in aia p̄cognoſcere q̄d nois paſſionis ⁊ ſubie-
cti:⁊ qꝛ eſt ſubiecti ⁊ dignitatis:tñ non ſemp eſt neceſſe
nec cōueniens ꝙ ipſe doctoꝛ ſiue doceat verbo ⁊ ſmōe
ſiue ſcriptura p̄oꝛdinet expꝛeſſe vel pꝛeſcribat quid no-
minis paſſionis vel ſubiecti.nec qꝛ eſt ſubiecti vel digni-
tatis:vt ꝙ ipſe ſcribat vel dicat tale nomen ſignificat ta
lem paſſionē vel tale ſubiectum:⁊ ꝙ tale ſubiectum exi-
ſtit.Cum enim omnibus intellectu bene diſpoſitis: notū
eſt ſignificatum alicuius nominis vel eſſe alicuiꝰ ſubie-
cti vel dignitatis:ſuperfluū eēt illud p̄oꝛdinare ſcriben-
do vel loquendo:vt ꝙ aliq̄s p̄oꝛdinaret quid ſignificat

hoc nomen caliditas vel frigiditas:vel ꝙ ipſa caliditas
ſit:⁊ ſic de ceteris.mō intellectus ſicut ⁊ natura nihil oʒ
facere ocioſum:⁊ ꝓpter hoc dicit lincoñ.ſuper pͥmo po-
ſterioꝝ ca° de ꝯparatōe.demōſtrationū ꝙ mos ē phoꝝ
ponere verba ad imitatōem nāe que non facit pluribus
inſtrumentis qȯ pōt facere vnico inſtrumēto. Siľr aūt ⁊
eadem rōne cum aliqȯ cōplexū ſit notū ⁊ manifeſtū eſt:
terminis intellectis nō pōt eſſe dubiū nec apparere fal-
ſum.nō oʒ doctor illius ſcīe conari ⁊ laborare ad demō
ſtrādū illud complexū. Et ꝙ vera ſint p̄dicta:manifeſte
docet Ariſ.in pͥmo poſte.ca° difficile aūt eſt cognoſcere
ſi ſcimus aut non.in iſta particula. Quaſdaʒ tñ ſcientias
nihil prohibet quedā eoꝝ deſpicere ẜm lecturaʒ lincoñ.
Et vide ꝙ illā ſententiā que poſita eſt in ſolutione qōnis
ſignauit Ariſ.in ſuo ſermone cum dixit. tentare ⁊c̄. Ten
tare.n.ſolet eſſe reſpectu difficiliū que difficile eſt ⁊ labo
rioſum facere.vnde cū ipſe nō dicat ſimpľr ꝙ ridiculum
eſt demonſtrare nām eſſe ſed tentare demōſtrare: in hoc
videt̄ innuere ꝙ nām eſſe pōt demonſtrari mō p̄dicto:ſed
tamē ridiculū eſt tentare tanꝙ̄ ſit difficile ⁊ laborioſum
demonſtrare nām eſſe. Et hoc etiaʒ ſignificat lr̄a que ſe-
quitur:manifeſtū eni ꝙ hmōi reꝝ ſunt multa.ſ. que mo-
uētur ⁊ quieſcunt.vnde ſiquis aliter tentet demonſtrare
naturā eē ipſe ꝓcedet ex minus manifeſtis:⁊ hoc ē con-
tra rōnem:⁊ per ꝯn̄s reprehenſibile ⁊ deriſibile: demon
ſtrare enim manifeſta per īmanifeſta non potētis eſt ⁊c̄.
¶ Ulterius cōſiderandū ꝙ hoīes īueniuntur dupliciter
diſpoſiti ⁊ idonei ẜm intellectū:quidā.n.bene ſunt diſpo
ſiti ⁊ idonei ad phīam ⁊ iſti recipiunt ꝓpoſitiones per ſe
notaſ eo modo quo recipi debēt.ſ.ſine rōcinatōe expſſa.
Alij vero ſunt male diſpoſiti ẜm intellectū vel ex nā vel
ex cōſuetudine vel ex vtroqʒ vel ex defectu exercitatio-
nis:⁊ iſti aliquando nō recipiūt bene propōnes per ſe ve
ras ⁊ notas ſed negāt eas aut petūt eas demonſtrari:⁊
Com.6. tale genus hoīum nunꝙ̄ pōt phari.vt dicit Cōmē.hic.⁊
apud tales vt eis ſatiſfaciat vtit̄ Ariſ.qñqʒ q̄buſdaʒ de
ductionib⁹ ex ꝓpōnib⁹ famoſiorib⁹ vel ſimpľr vel apud
illos qui ſic ſunt diſpoſiti:⁊ hec eſt doctria Cōmē. ſuper
Cō.85. 2° phyſi.cap° dicendum igit̄ primū.verſus finem.

Per predicta pʒ ad rōes. ¶ Ad pͥmā cōce
do ꝙ nām eē pōt demōſtrari
mō p̄dicto:ſed nō oʒ demōſtrari ex intētōe ⁊ per ſe tāꝙ̄
ſit difficile ⁊ laborioſum. Unde ſic intelligo ꝙ ſi aliquis
vel ſermone vel ſcripto pmitteret alicui diſcipulo bene
idoneo ⁊ diſpoſito docere phiā nālem:ipſe nō teneret̄ in
libro ſuo ſcribere demonſtrationē ad demonſtrādū iſtā
concluſionē.ſ.nām eſſe:nec ſimiliter ſi verbo doceret nō
teneret̄ exprimere talem demonſtrationē. Si tñ aliquis
minus bene diſpoſitus vel male negaret naturā eē poſſʒ
ei demonſtrari. ¶ Et per hoc pʒ ad ſcđam rōnem.
¶ Ad 3am dico breuiter ꝙ pͥmū pͥncipiū non demonſtra
tur aliqua vera demonſtratione:ſed ſolū demōſtratiōe
ẜm q̄d.ſ.elenchica ſeu redarguitiua q̄ ꝓcedit ex conceſ-
ſis ab aduerſario ⁊ nullo mō ex vere notioribus nec ſim
pliciter nec alicui.vt pʒ ibidem:⁊ cum dicitur ꝙ omnis
ſillogiſmus ex neceſſarijs eſt dmōſtratio:veꝝ ē ex neceſ-
ſarijs notioribus concluſione ⁊ non aliter.
¶ Ad 4am cū dicit̄ mām eſſe ⁊c̄.pōt dici ꝙ ibi ē fallacia
accidentis. Nā ipſi māe extraneū eſt ꝙ ſit natura reſpe-
ctu huius attributi quod ē demōſtrari eſſe. Unde nunꝙ̄
mā demonſtrat̄ ſub ratione eſſe qua natura.ſed ſub rōe
qua mā ⁊ hoc non eſt remotū ꝙ aliquid demonſtret̄ eſſe
ſub vna ratione ſpeciali ⁊ nō ſub alia cōi ⁊ nota ratiōe.
Et eſt conſimile argumētum vt ſi diceret̄:ceruus demon
ſtratur eſſe vel aliqȯ aliud aial cuius eſſe non eſt notuʒ:
ſed ceruus eſt aial.ergo animal demonſtrat̄ eſſe. Uel ſic.
deus dmonſtratur eſſe:ſed deus eſt ens.ergo ens demon
ſtratur eſſe:⁊ ſi iſto eſt melius exēplum: inquire melius.
¶ Dubitant aliqui qꝛ eadam via inueſtigatur ſi ē ⁊ q̄d
eſt.vt Ariſto.vult 6° metaph. Cōſtat aūt ꝙ quid ē ipſi⁹ T.c.p°.
nature inueſtigat̄.vt pʒ in littera. Et pōt dici ꝙ eadē via
demonſtratiua ⁊ a priori iueſtigat̄ ſi eſt ⁊ quid eſt:ſed nō
eſt neceſſe ſi quid eſt inueſtigat̄ aliqua via nō demōſtra-
tiua ꝙ ꝓpter hoc demonſtret̄ ſi eſt ſiue ipm eſſe:nūc aūt
ipſum quid eſt nāe non demonſtrat̄ ibi de natura. Quia
ibi dicit Cōmē.ꝙ ꝑ ſillogiſmos hypoteticos nullū igno
tum declarat̄ oino.ſ.demonſtratione ſimpľr:ſed vtimur
eis ad cōfirmādū aliqua manifeſta ꝑ ſe ſupple bñ diſpo-
ſitis:que tñ īdigēt modicula declaratiōe ꝑꝑ non bñ vel
min⁹ bñ diſpoſitos. Nunc aūt Ariſ.ad inquirenduʒ diffi-
nitionē nāe vtit̄ ſillogiſmo quodā hypotetico:qȯ pōt ſic
videri. Si nālia differūt a nō nālibus per principiū mo
tus ⁊ quietis in eis:⁊ natura eſt id per qȯ nālia differūt a
non naturalibus ſequitur ꝙ natura eſt ⁊c̄.

¶ Uidetur autem natura ⁊ ſubſtantia eorū que
natura ſunt quod primū ineſt vnicuiqʒ non for
matum per ſe ipſum vt lectuli natura lignū:ſta-
tue aūt es ⁊c̄. Tex.cō. VII. Qō II.

Ic queritur vtꝝ materia ⁊ forma ſint natura.
¶ Et arguit̄ pͥmo de mā ꝙ nō ſit natura.qꝛ
b qȯ demonſtrat̄ eſſe ⁊ pōt ⁊ oʒ demōſtrari eē
non eſt natura.hoc pʒ ex p̄cedenti qōne:ſed
mā demonſtrat̄ eſſe.vt pʒ in pͥmo h⁹. ⁊ in de T.c.60.
ſubſtātia orbis.quare ⁊c̄. ¶ Item 2° qȯ eſt in potentia
ad nāʒ non ē nā:ſicut qȯ ē in potētia aial non ē animal:
ſed materia ē in potētia ad naturā:ē enim ens potētia T.c.81.
ex pͥmo hui⁹.⁊ 7° meta.quare ⁊c̄. ¶ Itē 3° qȯ eſt in po T.c.8.
tētia ad ens ñ ē ens.⁊ ꝑ ꝯn̄s non ē natura qꝛ natura oʒ
eſſe ens:ſed materia ē in potentia ad ens:qꝛ ē in poten-
tia ad eſſe:ens aūt ⁊ eſſe ſunt idē.vt capitur ex.4.meta. T.c.2.
q̄re ⁊c̄. ¶ Deinde 4° arguit̄ de forma:ꝙ ipſa ñ ſit natu
tura.qꝛ qȯ accidit nature non ē natura.hoc eſt euidēs:ſʒ
forma accidit nature.ſ.materie cū poſſit ei adeē ⁊ abeē
preter corruptionē ſubiecti.ſ.materie.quare ⁊c̄. ¶ Iteʒ
5° ſi materia ⁊ forma ē natura.tūc vni⁹ rei naturalis erūt
plures nature cū vnius rei nālis ſit mā ⁊ forma.vt pʒ in
pͥmo hui⁹ ⁊ 2°. Sed incōueniēs videt̄ ꝙ vnius rei nālis T.c.6.
ſint plures nature ſicut pluriū reꝝ naturaliū ſit vna na- T.c.12.
tura.qꝛ ētvna res naturalis eēt plures.q̄re ⁊c̄. ¶ Itē 6°
qȯ eſt ens abſolutū non ē nā.qꝛ natura ē q̄d reſpectiuuʒ
cū ſit pͥncipiū ⁊ cauſa:ſed forma ē qȯdā abſolutū cuʒ ſit
ſubſtātia:loquimur eniʒ de forma ſubāli.quare ⁊c̄.
¶ Oppoſitū arguit̄ auctoritate Ariſ.in iſto capitulo.

Ad queſtionem reducēdū ē ad memoriā.
Quid ſit materia pͣ:⁊ q̄d
forma ſubſtantialis ⁊ q̄d natura:⁊ qꝛ iſta ſunt ſatiſ nota
paꝝ etiā exercitatis:ideo pertrāſeo ⁊ dimitto iſtā deſcri
ptionem. ¶ Et dico ad queſtionē tria. Primo ꝙ mā eſt
natura.2° ꝙ forma eſt natura.3° ꝙ forma magis.ſ.veri⁹
⁊ per prius eſt natura q̄ꝫ materia. ¶ Primum pōt oſtē-
di ratione quam ponit Ariſ.in littera:quam etiam po-
ſuerunt quidā antiquoꝝ. Quia ſicut ſe habʒ materia rei
artificialis ad rem artificialem ſic materia rei naturaliſ
ad rem naturalem. Hec videt̄ ſatis manifeſta per cōue-
nientem ſimilitudinē. Nā ſicut in lectulo qui eſt res artifi
cialis eſt aliquid aliud ſubiectum preter ipſam formaʒ le
ctuli.⁊ ſimiliter in ſtatua ⁊ in alijs rebus artificialibus:
ſic in aere ⁊ auro:⁊ in alijs reb⁹ hmōi naturalibus videt̄
eſſe aliquid aliud p̄ter formas iſtorum. Sed materia rei

artificialis eſt ſubſtantia ipſius:vt lignum eſt ſubſtantia
lectuli ⁊ natura.ſimiliter aũt ⁊ in aliȷs.Qḋ ꝓbabãt anti
qui:⁊ ſpecialiter antiphon:per hoc ſignum.qꝛ ſi lectulus
cadit aut ponat̃ in terram ⁊ per putrefactionẽ accipiat
potentiam germinandi ⁊ generãdi nõ generabit lectulũ
ſed lignũ:⁊ ſic materia rei artificialis ẽ illud qḋ generat
ſibi ſimile:nõ aũt eius formã:tale autem eſt natura ⁊ ſub
ſtantia rei:manifeſtũ eſt igit̃ ꝙ materia rei artificialis eſt
eius ſubſtantia ſeu natura:⁊ per ꝯñs mã rei naturalis ẽ
ipſius nã. ℭ Sed aduertendũ ꝙ antiqui plus extende-
runt iſtam rõnẽ ꝙ̃ deberent:qꝛ per eam non ſolũ putaue
runt ꝙ mã rei naturalis ſit natura ⁊ ſubſtantia: ſed ꝙ ſit
tota ſubſtãtia rei naturalis:queãdmodũ eni mã rei arti
ficialis eſt eius tota ſubſtantia ⁊ forma eſt accidẽs idu-
ctum ab arte:ſic putauerũt ꝙ ipſa mã eſſet tota ſubſtan
tia rei naturaliſ ⁊ oia alia que ſunt in re nãli eſſent diſpo
ſitiones accidẽtales.Unde ignorauerunt formã ſubſtan
tialem ⁊ verã mãm p̄maꝫ que eſt ens de ſe pura potẽtia
paſſiua.vt pꝫ in diuerſis locis phie Ariſ.Sufficit tñ hec
rõ ad manifeſtandũ ꝙ hoc nomẽ natura dicitur de mã.
Sed poſſet aliter cõfirmari.qꝛ qḋ eſt p̄ncipiũ motꝰ ⁊ q̃e
tis in eo in quo eſt p̄mũ per ſe ⁊ nõ ſm accñs illud eſt nã
per diffinitionẽ nãe:ſed mã p̄ma ẽ hmõi.q̃re ⁊c̃.ꝓbatio
iſtius.Cuꝫ eniꝫ ſit aliqua trãſmutatio ſubalis in qua mu
tatur nomẽ ⁊ diffinitio.ſ.generatio ⁊ corruptio non põt
huic tranſmutationi p̄mo ⁊ p̄ncipaliter ſubȷci ens actu
ſimplr̃ ſꝫ ꝙ eſt ens actu.qꝛ tunc forma que acquireretur
nõ daret eſſe ſimplr̃.⁊ per ꝯñs nõ eſſet forma ſubſtantia
lis ſed accidẽtalis:⁊ ſic nõ mutaret̃ verũ nomẽ.i.res no
minata nec diffinitio.Relinquit̃ ergo ꝙ hmõi tranſmu-
tationi ſubȷcit̃ p̄mo ⁊ p̄ncipaliter.⁊ per ꝯñs per ſe:⁊ nõ
ſm accñs aliqḋ ens de ſe pure potẽtia ⁊ hoc ẽ mã p̄ma.
⁊ ſic pꝫ ꝙ mã p̄ma eſt p̄ncipiũ mouendi motu generatio
nis.⁊ ſimiliter q̃eſcẽdi ſub forma generata p̄mũ.q̃re ⁊c̃.
ℭ Scḋm declarat̃.qꝛ illud ſine quo nulla res eſt nãlis
ſimpliciter ⁊ actu.⁊ illo habito ſtatim eſt res nãlis ſim-
pliciter ⁊ actu: videt̃ eſſe nã rei naturalis.hoc eſt notũ:
ſed ſine forma ſubalis nulla res eſt nãlis ſimplr̃ ⁊ actu ⁊
habita forma ſubali:ſtati eſt res nãlis ſimplr̃ ⁊ actu.Qḋ
ſic declarat phs.Sicut enim ars ſe hꝫ ad illud qḋ eſt ſꝫ
artẽ ſiue artificiale:ſimiliter ſe hꝫ natura ad illud qḋ eſt
ſm nãm ⁊ naturale:iſta eſt cõueniens ſimilitudo:⁊ forte
erat famoſa apud antiquoſ:ſed nulla res dicit̃ artificia
lis vel ſm artẽ ſimplr̃ ⁊ in actu anteꝙ̃ habeat formã ar
tificialẽ:⁊ tunc dicit̃ res artificialiſ cũ hꝫ formã artificia
leꝫ.vt nõ dicit̃ aliquid lectulus ꝙ̃ diu ſolũ eſt in potẽtia
ad formam lectuli.ſilr̃ aũt ⁊ in aliȷs.Unde ſilr̃ nulla res
dicit̃ talis res nãlis anteꝙ̃ habeat formaꝫ talis rei actu.
Ut cũ aliquid eſt caro ſolũ in potẽtia ſicut panis vel ſan
guis nõ ſimplr̃ ⁊ actu dicit̃ caro.ſed tũc primũ cũ formã
carnis habet.quare ⁊c̃. ℭ Itẽ illud eſt natura rei nãlis
per qḋ principaliter generat ſibi ſimile:hoc ẽ euidẽs etiã
ſm antiquos:per hoc eniꝫ ꝓbabant mãm rei artificialiſ
eſſe eius ſubam ⁊ formã eius non eſſe naturã ⁊ ſubaꝫ.qꝛ
.ſ.materia generat ſimile ſibi ⁊ non forma.vt pꝫ ꝑ ſignũ
antiphontis prius dictũ:ſed res nãlis generat ſibi ſimile
per formã per quã eſt id qḋ eſt:vt homo fit ab homine.
quare ⁊c̃.Itẽ generatio dicitur natura pro tanto:quia
eſt via in naturã.Aliter eniꝫ eſt de generatione naturali
⁊ de artificiali tranſmutatione:qꝛ tranſmutatio artificia
lis aliquando denominat̃ ab agente ſuo:⁊ nõ ab illo in
q̊ eſt vt in terminuꝫ ad queꝫ:ſicut medicatio nõ dicit̃ via
in medicatiõe:ſed denominat̃ ab ipſa medicatio:trãſmu
tatio vero naturalis dr̃ ⁊ denominat̃ a termino ad queꝫ
ſemꝑ:nõ aũt ab illo a quo:vt ſiquid tranſmutat̃ a nigre
dine in albedinẽ:nõ dicit̃ denigrari ſed dealbari:ſilr̃ aũt
⁊ in aliȷs.⁊ ſilr̃ gñatio nãlis dicit̃ natura.qꝛ eſt via in nãꝫ
cõſtat aũt ꝙ gñatio eſt via in formã.ergo forma eſt nã.⁊
he ſunt rõnes Ari.in littera. ℭ Tũc declaratur tertiũ.
illud per qḋ res nãlis ẽ ens actu ſimplr̃ magis eſt nã ꝙ̃
illud per qḋ eſt in potentia.Nam vnũqḋqꝫ tunc dicit̃ eẽ
ſimpliciter cũ eſt actu ⁊ magis ꝙ̃ cũ eſt potentia.vt dicit
Ari.in lr̃a.Sed cõſtat ꝙ res nãlis eſt ens actu ſimplr̃ ꝑ
formam:per materiã aũt ẽ ens in potentia.q̃re ⁊c̃. Sic
ergo determinata ſunt tria prima ⁊c̃.

Ad primam rõnẽ in ꝯ̃riũ cũ dicit̃ ꝙ dmõſtra
tur ⁊c̃.põt iterimi ⁊ cũ ꝓbat̃.qꝛ
naturã eẽ nõ dꝫ demõſtrari.Ueꝝ eſt ſub rõne q̃ natura
ẽ.ita ꝙ tẽtet̃ demõſtrari:hec ꝓpoſitio:natura ẽ ſꝫ aliq̃d
qḋ eſt nã ſub aliq̃ ſpãli rõne ꝯſideratũ bene põt demon-
ſtrari.Sic aũt eſt in ꝓpoſito vt prius patuit.Nõ eniꝫ de
monſtrat̃ materiã eſſe vt natura eſt:ſed monſtrat̃ eſſe vt
materia ſub rõne propria q̃ eſt ens in potentia.
ℭ Ad 2am cũ dicit̃ ꝙ eſt in potẽtia ⁊c̃.veꝝ ẽ ſi ẽ in poten
tia ad oẽm naturã.ſꝫ materia nõ ẽ in potẽtia ad oẽꝫ na
turã:ſed ſolũ ad naturã q̃ eſt actuſ:ad naturã ãt potẽtia
lem nõ eſt ꝓprie in potẽtia remota:imo eſt ipſamet.
ℭ Similiter ad 3am:materia eni non eſt in potẽtia remo
ta ad qḋcũqꝫ ſꝫ ad ens actu:⁊ tale põt eẽ natura.
ℭ Ad 4am dico ꝙ forma ꝓprie ñ accidit nature materie:
qꝛ accñs vꝫ hr̃e ſubꝫ ens actu p̄ncipalr̃:materia ãt q̃ ſub
ſtat forme ſubali p̄ncipalr̃ ñ ẽ ens actu ḋ ſe ſꝫ ꝙ ẽ ſubꝫ.
Et cũ dr̃ ꝙ forma adeſt ⁊ abeſt ⁊c̃.dico ꝙ dꝫ itelligi pre
ter ſubiecti actu exiſtentis corruptionem.
ℭ A 5am dico ꝙ vnius rei naturalis eſſe plures naturas
actu ſimplr̃ ipoſſe eſt:ſed nõ eſt remotũ quin vnius rei na
turalis ſint plr̃es nature:quarum vna eſt potẽtia ⁊ alia ẽ
actus.Nã ex talibꝰ ꝓprie ⁊ ſimplr̃ fit vnũ.vt docet Ari.
in 2° de anima cuiꝰ rõ eſt.qꝛ illa conſtituũt vnũ ⁊ nõ ſunt T.c.7.
ſimplr̃ plura ⁊ diuerſa:ſed ſũt illa quoꝝ vnũ ſolũ eſt ens
⁊ vnũ ꝓprie ⁊ alteꝝ nõ eſt ſimplr̃ ens nec ſimplr̃ vnum.
Ad hoc.n.ꝙ aliqua ſint ꝓprie plura requirit̃ vt qḋlibet
illoꝝ ſit ꝓprie ens ⁊ vnũ:nũc aũt ens ⁊ vnũ cũ multiplr̃
dicant̃ ꝙ ꝓprie eſt:actus eſt ⁊ ipſa mã p̄ma:vt ſic ꝓprie
⁊ ſimplr̃ non eſt ens nec vnũ.Et iḋ cõpoſitũ ex mã ⁊ for
ma non eſt niſi ens vnũ ſimplr̃ ꝑꝑ vnitatẽ exiſtẽtẽ in for-
ma.vt dicit Cõmẽ.Et cũ dicit̃ ꝙ ſicut pluriũ reꝝ natura
liũ nõ ẽ vna natura ⁊c̃.Dico ꝙ plr̃ium reꝝ naturaliũ nõ
ẽ vna natura ſimplr̃ actu ⁊ ſpecifica:tñ oiuꝫ reꝝ natura
liũ generabiliũ bene eſt vna natura ens in potẽtia pura
.ſ.prima materia.vt patuit in p̄mo huiꝰ.⁊ ſic vniꝰ rei poſ
ſunt eſſe plures nature:quarum vna eſt potẽtia ⁊ alia eſt
actus:⁊ iſte non ſunt ꝓprie plura entia.Utrum aũt vniꝰ
ſubſtãtie naturalis poſſunt eſſe plures nature q̃ ſunt for
me ſubſtantiales:ad pñs non determino:ſed forte alias
videbit̃.Poſſet iterũ declarari formã ſubſtãtialẽ eẽ na-
turam per diffinitionẽ nature:qꝛ.ſ.eſt p̄ncipiũ p̄mũ.i.p̄n
cipale motus ⁊ quietis in eo in quo eſt.qḋ ꝓbat̃.Cũ eni
illud ſit p̄ncipiũ mouendi ⁊ quieſcendi:per qḋ naturalia
differũt a nõ naturalibꝰ:illud p̄ncipaliter dꝫ eẽ p̄ncipiũ
mouẽdi ⁊ quieſcendi:ꝑ quod p̄ncipaliter differũt natu-
ralia a ñ naturalibꝰ.Certũ ãt ẽ ꝙ ⁊ lꝫ ꝑ naturã q̃libꝫ
differunt naturalia a nõ naturalibꝰ per cõparationem
ad accñtia:tñ cõparãdo materiã ad formã ſubaleꝫ p̄nci
palius diſtinguũt̃ naturalia a nõ nãlibꝰ ꝑ ipaꝫ formã ꝙ̃
ꝑ mãꝫ:forᵃ.n.⁊ actꝰ ꝓp̄e ſepat ⁊ diſtiguit.vt pꝫ.7.meta.
ℭ Ad 6am cũ dr̃ illud qḋ ⁊c̃.veꝝ eſt ſi ſit oio (quare ⁊c̃.
abſolutũ:ita ꝙ nec per ſuã eſſentiã nec ꝑ aliquid ſibi ad-
ditum ſit reſpectiuũ:ſi tñ ſit abſolutum ſm illud qḋ eſt ⁊
per aliqḋ accidens referat̃:nõ opꝫ:modo forma ſubalis

ſm ſuam eſſentiam hn̄ eſt quid abſolutū a reſpectu rela
tionis cuꝫ ipſa ſit ſubaliter ſubſtantia:tamen per aliquid
ſuperadditum ſue eſſentie eſt quid reſpectiuū ⁊ relatum
.ſ.per reſpectū ꝑncipiationis ſeu cauſalitatis ſuper ipſuꝫ
motum:⁊ hoc ſufficit. Sic eniꝫ dicebať nām eſſe quid re
ſpectiuum.ſ.quantum ad rationeꝫ formaleꝫ a qua ſumiť
intellectus eius ⁊ nomē:licet ſm ſe:⁊ ſm id qđ ipſa eſt ſit
quid abſolutum.quare non valet.

¶ Quoniam auteꝫ determinatū eſt quot modis
dicitur natura poſt hoc ſpeculandū eſt quomō
differt mathematicus a phyſico:⁊.n.plana ⁊ fir
ma habent phyſica corpora ⁊ magnitudines ⁊
longitudines ⁊ puncta de quibus intendit ma-
thematicus ⁊c̄. De his quidem igitur negociať
mathematicus ſed nō inquantum phyſici cor-
poris termini eſt vnumquodqꝫ ⁊c.

Tex.cō. XVI. ⁊ XVII. Queſtio. IIII.

Circa iſtud caplꝫ.ꝑmo queriť vtꝝ entia ma
thematicalia ſint abſtracta a ſenſibilibus.
¶ Arguiť ꝑmo ꝙ nō.q2 q̄ ſūt ſemꝑ vnita
⁊ ꝯiuncta ſenſibilib⁹ nō ſūt abſtracta eis.
abſtractū.n.idē ē qđ ſepatū:⁊ nihil ē ꝯiun
ctū cū aliq̇:⁊ ſepatū ab eo ſil̓. Sꝫ entia ma
thematica.ſ.numeri ⁊ magnitudines ſunt cōiuncta cuꝫ
ſenſibilib⁹.ſ.cū calido frigido humido ⁊ ſicco:vt oēs cō
edunt.q̄re ⁊c̄. ¶ Itē 2° que ſunt per ſe ſenſibilia nō ſunt
abſtracta a ſenſibilib⁹:nihil.n.eſt abſtractuꝫ a ſeipſo ſed
T.c.64 entia mathematica ſunt per ſe ſenſibilia cū ſint ſenſibilia
T.c.26. cōia in 2° de aīa.q̄re ⁊c̄. ¶ Itē 3° actus nō eſt abſtrahibi
T.c.3. lis ab illo cuius eſt actus:vt ſatis habeť in 2° de aīa.⁊ 8°
meta. Sed entia mate ſunt actus ſenſibiliū:ꝓbatur:q2
T.c.7. entia ſunt actus illoꝝ in quibus ſemper inueniunť. Cōſi
mili enim maiore vtiť Ari. in 3° phyſi.ad ꝓbādū ꝙ mo
tus eſt actus entis in potentia:ſed conſtat ꝙ iſta mate
ſemꝑ inueniunť ⁊ ſunt in ſenſibilib⁹:⁊ nūq̄ ſūt niſi in ſen-
ſibilib⁹.vnde in ſubſtātijs inſenſibilibus oīo:ſicut ſūt itel
ligentie nūq̄ ſunt nec inueniunť magnitudines nec nūeri
Cō.25. accn̄tales:cū nulla habeant accn̄tia ſm Cōmē.12.meta.
T.c.64 q̄re ⁊c̄. ¶ Itē 4° q̄ nō abſtrahūt a motu nō ſunt abſtra
cta a ſenſibilib⁹:cū mot⁹ ſit per ſe ſenſibilis.2° de aīa.ſed
T.c.32. entia matematica nō ſunt abſtracta a motu:cū oē cor-
pus ſit mobile ⁊ omne qđ moueť ſit corp⁹ 6° hui⁹. Et cō
firmať minor.q2 qđ diffiniť per motū non eſt abſtrahibi
le a motu.vt pꝫ de ſe:ſed numerus diffinitur per motuꝫ.
Eſt enim numerus multitudo ex vnitatibus aggregata:
⁊ aggregatio eſt quidā motus vel numerus eſt multitu-
do mēſurata vno:⁊ mēſuratio eſt motus. q̄re ⁊c̄.

T.c.18. Oppoſitum arguiť auctate Ari.ī iſto ca° vbi
vult apte ꝙ iſta mathe ī q̄ꝝ ꝯſi-
deratōe ꝯueniūt mathematic⁹ ⁊ nālis ſūt abſtracta.vn̄
dicit abſtracta.n.ſūt ⁊ nō eſt mēdaciū abſtrahētiū. Ideꝫ
T.c.17. vult in ꝓhemio de aīa:⁊ in .3. Et ꝯfirmať ꝑ cōe dcm̄.⁊ ꝑ
T.c.36. hoc ꝙ ſcīe de ipſis.ſ.geometria ⁊ arithmetrica dicuntur
mathe:ex eo ꝙ ſūt de abſtractis: Vn̄ dř mathematica
a matheſis qđ ē abſtractio ⁊ ycos ſcia q̄ſi ſcia de abſtra
ctis. Idē dicit Cōmē.⁊ omnes alij expoſitores Ariſto.

Ad queſtionem ꝑmitto aliq̄.p° q̇d itelligiť
ꝑ ens mathematicū q̄tuꝫ
ad q̇d nois. Eſt aūt ens mathematicū q̄tū ad q̇d nois ſi
cut nūer⁹ ⁊ magnitudo ⁊ ꝑtes ipſoꝝ ⁊ ꝑ ſe paſſiones ⁊
ꝑncipia dmr̄atiua d q̇b⁹ ꝯſiderať i geometria ⁊ arithme
trica. ¶ Ulteri⁹ ꝯſiderādū ꝙ mltiplex ē abſtractio:⁊ ꝑ
ꝯn̄s multiplr̄ aliq̇d dř eſſe abſtractū. Quedā eſt abſtra-
ctio realis:⁊ alia itellectualis. Abſtractio realis eſt ſepa
ratio duoꝝ entiū extra aiaꝫ exn̄tiū q̄uocūqꝫ ſint realr̄ ſe
parata. Tn̄ ꝓpe ⁊ ſtricte abſtractio diciť ſepatio aliq̄ꝝ
duoꝝ q̄ ꝑus aliq̄liter fuerūt cōiūcta.vt dicim⁹ liquoreꝫ
abſtrahi ex herbis:⁊ butyꝝ ex lacte ⁊ hmōi. Abſtractio
itellectualis ē duplex.vna q̄ ꝑtinet ad itellꝫ agētē:alia q̄
ꝑtinet ad intellm̄ poleꝫ. Abſtractio q̄ ꝑtinet ad intellm̄
agētē eſt facere de po itellecto actu itellꝫ:vt dič Cōm.
in 3° de aīa. Vtꝝ aūt intell̓s agēs faciat de pō intellecto Cō.18.
actu intellm̄ efficiendo ſpēm intelligibilē vna cū fantaſ-
mate:aut imediate ꝓducēdo itellectionē:aut q̄uo:de h̄
nihil ad ꝓpoſitū:ſed alias videbitur deo volēte. Abſtra
ctio vō ꝑtinēs ad intellꝫ polēm vt gn̄aliter deſcribi pt:
eſt itellectio alicui⁹ ꝑoris cōiūcti cū poſteriori nō itelli-
gēdo aliqđ poſteri⁹. Sed adhuc iſta diſtinguiť ſm ꝙ ipꝫ
ꝑus diuerſimode cōiūctū eſt ſuo poſteriori a q̊ abſtrahi
tur:ꝑus.n.aliq̄n eſt cōiūctū ſuo poſteriori eētialr̄.ſ.ꝙ
eſt idē eētialr̄ cū eo vel pars eētie ei⁹. ⁊ ſic ſpēs ⁊ gen⁹
dn̄r eſſe cōiūcta. Et ſilr̄ ſpēs ⁊ indiuiduū ⁊ abſtractio ta
lis ꝑoris a ſuo poſteriori eſt abſtractio vlīs a ſuo ꝑticula
ri:⁊ ē cōis oī ſcie. Nā in oī ſcia pōt cōſiderari ꝑ intellm̄
ſuperi⁹ ꝑter ſuū inferi⁹. Alio° ꝑus eſt cōiūctū poſteriori
accidētalr̄.ſic.ſ.ꝙ nec ē ei⁹ eētia nec ꝑs eētie:⁊ h̄ mō
ſubꝫ ē ꝑus accidētib⁹. Sed adhuc ē duplr̄. Nā ipꝫ prius
accidētalr̄ cōiūctū poſteriori:aliq̄n ꝑ nām ſuā determi-
nat ſibi ipm̄ poſteri⁹:ita ꝙ ſine ipſo nō pōt eē.vt hō ſibi
determinat riſibile:ita ꝙ nullus hō pōt eē ſub oppoſito
riſibilitatis vel ſine riſibilitate. Silr̄ aūt ⁊ in alijs ꝑ ſe ac
cidentib⁹ ⁊ ſubiectis:⁊ tale ꝑus ēt pōt abſtrahi a ſuo ſu
periori ꝑ itellm̄.pōt.n.itelligi hō ſine riſibilite:⁊ ſic de ſi-
milib⁹. Alio° ꝑus ē cōiūctū poſteriori accidētalr̄ ⁊ cū h̄
ipm̄ poſteri⁹ nō determinat ſibi ineſſe ꝑ ſuā nāꝫ:imo pōt
eē ſine illo ⁊ ſub ei⁹ oppoſito.vt hō reſpectu ſedere vl̓ al
bedinis.⁊ ſilr̄ linea eſt cōiūcta accidētalr̄ caliditati ⁊ nō
determinat ſibi eā ꝑ ſuā eētiā:imo pōt eē linea ſine cali
ditate ⁊ ſub fridite vt in aq̄. ¶ Ulteri⁹ cōſiderādū ꝙ du
plicia ſūt ſenſilia q̄dā cōia:q̄.ſ.oib⁹ aut plurib⁹ ſenſib⁹ co-
gnoſcunť. Alia ꝓpria q̄ ab vno ſolo ſenſu nata ſunt ꝑ ſe
cognoſci.vt habet declarari in.2.de anima.

Tūc dico ad qōnē multa. p° ꝙ entia mathema
tica n̄ ſūt abſtracta a ſēſibilib⁹ abſtra
ctione reali:ad qđ mihi ſufficit ad pn̄s illa rō q̄ adducta
ē in ꝑn° qōnis:q2.ſ.ipſa ſūt cōiūcta ſemꝑ cū ſenſibilibus
in re extra aiaꝫ:nūq̄.n.eſt nec fuit nec erit linea q̄ non ſit
in aliq̇ ſubto calido vel frido ſicco vel hūido vel mobili
motu recto vel motu circulari:⁊ ſilr̄ eſt de alijs formis
mathematicis. Iſte.n.cū ſint q̄dā accn̄tia n̄ ſř extra aiaꝫ
niſi inſit aliq̄ ſuba nata ſubſtare accidētib⁹ ſenſibilibus:
oīs aūt ſuba nata ſubſtare accn̄tib⁹ ſenſibilib⁹ hꝫ ī ſe ali
q̄s q̄litates ſenſibiles.aliter.n. n̄ eēt actiua nec paſſiua:⁊
ſic eēt ꝑpetua:⁊ ſic nō eēt de nā iſtaꝝ ſubaꝝ iferioꝝ que
ſunt gn̄abiles ⁊ corruptibiles:nec eēt de nā celi:cū ipm̄
celū ſit actiuū ꝑmo ⁊ ꝑncipalr̄ iter oīa corpora.⁊ hꝫ q̄li
tates ſenſibiles .ſ.lumia ſtellaꝝ ⁊ aliarū partiū:nec eſſet
ſubſtātia mouēs orbē:q2.illa dꝫ eſſe ſine oī magnitudine
vt demōſtratū eſt.8.hui⁹. ¶ Sed vtꝝ nūeri mathema- T.c.89
tici q̇ ſunt accn̄tia de genere q̄titatis poſſint eſſe in ſub-
ſtantijs inſēſibilib⁹ ⁊ incorporabilibus:dubium eſt apud
aliquos:tn̄ ſi hic numer⁹ nō eſt niſi multitudo idiuiduo
rum eiuſdē ſpēi ⁊ in ſeparatis a mā non ſunt multa indi-
uidua eiuſdē ſpeciei.vt videť velle Ariſto.in ꝑmo celi ⁊
mundi.⁊ in.12.meta.⁊ Cōmē.aperte:⁊ habeť ex 7°.con T.c.92.
ſequēs eſt ꝙ in talibus ſubſtātijs nō ſunt numeri mathe T.c.49
matici qui ſunt accidentia de genere quantitatis preci- T.c.28.

Cō.25. pue ſi verum eſt dictū Cōmen.in.12.meta. Quedaꝫ ſunt
ſubſtantie ſine omnibus accidentib⁹:illud enim nō itelli
git niſi de motorib⁹ orbiū.De hoc aūt ad preſens nō de
termino:ſed tamē ſufficit mihi ꝙ iſta entia mathematica
lia nō oīo ſint realiter ſepata a ſenſib⁹.Verꝫ eſt ꝙ Ariſ.
in.12.metaphy.⁊ in.14.aliquas rōnes adducit ad hoc:⁊
cui fuerit cure videat eas. ¶ 2⁹ dico iſta entia mathema
ticalia non ſunt abſtracta ꝑ intellectū agētē ſaltē tanꝙ ef
fectus ipſius intellectus agentis.nā effectus intellectus
agentis humani vel eſt ſpēs itelligibilis vel itellectio vel
vtrūqꝫ:vt oēs concedunt ⁊ pꝫ ex.3.de aīa. ¶ Cōſtat āt
ꝙ numeri ⁊ magnitudines nō ſunt ſpēs itelligibiles nec
intellectiōes:q2 ſic eſſent in intellectu poſſibili vt in ſub-
iecto:qđ eſt abſurdū.quare ⁊c̄. ¶ Intelligēdū tn̄ ꝙ licet
iſta entia nō ſint abſtracta per intellectū agentem tanꝙ
effectus ꝓpinqui ipſius:q2 tamen abſtrahere eſt facere
de potentia intellecto actu intellectuꝫ.⁊ per ꝯn̄s abſtra-
hi eſt fieri de potentia intellecta actu intellectū.Iſta aūt
entia fiunt de potētia intellect9s actu intellecta:iō forte
non eſt incōueniens dicere ꝙ ipſo ſint aliquo mō abſtra-
cta per intellectū agentē ſaltem obiectiue ⁊ nō pmo mo
do. ¶ 3° dico ꝙ iſta nō ſunt abſtracta abſtractione per-
tinente ad intellectū poſſibilem que eſt ſuperioris ab in-
feriori:q2 ſuperius ⁊ inferius vel ſunt eadē enſentia eēn
tialiter:vel vnum eſt pars eſſentie alterius vt omnes cō
cedunt.Cōſtat autē ꝙ iſtaentia mathematicalia nec ſūt
eadem eſſentialiter cū ſenſibilibus qualitatibus ⁊ moti-
bus:nec partes eſſentiales eoꝝ vt manifeſtū eſt:q2 ſunt
in diuerſis pdicamētis.quare ⁊c̄. ¶ 4° dico ꝙ ipſa non
ſunt abſtracta ſicut ſubiectū ſaltem proprium ⁊ pncipa-
le a ſuis accidentibus ꝓprijs.Tum q2 ſubiectū ꝓpriū cu
iuſlibet accidentis per ſuā nām determinat ſibi illud:ita
.ſ.ꝙ ſine ipſo eſſe nō pōt.vt ſe hꝫ homo ad riſibile:⁊ triā
gulus ad habere tres:modo iſta entia mathemaª nō de-
terminant ſibi aliquā determinatā qualitatē ſenſibilem
nec ſꝫ ſe nec ſm ſuas ſpecies:⁊ in hoc differt ens mathe
maticū a ſubſtantia ſenſibili:q2 ſubſtantia naturalis ꝗtū
ad ſuas ſpēs requirit determiatas qualitates ſenſibiles:
vt ignis caliditateꝫ ⁊ ſiccitatem. ⁊ aqua frigiditatē ⁊ hu
miditatem.Species aūt entis mathematici nullā deter
minatam qualitatē ſenſibilē ſibi determinant:imo linea
poteſt eſſe ſine caliditate:vt in aqua ⁊ ſine frigiditate: vt
in igne.Et ſilr de ceteris entib⁹ mathematicis reſpectu
aliarum qualitatum ſenſibiliū:nullū.n. ens pure mathe-
maticum determinate requirit ad ſuum eſſe aliquā quali
tatem ſenſibilem ꝓprie ⁊ determinate:nec aliquā cōple-
xionem determinatā nec cōbinationē determinatā q̄li-
tatum. vt pꝫ conſideranti.q̄re nō erunt abſtracta ab eis
ſicut propriū ſubiectum ab accidente per ſe.Tum q2 ip-
ſe qualitates ſenſibiles nunꝙ inueniuntur demonſtrari ð
ipſis magnitudinibus aut numeris:qualitates dico ſen-
ſibiles que ſunt ſenſibilia propria de quibus hic loq̄mur
vt caliditas ⁊ frigiditas:⁊ ſimilia hmōi.Et hoc ē ſignū
ꝙ quantitateſ nō ſunt propria ſubiecta iſtarum qualita-
tū.quare ⁊c̄.Verū eſt tamen ꝙ alique qualitates q̄ ſunt
ſenſibilia cōia ſicut figure:vt triangulus: quadrangulus
poſſunt demonſtrari de mathematicis magnitudinibus
vt demonſtrať in geometria:ꝙ ſuper lineā datam ē triā-
gulum equilateruꝫ collocare. ¶ 5° dico ꝙ iſta entia ma
thematicalia ſunt abſtrahibilia abſtractiōe q̄nto modo
dicta.q2 ſunt aliquo modo priora qualitatibus ſenſibili
bus:dicēte Cōmen.in tractatu de ſuba orbis:ꝙ primuꝫ
rerum que exiſtunt in hoc ſubiecto:ſunt tres dimenſiōes
que dicuntur corpus.Vnitas ēt que eſt pncipium nūeri
aliquo modo eſt pꝛoꝛ ſenſibilibus q̄litatib⁹ ⁊ ſūt ꝯiuncta
accidētaliter ipſis ſenſibilib⁹:⁊ nō determināt ſibi eam ꝑ
ſuam nām.vt pꝫ ex dictis.ergo poſſunt intelligi ſine eis.
⁊ per ꝯn̄s abſtrahi.Et iſte modus abſtractōis eſt ali⁹ ab
oibus pmiſſis:⁊ puto ꝙ eſt ꝓprius mathematico:⁊ ſo-
let deſcribi ſic.Abſtractio mathematica ē intellectio ali
cui⁹ prioris cōiūcti ineē accn̄taliter cū ſuo poſteriori qđ
quidem prius per ſuā nām non determinat ſibi poſteri⁹:
ſed iſta deſcriptio nō eſt ꝓpria abſtractioni mathemati-
ce:q2 hō pōt intelligi ſine albedine tanꝙ prius acciden-
taliter cōiunctū cum poſteriori ꝙ ſibi non determinat:⁊
tn̄ iſta itellectio nō eſſet mathematica: vt manifeſtum ē.
⁊ iō multū vidētur peccare qui ſic diffiniūt abſtractionē
mathematicā.Et iō forte meli⁹ eſſet dicere ꝙ abſtractio
mathematica eſt intellectio nūeri aut magnitudinis aut
paſſionis iſtoꝝ vel proprij pncipij demōſtrati nō intelli
gēdo q̄litates ſenſibiles nec mot⁹ nāles. ¶ 6° dico ꝙ en
tia mathematicalia nō ſunt abſtracta ab eis q̄ ſunt .ſen-
ſibilia cōia:q2 ipſamet ſunt illa q̄ ſūt ſenſibilia cōia.ſ.nūe
rus ⁊ magnitudo.vt pꝫ.2.de aīa.Eſt tn̄ intelligēdū ꝙ lꝫ T.c.64
numerus ⁊ magnitudo nō ſunt abſtracta ab illis q̄ ſunt
ſenſibilia cōia:ſunt tn̄ abſtrahibilia ab ipſa ſenſibilitate
ſic ꝙ poſſunt intelligi ſine ſenſibilitate.Nā ipſa ſenſibili-
tas:que eſt aptitudo mouendi ſenſum:non eſt idē eēntia
liter cū eis.ſed coꝝ ꝓprietas accidētalis ſicut viſibilitaſ
coloris.vt vult Ari.⁊ Cōmē.in.2.de aīa.vn̄ mathema- T.c.66.
ticus ſm ꝙ mathematicus nō cōſiderat nūerū ⁊ magni-
tudinē ſm ꝙ ſenſibilia ſunt:ſed ſm ſuas eſſentias in ha-
bitudine ad ꝓprias ſuas paſſiōes demr̄abiles de ipſis:⁊
ſic pꝫ ad q̄ōneꝫ. ¶ Sed ꝯ̄ dicta ſunt difficultates cōes ⁊
bone:pmo q2 intellectus eſt falſuſ qui intelligit aliter ꝙ̄
ſit in re.vt pꝫ in libro periarme.modo intellect⁹ itelligēſ
mathematicalia abſtracte a ſenſib⁹ itelligit aliter ꝙ̄ ſint
in re.q2 realiter ſunt cōiuncta:q̄re eſt falſus:qđ videť in-
conueniens. ¶ P̄.intellectus eſt fictus cui nihil corre-
ſpōdet ex pte rei.vt pꝫ ex.3.de aīa. modo iſti abſtractiōi T.c.22.
nō correſpōdet aliquid a parte rei cum in re non ſint ab
ſtracta.quare ⁊c̄. ¶ P̄.ſi entia matheª ſunt abſtracta ſꝫ
intellectum:cū mathematicus:cōſideret ea ſm ꝙ abſtra
cta.vt dicit Cōmē.2.⁊.3.huius.tunc mathematicus cōſi T.c.18.
derabit ea ſm ꝙ habēt eſſe in aīa:⁊ ſic eſſet artifex rōna
lis vel ſalteꝫ non realis:qđ eſt abſurdū.quare ⁊c̄.

¶ Ad pmū dōm ſic cōiter dicit.⁊ habeť ex.3. de aīa.ca° T.c.21.
idiuiſibiliū quidem itelligētia.Intellectū aliq̄d itelligere
alr̄ ꝙ̄ ſit in re pōt cōtingere duplr̄. Vno° cōponēdo vel
diuidēdo:ita.ſ.ꝙ ꝯponat aliq̄d cū aliquo vel magis ꝓpe
affirmet aliq̄d de aliquo:qđ in re nō ieſt ei:nec eſt idē cū
co:vt dicēdo.hō eſt aſin⁹:vel neget aliq̄d ab aliquo qđ i
re cōpetit ei.vt dicēdo homo nō eſt aial. ⁊ ſic ſine dubio
itellect⁹ itelligēs alr̄ ꝙ̄ ſit i re falſus ē.vt pꝫ 6° meta.vbi T.c.8.
dicit Ari.ꝙ verā affirmatōeꝫ hꝫ in cōpoſito:negōnē vō
in diuiſo:falſuꝫ aūt h⁹ ꝑtitiōis ꝯ̄dictionē.⁊ ſic mathema
ticus nō itelligit entia mathemaª:alr̄ ꝙ̄ ſint in re.ſ.cōpo
nēdo vel diuidēdo aliter ꝙ̄ ſit in re:nō eni itelligit ea eē
ſepata realr̄ a ſenſibilib⁹:nec itelligit ea nō eē cōiūcta cū
ſenſibilib⁹:vtrūqꝫ.n.iſtoꝝ falſū ē.Alio° pōt intelligi ꝙ
itellect⁹ itelligat alr̄ ꝙ̄ ſit i re nō affirmādo aut negādo.
ſed ꝙ itelligit aliq̄d nō intelligēdo ea q̄ ſunt ei cōiuncta:
ſed ꝑtermittēdo ea:⁊ hꝫ ſimplici ituitu:⁊ ſic nō eſt falſus
intellect⁹.vn̄ dicit Ariſ.in.3.de aīa.indiuiſibiliū q̄dē igiť
intelligētia in his eſt circa q̄ nō ē falſuꝫ:⁊ vocat itelligē
tiā indiuiſibiliū oēꝫ ꝯceptū itellectualē ſine affirmatiōe
⁊ negatiōe:ad hꝫ.n.ꝙ intellect⁹ ſit ver⁹ aut nō falſus:non
oꝫ intelligi oia q̄cūqꝫ cōiuncta ſunt ipſi rei intellecte:vt
manifeſtū eſt cuilibꝫ exercitato in phia.Verꝫ ē tn̄ ꝙ ipē
mathematicus bn̄ affirmat aliq̄ ⁊ negat de ſuis ſcibilib⁹

ſed nō aliter ꝙ ſit in re:⁊ iō nō eſt falſus.vñ ⁊ Ariſ.dicit in iſto capᵒ de his igiť quidē negociať.i.ſpeculať mathematicus.ſ.de lineis ſupficiebus corporibᵒ ⁊ punctis:ſed nō inq̄tū phyſici corporis terminus eſt vnūq̄dq̄: neq̄ accñtia ſpeculať inq̄tū talibᵒ corporibus accidunt.vnde ⁊ abſtrahunt:abſtracta enim ſunt.i.apta nata abſtrahi ratione predicta ⁊ non eſt mendacium abſtrahentiū ⁊ ſuper hoc debemus ſuſtentari.

¶Ad aliā dubitationē ꝯcedo maiorē ſꝫ nego minorē:⁊ ad ꝓbationē dico.ꝙ lꝫ iſta mathematica nō ſint realr ſeparata a ſingularibᵒ qualitatibᵒ ſm ſubſiſtentiā.ſ.loco ⁊ ſubiecto:tñ ſunt diſtincta ⁊ diuerſa ab eis eēntialr ⁊ q̄dditatiue:ita ꝙ eēntia magnitudis ⁊ numeri nō eſt eſſentia ⁊ quidditas alicuiᵒ ſenſibilis q̄litatis aut motus:imo ſunt in diuerſis generibᵒ predicamētoꝝ:vt pꝫ in p̄dicamētis:⁊ iſta eēntialis ⁊ q̄dditatiua diuerſitas.cū h̄ ꝙ ꝑ nām ſuā nō determinat ſibi q̄litates ſenſibiles ſufficienter corrñdet abſtractioni p̄dicte:ꝓpter q̄d non eſt ficta.

¶Ad aliō dubiū dico breuiter ad pñs:ꝙ lꝫ iſta ſint abſtracta ſm intellm ⁊ nō extra aiam actualr.tñ nō ſequiť ꝙ mathematici ſint ſcie rōnales:vel ꝙ nō ſint reales:q2 ꝯſiderans iſtas formas ſm ſuas eſſentias in habitudine ad paſſiōes reales:⁊ per media realia demōſtratiua.Et cū dicit cōmētator ꝙ mathematicᵒ cōſiderat iſta ſm ꝙ ſunt abſtracta a mā: dico ꝙ iſtō dictū pōt itelligi duplr. Uno mō ꝙ mathematicus cōſiderat ea ſm ꝙ ſunt abſtracta a mā:ita ꝙ ipſa abſtractio ſit formale in ꝯſiderato ſeu ſcibili mathematico:vt cū dicimus ꝙ nālis ꝯſiderat ens mobile ſm ꝙ mobile.i.ꝙ motᵒ vel mobilitas ſit formale in obiecto ꝯſiderato a nāli. Et hoc mō nō puto veꝝ eē ꝙ mathematicus cōſiderat entia mathematica ſm ꝙ abſtracta:q2 tunc ipſe ꝯſideraret abſtractionem que eſt itellectio:q̄d videť abſurdū:q2 mathematicᵒ ſm ꝙ mathematicus purus nō ꝯſiderat niſi numeros ⁊ magnitudines:⁊ eoꝝ ptes per ſe ⁊ p̄ncipia ⁊ paſſiōes:quorū nullū eſt ipſa itellectio coꝝ.Uñ licet mathematicus itelligat ſua ſcibilia:nō tñ hꝫ ꝑ hoc ꝯſiderare intellectionē coꝝ abſtractā:ſꝫ forte phs nālis ea ꝯſideraret.vnde iſtud ꝓblema.vtꝝ entia mathematica ſint intellecta abſtracta a ſenſibilibus nō eſt pure mathematicū:imo forte nullo mō mathematicū nec haberet phs mathematicus mediū mathematicū ad demōſtrādā iſtā ꝯnē. Alio modo pōt itelligi ꝙ mathematicus ꝯſiderat hmōi entia ſꝫ ꝙ abſtracta.i.ꝯſiderat abſtracta p̄ter ſenſibilia:⁊ h̄ ē veꝝ.nec ſequiť ſi ꝯſideret ea ꝯſideratione abſtracta ꝙ ipſam ꝯſiderationē abſtractā per ſe ꝯſideret.dicam igiť ꝙ mathematicus ꝯſiderat eam ſm ꝙ abſtracta.i.ꝯſideratione abſtracta intelligēdo ea preter motū ⁊ p̄ter q̄litates ſenſibiles:⁊ in hoc differt a nāli qui ea ꝯſiderat ſꝫ ꝙ ſunt termini nāliū ⁊ ſm ꝙ ſunt in mā:vt dicit ibi Cōmētator.⁊ hoc ſufficit. ¶Cōſiderandū tñ eſt ꝙ lꝫ mathematico cōcedereť ꝯſiderare ipſam abſtractionē ſuorū ſcibiliū:nō ꝓpter hoc ſequereť ꝙ eſſet rōnalis ꝓprie: q2 artifex rōnalis hꝫ ꝯſiderare nō quecūq̄ entia ſꝫ aiam ſed ea que ſunt inſtrumenta deueniendi ad notitiā ignoti:⁊ eorum per ſe partes ⁊ principia ⁊ paſſiones.

Tunc ad raones p̄ncipales. ¶Ad p̄am pꝫ ex dictis. ¶Silr ad 2am ꝯcludit.n.ꝙ iſta nō ſunt abſtracta ab entibᵒ q̄ ſunt per ſe ſenſibilia:⁊ hoc ꝯcedo.tñ bñ ſūt abſtracta ab ipa ſenſibilitate:⁊ hoc nō eſt remotū:vt patuit.Aliter diciť cōiter ad maiorē ꝙ illa que ſūt ſenſibilia ꝑ ſe:⁊ p̄mo nō ſunt abſtracta a ſenſibus:ſed ſi ſunt ſenſibilia per ſe non p̄mo bñ pñt eſſe abſtracta a ſenſibilibᵒ:⁊ ſic eſt in ꝓpoſito ⁊c̄. ¶Sꝫ cōtra hoc dubitať:q2 ſi iſta ſunt ſenſibilia per ſe ⁊ nō p̄mo:⁊ ſenſibilia ꝓpria ſint.ſ.q̄litates ſenſibiles ſunt ſenſibilia per ſe ⁊ p̄mo vt cōiter cōcediť:ſequiť ꝙ ipſa ſenſibilia cōia ſint idē eſſentialr cū ꝓprijs.ſ.cum ipſis q̄litatibᵒ ſenſibilibᵒ ꝓprijs:q̄d oīno eſt abſurdum. ꝓbatio ꝯñe.q2 cū aliq̄ paſſio vel ꝓp̄etas ineſt alicui per ſe ⁊ p̄mo:illud eſt idem eſſentialr cū illis quibᵒ ineſt per ſe non p̄mo:ſic ſupius cū iferiori:vel ſicut inferius cū ſuperiori:vt cū riſibile ieſt homini per ſe p̄mo:⁊ ſorti per ſe non p̄mo:⁊ ſilr aiali:manifeſtuꝫ eſt ꝙ homo eſt idem eſſentialr cū iſtis.Et ſilr cū triangulus p̄mo hꝫ tres ⁊c̄. ⁊ iſocheles ⁊ figura nō p̄mo:pꝫ q2 triāgulus eſt idē eēntialr cū figura vt inferiᵒ cū ſuperiori ⁊ cū iſochele ſicut cū iferiori.ergo ſimilr in ꝓpoſito:ſi ſenſibilitas per ſe primo ineſt ſenſibilibus proprijs ⁊ ſenſibilibus cōibus per ſe non primo:tunc erunt eadem eſſentialiter.

¶Ad hoc rñdeť ꝙ aliq̄d ieſſe alicui p̄mo ē duplr.Uno modo p̄mitate cōitatis:q̄d eſt cōe oībus q̄bᵒ illud ineſt: ⁊ hoc modo vera eſt maior:⁊ minor eſt falſa. Alio mō p̄mitate p̄ncipalitatis:⁊ ſic maior eſt falſa ⁊ minor v̄a. Nō eni ſequiť ſi ens p̄mo.i.p̄ncipalr diciť de ſb̄a:ꝙ ſb̄a ſit ideꝫ eſſentialr cū omni ente.Uel magis ad ꝓpoſituꝫ. Si ꝓportio p̄mo.i.p̄ncipalr inueniť in numero:nō ſeq̄tur ꝙ numerus ſit idē eēntialr cū omni q̄titate cui ineſt ꝓportio:cū ēt iter q̄titates ꝯtinuas ſit ꝓportio:mō ſenſibilia ꝓp̄a nō ſunt ſenſibilia p̄mo p̄mitate cōitatis ⁊ p̄mitate p̄ncipalitatis:q2 p̄ncipaliᵒ ⁊ perfectius forte mouent ſenſus:⁊ ſm diſtinctionē ipſoꝝ diſtinguunť ſenſus pticulares:vt diciť in.2.de aīa.nō aūt per ſenſibilia cōia. T.c.64
q̄re ⁊c̄. ¶Et eſt aduertēdū ꝙ alia cā poſſet aſſignari.q̄re iſta ſenſibilia cōia dicunť cōia ſenſibilia ꝑ ſe nō p̄mo: q2 nullus ſenſus pticularis per rōnē vel nām ſuā ꝓpriā cognoſcit iſta ſenſibilia:nec moueť ab eis:ſꝫ per aliquā nām cōeꝫ oībᵒ vel pluribᵒ ſenſibᵒ:vt viſus nō pcipit magnitudinē ſm ꝙ viſus per rōnē ſuā ꝓpriā:q2 tunc nullus alius ſenſus eā cognoſceret:q̄d falſuꝫ eſt:ſꝫ per rationeꝫ vel nāꝫ aliquā cōem ſibi ⁊ alijs:⁊ ſic nullus ſenſus pticularis cognoſcit iſta nec imutať ab iſtis p̄mo:ſꝫ ꝙ hmōi: ſꝫ ꝑ ſe nō p̄mo:q̄d.n.ineſt alicui rōne ſui generis nō ieſt ei p̄mo:q̄uis per ſe.nō ḡ dicunť iſta ſenſibilia per ſe nō p̄mo pro tāto:q2 ſint ſenſibilia per ipſa ſenſibilia ꝓpria: ⁊ ꝙ ſenſibilia ꝓp̄a ſint cāe ſenſibilitatis coꝝ:imo ipſa ꝑ ſui nām nata ſunt imutare ſenſum etiā ad ꝓp̄as caracteres vel ſpēs ſꝫ aliquos:ſꝫ dicerenť ſenſibilia nō p̄mo ratione p̄dicta:q2 nullus vnus ſenſus ſentit ea per ſe p̄mo: vt dictum eſt:ſed rōne alicuius nature cōmunis:cui primo non ineſt eſſe ſenſitiuum eorum vt puto.

¶Ad 3am cū diciť actᵒ non eſt ⁊c̄.verū eſt ſi eſt eius actᵒ per ſe ⁊ inq̄tū hmōi. Et cū dr̄ mathematice forme ſunt actus ſenſibiliuꝫ.dico ꝙ ſunt bene actus quidā ſub̄arum ſenſibiliū:ſed nō vt ſenſibiles ſed hoc eis accidit aliquo modo:⁊ iō nō eſt remotū quin abſtrahāť a ſenſibilibᵒ. ¶Sꝫ aliqui litigāt hic:q2 entia mathematica ſunt actus ſub̄e ſenſibilis ſm eſſe eiᵒ extra aiam:nō enim ſm eē in aīa vt planū eſt:modo ſm eē extra aiaꝫ eſt ſenſibilis. ergo ſunt actᵒ ſub̄e ſenſibilis ſm ꝙ ſenſibiles ⁊c̄. Dico ꝙ hic eſt fallacia equiuocationis.Cū enim dicit ꝙ iſta entia mathematica ſunt actᵒ ſub̄e ſenſibilis ſm eſſe extra aiam.veꝝ eſt ſm eſſe aliq̄d.ſ.ſm eē ſub̄ale vel accñtale: ita ꝙ ſubſtant eis ſm eſſe ſubſtātiale p̄ncipalr:⁊ ſic ſunt actus ſubſtantie ſenſibilis ſm aliq̄d eſſe extra aiam:ſed nō ſm omne eſſe extra aiam.Et cū dr̄ in minore ꝙ ſub̄a eſt ſenſibilis ſm eē extra aiam.Ueꝝ eſt ſm eſſe accñtale q̄d hꝫ per q̄litates ſenſibiles nō ſꝫ eſſe p̄mū ⁊ ſub̄ale. ⁊ ſic equiuocať eſſe extra aiam.quare non valet.

¶Ad 4am cōcedo maiorē ⁊ nego minorem.Et cū diciť:

ꝙ omne corpus eſt mobile:ꝯcedo ꝙ in re extra aīaꝫ oi
corpori ineſt mobilitas:tñ mobilitas nō eſt eſſentia:nec
de eſſentia corporeitatis:imo accñs:⁊ ipſa corporeitas
nullā mobilitatē ꝓpriā ſibi determinat:vñ corporeitas:
ſi eniꝫ ſibi determinaret ꝓprie mobilitatē ad vbi ſurſuꝫ:
ei repugnaret mobilitas ad vbi deorſū ⁊ ecōuerſo:⁊ cū
nulla ei repugnet ſequit ꝙ ex ſe nullā ſibi determinat ꝓ-
prie:⁊ iō per intellm ꝯſiderari pōt ſine mobilitate ⁊ ſilr
ſine motu. ¶ Sꝫ diceres.ad minus corpus determinat
ſibi mobilitate abſolute:nō hanc ſpēm vel illā. Dico ꝙ
corporeitas que eſt ꝗtitas ꝯtinua de ſe imediate nō ſibi
determinat mobilitatē ſꝫ mediāte ſuba poli:ſibi ſubta:
⁊ de iſta demonſtrat ꝙ omne corpꝰ eſt mobile ⁊ ecōuer
ſo:⁊ ſic corporeitas pōt intelligi ſine mobilitate:⁊ mul-
to fortiꝰ ſine motu. Sꝫ aliqui ſophiſticāt hic:nā facit qō
melius eſt:ſꝫ melius eſt ſibi determinare motū certū ꝙ
nō determinare:cū hitus ſit melior ꝑuatione.qre ⁊c. Di
co ꝙ natura facit de ꝯtingētibꝰ.i.de poſſibilibꝰ qō ē me-
lius:ſꝫ nō opꝫ ꝙ in vnoquoqꝫ illō qō ſimplr melius eſt:
qꝛ tūc in vnaquaqꝫ mā faceret formā hoīs que ē melior
ſimplr aliis formis:ſꝫ facit de poſſibilibꝰ qō melius eſt
T.c.74 vnicuiqꝫ ſm ſui ſubaꝫ:vt docet Ariſt.2.phy.⁊ Cōmēta
tor ibidē. Nūc aūt ipi corporeitati:vñ corporeitas nō
eſt meliꝰ ꝙ per ſui nām ſibi determinat motū rectū ꝙ cir
cularē:qꝛ ſi vnū preciſe ſibi requireret ineſſe aliꝰ nō poſ-
ſet ei ineſſe:cū oppoſita nō ſint ſil in eodem.⁊ ſic periret
vnus illoꝝ motuū.ſ.ille cuiꝰ oppoſituꝫ corporeitas ſibi
determinaret:cū demonſtratū ſit ꝙ nihil mouet niſi cor
pus:hoc aūt eſſet incōueniēs ⁊ ꝯtra bonū vniuerſi:⁊ ꝑ
ꝯñs nō eſt bonū corpori:qꝛ qō eſt ꝯtra bonū totius nō
poteſt eſſe ſimplr bonū parti totius:⁊ ꝑcipue parti eēn
tiali:⁊ ideo non oportet ꝙ corpus ſibi determinet ⁊c.
¶ Ad 5am dico ꝙ in diffōne illa non accipit aggregatio
pro motu locali quo aliq̄ ſibiinuicē approꝑinquant vel
approximant:ſꝫ ꝓ cālitate:ita ꝙ eſt ſenſus ex vnitatibꝰ
aggregata.i.ex vnitatibꝰ cāta. Et ſilr cū dicit numerꝰ eſt
multitudo menſurata vno:nō intellr mēſuratio ꝓ mo-
tu locali quo mēſura applicat ad mēſurabile:ſꝫ intellr
mēſurata vno.i.cāta vno:vl vt dicūt alij mēſurata vno
.i.apta nata determinate itelligi per replicationē vnius.
Quomō aūt vnitas ſit cā numeri ⁊ ꝑncipiū:an ſicut ps
quātitatiua ⁊ de eſſentia ipſius:aut ſicut diſpoſitio ſub-
iecti ad numerum:bona dubitatio eſt:ſed de hoc alias.

¶ Abſtracta enim ſunt in intellectu a motu ⁊ ni-
hil differt:neqꝫ fit abſtrahentium mendacium
gratia predictorū. Tex.cō.XVIII. Qō. V.

q Uerit vtruꝫ entia mathematicalia ſint ab-
ſtracta a mā itelligibili:aut debeant diffini-
ri per mām intelligibilē. ¶ Et argr ꝑmo ꝙ
nō debeāt diffiniri ꝑ māꝫ itelligibilē:qꝛ illa
que ſunt abſtracta a mā nō debent diffiniri
per mām itelligibilē.hec videt manifeſta. Sꝫ entia ma-
thematica ſūt abſtracta a mā:vt pꝫ per phꝫ hic.qre ⁊c.
¶ Iteꝫ 2° entia mathematicalia nō debēt diffiniri per
illud qō eſt ipole. Nā diffō realis dicens quid rei dꝫ eſſe
ex partibꝰ poſſibilibꝰ in eēndo ⁊ poſſibilibꝰ cōponi:ſicut
in diffōne cōponunt:vt dicit lincoñ.in.2.poſte.ſed mā in
telligibilis eſt impolis eē.ꝓbatio.qꝛ mā dicit ens in po
tentia:vt pꝫ ꝑmo hꝰ. Intelligibile aūt dꝫ eē actꝰ vel ens
in actu. Nā itelligibile mouet itellm ſic ſenſibile mouet
T.c.3. ſenſuꝫ.3.de aia. Nūc aūt omne mouens vel eſt actus vel
T.c.18. hñs actū teſte Ariſt.3.hꝰ.vbi dicit.ſemp aūt exiſtimabi
tur aliq̄ ſpēs mouens. Iteꝫ itelligibile agit in intellm for
T.c.51. me:aut ē agere.2.de gñatiōe.cū igr ens in potētia nō ſit
actus nec ens actu videt ꝙ impole eſt eſſe mām itelligi-
bilē.qre ⁊c. ¶ P.3° ſi entia mathematicalia diffinirent
per mām itelligibilē:aut in eoꝝ diffōnibus poneret mā
intellectꝰ inꝗtuꝫ mā:aut inꝗtū itelligibilis.ꝑ ſufficientē
diuiſionē. Nō inꝗtū mā:qꝛ tūc oīs mā poneret in diffō
nibꝰ eoꝝ:qō vr incōueniēs:nec inꝗtū itelligibilis:qꝛ in-
telligibile inꝗtū itelligibile nō pōt intelligi niſi in hitu-
dine ad itellm:⁊ ſic diffōnes mathematicales nō pñt in
telligi niſi cointelligēdo itellm:cuiꝰ oppoſitū pꝫ per ex-
perietiā:poſſumꝰ.n.itelligere diffōnē linee nō itelligēdo
itellm nrm.quare ⁊c. ¶ P.4° ſi ſic.tūc diffō mathema
tica nō differret a nāli:qō videt abſurduꝫ.ꝓbat ꝯña.qꝛ
mā que ponit in diffōne nāli:aut eſt itelligibilis aut nō:
ſi eſt itelligibilis.ḡ nālia diffiniunt per māꝫ itelligibilē:⁊
ſic nō alr diffiniunt ꝙ mathematicalia:ſi nō eſt intelligi
bilis tunc eſt oīno ignota:⁊ ſic per eā nihil notificabit:
nec ꝑ ꝯñs diffiniet.qre ⁊c. ¶ Itē 5° mathematicꝰ ꝯſide
rat illō ꝑ qō entia mathealia dīnt:ſꝫ ipſe nō ꝯſiderat niſi
de cā formali:vt dic Cōmē.i ꝑmo hꝰ in ꝑ° cōmēto.qre ⁊c.

Oppoſitum argr ex cōi dcō:cōiter.n.dr ꝙ en
tia mathematicalia diffiniūt ꝑ
māꝫ itelligibilē:lꝫ ñ ꝑ māꝫ ſēſibilē. ¶ Et argr rōe:qꝛ oē
ens i mā depēdet ex mā aliq̄ mō:⁊ ſic dꝫ diffiniri ꝑ māꝫ:
cū eadē ſint ꝑncipia eēndi ⁊ coḡſcēdi.2.meta.ſꝫ ētia ma T.c.4.
thematicalia ſunt in mā.ſ.nūeri ⁊ magnitudies:vt ſatis
pꝫ in.2.hꝰ.⁊ in ꝓheꝰ de aia.⁊ in.13.⁊.14.meta.qre ⁊c. T.c.16.

De queſtione ē itelligēdū ꝙ difficltas ⁊ al- T.c.14.
tercatio ē q̄d ſit mā itelligibi-
lis entiū mathematicaliū. Quidā dixerūt ꝙ hmōi mā ē
ſba cōpoſita ex mā ⁊ forma:qꝛ in ipſa ſunt entia mathe
maticalia vt in ſubo. Sꝫ iſtō nō ē oīno ſecurū:qꝛ aliq̄ ſt
idiuidua entiū mathematicaliū q̄ nō ſūt in ſba cōpoſita
ex mā ⁊ forma ſic dimēſiōes corpoꝝ celeſtiū:qꝛ ſuppo-
no ad pñs ꝙ corpora celeſtia ſūt ſbta ſimplicia nō cō-
poſita ex mā ⁊ forma ſubali ꝑficiēte ⁊ iherēte. Et h̄ te-
ſtat ꝯmē.i ꝑ° ⁊.8.hꝰ.⁊.8.meta.⁊ i.12.⁊ in de ſba orbis.⁊ ꝑ° phy.
Ari.vr h̄ velle ꝑ° ce.⁊ mūdi.⁊.8.⁊.12.meta. Sꝫ forte ali Cō.79.
as inq̄ret. Uñ poſſet ſic argui:mā ꝑ quā diffinit magni- 8°.phy.
tudo:dꝫ eē mā oīs magnitudis.h̄ ē euidēs:ſꝫ ſba ꝯpoſi Cō.79.
ta ex mā ⁊ forma nō ē mā oīs magnitudis.qre ⁊c. Alij 8.meta.
dixerūt ꝙ mā itelligibiles entiū mathematicaliū ē ipm Cō.4.
ꝯtīm:moti forte ex h̄ qꝛ mlta entia ꝯſiderata i mathema 12.mec.
ticis.ſ.figure ⁊ eaꝝ accñtia fūdāt i ꝯtiꝰ ⁊ ſic vr ꝙ itelli- Cō.10.
gat ſcūs Thomas i 3° de aia.⁊ in q̄buſdā aliis locis:ſꝫ ꝑ° celo
iſtō nō placet aliis:qꝛ ipmmet ꝯtinuū ē qōdā ens mathe T.92.
maticū:⁊ tñ nō fundat i ꝯtinuo:qꝛ nihil ē mā ſui ipiꝰ:ēt 8°meta.
nūs ē ens mathematicū:⁊ tñ nō fūdat i ꝯtinuo ſꝫ ꝙ ꝯti T.12.
nuū ē:qꝛ ſic oē ꝯtinuū eēt nūeratū:qō ē abſurdū. Alij di 12.mec.
xerūt alr:⁊ dixerūt ꝙ mā itelligibilis entiū mathemati- T.49.
caliū ſt ꝑtes ꝗtitatie ⁊ diuiſibilitates ipoꝝ:vt mā itelligi
bilis circuli ſt ſemicircli:⁊ ſic de aliis ⁊ dicūt iſtā fuiſſe i-
tētionē Ari.i.7.meta.⁊ h̄ ꝓbāt ꝑ diuiſionē qꝛ mā itelligi-
bil:aut ē ſba ꝯpoſita:aut ipꝫ ꝯtinuū:aut ꝑtes idiuidua-
les ipoꝝ mathematicaliū. Sꝫ ꝑ° duo ſt remota.ḡ rema
net 3m:ſꝫ iſtō ē falſū ⁊ ꝯ itētionē Ari. ¶ Prim pꝫ qꝛ mā
itelligibil entiū mathematicaliū dꝫ eē cōis oībꝰ ētibꝰ ma
thematicis:h̄ ē euidēs:ſꝫ mlta ſt entia mathealia i puris
mathematicis ꝯſiderata q̄ nō hñt ꝑtes itegrales:ſic pū
cta ⁊ vnitates q̄ ſt oīo ētia ipꝑtibilia:vt pꝫ.5.meta.⁊ in
matheca:qre ⁊c. ¶ P.totū ñ diffinit ꝑ ꝑtes ſuas ꝗtita
tiuas ꝑcipue idiuiſibiles ſꝫ magl ecōuerſo.ſemicirculꝰ.n. T.c.33.
diffinit circulo:⁊ digitꝰ toto:vt dic Ari.7.meta.c°.qm̄
vō diffō eſt rō.⁊ ſic ſequit ꝙ entia mathematicalia non
diffiniunt ꝑ mām itelligibilē:qō ē ꝯtra cōem doctrinaꝫ
⁊ ꝯtra rōneꝫ:vt patebit in expōne. ¶ Itē hoc eſt plane

ꝯtra Ari.in.8.metaph.capᵒ de dubitatiōe vō dicta.vbi
dicit ſic.eſt aūt mā alia ſenſibilis alia itellectualis ꝛ ſem-
p rōnis:hec qdē materia:illō vō actᵒ ē:vt circulus figu
ra ſupficialis:ecce ꝙ apte dicit Ari.ꝙ ſemp vna ps diſ-
finitionis eſt mā ꝛ alia actᵒ:ꝛ exēplificat de diffōne cir-
culi qui eſt ens mathematicū. ❡ Itē h̄ eſt ꝯtra Ariſt.in
pallegato capᵒ vbi dic̄.mā vō alia ſenſibilis alia itell̄ua
lis.ſenſibilis qdē vt es ꝛ lignū ꝛ q̄lz mobilis: itell̄ualis
vō q̄ exiſtit in ſenſibilibᵒ nō iq̄tū ſenſibilia:vt mathema
tica.mō ptes iſtoꝝ q̄titatiue bn̄ ſūt ſēſibiles vt ptes cir
culi ꝛ ptes linee. ❡ Sz forte diceret̄ ꝙ ſūt ſenſibiles vt
ſenſibilia cōia:ſz nō vt ꝑpa:ꝛ ſic itelligit Ari.ꝛ ꝑpter h̄
nō multū initor huic auc̄ti:ſz rōnibᵒ p̄miſſis ꝛ ſequēti-
bus. Quidā aūt dicūt ꝙ materia itelligibilis entis ma-
thematici eſt eius terminus cuiᵒ fluxus cāt ipſaz rē ma-
thematicā vt punctᵒ fluēs cāt lineā ꝛ ē ciᵒ materia itelli-
gibilis:linea aūt fluēs cāt ſupficiē ꝛ ē materia eiᵒ itelligi
bilis:ꝛ ſupficies fluēs cāt corpᵒ ꝛ ē materia itelligibilis
ipiᵒ. Sz h̄ ē mēdaciū fictū ꝛ ipoſ̄e:q2 nō ens nō ē mate
T.c.86. ria itelligibilis alicᵒ entis:mō punctᵒ fluēs ē nō ens:q2 i-
diuiſibile nō mouet̄:vt pz in.6.hᵒ.ꝛ ſilr̄ ſupficies nō mo
uet̄ ad cāndū corpᵒ:nec linea ad cāndū ſupficiē. Et ſi di
cas ꝙ ipſe punctᵒ abſolute eſt mā itelligibilis linee h̄ eſt
falſuz:imo eſt eiᵒ forma:vel hz modū forme cū terminet
lineā vt forma termiat māz. Itē q̄rat̄ ab iſtis:qd eſt mā
itelligibilis entiū mathematicaliū q̄ ſūt termini.ſ.pūcti
ꝛ vnitates:ꝛ forte ipſi dicerēt ꝙ iſta nō bn̄t māz itelligi-
bilē:ſz ſūt mā itelligibilis alioꝝ entiū mathematicaliuz:
iō arguēdū ē vt p̄us. Dico ḡ alr̄ ad qōnē p̄mittēdo aliq̄.
Prio ꝙ entiū mathematicaliū q̄dā ꝯſiderant̄ in ſciētijs
mathematicis vt ſubta de qbᵒ demonſtrant̄:q̄dā aūt vt
paſſiones q̄ demr̄ant̄. ❡ Itē ꝯſiderādū ꝙ ipa mathema
ticalia pn̄t duplr̄ diffiniri.ſ.per genᵒ ꝛ dr̄ias ſuas ꝑpas.ꝛ
ēt per ſubta ſua ꝑpa ꝛ per ſe:ꝛ h̄ manifeſtū eſt parū etiā
ſciētibᵒ de mathematicis:vt linea diffinit̄ per lōgitudi-
nē que eſt ſuuz genᵒ:ꝛ numerus per multitudinē:ꝛ ſic in
multis alijs:ꝛ par ꝛ impar per numerū tanq̄ per ſuū ꝑ-
priū ſubiectū:ꝛ curuū ꝛ rectū per lineā:ꝛ figura per ſup
ficiem ꝛ ſubiectum:ſimiliter autem ꝛ in alijs.

Tunc dico ad qōnē ꝙ ſubz entꝭ mathematici
p qō diffinit̄ p̄t dici ꝯueniēter:ꝛ ē
mā itelligibilis ipſiᵒ.qō ſic p̄t declarari. Illō in q̄ eſt aliq̄
forma p ſe eſt eiᵒ materia ſaltē in q̄:hāc puto ꝯcedēdā:ſz
ſubm p ſe entis mathecⁱ eſt illō in q̄ ipm eſt vt manifeſtū
eſt.ḡ eſt eiᵒ materia:aut ḡ materia ſenſibilis:aut intelle-
ctualis.hāc diuiſionē ponit Ari.vt ꝯueniētē:ſz nō ē mā
T.c.16. ſenſibilis:q2 entia matheᶜᵃ nō diffiniunt̄ p māz ſenſibilē
T.c.39. ꝑpe vt oēs ꝯcedūt:ꝛ in h̄ differt a nālibᵒ:quibᵒ h̄ eſt ꝑ-
priū:vt ſatis hr̄ i ꝓheᵒ de aīa.ꝛ in iſto caᵒ ꝛ.7.meta.ḡ re
linquit̄ ꝙ ſubm entis matheⁱ p qō diffinit̄ ſit eiᵒ mā itel-
ligibilis. Et eſt hic ꝯſiderādū ꝙ nō ſolū ſubm paſſionis
mathematice eſt eiᵒ mā itelligibilis:ſz ēt ſb̄a in qua ſunt
numeri ꝛ magnitudies eſt mā itelligibilis eoꝝ.ꝛ h̄ pz p
rōnē iā dictā. Cū.n.numerᵒ ꝛ magnitudo exiſtūt in ſuba
ſubta eis:opz ꝙ ipa ſit eoꝝ materia aliq̄ mō ꝛ nō ē ma
teria ſenſibilis.ḡ ꝛc̄. Hec ēt eſt ſnīa ſci Thome ſup iſtud
caplz:qui fuit melior expoſitor iter latinos.dic̄.n.h̄ vba.
Si igr̄ q̄titas nō claudit in ſuo itellectu q̄litates ſenſibi
les vel paſſiōes vel motᵒ:claudit tn̄ in ſuo itellectu ſub
ſtātiā.pōt igr̄ itelligi q̄titas ſine materia ſubta motui ꝛ
q̄litatibᵒ ſenſibilibᵒ:nō tn̄ abſqz ſuba. Et iō hmōi q̄tita
tes ꝛ q̄ eis accidūt ſunt ſm intellz abſtracta a motu ꝛ a
mā ſenſibili.nō aūt a materia intelligibili. Vult igit̄ iſte
expoſitor ꝙ q2 nō ſunt abſtracta a ſb̄a:iō nō ſūt abſtra
cta a mā itelligibili:qō nō diceret niſi intelligeret ſubam
eſſe materiā itelligibilē eoꝝ. Et dico vlterius:ꝙ per iſtā
ſubam intelligibilē.ſ.p ſubam ſubiectam pn̄t diffiniri: ſi
pfecte diffinirent̄:qō ꝓbo.q2 illud qō eſt p ſe p̄nᵐ eēndi
alicuiᵒ:ē p̄nᵐ cognoſcēdi cognitione pfecta:vt pz ex.2.
meta. Cōſtat aūt ꝙ ſuba ſubiecta eſt p̄nᵐ p ſe eēndi iſta
rū formaꝝ vt ſuppono tanq̄ notū.ḡ ꝛc̄. Si aūt queras T.c.4.
hmōi diffōnes forte pn̄t eē tales. Magnitudo ē q̄titas
ꝯtinua pmanēs:p quā ſuba ſubiecta hz ptes:q̄rū vna eſt
extra alia diſcretione interueniēte. Numerᵒ aūt eſt q̄ti-
tas diſcreta pmanēs p quā ſubſtātia ſubiecta hz ptes:q̄-
rū vna eſt extra aliā diſcretione iteruenīete:ꝛ loquor de
nūo ſubſtātiaꝝ idiuidualiū. Has aūt diffōnes ſumpſi ex
tractatu roberti de ortu ſciētiaꝝ:ꝙ ſiqs ponat meliores
mihi nō diſplicet. ❡ 2ᵒ dico ꝙ ēt genᵒ ꝛ dr̄ia entis ma-
thematici pn̄t dici materia itelligibilis ipſiᵒ:qō ſic vr̄:q2
ptes bn̄t rōnē materie reſpcū totiᵒ:vt vult Ari.2.huiᵒ.
mō genᵒ ꝛ dr̄ia ſunt ptes diffōnis entis mathematici vt
euidēs eſt.ḡ quodāmō bn̄t rōnē materie reſpectu ipſius T.c.31.
diffōnis eiᵒ:nō aūt ſunt materia ſenſibilis:vt manifeſtū
eſt.q̄re ſunt materia itelligibilis. Nec ſequit̄ ex h̄ ꝙ na-
turalis ſilr̄ diffiniat vt mathematicᵒ:q2 naturalis lz diffi
niat p genᵒ ꝛ dr̄ias:nō tn̄ diffinit p genᵒ ꝛ dr̄iaz rei ma-
thematice:ꝛ iſtō pono eē materiā itelligibilē rei mathe
matice q̄tū ad eiᵒ diffōnē. ❡ Sz ꝯtra p̄mā ꝯnē aliquis
dubitaret. Nā ſi numerᵒ ꝛ magnitudo diffiniunt̄ p ſub-
ſtantiā ſubiectā:tūc poterūt demōſtrari de ea p ipaz diſ
finitionē. Accn̄s.n.qō diffinit̄ p ſuum ſubiectū vr̄ poſſe
demr̄ari de ipſo p illā diffōnē:vt ſatis pz in.2.poſte. Hoc
aūt vr̄ incōueniēs:q2 nullus artifex iuenit demr̄are iſta
accn̄tia de ipſa ſubſtātia.q̄re ꝛc̄. ❡ Ad h̄ poſſet aliquis
rn̄dere ꝙ nō ſequit̄ iſta accn̄tia demr̄ari de ſubſtātia per
illas ſuas diffōnes:q2 demōſtratio dz eſſe ex notioribus
p̄mo poſte.mō iſta accn̄tia nō ſunt notiora de illis diffi-
nitionibus q̄ de ſubſtātia vt videt̄. ❡ Aliter poſſet di-
ci ſm alios ꝙ iſta accn̄tia poſſent bene demonſtrari de
ipa ſubſtātia p dictas diffōnes ſic ſyllogiçādo. Oīs ſub-
ſtantia cōtinua hn̄s ptes:quaꝝ vna eſt extra aiaz diſcre
tione nō iteruenīete hz magnitudinē:vel eſt magna:ſed
ſubſtātia materialis ē hmōi.q̄re ꝛc̄. Silr̄ poſſet demr̄a-
ri numerᵒ ſaltē ſm aptitudinē inherēdi ſic ꝓcedēdo. Oīs
ſubſtātia apta nata hr̄e ptes:quaꝝ vna eſt extra aiam
diſcretione iteruenīete eſt nūerata vel numerabilis. Sz
oīs ſubſtātia materialis eſt hmōi.q̄re ꝛc̄. Et ſic poſſent
aliqualr̄ demōſtrari ſiqs negaret.nō tn̄ deberet demr̄a-
ri ꝑpe ꝓpter h̄ q2 nō ſunt dubia alicui rōnē intelligenti:
nec appet falſum ea ineſſe ſubſtātie:imo talia manifeſta
ꝛ ſtatiz nota nō debēt demr̄ari:ſic̄ declaratuz fuit p̄us.
quare ꝛc̄. ❡ Aliqui ſic obijciūt:illud cui ipugnat extē-
di in ifinitū nō pōt eē ſubm eiᵒ cui nō repugnat extēdi in
infinitū:ſz ſubſtātie repugnat extēdi in ifinitū vt ſuppo-
nūt magnitudini aūt nō repugnat:vt capit̄ ex.3.phy.ſz
per eandē rōnē ꝓbaret̄ ꝙ punctᵒ nō eſt materia itelligi-
bilis linee cū puncto repugnat extēdi in ifinitū. Et for-
te dicēdū ꝙ magnitudini repugnat extēdi in ifinitū:cuz
hoc ſit ei ipoſ̄e:ſi eniz ei eſſet poſſibile hec potētia eſſet
ocioſa per totū tempus eternū:bene tn̄ verū eſt ꝙ non
repugnat magnitudini p̄mo ꝛ p̄ncipaliter ſz forme na-
turali. Poſſet aūt aliquis vlteriᵒ querere ad quā partez
ꝓhie pertinent hmōi diffōnes ꝛ demonſtrationes:ꝛ tu
conſidera circa hoc:quoniam eget perſcrutatione.

Ad primā rationem dico ꝙ iſta ſunt abſtracta
a materia ſenſibili:ſz non ab oī mā.
❡ Ad 2ᵃᵐ dico breuiter:ꝙ nō ſolū pōt itelligi actus vel
hn̄s actū:ſz etiā aliqd hn̄s habitudinē ad actū : qō nec
eſt actus nec hn̄s actū de ſua eſſentia. Veꝝ eſt tn̄ ꝙ tale

nō intelligit̄ per ſpēm ꝓpriā: vt dicit: ſed per ſpēm act⁹. mō mā lȝ nō ſit actus nec hñs actū: tñ hȝ aptitudinē ad actū: vt pȝ i p̄mo hui⁹. q̄re ꝛc̄. Etiā pōt dici ꝙ cū dicim⁹ entia mathematicalia diffiniri per māȝ intelligibilē: nō eſt itelligēda ibi mā pro mā oīno p̄ma: que eſt ens oīno ꝛ pure potētia. nā iſta nō eſt ſubȝ ſaltē ꝓpinquū cuiuſlibet entis mathematici. Sed p māȝ itelligibilē intelligimus ſubm deferēs ipm ens mathematicū imediate vel q̄ſi imediate. Et iſtō nō vl̄r eſt ens in potētia pura vt pȝ ex p̄dictis. Ueꝝ eſt tñ ꝙ ſubm dimēſionū interminatarū. ſ. materia p̄ma ē ens pure potētia ſm ꝙ vr̄ velle Cōmētator in tractatu de ſb̄a orbis: vbi dic̄ p̄mū reꝝ exñtiū in hoc ſubiecto ſunt tres dimēſiones que dñr corp⁹.

¶ Ad 3ᵃᵐ dico ꝙ nō ponit̄ ibi mā itelligibilis ſub rōne q̄ mā i cōi: nec ſub rōne qua itelligibilis: ſȝ ponit̄ aliqd qō eſt mā itelligibilis ſub aliq̄ ſpāli rōne ſm quā hȝ notificare ipm diffinitū: vt cū dicim⁹ ꝙ linea eſt lōgitudo ſine latitudine ꝛc̄. Ibi ponit̄ lōgitudo ſub rōne ſua ꝓpa p quā notificat̄ linea: ꝛ nō pōit̄ ſub rōne qua materia: nec ſub rōne qua itelligibilis. Et tñ dī diffō p materiā itelligibilē ꝓ tāto: q2 nō eſt p māȝ ſenſibilē. ſ. p ſubȝ relatū ad motū ꝛ quietē: ꝛ tñ eſt aliq̄ mō per māȝ: vt oſtēſuȝ fuit p̄us.

¶ Ad 4ᵃᵐ dico ꝙ imo dn̄ter diffiniet nālis ꝛ mathematic⁹: q2 mathematic⁹ diffinit p illō qō ē materia itelligibilis nō ſic itelligēdo. i. p materiā q̄ pōt itelligi: ſȝ p materiā nō vt ſenſibilis eſt. i. nō p materiā ſumptā in hitudine ad motū ꝛ q̄etē. Ꝭ āt mō nō diffinit naturalis: imo p materiā ſenſibilē. i. p materiā relatā ꝛ cōpatā ad motū: vt videbit̄ in ſeq̄ti q̄ōne. Ueꝝ ē igr̄ ꝙ materia p quā diffinit naturalis ē itelligibilis: ſȝ nō ſolū ē itelligibilis: imo ēt ſenſibilis mō p̄dicto. Et ſic vt ſit ad vnū dicere mathematic⁹ diffinit p materiā itelligibilē ſolū: ita ꝙ ly ſolum excludit materiā ſenſibilē. Naturalis aūt diffinit p materiā ſenſibilē: ꝛ ſic mltū dn̄ter: vt pȝ cuilȝ itelligēti. Ul' dicas ꝛ redit in idē: ꝙ materia p quā diffinit̄ res naturalis q̄uis ſit itelligibilis tñ nō eodē mō: ſic mā mathematicaliū: nā materia rei nālis vt nālis ē nō itellr̄ ſine motu nec ē itelligibilis ſine motu: ſȝ mā p quā diffinit̄ res mathematica ē itelligibilis ſine motu ꝛ aliis ſēſibilib⁹ accñtib⁹: ꝛ ꝑpter Ꝭ dic̄ materia itelligibilis: materia vō naturalis nō ſic meret̄ dici itelligibilis: q2 nō ſumit̄ ſine ſenſibilib⁹ p̄cipue ſine motu: ſi aūt diceret̄ naturalia diffiniri per materiā intelligibilē daretur intelligi ꝙ in eorum diffinitionibus ſumeretur materia ſine ſenſibilibus.

¶ Ad 5ᵘᵐ poſſet dici ꝙ Cōmētator accipit cauſā formalem large pro ente abſtracto per intellm a materia ſenſibili ꝛ hoc modo materia intelligibilis bene cōtinet̄ ſub cauſa formali: ſic ad illud ꝛc̄. Queſtio. VI.

Uerū vtꝝ entia nālia diffiniant̄ p māṁ ſenſibilē. ¶ Argr̄ p̄mo ꝙ nō. q2 dic̄ Ari. in. 7. metaph. ꝙ mā ē ignota ſm ſe: ꝛ tale nō ē p̄nᵐ notificādi aliqd nec p ꝯñs diffiniēdi. ex Ꝭ ſyllogiſa. ¶ Itē 2° ſi ſic tūc in diffōnib⁹ ſb̄aꝝ nāliū eēt additamētū: qō reputat̄ icōueniēs p Ari. in. 7. metaph. vbi vult ꝙ diffō ſube nō ē p additamētū. ꝯña ꝓbat̄. q2 materia nō eſt ſenſibilis niſi p accñtia vt māifeſtū eſt: ꝛ ſic in diffōne ſube nālis eēt accñs. Accñs āt ē extra gen⁹ ſube: ꝛ talis diffō dat̄ p additamētū in q̄ ſumit̄ aliqd qō ē extra gen⁹ diffiniti. q̄re ꝛc̄. Et ꝯfirmat̄ q2 aut in diffōnib⁹ entiū nāliū ponit̄ mā ſenſibilis vt ſenſibilis eſt aut materia que eſt ſenſibilis nō vt ſenſibilis eſt. Si p̄mo mō ſic ſequit̄ idē incōueniens: qō prius. Si ſecūdo modo: hoc videtur incōueniēs q2 ſic ēt in diffōnib⁹ mathematicaliū ponit̄ materia que eſt ſenſibilis: lȝ non vt ſenſibilis eſt: ꝛ tūc ſilr̄ diffinirent naturalia ꝛ mathematicalia. q̄re ꝛc̄. ¶ Itē 3° illud qō eſt ſingulare nō dȝ poni in diffōne: q2 diffō ē de vlib⁹ ꝛ ex vlib⁹: vt pȝ ex p̄mo poſte. ſȝ mā ſenſibilis eſt ſingularis: cū ſenſus ſit ſingulariū: vt pȝ in. 2. ꝛ in. 3. de aīa. quare ꝛc̄. ¶ Itē 4° entia naturalia nō dñr diffiniri p formā ſenſibilē vt videt̄ manifeſtū. ḡ nec p māṁ ſenſibilē: ꝛ tȝ ꝯña: q2 magis videret̄ debere diffiniri per formā ſenſibilē ꝙ per materiā: cū forma ſit p̄ncipali⁹ natura ꝙ mā: vt patuit p̄us. q̄re ꝛc̄. ¶ Itē 5° illud qō nō eſt ſimplr̄ noti⁹ ſub̄a naturali nō dȝ poni i ei⁹ diffōne: cū diffō debeat eē ex p̄ncipiis diffiniti. p̄ncipia aūt ſunt ſimplr̄ ꝛ ſm naturā notiora p̄ncipiat[ ]: vt⁹ dī in ꝓhe° h⁹. Sȝ materia nō ē qd noti⁹ ſm naturā ꝙ ſub̄a cōpoſita: q2 illud qō eſt noti⁹ ſm naturā ꝛ ſimplr̄ dȝ eē magis ens: vt dī in ꝓhemio hui⁹. mō mā nō ē mag[ ] ens ꝙ ſub̄a cōpoſita. q̄re ꝛc̄. ¶ Item 6° materia ſenſibilis nō pōt eē in diffōne ſube naturalis vt p̄nᵐ extrinſecū: q2 nō eſt agēs neqȝ finis ipſi⁹ vt notū eſt: nec vt p̄nᵐ intrinſecū. Probatio. q2 p̄ncipia intrinſeca ſunt ptes illi⁹ cui⁹ ſunt p̄ncipia: vt pȝ in p̄mo hui⁹. mō ipſa materia nō eſt ps q̄dditatis ſube naturalis: vt vult Cōmētator in. 7. metaph. cap°. Utꝝ autē idem vel diuerſum ꝛc̄. vbi dicit ꝙ quidditas hominis eſt homo ſm formā ꝛ non eſt homo aggregatus ex materia ꝛ forma.

¶ Oppoᵐ argr̄ auctē Ari. in multis locis in ꝓhemio de aīa ꝛ i. 6. ꝛ. 7. meta. ꝛ i iſto. 2° lib. phyſcoꝝ. vr̄ idē itēdere.

Ad queſtionē

itelligēdū eſt ꝙ p māȝ ſenſibilē pñt itelligi duo. Uno° pt accipi mā ſenſibilis ꝓ mā p̄ma iformata q̄litatib⁹ ſenſibilib⁹. Ul' vt alii loquūt̄ ꝓ mā p̄ma i hitudie ad formā nālē quā ꝯſequunt̄ q̄litates ſenſibiles. ꝛ iſto mō dicūt aliqui ꝙ entia nālia diffiniunt̄ p māȝ ſenſibilē. Sȝ vt breuiter expediā nō vr̄ eſſe vl̄r veꝝ: q2 ꝯſtat ꝙ corpora celeſtia ſunt ſube nāles: ꝛ tñ nō hñt māṁ p̄mā ſubſtātē forme inhereter: vt nitit̄ ꝓbare Cōmētator in mltis locis. ad pñs tñ ſuppono. Alio° pōt accipi mā ſenſibilis pro ſubo qō eſt p̄nᵐ: ꝛ vt eſt p̄nᵐ mot⁹ ꝛ q̄etis ꝑ ſe ꝛ ſubſtat accidētib⁹ ſenſibilib⁹. ꝛ Ꝭ mō credo ꝙ entia nālia debēt diffiniri p māȝ ſenſibilē nō itelligibilē. i. p ſubȝ qō ē p̄nᵐ mot⁹: ꝛ vt ē p̄nᵐ mot⁹. Hoc aūt pt oñdi: q2 nālia debēt diffiniri p illō qō eſt ꝓpriū p̄nᵐ ipſoꝝ ꝛ p qō diſtinguūt̄ a nō nālib⁹. hāc recipio pro māifeſta ꝛ ꝯceſſa: ſȝ ſubȝ qō eſt p̄nᵐ ꝛc̄. ē hmōi. Cōſtat. n. ꝙ oīa nālia vl' ſūt talia ſb̄a q̄ ſūt p̄ncipia mot⁹ ꝛ q̄etis: vl' ſūt forme exñtes in talib⁹ ſubtis: vl' cōpoſita ex formis nālib⁹ ꝛ talib⁹ ſubtis: ꝛ p tale ſubȝ ſub rōne p̄dicta diſtinguunt̄ nālia a nō nālibus: mathematicalia. n. ſm ꝙ hmōi nō req̄rūt aliqō ſubm qō ſit p̄nᵐ alic⁹ determiati mot⁹ aut q̄etis: imo qōlȝ ens mathematicū idifferēter ſe hȝ ad oēm motū: vt patuit p̄us. Silr̄ entia dīna. ſ. itelligētie nō hñt ſubȝ aliqō qō ſit p̄ncipiū mot⁹ ꝛ q̄etis i eo i q̄ ē ꝛ ſubſtet accñtib⁹ ſenſibilib⁹ imo ſūt ſube imobiles ꝛ iſenſibiles: vt ſuppono ad pñs. q̄re ꝛc̄. Silr̄ ēt entia artificialia ſm ꝙ hmōi nō hñt ſubȝ qō ſit p̄nᵐ alic⁹ mot⁹ aut q̄etis: vt docet Ari. in. 2. phy. ꝓpe p̄nᵐ vbi ſic dic̄. lectulus aūt ꝛ idumētū ꝛc̄. vide lr̄aȝ.

¶ Qꝛ aūt mā debeat poni i diffōne rei nālis ſub iſta ratione vt eſt p̄ncipiū mot⁹ ꝛ q̄etis hoc declarat̄: quia certū eſt ꝙ in diffinitione rei naturalis vt naturalis ſi ponat̄ materia debet poni ſub rōne qua natura eſt. aliter eniȝ nō diffiniret̄ res nālis vt nālis eſt diffinitione nāli. modo materia nō eſt natura ꝓpē: niſi ſub iſta rōne vt ē p̄nᵐ mot⁹ ꝛ quietis: vt pȝ p diffōnē nature: q2 null⁹ pōt ponere meliorē: vt dic̄ Cōmētator. q̄re ꝛc̄. ¶ Et ē ꝯſiderādū ꝙ cū mot⁹ ſit de genere ſenſibiliū: vt vult Ariſt. in. 2. de aīa. idō ſubȝ vt ē p̄nᵐ mot⁹ rōnabilr̄ dī mā ſenſibilis: ꝛ hec formalis ratio eſt diuerſa a rōne formali rōne

Margin notes (left column): T.c.35. (beside "in.7.metaph."); T.c.17. (beside "reputat̄ icōueniēs").

Margin notes (right column): T.c.60.; T.c.37.; Cō.45.; p° de aīa; T.c.16.; 6° meta.; T.cō.2.; 7. meta.; T.c.39.; 2° phy.; T.c.19.; T.cō.2.; T.cō.6.

eius qḋ dicit mā̄ itelligibilis vt manifeſtū eſt ex p̄dictis. ¶ Item conſiderandū ꝙ multū differt ſuba ⁊ ſuba nālis vt nālis eſt: qꝛ in rōne formali ſube non includit accidens ſube: dico ſʒ id qḋ eſt: ſʒ in rōne ſube nālis vt nālis eſt includit motꝰ vel habitudo ad motū ⁊ quietē in tm̄ ꝙ quidditates nāliū ⁊ nālia ſunt nō pn̄t itelligi ſine motu nec diffiniri. ⁊ hec eſt apta ſcia ſiue doctrina Ariſt. in multis locis ⁊ Cōmētatoris. p̄mo Ari. in hoc caº dicit ſic. Impar q̇dē. n. ⁊ par: ⁊ rectū ⁊ curuū. adhuc aūt ⁊ linea ⁊ figura ſine motu ſupple diffinit: vt pʒ ex lr̄a imediate p̄cedēte vbi ſic dicit: fiet aūt vtiqꝫ manifeſtū ſi aliquis vtrorūqꝫ tētauerit terminos dicere: ⁊ ſubdit. Impar q̇dē. n. ⁊c̄. poſtea addit. Caro aūt ⁊ os ⁊ hō adhuc ſupple diffinit ſine motu. ſ. qꝛ nō diffiniūt ſine ſubo ⁊ ha
T.cō.2. bitudine ad motū. ¶ Itē in. 6. meta. dicit Ari. ſic ſi igitur oīa nālia ſilr̄ ſimo. vt naſuſ oclu̧ facies caro os aīal foliū radix cortex totalr̄ planta: nullius enim ipſoꝝ rō
T.c.39. ſine motu eſt ſʒ ſemꝑ hʒ nām. ¶ Item in. 7. meta. capº. Qm̄ ꝟo diffinitio oīo ē: dicit ſic. Senſibile naqꝫ aial forſan ⁊ ſine motu nō eſt diffinire. etiā ibidē dicit Cōmētator ſic: res nāles ſūt ecōtrario mathematicis: quidditas enīʒ reꝝ naturaliū nō pōt itelligi ſine motu ⁊ ſenſu ſicut poſſunt intelligi quidditates mathematicaꝝ. ¶ Itē cō
Com.5. mentator verſus p̄nᵐ ſeptimi ſic dicit. In phico auditu ꝑſcrutat de p̄ncipiis corporis ſm ꝙ eſt nāle. i. ſʒ ꝙ mouetur ⁊ quieſcit. hic autē ꝑſcrutat de eis ſm ꝙ ſuba tm̄. Ecce ꝙ Cōmētator exponit iſtaʒ reduplicationē ſm ꝙ naturale. i. ſʒ ꝙ mouet ⁊ quieſcit ⁊ itelligit vel ſm actū vel ſʒ aptitudinē. ¶ Ex quibꝰ oibus videt eſſe manifeſtū ſm intētionē Ari. ⁊ Cōmētatoris ꝙ res nālis ſm ꝙ nālis eſt includit motū vel habitudinē ad motū: ⁊ iō bn̄ pōt diffiniri per māʒ ſenſibilē. i. per ſubm qḋ eſt p̄ncipiū motus ⁊ vt eſt p̄nᵐ motus. Et hoc bn̄ ſignauit Cōmēta
Com.2. tor in. 6. metaph. ſuꝑ ꝟba p̄mū ducta vbi dicit ſic. Nullum iſtoꝝ hʒ diffōneʒ abſqꝫ eo ꝙ illa diffinitio accipiat aliqḋ tranſmutabile: tranſmutabile aūt propriiſſime eſt ſubm qḋ eſt p̄nᵐ motus. ¶ Et eſt ꝯſiderandū ꝓpter iuniores ꝙ ens nāle duplr̄ accipit. Uno mō ꝓprie ⁊ ſtricte
T.c.4. ⁊ ſic ens nāle idē eſt qḋ hn̄s nām: hn̄s aūt nām eſt compoſitū ex mā ⁊ forma ſicut docet Ariſt. in. 2. huius. Alio modo ſumitur ens nāle generalr̄ ⁊ cōiter ꝓ omni eo de quo ꝓp̄e ꝯſiderat phs naturalis per ſciaʒ nālē. Et iſtud diuidit: qꝛ quedā ſunt entia naturalia que ſunt per ſe accidentia ſubaꝝ naturaliū vt moueri ſurſuʒ ignis: ⁊ ſic de aliis: ⁊ hec dicunt ꝓprie ſm naturā: vt docet Ari. in lr̄a Alia ſunt ſube nāles. ⁊ he ſunt duplices. Quedā ſūt ſimplices: quedā cōpoſite ex mā ⁊ forma. Et iſte ſimplices quedā ſunt per ſe ſubſiſtentes actu: vt dicit de corporibꝰ celeſtibus: quedā ſunt per ſe non ſubſiſtentes actu: ⁊ hec ſunt materia que eſt ſubm ⁊ forma que ipſaʒ ꝑficit. Modo iſtud dcm̄. ſ. ꝙ naturalia entia diffiniunt per materiā ſenſibilē. i. per ſubm qḋ eſt p̄ncipiū motꝰ. Ueꝝ eſt in oibus entibꝰ nālibꝰ aliq̊ mō: vt ſi diffiniat ignis qui eſt ſb̄a naturalis compoſita: poſſet ſic dici. Ignis eſt ſb̄a cōpoſita ex materia ⁊ forma ſb̄ali que ſunt p̄ncipia motꝰ ſurſum: ꝓportionaliter aūt ⁊ in aliis. Et ſi diffinit moueri ſurſuʒ forte diceret ꝙ eſt actꝰ entis in potētia ad vbi leuiū. Et ſi diffiniret materia p̄ª forte diceret ꝙ eſt ſubm p̄mū ex quo aliq̇d fit: ⁊ ſumeret ibi ſubm qḋ eſt idem cū materia ſub rōne notiori in habitudie ad factionē alicuius que eſt aliquo mō motꝰ. Et ſi diffiniret forma ſubſtātialis hois diceretur ꝙ ipſa eſt actus entis i potētia ad motū cognitionis: qui eſt ꝓprius hois per ipſam formā ſubſtātialē ihérentē ſibi. Et ſi diffiniret corpꝰ celeſte forte diceret ꝙ eſt ſubʒ recipiēs motū circularē perpetuū.

Et querat de iſtis exēplis q̇dā manifeſtatio ⁊ exercitatio: nō aūt omnimoda verificatio: tātū aūt ad pn̄s mihi ſufficit ꝙ ſicut ſb̄a naturalis debet diffiniri per materiā vt eſt p̄nᵐ motꝰ: ſic q̄libet ſpālis res naturalis: ſi vlr̄ diffiniat dʒ diffiniri per aliqḋ ſubm: vt eſt p̄ncipiū motꝰ ꝓprii illius rei. ¶ Ulteriꝰ intelligendū ꝙ ſm Cōmētatorē in iſto. 2. in fine vltimi capituli per diffōnē rei natura- Cō.92.
lis dʒ appere materia: ſed h̄ ꝯtingit duplr̄. Unoº ſm expreſſionē: ita ſ. ꝙ exp̄mat tanꝙ vna pars diffōnis: vt ſi dicat: homo eſt ſb̄a cōpoſita ex talibus carnibꝰ ⁊ oſſibꝰ ⁊ aīa rōnali. Alioº ſm quādā ꝯſecutionē: ita. ſ. ꝙ ex partibus poſitis in diffōne ꝯſequat ꝙ materia eiꝰ debet eſſe talis ⁊ talis: vt ſi diffiniat res naturalis per genꝰ ⁊ dr̄iā: vt homo per aīal rōnale. lʒ enīʒ ibi nō exprimat materia hois: tn̄ ex hoc ꝙ eſt aīal ſequit ꝙ debet eſſe cōpoſitus ex materia diſpoſita ad receptionē ſpēꝝ ſine materia vel ad ꝟtuteʒ receptiuā ſpēꝝ ſine materia: ⁊ ex h̄ ꝙ eſt rōcinatiuū ſequit ꝙ debet eſſe cōpoſitus ex materia optime cōplexionata ad recipiēdū intētiones cogitabiles: vel aliquid hmōi: ⁊ iſto modo videt intelligere Cōmentator: ⁊ ſic explanat Albertus ibidem.

Ad rationes in ꝯtrariū. ¶ Ad p̄ᵐ dōm aliquid eē ignotū ſm ſe pōt itelligi duplr̄. Unoº ꝙ nullo mō poſſit itelligi: ⁊ ſic nullū enſ eſt ignotū: nullū. n. ens eſt ignotū naturalr̄: vt dicit Cō- Cō.19.
mē. ſupra p̄mū de gn̄atiōe. ⁊ hr̄ ex. 3. de aīa. qꝛ itellꝰ poſ T.c.18.
ſibilis eſt potēs oīa fieri: imo ipm nō ens nō eſt ſic ignotū ꝙ nullo mō poſſit intelligi: imo intellr̄ per ſpēʒ entis vt cōiter dicit: ⁊ ſic materia etiā oīno p̄ma nō eſt ignota per ſe vel ſʒ ſe. Alioº pōt itelligi ꝙ aliq̇d ſit ignotū ſʒ ſe: ita ꝙ nō eſt natū cognoſci ſine alio ſed per aliud cognoſcitur: ⁊ ſic eſt de materia p̄ma: ⁊ tale poſtꝙ notū eſt p̄t eſſe principium cognoſcendi alterum ⁊ diffiniendi.

¶ Ad 2ᵐ pʒ ex dictis. Nā licet accn̄s ſit extra genꝰ ſube: nō tn̄ eſt extra genus ſube naturalis vt naturalis eſt vt declaratū eſt. q̄re nō valet. ¶ Itē dicūt aliqui ꝙ nō ois diffinitio que eſt per aliq̇d extra genꝰ diffiniti eſt ꝓp̄e ꝑ additamētū: imo opʒ qḋ diffinitū ipʒ exiſtat in illo tāꝙ in ſuo ſubo: vt in ſb̄a exiſtit accn̄s: ⁊ iō cū accn̄s diffinit per ſb̄m eſt diffō per additamētū: ⁊ ſb̄a nō eſt in accn̄te vt in ſubo: ⁊ iō ꝗuis ſb̄a diffiniret per accn̄s nō eēt per additamētū. hoc tn̄ ſine dubio verū eſt ꝙ ſb̄a non debet diffiniri ꝓp̄e loquēdo de diffōne per ſuū accn̄s: vt docet Cōmentator. in. 7. metaph. ſaltem per accn̄s: vt accidens eſt licet forte per aliam rationem poſſet.

¶ Ad 3ᵐ dico ꝙ materia ſenſibilis bn̄ eſt ſingularis ſm eē extra aīaʒ: ſʒ ſʒ ſubſtractū in itellectu bn̄ eſt vl̄is ⁊ h̄ ſufficit. nihil. n. ꝓhibet illḋ qḋ ſinglr̄ exiſtit extra aīaʒ vlr̄ itelligi: qḋ ꝯtīgit ex abſtractōe ꝟtutū itellectualiū quaꝝ vna gn̄at itellā ⁊ alia recipit ea vt declātū ē in. 3. de aīa.

¶ Ad 4ᵐ dico ꝙ imo entia nālia bn̄ diffiniunt ꝑ formā ſenſibilē. i. ꝑ formā q̄ ē p̄nᵐ ⁊ vt p̄nᵐ motꝰ ⁊ q̇etis. Et cū dr̄ ꝙ iſtud nō eſt dcm̄ cōe ꝙ diffiniat ꝑ formaʒ ſenſibilē: ſʒ per māʒ ſenſibilē dico ꝙ ꝓ tāto forte ꝯſuetū eſt dici ea diffiniri potius per māʒ ſenſibilē ꝙ ꝑ formā ſenſibilē: qꝛ nullū ē dubiū q̇n ꝑ formā ſenſibilē debeāt diffiniri: imo q̄ſi totū cuilibʒ bn̄ diſpoſito parū exercitato i phia nāli. Et h̄ ēt dic̄ plane Ari. ⁊ Cōmē. i ꝓhemio de aīa. Sʒ de materia magꝭ fuit dubiū. ⁊ ꝑꝑ h̄ magis ponit i qōne ad T.c.16.
manifeſtādū ⁊ frequētiꝰ exp̄mit vt ꝑ ꝯſuetudinē aliq̇lr̄ credat. Que. n. ꝯſueuimꝰ dignamur dici ⁊ ꝯſueta ſūt magis nota. 2. meta. ¶ Itē forte rō q̄re frequētius dn̄r diffiniri per materiā ſenſibilē ꝙ ꝑ formam ſenſibilē eſt. qꝛ ꝑ T.c.14.
māʒ ſēſibilē magꝭ diſtiguit a diuinis entibꝰ ꝙ ꝑ formā ſenſibilē. Nam per mām ſenſibilem diſtinguunt a diuinis:

⁊ rõne qua materia eſt: qꝛ nullam habent mãm ſm cõeȝ
doctrinã: ⁊ rõne qua ſenſibilis eſt qꝛ penitus ſunt inſen-
ſibiles: ſȝ per formaȝ ſenſibilẽ non ſic diſtinguunt̃ ab eis
rõne qua forma eſt: qꝛ ip̃a entia ſunt quedã forme. ⁊ quã
uis forme non dicant̃ de eis ſm vnã rõnem vniuocaȝ ⁊
ſpecificam: tamen dicunt̃ de eis ſm vnam rationẽ ana-
logam: ſed de hoc non plus ad preſens.

¶ Ad 5^am^ ſolutũ fuit ꝑus vbi oñſum fuit quomodo mã
eſt ſimplr̃ notioꝛ ipſo compoſito: qꝛ licet non ſit maioriꝭ
entitatis ip̃o: eſt tñ realr̃ ⁊ vniuerſaliter ꝑoꝛ ipſo: ⁊ hoc
ſufficit ad hoc vt ſit notioꝛ ſimplr̃ ⁊ ſm nãm intelligẽdo
ſicut ꝑus fuit expoſitum. Itẽ licet materia non ſit verio-
ris entitatis actualis ꝙ̃ compoſitũ: eſt tñ verioris entita
tis potentialis ꝙ̃ compoſitũ: qꝛ compoſitũ non eſt in po
tentia niſi ratione materie: ⁊ nõ rõne forme: ita ꝙ mate-
ria per ſe ⁊ primo eſt in potentia: compoſitum autẽ non
primo ſed ratione partis: ⁊ hoc ſufficit ad hoc ꝙ mate-
ria ſit aliquo modo notioꝛ ſm naturam.

¶ Ad 6^am^ põt dici ꝙ licet mã non eſſet principiũ intrin-
ſecũ quidditatis nãlis eo modo quo pars eſt intrinſeca
toti: tñ ipſa eſt ꝑncipiũ intrinſecũ ſubſtãtie compoſite vt
euidens eſt de ſe: ⁊ ſic ponit̃ in eius diffõne. Et adhuc lȝ
non eſſet pars quidditatis. ſ. forme. tñ poſſet eẽ ꝑncipiũ
intrinſecum ipſius quidditatis vt proprium ſubm ipſius
quidditatis deferens eam. ⁊ ideo deberet poni in diffini
tione quidditatis. ¶ Et hoc ſatis videt̃ rõnale. Nã cõ
mentatoꝛ vult in iſto. 2. ꝙ materia eſt cauſa forme ⁊ per
Cõ.30. ꝯñs eius ꝑncipiũ. Si q̃dẽ oĩs cauſa eſt ꝑncipiũ. 5. meta.
T.cõ.p. ⁊ conſtat ꝙ non eſt ꝑnci^m^ extrinſecum cuȝ nec ſit agens
nec finis. ergo relinquit̃ ꝙ ſit principiũ intrinſecuȝ ipſius
forme. Non quidẽ ſicut pars eſt intrinſeca toti: qꝛ mate
ria nõ eſt pars forme: ſȝ ſicut ſubm ⁊ perfectibile eſt in-
trinſecum ſue ꝑfectioni inherenti: ex qua cũ ipſo ſit vnũ
ens per ſe ⁊ exiſtens in vno loco. ¶ Poſſet etiã dici ſȝ
aliquos ꝙ materia bene eſt pars eſſentialis quidditatis
nãlis. Et ad dictũ cõmentatoris cuȝ ipſe dicit ꝙ quiddi-
tas hoĩs nõ eſt homo cõpoſitus ex materia ⁊ forma: ve
rũ eſt ex mã indiuiduali hac vel illa: ſȝ eſt compoſituꝭ ex
materia ⁊ forma in cõmuni ꝑtinẽte ad ſpẽm: ⁊ iſtud cõ-
poſitũ dicit̃ forma nõ ꝓprie ab informãdo ſȝ per circũ-
ſcriptionẽ mãe indiuidualis vt dicũt ⁊ ſic intelligit Cõ-
mentatoꝛ: cũ dicit ꝙ quidditas hoĩs ẽ homo ſm formã
.i. compoſitꝰ ex materia ⁊ forma preter conditiones in-
diuiduales ⁊ particulares que nõ ſũt de quidditate ho-
minis. Et ſilr̃ in alijs. Sȝ de hoc ad pñs nõ determino.

¶ Demonſtrant autem ⁊ que magis natura- les ⁊c̃. Tex. cõ. XXVI. Queſtio VII.

Ic deberet q̃ri. Utꝝ iſte ſcĩe medie ſint
magiꝭ nãles ꝙ̃ mathematice: ſȝ de h̃ q̃ret̃
T.c.21. cũ ſophiſmatibꝰ. ⁊ q̃ret̃ nũc circa ſequẽs
caplr̃. Qm̃ aũt nã duplr̃ dr̃. ¶ Et ꝑmo
T.c.8. q̃rat̃ vtꝝ nãlis phs hẽat ꝯſiderare mãm
T.cõ.3. ꝑmã. ¶ Arguit̃ ꝙ nõ. ꝑmo qꝛ cã ꝯſide-
T.c.10. rat metaphyſicꝰ: vt pȝ in. 7. ⁊. 8. ⁊ in. 12. metaph. nõ g̊ nã
lis. ex h̃ ſyllogiça. ¶ Itẽ 2° nll's artifex demõſtrat ſuuȝ
ſubm nec ea q̃ ſunt añ ſuũ ſubȝ ſȝ lincoñ. in ꝑmo poſte.
⁊ Ari. dic̃ in eodẽ ꝙ nulliꝰ ſcĩe eſt demõſtrare ꝓꝑa ꝑnci-
pia ſua ſȝ mã ẽ ꝑncipiũ reꝝ nãliũ. g̊ nãlis nõ demõſtrat
eã eſſe. ¶ Itẽ 3° ſic̃ ſe hȝ ars ad res artificiales ita ſe hȝ
nã ad res nãles per cõuenientem ſimilitudinẽ: ſed nulla
ars conſiderat ꝑmã mãȝ reꝝ artificialiũ: ſed vnaqueqȝ
ꝓpria vt domificatiua ligna ⁊ lapides: ⁊ faber es: ⁊ me
dicus corpꝰ humanũ: quare nulla ſcĩa nãlis ꝯſiderat ma
teriam ꝑmã reꝝ nãlium. ¶ P. 4° nãlis non conſiderat
ꝑmã formã vt ſatis pȝ per Cõmẽtatorẽ in. 12. metaph. Cõ.51.
ergo nec primã materiã per ſimile conueniens.

¶ Oppoſitum videtur intendere Ariſto. in iſto capitu-
lo ⁊ expreſſius Commentatoꝛ.

Intelligẽdum ꝙ de mã poſſumꝰ loqui du-
pliciter. Uno mõ de mã ꝑ-
ma ⁊ remota: q̃. ſ. de ſe nõ eſt ens niſi pure potẽtia paſſi-
ua. Alio mõ vt diſpoſita ⁊ appropꝛiata ad formã: ⁊ hec
ẽ mã determiatis accñtibꝰ ⁊ alijs diſpõnibꝰ ĩformata: vt
mã calida ⁊ ſicca in ſũmo eſt mã appropꝛiata igni: ⁊ frida
⁊ humida aque: ſilr̃ aũt ⁊ in alijs. ¶ Ulterius cõſiderã-
dũ grã 4^e^ rõnis ĩducte. ꝙ ſȝ Cõmẽtatorẽ in ꝑmo huiꝰ: Cõ.83.
verſus finẽ: formaꝝ duo ſunt genera. Quedã ſũt forme
in materijs: ⁊ alie ſunt nõ in materijs: ſȝ ſeparate ab oĩ
materia ⁊ magnitudine: ⁊ hec dicunt̃ itelligentie: vt pȝ
in. 12. metaph. ¶ Ulterius accipio ꝙ ipſius mãe põt ha
beri duplex ꝯſideratio. Una intuitiua que ꝑtinet ad pri
mã operationẽ intellectꝰ. Aut compoſitiua ⁊ diſcurſiua
que pertinet ad 2^am^ operationẽ intellectus qua. ſ. ꝯſide-
ratur materia eẽ ⁊ demõſtrat̃. ¶ Mõ de iſtis peccauit
Auic. ſȝ recitationẽ Cõmẽtatoris in ꝑmo huiꝰ ⁊. 2. Uo Cõ.83.
luit eniȝ Auic. ꝙ phs nãlis nõ demõſtrat materiã ꝑmã Cõ.22.
eẽ. Silr̃ nec primã formã abſtractã que eſt deꝰ ſuppre-
mus. Sed iſta demõſtrare pertinet ad phm ꝑmũ ſeu di
uinũ. ſ. ad metaphyſicũ: ⁊ naturalis dȝ accipere ⁊ ſuppo
nere ab ipſo materiã ꝑmã eẽ ⁊ formas abſtractaꝭ: ⁊ hoc
ꝓbauit rõne ꝑtacta: qꝛ audiuit ex poſterioribꝰ analetic̃.
ꝙ nulla ſcĩa demonſtrat ſua ꝓpria ꝑncipia. Certũ aũt ẽ
ꝙ materia ꝑma ⁊ forma ꝑma ſunt q̃dã ꝑma ꝑncipia re
rũ naturaliũ. q̃re ⁊c̃. ¶ Sȝ iſta poſitio nõ placet Cõmẽ
tatori: qꝛ ſicut dicit ipoſl'e eſt demõſtrare ꝑmã materiam
eſſe niſi per ſignũ naturale. i. per trãſmutationẽ in ſubſtã
tia. ⁊ ſimilr̃ ꝑma forma abſoluta impoſſibilis eſt demõ-
ſtrari niſi per ſignũ naturale. ſ. ꝑ motũ eternuȝ: talia aũt
deberent demonſtrari per ſcĩaȝ naturalẽ que cõſiderat
ſigna naturalia: ⁊ nõ ꝑ phĩã ꝑmã. Unde Cõmẽtatoꝛ in
ꝑmo huiꝰ dicit ꝙ certioꝛ ſermonũ quibꝰ vſus eſt Auic.
ad demonſtrandũ ꝑmũ principiũ eſſe nõ tranſcendi or-
dinẽ ſermonũ ꝓbabiliũ. Et in iſto caplo dicit̃ ꝙ via qua
ꝓceſſit ad demõſtrãdũ primũ principiũ eẽ eſt via loquẽ
tiũ: ⁊ ſermo eiꝰ ſemꝑ inuenit̃ melius inter ꝑhipateticos
⁊ loquẽtes: vnde peccauit peccato manifeſto cũ credi-
dit demõſtrare primũ principiũ eẽ demõſtratione eſſen-
tialr̃ ꝑtinẽte ad ſcĩam diuinã. Dico ergo aliter ad q̃ſtio-
nẽ ſm intẽtionẽ Cõmẽtatoris. primo ꝙ naturalis phs
hȝ conſiderare materiã primã ꝯſideratione intuitiua. ſ.
ſm primã operationẽ intellectꝰ: qꝛ quicunqȝ conſiderat
cõpoſitũ ex materia ⁊ forma cognitione ꝑfecta: neceſſe
eſt ꝙ cognoſcat materiã ⁊ formã: vt docet Ari. ĩ primo
huiꝰ: eadẽ eniȝ ſunt principia eẽndi ⁊ cognoſcẽdi. 2. me- T.cõ.p.
taph. Sȝ phs naturalis ꝯſiderat cõpoſita naturalia ex T.c.4.
materia ⁊ forma. ſ. aĩalia plãtas ⁊ mineralia. quare ⁊c̃.
Sciẽdũ tñ ꝙ ip̃aȝ quidditatẽ vel eẽntiã materie prime
nõ ꝯſiderat naturalis vt naturalis ẽ niſi habitudine ad
motũ: vt patuit ĩ ꝓcedẽtibꝰ. ¶ 2° dico ꝙ naturalis phs
hȝ ꝯſiderare materiã primaȝ ꝯſideratione cõpoſitiua. ſ.
cognoſcendo ipſam eſſe ⁊ demonſtrando. Quod proba
tur ratione Cõmentatoris: quia illius philoſophi eſt cõ
ſiderare materiã primam eſſe qui habet conſiderare ꝓ-
prium medium ⁊ ſignum quod demonſtratur eſſe: eiuſ-
dem enim ſcientie eſt conſiderare mediuȝ ⁊ extrema de-
monſtratiõis: primo poſterioꝝ: ſȝ naturalis phs primo
⁊ directe cõſiderat mediuȝ ſeu ſignum quo demonſtrat̃
materiã eẽ: nõ enim põt ꝓprie demonſtrari eſſe niſi per
trãſmutationẽ in ſuba ꝑ quã ꝯuincit̃ eẽ aliq̃d ens in po^a^

pura ſm ſe:⁊ eſſet demonſtratio talis:in quibuſcūq; en-
tibꝰ eſt tranſmutatio in ſubſtantia:opȝ eſſe mām que eſt
ens pure in potentia:ſed in entibus nālibus hoc ꝯtingit
quare ⁊c̄.maioꝛ pȝ.Nam in tranſmutatione ſubſtātiali
mutatur nomē ⁊ diffinitio:ita ꝙ nec manet idem nomē
nec eadem diffinitio:in hoc enīȝ differt trāſmutatio ſub
ſtantialis ab accn̄tali.In taliꝰ aūt ſubāli tranſmutatione
requirit aliqḋ ſubm̄.Hoc enīȝ cōe eſt omni trāſmutatio
T.c.60. ni.Vñ ⁊ Ari.in p̄mo huiꝰ dicit.ꝙ ſemꝑ opȝ aliqd ſubij-
ci:qḋ fit.i.cui attribuit fieri:⁊ illud ſubm̄ debet eſſe vnuȝ
aliquo modo ſub vtroq; termino trāſmutationiſ.Illud
ergo ſubm̄ vnū qḋ ſubijcitur tranſmutationi ſubāli aut
de ſe ⁊ ſm ꝙ ſubm̄:ē ens actu aut ens in potētia.Si eēt
de ſe ⁊ ſm ꝙ ſubm̄ ens actu tunc terminus adueniēs nō
eſſet niſi accidens:non aūt ſuba:qꝛ ſuba nō recipitur in
ente actu ſm ꝙ ens actu:ſed magis accidens:⁊ ſimiliter
forma:que abijceret ab illo ſubo eēt accn̄s ⁊ nō ſubſtā-
tia poſtꝙ remaneret idem ens actu ſicut p̄us:talis autē
trāſmutatio non eſt ſubſtantialis mutans nomen ⁊ dif-
finitionē:imo accn̄talis ⁊ ſic tranſmutatio ſubſtantialis
nō eſſet ſubſtantialis:⁊ ſic pȝ maioꝛ:⁊ minoꝛ eſt manife
Cō.63. ſta quaſi de ſe:nā vt dicit Cōmētatoꝛ in p̄mo huius vi-
demus idē coꝛpus tranſferri de carneitate in terreſtrei-
tatem:⁊ mutatur nomē ⁊ diffinitio ita ꝙ nō amplius di
citur caro nec hȝ diffinitionē carnis.Siľr aūt ⁊ in alijs.
quare ⁊c̄.Et hec q̇dē etiā eſt demonſtratio naturalis cu
ius mediū ꝑtinet ad ph̄m naturalē.q̄re ⁊c̄.Tertio dico
ꝙ etiā ad ph̄m naturalē ſpectat demonſtrare ſubſtātias
abſtractas eſſe per ſiľem rōnē.ſ.qꝛ mediū per qḋ demō-
ſtrantur eē.ſ.motus perpetuus ꝯtinuus ⁊ vniformiſ per
tinet ad ph̄m nālem vt manifeſtum eſt.q̄re ⁊c̄.¶ Item
demonſtrare entia abſtracta eſſe aut ꝑtinet ad ph̄m pri
mum:aut ad nālem:conſtat enīȝ ꝙ nō ad mathematicū
ſed non pertinet ad ph̄m p̄mū:qꝛ nullus artifex pōt de-
monſtrare ſuū ſubm̄ eſſe q̄cūq; demonſtratione nec pro
pter quid:nec qꝛ:cū nihil ſit notius in ſcia ꝙ̄ ſubȝ ſcietie:
modo formeꝰ abſtracte ſunt ſubiecta ph̄ie p̄me ſeu meta
phyſice.ſ.ꝑtes ſubiectiue p̄ncipalis ſubiecti:vt habet vi
Cō.83. deri in metaphyſica:ideo vr̄ ꝙ nō hȝ demōſtrare hmōi
formas eſſe.q̄re ⁊c̄.Unde dicit Cōmētatoꝛ verſus fineȝ
huius p̄mi:ꝙ ſi nālis nō demonſtraret hmōi genꝰ entiū
eſſe:ſequit ꝙ non eſſet alia pars ph̄ie niſi nālis ⁊ mathe
matica.Qḋ ſic apparet:qꝛ certū eſt ꝙ mathematicꝰ nō
demonſtrat ea eſſe:⁊ nō pōt haberi ſcientia de ipſis niſi
cognoſcātur eſſe.Cū igitur eſſe eaꝝ ſit occultū ⁊ ignotū
opȝ ꝙ demonſtrent eſſe anteꝙ̄ cognoſcant quidditates
eoꝝ:ſed non poſſunt demonſtrari per ſciaȝ conſiderātē
quidditates eoꝝ:ergo ſi nō demonſtrantur eſſe per na-
turalē nullo modo demonſtrabunt eſſe:⁊ per cōſequēs
nulla ſcientia vel pars ph̄ie erit de eis:⁊ ſic nō erūt plu-
res ph̄ie rōnales ⁊ ſpeculatiue niſi naturalis ⁊ mathe-
matica:qḋ eſt abſurdū.Relinquit ergo ꝙ nālis demon-
ſtrat formas abſtractas eſſe.¶ Conſiderandū tamē ꝙ
aliter cōſiderat diuinus de iſtis ꝙ̄ naturalis.Nam natu
Cōm.3. ralis vt dictum eſt demonſtrat eas eſſe per motū ⁊ non
eſt alia via ph̄ica:vt dicit Cōmētatoꝛ in.8.huiꝰ:⁊ ſic cō
ſiderat de iſtis ſm ꝙ ſunt cauſe mouentes:ſȝ diuinꝰ ſup-
ponens pro ꝯſtanti a naturali talia entia eſſe:cōſiderat
de eis ſm ꝙ ſunt forme ſube ſenſibilis ⁊ finis ita ꝙ cōſi-
derat ⁊ demonſtrat ꝙ hmōi ſube abſtracte ſunt princi-
pia ſube ſenſibilis ſm formā ⁊ ſm finē.Et vlterius alia
predicata quidditatiua demōſtratꝰ de eis.ſ.ꝙ ſunt actus
puri ⁊ ꝙ ſunt intelligētes ⁊ intellecte ⁊ ſimilia.Et hec ē
doctrina Cōmētatoꝛis in.12.metaph.vt pȝ cōſideranti.
Qualiter autēȝ forme abſolute ſunt forme ſube ſenſibi-
lis conſiderandum eſt:ſed non hic.

Ad primā rōnem dōm ſicut dicit Cōmentatoꝛ
in.7.metaph.⁊ in.12.ꝙ metaphyſi-
cus aliter conſiderat p̄mā mām ⁊ aliter naturalis.Naȝ
metaphyſicus eaȝ conſiderat ſm ꝙ eſt p̄ncipiū ſube ſup
ple cōpoſite:nālis aūt eā cōſiderat ſm ꝙ eſt cā tranſmu
tationis:iſti modi ſunt diuerſi ⁊ hoc ſufficit.Item habe-
tur ab eodē in.7.metaph.v̄ſuſ p̄ncipiū:⁊ videat cui pla Cōm.5.
cet.¶ Item metaphyſicus ꝯſiderat p̄mā mām per com
parationē ad oēs p̄mas partes entis ⁊ negationes ſiue
p̄uationes eaꝝ:vt apparet.7.metaph.vbi Ari.ſic dicit T.cō.8.
ꝙ mā non eſt quid.i.nō eſt ſuba actu ſupple de ſe nec q̄le
nec q̄tum nec aliquid alioꝝ quibꝰ determinatuȝ eſt ens
neq; p̄uationes:ſed ſupple potētia ad omnia hec:natu-
ralis aūt non ſic cōſiderat eam ſed modo predicto.
¶ Ad 2ᵃᵐ q̄ fuit rō Auic.ſoluit Cōmētatoꝛ dicēs ꝙ ma-
ioꝛ eſt vera de demonſtratione ꝓpter quid ⁊ de demō-
ſtratione ſimpľr:⁊ per demonſtrationē ſimpľr forte itel-
ligit demonſtrationē per cām remotam.nulla igit ſcien-
tia demonſtrat cauſas p̄mas ſui ſubiecti demōſtratione
per cāȝ:ſȝ ſi cāe ſubiecti haberēt cās alias per quas poſ
ſent demonſtrari tunc illa demōſtratio pertinebit ad ſu
perioꝛē ſciam cuiꝰ eſt cōſiderare illas cauſas:tñ ſcia be-
ne poteſt demonſtrare cauſas ſui ſubiecti demonſtratio
ne que eſt per ſignū:dico demonſtrationeȝ:qꝛ.ſ.per effe-
ctum notioꝛē.⁊ hoc ꝯtingit cū in ſcia aliqua ꝯſideratur
aliquis effectus per ſe qui notioꝛ eſt nobis ꝙ̄ cāe ſubie-
cti ⁊ aliter nō:cū demōſtratio ſit ex notioꝛibus.Et hoc
ſufficit lincoñ.in p̄mo poſte.ad oſtēdēdū ꝙ Ari.nō de-
buit demōſtrare ꝙ ip̄m ſcire ſit.Nō.n.debuit per cāȝ cū
nullius ſcie ſit demōſtrare ſuū ſubm̄:nec p̄ncipia ſui ſub-
iecti per cām neq; demonſtratione qꝛ:vt manifeſtuȝ eſt:
qꝛ non inuenit aliquis effectus per ſe notioꝛ nobis cōſi-
deratus in ſcia demonſtratiua per quaȝ manifeſtetur ꝙ
ipſum ſcire ſit vel debeat manifeſtari:cū bene diſpoſitis
ſit quaſi per ſe manifeſtum ipſum eſſe.
¶ Ad 3ᵃᵐ ſoluit Cōmētatoꝛ:ꝙ nō eſt oīno ſiľe qꝛ nō eſt
aliqua ars que cōſideret p̄ncipia ⁊ paſſiones reꝝ artifi
cialiū in cōmuni:⁊ iō nullā cōſiderat mām p̄mā reꝝ ar-
tificialiū:nec forte eſt multū neceſſariū qꝛ arſ oꝛdinatur
ad factionē rei artificialis que eſt quid ſingulare:⁊ ideo
ſufficit ei cognoſcere materiā ex qua.Sȝ bñ eſt vna ſcia
nālis ꝯſiderās res nāles in cōmuni:⁊ p̄ncipia cōīa ⁊ paſ
ſiones cōes:⁊ iſta hȝ conſiderare mām p̄mam cōmuneȝ
⁊ demonſtrare eam modo predicto.
¶ Ad 4ᵃᵐ pȝ ex dictis quomō nālis cōſiderat formas
abſtractas ⁊ formā p̄mā.Et vide ꝙ nō eſt ſimile de ma
teria p̄maꝰ ⁊ de forma p̄ma oīno:qꝛ p̄ma materia eſt ps
ſube naturalis vel ſubm̄ quidditatis naturalis:⁊ iō na-
turalis habet eā ꝯſiderare.Sȝ forma p̄ma que eſt deus
nō eſt pars alicuius ſubſtantie naturalis:ſed ſolū eſt for
ma exemplaris:⁊ iō naturalis nō conſiderat eaȝ vt for
ma eſt:ſȝ forte vt eſt p̄mum p̄ncipium motus:vt habet
videri in.8.huius.quare ⁊c̄.

Queſtio. VIII. T.c.27.

DEterminatis:aūt hiſ ꝯſiderādū ē de cāis.
Hic q̄rit p̄mo ſuper.t.c.28.vtꝝ mā ſit cā.
¶ Arguit p̄mo ꝙ nō:qꝛ nō ē nobilioꝛ ⁊
dignioꝛ ꝙ̄ reſ mālis.Cā aūt dignioꝛ ē cā-
to.¶ Itē 2° cā dat eē cauſato.mō mā nō
dat eē:imo recipit eſſe a forma.¶ Itē 3°
cā vľr p̄oꝛ eſt cāto.p̄mo poſte.⁊.2.ſȝ mā non eſt p̄oꝛ cō-
poſito cū actus ſit p̄oꝛ potentia.9.metaph.¶ Iteȝ 4° T.c.13.
ſi eſſet cauſa aut eſſet cauſa rei diuine aut nālis aut ma-
thematice per ſufficientē diuiſionē.Querimus enim de
mā reali exiſtēs extra aiaȝ:ſed nō pōt eē cā entis diuini

vt omnes cōcedunt:nec entis nālis.q2 q̇dditas rei nālis
nō eſt niſi forma vt videt velle cōmētator.⁊ ſic mā non
eſt pars nec ꝑncipiū itrinſecū q̇dditatis nālis.quare ⁊c̄.
¶ Itē nō pōt eſſe cā entis mathematici q2 ſic cōſidera-
ri deberet in ſciētia mathematica.cū ſciētia debeat cōſi-
derare cās ſuoꝝ ſcibiliū.mō hoc videt eſſe apte ꝯtra cō
Com.i. mentatorē in ꝓhemio huius vbi dicit ꝙ ſcientie mathe
matice conſiderant de cauſa formali tantum. quare ⁊c̄.

T.c.28. **Oppoſitum** vult Ariſt.in iſto caplo ⁊.5.me-
T.c.2. taphyſice ⁊ in alijs mltis locis.
Et arguit rōne.q2 qd̄ reſpōdet ad iterrogationē ꝓpter
quid eſt cā.Nūc aūt mā reſpondet ad interrogationem
propter quid:vt ſi queratur propter quid aīal eſt corru-
ptibile:poteſt reſponderi:q2 eſt cōpoſitū ex contrarijs.

Ad queſtionē breuiter dico duo. Primo ꝙ
mā eſt cā rerū nālium q̄tum
ad eſſe:q2 illud ex quo aliquid cōpoſitū eſt videt eē ꝑn-
cipiū ipſius quantū ad eſſe. Sed ens nāle ſubſiſtēs actu
gn̄abile ⁊ corruptibile eſt cōpoſitū ex mā ⁊ forma.ſicut
enim homo alb9 eſt q̄d cōpoſitū ex homine ⁊ albedine.
ſic ſuba nālis generabilis ⁊ corruptibilis eſt cōpoſita ex
mā ⁊ forma:vt docet phs i ꝑmo hui9.2.dico ꝙ mā reꝝ
naturaliū eſt cā earū quantum ad fieri:qd̄ patet q2 illud
quod eſt ſubm per ſe trāſmutationis per quā acquiritur
res naturalis eſt eius ꝑncipiū quātū ad fieri.Nā huiuſ-
modi tranſmutatio eſt ipſum fieri rei naturalis:⁊ ſubm
eſt principiū eius cuius eſt ſubiectū vt manifeſtū eſt.qua
re ⁊c̄.ſed conſtat ꝙ mā eſt ſubm per ſe tranſmutationis
ipſius per quam acquiritur res naturalis. quare ⁊c̄.

Ad primaʒ rōneʒ dicūt aliqui ꝙ illa ꝓpoſitio
eſt ſolū ꝓbabilis.ſ.ꝙ cā ſit nobili
or cauſato:eſt eniʒ vera in plurib9 cauſis.ſ.in agēte ꝑnci
pali ⁊ forma ⁊ fine:ſed nō in mā ꝑma que eſt iperfectiſſi
ma.Uel dicēdū ꝙ cā eſt nobilior cauſato vt cauſatū eſt:
ſed non oportet vt illud qd̄ eſt cā ſit nobilius ſimplr̄:eo
ꝙ eſt cauſatum:⁊ ſic eſt in propoſito.quare ⁊c̄.
¶ Ad 2am dico ꝙ nō eſt de rōne cauſe dare eſſe actu ſed
ad cui9 eſſe ſequit aliud:⁊ hoc bene cōpetit māe. q̄re ⁊c̄.
Uel dico ꝙ mā bene dat eſſe nō q̄dē eē actu ſʒ potētia.
¶ Ad 3am.dico ꝙ act9 bn̄ ꝑor eſt potētia ordine ꝑfectio-
nis ⁊ dignitatis ſʒ via generationis eſt ꝯtrariū.9.meta.
T.c.15. ¶ Ad 4am dico ꝙ mā ſenſibilis ē cā ⁊ ꝑncipiū reꝝ nāliū:
⁊ mā itelligibilis eſt cā ⁊ ꝑncipiū entiū mathematicaliū
vt oſtenſum fuit prius. ¶ Ad auctoritatē cōmētatoris
mihi videt ꝙ eſt difficile reſpōdere:poſſet tn̄ dici:ꝙ ipſe
ſic intelligit ꝙ mathematic9 tm̄ cōſiderat de cā formali
ideſt de ente abſtracto a mā ſenſibili ⁊ nō de agēte neq̄
de fine:⁊ tale enſ abſtractū a mā ſenſibili dicit forma:cū
hoc tn̄ ſtabit ꝙ vnū ens mathematicū ſit mā itelligibi-
lis alteri9. Eſt ergo intētio cōmētatoris vt credo ꝙ ma
thematicus cōſiderat de cā formali tm̄ accipiendo cām
formalē pro ente abſtrahibili a mā ſenſibili:⁊ nō cōſide
rat de mā q̄ nō eſt tale ens.ſ.abſtrahibile:ſʒ de materia
que eſt ens abſtrahibile a mā ſenſibili bene pōt cōſidera
re:⁊ vt ſit ad vnū dicere i illo ſermōe cōmētatoris li tm̄
nō excludit de cāis niſi mām ſenſibilē ⁊ cām agentē ⁊ fi
nē:materiā aūt itelligentē nō excludit:eo ꝙ ipſa eſt for
ma vt ipſe capit formaʒ.ſ.ꝓ ente abſtrahibili a materia
ſenſibili ⁊ idiuiduali ⁊ omnino cōi.pōt.n.quodlibet ſub
iectū mathematicum intelligi ſine omni ſenſibilitate ⁊
motu ⁊ econtrario de naturali:⁊ ſic de iſto.

¶ Alio aūt modo ſpēs ⁊ exēpluʒ. hec aūt ratio
eſt ipſius quicquid erat eſſe ⁊ hmōi genera vt
eius que eſt dyapaſon duo ad vnum ⁊ omni-
no numerus ⁊ partes que in diffinitione.

Tex.cōmenti. XXVIII. Queſtio. IX.

Onſequēter querit vtꝝ oēs ꝑtes diffini-
tionis ſint forme. ¶ Arguit ꝑmo ꝙ nō:
q2 illō qd̄ ꝑdicat de aliq̇ eēntialr̄ ⁊ in re-
cto nō eſt ei9 forma:falſa.n.eēt iſta.aīal ē
aīa.vt dicit cōmētator in.7.metaphyſice
ſʒ ꝑtes diffōnis ꝑdicant de diffinito eēn-
tialr̄ ⁊ in recto.veꝝ.n.eſt directe hō eſt aīal rōnale mor
tale.⁊ ſilr̄ v̇a ē iſta:aīal rōnale mortale eſt aīal:⁊ iſta.rō
nale eſt rōnale:q̄re ⁊c̄. ¶ Itē 2° ſi ꝑtes diffōnis eēnt for
me tūc oīs diffō eēt logica. Nā diffō dicit logica que eſt
per formā vt accipit ex ꝓhemio de aīa.ſed cōſequēs eſt
icōueniēs:vt pʒ ēt ex ꝓhemio de aīa.q̄re ⁊c̄. ¶ Iteʒ 3°
ſi ſic eſſet tūc materia eſſet forma:cū in diffinitione acci-
piat mā:vt patuit. ¶ Item 4° oīs diffinitio eēt diminu
ta qd̄ eſt abſurdū:⁊ patet ꝯn̄a per dictū cōmētatoris in
ꝓhemio de aīa:vbi dicit ꝙ qui in diffinitiōe accipit for-
mam ⁊ dimittit materiā exiſtimat ꝙ dimittit aliq̄d non
necm̄:ſed nō eſt ita.ſ.ꝙ dimittat aliq̄d nō necm̄:imo di-
mittit aliq̄d necʒ:⁊ ſic ſi ꝑtes diffōnis ſint forme ⁊ dimit
tat mā erit dimiuta diffō:q2 dimittet aliq̄d necʒ.q̄re ⁊c̄.
¶ Oppoſitum docet Ariſto.in littera.

Aliqui dixerūt ꝙ partes diffōnis poſſunt
cōpari ad ipam diffōnē ⁊
ad ipʒ indiuiduū q̇dditatis que diffinit. Et ꝑmo modo
habēt rōnē māe:cū ꝑtes habeant rōnem māe reſpectu
toti9:vt patet ex iſto 2° oēs eniʒ ꝑtes cōparant ad totū
vt ipfectū ad ꝑfectū:⁊ hec eſt cōparatio materie ad for T.c.31.
mā.⁊ iō partes diffinitionis reſpectu diffinitiōis ⁊ natu
re cui9 ſunt ꝑtes habēt rōneʒ materie. Sʒ ſi cōpararen
tur ad ſuppoſitū ſiue ad idiuiduū q̇dditatis ſic ſe habēt
ad ipm ꝑ modū cauſe formalis:⁊ hoc forte declaret:q2
ipſe ꝑtes diffinitionis ſunt abſtracte ſaltē ſm intellectū
ab indiuiduo q̇dditatis.Nā materia idiuidualis nō po
nit in vera diffinitione.illud aūt qd̄ eſt abſtractū ab ali-
quo videt eſſe forma vel ad modū cauſe formalis ſe ha
bens. ¶ Et ad manifeſtationē hui9 poſitiōis addūt ali-
qui ꝙ forma duplr̄ accipit.Uno mō accipit forma ab i-
formādo:⁊ hec eſt forma que eſt altera ꝑs cōpoſiti ꝑfici
ens materiā.Alio mō dicit forma per ſeꝑationē vel ab
ſtractionē a materia ſm rē ⁊ ſʒ itellectū ⁊ a materia ſen
ſibili ⁊ intelligibili:⁊ ſic itelligētia ſeꝑata dicit forma ſe-
ꝑata ab omni materia ſm eē ⁊ ſm diffinitionē q̇dditā-
tiuā quātū eſt ex ꝑte ſua. Et alio modo dicit forma per
abſtractionē materia ſenſibili ſm intellectuʒ:⁊ hoc du-
pliciter.Uno modo dicit forma per priuationē materie
ſenſibilis ⁊ in vl'i ⁊ in particulari. Alio mō per ꝑuatio-
nē materie ſenſibilis idiuidualis ⁊ in ꝑticulari. Et ꝑmo
iſtoꝝ duoꝝ modoruʒ entia mathematicalia dicunt for
me.i.entia abſtracta ſm itellectū ab oī materia ſenſibi-
li:⁊ hoc modo itellexit cōmētator in prohemio hui9 vt
dictū fuit ꝑus. Sed 2° modo vl'ia reꝝ naturaliū dicunt
forme q2 ſm itellectū ſunt abſtracta a materia ſenſibi-
li indiuiduali ⁊ ſingulari vt patet ex.7.metaphyſice.Cū
ergo dixit philoſophus ꝙ ꝑtes diffinitiōis ſunt forme ſi
propoſitio intelligit vl'r dʒ capi forma cōiter:ita ꝙ ſunt
forme aliquo ꝑdictoꝝ modoꝝ ⁊ eſt dicere ꝙ oēs ꝑtes
diffinitionis ſunt abſtracte per intellectū a materia indi
uiduali:⁊ hoc eſt veꝝ. Nā in diffinitione hoīs nō ponū
tur he carnes ⁊ hec oſſa.nec in diffinitiōe circuli ponit
hic ſemicirculus vt patet i.7.metaphyſice. Et hec poſi-
tio videt ſatis rōnalis q̄tū ad diſtinctionem de forma.
Sed qd̄ dicit:ꝙ ipe partes diffinitionis in cōparatione

ad indiuiduū q̄dditatis nō hn̄t rōnez materie:nō videt rōnabile:q2 ipſe partes diffinitiōis ſunt ptes indiuidui: ⁊ ptes dicunt habere rōnē mãe reſpectu toti⁹. ¶ Etiā qd dicit ꝙ partes reſpectu diffinitiōis:⁊ reſpectu nature habēt rōnē materie:dubiū videtur : q2 mã nō pdicatur de eo cuius eſt materia ſaltē in recto vt cōiter dicit: modo partes alicuius diffinitionis pdicant de diffinito in recto ⁊ per ſe ⁊ etiā ḋ natura que diffinitur: niſi forte diceret ꝙ illud qḋ eſt ꝓprie mã nō pdicatur ⁊c̄. ſed aliquid habens modū mãe pōt pdicari eſſentialiter ⁊ i recto de altero:⁊ ſic intelligitur:genus eniz ⁊ differētia nō ſunt ꝓprie mã diffinitiōis vel diffiniti: ſed habēt modū ꝯſimilē modo materie:eo ꝙ vtrūqꝫ eoꝝ ſꝫ ſe ⁊ ſeorſuz eſt quid minus pfectuz q̄ꝫ tota diffinitio. ¶ Jtē dubitat quomodo ⁊ quare aliquid dicit forma per remotionez mãe ſenſibilis:⁊ tn̄ nō inuenit ecōuerſo aliquid dici mã per abſtractionē forme ſenſibilis:idem eniz videtur eſſe iudiciū de vtroqꝫ. Forte hoc eſt pro tāto q2 cū forma ſit perfectior ⁊ nobilior cauſa q̄ꝫ mã:iō nomē forme extenſuz ē ad res abſtractas ⁊ ſepatas ſꝫ ſe ab omni materia .ſ.ad itelligētias que ſunt nobiliores ⁊ ſupiores ad nãm gn̄abilez ⁊ corruptibilē:vt pꝫ in i2° metaphy. Et ad huius ſimilitudinē res etiā abſtracte ſꝫ itellectū a materia ſenſibili dicunt forme: ⁊ non dicunt mãe ꝓpter abſtractionē a forma ſenſibli. ¶ Sed q2 ſm iſtā poſitionē oꝫ dicere ꝙ Ariſt. vtit h̄ noie forma ſꝫ ſilitudinē ⁊ large:⁊ tn̄ modus Ariſto. fuit in reb⁹ que nō ſunt multū occulte loqui ꝓprie:⁊ nō ſolū ſimilitudinarie. Jdeo forte meli⁹ eēt dicere ſicut inuit ꝯmētator ꝙ Ariſto. itellexit de diffinitiōe que eſt ex genere ⁊ differētia. Genus .n. vt dicit ꝯmētator eſt forma vniuerſalis. Differētia aūt ē forma
Cō.43. pticularis vt ipe dicit:⁊ idē dicit i 7° metaphy. Qualr aūt iſtud ſit itelligēdū alias iquiret ſi deus cōceſſerit.

Ad rationes patet ex dictis. Forma enim q̄ ē altera pars ꝯpoſiti nō pdicatur de eo:ſꝫ forma dicta per abſtractionē a mã ſenſibili bn̄ pdicat de eo:cuius eſt forma : ⁊ ſic intelligit ꝙ ptes diffinitiōis ſunt forme ſm pꝰorez poſitionē. Sed ſi dicamus ꝙ intelligit de diffinitiōe que eſt ex genere ⁊ differentia tūc eſt bene dubiū quomodo ipꝫ genus pdicat in recto ⁊ in quid de diffinito. Sꝫ de hoc alias .ſ. i queſtiōe de cōpoſitiōe ſpeciei ex genere ⁊ differētia dictum fuit. ¶ Ad ſecūdā poteſt dici ſm dicta ꝙ verū eſt ſi oēs ptes omnis diffinitionis eſſent forme. quaꝝ vna .ſ. vl'is eſt genus:⁊ alia .ſ. ſpecialis eſt differētia:tūc ois diffinitio eēt logica. Quare aūt dicat talis diffinitio logica que ē ex genere ⁊ differētia bene idiget declaratiōe : ſed nō hic. nos aūt nō dicimus ſm pꝰmã poſitionem ꝙ partes omnes omnis diffinitionis ſint forme non proprie ſumendo. ſed mō predicto. Aliter poteſt dici ꝙ omnis diffinitio logica eſt diffinitio que eſt per genus ⁊ differentiaz. ⁊ de iſto genere loquitur Ariſto. non enim loquit vl'r ꝙ omnes partes omnis diffinitionis ſint forme . ſed dicit indefinite:⁊ partes que in ratione. ¶ Tertia ſoluta eſt ex predictis. verum enim eſt ꝙ omnis diffinitio eſſet diminuta ſi in omni diffinitiōe poneretur ſola forma que eſt altera pars compoſiti:⁊ nullo modo per eam appareret materia:nec per conſecutionem nec per expreſſionem:⁊ ideo non valet ratio.

¶ Adhuc autem:quēadmodum finis : hic autē eſt qḋ cuius cauſa vt ambulandi ſanitas : propter quid enim ambulat dicimus vt ſanetur ⁊ dicentes ſic opinamur aſſignare cauſam.

Tex.com. XXIX. Queſtio. X.

Conſequēter inquirēdū ē vtꝝ finis ſit cã. Sꝫ hanc q̄ſtionē repoſui inter alias de q̄b⁹ ſingulariter opinatus ſuz. Et iō q̄re circa capitulū de caſu ⁊ fortūa. Mihi tn̄ qui hoc op⁹ ſūmo ſtudio reddidi caſtigatū:viſuz ē exercitij grã eandē iterſerere. Et arguit pꝰmo ꝙ nō:qm̄ ois cã ē pꝰncipiū:ſꝫ finis nō eſt pꝰncipiū:q2 finis ē vltimū ex 5° ⁊ pꝰncipiū ⁊ vltimū opponunt. q̄re ⁊c̄. ¶ P̄.2° ſicut dr̄ cōiter cã ē ad cui⁹ eē ſequit aliud:ſꝫ ad eē finis nō ſequit aliud:q2 finis eſt vltimū:⁊ poſt vltimū nihil ſequit. ¶ P̄.tertio . ſi finis eſſet cauſa vel hoc eſſet ſm ꝙ eſt vel ſm ꝙ nō eſt:per ſufficientē diuiſionē ꝯ̄dictionis:ſed finis nō eſt cã ſꝫ ꝙ nō eſt. q2 nō ens nullius eſt cã:q2 cãlitas non fundat in nihilo. ſilr finis nō eſt cã ſm ꝙ eſt: q2 qn̄ ſanitas eſt in corpore inducta tunc ceſſat medicatio ⁊ non mouet plus medicus quia habitibus preſentibus in mã ceſſat motus.

Oppoſitū vult Aꝝ. i 5° metaphy. ⁊ 2° phycoꝝ T. cō.2.
⁊ 2° poſterioꝝ. ⁊ i de aialib⁹ i multis T.c.29.
locis. Et poteſt ꝓbari ſic. illud qḋ reſpōdet ad qōnem
factaz per q̄d eſt cauſa ꝓpter q̄d q̄rit cãm: mō reſponſi 2° phyſi.
uuz dꝫ ſignificare in ſpeciali qḋ ſignificat interrogatiuū T.c.29.
in gn̄ali:ſed finis reſpondet ad interrogationē factam 5° meta.
ꝓpter quid:quia vt propter quid ambulat vt ſanetur: T. cō.2.
hec eſt ratio Ariſto. in 2° phyſicorum. ⁊ 5° meta. 2° de aia

Nota ex 2° de aia. ⁊. i2. metaphy. ꝙ duplex ē fi- T.c. 35.
nis:quo ⁊ grã cui⁹. Finis quo ē opatio i2° meta.
rei mediāte q̄ adipiſcit finē grã cui⁹. finis grã cuius ē ex T.c.37.
trinſec⁹ a re ⁊ pfectior ea:q2 in oib⁹ q̄ ſunt ſiue ab arte ſi
ue a nã ſp deteri⁹ ē grã melioris. 7° pol. Cōmē. 2° phyco Cō.70.
rū ponit aliā diſtinctionē: ꝙ duplex ē finis. vn⁹ eſt finis gn̄ationis. alius eſt finis rei generate:ſꝫ finis rei generate ē opus rei:vn̄ ſicut dicit pꝰ° ethicoꝝ: oiuz quorum eſt opus ⁊ aliquis act⁹ in ope bonū eē vr̄:ſed finis gn̄ationis ē forma:⁊ hic ē duplex ſic̄ gn̄atio ē duplex. artificia
lis ⁊ nãlis. ex 7° metaphy. ⁊ 2° phycoꝝ. q2 ad has duas T.c. 22.
oēs gn̄atiōes reducunt. Naturalis aūt gn̄atio ē a pꝰnci T. cō.i.
pio itrinſeco:⁊ ei⁹ finis eſt forma ſubalis vt forma hoīs in ſemie:ſed gn̄atio artificialis ē a pꝰncipio extrinſeco ⁊ illi⁹ finis ē forma accidētalis ſic̄ ſanitas ē finis medicie. ¶ Nota q i iſta qōne nō videt eē difficultas niſi i gn̄atiōe artificiali:vt vtꝝ ſanitas in corpe educta p medicinã ſit cã. ſilr vtrū dom⁹ ſit cã mouēs edificatorē: vn̄ etiā de fine cui⁹ grã nō ē dubiū quin ſit cã extriſeca. ¶ No-
ta finis gn̄atiōis artificialis duplex ē ſꝫ ꝯmētatorē. i2° i2° meta.
metaphy. ⁊ 7° q2 iſte finis pōt eē i aia artificis:vt forma Cō.36.
balnei quādoqꝫ ē in aia appetēte ⁊ cognoſcente:vel forma domus in mēte domificatoris cognoſcētis ⁊ appetētis facere domū. Similr finis pōt eē i re extra:⁊ hec duplr:q2 vel in actu vt deus q̄nqꝫ eſt extra aiam in po° ſolū q̄nqꝫ actualr. ¶ De hoc ē difficultas. vn̄ circa hoc eſt triplex opio. Dicūt aliq̄ ꝙ finis ꝓut eſt in aia appetitus ēt deſideratus hꝫ cauſalitatē ſuã nō ſꝫ eē extra aiaz nec ſm eſſe in aia abſolute vt ſanitas in aia medici vt ē deſiderata ⁊ appetita . Alia ē opinio cuiuſdam ſolēnis theologi:ꝙ nec ſꝫ eſſe extra aiaz nec ſꝫ eſſe in aia hꝫ ſuam cãlitatē ſꝫ ꝓ ſua realitate ⁊ q̄dditate. Tertia ē opinio ꝙ finis pro eē extra aiaz vt eſt adept⁹ hꝫ cãlitatē ſuam vt ſanitas iã adepta p medicinã in corpore hꝫ cãlitatē finis. ¶ Rō pꝰme opiniōis ē illo mō ⁊ pro illo eſſe finis ē cã ꝓ quo mouet agēs:q2 hec ē de rōe finis ꝙ moueat agēs:ſꝫ finis exiſtēs in aia ꝓut eſt deſiderat⁹ appetitus mouet agens:q2 ſanitas iã acquiſita in corpore non mouet agēs:cū habitib⁹ preſentib⁹ in mã ceſſet motus: nec ꝓ eē in aia abſolute:ſed ꝓut eſt in aia:⁊ deſideratus

a medico. ¶ Sed iſti met arguunt ꝯ ſe: q2 finis cū ſit no
biliſſima caꝝ ⁊ cā aliaꝝ nō pōt hēre cālitatē pro eē di
ſtincto: ſꝫ eē in aia ſiue cognoſcitiua ſiue appetitiua ē eē
diſtinctū. Ipſi reſpondent ꝙ aliq̄d eſſe in aia pōt eē du-
pliciter. Uno mō ſubiue: ⁊ ſic bene ē diſtinctū Alio mō
obiue: ⁊ ſic nō ē diſtinctū: mō finis appetitꝰ ⁊ deſidera-
tus nō hꝫ cauſalitatē ſuā ꝓ pmo eē ſꝫ ꝓ 2° ⁊ hoc ſufficit
ad finiēdū cālitatē finis: q2 tale eē obiectale nō eſt eſſe
diſtinctū. Iſtud dictū nō valet. ꝙ enim aliq̄d ſit nec i aia
ſubiectiue nec in re extra i mā: qḋ tn̄ ē aptū natū eē i pꝰ
illud eſt notabile i re ⁊ nihil correſpōdet ſibi ex pte rei.
Ratio: omne ens vel eſt in ſubiecto vel eſt non in ſubie
cto per contradictoria: ſi eſt non in ſubiecto tūc eſt ſub-
ſtantia: ſi in ſubiecto tūc eſt accidens: q2 accidēs eſt ens
in ſubiecto. mō ſi eſt accidens opꝫ ꝙ ſit in aliquo. ſi autē
ſit ſuba opꝫ ꝙ ſit extra in mā ſi eſt gn̄abilis ⁊ corruptibi
lis. Preterea ſm illud eſſe nō hꝫ finis cālitatē ſuā diſtin
ctā ab alijs cāis ſm ꝙ eē nō eſt optimū: q2 finis dꝫ eſſe
vltimū ⁊ optimū: ſed finis ſꝫ eſſe qḋ hꝫ in anima nō eſt
vltimuꝫ vt ipſi cōcedūt: q2 q̄diu eſt in aia appetitꝰ tunc
mouet ⁊ nō ē vltimū ſilr nec optimū: q2 ſanitas i corpe
melior eſt q̄ in mente. Preterea ſi finis ꝓ eſſe in aia eēt
cā tūc agens nūq̄ fruſtraret a fine: qḋ ē falſum. mlta .n.
agentia fruſtrant a fine: vt pꝫ 2° phy. conſequētia pꝫ: q2
agens nō fruſtrat qḋ attingit finē: mō q̄libꝫ agēs attin
git finē ꝓ eſſe qḋ hꝫ in aia: ſi ſit aiatū ſic ſunt. agētia per
artē ſp hn̄t finē in aia cognoſcere ⁊ appetere ſiue ꝓdu-
cāt extra ſiue nō. Preterea iſti ꝯdicūt ꝯmētatori q̄ dicit
in 12° metaphy. ꝙ forma balnei extra mouet vt finis ſꝫ
forma balnei i aia ē agēs deſideriū ⁊ motū. vult ḡ ꝙ fi- T.c.36.
nis tm̄ ſꝫ eē extra aiaꝫ ſit vt finis. ¶ Rō 2ᵉ opionis. ſꝫ
illḋ eē finis ē cā ſꝫ qḋ mouet agēs: q2 h̄ ē de rōe finis: q2
impoſſe ē agēs abſolui ab intētiōe finis. 2° metaphy. nul
lus .n. conabit aliq̄d facere ad terminū nō futurꝰ venire
ſꝫ finis ꝓ eē qḋ hꝫ in aia nō mouet. ſilr nec ꝓ eſſe extra
aiaꝫ: q2 habitibꝰ pn̄tibꝰ in mā ceſſat motꝰ. pmo de gn̄a
tiōe. ḡ reliquit ſm eius realitatē ⁊ q̄dditatē: ⁊ ſic habet T.c.55.
cālitatē diſtinctā ab alijs cāis. Iſtud nō valet: q2 q̄ratur
de illa realitate ſup quā fundat cālitas finis ſi ē ens vel
nihil: ſi nihil ꝓ nihilo relinquat: ſi ens vel ens in ſubie-
cto vel ens nō in ſubiecto: ſi ens nō in ſubo: hoc ē impoſſi
bile: q2 ſi ens i artificialibꝰ ſūt accn̄tia 2° ḋ aia. ꝑ Cōmē.
ſꝫ ens nō in ſubo eſt ſubſtātia ſi ſic in ſubiecto nō pōt q2
vel eſſet in mā vel i aia quoꝝ vtrūqꝫ negat pꝫ hic. Pre
terea finis vt diſtinguit ab alijs dꝫ eē vltimū ⁊ optimuꝫ
2° phycoꝝ. ⁊ huius. ſed iſta realitas finis nō ē optimuꝫ:
immo melior eſt ſanitas acq̄ſita in corpe q̄ iſta realitas
que nec eſt in corpore nec in aia ſubiectiue. ſilr nec ē vlti
mū: q2 ſemp coaſſiſtit in agēte vt dicūt. Preterea ſi hoc
eſſet tunc medicus nō fruſtraret ſuo fine: hoc ē falſum:
q2 multotiēs deficit: ꝯn̄a pꝫ q2 ſiue ꝓduceret ſanitatem
extra in corpore ſiue nō tn̄ attigeret finē vel in q̄ abſtra
hit ⁊ ab eſſe in aia ⁊ ab eē i re extra. Itē ꝯdicit cōmēta
tori 12° metaphy. vbi vult ꝙ forma balnei extra mouet
vt finis ſꝫ ſm eē in aia ē agens deſideriū ⁊ motū. Ratio
diſputatiōis q̄ mihi videt ꝓbabilior eē ē. ſꝫ illḋ eē finis
hꝫ cālitatē ſꝫ ꝙ ē optimū ⁊ vltimū: q2 oia h̄ ſunt ḋ rōe
finis. 2° phy. ⁊ .5. huius. ſꝫ ſꝫ eſſe in actu extra aiaꝫ ē opti
mū ⁊ vltimuꝫ vt ſanitas actu acquiſita in corpe hūano
hꝫ eē vltimū ⁊ optimū: q2 ē vltimū i eſſe q̄dē: lꝫ ſit pmū
in intētiōe: vt dic̄ Ariſto. in iſto 5° ſimilr ē optimū reſpe
ctu oium ordinatoꝝ i finē vt ſanitas actu adepta i cor-
pore hūano melior ē oibꝰ q̄ ordinant ad ſanitatē vt at-
tenuatiōe ⁊ purgatiōe ⁊ alijs. Preterea ſꝫ illḋ eē finis
dicit hēre ſuā cālitatē per cuius puatiōnē aliq̄d dr̄ eſſe

fruſtra: hoc pꝫ ex deſcriptiōe eiꝰ: qḋ ē fruſtra: quā ponit
Ariſt. 2° phycoꝝ. fruſtra eſt qḋ natū ē attingere aliqueꝫ
finē ⁊ nō includit: ſꝫ ex puatiōe finis quātū ad eē extra
aiam dicit agens fruſtratū: vnde ſi medicꝰ facit euacua-
tionē ⁊c̄. ⁊ nō acq̄rit ſanitatē realiter in actu in corpore
hūano dicit fruſtra egiſſe. vnde ſi ſanitas ſm eſſe in aia
deſiderata ⁊ appetita eſſet cā finalis nūq̄ medicus age
ret fruſtra: q2 ſemp attingit illuꝫ finem ⁊ ſemp coaſſiſtit
medico. ¶ P̄. ſm illḋ eē finis dicit eſſe cā ſꝫ ꝙ eē hn̄s
ipm dicit eē pfectū: q2 ꝙ aliquid ſit magis pfectuꝫ: q2 q̄
prius hoc eſt ꝓpter finē actualē extra: q2 idē eſt cātū ⁊
pfectū cū prius nō ſint ſed aliq̄d habens finē dr̄ pfectuꝫ
ſꝫ eſſe finis actuale extra aiaꝫ ⁊ nō dicit aliq̄d eē pfectū
ꝑ finē in mente artificis: q2 domꝰ nō dicit pfecta ꝓpter
ſpēm eius in mēte domificatoris. Maior pꝫ: q2 pfectuꝫ
nō eſt niſi qḋ attingit finē: ergo aliq̄d non eſt pfectū niſi
rōne finis. pꝫ 2° huiꝰ. nec loquit ibi de fine i potentia. q2
talis nō ē vltimū ⁊ optimū. Hoc ēt pꝫ ex itētiōe Ariſt. T.c.62.
prio ḋ gn̄atiōe: vbi dicit ꝙ habitibꝰ pſentibꝰ in mā am-
pliꝰ nō gn̄at aliq̄d ſꝫ ē iā: ⁊ ſubdit ꝙ habitꝰ ⁊ diſpōnes T.c.55.
ſunt fines. Itē cōmentator dicit in 12. metaphy. ꝙ forma
balnei hꝫ duplex eē vnū in aia aliḋ extra. ſm primū eſt Cō.36.
agēs deſideriū ⁊ motꝰ: ſꝫ ꝑ 2ᵐ mouet vt finis: ⁊ loquitur
nō de eē extra aiaꝫ i potētia: q2 illḋ nō ē vltimū ⁊ opti-
mū: melior .n. ⁊ appetitior ē ſanitas i corpore iā adepta
q̄ exiſtēs in potētia vltimū: q2 eſſe i potētia p̄cedit eſſe
in actu. ¶ Nota q̄dā dubia. Videt ꝙ finis ꝓ eſſe actu
extra nō poſſit eē cā: q2 cā ⁊ effectꝰ ſimul ſunt ⁊ nō ſunt
2° phycoꝝ. ⁊ .5. metaphy. ſi ſic cā in actu per ſe ⁊ ꝓpria T.c.37.
q2 nō loquit ibi de cā in potētia nec vl̄r nec per accidēs: T.cō.3.
ſꝫ finis pro eſſe actuali extra aiam nō eſt ſimul cū illis q̄
ordinant ad finē: imo tūc ceſſant oēs motus p̄cedentes
qn̄ iā eſt vt preallegatū eſt. ¶ P̄. ſꝫ illud eē dꝫ finis eſſe
cā qḋ ē nobilius cū finis ſit optimū. ſꝫ eē finis in aia eſt
nobilius q̄ eius eſſe: q2 aia itentiua eſt nobilior oi mā
corporali. ḡ ēt forma recepta in itellectu dꝫ eē nobilior
ꝙ recepta in q̄cunqꝫ mā extra ſiue in lignis ſiue i lapidi
bus ſiue in corporibꝰ ⁊ oſſibus. ¶ P̄. de rōne finis ē ꝙ
moueat efficiēs ⁊ ꝙ agens agat ꝓpter ipꝫ. Ex hoc ſic.
ſꝫ illḋ eſſe finis nō eſt cā ſꝫ ꝙ nunq̄ mouet agens: ſꝫ ſꝫ
eē extra māꝫ finis nūq̄ mouet agens: nec agēs agit am
plius ꝓpter ipꝫ: imo tūc ceſſat ⁊ quieſcit vt dictū ē ſepe.
¶ Ad pmū iſtoꝝ. cātuꝫ ⁊ cā ſil' ⁊c̄. vnū eſt in pmanēti-
bus in q̄bus cātū ⁊ cā nata ſunt ſimul eſſe in eodē iſtan-
ti tpis: ſed in ſucceſſiuis nō opꝫ ꝙ cauſa ⁊ cauſatum ſint
ſimul poſitiue in eodem inſtanti tpis ſed bene ſunt ſimul
priuatiue per priuationē tēporis medij iter tēpus i quo
eſt cauſa ⁊ in quo eſt cauſatū: ſicut enim dicit Cōmē. in
4° phycoꝝ. motus nō eſt ſimul ꝯgregatus ſꝫ bene mo-
tus ordinatꝰ ad fineꝫ eſt ſil' cā illa per negationem tpis
medij: q2 imediate motꝰ aliq̄s terminat ad ſuū fine tpe
medio vt ſanatio ad ſanitatē: ſed alio mō nō oꝫ ꝙ finis
ſit ſimul cū ſuo cauſatis p̄cedentibꝰ ordinatis ad ipꝫ: q2
habitibus pſentibus ⁊c̄. Alij cauſa ⁊ cauſatuꝫ ⁊c̄. verū
eſt ſm aliqḋ eſſe: ⁊ cū dicit finis ⁊c̄. veꝝ eſt ſꝫ eē pſens:
ita ꝙ cuꝫ motus ordinatus in finem aliquē eſt preſens
ꝙ tunc finis ſit etiam preſens ſed motus ordinatus in
aliquem finem ſm ſuum eſſe preteritum eſt ſimul cum fi
ne ſm eſſe preſens: ⁊ huius preteritionis finis eſt cauſa.
¶ Ad aliud. concedo maiorē: ad minoreꝫ dicūt aliqui
ꝙ eſſe in aia eſt nobilius q̄ eē extra in mā vt eſſe auri in
aia eſt nobilius q̄ eſſe auri in mā extra. Alij negāt q2 eē
in aia eſt eſſe diſtinctū vn̄ nō ſequitur. eſt in aia: ergo eſt:
immo fallacia ſm quid ⁊ ſimplr cōmittit. Aliter poteſt
dici ſm illos qui cōcedunt ꝙ eſſe rei in aia ſit notius q̄

eſſe extra. vñ ſm Ariſt. 2° ⁊ 8° ethico. ⁊ p̄mo rethorice.
triplex eſt bonū: vtile: delectabile: ⁊ honeſtū: mō eē rei
in aïa eſt melius bonitate honeſti: vñ honeſti⁹ ē habere
aliquod bonū in aïa ꝙ̄ hēre in re extra: vñ medicus ma
gis eſt honorandus ꝓpter ſpēm ſanitatis ꝙ̄ bꝫ i aïa ꝙ̄
vnus ruſtic⁹ ꝑꝑ ſanitatē quā bꝫ realiter in corpore ex-
tra: ſꝫ res extrinſeca ē vtilior ⁊ delectabilior ꝙ̄ i aïa: vt
ſanitas actu adepta in corpe realiter eſt vtilior ⁊ dele-
ctabilior ꝙ̄ exiſtēs in mēte medici: mō cū Ariſt. dicit ꝙ
finis eſt optimū loquit̄ de bono itelligibili ⁊ delectabili
⁊ nō de honeſto. ¶ Ad aliud. de rōne finis eſt ⁊c̄. dōm
ꝙ agēs agere ꝓpter finē pōt itelligi dupl'r. Uno mō ꝙ
actio agētis dupl'r agit depēdet cū cālitate finis ſibi ꝓ-
pria. Alio mō ꝙ agēs agit ꝓpter finē vt diſtinctā habꝫ
cauſalitatē nō actio agētis depēdet a fine ꝓut bꝫ diſtin
ctā cālitatē: ſꝫ q2 agit ꝓpter finē ꝓ tāto: q2 finis ꝯſequit̄
actionē agentis: vñ cū dicit̄ finis mouet agēs dꝫ ſic itel
ligi. i. finis ꝯſequit̄ actionē agentis. Nota tñ licet finis
pro eſſe extra in actu nō cāet motū ſed cōſequit̄ motū
ſꝫ finis ſm eſſe in aïa eſt agenſ deſideriū ⁊ motū: cū enī
artifex cognoſcat finē ſub rōe boni tūc appetit: ⁊ ꝑ ꝯñs
cōſequit̄ motus exterior in muſculis: vñ finis in aïa mo
uet nō in genere cāe finalis ſed agentis ſed finis ſm eſſe
actu extra aïam eſt cauſa finalis ⁊ perficiens.

Per hoc ad rationeſ. oīs cā ⁊c̄. ꝯcedat̄ aliquo
mō. dicis ꝙ finis ⁊c̄. dōꝫ ꝙ lꝫ fi-
nis nō ſit p̄ncipiū via gñatiōis. ē tñ p̄ncipiū via ꝑfectio
nis: q2 finis eſt ꝑfectior oīb⁹ ordinatis in finē. cū dicitur
finis ⁊c̄. dōꝫ ꝙ finis nō eſt p̄or ordinatis i finē via gña
tionis: tñ prior p̄ordinate ꝑfectiōis: ⁊ hoc ſuffic̄ ad cau
ſalitatē. ¶ Ad ſecūdā. cā eſt ad cuius eſſe ⁊c̄. veꝝ ē vel
ꝯſecutiue ꝑfectionis vel ꝯſecutiue gñatiōis. Ad minorē
dicēdū ꝙ lꝫ nihil ꝯſequat̄ finē via gñatiōis: tñ bene via
perfectiōis: ⁊ hoc ſufficit ad hoc ꝙ ſit cā. ſi dicis ꝙ ꝯſe-
quit̄ ad domū vel ad ſanitatē quando ſunt ꝑfecte: dōm
ꝙ in mā dimenſiōes p̄terite que ſunt minoris ꝑfectiōis
ꝙ̄ finis. ¶ Ad 3am. ſi finis eſſet cā ⁊c̄. ꝯcedo vltimā viā
.ſ. ꝙ finis ē cā ⁊ fundat cauſalitatē qñ bꝫ eē extra actu.
dicis quādo eſt actu ⁊c̄. veꝝ eſt ꝙ̄tū ad eē p̄ſens motuſ
ceſſat: nō tñ quo ad eſſe p̄teritū: tūc verū eſt ꝙ finis mo
uet ꝙ̄tū ad eſſe actuale q2 mot⁹ ceſſat quo ad eē actua-
le: tñ ex hoc nō ſequit̄ qn̄ ſit cauſa. Et ſi dicis. cā ⁊ cauſa
tum ⁊c̄. verū eſt cauſatū ⁊ cā ſunt ſimul in reb⁹ ꝑmanen
tib⁹ q̄ nata ſunt eſſe ſimul: ſed in ſucceſſiuis nō oꝫ ꝙ ſint
ſimul poſitiue: ſꝫ ſufficit ꝙ ſint ſimul ꝑ negationē mediȷ̄:
⁊ hoc ſufficit ad cālitatē finalem. Q. ō. XI.

Conſequēter q̄rit̄ circa capitulū d̄ caſu ⁊
fortuna. ⁊ p̄° ſup. T.c.46. (Uidētes qui
dē i celo nihil caſu fieri ⁊c̄.) Utꝝ i cele-
ſtib⁹ corpib⁹ ꝯtingāt aliq̄ cālia ⁊ fortui-
ta. ¶ Et arguit̄ prio ꝙ ſic: q2 q̄cq̄d eſt in
cāto ꝑ ſe dꝫ eē i principali ⁊ ꝑ ſe cā: p̄ci-
pue i cā agēte. Al'r. n. cātū nō oīno depēdet a ſua cā: qd̄
eſt incōueniēſ. Sꝫ iſta entia iferiora cāta ſunt a corpib⁹
T.c.76 celeſtib⁹: vt pꝫ ex 8° hui⁹. ⁊ ex 2° d̄ gñatiōe. ⁊ i iſtis iferio
T.c.60. rib⁹ ꝯtingūt multa cālia ⁊ fortuita vt pꝫ ad ſenſū. ⁊ in
iſto 2° habet̄ aperte. ¶ Itē 2° in quib⁹ cōtingūt aliq̄ ra-
ro ⁊ in minori parte in illis ꝯtingūt cauſalia ⁊ fortuita.
hoc ēt videt̄ eſſe ꝓpriū cauſaliū ⁊ fortuitoꝝ: vt pꝫ i iſto
T.c.48 2° huius. Sꝫ in corporibus celeſtib⁹ aliqua raro ꝯtigūt
vt eclipſis ſolis aut martis aut iouiſ ⁊ hmōi multa ſicut
ſciūt aſtrologi: q̄re ⁊c̄. ¶ Itē 3° in ipſis cōtingūt aliqua
preter itentionē ſuoꝝ motoꝝ: vt ꝙ talis planeta ꝯiun-
gatur cū tali: hoc videt̄ eē p̄ter itentionē itelligētie mo
uētis orbē in quo eſt planeta: ⁊ ꝙ lumen vnius commi
ſceat̄ cū lumīe alteri⁹ ⁊ eꝯ: ⁊ hmōi: ex h̄ ſillogiça ſi vis.
¶ Oppoſitū vult Ariſto. in littera. ⁊ Cōmen. ibidem. T.c.46

Ad queſtionē intelligēdū ꝙ caſus ⁊ fortu-
na differūt ſꝫ cōius ⁊ minuſ
cōe: vt pꝫ ex littera vt videbit̄ poſt. Naꝫ caſus inuenit̄
⁊ in reb⁹ nālib⁹ aïatis ⁊ inaïatis. eſt enī caſus gñaliter
loquēdo agens ꝑ accidēs. i. p̄ter intentionē faciēs ali-
quē effectū raro ⁊ in minori pte. Fortūa. n. eſt agens ꝑ
accidens in his que agunt a ꝓpoſito. i. ꝑ cognitionē ⁊
appetitū ꝓpter finē raro ⁊ in minori pte. ſupple ꝓdu-
cens illū effectū: vt ſi aliquis hō per ſuū itellectū practi
cū: ⁊ per ſuū appetitū moueat̄ ad eūdū ad forū ꝑꝑ iſtū
finē vt emat aliquid: ⁊ p̄ter ſuam intētionē iueniat debi
torē: quē nō opinabat̄ inuenire: ⁊ reportet pecuniā tūc
ille idē intellectus practicus qui dicit̄ itellectus reſpe-
ctu vaditiōis ad forū: dicit̄ fortuna ꝑ reſpectū ad ipam
inuentionem debitoriſ vel reportationē pecunie: dūmō
hoc raro ꝯtingat ꝙ inueniat debitorem vel ꝙ reportet
pecuniam. Sīliter ſi aliquis fodiat terrā ad ſepeliēdū
mortuū ⁊ iueniat theſauꝝ quē nō opinabat̄ iuenire: ⁊
h̄ rariſſime natū eſt accidere: tūc itellectus ipſi⁹ fodien-
tis in cōparatione ad iſtū effectū. ſ. inuentionē theſauri
dicit̄ fortuna: ⁊ iſte effectus dicit̄ fortuitus. i. a fortuna.
ſimiliter autem ⁊ in conſimilibus. Si aūt in generatiōe
hoīs a ſpermate ꝯtingat ꝙ ſꝑma faciat hoīē cū duob⁹
capitibus: qd̄ non intendebat per ſuā ꝓpriā virtutem:
tunc illud idē ſubm qd̄ eſt agens nāle per cōparationē
ad effectū per ſe intentum. i. quem natū eſt ipm ſperma
ꝓducere: ſemꝑ aūt in pluribus dicit̄ caſus per reſpectū
ad illū effectū ꝑ accñs. ſ. duo capita: ⁊ hmōi effect⁹ dici-
tur caſualis ⁊ a caſu: ſimiliter aūt ⁊ in aliȷ̄s. ¶ Ulteri⁹
cōſiderandū eſt ꝙ quidam antiquoꝝ ſicut recitat̄ in l'ra
dixerūt ꝙ celū ⁊ motus eius ſtatuens totū iſtū mūdum
inferiorē i ſuū ordinē cauſata fuerūt a caſu vel fortūa.
⁊ forte fuerunt coacti ex hoc ſicut inuit Cōmē. q2 puta
uerūt ꝙ lis ⁊ amicitia fuerūt cauſe mouentes ad mūdi
gñationem vl'em: nō eſt aūt de rōne litis niſi ꝙ moueat
diſgregando ⁊ ſeparādo: ⁊ de rōne amicitie ꝙ moueat
cōgregādo: qd̄ aūt moueat ſic vel ſic ⁊ repōat i tali ſitu
aliqd̄ corpus ⁊ aliud in tali: hoc nō hꝫ d̄ ſe ſꝫ a caſu aut
a fortuna ꝯtingit. Hanc autē opinionem Ariſto. ipro- T.c.45
bat dupl'r. Primo ꝑ hoc q2 vt dicit ⁊ verum eſt: mirabi
le ⁊ icōueniens oīo eſt ꝙ animalia ⁊ plante que ſunt in
iſto mūdo inferiori nō ſint nec fiant a cauſa nec a fortu-
na cū fiāt a cauſis ⁊ ex cauſis determinatis ⁊ in corpib⁹
determinatis vt dicit Cōmen. in .12. metaphyſi. ⁊ ipſum
celum qd̄ eſt diuinius manifeſtorū fiat ⁊ moueat̄ a caſu
aut a fortuna: ⁊ Cōmen. ibidē legēdo litterā dicit ꝙ mi
rabile eſſet ꝙ plāte ⁊ animalia ⁊ alia viliora fierēt a nā
vel itellectu ⁊ ipſa corpora celeſtia ⁊c̄. Et eſt ꝯſiderādū
in iſta rōne ꝙ Ariſt. dicit expreſſe ꝙ celum eſt diuinius
manifeſtorum ꝙ̄ ſint animalia ⁊ plante. ⁊ Cōmentator
dicit ꝙ iſta animalia ⁊ plante ſunt viliora corporib⁹ ce
leſtibus. Nec dꝫ dici ꝙ ipſe loquat̄ de celo pro aggrega
to ex motore ⁊ mobili: q2 ipſe motor ſeꝑatus. ſ. itelligen
tia nōdum erat nota illis quos ipſe redarguit: vnde ſo-
lum cōparat corpora celeſtia que ipſi itellexerūt fieri a
fortuna vel caſu ad iſta iferiora. Et hmōi ſignū ē: q2 di
cit Ari. ſic. Celū aūt ⁊ alia diuiniora māifeſtoꝝ ⁊c̄. ꝑ h̄
enī qd̄ dicit manifeſtoꝝ ſignificat ꝙ ipe loquit̄ de celo
pro illo qd̄ manifeſtū ē de ipo. ſ. pro corpore ſupiori ſen
ſibili dicens ipm eſſe diuinius ⁊ animalibus ⁊ plantis.
Ex hoc autem patet error cuiuſdā viri famoſi qui pu
tat muſcam eſſe ſimpliciter nobiliorē ſpeciem ꝙ̄ ſit cor-
pus quintū: qd̄ eſt abſurdū. ¶ Itē aliter arguit Ariſt.

contra iſtam opinionem antiquorum in illo capitulo: ſ3 modorum cauſarū. ſi fortuna vel caſus eſſet cauſa pma ipſius celi: tunc oporteret eſſe aliquā aliā cām poꝛē cauſa prima celi: qđ eſt abſurdu3: ⁊ p3 conſequentia: q2 per accidens cauſa non poteſt eſſe cauſa poꝛ oino ꝙ cauſa per ſe: imo ſicut ens per ſe prius eſt ente per accidēs: ſic cauſa per ſe prioꝛ eſt necio ꝙ cauſa per accidēs: cū ergo caſus ⁊ fortuna que ponunt ab alijs eſſe pria cā celi: ſit cā per accidens vt dictū eſt: ſequitur ꝙ aliqua erit prioꝛ cauſa ꝙ caſus ⁊ fortuna: ⁊ ſic ſequit̃ predictum inconueniens. ¶ Item ſequitur aliud incōueniens: q2 cu3 fortuna nō ſit cā per accñs niſi reſpectu alicui⁹ effect⁹ nō intenti cōcomitātis aliquē effectū per ſe. prius aūt cauſat ab aliquo qđ eſt ab eo per ſe ꝙ per accidēs: ſequitur ꝙ ab ipſa fortuna: que eſt fortuna reſpectu celi ⁊ eius motus prius cauſet aliquid ꝙ ipſu3 celum ⁊ motus eius: qđ eſt
Cō.46 abſurdum. ¶ Item Cōmen. dicit 2° phy. ꝙ iſta poſitio deſtruit primū principiū: ſed nō declarat quomō: ⁊ forte ſic intelligit quia primū principiū cu3 ſit cauſa per ſe: non poteſt eſſe cauſa. ſolū per accidens: modo fortuna eſt cā per accñs: ergo primum principiū qđ eſt deus nō eſt ipſa fortuna. ipſum aūt primum principium eſſe: non
t.c.47. poteſt inueſtigari niſi per motū celi. vt ſatis p3 ex 8° huius. ⁊ 12° metaphy. Poſſet igitur ſic deduci. Si fortuna eſſet cauſa celi tūc primum principiū non eſſet cauſa ipſius celi. eo ꝙ primum principiu3 nō poteſt eſſe fortuna vt pbatū eſt. Sed ſi primū principiū nō eſſet cauſa celi. primū prinm nō eſſet. vt ſupponimus q2 celum eſt primū cauſatoꝝ corpoꝛaliū. vt p3 ex 8° huius. ⁊ ideo ſi primū principium nō eēt cā celi nō eſſet primum principiū omnium corpoꝛalium. Primū aūt pnm debet eſſe cā oīum entiū. aliter eni3 nō eēt primum ſimpliciter. quare ⁊c̃.

Tunc dico breuiter ad q̃ſtionē: ꝙ i corporibus celeſtib⁹ nō ꝯtingūt aliq̃ caſualia ⁊ fortuita quia ab illis que nō poſſunt impediri ab operationib⁹ ſuis nō fiunt aliqua caſualia ⁊ fortuita hec eſt manifeſta: quia omnis cauſa fortuita ⁊ caſualis ē īpedibilis ab operatiōe ſua: cū ab ipſa proueniat aliquid nō intentū: ſed motores corpoꝝ celeſtiū nō poſſunt īpediri a ſuis proprijs operationibus cū ſint omnino īmobiles ⁊ per ſe ⁊ per accidens: ⁊ ipſa corpa celeſtia ſint īcor
T.c.20. ruptibilia ⁊ inalterabilia vt demōſtratur in pmo celi ⁊
T.c.76 8° huius: ergo ab ipſis motoribus celeſtibus nō fiūt aliqua caſualia aut fortuita in ipſis corporibus celeſtib⁹: cōſtat autē ꝙ ab alijs nō poſſent fieri. quare ⁊c̃. ¶ Itē motor qui mouet oino vniformiter ⁊ regulariter nō eſt cauſa propinqua alicuius effectus caſualis aut fortuiti: ſed motores corporū celeſtiū mouent ipſa regulariter ⁊ vniformiter per totum tempus eternum. quare ⁊c̃. maior eſt euidens: quia cauſa que eſt fortuna: eſt que pducit aliquem effectum non intentū cū effectu quē intendebat: ⁊ ſic difformiter ⁊ irregulariter operat̃. Similiter autem eſt de ipſo caſu: ⁊ minor apparet in 2° celi ⁊ mundi vbi oſtenſum eſt: ꝙ motus celi eſt regularis omnino ⁊ vniformis cum ſit a motore tranſmutabili ⁊ īmobili perpetuo ⁊ alterabili ⁊ oino incorruptibili. quare ⁊c̃.

Ad primam rationē cum dicitur. illud qđ eſt ⁊c̃. poteſt dici ꝙ verū eſt de illis que pertinent ad perfectione3. ſed de his que pertinent ad imperfectionē ⁊ defectū nō oportet: modo caſualia ⁊ fortuita vt ſic ſe habent: pertinent ad imperfectione3 ⁊ diminutione3 iſtoꝝ inferioꝝ. quare ⁊c̃. Aliter poteſt dici ꝙ vera eſt maior de illis que per ſe iueniunt̃ in ipſis cauſatis ⁊ pertinens ad ea per ſe: ſ3 de illis que iuenīuntur in cauſatis per accidens ⁊ non pertinent ad ea p ſe: non oportet ꝙ omnia talia ſint in ipſis cauſis: ⁊ ſic ē de caſualibus ⁊ fortuitis que ꝯtingunt in iſtis inferiorib⁹. quare ⁊c̃. Alij dicunt ꝙ illud qđ eſt in cauſatis per ſe debet eſſe in cauſa per ſe ⁊ principali agēte formaliter vel virtute: ſed non oportet ꝙ formaliter: ⁊ ſic cōcedunt ꝙ effectus caſuales ⁊ fortuiti qui cōtingunt in iſto mundo inferiori ſunt virtualiter in corporib⁹ celeſtibus. ¶ Ad ſecundam dico ꝙ aliqua contingere raro eſt dupliciter. Uno mō in comparatione ad totū tempus: ⁊ talia ſunt caſualia. Alio modo in cōparatiōe ad vita3 vel ad tps vite vni⁹ hominis ſolu3: ⁊ talia nō ſunt caſualia nec fortuita: mō in corporibus celeſtibus bene fiunt aliqua raro in cōparatione ad vitam vnius hominis. ſ. ꝙ nō fiūt in tempore vite vnius hominis niſi forte ſemel vel bis. tamen nō fiunt raro in toto tēpore: ſed infinities ſucceſſiue. ⁊ in aliquo magno tpe valde pluries: ſicut aliq̃ aſpectus aut eclipſes: ⁊ coniunctiones ⁊ oppoſitiōes ſtellarū vt ſciūt aſtrologi. ¶ Aliter dicit̃ ꝙ aliqua ꝯtingere raro eſt dupliciter. Uno modo raro q̃tū ad tempus ⁊ in cōparatiōe ad ſuas cauſas. ⁊ ſunt illa que depēdēt a cauſis per accidens oino: de quibus nō eſt determinatum ſm mām in quo tempore debeant cōtingere ⁊ facere tales effectus: vt inuentio theſauri a fodiente terra3 ſit raro i tēpore: nec habet cauſa3 per ſe ⁊ determinatā quā neceſſe ſit cōtingere in aliquo determinato tēpore: ⁊ talia bene ſunt fortuita. Alio modo aliqua cōtingūt raro q̃tū ad tempus pcipue in tempore aliquo determinato: nō tamen ꝯtingunt raro in cōparatiōe ad omnes cauſas: īmo habent cauſas per ſe determinatas a qbus ⁊ non ab alijs nata ſunt produci. Et tempore cauſe future neceſſario in aliquo determiato tēpore ſunt ⁊ producere illa fieda: ⁊ talia nō ſunt caſualia: hmōi aūt effectus bene ſunt poſſibiles in corporibus celeſtibus: vt eclipſis ſolis q̃uis raro cōtingat in tēpore vnius hominis: ⁊ ſic de multis alijs accidētibus celeſtibus: tñ eſt aliquod tempus futurū determinatum in quo ⁊ nō prius nec poſterius neceſſe eſt accidere cauſa3 eclipſis ſolis ⁊ ipſam cauſare huiuſmodi effectum: ⁊ hoc ſciunt aſtrologi. ¶ Ad tertiam dico breuiter ꝙ licet intelligentia mouens orbem aliquam non intendat primaria intentione cōiunctione3 planete cum alio ⁊ alia huiuſmodi: quia tamen intendit motū ppetuu3 orbis ⁊ planete: ad quē neceſſario ſequit̃ talis cōiunctio ⁊ alia ſimilia: ideo ſecundaria intentione intēdit oīa alia: ⁊ hoc ſufficit vt non ſint caſualia precipue quia non ſunt raro in comparatione ad cauſas ſuas vt declaratum eſt.

¶ Manifeſtum itaq3 ꝙ fortuna cauſa ſit ſ3 accidens in his que in minori ſunt ſecundū propoſitum eorum ⁊c̃. Textu cōmenti. LII.

¶ Caſus igitur eſt cauſa ſm ꝙ eſt accidens ⁊c̃. Tex. cōmenti LIIII.

Queſtio. XII.

Conſequēter querit̃. Utrū caſus ⁊ fortuna ſint cauſe per accidēs. ¶ Arguit̃ primo ꝙ nō. q2 cauſa per accidēs nihil operat̃ ad cauſatū vt albu3 ⁊ muſicū q̃ ſunt per accidēs cā domus nihil operant̃ ad domū: cū ſine vtroq3 poſſit fieri domus. S3 fortuna aliq̃d opat̃ ad effectū fortuitū. aliter enim nō diceret̃ fortuitus. Similiter caſus aliq̃d operat̃ ad effectū caſualē: aliter eni3 nō denominaret̃ caſualis. ſicut ⁊ domus ad quā nihil operat̃ albū ⁊ muſicū nō denominat̃ ab albo aut muſico. ¶ Itē 2° caſus ⁊ fortuna ſunt idem ꝙ nā ⁊ intellectus ſm Ariſto. in littera. ſed

nã ⁊ intellectus ſunt cauſe ꝑ ſe vt pꝫ in 2° huiꝰ. ⁊ 6° ethi
T.cõ.3. coꝝ: quare ⁊c̃. ¶ Item 3° ſi ſic tũc album ⁊ muſicum eſ-
ſent caſus aut fortuna reſpectu domus cum ſint cauſe
per accidens domus: vt pꝫ in iſto 2°. ⁊ ſic domus eſſet
T.c.33. ens caſuale aut fortuitum: quod eſt abſurdum.
T.c.52. ¶ Oppoſitum arguitur auctoritate Ariſto. in iſto 2°.

Intelligendum eſt ꝙ ſic dictũ fuit ſuperius caſus ⁊ fortuna ſe
hñt ſic ſupiꝰ ⁊ iferiꝰ. Oĩs eniꝫ fortuna ẽ caſus ſꝫ nõ ꝯuer
tit: qꝛ fortuna ſolũ eſt in agẽtibꝰ a ꝓpoſito. ſ. ꝑ cognitio
nẽ ⁊ appetitũ animaleꝫ: caſus vero ẽt inuenit in rebus
inanimatis: vt tripoda cadit cã fodẽdi in tali mõ ꝙ eſt
cõueniẽs ad ſeſſionẽ: ⁊ in rebus animatis irrõnalibus:
vt equus fugiens de bello cauſa bibendi ſaluat ab in-
terfectione ꝑ inimicũ fugantẽ ipſuꝫ. ſimilr aũt ⁊ in aliꝭs.
Eſt aũt caſus generaliter loquẽdo agens qȯ producit
aliquẽ effectũ nõ intẽtũ raro ⁊ in minori parte: raro ꝙ-
tũ ad tps: ⁊ in minori parte ꝙtũ ad ſuppoſita. ſꝫ fortũa
eſt cã exiſtẽs in agẽte a ꝓpoſito ꝓducẽs aliquẽ effectũ
prius nõ intentũ raro ⁊ in minori ꝑte contingente.

Tunc dico breuiter ꝙ fortuna ⁊ caſus ſunt cauſe ꝑ accidẽs: ⁊ hoc pꝫ ratiõe
qua ꝑter intentionem cauſant: talis enim effectus pro-
cedit ab aliquo per accidens qui non erat intentus nec
opinatus ab agente: ⁊ patet etiam rõne qua raro ⁊ in
minori parte cauſant. Naꝫ ſi eſſent cauſa per ſe tũc ſem
per aut in pluribus agerẽt. Ex his poſſunt fieri duo ſil
logiſmi. ſed pertranſeo ꝓpter breuitatem. ¶ Et notan
dum diligenter ꝙ per fortunã ⁊ caſum non debent intel
ligi due cauſe diſtincte ⁊ ſm ſubm ab agente naturali ⁊
ab intellectu practico: ſicut aliqui pueriliter imaginant
fortunã eſſe quandã deam ſeparatã habentem duas fa
cies. quarum vna eſt bona ⁊ benefactiua hominibus: ⁊
alia eſt mala ⁊ malefactiua. Sed intelligo ꝙ fortuna ẽ
idem ſm ſubſtantiã ⁊ ſm ſubiectũ cuꝫ intellectu practi-
co: ⁊ ſimiliter caſus eſt idem ſubiecto cum agente nãli.
tamen diuerſimode: quia illud ideꝫ qȯ dicit intellectus
practicus per comparationem ad effectuꝫ precognituꝫ
⁊ appetitũ ⁊ per ſe dicit fortuna in reſpectu ad effectuꝫ
qui nõ fuit primus intentus: vt intellectus fodiẽtis qui
dicit intellectus practicus per cõparationẽ ad foſſionẽ
terre. dicit fortuna in cõparatione ad acceptionem the
ſauri. Similiter illud ideꝫ ſubum vel ſperma qȯ dicitur
agens ⁊ generans naturale in habitudine ad homineꝫ
generatum dicitur caſus reſpectu ſexti digiti quẽ nõ itẽ
debat. i. ad quẽ generandũ non ordinabat per ſe. ⁊ vni-
uerſaliter virtus formatiua exiſtens i ſpermate. ¶ Cõ
ſiderandũ etiã ꝙ lꝫ effectus fortuitus non eſſet intẽtus
ab agente fortuito anteꝙ produceret: tñ in hora vel in
tempore in quo producit actu ab ipſo agente poteſt in-
tendi ab eo vt cũ aliquis iuit ad eccleſiam cauſa orandi
nõ intendens cuꝫ ibat inuenire debitorem nec accipere
pecuniã: poſtꝙ orauit inuenit debitorẽ ⁊ accepit pecu-
niam: dum accepit eã poteſt bene hoc intendere ⁊ velle
⁊ hoc nõ obſtãte erit effectuſ fortuitus aliquo mõ iquã
tũ raro contingit ex tali cã ⁊ nõ fuit intẽtus ꝑus. Simi
liter autem ⁊ in aliꝭs ſimilibus. Ulterius notandum ꝙ
ſicut dicunt expoſitores duplex eſt cauſa per accidens.
Quedaꝫ eſt cauſa per accidens ex parte cauſe ſolũ. Et
quedam eſt cauſa per accidens ex parte effectus. Cauſa
per accidens ex parte cauſe eſt illa que eſt per accidens
cõiuncta cauſe per ſe vt ſi album ⁊ muſicum coniuncta
ſtatuifice dicimus cauſa ſtatue: ⁊ talis cauſa nõ vniuer-
ſaliter eſt fortuna nec caſus eo ꝙ aliqua talium cauſarũ
nihil omnino operãtur ad effectũ vt arguebat. Alia eſt
cã per accidẽs ex parte effectus: ⁊ eſt illa cã cuius effe-
ctum per ſe. ſ. intẽtũ cõcomitat accidentaliter aliquis ef
fectus per accidens. ſ. qui nõ intendebat: eo ꝙ nõ ſolet
nec ſemꝑ nec frequenter coaccidere illi effectui ſed ſolũ
raro. ⁊ hoc dicit pro tãto: qꝛ ſi aliqͩ ſemꝑ ⁊ neceſſario
cõcomitat aliquẽ effectũ intentũ ab agente: ridiculum
eſſet ꝙ ipſum agens non intenderet illud ꝯcomitanſ: vt
ſi quis intenderet ambulare per viam lutuoſam: ridicu
lũ cẽt ꝙ ipſe nullo mõ itẽderet madefacere pedes: etiã
ſi hoc ipſe nõ intẽderet: non ꝓpter hoc eſſet caſuale aut
fortuitũ madefacere pedes. ẽt hmõi cã per accidẽs hñ
operat aliqͩ ad effectũ: ⁊ eſt caſus vel fortuna: dũmo-
do nõ ſicut ſemꝑ nec ſicut frequẽter opet illũ effectum.

Ex his ad rões. Ad ꝑmã pꝫ ꝑ ꝑmã diſtinctionẽ. ¶ Ad ſcdaꝫ ſilr pꝫ ex di-
ctis. Nã caſus ⁊ fortuna lꝫ ſint eadẽ ſꝫ ſubꝫ cũ itellectu
practico ⁊ nã: tñ differũt ſꝫ rõnẽ ⁊ modũ formalẽ. Nã
fortuna eſt illud ipm qȯ eſt intellectus practicus. Unde
Ariſto. dicit ꝙ circa practicã neceſſe eſt eſſe fortunam:
ſed dicit itellectus in comparatiõe ⁊c̃. vt prius. ¶ Ad
tertiã dico per vltimã poſitam diſtinctionẽ. nam album
⁊ muſicũ ꝯiũcta domificatori ſunt cauſe per accidẽs ni-
hil opantes ad eſſe domus: ⁊ iõ nõ ſunt caſuſ nec fortu
na: ſed cauſa per accidens que operatur ad effectũ: quẽ
ꝑus nõ intẽdebat: effectũ dico per accidẽs cõiunctũ ef-
fectui per ſe: talis eſt fortũa vel caſus. Et forte hoc vo-
luit Ariſto. dicere in illa particula. Sũt aũt cãrum alie
aliꝭs ꝓximiores ⁊c̃. per cauſas eniꝫ ꝓximiores itelligit
illas q̃ aliqͩ opant ad cãtũ: mõ tñ ꝑdicto: ⁊ ſic de iſto.

¶ Dicendum igitur primum quoniam natura eorum que ſunt propter hoc cauſarum eſt poſtea de neceſſario quomodo ſe in phyſicis. in hanc enim cauſam inducunt omnes ⁊c̃. Textu cõmen. LXXV. Queſtio. XIII.

Ueritur hic ꝑmo vtrũ nã agat ꝓpter fineꝫ.
¶ Arguit ꝑmo ꝙ nõ: qꝛ qȯ nõ cognoſcit fi
q nẽ nõ agit ꝑꝑ finẽ. agentia. n. que cognoſcũt
finẽ agunt ꝓpter ipm: vt pꝫ in hoibꝰ. ſꝫ non
oĩs nã cognoſcit finẽ vt nã inaiati. q̃re ⁊c̃.
¶ Item 2° illud qȯ nõ deliberat non agit ꝓpter finem:
videmus eniꝫ ꝙ agẽtia ꝓpter aliquẽ finẽ deliberant de
ordinatis in illũ finẽ inquirendo q̃ ſint ⁊ q̃uo ſunt cõue-
nientia ad attingendũ finẽ ipm: vt pꝫ in hoibꝰ ꝯſiliati-
uis: ⁊ hẽtur in 3° ethy. ſed nã nõ deliberat cũ deliberare
ſit opus rõnis: vt pꝫ in 3° de aĩa: ⁊ 3° ethicoꝝ. ¶ Itẽ 3° T.c.57
ſi nã ageret ꝑꝑ finẽ tũc in actionibꝰ ⁊ effectibꝰ eiꝰ nõ ac-
ciderẽt peccata: qꝛ finis eſt bonũ ⁊ optimũ ordinatoꝝ
in finẽ: vt pꝫ i iſto 2°. q̃re ⁊c̃. ſꝫ ꝯſequẽs eſt falſuꝫ: ſiũt. n. T.c.23.
multa peccata. ſ. mõſtra in actionibꝰ ⁊ effectibꝰ reꝝ nãli
um: vt cũ ſperma generat hoieꝫ ſine oculis ⁊ cũ duobꝰ
capitibꝰ. q̃re ⁊c̃. ¶ Itẽ 4° idẽ vr̃ eẽ iudiciũ de vno ente
nãli: ⁊ de oĩbꝰ ꝙtũ ad ꝓpoſitũ: ſꝫ pluuia que ẽ qdã effe-
ctꝰ nãlis: nõ fit ꝓpter aliquẽ finẽ: ꝓbatio: qꝛ maxĩe vi-
deret fieri ꝑꝑ gñationẽ ⁊ ꝯſeruationẽ ⁊ augmẽtationẽ
frumẽti aut ẽt alioꝝ terre naſcentiũ: eo ꝙ ꝑ ipaꝫ aliqñ
iſta bona ꝯtingũt: vt pꝫ ad ſenſuꝫ: ſed nõ eſt dõm iſtam
eẽ cãm ꝓpter quã fieret pluuia: qꝛ pari rõne deberet di
ci ꝙ pluuia ſit a nã ꝓpter deſtructionẽ frumenti: cũ ali-
quotiens ipſum deſtruat: vt ſi ſit in area ⁊ pluuia cadat
ſuꝑ ipſum. quare ⁊c̃. Hec aũt fuit rõ quorũdam antiquo
rum dicentium naturam non agere propter finem.

Oppoſitũ tñ arguit auctoritate Ariſt. ⁊ Cõ- Cõ.75.
mẽ. Et ꝯmẽtator dic̃ ꝙ iſtȯ ẽ ꝑnci

piū doctrine in ſciētia nāli. Et ſi diuinꝰ.i.metaphyſicus
nō concederet: vel acciperet iſtud principiū: non poſſet
demōſtrare ꝙ deus habeat ſollicitudinē de eis q̄ ſunt hic.

Dicendū ꝙ nā agit ꝓpter finē ⁊ hoc ꝓbat rōni
bus Ariſto. in littera. quaꝝ p̄ma eſt.
Omnia que fiunt ſemꝑ aut frequenter eodem vel ſimili
modo: aut fiunt a caſu vel fortuna aut fiunt ab agente
ꝓpter finē: hec diuiſio eſt māifeſta ⁊ cōceſſa erat ab illis
cū quibus Ariſto. diſputat. Sed talia non fiunt a fortu
na nec a caſu: q2 iſte cauſe ſunt cauſe eoꝝ que ſunt vt in
paucioribꝰ: quare relinquit ꝙ oīa talia fiunt a nā. Tūc
accipiatur iſta ꝯcluſio. Omnia que fiunt ſemper vel fre-
quenter fiunt propter finem: ſed entia nālia vt in pluri-
bus fiūt ſemꝑ vel frequenter eodē modo. q̄re ⁊c̄. ¶ 2ª
ratio eſt iſta vt mihi videt. In q̄buſcūq; entibꝰ eſt aliq̄s
finis: cetera.ſ. precedētia fiunt ꝓpter illū finē: hoc pꝫ ex
diffinitiōe finis: q2 finis eſt gratia cuius cetera ſunt aut
fiunt: ſed in rebus nālibus īueniunt multi fines: vt ma-
nifeſtum eſt. ſicut videre eſt finis oculi: ⁊ audire auris ⁊
hmōi. q̄re ⁊c̄. ¶ 3ª rō ē. illa que nata ſunt agi.i. produci
ſub talibꝰ vel cū talibꝰ diſpoſitiōibꝰ ſm quas ſunt cōue
nientia ⁊ apta ad finē adipiſcendum: nata ſunt fieri pp
finem. hec eſt māifeſta cuilibet bene diſpoſito: non enim
eſſet aliqua rō quare aliquid eſſet natū fieri ſub talibus
diſpoſitionibus que ſunt cōuenientes ad finē adipiſcen-
dum: niſi eſſent nata fieri ꝓpter finē: ſed entia naturalia
ſunt nata fieri ſub talibus ⁊ cum talibus diſpoſitiōibus
que conueniunt fieri ad acquirendū finē: qͦ apparet: q2
ſicut vnūquodq; agitur ſic aptum natum eſt agi ⁊ econ
uerſo. ſꝫ entia naturalia ſic agunt vt in pluribus ꝙ ſunt
apta nata attingere finē ⁊ ſub ꝯuenientibꝰ diſpoſitiōibꝰ:
ergo ſic ſunt apta nata agi: ⁊ per ꝯſequens nata ſunt fie
ri ſic pp finē. ¶ Itē illud agens agit ꝓpter finē qͦ eſt
natum imitari ad agente ꝓpter finē ⁊ cuius actiōes na
te ſunt cōpleri ab agēte ꝓpter finē. hec eſt euidēs. Agēs
enim ꝓpter finē nō debet imitari illud qͦ nō agit ꝓpter
finē nec perficere actiones eius: modo ars de qua ꝯſtat
ꝙ agit ꝓpter finē imitat actiones nature: ⁊ in aliquibꝰ
perficit q̄ natura nō pōt ꝑficere: vt exēplificat Cōmen.
ꝙ medicus intendens ſanitatē facit exire ſanguinē per
flebotomiā ad imitationē ⁊ ſimilitudinem nature: q̄ ſa-
nat aliq̄n ꝑ exitū ſanguinis a naribus: ⁊ ſimiliter cū vir
tus nālis debilis exiſtens nō poteſt ſanare medicus per
artem ſuam adiuuat eam calefaciendo aut aliter tranſ-
mutando. q̄re ⁊c̄. hoc autem etiam ipſe Ariſto. oſtēdit
inductione quadam vbi cōſideranda ſunt illa que etiā
ibi dicit Cōmen. ſed dimitto illa propter breuitatem.

Ad primū argumētū in cōtrariū dicendū ꝙ li
cet natura in rebus inanimatis nō
cognoſcat finē: tamen dirigit ⁊ gubernat ab aliquo co
gnoſcente finem.ſ. abītelligentia mouente celum: ⁊ hoc
Cō. 18. pulchre docet Cōmē. in 12ͦ metaphy. vbi ſic agit. Scōꝫ
hoc igit intelligēdū eſt ꝙ nā agit aliq̄d ꝑfecte ⁊ ordina
te licet nō intelligat quaſi eſſet rememorata ab agenti-
bus nobilioribus ea que dicunt ītelligētie. Et forte ad
iſtam intentionem dicit hic Cōmen. ꝙ niſi diuinus cōce
deret iſtud principiū nō poſſet demōſtrari deū habere
ſollicitudinem: q2 nō poteſt aliter ꝓprie ⁊ phiſice demō
ſtrari niſi q2 iſta inaīata que ſunt hic agūt directe ⁊ per
fecte ad debitum finem: ⁊ tamē nō cognoſcunt finē: qͦ
nō poſſunt facere niſi aliquo cognoſcente dirigerentur
ſicut ſagitta nō moueret determinate ad ſignū niſi diri-
geret ab aliquo cognoſcēte ſignū. ¶ Ad ſecūdam dicit
T. c. 85. phs ꝙ inconueniens eſt dicere naturā nō agere propter
finem: eo ꝙ non deliberat: quia videmus ꝙ artifex non
deliberat licet agat ꝓpter finem: imo quāto ꝑfectiorem
hꝫ artē tāto minꝰ deliberat: vt ſi q̄s cytharedus, vl' viel
lator in q̄libꝫ ꝑcuſſione chorde deliberaret q̄lr deberet
percutere: videret eſſe imperfectiſſimus artifex: ⁊ ſimili
ter eſt de alijs: q̄uis ḡ natura nō deliberet in agēdo nō
ſequitur eam nō agere ꝓpter finē. Et ſi dicas ꝙ ars pro
tanto agit propter finē: lꝫ nō deliberet: q2 ipſa eſt agens
extrinſecū: natura aūt nō: ſed intrinſecū: hoc nō ꝓficit:
q2 ſicut dicit ipſe Ariſt. Si nauificatiua eēt in lignis ſi-
militer vtiq; natura feciſſet. q̄ſi di. ꝙ ipſa extrinſicitas
artis a materia ī quā agit nō ē cā quare ipſa agat ꝓpter
finem: q2 ſi imaginaremur vel poneremus cauſā eē in-
trinſecā agēs in materia naturali adhuc ipſa exn̄s ī na-
tura ſimilr faceret.ſ. pp finē. Et huius ſignū ē: q2 medi-
cus per ſuā medicinā ipſe ſanat ſeipſum: lꝫ per accidens
hoc ꝯtingat. Illud ḡ in quo ars differt a natura.ſ. quia
ars ē extra ⁊ natura intra: nō ē cā q̄re ars agat pp finē
q̄uis nō deliberet. Sed debemus dicere eam agere pp
finē: quia a determinato pn̄cipio per media determina-
ta ad finē determinatū peruenit. ſic autē eſt de natura.
q̄re ⁊c̄. ¶ Tūc ad tertiā rōnē cū dr̄. ſi natura ⁊c̄. dicen-
dum per interemptionē ꝯn̄e. Certū eſt.n. qͦ ꝯceſſum eſt
ab oībus ꝙ ars agit propter finē intantum ꝙ hoc poni
tur in diffinitione artis: vt pꝫ per euſtraciū ſupra pmū
ethicoꝝ. vbi ſic dicit ꝙ ars eſt collectio ex admuētis cō
prehenſionibꝰ exercitatis ⁊ ꝓbatis ad aliquē finē bonū
eorum que in vita. Et tamē cōtingunt aliquotiens pec-
cata in actionibus artis ⁊ artificis vt mōſtrat Ariſt. in T. c. 82.
littera. Nam grāmaticus hēns recte artem faciendi lit
teras: aliquando nō recte ſcribit. ſꝫ male propter aliqͦ
impedimentū vel ꝓpter aliquem defectum. Similiter
medicus habens artē ſanādi aliquādo nō facit opatio
nem conuenientē: ſed peccat vt cum exhibet potionem
nō bonā ad ſanandū. Similiter ergo q̄uis in effectibꝰ
naturalibꝰ cōtingūt aliqua peccata.ſ. mōſtra q̄ ſunt pec
cata illius qͦ in natura operat pp aliquid ſm Ariſt. in
littera. tamen nō ſequit ꝓpter hoc naturā nō agere pp
finem. ¶ Et eſt diligēter notādū ꝙ ſi bene ꝯſideret iſta
rō nō ſolū nō ꝓbat qͦ intendit: imo ēt petit cōtrariū.
Si enī aliqͦ agens qͦ diuerſis modis pōt opari nullū
finē intēderet: ⁊ ꝓpter nullū determinatū finem ageret
nō eēt aliqua rō neq; bona cā: q̄re ſic agēdo bn̄ ageret.
⁊ ꝯtrario mō agēdo male ageret. Poſtq̄ enim nullū fi-
nē per operationē ſuā ⁊ operatū ſuū intēderet cōſequi:
indifferens eſſet facere ſic vel illo modo: vt ſi domifica
tor in domificando nullū finē domus intēderet ad quē
domus ipa ⁊ ſue ꝯditiōes ordiarent: nō eēt rō q̄re faci
endo domū minimā male faceret ⁊ peccaret plus q̄ fa-
ciēdo domū mediocrē: ſcōꝫ igit ipꝫ ꝙ aliqͦ agēs aliq̄n
bn̄ operat ⁊ aliquādo peccat eſt neceſſariū argumētū
ꝙ agit pp finē: tūc enī directe ⁊ bn̄ facere dr̄ cū ſic agit
qͦ eſt cōueniēs ad adipiſcēdū finē. Nā ſꝫ exigētiā fi-
nis oꝫ cetera moderari. vt dicit lincoñ. in pͦ poſterioꝝ.
tūc aūt dr̄ male agere cū incōueniēs eſt eius opatio vel
opatū ad attingēdū finē: vt pꝫ ex 3ͦ ethicoꝝ: vt ē notū
cuilibet intelligēti: nō ḡ valet ꝯſequētia ꝙ ſi natura age
ret pp finē in actiōibꝰ eiꝰ ⁊ gn̄atis nō deberēt cōtinge-
re peccata. Et cū ꝓbat ꝯn̄a q2 finis eſt optimū: verū ē:
ex hoc bn̄ ſequit ꝙ cū agit ꝯueniēter ad finē bene agit:
ſꝫ nō ſequit ex h̄ ꝙ neccīo ſꝑ bn̄ agat q2 pōt īpediri mul
tis modis vt videbit poſt: lꝫ q̄tū ē ex ꝑte finis ſemꝑ bn̄
fieret. ¶ Ad 4ᵐ argumētū antiquoꝝ de pluuia poteſt
dici ꝙ illa nō eſt cā finalis ipſiꝰ pluuie: ſed magis vt dic̄
Cōmē. ꝯſeruatio eq̄litatis elemētoꝝ: aliter.n. corrūpet
mūdus: qͦ quō ſit ītelligēdū oꝫ ſciri ex libꝰ metheoroꝝ

Et forte ſic dꝫ itelligi:cū.n.p actionē caloris ſolis ꝛ alia rum ſtellarū neccio generet vapoꝛ ex aq ꝛ terra humefa cta:ꝛ ſurſū moueat ad regionē aeris.neceſſe ē hmōi va porē iterꝫ aliqñ ꝯuerti in aquā a frigore ꝯdēſante ꝛ de ſcēdere iferi⁹.Nā ſi ſemꝑ fieret ꝛ eleuaret vapoꝛ ex ter ra ꝛ aq ꝛ nunq̄ ex eo regeneraret aq: tūc tādē i ꝓceſſu tēporis tota aqua ꝛ terra corrūperet in vaporē:ꝛ ſic cū mundus nō poſſet eſſe ſine oībus ſuis partibus eēntia libus ſequeret mūdū corrūpi:ꝛ ſi meli⁹ intelligeris pla cet mihi.Aliter poteſt dici ad rōnem q̄ gñatio ꝛ con ſeruatio frumēti bene eſt aliquo⁹ cauſa finalis pluuie lꝫ nō ꝓpa:ꝛ totalr̄:ꝛ cū dicit q̄ pari rōne deſtructio fru mēti dꝫ eſſe cā finalis pluuie q2 accidit a pluuia deſtrui frumentū:hoc non valet:q2 gñatio ꝛ augmētatio fru menti ſemper vel frequenter contingit ex pluuia:ſꝫ eius corruptio non contingit niſi raro ꝛ in minori parte: ꝛ ideo illud poteſt eſſe finis pluuie ꝛ non iſtud.

¶ Similiter vtiq̄ ꝛ in phyſicis ꝛ monſtra ſunt peccata illius propter qđ aliquid eſt ꝛc. Textu cōmen. LXXXII. Queſtio. XIIII.

Onſequēter q̄rit. Utꝝ mōſtra ſint intenta a natura. ¶ Et arguit p̄io q̄ ſic. Qꝛ agēs pp finē intēdit illđ qđ facit hoc vr̄ manifeſtū:ſꝫ nā eſt agēs pp finē vt oſtenſum eſt.mōſtra autē fiūt a natura vt vr̄. q̄re ꝛc. ¶ Itē 2° ſi natura nō intenderet mōſtrū tūc nō ꝯtinuaret nec ꝯpelleret ei⁹ ꝓductionē:vt ſi nō itēderet 6ᵐ digitū tūc factis q̄nq̄ digitis ſtatīꝫ deſiſteret ꝛ ceſſaret ꝛ nō ꝯtinuaret actionē ad ꝓducēdum ſextū digitū:ꝛ ſic de ſimilib⁹:hoc aūt falſuꝫ ē. quare ꝛc. ¶ Itē 3° cū aliq̄ ſunt eiuſdē ſpēi ſi vnū ē itētū a natura ꝛ reliquū hoc videt euidēs.ſꝫ hō mōſtruoſus vt hō cuꝫ duob⁹ capitib⁹ ē eiuſdē ſpēi cū hoīe nō mōſtruoſo. ꝛ certū ē q̄ hō non mōſtruoſus eſt intētus a natura. q̄re ꝛc. ¶ Itē 4° oīs finis ē intētus ab aliquo agēte. ſꝫ forma monſtri vt dualitas capitū eſt quidā finis.ſ.generatiōis per quam acquiritur:vt euidens eſt:quare ꝛc.

¶ Oppoſitū arguit auctoritate Ariſto.q2 dicit q̄ monſtra ſunt peccata illius qđ aliqđ agit ꝓpter aliqđ:peccatum aūt cū ſit quoddā malū non eſt quid intentum.

Ad euidentiā q̄ōnis p̄mittant aliq̄. Primo qđ intelligat per monſtrū in cōi.2° quot modis ꝛ ex quot cauſis fiūt mōſtra. 3° p̄remittent q̄dā diſtictiōes ad ſolutionē q̄ōnis. ¶ Dico p̄⁹ q̄ mōſtꝝ eſt ens gñatū cū diſpōne diſcōueniēti raro ꝛ i minori pte ꝯtinēte: ſic cū aliq̄s hō gñatus ē hēns duo capita vel ſex digitos vel vnū ſolū oculū vel nulluꝫ:ita q̄ accipio diſpoſitiōeꝫ diſcōueniētē cōiter ad ꝓuationē ꝛ habitū irregularē ꝛ diſcōueniētē:ꝛ hec diffinitio ſatiſ habet ex itētiōe Ariſ.in lr̄a ꝛ alberti ſilr̄.Cauſe aūt mōſtroꝝ ſm albertū reducunt ad q̄ttuor. Una q̄deꝫ cauſa eſt defectus vel paucitas materie.2ª ē ſupabūdantia ipſi⁹ mãe.Tertia cā ē q̄litas actiua vel paſſiua.4ª ē malitia cōtinētiſ.Ex defectu q̄dē vel paucitate materie duplr̄ vel triplr̄ cōtingit mōſtrū. Uno mō ſꝫ defectū magnitudinis vt naſcit aliq̄s nimis paruus ſicut forte vn⁹ nanus.Alio mō ſm defectū numeri:ita q̄ nō ē ꝯpletus numerus ptiū ex q̄b⁹ regulariter itegrat corp⁹ humanū vt aliq̄s nō hꝫ regulariter niſi vnū oculū vel niſi vnam manū:ꝛ ſilr̄ de multis aliīs.3° mō ſm vtrūq̄:ita.ſ.q̄ ipꝫ gñatum hꝫ magnitudinē diminutā irregulariter ꝛ enormiter:ꝛ cū hoc deficit ei aliq̄ de ptib⁹ integralib⁹.Uerꝫ eſt tñ q̄ hmōi defect⁹ aliquo° ꝓuenit ex debilitate agētis.ſ.virtutiſ formatiue q̄ ēt ex materia ſubiecta nō pōt ſufficiēter ꝛ ꝯplete formare corp⁹ ſub debita magnitudine ꝛ numero debito mēbroꝝ:tñ forte freq̄ntius ꝯtingūt ex paucitate ꝛ defectu mãe vt vr̄ velle albert⁹.Secūda q̄dē cā mōſtruoſitatis vr̄ eē ſupabūdāti materie: ꝛ ex hac mltiplr̄ fiūt mōſtra.Queda ſupabūdāt in magnitudie vt cū naſcit puer enormiter caput habēs groſſum aut aliā pte enormiter ꝛ irregulariter magnaꝫ:aut ēt totū corp⁹.hoc tñ ꝛ aliqñ ꝓuenit ex fortitudine virtutis formatiue vt dicit albertus. Quedā aūt monſtra ꝓpter ſupabūdātiā materie abūdat i nūero mēbroruꝫ: ꝛ hoc eſt duob⁹ modis.Qñq̄.n.abūdat mēbrū debitū .i.req̄ſitū ad integritatē corporis humani totius. qñq̄ aūt abūdat mēbꝝ nō debitū vt ſextus digituſ ꝛ ſecūdū caput ꝛ hmōi.Dicit aūt abūdare qñq̄ mēbꝝ debituꝫ: vt cū orit i tpe nō debito vt cū puer naſcit hñs dētes: qđ ꝯtingit ex abūdātia materie dētiū cū fortitudie etiā vtutis formatiue dētiū:ꝛ ſic orit aliqñ puer habēs pilos in iguinib⁹.Et ad hāc cāꝫ reducebat gñatio cuiuſdā puelle q̄ p̄ſentata fuit alberto vt dic q̄ nata fuit cuꝫ vberib⁹ pendētib⁹:ꝛ fatebat mater eius q̄ ipſa patiebatur fluxū menſtruoꝝ.Abundat etiā aliquādo mēbrum nō debitū ꝓpter materie ſupfluitatē:vt gñat⁹ fuit qñq̄ hō bicorporeus ſupius.ſ.habēs duo capita cōiuncta in vno collo:vel bicorporeus iferi⁹ habēs q̄ttuor crura. Et ad iſtā cāꝫ reducebat q̄dā puer quē dicit albertuſ ſe vidiſſe habētē vndeciꝫ ora ꝛ.24.labia incōpleta:ꝛ vndeciꝫ liguas ꝛ mortu⁹ fuit añq̄ naſceret.i.añq̄ exiret ex vtero.Ad iſtā cāꝫ reducit gñatio geminoꝝ: q̄ qñq̄ nati fuerūt i vna ꝛ eadē cellula mr̄icis: ꝛ hoc fuit p iſtum modū vt dicit ipſe.Sūt.n.q̄dā femelle que multū delectant in coitu ꝓpter diffuſionē ſpmatis ſup neruos ſenſibiles ꝛ in illa delectatiōe agitat ꝛ mouet matrix.ꝛ tūc ipſum ſemē diuidit ꝛ qñq̄ pficit diuiſio ſeminis femelle:qđ ē materia fet⁹ꝛ vt⁹ formatiua ſpmatis ē ſatis fortis:ꝛ tūc fiūt duo pu ri in vna cellula mr̄icis. Aliqñ vō nō oīno pficitur diuiſio ꝛ diſtinctio ſeminis.ſ.ſanguinis mēſtrui:ſꝫ ſolū ramificat ſupi⁹ vel iferi⁹: ꝛ fiūt duo capita vel q̄ttuor crura.ꝛ iđ piculoſuꝫ ē ꝛ incōueniēs q̄ mulier in coitu agitet ſe ꝛ moueat ſic dicunt facere mulieres meretrices:q2 ſi tūc cōciperēt poſſet gñari mōſtruꝫ bicorporeū ꝛ valde turpe ꝛ horribile.Tertia aūt cauſa mōſtruoſitatis ē q̄litas actiua irregulariter ſe hñs: a forti.n.ꝛ nimia caliditate aliqñ ꝯtigit nimia pinguedo: ꝛ a nimia friditate ꝓuenit nimia macies.Aliqñ ēt in ſemine ꝯiuncte ſunt q̄litates ꝯrie cōplexionales.i.vt itelligo cōplo maſculina ꝛ cōplexio feminina:ꝛ virt⁹ formatiua ſatiſfacit vtriq̄ ſexui tā in mēbris iteriorib⁹ q̄ in mēbris exteriorib⁹:ꝛ econuerſo.ꝛ ſic naſcitur vnum ſuppoſitū habēs vtrūq̄ ſexuꝫ.ſ. maſculinū ꝛ femininū. Et dicit albertus q̄ tēpore ſuo natus fuerit vnus talis hermofroditus habēs vtrūq̄ ſexū ita ꝯplete q̄ ēt a ſapiētibus vix diſcerni poterat q̄s ꝓualeret. imo ēt narrabant aliq̄ fidedigni q̄ in coitu ſuccumbebat aliqñ vt mulier ꝛ icūbebat vt maſculus nec ipediebat ſitus mēbroꝝ genitaliū: q2 ſit⁹ mēbri virilis naturalr̄ ē ſup neruum coxe ꝛ ſitus vulue mulieris eſt iuxta anuꝫ. Quarta q̄dē cā mōſtroꝝ ē malitia.i. irregularitas ꝯtinentis. Sꝫ iſtud ꝯtinēs ē duplex.Unū ē ꝯtinēs itrinſecū ꝛ imediatū:ꝛ iſtud eſt q̄dā pellis que dr̄ ſecūdina iuoluēs fetum.Aliud aūt eſt ꝯtinēs magis extrinſecū ꝛ remotū.ſ. aer vel aq̄ in q̄b⁹ fit gñatio. Modo ꝓpter malitiā.ſ. ꝓpter rupturā p̄mi cōtinētis ꝯtingit q̄ ſemen defluit ꝛ diuidit:ꝛ ſic deficit mēbrū qđ dꝫ fieri ex illa materia: vl̄ ſi oīno nō ſepat a toto tñ pp rupturā pellicule cōtinētis extēdit irregulariter.ſic fit aliqđ mēbrū nimis magnū:

vt pes vel manus vel auris. Ex malitia vero.i.ex eiꝰ ir-
regularitate exterioꝛis ꝯtinẽtis .ſ.aeris aut aq̄ fiũt mõ
ſtra per hunc modũ:qꝛ ꝯtingit ꝙ ip̄ꝫ ꝯtinẽs habens in
ſe virtutẽ celeſtis circuli eſt ĩfoꝛmatũ foꝛti ⁊ intenſa vir
tute gñatiua alteriꝰ ſpẽi ab iſta ſpẽ cuius indiuiduuꝫ ibi
dem generat. Et tũc foꝛte inducunt alique diſpoſitiões
ſimiles diſpoſitionibꝰ illius alterius ſpẽi: vt ſi in aere in
quo generant ꝓcelle multũ foꝛtiter ⁊ intenſe vigeat vir
tus celeſtis generatiua hominis.cõtingit generari pꝛo-
cellos habẽtes capita hũana.i.ſimiles figure capitibus
humanis vel etiã ecõuerſo. ¶ Eſt eniꝫ cõſiderãdũ cir-
T.c.49 ca hoc ꝙ ſicut dicit Ariſto.in 2º de gñatiõe.Foꝛme oĩuꝫ
ſunt in terminis.i.in coꝛpoꝛibꝰ celeſtibus in q̄bus eſt ter-
minus totiꝰ coꝛpoꝛeitatis.qḋ ſic ĩtelligo ꝙ cuilibet ſpẽi
iſtius mundi ĩferioꝛis coꝛreſpõdet aliq̄ conſtellatio vel
cõfiguratio celeſtis:cuius virtus diffundit ad iſtũ mun-
dũ inferioꝛẽ cũ ipſis luminibꝰ ſtellaꝝ.⁊ hoc pulchꝛe do
cet albertus in ſuo Cõmẽ.ſup libꝛũ de ſomno ⁊ vigilia:
vbi ſic dicit.lumen celeſte diuerſimode ſituatũ vehit ad
nos oẽs virtutes oꝛbis. Et ꝓpter hoc ẽt dicit Ari. i p̄º
metheoꝛoꝛũ:ꝙ ex neceſſitate iſte mundus eſt cõtiguus
ſupioꝛibus lationibꝰ ⁊ coꝛpoꝛibus ſupioꝛibus localiter
motis vt omnis virtus eius gubernet inde. Cõtingit igi
tur aliq̄n ꝙ lumen celeſte alicuius ꝯſtellationis vel ꝯfi-
gurationis ſtellarũ dñantis ſemꝑ ſuper gñatiõẽ alicu-
ius ſpẽi:dirigit ſm radios rectos aut aliter foꝛtiter ad
locũ in quo generat indiuiduũ alterius ſpẽi:⁊ tũc q̄uis
illa virtus nõ generet indiuiduũ alterius ſpẽi ſup quam
dominat hmõi v̄tus celeſtis:tñ ip̄mit aliq̄s diſpoſitio
nes.ſ.figuratiões ⁊ lineatiões ꝯſimiles diſpoſitioibꝰ illiꝰ
ſpẽi. Et foꝛte hec eſt cã q̄re in q̄buſdã lapidibꝰ ĩueniunt
q̄dã pulcherrime figure ſimiles humãe faciei vel alicu-
ius alteriꝰ animalis:quas tñ figuras cõſtat nõ fuiſſe fa
ctas ab arte ſed ab agente qḋ ẽ natura:vt narrat alber
tus in ſuo libꝛo de mineralibus:⁊ ſic patet cauſa talium
mõſtroꝛũ. ¶ Ulterius accipio magis accedẽdo ad que
ſtionẽ ꝓpoſitã ꝙ agẽs ĩtẽdẽs aliquẽ effectũ eſt duplex.
Quoddã eſt agens per cognitionẽ. Aliud eſt agẽs ſine
cognitiõe exiſtẽte in ipſo:ſicut ſunt oĩa agentia inaĩata:
⁊ ſimiliter plante qꝛ carent ſenſu. Differẽter aũt intẽdit
agens per cognitiõeꝫ ⁊ agens nõ cognoſcẽs. Nã agens
per cognitionẽ cognoſcit illud qḋ agit ⁊ ipſum appetit
appetitu aĩali.i.appetitu qui ẽ ĩtellectio ꝯſequẽs cogni-
tionẽ. Sꝫ agens ſine cognitiõe nõ intendit niſi qꝛ habet
virtutẽ ꝓductiuã ipſius effectus:⁊ hoc eſt ſuũ ĩtendere.
Uerũ ẽ tñ ꝙ hmõi agẽs bene dirigit ab agẽtibꝰ cogno
Co.18. ſcentibꝰ.ſ.ab intelligentijs:vt accipit ſupꝛa a Cõmẽ. in
12º metaphy. ¶ Itẽ vnũq̄dq̄ꝫ iſtoꝝ agẽtiũ aliq̄d:itẽde-
re eſt duobus modis. vno mõ ſimpliciter ⁊ ꝓpꝛie ⁊ ꝑfe-
cte. Alio modo ſꝫ q̄d ⁊ diminute. Agẽs q̄dẽ cognoſcẽs
dicit ſimpliciter ⁊ ꝑfecte intendere aliq̄d ⁊ ex intẽtione
facere cũ cognoſcit illḋ ⁊ appetit: nõ ſolũ in hoꝛa ĩ qua
operat:ſed etiam ante illud tẽpus in quo agit:ipſuꝫ co-
gitabat ⁊ appetebat:vt cuꝫ aliq̄s cogitans ⁊ appetens
emere veſtẽ:exit domũ ⁊ vadit ad foꝛũ:ita ꝙ nõ ſolum
cognoſcit ⁊ appetit emptionẽ ĩ hoꝛa in qua emit ſꝫ etiã
p̄us. Dicit aũt tale agens ĩtendere ſolũ ſꝫ quid ⁊ dimi-
nute:cũ cognoſcit ip̄m ⁊ appetit ſolũ in hoꝛa vel in tp̄e
in quo illud operat:vt ſi ille qui iuit ad foꝛuꝫ vt emeret
⁊ recipit pecuniã a debitoꝛe quã p̄us nõ cogitabat nec
appetebat ibi recipere tunc dicit illud intẽdere ſꝫ quid
⁊ quaſi diminute reſpectu p̄mi modi intendendi. Simi-
liter agens quod nõ cognoſcit dicitur aliq̄d ſimpliciter
intendere cũ habet virtutẽ actiuã eiꝰ:⁊ ipſuꝫ ꝓducit fre
quẽter ⁊ vt in pluribꝰ. vt ſperma hũanuꝫ receptũ ĩ mri-
ce hꝫ v̄tutem foꝛmatiuã oꝛdinatã ad generationeꝫ ho-
minis:⁊ hoc facit frequenter ⁊ vt in pluribꝰ.⁊ dr̄ aliq̄d
intendere ſm q̄d ⁊ iperfecte cũ hꝫ virtutem actiuã illiꝰ:
⁊ agit ipſum ſolum raro ⁊ vt in paucioꝛibus.

His viſis poſſunt ad q̄ſtionẽ dici tria. Pꝛio
ꝙ ipſa mõſtra nullo mõ ſunt ĩtenta
a nã vt nã eſt. 2º ꝙ nõ ſunt ſimplr ⁊ ꝑfecte ĩtenta ab illo
agente qḋ eſt natura. 3º ꝙ ſm q̄d ⁊ diminute ſunt ĩtenta
ab aliquo agente qḋ eſt natura nõ quidẽ nã vt nã eſt ſꝫ
vt caſus. ¶ Pꝛimũ ꝓbat:qꝛ qḋ nõ eſt cãtũ a natura vt
natura ẽ:nõ eſt ĩtentũ ab eã vt eſt natura:hec eſt mani-
feſta de ſe.ſꝫ mõſtrũ nõ eſt cãtũ de per ſe a natura vt na
tura eſt:qꝛ natura ſꝫ ꝙ natura eſt:ẽ p̄ncipiũ ⁊ cã eoꝛuꝫ
quoꝝ eſt pꝛincipiũ ⁊ cã frequẽter ⁊ vt in pluribꝰ vt ha
bet in iſto 2º ⁊ in libꝛo de bona foꝛtuna. iſta aũt mõſtra
nõ fiunt frequenter nec vt in pluribus ſꝫ raro ⁊ in pau-
cioꝛibus.quare ⁊c̃. ¶ 2m oſtendit qꝛ ab illo agente qḋ
eſt natura non eſt aliquid intentũ ſimpliciter ⁊ perfecte
niſi qḋ pꝛoducit vt frequenter ⁊ vt in pluribus. Hãc eti
am recipio pꝛo manifeſta.ſi.n.ĩtẽderet ſimplr ⁊ ꝓp̄e ali
q̄d qḋ raro ⁊ in minoꝛi p̄te ꝓducit: tũc fruſtraret a ſua
intẽtione vt in pluribꝰ:qḋ eſt abſurdum: ⁊ ita ꝓpꝛie eẽt
intentũ ab hmõi agente illud qḋ raro ꝓuenit ab eo: ſic
illḋ qḋ frequẽter ꝓuenit:qḋ eſt etiã ridiculũ. Sed con-
ſtat ꝙ monſtra non ꝓducunt ab agẽte qḋ eſt natura ni-
ſi raro ⁊ in paucioꝛibꝰ.quare ⁊c̃. ¶ Tunc tertiũ oſten
dit qꝛ agens qḋ eſt natura intẽdit illud cuius habet po
tentiã actiuam.hec videtur manifeſta: ſed modo cõſtat
ꝙ illud idem agens qḋ eſt natura reſpectu effectus quẽ
pꝛoducit vt in pluribus habet potentiam actiuaꝫ mon
ſtri ſaltem dum ipſum pꝛoducit:quia ſi non haberet po
tentiam actiuã illius non pꝛoduceret ipſum. Sicut eniꝫ
quod non habet potentiam receptiuam non recipit: ſic
non agit quod nullo modo habet virtutem actiuã. er-
go ipſum agens quod eſt natura aliqualiter intendit ip
ſum monſtrũ. Aut ergo ſimpliciter ⁊ perfecte ⁊ hoc eſt
remotum. Aut ſm quid ⁊ diminute ⁊ ſic habetur inten
tum. Non enim agens inanimatum dicitur aliquid in-
tendere:eo ꝙ illud cognoſcit ⁊ appetit appetitu anima
li:ſed ſolum quia habet virtutem actiuam ipſius Et eſt
notandum ꝙ licet monſtrum ſit aliqualiter intentuꝫ ab
illo agẽte quod eſt natura ſcilicet ſm quid ⁊ impꝛopꝛie
vt dictum eſt:tamen illud agens reſpectu mõſtri nõ me-
retur dici natura vt etiam oſtenſuꝫ eſt ſed caſus: ⁊ ſic ip
ſa monſtra fiunt a caſu.

Ad pꝛimam rõneꝫ pꝫ ex dictis: mõſtra enim
ꝓpꝛie nõ fiũt a natura vt natu
ra eſt ſꝫ a caſu:⁊ iõ nõ oꝫ ꝙ ſint ĩtenta a nã ſꝫ foꝛte a ca
ſu vel ab eo agẽte qḋ dr̄ caſus ſunt intẽta mõ p̄dicto.
¶ Ad ſecundã ſimiliter cõceſſuꝫ eſt ꝙ aliq̄liter ſunt ĩten
ta dũ fiunt:⁊ iõ poteſt agens complere pꝛoductionem
eoꝛum. ¶ Ad tertiam dico ꝙ licet monſtrum ſit eiuſdẽ
ſpeciei quantum ad ſubſtantiam cum alio ſuppoſito nõ
monſtruoſo : tamen differunt ſm diſpoſitiones qꝛ vna
illarum diſpoſitionum.ſ.ſuppoſiti monſtruoſi nõ eſt cõ
ueniens ad finem nec contingit niſi raro ⁊ in paucioꝛi-
bus. Alia eſt cõueniens ad finem ⁊ frequenter contin-
git:⁊ ideo vna poteſt eſſe intẽta ⁊ nõ alia. ¶ Ad quar
tam poteſt concedi ꝙ ipſa foꝛma monſtri ſit aliqualiter
intenta ab agente ſed non ſimpliciter: cum non ſit finis
gñatiõis frequẽter ⁊ vt ĩ pluribꝰ ꝯtingẽtis: ſꝫ raro q̄tũ
ad tempus: ⁊ in paucioꝛibus quantum ad ſuppoſita.

¶ Et nãq̄ꝫ ſi eſſet in ligno nauis factiua ⁊c̃.
Textu cõmenti. LXXXVI. Qõ. XV.

Irca iſtā pt͞e queſitū fuit. Utꝝ oē agens naturale ſit itrīſecū paſſo: ⁊ ſupra caplm̄ de caſu ⁊ fortūa. Utrū oia veniāt de neceſſitate.
c Sed iſtas q̄ones ordinaui iter ſophiſmata plixis exq̄ſita. Quod aūt ex neceſſitate ⁊c.

T.c.87 ¶ Querit hic vtꝝ neceſſitas effectuū nal̄iū dependeat ex materia rei naturalis. Et arguit p̄mo q̄ ſic: q: illa q̄ ſūt ſcibilia ſimpl'r ſūt neceſſaria ſimpl'r: q: ſcia eſt neceſſarioꝝ. p̄rimo poſterioꝝ. ergo ſcia ſimpl'r neceſſarioꝝ eſt ſimpl'r: ſ; entia naturalia ſūt ſcibilia ſimpl'r. vt manifeſtū eē videt: quare debēt eſſe neceſſaria ſimpl'r: ſed neceſſitas ſimpl'r in naturalibus eſt ex materia. vt vult Ariſt. i lr̄a. q̄re ⁊c. ¶ Itē ex illo ē neceſſitas ꝓprietatū naturaliū ex quo vel ad q̄d neceſſario ſequūt. hec eſt māifeſta: ſ; ex materia neceſſario ſequūt. vt bn̄ ſeqtur. neceſſario hoc h; materiā. ergo ē corruptibile: ⁊ ſic de m'ltis alijs. Itē diuiſibilitas i īfinitū eſt q̄da; ꝓprietas naturalis: vt
T.c.59. euidēs ē: neceſſitas aūt hui⁹ cā ē materia. vt p; p Ariſt. ⁊ Cōmētatorē 3⁰ hui⁹. ¶ Itē effectū naturaliū neceſſitas ē ex illo p q̄d demōſtrari pn̄t: cū demōſtratio ſit de neceſſarijs ⁊ p neceſſaria. p̄mo poſterioꝝ: ſ; effectus naturales pn̄t demōſtrari p materiā: vt oē hn̄s materiam eſt corruptibile: aial h; materiā. ergo aial eſt corruptibile. ¶ Itē ex illo videt accipi neceſſitas reꝝ naturalium ſiue effectuū naturaliū ſine quo ipſi effect⁹ naturales eſſe nō pn̄t: ſ; nō pn̄t eē ſine materia. vt p; in partibus ⁊ in virtutibus naturalibus aialium ⁊ plantarum: ⁊ maxime apparet in monſtris. vt dictum fuit prius. quare ⁊c. ¶ Oppoſitū arguit auctoritate Ariſto. qui reprehendit de hoc quoſdam antiquos: ⁊ etiam Commentator.

Quidam antiq̄ p̄hi credētes materiā rei naturalis eē totā ſuba; rei naturalis: ſicut mā rei artificialis ē ei⁹ tota ſuba: ⁊ putātes nām nō agere pp ſinē: q: nō deliberat: dixerūt p̄n̄r his dictis q̄ neceſſitas reꝝ naturalium eſt ex ipſa mā ⁊ nō ex fine. Et dclarat Ariſt. itētionem eoꝝ per ſimile in re artificiali. vt ſi in ꝯſtitutiōe domus partes ſic ⁊ ſic ponerent ex natura materie. vt q̄ fundamētum eſſet iferius pp grauitatē māe: ⁊ parietes in medio pp medietatē iter grauiſſimū ⁊ leuiſſimū: ⁊ tectū q̄d eſt ex lignis eſt ſurſum pp leuitatē. leuiſſima. n. ſunt ligna reſpectu aliorum. vt dicit. Sic aūt imaginabant formas ⁊ ꝓprietates rerum naturalium eſſe ſic vel ſic neceſſario ex natura materie. vt q̄ dētes anteriores ſint acutiores ꝓpter materie ſubtilitatem ⁊ idoneitatē ad acutiē. ſimiliter autē ⁊ in alijs. Et hec opio eſt purus error. ⁊ ideo improbat ab Ariſto. ⁊ Cōmētatore. Arguit. n. Ariſto. ſic. vt colligi pōt ex littera. Si effectus naturales eſſent neceſſarij ſolū ex pte materie nō ordinarent ad aliq̄d aliud nobili⁹: nec eēnt ꝓpter aliq̄d nobilius. hoc aūt eſt falſum ⁊ abſurdū: q: vis
Com.88 . n. nō ſint ſine neceſſaria ⁊ ꝯuenienti mā: tn̄ nō ſunt ꝓpter ipſam ſolā mām: ſ; pp aliq̄d aliud. Unde Commētator dicit legendo lr̄am q̄ ad q̄onem: ⁊ ꝓpter q̄d de effectib⁹ naturalib⁹ ſupple rn̄detur finis ⁊ nō rn̄detur materia. ergo mā eſt aliud a fine: ⁊ ſic res naturales ſūt propter
Cō.87. aliq̄d aliud a mā. ⁊ ideo nō ſolū habēt neceſſitatem ex materia. ¶ Itē Commētator tāgit vnā rōnem bn̄ pulchram. Nam ſi diſpōnes ⁊ ſitus partium rerum naturalium eſſent ſm exigētiam materie ſolum ⁊ nō ꝓpter aliquem alium finem: tūc in animalibus teſtam habentib⁹ cum ipſa teſta ſit de graui materia: tūc nō deberet eē niſi oino iferius ⁊ nō ſupra alias partes illius aialis min⁹ graues. hoc autem eſt falſum manifeſtum. quare ⁊c.

Et ideo dico ad q̄onē tria. P̄rio q̄ neceſſitas reꝝ nal̄iū n̄ ē p̄ciſe ⁊ ſolū ex materia. 2⁰ dico q̄ ipſa neceſſitas effectuū naturaliū aliquo modo dependet ex materia ꝓpria. 3⁰ dico q̄ p̄ncipali⁹ ⁊ veri⁹ ē ex fine q̄ ex materia. ¶ P̄rimū oñdit rōnib⁹ p̄dictis ꝯ antiquos. Incōueniēs. n. oino ē dicere q̄ oculus q̄ eſt vna ps naturalis aialis nō ſit pp aliq̄d aliō nec grā alicui⁹ alteri⁹ a ſua materia: imo eſt pp viſionem tāq̄ finē q̄ imponit ei neceſſitatē eēndi. ¶ Itē Cōmentator hic tāgit vnā aliā rōnē. ſi. n. forme naturales ſequerent nec̄io ipſa; materiā ⁊ eēnt oio pp ipſa;: tūc oia ſupple nāl̄ia eēnt nec̄ia: q̄d eſt abſurdū: ⁊ p; ꝯn̄a: q: iſta ē diſpoſitio entis neceſſarij ſimpl'r: q̄ ei⁹ actio. i. actus eſt ꝓpter ipſ;: ⁊ nō econuerſo: vt eſt videre i motorib⁹ corporum celeſtiū q̄ mouent p ſe p̄maria itētione: ⁊ ipſi ſunt neceſſarij ſimpl'r i mouēdo. Si igit forme naturales ſe q̄rent ſic natura materie q̄ oino fieret pp ipam: tūc res nāles eēnt nec̄ie ſimpl'r: q̄d nō vr̄: pn̄t. n. impediri ab opationib⁹ ſuis q̄s frequētius agūt: vt ſemē impedit a ꝓductōe duoꝝ oculoꝝ: q̄d nō ꝯtingit in illis q̄ primaria intētione agūt pp ie. q̄re ⁊c. ¶ Ite; poſſumus accipere aliam itentiōe; ſiue rōnē ex Cōmēto in illo caplo ſcdi vbi oñdit q̄ naturalis demōſtrat p q̄lib; gen⁹ cāe. ſi forme naturales ſeq̄rent nec̄io naturā materie. i. eēnt p̄ciſe ex neceſſitate māe ſeq̄rent duo icōuenietia. Unū eſt q̄ vna ps materie nō hr̄et nobili⁹ eē q̄ alia: q: in q̄lib; pte materie eēnt oēs forme naturales poſt q̄ ꝯſequerent ſolam materia;. vt q̄libet ſuppoſitū hoīs h; riſibilitatē q̄ per ſe ⁊ p̄ciſe ꝯſequit naturā humanā: ⁊ ſic vna ps materie non hēret eſſe ſimpl'r nobilius q̄ alia: q̄d eſt abſurdum. Nā natura hoīs h; nobilius eſſe ſimpl'r q̄ materie oiu; alioꝝ nal̄iū. Aliō icōueniēs eſt q̄ vna materia nō eēt nobilior in vno tpe q̄ in alio. ſ. q̄ in tpe in quo eſſet ſine forma: q: nunq̄ eſſet ſine forma illa nobiliori. vt homo nunq̄ eſt nobilior riſibilitatē hn̄do q̄ ſine ea: q: nunquā caret riſibilitate. Et hoc ē q̄d voluit dicere Cōmētator cū dixit: q̄ forma que ſeqtur naturā entis n̄ eſt dicta nobilior. i. nō facit vnū ſuppoſitū illius entis ſimpl'r nobili⁹ q̄ alteꝝ: nec vnū ſuppoſitu; illius entis nobilius in vno tpe q̄ in alio. ſ. cum h; illam formā q̄ cū non h; eam: q: nunq̄ non h;. Et exēplificat Commentator de circulo. Equalitas. n. lineaꝝ exeuntiū a cētro circuli ad eiuſ circūferētiam nō facit circulū nobiliorē q̄ cū nō h; hmōi equalitatē: q: nunq̄ eſt veꝝ ipſum nō habere: ⁊ ſic eſt de alijs formis mathematicis. vt dicit. Hoc. n. ſ. dare eē nobili⁹ nō accidit forme niſi ſm q̄ eſt finis: q̄d ſic itelligo q̄ forma nō dat ſuo ſubiecto eſſe nobilius in vno tpe q̄ in alio niſi ipſa ſit talis forma que eſt finis. i. terminus gn̄ationis. hec. n. ſola forma dat ipſi enti. i. ſuo ſubiecto eſſe nobilius cum actu eſt in eo q̄ cum eſt in potētia. vt habet ſatis ex 9⁰ metap̄hi. Unde forme ppetue que nō ſūt T.c.15. niſi termini gn̄atiōis ſicut ſunt forme celeſtes nō dant ſuis ſubiectis eſſe nobilius in vno tpe q̄ in alio: immo nec vnū tale ſubiectum h; formaliter eſſe nobilius p talem formam q̄ alteꝝ: eo q̄ talis forma abſoluta que nō eſt finis gn̄ationis nulli ſubiecto dat eſſe formaliter ſm intētionem Ariſt. ⁊ Commētatoris. p; igitur q̄ forme naturales nō ſequuntur neceſſario ſolam materiam rei naturalis. quare ⁊c. ¶ Scdm̄ declarat: q: effectus naturalis a quocūq̄ h; eſſe: ab illo h; aliquo modo neceſſitatem eſſendi que ſibi debet. hec videt vera eſſe: q: ipſa neceſſitas eſſendi vel eſt idē cum ipſo eſſe vel aliquid ꝯn̄s ipſum eſſe. Sed effectus naturalis h; aliquo modo eſſe ſuum a materia naturali ſm Ariſto. in littera. Unde dicit q̄ iſta nō ſunt ſine materia neceſſaria. ⁊ ideo vult q̄ T.c.91. vtraq̄ a p̄hico dicēde ſunt cauſe. q̄re ⁊c. ¶ Tertiū oñdit: q: neceſſitas effectuū naturalium magis eſt ab illo

Cō.88.

⁊ ꝑncipalius gratia cuius eſt mā:⁊ nō ecōuerſo.ip̄ʒ non
eſt gratia mæ:ſʒ finis eſt hmōi:q̄.ſ.materia ē gr̄a ipſi⁹:
T.c.91. ⁊ nō ecōuerſo.hāc ꝓpoſitionē inuit ph̄s breuiter in litte
ra.his verbiſ. Cauſa.n.hec materia:ſʒ non hec finis ⁊c̄.
⁊ eſt itelligendum cā gr̄a cuius. ¶ Itē ex illo ꝙ dignio-
rem ⁊ nobiliorem hʒ cauſalitatem magis ⁊ ꝑncipalius
ſumēda eſt neceſſitas naturaliū cātoꝝ.hoc eſt. manife-
ſta de ſe. Sʒ finis rei naturalis ordinate in finē eſt no-
bilioris cauſalitatis ⁊ dignioris ꝙ̄ materia. Cui⁹ ſignuʒ
eſt:q̄ ip̄ʒ ꝑncipiū qd̄ eſt de⁹ qd̄ eſt optimū totalr̄ ⁊ nobi
liſſimū oīum entium:nullo modo hʒ cālitatem materie
nec vnitatē cū materia naturali nec analogice:hʒ auteʒ
veriſſime ⁊ ꝓprijſſime cauſalitatem finis:lʒ non vniuoce
oīno:nec finis ꝓprie naturaliuʒ reꝝ.quare ⁊c̄. ¶ P.ex
illo qd̄ nunꝙ̄ pōt eſſe ſine re naturali magis eſt ſumēda
neceſſitas rei naturalis ꝙ̄ ex illo qd̄ pōt eſſe ſine ea. Sʒ
finis ꝓprius rei naturalis nunꝙ̄ pōt eſſe ſine re naturali
que eſt ad finē:⁊ tñ ipſa materia pōt aliquādo eſſe ſine
aliqua forma ⁊ virtute naturali.v̄.g.vt viſio que eſt finiſ
oculi nunꝙ̄ pōt haberi ſine oculo ⁊ virtute viſiua:mate
ria vero naturalis bene eſt ſine oculo ⁊ ſine virtute viſi-
ua.vt pʒ in aliquibus monſtruoſis ꝓpter debilitateʒ vir
tutis forme.quare ⁊c̄. ¶ Et eſt conſiderandum ꝙ neceſ
ſitas materie ſolet dici neceſſitas ſimplr̄.⁊ neceſſitas ex
fine dr̄ neceſſitas ex ſuppōne.⁊ illa q̄bus finis imponit
neceſſitatē in rebus naturalib⁹ dn̄r neceſſaria ex ſuppō-
ne. ¶ Cuius forte ratio eſt:q̄ ipſa materia rei natura-
lis ſemꝑ eſt in ipſa re ꝙ̄ diu res eſt:⁊ ideo neceſſitas ex
parte eius dr̄ neceſſitas ſimplr̄. Sed finis rei naturalis
nō ſemꝑ eſt actu in ipſa vt viſio nō ſemꝑ eſt in oculo vel
viſu.ideo neceſſitas ex fine eſt neceſſitas conditionata
ſiue ex ſuppoſitiōe. Unde nō dicimus ꝙ ſimplr̄ neceſſa-
rium ſit animali habere oculos:ſʒ ſuppoſito ꝙ aliquan
do videat:ſilr̄ aūt ⁊ in alijs hmōi. ¶ Aduertendum eſt
etiam ꝙ vt cōiter dicunt quidam expoſitores. Duplices
ſunt effectus naturales. Quidam ſunt per ſe intēti a na
tura:⁊ iſti dn̄r eſſe neceſſarij nō ſimplr̄:ſʒ ex ſuppōne fi-
nis. Alij ſunt non per ſe intenti.ſed ſolum per accidens.
vt mors ⁊ vlr̄ corruptio ⁊ mortalitas que eſt potentia
ad mortem:⁊ corruptibilitas que eſt in potentia ad nō
eſſe. Et de iſtis dicunt ꝙ neceſſitas iſtoꝝ eſt ex ipſa ma-
teria cum iſta ſint oīno ⁊ ſimplr̄ neceſſaria. Sʒ ſi intelli
gat ꝙ neceſſitas iſtoꝝ accidentium ſit ex materia ꝑciſe
.ſ.ſine omni alia cā non credo eſſe verum. Nam oīs effe
ctus ⁊ qui depēdet ex materia ⁊ ex fine principalius hʒ
neceſſitatē ex fine ꝙ̄ ex materia cū finis ſit cā oīum cāꝝ
T.c.31. aliaꝝ 2° huius.mō oēs tales effectus quos dicūt nō in
tentos per ſe:vt corruptibilitas que eſt potētia ad non
eſſe:⁊ mortalitas que eſt potētia ad nō viuere:depēdēt
non ſoluʒ ex materia:ſʒ ex fine aliquo alio. Potētia.n.
ad non eſſe q̄ aliq̄d dr̄ corruptibile ordiat̄ ad aliō eſſe.
vt potētia ad nō eſſe aque que eſt in materia ipſi⁹ aque
ordinat̄ ad eſſe alteri⁹ rei.ſ.aeris aut ignis:⁊ ſic de alijs.
Et vlr̄ potentia ad non eſſe vnius rei exiſtentis in ipſa
materia ordiat̄ ad eſſe alteri⁹ rei ad quā illa materia eſt
in potētia. Cuius ſignū eſt:q̄ ſubm̄ qd̄ nō hʒ rōnem ad
aliam formam nec ad aliud eſſe:nō hʒ potētiam ad nō
eſſe.vt pʒ in corporibus celeſtibus ſm̄ Cōmētatorem.
Et ſilr̄ corruptio vnius ordinat̄ ad gn̄ationem alteriuſ
vt ad finem. Unde trāſmutās naturale nūquaʒ corrum
peret formam aliquaʒ niſi intēderet alterius gn̄ationē.
Et ideo credo ſalua reuerētia cuiuſcūq; ꝙ neceſſitaſ ta
lium formaꝝ ⁊ accidētium que ſunt in naturali princi-
palius eſt ex aliquo alio fine ꝙ̄ ex materia:imo etiam di
mēſiones:que dn̄r ꝯſequi naturam materie ꝑme ꝑncipa

lius ſunt ꝑꝑ formam ꝙ̄ ꝑꝑ materiaʒ. Et adhuc ipſamet
materia eſt in rebus naturalibus gr̄a forme:nō oīno ꝓ-
pter ſe ipſam. ¶ Quāuis igit̄ aliqua accidētia reruʒ na
turaliū ſint ſꝑ in re naturali ex natura materie.vt corru
ptibilitas ⁊ dimēſiones:⁊ ſi qua ſunt ſimilia:tñ ꝑncipa-
lior ⁊ potior cā neceſſitatis coꝝ ē finis ꝙ̄ materia:⁊ po
tior eſſet demōſtratio coꝝ ꝑ finē ꝙ̄ ꝑ materiam ipſam.
Cā aūt quare cōſuetum eſt dici ꝙ neceſſitas iſtoꝝ eſt ex
materia magis ꝙ̄ ex fine forte ē iſta:q̄ ſicut res natura-
lis nō p̄t eſſe ſine ſua materia ſic nō p̄t eſſe ſine corrupti
bilitate:nec p̄t vlr̄ ⁊ ſemꝑ carere corruptibilitate. Sed
ipſa res naturalis iuenitur priuari oīno multis ꝓprieta
tibus ordinatis ad finem.vt aliqd̄ idiuiduum iuenitur
nūꝙ̄ habere partē ordinatam ad finem.vt aliqd̄ indiui
duū hoīs pōt oīno eſſe ſine oculis ⁊ nunꝙ̄ habuiſſe:nec
habere oculos. Et ſimiliter ipſi fines reꝝ naturaliū nō
ſemper ſunt actu in rebus naturalibus:⁊ ꝑꝑ iſtas ſimili
tudines ꝯſuetuʒ eſt dici ꝙ neceſſitates aliquoꝝ effectuū
vel accidentium naturalium ſint ex materia.ſ.illoꝝ que
neceſſario iſunt vel ierunt cuilibet indiuiduo:⁊ neceſſi-
tates aliquoꝝ ſunt ex finibus.ſ.illoꝝ que non ſemꝑ:nec
ineuitabiliter adueniunt:ſed omnino poſſunt deficere
idiuiduo. Qꝛ ſi quis teneat cōtrarium.ſ.ꝙ neceſſitas ali
quoꝝ accidētium naturaliū ſit preciſe ⁊ pꝛicipaliter ex
materia:dicat rōnē demōſtratiuā:⁊ ſoluat rōnes in ꝯtri
um:⁊ tunc credēdum erit ei.ſin aūt nō eſt credēdus. Et
huius ſignum eſt ꝓceſſus Ariſto.in iſto caplo:q̄ abſolu
te dicit ꝙ neceſſitas in naturalib⁹ magis eſt ex fine ꝙ̄ ex
materia:nec diſtinguit in ꝓpoſito iter diuerſa accidētia
naturalia.q̄re ⁊c̄. Sed ſi obijcias v̄ba cōmenta.dicit.n. Com.88
ſic. Illa que iueniuntur in rebus naturalibus de neceſſi-
tate nō ꝓpter aliquid vt mors animalis ſunt ꝓpter ma-
teriā:⁊ illa que iueniunt̄ in eis ꝓpter aliquid ſunt ꝓpter
formā ⁊ diſtōnem:poſſet dici ꝙ ipſe dicit hoc ſm̄ opi-
nionem aliquoꝝ qui putauerūt corruptionē nō ordiari
ad aliquem finē omnino:vel itelligit ꝙ iſta nō ſunt pro-
pter aliq̄d tāꝙ̄ ꝓpter ſuam ꝓpriam opationē. Mors.n.
aīalis cum ſit quedam priuatio nō habet ꝓprie aliquaʒ
actiōem:⁊ talium neceſſitas ē ex materia nō oīno ⁊ ꝑn
cipaliter ſed reſpectiue. Talia.n.magis ſe tenēt ex par-
te materie ꝙ̄ alia:quoꝝ ſūt alique operationes per ſe ⁊
proprie ad quas ordinant̄ vel ſaltem famoſius eſt ea ꝑ-
uenire ex materia ꝙ̄ alia. Qꝛ ſi ipſe Auerroys affereret
ſimplr̄ ꝙ talia nullo modo ſunt ꝓpter finem aliqueʒ nec
habēt neceſſitatem ex aliquo fine niſi ex materia: hoc
ego nō itelligo:quia ſcio ꝙ materia eſt ꝓpter formā vt
propter finem. Si igit̄ aliquid eſt finaliter ꝓpter mate-
riam neceſſe eſt vt ip̄m ſit ꝓpter formā. Si aūt dicas ꝙ
mors aīalis eſt a materia neceſſario ñ tāꝙ̄ a fine:ſʒ tāꝙ̄
a ſubiecto hoc nihil eſt ad ꝓpoſitū:ſimiliter forma eſt a
materia.vt a ſubiecto.vt vult Commentator in ſecūdo Com.30
huius ⁊ etiā in 3°. Et hoc nō obſtāte forma nō ſequitur Cō.67.
neceſſario ipſaʒ materiā vt pri⁹ patuit.ergo ſilr̄ lʒ mors
aīalis ſit a materia ſubiectiue nō habetur ex hoc ꝙ ñ ſit
propter aliquem finē animaliū a materia. Et ſi dicas ꝙ
mors aīalis:⁊ ſimiliter corruptio cū ſit quedam ꝑuatio
nō ordinat̄ ad aliquē finem. Cōtra hoc eſt:quia q̄cquid
itendit aliquid qd̄ non poteſt haberi ſine corruptione:
⁊ ad qd̄ neceſſario requirit̄ corruptio intēdit corruptio
nem propter illud hoc eſt manifeſtū:modo ipſum trāſ-
mutatum qd̄ generat aliquid intēdit formam generan-
dam que non poteſt haberi:nec induci ſine corruptione
forme contrarie ꝙ̄ exiſtentis.vt manifeſtum eſt:ergo in
tendit corruptionem propter ipſam formam generan-
dam .⁊ ſic forma generanda eſt finis corruptionis.

Et ↄfirmaꝉ:qꝛ ſicut diſpōnes ſunt neceſſarie ratione foꝛme ad quā ſūt:qꝛ ſine ipſis non pōt foꝛma recipi in mā. ⁊ ideo neceſſitas eaꝝ ꝑncipalr̄ ē ex foꝛma. Sic videtur ſe habere de ipſa coꝛruptione ⁊ moꝛte:ꝙ qꝛ foꝛma generanda nō pt̄ induci ſine coꝛruptione foꝛme p̄cedentis.ideo neceſſitas coꝛruptionis:fit ex ipſa foꝛma gn̄anda ꝑncipalr̄. Sed dices nō eſt ſimile de diſpōnibus materie ad foꝛmā ⁊ de coꝛruptione:qꝛ diſpōnes ſunt entia poſitiua.⁊ ideo poſſunt oꝛdinari ad aliud tanꝙ̄ ad finē ex quo dependet eoꝛum neceſſitas:ſ3 coꝛruptio ⁊ moꝛs eſt quedā ꝑuatio.ideo non h3 cauſam finalem que imponat ei neceſſitatē niſi ſolā mām.hoc aūt videꝉ irrationabile:qꝛ ex hoc ꝙ coꝛruptio non ē aliq̇d poſitiuū ſaltē ꝙ̄tum ad negationē ipſius eſſe:bene habeꝉ ꝙ non oꝛdinaꝉ ita ꝑncipalr̄ ad aliquē finē ſicut diſpoſitiones:ſ3 qȯ nullo modo oꝛdinaꝉ ad finē nō ſequitur ex illo. De hoc inquiras complete:qm̄ indiget perſcrutatione. Oꝛ ſi velimus dicere ꝙ coꝛruptionis ⁊ moꝛtis nullus eſt finiſ ex quo ſumaꝉ eiꝰ nec̄itas:tenebimus illā diſtinctionē ſupꝛa poſitam:quā expoſitoꝛes accipiunt ex Commento ⁊c̄.

Ad rationem pꝛimam pōt dici ꝙ entia nālia bene ſunt ſcibilia 2° modo ſciēdi quē ponit lincoñ. in ꝑmo poſterioꝝ ſupꝛa diffinitionē ſcire:ſ3 non ſcibilia ſimplr̄ ſcia pꝛopꝛijſſime dicta: ⁊ ideo non oꝫ ꝙ ſimplr̄ ſint neceſſaria. Et tu ↄſidera illam diſtinctionē:qꝛ multum eſt notabilis. Eſt.n.ſciētia ſcdoꝫ modo dicta.ſ.ꝓpꝛie compꝛhenſio veritatis eoꝛum que non ſemꝑ:ſed vt in pluribus eo modo habent ſe:⁊ hoc modo ſciuntur naturalia quo ad multas concluſiones.vt ꝙ homo generetur cum duobus oculis ſolum. hoc non ſemꝑ ⁊ eodē modo ſe habet:ſ3 frequēter ⁊ vt in pluribus ⁊ ſic de multis alijs:⁊ talia non opoꝛtet eē neceſſaria ſimplr̄.i.vniuerſaliter. Scientia quarto modo ⁊ pꝛopꝛijſſime dicta eſt compꝛehēſio.i.habitus quo anima perficitur ad compꝛehēſionem ſiue cognitionem veritatis eoꝝ que ſemper vniformiter:⁊ eodē mō ſe habēt ꝑ compꝛehēſionem ſue cauſe que eſt impmutabilis in eēndo ⁊ in cauſando:⁊ hoc modo ſciēdi nō ſciunꝉ entia nālia ſaltem oīa ⁊ talia ſunt ſimplr̄ neceſſaria ſcibilia.vt mathematice ↄcluſiones.vt dicit. Alios aūt modos ſciēdi ponit ibidem quos ꝓpter bꝛeuitatē dimitto. ¶ Ad aliam ↄcedo ꝙ neceſſitas effectuū naturaliū aliqualiter ē ex mā:ſ3 non oīno ⁊ cum excluſione alterius cauſe. ¶ Ad aliam ↄcedo ꝙ neceſſitas diuiſibilitatis ī infinitū bñ eſt ex materia:tñ nō ſolū ex materia:ſ3 aliq̄liter oꝛdinaꝉ ad foꝛmā. Et ſi queras q̄re Ariſto. magis eam reduxit ad materiā ꝙ̄ ad foꝛmā foꝛte cauſa fuit:qꝛ famoſius erat ⁊ notius ꝙ materia eſſet cauſa īfinitatis ⁊ diuiſiōis infinite ꝙ̄ foꝛma:nō tñ excludit quin foꝛma ſit aliquo modo cauſa huius diuiſibilitatis infinite. De hoc aūt plus videbitur ſupꝛa tertiū deo volēte. ¶ Ad aliam patet ex dictis.ↄcedo enim ꝙ neceſſitas effectuū naturalium ſcdm̄ aliquem modum eſt ex materia: ſ3 nō omnino. Similiter ad aliam per idem. Que quidem de iſta queſtione ſcripſi recipias per modum inquiſitionis non determinationis demonſtratiue:qꝛ nimis paruum adiutoꝛium ſumpſi ab alijs in eius inquiſitione.

¶ Expletis queſtionibus Jandonis ſupꝛa 2ᵐ phyſicoꝛum incipiunt queſtiones eiuſdem ſupꝛa tertium.

¶ Quoniam autem natura eſt pꝛincipiū ⁊ mutationis. Scientia aūt nobis de natura: opoꝛtet non ignoꝛare quid ſit motus. Neceſſarium eſt enim ignoꝛato ipſo ⁊ ignoꝛari naturam ⁊c̄. Textu commenti pꝛimi. Queſtio. I.

Circa iſtum 3ᵐ libꝝ ꝑmo q̄riꝉ vtꝝ ignoꝛato motu neceſſariū ſit ignoꝛare nāȝ. ¶ Arguiꝉ
c ꝑmo ꝙ nō:qꝛ illō qȯ ē per ſe notum non ignoꝛaꝉ ignoꝛato q̇libet alio:qȯ.n. ignoraꝉ ignoꝛato alio:cognoſciꝉ ꝑ illud:⁊ ſic nō ꝑ ſe.ſed natura eſt q̇d per ſe notuȝ: vt videꝉ velle Ariſto.in 2° huius:vbi dicit ꝙ ridiculum eſt T.cō.6.
demōſtrare nām eē:qȯ nō eſt ꝓ alio:niſi qꝛ eſt per ſe notum.q̄re ⁊c̄. ¶ Itē effectu ignoꝛato nō ē neceſſe ignoꝛare cauſam. Cauſa.n.nō videꝉ depēdere ex effectu:nec in eē nec in cognoſci:ſed econuerſo:ſed motus eſt effectus nature.quare ⁊c̄. ¶ Itē ignoꝛato accidēte nō ē neceſſe ignoꝛare ſubſtātiā:cū ſubſtātia ſit ꝑoꝛ accidente notitia diffōne ⁊ tꝑe 7° metaphy. Sed motus eſt accidens na- T.cō..
ture ⁊ natura ē ſubſtātia.ſ.mā ⁊ foꝛma.q̄re ⁊c̄. ¶ Item ignoꝛato poſterioꝛi nō ē neceſſe ignoꝛare ꝑus:cum ꝑus poſſit abſolui ſm̄ ītellectū a poſterioꝛi:vt cōiter dr̄: ſed nā eſt pꝛius ꝙ̄ motus cū ſit eiꝰ cauſa ⁊ pꝛincipiū.q̄re ⁊c̄. ¶ Oppoſitum dicit ariſto.⁊ Commentatoꝛ.

Dicendum bꝛeuiter ꝙ ignoꝛato motu neceſſe ē ignoꝛar̄ nāȝ ignoꝛātia oppoſita cognitiōi diffinitiue ⁊ ꝑfecte ipſiꝰ nāe. Qȯ ꝓbaꝉ:qꝛ ignorato illo qȯ pōiꝉ in diffinitione nature:neceſſe eſt ignorare diffōnem ipſius nature:ſicut ignoꝛato vl̄r eo quod ponitur in diffōne alicuius diffiniti:neceſſe eſt ignoꝛari illud diffinitum ignoꝛātia oppoſita cognitiōi diffinitiue illius.hec ē euidens:modo motus ē in diffinitione nature ſm̄ Ariſto.dicentē ꝙ natura eſt ꝑncipium ⁊ cā mouendi ⁊c̄. Et ↄfirmaꝉ:qꝛ ignoꝛato illo ex cuiꝰ cognitione ītellectus deduciꝉ in cognitionem nature:neceſſe eſt ignoꝛare naturam:hec eſt euidēſ:ſ3 motus eſt hmōi. Cū .n.natura ſit duplex.ſ.materia ⁊ foꝛā:materia notificaꝉ ꝑ tranſmutationē ꝓpꝛie dictā.ſ.generationem ⁊ coꝛruptionē.vt patuit ꝑus in ꝑmo:⁊ foꝛma īnoteſcit ꝑ actionem que nō cognoſciꝉ ſufficiēter ſine motu:eo ꝙ omnis actio eſt aliquo modo in motu.vt docet auctoꝛ.6.pꝛicipioꝝ.q̄re ⁊c̄. ¶ Sed aliq̄s dubitaret.ſi ignoꝛato motu neceſſe ē ignoꝛari nām.videꝉ ex hoc ſeq̇ ꝙ cognitio motus ſit cauſa cognitiōis nature:⁊ ſic cū cā ſit ſimul cum cāto cognitio motuſ erit ſimul cū cognitione nature:qȯ vr̄ īconueniēs:qꝛ in ītellectu non pñt eſſe plures cognitiones vt cōiter dr̄. Ad hoc poſſumus dicere ꝙ cognitio motꝰ bene eſt aliquo modo cā cognitionis nature:ſ3 diuerſimode:qꝛ cognitio ſenſitiua motus per virtutem cogitatiuam vel fantaſticā que īmediate deſeruit intellectui eſt cā cognitiōis ītellectualis nature:ſicut vl̄r cognitio accidētis per ſe ⁊ ꝓpꝛie eſt cā cognitionis intellectualis ſubſtantie ſubiecte.vt vult Ariſtote. in ꝓhemio T.c.ꝭi.
de anima. Sed hoc nō eſſet ſatis tutū:qꝛ Ariſto. docet cognoſcere motū illa cognitiōe que eſt cauſa cognitiōis nature.vt māifeſtū ē per ſe. Cōſtat aūt ꝙ cognitio motus que habeꝉ ex doctrīa Ariſto.nō eſt cognitio ſenſitiua ſolū cū ipſe diffiniat vl̄r ipſum motum ⁊ aliqualiter demonſtrat de ipſo:vt ꝙ motus eſt in mobili non in motoꝛe ⁊ huiuſmodi ſimilia que pertinent ad intellectum. ergo videꝉ ꝙ cognitio ītellectiua motus eſt cauſa cognitionis nature. Aut nō ē neceſſariū ignoꝛato motu ignorari naturā. Et ideo diceret aliquis ꝙ cognitio ītellectiua ipſiꝰ motus bñ eſt cā cognitiōis nature ſicut cognitio effectus per ſe ⁊ pꝛopꝛij ⁊ eēntialis pōt eē cā cognitionis ſubſtātie:cuius eſt accidens vel effectus. Et cū dr̄ ꝙ cā ⁊ cātum ⁊c̄.pōt dici ꝙ veꝝ eſt.⁊ ideo bene concedo ꝙ cognitio motꝰ ſimul eſt in ītellectu cū ītellectione nature. Et cū dr̄.ſ3 hoc ītellectus ſimul intelligeret diuer-

ſa diuerſis itellectionibus: concedo diuerſa habētia per ſe ⁊ neceſſariā habitudinē imediatā adinuicē: ⁊ non vidi demſ̃ationem ad oppoſitū. Et qd̄ dicit ariſto. in. 4°.
T.c.10. metaphy. qd̄ q̄ vnū non intelligit nihil intelligit: ꝯcedo ꝙ ſꝑ cū itellectus intelligit ipſe intelligit vnū ⁊ vna itellectiōe: ſ; non vnū ſolū ⁊ cum ꝓciſione alterius vni⁹: ſicut q̄ h; duos denarios bene h; vnū: ſ; non vnū ſolū ⁊ preciſe. De hoc tñ eſt ſpālis difficultas que eſt maior ꝓpoſito ꝑncipali. Aliter pōt dici ꝙ cā ⁊ cãtum ſunt ſimul in illis entibus que nata ſunt ſimul eſſe: ⁊ nō in alijs que nō nata ſunt eſſe ſimul: mō diuerſe itellectiones nō ſunt nate eē ſil' vt dr̄: q2 intellectio eſt opatio v̄tutis itellectiue: opatio aūt alicui⁹ eſt vſus illi⁹. Unius aūt rei nō eſt niſi vn⁹ vſus ſil': ⁊ hãc rōnem fecit ariſto. in lib. de ſenſu. ad ꝓbandū ꝙ ſenſus nō ſentit ſimul diuerſa: hanc tñ rōnē nō ponit vt demonſtratiuam ſ; diſputatiue procedens.

Ad rationes ꝑncipales. Ad pmā cū dr̄: illō qd̄ ē p ſe notū ⁊c. Ue℞ eſt ſi ſit ꝓprie ⁊ p ſe ⁊ pmo notū. Et cū dr̄ ꝙ naturam eſſe ⁊c. Dico ꝙ nō eſt oīno ⁊ pmo ſolum notū p ſe: ſ; ſolum primum ꝑncipium complexū ſic eſt p ſe notum in gñe complexo℞. Et cum ꝓbaf̃ ꝑ ariſto. dicētem ꝙ ridiculum eſt demonſtrare nãm eſſe. Dico ꝙ ariſto. non dixit hoc: ſed dixit ꝙ tentare demonſtrare nãm eſſe ridiculu; eſt: quō hec aūt differūt viſum fuit in 2° huius. Tentare. n. aliq̄d demonſtrare eſt intēdere demonſtrare ipſum tanꝙ ſit difficile ⁊ occultum ⁊ quaſi laborioſum: ſ; ſic non eſt de eo qd̄ eſt nãm eſſe: q2 non eſt dubiū alicui intelligenti terminos: ⁊ ideo ridiculū eſt tētare demonſtrare naturam eſſe: ac ſi hoc ſit dubiū ⁊ difficile: tamē demonſtrare eam eſſe nō eſt ridiculum oīno cū poſſit demonſtrari vt viſum fuit ibidē. Unde dico ꝙ ipſa non eſt oīno p ſe nota: ſ; p aliud. ſ. p motum. ¶ Ad aliam dico ꝙ maior eſt vera de effectu p accñs ⁊ remoto qd̄ non accipit̃ in diffinitione cauſe. Sed de effectu p ſe, ꝓprio ⁊ immediato ꝑcipue q̄ ſumit̃ in diffinitione ſue cauſe neceſſe eſt ipo ignorato ⁊ cām ignorare. Multa aūt ſunt principia cognoſcēdi ⁊ doctrine que nō ſunt ꝑncipia eſſendi ſimplr̄. vt p; i primo huius ꝑ ariſto. ⁊ Cōmentatorem: q2 motus ⁊ pluralitas entium ſunt ꝑncipia doctrine naturalis: ⁊ nō ſunt principia re℞ naturaliū quãtum ad eē ſimplr̄. ¶ Ad aliā ſilr̄ dico ꝙ ve℞ eſt de accidēte cōi ⁊ oīno p accñs: ſ; accñs p ſe ⁊ ꝓpriū ꝑcognitum ducit in cognitionem ſubſtantie cū actione intellectus agētis pſicientis.
T.c.11. Et ideo dicit ariſto. in ꝓhemio de aīa ꝙ accidētia magnam ꝑtem ⁊c. Et cum obijcit̃ ꝯtra hoc: q2 ſubſtãtia prior eſt accidēte notitia ⁊c. de hoc eſt diuerſitas iter doctores. Ut℞ cognitio itellectiua accñtis per ſe ⁊ ꝓprij alicuius ſubſtantie ſit prior intellectu ꝙ̄ cognitio itellectiua ſubſtãtie. Et dico ad preſens ꝙ cognitio itellectiua accñtis prior eſt via generationis in intellectu ꝙ̄ cognitio intellectiua ſubſtantie. Sed notitia ſeu cognitio ſubſtãtie prior eſt ordine perfectiōis ⁊ dignitatis: ſicut ⁊ ipſa ſubſtãtia eſt intelligibile perfectius ꝙ̄ accidēſ vt accñs. ⁊ ideo nō valet ratio. ¶ Ad aliam dico ꝙ duplex eſt prius. Unū eſt prius. i. cōius ⁊ eſt illud a quo nō ꝯuertit̃ ſubſiſtēdi ꝯſequentia vt animal ad hoīem ⁊ omne ſuperius ad inferius: ⁊ de iſto vera eſt maior. Aliud aūt eſt prius ꝑm naturam: qd̄ tñ eſt conuertibile cū poſteriori vt effectus proprius cum cauſa propria ⁊ iſtud poſterius pōt eſſe ꝑus notū pori. Unde ⁊ ariſto. i pmo poſterio℞. caplo de demōſtratione: q2 dicit ꝙ nihil ꝓhibet eque ꝓdicantiū. i. ꝯuertibiliu; notius eſſe aliq̄n non cām. i. effectum: ſic autē ſe habent motus ⁊ nã. vt p; ex dictis ⁊ non primo modo. quare ⁊c.

Queſtio. II.

Onſequenter querit̃. Ut℞ motus ſit actus. ¶ Et arguit̃ ꝙ nō. Q2 ſi motus eēt actus:
c tūc illud cuius eſt motus ⁊ in quo eſt motuſ eſſet ens actu: hec ꝯñtia eſt manifeſta. Sed ꝯñs videt̃ eſſe falſum. Na; motus eſt in mobili: mobile aūt non eſt ens actu ꝑm ꝙ mobile: ſ; in potentia. ¶ Item ſi motus eſſet actus: tūc oē enſ actu moueret̃: q2 nihil eſt ens actu niſi p actum: ſed ꝯñs videtur eſſe falſum: ſunt. n. aliqua entia actu que non mouentur. vt p; in 8° huius. ¶ Itē ſi ſic: aut eſſet actus perfectus: T.c.83. aut imꝑfectus p ſufficientem diuiſione;: ſed nō eſt actuſ ꝑfectus vt oēs ꝯcedunt: nec eſt actus imperfectus: quia actus. idem ē qd̄ ꝑfectio. vt p; 5° metaphy. modo nulla T.c.21. ꝑfectio eſt imꝑfecta ſicut nulla eſt ꝑfecta: eo ꝙ nihil denoīat ſe ipſu;: ſicut igitur nulla albedo eſt alba ſic nulla ꝑfectio eſt ꝑfecta: ⁊ p ꝯñs nulla ꝑfectio eſt imꝑfecta: q2 oppoſita nata ſūt fieri circa idem: ꝑfectum aūt ⁊ imꝑfectum ſunt oppoſita. vt manifeſtū eſt. g̃ nulla ꝑfectio eſt imperfecta: ſ; oīs actus eſt ꝑfectio. vt manifeſtum eſt. ergo nullus actus ē imperfect⁹. ¶ Itē vn⁹ ⁊ idē act⁹ non pōt eē diuerſo℞ entiū. hec ē mãifeſta: ſ; vn⁹ ⁊ idē mot⁹ ē diuerſo℞ vt mouētis ⁊ mobilis. vt p; i iſto 3°. q̄re ⁊c. ¶ Oppoſitū arguit̃ aucte ariſto. ⁊ Commentatoris. T.c.18.

Dicendum pmo ꝙ mot⁹ eſt act⁹. 2° ꝙ mot⁹ eſt act⁹ imꝑfect⁹. Primū ꝓbat̃: q2 illō ē actus quo aliq̄d ē actu ꝑus in po^a eꝯñs: ſed ipſo motu aliq̄d ē actu formalr̄ qd̄ ꝑus erat in potētia: vt edificabile cū actu edificat̃ ē ens actu: ⁊ calefactibile cu; actu calefit ē ens actu ad quē ꝑus erat in potētia. ¶ Et notandū ꝙ mobile anteꝙ moueret̃ erat in duplici potentia. ſ. ad actū imꝑfectū ⁊ ad iſtū reductū ē cu; moueſ: ⁊ ad actū ꝑfectū ⁊ q̄ſcētē ⁊ ad iſtū reductū ē terminato motu: vt calefactibile añꝙ calefiat ē in po^a ad calefieri ⁊ ad iſtū reductū ē cum calefit: ita ꝙ p calefactionem q̄ eſt motus formalr̄ actu calefit: ⁊ erat in potētia ad calefactū eē ⁊ ad iſtū actum reductū eſt terminata calefactiōe. ſ. cū h; caliditatē q̄ſcentē. i. non fluētē ãpli⁹ ad vlteriorē gradū. ¶ Itē mot⁹ aut ē actus aliq̄s aut potentia pura ad aliꝗ formã: aut oīo nihil: ⁊ hec diuiſio ē ſufficiēs. S; mot⁹ nō pōt eē oīno nihil vt mãifeſtum ē ad ſenſu;: q2 mot⁹ ꝯprehendit̃ a ſenſu. vt p; ad ſenſum: ⁊ dr̄ in 2° de aīa: ⁊ Cōmētator i 4° hui⁹ neꝗ pōt eē ſola ⁊ pu- T.c.64 ra potētia ad formã aliquã: q2 tūc oē qd̄ eſſet in poten- Com.88 tia ad aliꝗ formã actu moueret̃ ad eã ſi q̄dē hēns motum actu moueſ. hoc aūt ē falſu;. Nã aqua fridiſſima. eſt in potētia ad caliditatē: ⁊ tñ nondum mouet̃ ad caliditatē. Silr̄ graue detentū ſurſum ē in potentia ad vbi deorſum: ⁊ tñ nondū mouet̃ actu deorſum. ergo relinq̄tur ꝙ motus ē aliq̄s act⁹. ¶ Scdm̄ declarat̃: q2 mediū inter potētiam purã ⁊ actū ꝯpletum eſt act⁹ imꝑfectus. hec eſt manifeſta: ſ; motus eſt hmōi. q̄re ⁊c. ¶ Item cū motus ſit actus. vt ꝓbatū ē: neceſſe ē ꝙ ſit actus ꝑfect⁹ aut actus imperfectus. Sed non eſt actus perfect⁹: q2 ſic omne habens aliquã formam ad quã eſt motus actu perfecte moueret̃ ꝑm illam: qd̄ ē falſum: habēs. n. caliditatē ꝑfectam non amplius calefit. vt manifeſtu; ē: ⁊ habens vbi deorſum nō ampli⁹ deſcendit. quare ⁊c. ¶ S; hic ſunt duo dubia. Primum ē: q2 ſi motus ē actus imperfectus: tunc omne quod habet aliquã forma; ſcdm̄ actum imperfectum mouetur ſcdm̄ illam: qd̄ falſum ē: q2 tepidum habet aliquando caliditatem imperfecta;: ⁊ tñ non calefit abſente calefaciente. vt p; in aqua tepida remota ab igne. Similiter aūt in multis huiuſmodi alijs. ¶ Ite; generatio eſt motus. vt patet per Ariſto. T.cō.6. hic. vbi cum diffinierat motum vlr̄ exemplificat de al-

teratiōe loci mutatione ⁊ augmento ⁊ diminutione ⁊ gñatione. Ex quo manifeſte vr̄ intendere ꝙ gñatio ꝓut etiā diſtiguit ab alteratione eſt mot⁹. alr̄.n. non aſſignauiſſꝫ exemplū de gñatione poſtꝙ exēplificauerat de alteratione: ſꝫ gñatio nō vr̄ eſſe actus ĩpfectus: cū forma ſubalis ſꝫ quā eſt gñatio nō recipiat magis ⁊ min⁹. q̄re ⁊c̄. ¶ Ad p̄mū dico ꝙ motuſ non eſt q̄cunqꝫ actus impfectus: ſed actus impfectus exn̄s in ſubiecto tēdente ꝯtinue ⁊ fluente ad vlteri⁹ cōplemētū quantū ad motū itentionis. Uel ad vlteriorē diminutioneꝫ q̄tum ad motū remiſſiōis. Iſta aūt tendētia ꝯtinua ad vlterioreꝫ pfectionem non eſt de eētia mot⁹ q̄ eſt act⁹ impfectus: ſꝫ eſt aliq̄d neceſſario req̄ſituꝫ ad motū: veꝝ eſt tn̄ ꝙ ſic ꝑus dicebat auctoritate Cōmentatoris: ꝙ hoc nomen mot⁹ famoſius accipit ꝓ fluxu forme ſiue tendentia q̄ ꝓ ipſa forma impfecta cuius ps gñatur poſt ptem. Quicq̄d tn̄ ſit de hoc motus non eſt q̄cunqꝫ actus. Sꝫ actus exn̄s in ſubiecto tendente ⁊ trāſmutato ad aliq̄d vlterius. modo tepiditas abn̄te calefaciēte eſt act⁹ impfectuſ ſine fluxu actuali ad vlteriorē ptem vel gradū. q̄re non vꝫ obiectio. ¶ Ad aliā que vr̄ recte eſſe ꝯtra hoc cum dr̄ ꝙ gñatio eſt motus: ⁊ tn̄ ipſa nō eſt actus impfectus tendens ad complementuꝫ. Dr̄ cōiter ꝙ gñatio accipit dupl'r. Uno mō ꝓ iductione forme ſubalis in mā vel magis ꝓprie loquendo ꝓ iductione forme ſubalis de potētia mãe: ⁊ iſta eſt in iſtanti: nec eſt motuſ ꝯtentuſ ſub motu quē Ariſto. hic diffinit. Alio modo accipit ꝓ alteratione pcedente iſtā pdictā ſubitā mutationē: ⁊ ſic eſt vere motus ⁊ actus impfectus. Et cū dr̄. q̄re ḡ ariſto. exēplificauit de gñatione poſt alterationem ſi per illā gñationē non itellexit niſi alterationeꝫ. Rn̄det ad hoc ꝙ ſꝫ ꝓ tāto fec: q2 hmōi alteratio: lꝫ ſi vna trāſmutatō: tn̄ dr̄ alteratio in comparatiōe ad qualitatem ad quā tēdit: ⁊ dr̄ gñatio i relatione ad ipſaꝫ formā ſubalem ad quā diſponit hmōi qualitas: ⁊ ſic exemplificauit de ea ꝓut vtroqꝫ modo ſignificat. Aliter dicūt aliq̄ ꝙ illud exemplum de gñatione non ponit: q2 ſit: ſꝫ pp manifeſtationem. de exemplo.n. non querit vⁱficatio ſꝫ mãifeſtatio.
Cō.67. vt docet Cōmētator in 2° de aīa. Et forte voluit Ariſt. p hoc ſignificare ꝙ ſi gñatio que diſtinguit ab alijs trāſmutationib⁹ eſſet motus oporteret ipſam eſſe actū gñabilis ſm ꝙ gñabile. i. dū tēdit ꝯtinue ⁊ fluit ad vlteriorem gradū ⁊ hoc eſſet veꝝ: nihil.n. ꝓhibet ꝯditionaleꝫ eſſe verā: cui⁹ añs eſt impoſſe. Forte aūt nō eſſet magnuꝫ iconueniēs ꝯ nām ꝙ gñatio q̄ eſt trāſmutatio ſm ſubaꝫ .ſ. ſm formam ſubalem pcedens trāſmutatum aīal gñatum eſſe eſſet verus motus ⁊ eſſet actus impfectus fluens ꝯtinuo ad vlteriorem pfectionem: ⁊ ſic forma ſubſtãtialis recipet magis ⁊ minus. ſ. itentionem ⁊ remiſſionem continue. Et generatio prout diſtinguitur a generato eſſet verus motus alius ab alteratione eſſentialr̄ ab alteratione. De hoc aūt forte alias inquiret cum videbit de modo ſm quem elementa ſunt in mixto.

Ad rationes. Ad p̄mā dico ꝙ illud cui⁹ eſt mot⁹ tāq̄ ſubiecti dum ipſius eſt motus bn̄ eſt ens actu ſaltem imperfecte. Et cum dr̄ cōtra hoc ꝙ motus eſt actus mobilis ſm ꝙ mobile. verum ē mobilis ſm ꝙ mobile. i. ſm ꝙ mouet: nō.n. mouet actu formalr̄ niſi per motū ⁊ ſic eſt in actu imperfecto. ¶ Ad aliā dico ꝙ veꝝ eſſet ſi motus eſſet oīs act⁹ ꝙ oē ens actu moueret: ſꝫ n̄ eſt oīs actus: ſꝫ pdicto mō. ¶ Ad aliā dico ꝙ ē act⁹ impfect⁹. Et cū dr̄ ꝙ nulla pfectio ē perfecta: pōt dici ꝙ nulla pfectio eſt perfecta nec imperfecta illo eſſe qō ipā dat ſuo ſubō. vt albedo nō ē alba nec perfecte nec impfecte: tamē aliqua pfectio poteſt eſſe imperfecta ⁊ perfectibilis aliquo alio eē ab illo eſſe qō ipſa dat ſuo ſubiecto. vt ſuperficies que eſt quedaꝫ pfectio pōt eſſe pfecta q̄tum ad eſſe album vel nigruꝫ. ſimilr̄ aūt ⁊ in alijs ſimilibus. Cum igit motuſ ſit quedā pfectio non eſt actus imperfectus: nec perfectio imperfecta quantum ad eſſe qō dat ſubiecto. ſ. quãtum ad moueri: imo forte moueri ⁊ nō impfecte: tn̄ hmōi actuſ poteſt eſſe impfectuſ q̄tum ad aliud. ſ. q̄tum ad eſſe quod dat terminus motus. Illud.n. eſſe nōduꝫ hꝫ motus nec ſubiectum motus dum mouet. Uel dicatur ꝙ motuſ eſt actus imperfectus: ⁊ pfectio impfecta non quidē ſm ſe ⁊ p ſe: ſꝫ rōne ſubiecti: q2 ipm ſubiectum motus dū mouet eſt impfectum termīo motus. ⁊ ſilr̄ vlteriori pfectione ad quā tēdit. Sic igit motus eſt actus impfectus ⁊ ē perfectio imperfecta. i. imperfecti ſubiecti ſꝫ ꝙ hmōi. i. dum tendit ad complementum: ⁊ hoc non eſt inconueniēs. ¶ Ad aliud dico ꝙ diuerſoꝝ bene poteſt eſſe vn⁹ ⁊ idem actus diuerſimode: licet non eodeꝫ modo: dicet ergo ꝙ motus vnus ⁊ idem eſt mouentis vt agentis vel terminus a quo: ⁊ eſt mobilis vt ſubiecti vel terminus in quo ſubiectiue: ⁊ ſic bene eſt conueniēs.

¶ Diuiſio autem ſecundum vnumquodqꝫ genus hoc quidem eſt endelechia: aliud autem potentia in potentia exiſtentis. Endelechia ſecundum ꝙ huiuſmodi eſt motus vt alterabilis quidem inquantum alterabile. Textu commenti. VI.

Queſtio. III.

Conſequenter querit. vtrum diffō motus ſit bn̄ aſſignata. ¶ Arguit p̄mo ꝙ nō: q2
c implicat ꝯdictionem. ſ. ꝙ motus ſit actus ⁊ ꝙ ſit entis in potētia. Nā actus entis in potētia ſꝫ ꝙ i potētia eſt potentia: ⁊ ſic mot⁹ eſt actus: ⁊ potētia: ⁊ vlteri⁹ ē potētia ⁊ nō potētia: ⁊ act⁹ ⁊ nō actus. ¶ Item qō eſt actus entis in potētia nō eſt actus entis in actu: ⁊ ecōuerſo: ſꝫ motus eſt actus entis in actu. ꝓbatio: q2 motus eſt actus eius qō mouet: ⁊ nihil mouetur niſi ens actu ſ⁹ huiuſ. ¶ Item ſi motus eſt T.cō.8
actus entis i potētia ſm ꝙ hmōi: tūc ē actus omnis entis in potētia. Nam ſm ꝙ pſupponit de omni: ſed conſequēs eſt falſuꝫ: q2 materia eſt ens i potentia: ⁊ tn̄ motus non eſt actus eius. ¶ Item ſi mot⁹ eſſet actus entis in potentia ſm ꝙ hmōi: tunc eſſet actus mobilis ſcd̄m ꝙ mobile: hec conſequētia etiam conceditur in littera: ⁊ pꝫ. q2 ipſum mobile eſt ens in potentia ſm ꝙ huiuſmodi: ſed conſequens eſt falſum: q2 ſi motus eſſet actus mobilis ſm ꝙ mobile cum nihil poſſit eſſe tale ſine actu ſꝫ quē eſt tale. vt nihil pōt eſſe album ſine albedine. ergo nihil eſſet mobile niſi actu haberet ipſum motum. hoc aūt falſum eſt manifeſte. Nam calefactibile erat calefactibile antequā calefieret: ſimiliter autem ⁊ in alijs: que quandoqꝫ mouentur ⁊ quandoqꝫ non. quare ⁊c̄.
¶ Oppoſitum arguitur auctoritate ariſtote. qui ſic diffinit motum: ⁊ Commentator vult eodeꝫ modo.

Ad queſtionem eſt p̄intelligēdū ꝙ aliqō ſubiectū pōt tripl'r ſe habere ad aliquā formaꝫ. Uno modo ꝙ ſit i pura potētia ad ipſam nihil penitus hn̄s de ea vt aqua frigidiſſima nihil penit⁹ caliditatis hꝫ. ⁊ ideo nō calefit. ſilr̄ aūt ⁊ in alijs hmōi. Alio modo pōt ſubm̄ ſe habere ad formaꝫ qō pfectiſſime ⁊ in ſummo eā hꝫ: vt ignis hꝫ caliditatē: ⁊ adhuc tale ſubiectū nō mouet ad hmōi formam: nec ſm talem formā. vt ſic. Tertio modo ꝯtigit ꝙ ſubiectū ſe habet ad formā gñabilem: ita ꝙ habet eaꝫ ſub eē di-

minuto ꝛ ĩpfecto q̄ſi medio modo iter potẽtiã purã ꝛ
vltimã pfectionẽ. Et adhuc illud ꝯtingit duob⁹ modis.
Uno mõ ſic ꝙ ĩpm ſubm q̇eſcat ſub illa forma diminu-
ta: ita.ſ. ꝙ in aliquo toto tpe ſit ſub vno ꝛ eodez gradu
illi⁹ forme ꝛ nõ fluat actu nec tẽdat ad vlteriorẽ pfectio
nẽ. Et adhuc iſtud ſic ſe hñs nõ mouet. vt pȝ de aq̄ tepi
da remoto calefaciẽte ꝛ ſic in ſilib⁹. Alio mõ ꝙ ipȝ ſubȝ
hñs in ſe actũ icompletũ ꝯtinue tendat ꝛ fluat ad aliq̇d
vlterius.ſ. cõplemẽtũ vel ad vlteriorẽ diminutionẽ ad
vlterius ꝯplemẽtum q̄tum ad modũ ſm quẽ aliqua for
ma itendit. Ad vlteriorẽ aũt diminutionẽ q̄tum ad mo
tũ remiſſiõis ſm quẽ aliqua forma remittit. Imaginan
tur.n. multi ꝛ forte bene ꝛ ſubtiliter: ꝙ cũ ignis appropi
quatus eſt aque non ſolũ iducit caliditatẽ ꝯtinue ipſam
intendẽs ꝛ pficiens: ſȝ etiam remittit frigiditatẽ ꝯtinue
ipſam in pficiendo. ¶ Utrum aũt ſimul tpe fiat iſta in-
tentio caliditatis ꝛ remiſſio frigiditatis vel ſucceſſiue:
dubiũ videt. Quidã.n. dicũt ꝙ ſtatiȝ cũ ignis ſufficiẽter
appropinquatus eſt aque iducit aliquẽ gradũ vel partẽ
caliditatis ꝛ corrũpit aliquẽ gradũ frigiditatis ꝛ ſic ꝯti
nue: ita ꝙ vn⁹ gradus ĩpfectus caliditatis bene ſtat in
aq̄ cũ friditate ei⁹ remiſſa: ꝛ econuerſo. Alij v̇o credunt
ꝙ qꝛ ꝯtraria non pñt ſimul eſſe. Caliditas aũt ꝛ frigidi
tas ſunt ꝯtraria: idõ non pñt eſſe ſimul vnq̄ in eodẽ ſub-
iecto ſaltem ſm eandẽ ſui partẽ: ſȝ ꝑus oȝ totam frigi-
ditatẽ remoueri añq̄ aliq̇s gradus caliditatis inducat
in aqua. Et tũc ipſa aqua diſpoſita p deſtructionẽ frigi-
ditatis iducit caliditas ſucceſſiue pars poſt partẽ: ꝛ hoc
Com.4. voluit dicere Cõmentator in iſto 3° cũ dicit ꝙ motus ẽ
generatio vni⁹ partis ꝛc̄. vt dicet poſt hoc. Quicq̇d tñ
ſit: de hoc ꝯſtat ꝙ tũc ſolum aliq̇d ſubiectũ mouet actu
ſm aliquã formã cum hȝ eam ſm icompletũ ꝛ imperfe
ctũ eſſe ꝛ actu fluit ad vlteriorẽ gradũ. Et hoc ẽ ꝙ cau
ſat diffinitio motus: quã ponit Ariſto. mot⁹ eſt actus en
tis i potẽtia ſȝ ꝙ hmõi.i. ſȝ ꝙ fluit ꝛ vadit ad vlteriorẽ
gradũ: ita ꝙ ly. ſȝ ꝙ. reduplicat illã ꝓpetatẽ neceſſario
req̇ſitã i ſubto ad hoc ꝙ ille actus ſit mot⁹ ꝛ dicat mot⁹:
q̄uis hmõi fluxus aut via ſeu tẽdẽtia nõ ſit idẽ formalr
ꝛ eſſentialr cũ actu ipſo ĩpfecto vt videbitur poſt.

Tunc dico ad qõnez ꝙ diffõ motus eſt bñ
aſſignata: qꝛ illa diffinitio ẽ
bona: cuius oẽs particule vere ꝯueniunt diffinito: ꝛ per
ipſam diffinitum diſtinguit ꝛ ſeparat a quocũq̄ alio: ſȝ
iſta eſt hmõi. Qꝛ.n. mot⁹ ſit actus iã oñſuȝ eſt ꝑus: ꝙ aũt
ſit actus entis ĩ potẽtia oñdit Ariſto. qꝛ motus eſt act⁹
illius in quo ſemper iuenitur ſicut lumen eſt actus dya-
phani: qꝛ ſemper iuenitur in dyaphano ꝛ nõ in alio: mo
tus aũt ſemper iuenit ꝛ eſt in ente in potẽtia.ſ. i ente qȯ
eſt ꝑuatum aliqua pfectione ꝛ eſt aptũ natum eam hr̄e
vt calefactio ſemp iuenit in aliquo qȯ eſt ꝑuatũ aliquo
gradu caliditatis ꝛ eſt aptũ natũ eã habere. ſilr aũt ꝛ in
alijs hmõi: ꝛ nunq̄ iuenit in aliquo alio. nunq̄.n: calefit
aliq̇d niſi careat aliquo gradu caliditatis quẽ ſit natum
recipe. Et ꝯſili rõne pt oñdi vltima particula.ſ. iſta ſm
ꝙ hmõi itelligendo eam: vt ꝑmiſſum eſt. Nam ipſe mo
tus ſemper iuenit i ſubiecto tendente ꝛ fluente actu ad
aliquid vlteri⁹: ꝛ nunq̄ in alio. vt pȝ ex ꝑmiſſis. Ueꝝ ẽ
ꝙ ariſto. illam vltimã particulam aliter declarat ſuppo
nẽs ꝙ quãuis aliq̇d vnum ꝛ ideȝ ſit actu ꝛ potentia: tñ
aliud eſt eſſe actu ꝛ aliud eſſe in potentia. Et hoc pul-
chre mõſtrat Ariſto. p potẽtias ad ꝯ̄ria. q̄uis.n. vnũ ꝛ
idẽ ſubm numero: puta hũiditas vl ſanguis hȝ potẽtiã
ad ſanari ꝛ ad ifirmari: tñ iſte potẽtie nõ ſũt eedẽ eſſen-
tialr cũ ſubto illo: qꝛ ſi poſſe ſanari ꝛ poſſe ifirmari eẽnt
idem cũ ſubto vno oĩo. tũc iter ſe eſſent eadẽ poſſe ſa-
nari ꝛc̄. qꝛ que vni ꝛ idẽ nũero eſſentialr ſũt eadẽ: inter
ſe ſũt eadem: ꝛ ſic ſequeret ꝙ ſanari ꝛ ifirmari eſſent ea
dem: eo ꝙ potẽtie vniunt ꝛ diſtinguunt ſm actus. ergo
cũ hoc ſit oĩo iconueniẽs reliquitur ꝙ nõ ſit idẽ alicui
ſubiecto eſſe actu ꝛ eſſe i potẽtia: q̄uis in veritate ſit in
potẽtia ad aliquem actũ: vt q̄uis es qȯ eſt mã ſtatue. ſit
actu es ꝛ i potentia ad ſtatuã: ꝛ ſic aliq̇d pȯt eſſe act⁹ ali
cui⁹ vt eſt in potẽtia ꝛ non eſſe act⁹ ei⁹ ſm ꝙ eſt in actu.
Et hoc voluit Ariſto. hr̄e in illa parte. ¶ Tũc arguit.
ſtatuificatio que eſt q̇dã mot⁹ eris ad formaȝ ſtatue aut
eſt actus eris inquantũ eſt actu es: aut iquantũ eſt i po-
tentia ad ſtatuam: ſȝ non ꝑmo modo: qꝛ ſic motus iſte.ſ.
ſtatuificatio eſſet q̇dditas ipſius eris. nã actus vniuſcu-
iuſq̄ ſm ꝙ eſt ens actu ſimplr eſt eius q̇dditas ꝛ forma.
Uñ commentator dicit in 7° metaphy. ꝙ q̇dditas hoīs Com.20
eſt homo ſm formã. Et vlr ſi motus ſubaꝝ nãlium eſſȝ
actus eaꝝ ſm ꝙ hmõi: tũc eẽnt q̇dditates eaꝝ. vt ꝯclu
dit Cõmentator. vt ſi calefactio ligni eſſet eius act⁹ ſm
ꝙ eſt lignũ: tũc eſſet q̇dditas ligni. ſilr aũt ꝛ in alijs: qȯ ẽ
abſurdum. ergo relinquit ꝙ ſtatuificatio eſt actus eris
iquantũ in potẽtia.i. ſm ꝙ fluit. qꝛ ꝛc̄. ¶ Et eſt notãdũ
ſm Cõmentatorẽ hic ꝙ ex iſta diffõne motus apparet Com.6.
ꝯfirmatio.ſ. ꝙ motus oĩs dȝ eſſe ꝯtinuus.i. nõ iterrupt⁹
quiete media. Si.n. ſubm̄ alicuius actus ĩpfecti quie-
ſceret ſub illo p aliqȯ tp̄s ꝛ non ꝯtinue fieret ad vlteri-
us: tũc non eſſet actus eius ſm ꝙ eſt in potentia.i. ſcȯm
ꝙ fluit ꝛc̄. ſȝ ſm ꝙ in actu.i. ſm ꝙ quieſceret ſub illo ac-
tu: ꝛ ſic ille actus non eẽt mot⁹. Ad hoc igit ꝙ aliq̇s ac
tus ĩpfectus ſit motus req̇ritur in ſubiecto ei⁹ ꝯtinuus
fluxus ad vlteri⁹: ita ꝙ in illo nullo tpe q̄ diu mouetur
quieſcat ſub aliquo vno gradu: ſȝ in quolibȝ iſtanti acci
cipiat illũ vel aliũ gradum: ꝛ ſic itelligo illam ꝯtinuatio
nem que apparet ex diffõne motus. Sȝ huic ſnie videt
ꝯtradicere ipſe Cõmentator in 8° huius vbi dicit ꝙ ſer Com.23.
mo alfarabij eſt ſmo non verus in hoc qȯ dicit ꝙ ex vlĩ
diffõne motus apparet ꝯtinuitas: ꝛ ſic videt ſibi ipſi ꝯ̄-
dicere. ¶ Forte diceret magiſter ꝙ Cõmẽta. non loqui
tur ex itentiõe ꝓpria: nec ſm determinationẽ: ſȝ ſm ꝓba
bilitatẽ: ſȝ hoc nihil eſt. Et idõ dico aliter ꝙ itentio Cõ-
mẽtatoris in 8° hui⁹ eſt ꝙ non eſt ſilr ꝯtinuitas in motu
augmẽtationis ſicut in motu locali: qꝛ poſſibile eſt ꝙ ali
qȯ mobile icipiat de nouo moueri localr ad aliqȯ vbi ꝛ
ꝯtinue ſine iterpoſitione quietis moueat p aliqȯ totum
tp̄us ad illud vbi. Sȝ non eſt poſſibile ꝙ augmentabile
aliqȯ icipiẽs moueri ad quãtitatẽ poſtq̄ oĩo nõ moue
bat ꝯtinue augeat p totũ tp̄s vſq̄ ad vltimã quãtitatẽ
quã pȯt acq̇rere p motũ augmentationis: imo neceſſe ẽ
iteruenire plures quietes iter diuerſas ptes illi⁹ augmẽ
tatiõis: tñ non itendit negare q̇n alique pticule augmẽ-
tationis quibus acq̇runt pticule q̄titatis hẽant ꝯtinui
tatẽ: ꝛ ſilr eſt de q̇buſdam alteratiõib⁹. Si igit Alfara-
bius itellexit augmentationẽ ſic eſſe ꝯtinuã oĩo ꝙ aug
mentabile poſtq̄ icepit augmentari ꝯtinue augmentet
p totũ tp̄s quoſq̄ ꝑuenerit ad vltimã q̄titatẽ ꝛ non ſit
aliq̄ q̇es itermedia. ſic eſt ſmo non verus. Et ſic pȝ ꝙ in
dictis Cõmentatoris nulla eſt ꝯ̄dictio quãuis aliq̄ ſupfi
cialr iſpiciẽtes commẽtum: imponãt ei ꝯ̄dictionem.

Ad primam rõnẽ dico ꝙ diffõ ñ iplicat ꝯ̄di-
ctionẽ. Nõ.n. ẽ nec̄e ꝙ act⁹ entis
i potentia ſit pura po᷑: ſed pȯt eſſe actus ĩpfectus mõ
ꝑexpoſito. ¶ Ad aliã pȝ ex dictis. Qm̄ mot⁹ eſt act⁹ ali
cuius qȯ eſt in actu: non tñ quãtũ eſt in actu: ſȝ inquantũ
eſt in potẽtia modo predicto. ¶ Pȝ etiam ad tertiam.
¶ Ad quartã dõȝ ꝙ mot⁹ non eſt actus mobilis ſm ꝙ
mobile formaliter: ita ꝙ motus det formaliter eſſe mo-

bile:ſicut albedo dat eſſe albū. Sed finaliter: quia ipſe motus ē finis propinquus ad quem ordinat mobile ſecundū qđ mobile: ꝛ ſcias ꝙ motus nō eſt actus entis in potentia ad motum: ſed entis in potentia ad terminum motus ſm ꝙ in potentia. i. dum eſt in potentia ad ꝛc.

¶ Et dubium autem manifeſtum eſt ꝙ eſt motus in mobili. actus enim huius ꝛ ab hoc motiui aūt actus nō alius eſt oportet. qdem. n. eſſe actū vtriſqȝ ꝛc. Tex. cō. XVIII. qō. IIII.

Onſequēter qrif. Utrū motus ſit in mouēte. ¶ Arguit pmo ꝙ ſic. Qꝛ ſicut ſe hȝ qes ad qeſcēs: ſic motus ad mouēs p ꝯuenientē ſimilitudinē: ſed quies ē in qeſcēte. vt manifeſtū eſt per ſe. qre ꝛc. ¶ Itē illud qđ denominat aliqd nō eſt ſeparatū ab illo: vt albedo ſortis nō denominat platonē: ſȝ motus denominat ipm mouēs. Nā a motu dr aliquid mouēs. vt māifeſtū eſt. quare ꝛc. ¶ Itē nihil dat aliquē actū niſi phabeat ipſȝ: hoc habetur a Commentatore. in 12° metaphy. cōmento. 17°. Oē extrahēs aliqd ex potētia in actū: neceſſe eſt vt in eo ſit aliquo modo illud qđ extrahit: modo conſtat ꝙ mouēs dat ipſi mobili motū ꝛ extrahit ipſȝ de potētia ad actū. vt pȝ in iſto 3°. qre ꝛc. ¶ Itē motus eſt i illo cuiꝰ ē actꝰ. hec videt manifeſta: ſed ipe motus eſt actus mouentis. vt manifeſtū eſt ꝛ habet hic. quare ꝛc. ¶ Itē in quo eſt actio in illo eſt motus. Nam oīs actio fundat in motu. vt pȝ in iſto 3° ꝛ hoc vult auctor. 6. pncipioꝝ: ſȝ actio ē in agēte cū oīs actus ſit in illo cuiꝰ eſt actus. Actio aūt eſt actus agētis cū ſit eiꝰ finis. qre ꝛc. ¶ Itē motus aut eſt in mouēte tāꝙ in ſubiecto: aut tanꝙ in efficiēte p ſufficientē diuiſionē ꝛ ꝯceſſam: ſed non eſt in ipſo tanquā in agente: qꝛ vt aliq dicunt motus non habet agens per ſe: ꝛ hoc determinatuȝ eſt in quinto huius. quare ꝛc.

¶ Oppoſitum arguit auctoritate Ariſto. h. qui vult ꝙ motus non eſt in mouente: ſed in mobili. Unde dicitur eſſe actus mobilis in quantum mobile. quare ꝛc.

Ad queſtionem pintelligēdū ē ꝙ in ordie mouētiū neceſſe ē eſſe aliquē motorē oīno imobilem: ꝛ hoc bene demōſtratū eſt in 8° huius. ꝛ iō ſupponat ad preſens. Tūc pōt dici breuiter ad qōnē ꝙ motus nō eſt in mouēte per ſe. ſ. inquātū mouēs: ꝛ hoc pbat: qꝛ ſi ſic. tūc oē mouenſ moueret: qđ ē impoſſe ſm ſuppōneȝ pdictam. ꝛ pȝ ꝯñtia: qꝛ omne illud in quo eſt motus mouet: ſicut omne illud in quo ē albedo eſt albū: modo ſi in mouente per ſe eſt motuſ: in oi mouente eſt motus: eo ꝙ p ſe pſupponit de omni. pri mo poſterioꝝ. quare ꝛc. ¶ Itē in illo p ſe non eſt motꝰ qđ nō eſt per ſe in potētia receptiua. motus. n. eſt actus entis in potētia inquantū hmōi: ꝛ itelligit in potētia receptiua. vt manifeſtum eſt per iductionē in ſingulis motibus. Calefactio. n. eſt actus calefactibilis qđ eſt in potentia receptiua caliditatis. Et ſilr augmētatio eſt actꝰ alicuius qđ eſt in potētia receptiua ꝗtitatis ꝛ ſic de ceteris. Sed ipſum mouēs ſm ꝙ mouēs nō eſt in potentia receptiua: ſȝ magis actu ꝛ in potētia actiua. Unde in 3° huius dcm̄ eſt ꝙ ſemper exiſtimabit aliqua ſpecies mouens. quare ꝛc. ¶ Sed eſt itelligendū ꝙ lȝ motus non ſit in mouēte p ſe inꝗtum eſt mouēs: tamē bene pōt eē in mouēte per accidēs: qꝛ aliquod mouēs eſt in potētia ad aliquē actū recipiēdū: ꝛ ad ipſȝ trāſmutat ab aliquo alio: ſed hoc nō ineſt ei inꝗtū mouēs: ſed inꝗtum mobile: ſicut ſol q mouet iſta iferiora ad caliditateȝ exñs ſub vno vbi: eſt in potētia receptiua alterius vbi: vt exiſtēs in meridie eſt in potētia receptiua ad vbi occidētis. Si

T. cō. 8.

T. c. 22.

T. c. 86.

T. c. 17.

mulier aūt ꝛ in multis alijs. ¶ Item nō ſoluȝ aliqđ mouens mouet ꝛ hȝ in ſe motum: ſed etiaȝ aliquod mouēs mouet ab illo qđ mouet. ſ. cū ipſum mouenſ ꝛ ſuum motum ſunt ſibiꝗnuicē ꝯtraria ꝛ talia ſibiꝗnuicē appropinquantia mutuo agūt ꝛ patiunt pp commutationem in materia ꝛ ꝯtrarietatem. vt pȝ ex primo de gñatione. T. c. 87

Ad primam rōnē dico ꝙ in hoc ē ſile: qꝛ ſicut qeſcēs ſignificat p modum actiui ſic ꝛ mouens ꝛ ecōuerſo: ſȝ diſſimile eſt in hoc ꝙ ipſa quies cū ſit quedā ꝑuatio nō cōparat ꝓprie ad aliqd vt ad efficiēs: ſȝ ſolū vt ad ſubiectum: motus aūt eſt effectus poſitiuus: ꝛ pōt comparari ad aliqd nō ſolum tāꝙ ad ſubiectū: ſȝ tanꝙ ēt ad efficiens: ꝛ ſic comparat ad ipſum mouenſ. ¶ Aliter dicūt aliqui ꝛ dicūt ꝙ quieſcēs pōt accipi duplr. Uno modo p eo qđ quieſcere facit: ꝛ ſic eſt ꝯueniens ſimilitudo: ſed ꝛ minor ē falſa. qes. n. nō eſt in qeſcente. i. in illo qđ quieſcere facit. Alio modo p eo qđ qeſcit ꝛ ſic nō eſt ꝯueniens ſimilitudo maioris: ꝛ minor ſic eſt vera. ꝛ iō non vȝ rō. ¶ Ad aliud dr ꝙ nō oȝ illud qđ denominat aliqd eſſe in eo vt in ſubiecto: ſed ſufficit ꝙ ſit in eo vt in ſuo agēte. vt dicimus ꝙ color eſt viſus: ꝛ lapis eſt itellectus. i. cognitus ab itellectu: ꝛ tñ ipſa viſio nō eſt formaliter ꝛ inherenter in colore: nec intellectio in lapide: modo ipſa actio bene ē in agente tanꝙ a ſuo efficiēte. iō ꝛc. ¶ Ad aliō dico ꝙ aliquid phabere actū quē dat ſiue quē extrahit de potētia oȝ itelligi duplr. Uno mō formalr. ſ. ꝙ ſit iformatum ſimul actu: ſic eſt cū calidū calefacit. Et ſic eſt in hmōi generationibus vniuocis. Alio modo virtualr. ſ. ꝙ habȝ vtutem actiuā per ſe determinatā ad hmōi actū educēdū ꝛ hoc ſufficit. Sic aūt bene hȝ mouens ipſum motū. qre ꝛc. Et hāc diſtinctionē inuit Cōmētator. 12°. metaphy. cōmēto pallegato. ¶ Ad aliam dico ꝙ motus eſt actus mouētis vt efficiētis nō vt ſubiecti. ¶ Ad aliud poteſt dici ꝙ actio nō eſt in agente formalr ꝛ ſubiectiue. i. tanꝙ forma in ſubiecto ſuo cui inheret: ſed ſolū effectiue: vel finalr. i. tanꝙ in efficiente vel tanꝙ in ſuo fine ꝓpter illa que pmaria itentione agūt ꝓpter ſe. ꝛ ſilr cōcedit motus eſſe in mouente. Sed quidam dubitāt hic multum ſubtilr vt mihi videt. Qꝛ ſi actio non eſt formaliter ꝛ ſubiectiue in agēte: ſed in patiēte: oȝ ꝙ det ei aliquod eſſe. Inutile. n. videtur ꝙ aliqđ accidens ſit forma īherens alicui ſubiecto: ꝛ tñ non dat ei aliquod eſſe: nec ſubſtātiale nec accidētale. Nūc aūt ipa actio nō dat aliquod eſſe ipſi paſſo: ſicut pȝ iducendo. Nō. n. dat ei eſſe agēs: qꝛ ipſum paſſum nō ē agēs reſpectu illius forme reſpectu cuiꝰ eſt receptiuū. ꝛ ideo actio illius forme qua agit ipſa forma nō dat eē agēs ei: nec dat ei eſſe patiēs. vt manifeſtū eſt: nec aliquod aliud nec mouere nec moueri. ¶ Itē aliquis argueret: qꝛ actio denominat agēs. ergo eſt in ipſo. Et ſi dicas ꝙ veꝝ eſt tanꝙ in efficiente. Cōtra hoc eſt: quia ſimiliter paſſio eſt in agēte tanꝙ in producente. ꝛ ideo deberet ipſuȝ denominare ſi ille modus eſſendi ſufficeret ad denominationem: conſequenſ autem eſt falſuȝ. Nā paſſio nō denominat ipſum agēs. vt manifeſtum eſt per ſe. quare ꝛc. ¶ Ad primū poteſt dici ad preſens ꝙ actio dat ipſi paſſo aliquod eſſe. ſ. eſſe actuatum vel actiuatum: ſȝ bene verū eſt ꝙ hoc modo dat ei agens effectiue. Uel dico ꝙ dat ei eſſe ſubiectum actionis: ꝛ iſtud nō eſt eſſe agētis: nec eſſe patiēs formaliter. Inquiratur melius veritas de iſto: qꝛ bene dubiuȝ eſt ꝛ a paucis ꝯſideratuȝ. vt videt. ¶ Ad aliud dicitur cōmuniter ꝙ actio denominat agēs: non quia ſit in ipo formaliter ꝛ iherēter: ſed effectiue: nec eſt ſimile de paſſiōe: qꝛ ipſa nō eſt imediate ab agēte: ſȝ mediante motu

τ actione. ¶ Et adhuc remanet difficultas multiplex.
Primo.qꝛ dr̃ cōiter ꝙ motus eſt immediate ſubiectum
actionis τ paſſionis ſm ꝙ dicit Cōmentatoꝛ:τ vr̃ velle
Ariſto.in lr̃a.ergo motus eſt prioꝛ nālr actione τ paſ-
ſione.Siquidem ſubiectū natura ꝑus eſt accidēte.ergo
ipſe motus ꝑus ꝓducit ab agente ꝙ̃ actio τ paſſio:τ ſic
actio nō eſt effectus omnino imediatus reſpectu agētiſ:
τ tamen dicit denoīare ipm ꝑꝑ hoc:qꝛ ipſa eſt ab eo vt
ab agēte.ergo pari rōne paſſio denoīabit ipm agēs cū
ſit ab eo effectiue. ¶ ¶ P.Si ꝓ tanto actio denoīaret
ipm agēs:qꝛ ſit imediatus effectus ipſiꝰ agētis.tūc viſio
nō denoīaret colorē:cū non ſit eius imediatꝰ effectꝰ:ſed
mediante ſpecie ipſa quam ꝑus dr̃ efficere in ipſo viſu:
imo ēt viſio deberet magis denoīare ſpem coloꝛis:que
ſm aliquos eſt imediatum ꝑncipiū per ſe actiuū viſio-
nis.ſimilr aūt τ in aliis:hec aūt ſunt falſa.qꝛ dicimus ꝙ
coloꝛ eſt viſus ſeu viſu cognitus:nō aūt dicimus ꝙ ſpēs
coloꝛis iformās viſum ſit viſa ſaltē viſione coloꝛis:qua
re dubiū remāet τ difficultas nō parua qūo τ q̃re actio
denoiat ipſum agens τ non ſit in eo ſubiectiue. ¶ Pro
pter hoc dicunt aliq̃ lʒ pauci ꝙ actio ſm ſe τ ſm ſuā foꝛ
mā non denoiat ipſum agens:ſʒ ſm cauſalitateʒ quam
hʒ ſuper actionem:ita ꝙ ipſa cauſalitas eſt illud qḋ pꝛe
dicat denoīatiue de agente:vt cum dicimus ignis eſt ca
lefaciens ipſa eſſentia calefactiōis nō denoiat ipʒ ignē:
ſʒ cauſalitas quā hʒ ſuper calefactionem:ita ꝙ ſenſus ē:
ignis calefacit.i.ignis eſt ꝑncipium τ cauſa calefactiōis.
Et hec vtriqʒ cauſalitas bñ ē in ipo igne ſubiectiue:τ ſic
deberent itelligi oēs iſte pꝛedicatōes:τ hoc foꝛte eſt me
lius.Inq̃rant ſubtiles diſtinctiui ꝓpinquaꝝ itentionuʒ.
Et poſſet rō vlr dici ſʒ iſtā viā ꝙ actio nō denoiat agēſ
foꝛmalr:ſʒ terminatiue τ in obliquo.vñ dicere ꝙ aliqḋ
eſt tale ens regulr eſt dicere ꝙ eſt efficiens caliditatem:
vel cauſa agens caliditatis. ¶ Item poteſt dici ꝙ actio
dat ipſi paſſo hoc eē qḋ eſt actuari vl̃ actiuari ꝑncipalr:
τ iſtud eſſe nō remanet in ipſo niſi ꝙ̃ diu hʒ actionem τ
agente pꝛeſente.Sʒ actuatū eſſe in facto eſſe bñ rema-
net in abſentia agētis. ¶ Ad aliḋ dico ꝙ imo ipe motꝰ
bene depēdet ab agēte per ſe:ſicut ꝓbatū fuit alias. Et
pʒ facilr:qꝛ omni potentie per ſe actiue coꝛreſpōdet po
tentia per ſe paſſiua τ ecōuerſo.vt oēs ꝯcedūt:τ habet
T.c.17. ſatis ex 5° metaphy.Nunc aūt aliqd eſt in potētia ꝑ ſe
receptiua ad motū.vt pʒ de mā ꝑma:qꝛ ipſa eſt nā q̃dā.
Nā āt eſt ꝑncipiū τ cā ꝑ ſe mouendi τ q̃eſcēdi ꝑmum τ
nō ſcōm accñs.Cōſtat aūt ꝙ mā ꝑma nullā aliā cauſa-
litatē ꝑmo τ ꝑ ſe pōt habere ſuꝑ motum niſi cauſalita-
tē receptiui τ ſubiecti.vt pʒ cuilibet intelligenti ꝑncipia
Ariſto.q̃re τc̃.Et cū dr̃ ꝙ hoc ē determinatū in 5° huiꝰ
.ſ.ꝙ actio τ paſſio τ motꝰ nō hñt agēs per ſe:dico ꝙ hꝫ
nūq̃ demōſtratū eſt ibi:imo neqʒ dcm̃ eſt ab Ariſto.nec
a Cōmētatoꝛe.τ hoc pʒ iſpicienti diligēter lr̃am Ariſt.
T.c.10. τ Cōmētatoꝛis:bñ tñ ibi demonſtratum eſt ꝙ motꝰ ſm
ꝙ motus nō eſt per ſe terminꝰ motus:neqʒ ēt actio nec
paſſio.Sʒ ex hoc nō ſeq̃t ꝙ motus nullo mō depēdeat
a motoꝛe tanq̃ a cā efficiente ſeu agēte. ¶ Sʒ foꝛte ali
q̃s argueret ſic.Oē qḋ fit ab agente ꝑ motū τ trāſmuta
tionē eſt per ſe terminus motus:hec eſt nota de ſe:ſed
oē qḋ fit ab agēte per ſe fit ab ipo per motū τ trāſmuta
tionem.vt vident oēs ꝯcedere:ꝑcipue ſi fit de nouo ab
agente ꝑ ſe.Ad iſtud poſſet dici per iteremptionē maio
ris:qꝛ relatio noua fit in aliquo ſubiecto ꝑ motū τ trāſ-
mutationē.vt ſi q̃s trāſmutat ad albedinē quā ꝑus nō
habebat:certū eſt ꝙ ab illo agēte fit ſimilis alteri albo
τ per motū illū aliquo mō:qꝛ nūq̃ fieret eſſe ſimilis ſine
motu.Ad minoꝛē etiā dico ꝙ de numero eoꝝ que fiunt
ab agentibus per ſe duo ſunt genera.Quedā.n.ſunt ad
que ſubiectum paſſiuum nō ē ſumme diſpoſitum:immo
hʒ ꝯtrariam diſpoſitioneʒ ab illa:vt igne appꝛopinqua
to aque:ipa aq̃ nō eſt ſumme diſpoſita ad caliditatē ꝑfe
ctam:imo hʒ ꝯtrariam diſpoſitionem:τ talia foꝛte ſunt
ab agētibus mediantibꝰ motibꝰ τ trāſmutationibꝰ ſub-
iectoꝝ:ita.ſ.ꝙ agēte appꝛopinquato paſſo nō ſtatim re
cipiunt ab agente nō paſſo:ſʒ oʒ eſſe tpſ medium τ mo T.
tum in tpe.Quedam vō ſunt ad que ipſa ſubiecta ſiue
paſſiua ſtatim ſunt diſpoſita ſufficienter τ nō habēt di-
ſpoſitionē ꝯtrariam ad ea:ſicut dyafanū ad receptionē
luminis:τ talia bene fiunt ab agente per ſe nō mediante
motu medio:ita ꝙ inter inſtās appꝛopinquatiōis agen
tis ad paſſum τ introductionē talis effectus nō ē aliqḋ
tp̃s medium neqʒ motus tpe menſuratus.vt ꝯtingit in
lumine τ dyafano pꝛeſente coꝛpoꝛe luminoſo:nunc aūt
ipſum mobile ſic ſe hʒ ad motum:ꝙ eſt ſumme diſpoſi-
tum ad ipſum:τ nō hʒ contrarietatem ad ipſuʒ neqʒ di
ſpoſitionem pꝛopꝛie ꝯ̃tꝛiam:ſed pꝛiuationem.ſ.quietem
pꝛecedentem.Et ideo ſtatiʒ pñte motoꝛe ipſi mobili fit
motus ſi aliq̃d non pꝛohibeat aut deficiat.Nec oʒ eſſe
tp̃s medium inter ꝑmū inſtans appꝛopinquationis mo
toꝛiſ ad mobile τ receptionē ſeu ꝓductionē motus:dū-
modo ipe motoꝛ ſit ſufficiēter expeditus ad mouendū.
De hoc aūt inquire vſqʒ ad fundamentū vt iuenias ve-
ritatē.videt.n.oino irrōnab le ꝙ motꝰ nullū hēat agēs
per ſe:pꝛecipue cum in motoꝛibus ſeparatis ideʒ ſit cau
ſa motus ſm finem τ ſm agens.vt docet plane Com- Cō.36.
mentatoꝛ in 12° metaphy.τ in de ſubſtantia oꝛbis.

¶ Omnino autem dicere eſt:neqʒ doctio cum
doctrina:neqʒ actio cum paſſione idem pro-
pꝛie eſt:ſed cui inſunt hec motus.quod enim
huius in hoc:τ ꝙ huius ab hoc actum eſſe ra-
tione alteruʒ. Textu cō.XXII. Qō.V.

Onſequēter querit.Utꝝ actio τ paſſio ſint
diuerſa τ diſticta ꝑdicamēta. ¶ Arguit ꝑ-
c mo ꝙ nō:qꝛ que ſūt vnū numero nō ſunt di
ſticta ꝑdicamēta:cū ꝑdicamēta differāt ſʒ
ſuas q̃dditates:mō actio τ paſſio ſunt vnū
numero:qꝛ ſūt vnus motꝰ.vt pʒ in lr̃a.quare τc̃. ¶ Itē
ſicut ſe hʒ hr̃e ad haberi ſic agere ad pati.ꝑ ꝯuenientem
ſimilitudinē.Sʒ hr̃e τ haberi non ſunt diuerſa pꝛedica
menta.vt pʒ 5° metaphyſi.τ in pꝛedicamētiſ.quare τc̃.
¶ Iteʒ ſicut ſe hʒ agens τ patiens ſic actio τ paſſio.vt T.c.28.
pʒ ꝑ ꝯuenientem ſimilitudinē:ſʒ agens τ patiēs ſunt in
eodem genere.vt patet ꝑmo de generatione.quare τc̃.
¶ Itē illa q̃bus aliquid eſt ꝑus non ſunt ꝑdicamenta:
nec ꝑ ꝯſequens diſtincta ꝑdicamenta:qꝛ ꝑdicamēta ſūt
ꝑma reꝝ ꝑncipia.vt dicit Poꝛphyriꝰ:ſʒ ipſa actione τ
paſſione aliq̃d eſt ꝑus vt motus τ mobile.vt pʒ in iſto
3°.quare τc̃. ¶ Itē in vnoquoqʒ gñe eſt aliquid vnum T.c.22.
ꝑmū qḋ eſt metruʒ τ mēſura oīum alioꝝ.vt habet.10°. T.c.2.
metaphy.Sʒ in actionibus non eſt aliqua ꝑma que ſit
metꝝ τ menſura omniū aliaꝝ.vt videt ꝑ inductioneʒ:
vel ſi eſt aliqua:detur que ſit:τ ſimiliter in paſſionibus.
¶ Itē illa que nō differunt niſi ſm diuerſas dictōes ſin
chategoꝛeumaticas non ſunt diuerſa ꝑdicamenta:qꝛ di
uerſa ꝑdicamēta debēt eſſe diſtincta realr ſm ſuas q̃d-
ditates τ ꝑ ſe:qḋ non hñt illa que non ſolū diſtinguunt
ſm diuerſas rōnes ſinchaas.nunc aūt actio τ paſſio ſo-
lum diſtinguunt ſm diuerſas rōnes ſincha.vt videt vel-
le Ariſto.in lr̃a.nam actio eſt motus huius vt ab hoc:
τ paſſio eſt ipſe motus huius vt in hoc:τ ſic non diffe-
runt niſi ſm iſtas dictioneſ ſincha.abinuicem.quare τc̃.

¶ Item omnis forma p̄dicamentalis dat aliqđ eſſe ſuo ſubiecto vt quantitas eſſe quantū: ⁊ qualitas eſſe q̄le: ⁊ relatio eſſe relatū. ſilr aūt ⁊ in alijs. mō ipſa actio nō dat ipſi ſubiecto aliqđ eē: q2 actio eſt in agēte vt in ſubiecto: modo ipa nō dat ipſi agēti aliqđ eſſe vt videt inducēdo. quare nō eſt forma p̄dicamētalis. ⁊ per cōſequens actio ⁊ paſſio non ſunt diſtincta predicamēta

T.c.25. 26. ¶ Oppoſitum arguitur auctoritate Ariſtote. in predicamentis. ⁊ in quinto metaphyſi.

Ad queſtionem eſt itelligēdū q̄ p̄dicamētū duplr ſoletaccipi. Uno modo pro coordinatiōe p̄dicabiliū ſm ſub ⁊ ſupra. ⁊ ſic non intendimus hic de p̄dicamēto. Alio mō pro generaliſſimo ⁊ cōiſſimo talis coordinationis: vt ſuba dicit p̄dicamētū. i. generaliſſimū ⁊ cōiſſimū dictū vniuoce de omnibus ſubſtantijs: ⁊ qualitas de oibus qualitatibus. ¶ Ulterius conſiderādū eſt q̄ ad hoc q̄ aliquid ſit p̄dicamētū. 2. modo requirunt multa. ¶ Primo requiritur q̄ illud habeat de ſe multa diuerſa ſm eſſentias ⁊ quiditates: q2 aliter nō eſſet genus: nec per ꝯn̄s genus generaliſſimū: genus. n. cōtinet diuerſas ſpēs: ⁊ conſtat q̄ diuerſe ſpēs differunt ſm quiditates ⁊ eſſentias ꝓprias. vt p3 in. 2. poſterioꝝ: ⁊ oēs concedunt. ¶ Scđo requiritur q̄ habeat aliquē modū eſſendi cōem in oibus illis ſpeciebus aliqualiter vniuocū ⁊ conſimilē. nam aliter non eēt vnius rōnis generalis ad oia illa. ⁊ ſic non eſſet genus. Unus enim cōceptus ſumitur ab vno mō eſſendi. ¶ Et tertio requirit q̄ ille modus eſſendi nō h3 aliquē alium modū eſſendi cōiorem ⁊ vniuocū: ad quem reducetur. q2 ſi haberet tūc eſſet aliqđ vniuocū communius illo: ⁊ ſic non eſſet generaliſſimū cū haberet genus ſupra ſe cōmunius: generaliſſimum autem eſt ſupra qđ non eſt aliud ſuprauenieus genus ſm porphirium.

Tūc dico ad queſtionē q̄ actio ⁊ paſſio ſunt diuerſa p̄dicamēta: q2 illa ſunt diuerſa predicamenta: quorum quodlibet habet ſub ſe diuerſa diſtincta ſm quiditates: ⁊ vnumquodq3 habet modum vnum eſſendi cōmunem ⁊ vniuocum non habentem aliquem modum cōmuniorē priorē ⁊ vniuocū. hec enī requiruntur ad hoc ⁊ ſufficiunt q̄ aliqua ſint diſtincta p̄dicamēta. Sed actio ⁊ paſſio ſunt hmōi. Nā actio ꝯtinet diuerſas actiōes ſpē differētes vt actionē corporis ⁊ actionem anime. Et actio corporis cōis eſt multis actionib9 differentibus ſm quiditates: vt eſt calefacere ⁊ ifrigidare ⁊ ſiccare ⁊ vrere. ⁊ ſic de alijs. Silr ſe h3 de ipſa paſſione. vt manifeſtū eſt cuilibet intelligēti. Sed ipſa actio h3 vnum modū cōem oibus actiōib9. ſ. eſſe illud a quo ſubſtantia denominat agens. Iſte aūt modus eſſendi nō reducitur ad aliquē modū cōmuniorē vniuocum: niſi quis fingeret. Silr paſſio h3 vnum modū cōem oibus paſſionibus. ſ. eſſe illud a quo ſubſtantia denominat patiens: ⁊ iſte modus eſſendi cōis nō h3 aliquem modum priorem cōmuniorem vniuocu3 ⁊ cōſimile3 cū modo actionis ⁊ aliorum p̄dicamētoꝝ. quare ⁊c̄. ¶ Et eſt conſiderādu3 breuiter q̄ licet actio ⁊ paſſio fundentur in eode3 motu ſm numerū. tamen hoc eſt ſm diuerſas rōes formales. nam ipſe motus eſt ab agente effectiue ⁊ recipit in motu tanq̄ in ſubiecto. In ipſo igit motu prout eſt ab ipſo mouente effectiue fundatur actio: ita q̄ actio eſt quidā modus eſſendi realis fundatus ⁊ exiſtēs in motu ꝓut eſt ab agente vel mouente. Paſſio vero fundat in motu prout eſt ⁊ recipitur in mobili: ita q̄ ipſa paſſio ē. quedā ꝓprietas fundata in motu inq̄tū recipit in mobili: ⁊ ſic actio ⁊ paſſio non ſunt vna res formaliter ⁊ quiditatiue: ſ3 ſolum mālıter ⁊ ſubiectiue. Et hoc ſignificauit. Ariſtote. in littera cum dixit. neq3 actio cu3 paſſione idem ꝓprie eſt ſed cui inſunt hec motus: q̄ eni3 huius in hoc ei q̄ h9 ad hoc actum eſſe rōne alteru3 eſt. Et intēdit per rōne3 nō ſolū cōceptū anime rōnalis ſed diffinitionem quiditatiuam. Uerū eſt q̄ aliqui imaginant parum aliter de quiditate actionis ⁊ paſſionis: dicūt eni q̄ ipſa actio eſt formaliter ꝑductio ipſa motus. ⁊ agere formalr nihil aliud eſt q̄ ꝑducere vel efficere motū: paſſio vero eſt idē formaliter cum ipſa receptione motus in mobili. Quicq̄d tn̄ ſit de h̄ conſtare d3: q̄ actio ⁊ paſſio ſunt res diſtincte formaliter ⁊ quiditatiue: ita q̄ nec ſunt eadē eēntialr cū motu nec ſibiinuicē: ſed ſolū mālıter ⁊ ſubiectiue.

Tunc ad rationes. Ad p̄mā p3 ex dict̄l q2 actio ⁊ paſſio nō ſūt vnu3 nūero formalr ⁊ eſſentialr: ſed per accn̄s: ⁊ ſm ſubiectū: ⁊ hoc modo omnia predicamēta ſunt vnū numero: q2 ſunt in vno ſubiecto numero vt in ſorte.

¶ Ad 2am pōt rn̄deri q̄ ē ſimile q̄tū ad voces ⁊ modos ſignificandi grāmaticales: ſed diſſile eſt: q2 hr̄e ⁊ haberi nō dicunt vniuoce ſed multiplr: vt p3 in p̄dicamētis.

¶ Ad 3am dico q̄ agens ⁊ patiens poſſunt accipi duplr. Uno mō pōt accipi agēs formalr ſm q̄ agēs: ⁊ ſilr patiēs ſm q̄ patiēs: ⁊ ſic nō ſūt in eodē gn̄e. Alio mō poſſunt accipi quantū ad formas a quibus procedit actio ⁊ paſſio: que quidem forme ſunt ſibijnuicē cōtrarie: vt caliditas ⁊ frigiditas: ⁊ ſic de alijs. Et hoc vtiq3 modo agēs ⁊ patiēs ſunt in vno ⁊ eodē gn̄e: ⁊ ſic nō eſt ſimile.

¶ Ad 4am dico q̄ illa quib9 eſt aliqđ cōe vniuocū nō ſūt diſtincta predicamenta vt hō ⁊ aſinus: ſed illa q̄bus eſt aliq̄d p̄us tanq̄ cauſa. bene poſſunt eſſe diſticta diuerſa p̄dicamēta: ſic eni ſuba eſt p̄or oibus predicamētis accidentiū. ⁊ ſic eſt in ꝓpoſito: ipſa eni3 actione ⁊ paſſiōe nō eſt aliquid p̄us vniuoce predicatū de eis ⁊ eſſentialiter: ſed bene eſt aliquid prius tanq̄ p̄ncipium ⁊ cauſa. ſ. ſubſtantia motoris ⁊ mobilis ⁊ ipſe motus: cui hec inſunt.

¶ Ad 5am poteſt negari minor. q2 actio primi agētis. ſ. p̄mi motoris eſt p̄ma oium actionum ordine dignitatis: ⁊ quodāmodo menſura oium aliarum. Et ſimiliter paſſio primi mobilis. ſ. receptio eius a motore: forte eſt prima omnium paſſionum: vel ſm aliquos ipſa paſſio intellectus ab intelligibili de quo tibi inquirendū relinquo.

¶ Ad 6am dico q̄ actio ⁊ paſſio nō ſolū diſtiguūt ſ3 cōceptus iportatos per illas dictōes ſincha. ſed diſtinguuntur abinuicē ⁊ a motu formaliter ⁊ quiditatiue: bene tamen verum eſt q̄ iſtorum diſtinctio circunſcribitur per iſtas dictiones ſincha. abinuicem. Nam actio fundatur in motu vt eſt ab agente ⁊ paſſio fundatur in motu vt ē in mobili: ideo ⁊c̄.

Queſtio. VI.

Conſequenter querit. Utrū motus ſit eiuſde3 eſſentie cū termino ad quē tēdit. ¶ Arguit p̄mo q̄ nō. q2 illa nō ſunt vni9 ⁊ eiuſdē eſſentie vel eadē eſſentialiter quoꝝ vnum deficit ⁊ corrūpit adueniēte altero. hec videt manifeſta: ſed mot9 deficit adueniente termino ad quem vt manifeſtū eſt ad ſenſum: ⁊ habet ex p̄mo de generatiōe. T.c.55
quare ⁊c̄. ¶ Itē permanens nō ē eiuſdē eſſentie cū ſucceſſiuo: vt manifeſtū eſt: ſed motus eſt quid ſucceſſiuum cū menſuret menſura ſucceſſiua. ſ. tēpore. vt p3 in. 4. h9. T.c.101.
terminus aūt motus eſt quid permanēs. ſ. qualitas: quātitas: ⁊ vbi: ⁊ ſubſtantia. q̄re ⁊c̄. ¶ Itē ſi motus localis eſſet eiuſdem eſſentie cū vbi ad qđ tendit: tunc ſicut motus localis calefacit. vt p3 ad ſenſu3: ⁊ habet in p̄mo metheoroꝝ. ⁊. 2. celi. ſic etia3 ipſum vbi calefaciet: qđ tamē T.c.42.
nullus dicit. ⁊ p3 ꝯn̄a. q2 cum aliqua ſunt eiuſdem eſſentie ſpecifice quecūq3 per ſe operatio cōpetit vni illorum

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA

⁊ alteri. ¶ Item ſi ſic.tunc motus circularis ⁊ rectꝰ eēnt
eiuſdē ſpēi:qͦ videt abſurdū.⁊ pꝫ ꝯña.qꝛ ad vnū ⁊ eun-
dem terminū ſm ſpēm cōtingit peruenire per motū cir-
cularem:⁊ per motū rectū.vt ad idem vbi per chordā ⁊
arcum. Modo quecūqꝫ vni ⁊ eidem eēntialr ⁊ ſpecifice
ſunt eadē inter ſe ſunt eadē. ſi igit ambo iſti motus ſunt
idē ſm ſpēm cū termino iſto ꝗ eſt vnꝰ ſm ſpēm: ſequit ꝙ
hmōi motꝰ erūt idē ſm ſpēm iter ſe:qͦ videt icōueniēs.
q̄re ⁊c̄. ¶ Itē ſi ſic,motus nālis ⁊ violentus erūt idē ſm
ſpēm.nam ad eundē terminū ſm ſpēm mouet aliq̄d mo
tu nāli:⁊ aliquid motuviolento:graue eni nāli motu mo
uet ad vbi deorſum:⁊ leue motu violēto mouet ad ipm
vbi deorſum:q̄re ⁊c̄. ¶ Itez generatio eſt terminus alte
T.c.64 rationis.ꝑmo huius.⁊ i 6°: ſed generatio nō eſt idē eēn
T.c.64 tialiter cū alteratiōe:vt oēs cōcedūt quare ⁊c̄. ¶ Itez ſi
ſic.tunc vnū cōtrariorū in eſſe ꝑfectiſſimo eſſe poſſet ſi-
mul cū alio ꝯrio in eodē ſubiecto:qͦ eſt ipoſſibile mani-
feſtū:vt ꝙ caliditas in ſūmo eēt ſimul cū frigiditate. Et
ꝓbat ꝯña.ponamus ꝙ aliqͦ graue ſit in loco ſimplr ſur
ſum:ſicut cōtingit cū aliqua pars ignis exiſtentis in ꝯca-
uo celi generat ex aliquo generante:qͦ facit ex ea aerez
aut aliud corpꝰ graue ſimplr vel in reſpectu:⁊ hmōi gra
ue moueat verſus cētrū ad vbi deorſuz:tūc habebit vbi
ſurſum in ſua vltima perfectione.qꝛ ponitur in loco ſim-
pliciter ſurſum:⁊ habebit cum hoc vbi deorſum : qꝛ po-
nitur moueri ad ipſum:⁊ motus ponitur eiuſdem eſſen-
tie cum ſuo per ſe termino.quare ⁊c̄.

Oppoſitum arguit auctoritate Ariſto.ꝗ vult
ꝙ motꝰ nō ē aliud preter res ad
quas eſt motus.vt pꝫ in iſto.3.⁊ in 5°:vbi vult ꝙ motus
T.c.4. denominat a termino ad quē:non a termino a quo: qͦ
T.c.9. non videt eſſe niſi ratione identitatis eſſentialis quam
habet cum ipſo motu.quare ⁊c̄.

Ad queſtionem intelligēdū ē ꝙ ſic̄ cōiter
dicit ⁊ accipit a Commē.
motꝰ pōt accipi duplr. Unoͦ ꝓut nō differt a termīo ad
quē ē motus niſi ſicut magis perfectū ⁊ minus perfectū:
⁊ hoc modo deſcribit Comen.motū ꝙ eſt generatio vni
us partis poſt aliā partē illius perfectionis ad quā tēdit
motus donec perficiat ⁊ ſit in actu. Aliooͦ accipit motus
ꝓ fluxu cōtinuo hꝰ forme quo fluit ⁊ vadit ad aliq̄d vl-
terius. Et dicit Cōmē.ꝙ ꝑma opinio eſt verior.ſ.ꝗ po-
nit motū eē formā iperfectā ⁊ fluentē. Alia aūt opio eſt
famoſior.ſ.ꝙ motus eſt fluxus ⁊ via quedā huius forme
ad aliquid vlterius acquirendū. ¶ Et tunc dōm ꝙ mo-
tus ꝑmo mō ſumptus eſt eiuſdē eſſentie ſpecifice cū ter-
mino ad quē vadit.2.mō nō. ¶ Primū oſtendit.qꝛ for-
ma que ñ differt ab alia niſi ſm magis perfectū ⁊ minus
perfectum nō differt ab ea ſm eſſentiā ſpecificā.vt albe-
do ꝑfectior ⁊ minus ꝑfecta:ſilr aūt ⁊ in alījs:hec cōiter
cōcedit.ſed motꝰ ⁊ terminꝰ ad quē ē motꝰ nō differūt ni
ſi ſm magis ꝑfectū ⁊ minꝰ ꝑfectū capiēdo motū ꝓ for-
ma que fluit:vt ēt cōcedit.q̄re ⁊c̄. Et intelligo de maiori
⁊ minori perfectōe accidētalibꝰ nō eſſentialibꝰ ⁊ per ſe:
tales eni forme ꝗ differūt ſm maiorē ⁊ nobiliorē perfe-
ctionē ⁊ minorē:loquēdo:de eſſentiali perfectione bene
ſunt diuerſe ſm ſpēm. ¶ Itē rō Ariſt.eſt ad hoc. Omne
illud ſm ꝙ aliquid mouet eſt eiuſdē eēntie cū ipſo motu
ſm ꝙ dico formalr ei intrinſece:ſed oē qͦ mouetur vel
mouet ſm ſubām ſi ad ſubām eſt motus vel ſm q̄litatez
vel ſm quātitatē vel ſm vbi.ergo oīa iſta ſunt eiuſdem
eſſentie cū ipſo motu:hꝫ aūt ſunt termini motuū vt mani
feſtū eſt.quare ⁊c̄. ¶ Scōm ꝓbat ab aliq̄bus ſic.via ad
terminū nō ē eiuſdē eſſentie cū illo termīo:hec recipitur
pro manifeſta:ſed motꝰ ꝗ eſt fluxus forme eſt via ad ipꝫ
terminū ad quē vt manifeſtū eſt:qꝛ mediante hmōi flu-
xu mobile ꝑuenit vſqꝫ ad terminū ad quē.q̄re ⁊c̄. ¶ Itē
Cōmē.videt intendere ꝙ ipſe fluxus forme qui eſt mo-
tus ſm opinionē famoſiorē eſt de genere paſſiōis:⁊ hoc
forte verū eſt quantū ad ſui receptionē in mobili.paſſio
enim formaliter eſt ipſa receptio.vt dicit. Unde ⁊ v̄tus
paſſiua dicit receptiua.vt patz ex 2° ⁊ 3° de aīa.⁊ ꝑmo ꝺ
generatione. Sed terminus motus eſt de genere ſubſtā-
tie vel quātitatis vel q̄litatis vel vbi.⁊ talia nō ſunt eiuſ
dem eſſentie ⁊ quiditatis.vt pꝫ in ꝑmo poſte.ꝙ aūt ipſe
fluxus forme fluentis ſit paſſio capit Cōmē.ex ꝑdicamē
tis.⁊ hoc forte ſolum inuit ibi ab Ariſto.caplo ꝺ facere
⁊ pati:vbi exēplificat de pati ſicut calefieri ⁊ hmōi. Et
aliq̄ nitūt ꝓbare hoc per hoc. Qꝛ illud ē paſſio ꝗ aliq̄d
denominat patiens.hoc eſt notū:ſed ab ipſo fluxu aliq̄d
denominat fluens:⁊ hoc eſt eſſe patiens. Et hec ꝓbatio
nō videt multū fortis nec ſufficiens.qꝛ eq̄liter eſt ignotū
ꝙ eſſe fluens ſit eſſe patiens ſicut ꝙ fluxus ſit paſſio. Ali
qui autem dicunt ꝙ fluxus ipſe vt eſt quid continuum ē
de genere quantitatis:⁊ forte eſt tēpus ſecundario dcm̄:
ſed de hoc videbit in.4.ſi deus voluerit. ¶ Sed dubiū
eſt de motu locali quomō ſit idem cum termino ad quē.
Ponamus eni ꝙ ignis exiſtens in loco deorſum moue-
tur ſurſum manifeſtū videt eſſe ꝙ nondū habet aliquid
de vbi ſurſum ſimpliciter:cum nōdum contineat in loco
ſurſum ſimpliciter:⁊ tñ mouet ſurſum. Et ſimilr ſi graue
exiſtens ſurſum in ſpera ignis moueret ad vbi deorſum
continue:⁊ tñ nondū hꝫ de vbi deorſuz nec perfecte nec
iperfecte:cū nondū contineat in loco deorſum:⁊ vbi ꝑ-
uenit ex circunſcriptione loci. Forte dōm ꝙ talꝭ motꝰ ſi
eſſet non eſſet idē ſm ſpēm cū termino ad quē:ſed eſſet
idez eſſentialiter ſm genus. Naz in eodē genere ſunt vbi
ſurſum ⁊ vbi deorſum:⁊ hoc ſufficit.qꝛ cū in maiori par
te ſic ſe hꝫ ꝙ motus qui eſt forma fluens eſt idez ſm ſpēz
cū termino ad quē. Sic eſt cōſuetum ſimplr rñdere.

Ad primam rōnē pꝫ ex dictis:motus eniz qui
eſt fluxus forme bñ deficit adue
niente termino ad quez:ſed actus iperfectus ꝗ recipit a
motore imobili nō corrūpitur ſed perficitur: nec ſequit
ex hoc ꝙ duo accidentia eiuſdē ſpeciei ſolū nūero diuer
ſa ſint ſimul in eodē ſubto:qꝛ hmōi actꝰ iperfectꝰ ⁊ termi
nus ad quē nō ſunt diuerſa nūero:imo ſunt vnū:eo ꝙ ipe
terminus ad quē extrahit de potētia ſubiecti habentis
in ſe ipſuz actū iperfectū: ⁊ tunc totū eſt vnus actus ma
gis completus ⁊ perfectus . Aliquibꝰ tñ videtur ꝙ ſicut
fluxus precedens terminum ad quem deficit adueniente
huiuſmodi termīo:ſic ēt actus iperfectus deficit:⁊ iō nō
intelligūt ꝙ hmōi motꝰ ſit eiuſdem eſſentie ſm nūerum
cum termino ad quem:ſed ſolum eiuſdem ſm ſpeciem:
quicquid autem ſit de hoc verum:bene dubium mihi vi-
detur:ſed quo ad preſens non determino.
¶ Ad 2^{am} pꝫ ex dcis ꝑ diſtictionē. Motꝰ.n.ꝓ fluxu ē q̄d
ſucceſſiuū.⁊ ſic nō ē eiuſdē eēntie cū ſuo termīo ad quē.
¶ Ad 3^{am}.dicunt aliq̄ ꝙ ſi motus localis calefacit hoc ñ
eſt niſi per accidens.ſ.ratione ⁊ virtute corporis natura
lis in quo fit motus:⁊ cuius eſt motus vt hꝫ videri ſuꝑ
primum metheororum. Uel ſi per ſe calefacit hoc eſt q̄-
tum ad ipſum fluxum ipſius mobilis de vno vbi ad ali-
ud vbi per quem quidē fluxum rarefacit ⁊ diſgregat ma
teriam ſubiectā.⁊ ſic calefacit: ⁊ hmōi fluxus non ē eiuſ-
dem eſſentie cum ipſo vbi ad quem eſt motus
¶ Ad 4^{am} dico ꝙ motus rectꝰ ⁊ motus circularis ꝗ ſūt
ad vnum ⁊ idem vbi bene ſunt eiuſdem eſſentie quantuz
ad vbi fluentia:ſed quantum ad ipſos fluxus:quoꝝ vnꝰ
eſt rectus ⁊ alius circularis:non ſunt eiuſdez eēntie pre-

cipue inquantum rectus ⁊ circularis. Alij dicunt ꝙ motus circularis nunꝙ̄ terminatur ad vnum ⁊ idez vbi formaliter: ſed ſoluz materialiter ⁊ ſubiectiue: ⁊ ideo nō oz ꝙ ſint ſibijnuicem idem formaliter ⁊ eſſentialiter.

¶ Ad 5am dico ꝙ motus nālis ⁊ motus vilentꝰ eiuſdem corporis nālis nō ſunt eiuſdē eēntie ⁊ ſpēi inter ſe vt motus lapidis ſurſum ⁊ motus eiuſdē deorſum. Sed motꝰ nālis vnius corporis ⁊ violētus alteriꝰ corporis bn̄ poſſunt eſſe eiuſdē ſpeciei: ⁊ ſic eſt in ꝓpoſito. Aliter dicit ꝙ non eſt vnū ⁊ idē vbi formal'r qȯ terminat motū nālem ⁊ qȯ terminat motū violētuz. ſed ſolū eſt vnū ⁊ idē māliter vel ſubiectiue: ⁊ iō non ſequit illos motus eſſe eoſdē eſſential'r ⁊ ſpecifice. Sed bene eſt occultū qūo ſit aliud vbi deorſuz ad qȯ mouet graue ſꝫ nām: ab illo vbi deorſum ad qȯ mouet leue ſm violentiā: cuiꝰ locus deorſum non ſit alius ⁊ alius ſm ſpeciem.

¶ Ad 6am pōt dici ſicut prius dictū eſt ꝙ ſit idem genere non ſpecie ſpecialiſſima. Alij dicerent ꝙ negāda eſt ꝯña. Et ad ꝓbationē dico ꝙ imaginat vnum falſum ipoſſibile. ſ. ꝙ aliqȯ graue ſit in loco ſimpl'r ſurſuz: ⁊ hēat vbi ſurſum ſimpliciter ⁊ moueat ad vbi deorſum: qꝛ ſtatiz cum aliqd eſt graue ipoſſibile eſt ꝙ ſit in loco ſimpl'r ſurſum imo ſi aliquid leuiſſimuz qȯ nunc eſt in loco ſurſum ſimpliciter fiat graue vel minꝰ leue: q̄tū amittit de leuitate tantum perdit de vbi ſurſuz ⁊ fit in vbi nō ſimpl'r ſurſuz: ⁊ cum iſto bene ſtat vbi deorſum aliquo mō. ſ. iperfectū ⁊ in reſpectu. Uel poſſet dici: ꝙ ſi graue ſimpl'r ſub ꝯcauo orbis lune eſſet ⁊ moueret ad vbi deorſum: non eēt violentus motus a ꝑ̇ncipio vſq; ad finē ſed eſſet vnus motꝰ per totū ſpacium ignis vſq; ad aerem: ⁊ terminꝰ illiꝰ motus eſſet aliqȯ vbi ſurſum ſimpl'r nō oīno perfectū: ſed ⁊ alius motus eſſet per ſpaciū aeris: ⁊ illius motꝰ terminꝰ eſſet aliqȯ vbi ſurſuz in reſpectu: ſicut debet aeri. Et aliꝰ motus eſſet per aquā. ⁊ terminꝰ illiꝰ eſſet aliqȯ vbi in reſpectu vbi deorſum. Alius aūt motus eſſet per ſpacium terre ſuppoſito ꝙ deberet venire ad cētrū: ⁊ illiꝰ motus terminꝰ eēt vbi deorſuz ſimpl'r. ⁊ ſic in q̊cunq; illoꝝ motuū terminꝰ ad quē ē eiuſdē eēntie cū motu ꝓcedēte.

¶ Ad 7am de generatione: dico ꝙ generatio nō ē terminꝰ intrinſecꝰ ⁊ imediatus alteratiōis: ſed magis q̄litas q̄ diſponit mā ad formā. Eſt aūt gn̄atio terminꝰ extrinſecus ⁊ mediatus: ⁊ de tali nō itelligit ꝙ ſit eiuſdē eſſentie cū motu: ſed de termino ꝑ̇mo ⁊ immediato.

¶ Signum ꝙ huius ſcientie proprie conſideratio eſt de ipſo eſt: omnes enim qui videntur rationabiliter tetigiſſe huiuſmodi philoſophiam fecerunt verbū de ipſo ⁊c̄. Tex. com. XXV.

Queſtio. VII.

Onſequēter querit circa capl'm de infinito. c Primo vtꝝ ad nālem phm pertineat ꝯſiderare de infinito. ¶ Arguit ꝑ̇mo ꝙ nō, qꝛ de non ente nō cōſiderat ſcia. ꝑ̇mo poſteriorū. ſed infinitū eſt nō ens. ex iſto 3° ⁊ ꝑ̇mo celi ⁊ mundi. q̄re ⁊c̄. ¶ Itē de eo qȯ ē ignotū nō ꝯſiderat ſcia nālis. hec ē
T.c.5. manifeſta: qꝛ cōſideratio eſt quedā notitia: ſꝫ infinitū eſt ignotū. vt dicit phs. primo huius. quare ⁊c̄. ¶ Itē nālis
T.c.11. conſiderat de entibus naturalibꝰ ⁊ eoꝝ ꝑ̇ncipijs ⁊ per
T.c.2. ſe accidentibus. vt patet ex ꝑ̇mo huius. ⁊ 3°. ſed infinitū nullum horum eſt cum ſit non ens. quare ⁊c̄.

¶ Oppoſitum arguitur auctoritate Ariſtote. qui conſiderat hic de infinito.

Ad queſtionem intelligēdū ꝙ īfinitū multipliciter dicit. Unoꝰ dicit infinitū ſm vigorē: ⁊ hmōi infinitas. ſ. vigoris attribuit ab aliquibus ipſi ꝑ̇mo ꝑ̇ncipio qȯ eſt deus: ⁊ de tali infinito bene pōt conſiderare phs naturalis: qꝛ tale infinitū demonſtratur eſſe per mediū nāle. vt videbit in 8°. Alio modo dicit infinitū ſm durationē ſolum. ⁊ de iſto bene cōſiderat phs nālis. qꝛ ipſe habet conſiderare de motoribus ⁊ mobilibus ⁊ eorum per ſe accidētibꝰ. vt pꝫ in iſto libro: ſed entia infinita: ſm durationē ſunt mouentia vel mobilia vt corpora celeſtia ⁊ intelligentie mouentes ea. quare ⁊c̄. Tertio mō dicit infinitū per negationē formalis determinationis. ſ. ꝙ in eēntia ſua nō includit aliqua determinationē formalē. ſed eſt in potētia ad oēs: ⁊ hec eſt materia ꝑ̇ma. Et de iſto infinito cōſiderat nālis: eo ꝙ ipſa materia prima que eſt hmōi infinitū: eſt ꝑ ſe ꝑ̇ncipiū rerum nāliū. vt pꝫ ex ꝑ̇mo huiꝰ. quare ⁊c̄. Alio mō dicit infinitū ſm q̄titatē: ⁊ eſt quātum ſine terminis: ⁊ de iſto adhuc debet cōſiderare nālis: qꝛ de eo qȯ nō eſt ⁊ opinatur eſſe ab aliquibus ſolennibꝰ in phia notis per rationes quaſi nāles: debet cōſiderare phus naturalis demōſtrando. ſ. illud non eſſe: ſicut eni intellectꝰ deſiderat naturaliter cognoſcere veritatē ⁊ eam manifeſtare: ſic nāliter deſiderat fugere errores ⁊ eos confutare ſuo loco ⁊ tēpore debitis. Unde cuz error ſit aliquid ponere eſſe in rerum natura: qȯ tamē non eſt nec eſſe pōt. pꝫ ꝙ naturalis phs debet remouere illud ⁊ ſoluere argumēta ad h̄ inducentia. Et hunc modū inuenitur Ariſto. tenuiſſe in ſuis libris philoſophicis: ⁊ minor pꝫ in iſto 3°: ipm enim infinitum ideſt quantum extenſū ſine terminis non eſt in rerum natura nec pōt eſſe: vt hic ꝓbatum eſt. Uel dicas ſub diſiunctione ꝙ hmōi īfinitū demonſtrat eſſe vel non eſſe per mediū naturale: ⁊ tn̄ aliqui ꝓpter aliquas rōnes apparentes poſuerunt ipm eſſe: ⁊ dixerunt ipꝫ eſſe ꝑ̇ncipium rerum nālium. vt pꝫ hic: ⁊ in ꝑ̇mo de celo: q̄re ⁊c̄. Alio modo dicit infinitum in potentia. ⁊ hec eſt diuiſio magnitudinis ⁊ appoſitio ad numeruz: ⁊ de iſto etiā conſiderat naturalis phus: eo ꝙ eſt quedam proprietas magnitudinis naturalis ad numeri rerum naturaliū. Qualiter autem hoc ſit verum ꝙ magnitudo ſit indiuiſibilis in infinitū: ⁊ ꝙ numero poteſt fieri appoſitio in infinitū videbitur in conſequentibus.

Ad rationes. Ad ꝑ̇mū dico ꝙ de nō ente nō cōſiderat phs naturalis demōſtrando ipſuz eſſe vel paſſiones ei ineſſe: ſed de non ente qȯ ab aliquibus philoſophis opinatum fuit eſſe per aliquas rationes ſumptas a ꝓprietatibus naturalibus: bene poteſt conſiderare phus naturalis demonſtrando ipſum non eſſe ꝓpter cauſam predictam.

¶ Ad 2m dico ꝙ infinitum nō ſic eſt ignotum ꝙ nulla notitia habeat de eo: ſed ꝙ non eſt natum ꝑ̇mo cognoſci: cū ſit q̄daz priuatio termini ⁊c̄. Et ꝑ̇uatio nō cognoſcit niſi per habitū. Qualiter aūt intelligendū ſit ꝙ infinituz ſm ꝙ infinitū eſt ignotum ad itentionē Ariſto. in ꝑ̇mo huius: viſum fuit in queſtione de hoc ordinata ibidem.

¶ Ad 3m dico ꝙ naturalis phus ꝑ̇mo conſiderat de entibus naturalibus ⁊ eorum ꝑ̇ncipijs ⁊ per ſe accidentibus ſed ſecundario poteſt conſiderare de aliquo qȯ non eſt aliqȯ iſtoꝝ: ⁊ putatur ab aliquibus philoſophis eſſe ꝑ̇ncipium. Sic aūt eſt de infinito quod putabatur ab aliq̄bus. vt dicit hic Ariſtote. ⁊ primo celi ⁊ mundi. Modicus autez error circa principia eſt cauſa maximi erroris circa ea que ſunt ex principijs. vt dicitur ibidez. Ideo neceſſarium fuit conſiderare de infinito.

¶ Rationabiliter autem ⁊ principiuz ipſum ponunt omnes: neque enim fruſtra poſſibile eſt

ipſum eſſe in aliam ineſſe ipſi potentiaz niſi ſicut principij ⁊c̃. Tex.cō. XXX. Qō. VIII.

Onſequenter querit̃. Utꝝ infinitū ſi eſſet: eēt p̄ncipiū ſoluz. ¶ Arguit̃ ꝙ nō. q2 illō extra
c qō nihil eſt: nō eſt p̄ncipiū ſolū. Nā p̄ncipiū
T.cō.8. eſt cuiuſdā aut quorūdā. vt dicit phs in p̄mo huiuſ. Unde p̄ncipiū requirit multitudinem vt dicit ibi Cōmētator: ſed ſi eēt infinitū extra ipm nihil eſſet: ⁊ intelligo de infinito quod eſt quantū ſine termio. de quo loquebant̃ antiqui. q̄re ⁊c̃. ¶ Itē qō eſt poſteri⁹ altero illud nō eſt ſolum p̄ncipiū: cū p̄ncipiū debeat eſſe prius: ⁊ oīno p̄ncipiū oīno p̄us: vt manifeſtiū ē: ſed ipſuz infinitū ſi eſſet: eſſet poſteri⁹ aliquo modo. Nā ifinitū di
T.c.20. cit formaliter p̄uationē finis ⁊ termini. Et cōſtat ꝙ p̄uatio ē poſterior habitu. vt pꝫ. io. meta. etiā accipit Cōmē. in iſto 3°. quare ⁊c̃. ¶ Itē accidens ñ pōt eſſe ſolum p̄ncipium. h̄ eſt euidens. q2 ſubſtantia eſt cauſa accidentiuz. vt dicit Cōmē. in 7° meta. Et ſic accidētia ſunt p̄ncipia
Cō.4. ta ⁊ cauſata a ſubſtātia. ¶ Itē in 7° meta. dicit Ariſt. ꝙ
T.c.4. ſubſtantia prior eſt accidente notitia diffinitione ⁊ tempore. ⁊ ſic accidens eſt poſterius ſubſtantia: qō autem ſolum eſt principium nullo modo debet eſſe poſteriuſ: imo omnino prius omnibus. modo infinitum ſi eſſet: eſſet accidens. ſ. quantitas ſine terminis. quare ⁊c̃.

¶ Oppoſitū arguit̃ auctate Ariſt. qui videt̃ velle ꝙ ifinitum ſi eſſet: eēt p̄ncipiū ⁊ nō principiatū: ⁊ hoc cōcorditer dixerunt omnes antiqui ponētes infinituz eſſe.

Ad queſtionem intelligēdū ē ꝙ infinitū. i. q̄tū carēſ terminis: ſi eſſet poſſet cōſiderari quantū ad tria. Uno mō q̄tū ad ipſam infinitatē qua formaliter dicit̃ infinitū: que quidē infinitas nihil aliud eſt q̄ priuatio vel negatio finis. i. termini: quēadmodū cecitas eſt priuatio viſionis qua formaliter dicit̃ aliquid cecū: formaliter dico. i. ad modū ⁊ ſimilitudinem formalis p̄ncipij inq̄tū denoiat ⁊ inexiſtit. Alio° poſſet cōſiderari hmōi infinitū q̄tū ad ſuā q̄titatē carētem terminis. Alio mō q̄tū ad ſubſtātiā ſubiectā quantitati. ¶ Tunc dico p̄mo: ꝙ ipm infinitū q̄tum ad ſuam infinitatē nō eſſet oīno p̄ncipiū: cū hmōi infinitaſ ſit quedam p̄uatio ⁊ aliquid poſterius nāliter alijs. ſ. ſubſtātia ⁊ magnitudine. ¶ Scdo dico ꝙ q̄tū ad ſuā q̄titatē nō eſſet oīno p̄ncipiū p̄mū rōne preinducta. ſ. q2 nullū accidens eſt p̄ncipiū oīno p̄mū: ſꝫ poſterius: vt oſtenſum eſt
T.c.4. in 7° meta. ¶ Tertio dico ꝙ ipm infinitū ſi eſſet q̄tum ad ſubſtantiaz ſubiectā magnitudini infinite ſolum eſſet p̄ncipiū ⁊ nō p̄ncipiatū: qō ſic ꝓbatur: q2 hmōi ſubſtātia ſi eſſet p̄ncipiata: aut eſſet p̄ncipiata p̄ncipio magnitudinis: aut principio qō eſt cā. Non principio magnitudinis: q2 ponitur ſubiecta magnitudini ifinite: magnitudo aūt infinita nō habet pricipiū: q2 ſic eſſet finita. Nec p̄ncipio qō eſt cauſa: q2 aut haberet cauſaz materialez aut formalē ⁊c̃. non materialem. q2 materia non eſt ſine for
T.c.i2. ma. vt pꝫ in 2° huius. ⁊ p̄mo de generatione. Omnis aūt
T.c.29. forma materialis neceſſario eſt magnitudinis finite cuz enim finitas magnitudinis non ſit ex mā. relinquit̃ ꝙ eſt ex forma. Et qua rōne ex vna forma māli iponitur finitas ⁊ terminus ipſi magnitudini: eadem ratione ex alia: quēadmodū natura forme imponit terminum q̄litati ⁊ operationi. igit̃ hmōi ſubſtātia ſi eſſet ſubiecta magnitudini infinite nullaz formā naturalē haberet: nec per ꝯñs materiā perfectibilē per formā. Item non haberet cām agentem: q2 cauſa agenſ debꝫ eſſe maioris v̄tutis in effectu vel ſaltē equalis. hmōi aūt ſubſtātia ſi eſſet: eſſet infinite virtutis etiam ſꝫm vigorē cū in magnitudine infinita non poſſit eſſe virtus finita: vt pꝫ ex 8° huius virtute āt T.c.80.
infinita non pōt eſſe alia virtus maior. vt notū eſt: nec ei equalis. Sicut nec magnitudini infinite eſſet alia equalis magnitudo: qō patꝫ. q2 ſi eſſet aliqua alia magnitudo equalis magnitudini infinite: aut ambe ipſe eſſent ſimul: ideſt indiſtantes: ⁊ ſic vna magnitudo penetraret aliā ⁊ eſſent vna magnitudo. vt pꝫ 4° h⁹. aut vna illaꝝ eēt ex T.c.55.
tra aliam ⁊ diſtincta ab alia: ſicut: aqua extra terrā: ⁊ ſic vtraqꝫ eſſet finita. naꝫ magnitudo eſt finita in parte illa: extra quā eſt alia: ⁊ hꝫ ſuperficiem terminatā diſtinctam a ſuperficie alteri⁹ que eſt extra eā: vt manifeſtum eſt per ſe: ⁊ ſic vtraqꝫ illaꝝ magnitudinū eſſet finita ⁊ infinita: qō eſt ipoſſibile: igitur vna magnitudo infinita non pōt eſſe equalis alteri magnitudini infinite. ⁊ per ꝯñs virtus exiſtens in magnitudine infinita nō pōt eſſe equalis alicui alteri virtuti. ſic igitur illa ſubſtantia nō haberet cāz agentez. ¶ Itē nō haberet cām finalem. q2 illa cauſa finalis aut eſſet aliqua alia ſubſtātia corporea: aut icorporea: finis eniꝫ p̄ncipalis ſubſtātie non pōt eſſe accidens aliqō. Sꝫ nō poſſet eſſe ſubſtantia corpea alia. q2 hmōi ſubſtantia que ponit̃ magnitudinis infinite totum occuparet. vnde non poſſet eſſe aliqua ſuba corporea extra eā q̄ eſſet finis eius gratia cuius. Nec icorporea: q2 ſuba incorporea eſt intelligentia abſtracta. vt pꝫ ex. i2. meta. Intelligentie aūt abſtracte ſunt p̄ncipia coꝝ quoꝝ ſunt p̄ncipia duobus modis. ſ. ſꝫm mouens ⁊ ſꝫm finem. vt docet Cōmen. in. i2. metaph. igitur illa ſubſtātia. abſtracta Cō.36.
⁊ incorporea que eſſet finis illius ſubſtantie infinite moueret illaz ſubſtātiaz infinitā: ⁊ ipſa ſubſtantia magnitudinis infinite reciperet motum ab ipſa ſuba incorporea: hoc aūt eſt impoſſibile. vt demonſtratū ē p̄mo celi ⁊ mūdi. ergo nullā cauſam h̄ret hmōi ſubſtantia infinite magnitudinis. ⁊ per ꝯñs non eſſet aliqō cauſatū: ex quo relinquitur ꝙ ſolum eſſet principium: eo ꝙ omne ens aut eſt principium ⁊ cauſa ſolum: aut eſt quid principiatuz ⁊ cauſatum. vt Ariſto. ſumit.

Ad primum argm̄ dico ꝙ huiuſmōi ſuba ſi eēt: nihil h̄ret extra ſe diſtictū loco ⁊ ſubiecto ſꝫm ſui ſubſiſtentiā: ſed haberet bene aliquid extra ſe diſtinctū ſꝫm quiditatem ⁊ eſſentiam. ſ. ſuam quātitatē: ⁊ ſic eſſet eius p̄ncipium. ¶ Ad alia duo pꝫ ex dictis. Conceſſum eni ē ꝙ illud infinitū non eēt p̄mum ⁊ oīno p̄ncipium quo ad ſuam infinitatē: nec quantū ad ſuā quātitatē: ſed ſolum quantū ad ſuam ſubſtātiā. Et adhuc forte non eſſet principium motuum nec actiuum nec receptiuuz motus aut paſſionis. vt patet ex p̄mo celi ⁊ mundi. ſed ſolū eēt p̄ncipium ſubiectiuum magnitudinis infinite.

¶ Contingere enim ab eſſe nihil differt in perpetuis ⁊c̃. Tex. cō. XXXII. Queſtio. IX.

Onſequēter querit̃. Utꝝ in eternis differat eſſe ⁊ poſſe. ¶ Arguit̃ ꝙ ſic. q2 ſicut ſe ha
c bet eſſentia ad potentiā: ſic eſſe ad poſſe. per cōuenietē ſimilitudinē: ſed in eternis differt eſſentia a potentia. vt pꝫ in p̄ma mā cui⁹ partes oēs ſunt eterne ſꝫm ſuam eſſentiam: ⁊ tn̄ ſua potētia vniuſcuiuſqꝫ earum eſt aliud ab eſſentia māe. vt demonſtrat Cōmen. in p̄mo huiuſ. quare ⁊c̃. ¶ Itē ſol eſt quid Cō.70.
perpetuum: ⁊ tamē differt in ipſo eſſe ⁊ poſſe. Nam dū ſol eſt in oriente hꝫ potētiaz vt ſit in occidente: ⁊ tamen nondum eſt in occidente: ſimiliter aūt ⁊ in alijs partib⁹ celi. ¶ Item mā exiſtens ſub vna forma eſt in potentia ad aliam formam ꝯriā vt exiſtens ſub forma ignis: eſt in T.c.76.
potentia ad formā aque. vt pꝫ ex p̄mo huius. ⁊ p̄mo de generatione: ⁊ tamen mā exiſtens ſub vna forma nō eſt

ſub alia cōtraria:vt manifeſtum eſt:cum igitur materia ſit eterna patet ꝙ in eternis eſt aliud eſſe ⁊ poſſe. Et poſſet argui ducendo ad impoſſibile. Nam ſi in eternis non differt:eſſe ⁊ poſſe:tunc materia exiſtens ſub vna forma cum habeat potentiā ad aliā cōtrariaꝫ formā erit ſimul ſub forma alia:que enim non differūt abinuicē ſūt ſimul ſed ꝯñs eſt falſum ⁊ īpoſſibile vt manifeſtū eſt.quare ⁊c̄.

T.c.31. ¶ Oppoſitū vult Ariſt.in fine illius capituli:eſſe autem aliquid infinitum fides eſt ex quinqꝫ. Contingere eni ab eſſe nihil differt in perpetuis.vt dicit ibidem.

Ad queſtionē conſiderādū eſt breuiter:ꝙ de numero perpetuoꝝ ſeu eternorum. Quedā ſunt oīno intranſmutabilia vt ſubſtā tie ſeparate a mā ⁊ magnitudīe.ſicut pꝫ ex 8° hui⁹. Quedaꝫ aūt ſunt tranſmutabilia aliquo mō ſicut ſunt corpo ra celeſtia ⁊ ſilr materia p̄ma. Corpora eni celeſtia ſunt
p° celi. perpetua ſm ſuas ſubſtātias.vt pꝫ ex p̄mo celi. Et tamē
T.c.20. continue tranſmutant ſm vbi.vt habet ibidem ⁊ 8° hu
p° celi. ius.⁊.12.metaphy. Similiter materia p̄ma eſt eterna ſꝫ
T.c.18. id qd̄ eſt ⁊ ſm ſuam ſubſtantiaꝫ.vt pꝫ ex primo huius.⁊
8°.phy. tamen ipſa tranſmutatur .i.ſubijcit tranſmutationi ſub-
T.c.76. ſtantiali de priuatione ad formaꝫ ⁊ econuerſo.vt mani-
12.met. feſtum eſt in p̄mo huius.⁊ in p̄mo de generatiōe. ¶ Ul
T.c.43. terius conſiderandū eſt ꝙ in ipſis perpetuis tranſmuta-
p° phyſi. bilibus eſt duplex eſſe.ſ.eſſe ſubſtātiale ⁊ primū:⁊ eē nō
T.c.82. eſſentiale nec oīno primū. Et voco eſſe eēntiale ⁊ p̄mū
p° phyſi. illud qd̄ eſt idem eſſentialiter cum eſſentia talis entis:ſi-
T.c.60. cut ipſi materie eſſe mām eſt idem eſſentialiter cum ipſa
p° de ge. eſſentia materie ⁊ cū ipſa materia:⁊ ipſi celo eſſe celū eſt
T.c.23. idem eſſentialiter. Eſſe vero nō eſſentiale eſt ipſum eſſe ſuperadditū eſſentie talis rei:vt in mā p̄ma eſſe qd̄ hꝫ a forma hominis vel a forma aſini nō eſt eſſe eēntiale materie.ſ.qd̄ ſit idem eſſentialiter cū ipſa ſuba māe:imo eſt eſſe ſuperadditū ipſi eſſentie māe p̄me. Similr in corpore celeſti eſſe in tali vbi vel tali vt eſſe in oriēte nō eſt eē eēntiale:qd̄ ſit idē eſſentialiter cū ipſa ſubſtantia celi:ſed eſt eſſe accidentale ⁊ ſuperadditū ipſi ſubſtātie: vt manifeſtū eſt vnicuiqꝫ. ¶ Ulterius accipio ꝙ poſſe cū ſit quidam reſpectus ad actū diſtinguit ſm diſtinctionē act⁹:⁊
T.c.10. hoc habet ex 3° phyſicoꝝ.caplo de diffinitōe mot⁹.multum expreſſe.vbi dicitur ꝙ poſſe ſanari ⁊ poſſe infirmari non ſunt vnum ⁊ idem eſſentialiter:niſi infirmari ⁊ ſanari eſſet vnum eſſentialiter. Dicimus ergo ꝙ poſſe qd̄ eſt ad eſſe vel eſt ad eſſe eſſentiale vel ad eſſe non eſſentiale ſed ſuperadditum.

Tunc dico ad queſtionē tria. Primo ꝙ in ꝑpetuis oīo intranſmutabilibus nō differt aliquo modo realiter eē ⁊ poſſe. Scd̄o dico ꝙ in ꝑpetuis tranſmutabilib⁹ non differt realiter eſſe eſſentiale ⁊ poſſe qd̄ eſt reſpectu eſſe eſſentialis. Tertio dico ꝙ in eis bñ differt eſſe ſuperadditū ⁊ poſſe qd̄ eſt reſpectu talis eſſe ¶ Primū oſtendit.qr in quibuſcunqꝫ differt ꝓprie eſſe ⁊ poſſe:in illis eſt aliqua potētia ad eſſe qd̄ nō habent p̄us ⁊ ipꝫ poſtea recipiunt:hec eſt manifeſta:ſed in talibus entibus intrāſmutabilib⁹ nulla eſt potētia ad aliqd qd̄ nō hn̄t:⁊ poſtea recipiant ipm:qr tūc eēnt trāſmutabilia. Omne eniꝫ qd̄ eſt natum recipere aliquid qd̄
T.c.6. p̄us nō habebat eſt tranſmutabile:vt manifeſtum eſt ex
T.c.32. 3° ⁊ 6° huius. ¶ Scd̄m pꝫ.quaſi per idem. Nam in quibuſcunqꝫ eſſe eēntiale differt a poſſe qd̄ eſt reſpectu eſſe eſſentialis:in illis potētia ad eſſe tēpore p̄cedit eē actu vt pꝫ inducendo. Nā in ſorte differt eē actu:ſor.⁊ poſſe eſſe. Et ꝯſtat ꝙ prius tēpore fuit potētia ad eē ſor.q̄ ad eſſe eius ſm actum:ſimilr auteꝫ ⁊ in alijs. Sed in perpetuis ſeu eternis ipoſſibile eſt ꝙ potētia ad eē eēntiale ſit prior tempore ipſo eſſe:qr eternū eſt qd̄ ſemper eſt ſemꝑ
fuit ⁊ ſemper erit.p̄mo celi ⁊ mundi. Unde cōtra rōneꝫ T.c.125
entis eterni eſt ꝙ potētia ad eius eſſe eēntiale precedat tēpore ipſum eſſe eēntiale:qr tūc in tēpore pͥmo nō eſſet ſm eſſe eēntiale.⁊ ſic nō ſemper fuiſſet nec eſſet qd̄ ē cōtra rōnē eterni. Sequitur ergo cōcluſio ꝙ in eternis etiā tranſmutabilibus nō differt eē eēntiale ⁊ poſſe:qd̄ eſt reſpectu eius.vt in materia prima nō differt eē mām ⁊ poſſe eſſe materiam. Nō.n.fuit aliqd̄ tēpus nec erit in quo materia poſſit eſſe mā ⁊ nō ſit materia. Et ſimiliter in celo non prius fuit celū in potentia ad eē ſimpliciter q̄ eēt celum in actu:nec aliquid ipſius celi prius tēpore fuit in potentia ad eē celi q̄ eſſet celū:qr tunc celuꝫ ſimpliciter non fuiſſet:⁊ ſic nō eēt eternū. Similiter nihil ipſius materie pͥme pͥus tēpore fuit in potētia ad eē extra mām q̄ eſſet materia:ſed econuerſo in generabilib⁹. Nā aliquid ipſius ſortis prius tēpore fuit in potentia ad eē ſortis q̄ eſſet ſortes.ſilr aūt ⁊ in alijs. ¶ Tertium declarat. Illa ſunt diuerſa quoꝝ vnū precedit alterū ſm tempus:ſed in perpetuis tranſmutabilibus eſſe ſuperadditū ⁊ ipſuꝫ poſſe ſic ſe habēt. Naꝫ hmōi poſſe pri⁹ eſt tēpore q̄ ſit ipſum eſſe vt tangebat arguendo de materia prima ⁊ de partibus celi.quare ⁊c̄.

Ex his ad rationes. ¶ Ad pͥmā bñ cōcedo ꝙ in mā pͥma differt eēntia ⁊ potētia q̄ eſt ad eē ſuperadditū quod hꝫ a forma. Et ſilr differt eē mām ⁊ poſſe eē qd̄ eſt reſpectu talis eē qd̄ hꝫ a forma ſꝫ non differt potentia ad eē materiā ab eo qd̄ eſt eſſe māꝫ differentia reali ⁊ abſoluta. ¶ Similiter ad alias duas patet ex dictis in diſtinctione ⁊ poſitione.

¶ Hos autem intendimus ⁊ de ſenſibilibus ⁊ de quibus facimus ſcientiam vtrum in ipſis eſt aut non eſt corpus infinitum ⁊c. Textu. cōmenti. XXXIX.

Queſtio X.

COnſequenter q̄rit. Utrꝫ poſſit eē corpus actu īfinitū. ¶ Arguit pͥmo ꝙ ſic. Qr illd̄ pōt eē ſine termīo in cui⁹ diffōne nō ponit termin⁹.ſed in diffōne corpis nō ponit ter
min⁹:vt manifeſtū ē ex pͥmo celi.⁊.5.me-
ta.ſatis.q̄re ⁊c̄. ¶ Itē. Illud eſt infinitum T.c.2.
cuius effectus eſt infinitus. Nā cauſa ⁊ cauſatum debent T.c.18.
ꝓportionari.5.metaphy.⁊ 2° huius.finiti aūt ad infinitū
nulla eſt ꝓportio.vt pꝫ in iſto 8° ⁊ pͥmo celi.ſed effectus T.c.2.
alicuius corporis eſt infinitus:motus enim perpetu⁹ eſt T.c.28.
infinitus.vt pꝫ 8° huius ⁊ motus eſt effect⁹ corporis qd̄ T.c.14.
mouet:vel cauſatur ab ipſo aliq̄ mō ⁊ notū eſt. q̄re ⁊c̄. T.c.52.
¶ Item illud qd̄ mouet aliquā virtuteꝫ paſſiuaꝫ ad ſuū T.c.83.
actū eſt ens.non ens eniꝫ nō mouet aliquid.vt habet ex
3° huius vbi dicit.ſemꝑ enim exiſtimabit ſpecies aliqua T.c.17.
mouens:ſed infinitū mouet aliquā virtutē paſſiuam ad actum.ꝓbatio.qr virtus imaginatiua imaginatur infinituꝫ.vt quilibet experitur:modo ipſa eſt virtus paſſiua ⁊ mouet ſeipſam ad actum imaginandi vt manifeſtum eſt. Ergo relinquitur ꝙ mouet ab eo qd̄ ipſa imaginat:ſed ipſa imaginatur infinitum.quare ⁊c̄. ¶ Item recipiatur aliqd̄ corpus:aut illud eſt finitum aut infinitum. Si eſt infinitum habetur intentum:ſi finitum oportet ꝙ finiat ad aliqd̄ aliud:⁊ queratur de illo alio.⁊ ſic ibitur in infinitum.⁊ habetur ꝓpoſitū:qd̄ eſt infinita magnitudo corporalis. ¶ Item illud qd̄ in eſſentia ſua non includit aliquid per qd̄ ſibi determinet corporeitatem finitam.eſt in potentia ad corporeitatem infinitam.hec videt eē manifeſta:ſed materia prima in ſua eſſentia nō includit aliquid per qd̄ determinat ſibi corporeitatē finitaꝫ:vt ma-

nifeſtum eſt:quia ipſa eſt ens pure potētiale ⁊ indifferēs
ad omnem actū de ſe.quare ⁊c̄. ¶ Item illud qđ ſequit
ex ꝑncipio mathematico eſt verū:cū ꝑncipia mathema
caª ſint vera:⁊ ex veris non ſequit niſi verum:ſed ex ꝑn-
cipio quodā mathematico ſequit ꝙ poteſt eſſe coꝛpꝰ in
finitum.dicit enim Cōmen.ꝙ ſicut vnum ꝑncipioꝝ que
ponit geometer eſt ꝙ ad omnem lineā eſt accipere lineā
minoꝛem:ſic vnū ꝑncipium qđ ipſe ponit eſt ꝙ ad omnē
lineam eſt accipere lineā maioꝛē:ex hoc autem ſequitur
ꝙ linea cū poſſit non eſſe ſine coꝛpoꝛe ꝙ ad omne coꝛpꝰ
eſt accipere maius coꝛpus.⁊ ex hoc ſequit vlterius ꝙ po
teſt eſſe coꝛpus infinitum.Corpus eniꝫ maius omni coꝛ
poꝛe finito non eſt coꝛpus finitum.quia tunc eſſet maius
ſeipſo:⁊ ſic relinquitur ꝙ ſit infinitum

T.c.40 **Oppoſitum** vult Ari.hic ⁊ pꝛimo đ celo.Et
T.c.46 arguit vna de ſuis rōnibꝰ quā re
putat ꝓbabileꝫ.Illud qđ eſt determinatū ſuperficie non
eſt infinitū.hec eſt manifeſta:ſed omne coꝛpus eſt deter-
minatum planicie ideſt ſuperficie.hanc ſupponit.q̄re ⁊c̄.
Et cōmētatoꝛ ibi ſic arguit.Nihil qđ eſt contentum vna
ſuperficie vel pluribus eſt infinitum:ſed omne coꝛpus ē
huiuſmodi.Nam omne coꝛpus vel eſt ſphericum : ⁊ ſic
eſt contentum vna ſuperficie vel non ſphericum, ſed an-
gulare:⁊ ſic pluribus.quare ⁊c̄.

De queſtione intelligēdū.quidā dixerunt ꝙ
materia eſt in potentia ad ma-
gnitudinem ⁊ coꝛpoꝛeitateꝫ infinitā ꝓpter quādā rōem
pꝛedictā:⁊ eſt quinta.Dixerūt tñ ꝙ illa magnitudo nūꝙ̄
fuit nec eſt nec erit ꝓpter rationes Ariſto.in ꝑmo celi ⁊
mundi.Sed iſta poſitio videt irratiōabilis:qꝛ nulla po
tentia eſt ad ipoſſibile:hoc eſt manifeſtuꝫ.Sed illud qđ
nunꝙ̄ fuit nunꝙ̄ eſt ⁊ nunꝙ̄ erit eſt ipoſſibile:quēadmo-
dum illud qđ ſemper eſt:ſemꝑ fuit ⁊ ſemper erit eſt neceſ
T.c.125. ſarium.vt pꝫ ex ꝑmo celi ⁊ mundi.Et hoc videt rōabile
qꝛ oppoſitoruꝫ debent eſſe oppoſite rōnes ⁊ diffōnes.
Neceſſarium auteꝫ ⁊ impoſſibile ſunt oppoſita.vt patꝫ
2o.periarme.ergo ad illud qđ nunꝙ̄ fuit nec eſt nec erit
non debet materia aliquā potentiam habere.quare ⁊c̄.
⁊ ideo non valet illa poſitio.

¶ Ad ſolutioneꝫ queſtionis pꝛemitto aliqua.Pꝛimo ꝙ
coꝛpoꝛa ſimplicia ſunt ſibiĳnuiceꝫ cōtraria:⁊ hic Ariſt.
T.c.42. ſupponit.vt dicit Cōmen.aut ꝓpter famoſitatem: qꝛ cō
Cō.42. ceſſum eſt fere ab omnibus:aut qꝛ declarabit poſt in 2º
de generatione. ¶ Ulterius accipio ꝙ cum vnum cōtra
rioꝛum appꝛopinquat alteri ⁊ totaliter optinet ſuꝑ ipm
⁊ dominat.neceſſario coꝛrūpit ipm ⁊ deſtruit:⁊ hoc ma
nifeſtū eſt ad ſenſum:cuꝫ ignis oīno optinet ſuꝑ aliquod
cōbuſtibile generat inde ignem corrupta foꝛma pꝛeexi-
ſtente.3.ſuppono ꝙ ſi eſſet coꝛpus ſimpliciter infinituꝫ:
v̊tus eiꝰ actiua ipꝛopoꝛtionalr̄ excederet v̊tutē cuiuſli-
bet coꝛpoꝛis finiti:quēadmodū etiaꝫ magnitudo infini-
ta ipꝛopoꝛtionabiliter excellit oēm magnitudinē finitā:
bene quidem veꝝ eſt ꝙ in aliquo coꝛpoꝛe maioꝛi poteſt
eſſe minoꝛ virtus q̄ꝫ in aliquo coꝛpoꝛe minoꝛi:vt foꝛte in
aere decem palmoꝛū eſt minoꝛ virtus q̄ꝫ in igne vniꝰ pal
mi:tamē totiens poſſet multiplicari aer decem palmoꝝ
ꝙ eſſet equalis virtutis cū igne vniꝰ palmi:ſi enim accipe
retur aer in eadē ꝓpoꝛtione excedens aerē decē palmo
rum in qua ꝓpoꝛtione virtus ignis vnius palmi excedit
virtutem aeris decem palmorū:tunc ille aer eſſet equa-
lis virtutis illi igni.Uerbi gratia.ponamꝰ gratia exēpli:
ꝙ virtus ignis vnius palmi ſit in duplo maioꝛ q̄ꝫ virtus
aeris decem palmoꝛū:tunc in aere duplo.ſ.in aere vigin
ti palmoꝛū eſſet virtus equalis virtuti ignis.ſ.vnius pal
mi.Similiter autē ⁊ in aliĳs.Si igit poneret ꝙ aer eſſet
infinite magnitudinis.conſtat ꝙ eius virtus incōparabi
liter excederet virtutem illius partis.ſ.decem palmoꝛuꝫ
que adequatur in virtute igni vnius palmi.Et pari rō-
ne incomparabiliter excederet quodcūqꝫ coꝛpus finitū:
eo ꝙ in ipſo infinities contineretur q̄cunqꝫ pars equaliſ
alteri finito coꝛpoꝛi.

Ex his preſſis dico ad qōnem ꝙ impoſſi-
bile ē eſſe aliqđ coꝛpus ſim-
pliciter infinituꝫ ideſt extenſum ſine terminis.Qđ ꝓbat
ratione Ariſto.hic.Si eſſet aliquod coꝛpuſ infinitū:aut T.c.4[illegible]
eſſet ſimplex aut ꝯpoſitū per diuiſionē ſufficiētem.Sed
non pōt eſſe ſimplex:qꝛ tunc virtus eius incōparabiliter
⁊ ipꝛopoꝛtionabiliter excelleret virtutes alioꝛū ꝑ tertiā
ſuppoſitionē:⁊ ſic per alia duo ſequeretur ꝙ coꝛrūperet
oīa alia:⁊ ſic deſtrueret mūdus:qui nō pōt eſſe ſine aliĳs
elementis perfectus:hoc aūt eſt ipoſſibile vt Ariſto.ſup
ponit.Si aūt illud corpus eſſet compoſitū ex elementiſ
aut vnum ſolum ſimpliciū ex quibus cōponit eſſet infini
tum ⁊ alia finita.Aut plura illoꝛū ſimpliciū eſſent infini
ta.Nā ſi omnia ſimplicia eſſent finite magnitudinis cuꝫ
ſint finita ſm multitudinē non cōſtituereur ex eis aliqđ
infinitū.Ex finitis enim magnitudine ⁊ multitudine cō-
poſitum eſt finitum:cū quātitas cōpoſiti reſultet ex quā
titatibus ſuarum partium quātitatiuaꝝ:vt manifeſtum
eſt ad ſenſuꝫ.Opoꝛteret ergo neceſſario ꝙ vel vnū eoꝛū
eſſet infinitum ⁊ alia finita:vel ꝙ plura illoꝛū vel omnia
erunt infinita.Nō eſt poſſibile ꝙ vnum illoꝛum cōponē
tium ſit infinitū:⁊ alia finita ꝓpter eandē rationem que
dicta eſt.Et Cōmē.ſic ſillogizat.In omni ꝯpoſito quod Cō.42.
debet permanere:opꝫ cōtraria ex quibus eſt compoſitū
eſſe equipotentia:hanc recipit pꝛo manifeſta:qꝛ ſi vnum
penitus dominaret ⁊ obtineret ſupꝛa alterū:coꝛrūperet
ipſum.⁊ ſic non maneret cōpoſitū.In omni ergo cōpoſi
to qđ debet manere opoꝛtet cōtraria eſſe equipotētia:
ſed elementa ſunt cōtraria.hanc ſupponit.ergo in cōpo
ſito ex elementis neceſſarium eſt ſi debet manere vt ele-
menta ſint equipotētia.vt pꝫ ex 3ª ſuppōne.Sed ſi vnuꝫ
iſtorū eēt infinitū aliĳs exiſtētibꝰ finitis nullo mō eſſent
eq̄potētia.vt pꝫ ex tertia ſuppoſitione quā ꝑmiſi.q̄re ⁊c̄.
Hāc aūt rōnē tangit Cōmē.⁊ etiā Ariſto.licet nō eodē
oꝛdine.Si aūt diceret ꝙ in illo infinito cōpoſito oīa ele
menta vel plura eſſent infinita:hoc eſt ipoſſibile:qꝛ vnū
coꝛpus infinitū eſt extenſum in infinitū ſm oēs dimēſio-
nes:⁊ ideo ſi eſt vnum coꝛpꝰ ſimpliciter infinitū nullum
aliud coꝛpus eſt extra ipſum.Detur enim ꝙ aliqđ aliud
eſſe extra ipſum tunc eſſet terminatū ⁊ infinitū ad illud
aliquod aliđ:qđ ē impoſſibile.ergo nullū aliđ eēt extra
ipſum.vnde ſi multa elemēta cōponentia illud cōpoſitū
ſint infinita:neceſſe eſt plura ⁊ diuerſa coꝛpoꝛa ſimul eſſe
oīno:cum vnum coꝛpus infinituꝫ ſi ſit totū occupet ⁊ ni
hil ſit ſimpliciter extra ipm.quare ⁊c̄. ¶ Et eadem rōne
illud coꝛpus ſimplex non pōt eſſe aliqđ mediū inter ele-
menta:qđ.ſ.ſit vno elemento ſubtilius ⁊ groſſiuꝫ alio ſi-
cut poſuerunt aliqui eſſe qđdā mediū inter aereꝫ ⁊ aquā
aqua ſubtilius ⁊ aere groſſius:vel inter ignē ⁊ aereꝫ:qꝛ
cum ex illo coꝛpoꝛe medio fierent elemēta:vt dicebant
illi qui ipm ponebant:opoꝛteret ipſam hr̄e aliquā cōtra
rietatem ad vnūqđqꝫ elementoꝝ.Nam omnis tranſmu
tatio pꝛopꝛia eſt de cōtrario in contrariū.Et cū ponat
habere magnitudinē infinitā:neceſſe eſt vt haberet vir-
tutem infinitaꝫ ⁊ ipꝛopoꝛtionabiliter excedentē omnia
alia:⁊ ſic aliquando omnia coꝛrūperet. ¶ Et eſt cōſide
randum ꝙ ſicut tangit Cōmentatoꝛ ſuper litterā iſta de
monſtratio Ariſto.non eſt ſimpliciter vniuerſalis: quia
ſupponitur in ea:ꝙ omne coꝛpus ſimplex habet virtutē

contrariam ad aliud q̇ðlibet ſimplex.hoc aūt nō eſt ve
rum de corpore celeſti:quia corpus celeſte nullaꝫ habet
contrarietatem ſm ſe totuꝫ ad alia corpora.vt ſatis pꝫ
ex primo celi ⁊ mūdi.Sed eſt vniuerſalis ſm opinionē
T.c.20. antiquoꝝ qui putabāt ꝙ celuꝫ eſſet eiuſdeꝫ nature cum
igne.Conſuetudo aūt Ariſt. fuit vti opinionibus anti-
quorū anteꝗ̄ iprobaſſet eas preciſe:cuꝫ ipſe arguit con
tra antiquos cōtradicēdo eis ex cōceſſis ab eis. Unde
etiaꝫ in p̄io celi ⁊ mūdi:cum demōſtraſſet ꝙ p̄ter ele-
menta q̄tuor eſt corpus quintū alterius nature: reſum-
pſit conſiderationē de infinito ⁊ cōpleuit eā demōſtrās
vniuerſaliter:ꝙ nullū corpus cuiuſcunq; nature ſit pōt
eſſe in infinitū ſimplex.Sed rōnes quas ibidē ponit no
lo nunc pertractare:q̄ non pertinet ad iſtū locū.Suffi
ciat ad preſens videre demōſtrationē qua vtitur Ariſt.
in iſto 3°.Et ſupra primū celi ⁊ mūdi alia requirant. pꝫ
ergo ex his ꝙ impoſſibile eſt eſſe corpus ſimplr īfinitū.
Et ex hoc ſequit ꝙ materia nullā habet potētiā ad cor
poreitatē infinitaꝫ:q̄ ad īpoſſibile nulla eſt potētia: q̄
impoſſibile ſic cēt poſſibile:cū poſſibile ſit illud ad q̇ð ē
potētia ſed ip̄m corpus infinitū īpoſſibile ē eſſe: vt oſtē
ſum eſt:q̄ tunc ſequeret impoſſibile.quare ⁊c̄. ❡ Item
illud q̇ð ſemper ⁊ neceſſario eſt cōiunctū alicui cui repu
gnat magnitudo vel corporeitas infinita nō ē in poten
tia ad corporeitatē īfinitā:hec eſt manifeſta per ſe.Sed
materia ſemper eſt cōiuncta forme naturali ſpecifice: q̄
forme materiales generales ⁊ ſi ſint alie a formis ſpeci-
ficis:tn̄ nunꝗ̄ ſunt in mā ſine formis ſpecificis. vt habe
tur ex 7° meta.non eſt genus p̄ter generis ſpecies: for-
T.c.42 me aūt ſpecifice repugnat infinita magnitudo cū ſit vir
tutis finite ⁊ opatiōis finite ⁊ determinate. ❡ P̄. ſi ma
teria haberet potentiā ad magnitudinē ſimpliciter infi
nitaꝫ illa potētia eſſet ocioſa per totū tēpus eternū: q̄
nunꝗ̄ reduceret ad actū:cum nunꝗ̄ futura ſit magnitu-
do infinita.ꝯñs aūt eſt inconueniens: q̄ dignitas eſt na
ture ⁊ dei nihil eē fruſtra.vt dicit Cōmē. ſuper 2° meta.
Cōm.ꝓ. ⁊ habet ab Ariſto.p̄mo celi ⁊ mūdi.⁊ 3° de aīa:q̄re ⁊c̄.
T.c.32. ❡ Et eſt intelligendū ꝙ licet materia nullā potētiā hꝫ
T.c.45 ad magnitudinē infinitaꝫ:tamē magnitudo infinita nō
repugnat ei per ſe imediate:q̄ q̇ð repugnat māe per ali
quid aliud a ſua eēntia nō repugnat ei p̄mo ⁊ ꝑ ſe ime-
diate.hoc eſt manifeſtuꝫ:ſed magnitudo ⁊ vniuerſalier
corporeitas infinita repugnat materie per aliq̇ð aliō a
ſua eſſentia.ſ.per formā naturalē cui⁹ eſt terminare ma
gnitudinem ad maximum ⁊ ad minimum.quare ⁊c̄.

Ad argumenta dōꝫ ad primū ꝑ īterēptio
nē maioriſ:nō eniꝫ q̇ðlibꝫ
pōt eſſe ſine eo q̇ð nō ponit in ſua diffinitione ꝓpria: q̄
ſic ſubiectum poſſet eſſe ſine ſua ꝓpria paſſiōe eo ꝙ paſ
ſio nō ponitur in diffinitiōe ſui ſubiecti ſed magis econ-
uerſo.vt pꝫ p̄io poſterioꝝ. ❡ Ad aliā dico ꝙ effectus
alicuius corporis bene eſt īfinitus ſꝫ durationē: ſed nō
ſm magnitudinē:⁊ iō bene concedo ꝙ aliq̇ð corpus eſt
infinitū ſꝫ durationē ⁊ nō ſꝫ magnitudinē. ❡ Ad aliō
dico ꝙ infinitū ſꝫ ꝙ infinitum nō mouet virtutem ima-
ginatiuā ad actū imaginandi ip̄m: ſed ipſa virtus ima-
ginatiua ad hm̄ōi actū mouet ab ipſo finito:ſicut intel-
lectus mouet ab ente ad intellectionē nō entiſ vt cōiter
dicitur.Cum ergo dicit ꝙ virtus imaginatiua mouetur
ad actū imaginandi:aut a ſe aut ab illo q̇ð imaginat: di
co ꝙ nō oꝫ:ſꝫ ab oppoſito illi⁹ q̇ð imaginat vel a ſuo ſi
mili pōt moueri ad ipſum actū. ❡ Aliter dicunt aliqui
ꝙ virtus imaginatiua nunꝗ̄ imaginat infinitū totuꝫ ſi-
mul ideſt extenſum ſine terminis: ſed imaginat infinitū
ſic.ꝙ quātacunq; magnitudine finita imaginata: adhuc
pōt imaginari maioreꝫ: ⁊ adhuc illa maiorē:⁊ ſic ſemꝑ
in infinitū ſucceſſiue: tamen in quolibet actu imagina-
tur magnitudinē finitā.Unde Ariſt.dicit 2° meta. ꝙ im T.c.11.
poſſibile eſt intelligere lineā nō ſtatuentē .i. nō cōſtituē
tem eā inter duo puncta vt exponit. ❡ Sed ſic dicēdo
adhuc remanet dubitatio quomō p̄t imaginari magni-
tudo maior magnitudine celi.Quid.n.mouebit ad iſtū
actum imaginandi:forte dicet ꝙ virtus imaginatiua:in
formata ſpecie magnitudinis celi mouet ſeip̄aꝫ ad ima
ginandū magnitudinē maiorē:⁊ ſic erit mouēs ⁊ mota
ſm diuerſa.q̄ ratiōe ſpeciei magnitudinis erit mouēs:
⁊ ipſa ſm ſe ipſaꝫ erit mota ⁊ recipiens illuꝫ actū. Sed
bene eſt dubiū quomō vna eadeꝫ ſpecies magnitudinis
mouet ad actus diuerſos imaginandi.ſ. ad actū imagi-
nandi magnitudinē cuius eſt ſpēs ⁊ ad actū imaginādi
maiorē magnitudinē.Et forte h̄ eſt ſꝫ p̄us ⁊ poſteri⁹ ſi-
cut ponit ð ſpecie entis ad itelligere entis ⁊ nō entis.vt
accipit ex 9° meta. ❡ Ad aliō dico ꝙ ſupponit falſuꝫ:
ſupponit eniꝫ ꝙ q̇ðlibet corpus finitū finit ad aliud ex
tra ipſum:hoc aūt eſt falſuꝫ: differt enim tangi ⁊ finiri.
Omne quidē q̇ð tangit:tāgit ab aliquo extrinſeco dum
modo ſit verus tactus cuiuſcūq; extrīſeci.ſuꝑficies vl-
tima ſimul ē cū ſuperficie corporis tacti. Sꝫ aliq̇d pōt
finiri non ab aliquo extrinſeco: ſed a ꝓpria ſuꝑficie ip̄ꝫ
terminante:⁊ ſic nō valet illa ratio:cōcedet eniꝫ ꝙ ali-
quod corpus finitū:finitū ē ad aliud extrinſecū corpus
⁊ illud ad aliud ſed nō in infinitū:imo deuenitur ad ali-
quod corpus q̇ð ſua ꝓpria vltima ſuꝑficie terminat .ſ.
vltima ſphera.vt videbit in 4° quare ⁊c̄. ❡ Ad aliaꝫ.
Illud ⁊c̄.Uerū eſt ſi cū hoc non ſit cōiunctū neceſſario
alicui ſibi determinanti finitā corporeitatē: ⁊ ad mino-
rem dico ꝙ licet materia in ſui eſſentia nō icludit aliq̇d
per q̇ð ſibi determinet magnitudinē finitā:tamen ſemꝑ
⁊ neceſſario cōiuncta eſt forme naturali ⁊ virtute natu
rali quib⁹ repugnat magnitudinis īfinitaſ. ❡ Ad aliud
cū dicit.illud q̇ð ſequit ⁊c̄.verū eſt eo modo quo ſequit
ex p̄ncipio mathematico ⁊ cū dicit ꝙ eſſe vel poſſe eſſe
magnitudinē infinitā ſequit ex principio mathematico.
Dico ꝙ nō ſequit.Et cū dicit ꝙ mathematic⁹ ponit ⁊c̄.
dico ſicut dicit Cōmentator ꝙ nālis mathematicus di-
uerſimode cōſiderant de magnitudine.q̄ naturalis con
ſiderat ipſam magnitudinē ſm ꝙ eſt finis ⁊ terminus in
materia:⁊ mathematicus cōſiderat eaꝫ:vt eſt ſeparata
a materia:⁊ quocunq; iſtoꝝ modoꝝ cōſideret cōpetit
ei diuiſibilitas in infinitū.vt dicit Cōmētator.Uñ pro-
poſitio mathematica que dicit ꝙ ad oēm lineā eſt acci-
pere minorē:vera eſt.Et ſilr naturalis ꝓpoſitio que dic
ꝙ quelibet linea pōt diuidi in minores:vera eſt. Sed ſi
conſideretur magnitudo ſm ꝙ eſt finis exiſtēs in mate-
ria ſic ei repugnat augmentari in infinitū.Unde ꝓpoſi-
tio naturalis que dicit ꝙ ad oēꝫ lineā eſt accipere maio
rem eſt falſa.ſed ſi cōſideret ſm ꝙ eſt abſtracta: ſic ꝓpo
ſitio mathematica dicens:poſſibile eſt ad oēꝫ lineā ima
ginari maiorē.vera eſt.q̇ð forte ſic itelligit Cōmētator
nō ꝙ linea ſm ꝙ linea habeat aptitudinē vel potentiā
vt quacūq; ⁊ quātacūq; linea poſſit eē maior:ſed ꝙ ipi
linee per ſe ipſaꝫ ⁊ ſꝫ ſuā eſſentiā p̄ncipaliter:⁊ p̄io nō
repugnat infinitas:imo hoc repugnat p̄mo ⁊ p̄ncipalr
forme naturali ⁊ rōne ei⁹ repugnat alijs. ❡ Et ſi dicas
ꝙ mathematic⁹ nō ſupponit falſuꝫ.vt pꝫ in p̄mo poſte.
⁊ ipſe tamen ſupponit ꝙ ſit linea infinita cuꝫ dicit: pro-
trahat linea infinita. ❡ Dōꝫ ꝙ ſic debet intelligi dictū
geometre:ꝓtrahat linea in infinitū ideſt quātūcūq; ne-
ceſſaria ad ꝓpoſitū.ſ.ad declarandū ꝓportiōes ⁊ ꝓpor
tionalitates lineaꝝ. Ad hoc aūt ſine dubio ſuffic linea

finita. Nam ſm eandē ꝓportionem ⁊ ꝓportionabilitateʒ diuidiť linea minor ⁊ linea maxima: ita ꝙ quecunqꝫ ꝓportio inuenitur inter lineam maximā ⁊ ſuam parteʒ: eadem inuenitur inter lineā minorē ⁊ ſuaʒ parteʒ: eo ꝙ quelibꝫ linea quātūcūqꝫ parua eſt diuiſibilis in infinitū. vt pꝫ in 6⁰ huius. ⁊ in libro de lineis indiuiſibilib⁹. ⁊ ſic quecūqꝫ ꝓportio poſſet declarari in linea maiori poſſet ⁊ in minori. Sed ꝓpter doctrine facilitatem exemplificatur aliquādo protrahēdo lineā maiorē quaſi in infinitum extenſam. ¶ Aliter etiā videť dicere Cōmē. Dicit enim ꝙ additio menſure qua vtiť geometra ſupple cum dicit ꝙ ad omnē lineā ⁊c̄. eſt de genere ꝓpoſitionuʒ opinabiliū que ſunt fundamenta geometre abſqꝫ eo qꝺ eſt extra animā ſicut ipſe imaginať: ꝙ punctus cū fluit vel moueť facit lineā: ⁊ ꝙ cū linea moueť facit ſuperficiē: ⁊ ꝙ cū ſuperficies moueť facit corpus: ⁊ imaginať ꝙ figure habent poſitiōes: ⁊ ſilr videť ponere dimenſionē eſſe ſemper augmentabilē non ꝙ extra aiam ſemper eſt ſic. ¶ Et in his verbis Cōmētatoris eſt dubiuʒ nō paruuʒ. Si eniʒ fundamēta geometre ſunt ꝓpōnes opinabiles abſqꝫ eo qꝺ ſint extra animā: videť ꝙ fundamenta ipſi⁹ geometre erunt ꝓpoſitiones falſe. Forte pōt dici ꝙ fundamenta geometre ſunt duplicia. ſ. Quedā ſm veritatē ⁊ iſta non ſunt falſa: ſed vera ⁊ neceſſaria. Alia ſunt ſm opinionē ⁊ famoſitatē ⁊ iſta bene ſunt falſa: ſaltē ſm ꝙ primo aſpectu ſonant verba: licet forte ſꝫ aliquā bonā expoſitionē poſſunt ad bonū itellectū reduci. ¶ Et ſic ſe hꝫ de iſto fundamēto ꝙ ad oēʒ lineā eſt accipere maiorē: hoc eniʒ ſicut ꝑmo aſpectu videť intelligi falſuʒ ē: qꝛ nec in re nec in imaginatiōe vera eſt accipere maiorē lineā linea celi: ſed ſi intelligiť ſm nō repugnātiā modo prius tacto forte veꝝ ē. Similiter aūt ⁊ in alijs ſuo mō de quib⁹ ipſe exemplificat. Uel dicať ꝙ Cōmētator intelligit illa fundamenta. i. exēplares declaratiōes ꝑncipiorū ⁊ fundamētoꝝ geometricoꝝ ſunt ꝓpoſitiōes opinabiles ⁊c̄. ⁊ hoc nō eſt incōueniens: qꝛ de exemplo nō queriť verificatio ſed manifeſtatio. vt dicit Commen. in 2⁰ de aīa. ⁊ acceptū eſt ab Ari. prio prioꝝ. Eſt aūt vnū
Cõ.67. fundamentū geometricū ꝙ linea eſt lōgitudo ſine latitudine: ⁊ qꝛ hoc eſt difficile imaginari eo ꝙ linea ſemꝑ eſt cū aliqua ſuperficie: idō poniť exemplū ad declarādū vt ſi punctus moueať localiter per ſui motum cauſabit quādam extenſionem in longū ſolū ⁊ illa eſſet linea. Et ſimiliter eſt intelligendū de alijs que ipē dicit eſſe fundamenta geometre ⁊ propoſitiones opinabiles abſqꝫ eo quod eſt extra animā. Intendit enim fundamenta ideſt exemplares propoſitiones ⁊ declaratiōes ⁊ manifeſtationes quorundam fundamentorum ideſt principiorū occultorum aliqualiter ⁊ modicula declaratione indigentium ſcilicet exemplari. quare ⁊c̄.

¶ At vero neqꝫ numerus ſic eſt ſicut ſeparatus ⁊ infinitus. numerabile enim numerus eſt aut habens numerum. ſi ergo numerabile contingit numerare ⁊ tranſire vtiqꝫ poſſibile erit infinitum. Textu. cō. XLI. Queſtio. XI.

COnſequenter q̄riť. Utꝝ aliqua multitudo ſit ſimplr īfinita. ¶ Arguiť ꝙ ſic. qꝛ ſi hoīes infiniti fuerūt in preterito infinita ſunt ſimul ⁊ ſꝫ actū: ſꝫ infiniti hoīes fuerunt in ꝑterito. q̄re ⁊c̄. Maior ꝓbať: qꝛ quilibet hō qui fuit habuit vnū itellectū numero diſtinctū ab itellectu alteri⁹ vt cōiter dř. intellectus eniʒ cū ſit forma ſubſtātialis corpis humani numerať ⁊ multiplicať ſꝫ multitudinē corporuʒ humanoꝝ: ⁊ ſic quilibet hō habet ſuuʒ intellectum. ſi igiť homines fuerunt infiniti cū intellectus cuiuſlibet hoīs qui fuerit remanſerit poſt mortē ip ſi⁹: intellectus eniʒ nō corrumpitur in morte hominis: imo ſeparať ab alijs: ſicut ꝑpetuum a corruptibili. 2⁰ de aīa. ſequiť ꝙ nunc ſimul ſunt infiniti intellect⁹. ⁊ ſic pꝫ maior. ⁊ minor pꝫ per phꝫ qui T.c.22.
vult ꝙ mūdus eſt ꝑpetuus. ⁊ per ꝯñs generatio hoīum eſt infinita a parte ante ⁊ poſt. ⁊ ſic infiniti hoīes preceſſerunt ⁊ infiniti ſequentur. quare ⁊c̄. Et poſſet ratio ſic ſillogiʒari ſi placeret. Tot ſunt intellectus humani ꝑncipaliter ⁊ actu exiſtentes quot hoīes preceſſerūt. hoc pꝫ ex dictis. qꝛ quilibet habuit ſuum intellectū: ⁊ itellectus perpetuus eſt a parte poſt vt oēs concedunt: ſed infiniti homines ꝑceſſerūt: qꝛ mūdus ſemper fuit ⁊ perfect⁹: ſed non pōt eſſe perfectus ſine omnibus ſuis ſpeciebus: ⁊ ꝑcipue ſine ſpecie perfectiſſima in iſtis inferiorib⁹ que eſt homo. vnde neceſſe ē ꝙ homo ſemꝑ fuerit ⁊ nō pōt eſſe niſi in ſuis ſuppoſitis. vnūquodqꝫ autem ſuppoſituʒ hominis eſt corruptibile ⁊ generatuʒ ⁊ nō potuit ſemꝑ fuiſſe. Unde neceſſe eſt ꝙ infiniti homines preceſſerint: quare ſequiť ꝙ intellectus humani ſunt actualiter infiniti. ⁊ ſic eſt multitudo ſimpliciter infinita. ¶ Item oēs ſpecies que poſſunt eſſe in vniuerſo ſunt actu ī ipo vniuerſo: aliter eniʒ nō eſſet ſimpliciter ꝑfectū: ſed infinite ſpecies numerorum poſſunt eſſe: quia continuum eſt diuiſibile in infinitū vt hic dicitur. ⁊ per diuiſionem continui ſemper augetur numerus: vt etiāʒ hic diciť. Numerus autem maior differt ſm ſpeciē a minori ⁊ econuerſo: vt cōmuniter concediť. ergo poſſunt eſſe ſpecies numerorum infinite. ¶ Item quātacūqꝫ eſt multitudo in potentia tantā contingit eſſe actu: ſed multitudo eſt infinita in potentia. quare ⁊c̄. Maior probať. qꝛ quāta eſt magnitudo in potentia tantā contingit eſſe actu: vt dicit Ariſto. in littera. ergo per ſimile quātacūqꝫ eſt mul- T.c.57
titudo ⁊c̄. ⁊ minor apparet per phꝫ in littera. quare ⁊c̄. ¶ Item tot ſunt potētie in ꝑma materia quot formas ipſa recipit in futurū: ſed materia que nunc eſt in futurū recipiet formas infinitas. quare ⁊c̄. Maior probatur. qꝛ materia que nunc eſt habet potentiā ad quālibet formam quā recipiet in futuruʒ. Si enim nō hꝫ potentiā ad formā quā recipiet in futurum: tunc nō eſſet potens recipere illam. nihil enim eſt potens ſine potentia: ſicut nihil eſt albū ſine albedine: ⁊ ſic materia nō eſſet potēs recipere formā quā recipiet in futuro. ⁊ per ꝯſequēs reciperet ipoſſibile recipi: qꝺ ē abſurdū. ergo materia habet nunc potentiā ad quālibet formā quā recipiet in futurum ſaltem potentiaʒ remotam. ⁊ conſtat ꝙ potentia ad vnam formarū quas recipiet non eſt omnino eadeʒ cuʒ potentia ad illas: imo ſunt diuerſe ad diuerſas. verbi gratia. potentia materie ad formā quā recipiet ī primo anno poſt iſtud nunc nō eſt eadē ſimpliciter ⁊ oīno ſm rem: cū potētia ad formā quaʒ recipiet in milleſimo anno. qꝛ ſi eēt penitus eadē tūc vna facta ī actu ⁊ reducta ad actum ⁊ alia eſſet ſtatim ad actū reducta: qꝺ eſt ridiculum: adueniente eniʒ forma que recipietur in materia in anno. 12. fit in actu potētia que erat ad eā: ⁊ nō fit in actu potentia que erat ad formā recipiēdā in milleſimo anno. g̊ iſte potētie ſunt realr abinuicē diuerſe: ⁊ ſic de oībus alijs. ergo pꝫ manifeſte ꝙ in mā q̄ nunc eſt tunc principaliter ſunt tot potētie quot formas ipē recipiet in futuro. ⁊ hec erat maior: ⁊ minor ē manifeſta ſꝫ Ariſt. Nā cū generatio ſit futura in īfinitū ſꝫ ſucceſſionē. vt pꝫ in 2⁰ de gñatione. ⁊ in q̄libet gñatione recipiet T.c.59.
nouā formā manifeſtū eſt ꝙ in futuro recipiet formas

infinitas ſucceſſiue: q̄re videt̄ ꝙ iam ſunt actu in mã potentie ad formas īfinite ſimplr̄ ⁊ ſic eſt aliqua multitudo actu īfinita. Et iſte rōes faciūt mihi dubitatōẽ magnã.

Oppoſitum arguit auctoritate Ari. qui vult ꝙ nulla ē multitudo actu ⁊ ſimplr̄ īfinita: ⁊ idẽ vult Cōmẽ. ❡ Et arguit rōne ꝓbabili quã ēt Ari. inducit in lr̄a pro ꝓbabili. nullum numerabile eſt ſimplr̄ infinitū. hec ē manifeſta: ſed oīs numerus ē numerabilis. hoc ipſe ſupponit. quare nullus numerus eſt infinitus: ⁊ tunc adiūgendo ꝙ omnis multitudo ē numerus aliquis aut numerus eſſentiarum aut numerus indiuiduorū. ergo nulla multitudo eſt infinita.

Com. 6 **Ad queſtionem** eſt intelligẽdū ꝙ ſm Cōmẽ. in pᵒ hu⁹ multitudo vel ē reꝝ differẽtium ſm formam: ⁊ hec ē multitudo generū ⁊ ſpẽꝝ. vl̄ eſt reꝝ differẽtiū ſm q̄titatem: ⁊ hec eſt multitudo īdiuiduoꝝ corporalium ⁊ mãlium. Et puto eſſe iſtam diuiſionẽ itelligẽdam de illis rebus que ſūt diſtincte ⁊ diuerſe ab intrinſeco principio diuerſitatis vel differentie. ❡ Et preter iſtas duas multitudines videt̄ aliquibus eſſe alia multitudo que eſt aliquoꝝ que nec ꝑ ſe ſm formas ſuas differūt: nec etiam differunt ſm q̄titatem ꝯtinuam ſicut duo accñtia eiuſdem ſpeciei exñtia ſimul in vno ſubiecto ſm idem ſui. Ut intentio huius albedinis ⁊ illius in vno ⁊ eodem pūcto mediȷ̄ pñt eſſe: cū per vnum pūctum vel per vnam ⁊ eãdem partem mediȷ̄ ꝯtingat ambas videri ⁊ nō ſūt vna itentio numero ⁊ īdiuidualiter: ⁊ cum vna illarū remaneat altera corrupta: ablata. n. vna albedine remouetur intẽtio eius que erat in medio ⁊ remanet alia ſpẽs ſeu intẽtio albedinis remanẽtis. Silr̄ aūt ⁊ in multis ſimilibus. ❡ Item due paternitates ⁊ multe dñr eſſe ſimul in vno ſubiecto ⁊ nō ſm diuerſas eius partes q̄titatiuas. ⁊ ſic cum talia accidentia nō differãt ſm formas ſuas per ſe: q2 tūc differūt ſm ſpẽm: nec differūt ſm q̄titatem ſubiecti: vt manifeſtum eſt: videt̄ ꝙ preter illas duas multitudies quas ponit Cōmentator: eſt alia multitudo que nec eſt reꝝ ſm formas differẽtium nec ſm q̄titatem ꝓprie. Sed illa ē multitudo reꝝ differẽtium ꝑ extrinſeca. ſ. per terminos reſpectuum q̄tum ad relatiōes: vel per agentia conſeruantia q̄tum ad ſpẽs intẽtionales obiectoꝝ eiuſdẽ ſpeciei. Cōmẽtator aūt locutus fuit ibi de multitudie reꝝ que diſtinguuntur ab intra: ⁊ que ſunt abſolute ab agẽte conſeruante proprio ⁊ propinquo ⁊ a termino.

❡ Hoc viſo poſſumus dicere tria. Pᵒ ꝙ mlt̄itudo reꝝ differẽtiū ſʒ formas ſiue ſit multitudo generꝝ ſiue ſpẽꝝ nō eſt ſimplr̄ actu infinita. ſcḋo ꝙ multitudo indiuiduorum diſtinctoꝝ ſm magnitudines: vt ſor. ⁊ plato nō eſt actu īfinita. tertio ꝙ multitudo aliquoꝝ indiuiduorum que nō differūt ſm formam nec ſm q̄titatē: ſed per terminos extrinſecos ē aliquo modo infinita. ❡ Primū ꝓbatur quadam rōne quã tangit Alex. in lib. de ſenſu ⁊ ſenſato. Si multitudo generum aut ſpẽrum eſſet ſimplr̄ ⁊ actu infinita: ſequeretur ꝙ vnum īfinitum eſſet maius alio infinito: qḋ repugnat veritati: ⁊ hoc relinquit Alexãder pro impoſſibili. Et probatur ꝯña. q2 ꝯſtat ꝙ nūerus ſpẽrum ē maior numero generū. Cum vnūqḋq3 genus habeat multas ſpecies ⁊ ſilr̄ numerus indiuiduoꝝ ſaltem in rebus mãlibus eſt maior numero ſpẽrum: vt manifeſtum eſt cuilibet ītelligẽti. ⁊ ſic ſi numerus generum ⁊ ſpẽrum eſſet īfinitus: vnū īfinitum eẽt maius alio īfinito: qḋ videt̄ impoſſibile. ❡ Item aliqui ſic arguūt. In quibuſcūq3 entibus ē primum illa nō ſunt ſimplr̄ infinita. Primum. n. repugnat infinito ſicut ⁊ vltimum: vt manifeſtum eſt: ſed in generibus eſt aliquid ſimpliciter p̄mū. ſ. ſubſtãtia: vt pʒ in. 7. metaph. Et ſilr̄ inter ſpecies ē vna prima. ſ. p̄mum p̄ncipium: qḋ ē deus: qui eſt oīum p̄ncipiū ſm dignitatẽ ⁊ nobilitatẽ: vt pʒ i. 12. metaphy. q̄re ⁊c. Et ꝯfirmatur: q2 cum ſemꝑ duaꝝ ſpecieꝝ vna ſit ſimplr̄ perfectior alia ſi eſſent ſpecies infinite: tunc quacūq3 ſpecie data eſſet dare perfectiorẽ: ⁊ ſic in infinitū. ⁊ ſic nunq̄ deueniret̄ ad perfectiſſimã ⁊ nobiliſſimã: qḋ eſt abſurdum. quare ⁊c. ſcḋm declarat̄. Si eſſet infinita ſm actū multitudo īdiuiduoꝝ differentium ſm magnitudinem tūc non poſſent ꝯtineri in aliquo vno infinito. hoc eſt manifeſtum: q2 ſemꝑ illud in quo plura talia ꝯtinent̄ eſt maius q̄ illud in quo ꝯtinent̄ pauciora: vt locus in quo ꝯtinentur plures homines eſt maior illo in quo ꝯtinentur pauciores: dummodo eẽnt hoīes ſibi inuicem equales. ergo illud in quo īfinita ꝯtinentur eſſet īfinitū ⁊ nō īfinitum. nō ergo omnia alia ꝯtinerentur in vno illorum finito: ſed hoc eſt falſum: q2 omnia alia īdiuidua ꝯtinent̄ in primo orbe: qui dr̄ vltima ſphera: ⁊ hoc ſuppono ad preſens: q2 dʒ demōſtrari in primo celi ⁊ mūdi. quar̄ ⁊c. ❡ Tūc declarat̄ 3ᵐ ⁊ adducitur ad hoc ratio p̄us tacta que etiā fuit tacta i p̄mo hu⁹. quã ad preſens nō valeo ſoluere ſufficiẽter. ❡ Sed ꝯ̄ iſtam ꝯ̄nem tertiã eſt dubiū difficile. Nam ſi in q̄libet portione materie ſūt potẽtie differẽtes ⁊ īfinite ſimpliciter. ſequitur ꝙ vnum īfinitum eſt maius alio īfinito: qḋ videt̄ impoſſibile ſm Alexã. vt arguebatur. ⁊ pʒ ꝯña. q2 cōſtat ꝙ totum aggregatum ex numeris potẽtiarum exiſtẽtium in duabus partibus materie eſt maius q̄ ſit numerus potẽtiaꝝ exñtiū in vna ſola parte materie. quare cum numerus potẽtiaꝝ exiſtẽs in vnica ſola parte materie ſit ſimplr̄ infinitus vt tu ponis: ſequit̄ ꝙ vnū infinitum ſit maius. ❡ P. Ratio Ariſ. videt̄ eſſe ꝯtra hoc: q2 omne numerabile eſt finitum: vt manifeſtū eſt: ſʒ omnis numerus eſt numerabilis. ⁊ hec propoſito videtur neceſſaria ſm Commẽtatorem. Et ꝯfirmatur. q2 numerus eſt multitudo mẽſurata vno. i. oẽ mẽſuratum eſt finitum. quare ⁊c. Maior pʒ ex. 10. metaph. ⁊ minor eſt euidens. T.c.4

❡ Ad p̄mū diceret aliquis ꝙ vnū īfinitum nō eſt maius alio in illis quoꝝ vnū per ſe hʒ ordinẽ ad aliud: ſicut genus ⁊ ſpẽs habẽt per ſe ordinẽ ⁊ ſpẽs ⁊ īdiuiduū: ſʒ in illis que nullū per ſe ordinẽ hñt nullū eſt malū ꝙ vnum illorum īfinitoꝝ. ſ. diſcretoꝝ ſit maius alio. Sic aūt eſt in ꝓpoſito. Nam potẽtie iſte partiū materie diuerſaꝝ nullū hñt per ſe ordinẽ. iō ⁊c. ❡ Aliquis alr̄ diceret ꝙ in duabus partibus materie nō eſt maior numerus potẽtiarum q̄ in vna ſola nec numerus potẽtiarum duaꝝ partium materie eſt totum proprie ad numerum potẽtiarum exiſtentium in vna ſola parte ſicut reuolutiōes īfinite que erūt in duobus orbibus celeſtib⁹ nō erūt pl'es q̄ reuolutiones vni⁹ ſoli⁹ orbis. Hec aūt q̄ de iſta 3ᵃ ꝯ̄ne dicta ſūt recipiãt diligẽtes inq̄ſitores per modū exercitatiōis ⁊ inq̄ſitionis magis q̄ deteriatiōis. ❡ Ad alia duo dōʒ ꝙ oīs nūer⁹ īdiuiduoꝝ drñtiū ſʒ magnitudinẽ ē mẽſurabilis ⁊ nūerabilis ⁊ ꝑtrãſibilis vno q̄tū eſt ex nã rei lʒ forte ſit nobis immẽſurat⁹ ⁊ ignot⁹. Sʒ nūer⁹ īdiuiduoꝝ q̄ nō ſūt diſticta ſm q̄titatẽ nec ſubſiſtẽtia ſʒ īherẽtia vni ⁊ eidẽ ſubō nūero pōt eẽ nō nūerabilis nec mẽſurabilis ꝓprie ⁊ ſimplr̄. ⁊ ſic itellexit Ari. ⁊ Cōmẽ.

Ad primam rōnẽ diceretur ſm fidem ꝙ nec mundus fuit ab eterno nec hō: ſed habuerūt initiū duratiōis: ⁊ ideo nō valet rō: ſʒ ſm Ariſto. ponẽtem mūdū perpetuū ⁊ eius ſpẽs. Dōm eſt vt puto ꝙ ratio accipit vnum falſum. ſ. ꝙ intellectus ſit multiplicatus numeraliter in diuerſis corporib⁹ humanis: imo ipſe eſt vnus numero quo oẽs hoīes itelligunt.

Hoc aūt declarādum eſt in.3.de aīa.ſꝫ nō hic. Et cuꝫ dr̄
ꝙ intellectus eſt foꝛma ſubſtantialis coꝛpoꝛis:dicēdum
ꝙ nō eſt foꝛma dans eſſe coꝛpoꝛi:ſicut figura cere. ſic.n.
coꝛrumperet ad coꝛruptionem compoſiti:ſed eſt foꝛma
dās operari inquātum totū aggregatum ex ipſa ⁊ ho-
mine itelligit rōne partis.vnde actus non dr̄ vniuoce de
aīa vegetatiua ⁊ ſenſitiua ⁊ intellectiua:ſꝫ ſm aliā ⁊ ali-
am rōnem. ¶ Ad aliaꝫ dico ꝙ vera eſt maioꝛ de ſpēb⁹
ptinentibus ad pfectionem vniuerſi:⁊ nō de alijs:mo-
do ſpēs numeroꝝ nō ptinent ad perfectionem vniuerſi
neceſſario:ideo non eſt neceſſe ꝙ omnes ſint ſil' actu:qꝛ
ſucceſſiue poſſunt eſſe. ¶ Sꝫ mihi videt ꝙ hoc eſt mul
tum dubiū:qꝛ certum eſt ꝙ numerus qui eſt ſpēs q̄tita-
tis ptinet ad pfectionem vniuerſi nec̄io:⁊ numerus non
pōt eē ſine dualitate vt manifeſtuꝫ eſt.ſic ḡ dualitas ne-
ceſſaria eſt ad pfectionem vniuerſi:ſed dualitas eſt ſpēs
minus pfecta oībus alijs vt ꝯcedit.ergo multo foꝛtius
ad pfectionem vniuerſi ptinēt omnes alie ſpēs numero
rum ſi ſpēs habeat:⁊ ſic idem qꝺ ṗus. ¶ Et pp iſtā rō-
nem cū quadā alia quā reputo demonſtratiuam ſi vera
ſunt illa fundamēta que cōiter ꝯcedi ſolent de numero
⁊ de vnitate poſui alias ⁊ numeri indiuiduoꝝ per ſe nō
differūt ſm ſpēm:imo ſunt vni⁹ ⁊ eiuſdeꝫ ſpēi ſpāliſſime
in genere q̄titatis. Et rn̄di ad quaſdā obiectiones que
ſūt ꝯtra iſtam ꝯclōnē:ꝓpter qꝺ illam qōnem inq̄rat cui
cure fuerit. ¶ Ad aliam ꝯcederem ad pn̄s ꝙ ifinita eſt
multitudo potentiaꝝ:quaſ hꝫ mā ad foꝛmas recipien-
das in futuro:ſed iſte potētie non ſunt indiuidua diuer-
ſa ſm q̄titates ꝯtinuas:immo ſūt in vno coꝛpoꝛe ſubie
ctiue. Et foꝛte Ariſt.nō negauit multitudinē indiuiduo
rum ifinitam niſi illam multitudinē que ꝯſequit diuiſio
nem continui:⁊ eſt multitudo indiuiduoꝝ coꝛpoꝛaliuꝫ
magnitudines diuerſas habentium:ideo non valet.

¶ Aliter enim ⁊ in tempoꝛe manifeſtum eſt infi-
nitum ⁊ in hominibus:⁊ in diuiſione magnitu-
dinum omnino enim ſic eſt infinituꝫ in ſemper
aliud:⁊ aliud accipiendo:⁊ acceptum quidem
ſemp finitum eſſe ⁊c. Tex.com.LVII. Qō.XII.

Onſequenter queritur. Utrum magnitudo
ſit diuiſibilis in infinitum. ¶ Arguit pꝛimo
c ꝙ non.qꝛ ſi ſic. opoꝛteret ipſam aliquando
eſſe diuiſam in infinitū:cū oīs potētia dꝫ re
duci ad actum niſi ſit ocioſa: incōueniēs āt
eſt potētiā oīno eſſe fruſtra:vt habet ex ṗmo celi ⁊ mū.
T.c.32. q̄re ⁊c. Sꝫ ꝯn̄s eſt inconueniens ꝙ magnitudo ſit aliq̄n
actu diuiſa in infinitum qꝛ ſic eſſet multitudo actu infini
ta indiuiduoꝝ diuiſoꝝ ſm q̄titates:qꝺ eſt impoſſibile.
¶ Item ſi ſic tūc totum eſſet equale parti ⁊ econuerſo.
quod eſt impoſſibile ⁊ contra dignitatem illam que eſt:
ꝙ omne totū eſt maius ſua pte.ꝓbatio ꝯn̄e.qꝛ equalia
ſunt illa que habēt eq̄les diuiſiones:mō pars magnitu-
dinis cū ſit magnitudo erit diuiſibilis ī ifinitū ſicut ⁊ to-
ta magnitudo:⁊ ſic habebit equales diuiſiones pars ⁊
totū:cū vnū infinitū non ſit maius alio.q̄re ⁊c. ¶ Item
ſi magnitudo eſſet diuiſibilis in infinitū:tunc in magni-
tudine finita eſſet potētia ifinita:qꝺ eſt impoſſibile:qꝺ
T.c.80. pꝫ ex.8.huiuſ.⁊ ꝓbatur ꝯn̄a.qꝛ eſſe diuiſibile eſt habere
potentiam ad diuiſionē:vt maīfeſtum eſt vnicuiqꝫ:⁊ ſil'r
eſſe diuiſibile in ifinitū eſt habere potētiā ad diuiſioneꝫ
ifinitam. Potētia aūt ad diuiſionē infinitam eſt infini-
ta:vt manifeſtū eſt.ergo cū omnis magnitudo ſit finita:
vt ꝓbatū eſt ṗus:ſeq̄tur ꝙ infinita magnitudine erit vir
tus infinita vel potētia infinita:qꝺ eſt abſurdū. ¶ Iteꝫ
illud qꝺ nunq̄ eſt nec fuit nec erit eſt ipoſſibile:ſicut ne-
ceſſariū eſt qꝺ ſemp eſt fuit ⁊ erit.ſed ꝯtinuū nunq̄ fuit
diuiſum in ifinitū nec eſt nec erit:vt ꝯceditur. ergo ipm
eſſe diuiſum in ifinitum eſt impoſſibile. Ad impoſſibile
autem nulla eſt potētia:vt manifeſtuꝫ eſt.ergo nulla eſt
potentia in magnitudine ad diuiſum eſſe in infinitum.⁊
per ꝯn̄s magnitudo non eſt diuiſibilis in infinituꝫ.
¶ Oppoſitum. Arguit auctoꝛitate Ariſto.in iſto cap⁹ ⁊ T.c.57.
in.6.h⁹.⁊ auctoꝛitate Cōmētatoꝛis ⁊ oīum expoſitoꝝ. T.c.3.

Ad queſtionem

dico breuiter ꝙ magni-
tudo ē diuiſibilis in ifini
tum:qꝛ qꝺ eſt diuiſibile in ſemp diuiſibilia ē diuiſibile in
ifinitum:qꝛ in tali ſemp remanet aliq̄d diuidēduꝫ. Sed
magnitudo ē diuiſibilis in ſemp diuiſibilia qꝛ aut eſt di
uiſibilis in ſemp diuiſibilia aut in indiuiſibilia ſimpl'r:ſꝫ
nō eſt dicēdum ꝙ ſit diuiſibilis in idiuiſibilia:qꝛ vnūqꝺ-
qꝫ eſt ꝯpoſitū ex illis in que ē diuiſibile:vt dr̄ in ṗmo hu
ius.⁊ eſt notū per ſe:ſed magnitudo nō eſt ꝯpoſita ex in
diuiſibilibus tanquā ex ptib⁹ quātitatiuis:qꝛ vnū indi-
uiſibile additū alteri nō cōſtituit aliq̄d maius:vt mani-
feſtū eſt cuilibꝫ itelligēti:⁊ declarat ſupꝛa ṗm de gn̄atio
ne.⁊ in.6.hui⁹.⁊ ī libello de lineis idiuiſibilib⁹. In iſtis T.c.2.
ēt locis oñditur multipl'r ꝙ nullū ꝯtinuū eſt compoſitū
ex indiuiſibilibus cōpōne quātitatiua:⁊ hoc ad pſens
ſuppono:q̄re relinquit ꝙ magnitudo non eſt diuiſibilis
in aliqua idiuiſibilia:imo in diuiſibilia ⁊ ſic eſt diuiſibilis
ī infinitū. ¶ Et circa hoc ꝯſiderandum eſt ꝙ magnitu-
dinem eſſe diuiſibilem in ifinitum realiter nō eſt aliud q̄
magnitudinē habere potētiā ad diuiſionē infinitam:ita
ꝙ diuiſio ifinita eſt quidaꝫ actus ad cuius receptionem
ipſa magnitudo hꝫ potētiā receptiuā:vel ſaltē ſubſtan
tia magnitudini ſubiecta hꝫ hmōi potētiā ꝑ ipſam ma-
gnitudinē. Duplex āt ē actus q̄tum ad ꝓpoſitū ſpectat.
Quidam ē actus pmanēs:⁊ quidam ſucceſſiuuſ. Actuſ
q̄dem ſucceſſiuus eſt ille q̄ nō hꝫ ſuas ptes ſimul exñteſ
ſꝫ ſibijnuicem ſuccedētes:vt dies nō hꝫ oēs ſuas parteſ
ſimul.ſ.mane ⁊ meridiem ⁊ hmōi:immo iſte ptes ſibijn-
uicem ſuccedūt:ita ꝙ vna parte exiſtente eſt potētia ad
aliam:⁊ illa alia adueniente adhuc ē potētia ad aliam.
Et ſil'r exemplificat phs de agone.i.de ludo q̄ celebrat
in monte olympi:illius.n.ludi agoniſtici partes nō erāt
ſimul oēs:ſꝫ ſibijnuicem ſuccedebant:⁊ hoc eſt videre in
omni motu vō ⁊ ꝯtinuo. Et talis actus dicitur act⁹ im-
perfectus ⁊ actus permixtus potentie ⁊ actus in fieri.
Actus aūt permanēs eſt ille q̄ non habet partes ſucce-
dentes:ſed aut nullas hꝫ partes ſicut vnitas ⁊ punctuſ.
aut partes habet ſimul exiſtentes:vt albedo nigredo ⁊
foꝛma ſoꝛtis ⁊ ſtatue:⁊ hmōi foꝛme habētes eſſe fixum
in ſubiecto:⁊ talis actus dr̄ actus perfectus ⁊ in facto
eſſe conſiſtens ⁊ non permixtus potentie ad aliam par-
tem gn̄andam. Modo cum dicimus ꝙ magnitudo hēt
potētiam ad diuiſionem infinitam:non ē intelligendum
ꝙ hmōi diuiſio ſit actus permanens qui aliquādo ſit to
tus ſimul ſm omnes ſuas partes.hoc.n.eſt impoſſibile
ſicut pꝛobant quedam rationes pꝛeinducte:ſed illa diui
ſio eſt actus impfectus ⁊ ſucceſſiuus cui⁹ vna pars alte-
ri ſuccedit ⁊ vna diuiſiōe exiſtēte in magnitudine adhuc
eſt in potētia ad aliam ⁊ ſic ſemp in ifinitum. Et hec eſt
doctrina Ariſto.i iſto caplo.vt manifeſtum ē inſpicienti
litteram. Unde diffinitur infinitum ꝙ ē illud cuius ſm
quātitateꝫ accipiētibus ſemp eſt aliquid accipere extra.
¶ Et eſt vlterius diligēter conſiderandum ꝙ ṗncipa-
lis cā intrinſeca q̄re magnitudo eſt diuiſibilis in infinitū
ē iſta:qꝛ ſicut ipſa magnitudo ṗncipaliter ꝯſequitur na- T.c.38.
turam materie:vt pꝫ ex.7.meta.⁊ Commētatoꝛ tāgit
in de ſuba oꝛbis:⁊ ſic potentia magnitudinis ad diui-

ſionem quodāmodo ꝑ̄ncipaliter ꝯſequitur ipſam mām ⁊ originaliter. vnde cum ipſa mā de ſe nō ſit quid finituꝫ nec determinatū aliquo termino:ſed potētia ad omnes actus:ideo ipſa potētia magnitudinis ad diuiſionē reci piendaꝫ eſt infinita ⁊ indeterminata. Et hoc forte ſenſit
Cō.59. Cōmētator cū dixit:ꝙ diminutio eſt ire ad nihil cuiꝰ cā eſt mā:ſꝫ additio eſt ire ad eſſe cuiꝰ cā eſt forma:īfinitas autem inuenitur per materiam ſicut finitas per formā.

Ad primā rōnem pꝫ ex dictis:non enim ponimus ꝙ magnitudo hꝫ potentiaꝫ ad diuiſionem infinitā ſicut ad actū pfectū.ſ.ſicut ad actuꝫ totum ſimul exiſtentē:ſed ſicut ad actū ſucceſſiuū ⁊ permixtuꝫ potentie:⁊ ideo nō ſequit̄ ꝙ magnitudo nūꝙ̄ ſit actu diuiſa in īfinitū. Diuiſa dico diuiſione ſimul exiſtente:ſed bene diuiditur in infinitū ſm ſucceſſioneꝫ diuiſionum. ¶ Ad aliud nego ꝯn̄am. Et ad ꝓbationē dico ꝙ illa que habēt diuiſiones eq̄les nūero ⁊ in partes equalis magnitudinis ſunt eq̄lia ſꝫ magnitudinē:ſed nō opꝫ illa eſſe equalia que habent diuiſiones equales numero in partes magnitudinis iequalis:nūc tota magnitudo ⁊ pars eius bn̄ habēt diuiſiones eq̄les numero.ſ.infinitas diuiſiones in potētia ⁊ in actu ſucceſſiuo ſed nō in ptes equalis magnitudis.magnitudo.n.decē pedū nō pōt diuidi in tātas ptes ſicut magnitudo.12.pedū ⁊ ſic de ceteris. ¶ Ad aliā dico ꝙ in magnitudine finita nō pōt eſſe virtus vel potētia īfinita actiua:vt pꝫ ex.8.huiꝰ.ſꝫ potētia paſſiua īfinita bn̄ pōt eſſe in magnitudine finita:vt pꝫ ī celo qđ eſt magnitudinis finite:⁊ tn̄ hꝫ potentiā infinitā receptiuā motus:vt pꝫ in.8.huiꝰ modo potētia magnitudinis ad diuiſionē eſt potētia paſſiua.q̄re.⁊c̄. ¶ Iteꝫ pōt dici ꝙ in magnitudine finita nō eſt potentia īfinita ſm extenſionē ſꝫ infinita ſm multitudinē pōt.vnde dico ꝙ magnitudo hꝫ potentiā ad diuiſionē:potētiā dico in infinitū multiplicatā ſicut ⁊ diuiſiones quas recipiēt in futuro erunt infinite. ¶ Ad aliaꝫ pꝫ ex dictis.magnitudinē eniꝫ eſſe diuiſaꝫ in infinitū diuiſione ſimul exn̄te tota nūꝙ̄ eſt nec fuit nec erit:ſꝫ ipſaꝫ diuidi in infinituꝫ ſucceſſiue bn̄ eſt ⁊ fuit ⁊ erit:hoc aūt modo hꝫ ipſa potentiam ad diuiſionem infinitam.quare nō valet ratio.

¶ Qꝫ autem ſcđm appoſitionem idem quodam modo eſt ei quod eſt ſcđm diuiſionem. infinitum enim ſecundum appoſitionem ſit econtra rio ⁊c̄. Tex.cōmē.LIX. Queſtio. XIII.

COnſequenter querit̄. Vtrū per appoſitionē cōtingat excellere q̄ntācūq꞉ magnitudinem.

¶ Argr̄ ꝑmo ꝙ ſic.qꝛ ꝑ appoſitionē ꝯtingit excellere q̄ntācūq꞉ multitudinē ſꝫ phꝫ in lr̄a.g̊ per appoſitionē ꝯtingit excellere quātācūq꞉ magnitudinē per conuenientē ſilitudinē. ¶ Itē ſicut ſe hꝫ diuiſio ad minorationē ⁊ diminutioneꝫ:ſic appoſitio ad augmētationē ⁊ maioritatē.per ſimilitudinē ꝯuenientē:ſed per diuiſionē ꝯtingit excellere oēm paruitatē ⁊ fieri minus:vt manifeſtū eſt:⁊ docet Ariſto.in lr̄a.g̊ ⁊c̄. ¶ Item ꝑncipia mathematicoꝝ ſunt vā ⁊ neceſſaria:ſed vnū ꝑncipioꝝ mathematicoꝝ eſt ꝙ ad oēꝫ lineam eſt accipere maiorem:quod nō eſſet:niſi per appoſitionem contingeret ⁊c̄.minorem ponit Cōmentator in cōmento:vt prius allegabatur.

¶ Oppoſitum vult Ariſt.in littera.vult enim ꝙ per appoſitionem non contingit ⁊c̄.

Ad queſtionē intelligēdū ꝙ cuꝫ aliqua magnitudo diuidit̄ illud idē qđ per diuiſionē accipit̄ pōt apponi vel addi alteri magnitudini ꝑexn̄ti:⁊ ſic ꝓcedit̄ ſucceſſiue in diuiſione magnitudis nec ē ꝑuenire ad aliquā vltimā diuiſionē poſt quā nō poſſit eē alia diuiſio:ſic pōt fieri appoſitio ſucceſſiue in īfinitū ad aliā magnitudinē:imo ꝓꝑ̄e loquendo aliter nō ſit appoſitio ad magnitudinē aliq̄ niſi illđ qđ apponitur accipiat̄ per diuiſionē aliquā a magnitudīe ꝑiacēte:bn̄ tn̄ ꝯtingit ex minori q̄nto fieri maiꝰ q̄ntum ſine appoſitione magnitudis ꝑexn̄tis actu.ſ.ꝑ extractionē magnitudis ex potētia ad actū:vt ꝯtingit in rarefactiōe cū ex aq̄ gn̄at̄ ignis:ſꝫ nō eſt ibi ꝓꝑ̄e appoſitio ſꝫ magis generatio magnitudis. ¶ Ulteriꝰ ꝯſiderādū eſt ꝙ cū aliqua magnitudo diuidit̄ ⁊ apponit̄ alteri magnitudini nūꝙ̄ per appoſitionē talē ſit maior q̄ntitas quātitatiue aggregata ex magnitudinibꝰ illis quaruꝫ vna diuidit̄ ⁊ alteri apponit̄.vt gr̄a exēpli ſi ſint due linee quaꝝ vtraq꞉ ſit.10.pedū ſi vna diuidat̄ ⁊ alteri apponat̄ nūꝙ̄ excellit̄ magnitudo.20.pedū:imo ſine dubio nūꝙ̄ per talē appōnē ꝯſtituet̄ magnitudo.20.pedū:qꝛ ſemꝑ remanet aliquid diuidendū.i.aliquid apponēdū:dūmodo ſolum apponatur id quod per diuiſionem accipitur.

Tunc dico ad q̄ōnē tria. Primo dico ꝙ ꝑ diuiſionē ꝯtingit excellere q̄ntācūq꞉ paruitatē.2° dico ꝙ ꝑ appoſitionē ꝯtingit excedere oēꝫ multitudinē ꝑexn̄tē finitā ⁊ determinataꝫ.3° ꝙ per appoſitioneꝫ quātitatis nō ꝯtingit ⁊c̄. ¶ Primū ꝓbat̄.qꝛ oīs pars eſt minor ſuo toto:ſꝫ ſemꝑ acceptū per diuiſionē ab aliq̄ magnitudine eſt pars totiꝰ magnitudis ꝑexn̄tis vt manifeſtū eſt.g̊ ſemꝑ illđ acceptū eſt minꝰ illa magnitudine tota que ꝑexiſtebat. ¶ Sꝫ poſſet ſic argui.illius ꝑuitatē ꝯtingit excellere per diuiſionē:cuiꝰ partem ꝯtingit accipere ꝑ diuiſionē.h̄ eſt euidēs:qꝛ ſemꝑ pars ē minor ſuo toto:ſꝫ oīs magnitudis ꝯtingit accipere partē:per diuiſionē cū magnitudo ſit diuiſibilis in infinitū: vt ꝓbatū eſt ꝑus. ¶ 2^m ꝓbat̄.qꝛ omne totū excellit ſuā partē ⁊ eſt maius:ſed per appoſitionē vnitatis ad q̄ntācūq꞉ multitudinē preexn̄tē ſit aliq̄ multitudo q̄ eſt totū reſpcū multitudis ꝑexn̄tis.quare ⁊c̄. Et pōt ſic cōponi ſyllus. Per illđ pōt excelli q̄cūq꞉ multitudo determinata ꝑexn̄s per qđ q̄libꝫ multitudo ꝑexn̄s ſit pars alteriꝰ multitudis ꝯſtitute:h̄ eſt euidēs:qꝛ ſemꝑ pars oīs excellit̄ a toto:ſꝫ per appōnē ad q̄cūq꞉ multitudinē ꝑexn̄teꝫ ipſa multitudo ꝑexn̄s ſit pars multitudis ꝯſtitute:vt numerus ptiū ligni ſit nūc.10.⁊ vnū lignū diuidat̄:tūc addit̄ vnitas ⁊ fiet vndecim qđ eſt totū qđdā ad decē:ſilr aūt ⁊ in alijs.Vn̄ cū magnitudo ſit diuiſibilis in īfinitū: ⁊ per quālibꝫ diuiſionem addat̄ vnitas vel vnitates ad numerū ꝑexn̄tē manifeſtū eſt ꝙ per appoſitionē ꝯtingit excellere q̄ntācūq꞉ multitudinē. ¶ Sed vtrū per diuiſionē quālibet magnitudis addat̄ vnitas ſolū vel vnitates due neſcio bonū eſt inq̄rere. Verbi gr̄a.ponamꝰ ꝙ vnū lignū nūc ſit diuiſuꝫ in duas ptes:⁊ vlteriꝰ vna illaꝝ diuidat̄ in duas ptes nō dicemꝰ ꝙ ſint niſi tria ligna. Quero igit̄ vtrū in vtroq꞉ illoꝝ lignoꝝ que diſtincta ſunt ꝑ diuiſionē cauſata ſit vnitas vel ſolū in vnoq̊q꞉ illoꝝ vel nullo. Si in vtroq꞉ g̊ gn̄ate ſūt due vnitates ⁊ ꝑus erāt due ⁊ ſic erūt q̄tuor ligna:qđ ē falſū. Si ī vno ſolū cāta ſit vnitas hoc eſt fictitiū qꝛ nō eſt rō:q̄re in vno magiſq̄ in alio vt manifeſtū eſt cuilibꝫ ītelligēti:ſꝫ in nullo illoꝝ facta eſt vnitas.g̊ nō ſunt niſi duo vt ꝑus qđ eſt ꝯ ſenſū. Diceret̄ ad h̄ ꝙ ī vtroq꞉ diuiſoꝝ facta ē vnitas. Et cuꝫ dicis.g̊ cū due vnitates ꝑexn̄t ⁊c̄. Dico ꝙ due vnitates bene ꝑexiſtebant:ſed per diuiſionē vna illaꝝ corrumpitur.ſ.vnitas que ꝑexiſtebat in illa pte que diuidit̄ ⁊ due generant̄. Sꝫ mirū eſt quomodo vna ⁊ eadē actio corrumpit vnitatem ⁊ generat vnitatē:ſcilicet illa diuiſio. Inquire de hoc veritatem nolo plus dicere ad preſens.

Tertium declaratur: q2 pars non pōt excellere ſuū totum: hoc eſt euidens: ſed illud qđ conſtituitur per appoſitionē ad magnitudinē eſt pars reſpcū toti⁹ aggregati ex magnitudine que diuidit: ꝛ magnitudine cui apponitur dūmodo illud qđ addit ſit ſumptum per diuiſionem ex magnitudie preexñte. Et ſi vna tota magnitudo preexiſtens addatur alteri toti magnitudini: tunc nō excedetur magnitudo aggregata ex ambab⁹ vt ſi linea.10.pedum addatur linee.10.pedū nō excedet linea.20.pedū: ꝛ ſic in oībus alijs. qre ꝛc. Et ꝓbat idem rōne Ariſt. in lr̄a. ſi per appoſitionē ɔtingeret excedere q̄tācūq3 magnitudinem determinatā: tunc ɔtingeret excellere magnitudinem celi: ꝛ hoc eſt euidens. Et ſic poſſet eſſe ma
T.c.69. gnitudo maior magnitudīe celi: ꝛ hoc eſt qđ dicit Ariſt. Eſſet eni3 aliqđ celo mai⁹. Sed ſi eſſet magnitudo maior celo: neceſſe eſſet ea3 eſſe extra celum: hoc etiam eſt manifeſtū. Illa igit magnitudo vel eſſet finita vel infinita: ſi infinita hoc ē impoſſibile: vt ṗus patuit. ſi finita hoc nō pōt ſtare: q2 aut eſſet terminata termino corporis celeſtis aut termino nāe elemētaris: aut termino alicuius mixti. Nō ṗmo modo: q2 ſic extra celu3 eſſet nā celeſtis qđ eſt impoſſibile: nec ſcđo modo: q2 extra celu3 nō pōt
T.c.99. eſſe aliqua nā elemētaris vt demōſtratū eſt in ṗmo celi ꝛ mūdi. Simılr̄ nec 3° modo: q2 impoſſibile eſt eē aliqđ
T.c.69. mixtum extra celū. quare ꝛc. Itē arguit Ariſt. in lr̄a q̄tācūq3 contingit eſſe magnitudinē in potentia tantam ɔtingit eſſe actu: licet non ſit ita de multitudine: vt dicit: ſi igitur in infinitū pōt augeri magnitudo per appoſitionē ꝛ fieri maior quacūq3 magnitudine: ſequit ꝙ actu poteſt eē magnitudo īfinita: qđ eſt īpoſſibile. S3 queritur quare quātacūq3 eſt magnitudo in potētia tanta eſt
Cō.69. magnitudo actu: ꝛ nō eſt ſic de nūero. Rñdet Cōmētator ꝛ multū obſcure: tñ forte vult dicere ꝙ cā huius eſt: q2 potentia ad magnitudinē infinitā ſi eēt: eſſet potētia ad aliquid vnū indiuiduū totū ſimul exñs: ꝛ iđ oporteret ꝙ aliqñ ſimul eſſet infinita magnitudo: ſed potentia ad numer3 infinitū non eſt ad aliqđ vnū indiuiduu3 totum ſimul exñs: ſed ſucceſſiue: ſicut ꝛ diuiſio magnitudinis eſt infinita ſucceſſiue ꝓcedendo. Uel forte intelligit Cōmētator ꝙ cauſa illi⁹ diuerſitatis eſt: q2 cū magnitudo ſit vna q̄titas continua potentia ad additionē: que eſt in ipſo eſt vna potentia: ꝛ ſi eſt potētia ad additionē infinitam: illa erit qñq3 actu ſimul vel eſſet fruſtra: vt dicit: ſed numer⁹ nō eſt vnū ɔtinuū: ꝛ iđ in ipſo nō eſt vna potētia ad additionē ſ3 plures potētie que nō ſunt partes vnius poſſibilitatis determinate: ꝛ iđ non op3 ꝙ ſit ſimul actu infinitus numerus per appoſitionē infinita3.

Ad primū argumētū p3 ex dictis. Nō eni3 eſt ſile de appoſitione ad magnitudinē ꝛ ad multitudinē: q2 illđ qđ ɔſtituit per appoſitionē ad multitudinē precedentē eſt qđdam totū reſpectu totius multitudinis ṗcedentis. Sed illud quod conſtituit per appoſitionē ad magnitudinē ṗcedente3 ꝛc. eſt pars magnitudinis totius preexñtis: vt manifeſtū eſt cuilib3 intelligenti. ꝛ ex dictis. Ad aliud dico ꝙ nō eſt oīno ſimile: bene ſimile eſt in hoc ꝙ ſicut relictu3 per diuiſionem eſt minus eo qđ preexiſtebat: ſicut conſtitutum per appoſitionē ꝛ maius eo cui ſit additio: ſ3 diſſimile eſt in hoc: q2 ſicut dicit Cōmētator: additio ad magnitudinē eſt ex forma: diuiſio vō ex mā. Et q2 mā eſt infinita. i. nō finita de ſe ꝛ forma eſt finita: iđ ꝛc. Qr autē additio ad magnitudinē ſit ex forma ſic poteſt intelligi. nam ꝙ vna ſpecies requirat maiorē magnitudinē q̄ alia: vt ꝙ ignis requirat maiorē q̄titatem q̄ aer. ꝛ ſic de alijs: hoc ꝓuenit ṗncipaliter ex forma nāli ꝛ non ex mā que de ſe eſt indifferens ad quācūq3 magnitudinē. Item illud qđ in diuiſione accipit ſemp eſt pars reſpectu totius aggregati ex ipſo ꝛ magnitudine remanente: ideo eſt min⁹ illo. Sed in appoſitione illud cōſtitutū per appoſitionē nō eſt totū reſpectu totius aggregati ex ipā ꝛ magnitudine ṗexiſtente a qua accipitur per diuiſionem illud qđ apponitur alteri. Ad aliud ṗus dictū fuit: quomodo intelligendum eſt illud dictū Cōmētatoris nō ꝙ in ipſa magnitudine vel in ſubſtantia magnitudinis ſubſtantia ſit potentia ad additionē tranſcēdendo omnē magnitudine3 determinatā: ꝛ quacūq3 linea data ſit potentia in materia ad maiorē recipiendā: nec ſic ſupponit geometra q2 in nullo ē neccīū nec vtile nec eſt ve3 i ſe. S3 forte ſic itelligit ꝙ magnitudini vnde magnitudo eſt per ſe ꝛ ṗncipaliter nō repugnat ꝙ quacunq3 linea data ſit accipere ꝛ eſſe maiorē: ſed hoc repugnat rōne forme nālis. Expletis qōnibus Iandonis ſup 3ᵐ phyſicorum incipiunt qōnes eiuſdem ſuper quartum.

Similiter autem eſt neceſſe de loco ſicut de infinito cognoſcere: ſi eſt: aut non eſt: ꝛ quomodo eſt. ꝛ quis eſt: ꝛ ea nāq3 que ſunt omnes opinant alicubi eſſe: que vero non ſunt: nuſq3 eſſe ꝛc. Tex. cō. I. Queſtio. I.

Conſequenter qrit circa capl'm de loco ṗmo. Utr3 oīa entia ſint i loco. Arguitur ṗmo ꝙ ſic. Oīa entia aut ſunt corporalia aūt icorporalia. hec ſatis ɔcedit ab oīb⁹ modernis philoſophātib⁹. ꝛ p3 ex T.c.79
8. hui⁹. ꝛ Cōmen. dicit in.4. metaph. ꝙ inter eſſe māle ꝛ Cō.4.
eſſe abſtractū nō eſt mediū: ꝛ hoc dicit eſſe per ſe notu3 ſub his verbis: ꝛ notum eſt per ſe ꝙ nulla natura eſt media inter eſſe materiale ꝛ abſtractum. Et conſtat ꝙ eſſe
materiale eſt eſſe corporeum ꝛ econuerſo: ꝛ eſſe abſtra- T.c.130
ctum eſt eſſe incorporeum ꝛ econuerſo. ſed omnia entia T.c.22.
corporea ſunt in loco: vt vult Ari. ꝛ omnes alij. Et iterū entia incorporalia ſunt in loco. ꝓbatio. q2 dicit Ari. in ṗmo celi ꝛ mundi. loquens de celo ꝙ omnes ta3 greci q̄ barbari attribuunt hunc locū dijs. dij aūt ſunt icor
poralia entia. Item in eodem ṗmo. d. Ariſt. ꝙ extra T.c.99
celum non eſt locus neq3 vacuū neq3 tempus: ſed ibi. ſ. extra celū ſunt entia impaſſibilia ꝛ inalterabilia ꝛc. extra aūt dicit differētiā loci. ergo talia entia ſunt in differentia loci: quare ſunt in loco. Itē omne ſingulare ē
in loco quia ſingulare eſt hic: ꝛ nunc vt cōmuniter dici- T.c.28.
tur: ſed omne ens eſt ſingulare qđ patet per philoſophū 7. metaph. vbi vult ꝙ vniuerſalia non ſubſiſtunt: vt ponebat plato: ꝛ Boeti⁹ in de vnitate ꝛ vno dicit. ꝙ omne quod eſt: ideo eſt quia vnum numero eſt. Unum aūt numero eſt ſingulare vt omnes ɔcedunt. qre ꝛc. Preterea arguitur ratione antiquorum: nullum non ens eſt in loco: nō eni3 eſt tragelaph⁹: aut phygais: aut phylais. ergo omne ens eſt in loco. quare ꝛc.

Oppoſitum vult Ariſto. ꝛ Cōmentator.

Intelligendū eſt ꝙ oportet in vniuerſo aliqua entia eē imobilia oīno ꝛ per ɔñs incorporalia ꝛ ſine magnitudine: ꝛ hoc demōſtrabitur in.8. ꝛ ad ṗſens ſupponat. Tūc dico ꝙ nō oīa entia ſunt in loco q2 oē qđ eſt in loco ꝓpe ē corporeū vl̄ corp⁹. Nā eſſe ꝓprie in loco eſt ɔtineri a loco ꝛ circūſcribi ipſo ꝛ ſolum corpus eſt contentibile ꝛ circūſcriptum loco: ſed non omnia entia ſunt corpora nec corporalia

vt ſuppoſitū eſt.q̄re ꝛc. ¶ Itē oē qđ eſt in loco ꝓprie eſt
T.c.86. mobile ſm locum: vt vult Ariſto. ſed non oīa entia ſunt
mobilia ſm locū vt demonſtratur in.8.huius.quare ꝛc.
¶ Sed eſt intelligendum ꝙ licet entia ſeparata non ſint
ꝓprie in loco: ſic ꝙ circūſcribantur ꝛ contineantur loco
determinato ꝛ includant vel etiā circūſtent ꝛ circundēt
aliquē locū: tñ ſm quandā tranſumptionē ꝛ improprie
ſunt in loco: qꝛ. ſ. mouent aliqua mobilia determinata ꝛ
eis ſunt appropriata: ita ꝙ vnūqđqꝫ ipſoꝝ mouet tale
mobile determinate ꝛ īmediate ꝛ tāta velocitate: ꝛ nō
moueret maius nec minus nec maiori velocitate nec mi
nori: ꝛ ſic eſt in ipſo ſuo mobili ſꝫ appropriationē mouē
di. Et ad iſtam intētionē dicunt eſſe in celo: nō qꝛ inclu-
dantur in eo nec circūſcribant: ꝛ hoc eſt qđ dicit in alijs
verbis: ꝙ motor ſeparatus eſt in celo nō ſm ſuā ſubam
ſꝫ ſm operationē ſuā que eſt motus ei⁹ quē agit. ¶ Iſte
enī maxime appet in ipſo celo: ꝛ ꝓpter hoc motor p̄m⁹
qui eſt de⁹ dr̄ eē in maxīo circulo p̄mi orbis eo ꝙ p mo-
tū illi⁹ cū ſit velociſſimus maxīe appet virt⁹ ipſi⁹ motoris
primi. vt hꝫ videri in.2.celi ꝛ mun.ꝛ.8.huius.

T.c.88. phy.45. **Ad primū** arg^m dico ꝙ cū Ari. dixit extra celū
eē entia abſtracta accipit ibi extra
p̄uatiue nō poſitiue ꝛ ītelligit pro tāto ea eē extra celū:
qꝛ nō includunt nec ꝯtinent in celo nec circūſcribunt ab
ipſo ſic hꝫ videri ibi. ¶ Ad aliđ dico ꝙ maior eſt nota
de ſingulari ſenſibilis. Omne.n.tale vel eſt corp⁹ vel v̓t⁹
in corpore: ꝛ iđ eſt in loco: ſꝫ de ſingulari inſenſibili nō ē
v̓a. Multa aūt ſingulariū ſunt īſenſibilia. ſ. illa q̄ ſunt ſe-
parata a mā ꝛ magnitudīe quoꝝ eē ē declaratū in phia
Cō.83. nāli: vt dicit Cōmē. in p̄mo hui⁹. ¶ Ad aliđ dico ꝙ eſt
ſophyſma ꝯñtis: a pōne ꝯñtis: bñ.n.ſequit ꝙ ſi aliqđ eſt
in loco ꝙ ipꝫ ſit ens: nō ens.n.nō eſt in loco: ſꝫ nō ſequit
ꝓpter hoc ſi aliqđ eſt ens.ğ eſt in loco: qꝛ in plus eſt ens
ꝙ ens in loco: ꝛ ſic eſt fallacia ꝯñtis: ꝛ p tales fallacias
multi antiquoꝝ philoſophantiū fuerunt decepti ꝓpter
ignorantiam logice: ꝛ precipue ex ignorantia illius par
tis: que docet euitare ſophiſticas importunitates: ꝛ eſt
illa quam tradit Ariſto. in libro elencoꝝ. quare ꝛc.

¶ Amplius autem loci mutationes phyſicorū
corpoꝝ ꝛ ſimpliciū: vt ignis terre ꝛ talium: non
ſolum oſtendunt ꝙ aliquid ſit locus: ſed quia
ꝛ habet quādam potentiam locus. fertur enim
vnumqđqꝫ in ſuum locum non prohibitū ꝛc.

Tex. cōmenti. IIII. Queſtio II.

Conſequenter querit. Utrū in loco ſit vir
tus ꝯſeruatiua locati. ¶ Arguit ꝙ non.
qꝛ illud qđ corrumpit aliquid nō hꝫ vir-
tutē ꝯſeruatiuā ei⁹: cū cōſeruare aliquid
ꝛ corrumpere ipſum ſint oppoſita: ſꝫ lo-
cus corrumpit ipſum locatū: vt manife-
ſtū eſt: qꝛ locus qui eſt locus aeris pōt corrūpere aerem
ꝛ ex eo gñare ignē. Et ſlr vnūqđqꝫ elm̄ eſt gñabile ex
T.c.24 q̄libet imediate: vt capit in.2.de gñatiōe. gñatio aūt vni
T.c.14. us nō eſt ſine corruptiōe alteri⁹: vt dr̄ in p̄mo de gñatio
ne. q̄re ꝛc. Et ꝯfirmat: qꝛ ſi loc⁹ haberet v̓tutē ꝯſeruati-
uā locati: tunc locatū in ſuo loco nunꝙ corrūperet: hec
vr̄ manifeſta: nihil.n.corrūpit p̄ñte ſuo ꝯſeruāte: ſꝫ ma-
gis ꝯſeruat: ꝯñs aūt falſū eſt: vt pꝫ ad ſenſū de aīalib⁹
ꝛ plantis que moriunt in ſuis locis nālib⁹. q̄re ꝛc. ¶ Itē
T.c.18. virt⁹ eſt quale. ſ. v̓tuoſū: idiuiſibile aūt nō pōt eē quale
T.c.41. p̄mo hui⁹. ſꝫ locus eſt idiuiſibilis: eſt.n.termin⁹: vt pꝫ in
iſto.4. termin⁹ aūt eſt indiuiſibilis: vt manifeſtū eſt per
ſe. quare ꝛc. ¶ Itē icorruptibile nō idiget aliqua v̓tute
ꝯſeruante vt manifeſtū videt: ſed aliq̄ locata ſunt incor
ruptibilia vt orbes celeſtes quoꝝ vnus eſt locus alteri
us: ergo non indigent aliquo ꝯſeruante ꝛ per ꝯſequens
in locis eorum non eſt virtus conſeruatiua ipſorum.

Oppoſitum vult Ari. in lr̄a: ꝛ oēs cōiter ꝯce
dunt. Dōm ꝙ in loco nāli eſt vir
tus ꝯſeruatiua locati qđ duplr̄ appet. Primo mō ex pte
mot⁹ nālis locati ad ſuū locū. Uidem⁹.n.ſenſibilr̄ ꝙ qđ-
libet locatū cū eſt extra ſuū locū: ꝛ non ꝓhibet oīno ab
aliq̄ detinēte: mouet ſeipꝫ ad ſuū locū vt manifeſtū ē de
graui ꝛ leui inaīatis: hoc aūt nō vr̄ niſi locus hr̄et v̓tutē
ꝯſeruatiuā ipſi⁹ locati. q̄re ꝛc. ¶ Itē hͦ pꝫ ex pte gñatio
nis corpoꝝ nālium. Uidemus enim aliqua corpora nā-
lia gñari in aliquo loco ꝛ in eo nutriri ꝛ ꝓficere ad aug
mentū: ꝛ in alio loco nō gñaret ſic manifeſtū eſt in mul-
tis aīalib⁹ ꝛ in mltis plātis: que ſic gñant in vno loco ꝙ
nunꝙ in quodā alio: ꝛ hoc ſine dubio nō ꝯtingeret niſi
locus hr̄et virtutē ꝯſeruatiuā ipſius locati. quare ꝛc.

Sed eſt ꝯſiderādū ꝙ elta hñt diuerſas v̓tutes: q̄ſ-
dā.n.hñt v̓tutes ſibiinuicē ꝯ̄trias: vt calꝫ
ſm hūidū ꝛ ſiccū: ꝛ rōne iſtaꝝ vnū nō eſt loc⁹ alterius.
Alias aūt hñt v̓tutes eis infuſas ab ipſo celo ꝓut ſunt
in tali ꝛ tali diſtātia vel ꝓpinquitate ad orbē celeſtē. Et
rōne talis virtutis elemētū ꝯtinēs: locat elemētū ꝯten-
tū: ꝛ ſm qđ eſt alia ꝛ alia diſtantia vel ꝓpinquitas ad
orbē vel ad aliquā partē orbis influit alia ꝛ alia v̓tus
ꝯſeruatiua. Cui⁹ euidēs ſignū eſt: ꝙ quedā corpora nālia
ꝯſeruant ſub vna pte orbis q̄ ſub alia corrumperent: vt
aliq̄ ꝯſeruant ſub plaga meridionali q̄ corrūperent ſub
plaga ꝛ ſub pte ſeptētriōali ꝛ ecōuerſo. ſilr̄ aūt ꝛ i alijs.
hoc aūt bñ pōt ſciri ex doctrina alberti in ſuo libro de
ꝓprietatib⁹ locoꝝ. Cōtingit aūt qñqꝫ ꝙ in corpore ꝯti-
nēte v̓tus ꝯſeruatiua ꝯtenti eſt fortior in ꝯſeruādo ꝙ̄ vir
tus ꝯ̄tria in corrūpendo: tunc corpus locans ꝯſeruat lo-
catū in ſuo eſſe. Qñqꝫ v̓o deficit virtus ꝯſeruatiua loca
ti ꝓpter p̄ñtiā ꝯtrarie virtutis: ꝛ tunc dñatur virtus cō-
traria corporis cōtinentis ſupra virtutē cōtrariā cōten
ti ꝛ corrumpit ipſum: tñ locus nālis manens in diſpoſi-
tione naturali ſemper conſeruaret locatum.

Per hoc ad rōnes cū dr̄. Illđ qđ corrumpit ꝛc.
veꝝ eſt vt corrūpit: ꝛ dū corrūpit. Et
cū dicit ꝙ locus nālis corrūpit ꝛc. veꝝ eſt cū virtus ei⁹
ꝯ̄tria fortior eſt in agendo ꝙ̄ virtus ꝯſeruatiua in ꝯſeruā
do: ꝛ tunc nō eſt amplius locus nālis ſimplr̄: ſed quādiu
locus nālis manet nālis: ꝛ virtus influxa corpori cōtinē
ti dñatur ꝛ fortis eſt ſufficienter non corrumpit conten
tum ſeu locatū a ꝯtinēte ſeu loco. Per idē ad cōfirma
tionē: veꝝ enī eſt ꝙ locatū nunꝙ corrumpit dū eſt in
ſuo loco nāli vt nālis eſt: ſed per accñs cōtingit vt dictū
eſt. ¶ Ad aliud dico ꝙ in idiuiſibili ſimplr̄: ꝛ oīno nō ē
virtus ꝯſeruatiua ſaltem que ſit q̄litas ſenſibilis: ſed in
indiuiſibili aliquo modo: ꝛ diuiſibili alio mō bñ pōt eē
virtus ꝯſeruatiua. Et cum dicit ꝙ locus eſt indiuiſibilis.
Dico ꝙ locus nō eſt ſimplr̄ indiuiſibilis: ꝛ oīno ſic pun-
ctus ꝛ vnitas: ſed eſt idiuiſibilis ſm ꝓfunditatē: diuiſibi
lis tñ ſm lōgitudinē ꝛ latitudinē. Et cū dicit ꝙ termin⁹
eſt idiuiſibilis veꝝ eſt idiuiſiōe oppoſita diuiſioni qua di
uidit illud cui⁹ eſt terminus: vt punctus eſt indiuiſibilis
ſm longitudinē: qꝛ eſt terminus linee que eſt diuiſibilis
ſm longitudinē: ꝛ linea eſt idiuiſibilis ſm latitudinē cū
ſit terminus ſuperficiei que eſt ſic diuiſibilis: ꝛ ſupficies
eſt indiuiſibilis ſꝫ ꝓfunditatē: qꝛ eſt terminus corporis
qđ eſt diuiſibile ſm ꝓfunditatē: nūc locus nō eſt quicūqꝫ
terminus: ſed terminus corporis cōtinentis: vt phs do-
cet. quare ꝛc. ¶ Ad aliud poſſet dici ꝙ intelligit de lo-

cis nālibus corpoꝝ que mouentur motu recto ſiue motibus rectis:nō aūt de locis corpoꝝ que perpetuo circulariter mouent̄. Sed qꝛ Ariſto. videt̄ gn̄aliter intēdere ꝙ locus hꝫ potentiā cōſeruatiuā locati:iō aliꝗ dicunt aliter:ꝛ dicunt ꝙ perpetuū nō indiget conſeruante agente precipue ſi ſit ſubā perpetua. Subſtātie eniꝫ eterne non
Cō.p. habēt cām agentē ꝓpe:vt dicit Cōmētator in.4.celi ꝛ mundi.ꝛ in.12.meta.tn̄ ſubā perpetua bn̄ indiget cōſeruāte que eſt finis:ꝛ ſic erit in propoſito. Qualr̄ aut finis conſeruet ordinata in finē:ꝛ tn̄ nō efficit ea:bona inquiſitio eſt:ſed nō hic ꝑncipaliter.forte intelligitur ſic ꝯſeruare:qꝛ ſi nō eſſet ipſe finis non remaneret ordinatuꝫ in finem:imo deſtrueretur cauſaliter ꝛ principaliter : ſed de hoc alias ſi dederit deus videbitur.

Sed neqꝫ maior:neqꝫ minor locus eſt vnicuiqꝫ. Tex.cō.XIII. Queſtio. III.

Onſequēter querit̄. Utꝝ loc⁹ ſit equalis locato. Arguit̄ pmo ꝙ nō.qꝛ celū eſt loc⁹ cuiuſlꝫ iſtoꝝ inferioꝝ : oīa.n.ſunt in
T.c.99. celo ꝛ nihil eſt extra ipꝫ pmo celi.ſꝫ celū nō eſt eq̄le alicui iſtoꝝ iferioꝝ:vt manifeſtū eſt p ſe. Itē qd̄ hꝫ tres dimēſiones nō eſt eq̄le ei qd̄ nō hꝫ niſi duas dimēſiones.hoc vr̄ manifeſtū:ſꝫ loc⁹ nō hꝫ niſi duas dimēſiones cū ſit ſupficies vltima corporis ambientis:locatū aūt hꝫ tres dimēſiones cū ſit corpus.quare ꝛc̄. Itē ſi loc⁹ eēt eq̄lis locato tūc eſſet q̄tum vel q̄titas:ꝓpriū enim eſt quantitati eq̄le vel ineq̄le dici.in ꝑdicamētis:ſed ꝯn̄s eſt falſum : qꝛ q̄titas nō hꝫ virtutē ꝯſeruatiuaꝫ vt videt̄:q̄titas enim
Cō.84. non eſt actiua nec paſſiua:vt vult Cōmētator in iſto.4. Conſeruare autem eſt agere:vt videtur.quare ꝛc̄.

Oppoſitum arguitur auctoritate Ariſto.ꝛ Cōmentatoris ꝛ eſt quaſi famoſa ꝛ conceſſa propoſitio.

Ad queſtioneꝫ intelligēdū ꝙ ſic tāgit Cō
Cō.77. mētator in iſto.4.ſpāliter in cap⁹ de vacuo.duplex eſt eq̄litas. Una eſt eq̄litas ſm dimēſionē:ꝛ alia eſt eq̄litas ſm ꝯtinētiā:vel ſic.quedam eſt equalitas dimēſionis ꝛ alia ꝯtinētie.ꝛ idē eſt. Equalitas dimenſionis ꝓprie ꝛ ſimplr̄ eſt cū vnum corpus eſt equale alteri ſm oēm q̄titatē cōtinuā.ſ.ſm longitudinē latitudinē ꝛ ꝓfunditatē.ꝛ iſto mō duo corpora cubica: quoꝝ vtrūqꝫ hꝫ.6.ſupficies q̄dratas equales ſibiinuicē: ꝛ equales ſupficieb⁹ alteri⁹ dicunt̄ equalia ſibiinuicē:ſic ſunt duo decꝫ bn̄ quadrati equales ꝛ equales:ſilr̄ aūt ꝛ in aliꝗs. Equalitas aūt ꝯtinētie eſt cū vnū corp⁹ ꝯtinet alteꝝ:ꝛ nec plus nec min⁹ natū ē ꝯtinere preciſe:vt vas vni⁹ quarte dicit̄ equale vni quarte vini:quā poſſit recipere nō plus nec min⁹ ꝑciſe.ſilr̄ aūt ꝛ in aliꝗs.ꝛ hec equalitas ꝯtinentie nō eſt nec̄io equalitas ſimplr̄ ꝛ oīno ſm oēs dimēſiones:ſꝫ ſolū ſm duas ſupficies.ſ.ſupficiē cōcauā ꝛ intrinſecā corporis ꝯtinentis:ꝛ ſuperficiē extrinſecam ꝛ conuexā cōtenti vt ſi vas eſt plenū aqua:ſuperficies cōcaua vaſis eſt equalis ſuperficiei cōuexe vel exteriori ipſius aque:ꝛ hec quidē eſt equalitas ꝯtinentie: ſed non eſt neceſſe ꝙ ſuperficies exterior vaſis ſit equalis ſupficiei exteriori aque:nec ſimilr̄ corporeitas corporeitati:ꝛ ſic intelligo diſtinctionē equalitatis. Ulterius ꝯſiderādū ꝙ ſm Ari.in lr̄a duplex eſt locus.ſ.cōis ꝛ
T.c.14. ꝓprius. Cōis locus eſt qui ſimul ꝯtinet plura locata vt celum eſt locus cōis oīum iſtoꝝ corpoꝝ inferiorū:ꝛ domus eſt locus cōis contētoꝝ in domo.ſimilr̄ aūt ꝛ in ſimilibus. Locus aūt ꝓprius ꝛ īmediatus eſt ille qui continet aliqd̄ corpus ꝛ nihil aliud plus q̄ illud : vt locus tuus ꝓprius qui continet te ꝛ nihil aliud q̄ te.

Tunc ad q̄ōnē dico ꝙ locus cōis nō eſt equalis locato ſpeciali:qꝛ qd̄ ꝯtinet aliquid ꝛ adhuc aliud nō eſt ei equale:hoc eſt manifeſtū. Sed locus cōis ꝯtinet locatum ſpāle ꝛ adhuc aliud:vt celū cōtinet hoīes ꝛ multa alia:ꝛ domus ſimilr̄.quare ꝛc̄. 2⁹ dico ꝙ locus ꝓprius nō eſt equalis locato ſꝫ oēs dimēſiones:qꝛ illud corpus cui⁹ aliqua dimēſio eſt maior dimenſione alterius non eſt illi equale equalitate dimenſionū.hoc eſt manifeſtū:ſed dimenſio corporis locantis que eſt ſuperficies eius exterior eſt maior dimēſione corporis cōtenti:vt exterior ſupficies vaſis ꝯtinentis vinū eſt maior exteriori ſupficie ipſi⁹ vini ꝯtēti:vt manifeſtuꝫ eſt ad ſenſum.q̄re ꝛc̄. Sic igit̄ corpus locās nō eſt equale corpori locato equalitate dimēſionū. 3⁹ dico ꝙ locus ꝓpri⁹ bene eſt equalis locato equalitate ꝯtinētie:qꝛ illud qd̄ non eſt maius nec minus aliquo alio eſt equale vt ſic:ſed locus ꝓprius non eſt maior nec minor corpore ꝯtento ſm ꝯtinentiā. Nā ſi maior eſſet locuſ ſuo ꝓpo locato:tūc eſſet vacuus q̄tū ad illam partē ſm quā excederet locatū:ꝛ ſi locatū eſſet maiuſ quocūqꝫ loco:tūc eſſet corpus aliqd̄ ſine loco. Naꝫ illa pars ſm quā locatū excederet locuꝫ eſſet ſine loco:impoſſe aūt eſt vtrūqꝫ ꝛ vacuū eēt ꝛ corp⁹ eē ſine loco:vt pꝫ in iſto.4. q̄re ꝛc̄. Ex his igitur pꝫ ꝙ locus ꝓprius eſt equalis corpori locato ſm ꝯtinentiā:ſic intelligendo ꝙ nō eſt aliqd̄ corp⁹ continēs quin ſit aliqd̄ contentum replens ipſuꝫ totuꝫ: neqꝫ eſt aliqd̄ corpus cōtentuꝫ ꝛ incluſum quin ſit aliqd̄ cōtinens ipſuꝫ totū includens cōtinens ꝛ circūſcribenſ: ꝛ ſic vtiqꝫ intelligendum puto equalitateꝫ loci ꝛ locati. Ex dictis patet ad primas duas rōnes:ꝓcedunt eniꝫ viꝗs ſuis:vt patet ex dictis. Ad aliō dico ꝙ loc⁹ quātum ad ſuū māle eſt q̄titas.ſ.ſuperficies cōtinentis corporis primum.i.īmediate ſe habens ad contentum : ſed quo ad ſuum formale eſt qualitas.ſ.virtus cōſeruatiua locati:ꝛ aliqui dicunt ꝙ eſt ipſum vbi : ſed forte de hoc videbitur poſt ſi voluerit deus.

Quare continentis terminus immobilis primum eſt locus ꝛc̄. Tex.cō.XLI. Q̄ō.IIII.

C Onſequēter querit̄. Utꝝ locus ſit vltimum ꝯtinētis. Argr̄ pmo ꝙ nō. Quia ſi ſic.tūc eēt ſupficies ꝯtinētis. Nihil.n.eſt vltimū ꝓprie corporis ꝯtinentis niſi ſupficies eius:ſꝫ ꝯn̄s eſt falſuꝫ:qꝛ loc⁹ ꝛ ſupficies ponunt̄ diuerſe ſpēs q̄titatis:vt pꝫ in ꝑdicamētis ab Ari. Itē ſi locus eēt ſupficies vltima ꝯtinētis:tūc vnū ꝛ idē locatū poſſet ſil̄ eē in diuerſis locis:qd̄ vr̄ ipoſſe:ſic ꝙ duo corpora ſimul ſint in codē loco.ꝓbatur ꝯn̄a.qꝛ vnum ꝛ idem corpus eſt ſimul in ſuperficie terre ꝛ ſuperficie aeris:vt pꝫ in vna arbore:cui⁹ radix eſt in terra ꝛ reſiduū eſt in aere:imo ꝯtingit vnam arborem eſſe in terra ꝛ aq̄ ꝛ aere:ſicut pꝫ ad ſenſum. Item ſi ſic.tunc locus non eſſet equalis locato. Nam indiuiſibile nō eſt equale diuiſibili. Ultimū aūt ꝛ terminus eſt indiuiſibilis.q̄re ꝛc̄. Item locus debet eſſe aliquid locati:ꝛ in ipſo eſſe:ſꝫ vltimū ꝯtinētis nō eſt quid locati nec eſt in ipō.q̄re ꝛc̄. maior pꝫ.qꝛ terminus motus eſt imobili:modo loc⁹ videtur eſſe terminus motuſ localis quo mouet̄ locatū:ꝛ ideo videt̄ ꝙ locus debeat eē in ipſo locato ꝛ aliqd̄ ei⁹. Qꝫ aūt loc⁹ ſit terminus motus localis ex hoc videt̄:qꝛ pro alio nō videt̄ dici motus localis niſi qꝛ eſt ad locuꝫ vt ad terminū.q̄re ꝛc̄. Item ſi locus eſſet vltimū cōtinētis:tūc eēt de genere relōnis. Nā vltimū refert̄ ad illud cui⁹ē vltimū vt manifeſtū ē:ſꝫ ꝯn̄s eſt falſuꝫ. qꝛ loc⁹ eſt quoddā abſolutū:ſi eſſet relatiuū nō haberet vtuteꝫ

con ſeruatiuam locati.quare ⁊c̄.
¶ Oppoſitum arguitur auctoꝛitate Ariſt.qui dicit ꝙ lo
cus eſt terminus continentis īmobilis pꝛimū.⁊ idem di-
cit Cōmentatoꝛ ⁊ omnes aliȷ̄ expoſitoꝛes Ariſto.

De queſtione eſt intelligēdū ꝙ de quiddita-
te ⁊ nā loci diuerſe fuerūt opi
niones.Quidā dixerūt ꝙ locꝰ eſt foꝛma rei locate. Cu-
ius rō fuit:qꝛ foꝛma terminat ⁊ ꝯtinet:⁊ locꝰ etiā termi-
nat ⁊ ꝯtinet ip̄m locatū:q̄re locus eſt foꝛma. Sed iſtam
opionē ipꝛobat Ariſt.multiplr̄. Pꝛimo qꝛ ſi locꝰ eēt foꝛ
ma rei locate ꝓpꝛia ⁊ ſub̄alis:tūc cū locatū ſeparet̄ a lo
co ⁊ ecōuerſo:ſtatim locatū coꝛrumperet̄ ⁊ nō maneret
idē numero ſimplr̄.hoc aūt eſt falſuꝫ. Uidemus.n.vnaꝫ
⁊ eandē rē numero ſepari ab vno loco ⁊ intrare in aliū
locū:vt aq̄ que nūc eſt in vno vaſe poteſt poni extra vaſ
⁊ in aere ⁊ remanebit eadē aq̄ nūero nō coꝛrupta. Nō
eniꝫ coꝛrumpit̄ aqua in aquā imediate.Uñ ſi aqua cum
exit a vaſe coꝛrūperet̄ nō coꝛrūperet̄ imediate in quam
aliā numero:ſꝫ in aliq̄ꝺ aliud:cuiꝰ oppoſitū experimur
ad ſenſum:⁊ ꝯñа appet:qꝛ cū res acciperet aliā ⁊ aliam
foꝛmā nō remaneret eadē nūo:imo coꝛrumperet̄ ꝓoꝛ ⁊
fieret alia:vt manifeſtū eſt per ſe.q̄re ⁊c̄. Item locus de-
bet eſſe ſeparatus ſm ſub̄aꝫ a locato.locus eniꝫ eſt ꝯti-
nens diuiſum:ſꝫ foꝛma locati non eſt ſeparata ab eo ſꝫ
eſſe ſubſiſtentie vt manifeſtum eſt.foꝛma dico dans eſſe.
q̄re ⁊c̄. ¶ Item ſi ſic.locatū nō poſſet moueri ad locū ⁊
ſic periret motꝰ localis:⁊ pꝫ ꝯña.qꝛ nihil mouet̄ ad illȯ
qȯ hꝫ vt notuꝫ eſt:fruſtra.n.moueret̄.res aūt q̄libet hꝫ
ſuā foꝛmā ꝓpꝛiam.quare ⁊c̄. ¶ Itē.ſi ſic.ſequeret̄ ꝙ locꝰ
ſemꝑ ⁊ neceſſario moueret̄ ad motū coꝛpoꝛiſ locati.foꝛ
ma enim locati mouet̄ moto illo cuiꝰ eſt foꝛma neceſſa-
rio ſaltē ꝑ accn̄s.i.in alio exn̄s:hoc aūt falſuꝫ eſt ⁊ incō
ueniēs dicere ꝙ locus ſemꝑ ⁊ neceſſario moueat̄ ſꝫ mo
tū locati:⁊ ad qȯ mouet̄ ip̄m locatū.q̄re ⁊c̄. ¶ Aliȷ̄ di
xerunt ꝙ locus eſt materia locati:qꝛ illȯ qȯ eſt recepta
culū ⁊ receptiuū locatoꝝ eſt locꝰ.hoc eſt euidēs.ſꝫ ma-
teria eſt hmōi:cū ipſa ſit ꝓncipiū receptiuum. quare ⁊c̄.
¶ Sed hoc impꝛobatur eiſdem rationibus quibus ⁊
pꝛioꝛ opinio.⁊ tu deducas eas ad pꝛopoſitum.

Ad ratiōes iſtaꝝ poſitionū. ¶ Ad p̄am de foꝛ
ma poſſumꝰ dicere ꝙ peccat i foꝛ-
ma:eo ꝙ eſt ex duabus affirmatiuis in 2ª figura:iteꝝ ali
ter terminat foꝛma ⁊ aliter locus. foꝛma.n.terminat ſi-
cut terminus intrinſecus ⁊ dans eſſe ſimplr̄. Locus aūt
locatū terminat extrinſece ⁊ nō dat eſſe ſimplr̄ ipi loca
to.quare ⁊c̄. ¶ Ad aliā de mā cū dicit̄ ꝙ ipſa mā termi
nat locatū dico ꝙ nō p̄mo ſed recipit foꝛmā locati.Lo-
cus aūt p̄mo recipit ip̄m coꝛpus locatū:iō nō valet. Ali
ter cū dicit̄ illud qȯ recipit locatū eſt locus:veꝝ eſt ſi re
cipit ſicut cōtinens extrinſecū diuiſum ſm eſſe ⁊ diſcōti-
nuū. Et cū dicit̄ ꝙ mā recipit locatū:pōt ꝯcedi vel ſaltē
eius foꝛmā nō tanq̄ cōtinens extrinſecū ⁊ diuiſum:ſꝫ ſi-
cut perfectibile ſuā perfectionē intrinſecā. Alia fuit opi
nio de loco ꝙ locus eſt ſpatiū interceptū iter latera cō-
tinentis ſeparatū ſm eē ab omni nāli ⁊ ſenſibili q̄litate:
⁊ h̄ q̄dē ſpatiū cū erat ſine coꝛpoꝛe nāli ⁊ ſenſibili erat
vacuuꝫ ſm eos:⁊ cum erat plenum ⁊ occupatuꝫ coꝛpo
re nāli ⁊ ſenſibili tunc erat locus. Et ſic idē ſꝫ ſub̄m erat
locus ⁊ vacuū:differēs rōne vt eſt dictū. Et hoc ipſi ꝓ-
bauerūt duplr̄. Pꝛimo ſic.locus debet eſſe imobiliſ hāc
pꝛo manifeſta habuerūt ⁊ famoſa erat:ſꝫ in rebus nāli-
bus nihil īuenit̄ imobile ſimplr̄ niſi hmōi ſpatiū ſeꝑatū:
qȯlibet enim coꝛpꝰ nāle mobile eſt aliquo motu nāli:vt
manifeſtū eſt.quare ⁊c̄. ¶ Itē locus debet eſſe eq̄lis coꝛ
poꝛi locato:⁊ hec eſt etiaꝫ cōceſſa:ſed ipſuꝫ coꝛpus cō-
tinens nō eſt equale locato:vel ꝯtento vt vas nō eſt coꝛ
pus equale vino vel aque.ſilr̄ aūt ⁊ in aliȷ̄s. Et vlr̄ nihil
inuenit̄ coꝛpoꝛeū ⁊ diſtinctuꝫ a coꝛpoꝛe locato qȯ ſit ei
equale niſi ſpatiū ſeparatū interceptū lateribus ꝯtinen-
tis.quare ⁊c̄. ¶ Iſtā opionē Ari.nititur deſtruere mul-
tipliciter. Pꝛimo ſic. Si ſpatiū ſeparatū eſſet vere locuſ
ſequeret̄ ꝙ in vno ꝯtinente eſſent ſimul ⁊ ſm actum in-
finita loca:ſꝫ hoc eſt impoſſibile vt manifeſtū eſt per ſe:
⁊ ꝓbatur ꝯña diuerſimode a diuerſis:⁊ ad pn̄s ſic itelli
go ſupponēdo p̄mo.ꝙ licet pars dum eſt in toto ꝯtinua
aliȷ̄s nō ſit actu ⁊ ſimplr̄ ⁊ ꝓp̄e in loco ſed in toto:tn̄ cū
eſt actu diuiſa:⁊ diſcontinua ab aliȷ̄s tūc eſt actu in loco
⁊ eiꝰ eſt aliquis locus ſm actū. Ut cū aliqua pars aeris
eſt ꝯtinua aliȷ̄s tūc eſt in loco in potētia nō in actu ⁊ ſim
pliciter:ſꝫ ſi eſt diuiſa ⁊ diſcōtinua ab aliȷ̄s:tūc hꝫ locum
ſm actū:vt foꝛte cū aliqua pars aeris eſt in vaſe aliquo
fixo ambiente ipſam ⁊ diſtinguēte ab aliȷ̄s partibus.ſilr̄
aūt ⁊ in aliȷ̄s. Et hoc eſt manifeſtū ⁊ conceſſuꝫ ab oibuſ
intelligentibus:⁊ ponit Ariſt.in lr̄a. ¶ 2° ſuppono ꝙ il t.c.44.
lud ſpatium ſeparatū ſi eſſet:eſſet penitus imobile ⁊ in-
tranſmutabile.⁊ hoc etiā ꝯcedūt ⁊ ponunt illi qui hmōi
ſpatiū imaginabant̄. Ex his poterit intelligi ꝯña Ariſt.
ponamus eniꝫ ꝙ aqua ingrediat̄ inter ſpatiū interceptū
inter latera alicuiꝰ vaſis:tunc ſic̄ toto aqua habebit lo-
cū ſm actū tunc ſic ſi aliqua pars eius diuidat̄.i.diſcon-
tinuetur ab aliȷ̄s per aliq̄ꝺ diuidens ⁊ diſcontinuans im
poſitū in aqua tūc illa pars habebit locū i actu ⁊ ei coꝛ
reſpondebit aliqua pars illius dimēſionis ſeparate tan-
q̄ locus ſm actū ⁊ ꝓpꝛius eiꝰ. Et manifeſtū eſt ꝙ hmōi
actualitas eſſendi locū nō acquiſiuit illud ſpatiuꝫ per di
uiſionē:qꝛ ſicut dicit ſcd̄a ſuppoſitio illud ſpatiū eſt oino
īmobile.⁊ per ꝯn̄s indiuiſibile.ergo ante diuiſionem illa
pars ſpatȷ̄ ſeu dimēſionis erat locus in actu illius par-
tis aque ⁊ eadē rōne quelibet alia pars aque que pōt di
uidi ab aliȷ̄s hꝫ locū in actu ⁊ ei coꝛreſpōdet aliqua ꝑs
ſpatȷ̄ ſibi equalis. Et cuꝫ aqua ſit quid cōtinuū:⁊ conti
nuū hꝫ partes infinitas in potentia:⁊ cuilibet parti coꝛ
reſpondet locus in actu pꝛeexiſtens in illo ſpatio:ſequit̄
ꝙ in illo ſpatio ſunt loca actu ⁊ ſimplr̄ infinita:qȯ ē im-
poſſibile ⁊ abſurdum. Et hanc conſecutionem ⁊ modū
conſequendi videtur Ariſto.intelligere in littera cuꝫ di
xit. Si aūt eſſet ſpatium aptum natuꝫ ⁊c̄. ¶ Iteꝫ aliter
arguit Ariſ. Naꝫ ſi hmōi ſpatium ſeparatuꝫ eſſet locus
tunc mouebit̄ ad motum ipſius continentis inter cuius
latera recipitur:⁊ ſequitur ex hoc vt ingrediat̄ quoddā
aliud ſpatiū. Naꝫ aliter non mouet̄ aliquid de loco ad
locū ſm eos:⁊ ſic loci erit locus per ſe:⁊ ꝓcederet̄ in īfi
nitū:qȯ eſt incōueniēs. Et duo loca erunt ſimul.ſ.dimē-
ſio ſpatȷ̄ itercepti inter latera vaſis ⁊ dimenſio ſpatȷ̄ in
qua ſubingredietur illud ſpatiū. ¶ Itē.ſi locus eſſet ta-
le ſpatiū vel dimēſio coꝛpoꝛalis illius ſpatȷ̄ neceſſario
ſequitur ꝙ duo coꝛpoꝛa ſint ſimul:ſed hoc eſt impoſſibi
le:quia pari ratione infinita coꝛpoꝛa ſimul eſſent.etiam
totum celū vel quātitas equalis coꝛpoꝛeitati totius ce-
li poſſet eſſe ſimul in loco vnius grani miliȷ̄:qȯ eſt abſur
dū omnino. Et patet conſequentia.quia poſtq̄ locus ⁊
hmōi dimēſio ſeparata impoſſibile eſt eā cedere ingre-
diēte coꝛpoꝛeitate alicuiꝰ alteriꝰ coꝛpoꝛis nālis:quia illa
dimenſio eſt immobilis:⁊ ſic dimēſio illa coꝛpoꝛis loca-
ti penetrabit dimēſionē ſpatȷ̄ ⁊ ſimul erit cū ea nō diſtās
ab eadem:pari rōne alia dimēſio ei equalis poterit pe-
netrare ⁊ ſubitrare illā eādē dimēſionē.⁊ ſic de aliȷ̄s:q̄-
re tota dimēſio celi cū ſit ex ꝑtibus finitis eiuſdē q̄tita-
tis:ipſa tota vel eq̄lis ei poſſet recipi in dimēſiōe ſpatȷ̄
q̄tūcūq̄ modici:⁊ illȯ ſpatiū poſſet recipere magnitu-

dinem equalem magnitudini totius celi: qḋ eſt abſurdū quare ⁊c. ⸿ Itē ſi locus eſſet tale ſpacium ſeparatū nullam virtutē nālem habens in ſe: tunc locus nihil conferret locato. Conſtat enīꝫ ꝙ nō cōferret locato magnitudinē ſeu diminutionē: q² magnitudinē hꝫ ſine tali ſpatio nec conferret ei conſeruationem: quia nullam virtutem babet conuenientem ipſi locato. quare ⁊c.

Ad rationes huiꝰ opionis. Ad p̄mam dōm cuꝫ dicit ꝙ locus eſt imobilis. dico ꝙ veꝝ eſt hoc mō: q² nō mouet neceſſario ad motum corporis locati. Sꝫ nō eſt ſic imobilis ꝙ nullo modo moueat. De mobilitate aūt loci plus videbit in alia qōne. ⸿ Ad aliaꝫ de equalitate locati ad locū dictū eſt pus: ꝙ nō eſt equalitas dimēſionis: ſed eſt equalitas cōtinentie: ꝙ quō ſit itelligendū viſum fuit ibidem. Et adhuc aliqui itelligunt ſic: ꝙ ſupficies ꝯcaua corporis ambientis eſt equalis ſuperficiei cōuexe ⁊ vltime corporis contenti: ita ꝙ tantū contineret ipa ſuperficies exterior corporis cōtenti ⁊ locati ſi ipſa eſſet ſeparata q̄tū continet ſupficies corporis ambientis ꝯcaua ſiue interior nec fit aliquid maius ex illis duabus ſupficiebus ſibiinuiceꝫ applicatis ⁊ contangētibus ꝙ ſit vna illaꝝ: q² indiuiſibile additum imediate alteri indiuiſibili nō facit maius ſm ꝙ diuiſibile. q̄re ⁊c. ⸿ Poſt hoc dōm ad qōnē ꝙ locus eſt vltimū corporis ꝯtinētis. Et hoc ꝓbatur. q² aut locus eſt mā aut forma vel ſpaciū poſitū vel interceptū inter latera cōtinentis vel eſt vltimū ipſius corporis cōtinentis. hec eſt diuiſio ſufficiēs ſm oēm opinionē. Non enim ſunt plura que fuerint credita eſſe locus quidditatiue eſſentialr̄ ſed locus nō eſt forma nec mā nec ſpatiū imaginatū ſeparatū: vt demonſtratū eſt. ergo relinquit ꝙ locus eſt vltimū corporis ꝯtinētis. ⸿ Itē illud dꝫ cōcedi eſſe locus quo poſito ſaluant ⁊ verificant omnia q̄ attribuunt ipſi loco: ⁊ ex quo pꝫ cauſa cuiuſlibꝫ accñtis inexñtis ipſi loco. Sed vltimū corporis continentis eſt hmōi vt pꝫ inducendo in ꝯditiones ſeu ꝓprietates loci. locꝰ. n. eſt eq̄lis locato ſꝫ ꝯtinētiā: vt dcm̄ eſt pus: ⁊ boc cōpetit vltimo ꝯtinuitatis: qḋ imediate ſe hꝫ ad ꝯtentū vt manifeſtū eſt: ꝯtinet eniꝫ ipm̄ locatuꝫ ⁊ non plus nec minus preciſe. ⸿ Itē locus hꝫ virtutē ꝯſeruatiuā locati vt manifeſtū ē ex p̄dictis: ⁊ boc cōpetit vltimo corporis ꝯtinentis ſm ꝙ eſt in tāta diſtantia ad orbē: vt etiaꝫ pꝫ ex dictis: ⁊ eſt videre facile. Ultimū enim aque ꝯſeruat terrā ſm ꝙ hꝫ virtutē ſibi influxā a celo. Similiter vltimū aeris conſeruat aquam: ⁊ ſic de ceteris.

Ad rationes in ꝯtrariū. ⸿ Ad p̄am dico ꝙ ſupficies ⁊ locꝰ nō ſunt diuerſe ſpēs q̄titatis ſm rei veritatē: imo ipſe locꝰ q̄tū ad ſuuꝫ mālē eſt ideꝫ qḋ ſuperficies eſſentialr̄: ⁊ hec vltima continētis p̄mo ſe hn̄t ad ꝯtētū. Et cū dicit ꝙ ꝗ dixit Ari. in p̄dicamētis: dōm ꝙ ipſe loquit ibi ſꝫ opinionē famoſam antiquoꝝ: qui poſuerūt locū eſſe ſpatiū ſeparatū: ⁊ illud ſi eſſet bene differret a ſuperficie. ⸿ Siqs vō quereret quare Ariſt. ibi ſic loquit ſm opionem antiquoꝝ: forte hoc eſt pro tāto: q² ipſe loquit ibideꝫ ad inſtructionem iuuenuꝫ ⁊ vlr̄ illoꝝ in quibꝰ de nouo oriē p̄hia. tales eniꝫ hoīes non ſtatim poſſunt capere difficilia ⁊ illa que ſunt ꝯtra opinionē coēm ⁊ famoſaꝫ: nec ſtatim pn̄t per rōcinationem diligentē duci ad credēdū contraria opionū famoſaꝝ. Uñ dicit Boetiꝰ in ſuo cōmēto ꝙ nō oēm diligentiā ſufferunt p̄mor rudimētoꝝ. i. documētoꝝ auditores: pp qḋ nūq̄ expedit eis ꝓponere ea que alij cōiter opinant: quis non oīno ſint va: quouſq; ſint magl exercitati ⁊ idonei ad ſbtilia ⁊ difficilia r̄cipiēda. ⸿ Ad 2am dico breuiter ꝙ vnū ⁊ ideꝫ ⁊ ſm idē ſui ſimul eē in diuerſis locis nō eſt poſſibile: ſꝫ ſꝫ diuerſas ſui partes nihil eſt incōueniēs: ⁊ ſic in ꝓpoſito ꝯtingit. Naꝫ arbor ſm vnam ſui partē. ſ. ſm radicē erit in terra ⁊ ſꝫ reſiduū eſt in aere. ⸿ Sed dubitaret aliqs q² partes exiſtētes in toto nō ſunt in loco niſi i potētia: vt vult Ariſ. in lr̄a. t.c.44. ⸿ Si igit vna pars eſt in vno loco ⁊ alia in alio loco tūc totū nō erit in vno loco ſm actū: q² nulla pars eius erit in loco eodem cū alia. Dicendū ſic pus ꝙ totū tale nō eſt in vno ⁊ eodē loco ſm numerū ſm ſe totū: ſꝫ in diuerſis ſm diuerſas ſui partes. ⸿ Ad aliḋ patet ex pus dictis. locus quidē eſt eq̄lis locato ſm continentiaꝫ non ſm dimēſiones omnes. Et illud vltimū qḋ dicit locus nō eſt indiuiſibile ſꝫ eſt diuiſibile ſm longū ⁊ latuꝫ. Indiuiſibile aūt ſm ꝓfundū. ⸿ Ad aliud cū dicit. Locus eſt aliquid locati ⁊ in ipſo locato. hec eſt neganda ſm Ariſt. q² ſic locus ſemp ⁊ neceſſario moueret ſꝫ motū locati qḋ Ariſt. negaret. Et ad ꝓbationē cuꝫ dicit ꝙ terminꝰ motus eſt in mobili: concedo de termino per ſe ⁊ imediato ⁊ intrinſeco: qui eſt idem ſm ſpēm cum ipſo motu: ſꝫ terminus mediatus ⁊ extrinſecus: ⁊ qui non eſt eiuſdē eſſentie cum motu non oportet ꝙ ſit in ipſo mobili: ⁊ ſic eſt in propoſito. locus enim ſi eſt terminus motus localis: non eſt terminus imediatus ⁊ intrinſecus ſꝫ extrinſecus ⁊ mediatus. ſ. mediante ipſo vbi. ⸿ Aliter dicūt aliqui ꝙ locus nullo mō eſt terminꝰ motus localis: ⁊ cū dicit ꝙ pro alio non dicit motꝰ localis niſi q² eſt ad locū: ſicut aliq̄ alteratio pro tāto ⁊ nō pro alio dicit calefactio q² eſt ad caliditatē. Dico ꝙ illa non eſt cā ſed cā eſt q² terminus eſſentialis ⁊ intrinſecus illiꝰ motus cauſat a loco: ipm̄ eniꝫ vbi qḋ eſt terminus eēntialis ⁊ itrinſecus motus localiſ cauſat imediate a loco ſicut cōiter dicit: eſt eniꝫ vbi circūſcriptio corporis a loci circūſcriptionē ꝓcedens ſm auctorē. 6. p̄ncipioꝝ: vel pro tanto dicit motus localis nō q² ſit ad locū tanq̄ ad terminū: ſed q² in fine huius motus ſemp mobile iuenitur in nouo loco aliquo mō inouationis: ⁊ iō nō oꝫ ꝙ locus ſit in locato. Inquire pfecte q² idiget pſcrutatiōe. ⸿ Ad aliā dico ꝙ vltimū pōt mihi dicere duo. Uno modo reſpectū ſeu habitudinē ad aliud cuius eſt vltimū ⁊ ſic eſt relatio. Alio modo poteſt ſumi pro eo in quo imediate fundatur talis reſpectus ⁊ habitudo: ⁊ ſic nō ē relatio: ſed alterius generis. Cuiꝰ etiā generis predicamētalis eſt locus vt videbitur poſt.

Queſtio. V.

Conſequenter querit in quo genere ſit ipſe locꝰ. ⸿ Argr̄ p̄mo. ꝙ ſit in genere q̄titatis: q² cuicūq; cōpetit ꝓpriū q̄titatis: illḋ eſt i genere q̄titatis: cū ꝓpriū nō ſepatur ab illo cuiꝰ eſt ꝓpriū vt notū eſt. Sꝫ ipſi loco cōpetit ꝓpriū q̄titatiſ: vt pꝫ. ꝓpriū eniꝫ q̄titatis eſt ſm eā eq̄le vel ineq̄le dici in p̄dicamētis. locus aūt eſt equalis locato: vt dicit cōiter: ⁊ p̄hs ponit i T.c.ij. littera. vel ipſum corpus locans eſt equale locato ſꝫ locū vt manifeſtum eſt. quare ⁊c. ⸿ Itē 2° illud qḋ hꝫ rōnē menſure eſt de genere q̄titatis q² q̄titates ſunt domine menſuraruꝫ: vt pꝫ. io. metaph. ſed ipſi loco competit T.c.2. ratio mēſure: q² cōiter dicit ꝙ locus eſt mēſura extrinſeca locati: ſicut tēpus eſt mēſura intrinſeca: vt pꝫ in iſto. 4. quare ⁊c. T.c.iio. ⸿ Itē 3° auctoritate Ariſto. in predicamētis qui ponit locum eſſe ſpeciem quantitatis. quare ⁊c.

Oppoſitum ꝓbat ſi locꝰ eēt de genere q̄titatis maxime videret eē ſupficies. hoc oēs ꝯcedūt: ſꝫ nō pōt eſſe ſupficies: q² locꝰ ⁊ ſuperficies ſunt diuerſe ſpēs q̄titatis: vt pꝫ in p̄dicamētis: ⁊ vna ſpēs vnius generis nō p̄dicatur de alia alterius generis vt manifeſtum eſt inducendo in omnes. quare ⁊c.

¶ Iteꝫ illud cuius differentie ſunt in ꝑdicamento vbi:
eſt in gñe vbi. ſiquideꝫ differentie ſunt in eodẽ gñe cum
illo cuius ſunt differentie: vt pꝫ in .2. poſterioꝝ ⁊ .7. me
taphyſice. ⁊ .4. topico. ſed differentie ipſius loci ſunt in
predicamento vbi. Nam locus diuiditur per ſurſum ⁊
T.c.42 4° phy. deorſum: vt dr̃ in iſto .4. ⁊ .i. ⁊ .4. celi ⁊ mundi. Surſum
T.cõ.4 autem ⁊ deorſuꝫ ſunt differentie ipſius vbi vt omnes cõ
p° phy. cedunt ⁊ hoc dicit. auctor .6. principiorum. quare ⁊c̃.

T.c.41. 4° celi. T.cõ.3. **Ad queſtionem** dixerũt aliq̃ ſimpl'r ⁊ indiſticte ꝙ locꝰ eſt de gñe
quãtitatis ꝓpter rõnes ꝑtactas q2 ꝯtinet ⁊ ambit loca
tum ⁊ menſurat ipſum ⁊ equat ei. hec aũt omnia nõ cõ
ueniũt ꝓprie ⁊ per ſe alicui alteri ꝙ̃ quãtitati. quare ⁊c̃.
Dicunt aũt iſti ꝙ cum q̃titas ſit per ſe menſura diuerſe
ſpecies q̃titatis poſſunt ⁊ debent diſtingui ſꝫ diuerſaꝫ
rõnem menſurandi. Nũc aũt ipſa ſupficies que eſt vna
ſpecies q̃titatis hꝫ duplicem rõneꝫ menſurandi: q2 põt
comparari ad ipſuꝫ corpus cuius eſt ſupficies: ⁊ qd' eſt
continens: ⁊ ſic eſt ſupficies ꝓprie: ⁊ habet rõnem men
ſure intrinſece. Uel poteſt cõparari ad corpus ꝯtentuꝫ
⁊ ſic eſt alia ſpecies. ſ. locus. nam vt ſic habet rõnẽ mẽſu
re aliã. ſ. rõnem menſure extrinſece. ¶ Sꝫ hoc non vi
detur multuꝫ rõnabile q2 diuerſe ſpecies eiuſdem gñis
debent diſtingui per differentias que ſunt eſſential'r in
eodeꝫ ꝑdicamento: vt notũ eſt cuilibet itelligenti. Sed
iſte habitudines ſupficiei diuerſe non ſunt in gñe ⁊ in
ꝑdicamento q̃titatis imo relatiõis. q̃re ⁊c̃. ¶ Iteꝫ qd
dicũt. ſ. ſpecies q̃titatis diſtingui ſm diuerſam rationeꝫ
menſure: hoc non eſt veꝝ per ſe ⁊ ꝑmo: q2 ratio menſu
re non eſt de ꝑdicamento q̃titatis ſꝫ eſt relatio. Un̄ ſꝫ
diuerſas rõnes menſure non cõſtituunt diuerſe ſpecies
q̃titatis: ſi differentie debent eſſe eiuſdem ꝑdicamenti
cũ gñe qd diuidit ⁊ cũ ſpẽbꝰ que ꝯſtituunt per eas: ſunt
.n. de eẽntijs ſpẽꝝ vt oẽs ꝯcedunt. q̃re ⁊c̃. ¶ Et id dico
al'r ad q̃ſtionem ſicut cõiter ꝯſuetum eſt dici. Et dico
ꝙ locꝰ q̃tũ ad aliq̃d importatũ noie loci eſt q̃titas. 2°.
dico ꝙ q̃tũ ad aliq̃d aliud ſignificatũ noie loci non eſt
q̃titas: ſꝫ de alio gñe. In quo aũt gñe ſit illud aliud in
quirit. ¶ Primũ oñdit: q2 ois ſupficies eſt de gñe q̃ti
tatis. hec eſt manifeſta in ꝑdicamentis. ſꝫ locus q̃tum
ad aliq̃d importatum noie loci eſt ſuperficies: qd pꝫ q2
locus ſm ꝙ locus eſt eq̃lis locato q̃tum ad ꝯtinentiaꝫ
vt pꝫ ex dictis. modo corpus locans non ꝓprie equale
locato ſm aliud niſi ſm ſupficieꝫ ſuã vltimã ambienteꝫ
imediate locatũ. Nam non eſt ei eq̃le ſm ꝓfunditatem
vt euidens eſt: nec eſt ei equale ſm longitudinem ſolum
vt manifeſtum eſt. ergo relinquit ꝙ corpus locans eſt
equale locato ꝓprie ſm ſuperficiem. q̃re ſequit: ꝙ locus
ſit ſuperficies corporis continentis. Qꝛ aũt ipſa ſit ma
teriale reſpectu alterius exiſtentis in loco videbit iam.
¶ Item corpus locans rõne loci circũdat ⁊ ambit lo
catum ratione ſupficiei ſue ſi ꝓprie ⁊ per ſe ſit locans. h̓
manifeſtũ eſt: ſꝫ corpus locans ꝓprie circũdat ⁊ ambit
locatũ ratione ſupficiei ſue que imediate ſe hꝫ ad loca
tũ: ⁊ hoc eſt etiam notũ cuilibꝫ itelligenti. Et huiꝰ ſignũ
manifeſtũ eſt q2 cum aliqd ꝯtinens non applicat conten
to ſm totã ſui ſuperficiem ꝯcauam: non dicimus ipſum
eſſe locum ꝓpriũ illius ꝯtenti: nec eſſe locũ plenum ⁊ to
tum reſpectu illius: vt cum amphora ſm ſuam totam
ſuperficiem ꝯcauam ⁊ interiorem non applicat ⁊ conti
nuat vino: ſꝫ remanet aliq̃ pars non ꝯtinens vinũ: tunc
non dicimus ipſam eſſe totã plenã vino: nec ipſaꝫ totã
eſſe locũ ꝓpriũ illiꝰ vini. Et hoc eſt argumentuꝫ ꝙ locus
ſumit ꝓ ipſa ſuperficie interiori corporis continentis: q̃
re videt ꝙ ipſe locus aliquo modo ſit ſuperficies ⁊ per
cõſequens quantitas. ¶ 2m probat. ſ. ꝙ locus quodaꝫ
alio modo vel quo ad aliq̃d aliud non eſt q̃titas. Et h̓
aliqui ſic ꝓbãt q2 iſtud accidẽs qd diffinit per ſuperficiẽ
non eſt ipſa ſuperficies: ſꝫ locꝰ quo ad aliq̃d importatũ
noie loci per ſuperficiem diffinit: ergo locus quo ad ali
q̃d ſignificatũ noie loci non eſt ſuperficies. Modo ſi lo
cus eſſet oino q̃titas q̃tum ad oia que important noie
loci: maxie videret eſſe ſuperficies: vt nũc ꝯcedunt oẽs.
Ergo manifeſtũ eſt ꝙ locus quo ad aliquid iportatum
noie loci non eſt de gñe q̃titatis. Maior ꝓpoſitio ꝑmi
ſillogiſmi ꝑmi ꝓceſſus apparet. ſ. ꝙ accidens qd diffini
tur per ſuperficiem tanꝙ̃ per ſuũ ſubiectũ non eſt eſſen
tial'r ipſa ſuperficies: hoc eſt euidens: q2 nullũ accidens
eſt idem formal'r cũ ſuo ſubo cui inheret: ⁊ minor appa
ret. Conſtat. n. ꝙ locus eſt quoddã accidens nãle ⁊ diffi
nit per ipſam ſuperficiem corporis ꝯtinentis: vt patꝫ in
lr̃a. Locus eſt terminus corporis continentis imobilis
ꝑmũ. Accidens aũt dꝫ diffiniri per ſuũ ꝓprium ſubiectũ
ſi ꝓprie ⁊ ſcientifice diffiniat vt docet Ariſ. in ꝑmo po
ſterioꝝ. Un̄ ⁊ motũ qui eſt quoddã accidens nãle diffi
nit Ariſto. per ens in potentia qd eſt eius ſubiectuꝫ. vt T.cõ.6.
pꝫ .3°. huius. Et tp̃s diffinit per motum qui eſt ſubiectũ T.c.101.
tp̃is: vt pꝫ in .4. iſtius. q̃re ſimiliter locus dꝫ diffiniri per
ſuũ ſubiectũ. Et cum diffiniat per terminũ corporis cõ
tinentis qui q̇dem terminus eſt ſuperficies: vt manife
ſtuꝫ eſt: ſeq̇tur ꝙ ipſa ſupficies eſt ſubm loci ⁊ diffinitur
locus per ſuperficiem vt per ſuum ſubiectum. quare ⁊c̃.
Un̄ diffinitio loci ſic intelligit: locus eſt terminus ⁊c̃. i.
locus eſt quedam virtus fũdata in ſuperficie corporis
ꝯtinentis imobilis ꝑm. i. imediate ſe hñs ad ꝯtentũ: ma
nifeſtum eſt igit ꝙ locus q̃tum ad oẽ illud qd ſignifica
tur ⁊ iportat noie loci non eſt q̃titas nec de gñe q̃tita
tis. Et hoc iteꝝ ꝓbo ſic: q2 locus nãlis vnius corporis
nãlis ꝓprius eſt alius ſm ſpeciẽ a nãli ⁊ ꝓprio loco alte
rius corporis: hec recipit pro manifeſta: ⁊ habet in iſto
4°. ⁊ in .4°. celi ⁊ mũdi: vt nãlis ⁊ proprius locus ignis T.c.4.
eſt alius ſm ſpẽm a ꝓprio loco terre. ſil'r aũt ⁊ in alijs. T.c.23.
Modo hoc nõ eẽt veꝝ ſi noie loci iportaretur ſolũ ſu
perficies corpis ꝯtinẽtis: q2 vna ſupficies non eſt diuer
ſa ab alia ſꝫ ſpẽꝫ vt manifeſtũ eſt. imo ſũt eiuſdẽ ſpẽi vt
ꝯceditur ⁊ ꝑcipue hoc eſt veꝝ de ſupficiebꝰ iſtoꝝ corpo
rũ gñabiliũ ⁊ corruptibiliuꝫ. Utꝝ aũt ſupficies celi ſit
eiuſdẽ ſpẽi ſpãliſſime cũ ſupficiebꝰ iſtoꝝ inferioꝝ nõ di
ſcutio ad pñs. ergo noie loci non iportat ſolũ ipſa ſupfi
cies corpis ꝯtinentis. Mõ ſi locꝰ diceret ſolã q̃titatem
⁊ q̃tũ ad totũ ſignificatũ ſuũ eſſet de gñe q̃titatis: ma
xime videret eſſe ſupficies vt nũc ꝯcedũt oẽs. q̃re mani
feſtũ ẽ ꝙ non ſolũ noie loci iportat ⁊ ſignificat ſupfici
es corpis ꝯtinẽtis. ¶ P. iſta ꝓpoſitio recipit tãꝙ̃ va:
locus ꝯſeruat locatũ per ſe ⁊ ꝓprie: ſꝫ h̓ nõ eẽt: ſi locus
ſolũ ſignificaret ſupficiẽ corpis ambientis. Nã iſta ꝑ ſe
nõ eſt ꝯſeruatiua. nec vna ſupficies ꝑ ſe ẽ magis ꝯſerua
tiua vniꝰ corpis nãlis ꝙ̃ alteriꝰ vt manifeſtũ eſt cuilibet
itelligẽti: ⁊ ꝑcipue h̓ veꝝ eſt ſi ꝯſeruare eſt agere. vt di
cũt multi: nã q̃titas nõ eſt ꝑ ſe actiua vt docet Cõmen.
ſup iſtuꝫ .4m. q̃re ⁊c. ¶ Itẽ porphyriꝰ dicit: ꝙ locus eſt T.c.84
ꝑncipiũ gñationis queẽadmodũ ⁊ pr̃ qd non eẽt veꝝ ꝓ
ipſa ſupficie corporis ꝯtinẽtis ꝓprie ⁊ ꝑ ſe: quã. n. ꝑ ſe ⁊
ꝓpriã cãlitatẽ hẽret ſupficies vltima corporis ambien
tis ad gñationẽ corporis ꝯtẽti: q̃re manifeſtũ eſt id qd
ꝑus. ¶ Itẽ Ariſto. dic̃ ꝙ locatũ nãl'r fert ad ſuũ locuꝫ
ꝑꝑ ꝓpinq̇tatẽ: aut q̃ſi vnigeneitateꝫ locoꝝ ad locata. h̓
at nõ eẽt ſi locus eẽt ſola ſupficies ambiẽtis. Nã ſuper
ficies vna nõ hꝫ aliquã ꝓpinq̇tatẽ ſm nãm ad vnũ cor
pus magis ꝙ̃ ad aliud: Dico rõne qua ſupficies eſt. Un̄

relinquit ꝙ loc⁹ ĩportet aliqͩ aliud a ſupficie ꝯtinentis.
Sȝ remãet dubiũ qͩ ſit illud aliud ⁊ in quo genere ſit.
Et ad hoc cõiter dr̃ ꝙ illud aliud qḋ pter ſupficiẽ ĩpoꝛ
tat̃ noĩe loci: eſt q̃dam virtus nãlis ꝯſeruatiua coꝛpoꝛis
cõtenti: que quidem virtus aut eſt in ipſo celo ſicut ẽ lo
cus nãlis ignis qui eſt in concauo oꝛbis lune. Aut ẽ illa
virtus in alio coꝛpoꝛe ꝯtinente ſm ꝙ eſt in tanta diſtan
tia vl' ꝓpinqͭtate ad oꝛbẽ ſiue ad celũ qḋ eſt ṗmũ locãs:
⁊ ab ipſo ĩfluitur virtus locãdi oĩb⁹ aliȷs ꝯtinẽtib⁹ nãli-
bus: ⁊ ſm ꝙ diuerſa ꝯtinẽtia nãlia diuerſimode ſe hñt
ad ipſum continens vel ad eius partes ſm hec diuerſas
hñt virtutes ꝯſeruatiuas ꝯtentoꝝ nãliũ. Vñ ⁊ aliqua
coꝛpoꝛa nãlia ꝯſeruant̃ ſub vna pte celi que ſub alia ſta
tim coꝛrumperent̃ vel nõ ita diu ꝯſeruarent̃ vt manife-
ſtum eſt in multis. ¶ De locis aũt ſpãlibus ⁊ eoꝝ ꝓprie
tatibus tradidit Albertus bonaȝ ſciam in ſuo libꝛo de
natura locoꝝ. Et cũ querit̃ in quo genere ſit illud aliḋ.
Cõiter tenetur ꝙ eſt in genere qualitatis ĩ ſcḋa ſpẽ. Nã
oĩs naturalis potentia actiua vel paſſiua vt ſic eſt in ſa
ſpẽ qualitatis ṗcipue ſi nõ ſit qualitas per ſe ⁊ ꝓprie ſen
ſibilis aliquo ꝓpꝛio ⁊ particulari ſenſu: vt eſt caliditas:
⁊ hmõi que ſunt potẽtie actiuaꝝ: ⁊ non ſunt in ſa, ſȝ in
tertia ſpecie qualitatis vt cõiter dicitur ibidem. Sȝ iſta
virtus ꝯſeruatiua locati eſt quedam potẽtia naturalis
exiſtẽs in coꝛpoꝛe ꝯtinẽte. vt manifeſtuȝ eſt ĩtelligẽtib⁹.
quare ⁊c̃. Patet igitur ꝙ locus quantum ad aliquod ſi
gnificatum hoc nomine locus eſt in genere q̃titatis. ſed
q̃tum ad aliud nõ eſt quãtitas ſȝ qualitas. ⁊ foꝛte hoc
Cõ.18. ſignificauit Commẽ. in 5° metaphy. cũ dixit in capitulo
de q̃to. ꝙ apud Ariſt. locus eſt de paſſiõibus q̃ti. ꝓut
diſtiguit̃ a ſupficie: nõ eſt de genere q̃titatis: ⁊ ideo Ari
T.c.18. ſto. in 5° metaphy. nõ cõnumerauit ipſum ĩter ſpẽs q̃ti
tatiſ. Eſt aũt hic ꝯſiderãdum ꝙ illud ſignificatũ loci qḋ
eſt de genere q̃titatis. ſ. ipſa pꝛima ſupficies ꝯtinẽtis eſt
quodãmodo materiale reſpectu alteriuſ ſignificati. ⁊ il-
lud aliud ẽ quodammodo foꝛmale. Qḋ ſic põt ĩtelligi.
Nam illud qḋ ẽ magis ĩdeterminatum ⁊ impfectum re
ſpectu alteriuſ. ⁊ ei ſubiectũ aliquo modo eſt mãle reſpe
ctu alterius. Iſte. n. ſunt cõditiões materie vt ſciũt exer
citati in phia. Modo ipſa ſupficies coꝛpoꝛis cõtinentiſ
eſt quid interminatũ ⁊ impfectum ⁊ ſubiectum reſpectu
naturalis virtutis conſeruatiue influxe a celo: hoc ſatis
pȝ. Nam ſupficies q̃tum eſt ex ſe: eſt indifferẽs ad quã-
cũqȝ talem virtutem naturalium recipiẽdam: ⁊ ꝙ diuer
ſe virtutes ſint in diuerſis ſupficieb⁹: hoc eſt diſpoſitiue
ex diuerſis reſpectib⁹ ad oꝛbẽ celeſtem. Et ſic ſupficies
vna ⁊ eadẽ ſm ſpeciem eſt ex ſe ĩterminata ad diuerſas
virtutes ꝯſeruatiuas: quẽadmodũ materia ṗma de ſe ẽ
ĩtermiata ad multas ⁊ diuerſas foꝛmas ſubſtãtiales: vt
T.c.79 pȝ in pꝛimo huius. ¶ Item ipſa ſupficies eſt quoddam
minus pfectũ q̃ ipſa virtus influxa ab oꝛbe celeſti: vel
in ipſomet oꝛbe exiſtẽs. hoc eſt ſatis manifeſtuȝ: qꝛ ĩpa
ſupficies ſaltẽ q̃tum ad ſuam eſſentiam magis ꝯſequit̃
naturam materie ṗme ſicut ⁊ alie dimẽſiões intermiate
vt vult Cõmen. in de ſubſtantia oꝛbiſ. Virtus. n. ꝯſerua
tiua magis ꝯſequit̃ naturã foꝛme vel nãm celi. Vñ ⁊ di
uerſificat̃ ſm diuerſitatẽ foꝛmaꝝ ſpecificaꝝ cl'oꝝ: ⁊ ſm
diuerſam habitudinẽ ſeu reſpectũ ad celũ vt manifeſtũ
eſt: ⁊ ꝓpter hoc ĩpa virtus ꝯſeruatiua locati eſt quid foꝛ
male reſpectu ſupficiei. Supficies aũt eſt qͩ materiale
quodammodo reſpectu ipſius virtutis. Ex hoc aũt pȝ
ĩtellectus cuiuſdam diſtinctionis antique que ſolet po-
ni ad ſolutionẽ huius queſtiõis. Solet. n. dici ꝙ locus
põt accipi dupl'r. Vno modo q̃tum ad ſuum mãle: ⁊ ſic
ẽ de genere q̃titatis. Aliomõ q̃tũ ad ſuũ foꝛmale: ⁊ ſic
ẽ de genere qualitatis. Non. n. intelligo iſtam eſſe diſtin
ctionẽ totius eſſentialis in ſuas p ſe partes eſſentiales:
quaꝝ vna ẽ mã: ⁊ alia foꝛma ei⁹. ita. ſ. ꝙ locus ſit quod-
dam compoſitũ p ſe vnũ: cuius vna pars eſſentialis ſit
ſupficies: ⁊ alia pars eẽntialis ſit virtus ꝯſeruatiua. Nã
ſine dubio ex talibus rebus diuerſoꝝ ṗdicamentoꝛum
non ſit aliquid vnũ ſimpliciter ⁊ per ſe. vt notũ ẽ cuili-
bet intelligẽti. Et hoc mõ quidam ĩpꝛobauerunt illam
diſtõneȝ. Sȝ ĩtelligo illam eſſe diſtõnẽ vocis in ſignifica
tiones ſuas vel in ſua ſignificata. vt ſit ſenſus ꝙ loc⁹ põt
accipi ꝓ illo ſuo ſignificato qḋ eſt quaſi mãle. vel ꝓ illo
ſuo ſignificato qḋ ẽ q̃ſi foꝛmale. Et ṗmo qͩẽ modo lo-
cus ẽ ſuperficies. 2° aũt modo locus eſt virtus cõſerua-
tiua locati. Qꝛ autẽ hoc nomẽ locus ĩpoꝛtet iſta duo de
monſtrari nõ põt niſi per vſum ⁊ ꝯſuetudinem loquen-
tiũ de loco: ⁊ exṗmẽtium mẽtis cõceptus p hoc nomen
locus: ⁊ ṗcipue p conſuetudinẽ ſolẽnium phoꝝ. hoc ãt
modo ſufficiẽter ẽ ꝓbatuȝ ꝙ hoc nomẽ loc⁹ ĩpoꝛtet iſta
duo ṗdicta. Et poſſum⁹ adhuc adder̃ ꝓpõnes ad hmõi
ſignificationẽ. Dicit. n. Ari. in. ṗmo de gñatiõe. ⁊ 3° celi.
⁊ mundi. ꝙ gñatum ⁊ coꝛruptum ſunt in codẽ loco: qḋ T.c.25
nõ vr̃ ꝓprie veꝝ eẽ niſi recipiẽdo locũ pꝛo ſuperficie cõ
tinẽtis. Non. n. eſt eadẽ virtus nãlis cõſeruatiua gñati
⁊ coꝛrupti oĩno. Et ſic pȝ ꝙ locus dicit ſupficiem. ꝙ au
tem dicat virtutẽ nãleȝ pȝ ex alio: qꝛ vult Ariſto. ꝙ lo-
cus aliqͩ ꝯfert locato. Diſputans. n. ꝯtra illos qui pone
bant locũ eẽ ſpatium ſeparatũ ſine nãlibus virtutibus
querit ab eis quid locus ꝯferret locato. q̃ſi diceret. nihil
⁊ hoc reliquit ꝓ ĩconueniẽti. Vult igitur Ariſto. ꝙ lo-
cus ꝯfert aliqͩ ipſi locato. Mõ ſi diceret ſolũ locũ ſup
ficiẽ eẽ: tũc ĩdubitãter loc⁹ nõ ꝯferret aliqͩ ipſi locato:
ſupficies. n. coꝛpis ambiẽtis q̃tũcũqȝ ꝓpinq̃ ſit ⁊ imme-
diata ipſi ꝯtẽto vel coꝛpoꝛi locato nõ ꝯferret ei aliquid
niſi ipſa hẽret in ſe v̓tutẽ aliquam actiuã. Nõ. n. ꝯferret
ei extẽſionẽ: qꝛ iã hȝ coꝛp⁹ ꝯtẽtũ ſuã extẽſionẽ totã añq̃
ꝯiungat̃ loco. Manifeſtũ ẽ igit̃ ex ſmonibuſ Ariſto. ꝙ
hoc noĩe locus q̃nqȝ ĩtelligit̃ ſupficies que eſt terminus
ꝯtinentis. Q̃nqȝ aũt aliquid aliud: ⁊ ipſa ſupficies ha-
bet rõnẽ aut modum mãlem reſpectu illius alterius ꝓ-
pter qḋ dicebat̃ ꝙ locus hȝ aliqͩ mãle ⁊ aliqͩ foꝛma-
le: ⁊ ſȝ hoc ẽ in diuerſis gñibus: hmõi aũt diſtinctio ſic
ĩtellecta vt dixi fac̃ apparere v̓itatẽ ⁊ ꝯcoꝛdiã diuerſo
rum ſermonũ Ariſto. ⁊ alioꝝ phoꝝ loquentiũ de loco.
Qꝛ ſi tu intelligis illam eſſe diſtinctionem totius eẽntia
lis eſſential'r vnius in ſuas partes eſſentiales ſoluas ra
tiones in ꝯtrarium: qḋ nõ videt̃ mihi facile ad pꝛeſens.

Ad rationes pȝ ex dictis: hñ. n. oñdunt ṗme rõnes locuȝ aliquo modo eſſe
de genere q̃titatis. ſ. quãtum ad vnum eoꝛum que intel-
ligunt̃ nomine loci: ſed non omnino ⁊ ſimpliciter.
¶ Ad ṗmũ in ꝯtriũ dictũ fuit ṗus. ſ. ꝙ Ariſto. loquit̃ in
ṗdicamẽtis ſm vulgarẽ ⁊ cõem oppoſitionẽ ⁊ famoſaȝ
ponẽtiũ locũ eẽ ſpatiũ ſeparatuȝ. ſȝ in 5° metaphy. vbi
loquit̃ ſm v̓itatẽ ⁊ nãm rei: nõ poſuit locũ ĩter ſpẽſ q̃ti
tatis ⁊ foꝛte dimiſit ipſum vt dicit Cõmen. qꝛ apud ĩpȝ
ẽ de paſſionibus quanti: ꝓut. ſ. diſtinguit̃ a ſupficie q̃ti.
Quare aũt in ṗdicamẽtis loquit̃ ita ſȝ opinionẽ famo
ſaȝ. dr̃ ꝙ hoc ipſe fecit qꝛ loquit̃ ꝓ iuuenib⁹ vel pꝛo illis
vl'r ĩ qb⁹ de nouo oꝛit̃ phia. Eſt. n. liber ille ṗm⁹ ĩter oẽſ
libꝛos logice ſȝ ĩtentionẽ Ariſto. ⁊ ſm veritatẽ. logica
aũt in gñatione phie per doctrinã oꝛdinataȝ dȝ eẽ ṗoꝛ
vt cõiter dicitur. Et ideo ꝯſideratio illoꝝ que tradunt̃
in libꝛo ṗdicamẽtoꝝ ptinet quodãmõ ad iũioꝛes: ⁊ iſti
nõ ſtatim pñt accipere difficilia ⁊ ſubtilia in ṗn° ſȝ ma-
giſ accipiũt cõiter dcã ⁊ famoſa, iḋ ⁊c̃. Et ego diu circa

hoc dubitaui: qꝛ certũ eſt ꝙ ɔſuetudo audiendi aliqd ꝛ recipiendi in p̄ncipio magnã virtutẽ habet ad ɔſequentia ꝛ cũ difficultate decredit id qđ per ɔſuetudinẽ ē diu acceptũ tanꝙ verũ. Unde ꝛ Ari. in 2° meta. dic̄. Qđ ɔſue
T.c.14. uimus dignamur dici: ꝛ in 6° ethicoꝝ dicit: difficile. n. ē aut ipoſſibile que ex antiquis ɔſuetudinibus cõpꝛehenſa ſunt ſermone trãſmutare. Et cõmẽtatoꝛ in ꝓlogo ſuo ſuper 3ᵐ phyſicoꝝ dicit: ꝙ cõſuetudo eſt maxĩa cã impediens a pluribus rebus manifeſtis per ſe. Uñ ꝛ i p̄° celi
Cõ.11. ꝛ mundi dicit Cõmen. ꝙ pꝛaua cõſuetudo audiẽdi falſa a pueritia eſt cauſa ipediẽs a cõpꝛehenſione ꝓpoſitionum p̄marũ. ꝛ idẽ tãgit in p̄mo phyſicoꝝ. Unde ſine dubio cũ iſta opinio ſit falſa ꝛ ipoſſibilis ꝛ erronea oĩo: ꝙ locus ſit ſpaciũ ſeparatũ: ꝛ ꝙ ſit ſpecies ꝙ̃titatis diſtincta a ſuperficie: valde ꝑiculoſuʒ ē hoīes deditos phīe i p̄ncipio ponere i iſta credulitate: quia in poſteꝝ cũ difficultate aut foꝛte nũꝙ poſſent ad veritatẽ reduci. Uñ ego habui vnũ ſociũ q audiuerat p̄dicamẽta ab vno puro logico parũ aut nihil ſciẽtie ð nãli phia: ꝛ ipe ita foꝛtiter radicatꝰ fuit i illo erroꝛe ꝙ cũ audiuit iſtũ 4ᵐ ꝙ̃tũ ad capitulũ de loco ꝛ vacuo: reputauit ipʒ totũ eẽ falſuʒ: ꝛ noluit credere locũ eẽ aliđ ꝙ̃ ſpaciũ interceptũ inter latera ɔtinentis. ꝓp qđ logici multũ deberẽt diligenter aduertere ꝙ faciant diſcipulos ſane intelligere Ari. ibidem dicendo eis ꝙ Ariſto. loquebaꝛ ſm opinionem antiquoꝝ: quã tñ demõſtratiue repꝛobauit in 4° phy. ꝛ ꝙ nõ poſuit locũ eẽ ſpeciem ꝙ̃titatis diſtinctã a ſupficie ſʒ opinionẽ ꝓpꝛiã: ſʒ vt ſcirent ſignificata huius nominis locus que vel ſunt vel putanꝛ eſſe ſpecies ꝙ̃titatis. ¶ Ad aliam rõnem dico: ꝙ differẽtie per ſe ꝛ eſſentiales loci nõ ſunt de p̄dicamẽtoꝰ vbi. Et cũ ꝓbaꝛ qꝛ ſurſuʒ ꝛ deoꝛſuʒ ꝛc̄. Dico ꝙ ibi equiuocaꝛ de ſurſuʒ ꝛ deoꝛſuʒ. nam vno mõ ſurſum ꝛ deoꝛſuʒ dicũt diuerſas virtutes nãles ɔſeruatiuas coꝛpoꝛũ nãlium: ꝛ ſic ſunt ſpecies vel differentie loci: nec ſunt de genere vbi ſed de genere q̄litatis. Alio mõ ſurſum ꝛ deoꝛſuʒ dicũt quoſdaʒ modos eſſendi derelictos a coꝛpoꝛibus ɔtentis ꝛ circũſcriptis ab ipſis coꝛpoꝛibus cõtinentibus ꝛ circũſcribẽtibus ꝛ ɔſeruantibus: ꝛ hoc mõ ſunt differentie ipſius vbi ſicut hʒ videri in libꝛo. 6. p̄ncipioꝝ. nec eſt remotũ ꝙ differẽtie diuerſoꝛũ generũ nominenꝛ eiſdem noĩbus: vt rõnale vno mõ ſignificat differentiã animalis. alio mõ differentiã ſcie vt notaꝛ ſup p̄dicta: ꝛ iđ nõ valet. Qõ. VI.

Onſequẽter queritꝛ vtrũ locus ſit imobilis.
¶ Arguitur p̄° ꝙ nõ. Omne qđ ē in mobili
c eſt mobile. hoc eſt mãifeſtum. ſicut. n. motis nobis mouẽtur oĩa q̄ ſunt in nobis. ſic aliĩs mobilibus motis mouẽtur oĩa q̄ ſunt i eis
T.c.46 Sed omnis locus eſt in aliquo mobili. omnis. n. locus eſt in aliquo coꝛpoꝛe cõtinente: vt pʒ in iſto 4° dummõ
T.c.32. ſit vere ꝛ pꝛopꝛie locus. Omne aũt coꝛpus ē mobile vt
T.c.97 pʒ in 6° huius. q̄re ꝛc̄. ¶ P̄. celũ eſt locus oĩuʒ iſtoꝝ in
T.c.45 ferioꝝ: vt pʒ in p̄° celi ꝛ mũdi ꝛ i iſto 4° ꝛ tñ ipſuʒ celũ nõ eſt imobile. imo ɔtinue ꝛ perpetuo moueꝛ: vt pʒ 8° huius. q̄re ꝛc̄. ¶ Item oẽ generabile ꝛ coꝛruptibile eſt mobile hec eſt euidens de ſe: ſed locus eſt generabilis ꝛ coꝛruptibilis. Nã elemẽta ſunt generabilia ꝛ coꝛrupti
T.cõ.8. bilia: vt pʒ in 2° de gñatiõe. ꝛ vnũ elemẽtũ ē locus alte
T.c.46 rius vt dicitꝛ in 4° vt terra eſt in aqua: ꝛ aqua i aere ꝛc̄. quare ꝛc̄. ¶ P̄. illud qđ trãſfertur de vno loco ad aliũ locũ nõ eſt imobile hec eſt manifeſta: ſed locus trãſfertur de vno loco ad aliũ locũ: vt pʒ ad ſenſuʒ. Aer. n. q̄ circũdat ꝛ locat te tranſferꝛ per ventũ de vno loco ad aliũ. ꝛ ſilr aqua que eſt locus viuẽtiũ in aqua. quare ꝛc̄. ¶ Itẽ terminus moueꝛ moto terminato: ſed locus eſt terminus coꝛpoꝛis cõtinentis. ergo mouetur moto coꝛpoꝛe continentis. quare ꝛc̄.

¶ Oppoſitũ pʒ per phum in littera. Uult enim ꝙ locus eſt terminus coꝛpoꝛis cõtinentis imobilis pꝛimuʒ. ꝛ in hoc etiaʒ cõcoꝛdauerũt oẽs antiqui loquẽtes de loco.

Ad iſtam q̄õneʒ dixerũt aliqui ꝙ locus poteſt accipi dupliciter. Uno modo quãtũ ad ſuũ materiale. Alio modo quantum ad ſuum foꝛmale. materiale quidem in loco eſt ſuperficies vltima continentis: foꝛmale autem ſcđm aliquos eſt tanta diſtantia ad oꝛbẽ: vel ſm alios diſtantia a polis mũdi. Tunc dixerũt ꝙ locus quantuʒ ad ſuum materiale bene eſt mobilis ꝓpter rõnes p̄inductas: ſed ꝙ̃tum ad foꝛmale bene imobilis: qꝛ ſemp manet eadem diſtantia ad celũ ſiue ad oꝛbeʒ. Sed ſalua reuerẽtia ſic dicentiuʒ: hoc mihi videꝛ inſufficiens eſſe. Pꝛimo quia non omnis locus ꝙ̃tuʒ ad foꝛmale ſuũ põt eẽ diſtantia ab oꝛbe ſiue a celo: qꝛ certum eſt ꝙ ipſum celũ ſit q̄dam locus naturalis ignis ſʒ Ariſto. in iſto 4° ꝛ p̄° methauroꝛũ ꝛ tñ celũ non habʒ diſtantiã a celo. qꝛ nihil diſtat a ſeipſo. T.c.46
¶ P̄. iſta diſtãtia a celo aut ē i celo aut in coꝛpoꝛe iferioꝛi ɔtinẽte locatũ. Aut in nullo coꝛpoꝛe nãli: ꝛ vltimũ iſtoꝛum modoꝛuʒ eſt irrõnabile. qꝛ vt ſic eſſet q̄d mathematicũ ſeparatũ. Si autẽ dicatur ꝙ diſtãtia ad oꝛbem vel ab oꝛbe que poniꝛ foꝛmale loci ſit in ipſo oꝛbe ſubiectiue: opʒ ꝙ moueaꝛ ad motuʒ celi. Et ſimiliter ſi ponaꝛ illa diſtantia in aliquo alio coꝛpoꝛe nãli: oʒ ꝙ ipſa ſit mobilis ſm ꝙ etiã coꝛpus in quo eſt. Et ideo nullo modo video iſtã imobilitatẽ. ¶ Aliter dixerunt aliĩ. Et hoc modo loquitur antiquus expoſitoꝛ ſanctꝰ Thomas. Et dicit ꝙ vltimũ coꝛpoꝛis ɔtinentis nõ hʒ rõneʒ loci ꝓpꝛie ꝛ foꝛmaliter niſi ſm reſpectum ꝛ oꝛdinem ad totuʒ coꝛpus ſphericũ celi. Uerbi gratia. locus ꝓpꝛius nauis in aqua ſeu fluuio nõ ē hec aqua que fluit ſm ꝙ hec aqua: ſed ſm oꝛdinẽ vel ſituʒ quẽ hʒ aqua fluens ad totũ fluuiuʒ: qui q̄dẽ oꝛdo vel ſitus idẽ remanet in aq̄ fluente vel ſuccedẽte: ꝛ ſic licet aq̄ mãliter fluat tñ ſm ꝙ aqua habet rõnẽ loci. ſ. ꝓut cõſideraꝛ i tali oꝛdine vel ſitu ad totũ fluuiũ non mutaꝛ. Et per hoc ſimile accipere debemus q̃uo extremitates coꝛpoꝛũ nãlium mobiliuʒ ſint loca. ſ. p reſpectũ ad totũ coꝛpus ſphericũ celi: qđ hʒ fixionẽ ꝛ imobilitatẽ ex fixione ꝛ imobilitate cẽtri ꝛ poloꝝ. Sic igiꝛ licʒ hec pars aeris q̄ ɔtinebat rem vel hec pars aque: effluat: tñ illđ ſm qđ hec aq̄ vel hic aer habʒ rõnẽ loci ſemp remanet. ſ. ſitus ꝛ oꝛdo ad totum coꝛpus ſphericũ celi. Sicut dicitur ideʒ ignis manere ꝙ̃tũ ad foꝛmã. licet ſʒ mãm varieꝛ conſumptis ꝛ additis quibuſdã lignis. Et p hoc ceſſat obiectio que poteſt fieri cõtra illud qđ ponimus locũ eſſe terminum ɔtinẽtis: qꝛ cũ cõtinẽs ſit mobile ꝛ terminus cõtinentis erit mobilis: ꝛ ſic aliqđ coꝛpus quietuʒ exiſtẽs habebit diuerſa loca. ſed h̄ nõ ſequiꝛ qꝛ terminꝰ ɔtinẽtis nõ erat locus inquantuʒ hec ſupficies huius coꝛpoꝛis mobilis ſed ſʒ oꝛdinẽ vel ſitũ quẽ habet in toto imobili: ex quo pʒ ꝙ tota rõ loci in oĩbꝰ cõtinentibꝰ ex p̄mo ɔtinente ꝛ locante. ſ. celo. ¶ Hec q̄dẽ fere ſunt verba iſtius expoſitoꝛis: ex quibꝰ manifeſtũ eſt ipſum itendere ꝙ vltima ſuperficies coꝛpoꝛis nãlis ɔtinẽtis nõ habʒ rõnẽ loci niſi ſm oꝛdinẽ vel ſitũ quẽ hʒ ad totũ coꝛpus ſphericũ celi. hũc aũt oꝛdineʒ vel ſitũ dicit eſſe imobilem. Sed ſalua reuerentia eius hoc ē multũ dubiũ: qꝛ cuʒ ille reſpectus vel oꝛdo vel ſitus ad totũ coꝛpus ſphericũ celi ſit qđdã accidens exiſtens ſubiectiue in coꝛpoꝛe cõtinente: neceſſariũ eſt ipſuʒ oꝛdinẽ vel ſituʒ moueri moto continente coꝛpoꝛe. nõ. n. eſt intelligibile ꝙ aliqđ ſubiectũ moueaꝛ

ꝛ tamen accidēs ipſuz informās nullo modo moueatˀ. ¶ Et ſi dicas ꝙ moto ꝛ fluente corpore particulari cō tinente remaneret idē ordo numero: ꝛ idez ſitus ſm nu merū in corpore ſuccedēte ꝛ aduenięte: vt cū aer q̄ ꝑus te ꝯtinebat ꝛ circūdabat mouetˀ per ventū aut ꝑ aliq̄d aliud: remanet in aere ſuccedente ꝛ aduenięte idē reſpe ctus numero vel idez ſitus. hoc eēt valde abſurdū: quia ſm hoc vnū ꝛ idē accn̄s numero fieret ī alio ꝛ alio ſub iecto: qd̄ eſt impoſſibile. Et qd̄ exēplificat de igne ꝙ ma net idem ſm formā vel q̄tuz ad formam licet ſm mām varietˀ cōſumptis ꝛ additis quibuſdā lignis: ſi ipſe intel ligit ꝙ manet ignis q̄tuz ad formam eadem numero in alijs ꝛ alijs lignis: hoc eſt negandū: hoc enim eſt ꝑncipi um in ſciētia nāli: ꝙ vna forma nūero nō pōt eē ī diuer ſis ꝛ diſtinctis materijs ſucceſſiue: ſi autez intelligit ꝙ ſit idez ignis ſucceſſiue ſꝫ ſpeciem q̄tum ad formam bene verum eſt. Et ſimiliter poſſumus dicere ꝙ fluēte aqua vel aere ꝯtinēte manet idem ordo vel ſitus ſm ſpeciez: ſed nō manet imobiliter vnus ſitus numero circa ꝯten tum. imo ſicut moto cōtinēte mouetˀ eius terminus ſal tez per accidens: ita ordo vel ſitus alius ad celū mouetˀ ſaltē per accidenſ. Qd̄ ſi quis iſtā poſitionē itelligit pla cet mihi. ¶ Et iō dico aliter ad queſtionē. Primo ꝙ lo cus eſt immobiliſ per ſe ſaltē ꝑmo ꝛ ꝑncipaliter. 2° dico ꝙ locus ſic nō eſt imobilis ꝙ nullo modo moueatˀ nec per ſe nec per accidens. 3° videbitˀ quomodo vł qb⁹ mo dis locus eſt immobilis. ¶ Primū cōiter ſic ꝑbatˀ. Oē quod per ſe ꝑ° eſt mobile ē corpus vel ſubā corporalis. hec recipitˀ pro manifeſta: ſed ipſe locus non eſt corpuſ. immo eſt aliquid exn̄s ī corpe ꝯtinēte: vt pꝫ ex determi natis. quare ꝛc̄. ¶ 2^m ꝑbatur: qꝛ omne qd̄ eſt in corpe nāli tanq̄ ſuo ſubiecto cui inheret eſt mobile aliquo mō: hanc recipio pro māifeſta: nō eniz ē itelligibile ꝙ aliqd̄ corpus nāle tranſmutetˀ de vno loco ad aliū locū: ꝛ tn̄ illud qd̄ inexiſtit naturali corpori maneat ī vno ꝛ eodē loco ſm numerū. Sed oīs locus ſiue ſumatˀ quantū ad māle ſiue quantū ad ſuum formale. ꝛ q̄cquid ſit formale ipſius loci eſt in aliquo corpore nāli tanq̄ in ſubiecto cui inheret. hec etiam manifeſta eſt cuilibet intelligenti ſm ſententiaz Ariſto. non enim locus eſt dimenſio ſpatij ſe parati ab omnibus corporibus nālib⁹ vt demōſtratuz fuit ꝑus: nec poteſt ipſe locus eſſe aliqua ſubſtātia ima terialis ꝛ incorporea vt manifeſtū eſt: qꝛ talis ſubſtātia nec eſt equalis alicui alteri: nec cōtinet nec ambit aliqd̄ corpus. vnde relinquitˀ ꝙ locus vel ſit corpus vel aliq̄d exiſtens in corpore: ꝛ ſic ſequitˀ propoſitū ꝙ locus nō ē oīno imobilis ſic ꝙ nec per ſe nec per accidens moueatˀ nec vnq̄ iſtud intellexit Ariſto. nec Cōmen. Reſtat igi tur videre quomodo locus ē imobilis. Et poſſunt aſſi gnari duo modi quibus locus eſt imobilis. Un⁹ moduſ eſt quia locus ꝓprius ꝛ naturalis vniuſcuiuſqꝫ corporis non mouetˀ neceſſario nec per ſe nec per accidēs ad mo tū corporiſ locati: imo poſſibile eſt ꝙ aliqd̄ corpus lo catū ꝛ contentū moueatˀ localr̄: ꝛ tn̄ loc⁹ eius ꝓprius ꝛ immediat⁹ nō moueatˀ illo motu: ꝛ hoc ē valde manife ſtuz: cū enim cōcauuz celi ſit locus ignis non eſt neceſſe ſi aliqua ꝑs ignis mouetˀ ad vbi deorſuz per aliquā vir tutē ꝙ illa pars celi que ꝯtinebat illā ꝑtē ignis moueatˀ ad vbi deorſum. Similiter ſi ignis hic exiſtens inferius mouetˀ ad ſurſuz nō oꝫ ꝙ loc⁹ deorſuz: q̄ ꝯtinebat ipſuz ignē moueatur cū eo ad vbi ſurſuz: ꝛ ſic in alijſ. Et quia iſtud ꝯpetit ꝓprijſſime corpori celeſti ꝙ nō moueatˀ per ſe nec per accidens ad motū corpoꝝ locatoꝝ in ipo. iō ipſuz vltimū toti⁹ celi ad nos veriſſime hēt rōnē loci re ſpectu iſtius iferioris mūdi: ꝛ hoc ſignauit Ariſt. in lr̄a cū dixit. Eſt aūt ſicut vas locus trāſmutabilis ſic locus vas imobile. Un̄ cū q̄s in eo ꝙ mouetˀ moueatˀ qd̄ itus T.c.41.
vt in flumine nauis tanq̄ vaſe vtitˀ magis q̄ loco ꝯtinē ti aūt imobilis locus eē. Un̄ oīs terminus magis locus eſt quia imobilis oīs. Et hoc vltimū puto referendū eē ad terminū oīs. i. totius corporis celeſtis. iſtud eniz vlti mum imobile eſt oīno mō ꝑdicto .ſ. ꝙ nunq̄ mouetˀ ſm motū corporū ꝯtentoꝝ in ipſo nec ad ſuperi⁹ nec ad ife rius vt ēt Cōmē. dicit poſt. Et ſi volumus illud vltimū dictū Ariſto. ſ. illud. Unde vltimū ꝛc̄. referre ad totum fluuium ſicut refert Cōmen. ꝛ expoſitores. tunc poteſt intelligi ꝙ qꝛ locus vult eē imobilis. i. naturalē hꝫ apti tudinē vt nō moueatˀ necīo ad motū locati: iō vltimuz toti⁹ fluuij ī quo eſt nauis magis ē loc⁹ ſupple cōmunis qꝛ nō mouetˀ neceſſario tot⁹ fluui⁹ ad motū nauis. Sic igitˀ itelligim⁹ locū eſſe imobilez ꝛ non qꝛ nō moueatur per accidēs: hoc eniz falſuz ē ꝛ ꝯtra Ariſt. ꝛ ēt Cōmē. Cō.41.
Unde ꝛ Cōmen. dicit ſup illā partē ꝑallegataz ꝙ locus eſt cōtinens imobile niſi per accn̄s. Et in hoc multū dif fert locus a mā ꝛ a forma: qꝛ mā ꝛ forma ſemp ꝛ neceſ ſario mouentˀ ad motū rei cui⁹ ē mā ꝛ forma: ꝛ ad quē cunqꝫ locū tranſfertˀ cōpoſituz ex mā ꝛ forma: tranſfertˀ etiā neceſſario ipſa forma ꝛ mā licet ꝑ accidens. i. nō ꝑ ſe ſubſiſtens ꝛ ſeorſuz ſed in cōpoſito. Sed locus ꝓꝑus ꝛ nālis nō neceſſario neqꝫ ſemp mouetˀ ſꝫ motū locati. ita ꝙ ad quēcūqꝫ locū trāſmutatˀ locatū oporteat locū tranſmutari. Surſuz enim ꝛ deorſum ſimplr̄ ſunt imo bilia motu ſurſum ꝛ deorſuz: vt dicit Ariſt. in iſto. q̄rto. T.c.42.
ꝛ Cōmentator ibidē. Surſuz enim ſimpliciter ē vltimū circulatiōis. i. corporis celeſtis circulariſ. ꝛ iſtud vltimū nec mouetˀ ſurſum ꝛ deorſum licet moueatˀ circulariter. hic igitˀ eſt vnus modus imobilitatis loci. ſ. ꝙ cuz locus ꝯtineat locatū nō tamē neceſſario mouetˀ ad motū eiuſ ꝛ ꝑcipue rōne qua locus. Alius modus ē qꝛ cū aliquid mouetˀ ad aliquē locū tanq̄ ad terminū ad quē in quo debet natura quieſcere ille locus nō eſt mobilis illo mo tu: qꝛ tūc locatū fruſtra moueretˀ ad illū locū qꝛ cū ꝑue niret ad ipſuz nō q̄ſceret ibidē vt locus ſurſuz ad quez leue mouetˀ ſm nām vt quieſcat in illo cum ꝑuenerit ad ipſum: non eſt mobilis motu ſurſum nec motu deorſum quia tūc leue nūq̄ q̄ſceret in eo motu naturali ꝛ ſic fru ſtra moueretˀ. Et hāc rōnē tetigit Cōmē. his verbiſ. Et T.c.41.
ſignificat ꝙ locus nō mouetˀ eſſentialiter hic ꝙ locus ē id, ad qd̄ moueretˀ res ꝛ quieſcit ī eo: ꝛ ſic aliq̄d mouere tur ad rez motā ſupple illo motu ad quieſcenduz a tali motu: tūc motus ei⁹ eſſet ocioſus quia .ſ. nō attingeret ad ſuum intentum. Hec igitˀ ſit vna imobilitas loci. vt. ſ. locus inq̄tū ē illud ad qd̄ res locata mouetˀ: cū ē extra ipſuz nō ē nat⁹ moueri illo motu. Et hoc quaſi redit in idem cuz prius dicto modo. niſi ꝙ prius dictus modus magis refertˀ ad locum in quo aliquid cōtinebatˀ anteq̄ moueretur. Ille eniz non mouetur neceſſario ad motū locati. Sꝫ ſecūdus modus refertur ad locū ad quē ali quid nāliter mouetˀ vt in eo quieſcat: iſte. n. locuſ nō mo uetur neceſſario illo mō ꝓpter cauſaz dictā. Et in hoc differt loc⁹ nālis a vaſe artificiali qꝛ vas artificiale pōt trāſferri ſił ad locū ad quē trāſfertˀ ꝯtentū: vt iamphora ad locū ad quē tranſfertˀ aqua: ſed locus ꝓprius ꝛ nāliſ nō eſt natus moueri ad illū locū vel ad illud vbi: ad qd̄ mouetur ſuum locatum vt manifeſtū eſt. Concauū eniz celi non eſt aptum natum moueri ſurſum nec deorſum nec centrum mundi: ſimiliter autem ꝛ in alijs.

Ad rationes oēs pꝫ ex dictiſ. Cōcludūt. n. ꝙ loc⁹ nō ſit imobilis penit⁹ ſic ꝙ nullo⁹ moueatˀ nec ꝑ ſe nec ꝑ accn̄s: ſꝫ nō ꝯcludūt ꝙ nō

ſit imobilis ꝑdictis modis.termin⁹.n. cuiuſlibet motus ē imobilis ſic ꝙ nō mouet illo moto nec ſubijcit illi motui:vt albedo que eſt terminus dealbatiōis nō eſt illud qđ dealbat vt māifeſtū eſt cuilibꝫ. Sic rōnale eſt vt locus ad quē eſt aliquis mot⁹ nō moueat illo motu. nec ſimiliter locus ille a quo incipit aliquis motus mouetur neceſſario illo motu:nec cōſimili vt dictū eſt : quare ille rōnes nō ſunt ꝯtra poſitionem. Auctoritas aūt Ariſt. faciliter exponit. Uult.n.imobilē eſſe locū vt p̄miſſuꝫ eſt. Qđ autem dicit expoſitor ꝙ ſuperficies vltima ſeu terminus corporis continentis habet rōnem loci ꝫ ordinē vel ſitū ad totuꝫ corpus ſphericum celi.hoc nō eſt verū niſi diſpoſitiue.imo ꝓncipale ⁊ formale in loco eſt virtus naturalis cōſeruatiua locati.ſicut dictū fuit ꝓus. Uerū eſt tn̄ ꝙ in iſtis inferiorib⁹ cōtinētibus reſpectus vel ſitus ad celum bene diſponit ad recipiendū virtutē naturaleꝫ cōſeruatiuā ab ipſo celo influxam: ⁊ ꝫ aliuꝫ ⁊ aliū ſitum vel ordinē ad celum recipitur alia ⁊ alia virtus conſeruatiua:⁊ iſta magis meretur dici locus ꝙ ordo ipſe vel ſitus ad corpus ſpecierum celi. quare ⁊c.

¶Et propter hoc quidem terra in aqua:hec in aere:hic vero in ethere ⁊c. Textu cōmenti. XLVI. ¶Queſtio. VII.

Conſequēter q̄rit. Utꝝ terra ſit ī ſupficie aque.ſicut in ſuo loco nāli. ¶Arguit primo ꝙ nō. Quia terra eſt in illo tāq̄ ī ſuo loco nāli ad qđ mouet ſi nō ꝓhibeat. Hec eni vr̄ eē pcipua ꝯditio loci: vt ſit illō ad qđ nāliter locatū mouet nō impeditū:vt
T.c.4. pꝫ in iſto 4° ꝫ terra ſi nō ꝓhibeat mouet ad cētruꝫ ſeu ad mediū vt manifeſtū ē ad ſenſuꝫ:q̄re vr̄ ꝙ cētrum ſiue mediū eſt locus nālis ipſius terre ⁊ non ſupficies aque. ¶Itē ſi ſupficies aque eēt locus nālis ipſi⁹ terre tūc terra nō ꝓhibita moueret ad eā vt prius dictuꝫ eſt: ſ; hoc eſt falſum. Uidemus enim ſenſibiliter ꝙ ſi fiat fouea in terra ſub aqua ⁊ ī fundo illius fouee eſſet vna pars terre diſcōtinuata ab alijs ⁊ nō ꝓhibita ab alijs ꝑtib⁹ nec ab aliquo detinente:tn̄ illa pars terre non moueret ad ſupficiē aq̄.imo magis aq̄ deſcenderet ad funduꝫ fouee q̄re ⁊c. ¶Itē ſicut ſe hꝫ leue ſimplr̄ ad locū ſimplr̄ ſurſuꝫ ſic graue ſimplr̄ ad locū ſimplr̄ deorſuꝫ per ꝯuenienteꝫ ſimilitudinem.ſed leue ſimpliciter eſt in loco ſurſum ſimplr̄:vt ignis in cōcauo celi:ḡ ſimplr̄ graue dꝫ eē ī lo-
T.c.26. co ſimpliciter deorſum.māifeſtū aūt eſt ꝙ terra eſt ſimpliciter grauis:vt pꝫ in 4° celi. Centrū aūt ē ſimpliciter deorſuꝫ vt manifeſtū eſt.⁊ pꝫ q2 maxie diſtat ꝫ virtuteꝫ a ſurſuꝫ ſimplr̄.⁊ nō ipſa ſupficies aq̄. ¶Itē ſi ſupficies aque eēt locus nālis ipſius terre tūc tota terra deberet eſſe circūdata aq̄ cuius oppoſitū apparet ad ſenſuꝫ:⁊ pꝫ ꝯña:q2 locus ꝓprius ⁊ nālis debet circundare totū locatū ſuuꝫ ꝓpriū vt cōcauuꝫ celi circūdat totum ignē ⁊ ꝯcauū ignis circūdat totū aerē.quare ⁊c. ¶Itē locus terre cū ſit grauis ſimpliciter eſt mediū circularis lationis ꝑmo methe^m.ſed huiuſmodi mediū eſt centruꝫ mundi vt manifeſtum eſt.quare ⁊c.

¶Oppoſitum arguitur auctoritate Ariſto.h. dicit eniꝫ ꝙ terra eſt in aqua ⁊ aqua in aere ⁊c.

De queſtione iſta dixerūt aliq ꝙ cētrū mundi ē locus nālis ipſi⁹ terre : q2 ad ipſum mouent partes terre niſi ꝓhibeant vt pꝫ ad ſenſum.quare.⁊c. Sed iſtud non placet alijs: q2 illō qđ eſt ſimplr̄ indiuiſibile nō poteſt eē locus alicuius corporis ꝓprius.locus eniꝫ eſt eq̄lis corporis locato ſaltē ꝫ cōtinentiā vt dictū eſt ꝓus.modo idiuiſibile ſimplr̄ nulli eſt equale ꝫ ꝯtinētiā:cum nihil ꝯtineat nec circūſcribat:ſed centrū mūdi eſt qđ idiuiſibile ſimplr̄ : cū ſit punctus a quo oēs linee ducte ad circūferentiaꝫ ſunt eq̄les. Sꝫ dicūt aliq ꝙ hec ratio ꝓcedit ex mala imaginatiōe. naꝫ per centrū qui ponit locus terre nō itelligit pūctuꝫ mathematicū:qđ eſt oīno idiuiſibile. ſed intelligit pars terre:cuius mediū punctuꝫ eſt mediuꝫ mūdi: que quidē pars terre ē ita parue q̄titatis ꝙ ſub minori nō poteſt ſaluari forma terre ita ꝙ eſt minima terra per ſe ſubſiſtere potēs ⁊ ſeorſuꝫ:⁊ iſta minima terra rōne q̄ habet talē ſitū vel ordinē ad celū hꝫ virtutē nālē ꝯſeruatiuam terre:ꝓpter qđ ad eā mouent oēs alie partes ſi nō prohibeant. Sed adhuc nō valeret:q2 locus ꝓprie ⁊ per ſe dictus debꝫ eſſe diuerſus a locato.⁊ ecōuerſo. ⁊ nō cōtinu⁹ eidē.aliter eniꝫ locus neceſſario moueret ad motū locati cū ꝯtinua ſint illa q̄rū mot⁹ eſt vnus. ſ° metaphy. incōueniēs aūt eſt locū nālē ⁊ per ſe neceſſario moueri ⁊ nāliter ad motū corporis locati.vt manifeſtū eſt ꝓus: T.cō.8.
mō ſi locus terre eſſet illa pars terre quā dicis:iā locus terre nō eſſet diuiſus ab ipſa terra. Cōſtat eniꝫ ꝙ illa pꝫ terre minima eſt alijs ꝯtinua. Et cōfirmat. q2 ꝫ Ariſt. in iſto 4° pars exiſtēs in toto ⁊ nō diuiſa ab alijs nō eſt in toto ſicut in loco ꝫ actū ⁊ ſimplr̄ ⁊ ꝓprie: ergo multo minus vna pars alteri cōtinua vel ipſuꝫ totū pōt eē in alia parte eiuſdē totius ſibi ꝯtinua: ⁊ ſic ꝑtes terre q̄ ſunt circa centrū nō ſunt in illa parte quā tu vocas centrū ſicut in ſuo loco ꝓprio:nec etiā tota terra. ¶Itē ſi illa pars terre minima que dicit centrū eſſet locus nālis ipſius terre tūc quereret de illa parte vtrū eſſet ī loco vel nullo mō. Si in loco:ergo cū ideꝫ ſit ſecūdū ſpecieꝫ locus totius ⁊ partis vt pꝫ in iſto 4° centrū eſt locus naturalis ipſius terre vt dicis: ſequit ēt ꝙ cētrū ſit loc⁹ nālis illi⁹ ꝑtis:⁊ cū ipſamet ſit cētrū vt tu ponis.ſeqtur ꝙ ipſa ſit locus ſui ipſius:qđ eſt abſurduꝫ. Si aūt dicat ꝙ illa pars terre nullo mō eſt in loco:hoc ē abſurdū:q2 oē corpus eſt in loco vel ꝫ actū vel ꝫ potentiā vel ꝑ ſe vel per accidēs. ¶Itē locus eſt vltimū corporis cōtinentis:vt pꝫ ex diffinitiōe loci: ſ; cētrū terre vel mundi quicqđ ſit illud nō eſt vltimū corporis cōtinentis vt māifeſtū eſt.q̄re ⁊c. Et ideo aliter dicat ꝫ Ariſto.ꝙ ſuperficies aque iformata virtute nāli conſeruatiua ipſius terre imediate ſe habēs ad terrā eſt locus terre: cuius rō eſt:q2 illud qđ ꝯtinet terrā ⁊ eſt equale ei ꝫ continentiā:⁊ cōſeruat ipſaꝫ terrā eſt nālis locus ipſius terre:hec eſt māifeſta ex dictis ꝓus. ſ; ſupficies aque predicta eſt hmōi.quare ⁊c. ¶Itē locus nālis ⁊ ꝓprius terre aut eſt centrū aut ſuperficies aque vt predictum eſt: ſed non eſt ipſum centrum vt probatum eſt.quare ⁊c.

Ad primam rōnem eſt intelligēdū ſicut dicūt aliqui bene ⁊ ſubtiliter vt mihi videt:virtus cōſeruatiua locati ꝑmo influit corpori cōtinenti ab ipo celo:⁊ mediante ipſo cōtinēte ifluit locato ſeu cōtento:⁊ per totuꝫ ipm̄ locatū diffundit ⁊ multiplicat:ipſa aūt virtutis nālis conſeruatiua pfectius ⁊ intenſius recipit in ꝑtibus purioꝛib⁹ magis elongatis a ꝯtrarijs ſuis. ¶Dicemus ḡ ꝙ cuꝫ a celo influat virtus naturalis ipſius aque ꝯſeruatiua ipſi⁹ terre : ⁊ ab aqua influat in terram illa virtus : pfectior ⁊ intenſior erit in partibus terre purioꝛib⁹.ſ.que magis ſunt elongate ab elementis cōtrarijs:⁊ he ſunt ꝑtes cētrales : ⁊ ideo iſte ꝑtes terre hn̄t virtutē nālē ꝯſeruandi fortiorē alijs pp quod alie partes nō ipedite debēt moueri ad ipſam:co q2 entia diligūt ſe ꝑmanere vt Cōme. dic ꝑ° phyſicoꝝ. Com. 81
¶Sꝫ dubitabit iunior: q2 agens corporeū forti⁹ ifluit in illō qđ ē ei ꝓpinquus ꝙ ī illō qđ magis diſtat: vt mani

feſtū eſt ad ſenſuꝫ:cū igiť aqua cui iflu𝔵a eſt v̄tus ꝯſerua tiua terre ſit agens corporeū:vr̄ ꝙ forti⁹ifluit illā v̄tutē in ptes terre ſibi ꝓpinquores. Etiā cū ipm celū influens aque v̄tutē cōſeruatiuā terre ſit influēs corporeū vr̄ ꝙ forti⁹ influat v̄tutē ꝯſeruatiuā ipſi aque q̄ eſt ei ꝓpinqui or ꝙ̄ parti cētrali terre que magis diſtat ab eo. Sꝫ dōꝫ ꝙ verū eſt agēs naturale forti⁹ ifluere in paſſuꝫ ſibi ꝓpinquius ſi vtrūqꝫ paſſuꝫ ſit cōſimiliter diſpoſitū ad recipiendū:ſed ſi nō:nō oꝫ:verbi gratia. idē ignis fortiorē agit caliditatē in lapide magis diſtāte ꝙ̄ in aere propinquiori:qꝛ in lapide pp ſuā cōpacitatē ſeu denſitateꝫ magis eſt vnita caliditas:ꝛ iō eſt fortior ꝙ̄ in aere:ſimiliter in ꝓpoſito:ꝙuis eniꝫ ptes terre ſupficiales ſint magis ꝓpinque aque ꝙ̄ centrales:tn̄ ipſe partes centrales ſunt puriores ꝛ magis ipermi𝔵te ꝯtrarijs ꝙ̄ alie: ꝛ ſunt etiā denſiores. Similiter terra tota ꝙ̄ aqua:ꝛ iō maior vel intenſior eſt virtus recepta in partibus centralibus ꝙ̄ in alijs. Et hec etiam eſt cauſa quare virtus nāl'is conſeruatiua aeris influiť magis ipſi igni ꝙ̄ aque:intantū ꝙ ipſe ignis nāliter ꝯtinet aerē ꝛ nō aquā:qꝛ ꝯſtat ꝙ ignis eſt magis elōgatus ab eo qḋ eſt magis ꝯ̄riū aeri.ſ.a terra q̄ ꝯ̄riať aeri in duab⁹ q̄litatibus ꝙ̄ aqua. Simil'r virtus ꝯſeruatiua aque influiť aeri ꝛ nō igni: qꝛ ipſe aer eſt magis elōgatus a ꝯ̄rio aque: puta ab igne ꝙ̄ ignis ipſe: qꝛ ipſe ignis nō eſt diſtans a ſeipo. Et ſi dicas ꝙ̄ p iſtam rōnē virtus ꝯſeruatiua aque ē fortior i terra ꝙ̄ in aere: qꝛ terra magis diſtat ab igne qui ꝯ̄riať aque. nō habeo pro incōuenienti.vn̄ videmus ꝙ partes aque relicte ſibi ipſis mouentur verſus centrum ſi non prohibeantur.

Ad formam ergo rationis cuꝫ dicitur. terra eſt in iſto ꝛc̄. verū eſt ſi illud alterū ſit ꝯtinens ipſam ꝛ diuiſum ab ea:ſi nō:nō oꝫ. Nūc aūt ipſum centrum ꝙuis ad ipſuꝫ mouerenť ptes terre: attamen non eſt continēs ipſaꝫ terram nec diuiſum nec equale:quare autē mouenť ad ipſuꝫ viſuꝫ eſt. ⁋ Ad aliam cū diciť.ſi ſupficies aque ꝛc̄. Concedo: ꝛ cū dicis ꝙ partes terre nō ꝓhibenť ꝛc̄.dico ꝙ falſuꝫ eſt:imo ptes terre propinquiores centro ꝓhibenť ne moueanť ad ſuperficiē aque:ꝓhibenť dico ab illa virtute nāli influ𝔵a centro aut parti centrali:eo ꝙ illa eſt fortior ꝙ̄ virtus e𝔵iſtens in ſupficie aque. Et ſi dicať vlterius illud a quo aliquid nāliter recedit non eſt locus eius nālis. Uerum eſt ſi recedat ab illo ꝙtuꝫ eſt e𝔵 parte ipſius cōtinentis. ⁋ Ad aliud dico ꝙ locus ſimpl'r deorſum:nō eſt ꝓprie ipſuꝫ centruꝫ:qꝛ nō eſt cōtinēs:ſꝫ locus ſimpl'r deorſum eſt ſupficies aque cōcaua. Et dices.iſta nō ma𝔵ie diſtat ab ipſo ſurſuꝫ:dico ꝙ imo ſm ꝙ eſt poſſibile ſupficiem ꝯtinentē nāliter aliqḋ elementū diſtare a ſupficie celi: ꝛ ſic intelligiť ꝙ loc⁹ deorſuꝫ ma𝔵ie diſtat a loco ſurſum. ⁋ Ad aliam cū diciť ꝙ tūc tota terra ꝛc̄. Intelligenduꝫ eſt hic ꝙ nā ſemꝑ facit de poſſibilibus qḋ meli⁹ ē: vt dr̄

T.c.59 in 2° de gn̄atiōe. bonū aūt ꝛ pfectio totiuſ ſine dubio eſt magis bonū ꝙ̄ bonū ptis:ꝛ iō aliqn̄ nā ꝓpter ꝯſeruationē boni ꝛ pfectiōis totius pmittit aut facit aliquā ꝑuationē ꝛ orbitatē in aliqua parte.ſ. cum bonuꝫ ꝛ pfectio totius ſaluari nō pōt ſine illa orbitatiōe illi⁹ ptis. Nūc aūt in vniuerſo ſunt alique ſpecies ꝯtinētes eēntialiter ad pfectionē vniuerſi:que nō poſſunt viuere nec eſſe in terra pura nec aqua pura:nec vl'r in aliquo elemēto puro oīno vt aīalia pfecta ꝑcipue reſpirātia: ꝛ iō ingeniauit nā vt aliqua pars terre nō eſſet circūdata aqua pura ſed aere magis vt aīalia manerent ꝛ viuerent in ipſa. ⁋ Ad rationem ergo cum dicitur.ſi ſuperficies ꝛc̄. verū eſt quantum eſt e𝔵 natura particulari aque ꝛ terre deberet tota terra eſſe circundata aqua:ſed propter bonum ꝛ perfectionē totius vniuerſi contingit aliud vt dictum eſt. Uerum eſt igiť ꝙ locus naturalis oꝫ circūdare totū ſuū locatuꝫ niſi aliqua alia cauſa ꝓhibeat: vtpote natura vniuerſalis intendens magis bonū ꝙ̄ ſit talis circūſcriptio totalis. Itē aliter dicunt aliqui: ꝙ imo tota terra bene eſt circūdata aqua:ſꝫ nō aqua pura ꝛ pfecta: ſꝫ aqua pmi𝔵ta aeri ꝛ terre:ꝛ diminuta a ſuis qualitatib⁹ nālibus. Aer eniꝫ qui eſt circa terrā in quo aīalia viuūt nō eſt purus aer. Nā in puro aere nō viuerēt vt dicit albertus in de ꝓprietatib⁹ eloꝝ:ſed eſt aer cōmi𝔵tus vaporib⁹ aqueis ꝛ e𝔵alationib⁹ terreſtribus:vt pꝫ in pmo methe^m. vn̄ illa ſupficies que immediate ambit terrā ſupra quā viuūt aīalia:nō eſt locus terre rōne qua ē terminus aeris ſꝫ rōne q̄ eſt terminus aq̄ cōmi𝔵te ipſi aeri habens virtutē ꝛc̄. ⁋ Ad aliud dico ꝙ mediū circularis mutatiōis nō eſt locus terre ꝓprie:nec Ariſto. hoc dicit in pmo metha^m. ſed bene dicit ꝙ in medio ꝛ circa medium eſt corpus graue terra ꝛ aqua: qḋ pro tāto veꝝ eſt: qꝛ mediū terre ē mediū totius mūdi: licet differat rōne vt eſt mediū terre ꝛ totius mūdi:vt hꝫ videri in 2° celi ꝛ mūdi:ꝛ ipſa aq̄ ē circa mediū inquātū ipſa eſt circa terrā cui⁹ mediū eſt mediū mūdi: ſꝫ nō itelligit ꝙ medium ſit vere ꝓprius locus toti⁹ terre: quare nō valet ratio.

⁋ Et hic vero in celo. Textu commenti. XLVI. ⁋ Queſtio. VIII.

COnſequēter q̄riť. Utrꝫ ignis ſit i ꝯcauo orbis lune tāꝙ̄ in ſuo loco nāli. ⁋ Arguiť ꝙ nō:qꝛ ſicut ē in minori mundo ſic oꝫ eſſe in maiori mūdo.p ꝯueniētē ſilitudinē:ſꝫ ita ē in minori mūdo.ſ.in hoīe q̄ T.c.17. eſt minor mūdus vt dr̄ in 8° hui⁹.ſ.ꝙ ps eius nobiliſſima.ſ.cor ē in medio: ꝙ̄ ſil'r in maiori mūdo elemētū nobiliſſimū oꝫ eē in medio: nūc aūt cōcauū orbis lune nō eſt mediū mundi:ſꝫ magis centrū: vt mani- T.c.100 feſtum eſt e𝔵 2° celi ꝛ mūdi.ꝛ in q̄rto.quare ꝛc̄. ⁋ Item corpus locās oꝫ ꝯuenire cū corpore locato in vna q̄litate vt manifeſtū eſt per iductioneꝫ in oīb⁹ ſimplicibus corporibus.aq̄.n.conuenit cū terra in frigiditate: ꝛ aq̄ cū aere in hūiditate:ꝛ aer cū igne in caliditate:ſꝫ celum T.c.20. non ꝯuenit cū igne in aliqua q̄litate: qꝛ celū nō ē calidū nec frigidū nec hūidū:vt pꝫ pmo celi ꝛ mūdi. ⁋ Itē ſi ignis eſſet in ꝯcauo orbis lune tūc ꝓhiberet nos videre aſtra:cuius oppoſitum pꝫ ad ſenſum: qꝛ de nocte videmus ſtellas:ꝛ ꝓbať ꝯ̄ña:qꝛ cū ignis interponiť inter viſuꝫ nr̄m ꝛ aliquod viſibile: ꝓhibet illud videri vt pꝫ quando flamma interponiť inter viſum noſtrū ꝛ aliqḋ corpus nō videm⁹ illḋ vt pꝫ ad ſenſuꝫ: ergo ſimil'r i propoſito:ſi ignis eſſet in concauo orbis lune interponitur inter nos ꝛ aſtra: vt manifeſtum eſt: igitur prohiberet nos videre ipſa.q̄re ꝛc̄. ⁋ Itē vnūqḋqꝫ locatū oꝫ quieſcere in ſuo loco ꝓprio ꝛ nāli:vt pꝫ in iſto 4° ſꝫ ignis in T.c.48 ꝯcauo orbis lune nō q̄eſcit:vt pꝫ i p°metha^m. imo ꝛ tota ſphera ignis ꝛ tota illa ps aeris q̄ ē ſup piferias altiſſimoꝝ mōtiū vt arguiť e𝔵 motu ſtelle comate q̄re ꝛc̄. ⁋ Oppoſitū arg̃r aucītate Ariſ. i iſto 4° ꝛ i p°metha^m. T.c.46

Ad queſtioneꝫ dico breuiter ꝙ ignis ē in ꝯcauo orbis lune vt i ſuo loco ꝓpo ꝛ nāli:qꝛ nobiliſſimo elemēto ōbeť loc⁹ nobiliſſimus hoc eſt euidēs:ſꝫ ignis eſt nobiliſſimū elemētū: cuius ſignū eſt ei⁹ ma𝔵ia actiuitas.hoc eniꝫ arguit ipm plus hēre de nāli formali vel formā dignioreꝫ:ꝛ magis ꝯueīr cū pmo actiuo:iō ꝛc̄. ⁋ Itē ibi ma𝔵ie oꝫ eē ignis vbi ma𝔵ie ꝯſeruať ꝛ generať:locus.n. eſt ꝑncipiū generationis ꝛ ꝯſeruatiōis locati vt oēs ꝯcedūt:ſꝫ in ꝯcauo

celi:ignis maxie natus eſt generari ꝛ ꝯſeruari:q2 motus
localis fortis ꝛ velox natꝰ eſt generare caliditatē in mā
calefactibili ꝛ maxie velociſſimꝰ motus maximā calidi
T.c.42 tatē in materia maxie celeſtiali:vt hētur in 2ᵒceli: ꝛ pᵒ
metha^m^.cōſtat aūt ꝙ motꝰ celi eſt motus velociſſimus:
T.c.83. vt pꝫ in 8ᵒhuius.ꝛ mā ei contigua eſt leuiſſima ꝛ rariſſi
ma cū ſit ſurſum ſimpliciter:ꝛ ideo celū per ſuū motum
facit in illa maximā caliditateꝫ ꝛ talis fortiſſima calidi
tas nō permittit ſiccuꝫ humidum ſed requirit ſiccitatē:
vt manifeſtū eſt in iſtis inferiorībꝰ:que quanto plus calē
fiunt tanto magis fiunt ſicca:ergo mā que eſt in cōcauo
celi ē maxie calida ꝛ talis mā eſt ꝓpria igni: exceſſus.n.
T.c.28. calidi velut feruor eſt ignis.vt dicit in 2ᵒ de generatiōe.
Et iſta ratio habeē ex verbis Ariſto.in pᵒmetha^m^.vbi
ſic ait:lato autē pmo elemēto corporū.i.celo: vt expo
nit qd̄ ꝓpinquū ē inferiori mūdi motū diſgregatū accen
ditur:ideſt intenſe calefit. ¶ Itē cōſtat ꝙ in cōcauo or
bis lune eſt aliqd̄ corpus:aliter enīꝫ eſſet vacuū ſed nō
poteſt eē aliqd̄ mixtū q2 oia mixta ſunt grauia a domi
nio.Et ideo nōpoteſt ibi eſſe mixtū.ſ.in loco ſurſuꝫ ſim
pliciter dico ſm nām:nec ibi poteſt eſſe aliud elementū
ab igne:q2 nullū aliud ē ſimpliciter leue ꝛ leuiſſimū niſi
ignis:vt manifeſtū eſt cuilibet itelligenti: ergo relinquit
ꝙ ibi ſit nāliter ipſe ignis. ¶ Sed aliqui dubitāt hic ſa
tis rōnabiliter:q2 cuꝫ luna ſit humida virtualiter vt di
cunt oēs aſtrologi:ꝛ habet dominiū ſup humida:cuius
ſignū eſt fluxus maris q̄ ꝯuenit ex aſpectu determinato
lune:ꝛ ſimiliter videmus humiditates aialiū: vt medul
lam ꝛ cerebrū augeri in plenilunio ꝛ cōſtat ꝙ totus or
bis ꝛ planeta ſimul ſunt vniꝰ nature ꝛ virtutis vt tāgit
T.c.49 in 2ᵒ celi ꝛ mūdi:ſequit ꝙ totus orbis lune dꝫ eſſe humi
dus:cū ergo ignis ſit ſiccus ſm naturam videt ꝙ orbis
lune nō habet cōſeruare ipſuꝫ ignem : q2 vnū ꝯtrariorū
nō eſt cōſeruatiuū alterius ſed magis corruptiuū:vt pꝫ
T.c.51. in pmo huiꝰ:ꝛ in pmo de generatiōe.quare ꝛc. Et ꝯfir
T.c.50. matur:q2 agens nāle fortius agit in paſſuꝫ ꝓpinquū ſibi
ꝙ in diſtās ꝛ remotū:vt pꝫ ad ſenſuꝫ. mō orbis lune eſt
agens naturale ꝛ corporeū ꝛ habet agere hūiditatē vt
ꝓbatū eſt:ergo ſi ignis ē magis ei ꝓpinquus ꝙ alia cor
pora ſequit ꝙ humefacit ignē:qd̄ eſt abſurdum.q̄re ꝛc.
¶ Ad hoc pōt reſpōderi ꝙ verū ē lunā habere vtutē
humefactiuaꝫ ꝛ ēt totū orbē lune: tamē hoc nō obſtan
te hꝫ virtutē calefactiuā per ſuū motū velocē:ꝛ ipē mo
tus fortior eſt in calefaciendo per mām ſibi ꝓpinquā ꝙ
ſit virtus lune humefactiua in humefaciendo:ꝛ ideo nō
humectat ipſum igneꝫ lꝫ in alijs diſtantibus faciat ꝛ in
T.c.24. tendat humiditatē:actus.n.actiuoꝝ non ſunt niſi in pa
tientibus diſpoſitis:vt pꝫ in 2ᵒde aia:mō ipa materia ꝓ
pinqua orbi eſt intm̄ calefacta ꝛ deſiccata ꝛ rarefacta p
motū fortē ꝙ nō eſt idonea ad recipiendū hūiditatem.
¶ Et p hoc pꝫ ad ꝯfirmationeꝫ:ꝙuis.n.orbis lune ſit
humefactiuus eiꝰ qd̄ ē aptū aptitudine ꝓpinqua ad hu
mefactionē:ꝛ qd̄ obtinet virtus eiꝰ hūefactiua : tn̄ non
humefacit ipſum ignē ꝓpter cām p̄dictā. Et cū dr̄ vnū
ꝯtrarioꝝ nō cōſeruat alterū:verū eſt rōne virtutis con
trarie:ſꝫ rōne alterius dn̄antis ꝛ optinētis pōt ꝯſerua
re:ꝙuis ḡ orbis lune nō cōſeruet ipſum igneꝫ rōne qua
humefactiuus:tn̄ rōne qua eſt calefactiuus p vehemen
tiā motus bene hꝫ cōſeruare:ꝛ iō nō valet obiectio.

Ad rationes. Ad pmā cū dicit. ſicut ꝛc.ꝯce
dit.ꝛ cū dr̄ ꝙ in minori ꝛc. di
co ꝙ duplex eſt mediū ꝙtū ad ꝓpoſitū. Unū ē mediuꝫ
ſm equalē diſtantiā ꝙtitatiuā ab extremis: ꝛ iſtud me
diū nō ſemp eſt nobilius oibus alijs:nec iſto mō cor eſt
in medio corporis humani:imo magis ꝓpinquū eſt pti

ſuperiori ꝙ inferiori ꝛ magis in dextra ꝙ in ſiniſtra vt ſci
tur in de partibꝰ aialiū. Alioᵒ dr̄ mediū ſꝫ eq̄litatē iflue
tie virtutis:ꝛ hoc mō ipſum cor hū eſt in medio corpis
.ſ.ꝙ equaliter influit virtuteꝫ omnibus alijs partibꝰ ſꝫ
naturā ꝛ exiſtentiā vniuſcuiuſqꝫ.vn̄ ita bene ifluit pedi
bus ſpūs ꝛ virtutē ad ambulandū ſicut manibꝰ ad pal
pandū:ꝛ ſic de ceteris ſuo mō. Similiter aūt orbis pōt
dici medius locus in vniuerſo.ſ.per equalitatē influētie
virtutis ad oēs reliquas partes ſꝫ ꝙ requirit nā vniuſ
cuiuſqꝫ ptis:nā ita bene celū ifluit aſino virtutē ꝯſerua
tiuā eius ſicut homini:ꝛ ideo nobiliſſimū eīꝫ eſt in loco
nobiliſſimo. ¶ Ad aliud cū dr̄ ꝙ locās dꝫ cōuenire ſim
pliciter ꝙ verū eſt formaliter vel virtualiter : ſꝫ nō vlr.
debet cōuenire cū ipſo formaliter:ita.ſ. ꝙ hēat qualita
tē eiuſdē ſpēi ſibi formaliter inherentē:q2 ſic oē corpus
cōtinens eēt alterabile ꝛ corruptibile: vt dicit Cōmen
tator in de ſuba orbis:mō ꝙuis orbis lune nō cōueniat
formaliter cū igne ſm aliquā de qualitatibus actiuis ꝛ
paſſiuis:nec ēt ſm leuitatē:q2 nec eſt graue nec leue nec
alterabile:vt pꝫ pᵒceli ꝛ mūdi:tn̄ hn̄ ꝯuenit cū ipo vir
tualiter:hēt.n.virtutē actiuā ꝛ ꝯſeruatiuā caliditatis ꝛ
ſiccitatis vt dictuꝫ eſt:nec eſt neceſſe ꝙ omne quod agit
aliquod accidens diſponatur per ipſuꝫ vel per aliquod
eiuſdē ſpēi cū ipſo:vt nō eſt neceſſe ꝙ mouēs localiter
moueat:vt dic Cōme.i ō ſuba orbis.q̄re n̄ valꝫ. ¶ Ad T.c.20.
aliā nego ꝯn̄aꝫ:ꝛ ad ꝓbationē itelligēdū ꝙ ignis nō ꝓ
hibet videre corpus aliqd̄ niſi ipē ignis ſit lucens mani
feſte ꝛ ſenſibiliter:vt pꝫ ad ſenſuꝫ: mō ſic dicit albertus
in pᵒ methauroꝝ.ꝛ Ariſt.in ſuo tractatu de ſenſu ꝛ ſen
ſato.ignis in ſua ꝓpria mā nō lucet:q2 illa eſt excellētis
raritatis ꝛ p̄ſidētis ſubtilitatis:ꝛ ex hoc cōtingit ꝙ ipē
nō lucet luce manifeſta. Cuius ſignū ſatis pulchrū pōit
albertus in pmo metha^m^.videmus.n.ſenſibilr̄ in cande
la accēſa ꝙ pars ignis que eſt ꝓpinquiſſima lichino eſt
rarior ꝛ ſubtilior:alia vō pars.ſ. ignis flāma eſt magis
ſpiſſa ꝛ denſa pp aerē circūuenientē q̄ aliqualr̄ ei ꝯriat
ꝛ cōdenſat eā per antipariſtaſiꝫ.i.reſiſtētiā:vn̄ illa ptics
la ignis que ē imediate iuxta lichinū nō ꝓhiberet vide
ri actu aliqd̄ tale corpus oppoſitū:ꝙuis flāma hn̄ ipe
diret illud videre:vt manifeſtū ē p experiētiam.q̄re ꝛc.
¶ Ad aliā cū dicit.locatū dꝫ q̄ſcere ꝛc. verū eſt ꝙtuꝫ
ex pte ſua ꝛ ex nā ſua ꝓpria:tn̄ ꝙtū ē ex virtute alicuius
ſupioris cui locatū aptū natū eſt obedire ꝛ ipm̄ aſſequi
pōt moueri in ſuo loco ꝓpꝛio:ꝛ ſic eſt in ꝓpoſito: ignis
enīꝫ ꝙtū de ſe ē nō moueret i ꝯcauo orbis lune cū vtu
te ipſiꝰorbis q̄ ē nā ſupior:ꝛ mouet motu circulari: ipſe
ignis mouet illo motu:q2 natus eſt ſibi obedire ꝛ ipſuꝫ
aſſeq̄ i ſuo motu pcipue cū ſit faciliter mobilis ꝛ nō ipe
ditus.q̄re ꝛc. ¶ Itē aliter pōt dici ꝙ locatū exiſtēs in
ſuo ꝓpo loco nō mouetur illo motu quo moueret ſi eēt
extra ipſuꝫ locum:imo quieſcit quiete que eſt perfectio
illiꝰmotus:tn̄ hn̄ pōt moueri aliquo alio motu:ꝛ ſic cō
tingit in ꝓpoſito:ignis.n.exn̄s in cōcauo orbis lune nō
mouet motu recto ſurſum:q̄ motu moueret ſi eēt extra
ipſuꝫ locū ſuū ꝛ nō ꝓhiberet:ſed mouet motu circulari
ſꝫ motū orbis:ꝛ lꝫ nō eſt icōueniēs. ¶ Et ſi dicas locꝰ
dꝫ eē imobilis:orbis aūt lune ꝛ eiꝰꝯcauū ſemp mouent
pꝫ q̄d eſt dōm ex p̄dictis.locus.n.eſt imobilis ſic ꝙ non
mouet necario ad motū corporis locati: ꝛ ſic ē i ꝓpoſi
to:ꝯcauū.n.orbis lune nō mouet ſurſuꝫ ſꝫ motū ignis.
Et aliqui dubitant hic:imo videt ꝙ virtus cōſeruatiua
locati neceſſario mouet ad motuꝫ locati:ponat ꝙ ego
mouear de vno loco ad aliū locū : virtꝰ ꝯſeruatiua mei
que erat in aere ꝯtinente me:aut mouet aut manet aut
corrūpit:ſꝫ nō eſt dūꝫ ꝙ corrūpit:q̄d.n. caꝫ corrūperet

nõ apparet:ſi aũt remanet eadẽ virtꝰ nũero ꝗ̄ p̃uꝫ erat: tũc cũ illũ locũ a ꝗ̊ receſſi poſſit igredi aliqꝺ̊ corpꝰ alterius ſpẽi ſicꝰ aſinus vel lignũ:tũc eadẽ virtꝰ erit ꝯſeruatiua diuerſoꝝ ſꝫ ſpẽm:qꝺ̊ videt̃ ĩpoſſibile. Et dico breuiter ꝙ me recedẽte de aliꝗ̊ loco põt remãere virtꝰ nãlis cõſeruatiua mei in illo eodẽ corpe:⁊ ſi illũ locũ quẽ occupaui ingrediat̃ aliqꝺ̊ corpus alteriꝰ ſpeciei: nõ pp̱ h̃ ꝯſeruabit̃ ab illa v̊tute ꝗ̄ me cõſeruabat p̃us: ſed ab aliqua alia virtute nãli:nec eſt incõueniẽs ꝙ in vno ⁊ eodem ꝯtinẽte ſit v̊tus nãlis:alia ⁊ alia cõſeruatiua diuerſoꝝ corpoꝝ nãliũ:vt in iſto aere contigue ſunt v̊tutes ꝯſeruatiue nãles oĩuꝫ aĩaliũ que nata ſunt viuere ĩ aere. iſte enim virtutes ĩfluxe ab ipſo celo ad conſeruationeꝫ diuerſorum animalium in ſpecie non ſunt ſibiĩuicẽ contrarie ſed diſperate:ideo non valet ratio.

¶ Celum autem non amplius eſt in alio. Textu cõmenti. XLVI. Queſtio. IX.

T.c.43 Q[uerit̃] hic. vtꝝ vltima ſphera ſit in loco. ¶ Arguit̃ ꝙ nõ: qꝛ illꝺ̊ qꝺ̊ nõ ẽ ĩ aliquo corpe ꝯtinẽte ipꝫ:⁊ extra ipm̃ exñte non eſt in loco:hoc habet̃ ab Ariſt. ĩ lr̃a:ſꝫ vltima ſphera nõ hꝫ aliqꝺ̊ corpus extra ſe ꝯtinẽſ ipaꝫ:qꝛ ſic nõ eẽt vltia ſphera. q̃re ⁊c̃. ¶ Itẽ ſi eẽt in loco aũt eẽt in loco p̱ ſe aut p̱ accñs: hec ẽ diuiſio ſufficiẽs:ſꝫ nõ ẽ in loco p̱ ſe:qꝛ ſic eẽt ꝯtẽta in aliꝗ̊ extrinſeco corpe: cũ locus ſit ꝯtinẽs diuiſum ſm

T.c.43 Ariſt. nec p̱ accñs:qꝛ qꝺ̊ ẽ in aliquo loco p̱ accñs dꝫ eẽ in aliquo ſubiecto qꝺ̊ ſit ĩ aliquo loco p̱ ſe vt albedo eſt in aliquo ſubiecto qꝺ̊ ẽ in loco p̱ ſe: ⁊ iõ dr̃ eſſe in loco p̱ accñs:ſimilr̃ ĩ alijs:mõ ſphera vltia cũ ſit ꝗ̄dã ſubſtantia nõ ẽ in aliquo ſubiecto qꝺ̊ ſit p̱ ſe in loco vt manifeſtũ eſt. q̃re ⁊c̃. ¶ Itẽ locus eſt vltimũ cõtinẽtis ĩmobile

T.c.41. p̃m ſꝫ Ariſto. in lr̃a:ſꝫ vltima ſphera nõ eſt in vltio alicuius corporis ꝯtinẽtis vt manifeſtum eſt: quare ⁊c̃.

¶ Oppoſitũ arguit̃:oẽ corpus eſt in loco. ſicut enim nõ eſt aliquis locus ſine oĩ corpore: ſic nõ eſt aliqꝺ̊ corpus ſine oĩ loco:vt pꝫ in iſto 4°. ſed vltima ſphera eſt quoddã corpus cũ ſit p̃mũ mobile:vt manifeſtũ eſt. q̃re ⁊c̃.

Iſta queſtio eſt multũ difficilis: cuiꝰ ſignũ eſt diuerſitaſ opinionũ ſolẽniũ ph̃orum exponentiũ Ariſto. Opinio Alexãdri vt Cõmen.

Cõ. 45. recitat:eſt ꝙ vltia ſphera nullo mõ ẽ in loco. Et h̃ ꝓbauit ſic. Illud qꝺ̊ nõ mouet̃ localiter nõ eſt ĩ loco: hec eſt manifeſta:ſed vltima ſphera nõ mouet̃ localiter. hãc ꝓbauit:qꝛ vel mouet̃ per ſe vel per accñs. nõ p̱ ſe: qꝛ aut moueret̃ ſm totũ aut ſꝫ partes:qꝛ p̱tes non ſunt diuiſe a toto nec ſꝫ actũ vt manifeſtũ eſt: qꝛ ipſa vltima ſphera eſt cõtinua:nec in po ͣ qꝛ nũꝙ̄ diuidẽtur abinuicem. g̊ ipſe partes vltime ſphere nõ mouent̃ actu ſm locũ:⁊ p̱ ꝯñs tota vltima ſphera non mouet̃ actu ſꝫ p̱tes: nec ẽt ſm totũ:qꝛ totũ corpus vltime ſphere nõ mutat locũ: ita ꝙ nõ tranſfert̃ de vno loco ad aliũ locũ. ¶ Itẽ nõ mouet̃ localiter per accñs:qꝛ hoc eẽt eo ꝙ moueret̃ ſꝫ p̱tes:mõ illud qꝺ̊ mouet̃ p̱ accñs ſꝫ ſuas p̱tes nõ mouetur per accñs niſi qꝛ motus eſt totius p̱ ſe:nec eſt dꝺ̊ꝫ ꝙ mouet̃ p̱ accidẽs: qꝛ ſic ĩ aliquo ſubꝺ̊ ꝙ mouet̃ p̱ ſe. ⁊ h̃ nõ ponit Cõmẽ. in rõne Alexãdri qꝛ nullus hoc dicit. Et dicit Alexãder vlterius ꝙ nõ ẽ de rõne corporis ꝙ ſit in loco nec ponitur in diffinitione eius nec corpus in diffinitione loci vt ipſe dicit. ¶ Auicẽna auteꝫ ſequens Alexandrum addit ꝙ motus corporis celeſtis non eſt motus localis ſm vbi ſed ſm ſitum. ⁊ ideo nõ oportet ꝙ celũ ſit aliquo mõ in loco. ¶ Sed iſta poſitio nõ videtur eẽ rõnabilis:qꝛ oẽ qꝺ̊ localr̃ mouet̃ neceſſario eſt in loco aliquo mõ:nũc aũt vltima ſphera localiter mouet̃:qꝛ motus nõ eſt niſi ad res q̃ttuor geneꝝ ſm Ariſt.

5°huius. ſ. ad ſubſtantiã q̃titatẽ qualitatẽ ⁊ vbi:⁊ ꝯſtat T.cõ.7

ꝙ vltima ſphera nõ eſt tranſmutabilis ſm ſubſtantiaꝫ:

vt demonſtratuꝫ eſt in p̃mo celi ⁊ mundi:nec ſm q̃tita- T.c.20.

tem nec ſm qualitatẽ:ſaltẽ ſꝫ totũ:ergo reliquit̃ ꝙ aut nullo mõ mouet̃:qꝺ̊ ẽ ridiculũ:aut ꝙ mouet̃ ſm vbi: ⁊ iſte ẽ motꝰ localis ꝗ̊ neceſſario reꝗ̊rit mobile eẽ in loco quoquo mõ. Qꝺ̊ aũt dic̃ Auicẽna ꝙ motꝰ vltie ſphere eſt motus ſꝫ ſitũ hoc iprobat̃:qꝛ ipoſſibile eſt ꝙ motuſ per ſe ſit in aliquo genere cuius ſpẽꝝ rõ ꝯſiſtit in idiuiſibili:⁊ ꝓpter hoc ad ſubſtãtiã nõ eſt motus:qꝛ rõ ſubſtãtie in idiuiſibili ꝯſiſtit:vñ ſpẽs ſubẽ nõ recipiũt magis ⁊ minus:⁊ cũ motꝰ hẽat ſucceſſionẽ nõ ꝓducit̃ forma ſubſtantialis in eſſe per motũ: ſed per gñationẽ ꝗ̊ eſt terminus. ſicut aũt eſt de albedine ⁊ de cõſimilibꝰ que participant̃ ſm magis ⁊ minus:q̃libet aũt ſpẽs ſitus hꝫ rõneꝫ in indiuiſibili ꝯſiſtentẽ:ita ꝙ ſi aliqꝺ addit̃ aut diminuit̃ nõ eſt eadẽ ſpẽs ſituſ:ſed diuerſa:vñ ipoſſibile eſt ꝙ ĩ genere ſitus ſit motꝰ per ſe. ¶ P̃. hoc poſito adhuc remanet difficultas:nã ſitus ſꝫ ꝙ eſt p̃dicamẽtũ iportat ordinẽ partiũ in loco ſed ſitus vt eſt differẽtia q̃titatis iportat ordinẽ partiũ in toto. Oẽ igit̃ qꝺ̊ mouet̃ ſꝫ ſitũ opꝫ ꝙ moueat̃ ſm locũ:⁊ iſte ſunt rõnes ſancti Thome cõtra illã p̱one:vtꝝ aũt oĩa ꝗ̄ ipe accipit ĩ his v̊biſ ſint vera ad p̃ñs nõ determino. ¶ Nũc ad rationẽ Alexãdri põt dici ꝙ ipſa vltima ſphera mouet̃ per ſe ⁊ ſm totũ ⁊ ſm p̱tes. ⁊ cũ ipſe dicit ꝙ totũ corpꝰ circulare nõ mutat locũ:veꝝ eſt ſm ſubiectũ:tñ bñ mutat locũ ſꝫ formam

⁊ ſꝫ diſpoſitionẽ:p̱tes aũt mutãt locũ ⁊ ſm ſubm̃ ⁊ ſm T.c.76

formã vt dicit Ariſt. in 8° ⁊ in 6° huius. qꝺ aũt ſit muta T.c.85.

re locũ ſm ſubiectũ ⁊ ſꝫ formã videbit̃ poſt. Et qꝺ̊ ipe dicit ꝙ eẽ in loco nõ ẽ de rõne corporis:dicit Cõmẽ. ꝙ lꝫ nõ ſit de rõne corporis abſolute: tñ bene ẽ de rõne ⁊ neceſſitate corporis localiter moti:nõ. n. ẽ itelligibile ꝙ corpus moueat̃ localiter:vel ſꝫ locũ: ⁊ tñ nullo mõ habeat locũ. ¶ Alia fuit opĩo the. ꝙ vltima ſphera eẽt ĩ loco per ſuas p̱tes itrinſecas:iſte. n. p̱tes mouerent̃ circa ꝯuexũ corpĩs circa qꝺ̊ reuoluunt̃. Et forte rõcinabatur ad h̃:qꝛ cũ vltiª ſphera debeat eẽ in loco aliꝗ̊ mõ: ⁊ nõ ẽ in loco ſꝫ ſe totã:relinquit̃ ꝙ ſit ĩ loco ſꝫ ſuas partes. Qꝺ̊ aũt nõ ſit ĩ loco ſm totũ ꝓbauit:qꝛ nõ mouet̃ ſꝫ totũ:ſꝫ ſꝫ p̱tes. q̃re ⁊c̃. Et ſctũs Thomas tenẽs illã opinionẽ the. nitit̃ eã fulcire ſic. Corpus circulare ſꝫ illa dꝫ eẽ in loco ſꝫ ꝗ̄ ꝯtingit ſucceſſio diuerſoꝝ corpoꝝ in eodẽ loco. hec habet̃ ꝓ manifeſta. ſꝫ corpori circulari ſꝫ ſe totũ nõ ꝯpetit ꝙ ſit ſucceſſio diuerſoꝝ corporuꝫ totoꝝ ĩ vno loco:ſꝫ ſꝫ p̱tes. totũ. n. corpꝰ circulare nõ mutat locũ ſꝫ ſubꝫ:ſemp̱. n. remanet idẽ locus ſubꝺ̊:ſed p̱tes mutant locũ nõ ſoluꝫ rõne ſed ſubꝺ̊: ita ꝙ diuerſe p̱teſ ſuccedũt ſibi ĩ eodẽ loco:ergo corpori circulari nõ debet̃ locꝰ ſꝫ totũ ſꝫ ſꝫ p̱tes. Corpora. n. mobilia motũ recto poſſunt diuerſa ſuccedere in eodem loco ſm ſe tota vt manifeſtuꝫ eſt ad ſenſuꝫ:ſed in corporibus celeſtibus nõ ſic ꝯtingit:qꝛ in vno eodẽ loco in quo nũc ẽ corpus aliqꝺ̊ circulare:poſtea recipiatur aliud corpus circulare:ſed partes ſibiĩuicẽ ſuccedunt in eodeꝫ loco ſic ꝙ cum vna pars ſphere nõ ſit ſuppoſita alicuĩ parti terre:alia pars poſtea ſupponetur eidẽ:⁊ ſic de alijs. quare ⁊c̃. Sed ſine dubio iſta opinio non eſt omnino tuta: primo quantuꝫ ad cauſam quam aſſignat themiſtius ꝙ ſphera non ſit in loco ſm totum ſed ſcꝺ̊ꝫ partes. ſ. quia non mouetur ſm totũ ſm locũ:ſed ſm oẽs partes. hoc enim primo videtur irrationabile:qꝛ totũ nihil aliud ẽ ꝙ̄ omnes partes: ⁊ iõ incõueniens eſt dicere ꝙ ſphera

mouet localr̃ ſm oẽs partes ⁊ nõ mouet aliquo modo
T.c.46 ſm totũ. ¶ Itẽ Ariſt. dicit in 6° hui⁹: ꝙ tota ſphera nõ
mutat locũ ſm ſubiectũ: ſed ſm formã: partes aũt mu
tant locũ ⁊ ſm ſubiectũ ⁊ ſm formã. Et hec ſũt que op
ponit Cõmentator ↄtra iſtam cauſam. Qualiter aũt to
ta ſphera nõ mutat locũ ſ3 ſubm̃: ſed ſm formã: partes
aũt vtroq3 mõ declarandũ ẽ in 6°. vt dicit: ⁊ veꝝ ẽ. Et
forte ſic põt itelligi. aliter. n. corpuſ mobile qd̕ mouetur
motu recto mutat locũ ſm totũ ⁊ aliter corpus qd̕ mo
uetur circulr̃. nam corpus qd̕ mouet motu recto mutat
locũ ſ3 totũ cũ de vno loco trãſfert ad aliũ totũ locu3
diſtinctũ ⁊ diuiſũ a p̃ori: corp⁹ aũt mobile motu circula
ri intelligit mutare locũ ſ3 totũ: ſi per motũ aliquẽ ſm
ſe totũ ⁊ ſimul haberet aliã diſtantiã a centro ꝙ̃ p̃uſ ha
bebat: ita ꝙ illd̕ qd̕ p̃us erat mediũ a quo oẽs linee du
cte ad circũferentiã erãt equaleſ: poſtea nõ ſit mediũ ta
le: ſ3 ſit ꝓpinquũ magis quibuſdã partibus ⁊ remotius
ab aliis: intelligit aũt locũ mutare ſm formã cũ in alio
inſtãti quelib3 pars hab3 aliã ⁊ aliã diſtantiã a qualib3
parte terre ſignata: pars aũt dr̃ mutare locũ ſm ſubie-
ctũ cũ vna ⁊ eadẽ pars in alio ⁊ alio inſtãti ſupponitur
alii ⁊ alii parti terre toti: ⁊ dr̃ mutare locum ſ3 formã:
eo ꝙ aliã ⁊ aliã diſtantiã h3 reſpectu partiſ terre in alio
⁊ alio tp̃e: vt ſol in oriente exñs directe ſupponitur alte
ri p̃ti: ⁊ alteri exñs in meridie: ⁊ aliã diſtãtiã h3 ſol exñs
in oriẽte ab illa parte cui recte ſupponit: ⁊ aliã diſtãtia3
cũ eſt in meridie: ⁊ ſic de aliis. Cõmẽtator aũt exponit
quõ intelligit totũ mutare locũ ſ3 formã ⁊ eſt: q2 moue
tur circa ↄuexum centri ⁊ ex cõuexo perfecte rotundita
tis ad ↄuexũ perfecte rotunditatis: cũ cõuexu3 diuidat
in multa ↄuexa: quoꝝ vnũqd̕q3 eſt perfecte rotundita-
tis: hoc aũt faciliter manifeſtat ſenſibilibus inſtrumen-
tis: ⁊ exercitatis in aſtronomia nõ eſt difficile: ⁊ ſic p3 ꝙ
iſta cã quã aſſignauit Themiſtius ad negandũ ſphera3
eſſe in loco ſm totũ negãda eſt vel nulla. vt dicit Cõmẽ
tator. ¶ Itẽ ſi vltima ſphera eẽt in loco ſolu3 ſm ſuas
partes intrinſecaſ: tũc nõ eſſet in loco ſ3 actũ: qd̕ eſt in-
conueniẽs: q2 actu mouet ſ3 locũ. vt manifeſtũ eſt. ⁊ p3
ↄñа. q2 partes ↄtinui exñtes in ipſo ↄtinuo toto nõ ſunt
t.c.44. actu in loco. vt vult Ariſto. in iſto 4°. ↄſtat aũt ꝙ p̃tes
q̃titatiue ipſi⁹ vltime ſphere ſunt ſibiinuicem ↄtinue. vt
manifeſtum ẽ. g̃ ⁊c̃. Et ſi dicat ꝙ ſunt in loco in potẽtia:
ↄtra: q2 nunq̃ ſunt diuiſe in actu abiuicẽ: ⁊ ſic nunq̃ ſũt
in loco ſcd̕m actũ: fruſtra aũt eſt potẽtia que nõ reducit
ad actũ vnq̃: ⁊ icõueniẽs eſt aliquã potẽtiã eſſe perpe
tuo ocioſam: ⁊ p̃cipue in corpe ta3 nobili ſicut eſt ipa vl
tima ſphera. Et ↄfirmat rõ: q2 ipſis partib⁹ itrinſecis vl
time ſphere: aut eſt impoẽ eſſe in loco aut nõ eſt impoſ
ſibile eis ꝙ ſint in loco. Si ẽ eis impoẽ ergo repugnat
eis eſſe in loco: ⁊ ſic nec ſunt in loco ſcd̕3 potẽtiã: nec ſ3
nõ repugnantiã vt dicunt aliq̃: ſi non eſt eis impoẽ eſſe
in loco. ergo eſt eis poſſibile. hec. n. eq̃pollẽt. vt p3 ex 2°
p̃iarmenias: ponat ergo in eẽ ꝙ ſint in loco: nõ d3 acci-
dere impoẽ: ſed accideret impoſſibile. ſ. ꝙ erunt actu di
uiſe abiuicẽ: q̃re nullo mõ ſunt in loco ꝓprie. Utꝝ autẽ
hec rõcinatio ſit ſufficiens ad remouendũ illã poſitionẽ
non determino: tñ videt mihi ſatis plus fortis ꝙ̃ rões
ad alia3 p̃tẽ inducte. ¶ Ad rões ſci Tho. cum dicit.
corp⁹ circulare ⁊c̃. poſſũ iſta3 negare: ad hoc. n. ꝙ aliq̃d
ſit in loco vlr̃ non req̃rit ꝙ ſit vel poſſit eſſe ſucceſſio di
uerſoꝝ corpoꝝ in vno loco: ſ3 ſolu3 hoc t3 in illis que
ↄtinent in aliquibus extrinſecis corporibuſ: ⁊ dñr ꝓprie
⁊ per ſe eſſe in loco: q̃uis igitur corpori circulari celeſti
non ↄueniat: ſ3 ſm ſe totum ſucceſſio diuerſoꝝ corpoꝝ
in eodem loco: tñ non ſeq̃tur pp̃ hoc ꝙ ſm partes ſit in
loco. ¶ Itẽ minor aſſumit falſum. nã corpori circulari
nõ ↄtingit ſucceſſio diuerſoꝝ corpoꝝ in eodẽ loco ſm
p̃tes ſuas. nã in illo loco in quo nũc ↄtinet vna p̃s ſphe
re itrinſeca nunq̃ ↄtinebit alia: bñ tñ veꝝ eſt ꝙ diuerſe
partes ſphere ſucceſſiue ſupponunt eide3 p̃ti ↄuexe: cir-
ca qd̕ reuoluit: ⁊ ſic eſt ſucceſſio ſm parteſ diuerſoꝝ cor
poꝝ circa eũdẽ locũ: ſ3 nõ in eodẽ loco ꝓprie. q̃re non
v3. Opio v̉o Auẽpace fuit: ⁊ hec fuit opio Alphar. vt
dicit Commentator ꝙ vltima ſphera eẽt per ſe in loco. Cõ. 43.
¶ Ad cuius euidentiã eſt intelligendũ ſicut ſupponebat
Auẽpace ꝙ differẽtia eſt inter corpora recta ⁊ corpora
circularia: corpus. n. rotũdum finitur per ſe ⁊ cauſa hu
ius eſt: q2 linea rotũda eſt perfecta ⁊ nõ põt recip̃e ad-
ditiõe3 aut diminutõe3: corp⁹ aũt rectũ finit per aliud:
⁊ cauſa huius eſt: q2 linea recta eſt imperfecta ⁊ diminu
ta potẽs recipere additionẽ: quibus ſuppoſitis dicit ip̃e
hic ꝙ vltima ſphera eſt in loco nõ ſicut i aliquo ambiẽ-
te exñte circa ipa3: ſ3 circa ↄuexũ centri. i. corporis ſphe
rici circa qd̕ reuoluitur: ⁊ hoc eſt cõe omni ſphere ſ3 ꝙ
ſphera eſt: ⁊ ſi aliqua ſphera ſit in aliquo ↄtinente ipſu3
ambiente. hoc. n. accidit ſ3 ꝙ eſt ſphera: ſphere aũt ſm
ꝙ eſt ſphera debet locus circa quẽ reuoluit. vt dcm̃ eſt
. ſ. ↄuexum centri: circa qd̕ mouet. Iſte eſt igitur modus
ſm quẽ vltia ſphera eſt in loco vt dicit: ⁊ dicit ꝙ diffini-
tio quã poſuit Ariſto. de loco ſm quẽ eſt locus vltimũ
corporis ↄtinentis diuiſi a re: d3 itelligi in corporib⁹ re-
ctis ex extrinſeco ⁊ rotũdis ex itrinſeco: ita. ſ. ꝙ ↄtinenſ
qd̕ ↄtinet corpus rectũ eſt extrinſecũ: ⁊ ↄtinẽs qd̕ conti-
net corpuſ rotundũ eſt intrinſecũ. ¶ Cõtra hãc opinio
nẽ obiicit Cõmentator p̃mo: q2 eſt ↄ̃ Ariſto. vt dicit. nã
Ariſto. poſuit ꝙ d̕ nũero corpoꝝ quedã ſunt in loco p̃
ſe ⁊ eſſentialr̃. ſ. corpora recta: quedam aũt ſunt in loco
p̃ accñs. ſ. corpora ſpherica: quedã aũt ſunt in loco ſm
p̃tes. ſ. totus mũdus cõpoſitus ex oibus ſimplicib⁹: ⁊ ſic
iſta opio ↄtradicit Ariſt. ¶ Itẽ iſta opio eſt ↄ̃ rõne3: q2
notũ eſt per ſe ꝙ locus ꝓprie dictus eſt eq̃lis locato ſm
ↄtinentiã: ſ3 ↄuexũ cẽtri circa qd̕ reuoluit ſphera nõ eſt
equale ſuperficiei ↄcaue ſphere que reuoluit circa illud
ↄuexũ: ſic igit cũ locus debeat eſſe equalis locato: ſic ꝙ
oẽs ſuperficies eius ſint equales oibus ſuperficiebus lo
cati: ſeq̃tur ꝙ ↄuexũ cẽtri circa qd̕ reuoluit ſphera non
eſt ꝓprie locus ſphere: ⁊ itelligo ſic ꝙ oẽs ſuperficies lo
cati ⁊c̃. i. ꝙ in omni loco ⁊ in omni locato ſic iueniretur
ꝙ ſup̃ficies locati eſt equalis ſup̃ficiei vltime ⁊ extreme
ipſius locati: dũmõ ſit locus ꝓprius ⁊ per ſe: locatum. n.
cuius ꝓprie eſt locus: tangit locũ ſm ſuã vltima3 ⁊ exte
riorẽ ſuperficiẽ: vel ei ↄtiguatur vt ignis exñs in conca-
uo orbis lune ↄtiguatur ei ſ3 ſuã ⁊ vltimã ⁊ maximã ſu
perficiẽ. Cõſtat aũt ꝙ vltima ⁊ maxima ſup̃ficies ipſiuſ
vltime ſphere nõ ẽ equalis ↄuexo centri circa qd̕ reuol-
uitur: immo eſt multo maior cũ ipſa vltima ſphera ha-
beat ꝓfunditatẽ. quare ⁊c̃. ¶ Ite3 per ſe notũ eſt de lo-
co ꝓprie ⁊ per ſe ꝙ ipſe eſt continens locatũ: modo vlti
ma ſphera continetur in ↄuexo centri: circa qd̕ reuolui-
tur. ſic igitur p3 veritas opinionis Ariſto. ⁊ falſitas opi
nionis Auẽpace ſm Cõmentatorẽ. Utꝝ aũt iſta poſi-
tio poſſ3 teneri rõnabilr̃: videat diligẽs inq̃ſitor: q2 mul
tis videtur ꝙ iſta poſitio poſſet teneri ſatis rõnabiliter
ſicut poſitio Cõmentatoris. vt videbitur in conſequen- Cõ. 43.
tibus. ¶ Opinio aute3 Auerroyſ fuit ꝙ vltima ſphera
eſt in loco per accidẽs. ſ. per centrum. ¶ Circa hoc g̃ di
cuntur quattuor ſcd̕m ordinem. Primo ꝙ vltima ſphe-
ra ſiue ſit ſphera ſtellarum fixarum ſiue alia eſt in loco
aliquo modo. Secũdo ꝙ nõ eſt i loco per ſe. Tertio di
co ꝙ eſt in loco p̃ accñs. Quarto ꝙ ẽ in loco per cẽtrũ.

…IOTECA UNIVERSITAT DE GRANADA

¶ Primū breuiter oñdiť. Omne qȯ moueť motu loca
li eſt in loco aliquo mȯ. hec eſt manifeſta: ſʒ vltima ſphe
ra moueť motu locali aliquo mȯ. vt pʒ ex dictiſ. q̄re ⁊c̄.
¶ Scȯm ꝓbať. Illȯ extra qȯ nō eſt aliqȯ corp⁹ ꝯtinēs
ip̄m nō eſt per ſe in loco. hec vr̄ ꝯcedenda ſm̄ Ariſto. ſʒ
vltra ip̄am vltimā ſpherā nō eſt aliqȯ corp⁹ ꝯtinēs eaʒ.
T.c.43. vt manifeſtū eſt. ḡ ⁊c̄. Et hec vr̄ eſſe intētio Ariſto. pla
ne in lr̄a vbi ſic dicit. Cui q̄dem igiť corpoꝝ eſt aliquid
extra ꝯtinens ip̄m corpus hoc in loco eſt: cui vero non:
minime. q̄re ⁊c̄. ¶ Tertiū ꝓbať cū vltima ſphera ſit in
loco aut eſt in loco per ſe aut per accn̄s. ꝑ ſufficientē di
uiſionem quā ēt ponit Ariſto. p̄mo poſterioꝝ. caplo. ſi
igiť demōſtratiua ſciā: ſʒ vltia ſphera eſt in loco. vt ꝓba
tum eſt ⁊ nō eſt in loco per ſe. vt ꝓbatuʒ eſt etiā. q̄re ⁊c̄.
¶ Tūc oñdēdū eſt 4^m. ſ. ꝙ vltima ſphera eſt in loco ꝑ
centꝝ. ¶ Ad cui⁹ euidentiā itelligēda ſūt aliq̄. p̄mo ꝙ
lʒ motus localis fuerit p̄ncipium ꝑſcrutatiōis de loco.
T.cō.3. vt pʒ in iſto 4°. tn̄ qꝛ ipſa quies eſt quodāmodo finis ⁊
T.c.54 perfectio mot⁹. vt hʒ videri in 5° huius. ideo locus ma
gis eſt attribuendus corpib⁹ ꝑꝑ quietē naturalem q̄ ꝑꝑ
motū: ⁊ illud qȯ eſt alicui cā vel principiū q̄eſcendi: prin
cipalius eſt ei cā eſſendi in loco q̄ illud qȯ eſt ei cā mot⁹
inquātū hui⁹. ſic etiam materia prima fuit prius inq̄ſita
⁊ nota per trāſmutatiōem ſubalem: ⁊ tn̄ forma ſubalis
eſt principalior cā mãe prime q̄ trāſmutatio in ſuba: eo
ꝙ ip̄a forma ſubalis eſt finis trāſmutationis ſubalis. vt
Cō.70. vt dicit Cōmentator in 2° hui⁹. ¶ Ulterius ꝯſideran
dum eſt ꝙ in ipſa vltima ſphera iſta duo ſūt eadē realr̄
. ſ. ꝙ ipſa tota nō mutet locū ſm̄ ſubm̄: ⁊ ꝙ ipſa quieſcat
ſm̄ totū. vn̄ illud idē qȯ eſt ipſi ſphere cā vt non mutet
locū tota ſm̄ ſubm: eſt ei cā q̄re tota quieſcit. Et hec ſup
pono tanq̄ manifeſta exercitato in ſcia nāli. ¶ Nūc āt
vlteri⁹ accipio ꝙ ip̄m centꝝ eſt quodāmȯ cā fixiōis ſeu
imobilitatis ⁊ quietiſ ſphere: qȯ ſic pʒ: ſphera. n. ſic intel
ligiť moueri ſm̄ totū ⁊ q̄eſcere ꝙ ip̄a tota ſimul non hʒ
in vno tp̄e aliā diſtantiā aut ꝓpinquitatē ad centrū q̄ i
alio: ⁊ ſi in vno tp̄e haberet maiorē diſtantiā a cētro q̄
in alio vel minorē vel ſm̄ aliquas ptes maiorē diſtanti
am: ⁊ ſm̄ al's minorem: tūc ipſa tota mutaret locuʒ ſm̄
ſubiectū ⁊ fieret aliud ⁊ aliud centꝝ eius ſm̄ ſubiectū.
vt pʒ per eleuationeʒ ⁊ depſſioneʒ exemplarē ⁊ ſenſibi
lem inſtrī ſpherici ad hoc inſtructi ꝑꝑ iexercitatos ⁊ iu
niores. ¶ Ex his pōt ſic argui: per illud ſphera eſt in lo
co ꝑꝑ qȯ ipſa eſt quieſcēs ⁊ imobilis ⁊ fixa eo mȯ quo
debeť ei quies imobilitas ⁊ fixio. vt pʒ ex dictis: ſʒ ipſi
ſphere hoc debeť per centꝝ. vt dcm̄ eſt. q̄re ⁊c̄. Hanc āt
Cō.43. rōnem tangit Cōmentator in cōmento hui⁹ partis his
v̄bis. Nos aūt dicamus: qm̄ cū ſit fixū ſm̄ totū: neceſſe
eſt vt ſit hoc modo quieſcēs: ⁊ qꝛ quies eſt ei per quietē
centri qȯ eſt terra ⁊ quies eſt: q̄re eſt in loco eſſentialr̄.
ideo dr̄ celū eſſe in eodē loco ⁊ non trāſmutať ab eo ꝑ
accn̄s. i. qꝛ centꝝ ei⁹ eſt in loco eſſentialr̄. q̄re ⁊c̄. ¶ Itē
aliam rōnem vr̄ inuere Cōmentator: oē qȯ iueniť in ali
quo per accn̄s: inueniť in eo ꝑꝑ aliud hēns illud per ſe.
Iſtā ꝓpōnem ponit expreſſe Cōmentator: ⁊ tunc poſſu
mus accipere ꝙ celum eſt in loco per accn̄s ⁊ precipue
ſphera vltima. vt oñſum eſt. ergo ipſa eſt in loco per ali
quid exn̄s in loco per ſe. ſʒ non vr̄ eſſe in loco per aliq̄d
aliud niſi per centꝝ. nō. n. eſt in loco per ſuas partes. vt
vr̄ ex predictis: nec per ꝯuexū centri: circa qȯ reuoluiť:
ſicut etiam oſtenſum eſt: nec per aliq̄d aliud: niſi quis ēt
vellet fingere: non. n. pōt eſſe in ſua vltima ꝯuexa ſuper
ficie tanq̄ in loco ſicut quidam fatue imaginanť: qꝛ loc⁹
dʒ eſſe diuiſus a locato ⁊ non dʒ moueri neceſſario mo
tu locati. vt patuit prius: hec aūt non ꝯueniunt ſuperfi

ciei ꝯuexe ipſius ſpēi vltime. vt manifeſtū eſt vnicuiq; er
go relinquiť ipſam eſſe in loco per ſuū centꝝ: huius aūt
rōnis ſolā primā ꝓpōnem ponit expreſſe Cōmentator:
alie aūt capiūtur ex dictis Ariſto. in lr̄a. ¶ Cōtra hāc
poſitionem ſunt difficultates non pauce. Una eſt quam
mouit ipſe Cōmentator ꝯtra ſe. nam ſi corpus celeſte in
loco per accn̄s: ſequiť ꝙ mouetur per accidens: conſimi
liter. n. videtur aliquid moueri in loco ⁊ eſſe in loco: ſed
hoc eſt impoſſibile: qꝛ declaratū eſt ꝙ ipſum celū eſt pri
mum oīum mobiliū. vt pʒ in 8° huius: ⁊ ſic illud qȯ eſt T.c.76
per accidens erit prius eo qȯ eſt ꝑ ſe: qȯ eſt impoſſibile. T.c.39.
vt dr̄ in 8° huius ⁊ 2°. quare ⁊c̄. ¶ Item aliqui ſic dubi T.c.66.
tant. Illud qȯ hʒ vbi per ſe hʒ locū per ſe cū vbi ſit a lo
co. vt oēs ꝯcedunt. vn̄ ⁊ auctor ſex principioruʒ dicit ꝙ
vbi eſt circūſcriptio corporis ⁊c̄. celum hʒ per ſe vbi: ꝓ
batio. qꝛ celum hʒ per ſe motum ſm̄ vbi. vt oēs vere cō
cedunt modo motus ſm̄ vbi eſt idem eſſentialr̄ cū ipſo
vbi: ſicut vlr̄ motus eſt idem eſſentialr̄ cū ſuo per ſe ter
mino. ergo celū hʒ vbi per ſe. q̄re ⁊c̄. ¶ Item ſicut ſe hʒ
illud qȯ eſt in loco per ſe ad moueri per accn̄s: ſic illud
quod ē in loco ſm̄ accidens ad moueri per ſe: hec videť
ꝯueniens ſimilitudo: ſed nihil exiſtens in loco per ſe mo
uetur ſolū per accidens: hoc manifeſtum ē: qꝛ lʒ homo
exn̄s in naui moueatur per accidens ad motū nauis. tn̄
ē mobilis per ſe aliquo alio motu. ergo nihil qȯ moueť
ꝑ ſe ē in loco pure per accn̄s. nec ecōuerſo. Uel arguať
ſic. Sicut ſe hʒ illȯ qȯ mouetur in loco per accn̄s ad eē
in loco ꝑ accn̄s. ſic ſe hʒ illud qȯ mouetur per ſe localr̄
ad eē in loco per ſe. hec ē ſilitudo ꝯueniens. ſʒ oē qȯ mo
ueť localr̄ per accn̄s ē in loco per accn̄s. vt manifeſtum
ē. ḡ omne qȯ moueť localr̄ per ſe ē in loco per ſe. celum
aūt per ſe mouetur localr̄. vt manifeſtū eſt ⁊ conceſſuʒ.
quare ⁊c̄. Et ꝯfirmať. qꝛ illud qȯ moueť per ſe motu lo
cali dʒ veriori mȯ eſſe in loco q̄ illud qȯ moueť per ac
cidens. hoc videť veriſimile: ſed illud qȯ moueť locali
ter per accidēs eſt in loco per accidēs. vt manifeſtū eſt.
ergo illud qȯ mouetur per ſe motu locali dʒ eſſe veriori
mȯ in loco q̄ per accidēs: ⁊ hoc non eſſʒ per ſe niſi eēt i
loco. vt manifeſtū eſt. quare cuʒ vltima ſphera moueať
per ſe localiter. vt oēs volūt: dʒ ipſam eſſe in loco ꝑ ſe:
aliter. n. nȯ eſſet veriori modo in loco q̄ illa que per ac
cidens localiter moueнť. ¶ Itē ſicut ſe hʒ illud qȯ mo
uetur localiter per accidēs ad eē in loco per ſe: ſic illud
qȯ moueť localr̄ per ſe ad eſſe in loco per accidens. hec
eſt ꝯueniens ſimilitudo: ſed nullum motuʒ localiter per
accidens eſt in loco per ſe. vt manifeſtū eſt. ergo nullum
per ſe motum localr̄ eſt in loco per accidēs: modo vlti
ma ſphera mouetur localiter per ſe. quare ⁊c̄. ¶ Itē il
lud locatū qȯ omnibus locatis eſt cauſa eſſendi in loco
nō eſt in loco per accidens. Nā per accn̄s non eſt prius
eo quod eſt per ſe. vt habetur in 8° huius: ſed ip̄m celuʒ T.c.39.
eſt in loco ⁊ eſt cauſa omnibus alijs eſſendi in loco. naʒ
ſicut ipſum celum eſt cauſa oīum locatoꝝ alioꝝ ſm̄ eo
rum ſubſtantias. ſic eſt cauſa ꝓprietatū naturaliuʒ oīum
que conueniunt eis per ſe. Et confirmať: qꝛ p̄mū in vno
quoq; genere eſt maxime tale. vt pʒ ex 2° metaphy. ſed T.c.4.
celum eſt p̄mum locatorum vel primū in genere locato
rum. vt videtur manifeſtum. eſt. n. primū in genere coruʒ
que localiter mouentur. ergo dʒ eſſe maxime locatum
qȯ non eſſet ſi eſſet in loco per accidēs. nam illud quod
ineſt alicui per accidens non ineſt illi proprijſſime ⁊ ve
riſſime. quare ⁊c̄. ¶ Item qȯ neceſſario ē in loco nō eſt
in loco per accidens: accidentia enim non ſunt neceſſa
ria: immo accidenſ contingit non eſſe. vt allegatum fuit
prius in primo huius ex primo poſteriorum. capitulo.

ſi igiť demꝰatiua: ⁊ in 8° buiꝰ caplo: ad dicta aũt ſic intẽ
8° phy. dentibꝰ. ⁊ in 5° metaph. caplo de eadẽ. ⁊ in eodẽ caplo
T.c.26. de accñte. ⁊ in 10° metaph. ꝓpe finẽ in oĩbus iſtis locis
Textu iq vult Ariſt. ꝙ illud qȯ eſt ꝓprie p accñs. ⁊ nullo modo p
ñ repiť ſe: nõ ẽ neceſſariũ: ſed vltima ſphera neceſſario eſt in lo
ꝯmẽ. 5. co. vt oẽs ꝓcedũt: ſemp. n. fuit ⁊ eſt ⁊ erit in loco. q̃re ⁊c̃.
metaᶜᵉ ¶ Itẽ videť ꝙ vltima ſphera nõ ſit in loco per centrũ:
T.cõ.5. ꝑmo qꝛ nibil eſt in loco per illud qȯ ẽ extrinſecũ ab eo:
5° meta. hec videť manifeſta: ſed ipm̃ centꝝ eſt q̇d extrinſecũ ab
T.c.26. ipa vltima ſphera cũ nõ ſit eius forma nec pars quãtita
10° meta. tiua. vt manifeſtũ eſt. q̃re ⁊c̃. hec eſt rõ ſci Thome ꝯtra
Auerroym. ¶ Itẽ aliq̇ ſic dubitãt: illud qȯ eſt in loco p
aliq̇d alteꝝ eſt in eodẽ loco in quo eſt illȯ alteꝝ: vt aĩa
que eſt in loco p corpus ẽ in eodẽ loco cũ corpore. ſi igi
tur vltima ſphera eẽt in loco per centꝝ qȯ eſt terra: tũc
deberet eẽ in loco terre: qȯ ẽ abſurdũ. ¶ Itẽ ſi vltima
ſphera eẽt in loco per centꝝ aut eẽt in ipſo centro aut ĩ
aliquo alio. per diuiſionẽ ſufficientẽ: ſꝫ non eſt dicenduꝫ
ꝙ ipa ſit in centro per ipm̃ centrũ. vt manifeſtũ eſt: nec ĩ
aliquo alio: qꝛ nec in aqua nec ĩ aere nec in aliquo alio
niſi quis fingat. q̃re ⁊c̃. ¶ Itẽ ſi vltima ſphera eſſet in lo
co per cẽtꝝ: hoc eſſet ꝓ tãto: qꝛ ĩmobilitas celi eſt ex fi-
xiõe ⁊ ĩmobilitate cẽtri: ita ꝙ ĩmobilitas centri eſſet cã
fixiõis ⁊ ĩmobilitatis celi: hoc poniť a Cõmentatore: ſꝫ
hoc nõ pȯt eſſe cã: qꝛ ſi ĩmobilitas cẽtri eſſet cã quietis
vel ĩmobilitatis celi: aut eſſet cã malis: qȯ eſt ridiculuꝫ:
aut cã efficiens: qȯ etiã eſt deriſoriũ: qꝛ vna ꝑuatio non
eſt effectiua alterius: ⁊ cũ hoc ipſum nibil agit in celum
ad qȯ ſequať ĩmobilitas celi nec mediate nec ĩmediate:
qꝛ agẽs ꝓpinquũ ſimul ẽ cũ paſſo. vt demonſtratuꝫ eſt.
7° buius: nec mediante: qꝛ tunc ageret mediãtibꝰ elemẽ
T.cõ.9. tis ĩtermedijs: ⁊ precipue mediãte igne q̇ eſt ĩmediatus
celo: ⁊ ſic ĩmobilitas celi eſſet ĩmediate ab igne. qȯ eſt ri
diculũ. Nec pȯt eſſe cã finalis: qꝛ cauſa finalis eſt nobi-
lior eis que ſunt ad finẽ cum ſit bonũ ipſoꝝ: mȯ ĩmobi-
litas vel quies cẽtri nõ eſt nobilior quiete celi: imo ecõ-
uerſo: ⁊ ſic ĩmobilitas cẽtri vel quies nullam bꝫ cauſali
tatẽ ſupra quietẽ celi. quaꝛ ⁊c̃. ¶ Itẽ arguiť. ſicut ſe bꝫ
illȯ qȯ moueť per accñs ad illud qȯ moueť per ſe: ſic il-
lud qȯ ẽ in loco per accñs ſe bꝫ ad illud qȯ eſt in loco p
ſe. hoc videť multũ rõnabile. Similitudo igiť a cõmuta
ta ꝓportiõe cõparãdo ꝑmũ ad 3ᵐ ⁊ 2ᵐ ad 4ᵐ. ſic ſe bꝫ
illud qȯ mouetur per accñs ad illud qȯ eſt in loco per
accñs: ſic illud ꝙ moueť per ſe ad illud qȯ eſt in loco p
ſe: ſed omne qȯ moueť p accidens eſt in loco per accñs.
ergo omne qȯ moueť per ſe ẽ in loco per ſe: mȯ vltima
ſphera moueť per ſe ⁊ ꝑmo vt oẽs ꝓcedunt. q̃re ⁊c̃. Iſte
ſunt difficultates ꝯtra Cõmentatorẽ de quibꝰ paꝝ aut
nibil babui ab alijs: lꝫ forte plures dixerint de ipſis: ⁊
oꝫ me dicere ſꝫ meũ poſſe: lꝫ forte nõ ſufficiat qȯ dicã:
tñ poterit alijs eſſe occaſio ꝑquirendi. Primo quidẽ ꝑp
rões illas quibus ꝓbať celũ nõ eſſe in loco p accidẽs:
pono vnã diſtõnem non multũ famoſam. Et eſt ꝙ p ac-
cidens accipiť a Cõmẽtatore tribꝰ modis. Uno mȯ ꝓut
diſtinguiť ꝯtra per ſe: de quo agiť ꝑmo poſterioꝝ. Alio
mȯ ſumiť per accñs ꝓut diſtiguiť ꝯ ꝑmo: ⁊ tũc per acci-
dens accipiť ꝓ ſcȯario: hec aũt determinatio ꝑmo acci
piť duplr̃. Uno mȯ ſm famoſitatẽ ⁊ vſum cõeꝫ vt dicať
aliquid alicui ĩeſſe ꝑmo: qȯ ĩeſt ſm cõem vſum ⁊ vulga
rẽ acceptionẽ: ⁊ nomẽ ſignificet aliq̇d ꝓprie qȯ cõiter. ⁊
ſm famoſitatẽ intelligiť p ipm̃. Alio mȯ dř aliq̇d alicui
ꝯuenire ꝓprie. i. ſm naturã rei ⁊ ꝑncipalr̃: ⁊ ſic etiã aliqȯ
nomen dř ꝓprie ⁊ ꝑmo ſignificare aliq̇d qȯ eſt prius ⁊
nobiliꝰ reſpectu alioꝝ ſignificatoꝝ ſuoꝝ. vt hoc nomẽ
ꝑncipiũ ſignificat ꝑncipiũ magnitudinis ꝓpe: ⁊ ꝑmo ſꝫ

vſuꝫ cõem ⁊ famoſitatem: ⁊ ſignificat cãm finaleꝫ ꝓprie
⁊ ꝑmo ſm ordinẽ nature rei. nam cã finalis eſt nobilius
inter oĩa ſignificata buiꝰ nõis principiũ: vt bꝫ videri in
5° metaphy. caplo de ꝑncipio. Silr̃ igitur hec determia t.cõ. pri.
tio ſcȯario ſumitur aliq̃ñ ꝓut diſtinguiť ꝯ famoſe ⁊ cõi-
ter: ita ꝙ dicať alicui aliquid ꝯuenire ſcȯario: eo ꝙ non
ꝯuenit ei ſm cõem vſum ⁊ famã: ⁊ nomẽ dř aliq̇d ſigni-
ficare ſcȯario: qñ cõiter ⁊ vulgariter ⁊ famoſe nõ itelli-
gitur per ipm̃. Alio mȯ pȯt ſumi iſta determinatio ſcȯa
rio ꝓut diſtinguitur ꝯ ſm naturã rei: ⁊ principalr̃ ita vt
dicatur aliq̇d ĩ eẽ alicui ſcȯario: qꝛ nõ ineſt ei ſm natu-
ram rei ⁊ principalr̃: ⁊ nomẽ dicať ĩproprie: eo ꝙ nõ ſu
miť ꝓ illo qȯ per priꝰ ⁊ principaliꝰ ſignificat: ſꝫ ꝓ aliquo
alio. Silr̃ dico ꝙ hec determinatio p ſe duplr̃ ſumitur.
Uno mȯ ꝓ eo qȯ ẽ per ſui nãm: ⁊ de iſto agiť in prio po
ſterioꝝ. Alio mȯ accipiť ꝓ ipſo ꝓprie ſiue ſit ꝓprie. i. ſm
vſum ⁊ famoſum modũ: ſiue ſit ꝓprie. i. pͥcipalr̃: ⁊ prio.
Qȯ ãt iſtis duobꝰ modis accipiat Cõmẽtator iſtas de-
terminatiões. ſ. p accñs. ⁊ p ſe: pꝫ in multis locis. nã ipe
dicit in 6° buius: ꝙ trãſmutatio indiuiſibilis nõ eſt mo- Cõ. 32.
tus niſi per accñs. i. improprie nõ ſm famoſitatẽ: qꝛ cõi
ter noĩe motus ĩtelligiť trãſmutatio ſucceſſiua ⁊ tꝑalis:
ſꝫ non vult dicere ꝙ trãſmutatio indiuiſibilis ſit motus
per accñs. i. non ſm ſui naturã: ſꝫ per aliq̇d aliud: p q̇d
. n. aliud eſſet ipſa motus: non. n. pȯt eſſe motus p muta
tionẽ ꝑcedentẽ: qꝛ illa ceſſat adueniente trãſmutatione
ĩdiuiſibili: cũ ipſa tranſmutatio ĩdiuiſibilis ſit terminus
trãſmutatiõis diuiſibilis ꝑcedẽtis. ḡ trãſmutatio diuiſi-
bilis nõ eſt motus per accñs. i. per aliq̇d aliud a ſua na-
tura qȯ ei accidat: ſꝫ eſt motus per accñs improprie nõ
ꝓprie. qꝛ nomẽ motus nõ ſignificat eã ſm cõem vſũ bo
minũ ⁊ ſm famoſitatẽ: lꝫ forte ſꝫ ordinẽ nature rei pri
cipaliꝰ ſignificet eã: eo ꝙ ipſa eſt finis trãſmutatiõis ꝑce
dẽtis. ¶ Itẽ Cõmentator in iſto loco. cõmẽto 4° ſcri-
bit iſtã ꝓpõnẽ. Oẽ qȯ inueniť in aliquo per accñs inue-
niť in eo ꝑp aliquid bñs illud per ſe: modo ſi ipſe reci-
peret ibi per accñs ⁊ per ſe ſm ꝙ ꝯſiderantur in poſte-
rioribus. hoc forte nõ baberet veritatẽ. qꝛ quedam ſũt
accidentia ſeparabilia pure p accñs que nulli inſunt per
ſe nec in primo nec in ſecundo. vt currere ⁊ ambulare ⁊
comedere. vt oẽs ꝓcedunt. vnde relinquitur ꝙ ipſe acci
piat per accidens ꝓ improprie: vt ſit intellectus ſmõis
eiꝰ ꝙ omne qȯ inuenitur in aliquo improprie ĩueniť in il
lo per aliq̇d bñs illȯ ꝓprie: ⁊ hoc eſt illud qȯ dř ꝙ oẽs
trãſferẽtes ſm aliq̃ ſĩlitudinẽ ſe trãſferũt 6° topicoruꝫ.

His premiſſis dico ꝙ cũ Cõmẽtator dicit
celũ eẽ ĩ loco p accñs ñ ac
cipit p accñs: ꝓut diſtiguit ꝯ p ſe: de quo determĩať ĩ pri
mo poſterioꝝ. vt. ſ. ſit ĩtellectꝰ ꝯclonis ꝙ celũ nulloᵒ p ſe
nec ꝑmoᵒ: nec ſcȯoᵒ bẽat iſtã ꝓprietatẽ q̃ ẽ eẽ in loco: lꝫ
. n. nõ video veꝝ eẽ ꝑp q̇ſdã rões ꝑinductas: ſꝫ ĩtendit
ꝙ ẽ in loco p accñs. i. nõ ꝓprie: ſꝫ ĩprope. ſ. ꝙ nõ ẽ ĩ loco
ſꝫ cõeꝫ ꝯſuetudinẽ q̃ aliq̇d dř eẽ in loco: qꝛ ĩ pluribꝰ ĩue
niť ꝯſuetꝰ: qꝛ freq̃ntiꝰ dř famoſum: qꝛ plẽs ſic intelligũt:
nec puto ꝙ ipſe negaſſꝫ eũ eẽ in loco per ſe. i. per ſui na
turã: imo per ſui naturã eſt in loco. i. circa aliq̇d vt vide
biť: ſꝫ dř non eſſe in loco per ſe. i. non ꝓprie: qꝛ. ſ. non eſt
in loco ſm cõeꝫ ⁊ famoſaꝫ acceptionẽ buiꝰ qȯ eſt ĩ loco
eſſe cõiter. n. ⁊ famoſe ĩtelligiť aliquid eſſe in loco tanq̃
in ꝯtinente extrinſeco: eo ꝙ talia locata ſunt valde mul
ta ⁊ nota nobis: nec negarẽ ab ipſo celo eẽ ĩ loco ꝓprie
accipiẽdo. i. principalr̃ ſm naturã rei: imo puto ꝙ ſꝫ or
dinẽ nãe rei ꝑus ⁊ principaliꝰ: ⁊ verius eſt in loco q̃ iſta
ĩferiora locata. Uñ volo dicere ꝙ vltĩa ſphera ẽ in loco
ſcȯario ⁊ poſteriꝰ in ordine cognitõis nr̃e: ita ꝙ poſteriꝰ

fuit nobis notū celum eſſe in loco ꝙ alia eē in loco:cū
ſm naturā rei eſt econuerſo. Ratio primi eſt: qꝛ cōioꝛa
ſunt nobis ꝑus nota:ratio ſcōi eſt:qꝛ cauſa nālr ꝑoꝛ eſt
cāto. Dicerem igiť ſaluo melioꝛi iudicio ꝙ Cōmentatoꝛ
vtiť iſta diſtōne de ꝑ ſe ⁊ per accñs,ꝓ iſta diſtōne ꝑmo ⁊
ſcōario:ꝑmo aūt ⁊ ſcōario dñr multis modis.vt dictū
eſt. ¶ Siqs aūt velit tenere ꝙ celū eſt in loco pure per
accñs ſoluat rōnes ⁊ declaret illud:qꝛ nō video ad pꝛe
ſens:cū.n.celū hēat per ſe motum ſm vbi.vt oēs confi-
tenť:neceſſe eſt ipm habere per ſe vbi:⁊ ꝑ ↄñs per ſe eē
in loco aliquo modo:non.n.motus localis eiꝰ deberet
dici motus localis per ſe niſi vbi ſuū ſm ꝙ moueť req-
reret locū ꝑ ſe. Nec valet qȯ aliqui dicūt ꝙ vbi ipſiuſ ce
li non eſt vbi niſi per accñs hoc eſt mirabile:qꝛ ſicut mo
tus eius eſt motus oīum ꝑmus ⁊ ꝓpꝛiiſſimus motuſ.vt
pꝫ in 8° ſic rōnabile eſt ꝙ eius vbi ſit ꝑmū vbi:⁊ ſic non
T c.83. debet eſſe vbi ſoluꝫ per accidens:ſꝫ per ſe:per accñs.n.
nō eſt oino ꝑus ipſo per ſe:⁊ ſicut motꝰ eius eſt cā oīum
alioꝝ motuū ⁊ nō participat naturā motus per accñs:
ſic vbi ipſius celi dꝫ eſſe cauſa alioꝝ vbi. Et tūc arguiť.
qñ cauſa ⁊ cauſatū ↄueniunt in aliquo ⁊ comparanť in
illo ſicut cauſa ⁊ cauſatū illud magis ⁊ verius competit
cauſe ꝙ cauſato:ſic.n.intelligenda eſt ꝓpoſitio Ariſto.
in ꝑmo poſterioꝝ:ꝓpter qȯ vnūqȯqꝫ tale ⁊ illud ma-
gis:⁊ in 2° metaphy.vnūqȯqꝫ tūc maxime alioꝝ ſm ꝙ
T. cō.4 aliis ineſt vniuocatio:cum igiť ipſum celū habeat vbi:⁊
ipm ſuū vbi eſt quodāmodo cauſa vbi cauſatiuū iſtoꝛū
inferioꝝ:ſicut ⁊ motus motuū:videť ꝙ verioꝛi modo
cōpetit ei locus vel eſſe in loco ꝙ iſtis iferioꝛibꝰ. ¶ Itē
arguo logice ſic:qñ ad añs ſeqtur ↄñſ eodē addito vtro
biqꝫ:adhuc ſequiť.ꝑmo pꝛioꝝ:ſꝫ ſeqtur hoc coꝛpus eſt
mobile localr.ergo eſt in loco.ergo addito per ſe vtro-
biqꝫ adhuc ſequiť ſic dicendo hoc moueť localr per ſe.
ergo eſt in loco per ſe. ¶ Item qñ ad añs ſequiť ↄñs ex
oppoſito ↄñtis ſequiť oppoſitū añtis:ſꝫ ſequiť hoc ens
eſt in loco per accñs pure:ergo nō moueť localr per ſe.
vt pꝫ ſatis ex dictis. ergo ꝑ oppoſitum ſequiť hoc ens
moueť localr per ſe.ergo non ē in loco pure per accñs:
ſed celum moueť localr per ſe.quare ⁊c̄. ¶ Iteꝫ arguiť
ſm modū cuiuſdam magiſtri quo vtitur in qōne de ge-
neratiōe foꝛme ſubalis:omne mobile localiter eſt in lo-
co.ergo omne mobile per ſe eſt in loco:qꝛ ſi ſimpliciter
ad ſimplr ⁊ ꝑ ſe ad ꝑ ſe.quare ⁊c̄. ¶ Itē ſicut ſe hꝫ ens
mobile ꝑ ſe ad mobile per ſe localr:ſic ſe hꝫ ens in loco
per accñs ad mobile per accñs:ſed oē ens per ſe in lo-
co eſt mobile localr per ſe.ergo omne ens in loco ꝑ ac-
cidēs eſt mobile localr per accñſ. Iſtaꝝ aūt rōnum que
dam ſunt ꝓbabiles ⁊ alie ſunt foꝛtioꝛes.⁊ foꝛte ſi bene
inſpiciantur oēſ iuenientur neceſſarie. ¶ Dicerem ergo
ad ꝑñs ſaluo melioꝛi iudicio ꝙ celum ē in loco ꝑ accñſ:
non ꝑ accñs:vt per accñs diſtinguitur ↄ per ſe:ſꝫ ꝓut di
ſtinguitur contra ꝑmo:contra ꝑmo dico accipiēdo pꝛi
mo,ꝓ eo qȯ eſt ↄſuetū vſitatum ⁊ famoſum ⁊ vt in pluri
bus contingens:non.n.habet aliqȯ extrinſecum conti-
nens ipſum:⁊ hoc requiritur ad hoc ꝙ aliquid ſit in lo-
co,ꝓpꝛie ſecundum modum illum quo communiter ⁊ fa
moſe intelligitur ⁊ dr̄ aliquid eſſe in loco.quare ⁊c̄.

Tūc ad dubitatiōes de cētro cū dr̄. nihil eſt in loco
ꝑ illȯ qȯ ē extriſecū ab eo:pōt hic dici ꝙ ſi ē penitꝰ extri
ſecū ⁊ ſm ſubſiſtētiā ⁊ ſm ↄtinentiā:ita ꝙ nec ſubſiſtat i
illo nec ipꝫ ↄtineat nec icludat foꝛte veꝝ eſſet. Et cū dr̄
ꝙ centrū eſt quid extrinſecū a ſphera:veꝝ eſt ſm eē exi
ſtentie:qꝛ nec ſphera iexiſtit centro:nec ecōuerſo.tñ nō
eſt extrinſecū ſm ↄtinentiā:imo ↄtinet ipſum centruꝫ:lꝫ
nō imediate. Aliter dr̄ ꝙ nihil eſt in loco per illud qȯ ē
extrinſecū ab eo:nec hꝫ habitudinē ad ipm in ſuo mo-
tu ⁊ in ſua quiete:mō quāuis cētrū ſit qd extrinſecū ipſi
vltime ſphere:qꝛ non eſt pars eius nec foꝛma nec mā:tñ
ipſa vltima ſphera in ſuo motu hꝫ habitudinem ⁊ neceſ
ſariū reſpectū ad centꝝ.⁊ ſilr in fixione ⁊ quiete.vt de-
claratum eſt ꝑus.quare nō valet. ¶ Ad aliā cū dr̄ quā
do aliqd eſt in loco ⁊c̄,veꝝ eſt ſi ſit in loco per alterum
tanꝙ ꝑ ſuum ſubiectū:ſꝫ ſi eſt in loco per alteꝝ tanquaꝫ
ꝑ ſuum fixum:ex cuius fixione ⁊ immobilitate accipia-
tur alterius fixio ſeu quies:nō oꝫ ꝙ ſit in eodem loco in
quo eſt illud alteꝝ:ſic auteꝫ eſt in pꝛopoſito.vt pꝫ ex di
ctis.quare ⁊c̄. ¶ Ad aliam cum dr̄ aut eſſet in ipſomet
centro:diceret aliquis ꝙ ipa ē in loco.ſ.in ipo centro.ſ.
circa centꝝ:⁊ hoc per ipſummet centruꝫ fixū ⁊ qeſcens
eſt ipſi ſphere cauſa quodammodo eſſendi circa ipſum.
¶ Ad cuius itellectū eſt conſiderandum ꝙ lꝫ coꝛpoꝛa
celeſtia ⁊ motoꝛes eoꝛum nō ſunt pꝛopter iſta inferioꝛa
ↄſeruanda ⁊ generanda ꝑmaria intentione.i.tanꝙ pꝛo
pter finē ꝑmo intentū ⁊ ꝑncipaliter cū iſta inferioꝛa ge
neranda ⁊ conſeruanda ſint quodāmodo finis ipoꝝ ſe
cundario intētus.vt docet Cōmētatoꝛ.12°.metaphyſi. Cō.66.
⁊ 2° celi ⁊ mundi:quāuis igitur ipm centrū fixum ⁊ quie 2° ce.
ſcēs nō ſit ꝑma ⁊ ꝑncipalis cauſa finalis huiꝰ qȯ eſt eſſe
in loco vel circa locū:ſed ecōuerſo:tamen ꝑt eſſe ⁊ ē fi-
nis:ſcōario intentus tanꝙ illud ſine quo non poſſꝫ ipm
celum moueri ad gñandum iſta inferioꝛa:nec etiā quie-
ſcere ⁊ fixum eſſe. Ois.n.motus requirit aliqd fixum ⁊
quieſcens.vt dcm̄ eſt:⁊ ꝓbať in de cauſis motus aialiū.
⁊ Cōmentatoꝛ hic allegat ⁊ non eſt aliqȯ coꝛpuſ fixū ⁊
quieſcēs:reſpectu cuius ipm celum totum varietur ſcȯꝫ
foꝛmam ⁊ ſm partes:ſm foꝛmam ⁊ ſubiectum niſi ipm
centruꝫ quod eſt terra que nunquā ſimul tota mouetur
localiter.vt pꝫ ex 2° celi ⁊ mundi. ¶ Et per hoc ad rō- T.c.17.
nē ſequentē dicemus ꝙ imobilitas ſeu qes ⁊ fixio cētri
eſt cauſa ſicut finis immobilitatis celi nō quidem cauſa
finalis ꝑncipalis ⁊ ꝑma:ſꝫ quaſi ſecūdaria ⁊ quaſi ſine
qua non:⁊ talem finem non oꝫ eſſe ſimplr nobilioꝛem
oꝛdinatis in ipſum:⁊ qꝛ cauſa nō ꝑma nec ꝑncipalis:ſꝫ
ſolum ſecūdaria pōt dici per accidēs reſpectu cauſe ꝑn
cipalis ⁊ ꝑme.ideo foꝛte diceret aliquis ꝙ ipm centruꝫ
fixum ⁊ quieſcens eſt cauſa imobilitatis ⁊ fixionis celi
per accidens:⁊ ſic intelligeretur celum eſſe in loco ꝑ ac
cidens.i.per cauſam accidentalem ⁊ ſcōariam ⁊ non ꝑ
accidens,ꝓut per accidēs diſtinguitur per ſe ⁊ per ſui na
turā:hoc.n.non poſſent videre ꝓp rationes ꝑus indu-
ctas. Et pꝛeterea lꝫ non ↄcederetur ꝙ lꝫ illud qȯ moue
tur per ſe localr ſit in loco per ſe:cum illud qȯ quieſcit ꝑ
ſe ⁊ per ſui naturam videtur eſſe in loco per ſe ſm ali-
quem modū:modo ipſum celum per ſe quieſcit totuꝫ:qꝛ
non permutat locum ſm ſui ſubiectum.vt pꝫ in 6° huiꝰ: T.c.36.
⁊ in 8°.quare ⁊c̄. Sꝫ aliquis ſic argueret ſi vltima ſphe T.c.85.
ra eſt in loco per ipſum centrum:tunc cū ipſum centruꝫ
ſit in loco per vltimam ſpheram ſequitur de ꝑmo ad vl
timū ꝙ vltima ſphera ſit in loco per vltimā ſpherā:⁊ ſic
per ſe ipſam:qȯ videť falſuꝫ. Et poſſumus hic dicere ꝙ
imo ipa vltima ſphera eſt in loco per ſe ipſam mō pꝛiuſ
dicto:nec eſt ↄtra Ariſto.nec Cōmentatoꝛem.vt oſten-
ſum eſt. Uel diceret ꝙ nō ſequeretur:qꝛ diuerſimode vl
tima ſphera eſt in loco per cētrū:⁊ ecōuerſo.nā vltima
ſphera eſt in loco per cētrū tanꝙ per aliquod a quo ha
bet fixionem ⁊ quietem.vt a cauſa ſcōaria intentione in
tenta nec ꝑma nec ꝑncipali:ſed ipſum centrum eſt in lo
co per ſpherā tanꝙ per ꝑmū continens ⁊ tanꝙ per cau
ſam ꝑmā ⁊ ꝑncipalē coꝛpoꝛeam ſue ſubſtantie ⁊ ſuaruꝫ

naturalium diſpoſitionū: ꝛ ſic non eodē modo. ideo ꝛc.
Dubitaret aūt iunioꝛ ꝙ ſi vltima ſphera ē in loco ꝑ cen
trū: eo ꝙ ex imobilitate cētri accipit imobilitas ei⁹: ſic
ꝛ alie ſphere erunt in loco ꝑ centrum ꝑꝑ eandem cām.
nā oīs imobilitas ſphere eſt quodāmodo ex imobilita
te centri: ꝛ ſic vnaqueq; ſphera eſt in loco ꝑ accñs: ꝛ tñ
oīs alia ſphera ṗter vltimam eſt in loco ꝑ ſe: eo ꝙ eſt in
aliquo corpoꝛe extrinſeco ambiēte ꝛ ꝯtinēte ipſaʒ: q̄re
idē corpus erit in loco ꝑ ſe ꝛ ꝑ accñs. Foꝛte dōm ꝙ non
eſt inconueniēs reſpectu diuerſoꝝ: ſʒ reſpectu eiuſdē eēt
impoſ̄e eodem modo. Hec ſunt que de ꝓpoſita qōne cō
gregare potui que ſi non ſufficiāt oīno: tñ diligēs exq̄ſi-
toꝛ ex his cape poterit initium ꝑquirēdi ꝛ inueniēdi ve
ritatem complete. Hāc aūt qōnem ꝑꝑ facilitatē doctri-
ne illoꝝ in q̄b⁹ de nouo oꝛit phia nālis diuiſi i tria. Pri
ma fuit vtruʒ vltima ſphera ſit in loco: ꝛ ibi poſui duas
ꝯcliones. ṗma fuit ꝙ eſt in loco. ſcḋa ꝙ non eſt per ſe. ꝛ
expoſui quō non eſt ꝑ ſe. Scḋa queſtio fuit vtrum ipſa
vltima ſphera ſit in loco per accñs ꝛ diſtinxi de ꝑ acci-
dens. vt ſcriptū eſt. Et poſui duas ꝯcliones: ſm duo mē
bꝛa diſtinctiōis hui⁹ determinatiōis per accñs: ꝛ ꝓbaui
ꝙ non ē in loco per accñs illo modo ſm ꝙ per accidēs
diſtinguit ꝯtra per ſe. Tertia queſtio fuit vtrum vltima
ſphera ſit in loco ꝑ centrū. Poſtea occurrebāt mihi q̄-
dam motiua: in vnoquoq; gñe eſt aliq̄d qḋ eſt menſura
T.cō.2. ꝛ metrū oīum alioꝝ. in 10° metaphy. igr̄ in gñe locato
rū: ſʒ non ṗt eē aliud in gñe locatoꝝ qḋ ſit metrū ꝛ mē
ſura oīum alioꝝ niſi ṗmum mobile vt tu videbis indu-
cendo ꝛ tu ꝯſiderabis circa hoc. Ex ꝓpōne v̊a per ſe ṗt
ne ſeq̄ ꝓpoſitio neceſſario v̊a per accñs: ꝛ ſequit celum
eſt mobile. ergo celū eſt in loco: ꝛ ṗma q̄dem ꝓpoſitio ē
vera ſm oēs. q̄re nō ꝛc. ſcḋa q̄uis iter oēs motus: mo-
tus localis ſit nobilioꝛ ꝛ famoſioꝛ: non tñ notius eſt nec
famoſius nec magis ꝯſuetum dici vltimā ſpherā moue-
ri localr̄ q̄ꝙ cetera mobilia: immo ecōuerſo. ꝛ iō non oʒ
ipſam eſſe in loco ſm cōem ꝛ famoſum ꝛ ꝯſuetum mo-
dū eēndi in loco: ꝙ Ariſto. dicit celū eſſe in loco ſʒ par
tes itellexit de celo ꝓ ipō vniuerſo toto corpoꝛeo: ſʒ nō
itellexit ḋ ſphera vltia. vt putauit Themiſt. Qō. X.

Onſequēter q̄rit circa caplm̄ de vacuo pri
mo. Utꝝ neceſſariū ſit eē vacuū. ¶ Argui
c tur ṗmo ꝙ ſic. Q2 ſi non eēt vacuū nō ꝯtin
geret aliq̄d moueri localr̄: qḋ ē māifeſtum
impoſ̄e: ꝛ ꝓbat ꝯña: q2 ſi aliq̄d mouet loca
liter: aut mouet ad plenum ꝛ recipit in pleno: aut ad va
cuū ꝛ recipit in vacuo. Non ṗmo modo: q2 ſic duo coꝛ
T.c.96. poꝛa ſimul eēnt in eodē loco: qḋ eſt impoſ̄e. vt hētur in
iſto 4° q̄re ꝛc. ¶ Itē ſi non eēt vacuū non poſſʒ fieri ra
refactio: nec cōdēſatio corpoꝝ: qḋ eſt iconueniens ꝛ ꝯ̄
ſenſuʒ: ꝛ ꝓbat ꝯña: q2 rarefactio fit ꝑ hoc ꝙ alique par
tes ṗexñtes in coꝛpe ſegregant ꝛ mouent: ꝛ ꝑtes rema-
nētes fiūt magis diſtātes abinuicē mediāte vacuo: ſi. n.
in ſpatio aliquo ſegregant ille ꝑteſ remanebit aliqḋ coꝛ
pus nāle ꝛ ſenſibile: tunc illud coꝛp⁹ eſſet eque groſſum
ꝛ denſum. ſicut ṗus erat. Condēſatio aūt fit per hoc ꝙ
ꝑtes coꝛpis ſibiinuicē appꝛopinquāt: qḋ non ṗt fieri ni-
ſi ſubingrediat vacuū ṗexñs iter partes. q̄re ꝛc. ¶ Itē
ſi vacuū non eēt non poſſʒ fieri augmētatio: qḋ ē icon-
ueniēs māifeſtū ꝛ ꝯ̄ nām aialiū: ꝛ ꝓbat ꝯña: q2 augmē-
tatio non ṗt fieri niſi adueniēte aliquo coꝛpoꝛeo: vt dr̄
T.c.31. in ṗmo de gñatione. Illud aūt coꝛpoꝛeū aut recipit in
pleno: ꝛ ſic duo coꝛpoꝛa ſimul erunt: aut recipit in va-
cuo: ꝛ ſic habet ꝓpoſitū. q̄re ꝛc. ¶ Item arguebat q̄dā
ātiquoꝝ q̄buſdā experimētis. Quoꝝ vnū eſt: ꝙ tm̄ de
vino recipit in dolio in quo ſunt vtres ſicut ſi eſſet ſine
vtrib⁹: qḋ non eēt niſi in illiſ eēt vacuū iterceptū. ¶ Itē
in vaſe habēte cineres recipit tantū de aqua vt in vaſe
ſine cinerib⁹ exñte: ꝛ hoc ipſi dicebāt ꝯtingere ꝓpter va-
cuum inexiſtens in partibus cineris. quare ꝛc.
¶ Oppoſitum arguitur auctoꝛitate Ariſtote.

Intelligendū ꝙ q̄dā antiquoꝝ phoꝝ poſu
erūt eſſe vacuū in reb⁹ ꝓpter
rationes ṗdictas: ꝛ dixerūt vacuū eſſe ſpatiū ſeparatū
ab oīb⁹ coꝛpib⁹ ꝛ v̊tutibus nālibus ꝛ a motu. Iſtud aūt
vacuum q̄dā dixerunt eſſe extra coꝛꝑa nālia ꝛ diſtingu
ens abinuicē ipſa coꝛꝑa nālia ꝛ ſenſibilia ꝛ ifinitū eē ta
le ſpatiū extra celū. Alij dixerunt vacuuʒ imbibituʒ vel
iexñs coꝛpoꝛibus nālib⁹ inter ꝑtes ipſoꝝ: ꝛ ꝑ hoc fieri
ꝯdenſationē ꝛ rarefactiōeʒ: cum. n. ꝑtes coꝛpis per va-
cuum diſtātes appꝛopinquāt ſe inuicē replētes illud va
cuum: vl̄ etiā cum de foꝛis ingrediat aliqḋ coꝛp⁹ i illa va
cua: tunc dicebāt coꝛp⁹ ꝯdenſari ꝛ iſpiſſari. Cum auteʒ
alique ꝑtes elabunt ꝛ fluunt ꝛ recedunt: ꝛ remanet ſpa
tiuʒ vacuū qḋ occupabāt: ita ꝙ ꝑtes diſtāt abinuicem ꝑ
ipm̄ vacuū ſic fit rarefactio ꝛ ſubtiliatio coꝛpoꝛis natu
ralis. Iſtud ēt ſpatiuʒ ſeparatū dicebāt eſſe locū coꝛpo
reum nālium: qḋ ꝓbant ex imobilitate loci. Cū. n. locus
naturalis debeat eſſe imobilis. vt ēt Ariſto. eis ꝯcedit:
nihil aūt in rebus coꝛpoꝛalibuſ videbāt eſſe imobile ni
ſi ſpatiū ſeparatuʒ a virtutib⁹ ſenſibilibus ꝛ nālibus. iō
dixerūt tale ſpatiū eſſe locū: ita ꝙ ſm eoſ idem eſt reali
ter vacuū: ꝛ locus differens ſolū rōne ſeu modo. Illud
. n. ſpatium eſt vacuum duʒ eſt ſine oi coꝛpoꝛe nāli. Et di
citur locus cū eſt repletū ꝛ occupatū coꝛpoꝛe naturali.
¶ Sʒ iſtā pōnem impꝛobauit Ariſto. in lr̄a per rōnes
multas q̄ erant rōnes poſitiōis. Et ideo dōm aliter bꝛe
uiter ad qōneʒ ꝙ nō eſt poſſibile eſſe vacuū ſimplr̄. Qḋ
ꝓbat rōnib⁹ Ariſto. in lr̄a: quaꝝ vna eſt ex illo funda- T.c.66.
mento qḋ ponebant illi antiqui: q2 ſi eſſet vacuū motus
localis deberet fieri per ipm̄: ꝑꝑ hoc. n. ponebant ipm̄
vt oēs ꝯcedebant. Si igit ꝓbatū fuerit ꝙ in vacuo nō
poſſet fieri mot⁹ localis ſufficiēter oñſum erit vacuū nō
eſſe. ¶ Oñdit aūt ſic: ſi eſſet vacuū ꝛ in ipſo fieret mot⁹
localis: opoꝛteret illū motū fieri in inſtāti: ꝛ hoc eē im-
poſſibile manifeſtū eſt ꝛ ꝯceſſuʒ: ꝯña ꝓbat: q2 in motib⁹
qui ſunt ꝑ media ꝓpoꝛtio mot⁹ ad motū in velocitate ꝛ
tarditate eſt ſm ꝓpoꝛtionē medij ad mediū in ſubtilita
te ꝛ groſſitie: ita ꝙ ſm eandem ꝓpoꝛtionem vnus mot⁹
eſt velocioꝛ alio ſm quā maioꝛ eſt ſubtilitas vni⁹ medij
a ſubtilitate alteri⁹ medij: vt ſi aer eſt in duplo ſubtilioꝛ
q̄ꝙ ipſa aqua ꝛ facilius diuiſibilis ꝛ penetrabilis: tūc mo
tus factus ꝑ aerem erit i duplo velocioꝛ q̄ꝙ motus fact⁹
per aquam. ſilr̄ aūt ꝛ in alijs. Nūc aūt ipſiuſ ſpatij pleni
ad ſpatiū vacuū nō eſt aliq̄ ꝓpoꝛtio in ſubtilitate ꝛ groſ
ſitie: nec econuerſo: qḋ ꝓbat Ariſto. q2 omne qḋ excedit
aliq̄d ſm aliquā ꝓpoꝛtionē: cōpoſitum eſt ex ipſo qḋ ex
ceditur ꝛ quodā alio in quo vel ſm qḋ excedit: vt mani
feſtū eſt in quantitatibus: quattuoꝛ. n. que excedūt tria
compoſita ſunt ex tribus ꝛ vno. ſimilr̄ aūt ꝛ in alijs. vñ
4ª nullam ꝓpoꝛtionē habent ad nihil: q2 nō componū
tur ex nihilo. Et ſimiliter linea nullā habet ꝓpoꝛtioneʒ
ad ꝑūctū: q2 non componitur ex punctis: vt demonſtra
tum eſt in 6° hui⁹. ꝛ in libꝛo de lineis indiuiſibilib⁹. Cuʒ T.cō.ṗ.
igitur vacuum nō ſit compoſitū ex pleno: nec ecōuerſo:
ſequit ꝙ vacui ad plenum nulla eſt pꝛopoꝛtio: nec ecō-
uerſo. ergo mot⁹ factus per ſpatium vacui nullam habe
ret ꝓpoꝛtionem ad motum factū per plenum: nec econ
uerſo: quantū ad velocitatem ꝛ tarditatem. Aut igitur
motus ille per vacuū fieret in tempoꝛe aut in non tem-
poꝛe. Si in tp̄e hoc eſt impoſſibile: quia cuilibet parti

temporis finiti ad aliud tempus finitū eſt aliqua ꝓpor-
tio. vt manifeſtum eſt cuilibꝫ itelligenti. Et ſimiliter cu-
iuſlibꝫ motuſ finiti in tpe finito eſt aliq̄ ꝓportio ad mo
tū factū in alio tpe finito velocitatis ⁊ tarditatis: quaꝛ
ſi motuſ per ſpatiū vacuū fieret in tpe quātūcūq; modi
co: nec̄e eſſet ipꝫ hēre ꝓportōeꝫ ad motū factū i pleno:
qḋ eſt impoſſe: vt ōmonſtratū eſt. q̄re ⁊c̄. Relinquiꝛ g̊ ꝙ
ſi per vacuū eſſet motus eēt in nō tpe: qḋ eſt manifeſtuꝫ
inconueniens ⁊ impoſſe. q̄re ⁊c̄. ¶ Itē aliā rōneꝫ ponit
T. c. 71. Ariſt. ex parte velocitatis ⁊ tarditatis motuū ducēdo
ſilr ad vnū impoſſe ſic. Si motus localis fieret in vacuo:
ſequereꝛ ꝙ vnū ⁊ idē mobile poſſet pertrāſire p ſpatiū
vacuū ⁊ per ſpatiū plenū in eq̄li tpe: qḋ eſt māifeſtū im-
poſſibile: qꝛ ſemp ſpatiū plenū corpore nāli magis dꝫ re
ſiſtere mobili q̄ꝫ vacuū qḋ nullā hꝫ ꝯtrarietatē ad mobi
le: ⁊ ꝓbaꝛ ꝯn̄a. ponamuſ. n. ꝙ ſicut duo media plena cor
poribus nālibꝰ: quoꝝ vnū ſit ſubtiliꝰ ⁊ alteꝝ groſſiꝰ: vt
aer ē ſubtilius mediū q̄ꝫ ſit aq̄: tūc mobile qḋ mouebaꝛ
p aerem velociꝰ mouebit q̄ꝫ illud mobile qḋ mouebitur
per aquaꝫ ſm aliq̄ꝫ ꝓportiōeꝫ. Et ſit grā exēpli ꝓportio
dupla: ita ꝙ motꝰ per aerē ſit per ſpatiū vniꝰ horę: motꝰ
aūt per aquā ſit per ſpatiuꝫ duaꝝ horaꝝ. ſilr g̊ ſi ponaꝛ
ꝙ per ſpatiū vacuū fiat motꝰ illiꝰ mobilis in aliquo tpe:
illud tps hēbit ꝓportiōeꝫ determinatā ad tpſ per qḋ fit
motus per ſpatiū plenū aere: ponamus igiꝛ illḋ tps mē
ſurās motū factū per vacuū eſſe q̄druplicē partē tpis il
lius in quo fit motꝰ per aerē. Si igiꝛ iueniaꝛ aut ponaꝛ
aliqḋ ſpatiū plenū corpore ſubtili cuiꝰ ſubtilitas excedit
ſubtilitatē aeris in eadē ꝓportōe in qua tps excedit tps
.ſ. in q̄drupla: ita ꝙ ſit in q̄druplo ſubtiliꝰ aere queādmo
dū tps mēſurās motū ſcm̄ per aerē eſt q̄drupluꝫ ad tps
mēſurās motū ſcm̄ p vacuum: tūc motus fieret p illud
ſpatiū plenū in q̄rta pte illius tpis in quo ponebaꝛ fieri
motus p aerem: ſꝫ in q̄rta pte illiꝰ tpis ponebatur fieri
motus p vacuum: cū ergo oēs q̄rte eiuſdeꝫ q̄ꝫtitatis ſibi
iuicē ſint eq̄les: ſeq̄tur iconueniēs p̄dictū. ¶ Et ꝯfirma
tur rō declarādo ꝯn̄aꝫ: qꝛ additio ad velocitatē fit ſm
additionē ad ſubtilitatē medij: ſi igiꝛ aliqḋ mediū plenū
ſit tāto ſubtiliꝰ aere q̄ꝫto tps mēſurās motū p aerem eſt
maius tpe mēſurāte motū p vacuum: tūc in eadē ꝓpor
tiōe velocior erit motus factus per illḋ ſpatiū moto fa
cto p aerem: ⁊ ſic ſeq̄tur ꝙ in eq̄li tpe fiet motus p illud
ſpatiū plenū ſubtiliſſimo corpore ⁊ p vacuū: qḋ eſt im-
poſſibile. Multas alias rōnes iducit Ariſto. in lr̄a de-
ſtruētes vacuū: ſꝫ qꝛ oēs ſunt ſatis māifeſte ⁊ facies iſpi
Com. 71 cienti lr̄am. iō nō pono eas pp breuitatē. ¶ Cōtra iſtā
rōnē ſcḋaꝫ obijcit Cōmentator: qꝛ Ariſto. vr̄ in ea ſup-
ponere vnū falſū impoſſe: qḋ nō eſt datū ab aduerſario
.ſ. ꝙ poſſet iueniri aliqḋ tps cuiꝰ ſubtilitas ītātū excedit
ſubtilitatē aeris inquātū tps mēſurans motū factum p
aerem excedit tps menſurās motū ſcm̄ p vacuum. hoc
aūt forte nō eſt poſſe: impoſſe. n. ē iueniri extra aīam ali-
qḋ corpꝰ ſubtilius igne. ſubtilitas aūt ipſiꝰ ignis non ē in
eadē ꝓportōe maior ſubtilitate aeris: in qua ꝓportione
tps menſurās motū ſcm̄ p aerem eſt maius tpe menſu-
rante motū ſcm̄ p vacuū. ¶ Ad hoc rn̄dit Cōmētator
ꝙ ſubtilitas pōt ꝯſiderari duplr. Uno mō ſm ſe ⁊ abſo
lute. Alio mō ſm ꝙ ē ſubtilitas alicuiꝰ corpis determi-
nati nālis: ⁊ p̄mo q̄dē mō: pōt itelligi in ipſa ꝓceſſus in
īfinitū vt dicit: ita ꝙ q̄cūq; ſubtilitate data nō repugnat
ſubtilitati eſſe pfectiorem quātū eſt de ſe ⁊ p̄ncipalr: ſed
ſm ꝙ eſt ſubtilitas talis corporis nālis determiati: ſic ei
repugnat proceſſus vlterior i īfinitū. Et exēplificat in li
nea cui ſꝫ ſe nihil repugnat diuidi i īfinitū: ſꝫ repugnat
ei in q̄ꝫtuꝫ aerea aut ignea. Et qꝛ iſta ꝓpō ē poſſibilis. ſ.

ꝙ ſit ſubtilitas maior q̄cūq; ſubtilitate ſm ꝙ ſubtilitas
eſt. iō ex ea nō dꝫ ſeq̄ aliqḋ ipoſſe: ⁊ hoc mō declaratiōiſ
mltotiēs vtiꝛ Ariſto. q̄m nō ponit ſl'ꝫ ſꝫ ꝙ eſt impoſſe: ſꝫ
ſm ꝙ eſt poſſe. ¶ Sꝫ hec rn̄ſio non vr̄ bn̄ ſufficiens: qꝛ
ꝓpō eſt impoſſibilis qn̄ p̄dicatum repugnat ſubto rōne
dr̄ie ꝓprie ⁊ ſpecifice q̄ꝫtūcūq; non repugnet ei rōne ge-
neris: vt iſta ꝓpō eſt ſimplr̄ impoſſibilis. ſ. homo eſt irrō
nalis: lꝫ non repugnet hoī rōne aīalis. ſ. eſſe irrōnale: ⁊
deberet iſtud poni in eē qḋ homo ſit irrōnalis: qꝛ neceſ-
ſario ſequereꝛ impoſſe. ſ. ꝙ ſimul hō eēt rōnaliſ ⁊ irrōna
lis. Quāuis igiꝛ ipſi ſubtilitati vel raritati ſm ſeip̄am vl
ratione q̄ eſt ſubtilitas vel raritas corporis mobilis ab
ſtracte non repugnet ꝓceſſus ⁊ itēſio in īfinitū: qꝛ tn̄ re-
pugnat ei rōne q̄ eſt talis nāe: puta ignis rōne cuiꝰ rari-
tas eſt determiata ad maximū. iō iſta ꝓpō eſt ſimplr̄ im
poſſibiliſ. ſ. ꝙ raritas poſſit itēdi in īfinitū ⁊ ip̄a poſita i
eſſe nec̄io ſeq̄tur ex ea ipoſſe. ¶ Et forte dōm ꝙ rō Ari
ſto. ꝓcedit ex ꝯceſſiōe ātiquoꝝ q̄ ponebāt vacuū eē. ipi
. n. forte ꝯceſſerūt vel habuerūt ꝯcedere ex ſuis dictis ꝙ
raritas poſſꝫ intēdi in infinitū: qꝛ poſuerūt ꝙ forme ſe-
quunꝛ nāꝫ māe: ⁊ ſic ſicut mā eſt de ſe iterminata: ſic for-
me ſunt iterminate. i. nō termiate ad gradus determina
tos: nec ad pfectiōes determiatas. ¶ Aliter poſſꝫ dici.
ad cuiꝰ euidētiā ꝯſiderādū eſt ꝙ cū aliqua cōditionalis
eſt impoſſibilis oē illud dꝫ reputari impoſſe ex quo ſe-
quiꝛ illā eē verā: mō q̄ꝫuis ſit impoſſe raritatē intendi in
infinitū: tn̄ ſi ponereꝛ p impoſſe: ꝙ ipſa in infinitū ꝓcede
ret iſta eēt falſa ꝙ motus fieret in equali tpe p ſpatium
plenū ⁊ p vacuū: ita ꝙ iſta ꝯditionalis eſt poſſibilis cuꝫ
hoc ꝙ ſuum an̄s eſt impoſſe. ſ. iſta. ſi raritas ꝓcederet in
īfinitū motꝰ localis fieret in eq̄li tpe p ſpatiū plenū. ⁊ iō
oīs ꝓpō eſt impoſſibilis ad quā neceſſario ſequereꝛ iſtā
hypotheticā eſſe verā. Modo ſine dubio ſi ponereꝛ eē
vacuū vt antiq̄ poſuerūt ⁊ in ipſo fieret motus localiſ:
tūc ſequereꝛ ꝙ ſi raritas ꝓcederet in īfinitū motꝰ localis
poſſet fieri ⁊c̄. ita ꝙ ſequereꝛ illam hypotheticā eſſe ve
rā: que tn̄ ē ipoſſibilis oīno: ⁊ hoc ſufficit Ariſto. ad ꝓ-
bandū vacuū nō eſſe vt illi ponebāt. Sꝫ aliq̄ litigant p
quedā expimenta ad ꝓbādū vacuū eſſe. Quoꝝ vnū eſt:
ponaꝛ ꝙ duo corpa planiſſima ⁊ rectiſſima ſibiinuiceꝫ
ꝯiunganꝛ ⁊ applicenꝛ tali mō ꝙ iter ea nō remaneat ali
q̄s aer itermedius: qḋ p̄cipue ꝯtingeret ſi vnū corpꝰ pla-
nū ⁊ rectū appropinquareꝛ ſupficiei aque plane ſine me
dio aliquo. Deinde corpꝰ ſupius extn̄s eleuareꝛ ⁊ ſepare
tur ab iferiori ſm oēs ptes ſuas ſimul ⁊ equalr̄: tunc ne
ceſſe eſt ſi aer ſubigrediaꝛ iter iſta corpa ꝙ prius intret
ſpatiū ꝓpinquū lateribuſ ⁊ extremitatibꝰ illoꝝ corpoꝝ
q̄ꝫ pueīat ad mediū: ⁊ ſic in tpe illo illud medium erit va
cuum oīno. ¶ Itē ponaꝛ ꝙ fiat vas latum ⁊ groſſum
inferius ⁊ bene ſtrictū ſupius: ⁊ in pte ſtricta ſit foramē
paruum: ⁊ in parte vō lata ſint multa foramina: ⁊ illud
vas imergaꝛ in aquā. manifeſtū eſt ꝙ implebiꝛ aqua: po
ſtea cū erit impletū aqua obſtruaꝛ pfectiſſime foramen
ſupius: ⁊ extrahaꝛ de aq̄: tūc quero an aqua in illo vaſe
ꝯtenta cadet ⁊ exibit p foramina vel non: ſi exibit ⁊ ca-
det p foramina. g̊ remanebit ibi ſpatiū vacuū in quo fu
it aq̄: qꝛ cū foramē ſit oīno obſtructū ⁊ vas ſit cōpactiſſi
mū nō poterat aer ſubitrare. Si aūt diceret ꝙ aqua nō
caderet nec deſcēderet deorſuꝫ p foramina icōueniēs vi
dereꝛ ꝙ graue nō ꝓhibitū nō moueret deorſum: ſed ſta
ret. q̄re ⁊c̄. ¶ Itē pōaꝛ ꝙ i aliq̄ vaſe cōpactiſſimo ⁊ for
tiſſimo ſit vnū ſolū foramē: ⁊ in illo pōaꝛ oſ folliſ: ⁊ ip̄a
follis nullū hꝫ foramē i aliquo lateꝝ ſuoꝝ: tūc eleuenꝛ
⁊ ſepenꝛ latera follis: tūc q̄riꝛ vtrū aer extn̄s in illo vaſe
igrediaꝛ follē aut nō. ſi ſic. g̊ vas remanet vacuū: ſi nō:

ergo inter latera follis ad ſe iuicē diſtantia erit vacuū:
qꝛ pono ꝙ follis ſit diquaqꝫ ſic obturata ⁊ ꝯcluſa ⁊ ꝯti
nua ꝙ nullū corpus poſſit in eā igredi per partes exte-
riores: ⁊ ꝙ ſic applicet illō os follis ad ipꝫ vas ꝙ nihil
poſſit igredi i ipꝫ vas ꝑ ſuū foramen. ¶ Itē ipleat vas
fortiſſimū ⁊ cōpactiſſimū aq̄ calida: ⁊ poſtea obſtruat
oīno foramē ipſiꝰ vt aer nō poſſit itrare: tūc exponat il
lud vas plenū aqua frigori fortiſſimo in hyeme: illa aq̄
cōgelabit ⁊ fiet minoris quātitatis ꝙ̄ ꝓ̇us: quare cū aer
nō poſſit ſubitrare vr̄ ꝙ aliqua pars illius ſpatij rema-
nebit vacua poſt congelatiōeꝫ. Nā ſi poſt cōgelationeꝫ
ipſa aqua occuparet equalē locū. vt ꝓ̇us: tūc ipſa nō eſ-
ſet minor ꝙ̄ an̄. qḋ ē icōueniēs. Iſtis experimētis ⁊ ꝯſi
milibus videt cōuinci nec̄io ꝙ vacuū ſit vel eſſe poſſit.

Ad primaꝫ rōnē cuꝫ dr̄ ꝙ motus localis ⁊c̄. dōm ꝙ imo ſi vacuū eſſet nullum
corpus nāle poſſet i eo moueri: qꝛ cū ipꝫ vacuū ſi eſſet:
eſſet vniꝰ diſpōnis in oībꝰ ſuis partibus nullā habēs di
uerſitatē v̇tutū nāliū. vt manifeſtū ē: nō eſſet aliq̄ cauſa
q̄re corpus exn̄s in ipo moueret ad vnā partē magis ꝙ̄
ad aliā: ⁊ ideo ſi moueret: aut moueret ſiml̄ ad oēꝫ vnā
partē aut ad nullā: nō ad omnē partē ſimul. vt maīfeſtū
eſt. g̊ ad nullā. ⁊ ſic moueret ⁊ nō moueret. Et cum dr̄ ſi
aliq̄d moueret ⁊c̄. Dōm ꝙ cū aliqḋ corpoꝝ que ſunt h̄
mouet ad aliquē locū ille locus erat ꝓ̇us occupatꝰ alio
corpore ⁊ illō cedit aduenīēte corpore qḋ mouet: ſꝫ nō
opꝫ talē ceſſionē ⁊ motū localē peruenire vſqꝫ ad celū:
qꝛ poterit fieri condenſatio medij in qḋ fit motꝰ: ⁊ ſic il
lud corpꝰ qḋ cedit igredit partē loci i qua erat illō cor-
pus ante ꝯdenſatiōeꝫ. q̄re nō valet rō. ¶ Sed dubita-
tur hic: qꝛ cōdēſatio aeris nō videt fieri niſi ꝑ fridītatē
ſicut rarefactio ꝑ caliditatē: modo cū aliqḋ corpus mo
uet in aere nō videt fieri tāta frigiditas q̄ poſſet ꝯden-
ſare ipꝫ aerē: ⁊ ꝑ cōdenſationē reducere aliq̄d aeris ad
quātitatē tāto minorē quāta eſt ꝙ̄titas corporis qḋ ce-
dit. Dicunt aūt aliq̄ ꝙ iſta ꝯdēſatio nō fit a friditate ꝓ-
prie: ſed a nā vniuerſali fugiēte ⁊ euitāte ſubintrationeꝫ
⁊ penetrationē corpoꝝ. Inq̄re āt ḋ hoc v̇itatē. ¶ Ad
aliā cū dr̄ ꝙ aliter nō eēt ꝯdenſatio ⁊c̄. ꝓpter ſolutionē
huius rōnis eſt ꝯſiderandū ſm̄ Ariſto. ꝙ cōtrarioꝝ eſt
vna ⁊ eadē mā̄ ſubiecta: vt calidi ⁊ fridi: ſicci ⁊ humidi:
ita ꝙ mā̄ exiſtēs ſub vno cōtrarioꝝ ē in potētia ad al-
T.c.81. teꝝ. vt pꝫ ex ꝓ̇mo huiꝰ ⁊ ex ꝓ̇mo ⁊ 2° de generatione.
T.c.22. ¶ Cōſiderādū ēt ꝙ cū aliq̄d generat ex potentia ente
T.cō.6. fit actu ens ab actu ente: ita ꝙ acq̄ſitio forme cuiuſcūqꝫ
nō eſt ꝑ ingreſſuꝫ vel aduentū alicuiꝰ corporis ab itrin-
ſeco igredientis in paſſuꝫ ⁊ adducētis ſecū formā illā. ſ.
per eductioneꝫ ⁊ trāſmutationeꝫ de potentia i actū. Et
Cō.18. ꝑꝑ hoc dicit Cōmentator in 12° metaphy. ꝙ agens ve-
rū apud Ariſto. nō ꝯgregat iter diuerſa ſupple ꝓ̇uſ ſeor
ſum exn̄tia ⁊ diuiſim: ſed trāſmutando mām̄ extrahit il
lud qḋ erat i ꝑotētia ad actū: vt cū ex minori calido fit
magis calidū: nō oꝫ ꝙ adueniat ipſi ſubiecto aliqḋ cor-
pus calidū qḋ ꝓ̇us nō erat ibidē: ſꝫ ſubiectū exiſtēs ſub
imꝑfectiori caliditate eſt in potentia receptiua calidita
tis perfectioris ⁊ eā recipit ꝑ̇ſente calefaciente. Simil̄r
cū ex maiori circulatiōe fit minor circulatio hoc nō fit
per igreſſuꝫ alicuiꝰ corporis circularis qḋ ꝓ̇us nō erat:
neqꝫ per hoc ꝙ aliq̄ pars icuruaret que ꝓ̇uſ nō erat cur
ua: ſꝫ modo ꝑ̇dicto. ſ. ꝑ extractiōeꝫ de potētia ad actū.
Simil̄r igit pōt cōtingere in ꝓpoſito. Cū. n. rarū ⁊ den
ſum ſint ſibiīuiceꝫ ꝯ̄ria eadem eſt vtriuſqꝫ mā̄: que exi-
ſtens ſub vna iſtarū formaꝝ eſt in potentia ad aliā: ⁊ iō
ſi poſt vnā iſtarum formarū debet generari alia: nō oꝫ
ꝙ hoc fiat per ingreſſuꝫ aut receſſuꝫ alicuius corporis

vel aliquoꝝ corpoꝝ vel etiā per rarefactioneꝫ ab ipſo
rarefactibili vel cōdenſabili que q̄dē corꝑa ingredian̄t
in vacuū vel exeāt ab ipo. Si. n. ꝯdenſatio ſic fieret per
vacuū ꝙ aliqua corpora ſubitrarēt in vacuū: aut corpꝰ
nō ꝯdenſaret vbiqꝫ: aut ꝑ totū eēt vacuū: quoꝝ vtrū-
qꝫ eſt icōueniens: ꝯtingit. n. aliquod totū cōdenſari ſm̄
oēs ſui partes: ⁊ ſimil̄r rarefieri: ſꝫ ꝯdenſatio fit ꝑ hoc:
ꝙ ſubiectū exiſtēs ſub raritate ⁊ in potētia exiſtens ad
denſitatē reducit ad denſitatē: ⁊ ecōuerſo. ſic g̊ ex aqua
fit aer per hoc ꝙ eadeꝫ mā̄ numero q̄ ꝓ̇us erat ſub for-
ma aque fit ſub forma aeris: aut ecōuerſo: ſic in ꝓpoſito
ex denſo fit rarum per hoc ꝙ eadem mā̄ que prius erat
ſub forma denſitatis fit ſub raritate: q̄re nō opꝫ eſſe va
cuum: nec ad rarefactionem: nec ad condenſationem.
¶ Ad rōnem de augmento dicit Ariſtote. ꝙ illa ſeipſaꝫ
impedit: tūc. n. ratio dr̄ ſeipſam impedire cū ipſa accipit
aliq̄d ex quo ſequit oppoſitū eius qḋ itendit ꝯcludere:
modo ſic eſt hic. Nā ſi augmentatio fieret ꝑ vacuū: tūc
cū augmētabile. augmentaret ꝑ totū ⁊ in tota ꝓfundi-
tate: neceſſe eſt ꝙ totū ſit vacuuꝫ: qḋ eſt ipoľe: ⁊ impoľe
eſt ꝙ augmētatio fiat ꝑ vacuū. Quō aūt fiat augmēta
tio aduenīēte alio corporeo: ⁊ tn̄ i corpore qḋ auget nō
oporteat preexiſtere vacuum: declaranduꝫ eſt i ꝓ̇mo de
generatiōe. Ad ꝑ̇ſens aūt dicamus ꝙ corpus augmēta
bile hꝫ i ſe quedā parua foramina plena quodā multū
ſubtili corpore vt aere aut ſpū aliquo: ⁊ illō corpꝰ rece-
dit aduenīēte nutrimēto: ⁊ tūc cū mutrimētū digeſtum
applicatū ē lateribꝰ illoꝝ foraminū: v̇tus mēbri agit in
ipſuꝫ ⁊ cōuertit ipſuꝫ in ſubaꝫ ſuā: ⁊ deinde totū aggre
gatū ex nutrimento ⁊ ꝑte cui vnit extendit ad maioreꝫ
quātitatē ⁊ ſic fit augmētatio. Simil̄r rō de ciner ibꝰ im
pedit ſeipſam. Nā ſi ꝓpter vacuū cōtingeret ꝙ vas ha-
bens in ſe cineres reciperet tantū de aqua ꝙ̄tū ſine cine
ribus: tunc oporteret ꝙ cū hꝫ cineres eſſet ita vacuum
vt eſt ſine cineribuſ: ita ꝙ cineres nullā parteꝫ ſpatij oc
cuparēt. nā quācūqꝫ ſpatij ꝑteꝫ ponerent occupare aut
aqua nō reciperet in illa aut duo corꝑa ſimul erunt: qḋ
ipſi negabāt: ⁊ ſic ratio illa eoꝝ ſeipſaꝫ deſtruit: cōmen
tator aūt dicit ꝙ ipſe nō fuit expertus de iſto accidente
ſed ſi ita eſt cauſa huiuſ pōt eſſe: qꝛ cū aqua imponit va
ſi habenti cineres calidos: tūc aqua illa corrumpit ⁊ re
ſoluit in aerē: ⁊ exit euaporādo: ⁊ ſic nō remanet ibi to
ta ⁊ eq̄lis aq̄ ſic̄ ſi ſine ciner ibꝰ eēt: ſꝫ ſi itrat ibi aq̄ ⁊ re-
māet ſub forma aq̄: ⁊ poſtea exꝓ̇mat a ciner ibꝰ ⁊ ſepet:
multo minor iuenit ꝙ̄ ꝓ̇us. q̄re ⁊c̄. ¶ De dolijs āt hn̄ti
bus vtres q̄ſi nihil rn̄dit. Ariſt. qꝛ forte ſuppōit illō ar-
gumētū vnū maīfeſte falſuꝫ. Cū. n. vter ſit qḋdā corpus
nāle nec̄e ē vt occupet ⁊ obſtruat ⁊ impleat aliq̄ꝫ partē
ſpatij exn̄tis in dolio ⁊ in illa ſiml̄ nō recipiet vinū: niſi
duo corpora ſint ſiml̄ in vno eodē loco: ⁊ ſic nō tm̄ ḋ vi
no oīno recipiet ꝙ̄tū faceret ſiñ vtribꝰ: ſꝫ forte qꝛ parū
minꝰ ē vinū qḋ recipit cuꝫ vtribꝰ in dolio ⁊ ſine vtribꝰ.
ideo q̄ſi eq̄le videt cū tn̄ nō ſit. Et forte diceret aliq̄s ꝙ
vter hꝫ quādā v̇tutē ꝯſumptiuaꝫ vini. ⁊ iō ꝯſumit aliq̄s
ꝑtes vini: ꝓpter qḋ tm̄ ibi recipit ſicut ſine vtre: ſꝫ ſi re-
moueat ⁊ mēſuret diligēter nō iuenit eq̄le. ¶ Ad alia
exꝑimēta pōt reſpōderi: Ad ꝓ̇mū diceret aliq̄s ꝙ nūꝙ̄
duo corpora poſſunt ſibiīuiceꝫ ita ꝑfecte vniri ⁊ ꝯiun
gi in aere vel i aqua q̄n ſit aer medius vel aqua media.
vt videt Ariſto. itendere i 2° de aīa. caplō de tactu. ⁊ iō T.c.113.
ſuppōit vnū falſuꝫ: ſꝫ forte nō ſufficeret iſtud: qꝛ lꝫ duo
corpora ſolida nō poſſint ſibiīuicem cōiungi ⁊ ꝯtigua
ri in aere quin ſit aer medius: tn̄ vnuꝫ corpus ſoliduꝫ ⁊
planiſſimū poſſet applicari ſupficiei: aque: ita ꝙ nulluꝫ
eſſet mediū: ⁊ tunc ſi ſimul eleuet illud corpus ⁊ diſiun-

gaꝛ ab aq̄ redit dubitatio vt p̊us:qꝛ aer non ſtati pote
rit ꝑuenire ad mediū ſpatij iter illa.vñ remāebit vacuū
vt vr̄.Propter qȯ dn̄t aliq̄ ꝙ ſi duo coꝛꝑa oīno plana
applicarent ſic ſibiīnuicē ſine medio quocūqꝫ: tūc nūꝙ̄
poſſent ſeparari abiuicē ſimul ꝙ̄tū ad oēs ſuas parteſ:
imo ſi diſiūgereꝛ opoꝛteret ꝙ p̊us ſeꝑareꝛ vna pars ꝙ̄
alia ſucceſſiue:⁊ ꝙ̄tū eēt ſpaciū iter illaſ ꝑteſ:tm̄ ȯ aere
igredereꝛ:⁊ ſic ſucceſſiue ſubitraret aer:ſicut ſucceſſiue
diſiūgereꝛ:impoſſe aūt eſſʒ ꝙ oēs partes ſimul tpe ſepa
rarenꝛ abinuicē ⁊ equalr̄ ꝑꝑ fugā vacui.Cōſidera circa
hoc:qꝛ ſatis eſt pulchꝛum.foꝛſan illa pōne fcā nunꝙ̄ ſe
pararenꝛ illa coꝛꝑa abinuicē:ſʒ poſitio diceret īpoſſibi
lis.¶Ad aliud dōm ꝙ illa aq̄ n̄ poterit cadere ꝑ foꝛa
mina īferioꝛa ꝓpter cām dictā.Sʒ q̇d detinebit eā:dr̄
ꝙ nā vl̄is nō ꝑmittēs vacuū:qȯ neceſſario ꝯtingeret ſi
caderet illa aq̄:minꝰ.n.malū eſt ꝙ aq̄ detineaꝛ ibi ſurſū
ꝙ̄ fiat ibi vacuū:vel dicaꝛ ꝙ detinēs illā aquā eēt illud
obſtruēs foꝛamē vel pars vaſis ꝓhibens aerē ingredi.
¶Ad aliȯ dico ꝙ illis ſuppoſitis nūꝙ̄ aliq̄ v̇tus eleua
ret latera follis nec abiuicē ſeꝑaret:ſʒ q̇d ꝓhiberet:nā
vl̄is ꝓpter fugā vacui.¶Silr̄ ad aliud dico ꝙ illȯ vaſ
frāgereꝛ aut nunꝙ̄ aqua in eo ꝯgelareꝛ illo ſuppoſito.ſ.
ꝙ ſit ita compactuʒ ꝙ nulla ꝑs aeris poſſit īgredi.Hec
dn̄r ad illa expimēta nec audiui melioꝛa.Que āt ſit illa
vl̄is nā faciens illas ꝓhibitiōes nō eſt penitꝰ manifeſtū.

¶Accidit autem dicentibus vacuuʒ eſſe tanqꝫ
neceſſarium ſi vere eſſet motus contrariū ma
gis eſſe ⁊c̄.Textu cō. LXVI. Qō. XI.

Onſequēter q̄riꝛ.Utꝝ ſi vacuū eēt:motꝰ lo
calis poſſʒ fieri in ipſo.¶Arguitur pꝛio ꝙ
c ſic:qꝛ in illo ſpatio p̄t fieri motꝰ qȯ hʒ p̊us ⁊
poſteriꝰ.Nā ex p̊oꝛi ⁊ poſterioꝛi magnitudi
nis eſt p̊us ⁊ poſteriꝰ i motu.vt vult Ariſto.
T.c.99. ſ.4°.huiꝰ.⁊ i.6°.ſʒ ſpatiū vacuū ſi eſſet:hēret p̊us ⁊ po
T.c.39. ſteriꝰ.vt māifeſtū eſt.q̄re ⁊c̄.¶Itē ſi in vacuo non poſ
ſet fieri motꝰ hoc eſſet ꝓ tāto:qꝛ ꝓpoꝛtio velocitatiſ mo
tus ad velocitatē dʒ eē ſm ꝓpoꝛtionē medij ad mediū.
T.c.71. hanc.n.rōneʒ aſſignat Ariſto.i lr̄a:ſʒ ꝓpter iſtā rōnem
nō dʒ negari motū poſſe fieri i vacuo ſi eſſet:qꝛ vnꝰ mo
tꝰ celeſtis hʒ ꝓpoꝛtiōem determinatā ad aliuʒ:⁊ tn̄ hoc
non eſt ſm ꝓpoꝛtioneʒ medij ad mediuʒ:qꝛ motus celi
nō eſt ꝑ aliqȯ mediū vt mediū eſt.q̄re ⁊c̄.¶Item poſi
to motoꝛe ⁊ mobili p̄t fieri motus.hec.n.ſunt cāe ꝓpin
que motꝰ ſi non īpedianꝛ:ſʒ in vacuo ſi eſſet: poſſet eſſe
motoꝛ ⁊ mobile.vt manifeſtū eſt.ſ.graue vl̄ leue qȯ eſt
mouēs ⁊ mobile.q̄re ⁊c̄.¶Iteʒ ſi poſito vacuo nega
reꝛ i eo fieri motꝰ localis:hoc eēt ꝓ tāto:qꝛ non eēt ibi
in eo reſiſtētia mobilis ad motoꝛē:hāc cāʒ aſſignat Cō
Cō.71. mētatoꝛ:ſʒ hoc non pōt eē cā:qꝛ ſi eſſet vacuū ⁊ in vna
parte eiꝰ eēt graue:vt lapis:adhuc ipm̄ eēt coꝛpoꝛeū ⁊
eēt in ſitu oppoſito alteri:⁊ per iſtū ſuū oppoſitū reſiſte
ret motoꝛi:talis.n.reſiſtētia ſufficit ad motū localeʒ.vt
pʒ in coꝛpoꝛibꝰ celeſtibꝰ.Nō.n.hʒ coꝛpꝰ celeſte aliā reſi
ſtētiā ad motoꝛē:niſi qꝛ coꝛpoꝛeū exn̄s eſt in oppoſito
ſitu:illi ſitui in q̊ itendit ipʒ ponere ſuus motoꝛ.q̄re ⁊c̄.
¶Oppoſitum vult Ariſto.⁊ Commentatoꝛ.

Ad queſtionem eſt itelligēdū ꝙ aliq̄ viſi
ſūt imaginari:ꝙ ſi eēt va
cuū motꝰ localis poſſʒ fieri in ipſo ꝑꝑ rōnes ꝑmiſſas:⁊
hoc mō vr̄ itellexiſſe Auēpace ſicut narrat Cōmenta
Cō.71. toꝛ.Et in ipſo q̇dē vacuo:ſi eēt mobile moueret nāli ⁊
ꝓpꝛia velocitate:in medio aūt pleno quocūqꝫ coꝛpoꝛe
ſenſibili nō moueꝛ velocitate nāli:ſʒ ſemꝑ impeditur a
nāli velocitate:⁊ ꝑ ipʒ mediū plenū impediēs additur

ad ipſ velocitatis nālis:ita ꝙ velocitas quā hʒ motꝰ i
ſpatio pleno ꝙ̄tūcunqꝫ ſubtili eſt velocitas accidētaliſ:
⁊ ſilr̄ tarditas quaʒ hʒ in medio minus ſubtili eſt tardi
tas accn̄taliſ.Et de iſta velocitate accidētali ⁊ tardita
te itellexit Ariſto.ꝙ ꝓpoꝛtio velocitatis ad velocitatē
⁊ tarditatis ad tarditatē eſt ſʒ ꝓpoꝛtionē medij ad me
diū in ſubtilitate ⁊ denſitate.Sʒ non eſt veꝝ de veloci
tate nāli ⁊ tarditate.vt dixit.Addunt autē aliq̄.ſ.ſctūs
Tho.⁊ ſui ſeq̄ces:ꝙ ſi eſſet hmōi ſpatiū vacuū mobile
in ipſo exn̄s:ex eo ipſo ꝙ eēt coꝛpoꝛeū in oppoſito ſui
exn̄s reſiſtentiā ſufficientē hēret ad motoꝛē:⁊ hec reſi
ſtētia ſufficeret ad motū localem in illo ſpatio vt dicūt.
Sʒ hoc videꝛ oīno impoſſe:⁊ ꝯ̄ Ariſto.qꝛ ſi eēt vacuuʒ
⁊ motus localis fieret in ipſo:aut mobile ibi exn̄s mo
uereꝛ ad vnā ꝑtem ſoluʒ:aut ad oēs ſimul.Si dicaꝛ ꝙ
ad vnā ſolū:hoc eſt ꝯ̄ rōnem:qꝛ ipm̄ vacuū ſi eſſet:eſſet
vniꝰ ⁊ eiuſdē diſpōnis vel rōnis per totā:⁊ nullā diuer
ſitatē partiū hēret nec v̇tutuʒ:vt ēt oēs ꝯcedunt.Et ſic
qua rōne mouereꝛ mobile ad vnā partē ⁊ ad aliā oppo
ſitam.Nec eſt dōm ꝙ ad oēs:qꝛ in itelligibile eſt ꝙ vnū
coꝛpus ſimul moueaꝛ ad diuerſas partes eiuſdem ſpa
tij ſm idē ſui.vt pʒ cuilibet itelligēti.q̄re ⁊c̄.¶Itē ſi in
vacuo eēt motus ſuppoſito ipʒ eſſe:tūc eque velociter
mouereꝛ in ipſo coꝛpꝰ grauius ⁊ minꝰ graue ceteris pa
ribꝰ.ſ.figura ⁊ magnitudine:qȯ eſt impoſſe manifeſtū.⁊
pʒ ꝯn̄tia:qȯ.n.vnum mobile eiuſdē quātitatis ⁊ figure
cū alio velociꝰ moueaꝛ ꝙ̄ alteꝝ:hoc non eſt niſi qꝛ velo
cius ⁊ foꝛtius diuidit mediū per qȯ fit motus:nūc autē
ipm̄ vacuuʒ n̄ poſſet diuidi velociꝰ ab vno ꝙ̄ ab alio cū
ſit impoſſe.ergo ſi i ipſo poſſet fieri motus oīa mobilia
equalr̄ mouerenꝛ in ipo:qȯ eſt impoſſe.q̄re ⁊c̄.Propter
qȯ dōm eſt ad qōneʒ ſʒ Ariſto.⁊ Cōmentatoꝛem ꝙ ſi
eſſet vacuū nullus motꝰ localis poſſet fieri in ipſo.Ad
cuiꝰ euidētiaʒ eſt ſciēdū ꝙ ad oēm motū neceſſario req
ritur aliqua reſiſtētia mobilis ad motoꝛē: qȯ declarat
Cōmentatoꝛ:qꝛ neceſſe eſt ꝙ motoꝛ excedat mobile ſʒ
aliquā ꝓpoꝛtionē determinatā ⁊ ſm diuerſitatem ꝓpoꝛ
tionis in qua motoꝛ minꝰ excedit ſuū mobile ad ꝓpoꝛ
tionem exceſſus alteriꝰ diuerſificatur motꝰ coꝛpoꝝ cele
ſtiū in velocitate ⁊ tarditate:⁊ motoꝛ cuiꝰ potentia eſt
magis excedēs eſt nobiliꝰ motoꝛe cuius potentia eſt mi
noꝛ in exceſſu.Cuʒ.n.motoꝛ non poſſit excedere mobi
le ſm aliquā ꝓpoꝛtionem niſi ſit aliqua reſiſtentia inter
mouens ⁊ mobile.vt manifeſtū eſt.vna.n.foꝛma eiuſdē
ſpēi cū alia eiuſdē gradus cū ea nullo modo excederet
eam:ſequitur ꝙ iter mouēs ⁊ mobile dʒ eſſe q̄dam reſi
ſtentia mobilis ad motoꝛē.¶Item vnū ꝯ̄rioꝝ aliquo
modo reſiſtit alteri.vt manifeſtuʒ eſt per ſe:ſʒ motoꝛ eſt
contrarius aliqualr̄ mobili:cum motoꝛ habeat in vir
tute actiua illud qȯ hʒ mobile in virtute paſſiua vt ſic:
modo vlteriꝰ dicit Cōmentatoꝛ ꝙ aliqn̄ iſta reſiſtentia
mobilis ad motoꝛē eſt ex parte mobiliſ qȯ mouetur il
lo motu ſicut ꝯtingit qn̄ ipſum mobile eſt aliqȯ enſ per
ſe actu p̄ter ſuum motoꝛem.v̇bi gr̄a. in coꝛpoꝛe celeſti
⁊ in aiali ꝙ eſt hoc.coꝛpus.n.celeſte circunſcripto mo
toꝛe ſuo per itellectum eſt ens actu.Et ſilr̄ ipm̄ coꝛpus
aīalis circunſcripta per itellectum aīa eſt aliq̇d in actu:
⁊ ideo in iſtis mobile reſiſtit motoꝛi:ſʒ in illis in quibus
mobile non eſt ens aliqȯ actu pꝛeter motoꝛē reſiſtentia
nulla pōt eē ex parte illiꝰ mobiliſ.Et hoc ꝯtingit in gra
uibus ⁊ leuibus inaīatis.vt in aqua ⁊ igne ⁊ in hmōi.
¶Uñ in iſtis cū mouent ſe motu ſuo locali res mota
eſt ens in potētia ⁊ motoꝛ in actu cū ſint compoſita ex
ꝑma materia ⁊ foꝛmis ſimplicibꝰ ⁊ motoꝛ eſt foꝛma:⁊
res mota eſt mā.vt dicit Cōmētatoꝛ.¶Ex his arguit

ſm Cōmētatorē ſi motus localis eſſet ſine medio ple-
no vel in ipſo vacuo nulla eēt reſiſtentia iter motorē ⁊
mobile ſiue rē motā.qꝛ mā ipſiꝰ mobilis nō reſiſteret ei:
nec ēt ipm vacuū vt manifeſtū eſt.q̄re nulla eēt ibi reſi-
ſtētia:ſed hoc eſt īpoſſibile vt ꝓbatū eſt.ergo in vacuo
ſi eſſet nō poſſet eē motꝰ localis. ¶ Itē ſi in vacuo ſi eſ
ſet fieret motus:fieret in nō tpe cū nulla eēt reſiſtentia
mobilis ad motorē:qꝺ ē impoſſibile.⁊ pꝫ ꝯña.qꝛ ſuc-
ceſſio in trāſmutatōe ē ex reſiſtētia mobilis ad motorē
aliquo mō. Vñ videmꝰ ꝙ quāto aliquid qꝺ ꝺꝫ calefie-
ri eſt frigidiꝰ tāto maiꝰ ē tps ⁊ maior ſucceſſio ꝯtigit in
calefaciēdo ipm:ceteris paribꝰ vt manifeſtū ē.q̄re ⁊c̄.

Ad primam rōnē cū ꝺr̄.ī illo ſpacio poſſet
fieri motꝰ ⁊c̄.veꝝ ē ſi eēt tale
ꝑus ⁊ poſteriꝰ:ꝙ poſſet cedere mobili:ſꝫ ſi non eēt tale
ꝑus ⁊ poſteriꝰ ꝙ poſſet cedere mobili non eēt veꝝ.mō
q̄uis vna ps in ſpacio vacuo eēt ꝑor alia cum vna ps
eſſet ꝓpinq̄or mobili q̄ alia:tñ illa ps ꝓpinq̄or nō poſ
ſet cedere ipſi mobili:⁊ iō ſi moueret ad eā oporteret
ꝙ ꝺuo corpa ſimul eēnt in vno ⁊ eodē loco:⁊ vnū cor
pus penetraret aliꝺ:qꝺ ē īpoſſibile. ¶ Ad aliā ꝯcedo
maiorē ſic intelligēdo ꝙ ex hoc cōuincit in vacuo non
poſſe fieri motū ſi eēt:qꝛ illiꝰ motꝰ nō eēt aliq̄ ꝓportio
ad aliū motū in velocitate ⁊ tarditate:vt ꝓbatū fuit
ꝑus. Et cū ꝺicit ꝯ hoc ꝙ in corporibus celeſtibus ⁊c̄.
Dico ꝙ motꝰ corporis celeſtis nō eſt ꝑ aliquod mediū
in qꝺ ingrediat ⁊ ſubintret:nos āt intelligimꝰ ꝺe moti
bus q̄ ſunt per media in que ipſa mobilia ingrediunt ꝑ
ſuū motū. In iſtis enim ꝓportio motus ad motū in ve
locitate ⁊ tarditate ē ſm ꝓportionē medioꝝ in ſpiſſi-
tudine ⁊ ſubtilitate ſeu tenuitate. Etiā pōt ꝺici ꝙ nō ē
ſimile ꝺe corpore celeſti ⁊ ꝺe grauibꝰ ⁊ leuibus. Nā ipꝫ
corpus celeſte eſt ens actu ꝑter ſuū motorē ⁊ eſt in ſitu
oppoſito ſitui in quo itēdit ipm ponere motor.⁊ ſic hꝫ
reſiſtētiā ad ſuū motorē.ſic aūt nō eſt hic vt viſum eſt
ꝑus.q̄re ⁊c̄. ¶ Ad aliꝺ cū ꝺr̄.poſito motore ⁊ mobili
⁊c̄.veꝝ ē ſi motor ⁊ mobile ſint ī ꝺebitis ꝺiſpōnibꝰ hoc
quidē ad mouēdū aliud aūt ad moueri:ſed ſic non eſt
hic.qꝛ ibi nullū eſſet mobile reſiſtens aliq̄liter motori ⁊
obtētū ab ipſo motore. Si eni vacuū poneret exiſtere
ꝓpter incōpoſſibilitatē eſſendi ꝺuo corpora eē ſil' illa
reſiſtētia eſſet inutilis ⁊ nō poſſet obtinere mouēs ſuꝑ
mobile.⁊ ſic nō fieret motꝰ. ¶ Ad aliā ꝯcedo maiorē.
Et cū ꝺr̄ ꝙ imo ipm graue eēt corporeū ⁊ exiſtēs in ſi
tu oppoſito reſiſteret motori ex eo ꝙ eſſet ī ſitu oppoſi
to:ꝺico ꝙ ſi eſſet vacuū cū nullā ꝺiuerſitatē haberet in
ſuis partibꝰ tūc mobile exiſtēs ī ipſo nō eſſet in ſitu op-
poſito alteri ſitui. Nā oppoſitio ſituū ſufficiens ad reſi
ſtentiā mobilis ad motorē neceſſario requirit aliquā
oppoſitiōē vel ꝺiuerſitatē nālem in partibus loci vel
in ipſis locis ⁊ ſic nulla oppoſitio ſitꝰ ad ſitū poſſet eē
in ipſo vacuo ſi eēt. ¶ Et querat ab illis q̄ ponūt iſtā
opionē ſi vacuū eēt ⁊ in ipſo fieret motꝰ localis. Vtꝝ
ille motꝰ localis eēt ad locū vel nō.ꝙ ſi nō eēt ad locū.
ḡ nō eſt motꝰ localis.⁊ ſi eſſet ad locū.hoc eſt impoſſi-
bile.qꝛ oīs locus ad quē eſt motꝰ hꝫ aliquā oppoſitio-
nē ad locū a q̄ incipit motꝰ ille:nūc aūt vna pars vacui
vllā oppōnē hr̄et ad aliā.q̄re ⁊c̄.

Queſtio. XII.

Circa ꝑdicta querit ſpāliter. Vtrum pro
portio velocitatis vnius motus ad velo
citatem alterius motus ſit ſm proportio
nē medij ad mediū in ſpiſſitudine ⁊ tenui
tate:ſiue in ſubtilitate ⁊ groſſitie. ¶ Ar-
guit pꝰ ꝙ nō.ſic ꝑus tāgebat. Qꝛ motus
corpoꝝ celeſtiū hn̄t ꝓportionē adinuicē ī velocitate ⁊
tarditate vt manifeſtū ē:⁊ tñ manifeſtū ē ꝙ iſta ꝓpor-
tio nō ē ſꝫ ꝓportionē medij ad mediū ſiue medioꝝ ab
inuicē in ſpiſſitudie ⁊ tenuitate cū non fiat ꝑ media vt
cōceſſum eſt quare ⁊c̄.⁊ iſta fuit ratio auēpace.
¶ Arguit oppoſitū auctoritate Ariſto.vult enim ꝙ ꝓ
portio ⁊c̄.ſuper hoc enim fundat ꝺemōſtrationē ad ꝓ-
ducēdū ꝙ ī vacuo ñ poſſet fieri motꝰ:vt viſū fuit ꝑus.

Intelligendum eſt hic ꝙ ſic recitat Cō- Cō.7i.
mētator auēpace:q̄ fuit
vnꝰ ꝺe ſubtilioribꝰ expoſitoribꝰ Ariſto.poſuit ꝙ iſtoꝝ
mobiliū grauiū ⁊ leuiū ꝺuplex ē velocitas.ſ.velocitas
nālis ⁊ velocitas accidentalis.ſilr̄ ēt tarditas. Eſt aūt
velocitas accidentalis ſm eū illa velocitas quā hꝫ mo
tꝰ factꝰ per aliqꝺ ſpaciū plenū aliquo corpe ſenſibili ⁊
nāli vel ab aliquo mouēte ipellēte ipm fortiꝰ q̄ ſit na-
tū ſm ſe ipm moueri:vt ſi quis mouet lapidē ꝺeorſū.
Velocitas aūt nālis eſt illa quā hꝫ ipſū mobile ꝑ ſuā
virtutē ⁊ nām ꝓpriā:⁊ hanc velocitatem nālem ⁊ pro
priā haberet motus ipſius grauis in medio vacuo ſi
eēt in quocūq; vō medio pleno fiat motus ipſius gra-
uis. Alicꝰ aūt leuis ſit additio ad motū ⁊ ꝺiminuit ve-
locitas nālis ⁊ tps mēſurās motū fcm̄ ꝑ ſpaciū plenū:
ſemꝑ eſt maius tps qꝺ mēſuraret motū ⁊ velocitatem
nālem.⁊ ſilr̄ ſe hꝫ ꝺe tarditate. Eſt eni tarditas accidē
talis quā hꝫ motꝰ factꝰ per ſpaciū plenū quodcūq; ſit
illud. Nālis vō tarditas eſt quā habet mobile ipm ex
ſua ꝓpria nā ⁊ virtute:⁊ hanc vtiq; tarditatē haberet
mobile in ſpacio vacuo ſi eſſet. In quocūq; aūt medio
pleno fiat motꝰ corporis:grauis addit tarditati nāli:
⁊ tps menſurās motū factū per ſpaciū plenū addit ſu-
pra tps menſurans motū nālē.⁊ ſic ſemꝑ in ſpacio ple
no retardat motus grauis ⁊ leuis a ſua naturali velo
citate. Tunc ꝺixit auēpace ꝙ ꝓportio velocitatis aut
tarditatis accidētalis ad velocitatē ⁊ tarditatē accidē
talē hñ eſt ſm ꝓportionē medij ad mediū in ſpiſſitudie
⁊ tenuitate:ita ꝙ in quacūq; ꝓportiōe ſubtilitatis vni
us medij ſe hꝫ ad ſubtilitatē alteriꝰ:in eadē ꝓportiōe
ſe hꝫ velocitas accñtalis vnius motus ad velocitatē
accñtalē:ſed nō oꝫ ꝙ in quacūq; ꝓportiōe ſe hꝫ veloci
tas accidētalis ad velocitatē accidētalē.in eadē ꝓpor
tione ſe hꝫ velocitas nālis ad velocitatē nālem vt ꝺi-
xit.qꝛ cū aliq̄bus quātitatibus addunt alique q̄titates
nō oꝫ ꝙ eadē ſit ꝓportio quantitatū quibus ſit addi-
tio q̄ eſt ꝓportio q̄titatū que adduntur.verbi gratia.
cū ad quatuor addunt ꝺuo ⁊ ad ſex addunt q̄tuor:ñ
eſt neceſſe ꝙ ꝓportio q̄tuor ad ſex ſit ſicut ꝓportio ꝺuo
rum ad q̄tuor:vt manifeſtū eſt. Et ſilr̄ cū ab aliq̄bꝰ q̄ti
tatibus ꝺiminuit vel remouet ſm aliquā ꝓportionē:ñ
oꝫ ꝙ q̄ eſt ꝓportio q̄titatis q̄ remouet ad quātitatem
q̄ remouet eadē ſit ꝓportio remanētis ad remanens:
vt cū a q̄nq; remouent ꝺuo ⁊ remanēt tres:⁊ a ſex re-
mouent q̄tuor ⁊ remanēt ꝺuo:nō oꝫ ꝙ q̄ eſt ꝓportio
ipſius q̄tuor ad ꝺuo eadē ſit ꝓportio ipſorū trium ad
ipſa ꝺuo. Et cū ab vna q̄titate ſubtrahit ⁊ addit alte
ri nō oꝫ ꝙ q̄ eſt ꝓportio q̄titatꝭ ſubtracte ad eā q̄ ad-
dit ꝙ eadē ſit ꝓportio q̄titatis a qua ſit ſubtractio ad
q̄titatē cui ſit additio vt manifeſtum eſt ꝯſideranti:ſi a
q̄tuor remouētur ꝺuo ⁊ ad q̄nq; addātur ſex.⁊ ſic ī ml
tis alijs. Modo ī motu hñte velocitatē accidētalē ſit
quedā additio motus ad motum habentē velocitatē
naturalē:⁊ in motu hñte tarditatē accidētalē ſit ꝺimi-
nutio motꝰ nālis:vel in velocitate accidētali ſit ꝺimi-
nutio velocitatis nālis:⁊ in tarditate accñtali ſit addi
tio ad tarditatē nālē:⁊ iō nō oꝫ ꝙ q̄ eſt ꝓportio velo-
citatis accñtalis ad velocitatē accidentalem:ſit eadē

ꝓportio velocitatis nālis ad velocitatē nālē. Cuȝ igit̄
ſm ꝓportionē medij ad mediū in ſubtilitate ⁊ denſita
te ſit ꝓportio velocitatis accidētalis ad velocitatē ac
cidētalē: nō oȝ vt dixit auēpace ꝙ ſm illā proportōeȝ
medioꝝ ſit ꝓportio velocitatis nālis ad velocitatē na
turaleȝ: nec tarditatis ad tarditatē. Pōt ꝰ ſic formari
ſillogiſmꝰ auēpa. Si ꝓportio motꝰ ad motū i velocita
te ⁊ tarditate nāli eēt ſm ꝓportionē medij ad mediū:
tūc ꝓportio velocitatis nālis ad nālē velocitatē eſſet ſi
cut ꝓportio velocitatis accidētalis ad velocitatē ac-
cidētalē: ſed hoc eſt falſuȝ. vt ꝓbatū eſt. q̄re ⁊c̄. hec fuit
opio auēpa. ¶ Sed Cōmētator multa obijcit ꝯ̄ iſtaȝ
opionē. pꝰ qꝛ ſm iſtā pōneȝ rō Ariſt. nō valeret. Si. n.
ꝓportio velocitatis nālis ad velocitatē nālē nō eſt ſꝫ
ꝓportionē medioꝝ adinuiceȝ i ſubtilitate ⁊ dēſitate: ſꝫ
ſolū h̄ ſit veꝝ de velocitate accn̄tali ⁊ tarditate: tunc
nō poterit ꝯcludi ꝙ motꝰ factus in vacuo nō h̄eat pro
portionē ad motū factū in pleno: imo poſtꝙ i vacuo ſi
eſſet moueret̄ nāli velocitate: tūc ille motꝰ fieret in tp̄e
⁊ h̄ret ꝓportionē determinatā ad tp̄s in quo moueret̄
ꝑ ſpaciū plenū. ⁊ ſic rō Ariſt. nihil ꝯcluderet ſed forte
auēpa. nō h̄ret h̄ ꝓ incōuenienti: imo bn̄ cōcederet rō
nem Ariſt. ſimplr̄ nō eſſe efficacē. vn̄ ſcūs Thomas te
nens illō dictū auēpa. dic̄ ꝙ rō Ariſt. nō eſt demonſtra
tiua ſimplr̄: ſed ſolū ſꝫ ꝯceſſionē antiquoꝝ ponētiū va
cuū: cū q̄bus Ariſt. hic diſputat. ponebant. n. ꝙ tota cā
velocitatis motꝰ eſt ex p̄te medij qd̄ nō ipedit ⁊ nō ex
nā mobiliū: ⁊ ſm hoc ſequit̄ vt ꝓportio velocitatis ēt
nālis eēt ſm ꝓportionē medioꝝ ⁊c̄. ¶ Sꝫ ꝯ̄ fortius
obijcit ꝯ̄ auēpa. Cōmē. manifeſtū. n. ē ꝙ ſi ſint duo mo
bilia eq̄lis i magnitudīe ⁊ eq̄lis grauitatis aut leuitatꝭ
⁊ eiuſdē figure ad h̄ ꝙ eq̄ velociter moueant̄: requirit̄
ꝙ moueant̄ ꝑ mediū eq̄lis ſpiſſitudinis aut tenuitatis:
ponat̄ eni ꝙ mouerent̄ ꝑ media ineq̄lia: non mouerent̄
eque velocit̄ vt ſi vnū moueret̄ ꝑ aerē ⁊ alteꝝ ꝑ aquā.
⁊ h̄ manifeſtū eſt ad ſenſuȝ: ⁊ ſic ad equalitatē motus
req̄rit̄ eq̄litas medij vel medioꝝ. ꝰ ad motꝰ diuerſitatē
⁊ ineq̄litatem in velocitate ⁊ tarditate facit diuerſitas
medij in ſpiſſitudīe ⁊ tenuitate. ⁊ ſic ſm ꝓportiōeȝ me
dij ad mediū ē ꝓportio velocitatis nālis ad velocita-
tē nālē. Et p̄t ſic ſillr̄ari. Sic̄ ſe hꝫ eq̄litas medij in ſpiſſi
tudine ⁊ tenuitate ad eq̄litatem velocitatis motus nā-
lis. ſic ſe hꝫ diuerſitas ⁊ ineq̄litas ipſiꝰ medij ad diuerſi
tateȝ velocitatis nālis. Sꝫ eq̄litas medij in groſſitie ⁊
ſubtilitate ē cā aliquo mō equalitatis velocitatis nālis
motꝰ: dūmō mobilia ſint ſibijnuicē equalia in grauita
te ⁊ q̄titate ⁊ ſilia in figuris vt dictū ē. ꝰ ſilr̄ diuerſitas
medioꝝ eſt cā diuerſitatis velocitatū: ⁊ per ꝯn̄s ſm ꝓ
portionē medioꝝ eſt ꝓportio nāliū velocitatū. ¶ Et
eſt cōſiderādū circa iſtā rōeȝ Cōmē. ꝙ ipſe ſupponit ꝙ
vnius mobilis pn̄t eſſe pl̄es velocitates nāles cuius di
uerſitatis velocitatū nāliū cā eſt diuerſitas mediorum.
Nō. n. itelligit ꝙ diuerſitas medioꝝ in raritate ⁊ denſi
tate ſit cā diuerſitatis velocitatū in diuerſis mobilibꝰ.
hoc eni eſt falſuȝ: qꝛ diuerſa mobilia in vno ⁊ eodē me
dio h̄rent velocitates nāles diuerſas. vt plūbū ⁊ lignū
in aere. Intelligit ꝰ Cōmen. de eodē mobili ꝙ ſicut eq̄-
litas medij facit ad eq̄litatem motus eiuſdem mobilis
⁊ equalis: ſic diuerſitas medioꝝ eſt cā diuerſitatis ve-
locitatis motuū eiuſdem mobilis vel mobiliū equaliū.
T.cō.6. Et ſic ſupponit ꝙ vnū mobile eque graue ⁊ eq̄lis q̄ti-
tatis ⁊ eiuſdē figure poſſit h̄re diuerſas velocitates nā
les: cuius inquā cā diuerſitatis erit diuerſitas medioꝝ.
¶ Sꝫ h̄ videt̄ aliqualr̄ dubiū. Cū eniȝ vnius mobilis
inaiati nō ſit niſi vnꝰ motus localis nālis. vt pꝫ i p̄mo
celi ⁊ mūdi. ſic videt̄ ꝙ vnius mobilis iaiati nō oȝ eſſe
niſi vnica velocitas nālis. ¶ Et forte dicēduȝ ad hoc
ꝙ vnius mobilis inaiati non eſt niſi vna velocitas nā
lis ꝑfectiſſima: ſꝫ tn̄ forte pn̄t eſſe pl̄es q̄rū vna ē minꝰ
ꝑfecta q̄ alia: vt deſcenſus grauis in aere eſt velox velo
citate nāli. ⁊ ēt in aqua: ſꝫ ꝑfectio eſt velocitas in aere
q̄ i aq̄: ⁊ hoc nō ē icōueniēs. Remanet igr̄ rō Cōmēta
toris ꝙ ſic̄ eq̄litas medij ⁊c̄. Itē ex dictis Cōmen. pōt
ſumi vna alia rō. nā ꝓportio velocitatis nālis ad velo
citatē nālē oȝ eē ſm ꝓportionē reſiſtētis ad reſiſtēs: cū
in oi motu req̄rat̄ reſiſtētia mobilis alicuiꝰ ad motorē
⁊ ſm diuerſitatē ꝓportionū reſiſtentie diuerſificāt mo
tꝰ: nūc aūt in motibus ipſoꝝ grauiū ⁊ leuiū inaiatoꝝ
nō iuenit̄ aliq̄d reſiſtens motori niſi mediū: ⁊ diuerſifi-
cat̄ reſiſtentia ſꝫ diuerſitatē medij i ſubtilitate ⁊ groſſi
tie: q̄to. n. mediū minꝰ reſiſtit motori tāto velocior eſt
motus ceteris paribus. q̄re ⁊c̄. Dicit etiā Cōmen. vlte-
rius ꝙ auēpa. imaginabat̄ vnū falſū. ſ. ꝙ cū mobile ali
qd̄ mouet̄ velocius q̄ ſua nāli velocitate per medium
qd̄cūqꝫ. ibi eſt additio motꝰ ad ipꝫ motū nāleȝ: ſicut eſt
additio linee ad lineaȝ: ⁊ cū eſt ipeditum a ſua nāli ve-
locitate ibi ſit remotio a ſua nāli velocitate: ſic̄ cum re
mouet̄ linea a linea: h̄ āt nō eſt veꝝ nec ſil̄e: qꝛ cū linea
addit̄ linee remanet linea p̄exiſtēs actu: ⁊ ſilr̄ cū remo
uet̄ ⁊ diminuit̄ a linea. Sed qn̄ mobile retardat̄ a ſua
nāli velocitate nō eſt in ipo mobili motꝰ nālis i actu ſꝫ
in potētia ſolū: ita ꝙ nō eſt ibi motꝰ nālis cū quodā ſu-
ꝑaddito. Et cū mouet̄ aliq̄d velociꝰ q̄ nāli velocitate:
vt cū lapis fortiter ꝓijcit̄ deorſū: nō eſt ibi velocitas na
turalis cū quodā ſuꝑaddito: ſꝫ velocitas accn̄talis ſolū
bn̄ tn̄ veꝝ eſt ꝙ in tp̄e menſurante motū retardatum
includit̄ tp̄s eq̄le tēpori menſurāti motuȝ nālis veloci
tatꝭ cū aliq̄ addito. ⁊ ſilr̄ tp̄s mēſurās velocitatē accidē
taleȝ fortioreȝ velocitate nāli eſt minus q̄ tp̄s nālis ve
locitatis: vt cū lapis ꝓijcit̄ deorſuȝ forti ipulſu minori
tp̄e moueret̄ deorſū q̄ ſi relinq̄ret̄ velocitati ꝓp̄e: ⁊ h̄
nullū eſt icōueniēs.
¶ Dicamꝰ igr̄ ad q̄ſtionē: ꝙ in
iſtis grauibꝰ ⁊ leuibꝰ inaiatis ꝓportio velocitatis mo
tus nālis ad velocitatē eiuſdē mobilis ē ſꝫ ꝓportionē
medioꝝ adiuicē i ſubtilitate ⁊ groſſitie. Et h̄ pōt pro
bari rōibꝰ p̄miſſis quas poſuit Cōmē. ꝯ̄ auē. Ariſt. āt
ſumpſit iſtud ſine ꝓbatiōe: qꝛ ē q̄ſi ꝑ ſe notū itelligenti-
bꝰ: ⁊ talia nō debēt demōſtrari niſi negent̄: ⁊ iō Cōmē.
habuit hic ꝓbare. qꝛ vir ſolēnis. ſ. auēpa. negauerat illā
ſuppōnē. Tn̄ ⁊ Ariſt. ſi bn̄ inſpiciat̄ p̄miſit in p̄nꝰ capi-
tuli qd̄dā ex q̄ p̄t ꝓbari ſuppō illa. ſ. ꝙ mobilia differāt
in velocitate motꝰ aut tarditate: aut ſꝫ dr̄iā medioꝝ i
ſubtilitate ⁊ groſſitie: aut ſꝫ dr̄iā v̄tutū ipoꝝ mobiliū.
Ex q̄ ſatis pꝫ ꝙ ꝓportio motꝰ ad motū eiuſdē mobil
i velocitate ⁊ tarditate ē ſꝫ ꝓportōeȝ medij ad mediū.

Ad ratione in ꝯ̄riū cū dr̄. ꝙ motꝰ corporuȝ
celeſtiū ⁊c̄. Dico ꝙ nō eſt ſil̄e de
corporibꝰ celeſtibꝰ ⁊ de grauibꝰ ⁊ leuibꝰ inaiatis. qꝛ cor
pꝰ celeſte circūſcripto ſuo motor̄ ꝑ itellectū ē ens actu
nō eni ē cōpoſitū ex mā p̄ma ⁊ ex forma in exn̄te q̄ ipꝫ Cō.79
moueat: ſꝫ eſt ſubꝫ ſimplex exn̄s actu p̄ter motorē ſm Cō.4.
Cōmē. i 8ꝰ huiꝰ: ⁊. 8. meta. ⁊ i de ſuba orbis: ⁊ iō hꝫ ali
quā reſiſtētiā ad motorē inq̄tū exiſtēs i vno: vbi ē p̄ua
tū alio ⁊ eſt in potētia paſſiua ſeu receptiua alterius ⁊
eſt ꝓp̄uȝ ⁊ nāle ſubꝫ illiꝰ potētie ⁊ p̄uatiōis alteriꝰ vbi:
ita ꝙ hꝫ aptitudo vl̄ potentia ad aliō vbi: ⁊ eiꝰ p̄uatio
nō iuenit̄ nāliter in aliq̄ alio. v̄bi grā. cū ſol eſt in orie
te ⁊ ipe hꝫ potētiā ad vbi occidētis ⁊ p̄uationē illiꝰ: ⁊
illa potētia ⁊ p̄uatio nāliter iuenit̄ i ipo celo ⁊ n̄ i alio
ſubto: ſꝫ graue iaiatū p̄ter ſuā formā ſubalē quā ꝯſeq̄t

grauitas non eſt aliqđ ens actu qđ reſiſtit ſuo motori:in
quo.ſ.ente actu tanq̄ in ſuo ꝓprio ſubto fundeť potētia
receptiua talis vbi:ad qđ dʒ moueri ipm̄ graue vel leue.
vbi grā.cū lapis eſt ſurſuʒ nō eſt in ipſo lapide ꝑter ſuaʒ
formā ſubalē aliqđ ens actu:qđ poſſit eē ꝓpriuʒ ſubʒ po
tētie ad vbi deorſuʒ:ꝛ qđ reſiſtat motori itendenti ipm̄
lapidē ponere deorſuʒ. ¶ Et ad iſtā itentionē dixit Cō
mentator ꝙ lapis eſt cōpoſitus ex grauitate ꝛ mā ꝑma:
ꝛ motor ē forma:ꝛ res mota ē mā.i.illud qđ eſt in eo ꝑ
ter formā ſuā ꝓpriā eſt mā ꝑ q̄to non eſt aliqđ ens actu
hn̄s potētiā p ſe ad vbi deorſū:nec ꝑuatio vbi deorſum
quā hʒ graue actu ſurſū exiſtēs cōſequiť p ſe ꝛ ꝓprie for
mā grauis ſic ꝙ in nullo alio poſſit iueniri:ꝛ ſic nō ē ibi
aliqđ reſiſtēs ꝓprie ipſi motori qđ eſt forma. Unde reſi-
linquiť ꝙ reſiſtens ſit ipm̄ mediū qđ de ſe natū eſt habe-
re aliū ſitū vel vbi q̄ illđ ad qđ graue moueť. Sʒ in gra
ui actu ſurſuʒ exiſtēte ꝛ hn̄te vbi ſurſum mā ſua nō eſt ꝓ
prie ꝛ per ſe ſubiectū illius vbi ſurſuʒ.qꝛ mā ꝑma non eſt
ſubm̄ ꝓpriū alicuꝰ accidētis terminati:nec forma ſuba-
lis ꝓpria ipſiꝰ grauis pōt eſſe ſubm̄ nāle ꝛ p ſe illius vbi:
qꝛ nō hʒ illđ vbi niſi per violentiā ꝛ nō nāliter. Et ideo
in graui ſm̄ actū nihil inueniť qđ per ſe ꝛ ꝓprie ſit ſubm̄
illius vbi ſurſum:per qđ dʒ reſiſtere mobile ipſi motori.
Sʒ cū aliqua pars celi eſt ſub aliquo vbi:ipſa eſt nāliter
ſubm̄ illius vbi per qđ reſiſtit motori ſuo imaginor ḡ ꝙ
illud qđ ꝑprie reſiſtit motori mouēti ad aliqđ vbi:dʒ na
turaliter hr̄e vbi oppoſitū illi vbi ad qđ mouet motor:ꝛ
dʒ eſſe nāliter ſubm̄ illius vbi. Nunc aūt nec ipm̄ graue
actu nec aliq̇d ipſius grauis eſt ꝓprium ꝛ nāle ſubm̄ illiꝰ
vbi ſurſuʒ:per qđ dʒ aliq̇d reſiſtere motori mouēti deor
ſum:ꝛ ideo in ipſo graui ꝓprie non eſt reſiſtentia mobil'
ad motorē.ſiue illa reſiſtētia ſit ex potētia receptiua vbi
deorſuʒ ſiue ex ꝑuatione ipſiꝰ vbi deorſuʒ:ſiue ſit ex ipſo
vbi ſurſum qđ opponitur vbi deorſum. Meliꝰ tn̄ credo
illam reſiſtentiā eſſe ex ꝑuatione vbi deorſum:vel ex ipo
vbi ſurſum q̄ ex potentia ad vbi deorſum.quare non va
let illa ratio.

Queſtio XIII.

Onſequēter queriť. Utrꝫ ſucceſſio in mo
tu grauiū ꝛ leuiū ꝓueniat vel cauſet ex re
c ſiſtētia medij. ¶ Arguiť ꝙ non.qꝛ ex illo
cauſari dʒ ſucceſſio in motibꝰ grauiū ꝛ le
uiū ex quo cauſať in motibus corpoꝝ ce-
leſtiū:cū ipſa corpa celeſtia localr̄ moueā
tur ſic̄ ipſa grauia ꝛ leuia. Sʒ in motibꝰ corpoꝝ celeſtiū
nō cātur ſucceſſio ex reſiſtētia medij cū n̄ moueāť p me
diuʒ:ſʒ circa mediū.vt pʒ ex ꝑº celi ꝛ mū.q̄re ꝛc̄. ¶ Itē
T.c.18. qđ cātur ex reſiſtētia mobil' nō cātur ex reſiſtētia medij:
cū vnū ꝛ idē nō ſit a diuerſis cauſis ꝓpinqs in eodē gn̄e
cāe ſe hn̄tibꝰ ad ipʒ.ſʒ ſucceſſio in motibꝰ grauiū ꝛ leui
Cō.71. um cātur ex reſiſtentia mobilis ſm̄ Cōmenta.quare ꝛc̄.
¶ Itē ſi ſic tunc nullum graue poſſet moueri in vacuo ſi
eſſet.hec eſt manifeſta cōſequētia:ſed ꝯn̄s eſt falſum:qꝛ
aīalia ſi eſſet vacuuʒ poſſent in ipſo vacuo moueri vt vi
deť velle Cōmētator:qꝛ ſunt diuiſibilia in motorē ꝛ mo
bile qđ eſt actu ꝑter motorē. Illa aūt in q̇bus res mota
ex ſe diuidiť in motorē ꝛ rē motā in actu non neceſſario
indigent medio:ſed ſi fuerit hoc eſt p accn̄s:ꝛ ſic vult ꝙ
aīalia poſſent moueri in vacuo ſi eſſet.q̄re ꝛc̄. ¶ Itē illa
ſucceſſio q̄ ꝓuenit ex oppōne ſitus ad ſitū nō ꝓuenit ex
reſiſtētia medij neceſſario.hoc ē manifeſtū:ſed ſucceſſio
in motu grauiū ꝛ leuiū ꝓuenit ex oppōne ſitus ad ſituʒ.
Nā ipʒ graue eo ipſo ꝙ eſt aliqđ q̄tū exn̄s in ſitu oppo
ſito reſiſtit motori q̇ mouet deorſuʒ.ḡ ꝛc̄. ¶ Itē ſi motꝰ
eſſet in tpe ꝛ ſucceſſio per reſiſtentiā medij:tūc oīs talis
motus eſſet violentus cū mediū reſiſtēs violentiā faciat
mobili:ſed hoc eſt incōueniēs:q̄re ꝛc̄. ¶ Itē qđ nō ē cā
motus ipſiꝰ grauiꝰ nō eſt cā ſucceſſiōis in ipo motu. Nā
ſucceſſio vel eſt idē cum motu vel aliq̄ ꝓprietas ꝯn̄s ipʒ
motū ꝛ qđcūqꝫ iſtoꝝ ſit:neceſſe eſt ꝙ illud ideʒ qđ eſt cā
motus ſit cā ſucceſſionis in motu.ſed ipm̄ mediuʒ vel re
ſiſtentia medij nō ē cā motꝰ:nō.n.eſt cā māl'is vel ſubm̄:
ſed ipſūmet graue:nec eſt cā formal':vt manifeſtū eſt:nec
agēs ſʒ ipſe motor:nec finis.ſʒ ipe terminꝰ motꝰ.q̄re ꝛc̄.
¶ Oppoſitū vl't. Ar.i lr̄a ꝛ idē vl't Cōmē.ſic̄ ꝑuſ dicebať

Aliqui voluerunt

ſicut auēp.ꝛ ſui ſeq̄ceſ ꝙ nō ꝓuenit ſucceſſio
in motu grauiſ aut leuiſ ex reſiſtētia medij ꝑꝑ rōes ꝑmiſ
ſas:ꝓuenit.n.ſucceſſio hꝰ motꝰ ex ſitu oppoſito vt dicūt:
ꝛ etiā ex priori ꝛ poſteriori magnitudinis. Sʒ dico ſm̄
Ariſt.ꝛ Cōmē.ꝙ ſucceſſio motꝰ grauis leuis ꝓuenit ꝓ-
prie ex reſiſtentia medij pleni:per qđ natus ē fieri motꝰ
talis:ita.ſ.ꝙ ſine tali reſiſtentia nō eſſet ſucceſſio. ¶ Ad
cuiꝰ euidētiā reſumo quedā ꝑus dicta a Cōmentatore.
ꝑmo ꝙ neceſſe eſt vt inter motorem ꝛ rem motā ſit reſi-
ſtentia:motor enim mouet rem motam ſm̄ ꝙ eſt contra
rium:ꝛ res mouetur ab illo ſm̄ ꝙ eſt ſimilis: quod for-
te ſic eſt intelligēdū ꝙ res moueť a motore ſuo ſʒ ꝙ ipa
eſt in potētia talis q̄lis eſt motor actu formali vel v̇tua
li:ꝛ hoc eſt eſſe ſimile ei in potentia ꝛ motor mouet rem
motam ſcōm ꝙ habet actu formali vel virtuali illud ad
quod mouet:qđ eſt habere modo alio q̄ habere in po-
tētia receptiua:ꝛ oīs motus eſt ſm̄ exceſſuʒ potētie mo
toris ſup rem motā. Et diuerſitas motuū in velocitate
ꝛ tarditate eſt ſʒ hāc ꝓportionē q̄ ē inter iſtas duas po
tentias:ꝛ iſta reſiſtentia aut eſt ex ipſo motu qn̄ illud qđ
moueť volūtarie ex ſe:diuidiť in motorē in actu ꝛ rē mo
tam in actu:ſicut eſt diſpō in aīalibus ꝛ corporibꝰ celeſti
bus:aut erit ex ipſo in quo moueť.i.ex medio in quo ſit
motuſ.ꝛ hoc erit qn̄ res mota nō diuidiť in motorē ꝛ rē
motā in actu:ſicut eſt diſpoſitio in corporibꝰ ſimplicibꝰ:
aut eſt reſiſtentia in vtroqꝫ.ſ.ex re mota ꝛ medio: ſicut ē
diſpō in aīalibus que moueňť in aere ꝛ in aq̄. Illa aūt in
quibꝰ res mota diuidiť in motorē in actu ꝛ rē motam in
actu:nō neceſſario indigēt medio:ſed ſi ſint erit per acci
dens. Illa aūt que moueňť ex ſe que nō diuiduňť in mo
toreʒ ꝛ rē motā in actu indigēt medio:ꝛ hec ſūt grauia
ꝛ leuia.ꝛ ſi nō moueňť in tpe cuʒ nihil ſit illic qđ reſiſtat
potentie motiue. Ex q̇bus verbis Cōmenta.pōt elici ta
lis rō. Succeſſio in motu grauiū ꝛ leuiū inaīatoruʒ ꝓue
nit ex eo qđ reſiſtit motiue potētie ꝓprie:ſed nihil ibi re-
ſiſtit potentie motiue niſi ipm̄ mediū in quo ſit motꝰ:qđ
ſic pʒ. Nihil.n.ꝓprie reſiſtit motori mouēti ad aliquod
vbi niſi p ꝑuationē illiꝰ vbi:vel per vbi oppoſitū illi vbi
ad qđ mouet ille motor:vel per nālē inclinatōeʒ ad vbi
oppoſitū illi vbi ad qđ ſit motꝰ ſicut motori q̇ mouet ad
caliditatē:nihil ꝓprie reſiſtit niſi illud qđ hʒ frigiditateʒ
aliquo mō:ſil'r aūt ꝛ in alijs. Unde neceſſe eſt vt illud qđ
ꝓprie ꝛ nāliter reſiſtit motori qui mouet ad vbi deorſuʒ
ꝓprie ꝛ naturaliter habeat ꝑuationē ipſius vbi deorſuʒ
vel habeat vbi ſurſum quod opponitur ad vbi deorſuʒ.
ſimiliter aūt ꝛ in alijs. Modo cum graue actu eſt ſurſuʒ
nihil ipſiꝰ grauis ꝓꝑe ꝛ nāliter hʒ ꝑuationē vbi deorſū:
nec ipm̄ vbi ſurſuʒ:imo accidentaliter ꝛ per violentiaʒ.
ſic enim motus fuit ſurſum per violentiam. Quid igitur
relinquiť qđ ꝓprie ꝛ nāliter habeat iſtā repugnantiaʒ ni
ſi ipſum medium. Ipſum enim medium per qđ ſit motus
grauis ſimpliciter vt lapis:puta aer vel aqua nāliter ca
ret vbi deorſum ſimpliciter:ꝛ nāliter habet vbi oppoſi-
tum ad vbi deorſum ſimpl'r.quare videť ꝙ ſucceſſio illa
ꝓuenit ex reſiſtentia medij:materia.n.ipſius grauis non

eſt ꝓprium ⁊ nāle ſubm illius priuationis nec ipſius vbi
oppoſiti: nec ſimiliter forma eius vt manifeſtuꝫ eſt. ergo
ſucceſſio in tali motu ꝓuenit ex reſiſtētia ipſius medij ſi-
ue ex medio reſiſtēte. Uel pōt ratio ſic formari. Succeſ
ſio in motu grauium vel leuiuꝫ vel prouenit ex reſiſtētia
medij vel ex reſiſtētia mobilis itrinſeci: qḋ ē materia ipſi
us grauis ⁊ leuis. Nō eni videt̄ ꝙ poſſit ꝓuenire ſucceſ-
ſio ex alio niſi ex altero iſtoꝝ duoꝝ: ſꝫ ſucceſſio in motu
grauis aut leuis nō ꝓuenit ex reſiſtētia mobilis itrinſeci
ad ipm motorē. ſ. ex reſiſtētia mãe grauis q̄ ē ibi res mo
ta ſm Cōmen. ad formã q̄ eſt motor: q2 mã grauis in aīa
ti de ſe nō eſt ſubm ꝓpriū ⁊ nāle ipſius vbi oppoſiti ad il
lud vbi ad qḋ mouet forma grauis ⁊ eius virt⁹: nihil aūt
ꝓprie reſiſtit motori mouenti ad aliqḋ vbi niſi illud qḋ
hꝫ vbi oppoſitū. ¶ Sꝫ aliquis dubitaret de hoc qḋ di-
Cō.30. cit Cōmē. ꝙ in talib⁹ res mota eſt mã ⁊ motor ē forma.
videt̄ eni ſibi ꝯdicere in hoc: q2 dicit i 8⁹ hui⁹. ꝙ illud qḋ
eſt in potētia neqꝫ mouet neqꝫ mouet̄. Cū igit̄ in lapide
mã ſit ens in potētia ipſa nō pōt eſſe illud qḋ mouet̄ tali
motu. Ad hoc dr̄ ꝙ veꝝ eſt ꝙ ipſa mã in graui ⁊ leui in-
aīato nō eſt illud qḋ mouet̄ per ſe ſed eſt illud qḋ moue-
tur per accidēs. ⁊ ſimiliter forma nō mouet ipm niſi per
accidens: q2 nō eſt niſi in potētia accidētali ad vbi deor
ſum: nō in potētia eſſentiali: ⁊ ſic intellexit Cōmētator.

Ad primã rōnē cū dicit̄ ex illo dꝫ ⁊c. Dicēdū ꝙ
non eſt ſimile: q2 corp⁹ celeſte eſt ens
actu preter motorē ⁊ hꝫ vbi oppoſitū ad aliud vbi: ⁊ iō
habꝫ reſiſtētiã quãdaꝫ ad ipm motorē qui intēdit ipſum
ponere vel mouere ad aliud vbi vt dictū eſt ṗus. In ipſo
aūt graui ⁊ leui inaīato non ē aliqḋ reſiſtens motori: q2
in ipſo nihil eſt qḋ ſit ꝓpriū ⁊ nāle ſubm ipſius vbi oppo
ſiti vt viſuꝫ ē: ⁊ iō nulla reſiſtētia ē ex parte ipſi⁹ mobilis
ad motorē: vñ nulla ſucceſſio eſſet in eius motu ſi fieret
in vacuo. vnde fieret in nō tpe. ¶ Sed aliqui dubitãt h̄
ſi poneremus vacuū eē ⁊ ponerem⁹ lapidē in vna parte
ipſi⁹ verſus ſuperi⁹. Querit̄ vtꝝ maneret in illa pte q̄ eſt
verſus ſuperi⁹ aut nō. ſi nō maneret hoc videt̄ impoſſibile
ꝙ graue nō ꝓhibitū nō moueat̄ deorſuꝫ. Si nō mãeret
ibi aut in eodē inſtanti eēt ſurſuꝫ ⁊ deorſuꝫ: aut in alio ⁊
in alio: ſi in eodē hoc eſt impoſſibile: q2 ſic oppoſita ſimul
eſſent in eodē ⁊ ſm idē: ſi in alio ⁊ alio tūc eēt tēpus me
diuꝫ ⁊ ſucceſſio. ⁊ ſic nō ꝓuenit ſucceſſio ex reſiſtētia me-
dij. ¶ Dōm ad hoc ꝙ impoſſibili vno poſito multa ſequū
T.cō.9. tur. vt dicit̄ in ṗmo hui⁹. Si igit̄ poneret̄ ſpaciū vacuuꝫ
⁊ in vna ei⁹ pte eſſet graue. dico ꝙ nō moueret̄ deorſuꝫ.
q2 corpus nō pōt moueri per corp⁹ mediū niſi illud me-
diuꝫ cedat ei: q2 ſic duo corpora ſil' eſſent: qḋ eſt impoſſibi
le. mō ipꝫ vacuū nō poſſet cedere graui cū ſit impoſſibile:
iō nō moueret̄. Et cū dicis ꝙ tūc graue nō ꝓhibitū non
mouebit ſed manebit ſurſum. Dico ꝙ imo eſt ꝓhibituꝫ.
q2 ipm vacuū eo ꝙ nō pōt ei cedere: nō pmitteret ipſum
moueri deorſuꝫ. Sed ad hoc dices ponam⁹ ſcdm impoſſi
bile qḋ eēt vacuū ⁊ ꝙ in ipſo poſſet eſſe graue: ita ꝙ di-
menſio grauis penetraret dimēſioneꝫ vacui: tunc querit̄
vtrū graue exn̄s in parte ſuperiori vel ꝓpinquori ad ſenſuꝫ
maneret ibidē aut nō. Si maneret hoc videt̄ icoueniēs
ꝙ graue nō ꝓhibitū maneat ſurſuꝫ vel nō moueatur ad
deorſuꝫ: nullū aūt erit ibi ipedimētū: q2 ponim⁹ ꝙ dimē
ſio eius pōt penetrare dimēſionē vacui. Si vero nō ma
neat ibidē ſed veniat deorſuꝫ querit̄ vt ṗus. Utꝝ in eo-
dē inſtãti vel in alio ⁊ alio: ſi in eodē hoc eſſet icoueniēſ:
q2 tunc oppoſita eſſent ſil'. Si in diuerſis inſtantib⁹ tunc
erit tps mediū. q̄re ⁊ ſucceſſio mot⁹. Et dicēdū hic ſicut
ṗus ꝙ vno incōueniēti poſito multa ſequunt̄: hoc autē
nō eſt difficile videre: dicam igit̄ ſi eſſet vacuum. ⁊ hec di
menſio mobilis penetraret dimenſionē ſpacij vacui: tunc
graue exn̄s in eo ſil' eēt ſurſuꝫ ⁊ deorſuꝫ ⁊ nulla ſucceſſio
eſſet inter ſuū eē hic ⁊ ibi: ſꝫ i vno inſtãti fieret vtrobiqꝫ
⁊ tu dicis ꝙ hoc ē impoſſibile. Cōcedo: ⁊ iō illḋ ex quo ſe
quitur ⁊ qḋ ponit̄ eſt oīno impoſſibile: ꝙ aūt ita eſſet ma-
nifeſtū ē ex pdictis: cuꝫ. n. nihil eſſet ibi qḋ reſiſteret mo-
tori q̄ hꝫ graue mouere deorſum: ſtatiꝫ eſſet deorſum. q̄-
re nō valet. ¶ Ad aliud cū dicit̄ ꝙ ꝓuenit ⁊c. verū eſt ſi
ꝓuenit ex reſiſtentia mobilis intrinſeci: ⁊ cū dicit̄ ꝙ ſuc
ceſſio ⁊c. veꝝ ē ex reſiſtētia mobilis extrinſeci ⁊ illud ē
mediū: vel intrinſeci ſic inaīatis reb⁹. cū ergo dicit Cō
mētator ꝙ in oī motu eſt reſiſtentia mobilis ad moto-
rē: veꝝ ē vel motoris extrīſeci vel itrīſeci: ſꝫ nō ſemp ē
ex reſiſtētia mobilis intrinſeci: ⁊ dico hoc mobile itrinſe
cuꝫ qḋ nō eſt diſtinctum a motore loco ⁊ ſubto: ſicut mã
grauis nō eſt diſtincta ab eius forma. Mobile vero ex
trinſecū qḋ eſt diſtinctū a motore loco ⁊ ſubo: vt mediū
a graui ⁊ leui. ¶ Ad aliã de motu aīalis in vacuo vide-
bit̄ ſeorſuꝫ in q̄one ſequēte: ⁊ iō ad pn̄s dimitto. ¶ Ad
aliud dicendū ꝙ ſucceſſionē ꝓuenire ex oppōne ſit⁹ idē
eſt cū eo qḋ ꝓueniat ex reſiſtentia medij. vñ cū in vacuo
ſi eēt nō eēt oppō ſituū: eo ꝙ nulla eſſet dr̄ia inter ptes
eius: iō nō fieret ibi motus. ¶ Ad aliã cū dicit̄ ꝙ tunc
oīs motus eēt violentus: nego ꝯnam. Et ad ꝓbatiōem
cū dicit̄ ꝙ reſiſtens facit violentiã ei cui reſiſtit: pt dici ꝙ
verū eſt ſi penit⁹ ei reſiſtat vel ꝙ ipm oīo ꝓhibeat ab eo
ad qḋ nāliter inclinat̄: ſicut colūna detinēs lapidē ſurſū.
⁊ oīno ipm ꝓhibens moueri deorſum facit ei violētiã: ſꝫ
ſi non oīo ꝓhibeat ipm nec detineat ſed pmittat ipſum
moueri ſꝫ ſuã nālē iclinationē. tūc nō facit violētia: ⁊ ſic
eſt in ꝓpoſito. Eſt. n. aliqḋ mediū in quo pōt fieri motuſ
grauis qḋ nō ꝓhibet ipm oīo ab illo ad qḋ nāliter incli
nat̄ ſic aer ⁊ hmōi. q̄re nō ē ibi mot⁹ violēt⁹. ¶ Ad aliã
cū dicit̄ ꝙ nō eſt cã motus ⁊c. Cōcedat̄. Et cū dicit̄ ꝙ re
ſiſtentia medij ⁊c. dr̄ ꝙ imo ⁊c. Et cum dr̄ in quo gene-
re cãe: dicit̄ ꝙ efficiētis. ipm. n. mediū motū p ſui motum
facit motū grauis ⁊ ſucceſſionē motus ei⁹. Sed illud eſt
dubiū q2 q̄uis mot⁹ ipſi⁹ medij ſit cã efficiēs motus gra
uis: tñ nō habet̄ ꝙ reſiſtentia medij ſit cã efficiens huius
motus reſiſtētia eni ipſi⁹ medij nō eſt idē cū motu ipſius:
⁊ adhuc nō eſt manifeſtū ꝙ mot⁹ medij efficiat motum
ipſi⁹ grauis aut leuis. Si. n. reſiſtētia medij faceret mo-
tū grauis: tūc quãto forti⁹ reſiſteret ipm mediū tãto ve-
locior eēt mot⁹: qḋ falſū eſt. Et iō forte pōt dici aliter ꝙ
reſiſtētia medij nullã per ſe cãlitatē hꝫ ſup ſucceſſionem
ipſi⁹ motus. vt pꝫ diligēter cōſideranti in quolibꝫ genere
cãe: ſed ipſa reſiſtētia medij eſt illud ſine quo nō pōt eſſe
ſucceſſio talis mot⁹ ſicut pꝫ ex pmiſſis. Nec dꝫ ꝙ oē illḋ
ſine quo nō eſt mot⁹ ſit ꝓprie cã mot⁹ in aliquo gn̄e cãe:
vt mot⁹ ꝓprie dict⁹ nō pōt incipe niſi ab aliq̄ termino a
quo ſicut calefactio nō icipit niſi a frigiditate vel tepidi-
tate: ⁊ tñ ipſa frigiditaſ nullã p ſe cãlitatē hꝫ ſup ipaꝫ ca
lefactioneꝫ vt manifeſtū eſt cuilibꝫ intelligenti. Sic igit̄
in ꝓpoſito mot⁹ grauis ⁊ leuis inaīati nō fieret ſine reſi-
ſtentia medij nec ſucceſſionē hr̄et. ⁊ tñ reſiſtentia medij
nullam per ſe cauſalitatē hꝫ ſuper ipſaꝫ ſucceſſionē mo-
tus ſicut nec ſuper ipſum motum.

Queſtio XIIII.

c Onſequēter q̄rit̄. Utꝝ ſi vacuuꝫ eſſet mot⁹
localis aīalis poſſit fieri in ipſo. ¶ Argui-
tur ṗmo ꝙ nō. q2 i illo nō pt moueri aīal in
quo nō pōt eē: q2 moueri pſupponit eē. vñ T.c.7.
nō entia intelligi pn̄t: moueri vero nequaq̄
9⁹ metaphy. Sed in vacuo ſi eſſet nō poſſet eſſe aīal vt
manifeſtum eſt: q2 aīal indiget refrigeratiōe per reſpira-
tionē vel alio mō. vt pꝫ i libro ḋ iſpiratiōe ⁊ expiratiōe:

mō in vacuo nullo⁹ fieret refrigeratio caloꝛis aīalis cuȝ ipſum vacuuȝ nullā haberet caliditatem nālē. qre ⁊c̄.

Oppoſitum huius vꝛ itēdere Cōmē. dic̄ eniȝ ꝙ illa mota ex ſe q̄ diuidūt i motoꝛē in actu ⁊ rē motā in actu nō necio indigēt medio:ſȝ ſi fuerit erit p accn̄s: aīal aūt ſm ipm diuidit in rē motā in actu.ſ.coꝛpus: ⁊ motoꝛeȝ actu.ſ.aīam. quare ⁊c̄.

Aliqui dixerūt ꝙ in vacuo ſi eēt nō poſſet fieri mot⁹ aīalis pp rōnem ṗus adductā.qꝛ.ſ.aīal nō poſſet ibi viuere vt oſtenſuȝ ē. Et cōfirmat̄.qꝛ nullam influentiaȝ poſſet aīal recipere a celo ſi eſſet in vacuo:⁊ tñ ab ipſo celo ⁊ motu eius dȝ dependere omnis motus iſtoꝝ inferioꝝ. quare ⁊c̄. Sed iſtud nō ſufficit aliꝗs.qꝛ ſicut per ipoſſibile ponimus vacuuȝ eſſe:ſic per ipoſſibile poſſumus ponere aīal viuere in ipſo per aliqđ tps:⁊ tūc remaneret dubitatio:an aīal poſſet ibi moueri. Et iō pōt dici aliter.ſ.ꝙ ſi eēt vacuū ⁊ aīal poſſet ibi eē p aliqđ tēpus.tñ nō poſſet in ipſo moueri. Et hoc cōuincit̄ rōnib⁹ Ariſt.in littera. Naȝ ſi aīal poſſet moueri in vacuo:ſequeret̄ ꝙ poſſet fieri motus in non tpe ⁊ in inſtāti:qđ eſt impoſſibile.⁊ ꝓbat̄ ꝯña.qꝛ ꝓpoꝛtio motus ad motū in velocitate ⁊ tarditate eſt ſm ꝓpoꝛtionē medij ad mediū in ſubtilitate ⁊ groſſicie:⁊ hꝫ non ſolū verū eſt in grauib⁹ ⁊ leuibus inaīatis:ſed in animali pōt verificari. Cōſtat eni ſi ſunt duo aīalia equalis virtutis in mouēdo ſeipſa ⁊ coꝛpus vnius tantū ⁊ equaliter reſiſtat motoꝛi ſicut coꝛpus alterius. Moueat̄ aūt vnum illoꝝ ſm vltimū ſue potentie per vnū medium vt per aquā. Et aliquid ſimiliter ſm vltimū ſue potētie moueatur per aerem.nulli dubiū ꝙ velocius mouebit̄ illud qđ mouebitur p aerem ꝙ̄ illud qđ mouebit̄ per aquaȝ:⁊ ſm quā ꝓpoꝛtionē ſubtilitas aeris excedit ſubtilitatem aque:velocitas motus aīalis facti per aeren excedit velocitatem motus facti per aquā.⁊ ſic ꝓpoꝛtio motus ad motum ⁊c̄. Cum igit̄ ſpacij vacui ad plenū nulla ſit pꝛopoꝛtio vt demonſtratū fuit pꝛius:ſequit̄ ꝙ motus aīalis per vacuū nullā haberet ꝓpoꝛtionē ad motū per plenū ⁊ ſic fieret in nō tēpoꝛe.qꝛ deē ꝙ in tēpoꝛe.tunc haberet ꝓpoꝛtionē aliquā ad tpus in quo mouet̄ per mediū plenum ſpacium. ¶ Itē alia rō valet ad hꝫ.qꝛ ſi in vacuo ſi eſſet poſſet fieri motus aīalis:tunc vnū aīal poſſet equaliter moueri per ſpaciū vacuuȝ ⁊ plenū:qđ eſt impoſſibile:qꝛ ſemper motus eſt velocioꝛ per mediū min⁹ reſiſtēs ⁊ ſubtilius:dūmō mobile moueat̄ ſm vltimū ſue potentie. Et ꝓbatur ꝯña.qꝛ ponamus ꝙ aliquod aīal moueatur per medium plenū aere ſm vltimum ſue potentie in aliquo tēpoꝛe:ſi illud idem pōt moueri per vacuū in aliquo tēpoꝛe:tunc illud tēpus habebit aliquā ꝓpoꝛtionē ad tēpus aliud in quo mouebit̄ per aerem. Accipiamus igit̄ aliqđ coꝛpus qđ in eadem ꝓpoꝛtione excedat aereȝ in ſubtilitate:in qua ꝓpoꝛtione tēpus menſurans motū per aquā excedat tēpus menſurans motū per vacuum: tunc in equali tēpoꝛe poterit illud animal moueri per illud mediū plenū.verbi gratia.ponamus ꝙ aīal moueat̄ per aerem ſm vltimū ſue potentie in tēpoꝛe duarum hoꝛarum:⁊ illud idē moueatur per ſpacium vacuuȝ in tpe vnius hoꝛe:tunc inueniamus aliqđ coꝛpus ſenſibile qđ ſit in duplo ſubtilius aere:tūc tēpus in quo illud animal mouebitur per medium illud:erat in duplo minus tempoꝛe in quo fiebat motus per aerem.ſ.tēpoꝛe duarū hoꝛarum:ſm eni ꝓpoꝛtionē qua addit̄ ad ſubtilitateȝ medij diminuit̄ a tēpoꝛe ceteris parib⁹.igitur tēpus in quo mouebit̄ illud aīal p illud ſpaciū ſubtili⁹ aere erit dimidiū tps ad duaſ hoꝛas.⁊ ſic.erit equale tēpoꝛi in quo poterat moueri p ſpaciū vacuū:eo ꝙ oēs dimidie eiuſdeȝ ꝗtitatiſ ſunt ſibiīuicē eq̄les.q̄re ⁊c̄. ¶ Et notandū ꝙ ſi ꝓpoꝛtio mot⁹ aīalis ad motū alterius vel eiuſdē in velocitate ⁊ tarditate dȝ eē ſȝ ꝓpoꝛtionē medioꝝ adinuiceȝ in ſubtilitate ⁊ dēſitate:dȝ ꝙ ambo moueant̄ ſm vltima ſuaꝝ potētiaꝝ. Si eni nō moueret̄ qđlibet ſm vltimū ſue potētie:ſed vnū moueret̄ ꝗtū poſſet ⁊ alteꝝ nō: tūc poſſet cōtingere ꝙ illud qđ moueret̄ p aquā moueretur veloci⁹ ꝙ̄ illud qđ moueret̄ p aereȝ:vt vnus hō pōt velocius mouere manū per aquā ꝙ̄ alter per aerē:vt pȝ ad ſenſum. Sed ſi ſint aīalia eiuſdē ⁊ equalis vigoꝛis in mouēdo ſeipſa:⁊ coꝛpoꝛa eoꝝ ſūt eq̄lis reſiſtētie ad mouentia:⁊ moueant̄ ſm vltima ſuaꝝ potentiaꝝ:tunc ſine dubio ꝓpoꝛtio motus ad motū necio erit ſm ꝓpoꝛtiōeȝ medij ad mediuȝ in ſpiſſitudine ⁊ tenuitate. Ita ſi ambo mouerent̄ per eq̄le ſpaciū eque velociter mouebunt̄. Et ſi vnū mouet̄ per ſpaciū ſubtili⁹:⁊ alteꝝ per ſpaciū groſſius:tunc vnū mouebit̄ veloci⁹ altero ſm eandeȝ ꝓpoꝛtionē:ſm quā habebūt ſe adinuicē māe in groſſitie ⁊ tenuitate. vnde cū vacuū nullā hr̄et ꝓpoꝛtionē ad plenuȝ nec ecōuerſo:manifeſtū ē ꝙ ſi illud aīal ibi moueret̄ ſm vltimū ſue potētie:motus eius nullā hr̄et ꝓpoꝛtionē ad motū eius per plenū.q̄re fieret in inſtāti. ¶ Ad dictum Cōmēta.pōt dici:ꝙ aīal nō ſic neceſſario indiget medio ad ſui motū ſicut graue inaīatū:qꝛ in graui inaīato nihil eſſet qđ reſiſteret motoꝛi niſi mediū plenū. In aīali vero ⁊ ſi mediū reſiſtit:tñ etiaȝ eius coꝛpus aīalis reſiſtit motoꝛi:qꝛ ipm coꝛpus aīalis hꝫ grauitatē ſm actū ſm quā inclinat̄ ad vbi deoꝛſuȝ:⁊ ſic reſiſtit aīe intendēti ipȝ mouere ad vbi aliud. Sic igit̄ aīal minus p ſe ⁊ min⁹ neceſſario idiget medio ad ſui motū localē ꝙ̄ graue inaīatū. Illud aūt qđ eſt minus per ſe dicit̄ p accn̄s reſpectu eius qđ eſt magis p ſe:ſed loquit̄ gn̄aliter de motib⁹ ex ſe que diuidunt̄ in motoꝛē actu ⁊ mobile actu ꝙ iſta non necio idigēt medio. Veꝝ ē ꝙ n̄ oīa talia mota ex ſe idigēt medio necio. Coꝛpoꝛa.n.celeſtia q̄ ſūt talia mota nō idigēt medio:ſȝ ſi idigēt medio talia mota ex ſe erit p accn̄s:hꝫ ē nō p⁹ ⁊ vlr:ſed rōne aliquoꝝ taliū.⁊ hꝫ eſt veꝝ ꝓ aīalibus q̄ ſunt hic.q̄re nō valet illa rō. Q.ō. XV.

c **Onſequenter** q̄rit̄. Utꝝ ſi vacuuȝ eſſet:eſſet ꝑuatio. ¶ Arguit̄ pmo ꝙ nō.qꝛ locus nō ē ꝑuatio vt manifeſtū eſt.ſed vacuum ſi eſſet: eſſet locus vt dicitur communiter.ergo ⁊c̄.

¶ Oppoſituȝ videt̄ velle Ariſto.in littera.

¶ Dōm ꝙ noīe vacui itelligit̄ ſpaciū ſeparatū ab oī coꝛpoꝛe nāli n̄ repletū aliquo coꝛpoꝛe nāli aptū tñ repleri.

Tunc dico ad qōnē ꝙ ſi eēt vacuū poſſet cōſiderari dupl'r. Uno⁹ ꝗtū ad ipȝ ſpaciū ſeparatū:⁊ ſic nō eēt ꝑuatio:qꝛ pꝛiuatio eſt negatio in ſubiecto apto nato ad habitū.vt pȝ in.io.metaphy. ſed ipſum ſpaciuȝ ſi eēt:non eſſet talis negatio vt manifeſtum eſt.quare ⁊c̄. T.c.ix. Alio modo poſſet conſiderari ipȝ vacuuȝ quantū ad negationē habēdi coꝛpus ⁊ aptitudinē habendi.⁊ ſic eſſet pꝛiuatio:qꝛ pꝛiuatio eſt negatio habitus i ſubiecto apto nato:⁊ ſic eēt ipſuȝ vacuū.quare ⁊c̄. ¶ Sed ſi queratur abſolute vtrū vacuū ſit pꝛiuatio:dicendū ꝙ nō:qꝛ nō eſt negatio in ſubiecto apto nato. Dimenſio eni ſeparata que intelligit̄ nomine vacui non eſt negatio alicuius habitus in ſubiecto apto nato ad illuȝ hītū:imo hmōi dimenſio ſeparata ab omni coꝛpoꝛe ſenſibili eſt oīo nō ens extra aīam cum omnis magnitudo ſit ſenſibilis ⁊ mobilis. ¶ Per hoc ad rōnem cum dicit̄ locus ⁊c̄.veruȝ ē. Et cum dicit̄ ꝙ vacuū ſi eſſet:eſſet locus.hoc eſt verum ſm opinionē antiquoꝝ:ſed nō eſt veruȝ ſimpliciter:qꝛ tunc locus nihil cōferret locato:ſicut arguit Ariſto.in littera.q̄re ⁊c̄. Queſtio. XVI.

V Ltimo q̄rit. Utꝝ mediū plenū impediat
motū grauiū ⁊ leuiū. ¶ Arguit p̄ꝰ ꝙ nō.
q꞉ ſi mediū plenū ipediret motū iſtoꝝ
grauiū ⁊ leuiū: tūc nullꝰ motꝰ eoꝝ eſſet
nālis cū ipediēs ſit violētās: ſꝫ h̄ ē falſuꝫ.
q꞉ grauia mouēt nāliter deorſum ⁊ leuia
ſurſū. vt dr̄ 4° hꝰ. ⁊ 8° ⁊ 4° celi ⁊ mun. ¶ Itē q̄lꝫ motꝰ
T.cō.5. pōt eſſe ſine ſuo ipedimento. q꞉ ad nullius rei eſſe req̄rit
T.c.32. ſuū ipedimētū: ſed motus grauis ⁊ leuis nō pōt eſſe ſine
T.c.6. medio pleno: q꞉ ſic eſſet in vacuo. q̄re ⁊c̄. ¶ Itē illud ex
parte cuiꝰ ꝓuenit reſiſtētia mobilis ad motorē nō impe-
dit grauia ⁊ leuia a ſuis motibus: cum ad oēm motū ne
ceſſario requirat reſiſtentia talis: ſed illa ꝓuenit ex par-
te medij pleni. vt pꝫ ex prius dictis. q̄re ⁊c̄.
T.c.71. ¶ Oppoſitū videt velle Ariſto. in p̄ncipio capituli. Am
plius aūt manifeſtū ex his. vbi ſic dicit: hoc quidē igitur
per qđ fertur eſt cauſa q꞉ impedit: hoc aūt per qđ fertur
eſt ipſum medium vt notū eſt. quare ⁊c̄.

Aliqui viſi ſunt imaginari ꝙ mediū plenū ſem
per ipedit mobile a ſua nāli ⁊ ꝓpa ve
locitate. Unū ſi eſſet mediū vacuum mobile hr̄et in ipſo
velocitatē nālē vt voluit Auēpa. ⁊ ſcūs Thomas vr̄ ip
ſi cōcordare in hoc. ¶ Sꝫ ꝯ hoc arguit Cōmē. q꞉ ſi me
diū plenū impediret grauia ⁊ leuia a ſuis velocitatibus
nālibꝰ: ideſt quas apta nata ſunt hr̄e: tunc ipſa grauia
⁊ leuia eēnt nata hr̄e velocitates quas nunq̄ hr̄ent neqꝫ
habebūt: qđ ē ipoſſibile: q꞉ talis aptitudo eſſet ocioſa ꝑ
totū tp̄s eternū: ⁊ in tota ſpecie: qđ eſt ꝯ nām. ⁊ pꝫ ꝯn̄a.
q꞉ grauia ⁊ leuia nūq̄ mouent nec mota fuerūt nec mo
uebunt: niſi in ſpacio pleno: niſi ponerent moueri in me
dio vacuo: qđ nullus diceret. ergo ſi ſemꝑ in medio ple-
no ipediunt a velocitatibus. quas nata ſunt hr̄e: ſeq̄t ꝙ
nunq̄ hn̄t tales velocitates. ¶ Et iō dōm breuiter ꝙ
mediū plenū nō ſemꝑ ipedit graue aut leue a ſui veloci-
tate nāli: q꞉ ſi ſic nullus eoꝝ motus eſſet ꝓprie nālis qđ
eni ipedit a naturali ⁊ ꝓpria iclinatione non mouet ſm
nām: ⁊ iſtud eſt incōueniēs. quare ⁊c̄. ¶ Conſiderandū
tn̄ ꝙ licet ipm mediū plenū ꝓprie nō ipediat. ſic ꝙ ſemꝑ
in ipſo mobile moueat minus velociter q̄ de ſe ſit natuꝫ
moueri: ip̄roprie loquendo ipm ipedit: q꞉ reſiſtit moueri
itendenti ipm ponere in vbi oppoſito. ⁊ ſic intelligendū
eſt dictū Cōmētatoris. ¶ Itē aliter pōt dici ꝙ aliqđ eſt
mediū ſubtiliſſimū in quo pōt fieri motꝰ grauis ⁊ leuis:
⁊ iſtud nullo mō ipedit motū grauis ⁊ leuis. Sed aliud
eſt mediū groſſius ⁊ denſius: ⁊ iſtud aliq̄liter ipedit ſal-
tē a ꝑfectiſſima velocitate. ⁊ ſic itellexit Ariſt. hoc q̄dē
igit per qđ fert eſt cauſa ſuꝑple ꝙ aliquid nō moueatur
maxima velocitate: q꞉ ipedit ⁊ eſt groſſius alio medio:
ſed nō habet per hoc ꝙ oē mediū plenū impediat mobi
le a ſua naturali velocitate.

¶ Conueniens autem dictis eſt aggredi de tem-
pore primum autē bene ſe habet opponere de
ipſo per extraneas rationes vtrum ſit eorum q̄
ſunt: aut non ſit eorum que ſunt ⁊c̄.

Textu com. LXXXVII. Qō. XVII

C Onſequenter q̄rit circa caplm̄ de tp̄e. ⁊ p̄
mo vtꝝ ipm tp̄s ſit aliqđ ens. ¶ Arguit
p̄° ꝙ nō. q꞉ qđ ē cōpoſitū ex nō entibꝰ eſt
nō ens. hoc ē manifeſtū: ſꝫ tp̄s ē hmōi q꞉ ē
ꝯpoſitū ex p̄terio ⁊ futuro. Preteritū āt
deficit ⁊ ip̄ꝫ futuꝝ nōdū ē. q̄re ⁊c̄. ¶ Iteꝫ
cuiuſlibꝫ diuiſibilis ſi ipm ē oꝫ aliquā ꝑtē eē vel ꝑles vel
oēs: ſed ipm tp̄s eſt qđdā diuiſibile ⁊ nulla pars eius eſt:
neqꝫ eni p̄teritū eſt neqꝫ futuꝝ eſt. q̄re ⁊c̄. ¶ Itē nulluꝫ
vnū ens extra aīam eſt ſimul in celo ⁊ in terra ⁊ in mari.
h̄ videt manifeſtū: ſed tp̄s eſt in celo terra ⁊ mari. vt di-
cit Ariſto. in iſto capitulo. quare ⁊c̄.

Oppoſitum arguit auctoritate Ariſt. q̄ deter
minat de tp̄e tāq̄ de vno accidē
te nāli. Et arguit rōe. q꞉ q̄libꝫ ſpēs cuiuſlꝫ p̄dicamēti eſt
ens. nō ens eni nō eſt in genere. 4° topi. ſed tp̄us eſt vna
ſpēs q̄titatis vt dicit in p̄dicamētis. q̄re ⁊c̄.
¶ Dōm breuiter ꝙ tp̄s eſt aliqđ ens qđ ꝓbat. q꞉ qđ ē mē
ſura motꝰ ē ens: nō ens eni nō ē mēſura entis vt manife
ſtū eſt: ſed tp̄s eſt mēſura motꝰ: cuꝫ enim icerti ſumus de
quātitate motꝰ alicuiꝰ: q̄rimꝰ an ſit motus vnius diei vel
pluriū. an aliq̄d hmōi quo habito putamus cognoſce-
re q̄titatē motus ꝑ replicationē tēporis alicuiꝰ. q̄re ⁊c̄.
¶ Iteꝫ illud per qđ diffinit aliqđ ens eſt ens per nō ens
eni nihil diffinit: ſed aliqđ ens diffinit. per tp̄s vt velox T.c.96.
⁊ tardū. vt pꝫ in 4° huiꝰ ⁊ in 6° velox eni eſt qđ in ꝑuo T.c.14.
tp̄e multū mouet. tardū aūt econtrario. quare ⁊c̄.

Sed eſt conſiderandū. ſ. ꝙ ſm qđ cōiter dicitur ꝙ
ens ⁊ eſſe nō cōpetit eodē mō enti perma
nenti ⁊ enti ſucceſſiuo. Nā ens ꝑmanens ſic eſt ens ⁊ ſic
eſt ꝙ partes eius ſunt ſimul ⁊ vna exn̄te eſt alia: ⁊ ſi loq̄
mur de continuo permanēte: partes eius ſunt ſimul cuꝫ
indiuiſibili qđ cōtinuat eas. vt partes linee ſunt ſil̄ dura
ratione vna cū alia: ⁊ ſunt ſimul in eadē menſura dura-
tionis cū ipſo pūcto: ⁊ hec eſt nā cōtinui ꝑmanentis: ſed
cōtinuuꝫ ſucceſſiuū ſic eſt ens ꝙ ꝑtes eius nunq̄ poſſunt
ſimul eſſe nec vna cū alia: nec cū indiuiſibili qđ cōtinuat
eas: imo ſemꝑ vna pars ſuccedit alteri q̄ diu ipm eſt. ⁊ h̄
eſt modus cōueniens enti ſucceſſiuo cuiuſmodi eſt motꝰ
⁊ tp̄s. de ipſo enim motu ſil̄ nō eſt niſi mutatū eē qđ con
tinuat partē p̄orē motus cū parte poſteriori. Et ſilr̄ dē tē
pore nō eſt ſil̄ ⁊ in actu niſi inſtās qđ copulat p̄teritū cuꝫ
futuro. ¶ Ulterius cōſiderādū eſt ꝙ ſm Cōmē. in iſto Cō.99.
4° tp̄s eſt cōpoſitū ex iſtis duabus q̄titatibus. ſ. quātita
te cōtinua ⁊ quātitate diſcreta. Tēpus eni nō ſit niſi qn̄
mens diuidit motū in p̄us ⁊ poſteriꝰ. ⁊ hec eſt intētio nu
meri motus. i. motū eſſe numeratū. ergo ſuba tēporis q̄
eſt in eo quaſi forma eſt numerus: ⁊ qđ eſt in eo quaſi mā
ē motꝰ cōtinuus: qm̄ nō eſt numerus ſimplr̄ ſed eſt nume
rus motus. Continuatio igit accidit ei gr̄a māe ⁊ diſcre
tio. ſ. nūerus gratia forme. hec ſunt verba Cōmētatoris.
que ſic itelligēda ſunt: vt puto nō ꝙ ipm tp̄s ſit qđdam
ens per ſe vnū cōpoſitū eſſentialr̄ ex quātitate cōtinua
⁊ q̄titate diſcreta: ex talibus enim duobꝰ accidētibꝰ nō
puto poſſet fieri vnū per ſe ⁊ eēntialiter ⁊ ſimplr̄. Sꝫ ꝙ
per hoc nomē tp̄s ſignificant duo quoꝝ vnū eſt ad mo-
dum māe reſpectu alterius: ⁊ alterū ad modū forme. Il
lud aūt qđ ſicut mā eſt ideſt ad modū māe vel habēs ſi-
militudinē ad mām eſt quātitas cōtinua. ſ. id qđ eſt p̄us
⁊ poſterius in motu. Qualr̄ autē iſtud qđ eſt priꝰ ⁊ poſte
rius in motu ſe hꝫ ad motū videbit poſt. Illud autē qđ
eſt quaſi forma de eis que noīe temporis ſignificantur ē
q̄titas diſcreta ideſt ipſa diſcretio actualis: ⁊ ipſa diſcō
tinuatio quedā p̄oris ⁊ poſterioris q̄ ſunt in motu: quā-
uis enim in re extra aīam p̄us ⁊ poſteriꝰ motꝰ cōtinui nō
ſunt diſcōtinuata abinuicē: imo ſunt copulata ad termi-
num cōem. ſ. ad mutatū eſſe vel inſtās: q꞉ tn̄ illud qđ eſt
p̄us nō eſt illud qđ eſt poſterius: ſicut vna pars linee nō
eſt alia quāuis copulate ſint ad punctū: ideo mēs pōt cō
prehēdere id qđ eſt prius ſeorſum ⁊ diuiſim ab eo qđ eſt
poſterius: ita ꝙ cōprehenſio prioris nō ſit cōtinua com
p̄henſioni poſterioris ſed diuiſa ⁊ diſcōtinuata. ⁊ ſic q̄tū
ad iſtud ſignificatū ipſum tempus non eſt actu exiſtens

extra aīam:ſed ſolū in potentia:qꝛ.ſ.p̄us ⁊ poſterius exi
ſtentia in mobili ⁊ ſucceſſiua ſunt apta nata ſic ꝯpꝛehen-
di diuiſim. Et ad iſtam intentionem dicit Cōmētatoꝛ in
p̄ncipio auctoꝛitatis pꝛeſcripte ꝙ tp̄s nō ſit ſupple q̄tuʒ
ad ſignificatū eius foꝛmale.niſi qn̄ mēs diuidit.i. diuiſim
accipit p̄us ⁊ poſterius motus:⁊ per hoc intelligent ml
ta de verbis Cōmētatoꝛis. Queret aūt iunioꝛ quare ip̄ʒ
p̄us ⁊ poſterius dicit q̄d māle reſpectu ipſius numeratio
nis vel diſtinctiōis mentalis vt pꝛo tanto ſignificatū tē-
poꝛis dicat eſſe cōpoſitū ex duabꝰ quātitatibꝰ. Dici pōt
ad p̄ſens ꝙ rō huiꝰ eſt: qꝛ ipſa diſcretio ⁊ diſtinctio pꝛio
ris ⁊ poſterioꝛis exn̄tiū in motu facta per mētē eſt quo-
dāmodo poſterioꝛ h̄ʒ gn̄ationē q̄ p̄us ⁊ poſteriꝰ motꝰ:
ſicut ⁊ alia entia aīe dicunt poſterioꝛa rebus extra aīaʒ:
a quibus cauſant quoquo mō:⁊ ꝓpter hoc cuʒ foꝛma ſit
quodāmō poſterioꝛ mā:iō iſta diuiſio hʒ modū foꝛme ⁊
id qō eſt p̄us ⁊ poſteriꝰ hʒ modū māe. Et ꝓpter aliud qꝛ
ſicut mā p̄ma pōt eſſe ſine hac foꝛma ⁊ nō econuerſo.ſic
p̄us ⁊ poſteriꝰ cōtinuū in mobili ⁊ in motu extra aīaʒ p̄t
eſſe ſine actuali diuiſione quā facit aīa.i.ſine cōpꝛehēſio
ne diuiſa ⁊ diſticta quā hʒ aīa de ipſis:ſed iſta diuiſio p̄o
ris ⁊ poſterioꝛis quā hʒ aīa nō pōt eſſe niſi ſit aut fuerit
aliquo mō ip̄m p̄us ⁊ poſterius. Si eni motus exn̄s ex-
tra aīam nō haberet p̄us ⁊ poſterius:tūc aīa nō vere cō
pꝛehenderet diuiſim ⁊ diſticte partē p̄oꝛē ⁊ poſterioꝛeʒ:
⁊ ꝓpter hoc dicit Cōmē.i cōmēto.10ꝛ.ꝙ eſſe tēpoꝛis in
aīa eſt in actu.ſ.qꝛ anima agit illam actioneʒ in ſubiecto
p̄parato ad recipiendū eā q̄ dicit nūerus in ſubto pꝛe-
parato .i.reſpectu obiecti p̄parati ⁊ apti nati ad recipiē
dum eam:ideſt ad terminandū reſpectū eiꝰ. De hoc aūt
plus videbit in qōne de eſſe tēpoꝛis. Et foꝛte ꝑ illud ſub
iectum intendit Cōmen.intellectū poſſibilē qui eſt ſubm
aptū natū ad recipiēdū oēm intellectū ⁊ diſcretionē in-
tellectiuam. ¶ Cōſiderandū aūt vlterius ꝙ ſm aliquos
ſicut determinatio realis pꝛopꝛie conueniens alicui enti
parti aliqn̄ denominat totū vt homo dicit criſpus cri-
ſpitudīe exiſtēte in ſuo capite:ſic etiā ex eſſe ipſius inſtan
tis cōtinuantis partes tēpoꝛis adinuicē denominat ipʒ
tp̄s eſſe:⁊ ſic eſſe actuale inſtantis cōtinuantis partes tē
poꝛis adinuicē ſufficit ad hoc ꝙ tp̄s ſit actualr̄ extra ani
mā.ſic.n.doʒ eſſe entibꝰ ſucceſſiuis ꝑ eſſe īdiuiſibile conti-
nuantis partes ipſoꝝ:vt etiā patet in motu qui dicit eſſe
per eſſe ipſius mutati eſſe cōtinuantē partē p̄oꝛē cuʒ po
ſterioꝛi. ¶ Sed iſtud non videt bene tutum:qꝛ illud qō
non eſt pars tempoꝛis nec eiꝰ foꝛma eē ipſius non deno
T.c.76 minat tp̄s:modo inſtās ip̄m nō eſt pars tēporis nec quā
T.c.89. titatiua nec eſſentialis.vt manifeſtum eſt in 6°.huiꝰ:⁊ in
iſto 4° nec etiā eſt foꝛma tēpoꝛis vt manifeſtū eſt.q̄re ⁊c̄.
¶ Et ſi dicat:ꝙ nunc nō eſt pars nec foꝛma dans ei eſſe
intrinſece:tamen cōtinuat partes eius adinuicē: hoc nō
ſufficit ad hoc ꝙ eſſe ipſius inſtātis denominet tēpus ꝓ-
pꝛie ⁊ realiter:qꝛ eſſe ipſius inſtantis eſt idem cū ipſo in-
ſtanti:vel eſt indiuiſibile ſicut ⁊ ipſum inſtās vnde ſicut
ab inſtanti non denominat tēpꝰ eſſe ſic nec ab eſſe ipſiꝰ.
¶ Item ſi motus denominaretur exiſtere ex eo qō mu-
tatum eſſe eſt in actu:tūc exiſtente mutato eſſe eſſet mo
tus:⁊ cum mutatū eſſe ſit in inſtanti motus eſſet in inſtā-
ti:quod eſt ipoſſibile.⁊ ꝓbat conſequentia.cum eniʒ ali
quid denominat exiſtere ex eo ꝙ alterū eſt exiſtente illo
altero:doʒ ipſum denominare:ſicut ſi aliquid denominat
albū.ex eo ꝙ albedo eſt exiſtēte albedine ipſuʒ eſt albū.
Et foꝛte diceret ꝙ hoc eſt veꝝ in permanētibus:nō aūt
in ſucceſſiuis:ſed querat ratio diuerſitatis.

Cō.88. **Ad primam** rōnē cū dicit omne cōpoſituʒ ex
non entibus ⁊c̄. Cōmentatoꝛ in
ſtat cōtra hanc pōnē:qꝛ cōſtat ꝙ motus eſt ens.compꝛe
hendit enim ſenſu.⁊ nulla pars eius eſt in actu:ſed pars
q̄libet eius demonſtrata receſſit:ꝓpter qō dicit Cōmē-
tatoꝛ ꝙ iſta rō nō valet. Et ſilr̄ rō ſequens bene ꝓbat ꝙ
tp̄s nō eſt ens cōpletū extra animā:ſed hʒ eē actu ⁊ cō-
plete per actionē aīe:qō quomō ſit intelligēduʒ videbit
poſt in queſtione de eſſe tēpoꝛis per animaʒ vel ſine ani
ma. Diceret ergo ad foꝛmā rationis cū dicit.illud qō eſt
cōpoſitū ex non entibus nō eſt ens.verum eſt nō eſt ens
actu cōplete extra aīam:ſed nō opoꝛtet ꝙ nō ſit oīo nō
ens:ſic aūt eſt in ꝓpoſito. ¶ Similr̄ ad aliam.cuiuſlibet
diuiſibilis ⁊c̄. Verū eſt ſi eſt cōplete extra animam: ſed ſi
non:non opʒ ꝙ aliqua pars eius ſimul tota ſit actu p̄ter
aīam ſi hʒ eſſe actu ⁊ complete per animā. ¶ Aliter di-
citur ad p̄mā.illud qō eſt cōpoſituʒ ex nō entibus ⁊c̄.ve
rum eſt nō eſt ens permanens:ſed bene pōt eſſe ens ſuc-
ceſſiuū qō nō habet partes ſimul exiſtentes actu. ¶ Ali
ter dixerunt aliqui ꝙ licet p̄terituʒ ⁊ futuruʒ nō ſint pꝛe
ſentia:tamē pꝛeteritū realiter eſt pꝛeteritū ⁊ futurum eſt
futurum. ¶ Ad aliam ſimiliter dicit.cuiuſlibet diuiſibi-
lis ⁊c̄.verum eſt diuiſibilis permanētis:ſed de diuiſibili
ſucceſſiuo nō eſt verum:imo diuiſibile ſucceſſiuuʒ deno-
minat exiſtere ex hoc ꝙ indiuiſibile continuans partes
eius eſt actu:vt aliqui dicunt:vel ſalteʒ ad eſſe talis diui
ſibilis nō requirit actualis ſimultas partiū eius:ſed ſuf-
ficit ꝙ vna ſuccedat alteri vel poſt alterā. ¶ Ad aliā cū
dicit ꝙ vnū ⁊ ideʒ ⁊c̄.pōt dici ꝙ veruʒ eſt ſicut foꝛma in
mā vel accidens in ſubiecto:ſed ſicut menſura in menſu-
rato pōt eſſe ⁊ ſic intellexit Ariſto.ꝙ tēpus eſt in celo ⁊
in mari ⁊c̄.veruʒ eſt ſicut menſura in menſuratis: omnia
eniʒ iſta quantū ad ſuos motus menſurant tēpoꝛe:ſi aūt
intelligit ꝙ tēpus eſt ſubiectiue ⁊ inherenter in celo ⁊ in
terra ⁊ in mari:intelligendū eſt ꝙ non eſt vnū ⁊ idem tē
pus numero:ſed aliud ⁊ aliud:ſicut motus celi ⁊ motus
terre ⁊ motus maris nō ē idem ⁊ vnus numero motus.
De hoc aūt inferius fiet queſtio ſpecialis.

¶ Quidam enim totius quidem eſſe motum di-
cunt:aliȷ ipſam ſperam:quoniam circulationis
eſt pars quedam:illa aūt circulatio nō eſt.pars
enim circulationis eſt que accipit:ſed non circu
latio eſt. Textu.cō.XCIII. Qō. XVIII.

c Onſequēter querit. Utꝝ tp̄s ſit eſſentialiter
motus pꝛimus. ¶ Et arguit pꝛimo ꝙ ſic.qꝛ
pꝛius ⁊ poſterius motꝰ ſunt eſſentialiter mo
tus:ſed tp̄s eſt eēntialr̄ pꝛius ⁊ poſterius mo
tus p̄mi.ergo ⁊c̄. Maioꝛ ꝓpoſitio apparet:
qꝛ pꝛiꝰ ⁊ poſterius ſunt partes motꝰ.vt videt velle Cō- Cō.99.
mentatoꝛ in iſto 4° vbi dicit ꝙ tp̄us nō ſit niſi qn̄ mens
diuidit motuʒ ſm pꝛiꝰ ⁊ poſterius ⁊ nihil diuidit niſi in
ſuas partes.ergo pꝛiꝰ ⁊ poſterius ſunt partes motus:p-
tes autem motus ſunt motus.ſicut partes linee ſunt li-
nee. ergo pꝛius ⁊ poſterius motꝰ ſunt motus:⁊ hec fuit
maioꝛ:⁊ minoꝛ apparet in littera. Tēpus enim eſt p̄us
⁊ poſterius ipſius motus ſm Ariſto.in littera. ¶ Item
illa ſunt eadem quoꝝ partes ſunt eedem.hec eſt manife T.c.100
ſta:ſed partes tēpoꝛis eedem ſunt cum partibus motus:
qō pʒ.qꝛ dies que eſt quedaʒ pars tēpoꝛis eſt latio ſolis
ſuper terraʒ.vt habetur 6°. topicoꝝ.latio auteʒ ſolis ſu
per terram eſt pars motus celi.quare ⁊c̄. ¶ Item.nihil
eſt menſura extrinſeca omnium motuuʒ inferioꝛum niſi T.c.114
pꝛimus motus.vt patet in 4°:ſed tempus eſt mēſura ex
trinſeca omnium motuum iſtoꝝ inferioꝛum. quare ⁊c̄.
¶ Item menſura ⁊ menſuratum ſunt vnigenea. vt vult

Ariſt.in iſto 4° ⁊ Cōmētatoꝛ in penultimo cōmento
huius capituli.ſed tempus eſt menſura pꝛimi motus.vt
vult Ariſtote.quare ⁊c̄.
¶ Oppoſitū arguiť per pħm in littera.q̇ vult ꝙ tp̄s nō ē
circulatio.⁊ hoc eſt motus p̃mus.vt pꝫ in 4° huius.
Ad queſtionē poſſunt dici duo:pꝛio ꝙ tp̄s
nō eſt motus abſolute.2° ꝙ
tempus nō eſt motꝰpꝛimꝰ.ſ.pꝛima circulatio. ¶ Pꝛimū
pꝫ ſic.motus non eſt vnus in omni loco:ſed tp̄s eſt vnuꝫ
in omni loco.quare ⁊c̄.Maioꝛ pꝫ.ꝙ motus eſt in moto
⁊ omne motū eſt in aliquo vbi:⁊ plura mota in pluribꝰ
vbi.ergo ⁊ plures motꝰſunt in pluribus vbi.⁊ ſic motuſ
nō eſt vnus in omni loco.Et minoꝛ pꝫ.qꝛ tp̄s ſaltē p̃mo
⁊ p̃ncipalr̄ dictum eſt menſura extrinſeca oīuꝫ motuuꝫ
exiſtentiū in quocunqꝫ loco.Menſura aūt extrīſeca pōt
eſſe vna omniū menſurabiliū ſicut vna vlna pōt menſu-
rare oēs pānos:⁊ hmōi.q̄re ⁊c̄. ¶ Sed aliqui dubitāt
ꝙ iſta ratio nō cōcludit tēpus nō eſt motū p̃mū:qꝛ ſicut
tēpus vt eſt menſura extrinſeca eſt vnū in omni loco:nō
quidē inherenter ⁊ inexiſtēter ſed aſſiſtēter:ſic etiam pꝛi
mus motus vnus eſt apud oīa mobilia aſſiſtēter ⁊ nō i-
exiſtenter:⁊ ſic ratio nō cōcludit quin tēpus ſit motꝰ pꝛi
mus. ¶ Ad hoc dicunt aliqui ꝙ motus p̃mus pōt cōſi-
derari duplr̄.Uno mō ſm̄ eſſentiā ſuaꝫ.Alio mō ſm̄ ꝙ
menſura alioꝝ motuū.Si pꝛimo modo.ſic nō debeť ei
ꝓpꝛie eſſe vnū apud omnia.⁊ ſic ꝯcludit Ariſto. ꝙ tp̄us
nō eſt motus eſſentialiter ⁊ quiditatiue.Alio mō poteſt
cōſiderari motus pꝛimus ſꝫ ꝙ eſt mēſura alioꝝ motuū.
⁊ ſic eſt bene vnus in omni loco aſſiſtenter vt dictū eſt:⁊
hoc modo ratio Ariſto.nō cōcludit tēpus non eſſe mo
tū pꝛimū.Dicunt tn̄ iſti ꝙ licet tēpus ſit mēſura per ſe.⁊
ſimiliter pꝛimꝰ motus ſit menſura hoc eſt diuerſimode.
Nam tēpus eſt menſura per ſe perſeitate p̃mi modi:qꝛ
in eiꝰdiffinitōe accipiť eſſe menſurā aliquo mō vt dicūt:
ſed motus pꝛimꝰ eſt per ſe menſura ꝑſeitate ſecundi mo
di.Et foꝛte ſic intelligunt ꝙ tēpus eſſentialr̄ eſt id qȯ eſt
menſura:ſed nō eſt idē eſſentialiter cū eo qȯ eſt eſſe men
ſuraꝫ cū eſſe mēſurā ſit q̄d relatiuū ⁊ tēpus ſit quid ab-
ſolutū. ¶ Aliter poſſet dici ad dubitationē ꝙ nec Ariſ.
intendit cōcludere per illā rationē ꝙ tēpus nō ſit p̃mus
motus:ſed ſolū ꝙ tēpus nō ſit motus abſolute. ¶ Iteꝫ
T.c.96. alia ratio Ariſt.eſt ad hoc.omnis motus ē velocioꝛ aut
tardior alio motu ſupple.ſed tēpus non eſt velocius nec
tardius.quare ⁊c̄.maioꝛeꝫ recipit Ariſt.pꝛo manifeſta:
⁊ foꝛte cōceſſa fuit ab omnibꝰ:⁊ minoꝛē ꝓbat.qꝛ velox
⁊ tardū determinanť tp̄e:vt velox ē qȯ in pauco tēpoꝛe
multū moueť:⁊ tardū eſt qȯ in multo tēpoꝛe paꝝ moue
tur:ſed tp̄s nō determinať tēpoꝛe:ſiue tp̄s accipiať q̄tū
ad ſuā quātitatē ſiue quo ad quale.i.quantū ad ſuā qua
T.c.63. litatē. ¶ Scōm oſtēdiť per Ariſt.in lr̄a ſic pars circula
tionis nō eſt circulatio.ſed pars tēpoꝛis eſt tēpus vt di-
es ⁊ nox:g̊ tēpus nō ē circulatio. ¶ Aliter poſſet ſic ſil-
logizari.ſi tēpus eēt circulatio tota:tūc pars circulatio
nis eſſet circulatio:qꝛ pars tēpoꝛis eſt tempus.
¶ Cōtra iſtam rōnem aliqui ſic inſtant: per ſimilē rōneꝫ
poſſet ꝓbari ꝙ aīal nō eſſet ſubſtantia animata ſenſibil:
qꝛ pars ſubſtātie aīate ſenſibilis eſt ſubſtantia animata
ſenſibilis.pars aūt aīalis non eſt aīal.ergo aīal non eſt
ſubſtantia animata ſenſibilis. ¶ Ad hoc pōt dici ꝙ ſub
ſtantia aīata ſenſibilis pōt accipi dupliciter. Uno mō ꝓ
omni eo cuius mā participat aīam ſenſitiuā ſiue perfecti
ue.⁊ ſicut p̃mū perfectibile ſiue potētialiter ⁊ ſicut pars
in toto.Alio mō pōt accipi pꝛo aliquo ꝯpleto ⁊ ꝑfecto
in genere cuius mā participat aīam ſenſitiuam ſicut pꝛi-
mum ꝑfectibile.Pꝛimo mō pars ſubſtantie animate ſen
ſibilis eſt ſubſtantia ⁊c̄.Sed ſcōo mō ſubſtātia aīata ſen
ſibilis eſt diffinitio animalis. ¶ Ad foꝛmā rōnis cum di
citur.pars ſubſtantie animate ſenſibilis ē ſubſtantia ⁊c̄.
Uerū eſt accipiendo ſubſtantiā animatā ſenſibilē ꝓ aliq̄
iperfecto:cuius mā participat ſenſum:ſicut pars in toto
non ſicut p̃mum ꝑfectibile.Et cū diciť ꝙ pars aīalis nō
eſt animal.Concedať.⁊ iō volo ꝙ aīal nō eſt ſubſtantia
animata ſenſibilis illo modo:ſed cū hoc ſtat ꝙ ſit ſubſtā
tia animata ſenſibilis alio modo. ¶ Item aliter pōt di
ci.ꝙ ſicut pars ſub̄e animate ſenſibilis eſt ſub̄a aīata ſen-
ſibilis iperfecta nō ſicut aliqȯ ꝯpletū in ſpē vel i genere:
ſic pars aīalis eſt aīal iperfecte:nō ſicut aliquid cȯpletū
in genere:⁊ iō nō valet illa rō. ¶ Alia rōne arguit Ari.
ſic.ſi tēpus eſſet motus p̃mus:tunc ſi eſſent plures celi.i. T.c.92.
plures mundi vt poſuerunt aliqui ſequereť ꝙ eſſent plu
ra tp̄a:ſed hoc eſt incōueniens.q̄re ⁊c̄.Falſitas icōueniē
tis recipiť ab Ariſ.ꝓ manifeſta:ſi eni eēnt plures mundi
adhuc non ſequereť ꝙ plura tēpoꝛa eſſent.⁊ ꝯn̄a pꝫ.⁊ ē
euidēs.qꝛ ſi eſſent plures mūdi eēnt plures p̃mi motꝰ:⁊
ſic ſi tp̄s eſt idē oīo cū motu pꝛio:tunc ſi eſſent plꝭes mun
di eſſent plura tēpoꝛa:quā ꝯn̄am reputat Ari. falſaꝫ.
¶ Sed ꝯ̄ iſtam rōnē dubitať multū rationabiliter.qꝛ vi
deť ꝙ illa cōditionalis quā Ariſto.reputat ipoſſibilē ſit
neceſſaria ſm̄ eū.ſ.iſta.ſi eſſent plures mundi eēnt plura
tēpoꝛa:qȯ ꝓbať.qꝛ multiplicato ſub̄o mlr̄iplicať paſſio.
hoc eſt notū:ſed ſi eēnt plures mundi:tūc ſub̄m tēpoꝛis
eſſet multiplicatū:eēnt eni plures motꝰ p̃mi:⁊ p̃mꝰ mo-
tus eſt ſubꝫ tempoꝛis.q̄re ⁊c̄. ¶ Ad hoc pōt dici ꝙ tp̄s
pōt cōſiderari duplr̄.Uno mō pōt conſiderari ſm̄ ꝙ eſt
paſſio motus.Alio mō pōt conſiderari ſm̄ ꝙ eſt menſu
ra extrinſeca alioꝝ motuuꝫ qui ſunt hic.Si p̃mo modo
cōſiderať.ſic bn̄ ſeq̄tur ꝙ ſi eēnt plures celi ꝙ eēnt plura
tēpoꝛa ſicut arguebať:ita ꝙ iſta cōditiōalis vera ē.ſi eſ-
ſent plures celi:tūc tp̄a eſſent plura ſm̄ ꝙ tp̄s eſt paſſio
motus nihil.eni ꝓhibet cōditionalē eē veraꝫ:cuius aīs
eſt ipoſſibile.vt vult Cōmē.in 7° ⁊ 8° hꝰ. Sed ſi cōſide
reť tp̄s ſm̄ ꝙ eſt menſura extrinſeca.ſic nō ſequereť ꝙ ſi Com.2.
eſſent plures celi ꝙ eēnt plura tp̄a tanq̄ menſure extrin Cō.79.
ſece motuū:qꝛ mēſura extrinſeca nō nec̄io multiplicatur
ſm̄ multiplicationē mēſuratoꝝ.Un̄ ſi eſſent plures mū
di:nō tn̄ ſequereť ꝙ nec̄io opoꝛteret eſſe plura tēpoꝛa
tanq̄ menſuras extrinſecas neceſſario req̄ſitas ad mēſu
rationē oīum motuū:imo ad hoc vnū tp̄us ſufficeret vt
eſſet mēſura oīum motuū.Sed ſi motꝰ p̃mus eſſet oīno
idē qȯ tp̄s ⁊ ecōuerſo.ſequereť ꝙ ſi eēnt plures mundi
eſſent plures motꝰ p̃mi ⁊.plura tp̄a.Sꝫ iſtud nō oīo ſuf
ficit.qꝛ ſicut ſm̄ Ariſt.nō ſufficiēter ſequiť ꝙ ſi eēnt plu-
res mūdi ꝙ eēnt plura tp̄a tanq̄ mēſure extrinſece:imo
adhuc vnū tp̄s ſufficeret ad menſurādū oēs motus.ſic ſi
eſſent plures mūdi nō opoꝛteret eē plures motꝰ tāq̄ mē
ſuras extrinſecas oīum motuū:ſed ſufficeret vnꝰ.Et ſic ſi
tp̄s eſſet idē cū motu ⁊ ponerenť mūdi eē plꝭes.Adhuc
non ſequereť tp̄s eſſe nec̄io multiplicatū rōne qua mēſu
ra extrinſeca:ſicut nō ſequereť motum eē multiplicatum
vt menſura extrinſeca.Et ſic non magis valet iſta conſe
quentia ſm̄ poſitionem que ponit tempus eſſe motuꝫ q̄
ſm̄ poſitionē que dicit tēpus nō eſſe motū.Quōcūqꝫ eni
iſtoꝝ ponatur non videť ſequi ꝙ ſi plures eſſent mūdi ꝙ
eſſent plura tēpoꝛa ſm̄ ꝙ tēpus eſt mēſura extrinſeca.⁊
ſic ex illa poſitiōe ꝙ tēpus ſit motus p̃mus nō ſequiť illā
falſaꝫ cōditionalē inferri:q̄ dicit ſi eēnt plꝭes mundi eēnt
plura tēpoꝛa ſm̄ ꝙ menſure extrinſece.ꝓpter ꝙ rō Ari.
nō videť valere.Et foꝛte diceret ꝙ Ariſt.nō intēdit illā
ꝯditionalē eē falſaꝫ ſimplr̄.ſꝫ ſꝫ poſitionē ⁊ opiōnē illo
rū qui ponebant plures mūdos:ipſi eni cōcedebāť ꝙ nō

poteſt eſſe niſi vnū tempus: ⁊ ꝙ ꝗuis ſint plures mundi tñ non eſt niſi vnuꝫ tempus: ⁊ ſic apud eos erat impoſſibile ꝙ ſi ſint plures mundi ſint plura tēpoꝛa: ⁊ tñ hoc ſe queret ſi tempus eſſet motus ꝑmus. Sed nec iſtud ſufficeret: qꝛ per eandē rōneꝫ poſſet Ariſt. ꝓbari ꝙ tempus non ſit paſſio mot⁹: qꝛ hoc poſito ſequeretur ꝙ ſi eſſent plures mundi plura eſſent tēpoꝛa: cū paſſio multiplicet̄ ſm multitudinē ſubiecti. Et ſi dicas ꝙ Ariſto. concederet iſtam negando opinionē ponentiū plures mundos: ſic alıq̄ qui ponunt tempus eſſe motū concederent illam contradicendo ponentib⁹ plures mundos: ⁊ ꝓpter iſta multū dubito in iſta rōne Ariſt. ¶ Et foꝛte dicendū ꝙ ſi eſſent plures mundi ⁊ plureſ motus ꝑmi: nullus illoꝝ motuū poſſet eſſe menſura omniū alioꝝ: qꝛ motus ꝓpe non eſt menſura alterius motus niſi ſit cauſa illius: nunc aūt ſi plures eſſent mundi vnus illoꝝ motuuꝫ qui eſſent ꝑmi nō eſſet aliquo mō cā alterius: qꝛ ambo eſſent eque ꝑmi. ⁊ iō vn⁹ illoꝝ motuū nō poſſet eſſe mēſura extrinſeca oīuꝫ alioꝝ motuū: ꝓpter quod opoꝛteret ꝙ ambo motus ꝑmi illoꝝ duoꝝ mūdoꝝ eſſent mēſure extrīſece alioꝝ motuū: qꝛ ꝑm⁹ mot⁹ vni⁹ illoꝝ duoꝝ mūdoꝝ nō eſſet cauſa motus ꝑmi alterius mundi nec alioꝝ motuū illius alterius mundi: ⁊ ſic: non eſſet menſura oīum aliorū motuū: ſꝫ ſolū eſſet menſura motuum illius mundi in quo eſſet ꝑmus ⁊ ſimilr̄ de alio. Sed tēpuſ nō menſurat motus inferioꝛes eo ꝙ ſit cā eoꝝ: ſꝫ per replicationē alicuius partis ſue que aliquotiēs ſumpta reddit ꝗtitatem motus menſurati: ſicut vlna non menſurat pannū: qꝛ ſit cā eius: ſed alio modo pꝛedicto. Vñ ſi eſſent plures mūdi: adhuc vnū tēpus poſſet eſſe menſura extrinſeca oīuꝫ motuū amboꝝ mundoꝝ: qꝛ nō opoꝛteret ad hoc ꝙ mēſuraret ipſos motus ꝙ aliquā cauſalitatē ſup eos haberet. Et foꝛte diceret̄ ſimilr̄ ad hoc ꝙ vnus motus mēſuret alios: accidit ꝙ ſit cā illoꝛuꝫ. ⁊ ſic exñtibus pluribus mundis ⁊ pluribus motibus quoꝝ vnus non erit cauſa alterius. adhuc vnus illoꝝ poterit eſſe mēſura extrinſeca oīum alioꝝ. Dicendū ꝙ motus non poteſt eſſe ꝓpꝛie menſura alicuius motus niſi ſit cauſa illius. ideo ⁊c̄. Eſt aūt ꝯſiderādū vlterius ꝙ motus pōt accipi duplr̄: vt dictū fuit in. 3. Uno mō pꝛo perfectione fluēte: cuius vna pars generat̄ poſt aliā. Alio modo ꝓ ipſo fluxu ꝯtinuo qui dicit̄ ſucceſſio ſeu motus ſeu duratio ⁊ extēſio ſucceſſiua. Et ꝑmo quidē modo tēpus nō eſt eſſentialr̄ motus qꝛ motus ſic ſumptus eſt in tribus generibus. ſ. q̄litate ⁊ ꝗtitate ⁊ vbi. tēpus aūt eſt ꝗtitas. Sꝫ ſi accipiat̄ mot⁹ pꝛo fluxu continuo qui eſt ſucceſſio ſiue duratio motus. Adhuc pōt ꝯſiderari duplr̄. Uno mō ꝗtum ad ſui receptionē: qꝛ recipit̄ in mobili: ⁊ ſic eſt paſſio. ſic̄ eniꝫ virtus paſſiua idem eſt ꝙ v̄tus receptiua ſm oēs. ſic paſſio idē videt̄ eſſe qȯ receptio. Alio mō pōt ꝯſiderari ipſa ſucceſſio ſiue duratio cōtinua ꝗtum ad id qȯ ipſa eſt: ⁊ ꝗtum ad ſuā eſſentiā ⁊ quidditatē: ⁊ ſic eſt tēpus: cū enī iſta duratio cōtinua ⁊ extenſio ſucceſſiua ſit quedam quātitas: ⁊ non eſt linea nec ſuperficies nec coꝛpus nec oꝛatio nec numerus: quid relinquitur ipſam eſſe niſi tempus.

Ad rationes.

Ad ꝑ^{am} cū dicit̄. ꝑus ⁊ poſteri⁹ ⁊c̄. pōt dici ꝙ veꝝ ē accipiendo iſtā ꝓ ſucceſſione ꝯtinua cui⁹ vna ps eſt ꝑoꝛ ⁊ alia poſterioꝛ. ⁊ accipiēdo motū pꝛo fluxu ꝯtinuo. ⁊ ſic ꝯcedo ꝙ tps eſt eēntialr̄ mot⁹. ¶ Cōſiderādū aūt circa rationē ꝙ lꝫ ꝑus ⁊ poſterius ipſius ſucceſſionis ⁊ durationis ſucceſſiue ſit eſſentialr̄ tēpus: tñ non ſignificant̄ hoc noīe tēpus niſi ſub rōne determinata. ſ. vt ſunt numerabilia ⁊ diſtinguibilia abinuicē: ⁊ iſta aptitudie diſtinguēdi ⁊ numerādi paſſiue hñt de ſui nā extra aīaꝫ: ſꝫ actualis diſtinctio ⁊ diſcretio ipoꝝ ſm determinationē nō eſt niſi ab aīa que compꝛehendit ea ſeoꝛſuꝫ ⁊ diuiſim cōpꝛehenſionibus diſtinctis ⁊ nō cōtinuis ſiue diſcontinuatis. ¶ Ad aliā per dicta pꝫ ſolutio: partes eniꝫ tempus ſunt partes motus accipiēdo motuꝫ pꝛo fluxu cōtinuo ipſorum vbi in mobili. ⁊ ſic intelligendū eſt tps eſſe motum. ¶ Ad aliud cū dr̄. nihil eſt mēſura ⁊c̄. veꝝ eſt ſic̄ cā. ſꝫ aliter bñ pōt. Et cū dicit̄: ꝙ tēpuſ eſt mēſura ⁊c̄. veꝝ eſt nō ſicut cā per ſe ⁊ ꝓpꝛie ſed alio mō: vt tactū eſt. q̄re ⁊c̄. ¶ Ad aliā cū dicit̄. mēſura ⁊c̄. pōt dici ꝙ veꝝ eſt: ⁊ ideo volo ꝙ tēpus mēſurans motū eſt idē eſſentialr̄ vel eiuſdē generis cū motu vt mēſuratus eſt. ſ. ꝗtum ad ſuū fluxū ⁊ durationē ſeu moꝛā ⁊ extenſionē ſucceſſiuā. Qualr̄ aūt tps mēſurās ſit motū videbit̄ poſt.

Qō. XIX.

COnſequēter q̄rit̄. An diffō tēpoꝛis ſit cōueniēter aſſignata. Eſt aūt diffō tēpoꝛis ſꝫ Ari. numer⁹ mot⁹ ſm ꝑus ⁊ poſteri⁹. T.c.101

¶ Et arguit̄ ꝑmo ꝙ nō. qꝛ nūeratio numeri mot⁹ nō eſt numer⁹ mot⁹. hec vr̄ maniſeſta de ſe. ſꝫ tps eſt numeratio numeri Cō.101 mot⁹ ſm Cōmē. in iſto. 4. ¶ Itē numeratū ꝑoꝛis ⁊ poſterioꝛis mot⁹ nō eſt nūerus mot⁹. hec ē maniſeſta: ſꝫ tps Cō.101 eſt nūeratū ꝑoꝛis ⁊ poſterioꝛis mot⁹ ſꝫ Cōmētatoꝛē: q̄ dic̄ ꝙ diffō tpis in qua nō eſt dubitatio eſt ꝙ tps eſt nūeratū ꝑoꝛis ⁊ poſterioꝛis exñtiū in motu. ¶ Item ꝑus ⁊ poſteri⁹ in motu nō eſt numer⁹ mot⁹. h̄ pꝫ. ſꝫ tps ſꝫ Cōmētatoꝛē ē ꝑus ⁊ poſteri⁹ in motu. ⁊ h̄ dic̄ i cōmē. 13° h⁹ capl'i de tpe. ¶ Itē ſi tps eēt numer⁹ aut eēt numer⁹ quo Cō.99 nūeramus. ⁊ h̄ nō ſtat: qꝛ ſic eēt ꝗtitas diſcreta. aut eēt numer⁹ numerat⁹. ſ. res numerata. ⁊ h̄ nō vr̄ ſtare: qꝛ ipe motus ſic eſt numer⁹ numerat⁹. ſ. res nūerata. Deinde arguit̄ ꝯtra illā particulā. ſ. ꝑus ⁊ poſteri⁹: qꝛ ſi tps eēt numerus motus ſm ꝑus ⁊ poſterius. aut intelligit̄ de ꝑoꝛi ⁊ poſterioꝛi que ſunt ꝑtes mot⁹: aut de ꝑoꝛi ⁊ poſterioꝛi que ſunt mutata eē. nō ꝑmo mō: qꝛ pars ꝑoꝛ ⁊ ꝑs poſterioꝛ mot⁹ ꝯtinuant̄ adinuiceꝫ. ⁊ ſic nulla eſt earū diſcretio nec per ꝯñs nūerus. Nā ꝯtinuū ⁊ diſcretū opponuntur. g̊ tps nō eſt nūerus motus ſm ꝑtes ipſi⁹ motus. q̄rū vna eſt ꝑoꝛ ⁊ alia poſterioꝛ. nec eſt dicendū ꝙ per ꝑus ⁊ poſterius intelligant̄ mutata eē: qꝛ cū ipa mutata eē ſint diſcreta abinuicē. ſic ſequeret̄ ꝙ tps eēt numer⁹ diſcretoꝝ vel numer⁹ mot⁹ ſm aliq̄ diſcreta. ⁊ per ꝯñs nō eēt numer⁹ numerat⁹: ſꝫ numer⁹ quo numeram⁹. ¶ Itē tps cū ſit ꝗtitas nō dꝫ diffiniri ꝑ relōnē: ſꝫ ꝑus ⁊ poſteri⁹ ſūt relatiua vt notū eſt. q̄re ⁊c̄. ¶ Itē ſi tps diffinit̄ per ꝑus ⁊ poſteri⁹ circlus erit in diffōnib⁹: qꝛ ꝑus ⁊ poſteri⁹ diffiniunt̄ tpe. ¶ Itē Cōmētatoꝛ dic̄ in cōmē. 43. h⁹ capl'i. Cō.129 ꝙ ꝑus ⁊ poſteri⁹ in motu diffiniunt̄ ꝑ tps. g̊ ꝑus ⁊ poſteri⁹ in motu nō diffiniūt tps: qꝛ ſic eēt mãifeſte circulatio. ¶ Oppo^{m} arguit̄ auc̄te Ariſt. in iſto ca° vbi iueſtigat iſtā diffōnē. tempus eſt numerus motus ſm ꝑus ⁊ poſteri⁹.

Ad queſtionem

dōm ꝙ iſta diffō eſt bona ad cui⁹ iueſtigatiōeꝫ Ari. T.c.97 inq̄rit ꝑmo ꝙ tps eſt aliq̄d ipſi⁹ mot⁹. ⁊ h̄ ſic. Illȯ qȯ nō ꝑt app̄hēdi niſi app̄hēſo motu ⁊ nō ē mot⁹ ē aliq̄d ipſi⁹ mot⁹. hec eſt maniſeſta: ſꝫ tps nō eſt mot⁹: vt ꝓbatū fuit ꝑus ⁊ nō pōt app̄hēdi niſi app̄hēſo motu: ſic̄ mãifeſtū ē ⁊ exēplificat Ari. de doꝛmiētib⁹ apȯ hereos: qui fabulabant̄ doꝛmiuiſſe ꝑ magnū tps. ⁊ cū ipi cōputauerūt nūc in q̊ iceperūt doꝛmire: cū nūc in q̊ expgefacti fuerūt ⁊ nō ꝑceperūt motū itermediū: ⁊ iō nō ꝑceperūt illȯ tps. Et Cōmētatoꝛ ibidē dic̄ ſic. Cū nos nō ꝑcepim⁹ nec imaginati fuerim⁹ motū factū iter duo extrema: ſꝫ extimauerimus ꝙ null⁹ mot⁹ fact⁹ ſit i nobis neqꝫ i aliȷ̄s: ſꝫ ꝙ nos ſimus i eē idiuiſibili tūc nō ꝑcipim⁹ tps. Et ſic mãife^{m} ē ꝙ Cō.97

appꝛehenſio tēpoꝛis dependet ex appꝛehenſione mot⁹.
quare ꝛc. ¶ Ulterius inquirit Ariſt. ſm qd tēpus ipm
eſt aliquid mot⁹. Et ꝓbat ꝙ rōne pꝛoꝛis ꝛ poſterioꝛis tē
pus ſequit motū: vel eſt aliquid ipſius motus. ꝛ hoc ſic.
tempus eſt aliquid motus ſm illud quo terminātes mo
tum cognoſcimus tempus. h eſt euidens: ſed determinā-
tes motū pꝛioꝛi ꝛ poſterioꝛi cognoſcimus tēpuſ: vt pȝ ꝑ
experientiā: cuȝ eniȝ conſideramus determinate motum
factū ſuper pꝛoꝛeȝ partē ſpatij ꝛ motū factū ſuper partē
poſterioꝛeȝ tunc cognoſcimus tempus. Deinde oſtendit
phs ꝙ tempus ſequit motū ſm pꝛi⁹ ꝛ poſterius nō quo-
cūqȝ modo: ſed vt eoꝝ eſt numerus vel vt numerabilia
ſunt: qd ſic ꝓbat. illud pertinet ad rōneȝ motus quo po
ſito ꝛ cognito percipimus tempus. ꝛ ipſo amoto nō per
cipimus: hoc eſt euidēs: ſed numer⁹ pꝛoꝛis ꝛ poſterioꝛis
in motu eſt hmōi. quo poſito ꝛ ꝑcepto numero pꝛoꝛis ꝛ
poſterioꝛis in motu ꝑcipit tp̄s ꝛ ipſo non percepto non
percipit tempus: pꝛmū apparet. cū eniȝ intelligimus duo
extrema alicui⁹ fluxus. hoc quidē vt pꝛius: illud vō vt po
ſterius: inter que vt ſic ꝑcipimus neceſſario mediū. Im-
poſſibile eſt eniȝ imaginari īdiuiſibilia duo: hoc vt pꝛius.
illud vt poſterius niſi per mediū neceſſario percipimus
ipſuȝ tempus. Illius enim fluxus cū non ſit indiuiſibilis
nec res ꝑmanēs vna pars eſt pꝛoꝛ ꝛ alia poſterioꝛ. ꝛ has
partes compꝛehendēdo ꝛ cognoſcendo cognoſcim⁹ tē-
pus. Cū aūt percipimus vnuȝ nunc tātū nō percipimus
tempus. Simil'r cū percipimus plura nunc quoꝝ vnum
eſt pꝛi⁹ ꝛ alteꝝ poſterius ꝛ non percipimus vnū ipſoꝛū:
vt pꝛius ꝛ aliud vt poſteri⁹ nō percipimus tempus. ergo
ratio eſſentialis tēpoꝛis requirit pꝛius ꝛ poſteri⁹ nō qua-
litercūqȝ: ſed vt numerata vel ſaltē vt nūerabilia. Et tūc
poſſumus reſpondere ad qōnem ꝙ diffinitio tēpoꝛis eſt
bona: qꝛ omnes partes diffōnis ꝯueniūt ipſi tempoꝛi: vt
pȝ ex dictis. ꝛ per iſtam diffōneȝ cognoſcit eſſentia tem-
poꝛis explicite ꝛ diſtincte: dūmodo bene intelligatur.

¶ Cōſiderandum aūt eſt hic ꝙ numerus eſt duplex. ſ. nu
merus quo numeramus: ꝛ numeruſ numerat⁹. Numer⁹
quo numeramus: vt cōiter dicit: eſt ipſa ratio numeran-
di: que eſt diſcretio quedā ipſoꝝ numeratoꝝ ꝛ eſt nume
rus vnitatuȝ ſicut dualitas ternarietas ꝛ hmōi. Nume-
rus aūt numerat⁹ eſt ipſa res numerata: vt due albedi-
nes ꝛ duo hoīes. ꝛ hmōi numer⁹ eſt in quolibȝ pꝛdicamē
to. Naȝ in quolibet genere ſunt res diſtincte abinuicem:
ꝛ iſte ſunt numerus qui eſt res numerata. Modo cū di-
citur tempus eſt numerus non intelligit ꝙ ſit numerus
quo numeramuſ. ſ. diſcretio ꝛ diſcontinuatio pꝛoꝛis ꝛ po
ſterioꝛis extra aīam exiſtens. Nam pꝛius ꝛ poſterius mo
tus exiſtentia extra animam non ſunt actu diſcontinua-
ta abinuicem: imo ſemper ſunt ꝯtinua ꝛ copulata ad ter
minū cōem. ſ. ad mutatū eſſe vel ad inſtans: ꝛ ſm hoc tē
pus nō eſſet quātitas continua in re extra aīam: ſed diſ-
creta: qd eſt incōueniens oīno. Unde relinquit ꝙ ipſum
tempus eſt res numerata: ꝛ per ꝯñs numerus numerat⁹
. ſ. pꝛius ꝛ poſterius motus: ꝛ hoc voluit dicere Cōmēta-
Cō. 101. toꝛ. cū dixit ꝙ diffinitio tēpoꝛis in qua non eſt ambigui
tas eſt numeratū. i. res nūerata pꝛoꝛis ꝛ poſterioꝛis exi-
ſtentiū in motu. Intelligendū etiam ꝙ dictum fuit pꝛius
ꝙ motus accipitur vno modo pꝛo perfectione fluēte. ſ.
cuius vna parſ generatur vel acquiritur poſt aliā donec
perficiat: ꝛ ſit in actu. Alio modo ſumit mot⁹ pꝛo fluxu
cōtinuo ſeu ſucceſſione ipſius mobilis de vna parte per
fectionis ad aliā: cui⁹ inquā fluxus ꝛ ſucceſſionis vna ps
eſt pꝛoꝛ ꝛ alia poſterioꝛ. modo cū dicit. ꝙ tempus eſt res
numerata que eſt pꝛoꝛ ꝛ poſterius ipſi⁹ motus non eſt in-
telligendū per illud pꝛius ꝛ poſteri⁹ partes perfectionis
quoꝝ vna generatur pꝛius ꝛ alia poſterius. partes eniȝ
illius perfectionis ſunt in tribus generibus ſm cōem do
ctrinā. ſ. q̄litatis ꝛ q̄titatis ꝛ vbi: ſȝ itelligo pꝛius ꝛ poſte-
rius que ſunt eſſential'r motus partes ipſi⁹ fluxus cōti-
nui ſeu ſucceſſionis ꝛ durationis: quaꝝ vna ē pꝛoꝛ ꝛ alia
poſterioꝛ. Et adhuc iſte ꝑtes flux⁹ ſeu ſucceſſionis poſ-
ſunt dupl'r ꝯſiderari. Uno mō ſȝ ſe ꝛ abſolute: ꝛ ſic ſunt
partes motus vel ſm alios: vt ꝯcernunt actū relictuȝ a
motoꝛe imobili. Alio modo ſȝ ꝙ nūerabiles. i. apta na
ta numerari ꝛ diſtingui per aīaȝ: ꝛ ſic foꝛte numerantur
hoc nomine tēpus. Nec intelligo ꝙ iſta aptitudo ad nu
merationē exñs in pꝛoꝛi ꝛ poſterioꝛi parte ſucceſſiōis ſit
de eſſentia tēpoꝛis ſȝ eſt relatio ꝛ ꝓpꝛietas foꝛmalis ſub
qua ſignificat ipſuȝ tempus ꝛ intelligit vt ſentire vel ſen
ſus nō eſt de eſſentia aīalis: ſȝ eſt modus eſſendi quo ſu-
mit intellectus aīalis ꝛ ſignificat hoc noīe aīal. Simil'r
aūt ꝛ in multis alijs. Eſſentia igitur ipſius tēpoꝛis exñs
extra aīam eſt ſucceſſio ꝛ fluxus partiū ſucceſſionis per
fectionis habens vnā partē pꝛoꝛē ꝛ aliā poſterioꝛē: exñſ
dico extra aīaȝ eo modo quo reſ ſucceſſiua vel ſucceſſio
ipſa pōt exiſtere extra aīam. Et hec qdē ſucceſſio vel flu
xus cōtinuus eſt q̄titas cōtinua: cuius partes copulant
ad terminū cōem. ſ. ad ipſum nunc. pꝛeter iſtā aūt q̄tita-
tem cōtinuā. hoc nomē tēpus ſignificat quoddā aliō. ſ.
diſcretionē partiū iſtaꝝ factā per aīaȝ: ꝛ iō dicit Cōmen
tatoꝛ ꝙ tempus eſt cōpoſitū ꝛc. ſicut pꝛius exponebatur.

Ad pꝛimaȝ rōnem cū dicit. numeratio ꝛc. pōt
dici ꝙ veꝝ eſt accipiēdo nūerū ꝓ
numero quo numeramus modo pꝛdicto: ſȝ accipiēdo nu
meꝝ pꝛo re numerata ſic numeratio pꝛoꝛis ꝛ poſterioꝛiſ
exiſtētiū in motu bene eſt numerus pꝛoꝛis ꝛ poſterioꝛis:
ꝛ ſic eſt in ꝓpoſito: tempus eniȝ eſt numeratio pꝛoꝛis ꝛc.
. ſ. res numerata que eſt pꝛius ꝛc. modo pꝛeexpoſito. Sȝ
iſtud non eſt ſatis tutū: qꝛ ſi Cōmētatoꝛ accipit numera
tionē pꝛo re numerata: tūc erit ſenſus ꝙ tempus eſt res
numerata rei numerate motus: qd eſt deriſoꝛiuȝ. Et ali-
qui ideo dicunt aliter: ad cuius euidentiā conſiderandū
eſt ꝙ ad completū ꝛ perfectū tēpoꝛis itellectuȝ opȝ bis
intelligi motū. Opȝ enim intelligi motum pꝛmum cuius
pꝛius ꝛ poſterius eſſentialiter ſunt motus. ꝛ opoꝛtet intel
ligi alios motus vel aliuȝ motum cuius vel quoꝝ ipſuȝ
tempus eſt menſura: ꝛ hoc ſignificauit illa diffinitio quā
ponit Cōmētatoꝛ ꝙ tempus eſt numeratio numeri mo
tus ſm pꝛius ꝛ poſterius. i. tēpus eſt menſuratio rei nume
rate ipſius mot⁹ ſm pꝛius ꝛ poſterius exiſtentia in motu
pꝛmo: ita ꝙ pꝛius ꝛ poſterius que ſunt in motu pꝛmo mēſu
rant rem numeratā cuiuſlibȝ motus. ſ. pꝛius ꝛ poſterius
cuiuſlibet mot⁹ aliquo modo. ¶ Aliter pōt dici ꝙ Cō
mentatoꝛ ibi diffinit tempus q̄tū ad foꝛmale ſignifica-
tuȝ qd impoꝛtatur hoc nomine tempus: illō eniȝ foꝛma
le eſt numeratio. i. diuiſio vel diſcretio numeri motus. ſ.
pꝛoꝛis ꝛ poſterioꝛis exiſtentia in motu: nūeri dico mot⁹
. i. rei numerare motus. ſ. pꝛioꝛis ꝛ poſterioꝛis exiſtētia ī
motu. Et iſta numeratio rei numerate mot⁹. ſ. pꝛioꝛis ꝛ
poſterioꝛis exiſtentiū in pꝛmo motu ſit actu per animaȝ.
Et ideo tempus q̄tuȝ ad foꝛmale nō eſt actu pꝛeter ani
mā vel niſi per aīam. Et ꝙ iſta ſit intentio Cōmētatoꝛiſ Cō. 101.
apparet inſpicienti verba eius. Dicit eniȝ ſic: manifeſtuȝ
igitur ex hoc ſermone ꝙ diffinitio tempoꝛis eſt numera
re numerū motus ſm pꝛius ꝛ poſterius. i. cōpꝛehenſio nu
merati motus: ꝛ hic eſt numerus eius: qm̄ quādo nume
ramus numerū motus qui fuerit ex diuiſione per inſtan
tia pꝛoꝛa ꝛ poſterioꝛa: tūc ſit tēp⁹. ergo tēpus nihil aliō
eſt q̄ numeratio numeri motus que fuit in eo ex diuiſio
ne eius ſȝ pꝛius ꝛ poſteri⁹. ꝛ hec ſunt vba Cōmētatoꝛis.

In quib⁹ manifeſte videt̃ loqui de tẽpore pro illo ſigni-
ficato tẽporis qḋ eſt in aĩa. Illud enĩ eſt nũeratio ṗoris
ꝛ poſterioris exiſtentiũ in motu: ꝛ docet modũ per quẽ
fit iſta numeratio ꝛ numerare.ſ.per hoc qḋ diuidit̃.i.di-
uiſim apprehendit̃ motus ſm pri⁹ ꝛ poſteri⁹. Et hec qui
dẽ apprehẽſio ṗoris ꝛ poſterioris mot⁹ ſeorſuꝫ ꝛ diui-
ſim eſt formale ſignificatũ tẽporis vt tactuꝫ fuit pri⁹ vel
ad minus diſcretio vel diſtinctio huius apprehenſionis
ꝛ illius: qḋ pro tanto dico: qꝛ ipſa apprehẽſio vel intelle
ctio ṗoris ꝛ poſterioris exiſtentiũ in motu nõ eſt q̃titas
diſcreta: ſꝫ eſt actio vel paſſio vel q̃litas: vt dicit̃: forma-
Cõ.101. le aũt ſignificatũ tẽporis eſt q̃titas diſcreta ſm Cõmen
tatorẽ. Et qꝛ non videt̃ eſſe intentio Ariſto. loqui hic de
tempore ꝛ ipſuꝫ diffinire ſm ꝙ ens in aĩa: ſed vt eſt q̃ti-
tas cõtinua motus ꝛ exiſtens preter vel extra aĩaꝫ: iõ di
cit Cõmentator cõmẽto.43.ꝙ in libro Alexandri nõ ẽ
numerare numeri motus: ſed numerus motus: ꝛ ſubdit:
diffinitio igit̃ in qua non eſt dubitatio: eſt tẽpus eſt nũe-
ratũ prioris ꝛ poſterioris exiſtẽtiũ in motu: quare nõ va
let ratio. ¶ Ad aliã cũ dicit̃ numeratũ ṗoris ꝛ poſterio
ris ꝛc̃. Verũ eſt numerus quo numeramus: ſed põt eſſe
numerus numeratus.ſ.res numerata: ꝛ ſic intelligit Cõ-
mentator ꝛ Ariſt. vt pꝫ inſpicienti. ¶ Ad aliã. pri⁹ ꝛ po
ſterius motus non eſt numerus motus. dico ꝙ veruꝫ eſt
accipiendo numerũ pro numero quo numeramus: ſꝫ be
ne eſt numerus numeratus: ꝛ hoc modo intelligitur.
¶ Ad aliã dico ꝙ tp̃s eſt numerus ꝛ res numerata.ſ.pri
us ꝛ poſterius ꝛc̃. Et cũ dicit̃ ꝙ iſta res numerata eſt ipẽ
motus. dico ꝙ verũ eſt accipiendo motũ pro fluxu con-
tinuo quo mobile fluit de vna parte ꝑfectionis ad aliaꝫ
ꝛ iſte fluxus continuus ſeu ſucceſſio ꝛ duratio eſt ipſum
tẽpus. ꝛ eſt etiã motus ſm famoſitatẽ ꝛ ſm famoſiorem
opinionẽ. Diuerſimode tñ dicit̃ motus ꝛ tempus vt di-
ctũ eſt pri⁹. Nam iſte fluxus cõtinuus ſm ſe ↄſideratus
dicit̃ motus: ſed ſm qḋ eſt numerabilis ꝛ diſtinguibilis
ſic dicit̃ tempus. Et nõ eſt mihi icõueniẽs ꝙ tẽpus quã-
tũ ad id qḋ ipſuꝫ eſt extra aĩaꝫ ſit idẽ eſſentialr̃ cũ motu
accipiẽdo motũ pro fluxu ↄtinuo: ſꝫ non ſit idẽ cũ motu
qui eſt perfectio generata pars poſt partẽ: vt dictum eſt
pri⁹. ¶ Ad aliam põt dici: ꝙ per illud pri⁹ ꝛ poſteri⁹ in-
telligende ſunt pars prior ꝛ pars poſterior fluxus conti
nui: ꝛ non ipſa mutata eſſe: quorum vnũ eſt prius ꝛ alte
ruꝫ poſterius: non enĩ ipſuꝫ tẽpus eſt eſſentialiter ipſa
mutata eſſe: quoꝝ vnum eſt pri⁹ alio: ſed eſt eſſentialiter
pars prior ꝛ pars poſterior flux⁹ cõtinui ſeu ſucceſſiõis
cõtinue. Et cũ dicit̃. ꝙ iſte partes non ſunt numerate: ſꝫ
cõtinue ꝛ ſic ſm hoc tẽpus nõ erit res numerata. hic di-
co ꝙ licet ille partes fluxus cõtinui non ſunt extra aĩam
actu. tñ ſunt aptitudinaliter numerate ꝛ idonee ꝙ nũe-
rent̃ ꝛ diſtinguant̃: ꝛ hec numeratio ꝛ diſtinctio earum
ſm diſcontinuationeꝫ fit per aĩam apprehendentẽ iſtas
partes apprehenſionibus diuerſis ꝛ diſcõtinuis: ꝛ eſt ſi-
mile ſicut de linea cõtinua: linee enim ipſius ↄtinue par-
tes non ſunt actu extra aĩam numerate ſm diuiſionem
ꝛ diſcretionẽ: ſꝫ tñ qꝛ vna pars linee non eſt alia: ſꝫ vna
eſt extra aliã: ideo ſunt apte nate vt numerent̃ per aĩam
ita.ſ.ꝙ aĩa apprehendat vnam illaꝝ ſeorſuꝫ ab alia ꝛ di
uiſim non ↄtinuando apprehenſionem apprehẽſioni al-
terius oĩno. Similr̃ partes ipſius fluxus cõtinui quãuis
non ſint actu extra aĩam diuiſe ꝛ diſcontinuate: tamẽ qꝛ
vna illaꝝ non eſt alia: ſed vna eſt extra aliã vel poſt ali-
am: ideo ſunt apte nate ꝙ aĩa eas numeret diſtincte ꝛ di
uiſim eas apprehendendo apprehenſionibus non conti
nuis. Et hec numeratio eſt formale ſignificatũ ipſius tẽ-
poris: ꝛ iſtud nõ eſt actu extra aĩam ſꝫ in potẽtia inq̃tũ
partes iſte ſunt apte nate ſic apprehendi. ſicut partes li
nee ſunt apte nate apprehendi ſeorſuꝫ ꝛ diuiſim. In hoc
tñ eſt differẽtia iter partes linee ꝛ partes fluxus: qꝛ pa
tes linee pñt diſcontinuari actu extra aĩaꝫ per diuiſionẽ
vt cũ lignũ aut lapis diuidit̃ realiter: ſed ꝑtes fluxus exi
ſtẽtes in ṗmo mobili nunꝙ̃ pñt diſcontinuari abinuiceꝫ
per qḋcunq; diuidens realr̃ extra aĩam: qꝛ ſic motus de-
ficeret: qḋ eſt impoſſibile ſm phm. videt̃ ergo diffinitio
tẽporis in qua non eſt dubitatio eſſe tanta: ꝙ tempus ẽ
eſſentialr̃ pars prior ꝛ pars poſterior flux⁹ cõtinui: quo
mobile fluit continue de vna parte ꝑfectionis ad aliaꝫ:
prout ille partes ſunt numerabiles ſeu diſtinguibiles ab
inuicẽ. ꝛ hoc loquẽdo de tempore q̃tum ad ſuũ mãle ſi-
gnificatũ qḋ eſt extra aĩaꝫ quoquo modo. ¶ Ad aliã di
cendũ ꝙ prius ꝛ poſterius non accipiunt̃ in diffinitione
tẽporis pro iſtis reſpectib⁹ qui ſunt ṗoritas ꝛ poſterio-
ritas iſti enim ſunt relationes quedã: ſed accipit̃ ibi pri⁹
ꝛ poſterius pro re que ſubſternit̃ vel ſubijcit̃ iſtis reſpe-
ctibus: ꝛ iſta eſt quid abſolutũ. ¶ Ad aliã cũ dicit̃. ꝙ ṗ-
us ꝛ poſteri⁹ diffiniunt̃ tẽpore ꝛc̃. Dico ꝙ pri⁹ ꝛ poſteri⁹
poſſunt accipi duplr̃. Vno modo, put ſunt differentie or
dinis. Alio modo pro partibus ipſius fluxus: quaꝝ vna
eſt ṗor ꝛ alia poſterior. Primo modo pri⁹ ꝛ poſteri⁹ dif
finiunt̃ tẽpore. res enĩ ṗor eſt que fluit in aliquo tẽpore
in quo non fuit alia: ꝛ res poſterior eſt que nõ erat in al
quo tẽpore in quo erat alia: ꝛ loquor de ṗori ꝛ poſterio
ri, put ſunt differẽtie ordinis generationis: nõ differẽtie
ordinis que eſt inter cãm ꝛ cãtum. Sed ſi ſumat̃ 2° mo-
do.ſ.pro partibus fluxus continui: ſic ponunt̃ in diffõne
tẽporis: vt dictũ eſt pri⁹: ꝛ hoc non eſt incõueniẽs. Tp̃s
itaq; eſſentialr̃ eſt idẽ cũ partib⁹ ſucceſſionis continue:
quaꝝ vna eſt ṗor altera. ¶ Ad aliã cũ dic̃ Cõmẽtator
ꝙ pri⁹ ꝛ poſteri⁹ in motu ꝛc̃. põt dici ꝙ loquit̃ de ṗori ꝛ
poſteriori in motu pro ꝑtibus ꝑfectionis. Pars.n. per-
fectionis ṗor ẽ illa q̃ fit in tẽpore ṗori. ꝛ pars poſterior
eſt illa que fit in tẽpore poſteriori: ꝛ hoc mõ nõ ſuĩnit in
diffõne tp̃is: vt pꝫ ex dictis: ſꝫ ſumit̃ pro ꝑtib⁹ fluxus cõ-
tinui nũerabilib⁹ vel nũeratis. q̃re ꝛc̃. Qõ. XX.

GRatia ṗdicatoꝝ q̃rit̃ hic. Vtꝝ pri⁹ ꝛ po
ſteri⁹ mot⁹ ſint idẽ eſſentialr̃ cũ ṗori ꝛ po
ſteriori tẽporis. ¶ Arguit̃ ṗmo ꝙ nõ. qꝛ
ſi ſic eẽt tũc pri⁹ ꝛ poſteri⁹ ĩ motu nõ eẽnt
ꝑtes mot⁹: qḋ vr̃ incõueniẽs. ꝛ pꝫ ↄñа. qꝛ
ꝑtes tẽporis nõ ſunt ꝑtes mot⁹. Nũc aũt
pri⁹ ꝛ poſteri⁹ in tẽpore ſunt ꝑtes tẽporis. ℊ pri⁹ ꝛ poſte-
rius in tẽpore nõ ſunt ꝑtes motus: ꝛ ſic ſi pri⁹ ꝛ poſteri⁹
in motu ſint idẽ eẽntialr̃ cũ ṗori ꝛ poſteriori in tẽpore:
tũc pri⁹ ꝛ poſterius in motu nõ erũt ꝑtes ipſius motus.
¶ Itẽ ſi ſic: tunc tẽpus diffiniret̃ per pri⁹ ꝛ poſterius in
tẽpore: qḋ videt̃ incõueniens ſpãliter, ꝑpter hoc: qꝛ ꝑtes
q̃titatiue nõ vident̃ poni in diffõne totius quantitatiui:
vt videt̃ velle Ariſto. in. 7. metaph. Semicirculus enim T.c.35.
non ponit̃ in diffõne circuli: nec digitus in diffõne illius
cui⁹ eſt, digitus ſed magis econuerſo. vnde ibi dicit phs.
ꝙ ſemicirculus diffinitur circulo ꝛ digitus toto. ꝛ pꝫ cõ
ſequẽtia. quia tempus diffinitur per prius ꝛ poſterius in
motu: vt pꝫ in littera. Si ergo pri⁹ ꝛ poſteri⁹ in motu eſt
idẽ eſſentialr̃ cũ ṗori ꝛ poſteriori in tẽpore: tunc diffini-
tur tẽpus per pri⁹ ꝛ poſteri⁹ in tẽpore. Prius autẽ ꝛ po
ſteri⁹ in tẽpore ſunt ꝑtes tẽporis: vt manifeſtuꝫ eſt. qua-
re ꝛc̃. ¶ Item ſi pri⁹ ꝛ poſterius in tẽpore eſſet idẽ eẽn-
tialiter cũ ṗori ꝛ poſteriori in motu: tunc cũ pri⁹ ꝛ poſte
rius in motu non ſit aliud ꝙ̃ ſucceſſio cõtinua vel dura-
tio motus: ſequeretur ꝙ etiaꝫ ipſuꝫ tẽpus eſſet eſſentia-
liter ipſa ſucceſſio ↄtinua vel duratio motus: ꝛ ſic mu.

melius ⁊ facilius potuiſſet tempus fuiſſe diffinitū dicendo ipſuʒ eſſe ſucceſſionē aut durationē continuā motus ꝙ Ariſto. ipſuʒ diffiniuit dicendo ipſuʒ numerū ꝓoris ⁊ poſterioris in motu: qḋ eſt ridiculū. ¶ Itē cauſa non eſt idē eſſentialiter cū cauſato. hec eſt manifeſta. Cauſa enī eſt ad cuius eſſe ſequit̄ aliud vt cōiter dicit̄: ⁊ habet̄ in libello de bona fortuna. Sed ꝑus ⁊ poſterius in motu eſt
T.c.99. cauſa ꝓoris ⁊ poſterioris in tēpore: vt vult Ari. in littera: ſicut ꝑus ⁊ poſterius in magnitudine eſt cauſa ꝓoris ⁊ poſterioris in motu: vt dicit̄ in lr̄a ⁊ in textu Cōmentatoris habet̄ ſic: q2 motus eſt cōtinuus ⁊ tēpus eſt cōtinuū. ⁊ Cōmētator exponēdo illā dicit ꝙ cauſa continuitatis tēporis ē cōtinuitas motus. ¶ Itē ſi ꝑus ⁊ poſterius tēporis eſſet idē eēntialr̄ cū ꝓori ⁊ poſteriori mot⁹ ⁊ econuerſo: tunc tēpus non mēſuraret motū ſm ꝙ quātum quoddā eſt: qḋ eſt ꝯtra Ariſto. dicentē ꝙ tēpus mēſurat motū ⁊ quietē ꝫ ꝙ quāta quedā. ⁊ ꝓbatur ꝯña. q2 tēpus eſt idē eēntialr̄ cū ſuo ꝓori ⁊ poſteriori: vt omnes cōcedunt: ſi igit̄ ꝑus ⁊ poſteri⁹ tēporis eſt idē eſſentialr̄ cuʒ ꝓori ⁊ poſteriori mot⁹: ſequit̄ ꝙ tēpus eſt eſſentialr̄ ꝑus ⁊ poſterius ipſius mot⁹. Prius aūt ⁊ poſterius ipſius motus eſt ꝙtitas motus. ſ. ei⁹ ſucceſſio continua: igit̄ tēpus erit ꝙtitas motus eſſentialr̄. Si igit̄ tēpus mēſurat motū ſm ꝙ quātus eſt: tūc tēpus mēſurat ſeipſuʒ: q2 ipſuʒ tēpus eſt ꝙtitas motus vt deductum eſt: quare ⁊c.
T.c.2. ¶ Itē mēſura eſt ꝓor mēſurato nāliter. io. metaph. ſʒ tēpus eſt menſura mot⁹ vt quātus eſt. vt ꝓcedit̄. ⁊ hoc dicit Ariſto. igit̄ tēpus eſt ꝑus nāliter ꝙtitate motus: hoc aūt non eſſet ſi ipſuʒ tēpus eſſet eſſentialr̄ ꝙtitas motuſ q2 nihil eſt ꝑus naturalr̄ ſeipſo: modo ſi ꝑus ⁊ poſteri⁹ in tēpore eēnt idē eēntialr̄ cū ꝓori ⁊ poſteriori in motu: cū ꝑus ⁊ poſterius in motu ſint ꝙtitas ipſius motus: tunc tempus quod eſt prius ⁊ poſterius eſſet quantitas motus: quod eſt inconueniens: vt probatum eſt. ergo ⁊c.

Oppoſitum arguit̄: q2 ꝑus ⁊ poſteri⁹ in tēpore eſt idem eſſentialr̄ ꝙ tempus hec eſt manifeſta: ſed tempuſ eſt idem cū ꝓori ⁊ poſteriori ipſi⁹ motus: ergo a ꝑmo ad vltimū ꝑus ⁊ poſterius tēporis idē ē eēntialr̄ cū ꝓori ⁊ poſteriori in motu. q̄re ⁊c.

Ad euidentiā queſtionis eſt intelligendū ꝙ ſic tenet doctrina cōis ſup 3^m huius. ⁊ attribuitur Cōmētatori. Motus pōt accipi dupliciter. Uno mō pro forma imꝑfecta cui⁹ vna pars generat̄ poſt aliā ꝯtinue donec perficiat̄ ⁊ ſit in actu. Alio modo pro fluxu ꝯtinuo quo mobile fluit de vna pte ad aliā. ¶ Aliā tñ diſtinctionē vel eādē modo alio loquē-
Com. 9. di ponit Cōmētator in. 5. hui⁹. ꝙ motus pōt conſiderari ꝙtū ad ſuam mām: ⁊ ſic eſt perfectio diminuta in eodem genere exiſtens cum termino ad quem. Alio modo ꝙtum ad formā ſuam: ⁊ ſic eſt tranſmutatio cōiuncta cū tēpore: ⁊ ſic eſt genus per ſe. ſ. paſſio: vt dicit ibidē. Hāc aūt diſtinctionē nō ſic intelligo ꝙ ip̄e motus ſit qḋ vnuʒ per ſe cōpoſitū eſſentialr̄ ex illis reb⁹ ꝑdictis. ſ. ex perfectione diminuta ⁊ ex trāſmutatione cōiuncta cū tēpore: nā ex talibus rebus diuerſis ⁊ ꝑcipue diuerſoꝝ generuʒ ꝑdicamētaliū non ſit vnū ens per ſe. Sed intelligo ſic ꝙ hoc nomē motus ſignificat duo. quoꝝ Unū eſt ſicut materia. Et aliud eſt ad modū forme: ⁊ aliud ſignificatū qḋ hʒ modū mām reſpcū alteri⁹ eſt ipſa forma diminuta: cuius vna pars generatur poſt aliam. Illud aūt qḋ habet modū vel ſimilitudinem forme eſt ipſa trāſmutatio coniuncta cum tempore: quare aūt vnū iſtoꝝ eſt ſicut materia ⁊ alteꝝ ſic forma: videndū eſt in. 5. hui⁹. Si aūt ipſa tranſmutatio ꝯiuncta cū tēpore quā Cōmētator dic̄ eē formā mot⁹ eſt qḋ aliō ab ipſo fluxu ꝯtinuo ⁊ a ſucceſſione ⁊ a duratione: tūc opꝫ itelligere ex ꝑdictis diſtinctionib⁹ vnā diſtinctionē trimembrē: ⁊ eſt ꝙ motus pōt accipi pro forma diminuta tendēte ad cōplemētū. Alio modo pro tranſmutatiōe ꝯiuncta cū tempore. Alio modo pro fluxu ꝯtinuo ſeu ſucceſſione ipſi⁹ durationis que ꝓuenit vel ex reſiſtētia medij ſicut in grauibus ⁊ leuibus inaiatis. vel ex reſiſtentia termini a quo ſic̄ in alijs motibus ꝓpriē dictis. ¶ Ulteri⁹ itelligēdū ꝙ per ꝑus ⁊ poſterius in motu poſſumus itelligere tria. Uno° ptes pfectionis: quaꝝ vna generat̄ ꝑus ꝙ alia. Alio° ptes ipſuſ trāſmutationis cōiuncte cū tēpore cui⁹ vna pars eſt ꝓor alia. Tertio mō pōt accipi ꝑus ⁊ poſteri⁹ mot⁹ pro pte ꝓori ⁊ parte poſteriori fluxus ꝯtinui ſeu ſucceſſiōis ⁊ durationis. ¶ 3° conſiderandū eſt ꝙ ꝑus ⁊ poſterius in tēpore vt hic ſumit̄ ſunt ptes ꝙtitatiue tp̄is ⁊ ſunt idē eēntialiter cū ipſo tēpore ⁊ ecōuerſo. ſicut partes ꝙtitatiue linee ſunt eedem eſſentialiter cū ipſa linea ⁊ econuerſo.

His viſis dico ad qōnē tria. Primo ꝙ ſi ſumatur ꝑus ⁊ poſteri⁹ mot⁹ ꝓ ptib⁹ pfectionis: quaꝝ vna generat̄ poſt aliā: ſic nō ſunt idē eſſentialiter cū ꝓori ⁊ poſteriori in tēpore. ⁊ hoc facilr̄ ꝓbat̄. q2 hmōi ptes mot⁹ ſunt in ꝑdicamēto ꝙtitatis vel qlitatis vel vbi: ſicut etiā mot⁹ qui eſt forma fluens. Tempus aūt eſt in genere ꝙtitatis vt manifeſtū eſt in ꝑdicamentis. ¶ 2° dōꝫ ꝙ etiā ſi recipiat̄ ꝑus ⁊ poſterius pro partibus trāſmutationis: quaꝝ vna eſt ꝓor ⁊ alia poſterior: adhuc iſta nō ſunt eadē eēntialr̄ cū ꝓori ⁊ poſteriori que ſunt tēpus: q2 queādmodū ꝑma trāſmutatio coniuncta cū tēpore: quā Cōmētator ponit formā mot⁹: eſt in genere paſſionis ſm Cōmētatorē: ſic etiaʒ partes ei⁹ ſunt in genere paſſionis: ſicut ptes albedis ſunt in codeʒ genere cū albedine: eo mō quo ipſa pōt hr̄e ptes: q̄re tēpus ipſuʒ cū ſit ꝙtitas nō eſt idē eēntialr̄ cū illis ptibus trāſmutationis. ¶ 3° dico ꝙ ſi ſumat̄ ꝑus ⁊ poſteri⁹ pro ptibus fluxus ꝯtinui ſiue pro ipſa ſucceſſiōe ꝯtinua ⁊ duratione ſic ſunt idē eēntialr̄ cū ipō ꝓori ⁊ poſteriori tp̄is q2 hmōi ꝑus ⁊ poſteri⁹ q̄ ſūt ptes flux⁹ ꝯtinui ſt̄ qdā ꝙtitas ꝯtinua. ſ. duratio ſucceſſiua. ħ habeo pro manifeſto: ſʒ nō pn̄t eē alia ꝙtitas niſi tēpus vt manifeſtū eſt ꝯſiderāti per inductionē: nō enīʒ eſt ꝙtitas ꝑmanēs. ſ. neqꝫ linea: neqꝫ ſuperficies: neqꝫ corp⁹: neqꝫ eſt ꝙtitas ſucceſſiua que eſt orō. q2 orō que eſt ſpēs ꝙtitatis dicit̄ eē multitudo priuʒ vocis diſtantiū ⁊ ſibiinuicē ſuccedentiū: q̄re relinquit̄ ꝙ ꝑus ⁊ poſteri⁹ que ſunt ptes fluxus ꝯtinui ſeu ſucceſſionis ꝯtinue ſunt idē qḋ ipſum tp̄s. Tēpus aūt ē idē eēntialr̄ cū ꝓori ⁊ poſteriori in tēpore: q2 hec ſūt partes ei⁹ intrinſece ꝙtitatiue. ergo ꝑuſ ⁊ poſterius in motu eſt idē eēntialr̄ in motu cū priori ⁊ poſteriori in tēpore. ¶ Itē ꝯfirmat̄: q2 motus menſurat̄ tēpore ſm ꝙ quantus eſt ꝙtitate ſucceſſiua: hoc eſt notum. Tūc quero de illa quantitate ſucceſſiua ſm quā motus eſt menſurabilis a tēpore an ipſa ſit tp̄s: an alia ꝙtitaſ a tēpore. Si ſit tēpus habeo ꝓpoſitū. Nā ꝑus ⁊ poſteri⁹ in motu nō ſūt aliud ꝙ ꝙtitas motus. loquendo de motu pro fluxu forme. ⁊ ſic illud pri⁹ ⁊ poſteriuſ eſt ipſum tēpus. Et ſi dicatur ꝙ illa ꝙtitas ſucceſſiua ſm quā motus cōtinuus eſt menſurabilis tempore ſit alia quātitas a tempore: cū illa quātitas non ſit ſpecies ꝙtitatis: que eſt oratio nec linea nec ſuperficies nec tempus nec numerus: vt manifeſtum eſt: ſequit̄ ꝙ eſt alia ſpecies ꝙtitatis: preter illas q̄s Ariſto. numerauit in ꝑdicamentis: qḋ eſt abſurdum ⁊c.

Ad rationes. ¶ Ad primā cuʒ dicitur ꝙ ſic pri⁹ ⁊ poſteri⁹ nō eſſent partes motus ⁊c. dico ꝙ non ſequitur. Et ad probationem cuʒ dicitur ꝙ partes temporis nō ſunt partes motus. Dico

ꝙ vtruꝫ eſt accipiendo partes motus pro partibus perfectionis cuius vna pars generatur poſt aliam. Sed ſi loquatur de motu pro fluxu cõtinuo forme ſic partes tẽporis bene ſunt partes motus: ⁊ econuerſo. licet differãt aliquo modo: ſm rationem ⁊ modum: vt dictum fuit. ¶ Ad aliud cõcedo ꝙ temp⁹ bene diffinitur per ꝑus ⁊ poſterius que ſunt eius partes q̃titatiue. Et cuꝫ dicitur ꝯtra hoc: ꝙ partes q̃titatiue non ponũtur in diffõne totius: põt dici ꝙ veꝝ eſt in diffõne totius cui accidit q̃titas: ſicut homini accidit q̃titas. ⁊ ideo digit⁹ qui eſt ei⁹ pars q̃titatiua nõ ponitur in eius diffõne: ſed in diffinitione totius qđ eſſentialiter eſt q̃titas vel de eius eſſentia eſt q̃titas bene ponunt̃ eius ptes. Vñ in predicamẽtis dicit̃ ꝙ q̃titas continua eſt cuius partes ſunt copulate ad terminuꝫ cõmunẽ. Ecce ꝙ in diffinitione q̃titatis ponunt̃ eius partes. Silr̃ numerus diffinitur ꝙ ſit multitudo ex vnitatib⁹ aggregata. Et ꝯſtat ꝙ vnitates ſunt partes numeri q̃titatiue: ſic aũt eſt in ꝓpoſito: tẽpus eſt q̃titas ꝯtinua: ⁊ ꝑus ⁊ poſterius: que ſunt ei⁹ partes fluxus numerabiles ſeu diſtinguibiles ſunt eius parteſ. quare ⁊c̃. Et cum dicit̃ tertio ꝙ tunc ſm hoc Ariſt. potuiſſet melius diffinire tẽpus dicendo ipſuꝫ eſſe fluxuꝫ continuum vel ſucceſſionẽ continuã de vna parte perfectionis ad aliã. Dico ꝙ imo Ariſto. melius diffiniuit tẽpus dicendo ipſuꝫ eſſe numerũ motus ſm ꝑus ⁊ poſterius. i. ſic Cõmẽtator exponit res numerata ꝑori ⁊ poſteriori exiſtẽtiũ in motu: hec eniꝫ eſt diffinitio tẽporis cõpleta. Intelligẽdo tñ per illa ꝑus ⁊ poſterius partes flux⁹ cõtinui. Iſte aũt partes fluxus ꝯtinui nõ dicunt̃ temp⁹ niſi ſub rõne qua ſunt numerabiles ⁊ diſtinguibiles abinuicem ita ꝙ ipſa aptitudo ad numerationẽ ⁊ diſtinctioneꝫ eſt formalis ratio ſub qua tempus ſignificat illud qđ ſignificat. Qꝫ aũt iſte partes ſunt numerabiles: hoc prouenit eis ex eo ꝙ ſunt diuerſe ita ꝙ vna earũ nõ eſt alia. Diuerſitas aũt earuꝫ non intelligit̃ niſi ſm ꝙ vna eſt ꝑor ⁊ alia poſterior: ſicut diuerſitas partiũ linee nõ itelligit̃ niſi q: vna eſt extra aliã vel in alio ſitu vna ꝙ alia: vnde ſi eſſent in eodẽ ſitu reuerterent̃ in idem: vt pꝫ ex. 4. hui⁹. Et ſic radicalis cauſa numerabilitatis iſtaruꝫ partiũ eſt ꝑus ⁊ poſterius: ⁊ ꝓpter hoc multuꝫ ſubtiliter ⁊ ꝓfunde cõſiderauit ⁊ diffiniuit Ariſto. ipſuꝫ tẽpus dicẽdo ipſuꝫ eſſe numerũ motus ſm ꝑus ⁊ poſterius. per hoc eniꝫ explicauit eſſentiã tẽporis. ſ. ipſuꝫ fluxuꝫ continuũ ⁊ rõneꝫ numerabilitatis eius ſub qua numerabilitate importat̃ hoc nomen tempus: ita ꝙ melius diffiniuit tempus ꝙ ſi ſolum dixiſſet ipſum eſſe fluxum continuum vel durationem vel ſucceſſionem continuam.

¶ Ad aliã que nihil videt̃ difficilis cuꝫ dicit̃ ꝙ ꝑus ⁊ poſterius ⁊c̃. videt̃ mihi ꝙ in textu Ariſt. hoc nõ habetur ꝙ ꝑus ⁊ poſteri⁹ in motu ſit cã ꝑoris ⁊ poſterioris in tẽpore: ſꝫ bene dicit ꝙ ꝑus ⁊ poſterius in magnitudine eſt aliquo modo cauſa ꝑoris ⁊ poſterioris i motu: ⁊ loquit̃ hic de motu locali. Et ſubdit ꝙ in tẽpore ⁊c̃. ẽ ꝑus ⁊ poſterius ꝓpter id qđ ſequit̃ alterum alterum. i. ꝓpter id ꝙ vna pars temporis ſequit̃ aliã: ⁊ hec ſunt verba Ariſto. Qm̃ aũt in magnitudie ꝑmũ ⁊ vltimũ neceſſe eſt in motu ꝑus ⁊ poſteri⁹ eẽ ꝓportionaliter his que ſunt ibi. At vo ⁊ in tẽpore eſt ꝑus ⁊ poſteri⁹ ꝓpter id qđ ſequit̃ alterũ alteꝝ. In quib⁹ verbis nõ exprimit̃ ꝙ ꝑus ⁊ poſteri⁹ mot⁹ ſit cã ꝑoris ⁊ poſterioris tẽporis. Qꝫ ſiquis vellet hoc tenere q: famoſuꝫ eſt: poſſet dicere ꝙ ꝑuſ ⁊ poſteri⁹ ipſius mot⁹: que quidẽ ꝑus ⁊ poſterius ſunt partes perfectionis. quaꝝ vna generatur poſt aliã: iſta ſunt aliqliter cauſa ꝑoris ⁊ poſterioris in tempore. Dictũ eniꝫ ẽ ꝙ ꝑus ⁊ poſterius tẽporis eſt ipſe fluxus continu⁹ ſeu ſucceſſio: hmõi aũt flux⁹ ſeu ſucceſſio quodãmodo fundat̃ in illa forma vel perfectione cuius vna pars generatur poſt aliã: ſicut fluxus: quo calefactibile fluit de vna parte caliditatis ad aliã quodãmodo fundatur in ipſa caliditate nõ tanꝙ in ꝑncipali ſubiecto: ſed ſicut in diſpõne ⁊ preparatione ſubiecti. Similr̃ fluxus quo vnum mobile localiter fluit de vno vbi ad aliud vbi: vel ſuccedit aliquo modo fundatur in ipſo vbi: ⁊ ſic ꝑus ⁊ poſteri⁹ motus qui eſt perfectio fluens ſe hꝫ in rõne cauſe mãlis reſpectu ipſius fluxus continui ſeu ſucceſſionis continue. Sed qđ Cõmentator dicit videt̃ difficilius ꝙ cauſa cõtinuitatis in tempore eſt continuitas motus. Forte dõm ꝙ per continuitatẽ motus Cõmentator intelligit dependentiam ⁊ ꝓductionẽ motus a motore ſine interruptione ⁊ defectu eſſendi: ⁊ hec eſt aliquo modo cauſa ꝯtinuitatis tẽporis: q: eniꝫ mot⁹ dependet a motore ſine interruptione: ideo durat continue ⁊ habet tẽpus continuũ: ſed ſi intelligeret per cõtinuitatem motus quãdã aliam q̃titatem ipſius que ſit cauſa temporis hoc eſſet multuꝫ mirabile. Et forte per continuitatẽ motus intelligit partes perfectionis que cõtinue ſibiinuicem ſuccedunt ſine medio: hec enim partes ſubſternuntur fluxui ſeu tempori aliquo mõ: ⁊ ſic reducunt̃ ad genus cauſe mãlis ⁊ ſubiecti. Inquire bene vſq; ad fundũ neſcio aliud nunc.

¶ Ad aliam nego ꝯñam. Et cũ dicit̃ ꝙ tunc tempus mẽſurabit ipſuꝫ. dico ꝙ nõ eſt inconueniens ipſum tempus vno modo ſumptũ menſurare ſeipſuꝫ ⁊ alio modo ſumptũ. Aliqua enim pars tẽporis determinata ⁊ nota per ſui replicationẽ mẽſurat aliqđ totũ tempus ignotuꝫ vel minus notũ: vt dies mẽſurat annũ vel mẽſeꝫ: ⁊ ſic de ceteris. Et hoc videtur ſentire Ariſt. in lr̃a. vbi dicit ꝙ totũ mẽſuratũ eſt idẽ ꝙ multa mota: qđ verũ ẽ: q: totũ eſt idẽ cũ ſuis ptibus aliquo modo: vt patuit in ꝑmo hui⁹. T.c.123.

¶ Ad aliam cuꝫ dicit: menſura eſt ꝑor mẽſurato: põt dici ꝙ verum eſt aliquo modo ſicut pars toto precipue loquendo de menſura per replicationẽ. Et cũ dicit̃ ꝙ tempus non eſt ꝑus q̃titate mot⁹: dico ꝙ tẽpus pro aliqua parte temporis prior eſt toto tẽpore quoquo modo ꝑoritate materie ad formaꝫ: ⁊ ſic ſufficit in propoſito: pars enim temporis replicata menſurat totum tempus: ⁊ eſt prior tempore qđ menſurat. Et eſt notanduꝫ ꝙ licet idẽ ſit realiter tempus menſuret quantitatem motus ⁊ tẽpus menſurare tẽpus: eo ꝙ ipſum tempus eſt quantitas motus: tamen differunt ſm moduꝫ: q: dicitur menſurare motum inquantũ ille fluxus menſuratus refertur ad mobile: ⁊ dicitur menſurare tempus inquantum ille fluxus eſt numerabilis ſm ꝑus ⁊ poſterius: ꝓut ergo dies mẽſurat annum ſm ꝙ annus eſt quidam actus mobilis ⁊ mobile. ⁊ ſic dies menſurat motũ talem: ſed prout mẽſurat ipſuꝫ vt eſt numerabilis ſm ꝑus ⁊ poſterius: vt ſic menſurat ipſum vt tempus eſt: ſimilr̃ autem eſt in aliis. Imaginaui ergo per prius dicta ꝙ vna ⁊ eadem eſt ſucceſſio que eſt inter duo mutata eſſe: ⁊ que eſt ĩter duo inſtantia: ⁊ dicit̃ illa ſucceſſio motus ſm ꝙ concernit actũ relictum in mobili a mouẽte ⁊ eius termini: vt ſic dicuntur mutata eſſe. Et eadẽ duratio ſm ſe conſiderata: vel conſiderata vt numerabilis: dicitur tempus: ⁊ eius termini: vt ſic dicuntur inſtantia ſm eſſe. T.c.127.

¶ Ipſum autem nunc menſurat tempus ſm ꝙ eſt prius ⁊ poſterius. ipſum autem nunc eſt ſicut idem: eſt vero ſicut non idem: ſm quidem enim ꝙ in alio: ⁊ in alio eſt: alterum eſt. hec aũ ipſum nunc idem eſt ⁊c̃. T.c. CIIII. Qõ. XXI

Onſequenter querit. Utrū inſtās ſit vnū
T.c.91. ꝛ idē in toto tēpoꝛe. ¶ Arguit pmo ꝙ
c nō rōnib⁹ Ari. qꝛ cuiuſlibet diuiſibilis fi-
niti opꝫ eē duo extrema inter q̄ illō inclu
dit ꝛ ꝯtinuat: vt linee finite ſunt duo pun
cta: ꝛ ſupficiei finite ſunt due linee. Sꝫ e ſi
accipere tps finitū ſic hoꝛā aut diē: iō opꝫ talis tēpoꝛis
eē duos terminos vel extrema: termini aūt vel extrema
ipſi⁹ tēpoꝛis nō ſunt niſi inſtātia vt manifeſtū eſt: g̊ inſtās
T.c9.2. non eſt oīno vnū in toto tempoꝛe. ¶ Itē ſi ſic. tunc illa
que fuerunt in milleſimo anno erunt ſimul cum illis que
ſunt nunc: vt bellū troianū eſſet nunc aut hmōi: ſꝫ hoc ē
impoſſibile ꝛ abſurdum. Et pbatur ꝯña. qꝛ ſimul ſunt il
la que ſunt in eodē inſtanti: ꝛ vnū taliū non eſt pus alio
neqꝫ poſterius. quare ꝛc̄. ¶ Itē ſicut ſe habet punctus
ad lineam: ſic inſtās ad tempus. per conuenientē ſimili-
tudinem: quā etiā Ariſt. concedit: ſed nō eſt vnus ſolus
punctus per totam lineam vt manifeſtū eſt: qꝛ ſic coꝛru
pto vno ſolo pūcto linee coꝛrumperent omnes: qō ē fal
ſum. Cū eniꝫ diuiditur linea coꝛrumpitur punctus vnus
T.c.107 qui ꝯtinuabat partes illas in quas fit diuiſio: ſed nō pro
pter hoc coꝛrumpunt omnia puncta illi⁹ linee: vt mani-
feſtū eſt. ergo ꝛc̄. ¶ Itē ſi ſic. tunc inſtans non eſſet in-
ſtans: qō eſt impoſſibile. ꝛ pbatur ꝯña. qꝛ inſtās dicit q̄ſi
non ſtans: vt dicunt grāmatici: modo ſi maneret vnū ꝛ
idē in toto tēpoꝛe: tūc eſſet ſtans: ꝛ ſic nō eſſet nō ſtans.
ꝛ per ꝯñs non eſſet inſtans: qō eſt impoſſibile. ¶ Itē ſic
ſe habet indiuiſibile motus ad motū: ſic indiuiſibile tē-
poꝛis ſe habet ad tempus. per ꝯuenientē ſimilitudinē:
ſed indiuiſibile motus non eſt vnū ꝛ idem in toto motu.
Indiuiſibile enim ipſius motus eſt mutatum eſſe: ꝛ hoc
nō eſt vnū ꝛ idem per totū motū: imo aliud ꝛ aliud. ē
.n. aliō ꝛ aliō: vbi in motu locali: ꝛ ali⁹ ꝛ alius g̊dus foꝛ
me in motu ad foꝛmā. q̄re ꝛc̄. ¶ Itē ſi inſtans eſſet vnū
ꝛ idem in toto tempoꝛe: tunc ipſū inſtans eſſet diuiſibi-
le. Non enim eſt intelligibile ꝙ aliquid vnū ꝛ idem ſit in
aliquo toto diuiſibili niſi ſit diuiſibile ſaltem per accñs:
vt albedo non poſſet eſſe in tota ſuperficie niſi ipſa albe
do eſſet diuiſibilis ſaltem per accidens. Cū ergo temp⁹
ſit quid diuiſibile videtur neceſſario ſi inſtans eſt vnum
ꝛ idem in toto tempoꝛe ꝙ ipſum ſit diuiſibile ſaltem per
accidens: hoc autem eſt impoſſibile. quare ꝛc̄.
¶ Oppoſitum vult Ariſto. in littera.

t.c.104. **Ad queſtionem** eſt intelligendū ꝙ inſtās
duplr̄ pōt accipi ſꝫ Ari.
in littera. Uno modo ſm ſubſtātiā. Alio modo ſm eſſe.
Et ad huius diſtinctionis intellectū eſt conſiderandū ꝙ
mobile poteſt conſiderari duplr̄. Uno modo poteſt cō-
ſiderari ſm ſe. Alio modo poteſt conſiderari quantū ad
ſuū mutatū eſſe: ipſius aūt mobilis ſm ſe ſumpti eſt ali
qua menſura: ꝛ hoc non eſt tempus: qꝛ tēpus eſt mēſura
motus: vt dicitur hic. Unde relinqui videtur ꝙ illa mē-
ſura ſit ipſum inſtans ſm ſuā ſubſtantiā. Intelligo igitur
per inſtans ſm ſubſtantiā ipſā menſurā mobilis ſm ſe.
Sed inſtans ſm eſſe vt credo ad preſens eſt ipſū muta
tū eſſe mobilis ſꝫ actū. Sicut enim idē flux⁹ realiter eſt
motus ꝛ tēpus: vt dictū eſt pus: ſic vnū ꝛ idē indiuiſibile
eſt termin⁹ mot⁹ ꝛ tpis: vñ ipꝫ mutatū eē actu exñs i mo
bili dū mouet eſt idē qō inſtās ſꝫ eē. Sꝫ dī iſtās in habi
tudie ad tps ꝛ dī mutatū eē i hitudie ad motū: vt tactū
fuit pus. ¶ Ulteri⁹ ꝯſiderandū eſt ꝙ ipſius mobilis eſt
duplex eſſe. Unū eſt eſſe pmū ꝛ ſubſtātiale: ꝛ aliud eſt eē
accidētale ſicut eſſe in theatro vel in foꝛo: modo cōſtat
ꝙ mobile per totū motū manet vnū ꝛ idē ſm eſſe ſub
ſtantiale pmū ſicut eſt eſſe celū vel lapidē vel hoiem: ſꝫ
non manet vnum ꝛ idem ſm eſſe accñtale: imo diuerſifi
catur ſm talia eſſe vt manifeſtū eſt per ſe. Sic etiā ipſū
inſtans habet vnū eſſe ſubſtātiale ꝛ aliud eſſe accidenta
le: eſſe quidē ſubſtantiale ipſius inſtantis ſm ſubſtantiā
eſt ipſum eſſe id quod eſt menſura ipſius mobilis ſm ſe.
eē vo accñtale ē mutatū eē hoc vel illō vel aliq̄d hmōi.

Tunc dicendum ad q̄ōnē duo ſm Ariſt
in littera. Pꝛimo ꝙ in-
ſtās ſm eē nō eſt vnū ꝛ idē in toto tempoꝛe. Scōo ꝙ in
ſtans ſm ſuā ſubſtantiā eſt vnū ꝛ idē ſub toto tempo
re. Pꝛimū pbatur rōnibus Ariſto. in littera que ſunt in
ſolubiles q̄tū ad illā partē: ꝛ tu reſume eas in ponēdo.
¶ Itē pbatur aliter: qꝛ ſic ſe habet mobile ad motū ſic
nunc ad tēpus. per ꝯuenientē ſimilitudinē. Nā ſicut mo
bile notificat motū aliqua via: ſic nūc ipſū tēpus: vt ta
ctū fuit pus: ſed mobile non eſt vnū ꝛ idē ſm eſſe ſaltē
accidētale per totū motum vt euidens eſt de ſe in omni
motu: quare ſimilr̄ nunc nō erit idē ſm eſſe in toto tem
poꝛe. Tunc oſtēdo ſcōm: qꝛ ſicut ſe habet mobile ad mo
tū ſic inſtans ad tēpus: ſed mobile manet vnū ꝛ idē ſm
ſubſtantiā ſub toto motu cōtinuo. ergo nunc ſm ſubſtan
tiā debet manere vnū ꝛ idē in toto tēpoꝛe. ¶ Itē mē
ſura illius qō manet idē in toto tempoꝛe debet manere
eadē ſub tempoꝛe vel in toto tēpoꝛe: ſed nunc ſꝫ ſubſtā-
tiā eſt menſura alicuius qō manet idē ſm ſubſtantiā in
toto tēpoꝛe: eſt eniꝫ menſura ipſi⁹ mobilis ſm ſe: quēad-
modū tēpus eſt menſura motus quoquo mō ſimilitudi-
nis: ergo ꝛc̄. ¶ Itē pbatur ratione Ari. in littera ſup- T.c.90.
ponēdo ꝙ nunq̄ aliqua duo tēpoꝛa poſſunt eſſe ſil: quo
rū vnū nō cōtineat alterū. ꝛ hoc manifeſtū eſt cuilibꝫ in
telligenti. Non eniꝫ due hoꝛe equales quarū vna nō eſt
alterius cōtentiua ſunt ſimul. Similr̄ duo dies ꝛ duo an
ni. Cū ergo inſtās ſit indiuiſibile ſaltē in tali genere: ꝛ p
ꝯñs vnū nō ꝯtineat alterū. Impoſſibile eſt ꝙ duo inſtā-
tia ſint ſimul: vnde ſi inſtās eſſet aliud ꝛ aliud in tēpoꝛe
opoꝛteret ꝙ adueniēte poſterioꝛi coꝛruptū eſſet pꝛius.
¶ Tunc arguit: ſi eſſet aliud ꝛ aliud nūc ſm ſubſtātiā
in tēpoꝛe tūc adueniente poſterioꝛi nunc coꝛruptū eſſet
pꝛius: vt pꝫ ex dictis: ſed hoc eſt ipoſſibile: qꝛ ſi aduenie
te poſterioꝛi nūc: pꝛius nūc eſſet coꝛruptū aut eēt coꝛru
ptū in ſeipſo: aut in nūc pori: aut in nūc poſterioꝛi. Si di
ceret ꝙ eēt coꝛruptū in ſeipſo: tūc ſimul eſſet ꝛ nō eſſet:
qꝛ qō coꝛruptū eſt nō eſt. Si igit ipſo exiſtēte eſt coꝛru-
ptū tūc ſil' exiſtit ꝛ non exiſtit: qō eſt ipole. Si vo diceret
ꝙ coꝛruptū eſt in inſtāti pcedēti ipſū: h̄ eſt ipole: qꝛ qō
coꝛruptū eſt in aliquo inſtāti fuit ens añ illud inſtās. g̊ ſi
hoc inſtās fuerit coꝛruptū in inſtāti ipm pcedēte: tūc añ
illud inſtās pcedēs ipſum fuit ens: qō eſt ipole. Et breui
ter ſi coꝛruptū ē in iſtāti pcedēte ipꝫ ſequit ꝙ pus coꝛru-
ptū eſt q̄ fuerit: qꝛ in nullo inſtanti pcedētiū fuit ens. Si
aūt diceret ꝙ eſt coꝛruptū in inſtāti ſequente ipſum: hoc
nō poteſt ſtare: qꝛ cū inſtās nō ſit cōtiguū nec imediatū T.c.2.
inſtāti: vt pꝫ in .6. h⁹. imo inter q̄libꝫ duo inſtātia eſt tps
me^m: nece eēt ꝙ illō iſtās ſil' eēt in toto tpe itermedio in
ter illa duo iſtātia: ꝛ ſic cū in illo tpe ſint iſtātia pl'a ſeq̄t
icōueniēs qō pus. ſ. ꝙ vnū iſtās ſit ſil' cū alio: imo cū ml'-
tis alijs. g̊ nō pōt ꝯtiger ꝙ adueniēte nūc poſterioꝛi coꝛ
ruptū ſit nūc pus. q̄re ſi ē aliud ꝛ aliō nūc tpis ſeq̄t ꝙ ſil'
erūt diuerſa nūc: qō ē ipole: vt dcm̄ ē. ¶ Circa iſtā rōnē
ꝯſiderādū ꝙ ſic aliq̄ dicūt: ꝛ ſatis rōnabilr̄ iſta rō nō pt
eē demratiua. Nā per eādē viā pbaret ꝙ inſtās ſm eſſe
nō eſt aliud ꝛ aliud in toto tēpoꝛe: imo ſolū vnū. ¶ Ar
gueret. n. ſi eſſet aliud ꝛ aliud inſtans ſm eſſe: tūc adue-
niēte poſterioꝛi opoꝛteret coꝛruptū eē p⁹: qꝛ alr̄ ſil' eēnt
qō ē ipole: tūc q̄rit an illō pus inſtās ſit coꝛruptū in ipo

nunc ꝑori:aut in aliquo nūc precedēte ipſuꝫ:aut in nūc ſequenti:⁊ quocūqꝫ dato ſequit incōueniens:vt ꝑus deductū eſt. Per candē etiā viaꝫ ꝓbaret ꝙ mutatum eſſe non corrumperet ſed maneret adueniente alio mutato eſſe:qͦ tn̄ falſuꝫ reputat:qꝛ ergo per iſtā ratione ſi valeret conuincerentur iſta duo impoſſibilia.ſ.ꝙ mutatū eſſe nō pōt corrumpi:⁊ qꝛ nunc ſm eſſe non eſt aliud ⁊ aliud in toto tēpore:neceſſe ē dicere iſtā ratione nō eē demonſtratiuā:⁊ ꝙ Ariſto.nō vtitur ea tanꝙ demonſtratiua:ſꝫ vt ꝓbabili ſoluꝫ.Diceret ergo ſoluendo iſtā ratione ꝙ inſtāſ ſm eſſe eſt aliud ⁊ aliud. Et cū dicit ꝙ adueniente vno inſtanti opꝫ alterū corruptū eſſe.cōcedo.Et cū querit in quo inſtanti corruptuꝫ eſt aliud inſtans.dicunt hic aliqui ꝙ ipſuꝫ inſtans nō eſt corruptū in aliquo inſtāti:ſed in tēpore ſequente illud inſtās. Et hoc ſic declarāt.nā ſicut corruptuꝫ eē rei que habuit eē tēporale eſt in inſtāti:ſic rōnabile videtur ꝙ corruptuꝫ eſſe rei que habet eē indiuiſibile:⁊ que nō habet eſſe diuiſibile ⁊ tēporale ſit in tēpore ſequēte.Unde cū ipſum inſtās ſm eſſe nō ſit quid diuiſibile ſed indiuiſibile ſuuꝫ corruptū eſſe nō eſt in aliquo inſtāti ſed in tempore ſequente ipꝫ. ¶ Et tunc dubitatur circa hoc:quia corruptū eſſe eſt terminꝰ corruptionis. Si ergo inſtās aliqͦ corruptū eſt in tēpore ſequēte ipſuꝫ:tunc opꝫ ꝙ corruptio eiꝰ precceſſerit.Querit ergo in qua mēſura fiat eiꝰ corruptio.vtrū in ipſomet aut in tēpore precedēte aut in tēpore ſequēte ipſuꝫ:nō eſt dicendū ꝙ ſua corruptio fiat in ipſo:qꝛ licet corruptū eſſe ſit in inſtanti tamē corrumpi nō eſt in inſtanti. Et iterū ſi eius corrumpi diceretur eſſe in ipſo inſtāti qͦ corrumpitur:aut ipꝫ corrūpi eſſet totuꝫ ſimul aut pars poſt partē ⁊ ſucceſſiue. Si totū ſimul ergo totū corruptū eſt in ſeipſo qͦ eſt impoſſibile. Si pars poſt parteꝫ:tunc opꝫ ꝙ eius mēſura habeat partē ⁊ partē:iſtās aūt nō habet partes.ergo corrumpi ipſiꝰ inſtātis non ſit in ipſomet inſtanti. Si vero dicatur ꝙ eiꝰ corrumpi fiat in tempore precedēte ipm̄: hoc nihil eſt:qꝛ ſic corrumperet anteꝙ fuerit cuꝫ in tēpore precedēte nō fuerit. Si aūt dicat ꝙ eius corrumpi fiat in tēpore ſequente ipſuꝫ:tūc manebit in aliq̄ parte tēporis ſequentis:quia illud qͦ corrumpit dū corrūpitur eſt ens ſm ꝙ corrumpi diſtinguit ꝯtra corruptuꝫ eſſe.ergo ſimul erit cū oībus inſtātibꝰ illius temporis: qͦ eſt impoſſibile. ¶ Forte dicendū ꝙ corruptum eſſe non ſequitur corrumpi illius ⁊ eiuſdeꝫ rei niſi in rebus diuiſibile eſſe habentibꝰ:inſtās aūt habet eſſe indiuiſibile:⁊ ideo ſuuꝫ corruptū eſſe nō eſt poſterius ad eius corrumpi:ſicut ⁊ eius generatū eſſe nō eſt poſt eiꝰ generari. Et cū dicitur ꝙ corruptuꝫ eſſe eſt terminus corruptionis:⁊ ſic eſt poſterius eadem.Dicendū ꝙ verum eſt in rebus habentibus diuiſibile eſſe ⁊ tēporale:ſed in rebus indiuiſibilibus nō eſt verū:ſicut etiam in talibꝰ generatum eſſe non eſt poſteriꝰ generatione:vt dicitur in 10.ethi.de delectatione:⁊ ſimilr̄ de aliꝭs indiuiſibilibꝰ.

¶ Sed contra predicta oriuntur quedaꝫ difficultates. Primo de inſtāti ſm ſubſtantiā quid ſit illud:aut enim eſt idem eſſentialiter cū ipſo mobili:aut accn̄s eiꝰ. Nō eſt dicendū ꝙ ſit eſſentialiter cū mobili:qꝛ ſic non eſſet menſura eius:cū nihil ſit mēſura ſui ipſius. Si vero eſt accidens mobilis querit in quo genere ſit illō:aut in genere ꝗtitatis aut qualitatis:aut in aliquo alio:hoc eni

t.c.104. nō eſt ſatis manifeſtuꝫ. ¶ Item mēſura debet eſſe notior menſurato:vt manifeſtū eſt.10.metaph.nunc auteꝫ ipſuꝫ inſtās nō eſt notius mobili:imo ecōuerſo ſm Cōmentatorē expſſe. Dicit enim ꝙ tranſlatum eſt:cū hoc qͦ eſt prius inſtanti in eſſe eſt apud nos notius. Forſitā Cōmentator ibi loquitur de inſtanti ſm eſſe:⁊ nō de inſtanti ſm ſubſtantiam. ¶ Item dubitat de inſtanti ſm eſſe:cū eniꝫ inſtans ſm eſſe ſit mēſura ipſius mutati eē: vt omnes concedūt:⁊ nihil eſt ſui ipſius mēſura.videtur ꝙ ipſum inſtans ſm eſſe non ſit idem eſſentialiter cum mutato eſſe:cuius oppoſitum dicebatur prius.

¶ Ad primum iſtorum videtur dicendū:ꝙ inſtans ſm ſubſtantiam nō eſt idem eſſentialiter cum ipſo mobili: ſed cum queritur in quo predicamento debet eſſe ipſuꝫ inſtans ſm ſubſtantiam:de hoc nō eſt multum exquiſitum:poteſt dici forte ꝙ eſt in genere quātitatiſ. Eſt eniꝫ vnitas eiꝰ quod fertur ideſt vnitas mobilis:ſicut videtur velle phs in littera:⁊ hoc forte eſt ꝑncipiuꝫ numeri quo ipſuꝫ mobile numerat cū aliꝭs mobilibus. Si aūt queratur quare ipſa vnitas magis dicit inſtās ꝙ ſubſtātia mobilis:cū tamē ſubſtātia mobilis nō ſit inſtans ſꝫ mota ⁊ fluens. Dici pōt ꝙ licet ſubſtātia mobilis ſit ꝑncipale ſubiectuꝫ motus:tamen ad vnitatem motus neceſſario requiritur vnitas mobilis:vt pꝫ in.5.huiꝰ.⁊ iō T.c.34
iſta vnitas dicitur inſtans ſꝫ eſſe:quod eſt diſpoſitio ad motum vnum. Et aliꝭ dicūt ꝙ non eſſet magnum incōueniens ꝙ ipſum inſtans ſm ſubſtantiam eſſet ipſamet ſubſtantia mobilis. Iſta enim ſubſtātia mobilis eſt illa que principaliter ſubiꝭcitur motui:⁊ que eſt nō ſtans.i. nō manens ſub eodē eſſe:dicitur tamē mobilis vt ſubſtat motui:⁊ dicitur inſtās vt ſubſtat fluxui qui eſt tempus. Et cū dicitur ꝙ inſtans ſm ſubſtantiaꝫ eſt menſura ipſius mobilis ⁊ nihil eſt menſura ſui ipſius. Diceret ꝙ hoc nō eſt verum:nec habetur hoc ab Ariſt.in littera.nec eſt demōſtratū ſufficiēter.ſ.ꝙ inſtans ſm ſubſtātiam ſit menſura mobilis:imo menſura mobilis ꝗtum ad eius magnitudinē eſt aliqua ꝗtitas:que aliquotiēs ſumpta reddit totam magnitudineꝫ eius permanentē: menſura aūt eius ꝗtum ad ſuam ſubſtantiaꝫ eſt eternitas:⁊ loquor de mobili primo:⁊ vniuerſalr̄ de corpore celeſti:eſt.n.eternū ſm ſubſtantiaꝫ:vt pꝫ ex ꝑmo celi ⁊ T.c.20.
mundi. Primū tamen dictū.ſ.ꝙ inſtans ſm ſubſtantiaꝫ eſt vnitas ipſius mobilis:⁊ ꝙ eſt aliud eēntialiter a ſubſtantia mobilis:eſt cōius ⁊ magis creditur eſſe de intētione Ariſt.⁊ Cōmētatoris. ¶ Ad aliud dubium cuꝫ dicit.mēſura ⁊c. Ad hoc dicūt aliqui ꝙ ꝑ mobile nos poſſumus itelligere duo. Unoꝰ ſubāꝫ ⁊ nām ipſiꝰ mobilis nō cōprehēdendo illā diſpōnē que dī inſtās ſꝫ ſbāꝫ ⁊ ſic mobile bn̄ ē notiꝰ inſtāti.⁊ h̄ mō itelligit Cōmētator. Uel per mobile poſſumꝰ itelligere nāꝫ mobilis cōprehēdendo iſtā diſpōnē eius:⁊ ſic ipſuꝫ iſtās ſꝫ ſe ſumptū notiꝰ eſt mobili:⁊ eſt eiꝰ mēſura. Sed iſtud nō videtur ſtare:qꝛ ſi illud totū aggregatū ex nā mobilis ⁊ iſta diſpō eſt minꝰ notū ipſo iſtāti ſꝫ ſe ſumpto:aut iſtud cōuenit illi inſtāti rōne nāe mobilis:aut rōne illiꝰ diſpōnis:aut rōne totiꝰ. Nō ꝑmo mō:qꝛ iā ꝯceſſuꝫ ē ipꝫ mobile notiꝰ eſſe inſtāti. Nec 2ͦ mō:qꝛ ſic inſtans eſſet minus notū ſeipſo. Nec 3ͦ mō.qꝛ totū eſt notius apō nos ſuis ꝑtibus:vt pꝫ in ꝑmo huiꝰ.quare ⁊c. Et iō dōm eſt T.c.4.
aliter ꝙ ipm̄ inſtās ſm ſubſtātiā nō eſt menſura ꝓpriꝭſſime dicta reſpectu mobilis:ſic eniꝫ ſequeret ipꝫ eē ꝑus ⁊ notiꝰ:⁊ per ſui replicationē cōſtitueret mobile:qͦ nō ꝯceditur:ſed eſt menſura improprie dicta:ſicut eniꝫ mēſura ⁊ ꝓpriꝭſſime dicta eſt vnitas ſimplr̄ que eſt ꝑncipiū numeri eſt quid indiuiſibile in numero:ſic etiā ipſuꝫ inſtans ſm ſubām eſt q̄d indiuiſibile exn̄s in mobili:indiuiſibile dico ſimplr̄:vel in tali genere:⁊ ſicut mēſura aliquotiēs ſumpta reddit totū mēſuratū ꝑciſe ſic ipſuꝫ inſtans ſm ſubāꝫ nō excedit mobile nec excedet ab eo:ſꝫ ei reſpōdet ſicut tēpus mobili:q̄re ⁊c.inquire vlterius.

¶ Ad aliã dico ꝙ mutatũ eẽ eſt duplex. Unũ eſt mutatũ eſſe qḋ eſt in p̄mo mobili: ⁊ aliud eſt qḋ eſt in aliquo alio mobili a p̄mo. Nũc aũt dico ꝙ ipſu3 mutatũ eẽ p̄mi mobilis eſt mẽſura mutatoꝝ eſſe alioꝝ mobiliũ: ſic
T.c.76. etiã mot⁹ p̄mi mobilis eſt quodãmodo cã oĩu3 alioꝝ motuũ: vt p3 in. 8. hui⁹. ſ3 mutatũ eẽ iſtoꝝ mobiliũ inferioꝝ nõ eſt mẽſura mutati eẽ corporis celeſtis nec eius cã. q̄re nõ valet. Et ſi queras quid igiẗ eſt mẽſura mutati eẽ qḋ eſt in p̄mo mobili: dicerẽ ꝙ nulla eſt eius mẽſura ꝑpꝛie ſed ipſu3 eſt mẽſura alioꝝ queadmodũ motu3 p̄mus nõ mẽſuraẗ aliquo alio motu. Qꝫ aũt mutatũ eẽ p̄mi mobilis ſit inſtãs. hoc p3 ex dictis. Nã ſicut motu3 p̄mus eſt mẽſura oĩum iſtoꝝ motuũ iferioꝝ: vt dĩ i iſto
T.c.114 4. ſic indubitãter mutatũ eſſe p̄mi mobilis eſt mẽſura mutatoꝝ eſſe iſtoꝝ inferioꝝ: ⁊ nõ eſt aliqḋ mutatũ eẽ in iſto mũdo inferiori quin reducaẗ ad aliqḋ mutatũ eẽ celi. nunc aũt videẗ nihil aliud eſſe mẽſura mutati eſſe niſi inſtãs: quare ſequiẗ ꝙ ipſu3 mutatum eſſe p̄mi mobilis ſit ipſum inſtans pꝛimo ⁊ principaliter dictum.

Ad rationes p3 ex dictis. due eñi p̄me bene ꝓbãt ꝙ iſtãs ꝑ3 ſe eſt aliḋ ⁊ aliud: ſ3 de inſtãti ꝑm ſubſtãtiã nõ ꝯcludũt. ¶ Ad 3ᵃᵐ dico ꝙ ſimile eſt de puncto in linea ⁊ de inſtãti in tẽpoꝛe i hoc ꝙ ſicut punctus ꝯtinuat ptes linee: ſic inſtãs ꝯtinuat ptes tẽpoꝛis. S3 in alio eſt diſſimile: q2 pũctus ẽ qḋ permanẽs ⁊ quieſcẽs: ⁊ ideo pōt eẽ aliḋ ⁊ aliud: ſ3 ip̄m inſtãs ꝑm ſubſtãtiã ſemp moueẗ: ⁊ ideo nõ manet ide3 ꝑm eſſe. Et iḋ dõm eſt ſtati3 ꝙ rõ bene ꝯcludit de inſtãti ꝑm eſſe: ⁊ iſtud eſt qḋ cõparaẗ tẽpoꝛi: vt punct⁹ ad lineã3: ⁊ iḋ ſoluta eſt ex dictis. ¶ Ad aliã ſilr̃ dico ꝙ inſtãs ꝑm eſſe nõ manet idẽ ſ3 inſtãs ꝑm ſubſtãtiã manet idẽ ꝑm illḋ qḋ eſt: licet eſſe diuerſu3 accipiat ſic ⁊ ipſum mobile. q̄re ⁊c̃. ¶ Ad aliḋ ſilr̃ dico ꝙ indiuiſibile motus. ſ. mutatũ eſſe nõ manet vnũ ⁊ idẽ: ⁊ iḋ nec inſtans ꝑm eẽ: ⁊ hoc cõceſſu3 eſt. ¶ Ad aliã cũ diciẗ: ꝙ tunc inſtãs ⁊c̃. nego ꝯñam. ⁊ cũ ꝓbaẗ. q2 illud qḋ eſt in aliquo diuiſibili ⁊c̃. pōt dici ꝙ verũ eſt ſi ſit in diuiſibili ſic perfectio in ſuo pfectibili: vl' ſic foꝛma inhereñ ſubõ: ſ3 ſi eſt in eo ſic ꝯtinuãs ei⁹ ptes: nõ op3 ꝙ ſit diuiſibile ꝑm ei⁹ diuiſionẽ. Uel dicaẗ ꝙ rõ bñ ꝯcludit ꝙ inſtãs ꝑm eẽ nõ eſt vnũ ⁊ ide3 in toto tẽpoꝛe ſ3 diuerſum. Inſtãs tñ ꝑm ſubſtãtiam eſt vnũ ⁊ ide3 ſub toto tẽpoꝛe ſic diſpõ mobilis necĩa ad vnitatẽ motus nõ ſic foꝛma pficiẽs ip̄m tẽpus: ⁊ ideo nõ valet iſta ratio.

Queſtio. XXII.

Onſequẽter queriẗ. Utꝝ inſtans cauſat tp̄s. ¶ Arguiẗ p̄mo ꝙ nõ. q2 ſi iſtã3 cauſaret tp̄s: tũc ipſu3 tp̄s eſſet cõpoſitũ ex inſtãtib⁹: qḋ eſt impoſſiḃle: vt p3 ex. 6. hui⁹.
T.c.88. Et ꝓbaẗ ꝯña. q2 ſi inſtans cauſaret tp̄s: hoc videreẗ eẽ p ſui fluxũ: mõ ſic eẽt de inſtãti ſi flueret ad cãndũ tp̄s ſic de indiuiſibili ſi moueret ad ptraſeũdũ aliqḋ ſpatiũ: ſ3 ſi indiuiſibile moueret p ſpatiũ aliqḋ: ſequereẗ ꝙ illud ſpatiũ eẽt ex indiuiſibilibu3 cõpoſitũ: vt oñdiẗ in. 6. hui⁹. g̃ ſilr̃ ſi inſtãs flueret ad cauſandũ tp̄s opoꝛteret ꝙ tẽpus eſſet cõpoſitu3 ex inſtantibus. ¶ Itẽ ꝯfirmaẗ iſta ratio. ſi inſtãs cauſaret tẽpus hoc eſſet altero iſtoꝝ duoꝝ modoꝝ. vel ꝙ p ſui fluxũ cauſaret tẽpus ipſu3 vel ꝙ fluxus eius eſſet ipſu3 tp̄s. Nõ p̄mo mõ. q2 ſi inſtãs per ſui fluxu3 cauſaret tẽpus: opoꝛteret ꝙ ille fluxu3 cũ ſit quid ſucceſſiuũ vl' eẽt tp̄s vel motus: nõ eſt dõm ꝙ ſit mot⁹: q2 motus eſt fluxus mobilis: ⁊ ſic nõ eſt flux⁹ inſtãtis. g̃ fluxus ſi ipſius eſt fluxus eſt ipſumet tẽpus. Uñ ſi inſtãs per ſui fluxu3 eſſet tp̄s tũc eſt dicere ꝙ inſtãs per tẽpus cauſet tẽpus: qḋ eſt ridiculũ. ¶ Ite3 ſi dicaẗ ꝙ inſtãs cauſet tp̄s ſic ꝙ ipſum tp̄s ſit fluxus inſtãtis. adhuc videẗ incõueniens. Cu3 enim fluxus ſit in eo qḋ fluit ſubiectiue ſequereẗ ꝙ tẽpus eſſet ſubiectiue in inſtãti: qḋ eſt abſurdu3. q̄re ⁊c̃.
¶ Itẽ ſi inſtãs cauſaret tẽpus: tũc inſtãs ⁊ tp̄s ſil' eẽnt: cauſa eñi ⁊ cauſatũ ſimul ſunt ⁊ nõ ſunt: vt p3 i. 2. hui⁹. T.c.36
⁊ in. 5. metaph. hoc aũt eſt incõueniens. q2 inſtãs eſt indiuiſibile: tempus autem eſt diuiſibile. quare ⁊c̃. T.c.3

Oppoſitum arguitur auctoꝛitate Cõmẽtatoꝛis in. 4. cõmẽto hui⁹ capitu Cō.103
li. vbi dicit ꝙ inſtãs qḋ eſt agens tẽpoꝛis eſt idẽ in omni motu: cu3 fuerit demonſtratũ. ⁊ in. 18. cõmento. dicit Cō.104
ꝙ inſtans agit tempus: ſicut tranſlatum tranſlatione3.

Ad queſtionem eſt intelligẽdũ ꝙ ſic dictũ eſt ꝑus. Inſtã3 accipiẗ vel pōt ꝯſiderari duplr̃. Uno mõ ꝑm ſubãm. Alio⁹ ꝑm eſſe. Inſtans ꝑm ſubſtãtiã diciẗ eſſe menſura ꝑpꝛia ipſius mobilis ꝑ3 ſe: queadmodũ tẽpus eſt mẽſura motus. Inſtãs aũt ꝑm eẽ eſt ip3 mutatũ eẽ qḋ ꝯtinuat partes fluxus adinuicem vel quod terminat ipſum fluxu3.
¶ Tunc dico ad queſtione3 pꝛimo ꝙ inſtans ꝑm ſubſtãtiam nõ eſt cauſa per ſe pꝛopꝛie ⁊ pꝛincipalis ipſius terminus: qḋ ꝓbaẗ. q2 vel eẽt cauſa mãlis vel efficiẽs: vel foꝛma vel finis. Nõ eſt cauſa mãlis ſiue ſub3 p̄ncipale. q2 hmõi ſub3 p̄ncipale eſt ipſu3 mobile qḋ ſubijciẗ motui: qui eſt flux⁹ ⁊ tp̄s: nec eſt efficiẽs q2 cã efficiens tempoꝛis eſt ipſũ mouẽs: iſtãs aũt nõ eſt mouẽs. Et hoc ẽt aliqui ꝓbant ſic: q2 ipſu3 inſtans eſt de genere q̃titatis. q̃titas aũt nõ eſt p̄ncipiũ actiuũ: vt dic Cõmẽta. in. 4. Cō.84
hui⁹. Nec eſt cã foꝛmalis: q2 tẽpus ipſu3 eſt queda3 foꝛma accñtalis. Uñ nõ habet cãm foꝛmalẽ ꝑpꝛie: vt cõiter diciẗ. Et ꝯfirmaẗ: q2 cauſa foꝛmalis cuiuſlib3 eſt ei⁹ quidditas vel pars p̄ncipalioꝛ quidditat̃: vt diciẗ i. 7. Cō.29.
metaph. ipſu3 aũt inſtãs ꝑm ſubſtãtiã qḋ eſt vnitas ei⁹ qḋ fertur nõ eſt quidditas tẽpoꝛis: nec par3 p̄ncipalioꝛ quidditatis: vt manifeſtũ eſt cuilibet intelligẽti. Nec ẽt eſt cauſa finalis ipſi⁹ tẽpoꝛis: q2 finis tẽpoꝛis videẗ eſſe terminus ipſi⁹ tẽpoꝛis: cũ enim tp̄s ſit eſſentialr̃ fluxus mobilis ad aliquẽ gradũ pfectionis vel ad vbi aliqḋ: vr̃ ꝙ hmõi gradus vel vbi eſt finis ꝑpinqu⁹ ipſi⁹ flux⁹: ⁊ per ꝯñs finis tẽpoꝛis. ergo inſtãs ꝑ3 ſubſtãtiã nõ ẽ cã finalis tẽpoꝛis. ¶ 2⁹ dico ꝙ hmõi iſtãs reduciẗ aliquo modo ad gen⁹ cauſe mãlis q2 oĩs diſpoſitio neceſſario requiſita ⁊ p̄ſuppoſita ad eẽ alicuius in ſubiecto reducitur ad cauſa3 mãlẽ. hoc cõceditur quaſi ab oĩbus: vnde calidũ ⁊ frigidũ ⁊ humidũ ⁊ ſiccum dicunẗ cã mãlis g̃nationis mixti: ⁊ p3 in. 4. metheo. ſ3 ip3 iſtãs ẽ hmõi. Nã tp̄s cũ ſit paſſio mot⁹ requirit vnũ motũ. Unitas aũt mot⁹ requirit vnitatẽ mobilis: vt p3 in. 5. hui⁹. ⁊ ſic T.c.34
vnitas mobilis que diciẗ inſtãs ꝑm ſubſtãtiã requiritur ad eſſe tẽpoꝛis necĩo. q̄re ⁊c̃. Inſtãs aũt ꝑm eẽ nõ videtur etiã eſſe cauſa ꝑpꝛie dicta ⁊ p̄ncipalis ipſi⁹ tẽpoꝛis: ſed eſt ꝯtinuatiuũ partiũ tẽpoꝛis: ⁊ eſt ſic diſpoſitio neceſſario requiſita: ⁊ p̄ſuppoſita ad eſſe ei⁹ ⁊ vnitatẽ. Sicut etiã punctus eſt diſpõ neceſſaria ad lineã ⁊ ei⁹ vnitatẽ. Uel ſi ponaẗ eẽ cã tẽpoꝛis erit cã finalis aliq̃ modo. Termin⁹ eni3 mot⁹ eſt aliq̃liter finis ipſi⁹ motus: ⁊ ip̄m inſtãs ꝑm eſſe eſt termin⁹ motus qui eſt flux⁹ ⁊ tp̄s.

Ad pꝛima3 rõnẽ nego ꝯña3: ⁊ ad ꝓbatione3 dico ꝙ nõ eſt ſic de iſtãti fluẽti ⁊ de inſtãti indiuiſibili ſi poneret moueri. Nã ip̄m inſtãs nõ cõmẽſurat ſe alicui ſpatio, ſic indiuiſibile faceret ſi p ſe moueret. Itẽ ip̄m inſtãs nõ eſt per ſe ſubm ⁊ p̄ncipale ipſi⁹ durationis que eſt tẽpus ſicut indiuiſibile ſi moueret foꝛet ſubm motus. S3 inſtãs eſt ſolum diſpoſitio quedã necĩo reqſita ad motũ vnũ ⁊ ad tp̄s. Uerbi grã.

determinata ꝓportio iter q̈litates elemētares ē q̄dam diſpoſitio requiſita ad talem colorem: ⁊ tñ color nō eſt in hmōi ꝓportiōe tāq̄ i ſubiecto p̃mo. ¶ Ad aliō dico ꝙ ipſe fluxus inſtātis.i. duratio illa ſucceſſiua ⁊ ꝯtinua que eſt inter diuerſa eſſe inſtātis eſt tēpus. Et cū dicitur ꝙ fluxus eſt in eo qȯ fluit.dico ꝙ verū ē in eo qȯ ꝑ ſe ⁊ p̃ncipalr fluit:ſꝫ ipſuꝫ inſtās nō eſt qȯ per ſe ⁊ p̃ncipalr fluit:⁊ cuius p̃ncipaliter ē fluxus. Eſt aūt diſpoſitio neceſſaria ad fluxum vnū ⁊ fluit per accidēs ad fluxū mobilis cuius eſt mēſura. ¶ Ad aliaꝫ pꝫ ex dictis.bene.n. cōcludit ꝙ inſtans nō hꝫ ꝓprie ⁊ p̃ncipaliter cālitatem ſuꝑ tēpus:ſꝫ nō ſequit̃ quin hꝫ aliquā neceſſitatē ad eē tempus tāq̄ diſpoſitio ſubiecti p̃ncipalis. ¶ Ad auctoritates Cōmen.pꝫ per iā dicta. Intelligit enim Cōmen. ꝙ inſtās eſt cauſa temporis:q2 eſt diſpoſitio p̃ſuppoſita neceſſario ad eſſe temporis ⁊ ſic reducit̃ ad genus cauſe mālis:cuius ſignū eſt:q2 dicit Cōmen. ꝙ inſtans agit tempus ſicut trāſlatū tranſlationē. Ttranſlatū aūt nō eſt effectus tranſlationis ſm ſubiectum.quare ⁊c̃.

¶ Minimus autem numerus eſt qui ſimpliciter quidem dualitas eſt ⁊c. Textu commenti. CVIII. Queſtio. XXIII.

c

Irca principiū huius capituli pōt queri. Utrū ſit dare minimū tp̃s. ¶ Arguitur
T.c.41. p̃mo ꝙ ſic.q2 Ariſt.in 2ᵒ de aīa.dic̃ ꝙ omniū nā cōſtātiū poſitus eſt terminus ⁊ rō magnitudinis ⁊ augmēti: ⁊ pari rōne dꝫ eſſe poſitus terminus diminutiōis ⁊ paruitatis. Tp̃s aūt ē quoddā ens ꝯſtans a nā vt manife-
T.c.36 ſtū ē.q̄re ⁊c̃. ¶ Itē ph̄s in p̃mo huiꝰ dicit ꝙ ē dare minimā carnem ⁊ minimuꝫ os: q̄re ſimil̄r ⁊ tp̃s minimum. ¶ Itē Ariſt.i de ſenſu ⁊ ſenſato vult ꝙ ē dare minimū ſenſibile.⁊ ꝑ eādē rōnē vr̃ ꝙ ſit dare minimuꝫ tempus.
T.c.36. ¶ Itē Ariſto.in.6ᵒ huius.vult ꝙ eodē mō inuenit̃ fini-
38.39. tas ⁊ infinitas. Cōtinuitas ⁊ diuiſibilitas:⁊ alia in motu ſicut i magnitudīe: cū igit̃ ex ꝑte magnitudinis nālis inquantū talis ſit dare minimuꝫ: ergo ex parte tēporis.
Com̄.6. ¶ Itē arguit̃ auctoritate Cōmen.p̃mo auctoritate eiꝰ in 3ᵒ ſupra diffinitionē motus. ipſe dicit ibi ꝙ ſi aliquid augeat̃ per digitalē quantitatē in vno anno. Certuꝫ eſt ꝙ minimuꝫ tempus ſenſibile non hꝫ partem ſenſibilem illius digiti ſibi correſpondentē ex quo vult ꝙ eſt tem-
Cȯ.32. pus minimuꝫ. ¶ Item Cōmen.in 6ᵒ huius. Cōmē.32ᵒ dicit ꝙ primū in gn̄atione eſt p̃mū qȯ poteſt inueniri de generato:⁊ dicit ꝙ eſt determinate q̄titatis: ⁊ exemplificat de igne qui poteſt eſſe minima pars ignis: ex quo ſequitur ſi ſit p̃muꝫ in generatione:erit minimum quod poſſit accipi de generatiōe:⁊ ſequitur: ſi motus vel mu-
Cȯ.23. tatio ſit minima:eius menſura vt tempus erit minimuꝫ. ¶ Item in 8ᵒ phyſicorum. Cōmento. 23ᵒ ꝙ partes motus in alteratione ⁊ augmentatiōe nō diuidunt̃ ſꝫ partes temporis.ſed eſt dare primā ꝑteꝫ motus:vnde dicit poſtea ⁊ eodē cōmēto ꝙ p̃ma pars motus noui fit ſubito ideſt in inſtanti.certū aūt eſſe videt̃ ꝙ non loquit̃ de inſtāti qȯ eſt ſimplex ⁊ oīno indiuiſibile: q2 prima pars motus noui ē motus. Motus aūt nō fit i inſtāti qȯ eſt oīno indiuiſibile:ergo intelligit per inſtans aliqȯ tēpus minimū quo nō poteſt eſſe minus.⁊ per primū in motu motū minimū:q2 certū ē ꝙ ſi non eſſet motus minimus non eſſet p̃muſ in motu. ¶ Itē in eodē cōmento hētur ꝙ in augmentatione minima partiuꝫ magnitudinis factarū eſt determinata in intellectu actu:⁊ ſi licet hec eſt minima pars motꝰ ⁊ minima pars tēporis cū motus ⁊ tempus cōſequātur magnitudinē. ¶ Iteꝫ Ariſto.vult in de ſenſu ⁊ ſen.ꝙ cōgelatio fit tota ſimul: ſed nō videtur fieri tota ſimul.i.in inſtāti indiuiſibili:ergo fit in aliquo tempore inſenſibili ⁊ illud eſt minimum. quare ⁊c̃.

Oppoſitum arguit̃ auctoritate Ariſt.in lr̃a: T.c.108
vbi dicit ꝙ tp̃s minimū ſm numerū eſt vnū aut duo.ſꝫ magnitudinē aūt nō eſt:⁊ itelligit ph̄uſ per magnitudinē tēporis eius ꝯtinuitatē. Un̄ manifeſtū eſt ipſum intendere ꝙ tp̃s ſm ſuam continuitatē non hꝫ minimū. ¶ Item ipſe ꝓbat in 6ᵒ huius.ꝙ T.c.46
non eſt dare p̃mum nec in motu nec in tēpore: ſi tñ eſſet dare minimum motū eſſet dare primū.quare ⁊c̃.

De iſta qōne intelligēdū ꝙ iueniunt̃ aliq̄ dixiſſe:ꝙ q̄titas cōtinua q̄ ē tp̃s pōt cōſiderari dupliciter. Unoᵒ q̄tū ad ſuā mām. Alio modo q̄tum ad ſuam formā: ⁊ dicūt iſtam diſtinctionē haberi ex intentione Ariſto.in p̃mo de generatione. capitulo.de augmēto.vbi dicit ꝙ oē habens formā in mā habet duplices partes.ſ.ſm māꝫ ⁊ ſm formā. Tūc dicunt ꝙ ſicut in carne eſt dare minimū ſꝫ formā.ſ.inq̄tuꝫ eſt nālis:q̄uis ſꝫ māꝫ ⁊ ſꝫ nām continui ſit diuiſibilis in infinitū.ſic dicunt ꝙ cū diuiſibilitas in motu ſit a diuiſibilitate magnitudinis:⁊ diuiſibilitaſ tēporis ex diuiſibilitate motus:eſt dare minimū ⁊ motū ⁊ tp̃s ſꝫ formā ⁊ nō ſm mām. Per hanc igit̃ diſtinctionē volūt exponere oēs auctoritates Ariſto.⁊ Cōmē.que in hac mā ſibi inuicē cōtraria vident̃. Sed iſta poſitio videt̃ eſſe incōſtans ꝓpter multa.p̃mo q̄tum ad illam diſtinctionem: q2 lꝫ hoc nomen tempus bene ſignificet aliq̄ duo.quoꝝ vnum eſt aliquo mō ſicut mā reſpectu alterius: vt viſuꝫ fuit prius:⁊ videbit̃ poſt ſi deus voluerit:tamen nunq̄ inuenit̃ ab Ariſto.nec a Cōmen.ꝙ hec q̄titas cōtinua que eſt tempus habeat māꝫ ⁊ formā: imo videt̃ eſſe forma ſimplex ſimplicitate que opponit̃ ꝯpōni ex materia ⁊ forma.licet ſit cōpoſita ex ꝑtibus q̄titatiuis:q̄rū vna nō eſt mā reſpectu alteriꝰ:eo ꝙ vna taliū partiū ē extra aliam in omni cōtinuo: ⁊ vna nō eſt ꝑfectio inexiſtens alteri:vt ſciunt etiam parum exercitati in ph̄ia. ¶ Iteꝫ nulla indiuiſibilia ſꝫ ꝙ indiuiſibilia ſunt faciūt maius: hec eſt manifeſta.ſicut due linee nō faciunt maius ꝓ latitudine:q2 linea quelibet eſt indiuiſibilis ſm latitudinē: ⁊ ſimiliter ſupficies nō facit maius ſꝫ ꝓfunditatē: ſi igit̃ eſt dare tēpus idiuiſibile ⁊ minimū ſm formam ⁊ ſimil̄r motū vt dicūt:tūc duo motus minimi nō faciūt plus q̄ vnū:⁊ eadē:rōne nec ifinita minima tēpora aut motus ex quo ſequit̃ ꝙ totus motꝰ celeſtis ſm formā eſt ſimul ſicut ⁊ minimus motus vt dicūt. Sil̄r totū tēpus ſimul eſt ſꝫ formā ſicuti minimū tp̃s:que ſunt abſurda. ¶ Et ideo dicendū ad queſtionē ꝙ nō eſt accipere tēpus ſimpliciter minimū q̄tum ad ſuaꝫ cōtinuitatē:qȯ ꝓbat̃ ſic. Si nō eſt motus minimus:nō eſt tp̃s minimuꝫ: ſed non eſt motꝰ minimus.ergo ⁊c̃. Maior eſt euidens: ⁊ eā cōcedūt illi qui ponūt tempus minimū : ⁊ minor ꝓbatur: q2 ſi eēt minimꝰ motꝰ aut eēt motus alicuius iſtoꝝ iferiorū:aut motꝰ celeſtis.per ſufficientē diuiſionē: ſed nō eſt motus alicuius iſtoꝝ inferiorū. Nam omni motu in iſtis inferioribus ꝯtingit dare motū velociorē ⁊ tardiorem:ergo ſi eſſet motus minimus alicuius iſtoꝝ mobilium inferiorū ſequeret̃ ꝙ mobile tardius in eodē tēpore per minus ſpatiū moueret̃ ſi incipiant moueri ſimul: qȯ eſt impoſſibile.ſed motꝰ capit q̄titatē a ſpatio ſupra qȯ fit motus:ergo erit dare motuꝫ minoreꝫ motu minimo. Sed forte diceretur ꝙ motus bene capit q̄titatem a ſpatio ſupra qȯ fit motus:ſed nō ſequit̃ ꝙ motꝰ ſupra ſpatiū minus ſit mior niſi cetera ſint paria. Si igit̃ duo mobilia eque velocia moueret̃ ſupra duo ſpatia:quoꝝ

vnū ē maius ⁊ alterū minus: tunc motꝰ per ſpatiū mi-
nus erit minor: ſed ſi vnū mobile ſit velocius ⁊ alterum
tardius nō erit neceſſe imo poterit cōtingere ꝙ motus
tardioris per minus ſpatiuꝫ erit equalis motui velocio
ris: dūmodo ſint in codeꝫ tempore: ⁊ ſic nō ſequit̄ ꝙ ſit
motus minor minimo. ¶ Itē poteſt aliter argui. Si ali
qđ iſtoꝝ īferioꝝ mobiliū moueret̄ motu minimo ꝑ ali-
quod ſpatiū illud ſpatiū nō poteſt eē oīno indiuiſibile.
opꝫ igitur ꝙ ſit qđ diuiſibile ⁊ habeat ꝑtē extra partē.
⁊ neceſſe erit ꝙ ꝑus tēpore ꝑtranſeat ꝑtē ꝙ̄ totuꝫ. hoc
ēt ē manifeſtū: cū igit̄ nō poſſit trāſire totū illud ſpatiū
in equali tēpore cū tꝑe quo pertranſit ꝑteꝫ nec in mino
ri vt eſt manifeſtuꝫ: relinquit̄ ꝙ in maiori tꝑe pertranſit
totū illud ſpatiū ꝙ̄ ꝑteꝫ eius: ⁊ ꝑteꝫ eius in minori tem
pore ꝑtranſibit ꝙ̄ totū: ponat̄ igitur ꝙ in termino illius
temporis quieſcat: qꝛ ad qđlibet mutatū eſſe pōt termi
nari motus ſaltem in iſtis inferioribus: manifeſtū eſt ꝙ
tunc ille motꝰ erit minor motu qui ꝑonebat̄ minimus:
qđ eſt oīno impoſſibile. ꝗ ⁊c̄. ¶ Tūc oſtendit̄ de motu
celeſti ꝙ non pōt eſſe minimus ſimplr̄: qꝛ ſi eſſet motus
celeſtis ſimplr̄ minimus: hoc nō eſſet niſi altero iſtorum
modoꝝ: aut ꝙ ille motꝰ poſſet eſſe ſeparatus ſm actū
ab alijs partibꝰ motus celeſtis. ⁊ nullus motus minor
eo poſſet ſic eſſe ſeparatus. Aut ꝙ fieret in tꝑe ita par-
uo ꝙ in minori non poſſet fieri motus aliq̊ mō. ſꝫ nullo
iſtoruꝫ modoꝝ. q̄re ⁊c̄. Maior pꝫ per ſufficiētē diuiſio
nē nō. n. pluribus modis poteſt imaginari motus cele-
ſtis minimus niſi quis fingeret. Et mior declarat̄. ꝑmus
eniꝫ motus nō eſt poſſibilis: qꝛ nulla pars motꝰ celeſtis
pōt eſſe actu ſeparata ab alijs ⁊ diſcōtinuata niſi motꝰ
T.c.83. celeſtis iterrūperet̄: qđ ē ipoſſibile: vt pꝫ i. 8. huius. Si
vero diceret̄ 2ꝰ mō hoc eſt ipoſſibile qꝛ ſi eēt motus ſic
minimus oporteret ꝙ fieret ꝑ aliqđ ſpatiū diuiſibile: nā
T.cō.8. ſm idiuiſibile oīno nō ſit motus vt demōſtrat̄ 6ᵒ huius.
⁊ ſic illud ſpatiū circa qđ fieret motus ille celeſtis quem
tu ponis motuꝫ minimū habebit partē extra ꝑtē: ⁊ per
ꝯn̄s mobile celeſte in minori parte pertrāſibit ꝑteꝫ illiꝰ
ſpatij ꝙ̄ totū illud ſpatiū: ⁊ ſic ille motus qui ponebat̄
minimus nō fieret in tꝑe ita paruo quin in minori tem-
pore poſſet fieri motus: quare nō erit minimꝰ illo mō.
¶ Aliter ꝓbant aliqui iſtam ꝯcluſionē: qꝛ ſi eſſet motꝰ
celeſtis minimus oporteret tūc ꝙ fieret ſꝫ aliqđ ſpatiū.
Accipiant̄ ergo duo ſpatia in iſtis īferioribꝰ equalia illi
ſpatio. ⁊ ponat̄ ꝙ ſupra vnū illoꝝ moueat̄ mobile ve-
lociꝰ: ⁊ ſuper alterū moueat̄ mobile tardius: manifeſtū
eſt tūc ꝙ cū mobile velociꝰ ꝑtranſiuerit totū ſpatiū ſuū
adhuc mobile tardius nōduꝫ ꝑtranſiuerit totū ſuū ſpa
tiū: ꝙ̄uis ſiml' iceperit moueri: imo in equali tēpore per
trāſibit aliquā ꝑteꝫ ſui ſpatij minorē iſto toto ſpatio ꝑ-
tranſito ab illo mobili velociori. ⁊ ſic erit motus minor
minimo: qđ eſt ipoſſibile. ¶ Sꝫ iſta rō nō eſt oīno ſuffi
ciēs qꝛ ſuppōit ꝙ ſi aliqđ mobile celeſte mouet̄ motu mi
nimo ſup̄ aliqđ ſpatiū: ꝙ aliqđ mobiliū īferioꝝ mouet̄
motu minimo ſup̄ ſpatiū equale: ⁊ hoc nō ē notuꝫ: imo
forte ipoſſibile ē. Etiā dato hoc ꝙ aliqđ iſtoꝝ īferioꝝ
mobiliū moueret̄ motu minimo ſupra equale ſpatiuꝫ ⁊
mobile velocius mouet̄ in equali tēpore per ſpatiū mi-
nus: nō ſequeret̄ ex hoc ꝙ eſſet motꝰ motu minimo mi-
nor: qꝛ dici poſſet ꝙ motꝰ illiꝰ mobilis tardioris poſtꝙ̄
eſt in equali tempore eſt eq̄lis motui velocioris. ¶ Sꝫ
poteſt aliter deduci ratio. ſi eſt motus celeſtis minimus
circa aliqđ ſpatiū in aliquo tēpore: capiat̄ aliqđ ſpatiuꝫ
in iſtis inferioribꝰ equale illi ſpatio. certū ē ꝙ aliqđ iſto
rū inferiorum mobiliū poterit illud ſpatiū pertranſire.
Aut igit̄ pertrāſibit ipſum in tēpore minori illo tēpore
in quo ſit motꝰ celeſtis: q̇ ponit̄ minimus: aut in tēpore
eq̄li: aut in maiori. hec diuiſio eſt ſufficiens. Si in tēpore
minori. hoc eſſet incōueniēs. qꝛ tūc in iſtis inferioribus
eſſet aliquis motus minor motu minimo celeſti. qđ pro
incōuenienti relinquo. Si in tempore equali adhuc ſe-
quitur idē incōueniēs: qꝛ in minori tēpore illud mobile
pertranſibit partem illius ſpatij ꝙ̄ totum. Ponat̄ ergo
quieſcere in termino illius motus minoris tēporis: tūc
erit motus in minori tꝑe ꝙ̄ tempus in quo ponitur mo
tus minimus celeſtis: ⁊ ſic erit minor motus motu cele-
ſti: qđ videt̄ impoſſibile. Si vero dicat̄ ꝙ mobile inferi
us ꝑtrāſit illud ſpatiū equale in maiori tēpore: oportet
ꝙ in illo maiori tꝑe includatur tempus equale illi tem-
pori i quo ponit̄ fieri minimus motus celeſtis: tūc ergo
in illo tꝑe equali mobile īferiꝰ aut nihil ꝑtranſibit illius
ſpatij. aut aliquid pertranſibit: ſi nihil pari rōne nec in
alio equali aliquid ꝑtranſibit: ⁊ ſic cum illud tēpus ma
ius ſit finitū: ⁊ infinities ꝯtineat tempus equale illi tem
pori: ſequit̄ ꝙ in toto illo tēpore nō ꝑtranſibit illđ ſpa-
tiū poſtꝙ̄ nihil illius ꝑtrāſibit in ꝑtibus huius tꝑis: ſed
ponebat̄ pertranſire in illo maiori tēpore illud totum
ſpatiū: ⁊ ſic ſequit̄ ꝯtradictio. Si vō illud mobile pona
tur ꝑtranſire aliqđ illius ſpatij in tꝑe equali illi tempo-
ri i quo ponitur fieri minimus motus celeſtis: tūc illud
pertranſituꝫ erit diuiſibile: quia indiuiſibile nō eſt ꝑtrā-
ſibile i tēpore per ſe: ⁊ tūc illđ ſpatiū cū ſit diuiſibile ha-
bebit partē extra partē: ⁊ pars ꝑus tꝑe ꝑtranſibit̄ ꝙ̄ to
tum: ⁊ ſic idē qđ prius: ponet̄ enim illud mobile quieſce
re in termino tēporis in quo ꝑtrāſiuit illā partē: ⁊ ſic in
minori tꝑe erit motū mobile inferius ꝙ̄ ſit tēpus in quo
ponitur fieri motus celeſtis minimꝰ. Ex quo ſequit̄ ꝙ i
iſtis inferioribus fiet motꝰ minor motu minimo celeſti:
qđ eſt īpoſſibile. Sicut enim motus totus celeſtis ē ve
locior omni motu iſtoꝝ inferiorū: ſic ſi eſſet motus cele
ſtis minimus ſimpliciter ipſe deberet minor eē motu mi
nimo quocunqꝫ iſtorum inferiorum.

Tunc dico ad auctoritates quibus iſti vtunt̄. ¶ Ad ꝑmā dico ꝙ ē itelligēdum
in rebꝰ n̄alibꝰ ꝯpoſitis ex mā ⁊ forma ⁊ huius rō eſt: qꝛ
forma ſub̄alis eſt terminꝰ māe. Vn̄ ꝙ alia ⁊ alia ꝙ̄titas
maior vel minor ꝯſequat̄ vnā ſpēꝫ magis ꝙ̄ aliaꝫ: ſicut
quātitas maior ꝯſequit̄ formā vel ſpēm hominis ꝙ̄ mu
ſce: ⁊ maior ꝙ̄titas ꝯſequit̄ ſpecieꝫ bouis ꝙ̄ hominis re
gulariter. hoc ꝓuenit ex formis ſubſtantialibus iſtoruꝫ
vt tangebat̄ in 3ᵒ. Vult aūt ibi dicere Ariſto. ꝙ in oībꝰ
talibꝰ eſt dare maximū ⁊ minimū: puta ꝙ̄titatē ita ma T
gnā ꝙ in maiori nō poſſet ſaluari natura hoīs. ⁊ ita par
uā ꝙ ſub minori nō poſſet ſaluari n̄a hominis. ſilr̄ aūt ⁊
in alijs ꝯpoſitis ex materia ⁊ forma. De tempore ⁊ mo
tu nihil ad ꝓpoſitū. hec eniꝫ nō ſunt res cōpoſite ex mā
⁊ forma ſubſtātiali que iponit terminū ꝙ̄titati. Si aūt
queras a quo tempus ⁊ motus habēt infinitatē: dico ꝙ
infinitatē ſucceſſiuā hn̄t a motore intrāſmutabili oīno Cō.41
vt dicit Cōmen. in. 12ᵒ metaph. ꝙ aūt nō hn̄t minimum
hoc ꝓuenit ex mā ꝯtinuitatis cui repugnat habere ꝑtē
minimam ſimplr̄: imo eſt ꝯpoſitū ex ſemꝑ diuiſibilibus
partibus ꝙ̄titatiuis vt ſcit̄ ex 6ᵒ huius ⁊ ex libro de li-
neis indiuiſibilibꝰ. ¶ Per idē dico ad 2ᵃᵐ auctoritateꝫ
⁊ ad aliā. ¶ Ad aliā auctoritatē dico ꝙ debet intelligi
ꝙ̄tū ad hoc: ꝙ ſicut magnitudo nō cōponit̄ ex idiuiſibi
libus: ſed eiꝰ eſt pars minor ⁊ minor in infinitū ſit in mo
tu ⁊ tēpore. Cōcedēdum igit̄ ꝙ tempus ⁊ motus ſimili
ter ſe habent magnitudini ꝙ̄tuꝫ ad finitatē ⁊ īfinitateꝫ:
⁊ quantuꝫ ad diuiſibilitateꝫ ⁊ quātū ad cōtinuitatē: ſed
non quātuꝫ ad terminū paruitatis ⁊ magnitudinis ma

gnitudo enim ſaltem vt naturalis eſt habet terminum paruitatis ⁊ magnitudinis: tempus autem ⁊ motus nō habent: imo quocūq; tpe dato eſt dare minus tēpus: ⁊ quocūq; tempoꝛe finito dato eſt dare min⁹. ¶ Similr autē ⁊ de motu. q̄re ⁊c̄. ¶ Ad aliā auctoꝛitatē Cōmē. cū dicit: φ minimū tempus ſenſibile ⁊c̄. dico φ nō itendit per hoc aſſerere φ minimū ſit tempus ſimpliciter: ſȝ vult dicere φ ſi aliquid in pncipio anni incepit acquirere q̄titatē digitaleȝ. ⁊ in fine anni eque acquiſiuerit: nō eſt neceſſe φ in quacūq; particula illius tēpoꝛis acquiſiuerit aliquā partē illius quātitatis: qꝛ poſſet accipi aliq̄ pars tpis ita parua φ nulla pars ſenſibilis quantitatis illius ei coꝛreſponderet. illud enim tempus non itelligit eſſe minimū. Uel dicamus φ intentio Cōmen. eſt loqui ſub ꝯditiōe ⁊ ꝑ ꝓpoſitioneȝ hypotheticā: ⁊ eſt ſenſus: φ ſi eſſet minimū tempus: tunc nulla pars ſenſibilis illius q̄titatis acq̄reretur in illo. ⁊ tñ ſi augmētatio eſſet ppetua hoc opoꝛteret φ ſi eſſet tps minimū aliq̄ ps q̄titatis acq̄reretur in illo. Et ſm hoc ratio Cōmen. erit rō ducens ad ipoſſibile. ſ. φ iſta ꝯditiōalis vel hypotetica ſit vera: q̄ tñ eſt ipoſſibilis cū ȝ φ ei⁹ antecedēs ē ipoſſibile. ſ. ſi eſſet tempus minimū ſenſibile in illo acquireretur pars ſenſibilis quantitatis digitalis acquiſite inter terminos anni: vel hmōi. Et pōt rō Cōmen. ſic foꝛmari: poſito φ aliqd in pncipio vni⁹ anni icipiat acquirere q̄titateȝ digitaleȝ ⁊ in fine illius anni acquiſiuerit illaȝ: tunc ſi augmentatio neceſſario eſt cōtinue per totū illuȝ annū: neceſſe eſt ſi eſſet tempus minimum ſenſibile φ in illo acquirereť aliqua pars illius q̄titatis digitalis. hec ꝯña eſt manifeſta: ſed ꝯſequens eſt ipoſſibile: nō ſolū. n. eſt ipoſſibile eſſe tempus minimū: ſed etiā ſi eſſet adhuc nō poſſet ei aſſignari pars ſenſibilis illi⁹ q̄titatis. ergo ⁊c̄. Et ſic pȝ intellectus Cōmen. q̄tū ad illud dictū. ¶ Ad aliaȝ dico φ nihil eſt ad ꝓpoſitum. Uult. n. ibi dicere φ in aialib⁹ eſt aliqua pars que pmo generať ſicut coꝛ vel ꝓpoꝛtionale. Et ſilr in illis que ſunt ſimiliū ptiū eſt dare aliquā pteȝ que pmo generať: vt in generatione igniſ eſt dare pmo ignē minimū quo minoꝛ nō poteſt generari ſeoꝛſuȝ ⁊ diuiſiȝ. Ex hoc tñ nō habeť quin ſit dare primā parteȝ in motu: vel in tranſmutatione diuiſibili per quā ille minim⁹ igniſ generať: vt coꝛ in aiali. ¶ Ad aliā cū accipiť a Cōmē. φ prīa pars motus noui ſubito ſit i inſtāti: dico breuiter φ ſicut ibidē dicit Cōmen. motus nouus poteſt conſiderari dupliciter. Uno mō ſm φ eſt cōtinuus. Alio mō ſm φ eſt generatus. Si pmo mō ſic

T.c.46 nō hȝ pmā pteȝ: vt pȝ ex 6° hui⁹. Si 2° mō ſic neceſſario hȝ partem pꝛimā. i. parteȝ habentē aliqō initiū ante qō illud mobile nō mouebať illo motu nec aliquo alio ꝯtinuato illi nouo motui: ⁊ illa pars pma ſic exponēdo ſit in inſtanti inquantū terminata eſt. terminus enīȝ eſt idiuiſibilis ⁊ iſtātaneus ſiue ſit termin⁹ a quo ſiue ad queȝ. verbi gratia ꝓpter iuuenes ſi aliqd alterať eſt aliq̄ pars alterationis ipſius habens initiū ante qō illud alterabile nō alterabať alteratiōe ꝯtinuata illi alteratiōi: ⁊ hec pars q̄tū ad ſuuȝ terminū ⁊ initialeȝ ſit in iſtāti: ⁊ hoc eſt cōmune omni gñato. ſ. habere pmaȝ partē mō pdicto. In hoc aūt differt motus nouuſ ab eterno ⁊ ab ei⁹ partibus. Naȝ in mobili eterno nō eſt dare aliquā pteȝ habentē pncipiū anteq̄ nō pceſſerit alius motus nō cōtinuatus illi parti: imo ſemp quacūq; pte data pceſſerit alia ſibi ꝯtinuata: vt in motu celeſti quacūq; circulatione data preceſſit ⁊ alia ꝯtinuata poſterioꝛi: ⁊ hoc debet ſufficere quātū ad illud dictū Cōmen. ¶ Qō aūt vlterius aſſumiť φ mīma partiū magnitudinis factaruȝ eſt terminata ⁊ eſt idiuiſibilis in factiōe. Dico φ ipſe loqui

tur ibi de parte rei nālis que augmentať: ſemp enim in augmentatione antecedit generatio foꝛme augmētabilis in mā nutrimenti. Ut ſi debet augeri caro opȝ φ fiat foꝛma carnis in mā nutrimēti: ſed eſt accipere carnē ita paruā φ minoꝛ nō poſſet per ſe ſeoꝛſuȝ ſubſiſtere: ⁊ hoc generať in inſtanti ſimplr indiuiſibili: ⁊ ſilr alia minima ⁊ quelibet alia. Uñ cōcludit φ augmentatio q̄tū ad generationeȝ ꝯcurrentē ad eā nō pōt eſſe ꝯtinua niſi iſtās cōtinuareť inſtāti: qō ipoſe eſt. Uñ manifeſtuȝ eſt φ illa auctoꝛitas nihil eſt ad ꝓpoſitū. Nō. n. itelligit p illō idiuiſibile in quo dicit minimā parteȝ generari tēpus minimum: ſed inſtans oīno indiuiſibile: vt manifeſtū eſt iſpicienti ipſuȝ. Utrū auteȝ augmentatio habeat aliquā cōtinuitatē: alia inquiſitio eſt: ⁊ viſuȝ fuit in qōne de augmentato: ⁊ foꝛte videbiť ſupꝛa 8m. ¶ Ad aliā auctoꝛitateȝ Ariſt. i de ſenſu ⁊ ſenſato cū diť φ ꝯgelatio aliqñ eſt tota ſimul. ⁊ in 8° huius. dicit φ alteratio fit multotiens velox. Intelligendū φ aliqd ſimul coagulari vel cōgelari vel ſilr alterari pōt intelligi duplr. Uno mō φ in codeȝ iſtāti acquirat ⁊ recipiat oēs pteſ ſeu oēs graduſ illius q̄litatis ad quos alterať: vt φ aliqō calefactibile ſimul i vno iſtāti accipiat oēſ gradus caliditatis: ⁊ hoc ē ipoſſibile: nec ſic itellexit Ariſt. nec Cōmē. Alio° pōt itelligi aliqd ſilr alterari vel coagulari vel ꝯgelari ita φ in eodeȝ inſtanti oēs partes q̄titatiue illius alterabilis incipiāt recipe q̄titatē ab ipſo alterāte: ⁊ nō vna pars pꝛioꝛ tpe q̄ alia. ⁊ hoc eſt bene poſſibile ⁊ neceſſarium. Cum enīȝ aliqō alterans eſt ꝓpinquatū alicui alterabili. quātūcūq; illud alterabile habeat pteȝ q̄titatiuā minoꝛeȝ alia pte in iſinituȝ: tñ nō opȝ φ pus tpe pars minoꝛ incipiat alterari q̄ maioꝛ: ⁊ adhuc pꝛius tpe pars minoꝛ: ⁊ ſic in iſinitū ſicut aliq̄ imaginabanť: ſic enim ſequereť φ oē qō alterať alterabať per totū tēpus eternum pꝛius: qō eſt ridiculū: vt pȝ ad ſenſuȝ. imo pōt ꝯtingere φ virtus illius alterantis obtinet ſup aliqō alterabile quātum ad omnes eius partes. ⁊ ſic non pꝛius tempoꝛe impꝛimit vni q̄ alteri: ſed omnibus ſimul ⁊ in iſtāti pꝛimo ſue appꝛopinquatiōis quelibet pars incipit recipere actum ab illo alterante: poſt illud tamē inſtāſ acquiriť ſucceſſiue pars poſt partē ⁊ in tēpoꝛe. ⁊ ſic alteratio eſt in tempoꝛe. Quod aūt hec ſit intentio Ariſt. pȝ inſpicienti litterā. dicit enīȝ in de ſenſu ⁊ ſenſato ſic. Contingit aūt aliqō totū ſilr alterari ⁊ nō diuidi pꝛius velut aquā totā ſimul cōgelari ⁊c̄. Et in iſto 8° ſic dicit. nō. n. ſi infinitū partibile qō alterať ꝓpter hoc alteratio ſȝ velox fit multotiens ſicut cōgelatio. ¶ Dicemus ergo q̄ſi recolligendo φ alteratio aliquando fit ſimul: nō φ li ſilr dicat puationē poꝛitatis ⁊ poſterioꝛitatis i generatiōe graduū vel partiū qualitatis. imo vna pars puſ tēpoꝛe generať q̄ altera. ſȝ dicit puationē poꝛitatis ⁊ poſterioritatis tpalis in receptiōe q̄titatis in partibus q̄titatiuis ipſius alterabilis: ⁊ eſt ſenſus φ vna pars q̄titatiua alterabilis non neceſſario pꝛius tēpoꝛe recipit vnaȝ q̄ aliaȝ: ⁊ ideo nō poteſt ex hoc cōcludi tempus minimū. ¶ Qō aūt dicit Cōmen. in 8° huius. φ in trāſmutationibus que ſunt in qualitate eſt dare pmū nāliter. Intelligendū eſt φ media inter terminos alterationis duplicia ſunt. quedaȝ ſunt differentia ſm ſpeciem: ſicut inter albū ⁊ nigruȝ: media ſunt fuſcū ⁊ rubeū ⁊ pallidū: quedam aūt ſunt media differētia ſm magis ⁊ minus in eadem ſpecie. Si igiť fiat mutatio de albo in nigruȝ bene contingit ibi dare pꝛimū ſm ſpeciem. verbi gratia. pallidum. ſed accipiendo media in motu ſm φ differunt ſm magis ⁊ minus in eadeȝ ſpecie. ſicut non eſt dare pꝛimā partem motus. Et φ hec ſit intentio ꝯmētatoꝛis patet

inſpicienti cōmētū. Dicit enim ſic. dicamus igit̄ ꝙ ṗmuȝ eſſe naturaliter in omnibus trāſmutationibus que ſunt in qualitate manifeſtū eſt. Jn coloribus eniȝ bene apparet ꝙ inter colores ſunt media finita naturaliter. ⁊ intelligo hic per mediuȝ non illud qḋ diuerſificatur ſm magis: ⁊ minus ſed ſm formaȝ ⁊ qualitatem: quoniam pallidum non differt ab albo ſm magis ⁊ minus ſed ſȝ q̄litatem: ⁊ ſi non eſſet eiuſdeȝ ſpecie ⁊c̄. ¶ Ad aliā auctoritatem Ariſto. in de ſenſu ⁊ ſenſato. Dicendum ꝙ ipſe ibi loquitur de ſenſibilibus permanentibus ſicut eſt albedo ⁊ nigredo ⁊ hmōi. q̄tū ad hoc ꝙ ꝯcedit in eis minimum ſeparabile. Sed motus non eſt ſenſibile permanens ſed ſucceſſiuum. ⁊ ſimiliter tempus eſt quid ſucceſſiuum. quare non eſt ad propoſitum. quare ⁊c̄.

¶ Quoniam aūt tempus metrum eſt motus: ⁊ eius qḋ mouetur. menſurat aūt motū in determinando quēdam motum qui menſurabit totum ſicut longitudineȝ cubitū in determinādo aliquā magnitudinem que remittitur totū ⁊ eſt motui in tempore eſſe menſurari tempore ⁊ ipſum eſſe ipſius ⁊c̄. Textu cōmen. CXIIII.

¶ Queſtio. XXIIII.

Querit hic breuiter. Utrum tp̄s mēſuret motū ſȝ ꝙ quātus ē. ¶ Arguit̄ ṗmo ꝙ nō qꝛ ſi ſic cuȝ q̄titas motus nō ſit alia a quātitate tp̄is: tūc tp̄s mēſuraret ſeipſuȝ: qḋ eſt incōueniēs. ¶ Jtē qḋ mēſurat̄ motu nō mēſurat motū. ſic. n. idē ſeipſuȝ menſuraret qḋ eſt falſuȝ. ſȝ tempus menſurat̄ motu ſm Ariſto. in lr̄a. quare ⁊c̄. ¶ Jtem menſura debet eſſe notior

T. cō. 2. menſurato: vt pȝ. 10. metaphy. ſed tempus non eſt notius motu. cum motus ſit ſubiectū temporis. ⁊ ſubiectum eſt notius accidente. Un̄ ⁊ in diffinitione temporis ponitur motus: qḋ nō eſſet niſi motus eſſet notior tempore: qꝛ omnis diffinitio eſt ex notioribus. quare ⁊c̄.

¶ Oppoſitum dicit Ariſto. hic.

Ad queſtionem breuiter dico ꝙ tp̄s menſurat motū ſȝ ꝙ q̄tus ē.

T. cō. 2. qꝛ mēſura eſt vnigenea mēſurato: ⁊ hoc pȝ in. 10. meta. ⁊ habita eſt a Cōmen. bis in iſto capitulo. ſȝ mot⁹ nō ē vnigeneus tp̄i niſi ſm ꝙ q̄tus eſt. Naȝ q̄tum ad perfectioneȝ diminutā eſt in genere q̄litatiſ aut vbi: ⁊ ſic nō ē vnigeneus tēpori: aut in genere q̄titatis ꝑmanētis q̄tū ad augmentationē: ⁊ nō eſt ꝓprie vnigeneus tēpori: cū tempus ſit ſucceſſiuum: ergo relinquit̄ ꝙ motus ꝓprie menſurat̄ tēpore ſm ꝙ q̄tus q̄titate ſucceſſiua. ¶ Sȝ intelligēdū ꝙ tp̄s mēſurat motū per ſe vt dicit Cōmē. ⁊ ecōuerſo: differenter tn̄. Nāqȝ tp̄s mēſurat motū ꝑ ſe vt dicit Cōmen. motus autē menſurat tp̄s ꝑ accidens: qḋ forte ſic eſt itelligendū ꝙ frequētius ⁊ in maiori ꝑte tp̄s menſurat motū q̄ ecōuerſo: frequentius. n. cōtingit ꝙ q̄titas tp̄is aliqua replicabilis ſit notior q̄titate aliq̄ tota motuſ q̄ ecōuerſo. ⁊ ſic tūc tp̄s mēſurat motū. Un̄ ſi quis ignorat q̄tuſ ſit mot⁹ ambulatiōis vſqȝ ad romā

Cō. iiz. notificabit̄ ei ꝑ tp̄s notū aliquotiens ſumptum: vt pȝ ꝑ diem. dicendo ꝙ ſit centū dieꝝ vel hmōi. Rari⁹ auteȝ ⁊ in minori parte ꝯtingit tp̄s menſurari motu. Et hoc ſic accidit. Cum eniȝ alicui ignotū eſt tēpus alicui⁹ motus ⁊ ei notum eſt aliqḋ ſpatium ꝑtranſibile motuȝ: tūc per replicationē illius ſpatij ꝑtrāſiti notificabit̄ ei tempus illud. verbi gratia. ſi alicui eēt ignotū tēpus menſurans motuȝ calefactionis: ⁊ ſit ei notū miliare ꝑtranſitū: tūc dicetur ꝙ tāto tempore ſit calefactio quo duo miliaria fuerint ꝑtranſita vel fuiſſent in illo tp̄e. ⁊ ſic per ipȝ motum notificabitur ei tempus. Et hoc accidit aliquando hominibus qui dormiuerūt. volētes. n. ſcire vel cognoſcere q̄to tp̄e dormiuerunt: conſiderant per q̄tū ſpatiū ſol motus eſſet. ⁊ ſm hoc iudicant de q̄titate temporis in quo dormiuerūt. Si eniȝ inceperint dormire in meridie ⁊ in fine ſue dormitionis videant in occidēte ſoleȝ. tūc cognoſcunt ſe dormiuiſſe per longū tempus. ⁊ ſic in ſimilibus. ¶ Ulterius notandū ſm Cōmen. ꝙ tp̄s aliter menſurat motū primuȝ ⁊ aliter alios motus. menſurat eniȝ motū ṗmū ſicut forma in re. i. ſicut forma exn̄s in eadeȝ re in qua eſt ipſe motus primus. ſ. in primo mobili: ⁊ loquit̄ de tēpore primo ⁊ ṗncipaliter dicto: ſȝ menſurat alios motus ſicut numerus: ⁊ ſicut menſura extrinſeca. ¶ Qḋ aūt tempus mēſuret motuȝ ſm ꝙ motus eſt q̄tus. hoc plane docet Cōmen. cōmen. 32. vbi dicit ſic. Et cū cōſideratū fuerit de menſuratiōe motus a tp̄e ap- Cō. lig.
parebit ꝙ nō mēſurat reȝ motā ſm ꝙ mota ſimpl'r. verbi gratia. ſub̄a aut q̄tū. aut q̄le aut aliō modoꝝ cēndi: ſed ſm hoc motus eſt in predicamēto paſſiōis. ſ. motuſ ſm ꝙ motus: ſed ſȝ q̄titatē accidentē motui. Uerū eſt ꝙ in aliq̄bus cōmentis littera eſt ibi incorrecta. Sed ꝙ hoc ſit itentio Cōmen. pȝ in eodē Cōmēto vbi ſic dicit: tempus mēſurat ens ſm ꝙ motū aut q̄eſcēs nō ſimpl'r: ſed ſm q̄titatē accidentem motui ⁊ quieti. ¶ Et ē hic intelligendum ne oporteat de hoc fieri queſtionē ꝙ ipſe motus primus q̄tū ad ſuā totalitatem nō menſuratur: quapropter illud ſolū menſurat̄ tempore: qḋ exceditur ipſo vt docet Ariſto. in littera. Modo ꝯſtat ꝙ motus eternus non exceditur a tempore. quare ⁊c̄.

Ad rationes. Ad ṗmā dico ꝙ tempus vno mō ſumptū mēſurat ipm tp̄s alio mō ſumptū: aliqua. n. pars tp̄is que eſt tp̄s ⁊ eſt nota menſurat tp̄s maioris q̄titatis qḋ erat ignotū: vt dies menſurat ſeptimanā ⁊ ſeptimana menſem: ⁊ ſic de ſimilib⁹: ⁊ hoc nō eſt incōueniēſ. ¶ Ad aliā pȝ ex dictiſ. ¶ Ad aliud dicēdum ꝙ tp̄s nō eſt paſſio ipſius q̄titatis ipſius motus. imo eſt eſſentialiter q̄titas ipſiuſ motus vt dictū ē. eſt aūt notius vt menſurat ſeipſo vt menſurato: ⁊ cuȝ dicit̄ ꝙ tempus eſt paſſio motus: ⁊ ꝑ ꝯn̄s: motus eſt notior ipſo tp̄e. dico ꝙ tp̄s eſt paſſio motus qui eſt perfectio diminuta cuius vna pars generat̄ poſt aliā ꝑtē: eſt eniȝ q̄titas fluēs vel ipſe fluxus ꝯtinuus huius ꝑfectiōis aliquo mō. Sȝ ſi ſumat̄ mot⁹ pro ipo fluxu ſic tēpus nō eſt eius paſſio: imo eſt ipſummet tēpus.

¶ Quoniam autem tempus eſt menſuratio erit ⁊ quietis metrum ſȝ accidens omnis eniȝ quies in tempore eſt ⁊c̄. Textu cōmenti. CXVIII.

¶ Queſtio. XXV.

Hic queritur. Utrum tp̄s ſit mēſura q̄etis. ¶ Arguit̄ ṗmo ꝙ nō: qꝛ non entis nō dr̄ eſſe menſura realis ſed ipſa quies eſt non ens cum ſit priuatio motus: ⁊ tempus eſt menſura realis. ergo ⁊c̄.

¶ Oppoſitum vult Ariſto. in littera.

Dicendū ꝙ q̄es mēſurat̄ tp̄e qḋ pȝ rōne Ariſt. in lr̄a. nā quies eſt ṗuatio mot⁹ in ſubiecto apto nato moueri: nō enim oē immobile quieſcit: ſed priuatū motu. aptū autem natū moueri: ⁊ ſic patet ꝙ quies eſt priuatio ⁊c̄. talis aūt priuatio menſurat̄ tēpore: que. ſ. eſt ṗuatio alicuius mēſurati tēpore. q̄re ⁊c̄. ¶ Modus autem ſm queȝ quies menſuratur tempore talis eſt contingit enim ꝙ cum aliquod mobile quieſcit ſimul exiſtente quiete illa eſt motus in alio mobili: ⁊ ille

alius motus meſurat tēpoꝛe aliquo: ⁊ ſic illa quies menſuratur tempoꝛe que ſimul cum illo motu exiſtit. vnde quies menſuratur tēpoꝛe per accidēs inq̄tū motus aliquis qui eſt duʒ quies eſt menſuratur tempoꝛe: ⁊ tantaʒ q̄titateʒ intelligimus eſſe q̄etis q̄ta q̄titas motus: quo exiſtente eſt illa quies: vt ſi quieſcente aliquo mobili aliud mobile mouet in tribus hoꝛis dicimus illud mobile quieuiſſe tribus hoꝛis: ſimiliter autem ⁊ in alijs. ¶ Sʒ obijcies eodē mō poſſʒ dici ꝙ linea vl' albedo mēſurat tēpoꝛe: quia ipſa albedo vel linea eſt dum motus aliq̄s eſt in tempoꝛe mēſuratus: ⁊ ſic albedo ⁊ linea mēſurat tempoꝛe. Dico ꝙ nō eſt ſimile: qꝛ linea vel albedo nō ē pꝛiuatio alicuius mēſurabilis a tpe: nec ſubiectū exiſtēs in linea vel albedie: nec ē in potētia ad aliq̄d oppoſituʒ eis menſurabile tpe: quies v̊o eſt p̄uatio alicuius menſurabilis tpe: ⁊ ſubiectū q̄ſcens eſt in potentia ad aliq̄d q̇ eſt menſurabile tempoꝛe. ſ. ad motum. quare ⁊c̄.

Ad rationem patet ex dictis: quies eniʒ nō eſt oīno nō ens: ſed nō ens in ſubiecto vt dictum eſt. Si aūt eſſet pure non ens vt chimera vel huiuſmodi non menſuraretur tempoꝛe.

¶ Mutatio autē omnis a natura remotiua eſt: in tempoꝛe auteʒ omnia fiunt ⁊ coꝛrumpuntur ⁊c. Textu com̄. CXXVIII. Q̄ō. XXVI.

Ueritur hic vtrū motus ſit cauſa per ſe coꝛruptiōis. ¶ Arguit ꝙ nō: qꝛ ſi motus eēt ꝑ
q ſe cauſa coꝛruptionis. hoc eēt pꝛo tanto: qꝛ mobile dū mouet recedit ab aliqua diſpoſitiōe quā pꝛius habebat ita ꝙ aliq̄ diſpoſitio coꝛrūpit in mobili dū mouet: ſʒ ꝓpter hoc nō eſt dicendū ꝙ motus ſit cā ꝑ ſe coꝛruptiōis: qꝛ ſic̄ mobile dū mouet in tpe coꝛrūpit aliq̄ diſpoſitio que p̄us erat: ſic mobile dū mouet acq̄rit in ipſo aliqua diſpoſitio quā p̄us nō habebat: ⁊ ſic pari rōne motus eēt ꝑ ſe cā ḡnatiōis ſic̄ coꝛruptiōis: cuius oppoſitū vult Ariſto. hic q̄re ⁊c̄.
¶ Itē ḡnatio nō eſt ꝑ ſe cā coꝛruptiōis. hec videt vera per ſe qꝛ vnū oppoſitoꝝ nō vr̄ eē ꝑ ſe cā reſpectu alterius. ḡnatio aūt ⁊ coꝛruptio opponunt. mō ipſe motus ē
Com̄. 4 generatio ſʒ Cōmen. in 3° huius. vbi dicit. ꝙ motus eſt ḡnatio vnius ptis ⁊c̄. ¶ Item illud q̇ magis eētialr̄ hʒ habitudineʒ ad illud q̇ generat q̄ꝫ ad aliquid quod coꝛrumpit videt magis eſſe cā ḡnationis q̄ꝫ coꝛruptionis. hec vr̄ manifeſta: ſed motus magis eſſentialē hʒ habitudinem ad aliq̄d q̇ generat q̄ꝫ ad illud q̇ coꝛrūpit. motus eniʒ dicit eē idē eſſentialiter cū termino ad quē:
T. cō. 9. vt pʒ in 5° huius. ⁊ 3° ⁊ nō cū termino a quo: mō i mo-
T. c. 4. bili duʒ mouet generat terminus ad quē: vt manifeſtuʒ eſt: ⁊ terminus a quo coꝛrumpitur. quare ⁊c̄.
¶ Oppoſitū arguit per Ariſt. in lr̄a. Dicit eniʒ ꝙ deſtructionuʒ mutatio per ſe eſt generationis ⁊ ipſius eſſe eſt ſm accidens. Et idem dicit Cōmen. ibidem.

Ad queſtionem intelligēdū ꝙ ſic̄ pluries aſſumptū ē: motus vno mō accipit pꝛo foꝛma cuius vna pars ḡnat poſt aliam donec ꝑficiat ⁊ ſic eſt in tribus generibꝰ. ſ. q̄titatis q̄litatis ⁊ vbi. Alio mō ſumit ꝓ trāſmutatiōe ꝯiuncta cū tē-
Com̄. 9. poꝛe. vt dicit Cōmē. in 5° huiꝰ. i. ꝓ receptiōe ꝯtinua ſucceſſiua ipſius ꝑfectionis. Et in iſta tranſmutatiōe ꝯiuncta cū tēpoꝛe. i. receptione ꝑfectionis cū ſucceſſiōe cōtinua eſt duo cōſiderare. ſ. ipſam receptionem: ⁊ q̄tuʒ ad hec eſt in genere paſſionis ⁊ ipſaʒ ſucceſſionem cōtinuā ſed fluxū continuū: ⁊ quantum ad hoc eſt q̄titas. ſ. tempus vt dictū fuit pꝛius. Modo queſtio iſta non intelligitur de motu vltimis duobus modis. ſ. pꝛo receptione perfectiōis ⁊ pꝛo fluxu: ſed ꝓ perfectiōe recepta in mobili a motoꝛe. Et dicitur communiter ad queſtionem ꝙ motus poteſt conſiderari dupliciter. Uno modo ſʒ ſe. Alio mō ſm ꝙ eſt iſtrumētū alicuius agentis intēdētis aliquā foꝛmā in mobili ꝓducere. ⁊ p̄mo q̄dē mō motus eſt cauſa coꝛruptionis vt dicitur. Nam eo ipſo ꝙ aliq̄d mouet recipiendo aliquā ꝑfectioneʒ quā p̄us nō habebat: coꝛrūpit in mobili diſpoſitio aliqua quā p̄us habebat. ſ. terminus a quo qui cōtrarius ē ipſi motui aliquo modo. Unde ⁊ Ariſt. dicit: mutatio autē omnis a natura remotiua ē. Et ſi queratur in quo genere cauſe ſe hʒ ipſe motus qui eſt foꝛma recepta ad ipſaʒ coꝛruptiōeʒ. dici poteſt ꝙ ſe habet in genere cauſe finalis aliq̄lr. Nā ad hoc ipſuʒ agēs coꝛrūpit vnā foꝛmā vt inducat aliā. Aliter poteſt dici ꝙ ſe habet in genere efficientis pꝛopinqui: vt caliditas recepta in aqua duʒ calefit deſtruit frigiditatem que ibi erat. ſimiliter autem ⁊ in alijs. Coꝛ-
ruptiua eniʒ ſunt adinuicē cōtraria ſʒ Ariſt. in 5° huiꝰ T. c. 61.
⁊ p̄mo ⁊ 2° de generatiōe. Si v̊o cōſideretur motus 2° T. c. 51.
modo. ſ. ꝓut eſt inſtrumentū agentis intendentis aliquē T. c. 24.
fineʒ: ſic poteſt eſſe quodāmō cauſa generatiōis alicuiꝰ foꝛme vel actus in mobili vel in aliquo alio: ⁊ ſic ē per accidēs cauſa generatiōis: cū eē iſtrumētū alicuiꝰ agentis intendentis aliquā aliā foꝛmā accidat ei aliquo mō.

Ad pꝛimaʒ rationeʒ dico: ꝙ pꝛo tāto motus dicitur eſſe cauſa coꝛruptiōis: qꝛ mobile dū mouet eo ipſo ꝙ mouet. ſ. per ipſummet motum remoueret a diſpoſitione quā habebat. Sed q̄uis dum mobile mouet aliq̄ foꝛma acquirat in ipſo ⁊ generatur. tn̄ ipſe motus nō eſt cauſa illius foꝛme: imo ē ipſamet foꝛma. Si autē per ipſum motū ꝓueniat ipſi mobili aliqua alia foꝛma: ſicut per motū localē dicitur i aliq̄ fieri caliditas hoc cauſat per accn̄s nō oīno per ſe. Similiter cū aliq̄d alterat recipiēdo aliquā qualitatē per iſtā qualitatē ꝓpꝛie ⁊ per ſe nō generat aliq̄ alia foꝛma: ſʒ ſi hoc cōtingat: hoc eſt ſʒ accidēs: ⁊ iō nō ē ſimile de generatione ⁊ coꝛruptiōe q̄tuʒ ad hoc. ¶ Ad aliā cuʒ dicit generatio ⁊c̄. poteſt dici ꝙ verū ē ꝙ generatio nō eſt cā coꝛruptiōis illius eiuſdē cuiꝰ eſt ḡnatio: ſʒ ḡnatio vniꝰ rei: vel vna res generata bn̄ eſt cā coꝛruptiōis alterius: ⁊ iō cū motus ſit generatio alicuius ꝑfectiōis. vel aliqua ꝑfectio generata nō eſt cauſa coꝛruptiōis illiꝰ ⁊ eiuſdeʒ ꝑfectionis: ſed eſt cauſa coꝛruptionis alterius. ſ. ſui contrarij. Coꝛruptiua eniʒ ſunt ſibiinuicē ꝯtraria: vt vult Ariſto. ponamus igit ꝙ ignis calefaciat aquā ⁊ eiꝰ frigiditatē coꝛrūpat. Quero vtruʒ ſola caliditas que ē in igne coꝛrumpat frigiditatē aque: aut caliditas recepta in ipſa aqua. Si diceret ꝙ caliditas exiſtēs in ipſo igne imediate oīno coꝛrūpat frigiditatem que cauſat in aqua. hoc nō videt: qꝛ caliditas q̄ ē in igne nō ē ꝯtraria frigiditati que eſt in aqua: cōtraria enim nata ſunt fieri circa ideʒ ſubiectū: mō cōſtat ꝙ caliditas que ē in igne non eſt nata eſſe in aqua: nec vnq̄ꝫ recipit in aqua. ⁊ ſic vnum cōtrarioꝝ nunq̄ꝫ coꝛrumperet reliquū. Si aūt dicatur ꝙ caliditas recepta i aqua coꝛrumpit frigiditateʒ pꝛeexiſtenteʒ in ea. cū huiuſmodi caliditas ſit motꝰ pꝛo foꝛma: ſequitur ꝙ motus ē cauſa coꝛruptiōis: de h̄ bene conſidera. ¶ Ad aliam cum dicit. illud q̇ magis eſſentiale ⁊c̄. pōt negari. nā foꝛma ſubſtantialis rei ḡnabilis hʒ eſſentialē cōparatiōnē ad id q̇ generat: cū ipſa ſit illud q̇ pꝛio generat: q̄ꝫ ad illud q̇ pꝛio coꝛrumpitur: ⁊ tn̄ ipſa foꝛma ſubſtātialis nō eſt cauſa ḡnatiōis ſaltem actiua. imo ipſum generans: iō nō valet illa rō. Ex hoc auteʒ ꝙ motus eſt cauſa coꝛruptionis ꝑ ſe: tempus autem eſt numerus ipſius motus: ſequit ꝙ illud q̇

ꝓprie eſt in tempoꝛe aliquo modo coꝛrumpitur in tem
poꝛe. Et qꝛ eterna ſm ꝙ huiuſmodi non coꝛrumpūtur
ideo ipſa eterna ſm ꝙ eterna ſunt non ſunt in tempoꝛe:
ſm doctrinam Ariſto. in littera: quare ⁊c̄.

¶ Dignum autem conſideratione quomodo
tempus ſe habet ad animaꝫ. ⁊ pꝛopter quid in
omni videtur eſſe tempus: ⁊ in terra: ⁊ in mari:
⁊ in celo: aut quia motus paſſio quedaꝫ eſt: vel
habitus numerus exiſtens. hec autē mouentur
omnia: in loco enim omnia ſunt: tempus auteꝫ
⁊ motus ſimul ſunt ⁊ ſm potētiā: ⁊ ſm actum.

Textucom. CXXX. Q̄ō. XXVII.

T.cō.4 Hic querit vtꝝ tp̄s ſit extra aiam huma
nā. ¶ Arguit p̄mo ꝙ ſic: qꝛ qd̄ eſt in pꝛe
dicamēto eſt ens extra aiaꝫ: vt videt vel
le Ariſt. in 6° metaphyſi. ſed tp̄s ē ens in
p̄dicamēto vt vult Ariſt. in p̄dicamētis
ꝙ ⁊c̄. ¶ Itē ſi tp̄s haberet eſſe ab aia tūc
eſſet de ꝯſideratōe logici: logicus. n. ꝯſiderat entia rōnis
vt cōmuniter dicit: ſed hoc falſum eſt. qꝛ ipſum tempus
pertinet ad phum naturalem. ergo ⁊c̄. ¶ Iteꝫ ſi ſic tūc
in diffinitione eius deberet poni aia. Nam ſicut in diffi
nitionibus rerum naturaliuꝫ ponitur mā ⁊ in diffinitio
ne rerum diuinarū ponitur deus: vt vult Cōmen. 6° me
Com.3. taphyſice: ſic in diffinitionibus entium ab anima debet
poni anima: cum cauſa per ſe ꝓpꝛia debeat poni in diffi
nitione cauſati. ¶ Item illa paſſio nō eſt ab anima no
ſtra cuius ſubiectū pꝛopꝛium nō eſt ab aia noſtra: hec ē
manifeſta: ſed ſubiectum ꝓpꝛiuꝫ tēpoꝛis non eſt ab ani
ma: ſed pꝛeter animam humanam: motus enim pꝛimus
qui eſt ſubiectum tempoꝛis ſaltem p̄mo ⁊ pꝛincipaliter
dicti nō eſt ab anima noſtra: imo ſufficienter eſt ab intel
ligentia ⁊ ab ipſo mobili pꝛimo. ergo ⁊c̄.

Cō.131. Oppoſitum arguit auctoꝛitate Cōmē. vult
enim ꝙ tp̄s nō hꝫ eſſe pfectum
⁊ actu niſi per animaꝫ numeranteꝫ pꝛius ⁊ poſterius in
motu. ¶ Iteꝫ diſcretio cōtinui manente eius ꝯtinuita
te non eſt niſi ab anima: qꝛ ſi eſſet extra animā: tūc vnuꝫ
⁊ ideꝫ ſimul eſſet continuū ⁊ diſcretū realiter: qd̄ eſt ab
ſurdum: ſed tempus eſt diſcretio partiū motus que rea
liter ſunt ſibi adinuicem continue. ergo ⁊c̄.

Dimiſſis omnibus alijs opinionib⁹ dico ſꝫ in
tentionē Cōmen. ꝙ tp̄s eſt compoſitū
ex q̄titate cōtinua ⁊ q̄titate diſcreta: nō ſic itelligēdo:
ꝙ tempus ſit aliqd̄ vnum ens per ſe vnum compoſitum
ex iſtis duabus quantitatibus tanꝙ ex partibus eſſen
tialibus ⁊ per ſe: hoc enim eſſe impoſſibile manifeſtum
eſt cuilibꝫ parum exercitato: qꝛ ens per ſe vnum nō ꝯſti
tuitur ex diuerſis ſpeciebus eiuſdeꝫ pꝛedicamēti: ſed ſic
ꝙ hoc nomen tempus ſignificat duo entia: quoꝝ vnuꝫ
eſt ſicut materia: qꝛ aliquā ſimilitudinem ⁊ cōuenientiā
habet cum materia. ⁊ aliud eſt quaſi foꝛma qꝛ habet ali
quā ſimilitudinem ⁊ conuenientiam cū ipſa foꝛma. Vn̄
ſiquis vtat hac diſtinctione ꝙ tempus poteſt conſidera
ri quantum ad ſuam materiā vel quantū ad ſuā foꝛmā:
non eſt intelligendum ꝙ hec ſit diſtinctio totius eēntia
lis in ſuas partes eſſentiales. ſed eſt diſtictio nominis in
ſua ſignificata equoce aut ſꝫ anologiā ipoꝛtata. ¶ Si
gnificatum autem tēpoꝛis qd̄ eſt ſicut materia reſpectu
alterius eſt ipſe fluxus continuus: cuius vna pars ē p̄oꝛ
⁊ alia poſterioꝛ: ⁊ per ꝯn̄s vna pars nō eſt alia. ſed vna
eſt extra aliā: ⁊ ſunt apte nate numerari ⁊ diſtingui per
aiaꝫ. Significatū aūt tēpoꝛis qd̄ eſt ſicut foꝛma eſt ipſa
actualis diſcretio hmōi partiū ſeu diuiſio. ¶ Siqs aūt
querat ꝓpter qd ille fluxus cōtinu⁹ dicit ſicut mā reſpe
ctu diſcretionis ⁊ diuiſionis actualis: cauſa poteſt eē: qꝛ
ſicut materia quodammodo pꝛioꝛ ē hac foꝛma genera
tionis via: ſic ipſe fluxus cōtinuus eſt aliquo modo p̄oꝛ
ipſa diſcretiōe ⁊ diſtinctiōe actuali. Et ſicut hec mā bn̄
poteſt eſſe ſine hac foꝛma ⁊ nō econuerſo. ſic fluxus ꝯti
nuus poteſt eſſe ſine actuali diſcretione aut diuiſiōe ſua
ruꝫ partiū. Sed ipſa diuiſio actualis ⁊ diſcretio nō pōt
eſſe niſi ſit ipſe fluxus continuus: cui⁹ vna pars eſt extra
aliam. ꝑp has igit ⁊ hmōi cauſas vnū iſtoꝝ entiū ſigni
ficatoꝝ hoc nomine tempus eſt ſicut mā reſpectu alte
rius. ⁊ reliquū ē ſicut foꝛma. ¶ Itē ſi linea q̄ eſt ꝯtinua
diuidat ⁊ fiat diſcreta. manifeſtuꝫ eſt tūc ꝙ partes linee
ſe habebūt ſicut mā ⁊ ſubiectū reſpectu ipſius diſcretio
nis ſeu diuiſiōis: ⁊ iō ſimiliter cuꝫ fluxus cōtinuus diui
ditur ⁊ diſcernunt partes ipſius: ipſe fluxus ⁊ ꝑtes eius
ſe debent habere ad modum māe: ⁊ diſcretio ad modū
foꝛme. fluxus eniꝫ ꝯtinu⁹ ſilis ē quodāmō linee. ⁊ diſcre
tio eius ſeu diuiſio diuiſiōi linee. ¶ Qd̄ aūt hoc nomē
tempus iſta duo entia ſignificet hoc ꝓbari nō debꝫ nec
poteſt niſi per vſum ⁊ cōſuetudinē illoꝛum q̄ expꝛimunt
conceptum mentis hoc nomine tēpus. inueniunt enim
alique ꝓpoſitiones que nō poſſunt ꝓpꝛie eſſe vere niſi
hoc nomē tp̄s accipiat vno iſtoꝛuꝫ modoꝛū ⁊ alie alio
modo. Et ꝓpter inaduertentiā huius diſtinctionis aut
debiti modi intelligendi eam. inueniunt aliqui ſolennes
viri negaſſe Cōmen. qui tamen in alijs dictis ipſuꝫ Cō
mentatoꝛeꝫ appꝛobant ⁊ ſequunt. melius autē ⁊ decen
tius puto iſto modo intelligere diſtinctionem p̄miſſam
⁊ ſm eam ꝯcoꝛdare verba Ariſto. ⁊ Cōmen. ꝙ in p̄iudi
ciuꝫ Ariſto. ⁊ Cōmen. vnā partē ſolū ponere. ¶ Vlte
rius accipio ꝙ oē cauſatū ab aliquo agēte ꝑ ſe: eſt i illo
agēte ꝑ ſe quodāmō i potētia actiua: ⁊ hoc nihil aliud
eſt ꝙ ipſuꝫ agens ꝑ ſe habere potentiā actiuā ſui effect⁹
ſicut foꝛmam eſſe in mā in potentia nihil aliud eſt realr
ꝙ ipſam mām habere potentiam receptiuaꝫ foꝛme. Et T.c.49
ꝓpter hoc dicit Ariſto. in 2° de gn̄atione ꝙ foꝛme oiuꝫ
ſunt in terminis ideſt in coꝛpoꝛibus celeſtib⁹ in q̄bus eſt
terminus toti⁹ machine coꝛpoꝛalis: ⁊ hoc pꝛo tāto ve
rū eſt: qꝛ coꝛpa celeſtia ſunt p̄mo agētia coꝛpoꝛea oiuꝫ
iſtoꝝ inferioꝝ. Et cōmenta. in 12° metaphy. dicit: ꝙ oē Cō.18.
extrahens aliq̄d de potētia ad actuꝫ: neceſſe eſt vt i eo
ſit aliquo mō illud qd̄ agens extrahit. Agens autē veꝝ
ſm Ariſto eſt illud qd̄ extrahit illud qd̄ erat in potētia
ad actū: vt dicit ibi Cōmen. in eodeꝫ 12° ⁊ ꝓpter hoc di
cit idem Cōmen. in 12° ꝙ foꝛme iſtoꝛum inferioꝛū habēt Com.18
eſſe in potentia in motoꝛibus coꝛpoꝝ celeſtium. Cōce
ptus aūt intellectuales quos habet aia hūana de reb⁹
ſenſibilibus cāti ſunt rebus itelligibilibus mediantibus
fantaſmatibus earūdē: vt pꝫ in 3° de aia. ⁊ in mltis alijs
locis. Et ideo ſequitur ꝙ ipſi ſunt i rebus quodāmodo T.c.30.
in potētia actiua. Qualiter aūt ⁊ a quo alio agēte fiāt
actu itellecte poſtꝙ erant in potētia habet inquiri i 3°
de anima. ⁊ ſicut ipſi conceptus cauſati ſunt a rebus ſic
eoꝛuꝫ diſcretio ⁊ diſtinctio ē ab ipſis rebus quodāmō.

Tunc dico ad q̄ſtionē tria p̄mo ꝙ tp̄s q̄tum
ad illud qd̄ ſignificat hoc nomine
tp̄s ſicut materiale eſt actu pꝛeter aiam. 2° dico ꝙ ipſum
tempus: qd̄ eſt foꝛmale ſignificatuꝫ huius nominis tem
pus nō eſt actu pꝛeter animaꝫ ſed ab anima. tertio dico
ꝙ iſtud idem ſignificatū eſt extra animam in potentia.
¶ Pꝛimū pꝛobatur faciliter: quia fluxus cōtinuus quo
mobile fluit de vna parte perfectiōis ad aliam eſt actu
pꝛeter animam. hoc eſt manifeſtum: naꝫ ſi nullus homo

intelligeret adhuc celū flueret de vno vbi ad aliō vbi:
⁊ illō qō calefit flueret actu de vna parte caliditatiſ ad
aliam:ſed huiuſmodi eſt tempus illo primo modo ſum
ptum.ſ.ſignificatum temporis qō ſe habet vt materia ⁊
reſpectu alterius vt dictuʒ eſt.quare ⁊c̄. Et illud tēpus
eſt numerus:ideſt res numerata:que eſt prius ⁊ poſteri
us in motu:de iſto loquit̄ pluries Ariſt. in lr̄a. Et pro-
batur ſatis bene per tertiam rōnem ſuperius inductaʒ.
cum enim ſubiectum ꝓprium ipſius fluxus.ſ.mobile ha
bens in ſe aliquam perfectioneʒ diminutaʒ:cuius pars
generatur poſt partē non ſit ab anima:ſed p̄ter animā:
ſequit̄ ꝙ etiam ipſe fluxus non ſit ab anima noſtra.⁊ ſic
etiaʒ nō eſt aliqō ens actu:qō eſt incōueniens : q2 ſic nō
eſſet in p̄dicamēto.Aut eſt ens actu extra aiaʒ:⁊ hoc ē
qō volumus. ¶ 2° dico ꝙ tempus 2° mō dictuʒ.ſ. qō eſt
ſignificatum huius nominis tēpus ſe hn̄s ad modū for
me reſpectu alterius non eſt ens actu p̄ter aiam: ſed ab
T.c.iʒi. aia.Et hoc aliqui ꝓbant rōne Ariſt.in lr̄a que talis eſt
ſm litterā noſtrā. Si ipoſ̄e eſt eſſe numerans:ipoſſibile
eſt numerabile eē:⁊ ſi ipoſſibile ē numerabile eſſe:ipoſ̄e
eſt numerās eē:q2 nūerus vel ē quo nūeram⁹ vl̄ ē nume
rabile.ergo a p̄mo ad vltimū:ſi ipoſ̄e eſt numerās eſſe
impoſſibile eſt numerū eſſe:ſed ſi ipoſſibile eſt numeruʒ
eſſe:ipoſſibile eſt eſſe tempus:q2 tempus ē numerus vt
dictuʒ eſt p̄us.ergo ſi ipoſſibile ē numerās eē ipoſſibile
eſt tp̄s eſſe : ſed nihil eſt numerus niſi anima vel anime
intellectus.ergo ſi ipoſſibile eſt animā vel intellectū eē
impoſſibile eſt tēpus eſſe: ⁊ ſi hoc eſſe tempus dependet
ab anima. Sed ſine dubio hec ratio nō videt̄ eē demō-
ſtratiua.bene.n.ſequit̄.ꝙ ſi ipoſſibile eſt numerans eſſe
impoſſibile eſt numerabile eſſe:ſed nō ſequit̄ ſi numerāſ
nō eſt numerabile nō eſt:ſicut bene ſequit̄. Si ipoſſibile
eſt eſſe videnteʒ impoſſibile eſt eſſe viſibile. nō tn̄ ſequit̄
ſi non eſt videns nō eſt viſibile: nullo eniʒ actu vidente
adhuc color eſſet viſibilis:⁊ ſic cū ipſuʒ tēpus ſit nume
rus ideſt res numerabilis.nō ſequit̄ ſi aia nō eſt: tp̄s nō
eſt. ¶ Item conſtat ꝙ ſi impoſſibile eſt videntem eſſe
impoſſibile eſt viſibile eſſe : ⁊ tn̄ non oportet ꝙ viſibile
ſit ab ipſo vidēte:ſimiliter ⁊ in ꝓpoſito. Si impoſſibile
eſt aiaʒ eē ipoſſibile eſt tēpus eē:ſed nō valet: ergo tp̄s
eſt ab aia. Unde diceret̄ ꝙ ariſto.nō vtitur illa ratione
niſi vt ꝓbabili ⁊ diſputatiua:nō vt demōſtratiua. Sʒ ra
Com̄.iʒi tio Cōmen.que etiā eſt ratio Ariſto. ſʒ litterā Cōmen.
eſt efficacior ⁊ eſt talis. Cōmen.54. Cum numerās nō
fuerit nūerare nō erit.⁊ exponit.d. cū res nūerās que ē
anima nō fuerit:tunc numerare qō eſt actio numeran-
tis non erit:⁊ cū actio nūerantis nō erit manifeſtū ē ꝙ
numer⁹ nō erit. Nā numer⁹ aut eſt nūeratū: aut ē actio
numerātis in nūerato:vt dic̄.i.reſpectu nūerati vt obie
cti. Et accipit vlterius ꝙ manifeſtū eſt ꝙ nūerus nō eſt
numeratū:ex quo cōtingit ꝙ eſt actio numerātis in nu-
merato:⁊ loquit̄ de numero qui ē diſcretio actualis ei⁹
qō realiter eſt cōtinuuʒ. ¶ Iſta enim diſcretio actualis
eius qō realiter eſt ꝯtinuū nō eſt niſi actio vel ꝑ actionē
alicuius numerantis. Sed certū eſt ꝙ ſi numerans non
ſit:actio ei⁹ nō erit.ergo ſi numerans nō ſit nūerus non
erit:ſed numerans illud ſupple qō eſt realiter ꝯtinuum
non eſt niſi aia vel aie intellectus:igitur ſi aia vel itelle-
ctus nō eſt nūerus nō erit:⁊ cū nūerus nō fuerit nō erit
tempus:qō pʒ:q2 ipſum tempus quo ad formale ſigniſi
catum eſt diſcretio ⁊ diuiſio actualis prioris ⁊ poſterio
ris in motu:ergo ſi anima non ſit non erit tp̄s: ⁊ hec eſt
ratio quā intēdit Cōmen.⁊ eam attribuit Ariſto. Poſ
ſet tn̄ breuiter formari ratio ſic.nūeruſ entis qō realiter
extra aiaʒ eſt ꝯtinuū:ille dico nūerus non eſt actu extra
aiam:ſic enim idem eēt ſimul ꝯtinuuʒ ⁊ actu diſcretum:
qō ē manifeſtum impoſſibile:ſed tēpus q̄tuʒ ad forma
le ē numerus alicuius entis:qō realiter eſt extra animā
actu ꝯtinuū.ſ.fluxus ꝯtinui.hoc enim intelligimus ꝑ tē
pus ſm vnam ſignificationem ipſius.ergo ⁊c̄. Et ſic pa
tet ſecūda ꝯcluſio. ¶ Tertiū oſtēditur.ſ.ꝙ tp̄ſ hoc mō
dictū quodāmō ē in re extra aiaʒ in potentia: q2 effect⁹
cuiuſlibet per ſe agentis eſt quodāmodo in potentia in
illo agente vt ſupponebat̄:ſed ipſuʒ tempus ſic ſumptū
eſt effectus alicuius rei extra aiaʒ exiſtentis.ſ.ipſius p̄o
ris ⁊ poſterioris in fluxu.ē enim tempus aut ipſa com-
prehenſio ipſius p̄oris ⁊ cōprehenſio poſterioris:q̄bus
comprehenſionibus prius ⁊ poſterius cognoſcunt̄ ſeor
ſuʒ ⁊ diuiſim:aut aliquid conſequens huiuſmodi cōpre
henſiones diſtinctas.nec eſt miruʒ ꝙ aliquid ſit realiter
continuum extra aiaʒ:⁊ tamen aia itelligat eius parteſ
ſeorſum ⁊ diuiſim itellectionibus diſtinctis ⁊ diuiſis: nō
continuis adinuiceʒ.hoc.n.plane Ariſto.intendit in 3°
de anima.capitulo idiuiſibilium quidem igit̄ intelligen- T.c.xi.
tia ⁊c̄. Et quilibet experit̄ in ſeipſo nō obſtante ꝙ linea
ſit in ſe realiter vna ⁊ continua . tamē ipſe poteſt intelli
gere ſeorſum ⁊ diuiſim parteſ eius.⁊ ideo dixit Ariſto.
ibidem. Seorſum autem vtrūq₃ intelligens dimidioꝝ
diuidit ⁊ tēpus ſimul tūc. Iſta igitur diſtinctio ⁊ diuiſio
actualis comprehenſionuʒ:q̄bus anima comprehendit
prius ⁊ poſterius fluxus ſeorſum ⁊ diuiſim dicit̄ tēpus.
Et hoc eſt formale ſignificatuʒ huius nominis tempus
vt dicebat̄ prius:igitur manifeſtum ē ꝙ huiuſmodi tem
pus ē extra animam in potentia: eo ꝙ ipſa comprehen
ſio intellectualis ſic diuiſa ⁊ diſcreta eſt effectus quodā
modo ipſius rei ſic cōcepte:vt pʒ ex dictis. ¶ Quomo
do autem diuerſimode res mediante fundamento ſuo
agit intellectionem ſuam ⁊ intellectus agens:videnduʒ
eſt in 3° de aia:ſʒ nō hic. Poteſt etiā ꝓbari rōne quā in-
nuit Cōmen.q2 niſi tempuſ haberet eſſe extra animā in Com̄.iʒi
potētia eſſet quid fictū:vt chimera aut hircoceruuſ:qō
eſt incōueniens. Et ꝓpter hoc dicit Cōmen. ꝙ eſſe tem
poris extra aiam ſiue extra mentē eſt in potentia ꝓpter
ſubm.i.obiectum ꝓprium.ſ.ꝓpter motū:ſed eſſe eius in
anima eſt eſſe ei⁹ actu.ſ.qn̄ aia egerit illā actionē in ſub
iecto p̄parato ad recipienduʒ eam.ſ.actionē que ē nu-
merus:⁊ i fine ꝯmenti:cū dicit:ꝙ ſi aia nō fuerit nō erit
tp̄s in actu.p̄us enim ⁊ poſterius numerata in potētia
ſunt tempuſ in potentia.ipſa v̄o numerata in actu ſunt
tempus in actu. Et q2 ſupple nō ſunt actu numerata ni
ſi per animam:ideo ⁊c̄. Qō auteʒ iſta ſit intentio Com
men.patet in multis eius verbis i iſto capitulo p̄mo.in
2° cōmen.huius capl̄i.dicit eſſe tp̄is ⁊ mot⁹ nō ē cōple- Cō.88.
tum actu extra aiam:ſed eſſe coꝝ cōplet̄ ex actiōe aie:
⁊ eo ꝙ eſt extra aiam ex eis. Et de tēpore quideʒ ſatis
pʒ ex predictis qualiter ē intelligendū:de motu v̄o mul
ti dubitant.q2 qualitercunq₃ ſumatur motus ſiue ꝓ ꝑfe
ctione fluente ſiue pro ipſo continuo fluxu videtur eſſe
ens actu extra aiaʒ. ¶ Et breuiter dico ad p̄ſenſ ꝙ mo
tus quantuʒ ad ſimultatē partiū non eſt actu extra ani
maʒ:ſed ſolū in anima actu. Et ſic eſt itelligēdū de mo-
tu ꝙ ſit per animaʒ:q̄uis enim partes ipſius motuſ ſibi
inuicem ſuccedant in re extra aiaʒ:tamē aia poteſt itel-
ligere ipſuʒ totū ſimul ⁊ idiuiſibiliter. ¶ Iteʒ in 2° Cō- Cō.88.
mento dicit ꝙ Ariſto. voluit ſignificare ꝙ tempus non
habet eſſe extra animā intelligendo vt dictū eſt. ¶ Itē
in 15° Cōmē. dicit ꝙ tempus eſt numerare numerū mo Cō.ioʒ.
tus:numerare autem motum actio eſt anime. ¶ Item
in principio.22.cōmenti dicit:ꝙ tēpus eſt numerus mo- Cō.io8.
tus ſm ꝙ mens accipit ipſuʒ. vt habens partes p̄ores

[BIBL]IOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA

ꝛ poſteriores. Jpſa itaqꝫ diſcretio acceptionū prioris ꝛ
Cō.109. poſterioris eſt ipſuꝫ formale tempus. ¶ P. in Cōmen.
23° dicit ꝙ nihil de tempore eſt extra animā niſi motus:
ꝛ ſubdit ꝙ tp̄s nō fit niſi qñ menſ diuidit motū in p̄us ꝛ
poſterius. Si ergo omnia hec verba Cōmētatoris poſ
ſunt rōnabiliter verificari per diſtinctionē ſupra poſitā
modus ītelligendi eam multo honeſtius ē ſic ponere q̄
irreuerēter tot verba tāti p̄hi negare. Scio.n.ꝛ certus
ſum ꝙ nullus expoſitoꝝ Ariſto. adeo ꝓfunde ꝛ ſubtilr
habuit menteꝫ Aꝝ. vt iſte. ¶ Dubitationes aūt occur
runt cōtra hanc poſitionē. Primo. qꝛ ſꝫ iſtā poſitioneꝫ
videt ꝙ tēpus mēſuret motū ſm ꝙ eſt ens in aīa ꝛ non
ſm entitatem ſuam extra aīam: qd̄ eſt ridiculū: qd̄ ſic ſe-
qui videt. Nam tp̄s menſurat ipſum motū ſm ꝙ eſt qd
reale diſtinctum ab ipſo motu ꝛ quidditatiue: ꝛ non ſꝫ
ꝙ eſt idem cum ipſo motu vt dicunt. Si igitur tempus
extra aīam non ē niſi motus ipſe vt vult Cōmē. ꝛ ſolū
eſt diſtinctum ſm eſſe quidditatiue ab ipſo motu ſꝫ eē
in anima vt videt velle. videt ꝙ tp̄s prout eſt ens extra
aīam non menſurat ipſum motum: ꝛ ſic aut oīno nō mē
ſurat motuꝫ aut mēſurat ipſum ſꝫ eſſe qd̄ habet in aīa.
quoꝝ vtrunqꝫ eſt abſurdum. q̄re ꝛc̄. ¶ Jtem ſm iſtam
poſitioneꝫ ſequit ꝙ tempus ſm ſuū eſſe reale nō eſt paſ
ſio motus nec in motu vt in ſubiecto: nihil eniꝫ ē paſſio
ſuiipſius: nec in ſeipſo vt in ſubiecto. tēpus aūt ſecūdum
illud ꝙ ipſum eſt realiter nō eſt niſi motus vt dictuꝫ eſt.
quare ꝛc̄. ¶ Jteꝫ ſm iſtam poſitionem ſequit ꝙ multa
tp̄a equalia: quorū vnū non eſt pars alterius ſint ſimul:
cōtingit eniꝫ ꝙ diuerſi hoīes ſimul numerent p̄us ꝛ po-
ſterius ipſius motus: ꝛ eoruꝫ numeratiōes poſſunt eſſe
equales ꝛ ſimul entes: ꝛ vna nō eſt pars alteri⁹. vt mānī-
feſtuꝫ eſt: ꝛ ſic plura tēpora ſimul erūt: quoꝝ vnū nō eſt
T.c.90. pars alterius. qd̄ videt eſſe cōtra Ariſto. in lr̄a. ¶ Jteꝫ
mirant multuꝫ de hoc qd̄ Cōmen. dicit ꝙ tp̄s eſt ens in
actu: per hoc ꝙ aīa agit hanc actionē. ſ. numerū in ſub-
iecto preparato. Actio enim īmanens in aīa nō ꝓtingit
ad motū primū: nec ad eiuſ partes: cū ergo actio anime
ſit īmanēs in ipſa anima vt manifeſtuꝫ eſt in ꝓpoſito: id̄
non recipitur in ipſo motu nec in eius partibus ſm eſſe
realis exiſtentie. ¶ Jtem contra hoc qd̄ dicit cōmē. 22°
cōmento. ꝙ tempus non fit niſi qñ mens diuidit motuꝫ
in prius ꝛ poſterius. Pono ꝙ nullus diuidat actualiter
primū motū in prius ꝛ poſterius niſi vnus homo tātū.
Et pono vlterius ꝙ oēs hoīes currant. quero ſi ille ceſ
ſet diuidere motū: vtrum curſus ipſoꝝ hominuꝫ adhuc
mēſuretur tempore aut nō: ſi ſic: hoc eſt incōueniens: qꝛ
poſtq̄ iſte ceſſat diuidere motuꝫ: ꝛ nullus alius ipſuꝫ di
uidit: ergo nō eſt motus in actu: ꝛ ſic nō mēſurat motus
illos. Sic dicatur ꝙ tūc tp̄s non menſurat actu curſus.
ꝛ tñ priuſ mēſurabat. ſ. cū ille in mēte ſua diuidebat mo
tum: hoc eſt oīno abſurduꝫ: qꝛ per defectū illius diuiſio
nis nihil innouat aut abijcit circa motuꝫ primū: ꝛ circa
curſus. ergo ꝛc̄. ¶ Et ſi quis diceret ꝙ ipſi curſus non
mēſurarent tp̄e in actu: ſꝫ tp̄e in potētia: cōtra hoc eſt:
qꝛ cū tp̄s ipſuꝫ in potētia nō ſit niſi motus: ſequit ꝙ mo
tus menſurabit ſeipſum: qd̄ eſt incōueniēs. ¶ Jtem ſm
iſtā poſitionem ſequit ꝙ quilibet poteſt facere diem eſſe
tp̄s in actu vel nō in actu vel oīa alia: que oīa ſunt incō
uenientia. Propter hoc igit ꝛ ſimilia que ad hoc addu
cunt. Dixerūt aliqui ſe nō ītelligere Cōmen. ꝛ poſuerūt
ꝙ tp̄s q̄tū ad nullū eē ſibi debitum depēdet ab aīa nr̄a.
Sꝫ ſine dubio oīa iſta facilr̄ ſoluunt viſiſ ꝛ ītellectis p̄-
dictis. ſalua tñ reuerētia illi⁹ vel illoꝝ q̄ ī iſtis ſūt ligati.
¶ Ad p̄ᵐ du'ᵐ breuiter dōꝫ ꝙ tp̄s bñ mēſurabat motuꝫ
ſꝫ ꝙ ipꝫ tp̄s ē ens extra aīaꝫ: ꝛ cū dr̄ ꝙ tp̄s nō mēſurat

motū: niſi ſm ꝙ differt q̄dditatiue a motu. h̄ nego: īmo
ipꝫ tp̄s qd̄ mēſurat ipſuꝫ motū ꝓprie eſt idē eēntialr̄ cū
motu vt p̄us dictū fuit. Et Ariſt. teſtatur in lr̄a dicēdo
extra.n. metrū nihil aliđ eē videtur qd̄ menſurat: ſꝫ aūt T.133.
multa metra totū. quaſi dicat. totū menſuratū nihil ali-
ud eſt q̄ multa metra. i. q̄ multe mēſure. Et hoc aperte
dicit Cōmen. ibidem menſura in quolibet non eſt extra
genus menſurati: ſed totum menſuratū eſt plures men-
ſure. Verbi gratia. Jpſum vnū nō eſt aliđ a numero: ſed
nūerus eſt plures vnitates. Et cū dicitur. ergo idē men
ſurat ſeipſum. hoc eſt ſolutū p̄us pluries ꝛ ibi recurras.
Nihil enim incōueniens eſt ꝙ motus ſecundum vnā ſui
partem notam menſurat aliquaꝫ notam q̄titatem mo-
tus ignotam notificando numerū partiuꝫ eius. Et hoc
videt velle Ariſto. in littera in principio illius capituli.
¶ Q.m̄ aūt tempus metruꝫ motus: dicit enim ſic. men T.118.
ſurat enim motum. ſupple ipſuꝫ tempus in determinā-
do quendaꝫ motū: ideſt in eſſendo determinate quēdā
motuꝫ notuꝫ quo menſurabit totuꝫ ſicut longitudinem
cubitus in determinando aliquā magnitudinem: que re
metitur totum. hoc igit modo tēpus menſurat motuꝫ:
qꝛ accipit aliqua pars determinata motus que eſt eſſen
tialiter tempus: licet differt ſm rōneꝫ vt dies aut hora:
ꝛ illa pars aliquotiens ſumpta reddit qualitateꝫ illius
totius motus: ꝛ ſic multa metra totū ſm Ariſt. ¶ Ad
aliud dubium dico ꝙ tempus quantum ad ſuā entitatē
extra animam nō eſt paſſio motus niſi ſumatur motus
pro ipſa perfectione diminuta vel pro receptiōe ei⁹ que
eſt paſſio. His autē modiſ ſumpto motu tēpus bene eſt
paſſio motus. ſ. q̄titas ſucceſſiua ꝛ fluxus eorū. Sed ſi
capiatur motus pro fluxu ꝯtinuo ſic ſine dubio tēpus
nō eſt ei⁹ paſſio ſed ē idē eſſentialr̄ cū eo differens ſoluꝫ
ſm rationem. modo p̄us dicto. Jſte enim fluxus dicitur
motus vt eſt q̄dā actus mobilis a motore ꝛ dicitur tē-
pus inquantū habet partes: quarū vna eſt prior ꝛ alia
poſterior ꝛ ſunt numerabiles adinuicē. Unde tēpus ſꝫ
diffinitionē in qua non eſt dubitatio: vt dicit Cōmē. eſt
nūeratū p̄oris ꝛ poſterioris exiſtētiū ī motu: hmōi aūt
numeratū nō eſt aliud niſi pars p̄or ꝛ parſ poſterior ip
ſius fluxus: vt ſunt apte nate numerari ꝛ diſtincte accipi.
¶ Ad aliud dico breuiter ad p̄ſens ꝙ ſi loquamur de tē
pore pro ſuo formali ſignificato huius nominis tēpus
exponendo mō p̄dicto. ſ. pro numeratiōe ꝛ diſtinctiōe
prioris ꝛ poſterioris: ſic nihil ē incōueniēs multa ꝛ plu
rima tempora eſſe ſimul: quoꝝ vnū nō eſt pars alteri⁹.
Si v̄o recipiat tēpus pro materiali ſignificato. ſ. ꝓ ipo
fluxu ſic videbitur poſt: vtꝝ poſſint: ꝛ quomodo plura
alia tp̄a ſimul eē ſm Ariſto. ꝛ cōmētatorē. ¶ Ad aliđ
dico breuiter ꝙ ſi multi hoīes currunt curſus eoꝝ ꝓp̄e
menſurantur tp̄e qd̄ eſt pars vel q̄titas continua ſucceſ
ſiua. ſ. flux⁹ ꝯtinu⁹. Et cū dicit. hoc mō tp̄s ē idē qd̄ mo
tus: ꝛ ſic tādē mot⁹ mēſurabit motū: dōꝫ ꝙ hoc nullū ē
incōueniēs: dūmō ītelligat vt dꝫ ītelligi: ꝛ hoc explana
tū ē p̄uſ ſufficiēter. Et ē aduertēdū ꝙ illi q̄ īducūt iſtaſ
obiectiōeſ ꝯ Cōmē. bñ ꝯcedūt ꝙ tp̄ſ nō mēſurat motū
niſi ſꝫ q̄titatē ipſi⁹ mot⁹. Et cū īſtat eis: ḡ cū tp̄s ſit q̄ti
tas mot⁹ vt ipi ēt ꝯcedūt: ſeq̄t ꝙ tp̄s mēſuret tp̄s. dicūt
ꝙ h̄ nullū ē īcōueniēs: diuerſimode tñ ſumit tp̄s vt mē
ſurat ꝛ vt mēſurat. Et ſilr̄ dico ꝙ mot⁹ q̄ ē flux⁹ ꝯtinu⁹
mēſurat motū alr̄ ꝛ alr̄ ſūpto motu mō p̄dicto. ¶ Ad
aliā cū dr̄ ꝙ mirabile ē qd̄ dic̄ Cōmē. aīaꝫ agere tp̄s in
ſubto p̄pato ꝛc̄. dico ꝙ hic ē deceptio ex equocationis
hui⁹ noīs ſubꝫ. Nā ſubꝫ qñqꝫ ſumit ꝓ mā cui aliq̄d īeſt
vel īheret qñqꝫ pro obiecto qd̄ terminat aliquā opatio
nē vel actū alicuius potentie cognoſcitiue. Et ꝙ primo

modo ſumať notū eſt oībus:ꝛ ꝙ ſumať 2° modo notuꝫ eſt ex littera Ariſto.in 2° de aīa.caplo de ſenſu cōi:in pn
t.c.44 cipio:vbi dicit ſic.Unuſquiſqꝫ quidē igiť ſenſus ſubiecti ſenſibilis eſt ꝛ diſcernit ſubiecti ſenſibilis drias: manifeſtum aūt ꝙ ibi accipiť ſubiectū ꝓ obiecto.Sic pōt dici in ꝓpoſito:ꝙ Cōmētatoꝛ ītelligit ſic:aīa agit iſtā actionē in ſubto.i.reſpectu obiecti pꝛeparati ad recipiēdū eā .i.ad terminādū iſtā actōeꝫ:ꝛ hoc eſt veriſſimū.aīa.n.nō exercet iſtā opatiōeꝫ.ſ.itelligere aliqd diſcrete ꝛ diuiſim niſi reſpcū obiecti ꝓparati.i.apti nati ſic ītelligi.ſ. qꝛ hꝫ partes diuerſas:quaꝝ vna eſt extra aliā.nō igiť eſt intellect° Cōmētatoꝛis ꝙ aīa agit iſtā actionē.i. numerationem ꝑoꝛis.ꝛ poſterioꝛis in ſubiecto ꝓparato:ita ꝙ ipſa actio recipiať in ipſo motu ꝛ ipm motū infoꝛmet.Quiſ .n.hoc poſſet credere fuiſſe ſentētiaꝫ tanti phi:ꝛ qui ita ꝓfunde nouit ſubaꝫ ꝛ operationē intellectus ſpeculatiui:verecūdū eſt aſſerere hoc fuiſſe itentionē eius:ſꝫ mō
Com.8. pꝛedicto:ꝛ iſto mō loquēdi vtiť Cōmētatoꝛ in ꝓhemio de aīa.vbi dicit ꝙ intellect° facit vniuerſali: ateꝫ in reb° .i.reſpcū reꝝ:ita ꝙ ipſe res intellecte termināt actū itellectus vniuerſaliter intelligētis:nō aūt ſic ꝙ ipſa vniuerſalitas recipiať in reb° ſubiectiue:ꝛ iexiſtat eiſdē.¶ Itē ſi qs faceret vim in verbo:qꝛ dicit in ſubiecto apto nato ad recipiēdū illā actionē.In hoc.n.videť excludere iſtā expoſitionē ꝙ accipiat ſubm̄ ꝓ obiecto:eo ꝙ obiectum nō eſt natū recipere actionē intellectus ſpeculatiui:ꝛ ſic capit ſubiectū ꝓ mā in qua:Dici pōt ſicut diximus:ꝙ ſic ē itelligēdū:pꝛeparato ad recipiēdū eā.i.apto nato ad terminādū iſtā actionē.Uel aliter poſſumus exponere verba Cōmētatoꝛis ꝙ aīa agit iſtā actionē in ſubiecto pꝛeparato ꝛc̄.i.itellectu poſſibili ifoꝛmato ſpē itelligibili ipſius ꝑoꝛis ꝛ poſterioꝛis:ꝛ hoc eſt veꝝ.Nā ſicut itellectio lapidis nō fit in itellectu niſi ſit diſpoſitus ſpē itelligibili ipſi° lapidis.vt ꝓcedūt quaſi oēs.Intellectu aūt diſpoſito ꝛ ifoꝛmato ſpē itelligibili lapidis fit ei° itellectio.vt hꝫ videri in 3° de aīa.ſic hec actio.ſ. cōpꝛehēſio ꝑoꝛis ꝛ poſterioꝛis diuiſiꝫ ꝛ ſeoꝛſuꝫ fit in itellectu poſſibili diſpoſitio ſpēb° intelligibilib° iſtoꝝ cognoſcibiliū:ꝛ hoc nō ē incōueniēs:vt puto.¶ Ad aliā dubitationeꝫ cū dicit ꝙ quilibet poſſꝫ facere diē ꝛc̄.Dico ꝙ quilibet hō exercitat° in phia pōt itelligere diē diſtinguēdo ꝑus ꝛ poſteri° ipſi°:ꝛ hoc eſt facere numerationē ꝑoꝛiſ ꝛ poſterioꝛis in motu exñtiū que ſi intelligant per tps: nullum incōueniēs eſt:ꝙ quilibet itelligēs pōt facere diē eē tps in actu.i.quid numeratū in actu:ſꝫ non faciat diem eē fluxū in actu:imo ſine operatione nr̄i intellectus eēt fluxus actu:ſꝫ non ē numeratus extra aīam niſi in potētia modo ꝑus dicto:ꝛ ſic manifeſtū eſt ꝙ ſm itentioneꝫ Cōmētatoꝛis tēpus aliquo modo ē extra aīaꝫ in actu: ꝛ aliquo modo nō ē extra animā:niſi in potētia actiua ꝛ in aīa ē actu foꝛmalr aliquo mō.hō igiť intelligens facit diē eſſe tēpus in actu:nō ꝙ nullo mō eſſet tꝑus actu ſine itelligere humano:imo actualiter eēt tps qđ ē fluxus continuus:ſed nō eſſet tempus actu.i.numeratum ꝛ diſcretum ꝛ diſcontinuatum actu niſi ſm animam: ꝛ ſic facit dicere eſſe tempus actu.i.diſcretum actu.ſ.diſcrete diſcontinuatis intellectionibus intellectus.

Ad pꝛimam rōneꝫ pꝫ ex pꝛedictis:bñ.n.ꝯtingit ꝙ tps ꝓ aliquo ſuo ſignificato ē ens pꝛeter aīam ſm opinionem cōem:ſed alio modo pōt eſſe ab aīa.Sed obijceret aliquiſ:qꝛ vnūquodqꝫ magis ē ponēdum in pꝛedicamēto ꝑ ſuum foꝛmale ꝙ per ſuū mālē:cū foꝛma ſit nobilioꝛ ꝛ magis ens ꝙ materia.Si igiť tēpus ꝗtū ad foꝛmale eſt ꝗditas diſcreta: ꝛ quātū ad ſuum materiale ē ꝗtitas cōtinua magis dꝫ ponere in genere quantitatis diſcrete ꝙ ꝯtinue.Ad hoc pōt dici ꝙ ſi aliquid vnū enſ compoſitū ē per ſe ex materia ꝛ foꝛma magis ē in genere per ſuam foꝛmam ꝙ per ſuam materiā:ſic aūt nō eſt in ꝓpoſito:ſed ſolū eſt ibi materia ſm ſimilitudinem quandam:ꝛ ſilr foꝛma ꝛ nō eſt quid compoſitū ex eis ꝑ ſe vnuꝫ.Iteꝫ pōt dici ꝙ vnū quodqꝫ magiſ debet reponi in pꝛedicamento ꝑ ſuuꝫ foꝛmale ꝛc̄.ſi ambo ſint entia realia extra animam actu:ſꝫ non eſt ſic hic.Utꝝ aūt entia que ſūt in itellectu noſtro ſint in pꝛedicamento bona inquiſitio eſt:ſed non hic.

¶ Ad aliā dico ꝙ ſi diffiniať ibi tpſ ꝓ foꝛmali ſignificato h° noīs tps bñ dꝫ ibi accipi aīa vt dicať ꝙ tps ē numeratio vl nūerus ꝑoꝛis ꝛ poſterioꝛis exiſtentium i motu facto ab anima cognoſcēte ita ſeoꝛſuꝫ ꝛ diuiſiꝫ:nec itelligo ꝙ anima hūana ꝯpꝛehēdēs ꝑus ꝛ poſteri° diuiſiꝫ ꝛ ſeoꝛſuꝫ faciat ꝙ ipm ꝑus ꝛ poſteri° ſint realiter extra aīam diuiſa ꝛ diſcōtinuata:queadmodū diuidēs lignū facit ipſum eſſe diſcōtinuatū ꝛ diſcretū:ſed facit ipꝫ eſſe diſcōtinuatū ꝛ diſcretū ſm ꝯſiderationē:ita.ſ.ꝙ ꝯſideratio ꝑoꝛis nō eſt ꝯtinua oīno cū ꝯſideratiōe poſterioꝛis: ſꝫ diuiſa ꝛ diſcreta ꝛ ſic aīa facit tps ſm Cōmēta.Et ꝑ hoc pñt remoueri multe dubitationes ſiue obiectiones ex falſis imaginationib° ꝓcedētes.¶ Ad aliā pꝫ ex dictis.Cōtingit.n.tps vno mō eſſe ab aīa:ſed alio mō nō.

Ad rationem in oppoſitū pꝫ per pdicta:cōtingit.n.ꝙ ipm tps quātū ad aliqđ ſuū ſignificatū eſt ab anima:ꝛ hoc eſt verū:tēpus .n.qđ ē diſcretio ꝛ numeratio ꝑoꝛis ꝛ poſterioꝛis exiſtētium in motu eſt actu ab aīa:ꝛ eſt extra aīam in potētia inquantū ipm ꝑus ꝛ poſterius habēt potētiā motiuaꝫ intellectus ad ſui intellectionē diſcreta qñō.Sed querūt aliqͥ vtrū illa potentia ſit potētia eſſentialis vel accidentalis.Et bꝛeuiter pōt dici ꝙ neutra illaꝝ eſt.Illa.n. diſtinctio ē itelligēda de potētia receptiua ſicut eſt potētia mobilis ad motū vel ſubti ad foꝛmā.Sꝫ illa potētia de qua loqͥmur nō eſt potētia paſſiua:ſed magiſ actiua eo mō quo obiectū hꝫ potentiaꝫ actiuaꝫ in itellectu. Uel eſt dōꝫ ꝙ eſt potētia eēntialis ꝛ indiget ad hoc ꝙ ſit in actu aliquo alio motoꝛe.ſ.itellectu:qui de potētia intellectu facit actu itellectū.vt habeť ex 3° de anima. T.c.118.

¶ Queſtio. XXVIII

Onſequenter queriť.Utꝝ tempus ſit vnū nūero apud omnia tpalia.¶ Arguiť pꝛimo ꝙ nō:qꝛ vnū accidēs numero nō eſt i diuerſis ſubiectis numero.hec eſt manifeſta.Sꝫ tps eſt accidēs tpalibuſ:non eniꝫ dicunť tempoꝛalia niſi a tēpoꝛe eis accñte.vt videť manifeſtū.ergo ꝛc̄.¶ Item multiplicato vno relatiuoꝝ multiplicať ꝛ reliquū.in pꝛedicamētis:ſed mēſura ꝛ mēſuratū ſunt relatiua:ꝛ tempus eſt menſura.¶ Item ſicut ſe hꝫ locus ad locata:ſic tempuſ ad tempoꝛalia.per ꝯuenientem ſimilitudinē:ſꝫ non eſt vnus locus numero oīum locatoꝛum.vt manifeſtuꝫ eſt ex hoc 4° quare ꝛc̄.
¶ Oppoſitū vr̄ velle Ariſ.in lr̄a:ꝛ cōiter dr̄ ꝙ vnum eſt tpſ nūero i celo ꝛ in terra ꝛ i mari:ꝛ vlr in oīb° tpalib°. T.c.132

Ad queſtionem dicunt aliqui ſimpliciter: ꝛ idiſtincte ꝙ ipm tpſ eſt vnū numero in oībus tpalibus:qꝛ ꝑmus motus qui eſt ſubiectū ꝓpꝛiū tpis non eſt niſi vnū numero. vt notum eſt.Sꝫ iſtud ſalua pace ſic dicentiū eſt ꝯ Ariſt.ꝛ Cōmētatoꝛē plane in littera.Querit.n.Ariſto.ꝓpter qđ in omni videť eſſe tps ꝛ in terra ꝛ i mari ꝛ in celo:ꝛ ſic reſpōdet:aut qꝛ mot° eſt paſſio quedā vel habitus nūeruſ exiſtēs:hec aūt oīa mobilia.Ex hoc ergo ꝙ oīa iſta ſūt mobilia:vult habere ꝙ in omnibuſ iſtis eſt tempus:qꝛ T.c.130

tempus eſt numerus motus:hoc autem non ſeq̃tur niſi
tempus eſſet in quolibet iſtoꝝ motuuʒ vel eſſet motus
cuiuſlibet iſtoꝝ. Unde ſm Ariſto. tẽpus eſt in quolibet
iſtoꝝ motuũ:⁊ cuʒ motus nõ ſit vnus numero ſimplici-
ter ⁊ oĩno:nec ipm̃ tẽpus põt eſſe ſimpliciter vnũ nume
ro:⁊ hec etiã eſt aperte intẽtio Cõmentatoris ſuꝑ iſtaʒ
Cō.130. particulam:dicit.n. Cõmentator ſic incepit ſoluere ſecũ
dam queſtionẽ ⁊ dixit. Dicamus igitur ꝙ tp̃us exiſtit in
terra ⁊ in mari ⁊ in celo:q2 ẽ accidẽs motui ⁊ forma ei⁹
cũ ſit numerus illius:quoniã nũerus eſt accidẽs nume-
rati:⁊ cum tempus ſit numerus reꝝ mobiliũ:⁊ numer⁹
inuenitur in numerato:⁊ omnia iſta celum ⁊ terra ⁊ ma
re habent naturaliter moueri:neceſſe eſt vt tempus iue
niatur in eis. Sed q2 auctoritates poſſunt diuerſimode
gloſari ⁊ exponi.ideo dico aliter ad queſtionem.

¶ Ad cuius euidentiam premitto aliqua quaſi ꝯceſſa ⁊
per ſe manifeſta. ¶ Primo ꝙ nihil mẽſurat̃ aliqua q̃ti
tate ſucceſſiua niſi ipſum ſit q̃tum ⁊ ſucceſſiuũ vel quãti
tas ſucceſſiua:ſicut nihil menſurat̃ magnitudine niſi ipʒ
ſit magnũ. ¶ Secũdo ſuppono ꝙ vnuſquiſq; iſtorum
motuũ iferioꝝ ꝓprie dictoꝝ mẽſurat̃ tẽpore:⁊ hoc oẽs
concedũt. ¶ Tertio accipio ꝙ nihil eſt quantũ ſucceſſi
uũ niſi per quantitatẽ ſucceſſiuã ⁊ inexiſtentẽ:ſicut nihil
eſt albũ niſi per albedinẽ ſibi inherenteʒ: non.n.aliquid
dr̃ quantũ ex eo ꝙ efficiat quantitatẽ: quemadmodum
dr̃ viſum:q2 agit viſionem vt dr̃. vnde ſolum relinquitur
aliquid dici quantum ex eo ꝙ habet in ſe quantitatem.
¶ Quarto accipio ꝙ nulla eſt quãtitas ꝯtinua ſucceſſi
ua niſi tp̃s. vt habet̃ ex p̃dicamentis. ¶ Ex his arguo
ſic:omne qõ menſurat̃ tp̃e eſt quantitas ſucceſſiua vel
quantũ ſuccedens:hoc pʒ per p̃mã ſuppoſitionẽ:ſed oĩs
motus ꝓprie dictus iſtoꝝ inferioꝝ menſurat̃ tẽpore. vt
dicit 2ª ſuppoſitio. ergo oĩs motus proprie dictus vl̃ eſt
quantitas ſucceſſiua vel quantũ ſuccedens vel habẽs in
ſe quantitatẽ ſucceſſiuã:ſed quantitas ſucceſſiua ꝯtinua
eſt tp̃s. vt dicit 4ª ſuppoſitio. ergo oĩs motus ꝓprie di-
ctus vel eſt tp̃s vel quantum ſuccedens. Si aũt ſit tem-
pus:tunc cũ plures ⁊ diuerſi ſunt motus numero : plu-
ra vtiq; ⁊ numero diuerſa tempora erunt. Si v̊o det̃ ꝙ
oĩs motus iſtoꝝ inferioꝝ eſt quantũ ſucceſſiuũ:⁊ nihil
eſt quantũ ſucceſſiuũ niſi ꝑ q̃titateʒ ſucceſſiuã ſibi inexi
ſtentẽ ſiue iherentẽ:ſequit̃ ꝙ oĩs motus proprie dictus
hʒ in ſe quãtitatẽ ſucceſſiuã ſibi inherentẽ:oĩs aũt talis
quantitas eſt tp̃s vt ſuppoſitũ eſt. ergo oĩs motus pro-
prie dictus habʒ in ſe tẽpus:⁊ ſic idẽ qõ p̃us. ¶ Itẽ ni
hil eſt equale quãtitati ſucceſſiue niſi ſit quãtitas ſucceſ-
ſiua aut habẽs q̃titateʒ ſucceſſiuã ſibi inherentẽ:hec eſt
manifeſta:vt puto. ꝓpriũ.n. eſt quantitati ſm eã equale
⁊ inequale dici:vt dr̃ in predicamentis:ſed oĩs motus ꝓ
prie dictus iſtoꝝ inferioꝝ eſt equalis alicui tempori qõ
eſt quãtitas ſucceſſiua. vt etiã manifeſtũ eſt ⁊ conceſſuʒ.
ergo oĩs talis motus aut eſt quãtitas ſucceſſiua:aut ha
bet in ſe quantitatẽ ſucceſſiuã ſibi inexiſtentẽ:⁊ ſic idem
qõ prius. ¶ Itẽ omne mobile dũ mouet̃ continue fluit
ab vno in aliud. nihil.n. fluit continue niſi per fluxum ſi
bi inherentẽ:ſicut nihil eſt albũ niſi per albedineʒ. ergo
omne mobile duʒ mouet̃ habet fluxum continuum ſibi
inherentẽ:modo iſte fluxus continuus eſt quãtitas ſuc-
ceſſiua. vt videtur manifeſtum:nihil.n. eſt per ſe ⁊ ꝓprie
continuũ niſi quantitas vel quantũ. ergo iſte fluxus cõ-
tinuus vel eſt quantitas vel eſt quantũ:⁊ ſi quãtitas ha
betur ꝓpoſitũ. Et ſi detur ꝙ ſit quid quantũ continuum
continuitate ſucceſſiua:neceſſe eſt ꝙ habeat in ſe quãti-
tatem ſucceſſiuam:nihil.n. eſt quantum ſucceſſiuum ni-
ſi per quantitateʒ ſucceſſiuã ſibi inexiſtentẽ:⁊ ſic idẽ qõ
prius. Et puto ꝙ ad hanc intentioneʒ dicit Cõmẽtator
in iſto 4° quodlibet p̃us ⁊ poſterius i motu ſint idẽ ſub
iecto cum ipſo motu:tamẽ differunt ſʒ quidditateʒ. Et Cō.99.
ſubdit ad propoſituʒ:motus.n. eſt in quantitate. verum
eſt ꝑ ipſo fluxu forme vel vbi. Et propter hec omnia di
co ꝙ tempus non eſt vniuerſaliter ⁊ omnino vnũ nume
ro in omnibus temporalibus:ſed aliud ⁊ aliud numero
in diuerſis que actu mouentur. Sed eſt intelligendum
ſm Cõmentatorem in iſto capitulo:ꝙ tempus nõ eodẽ
ordine iuenitur in iſtis motis. ſ. in p̃mo mobili:⁊ in alijs Cō.118.
motis:quoniã p̃mo inuenitur in celo:⁊ iuenitur in alijs
motis ſecundo:propter hoc ꝙ inuenitur in celo ⁊ iueni
tur in quieſcẽte ꝓpter hoc ꝙ inuenitur in moto. Et paꝝ
poſt addit:⁊ qõ eſt ex iſtis rebus motũ in potentia ⁊ eſt
quieſcens tp̃s inuenitur in eo in potentia ⁊ quando ali-
quid eſt motum in actu tempus iuenitur in eo actu. Di-
cerem ergo ꝙ tp̃s primo ⁊ principaliter dcm̃ eſt vnum
⁊ idem numero reſpectu omniũ temporalium:ſicut mo
tus primus. ſ. p̃mi mobilis eſt vnus ⁊ idẽ reſpectu oĩum
mobiliũ:⁊ de iſto tempore intelligitur ꝙ nõ poſſunt eẽ
plura tempora equalia ſimul:quoꝝ vnum non eſt ps al
terius:vt duo dies ⁊ duo menſes ⁊ huiuſmodi:ſʒ tẽpus
ſecundario dictum non eſt vnum ⁊ idem numero apud
omnia:ĩmo multiplicatur ſm numeꝝ coꝝ que actu mo
uent̃:⁊ talia bene poſſunt eẽ ſimul plura ⁊ equalia: quo
ruʒ vnum nõ ẽ pars alterius. hoc tamen etiam veꝝ eſt
ꝙ in quolibet iſtorum tempoꝝ ſunt partes que ſibĩinui
cem ſuccedunt ⁊ nõ poſſunt eſſe ſimul:ſed tamẽ compa
rato vno motu ad aliũ motũ numero ſimul eſt tempus
exiſtens in vno cuʒ tempore exiſtente in alio. vt tp̃s qõ
eſt in motu ſortis ſimul eſt cum tempore qõ eſt in motu
platonis:ſimiliter aũt ⁊ in alijs huiuſmodi. Et cõfirma
tur poſitio. Conſtat.n. ꝙ tempus exiſtens in p̃mo motu
mẽſurat omnes motus iſtoꝝ inferioꝝ mobilium ſalteʒ
vt menſura extrinſeca:⁊ ſic voluũt exponere ꝙ tẽpus eſt
in omnibus vt menſura extrinſeca in menſurato:modo
nunq̃ aliqua quantitas extrinſeca eſſet menſura alicui⁹
menſurabilis niſi in illo menſurabili acciperetur aliqua
quantitas equalis illi menſure extrinſece : vt vlna nũq̃
menſuraret pãnum niſi in ipſo pãno eſſet aliqua quanti
tas equalis vlne cui applicaret̃ vlna ⁊ aſſiſteret. Simi-
liter tẽpus exiſtens in p̃mo motu vt hora vel dies nũq̃
menſuraret aliquẽ iſtoꝝ inferiorum motuuʒ: niſi in iſto
motu inueniretur aliqua quãtitas equalis illi tempori
cui applicaret̃ vel aſſiſteret tempus:⁊ illa quantitas nõ
ẽ niſi tempus. vt manifeſtũ eſt inducendo in omnibus.
Non enim iſti motus inferiores menſurant̃ tempore ra
tione quãtitatis permanẽtis:ſed rõne quãtitatis ſucceſ
ſiue ꝯtinue:⁊ hoc eſt tẽpus. ¶ Itẽ conſtat ꝙ iſti motus
inferiores nõ menſurant̃ tẽpore niſi ſm ꝙ quãti:⁊ nihil
ẽ quantũ niſi ſm quantitatẽ ſibi inexiſtentẽ:⁊ tũc quera
tur de illa quantitate ⁊ inuenietur ꝙ non eſt aliqua alia
quantitas a tempore:nec linea:nec ſuperficies:nec loc⁹:
nec numerus:nec oratio. quare relinquit̃ ꝙ ſit tempus.
Tempus igitur p̃mo ⁊ principaliter dictũ eſt vnum nu
mero omnium temporalium:⁊ iſtud eſt qõ conſequitur
vnum motũ. ſ. p̃mum motũ tanq̃ ſubiectũ qõ in ſua dif-
finitione ponitur. Alios autem motus conſequit̃ vel re
ſpicit tanq̃ menſura extrinſeca. ⁊ ideo non ſemper opor
tet ꝙ ipſum multiplicetur ſm multiplicationẽ illorum.
Sed tempus ſecũdario ⁊ per poſterius dictuʒ bene eſt
in quolibet motu tanq̃ in ſubiecto ⁊ multiplicat̃ nume-
raliter ſm multiplicationem mobiliuʒ dum mouentur.
Qꝫ autẽ tempus debeat dici ſecundũ prius ⁊ poſterius
ſuppoſito ꝙ conſequatur quẽlibet motum:huius plene

teſtatur Cõmentator in ꝯmento penultimo.his verbis.
Et aliquis poteſt querere:q̄m nos videm⁹ ꝙ p̄ma men
ſura in rebus menſuratis eſt duob⁹modis.Aut mẽſura
que dr̄ vniuoce cū mẽſuratis in illo genere.Aut p̄ncipa
liter ⁊ ſcd̄ario.Modus igr̄ tp̄is cum p̄mo tp̄e menſurā
te oīa alicuius eſt illoꝝ duoꝝ modoꝝ.Dicamus igitur
ꝙ ſi tp̄s conſequeretur oēm motum:tunc p̄mum tp̄s cū
alijs tp̄ibus diceretur p̄ncipalr̄.ſ.ꝙ menſurat:quemad-
modū motus quem ſequitur dr̄ cum alijs p̄ncipaliter.
Si aūt tp̄us totum ſequitur motum corporis rotundi:
tunc p̄mo tp̄s erit dictum cum tp̄e alio qd̄ menſurat vni
uoce:ſicut eſt diſpoſitio in vnitate cū numero:hoc.n.po
ſito tp̄s non menſuraret niſi tp̄ꝫ qd̄ eſt in primo motu:⁊
totum illud dr̄ vniuoce cum qualibet parte menſurāte.
vt dies ⁊ annus dn̄r tp̄s vniuoce.Sꝫ ꝙ tp̄us ꝯſequatur
omnem motū ꝯtinuū:ita ꝙ in omni mobili dum mouet̄
motu ꝯtinuo eſt aliqd̄ tp̄s ſubiectiue.vt ꝓbatū eſt ſupe-
rius:⁊ vr̄ eſſe intentio ariſto.⁊ cõmentatoris:in iſto 4°
ſi bene inſpiciat̄.Sꝫ non multum innitor illis auctorita
tib⁹:q2 diuerſi diuerſimode p̄nt exponere eas.Ille vo
rōnes quas induxi faciūt me credere tp̄s non eſſe vnuꝫ
numero penitus.Proteſtor tamē ſi per me vel per aliūꝫ
viderem eaꝝ ſolutionem ſufficientē tenerem aliā viam.

Rationes in p̄ncipio adducte ſunt,ꝑ me ſpe
cialr̄ p̄ma ⁊ 3ª.Sicut.n.res nō
dicuntur vbicate niſi ꝑ vbi ex̄n̄s in eis ſubiectiue:ſic nec
videntur ꝓprie dici temporales niſi per tempus ex̄n̄s in
eis actu vel potentia:⁊ hoc ꝯfirmat p̄mam rōnem.Et
ſicut eſt vnus locus cōis oīum locatoꝝ ⁊ principalis.ſ.
T.c.14. ſphera vltima i qua omnia corpora ꝯtinentur:⁊ plura
ſunt loca ſpecialia ⁊ propria.vt pꝫ in iſto 4° ſic non eſt
remotum ꝙ tp̄s primo ⁊ p̄ncipaliter dictum ſit vnum ⁊
commune omnium tp̄aliūꝫ:⁊ tamē tempuꝫ ꝓpriū vtriqꝫ
ſit aliud ⁊ aliō numero.Sꝫ 2ª ratio plus concludere ni
titur ꝙ debet:cuꝫ.n.dicitur multiplicato ⁊c̄.pōt dici ꝙ
verum eſt quantum ad reſpectus quibus menſura ⁊ mē
ſuratum ſe reſpiciunt.Sed illud quod eſt menſura pōt
eſſe vnum ſm̄ ſe qd̄ menſurat plura menſurabilia:ſicut
vna vlna menſurat plures pannos:ſic etiam vnum tem
pus primo ⁊ p̄ncipaliter dictum eſt vnū ſm̄ ſe ⁊ eſt mē
ſura oīum alioꝝ temporꝝ.Sed quantum ad reſpectus
quibus refertur ad diuerſa menſurata aliqualiter diuer
ſificatur.vt ſubſtantia patris manens vna diuerſis re-
ſpectibus dicitur referri ad diuerſos filios.

¶ Expletis queſtionibus Jandonis ſuper 4° phyſico-
rum:incipiunt queſtiones eiuſdem ſuper 5ᵐ.

¶ Tranſmutatur autem tranſmutās omne. Ali
quod quidem ſm̄ accidens vt cuꝫ dicimus mu
ſicum ambulare:quoniam cui accidit muſicuꝫ
eſſe hoc ambulat:hoc autem in aliquid huiuſ
modi mutari:⁊ ſimpliciter dicitur mutari que
cunqꝫ ſecundum partes ⁊c̄. Textu commenti
primi.

Queſtio. I.

Querit̄ hic p̄mo.Utꝝ illud qd̄ eſt coniun
ctum mouenti per ſe ſit mouens per acci-
dens.¶ Arguitur p̄mo ꝙ non:q2 ſi ſic eſ
ſet ſequeretur ꝙ idē ſimul eſſet mouenꝫ ⁊
motum:quod videtur impoſſibile:q2 mo
Com.6. uens eſt ens actu: ⁊ motum eſt ens in po
Com.11. tentia:actus autē ⁊ potentia ſunt differentie valde op-
poſite ſm̄ Cõmentatorem in ꝓhemio de anima:⁊ in 9°
metaphyſi.dicit ꝙ actus ⁊ potentia ſunt contraria rela
tiue.i.oppoſita relatiue:⁊ talia nō inſunt ſimul eidē.Et
ꝓbatur ꝯn̄tia:q2 in animali anima eſt ꝑ ſe motor ⁊ cor-
pus motū.vt dicit Cõmentator in 8° huius: ⁊ habetur Cō.28.
ſatis in de motibus animaliū:⁊ ipm̄ corpus eſt ꝯiunctū
anime.vt pꝫ ex 2° de anima.Si igitur illud qd̄ eſt ꝯiun T.c.10.
ctum motori per ſe eſſet mouēs ⁊ per accidens:tūc cor
pus eſſet mouens ⁊ motum:qd̄ eſt impoſſibile.¶ Iteꝫ
ſi illud qd̄ eſt coniunctum mouenti per ſe eſſet mouēs ꝑ
accidēs:tūc īfinita eſſent mouentia reſpectu vnius mo-
tus:qd̄ videtur irrōnabile:⁊ pꝫ ꝯn̄tia:q2 infinita poſſūt
eſſe ꝯiuncta vni per ſe mouēti.Unde Ariſto.dicit in 2°
huius:ꝙ infinita vni accidūt.quare ⁊c̄.¶ Itē illud qd̄ T.c.50.
nō facit aliquid ad motum nō videt̄ eſſe mouēs per ac
cidens:mouens.n.habet agere motum: ſed aliquid eſt
ꝯiunctum motori per ſe qd̄ non facit aliquid ad ipꝫ mo
tum per accidēs:vt muſca coniuncta cum arte edificato
ria nihil facit ad domificationem:ſimilr̄ autē ⁊ in alijs.
¶ Oppoſitū Ariſto.vult in littera:⁊ ſimilr̄ Cõmētator.

Dicendum breuiter ꝙ illud qd̄ eſt coniunctuꝫ
ꝑ accidēs cum per ſe mouēte ſicut
forma ſubiecto:vl̄ ſicut forma in eodeꝫ ſubiecto in quo
eſt per ſe mouens illud eſt mouens per accidens aliquo
modo:qd̄ ſic probant aliqui:quādocūqꝫ ex aliquib⁹ fit
vnū numero per accidēs.ſi vnū eſt mouenꝫ per ſe ⁊ reli
quum per accidens:hec recipit̄ pro manifeſta.Sed cuꝫ
aliquid ꝯiungitur motori per ſe tanq̄ ſubiecto:vl̄ eſt in
eodem ſubiecto in quo eſt ipſum mouens per ſe:tunc ex
ipſis fit vnū numero ſaltem per accidēs:vt ſi albedo eſt
coniuncta caliditati in eodem ſubiecto:ex iſtis fit vnum
numero ꝑ accidenꝫ:q2 nō ſunt diſtincta loco ⁊ ſubiecto.
Similiter autem ⁊ in alijs.quare ⁊c̄.Itē hoc poſſꝫ pro
bari ſic:ſicut ſe habet illud qd̄ eſt per accidens ꝯiunctuꝫ
mobili per ſe ad moueri.ſic illud quod eſt accidētaliter
coniunctum per ſe motori ſe habꝫ ad mouere.per cõue
nientem ſimilitudinem:ſed omne qd̄ eſt accidentaliter
coniunctum mobili qd̄ per ſe mouet̄ mouetur per acci-
dens.vt manifeſtum eſt.motis enim nobis mouent̄ om
nia que ſunt in nobis.ſimiliter aūt ⁊ in alijs.Non enim
intelligibile eſt ꝙ corpus aīalis aut quodcūqꝫ aliud trāſ
feratur de vno loco ad alium:quin oīa accidentia que
ſunt in ipſo tranſferant ſaltem per accidens.quare ⁊c̄.

Ad primum pꝫ ex dictis:corpus.n.qd̄ moue
tur ab anima nō eſt ꝯiūctū ani
me ſicut forma ſubiecto:imo econuerſo:nec eſt in eodem
ſubiecto cū ipa anima:immo eſt ipſum ſubiectum.vt pꝫ
in 2° de anima.quare ⁊c̄.Uel dicatur ꝙ non eſt incõue-
niens idē eſſe mouens,per ſe ⁊ motum per accidēs.hec
enim nō ſunt oppoſita.quare ⁊c̄.¶ Ad aliaꝫ ꝓcedo ꝙ
cē infinita.i.innumerabilia vel cū difficultate numerabi
lia mouentia accidentalr̄ ordinata nullū eſt inconueni-
ens:ſed in eſſentialiter ordinatis bene eſt inconuenienꝫ.
¶ Ad aliam dicendum ꝙ omne qd̄ eſt ꝯiunctum moto-
ri per ſe facit aliquid ad motum vel per ſe vel per acci-
dens.Et idem omne tale eſt mouens vel per ſe vel per
accidens ſicut muſca coniuncta domificatori:lꝫ non fa-
ciat ad domificationem per ſe:tamen facit ad eam per
accidens:quia.ſ.per domificatorem:cui accidit ⁊ que ei
accidit:ſimiliter autem ⁊ in alijs.quare ⁊c̄.

¶ Quoniam autem omnis mutatio eſt a quo-
dam in quiddaꝫ:manifeſtat ⁊ vtiqꝫ nomē poſt
aliud enim aliquid ⁊ aliud quideꝫ prius: aliud
autē moſtrat poſterius.mutabit mutans qua-
drifarie.aut enim ex ſubiecto in ſubiectum aut
ex ſubiecto in non ſubiectum: aut ex non ſub-

iecto in ſubiectum:aut ex non ſubiecto in non
ſubiectum ⁊c. Textu cõ.VII. Qõ. II.

Hic poteſt queri vtꝝ generatio ſit motus.
¶ Arguit̃ pͥmo ꝙ ſic. Q2 illõ ē mot⁹ cui
ꝯpetit diffõ mot⁹:ſꝫ ipſi gñationi debet
diffõ mot⁹:q2 mot⁹ eſt act⁹ entis i poten-
T.cõ.6. tia ſꝫ ꝙ hmõi.vt dic̃ Ariſt.i 3° hui⁹.mõ
gñatio ē act⁹ entis i pot ētia ſꝫ ꝙ hmõi.ē
T.cõ.6. .n.act⁹ gñabilis ſꝫ ꝙ gñabile vt ipe dicit i 3° hui⁹.ꝗ ⁊c.
¶ Itē oīs trāſmutatio in q̃ eſt pͥus ⁊ poſteri⁹ eſt mot⁹:
T.c.30. hec eſt nota i 6° hui⁹. Sꝫ gñatio ē hmõi:q2 dic̃ Ariſt.i
T.c.59. 6° hui⁹:ꝙ omne qõ gñat̃ pͥus gñabat̃ ⁊ ſic in gñatione
eſt pͥus ⁊ poſteri⁹.ꝗ ⁊c. ¶ Itē oīs illa trāſmutatio ē mo
tus:cui⁹ ſubm̃ eſt ens in actu:hec recipitur ꝓ manifeſta.
Sꝫ ſubm gñationis eſt ens actu:ꝓbatio:q2 dicit Ariſt.
T.c.15. in 5° hui⁹:ꝙ ideꝫ eſt ſubm mot⁹ ⁊ termini mot⁹:ſꝫ ſubm
T.c.23. alteratōis eſt ens actu.pͥmo de gñatione:⁊ gñatio ē ter
Cõ.62. min⁹ alterationis.vt dic̃ Cõmētatoꝛ in pͥmo hui⁹.ꝗ ⁊c.
¶ Itē difficili⁹:oīs tranſmutatio ſm quā acq̃rit̃ foꝛma
diuiſibilis ⁊ ſuſcipiēs magis ⁊ min⁹ eſt motus.hec videt̃
manifeſta. Nā ꝑ mutationeꝫ q̃ non eſt motus dꝫ acq̃ri
foꝛma indiuiſibilis q̃ non recipiat magis nec min⁹ ſicut
cõiter dr̃. Et ꝯfirmat̃:q2 talis tranſmutatio ꝑ quā acq̃-
rit̃ foꝛma recipiēs magis ⁊ minus eſt in tpe:q2 nõ ſimul
acquirit̃ ſm magis ⁊ min⁹:ſꝫ pͥus acquirit̃ pars imperfe
T.c.30. ctioꝛ:⁊ oīs trāſmutatio tpalis ꝯcedit̃ eē mot⁹.vt pꝫ i 6°
hui⁹.ergo hēo iſtā ꝓpoſitioneꝫ ꝙ oīs trāſmutatio q̃ acq̃
rit̃ foꝛma diuiſibis ſm magis ⁊ min⁹ eſt motus:⁊ ſꝫ aliq̃
gñatio eſt hmõi. Nā ꝑ gñationeꝫ acq̃rit̃ foꝛma elemen
ti:imo ipſa elementa ſūt pͥmo gñabilia:vt cõiter dr̃ ſuꝑ
pͥmū ⁊ ſcõm de gñatione ⁊ coꝛruptiōe:mõ foꝛme ſuba-
les elemētoꝝ recipiūt magis ⁊ minus ſꝫ Cõmentatoꝛē
Cõ.67. plane in 3° celi ⁊ mundi. ¶ Item oīs trāſmutatio ſucceſ
ſiua eſt motus.vt oēs ꝯcedunt:ſꝫ gñatio eſt trāſmutatio
ſucceſſiua:ꝓbatio:q2 gñatio eſt tranſmutatio de nõ eē
T.cõ.7 ad eſſe ſm Ariſt.in iſto 5° ⁊ pͥmo de gñatione:⁊ 8° hu
T.c.23. ius:aut ergo mā qua trāſmutat̃ de nõ eſſe ad eē in eodē
T.c.62. inſtāti eſt ſub eſſe ⁊ nõ eſſe:aut in alio ⁊ in alio inſtanti:
non in eodē:q2 ſic ꝯdictoꝛia eſſent ſimul in eodē qõ eſt
impoſe. Si dicat̃ ꝙ in alio ⁊ in alio iſtāti mā eſt ſub eſſe
⁊ ſub nõ eſſe:tūc oꝫ ꝙ inter illa duo iſtantia eſt tp̃s me-
T.cõ.2. diū.vt pꝫ in 6° hui⁹:⁊ in illo tpe medio trāſit materia d
non eſſe ad eſſe:⁊ huiuſmodi tranſmutatio non ē niſi ge
neratio:⁊ ſic gñatio eſt ſucceſſiua ⁊ tempoꝛalis.q̃re ⁊c.
¶ Oppoſitum arguitur auctoꝛitate Ariſto.hic ⁊ idem
vult Commentatoꝛ ꝙ generatio non eſt motus.

Dimiſſis aliis opiõib⁹:dico ad pñs diſtinguē-
do de motu:ꝙ mot⁹ accipi põt dupl̃r.
Cõ.6. Uno° cõiter ꝓ q̃cūqꝫ trāſmutatione ſucceſſiua:⁊ hoc mõ
credo ꝙ Arꝫ.accipit i 3° hui⁹:cū diffinit motū eē actuꝫ
entis i po° ſꝫ ꝙ hui⁹:⁊ cū dixit ēt Cõmētatoꝛ ꝙ mot⁹ ē
gñatio vni⁹ ꝑtis poſt aliā ꝑteꝫ illi⁹ ꝑfectionis ad quā tē
dit mot⁹ donec ꝑficiat̃ ⁊ ſit i actu. Alio° ſumit mot⁹ ma
gis ſtricte ꝓ trāſmutatiōe ꝑ quā non variat̃ nomen: nec
diffõ trāſmutati:ſꝫ mãet ideꝫ noīe ⁊ diffõne ſub vtroqꝫ
termio. Et ad ponenduꝫ hāc diſtõnem coactus ſum ꝑꝑ
ꝯcoꝛdiaꝫ dictoꝝ auerro.cū dictis Arꝫ.vt poſt videbit̃.

Tūc ad q̃õnē dico ꝙ ſi ſumat̃ gñatio ꝓ trāſ
mutatione fcā i ſubā q̃ extra-
hitur foꝛma ſubãlis de potentia materie:ſic aliq̃ tal' gña
tio bñ eſt motus pͥmo modo ſumendo motū. Scõo di-
co ꝙ nulla talis gñatio eſt motus ſcõo modo accipien-
do motum. ¶ Primū ꝓbatur rõne q̃daꝫ pͥus adducta.
Dīs tranſmutatio q̃ acq̃ritur foꝛma recipiens magis ⁊
minus ⁊ ꝑs poſt ꝑtem eſt mot⁹ pͥmo modo ſumēdo.hec
eſt euidens:ſꝫ gñatio aliq̃.ſ.gñatio foꝛme ſubãlis elemē
ti eſt hmõi. Nā foꝛme ſubales eloꝝ recipiūt magis ⁊ mi
nus vt expſſe docet Cõmen.in 3° celi ⁊ mū.cõmen.67.
⁊ aliter non poſſent remanere in mixto ſic oñdit ibidē.
De hoc aūt fiet al's qõ ſpãlis ſi de⁹ voluerit. Scio bñ ꝙ
iſta ratio eſt iſolubilis tenendo viā ꝯmentatoꝛis ⁊ dicta
eius. Q2 aūt foꝛme ſubales eloꝝ poſſint itendi ⁊ ſuſcipe
magis:⁊ ꝑ ꝯñs remitti ⁊ ſuſcipe min⁹.ꝓbat commētatoꝛ
q2 ꝯſtat ꝙ q̃litas ꝯñs foꝛmam ſubalem elementi remit-
tit̃.modo dic̃ Cõmētatoꝛ ꝙ ſi q̃litas remittit̃:ita.ſ.ꝙ ali
qua ꝑs q̃litatis amittat̃ ⁊ remaneat foꝛma ꝑfecta: tunc
erit poſſibile ꝙ foꝛma ſeparet̃ tota l'r a q̃litate:q2 idem
eſt iudiciū de toto ⁊ ꝑte. Uñ qua rõne ignis poſſꝫ amit
tere aliq̃ ꝑtē caliditatis remanēte ei⁹ foꝛma ſubali i eē
ꝑfecto:eadeꝫ rõne poſſꝫ amittere totā caliditatē rema
nente ipa foꝛma ſubali ꝯpleta:qõ eſt impoſe oio. Qua
liter autē iſta rõ valeat:⁊ qual'r ſoluunt̃ difficultates ꝯ
iſtam põnem alibi ꝑſcrutandū eſt.ſ.ſuꝑ pͥmū de gñatio-
ne ⁊ coꝛruptione. Sufficit aūt ad pñs mihi dicere ꝙ ge
neratio ſubãlis foꝛme elementi eſt mot⁹:ſumēdo motū
cõiter ꝓ trāſmutatione ſucceſſiua:nec puto ꝙ Ariſtote
les hoc negaret:ꝙ aūt itentio Ariſto.fuit gñationē ali
quā eſſe motū diuiſibilē ⁊ ꝯtinuū bñ appet 7° hui⁹.ca-
p'lo de ꝯparatione motuum.vbi poſtq̃ oñderat qual'r
comparatio eſt in alterationib⁹ ⁊ motib⁹ localib⁹ dicit
diſtincte qual'r gñationes comparent̃ adinuicem ſm ve
loci⁹ ⁊ eque velox.cū.n.velox ⁊ veloci⁹ diffiniant̃ tpe.vt
pꝫ ibidē:⁊ 6° hui⁹:certū eſt ꝙ tranſmutatio iſtantanea
non eſt velocioꝛ nec eque velox:q̃re nec vna gñatio eſt
eq̃lis velox alteri ⁊ velocioꝛ nec̃e eſt gñationē eſſe trāſ
mutationē in tpe. ¶ Et ꝯfirmat̃:q2 ſi in gñatione eſſet
ſolū ſucceſſio ⁊ veloci⁹ ⁊ tardi⁹ ratione alterationis ꝑce
dētis vt aliq̃ fingūt. Tūc cū ariſto.oñdiſſet qual'r eſt cõ
paratio i alteratione ſuꝑflue repeteret qual'r eſt ꝯpara
tio in gñationib⁹:⁊ hoc nõ ꝯpetit Ariſt.q̃ fuit ſūme bꝛe
uiloquii:ꝑcipue q2 dic̃ Linco.pͥmo poſterio. Mos q̃dē
phoꝝ eſt ponere v̄ba q̃ magis ſūt ad rem ꝑtinentia ad
imitationē nāe q̃ non fac̃ plurib⁹ iſtr̃is q̃ pt̃ vno. Si q̃s
tñ recalcitrando dicat ꝙ pl'es auctoꝛitates Ariſ.ſūt in
ꝯtrariū.ſ.ꝙ gñatio non ſit mot⁹:⁊ hoc expſſe demr̃at i iſto
5°. Dico pͥmo ꝙ v̄itas non determinat̃ ꝑ multitudinem
maioꝛē vel minoꝛem. Scõo dico ꝙ foꝛte illud fuit ꝓ tā
to:q2 aliq̃ errauerūt dicendo gñationeꝫ eſſe motū oīno
ꝯſimil'r ſic̃ ſunt alii mot⁹.ſ.in ſubito vno nūero ſicut po-
ſuerunt Emp̃.⁊ anaxagoꝛas:⁊ ideo voluit ariſ.oñdere
gñationē nõ eſſe motū illo modo:⁊ hoc freq̃nter dixit
vt remoueret erroꝛes illoꝝ. Sꝫ nullus errauit dicendo
gñationē non eſſe motū.2° modo:imo foꝛte oēs ꝯcede
bāt illaꝫ eſſe motū 1° mõ:⁊ iccirco non fuit nec̃e ꝓbare.
nec totiens illud repetiuit:⁊ in hoc additamento dele-
ctabar cū laude dĩ. De 2° tñ dico ꝙ nulla gñatio foꝛme
ſubãlis eſt mot⁹.2° modo.ſ.accipiēdo motū ꝓ trāſmu-
tatione in q̃ manet idē nomen ⁊ eadē diffõ tranſmutati
ſub vtroqꝫ termio:ita ꝙ nõ ꝑdit̃ nomen nec diffinitio.
Et hoc bñ ꝓbat̃ ſic. Illa trāſmutatio cui⁹ ſubiectū ē ens
in pura potētia non eſt motus iſto mõ:ſꝫ gñatio foꝛme
ſubãlis eſt hmõi.ergo ⁊c. Maioꝛ ꝓpoſitio eſt v̄a:q2 ens
in potentia non manet vnū ⁊ idē ſimpl'r ſm nomē ⁊ dif
finitionē:cū nomen ⁊ diffinitio ꝓpꝛie ſumantur ab actu.
ens.n.in pura potētia non eſt actus:nec eſt ens actu.vt
manifeſtū eſt.q̃re ⁊c. Minoꝛ hētur ab arꝫ.in pͥmo hui⁹
⁊ in pͥmo de gñatione:⁊ oēs ꝯcedūt. Et puto ꝙ arꝫ.in- T.cõ.8.
tēdit iſtā rõnē i l'ra. Arguit.n.ſic:ſi gñatio eēt mot⁹:tūc
illud qõ generatur moueretur:ſꝫ hꝛ ē falſū.ergo ⁊ pͥmū:

ꝯ̃tia videt̃ manifeſta: ⁊ ꝓbatur falſitas ꝯ̃ntis: q2 ens in
potētia pura nō mouet̃. ⁊ hoc recipit̃ vt manifeſtū. ens
.n. i potētia pura nō m̄aet vnū nūero poſitiue: ⁊ ſ3 actū
ſub vtroq3 termīo trāſmutatiōiſ. ⁊ iō nō mouet̃ tali mo
tu: ſ3 illud qō ḡnatur .i. ḡnationi ſubijcit̃ eſt ens in potē
tia pura: ſubm .n. ḡnatiōis eſt illō idē qō eſt ſubm forme
ſubalis quo ḡnatur ſeu acquirit̃ per ḡnatione3: nūc aūt
ſubm forme ſubalis ſm q eſt ſubm eſt ens in pura potē
Cō.4. tia. vt dicit Cōmētator ſup 2m de aīa. ḡ ſubiectū ḡnatio
nis eſt ens in pura potētia receptiua ſ3 ſe. ḡ illud quod
generat̃ .i. qō ḡnatiōi ſubijcit̃ non mouet̃ iſto modo. Et
ꝯfirmat̃ rō Ariſt. exponēdo magis intētiōe3 ei9. nā cu3
Ariſto. dixit q ſi ḡnatio eēt motus: tunc illud qō gene
rat̃ mouet̃: aut ipe ītelligit per illō qō generat̃ illud qō
ḡnatiōi ſubijcit̃: aut illō qō terminat ḡnationē: nō ē di
cendū q ītelligat illud qō terminat ḡnationē: ſicut .n. il
T.c.10. lud qō per alterationē acq̃rit̃ ſeu termīat alteratōe3 nō
alterat̃ .ſ. q̄litas ſenſibilis. vt p3 in iſto 5° tū alteratio eſt
motus verus ſic non ſequeretur q ſi ḡnatio eēt motus
q illud qō terminat ḡnationē illa3 moueret̃. ¶ P. ipſe
vult q illud qō generat̃ ē non ens. hoc aūt non eēt veꝝ
d̄ illo qō termīat ḡnationē. Nā ſiue compoſitū termīat
ḡnationē ſiue forma ſiue vtrūq3 iſtoꝝ: ꝯſtat q illud qō
terminat ḡnationē ē ens actu vel ē actus. ḡ non accipit
illō qō ḡnatur ꝓ eo qō ḡnationē terminat: q̄re relinqui
tur q accipit illō qō generat̃ ꝓ eo qō ḡnationi ſubijcit̃:
de iſto .n. veꝝ eſt dicere q non eſt ens .ſ. actu de ſe ſm q
ſubijcit̃ ḡnationi: imo totalr̄ oppoſitū eſt ei qō eſt actu
.i. totalr̄ diuerſum ab ente actu ſm ſuā eēntia: mā .n. pri
T.cō.8. ma non ē q̄d nec q̄le nec q̄tum neq3 aliq̄d alioꝝ quibuſ
diuerſu3 ē ens. vt ipſe dicit in 7° metaph. Et ſic ipa non
manet eadē ſm actū ſub vtroq3 termino ḡnationis. ḡ n̄
mouetur motu ꝑ quē non mutat̃ nomē: nec diffinitio ꝓ
p̄rie: ⁊ ſub cui9 vtroq3 termīo m̄aet idē enſ actu: ⁊ de ta
li motu loquitur Ariſto. vbicūq3 dicit q mot9 non ē ad
ſubam ⁊ q mot9 non ē niſi ad res triū geneꝝ .ſ. qualita
tis q̄titatis ⁊ vbi. nā ſm tales res ꝯtingit fieri tranſmu
tatiōe3 ſubiecto manēte ſubiecto eodē numero ſ3 actū
⁊ eodē noīe ⁊ diffōne. q̄re ⁊c̄. Et iſta vr̄ eſſe intētio Cō
Com.7. mentatoris ſup iſtā ꝑtem. dicit .n. ſic: q2 igitur in duabus
extremitatib9 iſtius motus .ſ. generationis ⁊ corruptio
nis exn̄tis in ſuba non eſt aliq̄d idē demr̄atu3 diſpoſitū
per motū a p̄ncipio ei9 vſq3 ad finē: dicit ergo īpoſſe ē
vt ḡnatio ſit motus ſupple in quo manet eadē diffinitio
⁊ idem nomen tranſmutati ſm eundem actum: tamen
non ſequitur ex hoc quin generatio ſit mot9 ꝓut mo
tus dicit quācunq3 tranſmutationem ſucceſſiuam.

Ad rationes dico q quedā bene ꝯcludūt ge
nerationē eē motū aliquo mō
.ſ. ꝓut mot9 eſt trāſmutatio ſucceſſiua: niſi q tertia pec
cat ꝑ equocationē. Cū .n. dr̄ q idē eſt ſubm ⁊c̄. Veꝝ eſt
de termino p̄mo eēntiali ⁊ itrinſeco: ſ3 de termino me
diato ⁊ non eēntiali non o3. mō dico q generatio non
eſt termin9 alterationis īmediatus ⁊ eēntialis: ſ3 media
tus ⁊ extra eēntiā alteratiōis ⁊ extra gen9 ei9. termin9 āt
īmediatus alterationis ⁊ eēntialis eſt q̄litas q̄ diſponit̃
mā ad formā generatā. ⁊ iō n̄ o3 q oīno ſit idē ſubiectū
ḡnationis ⁊ alterationis p̄cedentis. ¶ Quarta vō rō
vr̄ inſolubilr̄ ꝯcludere q ḡnatio elementi eſt motus .i.
trāſmutatio ſucceſſiua ſuppoſito eo qō dicit̃ Cōmētator
.ſ. q forma ſubalis elemēti recipiat magis ⁊ minus. Ve
rum eſt q aliqui dicunt generationē ſube nullo mō eſſe
motū ſucceſſiuū: ſ3 mutationē inſtātaneā oīno per ſe lo
quēdo: ⁊ ſi eſt ibi ſucceſſio: hoc ſolū eſſet ſ3 q̄litates p̄ce
dentes. Et qō dicit Cōmentator formas ſubales elemē
torum recipere magis ⁊ minus. Dicunt aliqui q ipſe nō
dicit hoc ex intētione nec ꝑ modu3 determinationis: ſ3
ꝑter itentione3 ⁊ exercitatiue. S3 ſalua pace eoꝝ h̄ eſt
falſu3 oīno: imo Cōmētator apte: ⁊ ex itentiōe ꝯ̄ Aui
cennā dicit q forme elementoꝝ remanēt in mixto nō q̄
dem ſ3 ſuas vltias pfectiones: ſ3 refracte ⁊ remiſſe ⁊ ſi
cut remittunt̃ q̄litates elementoꝝ ſic ⁊ forme: vt ipe oñ
dit ibidē. Alij vō dicūt q Cōmētator ſimplr̄ errauit ⁊
ꝯdixit in hoc Ariſto. ⁊ ſibi in iſto loco. S3 hoc ē valde
onerosum ⁊ itolerabile dicere de tāto p̄hō: p̄cipue q2
iſti q̄ ſic imponūt Cōmētatori ꝯdictionem q̄ſi in oībus
alijs ip̄3 approbāt ⁊ tenēt ip̄m tanq̄ meliorē Cōmēta
torē. Ariſt. ⁊ ſubtiliorē iter oēs: ⁊ ſi ipſi nō dicerēt: hoc
tū ſine dubio ita ē. Et hoc relinquo exptiſ ⁊ amatorib9
p̄hice vitat]. ¶ Ad vltimā cū dr̄ q oīs trāſmutatio ⁊c̄.
Concedat̃. Et cū dr̄ q materia h3 eſſe ⁊ nō eſſe in eodē T.cō.6.
īſtanti vel in alio ⁊c̄. ariſto. ſoluit iſtā dubitationē in 8°
huius: ⁊ itendit ibi q cū aliq̄d generat̃ q̄cūq3 generatio
ne. illud fuit non ens in tp̄e p̄cedente: ⁊ in vltimo inſtan
ti illius tp̄is eſt ens: ⁊ nō eſt accipe vltimū inſtans in q̄
illud qō generat̃ fuit non ens: ſ3 eſt b̄ſi p̄mū inſtans in q̄
eſt ens. v.g. cū ex aere generat̃ ignis in toto tp̄e p̄cedē
te: ipſe ignis fuit non ens: ⁊ in vltimo inſtanti illius tp̄is
fuit ens: nec eſt dare vltimū inſtans in quo ignis ſit non
ens: q2 ſi eſſet dare vltimū inſtans in quo ignis fuit non
ens: aut in illo eodem eſſet ens: ⁊ ſic ſimul eſſet enſ ⁊ nō
ens: aut in alio eodem inſtanti eſſet ens: ⁊ ſic erit tp̄ſ me
dium in quo nec erit enſ nec non ens qō eſt impoſſibile.
Et hoc intendit ariſto. in 8° huiuſ: manifeſtum eſt aute3
q niſi aliq̄s faciat tp̄iſ diuidens ſignū ⁊c̄. Silr̄ aute3 in
telligendū eſt q cū aliquid corrumpit̃ in aliquo tp̄e fuit
ens: ⁊ in vltimo inſtanti illius tp̄is eſt non ens: nec eſt aſ
ſignare vltimū iſtans in quo fuit ens ꝑ eādem rōnem.
⁊ ideo illa ratio imaginat̃ falſum impoſſe. Inſtans enim
cōe qō copulat tp̄s in quo res generat̃ fuit non enſ. Ad
illud in quo eſt ens o3 eſſe poſterioris paſſionis. vt dicit
Ariſto. ibi .i. q in illo inſtanti reſ ſe hab3 ſicut in tempo
re poſteriori: ita q ſi in tempore poſteriori ſit ens. vt cō
tingit in generatione: tunc in illo inſtanti res primo erit
ens: ⁊ ſi in tempore poſteriori non ens vt in corruptio
ne: tunc in illo inſtanti primo erit non ens.

¶ Secundum ſubſtantiam autem non eſt mo
tus propter nullum entium ſubſtantie contrari
um eſſe. Textu cōme. X. Queſtio. III.

q Verit hic. Utrū i ſuba ſit ꝯ̄rietas: ⁊ hoc eſt
querere. vtꝝ vna ſubā ſit ꝯ̄ria alteri ſubſtā
tie. ¶ Arguit̃ p̄mo q ſic. Q2 actiuu3 ⁊ paſ T.c.50.
ſiuum ſūt ꝯ̄ria. p̄mo de ḡnatione. ⁊ in de ſen
ſu ⁊ ſenſato. Sed vna ſubā eſt actiua ⁊ alia
paſſiua. vt manifeſtum eſt: ignis .n. eſt actiuus ⁊ oīa alia
elemēta ſunt paſſiua reſpectu ipſius. q̄re ⁊c̄. ¶ Item oē T.c.20.
qō corrumpit̃ h3 ꝯ̄rium p̄mo celi: ſed alique ſube corrū
punt̃ vt nāles ſube. vt p3 ex primo de generatōe. q̄re ⁊c̄.
¶ Item in vnoquoq3 genere eſt vna p̄ma cōtrarietas. T.c.55
vt habet̃ i p̄mo huius: ⁊ 10° metaphy. S3 ſubā eſt vnū
genus. vt p3 in p̄dicamentis. ergo ⁊c̄. ¶ Item p̄ncipia T.c.42
ſunt ꝯtraria. vt p3 in p̄mo huius: ſed p̄ricipia ſūt ſubſtā
tie. vt p3 ibidem. quare ⁊c̄. ¶ Item ꝯtrarietas effectuū
videt̃ arguere ꝯtrarietatem cauſarum: ſed effectuſ ſubā
rum ſūt contrarij .ſ. qualitates actiue ⁊ paſſiue vt calidi
tas ⁊ frigiditas. quare ⁊c̄. ¶ Itē ignis ⁊ aqua ſūt ꝯtra T.c.24
ria 2° de generatione: ſ3 iſta ſunt ſubē. vt manifeſtu3 eſt.
¶ Itē oīs forma recipiēs magis ⁊ minus h3 ꝯtrariu3:
hec vr̄ haberi in 5° huius. vbi dicit Ariſtote. q magis

ꝛ minus eſt ex permixtione ꝯtrarij. Sed alique ſubſtan
tie recipiunt magis ꝛ minus.ſ.forme ſubales elemento
rum ſm Cōmentatorē in 3° celi ꝛ mundi.quare ꝛc̄.
Cō.67. ¶ Oppoſitum arguitur auctoritate Ariſto.in iſto capi-
tulo ꝛ in predicamentis.

De queſtione eſt intelligēdū ꝙ ſicut narrat
Cōmētator: Alexāder poſu-
it ꝙ ſuba cōpoſita nō hꝫ ꝯriū ꝓprie ꝛ p̄mo: ꝛ ſic intelle
xit Ariſto.hic. Sꝫ ſubſtātia ſimplex que eſt forma bene
Cō.io. hꝫ ꝯtrariū: ꝛ ſic intellexit Ariſto.in p̄mo huius ꝛ in pri
mo de gn̄atione. Sꝫ hoc nō videt̄ placere Cōmentato
ri: q̄ ſm hoc rō Ariſto.non ꝓbaret niſi ꝙ ad ſubſtanti-
am cōpoſitā nō ſit motus: ſꝫ nō ꝓbaret ꝙ ad ſimplicem
ſubam non ſit motus: dico que ē forma: ꝛ ſic rō Ariſto.
nō eēt vlis: ſed forte hoc concederet Alexāder. Alij di
cunt aliter ꝛ dicunt ꝙ in ſuba per ſe nō eſt contrarietas:
quod ſic ꝓbant. Si in ſuba eſſet ꝯtrarietas: tunc ad ſub
ſtantiā eſſet motus: iſtā ꝯn̄tiā ſupponunt: ſed ꝯn̄s eſt in-
conueniēs vt accipiūt ꝓ manifeſto ab Ariſto.in littera.
Sed iſtud nō placet Cōmētatori quātū ad iſtā rōnem:
q̄ lꝫ bn̄ ſequeret̄ ꝙ ſi in ſubſtantia non eſt ꝯtrarietas ꝙ
in ea vel ad eā nō ſit motus: tn̄ nō ſequit̄ ꝙ ſi ſubſtantia
ē ꝯrietas ꝙ ad eam ſit motus: imo dicit Cōmentator ꝙ
quocūqꝫ ſubſtantie poſite fuerint ꝯrie: non ſequitur vt i
eis ſit motus: qm̄ ſi ponunt̄ cōtrarie ſm formas nō erit
in eis motus: q̄ ſubiectuꝫ eaꝝ eſt ens in potentia. Et ſi
eſſent ꝯtrarie ſm vtrūqꝫ.i.ſm mām ꝛ ſm formam non
erit in eis trāſmutatio nedū motus. Et hoc vltimuꝫ ſic
apparet: q̄ cū īter aliq̄ ē trāſmutatio oꝫ ꝙ habeāt vnū
ſubiectum cōe qd̄ exn̄s ſub vno ſit in potētia ad aliud:
modo ſi ſubſtātie ſunt contrarie ſm formas ꝛ ſm mate
rias nullū erit vnū ſubiectū cōe: q̄ vnū ꝯtrarioꝝ nō eſt
ſubiectum alterius: nec recipit ipſum.vt manifeſtum eſt
per ſe: ꝛ ꝓpter hoc dicit Ariſto.in p̄mo huius: ꝙ diſcor
T.c.51. dia nō ꝯducit ꝯcordiā nec facit aliquid ex ea.quare ꝛc̄.
Et ꝓpter hoc aliqui dicūt ꝛ ꝓbant aliter: ꝙ in ſubſtātia
nō ē ꝯtrarietas: q̄ contrarietas eſt maxima diſtātia.vt
hētur in io° metaphy. ſꝫ in ſubſtātijs non ē maxima di-
T.c.14. ſtātia: q̄ maxia diſtātia nō ē niſi reſpectu maioris ꝛ mi-
noris diſtātie: modo in ſubſtantijs non ē maior ꝛ minor
diſtātia: ſaltē in eadem ſpecie: q̄ ſuba nō recipit magis
ꝛ minꝰ vt ſupponūt. Sed hec ratio nō ē firma: q̄ Com
mentator vult ꝙ forme elementoꝝ bene recipiunt ma-
gis ꝛ minus. Et forte maxima diſtantia que pertinet ad
ꝯtrarietatem ꝓprie dictā non exigit maiorē ꝛ minorem
diſtantiā in eadeꝫ ſpecie: ſed in diuerſis ſpeciebus: ita ꝙ
forma magis ꝛ minus diſtās ab vno extremoꝝ ſit diuer
ſaꝝ ſpecieꝝ: ꝛ hoc bene ē in ſubſtantijs. nam forma ae-
ris minꝰ diſtat a forma ignis q̄ forma aque: ꝛ ſic de alijs:
quare nō vꝫ ratio. Et ideo aliter dicit Cōmētator ꝛ vi
det̄ itelligere talē diſtinctionē: ꝙ ſubſtātie pn̄t ꝯſiderari
dupliciter. Uno modo ſm ſe. Alio modo ſm eaꝝ q̄lita
tes: ꝛ p̄mo modo dicit ꝙ ſube nō ſunt ꝯtrarie.ſ.per ſeip
ſas: ꝛ loq̄tur de contrarietate ꝓprijſſime dicta: que ē re-
pugnantia duaꝝ formaꝝ poſitaꝝ ſub eodē genere exi-
ſtentiū: ꝛ in eodē ſubiecto viciſſim exiſtere potētiū. tali
.n. ꝯtrarietate non ſunt ſubſtātie ſibijnuicē ꝯtrarie p ſe.
Sed hoc ipſe nō multū probat: ꝛ forte ratio ē ad hoc:
q̄ talia ꝯtraria debent ſibijnuicē ſuccedere in ſubiecto
vno ꝛ eodē ſm actum. hoc aūt repugnat ſubſtātijs. Cō
ſtat.n. ꝙ forme ſubſtātiales elementoꝝ de quibus ma-
gis vr̄ non ſuccedunt ſibijnuicē in ſubiecto vno ꝛ eodē
ſm actū: q̄ ſubiectū cuiuſlibet forme ſubſtātialis p̄muꝫ
ꝛ p̄ncipalr̄ ſm qd̄ ē ſubiectuꝫ non ē ens actu: ſed ens in
Cō.4. potētia.vt docet Cōmentator in 2° de anima. Q2 auteꝫ

contraria proprijſſime dicta debeant habere ſubiectuꝫ
vnū ꝛ idē ſm actū: hoc pōt declarari: q̄ certū ē ꝙ con-
traria volūt habere ſubiectū vnū ꝛ idē. ergo proprijſſi
me ꝯtraria debēt hr̄e ſubiectū ꝓprijſſime vnuꝫ ꝛ idē: qd̄
non eſſet niſi eſſet vnū ꝛ idē ſm actum. Et per ꝯſimileꝫ
rōnem poſſet ꝓbari ꝙ ad ſubſtantiam non ē motus ꝓ-
prijſſime dictus ſub quo ſubiectuꝫ manet idem nomine
ꝛ diffinitione: q̄ conſtat ꝙ motus requirit ſubiectū vnū
ꝛ idem ſub vtroqꝫ termio. ergo motus ꝓprijſſime dictꝰ
requirit ſubiectum veriſſime vnū: ꝛ idē ē illud qd̄ ē vnū
ſm vnam formā ꝛ actu indiuidualē. Subiectū.n. vnuꝫ
p̄uatiue ſicut mā p̄ma nō ē ꝓprijſſime vnum ſicut nec eſt
ꝓprijſſime ens.vt pꝫ i 2° de anima. ergo motus ꝓprijſſi
me dictus requirit ſubiectū vnū actu indiuidualem. Et
ꝯſtat ꝙ ſubiectū tranſmutationis ſubalis.i.tranſmuta-
tionis que eſt ad formā ſubalem vel ad eius p̄uationeꝫ
non eſt ens actu ꝛ vnū ſimplr̄. quare ꝛc̄. Non tn̄ negan
dum eſt ꝓp hoc: ꝙ ad ſubam non ſit motus large ſumen
do motū pro quacūqꝫ trāſmutatione ſucceſſiua ꝛ conti
nua.vt dcm̄ fuit p̄us. ¶ Secundo diceret Cōmentator
ꝙ ipſe ſubſtātie bene ſunt ſibijnuicem contrarie ſm ſuas
qualitates: ꝛ dicit ꝙ ipſe erat letus in hoc.ſ. ꝙ occurrit
ſibi dicere ſm iſtā diſtōnem. Q2 aūt ſubſtantie ſint con-
trarie ſm ſuas qualitates: hoc ipſe nō ꝓbat: q̄ ſatis eſt
manifeſtū: q̄ ꝯſtat ꝙ ignis eſt calidus ꝛ ſiccus: ꝛ aqua ē
frigida ꝛ humida: ꝛ aer ē calidus ꝛ humidus ꝛ terra fri
gida ꝛ ſicca: ꝛ ſic inter iſtas ſubas ſimplices eſt cōtrarie
tas ſm ſuas vltimas q̄litates ſicut inter extrema: ſubſtā
tie aūt mixte ſunt ꝯtrarie ſm ſuas qualitates: ſicut me-
dia ſunt ꝯtraria medijs.vt ipſe docet in p̄mo celi ꝛ mun Cō.10.
di. ¶ Notādum ē ſm Cōmētatorem hic ꝙ qualitates
iſte tāgibiles ſm quas elemēta habēt cōtrarietatem nō
ſunt forme ſubſtātiales elemētoꝝ: q̄ impoſſibile eſt vt
aliquid ſit in vno de vno predicamento ꝛ in alio de alio:
cum igit̄ calor ſit in homine de predicamēto qualitatis
impoſſibile ē ꝙ in ipſo igne ſit de predicamēto ſubſtan-
tie: forma aūt ſubalis ignis ē ſubſtantia. ꝛ ideo impoſſi
bile eſt ꝙ calor ſit forma ſubalis ignis. Ueꝝ tamē eſt ꝙ
ipſe calor eſt ꝓpinquus ſube ignis. Eſt.n. accidēs prope
ꝯſequens formā ſubalem eius: ꝛ dico calor in ſūmo. Et
ideo accipit̄ loco differētie ignis: in mixtis aūt ē remo-
tius a ſuba.vt dicit Cōmētator. Siquis aūt teneret opi
nionem Alexādri.ſ. ꝙ ſube ſunt ꝯtrarie ſm formas: ſub
ſtantie dico que ſunt elemēta.ſ. ignis aq̄ aer ꝛ terra. For
te non eēt magnū inconueniens: q̄ iſte forme ſunt maxi
me diſtātes adiuicē in eodē genere ꝛ in ſubiecto aliquo
modo eodē.ſ. in materia: lꝫ nō i ſubiecto eodē ſm actū:
ꝛ cū hoc iſte forme cōmiſcent̄ adinuicē refracte ꝛ remiſ
ſe ſm Cōmētatorē: qd̄ nō videt̄ competere niſi ꝯtrarijs
aliquo modo. Ueꝝ tn̄ eſt ꝙ non pn̄t eſſe ita ꝓprie con-
trarie ſicut qualitates: q̄ nō habēt ſubiectū: ita proprie
vnū ꝛ idē: etiā q̄ contraria proprijſſime ſūt actiua ime-
diate: modo iſte forme non agūt imediate: non.n. agūt
niſi precedētibus actiōibus ſuaꝝ qualitatū aliquo mo
do ſm cōem doctrinam. ꝛ ideo non ſūt ita vere contra
rie ſicut qualitates prime tāgibiles. Q2 tn̄ nullo modo
ſint contrarie non video eſſe demōſtratū. Et ſi dicat̄ ꝙ
ratio ariſtotelis aſſumit ipſas nō eſſet ꝯtrarias: poſſet
dici ſm commētatorē: ꝙ illa rō ē famoſa ſolū.i. proba-
bilis ꝛ non demr̄atiua: cuiꝰ ēt ſignū ē: q̄ non videt̄ vni-
uerſaliter verum ꝙ motus nullo modo ſit ad illud qd̄ n̄
habet ꝯtrarium: q̄ motus circularis eſt veriſſimus mo
tus.vt pꝫ in 8° huius: ꝛ tamē nō eſt ad ꝯtrarium ꝓprie T.c.73.
vt etiam dr̄ in 8° huius. Et ideo illa ratio ariſtotelis: q̄ T.c.73.
ꝓbat ad ſubam non eſſe motuꝫ per hoc ꝙ in ea non eſt

contrarietas non videtur demonſtratiua ſimplr:ſed ra
tio quam ſupius induxit eſt demonſtratiua:vt dicit Cō
mentatoꝛ. ¶ Sꝫ aliqui obijciunt ꝯ Alexandꝛꝫ:qꝛ Ari
ſto.dicit in de ſenſu ⁊ ſenſato ꝙ ignis nō agit neqꝫ patit
ſm ꝙ ignis:neqꝫ aqua ſm ꝙ aqua:ſꝫ inquantuꝫ habent
ꝯrietatē adinuiceꝫ.ergo vult aperte ꝙ ignis ſm ꝙ ignis
non ꝯriat aque ſm ꝙ aqua:neqꝫ econuerſo.mō ſi ignis
eēt ꝯri⁹ aque ſꝫ ſuā foꝛmā:⁊ ecōuerſo.tūc iſta eēnt ꝯria
ſm ꝙ hmōi.qđ.n.debet alicui p ſuaꝫ foꝛmā debet ei ſꝫ
ꝙ hmōi.vt pꝫ in.i.poſterioꝝ. ¶ Ad hoc rn̄det Alexā
der:multum ſubtilr vt mihi videtur:⁊ dicit ꝙ ꝗuis con
cederet ꝙ ignis ꝯriaret aque per ſuā foꝛmaꝫ: tn̄ adhuc
non ſeqtur ꝙ ꝯrietur ei ſꝫ ꝙ ignis.i.per ſe ⁊ pmo oino:
qꝛ ignis non ſolum includit in ſua ſubſtantia ipſam foꝛ
mam ei⁹:quecūqꝫ ſit illa:ſed etiam materiaꝫ:⁊ ſimiliter
aqua:nunc aūt ipſa materia nulli eſt ꝯria. Et ideo ignis
ſm ꝙ ignis.i.ſm ſe totū non eſt ꝯtrarius aque ſm ſe to
tam:nec econuerſo.vt manifeſtū eſt per ſe.⁊ ideo non vꝫ
obiectio. Utrum aūt Alexander intellexerit qualitateſ
pmas eſſe foꝛmas ſubſtātiales elemētoꝝ:de hoc eſt ali
bi perſcrutandū.ſ.ſup libꝛum de ſenſu ⁊ ſenſato.capitu
lo de ſapoꝛe.cōiter.n.attribuitur ei ꝙ ſic. Sꝫ ego nō cre
do ꝙ iſta vnquā fuerit ei⁹ intentio:nec habet ex verbis
eius ibi nec alibi.ipſe.n.ſub conditione loquēs dicit ſic.
Si igitur aque eſſe eſt in frigiditate:⁊ eē ignis in calidi
tate:quare non ꝯtrarius ignis aque ſm ꝙ ignis ⁊c̄.qua
ſi dicat:ſi ponatur ꝙ frigiditas ſit foꝛma ſubalis dās eē
ipſi aqͣ:⁊ caliditas ſit foꝛma ſubſtantialis dans eſſe igni
quare nō erunt iſta ſibi ꝯtraria ſm ꝙ hmōi:nunꝗ tn̄ ab
ſolute aſſerit ꝙ ita ſit.vt manifeſtum eſt inſpicienti. Et in
hac expōne Alexandri letus fui multū. Uerecundū.n.
eſt tanto pho ⁊ ſic ſubtili ſicut fuit Alexāder attribuere
talē erroꝛē manifeſtū ꝙ qualitas ſit ſubſtantia.hec.n.ꝓ
poſitio eſt immediata:nulla qualitas eſt ſuba.vt pꝫ ex
pꝛimo poſterioꝝ:ſꝫ oīs caliditas eſt qualitas.vt mani
feſtum eſt.ergo nulla caliditas eſt ſuba. Sed oīs foꝛma
ſubalis eſt ſubſtātia.vt manifeſtuꝫ eſt ſm Ariſtoteleꝫ in
multis locis.ergo nulla foꝛma ſubalis eſt caliditaſ:nec
econuerſo.⁊ ſilr dico de frigiditate in alijs. Qđ autem
iſtam rōnem ignoꝛauerit Alexander non credo quāuis
quaſi oēs loquentes de iſta materia vſqꝫ nunc dixerint
iſtam fuiſſe eius opionē:ſꝫ non plus de hoc. ¶ Notan
dum aūt vlterius ꝙ ꝯtrarietas aliqn̄ accipiat cōiter ꝓ
oppoſitione que eſt inter pꝛiuationeꝫ ⁊ habitum ⁊ pꝛo
oppoſitione que eſt inter magis perfectum ⁊ minus per
fectum:⁊ ſic bene eſt contrarietas inter ſubſtantias ⁊ in
ter pꝛincipia ſubarum.vt patuit in pꝛimo huius.

Ad pꝛimam rationem pōt dici ꝙ bn̄ ꝯtingit ſubās eſſe ꝯtrariaſ ſm ſuas qua
litates:non aūt ſm ſe ipſas pmo. ¶ Silr ad aliam:ſuf
ficit.n.ad hoc vt ſubſtātia ſit coꝛruptibilis ꝙ habeat cō
trariū ſm ſuas diſpoſitiones ꝓpꝛias.ſ.ſm ſuas natura
les qualitates quas requirit in materia. ¶ Ad aliā be
ne concludit ꝙ inter ſubſtātias eſt ꝯtrarietas que eſt op
poſitio iter magis pfectum ⁊ minus pfectū. ¶ Ad aliā
pōt dici:ꝙ pncipia ſubſtātie per ſe ⁊ pncipalia ſunt ſub
ſtātie:ſꝫ pncipiū ſubſtātie p accidēs ⁊ diſpoſitiuū:nō oꝫ
ꝙ ſit ſubſtātia. Pꝛiuatio aūt eſt pncipiū ſubſtantie non
per ſe ⁊ pmo:ſed ſolum diſpoſitiuū vel per accidēs aliq̄
modo.vt oñſum fuit in pmo huius. ¶ Ad aliud pōt di
ci ꝙ ad ꝯtrarietatē effectuuꝫ non requiritur ꝯtrarietas
cāꝝ:ſed ſufficit ꝙ ſint diuerſe ⁊ diſperate:⁊ ſic eſt hic.
¶ Ad aliam pꝫ ex dictis:ignis.n.⁊ aqua ſunt cōtraria
ſm ſuas qualitates:ſed non ſm ſuas eſſentias ſaltē ve
riſſima contrarietate. ¶ Ad aliā pōt negari maioꝛ:lu-
men.n.recipit magis ⁊ minus.vt manifeſtū eſt:⁊ tamen
non hꝫ contrarium ꝓpꝛie dictum:ſꝫ pꝛiuatiue oppoſitū
.ſ.tenebꝛā.vt dr̄ in.2.de anima. Et cū dr̄ ꝙ magis ⁊ mi T.c.70
nus pꝛouenit ex permixtiōe ꝯtrarij.veꝝ eſt in habenti
bus cōtrarium:ſed non eſt vniuerſaliter veꝝ:immo ma
gis ⁊ minus pōt eſſe ex maioꝛi vel minoꝛi diſpōne ſubie
cti ad talem qualitatē vel foꝛmā:vel ex maioꝛi aut mi
noꝛi virtute agentis vel ex aliqua alia cauſa.ideo ⁊c̄.

¶ Neqꝫ iam eſt in ad aliquid:contingit.n.alte
ro mutante verum eſſe alterum nihil mutans.
quare ſecundum accidēs motus hoꝛum eſt ⁊c̄.

Textu commenti.x. Queſtio. IIII.

Onſeqnter querit. Utꝝ relatio poſſit attri
bui alicui de nouo nulla tranſmutatiōe fcā
c in ipo. ¶ Arguit pmo ꝙ non.qꝛ ſicut eſt de
qualitate:ſic videt eſſe de relatiōe per con
ueniētē ſimilitudinē:ſꝫ qualitas non pōt at
tribui alicui de nouo niſi aliqua trāſmutatio facta ſit in
ipſo.vt manifeſtū ē:⁊ oēs concedunt.ergo ⁊c̄. ¶ Item
nullū ens reale pt̄ attribui alicui nulla trāſmutatiōe fa
cta:in hoc.n.vident differre entia rationis ⁊ entia rea
lia:qꝛ entia rōnis.ſ.conceptus intellectus poſſunt attri
bui aliquibus nulla trāſmutatiōe facta in ipſis.vt lapis
pōt eſſe itellectus nulla trāſmutatiōe facta in ipſo lapi
de. Sed entia realia non vident de nouo attribui aliq̄
bus niſi fiant alique tranſmutationes in ipſis. Relatio
aūt eſt ens reale pꝛeter aīam humanā:⁊ dato ꝙ nullus
homo itelligeret:adhuc vnus homo eſſet pater alteri⁹
⁊ alterius filius:⁊ non poſſet eſſe pater niſi ſm paterni
tatem.ſimiliter aūt ⁊ in alijs multis.q̄re ⁊c̄. ¶ Iteꝫ om
ne qđ aliter ſe habet nunc ꝗ pus videt eſſe tranſmuta
tuꝫ.hec videtur manifeſta in.6.huius. Sed omne illud T.c.37.
qđ nūc refertur aliqua relatione reali ⁊ pus non refere
batur ſe habet aliter nunc ꝗ pꝛius:ſi enim penitus ⁊ eo
dem modo ſe haberet nunc.vt pus:tunc ſicut pꝛiuſ non
erat relatum ſic nunc non eſt relatum:⁊ ſic eſſet relatuꝫ
⁊ non eſſet relatum ſimul:qđ eſt impoſſibile.quare ⁊c̄.

Oppoſitum arguit auctoꝛitate Ariſto.i iſto 5°.ꝓbat.n.ꝙ ad relationē nō eſt T.c.10.
motus p hoc ꝙ aliquid refert ad alteꝝ ad qđ pꝛius nō
referebat:refert dico ipſo nō mutato:ſꝫ mutato aliquo
altero:⁊ hoc dicit his vbis. Contingit enim altero mu
tante veꝝ eſſe alteꝝ nihil mutās. Et cōfirmatur ratio
ſic ſm expoſitoꝛes:in quocūqꝫ genere eſt motus nihil il
lius generis inuenit in aliquo de nouo abſqꝫ eius muta
tione:ſꝫ ꝯtingit veꝝ eſſe aliqd dici relatiue ad alterum
altero mutato:ipſo tamen non mutato.quare ⁊c̄.

De queſtione eſt itelligēdum ſicut cōiter di cit:⁊ accipit ex.5°. metaphy. T.c.20.
ꝙ duplex eſt relatio. Quedā.n.eſt relatio realis:⁊ que
dā eſt relatio ſm rōnē ſeu itellectū. Relatio qđē realis
eſt illa que hꝫ eſſe extra aīam pꝛeter operationeꝫ noſtri
intellectus vt paternitas ⁊ filiatio ⁊ alie hmōi relatio
nes multe. Relatio quidē rationiſ eſt que non hꝫ eē ex
tra animam actu:ſed habet eſſe per actū intellectus no
ſtri ſicut communiter exemplificatur.de identitate qua
aliquid dicitur idem ſibijpſi. Iſta enim identitas non po
teſt eſſe relatio realis ſcilicet que ſit extra animam rea
liter differens a ſuo fundamento. Nam ſi idētitas:qua
ſoꝛ.eſt idem ſibijpſi:eſſet relatio realis differenſ eſſentia
liter ⁊ realiter a ſubſtantia ſoꝛtis pꝛeter omnem actum
intellectus: tunc eſſet pꝛoceſſus in infinitum in entibus
actu exiſtentibus extra animam: quod reputatur im
poſſibile. Pꝛobo conſequentiam: quia ſi illa iden-

titas eſt relatio realis preter animam:cum vnūquodq̧
ſit idē ſibiipſi neceſſe erit ꝙ ipa identitas ſit eadē ſibiipſi
⁊ per identitatē realē:⁊ illa ſimiliter identitas eſt eadeʒ
ſibiipſi per aliā idētitatē:⁊ ſic in infinitū. Non.n.eſt ali
qua ratio q̄re aliqua res ſit eadē ſibiipſi per identitateʒ
realiter ⁊ nō alia.quare ⁊c̄. Idētitas ergo qua aliq̄d di
cit idē ſibiipſi ſm cōem doctrinam:nō eſt relatio realis
exñs actu extra animaʒ ⁊ realiter diuerſa a ſuo funda-
mēto:ſʒ eſt relatio ſʒ intellectū. Nā itellectus pōt itel-
ligere aliquid nō eſſe diuerſuʒ a ſeipſo:⁊ ſic vtit vno:vt
duobus inquantū intelligit ipſuʒ vt nō diuerſum:⁊ vt il
lud a quo nō eſt diuerſuʒ ⁊ ſic conſtituit relationē idēti
tatis. Utrū aūt hoc ſit omnino veruʒ .ſ.ꝙ idētitas qua
res extra animā exñs nullo modo ſit res extra aīaʒ bo
na ſpeculatio eſt:ſed ad p̄ſens nō dico determinādo ſʒ
narrādo. Ulterius preintelligendū eſt ꝙ relatiua diuer
ſa diuerſimode referunt adinuicē. Quedā.n.referuntur
per diuerſas relatiōes exñtes in eis: ita ꝙ in ſuba vtri-
uſq̧ extremi fundat relatio.vt pater ⁊ filius dñs. ⁊ ſer
uuſ.duplū ⁊ dimidiū.⁊ multa talia. Quedā vō referun
tur nō ꝑ diuerſas relatōes exñtes i eis:ita ꝙ relatio nō
fundat in ſuba vtriuſq̧ extremi:ſʒ in vno extremoꝝ ⁊
aliud extremoꝝ nō refert ad alterū:niſi q2 alterū refer
T.c.20. tur ad ipſuʒ. ſicut docet Ariſto.i 5°metaphy. de intelle
ctu ⁊ intelligibili:⁊ ſimiliter de ſenſu ⁊ ſenſibili: ſenſibile
eniʒ actu ſenſatū nō refert ad ſenſuʒ actu ſentienteʒ:niſi
q2 actu ſenſus ſentiens refert ad ſenſatum:⁊ ſic ſenſatio
qua ſenſibile dicit ſenſatū:nō eſt alia a ſenſatiōe qua ſen
ſus actu ſentiēs dicit:⁊ illa ſenſatio eſt in ſenſu ſubiecti-
ue:nō aūt i ſenſibili extra animā.ſic relatio qua ſenſatū
dr̄ ad ſentiēs nō eſt alia a relatōe qua ſenſus dr̄ ad ſen-
ſatū:⁊ ē in ipſo ſenſu ſubiectiue:nō aūt in ſenſibili ⁊ hāc
puto eē intētionē Ariſt.in 5°metaph.caplo ō ad aliq̄d.
¶ Ulterius conſiderandū eſt ꝙ relatio pōt attribui ali
cui duplr̄. Uno mō tanꝙ ſubiecto. Alio mō tāq̧ termi-
no non tanꝙ ſubiecto: ⁊ hoc eſt ratiōabile:q2 ipſa rela
tio eſt reſpectus quidaʒ ad aliud vt ad terminū. ⁊ ideo
hoc hʒ ſpāle iter accidētia ꝙ poſſit attribui alicui tāꝙ
termino:qd̄ nō eſt eius ſubiectū. ¶ Itē intelligendū eſt
ꝙ duplex eſt tranſmutatio. Quedā eſt trāſmutatio pro
prie dicta.ſ.trāſmutatio diuiſibilis ⁊ ſucceſſiua. Alia eſt
tranſmutatio indiuiſibilis ⁊ inſtantanea:⁊ iſta dicit im-
proprie dicta.vt habetur in 6° huius.

Tunc dicunt aliqui ad qōneʒ ꝙ nulla rela-
tio realis pōt attribui alicui
de nouo niſi aliqua trāſmutatio facta ſit i ipo ſaltē trā-
mutatio idiuiſibilis. 2° dicūt ꝙ bene pōt attribui rela-
tio realis alicui de nouo ſine trāſmutatiōe ꝓp̄e dicta ⁊
ſucceſſiua. ¶ Primū ꝓbāt rōne p̄us inducta:q2 oē qd̄
ſe hʒ nūc aliter ꝙ p̄us eſt trāſmutatū.hoc ē per ſe mani
feſtuʒ:ſed omne cui nunc attribuit aliqua relatio de no
uo ⁊ nō p̄us aliter ſe habʒ nūc ꝙ p̄us:q2 det ꝙ oīno eo
dē mō ſe haberet nūc vt p̄us ⁊ nullo mō aliter:tūc ſicut
p̄us ſe nō habebat ad aliud ſic nūc nō ſe hʒ ad aliud:⁊
ſic ſicut p̄us nō attribuebat ei relatio ſic nunc nō attri-
buit ei relatio.quare ⁊c̄. ¶ Tūc oñdit 2m:q2 ſi ſoꝛ. nūc
eſt albus ⁊ cras generat aliquis albus:tūc ſoꝛ. erit ſilis
illi albo:cū p̄us nō eēt ſimilis ⁊ nulla vera trāſmutatio
.ſ.ſucceſſiua facta ē in ſorte. Cōſtat aūt ꝙ ſimilitudo eſt
quedā relatio.quare ⁊c̄. ¶ Sʒ iſtud nō videt ſufficere
ad intentionē Ariſto.q2 Ariſt.vult ꝓbare ꝙ ad relatio
nem per ſe nō eſt motuſ:ex eo ꝙ relatio pōt attribui ali
cui nulla tranſmutatiōe ſucceſſiua facta in eo. Si autē
poſſet ꝓbari ꝙ ad relationē nō eſt motus per hoc ꝙ re
latio pōt attribui alicui nulla tranſmutatiōe ſucceſſiua
facta in eo:ſimiliter poſſet probari ꝙ ad qualitatē non
eſt motus:q2 certū ē ꝙ aliqua q̄litas pōt attribui alicui
de nouo nulla mutatiōe diuiſibili ſucceſſiua facta i ipo:
ſicut preſente corpore luminoſo aer illumiatus ē de no
uo nullo motu diuiſibili facto in ipſo: ⁊ ſic ꝯcluderet ꝙ
ad qualitatē nō ē motus:qd̄ eſt oīno incōueniēs. Ergo
vel opʒ dicere ꝙ vel ratio Ariſto. nō valʒ:vl ꝙ ad qua
litatē nō ē motus ſicut nec ad relationē: vel ꝙ Ariſto.
intelligit ꝙ relatio pōt acq̄ri i aliquo de nouo nulla pe
nitus tranſmutatiōe facta in ipſo.ſ.nec trāſmutatiōe di
uiſibili nec indiuiſibili. Et ideo dico aliquantulū aliter:
⁊ dico p̄mo ꝙ relatio realiſ nō pōt eſſe in aliquo de no
uo tanꝙ in ſubiecto:niſi aliqua trāſmutatio facta ſit in
ipſo. Et hoc ꝓbo ratiōe p̄us dicta que videt iſolubilis.
2° tñ dico ꝙ relatio bene pōt alicui attribui tāꝙ termi-
no nulla penituſ tranſmutatiōe facta in ipſo: ⁊ hoc pōt
declarari inducēdo in aliquibuſ relatiōibus:q2 conſtat
ꝙ eſſe dextrū ē eſſe relatū. modo aliq̄d pōt dici dextrū
nunc qd̄ p̄us non erat dextrum nulla tranſmutatiōe fa
cta in ipſo:vt ſi colūna nūc eſt ad ſiniſtrum alicuius ho
minis.ipſo homine mutato aliqualiter ⁊ colūna penit⁹
nō mutata:verū erit dicere ipſuʒ eē dextrū.⁊ ecōuerſo.
Similiter pōt contingere ꝙ aliquis coloꝛ nūc eſt viſus
ab aliquo ⁊ prius nō erat viſuſ nulla mutatiōe facta in
ipſo coloꝛe:⁊ tamē eſſe viſuʒ ⁊ vniuerſaliter eē cognitū
vel eſt eſſe relatū vel nō eſt ſine aliqua relatiōe. q̄re ⁊c̄.
¶ Et eſt ꝯſiderandū ꝙ in hoc differt relatio a qualita
te ⁊ quātitate:⁊ ab alijs accidētibus abſolutis:q2 nun-
ꝙ aliqua quātitas attribuit alicui d̄ nouo qualitercūq̧
niſi aliqua tranſmutatio facta ſit in ipſo. Certuʒ eniʒ eſt
ꝙ nulla qualitas attribuit alicui de nouo tāꝙ ſubiecto
niſi aliqualiter ſit tranſmutatū. Qualitas eniʒ nō attri-
buitur alicui de nouo tanꝙ termino ſine trāſmutatiōe:
quia ipſa nō eſt accidēſ reſpectiuū per ſe ⁊ eſſentialiter.
⁊ ideo nō attribuit alicui ſoluʒ tanꝙ termino. Si quis
auteʒ dicat ꝙ relatio realis pōt attribui alicui de nouo
tanꝙ ſubiecto nulla penitus tranſmutatione facta in ip
ſo reali. Iuſtum eſt vt hoc probet cum non ſit per ſe no
tū:⁊ ſoluat rōnē in ꝯ̄riuʒ:q̄ nō apparēt mihi ad p̄ſens.
¶ Ad rationes patet ex dictis.

**¶ Neq̧ agentis aut patiētis. Neq̧ omnis qui
mouetur aut mouētis: quia non eſt motus mo
tus:nec generatiōis generatio:neq̧ omnis mu
tatiōis mutatio. Textu. cō.X.** **Qō. V.**

Onſequēter q̄rit. Utruʒ motus accipiat
eſſe per motū. ¶ Arguit p̄mo ꝙ ſic. Q2
oē nouū accipit eſſe ꝑ motū. Sʒ aliq̄s ē
motus nouus vt viſum ē.q̄re ⁊c̄. Maioꝛ
appet:q2 ꝯſtat ꝙ aliq̄ noua accipiūt eē ꝑ
motū.⁊ nō vr̄ eſſe rō quare aliqd̄ nouuʒ
accipiat eē ꝑ motū ⁊ aliō ſine motu. g̊ oē nouū accipit
eē ꝑ motū. ¶ Itē cū aliqua ſunt eadē eſſentialr̄ ſi vnuʒ
accipit eſſe per motū ⁊ alteruʒ:hec videt manifeſta:ſed
motus ⁊ terminus motus ſunt vnū ⁊ idē eēntialiter: vt
ꝯceditur quaſi ab omnib⁹:⁊ terminuſ motus accipit eē
per motū vt viſuʒ eſt.ergo ⁊c̄. ¶ Itē omne ꝙ depēdet
ab efficiente accipit eſſe per motū. Nā efficiens ē p̄nci- T.c.29.
piū.vnde motus ſm Ariſto.in 2° hui⁹ ⁊ in 5° metaph. T.c.ō.
ſed motus depēdet ab aliquo efficiente.ſ.ab ipſo moto
re.quare ⁊c̄. ¶ Itē niſi motus exiret in eſſe per motuʒ:
tunc motus per viā nature poſſʒ deduci ex nihilo: qd̄ ē
impoſſibile ſm confeſſionem omnium philoſophoꝝ.
in hoc igit oēs cōueniunt qui locuti fuerunt de natura T.c.34
ꝙ ex nihilo nihil fit.p̄mo huius.ꝯñtia ꝓbat:q2 pro alio

non negatur aliquid fieri ex nihilo:niſi qꝛ fit per motum
cui opoꝛtet aliquid ſubijci:vt videt̃ ex ꝑmo huiꝰ.Si igi
tur motus poſſet pꝛoduci in eſſe non per motū:tūc non
maneret rō:q̄re nō poſſet ꝓduci ex nihilo. q̄re ⁊c̃.

¶ Oppoſitū arguit̃ auctoꝛitate Ariſt.vult enī ꝙ motus
nō eſt motus:nec tanq̄ ſubti:nec tāq̄ termini:omne aūt
qȯ ꝓducit̃ in eſſe per motū eē terminꝰ motus.q̄re ⁊c̃.

Ad queſtionem dico bꝛeuiter:ꝙ motꝰ ꝑ ſe
nō ꝓducit̃ ꝑ motuȝ:ita ꝙ
ſit per ſe terminus motus.Et hoc ꝓbat Ariſt.in lr̃a mľ
tis rōnibꝰ.Sed ad p̄ſens:qꝛ rōnes eius viſe fuerunt i lit
tera:adiungo quaſdā alias.Prima eſt hec. terminus ꝑ
ſe cuiuſcūq3 motus dȝ eſſe aliquid permanēs.ſ.qȯ poſſit
exiſtere totū ſimul:in hoc enī differt motꝰ a termio mo-
tus:qꝛ motus eſt aliquid ſucceſſiuum:qȯ non p̄t exiſtere
totū ſimul:ſed vna parte exiſtēte alia eſt in potentia:ſed
terminus motus eſt ens ꝑmanens.i.ꝙ natus eſt exiſtere
ſimul:ſed nullus motus eſt ens ꝑmanens:imo ſucceſſiuū
vt manifeſtū eſt.q̄re ⁊c̃. ¶ Item ſi motus eſſet per ſe ter
minus motus ſequeret̃ ꝙ eēnt infinite ſpēs motuum:qȯ
videt̃ oīo ipoſſibile.Sicut nō ſunt infinite ſpēs entium.
Et ꝓbat̃ ꝯña.qꝛ ſi aliquis motus eēt ad motū vt ad per
ſe terminū: aut eſſet ad motū eundē ſpecie cum ipſo:aut
alterius ſpeciei.nō eſt dicēdū ꝙ motus ſit ad alium mo-
tum eiuſdem ſpēi: vt ad per ſe terminū.Ridiculuȝ enim
eſſet dicere ꝙ dealbatio ſit ad dealbationeȝ vt ad per ſe
terminū:qꝛ ſimiliter illa dealbatio eſſet ad dealbationeȝ
⁊ illa ad aliā.⁊ ſic in infinitū.Et nunq̄ aliquis motꝰ ceſ-
ſaret manente ſuo ſubiecto qȯ incipit mouere: imo ſem-
per poſt motū ſequeret̃ motus eiuſdē ſpeciei in infinitū.
Et hoc ſpecialiter abſurdū eſſet de motu magnitudiniſ:
qꝛ ſm̃ hoc res nāles nūq̄ perducerent̃ ad perfectā quā
titatem per augmētatione:poſtq̄ ſemꝑ augmentatio eſ
ſet poſt augmentationē in infinitū:nō eſt ergo poſſibile
ꝙ motus per ſe terminet̃ ad motū eiuſdeȝ ſpeciei:quare
relinquit̃ ꝙ terminat̃ ad motuȝ alterius ſpeciei.Et tunc
querit̃ de illo motu terminante.Utrū terminet̃ ad mo-
tuȝ eiuſdeȝ ſpeciei aut alterius.Si eiuſdē incōueniēs:vt
ꝑus:ſi alterius reuertet̃ queſtio vt ꝑus:⁊ ſic in infinitū.⁊
ſic opoꝛtebit eē ſpēs iſinitas motuū:qȯ eſt abſurdū.qua
re ⁊c̃. ¶ Itē hoc poſſet ꝓbari ſic.ſi motꝰ eſſet ad motū
tanq̄ ad per ſe terminū.ſequit̃ ꝙ aliquid ſiľ tenderet ad
duo ꝯ̄ria ſm̃ actū:qȯ videt̃ ipoſſibile oīno.⁊ ꝓbat̃ ꝯña.
ſupponēdo aliqua.Pꝛimo ꝙ ſi motus ē ad motū vt ad
terminū per ſe nȯ erit ad quēcunq3 moū:ſed ad motum
quē nō contingit ſimul eſſe cū eo.ſ.ad motū ſibi oppoſi-
tum vt dealbatio ſi eſt ad motū vt ad per ſe terminū:nō
erit ad quēcunq3 motū indifferenter ſed ad denigratio-
nē. Ridiculū.n.eēt dicere ꝙ dealbatio per ſe eſſet ad ca
lefactionē tanq̄ ad terminū ad quē.qꝛ terminus ad quē
non eſt ſimul cum motu qui eſt ad terminū per ſe:mȯ ca
lefactio pōt ſiľ eſſe cū dealbatiōe:⁊ iō non eſt ratiōabile
vt dealbatio ſit ad calefactionē vt ad per ſe terminuȝ:⁊
eadē rō eſt de quolibet alio motu qui nō opponit̃ deal-
bationi.Relinquit̃ g̊ ꝙ dealbatio eſſet ad denigrationē
vt ad terminū.Siľr aūt ⁊ de alijs.Scȯo ſupponēdū eſt
ꝙ per totū tp̄s mobile mouet̃ ad illud quod ē per ſe ter
minus motꝰ.⁊ hoc ēt manifeſtū eſt per ſe.Tunc arguat̃
ſic. ponat̃ ꝙ aliquid dealbat̃ ſi denigratio ē per ſe termi
nus dealbationiſ:tunc ſimul dum dealbat̃ mouet̃ ad de
nigrationeȝ.Conſtat aūt ꝙ illud qȯ dealbat̃ mouet̃:ad
albedinē.ergo ſimul mouet̃ ad albedinē ⁊ denigratōeȝ:
ſed illud qȯ actu mouet̃ ⁊ tendit ad denigrationē moue
tur ad nigredinē.qꝛ denigratio eſt nigredo ſalteȝ iperfe
cta ⁊ tendit ad nigredinē perfectam.ergo ſimul illud qȯ
dealbat̃ mouet̃ ad albedinē ⁊ ad nigredinē:qȯ eſt ipoſ-
ſibile manifeſtum.ſimiliter aūt ⁊ in alijs.Illud eniȝ qȯ ſa
nabitur mouebit̃ ſimul ad ſan itatē ⁊ ad egritudineȝ mō
pꝛodicto. ¶ Itē ſequit̃ aliud inconueniens ꝙ ſimul ali-
quid recedit ab aliquo ⁊ tendit ad illud idē.Nā illud qȯ
dealbatur recedit a nigredine ⁊ tēdit ad denigrationeȝ.
qꝛ denigratio ipſa eſt ad nigredinē.quare ſimul aliq̄d re
cedit a nigredine ⁊ tendit ad nigredinē:qȯ videt̃ incōue T.c.73.
niens.nullus enī motus per ſe eſt ab eodē in idē niſi mo
tus localis circularis.vt pȝ ex 8°.huius.quare ⁊c̃. ¶ Et
tn̄ intelligendū ꝙ motus pōt terminari ad motū per ac
cidens.qꝛ contingit ꝙ termiato aliquo motu in ſubiecto
in eodē inſtanti incipit alius motꝰ in iſto ſubiecto:vt ali
quo ſanato cōtingit ip̄m incipere ambulare.ſiľr aūt ⁊ in
alijs.Sed iſtud accidit qꝛ termiato aliquo motu poteſt
indifferēter quicūq3 alius motus icipere in illo ſubȯ lo-
quendo de motibꝰ q̄bus illud ſubm̄ natū eſt moueri:vt
terminata ſanatōe pōt indifferenter incipi curſus aut ca
lefactio aut quicūq3 alius terminꝰ aut per ſe motꝰ deter
minati dȝ eſſe aliud determinatū ⁊ vnū.q̄re ⁊c̃. ¶ Item
cōcluſio ꝓbat̃ ſic.nullus motus continuus pōt deficere
anteq̄ perueniat ad ſuum per ſe terminuȝ.qꝛ ſi deficeret
tunc non eſſet cōtinuus.Nunc aūt in iſtis inferioꝛibꝰ mo
bilibus quilibet motus pōt deficere anteq̄ incipiat aliꝰ
motus:cōtingit enī ſubm̄ q̄ſcere ſub foꝛma ſm̄ quā eſt
motus an̄q̄ incipiat alius motꝰ.Uerbi grā.ſi aliq̄d deal
bat̃ cōtingit ip̄m q̄ſcere ſub albedine anteq̄ icipiat mo
ueri illo motu.q̄re ⁊c̃.⁊ hec rō bn̄ habet̃ ex v̇bis Ariſt.

Ad primā rōnē in ꝯ̄riū cū dicit̃.oē nouū ⁊c̃.Di
co ꝙ ſic eſt intelligendū.oē nouū ac
cipit eſſe per motū pꝛecedente aliquo motu vel in ſubie
cto illius noui:vel in aliquo alio:ita ꝙ illud nouū vel eſt
terminus motus pꝛecedentiſ per ſe vel cōſequit̃ terminū
per ſe illius motus:ſed nō dȝ vľr ꝙ omne nouuȝ incipiat
eſſe per motū cuius illud nouū ſit per ſe terminus . qua-
re ⁊c̃. ¶ Ad aliā cū dicit̃.quādocūq3 aliq̄ ſunt eadē ⁊c̃.
Uerū eſt ſi oīno ſunt eadē.mō motus ⁊ terminꝰ motꝰ li-
cet ſint eadē eſſentialiter ſm̄ ſpēm loquēdo de motu ꝓ
actu fluente:tn̄ differūt ſm̄ magis ꝑfectū ⁊ minꝰ ꝑfectū:
⁊ iō non ſunt penitus eſſentialr̃ eadē.⁊ foꝛte nō ſūt eadē
ſm̄ numerū:ſed de hoc inquiret̃ poſt.Sufficit aūt ad p̄-
ſens ꝙ nō oīo ſunt eſſentialr̃ idē:⁊ iō vnū eoꝝ pōt acq̄-
ri per motū ⁊ aliud nō tanq̄ per ſe terminꝰ motꝰ. ¶ Alr̃
dicerent aliq̄ ꝙ motus qui eſt foꝛma fluens bn̄ eſt idem
eſſētialr̃ cū termino motꝰ.⁊ iſte motꝰ bn̄ accipit eſſe per
motū:ſed motꝰ pꝛo fluxu foꝛme non eſt idē eſſentialr̃ cū
termino motus.q̄re ⁊c̃.ſed p̄ma ſolutio melioꝛ ē. ¶ Ad
aliā cū dicit̃:omne qȯ dependet: dicūt aliqui ꝙ verū eſt
ſi depēdet ab efficiēte ſicut per ſe effectus ipſiꝰ efficiētis.
ſed ſi per accidēs non dȝ:mō dn̄t nullus motꝰ hȝ efficiēs
per ſe:ſed ſolū per accidēs inquātum per ip̄m motū effi-
ciēs facit aliquid per ſe.Sed iſtud eſt bn̄ dubiuȝ ⁊ foꝛte
eſt ipoſe ꝙ motꝰ nulloꝰ ſit ab agēte per ſe:de hoc aūt vi
debit̃ alias.ſi deꝰ voluerit. ¶ Aliter tn̄ pōt dici cū dr̃.oē
qȯ eſt ab agēte ⁊c̃.Uerū eſt ſi ſit p̄ncipalr̃ intētū ab agē
te:ſed ſi eſt intētū ſecūdario ab agēte:⁊ ex cōſequēti ſo-
lum non dȝ ꝙ accipiat eſſe per motū:cuius ſit per ſe ter
minus:modo ipſe motus nō eſt aliquid per ſe ⁊ p̄ncipa-
liter intentū ab agente vt motus eſt:ſed ē intētus ſecun
dario ⁊ ex cōſequēti inq̄tū nō pōt ꝓducere actū ꝑfectū
quē p̄ncipalr̃ itēdit niſi p̄cedēte motu aliquo mȯ.Et iō
nō opȝ ꝙ motus licet ſit ab agēte tanq̄ eiꝰ effectꝰ per ſe
aliquo mō ⁊ nō pure per accn̄s accipiat eē per motū:vt
per ſe terminꝰ motus.q̄re nȯ valet. ¶ Ad aliā cū dicit̃.
ꝙ tunc motꝰ poſſet fieri ⁊ nihilo ⁊c̃.nego ꝯñaȝ ex ꝓbat̃.

q2 per aliud nō conuincit aliqd fieri ex nihilo:niſi q2 fit per motū:pōt dici ꝙ verū eſt:q2 fit per motū vel tanꝙ ꝑ ſe terminus motus vel tanꝙ cōcomitans motū ⁊ ꝓſupponens ipm aliquo mō ꝙuis aūt mot⁹ nou⁹ nō cōcedat eſſe termin⁹ per ſe mot⁹:tñ nunꝙ cōtingit mot⁹ nouus: niſi ꝓcedente aliquo motu alio ꝼ3 phiã3:⁊ iō nō poterit fieri ex nihilo. ¶ Aliter poſſet dici ꝙ nō ſolū conuincit aliquid fieri ex nihilo per hoc qḋ fit per motū:ſed per h ꝙ o3 ipm prius fuiſſe poſſibile fieri. Non eni fit īpoſſibile fieri.mō nō potuiſſ3 fuiſſe poſſe fieri:niſi ꝓcedēte potētia receptiua ſui eſſe ⁊ illa potētia receptiua ñ potuit eē in nō ente neq3 in agēte:ſed ſolū in ſubo.⁊ iō īpoſſibile ē aliqd factū eē de nouo:niſi pexiſtēte aliq̄ ſubto ꝼ3 phm: de hoc aūt habitū fuit in ꝓmo Qō VI.

Onſequēter querit. Utrū i quātitate ſit ꝯrietas. ¶ Arguit ꝓmo ꝙ nō.q2 in ꝗbuſcūq3 ñ
c eſt maxima diſtātia in illis nō eſt ꝯrietas.vt p3 ex.1o.metaphy. Sed in ꝗtitatib⁹ nō eſt
T.c.14. maxima diſtātia.q2 nō eſt in eis minimū:cu3 cōtinuū ſit diuiſibile in īfinitū.nec maximū cu3 in numeris ſit augmētatio in infinitū vt p3 i.3.hui⁹:ꝫ ⁊c̄. ¶ Itē
T.c.68. ſi ſic tunc quātitas reciperet magis ⁊ min⁹:qḋ eſt falſu3. vt p3 in ꝑdicamētis.⁊ ꝓbat ꝯña.q2 magis ⁊ minus ꝓuenit ex permixtiōe ꝯrīj.vt p3 in iſto 5o q̄re ⁊c̄. ¶ Itē ꝯria
T.cō.6. ſunt adinuicē corruptibilia.vt p3 in ꝑo de gñatiōe. Sed vna quātitas nō eſt corruptiua alteri⁹ vt manifeſtum eſt ad ſenſum. Nā vnū corpus poſitū iuxta alterū nō corrū
Cō.84. pit ipm.⁊ Cōmē.dicit in 4o h⁹:ꝙ quātitates nō ſūt actiue neq3 paſſiue:ſaltē per ſe.q̄re ⁊c̄. ¶ Itē in predicamētis dicit Ariſt.ꝙ quātitati nihil eſt ꝯriū.q̄re ⁊c̄. ¶ Item difficilius.ſi in quātitate eſſet ꝯrietas:aut eſſet iter quātitates diuerſarū ſpērū:aut iter ꝗtitates eiuſdē ſpēi.per cōueniētē ⁊ ſufficiētem.diuiſionē nō iter quantitates diuerſarū ſpērū.q2 iſte ſunt bñ in eodē ſubto ſimul vt linea ſupficies corpus. ¶ Itē.ab vna iſtarū nō fit mot⁹ ad aliā
T.c.14. vt manifeſtū eſt.nec eſt dicēdū ꝙ inter quantitates eiuſdem ſpēi:q2 ꝯria debent differre ꝼm ſpēm.vt pat3 ex.1o.
T.c.18. metaphyſice. ⁊ 5o. quare ⁊c̄.
¶ Oppoſitum vult Ariſt.in iſto 5o. Et aliter nō eſſet motus ad quātitate3 ſicut nec ad ſubam.quare ⁊c̄.

Ad euidentiam qōnis ē itelligēdū.ꝙ ſicut cōiter dicit ꝗtitas pōt cōſiderari dupl'r. Uno⁰ ꝼm ſe. Alio⁰ ꝼm ꝙ eſt alicuius nāe determinate vt hōis aut cuiuſcunq3 alterius ſube nālis. ¶ Itē cōſiderādū eſt ꝙ ꝯrietas multipliciter inuenitur accipi i phīa. Uno⁰ accipitur cōiter ⁊ quaſi iproprie ꝓ oppōne que eſt inter ꝓuationē ⁊ hitu3.⁊ hoc mō accipit Ariſt.in ꝓmo hui⁹:ſicut oſtenſu3 fuit ibi. Alio⁰ dr̄ ꝯrietas oppoſitio que eſt inter duas formas diuerſas ſpecie eiuſdē generis maxime diſtātes ſub illo gñe:⁊ quarū vna īmediate agit ad corruptionē alteri⁹ ⁊ ecōuerſo.vt caliditas ⁊ frigiditas ⁊ humiditas ⁊ ſiccitas:⁊ iſta dr̄ ꝯrietas ꝓpriiſſime dicta. Alio⁰ ſumit ꝯrietas pro icōpoſſibilitate duarū formarū eiuſdē ſpeciei.quarū vna ē pfectior aliquo mō ꝙ altera:vt dicimus ꝙ albedo min⁹ intenſa eſt ꝯria albedini fortiori.ſilr aūt ⁊ in aliīs multis. Et h mō pōt dici ꝯrietas minus proprie dicta l3 ſit ꝓpria cōtrarietas reſpectu illius ꝓmo mō dicte que eſt inter ꝓuationē ⁊ habitū. Et hoc mō loquit Ariſto.de ꝯrietate in de cauſis longitudīs ⁊ breuitatis vite.vbi dicit ꝙ ſuperabūdans ꝯriat diminuto:vt maior flāma accidit mino-
T.c.19. ri.⁊ hoc ēt mō loquit Ariſt.in iſto 5o i illo capl'o.qm āt neq3 ſubſtātie:in illa particula:que aūt i eadē ſpē mutatio.vbi dicit plane ꝙ magis ⁊ minus que ſunt in eadem ſpē ſunt cōtraria aliquo modo. Uñ dicit.in min⁹ enim vadens in cōtrariū dicet mutare. Poſſet etiā vocari cōtrarietas repugnantia duarū formarū ſuccedentiū in eodem ſubiecto in potētia:⁊ ſic forme ſubſtātiales poſſunt dici ꝯrie:⁊ hec poſſet dici ꝯrietas magis ꝓpria ꝙ ꝑdicta que eſt inter formas vni⁹ ſpeciei. ¶ Qꝫ aūt inter formas ſubſtātiales nāles ſit ꝯrietas aliquo modo ꝓbatū fuit pus:⁊ poſt ꝓbari rōne ꝓbabili:q2 ſicut forma ſubſtantialis ignis ⁊ aque nāliter ſunt priores ipſis q̄litatib⁹ ſuis caliditate ⁊ frigiditate vt oēs cōcedūt:ita rōnabile videt ꝙ repugnātia forme ſubſtantialis ignis ad formā ſubſtātiale3 aque ſit prior nāliter ꝙ repugnantia caliditatis ad frigiditatē:non eni pro alio ꝓncipaliter vident adinuicē repugnare caliditas ⁊ frigiditas:niſi q2 forme quas conſequunt ſibīnuicē repugnāt:prior ergo eſt repugnantia iſtarū formarū ſubſtātialiū ꝙ ſuarū q̄litatū dico nāliter:⁊ ſic nō eſt penit⁹ eadē repugnantia formarū ſubaliū ⁊ q̄litatū:ſ3 alia:cū nihil ſit prius nāliter ſeipſo. Omnis aūt repugnantia corū que poſſunt ſuccedere in eode3 ſubiecto eſt oppoſitio:⁊ omnis oppō vel eſt ꝯrietas vel cōtradictio vel ꝓuatiua oppoſitio vel relatiua.vt ſatis p3 ex ꝑdicamētis:⁊ ex.1o.metaphy. Conſtat aūt ꝙ vna forma ſubalis nō opponit alteri vt ꝓuatio habitui ꝓprie:cum ꝓuatio ſit per ſe nō ens:nec relatiue cū ſint entia abſoluta:nec ꝯdictorie cū vtraq3 ſit ens poſitiuū:⁊ vnū cōtradictoriorū eſt pure nō ens.ergo relinquit ꝙ vna forma ſubalis opponit alteri cōtrarie. Iſta3 aūt rōnē pono vt ꝓbabilē.q2 nō eſt demōſtratū ꝙ repugnantia omnis aliquorū ſibīnuicē ſuccedentium in vno ſubiecto ſit oppoſitio. Sed forte hoc debet recipi ꝓ manifeſto ⁊ nō eſt demonſtratū ꝙ repugnantia formarū neceſſario precedat vniuerſaliter repugnantiam qualitatū ſuarum.ſed ⁊ forte hoc eſt principium bene diſpoſitis ꝼm intellectum.

His viſis pōt rñderi ad qōnē. Primo ꝙ inter ꝗtitates nō ē ꝯrietas iproprie dicta q̄ ē inter ꝓuationē ⁊ hitū oppoſitio:q2 cōſtat ꝙ vna ꝗtitas nō ē ꝓprie ꝓuatio alterius.q̄re ⁊c̄. Scḋo pōt dici ꝙ inter quantitates nulla eſt ꝯrietas ꝓpriiſſime dicta:q2 ñ ſunt per ſe actiue adinuicē nec paſſiue vt manifeſtum eſt ad ſenſum. Nam vt dicebat arguendo vnu3 corpus appropinquatū alteri nō corrūpit ipm:nec vna ſuperficies alia3 corrūpit per ſe:nec linea lineā. Silr aūt ⁊ in aliīs. q̄re ⁊c̄. Tertio pōt dici ꝙ inter quātitates bene eſt contrarietas minus ꝓprie dicta que eſt īpoſſibilitas duarū formarū eiuſdē ſpeciei. Quarum vna eſt perfectior alia. Cōſtat eni ꝙ linea ꝼm ſuā eſſentiā ē diuiſibilis in lineas minores. Et linea minor eſt minus pfecta ꝙ linea maior cuius eſt pars:ſicut vlr omnis pars quātitatiua eſt iperfectior ſuo toto. Et linea maior ⁊ mior nō poſſūt ſimul in eſſe eidē ſubiecto ꝼm idē.quare ⁊c̄. Quarto dicendu3 ꝙ inter quātitates ꝼm ꝙ ſunt alicui⁹ nature eſt cōtrarietas ꝓpinquior vere cōtrarietati ꝙ inter quātitates ꝼm ſe:q2 due forme maxime diſtātes abinuicē:quarum vna ſuccedit alteri in eode3 ſubto magis ꝓpinque ſunt vere cōtrarietati ꝙ que nō maxime diſtant:ſed due quantitates ꝼm ꝙ ſunt in nā determinata ſunt maxime diſtātes. verbi grā. Aliqua eſt quātitas hōis:ita magna ſub qua maior non pōt ſaluari nā hōis. Et aliqua ita parua ſub q̄ minori non pōt ſaluari natura hōis. Et iſte due maxime diſtāt abinuicē in nā humana ⁊ poſt minima3 quantitatem nata eſt ſuccedere maxima. Sed iter duas quātitates ꝼm ſe ſumptas non eſt maxima diſtantia.ſ.que ſit inter maximū ⁊ minimū.verbi gratia.inter duas lineas non eſt maxima diſtantia:q2 nulla eſt linea minima ꝼ3 ſe cum ſit diuiſibilis in infinitū. Silr aūt ⁊ in aliīs quantitatibus continuis. Et ſilr non eſt maxima diſtantia inter

duos numeros.q2 nullus eſt numerus maximus quo nō
poſſet eſſe maioꝛ:cū numerus creſcat in infinitum.vt p3
in 3° huiꝰ. ¶ Et ideo cōiter ſolet dici ad queſtionē iſtā3
T.c.67. ꝙ in quātitate ſm ſe nō eſt cōtrarietas:ſed in quantitate
ſm ꝙ eſt coniuncta foꝛme naturali:vel ſm ꝙ eſt quanti-
tas foꝛme nālis bene eſt cōtrarietas:qḋ tamen credo ſic
eſſe intelligendū vt in quantitate ſm ꝙ eſt cōiuncta foꝛ
mis nālibus ſit cōtrarietas nō ꝓpꝛijſſime dicta:q2 tales
due quātitates alicuiꝰ nāe:quaꝝ vna eſt maxima ⁊ alia
minima nō ſunt ſibĳnuicē per ſe coꝛruptiua:vt linea mi-
nima ſub qua nata eſt eſſe foꝛma humana non eſt per ſe
coꝛruptiua linee maxime nec econuerſo. ſimilr aūt ⁊ de
alijs quātitatibus ⁊ naturis. Sed pꝛo tanto dicit̄ eſſe cō
trarietas in quantitate ſm ꝙ eſt cōiunta cū foꝛmis natu
ralibus.q2 cū ipſa vt ſic eſt cōtrarietas ꝓpinquioꝛ perfe
cte contrarietati ꝙ̄ in ipſa ſm ſe ⁊ abſolute vt declaratū
eſt. Nec intelligo etiā ꝙ in quātitate ſm ſe ⁊ ſm ſuā eēn
tiam nullo mō ſit cōtrarietas. q2 circūſcriptis per intel
lectum omnibus foꝛmis nālibus adhuc linea maioꝛ eſſet
perfectioꝛ aliquo mō ꝙ̄ linea minoꝛ:ſicut totū eſt perfe
ctius ſua parte.⁊ ſic in eſſentia linee adhuc eſſet contra-
rietas q̄ pōt eſſe inter foꝛmā magis perfectā ⁊ minꝰ per
fectam eiuſdē ſpeciei:imaginoꝛ ergo ꝙ circūſcriptis per
intellectū omnibus foꝛmis nālibꝰ adhuc eēntia linee rea
liter eſſet diuiſibilis in infinitum.⁊ nō eſſet diuiſibilis niſi
in lineas vt omnes concedunt ſm Ariſto.in 6° huius.⁊
in libꝛo de lineis indiuiſibilibus.ergo cū vnūqḋq3 ſit cō-
poſitum ex illis in que diuiditur.ſequit̄ ꝙ linea ſm ſuam
eſſentiam ſit cōpoſita ex lineis. Et cū omne totū ſit maiꝰ
ſua parte:ſequitur ꝙ linea ſm ſuam eſſentiam ſit maioꝛ
alia linea.⁊ per ꝯñs perfectioꝛ aliqualiter ⁊ alia minoꝛ
⁊ minus perfecta.⁊ ſic inter eas eſt cōtrarietas talis que
dicta ē. ¶ Et ſi quis diceret ꝙ linea maioꝛ nullo modo
eſt perfectioꝛ ꝙ̄ linea minoꝛ:niſi ſm ꝙ eſt coniuncta foꝛ-
me naturali ⁊ rōne qua eſt ei coniuncta:hoc nō eſt veꝝ.
q2 circūſcriptis omnibus virtutibꝰ nālibus adhuc linea
maioꝛ haberet plures partes eiuſdē quantitatis ꝙ̄ linea
minoꝛ. Et cōſtat ꝙ vnaqueq3 illaꝝ partiū quas haberet
linea maioꝛ vltra minoꝛē eſſet quedā perfectio ⁊ foꝛma
in ſe.⁊ ſic linea maioꝛ circūſcriptis virtutibus nālibꝰ ha-
beret plures perfectiōes ꝙ̄ minoꝛ.quare aliqualiter eēt
perfectioꝛ.⁊ ſic idē qḋ pꝛius.ſ.ꝙ in quantitate ſm ſe.i.ſ3
ſuam eſſentiam eſt aliq̄ contrarietas:bñ tñ concederem
ꝙ nunꝙ̄ aliqḋ ſubiectū tranſmutaret̄ de longitudine ſeu
linea minoꝛi ad maioꝛe3 nec econuerſo.niſi per virtutes
nāles actiuas ⁊ paſſiuas:ſed hoc non obſtante adhuc di
uiſio longitudinis.ſ.linea nāliter eſt pꝛioꝛ omni virtute
naturali aliquo modo pꝛioꝛitatis. Quātitas.n.ꝓoꝛ ē q̄li
tate.vt dicit Boetius in ꝑdicamentis.⁊ Cōmenta.in de
ſubſtantia oꝛbis.dicit ꝙ ꝑmū rerū exiſtentiū in hoc ſub
iecto ſunt tres dimenſiōes q̄ dicunt̄ coꝛpus. Et ſic nāliter
ante omnē virtutē nālē ipſa linea hr̄et partes quantita-
tiuas ſine quibus nō eſt eius eſſentia.⁊ per ꝯñs eſſet in li
nea maius minus,ſiquide3 oē totū eſt maius ſua parte
⁊ ſi maius ⁊ minꝰ.ergo pfectius ⁊ minꝰ perfectū.q̄re ⁊c̄.

Ad rationes p3 ꝑ diſtictionē poſitā:⁊ tu ap
plica ad ſolutionē. ¶ Et advl
timā credo eē dicēdū ꝙ ꝯ̄rietas q̄ eſt in quātitate eſt iter
quātitates que ſunt eiuſde3 ſpeciei modo pꝛiuſ dicto. Et
cum dicitur ꝙ contraria differunt ſpecie:verum eſt con-
traria pꝛopꝛijſſima:⁊ perfectiſſima contrarietate. Sed
non opoꝛtet ꝙ contraria omnia ſint diuerſa ſpecie:⁊ iſ
ſignificauit Ariſtote.in 5° metaphy.capitulo.de diuerſo
ſpecie:vbi ſic loquitur. Et contraria diuerſa ſunt ſpecie:
aut omnia:aut dicta pꝛimū:⁊ eſt verū pꝛo vltima parte.
ſcilicet ꝙ contraria dicta pꝛimum.i.ꝑncipaliter ſunt di-
uerſa ſpecie.

¶ Queſtio. VII.

Conſequēter queri ſolet. Utꝝ ad ꝗtitate3
poſſet eē motꝰ. Sed q2 de hoc dictū eſt in
tractatu de augmēto:iō hic ñ ſcribo. S3
cui fuerit cure videat illō opꝰ. ¶ Et cōſe
quēter q̄rit̄.vtꝝ i loco ſit ꝯ̄rietas. ¶ Ar-
guit̄ pꝰ ꝙ nō.q2 ſi i loco eēt ꝯ̄rietas maxīe
videret̄ eē inter locū ſurſum ⁊ locū deoꝛſum.hec ē mani
feſta.q2 iſta loca ſunt maxime diuerſa ſic grauia ⁊ leuia
Sed inter locū ſurſu3 ⁊ locū deoꝛſu3 non eſt ꝯ̄rietas:qḋ
ꝓbatur dupliciter. Pꝛimo.q2 ꝯ̄rietas eſt maxima diſtan T.c.14.
tia.vt p3 .10.metaphy. ſed inter locu3 ſurſum ⁊ locū de
oꝛſu3 nō eſt maxīa diſtātia.q2 locū ſurſum eſt ipm conca
uum celi.⁊ locū deoꝛſum eſt mediū mundi. vt p3 in pꝛi-
mo metheoꝛoꝝ.⁊ 4° huius.mō cōcauū celi nō maxīe di
ſtat a medio mundi:imo plus diſtat vna pars cōcaui ce
li a parte celi ei diametraliter oppoſita ꝙ̄ a medio mūdi
vt manifeſtū eſt per ſe.q̄re ⁊c̄. ¶ Itē ꝯ̄ria pñt ſibĳnuicē
ſuccedere in eodē ſubiecto.vt pat3. 10 metaphy.ſed locꝰ T.c.14.
ſurſum ⁊ locus deoꝛſum nō poſſunt ſibĳnuicē ſuccedere
in eodē ſubiecto:locus enim ſurſum ꝓpꝛie eſt virtus cō-
ſeruatiua leuium: ⁊ locus deoꝛſu3 eſt virtus cōſeruatiua
grauiū. Uirtꝰ aūt cōſeruatiua leuiū non eſt ꝓpꝛie niſi in
celo. Et virtꝰ cōſeruatiua grauiū in cētro. Un̄ cū cētru3
nunꝙ̄ fiat celū nec econuerſo:manifeſtū eſſe videt̄ ꝙ iſte
virtutes nunꝙ̄ ſuccedūt in vno ⁊ eodē ſubiecto.quare ⁊c̄.
¶ Itē ꝯ̄rioꝝ vnū eſt coꝛruptiuū alteriꝰ. vt p3 i ꝑmo de T.c.50.
generatōe.⁊ 2° ſed locꝰ ſurſu3 nō eſt coꝛruptio loci deoꝛ T.c.8.
ſum nec ecōuerſo.q2 locus ſurſum eſt virtus cōſeruatiua
leuiū ⁊ eſt in cōcauo celi. Locus aūt deoꝛſu3 eſt virtꝰ cō
ſeruatiua grauiū ⁊ eſt in cētro.vt dicit̄ in 4° huius.mo- T.c.5.
do iſte virtutes nunꝙ̄ ſunt ſibĳnuicem appꝛopinquate:
⁊ ideo vna nō agit ad coꝛruptionem alterius: cum agēs
⁊ paſſum debeat eſſe ſimul.vt p3 ex 7° huius. T.c.11.

Dicendū ¶ Oppoſitū vult Ariſt.in littera. T.c.18.
ꝙ in loco nāli q̄ ē vtus ꝯſeruatiua loca
ti bñ eſt ꝯ̄rietas aliquo mō.q2 oēs due foꝛme exiſtentes
ſub eodē genere ⁊ diuerſe ſm ſpēm ⁊ maxime diſtantes
ſub illo genere hñt aliqualr̄ ꝯ̄rietatē.hec videt̄ manife-
ſta:ſed locus ſurſu3 ⁊ locus deoꝛſum ſunt hmōi:ſūt eni3
in eodē genere.ſ.ſub loco ⁊ differūt ſpecie:ſic graue ſim-
pliciter ⁊ leue ſimplr̄ differūt ſpecie ⁊ maxime diſtāt ab
inuicem ſm nām ⁊ virtutē. Nā ſurſum ſimplr̄ eſt virtus
cōſeruatiua leue ſimplr̄. Et deoꝛſum ſimplr̄ eſt virtꝰ cō-
ſeruatiua grauis ſimplr̄. Un̄ ſicut grauitas ⁊ leuitas ma
xime in genere virtutis motiue ſm locum diſtāt: ſic ſur-
ſum ſimplr̄ ⁊ deoꝛſum ſimplr̄ maxime diſtāt in genere lo
ci. ¶ Et eſt conſiderādū ꝙ ſm Cōmē.in 8° metaphy.ſi
lo caꝰ eſt aūt ſubā qḋ ſubĳcit̄. Contrarietas ꝑmo ⁊ eēn
tialiter inuenit̄ in eis que opponunt̄ in loco:⁊ iō accepta Cō.4.
eſt diſtātia in diffinitione cōtrarioꝝ.ſ.quia diſtantia ꝓ
ꝓpꝛie dicit̄ de locis ⁊ ex cōſequēti de foꝛmis repugnanti-
bus. ¶ Et notandū ꝙ licet cōtrarietas ꝑmo ⁊ eſſentia
liter inueniat̄ in loco:tñ ſm Cōmē.in ꝑmo celi ⁊ mūdi.
inuenire ꝯ̄rietatē in motu locali eſt magis occultū ꝙ̄ in
alteratione:⁊ eſſet bene vidēdū qualiter iſ Cōmētatoꝛ
intelligit. Foꝛſan intelligit de motu locali circulari. Cō.86.

Ad primā rōnem dicendū ꝙ aut vbi ſurſum ⁊
vbi deoꝛſum nō eſt maxīa diſtantia
quantitatiua:maxima dico ſimpliciter ⁊ omnino:ſed in-
ter ea eſt maxima diſtantia virtutum conſeruatiuarum.
plus enim differt virtus conſeruatiua grauiu3 que ē lo-
cus deoꝛſum a virtute conſeruatiua leuium que eſt locꝰ
ſurſum:ꝙ̄ diſtant abinuicē virtutes due in duabus par-

tibꝰ orbis ſibi oppoſitis: ⁊ hoc ſufficit. ¶ Ad aliam cū
dicit̃ ꝯ̄ria poſſunt ſibijnuicez ſuccedere ⁊c̄. poſſet dici ꝙ
ꝯ̄ria poſſunt conſiderari dupl̄r. Uno modo rōne q̄ ꝯ̄ria
ſunt. ⁊ ſic nō repugnat eis ſibijnuicē ſuccedere in eodem
ſubiecto. Alio mō ſm ꝙ ſunt in talibus naturis determi
natis. ⁊ ſic pōt eſſe ꝙ nō ſuccedāt ſibijnuicē in eodē ſub
iecto. Aut dicat̃ ꝙ q̄uis locus ſurſum ⁊ locus deorſum
non ſuccedant ſibi in eodē ſm ſe: tñ ſm ſuos effectus. ſ.
vbi ſurſum ⁊ vbi deorſum bene ſuccedunt ſibi in eodem
ſubto. ¶ Ad aliud pōt dici ꝙ licet virtus conſeruatiua
leuiū que eſt locꝰ ſurſum nō agat imediate ad corruptio
nez loci deorſum: tñ poſſibile eſt ꝙ agat ad hoc mediate
.ſ. mediantibꝰ corporibus intermedijs. ſ. inter ipm celuz
⁊ ipm locū grauiū: bene tñ verū eſt ꝙ nunꝙ virtus con
ſeruatiua grauiū que eſt locus deorſum corrūpit virtutē
cōſeruatiuaz leuiū exiſtente in cōcauo celi: cuz ipm celū
T.c.20. non ſit alterabile ab iſtis īferioribus. vt ſatis pz in pmo
celi ⁊ mūdi. nec oportet ꝙ vl̄r vnū contrariorū ſit corru-
ptiuum alterius ⁊ econuerſo: licet hoc ſit in iſtis īferiori
bus cōtrarijs q̄ cōmunicant in vna materia.

¶ Que autem eſt in eadem ſpecie mutatio in ma
gis ⁊ minus abſtractio eſt ⁊c̄. Textu commen-
ti. XIX. Queſtio. VIII.

Onſequenter querit̃. Utꝝ magis perfectuz
⁊ minus perfectū in forma ad quā eſt motꝰ
c ſint diuerſa ſm ſpēm. ¶ Arguit̃ pmo ꝙ ſic.
qꝛ contraria differunt ſm ſpēm. vt videt̃ vel
T.c.19. le Ariſto. in. io. metaphy. ſed magis pfectuz
⁊ minus perfectū in talibus formis videnť eſſe ꝯtraria:
qȯ ꝓbatur. qꝛ motus non eſt niſi a contrario in cōtrariū
ſaltē in iſtis inferioribus: ſed contingit aliquid moueri a
minus perfecto ad magis perfectuz: vt a minꝰ calido ad
magis calidū. ⁊ ſic de ceteris. quare ⁊c̄. ¶ Itē extrema
⁊ mediuz differūt ſm ſpēm vt albedo ⁊ rubedo. ⁊ ſic de
alijs. ſed nō differunt niſi ſm magis ⁊ minus. mediū enī
hz actu vtrūqꝫ extremoꝝ nō in ſuis vltimis pfectionibꝰ
C.cō.56 vt dicit Cōmē. i pmo huiꝰ. ergo mediū hz in ſe vtrunqꝫ
extremoꝝ remiſſum ⁊ ſm minorē perfectionez. q̄re ⁊c̄.
¶ Itē illa differūt ſpecie quoꝝ vnū eſt corruptiuū alte
rius. hec videt̃ manifeſta: qꝛ ea que ſunt eiuſdem ſpeciei
nō videnť eē ſibijnuicē corruptiua: modo magis calidū
corrūpit minꝰ calidū. vt maior flāma corrūpit minorem
ſm Ariſto. in de cauſis longitudis ⁊ breuitatis vite: ⁊ in
de reſpiratione. quare ⁊c̄. ¶ Itē magis differunt magis
albū ⁊ minꝰ albū: ꝙ duo alba eque perfecta. hoc eſt ma-
nifeſtū: ſed duo alba eque perfecta differunt numero vt
manifeſtū eſt per ſe. ergo magis albū ⁊ minꝰ albū diffe-
runt pluſꝙ numero: ſed non poſſunt pluſ differre ꝙ nūe
ro niſi differant ſpecie vt certū eſt. quare ⁊c̄.
¶ Oppoſitū arguit̃ auctoritate Ari. hic. vult enī ꝙ ma-
gis ⁊ minus ſunt in eodē ſpecie: ⁊ hoc etiaz eſt cōe dictū
ꝙ magis ⁊ minus non diuerſificant ſpeciem.

Ad queſtionē pōt dici breuiter ꝙ magis p
fectū ⁊ minuſ perfectū in for
ma ſm quā eſt motꝰ nō differūt ꝓprie ſm ſpēm. Et hoc
aliqui ſic ꝓbant. Si hmōi magis ⁊ minꝰ differūt ſpē nul
lus motus poſſet eſſe vnꝰ numero ſimpliciter: qȯ eſt oio
T.c.34. incōueniens. ⁊ ꝯ̄ Ariſt. in iſto 5° ⁊ apparet ꝯña. qꝛ ſemp
in alio ⁊ in alio inſtanti tēporis menſurātis motū ad for
mam aliquid acquirit̃ illius forme perfectius ⁊ minꝰ p-
fectū: motus eniz eſt: generatio vnius partis poſt aliā p-
tem illius perfectionis ad quā tēdit motus donec perfi-
Cō.4. ciatur ⁊ ſit in actu. vt docet Cōmē. in 3° huius. ⁊ conſtat
ꝙ pars que acquiritur in inſtāti priori eſt minus perfecta
ꝙ que acquiritur in inſtanti ſequenti: vt cum aliquid ca-
leſit pus acquirit̃ caliditas minus perfecta: ⁊ poſtea ma
gis perfecta. ſimiliter aūt ⁊ in alijs motibus ſuo mō. Si
igit̃ hmōi forme differūt ſm ſpēm: tūc nullus motus eſt
ſm formā vnā ſpecie. Ad hoc aūt ꝙ motus ſit vnus nu-
mero requirit̃ ꝙ ſit ſm formā vnā ſpecie ad minus: licet
forte nō ſit neceſſariū ꝙ ſit ſm formā vnam numero: ita
.ſ. ꝙ forma ſm quā eſt motus ſit vna numero: per totuz
tempus. De hoc aūt videbit̃ in ſequētibs. q̄re ⁊c̄. ¶ Itē
pōt ſic ꝓbari cōcluſio. Si albedo pfectior ⁊ minus pfe
cta eſſent diuerſe ſm ſpēm: tūc non magis differrēt albe
do ⁊ nigredo ꝙ albedo perfectior ⁊ minus pfecta: qȯ vi
detur abſurdū. ⁊ pz ꝯña. qꝛ albedo ⁊ nigredo per ſe ſolū
non differunt niſi ſm ſpēz. Si ergo albedo perfectior ⁊
minus pefecta differunt ſpecie: tūc non plus differrēt al
bedo ⁊ nigredo ꝙ albedo pfectior ⁊ iperfectior. ¶ Sz
forte hec ratio nō eſt demōſtratiua: qꝛ diceretur ꝙ nihil
ꝓhibet differentiū ſm ſpēm quedam magis eſſe diuerſa
ꝙ alia vt homo ⁊ muſca differūt ſm ſpēm. ⁊ ſil̄r homo ⁊
ſimia differūt ſic ſm ſpēm. ⁊ tñ homo ⁊ muſca plus diffe
rūt ꝙ homo ⁊ ſimia: niſi ꝙ forte hō ⁊ muſca nō plus dif
ferunt quātum ad ſubſtantias ⁊ per ſe ꝙ hō ⁊ ſimia: ſed
quātū ad diſpoſitioneſ ſunt magis diſſimilia. Homo aūt
⁊ ſimia magis ſimilia: ſed nō magis eadē ſm ſe. ¶ Item
poſſet ſic argui. Si magis perfectū ⁊ minꝰ pfectū in for-
ma ſm quaz eſt motus differrent ſpē: tunc ſube ſil̄r habe
rent magis ⁊ minus ſicut accidentaleſ forme: qȯ eſt ipro
babile. Et pz ꝯña. qꝛ certū eſt ꝙ in ſubſtantijs eſt magis
perfectū ⁊ minus perfectū in diuerſis ſpēbus. Una eniz
ſubſtantia eſt pfectior alia. vt pz ex pmo de generatiōe.
Si igit̃ forma accidentalis ſm quaz ē motꝰ nō haberet
magis pfectū ⁊ minus pfectuz niſi in diuerſis ſpeciebus: T.c.18.
tūc nō aliter reciperet accidēs magis ⁊ minꝰ ꝙ ſuba: qȯ
cū ſit iprobabile: qꝛ ſubſtantia nō recipit magis ⁊ minuſ
ſaltem ſuba mixti. ideo ⁊c̄. ¶ Itē poſſet duci ad aliud i-
probabile: ꝙ ſi magis ⁊ minus in forma ſm quā eſt mo-
tus differunt ſm ſpēm: tunc eſſent infinite ſpēs ſaltez ſuc
ceſſiue in eodē ſubiecto: qȯ eſt abſurduz. ⁊ ꝓbat̃ ꝯña: qꝛ
certū eſt ꝙ in tēpore menſurante motū ꝓprie dictū ſunt
infinita inſtantia: ⁊ in vnoquoqꝫ illoꝝ acquirit̃ alia ps
illius forme ſm quā eſt motus: ita ꝙ pars que acquirit̃
in inſtanti poſteriori eſt perfectior parte que fuit acquiſi
ta in inſtanti precedente. verbi gratia. Cum aliq̄d calefit
in aliquo tēpore in quolibet inſtanti illius tēporis acqui
ritur aliq̄d vel aliqua pars caliditatis ⁊ ſemp perfectior
pars eſt illa que acquirit̃ in inſtanti ſequenti. cū igit̃ ſint
infinita inſtantia in illo tempore. vt pz ex 6° huius. infi-
nite partes caliditatis acquirerent̃ in ſubiecto in illo tē- T.c.15.
pore. ⁊ ſic ſi magis ⁊ minus ſunt diuerſa ſm ſpēm in tali
forma. ſequit̃ ꝙ erunt ſpecies infinite ſm ſucceſſionem:
qȯ videt̃ ipoſſibile omnino. ¶ Et confirmat̃: qꝛ ſm ali
quos oēs ſpecies que poſſunt eſſe in vniuerſo ſunt actua
liter in ipſo. Et hec videt̃ eſſe intentio lincoñ. ſuper pmo
poſterioꝝ vbi dicit ꝙ veriſimile eſt oēs ſpēs vniuerſi in
qualibet hora manere. Aliter enim vniuerſitas entium
quandoqꝫ eſſet diminuta. Aliter ēt ſpēs ille non plꝰ per-
tinerent ad perfectionem vniuerſi ꝙ ſua indiuidua. Si
igitur in aliquo ſubiecto poſſent eſſe ſpecies infinite ne-
ceſſario videretur ꝙ ſpecies infinite ſimul eſſent: quod ē
manifeſtum impoſſibile.

Ad primam rōnē dico ꝙ maior ē vera de cō-
trarijs ꝯ̄rietate ꝓpria ⁊ pfecta:
ſz de ꝯ̄rijs ꝯ̄rietate diminuta ⁊ iperfecta nō ē vera: ⁊ ſic
eſt hic. quare ⁊c̄. ¶ Ad aliam cum dicitur. medium ⁊ ex-
trema ⁊c̄. Intelligenduz eſt hꝰ ꝙ de medio ſunt due opi-

ſiones.Una eſt ꝙ medium inter duo extrema eſt cõpo-
ſitū ex eſſentijs extremoꝝ remiſſis ⁊ refractis:vt rube
do ex eſſentia albedinis ⁊ nigredinis.ſilr aũt ⁊ in alijs ⁊
loquimur de medijs fixis:que.ſ.hñt eẽ fixa in ſubtis.Et
tunc iſti dicerent ꝙ ipm medium differt ab altero extre-
moꝝ ratione alterius qḋ includit in eius eſſentia.verbi
gratia.rubedo differt a nigredine rõne albedis:⁊ ab al
bedine rõne nigredinis.ſilr aũt ⁊ in alijs.⁊ ſic nõ differt
ſolũ ſm magis ⁊ minus.Uerũ eſt tñ ꝙ ſm iſtã viam me
dium quãtũ ad id qḋ includit de altero extremo nõ dif-
fert ab illo extremo niſi ſꝫ magis ⁊ minꝰ:vt rubedo q̃tũ
ad illud qḋ includit de albedine non differt ab albedine
niſi ſm magis ⁊ minꝰ:ſed rõe alterius partis differt per
ſe ab albedine.ſ.rõne nigredinis. ¶ Sed iſta opinio vi-
detur difficilis.qꝛ ſm hoc mediũ nõ erit quid vnũ per ſe
cuꝫ ex duabꝰ formis non fiat vnũ ens ꝑ ſe. ¶ Jtẽ forma
omnis eſt ſimplicis eſſentie.vt vult auctoꝛ.6.ꝓncipioꝛũ.
rubedo aũt eſt quedã forma.⁊ ſilr de alijs hmõi.q̃re ⁊c̃.
¶ Et ideo dicunt alij aliter.⁊ dicũt ꝙ mediũ ipm nõ eſt
eſſentialiter cõpoſitũ ex extremis fractis:imo eſt forma
ita ſimplex in eſſentia ſicut ſunt forme extreme:tñ habꝫ
quodãmõ virtutẽ vtriuſqꝫ extremoꝝ.Et ſic intelligunt
Cõmẽtatorẽ cũ dicit ꝙ in medio ſunt extrema in actu.i.
in virtute quadã actiua:qua ipm mediũ põt agere actio
nem ſimilẽ actioni vtriuſqꝫ extremi:vt tepidũ habꝫ ali-
qualiter calefacere frigidũ ⁊ aliqualiter frigefacere cali
duꝫ.⁊ ſic de ceteris.⁊ ſic nõ differt ab extremis ſoluꝫ ſm
magis ⁊ minus:que ſunt perfectiões accidẽtales eiuſdẽ
forme:ſed differt ab eis per ſe ⁊ ſm ſuã eẽntiam. Et for
te nõ eſt remotũ quin ſubiectum forme medie habeat in
ſe formas extremas actu nõ in ſuis vltimis perfectiõibꝰ
ſed refractas ⁊ remiſſas:⁊ ille ſunt ſicut diſpoſitões ſub
iecti ad formã mediã conſequentẽ:que tñ forma media
eſſentialiter differt ab vtroqꝫ extremoꝝ ⁊ ꝓmo:⁊ iõ nõ
valet illa ratio. ¶ Ad aliã cũ dicit.illa quoꝝ vnũ nõ eſt
coꝛruptiuũ alterius ⁊c̃. Põt dici ꝙ verũ eſt ſi vnũ ſit per
ſe coꝛruptiuũ alterius:ſed ſi per accidens nõ eſt neceſſe.
modo diceret ꝙ caliditas maioꝛis flãme nõ coꝛrumpit
per ſe caliditateꝫ minoꝛis flãme.Sed per accidens hoc
modo:qꝛ flãma eſt ſpiritus ſicci ardoꝛ:ſm Ariſt.in ꝓmo
metheoꝛoꝝ.Jlle aũt ſpiritus cuius ardoꝛ ẽ flãma debet
habere aliquã humiditatẽ aereã ⁊ ſubtileꝫ:⁊ ſine humi
ditate ta'i nõ põt cõſeruari talis flãma. Conſtat aũt cũ
maioꝛ flãma appꝛopinquat minoꝛi ꝙ caliditas maioꝛis
flãme cõſumit illud humidũ ex quo haberet ⁊ poſſet cõ
ſeruari flãma minor:⁊ ſic per accidẽs coꝛrũpit ipam mi
noꝛeꝫ flãmaꝫ ⁊ eius caliditatem:ſed non per ſe:ideo ⁊c̃.
¶ Ad aliã dicenduꝫ ꝙ albedo perfectioꝛ ⁊ minus per-
fecta nõ plus differunt per ſe ⁊ eſſentialiter q̃ꝫ due albe-
dines eiuſdem gradus:ſed bene ſunt minus ſimiles qua-
dam accidentali ſimilitudine:⁊ due albedines eiuſdem
gradus vel equaliter intẽſe ⁊ perfecte ſunt ſimilioꝛes ac
cidentali ſimilitudine q̃ꝫ due albedines:quarum vna eſt
perfectioꝛ alia:ſed per ſe non ſunt magis eedem adinui-
cem q̃ꝫ ille.quare non valet ratio.

¶ Unus autem motus dicitur multipliciter ⁊c̃.
Textu cõmen.XXXI. Queſtio IX.

Uerit hic.Utrum forma ſm quã eſt motus
ſit vna numero a ꝓncipio motꝰ vſqꝫ ad ter-
q minũ.verbi gratia.Cũ aliquid calefit calidi
tas ſit vna numero a pꝛincipio calefactionis
vſqꝫ ad terminũ:⁊ ſic de ſilibus. ¶ Arguit
ꝓmo ꝙ nõ.qꝛ illud qḋ eſt in cõtinuo fluxu nõ manet vnũ
nũero hec videt manifeſta:ſed forma ſm quã eſt motꝰ ẽ
in cõtinuo fluxu:vt ẽt manifeſtũ eſt ſꝫ oẽs. q̃re ⁊c̃.
¶ Oppoſitũ arguitur.qꝛ ſi talis forma non maneret vna
numero:tunc talis motus non eſſet vnus numero.⁊ pꝫ
ꝯña.quia motus ſm venioꝛẽ acceptionẽ eſt forma fluẽs.
vt vult Cõmentatoꝛ in 3° huius.quare ⁊c̃. Cõ.4.

Ad queſtionem eſt intelligẽdũ ꝙ de gradi
bus forme ſm quã ẽ motꝰ
ſunt diuerſe opiones. ¶ Quidã eni dicunt ꝙ illi gradus
nõ ſunt idẽ eſſentialiter cũ ipſa forma nec eiuſdẽ ſpeciei
imo ſunt diuerſi eẽntialiter ab ipſa forma.verbi gratia.
cuꝫ aliqd calefit gradus caliditatis ſuccedentes in ſubo
non ſunt caliditates:ſed ſunt accidentia quedã diuerſa a
caliditate eſſentialiter.Silr aũt ⁊ in alijs ſuo modo.Et
iſti dicũt ꝙ eſſentia forme manet eadẽ numero per totũ
tempus motus ⁊ gradus ſunt diuerſi:⁊ vno adueniente
coꝛrũpit pꝛecedens.⁊ dicunt iſti ꝙ ad eſſentiã forme nõ
eſt motus:imo eẽntia forme acquirit in ꝓmo inſtãti ap-
pꝛopinquatõis alterantis ad alterabile.ſed gradus acq
runt per motũ vel extra ſub tali gradu.verbi grã.Eſſen
tia caliditatis in inſtanti:ꝓmo quo calefaciens eſt appꝛo
pinquatũ calefactibili:⁊ deinde acquirunt diuerſi gradꝰ
caliditatis ſucceſſiue vnus poſt alium:ita ꝙ caliditas in
nullo tempoꝛe manet ſub eodẽ gradu:ſed ſemꝑ acquirit
alium ⁊ alium vſqꝫquo motus terminet:⁊ adueniẽte po
ſterioꝛi gradu deficit ꝑcedens:forma tñ manet vna ⁊ ea
dem numero per totũ tẽpus motũ vt dicunt.Q autem
forma ſm quã eſt motus maneat vna numero per totũ
tꝑs motus cõtinui hoc ꝓbant rõne pꝛius inducta.qꝛ ali
ter motus nullus eſſet vnus numero:qḋ eſt incõueniẽs.
qꝛ omne ens eſt vnũ numero aliqualiter:ſm Boetiuꝫ in
de vnitate ⁊ vno.Apparet ꝯña.qꝛ motus vel eſt forma
fluens ſm verioꝛẽ opinionẽ vel eſt fluxus forme ſm fa-
moſioꝛẽ opionẽ.vt dicit Cõmen.in 3° huius.Et ſi q̇dem Cõ.4.
motus ſit forma fluens ſic manifeſtũ eſt.ꝙ ſi non eſt for-
ma vna numero.ſic nõ erit motus vnus numero.Si vͦo
motus ſit fluxus forme:ſic adhuc videt ſequi ꝙ ſi nõ eſt
vna forma nõ erit vnus motus.Nã fluxus vnꝰ numero
nõ eſt niſi forme vnius nũero.Formaꝝ eniꝫ diuerſarum
numero nõ põt eſſe vnus fluxus numero vt videt mani
feſtũ.q̃re ⁊c̃.Q aũt gradus forme ſit alius ⁊ alius ⁊ nõ
idẽ ſimplr ꝓbant ſic.qꝛ ſi forma maneret vna numero ⁊
ſub eodẽ gradu:tũc ſubiectũ motus quieſceret dũ moue
ret:qḋ eſt ipoſſibile.Et ꝓbat ꝯña.qꝛ illud quieſcit qḋ ſe
hꝫ eodem mõ nũc ſicut ⁊ ꝑus:vt pꝫ in 6° huius.mõ illḋ T.c.73.
qḋ mouet ſe haberet in tẽpoꝛe motus eodẽ mõ nunc vt
ꝑus:poſtq̃ꝫ haberet eandẽ formã ⁊ ſub eodẽ gradu.qua
re ⁊c̃.Q autem gradus forme ſit alius ab ipa forma:h
pꝛobat.qꝛ illa nõ ſunt idẽ numero quoꝝ vnũ manet idẽ
vnũ in numero ⁊ aliud nõ:ſꝫ ſic ſe habẽt gradus forme
⁊ forª.vt pꝫ ex dictis. ¶ Sed ſine dubio iſta poſitio nõ
videt eſſe oĩno vera quãtũ ad id qḋ ponit de gradibus
forme ad quã eſt motus.ſ.ꝙ ipſi gradus ſunt alij eſſen-
tialiter ab ipſa forma.verbi grã.ꝙ gradus caliditatis q
acquiruntur in diuerſis inſtantibus tempoꝛis menſuran
tis motuꝫ calefactionis:ſint penitus alij eſſentialiter ab
ipſa caliditate.hoc videt multuꝫ ipoſſibile.qꝛ ſi gradus
caliditatis non eſſet caliditas:ſed aliquid aliud eſſentia
liter a caliditate:tunc calefactio magis deberet dici ter-
minari ad aliquid aliud:q̃ꝫ ad caliditatẽ:qḋ eſt oĩno ri-
diculũ.Et ꝓbat ꝯña.qꝛ ſm iſtã poſitionẽ calefactio vel
terminat ad gradũ aliquẽ caliditatis vel ad caliditateꝫ
vt eſt ſub tali gradu:ita.ſ.ꝙ talis gradus caliditatis vel
eſt terminus calefactionis vel eſt formale in termio ca-
lefactionis:omnis aũt motus magis eſt ad terminũ ſuũ
⁊ ad formale in ſuo termino q̃ꝫ ad aliquid aliud vt mani

feſtum eſt vnicuiq; ſani capitis.ergo calefactio magis eſt
ad aliquid aliud a caliditate ꝗ ad caliditatē:⁊ magiſ dꝫ
denominari ab aliquo alio ꝗ a caliditate:qđ eſt oīo ab-
ſurdum. Et ſimilr̄ eſt intelligendū de quocunq; alio mo-
tu ad formā. ¶ Jtē ſi gradus caliditatis nō eſt eſſentia-
liter caliditas:ſed aliquid aliud ſm ſpeciē a caliditate.
Querit vtꝝ hmōi grad⁹ ſit quid abſolutū:aut ſit relatio
ſeu reſpectus. Si diceret ꝙ eſt relatio vel reſpectus hoc
videt eſſe multū irrōnabile:qꝛ ſm hoc calefactio magiſ
eſſet ad relationē ꝗ ad caliditatē:cū terminus eius vel
formale in termino eſſet relatio:vnūqđq; aūt magis de
bet denominari a ſuo formali ꝗ a ſuo materiali. Si aūt
diceret ꝙ ipſe gradus caliditatis eſt ens abſolutū. Que
ritur in quo genere ſit.⁊ nō inuenit eſſe rōnabile ꝙ ſit in
alio genere niſi in genere q̄litatis vt pꝫ inducenti in oīb⁹.
Si aūt hmōi gradus caliditatis eſt qualitas:queritur in
qua ſpecie qualitatis:⁊ nō eſt rōnabile ꝙ ſit in p̄ma ſpe-
cie nec in ſecūda nec in quarta:vt quilibet intelligens ꝓ-
prietates iſtaꝝ ſpecierū concederet.ergo relinquit ꝙ in
tertia ſpecie qualitatis. Aut igit qualitas p̄ma aut ſecun
da. Nō eſt dicendū ꝙ ſit qualitas ſecunda.qꝛ qualitateſ
ſcđe non inueniunt niſi in mixtis.vt vult Commen. in 2°
Cō.97. de aīa.⁊ habet.⁊ 4° metheoroꝝ.ergo grad⁹ caliditatis
eſt qualitas p̄ma tangibilis:⁊ cum non ſit frigiditas nec
humiditas nec ſiccitas: vt manifeſtum eſt relinquit ꝙ ſit
caliditas.ſilr̄ aūt eſt de aliȷ̄s ſuo modo. ¶ Jtē ſi gradus
forme eſſet aliud ab ipſa forma tūc diſſimilitudo nō poſ
ſet fundari imediate in duabus qualitatibus eiuſdē ſpe-
ciei:vt ſup duas caliditates eiuſdē ſpeciei nō poſſet fun-
dari diſſimilitudo:qđ videt inconueniens:qꝛ ꝓprium eſt
qualitatis ſm eam ſimile a diſſile dici.vt docet Ariſto.in
predicamentis:⁊ pꝫ ꝯña.qꝛ diſſimilitudo nō fundat in q̄
litatibus eiuſdē ſpeciei niſi rōne diuerſoꝝ graduum. Si
eniꝫ eēnt equales gradus eſſent ſimiles adinuicē vt ma-
nifeſtū eſt.ergo ſi gradus eſſent aliȷ̄ eſſentialiter a calidi-
tate:tunc diſſimilitudo nō fundaret imediate ſup quali-
tates eiuſdē ſpeciei qđ eſt inconueniēs.ergo ⁊c̄. ¶ Et ꝓ
pter iſta ⁊ ſimilia dicunt aliȷ̄ ꝙ gradus forme ad quā eſt
motus ſunt idē eſſentialr̄ cū ipa forma:ita ꝙ diuerſi gra
dus caliditatis nō ſunt aliud eſſentialr̄ ꝗ diuerſe calidi-
tates:ſilr̄ aūt ⁊ in aliȷ̄s.⁊ iſti ſunt bipartiti q̄tū ad qōnē
ꝓpoſitam. ¶ Quidā enim iſtoꝝ dicunt ꝙ nullus iſtorū
graduū manet vn⁹ numero per totū motū:nec aduenie-
te vltimo gradu terminante motū manēt p̄cedētes:ſed
ſemper vno adueniēte alter corruptus eſt:⁊ adueniente
vltimo oēs precedentes corrupti ſunt.verbi grā.cū ali-
qđ calefit nō manet aliq̄ parſ caliditatis eadē numero a
p̄ncipio vſq; ad terminū:imo adueniente poſteriori par
te pars prior eſt corrupta.⁊ ſilr̄ in aliȷ̄s ſuo mō. ¶ Et hꝫ
ipſi ꝓbant multipliciter. Primo ſic.ſicut ſe hꝫ illud quod
localiter mouet ad vbi p̄cedentia terminū mot⁹ localis:
ſic ſe habet illud qđ mouet ad formā ad partes forme
p̄cedentes terminū motus ad formā. hec videt manife-
ſta.per ꝯuenientē ſimilitudinē:⁊ ſpecialiter de motu alte
rationis:ſed in illo qđ localiter mouet nō manet aliqđ
vbi vnū ⁊ idem numero per totū tēpus menſurās motū
ſed ſemper eſt in alio ⁊ in alio vbi:ſicut ſemper itrat aliū
T.c.74 ⁊ aliū locū.vt pꝫ in 6° huius. ergo ſimiliter id qđ moue-
tur ad formā nō habet aliq̄ partē forme ſm quā mouet
eadem numero:⁊ remanente in toto tp̄e motus. ¶ Jtē
ſi aliqua pars forme talis maneret eadem numero:tunc
vna ⁊ eadē forma eſſet in eodē ſubiecto ſimul:⁊ ſm idē
ſm eſſe magis perfectū ⁊ minus perfectum:qđ videt ab
ſurdum.⁊ ꝓbat ꝯña.qꝛ ſemper pars forme poſterior eſt
perfectior p̄cedente:cum ſubiectū ſit magis diſpoſitum
poſterius ꝗ prius ꝓpter maiorē remotionē cōtrariȷ̄. Si
igitur pars p̄cedens remaneret eadē nūero cū ſequente:
tunc ſequeret ꝙ vna forma ſimul eſſet in eodē ſubiecto
ſub eſſe magis perfecto ⁊ minus perfecto.q̄re ⁊c̄. ¶ Jtē
ſi pars forme p̄cedens maneret adueniente poſteriori.
Aut iſte partes fierent vna forma numero:aut remane-
rent diuerſe numero. Sed non eſt dicendum ꝙ fiant vna
forma numero.qꝛ illa nō ſunt vnū numero que generan
tur diuerſis generationibus.hoc videt manifeſtū. Sed
iſte partes generant diuerſis generationib⁹:cum fiant in
diuerſis inſtantibus.quare ⁊c̄. Si autē dicat ꝙ iſte par
tes remanent diuerſe numero.hoc videt omnino incon-
ueniens.qꝛ accidentia abſoluta diuerſa numero ⁊ eiuſdē
ſpeciei non poſſunt ſimul eſſe in eodē ſubiecto ⁊ ſꝫ eādē
partē.vt pꝫ ex 5° meta. Jſte aūt partes oēs erunt eiuſdē
ſpeciei ⁊ in eodē ſubiecto ⁊ eadē parte.quare ⁊c̄. ¶ Jtē
ſi illud qđ mouet ſub aliqua forma maneret ſub aliqua
parte illius forme eadem numero per aliqđ tp̄us.ſequit
ꝙ ſimul dū moueret quieſceret:qđ eſt ipoſſibile ſm idē.
Et ꝓbat ꝯña.nam illud dicimus quieſcere qđ in alio ⁊ in
alio inſtāti manet ſub eadē forma numero.vt vult Aꝛ.
in 6° huius.quare ⁊c̄. ¶ Jtē ſi forma ſm quā eſt motus
maneret vna numero per totū tp̄s:ſequeret ꝙ forma q̄ T.c.73.
inueniret in mobili terminato motu eſſet vigoris infini-
ti:qđ videt ipoſſibile oīno. Et ꝓbat ꝯña.ſupponēdo ali
qua. Primo ꝙ in quolibet tp̄e ſunt ifinita inſtātia:⁊ hoc
habet ex 6° huius. Scđo ꝙ in quolibet inſtanti tp̄is mē
ſurantis motū ad formam acquiritur aliquid illi⁹ forme. T.c.15.
ſicut in quolibet inſtanti tēporis menſurātis motū loca-
lem ipſuꝫ mobile acquirit ⁊ recipit aliqđ vbi.vt pꝫ in 6°
huius. Tertio ꝙ pars forme que acquirit in inſtanti po T.c.74
ſteriori eſt ꝑfectior ꝗ illa que acquirit in inſtanti p̄ori:vt
pars caliditatis que acquirit in poſteriori inſtāti eſt pfe-
ctior ⁊ maioris vigoris ꝗ pars que fuit acquiſita in iſtā-
ti p̄cedente.⁊ hoc pꝫ.qꝛ ſemper in inſtāti poſteriori plus
remotū eſt de ꝯ̄rio ꝗ in p̄cedenti.⁊ per ꝯñs ſubm̄ eſt me
lius diſpoſitū ad illā formā que intendit.⁊ ſic recipit eā
perfectiorē.vt cū ignis alterat aquam corrumpendo ei⁹
frigiditatē:ſemper in inſtanti poſteriori plus eſt debilita
ta frigiditas ꝗ prius.⁊ ſic aqua calidior eſt. Jllud eni eſt
albi⁹ qđ eſt nigro ipermixtius.vt Ariſto.dicit in 3° top.
⁊ habet ex iſto 5°. Et ſilr̄ illud eſt calidius qđ eſt frigido
ipermixtius. ¶ Tūc arguit.illa forma que includit par
tes infinitas.quarū vna eſt maioris vigoriſ ꝗ alia ⁊ per
fectioris:videt eſſe vigoris infiniti. hec videt eſſe mani
feſta:ſed caliditas terminata calefactione includit par-
tes infinitas.qꝛ qua rōne aliqua de partibus p̄cedentib⁹
manent eadē numero adueniente termino:eadē ratione
⁊ omnes alie:ſed ille fuerunt infinite cuꝫ inſtātia fuerūt
infinita : ⁊ in quolibet inſtāti acquiſita fuit caliditas no-
ua ⁊ pars noua caliditatiſ.ergo illa caliditas eſt ex cali
ditatibus infinitis:⁊ vna illaꝝ eſt perfectior alia.vt pro
batum eſt.ergo illa caliditas erit vigoris infiniti:qđ eſt
abſurdū:⁊ cōtra Cōmētatorē in 8° huius.⁊ 2° celi ⁊ mū Cō.34.
di.⁊ in tractatu de ſubſtātia orbis.quare ⁊c̄. Et idem vi
detur ſequi ſi gradus poſterior eſſet eque perfectus cum
priore:qꝛ ſaltem totū aggregatū ex priore ⁊ poſteriore
erit perfectius ⁊ vigoroſius ꝗ gradus precedens. Jſtis
rationibus ⁊ ſimilibus mouent aliqui ad credenduꝫ ꝙ
forma ſm quā eſt motus nō manet eadem numero a p̄n
cipio motus vſq; ad terminū. Aliȷ̄ vero dicunt cōtrariū
⁊ dicunt aliqui ꝙ omnes partes caliditatis que acquirū
tur in inſtantibus tēporis menſurantis calefactionē ma
nent eedem numero adueniente termino calefactionis:
ſimiliter aūt ⁊ in aliȷ̄s motibus ſꝫ formā:ita ꝙ pars ca-

ſiditatis p̄cedens non coꝛrumpit adueniēte prioꝛi: ſed
manet. Et hoc ipſi ꝓbāt. p̄mo ſic. partes rei pmanētis. i.
nō ſucceſſiue per ſe debent manere perfecta illa re ⁊ exi-
ſtente in actu: vel ſaltē nō opꝫ neceſſario eas coꝛrumpi:
ſed partes foꝛme p̄cedentes terminū motus ſunt partes
perfectionis: ad quā tendit motꝰ donec perficiat ⁊ ſit in
actu: ſm Cōmen. in 3° huius. vbi plane dicit ꝙ motꝰ vno
mō eſt generatio vniꝰ partis poſt aliā parteꝫ illius perfe
Cō.4. ctionis. Et cōſtat ꝙ perfectio ad quā tēdit motꝰ eſt res
permanens: ita ꝙ nō eſt per ſe ⁊ eſſentialiter ens ſucceſſi
uum: vt etiā manifeſtū eſt. ergo huius ptes poſſunt ma-
nere illa perfectione acquiſita ⁊ exiſtēte in actu: ⁊ nō oꝫ
eas eſſe coꝛruptas cū hmōi pfectio ē in actu. ¶ Et ſi q̄s
inſtet cōtra iſtaꝫ rōnem ꝙ terminus oꝫ eſſe indiuiſibilis:
perfectio aūt ad quā tendit motus eſt terminus motus.
ergo oꝫ eſſe indiuiſibilis. ⁊ ſic ille partes nō ſunt ptes il-
lius perfectionis. quare non valet illa rō. Diceret ꝙ illa
perfectio ad quā tēdit motus non eſt terminus motꝰ ſm
ſe totam: ſed rōne ſue partis vltime: ⁊ illa bene eſt indiui
ſibilis: ſed ſm ſe totam nō eſt indiuiſibilis: imo hꝫ par-
tes quarū vna generat poſt aliā donec ſit cōpleta: ⁊ oēs
ille partes remanent terminato motu. quare ⁊c̄. ¶ Iteꝫ
alia ratio eſt ad idē ſatis difficilis ſupponendo ꝙ oē coꝛ
ruptuꝫ q̄d natū eſt manere aliquo toto tempoꝛe incepit
p̄mo nō eſſe in aliquo iſtāti ante q̄d nō erat ens tale illa
nō entitate quā accipit per coꝛruptionē: ſicut etiā omne
tale generatū incepit pꝛimo eſſe in aliquo inſtāti ante q̄d
nō fuit ens illa entitate. vt pꝫ. 8. huiꝰ. Secūdo ſuppono
ꝙ quelibet pars illiꝰ perfectionis nata eſt durare aliquo
toto tēpoꝛe. qꝛ oēs ſunt eiuſdē ſpeciei ſpecialiſſime: ⁊ cō
ſtat ꝙ vna ipſaꝝ nata eſt manere. ſ. illa que terminat mo
tum. Et ad qualibꝫ ipſarū pōt terminari motꝰ. ¶ Tūc
arguit. ſi pars foꝛme acquiſita in aliquo inſtanti ante ter
minū motus eſt coꝛrupta adueniente illa parte ⁊ nō ma
net eadem nūero: aut fuit coꝛrupta in illo eodem iſtanti
in quo fuit generata: aut in alio inſtanti. Nō eſt dicendū
ꝙ in eodē inſtanti. qꝛ ſic ſimul eſſet ⁊ nō eēt: q̄d eſt oppo
ſitum p̄me dignitatis. Si dicat ꝙ in quodā alio inſtanti
incepit nō eſſe: tunc cū inter duo inſtantia ſemp ſit tēpus
T.cō.3. mediū. vt pꝫ in 6° huius. ⁊ in quolibet tēpoꝛe eſt inſtās.
Querit vtrum illa pars foꝛme ſit ens in toto illo tēpoꝛe
medio: aut nō ens. Si manet ens per totū illud tp̄s me-
dium habet ꝓpoſitū. qꝛ cum in illo tempoꝛe medio fiat
motus ſm foꝛmā illaꝫ: opꝫ ꝙ in quolibet inſtanti illiꝰ tē
poꝛis acquirat aliqua pars illiꝰ foꝛme: ⁊ ſic illa pars de
qua loquimur erit ſimul cū oībus illis partibus: ⁊ eadeꝫ
rōne poterit eſſe ſimul cū omnibus alijs ſequentibus: ſi
aūt illa pars foꝛme poneret eē nō ens in toto illo tēpo-
re medio: ſequeret ꝙ illō inſtās q̄d ponebat p̄mū inſtās
non entitatis illius partis nō eſt p̄mū inſtās ſue non enti
tatis: qꝛ in tēpoꝛe illo medio ſunt inſtantia p̄cedentia in
quoꝛū quolibet eſſet nō ens. ⁊ ſic illud q̄d ponebat iſtās
in quo illa pars fuit nō ens: nō erit p̄mū inſtans vt dictū
eſt: q̄d eſt cōtradictio manifeſta. quare ⁊c̄. ¶ Iteꝫ ſi par
tes foꝛme p̄cedentes terminū motus nō manerent adue
niente termino motus: tunc exn̄s in ſubo terminato mo
tu nō haberet partes ſimul exn̄tes. quaꝝ vna poſſet coꝛ
rumpi remanente alia: ſed hoc eſt falſum. quare ⁊ p̄mū.
Falſitas cōſequentie pꝫ. qꝛ ponamus ꝙ ex aere generet
aqua: ita ꝙ acquirat frigiditas aque in materia aeris: ⁊
iterū ignis agat in illā aquā: manifeſtū eſt ꝙ nō coꝛrum-
pet ſtatim totaꝫ illam frigiditatē: imo coꝛrupta vna par
te frigiditatis exiſtētis in aqua in qua tota agit ignis: ad
huc remanebit aliqua frigiditas in illa eadem parte aq̄.
⁊ ꝯn̄a videt eſſe euidens: poſtq̄ enim partes frigiditatiſ
p̄cedentes gn̄ationē aque ⁊ frigiditatiſ aque nō remane
rent adueniente termino illius frigefactionis: videretur
neceſſario ꝙ illa frigiditas nullas partes haberet: qua-
rū vna poſſet coꝛrūpi altera remanēte. ¶ Et cōfirmat
ratio. ponamus ꝙ ignis appꝛopiquet aque generate ex
aere: ⁊ accipiamus illam partē aque in quā totā agit ipe
ignis. Quero vtrū in p̄mo inſtanti quo ille ignis appꝛo-
pinq̄tus eſt illi parti aque: deſtruat tota frigiditas illius
partis aque aut non: ſed pars aliqua alia remanēte. Si
diceret p̄mo mō hoc videt abſurdum. Nam ſi in illo in-
ſtanti deſtrueret tota frigiditas illius partis aque: tunc
in illo eodem inſtāti illa pars eſſet calida in ſūmo calidi
tate ignis p̄ſente agente in ipſam: ⁊ ſic in mā illius partiſ
aque fieret foꝛma ſubſtātialis ignis nō p̄cedente aliqua
alteratione continua. q̄d videt ipoſſibile: ſm Cōmen. in
p̄mo huius. vbi vult ꝙ generatio neceſſario eſt terminꝰ Cō.62.
alterationis. quare ⁊c̄. Si vero cōcedat ꝙ ipſe ignis ap
pꝛopinquatus parti aque in quā totā ſimul incipit agere
non coꝛrumpit totā eius frigiditatē ſimul. ſ. in p̄mo inſtā
ti ſue appꝛopinquationis: ſed aliquā partem coꝛrumpit
alia remanente: tūc illa frigiditas habebat partes ſimul
exiſtētes ⁊ ille nō vident alie eē niſi que fuerint acquiſite
in tēpoꝛe pꝛecedente terminū motus illius infrigidatio
nis. ¶ Et cōfirmat rō. qꝛ cum actio ignis in aquā ſit no
ua: opꝫ ꝙ in aliquo inſtanti p̄mo inceperit coꝛrūpere fri
giditatem ⁊ inducere caliditatē: ⁊ ſic idē q̄d pꝛius. Sed
diceret cauillatoꝛ. ꝙ q̄uis partes foꝛme p̄cedentes ter-
minū motus nō maneant adueniente termino ad queꝫ:
tamen in inſtanti in quo terminat motus acquiſite ſunt
partes cōſimiles illis: ⁊ ſic iterū iſta foꝛma pōt coꝛrum-
pi ſucceſſiue. Sed iſtud nō videt ſufficiens: qꝛ nō eſt rō:
quare opoꝛteat partes p̄cedentes coꝛrumpi: ſi ſimiles in
termino motus generant. ¶ Item eadem inconuenien-
tia ſequerent que alij dicebant ſequi ſi partes pꝛecedēteſ
remanerent. ſ. ꝙ foꝛma illa eſſet vigoꝛis infiniti: ⁊ ꝙ eſ-
ſent ſimul in eodem ſm eſſe magis perfectum ⁊ minus
perfectuꝫ. vt pꝫ conſideranti. ⁊ ſic ille ratiōes eoꝛum nō
valebant ad pꝛopoſituꝫ. Si quis igitur pꝛopter iſtas ra
tiones ⁊ conſimiles vellet tenere iſtam viaꝫ: tunc poſſet
reſpondere ad rationes alterius opinionis.

Ad primam diceret. ꝙ nō ē ſimile de diuerſis
vbi ⁊ diuerſis partibꝰ foꝛme. Nā
vbi non ſolū cauſat a motoꝛe mouente localiter: ſed de-
pendet aliqualiter a loco circūſcribente mobili. vbi eniꝫ
ſm auctoꝛem ſex p̄ncipioꝛum eſt circūſcriptio coꝛpoꝛis
ex loci circūſcriptione pꝛocedens. ⁊ qꝛ nō eſt vnus locus
numero quem occupat mobile per totū tempus motuſ:
imo in alio ⁊ in alio inſtanti eſt in alio ⁊ in alio ſpacio ſi
bi equali. vt pꝫ in 6° huius. iō non manet idem vbi ꝑ to-
tum tempus motus: ſed foꝛma ſm quā eſt motꝰ ſufficien
ter eſt ab ipſo alterāte quod manet vnum ⁊ idem nume-
ro: ⁊ ideo foꝛma pōt manere vna numero per totū tem-
pus motus. quare ⁊c̄. Uel diceretur ꝙ bene pōt manere
vnum ⁊ idem vbi per aliquod tempus motus localis. ſ.
illud vbi q̄d non habet cōtrarietatem ad vbi terminanſ
motuꝫ. ¶ Et ſi dicat ꝙ mobile non eſt in eodē loco per
aliq̄d tempus dum mouetur localiter: cōcedo: ſed nō ſe-
quitur ꝙ non maneat in eodē vbi: qꝛ ipſum vbi nō depē
det a loco niſi in fieri ⁊ non in cōſeruari. Unde cum mo
bile receſſit ab aliquo nō eſt remotū quin remaneat vbi:
q̄d pꝛoceſſit ex circūſcriptione illius loci: dum modo nō
adueniat vbi cōtrariū ⁊ coꝛruptiuum. verbi gratia. duꝫ
aliquid mouet in loco aeris vnum illoꝛū vbi: que acqui-
ritur non videt eſſe contrariū alteri vbi: ⁊ ideo aduenie
te poſterioꝛi poteſt remanere pꝛecedenſ: dato ꝙ mobile

ſit in alio loco ꝙ prius. ¶ Ad Aliā rōnē cū dicit. qꝛ tūc
eadem forma ſimul eſſet ⁊c̄. dico ꝙ aliquam formam eē
in aliquo ſubiecto ſub eſſe minus perfecto pōt intelligi
dupliciter. Uno mō ꝙ ipm eſſe minus perfectū ſit cū pri
uatione eſſe perfectioris: ⁊ hoc bene eſt ipoſſibile cū eſſe
perfectiori: qꝛ priuatio ⁊ habitus nō ſunt ſimul in eodeꝫ
ſubiecto ſm idem. Alio mō pōt intelligi ꝙ ipꝫ eē minus
perfectū nō ſit cū ꝓuatione eſſe perfectioris: ⁊ ſic nullum
eſt ipoſſibile. ſic aūt eſt in ꝓpoſito. q̄re ⁊c̄. Uel diceretur
ꝙ oēs illi gradus ſunt eque perfecti cōparati adinuiceꝫ:
lꝫ ex eis cōſtituat vnū perfectiꝰ quolibet illoꝝ ſm ſe: ꝙ
aūt vnus illoꝝ graduū nō ſit perfectior alio videt. quia
tunc differrent ſm ſpēm cū differrent per ſe: niſi dicatur
ꝙ illa diuerſitas perfectionis eſt accidētalis: eo. ſ. ꝙ ſub-
iectū poſterioris ē magis diſpoſitū ꝙ̄ ꝑoris. ¶ Ad aliā
poſſet dici ꝙ ille partes remanerent aliquo mō diuerſe
numero: ita ꝙ nō ſunt penitꝰ vna forma numero. Et cuꝫ
dicit. ꝙ tunc duo accidentia ⁊c̄. Pōt dici ꝙ duo acciden
tia abſoluta eiuſdem ſpeciei ⁊ eque perfecta: vt quorum
vnū nō eſt diſpoſitio ad alterū non poſſunt ſimul eſſe in
eodeꝫ ſubiecto. vt due albedines equaliter intenſe ⁊ per
fecte: ſed ſi vnū ſit magis perfectuꝫ ⁊ alterū minus perfe
ctum ⁊ vnū ſit diſpoſitio quodāmō ad alterū: nō eſt icō-
ueniens talia duo ſimul eſſe in eodē ſubto. ⁊ ſic eſt in pro
poſito. Nam ſemꝑ pars forme que prius acquirit eſt mi
nus perfecta: ⁊ pars que poſteriꝰ acquirit eſt magis ꝑfe-
cta: ⁊ ꝓcedens diſponit aliqualiter ad ſequentē: ⁊ iō poſ
ſunt bene eſſe ſimul in eodē ſubto. Et ſi teneret ꝙ omnes
illi gradus ſunt eque perfecti cōparati adinuicē: tūc poſ
ſet aliter reſponderi: ꝙ illud eſt verū de accidentibꝰ per
ſe iexiſtentibus ſubto a ꝑncipio vel ab eterno: ſed de ac
cidentibus aduentitijs que adueniunt ſubo poſt ſuū eſſe
cōpletū nullū eſt inconueniēs ꝙ plura talia ſint ſimul in
vno ſubto. Uel poſſet teneri ꝙ oēs ille partes cōſtituūt
vnū numero. Et cū dicit ꝙ generant diuerſis generatio
nibus: qꝛ in diuerſis inſtantibus. Dicendū ꝙ hoc nō ſuf-
ficit ad diuerſas generationes: ſed requiritur diuerſitas
ſubiecti vel interruptio trāſmutationis. ¶ Ad aliaꝫ ne
gāda eſt ꝯña. Et cū dicit ꝙ illud dicitur quieſcere ⁊c̄. Di
co ꝙ mobile manere ſub eadeꝫ forma per aliqđ tꝑs con
tingit dupliciter. Uno mō ꝙ nullam aliā partē illius for
me acquirat ⁊ ſic quieſceret. Alio mō ꝙ ſimlr manens ſub
illa parte forme acquirat aliam partē forme vel alias: ⁊
ſic nō opꝫ ꝙ quieſcat. qꝛ nō oīno ſe hꝫ nūc ⁊ prius eodeꝫ
modo. ⁊ ſic eſt in propoſito. Nā ſemper in alio ⁊ in alio
inſtanti tēporis menſurantis motū ad formā ipm mobi
le acquirit aliā ⁊ aliam partē forme: nō tamē manet per
aliqđ tꝑus ſub aliqua parte illius forme ꝓciſe. quare ⁊c̄.
¶ Ad aliā negāda eſt ꝯña. Et cuꝫ dicit. Illa forma que
hꝫ ꝑtes infinitas ⁊c̄. Dico ꝙ veruꝫ eſſet: ſi ille ꝑtes eēnt
in ipſo actu ſimpliciter: ſed ſi ſunt in potētia: nō oꝫ. ſic āt
eſt in ꝓpoſito. Naꝫ adueniente termino ad queꝫ ille par
tes non ſunt in illa forma ſimplr in actu: ſed in potentia
aliquo modo. Et eſt ſimile ſicut de linea. nā in linea ſunt
partes infinite eiuſdē proportionis: ⁊ no ſequit ꝑꝑ hoc
ꝙ linea ſit infinita ſimplr ſm extenſionē. Et intelligo il-
las partes nō eē in ipſa forma vel in ſubiecto in actu ſim
pliciter: qꝛ quelibet eaꝝ eſt ſic iperfecta ꝙ ſubm nō poſ-
ſet eſſe ſub aliqua ipſaꝝ ſeorſum ⁊ diuiſim ab alijs. vnde
ſicut in corpore naturali ſunt partes quātitatiue excellē
tis paruitatis: que ſeorſum ⁊ diuiſim nō poſſent exiſtere
ſub forma totius: ſed reſoluerent in cōtinēs ſi ſepararen
tur a toto vt dictū eſt in ꝑmo: ⁊ iſtarū partiū infinitas n̄
arguit magnitudinē infinitam in actu vt manifeſtum eſt
cōſimiliter eſt in ꝓpoſito ſuo modo. ¶ Ad rationē ad-
ductam in ꝑncipio cum dicit illud qđ conſiſtit in ꝯtinuo
fluxu ⁊c̄. Uerū eſt: nō eſt vnum ⁊ idem numero: ita ꝙ ni
hil acquiratur in tempore illo: ſed poteſt manere vnū ⁊
idem numero acquirendo aliud ⁊ aliud: ⁊ ſic eſt in ꝓpo-
ſito. Nam pars forme precedens nō manet ſic eadeꝫ nu
mero ꝙ nihil acquirat in mobili: immo ſemper acquiri-
tur aliud ⁊ aliud durante motu: ⁊ ideo nō valet. hec aūt
ad preſens dicta ſint per modū inquiſitionis tanꝙ̄ ꝓba
bilia. Sed quid ſit tenendū de queſtione nō omnino cer
titudinaliter mihi apparet ad preſens

¶ Eſt autem qui quideꝫ ex contrario. A. qui eſt in contrarium non contrarius ⁊c̄. Textu commenti. XLVII. Queſtio. X.

Conſequenter queri poteſt circa caplm̄ đ cō-
trarietate motuuꝫ. Et primo querat. Utruꝫ
motus qui ſunt ex cōtrarijs terminis ſint cō
trarij. ¶ Arguit ꝑmo ꝙ ſic. Quia motꝰ ean
dem videntur hr̄e habitudinem ad terminū
ad quem ⁊ ad terminuꝫ a quo ⁊ econuerſo. Sed motꝰ q̄
ſunt ad cōtrarios terminos ſunt cōtrarij ſm Ariſ. in lr̄a. T.c.48
ergo ⁊c̄. ¶ Item illi motus qui nō poſſunt eſſe ſimul in
eodem ſubiecto ſunt cōtrarij. hec videt māifeſta: ſꝫ mo-
tus qui ſunt ex terminis cōtrarijs non poſſunt eſſe ſimul
in eodē ſubiecto vt manifeſtū eſt. Non eniꝫ cōtingit ali-
quid ſimul moueri ex ſanitate ⁊ ex egritudine. ſilr aūt ⁊ i
alijs. quare ⁊c̄. ¶ Item motꝰ qui ſunt ad terminos con-
trarios ſunt ꝯrij: ſm Ariſ. in lr̄a. Sed motus qui ſunt ex T.c.48
ꝯrijs terminis ſunt ad termios cōtrarios vt ſanatio que
eſt ex egritudine eſt ad ſanitatem: ⁊ egrotatio que eſt ex
ſanitate eſt ad egritudinē. quare ⁊c̄.
¶ Oppoſitum vult Ariſto. in littera.

Ad queſtionem poſſunt breuiter dici tria. T.c.47
Primo ꝙ motꝰ q̄ ſunt ad
termios ꝯrios ſunt cōtrarij. Scđo ꝙ nō oēs motꝰ qui
incipiunt a terminis ꝯrijs ſunt ꝯrij. Tertio ꝙ ꝯtingit ali
quos tales motus eſſe ꝯrios. ¶ Primū oſtendit. qꝛ cō-
trarietas motuū oꝫ ſumi ex ꝯrietate illoꝝ cū quibus illi
motus ſunt idē eſſentialiter. hec eſt manifeſta per ſe: ſed
motus qui ſunt ad terminos ꝯrios ſunt idē eſſentialiter
cū illis terminis. vt pꝫ ex 3° huiꝰ. ergo ⁊c̄. Uel pōt argui
ſic. Illi motꝰ ſunt ꝯrij qui ſunt idem eſſentialr cuꝫ ꝯrijs.
hec eſt manifeſta. Sed motus q̄ ſunt ad terminos ꝯrios T.c.49
ſunt idē eſſentialr cū ꝯrijs: qꝛ ſunt idē eſſentialr cuꝫ illis
terminis vt dictū eſt. g̊ ⁊c̄. ¶ Itē Ariſto. ſic ꝓbat. motꝰ
ad albedinē aut ꝯriat motui ad nigredineꝫ aut motui q̄
eſt a nigredine per ſufficientē diuiſionē: ſed nō eſt ꝯrius
motui qui eſt a nigredine: qꝛ ſic idē eſſet ꝯrium ſibiipſi cū
idem motus qui eſt ad albedinē incipiat a nigredine. q̄-
re relinquit ꝙ motus qui eſt ad albedinē eſt contrarius
illi motui qui eſt ad nigredinem: ⁊ ſimile eſt iudicium de
alijs motibus qui ſunt ad ꝯrios termios. q̄re ⁊c̄. ¶ Se
cundū declarat. qꝛ illi motus qui ſunt ad idem ſm ſpēm
non ſunt contrarij. hec eſt manifeſta: ſed motus qui inci
piunt a ꝯrijs terminis aliquando terminantur ad idem
ſm ſpeciem: ſicut motus qui incipit ab albo pōt termi-
nari ad nigredineꝫ ad idem ſcđm ſpēm: ſicut motus qui
incipit a rubeo poteſt termiari ad nigredinē: ⁊ ſimiliter
motus qui incipit a nigro ⁊ ab albo poteſt etiam termi-
nari ad rubedineꝫ. Et motus qui incipit a caliditate po
teſt terminari ad tepiditatem: ⁊ motus qui incipit a fri-
giditate ſimiliter. quare ⁊c̄. ¶ Tertiuꝫ apparet. qꝛ illi
motus qui ſunt ad terminos ꝯrios ſunt ꝯrij ſm ꝙ ꝓba-
tum eſt prius. Sed motus qui incipiunt a contrarijs ter
minis aliquādo terminantur ad ꝯrios terminos: vt mo

tus qui incipit a ſanitate.ſ.egritudo terminat ad egritudinē.ꝛ mot⁹ qui incipit ab egritudīe.ſ.ſanatio terminatur ad ſanitatē.quare ꝛc̄.Sed notandū ꝙ ꝗuis aliquādo motus qui incipiunt a ↄtrarijs ſunt ↄtrarij:tn̄ cōtrarietas eoꝛum non pꝛouenit ex terminis a quibus ſed ex terminis ad quos ratione pꝛeinducta.

Ad pꝛimaꝫ rōnem dicendum ꝙ nō eſt eadem habitudo mot⁹ ad terminū a quo ꝛ ad terminum ad quē:qꝛ motus eſt eiuſdem eſſentie cū termino ad quē ſꝫ nō cū termīo a quo.vt pꝫ in.3.❡Ad ſcḋaꝫ pōt negari maioꝛ qꝛ duo indiuidua eiuſdeꝫ ſpeciei abſoluta ꝛ equaliter ꝑfecta nō poſſunt ſimul eſſe:vt due albedines:ꝛ tn̄ nullā habēt contrarietatem adinuicem.ꝛ ideo non valet.❡Ad tertiam patet ex pꝛedictis.

❡Quoniā aūt motui nō ſolum videtur eſſe motus contrarius ſed ꝛ quies:determinanduꝫ eſt.ſimpliciter quidē ↄtrari⁹ eſt motus motui.oppon̄itur autem ꝛ quies.pꝛiuatio enim eſt.Textu cōmenti.LIII. Queſtio. XI.

Onſequēter querit vtrū quies ſit contraria motui.Videt ꝙ non.qꝛ tunc vnū ꝛ ideꝫ cō-
c trariaret pluribus:qḋ videt incōueniēs:vt pꝫ ex.io.meta.Et ꝓbatur ↄñtia.qꝛ vn⁹ motus eſt ↄtrarius alteri.g̊ ſi mot⁹ eſt ↄtrarius quieti ſequit ꝙ dictū eſt.❡Iteꝫ vtrūqꝫ ↄtrarioꝝ eſt ali
T.c.14. quid poſitiuū:vt pꝫ ex.io.metaph.ſed quieſ nō eſt aliq̄d
T.c.53. poſitiuū:qꝛ quies eſt ꝑuatio mot⁹:vt pꝫ in iſto.5.❡Itē ſi ſic tunc omne qḋ quieſcit aliqñ mouet:qḋ videt ipoſſibile:qꝛ intell's q̄eſcit.ꝛ tn̄ intell's nunꝙ mouet:qꝛ oē qḋ
T.c.32. mouet eſt coꝛpus:vt pꝫ in.6.hui⁹.ꝛ intell's nō eſt coꝛp⁹:
T.c.4. vt pꝫ.3.de aia.Qꝛ aūt intell's quieſcat.ꝓbat.qꝛ ſe hꝫ nūc
T.c.32. eodē mō ſicut ꝛ ꝑus:ꝛ hoc eſt quieſcere:vt habet ex.6.hui⁹.ꝛ ꝓbat ↄña.qꝛ ↄtraria nata ſunt fieri circa ideꝫ:vt pꝫ in ꝑdicamentis:ſi igit motus ꝛ quies eſſent cōtraria:tunc omne qḋ quieſcit aliquando moueret.quare ꝛc̄.
T.c.53. ❡Oppoſitum vult Ariſto.

Et intelligendum ꝙ cōtrarietas vno mō accipit large ꝛ ipꝛopꝛie.ꝓ oppōne īter ꝑuationē ꝛ habitū.Alio mō ꝓpꝛie.ꝓ repugnātia duaꝝ formaꝝ eiuſdē gn̄is ſuccedētiū in eodē ſubō.Pꝛimo mō quies ↄtrariat motui:qꝛ ꝑuatio ↄtrariat habitui hoc mō ↄtrarietatis:ſꝫ quies ē ꝑuatio mot⁹cū ſit negatio motus in ſubo apto nato.q̄re ꝛc̄.
T.c.17. 2°.mō quies non ↄtrariat motui:qꝛ ſicut dicebat vtrūqꝫ ↄtrarioꝝ debꝫ eē aliq̄d poſitiuū:vt ſatis pꝫ ex.io.meta.ſed quies non eſt quid poſitiuum.quare ꝛc̄.

Ad pꝛimā rōnem dico ꝙ vnū non eſt ↄtrarium niſi vni eodē modo cōtrarietatis:ꝛ precipue ↄtrarietate ꝓpꝛie ꝛ ꝑfectiſſima:ſꝫ diuerſis modis nihil eſt incōueniēs vnū eſſe ↄtrariū multis:vt vnuꝫ extremū ↄtrariat alteri ↄtrarietate ꝑfecta ꝛ ↄtrariatur medio ↄtrarietate diminuta.Et ſilr motus ↄtrariat motui ↄtrarietate ꝓꝑe dicta:ſed ↄtrariat quieti extenſo nomine ↄ̄rietatis ad oppōneꝫ ꝑuationis ꝛ habit⁹.q̄re ꝛc̄.❡Ad aliā pꝫ ex dictiſ.❡Ad aliā pōt dici ꝙ intellect⁹ ꝓpꝛie non quieſcit.Et cū dicit ꝙ illud quieſcit qḋ eodeꝫ modo ꝛc̄.veꝝ eſt ſi ſit aptū natū moueri:ſꝫ ſi nō ſit aptū natū moueri nō opꝫ:ꝛ ſic eſt in ꝓpoſito:qꝛ intell's habēſ ſciaꝫ aliquā per aliqḋ tēpus bene ſe hꝫ eodē mō ſic ꝑuſ.ſed non ſufficit hoc ad hoc ꝙ quieſcat:ſed requirit ꝙ ſit aptus natus moueri:ꝛ ſic debet intelligi ꝙ illud mobile quieſcit ꝛ eodē mō ſe hꝫ nūc:vt ꝑus.Veꝝ eſt tn̄ ꝙ ꝗuis intell's nō moueat motu coꝛpoꝛali:qui dicit mot⁹ ꝓpꝛie dictus:nihilominus mouetur motu ſpūali qui eſt mutatio īdiuiſibilis ꝛ inſtantanea:ꝛ hoc nullū eſt incōueniēs.vt pꝫ in.3.de aia.caplo illo.videt aūt ſenſibile ex potentia exn̄te ſenſitiuo ꝛc̄.Intell's itaqꝫ nō mouet motu qui T.c.28.
eſt actus imperfectus:in cuius ſubo cū vnū contrarioꝝ acquirit:alteꝝ abijcitur:ſꝫ bene mouetur motu qui eſt actus perfecti ꝛ eſt receptio perfectionis ſine abiectione contrarij pꝛeſentis ꝛc̄. Queſtio. XII.

Onſequēter queri pōt.Vtꝝ quies que eſt in termino ad quē ſit ꝑfectio mot⁹.❡Argui-
c tur ꝑmo ꝙ nō.qꝛ ꝑuatio mot⁹nō eſt ei⁹ꝑfectio:hec ē manifeſta:ſꝫ quies in termino ad quē eſt ꝑuatio mot⁹.q̄re ꝛc̄.❡Itē illud nō eſt ꝑfectio motus quo adueniēte ceſſat motus:hec videtur manifeſta:qꝛ nihil deficit adueniente ſua ꝑfectione:imo tunc hꝫ eſſe perfectū:ſꝫ adueniente quiete in termino ad quē ceſſat motus:vt manifeſtū eſt q̄re ꝛc̄.❡Iteꝫ qḋ eſt perfectio mobilis nō eſt ꝑfectio mot⁹ cuꝫ diuerſarū nō ſit vna perfectio.Sed quies in termino ad quē ē perfectio mobilis:aliter eniꝫ non denominaretur quieſcens a quiete in termino ad quem.quare ꝛc̄.
❡Oppoſitū arguit aucte Ariſt.ꝛ arguit rōne.Illḋ quo
T.c.54 adepto motus eſt ꝑfectus videt eſſe ꝑfectio motus:hec videt manifeſta:ſed adepta quiete que eſt in termino ad quē motus eſt completus ꝛ perfectus.quare ꝛc̄.

Ad euidentiā qōnis eſt itelligēdū bꝛeuiter:ꝙ ſic dcm̄ fuit ꝑus aucte Cōmētatoꝛis motus pōt ↄſiderari duplr.Vno mō ꝗtū ad ſuā māꝫ:ꝛ ſic eſt de genere eius ad qḋ tēdit motus.ſ.foꝛma impꝑfecta tendēs ad cōplemētū.Alio mō pōt accipi motus ꝗtū ad ſuā foꝛmā:ꝛ ſic eſt tranſmutatio ↄiuncta cū tēpoꝛe.i.cū fluxu cōtinuo.❡Vlteri⁹accipiēdū eſt ꝙ quies in termino ad quē pōt cōſiderari duplr.Vno° ꝑt accipi pꝛo illo eſſe qḋ dat mobili a foꝛma ad quā ē motus ꝓut illud eē durat per aliqḋ tꝑs.Alio mō per quietē in termino ad quē ꝑt itelligi negatio fluxus ꝑcedētis in ipo mobili:cū eniꝫ terminat⁹ eſt mot⁹ ↄſtat ꝙ ampli⁹ mobile nō fluit cōtinue ad vlterioꝛē partē illius foꝛme.

Tunc pōt dici ad qōnem ꝙ ſi accipiat mot⁹ ꝑ foꝛma impꝑfecta que fluit ad cōplemētū:ꝛ ſumat quies ꝑmo mō.ſ.pꝛo illo eē qḋ dat mobili a foꝛma terminātē motus:ꝓut illud eē durat per aliqḋ tꝑs:ſic quies eſt perfectio mot⁹:qꝛ illud ad qḋ aliq̄d nālr oꝛdinat vt in ſuū finē vr̄ eē ꝑfectio ipſi⁹aliq̊ mō:hͦ ē euidēs:ſꝫ mot⁹q̄ ē foꝛma dimīuta tēdēs ad ꝑfectōeꝫ oꝛdinat ad hmōi q̄etē.ſ.ad eē qḋ dat mobili ꝑ foꝛmā terminātē motū.Ad hͦ.n.finalr aliq̄d calefit vt ſit calꝫ per aliqḋ tꝑs:ꝛ hͦ ē q̄eſcere ſub calītate.ſ.eē calꝫ ꝑ aliqḋ tꝑſ:ꝛ dico ꝑ aliqḋ tꝑs:qꝛ ſi aliq̄d ſolū eēt calꝫ in iſtāti nō eēt q̄es.Imaginabimur g̊ ſic.ꝙ cū aliq̄d calefit ꝑus recipit aliquā calītatē diminutā ꝛ ipꝑfectā q̄ oꝛdinat ad hͦ ꝙ recipiat calītatē ꝑfectā:ſic diſpō oꝛdiat ad ↄplemn̄tū ꝛ ad hͦ ꝙ ipꝫ calefactibile exiſtat calꝫ ꝑ aliqḋ tꝑs:ꝛ hͦ ē q̄eſcere ſub calītate:ſilr aūt ꝛ in alijs.g̊ ꝛc̄.2° dico ꝙ ſi accipiatur mot⁹ 2° mō.ſ.ꝓ trāſmutatiōe ↄiūcta cū tꝑe.i.cū fluxu ↄtinuo:ꝛ ſumat 2° mō quies.ſ.ꝓ negatione talis fluxus:ſic q̄es nō eſt ꝑfectio mot⁹.Et hͦ facile ē videre:qꝛ vnū oppoſitoꝝ nō ē ꝑfectio alteri⁹.hec videt māifeſta:ſꝫ negatio ſeu defect⁹flux⁹ꝑcedētis opponit ipſi fluxui:vel ꝑuatiue vel contradictoꝛie.q̄re ꝛc̄.3° mō pōt dici ꝙ quies ꝑmo mō dicta nō eſt ꝓpꝛie ꝑfectio mot⁹ qui ē fluxus foꝛme:qꝛ iſta q̄ete adueniēte ceſſat fluxus:cū.n.mobile exiſtit actu per aliqḋ tꝑs ſub aliq̄ foꝛma terminātē motū tūc ampli⁹nō fluit:ꝛ ſic tale exiſtere nō ē ꝑfectio illi⁹flux⁹:nihil.n.deſinit eē adueniēte ſua ꝑfectōe:ſic ēt tā

gebatur arguendo. 4° pōt dici ꝙ quies 2° modo dicta .ſ. que eſt negatio fluxus precedentis terminū motus nō eſt per ſe ⁊ ꝓpe perfectio motus qui eſt forma fluens: q2 omnis perfectio ꝓprie dicta .ſ. eſt aliquid poſitiuū .ſ. actꝰ ⁊ forma: ſ3 hmōi quies nō ē quid poſitiuū per ſe. q̄re ⁊c̄. poteſt tn̄ eſſe perfectio ipſiꝰ motꝰ quodāmodo per accidens inq̄tum eſt coniuncta cu3 ipſo eſſe forme in mobili. Ex dictis aūt pōt haberi vna ratio ſatis bona ad probandū: ꝙ pars forme precedens terminu3 motus nō eſt corrupta adueniente termino motꝰ: nihil eni3 eſt corruptum adueniente ſua perfectione: cū igitur quies in termino ad quē ſit perfectio motus qui eſt forma fluens: videtur ꝙ hmōi forma non debet eſſe corrupta: adueniēte termino motus ⁊ quiete in ipſo termino.

Ad primas duas rōnes p3 ex dictis ꝑ diſtōnē poſitā. ¶ Ad 3am dico ꝙ idē poteſt eē ꝑfectio diuerſoꝝ diuerſimode ⁊ nō vnico mō. Dicet ꝰ ꝙ quies in termino ad quē eſt ꝑfectio mobilis tāq̄ ꝑfectibilis ꝑncipalis ⁊ eſt ꝑfectio motꝰ tanq̄ diſpoſitionis ⁊ ꝑparationis ordinate ad hmōi quietē. ¶ Ad hoc eni3 mobile recipit formā imꝑfectā ante terminū motꝰ vt tandē quieſcat ſub forma perfectiori. Et ſic quies diuerſimode eſt perfectio motus ⁊ mobilis: ⁊ hoc nullum eſt inconueniens: ſicut forma ſubſtantialis eſt perfectio māe ꝑme tanq̄ ꝑncipalis ꝑfectibilis: ⁊ eſt ꝑfectio dimēſionum tanq̄ diſpōnū ipſius māe ad formam. q̄re ⁊c̄.

¶ Si igitur predicamenta diuiſa ſunt ſubſtantia: ⁊ qualitate: ⁊ vbi: ⁊ quando: ⁊ ad aliquid: quantitate: ⁊ facere: ⁊ pati: neceſſe eſt tres eſſe motus quantitatis: ⁊ qualitatis ⁊ ſm locū ⁊c̄.

Textu cōmēti. IX. Queſtio. XIII.

Commentator mouet hic vnā dubitationē. Utrꝝ motꝰ ſit in tribꝰ gn̄ibus .ſ. qualitate q̄titate ⁊ vbi. ¶ Et arguit ꝙ non. q2 illud qō eſt in predicamento paſſionis nō eſt in illis tribus generibꝰ: hec eſt manifeſta: q2 predicamenta ſunt impermixta: vt p3 in ꝑmo poſterioꝝ. Sed motꝰ eſt in genere paſſionis: vt allegat Cōmentator ex predicamentis: ⁊ iſta3 obiectionem mouet etiam in. 3. huius quare ⁊c̄.

Cō.4. ¶ Oppoſitum arguitur auctoritate Ariſto.

De hoc aūt Cōmentator narrat quaſdā opiniones. Aliqui .n. dixerūt ꝙ motꝰ pōt ꝯſiderari dupliciter. Uno mō ſm ꝙ motꝰ eſt. Alio mō q̄tum ad eius receptionē. Et ꝑmo modo eſt in tribꝰ generibꝰ. Scđo modo eſt in genere paſſiōis. ¶ S3 ꝯtra hoc obijcit Cōmētator: ⁊ dicit ꝙ iſti non bene dixerunt: q2 receptio rei eſt potentia ad rem: ⁊ potentia ad rem aliquā eſt de genere illius rei: ſicut potētia ad ſubā3 eſt quoquo modo in predicamento ſubſtantie. ⁊ ſilr potētia ad quātitatē ⁊ ad alia predicamēta: ita ꝙ potētia ad vnūq̄dq3 predicamentum eſt in genere illius predicamenti qō eſt in actu: ⁊ ideo iſti non bn̄ dixerunt ponendo receptionem motus eſſe in predicamento paſſionis ⁊ motum in alijs generibus. ¶ Alij vero aliter dixerunt ⁊ dixerunt preciſe: ꝙ motus eſt in genere paſſionis ⁊ non in genere qualitatis nec q̄titatis nec vbi: q2 videbatur eis ꝙ ſola qualitas quieſcens eſſet genus: ⁊ ſilr ſolum vbi quieſcēs eſt vnū genus: ⁊ ſimilr ⁊ ſola quantitas quieſcens ſimilr eſt genus per ſe: ⁊ ipoſſibile eſt ꝙ motus ſit ſpecies quieſcentis: ⁊ ideo voluerunt ꝙ qualitas mota vel ſ3 quā eſt motus non ſit in genere qualitatis: nec ſimilr quantitas ſm quā eſt motus nec vbi ſimiliter: vnde ſm eos motus preciſe eſt in genere paſſionis. ¶ Sed ꝯtra iſtos arguit Cōmentator: q2 mediu3 magis conuenit cum extremis q̄ vnū extremū cum alio. Motus aūt eſt medium inter terminū ad quē ⁊ potentia3 ad ipm terminū: ⁊ ideo magis conuenit cū termino ad quē eſt: q̄ potētia ad terminum conueniat cū ipſo termino: ſ3 potentia ad terminū ad quē eſt motꝰ eſt in illo genere in quo eſt ipſe terminꝰ. Potētia .n. ad vnūq̄dq3 ꝑdicamētū eſt in illo genere ꝑdicamēti: qō eſt in actu vt potētia ad ſubam eſt quoquo mō in ꝑdicamēto ſube. ⁊ ſilr potētia ad q̄tū ⁊ ad alia ꝑdicamēta. ꝰ multo fortius motus qui eſt mediū iter potentiā ⁊ actū d3 eſſe de genere illiꝰ termini: qm̄ omne mediū inter potētiā ⁊ actū que ſunt in aliquo genere: nec̄io eſt de genere actus qui eſt cōplemētū: ſed differt ſm magis ⁊ minus. Ire eni3 ad calorē eſt calor quoquo mō: ⁊ ſilr ire ad frigus. Iſtā rōnē itēdit Cōmētator: vt p3 iſpiciēti: q̄uis nō ponat expſſe q̄ h ſcripſi. ¶ Iſtis itaq3 opinionibꝰ reprobatis Cōmētator ponit ſuā ſniā3: ⁊ dic̄ ꝙ motus pōt ꝯſiderari q̄tu3 ad ſuā mām vel q̄tu3 ad ſua3 formā. Et ꝑmo modo .ſ. q̄tu3 ad ſuā mām eſt de genere eius ad qō eſt motus: ſm aūt ſuā formā que eſt tranſmutatio ꝯiuncta cū tēpore eſt in ꝑdicamēto paſſionis: ⁊ ꝑ hoc cōcordarent verbo Ariſto. ¶ Sed in iſtis verbis Cōmētatoris ſunt multe difficultates ⁊ dubitatiōes q̄rū declarationes nō inuenio multū cōes fuiſſe vſq3 nūc. Una q̄dē dubitatio eſt de eo qō Cōmētator dic̄ ꝙ receptio rei idē eſt qō potētia ad rem: hoc vtiq3 videt̄ falſū: q2 ſi potentia ad aliquā rem eſſet receptio illius rei: tūc oē qō eſt in potētia vel h3 potētiā ad aliquā re3: recipet illā rem ⁊ hr̄et receptionē illius rei: ⁊ hoc videt̄ manifeſte falſu3. Nā calefactibile anteq̄ calefieret habebat potentiā ad caliditatē: ⁊ tn̄ non recipiebat caliditatē: ⁊ ſilr mā du3 eſt ſub forma terre: h3 potentiā ad formā ignis: ⁊ tn̄ nondū recipit ipa3. q̄re ⁊c̄. ¶ Alia dubitatio eſt de hoc ꝙ dicit qō potētia ad aliq̄d eſt in eodē gn̄e cū ipſo. Cōtra. potētia māe ad formā ſubalē eſt ad aliq̄d: vt dic̄ Cōmētator in ꝑmo huiꝰ. ⁊ ipa forma ſubalis eſt in genere ſube: vt p3 ibidē. ꝰ male dicit Cōmē. Cō.70. ¶ Alia dubitatio eſt de hoc qō dicit Cōmētator ꝙ motꝰ pōt ꝯſiderari duplr .ſ. q̄tum ad ſuā mām ⁊ q̄tum ad formā. Contra nullus actus videt̄ eſſe cōpoſitꝰ ex mā ⁊ forma: vt capitur ex. 7. meta. ⁊ in liº. 6. ꝑncipioꝝ: q2 forma ē ſimplicis eſſentie: forma aūt ⁊ actus ſunt idē. ergo nullus actꝰ eſt cōpoſitus ex mā ⁊ forma: ſed motus eſt quida3 actus: vt p3 per eius diffōnem poſitam in. 3. huius. ergo ⁊c̄. T.cō.6.

¶ Ad primum iſtorum poteſt reſponderi ꝙ cū dicit Cōmentator ꝙ receptio rei eſt potentia ad rem: ipſe nō accipit ibi receptionē pro actu recipiendi ſicut accipiebat in obiectione ſed pro ipſo receptiuo. Iſtud autem receptiuū rei eſt potētia ad ipſa3 rem accipiēdo potētiā pro ſubiecto potēte. Eſt ergo intellꝰ verboꝝ Cōmētatoris ꝙ receptio rei ē potētia ad rē .i. ꝑncipiū receptiuū alicꝰ eſt ſubm potēs illud recipere: ⁊ hoc eſt manifeſtū per ſe. ¶ Et per hoc ad aliud. cū .n. dicit Cōmētator ꝙ potētia ad aliq̄d eſt in eodē ꝑdicamēto cū illo termino: nō accipit ibi potētiā pro reſpcū nec pro q̄litate nāli in qua imediate fundatur reſpectꝰ ſed pro ſubo potēte. Iſtud aute3 ſubm potēs eſt in eode3 genere cum actu aliquo modo. ¶ Circa qō conſiderandu3 eſt ꝙ aliquid intelligitur eē in predicamento dupliciter. Uno modo ſicut predicabile quod ordinatur ſm ſub ⁊ ſupra: vel ad latus: ſicut genus ⁊ ſpecies ⁊ differentia vel indiuiduu3: ⁊ hoc modo ſubiectū potens recipere aliquē actū nō eſt in eodē predicamēto in quo eſt ille actus: ſub3 eni3 qō pōt recipere caliditatē nō eſt in genere q̄litatis iſto modo: vt mani-

feſtuꝫ eſt. Alio modo dicitur aliquid in genere tanq̄ ꝑn
cipium illius generis vt materia ⁊ forma ſubſtātialis di
cuntur eſſe in genere ſubē: ⁊ iſto modo ſubm receptiuuꝫ
qualitatis poteſt dici eſſe in genere q̄litatis: ſimilr auteꝫ
⁊ in alijs accidentibus. Conſtat enim q̄ ſubiectū potens
recipere aliqd accidens eſt ꝑncipiū illius accidentis tāq̄
materia in qua: ⁊ ſic intelligendum eſt dictum Cōmen-
tatoris in hoc loco. Poteſt etiā dici q̄ potētia ad aliquē
actum eſt in illo genere in quo eſt ille actus: ſicut ordina
T.c.15. tum in finem eſt in ipſo fine. Actus enim eſt finis poten-
T.c.23. tie: vt pꝫ.9.metaph. ⁊ vnus modus eſſendi in eſt eē in fi
ne: vt dicitur in.4.huius. potentia ergo ad aliquid eſt in
eodem genere cū illo: ſicut ordinatum in finem eſt in ſuo
fine. de hoc ſpecialiter verum eſt de potētia que eſt qua-
litas ordinata ad aliquid recipiendū. Eſt tn̄ aduertēdū
q̄ aliter mā ⁊ forma ſunt in genere ſubē ſicut ꝑncipia: ⁊
aliter ſubm potens recipere aliqd accidens eſt in genere
illius accidentia tanq̄ ꝑncipiuꝫ. Nam materia ⁊ forma
ſunt in ꝑdicamento ſubē tanq̄ ꝑncipia que ſunt partes
eſſentiales ſubē compoſite: ſed ſubm nō eſt pars eſſentia
lis ipſius accidentis: ſed ſolum eſt materia in qua. Conſi
derandum etiam diligēter q̄ q̄uis Cōmentator arguat
motū qui eſt forma fluens eſſe in genere termini ad quē
per hoc q̄ ſubiectum potens recipere ipſum terminū eſt
in illo genere: vt expoſitum eſt: tn̄ aliter ipm ſubm potēſ
eſt in illo genere: ⁊ aliter motus ipſe. Subiectū enim qd
pōt recipere terminum motus ſic eſt in illo genere: ſicut
in quo eſt motus tanq̄ ꝑncipiuꝫ qd eſt in alio genere tā-
q̄ predicabile per ſe ordinatum in illo genere: vt calefa
ctibile. puta ligna vel lapis eſt per ſe in ꝑdicamēto ſub-
ſtantie tanq̄ ſpēs aut genus: ſed ipſa forma fluens nō eſt
per ſe in aliquo genere, alio ab alio in quo ē termin⁹ mo
tus: vt caliditas fluens ipſa non eſt per ſe in aliquo gene
re alio q̄ qualitatis: imo eſt quoddam ſuppoſituꝫ calidi
Cō.9. tatis. ſimilr aūt ⁊ in alijs ſuo modo. Caliditas eniꝫ fluēſ
Cō.4. que precedit terminum calefactionis: non differt a cali-
ditate que terminat motū niſi ſic minus perfectū ⁊ ma-
gis perfectum: vt tangit hic Cōmentator: ⁊.3.huius.
¶ Ad aliam dubitationeꝫ dico ſicut mihi videt̄: q̄ nō eſt
intentio Cōmētatoris q̄ motus poſſit cōſiderari q̄tum
ad ſuā formā vel q̄tum ad ſuam mām: pro tanto q̄ ipſe
motus ſit quoddā ens vnū compoſitum ex illis duobus
ꝑncipijs per ſe: ſed intelligitur q̄ hoc nomē motus ſigni
ficat illa duo equiuoce vel analogice: quoꝝ vnū eſt ſicut
mā vel ad modū materie quoquo mō. ſ. forma que fluit:
⁊ alterum ad modū forme. ſ. fluxus forme. Dicit̄ aūt iſte
fluxus ſe habere ad moduꝫ forme reſpectu forme fluen-
tis: ⁊ illa forma ad modū mãe: q2 ſicut hec forma ſubſtā
tialis nunq̄ pōt eē ſine materia. ⁊ tn̄ hec materia poteſt
eſſe ſine hac forma indiuiduali: ſicut fluxus forme nunq̄
eſt ſine illa forma: ſꝫ forma que eſt fluēs pōt eſſe ſine flu-
xu: vt conuenit terminato motu: cum enim terminatus
eſt motus ceſſauit flux⁹: ⁊ tn̄ remanet forma que fuit flu
ens: ſed cuius vna pars fuit generata poſt aliā partē. Di
cerem ergo ſaluo meliori iudicio q̄ cum diſtinguitur de
motu: q̄ poteſt accipi q̄tum ad ſuaꝫ mām vel q̄tum ad
ſuam formam: iſta diſtinctio non eſt totius eſſentialis in
ſuas partes eſſentiales: ſed eſt diſtinctio vocis in ſignifi-
cata: quoꝝ vnū eſt ad modū mãe ⁊ aliud ad moduꝫ for
me rōne predicta: ⁊ forte iſta eſt diſtinctio in ſignificata
analogice importata. Si quis aūt querat de quo iſtorū
per ꝑus dicit̄ motus. forte dicendū eſt q̄ ſm famoſitatē
⁊ impoſitionē motus per ꝑus dicit fluxum continuuꝫ: ⁊
ſm veritatē ⁊ nām rei per ꝑus dicit̄ de forma que fluit.
Sed rō huius pōt eſſe: q2 ſm impoſitionē ⁊ ꝯſuetudinē
nomē per ꝑus dicit̄ de illo qd eſt nobis noti⁹: mō iſte flu
xus eſt aliquo mō nobis notior q̄ ipſa forma: ſaltē quā
tum ad ſuā dr̄iam a termino ad quē. Notius enim eſt q̄
fluxus differt a termino ad quē q̄ forma fluēs: q2 certū
eſt q̄ fluxus deficit adueniēte termino ad quē. Sed du-
biū eſt. Utrū forma fluens remaneat: ⁊ ſic fluxus forme
notior eſt ſaltē q̄tuꝫ ad terminū ad quē: q̄ ſit forma: ꝓ-
pter qd nomē motus: qd impoſitū fuit alicui tanq̄ diffe
renti a termino ad quē: per ꝑus impoſitū fuit fluxui for
me: ſed ſm nām rei eſt ecōuerſo. ſ. q̄ forma que fluit per
ꝑus eſt motus: q2 ſm ordinē nature rei nomē ꝑuſ debet̄
ei qd eſt verius ens ⁊ perfectius iter ſignificata illius no
minis: vt hꝫ videri ſuper.5.metaph. ſꝫ ipſa forma eſt ve
rioris ⁊ perfectioris entitatis q̄ ſit fluxus forme: fluxus
enim eſt quid ſucceſſiuū ⁊ ipa forma eſt res permanens:
vel ſaltem nō eſt eſſentialiter quid ſucceſſiuuꝫ. quare ⁊c̄.
Eſt aūt alterius intelligēdū q̄ formale ipſius motuſ qd
eſt tranſmutatio coniuncta cū tempore pōt conſiderari
q̄tum ad duo. ſ. q̄tum ad ipſam tranſmutationē ⁊ quan
tum ad tempus ipm cuꝫ quo eſt coniuncta. Et q̄tuꝫ ad
ꝑmū credo q̄ eſt in genere paſſionis. Nā hmōi trāſmu-
tatio que eſt coniuncta cuꝫ tempore nihil eſt aliud q̄ re-
ceptio perfectionis in ipſo mobili: ſicut etiam trāſmuta-
ri eſt recipere aliquā perfectionē vel actuꝫ: ⁊ hmōi rece-
ptio eſt formalr paſſio. vnde ⁊ virtuſ paſſiua dicit̄ virt⁹
receptiua ſm oēs: ⁊ ſic intellexit Cōmētator q̄ mot⁹ ſꝫ
ſuam formā eſt in genere paſſionis. Sed ſi conſideraret̄
q̄tum ad ipm tempus cui cōiuncta eſt receptio: ſic eſt in
genere q̄titatis: ⁊ hmōi tēpus nō puto eſſe aliud niſi flu
xum continuuꝫ: quo ipm mobile dicit̄ fluere de vno ad
aliud continue lꝫ ſm aliam ⁊ aliam rōnem vocetur tem
pus ⁊ motus: vt viſuꝫ fuit in.4.huius. Quare aūt trāſ-
mutatio ipſa cum tempore cōiuncta ſit paſſio: hoc pōt
ꝓbari: q2 illud eſt paſſio ſꝫ qd aliquid denominatur pa
tiēs: ſꝫ ſm hmōi trāſmutationē ſubiecti denoiat̄ patiēs
. ſ. trāſmutata: vt viſuꝫ eſt. q̄re ⁊c̄. Hec igit̄ ſint aggrega-
ta de iſto dubio difficili: ⁊ de verbis Cōmētatoriſ q̄ mul
tis ſunt obſcura: ⁊ a paucis declarata vel nullus. q̄re ⁊c̄.

¶ Hꝫ aūt dubitationem. T.c.LXI. Qō.XIIII.

Querit̄ hic. Utꝝ corruptū poſſit regene-
rari vnū ⁊ idē numero. ¶ Arguit̄ q̄ ſic.
q2 illa ſunt vnum numero: quoꝝ cāe ſunt
eedē numero: ſꝫ alicui⁹ gn̄ati ⁊ corrupti
cāe ſunt eedē numero: vt celū ⁊ mā ꝑma:
q̄ ſunt cāe oium ſubaꝝ gn̄abiliū ⁊ corru
ptibiliū. quare ⁊c̄. ¶ Itē agens omnipotens pōt ipſum
corruptum regenerare vnum ⁊ idem numero: hec vide-
tur manifeſta: aliter enim non eſſet omnipotens: ſed ali
quod agens eſt omnipotens. ſ. deus: vt dicunt omnes le
ges. quare ⁊c̄. ¶ Item ſanitas eadem numero eſt in ma
ne ⁊ in meridie. ergo corruptum redit idem numero: an
tecedens eſt manifeſtum: quia poſſibile eſt q̄ aliquis cō-
tinue ſit ſanus a mane vſq3 ad meridiem: conſequentia
ꝓbatur: quia ſanitas que fuit in mane neceſſario eſt cor
rupta anteq̄ veniat meridies: ſi enim ſanitas que fuit in
mane: poſſet manere ſine corruptione vſq3 ad meridieꝫ
pari ratione ſanitas illa poſſet manere ſine corruptione
vſq3 ad noctem: ⁊ a nocte pari ratione vſq3 ad diluculū
⁊ ſic in infinitum quod eſt inconueniens: quia nihil con-
tingit corruptibilium vnum numero permanere: dicit
Ariſto. in.2.de anima. ergo neceſſario oportet q̄ ſani- T.c.35.
tas que eſt in mane corrupta ſit ante meridiē: ⁊ ſic cū ſit
eadem ſanitas numero in mane ⁊ in meridie. videtur q̄
corruptum poſſet redire vnum ⁊ idem numero.

T.c.p̄. ¶Oppoſitū videtur velle Ariſto. in littera. ⁊ in. 2. de ge-
T.c.70. neratione dicit. ꝙ quoꝛum ſubſtantia eſt coꝛruptibilis non redeunt eadem numero.

De queſtione illa dixerūt quidā aſtronomi ꝙ coꝛruptuꝫ aliq̄n regenerabit vnū ⁊ ideꝫ in numero: imo vniuerſaliter omnia que non ſunt poſtq̄ fuerunt coꝛrupta iterū regenerabuntur eadē numero: ita ꝙ tu qui nūc audis lectionē in hoc loco aliquādo in futuro poſtq̄ fueris coꝛruptꝰ audies eandem lectionē in hoc eodē loco: ⁊ ſic de omnibꝰ alijs entibus coꝛruptibilibus. Et hoc ipſi ꝓbauerunt ſupponēdo aliqua. Pꝛimo ꝙ omnia que fuerūt in hoc mūdo reducuntur ad coꝛpoꝛa celeſtia tāq̄ ad ſuas cauſas p̄mas coꝛpoꝛeas neceſſario ꝓducētes ea. 2° ꝙ omnia coꝛpoꝛa celeſtia ſunt eterna ⁊ ſimilr motꝰ eoꝝ: ⁊ hec habent ex nāli phia: ⁊ p̄cipue in. 8. huiꝰ. vnde ſequit ꝙ quēcūq; aſpectum nunc habent coꝛpoꝛa celeſtia adinuicem ⁊ ad locum generationis: eundem iterum habebunt alias in futuro: ⁊ ſimilr cauſabunt illa eadem que nunc cauſant ⁊ ꝯſeruabunt omnia illa eadem que nunc cōſeruant. Et dicūt ſapiētes aſtronomi ꝙ talis reuolutio per quā oīa coꝛpoꝛa celeſtia redibunt ad eoſdem aſpectus quos nūc habēt completur in. 36. millibꝰ annoꝝ. Poſſet ergo ratio eoꝝ ſic foꝛmari. redeuntibꝰ oībus eiſdem cauſis neceſſarijs ⁊ per ſe redeunt idem effectus: ſꝫ cauſe que nūc ꝓducunt iſta inferioꝛa ⁊ cōſeruant redibunt eedē. ſ. coꝛpoꝛa celeſtia ⁊ eoꝛum aſpectus ad ſeinuicem ⁊ ad locuꝫ generationis. quare ⁊c̄. imo ſm̄ iſtam poſitionem nō ſolum q̄ꝺlibet indiuiduū redibit vnū ⁊ idē numero ſemel: nec bis: imo infinities: q2 infinities redibit aſpectus coꝛpoꝛum celeſtium ꝓducentium iſtud indiuidū ⁊ eius cauſas pꝛopꝛias. ¶Et ſi dicatur ad iſtam rōneꝫ ꝙ bñ redibūt cāe remote ⁊ vniuerſales iſtoꝝ indiuiduoꝝ: ſꝫ cauſe ꝓpꝛie ⁊ ꝓxime non redibunt eedem. Cōtra hoc eſt: q2 ipſe cauſe ꝓxime cauſantur ab ipſis cauſis remotis. Unde cū ipſe cauſe remote redibunt eedem. ſ. coꝛpoꝛa celeſtia ⁊ eoꝝ aſpectus ⁊ lumina ſequitur ꝙ cauſe ꝓpinque iſtoꝝ reuertētur. Et ſi queratur ab iſtis quare nullus noſtrum memoꝛatur ſe fuiſſe p̄us. cū tamen infinities fuerit p̄us: ipſi reſpondent ꝙ hoc contingit ꝓpter lōgitudinem tempoꝛis in quo fuit non ens: aut in quo non cōſiderauit ſe fuiſſe: ⁊ iſtud bñ eſt rōnabile: q2 videmus in tēpoꝛe vite alicuius hominis ꝙ aliquādo nō reminiſcitur eius q̄ꝺ p̄us vidit ⁊ nouit ꝓpter longitudineꝫ tempoꝛis in quo dimiſit conſiderare. ¶Sed aliqui obijciūt ꝯtra iſtos: q2 poſſibile eſt ꝙ homo dū viuit cognoſcat ſe fuiſſe in aliquo tempoꝛe p̄cedēte: vt ego cognoſco me fuiſſe in decimo anno ante iſtud inſtās: cuꝫ ergo oīa regenerabunt eadē numero que p̄us: neceſſe eſt ꝙ iſta cognitio q̄ cognoſco nūc me fuiſſe in anno decimo p̄cedēte hoc inſtans regeneretur eadem numero in fine illius totius tēpoꝛis. ⁊ ſic iterū cognoſcā me fuiſſe in anno illo decimo. ⁊ ego debeo aliquādo cognoſcere me fuiſſe in āno decimo pꝛecedēte inſtās a quo icipit reuolutio. 36. mille annoꝝ. Et ipſi nō haberēt hoc pꝛo incōuenienti: imo ꝯcederent ꝙ ſi quis cognoſcit nūc ſe fuiſſe in anno decimo p̄cedēte hoc inſtās alias ⁊ infinities hoc idē cognoſcet. Et alias infinities hoc idē cognouit. Concederēt ergo iſti ꝙ ſoꝛ. qui fuit in inſtāti a quo icepit reuolutio. 36. mille annoꝝ: ſic cognouit ſe fuiſſe in decimo anno pꝛecedēte illud inſtans: ipſe ideꝫ completa alia reuolutione cognoſcet ſe fuiſſe in illo anno decimo eodem in quo pꝛiꝰ cognouerat ſe fuiſſe. Et ſi dicat aliquis ꝙ nūc cognoſcit ſe fuiſſe in anno decimo pꝛecedēte inſtans a quo incepit reuolutio. 36. mille annoꝝ. Dicet eniꝫ ꝙ hoc eſt pꝛo tanto: q2 ipſe non cognouit ſe fuiſſe in illo anno: nō eniꝫ neceſſariū ē ꝙ homo ſemꝑ cognoſcat ſe fuiſſe quādo fuit: vt doꝛmiens non cognouit ſe fuiſſe in tempoꝛe pꝛecedēte ſomnū: licet fuerit in illo tempoꝛe: ⁊ ideo illa inſtātia parū videtur valere. ¶Iſta tñ poſitio lꝫ ſit multū ꝓbabilis contrariatur ſnīe Ariſto. p̄ncipis phoꝝ ⁊ alioꝝ ſequentiū ipm̄. Nam ſicut allegabatur arguendo: ipſe dixit in. 2. de generatione. in fine. ꝙ illa quoꝝ ſubſtātia eſt coꝛruptibilis nō reiterantur eadeꝫ numero: ⁊ in iſto capitulo videtur habere pꝛo icōuenicti ꝙ aliq̄d coꝛruptū generetur iteꝝ ⁊ ideꝫ numero. ¶Et ideo tenēdo ſentētiā Ariſto. dōm eſt ꝙ nullū coꝛruptū pōt regenerari idē numero ſimplr. ꝓbatur. q2 illa nō ſunt vnū numero ſimpliciter: quoꝝ eē nō eſt idiuiſuꝫ. hoc eſt euidēs: q2 ratio vnius ſumit ab indiuiſione ſm̄ Ariſto. in. 5. metaph. ſed T.cō.ii.
eſſe eiꝰ q̄ꝺ aliq̄n fuit ⁊ poſtea eſt coꝛruptū: ⁊ eſſe eius q̄ꝺ eſt generatū poſt coꝛruptionē non eſt indiuiſum: imo eſt diuiſum per nō eſſe intermediū. Coꝛruptio eniꝫ eſt trāſmutatio de eſſe ad nō eſſe: vt pꝫ ex. 5. huius. vnde ſi illō T.c.7.
q̄ꝺ nūc eſt ens poſtea coꝛrumpat opꝫ ꝙ in mā eiꝰ ſit nō eſſe eius. Unñ ſi iteruꝫ generet aliquid ex illa mā manifeſtū eſt ꝙ eſſe illius generati eſt diuiſuꝫ ab illo eſſe q̄ꝺ p̄ceſſit. diuiſum dico per nō eſſe mediū. quare ⁊c̄. ¶Et ꝓbatur ex alio ſupponēdo ꝙ coꝛruptuꝫ eſſe cuiuſlibꝫ ſubſtantie coꝛrupte eſt in aliquo inſtāti. ſ. in quo p̄mo veruꝫ eſt dicere illā ſubāꝫ nō eſſe: ⁊ ſimilr generatū eſſe cuiuſlibet ſube gñate eſt in aliq̄ inſtāti in quo p̄mo illa ſuba eſt ens. ⁊ hec habent ex. 8. huius. ⁊ ſunt q̄ſi manifeſta per ſe T.cō.6.
hoībꝰ parū exercitatis in ſcīa nāli. Si igit aliqua ſuba q̄ p̄us fuit ens ⁊ poſtea coꝛrupta regeneret eadē numero: Accipiat inſtans in quo p̄mo eſt nō ens. ⁊ querat vtruꝫ in illo eodē inſtāti regenerata ſit aut in alio ⁊ alio inſtāti. ſi in eodē inſtanti in quo p̄mo eſt non ens: ipſa ſit generata: tunc cū generatū ſit ens. ſequit ꝙ in eodē inſtāti ſit ens ⁊ nō ens. ⁊ per ꝯn̄s ideꝫ numero ſimul eſt ens ⁊ non ens: q̄ꝺ eſt ꝯtra p̄mā dignitatē. Si vō inſtans in quo eſt generata ſit aliud ab illo in quo p̄mo fuit non ens: tunc inter illa duo inſtātia eſt tempus medium: vt pꝫ ex. 6. huius. Et tunc querat vtꝝ illa ſuba in toto illo tempoꝛe ſit T.cō.3.
ens aut in toto nō ens: aut in toto ſit ens ⁊ nō ens: aut in vna parte illiꝰ tēpoꝛis ſit ens ⁊ in alia nō ens. nō pōt pluribus modis imaginari: ſed quocūq; iſtoꝝ dato ſeq̄tur ꝯtradictio. Nam ſi in toto tēpoꝛe iſto medio ſit ens. ergo in quolibet inſtanti illius tēpoꝛis eſt ens: ⁊ ſic illud inſtans ſequens illud tempus non erat p̄muꝫ inſtans in quo fuit ens: cuius oppoſitū ponebatur. Si in tempoꝛe illo toto eſt non ens. ⁊ tamē poſtea regeneratur: tūc iterum poterit eſſe coꝛruptuꝫ ſicut p̄us ⁊ eſſe nō ens in aliquo tempoꝛe ſequente. Omnis autem coꝛrupti eſt aliq̄ꝺ inſtans pꝛimum ſui nō eſſe. ⁊ ſic illud regeneratum poſt ſui regenerationem iterum incipit non eſſe in aliquo pꝛimo inſtanti: vnde illud inſtans in quo ponebatur pꝛimo non eſſe non erit pꝛimuꝫ inſtans in quo fuit non ens q̄ꝺ eſt contradictio. Si autem dicatur ꝙ in vna parte illiꝰ medij tempoꝛis eſt ens ⁊ in alia nō ens adhuc redit idē q̄ꝺ p̄us: q2 quelibet pars illius tempoꝛis eſt poſt illud inſtans in quo ponebatur p̄mo nō eſſe: ⁊ pꝛecedit illud inſtās in quo p̄mo ponebatur eſſe. ⁊ ſic ſi in aliqua parte illius tempoꝛis eſt non ens: tunc in illo inſtāti nō erat p̄mo nō ens q̄ꝺ pꝛecedebat illud tempus. Et ſi in aliqua parte illius tempoꝛis eſt ens: tunc inſtās ſequēs illud tēpus fuit p̄mū inſtans ſui eſſe: cuius oppoſituꝫ ponebat. ¶Sed aliquis cauillaret ꝙ illō coꝛruptū q̄ꝺ in aliq̄ inſtāti p̄mo fuit nō ens in toto tēpoꝛe ſequēte eſt nō ens. ſ. in tēpoꝛe medio inter inſtans p̄mū ſui non eſſe: ⁊ inſtās

p̊mum ſui eſſe: ꝛ non ſequitur ex hoc quin in illo inſtanti p̊mo fuerit nō ens. ¶ Cōtra hoc obijciēdū eſt ꝙ poſtq̄ illud corruptū iterū generatū eſt: poſſibile eſt ipſum iterum corrumpi: ꝛ ſic erit aliqđ p̊mū inſtans ſui nō eſſe: ꝛ tñ illud gñatum ponitur idez numero cū illo corrupto. ꝛ ſic illud inſtans qđ ponebať p̊mū inſtans ſui non eſſe: non erit p̊mum inſtans ſui non eſſe: q2. ſ. erit aliqđ inſtās ſequens qđ erit p̊mum inſtans ſui non eſſe. Et confirmatur q2 ſi ſic: poſtq̄ corrupt⁹ eſt ꝛ poſtq̄ factus eſt nō ens in aliquo p̊mo inſtanti iterum gñatur idem numero: eadem rōne ipſe alias fuit p̊us gñatus poſtq̄ ipſe erat corruptus: ꝛ ſic nunq̄ eſt dare p̊mū inſtās ſui nō eē nec primū inſtās ſui eē: q2 quocūq3 inſtāti dato in quo eſt hmōi ens fuit aliqđ inſtās p̊us in quo fuit. p̊muz aūt eſt anteq̄ nihil eſt: ꝛ ſimilr̄ quocūq3 inſtanti dato in quo ſit nō ens p̊us fuit ad inſtans in quo fuit nō ens: vt pz cōſideranti. q̄re ꝛc̄. ¶ Iteꝝ ꝓbať alia rōne p̊ncipali: q2 ſi corruptū poſſet regenerari idem numero: tūc vnius ꝛ eiuſdez numero poſſent eē plures ꝛ diuerſe gñatiōes: qđ eſt īpoſſibile. ꝛ ꝓbatur ꝯñtia. q2 conſtat ꝙ oīno corruptū aliquādo p̊us fuit gñatum anteq̄ corrumpereť vel ſaltem aliqđ corruptū aliqñ p̊us fuit gñatuz anteq̄ corrumpereť. Si ergo aliqđ corruptū aliqñ genereť idē numero poſt ſui corruptionē: tunc vnius rei ſm̄ numerū erunt plures gñatiōes. nā gñatiōes ille ſunt diuerſe que fiunt in diuerſis inſtātibus vt manifeſtū eſt per ſe. Iſte aūt fiunt in diuerſis inſtātibus. Una quidē ante ſui corruptionē ꝛ alia poſt corruptionē. ¶ Sz dicet cauillator ꝙ vnius rei bene poſſunt eſſe plures gñatiōes nō ſimul: ſz ſucceſſiue: ꝛ ſic contingeret hic. ¶ Contra hoc eſt: q2 per gñationez res p̊mo accipit eē: vt manifeſtū eſt per ſe. Si g̊ vni⁹ rei plures ſunt gñatiōes ſucceſſiue: tūc vna res plures accipit p̊mo eē: qđ eſt impoſſibile: q2 qđ per ſuperabundantiam diciť vni ſoli competit. Ex omnibus his manifeſtū videtur ꝙ impoſſibile eſt aliqđ corruptum regenerari idē in numero. ꝛ p̊ma ratio forte eſt efficacior inter oēs. ¶ Conſiderandū tñ ꝙ licet ſic dicerent philoſophi. tamē ſm̄ fidez noſtram debemus dicere: ꝛ ita confiteor ꝛ aſſero ſimpliciter ꝙ homo poſtq̄ fuerit corruptus vel mortuus iterū redibit idem numero ſimplr̄: ſed hoc non erit per regenerationē ꝛ per agens nāle: ꝛ ſic ꝓcedunt rōnes phoꝝ: ſed per reſurrectionem aut per iterationem vel per aliquam hmōi viam preternaturalem ꝛ ab agente vniuerſali: quod eſt cauſator omnium nullo preſuppoſito ſubiecto: ꝛ hoc non improbant rationes adducte.

Ad rationem aſtronomoꝝ dōm breuiter ꝙ licet corpora celeſtia ſm̄ ſuas ſubſtātias redeāt eadē numero: tñ aſpectus ipſoꝝ nō redeūt iidē nūero: ſz diuerſi numero ꝛ lumina que faciunt in iſtis inferioribus in diuerſis tēporibus non ſunt eadē numero: lumē eni qđ heri fuit generatū in aere a ſole nō eſt idez numero cū lumine qđ hodie generať. ꝛ ſic de ceteris. Cuz ergo corpora celeſtia nō agāt in iſta inferiora niſi per ſua lumina: lumē enim celeſte diuerſimode figuratuz vehit ad nos oēs virtutes orbis: vt dicit Albert⁹ ſuper de ſomno: ꝛ ideo iſta generabilia nō redeūt eadez numero oīno ſimplr̄. Bñ tñ ꝯcede: ꝛ phs vt credo ꝙ in fine illius magne reuolutionis. ſ. cū oīa corpora celeſtia redierint ad eoſdē aſpectus quos nūc hñt adinuicē ꝛ ad terrā tūc generabunť indiuidua valde ſimilia idiuiduis que nūc ſunt: in tm̄ ꝙ forte ſimilia: ꝙ ſi indiuidua: q̄ nūc ſunt eſſent tūc ſimul cū illis que tūc erunt: ſenſus nō poſſet aut nō facile eēt diſtinguere iter illa: vt ſi nūc gñatur hō magis claudus criſpus niger longus in fine illius reuolutionis gñabiť hō magis claudus ꝛ lōgus. ꝛ criſp⁹: ꝛ ſic de ceteris ſuo modo. ¶ Et eſt recte ſil'e ſic̄ quolibz āno ſolari germinanť herbe recte ꝯſimiles illis que fuerunt in anno precedēte ꝛ flores ꝛ folia plantarū: ꝛ ſimiliter de multis aīalibus habentibus tempus determinatū ab vna gñatiōe ad aliā: ꝛ ad hoc nullū video ſequi inconueniens ſuppoſitis p̊ncipijs phoꝝ. ſ. ꝙ iſta inferiora ſaltē nālia entia que nō fiunt a voluntate humana cauſentur a corporibus celeſtibus: ꝛ ꝙ corpora celeſtia ſint eterna ꝛ mot⁹ eoꝝ. Et forte iſta fuit intētio illoꝝ aſtrologorum quibus attribuitur opinio prenarrata.

Ad rationes. Ad p̊maz cū dī quoꝝ cāe ꝛc̄. Aliqui dicunt ꝙ veꝝ eſt ſi cāe ꝓpinque ſint oīno eedem numero: ſed ſi cauſe remote ꝛ cōmunes non opz: ꝛ ſic eſt hic. Nā mā p̊ma nō eſt cā ꝓpria ꝛ ꝓpinqua alicuius ſube compoſite ſed mā diſpoſita: ꝛ ipm celū non eſt cā ꝓpria alicuius iſtoꝝ ſed generatū aliqđ determinatū: vnde in. 2. hui⁹. dictū eſt ꝙ homo generat hoiem ex mā ꝛ ſol. T.c.26. ¶ Sed iſtud non videť ſufficere. q2 poſſibile eſt ꝙ cauſe ꝓprie ꝛ imediate alicui⁹ cauſati redeant eedem numero: ꝛ tñ illud nō regenerabitur idē numero. Uerbi gratia. ponamus ꝙ aliquis lapis frigidus frigefaciat aliq̄d vt manū vel lignuz: ꝛ remoueať man⁹ ab illo lapide quouſq3 corrupta ſit illa frigiditas. Deinde ille lapis numero appropinqueť manui ꝛ eā frigefaciat ibi redibunt cāe eedē nūero ꝓpinque ꝛ imediate. ꝛ tñ frigiditas nō erit eadē numero: niſi ꝯcedať ꝙ generatū ꝛ corruptū ſunt vnū numero. ¶ Et iō dōz eſt ꝙ ad identitatē numeralē alicuius generati cū aliquo nō ſufficit ꝙ cauſe redeant eedem numero ſz requiriť ꝙ tēpus vel inſtās gñatiōis ſit vnū ꝛ idē ꝛ ꝙ eē vnū nō ſit diuiſum ab alio per non eſſe medium: ꝛ ſic non eſt in ꝓpoſito. inſtans enim non eſt vnq̄ vnum ꝛ idem in alia ꝛ alia parte temporis. Inſtans dico ſz eſſe: lz inſtās ſm̄ ſubſtātiam ſit vnum numero: vt viſum fuit in. 4. ¶ Ad aliam cū dicitur. agentis ꝛc̄. poteſt negari q2 agēs omnipotēs non poteſt niſi poſſibilia: non eniz pōt impoſſibile fieri: ſed corruptum regenerari idem numero non eſt poſſibile: vt patuit: ꝛ iō nō ſequiť ꝙ agēs omnipotēs hoc poſſet facere. ¶ Aliter pōt dici ꝙ aliquod agens eſſe omnipotēs poteſt itelligi dupliciter. Uno modo ꝙ poſſit oīno tam poſſibilia q̄ impoſſibilia: ꝛ ſic maior eſſet vera. ꝛ minor falſa. Alio mō ꝙ poſſit omnia poſſibilia ſoluz: ꝛ ſic maior eſt falſa ꝛ minor vera. quare ꝛc̄. ¶ Ad aliā poteſt concedi antecedens: ꝛ neganda eſt ꝯſequētia. Et cum probatur: q2 ſanitas que fuit in mane ꝛc̄. iſtā nego: ꝛ cū probatur vlterius: quia ſi ſanitas que fuit in mane duret vſq3 ad meridiem eadez rōne poterit durare vſq3 ad noctem: ꝛ ſic in infinitum: dico ꝙ nō ſequitur: q2 poſſibile eſt ꝙ agens corruptiuū ſanitatis ſit non appropinquatum a mane vſq3 ad meridiem ꝛ non erit nō appropinquatum per totum tempus infinitum: ſed aliquando eſt proximum, ꝛ corrumpet ſanitatem: quā prius nō corrumpebat: ſicut licet ſol in aliquo tempore noctis nō ſit appropinquatum ad illuminandum hemiſperium: non tamen ſequitur ꝙ ſit non appropinquatum per totuz tēpus ſequēs: ꝛ ſimiliter in propoſito ſuo modo. Dicemus ergo ꝙ ſanitas poteſt manere ſaltem ſm̄ aliquā partez ſui vel ſuarum diſpoſitionum eadem numero: per aliqđ totum tempus: non tamen ſequitur ex hoc ꝙ poſſit manere in eternū: ſic̄ lapis poteſt manere neq3 durior neq3 mollior: ſed habens duritiem eandem ꝛ eodem gradu vt dicit phs in. 8. huius. Et tamē non ſequitur ꝙ ei⁹ duritie eadem numero permaneat in eternum: quāuis T.c.23. hoc agere poſſet deus ſuppremus qui eſt benedictus in ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Expletis queſtionibus ſuper quantū phyſicoꝝ Jandonis. incipiunt queſtiones eiuſdem ſuper ſextum.

¶ Si autem continuū eſt ⁊ qđ tangitur ⁊ conſequenter ſicut diffinitum eſt prius. Continua quidem quoꝛum vltima ſunt vnum: que vero tanguntur quoꝛum vltima ſunt ſimul: conſequenter autem quoꝛum nihil eſt medium pꝛoximi generis impoſſibile eſt ex indiuiſibilibꝰ eē aliquid continuū: vt lineā eſſe ex punctis ⁊c̄.

Tex. cōmenti pꝛimi. Queſtio I.

Circa iſtum ſextum librum pōt queri. Utrum continuū ſit compoſitū ex idiuiſibilibꝰ. ¶ Arguit̄ p̄mo ꝙ ſic. qꝛ ſicut ſe habet vnitas ad numerum ſic punctus ad lineam: per conuenientē ſimilitudinem: ſed numerus eſt compoſitus ex vnitatibus: vt manifeſtum eſt per diffitionem numeri: quia numerus eſt multitudo ex vnitatibus aggregata: vt habetur in arithmetrica Boetij. ⁊ Ariſto. dicit in
T.c.4. 10. metaph. ꝙ numerus eſt multitudo menſurata vno: non autem menſuratur vno: niſi qꝛ vnitas eſt eius pꝛincipium intrinſecū. quare ⁊c̄. ¶ Item vnūqđq; componitur ex illis que ponunt̄ in ſua diffinitione: hec videt̄ manifeſta: qꝛ diffinitio eſt ſermo quidditatis ⁊ eēntie: vt di-
T.c.13. cit Cōmentatoꝛ in. 7. metaph. ſed punctus ponit̄ in diffinitione linee: vt pꝫ in p̄mo geometrie. Linea. n. eſt lōgitudo ſine latitudine cuiꝰ extremitates ſunt duo puncta. quare ⁊c̄. ¶ Item vnūqđq; cōpoſitū eſt ex illis ex quibus eſt ſua ſubſtantia: hec eſt manifeſta. Sed ſubſtantia linee eſt ex p̄dictis: vt dicit Ari. in p̄mo poſterioꝝ. capitulo de per ſe. quare ⁊c̄. ¶ Itē vnūqđq; compoſitū eſt
T.c.66. ex illis in que reſoluit̄. hoc habet̄ in p̄mo huiꝰ. ⁊ in p̄mo de gñatiōe. ſꝫ linea reſoluit̄ in puncta. ꝓbatio. qꝛ poſſibile eſt lineam eſſe vndiq; diuiſam. Nam qua rōne poteſt eſſe diuiſa ſm̄ vnum ſignum: eadem rōne ſm̄ aliud: ⁊ ſic de ſingulis. ergo poteſt eſſe diuiſa vndiq;. Ponatur ḡ ꝙ ſit diuiſa vndiq;. aut poſt aliā diuiſionē nihil remanebit aut remanebit punctus aut linea aut ſuperficies aut coꝛpus: ſꝫ nō eſt dōm ꝙ poſt illā diuiſionē remaneat linea nec ſuperficies nec coꝛpus: qꝛ ſic nō eſſet vndiq; diuiſa: ⁊ ponebat̄ vndiq; diuiſa. nec eſt dōm ꝙ remaneat nihil: qꝛ ſic linea eēt compoſita ex nihilo: qđ eſt impoſſibile. quare ⁊c̄. ¶ Itē aliqui ſic arguunt: ſupponunt ꝙ ſicut virtꝰ naturalis determinata eſt ad maximum in qđ poteſt: ſic eſt determinata ad minimū in qđ nō pōt. ⁊ hoc allegant
T.c.116. ex p̄mo celi ⁊ mundi. Uerbi gratia. virtus per quā quis poteſt leuare pōdera ſicut determinata eſt ad maximū in qđ poteſt: ſic etiam ad minimum in qđ nō poteſt. Ponatur ergo ꝙ virtus alicuius per quā poteſt leuare pondera ſit determinata ad cētum libꝛas tanq̄ ad maximū in quod poteſt: tunc ad minimum in quod nō poteſt vel eſt minus ipſo centum vel equale vel maius. Non eſt dicendum ꝙ ſit minus: quia quicunq; poteſt leuare centū libꝛas: poteſt leuare omne illud quod includitur in cen-
T.c.116. tum: vt dicit Ariſto. in p̄mo celi ⁊ mundi. Nec eſt dicendum ꝙ illud ſit equale ipſi centum: qꝛ tūc qua ratione illa virtus poteſt ſuper centum eadem ratione poteſt ſup illud equale. Si vero dicatur ꝙ illud minimum in quod non poteſt illa virtus ſit maius q̄ centum vel q̄ centum libꝛe: tunc autem excedit in aliquo indiuiſibili. aut in aliquo diuiſibili. Si in aliquo indiuiſibili habetur pꝛopoſitum. ſ. ꝙ illud quantum quod eſt compoſitum ex illo indiuiſibili. Nam vnūqđq; compoſitum eſt ex illo per qđ excedit alterum ſm̄ q̄titatem. Si dicatur ꝙ excedit in aliquo diuiſibili tunc ab illo diuiſibili remoueat̄ aliqua pars: ⁊ queratur an illa virtus poſſit in reſiduū: aut nō. Si ſic. ergo centum non erat maximum in qđ poterat illa virtus: quia conſtat ꝙ totum aggregatum ex centum ⁊ ex illo ſuperaddito eſt maius q̄ centum: cum omne totum ſit maius ſua parte. Si dicatur ꝙ nō poteſt in illud reſiduum. ergo illud qđ ponebatur minimum in qđ non poterat illa virtus non erat minimum: qꝛ illud reſiduū eſt minus q̄ erat totū compoſitum ex centum ⁊ ex illo toto diuiſibili. Uerbi gratia. ponamꝰ ſic̄ dicebat̄ ꝙ ſoꝛ. poſſit leuare centum ⁊ non vltra. ⁊ tunc accipiatur illđ minimum quod non poteſt leuare: ⁊ ſit centum ⁊ vna libꝛa: ita ꝙ excedat in illa libꝛa: tūc ipſa libꝛa eſt quid idiuiſibile: ſequit̄ ꝓpoſitū vt dicebatur: q̄re omne qđ reddit aliquid maius alio eſt pars q̄titatiua totius: ⁊ ſic indiuiſibile eſt pars quantitatiua aut alicuius totius cōtinui. Si vero libꝛa ſit aliquid diuiſibile: tunc ſi ab ipſa remoueat̄ vna pars: adhuc illud quod remanebit erit maius q̄ centum libꝛe: ⁊ vocetur illud remanens centum ⁊ dimidia libꝛa. Tunc queratur vtrū ſoꝛ. poteſt leuare illud reſiduū ſcilicet centum ⁊ dimidiam libꝛam. aut non. Si ſic. ergo cū centum ⁊ dimidia libꝛa ſit maius q̄ centum libꝛe: ſequitur ꝙ centum libꝛe non erant maximum in quod poterat: cuius oppoſitum ponebatur. Si dicat̄ ꝙ non poteſt: tunc cū centum ⁊ dimidia libꝛa ſit minus q̄ centum ⁊ vna libꝛa: ſequitur ꝙ centū ⁊ vna libꝛa nō erat minimum in quod non poteſt ipſe ſoꝛ. cuius oppoſitum ponebatur. quare ⁊c̄.

¶ Oppoſitum arguitur auctoꝛitate Ariſto. hic. vbi demonſtrat ꝙ continuum non eſt compoſitum ex diuiſibilibus: ⁊ idem vult cōmentatoꝛ.

Ad euidentiā queſtionis conſiderandū eſt ꝙ duplex eſt cōpoſitio quantum ad ꝓpoſitum ſpectat. Una eſt ex partibus eſſentialibus. ⁊ hec dicit̄ compoſitio eēntialis. Alia eſt ex partibus quātitatiuis. ⁊ hec dicit̄ compoſitio quantitatiua: ⁊ T.c.35.
iſtas duas Ariſto. tetigit in p̄mo phyſicoꝝ. vbi dixit ad cognitionem perfectā compoſiti opoꝛtet cognoſcere ex quibus ⁊ quantis ſit compoſitū. ⁊ eſt in illo capitulo. ſicut autem philoſophi dicunt. Differunt aūt partes eēntiales a partibus quātitatiuis quātū ſpectat ad pꝛeſens multipl̄r: p̄mo qꝛ partes eſſentiales nō ſunt eiuſdē rōnis inter ſe nec cū toto penitus: qꝛ vna pars eēntialis ē potentia vel ens in potētia aliquo modo ⁊ alia eſt actꝰ: vt manifeſtū eſt de materia ⁊ foꝛma: que ſunt ꝓpꝛie partes eēntiales ſubē compoſite: vt patet ex. 7. metaph. partes T.c.7.
vero quantitatiue ſunt eiuſdē rationis ſaltem in aliquibus compoſitis: ita ꝙ vna earum non eſt ꝓpꝛie actꝰ nec perfectio alterius: ſed ambe ſunt in toto in potētia: ſicut partes quantitatiue aque ſunt eiuſdem nature: qꝛ quelibet eſt aqua. ſimiliter autē ⁊ in alijs omogeneis. ¶ Iterum eſt alia differentia ⁊ cōmunioꝛ: quia partes quantitatiue nō ſunt in eodē loco: ſed in diuerſis locis aliquo modo: ita ſcilicet ꝙ vna eſt extra aliā: vt caput ⁊ manꝰ ⁊ hmōi ptes. Sꝫ partes eēntiales pꝛopꝛie ſunt in eodē loco vel ſaltem non in alio loco: nec vna eſt extra aliam ſm̄ ſitum vt materia ⁊ foꝛma ſunt in ſimul in eodē loco vel nō in alio ⁊ alio loco. ¶ Iterū ex hoc ſequitur alia differētia ꝙ totum cōpoſitū ex diuerſis partibus quantitatiuis eſt in maioꝛi loco q̄ ſua pars: vt totū coꝛpꝰ hominis eſt in maioꝛi loco q̄ caput: ſil̄r aūt ⁊ in alijs. Sed totū cōpoſitū ex diuerſis p̄tibus eēntialibꝰ nō eſt in maioꝛi loco q̄ vna ſuaꝝ partiū. ¶ Iteꝝ alia differētia eſt

qꝛ vna pars quantitatiua in aliquibus compoſitis bene pōt remanere coꝛrupta alia ⁊ ecōuerſo. vt vna ps q̄titatiua aque pōt remanere coꝛrupta alia. Sꝫ ī cōpoſitione eſſentiali ꝓpꝛia nō quelibet pars pōt remanere ſeparata ab alia. Nā ſeparatio foꝛme mālis a mā eſt ſua coꝛruptio: vt dī. in p̄mo phy. ⁊ Cōmētatoꝛ tāgit in de ſuba oꝛbis. ¶ Ulteri⁹ ꝯſiderādū ꝙ differt linea ſm ſuā eēntiā abſolute ⁊ linea terminata. Nam eſſentia linee abſolute eſt dimēſio qua aliquid extendit̄ ſm longū: ⁊ nō ſꝫ latū nec ꝓfundū. Uñ dicit̄ ꝙ linea eſt longitudo ſine latitudine nō ſm ſubſiſtentiā qꝛ ſemper linea eſt cōiuncta ſm eſſe ſubſiſtentie cuꝫ latitudine. ſ. in eodē ſubiecto: ſed ſm eſſentiā. ſ. ꝙ eſſentia linee eſt alia ab eſſentia ſuperficiei ſeu latitudinis. linea vō termiata eſt quoddā aggregatū ex eſſentia linee ⁊ terminiſ: ſicut homo alb⁹ eſt quoddam aggregatū ex eſſentia hominis ⁊ albedine. ¶ Ulteri⁹ ſupponendū eſt ꝙ punctus eſt quid indiuiſibile ſm quantitatem. ⁊ hoc habetur in pꝛimo euclidis. vbi dicitur ꝙ punctus eſt cuius pars non eſt.

Tunc ad queſtionē poſſunt dici tria. p̄mo ꝙ linea nullo mō ē cōpoſita ex punctis tanꝙ ex partib⁹ q̄titatiuis. 2° ꝙ eſſentia linee ſm ſe nō eſt cōpoſita ex punctis tanꝙ ex partib⁹ eſſentialib⁹ ſeu cōpoſitione eſſentiali. 3° ꝙ linea terminata eſt cōpoſita ex punctis quadā cōpōne
Tex. ſimili cōpoſitiōi eēntiali. ¶ Pꝛim demōſtrat Ari. in littera ſupponendo ꝙ oēs partes q̄titatiue ex quibus cōſtituitur magnitudo alicuius cōtinui aut ſunt ſibiinuiceꝫ continue aut contigue: aut ꝯñter ſe hñtes. pluribus eniꝫ modis nō pōt contingere ꝙ ex aliquibus ptibus conſtituatur aliquod totū maioꝛis q̄titatiſ ꝯtinue. Et hoc aliqui confirmant ſic: ois extenſio vel eſt ſine interruptione ⁊ diſcretione partiū: ⁊ ſic ē cōtinuatio: vel eſt cū interruptione ſeu diſcretiōe aliqua partiū: ⁊ hoc duplr. Aut īter illas partes nullū eſt mediū: ⁊ ſic eſt ꝯtiguatio ſeu cōtactus. Aut nō eſt mediū eiuſdē generis ſed alterius generis. ſic eſt ꝯñtia ſiue ꝯñter ſe habere. Sed linea nō poteſt eſſe cōpoſita ex punctis vt ex partib⁹ q̄titatiuis ita ꝙ ipſa puncta ſint cōtinua vel contigua: nec ꝯñter ſe habētia: p̄mo ꝙ nō poſſunt eē ꝯtinua facile ē videre: qꝛ cōtinua ſunt illa quoꝝ vltimū eſt vnū: vt dicit̄ in p̄dicamētis: ſed duoꝝ punctoꝝ vltimū nō eſt vnū: qꝛ hñſ vnū eſt diuiſibile in vltimū: ⁊ id cui⁹ eſt vltimū. ſi ergo punctus haberet vltimū: tūc punctus eſſet diuiſibilis ſm q̄titatē qđ eſt ꝯtra ſuppoſitionē. Nec poſſunt eſſe cōtigua: qꝛ contigua ſunt illa quoꝝ vltima ſunt ſimul. punctoꝝ aūt vltima ſimul eſſe nō poſſunt: qꝛ non hñt vltima rōne p̄dicta. ſ. qꝛ habens vltimū diuiſibile eſt in vltimuꝫ ⁊ magnitudinē cuius eſt vltimuꝫ: punctus aūt nullaꝫ hꝫ magnitudinē. ¶ Jtē ꝯfirmat̄: qꝛ oia ꝯtigua ſūt ſe tangētia. Si igit̄ punctus eſſet ꝯtiguus puncto in cōpōne linee cōtinue. aut totus punct⁹ tāgeret totū punctū. aut pars tāgeret partē: aut pars totū: nō duob⁹ modis vltimis: qꝛ punct⁹ nō hꝫ partē. nec p̄mo mō: qꝛ cū totū tangit totū: non reſultat aliqđ maius vno illoꝝ tangentiū cū ſint in equali loco: ſed totū q̄titatiuuꝫ debet eſſe maius q̄libet ſua parte q̄titatiua ꝑ ſe ſumpta. q̄re ⁊c̄. Nec pōt ꝯñter ſe habere: qꝛ inter ꝯñter ſe habētia nullū eſt mediū eiuſdeꝫ generis: ſꝫ inter quecūꝙ duo puncta eſt mediū opꝫ ꝙ inter ea ſit mediū eiuſdē generis. Nam ſi inter aliqua duo puncta eſt aliqđ mediū quo diſtāt abinuicem neceſſe eſt ꝙ inter ea ſit linea media cum nulla diſtātia ſit ſine linea: ⁊ in qualibet linea ſunt puncta alr nō eſſet ꝯtinua: ⁊ ſic ſemp inter duo puncta diſtātia eſt aliqđ mediū eiuſdē generis. ſ. punct⁹. Sꝫ aliqs cauillaret hic: qꝛ ad h̄ vt aliqua ſint ꝯñter ſe hñtia bene opꝫ ꝙ inter ea nō ſit mediū eiuſdē generis in actu: ſꝫ nō requirit̄ ꝙ nō ſit mediuꝫ in potētia: imo pōt eſſe mediū eiuſdē generis in potētia ſic due domus inter q̄s nō eſt domus media actu: hñ ſūt ꝯñter ſe hñtes nō obſtāte ꝙ iter eas ſit domus in potentia. mō veꝝ eſt ꝙ inter q̄libꝫ duo pūcta diſtātia eſt aliqđ mediū eiuſdē generis. ſ. punctū: ſꝫ illud eſt punctū in potētia nō ī actu: ⁊ hoc nō videt̄ ipedire ipa ꝯñter ſe hñtia. ¶ Ad h̄ dōm ꝙ aliquid duplr eſt in potentia inter aliq̄ vt ad ꝓpoſitū ſpectat. Uno mō in potētia remota. Alio mō in potētia ꝓpinq̄ actu. mō hñ veꝝ eſt ꝙ inter ꝯñter ſe hñtia pōt eē mediū eiuſdē generis in poa remota: ⁊ p̄cipue in potētia paſſiua māe: ſꝫ iter ꝯñter ſe hñtia nō dꝫ eſſe mediū eiuſdē generis in potētia ꝓpinqua: ⁊ per modū habit⁹ ꝓpinqui ad actū: ſic aūt eſt de punctiſ in linea: ſunt eniꝫ in linea in potētia ꝓpinq̄ actu ⁊ per ſolā diuiſionē ſiūt in actu terminātia lineā ⁊ diſtinguētia. Uel dicat̄ ꝙ inter duo pūcta linee diſtātia abinuicē nō ſunt puncta in actu terminātia: ſꝫ hñ ſunt ibi pūcta actu ꝯtinua: qꝛ linea eſt actu ꝯtinua. Et iſtud ſufficit ad impediēdū ꝯñter ſe hꝫ. q̄re ⁊c̄. ⁊ ſic pꝫ p̄ma ꝯ. ¶ Tunc oñdit̄ 2a ꝯ ⁊ ꝓbat̄ ab aliquib⁹ ſic: nulla foꝛma eſt vna compoſita ex ptibus diuerſaꝝ rōnū. h̄ allegatur ex. 7. meta. ⁊ ex libꝛo. 6. pꝛincipioꝝ: ſꝫ eēntia linee eſt quedā vna foꝛma: eſt eniꝫ vna ſpēs ſpāliſſima q̄titatis. ſ. longitudo. ergo nō eſt cōpoſita ex partib⁹ diuerſaꝝ rōnū: nec per ꝯñs cōpōne eēntiali. ¶ Sed aliqui dubitant hic: ponat̄ ꝙ linea diuidat̄ in punctos: manifeſtū eſt ꝙ ſtatiꝫ poſt diuiſionē linee erūt duo puncta. Aut ḡ illa duo puncta p̄mo exiſtebāt añ diuiſionē linee aut nō: ſi p̄exiſtebāt. ḡ pūct⁹ erat imediatus pūcto. ¶ Et ꝯfirmat̄ per qđdā vbuꝫ Cōmētatoꝛis ſup p̄m de ḡnatione. vbi dic̄. ꝙ diuiſio facta in vno ſigno tol- Cō. 8.
lit poam ad diuiſionē in ſigno ꝓpinquo. ḡ vult ꝙ ſignū eſt ꝓpinquū ⁊ imediatū ſigno. alr. n. diuiſio facta ſup aliqđ ſignū nō tolleret potentiā ad diuiſioneꝫ in ſigno ꝓpinq̄. ¶ Et ſi dicat̄ ꝙ illa duo puncta nō pꝛeexiſtebāt. ḡ pūct⁹ ſup qđ ſit diuiſio diuiditur in illa duo pūcta noua: qđ eſt abſurdum. Dicenduꝫ bꝛeuiter ꝙ illa duo puncta nō pꝛeexiſtebant in actu: ſed fiunt per diuiſionē ⁊ punctus pꝛeexiſtens continuans coꝛrumpit̄ ⁊ non diuidit̄ in illa duo puncta. Et qđ dicit Cōmentatoꝛ intelligēdū eſt in ſigno ꝓpinquo: veꝝ eſt generato per diuiſionē: ſup illud enim ſignum cū ſit terminans non ſit diuiſio: ⁊ illud vocat ſignū ꝓpinquum: qꝛ ꝓpinquū eſt alteri ſigno terminanti. ¶ Tūc ꝓcedatur vlterius. ſi linea eſſet cōpoſita ex pūctis tanꝙ ex partibus eſſentialibus opoꝛteret ꝙ in compoſitione linee eſſet aliquid alterius rōnis ab ipſis punctis. ſ. lōgitudo que eſt quid diuiſibile. Uel illud quo aliquid eſt diuiſibile. punctus enim nec eſt diuiſibilis nec id quo aliquid eſt diuiſibile. ⁊ ſic linea eſſet cōpoſita ex partibus diuerſaꝝ rōnum qđ eſt impoīe: vt dcm̄ eſt. q̄re ⁊c̄. ¶ Jtem pōt ſic argui: ſi eēntia linee hr̄et ptes eēntiales q̄libꝫ illaꝝ partiū deberet eē id quo aliqđ eſt diuiſibile. Nā linea p̄mo ē id quo aliqđ ē lōgū: ſꝫ punct⁹ nō eſt aliquid quo aliquid ſit diuiſibile foꝛmalr: vt manifeſtuꝫ eſt vnicuiꝙ. q̄re ⁊c̄. ¶ Tūc pōt oñdi 3m. qꝛ illō qđ ē cōpoſitū ex aliquib⁹ diuerſaꝝ rōnū eſt cōpoſitū ex illiſ cōpoſitione eēntiali. hec videt̄ manifeſta ex dictis: ſꝫ linea terminata eſt cōpoſita ex eēntia linee ⁊ punctis tāꝙ ex aliquib⁹ diuerſaꝝ rōnū. Cōſtat eniꝫ ꝙ linea terminata eſt qđdā aggregatū ex eēntia linee ⁊ terminis terminātib⁹ ipꝫ: ⁊ ipi termini nō ſūt alid niſi pūcta: ⁊ ſic ē cōpoſita ex eēntia linee ⁊ pūctis: ⁊ manifem ē ꝙ eēntia linee ē alteri⁹ rōnis a pūctis. ⁊ eꝯ. Nā eēntia linee vl diuiſibilis ē. vl ē id q̄ aliqđ ē diuiſibile: ⁊ punct⁹ nec eſt diuiſibilis nec in quo

aliquid eſt diuiſibile.q̄re ⁊c̄.¶ Et eſt notandū ꝙ iſta cō
poſitio non eſt ꝓpꝛijſſime compoſitio eſſentialis:qꝛ vnū
compoſitū compōne eſſentiali nō debet habere niſi vnã
foꝛmã vltimã:⁊ ipſa linea terminata hꝫ plura terminã-
tia que ſe hn̄t aliqualr̄ ad modū foꝛme:ſicut eniꝫ per foꝛ
mã compoſitū diſtinguit᷑ ab alio:ſic per punctū terminã
tē linea diſtinguit᷑ ab alia:⁊ ſicut extra foꝛmã ſpecificam
rei non eſt aliq̄d de eſſentia ꝓpꝛia illius rei:ſic extra pun
cta terminãtia nihil eſt de illa linea terminata:imo tota
q̄titas linee eſt infra puncta terminantia:q̄re ⁊c̄. ¶ Diſ
ſimile tn̄ eſt in alio:qꝛ foꝛma ſubalis inherens eſt exten-
ſa per accidēs extēſione linee cui inheret:⁊ cuius eſt foꝛ
ma:ſed punctus terminans nullo modo eſt extenſus ex-
tenſione linee:⁊ ſic non eſt vere ⁊ ꝓpꝛijſſime foꝛma:ſꝫ ſe
hꝫ ad moduꝫ foꝛme:vt dictū eſt. ¶ Notandū eſt ꝓpter
cauillationes ꝙ linea termiata nō dicit mihi aliquã foꝛ-
mã per ſe ⁊ ſimplr̄ vnã.ſicut eniꝫ ſupficies terminat᷑ per
lineã:⁊ ſuperficies terminata nō eſt quid vnū ſimplr̄:ſic
linea terminat᷑ per punctuꝫ:vn̄ linea terminata non eſt
ens ita perfecte vnuꝫ per ſe ſicut eſſentia linee ſm̄ ſe que
ſolū eſt longitudo:qua aliq̄d eſt extēſuꝫ ſm̄ longū:linea
eniꝫ terminata inq̄tū terminata hꝫ in ſe aliq̄d qō nō ha-
bet linea inq̄tuꝫ longitudo abſolute. Et q̄uis nō poſſit
intelligi linea ſine termino:vt dicit Ariſto.in.2.meta.ſm̄
T.c.ii. coem allegationē:nō opꝫ tn̄ quin alia res ſit punct⁹ ab
ipſa linea ſine lōgitudine. Sicut mã p̄ma nō intelligit᷑ ſi-
ne foꝛma:vt dicit᷑ in p̄mo huius.⁊.7.metaph. Et tn̄ mã
T.c.69. pꝛima realiter eſt alia natura a foꝛma:vt pꝫ ibidem.
T.c.35.

Ad rationes.

Ad p̄mã cū dicit᷑.ſic ſe hꝫ vni-
tas ⁊c̄.pōt dici ꝙ ſimile ē in h
ꝙ ſicut vnitas eſt p̄ncipiū numeri ſic punctus eſt p̄ncipi-
um linee quoquo mō. Sed in alio eſt diſſimile:qꝛ vnitas
pōt ſe habere ad vnitatē aliquo mō ꝯuenienti ad conſti
tuendū numeꝝ.ſ.cōſequenter:vt vnitas ſoꝛ.pōt ſe habe
re ꝯſequenter ad vnitateꝫ platonis.⁊ ſic de alijs multis.
Sed punctus nō pōt ſe habere ꝯſequēter ad punctū:vt
dictū eſt.q̄re ⁊c̄. ¶ Sed iſtud nō videt᷑ ſufficere:qꝛ inter
duas q̄titates ꝯtinuas diſtãtes abinuicē neceſſe eſt eſſe
q̄titatem mediã:⁊ ſic due q̄titates ꝯtinue diſtantes ab-
inuicē per aliqō mediū nō poſſunt eſſe ꝯn̄ter ſe habētes:
nec ſimilr̄ vnitates illaꝝ poſſunt eſſe ꝯn̄ter ſe habētes:
qꝛ ſemꝑ inter tales duas vnitates duoꝝ cōtinuoꝝ diſtã
tes abinuicē eſt vnitas media.⁊ ſic vnus numerus quã-
titatū cōtinuaꝝ nō pōt cōſtitui ex vnitatibus ſe haben-
tibus ꝯn̄ter vt videt᷑. ¶ Et iō aliter dicunt aliqui ꝙ nu-
merus non eſt cōpoſitus ex vnitatibus nec tanq̄ ex par
tibus q̄titatiuis nec tanq̄ ex partibus eſſentialibus:ſed
vnitates ſunt p̄ncipiū mãle diſpoſitiuum totale reſpectu
numeri.⁊ q̄libet vnitas eſt diſpoſitio partialis ad nume
rū recipiendū. ¶ Aliter pōt dici ꝙ dr̄ia eſt inter q̄tita-
tē diſcretã ⁊ ꝯtinuã:qꝛ ſubm̄ q̄titatis continue nō debet
eſſe actu diuiſuꝫ ⁊ diſcretū:⁊ ideo opꝫ ꝙ partes ei⁹ vel
ſint cōtinue vel cōtigue vel ꝯn̄ter ſe habentes:ſed ſubm̄
q̄titatis diſcrete debet eē actu diuiſum:⁊ non opꝫ ꝙ vni
tates ſint cōtinue nec ꝯtigue nec ꝯn̄ter ſe habētes ad cō
ſtitutionē numeri. ¶ Ad aliã pōt negari maioꝛ:qꝛ diffi-
nitio bn̄ accipit p̄ncipia extrinſeca.ſ.finē ⁊ efficiens ſi ſit
ꝑfectiſſima diffinitio.⁊ iō nō opꝫ ꝙ omnia que ponunt᷑
in diffōne rei ſint partes eius ex quib⁹ cōponitur. Uel di
co ꝙ vera eſt maioꝛ de diffōne ꝓp̄a:ſed de diffōne large
dicta que eſt deſcriptio nō opꝫ ⁊ ſic eſt hic. Iſta eni eſt de
ſcriptio linee ⁊ nō vera diffinitio. Uel dico ꝙ bn̄ ē diffi-
nitio linee terminate:⁊ hec eſt cōpoſita ex punctis:vt cō
ceſſuꝫ eſt. Qualr̄ aūt h diffō ꝯueniat linee circulari que
nō hꝫ puncta terminãtia diſtincta videndū eſt a mathe-
maticis. ¶ Ad aliã per idē.vel dicat᷑ ꝙ Ariſto.nō dicit
ſubã linee eſſe ex punctis niſi exēplificãdo. De exemplis
aūt nō ſequit᷑ verificatio ſꝫ manifeſtatio:vt dicit Cōmē.
in.2.de aĩa. ¶ Ad aliã nego minoꝛē.⁊ ad ꝓbationē cū
dr̄ ꝙ linea eſt vndiqꝫ diuiſibilis ⁊c̄.Dico ꝙ hoc pōt itel- Cō.67.
ligi duplr̄.vt hꝫ videri ſuper p̄mū de gn̄atiōe. Uno mō
ꝙ linea hꝫ potētiã ad diuiſionē vndiqꝫ ⁊ in infinitū tan-
q̄ ad actū perfectū:qui pōt exiſtere totus ſimul ⁊ nō eſt
admixtus potentie ad vlterioꝛē partē ei⁹:⁊ ſic eſt falſuꝫ.
Alio modo ꝙ hēat potētiã ad diuiſionē infinitaꝫ vt ad
actū imꝑfectū ⁊ permixtū potentie:qui non pōt exiſtere
totus ſimul:ſed vna p̄te exn̄te eſt potentia ad aliaꝫ ſicut
dies ⁊ ago:vt exēplificat Ariſt.in.3.huius.⁊ ſic linea bn̄
eſt diuiſibilis in infinituꝫ. Et cū dr̄ ponat᷑ g̊ ꝙ ſit vndiqꝫ
diuiſa ⁊c̄.Dico ꝙ non eſt poſſibile ꝙ ſit vndiqꝫ diuiſa di
uiſione cōpleta ⁊ terminata:ſꝫ diuiſione ſucceſſiua ita ꝙ
vna diuiſione facta alia ſit in potētia ⁊ ſic in infinitum:
⁊ ſic ſemꝑ remanet aliquid diuidendū ꝓpter qō nō per-
uenit᷑ ad indiuiſibilia. ¶ Ad aliã dicunt bꝛeuiter aliqui
ꝙ illa ratio ſupponit vnū ſimplr̄ falſum ⁊ impoſſibile.ſ.
ꝙ virtus nãlis ſit determinata ad minimū in qō non po
teſt.hoc eniꝫ falſuꝫ eſt:qꝛ q̄uis ſit determinata ad maxi-
mū in qō pōt:⁊ h bn̄ dic̄ Ari.in p̄mo celi ⁊ mun.tn̄ nō ē
dare minimum in qō nō pōt:nec hoc dicit Ariſt. ibi nec
Cōmētatoꝛ:vt pꝫ inſpicienti. Un̄ illa ratio lꝫ ab aliq̄b⁹ re
putet᷑ difficilis ⁊ valde ſophiſtica:tn̄ nō eſt veꝝ h:qꝛ ipſa
eſt peccans in mã manifeſte. Et ſiq̄s arguat ꝙ quelibet
virtus nãlis eſt determinata ad minimuꝫ.pōt dici ꝙ ve-
rū eſt ad minimū in quo pōt ſubſiſtere ſeoꝛſuꝫ:ſed ad mi
nimū in quo nō pōt agere nō opꝫ ꝙ ſit determinata:im
mo quocūqꝫ paruo dato in qō nō poteſt eſt dare minus.
¶ Aliter pōt dici ꝙ illud in quo minimuꝫ in qō nō pōt
excedit maximum in qō pōt bene eſt diuiſibile:ſic ꝙ ha-
bet partē extra partē:ſꝫ nō eſt diuiſibile q̄tum ad aufe-
ribilitatē:ita.ſ.ꝙ vna pars ei⁹ poſſit auferri alia remanē
te:imo ſi aufert᷑ neceſſario aufert᷑ tota ſimul ita ꝙ ipſa au
feribilitas ſiue potentia ſuſcipiēdi auferibilitateꝫ eſt de-
terminata ad minimū qō diuiſim poſſit auferri. Et in il-
lo minimo eſt exceſſus quē queris. Q.ó. II.

Onſequēter poteſt queri vtrum punctuꝫ ſit
in linea. ¶ Arguit᷑ ꝙ nō.qꝛ vnū oppoſitoꝝ
c nō eſt in alio:ſed punctū eſt oppoſitū linee:
qꝛ punctū eſt indiuiſibile ⁊ linea eſt diuiſibi-
lis.q̄re ⁊c̄. ¶ Itē ſi punctū eſſet in linea:aut
eēt in ea ſicut pars in ſuo toto aut ſic̄ accn̄s in ſuo ſubō:
aut ſicut foꝛma in mã.plurib⁹ eniꝫ modis nō videt᷑ rōna
biliter punctū poſſe eē in ea.nō eniꝫ eſt in ea ſicut in ſuo
efficiēte nec ſic̄ in ſuo fine:imo magis punctū eſt finis li-
nee vt videt᷑ cuꝫ ſit eius termin⁹:nec eſt in ea ſicut in ſuo
loco:qꝛ locus eſt eq̄lis locato.4.hui⁹.nec ſicut genus in T.c.49
ſpecie nec ecōuerſo.cū punctus nō pꝛedicet᷑ eſſentialiter
de linea nec ecōuerſo:nec ſic̄ ps in toto:qꝛ ſic linea cōpo
neret᷑ ex punctis nec ſic̄ totū in p̄te:qꝛ omne totū ē mai⁹
ſua p̄te ⁊ diuiſibile in ſuas partes:nec ſic̄ accn̄s in ſubō
qꝛ vnū accn̄s nō eſt ſubꝫ alteri⁹:⁊ linea eſt accn̄s ſicut ⁊
punct⁹:nec ſic̄ foꝛma in mã:qꝛ foꝛma diuidit᷑ diuiſione il
lius cui⁹ eſt foꝛma p̄cipue foꝛma inherēs ſic̄ eſt punctus:
q̄re nullo mō videt᷑ ꝙ punct⁹ ſit in linea. Et ꝯfirmat᷑ ꝙ
punct⁹ nō ſit in linea ſic̄ foꝛma linee:qꝛ vni⁹ rei debet eſſe
vna foꝛma ꝓpꝛia ⁊ ſpecifica.⁊ vnius linee ſunt plura pū
cta vt manifeſtū eſt:qꝛ plures termini.q̄re ⁊c̄. ¶ Itē ſic
ſe hꝫ linea ad ſuperficiē ſic punctus ad lineã:per conue-
nientē ſimilitudinē:ſed linea nō eſt in ſuperficie cum ſint
diuerſe ſp̄ēs q̄titatis:vt pꝫ in pꝛedicamentis.⁊ vna ſp̄ēs
alicuius generis non eſt in alia ſpecie eiuſdem generis:

vt patet inducendo. ergo ⁊c.

T.c.o.1. Com̄.2. ¶ Oppoſitū arguit̄ per Ariſto.in iſto 6° vult igit̄ ꝙ punctus eſt vltimum linee.vltimum autē eſt in illo cuius eſt vltimum.quare ⁊c.

Ad queſtionem pōt dici breuiter ꝙ in omni linea eſt aliq̄ mō pūct⁹: ꝙ pōt ꝓbari:q2 in oī terminato eſt terminus terminans ipſuȝ.ſed oīs linea eſt termīata.ergo ⁊c.maior apparet. q2 ſicut nihil eſt album niſi p albedinē exiſtēntem in illo: ſic nihil eſt terminatū niſi per terminū exiſtētē in eo. ¶ Et cōfirmat̄.q2 terminus quo terminat̄ aliqđ q̄tū.aut eſt in ipſo quāto aut in alio:ſi in illo habet̄ ꝓpoſitum:ſi in alio queritur de illo alio vtrū ſit terminatū aut iterminatuȝ: nō eſt dicendū ꝙ ſit iterminatū:q2 nullū quantū eſt iterminatū.vt pȝ ex ꝑmo celi. Si eſt terminatū:aut eius terminus eſt in ipſo:aut in alio. Si in ipſo eadē rōne ſtādū
T.c.36. fuit in ꝑmo:ſi in alio querat̄ de illo alio ſicut ꝑus:⁊ ſic ꝓcederet̄ in infinitū. Aut opoꝛtet ꝓcedere ꝙ oē terminatū hȝ in ſe aliquo mō terminū terminantē ipſuȝ:⁊ ſic pȝ maioꝛ.⁊ minoꝛ apparet:q2 nulla eſt magnitudo ſimplr īfinita.ſ.ꝑuata vel carens terminis.vt demōſtratū eſt in pꝛimo celi ⁊ mūdi.q̄re ⁊c. ¶ Sed eſt ꝯſiderandū ꝙ cū qdā ſit linea recta:⁊ qdā circularis:vt pȝ in ꝑ° euclidis Aliter linea recta terminat̄ per pūctū.⁊ aliter linea circularis. Naȝ linea recta ſic terminat̄ p punctum ꝙ eſt aliqđ punctū in ea qđ nō ꝯtinuat ꝑtem eius cū aliqua alia ꝑte eiuſdē linee recte vt manifeſtū eſt q̄ſi ad ſenſum.ſed qđlibet pūctū linee circularis ꝯtinuat vnaȝ ꝑtē linee circularis cū alia parte eiuſdē linee:⁊ ſic qđlibet punctū exiſtēs in ea eſt ꝑncipium vni⁹partis ⁊ terminus alterius.vnū ⁊ idē ſubiecto:differens rōne ſeu mō:dicit̄ tñ linea circularis terminata pꝛo tanto q2 in vltima ſupficie coꝛpoꝛis circularis eſt ſignare lineā in qua eſt punctus nō cōtinuans eā cū alia linea ſupioꝛi:ſicut in vltimo ⁊ maxīo oꝛbe linea exñs in vltima ſupficie ꝯuexa eſt termīata:ꝑpter hꝰ
T.c.o.3. ꝙ in ipſa pūcta exñtia nō ꝯtinuāt eā cū alia linea ſupioꝛi. Et p oppoſitū de linea q̄ ꝯtinuat ꝑtes ſupficiei ꝯcaue. Uel pꝛo alio ītelligit̄ linea circularis eſſe terminata per punctū:q2 q̄libet diſtantia ab vno pūcto linee circularis ad aliū punctū eſt finita:qđ nō eēt ſi linea circularis eēt infinita:vt patet in ꝑmo celi ⁊ mundi.

Ad primam rōnē cū dicit̄. vnū oppoſitoꝛum ⁊ cetera. Ueꝝ ē vt oppoſita ſūt. Et cū dicit̄ ꝙ pūctū ⁊ linea ſunt oppoſita:falſum eſt. Et ad ꝓbationē cū dicit̄ ⁊c. Dōm eſt ꝙ licet diuiſibilitas ⁊ idiuiſibilitas opponant̄:tñ illud qđ eſt diuiſibile ⁊ id qđ eſt idiuiſibile nō opponūt̄:ſicut lȝ albedo ⁊ nigredo ſint ꝯria:tñ nō oȝ ꝙ illud qđ ſubijcit̄ albedini ſit cōtrariū ei qđ ſubijcit̄ nigredini. Sed aliqs īſtaret q2 certū eſt ꝙ pūctum habet in ſe idiuiſibilitatē. Tunc arguit̄.in quocūqȝ eſt punctus in illo exiſtit illud qđ exiſtit in puncto: ſicut i quocunqȝ eſt ſuperficies in illo eſt illud qđ exiſtit in ſupficie. Et punctus per ſe eſt in linea ⁊ in ipſo puncto ē in diuiſibilitas:ergo in linea eſt indiuiſibilitas ſed linea eſt diuiſibilis:ergo diuiſibilitas ⁊ indiuiſibilitas ſūt ſimul in linea:qđ videtur ipoſſibile. ¶ Poſſet hic dici ꝙ nihil ē incōueniens:ꝙ in linea ſit diuiſibilitas ⁊ indiuiſibilitas ſimul ꝼm diuerſa. In ipſa ergo eſt indiuiſibilitas rōne ſui termini:cū terminus neceſſario ſit indiuiſibilis:ſed diuiſibilitas eſt in ea rōne ſue quantitatis. Uel dicat̄ ꝙ punctus nō eſt in linea ſicut accidenȝ in ſubiecto pꝛopꝛie.nec ſicut vera foꝛma in materia:ſed ſolum ad moduȝ ⁊ ſimilitudinem foꝛme:vt pꝛiuſ declaratū eſt. Et ideo nō oȝ ꝙ illud qđ eſt in puncto ſit in linea.quare nō valet. ¶ Ad aliam pȝ ex dictis punctus eni eſt in linea nō ſicut accñs in ſuo per ſe ſubiecto:nec ſicut ꝓpꝛia foꝛma in foꝛmato: ſed ꝼm quandaȝ ſilitudinem ad foꝛmā vt oſtēſum eſt pꝛius. Sed queres quid eſt ſubiectum pꝛopꝛium ipſius:pōt dici ꝙ eſt ſubā q̄ eſt ſubiecta linee:nō quidē rōne qua eſt quanta ⁊ linea: ſed rōne qua eſt nata terminari. ¶ Ad aliam poteſt dici ꝙ linea non eſt in ſupficie ſicut foꝛma eſſentialis ipſius ⁊ ſpecifica:ſicut bene ꝓbat argumentū: ſed tamen eſt in ea ad modū foꝛme inquantum terminat eā:⁊ hoc ſufficit ad ꝓpoſitū. ¶ Qualr āt pūcta ſint vbi ꝙ in linea ⁊ quomodo nō:declarandum eſt ſuper ꝑmuȝ de generatione.

Queſtio. III.

COnſequenter pōt queri vtꝝ punctus ſit aliquid ens poſitiuū. ¶ Arguit̄ ꝑmo ꝙ nō:q2 omne ens poſitiuū vel eſt ſenſibile vel intelligibile:vt pȝ in 3° de aīa:ſȝ punctus nō ē qđ ſenſibile:q2 indiuiſibile nō ſentit̄ vt pꝛobat Ariſto.in de ſenſu ⁊ ſenſato in fine:punctus aūt eſt indiuiſibile:nec intelligibile:q2 intellectus noſter nihil intelligit eoꝝ que exterius niſi cum ſenſu:vt dicit Ariſt.in de ſenſu ⁊ ſenſato. ¶ Et ꝯfirmat̄.q2 intellectus nihil intelligit ſine fantaſmate.3° de anima.punctus autēȝ non habet fantaſma cuȝ ſit indiuiſibilis:⁊ per conſequens inſenſibilis:fantaſma autem eſt ſimilitudo rei ſenſibilis.vt patet 3° de anima.⁊ in 2°.quare ⁊c. ¶ Item quod intelligitur per pꝛiuationem non videtur eſſe quid poſitiuum. Ens enim poſitiuū non debet cognoſci per pꝛiuationeȝ ſed per ſe ipſum.nūc autem ipſe punctus intelligitur per pꝛiuationē vt dicit Ariſt.in 3° de aīa.illo capitulo. Indiuiſibiliū quidem igit̄ intelligentia:vbi ſic dicit. Punctus autem ⁊ omnis diuiſio:⁊ ſic idiuiſibile ꝑuatione mōſtratur.quare ⁊c. ¶ Item ſicut eſt de vnitate ita eſt de puncto per conuenientē ſimilitudinē cū vtrūqȝ ſit quid indiuiſibile ſimplr:ſed ipſa vnitas non eſt aliquid poſitiuum cum ſit quedam indiuiſio. Unum enim eſt ens indiuiſum vt habet ex 5° metaphy.⁊ per conſequēs vnitas ē in diuiſio per locū a coniugatis. ¶ Item ſi punctus eſſet aliquid poſitiuum aut eſt aliquid pꝛius q̄ linea.aut poſterius.per ſufficientē diuiſionē.non eſt dicendum ꝙ ſit aliqđ pꝛius q̄ linea vel ꝙ coꝛpoꝛeitas:q2 hꝰ contradiceret Cōmen.in ſuo tractatu de ſubſtantia oꝛbis.dicit ꝙ dimenſio eſt pꝛima res exiſtens in pꝛima mā.hec ſunt eius verba pꝛimum enim rerū exiſtentium in hoc ſubiecto:⁊ loqtur de ꝑma mā. Sunt tres dimenſiones q̄ dicuntur coꝛpus.quare non eſt dicendum ꝙ punctus ſit aliquid poſitiuȝ:qđ pꝛius ſit in mā q̄ dimēſio.nec poteſt eſſe poſterius.q2 cum punctus ſit pꝛincipium linee neceſſe eſt ꝙ ſit pꝛius ipſa linea.⁊ cum ipſa linea ſit pꝛioꝛ alijs dimenſionib⁹.q̄re ſimpliciter ſequitur ꝙ punctus ſit pꝛius omni dimenſione. quare.⁊c.

T.c.37. (margin, beside "ligibile")
T.c.30. (margin, beside "ligit ſine fantaſmate")
T.c.30. (margin, beside "ſibilis:fantaſma")
T.c.25. (margin, beside "ſed per ſe ipſum")
T.c.ii. (margin, beside "vt habet ex 5° metaphy.")

¶ Oppoſitū arguitur.q2 nihil pure pꝛiuatiuum ponit̄ in diffinitione entis poſitiui. Punctus autēȝ ponitur in diffinitione linee.vt dicit Ari.in ꝑmo poſterioꝛum.ꝗ ⁊c.

Aliqui viſi ſunt intelligere ꝙ punctus ⁊ vnitas non ſunt entia poſitiua ſed ſolū ſūt quedam pꝛiuationes.punctus enim terminās eſt pꝛiuatio continuationis linee terminate cum alia linea.⁊ punctus continuans eſt pꝛiuatio diuiſionis linee.tam diu.n. linea eſt continua q̄ diu eſt indiuiſa. ⁊ cū eſt diuiſa coꝛrūpitur punctus continuās:quod nō videt̄ eſſe niſi q2 punctus continuans eſt pꝛiuatio diuiſionis actualis. Similiter dicunt ꝙ vnitas nihil aliud eſt niſi pꝛiuatio diuiſionis non habens poſitioneȝ in continuo. ¶ Sed iſta nō videntur bene dicta. ¶ Pꝛimo de vnitate quia menſura alicuius poſitiui non videtur eſſe pura pꝛiuatio. hoc videtur ſatis manifeſtum.ſed vnitas eſt menſura nume-

T.cõ.2. ri intrinſeca. vt vult Ariſto. in. 10. metaphyſice. ⁊ nume-
rus eſt quid poſitiuum cũ ſit ſpecies q̃titatis vt pʒ in p̃di
camentis. quare ⁊c̃. ¶ De puncto ſimiliter non bene di-
cunt. qr illud quod habet poſitionem in continuo vide-
tur eſſe quid poſitiuum ⁊ nõ pura priuatio. hec recipitur
ꝓ manifeſta. ſed pũct⁹ ẽ hmõi. In hoc eni differt punct⁹
ab vnitate. ¶ Item illud quod eſt terminus ⁊ p̃ncipiuʒ
entis poſitiui nõ eſt pura priuatio: ſed punctus eſt huiuſ
modi vt omnes concedunt. quare ⁊c̃. ¶ Sed qualiter
punctus habet poſitionẽ in ꝯtinuo non eſt ſatis manife
ſtum. Ad huius euidentiam ꝯſiderandũ ꝙ poſitio q̃tuʒ
ſpectat ad ꝓpoſitum multipliciter accipit̃. Uno mõ ac-
cipitur poſitio ꝓ ordine partium in toto in habitudine
ad locũ: vel pro quodã modo eſſendi fundato in iſto or
dine: ⁊ hoc mõ poſitio eſt vnũ p̃dicamẽtũ. vt habʒ vide
ri in predicamẽtis. Alio modo accipit̃ poſitio ꝓ ſignifi-
cabilitate ſeu ſenſibilitate ptiuʒ q̃titatiuaꝝ in ſuo toto:
⁊ hoc modo ptinent ad quantitateʒ ꝯtinuaʒ. ⁊ iſtis duo
bus modis punct⁹ nõ habet poſitionẽ: cũ nullas partes
habeat ſʒ quãtitatẽ. Alio modo dicitur poſitio ipſa exi
ſtentia alicuius indiuiſibilis inter duas lineas cõtiguas
vel inter duas partes linee determinate: ⁊ ſic punct⁹ ha-
bet poſitionem. Nam punctus continuans duas partes
linee. eſt inter illas duas lineas ſine medio ⁊ non alibi.
punctus aũt terminans eſt inter duas lineas contiguas
adinuicem ⁊ non alibi. ⁊ hoc in illis corporibus que hñt
aliqui extra ſe. Et ſic pʒ qualiter punctus habet poſitio
nem in continuo. ⁊ in hoc differt punctus ab vnitate: qr
ipſa vnitas a qua aliquid dicit̃ vnũ non eſt determinate
inter duas partes linee quecunqʒ ſint: dico ſm ꝙ vnitas.
¶ Dicendum eſt igitur ad queſtionẽ ſm viam cõmunio
rem: ꝙ punct⁹ eſt aliquid poſitiuũ aliquo modo. Ad qd̃
conſiderandum eſt ꝙ duplex eſt punctus ſicut dicit̃ com
muniter. ſ. punctus terminans ⁊ punctus cõtinuans. Pũ
ctus terminans eſt quoddam indiuiſibile vltra qd̃ nihil
eſt de illa linea. ⁊ citra quod eſt totũ quicq̃d eſt de illa li-
nea. ⁊ ſuper illud indiuiſibile fundatur relatio quedaʒ. ſ.
termini ad terminatum vt communiter dicitur. Et ad
iſtius termini actualem exiſtentiaʒ neceſſario requiritur
priuatio cõtinuationis linee: cũ alia linea ⁊ ſine iſta p̃ua
tione non bene poteſt intelligi ille terminus actu. q̃uis
eniʒ habitus ſit notior ipſa priuatione oppoſita: tñ nihil
ꝓhibet priuationẽ vnius habitus. ſ. habitus multo no-
tioris eſſe notiorẽ. ſaltem quo ad nos quodã alio habi-
tu vel ente poſitiuo: vt Cõmẽ. innuit in. 8. hui⁹ ſuper illo
Cõ.27. capitulo. Mouentiũ igitur ⁊ coꝝ que mouent̃. ⁊ ſic con
tingit in ꝓpoſito. Continuitas igitur vel quantitas ꝯti-
nua eſt aliquid notius ⁊ manifeſtius q̃ ſit illud indiuiſibi
le qd̃ dicitur punctus: ⁊ priuationẽ ipſius cõtinuitatis
neceſſario cõcomitat̃ hmõi punct⁹ terminans: ⁊ iõ pun-
ctus notificatur per priuationẽ continuitatis. ⁊ hoc be
T.c.25. ne docuit Ariſto. in. 3. de anima. illo capitulo. Indiuiſibi
lium quidem igitur ⁊c̃. vbi ſic loquitur: punctus autem
⁊ omnis diuiſio: ⁊ ſic e indiuiſibile priuationem mõſtra
tur ⁊c̃. imaginabimur ergo ſm iſtaʒ viam ꝙ hoc nomẽ pũ
ctus ſignificat aliqd̃ ens poſitiuum qd̃ eſt termin⁹ linee.
Ratio tñ intelligendi ⁊ ſignificandi huius termini ſumi-
tur a quadaʒ priuatiõe. ſ. a priuatione ꝯtinuitatis linee
terminate cum alia linea. Punctus vero continuans eſt
quoddam indiuiſibile exiſtens inter duas partes linee ſi
bi inuiceʒ continue ſine diſtantia mediij: ⁊ ad huiuſmodi
punctum neceſſario requiritur priuatio diuiſionis actua
lis ipſius linee. Si enim linea que nunc eſt continua di-
uidatur actualiter: tunc corrumpitur punctus cõtinuãs
⁊ fiunt loco eius duo puncta terminantia: ⁊ huiuſmodi
punctus lʒ ſcd̃m ſe ſit aliquid poſitiuum vt dicitur: tamẽ
notificatur ⁊ intelligitur per priuationẽ diuiſionis linee:
que quodammodo notior eſt ipſo. ⁊ iſte punctus cõiter
dicitur eſſe punctus in potentia: qr non terminat actu li
neaʒ: ſed ipſa exiſtente linea quã continuat cuʒ alia linea
nõ eſt actu terminata ⁊ diuiſa ab alia linea: ſʒ ſolũ in po
tentia. De vnitate autem quid ipſa eſſentialiter ſit magiſ
inquirendum eſt ſuper 4m metaphyſice.

Ad rationes.

Ad primã põt dici ꝙ punctus
bene ẽ aliq̃d ſenſibile: non qui
dem ſenſu exteriori per ſe. ſed ſenſu interiori. ſ. virtute co
gitatiua. Iſta enim virtus bene cognoſcit aliquas inten-
tiones non ſenſatas. i. ꝓprietates indiuiduales. quas nõ
cognoſcit ſenſus particularis ⁊ exterior: vt hʒ videri ſup
3m ⁊ 2m de anima. ⁊ ſpecialiter a Cõmen. per hoc ſufficit
ad hoc ꝙ ſit intelligibile. Unde Cõmẽ. dicit in 3o de ani Com.3.
ma. ꝙ comprehenſibilia humana diuiduntur in ꝯprehẽ-
ſibilia quorum principium eſt ſenſus: ⁊ comprehenſibi-
lia: quorum principium eſt cogitatiua. i. comprehenſibi-
lia que cognoſcuntur ſenſu particulari: ⁊ ea que cogno-
ſcunt̃ virtute cogitatiua. Uel poteſt dici ꝙ punctus eſt
aliquid ſenſibile per accidens ſenſu particulari. qr acci-
dentaliter coniunctus eſt alicui per ſe ſenſibili. ⁊ ſtatim
cognoſcitur ſine magno diſcurſu cogitata linea diuiſa ab
alia linea. ⁊ hoc ſufficit. ¶ Et cum dicitur. indiuiſibile ñ
eſt ſenſibile. poteſt dici ꝙ verum eſt de ſenſibili per ſe ſub
ſiſtente: ⁊ de iſto probat Ariſto. in de ſenſu. ſed indiuiſibi
le inherens alicui ⁊ exiſtenſ in aliquo ſubiecto poteſt ſen
tiri vel per ſe: ſicut vnitas eſt per ſe ſenſibilis aliquo mo-
do vt vult Ariſto. in. 2o de anima. vel per accidens: ſicut T.c.24.
punctus vt dicitur. Et forte non eſſet magnum incõueni
ens dicere ꝙ ſicut vnitas que eſt principium numeri di-
citur eſſe ſenſibilis aliquo modo ſicut ſenſibile commu-
ne: ſic etiam punctus cum ſit principium linee ſit per ſe
ſenſibilis aliquo mõ. ¶ Ad aliaʒ cũ dicit̃. illud qd̃ intel
ligit̃ ⁊c̃. iſta põt negari. qr q̃uis priuatio alicuius habi-
tus non ſit notior illo habitu nec ducat in eius cognitio
nem ſed econuerſo. tñ priuatio alcuius habitus bene eſt
prius nota aliquo alio poſitiuo: ⁊ ſic ducit aliqualiter in
eius habitus notitiã vel illius habit⁹ vel poſitiui. ⁊ iſto
modo notificantur nobis ſubſtantie ſeparate. ſ. p abne-
gationẽ mãe que eſt in iſtis tranſmutationib⁹: ⁊ p abne-
gationes ꝯditionum cõſequentium materias. ſ. gñatio-
nis ⁊ corruptionis ⁊ extenſiõis ⁊ hmõi: vt ſcit̃ ex 8o h⁹
⁊. 12o metaphyſice. ¶ Ad aliã põt dici ꝙ imo vnitas eſt
quid poſitiuũ ſʒ ſe: tñ ſignificatur ⁊ intelligit̃ ſub p̃uatio
ne: ⁊ differt a puncto mõ p̃dicto. nec ſequitur. ſi vnum eſt
ens indiuiſum ꝙ vnitas ſit ſola diuiſio ſed ꝙ ſit vnitas
indiuiſa. Qualiter autem differt vnitas numeralis ab vni
tate ſpecifica ⁊ eſſentiali alibi dictum eſt. ¶ Et ſi inſteſ.
vnũ dicit̃ ab indiuiſiõe: ſed vnũ dicitur ab vnitate. ergo
vnitas ẽ indiuiſio. Dico ꝙ vnũ non ſolum dicitur vnum
ab indiuiſione. licet indiuiſio ſit modus a quo ſumit̃ itel-
lectus vnius. ſed cum hoc dicitur vnum ab aliquo poſi-
tiuo ſubſtrato illi indiuiſioni. hoc autem alibi magis de
claratuʒ eſt. ¶ Ad aliam poteſt dici ꝙ punctus eſt aliq̃
modo prior q̃ linea ſalteʒ ordine generationis vel ordi
ne ſimili: qr iperfectior eſt q̃ linea ſicut linea q̃ ſuperfici-
es. Et qd̃ cõmẽtator dicit ꝙ primũ ⁊c̃. poteſt dici ꝙ ipſe
intelligit de formis diuiſibilibus ⁊ extenſibilibus. oĩum
enim illarum prima eſt dimenſio: ita ꝙ dimenſiones que
dicũtur corpus Cõmen. cõparat ad alias formas nataſ
extẽdi i mã: ⁊ reſpectu iſtaruʒ ipſa corporeitas prior eſt
quoquo modo: punctus autem non eſt aliqua forma ex
tenſa: nec extenſibilis: nec per ſe: nec per accidens: ſic ꝙ

habeat vnam partem extra aliam: vt albedo exiſtens in ſuperficie. Si autem dicat̄ diuiſibilis per accidens: q2 eſt coniunctus cum aliquo diuiſibili aliquo modo coniunctio
Com.21. nis vt videtur innuere Cōmen. in 3° de anima. capitulo. Indiuiſibilium quidem igitur intelligentia. hoc eſt multum improprie ⁊ nihil ad propoſitū. Qō. IIII.

Onſequēter queri poteſt. Utrū duo corpora poſſint ſe tangere ſm totū. ℂ Arguit̄ p̄mo
c ꝙ ſic. q2 in vō mixto q̄lib3 pars eſt mixta. p° de generatiōe. ſed hoc nō ꝯtingeret niſi vnū
T.c.89. corp⁹ totū poſſet tangi ab alio ⁊ ecōuerſo. Nā recipiat̄ aliqua pars terre cōcurrēs ad mixtionem. Aut illa tota tangitur a parte ignis aut non tota. Si ſic habet̄ ꝓpoſitū. ſi non. ergo non quelibet pars mixti erit mixta ex oībus elementis. quare ⁊c.
T.c.61. ℂ Oppoſitum arguitur breuiter auctoritate Ariſto.

Dicendū p̄mo ꝙ impſſibile eſt vnū totū corpus tangere aliud totū corpus: qō faciliter ꝓbatur: quia ſi hoc cōtingeret: tunc duo corpora eſſent
T.c.47 ſimul in eodem loco: quod eſt impoſſibile: vt p3 4° hui⁹ ⁊ patet conſequentia: q2 ſi duo corpora ſe cōtingunt ſm ſe tota: aut in ſunt in vno ⁊ eodem loco ⁊ ſic habet̄ ꝓpoſitū: aut in diuerſis ita ꝙ vnū illoꝝ ē in vno loco ⁊ alterū in altero: ⁊ ſic ſequit̄ ꝙ inter ptes exterioresvnius ⁊ partes alterius eſt ſpaciū medium: ⁊ ſic ille partes nō ſe tangunt: ⁊ per conſequens totū non tangit totū. ℂ Et hoc facile eſt videre deſcriptis ad ſenſum duobus corporibus: quoꝝ vnū ſit in alio loco ab altero. ℂ Iteru3 ad hoc ꝙ aliqua corpa ſint duo neceſſe eſt ꝙ claudantur ⁊ terminētur diuerſis ſupficiebus: q2 q̄lìbet illoꝝ d3 eſſe vnū in ſe: vnū autem eſt in ſe idiuiſum ⁊ diuiſu3 ab alio. Et conſtat ꝙ aliqō corpus non poteſt eſſe diuiſum actu ab alio vbi ſuperficies eius ſit diſtincta a ſupficie alteri⁹ ſed ſi aliquod totū corpus tangeret aliud totum: tūc nō eſſent clauſa vel termiata diuerſis ſuperficiebus: ſ3 vna ſola ſupficie: ita ꝙ vnica ſupficies includeret ambo illa tota: detur eni3 ꝙ extra ſuperficiem vnius eſſet aliquid de altero: tunc certum eſt ꝙ illud extra exiſtens non tangeret ptes exteriores inter quas ⁊ ipſum non eſſet diſtātia media. Ultima enim tāgentiū debent eſſe ſimul ita ꝙ inter ea nullū ſit mediu3 nec plenū nec vacuum vt mani
T.c.22. feſtu3 eſt in 5° huius. q̄re ⁊c. ℂ 2° dico breuiter ꝙ ſi duo corpa ſe tangerent ſm totū nō ꝯſtituerēt ex eis aliquid maius vno illoꝝ: ⁊ hoc p3 ex dictis: q2 illud qō eſt mai⁹ altero eſt in maiori loco: ſiquidē locus proprius ē eq̄lis
T.c.49 locato. 4° huius: ſed totū cōſtitutū ex duobus corporibus ſe tangentibus ſm totū non eſt in maiori loco ꝙ alterū illorū: vt p3 ex dictis. q̄re ⁊c. ℂ Item ad hoc ꝙ ex aliquibus partibus ꝯſtituatur aliqō maius ſm q̄titate3 op3 ꝙ vnū illoꝝ ſit extra alterū. hoc eni3 eſt rōne partiū quantitatiuarū ꝙ vna ſit extra aliam. Sed ſi duo corpora ſe tangerent ſ3 totū: vnū illoꝝ non eſſet extra alteꝝ: imo nihil vnius illoꝝ eēt extra alterū: quia quicqd eſſet extra vnū illoꝝ illud nō eſſet imediatum cuilibet parti alterius: ⁊ ſic nō totū tangeret totū. quare ⁊c.

Ratio in oppoſitū tangit vnam bonā difficultate3 que magis debet diſcuti ſuper primū ō generatione. Et aliqui dicunt ad iſtam dubitationē ꝙ cū pticule elementorū ſint ſibi inuicem appropinquate ad generationē mixti: vna illaꝝ tangit in aliam tranſmutādo ipſam ⁊ corrūpendo excellentias ⁊ in illo tēpore altera tionis ille particule habēt dimēſiones diſtātes ſe tangentes ſm vltima. Et cū materia fuerit ſufficiēter diſpoſita ad formā mixti recipiendam: tunc corrūpent̄ forme elementorum ⁊ dimēſiones coꝝ ⁊ generabunt̄ noue dimenſiones ſimul cum forma mixti ꝓportionales precedentibus: ⁊ ſic nō oportebit ꝙ dimēſio vnius penetret dimenſionem alterius. ℂ Sed ſine dubio iſtud nullo modo ſufficit. Primo quia iſti ſupponunt duo multum dubia: ⁊ forte impoſſibilia. ſ. ꝙ eſſentie dimenſionū pexiſtentes in partibus elementoꝝ corrūpunt̄ cum forma mixti generatur. Secundū eſt: qō ēt forme ſubſtantiales eloꝝum corrūpunt̄ totaliter: quoꝝ vtrūꝙ videt̄ eē ꝯtra Cōmē. plane. Uult eni Cōmen. in tractatu de ſuba orbis: ꝙ dimenſio interminata. i. eſſentia dimenſionis eſt coeterna mā̄e prime. ⁊ in 3° celi ⁊ mūdi: vult ꝙ forme ſubſtantia Cō.67. les elemētoꝝ remaneant in mixto: l3 refracte ſeu remiſſe: ſicut ⁊ eoꝝ qualitates: ⁊ de hoc alias inquiret̄ ſi deus voluerit. ℂ Et ideo dico aliter ad pn̄s cū dicitur ꝙ q̄libet pars mixti eſt mixta. Dico ꝙ hoc pōt intelligi dupliciter. Uno mō ꝙ quelibet pars q̄titatiua mixti ſit mixta ex elementis pexiſtentibus ſeorſu3 ⁊ diuiſi3: ⁊ hoc nō concederem. Alio mō ꝙ quelibet ſit mixta vel ex eīs p̄exiſtentibus: vel ex eīs de nouo gn̄atis per actiones ipſorum eloꝝum pexiſtentiū: ⁊ ſic eſt ſm veritate3. Nā particula ignis appropinquata particule terre tranſmutat eam calefaciendo ⁊ rarificando. ⁊ quantū dat ei de caliditate: dat ⁊ tantum de forma ſubſtantiali ignis. ⁊ ſic dico de particula aeris ⁊ aque ⁊ econuerſo. Ita ꝙ quelibet particula cuiuſlibet elementi ꝯueniens ad cōmixtionem tranſmutatur ab aliqua particula cuiuſlibet alterius elementi recipiendo formā ſubſtantialem ab ea: ⁊ ſic quelibet pars mixti ē mixta. Et ex hoc nō ſequitur ꝙ aliquod totum corpus tangit aliud totum corpus.

ℂ Si igitur preſentis motus neceſſe eſt moueri per aliquam partem: ⁊c. Textu commenti. VI. Queſtio V.

Onſequenter queri poteſt. Utrum ſup idiuiſibile poſſit fieri mot⁹. ℂ Arguit̄ ꝙ ſic. Q2
c ſup illud poteſt fieri motus cui poteſt aliqd applicari ſucceſſiue: hoc videt̄ manifeſtū per ſe. Sed ipſi indiuiſibili poteſt aliqō applicari mobile ſucceſſiue: vt ſignato aliquo pūcto in linea ip3 mobile poteſt ei applicari ſucceſſiue: ita ꝙ vna pars p̄us ei applicabitur ꝙ alia vt manifeſtū ē ad ſenſu3. ergo ⁊c. ℂ Oppoſitum vult Ariſto.

Dicendum breuiter ꝙ ſup idiuiſibile p ſe oīno nō poteſt fieri mot⁹ ꝓprie dict⁹. Et hoc demonſtrat Ariſt. in lr̄a ſufficienter: q2 ſi aliqd mo T.cō.7 ueretur ſuper indiuiſibile per ſe: ſequeretur vel ꝙ ſimul eſſet moueri ⁊ motum eſſe: vel ꝙ idiuiſibile eſſet diuiſibile: que ſunt impoſſibilia: ⁊ ꝓbatur ꝯn̄a: q2 ponatur ꝙ aliquid moueatur ſuper indiuiſibile. ſ. a. d3 neceſſario ꝙ illud mobile habeat in ſe motū: ſicut enim nihil eſt album ſine albedine: ſic nihil mouet̄ ſine motu: aut ergo ſimul mouetur per. a. ⁊ motum eſt: aut non ſimul: ſi non ſimul ſed poſteri⁹ motum eſt ꝙ mouebatur: ſequitur ꝙ. a. ſit diuiſibile: q2 dū erat i ipſo moueri nō quieſcebat in a. ſ. de te precedente motū: hoc eſt manifeſtum. neꝗ tranſierat totum ipſum a. q2 iam non moueret̄ per a. nihil eni3 mouet̄ per ſpaciū per qō ia3 ptranſiuit: d3 igit̄ ꝙ medio mō ſe h3. ſ. ꝙ cum mouet̄ p a. ptem eius ptranſiuit ⁊ in parte eius adhuc ſit. ſequit̄ g̃ ꝙ a. ſit diuiſibile. Si vō dicatur ꝙ ſimul mouet̄: ⁊ motum eſt: hoc eſt ipoſſibile: q2 manifeſtū eſt ex ſucceſſiōe tp̄is: q2 nulla duo inſtātia tp̄is poſſunt ſimł eē ſicut tp̄s cū inſtanti eſt oīno ſimul. q̄re. ⁊c.

ℂ Intelligēdū tn̄ ꝙ ſupra idiuiſibile pt fieri mot⁹ p acciñs inq̄tū ipm idiuiſibile aliq̄liter eſt ꝯiuctū diuiſibili ſuper qō ſit motus p ſe: ⁊ hoc mō ꝓcedebat ratio que addu

cebatur: nõ enim partes mobilis applicãtur indiuiſibili per ſe ſed per accidens inquantum eſt ꝯiunctũ magnitudini cui applicantur partes mobilis.

¶ Si igitur neceſſe eſt qđ mouetur vnde ⁊ vbi non ſimul moueri ⁊ motum eſſe ⁊c. Textu cõmenti. VII. Queſtio. VI.

Onſequenter pt̃ queri. Utrũ moueri ⁊ motum eẽ poſſunt eẽ ſimul. ¶ Arguit̃ pͥmo ꝙ ſic. Qꝛ mot⁹ põt eẽ totus ſil̃: ġ moueri ⁊ motũ eẽ pñt eẽ ſil̃. Antecedẽs ꝓbat̃ auctoritate Ari. in de ſenſu ⁊ ſenſato vbi dic̃ ꝙ ꝯtingit aliquid totũ ſimul alterari. Cõſtat aũt ꝙ alterari eſt quidam mot⁹: ⁊ ꝯña videt̃ ſatis manifeſta. Nam qua rõne totus motus põt eẽ ſimul: ⁊ mot⁹ cum mutatione poteſt eſſe ſimul. ¶ Item illuminatio eſt quidam motus ⁊ illuminatũ eſſe eſt motũ eſſe: ſed illuminatio eſt ſil̃ cum illuminato eſſe vt manifeſtũ eſt. q̃re ⁊c̃.

¶ Oppoſitũ ſupponit Ariſt. in littera.

Dicendm ꝙ moueri ꝓprie non eſt ſimul cũ motũ eẽ ĩtelligẽdo per eẽ ſimul eſſe in eodem inſtanti: ⁊ hoc ꝓbat̃ breuiter. Qꝛ ſi ita eſſet ſequeretur ꝙ aliquid ſimul moueret̃ ⁊ nõ moueret̃ qđ eſt cõtra pͥmã dignitatẽ: ꝯña ꝓbat̃: qꝛ dũ aliq̃d mutatũ eſt ad aliqđ: nõ mouet̃ ad aliud qꝛ iam habet illud: ⁊ ad habitum non eſt motus: hĩtibus enim preſentibus in materia ceſſat motus: mõ dũ in aliquo eſt moueri illud mouet̃. Si ġ ſil̃ eẽt moueri ⁊ motũ eẽ: tũc ſil̃ aliq̃d moueretur ⁊ nõ moueret̃ ſm̃ idez: q̃re ⁊c̃. ¶ Item illud qđ mouetur dum mouet̃ nõ habet perfecte illud ad quod mouet̃: qꝛ ſic fruſtra moueret̃. ⁊ mot⁹ eſt actus entis in potentia ſꝫ ꝙ hmõi. Sed dũ aliquid mutatũ eſt tunc habet perfecte .i. actu illud quod mutatũ eſt dũmõ ſit mutatuz mutato eẽ terminãte motũ. ġ ſi aliq̃d ſil̃ moueret̃ ad aliq̃d ⁊ motũ eẽt ad illđ: tũc hẽret ꝑfecte ⁊ ĩ actu ⁊ nõ hẽret vnũ ⁊ idez: qđ ẽ ĩpoſſe. q̃re ⁊c̃. ¶ Itẽ illa nõ ſunt ſil̃: q̃rũ vnũ eſt in tp̃e ⁊ aliud in inſtanti: hoc eſt manifeſtũ: qꝛ tp̃s ⁊ ĩſtãs non ſunt ſimul: ſed moueri eſt in tp̃e ⁊ motũ eſſe eſt in inſtanti: vt manifeſtum eſt. quare ⁊c̃. Sed aduertenduz ꝙ q̃uis moueri ⁊ motũ eſſe nõ ſunt poſitiue ſiml̃ ⁊ in eodẽ ĩſtanti: tñ bñ ſunt ſimul ꝑuatiue. ſ. per priuationẽ medij: qꝛ inter moueri ⁊ motũ eſſe non eſt aliquod mediũ: ſicut inter tempus ⁊ inſtans terminãs nõ eſt aliquod mediuz ſed hoc non eſt proprie eſſe ſimul.

Ad primam nego antecedens. Et ad ꝓbationẽ cũ dicit̃ ꝙ cõtingit aliquod totum ⁊c̃. Dico ꝙ hoc dictum põt duplr̃ intelligi. Uno mõ referendo ly ſimul. ad qualitatẽ ſm̃ quã aliquid alterat̃. vt ſic ſenſus ꝙ contingit aliquod totũ alterabile ſil̃ alterari. i. non ꝑus tẽpore acquirit vnam partem qualitatis q̃ aliam: ſed omnes ſil̃: ⁊ hoc eſt impoſſibile in omnibus alterationibus quibus acquirit̃ qualitas habens cõtrariũ ⁊ ſuſtinens magis: imo ſemꝑ vna pars talis q̃litatis ꝑus tempore acquirit̃ q̃ alia. Alio modo poteſt ĩtelligi referendo ly. ſil̃. ad partes q̃titatiuas ipſius alterabilis vt ſit ſenſus: ꝙ ꝯtingit aliqđ totũ ſimul alterari. i. ꝯtingit aliqđ totũ q̃tum ad omnes ſuas partes quãtitatiuas ſimul recipere qualitatẽ ab agẽte: ita ꝙ vna non recipiat ꝑus tẽpore q̃ alia ⁊ hoc mõ eſt verum: ⁊ intellect⁹ Ari. Uerbi gratia. Cũ ignis ẽ appropiquatus aque. lꝫ aqua ſit diuiſibilis in infinitum: ⁊ quacũqꝫ parte data ſit dare minorẽ: tñ non opꝫ ꝙ pars minor per prius tp̃e incipiat alterari ab alia q̃ alia. ⁊ adhuc alia minor prius tp̃e q̃ alia: ⁊ ſic in infinitum. qꝛ tunc nunq̃ incepiſſet alteratio de nouo. imo ſemꝑ fuiſſet: ſed eſt deuenire ad aliquã partem aque ita paruam ꝙ ignis obtinet ſupra eam totã: ⁊ illa tota ſimul quantum ad omnes ſuas partes quantitatiuas incipit alterari ab igne: ita ꝙ in eodem inſtanti in quo vna illarum incipit ⁊ alia. Et hoc ſignificat Ari. ibidez vbi dicit ꝙ contingit aliqđ totũ ſimul alterari: ⁊ nõ dimidium prius. velut aquã totã ſimul congelari. ⁊ in hꝰ differt alteratio ꝓpria a motu locali quãtũ ad ſpacium qđ pertranſitur. qꝛ ſemper mobile qđ mouet̃ localr̃ ꝑus tp̃e pertranſit ſpacium minus q̃ maius. Unde ⁊ Ariſto. dicit ibi ꝙ loci mutationes rõnabiliter ad medium ꝑus attingunt. ⁊ hec eſt expoſitio Alex. ibidem: vt pꝫ ĩſpicienti. Sic igitur alterari non eſt motus totus ſimul quantũ ad omnes partes forme que acquirũtur: lꝫ ſimul incipiant in oĩbus partib⁹ alicuius alterabilis. q̃re ⁊c̃. ¶ Ad aliã dicit̃ cõmuniter ꝙ illuminatio non eſt motus ꝓprie dictus ſed ſolũ ſm̃ modũ ſignificandi: nec realiter differt ab illuminato eſſe. ideo poteſt eſſe ſimul cum illuminato eſſe. quare ⁊c̃.

¶ Eiuſdem autem rationis eſt ⁊ magnitudinem ⁊ tempus ⁊ motum ex indiuiſibilibus componi ⁊c. Textu com̃. IIII. Qõ. VII.

Onſequenter queritur. Utrum magnitudo ⁊ motus ſunt eiuſdem rõnis quantuz ad cõponi vel nõ cõponi ex indiuiſibilib⁹. ¶ Arguitur pͥmo ꝙ nõ. Quia illa quoꝝ vnũ eſt ꝑmanẽs ⁊ aliud ſucceſſiuum non ſunt eiuſdez rõnis. hec eſt manifeſta: ſꝫ magnitudo eſt ens permanẽs: ⁊ motus eſt quid ſucceſſiuum vt manifeſtum eſt. q̃re ⁊c̃. ¶ Item illa nõ ſunt eiuſdem rõnis quoꝝ vnũ diuerſificatur altero nõ diuerſificato: hec eſt manifeſta. Sꝫ motus ⁊ magnitudo ſunt hmõi: qꝛ ſuꝑ eandẽ magnitudinez cõtingit velocius ⁊ tardius moueri: vt manifeſtũ eſt ad ſenſuz. q̃re ⁊c̃. ¶ Et ſi dicas ad iſta duo ꝙ magnitudo ⁊ motus ſm̃ ſe nõ ſunt eiuſdẽ rõnis: ſed quantũ ad hoc ꝙ eſt cõponi vel non componi ex indiuiſibilibus. Contra. ꝓprietates ſequuntur naturas vt manifeſtũ eſt: mõ ꝯponi vel nõ cõponi ex idiuiſibilibus ſunt quedaz ꝓꝑetates magnitudinis ⁊ motus. Si ergo magnitudo ⁊ motus ſꝫ ſuas eſſentias non ſunt eiuſdẽ rõnis: videtur ꝙ nõ ſunt eiuſdem rõnis quo ad iſtas ꝓprietates. quare ⁊c̃.

¶ Oppoſitum demonſtrat Ariſto. in littera.

Dicendum ꝙ magnitudo ⁊ motus ſunt eiuſdẽ rationis q̃tuz ad cõponi vel nõ cõponi ex indiuiſibilibus ſic intelligendo ꝙ ſi vnum eſt cõpoſitum ex indiuiſibilibus: ⁊ alterum. Et ſi vnum nõ eſt compoſitum ex indiuiſibilibus: nec alterum: ita ꝙ ſunt eiuſdem rõnis ſm̃ quandam ꝓportionem ⁊ ꝯñam: vt ſi magnitudo ſuꝑ quã eſt motus eſt cõpoſita ex idiuiſibilibus equalibus numero illis ex quibus ꝯponit̃ magnitudo. Uerbi gratia. ſi ſit magnitudo ſuper quã eſt mot⁹ a. b. c. cõpoſita ex tribus indiuiſibilibus: ⁊ motus q̃ ꝑtranſit hãc magnitudinẽ ſit d. e. e. ita ꝙ d. correſpondet ipſi a. ⁊ ſic de alijs. Tunc arguitur. pars motus correſpondẽs parti magnitudinis idiuiſibili aut eſt motus aut momentũ. ſ. indiuiſibile exñs in mobili. Si dicatur ꝙ ſit motus ſequit̃ ꝙ ſuper idiuiſibile aliquid mouet̃. Nam oẽ illud mouet̃ in quo eſt motus: hoc eſt manifeſtum: ſi igit̃ pars motus per quã mobile ꝑtranſit ſit motus: tunc ſequit̃ ꝙ indiuiſibile ꝑtranſit ꝑ motũ: ita ꝙ mobile ꝑtranſit idiuiſibile: qđ eſt ĩpoſſibile: vt demoſtratũ eſt prius. Si autez illa pars motus ſit momentum ſiue motũ eſſe eadez rõne pars motus correſpondens alteri parti magnitudis erit momentũ ⁊ nõ motus: ⁊ ſic mot⁹ erit cõpoſitus ex momẽtis: q̃ ſunt indiuiſibilia motus: ſicut ꝑũct⁹ eſt indi-

uiſibile linee.q̄re ꝛc̄.Et cōfirmatur rō:qꝛ ſicut ꝑ totum
motum ꝑtranſitur tota magnitudo:ita pars magnitudi
nis pertranſit per parteꝫ motus:ꝛ ſic querat de illa ꝑte
motus que coꝛreſpondet indiuiſibili ꝑti magnitudinis.
vt pꝛius.⸿Notandū tñ ꝙ magnitudo ꝛ motus nō ſūt
eiuſdē rōnis ſm ſpēm ſpecialiſſimā quantū ad componi
vel nō cōponi ex indiuiſibilibus:ſicut non ſunt eiuſdem
rōnis ſm ſpecieꝫ ſpecialiſſimā quantū ad componi ex di
uiſibilibus : qꝛ compōnes diuerſificant̄ ſm diuerſitatem
partium ex quibus ſunt. Conſtat autem ꝙ partes ma-
gnitudinis ſunt alterius rōnis ſm ſpēm ſpecialiſſimaꝫ ꝛ
a partibus motus:ergo compoſitio hec ꝛ illa eſt alteri⁹
rationis:ꝛ ſimiliter compoſitio ꝛ nō compoſitio ex idiui
ſibilibus eſt alterius rationis ſm ſpēm ſpecialiſſimam.
Sed pꝛo tanto dicitur ꝙ ſunt eiuſdem rationis: quantū
ad hoc:qꝛ ex vno iſtoꝛum ratione neceſſaria ꝯuincit̄ al-
terum.vt patet ex dictis.

⸿Et per hoc ad rationes patet ſolutio.

⸿Quoniam autem omnis motus in tempoꝛe
eſt ꝛ in omni tempoꝛe poſſibile eſt moueri.om
ne autem qd̓ mouet̄ conuenit ꝛ velocius moue
ri ꝛ tardius ꝛc. Tex.com̄.XV. Qō. VIII.

Ueritur hic.Utrū omne qd̓ mouet̄ contin-
gat velocius ꝛ tardi⁹ moueri.⸿ Et arguit̄
q ꝓmo ꝙ nō.Qꝛ qd̓ mouet̄ maxima velocita
te nō ꝯtingit veloci⁹moueri:qꝛ ſic maxīo eēt
maius in eodem gn̄e:qd̓ eſt ipoſſibile:ſed ali
T.c.133. qd̓ mobile mouet̄ maxima velocitate.ſ. ꝓmū mobile:vt
T.c.75. pꝫ in 4.° huius:ꝛ 8° ꝛ ꝓpter hoc ꝓmus motus eſt mē
ſura oiuꝫ alioꝛuꝫ.q̄re ꝛc̄.⸿Itē illud mobile qd̓ non cō
tingit magis ꝛ minus eſſe diſpoſitum:ꝛ qd̓ mouet̄ a mo-
toꝛe intranſmutabili non contingit velocius ꝛ tardius
moueri:hoc videt̄ manifeſtum:ꝙ enim aliquid velocius
ꝛ tardius moueatur q̄ꝫ pꝛius hoc non eſt niſi quia ipſuꝫ
mobile magis eſt diſpoſituꝫ ad ipſum motū q̄ꝫ pꝛius:vel
qꝛ mouens eſt foꝛtificatum plus q̄ꝫ pꝛius ꝑ aliquā trāſ
mutationē.Sed aliqd̓ mobile eſt qd̓ nunq̄ꝫ eſt magis di-
ſpoſitum ad motū q̄ꝫ pꝛius.ſ.celū:ꝛ mouet̄ a motoꝛe nō
trāſmutabili nec per ſe nec per accidēs:vt pꝫ ex 8° hui⁹.
8°.phy. ꝛ ꝓmo.ꝛ 2° celi ꝛ mūdi.q̄re ꝛc̄.⸿Item ſi oē qd̓ mouet̄
T.c.45 contingeret velocius ꝛ tardius moueri:tunc opoꝛteret
motoꝛem eſſe vigoꝛis infiniti:qd̓ videt̄ impoſſibile ſm
Cō.79. Cōmen.in 8° huius.ꝛ 2° celi ꝛ mūdi.ꝛ ꝓbat̄ conſequen
tia:qꝛ ſi omne mobile contingit velocius moueri:ſequit̄
ꝙ mobile poteſt velocitare in infinitū:hoc eſt manifeſtū
ꝛ ſi mobile poteſt velocitare in infinitū:ſequit̄ ꝙ motoꝛ
poteſt velocitare in infinitū.Talis autem motoꝛ videt̄
eſſe vigoꝛis infiniti vt manifeſtū eſt:qꝛ motoꝛ finitus nō
velocitat nec poteſt velocitare in infinitū.q̄re ꝛc̄.

⸿Oppoſitum dicit Ariſto.in littera:omne auteꝫ qd̓ mo
uetur contingit velocius moueri aut tardius.Et ꝓpter
hoc intendit ꝓbare ꝙ tēpus diuidit̄ in īfinitū ſicut ꝛ ma
gnitudo:vt pꝫ inſpicienti litteram.

Ad queſtionem poteſt dici per quādaꝫ di-
ſtinctionē quā inuit Cōmē.
Cō.15. hic ꝙ mobile pōt cōſiderari dupliciter.Uno mō mobi-
le ſm ꝙ eſt mobile.Alio mō ſm ꝙ eſt tale mobile natu-
re determinate:vt celū vel ignis ꝛ hmōi:ꝛ ſilr mot⁹ pōt
cōſiderari rōne qua mot⁹ abſolute ꝛ rōne q̄ talis motuſ
determinat⁹:puta pꝛimi mobilis ꝛ circularis ꝛ hmōi.

⸿Tunc diceret̄ ad queſtionē ꝙ omne mobile:ſm ꝙ eſt
mobile poteſt velocius moueri aut tardius.⸿2° ꝙ ali-
qd̓ mobile vn̄ tale mobile ꝛ vt mouet̄ a tali motoꝛe nō
pōt veloci⁹ moueri:ꝛ hoc ſignat Cōmen.in his verbis.

⸿Sed querat̄ de hac ꝓpoſitione dicente ꝙ omne motū
poteſt moueri motu velocioꝛi ſuo motu.Nam declara-
tum eſt ꝙ motus coꝛpoꝝ naturaliū determinatus eſt in
velocitate ꝛ tarditate:ꝛ celū impoſſible eſt vt ſit veloci
us:ergo ꝓpoſitio que ponit̄ hic poſſibils eſt ipoſſibilis.

⸿Ad hoc autē dicat̄ ꝙ oē motū ſꝫ ꝙ eſt motū eſt poſ
ſibile vt moueatur motu velociori ſuo motu ſm ꝙ eſt
motus.Qd̓ ſic itelligo:ꝙ omni mobili rōne qua mobile
eſt:nō repugnat moueri motu velocioꝛi ſuo motu.Et hꝫ
ꝓbat Cōmen.ſtatiꝫ dicens ſic.Et cā eſt in hoc qm̄ mot⁹
eſt de continuo ꝛ velocitas in motu eſt ſimilis diuiſibili-
tati in cōtinuo.Queadmodū diuiſibilitas ꝓcedit in īfi-
nitū in cōtinuo:ſic velocitas in motu:qm̄ ſi velocitas ſu
meretur in motu ſm ꝙ eſt motus:eſſet poſſibile ꝙ mot⁹
fieret in inſtanti.Et hec vltima cōſequentia nō eſt oino
clara.ſed foꝛte declarabitur poſt.Sic igitur pꝫ pꝛimum
.ſ.ꝙ mobili vn̄ mobile ē nō repugnat velocius moueri
q̄ꝫ moueatur.2m pꝫ ex rationibus inductis in pꝛincipio
ſpecialiter:qꝛ pꝛimū mobile rōe qua tale mobile habet
maximaꝫ velocitatem:ꝛ maximo non poteſt eſſe maiuſ
in illo genere.quare ꝛc̄.⸿Sed aliqui dubitant ſatis rō
nabiliter cōtra iſtaꝫ determinationē ꝛ arguūt ſic.Omne
qd̓ eſt impoſſibile mobili vnde mobile repugnat ei : hec
videt̄ ſatis manifeſta:ſed omni mobili vnde mobile eſt
ipoſſibile moueri motu velociori motu ꝓmo:ergo omni
mobili ſm ꝙ mobile repugnat moueri velocioꝛi motu
ꝓmo.Pꝛobatio minoꝛis.accipiat̄ mobile quodcunqꝫ tu
volueris:aut illi mobili ſm ꝙ eſt mobile poſſibile ē mo
ueri motu velocioꝛi q̄ꝫ ſit motus pꝛimus:aut nō ē ei poſ
ſibile ſm ꝙ mobile:ſi nō eſt ei poſſe ſm ꝙ mobile.g̊ eſt ei
ipoſſe ſm ꝙ mobile.per regulam modaliuꝫ.ſi eſt ei poſſi
bile rōe qua mobile moueri motu velocioꝛi motu pꝛio.
Aut aliquando mouebitur illo motu velocioꝛi:aut nun
q̄ꝫ.Si nūq̄ꝫ.ergo illa potentia quā hꝫ ad illuꝫ motū velo
cioꝛem erit ocioſa per totuꝫ tempus eternū in tota natu
ra mobilis vt mobile:qd̓ videt̄ abſurdū.Si aliqn̄ moue
bitur motu velocioꝛi q̄ꝫ ſit motuſ ꝓmi mobiliſ:hoc ſimi-
liter eſt abſurduꝫ:qꝛ velocitas pꝛimi motus eſt ꝑfectiſſi-
ma velocitas qua nunquam erit perfectioꝛ.Et pꝛeterea
quis motoꝛ faciet illam velocitatem.⸿Iteꝫ illud ē im-
poſſile qd̓ nunq̄ꝫ eſt nec fuit nec erit: ſicut illud eſt neceſ-
ſarium qd̓ ſemꝑ fuit ꝛ eſt ꝛ erit ſemꝑ vt habetur ſatis ex T.c.121.
ꝓmo celi ꝛ mundi.Sed hoc nunq̄ꝫ fuit nec eſt nec erit in
aliquo mobili ꝙ moueatur motu velocioꝛi motu pꝛimi
mobilis:vt oēs ꝯcedunt.quare ꝛc̄.⸿Item dubitat̄ ſic:
omne quod non repugnat mobili vn̄ mobile ineſt alicui
mobili ſicut omne qd̓ non repugnat homini: vnde aīal:
ineſt ꝛ inuenitur in aliquo animali.ſi ergo moueri veloci
us pꝛimo mobili nō repugnat mobili vnde mobile: hoc
debet ineſſe alicui mobili:hoc autem falſum eſt. ergo et
pꝛimum.⸿Item ſi ſic intelligeretur ꝓpoſitio Ariſtote.
tunc Ariſto.non ſufficienter demōſtraret intentū.Uult
enim oſtendere ꝙ tempus eſt diuiſibile in infinitū ſicut ꝛ
magnitudo:ita ꝙ quocūqꝫ tempoꝛe dato eſt dare aliqd̓
tempus minus.Et hoc ſic in omni tempoꝛe cōtingit ali
quid moueri:ꝛ oē qd̓ mouet̄ contingit velocius moue-
ri:ergo in quocūqꝫ tempoꝛe aliquid moueatur in illo cō
tingit velocius moueri.Uelocius autem in minori tem-
poꝛe pertranſit equale ſpatiū:ergo quocūqꝫ tempoꝛe da
to eſt aliqd̓ tempus minus.Modo diceret aduerſarius
qui ſuſtineret eſſe aliqd̓ tp̄s dīnuiſibile in:ꝙ tēpoꝛe illo
bene poteſt moueri aliquid:ſed non ē poſſibile ꝙ aliqd
moueatur velocius illo mobili qd̓ mouetur in tempoꝛe
illo:qꝛ hoc repugnat mobili vn̄ tale:ſꝫ nō repugnat mo
bili vnde mobile:nec poteſt poni ieſſe aliqd̓ mobile mo

ueri velocius illo mobili:ſicut nõ repugnat homini vnde animal ꝙ ſit hinnibilis:⁊ tamen nõ debet poni in eſſe ꝙ hõ ſit hinnibilis ſm ꝙ eſt aial:⁊ ſic videt ꝙ demõſtratio Ariſto.nõ valeret. ¶ Ad primũ poſſet dici negando primã ꝓpoſitionẽ.nõ eniʒ opʒ ꝙ omne qȯ eſt impoſſibile mobili ſm ꝙ mobile:repugnet ei ſm ꝙ mobile:qꝛ ad hoc ꝙ aliquid ſit impoſſibile alicui ſufficit ꝙ nullam habet potentiam ad illud. Sed ad hoc ꝙ aliquid repugnet alicui nõ ſufficit ꝙ nullã hʒ potẽtiã ad illud:ſed oʒ ꝙ hẽat aliquaʒ oppoſitionẽ ad illud. Repugnantia eniʒ aliquoꝝ adinuicẽ non videt eſſe niſi rõne alicui⁹ oppoſitionis:mõ poſſibile eſt ꝙ aliquid nullam habet potentiaʒ ad alterũ:⁊ tñ nõ hʒ oppoſitionẽ ad ipſuʒ:ſicut itelligentia nullam habet potentiam ad magnitudinẽ:⁊ tñ nullã hʒ oppoſitionẽ ad eaʒ:ſicut pʒ inducendo in omnib⁹ ſpeciebus oppoſitiõis:nõ.n.opponit ei cõtrarie nec ꝯtradictorie nec priuatiue nec relatiue:⁊ ſic poſſibile eſt ꝙ aliqd ſit impoſſibile alicui:⁊ tamẽ ꝓpẽ non repugnat ei. Sic ergo licet mobili vnde mobile nõ ſit poſſibile moueri motu velociori ꝙ̃ eſt motus primi mobilis: tamen nõ repugnat ei:qꝛ nullã oppoſitionem habet ad ipſum: vt manifeſtũ eſt inducendo in ſpẽbus oppoſitioniſ. Sed iſtud non videtur ſufficere ad intentionem Ariſto.quia ſicut iam dictum eſt ipſe intendit probare ꝙ oi tempore eſt tempus minus:qꝛ in quocũqꝫ tẽpore aliquid mouet cõtingit aliquid velocius moueri:⁊ per cõſequens in minori tempore:mõ ad hoc nõ ſufficeret accipere ꝙ mobili nõ repugnat veloci⁹ moueri mõ ṕdicto:qꝛ diceret aduerſarius ꝙ ꝙ̃uis mobili nõ repugnet rõne alicuius oppoſitionis moueri velocius:tamẽ eſt ei ipoſſibile ꝓpter defectum potentie:⁊ ſic nunꝙ̃ mouebitur in minori tempore ꝙ̃ ſit illud tempus:nec ſequitur ſi ſit aliqȯ tẽpus minimũ:ꝙ mobili vnde mobile eſt repugnet velocius moueri:ita.ſ.ꝙ habeat aliquã oppoſitionẽ ad motũ velociorẽ:vel ſi ſeqt nõ apparet:quomõ ſeqt.q̄re ⁊c̃. ¶ Iteʒ ſi ſic intelligeret ꝙ mobili vnde mobile eſt:nõ repugnat velocius moueri.ſ.qꝛ nõ habet aliquã oppoſitionem ad motum velociorẽ. Similiter poſſet dici ꝙ mobile vnde tale mobile determinatũ non repugnat moueri veloci⁹.ſ.qꝛ mobile vnde tale nullã, habet oppoſitionẽ ad motũ ipſum velocẽ:⁊ ſic vel opʒ dicere ꝙ omne qȯ eſt impoſſibile mobili repugnat ei:ita ꝙ ideʒ ſit aliquid repugnare alicui ⁊ eſſe ei impoſſibile. Aut opʒ dicere ꝙ mobili vnde tale non repugnat moueri velocius ſuo motu:aut oʒ aſſignare aliam differentiã inter ipoſſibilitatẽ ⁊ nõ repugnantiã. Et vtinã ego ſcirem quid eſt hic dicendũ:hic.n. deficit mihi doctor ⁊ intrĩſecus ⁊ extrinſecus:⁊ fortaſſis alibi appebit. ¶ Poſſet aliter dici ad principale ꝙ non intendit Ariſto.ꝙ omne motum poſſit velocius moueri realiter ⁊ ſm naturaʒ:ſed ſʒ intellectũ ⁊ imaginatiõeʒ. Et hoc ſpecialr veꝝ eſt de mobili rõne qua mobile. Nã quantũcunqꝫ mobile primũ moueatur velociter:tñ ego poſſum imaginari ipſum moueri veloci⁹.nec Ariſto.ad ꝓbanduʒ ꝯcluſioneʒ quã intẽdit idiget ponere:ꝙ omne qȯ mouetur in aliquo tempore poſſit velocius moueri vel ꝙ aliquid aliud poſſit velocius moueri:aut ꝙ actu moueat velocius. Sed ſufficit ei iſta cõditionalis vera ꝙ in quocũqꝫ tempore aliquid moueatur quantũcũqꝫ ꝑuo ſi aliquid aliud aut illud idẽ moueretur velocius:ſic̃ imaginari poteſt:oporteret illud moueri in minori tempore:hoc eni eſt de rõe velocioris ꝙ in minori tempore equalem magnitudinem pertranſeat:⁊ ſic conditionaliſ eſt neceſſaria in quantocũqꝫ tempore aliquid moueatur velocius per eandeʒ magnitudinẽ moueret in minori tẽpore:hoc autẽ nõ eſſet ſi aliqȯ tp̃s eſſet minimuʒ ⁊ indiuiſibile oĩno.qꝛ tẽpore indiuiſibili non eſt aliqȯ tempus minus.⁊ ſic Ariſto.habet intẽtũ ſuuʒ ibidem. ¶ Cõſiderandum enim eſt diligenter ſicut dicetur in.7° huius.ꝙ aliqua ꝓpoſitio conditionalis poteſt eẽ vera.licet antecedẽs ſit impoſſibile.vt hic.ſi aſin⁹ volat aſinus hʒ alas. ⁊ tunc aliqua ꝯditionalis eſt vera ⁊ neceſſaria.ꝙ̃uis añcedens eius ſit impoſſibile:oẽ illud ex quo ſequitur illaʒ eſſe falſaʒ debʒ iudicari ipoſſibile vt dicit ibi Cõmẽ.⁊ ħ ſciunt logici:modo ſi aliqȯ tempus eſſet oĩno minimum indiuiſibile ⁊ in illo aliquid moueretur:iſta conditionalis nõ eſſet vera ſimpliciter:ꝙ ſi aliqd moueret velocius ꝙ̃ illud qȯ mouet in tẽpore:iſto illud moueretur in minori tẽpore. Poſſet ergo ratio Ariſto.ſic formari ꝯtra ponẽteʒ tempus indiuiſibile in quo aliqd mouetur: ⁊ ſi aliqd moueret velocius moueret in minori tẽpore. Dico tale tẽpus eſt indiuiſibile.ſed hoc tẽpus indiuiſibile tale eſt ꝙ in ipſo aliquid mouetur vt tu ponis:⁊ ſi aliqd moueretur velocius moueretur in minori tẽpore.hec eniʒ ẽ vera cõditionalis. In quantocũqꝫ tempore aliquid moueretur veloci⁹ moueret in minori tp̃e per eandem magnitudinẽ:ergo hoc tempus indiuiſibile nõ eſt indiuiſibile:qȯ eſt impoſſibile. ¶ Et ſi quis dicat ꝙ nõ fuit intentio Arꝫ.ſic argumẽtari:qꝛ diceret aduerſarius ꝙ iſta nõ eſt vera cõditionalis. Dicam ꝙ multo magis poſſet aduerſarius dicere ꝙ iſta catego^a non eſt vera:qꝛ oi eo qȯ mouet in aliquo tẽpore poſſet aliquid moueri velociuſ. Et ſi aduerſarius ꝯcedat categoricã illã ipẽ ꝯcedet hipoteticaʒ:⁊ forte nõ ecõuerſo. Si q̇s melius noſcat dicat. ſed mihi nȯ apparet plus de hoc. Forte Ariſ.accipit illã ꝓpoſitionẽ taꝙ̃ ꝯceſſaʒ ab illis qui ponebãt minimũ tẽpus:ipſi eni concedebant ꝙ omne qȯ mouet cõtingit velocius moueri. Uel poſſet ſic intelligi ꝙ omne motũ cõtingit velocius moueri ſi eſſet mouẽs fortius:⁊ hoc non eſſet ſi eſſet aliqȯ tempus minimuʒ.hoc eniʒ poſito non poſſet motor fortior moueri in minori tẽpore cuʒ nõ ſit minimus minimo. Uel dicat ꝙ oẽ qȯ mouet per aliqȯ ſpaciuʒ cõtingit moueri per minus ſpatiũ.⁊ hoc vocat veloci⁹ moueri.ħ aũt nõ eẽt ſi eẽt tp̃s minimũ ſimplr in quo aliquid moueret:qꝛ nõ eẽt tp̃s minus eo:⁊ ſic ñ poſſet illud mobile moueri ꝑ min⁹ ſpatiũ:cũ ꝑ min⁹ ſpatiuʒ idẽ mobile moueatur in minori tẽpore. Poteſt ſuſtineri Cõmẽ.qꝛ lʒ nulli mobili ꝯueniat moueri velocius p° mobili tñ ſi eẽt aliqȯ mobile maius ṗmo mobili moueretur veloci⁹ipſo:qȯ nõ eſſet ſi eſſet tp̃s oĩno idiuiſibile.

Ad rationes

priores.ad ṗmã ⁊ ad ſecũdã ſʒ ex dictis. ¶ Ad 3^am forte dõm breuiter ꝙ bene ꝯcludit ꝙ oẽ qȯ mouet cõtingit velocius moueri realiter ⁊ ſm nãʒ rei:nec iſto idiget Ariſt.ad ꝓpoſitũ:vt pʒ ex dictis. Et ſi bene viderem⁹ q̇liter aliqd nȯ repugnat mobili vñ mobile:⁊ tñ non eſt ei ipoſſibile ſimplr aliud eẽt. Uerũ eſt ꝙ aliq̄ volunt exponere iſtam auctoritatẽ Arꝫ.oẽ qȯ mouet cõtingit veloci⁹ ⁊ tardi⁹ moueri nõ ꝙ q̃cũqꝫ velocitate data ſit dare ꝑfectioreʒ ⁊ ſic in iſinitũ ſm itẽſionẽ velocitatis:ſʒ qꝛ mobile vñ mobile eſt:nõ determinat ſibi hanc ſpẽʒ velocitatis vel illã. ſed indeterminatũ ẽ ad ꝙ̃cũqꝫ ꝙ̃tũ eſt de ſe:ſicut aial ſm ꝙ aial nõ determinat ſibi hanc ſpẽʒ vel illã ſʒ indeterminatũ ad oẽs ſuas ſpẽs:ſʒ hoc nõ eſſet ad ꝓpoſitũ Ariſt. nec ſic itellexit. Ariſ.nũꝙ̃.n.ꝑ hoc ꝓbaret ꝙ tp̃s ſit diuiſibile in iſinitũ:⁊ ꝙ quocũqꝫ tp̃e dato ſit aliqd tp̃s min⁹ vt manifeſtũ eſt inſpiciẽti. Uerũ ẽ ꝙ Alex. vt Commen. recitat:poſuit duas reſpõſiões ad iſtã rõnẽ ȯ motib⁹ corpoꝝ celeſtiũ. Nã ſic̃ corpora celeſtia ſʒ ꝙ mot⁹ eoꝝ ſũt volũtariȷ̃ poſſunt moueri veloci⁹:⁊ ſi nõ moueãt queãd modũ boni pñt moueri ad nõ bonũ lʒ nõ moueãt. Sed

Com.li

iſtud nõ ſufficit:qꝛ differẽtia ẽ inter volũtatẽ humanã ⁊ volũtatẽ motoꝛis celeſtis. Uolũtas.n.hũana ẽ variabilis:ita ꝙ qñq; vult bonum ſimplr.ſ.cum intellectus iudicat ⁊ cognoſcit bonũ ſimplr:qñq; aũt vult bonũ vt nũc cũ bonũ vt nũc videat bonũ ſimpliciter. Et ſimilr qñq; vult vnũ bonũ ſimplr qñq; aliud ſm ꝙ diuerſa offeruntſibi ab itellectu hũano qui eſt variabilis ab vna cõpꝛehenſione ad aliã:quẽadmodum ⁊ fantaſia ſeu cogitatiua humana. Sed voluntas motoꝛis celeſtis eſt itrãſmutabilis ſimplr ⁊ ſemꝑ ⁊ neceſſario vult vnũ ⁊ idẽ ⁊ eodẽ mõ:cũ ſemꝑ intelligat vnũ ⁊ idẽ ⁊ eodẽ mõ:⁊ iõ nõ põt aliter mouere ꝙ mouet:lꝫ volũtas hũana poſſꝫ alr mouere ꝙ mouet:qꝛ aliter ⁊ alr velle ⁊ aliõ ⁊ aliud. ¶ Secunda reſponſio Alexãdri:vt dicit Cõmẽ.eſt:ꝙ iſta poſſibilitas nõ pẽdet a moto ſꝫ a motu. Ois.n.mot⁹ poſit⁹ in aliquo moto.poſſibile eſt vt imaginetur in alio moto velocioꝛ aut tardioꝛ:⁊ hoc impoſſibile eſt in eodẽ moto cũ motus ois moti ſit terminatus. Sed nec iſtaꝫ ſolutionẽ itelligo:nõ eni eſt manifeſtũ:ꝙ ſi aliqð aliud mobile moueret motu quo mouet ṗᵐ mobile:ꝙ moueret velocius ṗmo mobili:ſimiliter autẽ ⁊ in aliȷs:quare ⁊c̃.

¶ Et ſi quodcũq; infinitũ eſt ⁊ alteꝝ:⁊ ſicut alterum ⁊ alterum eſt vt ſi quidem in vltimis infinitum eſt tẽpus. Tex.com̃. XVIII. Qõ. IX.

q Uerit. Utrum magnitudo ⁊ tempus cõcomitẽtur ſe ſm finitũ. ¶ Arguit ṗmo ꝙ non: T.c.83.
Qꝛ mot⁹ celi ifinitũ eſt:vt pꝫ. 8° huius.⁊ tñ T.c.75.
nulla magnitudo eſt ifinita:vt pꝫ ex 3° h⁹ ⁊ T.c.46
ṗ° celi ⁊ mundi.quare ⁊c̃. ¶ Itẽ aliquis põt moueri bis ſuꝑ eãdẽ magnitudinẽ:⁊ eadẽ rõne ifinities: qꝛ magnitudo nulli motui repugnat:⁊ tñ nulla magnitudo eſt infinita.q̃re ⁊c̃. ¶ Itẽ illa non ſequunt ſe adinuicẽ ꝙtũ ad finitũ ⁊ infinitũ:quoꝝ vnũ poteſt eẽ infinitũ ſine alio vel finitũ:ſed magnitudo poteſt eẽ finita ſine motu:qꝛ contingit aliquam magnitudinem quieſcere:vt patet ad ſenſum.quare.⁊c̃.

¶ Oppoſitum vult Ariſto.in littera.

Intelligẽdum ꝙ magnitudo põt itelligi eẽ infinita dupliciter. Uno mõ infinita vltimis. Alio mõ ifinita ſm diuiſionẽ.ſ. ꝙ ſit diuiſibilis in ifinitũ:⁊ ſilr itelligo de motu ⁊ tpe. ¶ Tunc dicẽda ſunt duo ad queſtionẽ bꝛeuiter. Pꝛimo ꝙ tẽpus eſt finitũ ſi magnitudo eſt finita:ſic intelligendo ꝙ ſi magnitudo eſt finita tempus in quo mobile ꝑtranſit iſtam magnitudinẽ ſemel nõ poteſt eſſe infinitũ. ¶ 2° ꝙ ſi magnitudo ſit infinita tempus nõ poteſt eſſe finitũ ⁊ ſic habetur ꝙ magnitudo ⁊ motus ſe cõſequuntur quantũ ad finitatẽ ⁊ infinitatẽ. ¶ Sed ꝓbatiões iſtaꝝ duaꝝ ꝯnũ pꝛetermitto:qꝛ Ari.euidenter eas demonſtrat in lr̃a.

Ad primam rõnꝫ dicenduꝫ ꝙ motus celi ꝑ quẽ ſemel pertrãſit magnitudinẽ finitã non eſt infinitus ſed finitus.ſ.vna ſola circulatio: ſed bene verum eſt ꝙ totus motus quo infinities pertrãſitur magnitudo finita eſt ifinitus.⁊ hoc non eſt contra Ariſto. Qualiter autẽ ⁊ q̃re ſuꝑ magnitudinẽ finitaꝫ reuertat motus infinit⁹ vidẽduꝫ eſt in 8° huius.hoc enim pꝛo tanto cõtingit:qꝛ in magnitudie circulari nullus eſt terminus actu.ſ.qui ſic ſit termin⁹ ꝙ nõ ſit ṗncipiũ: imo quilibet pũctus in linea circulari:ſic eſt terminus vnius partis linee ꝙ eſt initiũ alterius ſequẽtis:⁊ ſimilr debet contingere ꝙ in motu circulari quo aliquid naturaliter mouet quolibet vbi ſit termin⁹ circulationis pꝛecedẽtis ⁊ initiũ alterius ſequentis:nõ.n.eſſet aliqua ratio quare mot⁹ circularis terminaret ad vnũ vbi pluſꝙ ad alteꝝ

¶ Ad aliam dico ꝙ ſuper magnitudinem finitã nõ ꝯtingit bis moueri motu cõtinuo ⁊ infinito:qꝛ oꝫ fieri reflexionẽ ſi mobile debet redire ab eodẽ in idẽ:⁊ hoc cõtingit ſine quiete media vt demõſtrabit in 8° huius.⁊ ſic talis motus nõ eſt vnus ⁊ continuus.⁊ ſic intelligit.q̃re ⁊c̃. ¶ Ad aliam dico ꝙ ꝓcedit ex malo intellectu:debet.n. ſic intelligi ꝙ ſi aliquid moueret ſuꝑ magnitudinẽ finitã ꝙ tempus menſurans illum motuꝫ quo iſta magnitudo ſemel pertranſitur ſemel ſit finitus ⁊ ecõuerſo. Sed non opꝫ ſemꝑ ꝙ ſuꝑ quãlibet magnitudineꝫ finitaꝫ fiat actu motus localis finitus:⁊ hoc ſignauit Ariſt.in littera cũ dixit. Et ſi qðcũq; infinitum ⁊c̃. Qõ X.

Onſequẽter q̃ritur. Utrũ infinita poſſint ꝑtrãſiri i tꝑe finito. ¶ Arguit ṗmo ꝙ nõ. Qꝛ illð qð ꝑtrãſit ẽ finitũ: vt videt mãifeſtũ:ſed ifinitũ nõ ẽ finitũ vt manifeſtũ eſt. q̃re ⁊c̃. ¶ Itẽ oẽ qð ꝑtranſit hꝫ extremũ. Nã ꝑtranſitũ eſt perfectus trãſit⁹ ⁊ nõ pt eſſe perfectus tranſitus niſi deueniat ad vltimuꝫ ſeu extremum. ¶ Sed ifinitũ nõ hꝫ extremũ ergo ⁊c̃. ¶ Itẽ tp̃s ⁊ magnitudo ſunt eiuſdẽ rõis ꝙtuꝫ ad infinitatẽ:vt vult Ariſto.hic.ſed hoc nõ cõtingeret ſi in tẽpoꝛe finito ꝑtranſiret infinita magnitudo.q̃re ⁊c̃

Oppoſitum arguitur:qꝛ i quolibꝫ ſpatio ſuꝑ qð ꝑtranſit ſunt ꝑtes infinite cũ ſit cõtinuũ:⁊ cõtinuũ eſt diuiſibile in ifinitũ:ſed ſpatium aliqð pertrãſit in tꝑe finito:vt pꝫ ad ſenſum:nõ aũt põt pertrãſiri ſpatium aliqð in magnitudine finita niſi oẽs eius partes pertranſeant vt euidens eſt.ergo ⁊c̃.

Ad queſtionem eſt itelligẽdũ ꝙ ſicut Ari. determinat i 8° hui⁹ ꝙ ali- T.c.68.
quod mobile pertranſeat infinita in tẽpoꝛe finito poteſt dupliciter intelligi. Uno mõ infinita ſm actũ. Alio mõ infinita ſm potentiã. ¶ Itẽ ꝙ ꝑtranſeat in tẽpoꝛe finito infinita in potẽtia:põt intelligi dupliciter. Uno mõ per ſe. Alio mõ per accidens.

¶ Tũc dðꝫ ẽ ad qõnẽ ꝙ ifinita actu nõ poſſũt ꝑtrãſiri i tempoꝛe finito. ¶ 2° dico ꝙ ẽt mobile nõ põt ꝑtrãſire ꝑ ſe ifinita ſꝫ potentiã in tẽpoꝛe finito. ¶ 3° ꝙ ifinita in potentia per accidens poſſunt pertranſiri in tempoꝛe finito. ¶ Pꝛimũ pꝫ ex rõne Ariſto.in littera. Nam ſi tẽpus in quo mobile pertranſit actu infinitũ ſit finitũ:accipiat aliqua pars illius tempoꝛis in qua tranſit aliquam partẽ illius actu infiniti:vel aliqð illoꝝ infinitoꝝ actu: cõſtat ꝙ illa pars aliquotiens ſumpta menſurabit totũ illud tempus finitũ vel reddet aliqð maius. ergo ſimiliter pars infiniti quã ꝑtranſit in illa parte tꝑis reddet totum pꝛeciſe infinitũ ⁊ menſurabit ipſum vel aliqð maiuſ quoꝝ vtrũq; eſt ipoſſibile. Nã ifinitũ actu nõ poteſt mẽſurari aliquo finito finities ſumpto nec excedi ab eo:vt manifeſtũ eſt cuilibet intelligenti.q̃re ⁊c̃. ¶ Secundum declarari põt:qꝛ ꝓpꝛie loquendo pertranſit⁹ eſt ꝑfect⁹ tranſitus de extremo ad extremũ:mõ ifinita ſm ꝙ ſunt ifinita q̃litercũq; ſint ifinita nõ eſt extremũ:qꝛ ſic eſſent terminata ⁊ ifinita:ꝫ ifinita ſm ꝙ ifinita ſũt ẽt i potẽtia ꝓpꝛie ⁊ per ſe nõ poſſunt ꝑtranſiri. ¶ 3ᵐ appꝫ: qꝛ illð qð ꝑtrãſit aliqð finitũ in q̊ ſũt ifinita aliquo mõ ꝑtranſit infinita ſaltẽ ꝑ accñs:ſed mobile qð ꝯtinue mouet ꝑtrãſit aliqð in quo ſunt ifinita.ſ.ſpatiũ ꝯtinuũ finitũ de cui⁹ extrẽo ꝑuenit ad aliõ extremũ:q̃re ⁊c̃. Et iſta vr̃ eẽ intẽtio Aꝝ.in 8° h⁹.vt manifeſtũ eſt iſpicientí.q̃re ⁊c̃. Qualr aũt ꝯtinuũ hꝫ ꝑtes ifinitas in potẽtia:⁊ quõ nõ:viſuꝫ ſuit in 3° huius.

Ex his patet ad:rões:bene.n. ꝓbãt ꝙ ifinita ſm ꝙ ifinita ⁊ ꝑ ſe nõ poſſunt ꝑtrãſiri:ſꝫ qn poſſint ꝑtrã

ſtri p accñs rõne q̄ ptranſit aliqḋ continuū finitū in quo includunt nõ remouēt. ¶ Ad 3am dico ꝙ tp̄s ⁊ magnitudo ſe cõſequunt q̄tū ad finitatē ⁊ īfinitatē ſꝫ actū: ſilr q̄tū ad finitatē ⁊ īfinitatē potētialē: ita ſequit ꝙ ſic vnū pōt diuidi in īfinitū in ptes eiuſdē ꝓportõis ſic ⁊ reliquū ⁊ ſic ītelligit Arꝫ. tūc hoc nõ obſtāte in tpe finito poſſūt pertranſiri infinita exiſtentia in potentia ſaltem per accidens: ⁊ ex conſequenti: ⁊ ſic eſt hic.

¶ Neceſſe eſt autem ⁊ ipſum nūc quod nõ ſecūdū alterum ſed per ſe ⁊ primum dictum indiuiſibile ⁊ in omni tpe huiuſmodi eſſe eſt. n. aliquid vltimū eius ⁊c. Tex. com. XXIIII. Qõ. XI.

Onſequēter ſolet queri. Utrꝫ nūc ſit in tpe. ¶ Arguit ꝙ nõ. Q2 ſi nūc eēt in tpe ſeqret ꝙ nūc eēt diuiſibile: qḋ ē ipoſſibile: ⁊ ꝓbatur c ꝯña: q2 illḋ qḋ eſt in aliq̄ eſt in illo p modū illius in q̄ ē: ſic illḋ qḋ recipit in aliq̄ p moduꝫ rei recipiētis vt habet in libro de cāis: cum ḡ tp̄s ſit diuiſibile vt habet in iſto ſexto: ſeq̄t qḋ dcm̄ ē. ¶ Jtē ſi nunc eē in tēpore eſſet in eo: aut ſicut pars in toto qḋ nõ ē: q2 tempus non cõponitur ex nunc: vt demonſtratū eſt hic: aut ſicut totū in parte: hoc eſt ridiculū. tempus eniꝫ non eſt pars ipſi⁹ nūc: aut ſicut ſpecies in genere: aut ſicut genus in ſpē: ⁊ hec ambo ſunt ipoſſibilia: q2 genus p̄dicat eſſentialiter de ſpecie. nūc auteꝫ non p̄dicat eſſentialiter de tempore nec ecõuerſo p̄dicatione dicēte h̄ ē hoc. aut ſic forma in ſubō: ⁊ hoc eſt ipoſſibile: q2 forma debet diuidi ſm diuiſionē eius cuius eſt forma: ⁊ nunc eſt īdiuiſibile ſimpliciter: aut ſicut in efficiente ⁊ hoc eſt ipoſſibile: q2 ꝯſtat ꝙ tp̄s nõ efficit ipſum nunc: cū q̄titates nõ ſint
Cõ.84. actiue nec paſſiue: vt pꝫ p Cõmen. in 4° huius. aut ſicut locatū in ſuo loco: ⁊ hoc eſt ipoſſibile: q2 locus eſt eq̄lis locato. ⁊ tp̄s nõ eſt equale ipſi nūc. aut ſicut ī ſuo fine: qḋ nõ videt rõnabile: q2 tēpus nõ eſt finis ipſius nunc. finis
T.cõ.8. enī eſt terminus. 2. metaphy. ⁊ tp̄s non eſt termin⁹ ipſiꝰ nūc: nec ecõuerſo. ergo nūc nullo mõ eſt in tempore. Jſti enī ⁊ nõ plures ſunt modi q̄bus aliquid eſt in aliquo vt
T.c.23. habetur ex 4° huius. q̄re ⁊c̄. ¶ Jtē ſi nunc eēt in tempore aut eſſet in eo actu. aut in potētia: p ſufficiētē diuiſioneꝫ. nõ in actu: q2 ſicut linea ſe hꝫ ad punctū ſic tempus ad nunc. ſm Ariſto. hic. ſed ſi linea eſſet infinita nõ eſſet in ea punctus in actu: cū ergo tēpus ſit infinitū non vide
T.cõ.ii. tur ꝙ nunc ſit in eo actu. Et ꝯfirmat: q2 nunc ſe habꝫ ad tempus ſicut punctus ad lineā circularē: vt pꝫ ī 8° hui⁹.
T.c.76. ergo ⁊c̄. Sed in linea circulari nõ eſt punctus in actu: vt pꝫ in 8° huius. ergo ⁊c̄. ¶ Si aūt dicat ꝙ nūc eſt in tpe ſolū in potētia. Cõtra. potētia ē fruſtra que nūq̄ reducitur ad actū: illud enim fruſtra eſt qḋ ordinat ad aliqḋ: ⁊
T.c.62. nūq̄ attingit illud: vt pꝫ in 2° huius. Actus autē eſt finis
T.c.iſ. potentie. 9° metaphy. ergo potētia eſt fruſtra que nõ reducitur ad actū. Si ergo nunc eſt in tempore ſolū in potētia: ſequit ꝙ illa potētia eſt ocioſa: qḋ videt eſſe cõtra dignitatē nature: que eſt ꝙ in natura nihil eſt fruſtra vt
T.c.32. T.c.45 habetur ex primo de celo. ⁊ in 3° de anima. ⁊ a Cõmē. 2°
Cõm.i. metaphy. ⁊ in multis locis. ergo ⁊c̄.

¶ Oppoſitū arguitur auctoritate Ariſto. qui accipit nūc eſſe in tempore. Et rõne: q2 ſic nunc ſe habet ad tempus vt punctus ad lineā: ⁊ ꝯſtat ꝙ punctus ē ī linea. q̄re ⁊c̄.

Ad queſtionem eſt intelligēdū ꝙ tempus pōt cõſiderar ſm ſe totuꝫ vel quantū ad aliquaꝫ ſui partē quecūq̄ ſit illa ſicut eſt dies aut hora. ¶ Tunc diceret ad queſtioneꝫ ſm Arꝫ. ⁊ Cõmen. ꝙ nunc non eſt in toto tempore ſicut termin⁹ in terminato. ¶ 2° ꝙ in qualibet parte temporis bene ē nunc vt terminus in terminato. ¶ 3° poteſt dici ꝙ nūc ē in toto tempore ſicut continuans in continuato. ¶ Primum ꝓbaret ſic. Jllud extra qḋ eſt aliquid tēporis non eſt in toto tempore ſicut termin⁹ in terminato: ⁊ hoc pꝫ ex 5° metaphy. q2 extra teminum rei nihil eſt de illa re: T.c.22
ſed extra qḋlibet nunc eſt aliquid de tēpore: ſicut eniꝫ in circulo quilibet punctus ſic eſt terminus vnius partis linee ꝙ eſt etiaꝫ initium alterius: ſic in motu circulari qḋlibet mutatū eſſe ſic eſt terminus vnius circulationis ꝙ ē initium alterius: ⁊ ſimiliter in tempore qḋ ſequitur motum circularem. Primo ⁊ principaliter quodlibet diuiſibile ſic terminat vnam partem temporis ꝙ etiam eſt initium alteri⁹ ſm intentionē Ariſto. vnde in toto tempore aliquod nunc vltra qḋ nihil ſit de tempore. quare ⁊c̄. 2m patꝫ faciliter q2 illud indiuiſibile extra qḋ nihil eſt de aliqua parte temporiſ: ⁊ citra qḋ eſt ipſa tota pars tēporis eſt in parte temporis: vt terminus in terminato aliq̄ modo: ſed nunc temporis eſt tale indiuiſibile vltra qḋ nihil eſt de aliqua parte tēporis vt de die aut hora: ⁊ citra qḋ eſt tota illa pars. ergo ⁊c̄. ¶ Et notanduꝫ ꝙ iſte modus eſſendi quo inſtans eſt in parte tmporis vt termin⁹ in terminato: reduci poteſt ad illum modum eſſendi ſm quem forma propria rei eſt in ſua materia ſm ſimilitudinē quandā. Naꝫ ſicut extra formā propriā alicuius nihil eſt de his que pertinēt ad quidditatē illius rei ꝓprie ⁊ preciſe: ſic hic. Naꝫ extra inſtans vltimū alicuius ptis temporis nihil eſt illius partis: ⁊ forte ſunt alie ſimilitudines quas tu conſiderabis per te. ¶ 3m ꝓbatur: q2 illḋ per qḋ copulant ⁊ vniuntur partes temporis eſt in tpe ſicut continuans in cõtinuato: hec eſt manifeſta: ſed ptes temporis copulant ⁊ vniunt ad inſtans ſicut ptes linee ad punctuꝫ. vnde ſicut punctus eſt quoddam indiuiſibile: cum quo eſt priuatio diuiſionis accñtalis partiū linee cõtinue: ⁊ priuatio diſtantie medie inter eas: ſic ipſū nūc eſt quoddam indiuiſibile cū quo eſt p̄uatio duratõis medie inter partes tēporis: ita ꝙ quacūq̄ pte tpis data eſt aliqua alia pars inter quā ⁊ p̄cedentē nulla eſt duratio media: ⁊ iſta p̄uatio ſucceſſionis medij eſt ipſa continuatio tēporis vel eam ꝯcomitat. ¶ Et eſt aduertendū circa ſecūdaꝫ concluſionē ꝙ alio mõ punct⁹ terminās ptē linee recte eſt in linea terminata recta. ⁊ alio° iſtās terminans ptē tpis ē in ipſa pte tpis: q2 punct⁹ terminās lineā rectā ſic eſt vltimū ipſius linee recte ꝙ eā lineā rectā nõ ꝯtinuat cū alia pte eiuſdē linee recte: iſtans āt terminās aliquā ptē tpis ꝯtinuat illā cū alia ſeq̄nte aut p̄cedente. ¶ Cõſiderādū ēt ꝙ lꝫ Arꝫ. ita diceret vt p̄miſſuꝫ eſt. tñ dico ſꝫ fidē ⁊ v̇itatē ꝙ totū tp̄s ē termiatū a pte añ ita ꝙ aliqḋ iſtās ſic fuit initiū tpis qḋ ñ fuit termin⁹ alteri⁹ ⁊ termiabit a pte poſt: ita ꝙ erit aliqḋ iſtās: qḋ ſic erit vltimū tpis p̄cedētis ꝙ nõ erit initiū alteri⁹ tpis ſeq̄ntis. h̄ āt q̄uis nõ ſit p ſe notū: tñ nõ ē demõſtrabile aliq̄ demõſtratõe ab hoie. ſꝫ ſic eē credim⁹ ſola auc̄te diuina ⁊ ſcriptura ſctõꝝ. Et ad hmõi ⁊ ſimiliū credulitatē mltū fac ꝯſuetudo audiēdi a pueritia hmõi dicta. q̄ eni conſueuimus dignamur dici 2° metaphyſice. T.c.14.

Ad rationes. Ad p̄mā pōt dici negando ꝯſequētiā. Et ad ꝓbationē dico ꝙ illud qḋ ē in aliquo ſicut forma ꝓpria inherens ſubiecto eſt in eo ſcḋm modum illius: ſed quod eſt in aliquo ſoluꝫ ad modum ⁊ ſimilitudinem forme: non oportet ꝙ penitus ſit in eo ſm modum omnem eſſendi: illis in quo eſt: ſꝫ ſufficit ꝙ aliqualiter ſit ſcḋꝫ modum illius: ⁊ ſic eſt hic. Nam ſicut tempus non eſt aliquod ens permanens ⁊ fixum ſicut ipſum inſtans ſcḋm eſſe: non manet vnum et idem numero ſimpliciter: vt pꝫ in 4° huius. ¶ Ad aliā t.c.104.

pꝫ ex dictis. Inſtans.n.eſt in tempoꝛe quodaꝫ modo ad ſimilitudinē foꝛme: ⁊ ideo ad illū modū cēndi reducit. ¶ Ad aliā pōt dici ſm pmiſſa ꝙ inſtās terminās eſſe actu in tēpoꝛe pōt itelligi duplr. Uno modo ꝙ ſic termi net ꝙ nō initiet tēpus: ⁊ hoc nō pōt eſſe ſm Ariſt. Alio modo ꝙ extra ipſū nihil ſit de hac parte tēpoꝛis: ⁊ ifra ipꝫ ſit hec tota pars: ⁊ hoc eſt bñ veꝝ: ⁊ ſic eſt actu terminās ⁊ nō pmo mō: ⁊ ſic pcedebat argumētū. qre ⁊c̃.

¶ Qꝫ aūt nihil in ipſo nunc mouetur ex his manifeſtū eſt ⁊c̃. Tex. cō. XXIX. Qō. XII.

Onſequēter pōt qri. Utꝝ in nūc tpis poſ ſit aliqd moueri. ¶ Arguit ꝙ ſic. Quia illō qō ē ſil eſt in inſtāti: vt ſatis pꝫ in. 4. ſꝫ aliqō moueri eſt ſil ſm Ariſt. in de ſenſu. vbi dicit ꝙ ꝯtingit aliqō totū ſil alterari. Alterari aūt eſt moueri ſic alteratio eſt mot⁹. qre ⁊c̃. ¶ Itē gñatio eſt mot⁹. vt vr̃ velle Ari. in 3° hui⁹. vbi poſt diffōnē mot⁹ exēplificat de gñatione ꝙ ipſa eſt act⁹ gñabilis ſm ꝙ gñabile: ſꝫ gñatio eſt in inſtāti. vt accipit in. 5. hui⁹. ⁊. 8. qre ⁊c̃. ¶ Itē in quocūqꝫ ẽt eſſe mouens ⁊ mobile ⁊ terminus motus in illo pōt eſſe motus. hec enim videntur ſufficere ad eſſe motus: ſed in inſtāti pōt eſſe mouens ⁊ mobile ⁊ termin⁹ motus. Naꝫ terminus a quo poteſt eſſe in inſtanti: ⁊ ſimiliter terminus ad quem. ſ. mutatum eſſe. quare ⁊c̃.

T.c.92.

T.cō.6.

T.c.50.

T.c.62.

¶ Oppoſitum arguitur auctoꝛitate Ariſto. hic.

Dicendū breuiter ꝙ accipiēdo moueri pꝛopꝛie put diſtinguit contra mutatum eſſe: ⁊ accipiēdo ppꝛie ipꝫ inſtās ſiue nūc p indiuiſibili ſimplr ipſius tēpoꝛis: ſic in inſtāti nō ꝯtingit moueri. Qō pbat ſic. Si in inſtāti aliqd moueret: tunc ſi eſſet aliqō mobile velocius illo nō moueret in minoꝛi tēpoꝛe per equale ſpatiū: ſꝫ hoc eſt incōueniēs. qre ⁊c̃. falſitas ꝯñtis eſt manifeſta: qꝛ quātūcūqꝫ aliqō mobile velociter moueat: tñ ſi eſſet aliqō velocius illo illud moueret in minoꝛi menſura. hoc.n. eſt de rōne velocioꝛis. vt dcm̄ eſt pus. Sꝫ cōſequētia apparet: qꝛ nulla mēſura pōt eē minoꝛ ipo nūc cū ſit ſimplr indiuiſibile. ğ quātocūqꝫ eſſet aliqō mobile velocius illo mobili: qō ponit moueri in iſtāti: nō moueret in minoꝛi mēſura. qre ⁊c̃. ¶ Itē ſi ſic: tunc aliqd moueret ⁊ mutatū eēt: qō eſt impoſſe. vt pus appuit qre ⁊c̃.

Ad pꝛimaꝫ rōnem dicūt aliqui ꝙ Ariſto. accipit ibi alteri pꝛo alterato eſſe: ⁊ iſtud nō eſt moueri: ſed mutatū eſſe. Sed iſtud nō ſufficit: qꝛ Ariſto. ponit ibi dr̃iā inter alterationē ⁊ motum localē: mō ſi acciperet alterari p alterato eē: ſic nlla eēt dr̃ia: qꝛ ſicut cōtingit aliqō totū ſimul alteratū eſſe ſic ⁊ localr motū eſſe. Et iō dico aliter ſicut pus dcm̄ fuit ꝙ aliqō totū ſimul alterari pōt itelligi duplr. Uno mō referēdo ly. ſimul. ad partes ⁊ gradus qlitatis que acquiritur: ⁊ ſit ſenſus ꝙ ꝯtingit aliquid ſimul acqrere oēs gradus alicui⁹ qlitatis ad quā eſt alteratio: ⁊ hoc impoſſibile: nec ſic itelligit Ariſt. Alio mō pōt itelligi referēdo ly. ſimul. ad partes quātitatiuas mobilis. vt ſit ſenſus ꝙ ꝯtingit oēs partes mobilis recipere aliqd ab agēte: ita ꝙ vna nō recipiat pus tēpoꝛe ꝙ alia: ſed in eodē inſtāti in quo vna icipit recipere ⁊ alia: ⁊ hoc eſt manifeſtū. verbi grā. Cū ignis appꝛopinquat aque eſt aliq̄ pars aque: ita parua ꝙ tota ſimul ⁊ nō pus tēpoꝛe vna parſ ꝙ alia incipit recipere aliquā partē qlitatis. ſimilr aūt ⁊ in aliꝭ hmōi. Et i hoc bñ differt alteratio a motu locali: qꝛ nō ꝯtingit aliqō mobile totū ſimul incipere eē in aliquo loco: ſꝫ ſemp vna pars qtitatiua mobilis pus intrat vnuꝫ aliquē locū ꝙ alia: vt pus tempoꝛe ptranſit pars minoꝛ ſpatiū ſibi eqle ꝙ maioꝛ. Ueꝝ eſt tñ ꝙ mobile dū mouetur localr in nullo tpe eſt in vno ⁊ eodē loco penit⁹: nec aliq̄ pars ei⁹ manet p aliqō totū tps i ſpatio ſibi equali. ¶ Ad aliā dōm ꝙ ſi accipiat gñatio p trāſmutatiōe pcedēte ipꝫ gñatū eē: ſic eſt mot⁹ ⁊ veꝝ ē qō dr̃: ⁊ hoc nō ſit in inſtanti: ſed in tēpoꝛe. Sꝫ ſi accipiat gñatio p ipo generato eē ſic nō eſt mot⁹: ſꝫ mutatū eē: ⁊ ſic eſt in inſtanti. Utꝝ aūt gñatio q̄ eſt trāſmutatio pcedēs generatū eſſe ſit alia trāſmutatio ab alteratiōe pcedente ipꝫ gñatū eē bona iquiſitio eſt: ⁊ tactū fuit in qnto. ¶ Ad aliā dico ꝙ illa rō eſt quaſi tentatiua: nā ad motū plus requirit ꝙ mobile ⁊ mouens ⁊ termini motuſ. ſ. fluxus foꝛme ⁊ foꝛma fluens: ⁊ iſte nō eſt in inſtanti. Ueꝝ eſt tñ ꝙ poſito motoꝛe ⁊ mobili ſufficiēter diſpoſitis ⁊ appꝛopinquatis ſtatiꝫ ſequit motus nō in inſtanti pmo appꝛopinquationis: ſed in tempoꝛe ſequente. quare non valet.

¶ Quod autē mutatur omne: diuiſibile eſſe neceſſe eſt ⁊c̃. Textu cō. XXXII. Qō. XIII.

Uerit hic. Utꝝ omne qō mutat ſit diuiſibile. ¶ Arguit pmo ꝙ nō. Qꝛ oē qō eſt i aliq̄ moto mouet: ſꝫ aliqō ipartibile ſeu idiuiſibile eſt in aliq̄ moto: ſic punct⁹ ē in coꝛpe qō mouet. ğ ⁊c̃. ¶ Itē itell's poſſibilis eſt ipartibilis. vt pꝫ in. 3. de aīa: ⁊ tñ T.cō.6.
intell's poſſibilis mouet: qꝛ virt⁹ paſſiua mouet ab obo: vt Cōmētatoꝛ dicit in. 3. de anima: ⁊ hoc pbat Cōmēta Com.8.
toꝛ ꝙ intellectus mālis hꝫ virtute paſſiuā: qꝛ mouet ab itelligibili. ergo ⁊c̃. ¶ Itē qō eſt in alio loco nūc ꝙ pus eſt motū: hec eſt euidēs: ſꝫ indiuiſibile nūc eſt in alio loco ꝙ pus in quo nō erat. In quo.n. loco eſt coꝛpus in eodem eſt punctus continuans partes linee. quare ⁊c̃.

¶ Oppoſitum vult Ariſto. in littera.

Ad queſtionem dr̃ breuiter: ꝙ oē qō mouet p ſe eſt ptibile: ita ꝙ nullū ſimplr idiuiſibile per ſe mouet: ⁊ itelligit de indiuiſibili ſm magnitudinē: hoc aūt Ariſt. ſic videt demrare in iſto caplo: omne qō trāſmutat partiꝫ eſt ſub termino a quo: ⁊ ptiꝫ ſub termio ad quē: ſꝫ nō pōt eē ſub vtroqꝫ ſm idē ſui ⁊ ſm ſe totū: qꝛ ſic eēt ſub oppoſitis ſimul: cū termin⁹ a quo ⁊ terminus ad quē ſint oppoſiti. ğ opꝫ ꝙ ſm aliud ⁊ aliō ſui ſit ſub vtroqꝫ termino: qō nō ꝯtingeret ſi eēt penit⁹ idiuiſibile: qꝛ idiuiſibile nō hꝫ ptē aliaꝫ ⁊ aliā. qre ⁊c̃. ¶ Sed ꝯ iſta dicta Ariſt. Cōmēta. mouet Cō.32
vnā dubitationē valde difficilē: qꝛ aut Ariſto. intelligit iſtā ꝯclōnē ſolum de eo qō trāſmutat trāſmutatiōe que eſt in tribus generibuſ. ſ. quātitate qualitate ⁊ vbi: q̄ quidē tranſmutatio eſt diuiſibilis: aut intelligit gñaliter de eo qō trāſmutat quacūqꝫ trāſmutatiōe ſiue diuiſibili ſiue indiuiſibili. Si itelligeret ſolū de iſto qō tranſmutat trāſmutatione diuiſibili: tūc ꝯcluſio quā ponit nō eſt vera de pmo: qꝛ eſſe diuiſibile nō ſolū competit ei qō trāſmutat trāſmutatione diuiſibili: ſꝫ etiā ei qō trāſmutatur trāſmutatione idiuiſibili. ſ. ſubiecto generatiōis ⁊ coꝛruptiōis: ⁊ ſilr ei qō illuminat. Si aūt dicat ꝙ ipe itelligit de omni eo qō trāſmutat ſiue trāſmutatiōe diuiſibili ſiue idiuiſibili: tūc illud qō accipit in demr̄atiōe nō eſt verū vlr. ſ. ꝙ omne qō trāſmutat dū trāſmutat hēat ptē de termio ad quē: ⁊ partē de termio a quo: qꝛ poſſe ē ꝙ ipe termin⁹ ad quē ſit foꝛma idiuiſibilis: ſicut ē foꝛma ſubālis: aut hmōi foꝛma: vñ illō qō ſubijcit gñationi nō opꝫ dū ē gñatio ꝙ hēat ptē de puatiōe ⁊ ptē de foꝛma q generat. vt cū gñat ignis: nō opꝫ ꝙ illō qō ſubijcit gñationi hēat ptē de foꝛma ignis ⁊ ptē de puatiōe ignis. Silr dū aer illuminat: nō opꝫ ꝙ ptē hēat de lumine ⁊ ptē de

tenebra:iõ nõ videt ꝙ demr̃atio Ari.ſit bona. Et reci-
tat Cõmẽtator rñſionẽ Alexãdri:qui dicit ꝙ nulla trãſ
mutatio eſt ſimplr̃ indiuiſibilis:imo oĩs trãſmutatio eſt
in tp̃e aliquo:ſ3 hoc latet in aliqb⁹ ꝑpter ꝑuitatẽ tp̃is:
intantũ ꝙ putat eẽ in ĩdiuiſibili:cũ tñ ſint in tp̃e. Cõtra
hoc loquit Cõmẽtator dicẽs ẽt ꝙ iſtud ↄ̃dicit cuidã di-
cto famoſo apõ ꝑipatheticos:qui volũt ꝙ aliq̃ ſũt trãſ
mutatiões ſimplr̃ ĩdiuiſibiles ⁊ iſtãtanee:ſicut illumina-
tio ⁊ gñatio ſubalis ſupple ſubẽ mixte:⁊ iõ dicit ꝙ nihil
eſt ponere oẽs trãſmutationes eẽ diuiſibiles. Themiſti⁹
aũt ↄceſſit ꝙ aliq̃ ſunt trãſmutatiões in nõ tp̃e ⁊ ĩdiuiſi-
biles:ſ3 iſte ſunt latẽtes ⁊ ignote. ⁊ iõ Ari. ꝑtermiſit eaſ:
⁊ loquut⁹ eſt de trãſmutatiõib⁹ diuiſibilib⁹. S3 tũc iſtud
nõ ſufficit. vt arguit Cõmẽtator:q2 iſta vident eẽ ita in
codẽ ordine. i. ſeinuicẽ ↄſequi. ſ. ignorare qũo hñt ſe ea q̃
ſubijciunt talib⁹ trãſmutationib⁹:⁊ trãſmutatiões ipſe:
ita ꝙ ſi ignotũ ſit:vtꝝ in trãſmutatione diuiſibili ⁊ indi-
uiſibili ſubm partiʒ ſit ſub termĩo a quo:⁊ partiʒ ſub ter
mino ad quẽ:ſequit ꝙ ignotũ ẽ an hmõi ſub3 ſit diuiſibi
le aut ĩdiuiſibile:⁊ iteꝝ vr̃ ꝙ ſicut trãſmutatio diuiſibi-
lis ſe h3 ad ſubm diuiſibile:ſic ẽt trãſmutatio indiuiſibi-
lis ſe h3 ad ſubm ĩdiuiſibile trãſmutabile. Et ſic Ariſto.
fuiſſet oĩno ĩſufficiẽs in hac doctrĩa. ¶ Itẽ obijcit Cõ-
mẽtator ↄ̃ Themiſtiũ valde ſubtilr̃:l3 v̾ba ei⁹ ſint bre-
uia ⁊ obſcura:⁊ vr̃ ſic arguere. Si Ariſto. intelligit iſta3
ſuã ꝓpõnẽ de eo qõ trãſmutat trãſmutatiõe diuiſibili. ſ.
ꝓpõnẽ que dicit ꝙ omne qõ tranſmutat h3 partẽ de ter
mino ad quẽ:⁊ partẽ de termĩo a quo:tũc mediũ qõ h3
ad ↄclõnẽ demr̃atiuã nõ eſt cã per ſe. i. ꝓpria:nec cã ꝓba
cẽndi ſeu cognoſcẽdi:q2 certũ eſt ꝙ hr̃e partẽ de termi-
no ad quẽ:⁊ hr̃e partẽ de termino a quo: nõ cõpetit oĩ
trãſmutabili:q̃cũqȝ trãſmutatione trãſmutat. Un̄ ſilis ẽ
demr̃atio Ariſto. vt ſiquis ꝓbaret ꝙ hõ eſt ambulans:
q2 eſt rõnale:rõnale. n. nõ ẽ cã ambulatiõiſ niſi ꝑ accñs:
ita ꝙ ſicut rõnale nõ eſt mediũ ꝓpriũ ad ꝓbandũ ꝙ hõ
ſit ãbulãs:ſic hr̃e partẽ de termĩo ad quẽ ⁊ partẽ de ter
mino a quo:nõ eſt mediũ ꝓpriũ ad ꝓbãdũ ꝙ oẽ qõ trãſ
mutat ſit diuiſibile:q2 nõ cõpetit oĩ tranſmutabili ſicut
nec rõnale oĩ ãbulãti. ¶ Auẽpa. aũt dixit:ꝙ illõ dictu3
Ariſto. d3 referri ad ptes terminoꝝ mot⁹:ita. ſ. ꝙ oẽ qõ
trãſmutat diuiſibile ẽ in partẽ termini a quo ⁊ partẽ ter
mini ad quẽ:ſic diuidit ſub3 in accñtia ↄ̃ria:⁊ iſtã expõ-
nẽ diu ſuſtinuit Cõmentator vt dicit. S3 nõ eſt ad intẽ-
tionẽ Ariſto. q2 ipſe Ariſto. ĩtelligit de diuiſibilitate ſub
iecti in partes q̃titatiuas:qõ manifeſte apparet de v̾biſ
ei⁹:dicit. n. ſic:nec̃e igit h qõ aliqd in hoc:aliõ v̾o altero
mutatiões. i. ei⁹ qõ mutat. loquit g̊ de ptib⁹ mobilis ⁊ nõ
de partib⁹ terminoꝝ mot⁹:ita ꝙ intẽdit expſſe ꝓbare ꝙ
mobile eſt diuiſibile in partes q̃titatiuas ſicut ⁊ alia cõ-
tinua:⁊ hoc ſupponet in ſequẽtib⁹ demr̃atiõib⁹ tãꝙ ꝓba
tũ hic. ¶ Alij v̾o poſteriores dixerũt aliter:⁊ dixerunt
ꝙ ↄclõ Ariſto. eſt ĩtelligẽda virtualr̃ de omni eo qõ trãſ
mutat ſiue trãſmutet trãſmutatiõe diuiſibili ſiue ĩdiuiſi-
bili. ſ. ꝙ illud qõ eſt diuiſibile ſm q̃titatẽ. Et ꝙ iſta ꝓpo
ſitio quã accipit:in demr̃atiõe ſua eſt vlr̃ vera dũmõ bñ
ĩtelligat. ſ. ꝓpoſitio dicẽs omne qõ trãſmutat partiʒ eſt
in termino a quo ⁊ partim in termino ad quẽ. S3 h̃ põt
ĩtelligi duplr̃. vt dicũt. Uno mõ ꝙ ip̃m qõ mouet partẽ
h3 de ipſo termĩo a quo ſ3 ſe:⁊ partẽ de termĩo ad quẽ:
⁊ hoc eſt veꝝ in trãſmutatiõib⁹ per ſe diuiſibilib⁹. Alio
mõ põt ĩtelligi ꝙ illõ qõ mouet partim eſt in termino a
quo ⁊ partiʒ in termĩo ad quẽ ſ3 diſpõneſ illoꝝ termio
rũ:ita ꝙ h3 partẽ de diſpõne termini ad quẽ:⁊ partẽ de
diſpõne termini a quo. ⁊ hoc ↄtingit in trãſmutatiõe ĩdi
uiſibili. ſ. in gñatiõe ⁊ corruptiõe:quãuis. n. forma ſuba-
lis q̃ generat ſit ĩdiuiſibilis: tñ diſpõnes ad eã ordinate
recipiũt magis ⁊ minus:⁊ ſic mobile ſub tali mutatione
partiʒ eſt ſub termino ad quẽ ſm ei⁹ diſpõnes. ſimilr̃ ẽt
partiʒ eſt ſub termino a quo. v̾bi gr̃a. cũ ex aqua genera
tur ignis:l3 gñatio forme ſubalis ignis nõ ſit diuiſibilis
ſ3 ſe:nec mobile hẽat partẽ de forma ignis ⁊ ꝑtẽ de for
ma aq̃:tñ h3 partẽ de diſpõnib⁹ vtriuſqȝ. ſ. ꝑtẽ calidita-
tis ⁊ ꝑtẽ frigiditatis. Et vt ſit ad vnũ dicere:oẽ qõ trãſ-
mutat ꝑtẽ h3 de termĩo a quo:⁊ ꝑtẽ de termĩo ad quẽ:
vel ſm ipſa extrema vel ſm diſpoſitiões cõiunctas. Et
ideo dicũt ꝙ oĩs trãſmutatio vel eſt diuiſibilis ſm ſe vl̾
ſm aliqd aliud adiunctũ:⁊ vtrũqȝ ſufficit ad ꝓpoſitu3:
oſtẽdendũ vt dicũt. Sed adhuc iſtud nõ videt eſſe ſuf-
ficiens: q2 l3 illud qõ mutat mutatione indiuiſibili que
eſt gñatio ſubalis ⁊ corruptio:aut inſtãs gñatiõis quo-
dãmõ h3 ꝑtẽ de diſpõnib⁹ vtriuſqȝ termini:tñ in inſtan-
ti gñationis:dũ. ſ. aliquid generat nõ h3 partes tales:ſ3
ſolũ h3 formã que acquirit ⁊ eius diſpõnes. verbi gr̃a. ſi
ex aq̃ d3 gñari ignis:verũ eſt ꝙ añꝙ generet ignis op3
ꝙ mã partẽ hẽat de diſpõne ignis ⁊ partẽ de diſpoſitiõe
aque. ſ. in tp̃e alterationis p̃cedẽtis:ſ3 in iſtãti a quo ge-
nerat forma ſubalis ignis non h3 niſi diſpõnes ignis ⁊
nullã partẽ diſpõnis aque. Ariſt. aũt ĩtelligit ꝙ illud qõ
mutat h3 ꝑtẽ de termino a quo:⁊ ꝑtẽ de termĩo ad quẽ:
⁊ nõ ſolũ añ:⁊ ſic remanet dubiũ qũo hec ꝓpoſitio ẽ ve-
ra:de eo qõ mutat mutatione ĩdiuiſibili ⁊ du3 mutatur.
¶ Itẽ trãſmutatiões alique ſunt ad formas vel ſm for
mas que nõ ſolũ ſunt ĩdiuiſibiles ſ3 ſe:ſed que nõ p̃ſup-
ponũt diſpõnes diuiſibiles in eis q̃ recipit eas ſicut ſunt
illuminationes ⁊ ĩmutationes ſenſuũ a ſenſib⁹. Ad h̃. n.
ꝙ aer illuminet a corpore luminoſo nõ ẽ nec̃e in ip̃o ae
re ſucceſſiue acq̃ri aliq̃ diſpõnẽ. Et ſilr̃ ad hoc ꝙ ſenſus
ĩmutet a ſenſibili nõ op3 aliquã diſpõnem p̃us gñari in
ſenſu ſucceſſiue ⁊ aliã abijci. g̊ in iſtis trãſmutationibus
ip̃m qõ trãſmutat dũ tranſmutat nõ op3 eſſe partiʒ ſub
termĩo a quo ⁊ partiʒ ſub termĩo ad quẽ:nec ſm ip̃a ex
trema:nec ſm aliqõ adiunctũ:q2 illud nõ videt ſuffice-
re. Cõmẽtator aũt aliter ſoluit ⁊ dicit ꝙ trãſmutatio ẽ
duplex:quedã eſt per ſe:⁊ quedã eſt per accidẽſ. Ariſto.
aũt loquit de omni eo qõ trãſmutat trãſmutatione ꝑ ſe:
⁊ de iſto veꝝ eſt mediũ demõſtratiõis. ſ. ꝙ illud eſt par-
tiʒ ⁊c̃. ⁊ etiã ↄclõ demõſtrata. ſ. ꝙ omne tale ẽ diuiſibile.
De eo aũt qõ tranſmutat trãſmutatione per accidẽſ nõ
loquit:nec debet ꝓpter hoc accuſari:q2 de his que ſunt
per accidẽs nõ d3 fieri demõſtratio ſm ꝙ ſunt per acci-
dẽs. Uocat aũt Cõmẽtator trãſmutatiões per accidẽs
illas trãſmutatiões que ſunt termini aliaꝝ trãſmutatio
nũ p̃cedẽtiũ:ſicut eſt illuminatio domus que ſequit mo-
tũ candele:⁊ mutatio colũne de dextro in ſiniſtꝝ q̃ eue-
nit a motu colũne:⁊ ſilr̃ gñatio ſubalis q̃ eſt termin⁹ al-
teratiõis. Et dicit Cõmẽtator:ꝙ hmõi trãſmutationes
q̃ ſunt termini aliaꝝ trãſmutationũ ſunt indiuiſibiles ⁊
nõ in tp̃e:q2 termin⁹ nec̃io vult eẽ ĩdiuiſibiliſ. Q2 aũt iſte
trãſmutatiões ĩdiuiſibiles nõ ſunt trãſmutatiões niſi ꝑ
accidẽs. i. improprie vel ſecũdario. vt credo hoc ip̃e de-
clarat:q2 finis. i. termin⁹ alicui⁹ rei nõ eſt illa res. Unde
tales trãſmutatiões que ſunt termini trãſmutationũ nõ
ſunt ꝓp̃e trãſmutatiões niſi equoce. Et iõ Ariſt. nõ p̃ec
cauit in hoc:ꝙ nõ accipit ꝓpõnẽ ↄtinẽtẽ qõ trãſmutat
tali trãſmutatiõe. Cõſiderãdũ tñ eſt. vt docet Cõmẽ. ꝙ
oĩa trãſmutabilia trãſmutatiõib⁹ ꝑ accñs ſunt aliq̃ mõ
trãſmutabilia trãſmutationib⁹ ꝑ ſe:⁊ intelligit vt puto
de trãſmutationib⁹ exñtib⁹ extra aĩam ⁊ ſenſibus:cũ er
go notificatũ ſit ꝙ omne trãſmutabile trãſmutatione ꝑ
ſe eſt diuiſibile ⁊ omne trãſmutabile trãſmutatione per

accidens eſt trāſmutabile trāſmutatione ꝑ ſe vel localr
vel alio mō. Sequit̄ ꝙ oē tranſmutabile eſt diuiſibile: ꝙ
aūt oē trāſmutabile trāſmutatione per accn̄s ſit trāſmu
tabile trāſmutatiōe per ſe hoc vr̄ inducendo. Aer.n. qui
eſt illuminabilis eſt mobilis localr̄ ⁊ calefactibilis. Si-
militer mā rei gn̄ate que ſubijcit̄ gn̄ationi īdiuiſibili īeſt
aliquo mō alterabilis ſaltē vna cuꝫ forma p̄cedēte: ⁊ h̄
ſuffic̄. ſic igr̄ Ari. bn̄ demr̄auit ꝯclōnē quā itēdit. ❡ Sꝫ
h̄ remanēt due difficultates. Una eſt q̄re iſte trāſmuta-
tiones que ſunt termini trāſmutationū. ſ. trāſmutatiōes
īdiuiſibiles dn̄r trāſmutatiōes ꝑ accn̄s: in tm̄ ꝙ nō opꝫ
ꝓpōnem demr̄atiuaꝫ ꝯtinere illud qȯ trāſmutat̄ tranſ-
mutationibꝰ. vt dicit Cōmētator: hoc.n. nō videt̄ mani
feſtū. ❡ Alia dubitatio eſt multū difficilis ꝯtra demr̄a-
tionē Ariſt. Quāuis.n. cōcederet̄ ꝙ omne qȯ trāſmuta
tur hꝫ partē de termio a quo ⁊ partē de termio ad quē:
tn̄ videt̄ ꝙ illa ꝓpō aſſumpta in demr̄atione nō eſt vera
.ſ. ꝙ ipſuꝫ mobile nō pōt habere iſtas partes ſꝫ idē ſui:
imo videt̄ ꝙ aliqȯ alterabile ſil' ⁊ ſm eādē ſui partē hꝫ
terminū a quo ⁊ terminū ad quē. Uerbi gr̄a. cū ignis ca
lefacit aquā eſt aliq̄ pars aque que tota ſiml' calefit ⁊ nō
eſt aliq̄ pars p̄us calefacta p̄us tp̄e q̄ alia. vt docet Ari
ſtote. in de ſenſu: ⁊ p̄us dcm̄ eſt ꝙ iſta pars ſil' ſm q̄libet
ſui partē hꝫ partē de termio a quo ⁊ ꝑtē de termino ad
quē: ⁊ ſic per iſtā demr̄ationē nō ꝯuincet̄ de omni eo qȯ
alterat̄: qȯ ne'cio hꝫ partē ⁊ partē: eo ꝙ poterit ſm ideꝫ
ſui ſimul hr̄e aliq̄d de termino a quo ⁊ aliq̄d de termino
ad quē: nec eſt incōueniēs: ꝙ ꝯ̄ria ſunt ſil' in eodē ſm idē
ſui remiſſa tn̄ ⁊ refracta: ⁊ ſic erit in illo alterabili qȯ to
tū ſil' alterabit̄: illa.n. ꝑs aque que tota ſil' calefiet pote-
rit hr̄e ſimul: ⁊ ſm idē caliditatē remiſſaꝫ ⁊ frigiditateꝫ
remiſſaꝫ: ⁊ ſic nō valebit ibi ratio Ariſto. vt videtur.
❡ Ad p̄maꝫ forte dōm ꝙ per trāſmutationē per ſe intel
ligit̄ tranſmutatio ſucceſſiua ⁊ cōtinua: ⁊ iō iſta trāſmu
tatio dī per ſe trāſmutatio que per ſe hꝫ ſucceſſionē ꝯti-
nuā: ⁊ talis eſt trāſmutatio que eſt ſm formā hn̄tem lati
tudinē: dico hr̄e latitudinē que hꝫ multitudinē ſupposi-
toꝵ vel graduū eiuſdē ſpēi ſpāliſſime differētiū ſm ma-
gis perfectū ⁊ minꝰ perfectū: vt caliditas ⁊ frigiditas ⁊
hmōi q̄litates que intēdunt̄ ⁊ remittunt̄. Sꝫ trāſmuta-
tio illa que nō hꝫ ꝑ ſe talē ſucceſſionē ꝯtinuā: ſꝫ ſolū per
accn̄s rōne trāſmutatiōis p̄cedētis dī tranſmutatio per
accn̄s: ⁊ talis eſt trāſmutatio que eſt ſm formā nō habē
tem latitudinē. Et vlr̄ oīs trāſmutatio inter cuiꝰ termi-
nos nō eſt aliqȯ mediū: ſicut eſt gn̄atio ⁊ corruptio ⁊ il-
luminatio ⁊ hmōi vt cōiter aſſerit̄: ⁊ ſic itelligit̄ dcm̄ Cō
mentatoris. ❡ Ad 2m dubiū dicūt aliq̄ ꝙ ipoſſ'e eſt aliqȯ
alterabile ſil' ⁊ ſm idē ſui habere aliq̄d de termio a quo
⁊ aliq̄d de termio ad quē ipſiꝰ alteratiōis: ſꝫ hoc neceſ-
ſario eſt ſm diuerſa ſui. Et hoc videt̄ intelligere Ariſto.
hic: ⁊ illud videt̄ velle Cōmentator plane in. 8. huiꝰ: in
illo caplo. rōnabilr' aūt itēdētibꝰ. vbi ſic loquit̄: illud ex
quo trāſmutat̄ ⁊ ad qȯ trāſmutat̄ ſunt oppoſita neceſſa
rio: ⁊ vtrūq̄ coꝵ eſt in parte tranſmutabili alia ab illa
in qua eſt reliquū: ⁊ hoc eſt cōe oī trāſmutationi. Uult ḡ
Cōmentator ꝙ terminꝰ a quo eſt in vna parte trāſmuta
ti: ⁊ terminꝰ ad quē eſt in alia. Sꝫ mihi videt̄ ꝙ hoc non
eſt oīno clarū: imo in alteratiōe videt̄ poſſibile eē ꝙ ter
minꝰ a quo ⁊ terminꝰ ad quē ſint ſiml' in alterabili ⁊ ſm
idem ſui: ſicut dicebat̄ in dubitatione cuꝫ ignis calefacit
aquā. Cōſtat.n. ꝙ ignis dominat̄ ⁊ obtinet ſup aliq̄ par
tē aque tm̄: ⁊ illā totā ſil' calefacit. i. nō p̄us tp̄e vnā par-
tē q̄ aliā: imo in eodē iſtāti in quo vna icipit calefieri ⁊
alia: ⁊ in eodē tp̄e in quo vna calefit ⁊ alia ſicut in eodē
tp̄e in quo mouet̄ vna pars cōtinua motu locali ⁊ alia.

❡ Intelligamus ḡ illā partē aque que ſimul tota cale-
fit igne p̄ſente: ⁊ accipiat̄ aliq̄ pars illiꝰ partis: aut in illa
eſt ſola caliditas: aut ſola friditas: aut ibi ē ſimul calidi-
tas ⁊ frigiditas ſm eē remiſſuꝫ. ſi diceret̄ ꝙ in illa parte
eēt frigiditas ⁊ nihil caliditatis: tūc illa ꝑs eſt ſub termi
no a quo ipſiꝰ calefactiōis: ⁊ per ꝯn̄s illa nō calefit i tp̄e
illo: ſꝫ ponebat̄ ꝙ tota aq̄: cuiꝰ eſt illa ꝑs ſimul calefie-
bat mō p̄dicto: ⁊ ſic ſequit̄ cōtradictio: ⁊ ſequit̄ ꝙ aliqȯ
totū mouet̄ ſimul ſm oēs ſuas partes: ⁊ tn̄ ſm aliq̄ ſui
partē q̄eſcit. Illud.n. dicimus q̄eſcere qȯ in aliquo tēpo
re ē ſub aliqua forma nō accipiēs aliquā aliā partē. Si
aūt dicat̄ ꝙ illa pars ſit ſolū ſub caliditate ⁊ nihil peni-
tus hꝫ de frigiditate: tūc ipa ſolū eſt ſub termio ad quē:
⁊ ſic nō mouet̄: cuiꝰ oppoſitū ponebat̄. ❡ Sꝫ aliq̄s poſ
ſet hic cauillare dicēdo ꝙ cū ignis appropinquatꝰ ē ali-
cui parti aque in quā totā pōt ſimul agere: iſta tota pars
per aliqȯ tp̄s eſt frigida ſolū: ⁊ nullo mō calida: ſꝫ frigi-
ditas eiꝰ in tēpore aliquo poſt p̄mū iſtāꝰ appropinq̄tio-
nis remittit̄ ⁊ corrumpit̄ ꝯtinue: ⁊ cū friditas tota fue-
rit corrupta: tūc ſtatiꝫ iducit̄ caliditas in ſubō p̄uato fri
giditate: ſed tūc in tēpore ſequēte illa pars aque eſt ſolū
cal'a nihil hn̄s frigiditatis: ⁊ ꝯtinue acquirit̄ aliq̄ pars
caliditatis poſt partē quouſq̄ ſit perfecta caliditas: ⁊ in
toto illo tēpore q̄dā alia pars hꝫ terminū a quo. ſ. frigi-
ditatē. ❡ Sꝫ iſta cauillatio ꝯcederet ꝓpoſitū. Nā ſi iſta
pars aque in quā totā ponit̄ ſimul agere ignis in quodā
tēpore: dum ignis eā trāſmutat ⁊ ꝯcedit̄ habere ſolā fri
giditatē. ergo nō habet partē de termino a quo ⁊ par-
tem de termino ad quem: ⁊ ſic illa non concluderur eſſe
diuiſibilis per illud medium: ⁊ hoc eſt quod volumus.
❡ Propter qȯ dico aliter ad p̄ſens ſaluo meliori iudi-
cio: ⁊ cōcedo ꝙ iſta ꝓpoſitio: mobile non pōt ſimul eſſe
ſub termino a quo ⁊ ſub termino ad quē ſm idē ſui. non
eſt vera niſi in motu locali: ſed trāſmutabile dū alterat̄
ſimul hꝫ aliquid de termino a quo: ⁊ aliquid de termino
ad quē ſm idē ſui. vt probatū eſt. Unde puto ꝙ rō Ari-
ſtote. directe ⁊ imediate nō ꝓbat hic niſi illud qȯ moue-
tur localiter ſit diuiſibile: de iſto enim veꝵ eſt ꝙ dū mo-
uetur nō hꝫ ſimul ſm idem ſui aliquid de loco a quo mo
uet̄ ⁊ aliquid de loco ad quē mouet̄: qꝛ in itelligibile eſt
ꝙ aliqȯ vnuꝫ ⁊ idem ⁊ ſm idē ſimul ſit in diuerſis locis.
Unde opꝫ ꝙ ſꝫ aliquid ſui ſit in parte loci a quo moue
tur: ⁊ ſm aliud ſit in parte loci ad quē mouet̄: ꝓximū.n.
eſt aſſignare mobili locū ꝓximū illi loco in quo erat an-
teq̄ moueret̄: locū dico ꝓximū qui non eſt aliquid illius
loci in quo p̄us erat: lꝫ non ſit aliquis locꝰ ꝓximꝰ qui ſit
aliq̄d illiꝰ loci in quo erat: qꝛ diuiſibilis eſt in īfinitū. Sic
igit̄ demōſtratio Ariſto. directe ⁊ imediate oñdit illud
qȯ localiter mouet̄ eſſe diuiſibile nō indiuiſibile. Sꝫ qꝛ
omne qȯ mouet̄ aliquo alio motu ꝓprie dicto eſt mobi-
le localiter. vt ſatis manifeſtū eſt ex. 8. huius: qꝛ motus T.c.55.
localis eſt p̄mus motuū: ideo ex ꝯn̄ti habetur ex iſta de
monſtratione ꝙ omne quod mouet̄ ꝓprie eſt diuiſibile.
Et vlterius: qꝛ omne qȯ tranſmutat̄ trāſmutatione per
accidēs trāſmutat̄ trāſmutatione per ſe: ideo ex hoc vl
terius ſcit̄ ꝙ vniuerſaliter ſe habet de eo qȯ tranſmutat̄
qualicūq̄ trāſmutatiōe. Et loquunt̄ Ariſto. ⁊ Cōmēta
tor de trāſmutationibꝰ ⁊ trāſmutabilibus exn̄tibꝰ extra
aīaꝫ ſenſibilibꝰ aliq̄ mō. Ad illā auctoritatē Cōmētato-
ris in. 8. hꝰ: cū ipe dicit ꝙ illȯ ex quo trāſmutat̄ aliq̄d eſt Cō.37.
in ꝑte trāſmutati alia ab illa in q̄ eſt aliȯ qȯ trāſmutat̄:
pōt dici ꝙ veꝵ ē i illis trāſmutatiōibꝰ in q̄bꝰ ipꝫ trāſmu
tans nō obtinet ſil' ſupra totū alterabile: v̄bi gr̄a. cū vnꝰ
puꝰ ignis appropinq̄tꝰ eſt alicui magne aq̄: tūc caliditas
recipit̄ in vna ꝑte aq̄ alia ab illa in q̄ eſt friditas: p̄us.n.

alterat vnā partē in quaꝫ agit: ⁊ cū illa alterat: alie magis diſtātes nōdū alterant: ſ cū pfecta eſt alteratio ꝑoris ⁊ generata eſt caliditas ſufficientis vigoris: tunc illa pars alterata alterat aliā parteꝫ: ⁊ ſic cōſequēter ꝙ diu durat virtus: ſed cū ipſuꝫ alterās obtinet ⁊ dominatur ſuper totū alterabile: tunc ſimul ⁊ ſm idē ſui ipſum alterabile habꝫ terminū a quo ⁊ terminū ad quē: remiſſe tamen ⁊ imperfecte: quoniā ſic nō videt inconueniēs contraria ſimul eſſe: quare nō eſt cōtra dicta. ¶ Aliter poſſeꝫ exponere illā auctoritatē. ¶ Ad cuius euidentiā eſt intelligēdū ꝙ quātūcūq aliquod alterabile ſimul tempore alteret ab alterante: tamē q₂ q̄libet alterabile eſt diuiſibile: oportet ꝙ vna pars eius ſit ꝓpinquior alterāti ꝙ̄ alia: ⁊ licet in tali alterabili toto ſit vterq terminus aliquo modo: tamē in parte ꝓpinquiori ipſi alterāti eſt perfectior forma alterātis ꝙ̄ in pte remotiori: ⁊ in parte remotiori eſt fortior qualitas alterāti ꝙ̄. in alia. Verbi gratia. Accipiat aqua que ſimul alterat ab igne ꝙ̄uis in parte ei⁹ qualibet ſimul ſint caliditas ⁊ frigiditas, remiſſe dum alterat: tamē in parte ꝓpinquiori ipſi igni eſt caliditas pfectior ꝙ̄ in remotiori. Agēs eniꝫ corporeuꝫ fortius agit in illud q̄ eſt ſibi ꝓpinquius. vt manifeſtuꝫ eſt ad ſenſuꝫ: ⁊ in parte remotiori fortior ⁊ minus remiſſa eſt frigiditas. Et ſic intelligendū eſt dcm̄ Cōmentatoris ꝙ terminus a quo quantū ad gradū ſuū perfectioreꝫ eſt in parte tranſmutati alia ab illa in qua eſt termin⁹ ad quē quantū ad gradū ſuū perfectiorē. Termin⁹ eniꝫ ad quē quantū ad gradū ſuū perfectiorē eſt in parte tranſmutati que ꝓpinquior eſt alterāti. Sed terminus a quo quantū ad ſuū gradū perfectiorē eſt in parte remotiori ab alterāte. Et in hac expoſitione letatus ſum cū laude dei. Sic dcm̄ ſit ad queſtionē de qua parum inuenies ab alijs ordinatū: ſed hoc erit initiū inquiſitionis. ¶ Et ē aduertendū ꝙ quāuis indiuiſibile nō poſſit moueri per ſe ſolitarie. vt bene ꝓbat Ariſto. tamē bene pōt moueri per accidens. ſ. inquantum eſt in aliquo ſubiecto quod mouetur. vt punctus in linea aut vnitas in vno.

Et ſic procedit ꝑmū argumentuꝫ. ¶ Ad aliō dōm breuiter vt mihi vr̄ ꝙ Ari. hic loquit de trāſmutationib⁹ ⁊ trāſmutabilib⁹. realib⁹ ⁊ ſenſibilib⁹: nō aūt de ſpūalib⁹ ⁊ indiuiſibilib⁹. Intellect⁹ aūt ⁊ eius trāſmutatiōes vel mutatōes nō ſunt ſenſibiles: nec per ſe: nec per accidētia inherētia eis. Intellect⁹. n. nec eſt calidus: nec frigidus: nec humidus: nec ſicc⁹: nec per ſe: nec per accidēs: nec aliqua alia

T.cō.6. ſenſibili qualitate īformatus: nec in aliquo ſenſibili per ſe: vt ſcit ex 3° de aīa. quare ⁊c̄. ¶ Ad aliā dōm ꝙ bene cōtingit diuiſibile moueri per accidēs: q₂ per accn̄s cōpetit ei ꝙ ſi in alio ⁊ in alio loco. ſ. inquantū illud in quo exiſtit eſt in alio ⁊ in alio loco: ſed non ſequitur ꝙ moueretur per ſe ⁊ ſm ſe. quare ⁊c̄.

¶ In quo autem primo mutatum eſt quod mutatum eſt: neceſſe eſt atomum eſſe: dico autem primū ⁊c̄. Textu. cō. XLIIII. Qō. XIIII.

QUerit hic. Vtꝝ illō in quo aliquid ꝑmo mutatū eſt ſit īdiuiſibile. ¶ Arguit ꝑmo ꝙ nō. Quia illō q̄ eſt mēſura alicui⁹ diuiſibilis: nō dꝫ eē quid īdiuiſibile ꝑciſe ſi ſit mēſura alicui⁹ diuiſibilis ꝯtinui. nullū enī ꝯtinuū cōponit ex īdiuiſibilib⁹: nec men-

T.cō.ꝑ ſurat īdiuiſibilib⁹. vt vult Ariſto. in iſto. 6. ſ illō in quo aliqd ꝑmo mutatū eſt: eſt mēſura alicui⁹ diuiſibilis continui: ꝓbatio huius. Naꝫ illud in quo aliquid ꝑmo mutatum eſt: eſt menſura illius ad q̄ aliquid ꝑmo mutatū eſt. vt manifeſtū eſt: ex iſto. 6. modo illud ad q̄ aliquid ꝑmo mutatū eſt bene eſt diuiſibile: ꝯtingit. n. aliqd pri-

mo mutatū eſſe ad quantitatē continuam. aliter nullus t.c.44.

eſſet motus ad q̄titatē continuā. Omnis aūt quantitas continua eſt diuiſibilis. vt pꝫ in iſto. 6. quare ⁊c̄.

¶ Oppoſitum arguitur auctoritate Ariſto. in littera. T.c.22.

Dicendū breuiter ꝙ illud tempus in quo aliqd ꝑmo mutatū eſt: eſt īdiuiſibile: ⁊ intelligit illud in quo aliquid ꝑmo mutatū eſt in quo non eſt mutatū ratione vnius partis ſolū: ⁊ hoc probat Ariſt. in littera ſic. Illud in quo aliquid ꝑmo mutatū eſt: eſt diuiſibile ⁊ habet partes: tūc aut in qualibet parte mobile tranſmutat aut in vtraq mobile tranſmutatū eſt: aut in vna tranſmutat ⁊ in alia tranſmutatū eſt. Si dicat ꝙ in vtraq parte tranſmutat in toto ⁊ ponebat mutatuꝫ eſſe in illo. ergo ſimul mutat ⁊ mutatū eſt. Si aūt det ꝙ in vtraq parte mutatū ē: ſequit ꝙ nō ꝑmo mutabatur in toto: q₂ pars eſt prior toto. Vn̄ q̄ mutatū eſt in parte alicui⁹ ꝑus mutatū eſt ꝙ̄ q̄ mutatū eſt in toto: ⁊ ſic eſſet aliqd ꝑus ipſo ꝑmo: q̄ eſt impoſſibile. Si aūt dicat ꝙ in vna pte mutat ⁊ in alia mutatū eſt: tūc nō mutatū eſt ꝑmo in toto vt ſupponebat. q̄re ⁊c̄. ¶ Ex hoc autē Ariſto. ꝯcludit ꝙ omne q̄ generatū eſt in inſtāti generatū eſt: ⁊ ſimilr̄ q̄ corruptū eſt: q₂ generatū eſſe eſt terminus alterationis ꝑcedētis: idē aūt eſt terminare motum ⁊ mutatū eſſe. ⁊ ideo opꝫ ꝙ ſit in inſtāti: ⁊ ſilr̄ corruptū eſſe: ⁊ hoc veꝝ eſt de corrupto eſſe rei que habet eē diuiſibile ꝙ eius corruptū eſſe debet eſſe indiuiſibile: ſed inſtans ſm eſſe: nō oportet. forte ꝙ eius corruptuꝫ eſſe ſit in inſtanti primo. vt dicebatur in quarto huius.

Ad rationem in ꝯtrariū ꝯcedo maiorē ſi ſit mēſura diuiſibilis ſm ꝙ diuiſibile eſt mēſura alicui⁹ ꝯtinui nō ſm ꝙ eſt diuiſibile non opꝫ: ⁊ ſic eſt hic. Nā q̄titas ſꝫ ſe nō termiat motū: ſ: ſꝫ ꝙ eſt ꝯiuncta forme nāli ⁊ quātū ad aliq̄ eſſe perfectū vel impfectū ⁊ illud eſt indiuiſibile vt cōiter dicit. Vel dicat: ꝙ licet q̄titas que eſt termin⁹ motus ſit diuiſibilis ſm ſe: tn̄ q̄tuꝫ ad ſui receptionē īmobili eſt indiuiſibilis: ita. ſ. ꝙ nō ꝑus tpe recipit vna pars ꝙ̄ alia: ſ tota ſimul: ⁊ iō receptio iſta eſt in indiuiſibili. ſ. in īſtāti q̄re ⁊c̄.

¶ Secundū igitur finem mutationis quod primum dicitur exiſtit ⁊ eſt: contingit enim perfici mutationem ⁊ eſt mutationis finis quod oſtenſum eſt indiuiſibile eſſe propter id ꝙ finis eſt: quod ſecundum principium omnino non eſt: non enim principium eſt mutationis ⁊c̄.

Textu cōmen. XLVI. Qō. XV.

COnſequēter querit. Vtꝝ in motu ſit primū mutatū eſſe a parte ante. ¶ Arguit ꝙ ſic. Quia cuiuſlꝫ ꝯtinui finiti opꝫ eſſe duo vltima ſicut eſt in linea: ⁊ ſupficie ⁊ hmōi: ſ aliqs mot⁹ eſt q̄dā ꝯtinuū finitū. vt manifeſtū eſt in iſtis īferiorib⁹ motibus qui īcipiūt poſtꝙ̄ mobile deſcebat ⁊ terminant: ita ꝙ mobile deſcit. ḡ ⁊c̄. ¶ Itē ſicut ſe hꝫ tp̄s finitū ad inſtās ſic mot⁹ finit⁹ ad mutatū eē p ꝯuenientē ſilitudinē: ſ cuiuſlꝫ tpis finiti ſunt duo īſtātia. ſ. ꝑm ⁊ vltimū. vt pꝫ in T.c.91.

4° h⁹. ḡ cuiuſlꝫ mot⁹ finiti debēt eē duo mutata eē. Vnū ꝑmū ⁊ aliud vltimū. q̄re ⁊c̄. ¶ Itē ſi mot⁹ nō hr̄et ꝑmū mutatū eē a pte an̄ ſequeret ꝙ eēt interminat⁹ a pte an̄: ⁊ per ꝯn̄s infinitus: q̄ eſt impoſſe. vt pꝫ ad ſenſuꝫ. Et pꝫ ꝯn̄tia: q₂ mot⁹ nō terminat a parte an̄ niſi per ꝑmū mutatū eſſe: ſicut tp̄s nō terminat niſi per inſtans.

¶Oppoſitum determinat Ariſtoteles in littera.

Iſta queſtio eſt bene dubitabilis: ſ3 dimiſſis
verbis alioꝝ que nõ euacuant
difficultatẽ queſtionis:dico ꝑmittẽdo quaſdã diſtinctio
nes ꝑus poſitas.Una ẽ diſtinctio famoſa:qꝛ poteſt mo
tus accipi ꝓ perfectiõe diminuta que fluit:⁊ hoc modo
eſt in trib⁹ generibus.vt viſu3 fuit ꝑus. Alio modo ac-
cipit ꝓ fluxu ꝯtinuo quo mobile dicit fluere de vna par
te ꝑfectionis ad aliã:⁊ ſic eſt de genere quantitatis per
ſe:vt puto. Alio modo accipit mot⁹ pro receptione hu
ius ꝑfectionis cõiuncta cu3 iſto fluxu:⁊ ſic eſt de genere
paſſionis.De ꝑmis duob⁹ ſignificatis eſt magis dubita-
tio:⁊ viſo de eis ſatis appebit de 3° qꝛ receptio ꝑfectio-
nis currit curſu illoꝝ quantũ ad ꝓpoſitũ. ¶Alia diſtin
ctio eſt ꝙ motus aliquãdo accipit ꝓprie pro mutatione
diuiſibili ⁊ tẽporali:⁊ de hoc querit hic. Aliquãdo ſumi
tur improprie pro mutatione indiuiſibili.vt cum dicim⁹
ꝙ ſenſus eſt motus a ſenſibili ⁊ huiuſmodi.

¶Tunc dico ad queſtionẽ.primo ꝙ ſi accipiat mot⁹ pro
fluxu cõtinuo ſic nõ eſt in ipſo primũ mutatũ eſſe intelli
gendo per primũ mutatũ eſſe primã partem illi⁹ fluxus
cõtinui:ſicut videt Ariſto.intelligere:⁊ hoc eſt facile vi
dere:qꝛ in illo qõ eſt diuiſibile in infinitũ nõ eſt pars pri
ma.hec eſt manifeſta:ſed quodlibet continuũ eſt diuiſi-
bile in infinitũ.Unde iſte fluxus cõtinuus qui dicit mo-
tus ſm famoſiorẽ acceptionẽ eſt diuiſibilis in infinitu3:
T.c.33. ſicut ⁊ tẽpus menſurans ipſum.vt p3 in iſto.6.quare ⁊c.
¶Secũdo dico ꝙ ſi accipiat mot⁹ pro ꝑfectione dimi-
nuta que fluit ſic eſt diſtinguendum:qꝛ iſta perfectio vel
eſt quantitas ſicut in motu augmẽtationis:⁊ tunc nõ eſt
dubiũ ꝙ nõ eſt ibi ꝑma pars:quia quantitas cõtinua eſt
diuiſibilis in infinitas partes eiuſdẽ proportionis.vt ꝓ-
batũ fuit ꝑus:⁊ in infinitis nõ eſt aliquod ꝑmum.vt ma
nifeſtu3 eſt:⁊ habet 2° metaphyſi. Uel iſta profectio eſt
T.c.5. ipſum vbi ſiue locus:⁊ ſic nõ eſt ibi accipere primum vt
cõmuniter dicit:quia ipſu3 vbi eſt diuiſibile in infinitum
ſicut ⁊ locus.ſ.ſuperficies. Unde mobile qõ mouet per
aliquod ſpatiũ ſemper prius tempore pertranſit ſpatiũ
minus ꝙ̃ maius ⁊ prius tempore eſt in loco minori ꝙ̃ in
maiori. ¶Conſiderandũ tamẽ eſt ꝙ dũ aliquod mobi
le mouetur qõ prius quieſcebat bene eſt aſſignare ꝑmũ
locũ in quẽ mouetur:loquendo de ꝑmo loco qui nõ eſt
aliqua pars illius loci in quo quieſcebat:ſed nõ eſt dare
primã parte3 loci in quo ſeparatur:immo quacũq3 par
te illius loci data eſt dare ꝑorẽ a qua recedit mobile dũ
mouetur:⁊ ſimiliter in illo loco ꝑmo qui non eſt aliquid
illius loci prioris in quo quieſcebat nõ eſt aſſignare pri-
mam partẽ in qua ꝑmo recipiat vel ingrediatur prima
pars mobilis:quia tales partes ſunt infinite:⁊ hoc põt
manifeſtari deſcriptione ſenſibilis. Si eni3 a.mobile qõ
locatur.⁊ b.ſit loc⁹ in quo quieſcit.Dico ꝙ eſt bene acci-
pere aliquẽ locũ imediatũ ipſi b.qui quidem locus non
eſt aliquid ipſius b.⁊ ſit ille locus c.vt hic b.c.tunc cũ a.
mouebitur de b.in c.nõ erit accipere primã partẽ ipſius
b.quã ꝑmo dimiſerat ipſum mobile:nec erit accipere ꝑ-
mam partẽ ipſius c.quã primo intret ipſum mobile vel
pars eius:quia hmõi ptes ſunt infinite ⁊ in motu locali
nõ eſt accipere ꝑmã parte3 ipſius vbi a parte principij.
Si aũt perfectio diminuta que fluit ſit aliqua qualitas
ſenſibilis vt caliditas aut huiuſmodi:tũc eſt magna dif-
ficultas an ſit aliqua ꝑma pars illius quã recipiat ꝑmo
mobile:⁊ loquor de parte qualitatis que dicitur gradus
eius:nõ eni3 de parte qualitatiua quam habet ſm extẽ-
ſionem ſubiecti:quia de iſta nõ eſt dubiũ ꝙ non eſt dare
primã:cum qualitas ſit diuiſibilis in infinitũ:ſicut ⁊ ma-
gnitudo quã iformat.De parte ergo que eſt gradus qua
litatis ⁊ forte eſt ſuppoſitũ eius.vt ꝑus tangebat eſt du
bium difficile vtrũ ſit aliqua ꝑma in mobili.Uerbi gra-
tia.cũ aliquid calefit vtrũ fuerit aliquis primus gradus
caliditatis recept⁹ in mobili. Qui quidẽ gradus ſit ꝑfe-
ctiſſimus ⁊ poſt ipſum ſequunt alij perfectiores:⁊ dicit
cõmuniter ꝙ nõ eſt aliqs gradus hui⁹ qualitatis imper
fectiſſimus:immo eſt ꝓceſſus in infinitũ in talibus gra-
dibus.Cui⁹ ratio poteſt eſſe:quia quãtũcũq3 ſit aliqua
pars ipſius alterabilis que tota ſimul incipit recipere ca
liditatem:tamen vna pars illius partis eſt propinquior
ipſi alteranti ꝙ̃ alia:⁊ hoc in infinitu3:medietas eni3 il-
lius ptis eſt ꝓpinquior alterãti ꝙ̃ ipſa tota ⁊ adhuc me
dietas ꝓpinquior ꝙ̃ tota medietas:⁊ ſic in infinitũ:nũc
aũt agens corporeũ perfectius agit in illud qõ eſt ſibi ꝓ
pinquius ꝙ̃ in remotius vt videmus: quia quãuis cor-
pus luminoſum ſit ſimul illuminans omnes partes me-
dij alicuius.ſ.in primo inſtanti ſue appropinquatiõis:ta
men ſine dubio perfectius illuminat pars ꝓpinquior ꝙ̃
remotior. Similiter cum ignis appropinquat aque agit
in aquã calefaciendo quãuis in illo inſtãti quo ſufficien-
ter eſt appropinquatus alicui parti aque:icipiat quelib3
pars recipere caliditatẽ ⁊ habet aliquẽ gradũ calidita-
tis:tñ pars ꝓpinquior ipſi igni perfectiorẽ caliditatẽ h3
ꝙ̃ pars remotior:⁊ pars remotior hab3 minus ꝑfectã:
⁊ ſic eſt ibi infinitas quedã graduũ ſimul exiſtẽtiũ in di-
uerſis partib⁹ quãtitatiuis illius aque. ¶Conſiderãdũ
tamẽ ꝙ in hoc eſt differentia queda3 inter lumẽ ⁊ alias
qualitates ſenſibiles ſm quas eſt alteratio:qꝛ pars ꝓpin
quior corpori luminoſo vt candele ⁊ hmõi:poſtꝙ̃ in in-
ſtãti recipit lumẽ nõ magis fit luminoſa in ꝓceſſu tẽpo-
ris ꝙ̃ ꝑus:dũmõ maneat in eq̃li diſtãtia ad corp⁹ lumi-
noſu3:⁊ luminoſu3 corp⁹ maneat eq̃liter luminoſu3:vt ſi
candela manẽs eque luminoſa ſtet iuxta aliquã partem
aeris per vnam hora3 in eadẽ ꝓpinquitate:iſta pars nõ
erit magis luminata in fine hore ꝙ̃ fuit in ꝑncipio:ſ3 in
alijs qualitatibus eſt ecõtrario. Na3 eadẽ pars ipſi⁹ al
terabilis cũ eſt eque propinqua alteranti inuenitur cali
dior in fine alicui⁹ temporis ꝙ̃ prius in principio:dato
ꝙ alterans maneat eque forte:vel forte minus forte:ita
ꝙ in illa parte generat vnus gradus illi⁹ qualitatis poſt
alium. Et huius diuerſitatis forte ratio eſt:qꝛ lumini nõ
eſt aliquod contrarium poſitiuum. Caliditati aute3 be-
ne eſt contrarium:⁊ ſimiliter in ſimilibus.

¶Et eſt notandũ ꝙ ſ3 iſtã poſitionẽ quodã modo eſt ſi
mile de qualitate ſm quã eſt alteratio:⁊ de q̃titate con
tinua. Nam ſicut cuiuſlibet ſpeciei quantitatis continue
permanentis eſt aliquod indiuiduũ maximũ quo nõ eſt
aliqõ maius:nec põt eſſe ex parte nature. Uel aliqua ſu
perficies eſt ita magna ꝙ nõ põt eſſe maior:ſicut vltima
ſuperficies cõuexa celi:⁊ ſimilr de linea ⁊ corporeitate.
vt tactũ fuit in 3° ⁊ tamẽ nulla iſtaꝝ eſt determiata ad
vltimũ totaliter:imo qualibet q̃titate cõtinua data in-
exiſtẽte minor põt dari. Similr caliditas eſt determina
ta ad gradũ perfectiſſimũ ſimplr quo nõ põt eſſe perfe-
ctior ex parte nature:ſicut eſt caliditas ignis puri ⁊ non
eſt determinata ad gradũ imperfectiſſimu3 ſimplr:imo
quocũq3 gradu caliditatis dato imperfecto eſt dare im
perfectiorẽ ſaltẽ in toto dũ aliquid ꝑciſe calefit accidẽ-
taliter.vt dcm̃ eſt:⁊ ſimiliter eſt de alijs qualitatib⁹ ſm
quas eſt alteratio ꝓprie dicta:⁊ hec opinio cõmunis be
ne eſt apparens:nec dico ad pñs aliquid contra eam.

¶S3 aduertẽdũ eſt vlteri⁹:ꝙ l3 in motu nõ ſit dare ꝑm
mutatũ eẽ a pte añ:itelligẽdo p ꝑmũ mutatũ eẽ ptẽ mo
tus ſ3 quã aliqd mouet:tñ ſi per ꝑm mutatũ eẽ intelli-

gatur indiuiſibile a quo initiat̃ motus ſic nõ eſt incõueniens in motu qui eſt fluxus forme eſſe primum: mutatum eſſe: aliter enim iſte fluxus nõ poſſet intelligi nouus ⁊ terminatus a parte ante niſi fuiſſet aliquod idiuiſibile añ qd̓ nihil fuit de illo: ⁊ poſt qd̓ eſt tot⁹ ille flux⁹ ⁊ illud indiuiſibile correſpondet pͥmo inſtanti tẽporis mẽſurantis illum fluxũ finituȝ: ſed nõ põt ꝓprie eſſe mutatũ eſſe illius motus: qꝛ ante ipſuȝ nihil fuit ipſius motus qd̓ nõ eſt in mutato eſſe: nihilominus tamẽ illud eſt primũ mobile a quo initiat̃ motus. Et puto ꝙ hoc intelligit Cõmentator in. 8. huius: ſuper illud caplm. Principiuȝ aũt ꝯſiderationis. vbi dicit ſic. Sȝ pͥma para in actu motuũ qui fiunt ſiue fuerit tranſmutatio in loco aut in qualitate aut in quãtitate fit ſubito. i. in iſtanti: nõ in tẽpore ⁊ ſi
Com. 21.
nõ: tũc ante trãſmutationẽ inueniret̃ trãſmutatio: ⁊ nõ eſſet trãſmutatio noua oĩno. Uult ergo plane Cõmẽtator: ꝙ in motu nouo fuit pͥma pars ⁊ illa fit in inſtãti: ſȝ nõ intelligit pͥmã partẽ quantitatiuã ipſius fluxus: quia hoc expreſſe cõtradiceret Ariſto. ⁊ veritati. Nec põt intelligere primã partẽ illius perfectionis que generatur pars poſt partẽ: qꝛ ſine dubio hoc nõ poſſet eẽ verũ in augmentatione per quã acquirit̃ aliqua quãtitas continua: ⁊ tamẽ ipſe vult ꝙ hoc eſt in omni noua trãſmutatione. Unde nõ videt̃ relinqui ꝙ ipſe itelligat aliud per illam primã partẽ niſi primũ indiuiſibile a quo initiatur motus: ⁊ huiuſmodi indiuiſibile põt vocari pars prima inquantũ ſe habet quodãmodo ad modũ forme: ⁊ hoc forte innuit Cõmentator in ſuis verbis: vbi dicit: prima pars in actu ideſt pͥma pars que ſe habet ad modũ act⁹ ⁊ forme. ſicut eniȝ res nõ eſt anteꝙ̃ forma ſit: ⁊ ſtatiȝ forma adueniente res habet eſſe: ſic ante illud indiuiſibile nõ erat ille motus ſic ſtatim poſt illud indiuiſibile ſequitur motus. Quod ſi quis melius intelligat placet mihi.

Ad rationes pȝ ex dictis. Omnes eñi cõcludũt ꝙ in motibus aliquib⁹ eſt pͥmũ indiuiſibile a quo initiat̃ motus: ⁊ illud nõ eſt parſ motus ſicut inſtans nõ eſt pars temporis. ¶ Et qd̓ accipitur in 3ª ratione ꝙ motus non terminat̃ niſi per mutatum eſſe. Dicendũ ꝙ verũ eſt a parte poſt: ſȝ a parte añ bene terminat̃ per aliqd̓ qd̓ nõ eſt mutatũ eſſe ꝓprie reſpectu illius motus: ſed eſt indiuiſibile ante quod nihil erat actu de illo motu. Sed remanet hoc dubiũ ꝙ ſicut fluxui for^e^ ſubſternit̃ forma vel ſaltem fluxus a quo initiatur motus ſubijcitur indiui^e^ forme. ſ. ſine gradu perfectiori. Forte dicendum ꝙ verum eſt de indiui^e^ for^e^ qd̓ poſſet per ſe ſubſiſtere: ſed in iſto cõtinentur infinita que ſic poſſet per ſe exiſtere ſine alijs: quemadmodũ de partibus quantitatiuis dicebatur.

¶ Quoniam autem omne qd̓ mouetur in tempore: mouetur ex quodam in quiddam. Textu cõmenti. LXXIIII. Queſtio XVI.

q Ueritur hic. Utrũ illud qd̓ mouet̃ localiter duȝ mouetur ſit in aliquo loco eodẽ per aliquod totũ tp̃s. ¶ Et arguitur ꝙ ſic. Quia illud qd̓ in aliquo toto tẽpore nõ mutat totum locum videtur in tempore illo eẽ in eodem loco: hoc videtur euidens. Sed aliquid duȝ mouetur nõ mutat locum totũ ſicut qd̓ mouetur localiter circulariter. vt dicitur in. 8. huius. quare ⁊c̃. ¶ Item ſicut illud quod alteratur ſe habet ad qualitateȝ: ſic illud qd̓ mouetur localiter ſe habet ad locum. per conuenienteȝ
T. c. 79
ſimilitudinem. Sed illud quod alteratur duȝ alteratur eſt in eodem tempore ſub eadẽ qualitate. Uerbi gratia: dum aliquid caleſit per totũ tempus calefactionis manet ſub gradu vel pte caliditatis quã habuit in pͥmo inſtanti temporis menſurãtis iſtam alterationẽ. Si enim ille gradus corrumperetur: aut erit corruptus in aduentu termini ad quẽ: qd̓ eſt falſuȝ: quia eſſet vel fuiſſet corrũpens qd̓ non eſt: nec ipſum alterabile quia caleſit: nec ipſum calefaciens: quia iſtud generauit illum gradum: ⁊ ſic idem ⁊ ſm idem eſſet cauſa contrariorũ. ſ. generationis ⁊ corruptionis: eiuſdẽ. Nec eſt dicendum ꝙ ille gradus corrũpat ſeipſum. hoc. n. ſtatiȝ eẽt ridiculũ. q̃re ⁊c̃. ¶ Preterea in motu augmẽtationis mobile dum augmentatur in aliquo toto tempore manet ſub eadẽ quãtitate. ridiculum enim eſſet dicere ꝙ duȝ aliquod augetur quantitas que preexiſtebat in ipſo corrumpatur: vel quantitas quam acquiſiuit in tempore augmentationis corrumpatur adueniente termino augmẽtationis: quare ſimilr̃ in motu locali debet contingere: qꝛ mobile per aliquod tp̃s maneat in eodem loco dum mouetur.

¶ Oppoſitum vult Ariſtote. hic.

Dicendũ primo: ꝙ illud quod mouetur localiter dum mouet̃: non habet eſſe in aliquo loco per aliquod totũ tempus: ſed in quocũq; ſpatio ſibi equali eſt ſolũ in inſtanti dum mouetur cõtinue. Et hoc breuiter ꝓbatur ratione Ariſtote. in littera: qꝛ ſi hoc eſſet ſequeretur ꝙ ſimul quieſceret ⁊ moueret̃: qd̓ eſt impoſſibile. Et probat̃ ꝯſequentia: quia illud dicitur quieſcere ꝙ eodem modo ſe habet nunc vt prius. Modo in quolibet tẽpore eſt pͥus ⁊ poſteri⁹ vt patuit. ergo in tempore illo eodem modo ſe habebit quantum ad locum nũc ſicut prius: ⁊ ſic quieſcet: ⁊ ponitur moueri in tẽpore iſto cõtinue. Et per conſequẽs in qualibet eiuſdem parte. ergo ſimul mouebitur ⁊ quieſcet. Et eadẽ ratione dicendum ꝙ illud quod alteratur dum alteratur nõ habet aliquam partem qualitatis: que acquiritur in aliquo tempore ſine acquiſitione alicui⁹ alterius partis: imo in quolibet inſtanti acquirit aliã ⁊ aliã partẽ. Sed vtrũ pͥma pars remaneat adueniente 2ª bene eſt dubiũ: ⁊ de hoc fuit pͥus aliquid tactum. Similiter aũt intelligo de motu ad quantitatem ſuo modo.

Ad primaȝ rationeȝ cum dicit̃. illud quod nõ mutat locum ⁊c̃. Ueruȝ eſt ſi totũ nullo modo mutat locũ. Et cum dicit̃ ꝙ corpus circulare qd̓ mouet̃ localiter totum nõ mutat locũ. Dico ꝙ verum eſt ꝙ ipſuȝ totũ nõ mutat locũ ſm ſubiectuȝ: ſed bene mutat locum ſm formam. Et partes eius mutant locum ⁊ ſm ſubiectum ⁊ ſm formã. Et poteſt itelligi mobile totum mutare locum ſm ſubiectum: quando ipſum motum mobile in vno tempore vel in vno inſtanti eſt in aliquo loco totaliter diuerſo ab illo in quo pri⁹ erat: ita ꝙ nihil illius mobilis prius erat in illo loco: ſicut cũ animal procedit localiter manifeſtum eſt ꝙ menſuratione motus eſt in aliquo loco in quo nihil eius erat ante ipm motum: ſed erat totaliter diuerſus locus: mobile auteȝ qd̓ mouetur circulariter non inuenitur in vno tempore: vel in vno inſtanti in aliquo loco in quo nihil erat pͥus de ipſo: immo in quocũq; loco inuenit̃ in aliquo tempore: in illo eodeȝ prius erat aliquid ipſius. Sed tamẽ mutat locum ſm formã: quia partes eius mutãt locum ſm ſubiectuȝ ⁊ ſm formã: ⁊ hoc eſt ipſuȝ totũ mutare locũ ſecundũ formam. Qꝫ autem partes eius mutent locum ſm ſubiectũ pȝ: quia pars in vno tẽpore inuenit̃ in vno loco in quo pͥus nõ erat nec ſm ſe totaȝ nec ſm aliquid ſui: ſicut ſol cũ eſt in oriente ſupponit̃ tali parti terre cui non ſupponebatur cum erat in occidente ⁊ huiuſmodi. Et forte hoc eſt ipſam partem mutare locum ſm ſubiectum: mutare autem locum ſm formam eſt habere ali-

quam proprietatem ꝛ diſtantiam reſpectu alicuius partis:circa quod reuoluitur mobile. ¶ Ad aliam rationē dico ꝙ alterabile bene habet eandē qualitatē in aliquo tempore dum alteratur:ſed nō habet eam preciſe ꝛ ſine acquiſitiōe alterius:qꝛ ſic quieſceret:ſed ꝯtinue acquirit aliā ꝛ aliā:ꝛ acquiſita poſteriori remanet ꝑ̄or.vt cōiter imaginantur plures. Uel ſi dicat̄ ꝙ aduenīēte parte poſteriori deficit ꝑ̄or:tūc diceret̄ ꝙ ꝑ̄or corrūpit ab illa q̄ aduenit in tēpore ſequēte illud inſtās in quo generabit̄: illa enī3 eſt perfectior ꝙ̄ precedens:ꝛ habet quandā cōtrarietatē ad eam ſicut excellens ad diminutū. ¶ Sed de quantitate non eſt bene manifeſtum qualiter corrum patur. Sed de hoc non plus ad preſens.

¶ Expletis queſtionibus Jandonis ſuper 6m phyſicorum:incipiunt queſtiones eiuſdem ſuper ſeptimum.

¶ Omne quod mouetur neceſſe eſt ab aliquo moueri. Si quidem igitur in ſe ipſo non habet principium motus manifeſtum eſt ꝙ ab altero mouetur ꝛc. Textu cōm. I. Qō. I.

Queritur hic primo. Utꝝ aliquid moueat̄ a ſeipſo. ¶ Arguit̄ ꝑmo ꝙ ſic. Qꝛ qō mouet̄ a ꝑncipio īntriſeco mouet̄ a ſeipſo. hec vr̄ manifeſta: ſed aliquid mouet̄ a ꝑncipio itrinſeco:qꝛ natura eſt ꝑncipiū intrinſecu3:multa aūt mouentur naturaliter.vt patet in iſta ſcientia.ergo ꝛc. ¶ Item qō intelligit ſeipſum mouet̄ a ſeipſo:qꝛ intelli-
Tex. cō. 2. gere eſt moueri ab intelligibili.vt p3 3° de anima:ſed aliquid intelligit ſe ipſu3.ſ.quelibet ſubſtātia immaterialis
Tex. c. 5. ꝛ precipue ꝑma:qꝛ vt habet̄ ex 3° de anima: in ſeparatis.n.a materia idē eſt intelligens ꝛ qō intelligit̄.q̄re ꝛc. ¶ Itē omne qō mouet ꝛ nō mouet̄ ab alio mouet̄ a ſe ipſo:ſed ꝑmu3 mouens mouet ꝛ nō mouet̄ ab alio:hoc ꝓbat̄ ꝑmo:qꝛ ꝑmum mouens mouet̄:qꝛ eſt intrinſecum mobili mouet̄.hoc eſt manifeſtū. Unde motis nobis mouent̄ omnia que ſunt in nobis:ſed motor primus eſt intrinſecus ꝑmo mobili. Aliter.n.primus motus nō eſſet naturalis:qꝛ hec eſt diſpoſitio cauſe agētis in reb⁹
Com. 5. nālib⁹.ſ.qō eſt in re.vt Cōmētator dicit ſup 5m metaph. caplo de ꝑncipio.ergo ꝑmus motor cū ſit agens motū. In ſeparatis eni3 a mā idē eſt mouēs ſ3 ſinē ꝛ ſm agēs.
Cō. 33. vt vult Cōmētator in 12°.ergo ipſe ꝑmus motor ē itrinſecus mobili:ꝛ ſic mouet ad motum mobilis. Qꝛ aūt nō moueat̄ ab alio manifeſtum eſt:qꝛ ſic nō eſſet ꝑmus motor:ꝛ ſic eēt ꝑmus motor ꝛ nō primus motor.ergo ꝛc. ¶ Oppoſitu3 Ariſto. vult in lr̄a:ꝛ ſimiliter Cōmētator: volūt.n.ꝙ omne qō mouet̄ ab alio mouet̄:qō aūt mouetur ab alio non mouetur a ſeipſo:niſi diceretur ꝙ aliquid eſt aliud a ſeipſo:quod eſt impoſſibile.

Ad euidentiā queſtionis eſt intelligendū primo:ꝙ aliquid moueri a ſeipſo pōt itelligi dupliciter. Uno modo per ſe ꝑmo. Alio modo per ſe nō ꝑmo. ¶ Tunc dico ad queſtionē duo. Primo ꝙ nihil mouetur a ſeipſo per ſe ꝑmo. Secūdo ꝙ aliquid bene mouet̄ a ſeipſo:l3 nō primo. ¶ Primū oſtenditur per demonſtrationem Ariſto. in littera. Ad cuius intellectū preſupponenda ſunt aliqua. Primo ꝙ omne qō mouetur eſt diuiſibile:ꝛ loquimur de motu ꝓprie di-
Tex. c. 32. cto qui eſt actus imperfectus cu3 potentia ꝛ fluxus cōtinue ad complementū:ꝛ hoc p3 ex .6. huius:vbi demōſtratum eſt ꝙ omne qō mouet̄ eſt corpus. Illam autem demonſtrationē ad preſens nō reſumo propter breuitatem. Secundo ſuppono:ꝙ nihil ꝓhibet conditionalem ſeu propoſitionem hypotetica3 eſſe verā:cuius antecedens eſt ſimpliciter impoſſibile:vt ſi aſinus volat aſinus habet alas:ꝛ hoc eſt manifeſtum cuilibet ſani capitis. ¶ Et addo hoc ſm Cōmentatorem:cum aliqua conditionalis ſeu hypotetica eſt vera quantūcū ꝗ eius antecedens ſit impoſſibile omne illud eſt falſum ex quibus:ſequitur deſtructio ꝛ falſificatio illius hypotetice. Uerbi gratia. Si diceremus ꝙ aliquod volatile eſt per ſe retētibile in aere:ex hoc ſequeret̄ iſtam eſſe falſam:ſi aſinus volat aſinus habet alas:vt exemplificat Cōmentator. Unde oportet iudicare illud eſſe falſu3.ſ.ꝙ aliquod volatile ſit per ſe retentibile in aere. Similiter ſiquis poneret ꝙ omne animal eſt quadrupes naturaliter:ex hoc ſequitur ꝙ h̄ ſit falſa.ſi aliquis eſt homo naturaliter ſolu3 habet duos pedes:ꝛ tamē hec cōditionalis ē vera ꝛ neceſſaria. Et ideo iudicādū eſſet illud eſſe ſimpliciter falſu3.ſ.ꝙ omne animal eſt quadrupes. Similiter aūt ꝛ in alijs.3° accipio ꝙ cū aliqua diſpoſitio debet alicui ſubiecto per ſe ꝑmo:non op3 ea3 remouere ab ipſo ſi remoueat̄ a quocū ꝗ alio. Uerbi gratia. riſibilitas ineſt homini ꝑmo:ꝛ ꝯſtat ꝙ nō remouet̄ ab homine:per hoc ꝙ remouet̄ ab aſino. ſimiliter aūt ꝛ in alijs. q̄rto accipio ꝙ ſi pars alicuius mobilis quieſceret quodcū ꝗ ſit illud ipm totū nō moueret̄ per ſe ꝑmo:ita ꝙ licet in aliquib⁹ mobilibus impoſſibile ſit partem quieſcere ſicut in corpore celeſti:tamē hec cōditionalis eſt vera. Si alicuius mobilis pars quieſcat:illud mobile nō mouet̄ a ſeipſo ꝑmo:ꝛ hoc ꝓbat̄:qꝛ ſi pars alicuius mobilis quieſceret: ꝛ illud mobile moueret̄:tunc nō moueret̄ niſi ratione partis.ſ. ratione illi⁹ partis que nō quieſceret:qō aūt ineſt alicui ratione vni⁹ partis:ꝛ nō alterius non ineſt ei ꝑmo.vt p3 ex primo poſteriorꝝ:ꝛ manifeſtum eſt cuilibet intelligenti. ¶ Et pōt confirmari:qꝛ nihil pōt alicui perfecti⁹ ineſſe ꝙ̄ per ſe:ꝛ ꝑmo. Si igit̄ aliquid inexiſtens alicui ratione partis vni⁹ ꝛ nō ratione alteri⁹ ineſſe per ſe ꝛ primo:tunc ita perfecte ineſſet ei ſicut ſi ineſſet ſm omnes partes:qō eſt abſurdū. ¶ His preintellectis demonſtratio Ariſtote. pōt dupliciter formari. Primo oſtēſiue ſic: omne illud quod quieſceret ſi aliquod alteru3 quieſceret mouet̄ ab alio vel nō mouet̄ a ſeipſo per ſe ꝛ ꝑmo. h̄ p3 ex 3a ſuppoſitione:ſed omne:qō mouet̄ quieſceret:ſi qōdam aliud quieſceret:ita.ſ.ꝙ nō moueretur per ſe ꝛ primo. hoc p3 ex alijs trib⁹ ſuppoſitionib⁹ premiſſis.g̃ ꝛc. ¶ Item poteſt formari inducendo ad impoſſibile. ſi aliquid moueretur a ſeipſo per ſe ꝛ ꝑmo:tūc nō oporteret ꝙ ſi pars eius quieſceret ꝛ ipſum quieſcere.i.non moueri per ſe ꝛ ꝑmo:ſed hoc eſt falſum.ergo ꝛ primū. falſitas ꝯſequentis eſt manifeſta ex ſuppoſitione 4a:ꝛ cōſequētia manifeſta eſt ex 3a:qꝛ cū aliqua diſpoſitio ꝛc. ¶ Ite3 poteſt formari oſtenſiue ſic:illud eſt falſum ꝛ impoſſibile ex quo ſequeretur deſtructio hypotetice vere ꝛ neceſſarie. hoc p3 ex aductio in ſecūda ſuppoſitione:ſed ſi aliquid moueretur a ſeipſo primo ſequeret̄ ex hoc falſitas conditionalis que ſimpliciter eſt neceſſaria ꝛ vera.ſ. huius conditionalis ſi cuiuſcun ꝗ mobilis pars quieſcat illud mobile non mouetur per ſe ꝛ primo. Qꝛ autē hec ſit vera probatum eſt ſm quartam hypoteſim:ſed ꝙ ſequitur eius deſtructio manifeſtum eſt ex tertia ſuppoſitione. His aute3 ſuppoſitionibus intellectus ꝛ ſic formata demonſtratione Ariſtote. faciliter ſoluuntur queda3 obiectiones quas aliqui induxerunt contra verba Ariſtotelis. Dicit eni3 Ariſtoteles ꝙ parte quieſcente quieſcit totu3:cui obijcit Galienus. vt recitat Commētator qui dicit:immo poſſibile eſt totu3 moueri per ſe dato ꝙ Com. 5.
vna eius pars quieſcat. Nam vna parte mobilis quieſcente adhuc alie poſſunt moueri:ꝛ ſic illō mobile dici-

tur moueri ratione partis ⁊ per ſe. ¶ Itē videtur Ariſtote. ſupponere vnum falſum. ſ. ꝙ cuiuſlibet mobilis pars poſſet quieſcere. Hoc aūt eſt falſum ꝓ corporibus celeſtibus que neceſſario mouent̄ ⁊ ſm̄ ſe totū ⁊ ꝫ partes. ¶ Ad p̄mum pꝫ ex dictis. Naꝫ per ſe accipit̄ dupliciter. Uno modo ꝓut diſtinguit̄ cōtra pure per accidēs: ⁊ ſic illud qd̄ ineſt rōne partis bene ineſt per ſe. Alio modo accipit̄ per ſe ꝓprie pro eo qd̄ eſt p̄mo: ⁊ ſic illud qd̄ ineſt vni parti ⁊ nō alteri nō ineſt ei p̄mo. ſic aūt intellexit Ariſt. ꝙ ſi alicuius mobilis pars quieſcat totū quieſcit. i. nō mouet̄ p̄mo: ⁊ ſic iſte nō intellexit ſermonē Ariſtote. ¶ Ad aliud etiā ſolutū eſt. Nā ⁊ lꝫ in aliquib⁹ mobilibus partes nō poſſint quieſcere. ſ. in ꝑpetuis: tn̄ hec cōditionalis eſt vera. ſi talis mobilis pars quieſceret totū nō moueret̄ p̄mo. vt dcm̄ eſt: ⁊ ſic ſine dubio ītellexit Ariſto. nō eniꝫ dixit. ponat̄ pars illius mobilis quieſcere: ſed dixit parte quieſcēte quieſcit totū: ⁊ hic ſermo habet viꝫ ꝯditiōalis. Nā vt dicūt grāmatici ablatiu⁹ abſolutus pōt exponi per ſi vel dum vel qꝛ: ita ꝙ ſenſus eſt ſi pars quieſceret in quocūqꝫ mobili q̄ſceret totū mō predicto. q̄re ⁊c̄. ¶ Itē Cōmētator ponit aliam ſolutionē ad iſtā rōnem ꝙ pars corporis celeſtis pōt ꝯſiderari dupliciter. Uno mō inquantū eſt corpus: ⁊ ſic non ei impoſſibile nec repugnat ei quieſcere: qꝛ tunc omni corpori repugnaret q̄ſcere. Alio modo pōt cōſiderari in quātū eſt tale corp⁹. i. nec graue: nec leue. ⁊ ſic impoſ̄e eſt ipſi q̄ſcere. ⁊ ideo Ariſto. ponit illud qd̄ eſt poſſibile ſm̄ ꝙ eſt poſſibile: nō ſm̄ ꝙ impoſſibile: qꝛ conſtat de corpore ſm̄ ꝙ eſt corpus ꝙ eſt mobile ⁊ nō de corpore ſm̄ ꝙ eſt talis nature determinate. ¶ Sed contra hec eſt dubitatio fortis: qꝛ ꝓpoſitio reddit̄ impoſſibiliſ ſimplr̄ nō ſolū qn̄ p̄teritū repugnat obiecto rōne generis: ſed cuꝫ repugnat rōne differētie ſpecifice. vt iſta eſt ſimplr̄ impoſſibilis hō eſt irrōnalis: qꝛ irrōnale repugnat homini rōne differentie ſpecifice: lꝫ nō repugnat rōne qua aīal. Et ſi poneret̄ ꝙ homo eſſet irrōnalis ſequit̄ inconueniēs. ſ. ꝙ oppoſita ſimul erūt in eodē. Et ſic diceret in ꝓpoſito ꝙ parti corporis celeſtis repugnat quieſcere rōne differētie ꝓprie: ⁊ ideo eſt impoſ̄e ſimplr̄ ipſam quieſcere ⁊ non dꝫ poni in eē. Et forte adhuc pōt ſaluari illa ſolutio Cōmentatoriſ: nō. n. intendit Cōmentator: ꝙ cū aliquid eſt impoſ̄e rōne differētie ſpecifice ⁊ poſſibile ratiōe generis ꝙ illud deberet poni in eē ſine omni incōueniēte ꝯſequente: ſed intēdit ꝙ ſi ponit̄ in eſſe ex eo ſolo poſito in eſſe nō ſequit̄ impoſſibile. vt ſi ponat̄ ꝙ ſit irrōnalis ratione qua animal ex hoc ſolo nō ſequit̄ aliqd̄ impoſſibile: ſed ſi ſequeret̄ erit ꝓpter qddā aliud. Silr̄ cū in omni mobili ſit partē quieſcere ideꝫ ꝙ corpus ex hoc ꝙ poneret̄ quieſcere rōne qua corpus nō ſequit̄ aliqd̄ impoſſibile. Unde relinquit̄ ꝙ impoſſibile ſequēs. ſ. ꝙ illud nō ſit p̄mo motū ex ſe: ⁊ ſic p̄mo motū: ſequit̄ ex eo ꝙ ponitur moueri per ſe: ⁊ p̄mo ex ſe cū eo ꝙ ps ei⁹ poſſit quieſcere: ⁊ ſic ſequit̄ ꝙ adhuc ſunt icompoſſibilia. Sed ſi illud nō eſt niſi fuga teneat̄ p̄ma ſolutio que eſt veriſſima. ¶ Obuiauerūt tamē quidā poſteriores expoſitores ſatis ſubtiliter. vt mihi videt̄. Nā per illā rationē ꝓbaret̄ nō ſolū ꝙ nihil moueret̄ a ſe p̄mo. Sed ꝙ nihil pōt moueri p̄mo arguendo ſic. Illud qd̄ quieſceret ſi aliquod alterum quieſceret non moueret̄ per ſe: ⁊ p̄mo. Sꝫ omne qd̄ mouetur quieſceret ſi quoddā alterum non moueretur. quare ⁊c̄. Maior pꝫ per illā ſuppoſitionē cū aliqua diſpo ⁊c̄. Et minor apparet. Nam omne qd̄ mouet̄ habet partes: ⁊ ſi pars quieſceret totū quieſceret. ergo ⁊c̄. ¶ Itē per tertiā ſuppoſitionē ꝓbaretur ꝙ triangulus non habet tres. Primo qꝛ ſi nō haberet tres remouere tur a triangulo ſi remoueatur a quodam altero. ſ. a figura. vt dicit̄ p̄mo poſteriorꝫ. Similiter probaret̄ ꝙ riſibilitas nō ineſt homini p̄mo: qꝛ remoueretur ab homine. Si remoueret̄ ab aliquo alio. ſ. ſi remoueret̄ ab animali que omnia ſunt icōueniētia manifeſta. quare ⁊c̄. ¶ Ad illa ⁊ ad omnia igit̄ eſt reſpondendū cōſimiliter. Ad qd̄ eſt conſiderandū ꝙ iſta tertia ſuppoſitio ſic debet intelligi. Cū aliqua diſpoſitio ineſt alicui ſubiecto p̄mo nō ſequit̄ eam remoueri ab illo per remotionē ab alio dummodo iſtud aliud ſit extraneū ⁊ diuerſum ab alio reſpectu illius diſpoſitiōis. vt homini reſpectu riſibilitatis eſt extrane⁹ aſinus. Et ideo ſi riſibilitas remouet̄ ab aſino non ſequitur eam remoueri: ſed ſi illud aliud non ſit extraneuꝫ ſubiecto reſpectu illius diſpoſitiōis: tunc per remotioneꝫ ab illo alio remouet̄ a ſubiecto p̄mo: ſicut pꝫ in exēplis obiectionū. Modo dico ꝙ ei qd̄ mouetur abſolute nō eſt extraneū habere partes reſpectu huius qd̄ eſt moueri: imo hoc eſt ei neceſſarium: cuꝫ omne qd̄ mouetur ſit diuiſibile: ſꝫ ei qd̄ ponit̄ moueri per ſe: ⁊ p̄mo a ſeipſo: extraneū eſt omnino habere partes. Qd̄ ſic pꝫ: qꝛ ſi aliquid habēs ptes moueat ſe ipſuꝫ p ſe ⁊ p̄mo: tūc quelibet pars ſe ipſaꝫ mouebit per ſe: ⁊ ſic vnū ⁊ ideꝫ ſimul ⁊ ſm̄ idē erit mouens ⁊ motū ſm̄ eundem motum: ⁊ vlterius erit in actu ⁊ in potētia ſimul ⁊ ſm̄ idem ⁊ reſpectu eiuſdē. vt deducit Ariſto. in. 8. huius: que omnino ſunt impoſſibilia manifeſte. Unde manifeſtum eſt ꝙ pars eſt quoddā extraneū ei qd̄ mouet̄ p ſe ⁊ p̄mo a ſeipſo. Propter quod ſi aliqd̄ moueret̄ a ſeipſo ⁊ per ſe p̄mo: non deberet moueri ab eo per remotioneꝫ eius a parte. Sed vt dicebat̄ pars nō eſt quid extraneū ab eo qd̄ mouet̄ reſpectu huius qd̄ eſt moueri: imo eſt neceſſariuꝫ ⁊ per ſe. Et ꝓpter hoc ſi moueri poneret̄ remoueri a parte eius qd̄ p̄mo mouetur: bene ſequeret̄ illud nō moueri p̄mo: ⁊ ideo nō valet illa obiectio. ¶ Per ideꝫ ad alias duas inſtātias. Aliquib⁹ tamē nō placet iſta reſpōſio: qꝛ ſm̄ hoc meliuſ ⁊ breuius ꝓbaſſet Ariſto. nihil moueri a ſeipſo p̄mo: per hoc. ſ. ꝙ idem ⁊ ſm̄ idē eſſet in actu ⁊ in potentia. Et forte concedendū eſt hoc: ſꝫ iſtaꝫ demonſtrationē poſuit: in. 8. huius. Uel dicat̄ ꝙ ſi riſibile remoueret̄ ab animali ſm̄ ꝙ eſt aliud ab homine: ſed ſm̄ ꝙ idem. Sciendū tamē ꝙ nō eſt aliquid p̄mum motum per negationē cuiuſlibet poriſ moti: ſed p̄mū per ſe ⁊ ſeorſuꝫ ſubſiſtens bene eſt: ⁊ eſt aduertendū ꝙ ſi bene conſideret̄ aliquid moueri a ſe primo: implicat cōtradictionē: qꝛ ex hoc ipſo qd̄ ponit̄ moueri: ſequit̄ ipſū habere partes: vt pꝫ ex. 6. hui⁹: ⁊ ex hoc ꝙ ponit̄ ipſuꝫ moueri a ſeipſo per ſe ⁊ p̄mo: ſequit̄ ipſum nō habere partes. vt oſtenſum eſt: ⁊ ſic includit cōtradictoria. Utrum aūt demonſtratio Ariſto. ſit demonſtratio propter quid: vel qꝛ dubitatio eſt ⁊ videbitur ſtatim poſt. T.c.32.

Ad primaꝫ rationē: cū dicit̄ illud qd̄ mouetur a p̄ncipio itrinſeco ⁊c̄. poteſt dici ꝙ tale bene mouet̄ a ſe nō p̄mo: ſꝫ ratione partiū: ita ꝙ vna pars eius eſt mouens ⁊ alia eſt mota: ⁊ hoc bene ē poſſibile. Et iſta pōt eſſe ſecūda cōcluſio poſitionis cuꝫ ei⁹ ratione. vt ſic arguat̄. Illud cuius vna pars mouet ⁊ alia mouet̄ mouet ſeipſuꝫ per ſe ratione partiū per ſe nō p̄mo. hec eſt manifeſta: ſꝫ in aliquo mobili: ita eſt ꝙ vna pars ei⁹ eſt per ſe motus ⁊ alia per ſe mota: vt in animali anima eſt per ſe mouēs: ⁊ corp⁹ eſt per ſe motū. g̃ ⁊c̄. ¶ Ad aliā dico ꝙ nō eſt ad ꝓpoſitum: qꝛ nos loquimur de motu qui differt realiter a ſubſtātia mobilis ⁊ de motu qui eſt a corpore vel a virtute in corpore. vt Cōmētator dicit in 8. hui⁹: in omni eniꝫ tali motu mouēs ⁊ motum ſunt diuerſa: vel ſm̄ eſſe. ſ. ꝙ eſſe vnius non eſt eſſe

alterius: vel ſm̄ diffinitionē quiditatiuā ⁊ vt in animalibus que ſunt hic. vt dicit Cōmen. in 8° huius. mō intelligere quo ſubā ſeparata ens actu de ſe itelligit ſe ipāʒ nō eſt hmōi motus cōtinuus que eſt actus iperfectus cum tendētia ad vlterius cōplemētū: nec eſt motus eſſentialiter diſtinctus a ſubā mobilis: ſʒ ſolū eſt motus equoce quantū ad modum noſtrū ſignificandi aut intelligendi. ¶ Ad aliā cum dicit. omne qd̄ mouet ⁊c̄. Iſtaʒ cōcedo ⁊ nego minorē quātū ad ṗmā partē eius. Et cū ꝓbat. qꝛ ṗmus motoꝛ eſt intrinſecus ṗmo mobili. Dico ꝙ nō eſt ei intrinſecū ſm̄ ſubāʒ ⁊ eē: ita. ſ. ꝙ eē eiꝰ ſit idē qd̄ eſſe mobilis: ſed ſolū eſt intrinſecꝰ ei ſm̄ appꝛopꝛiationē nāe. ſ. ꝙ natus eſt mouere tale mobile imediate ⁊ nō aliud: ⁊ tali velocitate ⁊ non alia. ⁊ vno motu cōtinuo nō pluribus: ⁊ tale intrinſecum poteſt eſſe ſcd̄m ſe. quare non valet ratio ⁊c̄.

Queſtio. II.

Unc quero. Utrū illa demōſtratio Ari. ſit demōſtratio ꝓpter quid vel qꝛ. ¶ Arguit pꝛimo ꝙ demōſtratio pꝛopter quid auctoꝛitate ſancti Thome.

Com̄. 2. ¶ Oppoſitū arguit auctāte Cōmenta. Auerroys. q̄ dic̄ ꝙ hec demōſtratio ē de gn̄e dm̄ſationū q̄ dicūt ſigna. ⁊ tales ſūt dm̄ſatiōes qꝛ.

Ad queſtionē eſt itelligēdū ꝙ ſcūs Thomas qui i oībꝰ aut pluribꝰ in quibus potuit conatus fuit cōtradicere Cōmētatoꝛi dicit ꝙ illa demonſtratio Ariſt. eſt ꝓpter quid demonſtratio. ¶ Ad cuiꝰ euidentiā eſſe intelligēdū ꝙ mouere ſeipſum nihil aliud eſt ꝙ̄ ſibiipſi eē cauſa motꝰ: ⁊ vt melius ſit ad ꝓpoſitū ⁊ euidētius: moueri a ſeipſo ṗmo nihil eſt aliud ꝙ̄ ſibiipſi eſſe cauſaʒ eius quod eſt moueri. Ex quo ſequit ꝙ illud idem qd̄ eſt cauſa quare aliquod mobile nō eſt ſibiipſi cauſa motus: eſt cauſa ꝙ nō mouetur a ſeipſo: modo vlterius accipit ꝙ illud qd̄ eſt ſibiipſi cauſa alicuiꝰ debet eſſe ṗmo tale: vel oʒ ꝙ illud ei ṗmo cōueniat: vt ignis qui ṗmo eſt calidus ē ſibiipſi cauſa caliditatis. Ex quo vult habere: vt puto ꝙ illd̄ qd̄ ē cauſa quare alicui mobili nō inſit ṗmo moueri: eſt etiā cauſa: quare illud mobile nō ſit ſibiipſi cauſa motus. ⁊ ꝑ ꝯn̄s quare nō moueat a ſeipſo ṗmo: eo ꝙ iſta duo vltia eadem ſint realiter vt ſuppoſituʒ eſt. Modo vlterius ipſe
T.c.32. ſuppōit ꝙ omne mobile hʒ ꝑtes. ⁊ hoc habet ex 6° hꝰ. ⁊ ſemper motus totius depēdet ex motibꝰ partiū. ⁊ di-
T.c.33. uiditur in eas. vt pʒ ex 6° huiꝰ. Hoc aūt vltimū. ſ. ꝙ motus totius dependet ex motibus partium eſt cauſa: quare motus non debetur ipſi mobili ṗmo. ⁊ ꝑ ꝯn̄s. hec eſt cauſa quare ipʒ mobile nō ē ſibi cauſa motus: ⁊ vlteriꝰ eſt cauſa quare nō mouet a ſeipſo ṗmo ꝑ ſuppoſitioneʒ ṗmiſſam. Concludit igit iſte homo ꝙ Ariſt. oſtēdit cāʒ quare nullū mobile mouet ſeipʒ vel nō mouet a ſeipo. qꝛ nō pōt eſſe mobile cuius motus nō depēdeat ex motibus ſuarum partiū. vnde iſta eſſet demōſtratio ꝓpter quid ſm̄ cū: illud cuius motus dependet ex motibus ſuarum partium non mouet a ſeipſo. Sed omnis mobilis motus depēdet ex motibus ſuarū partiuʒ. ergo ⁊c̄. Et hoc qd̄ eſt motus totius dependet ex motibus partiuʒ erit mediū cauſale demonſtratiuū huius accidentis: qd̄ eſt nō moueri a ſeipſo ṗmo. Et dicit ꝙ ē ſimile vt ſi oſtēderet ꝙ nullū diuiſibile eſt ṗmū ens. per hoc ꝙ eſſe cuiuſlibet diuiſibilis dependet ex partibus. Unde innuit ꝙ eſſe rei diuiſibilis depēdet ex partibus ē cauſa ei huius. ſ. ꝙ nō ſit ṗmū ens. ¶ Sed re vera ſalua reuerētia huiꝰ hominis ipſe inaniter laboꝛat ꝯtra ꝯmētatorē ſic̄ ⁊ in oībus aliis philoſophicis in quibꝰ ei obiicit. Quāuis. n. iſta eſſet demōſtratio ꝓpter quid quā ipſe iducit: tn̄ Ariſto. in lr̄a non vtitur illa demōſtratione ſed longe alia. ¶ Ad ꝓbandū. n. ꝙ omne qd̄ mouetur ab alio mouet: aut ꝙ nihil mouet a ſeipſo ṗmo: qd̄ idē ē: nō innititur huic medio ꝙ motus cuiuſlibʒ totius dependet ex motibꝰ ſuaꝝ ꝑtiū: vt manifeſtū ē intuēti lr̄aʒ ꝑ totū: ſʒ īnitit huic medio ꝙ ꝑte quieſcēte. ſ. ſi qd̄ qeſceret totū nō moueret ṗmo. ⁊ ſic nō bn̄ ſe hʒ ille hō i hoc. Et ſi qs dicat ꝙ motū totius depēdere ex motibus partium eſt cauſa in hoc ꝙ ſi pars quieſceret totum quieſceret. Ex hoc habeo pꝛopoſitum. ſ. ꝙ iſta ſunt diuerſa: ⁊ ꝙ nō eſt eadē demōſtratio q̄ initit ⁊ fundat ſuꝑ ambo h̄. ¶ Et iō dico bꝛeuiter ſm̄ Cōmētatoꝛē ꝙ iſta demōſtratio nō eſt demōſtratio ꝑꝑ quid: qꝛ omnis demōſtratio ꝑꝑ quid eſt per cām eius qd̄ cōcludit. ṗmo poſterioꝝ: ſʒ iſta demonſtratio nō ꝓcedit per cām eius qd̄ demōſtrat in ea. vt pʒ inſpicienti: demōſtrat. n. Ariſto. ꝙ oē qd̄ mouetur ab alio mouet per hoc ꝙ ſi pars quieſceret totū quieſceret: hoc aūt. ſ. ꝙ ſi pars quieſceret totū quieſceret nō eſt cā. quare aliquid mouet ab alio: nec etiaʒ eſt cauſa pꝛopꝛia: quare nihil mouet a ſeipſo ṗmo. vnde manifeſtum eſt ꝙ iſta nō eſt demōſtratio ꝓpter quid. Ex hoc relinquit ꝙ ſit demōſtratio qꝛ. cū omnis demōſtratio ſit pꝛopter quid: vel qꝛ. ṗmo poſterioꝝ: tales aūt demōſtrationes vocat Cōmētatoꝛ demōſtratiōes ꝑ ſigna. q̄re ⁊c̄.

Ad auctoꝛitatem ſancti Thome. dico ꝙ ipſe foꝛte nō intellexit demonſtrationem Ariſto. eſſe demonſtrationē pꝛopter quid pꝛout Ariſto. eam foꝛmat in littera. Sed qꝛ ex dictis Aꝝ. poteſt accipi cauſa illius accidentis modo pꝛedicto: motus enim partiū eſt cauſa motus totius ⁊ cauſa quare toti non ineſt moueri a ſeipſo pꝛimo. Sed cōmentatoꝛ intelligit illā eſſe demōſtrationē a ſigno ſm̄ illum modū ſm̄ quē Ariſt. ponit eaʒ in littera. ¶ Et ſi dicas ꝙ imo intētio Thome eſt ꝙ illa demonſtratio ꝓut iacet in littera eſt demonſtratio ꝓpter quid. Dico ꝙ ego non credo ei in hoc: ſicut nec in aliis cōcluſionibus philoſophicis in quibus ꝯtradicit Cōmentatoꝛi: ſed magis credendū eſt cōmentatoꝛi in illis que debent ꝓbari demonſtratiōe: ⁊ hoc dictū ſit. Quō aūt hec demonſtratio non ſit demonſtratio ꝑꝑ quid ſic eſt videre. Cum enim aliqua affirmatio eſt cauſa alicuius negationis: nō opoꝛtet vniuerſaliter ꝙ affirmatio appoſita illi negationi ſit cauſa negatiōis illius affirmatiōis: verbi gratia. aliquid eſſe rōnale bene eſt cauſa quare nō ſit hinibile: ſed eſſe hinibile non eſt cauſa huius negatiōis. ſ. nō eſſe rationale. Unde ſi argueretur ſic. omne qd̄ eſt rationale nō eſt hinibile: ſed omnis homo ē ratiōalis. ergo nullus homo ē hinibilis. eēt demōſtratio per cauſam. Sed ſi argueret ſic. Nullum hinibile eſt rationale ſed omnis equus eſt hinibilis. ergo nullus equus eſt rationalis: nō eſſet demonſtratio per cauſaʒ: ſʒ per ſignū: ſimiliter eſt in ꝓpoſito. Quō eniʒ aliqua paſſio īſit alicui ſubiecto ṗmo hoc eſt bene cauſa. quare non remoueret ab eo per remotionē a quocunqʒ alio: ſʒ nō opʒ ꝙ ecōuerſo affirmatio ſit cauſa negationis. ſ. paſſioneʒ remoueri ab ipſo ſubiecto ꝑ remotionē ab alio ſit cā q̄re nō inſit illi ſubiecto ṗmo. Unde ſi argueret ſic. hō eſt riſibilis ṗmo. ergo ab hoīe nō remoueret riſibile ꝑ remotionē ab alio. hec eſſet dem̄ſatio per cām: ſed ſi diceret ecōuerſo: riſibile remouet a ſoꝛte per remotionē ab aliquo alio. ergo riſibile nō ieſt ṗmo ſoꝛti: nō eēt per cāʒ: ſʒ per ſignū. Et ſic eſt in terminis Aꝝ. ꝙ eniʒ moueri remoueret a toto ſi remoueret a ꝑte: hoc nō ē vere cā q̄re moueri nō īſit ṗmo ipſi toti: quis ſi ṗmo ieſſet toti hoc bn̄ eēt cauſa: quare nō remoueret ab eo per remotionē ab

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA

ipſa parte:⁊ ſic non eſt demonſtratio propter quid.
¶ Quoniam omne qđ mouetur ab aliquo moue
tur ⁊c̃.T.c.VIII. ¶ Sed ſi quod mouet̃ primũ
ſm locum ⁊ corporalem motum eſt neceſſe
tangi ⁊ continuum eſſe mouenti:ſicut videmus
in omnibus hoc contingere: erit enim ex omni
bus vnum ipſum omne aut continuum eſſe ⁊c̃.

Textu.cõ.III. Queſtio. III.

Ueritur hic. Utrũ ex oibꝰ mobilibus poſ
ſit fieri vnũ cõtinuũ. ¶ Arguit̃ pmo ꝙ nõ.
q Q2 ex illis non põt fieri vnũ ꝯtinuũ:quoꝝ
vnũ eſt corruptibile: ⁊ aliud eſt eternũ:hec
eſt manifeſta:ſed aliqua mobilia ſunt corru
ptibilia:vt iſta inferiora:q2 habent mãm qua aliq̃d põt
eſſe ⁊ nõ eſſe. Aliqua vero ſunt ꝑpetua vt corpora cele
ſtia.vt pꝫ in cõmẽ.pmo celi ⁊ mũdi.q̃re ⁊c̃. ¶ Itẽ ex ꝯ
rijs nõ fit vnũ ꝯtinuũ:vt ex albo ⁊ nigro nõ fit vnũ. Sꝫ
aliqua mobilia ſunt ꝯ̃ria adiuicẽ:vt ignis:aq̃:aer:⁊ ter
T.c.8. ra.ergo ⁊c̃. ¶ Itẽ cõtinuũ ẽ cuius motꝰ eſt vnꝰ 5ᵒmeta
phy. Sed ex oibus mobilibus nõ põt fieri vnũ habens
vnũ motũ:q2 vel ille motus eſſet circularis.⁊ ſic periret
motus rectus:qđ eſt inconueniẽs:vel eſſet motꝰrectus:
⁊ ſic nihil moueret̃ circulariter.ergo ⁊c̃. ¶ Itẽ illud eſt
impoſſibile qđ nũq̃ fuit nec eſt nec erit.hec ẽ euidẽs: ſic
neceſſariũ eſt qđ ſemꝑ fuit ⁊ eſt ⁊ erit ſemꝑ: ſꝫ nũq̃ hoc
fuit nec eſt nec erit ꝙ ex oibus mobilibus fiat cõtinuũ.
q2 tũc aliq̃n moueret̃ vno motu:qđ eſt ridiculũ. q̃re ⁊c̃.
¶ Oppoſitũ videt̃ velle ArꝪ.i lr̃a.loquẽs eniꝫ ð mobili
bus corporalibus dicit ſic. Erit eniꝫ ex omnibꝰ ipm to
tũ vnũ aut cõtinuũ.hic igit̃ cõtingens accipiatur ⁊c̃.

Ad queſtionem eſt cõſiderãdũ ꝙ intentio
ArꝪ.in caᵒ pſenti ẽ demõ
ſtrare ꝙ eſt aliquis pmus motor:ita ꝙ nõ ẽ ꝓceſſus in
infinitũ in ipſis mouẽtibꝰ. Et põt rõ ſic abbreuiari. Si
ꝓcederet̃ in infinitũ in mouẽtibꝰ: ita ꝙ hoc mobile mo
ueret̃ ab aliquo motore:⁊ ille motor ab alio mouẽte:⁊
ſic in infinitũ:ſequeret̃ ꝙ motus infinitꝰ poſſet eẽ in tem
pore finito:ſꝫ hoc ẽ ipoſſibile manifeſte. Et ꝓbat̃ ꝯña.
ſupponẽdo duo per ſe manifeſta. Primo ꝙ poſſibile ẽ
aliqđ mobile moueri in tꝑe finito.vt a.mobile põt mo
ueri in vna hora. Scđo ſupponẽduꝫ eſt ꝙ cũ aliqđ mo
bile mouet̃ a motore:ſimul mouet̃ motor ⁊ mobile: vt
ſi baculus mouet̃ a manu ſimul mouet̃ manꝰ ⁊ baculus:
ſilr̃ aũt ⁊ in alijs. Si ergo aliqđ mobile mouet̃ ab aliq̃
motore in determinato tꝑe:⁊ motor eiꝰ mouet̃ in eodẽ
tꝑe:ſilr̃ motor illius motoris in eodeꝫ tꝑe mouebit̃.⁊ ſi
milr̃ de oibꝰ illis motoribꝰ ⁊ mobilibꝰ:ita ꝙ a.mouebit̃
ab ipſo b.⁊ b.a c.⁊ c.a d.⁊ hoc i illo tꝑe i quo mouet̃ a.
⁊ ille motꝰ oium illoꝝ mobiliũ eſt ifinitus: cũ illa mobi
lia ⁊ mouẽtia ponant̃ ifinita.⁊ ſic ſequit̃ incõueniẽs ꝓdi
ctũ.ſ.ꝙ motus infinitꝰ eſt in tꝑe finito: qđ eſt ipoſſibile.
¶ Sed aliquis poſſet reſpõdere huic ratiõi ꝙ motũ ifi
nitũ alterius ⁊ alterꝰ mobilis eſſe in vno tꝑe finito nõ
eſt incõueniens.⁊ hoc bene ſequit̃ ex illa poſitione:eſſet
aũt incõueniẽs motũ infinitũ vniꝰ ⁊ eiuſdẽ mobilis eſſe
in tꝑe finito:⁊ hoc nõ ſequit̃ ex iſto poſito. Et ArꝪ.for
tificãdo rõnẽ dic̃ ꝙ accipiat̃ ex oibꝰ mouẽtibꝰ ⁊ mobi
libꝰ fieri vnũ ꝯtinuũ:tũc habebit̃ icõueniẽs manifeſtuꝫ
.ſ.ꝙ motꝰ ifinitꝰ vniꝰ ⁊ eiuſdẽ mobilis erit in tꝑe finito.
¶ Contra hoc igit̃ inſurgit qđ ꝓpoſita. Utꝝ ex oibꝰ mo
uentibus ⁊ mobilibꝰ poſſit fieri vnũ cõtinuũ:⁊ eſt mul
tum dubitabile ⁊ difficile:q̃d de hoc ſit aſſerendũ. Dixe
runt aũt quidã ꝙ nõ fuit intẽtio ArꝪ.ex oibus mouen
tibus ⁊ mobilibꝰ poſſe fieri vnũ ſm rei nãꝫ ⁊ veritatẽ:
ita.ſ.ꝙ aliq̃n ſit factũ aliqđ vnũ cõtinuũ ex omnibꝰ eis:
ſed intelligit ꝙ hoc eſt minꝰ ipoſſibile q̃ꝫ motũ infinituꝫ
eſſe in tꝑe finito:ita ꝙ motũ infinitũ eſſe in tꝑe finito eſt
maius ipoſſibile q̃ꝫ ex omnibus illis fieri vnũ ꝯtinuum:
ꝙ motus menſurat̃ tꝑe:⁊ ſic fieri motus infinitus fieret
in tẽpore finito.ſequit̃ ꝙ motus infinitus eſſet finitus:⁊
ſic vlterius ſequit̃ ꝙ eſſet finitus ⁊ nõ finitus: qđ eſt ma
nifeſtius ipoſſibile q̃ꝫ ex oibus mouentibꝰ ⁊ mobilibꝰ fie
ri vnũ. Modo regula eſt ꝙ ex minꝰ ipoſſibili nõ ſequit̃
maius ipoſſibile:⁊ iõ illđ ipoſſibile nõ videt̃ ſeq̃ ex hoc
ꝙ ponit̃ ex oibus illis fieri vnũ:ſed ſequit̃ ex hoc ꝙ po
nit̃ eſſe ꝓceſſum infinitũ in mouẽtibus ⁊ mobilibus:vel
ſaltẽ:pncipalius ſequit̃ ex hoc q̃ꝫ ex illo. Sꝫ iſtud lꝫ ſit
ſubtiliter dictũ:tamẽ nõ placet alijs:⁊ forte nõ ſuffic̃:q2
in ſillogiſmo ducẽte ad ipoſſibile debꝫ accipi falſuꝫ: qđ
ponit̃ ab aduerſario cum aliquo vero manifeſto ⁊ ꝯceſ
ſo:vel ſaltẽ demonſtrato vel demõſtrãdo.vt pꝫ in pmo
priorũ. Cum igit̃ in illo ſillõ ArꝪ.ducẽte ad impoſſibile
accipiat̃ vnuꝫ falſuꝫ ab aduerſario.ſ.ꝙ nullũ ſit pmum
mouens ⁊ ſit ꝓceſſus in infinitũ.reliquuꝫ qđ aſſumit̃ dꝫ
eſſe veꝝ:⁊ nõ ipoſſibile vt videt̃. ¶ Et iõ dicũt alij alr̃
⁊ dicunt ꝙ ArꝪ.accipit ibi cõtinuũ pro cõtiguo: ſic̃ ⁊ in
pmo metheoroꝝ accipit cum dicit:ẽ aũt ex neceſſitate
cõtinuus iſte mũdus latiõibꝰ ſuperioribꝰ: vt ois virtus
gubernet̃ inde. Hoc aũt manifeſtũ eſt nõ eſſe ad ꝓpoſi
tũ.q2 ſi poneret̃ ſolũ ex oibus mouentibus ⁊ mobilibꝰ
fieri vnũ contiguũ ⁊ non vnũ ꝯtinuũ: tũc cũ hoc ſtaret
ꝙ illa mouẽtia ⁊ mobilia eſſent plura ⁊ diuerſa ⁊ ſic to
tus ille motus eſſet alterius ⁊ alterꝰ mobilis. Et nõ eſt
incõueniẽs motũ infinitũ eſſe in tẽpore finito:dũmodo
ſit alterius ⁊ alterius mobilis. vnde in lr̃a. dic̃ Ariſt.ꝙ
ſic quidẽ videt̃ demonſtrari ꝓpoſitum: non aũt demon
ſtrat̃.ſ.niſi ponat̃ ꝙ ſit motus infinitus vnꝰ in tꝑe finito.
¶ Et iõ alij dicũt alr̃ ꝙ iſta mobilia ⁊ mouẽtia poſſũt
cõſiderari duplr̃. Uno mõ ſꝫ ꝙ ſunt quãta ⁊ continua.
Alio modo quãtũ ad ꝓprias naturas ⁊ determinatas
ſibi quibꝰ ſunt talia. Primo quidẽ mõ ẽ poſſibile ex oi
bus mobilibus fieri vnũ cõtinuũ: ⁊ nõ repugnat eis in
quantũ ſunt quãta ꝙ bene ſunt vel fiant vnũ cõtinuuꝫ:
q2 tunc repugnat oibus quãtis ſeu corporeis:⁊ ſic intel
lexit Ariſto. Scđo tñ mõ.ſ.rõne naturarũ ſpecialiũ nõ
eſt poſſibile:⁊ hoc modo probant rationes inducte.
¶ Et iſtã ſolutionẽ ponit ſanctus Thomas in iſtis ver
bis. Sed dicẽdũ ꝙ alio mõ accipit̃ cõtingens ⁊ poſſib
le cũ demõſtrat̃ aliq̃d de genere ⁊ cũ demõſtrat̃ de ſpẽ
q2 cũ agitur de ſpẽ:dꝫ accipi vt ipoſſibile oẽ illud cui re
pugnat vel genꝰ vel dr̃ia ſpẽi:ex quibꝰ rõ ſpẽi cõſtituit̃:
cũ vero agit̃ de genere accipit̃ vt cõtingens oẽ illud cui
nõ repugnat ratio generis:lꝫ ei nõ repugnat dr̃ia cõſti
tuens ſpẽm:ſicut ſi loqueret̃ de aiali poſſem accipere vt
cõtingẽs ꝙ oẽ aial eſt alatũ:⁊ ſi deſcendereꝫ ad ꝯſidera
tionẽ hois ipoſſibile eſſet hoc aial eſſe alatum. Q2 igit̃
Ariſt.loquit̃ hic de mobilibꝰ ⁊ mouentibꝰ nondũ appli
cando ad determinata mobilia:oẽ aũt cõtinuũ vel ꝯti
guum indifferẽter ſe hꝫ ad rationẽ mouẽtis ⁊ mobilis:
ideo accipit vt ꝯtingẽs:q2 oia mobilia ſint ꝯtinua adin
uicem:qđ tñ ipoſſibile eſt ſi mobilia cõſiderent̃ ſm ſuas
naturas determiatas. ¶ Cõſimilẽ ſolutionẽ aũt dabat
Cõmẽtator in pcedẽti caᵒ ꝯ obiectionẽ qua dicebat̃ ꝙ
in aliquibꝰ mobilibꝰ pars nõ põt quieſcere. Ad hoc.n.
dicit Cõmentator ꝙ pars alicuius mobilis põt cõſide
rari duplr̃. Uno mõ inq̃tũ eſt corpus. Alio mõ inquan
tũ ad nãm determinatã talis mobilis vt celi aut ignis.
Et pmo modo põt pars cuiuſlibet mobilis q̃ſcere vel

non repugnat. Secundo autē modo bene repugnat ei.
Contra hāc aūt ſolutionē obijcit iſte expoſitor aucto-
ritate Auicen. qꝫ ꝓpō eſt ſimplr impoſſibilis quādo pdi-
catū repugnat ſubiecto rōne differentie ſpecifice: lȝ non
repugnet ei rōne generis. verbi gratia. hec eſt ſimplr im
poſſibilis: hō eſt irrōnalis: quia repugnat homini rōne
forme ꝓprie: lȝ nō repugnet ei rōne qua aial. mō ḡ cum
parti alicui⁹ mobilis repugnet deſcere rōne ꝓprie nāe
eſt ei īpoſſibile ſimpliciter: ꝗuis ex nā cōi generis ei nō
eſt īpoſſibile ⁊ nō repugnet. Et iſtam obiectionē ipe ex
poſitor non ſoluit. hec aūt obiectio eſt ſimilr cōtra eū:
qꝫ ipſis mobilib⁹ repugnat rōne naturarū ꝓpriaꝝ fieri
vnū cōtinuū: ꝗuiſ ex parte qua mobilia ſunt: vel corpo
ra vel quāta nō repugnat eis: ⁊ ſic ꝓpoſitio ē ſimplr im
poſſibilis: dicēs ꝙ ex oībus mobilibus fiat vnū. Et ſic
ex eius dictiſ deſtruitur iſta reſponſio quā aſſignat: ⁊ eſt
mirabile quare ille hō nō ſoluit iſtā dubitationē: cuȝ ſit
cōtra ei⁹ reſpōſionē manifeſte: ⁊ forte magis placuit ei
apparenter ꝯdicere ⁊ obijcere Cōmētatori ꝙ ſoluere
dubitationē que ē cōtra ſuā poſitionē quā ſoluēdo ſu-
ſtineret dictū cōmētatoris. ¶ Itē illa reſpōſio nō vide
tur ſufficiēs. qꝫ ſi oīa mobilia poſſent fieri vnū ꝯtinuum
rōne qua quāta: vel corpa vel mobilia: ita ꝙ rōne ꝗ cor
pora ſunt haberēt potētiā ad hoc ꝙ ex ipſis fieret vnū
cōtinuū: tūc illa potentia eſſet ocioſa per totū tp̄s eter
num: qꝫ nunꝗ ex his fieret vnū continuū: ⁊ ſic nunꝗ ex
ipſis reduceret ad actū illa potētia: quaſi eēt ocioſa in
eternū: quod ē īpoſſibile: ſicut habet ex multis locis in
phīa Ariſto. quare ⁊c. ¶ Et confirmat. qꝫ potētia ad
cōtinuitatē quā tu ponis in oīb⁹ mobilib⁹: aut eſt apta
nata attingere ſuū finē. ſ. ipſaȝ continuitatē in omnibus
mobilibus aut nō. Si ſic ergo illa potentia eſt inaniter.
qꝫ nunꝗ attingit illū finē in omnibus mobilib⁹: cū nun
quā oīa mobilia ſint vel fiant continua ſiue vnū. Si nō
eſt nata attingere illū finē in oībus mobilibus. ergo nō
dȝ poni in eſſe ꝙ omnia mobilia ſint vnū continuū: vt
manifeſtū eſt: ⁊ ſic ſemp ſequit inconueniēs vt videtur.
Bene tñ veruȝ eſt ꝙ mobilibus vñ mobilia ſunt vel vt
corpora ſunt nō repugnat fieri vnū continuū: qꝫ omnis
repugnātia ꝓprie eſt rōne alicuius oppoſitiōiſ: nūc aūt
mobilitas ⁊ corporeitas nullā hȝ oppoſitioneȝ ad ꝯti-
nuitatem vt manifeſtū eſt: ⁊ ideo ipſis mobilib⁹ vñ mo-
bilia ſunt: vel vnde ſunt corpora nō repugnat ꝑ ſe fieri
vnū ꝯtinuū. Sed nō ſequit ex hoc ꝙ habeāt aliquā po
tentiā poſitiuā ſm ꝙ mobilia ſunt vel corpora ad hoc
ꝙ fiant aliqd̄ vnū cōtinuū. Et eſt ſiſe. Cōſtat eniȝ ꝙ ma
T.c.60. teria ꝓma nullā hȝ potentiā ad quantitatē infinitā. vt
demōſtratū fuit in 3⁹ huius. ⁊ tñ ipſi cōpoſito materiali
rōne materie ⁊ per māīn non repugnat habere magni-
tudinē infinitam: qꝫ ipſa materia de ſe nullā habȝ oppo
ſitionē ad magnitudinē infinitā. vnde cum omnis repu
gnantia directe ⁊ per ſe ſit rōne alicuius oppoſitiōis vt
ſuppono: videt ꝙ ipſi cōpoſito rōne māe non repugnat
magnitudo infinita: ſimilr eſt in ꝓpoſito. quare ⁊c. Ue-
rū ē ꝙ aliqui nitunt ſoluere illā obiectionem: cū dicitur
quādo pdicatū repugnat ſubiecto rōne differētie ꝓpe.
Propoſitio eſt ſimplr īpoſſibilis. dicunt ꝙ veruȝ eſt ſic
ſimpliciter intelligēdo. i. rōne pncipalioris partis. quia
ipſa differētia eſt pncipalior genere. Sed nō ē ſimplici-
ter īpoſſibilis. i. vniuerſalr rōne omniuȝ que ſunt in ipſo
ſubiecto: imo pōt remanere poſſibilis rōne alicui⁹ alte
rius: hoiem igit eſſe irrationaleȝ: hoc eſt ſimpliciter im
poſſibile. i. rōne pncipalioris: qd̄ eſt in ipo homie: ſȝ nō
ſimpliciter. i. totaliter: ⁊ rōne omniuȝ que; ſunt in hoie:
imo eſt poſſibile rōne qua aial. Sȝ iſtud nō videt ſe-
curū. qꝫ ſi homo rōne qua animal hȝ potētiā ad eſſen-
dum irrōnale vt hinnibile. ſequit ꝙ iſta potētia ſit ocio
ſa per totū tēpus eternū: qꝫ nunꝗ homo eſt hinnibilis
rōne qua anial. ⁊ ſic illa potētia erit fruſtra. qꝫ fruſtra ē
qd̄ eſt aptum natuȝ attingere aliquē finē: ⁊ non attingi.
2⁰ phyſicoꝝ. actus aūt eſt finis potētie. ¶ Itē ſi homo T.c.62
in eo ꝙ animal habet potētiā ad eſſe hinnibile vel irra
tionale: tunc ſi poneret irrationalis inꝗtū aial: nullum
ſequit inconueniens: poſſibili eniȝ poſito in eē nullū ſe-
quitur īpoſſibile. ꝓmo prioꝝ. ſȝ iſtud eſt falſuȝ. qꝫ ſi ho-
mo in eo ꝙ aial eſſet irrationalis: cū homo in eo ꝙ hō
ſit rationalis: tunc ſimul in eadē materia. ſ. in corpe ho-
minis eēt aīa rōnalis ⁊ aīa irratiōalis: ⁊ hmōi talia qd̄
reputat īpoſſibile: vel in codeȝ corpore. ſ. humano eſſet
anima quā conſequit riſibile: ⁊ anima quā cōſequit hin
nibile: qd̄ quidem eſt īpoſſibile. ſ. ſi poneret ꝙ hō in eo
ꝙ aial eſſet hinnibilis. Et pp hec oīa mihi videt dubiū
dictū Arꝭ. in hac parte. pōt tñ exponi ſȝ duos modoſ.
Unus modus eſt ꝙ ipſe nō dicat hoc ſȝ opionē ⁊ itēn-
tionē ꝓpriā. qꝫ hoc eſt īpoſſibile ſm nāȝ rei: ſed ipſe acci
pit hoc ſm opinionē ⁊ expoſitionē illoꝝ cū quib⁹ ipſe
arguit ibideȝ. ſ. qui diceret ꝙ nō ſit aliqd̄ ꝓmū mouens.
¶ Ad hanc enim poſitionē ſequit neceſſario ꝙ ex omni
bus mobilib⁹ poſſet fieri vnū continuū: qd̄ ſic eſt vide-
re. Si ꝓcederet in infinitū in mouentib⁹ ⁊ mobilib⁹: ita
ꝙ omne mouens moueret ab alio in infinitū: mouens
nullū eſſet imobile: hoc eſt manifeſtū: ⁊ ſi nullū eſſet mo
uens imobile nullū eſſet mobile ꝑpetuū. Detur enim ꝙ
ſit mobile ꝑpetuū: oportet ꝙ moueat a motore imobi-
li: cū motor qui mouet nō moueat mobile perpetuū. vt
pȝ in 8⁰ huius. ſi igit nullū eſſet mouenſ imobile. ⁊ ſi nul
lum eſſet mobile perpetuū: tunc ipm celū eſſet eiuſdem
nature cū aliquo iſtorū inferiorū: cū omne corruptibile
ſit de natura alicuius iſtoꝝ inferioꝝ: modo ſi celū eſſet
eiuſdem nāe cū aliquo iſtorū inferiorum: multo fortius
iſta elementa inferiora eſſent eiuſdē nature adinuicem:
qꝫ magis differt celū ab iſtis inferiorib⁹ elemētis ꝙ ele-
menta adinuicē: ſicut mot⁹ circularis ꝑpetuus exñs ma
gis differt a motu recto ꝙ duo mot⁹ recti: quoꝝ nullus
eſt perpetu⁹: differūt abinuicē: ergo iſta inferiora eſſent
eiuſdē nāe adinuicē ⁊ cuȝ celo. Ex talibus aūt pōt fieri
vnū continuū: vt manifeſtū eſt: ſicut ex duabus aquis ⁊
hmōi. ergo ad illā poſitionē. ſ. ꝙ in infinitum ꝓcedat in
mouentibus ⁊ mobilibus: neceſſario ſequit ꝙ ex omni
bus illis poſſet fieri vnū cōtinuū. Et ideo Arꝭ. arguēs
cōtra illā poſitionē accipit illud tanꝗ conceſſuȝ: ⁊ ex hͦ
cū aliquo aſſumpto deducit ad īpoſſibile manifeſtum. ſ.
ad hoc ꝙ motus infinitus vni⁹ ⁊ eiuſdē mobilis poſſit
eſſe in tēpore finito: ⁊ hoc eſt bene cōueniens: ꝙ cū ali-
quis arguit contra aliquā poſitionē ad deſtruendū eaȝ
accipiat illa que oportet concedi: tenendo illā poſitio-
nem: ſȝ hoc igit ꝯdictio erit diſputatiua nō demōſtrati
ua ſimpliciter: ⁊ hic ē vn⁹ modus. ¶ Alius modus eſt.
Ad cuius euidentiam conſiderandū ꝙ cū aliqua ꝓpoſi
tio hypothetica eſt vera ⁊ neceſſaria: licet ei⁹ aꝰs ſit im
poſſibile: opȝ concedere illud eſſe falſuȝ: ex quo ſeqtur
deſtructio illius ꝯditionalis: vt declaratū fuit pri⁹. ⁊ ſic
etiā cū aliqua ꝯditionalis ſit īpoſſibilis: opȝ illud iudi-
care eſſe falſuȝ: ex quo ſequit illam hypotheticā eſſe ve
ram. verbi gratia. iſta hypothetica ē falſa impoſſibilis
cum hoc ꝙ ſuū antecedens eſt īpoſſibile: ſi homo eſt aſi
nus homo eſt riſibilis. Unde omne illud ad qd̄ ſequit
eſſe eam verā dȝ iudicari eſſe impoſſibile: ſicut ſi dicere-
tur ꝙ omne aial eſt riſibile: tunc ſequit ꝙ ſi homo eſſet
aſinus ꝙ ipſe eſſet riſibilis: ⁊ iō dȝ illud eſſe īpoſſibile. ſ.

ꝙ omne animal ſit riſibile.modo iſta hypotetica eſt fal
ſa ⁊ ipoſſibilis cū hoc ꝙ ſuuʒ antecedēs eſt ipoſſibile.ſ.
ſi ex omnibus mobilibus fieret vnū cōtinuū:tūc motus
infinitus fieret in tēpore finito.hoc enim nō ſequit:ſicut
nō ſequit ſi homo eſſet aſinus ꝙ ipſe eēt riſibilis:⁊ hoc
manifeſtū eſt parū etiā exercitatis in phia Ariſt.⁊ ideo
opʒ illud iudicare eſſe falſum ⁊ ipoſſibile.ex quo ſequit
hmōi ꝯditionalē eſſe verā:modo ſine dubio ſi eēt ꝓceſ-
ſus in infinitū in mouētibus ⁊ mobilib⁹: neceſſario ſeq̄-
tur iſtā eſſe verā:ꝙ ſi ex omnibus mobilib⁹ fieret vnum
cōtinuū:tunc motus infinitus fieret in tēpore finito: vt
manifeſtū eſt conſideranti p̄dictā deductionē Ariſt.Di-
cemus igit nō eſſe intentionē Ar.ꝙ ex oībus mobilib⁹
poſſit fieri vnū cōtinuū:nec contingit hoc ponere in eē
ſimpliciter ⁊ abſolute: ſʒ ꝙ ſi hoc poneret adhuc ex eo
nō ſequit ꝙ motus infinitus fieret in tempore finito: ſʒ
ſequitur ex alio poſito ab aduerſario.ſ.ex eo qḋ ponit
eſſe infinita mouētia ⁊ mobilia.Argueretur ergo quaſi
ſic colligendo demōſtrationē Ariſt.Si ꝓcederet in infi
nitum in mobilibus ⁊ mouentibus: tunc ſequit ꝙ ſi oīa
eſſent continua ꝙ motus infinitus poſſet fieri in tēpore
finito:ita ꝙ ſequit iſtā hypoteticā eē verā:ſi ex omnibus
mobilibus fiat vnū continuū:tunc motus infinitus fiet
in tēpore finito.ſed hoc eſt falſum ipoſſibile.Nā q̄tūcū
ꝗ poneret per impoſſibile ꝙ ex oībus mobilib⁹ fieret
vnū: non deberet inde ſequi ꝙ motus infinitus fieret in
tēpore finito.ergo ⁊ illud eſt impoſſibile.ſ.ꝙ mouētia ⁊
mobilia ꝓcedant in infinitū.ergo ⁊c̄. Et iſtos duos mo
dos exponēdi lr̄aʒ Ar.in hac pte ꝯſidera diligēter:⁊ ſi
ſint ſufficiētes redde gr̄as deo ſupp̄mo.ſi nō:inquire me
liores:q2 mihi nō apparent meliores ad preſens.

¶ Rationes procedunt vijs ſuis viſis predictis:⁊ tu cō
ſidera per te.

¶ Primum aūt mouens non ſicut qḋ eſt cuius
cauſa:ſed vnde eſt principium motus eſt ſimul
cum eo qḋ mouetur. Simul autē dico:quia ni
hil ipſorum medium eſt motus ⁊c̄. Textu
cōmen. IX. Queſtio. IIII.

H Ic q̄rit p̄mo. Utꝝ in motu locali mouēs
ſit ſimul cū moto. ¶ Arguit p̄mo ꝙ non.
q2 remouēs ꝓhibens mouet graue i actu.
vt vult hic Ariſt.ſʒ ipſum remouēs ꝓhi-
bens nō ē ſimul cū graui ꝑ totū motū: vt
manifeſtū ē ad ſenſuʒ.cū.n.aliq̄s remouet
colūnā detinētē lapidē ſurſum ⁊ graue mouet deorſum
illud remouēs nō eſt ſimul cū graui ꝑ totuʒ motū.ğ ⁊c̄.
¶ Itē motores corporū celeſtiū mouēt ipſa corpa cele
ſtia:ſʒ illi nō ſunt ſimul cū corporib⁹ celeſtib⁹.q2 illa di-
T.c.22. cunt eſſe ſimul que ſunt in eodē loco.5.hui⁹. Intelligen
tia aūt mouēs celū nō eſt in loco cū ſit ſine magnitudie.
T.c.79 vt pʒ ex iſto 8°.q̄re ⁊c̄. ¶ Itē celū mouet oīa iſta iferio
T.c.76 ra que mouent localiter.vt pʒ ex iſto 8° ⁊ ip̄m nō eſt ſi-
mul cum eis:cum elementa ſint intermedia. ergo ⁊c̄.
¶ Oppoſitum arguitur auctoritate Ariſto. Itēʒ ratiōe
T.c.37. quia cauſa ⁊ cauſatū ſunt ſimul.2° huius. ⁊ 5° metaphy.
T.c.3. ſed mouens eſt cauſa moti.ergo ⁊c̄.

Ad queſtionem eſt intelligēdū ꝙ ſic̄ dicit
Ar.i lr̄a. Eoꝝ q̄ mouē
tur localiter quedā mouent a ſe ſic intelligēdo ꝙ habēt
vnā partē mouentē ⁊ aliaʒ motā vt aīalia animā ⁊ cor
pus ſm Cōmentatorē hic. Alia vero mouent ab alio:
ita.ſ.ꝙ motor nō ē itrinſec⁹ moto vt forma ſubiecto: ⁊
hoc eſt q̄tuor modis:ſʒ ꝙ ſunt quatuor motus locales
ab extrinſeco motore.Un⁹ ē pulſio.Ali⁹ tractus:alius
vectio:⁊ alius vertigo. Pulſio q̄dē ē motus quo aliqḋ
corpus mouet aliud corpus a ſe ad aliud:ita ꝙ ibi ip̄m
mouens.ſ.pellens eſt ſicut termin⁹ a quo ⁊ hʒ duas ſpe-
cies:ſm Ar.in lr̄a.ſ.ipulſionē ⁊ expulſionē. Impulſio
quidē eſt cū mouens ei qḋ mouet non deficit.i.cū ipſum
mouens qḋ incipit talē motū cōcomitatur mobile per
totū tēpus motus:ſicut aliquis manu ſua elōgat aliq̄d
a ſe ſemper tangēdo ip̄m. Expulſio vero ꝓprie dicit cū
expellens deficit.i.cū expellēs non cōcomitat mobile
ſiue expulſum per totū tēpus motus:ita ꝙ moueat cuʒ
eo:vt cum aliquis proijcit lapidē vel emittit ſputuʒ vel
aerem queʒ inſpirauerat:ita ꝙ ſpuitio ⁊ expiratio ſunt
q̄dā expulſiōes. Tractus vero eſt motus quo aliquod
corpus mouet aliud corpus ad ſe vl̄ ad alterū quaſi ad
ſe:ita ꝙ in tali motu mouens eſt quaſi terminus ad quē
inquantū appropinquat mobile ad ſeip̄ʒ vel ad alterū
quaſi ad ſe. Trahēs eniʒ aliq̄n eſt naturale:ita ꝙ nō vo
luntariū:⁊ hoc ſemꝑ mouet ad ſe cuʒ trahit:aliq̄n vero
eſt voluntariū:⁊ tunc aliquādo mouet ad ſe ⁊ aliquādo
vtitur alio tanq̄ ſeipſo.⁊ ſic trahit ad ipſuʒ vt innuit cō
mentator. Uertigo aūt eſt motus ꝯpoſitus ex expulſio
ne ⁊ tractu:illḋ eniʒ qḋ mouet motu illi⁹ vertiginis pel
lit aliquid ipſius mobilis ⁊ aliqḋ trahit: vt forte cū ali-
quis vertit rotaʒ qua trahit aqua de puteo:vbi.n.pars
ſuperior rote trahit ⁊ alia pars inferior ad manus pel
lit. Sed vectio eſt ꝓprie cuʒ aliquid mouet ad motum
alterius:qḋ quideʒ alterum pellit vel trahit vel vertigi
ne ducit:vt ſi quis trahat nauē ⁊ aliquid ſit contentū in
illa naui:tunc illud dicit vehi:⁊ ſi quis proijceret vas in
quo continet vinū:tunc illud vinū vehit: ⁊ ſi quis v̄tit
rotā ⁊ homo inſideret ſuper illā:tunc ille vehit. Unde
Ariſto.dicit ꝙ illud qḋ vehitur nō mouet ſm ſe ſed ſm
accidens. In eo eniʒ ꝙ eſt in eo qḋ mouet aut ſuꝑ illud
qḋ mouetur:mouet ip̄m qḋ vehitur:⁊ ſubdit ꝙ vehens
mouet: aut pulſuʒ aut tractū aut v̄tigine ductū. ¶ Sʒ
hic eſt vnū dubiū:q2 ſi aliqḋ aīal mouet ſeip̄ʒ vt equus
vel aſinus aut hmōi qḋcūꝗ illḋ qḋ ſedet ſuper ip̄ʒ vehi
tur:vt homo ſedens ſuper equū ambulantē vehitur ab
ipſo equo:⁊ tn̄ equus non pellitur neꝗ trahit nec ver-
tigine ducit:cū omnes iſti motus ſint motus ab alio.vt T.c.39.
dicit in lr̄a: ⁊ animal mouet a ſe.vt etiā pʒ i 8°.ergo fal-
ſuʒ videt dicere Ariſt.quādo dicit ꝙ vehens mouetur.
Forte dicendū ꝙ lʒ animal vehēs ſʒ ſe totū nō mouea
tur pulſu nec tractu:tamē aliqua pars ipſius:vel alique T.c.55.
partes mouent pulſu aut tractu.vnde i 3° de aīa dicit ꝙ
omnia pulſu ⁊ tractu mouent ſupple aīalia vel ordina-
tiua motus proceſſiui.vn̄ vna pars eſt pellēs ⁊ alia pel
lit ⁊ vna trahens ⁊ alia trahit aliquo mō vt hʒ videri
ibidē:motus eniʒ cordis eſt cōpoſitus ex motu dilatio-
nis ⁊ motu conſtrictiōis: ⁊ in motu dilatiōis aliq̄ pars
pellitur ⁊ elōgatur a medio pariete cordis:in motu cō-
ſtrictionis ille partes exteriores attrahunt ad ipſuʒ me
dium parietē cordis. Et ſic intelligendi ſunt iſti motus.
¶ Ulterius cōſiderādū ꝙ mouens eſt duplex.ſ.mouēs
remotū ⁊ mouens ꝓpinquū. Mouens ꝓpinquū eſt in-
ter qḋ ⁊ mobile:nō eſt aliud mouens vt manus mouēs
baculuʒ lapideʒ vel aerē ſine motore intermedio. Mo
uens vero remotū eſt inter qḋ ⁊ ipſum mobile eſt aliud
mouens ꝓpinquius mobili:vt cuʒ manus mouet bacu
lum:⁊ baculus lapidem ⁊ manus eſt mouens remotū.
ſimiliter auteʒ ⁊ in alijs hmōi. ¶ Itē intelligendum ꝙ
aliqua intelligūtur eſſe ſimul dupliciter. Uno modo ſi-
mul tempore. Alio modo ſimul ſʒ locuʒ. Et adhuc ſi-
mul ſm locū poteſt intelligi dupliciter. Uno modo po
ſitiue.ſ.ꝙ ſit ſimul in eodem loco ꝓpinquo vt anima ſi-

mul eſt cum corpore: ⁊ vniuerſaliter forma inherens cū
ſuo ſubiecto. Alio modo quaſi priuatiue: ⁊ ſic dicitur eſ
ſe ſimul cum alio qḋ eſt ei contiguuz: ita ꝙ inter ipſa nō
eſt medium aliquod neqꝫ plenum neqꝫ vacuum.

Tunc dico ad queſtionē tria. Primo ꝙ mo-
uens actu ⁊ motū actu ſunt ſimul
tpe. Qḋ ſic probo. Illa quoꝝ eſt vnus actus qui nō pōt
eē niſi exiſtēte vtroqꝫ illoꝝ ſunt ſimul tēpore: ſꝫ mouen
tis actu ⁊ moti eſt vnus actus qui nō pōt eē niſi ſit mo-
uens ⁊ mobile. ergo ⁊c̄. maior eſt manifeſta: poſtꝙ eniꝫ
aliquoꝝ eſt vnus actus in vno tēpore exiſtēs vel in in-
ſtanti: ⁊ ille non pōt eſſe niſi ſit vtrunqꝫ illorum: opꝫ ꝙ
vtrūqꝫ illoruꝫ ſit in eodem tempore cū alio vel in eodē
inſtanti: ⁊ ſic ſunt ſimul. Et minor apparet. Nam mouē
tis actu ⁊ moti eſt vnus actus. ſ. motus. vt pꝫ i 3° phyſi.
T.c.18. ⁊ iſte actus ſiue ſit in tempore vt motus continuꝰ ſiue ſit
in inſtanti: vt indiuiſibilis mutatio nō poteſt eſſe niſi ſit
mouens actu ⁊ motū actu: vt manifeſtū eſt cuilibꝫ intel
ligenti: motus eniꝫ non ſolum eſt motus a motore ⁊ cō
ſeruatur: ſꝫ ſimilr motus eſt actus mobilis: ideo nō pōt
eſſe niſi ſit mouens ⁊ motū. ergo mouēs ⁊ motū ſunt in
illo tēpore vel in inſtanti in quo eſt motus. ergo ſunt ſi-
mul tēpore. Uel formet ratio ſic ⁊ melius. Illa que ſunt
in eodē tēpore vel in inſtanti ſunt ſimul tēpore. hec eſt
manifeſta: ſed mouens ⁊ motū ſm actū ſunt hmōi. Cuꝫ
eniꝫ motus vnus ſit in vno tpe vel in inſtāti: ⁊ motꝰ nō
pōt eſſe niſi ſit mouēs ⁊ mobile: manifeſtuꝫ eſt ꝙ in eo-
dem tēpore vel in inſtanti in quo eſt motus ⁊ mouēs ⁊
mobile. ergo ⁊c̄. ¶ Itē aut mouēs ⁊ mobile ſunt ſimul:
aut mouēs eſt in aliquo tēpore in quo nō ē mobile: aut
ecōuerſo. Si p̄mo mō dicat hoc ē qḋ volo. Si dicatur
ſecundo modo. ſ. ꝙ mouens actu eſt in aliquo tēpore in
quo nō eſt mobile. ſequit ꝙ motus ſit ſine mobili: qḋ eſt
impoſſibile: qꝛ nō poteſt eſſe mouēs actu niſi ſit motꝰ: ⁊
ſeqtur neceſſario ꝙ motus eſſet ſine mobili: qḋ eſt ipoſ-
ſibile: qꝛ motus eſt actus mobilis: inꝙtū mobile ⁊ hmōi
ergo ⁊c̄. Secundo dico ꝙ mouens ⁊ mobile ꝓpinquuꝫ
nō vniuerſaliter ſunt ſimul: ſꝫ locum ſecundo mō eſſen-
di ſimul. ſ. ꝙ ſit i vno loco ꝓprio: qꝛ duo corpora nō poſ
T.cō.9. ſunt ſimul eſſe in eodē loco. 4° huius. ſed mouens ꝓpin
quuꝫ ⁊ motū aliquādo ſunt duo corpora: vt manifeſtū
eſt ad ſenſuꝫ. quare ⁊c̄. Tertio dico ꝙ omne mouēs pro
pinquū eſt ſimul cū mobili tertio modo ſimultatis. Di-
co in motu locali. qꝛ omne qḋ mouet localiter vel mo-
uet ab alio vel a ſeipſo: ſꝫ in mobilibus talibus mouēs
ꝓpinquum eſt ſimul cuꝫ moto iſto modo. ergo ⁊c̄. Ma
ior pꝫ per diuiſionē ſufficiētēꝫ. Et minor apparet. P̄mo
quidem ꝙ in motu quo aliquid mouet a ſeipſo mouēs
ſit ſimul cum moto manifeſtū eſt: qꝛ ibi tale mouens eſt
anima ⁊ motū. eſt corpus ſm Cōmētatorē: anima autē
ſimul eſt in corpore: ita ꝙ nullū eſt mediū inter ipſa ne-
qꝫ plenū neqꝫ vacuū. Et vt magis vniuerſaliter dicamꝰ.
In omni moto ex ſe mouēs eſt intrinſecū aliquo modo
qḋ non eſſet ſi inter ipſa eſſet aliqḋ medium ſiue plenuꝫ
ſiue vacuum. In illis aūt motibus mouens eſt ſimul cuꝫ
moto. ſ. impulſione ⁊ tractione ⁊c̄. non eniꝫ aliquid ipel
leret aliud a ſe ad aliud niſi eēt ei appropinquatū ⁊ tan
gens ipm aliquo modo. Dico tanꝙ pellens ꝓpinquuꝫ.
ſimiliter in tractu: nunꝙ eniꝫ aliquid moueret aliud ad
ſe vel ad aliud quaſi ad ſe tanꝙ mouens propinquū niſi
eſſet cōtiguuꝫ: vt homo per manū ſuaꝫ nō traheret ali
quid ad ſe niſi manus aliquo modo tāgeret ipm: ⁊ ſic in
motu pulſionis ⁊ tractionis mouens ꝓpinquū ſimul eſt
cuꝫ moto. Uertigo aūt cōpoſita eſt ex iſtis duobꝰ. Un-
de ideꝫ iudiciū eſt de ea ⁊ de iſtis quātū ad hoc. Uectio
aūt eſt motus quo aliquid mouet per accidens. ſ. ad mo
tum alterius: qḋ quidem alterum mouetur vel pulſione
vel tractione vel vertigine. Unde ſi in illis motuꝫ eſt ſi-
mul cū mouente ⁊ econuerſo: ⁊ in iſto. quare ⁊c̄. De mo
uente aūt remoto dicunt aliqui ꝙ vniuerſaliter nō eſt ſi
mul cum moto: qꝛ inter ipm ⁊ motum eſt aliqḋ mediuꝫ.
⁊ ſi hoc intelligit de mouēte remoto corporeo: tunc eſt
verum ꝙ inter ipſum ⁊ ſuuꝫ mobile bene eſt corpus me
diū: vt inter celū ⁊ terram ⁊ hmōi. Si vero intelligitur
de mouente remoto incorporeo: tūc ſine dubio inter ip
ſuꝫ ⁊ mobile nō eſt ꝓp̄e aliqḋ corpus mediū: qꝛ corpus
nō eſt mediū niſi inter corpa cum ſola corpora occupēt
locū: ſed bene etiā inter ipſuꝫ p̄mū mouens remotū in-
corporeū ⁊ ſuum motuꝫ eſt alius motor medius qui eſt
ꝓpinquior in natura ipſi mobili ꝙ ſit mouēs remotuꝫ.

Circa dicta ſunt dubitatiōes quedaꝫ. Pria
eſt de motu ꝓiectiōis q̄ eſt que
dam ſpecies pulſionis. ſ. expulſio: qꝛ ibi manifeſte videt
ꝙ mouens ⁊ motū nō ſunt ſimul: qꝛ cū hō proijcit lapi-
dem manu ſua vel cū aliquo inſtrumēto: vt cū arcu ꝓij
cit ſagittā: aut alio hmōi. manifeſtū ē ꝙ ipſuꝫ ꝓijciēs nō
ē ſimul cū mobili proiecto: niſi ſolū ante p̄ncipiū motꝰ:
nō eniꝫ inſequit ipm proiectū vſqꝫ ad finē motus. vt pꝫ
ad ſenſum. qre ⁊c̄. ¶ Item ſenſibiliter apparet ꝙ qdaꝫ
lapis qui dicit magnes attrahit ferrū de lōginqua diſtā
tia: ⁊ nō eſt ibi ſimul lapis cū ferro. qre ⁊c̄. ¶ Itē aliud
eſt dubiū. qꝛ Ariſ. in 2° de aīa. in caplo de tāgibili. oſten- T.c.iij.
dit ꝙ iter duo corpora ſolida ideſt firma ⁊ fixa exiſten
tia in aere vel in aqua: oꝫ eē neceſſario aerē mediū aut
aquā. Ponamus igit ꝙ homo manibꝰ ſuis attrahit ad
ſe aliqḋ aliud corpus: vt lapidē aut nauē: opꝫ inter illa
corpora eſſe aerē mediū: ⁊ ſic nō ſunt ſimul: cū illa ſolū
dicant ſimul eſſe: quorū nullū eſt mediū nec plenum nec
vacuū vt dictū eſt. Nec eſt dicendū ꝙ ille aer īterceptus
inter manus ⁊ naueꝫ vel lapidē vel lignū ſit trahēs pro
pinquū ipſiꝰ lapidis aut ligni. Ridiculū. n. videret eē: ꝙ
ita p. ruū corpꝰ ⁊ iſenſibile vel q̄ſi traheret vnū ita ma-
gnū corpꝰ ⁊ tā graue ſicͭ eſt lapis aut ferrū aut ligꝫnuꝫ. ℥
videt ꝙ in motu tractus mouens nō eſt ſimul cū moto.
¶ Ad p̄mū iſtorū dico breuiter ꝙ in motu ꝓiectionis lꝫ
p̄mū proijciens vt manus aut arcus nō ſit ſimul cū mo
to proiecto: tn̄ mouens ꝓpinquum ſemꝑ eſt ibi ſimul: qꝛ
motus proiectionis ſm Ariſ. in 8° huius. ſit hoc mō ꝙ T.c.85
ipm p̄mū proijciēs vt arcus aut manus mouet ipꝫ pro
iectum: ⁊ ſimul cū eo mouet aliquā partē medij. ſ. aeris
vel aque: ⁊ illa ſic mota tenet virtutē mouendi ceſſante
p̄mo proijciente. In corporibꝰ enim talibus intermina
tis. ſ. in aere ⁊ aqua pōt cōtingere ꝙ recipiunt virtutem
mouēdi poſtꝙ fuerint mota ceſſante motu p̄mi. vt dicit
ibi Ariſt. ⁊ Cōmētator: ⁊ tunc illa pars ſic habēs virtu
tē mouendi adhuc mouet lapidē ⁊ quādā aliā partē cū
hoc dādo illi alteri parti virtutē mouēdi: ⁊ illa mouet
lapidem: ⁊ cū hoc quandā aliā parteꝫ. ⁊ ſic cōſequēter.
Et ſemper pars poſterior recipit virtuteꝫ mouēdi debi
liorem ꝙ prior: ⁊ ſic tandē peruenit ad partē aeris que
mouet a precedente: ſed nullā hꝫ virtutē mouēdi proie
ctum nec aliaꝫ partē: ⁊ tunc ceſſat motus proiectiōis: ⁊
lapis ſm nām ſuam deſcendit deorſum. ⁊ ſic pꝫ ꝙ in mo
tu proiectiōis mouēs ꝓpinquū eſt ſimul cū moto. Mo
uens vero p̄mū. ſ. p̄mū proijciens nō eſt ſimul per totuꝫ
illum motuꝫ: ⁊ de iſto dixit Cōmētator ꝙ ipſuꝫ mouēs
mouet proiectum non quia tāgit: ſed qꝛ tetigit. Et quā-
uis aer ſit vnigeneum corpus: ⁊ ſimiliter aqua: tn̄ nō eſt
impoſſibile ꝙ vna pars recipiat prius aliquā v̓tutē mo
uendi ꝙ alia: ⁊ per illā virtuteꝫ receptaꝫ mouebit aliā.

⁊ ſic ſemper vſq̧ ad aliquã partem que recipiet virtutẽ
ita debilem ꝙ nõ dabit alteri virtutẽ mouẽdi: ſed ſoluʒ
mouebit illam. Utrũ aũt iſte motus ꝓiectionis ſit cõti-
nuus: bona difficultas eſt: ſed hʒ locũ in 8° huius. ⁊ hic
nõ. Et etiã bene eſt difficile qd ſit illa virt⁹ motiua quaʒ
retinet pars aeris ceſſante ṗmo ꝓijciente. ⁊ ſic de alijs:
⁊ d̀ hoc alibi. ¶ Ad aliḋ dicit Cõmẽtator ꝙ attractio
dicit̃ dupliciter. Quedã eniʒ eſt attractio in qua trahẽs
mouet̃ cũ iṗo tracto: ⁊ hec eſt attractio vera de q̈ Arꝫ.
hic loquitur ⁊ ĩ iſta ſemper oportet ꝙ trahẽs ꝓpinquũ
ſit ſimul cũ tracto. Alia eſt attractio equiuoce vel iꝓro-
prie dicta in qua ipm trahens cuʒ trahit nõ mouet̃ mo
tu locali: ſed quieſcit: vt magnes attrahit ferꝛ. ⁊ hec q̇
dem attractio nõ eſt proprie attractio de qua Arꝫ. loq
tur. Nã attractio eſt mot⁹ ab alio ⁊ nõ a ſe: modo cum
magnes trahit ferrũ ipʒ ferrũ quodãmõ mouet ſeipſuʒ
ad magnetẽ. vt dicit Cõmẽ. qḋ ipe declarat. qꝛ ferrũ nõ
mouetur ad magnetẽ niſi acquiſiuerit ab ipſa aliquã q̃li
tatem quã non habebat pri⁹: ⁊ hui⁹ ſignũ eſt: qꝛ cum ma
gnes fricatur ab aleo non mouet̃ ferruʒ ad ipam. ⁊ hoc
non videt̃ eſſe ꝓpter aliud: niſi qꝛ per ipſaʒ fricationem
impeditur ab alteratiõe aeris. Et ſignuʒ eſt: qꝛ ferrũ nõ
mouetur ad magnetẽ niſi fuerit in aliqua debita diſtan-
tia non nimis magna. Et hec oĩa ſignificãt ꝙ lapis con
fert virtutẽ ferro aliquã qua mouet ſeipſuʒ ad magne-
tem: ⁊ ſic ille motus non ꝓprie eſt ab alio corpore loca
liter mouẽte ipſuʒ imediate: ⁊ idem reſumit Cõmenta.
in 8° huius. quare nõ valet illa inſtãtia. Tertiũ vero eſt
Cõ. 85. mihi difficile aliquãtulũ: ſed mihi fere ſufficit id mouiſ-
ſe. poſteriores inquiſitiones inueniãt. Diceret aliquis ꝙ
ille aer qui eſt medius inter duo corpora ſolida quoruʒ
vnũ trahit alterũ vel pellit: ille dico ẽ aer trahẽs ꝓpin
quum illius corporis: aut etiã pellẽs ipm. Et tu dicis: ħ
eſt ridiculum: ꝙ tam paruũ corpus moueat ita magnũ
corpus ſicut eſt ferrũ aut lignũ: diceret̃ ꝙ hmõi corpus
quãuis ſit paruũ quãtitate: tñ eſt magnũ ẜʒ virtutẽ cum
motũ eſt ab alio fortis virtutis. Et hoc ẽ videre in mo
tu terre: vbi ẜm Arꝫ. in 3° metheoroꝝ. ſpirit⁹ intercept⁹
infra terram paruus exiſtẽs reſpectu terre mouet vnaʒ
magnã partẽ terre ⁊ multũ grauẽ. ⁊ ſimiliter d̀ alijs cor
poribus ſubtilib⁹. ¶ Aliter dicunt aliq̇ ꝙ intẽtio Arꝫ.
fuit inter mouẽs ⁊ mobile non eſſe aliqḋ mediũ notabi
lis ⁊ manifeſte quãtitatis: tñ bene cõcederet ibi eſſe me
dium imediatũ ⁊ inſenſibile quaſi ꝓpter paruitateʒ aut
cũ difficultate ſenſibile. ¶ Aliter dici põt ⁊ forte meli⁹:
ꝙ inter mouens ꝓpinquũ ⁊ ipſum motũ nõ eſt medium
per ſe ⁊ neceſſario requiſitũ ad motũ: ſed tñ põt ibi eſſe
mediũ qḋ non eſt neceſſario requiſitũ ex parte mot⁹: ſʒ
cõcurrit ꝓpter aliã cãm. ſ. qꝛ duo corpora in aere ⁊ aq̃
non poſſunt nõ eſſe humectata in ſuis extremitatib⁹ hu
miditate aerea aut aquea. ⁊ ſic neceſſario intercipit̃ iter
ea aliqua portio aeris aut aque: vt ibi dicit Arꝫ. ſʒ hoc
nõ exigit̃ per ſe ad motũ: ita. ſ. ꝙ ſine ipſa non fieret mo
tus: immo ſine tali medio eque bene fieret motus loca-
lis. Et forte iſta eſt vera ſolutio.

Ad primam rõnem dico ꝙ remouẽs prohi
bens nõ eſt cã ꝓpinqua motus
totius grauis aut leuis: ſed cũ prohibens eſt remotum:
tunc ipſum graue diuidit mediũ ⁊ mouet: ⁊ ipſum medi
um motum mouet graue: ⁊ illud ſimul eſt cum graui: ſi-
T.c.ii. militer aũt in leui. Utrũ aũt graue moueat ſeipſum pu-
re per accidẽs: ⁊ nullo modo per ſe inquirẽdũ eſt in 8°
huius. ¶ Ad aliã dico ꝙ motores corporũ celeſtiũ nõ
ſunt ſimul cũ ipſis corporibus celeſtib⁹ iſto mõ ſimulta-
tis. ſ. ꝙ ſint in eodẽ loco ꝓprio cũ eis: ſicut bene argue-
batur. Sed ſunt ſimul ſic ꝙ inter eos ⁊ corpora celeſtia
non eſt aliqḋ medium quo diſtent ab eis nec plenuʒ nec
vacuum: ⁊ ſic intelligitur. ¶ Ad aliam dico ꝙ celũ non
mouet iſta inferiora niſi ſicut mouens remotum ⁊ nõ vt
propinquũ ⁊ propriũ: ideo non eſt contra dicta.

¶ At vero neq̧ alteri neq̧ alterantis nulluʒ eſt
medium: hoc aũt ex inductione manifeſtuʒ. in
omnibus enim accidit ſimul eſſe alterãs quod
vltimũ eſt ⁊ primũ quod alteratur ⁊c. Textu
cõmen. XI.

Queſtio. V.

Conſequẽter q̃rit̃. Utꝝ alterans ſit ſimul
cũ alterato. ¶ Arguit̃ ṗmo ꝙ nõ. qꝛ ſol
alterat iſta ĩferiora ad caliditatẽ ⁊ ſicci-
tatẽ vt manifeſtũ ẽ: ⁊ tñ iſte ſol nõ ẽ ſimul
cũ ipſis inferiorib⁹. q̃re ⁊c. ¶ Itẽ ſenſibi
le alterat ſenſuʒ. vt pʒ. 2. de aĩa. Senſibi- T.c.37.
le eniʒ mouet ſenſuʒ ⁊ nõ mouet ipm motu locali neq̧ T.51.
motu augmẽtatiõis aut diminutiõis neq̧ motu gñatio
nis ⁊ corruptiõis. ğ reliquit̃ ꝙ motu alteratiõis. Sʒ ſen
ſibile nõ eſt ſimul cũ ſenſu vt manifeſtũ ẽ: color. n. cũ vi-
det̃ nõ eſt ſimul cũ viſu nec tãgibile cũ tactu cũ ſemꝑ ſit
ibi mediũ extraneũ inter tãgibile ⁊ tactũ ẜm Arꝫ. in 2° T.c.iii.
de aĩa. ğ ⁊c. ¶ Itẽ imaginatio vnius hoĩs alterat cor-
pus alterius vt videt̃ manifeſtũ per faſinatiões quibus
vnus hõ alterat corpus alteri⁹ ⁊ tranſmutat imagina-
tionẽ ſuã ad aliquã malã diſpoſitionem. vt dicit̃ de qui-
buſdã vetulis maleficis: ſed imaginatio vnius nõ eſt ſi-
mul cum corpore alterius vt manifeſtum eſt. ergo ⁊c.
¶ Oppoſitum arguitur auctoritate Ariſto. in littera.

Intelligendum breuiter ꝙ de alterante
diſtinguẽdũ ẽ: queẽadmo
dũ diſtinguit̃ de mouẽte localiter. ſ. ꝙ eſt alterãs ꝓpin-
quũ iter qḋ ⁊ ipm alterabile nõ ẽ aliq̇d aliud alterãs: ⁊
eſt alterãs remotũ inter qḋ ⁊ ſuũ alterabile eſt aliqḋ al-
terans. Intelligẽdum eſt etiã ꝙ duplex ẽ alteratio. Una
eſt que eſt permutatio de vna qualitate ad aliã qualita
tẽ cõtrariã: ita ꝙ nõ ſolũ acquiritur aliqua qualitas in
alterabili: ſed etiã remouet̃ vel abijcit̃ qualitas ꝯria in-
exiſtens in eo: vt cũ ignis calefacit aquã: ⁊ ſic in ſilib⁹: ⁊
hec vocat̃ alteratio ꝓprie dicta. Alia ẽ que eſt mutatio
ad aliquã qualitatẽ ſine abiectiõe ꝯrij ṗexiſtẽtis in paſ-
ſo: vt corpus luminoſuʒ p̃ſente dyaphano ipʒ alterat il
luminando: nõ tñ abijcit aliquã qualitatẽ ṗexiſtentem
ꝯriã: qꝛ lumini nihil ẽ ꝯriũ ꝓprie: ⁊ cõſilis alteratio cõ
tingit in oĩbus virtutib⁹ aĩe cognoſcitiuis: aĩe dico hu-
mane: ſicut pʒ ex 2° ⁊ 3° de aĩa. ⁊ dicit̃ alteratio iꝓprie T.c.57.
dicta que eſt ſalus ⁊ perfectio. Primã etiã vocãt aliqui T.c.27.
alterationẽ corruptiuã. Secũdã vero perfectiuã ⁊ bñ.
¶ Tunc dicendũ ꝙ alterãs remotũ nõ eſt ſimul cũ alte
rato: qꝛ inter ea eſt aliqḋ mediũ: qḋ pʒ cum ignis calefã
cit parieteʒ mediante aere. Scḋo dico ꝙ alterãs ꝓpin-
quũ eſt ſimul cũ alterato ṗmo mõ ſimultatis ꝙ inter ea
nõ eſt mediũ aliqḋ nec plenũ nec vacuuʒ. Et hoc ꝓbat
Ari. in littera hac rõne. Omnis alteratio vel eſt altera
tio ſenſus vel alteratio alicuius rei alterius que nõ hʒ
ſenſuʒ. Alteratio aũt que fit in alijs rebus eſt ſimilis al
teratiõi ſenſus: cũ omnis alteratio fiat ẜm qualitates
ſenſibiles: vt ipſe ſupponit ⁊ poſt declarabit̃. Sed alte-
rans ꝓpinquũ in alteratione ſenſus eſt ſimul cũ altera-
to: qḋ pʒ: qꝛ ſenſibile ĩmutat mediũ ⁊ mediũ ĩmutatum
immutat ſenſum. vnde cũ ipſum ſit ſimul cũ ſenſu. i. cõti
guum ei ſequit̃ intentũ. verbi gratia. color ĩmutat aerẽ
⁊ aer ĩmutatus ĩmutat oculũ. ſimiliter autẽ ⁊ in alijs. ſit
ergo ratio talis. Omnis alteratio vel ẽ alteratio ſenſus

vel alicuius alterius rei carentis ſenſu: ſed in alteratiõe ſenſus τ in alteratione alterius rei: alterãs ꝓpinquũ eſt ſimul cũ alterato in alteratione quidẽ ſm̃ ſenſuʒ: qꝛ ſenſibile alterat mediũ τ ipm̃ mediũ alteratuʒ alterat ſenſum in alijs alterationibus: ſimilr: qꝛ omnis alteratio ẽ ſimilis alteratiõi ſenſus: cũ oĩs alteratio fiat ꝑʒ qlitates ſenſibiles a quib⁹ ſenſus alterat. Sic põt ordinari ratio Ariſt. ¶ Itẽ hoc põt ꝓbari aliter. ponam⁹ φ ignis alteret aquã: ita φ ipſa aqua ſit imediatũ alteratũ iter qd̃ τ ignẽ non ſit aliqd̃ mediuʒ alterabile ab igne nec aliqd aliud alterans. Tũc quero vtꝝ ignis ſit ſimul cũ aqua: ita φ inter vltimã ſupficiem aque: τ vltimã ſuperficiem ignis nõ ſit aliqd̃ mediũ: aut ſit ibi aliqd̃ mediũ. Si pͥmo modo habet ꝓpoſitũ: qꝛ idem oʒ eſſe iudiciũ de quo cũ φ alterante ꝓpinquo τ alterabili. Si ſit aliqd̃ mediuʒ aut illud eſt plenũ aut vacuũ. Nõ eſt dicendũ φ ſit vacuuʒ: qꝛ impoſſibile eſt eſſe vacuũ vt demõſtratũ eſt in 4° phyſicoꝝ. Si dicat φ illud mediũ eſt plenuʒ aliquo corpore ſenſibili. Aut illud mediũ ẽ de natura ignis aut aque: aut de nã alicuius alterius corporis nãlis. Nõ eſt de nã ignis: qꝛ tunc eſſet ꝓpinquius alterãs φ̃ ille ignis qui ponebatur alterans ꝓpinquũ. τ ſic eſſet alterãs ꝓpinquũ τ non ꝓpinquũ: nec de nã aque: qꝛ ſic illa aqua intermedia eſſet ꝓpinqui⁹ alteratũ φ̃ illa que ponebatur ꝓpinqua. Si vero diceret φ illud corpus intermedium eſſet aliqd̃ aliud corpus nãle: aut eſſet corpus ſimplex aut mixtũ: τ qd̃cũqȝ illoꝝ õmõſtret oporteret φ illud pͥus pateret ab igne φ̃ ipſa aq̃ que diſtaret ab igne: τ ſic illa nõ cẽt ꝓpinquũ alteratũ ab igne: cu⁹ oppoſitũ ponebat. ¶ Et ſi quis diceret φ illud intermediũ nihil oĩno patitur ab igne: τ tñ ignis agit in aquã illo exiſtẽte intermedio: tunc quãtũcũqȝ ignis diſtaret ab aqua ꝑ aliquod mediũ poſſet agere in ipaʒ: cuius oppoſitũ pʒ ad ſenſum: nõ eſſet eniʒ aliqua ratio quare ignis poſſet agere in aquã exiſtente tali medio nihil paſſo: quin eadẽ ratiõe poſſet agere in ipaʒ exiſtẽte quãtũcũqȝ magno corpore inter ignẽ τ aquã. Cauſa eniʒ ꝓpter quã ignis põt agere in aquã mediante aliquo corpore paruo τ nõ mediãte magno nõ eſt niſi qꝛ illud paruũ corpus põt pati ab igne τ nõ magnũ corp⁹. vnde ſi poſſet ignis agere in aquã mediãte paruo corpore penit⁹ nihil paſſo ab igne eadẽ rõne poſſet agere i aquã mediãte corpore magno penitus nihil paſſo: τ hoc eſt manifeſtum impoſſibile.

Ad pͥmũ dicẽdũ φ ſol nõ eſt ꝓpinquũ alterans iſta inferiora: ſꝫ alterat ea mediantibus orbib⁹ inferioribus τ elemẽtis inferioribus: nec oʒ φ orbes intermedij calefiãt a ſole. vt dicit Alex. ſuper pͥmũ metheoroꝝ: ſed ſufficit φ aliter trãſmutent ab ipſo. ſ. φ recipiãt lumẽ ab ipſo: τ hec nõ eſt alteratio corruptiua: qꝛ taleʒ non recipiũt corpora celeſtia. pͥmo
T.c.20. celi τ mundi. ſed ſolũ alteratiõe perfectiuaʒ. nec eſt neceſſarium φ ſemp mediuʒ inter mouẽs τ motũ moueatur illo eodẽ motu quo mouet vltimũ motũ: vt videm⁹ φ cũ vrinale nouũ τ clarũ exponit radijs ſolis: τ ponitur ſtupa ad partẽ poſteriorẽ incẽdit ſtupa τ inflãmat mediante vrinali: τ tñ ipm̃ vrinale non inflãmat: ſed aliter tranſmutat. ſ. qꝛ illuminat τ reflectit ibi lumen: τ ſic in mltis alijs. ¶ Ad aliã dico φ ſenſibile nõ alterat ſenſum ſicut alterans ꝓpinquũ. Sed alterans ꝓpinquum eſt ipm̃ mediũ alteratuʒ. ¶ Ad aliã de imaginatiõe cõſiderandũ φ imaginatio in actu aliquãdo facit aliquaʒ alterationeʒ in corpore ipſius imaginẽtis: ſicut ſenſibiliter apparet cuʒ aliquis fortiter imaginatur venerea: fit quedã calefactio circa mẽbra genitalia intãtũ φ aliqñ mouet membruʒ virile τ erigit ſine imperio rõnis: vt ẽt tangit Ariſt. in 3° de aĩa. ca° de mouẽte aũt. τ hoc ẽ ꝓ tãto: qꝛ ſpẽs rei delectabilis quodãmodo hʒ vtutẽ rei delectabilis: τ ſilr de triſtabili: vt Ari. docet i de cauſis motus animaliũ: imaginatio igit facta in actu per ſpẽs rei delectabilis preciſe ſi ſit fortis imaginatio τ diu cõtinuata: τ corpus ſit diſpoſitũ ſufficienter inducit aliquaʒ diſpõnẽ in ipſo corpore imaginantis: puta caliditatem vel frigiditatẽ vel hmõi: τ ibi alterãs bene ẽ ſimul cũ alterato ꝓpinquo: qꝛ puto φ talis alteratio ſit ꝑ hũc moduʒ: qꝛ ſpiritus exiſtẽtes in organo imaginatiue vtutis alterant ab actu ipſi⁹ imagiatiõis habẽte quodãmõ virtutẽ ipſi⁹ rei que imaginatur: τ illi ſpũs calefacti calefaciunt alios vel alias partes corporis quouſqȝ ꝑueniũtur ad illa mẽbra. Et forte per cõſimilẽ moduʒ cõtingit φ mulier imaginans leproſuʒ in actu coitus cõcipit leproſum: qꝛ tunc ipſa fortiter timet cõcipere leproſuʒ: τ ſpũs retrahunt ad iterius: τ ꝯgregant: τ caliditate ſua exceſſiua calefaciunt ſemen: τ ſic diſponit ad lepraʒ. Sic igit aut ſimili modo cõtingit φ imaginatio alicuius facit aliquã alteratiõnẽ in corpore imaginantis. ¶ Sed vtruʒ imaginatio vnius hʒ trãſmutare τ alterare corpus alterius difficile eſt. Dicũt tñ aliqui φ ſic: τ attribuit Auic. qd̃ probat experimẽto ſic. qꝛ quedã mulier imaginabatur camelũ cadere in fouea τ ipſe cecidit in illã: τ ita dicunt cõtingere in multis alijs. vnde dicũt⁹ de quibuſdaʒ vetulis maleficis φ reſpicientes pueruʒ τ imaginantes ipſum interficiũt aut faciunt infirmari manifeſte. Sed hoc nõ bene videt poſſibile. qꝛ ſi imaginatio alicui⁹ trãſmutaret corpus alteri⁹ aut ipſa aliqd ageret in mediuʒ: qd̃ eſt inter corpus imaginãtis τ alterũ corp⁹ aut nihil. Si diceret φ ageret aliqd in ipʒ mediũ extrinſecũ: hoc non videt eſſe niſi per ſpũs emiſſos ab organo imaginationis ad exterius. nõ eſt aũt veriſimile bene φ ſpũs deſeruientes imaginationi: vel etiã alij ſpũs exñtes in corpore imaginantis poſſint ꝓtendi τ diffundi per tantuʒ ſpaciũ τ habere tantã virtutẽ alteratiuam vt obtineat ſupra corpus alterius aĩalis. Si aũt diceret φ ipſa imaginatio agit in corpus alienũ nihil agẽdo prius penitus in mediũ: tunc quãtũcũqȝ diſtet illud aliud corpus: imaginatio poterit agere in ipſum: vt ſi quis imaginaret aliquid exiſtẽs rome poſſet agere in illud: qd̃ videt abſurdum. Et adhuc dato φ imaginatio vnius ageret in corpus alterius per ſpũs emiſſos τ tranſmutantes aerẽ intermediũ: non habet ex hoc φ alterans nõ ſit ſimul cuʒ alterato: imo ꝯ̃rium. De hoc aũt non multũ certus ſum quid eſt tenendum. Qd̃ aũt dicit de experimẽto illo põt dici φ ſi hoc contingit hoc fuit a caſu τ nõ per ſe cauſatum ab imaginatione: τ eſt ſimile ſicut aliquo imaginante coruſcationẽ vel tonitruũ: τ ipſe putaret hoc cẽ cauſatuʒ ab imaginatione ſua: hoc eniʒ ridiculũ videretur. Qd̃ aũt dicit de vetulis faſcinantib⁹ infantes: põt dici φ ſi hoc eſt: nõ eſt ꝓpter imaginationẽ ꝓprie τ ꝑ ſe: ſed hoc forte contingit per iſtuʒ modũ: qꝛ in corporibus talium vetularuʒ ſunt quidam humores corrupti τ venenoſi: a quibus reſoluunt quidã fumi ſubtiles quaſi per totum corpus. Sed qꝛ oculus eſt pars corporis multũ poroſa vt dicit i anotomia. ideo ſpecialiter illi fumi exeunt per oculos magis. vnde cum illa vetula diu τ fortiter aſpicit faciem pueri illi fumi ſubtiles perueniunt ad faciem ipſam pueri τ ad puerũ mediante aere: τ attrahunt a puero per inſpirationẽ cum aere: τ iſti peruenientes ad iteriora inducũt aliq̃ malã qualitatẽ: τ ſic interficiũt vel infirmãt puerũ paſſibileʒ exiſtentẽ. Diceretur ergo φ hͦ non facit imaginatio per ſe τ proprie: ſed forte cõcomitat per accidẽs actus imaginandi. φ ſi imagi

natio per ſe cōcederet hoc facere modo p̄dicto: adhuc
alterās ꝓpinquū ſimul eſſet cū alterato: ⁊ ſic nihil ꝯ po
ſitū. Qḋ tñ imaginatio ſit cā multaruȝ alterationum in
corpore imaginātis: hoc nō eſt ipoſſibile vt tactū ē. Et
huius ratio pōt capi ex illis qui vocantur Amor chere
os. Adeo enim fortiter ⁊ continue imaginantur rē ama
tam ⁊ concupiſcunt ꝙ ipſi incidunt in egritudines ma-
gnas ⁊ cum difficultate ſanari poſſunt niſi habeant qḋ
concupiſcunt: quod non contingeret niſi in eorum cor-
poribus alteratio fieret ab imaginatiōe in actu: de hoc
ego bene poſſem narrare aliquas hiſtorias de iſta ma-
teria: ſed eas dimitto propter breuitatem: ⁊ quia nō ſuȝ
ħ poeta: ⁊ ſic de iſto.

¶ Quoniam aūt que alterantur ⁊c. T. c. XV.

¶ Aliorum enim maxima ſi aliquis intelligat
in figuris ⁊ in formis ⁊ habitudinibus ⁊ horū
remotionibus ⁊ acceptionibus videtur ꝙ eſt
alterationis: non eſt autem: neqȝ in his ⁊c.

Textu cōmē. XIIII. Queſtio. VI.

Ueritur hic p̄mo. Utꝝ alteratio ſit ad q̄li-
tates de quarta ſpecie q̄litatis. ¶ Arguit
q p̄mo ꝙ ſic. qꝛ ad q̄ꝗcūqȝ q̄litatē eſt tranſmu-
tatio ad illā eſt alteratio. Nā alteratio non
eſt aliḋ niſi trāſmutatio ad qualitatē. 5° h⁹.
⁊ in p̄dicamentis. Sed ad qualitatē de quarta ſpecie ē
trāſmutatio. vt pȝ ad ſenſuȝ. Cera eniȝ figure circularis
trāſit ad figurā quadrangularē ⁊ ecōuerſo. ¶ Iteȝ oīs
trāſmutatio aut eſt generatio vel corruptio vel augmē
tatio vel diminutio vel motus localis vł alteratio. hec
eſt ſufficiēs diuiſio ſm̄ Ar. Sed trāſmutatio ad quali-
tatē de quarta ſpecie q̄litatiſ nō ē gn̄atio nec corruptio
vt manifeſtū eſt: nec augmentatio nec diminutio: qꝛ iſte
ſunt ad quātitatē. Quātitaſ aūt nō eſt qualitas nec ecō
uerſo: nec mot⁹ localiſ: qꝛ iſte eſt ad vbi: ⁊ qualitas nō ē
vbi: vt manifeſtū eſt. ḡ relinquit ꝙ ē alteratio. ¶ Item
tranſmutatio ad q̄litates ſenſibiles ē alteratio ſȝ Ar.
hic. Sed qualitas de quarta ſpecie q̄litatis ē q̄litas ſen
ſibilis. figura enim eſt in q̄rta ſpecie q̄litatis: ⁊ figura eſt
T.c.24 vnū de p ſe ſenſibilib⁹. vt pȝ in 2° de anima. quare ⁊c.
¶ Oppoſitum arguit auctāte Ar. ⁊ Cōmen. in littera.

Ad queſtionem eſt intelligendū ꝙ quar-
ta ſpēs q̄litatis ē forma
⁊ circa hoc aliq̄d cōſtans figura ſȝ Ar. in predicamen
tis: ſȝ hec duo ꝓut ſunt q̄rta ſpēs qualitatis nō differūt
abinuicē eſſentialr̄ ⁊ q̄ditatiue: ſȝ ſȝ rōnē ⁊ modū. Nā
vna ⁊ eadē q̄litas. ſ. circulatio vel triangularitas dr̄ fi-
gura p cōparationē ad interiora p̄cipue p cōparationē
ad formā rei ſubalē quā cōſequit. ⁊ dicit figura p cōpa-
rationē ad exteriora ſicut cōiter dicit. ¶ Aliā differen
tiā aſſignat Robertus ſup p̄dicamēta. Ad cuiuſ intelle
ctum eſt cōſiderandū ꝙ q̄rta ſpēs qualitatis in hoc dif
fert ab oībus alijs ſpēb⁹: qꝛ ipſa fundat per ſe ⁊ imedia
te ſup quātitatē. Uñ ⁊ Cōmē. vocat eā q̄litatē in quāti-
tate. Alie vero q̄litates vel nō necio fundant ſup q̄ꝗtita
tem vel non directe ⁊ per ſe reſpiciunt q̄ꝗtitateȝ. Prima
eniȝ ſpēs q̄litatis pōt eē i aliquo nō quāto. ſicut oēs ha
bitus itellectuales q̄ ponunt in p̄ma ſpecie q̄litatis ſunt
T.c.6. in itellectu q̄ eſt ſine magnitudine. vt pȝ in 3° de anima.
Secūda vero ſpecies q̄litatis. ſ. nāliſ potētia ⁊ ipotētia
cōſequit formā ſubſtātialē rei nālis vel ipſaȝ materiaȝ.
Tertia aūt ſpēs. ſ. qualitatis ſenſibilis que ē ꝓpriū ſen-
ſibile alicuius ſenſus vt calor aut frigus ⁊ hm̄oi: lȝ non
ſint niſi in ſubſtātijs corporalib⁹ ⁊ magnitudinē haben
tib⁹. vt ſatis pȝ ex libro de ſenſu ⁊ ſenſato: tñ nō ita dire
cte ⁊ p ſe reſpiciūt ipaȝ q̄ꝗtitatē ſicut figure que ſunt i q̄r
ta ſpecie. Cuius ſignū ē: qꝛ iſte q̄litates caliditas ⁊ frigi
ditas ⁊ hm̄oi magis poſſunt itelligi ſine q̄ꝗtitate ꝙ circu
latio ⁊ triāgulatio ⁊ rectitudo ⁊ curuitas ⁊ hm̄oi. Dic̄
ergo iſte robertus ꝙ aliq̄ qualitaſ fundat in q̄ꝗtitate du
pliciter. Uno mō i ipa tota ſuba q̄ꝗtitatiſ. Alio mō i ter
minis ipſius vel in q̄ꝗtitate rōne ſue terminatiōis. Prio
mō ē forma ſicut rectitudo curuitas ⁊ hm̄oi. q̄ ſunt i to
ta ſubſtātia q̄ꝗtitatis. Secūdo vero modo magis ē figu
ra: ⁊ ideo dicitur ꝙ figura eſt que termino vel terminis
claudit: ſicut circulatio fundat i corpore termiato vna
ſuperficie vel linea: ⁊ triāgularitas in corpore ſic termi-
nato vel ſuperficie ſic terminata. ⁊ ſimiliter in alijs.

His viſis dicunt ad q̄ōnē duo. Prio ꝙ ad q̄-
litates q̄ ſunt i quarta ſpecie q̄lita-
tis nō ē alteratio p ſe ⁊ ꝓprie dicta. Scḋo dr̄ ꝙ ad eas
eſt alteratio p accidēs ⁊ iproprie dicta. ¶ Primū pro-
batur p̄mo rōnibus Ar. in littera. Prima rō ei⁹ ē. oīs
qualitas ad quā eſt alteratio denominat ipȝ ſubm̄: ſed
q̄litates de q̄rta ſpē nō denominātſubȝ. ḡ ⁊c. maior pȝ.
inducēdo. caliditas eniȝ ad quā ē alteratio. ſ. calefactio
denoīat ipȝ calidū: ⁊ frigiditas frigidū: ⁊ albedo albū
⁊ ſilr̄ de alijs. Et minor apparet: es eniȝ vel auꝝ nō dr̄
figura puta triāgulus vel quadrāgulus vł circulus: ⁊ ſic
de ceteris. ergo ⁊c. ¶ Sȝ ꝯ iſtā rōnē eſt dubiū: qꝛ lȝ iſte
qualitates ḋ q̄rta ſpē i abſtracto nō denoīant ſua ſuba:
tñ in cōcreto bñ denoīant ea: q̄ꝗuis nō dicat es eſt figu-
ra tñ dicit figuratū vt triāgulatū vel quadrangulatuȝ.
ſilr̄ aūt ⁊ in alijs. Modo ad hoc ꝙ ad aliq̄ꝗ qualitatem
ſit alteratio nō requirit nec cōſequit ꝙ ipſa denominet
ſubȝ in abſtracto: ſȝ in cōcreto: nō eniȝ bene diceret ſi-
gnū ē caliditas ⁊ calidū vel frigidū. Diceret ḡ ad rōneȝ
Ar. cū dicit. omnis q̄litas ⁊c. Ueꝝ eſt in abſtracto: ſed
in cōcreto vt dictū ē: ⁊ hoc bene ſufficit. ¶ Aliqui vo-
lunt ſoluere efficaciā huius rōnis p iſtū modū: dicūt. n.
ꝙ aliqua qualitas pōt denoīare ſubm̄ duplr̄. Uno° per
modū paſſionis depēdentis ab agēte: vt cū dicit es eſt
calefactiuū vel frigefactiuū. ibi ly frigefactiuū. dicit fri-
giditateȝ vt eſt recepta in ſubo ab agente frigefaciente.
Alio° qualitas pōt denoīare ſubȝ magiſ abſolute ⁊ per
modū qualificātis ⁊ nō vt ab agēte inducta: vt caliduȝ
⁊ albū ⁊ hm̄oi: q̄ dicūt qualitates per modū iformātis
⁊ q̄lificātis ſua ſubiecta abſolute. i. nō per modū paſſio
nis: nec vt ſunt iducte ab agēte: ⁊ p̄mo mō qualitatis ḋ
q̄rta ſpē denoīant ſua ſubiecta. vt cū dicimus es ē figu-
ratū vel triāgulatū aut hm̄oi ⁊ nō ſecūdo mō. Dicerent
ḡ ꝙ qualitas ad quā eſt alteratio dȝ denoīare ſubm̄ nō
ſolū per modū paſſionis inducte ab agente: ſȝ abſolute
per modū q̄lificātis. Qualitas aūt de quarta ſpē nō ſic
denoīat ſua ſuba: ſed ſub mō paſſionis vt ab agēte ē vt
dictum eſt. Hoc aūt nō videt oīno ſufficiens. qꝛ iſte q̄li-
tates de q̄rta ſpecie non ſolū denoīant ſubiecta illo mo
do quo iſti dicunt: ſed per modū vel ſub modo paſſiōis
vt inducta eſt ab agente: ſed ⁊ alio modo. ſ. abſolute p
modum qualificantis ⁊ informantis ſubiectuȝ: ita bene
ſicut ⁊ alie qualitates. Non eniȝ ſoluȝ es dicit triangu-
latuȝ: ſed dicit triangulare: ⁊ non ſolū dicitur circulatū
ſed circulare: ⁊ ſimiliter linea non ſolū dicitur curuata
ſed curua: ⁊ non ſolum dicitur rectificata ſed recta. ſimi
liter aūt ⁊ in alijs. Et hec indubitāter ſunt denomina-
tiōes quib⁹ ſubiecta denominant ab iſtis qualitatibus
nō per modū paſſiōis inducte ab agēte: ſed abſolute ⁊
per modū qualificantis: ſicut ⁊ in alijs contingit. Et ſic
non videtur ſufficere niſi forte diceretur ꝙ lȝ in lingua
latina ſint huiuſmodi denominatiōes vſitate: tamen in

idiomate greco forte non ſunt vſitate nec eſt remotum
aliquem modum loquendi eſſe famoſum ⁊ conſuetum
in vno idiomate ⁊ non in alio. vt patet per Commenta
torem in ṗncipio huius capl'i. ſic igitur nos dicamus. Et
hoc forte ſignauit Cōmētator: cum dixit iſtaꝫ rōnē eſſe
ꝓbabilē: q2 innitit̄ mō denoīationis ⁊ ſignificatiōis iſta
rū q̄litatū. ¶ Itē ꝓbat Ariſto. alia rōne: q2 nihil altera T.c.16.
tur cū accipit ſuā ꝑfectionē ꝓpriā. Alteratio. n. preſup
ponit ꝙ ipm alterabile ſit ens actu ⁊ ꝑfectuꝫ in ſua nā.
⁊ in hoc alteratio differt ab ipſa gn̄atiōe. Sꝫ cū aliq̄d
accipit figurā ꝓpriā in rebus hn̄tibus formas ꝓprias ac
cipit ſuā ꝑfectionē ꝓpriā ſimul vt dū aīal accipit ſuā for
mā ſubalē accipit ſuā ꝓpriā figurā: ⁊ ſil'r plantaꝰ. Cuius
rō eſt q2 īter oīa accn̄tia ꝓpria figura maxime ⁊ ꝓpꝛijſſi
me videt̄ ꝯſequi formā ſubalem in aīalibus ⁊ plantis: ⁊
iō diuerſitas ſpecifica in ipſis nullo certiori iudicio per
poſteriora accipit̄ ꝙ per figurarum diuerſitatē. In rebꝰ
aūt artificialibꝰ ſil'r multis figura ꝓp̄a eſt eoꝝ eſſentialis
perfectio ſm ꝙ ſunt in talibus ſpēbus: ideo nihil ꝓprie
alterat̄ accipiendo figuram ꝓpriam. g̊ ⁊c̄. Et iſta ratio
videt̄ ſpāliter ꝯcludere de illis qualitatibus: que ſunt ꝓ
prie figure aliquaꝝ ſpēꝝ. Sic aūt nō eſt de qualitatibꝰ
ſenſibilibꝰ ꝓprijs: vt ē calor ⁊ frigus ⁊ hmōi: nō. n. ſimul
dum aliquid accipit perfectōeꝫ ꝓpriam ſolū: tūc accipit
caliditatē aut frigiditatē aut hmōi: imo p̄t aliq̄d accipe
re caliditatē anteꝙ̄ accipiat formā ignis. ſimil'r aūt ⁊ in
alijs. Simul aūt dum accipiat formā ſubalem hoīs acci
pit figuram: ⁊ nō ṗus nec poſterius. figurā dico ꝓpriam.
Sed eſt attendendū ꝙ in rebus hn̄tibus figuras ꝓprias
ſicut ſunt animalia ⁊ plante ſimul: dum aliquid accipit
formā ſubalem ꝓpriam accipit ⁊ figuram ꝓpriam illius
ſpeciei: ſed in aliq̄bus rebus inaīatis que nō habēt figu
ras ꝓprias: nō oꝫ ꝙ dum accipit figurā ꝓpriam aliquā:
ꝙ accipiat formā ſubalem nouā. poteſt. n. aqua manēs
aqua accipere aliquā figurā quā ṗus nō habebat. ⁊ ſil'r
aer: iſta. n. corpora figurantur ſm figuram ꝯtinentis: vt
ſatis pꝫ in. 4. metheo. Et ideo dicunt̄ iterminata. ⁊ ſil'r
cera ⁊ hmōi mollia multa. ⁊ ideo rō videt̄ eſſe q̄ſi parti
cularis niſi vlterius adiūgat̄ ꝙ ſimile ē iudiciū de vna fi
gura: ⁊ de alijs. Tūc oñditur 2m. ad illud enim eſt alte
ratio ꝑ accidens: cuius acceptio ⁊ remotio conſequit̄ al
terationē ꝓprie dictā. hec videt̄ manifeſta. Sꝫ acceptio
figure ⁊ remotio ꝯſequitur alterationē ꝓprie dictā: cuꝫ
. n. calefit ⁊ rarificat̄: ꝯtingit ꝙ accipit aliam figuram ꝙ̄
ṗus ſicut ſenſibil'r videmus. Cum aliquod lignum prius
exiſtens rectum ſi ponatur ad ignem contingit ꝙ incur
uatur: ⁊ maxime manifeſtum eſt in pergameno: qḋ cū ſu
percalefit icuruatur: ſimil'r aūt ⁊ in alijs multis: ⁊ cū ali
quid infrigidatur iſpiſſatur ⁊ ingroſſatur ⁊ accipit aliā
figuram ⁊ minorē. quare ⁊c̄. ¶ Et eſt intelligendū pro
pter obiectiones ꝙ duplex eſt alteratio q̄tū ſpectat ad
propoſitum. Quedam eſt alteratio ꝓprie: ⁊ eſt cū aliqḋ
ſubiectū continue acquirit partem poſt partem: vel gra
dum poſt gradum alicuius q̄litatis: ⁊ hec ſm modū cō
munē loquēdi dr̄ alteratio ꝓprie dicta pro tanto: q2 ma
gis conſuetum eſt ⁊ vſitatuꝫ hoc nomē alteratio accipi
pro tali tranſmutatione: eo ꝙ frequētius ꝯtingit rebus
⁊ eſt notior. ꝯtingit. n. freq̄ntius res permutari de calido
in frigidum. ⁊ econuerſo. ⁊ de humido in ſiccum ꝙ̄ acci
pere de nouo figuram ꝓpriam. Nomen aūt dr̄ accipi ꝓ
prie cum ſumit̄ pro illo qḋ eſt magis notum ⁊ conſuetū
vt dicebat̄ in. 4. huius. ⁊ talis alteratio nō eſt ad quali
tates de q̄rta ſpecie qualitatis tanꝙ̄ ad termios ꝓprios
⁊ per ſe: ⁊ ſi fuerit: hoc eſt per accidēs. Alia eſt alteratio
magis large dicta que eſt acquiſitio cuiuſcunq3 qualita
tis de nouo que nō erat in ſubiecto. ⁊ hec alteratio bene
eſt ad quartam ſpeciem qualitatis: ⁊ hoc probant ra
tiones in principio queſtionis inducte.

¶ Ad 3am dico ꝙ alteratio ꝓprie nō ē niſi ad qualitates
ſenſibiles que ſunt ſenſibilia propria. Quantitas autem
non eſt ſenſibile proprium ſed commune: vt habet vide
ri in. 2. de anima. Et quod Ariſto. dicit in primo de ge
neratione. ꝙ alteratio eſt permutatio de vna qualitate
ad aliam remanente eodem ſubiecto. Uerum eſt per ſe
vel per accidens. vel proprie vel improprie.

¶ Manifeſtum eſt autem quia quod eſt altera tionis non eſt in his que fiunt: neq3 enim in ha bitibus. habitus eniꝫ ⁊c. T. cō. XVII. Qō. VII.

c
Onſequenter queritur vtrum ad qualitates
ḋ ṗma ſpecie qualitatis ſit alteratio. ¶ Ar
guitur ṗmo ꝙ ſic. q2 ad quācūq3 qualitateꝫ
eſt tranſmutatio: ad illaꝫ eſt alteratio: cū al
teratio ſit trāſmutatio de vna qualitate ad
aliam: vt patet in. 5. huius. ⁊ in ṗmo de generatiōe. Sꝫ T.c.18.
ad qualitates de prima ſpecie ē tranſmutatio: vt mani T.c.23.
feſtum ē. ⁊ probatur. quia contingit aliquam q̄litatem
de ṗma ſpecie qualitatis fieri in ſubiecto de nouo: ſicut
ſanitatem i corpore ⁊ ſcientiam in anima: hoc aūt non
poteſt contingere ſine trāſmutatione. ergo ⁊c̄. ¶ Item
ad omnem illā qualitatem eſt alteratio que acquiritur i
aliquo cum abiectione cōtrarij. hec recipitur pro mani
feſta. Sed qualitas de prima ſpecie qualitatis acquiri
tur cum abiectione contrarij: quia contingit ꝙ aliquis
habens habitum falſum ⁊ erroneum reducitur ad ſciē
tiam que eſt verus habitus: ⁊ tunc ibi oportet ipſum ha
bitum falſum corrūpi: vt manifeſtum eſt. Similiter cō
tingit ꝙ aliquis habēs habitum vitioſuꝫ reducatur ad
virtutem: ſicut aliquis illiberalis reducitur ad liberali
tatem: vel econuerſo: ⁊ ibi oportet illum maluꝫ habitū
corrumpi. ergo ⁊c̄. ¶ Itē ſi in anima intellectiua eſt al
teratio neceſſe eſt eſſe ad ṗmam ſpeciem qualitatis: ſed
in anima intellectiua eſt alteratio. ergo ⁊c̄. Maior pro
batur: quia ſi intellectus alteratur non videtur alterari:
niſi ad habitum intellectualem: vt patet cuilibet intelli
genti: habitus aūt intellectualis eſt in prima ſpecie qua
litatis: vt etiam ꝯceditur: ⁊ habetur ex predicamentis.
Et minor probatur. quia cōſtat ꝙ intellectus mouetur T.c.30.
ab intelligibili mediante fantaſmate: vt habetur in. 3. de
anima. aut ergo mouetur motu locali quod eſt impoſſi
bile: quia tali motu non mouetur niſi corpus vel res in
corpore. Intellectus autem non eſt corpus nec res i cor T.c.6.
pore: vt patet ex. 3. de anima. Aut mouetur motu gene
rationis ⁊ corruptionis quod eſt impoſſibile: quia itelle T.c.21.
ctus eſt perpetuus: vt pꝫ in. 2. de anima. Aut motu aug
mentationis ⁊ diminutionis. qḋ eſt impoſſibile: q2 nihil
augmentatur aut diminuitur niſi corpus aut res in cor
pore. ergo relinquitur ꝙ itellectꝰ mouetur a fantaſma
tibus motu alteratiōis. quare ⁊c̄. ¶ Item ad albedinē
⁊ nigredinem eſt alteratio: vt manifeſtum eſt: ſed albe
do ⁊ nigredo ſunt de prima ſpecie qualitatis. quare ⁊c̄.
¶ Oppoſitum arguitur auctoritate Ariſto. ⁊ Commē
tatoris in iſto capitulo.

Ad queſtionem eſt intelligēdum ꝙ q̄lita
tes de ṗma ſpē qualitat]
ſunt habitus ⁊ diſpōnes. Habitus aūt quidā ſunt corpo
ris: vt ſanitas ⁊ egritudo ⁊ pulchritudo ⁊ turpitudo ⁊
hmōi. Et q̄daꝫ ſunt habitus aīe: ⁊ iſti ſunt duplices: q2
quidam ſunt in parte anime itellectiue: ⁊ iſti dn̄r habī

tus intellectuales ⁊ ſunt quinqꝫ ſm Ariſto.in.6.ethi.ſ. intellectus ſapientia ſcia prudentia ⁊ ars. Alij aũt ſunt habitus in parte oppoſita ſiue in appetitu ⁊ iſti dicunt morales: ⁊ ſunt omnes vtutes morales: ſicut fortitudo. magnanimitas. liberalitas. magnificētia. manſuetudo. ⁊ alie virtutes de quibus tractat Ariſt. in lib. ethi. Ulterius memorādū ē ꝙ duplex eſt alteratio: vt ṗus dcm̄ ē.

Tūc dico ad qōnē. Primo ꝙ ad habitus corporis nō ē alteratio ꝓprie dicta ꝑ ſe ⁊ ꝓprie. Qđ ſic ꝓbat Ariſt. Nā ad illa que ſūt ad aliqd

T.c.io. nō ē alteratio ꝓprie ⁊ per ſe: vt pꝫ ex.5.phi°. Sꝫ iſti habitus corporis ſūt ad aliqd ſicut ſanitas ⁊ egritudo ⁊ pulchritudo ⁊c. ¶ Sed ꝯtra iſtam rōnem ſtatim pōt dubitari: qꝛ eēntie predicamētoꝝ ſunt impmixte: vt dr̄ in primo poſte. cū igit̄ iſte qualitates ſint in ṗma ſpecie qualitatis quō ſunt ad aliqd. ¶ Ad hoc dr̄ cōiter ꝙ iſte qualitates pñt ꝯſiderari dupl͛r. Uno mō ꝙtū ad ſuas eſſentias: ⁊ ſic ſunt in genere qualitatis: nō relōnis. Alio modo poſſunt ꝯſiderari ꝙtū ad aliquas ꝓprietates ꝯntes eas: ⁊ ſic ſūt ad aliquid: ſicut ipſam ſanitateꝫ cōſequitur qdā reſpectus ad bn̄ opandum opera nālia: ⁊ ſimil͛r de alijs ſuo modo. Sꝫ iſtud nō ſufficit: qꝛ ſi iſte qualitates pro tāto eſſent ad aliqd: ⁊ ad eas nō eſſet motus: qꝛ in ipſis fundant̄ quedā relatiōes: ⁊ ſic ſunt ad aliqd ꝙtum ad ꝓprietates ꝯntes eas. tūc ſil͛r ad qualitates de 3ª ſpē qualitatis nō eſſet alteratio: ſicut ad caliditatē frigiditateꝫ ⁊ hmōi. Nā vnaqueqꝫ iſtaꝝ qualitatū eſt ṗncipiū actiuū vel paſſiuū: ⁊ hoc eſt eē ad aliquid ſm ꝓprietatē ꝯntem: ēt quelibꝫ taliū eſt ꝯtraria alteri: ⁊ cōtrarietas eſt quedā relatio: vt manifeſtū eſt. g̃ ⁊c. Et ideo dōm eſt aliter. Ad cuius euidentiā ꝯſiderandū eſt ꝙ iſti habitus corporis ꝗuis ſm eēntias ſuas ſint entia abſoluta: ⁊ nō ad aliquid: tn̄ cōſequunt̄ imediate quaſdā relationes ⁊ fundant̄ in ipſis relatiōib⁹: ſic̄ in diſpoſitionibus ⁊ preparationib⁹ ſine quibus nō pñt eſſe. Uerbi grā. ſanitas ꝯſequitur immediate commēſurationē ſeu ꝓportionem debitā calidoꝝ frigidoꝝ humidoꝝ ⁊ ſiccoꝝ adinuiceꝫ ⁊ ad ꝯtinēs. ſ. aerem ſm Commentatorē vel totum corpus ſꝫ alios: ⁊ fūdat̄ in ea tanꝙ in diſpōne ſeu preparatione corporis ſine qua nō pōt eſſe ſanū. Simil͛r pulchritudo in quadam ꝓportione membroꝝ adinuicem cum debito colore correſpondēte ⁊ habitudine ad diſpōnē laudabiliſſimā aīalis. Simil͛r aūt: ⁊ in alijs ſuo modo: ⁊ qꝛ iſte qualitates īmediate ꝯſequuntur hmōi relatiōes: ideo ad eas nō eſt alteratio ꝓprie dicta ⁊ per ſe ſicut neqꝫ ad relatiōes illas. Erit ergo ratio Ariſto. ſic itelligēda. Ad illud qđ eſt ad aliquid vel ſm eēntiaꝫ vel ſm cōſecutionem īmediatam ⁊ neceſſariam non eſt motus ꝓprie dictus ⁊ per ſe: ſꝫ iſti habitus corporis ſūt hmōi: vt manifeſtū eſt ex dictis. ergo ⁊c. Et eſt attendenduꝫ ꝙ lꝫ alteratio ꝓpṗe dicta nō ſit per ſe ad iſtas qualitates. ſ. ad habitus corporis: eſt tn̄ ad eas alteratio quodā modo per accidenſ. Nam acceptio ⁊ remotio ſanitatis ꝯſequitur alterationē ꝓprie dictam. v.g. calefactionē aut infrigefactionem: ⁊ alias hmōi: vt manifeſtum eſt per experientiam: vt ſciunt medici ſcđo dicēdum ꝙ ad habitus qui ſūt in parte appetitiua. ſ. ad vtutes morales nō eſt alteratio ꝓprie dicta per ſe ṗmo: qꝛ nihil alteratur dum accipit perfectiōem ꝓpriam: ſed virtus ꝓpria eſt perfectio propria: ergo nihil alteratur dum accipit propriaꝫ virtutem: ⁊ ſic ſm virtutem propriam nō eſt alteratio. Maior ꝓbat̄: qꝛ motus nō eſt ad illud vel ſm illud qđ eſt īdiuiſibile: ⁊ dico motus proprie dictus qui eſt continuus ſꝫ oīs propria perfectio inquātum hmōi eſt indiuiſibilis: ſicut caliditas in ſūmo ſm qđ eſt ꝓpria perfectio ignis. ſ. ꝙtum ad gradum perfectiſſimum eſt indiuiſibilis. Similiter aūt ⁊ in alijs. Et minorem declarat phs ī littera. qꝛ vnumqđqꝫ tūc maxime perfectū eſt cum attingit ꝓpriam virtutem. hoc maīfeſtum eſt: hoc aūt nō eēꝫ niſi virtus ꝓpria vniuſcuiuſqꝫ eſſet perfectio ꝓpria ipſius. Ex quo apparet ꝙ virtus moralis ē ꝓpria perfectio ipſius appetitus. ¶ Item vnūqđqꝫ tūc eſt maxime ſꝫ nām cum hꝫ ꝓpriam virtutem: hoc eſt manifeſtum. hoc aūt nō eſſet niſi virtus eſſet ꝓpria perfectio illius cuius eſt ꝓpria virtus. ergo ⁊c. Sed aliquis dubitaret hic cōtra illam propoſitionem Ariſto. vnumquodqꝫ tūc maxime perfectum eſt cum attingit propriam virtutem: qꝛ ſi hoc eſſet verum: ſequitur ꝙ virtus eſſet maxima perfectio illius cuius eſt virtus. nihil enim eſt maxime perfectum formaliter niſi per maximam pfectionē: ſed tūc conſequens eſt falſum: qꝛ tūc virtus humana eſſet felicitas humana: cum nihil ſit maxima perfectio ⁊ nobiliſſima hoīs niſi felicitas: vt pꝫ in ṗmo ethico. quare ⁊c. ¶ Ad hoc pōt reſpōderi ꝙ aliqđ eē maxime pfectum poteſt itelligi dupliciter. Uno mō ſm actum. Alio modo ſm potētiam ꝓpinquiſſimā. Primo modo nō eſt verum qꝛ vnūqđqꝫ ⁊c. ſꝫ 2° modo bene. Cuꝫ. n. aliquid hꝫ virtutem ꝓpriam eſt in potentia propinquiſſima ad actum qui eſt eius maxima perfectio: ⁊ hoc ſufficit. Et eſt aduertēduꝫ ꝙ licet ad ipſas virtutes morales non ſit ꝑ ſe alteratio ꝓprie dicta: tn̄ ad eas eſt alteratio quodam modo per accidēs. Nam ad acceptionem virtutis moralis ī appetitu ſenſitiuo: reqrit̄ aut totalis remotio paſſionum ſm ſtoicos: aut ſaltem moderatio ſeu modificatio earum ſm Ariſt. hoc aūt declarandū eſt in ſcia morali. ſ. in 2° ethi. Modo dicunt aliqui ꝙ iſta remotio paſſionū vel eaꝝ modificatio eſt quedā alteratio: ad ipas enim paſſiones cū ſint in appetitu ſenſitiuo: qui eſt in organo corporali: eſt alteratio: vt dicūt. Sꝫ ſine dubio ſi intelligat̄ ꝙ in appetitu ſenſitiuo ſit alteratio ꝓpṗe dicta ⁊ per ſe ad paſſiones illas hoc eſt falſum: qꝛ ſicut ſenſus T.c mouet a ſenſibili in inſtāti ⁊ nō motu ꝓpṗe dicto: vt pꝫ in 2° de aīa. ⁊ omnes ꝯcedūt. ſic appetitus in inſtāti mouetur ab appetibile cognito ſub rōne boni vel mali: ⁊ talis mutatio appetitus a bono vel malo cognito vocat̄ paſſio: vt habet̄ ab euſtratio ī. 2. ethi. vbi dicit. ꝙ paſſio eſt motus in appetitu partibili ſub fantaſia boni vel mali: ⁊ ideo n̄ credo ꝙ remotio paſſionū aut modificatio eaꝝ que requirit̄ ad acceptionē virtutis ſit alteratio ꝓprie dicta: ſꝫ improprie: ſicut ⁊ alie immutationes potētiarum anime a ſuis obiectis: bene tamē verum ē ꝙ iſta moderatio paſſionū poteſt bene cōſequi aliquaꝫ alterationē corporis ꝓprie dictā. Cuꝫ. n. aliquis moderate calidus eſt ⁊ nō exceſſiue precise in corde ⁊ circa cor: tunc ipe magis moderate iraſcitur: ⁊ ſiquis eſt multū excellēter ſupcalefactus a corde aut a ſanguie: difficile aut impoſſibile eſt ipm moderare irā. Unde hoies colerici ſūt magis iraſcibiles ⁊ iracundi ceteriſ. Uñ ſi in hoīe colerico dꝫ refrenari ⁊ moderari ira neceſſe eſt eius corpus fieri. ſ. minus calīn aliqual͛r. ⁊ pp hoc bonum eſt colericis abſtiere a cibarijs acute caliditatis ex qbus generatur ſanguis multum calidus ⁊ ſpiritus. Similiter ſiquiſ hꝫ corpus multum exiccatum iterius difficile eſt ipſum moderare appetere potum ⁊ fieri temperatū ſeu ſobrium. Uñ ſi iſta paſſio debet moderari: neceſſe eſt corpus fieri minus ſiccum: ⁊ ſimiliter in ceteris. moderatio igit̄ paſſionum que ſi frequēter fiat ꝯſequit̄ acceptio vtutuꝫ requirit ⁊ preſupponit aliquaꝫ alterationem propriam propter quod poſſum⁹ dicere ꝙ acceptio virtutis quodammodo cōſequitur alterationē corporis mediate vt

dictum eſt. Tertio dicendum ꝙ ad habitus intellectua
les non eſt alteratio per ſe: ⁊ ꝓprie quod Ariſto. dupliciter
T.c.19. oſtendit in littera. Primo: quia ad illud quod eſt aliquid nõ
eſt per ſe alteratio ⁊ vniuerſaliter neq; mot⁹: vt pꝫ ex. 5.
huius. Nũc aũt ſcia eſt ad aliq̃d: ⁊ hoc ipſe accipit in lit
tera dicens. Sciens. n. ad aliquid maxime dicit. Et tũc
dubitatur: ſicut prius quõ ſcia cum ſit in genere qualita
tis põt eſſe aliq̃d cũ coordinationes p̃dicamentoꝝ nõ
ſint pmixte ſm Ariſto. Et dicunt aliqui ꝙ ſcia ſm ſuam
eſſentiam nõ eſt ad aliq̃d: ſed ſm ſuam ꝓprietatẽ ↄñtem
que eſt ↄformitas: ſcia. n. eſt habitus verus. i. cõformis
ſcibili. ⁊ vl̃iter habitus intellectualis eſt cõformis intel
ligibili. Sꝫ hoc nõ ſufficit ſicut arguebat prius: ⁊ iõ dicẽ
du⁹ ꝙ lꝫ ſcia ſm ſuam ẽentiaꝫ ſit ens abſolutũ ⁊ in gene
re qualitatis: tñ ↄſequit ⁊ preſupponit relationẽ quan
dam ſine qua nõ põt accipi nec cõſeruari in intellectu. ſ.
habitudinẽ fantaſmatis: ſeu cognitionis ad intellm̃ poſ
ſibileꝫ: ita ꝙ habitus intellectualis alicuis rei non põt
eſſe niſi in intellectu: niſi p̃nte eius fantaſmate ⁊ intelle
ctu agente: ⁊ ſtatim cũ fantaſma terminatũ rei itelligibi
lis eſt in virtute fantaſtica. i. in virtute cogitatiua ꝓpria
hoi fit in inſtanti ſine omni motu ↄtinuo habitus intel
lectualis in intellectu. Et hoc ſignauit Ariſto. in littera.
vbi dicit. ſm nullã. n. potentiam motis ſupple motu cõ
tinuo ⁊ tpali factum eſt in nobis ꝙ ſcie. ſ. intellectualis
habitus rei ſcibilis: ſꝫ cũ extiterit. i. p̃ns fuerit quoddaꝫ
. ſ. fantaſma ſeu cognitio fantaſtica ipſius rei ſcibilis: ⁊
hoc eſt quod innuit cũ ſubdit: ex ea. n. que ſm parteꝫ expe
rientiaꝫ accipimus vl̃em ſciam. Experientiam aũt que
ſm partẽ vocat cognitionẽ idiuiſibilẽ ſeu particulareꝫ
ipſius rei ſcibilis qua habita ſtatim fit in intellectu ha
bitus vl̃r repreſentans ipſam rem ſcibilem. quia igitur ſci
entia ↄſequitur imediate talem habitudinẽ fantaſmatiſ
ad intellm̃: ideo nõ ẽ ad eam alteratio ꝓprie dicta: ſicut
enim ad habitudinem nõ ẽ motus ꝓprie dictus per ſe ⁊
ꝓprie imediate: ſic nec ad illud quod ↄſequitur habitudi
T.c.20. nem. ¶ Aliã rõnem ponit Ariſto. talem. aĩa intellecti
ua humana accipit ſciam ſeu ſapiam ⁊ prudẽtiã in quie
tatione ⁊ reſidentia: hoc aũt nõ eſſet ſi ad iſtos habituſ
eſſet motus vel alteratio ꝓprie dicta. ergo ⁊c̃. maiorẽ ꝓ
poſitionẽ ponit Ariſto. in iſtis verbis. In quietari enim
⁊ reſidentia fit ſapiens ⁊ prudens. Et ad huius maiorẽ
intellm̃ ↄſiderãduꝫ eſt ꝙ a p̃ncipio natiuitatis hominis
vſq; ad aliquod tempus poſterius: ſũt in humão corpore
multi motus corporales. ſ. fluxus humoꝝ ⁊ ſpũuꝫ: ⁊ ẽt
multe paſſiones. i. iclinationes appetit⁹ ſenſitiui ad que
dam delectabilia ꝓſequenda. ſ. ad cibos ⁊ venerea. ⁊ iſti
motus corporales exceſſiui q̃bus humiditates fluũt in
organis virtutum ſenſitiuaꝝ impediũt verum iudicium
de ſenſibilibus ⁊ retẽtionem ſperum. Similr̃ aũt vehe
mẽtes paſſiões, vt ira ⁊ ↄcupiſcentia ⁊ hmõi inclinatio
nes q̃bus iclinat homo ad opera ihoneſta impediũt ve
rũ iudiciũ tam de agibilibus q̃ de ſpeculabilibus: ita ꝙ
corpore ſic diſpoſito aĩa itellectiua nõ bene põt iudica
re de ſpeculabilibus neq; de agibilibus. Sed iſta per
turbatio motuũ corporaliũ ⁊ paſſionũ aliq̃n in poſteꝝ
ſedatur vel per nãm vel per bonã ↄſuetudinẽ. Per na
turam q̃dem quia humidũ ſuperfluum paulatim reſoluitur
a calore nãli corporis ↄtinentis: ⁊ ſic remittitur motus
⁊ fluxus humidi qui impediat ordinatam cogitationeꝫ
⁊ retentionẽ imaginum. Per laudabilem aũt conſuetu
dinem qua homo frequentat bonas electiões: ſequẽdo
doctrinam bonaꝫ ⁊ rõnem bonoꝝ: mitigant paſſionuꝫ
vehemẽtie ⁊ moderant. ⁊ hoc voluit Ariſto. ſignare in
iſto ſuo verbo breui: cũ dixit. In quietari. n. a motib⁹ cor

poralibus ⁊ reſidẽtia a vehemẽtijs paſſionũ fit anima
ſapiẽs ⁊ prudẽs: ⁊ Cõmẽtator dicit ibi bona ṽba expo
nẽdo illud verbũ Ariſto. Statur aũt ⁊ pauſat ⁊c̃. Dicit
ibi Cõmẽtator ꝙ Ariſto. intẽdit per nãm etatem: ⁊ per
alias res ↄſuetudinẽ ⁊ exercitiũ. Exercitium. n. largitur
nature hois p̃parationẽ que non eſſet ante ⁊ nõ eſſet re
motũ: vt virtus moralis operatur in hoc ⁊ maxime caſtitaſ
⁊ ſic pꝫ maior. ſ. ꝙ aĩa accipit ⁊c̃. ⁊ mior apparet. Si. n.
ſcientia acquiretur per alterationem proprie dictam ⁊
temporalem: tunc nõ ſtatim eſſet in intellectu remotis
impedimẽtis. ſ. motibus corporalib⁹ ⁊ paſſionib⁹: imo
neceſſe eẽt tempore ad eius generationẽ: ſicut remotis
impedimentis que ipediunt ignẽ a calefaciendo aquaꝫ
nõ ſtatim fit aqua perfecte calida: ſed indiget tempore
eo ꝙ caliditas per alterationem nata eſt acquiri: ſimilr̃
aũt ⁊ in alijs. Sed aliquis poſſet hic dubitare rõnabilr̃
contra maiorẽ ꝓpoſitionẽ. Non. n. videtur veꝝ ꝙ intel
lectus ſtatim accipiat prudẽtiaꝫ ⁊ ſapiam quietatis mo
tibus corporalibus ⁊ ſedatis paſſiõibus: imo poſſibile
eſt ⁊ frequenter ↄtingit ꝙ homo eſt bene diſpoſitus ſm
corpus nec habꝫ in ſuo corpore motus exceſſiuoſ: neq;
etiã paſſiones nimiũ vehementes: ⁊ tamen nõ eſt ſciẽs
neq; prudẽs: vt pꝫ in multis popularibus hoĩb⁹ ⁊ in lit
teratis. Ad hoc põt dici ſicut innuit Cõmentator ꝙ iſta Com.20
ratio nõ ẽ niſi ꝓbabilis: ⁊ non oĩno neceſſaria. Videtur
aũt hec ratio ꝓcedere ſuppoſita opione platõis: qui po
ſuit ꝙ aĩa a p̃ncipio ſemꝑ hꝫ ſciam reꝝ ſm habituꝫ: ita
ꝙ creator creat eam ꝑfectam oĩbus habitibuſ ſciarum:
ſed in pueritia impeditur a recta ↄſideratione per mul
tiplices ⁊ exceſſiuos motus ⁊ vehemẽtes paſſiões: que
cũ ſedantur ⁊ quietant ↄſiderat aĩa ea de q̃bus hꝫ habi
tus a p̃ncipio: ⁊ ſic ſequit ꝙ ad ſciam non eſt alteratio
cũ ipa preexiſtat i aĩa ante ſedationẽ paſſionũ ⁊ quieta
tionẽ motuũ: ſicut ẽt ſi aliquis hñſ ſciam dormiat ⁊ per
vaporẽ ſomni impediat a ↄſideratione: iteꝝ poſtea con
ſideret: non dicimus ipſum alterari ad ſciam: vt Ariſt.
exẽplificat. Et iſtud ſignauit Cõmẽtator ibidẽ cũ dixit.
⁊ intẽdit ꝙ ſcia eſt a pueritia i actu ſupple ſm platonẽ.
Sꝫ accñtia appetibilia ⁊ vl̃r humor: vt dixit plato im
pediunt puerum: ⁊ ideo aſſimilauit ipm dormiẽti ⁊ ifir
mo ⁊ ebrio. Eſt igitur hec ratio ꝓbabilis eo ꝙ ꝓcedit
ex aliquo dicto platonis ⁊ auctoritate lꝫ non omnino
ſit neceſſaria. Iſte. n. fuit modus Ariſto. ꝙ ipſe vſus fuit
aliq̃n opinionibus alioꝝ ad ꝓbandũ ſuam intentioneꝫ
antequam eas improbaſſet: ſicut pꝫ ſcientib⁹ libros ei⁹.
Vel poſſꝫ maior ꝓbationis Ariſto. ↄditionari ⁊ gloſa
ri ſic. anima humana preſentibus ei fantaſmatibus ⁊ fa
cta quietatione ⁊ reſidentia fit ſapiẽs ⁊ prudẽs in inſtã
ti: quod nõ eſſet ⁊c̃. Et ſic ratio eſſet quaſi demonſtratiua.
Nam ſi ſcientia fieret per alterationem ꝓprie dictam ⁊
continuam: tũc ſedatis paſſionibus ⁊ quietatis motib⁹
corporalibus ⁊ fantaſmatibus preſentibus non ſtatim
⁊ in inſtanti acciperetur ſciẽtia: ſꝫ ſucceſſiue ⁊ continue
pars poſt partem ſicut igne exiẽte calefactibile ⁊ remo
tis alienis impedimentis: calefactibile non ſtatim acci
pit completam caliditatem ſed ſucceſſiue ⁊ ↄtinue par
tem caliditatis poſt partem. ſimiliter auteꝫ ⁊ in alijs.

Ad primam rõnem pꝫ ex dictis: ↄcludit. n. ꝙ
ad hmõi q̃litates ẽ alteratio ali
quo mõ ſꝫ non per ſe ⁊ proprie. Similiter ad ſcõam di
co ꝙ ad alterationem proprie dictam non ſufficit acce
ptio vel acquiſitio vnius qualitatis cum abiectione cõ
trarij: ſꝫ requirit ꝙ illa qualitas ſit partibilis: ita ꝙ vna
pars eius continue poſſit acquiri poſt aliã donec perfi
ciatur ⁊ ſit in actu ꝙ ſi deficiat non eſt alteratio proprie

dicta de qua loquimur. Qualiter aūt virtus moralis generetur in appetitu ſenſitiuo. Utrum tota ſimul aut ps poſt partem bona inquiſitio eſt: ſed magis hꝫ locū in 2° ethi. Ex his tñ que dicta ſunt hic videt̃ ꝯſequi: ꝙ non acquirit̃ ꝯtinue pars virtutis poſt partem: qꝛ ſic eſſet vera ⁊ ꝑpꝛia alteratio niſi ꝙ aliqui dicunt ꝙ ad hoc requirit̃ aliud. ſ. ꝙ q̄litas ſit ſenſibilis que acquirit̃ ⁊ ſubm ſit per eam ſenſibile. Sꝫ puto ꝙ ad alteratione ꝑpꝛie dictam bñ ſufficeret ꝯtinua acquiſitio vni⁹ partis poſt aliā partē illius q̄litatis ad quā eſt alteratio. ibi. n. eſſet ver⁹ motus. ℂ Ad aliam dico ꝙ intell's bene alterat̃ ab intelligibilibus: ſꝫ non alteratione ꝑpꝛie dicta. ſ. ꝯtinua ⁊ ſucceſſiua: ſꝫ impꝛopꝛie dicta alteratione que eſt indiuiſibilis nūeratio ad ꝑfectionez ad quā erat in potentia: quā quidem ꝑfectionem accipit totam ſil' ⁊ non ꝯtinue vnaꝫ partem poſt aliam ꝑtem: ⁊ iō non eſt ꝯtra dicta. q̄re ⁊c̄.

ℂ Sic ⁊ circa motum. T. cō. XXIX. Qō. VIII.

q Uerit̃ circa iſtum caplm. Utrum genus ſit in vna natura. Et qꝛ difficultaſ huius qōniſ ſpāliter ꝑuenit ex identitate vel diuerſitate forme gñis ad formaꝫ ſpēi. Jō queram ſub iſta forma. Utrum forma gñis ſit eadem eſſentialr̃ ſm ſuam ſubam cum forma ſpeciei aut diuerſa ⁊ precipue in generib⁹ aut ſpēbuſ de predicamēto ſube. Uerbi gr̃a. Utꝝ ſoꝛ. per eandē formā ſubalē ſit homo ⁊ aial. aut per aliam ⁊ aliam realiter ⁊ ſm ſe. ſilr̃ autē ⁊ in alijs. in antiquis codicibus ſic legit̃: hanc aūt queſtionem queras inter ſophiſmata: ⁊ ſic iſta queſtiō ſolū hic annectitur gr̃a doctrine. ℂ Uidetur p̄mo ꝙ ſit eadē: qꝛ ſi forma ſubalis generis eēt alia realiter a forma ſubali ſpēi ſequit̃ ꝙ genus non predicat̃ eēntialr̃ de ſpē predicatione dicente hoc eſt hoc: ſed hoc eſt falſuꝫ ſꝫ omneſ. Dicimus. n. homo eſt aial ⁊ corpus ⁊ ſuba. ⁊ ꝑbatur cōſequētia. qꝛ pars eſſentialis nō predicat̃ de ſuo toto predicatiōe dicēte hoc eſt hoc. Unde ⁊ Cōmētatoꝛ dicit in 7. meta. ꝙ dicere ꝙ aial eſt aīa eſt falſum: ⁊ ipm eſſe aia

Com. 21. tū eſt veꝝ: mō ſi forma generis eſt diuerſa a forma ſpeciei: tūc genus erit pars ſpēi: cū ipm ꝑtineat ad ſubaꝫ ⁊ eſſentiam ſpēi: ⁊ non erit tota eius eſſentia. ergo ⁊c̄.

Oppoſitum arguit̃. Jlle forme ſūt diuerſe: q̄rū vna eſt realiter p̄oꝛ alia. Jdē. n. non eſt realr̃ p̄us ſeip̄o: vt manifeſtum eſt: ſed forma generis eſt p̄oꝛ realiter forma ſpeciei. Nā dicit Ariſto. in de gñatione aialium. ꝙ embꝛio pꝛius viuit vita plante q̄ vita aialis. ⁊ vita aialis p̄us q̄ vita hois. ergo cuꝫ non viuat niſi hēat aiam: pꝛius hꝫ aiam vegetatiuam q̄ ſenſitiuam: ⁊ ſenſitiuam pꝛius q̄ intellectiuam.

De iſta queſtiōe fuerūt ⁊ ſunt opiniones multum diuerſe. Sꝫ ad preſens ꝑpter bꝛeuitatē ſic ꝓcedam. Pꝛimo ꝓbabo illā partē que eſt mihi ꝓbabilioꝛ. 2° congregabo difficultates que ſunt ꝯtra illam: quaꝝ quedā ſunt demonſtrationes alioꝝ. 3° ſoluam illas difficultates ſm poſſe meuꝫ. Pꝛimo q̄dē ꝓbo rōnib⁹ ⁊ auctoꝛitatib⁹ ꝙ forma gñiſ ē diuerſa realr̃ ⁊ ſꝫ ſe a forma ſpēi ⁊ eͦ: vt forma aialiſ a forma hois: ⁊ forma coꝛpiſ a forma aialis: ⁊ ſic ō ſilib⁹. ℂ Pꝛo p̄ma rōne ſuppono tria. p̄mū ē. omne qō ieſt homini per formaꝫ qua eſt aial ineſt homini ſm ꝙ eſt aial. ⁊ hec lꝫ ſit manifeſta cuilibet intelligenti ⁊ bene diſpoſito: tamē ꝑpter iuuenes ⁊ inexercitatos pōt ꝓbari ſic illud qō ineſt homini ꝑ formaꝫ qua eſt aial ineſt per ſe: qꝛ forma que eſt aial pertinet ad ſubaꝫ ⁊ eſſentiā hominiſ. Aut ergo ineſt homini ſꝫ ꝙ homo pꝛimo vel ſꝫ ꝙ aial p̄mo. Si diceret̃ ꝙ illud qō ineſt homini ꝑ formaꝫ qua aial inſit hoi ſꝫ ꝙ homo p̄mo: ita ꝙ p̄mo inſit homini: hoc eſt falſum: qꝛ ſenſus ineſt homini ꝑ formam qua eſt aial ⁊ non ineſt homini ſm ꝙ homo ita ꝙ p̄mo: qꝛ tūc ineſſet oibus alijs ꝑ nām hominis: qō eſt ipoſe. ergo relinquit̃ alteꝝ membꝝ. ſ. ꝙ illud qō ineſt homini per formā qua eſt aial inſit ei ſꝫ ꝙ aial: ita ꝙ aiali p̄mo. Et cōfirmatur iſta ꝑpoſitio remouēdo quādā cauillationeꝫ. ℂ Ad hoc. n. ꝙ aliquid inſit homini ſm ꝙ eſt aial: aut ſufficit ꝙ inſit ipſi homini per formā qua eſt aial. aut requirit̃ ꝙ inſit ipſi homini ꝑ formā qua eſt aial cum virtute ſenſitiua: a qua ſumitur nomē ⁊ itellect⁹ aialis: per diuiſionem ſufficientē. Si dicatur p̄mo modo habeo pꝛopoſitum meū. Si dicatur 2° modo hoc eſſet incōueniēs qꝛ illa virtus a qua ſumitur conceptus aialis ieſt homini ſm ꝙ aial. puta ſenſuſ. vt dicit Ariſt. in de ſenſu ⁊ ſenſato. ꝑpe p̄ncipium. ⁊ non ineſt ei per quādā aliam v̄tutem. qꝛ tunc eſſet queſtio de illa ⁊ iretur in infinitū. Relinquitur ergo ꝙ illud ineſt homini ſm ꝙ aial. qō ineſt homini per formā qua eſt aial. ℂ Jtem ſi diceretur illo modo ꝙ ſi aliquid oꝫ ineſſe homini ſm ꝙ eſt aial opꝫ ꝙ inſit ei ſm ſe ⁊ per formā aialis ⁊ per virtutē aialis. hoc non ſtat. qꝛ illud qō ineſt alicui per aliquod mediū non ineſt illi p̄mo ⁊ per ſe. modo illa virtuſ eſt quoddam accidēs vt conceditur ab omnibuſ. ergo qō ineſt aiali per illam virtutem non ineſt ei ſimplr̃ p̄mo nec ſilr̃ ineſt homini ſm ꝙ aial p̄mo. ℂ Scōo ſuppono ꝙ omne quod ineſt homini ſm ꝙ aial ineſt omni animali: ⁊ hoc q̄ſi cōceditur ab omnibus: ſicut illud qō repugnat homini ſꝫ ꝙ aial repugnat omni aiali. ℂ Tertio accipio ꝙ ſi eēt eadē forma ſubalis q̄ dat eſſe hoiem ⁊ eſſe aial. hoc nō poteſt eſſe ſm diuerſos modos: ſed oꝫ ꝙ hoc ſit ſm eūdem modum. vel nō ſm aliū ⁊ aliū modū. Nam ſi vna forma ſubalis daret eſſē hoieꝫ ⁊ eſſe aial ſm aliū ⁊ aliū modū. quero de illiſ modis. Aut illi modi ſunt ſube aut accñtia. per ſufficientem diuiſionem. Si diceret̃ ꝙ ſunt ſube. aut materia aut compoſitum. aut forme. non eſt dicendū ꝙ ſint mā. qꝛ materia non dat eſſe formalr̃ ratione materie vel per mām. nec ſimilr̃ compoſitum. Ridiculuꝫ. n. eſſet dicere ꝙ eadem forma daret eſſe hoiem ⁊ eſſe aial rōne diuerſoꝛum compoſitoꝛum formalr̃. Si vero dicitur ꝙ illi modi ſunt forme ſubales diuerſe: tūc vna forma dat eſſe hominem ⁊ eſſe aial ſꝫ diuerſas formas ſubſtantiales: qō eſt ridiculū: melius enim eſſet ſtatim ꝯcedere ꝙ diuerſe forme ſubſtantiales darent iſta eſſe. Si quis autem diceret ꝙ illi modi ſunt quedam accidentia. hoc eſt inconueniens: quia tunc forma ſubſtantialis daret eſſe ſubſtantiale ſm accidenſ ⁊ ratione accidentis formaliter. eſſe enim hominē eſt eſſe ſubſtantiale: ⁊ ſimiliter eſſe animal. Et ſequit̃ ꝙ iſta eſſent accidentalia: qꝛ illud eſſe quod datur per aliquod accidens formaliter eſt eſſe accidētale. Et ſi quis cauillaret ꝙ vna ⁊ eadem forma ſubſtantialis indiuiſibilis ſm ſubſtantiaꝫ dat eſſe hominē ⁊ eſſe animal ſm diuerſos modos que ſunt accidentia: non tamē p̄ncipaliter dat eſſe homineꝫ ⁊ eſſe animal ꝑ illos modos: ſꝫ diſpoſitiue ita ꝙ illi modi ſunt diſpoſitiōes: per quaꝝ vnam dat eſſe hominem: ⁊ per aliaꝫ dat eſſe animal. Jſtud non ſufficit intellectui quia eſſe hominem ⁊ eſſe animal eſt vnū eſſe ſubſtantiale ⁊ indiuiſum realiter vt dicunt iſti: ⁊ ideo quicquid eſt diſpoſitio ad vnum ⁊ ad alterum: nec eſt poſſibile ꝙ aliqua diſpoſitio diſponat ad eſſe hominem ⁊ non ad eſſe animal nec econuerſo. poſtq̄ ſunt vnum eſſe ſubſtantiale indiuiſum. Unde non eſt aliqua ratio: quare illa forma daret eſſe hominem ſecundum vnuꝫ iſtoꝛum modorum ⁊ nō ſm aliū. Sed cauillabis ꝙ eſſe hominē ⁊ eſſe

animal lꝫ ſint vnũ eſſe ſubſtantiale realiter:tñ differunt
ſm rõnem:⁊ ideo forma poterit dare vnũ iſtoꝝ eſſe ſꝫ
vnũ modũ ⁊ aliud ſm aliuꝫ modũ. Hoc iteꝝ nihil ẽ:qꝛ
ante oẽm ↄceptum nrm oꝫ ꝙ forma hois det eſſe homi
nem ⁊ eſſe aial:⁊ iõ dria ↄceptus vl rõnis nihil facit ad
hoc ꝙ forma illa det eſſe hoiem ſm vnũ modum ⁊ aial
ſm alium diſtincte. Remanet igit illa ꝓpoſitio vera.ſ.ꝙ
ſi eadem eſt forma ſubalis que dat eẽ hoieꝫ:⁊ q̃ dat eſſe
aial hoc nõ eſt per diuerſos modos.ꝙ ſi quis hoc finge
ret querat de illis modis ꝑ quoꝝ vnũ dat eſſe hoiem ꝓ
prie ⁊ ꝑ alium dat eſſe aial:⁊ qũo ſint ꝑores iſtis eẽ aut
poſteriores ⁊ ſemꝑ habebit incõueniens ↄ̃ ſic fingenteꝫ.
¶ His ſuppoſitis ſi qͥs aſſerat eãdeꝫ eſſe formã ſubalẽ q̃
hõ eſt homo ⁊ qua aial eſt aial. Arguaꝫ ei ſic.omne qȯ
ineſt hoi ꝑ formam qua eſt aial ineſt hoi ſm ꝙ aial:per
ꝑam ſuppõnẽ:⁊ ꝑ ↄñs ineſt hoi aiali ꝑ 2as. Sꝫ omne qȯ
ineſt homini ꝑ formam qua eſt homo ineſt ei ꝑ formam
qua eſt aial:ꝑ ſuppõnẽ aduerſarij.q̇ ↄcedit ꝙ eadem eſt
forma ꝑ quã aliq̃d eſt homo ⁊ aial.ergo omne qȯ ineſt
homini ꝑ formaꝫ qua eſt homo ineſt homini ſꝫ ꝙ aial:
⁊ ꝑ ↄñs oi aiali. Tũc ſũmo iſtã ↄ̊nem.omne qȯ ineſt ho
mini ꝑ formam qua eſt homo ineſt omni aiali:ſꝫ riſibile
ineſt hoi ꝑ formam qua eſt homo:cuꝫ inſit ei ꝑmo.ergo
riſibile ineſt omni aiali:⁊ ſic ineſt aſino:qȯ eſt impoſſibi
le.ergo aliqȯ ꝑmiſſoꝝ:⁊ nõ aliud niſi illud qȯ ↄcedit ad
uerſarius.ſ.ꝙ eadẽ eſt forma qua dat eſſe hoiem ⁊ eſſe
aial.ergo illud eſt impoſe ex quo ſequit impoſe:vt pꝫ ex
ꝑmo ꝑoꝝ. Sꝫ cauillabit qͥs dicẽdo ad maiorẽ illud qȯ
ieſt hoi ꝑ formã qua eſt aial ineſt hoi ſm qȯ eſt aial. Ve
rum eſt ſi ineſt hoi ꝑ formam qua ẽ aial vt per illam eſt
aial:ſꝫ ſi alio mõ nõ oꝫ. Et ad minorẽ:cũ dr ꝙ omne qȯ
ineſt hoi ꝑ formaꝫ qua eſt aial. Veꝝ eſt ſꝫ nõ illo modo
quo homo ꝑ formam eſt aial:ſꝫ alio mõ:riſibile.n.ineſt
hoi per formam qua ẽ aial:nõ vt per illam eſt aial : ſed
vt ꝑ illam eſt homo. Cõtra hoc eſt 3a ſuppõ:qꝛ ſi eadeꝫ
eſt forma que dat hoi eſſe hoiem ⁊ eſſe aial hoc nõ pȯt
eſſe ſm diuerſos modos:vt ꝓbatum eſt:imo hoc neceſ
ſario eſt ſm eũdẽ modũ vel nõ ſm aliũ ⁊ aliũ modũ:vñ
nõ eſt ad ꝓpoſitũ ibi reduplicare vt ꝑ illã eſt aial vl vt ꝑ
illã eſt homo:qꝛ iſta nõ ſũt diuerſa:vt pꝫ diligẽter ↄſide
ranti. Et hec eſt ꝑa rõ quã ſi qͥs vult ſoluere:rogo vt di
cat ad ꝓpõnes ⁊ ad formã rõnis ne euaſio apparẽs pu
tet eſſe va ſolo. ¶ Itẽ aliã rõnẽ adiũgo cuꝰ fere virtus
eſt eadem cũ ꝑori. Illud cui aliqȯ accñs reale ineſt tali
mõ reali qũo nõ ieſt forme hois ꝓprie nec forme aſini:⁊
ſic de ceteris formis ſpecieꝝ nec oibus ſimul: illud dico
eſt realiter diuerſuꝫ ab oibus iſtis ꝓprijs formis. hãc re
cipio ꝓ manifeſta. Si.n.aliq̃d eſſet idem penitus realr
⁊ eſſentialr cũ alio ⁊ eꝯ. Oẽ accñs reale qȯ ieſt vni illo
rũ aliq̃ reali mõ oꝫ ieſſe alteri:ſꝫ aliqȯ accñs reale ieſt
forme aialis tali mõ quo nõ ineſt forme hois nec aſini:
⁊ ſic de ceteris nec oibꝰ iſtis ſil. v.g. Senſus ineſt forme
aialis ꝑmo ⁊ ꝑ ſe:⁊ hoc ſuppono ad pñs ⁊ nõ ineſt for
me hois ꝑmo:qꝛ ſic ineſt oibus alijs ꝑ formã hois ſm
regulã Ariſt. in ꝑmo poſte.nec forme aſini ꝑmo ꝑꝑ idẽ:
nec oibꝰ ſil:qꝛ ſic ieſſet cuicũqꝫ ieſſet ꝑꝑ oẽs iſtas formas
ſil:qȯ eſt ridiculũ.ergo forma aialis ẽ diuerſa a formis
ꝓprijs ſuaꝝ ſpẽꝝ. Et idẽ itelligo de q̃libet gñe ⁊ ſpẽbꝰ
eius ꝑ ſe ⁊ ꝓprijs. Sꝫ aliqͥs cauillaret ꝙ ꝑſeitas ⁊ ꝑmi
tas non ſũt modi ineſſendi reales:ſꝫ ſm rõnẽ ſolum : ⁊
iõ non vꝫ rõ. Hoc eſt friuolum:qꝛ ille eſt modus realis
qui eſſet ꝑter oẽm opationem nri itellectus hoc ẽ mãife
ſtum:ſꝫ circũſcripto ope nri itellectus adhuc riſibilitas
ieẽt hoi ꝑmo ⁊ ꝑ ſe:⁊ hre tres triãgulos ꝑmo.accñs.n.
ineſſe ſubo ꝑmo:vt h loq̃mur:ẽ ipm ineſſe nõ ꝑ alteruꝫ
⁊ alteri ꝑ ipꝫ.vt pꝫ ex ꝑmo poſte.qȯ ſine dubio ↄtigeret
hoie nõ intelligẽte. ¶ P̃.ſi ꝑſeitas ⁊ ꝑmitas q̃bus acci
dens reale dr ineſſe ſubo ꝑ ſe ꝑmo eẽnt ſolũ entia rõnis
eẽnt ficta:ſic ↄcludit Cõmen.de tꝑe in.4.phy.h aũt eſt com. 97
abſurdũ. ¶ P̃.ſi humanus intells faceret triangulum
hoc eſt. Prio ita ꝙ hec paſſio nõ ineſſet ſubo ſuo ꝑmo
niſi ꝑ intellm:q̃rat qͥs eſt intells:vel practicꝰ an ſpecula
tiuus:non ſpeculatiuus:qꝛ opatio eius nõ trãſit in rem
exteriorẽ:⁊ ſic ꝑmo hoc.ſ.hre tres nõ eẽt in triãgulo:qȯ
eſt ridiculũ. Si dicas ꝙ eſt intells practicꝰ:ꝑ artẽ aut ꝑ
prudentiã:⁊ ſi ꝑ artẽ ꝑ quã artẽ mecanicaꝫ:⁊ eſt deriſio
in h dicẽdo. ¶ Itẽ ad hoc vt aliqȯ accñs iſit ſubo ꝑmo
ſufficit ꝙ illȯ ſubm inq̃tũ illȯ hꝫ cãm ꝓpriaꝫ illiꝰ accñtis
in ſua ſuba:vt pꝫ ꝑ lincoñ.in ꝑmo poſte. Mȯ circũſcri
pto oi ope nri intells adhuc ſubm aliqȯ hrẽt in ſe cãm
ꝑciſam ſeu ꝓpriaꝫ ſui ꝓprij accñtis:vt manifeſtũ eſt.ergo
⁊c̃.⁊ hec ſit 2a rõ. ¶ Itẽ arguo rõne antiq. Iſte forme ñ
ſunt eadem forma eſſentialr:quaꝝ vna remanet altera
corrupta.hec eſt euidens:ſꝫ remota forma ſpecifica ſpe
cialiſſima remanet aliqua forma gñalis:qȯ ꝓbo:qꝛ re
manet ideꝫ accñs numero determinatũ. Verbi grã. Po
namus ꝙ homo viuens hẽat cicatricẽ:ñ eſt dubiũ ꝙ cor
pus mortuũ hẽbit cicatricẽ:⁊ ſi q̃dẽ illa cicatrix eſt eadẽ
numero cum ꝑcedente:neceſſe eſt ꝙ maneat aliq̃ forma
ſubalis eadem nũero cũ ꝑcedẽte. Nã in iſtis gñabilibꝰ
⁊ corruptibilibus ſubꝫ accñtis determinati eſt corpꝰ cõ
poſitũ ex mã ⁊ forma ſm intẽtionẽ Cõmẽtatoris in ꝑn
cipio ſcȯi de aia.⁊ eiuſdẽ numero accñtis termiati vult com. 4.
eſſe vnũ numero ſubm ↄpoſitũ ex mã ⁊ forma.g̊ manet
ibi eadẽ forma numero. ¶ Si qͥs aũt dicat ꝙ nõ eſt ci
catrix eadẽ nũero cũ cicatrice ꝑori tunc q̃rit q̃d gñauit
illã ſcȯaꝫ cicatricẽ. Et aliqui rñdẽt ꝙ v̊tus celi exñs in
ↄtinente. Sed hoc eſt deriſoriũ:qꝛ ſi iſtud ſufficeret tunc
eſſet facile aſſignare cãs oium accñtium nãliũ:qꝛ ſtatim
poſſet rñderi querẽti cãm agẽtem ꝙ eſt virtus celi ⁊ nõ
oporteret q̃rere cauſas agẽtes ꝓprias:qȯ eſt ↄ̃ Ariſto.
⁊ Cõmẽtatorẽ i ꝑmo phy.⁊ in.2. Aliq̃ v̊o rñdent ꝙ ge
nerãs qȯ gñauit cadauer aut formam ſubaleꝫ imediate
ↄſequentẽ aiam hois in mã gñauit cicatricẽ in illo cor
pore ſuſtinentes ſuꝑ illud dictum Cõmmẽtatoris:ꝙ ge
nerans formam dat omnia ↄſequentia ad formam. Sꝫ
hoc non poteſt ſufficere.bene.n.verum eſt ꝙ generans
qȯ dat formam dat omnia accidentia per ſe ⁊ neceſſa
rio conſequentia illam formam vt generans ignem ge
nerat leuitatem ⁊ caliditatem. Et generans hoiem ge
nerat riſibilitatem.⁊ ſimilr in ſimilibus. Sed non ẽ ne
ceſſe ꝙ generans formam det omnia accidẽtia que poſ
ſunt ineſſe forme ſequenti:⁊ que non per ſe cõſequentur
illam formam.vt gñans hoiem non ſemꝑ generat cri
ſpum aut curuũ:aut hmõi.modo cicatrix nõ eſt ꝑ ſe ac
cidens ↄſequens formam per ſe cadaueris ante formaꝫ
que conſequitur in mã poſt aiam:qꝛ ſic ineſſet omni tali
forme:qȯ eſt falſum:multa eniꝫ cadauera ſunt ſine cica
tricibus:⁊ ideo fatuum videtur ꝙ illud generans gñat
cicatricem qȯ generauit illam formã. ¶ P̃. Sicut oẽm
cicatricem precedit vulnus ita aliam ⁊ aliam cicatriceꝫ
numero debet precedere aliud ⁊ aliud vulnus numero.
ſi ergo poſt cicatricem corporis viui generabit alia cica
trix numero in mortuo:oꝑꝫ igitur precedere aliud vul
nus:⁊ quid agit illud vulnus difficile eſt dicere etiam ſi
fingendi licentia detur. ¶ Item virtus illius generãtis
quod corrumpit hoieꝫ ⁊ generat cadauer nõ eſt maior:
nec magis ordinata in opando q̃ virtus que erat in ho
mine viuente hoc eſt bñ manifeſtum:tñ multotiens vir
tus que erat in homine viuente nõ potuit facere cicatri

cem reuniendo partes corporis niſi cū adiutorio artis: imo tale ꝛ tantū vulnus eſt aliqñ ꝙ ſi dimitteret́ nature moreret́ homo.quō ergo eſt viſimile ꝙ illud qḋ corrumpit hominem ꝛ generat cadauer ita faciat cicatricem.

¶ Querit́ hic pro ſolatio.qˢ ferrauit equū mortuū.hoc eſt dicere quis illa noua foramina fecit:alia vō ab illis q̄ fiūt in pede viuo forte fuit vnˢ faber ſpūalis:vel illud agēs qḋ agit oīa īmediate vl' hmōi truffa eſt.Remanet igit́ vt videt́ eadē nūero forma ſubālis q̄ prius ꝛ ſic erāt plures forme ſubales in corpore viuo.q̄re ꝛc.¶ Jtē adduco vnā rōnē quā tangit Albertus ſup 4m metheo. cuiˢ ſolonem non pficit ad plenum.Si eſſet eadem forma ſubalis aialis vt aial ꝛ vt mixtū eſt ſtatī cū aial eēt mortuū eēt putrefactū:cuius oppoſitū videt́ ad ſenſuꝫ. Et pbo ꝯñam.qꝛ putrefactio eſt ꝓpria corruptio mixti: qꝛ mixtū ſm ꝙ mixtū non pōt eſſe corruptū ſimplr niſi ſit putrefactū.ergo ſi aiali mortuo ſtatim corruptum eſt mixtū qḋ erat in aiali tūc ſtatim eſt putrefactum:qḋ eſt abſurdū.Oꝫ ſi hec ratio eſt demōſtratiua bonū eſt.ſi nō peto ꝙ eius ſolo manifeſtetur ſm intentionem Ariſto.

¶ Hec ſit 4a rō pncipalis:tūc adducam auctes pro iſta parte.Prima auctoritas ē Ariſto.in.2.metaph.capo de
T.c.io. ſtatu.in pdicamētis.vbi ipſe volēs oñdere ꝙ nō ē ꝓceſſus in infinitū in cauſſis formalibus.pbat ꝙ non ē ꝓceſſus in īfinitū in pdicamētis in qd eēntialr ordiatis que ſunt ptes diffōnis.Et in hoc manifeſte dat itelligere ꝙ multitudo pdicatoꝝ in quid eēntialr ordinatoꝝ eſt ſm multitudinē formaꝝ.¶ Jtem Ariſt.in.7.metaph.cao.
T.c.42 illo.nunc autē inq̄tum.in analeticis de diffōne oſtendit cām vnitatis diffinitiōis compoſite ex genere ꝛ differentia:ꝛ videt́ eſſe cauſa quā ipſe aſſignat:quia iter omnes partes talis diffōnis ſola vltima.ſ.vltima differētia habet rōnem forme ꝛ actus vltimi:ꝛ omnes pcedētes ſūt in potētia ad eaꝫ:ꝛ hoc eſt qḋ dicit Cōmentator ibidē. Et intēdit p hoc ꝙ genus in re nō exiſtit in actu ſic materia:ꝛ ꝙ illud qḋ eſt in actu eſt differētia vltima:modo ſi forma generis eſſet eadem cū forma ſpēi: tunc genus non eſſꝫ in potētia reſpectu differētie que eſt forma ſpeciei:ꝛ ipm genus in re eſſet in actu ſicut ꝛ differētia. Si quis aūt dicat vt quidam fingunt ꝙ Ariſto. loqtur ibi de diffinitione pro conceptu explicito diffiniti compoſito ex ꝯceptu generis ꝛ conceptu differentie.hoc non eſt veꝝ.pmo hoc eſt ꝯtra Cōmetatorē i pncipio capli.vbi dicit:quō differenter logicus ꝛ phs pmus ꝯſiderant de diffōne.logicus.n.conſiderat de diffinitione ſm ꝙ ē inſtrumentum qḋ ducit intellm ad intelligere quidditates reꝝ.Phs aūt primus ſm ꝙ ſignat quidditates rerum.

¶ Jtem ſi ariſto.ibi loquit́ de diffinitione ꝓ ꝯceptu non haberet dicere ꝙ hmōi diffinitio ſit vnum ens ſimplr ꝛ per ſe:quia ex diuerſis actibus:quoꝝ vnum non eſt de eſſentia alterius:non conſtituitur vnum per ſe.Jſti autē ꝯceptus ſine dubio ſunt diuerſi actus.quare ꝛc.¶ Jteꝫ Ariſt.loquēs de genere qḋ eſt pars illius diffinitionis dicit ꝙ ipſuꝫ genus nō eſt preter generis ſpecies.aut ſiquidem vt eſt materia ante eſt.modo ſi ipſe loqueretur de genere pro conceptu generali iſtud non eſſet verum: qꝛ hmōi conceptus bene eſt ſine conceptibus ſpecieruꝫ: cū ergo poſſet intelligi ſm ſe abſqꝫ qualibet ſua ſpecie: nec conceptus ille eſt ſicut materia ad conceptum differentie niſi valde improprie ꝛ ſm ſimilitudinem:vnde relinquitur ꝙ ipſe loquitur ibi de genere ꝓ re que ponitur in diffinitione:ꝛ hoc etiam apparet manifeſte intelligēti inſpicienti verba Commentatoriſ ibidem.Dicit.n.ibi ſicut allegatum ē:intendit per hoc ꝙ genus non exiſtit in re in actu ꝛc.ecce enim in re ꝛ nō in intellectu. ¶ P. Ariſto.loquit́ ibi de illis partibus diffinitionis que predicantur eſſentialiter de ſpecie diffinita:ſicut ꝛ ipſa diffinito pdicat́ eſſentialr de diffinito:modo ꝯceptus intellectuales generis non pdicant́ eſſentialr de ſpecie. quare ꝛc.Vult ergo Ariſto.ꝙ in hmōi diffōne ipm genus qḋ eſt res eſt in potētia reſpectu dr̄ie:ꝛ drīa ens actu vl' actus:ꝛ hoc plane dicit Cōmētator ibidem in pncipio capituli ſic:ꝛ cā in hoc eſt.ſ.ꝙ diffinitio eſt quid vnū:qꝛ vltima differentia in diffōnibus eſt differentia que continet formā p quā eſt vnū actu ꝛ ens in actu.Differentie aūt que ſunt ante vltimam differentiam ſunt exñtes in diffinito potentia:modo vnū ꝛ idem non eſt in potentia ad ſeipm.g̊ ꝛc.Sꝫ aliqui ſophiſticant ꝙ Ari.accipit ibi genus vt ſtat ſub modo cōi potentiali.Hoc aūt nihil eſt:qꝛ ſicut ex diuerſis modis eēndi nō ſit vnū per ſe:ſic ex re vt ſtat ſub vno mō nō ſit vnū ex ea vt ſtat ſub alio modo.v.g.ex aiali vt ſtat ſub ſenſu nō ſit vnū cum ſeipo vt ſtat ſub rōcinari:qḋ eſt modus differentie:ſimilr aūt ꝛ in alijs.Unde ſi bene inſpiciat́ nullo modo verus eſt ſermo Ariſto.ſimplr ꝛ ꝓprie niſi accipiēdo genus ꝓ ipſa re:ꝛ ſilr drīam ita ꝙ res importata noīe generis ē in potentia ad formam quā ſignificat.pꝫ ergo intentionē fuiſſe Ariſto.ꝙ genus habet aliam formam a forma ſpēi.

¶ Auctoritates Auerroys ſunt ſatis multe.pmo i pmo Com.5.
phy.dicit.ꝙ diffinitio eſt quoddā vniuerſum diſtinctū p elementa ex qbus componit́ ſpēs ꝛ ſunt genus ꝛ drīa. Uult igit́ ꝙ ſpēs eſt compoſita ex genere ꝛ drīa: qḋ nō eſſet ſi forma generis eēt eadē cū forma ſpēi.¶ Nec valet ſi quis dicat ꝙ ipſe loquit́ ibi de ſpecie pro conceptu intellectuali:ita ꝙ intelligat conceptū ſpēi eſſe compoſitum ex cōceptu generis ꝛ conceptu differētie: quia ipſe loquit́ ibi de ſpecie que diffinit́ p genus ꝛ drīam ꝛ que ſignificatur nomine ſpeciei pmo.Cōſtat aūt ꝙ ſpēs pro cōceptu non diffinit́:ſic ꝙ genus ꝛ differentia predicentur eſſentialr ꝛ in quid de ipſo ꝯcepto.Conceptus enim hominis non eſt aial rōnale:ꝛ ꝯceptus circuli non eſt figura.ꝛ hoc bn̄ pꝫ per exemplū qḋ ſubiūgit́:eſt.n.exemplū de ſpecie pro re.¶ Jtē oñſum eſt alibi ꝙ cōceptus ſpēi nō diffinitiuus eſt ſimplex nō compoſitus ꝓprie ex ꝯceptu gn̄is ꝛ differētie:vult igitur Cōmētator ꝙ ſpecies realiter eſt cōpoſita ex gn̄e ꝛ differentia.Et hoc ēt ſignauit Porphyrius in lib.de vlibus.vbi dicit.ꝙ ſicut ſtatua eſt ꝯpoſita ex ere tāꝙ ex mā:ꝛ ex figura tanꝙ ex forma:ſic homo eſt compoſitus ex aiali tāꝙ ex materia ꝛ ex rationali tanꝙ forma.¶ Alia auctoritas Cōmē Com.17
tatoris eſt in erroribus metaph.vbi dicit.ꝙ materia prima recipit formā vleꝫ:ꝛ poſt mediāte forma vniuerſali recipit formas alias vſqꝫ ad īdiuiduales:tales aūt forme nō ſūt vna forma eſſentialr:quaꝝ vnā recipit materia mediāte alia:qꝛ nihil recipit ſe nec eſt cauſa alicuius
in recipiēdo ſe:vt dicit Cōmentator in.2.de aīa.capo.de com.67
viſibili.¶ Jtem parum poſt hec verba dicit Cōmen.ꝙ genus eſt vnum in vna forma media inter actū ꝛ potentiā:mediū aūt eſt aliud eſſentialr ab vtroqꝫ extremoꝝ:
ꝛ per potentiā intēdit mām pmā ꝛ per actū drīaꝫ ꝛ for com.io.
mā ſpecificā.ergo ꝛc.¶ Jtē cōmētator in.3.metaph.dicit ꝙ impoſſe eſt aliqd pdicari predicatione generis de rebus habētibus formas diuerſas que nō cōicant ī vna forma numero.Jlla aūt forma vna nūero in qua cōicāt ſpēs de qbus pdicat́ genus nō videt́ eſſe niſi forma generis:q̄ eſt vna numero pꝛiuatiue eo ꝙ nō hꝫ ī eēntia ſua multitudinē formaꝝ īdiuidualiū a qbus eſt ꝓpe multi
tudo numeralis:ſꝫ ē in potētia ad eas:qꝛ nulli formaꝝ com.15.
ſpecificaꝝ ꝯueit.¶ Jtē i.5.meta.cao de ſuba.dic cōme. ꝙ aia ē forma i ente actu.H aūt nō eēt niſi corpˢ in quo

est aīa haberet aliam formā ſubalem ab aīa. Et huic cō
iūgendū est qd̄ dicit in.4.celi ꝛ mundi.ꝙ lapis compo-
Com.22. nit ex grauitate ꝛ materia pma ꝛ ecōuerſo de aīalib⁹ q̄
componunt ex corpore ꝛ aīa. Modo ſi ipm corp⁹ ex q̄
componit aīal nullā aliā formā ſubalē haberet preter
aīaʒ: quo eēt econtrario de compōne aīalis ex corpore
ꝛ aīa: ꝛ de ꝯpōne lapidis ex grauitate ꝛ mā pma. nullo
vtiq3 mō eēt econtrario. Neceſſe igit ē ſm Cōmentato
rē ꝙ i aīali ē forma alia pter aīam: ꝛ maxie: q2 ipſe vult
Com.8. in.8.huius. ꝙ aīal est diuiſibile in motorē actu. ſ. aīam ꝛ
mobile actu. ſ. corpus: ꝛ pp hoc mouet ſeipſuʒ: graue āt
in aīa tum nō mouet ſeipm lʒ ſit diuiſibile in formam ꝛ
mām: q2 vt dicit mā pma ꝓprie non mouet. Si igit cor-
pus qd̄ est pars aīalis non eſſet alia ſuba pter mām que
est motor in aīali: ipm vtiq3 aīal non plus diuideret in
motū actu ꝙ lapis aut hmōi inaīatū: qd̄ ē ꝯ Commēta
torē plane: vult ḡ Commētator ꝙ in aīali est alius act⁹
ſubalis pter ipſam aīam per quē q̄dem actum ſubalem
corp⁹ hʒ ꝙ ſit enſ actu aliquo modo ꝛ mobile actu: ꝛ ſic
tm̄ habet ab eo qd̄ non ē inconueniēs in eadē ſuba eē
plures formas ſubales. Sʒ aliqui extorte ꝛ impertinē-
ter exponūt vba Cōmentatoris p corpus ꝛ aīam intel
ligi diuerſas partes q̄titatiuas aīalis: quaꝝ vna est mo
uens. ſ. cor. aut ꝓportionale: q2 in eo ē pncipalr vtuſ mo
tiua ꝛ alia pars est mota. ſ. reſiduū corporiſ in quo ē po
tentia ordinata ad recipiendū motū. hoc ſine dubio est
ꝯtrariū verbis ꝛ ſcie Cōmētatoris in multis locis in.8.
phy. pmo ca⁹ mouētiū igit ꝛ coꝝ q̄ mouent. dicit ſic. nul
Com.8. lus. n. dubitat ꝙ aīal mouet ab aīa ꝛ ꝙ aīa est motor ꝛ
corpus est motū. Sʒ latet de exn̄tia motoris: hoc quō
est diſtinct⁹ a mobili. Modo ſi p aīam itelligeret partē
aliquam q̄titatiuam: vt cor aut hmōi non eſſet veꝝ qd̄
dicit: q2 cuilibʒ manifeſtū est ꝙ vna pars q̄titatiua cor-
poris ē extra aliā: ꝛ ꝙ vna nō est alia: lʒ ſint ꝯiuncte ſʒ
ꝯtinuitatē vel ꝯtiguationē ꝛ ꝯtactū: ¶ Item paꝝ poſt
in eodē cōmēto dicit Cōmētator ſic. Motorē. n. in aīa-
libus eſſe diſtinctū a moto per diffōnem est manifeſtum
per ſe. Sed ignotū est vtrū diſtinguat aut non diſtiguat
in eſſe: mō ſi motor pmus intrinſecus in aīalib⁹ eſſet ps
q̄titatiua: tunc non eſſet ignotum hoc vtrum motor ſit
diſtinctus in eſſe: q2 manifeſtū est ꝙ vna pars q̄titatiua
corporis lʒ ſit ꝯtinua alteri: tn̄ vna non est alia: ꝛ eē vni
us non est eſſe alterius. ¶ Itē euidētius pʒ in alio com
mento ſup illam partē: amplius quō ꝛ ꝯtinuū: vbi ſic lo
Com.30. quit Commētator: motor. n. dʒ eſſe diſtinctus a moto:
aut ſm diffōnem ꝛ eſſe ſimul ſicut in alijs q̄ mouent in
extrinſeco: aut ſm diffōneʒ tm̄ ſicut iu hn̄tibus aīaſ: aīa
igit que est motor in eis diſtinguit a corpore qd̄ est mo-
tū ſm diffōnem: lʒ n̄ diſtinguat ſm eſſe. ſ. q2 impoſſibile
est corpus eſſe ſine aīa: ꝛ aīam ſine corpore niſi equiuo-
ce: ex q̄bus vbis manifeſtū est ꝙ commētator non itelli
git p aīaʒ ipm cor aīalis in quo pmo ꝛ pncipalr est aīa
q2 ipm cor bn̄ pōt eſſe ſine alijs partibus cū ſit pus tpe
formatū ante alias ptes vt ſcitur ex de gn̄atione aīaliū:
ſed itelligit ipſaʒ formaʒ corporis aīalis: que ē pncipiū
pmū mouens intrinſecū: vt ēt pʒ ex.3. de aīa. ꝛ demon-
ſtratū ē in de motib⁹ aīaliū. ¶ Item Commentator in
Com.31. 5. metaph. ca⁹. de pte. dicit ſic. Illa ex q̄buſ componunt
diffōnes ſignantes q̄dditates cuiuſlibet rei dicunt ptes
diffiniti ꝛ diffōnis: ꝛ ideo genus dr̄ pars forme: ꝛ ideo
dr̄ ꝙ genus ē pars formaꝝ ſpēꝝ. Forma. n. ſpeciei diui-
ditur in genus ꝛ dr̄iam. ſ. in formam q̄ ꝯcipitur ꝯceptu
gn̄ali ꝛ ꝯfuſo: ꝛ formā que ꝯcipitur ꝯceptu determina-
to ꝛ proprio: ꝛ iſti ꝯceptus accidunt formiſ: ꝛ ideo dicit
Commentator ibidem ꝙ eſſe genus ꝛ dr̄iam est accidēſ
quod accidit eis. ¶ Iſtis rationibus ꝛ auctoritatibus
poterit aliquis ſuſtentari in iſta poſitione.
¶ Nūc reſtat videre dubitationes ꝯtra predictā pōnē.
Prima dubitatio pōt eē ſi in vno indiuiduo eēnt plureſ
forme ſubales: tunc illud indiuiduū non eſſet ens per ſe
vnū: qd̄ est incōueniens. Et pʒ ꝯn̄a. q2 quelibet illaꝝ for
maꝝ daret ei eſſe ꝛ vnū eſſe. q̄re ꝛc. Et ꝯfirmat: q2 ſic di
cēdo vnū ens ꝯcederet eſſe plura entia cū ꝯcedat hēre
plures formas ſubales. ¶ Itē ſi ſic tūc gn̄atio idiuidui
ſube eēt alteratio cū eēt circa ſubm ens actu per formā
pcedentē. ¶ Itē ſi eſſet alia forma ſubalis per quā ſor.
est homo ꝛ aīal ꝛ viuēs: tūc gn̄atio ſortis non eēt vna
eo ꝙ ibi acq̄rerent plures forme ſubales. ¶ Item ſʒ il
lā pōneʒ tūc in gn̄atione nō fieret reſolutio vſq3 ad ma
teriā pmā cū ponat remanere aliq̄ forma ſubalis eadē
numero que pus. ſ. forma ſube ꝛ corporis: hoc āt videt
eſſe inconueniens. q̄re ꝛc. ¶ Itē aīa vr̄ eſſe actus corpo
ris ꝛc. hoc aūt non eēt ſi in corpe cui⁹ actus est aīa eſſet
alia forma ſubalis: q2 illa alia forma eēt actus por aīa.
q̄re ꝛc. ¶ Itē oīs forma vnita māe mediātibus dimen-
ſiōibus dat eſſe corpus, put corpus est genus aīalis: hec
vr̄ manifeſta: ſʒ forma aīalis ē forma vnita māe median
tibuſ dimenſionib⁹: vt vult Cōmētator in de ſubſtantia
orbis. ergo forma aīaliſ dat eē corp⁹: q̄re nō oʒ eē aliaʒ
formā qua hō ſit aīal ꝛ q̄ ſit corp⁹: ꝛ ſilr de alijs. ¶ Itē
ſi forma qua hō ē corpus ē diuerſa a forma qua ē ſuba:
aut est diuerſa numero aut ſpē aut gn̄e: p ſufficiētē diui
ſionē in ꝓpoſito. Sʒ non est dōm pᵐ: q2 ſic corp⁹ ꝛ ſuba
que dr̄ de hoīe eēnt diuerſa numero: qd̄ est abſurdum.
Nec est diuerſa ſpē: q2 tūc iſte forme deberet ꝯuenire in
aliquo vno gn̄e ſicut forma hoīs ꝛ aſini q̄ ſunt diuerſe
ſm ſpēm: mō nō est dare gen⁹ in quo ꝯueniūt: q2 cū ſuba
ſit gen⁹ gn̄aliſſimū nō est aliqd̄ gen⁹: q2 taliū vnū nō ꝯti
net ſub alio: ēt ſi eēnt diuerſe ſm genuſ tūc eēnt in diuer
ſis pdicamētis: qd̄ est falſum. ¶ Itē ſi forma gn̄alis ma
neret corrupta forma ſpecifica: vt dr̄ in 3ᵃ rōne: tūc vnū
indiuiduū eēt ſub diuerſis ſpēbus qd̄ vr̄ impoſe. Et pʒ
ꝯn̄a. q2 ipm corp⁹ vnuʒ ꝛ idē indiuiduū numero qd̄ pus
fuit ſub ſpē hoīs ponit poſtea eē ſub ſpē cadaueris: qd̄
est abſurdū. ¶ Auctoritates ſunt multe q̄ vident ꝯdi-
cere huic pōni. Prima Ariſto. dicit in.2. poſte. ꝙ equiuo-
cationes latent in vlib⁹: qd̄ ꝓ alio non vr̄: niſi q2 forma
gn̄is est eadem cum forma ſpēruʒ ꝛ non vna nā ſm ſe.
¶ Itē ſi gen⁹ ē q̄d vnū pter oēſ formas ſpēꝝ tūc in gn̄e
fierent cōparationes: qd̄ est ꝯ Ariſto. in.7. phy. Et ꝓ- T.c.31.
bat ꝯn̄a. q2 ꝓ alio non negat fieri comparatiōe in gn̄e:
niſi q2 genus nō est q̄d vnū in diuerſis ſpēbus. Illud aūt
in quo aliq̄ cōparant dʒ eē vnū in illis. Si ḡ gen⁹ eſt q̄d
vnū p vnā formā realr diuerſaʒ ab oībuſ formis ꝓprijs
ſpēꝝ fieret vtiq3 in ipſo ꝛ eēt cōparatio ſpēꝝ. ¶ Itē in
7. meta. ca⁹. nūc aūt inq̄tū in analecticis ꝛc. Dic Ariſt.
ꝙ gen⁹ nō est pter gn̄is ſpēs. Iteʒ paꝝ poſt in eodē ca⁹.
dic ꝙ in ſuba nō est ordo: q2 r. n. dʒ itelligere: hoc q̄dem
pus illud vō poſteri⁹. hʒ aūt ꝯtingeret ſi forma gn̄is eēt
por ꝙ forma ſpēi vel ecōſ. ſic tʒ poſitio pdicta. quare ꝛc.
¶ Itē gen⁹ diuidit p dr̄ias: vt vult Ariſt. i. 2. poſte. ꝛ. 5.
meta. ꝛ Cōmen. in. 5. meta. hʒ aūt nō eēt ſi gen⁹ eēt aliud
ab ipſis dr̄ijs: ſic etiā mā nō diuidit p formas: q2 est aliō
ab eis. ¶ Iteʒ ſi gen⁹ eſſet in vna ſpē: ita deberet eſſe in
oīb⁹: ſic pʒ ex pma rōne huī⁹ pōnis: mō nō est ſic in oīb⁹
ſpēbus: q2 forme ſpēꝝ ſunt alie a formis gn̄alibuſ. ꝓbo
p Commentatorem in.4. celi ꝛ mun. vbi dr̄ ꝙ lapis cō Com.22
ponit ex grauitate ꝛ mā pma. ꝛ ſic vult ꝙ in lapide non
est alia forma ſubalis pter grauitatem ꝛ preter formaʒ
ſubſtantialem quam conſequitur grauitas. Unde in la-

pide eſt forma ſube ⁊ corporis ⁊ nõ eſt diuerſa realiter
a forma ꝓpria lapidis vt videt̃: ⁊ ad idẽ valet qͦ dicit i
Com.71 4°phy.caͦ.de vacuo.ꝙ in elementis motor eſt in potẽ
tia ⁊ motor in actu cũ ſint ꝯpoſita ex mã pͥma ⁊ formis
ſimplicibꝰ: ⁊ motor eſt forma ⁊ res mota eſt mã. Videt̃
igit̃ ꝙ in iſtis ſpẽbus.ſ.elemẽtis vt igne terra ⁊ hmõi ꝙ
forma ſpecifica non eſt alia a forma generali. q̃re nec in
Com.15. alijs. ¶ V̈.In idem vadit qͦ dicit in.5.metaph.ꝙ aĩa
eſt forma in ente ⁊ in actu ecõuerſo de formis ſimpliciũ.
ergo vult ꝙ forme ſimpliciũ nõ ſint forme in ente actu:
qͦ ꝯtigeret ſi in ipĩs forma ſpecifica eẽt aliͦ a forma ge
nerali: qꝛ eſſet forma in ente actu.ſ.i compoſito ex mã ⁊
forma gñali. ¶ Item 2°de aĩa vult ꝙ ſubm forme ſuba
lis non eſt ens actu niſi per formã illã. ¶ Itẽ in tracta-
tu de ſuba orbis Commentator hꝫ ꝓ inconuenienti ꝙ
aliqua forma ſubalis in mã precedat dimenſiones: qꝛ il
la eſſet incorruptibiliſ: vt dicit: ⁊ multa alia inconueniẽ
tia adducit ꝯtra hoc. Modo ſꝫ iſtaꝫ põnẽ videt̃ ꝙ for
ma ſube precedat dimẽſiones ⁊ eſt icorruptibilis. ⁊ ſilr
forma corporis: qͦ eſt genus aĩalis. ¶ Item in eodẽ di
cit ꝙ impoſſe eſt vnũ ſubm hrẽ niſi vnã formaꝫ. ¶ Item
Ariſto.in.pͥmo phy.dicit ꝙ mã pͥma eſt illͦ in quo ſi ali
q̃d corrũpit̃ abibit vltimũ: qͦ non eẽt ſi in morte aĩalis
remanẽt eadẽ forma ſubalia.ſ.forma corporis aut aliq̃
alia ſicut aſſerebatur 3ª rõne põnis. ¶ Item ſꝫ iſtã po-
ſitionẽ aĩa vegetatiua ⁊ ſenſitiua ⁊ cogitatiua in hoĩe vt
hinibilis in equo ſunt diuerſe aĩe. Et ſilr vnũ aĩatum hꝫ
plures aĩas: qͦ vr̃ eſſe ꝯ Ariſto.in pͥmo de aĩa.caͦ.de er
roribus. ⁊ in.2.caͦ.potentiaꝝ aũt aĩe: ibi.n.vult ꝙ ſicut
figura poſterior ꝯtinet pͥorẽ in potentia: vt tetragonus
ꝯtinet trigonũ: ⁊ pentagonus cõtinet tetragonũ: ſic aĩa
poſterior ꝯtinet pͥorem in potentia vt ſenſitiua vegeta-
tiuam: ⁊ intellectiua ſenſitiuã. Modo ſi iſte eẽnt diuer-
ſe ſube aĩe: tunc poſterior nõ ꝯtineret precedentẽ in po
tẽtia. q̃re ⁊c̃. ¶ Propter ſolones oĩuꝫ iſtaꝝ rõnũ ⁊ au
ctoritatũ ꝯſiderãda ſunt aliqua fundamẽta. Primo cõ
ſiderãdũ eſt ꝙ ponẽtes iſtã põneꝫ recte ipſaꝫ intelligen-
tes: nõ ponũt ꝙ forma gñalis ſit taliſ forma per quã ali
q̃d ſine forma ꝑfectiori poſſit eẽ ens actu ſimplr. forma
.n.qua aliq̃d eſt aĩal non eſt talis forma per quaꝫ aliq̃d
poſſit eſſe enſ in actu ſimplr pͥter oẽm aliam formã ꝑfe
ctiorẽ: imo eſt quedã forma imꝑfecta ⁊ potentialis que
nunq̃ põt eſſe in mã niſi ſit ibi aliqua forma ſpecificans
⁊ determinans eã ad ſpẽm determinatã. Sicut igit̃ ma-
teria pͥma q̃uis ſit alia nã realr ab oĩ forma vt dmõſtra
tũ eſt in pͥmo phy. ⁊ hoc ꝯcedunt oẽs: nõ tñ põt exiſtere
ſeparata ab oĩ forma ſilr: ſic forma aĩalis vñ aĩal eſt licet
realr ſit alia a forma ꝓpͥa hoĩs vñ hõ: ⁊ ſilr ab alijs for
mis nunq̃ ẽ actu ſepata ab oĩ forma ſpecifica ⁊ ꝓpria.
nunq̃.n.eſt aliqͦ aĩal qͦ nec ſit hõ nec aſinus nec hmõi.
Et ideo dr̃ cõiter ⁊ accipit̃ in.4.topi.ꝙ nihil eſt in ge-
nere qͦ non ſit in aliqua eiꝰ ſpẽ. Nunq̃.n. forma aĩalis
eſſet in mã niſi ſequat̃ alia forma perfectior dans eẽ ſpe
cificũ: imo ſemꝑ relinq̃tur in mã potentia ad formã ꝑfe
ctiorẽ: ⁊ ſic ipã eſt potẽtialiſ ⁊ diminuta reſpectu forme
ſpecifice: q̃uis in ſeipſa ſit q̃dam actus dans eẽ mãe. Et
hoc pulchre ſignauit lincoñ.in pͥmo poſterioꝝ.caͦ.de ꝑ
ſe. vbi dicit ꝙ genꝰ eſt cã ſpẽi ſic forma mãlis vl̃ ſicut mã
formaliſ: ⁊ hũc ſmonẽ dicit al̃s ſe ꝯfirmatuꝝ rõne ⁊ au
ctoritate. Eſt aũt vtrunq̃ hoꝝ vnũ aliquo mõ: genꝰ.n.
q̃tũ ad ſuã formã ẽ ſic̃ forma mãlis: ꝓ tãto qꝛ eius for-
ma eſt imꝑfecta ⁊ diminuta reſpectu forme vltĩe ſpecifi
ce: ⁊ diſponit mãm ad receptionẽ forme vltime. Unde
mediãte ipã mã recipit formã ſpecificã: vt dicit Cõmẽ.
põt ẽt dici mã formalis ꝓ tãto qꝛ nõ eſt ſola mã nec ſola

forma cõis: ſed totũ compoſitũ ex mã ⁊ forma cõi: q̃re
reſpectu mãe eſt aliquis actꝰ ⁊ forma: lꝫ reſpectu forme
ſpecifice magis hꝫ rõnẽ diſpõnis ſubalis. Per hoc ſolui
tur quedam oppoſitio q̃ poſſet hic fieri: cũ.n. forma aĩa
lis vñ aĩal ſit forma ꝑfectior ⁊ nobilior q̃ forma ꝓpria
cuiuſcunq̃ elementi: vt ignis aut aer aut hmõi. ⁊ tñ for
ma elementi det eẽ ſimplr abſq̃ alia forma perfectiori
neceſſario ꝯſequente in eadeꝫ materia. videtur ꝙ ſimilr
forma aĩalis multo fortius dꝫ dare eſſe ſimplr pͥter oẽꝫ
aliam formam ſubalem ꝑfectiorem ꝯſequentem in cor-
pore. Dicendũ ꝙ non eſt veꝝ: qꝛ q̃tumcunq̃ forma aĩa
lis vñ aĩal ſit ſimplr ꝑfectior ⁊ nobilior q̃ forma ignis:
ipſa tamẽ de ſui natura eſt ſicut preparatio ⁊ diſpoſitio
ad aliam formam perfectiorem ⁊ indeterminata ad di
uerſas formas ꝓprias: ⁊ nulli ꝯtrariatur nec ſm ſe nec
ſm ſuas diſpoſitiones ꝓprias: ſic autẽ non eſt de forma
ignis aut aeris aut hmõi. q̃re ⁊c̃. ¶ Ulterius eſt atten-
dendum ꝙ multum refert aliquid vniri enti qͦ eſt in po
tentia ⁊ vniri enti qͦ eſt in potentia ſm qͦ in potentia.
Nam vnũq̃dq̃ accidens terminatum in iſtis generatio
nibus ⁊ corruptiõibꝰ vnitur compoſito ex mã ⁊ forma
ſm Cõmentatoreꝫ in.2.de aĩa. ⁊ per ꝯſequẽs vnitur ali Com.4.
quo modo mãe que eſt de ſe enſ in potẽtia: ita q̃ mã nõ
ſit pͥncipalis ratio recipiendi hoc modo accidens. vnde
non valeret iſtud argumẽtũ: caliditas adueniens ligno
vel lapidi neceſſario aduenit materie pͥme que eſt in po
tentia de ſe: mã.n.non eſt in compoſito niſi in potentia
vt vult Cõmẽtator in.2.de aĩa.i.ꝙ in compoſito ipã nõ Cõ.7.8.
eſt ens actu de ſe. ergo caliditas eſt forma ſubalis: qꝛ ca
liditas adueniens ligno ⁊ eius mãe non vnitur ipſi mãe
ſm ꝙ eſt in potentia pura: ita ꝙ ipã ſuba materie ſit pͥn
cipalis ratio recipiẽdi caliditatẽ ⁊ ſubſtandi caliditati.
Silr dico ecõuerſo ad ꝓpoſitũ ꝙ multũ differt aliq̃ for-
ma vniri ei qͦ eſt enſ actu ⁊ vniri ei ſꝫ ꝙ eſt ens actu. po
teſt.n. aliqua forma ſubalis perfectior vniri materie ha
benti formam aliquã ſubalem minus ꝑfectã: ⁊ ſic vniet̃
enti in actu: ſꝫ non ſm qͦ ens in actu: ita.ſ.ꝙ illa forma
pͥexiſtens ſit pͥncipale receptiuum vel ſubm illius forme
ſꝫ recipiet formam illam rõne qua eſt ens in pura poten
tia de ſe ⁊ ſubm pͥmum. Non.n. putandum eſt ꝙ cũ ali-
qua materia recipit formam ⁊ forma ꝑficit mãm ꝙ ipã
materia fiat eſſentialr illa forma ⁊ natura materie fiat
natura forme: immo remanet ipſa ſuba mãe: que q̃tum
eſt de ſe eſt ens pure potentia ⁊ non actus: vnde Com- Cõ.7.8.
mentator ſicut ſtatim allegabat̃ dicit in.2.de aĩa.ꝙ ma-
teria non eſt in compoſito niſi in potentia.i.niſi cuꝫ ens
in potentia quantum eſt de ſe: bene tamen verum eſt ꝙ
materia eſt actu in compoſito: componendo ly actu cũ
eſſe in compoſito: ſed ipã in compoſito non eſt enſ actu
componendo ly actu cũ ly ens. imo eſt enſ potentia. Si
.n. mã exiſtens in compoſito eſſet eẽntialr ipſe actus ſeu
forma tũc compoſitũ nõ haberet diuerſas partes eẽn-
tiales poſtq̃ materia eẽt eadẽ res cũ forma ⁊ ecõuerſo:
⁊ ſic cõpoſitũ non eſſet compoſitũ: qͦ ẽ impoſſibile. Cũ
igitur in compoſito remaneat eẽntia materie diuerſa a
forma: poteſt aliquid aduenire compoſito ⁊ in ipſo reci
pi rõne materie pͥncipaliter ⁊ non rõne forme niſi diſpo
ſitiue: ita ꝙ compoſitũ ſubijciat̃ alicui principaliter ſm
materiã ⁊ diſpoſitiue ſm formã pͥcedẽte: ⁊ hoc eſt mul
tum tenendum: qꝛ per hoc faciliter tollunt̃ argumenta
que aliqui putant demonſtrationes ꝯ pluralitatem for
maꝝ pͥus poſitam. ¶ Conſiderandũ etiam vlterius ꝙ
ſm iſtam poſitionem talis eſt ordo ⁊ pluribus formaꝝ
in vno indiuiduo: nã ſunt plures forme ſubales ordina
te realiter ſm ſuas ſubas diuerſe: ita ꝙ vna non eſt alia

nullā tñ ꝯtrarietatē habentes īter ſe. ſed vna eſt ꝓpter aliā ſic diſpoſitio ꝛ ꝑparatio ſubiecti ad eā. Uerbi gratia. in ſozte eſt vna fozma ſubſtantialis īperfectiſſima ꝛ potētialis ꝛ ꝓpinquiſſima mãe que dat eſſe ſubſtantiaꝫ actu ꝛ eam conſequit̄ iſta ꝓprietas vel accidens que eſt actu ſubſiſtere: a qua ꝓprietate dicit̄ accipi cōcept⁹ confuſus ſubſtātie. Alia eſt fozma qua ſoz. eſt cozpus. ꝛ iſtā conſequit̄ hoc accidēs: qḋ eſt ſubſtare trine dimenſioni. Ulterius eſt alia fozma ꝑ quā eſt animatum: ꝛ eā conſequitur virtus nutritiua. ꝛ deinde alia per quaꝫ eſt aīal: ꝛ iſtā cōſequit̄ virtus ſenſitiua a qua aīal dicitur aīal ſꝫ nominationem. poſtmodū eſt alia fozma per quā eſt homo: ꝛ iſtā ꝯſequit̄ rōcinatiuum aut aliqḋ hmōi alteruꝫ. ꝛ poſt illā fozmā ſubſtantialē ſpecificam fozte nō eſt aliqua alia fozma ſubſtantialis ꝑfectioz ꝛ oēs alie ſūt accidentia. ¶ Et ob hoc dicit̄ ꝙ ſpecies eſt tota ſubſtantia indiuiduoꝝ. Et Ariſt. dicit in 2° poſteriozuꝫ ꝙ in eadeꝫ ſpecie ſunt multe differentie ſed nō ſm ſubſtātiam neqꝫ per ſe. eſſent aūt in eadē ſpecie multe differētie ſm ſubſtantiam ꝛ ꝑ ſe: ſi quodlibꝫ idiuiduū haberet fozmā ſubſtantialē ꝓpriam ſuperadditā fozme ſpeciei. ¶ De hoc aūt eſt alibi perſcrutandū. ſ. in queſtiōe de ꝑncipio indiuiduatiōis. Et fozte inter fozmā qua ſoztes ē cozpus: ꝛ inter illā qua eſt animatū bene eſt media fozma. ſ. qua ē mixtū. Omne. n. animatū eſt mixtū: ſꝫ nō ꝯuertitur. Unñ ſi mixtum ꝑdicatur eſſentialiter ꝛ in quid de ſozte nō ē remotū quin ſit gen⁹ aliud a ꝑdictis: ꝛ fozte eſt accidēs eius ꝓpriū vel aliquid hmōi. ¶ Sꝫ quicquid ſit ḋ hoc opꝫ eſſe tot fozmas ſubſtātiales diuerſas in ſozte quot ſunt ꝑdicata in quid ozdinata in linea ꝑdicabili q̄ ꝑdicant̄ de ipſo eſſentialiter ꝛ in quid. ¶ Eſt aūt vlterius conſiderāduꝫ ꝙ ſicut videt̄ velle Auicē. in 5° ſue meta. capitulo de aſſignanda differētia inter genus ꝛ materiam. Genus pōt accipi dupl'r. Uno mō ꝓ ꝯpoſito ex mã ꝛ fozma cōmuni que ꝑtinet ad eſſentias ſpecierū. Alio mō pzo cōpoſito ex fozma vltima ſpecifica ꝛ omnibus ſubſtātijs pzecedētibus: ſub rōne fozme generalis. Uerbi gratia. animal pōt mihi dicere totū cōpoſitū ex mã ꝛ fozma cōmuni oībus aīalib⁹. ſ. aīa ſenſitiua: vel pōt accipi pzo toto ꝯpoſito ex fozma ſpecifica cū oīb⁹ fozmis pziozibus ꝛ materia pzima. Et pzimo quidē mō gen⁹ ē quodā mō mã ſpēi. Et ſecūdo mō eſt tota eſſentia ſpēi: ſignificata tñ ꝛ intellecta ſub rōne cōi ꝛ gñali. Sic eniꝫ ponētes eſſe vnā fozmā ſubalē ſpēi ꝛ oīuꝫ generū ſuoꝝ dicunt ꝙ nomen generis ſignificat totū cōpoſitū ex mã ꝛ fozma: ſub rōne tñ cōi ſumpta a mō vel v̊tute cōi: ſic ponēdo fozmas diuerſas pōt poni rōnabiliter ꝙ ipſuꝫ nomē generis ſignificat totū compoſitū ex fozma ſpecifica ꝛ oībus ſubſtātijs ꝑozib⁹: ſub rōne tñ accepta a fozma cōi vel a virtute ꝯñte fozmā cōmunē. verbi gratia. aīal ſignat cōpoſitū ex fozma ſpecifica ſub rōne ſumpta ab aīa ſenſitiua vel a ſenſu: ꝛ nō ſignificat aliquā fozmā ſpecificā ſub ꝓpzia rōne. ꝛ iō non dicit̄ ſignificare ipſas ſpēs: ꝛ hoc ēt modo genus non eſt quid vnū in diuerſis ſpēbus quantū ad fozmā vltimā: qꝛ fozma ſpecifica nō eſt vna diuerſaꝝ ſpēꝝ ſed ples. Hoc igit̄ totū ꝯpoſitum ex fozma vltima ſiue ſpecifica: ꝛ oībus ꝑcedentibus eſt ꝑdicabile in quid de multis ſpēb⁹ ꝛ multis ꝯpoſitis nō exñs realiter ab eis aliḋ: ꝛ qḋ cōiter nominat̄ gen⁹. Et de genere pzimo mō dicto loquit̄ lincoñ. in pzimo poſterioꝝ. caplo de per ſe. auctozitate pzeallegata: ꝙ illḋ genus vel eſt fozma mãlis ſpēi ꝛc̄. De iſto etiā intelligēdo ꝙ ipſe dicit ibidē ꝙ quidditas ſpēi eſſentialiter ꝛ nō ꝑ accidens egreditur a quidditate generis ꝛ differentie. ſ. ſicut compoſitū a ſuis partibus eēntialibus. His ꝑintellectis tētādū eſt ſoluere dubitatiōes ſuꝑius adductas.

Ad pzimam dico bzeuiter: ꝙ ſi quelibet illarū fozmaꝝ gñaliū daret eē ſimpliciter per ſe ꝛ ſeozſum ſine omni alia fozma ꝑfectiozi: tunc indiuiduū nō eēt ens vnū per ſe: ſꝫ nō eſt ita vt pzemiſſuꝫ fuit pzi⁹: imo oēs fozme gñales ꝑcedētes fozmā ſpecificā ſunt potētiales ꝛ iꝑfecte reſpectu fozme vltīe. Ipſa aūt fozma vltima que ē actus ꝑfectus dat eē actu ꝛ eſſe vnū toti ꝑcedenti. q̄re nō valet. Et qḋ dicit̄ cōfirmādo. vnū ens erit plura entia: hic pōt dici ꝙ nō ſequitur qꝛ ipſuꝫ indiuiduū nō eſt q̄libet illaꝝ fozmaꝝ: nec ē qōlibet illoꝝ cōpoſitoꝝ cōiuꝫ: ſed eſt cōſtitutū ex oīb⁹ illis: ꝛ nō eſt inconueniens vnū ens eſſe cōpoſitū ex multis ꝛ pluribus entib⁹: dūmō ſint adinuicē per ſe ozdinata: ſicut ens in potētia ad actū: ſic eſt in ꝓpoſito. q̄re nō valet. ¶ Ad aliā cum dicit̄ ꝙ tunc fozma ꝓpzia ſpēi eſt accñs: dico ꝙ nō ſeq̄t̄. Et cū ꝓbat̄. qꝛ aduenit enti actu dico ꝙ lꝫ adueniat ei qḋ eſt actu: nō tñ aduenit ei ſm ꝙ ē actu: ita ꝙ ꝑma ꝛ ꝑncipalis rō recipiēdi ipſaꝫ fozmā ſpecificā ſubalē ꝛ ꝓpziā ſit ipſa fozma ꝑcedēs: imo ipſa eſſentia mãe pzime que remanet in illo ꝯpoſito. Et iſtā ſolutionē capio ex verbis Cōmē. in 2° de anima: vbi allegat̄ iſta regula ꝙ ſubiectū fozme ſubalis nō eſt aliq̄d Com.4
actu ſm ꝙ eſt ſubiectū ipſius fozme ita ꝙ ꝑ naturam ꝑ quā eſt ſubiectū ꝑncipal'r nō eſt aliqḋ ens actu: nō tñ negat quin ꝑ aliā naturā poſſet eſſe ens actu. imo hoc eſt neceſſariū: qḋ hꝫ hic ꝯcedere: cū ipe ponat fozmā mixti aduenire materie habēti fozmas ſubſtantiales elementozū: vt pꝫ in 3° celi ꝛ mundi. ¶ Itē poteſt dici ꝙ ſubm Cō.67.
fozme ſubſtantialis nō eſt aliquid ens actu. veꝝ ē actu ꝑfecto ꝛ vltimato: ſed pōt eē ens actu iꝑfecto ꝛ potētiali: quo mediante ſaltē vt diſpoſitiōe recipit actum ſpecificū. ꝛ hoc ſonat cū eo qḋ dicit in errozibus metaphyſi. vt allegatū eſt ꝑus. ſ. ꝙ mã ꝑma recipiat fozmas vl'es ꝛ mediātib⁹ fozmis vl'ibus recipit fozmas alias ꝛc̄. ¶ Et iſte ſunt ſolutiōes ſufficientes: vt puto: licet multi nō ꝯſiderantes totā intentionē Cōmen. multū ſuſtētent̄ ſuper iſta auctozitate. ¶ Per idē ad tertiam. ſi in generatiōe indiuidui ſubiceret̄ ens actu rōne qua ens actu ꝛ ꝑ vnā fozmā indiuidualē: tunc eſſet alteratio: ſꝫ nō eſt ita. imo illud ens actu ſubicit̄ generationi ſubſtantiali rōne ꝑtis potētialis que ē in eo ꝑncipal'r ꝛ ſimil'r ipi fozme gñate. Et in iſtis ſolutionibus gauiſus ē anim⁹ meus cum laude dei. ¶ Ad aliā dico ꝙ immo gñatio idiuidui vt ſoz. bñ eſt vna qꝛ nō eſt niſi vna fozma ſubalis ꝓpzia ipſius: ſed ipſaꝫ gñationē illi⁹ fozme bñ ꝑcederēt q̄dā alie aliquo mō pziozitatis. vnde dico ꝙ ſi per gñationē ſoztis intelligunt̄ oēs trāſmutatiōes q̄bus acquirit̄ ſuba ſoztis nullū eſt mihi incōueniēs iſtas non eſſe vnā gñationem penitus indiuiſaꝫ. ſꝫ ſi ꝑ gñationē ſoztis intelligit̄ tranſmutatio q̄ acquirit̄ fozma ꝓpzia ſubalis ſoztis: ſic vtiqꝫ eſt gñatio vna ꝛ indiuiſa. ¶ Ad aliā dico ꝙ in gñatione ꝛ cozruptiōe fieri reſolutionē vſqꝫ ad mãꝫ ꝑmā pōt itelligi dupl'r. Uno mō ꝙ nihil remaneat ī cozrupto idē numero cū eo qḋ fuit pzius: ꝛ hoc ē impoſſibile ſꝫ Cōmentatozē: qui ponit dimenſiones ſaltē ſꝫ ſe remanere eaſdem numero in mã cozrupti ꝛ gñati: vt pꝫ in de ſuba ozbis. Alio mō pōt itelligi q̄ fiat reſolutio vſqꝫ ad mãꝫ ꝑmā: ita ꝙ de ꝑcedentib⁹ nil remaneat tanq̄ ſubm ꝑncipale fozme que acquiritur: ꝛ hoc mō veꝝ ē ꝙ fit reſolutio vſqꝫ ad mãꝫ pzimā: ꝛ hoc ſignat Ariſto. in pzīo de generatione. capitulo de alteratiōe. vbi dicit ꝙ cū trāſmutatur hoc totū in hoc totū nullo ſenſibili ꝛ nullo ente actu remanēte vt ſubo eodē: tūc ē gñatio. Nō igitur vult Ari. ꝙ ī cozruptiōe cū aliq̄d cozrūpit̄ ꝛ aliud gene

rat fiat reſolutio vſqꝫ ad mām p̄mā: ita ꝙ oīa p̄cedētia
corrūpant p̄ter mām primā. Sed ꝙ nihil remanet tāꝙ
principale ſubm eius qȯ gñatur niſi ipſa prima mā: ⁊ ſic
poſſumus dicere ꝙ cū vnus morit reſoluit in corpꝰ cō-
poſitū ex materia ⁊ forma corporiſ: tñ illȯ ꝯpoſitū non
eſt illȯ in qȯ fit reſolutio principalr̄ niſi rōne mãe p̄ie q̄
ē ens pure potētia: ſicut ēt nō fuit ſubiectū generatiōis
viuentis p̄ncipalr̄ niſi rōne materie p̄ie. ¶ Ad aliā cū
dicit aīa eſt actus primꝰ ⁊c̄. pōt dici ꝙ aīa ē actus p̄mꝰ
non ſimpliciter ſed in gñatione actuū qui ſunt ꝓprij aīa
to. pōt aūt actus alius cōis prior eē ipſa aīa. ¶ Aliter
poſſet dici ꝙ cū dr̄ aīa eſt actus primꝰ corporis: ꝙ ibi ac
cipit corpus pro toto ꝯpoſito ex mā ⁊ forma corporali
⁊ ꝙuis in iſto cōpoſito ſit quidam actus prior aīa: tñ il-
le actus ē pars eſſentialis illiꝰ cōpoſiti ⁊ nō ſuperaddi-
tus illi ꝯpoſito. aīa vero eſt actus primꝰ ſup̱additus illi
cōpoſito vel eductus de potētia illiꝰ cōpoſiti ⁊ nō pars
eſſentialis illius cōpoſiti. ſ. corporis abſolute: lꝫ ſit parſ
eſſentialis corp̄is aīati. Et vt ſit ad vnū dicere: aīa ē ac
tus primꝰ corporis ſicut ſui p̄mi p̱fectibilis nō ſic pars
eſſentialis ſui totiꝰ. q̄re ⁊c̄. ¶ Ad aliā dico ꝙ nego ma
iorem: īmo ante illā formā qua hō ē corpus eſt alia for
ma ſubſtantialis qua eſt ſubſtātia nec eſt aliq̄ neceſſitas
ꝙ omnis forma vnita materie mediantibus dimenſio-
nibus ſit illa forma p̱ quā eſt corpuſ. Dicā igit ꝙ alia eſt
forma ſubſtantie vnde ſubſtantia: ⁊ alia corporis vnde
corpus. ⁊ tñ vtraqꝫ ineſt materie mediantibus dimen-
ſionibus. Sed differunt qꝛ forma ſubſtantie cōſequitur
prio ⁊ imediate hoc qȯ eſt ſubſiſtere: ⁊ formā q̄ eſt cor-
pus ꝯſequitur corporeitas. Dicerent autē nō nulli ꝙ ea
dem eſt forma qua homo eſt ſubſtātia ⁊ qua corpus: qꝛ
ſubſtantia nō eſt genus ſuperius ad corpus: īmo ſubſtā
tia que eſt genus eſt idem qȯ ſubſtantia corporalis: ſub
ſtantia autē in communi ad ſubſtantiā corpoream ⁊ in-
corporeā nō eſt genus niſi ſm̄ anologū ⁊ nō vniꝰ rōnis
vniuoce: ⁊ ſic oporteret dicere ꝙ ſubſtātie icorporee nō
ſunt in p̄dicamēto directe niſi forte ſicut p̄ncipia ⁊ qua-
ſi p̱ reductionē: ſed de h̄ nō determino ad p̄ſens. ¶ Ad
aliā pōt dici ꝙ forma ſub̄e ⁊ forma corp̄is ſūt forme di
uerſe ſm̄ ſpēm. Sed diuerſa ſꝫ ſpēꝫ multiplr̄ dicunt ſꝫ
T.cō.h̄ non habet coᵐ Ariſto. in 5° metaphy. capitulo de diuerſo ſpecie. Unoꝰ
dicunt aliqua diuerſa ſpē que ſunt finales ⁊ vltime ſpēs
quarū diffinitiōes ſunt diuerſe. vt hō ⁊ equus ⁊ talia bñ
cōueniūt in vno genere. Alio modo dicunt diuerſa ſpē
quecūqꝫ in eodē genere exiſtētia habēt ſupple per ſe: ⁊
hoc mō iſte forme ſunt diuerſe ſpē: qꝛ ſunt in eodem ge-
nere ſicut principia: ſed nō ſunt diuerſa ſpē tanꝙ vltime
⁊ finales ſpēs: q̄rū diffōnes ſunt diuerſe: ⁊ que recipiunt
p̄dicationē generis vniuoce. ¶ Ad aliā cū dicit ꝙ vnū
indiuiduū ⁊c̄. poteſt dici ꝙ nō eſt verū qꝛ ꝓprie loquen
do nihil eſt indiuiduū ſpēi niſi per formaꝫ indiuiſibilem
vltimā ⁊ perfectā: ⁊ vnū indiuiduū per vnā talē formā:
modo ipſuꝫ qȯ fuit ſub aīa ⁊ qȯ poſtea eſt ſub alia for-
ma nō eſt vnū per aliquā vnā formā vltimā ⁊ perfectā
ſed per vnam formā generalē ⁊ potentialem indifferen
tē ⁊ multas: q̄re ⁊c̄. ¶ Aliter poteſt dici ⁊ bñ: ꝙ p̱ ſpēꝫ
poſſunt intelligi duo ꝙtū ſpectat ad ꝓpoſitū. Uno mo
do ſpēs dicit mihi quoddam p̄dicabile in quid qȯ ē to-
ta ſub̄a indiuidui. Alio mō ſpēs dicit formā ſeu actum.
Mō vnū indiuiduū nunꝙ pōt eē ſub diuerſis ſpēbꝰ. p̄°
mō ſumendo ſpēꝫ. Sed ſecundo mō poſſibile eſt vnum
ſingulare ⁊ vnū nūero ſucceſſiue eē ſub diuerſis formis.
Corpus igit vnū ſingulare erit ſub diuerſis formis ſuc-
ceſſiue: ſed neutra iſtaꝝ erit p̄dicabile in quid de illo di
cens totam eius ſub̄aꝫ: ⁊ iō iſta rō parū valet. ¶ Mō

eſt dicendum ad auctoritates q̄ vident iſtā pōnem red-
dere iprobabilē. ¶ Ad primaꝫ cū dicit Ariſto. ꝙ equi
uocatiōes latent in vniuerſalibus. Dico ꝙ hoc eſt veꝝ:
non ꝙ forma generis non ſit vna ſꝫ ſe in diuerſis ſpēbꝰ
⁊ alia realiter a formis ꝓprijs ſpēꝝ. Sꝫ pro tāto qꝛ di
uerſitas ſpecierū ſiue formaꝝ ꝓpriaꝝ ſpecificarū aliq̄li-
ter occultat ⁊ latet ꝓpter vnitatē ipſiꝰ forme cōis rōne
cuius ſignificant ⁊ intelligunt ipſe ſpēs ita ꝙ ꝓpter vni
tatem illius forme ⁊ ꝓprietatis eiꝰ putant oēs ſpecies
ſolū habere vnā formā ⁊ vnā nāꝫ ⁊ nō diuerſas: ⁊ ſic in
vniuerſalibus p̄cipue in generibus latēt equiuocatōes
⁊ nō vident eſſe equiuocationes. i. diuerſitates ſpēꝝ cū
ſint. Et ad idē exponendum eſt illud Ari. in 7° phyſico
rum ꝙ iuxta latent multa nō qꝛ forma generis ſit reali- T.c.31.
ter ip̄e forme ſpecierū non diuerſa ab eis ſm̄ ſe. Sed qꝛ
ꝓpter vnitatē ⁊ indifferētiaꝫ illius forme cōis in q̄ con
ueniunt oēs ſpēs putant non habere diuerſitatē per ſe
in naturis: ⁊ ſic latet ⁊ occultat earuꝫ multitudo iuxta
vnitatē generalis forme: vt qꝛ oēs ſpēs aīalis ꝯueniunt
in aīa ſenſitiua q̄ eſt vna de ſe: putant ipſe ſpēs aīalis eſ
ſe vna natura inter ſe ⁊ non ſic apparet nec manifeſta ē
eaꝝ diuerſitas ſicut ſi non cōuenirēt in aliquo vno cōi.
vnde ſi bene diligenter conſideret inuenit ꝙ auctoritas
eſt recte ꝓ iſta poſitione. Illā tñ litterā ſeptimi phiſico-
rum. ⁊ ſignat hec ratio: exponit Commentator longe
aliter ad aliaꝫ ſniaꝫ quā cōmuniter exponat: ⁊ ſm̄ eius
expoſitionē in nullo eſt ꝯtra pōneꝫ iſtā: ſed illā expōneꝫ
p̄termitto ꝓpter breuitatē: ⁊ qꝛ nō eſt idigens: ſꝫ bonuꝫ
eſt vt tu videas eaꝫ. ¶ Ad aliā auctoritatē cū dic̄ Arꝫ.
in 7° phyſicoꝝ. ꝙ in genere nō fiūt ꝯparationes: poteſt
dici ꝙ hoc nō eſt pro tanto qꝛ ip̄ꝫ genꝰ nullo mō ſit vnū
in diuerſis ſpēbus: ſed qꝛ nō eſt vnū ſm̄ ſpēm ſpecialiſſi
mā: ſed ſm̄ vnitatē generalē ⁊ potentialē. Ad ꝓpriam
aūt cōparationē requirit vnitas ſpecifica eoꝝ que ꝯpa
rant ſm̄ magis ⁊ minus ⁊ equale. Nā forma nō recipit
magis ⁊ minus ꝓprie niſi illa que eadē ſm̄ ſpēm ſaluat
ſub gradu p̱fectiori ⁊ minꝰ p̱fecto. ¶ Itē poteſt dici ꝙ
Ariſto. accipit ibi genus ꝓut dicit totū compoſitum ex
forma vltima que non eſt vna in diuerſis ſpēbꝰ ⁊ oībus
p̄cedentibus p̱tinētibus ad eſſentiā ſpēi. In iſto autem
compoſito nō fiunt cōparationes. ꝓpter hoc forma vl
tima nō eſt q̄d vnū ſꝫ ſe: ſꝫ diuerſa in diuerſiſ ſpēbꝰ. Uel
dicēdū eſt ꝙ ꝓ tanto nō fit cōparatio in genere: qꝛ lꝫ ſit
vnū ſm̄ ſe in diuerſis ſpēbus. tñ forma generis nō ē ea-
dē eſſentialiter cū formis ꝓprijs ſpēꝝ imo diuerſa. Ad
hoc aūt ꝙ aliqua duo ꝓprie cōparent ſꝫ magis ⁊ minꝰ
⁊ equale requirit ꝙ ſit vnū ſm̄ ſe in illis ⁊ ſit idē cū for-
mis ꝓprijs illoꝝ: vt in duobus albis albedo eſt eadem
ſꝫ ſe. ſpēs. n. vna natura vult eē ſꝫ themiſtiū in ꝓhemio
de aīa ⁊ cū hoc ipſa albedo ē eadē eēntialiter cū forma
huius albi ⁊ illiꝰ: nec eſt alia albedo realiter in hoc al-
bo ab illa qua eſt hoc albū. Modo ꝙuis aīal ſit vnū ſꝫ
ſe in hoīe ⁊ aſino vnitate gñali: tñ forma ⁊ nā aīalis vn̄
aīal nō eſt eadē eēntialiter cuꝫ forma propria hominis
nec eſt forma ꝓ̄pa aſini. vnde nō eſt verū dicere ꝙ homo
per id qȯ eſt homo ſit magis animal aut minuſ aīal aut
equaliter animal ꝙ aſinus nec cū aſino: qꝛ homo per id
qȯ eſt homo formaliter nō ē aīal: ⁊ ideo nec magis nec
minus nec equaliter eſt animal per id qȯ eſt homo. Sꝫ
hoc album per id idē quo formaliter eſt albū eſt albius
alio minus albo. ſ. per albedinē. Similiter aūt ⁊ in alijs
que ꝓprie cōparant. ⁊ in hac ſolutiōe gaudebit gaudēſ
animus meus cum laude dei. ¶ Ad aliaꝫ cum Ariſto.
dicit ꝙ nihil eſt genꝰ ⁊c̄. Dico ꝙ ipſemet ſtatiꝫ ſoluit cū
ſubdit: aut ſiquidem eſt in materia aut eſt bñ. itaqꝫ veꝝ

eſt ꝙ genus qḋ ē cōpoſitū ex materia ⁊ forma generali ſolū: aut nihil eſt aut eſt vt mā: ⁊ hoc eſt veꝝ ꝓ parte vltima. eſt enī vt mā inquantū eſt in potētia ad formaꝫ vltimā. ¶ Itē pōt dici ꝙ ſic intelligit phs gen⁹ non eſſe ꝑter generis ſpēs .ſ. ſm ſubſiſtentiā ſeparatū a ſpeciebus ſicut poſuit plato aut ſequebat̃ ad eius poſitioneꝫ. Sic enim ex genere ⁊ differētia nō fieret vnū per ſe ⁊ ſimplr in diuerſis: qꝛ ex diuerſis ſubſtantijs per ſe ſubſiſtētibus non fit quid vnum in eſſe. Et ideo dixit Ariſto. Uolens oſtendere modū vnitatis diffinitionis compoſite ex genere ⁊ differentia ꝙ genus nō eſt preter generis ſpēs .ſ. per ſe ſubſiſtens ſeorſum a formis ſpecierū: ⁊ ſi eſt ꝑter generis ſpēs .ſ. eētialiter diuerſū a formis ꝓprijs ſpēꝝ: tunc eſt vt mā. ⁊ ſic ꝓpoſitio Ariſtote. veriſſima eſt. Et iſta forte fuit auctoritas q̇ lincoñ. ꝓpoſuit ↄfirmare illō ſuū dictū ꝙ genus eſt mā formalis vel forma mālis: vt expoſitū fuit prius. ¶ Ad aliud cū dicit̃ ꝙ in ſuba non eſt ordo poſſū dicere multiplr. Uno mō ꝙ hoc verum eſt in ſubſtātia q̄ e eſt actus vltim⁹ ſpēi diffinite. Iſte .n. actus vltim⁹ nō eſt diuiſibilis in duo. Quoꝝ vnū ſit ꝑus ⁊ alius poſterius: ⁊ ſic in ipſo nō eſt ordo qui ē īter ꝑus ⁊ poſteri⁹. Sꝫ non vult dicere phs ꝙ nullo mō ſit ordo inter partes ſubſtātie diffiniti: hoc eſt manifeſte falſum. Oēs enī ↄcedūt ꝙ genus eſt prius in diffinitiōe ꝙ̄ differentia. ¶ Itē pōt dici ꝙ in ſuba nō eſt ordo priū p ſe ⁊ ſeorſū ſubſiſtere potētiū ſicut for. ⁊ plato. per ſe ſubſiſtunt: qꝛ ex talibus diuerſis nō fit vnū ens per ſe: ſed bene eſt ordo inter ea ſicut inter actū ⁊ potentiā: ⁊ hoc nō intendit Ariſto. negare. ¶ Ad aliam poteſt dici ꝙ genus diuidit̃ per differentias .i. diuerſa eſſe ⁊ diuerſa recipit a differentijs nō pꝛ tāto qꝛ forma ipſius ſit ideꝫ cū formis differētiaꝝ ꝓprijs. Uel dicat̃ ꝙ illud eſt verum de genere ꝓ toto cōpoſito ex vltima differētia ⁊ oīb⁹ precedentibus ꝑtinētibus ad ſubaꝫ ſpēi ſignificato ⁊ intellecto ſub rōne gn̄ali. Iſtud .n. cōpoſitū ꝑdicat̃ de multis cōpoſitis ⁊ diuiditur in ea. Sꝫ ſi ſumatur genus ꝓ cōpoſito ex mā ⁊ for⁹ potētiali: ſolū ħ nō diuidit̃ i ſpēs niſi ſic ꝙ diuerſa eſſe recipit a diuerſis formis proprijs ſpērum. ¶ Ad aliā dico ꝙ multū fuit mihi difficilis auctoritas illa quomodo lapis cōponit̃ ex forma ſimplici ⁊ mā ꝑma: tñ pōt ſic exponi ꝙ lapis pt ↄſiderari dupl'r. ⁊ ſic eſt intelligēdū de alijs grauibus ⁊ leuibus īaīatis. Uno mō poteſt accipi quātū ad ſuā totā ſubaꝫ: ⁊ ſic nō eſt ſolū ↄpoſit⁹ ex vna forma ⁊ materia. ¶ Sed habet formas ſubales plures ordiātas per quaꝝ ꝑma ē ſuba ⁊ per aliā eſt corpus: ⁊ per aliaꝫ lapis. Alio mō pōt ↄſiderari lapis inquantū eſt ſubiectū mobile motu locali recto: ⁊ ſic in ipſo nō ſunt niſi duo ꝑncipia motus .ſ. materia ⁊ forma: vt ipſe vult i 4⁰ phyſicoꝝ: ⁊ res mouēs. eſt forma ⁊ res mota eſt mā: ita ꝙ in ipſo nō poſſunt diſtingui due ſubſtātie: quaꝝ vna ſit in actu mobilis ꝓpe motu recto ⁊ alia ꝓprie mouens: qꝛ ſic moueret ſeipſū ꝓprio motu ſicut animal. Quāuis igit̃ i lapide ꝑter formā ꝓpriam qua eſt lapis ſit forma qua eſt ſuba ⁊ forma q̇ eſt corp⁹: tñ hoc accidit ei ſꝫ ꝙ ē mobilis motu recto qꝛ ſi nō haberet niſi vnaꝫ formam .ſ. formam qua lapis eſt ⁊ māꝫ corporalē adhuc moueret̃ motu locali recto. Econtrario eſt autem de animali. nā ad hoc ꝙ moueat ſeipꝫ motu locali ꝓceſſiuo aut alio tali motu nō recto: neceſſe eſt ꝙ ſit cōpoſitū ex anima ⁊ quadā alia ſubſtantia actu per quā eſt actu mobile tali motu. Nec eſt dicēdum ꝙ animal ſit compoſitū ex corpore ⁊ anima: accipiendo corpus ⁊ animaꝫ ꝓ diuerſis partibus quantitatiuis animalis. hec enī non eſt intentio Cōmentatoris ſicut oſtenſum fuit prius ⁊ alias ꝓbabit̃ deo dante.

¶ Per idē ad aliaꝫ auctoritatē de 4⁰ phyſic. ⁊ ad illam de 5⁰ metaphyſi. forme .n. ſimplicium ꝓut ipſa ſimplicia ſunt mobilia motibus rectis nō ſunt forme i ente actu: immo ipſa corpa elemētalia ſic ſumpta ſunt cōpoſita ex formis ſimplicib⁹ ⁊ mā ꝑma. ¶ Ad aliaꝫ pꝫ ex dictis. verū enī eſt ꝙ ſubiectū ſubalis forme nō eſt aliqḋ ens actu per illam mām per quā eſt ſubiectū: ⁊ hoc ē qḋ dicit Cōmē. ibidē: ⁊ addit ſꝫ ꝙ eſt ſubiectū forme ſubſtātialis bene pōt eē ens actu ꝑ aliquā aliā nāꝫ ſupadditā .ſ. per aliquā formā ſubſtantialē ꝑcedentē qua mediāte tanꝙ̄ ꝑparationē recipit aliā formā ſubſtantialē: ⁊ hoc nullū eſt incōueniēs: nō enī recipit illā formaꝫ ſubſtantialē ꝑncipaliter rōne forme ꝑcedētis: ſed rōne ſue eētie que eſt ens in potentia pure receptiua. ¶ Ad aliam pōt dici ꝙ Cōmē. hꝫ ꝓ incōuenieti ꝙ aliq̇ forma ſpecifica aut indiuidualis ſit in mā ante dimēſiones: ⁊ ꝙ ſit eterna ⁊ icorruptibilis: ſꝫ de forma cōi ⁊ gn̄ali nō eſt incōueniēs ipſaꝫ eſſe eternaꝫ materie ſi nullū hꝫ cōtrariū nec ſm ſe nec ſm ſuas diſpoſitiones. Modo ſi eſſet idē iudiciū de dimenſione interminata ⁊ de dimenſione terminata: cū dimēſio terminata ꝑſupponat formā ſpecificam ⁊ indiuidualē: ſic ēt dimēſio interminata talem formā ꝑſupponeret: ⁊ ſic illa forma determinata ⁊ ſpecifica eſſet icorporalis: qḋ eſt impoſſibile. Qḋ aūt iſta ſit intentio Cōmen. manifeſtū ē inſpicienti verba ei⁹. dicit enī ſic vnde putauit Auicēna ꝙ diſpō triū dimēſionū in mā ſimpliciter nō terminataꝝ eſt diſpoſitio dimenſionum terminataꝝ. Quapropter dixit neceſſario primā formaꝫ exiſtere in mā anteꝙ̄ dimēſiones exiſtant in ea: pꝫ igit̃ ſm recitationē Cōmen. ſicut dimēſiōes terminate termino ꝓprio alicui⁹ ſpēi ꝑſupponūt formā ſubſtantialē ſpecificā illius ſpēi: ſic ⁊ dimenſiones interminate ꝑſupponunt eā: ⁊ ſic ſequit̃ neceſſario talē formā eē incorruptibilē ſic hꝫ determinari ibideꝫ: ⁊ ſic illud dictū in nullo eſt cōtra nos. Nā ſi cōcedimus formā aliquaꝫ coeternā eē māe .ſ. formā ſube ⁊ formaꝫ corpis nō dicimus iſtas eſſe formas ſpecificas nec indiuiduales ſꝫ formas gn̄ales ⁊ potentiales: q̄bus nihil ē ↄtrariū: q̄re ⁊c. ¶ Ad aliā cū dr̄. ꝙ vnū ſubꝫ ⁊c. dico ꝙ Cōmē. ſic itelligit ꝙ vnū ſubꝫ ⁊c. ſi illa forma eſſet de eſſentia māe ſꝫ ꝙ eſt mā: ⁊ hoc eſt veriſſimū. Si .n. mā ſꝫ ꝙ ē mā haberet aliquā formam ſubſtātialē de ſui eſſentia: tunc reciperet aliaꝫ rōne illi⁹ forme: ⁊ per ↄſequēs rōne qua ens actu ſimplr. ⁊ ſic oīs forma que reciperet eſſet accidentalis. ⁊ ꝓpter hoc vult ibi ↄcludere Cōmen. ꝙ materia nō habet aliquaꝫ formam ſubſtantialeꝫ de ſui eſſentia: ſicut pꝫ inſpicienti. hec igitur ↄditiōalis eſt vera ꝙ ſi mā ꝑma haberet aliquā formā de ſui eſſentia non reciperet aliaꝫ ſubſtantialē: qꝛ vnum ſubiectū ipoſſibile eſt hēre niſi vnā formā ſubſtantialē: qꝛ oēs alie reciperent̃ i mā ſm ꝙ eſt ens actu. ¶ Et ad iſtam intentionē dicit ideꝫ Cōmē. in ꝑio phiſicoꝝ ꝙ ſi mā pria ſm ꝙ eſt materia pria hēret aliquā formā ſibi ꝓpriā ⁊ de ſui eſſentia q̄tū cunq; illa eſſet diminuta ⁊ iperfecta nullā aliaꝫ formaꝫ ſubſtantialē reciperet: ⁊ generatio eſſet alteratio: qḋ eſt impoſſibile. ergo ipoſſibile ē oīno ꝙ mā habeat aliquā formaꝫ que ſit ſua eſſentia vel de ſua eſſentia ſm ꝙ mā. Sꝫ nō vult negare Cōmē. ꝙ mā pria nō poſſit habere plures formas ſubſtātiales ordiatas: quaꝝ tñ nulla eſt de eius eſſentia ſꝫ ꝙ mā. imo ſibi ↄtradiceret in multis locis alijs: vt pꝫ ſciētib⁹ cōmēta ſua. ponit enī formas ſubſtātiales elemētoꝝ refractas remanere in mixto: vt pꝫ in 3⁰ celi. ⁊ ꝙ mā pria ꝑio recipit formas vl'es ⁊ mediantib⁹ formis vl'ib⁹ recipit formas alias vſq; ad idiuiſibiles vt prius allegabatur. q̄re ⁊c. Et in iſta ſolutiōe

Cō. 63. (in the margin beside "Cōmē. in ꝑio phiſicoꝝ")

Cō. 67. (in the margin beside "diantib⁹ formis vl'ib⁹")

gaudebat animus meus cū dci laude. ¶ Ad aliā pꝫ ex
dictis: in ſolutiōe 5ᵉ.ſ.rōnis.niſi ſit reſolutio i mā̈ꝫ ꝑmā.
ita ꝙ ipſa ſola remāeat tāq̄ ſubiectū ꝑncipale forme ge
nerate vt dicebaꞇ. ¶ Ad aliā cōcedo ꝙ aīa ſenſitiua co
gitatiua ꝛ vegetatiua: ſunt diuerſe anime ꝭꝫ ſuas ſubaſ.
ꝛ nō ſolū ꝭꝫ ſuas potētias ſeu virtutes: ꝛ ꝯcedo poten-
tiā vegetatiuā ꝛ ſenſitiuā ꝛ cogitatiuā ꝛ itellectiuā ꝑti-
nere ad diuerſas ſubſtantias anime. Verꝝ ē tn̄ ꝙ ſemꝑ
vna iſtaꝝ ꝑ̄ſupponit aliā.ſ.ꝑfectior minus ꝑfectā.vt ſen
ſitiua vegetatiuā.ꝛ hec eſt intentio Ariſto.i 2° de aīa.nō
eniꝫ dicit Ariſt.ꝙ aīa poſterior icludit ꝑorē.ſꝫ ꝙ aīatū
ꝑfectius icludit minꝰ ꝑfectū: vt in ſenſitiuo eſt vegetati-
uuꝫ potētia.i.ſicut pars potētialis ꝛ iperfecta reſpectu
ſenſitiui.ꝛ ſimilr ſenſitiuū in itellectiuo quoquo mō. ꝛ ꝙ
hec ſit itentio Arꝝ.pꝫ ibidē.dicit.n.ſic: ſimilr aūt ſe hn̄t
ei ꝙ de figuris ꝛ que ꝭꝫ aīaꝫ ſunt.ſ. q̄tū ad ꝑ̄ſuppōnem.
Semꝑ eniꝫ in eo qȯ ē cōmuniꝰ eſt in potētia qȯ ꝑus eſt
in figuris ꝛ ianimatis. Ecce qȯ dicit inaīatiſ ꝛ nō dic̄ in
aīalibꝰ.ꝛ ſubdit: vt in tetragono qȯlibet trigonū ē ꝛ in
ſenſitiuo vegetatiuū.volo igiꞇ ꝙ aīatū aīa ſenſitiua iclu
dit vegetatiuū in potētia.i.ſicut enſ in potētia in iꝑo: qꝛ
imꝑfectū eſt reſpectu eius vt pluries dictū eſt. Et ſi vis
referre ad aīas: dicēdo ꝙ aīa ꝑor ē i poſteriori potētia:
h̄ bn̄ verꝝ eſt: ſicut ordinatū in finē eſt in ſuo fine.hic aūt
eſt vnus modus eēndi: vt pꝫ in 4° huius. aīa igiꞇ vege-
T.c.23. tatiua ꝛ eius potētia ē i ſenſitiua non ſicut in ſubō ꝙ ſit
ſubiectū potētie vegetatiue: ſed ſicut in fine ad quē ordi
naꞇ ſicut minus ꝑfectū ad ꝑfectius: ꝛ ſilr ſenſitiua ꝛ eius
potētia intellectiua tāq̄ in ſuo fine: ꝛ hoc bene ſignauit
Ariſto.in lr̄a cū dixit: quibuſcūq̆.n.ineſt rōcinatio cor-
poraliū his ꝛ reliqua oīa.ſ.relique oēſ aīe. Cōcedo igiꞇ
aīaꝫ vegetatiuā ſenſitiuā ꝛ intellectiuam tres eſſe ſubās
ordinatas: ita ꝙ vegetatiua ē ſic̄ ꝑparatio ad ſenſitiuā:
ꝛ ſenſitiua ad cogitatiuā: ꝛ cogitatiua ad intellectiuā: ꝛ
hoc nō puto incōueniens. Et qȯ dicit ꝙ Ariſt. in errori
bus de aīa hꝫ ꝓ impoſſibili ꝙ plures ſunt aīe i vno aīa-
to: ſine dubio verꝝ eſt ꝑl̄es diuerſe ꝭꝫ ſpēm ſpālıſſimam
ꝛ diſtincte loco ꝛ ſubto ſic̄ ſequebaꞇ ad pōnē ꝯtra quoſ
ipſe ibidē arguit. Dicebāt.n.quidā ꝙ aīa eſt armonia .i.
ꝓportio ꝯmixtionis. Et Ariſt.ꝯcludit ꝙ cū in diuerſis
partibus loco diſtinctis ſint diuerſe ꝓportiones etiā ꝭꝫ
ſpēꝫ ſpālıſſimā. Alia.n.eſt ꝯplō carnis ꝛ alia oſſis: ideo
ſequebatur ſic aīas eē diuerſas: qȯ ē impoſſibile. Nos
vero nō ponimus iſtas aīas diuerſas ſic̄ formas vltīas
ſpālıſſimas nec loco ꝛ ſubō diſtinctas: ſꝫ i oī ꝑte corꝑis
aīati eſt ſubā aīe vegetatiue ꝛ ſenſitiue ordiata mō ꝑ̄di-
cto. Et iō in nullo auctoritates Arꝝ. ſunt ꝯtra iſtā pōnē
ſi bene iſpiciaꞇ. Scio tn̄ ꝙ dn̄s albertus ſuꝑ 3ᵐ ō aīa.in
ſua vltima diſgreſſione multuꝫ indignanter loquiꞇ ꝯtra
iſtā poſitionē: ꝛ ſuſtētatores eius in ꝑmo caplō.de aīa.
de erroribus in vltīa diſgreſſione ꝛ dure reꝑhēdit eos.
Sed ſine dubio rōnes eius quibus ꝯuincit putatiue hu
ius pōnis falſitatē nō videnꞇ in totū ſubāles: ꝛ excellen
tes ꝙ in eis debeat gloriari. Una eni de ſuis rōnibꝰ eſt:
querimꝰ q̄d ſit vniens iſtas ſubās in corpore vno: ꝛ q̄c-
q̄d ſit illud h̄ eſſe eſt aliud ab iſtis: ꝛ potius ſubſtātia ꝛ
actus corꝑis q̄ iſta tertia. Oportet.n. vnius perfecti ꝭꝫ
ſubām vnā eſſe ꝑfectionē. Et huic reſpōdeo breuiter ꝙ
vniens iſtas formas in corꝑe vno.vniens dico effectiue
eſt ipſuꝫ generās educens eas de potentia mā̈e: forma-
liter aūt vnite ſunt corꝑi ſeipſis: ſic̄ ꝛ q̄libet alia forma
ſeipſa formalr eſt vnita mā̈e: ſunt tn̄ ordinate adinuiceꝫ
mō ꝑ̄dicto: ꝛ iō debilis eſt hec rō. Secūda eius rō ē ꝙ
ſeparatoꝝ ꝭm ſubāꝫ vnū ꝑ itellectū nō eſt in alio: ꝛ ſic
vegetatiuū ꝑ itellectū nō erit i ſenſitiuo: neq̆ ſenſitiuuꝫ
in intellectiuo: hec aūt rō facilis eſt: qꝛ ſeꝑatoꝝ ꝭꝫ ſub-
ſtantiā quoꝝ vnū nō eſt pars ſubē alterius: vnū ꝑ intel
lectū nō eſt in alio: vt ſunt aſinꝰ ꝛ hō. Sꝫ ſeꝑatoꝝ ideſt
diuerſoꝝ ꝭm ſubām: quoꝝ vnū eſt pars alteriꝰ: vnū ꝑ
intellectū bn̄ ē in alio.nūc aūt ipſuꝫ ſenſitiuum eſt pars
ſubē vegetatiui: ꝛ vegetatiuum ſenſitiui. verꝝ ē tn̄ ꝙ aīa
vegetatiua non eſt pars ſenſitiue: neq̆ ſenſitiua rōnalis
ꝓprie hoī.ꝛ iō bene vellē ꝙ aīa ſenſitiua nō includit ve
getatiuā i ſuo itellectu rōnali nec ecōuerſo: nec rōnalis
ſenſitiuā: hn̄t tn̄ iſte forme ordinē adinuicē: ꝛ vna quo-
dāmō depēdet ab alia ſicut ordinatū in fine hꝫ eē a ſuo
fine. Addit tn̄ vlteriꝰ ꝙ ſi ſenſitiua eſt diſpoſitio ad rō-
nalē: aut eſt diſpoſitio vltimata aut nō vltimata: ſi vlti
mata tūc ſemꝑ ad ipſam ſequiꞇ rōnale: ꝛ ſic oē ſenſibile
erit rōnale: ſicut oē rariſſimū eſt ignis. Si aūt nō eſt vl-
timata tunc opꝫ ꝙ aliquid additū ei faciat eam vltima
tam: ꝛ ſic aliq̄d erit iter ſenſibile ꝛ rōnale: qȯ vltimaret
ſenſibile: qȯ iterū abſurdū eſt vt dicit. Et iterum omnis
diſpoſitio eſt aliquid de genere accidentiū vt aſſeritur.
¶ Ad ꝑmū iſtoꝝ dico ꝙ aīa ſenſitiua nō ē vltimata di-
ſpoſitio ad rōnale: ſed ꝑter hāc req̄riꞇ diſpoſitio accn̄ta
lis ꝓpria homini: vt ꝓꝑa ꝯplō quā aīa ꝓꝑa hoīs requi
rit in corꝑe: ꝛ ſic iter ſenſitiuā ꝛ rōnalē nō eſt aliqua di-
ſpoſitio ſubſtātialis vltimās ſenſitiuā. Qȯ aūt ipſe dicit
ꝙ oīs diſpoſitio eſt de genere accidētiū dico ſalua pace
ſua ꝙ hoc eſt falſuꝫ: nec ꝓbat hoc rōne nec auc̄te. For-
ma eniꝫ ſpecifica ꝛ vltīa intātū diuerſa eſt a nā mā̈e ꝑrie
ꝙ nā nō pōt ꝑuenire ab ipſa mā ꝑma ad talē formā niſi
prepareꞇ formis ſubālibꝰ iperfectis ꝛ potētialibꝰ que
quodāmō ꝯueniūt cū mā ꝛ quodāmō cū forma vltima.
Cōueniūt.n.cū mā prima inq̄tū ſunt potētiales ꝛ iper-
fecte: ꝛ ad aliud ordinate: ꝛ cōueniūt cuꝫ forma vltima
inq̄tū dant aliud eſſe ꝛ diſtinguūt ꝯpoſitum ab aliquo
alio: forma eniꝫ ſubſtantie diſtinguit cōpoſitū a mā pria
que de ſe formaliter nō eſt aliqȯ ens actu: ꝛ ſic de cete-
ris ſuo mō. ¶ ꝓ. Cōmē. Auerois i ꝑmo phyſicoꝝ dic̄ Cō.63.
ꝙ q̄dā ſunt trāſmutatiōes in diſpōnibꝰ ſubſtantialibus:
q̄bus mutaꞇ nomē ꝛ diffinitio. Et idē dic̄ i tractatu de
ſubā orbis.q̄re igiꞇ dicemꝰ nō oēꝫ diſpoſitionē eē de ge
nere accidētiſ. Ulteriꝰ accipit ꝙ iſte ſubē hn̄t vnionē ꝭꝫ
actū: ꝛ querit que ſit cā iſtius vniōis: ꝛ breuiter dico ꝙ
ſi loquiꞇ de actu ſecūdo que eſt oꝑatio ſic habent diuer
ſitatē. actꝰ.n.vegetatiue eſt nutrire: ꝛ actus ſenſitiue eſt
ſentire: ꝛ ſic de ceteris. Si vȯ loquiꞇ de actu ꝑrio. dico
ꝙ iſte tres ſubē nō ſunt vnite adinuicē nec ad ſubiectuꝫ
per aliquē actū aliū ab oībus ipſis: ſed quelibet eaꝝ ꝑ
ſeipſaꝫ eſt vnita materie: ita tn̄ ꝙ vna diſponit ad aliaꝫ
vt ſepe dictū eſt ꝑriꝰ. videꞇ aūt ꝙ ipſe loquiꞇ de vnione
actuū ſcdoꝝ: qꝛ q̄rit de vnione actionū: ꝛ actio vr̄ dice-
re actum ſecundū. Et tunc manifeſtū eſt cuilibet intelli-
gēti q̄d eſt dōm: qm̄ iſte ſubē nō hn̄t vnionē actionū: ita
ꝙ actio vnius ſit actio alteriꝰ. Manifeſtum enim eſt ꝙ
actio vegetatiue nō ē actio ſenſitiue: nec actio ſenſitiue
eſt actio rōnalis. Iſte tn̄ actiones ſunt per ſe ordiate ad
inuicē ꝛ ſunt vnite in vna ſubſtantia cōpoſita ꝓpter vl-
timā ꝛ ꝑfectiſſimā que eſt finis omniū aliaꝝ: ſicut etiaꝫ
ipſe forme ſunt vnite in vno ſubiecto ꝓpter vltimā for
mā ſpecificaꝫ. De ordine autē generatiōis iſtaꝝ forma
rum an in eodē iſtanti generenꞇ: an vna poſt aliam ꝭm
tempus. Et vtrū per primā rōnem huius poſitionis cō
cluderet celuꝫ habere diuerſas formas ſubſtantiales ꝛ
ſpeciē de genere accidētis eſſe cōpoſitā ex formis diuer
ſis indiget conſideratiōe diligenti. ¶ Et ſi quis diceret
oēs iſtas formaſ ſimul generari: ꝛ ꝯcederet celū habere
plures formas ſubſtātiales ꝛ ſubiectū alterius rōnis a

materia pma ſubiecta puationi. Et cōcederet ſpecieʒ de genere accidentis eſſe conſtitutam ex diuerſis pncipijs: quoꝝ vnuʒ eſt in potētia reſpectu alterius quaʒ forte contracta nullaʒ diceret dignitateʒ. ¶ Sed hic volo fineʒ facere vſqꝫ quo de noſtris ſocijs aut cōtemporaneis qui ſūt alterius opinionis ſoluerint noſtras rōnes: ꝛ poſitionē pdictā dignū dicunt improbare. Qꝫ ſi nullus coruʒ rationes illas aut poſitioneʒ illā iprobare nō voluerit ſignum erit ꝙ ex illis demonſtrationibꝰ conuicti ſunt acquieſcere veritati: ꝛ hoc eſt quod volumus.

Ad rationem in pricipio queſtiōis adductā. Dico breuiter ꝙ ſi accipiaꝫ genꝰ pro cōpoſito ex materia ꝛ forma generali ſic nō pdicaꝫ in quid ꝛ in recto de ſpecie ſed in obliquo: ꝛ hoc modo accipit porphyrius cū dixit hominē eſſe compoſitū ex animali ꝛ rōnali. Si vero accipias genus pro cōpoſito ex forma vltima ꝛ oībus pcedentibus ptinētibus ad eſſe vnius ſpeciei: ſub rōne tñ ſūpta a forma cōmuni vel a modo eſſendi conſequente formaʒ cōem ſic bene pdicatur de ſpē in recto ꝛ in quid: ꝛ hoc mō debet intelligi. hec aūt diſtinctio licet nō oīo ſit conſueta ꝛ famoſa: tñ credo ꝙ nulli dignitati repugnat: imo cōſonat veritati. Et ambo iſta ſignificata cōprehēdit. Ariſto. in 5° ſignificato generis 5° metaphyſice. caplo de genere. vbi dicit:
T.c.33. ꝙ aliud vo mã cuius enim differentia ꝛ qualitas eſt hoc eſt falſum ꝙ dicimus mām. Genus eni pmo mō dictum eſt mā ſpeciei ſm reʒ licʒ nō oino pmā. Et genus 2° mō dictū ē mā ſpēi ſm rationē iſtū cōceptus alicuiꝰ ſpeciei cōpoſitus eſt cōceptu generalis ꝛ cōceptu differentie. ¶ Siquis vero nō acceptet iſtam diſtinctionē iuſtū eſt vt eam remoueat ratione demōſtratiua: ꝛ nō per verba blaſfemie aut deriſionis: ſicut cōſueuerunt aliqui qui reputant ficticia omnia illa que nō ſunt eis conſueta: quis nō poſſint ea rationibus debilitare.

¶ Expletis qōnibus Jandonis ſup 7ᵐ phyſicoꝝ Ariſtotelis: incipiūt qōnes eiuſdem ſuper octauum.

¶ Utrum autem factus ſit aliquando motus cum non eſſent prius ꝛ corrūpitur iterū ſic ꝙ moueri nihil ſit ꝛc. Tex. com. I. Qō. I.

Circa iſtum octauuʒ pmo pōt queri. Utꝝ qſtio d eternitate motus ptineat ad phm naturalem. ¶ Arguitur primo ꝙ non: qꝛ pblema de quo neutro modo opinatur nō ptinet ad naturalem: ſed iſta queſtio eſt problema de quo neutro modo opinamur: vt patet p phm in primo topicoꝝ. qre ꝛc. ¶ Item ille effectus nō ptinet ad nālem cuius cauſa nō ptinet ad nālem. ſiquidē eiuſdē ſcientie eſt conſiderare cauſam. ꝛ eius effectum: vt pꝫ ex primo poſterioꝝ: ſed cā motus eterni nō ptinet ad phm naturalē: qꝛ illa cauſa eſt ſubſtantia ſeparata a mã: vt pꝫ
T.c.86. in iſto 8° ꝛ talis ptinet ad phm pmū: vt pꝫ i. 12. metaphy.
T.c.41. qre ꝛc. ¶ Iteʒ illa queſtio nō ptinet ad naturalem de q nō pōt haberi aliq certitudo. hec eſt manifeſta: qꝛ ſciētia eſt habitus certus: vt pꝫ ex primo poſteriorum: ſed de iſta queſtione nō pōt hēri certitudo: qꝛ dependet a volūtate primi motoris. quare ꝛc.

¶ Oppoſitū arguit auctoritate Ariſto. in hac parte.

Dicendum ꝙ iſta qō ptinet ad phm nālē. Qō ſic pbaꝫ: queſtio de paſſione nāli q p nālia principia terminari poteſt ptinet ad nālē. hec eſt manifeſta ex primo poſterioꝝ. ſed hec eſt hmōi. motꝰ. n. eſt paſſio naturalis: ꝛ ſimiliter eius eternitas vt manifeſtum eſt: qꝛ motus eſt a natura: cum natura ſit pncipium motꝰ ꝛ quietis ꝛc. ꝛ poteſt terminari p pncipia naturalia. ſ. per principia ipſius motꝰ. ſ. mobile ꝛ mouens vt ſūt debito modo conſiderata: vt pꝫ per phm in iſto 8° ꝛ videbitur poſt. ¶ Sed notādū ꝙ non eſt ſimile de entitate motus ꝛ de eius eternitate. Nam de eſſe motus abſolute manifeſtum eſt ꝛ non eſt dubium bene diſpoſitis: ꝛ ideo non opꝫ de ipſius eſſe inquiri nec demonſtrādo ipꝫ eſſe motum precipue quia non docetur neqꝫ adiſcitꝫ niſi illud quod cum primo cōcipitur apparet nobis dubiuʒ: vel apparet falſum. vt dicit lincoñ. in primo poſterioruʒ prope principium. Eternitas autem ipſius motus non ſic eſt manifeſta: immo magis eſt dubium ꝛ occultum an ipſe ſit eternus. ꝛ aliqui philoſophorum putauerunt ipſum incepiſſe poſtꝙ non fuerat. ergo ꝛc.

Ad primam rōneʒ poteſt negari maior: quia poteſt cē ꝙ de aliquo pblemate de quo neutro modo opinamur ſed habemus cognitionem perfectam: ꝛ ſic pertinebit ad ſcientiā naturalē vel ad aliā: vt de hoc queſito. An triangulus habꝫ tres angulos ꝛc. non opinamur aliquam partem ſed ſcimus. quare ꝛc. ¶ Aliter dicunt aliqui ꝙ de iſto problemate neutro modo opinamur per rationes logicas: qꝛ ad vtrāqꝫ partem ſunt rationes logice eque fortes: ſed p rōnes naturales bene opinamur vnam partē. ſ. affirmatiuā. Uel dicatur ꝙ problema de quo neutro modo opiamur propter defectum rōnum ad vtrāqꝫ pteʒ nō ptinet ad phm naturalem: vtrū aſtra ſint paria vel iparia. Sed ſi neutro modo opinamur pper magnā difficultatem: ſic pōt ptinere ad ſciam: ꝛ ſic de iſto. Et pōt diciꝰ vlteriꝰ ꝙ hoc dicit Ariſto. exemplificādo. De exemplo aūt nō requiritur verificatio ſed manifeſtatio. vt dicit Cōmētator in 2° de
anima. qre ꝛc. ¶ Ad aliaʒ nego minoreʒ: ꝛ cum dicitur Cō.67.
ꝙ cauſa ppetui motus eſt ſuba ſepata que ptinet ꝛc. Dico ꝙ ſuba imaterialis pōt cōſiderari dupli per Cōmen.
in primo huius. ꝛ 2°. Uno mō ꝗtuʒ ad ſuuʒ eſſe abſolu- Cō.83.
te. ꝛ ſic ptinet ad naturalē: nullus eni philoſophus pōt Cō.22.
demonſtrare ſubſtantias abſtractas eſſe niſi naturalis: vt ipſe dicit ibidem. Alio mō ꝗtum ad quiditatem ſuaʒ: ꝛ ſic ptinet ad metaphyſicum ꝛ nō ad phm naturalem. vt dicit Cōmen. in 2° huius. ¶ Item ſube ſeparate poſſunt cōſiderari vt motores ſunt ꝛ cauſe agentes. ꝛ ſic bene ptinēt ad philoſophuʒ naturaleʒ. Alio modo vt ſūt cauſe formales ꝛ finales ꝛ ſic eas cōſiderat primꝰ phus:
vt dicit Commētator in. 12. metaphyſice. ¶ Supponit Com.51.
enim primus philoſophus pro conſtanti tanꝙ demonſtratum a philoſopho naturali ꝙ eſt aliqd ens imateriale: ꝛ declaratur ꝙ iſtud eſt antecedens ſubſtantiam ſenſibilem ꝛ ꝙ eſt eius pncipium ſm formam ꝛ ſm finē. Et quāuis primꝰ motor ſit idē realiter motor ꝛ forma exēplariter ꝛ finis: tamen differt ſcōm rationem. A quo autem ſumatur huiuſmodi differentia rationis. Utrum ex aliqua diuerſitate ex parte rei ꝛ quomodo: multa difficultas eſt ſed pertinet ad primum philoſophū ꝛ nō hic. ¶ Ad aliā dico ꝙ immo poteſt haberi certa cognitio de iſto queſito per pncipia per ſe nota vt videbitur poſt. Et cuʒ probatur: qꝛ de eo qd eſt a voluntate nō eſt certitudo: poteſt dici ꝙ verum eſt ſi eſt a voluntate mutabili: cuius ſcilicet deſiderium ſequatur intellectū: qui quandoqꝫ intelligit ꝛ quandoqꝫ non. Sed ſi eſt a voluntate immutabili cuius deſiderium ſequitur intellectum ſeparatum exiſtentem non oportet eſſe incertum: ꝛ ſic eſt in ꝓpoſito. Uoluntas enim primi motoris eſt immutabilis ſicut ꝛ ſua ſubſtantia. qre ꝛc. Et de eis que ſunt a voluntate mutabili: dūmodo ſint ſemper aut in pluribus nihil prohibet eſſe certitudinem aliquā licet nō ſit ita pfecta

vt de rebus eternis omnino.quare ꝛc̄.
¶ Conſiderandum igitur de hoc quomodo ſe
habet:pre opere enim eſt non ſolum ad natu-
re conſiderationem ſcire veritatem ſed ad ſci-
entiam de principio primo. Textu commen-
ti. III.

Queſtio II.

Onſequēter querit.Utrū cōſideratio ꝑpe
tuitatis mot⁹ ſit neceſſaria ad intelligēdū
primū ꝑncipiū eē. ¶ Arguit ꝑmo ꝙ nō.
qꝛ illud nō ē neceſſariū ad aliqd ſine quo
illō pōt eſſe.hoc ē manifeſtū.5° meta.ſed
T.cõ.6. inueſtigatio ꝑmi ꝑncipij poteſt fieri ſine
ꝯſideratiōe ꝑpetuitatis mot⁹.qō apparet duplr. ¶ Pri
mo auctoritate Auicēne in 8° ſue metaphiſice vbi inq-
rit ꝑncipium primū eſſe nullā faciens mentionē de ꝑpe-
tuitate motus. ¶ Item ex hoc ꝙ oīa entia cauſata fue-
runt facta de nouo ꝛ ex nihilo arguitur potentia īfinita
cuius eſt reductio de infinita diſtantia que eſt inter ens
ꝛ nihil.ꝛ hmōi potētia īfinita eſt ꝑmū ꝑncipiū.ergo ꝛc̄.
¶ Item conſideratio finiti nō videt eſt neceſſaria ad cō
ſiderationē infiniti ſeu inueſtigationē:qꝛ inter medium ꝛ
illō qō inquirit ꝑ mediū debet eſſe proportio. finiti autē
ad infinituꝫ nulla eſt ꝓportio. Nunc autem motus eſt fi-
nitus cū omnis motus ſit ex quodā in quoddā.ꝑmū aūt
T.c.45. ꝑncipium eſt infinitum:vt pꝫ in 8° iſto.q̄re ꝛc̄. ¶ Item
conſideratio motus nō videt eſſe neceſſaria ad illud qō
eſt oīno ſine motu:ſꝫ ꝑmuſ motor ē oīo ſine motu:vt pꝫ
in iſto 8° eſt enim oīno imobilis ꝛ per ſe ꝛ per accidens.
¶ Itē ſi ſic:tunc motus ꝑtinet ad metaphyſicum cum
ipſe habet conſiderare primū ꝑncipiū:vt pꝫ in.12. meta.
conſequens autem eſt falſum quia idem non pertinet ad
phm naturalem ꝛ ad metaphyſicum ꝛ iaꝫ motus ꝑtinet
T.c.71. ad phm naturalem.vt pꝫ in.2° huius.quare ꝛc̄.

Oppoſitū arguitur auctoritate Ariſto. hic.vi
detur eni velle ꝙ iſta queſtio de per-
petuitate motus eſt neceſſaria ad ſcientiam de ꝑmo ꝑn°
Com.3. ꝛ idem dicit Cōmentator apertius.dicit enim ꝙ diuinus
accipit ꝑma principia eſſe a naturali:ꝛ nullaꝫ viaꝫ habꝫ
ad demonſtrandū ꝑncipiū motus niſi accipiat ipſum pro
ꝯſtanti a nāli Et qō exiſtimauit Auicēna qō diuinus de
bet cōſiderare vel demonſtrare ꝑmum ꝑncipiuꝫ eſſe:fal
ſum eſt. Et via eius quā finxit ſe tenuiſſe ꝛ qua vſus eſt in
libro ſuo. Et ſimiliter Algaçel ſequens ipſuꝫ fuit via te-
Cõ.83. nuis:ꝛ non eſt demōſtratiua aliquo mō. Et in ꝑmo hui⁹
dicit ꝙ Auicēna peccauit maxime,cū dixit ꝙ ꝑmus phs
demonſtrat primū ꝑncipiū eſſe ꝛ proceſſit in hoc in ſuo
libro ꝛ in ſua ſcientia diuina per viam quā exiſtimauit eē
neceſſariam ꝛ eſſentialem in illa ſcia. Et peccauit in hoc
peccato manifeſto: certior enim ſermonuꝫ quibus vſus
eſt in hoc non pertranſit ordinē ſermonū ꝓbabiliuꝫ. Et
in 2° dicit Cōmentator.primus autē motor ipoſſibile eſt
vt declaret niſi per ſignuꝫ nāle. Uia autem qua proceſſit
Com.21. Auic.ꝓbando primum principium eſt via loquentium:
ꝛ ſermo eius ſemꝑ inuenitur medius inter ꝑipatheticos
ꝛ loquentes:per ꝑipatheticos auteꝫ intelligit demōſtra
tores:ꝛ loquētes forte vocat illos qui aſſerunt ſic eē ſine
oī rōne ſufficiēti:vbi ēt nō eſt euidētia alicui⁹ dignitatiſ.

De queſtione eſt intelligēdū ꝙ Aui.in.8.ſue
metaphiſice nitit demōſtrare
ꝑmū ꝑncipiū eſſe per rōcinationem in qua non vtit ipſo
motu eterno tanꝙ medio. Et videt ratio eius talis eſſe.
per primuꝫ ꝑncipium ipſe intelligit ens ex ſe:ꝛ ſupponit
vt manifeſtum eſt ꝙ multa ſunt entia que habent eſſe ab
alio. ¶ Tunc argueretur qꝛ demonſtrato aliquo ente
quod habet eſſe ab alio queritur de illo alio an ſit ens
ex ſe.i.non ab alio aut ab alio.ſi ens ex ſe habetur pro-
poſitum.ſi ens ab alio queritur de illo alio: ꝛ ſic de 3° ꝛ
reuertitur in infinitum. Uel oportet ꝙ concedatur eſſe
aliquod ens ex ſe:ꝛ hoc vocat primum principiuꝫ quod
eſt deus.quare ꝛc̄. Iſtam tamen rationeꝫ non ponit oīo
in hoc ordine ꝛ ſub hac forma:ſed ſic poteſt colligi pro
pter breuitatem ꝛ breuiloquium hoc autem proceſſum
dicunt aliqui eſſe per viam poſſibilis ꝛ neceſſarij ꝓ tan-
to forte qꝛ ipſe accipit in eodē capitulo.ꝙ oē ens tm̄ eſt
poſſibile non eſſe de ſe ꝛ ipſum primū eſt oīo neceſſariū
eē:vnde in fine illius capli dicit ſic. Oīs res excepto pri-
mo eſt poſtꝙ non fuit ens ꝙtum eſt in ſe. Et in ſequenti
capitulo dicit ꝙ ſtabilitū eſt aliquid qō eſt neceſſario eē.
quare ꝛc̄. Et forte hec eſt vna via de quo Cōmē.dicit in
omnibus auctoritatibus ꝑallegatis. ¶ Dicunt tn̄ aliqui
opponentes ꝯtra iſtum ꝓceſſum ꝙ nō ē ſufficiēs:qꝛ ſup
ponit non eſſe ꝓceſſuꝫ in infinitū in cauſis ꝛ hoc nōduꝫ
ipſe demōſtrauit.ꝛ iō nō valet. Et indubitāter iſti ꝑten-
dunt vel ſe eſſe mendaces:vel non vidiſſe librum Auic.
qꝛ ipſe in iſto eodē caplo multū pulchre ꝓbat ꝙ nō ſit ꝓ
ceſſus in infinitū in cauſis finalibus ꝛ formalibus:ꝛ inci
pit capitulū ſic.ꝙ finite ſint cauſe iā patuit ibi ꝛc̄. verum
eſt tamē ꝙ in ꝑmo libro ipſe fecerat quādā rōcinationē
ad ꝓbandū aliquid eſſe neceſſariū ſimplr:in qua ſuppo-
nebat nō eſſe ꝓceſſum in infinitum in cauſis:qꝛ alibi de-
monſtrauerat aut demonſtrare ꝓponebat. ¶ Itē aliter
dicunt aliqui iſtam viam eſſe inſufficientem:qꝛ ipſe acci-
pit ibi ens ex ſe per ꝑuationē cauſe efficientis. Et multa
entia ſunt entia ex ſe iſto mō.ſ.ꝑ ꝑuationē cauſe efficien
tis. Primum auteꝫ principium eſt vnum ens.ꝛ ideo iſta
via non ducit ad primū ꝑncipiū ſimplr. Sed in hoc etiā
videntur iſti deficere ab intentione Auic. Non enim ap
paret ibidem ex ſuis verbis ꝙ ipſe intelligat ens ex ſe il
lud qō caret cauſa agente.imo per ens ex ſe magis videt
intelligere illud qō a nulla cauſa dependet oīno. ꝛ iō iſti
non ſatis improbant illaꝫ viā per iſtā. Sed fortaſſis in-
ſufficientia illius rationis ex hoc cōuincit qꝛ per ꝑmum
ꝑncipium ſi ſufficienter intelligit debet intelligi ens oīo
imobile ꝛ ſeparatū ab omni magnitudine ꝛ cauſa oīum
entiuꝫ alioꝝ. Et hoc non hētur per illam rōcinationem
quare non eſt ſufficiens. ¶ Dicendū ergo breuiter ꝙ cō
ſideratio perpetuitatis motus ē neceſſaria ad intelligē-
duꝫ primum ꝑncipiū eſſe.ꝛ hoc aliqui probant ſic. Illud
per qō conuincitur eſſe aliquis motor eternus ꝛ imobi-
lis oīno ꝛ per ſe ꝛ ꝑ accidens ſine omni magnitudine ꝛ
cauſa omniū alioꝝ eſt neceſſariū ad inueſtigationē ꝑmi
principij:hec ē manifeſta per ſe:ſed per motum eternum
ꝛ continuum conuicitur talis motor:vt patet in iſto 8°.
quare ꝛc̄. Sed hec ratio non bene concludit intentū:lꝫ
ſit vera concluſio. Nam ad hoc ꝙ aliquod medium iudi
cetur eſſe neceſſariū ad demonſtrationē alicuius conclu
ſionis:nō ſufficit ꝙ per illud medium illa cōcluſio demō
ſtretur.ſed requiritur ꝙ per nihil aliud poſſit demōſtra T.cõ.
ri ſine illo:qꝛ neceſſariū eſt illud ſiue quo nō:vt pꝫ in.5.
metaphyſice.caplo de neceſſario. Nūc aūt ipſi in iſta rō
ne n̄ oſtēdūt ꝙ per aliquod aliō ꝙ per motū circularem
non cōuincitur tale ens:ꝛ iō nō ſufficit oīo. Propter qō
aliter pōt argui ad ꝓpoſitum ſic. Illud eſt necīum ad iue
ſtigationē primi ꝑncipij per qō cōuincitur eſſe ens eter-
num imobile oīno ꝛ incorporeum:ꝛ cauſa alioꝝ entiuꝫ
ꝛ ſine quo non poteſt tale ens inueſtigari.hec eſt euidēs.
ſed motus ꝑmus eternus ꝛ cōtinu⁹ ꝛ vniformis ē hmōi.
Nam cū mot⁹ neceſſario ſit a motore vt manifeſtū eſt ꝑ
ſe.ꝑmuſ motus debet eſſe a ꝑmo motore.ꝛ motus eter-

nus ab eterno motoꝛe.⁊ mot⁹ ꝯtinuus ⁊ vniformis dꝫ eſſe a motoꝛe eodēꝫ mō vel nō diuerſimode ſe habente ad mobile:⁊ ſic eſt imobile oīno q2 omnis motoꝛ q̄ mouet diuerſimode ſe habet ad mobile in pͥncipio motus: ⁊ in fine ſm aliquem modum.debet igit̄ pꝛimus motoꝛ eſſe imobilis oīno.⁊ per ꝯñs debet eſſe ſine magnitudine.q2 ſi eēt in magnitudine neceſſario moueret̄ vel per ſe vel per accidēs.Coꝛpus enim nō mouet niſi moueat̄ aut pꝛius aut ſimul cū mouet.¶ Jtē ꝙ ipſe pꝛimus motoꝛ ſit ſeparat⁹ a magnitudine Ariſto.demonſtrat in fi-
T.c.86 ne.8.huius.ex ꝑpetuitate mot⁹.Sꝫ demōſtratio illa videbit̄ poſt ⁊ difficultates que ꝯtra eā ſunt.Sufficit aūt ad pñs ſcire ꝙ ex motu ꝑpetuo neceſſario ꝯuincit̄ eē pꝛimum pꝛincipiū.Et ꝙ nō poſſit iueſtigari per aliqđ aliđ nō eſt oīno facile ꝓbare.tñ ſic poteſt ꝓbari ad pꝛeſens. Nā ſi motoꝛ pͥmus iquireret̄ p aliquid aliud tāꝙ p mediūꝫ ꝙ per motum eternū:illud aliud aut eſt ſubſtantia aut accidēs:ſed nō pōt inueſtigari per eſſe alicuius ſubſtantie.ꝓbatio:q2 aut iueſtigaret̄ per eſſe ſubſtātie generabilis ⁊ coꝛruptibilis immediate aut per eſſe ſubſtātie eterne.non per eſſe generabilis ⁊ coꝛruptibiliſ:q2 p iſtā non ꝓbatur īmediate eſſe niſi generans ⁊ mā.generans autem poteſt eſſe coꝛpuſ ⁊ tranſmutabile que repugnāt pꝛio pͥncipio:nec pōt iueſtigari per eſſe ſubē eterne īmediate:q2 ſuba eterna nō eſt manifeſta eſſe niſi per motū eternū nec eſt manifeſtū ſubaꝫ ſempiternā eē dependētē ab aliquo alio:⁊ idigere aliquo alio ad ſui ꝑpetuitatē. Et ideo ex eiuſ ꝑmanētia nō ē ponere aliqđ aliud ꝑmanens.vt dicit Comē.i2.metaphyſice.Comento.30. igit̄ per eſſe ſubē nō ꝯuincit̄ pꝛimū pꝛincipiū eſſe ſine motu. Nec eſt dōm ꝙ per aliqđ aliud accidens conuincat̄. q2 illud accidēs aut eſſet ꝑpetuū aut generatū ⁊ coꝛruptibile.nō ſcđo modo:q2 per eſſe talis accidentis nō ꝯcluditur īmediate niſi cauſa trāſmutabiliſ que qn̄qꝫ mouet qn̄qꝫ nō:nec ē maīfeſtū ꝙ tale accidēs qđ qn̄qꝫ eſt qn̄qꝫ nō dependeat īmediate ab ente eterno. Si dicat̄ ꝙ per accidens eternū:illud accidens eſt ꝑmanens aut ſucceſſiuū:nō accñs ꝑmanēſ ſic eſt dimēſio aut aliquid hmōi. q2 eſſe talis accidentis non eſt manifeſtuꝫ dependere niſi ſubiecto ꝑpetuo.pꝛimū aūt pͥncipiū nō debet eē pꝛincipiū alicuius accidentis cuꝫ ſit ſine magnitudine que eſt ſubm pꝛimū accidētiū ſenſibiliū ſm Comen. in de ſuba oꝛbis.ergo per eē accidēs ſempiterni ⁊ ſenſibiliſ ⁊ ꝑmanentis nō ꝯuincit̄ pꝛimū pͥncipiū eſſe. Si auteꝫ dicat̄ ꝙ ꝯuincit̄ eē per eē accidētis ꝑpetui ſucceſſiui nullū aliud ē hmōi niſi mot⁹ ⁊ tps:tps aūt nō pōt īmediate ducere in noticiā motoꝛis pꝛimi:niſi mediante motu eterno:eo
T.c.130 ꝙ tps ē paſſio mot⁹.vt pꝫ i.4.phyſicoꝝ.ꝙ ⁊c. ¶ Patet igit̄ ex iſta diuiſiōe ꝙ tale ens.ſ.eternū imobile oīno ſepatū a magnitudine ꝯuincit̄ p eſſe motus eterni ⁊ nō per eſſe alicuius alterius cauſati entis.¶ Jtē per ipſuꝫ ꝯuincit̄ ꝙ ſit cauſa alioꝝ entiū:q2 ſicut motus ad motū
T.co.1. ſic motoꝛ ad motoꝛē:nūc autem pꝛimus motus eſt cauſa alioꝛū motuū: vt pꝫ i iſto.8. ꝙ ⁊ pꝛim⁹ motoꝛ ē cauſa oīum alioꝝ motoꝝ.⁊ p ꝯñs mobiliū ⁊ motuū ⁊ foꝛmarū ſalteꝫ cā remota. ¶ Sed in quo genere cāe ſe hꝫ pꝛimū pꝛincipiū ad alia entia ⁊ pͥcipue ad entia eterna. Alia difficultas ē ⁊ magna ſꝫ de hoc alias.Sufficit autē nūc eē mōſtratū ꝙ p motū eternū ⁊ nō p aliqđ aliud ens pōt ꝯuinci ſufficiēter pͫm pn̄m eē: intelligēdo p pn̄m pͫm ens eternū imobile oīo p ſe ⁊ p accñs ſine oī coꝛpoꝛeitate ⁊ magnitudine ⁊ cā ceteroꝝ entiū.Uia aūt qua inceſſit Aui.ad ꝓbādū pͥmā cām eē p ens ex alio ⁊ ens ex ſe:paruā ⁊ debilē notitiā dat đ pꝛio pn̄o reſpectu huius rocinationis pͥmiſſe que colligit̄ ex vbis Ariſto.Et ꝓpter hoc Comentatoꝛ dicit illaꝫ viaꝫ Auicē.eē tenuē ⁊ nō oīno eē demōſtratiuā ſupple ſufficiēter ad cognoſcendas ꝯditiōes pꝛimi pꝛincipij: mō ꝙtuꝫ ad hoc non trāſcēdit oꝛdinē ſermonū ꝓbabiliū:q2.ſ.nō largit̄ cognitionē ſufficienteꝫ de pꝛio pꝛincipio: nō ꝙ ꝓpoſitiōes in quib⁹ ſuſtētat̄ ſint ſolū ꝓbabiles.imo ſine dubio videntur eſſe neceſſarie.neceſſariū.n.ē nō eē cāꝫ ifinitas. ⁊ neceſſariū ē ſi eſt ens ex alio ꝙ ſit aliqđ ens ex ſe:⁊ ē neceſſariū pꝛimū pꝛincipiū ⁊ ipē ſolū eē ex ſe p pꝛiuationem vel negationē cāe oīs.Cōſiderādū ēt ꝙ ex illa ꝯcluſiōe quā demōſtrat Aui. foꝛte ꝯcludi poſſunt oēs alie ꝯditiōes pꝛimi pꝛincipij:qs Ariſt.inqrit p mot⁹ ꝯditiones. ¶ Ex hꝫ.n.ꝙ ē aliqđ ens ex ſe.i.nō dependēs ab aliq̄ cā in quocūqꝫ gñe cāe:neſcio ſequit̄ ꝙ nō moueat̄: q2 ſi moueret̄ ab aliquo motoꝛe p ſe:ille motoꝛ eſſet ſimplr̄ ens nobili⁹ ⁊ ꝑfecti⁹.vel ſaltē neceſſe eſſet eē aliquē motoꝛē mobilioꝛē illo:oi.n. mobili ē aliqđ ens mobili⁹ ſimplr̄ ⁊ ꝑfecti⁹:⁊ p ꝯñs aliqđ eēt cā finalis illius entis : q2 ſemꝑ in eēntialr̄ oꝛdinatis ꝑfecti⁹ hꝫ rōnē finis ad minus ꝑfectū:⁊ ſic illud ens dependeret a cā finalis: ſed ponebat̄ a nulla cauſa dependere.ergo ⁊c. Jtem ſequit̄ ꝙ illud ens ſit oīno ſine magnitudine: q2 ſi hēret magnitudinem tūc eſſet mobile:qđ eſt īmpoſſibile. Et pꝫ ꝯña:q2 oē coꝛpus eſt mobile vt ſatis manifeſtū ē. Et vlterius opoꝛteret illđ ens eē cauſa oīum alioꝝ:⁊ nūc iſtud ens eēt ꝑfectius alijs oibus:q2 deꝫ ꝙ aliquid eſt ꝑfecti⁹ eo: tūc aliqđ eſt cā eius ſaltē vt finis. Sed ꝓpoſitiones iſtius deductionis non oīno ſunt per ſe note: nec foꝛte bene poſſent pꝛobari niſi reducendo ad motū perpetuū.

Ad pꝛimam rōnē pꝫ ex dictis. Nā p rōnem Auic.nō ꝯuincit̄ pn̄m pͫm ſufficienter notificādo ipſum:vt pꝫ ex dictis. Sꝫ qđ addit̄ ꝙ ex nouitate oīuꝫ entiū ⁊c.dico ꝙ oīa entia eē noua.i. incepiſſe eſſe poſtꝙ nō erāt:nō pōt eſſe pꝛincipiū phyſicū ad demonſtrandū iſtā concluſionē:q2 hoc nec eſt per ſe notū:nec poteſt ꝯcludi ex ſenſibus:nec ex aliquo ꝯcluſo ex ſenſibilibus.imo oēs qui de nā locuti ſunt ꝯuenerūt in cōtrario huius.Dicentes ꝙ ex nihilo nihil fit.vt dicit Ariſto.in pꝛio hui⁹.Dico etiā vlteri⁹ ꝙ ſi ꝯcederent̄ oīa entia cāta fuiſſe facta ⁊ ꝓducta ex nihilo .i. poſt nihil: adhuc per hoc nō ꝯuinceret̄ eē aliq̄ cā intrāſmutabilis: nā agens intranſmutabile oīno non cauſat īmediate aliquē effectū de nouo ſine aliq̄ tranſmutatiōe pͥcedēte dico ſm phiaꝫ ⁊ videbit̄ poſt.Uerū eſt igit̄ ꝙ ſi oīa entia cāta eſſent noua idigerent aliquo inouāte:ſed nō ſequit̄ ex hoc:ergo illud pͥmū pͥncipiū ē oīno itranſmutabile. ¶ Ad aliam rōnem cū dicit̄ cōſideratio finiti ⁊c.dico ꝙ eſt verū ſi oī mō ſit finitū:mō mot⁹ pͥm⁹ ꝙuis ſit finitus ſm velocitatē:eſt tñ infinitus ſꝫ durationē vt ꝓbatū ē hic:⁊ hoc ſufficit ad iueſtigādū motoꝛē īfinitū ſꝫ durationē. Utrū aūt ſufficit ad inquirendū motoꝛē vigoꝛis infiniti.videbit̄ poſt ſi deus voluerit. ¶ Ad aliā cū dicit̄ ꝯſideratio mot⁹ ⁊c.Dico ꝙ aliqđ eē ſīn motu pōt intelligi dupli̅r.Uno mō ꝙ nō habet in ſe motū nec hꝫ habitudinē ad ipſuꝫ motuꝫ ſicut cā ⁊ pꝛincipiuꝫ. ⁊ ſic eſſet maioꝛ vera.⁊ minoꝛ falſa.Alio mō q2 nō ſit ſubiectum mot⁹nec p ſe nec p accñs.Et tñ hꝫ habitudinē ad motū.⁊ ſic maioꝛ eſt falſa.⁊ minoꝛ vera. ¶ Ad aliā poteſt dici ꝙ nō ſequit̄ ꝙ mot⁹ ꝑtineat ad metaphyſicū.Et cū ꝓbat̄:q2 pꝛimū pꝛincipiū ꝑtinet ad metaphyſicuꝫ. ergo illud per qđ iueſtigat̄:dico ſic pꝛi⁹.ꝙ pꝛimū pꝛincipium ꝙtum ad ſuam quiditatē:⁊ inꝙtuꝫ eſt cauſa ſm foꝛmā ⁊ ſm finē bene conſideratur a metaphyſico ⁊ non a naturali. Sed ꝙtum ad eſſe abſolute cōſiderat̄ ⁊ demonſtratur ab ipſo naturali:⁊ phus pꝛimus accipit ipꝫ eſſe

a pho naturali ꝓ cõſtãti.vt docet Cõmẽtatoꝛ in.12.metaphyſice ⁊ pꝛius allegabatur.quare ⁊c̃. Qõ. III.

Conſequẽter q̃rit̃. Utruꝫ motus ſit eternus. ❡ Arguit̃ pꝛio ꝙ nõ.qꝛ oiꝭ trãſmutatio q̃ eſt ĩter terminos finitos eſt finita ⁊ nõ eterna.Hec ẽ manifeſta. Sꝫ ois trãſmutatio ẽ inter terminos finitos: qꝛ ois trãſmutatio ẽ ĩter ꝯ̃ria:vt pꝫ in pꝛio
huiꝰ.⁊ ꝯ̃ria ſꝫ finita.q̃re ⁊c̃.Et ꝯfirmat̃.qꝛ ois trãſmuta
T.c.24 tio q̃ hꝫ terminũ ẽ terminata.⁊ per ꝯ̃ñs finita ⁊ nõ ꝑpetua.ſꝫ ois motꝰ hꝫ terminos.Nã oẽ qȯ mouet̃: mouet̃ ex quodã ĩ qȯdã.i.ex aliquo termĩo ĩ aliquẽ terminũ.ᵹ ⁊c̃. ❡ Jtẽ ſicut in minoꝛi mũdo ſic dꝫ eẽ ĩ maioꝛi mundo.ꝑ ꝯueniẽtẽ ſil̃itudinẽ:ſꝫ in mĩoꝛi mũdo.ſ.in aĩali ꝑfecto ĩcipit motꝰ poſtq̃ ñ erat:vt pꝫ.cũ aĩal ſurgit ȯ ſõno ĩcipit.n.moueri cũ pꝛius nõ moueret̃ vt vr̃ ad ſenſum.ᵹ ⁊ in maioꝛi mũdo.ſ.in toto vniuerſo.ſic ẽ ꝙ motꝰ ĩ ipſo incipere potuit poſtq̃ nõ erat. ❡ Jtẽ ſi motꝰ fuiſſet ab eterno tũc ĩfinita eſſent ꝑtrãſita:qꝛ añ iſtã reuolutioneꝫ fuit alia reuolutio:⁊ añ illã fuiſſet alia.⁊ añ aliaꝫ alia ⁊ ſic in ĩfinitũ.⁊ ſic vnaqueq̃ eaꝝ fuerat ꝑtrãſita. q̃re ⁊c̃.
❡ Jteꝫ ſi motus eſſet eternus tunc eſſet aliquid maius
T.c.49 infinito:qȯ eſt ĩpoſſibile:vt pꝫ in 3ᵒ huius:⁊ ꝓbat̃ ꝯ̃ña: qꝛ reuolutiones lune ſunt plures q̃ reuolutiões ſolis cũ luna reuoluat̃ q̃libet menſe in ſuo circulo ⁊ ſol ſemel in ãno. ❡ Jtẽ ſi ſic tũc eẽnt actu ĩfinita ẽtiã ſil̃:qȯ vr̃ ĩpoſ̃e.
T.c.68. ex hꝰ 3ᵒ ⁊ ꝓbat̃ ꝯ̃ña:qꝛ ſi motꝰ fuit ab eterno ⁊ mũdꝰ ſm Ariſt.hic ⁊ ſi mũdus fuit ab eterno ſemꝑ fuit ſpẽs hũana in aliquo ſuoꝝ ſuppoſitoꝝ vel aliq̃bꝰ: qꝛ totũ nõ eſt ꝑfectũ ſine ſuis ꝑtibꝰ eſſentialibꝰ: ⁊ ſic opoꝛtuit ĩfinitos homines p̃cedere:qꝛ nullꝰ eoꝛum potuit eſſe ab eterno cũ oẽs ſint coꝛruptibiles. ⁊ ſic vlterius cũ q̃libet hõ habuerit ſuũ ĩtellectũ:⁊ ĩtellectꝰ q̃libet remãet poſt moꝛtẽ
T.c.22. cũ ſeparent̃ ab alijs.ſic̃ ꝑpetuũ a coꝛruptibili.2.ȯ aĩa. ⁊ ſic ſeq̃t̃ ꝙ nũc p̃ſentalr̃ ſunt ĩfiniti ĩtellectꝰ. ᵹ ⁊c̃. ❡ Jtẽ qȯ eſt ꝓductũ ab alio nõ ẽ eternũ: ſꝫ motꝰ eſt ꝓductus ab alio.ergo ⁊c̃.maioꝛ ꝓbat̃:qꝛ qȯ ẽ ꝓductũ ab alio accipit eẽ poſt nõ eẽ:qꝛ nõ põt ſil̃ eẽ ⁊ nõ eẽ.ᵹ oꝫ ꝙ accipiat eẽ poſt nõ eẽ:⁊ nullũ tale ẽ eternũ qꝛ eternũ ſemꝑ ẽ. ❡ Et cõfirmat̃ qꝛ qȯ ab alio accipit eẽ de ſe põt nõ eẽ alr̃ eniꝫ nõ accipet eſſe ab alio.qȯ aũt de ſe põt nõ eſſe eſt coꝛruptibile:⁊ nullum coꝛruptibile põt ꝑpetuari vt
T.c. 20. habet̃ p̃mo celi ⁊ mũdi.⁊ ſic pꝫ maioꝛ.Et minoꝛ pꝫ. nã motꝰ ẽ ꝓductꝰ a mouẽte. ❡ Jtẽ nõ diceret̃ motꝰ eẽ eternus niſi qꝛ ẽ ꝓductꝰ a volũtate ĩmutabili.hec ẽ mãifeſta ſꝫ Ariſt.ſꝫ ꝑp iſtã cãꝫ nõ põt dici eternus: qꝛ qȯ reperit̃ in volũtate ꝑmutabili põt repiri in volũtate ĩpermutabili.Sꝫ volũtas ꝑmutabilis põt ĩcipe motũ nulla ꝑmutatiõe facta ĩ ipſa.poſſuꝫ.n.velle ire ad ſcolas poſt triduũ ⁊ ire ĩ 3ᵒ die me nõ mutato ĩ volũtate. ᵹ ſil̃r volũtas eterna potuit velle ab eterno nũc incipere motũ ⁊ ipſum motuꝫ nũc incipere ipſa nõ mutata.q̃re ⁊c̃.

Oppoſitum arguit̃ auc̃te Ari. hic ⁊ Cõmẽ. q̃ ꝓbãt motũ eẽ eternũ. Et arguit̃ rõne. Quia cã eterna ſufficiẽs ad ſuũ effectũ ⁊ ad ipſuꝫ determinata ⁊ nihil expectãs in futurũ agit ſuum effectũ ab eterno:ſed p̃mus motoꝛ eſt hmõi eſt enim cã eterna ⁊ ſufficiens cũ nulla ſit diminutio in ipſo ⁊ cã determinata. Quia ſi ipſa eſt ĩdeterminata eſſet in potentia ⁊ nõ in actu puro:vel purus actus qȯ eſt abſurduꝫ: ⁊ nihil expectat in futurũ cũ ſit omnipotens. ergo ⁊c̃.

Ad iſtã q̃õnem dicit Ariſ.⁊ Cõmẽ.ꝙ motus ẽ eternꝰ. Ad cuiꝰ ꝓbationẽ ſupponit Ariſt.ꝙ motꝰ ẽ actꝰ mobilis. hꝰ ãt ẽ ꝑ ſe
T.cõ.4 notũ ⁊ ab oibus ꝯceſſuꝫ.⁊ iſtã diffinitionẽ motꝰ vt dicit
Cõmen.nõ ĩduxit ad ꝓbandũ potẽtiã eẽ añ actuꝫ:qꝛ hꝰ nõ eſt ꝓpꝛiũ motui ſm ꝙ eſt motus:ſed facto nouo ſꝫ ꝙ ẽ factũ nouũ.ſ.vt potẽtia ⁊ poſſe moueri p̃cedat ipꝫ ſꝫ tp̃s. Sꝫ ĩduxit iſtã diffinitionẽ motꝰ ad declarãdũ ꝙ motꝰ eſt in moto: qm̃ ois ꝑfectio neceſſe ẽ vt ſit in re q̃ ꝑficit̃ ⁊ motꝰ ẽ endelichia mobilis. Ex hoc tamẽ ꝙ motus eſt in moto ꝯſequit̃ ꝙ ipꝫ motũ ſiue mobile ſit pꝛius motu. Nã illȯ in quo aliq̃d eſt p̃us ẽ eo qȯ eſt in eo aliquo mõ. Uñ ⁊ Ariſt.dicit in p̃mo huius.ꝙ ſubꝫ p̃us eſt p̃dicato.i.accidẽte exiſtẽte in ipo. mobile igitur pꝛius ẽ ipſo motu. Sed dicit vlterius Commentatoꝛ multum ſubtiliter ꝙ mobile pꝛecedere motum ſcd̃m tẽpus ꝯtingit duobus modis. Quoꝛũ vnus eſt vt illud ĩ quo ẽ potẽtia tp̃e p̃cedẽs motũ idẽ nũero ſit poſt motũ actu vt ꝯtingit cũ aĩal mouet̃ motu ambulatiõis qȯ p̃us nõ ambulabat. Potẽtia.n.tp̃e p̃cedẽs motũ ambulatiõis pꝛefuit ĩ illo aĩali eodẽ nũero qȯ priꝰ nõ ambulauit. Alioꝰ ꝯtingit ꝙ mobile p̃cedat motũ ſic ꝙ poᵃ pꝛioꝛ motu nõ eſt in illo eodẽ actu ente qȯ poſtea mouet̃ ſꝫ actum.ſed in mã ex qua generabat̃ ipſum motũ:ſicut cõtingit cum ignis generatuꝭ eſt.ſtatim.n.ĩcipit moueri poſtq̃ nõ mouebatur.⁊ potentia ad hunc motum p̃ceſſit ipſuꝫ motũ ſꝫ tẽpus:ſꝫ in illo eodẽ igne qui tunc mouet̃. Non eniꝫ fuit tẽpus aliqȯ in quo iſte ignis exiſtens actu ignis nõ moueret̃ ſurſuꝫ remoto ĩpedimẽto. ſed potẽtia ad hũc motũ tempoꝛe pꝛioꝛ:eo ꝙ p̃ceſſit in mã ex qua generabat̃ ille ignis puta aqua vel oleum vel lignũ vel aliqȯ hmõi taliũ. Pꝛopter q̃d aũt hoc ꝯtingat ꝙ in ipſo igne ſꝫ actũ remoto ĩpedimẽto potẽtia ad motũ nõ p̃cedit tempoꝛe ipſuꝫ motũ.ſed ſtatim cũ generatus eſt incipit moueri niſi aliq̃d ꝓhibeat.alibi ꝑſcrutandũ eſt.ſ.in.4. celi ⁊ mũdi ⁊ foꝛte dicet̃ poſt. Tantũ autẽ pꝛeſens ſufficit:ꝙ vlr̃ mobile eſt pꝛius ipſo motu vel ſꝫ tempus vel ſm nãꝫ. Unde ⁊ Ariſto.cõcludit in fine huius particule:quare pꝛius opoꝛtet eſſe cõbuſtibile q̃ cõbuſtuꝫ ⁊ cõbuſtuꝫ q̃ comburi. ❡ Ex hoc ꝓcedit Ariſto. quaſi ſic. T.cõ.5.
Si motus incepit eſſe poſtq̃ nullũ erat motus hoc oꝫ eſſe altero iſtoꝝ modoꝛũ:aut ꝙ mobilia ſunt facta aut ꝙ ſunt eterna.per diuiſionem ſufficientẽ. ſiquidem dicatur ꝙ mobilia ſunt facta:tũc cũ mobile ſit p̃us ipſo ſuo motu vt dicebat̃ neceſſe eſt factionẽ ipſius mobilis pꝛecedere illũ motum. Cõſtat aũt ꝙ factio mobilis: vel eſt quidã motus vel cõſequit̃ motũ.⁊ ſic ante motũ p̃mum erit alius motus pꝛioꝛ:qȯ eſt ĩpoſſibile ꝑ ſe. ❡ Siquis aũt diceret ꝙ factio p̃mi mobilis fuit p̃mꝰ motus ante quẽ nõ p̃ceſſit aliq̃s aliꝰ motꝰ. Cõtra hoc ẽ:qꝛ factio ſiue gñatio ſube ñ põt eẽ p̃mꝰ motꝰ qꝛ nec̃io p̃cedit motꝰ localis:vt pꝫ ĩ ſequẽtibꝰ huius libꝛi.p̃cipue qꝛ ipſa gñatio ꝓpꝛie dicta nõ ẽ motus ſꝫ terminꝰ alteratiõis motꝰ vt ſatis hẽtur ex pꝛio huiꝰ. Alteratio aũt nõ põt eẽ pꝛimus motꝰ vt oẽs ꝯcedũt. ❡ Et ſi aliq̃s dicat ꝙ factio ipiꝰ mobilis nõ fuit motꝰ nec terminꝰ motꝰ:qꝛ ñ fuit gñatio nec factio vniuoce dcã cũ gñatiõibꝰ ⁊ factiõibꝰ que nũc appẽt ſꝫ ſolũ factio eq̃uoce dcã q̃ ẽ creatio ex nihilo. Cõtra iſtȯ ñ arguo alr̃ niſi qꝛ ñ p̃t tal̃ ꝓductio ꝓbari nec manifeſtari ꝑ aliq̃ apparẽtia ſenſui nec mediate nec ĩmediate:nec hmõi ꝓductio reꝝ ꝯtigit freq̃nter nec vt
in plr̃ibꝰ. Et iõ phi nãles ⁊ vlr̃ phi ꝓcedẽtes ſꝫ hũanũ meᵐ ñ viderũt hmõi ꝓductionẽ. vñ ſic̃. Aꝝ.dic̃ ĩ pᵒ hꝰ. T.c.33
Oẽs q̃ locuti ſꝫ ȯ nã ꝯueĩũt ĩ hꝰ ꝙ ex nihilo nihil ſit.hñt ãt tenẽtes iſtã ꝓductionẽ ignotã phis ꝯcedere ꝙ factiones ⁊ ꝓductiões ſꝫ eq̃uoce termĩo exñte vniuoca. Terra.n.creata ⁊ terra gñata ſꝫ eiuſdẽ ſpẽi ſpãliſſime. Silr̃ ãt ⁊ ĩ alijs rebꝰ gñabilibꝰ ⁊ coꝛruptibilibꝰ ſi fuerũt create ex nihilo. Neſciuerũt ᵹ Aꝝ.⁊ Cõmẽ.ꝙ motꝰ p̃mus

incepit eſſe de nouo: ꝛ cū hoc ip̄ʒ mobile fuerit factū. Si vo dicat̄ ꝙ ꝛ mot⁹ icepit ꝛ moueſ ꝛ mobile vel mouētia ꝛ mobilia ſunt ab eterno. Cōtra hoc p̄mo loq̄t Ariſ. ꝙ T.c.7. hoc eſt irrōnabile ꝛ ab iſcietib⁹ dcm̄. Sʒ qꝛ iſtud nō ſuffi cit: iō ꝓcedit vlteri⁹ rōne. ſ. n. fuerit moueſ ꝛ mobile mo tu nō exn̄te: ꝛ poſtea incepit mot⁹: opoꝛtuit ip̄m mobile deſcere p̄us: quieſ. n. eſt p̄uatio motus in ſubo apto nato moueri: p̄uatio aūt alicuiuſ habituſ non pōt eſſe in ſubo apto nato ad illū h̄itū niſi ab aliq̄ cā: opoꝛtuit igr̄ p̄exi ſtere aliquā cām illi⁹ quietis in illo mobili: ꝛ illa cā ma nēte maneret qeſ in ipo: ꝛ ſic opoꝛtuit illā caʒ qet] remo ueri an̄ꝙ iciperet motus. Remotio aūt illi⁹ cauſe qetis de nouo vel fuit qdā mot⁹ vel ſequebat̄ motū: ꝛ ſic iteꝝ redit in idē qd̄ p̄us. ſ. ꝙ ante motū p̄mū eſt aliqs mot⁹: qd̄ eſt impoſſe: qꝛ ſic p̄mus motus nō eſſet p̄rim⁹ motus: cū p̄mū ſit an̄ qd̄ nihil eſt. Sʒ aliqs cauillaret hic dicen do ꝙ moueſ ē duplex: qdā ē moueſ p nām: ꝛ aliud ē moueſ ſm itellcm̄ ꝛ voluntatē. Et differunt iſta qꝛ mo uens ſm nām ſolū: non mouet ſm cognitionem ꝛ appe titū aīalē: ſic ignis calefacit ſine cognitōe ꝛ appetitu aīa li. Moueſ āt p itellcm̄ ꝛ volūtatē mouet p cognitionē ꝛ appetitū alicui⁹ finiſ. ſ. aut ſuiipſi⁹ vt in ſeparatis a mā
Com.33 vt dicit Cōmen. in. 12. metaph. aut alicui⁹ alterius: vt in ḡnabilibus ꝛ coꝛruptibilib⁹. ¶ Itē moueſ p nāʒ ꝓpꝛie ꝛ p ſe non facit niſi vnū: p̄cipue in ſubo vno ꝛ eodē nūe ro ꝛ eodē mō diſpoſito. Moueſ vo p itellcm̄ ꝛ volūta tem p̄t facere ꝯria: vt medicus p ſuā medicinā facere p̄t ſanitateʒ ꝛ egritudinem. ¶ Tunc diceret cauillatoꝛ ꝙ moueſ ſm nām vnū ꝛ idē exn̄s non mouet nunc: cū p̄uſ non moueret: niſi remoueat̄ p̄us cā qetis p̄exn̄s in mo bili: ſʒ mouens p rōnem ꝛ itellcm̄ vnū ꝛ idē p̄t eē cā mo tus ꝛ qetis ſucceſſiue abſq3 remotione alicui⁹ cāe qetis.
T.cō.8. ¶ Iſtā cauillatiōnē remouet Ari. in lr̄a. Qꝛ aut hmōi moueſ ꝛ mobile q̄ ponunt̄ eterna ſp̄ fuerunt ſibiinuiceʒ ꝓpinq̄ ꝛ ſufficiēter diſpoſita ad moueṙ ꝛ moueri: aut n̄. Si qdē dicat̄: cū ambo iſta ſemp fuerunt ſibiinuicem ꝓ pinq̄: ꝛ h̄ qdē in diſpōne in q̄ natuʒ eſt mouere vnuʒ. alte rum āt in diſpōne in q̄ natum ē moueri: tunc q̄ rōne qua nunc mouet ꝛ illō moueṫ eadē rōne ab eterno. Si vo di cat̄ 2⁰ modo. ſ. ꝙ n̄ ſp̄ erāt ꝓpinq̄ ſufficienter: aut ꝙ mo uēs non habuit diſpōnē q̄ natuʒ ē mouere: aut ꝙ mobi le n̄ habuit diſpōnē qua natum ē moueri: tunc opoꝛtuit iſta appꝛopinquari vel diſpōneʒ acquiri i alterato coꝝ vel i ambob⁹: ꝛ h̄ eſt impoſſe ſine motu ꝛ ſic idē qd̄ p̄ri⁹.
T.cō.9. Et ꝯfirmat Ariſ. valde ſubtilr̄: qꝛ relō nō pōt de nouo eſſe actu in aliquo niſi aliq̄ trāſmutatiōe fcā in ipſo aut in altero. vt ſi aliqd nūc eſt duplū qd̄ p̄us nō erat duplū oʒ ꝙ aliq̄ trāſmutatio facta ſit in ipſo aut in altero aut i vtroq3. Si igit̄ hoc qdē eſt moueſ ſm actū: ꝛ p̄rius nō erat moueſ: ꝛ hoc motū ſm actū: ꝛ p̄us nō erat motū: cū moueſ actu ꝛ motū ſint i ca̗p̄lo ad aliqd. vt dicit Cō mētatoꝛ: neceſſe eſt aliquā trāſmutationē p̄cedere iſtaʒ
Com.9. que ponebat̄ p̄ma: qd̄ eſt impoſſe. Et hec qdē ē p̄ma rō Ari. tota ꝛ ꝑfecta. Sed vlterius Cōmentatoꝛ ꝯfirmat iſtā rōnē ꝯ loqn̄tes ſue legis: moueſ. n. p v̄tutem rōna lem ꝛ volūtatē nō icipit mouere poſt quietē: niſi qꝛ nūc appetit actu aliqd qd̄ p̄uſ nō appetebat eo mō quo nūc appetit: ꝛ hoc ē manifeſtuʒ cuilʒ itelligēti. Si ḡ p̄rimuſ motoꝛ per v̄tutē rōnalē incepit motuʒ poſt quietē: ne ceſſe fuit ꝙ appeteret mouere cuʒ p̄ri⁹ non appetebat: ꝛ hoc nō p̄t ꝯtingere niſi aliqua trāſmutatione fcā i ipſo vel i alio: ꝛ ſic idē qd̄ p̄ri⁹. ¶ Sꝫ. ſi p̄rim⁹ motoꝛ nunc ici pit mouere ꝛ n̄ p̄ri⁹ mouebat: aut eternalr̄ voluit moue re: aut nō voluit mouere. Si n̄ voluit eternaliter moue re ꝛ nunc vult mouere: tunc aliqua inouatio facta ē in

ipſo: qd̄ eſt impoſſe: qꝛ ſic non eſſet p̄rim⁹ motoꝛ. Si ab eterno voluit mouere: tūc cuʒ ipſe cū ſua volūtate moue di ſit p ſe ꝛ imediate cā mot⁹: oʒ ꝙ ab eterno fuerit mo tus: ſi qdem cā p ſe ꝛ imediata ſil̄ eſt cum ſuo cāto vel cā exn̄te eſt ſuuʒ catum. Sʒ dices ꝙ ipſe p̄rimus motoꝛ ab eterno habuit iſtā volūtatē: ꝙ nūc incipet motū ꝛ non p̄rius: ꝛ ſic nulla inouatio fcā eſt in eo: qꝛ ſicut nūc vult incipe motuʒ ſic ab eterno voluit nunc incipere motū. Sʒ iſtud nō eſt ad ꝓpoſitū: qꝛ non q̄ro an p̄rimus mo toꝛ ab eterno voluit mouere nunc: ſʒ abſolute vtruʒ ab eterno voluit mouere vel non. oʒ. n. alteꝝ iſtoꝝ ꝯcede re: cū ſit diuiſio ſm ꝯdictionem. Et ſi dicas abſolute ꝙ ab eterno voluit mouere: tūc ab eterno mouit vt p̄riuſ: ꝛ ſi non ab eterno voluit mouere ꝛ vult mouere: tunc ē diuerſificatus ꝛ innouatuſ: qd̄ eſt impoſſibile. quare ꝛc.
¶ Alia qdē rō p̄ncipalis Ari. ſumit̄ ex p̄te tp̄iſ: ꝛ ſuppo nit ibi duo. P̄rimū eſt ꝙ p̄us ꝛ poſteri⁹ nō ſunt tp̄e non exn̄te. Aliud eſt ꝙ qdlibet nunc eſt mediū iter duo tp̄a: ꝛ ſil̄ eſt p̄ncipiū vni⁹ tp̄is. ſ. futuri ꝛ finis ſeu terminus al teri⁹. ſ. p̄teriti. Tūc arguit̄. Si tp̄uſ eſt eternū motus eſt etern⁹: hec ꝯn̄tia ſtatim apparet: qꝛ tp̄s aut eſt ipſe mo tus aut accn̄s p ſe ipſi⁹ motus. ſ. numerus ei⁹. vt inquiſi tū eſt in 4⁰ hui⁹: ꝛ qdcūq3 coꝝ ſit: manifeſtū eſt: ꝙ ſi tē pus eſt eternū ꝛ motus eſt eternus. Nam p ſe accn̄s nō eſt ſine ſuo ſubiecto ſʒ tp̄s eſt eternū. hoc ꝓbatur duplr̄. P̄rimo qꝛ ḡnatuʒ eſt qd̄ nūc eſt ꝛ p̄rius non fuit. ſi ergo tp̄s eſt ḡnatum: tunc veꝝ eſt dicere ꝙ ip̄m tp̄s eſt ꝛ p̄ri⁹ non fuit. P̄rius aūt ꝛ poſterius nō ſunt ſine tp̄e. vt ma nifeſtum eſt p ſe. ḡ tp̄s fuit an̄ꝙ fuit ḡnatum: ꝛ oīno an teꝙ fuit: qd̄ eſt impoſſe. ¶ Sʒ aliqui cauillant ꝯ Ariſt. ꝙ cum dr̄: non eſſe tp̄is p̄rius fuit ꝙ ei⁹ eſſe: ibi ly. p̄rius dicit dr̄iam tp̄is im ginati: nō aut dr̄iam tp̄iſ veri: vt cū dr̄. extra celū nihil eſt. ibi ly. extra. dicit dr̄iam loci ima ginatam non verā: hoc non vʒ: qꝛ illa ꝓlō eſt falſa. Ad cuius intellectum neceſſariū eſt intelligi falſum ꝛ impoſ ſibile. hanc hēo ꝓ manifeſta: ſed tēpuſ eſſe ḡnatuʒ de no uo non pōt intelligi niſi imagineṫ: aut intelligat̄ falſum ꝛ impoſſibile. ſ. tp̄s fuiſſe ante p̄rimum tp̄s: qꝛ oīs ḡnati non eſſe p̄rius eſt tp̄e ſuo eſſe. Nec eſt ſil̄e de eo qd̄ dr̄ ex tra celum nihil eſt: qꝛ non eſt ſenſus ꝙ non eſſe alicuius ſit extra celum: ſed ꝙ nullum ens eſt qd̄ non includatur in celo. Un̄ Ariſto. dicit ꝙ oīa alia ſunt in celo: celū au tem non amplius eſt in alio. Ad hoc ergo ꝙ intelligat̄ magnitudinē mundi eſſe finitā non eſt neceſſariū intelli gere aliquā dr̄iam loci eſſe extra celū: ſed ad itelligēduʒ tp̄s eſſe finitum ꝛ fcm̄: neceſſariū eſt intelligere aut ima ginari tp̄s fuiſſe ante p̄rimum tp̄s. ergo ꝛc. Item ſi tp̄us eſt finitum: oʒ ꝙ hoc ſit p inſtanſ ſiue nūc: nihil. n. eſt ipſi us tp̄is niſi nunc. Modo ex hoc arguit̄. ſi tp̄s eſt finituʒ ꝛ incepit eſſe oīno: ſeqtur ꝙ fuit aliqd̄ nunc qd̄ fuit p̄nci pium tp̄is futuri ꝛ nō fuit termin⁹ tp̄is p̄teriti. ſ. illud p̄ri mum nūc a quo ponit̄ tp̄s incipe. hoc aūt eſt impoſſe p ſcdam ſuppōnem. ergo ꝛ p̄rimum. Sʒ aliqui ſophiſticat̄ hic: q2 inſtās ſemp comparat̄ ad tp̄s ſicut punctus ad li neam. Cōſtat aūt ꝙ in linea aliquis pūctus pōt eſſe p̄n cipium: ita ꝙ nō terminus. vt manifeſtum eſt de linea re cta in qua vnus pūctus ſic eſt termin⁹ linee: ꝙ nō eſt p̄n cipium alicui⁹ alteri⁹ partis illius linee. alr̄. n. nō eſſet li nea recta finita. q̄re ꝛc. hoc non vʒ: qꝛ tp̄s p̄rimo ꝛ p̄nci palr̄ ꝯſequit̄ motū p̄mum. vt pʒ ex 4⁰ huius. ꝛ oēs ꝯce dunt. P̄rim⁹ aūt mot⁹ eſt mot⁹ circularis. vt demſtratū eſt in iſto 8⁰ ꝛ motus circularis ē in magnitudine circulari. vt notū ē. ḡ iſtās in tp̄e aſſilat̄ puncto in linea circulari: nūc aūt in linea circulari qlibʒ pūct⁹ ē p̄n^m ꝛ finis diuer ſaꝝ p̄tium eiuſdē linee. vt māifeſtū eſt p ſe. ḡ ſilr̄ inſtanſ.

Margin notes (right column): T.c.10 (beside "¶ Alia qdē rō p̄ncipalis"); T.c.130. (beside "palr̄ ꝯſequit̄ motū p̄mum"); T.c.75. (beside "in iſto 8⁰ ꝛ motus circularis")

Et ꝯfirmat ex hoc rõ. Nã ſicut ſe hꝫ punctus in linea cir
culari ad ꝑtes linee circularis ſic ſe hꝫ mutatũ eẽ in mo
tu circulari ad partes motꝰ circularis: ⁊ ipꝫ nũc in ꝑmo
tꝑe ad partes eiꝰ. per ꝯuenientẽ ſimilitudinẽ: ⁊ tu cape
ſub hac minorẽ ꝯuenientẽ. Sed ſophiſticabis ꝙ nõ eſt
ſimile: qꝛ pũctꝰ in linea circulari eſt aliq̃d ꝑmanẽs: ſꝫ in
ſtãſ nõ eſt permanens neqꝫ fixũ: hoc nihil eſt: qꝛ ex eo ꝙ
pũctus in liea eſt ꝑmanẽs: bñ habet ꝙ ipe põt bis ſumi
vel accipi manẽs idẽ ⁊ vnꝰ numero ſb vtraqꝫ acceptõe:
⁊ ex h̃ ꝙ ipm iſtãs nõ eſt ſtãs ſꝫ fluẽſ: bñ ſeq̃t ꝙ non põt
bis accipi: ita. ſ. ꝙ ſic vnũ ⁊ idẽ nũero mãeat ſub vtraqꝫ
acceptiõe. Sed ex hoc nõ hẽtur q̃n ipm inſtãs vl̃r ſit ter
minis ⁊ ꝑncipiũ ⁊ finis queẽadmodũ pũctus in linea cir
culari eſt terminꝰ ⁊ initiũ vl̃r. q̃re ⁊c. ¶ Itẽ Cõmẽtator
Com. li. arguit ſic: aut ipm iſtãs eſt aliq̃d demr̃atũ. i. ꝙ põt exiſte
re ſine motu: aut nõ eſt demr̃atũ: ita. ſ. ꝙ nõ põt exiſtere
ſine motu. Si diceret qȯ ipm inſtãs eſt aliq̃d demr̃atuꝫ
⁊ ꝑmanens: ita ꝙ põt exiſtere ſine motu. hoc ſine dubio
eſt deſtruere nãm tꝑis ⁊ motꝰ. Nã iſtãs dr̃ quaſi nõ ſtãs.
Vñ ſi ponat iſtãs ꝑmanẽs ⁊ q̃ſcẽs remouet nã inſtãtis
⁊ ꝑ ꝯñs nã tꝑis ⁊ motꝰ. Si vȯ iſtãs nõ põt eẽ ſine motu
tũc neceſſario añ ipm erat motꝰ: ⁊ poſt ipꝫ erit motꝰ: ⁊
ſic hr̃ ꝓpoſitũ: ⁊ ipſe nõ declarat iſtã ꝯñam: q̃uis ſit oc
culta ml̃tis. Sꝫ forte ſic itelligẽda eſt: qꝛ poſtq̃ iſtans ñ
põt eſſe in aliquo ſine motu: neceſſariũ in quocũqꝫ ſubo
eſt iſtans ꝙ illud moueat. Oẽ. n. in quo eſt motꝰ mouet:
T. c. 46 ⁊ oẽ qȯ mouet ꝑus mouebat. vt pꝫ in. 6. hꝰ. g̊ oẽ in quo
eſt iſtans ꝑus mouebat. q̃re ⁊c. Itẽ aliq̃ſ põt ſic inq̃rere
de inſtanti cũ iſtans ſit ꝑncipiuꝫ ⁊ terminꝰ tꝑis vtꝝ hoc
ieſt inſtanti ꝑ ſe: aut pure ꝑ accñs. Si ꝑ ſe igit ꝯpetit oi
inſtanti: ⁊ ſic illȯ qȯ priꝰ. Si pure ꝑ accñs hoc vr̃ oino
irrõnabile: qꝛ oẽ principiũ ⁊ terminꝰ tꝑis ꝯpetit oibꝰ in
ſtantibꝰ exceptiſ duobꝰ ſi aliq̃ excipiant. Ridiculũ aũt vi
det ꝙ diſpõ q̃ ineſt alicui enti pure ꝑ accñſ: ⁊ nulloꝰ ꝑ ſe
inſit oibꝰ ſuppoſitis illiꝰ ſpẽi preter q̃ duobꝰ. hoc. n. vr̃ in
aliis rebus: nec põt demõſtrari ſic eſſe in iſtantibus q̃re
vr̃ fictitium ſic ponere. ¶ Iſtis q̃dem rõnibꝰ fuit Ariſ.
coactꝰ ⁊ ſuus Cõmentator ponere motũ non incepiſſe
poſtq̃ oino non fuerat. Et ſil̃r ꝓbat ꝙ nõ deficiet ſic qȯ
moueri nihil ſit. i. ꝙ ꝯtingat nihil moueri in poſteꝝ. ſi. n.
motꝰ oino deficeret: ſequit ꝙ poſt vltimũ motũ eẽt ali
q̃s motꝰ qȯ eſt impoſſe. Et ꝓbat ꝯñtia: qꝛ ſi motus d̃ficit
aut mobile remanet eternuꝫ aut corrũpit: ⁊ ſi remanet
eternũ: ⁊ ſil̃r mouens. Hoc eſt irrõnabile. ſicut prius di
cebat ⁊ ꝓbat. Nam ſi motus mouens ⁊ mobile manent
eterna: ⁊ tñ ceſſat motꝰ: neceſſario eſt fieri aliquam cãꝫ
q̃etis in mobili. priuatio. n. non eſt de nouo in ſubo. ha
bitus. n. eſt ex aliq̃ cauſa noua. ¶ Illa igit cã cũ ſit gñã
ta ẽ corruptibilis: ⁊ oẽ corruptibile corrũpet. vt habet
T. c. 109 ex primo celi. g̊ illa cã iteꝝ corrũpet: ⁊ eiꝰ corruptio nõ
eſt ſine motu. g̊ poſt motũ poſtremũ erit motꝰ. ¶ Item
ſi mouens primũ eſt eternũ: ⁊ ſil̃r ꝑmũ mobile: ⁊ tñ mo
tus deficeret: aut ipm mouens primũ eſt oino eiuſdẽ di
ſpõnis ad mouendũ ſicut erat prius: ⁊ ſil̃r mobile ipſuꝫ
eſt eiuſdem diſpõnis ad moueri aut non: ſi ſic non eſt rõ
q̃re prius mouebat ⁊ nõ poſteriꝰ: imo neceſſario moue
bit: qꝛ poſita cã per ſe ꝓpinqua ⁊ imediata dũ eſt huius
cã oꝫ eſſe eiꝰ cãtum. Si vȯ dicat ꝙ non ſunt eiuſdem di
ſpoſitionis: hoc q̃dem ad mouere: hoc aũt ad moueri:
tunc oꝫ vel ꝙ primũ mouens ſit inouatũ qȯ eſt impoſſe:
vl̃ ꝙ primũ mobile ſit alteratũ aliq̃ alteratiõe corrupti
ua. nunq̃. n. ꝯtingit ꝙ aliqȯ mobile qȯ prius erat aptuꝫ
⁊ idoneũ moueri ab aliquo motore poſtea ſit ineptuꝫ ⁊
indiſpoſitũ ad moueri niſi ꝑ aliquã alteratiõeꝫ factam
in ipſo. vt manifeſtũ eſt cuilibet intelligenti: ⁊ ſic primuꝫ
mobile erit alteratũ aliq̃ alteratiõe corruptiua. ſ. ꝑ quã
corrupta erit diſpõ eiꝰ quã hẽbat ad recipiendũ motuꝫ:
qȯ eſt oino impoſſe: qꝛ celũ nõ eſt alterabile alteratione
corruptiua. vt pꝫ ex primo celi ⁊ mũdi. Siq̃s aũt dice
ret ꝙ ipm primũ mobile corrũperet: tunc ſequeret ſicut T. c. 20
prius: ꝙ poſt vltimũ motũ erit alius motus. Nã in rebꝰ
corruptibilibꝰ corruptio mobilis: nõ neceſſario eſt ſil̃ cũ
defectu motus. põt. n. manere calefactibile poſtq̃ ñ am
plius calefit: ⁊ aial poſtq̃ non mouet motu ꝓceſſiuo. ſic
igit pꝰ vltimũ motũ erit aliꝰ motꝰ: qȯ eſt impoſſe. ¶ Itẽ
ſi primũ mobile poneret corrumpi hoc eſt impoſſe ma
nifeſtum: qꝛ corpꝰ non corrumpit imediate niſi a corpo
re: qȯ igit eſſet corpus illȯ qȯ corrumpet imediate ſpe
ram vltimã q̃ eſt primũ mobile ⁊ nõ eſſet aſſignare rõ
nabil̃r. q̃re ⁊c. Et ꝯfirmat Cõmentator ꝙ primum mo
bile non ſit corruptibile: qꝛ ſi eſſet corruptibile haberet
corrũpens: ⁊ oporteret illud eſſe corpus. vt vr̃ ſuppone
re Cõmentator: tũc g̊ illud corrũpens vel ẽ corruptibi
le vel icorruptibile. Si icorruptibile: tunc eſt prius illo
corꝑe qȯ ponebat primuꝫ mobile: qꝛ ſemꝑ ꝑpetuũ priꝰ
eſt corruptibili. Si vȯ ſit corruptibile: tũc eſt aliq̃d cor
rumpẽs ꝑmuꝫ ꝑm: ⁊ q̃ratur de illo corrumpẽte vt ꝑuſ.
⁊ reuertit qȯ: aut oꝫ ꝯcedere ꝙ primum mobile ẽ icor
ruptibile: ⁊ ꝯſtat multo fortiꝰ de ꝑmo mouente: ⁊ ſic ar
gueret ꝙ primũ mouẽs ſꝑ mouebit: ⁊ primũ mobile ſꝑ
mouebit. vt priꝰ deducebat. q̃re ⁊c. Et eſt aduertenduꝫ
ꝙ oẽs iſte rõnes ſpãl̃r ⁊ principal̃r ꝓbant eternitatẽ pri
mi motꝰ. ꝙ. n. añ primũ motũ ſit aliꝰ motꝰ hoc ſpãl̃r ẽ in
conueniens ꝓ prio motu primi mobilis: ⁊ iõ rõ ꝓbans
motuꝫ non icepiſſe deducẽdo ad iſtud iconueniẽs ꝙ añ
ꝑmuꝫ motum eẽt aliꝰ motꝰ ſpãl̃r ⁊ pricipal̃r ꝯuincit eter
nitatẽ motꝰ primi. Qȯ ẽt dr̃ ꝙ ſi mouẽs ⁊ mobile ſunt
ab eterno motꝰ non potuit incipe oino pricipal̃r ⁊ ſpãl̃r
hꝫ v̇itatẽ de primo mouente ⁊ primo mobili. Et in illis
hꝫ maxime locũ deductio Ariſto. ⁊ remotio cauillatio
nis quã ipſe ponit in lr̃a de mouẽtibꝰ ꝑ nãm ⁊ ꝑ itellcm̃.
¶ Scȯa ẽt ratio pricipalis ſpãl̃r ⁊ principal̃r ⁊ ſimpl̃r
ꝓbat motũ primũ eẽ eternuꝫ: qꝛ ſuſtẽtat ſuꝑ eternitatẽ
tꝑis: ⁊ ꝯſtat ꝙ tꝑs prio ⁊ principal̃r ꝯſequit motuꝫ pri
muꝫ. vt patuit in 4° huiꝰ. q̃re ⁊c. Et iõ voluit Commen.
ꝙ Ariſt. hic itendit ꝓbare eternitatẽ motꝰ primi ſupple
principal̃r ⁊ ñ eternitatẽ motꝰ ſm genꝰ niſi forte ex ꝯſe
quenti. ¶ Itẽ ad principale. oĩs effectꝰ nouꝰ eſt poſteri
or cã eterna: ita. ſ. ꝙ aliqȯ tꝑs ꝑceſſit in quo nouus effe
ctus non fuit: hec pꝫ iducẽdo: ⁊ ꝓbat ꝙ ad nouitatẽ ef
fectꝰ non ſufficit ꝙ cã eterna precedat ipm ſm nãm vel
ꝑfectionẽ. Nã ſi celũ eſſet ꝑpetuũ adhuc deꝰ precederet
ipꝫ ſꝫ nãꝫ ſine perfectõe. vt manifeſtũ eſt ꝑ ſe cuꝫ celum
non eẽt nouuꝫ: ⁊ ſic pꝫ maior. Sꝫ motꝰ celi non ẽ poſte
riꝰ tꝑe ipo motore. vt manifeſtũ eſt niſi ſm tꝑs aliqȯ vno
exñte motꝰ nõ erit. q̃re ⁊c. Soluẽdũ eſt negãdo maiorẽ
ꝑ iſtantiã ꝓpoſitã. Sil̃r poſſet dici ꝙ motꝰ celi ſm ſe to
tũ nõ eſt iter ꝯ̃ria: ſꝫ ptes vt motꝰ ab oriẽte in occidẽs ẽ
quodãmõ iter ꝯ̃ria ſolũ. Et ẽt ꝯſiderãduꝫ: ꝙ lꝫ Ariſt. ⁊
Cõmẽ. ſic dicũt motũ ſemꝑ fuiſſe ⁊ forte. vt oñ̃uꝫ eſt: tñ
dico ꝙ ſꝫ fidẽ ⁊ veritatẽ: ⁊ hoc ſimpl̃r determio ⁊ idubi
tãter ꝯfiteor ꝙ motꝰ icepit eẽ: ⁊ termiabit ⁊ nõ ſolũ mo
tus habuit initiũ eẽndi: ſꝫ ẽt oia alia entia ab ipſo ꝑmo
ꝑncipio qȯ eſt deꝰ fuerũt facta: poſtq̃ nõ erãt nõ quideꝫ
factiõe ꝓprie dicta ⁊ vniuoca cũ factiõibꝰ que nũc ꝯtin
gũt. ſ. ꝑ trãſmutatõeꝫ ⁊ motũ: ſꝫ factõe oino equoce dcã
ſine motu ⁊ trãſmutatiõe ſine ſubo ꝑexñte: ⁊ ſic añ ꝑmũ
motũ nõ fuit aliq̃s motuſ: qꝛ ꝓductio ipſius mobilis nõ
fuit motꝰ. vt freq̃nter ſumit: nec ſeq̃nſ motũ: nec habuit
ſubꝫ priꝰ: nec illi potẽtie ꝓductiue ꝑſuppõit aliq̃ potẽtia

receptiua: ⁊ ideo rō Ariſt. nō ꝓcedit. Motus etiaʒ terminabiť ⁊ remanebit motoꝛ ⁊ mobile in eternuʒ: ꝓpter hoc ꝙ ipſuʒ mouens ꝑmū mouet per voluntatē: ⁊ iō pt deſtruere motū ſine oī inouatiōe ſui ⁊ mobilis. ¶ Iſtaʒ aūt ꝯclōnē nō ꝓbo rōne demōſtratiua: ſicut nec alias q̈s fide tenemus: ⁊ quas credēdo mouemur: nec puto ꝙ ſit poſſibile homini demōſtrare eā ex ꝑncipijs ſenſibilibus vel aſſumptis ex ſenſibilib⁹. Ratio ēt de tēpoꝛe ſoluiť: qꝛ fuit inſtās qḋ ſic fuit ꝑncipiū tēpoꝛis ꝙ nō finis: ⁊ inſtās qḋ nō erit initiū alteri⁹ tēpoꝛis ſubſequētis. ¶ Et cū diciť cōtra hoc ꝙ inſtās cōparať ad tp̄s ſicut punct⁹ ad lineā circularē. veꝝ eſt ipfectā: ſicut eſt ſemicirculus aut aliqua hmōi: ſʒ nō ſicut pūct⁹ ad lineā circularē perfectā. Et ꝙ dicit Cōmētatoꝛ ꝙ inſtās nō pōt eſſe in aliquo fine motu: veꝝ eſt inſtās mediū iter duo ꝑma inſtātia: ſed duo ꝑma aliō habēt. Et cū diciť ꝙ diſpō que ineſt pure per accn̄s inſit oībus idiuiduis illi⁹ ſpēi pꝛeter duobus: hoc eſt impoſſīe: ⁊ dico ꝙ nihil eſt impoſſīe apud deū oipotentē: ⁊ multa apparēt hoīb⁹ impoſſibilia que ſunt poſſibilia ſm deum ſummū ⁊ benedictū. quare ⁊c̄.

Ad primā rōnē cū dr̄ oīs trāſmutatio ⁊c̄. ⁊ cū dr̄ ꝙ oīs trāſmutatio eſt inter ꝯ̄ria. Veꝝ eſt ꝑter motū circularē vt dicūt aliqui. Sʒ motuſ circularis nō eſt iter ꝯ̄ria: imo ē ab eodē in idē ⁊ idē nō eſt ſibi ipi ꝯ̄riū. ¶ Ad aliā cū dr̄ ꝙ oīs trāſmutatio que hʒ terminū ⁊c̄. veꝝ eſt terminata ⁊ finita ſm terminos ⁊ nō ſʒ tp̄s. ⁊ ſic pōt eē eterna: ſicut dicūt. ¶ Aliter poteſt dici ꝙ oīs trāſmutatio habēs terminū eſt terminata. Veꝝ eſt vt hʒ terminū: ⁊ cū diciť ꝙ omnis trāſmutatio hʒ: terminū: veꝝ eſt vel ſm ſe totā vel ſʒ partē: ⁊ ſic eſt finita ſm partē: quelibet. n. circulatio eſt finita: tn̄ totus motus circularis nō hʒ vnicū terminū: ſed infinitos ſucceſſiue: ⁊ iō ſm ſe totū nō eſt finitus ſʒ īfinitus. Qualiter aūt ⁊ ꝓpter quid motus circularis eſt infinit⁹ ⁊ cōtinuus: rect⁹ aūt nō: inferi⁹ apparebit deo dāte. ¶ Ad aliā cū dr̄ ſicut eſt in minoꝛi mundo ⁊c̄. dico ꝙ ſimile eſt in hoc ꝙ ſicut in minoꝛi mundo eſt aliqḋ mouēſ ⁊ mobile aliqḋ: ſic in maioꝛi mūdo: ⁊ ſicut i maioꝛi mūdo ꝑmū mouēs eſt cā oiuʒ motuū quoquo mō ſic i aiali ip̄a aia eſt ꝑncipiū ⁊ cauſa oiuʒ motuū ꝓpꝛioꝝ ipſi animato. vt Ariſt. docet in 2° de aia: ſʒ diſſimile eſt in alio: qꝛ in maioꝛi mūdo motoꝛ eſt perpetuuſ: in minoꝛi aūt mūdo nō eſt perpetuus. Iteʒ in aiali motoꝛ eſt mobilis ſaltē per accidēs: in vniuerſo aūt motoꝛ eſt imobilis oīno. Et ad minoꝛē dico per iteremptionē. nūq̄. n. incipit moueri de nouo nullo motu pꝛecedēte in ipſo nec in alio. Et cū dr̄ ꝙ cuʒ animal ſurgit de ſomno ibi incipit motus in aiali nullo motu pꝛecedēte. Dico ꝙ lʒ nō ꝑcedat ibi aliquis motus exterioꝛ ſaltē manifeſtus: tn̄ pꝛecedit aliquis motus interi⁹ in coꝛpoꝛe aialis. ſ. a caloꝛe nāli vel a ꝯtinente. Si. n. animal doꝛmiēs dʒ expergefieri nāliter opʒ ꝙ caloꝛ naturalis coꝛpoꝛis reſoluat ⁊ cōſumat humiditatem faciētē ſomnū: ⁊ ꝙ ſpirit⁹ mittanť ab iterioꝛib⁹ ad exterioꝛa: ⁊ hec oīa ſunt motus quidē: ⁊ ſic illū motū ꝑcedit alius motus. ¶ Itē ſi aīal in vigilia penitus quieſcat a motu locali: ⁊ poſtea icipit moueri: opʒ ꝙ ꝑcedat aliquis mot⁹ in ipſo ſaltē ꝙ appetat moueri cū ꝑus non appetebat: ⁊ hmōi appetit⁹ nou⁹ reduciť ad aliq̄ factaʒ trāſmutationē in coꝛpoꝛe a ꝯtinente. ſ. ab aere ⁊ a celo. Et hoc ſignificauit Ari. in lr̄a: cū dixit nihil igiť ꝓhibʒ: magis aūt foꝛtaſſe neceſſariū eſt in coꝛpoꝛe multoſ fieri motus a ꝯtinente. hoꝝ aūt quoſdā intellectū aut appetitū mouere: illū aūt totū iam animal moueť. Et ꝓpter hoc dicit ibi Cōmētatoꝛ ꝙ duplex eſt alteratio qua nō ceſſat animal moueri: quaꝝ vna eſt a cōtinēte. ſ. ab aere ⁊ aqua ⁊ a celo. Alia ē a caloꝛe nāli: nūq̄. n. ceſſat actio caloꝛis nālis ⁊ cū ceſſat: tūc eſt moꝛs vt dicit. Sic igitur imaginať Ariſt. ꝙ ipſuʒ ꝯtinēs in quo viuit aial imutatū a coꝛpoꝛe celeſti trāſmutat coꝛpoꝛe aialis. Et iſtoꝛuʒ motuū quidā perueniūt quodāmō ad itellectū faciētes ip̄m iudicare aliquid eſſe bonū ⁊ ꝓſequēdū: aut malū ⁊ fugiēdū: ⁊ tūc appetit⁹ appetit illud ꝓſequi aut fugere: ⁊ moueť animal niſi aliquid ꝓhibeat. verbi grā. cū cōtinens eſt valde exceſſiue calidū ꝓpter pꝛeſentiaʒ ſolis ⁊ alioꝝ aſtroꝝ calefacientiū: tūc ꝯtingit coꝛpus animaliſ exceſſiue calefieri ⁊ exiccari: ⁊ tūc aīa iudicat potū frigidum eſſe bonū ⁊ iuuamētū: ⁊ appetitus appetit illud: ⁊ mouet animal ad hoc: ⁊ ſimilr̄ in alijs ſuo mō: nō tn̄ dico ꝙ a talib⁹ intellect⁹ neceſſiteť ad iudicandū: ⁊ voluntas ad volēdū. Et de hoc iquireť poſt. Sic igr̄ pʒ ꝙ illa rō q̄uis ſit multū apparēſ: tn̄ ſupponit falſuʒ. q̄re nō valet. ¶ Ad aliaʒ cū diciť. infinita ⁊c̄. Dico ꝙ nō valet: qꝛ pertrāſitus eſt de extremo ad extremū: modo nulla circulationū ad quas ꝑueniť eſt extrema ſimplr̄: imo poſt quālibet ſequiť alia: qꝛ nō eſt ratio quare motus circularis magis terminať ad vnū vbi magis q̄ ad aliud. vnde ſicut in linea circulari quilibʒ punct⁹ eſt terminus vnius partis linee ⁊ initiū alterius: ſic in motu circulari vbi eſt natū eſſe initiū vnius partis motus ⁊ terminus alteri⁹: ⁊ ideo nulla rō nālis eſt quare motus circulariſ terminetur ad vnū vbi: ⁊ ab illo nō icipiat circulatio: ſʒ termietur oīno motus: opʒ. n. ꝙ ad omne vbi termineť: qḋ eſt impoſſīe: aut ad nullū oīno termineť: ⁊ ſic eſt eternus. Et iſtā rōnem tetigi Ariſto. in iſto 8° caplō: ꝙ aūt lationū circulariter. Et Cōmētatoꝛ dic̄ ibi: ꝙ illa cauſa nō ſolū dat eſſe poſſibile ꝙ motus circularis ſit perpetuus: ſʒ ēt dat eſſe neceſſariū. q̄re ⁊c̄. ¶ Ad aliā cū diciť: ꝙ eēt aliquid maius infinito: nego ꝯn̄tiam. Et cū ꝓbať. Similiter circulatiōes ſolis ⁊c̄. ibi dico ꝙ circulatōes ſoliſ ⁊ lune pn̄t comparari ad totū tempus: ⁊ ſic nō ſunt plures vni⁹ q̄ alterius: qꝛ oēs ſunt infinite: vel pn̄t comparari ad aliqḋ tp̄s determinatuʒ vt ad centū ānos aut ad aliqḋ hmōi qḋcūq;: ⁊ ſic bn̄ verū eſt ꝙ plures ſunt circulationes lune q̄ ſolis in ſuis ꝓpꝛijs circulis. q̄re nō valet. ¶ Ad aliaʒ dicūt aliqui ꝙ nō eſt incōueniēs infinitam eſſe actu multitudinē in rebus imaterialibus accidētaliter oꝛdinatis: cuiuſmodi ſunt itellectus hominū qui fuerunt vſq; nūc. Sed hoc nihil eſt: qꝛ cum in rebus materialibus nō poſſint eſſe ſil' infinita ſm actū diſtincta ab inuicē ſm eē: multo minus hoc eſt impoſſibile in rebus imālibus. Nam res imāles ſunt magis ꝓpinque nature foꝛme: ⁊ res māles māe: multo aūt plus magis actualis infinitas repugnat foꝛme q̄ materie. vt manifeſtum eſt cuilibet itelligēti. Nā finitas ꝑuenit ex foꝛma ⁊ īfinitas ex mā. vt pʒ in 3° huius. quare ⁊c̄. Et ideo diceret Ari. T.c.63.
⁊ Cōmētatoꝛ ꝙ intellectus imālis ⁊ abſtractus non eſt ⁊.73.
plurificatus numeraliter: ſed eſt vnus vt hʒ videri 3° de anima. Secundū fidē aūt ⁊ veritatē dico ꝙ hoīes infiniti nō pꝛeceſſerint: ſed fuit ꝑmus homo an̄ quē nullus alius pꝛeceſſit: q̄re rō falſuʒ ſupponit. Et ſi queras quis generauit ꝑmū hominem: dico ꝙ nō fuit generatus aliquo hoīe: ſʒ fuit creatus vel factus vel foꝛmatus a creatoꝛe qui oīa creauit. ſ. deo. ¶ Ad aliā cum diciť ꝙ ꝓductum ⁊c̄. dicunt aliqui ꝙ verū eſt ſi eſt cauſatum ab aliquo vt aliquid ab agente. Si autem eſt cauſatuʒ ab aliquo ſolum tanq̄ a fine nō opoꝛtet: ⁊ ſic eſt de motu eterno vt dicunt: motoꝛ enim eternus non eſt cauſa motus niſi in genere cauſe finalis. Sed hoc eſt multum difficile: ⁊ ideo de hoc fiet queſtio ſpecialis. Utrū ſcilicet motus eternus dependeat a motoꝛe tanq̄ ab efficiente.

T.c.75.

¶ Ad aliā cū dicit̄: nō demōſtret̄ motus eſſe eternꝰ ⁊c̄.
Dico ꝙ poteſt cōcedi. Et cū dicit̄ ꝙ illa nō eſt cauſa fal
ſum eſt. Et ad ꝓbatiōē dico breuiter ad p̄ſens ꝙ agens
per volūtatē ꝑmutabilē nō agit aliq̄d de nouo imedia-
te niſi aliq̄ ꝑmutatio fcā ſit in ipſo: ⁊ ſi ego nūc volo cras
ire ad ſcolas ⁊ cras nolo ire ad ſcolas: iſte actꝰ volendi
nō eſt vnꝰ ⁊ idē oīno formalr̄: lꝫ ſit vnus q̄dāmō radica
liter ⁊ mālr̄. Aliō.n. eſt formalr̄ velle cras ire ad ſcolas
⁊ velle nūc ire ad ſcolas. Sed cras igit̄ ire ad ſcolas eſt
aliō formalr̄ ab eo ꝙ eſt nunc ire ad ſcolas: ⁊ iō nō valꝫ
illō exēplū. De hoc ēt: q2 difficile eſt ⁊ ſubtile volo que-
ſtionē ſpālem facere. ⁊ ſic de iſto. ¶ Qō IIII.

Uerit̄ hic grā vltime rōnis. Utrū motor
eternꝰ itrāſmutabilis qui mouet per itel-
lectū ⁊ voluntatē poſſit imediate cauſa-
re motū nouū nulla trāſmutatione p̄ce-
dēte. ¶ Arguit̄ p̄mo ꝙ ſic. Q2 talis mo
tor eſt omnipotēs ꝙ nō eēt niſi poſſꝫ ⁊c̄.

Oppoſitū argr̄: q2 ſicut ſe hꝫ volūtas noua ad
motū eternū: ſic ſe hꝫ volūtas eter-
no ad motū nouū: ꝑ ꝯueniētē ſilitudinē. Sꝫ volūtas no
ua nō pōt facere motū eternū. vt manifeſtū eſt. ergo vo-
luntas eterna nō pōt facere motū nouum.

Ad q̄ōnē dicūt Ariſto. ⁊ ſuus Cōmenta. ꝙ mo
tor eternꝰ eſt oīno intrāſmutabilis ꝑ
ſe ⁊ ꝑ accn̄s: ꝙ q̄ntūcūq; agat ꝑ voluntatē nō pōt agere
imediate motū nouū. ſ. nullo motu p̄cedēte. Et rō Ari.
patuit p̄us: nā ſi hmōi motor ageret imediate motū no
uū nullo motu p̄cedēte: aut ipꝫ mobile eēt fcm̄ aut eter
nū: ſi nouū ⁊ factū: tūc factio eiꝰ p̄cedit eiꝰ motū. ſicut.n.
mobile p̄cedit motū: ſic factio mobilis ſi ipꝫ mobile fiat
p̄cedit factionē motꝰ: ⁊ ſic an̄ illū motū fuit alius motꝰ.
Et ſi dicat̄ ꝙ ab agēte fcm̄ fuit ipꝫ mobile nō factiōe q̄
eſt motꝰ vel trāſmutatio vel cū motu ⁊ trāſmutatiōe: ſꝫ
factiōe equoca q̄ eſt creatio ſine oī motu ⁊ trāſmutatio
ne ⁊ ſine ſubo p̄iacēte ſeu p̄ſuppoſito. Iſtō n̄ voluit Arꝫ.
q2 fꝫ h̄ potētie actiue nō corn̄deret poᵃ paſſiua aliq̄ cū
oīs poᵃ paſſiua ſit in aliq̄ ſubo. Itē ſi ipm̄ mobile ince-
pit eē: aut p̄us potuit eē aut nō potuit: ſi potuit eē de ſe
illa poᵃ fuit in nihilo: q2 nec in agēte ſolū: q2 poᵃ recepti-
ua eē alicuiꝰ rei nō eſt in agēte qō agit illā rē: vt manife-
ſtū eſt cuilibet itelligēti. g̊ potētia receptiua ipſiꝰ mobi-
lis fuit in aliq̄ ſubo p̄exn̄te. Si v̊o diceret̄ ꝙ ipm̄ mobi-
le nō potuit eē q̄ntū de ſe eſt: tūc fuit impoſſē eē ⁊ nullū ta
le icepit eē. q̄re ⁊c̄. Et ſi dicat̄ ꝙ mouēs fuit eternū: ⁊ ſilr
mobile. ꝯ hoc eſt rō Ari. q̄ ſupius iducebat̄: ⁊ reſumas
eā ſi placet. rō Ariſt. de relatiuis optime hꝫ h̄ locū: ⁊ tu
ꝯſidera eā ꝑ te. q̄re ⁊c̄. ¶ Itē arguit̄ breuiter ſic: ſi talis
motor incipit mouere de nouo aut aliq̄d aliō imediate
agit de nouo: aut ipe ab eterno voluit mouer̄ aut nō vo
luit mouere ab eterno: hec diuiſio fꝫ ꝯdictionē. Si ab
eterno voluit mouere g̊ ab eterno mouit: q2 eiꝰ volūtas
q̄ vult mouere eſt imediata ⁊ ꝑ ſe cā ipſiꝰ motꝰ: ⁊ tali cā
poſita nec̄io ponit̄ cātū. Si dicat̄ ꝙ nō voluit mouere
p̄us ⁊ nūc vult mouere: nec̄io facta ē inouatio ⁊ trāſmu
tatio in ipa volūtate eiꝰ. Nō.n. eſt itelligibile ꝙ volūtas
nūc velit mouere ⁊ p̄us nō voluit mouere niſi mutatio
facta ſit de nō velle ad velle. Mō ponebat̄ oīno ⁊ tota
liter itrāſmutabile. g̊ ⁊c̄. ¶ Sꝫ aliq̄ cauillāt hic ꝙ ipſe
p̄mꝰ motor ab eterno voluit mouere i iſto tpe determi-
nato ⁊ icipe motū in iſto nūc: ⁊ iō cū icepit motū in illo
nūc ⁊ voluit icipe motū in illo nūc: nulla mutatio facta
eſt in ſua volūtate: ⁊ exēplificāt ſic. aliq̄s p̄t velle ire ad
ſcolas poſt triduū ⁊ in fine tridui velle ire ad ſcolas: ⁊
ſic cū ibit ad ſcolas nō erit volūtas inouata p̄ciſe ſi ꝯti-
nuaret actū volēdi. Sꝫ hoc nō ſufficit itētioni: q2 ſic di
cēdo nō rn̄det̄ ad iterrogationē: nō.n. q̄ro an ille mo-
tor ab eterno voluit mouere in iſto tpe vel icipere mo-
tū in iſto nūc. Sꝫ vtrū ab eterno voluit mouere: ⁊ ſi ſic.
g̊ ab eterno mouit: aut eꝯ. Si nō ab eterno voluit mo-
uere: ⁊ nūc vult mouere. g̊ iſta volitio ē noua in eo: qō ē
ipoſſē: nec valꝫ exēplū eorū. Si q̄s vult ire ad ſcolas pꝰ
triduū ⁊ i fine tridui vult ire ad ſcolas nō ē eadē volitio
formalr̄ ſꝫ ſolū mālr̄. Priꝰ.n. verū erat dicere ꝙ ipſe vole-
bat ire ad ſcolas in futuro: ⁊ nūc vult ire ad ſcolas vl̕ i-
cipere i p̄n̄ti nūc. Sic̄ igr̄ ire ad ſcolas i futuro ⁊ ire ad
ſcolas in p̄n̄ti: nō ē idē volibile formalr̄: ſꝫ diuerſū vt ma-
nifeſtū eſt cuilꝫ. ſic idubitāter nō eſt idē actꝰ volēdi for-
malr̄ hic ⁊ ille: ⁊ iō illō exēplū nihil valꝫ. ¶ Itē dimit
tamꝰ q̄rere de iceptōe motꝰ ⁊ q̄ramꝰ de ipo nūc vtrū ab
eterno voluit ꝓducere iſtō nūc aut in aliq̄ nūc determia
to dico imediate. Si ab eterno voluit abſolute ꝓduce-
re illō nūc: q̄re ab eterno nō ꝓduxit. Cū ſua volūtas ac-
tualis ſit ſufficiēs cū oī qō vult facere. vt dicunt. Si aūt
voluit ab eterno ꝓducere illō nūc in determiato nūc: q̄-
rit̄ vtrū in eodē nūc aut in alio. Si in eodē hoc ē abſur-
dū. nihil.n. ꝓducit̄ nec ē in ſeipſo ꝑ ſe. Si in alio nūc q̄-
rit̄ de illo alio: ⁊ ſic in infinitū. q̄re ⁊c̄. ¶ Itē ſi p̄mꝰ mo-
tor nūc icipit mouere ⁊ p̄us nō mouebat vl̕ aliq̄d ꝓdu-
cere qō p̄us nō ꝓduxit: aut ab eterno ipe fuit eiuſdē di-
ſpōnis ſic̄ ē nūc cū actu ꝓducit: aut nō. Si ſic: g̊ qua rō-
ne nūc ꝓducit ab eterno ꝓduxit. ⁊ ſic nō de nouo. Si nō
g̊ opꝫ aliquā trāſmutationē eſſe factā in ipſo: ſꝫ hoc eſt
impoſſē: q2 ponit̄ oīno intrāſmutabilis. g̊ ⁊c̄. ¶ Itē deꝰ
ſemꝑ eſt ⁊ eternalr̄ fecit qō melius eſt ⁊ poſſibile. hoc ē
manifeſtū. Sꝫ melius eſt mouere q̄ nō mouere. vt mani
feſtū eſt. Et ꝓbat̄ q2 vel mouere eſt meliꝰ q̄ nō mouere:
vel ecōuerſo. ſ. ꝙ nō mouere eſt melius ſimplr̄: vel ambo
ſunt eq̄lis bonitatis. Si p̄mo mō habeo ꝓpoſitū. Si ſe
cundo mō incōueniēs eſt: q2 cū mō deus moueat nō fa-
ceret qō melius eſt: nec 3ᵒ mō: q2 eſſe ſemꝑ eſt meliꝰ q̄ nō
eſſe ſibi oppoſitū: ⁊ iō mouere eſt melius q̄ nō mouere.
Et conſtat ꝙ ſemꝑ fuit ei poſſibile mouere ⁊ nūq̄ ipoſ-
ſibile fuit moueri vel motum eſſe: q2 ſi aliq̄n fuit impoſſē
nūq̄ fuiſſet. g̊ ab eterno debuit mouere. ¶ Itē Cōme- Com. 15.
tator arguit ſuppōnēdo fundamēta duo per ſe nota q̄
nullus pōt negare ſm̄ rōnē interiorē. vt dicit. vnū eſt. ꝙ
p̄mus motor eſt oīno intrāſmutabilis: ⁊ hoc cōcedebāt
ei loquētes ſue legis cū quibꝰ ipe diſputat. Aliud eſt qō
agēs per volūtatē nō poſtponit ſm̄ durationē ſuū effe-
ctū: niſi ꝓpter defectū alicuius alteriꝰ. ſ. qō eſt neceſſariū
ad eſſe vel ad melius eſſe illius effectꝰ: ſiue illō aliud ſit
tp̄s vel aliqō aliud qōcūq;: qō nō eſt in eius poteſtate:
mō ipſe motor p̄mus eternus nō hꝫ poſtponere ſibi mo
tū vel mouēdū ꝓpter defectū eius ꝙ nō ſit in eius pote-
ſtate. vt dicunt. g̊ nō dꝫ poſtponi motꝰ ſm̄ durationē ipi
p̄mo motori. ¶ Sed dn̄t aliqui ꝙ ipſe deus voluit fa-
cere motū ⁊ totū mundū de nouo ꝓpter ſeipſum. ſ. ad
hoc vt ſua ſufficiētia manifeſtaret̄ in hoc: q2 oībus aliis
nō exn̄tibus ipſe in ſeipſo oēm ſufficientiam beatitudi-
nis habuit ⁊ virtutis ad rerum ꝓductionem: ⁊ hoc ſine
dubio nō eſt niſi perſuaſio rethorica nullā certitudinē
inducēs. Nā ſine motu ⁊ mundi nouitate pōt homini-
bus per rōnem demōſtratiuā conſtare ꝙ ipſe deus eſt ſi
bi ipſi ſufficiens ſic ꝙ a nullo alio dependet tanq̄ a cau-
ſa p̄ncipali in quocūq; genere: ⁊ ꝙ ipſe eſt p̄ma ⁊ nobi-
liſſima cauſa oīum aliorū entiū ſm̄ aliquē modum. vn̄ ⁊
Ariſto. dicit in ꝓhemio metaphy. ꝙ totaliter optimū
eorum que in natura deus eſt: ⁊ in 12ᵒ dicit ꝙ ab ipſo de T. c. 38.
pendet celū ⁊ tota nā. ¶ Et preterea ſicut ipſe ponitur

ſupra nām ꝑduxiſſe oīa de nouo:ſic pōt poni ꝙ ipſe po
tuit hoīb⁹ manifeſtare ſuā ſufficientiā:ꝛ hoc notificare
ꝙ ipē poſſꝫ eſſe ſine oīb⁹ entib⁹ ꝙuis ab eterno oīa cāue
rit:ꝛ ſic nulla eſt necītas poſtponēdi ſibi ſuū ꝓpriū effe-
ctū.vñ cū ſimplr meli⁹ fuerit ipꝫ mūdū fuiſſe ab eterno:
ꝛ hoc fuerit poīe ipſi pͥmo pͥncipio:ꝛ non repugnauerit
ipſi mūdo:ꝛ ꝑ nouitatē mundi nullū appēns ſaluaṫ qḋ
non poſſit ſaluari ſine tali nouitate:rōnabili⁹ vr̄: immo
fortaſſis necīū ipꝫ fuiſſe eternū ꝙ nouū ꝛc̄. ℂ Sꝫ aliq̄
ꝓfundi⁹ ꝑſcrutātes de ſecreto diue volūtatis: dicunt ꝙ
ipē ꝓduxit mūdū de nouo.vt manifeſtareṫ ꝙ ipē fuit ſo
lus alījs non exñtib⁹ qḋ non potuiſſꝫ fuiſſe fcm̄ niſi fuiſ-
ſet ſine oīb⁹ alījs. Sꝫ hoc non ſufficit:qꝛ ꝑ mūdi nouita
tē aut manifeſtauit ſe fuiſſe pͥus in aliquo tpe ſine oībuſ
alījs:aut māifeſtauit ſe fuiſſe ꝛ eē pͥorē ꝑꝫ nāꝫ. Non pri
mo°:qꝛ tp̄s non pt̄ eſſe ſine oī motu.vt manifeſtuꝫ eſt oī
itellectui:nec mot⁹ ſine mobili. Vñ ꝑ mūdi nouitatē nō
māifeſtauit ſe in aliquo tpe fuiſſe ſine oībus entib⁹:qꝛ in
tpe illo necāriū eſt fuiſſe motū ꝛ mobile. Si diceret 2°
.ſ.ꝙ ꝑ talē nouā mūdi ꝓductionem manifeſtauit ſe fuiſ-
ſe priorē ꝑꝫ nāꝫ:ita bñ manifeſtauiſſet hoc cāndo eſſen-
tialr ipm̄ mūdū ꝛ ſuā cālitatē notificando:qꝛ ꝯſtat ꝙ cā
ꝑ ſe prior eſt ꝑꝫ nāꝫ ꝙ cātū:ꝙuis ſit ſil' duratōe ꝛc̄. Sed
aliqs poſſꝫ rōnabilr opponere:qꝛ pͥm⁹ motor ſic potuit
ꝓducere hāc reuolutionē hodiernā non pͨcedētib⁹ alījſ
ꝛ ſic habeṫ ꝙ de nouo potuit icipe motū:ꝛ ſic nouū po
tuit pͨcedere reuolutōes pͨcedētes:ꝛ hoc vr̄ icōueniens:
qꝛ ſeqṫ ꝙ ipſe reuolutiones eēnt eſſentialr ordiate : qḋ
vr̄ irrōnabile:tū qꝛ idiuidua eiuſdē ſpēi non ſūt eēntia-
liter ordiata:tū qꝛ in eēntialr ordiatis eſſet ꝓceſſus in i-
finitū:ꝛ forte dōꝫ ꝙ ad h̄ ꝙ necīa ſint eēntialr ordiata
non ſuffic̄ ꝙ ad eē vni⁹ eoꝝ fuerit necāriū alteꝝ pͨceſſiſ
ſe:ſꝫ ꝙ ad eſſe vni⁹ nece ſit eē alteri⁹ ſil'.v.g.ad eſſe ſortis
necāriū eſt prefuiſſe ifinitos hoīes:ita.ſ.ꝙ ſol vel celum
nō potuiſſꝫ gñare ſortē niſi precedēte aliq̄ hoīe:nec illū
niſi pͨcedēte alio i ifinitū:ꝛ tñ iſti hoīes ñ dñr eſſentialr
ordiati. ℂ Sꝫ adhuc remanet dubitatio:qꝛ impoīe eſt
reuolutionē eternā non pͨceſſiſſe hodiernā.igiṫ necīuꝫ ē
T.c.75. eā pͨceſſiſſe:ſꝫ oīa necīa ſūt ꝑ ſe.pͥmo poſte.ꝛ iſto.8.ꝛ in
T.c.39. 12°.metaph̄.igiṫ iſte reuolutiones ſūt ꝑ ſe ordiate:ꝛ per
ꝯñs eēntialr. ℂ Dōꝫ ꝙ aliq̄ eſſe eſſentialr ordiata non
ſufficit ꝙ vnū ꝑ ſe pͨcederet reliquū:ſꝫ eꝯ:qꝛ neceſſario
ſil' ſūt. Alij dicerēt ꝙ reuolutiōes ſūt eēntialr ordinate:
nec eſt icōueniēs in eēntialr ordiatis ſucceſſiuis ꝓcede
re in ifinitū:ſꝫ in ꝑmanentib⁹:nec iſte reuolutiones ſunt
idiuidua eiuſdē ſpēi ꝓpͥe:ſꝫ partes ꝙtitatiue vni⁹ totiuſ
ꝯtinui.ſ.mot⁹ circularis celi. Sꝫ hoc ꝯdiceret ꝯmētato-
Com.15 ri in iſto.8.ꝛ ideo dicaṫ pͥmo°. ℂ Itē cōmentator inuit
talē rōnē.volūtas noua non ꝓduc̄ effectū niſi nouū.igr̄
volūtas antiq̄ non ꝓducit niſi antiquuꝫ. Et ꝯfirmaṫ ꝑ
putātes obſtruere itellcm̄ ꝑſuaſionib⁹ ñ necarījs:ipꝫ.n.
pͥmū pͥncipiū fuiſſe alījs nō exñtib⁹ nō pōt itelligi niſi al
tero iſtoꝝ modoꝝ:aut ꝙ ipſe fuit:qꝛ alia nō erāt:ita ꝙ
non eē alioꝝ fuit cā eē ei⁹:vt ſi dicerem⁹ ꝙ ſole non pñte
dies nō ē:ꝛ h̄ eſt abſurdū:qꝛ nō eē alioꝝ non fuit cā eē:
vt māifeſtū eſt:aut ipſe fuit alījs non exñtib⁹.i.ꝙ in ali-
quo tpe fuit dū alia non fuerūt:ꝛ hoc ēt eſt remotū:aut
fuit alījſ non exñtib⁹.i.ꝙ alia non erāt:nec fuerūt ſibi cā
eſſe:īmo oīb⁹ alījs fuit cā eē ꝛ pͥus nā eis:ꝛ hoc idubitā
ter pꝫ hoīb⁹ ēt oīb⁹ itelligētib⁹ manifeſtū eſſe ſine nouita
te mot⁹.vñ Ariſto.ꝛ alij phi q̄ poſuerūt motū eſſe ꝑpe
tuum ꝛ nondū bñ ſciuerūt ipm̄ primū pͥncipiū qḋ eſt de
us eē non exñtib⁹ alījs:ſic itelligendo ꝙ alia non ſūt ei:
nec fuerunt cā eēndi:ꝛ ipm̄ eſt nā ꝛ dignitate pͥus oībuſ
alījs:qꝛ alia nō erāt:ita ꝙ nō eſſe alioꝝ fuit.quare ꝛc.

ℂ Itē arguiṫ rōne q̄dā quā ponit Albert⁹ ſuꝑ 12ᵐ meta
phy. Nūꝙ eēntia aliq̄ deſtituiṫ actu ſuo eēntiali.hāc re
cipit ꝓ māifeſta:ſic lux nūꝙ deſtituiṫ a lucere ꝛ hmōi:ſꝫ
mouere eſt act⁹ eēntialis pͥmi mot⁹. Probatio:qꝛ aut pͥ
m⁹ motor mouet ꝑ ſuā eēntiā:aut ꝑ aliqḋ accñs. Si pri
mo°.ḡ mouere eſt ei⁹ act⁹ eēntialiſ. Si 2ᵒ hoc eēt ipoīe.
qꝛ ſic mouens ꝑ accñs ꝛ nullū tale eſt pͥmū mouens:qꝛ
ꝑ accñs non eſt nālr pri⁹ ipſo ꝑ ſe.vt pꝫ in iſto.8.q̄re re-
linq̄tur ꝙ eſt mouēs ꝑ eēntiā ſuā:ꝛ ſic ei⁹ actus eſſentia-
lis eſt mouere:q̄re nunquam deſtituitur ipſo mouere.
ℂ Sꝫ ꝯ hāc rōnē mouet q̄ſdā obiectiōes ꝛ ſoluit. Prio
diceret aliqſ ꝙ ꝑꝫ hoc prim⁹ motor non pt̄ non moueṙ:
ꝛ ſic ē coact⁹ ad mouēdū:qḋ eſt abſurdū. Rñdit h̄ ꝛ bñ
ꝙ nō ſeqṫ:qꝛ coactū eſt violētū. Violētū aūt ē cui⁹ pͥnci
piū eſt ab extra.vt pꝫ i.3.ethi.mō ipſi pͥmo motori non
eſt aliqḋ pͥncipiū extriſecū mouēdi ſic̄ nec eēndi:ꝛ ideo
non mouet violēter nec cogiṫ ad mouēdū. Sꝫ dices vl-
teri⁹ ſaltē ipſe erit obligat⁹ ad mouēdū ꝛ nō mouebit li
beṙ:qꝛ ñ poterit ñ moueṙ. Dic̄ ꝙ hoc nihil eſt penit⁹:qꝛ
libeꝝ ē qḋ eſt ſui ipſi⁹ grā.vt pꝫ in pͥmo politice:mō ipſe
pͥm⁹ motor mouet grā ſui ipſi⁹ pͥncipalr:ꝯnūerare.n.bo
nitates ſuas ꝑ eēntiā ſūme libratis eſt:ꝛ h̄ fac̄ prim⁹ mo
tor ꝑpetuo ſuo motu. Et iō dr̄ ꝙ ſꝑ eſt i optīa ſua diſpō
ne ꝛ ꝑꝫ ſeipꝫ:cū ſeipꝫ ſꝑ itelligat ꝛ amet in quo eſt dile-
ctio ꝑfectiſſima.vt dr̄ in.12.meta.ꝛ in ꝯparatiōe ad alia Com.36
entia:qb⁹ ꝑpetuo ſuas bonitates cōicat ꝑ motum.vñ ꝛ
Cōme.dic̄ ſuꝑ 2ᵐ celi ꝛ mūdi:ꝙ oē qḋ eſt ꝑꝑ ſe prima- Cō.66.
ria itētiōe eſt ꝑꝑ aliḋ 2ᵃ itentiōe:vl' hꝫ actiōeꝫ ꝑꝑ aliud
ſcḋaria itentōe niſi eēt illic aliq̄ nā nō inata ad largiēdū
vt dic̄:ſic igiṫ diceret Cōmē.ꝛ Ari. Sꝫ dico ꝑꝫ fidē ꝛ vͥi
tatē ꝛ h̄ idubitāter aſſero ꝛ firmiter ꝯfiter ꝙ pͥmū pri
cipiū qḋ eſt de⁹ ſuppͥmus potuit icipe motum de nouo ꝑ
ſuā volūtatē ꝛ ꝓducere de nouo ipꝫ mobile:ꝛ alia entia
ſine oī trāſmutatiōe pͨcedēte:nec hmōi ꝯclōniſ pono ali
ꝙ rōnē ḋmr̄atiuā:ſꝫ eā ſola fide teneo ſic̄ ꝛ alia multa.

Ad rōnes in ꝯrium. ℂ Ad primā dcm̄ eſt in pͨ
cedenti qōne ꝙ ipꝫ mobile fuit pro
ductū a primo reꝝ pͥcipio ñ q̄dē ꝑ motū ꝛ ex ſubo:ſꝫ
ſine motu ꝛ ſine ſubo. Et cū dr̄ ꝙ poᵉ actiue ꝛc̄. Veꝝ ē
poᵉ actiue agētis ꝑticularis qḋ non eſt cā toti⁹ entis : ſꝫ
poᵉ actiue agētis.vl' qḋ eſt pͥᵃ cā toti⁹ entis:non oꝫ cor-
rñdere poᵃᵐ paſſiuā in aliq̄ ſubo.ꝛ ſic eſt de poᵃ diuia.
ℂ Ad aliā dico ꝙ mobile ñ potuit eē poᵃ paſſiua mãe.
Sꝫ qꝛ ſibi nō repugnabat eē.ꝛ cū hoc potuit eē ꝑ poᵃ ac
tiua agētis pͥmi. ℂ Ad aliā dico ꝙ pͥm⁹ motor ab eter
no voluit mouere in tpe determiato ꝛ icipe motū i nūc.
Et cū dr̄ vlteri⁹:vtꝝ abſolute voluit mouere ab eterno.
Dico ꝙ ſic:nec ſequiṫ ex h̄.ḡ ab eterno mouit. Et cū dr̄
ꝙ cā ꝛc. Veꝝ eſt i cāis nālib⁹:ſꝫ in volūtarījs : non oꝫ.
ℂ Ad aliā ſilr̄.nā ab eterno fuit eiuſdē ꝛ non alteri⁹ di
ſpōniſ:nec tñ ab eterno mouit ſic̄ mō mouet:qꝛ eſt agēſ
ꝑ volūtatē. ℂ Ad aliā dico:ꝙ lꝫ abſolute loq̄ndo me-
li⁹ eēt mūdū ꝛ motū eē ꝙ non eē:tñ ꝑꝑ aliq̄ cāꝫ melius
eſt ipm̄ nō fuiſſe ſꝑ ꝙ ſꝑ fuiſſe:ſꝫ q̄ ſit illa cā. Dico ꝙ ego
neſcio iſtā cāꝫ ſufficiētē:niſi illa cā ſit ipſemet de⁹ q̄ eſt oī
um cā:ꝛ ſi eſt aliq̄ ſpālis ꝛ ꝓpria cā natiuitatis mūdi ꝑꝑ
quā meli⁹ fuit ipꝫ eē nouū ꝙ eternū iſtā ſcit de⁹ ipſe:ꝛ for
te q̄dā alij hñteſ itellcm̄ magiſ eleuatum: ſꝫ ego ignoro
eā ad pñs ſic̄ ꝛ mltoꝝ effectuū nāliū cāas neſcio ꝯ qb⁹ tñ
mihi ꝯſtat ꝙ hñt eē in reꝝ nā. ℂ Ad aliā ꝑ idē.diſſo.n.
Cōmētatoris eſt ſufficiēs ꝯ agēte ꝑ volūtatē mutabilē:
ſꝫ agens ꝑ volūtatē imutabilē q̄ pōt poſtpōere ſuū effe
ctū nō ꝑꝑ ꝯfectū alic⁹:qḋ nō ſit i ſua ptāte:nec ꝑꝑ aliq̄
aliā cāꝫ:ſꝫ ꝑꝑ ſeipꝫ. Vñ nouitas mot⁹ ꝛ mūdi ñ reducit
ad aliq̄ nouitatē pͥmi pͥncipij:qḋ ē de⁹:q̄ eſt cā ꝓpinq̄ ꝛ

ímediata. ¶ Ad rōnē Alberti: dico ꝙ eſſentia q̄ agit ꝑ
nāꝫ ⁊ nō ꝑ volūtatē nūꝗ̄ deſtituit a ſuo actu eēntiali: ſꝫ
ſi agit ꝑ volūtatē bn̄ deſtituit: ⁊ ſic ē in ꝓpoſito. Prim⁹
.n. motor mouet ꝑ voluntatē: iō aliqn̄ non mouebat vł
nō eternalr mouebit. Et ſi dicas ꝙ illud qȯ debet alicui
ꝑ ſuam eēntiam debet ei ꝑ ſe: ⁊ ꝑ ꝯn̄s ſemꝑ. Modo ipſi
ꝑ̇mo motori debet mouere ꝑ ſui eſſentiam: qꝛ ꝑ volun-
tatem ſuam ⁊ ſua voluntas eſt idem qȯ ſua ſub̄a. Dōm
ꝙ verum eſſet in rebus naturalibus: ſed in voluntarijs
non tenet: ⁊ ſic eſt in propoſito. quare ⁊c̄. Q.ō. V.

Conſequēter q̄rit. Utꝝ mot⁹ etern⁹ depende
at a mouente ſicut ab agente ſeu efficiente.
c Et arguit ꝑ̇mo ꝙ n̄: Qꝛ ſi ita eēt ſeq̄ret ꝙ
oē mouēs eēt agēs: ⁊ hoc eſt ĩconueniēs ſꝫ
Ari. i ꝑ̇mo de gn̄atōe caᵒ. de tactu. vbi vult
t.c.44. ꝙ oē agēſ ē mouēs: ſꝫ n̄ ecōuerſo. Et ꝓbat ꝯn̄a: qꝛ ꝙ oē
mouēs ſit agēs. hoc n̄ hꝫ iſtantiā niſi ꝑ motore ſeꝑato a
mā. Iſte .n. dr̄ mouēs ⁊ nō agēs: ⁊ iſte motor ē q̄ cāt mo
tū eternū. vt pꝫ in iſto 8ᵒ. Si ḡ mot⁹ etern⁹ eēt a mouen-
te ſicut ab agēte: ſeq̄t ꝯ̄ dcm̄ eſt. ſ. ꝙ oē mouēſ eēt agēſ.
q̄re ⁊c. ¶ Item agens dꝫ eſſe ꝯ̄riū ei in qȯ agit. vt pꝫ in
T.c.50. ꝑ̇mo de gn̄atōe: ſꝫ motor a quo cātur motuſ etern⁹ n̄ hꝫ
ꝯ̄rietatē ad mobile. vt manifeſtū eſt cuilibꝫ intelligenti:
nec eꝯ̄. ḡ ⁊c̄. ¶ Itē nihil fit ab agēte niſi ꝑ motū ꝑ̄cedē-
teꝫ: hec vr̄ manifeſta ĩducendo in agētib⁹. Sꝫ mot⁹ eter
nus non ꝑ̄t fieri ꝑ motū ꝑ̄cedētem: qꝛ an̄ ꝑ̇ᵐ motū eter
nū nullus ē ali⁹ mot⁹ ꝑ̇or. ḡ ⁊c̄. ¶ Itē ſi ſic: tūc mot⁹ eter
nuſ nō eēt nalis: qȯ eſt impoſſe. Et ꝓbat ꝯn̄a: qꝛ motor a
quo cātur motus eternus eſt ſeꝑatus a mobili. vt pꝫ in
T.c.86. iſto 8ᵒ. ⁊ ſic ſi ſit agēs iſtū motū: tūc iſte mot⁹ erit ab agē
te extriſeco ⁊ non ĩtrinſeco: talis aūt mot⁹ non vr̄ eē nā
T.cō.3. lis: qꝛ nā eſt ꝑ̇nᵐ intrinſecum. vt pꝫ in 2ᵒ huius. q̄re ⁊c.

Oppoſitū arguit: oē qȯ reducit aliq̄d de potē
tia ad actū agit in ipꝫ: hec vr̄ māife
Com.18. ſta ꝑ rōnē agētis quā ponit Cōmen. in. 12ᵒ. metaphy. ſꝫ
motor q̄ mouet motu eterno reducit aliq̄d de poᵃ ad ac
tū. ſ. mobile. vt māifeſtū ē: ipꝫ .n. mobile vt mobile ē n̄ ē
niſi i poᵃ receptiua reſpectu mot⁹: ⁊ tale nō ducit ad ac
T.cō.2. tū ſe. vt pꝫ. 9. metaphy. ḡ relinquit ꝙ a mouēte. q̄re ⁊c.

De iſto dixerūt aliq̄ ꝙ mot⁹ etern⁹ non ē a
motore taꝗ̄ ab agēte: ⁊ h̄
ꝓbat ꝑ vnā talem rōnem qua ēt credit demr̄ari de ſub̄a
eterna ꝙ ipſa non ſit cāta ab agente. Et eſt ratio q̄ſi ta-
lis. Si ſub̄a eterna depēderet ab aliquo agente ipſa de
ſe poſſet eſſe. ſi .n. ipſa de ſe non poſſet eſſe: tūc eſſet ipoſ
ſibilis: ⁊ ſi de ſe pōt eſſe: pōt ēt non eſſe: qꝛ eadē eſt po-
T.c.17. tentia ꝯ̄dictionis. 9. meta. Sꝫ tale qȯ de ſe pōt non eſſe
T.c.102. eſt corruptibile ⁊ a nullo pōt ꝑpetuari. vt pꝫ ex primo
celi ⁊ mūdi: ⁊ ſic ſub̄a eterna non eſſꝫ eterna oīno. Silr
arguūt de motu eterno. ſi .n. ipſe mot⁹ etern⁹ dependeret
ab agente: tūc de ſe poſſꝫ eſſe: ⁊ ꝑ ꝯn̄s non eē: ⁊ ſic ideꝫ
qȯ pri⁹. Et iō dicūt ꝙ mot⁹ etern⁹ non eſt a motore taꝗ̄
ab efficiēte: imo vlr dicūt ꝙ actio ⁊ paſſio: ⁊ mot⁹ non
hn̄t agens ꝑ ſe: ⁊ dicūt hoc eſſe demr̄atum ab Ariſto. in
.5. h⁹. Sꝫ mihi vr̄ ſalua reuerentia ſic dicentiū ꝙ ipſi di
cūt ꝯ̄ Cōmentatorem ⁊ ꝯ̄ veritateꝫ. Contra Cōmenta
torē dicūt māifeſte: ꝙ Cōmen. vult in. 12. meta. ꝙ i ſepa-
tis a mā idē eſt cā mouēs ſꝫ agens ⁊ ſꝫ finē. cōmē. 34.
ibi .n. Cōmen. loq̄ns de mouente ſeꝑato dic̄ ſic: ⁊ eſt mo
uens: qꝛ agit motū: ⁊ qꝛ finis mot⁹: ⁊ in commē. 36. dic̄
ſic: itelligētie vȯ abſtracte in eo ꝙ ſunt abſtracte ſūt ꝑ̇n-
cipia eoꝝ quoꝝ ſunt principia duob⁹ modis ſꝫ ꝙ ſunt
mouentes: ⁊ ſm̄ ꝙ ſūt fines: idem habet in tractatu de
ſub̄a orbis ex ĩtentione. Et eſt ēt ꝯ̄ rōnem: qꝛ oī poten-
T.c.17. tie paſſiue corn̄det potētia actiua. vt pꝫ ex. 5. metaph.

Sꝫ ꝯſtat ꝙ mobile qȯ mouet motu eterno eſt in poten
tia paſſiua ad motū eternū. ḡ dꝫ eſſe potētia aliqua acti
ua ipſi⁹ mot⁹: ⁊ illa non ē niſi potētiā motoris. vt mani
feſtū eſt: qꝛ mobile non hꝫ potētiā actiuā ipſius vt ꝯcedi
tur. ḡ ⁊c̄. Et ſi q̄s dicat ꝙ maior eſt vȧ in potentia paſſi
ua remota ab actu: ſꝫ de potentia ꝯiūcta actui: nō dꝫ ꝙ
ei corn̄deat actiua ⁊ paſſiua. hoc nihil eſt: qꝛ potentia
paſſiua ꝯiūcta actui: aut ſe ipa reducit ad actū aut redu
cit ad actū ab aliq̄ alia potentia. ¶ Et ꝑ̇mū ꝯcedit eſſe
impoſſe. ḡ relinq̄t 2ᵐ: ⁊ iſta potētia n̄ eſt niſi potētia acti
ua. vt māifeſtū eſt. q̄re ⁊c̄. ¶ D. q̄uis mobile qȯ mouet
motu eterno non ſit i potētia remota actu reſpcū toti⁹
mot⁹ ſil̄: ita. ſ. ꝙ ſil̄ ſit priuatū toto motu: tn̄ ipm mobile
hn̄s vnā ꝑtem mot⁹ ꝯtinui ꝑpetui. ſ. vnā circulationē eſt
in potētia. i. in potentia priuata actu ⁊ remota ab actu
reſpcū alteri⁹: ⁊ exn̄s ſub illa altera eſt i potētia remota
ab actu reſpectu alteri⁹: ⁊ ſic de oib⁹: vt ſol: dū actu mo
uet circulatōe hodierna ē i potētia remota ab actu ad
circulatōeꝫ craſtinā: ⁊ cū mouebit i circulatiōe craſtina
erit i potētia remota ab actu ad aliā ⁊ ſic i ĩfinitū: ⁊ an̄-
ꝗ̄ moueret iſta circulatōe ſeu reuolutōe hodierna fuit i
poᵃ remota ab actu reſpcū ei⁹: ⁊ ſic de oib⁹. vn̄ ipm mo
bile qȯ mouet motu eterno ē i potētia remota ab actu
reſpcū toti⁹ mot⁹ n̄ ſil̄: ſꝫ ſucceſſiue. vt pꝫ ꝯſideranti: ⁊ iō
neceo ĩdiget potētia actiua: cū .n. reſpcū cuiuſlꝫ circula-
tiōiſ ſit aut fuerit i potētia remota ab actu: dꝫ ꝙ ad q̄li
bet circulatōeꝫ ſucceſſiue reducat ab aliq̄ potētia ⁊ nō
niſi a poᵃ motoris. q̄re ⁊c̄. ¶ Sꝫ ē ꝯſiderādū ꝙ duplex
ē agēs: vt hr̄ i 2ᵒ de aīa: qȯdā .n. ē agēs remouēſ ꝯ̄riū: qȯ T.c.57.
ꝑ̇fuit i paſſo: vt cū agit ignis i aquā remouēdo fridita-
tē. ſilr āt ⁊ i alijs hmōi. ⁊ tale dꝫ eē ꝯ̄riū aliq̄lr ipſi paſſo
⁊ cōicare i ipo i mā cū ipo. Aliō eſt agens qȯ n̄ corrūpit
ꝯ̄riū: ſꝫ ſolū ĩducit aliquē actū ad quē ſubꝫ erat i poten
tia receptiua: ſic̄ dicim⁹ ꝙ corp⁹ luminoſū pn̄te diaphāo
agit i ipꝫ: ⁊ ſilr ſenſibile in ſenſuꝫ. Mō dico ꝙ mot⁹ eter-
nus n̄ eſt a motore taꝗ̄ ab agēte primo mō: ſꝫ 2ᵒ modo.

Ad rōnē alteri⁹ opionis cū dr̄ illud qȯ depēdet
ab aliq̄ agēte ȯ ſe ꝑ̄t eē ⁊c̄. Dico ꝙ ali-
q̄d de ſe poſſe eſſe: ꝑ̄t itelli: duplr q̄tū ad ꝓpoſitū. Uno⁰
ꝙ i eſſentia ſua hꝫ aliꝗ̄ ꝑtē q̄ ſit i potētia ad ei⁹ eſſe: ⁊ h̄
mō ꝯpoſitū ex prima mā ⁊ forā ſub̄ali ſpecifica ȯ ſe pōt
eē. Alio⁰ itellr aliq̄d eē i potētia ad eē: n̄ qꝛ i ſua eēntia
ſit aliq̄ ꝑs hn̄s potētiā ad ei⁹ eē: ſꝫ qꝛ ē i aliq̊ ꝓprio ſub̄o
qȯ hꝫ potētiā ad eſſe illi⁹: ⁊ h̄ mō ꝑ̄t dici ꝙ forā ſub̄alis
ꝑ̄t eē: qꝛ ipſa eſt in ſub̄o qȯ hꝫ potētiā ad eē ei⁹. Modo
cū dr̄ ꝙ oē cātū ab agēte ⁊c̄. veꝝ ē altero iſtoꝝ mōꝝ.
Et cū dr̄ ꝙ illud qȯ de ſe pōt eē: pōt non eē. Pōt dici ꝙ
veꝝ eſt ſi de ſe pōt eē primo mō: ſꝫ ſi 2ᵒᵒ non opꝫ: modo
ipſe mot⁹ etern⁹ pōt eſſe 2ᵒᵒ. ſ. qꝛ eſt in ſub̄o ꝓprio qȯ hꝫ
potētiā ad ipꝫ ⁊ ad ei⁹ eē: ⁊ non pōt de ſe eē ꝑ ꝑtē ſue eſ
ſentie: ⁊ iō non pōt ȯ ſe non eſſe: nec ſeq̄t ĩconueniēſ qȯ
dicebat. Sꝫ ſi aliq̄ ſub̄a eterna cāret ab agente oporte-
ret ꝙ illa ſub̄a ꝯpoſita hēret ꝑtē eēntie ſue eē ꝑ quā eēt
in potentia ad eſſe: ⁊ ēt ad non eſſe: ⁊ ſic eſſet corrupti-
bilis ⁊ ei⁹ forā eēt corruptibilis: q̄re nō poſſꝫ ꝑpetuari
ab aliq̊. Alr poteſt rn̄deri ꝙ aliq̄d de ſe poſſe non eē ꝑ̄t
duplr intelligi. Uno⁰ qꝛ hꝫ a mā ꝑtem q̄ eſt in potentia
ad ei⁹ non eē: ⁊ ad formā oppoſitā ſicut iſte ſub̄e ĩferio-
res compoſite: ⁊ nulluꝫ tale pōt ꝑpetuari. Alio⁰ poteſt
ĩtelligi ꝙ aliq̄d de ſe pōt non eſſe ꝓ tanto: qꝛ q̄tuꝫ eſt ex
ꝑte ſua circunſcripto quocunq̄ʒ alio⁰ ſemꝑ hēret eē: nec
etiam ex ꝑte ſui ſubiecti pōt eſſe: ⁊ tale nihil ꝓhibet ꝑpe
tuari ſi dependeat ĩmediate ab eterno agente: ⁊ ſic eſt ȯ
motu celi. Modo cum dicitur omne quod ꝓducitur ab
agente de ſe poteſt non eſſe: verum eſt altero iſtorum

modoꝝ: ſʒ non eſt neceſſe ꝙ p̄mo mō. Ul' dicať ꝙ mot⁹ celi bñ p̄t nō eē ſm q̄libet ſui ꝑtem ſucceſſiue: lʒ non ſil': ⁊ hoc ſufficit ad hoc ꝙ depēdeat ab agēte: ꝑpetuať aūt ꝑ hoc ꝙ vna ꝑte deficiēte ſuccedit alia: vt circulationē hodiernā ſuccedit craſtina: ⁊ ſic ſemꝑ: nec ꝑpetuatur ſʒ ſuas ꝑtes: ita ꝙ alia ꝑs ꝑpetueť vel oēs modo p̄dicto. ℭ Et tu dubitabis: qꝛ lʒ mot⁹ non hʒ de ſua ēētia ꝑtē que hʒ potētiā ad ſuū eſſe: eo ꝙ eſt act⁹ ſimplex: tñ ipſuʒ motū. ſ. cōpoſitū ex mobili ⁊ motu hʒ ꝑtem q̄ eſt in poᵃ ad ipʒ motū. ſ. ipʒ mobile: ⁊ ſic cōpoſitū iſtud pōt nō eē: ⁊ ꝑ ꝯñs non pōt ꝑpetuari: ſicut nec ſubā ꝯpoſita: ex q̄ ſeq̄ť ꝙ mot⁹ non p̄t ꝑpetuari: qꝛ ſic ꝑpetuareť compoſitū. Forte diceret ꝙ hoc non eſt ſile: qꝛ ipm mobile ſubm̄ motui non facit q̄d vnū ꝑ ſe cuʒ motu: ſicut mā ⁊ forma ſunt vnum in eē ꝑ ſe: mō cuʒ dr̄ ꝙ illud non p̄t ꝑpetuari qd̓ ꝑtem hʒ ꝑ quā eſt in poᵃ ad eē. itelligēdum eſt ſi ex illa ꝑte cū alia fiat ens vnum ꝑ ſe. Uel pōt alr̄ dici cū dr̄. Oē qd̓ depēdet ab agente de ſe pōt eſſe. veꝝ eſt vel poᵃ ꝯiūcta cū actu: vel poᵃ remota ab actu. Et cū dr̄ ꝙ oē ō ſe potēs eē: de ſe pōt nō eē. Ueꝝ eſt ſi ſit potēs eſſe poᵃ remota ab actu. Sʒ ſi ē potēs eē poᵃ ꝯiūcta actu nō oʒ: mō diceret ꝙ mot⁹ etern⁹ de ſe p̄t eē poᵃ ꝯiuncta actu: ſʒ nō poᵃ remota ab actu tota ſil'. vt dicebať p̄⁹: nūq̄. n. eſt ſil' celū ſine oib⁹ ꝑtib⁹ mot⁹. Sed ſic dicendo remanet dubiū: qꝛ ſilr̄ poſſʒ aliq̄s dicere ꝙ aliq̄ ſubā eterna ē ab agēte: ⁊ ꝙ ipſa de ſe eſt de poᵃ ad eē ꝯiūcta actui: ⁊ ſic ñ p̄t nō eē ⁊ p̄t ꝑpetuari. ℭ Jō alr̄ dicūt aliq̄ ꝙ motus celi bñ pōt eē: ⁊ pōt ēt nō eſſe q̄tū eſt ex ꝑte ſui: vel q̄tū ē ex ꝑte mobilis vñ corp⁹ vel vñ mobile: ſʒ ex ꝑte motoris nō pōt nō eē: ⁊ iō abſolute nō p̄t nō eē ꝑꝑ qd̓ nō p̄t poni nō eē. vñ nō ſeq̄ť aliqd̓ incōueniens ſi ꝑpetuať: ſed ſi ſubā cāta ab agēte ꝑpetuareť: ipſa eēt potēs nō eē abſolute: qꝛ ſubā nō depēdet ab agēte in ꝯſeruari ⁊ in eē: ſʒ ſolū in fieri: poterit ğ poni nō eē: ⁊ ſic ſimul erit ⁊ nō erit cū ponať eterna. Et adhuc diceret aliq̄ſ ꝙ ſicut motus depēdet a motore ⁊ in fieri ⁊ in eē: qꝛ ſuū fieri eſt ſuum eē: ſic ſilr̄ ſubā eterna dependet ab agēte ſuo in eē ⁊ in ꝯſeruari: ⁊ iō nō oʒ poni nō eſſe q̄uis ex ꝑte ſua ſit aliqualr̄ potēs nō eē. Et ſic oīa q̄ dicerenť ad iſtā rōnē tenēdo motū eternū eē ab agente: dicerenť ad eādē tenēdo ſubām eternā eē ab agēte: ⁊ ſi illa rō valet ibi: valet ēt hic vt vr̄. Forte 2ᵃ ſolo eſt oib⁹ alijs verior ⁊ efficacior: ⁊ forte eſt iꝑtingens. i. non p̄t frangi neq̄ʒ ledi. Cū. n. dr̄ ꝙ illud qd̓ p̄t eē pōt: nō eē: qꝛ eadē poᵃ eſt ꝯdictōis. Ueꝝ eſt de poᵃ ꝯdictiōis remota ab actu: ſʒ de poᵃ ꝯiūcta actui nō eſt veꝝ: vt videmus ꝙ celū p̄t eē q̄tū ⁊ nō p̄t eē nō q̄tū: ⁊ ſilr̄ de multis alijs: mō ipſe mot⁹ eternus p̄t eē poᵃ ꝯiūcta actui ⁊ nō remota ab actu oīo. Et ſi dicas eodē mō teneret ille q̄ teneret ſubām eternā cāri ab agēte: ⁊ ſic illa rō nō demr̄at ſubām eternā nō hēre efficiēs: ⁊ ego ad pñs ñ reputo illā rōnē demr̄atiuā: nec vnq̄ vidi. Cōmētatorē h̄ dicere: lʒ aliq̄ attribuāt ei: bñ tñ
com. 41. dic̄. 12ᵒ. metaph. ꝙ ſubā poſſibilis ō ſe eē ⁊ nō eē nō pōt ꝑpetuari: ⁊ hoc veꝝ eſt de ſubā q̄ ē poſſibilis poᵃ remota ab actu: talis. n. ſubā eſt ſimplr̄ poſſibilis nō eē. vñ p̄t poni nō eē: ⁊ ſic ſi eēt ꝑpetua: ſeq̄ť ꝙ ſil' poſſēt eē ⁊ ñ eē: ſʒ mot⁹ lʒ ſit poſſibilis de ſe poᵃ ſupple ꝯiūcta actui q̄ ē in ipſo mobili: ⁊ p̄t ēt nō eē ſm ꝑtes ſuas ſucceſſiue: cuʒ hoc pōt ab alio perpetuari: ⁊ cā etiam in hoc eſt vt dicit: qꝛ eſſe hʒ ab alio. ſ. a motore: ⁊ qꝛ eſt motor etern⁹ ⁊ intranſmutabilis ꝑ ſe ⁊ per accñs: ideo ꝑpetuať motus ſubā v̓o que de ſe eſt poſſibilis eē ⁊ nō eſſe nō dependet imediate ab aliquo itrāſmutabili: ſʒ ab aliquo trāſmutabili qd̓ q̄nq̄ʒ eſt in debita diſpōne ad cauſandū ⁊ conſeruādū ipſaʒ ſubāʒ q̄nq̄ʒ nō. Cōſiderādū igiť diligēter circa iſtud: ꝙ cā q̄re mot⁹ q̄ eſt poſſibilis quo quo mō pōt aliq̄ñ ꝑpetuari nō eſt illa quā aliq̄ aſſignāt ⁊ attribuūt ꝯ²¹. ſ. qꝛ poᵃ ad eē eius nō eſt in eius ſubā: ſʒ i aliquo alio. ſ. in ſubto ſuo. ſi. n. hoc eēt cā ꝑpetuitatis: tūc ſilr̄ forma ſubālis ſiue gñeť ꝑ ſe ſiue ꝑ accñs poſſʒ ꝑpetuari in mā qꝛ poᵃ ad ipſaʒ nō eſt in eius ſubā: ſʒ in mā: imo cā illius eſt q̄ p̄dicta eſt. ſ. qꝛ eſt imediate a motore itrāſmutabili oīno ⁊ ꝑ ſe ⁊ ꝑ accñs: vt ibi tangit Cōmen. Remanet ğ p̄dicta ꝯᵒ. ſ. ꝙ motuſ dependet a motore ſicut ab agēte.

Ad rōnes p̄ores. ℭ Ad p̄mā dōʒ ꝙ ñ oē mouens eſt agens corruptiuū ⁊ alteratiuū alteratiōe p̓p̄e dicta: ⁊ h̄ mō accipit ibi. Ariſt. Sʒ oē mouēs bñ ē agēs ꝑfectū. ſ. qd̓ reducit aliq̄d ō poᵃ ad actū. Et dico de mouēte imediato: iter qd̓. ſ. ⁊ mobile ñ eſt aliq̄s motor medi⁹: ꝙ dico ꝑꝑ p̄mū p̄nᵐ qd̓ forte eſt aliquo mō mouēs vt finis ⁊ nō vt agēs. Sʒ motor appropat⁹ mobili p̄mo agit ipʒ motū p̄mū. Et ſi hoc veꝝ ē: tūc p̄t ēt ſaluari dcm̄ Ariſto. ꝙ nō oē mouēs ē agēs. hoc. n. veꝝ ē de mouēte p̄mo qd̓ ñ eſt appropriatū alicui mobili imediate: ſicut vr̄ ſentire Cōmen. in iſto. 8. ⁊ i. 12. metaph. ⁊ in de ſubā orbis: ſʒ de hoc videbiť in poſteꝝ. Per idē ad aliā veꝝ eſt ꝙ agēs corruptiuū oʒ eſſe ꝯriū paſſo ⁊ ꝯuenire i mā cū ipſo: ſʒ non oʒ de agēte ꝑfectiuo ſolū. ℭ Ad aliū cū dr̄ nihil ⁊c. veꝝ eſt ab agente qd̓ agit de nouo. Sʒ ab agēte qd̓ eternalr̄ agit bñ p̄t aliq̄d effici ñ ꝑ motū p̄cedētē tp̄e ipm fcm̄: ⁊ iſtud vr̄ ſentire Cōmen. in ſuo tractatu de ſubā orbis. vbi dicit ꝙ qd̓dā agens p̄cedit ſuū actū nā ⁊ non tp̄e. ℭ Ad aliā dico breuiter ꝙ motor abſtract⁹ eſt in mobili: ñ q̄dē ſubiectiue: ſʒ ſʒ approp̄atiōnē: ⁊ h̄ ſuffic̄ ad nālitateʒ mot⁹. Et ad hoc q̄uis mouēs agēs motū eternū ñ ſit itrinſecum mobili ſʒ eē tñ p̄ncipiū receptiuū ipſi⁹ mot⁹ bñ eſt intrīſecū mobili vl' nō extrinſecū: ⁊ hoc vr̄ ſufficeř ad motū nālē. ℭ Jtē aliq̄ ſic iſtāt. oē qd̓ eſt ab alio effectiue p̄us eſt ñ ens q̄ ſit ens: ſʒ mot⁹ etern⁹ nō p̄us eſt nō ens q̄ ſit ens. ğ ⁊c. Ad hoc rñdent aliq̄: ꝙ lʒ motus etern⁹ non ſit p̄us tp̄e non ens q̄ ens: tñ p̄us nālr̄ eſt non ens q̄ enſ: ⁊ hoc ſufficit vt dicūt. Sʒ hoc nihil ē: qꝛ eſſe ⁊ ens nālr̄ ⁊ ſm nāʒ p̄us eſt q̄ non eē ⁊ non ens oīo. Alr̄ dicūt aliq̄ ꝙ ad hoc ꝙ aliq̄d depēdeat ab alio tāq̄ ab efficiente vl' agēte: non oʒ ꝙ p̄us ſit non ens q̄ ens: ſʒ ſufficit ꝙ ipm non eēt ſi quoddā aliud non eſſet qd̓ extrahit ipʒ de potentia ad actū: ⁊ ſic eſt de motu eterno. Uel dicendū ꝙ q̄uis motus eternus non ſit prius tp̄e nō ens ſm ſe totū q̄ ens: ita. ſ. ꝙ mobile in aliquo tp̄e priuatū ſit motu eterno toto: tñ ſʒ partes ſibi ſuccedentes. bene tñ pri⁹ tp̄e eſt non ens actu q̄ ens actu. Cum. n. mobile actu reuoluiť vna reuolutione eſt in potentia ad aliam reuolutionem ⁊ illa alia ad aliam: ſed nondum eſt in actu ſimpliciter: ⁊ ſic ſufficit motum prius non eſſe q̄ eſſe.

ℭ Contraria autem his non eſt difficile ſoluere. Textu cōmenti. XVI. Queſtio. VI.

Uteꝝ celuʒ agat in in tellectum ⁊ voluntatem hois. ℭ Arguitur p̄mo ꝙ ſic. Qꝛ aſtrologi iudicāt ⁊ p̄dicunt de illis que fiunt ab intellectu ⁊ voluntate humana: vt aliq̄s pugnabit ꝯtra aliū vel ꝯducet vxorē: ⁊ hmōi: ſʒ hoc non poſſʒ faceř niſi corpora celeſtia agerent in itellectū ⁊ voluntatem. Nā ꝑ aliā viam non iudicant ⁊ p̄dicunt de talib⁹ niſi ꝑ aſpectus corpoꝝ celeſtium: quos credunt mouere itellectū ⁊ voluntatē ad act⁹ ſuos. q̄re ⁊c. ℭ Jtē illud qd̓ facit iudicař aliq̄d eē bonū vel malum ⁊ illud appetere vel fugere: vr̄ agere in itellectum ⁊ voluntatem: hec eſt manifeſta. Sʒ celū facit ali

quid iudicare bonū ⁊ ꝓſequēdū vel malū ⁊ fugiēdum: ⁊
per ꝯñs appetere illud: qñ.n. ſol eſt pñs vel ꝓpinquus
nobis ⁊ calefacit nr̃a corpora: tūc iudicam⁹ nō eē bonū
ſ3 malū nos calefieri ab igne ⁊ illud fugimus: cu3 aūt ſol
eſt multū diſtās ⁊ facit frig⁹: tunc iudicamus bonū eē ca
lefieri nos ab igne: ⁊ iſtud appetimus ⁊ ꝓſeqmur: ⁊ ſic in
mltis alijs hmōi: q̄re ⁊c̄. ¶ Itē qḋ agit i corp⁹ aliqḋ agit
i formā corpis ⁊ in v̇tutes ꝯñtes ea3. hoc ſatis eſt appa
rēs: cū forma ⁊ v̇tus ſint in eo: cuius ſunt forma ⁊ virt⁹.
S3 celū agit in corp⁹ hūanū cui⁹ forma eſt aīa intellecti
ua ⁊ v̇tutes ei⁹ ſūt itellect⁹ ⁊ volūtas: q̄re ⁊c̄. ¶ Itē p̄m
T.c.4. in quolib3 genere eſt cā oium alioꝝ. 2° metaph. S3 mu
tatio celi eſt. p̄ª mutatio. g̊ ipſa eſt cā oium mutationū in
tellect⁹ ⁊ volūtatis: qḋ ñ eēt ſi nō ageret in itellcm̄ ⁊ vo
lūtatē. ¶ Itē in ſōnis aliqñ ꝯtigit vere itelligere. vt p3
ꝑ Ariſto. ⁊ in de ſomno ⁊ vigilia: ⁊ expientia docet. hoc
aūt nō ꝯtingeret niſi celu3 ageret aliqd in aiam itellecti
uā. Si.n. nō: a quo cārent tales itelligētie ⁊ ꝓphetie de
futuris. ¶ Ite3 arguit auc̄tatib⁹ Ariſto. dicit.n. in p̄mo
metha^m. ꝙ iſte mūdus ex neceſſitate ꝯtiguus eſt latiōi-
bus ſupiorib⁹ vt oīs eius v̇tus gubernet inde: ⁊ ꝯſtat ꝙ
itellect⁹ ⁊ volūtates ſūt quedā v̇tutes hois q̄ eſt in iſto
mūdo iferiori. q̄re ⁊c. ¶ Itē in 2° de aīa: dicit ꝙ volūtas
T.c.150. auget ad pñs. i. icitat ad agēdū ſm pñtis hore diſpōnē.
Diſpō aūt hore pñtis reducit ad corpus celeſte ſicut ad
cām vt oēs ꝓcedūt: ⁊ ſubdit ibidē phus. vñ eis. ſ. hoib⁹
ſemꝑ ſapere altera preſtāt. q.d. corpora celeſtia. ſ. dāt ho
minibus ſapere. i. itelligere altera. i. alia ⁊ alia ſ3 diuer-
ſos aſpect⁹ aſtroꝝ. Et paꝝ poſt dicit: ꝙ talis ē itellect⁹
in terrenis hoib⁹ q̄lē ducit pr̄ viroꝝ deorūq3. i. ſol: vt ex
ponit ibidem. Et iterum in iſto 8° dicit Ariſto. ſic: nihil
T.c.20. igitur ꝓhibet. magis autem fortaſſis neceſſarium eſt in
corpore multos motus fieri a continente. horum aute3
quoſdam appetitum ⁊ intellectu3 mouere. quare ⁊c.

Oppoſitū arguit: q2 ſi ſic eſſet: tūc actiōes nr̃e
quas opamur ꝑ itellectū ⁊ volūta-
tē nō eēnt meritorie: nec digne laude ⁊ honore vel vitu
perio: qḋ eſt abſurdū. vt p3 3° ethi. ⁊ ꝓbat ꝯña: q2 illa q̄
facim⁹ neceſſitati ab alio nō ſunt meritoria nec demeri-
toria. vt manifeſtū eſt. Si qs.n. coactus ⁊ violentat⁹ ab
alio ꝑcutiat aliū manu mota ꝑ aliū nō eſt puniēdus: vel
ſi coact⁹ ab alio exhibeat parētib⁹ honorē nō eſt laudā
dus: ⁊ ſic de ſilib⁹: mō ſi celū ageret in itellcm̄ ⁊ volūtatē
nr̃am: tūc cū celū nec̄io agat oē qḋ agit: nos nec̄io age-
remus ea q̄ agerem⁹: ⁊ nō poſſemus nos agere ea.

De queſtione eſt itelligēdū ꝙ aliq̄ dicunt ⁊
q̄ſi cōit aſſerit abſolute: ꝙ ce-
lū nullo mō ꝑ ſe agit i itellectū ⁊ volūtatē nr̃am: ⁊ ꝓbat
duab⁹ rōnib⁹. Prima ē: nullū corpeū agit in icorporeū.
hec recipit ꝓ vera ⁊ māifeſta: ſ3 celū eſt aliqḋ corpeū: vt
manifeſtū eſt: ⁊ itellect⁹ eſt qd incorporeū. vt p3 ex 3° de
aīa. g̊ ⁊c̄. ¶ Itē ſi celū ageret in intellectū: aut ageret in
T.c.19. ipſa3 ſpēm itelligibilē vel actū itelligēdi vel vtrūq3: hec
⁊.6.⁊.4 diuiſio eſt manifeſta: ſ3 nō agit in aliqḋ iſtoꝝ nec ambo.
ꝓbatio: q2 omne qḋ celū per ſe agit eſt qd idiuiduū cor
poreū ⁊ māle: ſ3 ſpēs itelligibilis ⁊ itelligētie ſunt actio
nes vl̄es ⁊ abſtracte. vt p3 de aīa. g̊ ⁊c̄. S3 qcquid ſit d̄
ꝯclone iſta. Iſte tñ rōnes nō vident eē efficaces: q2 per
eādē rōnem ꝓbaret ꝙ nulla ſuba mālis ageret aliqd in
itellectū nr̃m ꝑ ſe: q2 ſi nullū corpeū ꝑ ſe agit in incorpo
reum: ſ3 oīs ſuba mālis eſt ens corpeū ſicut ⁊ celum. Et
iteꝝ ſuba mālis ſi ageret in itellcm̄: aut ageret ſpēm itel
ligibilē aut itellectionē: quoꝝ neutꝝ videret ſm illā ſe
cundā rōnē: q2 ſpēs itelligibilis ⁊ itelligētie ſunt actus
abſtracti ⁊ vl̄es ⁊ tales act⁹ nō fiunt per ſe ab agēte cor
poreo ⁊ māli: vt iſti vident ꝯcedere. q2. ſ. omne qḋ celu3
agit ſit qd idiuiduū ⁊ māle: ⁊ nō vr̄ eſſe ꝑꝑ aliud: niſi q2
ipm celum eſt qd corporeū ⁊ indiuiduū: q̄re idē diceret
de qualib3 ſuba māli: ⁊ ſic nulla ſuba mālis erit ꝑ ſe ac-
tiua in itellectum: qḋ tñ eſt falſum manifeſtū: q2 oē ꝑ ſe
itellectum eſt per ſe actiuum in itellectū aliquo mō: ſicut
ꝑ ſe ſenſibile eſt ꝑ ſe actiuum i ſenſu3. vt p3 ex ſcia de aīa.
Mō ſuba mālis eſt qd ꝑ ſe intelligibile cū ſit ꝑ ſe ſuba ⁊
ens. q̄re ⁊c̄. Et ꝑ idem videt ꝙ ꝯcluſio quē ponunt. ſ. ꝙ
celū nihil per ſe agit in itellectū nr̃m non eſt oino vera:
q2 omne ꝑ ſe intelligibile eſt ꝑ ſe actiuū in itellectum. vt
dictum eſt. S3 ipm celum eſt ꝑ ſe itelligibile. vt p3: q2 eſt
ꝑ ſe ens ⁊ ſuba eſt ꝑ ſe ſcibile. q̄re ⁊c̄. Propter qḋ aliter
pōt dici ad q̄ōnem ꝙ celum nō agit ꝑ ſe in itellcm̄ nr̃m:
ſic itelligēdo ꝙ ꝑ ſe faciat intellectum nr̃m iudicare ali-
qd neceſſario eſſe bonū ⁊ ꝓſequendū: vel malum ⁊ fugi
endum: nec ſilr̄ agit in volūtatē nr̃am ꝑ ſe ſic ꝙ faciat ip
ſam voluntatē neceſſario aliqd velle vel nolle. Et hoc
ꝓbaret rōne p̄us iducta: q2 ſi ſic eſſet actiōes nr̃e nō eſ-
ſent laudāde nec vituꝑande: cui⁹ oppoſitū vult Ariſto.
in 3° ethi. ⁊ in multis alijs locis: ⁊ hoc etiam tenent oēs
leges. Et p3 ꝯña ſicut p̄us declarabat. S3 ꝯſiderandu3
ꝙ quāuis celum nō ſic ꝑ ſe agat in itellectū ⁊ voluntatē
ꝙ neceſſitet iſtas virtutes ad ſuos act⁹: ſic.n. ꝑiret liber
tas hūana: que dr̄ eſſe nobiliſſima ꝯditio volūtatis hu
mane: tñ corpora celeſtia multas trāſmutationes faci-
unt in ꝯtinente in quo viuūt aīalia ⁊ in corporibus etiā
aīalium: ⁊ ad iſtas trāſmutationes aliquotiēs ꝯſequitur
iudiciū itellectus de bono ⁊ ꝓſequēdo: vel malo ⁊ fugiē
do: ⁊ ſilr̄ declinatio volūtatis ad ꝓſequēdū vel fugiēdū.
v̇.g. cum ſol ⁊ alia aſtra calefaciūt excellenter ⁊ exceſſi
ue iſta iferiora ⁊ corpus hūanū exiccāt imoderate: ꝯtin
git ꝙ itellectus hūanus iudicat bonu3 eē remouere iſtū
exceſſu3: ⁊ nō pōt remoueri niſi ꝑ aſſumptionem alicui⁹
frigidi: ⁊ iō iudicat bonū eē accipere aliqḋ frigidū ⁊ ꝓſe
quēdū: ⁊ volūtas tunc iclinat in illud. Silr̄ aūt de mul
tis alijs trāſmutatiōib⁹ q̄s agūt corpora celeſtia. Et hoc T.c.20.
plane docuit Ariſto. i lr̄a p̄allegata: nihil.n. ꝓhibet ma
gis. aut fortaſſis neceſſarium ē in corpore ſupple aīalis
multos fieri motus a ꝯtinēte. ſ. ab aere ⁊ celo. hoꝝ aūt
quoſdā itellcm̄ ⁊ appetitū mouer̄: nunq̄ tñ vt dr̄ neceſſi
tat intellectus ad iudicandū ⁊ affirmādū hoc eſſe bonū
vel malum ꝑ q̄cunq3 trāſmutationē factā i corpore: nec
voluntas ad volēdum: imo ſemꝑ remanet in itellectu li
bertas ad iudicādu3 aliqd ⁊ voluntati ad volēdū aliqd
vel ad nolēdum illud: ⁊ hoc reſpectu ordinatoꝝ i finē.
v̇.g. q̄tumcunq3 corpus humanum ſit exceſſiue ifrigida
tum: dummō remaneāt v̇tutes diſtinctiue vl̄ iudicatiue:
adhuc nō nec̄ario iudicat itellect⁹ ꝙ bonum ſit remoue
re illu3 exceſſu3 friditatis: imo p̄t nō iudicare illud vel
iudicare oppoſitu3: nec voluntas nec̄io vult illḋ. ſ. remo
uere frigus illḋ exceſſiuu3 ⁊ mortificatiuu3: imo p̄t vel-
le ſuſtinere illud: ſic āt eſt in alijs. Et ꝑꝑ hoc dicit Pto-
lome⁹ ꝙ vir ſapiens dominabit aſtris inquantu3 ꝑ ſuu3
itellectum pōt iudicare aliqd eſſe bonu3 ⁊ faciēdu3 ad
cui⁹ oppoſitum iclināt corpora celeſtia q̄tu3 ē de ſe. Et
idē ēt vn⁹ dixit v̇ſificator ſatis curialr̄. Fac tibi fortuna3
feſtina frāgere lunā. Sic ꝯ fatum faciet te cura beatu3.
Cōſiderandum tñ ē ꝙ q̄uis hmōi trāſmutationes non
neceſſitēt itellectum ad iudicādum: nec voluntatem ad
volēdum. vt t3 oīs doctrina: tñ indubitanter multi re-
ꝑunt opa ſue vite ſm inclinationes factas a corporib⁹
ſupioribus in gñatione hois: ⁊ poſt eius gñatione3 ⁊ ſi
aliqui inueniunt facere ꝯtraria eoꝝ ad que inclinantur
per actionem corporum celeſtium: iſti ſunt quaſi pauci

reſpectu alioꝝ: ꝙ enim aliquis habens a figura celeſti vehementē inclinationē ad iraʒ ⁊ luxuriā ſit manſuetus ⁊ tēperatus perfecte: hoc eſt multū difficile ⁊ quaſi rarū licet poſſibile. Similr aūt ⁊ in alijs hmōi. Alia vō irrationalia.ſ.q̄ nō habēt itellectū nec habitū intellectiuum neceſſario ſequunt̄ trāſmutatiōes receptas a corporib⁹ celeſtib⁹ ⁊ nō habēt libertatē faciēdi ꝯriuʒ: ꝓpter qȯ dr̄ ꝙ in actionib⁹ q̄s agūt magis agunt̄ ꝙ̄ agant: qꝛ nō hn̄t dn̄m ſui actus: vt tangit̄ in 7° hui⁹. ⁊ in 3° ethicoꝝ.

Ad rationes tunc eſt dōm. Ad pͥmā cū dicit̄ ꝙ aſtrologi ⁊c̄. Dico ꝙ aſtrologi nō iudicāt de his que fiunt ab intellectu hūano tanꝙ̄ ſit neceſſariū talia cōtigere: nec actiōes corporum celeſtium quibus diſponunt̄ ⁊ inclinant̄ hoīes ad aliq̄ proſequenda vel fugienda: ⁊ illas iclinationes ⁊ diſpoſitiōes ꝑſequunt̄ in multis: ⁊ iō nō valet ꝯtradictio. ¶ Ad aliud dico ꝙ corꝑa celeſtia nō faciūt itellectui appere aliquid eſſe bonū: ita ꝙ neceſſario iudicet illud eſſe bonū: vel ēt malū: ſed diſponunt ad tale iudicium mō ꝑdicto. Semꝑ eniʒ tn̄ remanet intellectui libertas iudicandi de ordinatis ad fineʒ ⁊ voluntati libertas eligēdi. De hoc tn̄ magis ē ꝯſiderandū 3° ethic. ⁊ cui v̇tuti iſtaꝝ magis ſit attribuenda libertas actiōis. ¶ Ad aliud cū dicit̄. ꝙ agit in corpus ⁊c̄. ArꝪ. diceret cōcedēdo maiorē loquēdo de forma ꝑficiēte ſubm ⁊ dante eē formalr: ſed ſi ſit forma ſm aliū modū.ſ. intrinſec⁹ operās ⁊ appropriata nō vnita corpori ſm eē: nō oʒ. ⁊ ſic diceret̄ de aīa itellectiua. vt declaratū eſt in. 3. de aīa. Uel dicat̄ ꝙ maior ꝓpoſitio hʒ veritatē de forma educta de pō māe, ⁊ de eiuſ virtutib⁹: ſed forma q̄ nō ē educta de potētia māe ⁊ hʒ virtutes nō organicas nō oʒ ꝙ agens in corpus agat in ipam. Sic aūt eſt de aīa intellectiua humana ſm fideʒ ⁊ veritatē: lʒ ArꝪ. ⁊ Cōmē. neſciuerūt h̄. quare ⁊c̄. ¶ Ad aliam dicūt aliqui ꝙ mutatio celi nō eſt prima niſi reſpectu mutationū corporaliū: nō aūt abſtractaꝝ ſiue intellectualiū. Unde mutatio celi nō hʒ per ſe ordinē ad mutationē intellectus ⁊ volūtatis. Sed hoc eſt difficile: qꝛ certū eſt ꝙ pͥmū principiū eſt per ſe cā mutationis intellectus ⁊ volūtatis ⁊ nō eſt cā niſi mediāte motu celi ſm phōs. Unde relinquit̄ ꝙ mot⁹ celi ſit cauſa per ſe iſtarū mutationū: nō tn̄ ſequit̄ ex hoc ꝙ necīo eueniet: qꝛ neceſſitas ⁊ cōtigētia effectus nō cōſiderat̄ ex cā remota: ſed ex cā ꝓpinqua: que ſi nō eſt ipedibilis effectus ē neceſſarius: ⁊ ſi eſt ipedibilis nō erit neceſſari⁹. ¶ Ad aliā cuʒ dr̄. in ſōnis fiunt vere intelligētie: pōt dici ꝙ veꝝ eſt: ſed ibi nō eſt neceſſitatus intellect⁹ ad iudicandū aliq̄d eſſe bonū vel malū: nec volūtas ad volendū qualiter auteʒ hec vere intelligētie fiūt ⁊ ꝓphetie vidēdū ē in de ſōno ⁊ vigilia. Ad hoc eniʒ facit paucitas motuū exterioꝝ ⁊ bonitas virtutis imagiatiue ⁊ ſubtilitas ſpūuʒ ⁊ aſpect⁹ celeſtis. Sed nō plus de hoc ad ꝑſens. ¶ Ad aliā dico ꝙ ArꝪ. intelligit de virtutibus materialib⁹ ꝙ omnes gubernent̄ a corporib⁹ celeſtib⁹. Intellect⁹ aūt ⁊ voluntas ſunt virtutes imāles. quare ⁊c̄. Uel dicat̄ ꝙ voluntas ⁊ intellectus regunt̄ a celo ſm ꝙ celū diſponit corpora humana ⁊ facit in eis inclinatiōes ad operādū: nō tn̄ neceſſitando ad iudicandū ⁊ volendū vt dictum eſt. Omnes aūt alie auctoritates ſunt verba quorūdā alioꝝ qui putauerunt ſenſum ⁊ intellectū eſſe idem. vt pʒ in. 2. de anima. ⁊ ideo nō ſunt ad ꝓpoſitū: qꝛ etiā Ariſt. improbat illam opinionē ibidem. quare non valent.

¶ Principium aūt conſiderationis. T.c.XXI.

¶ Neqʒ enim augeri: neque diminui poſſibile eſt continue. T.c.XXIII. Qō. VII.

Q Uerit̄ hic. Utrū augmētatio ſit mot⁹ cōtinuus: ⁊ loquor de augmētatione ꝓprie dicta q̄ cōtingit reb⁹ viuētib⁹. ¶ Arguit̄ pͥmo ꝙ ſic. qꝛ mot⁹ q̇ eſt ad terminū ꝯtinuum eſt ꝯtinuus. cū mot⁹ ſit idē ſʒ eēntiam cū termino ad quē. vt pʒ in. 5. ⁊. 3. h⁹. Sʒ T.c.31.
augmētatio eſt ad terminū ꝯtinuū.ſ. ad q̄titatē ꝯtinuaʒ. T.c.4.
q̄re ⁊c̄. ¶ Itē ille mot⁹ eſt ꝯtinu⁹ q̇ eſt diuiſibilis in infinitū: hec eſt manifeſta. Nā diuidi in īfinitum ſoli ꝯtinuo debet̄. vt pʒ ex. 3. h⁹. Sʒ augmētatio ē hmōi. Eſt aūt de T.c.69.
ſpē termini ad quē. termin⁹ aūt ad quem eſt: quantitas cōtinua.ſ. magnitudo: hec aūt eſt diuiſibilis in infinituʒ. quare ⁊c̄. ¶ Itē motus extenſus extēſione tꝑali eſt cōtinuus: hoc eſt verum. ſed augmentatio eſt huiuſmodi: cōtingit enim aliquid augeri per aliqȯ totū tēpus: vt manifeſtum eſſe videtur. ergo ⁊c̄.

¶ Oppoſitū argr̄ auc̄tate ArꝪ. ī iſto. c. ⁊ auc̄tate Cōmē. Cō.23.
expreſſius. vult. n. ꝙ augmētatio nō eſt motus ꝯtinuus.

De queſtione eſt intelligēdū ꝙ ſicut ArꝪ. tāgit in lr̄a. quidā dixerūt ꝙ oīa ꝯtinue mouent̄: ⁊ videbant̄ ſic itelligere: ꝙ oē qȯ mouet̄ motu perpetuo mouet̄ illo motu: lʒ nō ſit manifeſtuʒ ad ſenſum: imo videt̄ ad ſenſuʒ ꝙ aliq̄ quieſcāt: ⁊ ex hoc ſequit̄ ꝙ augmentatio eſſet mot⁹ cōtinuus continuitate q̄ eſt ꝑpetuitas durationis: ſed hoc eſt oīo incōueniēs: qꝛ ꝯdicit ſenſui. Senſus. n. bn̄ diſpoſitus ⁊ medio ſentiendi bn̄ diſpoſito ⁊ debita exn̄te ꝓpiquitate ſenſibilis ad ſenſum. iudicat aliq̄d quieſcere. qȯ pͥus mouebat̄ localiter. vt pʒ in lapide cum ad terrā peruenit: ⁊ hoc ſatis ē ad illius opīonis iprobationē. Experimētū eni ſermonū verarū eſt vt cōcordēt rebus ſenſatis ſm Cōmēta. hic. Et Cō.22.
Ariſt. dicit ꝙ querere rōnē dimittendo ſenſum eſt infirmitas ⁊ debilitas intellectus nō potētiſ ſoluere ſophiſticam rōnem ꝯdicentē ſenſui. Eſt tn̄ in hoc ꝯ nature diffinitionē qua dicit̄ ꝙ eſt pͥncipiū ⁊ cā mouendi ⁊ q̇eſcēdi. T.c.22.
Alij vero dixerūt eꝯ. ꝙ augmētatio nullo modo ē motus ꝯtinu⁹. Non eni eſt mot⁹ ꝯtinu⁹ ꝯtinuitate que eſt ꝑpetuitas: qꝛ ipſa eſt inter ꝯria.ſ. de quātitate imperfecta ad perfectā: nullus aūt talis motus eſt ſimplr continu⁹: T.c.23.
vt ArꝪ. demonſtrat in iſto 8° nec ē ꝯtinuus: ita ꝙ ſit ſine interruptione q̇etis medie. Nā ad augmētationē req̄rit̄ ꝙ calor nālis aīati ſit ita fortis ꝙ poſſit ꝯuertere de nutrimento pluſꝙ̄ fuerit diſſolutū: hoc auteʒ non ſemꝑ poteſt facere calor nālis: imo aliqn̄ eſt ita debilis ꝙ nō ſufficit forte ad reſtaurādū diſſolutū. ¶ Itē nō eſt cōtinuus eo ꝙ extēdat̄ extēſiōe tꝑali: qꝛ ſit mot⁹ ſimul ſicut cauatio lapidis per caſuʒ vltime gutte. ſicut videt̄ velle ArꝪ. T.c.23.
in lr̄a. Sed iſti ēt deficiūt. qꝛ oīs motus ꝓprie dict⁹ ꝑut diſtinguit̄ a mutatiōe idiuiſibili dʒ eſſe ꝯtinuus aliq̄liter. vt manifeſtum eſt ex 5° huius. ſed augmentatio ē hmōi T.c.5.
motus proprie dictus. quare ⁊c̄.

Ad ratiōem ipſorum dico breuiter ꝙ lʒ calor nālis aīati non ſemꝑ ſit ſufficienter fortiſ: tn̄ poteſt eē fortis per aliqȯ totū tꝑs fortitudine ſufficiente ad extēdēdū ꝯtinue ipm augmētabile: nec iſtud ꝓbat̄ eſſe impoſſibile. Et iō dico breuiter aliter ad qōnē ſicut innuebat̄ ſtatiʒ ꝙ augmētationē eſſe motum continuū pōt intelligi triplr. Uno° ꝙ ſit ꝑpetuus ſimplr ⁊ vn⁹ numero. Cōtinuitas. n. mot⁹ accipit̄ vno mō ꝑ ꝑpetuitate ipſi⁹ ⁊ idētitate nūerali. vt pʒ ī iſto. 8. Alio° pt intelligi ꝙ augmētatio ſit mot⁹ cōtinu⁹ a pͥ° ſn°vſqʒ ad vltimū terminū: ita.ſ. ꝙ aliqȯ augmētabile ꝯtiue augmētet̄ ſine quietis iterruptiōe ꝑ totū tꝑs a cui⁹ pͥncipio icepit augeri ⁊ in termio ceſſabit augmētari. verbi gr̄a. Si puer q̇ pͥus nō augebat̄ in pͥn° vnius anni icipiat accipe

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA

quantitatẽ ⁊ in fine illius ãni acquiſiuerit illã quãtitatẽ
poſſet aliquiſ putare ꝙ neceſſario in toto illo anno cõti
nue augmẽtabaẜ ſine quiete media: ⁊ ſic ꝑ totũ in cuiꝰ ter
mio ceſſat acq̈rere ſuã quãtitatẽ: ⁊ ẽt hec q̄titas ꝑꝑ bre
uiloq̈uʒ p̄t vocari ꝯtiuitas total'. Alio° p̄t itelligi ꝙ aug
mẽtatio ſit motꝰ ꝯtinuꝰ: ita ꝙ ꝑ aliq̄ꝺ totũ tp̄s duret ſine
quietis interuẽtu. ⁊ hec pōt vocari ꝯtinuitas partialis.
¶ Tunc dico ad qōneʒ tria. Primo ꝙ augmẽtatio nõ ẽ
motꝰ cõtinuꝰ p̄mo mõ. ſ. continuitate q̄ eſt ꝑpetuitas: qꝛ
ſi ſic eſſet: tunc res augmẽtabiles nõ eſſent determinate
ad maximã q̄titatẽ: ſed hoc eſt falſuʒ. q̄re ⁊c̄. Falſitas cõ
T.c.4. ſequentis appet ꝑ Ar. in 2° de aĩa. vbi dicit ꝙ oĩum nã
cõſtantiuʒ ⁊c̄. Eſt. n. aliq̄ q̄titas ita magna ꝙ ſub maiori
nõ poſſet ſeruari: ⁊ ſic dc oĩbꝰ alijs. Et hoc demonſtratũ
fuit in p̄mo hꝰ: ⁊ ꝯña ẽ euidẽs. Si. n. motꝰ augmẽtatiõis
eẽt ꝑpetuꝰ: cũ ꝑ ip̄m augmẽtabile ducaẜ ad maiorẽ ma-
gnitudinẽ: tũc q̄cunq; magnitudine data adhuc mouere
tur ad maiorẽ: ⁊ ſic nõ eẽt determinatũ ad maximum: ⁊
qꝛ maximũ ẽ illō q̄ nõ ẽ maiꝰ. q̄re ⁊c̄. Et h̄ ẽt pōt ꝓbari
per rõnẽ p̄us adductã: qꝛ nullus motꝰ q̄ eſt de ꝯ̄rio eſt cõ
tinuus ⁊ vnꝰ nũero. Opʒ. n. ꝙ mobile cũ ꝑuenit ad vnũ
ꝯ̄rioꝝ q̄ſcat ſub illo anteq̄ icipiat redire ad aliud ꝯ̄rio
rũ: vt ſi aliq̄ꝺ mobile ꝑueniat de nigredine ad albedineʒ
opʒ ip̄m q̄ſcere ſub albedĩe anteq̄ vadat ad nigredinẽ
vt Ar. ſubtilr demõſtrat in lr̃a inferiꝰ. Sed dimitto ꝑꝑ
breuitatẽ. Talis aũt motꝰ nõ eſt vnꝰ numero ⁊ ꝯtinuus
īter cuiꝰ ꝑtes eſt quies media: habemꝰ ergo iſtã ꝓpõneʒ
ꝙ nullus motus q̄ eſt īter ꝯ̄ria eſt ꝯtinuꝰ ⁊ vnꝰ numero.
Sed augmẽtatio ẽ hmõi: ẽ enĩ de magnitudĩe iperfecta
ad ꝑfectã: ⁊ hec hñt aliqualr ꝯ̄rietatẽ. q̄re ⁊c̄. Et ad hãc
intẽtioneʒ dixit hic Cõmẽ. ꝙ nõ eſt hic motꝰ cõtinuus in
Cõ.23. veritate niſi motꝰ localis q̄ eſt velociſſimꝰ motuũ. ¶ 2°
dico ꝙ augmẽtatio nõ ẽ continua 2° mõ cõtinuitatis. ſ.
continuitate totali: cũ enĩ aliq̄d incipit augeri ſm̃ aliquã
q̄titatẽ in p̄n° alicuiꝰ tẽporis: ⁊ in termio alicuiꝰ tẽporiſ
acquiſita eſt illa q̄titas: nõ eſt neceſſe ꝙ in q̄libet ꝑte il-
lius tẽporis fuerit acquiſita aliq̄ particula illiꝰ q̄titatis:
vt ſi in fine vniꝰ anni aliq̄d inueniẜ maioris q̄titatis di-
gitalis q̄ fuit in p̄n°: non oʒ ꝙ in q̄libʒ ꝑte illius anni ac
quiſiuerit aliquam partẽ illius q̄titatis digitalis: qꝛ for-
te aliqua ꝑticula eſt in qua nõ acq̈riẜ aliq̄ particula illiꝰ
q̄titatis: ⁊ cauſa huiꝰ pōt eſſe debilitas caloris nãlis nõ
potẽtis extẽdere vel cõuertere nutrimentũ: aut pōt eſſe
defectus nutrimẽti requiſiti ad augmẽtationẽ: ⁊ hoc itel
lexit Cõmẽ. i 3° huiꝰ. ⁊ in iſto 8° vt pʒ inſpiciẽti v̄ba eiꝰ.
Com.7. In 3° quidẽ huiꝰ ſic loquiẜ. motꝰ augmẽtationis ⁊ altera
tionis ſunt plures motus. nõ. n. poſſumꝰ dicere ꝙ augmẽ
tũ ſit vno motu de initio augmẽti vſq; ad finẽ: ⁊ ipoſſi-
bile eſt vt in toto tp̄e augmẽti ſit motꝰ. Cũ enĩ non com
prehendaẜ a ſenſu motꝰ. igiẜ augmẽtum de initio motus
ad finẽ cõponiẜ ex pluribꝰ motibꝰ ⁊ pluribꝰ q̄etibꝰ. Et
paucis interpoſitis ſubdit Cõmẽtator: ꝙ ſi aliq̄d augeẜ
in anno ſm̃ q̄titatẽ digitalẽ: remotũ ẽ vt ille digitꝰ diui
daẜ per ꝑtes oẽs illiꝰ anni: q̄m minimũ tp̄s ſenſibile nõ
hr̃et ex eo ꝑtẽ ſenſibilẽ. ¶ Itẽ aliã cāʒ illiuſ diſcõtiuatio
nis videẜ h̄ dare cõmẽtator. ¶ Ad cuiꝰ euidentiã ꝯſide
randũ ꝙ ad augmẽtationẽ req̈riẜ vt mã nutrimẽti trãſ-
mutetur ad formã ſubalẽ augẽdi: ⁊ ſic ad augmẽtationẽ
neceſſaria eſt gñatio. vt v̄bi gr̃a. Si caro diciẜ augmẽta-
ri oʒ ꝙ in mã nutrimẽti genereẜ forma carnis. Ulterius
videẜ ſupponere Cõmẽta. ꝙ anteq̄ genereẜ caro maior
carne minima oʒ generari carnẽ minimã: ⁊ hoc eſt manife
ſtum per ſe. Et ſupponit ẽt ꝙ gñatio minime carnis ſit
Cõ.57. īſtanti. Ex quo pʒ ꝙ cũ inſtãs nõ cõtinueẜ īſtãti. vt pʒ in
T.c.122. 6° huiꝰ ⁊. 4. manifeſtũ eſt ꝙ ille gñationes carniũ mini-
marũ nõ continuanẜ adinuicẽ. Unde videẜ intẽdere Cõ
mentator ꝙ augmẽtatio nõ oĩo ſit ꝯtinua ſaltẽ q̄tũ ad
generationẽ q̄ requiriẜ ad augmẽtationẽ: ⁊ hoc etiaʒ vi
deẜ intẽdere Ar. in lr̃a. Uult enĩ ꝙ lʒ q̄titas q̄ acquiriẜ
per augmẽtationẽ ſit diuiſibilis in ĩfinitũ: tñ eſt deueni-
re ad aliquã ꝑtẽ q̄ tota ſimul acquiriẜ: ⁊ nõ vna pars eiꝰ
prius tp̄e q̄ alia: vt augmẽtatõe carnis deueniẜ ad car-
nẽ minimã q̄ tota ſil' acquiriẜ ⁊ generaẜ: ⁊ non vna pars
eius p̄us tp̄e q̄ alia: ⁊ exẽplificat de cauatiõe lapidis ab
vltima gutta. vt pʒ inſpiciẽti lr̃aʒ ⁊ cõmẽtũ. ¶ 3° dico ꝙ
augmẽtatio bñ poteſt eſſe continua. 3. mõ ꝯtinuitatis. ſ.
ꝙ ꝑ aliq̄ꝺ tp̄s durat ſine q̄ete media. Qꝺ ꝓbo. qꝛ aliter
augmẽtatio nõ eſſet verꝰ motꝰ prout diſtinguiẜ ꝯ̄ muta-
tionẽ inſtãtaneã: qꝺ eſt oĩo incõueniẽs. ⁊ ꝯ̄ Ar. aperte i T.c.7.
5° huiꝰ vbi diuidit motũ ꝓꝑe dictũ i tres. ſ. ĩ alterationẽ:
loci mutationẽ: ⁊ augmẽtũ ⁊ diminutionem. Dicam g̊ ꝙ
augmentatio bñ pōt eſſe ꝯtinua q̄dã continuitate ꝑtiali
ita. ſ. ꝙ durat per aliq̄ꝺ tp̄s ſine q̄etis interuẽtu. Cũ. ſ. for
ma ſubalis rei q̄ augeẜ vt caro generata eſt in mã nutri-
menti: tũc in tp̄e cõſequẽte illud inſtans gñatiõis p̄t nã-
lis calor viuẽtis extẽdere illud totũ cõpoſitum ex carne
gñata ⁊ carne p̄exñte: ⁊ extẽdere dico extẽſiõe totius ꝑ
aliq̄ꝺ tp̄s q̄uis forte illud ſit modicũ ⁊ paruũ. Et h̄ extẽ
ſio cõtinua eſt augmẽtatio ꝓprie ꝓut diſtinguiẜ ab alijs
motibꝰ ⁊ mutationibꝰ. De h̄ aũt plenius habeẜ in qōne
de augmẽto quam ordinaui ⁊ cõicaui: vbi ẽt declaratꝰ ẽ
motus ſm̃ quẽ ſit augmẽtatio: ⁊ ꝓbatũ eſt ip̄am nõ fieri
in īſtãti: ⁊ multa necc̃ia ad hãc ſpeculationẽ. qꝺ ſi tu vide
ris: puto ꝙ te nõ penitebit. ¶ Itẽ Ar. diç i p̄mo ꝺ gña T.c.25.
tiõe. qꝺ augeẜ necẽio moueẜ localr: qꝺ ñ eẽt niſi ipſa aug
mẽtatio aliquã ꝯtinuitatẽ hr̃et. ¶ Sʒ ꝯ̄ iſtã vltimã vi-
deẜ eẽ auctoritas Cõmẽ. in iſto loco. dicit. n. iſta v̄ba. Et Com.23
cũ ita ſit ſicut narrauimꝰ bñ appet ꝙ dictuʒ alfarabij in
p̄n° ſui libri de entibꝰ trãſmutabilibꝰ. ſ. ꝙ in diffõne mo-
tus virtualr apparet ꝯtinuatio: eſt ſermo nõ verus: ſʒ nõ
apparet niſi in motibꝰ localibꝰ: de q̄bus diciẜ hoc nomẽ
motꝰ p̄ncipalr. In alijs aũt motib° i q̄buſdã poſſibile ẽ:
vt appareat ꝯtinuo. ſ. vt ꝑtes eoꝝ inueniãẜ nõ diſtincte
abinuicẽ: ⁊ in q̄buſdã non appet hoc: qꝛ parteſ illoꝝ nõ
inueniunẜ ſm̃ hũc modũ. g̊ videẜ velle ꝙ augmentatio
nõ eſt ꝯtinua aliquo mõ. ¶ Ad hoc poſſet aliq̄s rñdere
dando auc̄tatẽ ꝓ auc̄tate: qꝛ ipſemet Cõmen. dicit in. 3. Cõ.7.
huius expſſe. ꝙ ex diffõne motꝰ apparet ꝯtinuatio mo-
tus: motꝰ enĩ quãdo q̄ſcit erit ꝑfectio eiꝰ qꝺ eſt in actu.
Propter qꝺ dicunt aliqui ꝙ Cõmẽ. ſibijpſi ꝯ̄dicit in iſta
mã. Sed hoc abſit a nobis dicere de ipſo: quẽ putamus
meliorẽ ph̄orũ poſt Ar. Dicã g̊ ꝙ itentio Cõmen. nõ ẽ
ꝙ augmentatio nullo° ſit ꝯtinua: ſed ꝙ nõ eſt ꝯtinua ab
initio q̄ augmentabile icipit augeri poſtq̄ nõ augmenta-
baẜ vſq; ad finẽ. Et hoc manifeſte ſonant v̄ba eiꝰ ſupiuſ
inducta. ſ. in motibꝰ localibꝰ de q̄bus diciẜ h̄ nomẽ motꝰ
p̄ncipalr. ſ. in motibꝰ circularibꝰ corpoꝝ celeſtiũ eſt cõti
nuitas ſm̃ iſtũ modũ. ſ. ꝙ a p̄n° circulatiõis vſq; ad finẽ
eiꝰ mobile ſemꝑ cõtinue moueẜ. Silr ignis h̄ exñs ſi nõ
ꝓhibeaẜ poſtq̄ incepit aſcẽdere ſemꝑ aſcendit ⁊ ꝯtinue
moueẜ vſq; ad finẽ: ⁊ ſic nulla eſt ꝯ̄dictio in verbis Cõ-
mẽtatoris ſubtilr itellectis. Poſſumꝰ ẽt dicere ꝙ cõmẽ-
tator itelligit augmẽtationẽ nõ eẽ ꝯtinuã quãtũ ad gña
tionẽ q̄ añcedit eã mõ p̄dicto ꝙ i ſe nullã ꝯtinuitatẽ hʒ.
Et i iſta mãifeſta ꝯcordia gaudeat aĩus meꝰ cũ laude di.

Omnes rationes in principio queſtionis addu-
ctas concedo. probant enim motuʒ eſſe
continuũ aliqua continuitate. ſ. partiali vt prius expoſi-
tum eſt: ſed non probant ipſum eſſe continuum. i. perpe-
tuuʒ ⁊ ſine termino: nec ꝯtinuitate totali. ſ. ab initio vſq;

ad vltimū terminū.iō ⁊c̄. ¶ Ad auctātē Ariſtotelis.dico ꝙ ip ſe itelligit augmētationē non eſſe continuā.i.infinitam a parte ante ⁊ a pte poſt:vt aliq̄ poſuerunt:imo vult eam eſſe finitā a pte ante:q: fuit aliqȯ īſtās tpis añ qȯ h̄ aug mētabile nō augebat:⁊ eſt accipe aliquā q̄titatē ita par uā qua mioꝛ nō acq̄rit actu ⁊ ſeoꝛſuʒ ⁊ finitā a pte poſt: q: ꝑuenit ad inſtās tpis vltra qȯ nō augmētat h̄ augmē tabile ⁊ ad q̄titatē ꝑfectiſſimā ⁊ poſſibilē:auctas ēt Cō mētatoꝛis non eſt ꝯ poſitionē vt manifeſtū eſt ex dictis.

¶ Similiter autem ⁊ in alteratione qualibet. Non enim ſi partibile in infinitum eſt quod al teratur:propter hoc ⁊ alteratio ⁊c̄.

Textu cōmenti.XXIII. Queſtio. VIII.

q Uerit̄ hic.Utꝝ alteratio ſit diuiſibilis in in finitū. ¶ Arguit̄ ꝑ° ꝙ ſic.q: qȯ ē act⁹ alicu ius diuiſibilis in īfinitū eſt diuiſibile in infini tum.Siquidē actus diuidit̄ diuiſiōe eius cu ius ē act⁹:dūmō ſit act⁹ dans eē.Sʒ altera tio eſt act⁹ alicui⁹ diuiſibilis in īfinituʒ.ſ.alterabilis:qȯ ē diuiſibile in īfinitū.Oē eni qȯ mouet̄ ⁊ ꝑ ꝯñs qȯ alterat̄ eſt coꝛp⁹:vt demōſtratū eſt i.6.h⁹.⁊ oē coꝛp⁹ eſt diuiſibi

T.c.23. le in īfintū.6.hui⁹.q̄re ⁊c̄. ¶ Itē mot⁹ v̄e ꝯtinuus eſt di

T.c.3. uiſibilis in īfinitū.6.h⁹.ſʒ alteratio ē hmōi.vt pʒ ibideʒ.

T.cō.3. ergo ⁊c̄ ¶ Itē oīs motus ad foꝛmā ſuſcipientē magiſ ⁊ minus vr̄ diuidi in īfinitū:q: talis foꝛma hʒ gradus infi nitos ſibiīnuicē ſuccedentem:ſed alteratio ꝓpꝛie dicta ē hmōi:vt calefactio ⁊ frigidatio. quare ⁊c̄.

T.c.23. ¶ Oppoſitū arguit̄ auctāte Ariſtotelis.i iſto.8.qui vult ꝙ alte ratio multotiens fit velox:⁊ exponit̄.i.tota ſimul. ⁊ idē dicit in de ſenſu.contingit enim aliqȯ totū ſimul altera ri:qȯ non eſſet ſi diuideretur in infinitum.

Ad queſtionem eſt hic intelligēdū ꝙ ſicut tāgit hic Ariſtoteles.quidā puta uerūt ꝙ oīa ꝑpetuo ⁊ ꝯtinue mouerent̄.⁊ videbant̄ itel ligere ſic:ꝙ oē qȯ mouet̄ aliq̄ motu ꝓus ſemꝑ mouebat̄ ⁊ poſt ſemꝑ mouebit̄ illo motu:ex quo ſequebat̄ altera tionē quālibet eſſe perpetuā ⁊ infinitā.Cōtra hoc loqui tur Ariſtoteles.hic dicēs ꝙ nō eſt veꝝ:nō eni eſt nec̄ium ſi illud qȯ alterat̄ eſt diuiſibile in īfinitū:ꝙ ꝑꝑ hoc alteratio ſit īfinita:ſed velox ſit multotiens.Item motus q̄ eſt ad ꝯ ꝛiuʒ nō eſt ꝑpetu⁹ſi ut dicebat̄ ꝓus: ⁊ h̄ demōſtrat Ari.

T.c.23. in lr̄a.Modo alteratio ē de ꝯrio ad ꝯriū:vt cū aliquid ſanat̄ mutat̄ in ſanitatē ⁊ in aliud nullū per ſe.quare ⁊c̄. Item videmus ſenſibilr̄ ꝙ lapis nō ſit durioꝛ neq̃ mol lioꝛ ſed manet ſub eodē gradu molliciei ⁊ duriciei aliq̄ tpe cū ꝓus mollificabat̄ aut idurabat̄ vel poſteri⁹.ergo nō diceret̄ ꝯtinuo.i.ꝑpetuo alterari:ſed eſt inconueniēs multum ⁊ manifeſtis ambigere. ¶ Propter qȯ dico alr̄ ad qōnē.Ad cui⁹ euidētiā ꝯſiderādū ꝙ alterabile cū ſit coꝛp⁹ eſt diuiſibile in īfinitū:⁊ h̄ ſupponēdū eſt i.6.h⁹.⁊

T.c.32. ex libꝛo de lineis idiuiſibilib⁹. Ulteri⁹ itelligendū ꝙ al teratio pōt accipi duplr̄.Uno° ꝓ q̄litate fluente c⁹ vna pars generat̄ poſt aliā quouſq̃ ꝑficiat̄.Alio° ꝓ fluxu cō tinuo quo ipm alterabile fluit de vna pte ad aliā. ¶ Itē ꝯſiderandūʒ eſt ꝙ alterationē eſſe diuiſibilē in infinitum pōt intelligi duplr̄.Uno° q̄tuʒ ad partes ipi⁹ alterabil̄ ſic.ſ.ꝙ pars minoꝛ ipſi⁹ alterabilis ꝓus tpe recipiat foꝛ mā ab alterante q̄ pars maioꝛ. ¶ Itē ꝙ alteratōis ſint ptes infinite pt̄ itelligi de alteratione pꝛo q̄litate fluente ⁊ pꝛo fluxu q̄litatis. ¶ Tunc dico ad qōneʒ tria. Pꝛio ꝙ alteratio que eſt q̄litas fluēs eſt diuiſibilis in īfinituʒ: qȯ ſic ꝓbo.illius foꝛme ſunt ptes īfinite cuius aliqua ps acq̄ritur in quolibʒ inſtāti alicuius tpis:ſʒ illius q̄litatis ſm quam eſt alteratio aliqua pars recipit̄ in q̄libʒ iſtāti tēpoꝛis.q̄re ⁊c̄.maioꝛ ē nota.Cū eni cuiuſlibet tpis ſint

inſtātia infinita.vt pʒ in.6.hui⁹ nec̄io alicui⁹ qualitatis T.c.76.

ſunt ptes īfinite:cui⁹ q̄litatis aliq̄ pars acquirit̄ in quoli bet inſtāti alicuius tpis.⁊ minoꝛ ēt conceditur. Naʒ cum aliquid continue alteratur in aliquo tpe ipm alterabile in quolibet inſtāti illi⁹ tpis recipit aliquā partē illius q̄ litatis ſucceſſiue.Alteratio eni ꝓpꝛie dicta eſt gñatio vni us partis poſt aliā partē illius q̄litatis ad quā tendit al

teratio donec ꝑficiat̄ ⁊ ſit in actu.vt pʒ per Cōmen.3.h⁹ Cō.7.

Utrū aūt iſtaꝝ partiuʒ ꝓoꝛ remaneat adueniente poſte rioꝛi aut coꝛrūpat̄:ita ꝙ hec pars ſit ſuppoſita:bñ dubi um ē:⁊ viſuʒ fuit in.5.itellige ꝙ nō ſūt in actu diſtinctio nis:ſed bñ ſunt in actu ꝑſentialitatis.Sciēdum tñ eſt ꝙ ſicut illud qȯ mouet̄ ꝯtinue localiter in quolibet inſtanti tēpoꝛis in quo ꝯtinue mouet̄ non eſt in ſpacio ſibi eq̄li ni ſi in potētia.vt pʒ in iſto.8.Sic dū aliquid cōtinue alte rat̄ in quolibʒ inſtāti tpis in quo ꝯtinue alteratur nō eſt ſub gradu foꝛme vel ſub pte foꝛme niſi i potētia. Cū aūt terminatus eſt mot⁹:tūc eſt actu ſub aliq̄ pte q̄litatis illi us.vt pʒ in.6. ¶ Et per hoc pʒ ſolō ad illō qȯ poſſet di ci.poſſet eni aliquis dicere ꝙ in īfinitis nō eſt vltimum ⁊ in iſtis gradib⁹ vel partib⁹ foꝛme deuenit̄ ad vltimū:cū alteratio terminet̄.ergo ⁊c̄.Dicēdū ꝙ in infinitis ſm ꝙ infinita ſunt nō eſt ꝓn^m nec vltimū:mō ptes q̄litatis que ſunt in potētia in alterato:dū ꝯtinuo alterat̄ ſunt in po tētia infinita:⁊ iō in ipſis nō eſt accipe ꝓmā nec vltimā: ſed ptes q̄ ſunt in actu nō ſunt infinite:⁊ iō in ipſis ē ac cipere vltimā aliquo mō.Et ſil̄e ē ſicut de linea recta fi nita in qua ſunt īfinita pūcta ꝯtinuātia ⁊ in eis nō eſt ꝓ muʒ nec vltimū.Sed vtrū ſit dare ꝓmā partē illius q̄li tatis multū.eſt dubiū:de hoc aūt hʒ videri in.6.vbi q̄ri tur an in motu ſit ꝓmū mutatū eſſe a parte añ.Scdō di co ꝙ alteratio q̄ eſt fluxus qualitatis continuus eſt diſi bilis in infinitū i ſuas ptes:q: oē ꝯtinuuʒ eſt diuiſibile in

infinitū.vt pʒ.6.h⁹ talis aūt fluxus eſt cōtinu⁹ vt mani T.c.3.

feſtū eſt.q̄re ⁊c̄. Tertio dico ꝙ alteratio nō eſt diſibilis in infinitū ſm ptes alterabilis ſic intelligēdo ꝙ ſemper ꝓus tpe vna pars.ſ. minoꝛ recipiat q̄litatē agētis q̄ ps maioꝛ.Qȯ ſic ꝓbant aliqui:q: ſi ſic eſſet:tunc oīs altera tio eſſet infinita a pte añ ⁊ nūq̄ incepiſſet:ſed h̄ eſt mani feſtū ipoſe:ſenſibiliter.n.apparet ꝙ ignis icipit caleface re aquā cū pꝛius nō calefaceret eā:⁊ hoc nō indiget ꝓba tione apud aliquē idoneū ꝓbantē:ſed ꝯñā ꝓbat̄.q: ipm alterabile cū ſit coꝛpus ꝯtinuuʒ eſt diuiſibile in infinituʒ in ptes:quaꝝ vna eſt minoꝛ alia.i.ꝙ q̄cūq̃ pte data con tingit dare minoꝛē ⁊ illa minoꝛē:⁊ ſic ſemꝑ.h̄ aūt pʒ in demonſtratiſ in.6.Si igit̄.ſemꝑ eēt nec̄iuʒ cū aliquid dʒ alterari ꝙ pars minoꝛ alterabilis ꝓus tpe alteret̄ q̄ ma ioꝛ.adhuc pars illius ptis mioꝛis.⁊ ſic ſemꝑ:tūc in infini tuʒ eſſet tp̄s alterationis qȯ eſt ipoſſibile.verbi grā.Sit aliqȯ alterabile decem pedū.Si dicas ꝙ ꝓus tēpoꝛe ne ceſſe eſt alterari mediū illi⁹ q̄ totū:⁊ adhuc ꝓus tēpoꝛe mediū illi⁹ medij:⁊ ſic ſemꝑ:⁊ tūc nūq̄ peruenitur ad ꝑ teʒ q̄n ſit accipe minoꝛē dico exiſtentem in toto: ſeq̄tur ꝙ nunq̄ ꝑueniet̄ ad finē illi⁹ alterationis. ¶ Sʒ rō foꝛ te adhuc nō ſufficit.q: videret̄ eodē mō ꝓcedere de mo tu locali:ad ꝓbādū ꝙ mobile nō ſemꝑ ꝓus tēpoꝛe ptrā ſit partē minoꝛeʒ ſpacij q̄ maioꝛeʒ.Et tñ dicit Ariſtoteles.ꝙ ra tionabiliter nāq̃ loci mutatōes in medio ꝓus attingūt: ⁊ idem habet̄ ex.6.huiuſ.Et ideo pōt adduci alia ratio que tangebat̄ pꝛius.Nam illud alterabile dʒ ſimul totū alterari modo pꝛeexpoſito ſuper qȯ totū obtinet ipſum alterans.hec videtur manifeſta:ſed eſt accipere aliquaʒ ptē ſuꝑ quā totā ſimul obtinet ipm alterans:vt cū ignis obtinet ſuꝑ aliquā totā ptē aque.ergo ⁊c̄.Et ſi hoc non

ſufficit adducatur alia:q2 iſta pars debet ſimul tota alterari ſub qua minori nō pōt ſaluari q̄litas ſenſibilis: ſeorſum diuiſim:hec eſt euidens:ſed aliq̄ pars alterabilis eſt ita parua ſub qua minori nō pt ſaluari qualitas ad quā eſt alteratio:ſaluari dico ſeorſum ⁊ diuiſiꝫ:quelibet eniꝫ
T.c.36. forma nālis eſt determinata ad minimū.vt pꝫ p̄mo hꝰ. ergo ⁊c.maior ꝓpoſitio eſt manifeſta:ſi eni ſit aliq̄ pars aque:ita parua ꝙ ſub minori nō pōt ſeruari caliditas.tūc igne approximato ſufficienter:aut illa tota ſimul recipit caliditatē:aut vna pars eius p̄us tpe q̄ totum.Si p̄mo mō habet ꝓpoſitū.Si 2ᵒ mō.ergo cū pars ſit mior toto in minori poterat ſeruari caliditas:cuius oppoſitū pōebat.⁊ ſic pꝫ maior.minor aūt ſupponit ex p̄mo huiꝰ.Et hec quidē rō forte eſt demonſtratiua.Nō ergo putāduꝫ eſt alterationē eſſe diuiſibilē in īfinitū ſm ptes alterabilis.Sic itelligēdo ꝙ ſemp pars mior p̄us alterat q̄ maior:imo puenit ad aliquā pteꝫ alterabilis:ita paruaꝫ ꝙ vna pars eius ſimul cū alia ⁊ nō p̄us tpe icipit recipe ab agente.Et hec eſt plane intētio Ar.in iſto loco vbi ſic dicit.Nō eni ſi in infinitū diuiſibile eſt qō alterat pp hoc alteratio ſupple eſt ppetua:ſed velox ſit multotiens.i.ſimul mō p̄miſſo.hoc idē ipſe intellexit in de ſenſu ⁊ ſenſato vbi ſic dicit.ↄtingit.n.ſimul ⁊ nō dimidiū alterari velut aquā totā ſimul coagulari.Simul itaqꝫ cōtingit alterari ꝓpter vnionē p̄oritatis ⁊ poſterioritatis tēporalis in ptibꝰ alterabilis:nō vna p̄us tpe incipiat alterari q̄ alia:⁊ hoc ē qō ſubdit:⁊ nō dimidiū p̄us:nō tñ ſic ſil' cōtingit alterari ꝙ oēs gradus aut partes qualitatis ſiml' acquirant:ita ꝙ ly ſimul dicat p̄uationē ſucceſſiōis vniꝰ partis ad aliā:imo neceſſario oꝫ ꝙ vna ps ſuccedat alteri vel nō eēt alteratio ꝓprie dicta:nec motꝰ verus:ſed motus indiuidualis.imaginor ḡ ꝙ cū alterans appropiquat alterabili eſt accipe aliquā partē illius alterabilis ita paruā ꝙ in minori nō poſſet ſaluari q̄litas īducenda ſeorſum ⁊ diuiſim:⁊ tūc ip̄m agens obtinet ſuper totā illā partē:⁊ ī illa tota ſil' ⁊ nō p̄us tēpore in vna eiꝰ pte q̄ in alia icipit eſſe forma illa ⁊ recipit: poſtmodū illa eadem pars trāſmutat vlteriꝰ ad gradū perfectiorem ſiue prior remanet ſiue nō.Patet igitur ꝙ alteratio nō eſt diſibilis in īfinitū ſm ptes alterabilis:diuiſibilis dico in īfinitum in partes ſucceſſiuas:quaꝝ vna tpe ſit p̄or alia.

¶ Cōſiderādū eſt diligenter ꝙ ſicut tangit Cōmē.i.4. huiꝰ cōmēto.100.Motꝰ hꝫ duplices partes:quaſdā.n. hꝫ partes q̄ ſunt ſimul:ita ꝙ vna extēte eſt alia:ſicut cuꝫ aliqō cōtinuū mouet.vna pars motꝰ q̄ eſt in vna parte illius cōtinui:ſimul eſt cū illa parte motꝰ que eſt in alia:
T.cō.8. ⁊ ſm hoc dicit in.5.metaphy.ꝙ ↄtinuū eſt illud cuiꝰ motus eſt vnus.i.indiuiſibilis ſm tp̄s.Alias aūt partes ſuccedentes:quaꝝ.ſ.vna eſt p̄or tpe ⁊ alia poſterior:modo nō itendo negare q̄n alteratio ſit diuiſibilis in infinitum ſm diuiſionē partiū alterabilis. diuiſibilis dico in ptes que ſimul ſunt:imo hoc eſt neceſſariū.aliter totū alterabile nō alteraretur.Sꝫ volo dicere vt pluries expoſui ꝙ nō eſt diſibilis in partes ſuccedētes:ita ꝙ vna ps alterabilis p̄us tpe recipiat q̄ alia:⁊ pars illiꝰ q̄ illa tota.⁊ ſic in infinitū:imo deuenit ad partē que tota ſimul incipit alterari:⁊ non dimidium tempore prius.

Omnes rōnes in principio qōnis adductas ↄcedo ſm ꝙ ꝓcedūt.vt pꝫ ex dcis. ¶ Ad p̄mā cū dicit ꝙ eſt actus ⁊c.iſta rō bene cōcludit alterationē diuidi in infinituꝫ in ptes q̄ ſunt ſimul ⁊ in potētia ſm diuiſionē mobilis in infinitū in ptes in potētia:ſed ꝙ ſit diuiſibilis in infinitū ſm diuiſionē partiū mobilis in partes ſuccedentes nō cōcludit.¶ Ad aliā cum dicitur motus vere cōtinuus ⁊c.Cōcedo ꝙ eſt diuiſibilis in infinituꝫ ſm partes ſuas proprias:ſed nō rōe partiū mobilis eo.ſ.ꝙ vna pars necio p̄us tpe alteret q̄ alia.Sꝫ ſi bene contingeret aliq̄n.ſ.cū vna pars ſit melius diſpoſita ad calefactionē q̄ alia.vbi grā.Cū vna pars ligni eſt melius diſpoſita ad calefactionē q̄ alia.tūc p̄us tpe alteratur q̄ illa:ſed hoc nō eſt necīum in oibus.¶ Ad illaꝫ cū dr̄ ille motus q̄ eſt ad formā ⁊c.Cōcedo ꝙ talis motus eſt diuiſibilis in infinitū ſm ptes ſuas in potētia:talis eni forma hꝫ gradus infinitos in potētia.vt dicit ⁊ pbatū eſt p̄us:⁊ diuiſibilitas hec ↄceſſa eſt ī poſitiōe:ſꝫ nō ſequit ꝙ diuidat in infinitum ſm ptes mobilis ſibi ſuccedentes in recipiēdo q̄litatē:ſic.ſ.ꝙ ſemp ps mior p̄us tpe recipiat formā ſeu q̄litatē q̄ maior:⁊ hāc diuiſionem ſm cōtactū agētis:qō ꝓ tanto verū eſt:q2 ip̄m alterās nō p̄uſ tpe tāgit ptē minorē q̄ maiorē.dico vlr.imo deueniet ad talē partē quā totā ſimul tangit ei iprimendo ſuā q̄litatē vt ſepe dictū eſt.¶ Auctoritas Ar.nō eſt ↄ dicta: ſicut pꝫ inſpicienti poſitionē:⁊ hec eſt bona ſuper mltaſ.

¶ Mouentium igitur ⁊ eoruꝫ que mouētur ⁊c. Qcunqꝫ enim ipſum a ſeipſo mouetur natura mouetur vt quodlibet animalium: mouetur enim ipſum animal a ſeipſo ⁊c. Textu commēti. XXVII.

Queſtio. IX.

Queritur hic primo.Utrum animal moueat ſeipſum.¶ Arguitur primo ꝙ non. q2 illud quod mouet a principio extrinſeco non mouet ſeipſum:quod enim mouet ſeipſum mouetur a principio intrinſeco.vt vult Ar.hic ſed animal mouetur ab extrinſeco pricipio:q2 mouetur ab appetibili.vt patet.3.de anima . vtputa a nutrimēto T.c.50.
aut aliqō hmōi:⁊ iſtud ē extrinſecū.q̄re ⁊c.¶ Itē ſi aial moueret ſeip̄m:tūc idē ſimul eēt in actu ⁊ in potētia reſpectu eiuſdē:qō videt īpoſſibile cū illa ſint valde oppoſita.vt vult Cōme.in p̄hemio de aīa.⁊ Ar.hꝫ ꝓ īpoſſi Cō. 6.
bili in iſto.8.⁊ pꝫ ↄ̄nā.q2 mouēs eſt in actu.vt pꝫ in.3.hꝰ T.c.32
ſemp enim extimabit ſpēs aliqua mouēs:qō aūt mouet T.c.18.
eſt in potētia cū motꝰ ſit actꝰ entis ī potētia ſm ꝙ hmōi 3ᵒ huius. ḡ ⁊c.¶ Itē ſi ſic eſſet:tunc aial eſſet diuiſibile in duas ptes:quaꝝ vna eſſet p ſe mouēs ⁊ alia p ſe mo T.c.6.
ta:⁊ hꝫ pꝫ per Ar.in iſto 8ᵒ.hoc eni mō ⁊ nō alio pt ali T.c.4
quid mouere ſeipꝫ:ſed illud eſt īpoſſibile.ꝓbatio:q2 aut ille ptes eſſent eēntialeſ.ſ.mā ⁊ forma:ita.ſ.ꝙ forma eēt mouēs ⁊ mā mota:aut eēnt ptes q̄titatiue.nō p̄mo mō q2 ſic graue inaiatum moueret ſeip̄m cum ſit diuiſibile in mām ⁊ formā:⁊ hoc eſt ↄ Ar.hic vbi dicit ꝙ mouere ſe ipſum ꝓpriū eſt aiatoꝝ:⁊ adhuc mā nō pōt eē ꝙ moueātur:q2 qō mouet eſt ens actu.5.huiꝰ.mā aūt quātū eſt d
ſe eſt in pura potētia:nec ſilr forma mouet:q2 mouēs eſt T.c.8.
ens actu vt cōiter dicit.forma aūt non eſt ens actu cū ſit actus.q̄re ⁊c.Nec eſt dicēdum ꝙ iſte ſint ptes q̄titatiue q2 ſimilr graue in actu moueret ſe cū hēat diuerſas partes quantitatiuas:⁊ adhuc oēs partes quātitatiue aialis ſunt eiuſdē rōis cū ſint eiuſdē forme.ſ.aīe.ergo nō eſt rō.quare vna ſit mouens ⁊ alia ſit mota. quare ⁊c.
¶ Oppoſitū arguit auctāte Ar.⁊ Cōme.in littera.

Dicendum breuiter ꝙ aial mouet ſeipꝫ: quod ꝓbat rōe Ar.ī littera.Nā oē qō hꝫ duas partes:quaꝝ vna eſt per ſe mouēs ⁊ alia per ſe mota mouet ſeipꝫ:hoc eniꝫ mō pōt aliquid per ſe mouere ſeipſum ⁊ nō aliter.vt demōſtrat Ar.in iſto.8. in illo capitulo.neceſſe igit eſt omne qō mouet: ſed animal eſt hmōi.In declinatione aūt huius minoris ꝓpoſitiōis eſt bene difficultas.Dicūt eni aliqui ꝙ ille partes aialis: q̄rum vna eſt per ſe mouēs:⁊ alia per ſe mota nō ſunt aīa

⁊ corpus ꝓpter rōnē ꝑus inductā:tum q2 aīa eſt actus ⁊ nō ens actu mouere aūt debet enti actu ⁊ non actui:ſcu forme:vt aſſerūt:tū q2 corpus qđ eſt altera pars eēntia lis aīalis eſt mā ꝑma q̄ eſt ens de ſe pura potentia:⁊ iſta
T.cō.8. nō eſt per ſe ſubm alicui⁹ mot⁹ ꝑmo vt hʒ in.5. Dicūt ḡ iſti ꝙ ille partes aīalis:quaꝝ vna eſt mouēs ⁊ alia mota ſunt partes q̄titatiue:quaꝝ vna eſt ꝯpoſita ex corpore ⁊ aīa.eſt eni in corpore aīalis vna pars.ſ.i medio corporis vel cordis q̄ eſt iter dextrū ⁊ ſiniſtrū.⁊ ante ⁊ retro ⁊ ſurſum ⁊ deorſuʒ.⁊ in hac pte ꝑncipalr̄ eſt virt⁹ motiua: ⁊ iſtā dicūt eſſe ꝑmū mouens in aīali:⁊ alie partes ſunt mote per calorē ⁊ ſpūs q̄ mittūt eis ab iſta pte. ¶ Sed ſine dubio iſta eſt ꝯ Cōmenta.plane in iſto.8.vbi vult ꝙ mouēs i aīalib⁹ eſt aīa:⁊ ipm corp⁹ eſt motū:nec pōt dici ꝙ p aīaʒ Cōmen.intelligat iſtā partē q̄titatiuā.ſ.me
Cō.27. diū parietē cordis in quo ꝑncipalr̄ eſt virt⁹ motiua: ⁊ p corp⁹ alias ptes itelligat.hec eni nō eſt intētio Cōmen. vt pʒ inſpicienti vba ei⁹ in iſto ca⁹ vbi ſic loq̄tur: nullus
Cō.28. eni dubitat ꝙ aīal mouet̄ ab aīa:⁊ ꝙ aīa ē motor ⁊ corpus eſt motū:ſʒ latet quō eſt diſtictus eꝯ.in eis q̄ mouētur ab extrinſeco.ſ.q2 in iſtis appet manifeſte ꝙ motor ē diſtinct⁹ a moto.Et paucis iterpoſitis ſubdit Cōmen. Et eſt intelligēdū hic per diſtinctionē in eſſe:nō diſtictionē in diffōne.Motorē eni in aīalib⁹ eē diſtinctū a moto ſm diffōnē manifeſtū eſt p ſe.Sed ignotū eſt vtrū diſtinguatur vel nō diſtiguat̄ in eſſe:mō ſi p animaʒ itelligeret partē q̄titatiuā nō eſſet veꝝ qđ dicit.q2 notū eſt ꝙ vna pars q̄titatiua aīalis eſt diſticta ab alia in eſſe:ita ꝙ eſſe vni⁹ nō eſt eē alteri⁹ vt manifeſtū eſt p ſe. ¶ Itē in alio
Cō.30. cōmēto ſup illā partē:ampli⁹ quō ꝯtinuū.dicit Cōmen. ſic motorū.dʒ eſſe diſtinct⁹ a moto:aut ſm diffōnē ⁊ eē ſimul:ſicut illa q̄ mouent̄ ab extrinſeco:aut ſm diffōneʒ tm̄:ſicut in hn̄tibus aīas.Anima eni que eſt motor i eis diſtinguit̄ a corpore:qđ eſt motū ſʒ diffōnē:lʒ nō diſtinguat̄ ſʒ eſſe.ſ.ꝙ ipoſſibile eſt corpus eē ſine aīa: ⁊ aīam ſine corpore niſi eq̄uoce.Ex q̄bus verbis manifeſtuʒ eſt cōmētatorē intelligere ꝙ aīa eſt motor corporis.aīa dico q̄ eſt forma ⁊ act⁹ ipſi⁹:hec enim eſt de q̄ ꝓprie veruʒ eſt ipam nō diſtingui a corpore ſm eē:ſicut ⁊ alie forme mālēs nō ſunt diſticte ſm eſſe a ſuis ſubis.vt hʒ in.2.h⁹.
T.c.12. ¶ Itē illa ē itētio cōmētatoris in.2.de aīa.ca⁹ illo q̄re
T.c.37. ꝑmū de alimēto.vbi oſtēdit ex intētiōe aīam eſſe cām corporis viuētis:ſicut vnū principiū mot⁹.⁊ p cām vnū ꝑncipium mot⁹ ſemper ꝯſueuit itelligere cām mouētē ⁊ eſſicientē motū.vt pʒ.2.hui⁹:⁊ in.2.de gn̄atiōe.⁊ ꝑ⁹ metaph.
T.c.29. ⁊ ibi dicit cōmenta.hec verba.cū declarauit aīaʒ eē cāʒ ſm formā ⁊ ſʒ finē.Declarauit eā eē cām mouentem ſʒ oēs modos motus ſiue veros ſiue extiſtimatos oīs motus.Ecce ſi itelligis latinū ꝙ aīa eſt cā mouēs. attn̄ loq̄tur de aīa q̄ eſt cā ſʒ formā ⁊ finē.ſ.q̄ eſt act⁹ ꝑm⁹ corporis.Vn̄ pʒ ꝙ iſti ꝯdicūt Ariſ.⁊ cōmētatori.Sed dico vlteri⁹ ꝙ ipſi ꝯdicunt rōni euidēti.Et arguit̄ ſic. Illud eſt ꝑmū ſubm alicui⁹ accn̄tis cui ineſt illud accn̄s nō per aliqđ alterū ꝑncipalr̄:⁊ cuicūq̄ ieſt ieſt per ipʒ.hāc hēo ab Ariſ.ꝑ⁹ poſte.i ca.de acceptōe vl̄is.Sed ipſi aīe aīalis ineſt virt⁹motiua motu locali:nō per aliqđ alteꝝ ꝑncipalr̄.⁊ cuicūq̄ ieſt illa virt⁹ ieſt p nāʒ aīe ꝑncipalr̄.Si eni illa virt⁹ ieſt corpori aīalis ⁊ ꝯpoſito lʒ eſt rōne anie ꝑncipalr̄:vt oēs ꝯcedūt.ḡ aīa hʒ p ſe:⁊ ꝑ⁹ ipam virtutē motiuā ſm locū:⁊ tale ē principiū intriſecū mouēs ipſi⁹ aīalis:vt manifeſtū ē cuilibʒ itelligēti.ḡ ⁊c̄. ¶ Itē ſi illa pars q̄titatiua aīalis ꝯpoſita ex corpore ⁊ aīa eēt ꝑmū ⁊ ꝑncipale mouens intrinſecū ipſi⁹ aīalis vel aliarū partiū:tunc ſequit̄ ꝙ mā ꝑma eſſet per ſe motiua qđ eſt oio abſurdū:⁊ dico per ſe.i.per ſui nāʒ.ꝓbo ꝯn̄aʒ.q̄ncū ꝙ aliqđ accn̄s debet̄ alicui ſubo cōpoſito per ſe ⁊ ꝑmo: dʒ ꝙ ꝯueniat̄ cuilibʒ eius parti per ſe:lʒ n̄ ꝑmo.iſtā recipio ꝓ manifeſta:⁊ alias cā ꝓbaui:remoui quaſdā q̄ōneſ tactas ꝯ eā.ſ.in q̄ōne de gn̄atione forme ſubalis.Si igr̄ totū ex mā ꝑma ⁊ ipſa aīa eſt per ſe ⁊ ꝑmo motū aīalis. tunc cū ipſa mā ꝑma ſit pars hui⁹ ꝯpoſiti:neccio ſequeretur ꝙ mā ꝑma eſſet p ſe motiua:qđ ē abſurdū: q2 ſemp extiſtimabit̄ ſpēs aliqua mouēs.3.hui⁹.ḡ relinquit̄ ꝙ illa pars q̄titatiua nō ſit ꝑmū mouēs intriſecū ipſi⁹ aīalis.vn̄ nō relinquit̄ aliud niſi ipſa aīa.⁊ hoc mihi videt̄ T.c.18.
eſſe tenēdū ꝓ ꝯſtāti:aīal igit̄ ſic eſt itelligēdum eſſe mouens ſeipm.q2 ꝯpoſitū eſt ex duab⁹ partib⁹:quaruʒ vna eſt per ſe mouēs.ſ.aīa ⁊ reliqua per ſe mobilis.ſ.corpus.

Ad primam rōnē cū dr̄.illud qđ mouet ⁊c̄. Dico ꝙ veꝝ eſt ſi ſic moueat̄ ab extriſeco mouēte ꝙ nullo mō ab itriſeco.Et cuʒ dicitur ꝙ aīal mouet̄ ab extrinſeco.Pōt dici ꝙ veꝝ eſt tanq̄ a mouēte remoto.ſ.ab appetibili ⁊ ꝯtinēte:ſed ab intriſeco ꝑncipio mouet̄ vt a motore propinquo:⁊ hoc ſuffic. ¶ Cōſiderādū tn̄ ꝙ ipm aīal nō ita ꝓprie ⁊ pfecte mouet ſe ipm:ſicut celū:q2 celū mouet̄ a motore q̄ nō mouetur ab extriſeco aliquo.Aīal aūt mouet̄ a motore q̄ mouetur ab extriſeco.ſ.ab aliquo appetibili motu iproprie dicto:⁊ ab ipſo ꝯtinente bene mouet̄ motu proprie dcō ſaltē per accn̄s.vt docet Ariſ.in iſto.8.q2 ⁊c̄. ¶ Ad aliā dico ꝙ idē eē in actu ⁊ in potētia reſpectu eiuſdem ⁊ ſm idem ſui ⁊ ſilr̄:ē ipoſſibile:ſed rōne diuerſoꝝ bn̄ eſt poſſibile.⁊ ſic eſt i ꝓpoſito.Nā ipſuʒ aīal eſt in actu reſpectu motus rōne aīe ⁊ eſt in potētia reſpectu corporis:⁊ hec ſunt diuerſa.quare ⁊c̄. ¶ Notādū tn̄ ꝙ alr̄ componitur graue inaīatū vt lapis ex forma ⁊ mā:⁊ alr̄ aīal ex corpore ⁊ aīa.nā lapis ſic ꝯponit̄ ex mā ⁊ forma ꝙ in ipſa mā lapidis nō eſt aliq̄ virtus lapidis ſeu inclinatio ſufficiēs ad aliū motū a motu ad quē grauitas ipʒ inclinat: q̄uis.ſ.in ipſa mā lapidis ſit aliqđ leuitatis rōne ignis ⁊ aeris:tn̄ eſt adeo diminutū ꝙ nō ſufficit ad mouendum ſurſum:ſed in ipſo corpore aīalis bn̄ eſt virtus ſiue inclinatio nālis ad aliū motū ab illo q̄ mouet̄ ab aīa.ſ. grauitas elementi dn̄antis in ipſo q̄ bn̄ ſufficeret ad mouendū ipm corpus deorſum ⁊ ſi ſibiipſi relinqueret̄. Cū igit̄ dicit Cōmen.lapidē eſſe ꝯpoſitū ex grauitate ⁊ mā prima:ſicut per grauitatē nō intelligit ipaʒ eēntiā māe prime:q̄m pter formā lapidis ꝓpriā ſunt in ipſo forme ſubſtātiales eloꝝ ⁊ forma generalis:ſed itelligit talē mām que nullā hʒ inclinationē ſufficientem ad alium motuʒ. ¶ Ad aliā dico ꝙ partes aīalis:quaꝝ vna eſt mouēs ⁊ alia mota ſunt aīa ⁊ corpuſ. Et cū dr̄ de aīa ꝙ nō poteſt eſſe mouens:q2 mouēs dʒ eſſe ens actu.Dico hic ꝙ ens actu pōt accipi duplr̄ q̄tū ad ꝓpoſitū ſpectat.Vno⁹ accipit̄ ens actu ꝓ ente per ſe ſubſiſtēte:⁊ qđ nō vnit̄ alteri ſm eē:⁊ de hoc nō ē dubiū quin illo mō dicat̄ ens actu. Alio mō prout diſtinguit̄ ꝯtra ens qđ eſt pure potentia paſſiua:ita vt dicat̄ ens actu eſſe ens:qđ nō eſt pure potētia paſſiua.⁊ ſic forma etiā pōt dici ens actu.Et lʒ vult Ariſ.in.2.de aīa.cap⁹ de diffinitione aīe.vbi dicit ꝙ ens Com.7.
⁊ vnū cum multiplr̄ dicat̄ ꝙ ꝓprie eſt:eſt act⁹:qđ nō eēt ſi actus nullo mō eſſet ens actu.vn̄ dico ꝙ forma ⁊ act⁹ pōt dici ⁊ dicit̄ ens actu ꝓut ens actu diſtinguit̄ contra ens qđ eſt pura potētia:non quidē ens actu p partē ſui ſicut cōpoſitū:ſed ens actu.ſ.ſeipſo ⁊ non alia forma:modo cū dicit̄ ꝙ mouēs dʒ eſſe ens actu per ſe ſubſiſtens:ſicut ſuppoſitū eſt:dico ꝙ nō dʒ. Si aūt accipiat̄ ens actu ꝓut diſtinguit̄ ꝯ ens pure potētia lʒ eſt veꝝ.Et hoc mō forma eſt ens actu:q2 ipſa nō eſt ens pure potentia:ſicut nec ens in pure potētia eſt actus:⁊ ideo forma bn̄ pt eē

per ſe mouens.ſ.per ſui nãm: ⁊ ſic intelligit Arꝫ.vt mani feſtũ eſt inſpicienti Dicit eni ſemꝑ exiſtimabit aliq̃ ſpẽs
T.c.51. mouens.ſpẽs aũt ⁊ forma ſunt idẽ.⁊ in 2° de gñatiõe.di cit Arꝫ.ſic mãe eniꝫ pati ⁊ moueri:mouere aũt ⁊ facere ſũt alteriꝰ potẽtie.ſ.forme:vt oẽs exponũt.Bene tñ verꝫ eſt ꝙ forma mãlis nõ mouet vt motor per ſe ſubſiſtens: qꝛ nec ipſa per ſe ſubſiſtit:ſed mouet per ſui nãm ꝑ°:exñs tñ in alio:nec eſt remotũ quin aliq̃d ɔ̄ueniat alicui ꝑ ſe ꝑ mo:⁊ nõ ɔ̄uenit ei niſi exñti in aliquo alio:vt triangulus hꝫ tres angulos ⁊c̃.⁊ tñ hoc ñ hꝫ per ſe ſubſiſtẽs:qꝛ nec per ſe ſubſiſtit ſed in alio.Cõcedo igit aiaꝫ eſſe cãm ꝑmã per ſe intrĩſecã mouẽtẽ ipꝫ aial.Et qꝺ dicit Cõmẽ.in.4. celi.ꝙ in aialibꝰ mouẽs ⁊ motũ ſunt diſticta ſꝫm põnem: aia aũt nõ eſt diſticta a corpore ſꝫm poſitionẽ.Dicẽdũ ꝙ ipſe intelligit de ꝑmo mouẽte corporeo nõ de mouente ſimplr ꝑmo itrinſeco:eſt eni in aiali q̃dã pars q̃titatiua q̃ eſt ꝑmũ mouẽs corporeũ diſticta quodãmõ ſꝫ põnem ⁊ ſꝫm diſpõnẽ accidẽtaleꝫ ab aliis partibꝰ.⁊ hoc nõ inue nit in lapide.nec in aliis grauibꝰ ⁊ leuibꝰ inaiatis: quoꝝ partes ſũt eiuſdẽ diſpõnis nãliter.⁊ iõ vna nõ eſt ibi mo uẽs ꝑmũ magis q̃ alia.Qꝺ aũt addit de mã ꝙ nõ poſſit eſſe mota per ſe:difficilis eſt:tñ dico breuiter ad pñs ꝙ corpus qꝺ eſt pars eẽntialis aialis diſtincta eẽntialr ab ipſa aia nõ eſt ipſa mã ꝑma ſine omni actu ſubali:imo eſt q̃dã ens actu cõpoſitum ex mã ꝑma ⁊ forma ſine actu ſubali alia ab aia realr per cuiꝰ actualitatem põt ſubiici motui:⁊ in hoc differt ɔ̄poſitio aialis ex corpore ⁊ aia a cõpoſitiõe lapidis ex mã ⁊ forma.vt dicit Cõmen.in.4. celi.Lapis eni ſupple inquãtũ eſt q̃dã mobile motu re cto ɔ̄ponit ex mã ⁊ forma pria.eꝰ de aialibꝰ q̃ ɔ̄ponun tur ex corpore ⁊ aia:mõ ſine dubio ſi corpꝰ ex quo ɔ̄po nit aial nõ hr̃et aliquã formã ſubalem ꝑter aiam :tũc in nullo eſſet eꝰ hic ⁊ ibi.nã ſicut corpꝰ aialis hꝫ diſpõnes ꝓprias accidẽtales ſic ⁊ mã lapidis.Cõcedo ꝰ in aiali eſſe aliã formã ſubalẽ ꝑter aiaꝫ ſpecificaꝫ quã ɔ̄ſequitur virtus motiua.¶Et tu dices ꝰ ɔ̄cedis gradus formaꝝ ⁊ pluralitatẽ in eodẽ idiuiduo.certe dico ꝙ hoc eſt verꝫ: ⁊ alias ꝓbaui ſeorſum ⁊ dixi ad ea que in ɔ̄riũ huic obii ciunt:⁊ puto iſtã fuiſſe intentionẽ Arꝫ.⁊ Cõmẽtato.vt ibidẽ patuit:imo illa poſitio aliq̃n fuit famoſa apud oẽs antiquiores:ſed poſt tꝑs Alberti ⁊ Thome aliquãtulũ facta eſt improbabilis ꝓpter eoꝝ famoſitatem:⁊ ꝓpter quaſdam rões eorũ ſuperficiales:quas ipſi adduxerũt cõtra iſtã poſitionẽ.Et forte iterũ reuertet probabilitas eius cũ viſa fuerit efficacia rationum eius ⁊ debilitas ra tionum ipſam improbantium.

Queſtio. X.

Conſequẽter q̃rit.Utrꝫ motꝰ aialis ſit nãlis.

¶Arguit ꝑ° ꝙ nõ.qꝛ motꝰ volũtariꝰ nõ eſt nãlis:ſꝫ motꝰ aialis ẽ hmõi.ꝰ ⁊c̃.maior pꝫ.qꝛ motꝰ aialis eſt ab appetitu nãli:vo lũtariꝰ aũt ab appetitu aiali.Iſti aũt appe titus ex oppoſito diſtiguunt ſꝫm Cõmẽ.in
Cõ.81. ꝑmo ⁊.2.hꝰ.⁊ mior apparet:nã motꝰ aialis ẽ ꝑ cognitio
Cõ.49. nẽ ⁊ deſideriũ.vt pꝫ.3.de aia.⁊ de motibꝰ aialiũ.¶Iteꝫ
t.c.44. motus q̃ eſt a ꝑncipio extrĩſeco nõ eſt nãlis:cũ motꝰ nã
⁊.cõ.48 lis ſit ab nã.⁊ nã eſt ꝑncipiũ intrĩſecũ.2. huiꝰ:ſed motus
T.c.3. aialis eſt ab extrĩſeco ꝑncipio.ſ.ab appetibili.vt pꝫ.3.de
t.c. 44. aia.⁊ a ɔ̄tinente.vt habet in iſto.8.ꝰ ⁊c̃.¶Iteꝫ motꝰ ɔ̄
T.c.8. nãlẽ inclinationẽ mobilis nõ eſt nãlis.h eſt euidẽs ex pri mo celi ⁊ mũdi.⁊ 4° ſed motus aialis ẽ hmõi.aial eniꝫ
T.c.22. q̃nqꝫ mouet ſurſum.⁊ hoc ẽ ɔ̄ nãlẽ iclinationẽ corporis cũ ſit graue.ergo ⁊c̃.¶Itẽ motꝰ nãlis eſt ad vnaꝫ diffe rentiã poſitiõis vt pꝫ in.2.de aia.⁊ 4° celi. ſꝫ motus ani
T.c.38. malis eſt ad plures vt ad ſurſum ⁊ deorſum ante ⁊ retro
T.c.22. dextrum ⁊ ſiniſtrum.

¶Oppoſitũ vult Ari.in lr̃a.Et arguitur rõne.qꝛ ois res T.c.27. naturalis habꝫ motũ naturalẽ vt manifeſtũ eſt: animal aũt eſt hmõi cum ſit res naturalis.ergo ⁊c̃.

Ad queſtionem eſt itelligẽdũ ꝙ motꝰ nãlis ɔ̄ſiderat duplr. vno° ꝓut diſtiguit ɔ̄ violẽtũ.ſ.vt dicat motꝰ nãlis motꝰ ois q̃ non eſt violẽtus.Alio° accipit motus nãlis ꝓut diſtinguit ɔ̄ volũtariũ ſeu appetitiuũ:⁊ hec diſtictio eſt famoſa ſatis ⁊ colligit ex dictis Ari. Nã in ꝑmo celi capit motũ nãlẽ T.cõ.8. vt diſtiguit ɔ̄ violẽtũ vt manifeſtũ eſt inſpiciẽti ibidem. ⁊.12. ⁊ ſilr in.3.huiꝰ accipit nãm vt diſtinguit ɔ̄ violẽtũ. Sed T.cõ.3. motũ nãlẽ vt diſtinguit ɔ̄ voluntariũ accipit in ꝑncipio ſecundi huius.vbi dicit ꝙ eoꝝ q̃ ſunt:alia ſunt a nã:alia T.cõ.1. v° per alias cauſas ⁊ intẽdit per cãs alias voluntatem vel caſum:vt Cõmen.dicit.ꝰ eẽ a volũtate diſtinguit ɔ̄ eſſe a nã ⁊ eꝰ.⁊ per ɔ̄ñs moueri a volũtate diſtinguit ɔ̄ moueri a nã.per cõuenientem ſimilitudinem.

¶Tũc dico ad q̃õnẽ duo.primo ꝙ motꝰ aialis ñ ẽ nãlis ꝓut nãle diſtinguit ɔ̄ volũtariũ:qꝛ ille motꝰ q̃ eſt per co gnitionẽ ⁊ deſideriũ exñtia in eo qꝺ mouet:ẽ volũtariꝰ. hoc eni intelligimꝰ per motũ volũtariũ generalr:ſed mo tus aialis eſt ꝑ cognitionẽ ⁊ deſideriũ exñtia in aiali.vt pꝫ in.3.de aia.vbi dicit vident aũt hec mouẽtia appeti T.c.48 tus ⁊ itelligẽtia practica.⁊ alibi dicit paꝝ poſt.Dio q̃dẽ igit ſit appetitiuũ aial ſit ſui ipſius motiuum.ꝰ ⁊c̃.2.dico ꝙ motꝰ aialis eſt nãlis ſꝫm ꝙ nãle diſtinguit ɔ̄ violentũ: ⁊ hec demõſtrat Cõmẽ.in iſto ca.ſic.Dẽ qꝺ mouet a ꝑn Cõ.27. cipio qꝺ eſt in eo mouet ꝑ nãm.h pꝫ ꝑ diffõnem nãe in q̃ poſitũ eſt ꝑncipiũ mouendi ⁊ q̃eſcendi in eo in quo eſt ⁊ diffinitio ɔ̄uertit cuꝫ diffinito.vt pꝫ.Sed qꝺ mouet per nãm mouet nãliter.h eſt manifeſtũ.qꝛ qꝺ mouet a prin cipio:qꝺ eſt in eo mouet nãlr:⁊ ſic pꝫ maior.ſed mior ẽt ꝓbat.qꝛ qꝺ mouet a ſe mouet a ꝑncipio qꝺ ẽ in eo:hoc eſt manifeſtũ:ſed aial mouet ex:ſe vt manifeſtũ eſt.ergo mouet a ꝑncipio qꝺ eſt in eo:⁊ ſic ſequit ꝙ mouet nãlr. ⁊ per ɔ̄ñs ꝙ motꝰ eiꝰ eſt nãlis:⁊ hãc rõnẽ quaſi totã po nit cõmẽta.lꝫ nõ eodẽ ordine.⁊ dicit ꝙ ipa habet ex po tentia ſꝫmonũ Arꝫ.q̃re ⁊c̃.¶Sꝫ notãduꝫ ꝙ corpꝰ aia lis duplicẽ hꝫ diſpoſitionẽ q̃tũ ad pñs ſpectat.eſt.n.gra ue ex nã elli ꝑdominãtis in ipſo.ſ.terre q̃ debet proprie mixto.vt pꝫ.2.de gñatione.hꝫ ẽt diſpõnẽ ꝓpriã q̃ appro T.c.69. priat aie motiue ſꝫm locũ.ſ.talẽ figurã ⁊ talẽ ɔ̄iunctionẽ partiũ ⁊ mollicẽ ⁊ inflexibilitatẽ.⁊ hec que req̃runtur ad motũ localẽ:ſicut põt videri in partibus cõtinuis ad motũ aialiũ:cõtingit aũt vt dicit cõmenta.ꝙ aia mouet corpus ad illã dr̃iã poſitõis ad quã inclinat corpꝰ ꝑ nãꝫ elli ꝑdominãtis in ipſo:vt aia mouet corpus deorſuꝫ: ⁊ tunc nãlitas ɔ̄iunget in eo ex motore ⁊ moto.vt dic Cõ Cõ.27. mentator.Aliquãdo cõtingit ꝙ aia mouet corpꝰ ad vbi ad cuius ɔ̄riũ hꝫ corpus nãlẽ inclinationẽ.vt cũ aial ſal tat ſurſum.Et tũc ille motus corporis ab aia erit nõ nã lis ſaltẽ ipſi corpori vt graue eſt:lꝫ forte ſit nãlis ei vt eſt ſubm aie.i.vt diſpoſitũ eſt ad talẽ motuꝫ recipiẽdum ab aia:quicq̃d tñ ſit de motu ſurſuꝫ:certũ eſt ꝙ motꝰ aialis ꝓceſſiuus q̃ nõ eſt recte ad ſurſuꝫ:nec oio deorſuꝫ ſed q̃ſi mouet me° mõ:cuꝫ ſit nãlis ipſi corpori aialis inq̃tũ eſt diſpoſitiuũ aie motiue:vnuſquiſqꝫ.n.actꝰ i potẽtia exñte ⁊ ꝓpria mã aptꝰ natꝰ eſt fieri:ſicut dicit Arꝫ.in.2.de aia. T.c.26. Ex dcis.n.ɔ̄cludit Cõ.q̃ſi correlarie ꝙ ſi inueniat aliqꝺ motũ exceſſiue ꝑ for^am^ ꝑn^m^ i eo.ita ꝙ in corpe ñ ẽ aliqꝺ ꝑn^m^ motiuũ ɔ̄riũ aie:tũc illud motũ erit motũ nãliter ⁊ ſimplr.ſ.ꝑ aiaꝫ ⁊ corpꝰ:vt declaratũ eſt de corpore celi. Cõ.27.

Ad primã rõnẽ pꝫ ex diſtinctiõe poſita in ſolu tiõe q̃õnis.¶Ad 2^am^ cũ dicit motꝰ a ꝑncipio extrĩſeco ⁊c̃.Uerũ eſt ſi eſt imediate a ꝑncipio

extrinſeco:ſed ſi mediate ab itrinſeco pōt eſſe nālis:ꝛ ſic eſt hic.vt pꝫ ex dictis.¶Ad aliā pꝫ p dicta. cū dicit̄ motus q̄ eſt ꝯ nālē iclinationē.Uerꝫ eſt vt ſic.ꝛ cū dr̄ ꝙ motus animalis ab aīa eſt ꝯ nālē iclinationē mobilis. Dico ꝙ aliq̄ñ eſt ꝯ nālē iclinationē mobilis vt graue eſt:tñ nō ſemꝑ ē ꝯ nālē iclinationē corporis vt diſpoſitū ꝛ appropriatū ſubm̄ aīe motiue ſm̄ locū vt dictū eſt.

¶Et nanqꝫ ipſa a ſeipſis ponere impoſſibile eſt animalis enim hoc eſt ꝛ animatorum propriū.

Textu cōmen.XXIX. Queſtio. XI.

Conſequēter q̄rit̄.Utrꝫ graue iaīatū moueat ſeipm̄: vt lapis aut terra ꝛ hmōi oīa. Et ſilr̄
c itelligit̄ d̄ leui inaīato:vt ignis ꝛ aer.¶Arguit̄ primo ꝙ ſic.q2 illud qd̄ mouet̄ nāliter:a ſeipſo mouet̄.graue inaīatuꝫ mouet̄ nāliter. ergo ꝛc̄.Maior ꝓbat̄.q2 qd̄ mouet̄ nāliter mouet̄ a ꝑncipio intrinſeco:cū nā ſit ꝑncipiū intrinſecū:ꝛ qd̄ mouet̄ a ꝑncipio intrinſeco mouet̄ a ſeipſo.ergo qd̄ mouet̄ naturaliter mouet̄ a ſeipſo.ꝛ per ꝯñs mouet ſeipm̄.Et minor ꝯceditur ab oībus:lapis.n.naturaliter deſcēdit deorſum:ꝛ nāliter oē graue mouetur deorſuꝫ:ꝛ leue ſurſū:
Tex.6. vt pꝫ.4.celi ꝛ mūdi.ꝛ p̄mo metheororꝫ.¶Itē illud qd̄ diuidit̄ in partē mouentē ꝛ partē motā mouet ſeipm̄.vt
Tex.18. pꝫ in iſto.8.Sed graue inaīatū eſt hmōi.diuidit̄.n.i māꝫ ꝛ formā:ꝛ forma eſt mouens ꝛ mā res mota.vt dicit cō
Com.71 mētator in.4.h9.¶Et ſi dicas ad hoc ꝙ mā grauis n̄ pōt eſſe illud qd̄ per ſe mouet̄ deorſuꝫ:q2 qd̄ mouetur dꝫ eſſe ens actu:ꝛ ipſa mā grauis nō dꝫ eſſe ens actu:ꝯ hꝰ ē q2 aial dicit̄ mouere ſeipm̄:eo ꝙ diuidit̄ in corpus ꝛ in aīam:qd̄ eſt pars aīalis diſticta ꝯ aīaꝫ ꝛ nō eſt aliqd̄ enſ diſtictū p̄ter aīam vt cōiter dicit̄.ģ ſilr̄ in ꝓpoſito:q̄uis mā que eſt pars lapidis nō ſit ens actu p̄ter formaꝫ eius ſubalē:poterit tñ eſſe p ſe mota:ſicut aīa eſt p ſe mouēs nō obſtāte ꝙ ipſa ſit actus.Sic forma lapidiſ poterit eē per ſe mouēs vt videt̄.¶Itē lapis deſcēdens deorſum remoto detinente:aut mouet̄ a ſeipſo:aut ab alio.p ſufficientem diuiſionē:nō ab alio:q2 aut mouet̄ a generante: aut a remouēte ꝓhibēſ:aut a medio moto.puta ab aere in quo mouet̄.Nō a gn̄ante:q2 cōtingit ꝙ cū lapis deſcēdit deorſum ꝛ generās qd̄ generauit ipm̄ eſt corruptū:ꝛ tale nō mouet:q2 ſemꝑ exiſtimabit̄ ſpēs aliqua mouens.
Tex.18. 3° hui9.Nec a remouēte ꝓhibens.q2 mouens ꝓpinquū dꝫ ſil' eſſe. cū moto qd̄ mouet̄:nō remouēs ꝓhibēs nō eſt ibi ſimul cū lapide:imo diſtāt abinuicē p aerē mediū vt videt̄ ad ſenſum.Nec eſt dicēdum ꝙ mouet̄ a medio moto:q2 ipm̄ mediū non mouet̄ i tali motu: niſi ab ipſo graui:ita ꝙ graue mouet mediū:mō corp9 nō mouet niſi ꝑus moueat̄.ģ lapis ꝑus nāliter moueret̄ q̄ mediū:ꝛ ſic mot9 medij eſt nāliter poſterior motu lapidis.cā aūt nō eſt nāliter poſterior cāto ſuo.ģ mediū per ſui motū non cauſat motū grauis.relinquit̄ ģ ꝙ mot9 grauis ē ab ipō graui tāq̄ ab īmediato mouēte:ꝛ ſic graue mouet ſeipꝫ.
¶Oppoſituꝫ arguitur auctoritate Ariſto.vult enim hic ꝙ graue inanimatum nō mouet ſeipſum.ꝛ idem dicit cōmentator:ꝛ omnes alij expoſitores fere.

Ad intellectū q̄ōnis ꝯſiderandū eſt ꝙ mot9. vt habetur in 3° hui9.eſt actuſ
Tex.66 Com.31 eius in potētia ꝑꝫ ꝙ hmōi.Et hāc diffōnē inq̄ſiuit Arꝫ. in 3° huius.aliqd̄ aūt eſſe in potētia ad aliquā actionem ꝯtingit dupl'r.vt docet cōmē.in iſto ca°.Uno9 aliqd̄ eſt i potentia ad aliquā actionē:ita ꝙ ille actus nō ſtatim cōſequitur formā aut mām illius ſubiecti:ꝛ remoto quocunqꝫ ipedimēto:vt aq̄ eſt in potētia ad motū ꝛ ad vbi ſurſum:ſic ꝙ vbi ſurſum nō ſtatim ꝯſequit̄ formam aque remoto quocūqꝫ ipedimēto extrinſeco:imo nullo exñte extrinſeco ipedimento poſſibile eſt ipſaꝫ aquā non moueri ſurſuꝫ Silr̄ aūt ꝛ in alijs multis. Et hec potētia vocat̄ ſpāliter potentia eſſentialis ſm̄ cōmentatorē.Alio9 aliqd̄ ſubm̄ eſt in potentia ad aliquē actū:ſic ꝙ lꝫ careat illo actu:tñ iſte actus ſtati ꝯſequit̄ formā illi9 ſubiecti:niſi aliqd̄ extrinſecuꝫ ꝓhibeat:aut niſi aliquod deficiat:ꝛ illa potētia dr̄ accñtalis. Prima qdē potētia dicit̄ eēntialis forte pro tāto:q2 ſubō habenti taleꝫ potentiā deficit actus:ꝛ forma quā ꝯſequitur act9 ad quē ꝯſeqtur illa potentia.vt ipſi aque ꝙ diu eſt aqua deficit ipſi forma quā cōſeqtur motus ſurſuꝫ:dico ꝙ diu eſt aq̄ nō trāſmutata ab aliquo extrinſeco.2a vero potētia dicit̄ accidētalis pro tāto:q2 ſubm̄ hñs illā potentiā nō caret forma i eſſentia ſua quā ſtatim cōſequit̄ talis mot9:ſed priuatur illo actu per aliqd̄ ipedimētū ſibi accidēs.¶Ad ꝓpoſitū ergo ſpālius deſcēdendo poſſum9 dicere ꝙ ad motū grauis qui eſt deſcendere ad vbi deorſum duplex eſt potentia.ſ.potētia eſſentialis ꝛ potentia accidētalis.Potētia quidē eēntialis ad hunc motū eſt illa que eſt in aliquo ſubiecto cui deficit eſſentia quā cōſeqtur ille mot9: vt ignis eſt in potētia eēntiali ad motū deorſuꝫ:q2 caret eſſentia ꝛ forma ꝛ virtute quā cōſeqtur ille motus.ſ.grauitate:imo ēt hꝫ formaꝫ oppoſitā:puta leuitatē:ꝛ eꝯ de terra ꝛ aqua ad motū ſurſuꝫ:ꝛ iſta potētia eſſential' ad motuꝫ ſurſum exiſtit in mā ex qua generat̄ ipm̄ graue.ſ. aere.aut igne aut aliq̄ hmōi corpore leui.Potentia aūt accidētalis ad illū motū eſt q̄ eſt in ſubō hñte actu illā formā ꝛ virtutē quā cōſeqtur talis motus:eſt tñ ꝑuatuꝫ illo motu per aliqd̄ ipedimētū extrinſecū vt lapis ſurſū detentus p colūnaꝫ.Silr̄ in alijs hmōi:ꝛ illa ꝑuatio eſt violenta ipſi lapidi:ꝛ nō ſeqtur eius ꝓpriā nām:vt nām ipſius ignis ꝯſeqtur ꝑuatio motus deorſum ſi nature ꝓprie relinquat̄. Et vt ſit ad vnū dicere:potentia eſſentialis eſt in ſubō qd̄ nō ſolū eſt potētia ad motū:ſed ad aliquā eſſentiā que eſt ꝑncipiū illius motus.Potētia autē accidētalis eſt in ſubto qd̄ nō amplius eſt in potentia ad eſſentiā aliquā requiſitā ad illum motū.Tunc ergo cuꝫ queritur vtrū graue inanimatū moueat ſeipm̄. Reſpondetur ꝙ ipm̄ graue non mouet ſeipm̄ de potētia eēntiali ad actū:imo ipſum generās qd̄ generat graue eſt illud qd̄ agit talē motū ad quē erat potētia eēntialis. Cui9 ꝓbatio eſt hec.Illud qd̄ dat formā alicuius rei dat omnia accidētia per ſe cōſequētia formā illā:hec recipitur pro manifeſta.Illō.n.qd̄ dat formā hominis dat riſibilitatē ꝛ perceptibilitatē diſcipline que cōſequitur formā illaꝫ. Similiter ꝛ in alijs:ſed ipſum generās graue dat formā grauis.hoc eſt manifeſtū:motus aūt grauis deorſuꝫ eſt accidens ſtati cōſequens ipſaꝫ formā grauis niſi aliquid ipediat.igit̄ ipſaꝫ generāſ dat ꝛ efficit talē motū grauis.
¶Et cōfirmatur iſta rō.q2 illud qd̄ reducit potentiam eſſentialē ad actū ad quē eſt illa potētia mouet illud qd̄ eſt in tali potētia.hec eſt manifeſta: ſed generās reducit potentiā eſſentialē ad actū que quidē potentia eſſentialis erat ad motū grauis.Illa enim potētia ꝑexiſtebat in illa materia ex qua generat̄ graue:vt ſi graue generatur ex aere potētia eſſentialis ad motū illum quo mouetur ipm̄ graue ꝑexiſtebat in ipō aere. Silr̄ aūt ꝛ in alijs. Cōſtat auteꝫ ꝙ generās eſt illud qd̄ reducit graue de potentia eſſentiali ad actum.¶Hanc aūt concluſionē concedo cum Ari.ꝛ Cōmētatore:ꝛ cū alijs expoſitorib9 Arꝫ. Sed vtrum ipſuꝫ generās ſit cauſa actiua imediata illi9 motus aut forma ipſius moti vel virtus eius:hoc eſt bene dubium:ꝛ de hoc fiet queſtio ſpālis: cōcedereꝫ igitur ꝙ frigidū cōdenſans facit aquā ex aere:ꝛ illud idem eſt

cauſa agens illum motum quo aqua deſcendit deorſum.
Sed vtrū ſit cauſa agens oīno imediata aut ipſa graui-
tas aque generata. dubiuꝫ eſt: ꝛ inquiret̄ poſt. Si aūt q̄-
ritur de motu grauis in actu ꝓut ad ipſum eſt potētia ac
cidētalis. vbi gr̄a. Cū lapis eſt ſurſum ꝛ remoto prohi-
bente deſcendit deorſum. Utꝝ tunc ip̄m graue moueat
ſeip̄m. de hoc eſt magna difficultas ꝛ diuerſitas inter do
ctores. Et dicūt plurimi ꝛ quaſi oēs ꝙ hmōi graue ſm̄
actū exn̄s in potētia accidētali ad vbi deorſuꝫ n̄ mouet
ſeip̄m per ſe: ſed ſolū per accidens: qd̄ ꝓbant. Si moue-
ret ſeip̄m ꝑ ſe: tūc oporteret ꝙ eſſet diuiſibile per ſe: ꝛ in
T.c.28. partē per ſe mouentē ꝛ in ptē per ſe motā: ſm̄ ArꝪ. i iſto
8°. hoc aūt eſt ipoſſibile: ſicut pꝫ in lr̄a. Nā ille ptes aut
eſſent partes quātitatiue ipſius grauis aut partes eſſen-
tiales per ſufficiētē diuiſionē. Nam partes quātitatiue:
qꝛ partes quātitatiue ꝛ ſm̄ qualitatē ſunt vniꝰ diſpōnis
ꝛ virtutis. Uñ nulla eſt ratio: quare vna eſſet mouēs per
ſe: ꝛ alia per ſe mota. Nec parteſ eſſentiales: qꝛ oēs pteſ
eſſentiales ſunt forma ꝛ mā p̄ma: mā aūt p̄ma nō poteſt
eſſe per ſe mota. cū ſit ens in pura potētia ꝛ nullā reſiſtē
tiam hꝫ ad mouēs. Semper eniꝫ dꝫ eſſe reſiſtētia. vt ac-
T.c.71. cipit cōmē. 4. huius. ergo ip̄m graue non mouet ſeip̄m.
per ſe. Tunc arguit̄ vlteriꝰ. cōſtat ꝙ graue in actu ſurſuꝫ
exiſtens remoto detinēte mouet̄ deorſum: aut ergo mo-
uetur a generāte: aut a remouēte ꝓhibēs. nō a remouē-
te ꝓhibens: qꝛ cōtingit ꝙ dum lapis deſcendit deorſum
ip̄m generās qd̄ generauit lapidē eſt corruptū: ꝛ ſic non
mouet. Et ſilr̄ illud qd̄ remouit prohibēs pōt eſſe corru
ptum dū lapis mouet̄ deorſum. ꝫ nullū iſtoꝝ mouet ipꝫ
graue. quare relinquitur ꝙ ipſūmet mouet ſeipꝫ: nō ꝑ ſe:
vt ꝓbatū eſt. ergo per accidēs. Et ſi quis cōcederet eis
ꝙ ipꝫ mediuꝫ eſt illud qd̄ mouet graue: tunc haberēt in-
tentū: qꝛ ip̄m mediū nō mouet graue. niſi qꝛ p̄us mouet̄
a graui. ꝛ ſic iterū graue mouet ſeip̄m per accidēs. Mo
dus aūt ſm̄ quē contingit eſt iſte. ipꝫ graue remoto deti-
nente mouet mediū: puta ip̄m aereꝫ aut aquā a qua con
tinet̄. ꝛ ideo neceſſario ip̄m graue mouet̄ moto medio.
Et exēplificāt ſm̄ cōmētatorē in 4° celi ꝛ mūdi. homo
exn̄s in naui ꝛ mouēs ipſaꝫ nauē mouet ſeip̄m: ꝛ hoc ꝑ
accidens. ſic in ꝓpoſito ſuo modo. ꝛ dicūt iſtā eſſe inten
tionē ArꝪ. ꝛ cōmētatoris in iſto. 8. ꝛ. 3. ꝛ. 4. celi ꝛ mūdi.
¶ Et ſi dicat̄ iſtis ꝙ cauſa per accn̄s reducit̄ ad cāꝫ per
T.c.66. ſe. vt ſatis pꝫ ex 2° huiꝰ. ſi ergo ipſuꝫ graue facit ꝛ cauſat
ſuuꝫ motū per accidēs. opꝫ hmōi motus eſſe cāꝫ aliquā
per ſe ꝛ remanet queſtio de iſta cā que ſit. Et ipſi poſſent
reſpōdere ꝙ cā per accidēs reduci ad cām per ſe: pōt in
telligi duplr̄. Uno mō ꝙ illa cā per ſe ſit per ſe cauſa illiꝰ
eiuſdē effectus. Cuiꝰ cā eſt illa cā per accidēs: ꝛ hoc nō
eſt verꝫ: fortuna enim ꝛ caſus ſunt cauſe per accidens. vt
T.c.52. patuit in. 2. huius. ꝛ nō reducunt̄ ad cauſas per ſe q̄ ſint
cauſe per ſe illoꝝ effectuū: q̄ ſūt a caſu ꝛ a fortuna. Alio
mō nō pōt intelligi ꝙ cauſa que eſt cā per accidenſ redu
citur ad cām per ſe que eſt cā illius effectus vel alicuius
alterius effectus quē cōcomitat̄ effectꝰ illiꝰ cauſe per ac
cidens. ꝛ hoc eſt verꝫ. Modo ip̄m graue qd̄ eſt cā per ac
cidens ſui motus bn̄ reducit̄ ad cām per ſe que eſt cau-
ſa alicuiuſ alteriꝰ effectꝰ. ip̄m enim graue eſt per ſe cā mo
tus medij ꝛ ip̄m motum medij conſequit̄ motus grauiſ.
Et poſſet obijci ꝛ forte inſolubiliter: qm̄ lꝫ cā per accn̄s
q̄ eſt caſus aut fortuna nō reducatur ad aliquā cām per
ſe illius effectus: tn̄ alia cauſa accidētalis alicuiꝰ effectꝰ
per ſe reduceret̄ in aliquā cām ꝑ ſe: huiꝰ aūt fides eſt ex
inductione. Aperiens. n. feneſtrā que eſt cauſa per accn̄ſ
illuminationis reducit̄ ad cām per ſe agentem lumen. ſ.
ad corpꝰ luminoſum. ſilr̄ ſi muſicus edificat per accidēs
reducit̄ nec̄io ad edificationē que eſt per ſe cā agens ꝛc̄.
Et dicunt vlterius. qꝛ cum hꝫ ꝙ ipſum graue ſit in poten
tia accidentali ſolum ad talē motū: nullo modo indiget
mouente qd̄ per ſe ſit cauſa ipſius motꝰ. Sed ſufficit mo
tor vel cauſa per accidens modo p̄dicto. Dicūt ergo iſti
ꝙ graue actu per ſe mouet mediuꝫ: medium auteꝫ motū
mouet ipſum graue: nō quidem per ſe: ſed per accidens:
ſi enim medium ꝑ ſui motum per ſe moueret graue cum
ipſum graue ſit cauſa per ſe motus: mouet enim mediuꝫ
eſſentialiter per cōmētatorem in. 2. celi ꝛ mundi. ſequit̄
neceſſario ꝙ graue moueret ſeipſum deorſum per ſe: qꝛ
quicquid eſt cauſa cauſe per ſe eſt cauſa cauſati: tunc igit̄
ip̄m graue cū ſit per ſe cauſa motus aeris. Si motꝰ aeris
eſt per ſe cauſa motꝰ grauis: nec̄e eſt ꝙ ip̄m graue ſit per
ſe cauſa ſui motus: ꝙ iſti habēt pro ipoſſibili. nullā ergo
cauſam per ſe motus grauis in actu dicūt eſſe querēdaꝫ
eo ꝙ ſit ſolū in potentia accidentali ad talē motū. Sed
iſtud mihi multum videt̄ difficile: qꝛ omnis effectus per
ſe intentus ab aliquo ꝛ per ſe receptus in aliqua poten-
tia ꝑ ſe ordinata ad ipſum indiget aliquo agēte ꝑ ſe. Sꝫ
deſcenſus grauis in actu ad vbi deorſum eſt quidā effe-
ctus per ſe intentus a natura ipſius grauis. hoc videtur
manifeſtū. Et ꝓbat̄. qꝛ cōſtat ꝙ ipſum graue actu exn̄s
ſurſum nāliter mouet̄ ꝛ appetit ꝛ intendit vbi deorſum
cum ſit eius perfectio ꝛ cōplemētū ſm̄ ArꝪ. in iſto capꝰ. T.c.32.
vbi dicit ꝙ graui eē eſt alicubi eſſe ꝛ ſurſum: cum aūt nō
poſſit fieri in vbi deorſum ſine deſcenſu: vt manifeſtum
eſt: opꝫ ꝙ per ſe intēdat ꝛ appetat naturaliter deſcēdere
deorſum. Deſcenſus itaq; grauis in actu eſt quidaꝫ effe-
ctus per ſe intentio ab aliqua natura: ꝛ cuꝫ hoc recipit̄
aliqua potētia per ſe. i. per ſui eēntiā ordinatā ad ipꝫ: qꝛ
certū eſt ꝙ ipſum graue actu hꝫ potentiam receptiuam
illius motus. aliter enim reciperetur impoſſibile recipi:
ꝛ cum illa potentia nō ordinetur ad receptionem illius
motus per aliquod aliud: relinquitur ꝙ per ſe ordinat̄
ad illius receptionē. Quare auteꝫ dicitur potentia acci
dētalis dictū eſt prius ꝛ videbitur poſt. ergo ille motus
indiget agente per ſe. Detur enim ꝙ non dependeat ab
aliquo per ſe agente: nō eſſet per ſe intentus. Si dicatur
ꝙ ſit per ſe intentuꝫ ab ipſo graui per ſuam potētiā re-
ceptiuam ꝛ aptitudinem naturalem: tunc cuꝫ omni ꝑ ſe
potētie receptiue correſpōdeat actiua: opꝫ ei aſſignare
aliquā potētiā actiuam. ergo motus grauis in actu indi
get agente per ſe: cuius oppoſitū dicebat̄ ab iſtis. ¶ Itē
quando aliqua ſunt eiuſdem ſpeciei ſpecialiſſime: ſi vnuꝫ
illorum neceſſario indiget agente per ſe. ꝛ reliquū. Hāc
recipio pro manifeſta: ſed motus grauis ſi mouetur de
potentia eſſentiali ad actum: ꝛ motus eius cum mouet̄
de potentia accidētali ſunt eiuſdem ſpeciei ſpecialiſſime
cum ſint ad vnum vbi ſecūdū ſpeciem: ꝛ motus grauis d̄
potentia eſſentiali indiget mouente per ſe vt cōceditur.
ergo ꝛ alius. ¶ Item omnis effectus qui non eſt caſua
lis ꝛ fortuitus eſt per ſe intentus ab aliquo. Hec videt̄
manifeſta ex 2° phyſicorum. Sed deſcenſus grauis in T c.48
actu nō ē caſualis nec fortuitus vt omnes concedunt.
immo eſt naturalis. ergo per ſe eſt intentus. ꝛ per conſe
quens indiget agente per ſe. ¶ Item fortius: omnis mo
tus qui eſt a natura eſt ab aliquo p̄ncipio ꝑ ſe: ſed omniſ
motus naturalis eſt a natura. ergo ꝛc̄. maior eſt manife T.c.3.
ſta. qꝛ natura eſt per ſe p̄ncipiū ꝛ cauſa. vt patet in 2° hꝰ.
ergo omnis motus qui eſt a natura ē ab aliquo p̄ncipio
per ſe. minor etiaꝫ patet. Nā eodē modo motus natura
lis quidem eſt a natura. ergo ſequit̄ cōcluſio. ſ. ꝙ omnis
motus naturalis eſt ab aliquo per ſe principio. Sed de-
ſcenſus grauis in actu eſt motus naturalis: vt omnes

ꝯcedunt.ergo ꝛc̄.Iſte deſcenſus eſt ab aliquo per ſe pͥn-
cipio.aut ꝗ̄ a pͥncipio ꝑ ſe actiuo aut paſſiuo:aut vtro-
ꝗ̄.Si pͥmo ꝛ.3.modo habeo ꝓpoſitū.ſi.2.modo adhuc
habeo ꝓpoſitū.Nā pͥncipio per ſe paſſiuo corr̄ndet ac-
tiuū pͥncipiū per ſe ꝛ ecōuerſo:vt oēs confitent̄:ꝛ habe
T.c.17. tur in.5.metaph.capͦ de poteſtate. Si ergo deſcenſus
grauis ſm actū idiget pͥncipio per ſe paſſiuo ſeu recepti
uo:neceſſario ꝛ idiget pͥncipio per ſe actiuo.ꝛ hoc ē qd̄
volumus.Et hanc rōnem reputo demonſtratiuā.nō eſt
ergo bn̄ dictū ꝙ graue in actu indigeat ſolū agente mo
tū eiꝰ per accn̄s ꝛ nullo modo per ſe. ¶Alij aūt dicūt
aliter ꝛ ponunt ꝙ ipſuꝫ graue in actu quādo eſt in potē
tia accn̄tali ad motū deorſuꝫ nō habet in ſe aliquā vir-
tutem actiuā ſui motus:ſed virtus actiua huius motus
grauis deorſuꝫ eſt v̄tus ipſius loci nālis grauis.ſ.loci de
orſuꝫ.Pͥmū ꝓbant:qꝛ nihil agit in illud qd̄ eſt indiſtin
ctū ab eo ſm ſubāꝫ.hanc habēt pro vera.Sꝫ hoc ꝯtin-
geret ſi ipſuꝫ graue ageret ſuū motū deorſuꝫ per aliquā
virtutē exn̄tem in eo.Nam illa virtus agenſ non poſſet
eſſe in vna parte ipſiꝰ grauis determinata ꝛ alia ab illa
parte in qua recipit̄ motus ille:eo ꝙ oēs partes ꝙ̄titati
ue ipſius grauis:ſunt eiuſdē rōnis ꝛ nature:vnde nō eſt
ratio:quare vna pars habeat virtutē actiuā ſui motꝰ:ꝛ
alia pars habeat v̄tutē receptiuaꝫ.ꝛ ſic relinquit̄ ꝙ illa
virtus agens motū grauiſ ageret ipm̄ in illa eadē parte
grauis in qua eſſet vel reciperet:ꝛ ſic agens nō eēt diſtin
ctū a ſubo ꝛ recipiente:qd̄ eſt incōueniens.2m etiā ꝓbat̄
per hoc qꝛ motus grauis quāto ꝓpinquior eſt centro tā
to fortior eſt ꝛ velocior:qd̄ nō videt̄ ꝯtingere ꝓpter ma
iorē grauitatē:ſed ſolū ex virtute loci cui ꝓpinquius ſit
ipſuꝫ graue. Sic igit̄ ipſuꝫ graue non mouet ſeipſuꝫ nec
eſt de numero eoꝝ que mouent̄ ab intrinſeco:ſed ab ex-
trinſeco.ſ.a virtute loci nālis.ꝛ dicunt ꝙ ille motuſ col-
locatur ſub illo motu ab extrinſeco qui vocat̄ tractꝰ:de
T.c.10. quo loquitur Ariſto.in.7.huius.ita ꝙ virtutes ipſiꝰ lo-
ci naturalis ipſiꝰ grauis trahūt graue ad ſe ꝛ facit ipſuꝫ
deſcendere deorſuꝫ.ipſum autem graue ſic motum ꝛ at-
tractū mouet mediuꝫ in quo eſt diuidendo ipſum:ꝛ pro
tanto dicitur mouere ſeipſum:vt dicunt.ſ.quia mouen-
do aliud per ſe mouet ſe per accidens. Et hanc ſententiā
attribuunt Ariſt.ꝛ Cōmentatori. ¶Alijs vero nō pla
cet iſta via:imo ipſam dicunt eſſe contra philoſophuꝫ ꝛ
Cōmentatorem in multis locis.Contra Ariſt.pro tan-
T.c.29. to quia vbi ipſe inquiſiuit ex intentione cauſam motus
talis.ſ.in iſto.8.ꝛ in.4.celi.nunꝙ̄ inuenitur dixiſſe iſtam
cauſam.ſ.virtuteꝫ naturalē ipſius loci naturalis:vt ma
T.c.30. nifeſtum eſt conſideranti per totum. Item Ariſto.in.4.
celi ꝛ mūdi.aſſignat differētia īter grauia ꝛ leuia:ꝛ alia
quedam mobilia.ſicut ſanabile ꝛ augmētabile:quia hu-
iuſmodi.ſ.graue ꝛ leue videntur habere in ſeipſis princi
pium tranſmutationis.hec autem nō:ſed ab extra ꝛ nō
eſt intelligendum principium paſſiuum ſolū:quia in hoc
non differunt grauia ꝛ leuia ab alijs. ¶Itē ſi virtus na
turalis loci eſſet cā effectiua motꝰ grauis ſequitur ſi po-
nerentur plures mundi ꝙ graue ſm naturam ſuam ha-
beret tantam conuenientiam cum medio alterius mun-
di:ſicut cuꝫ medio huius mundi.ex hoc non ſequitur ꝙ
graue equaliter motum moueretur ad mediuꝫ alterius
mundi:ſicut ad medium huius mundi:imo propter pro
pinquitatem eius ad medium mundi huius : ipſum citiꝰ
mouebitur ad medium huius mundi:ꝙ̄ ad medium al-
terius mundi:quod eſt remotiꝰ ab eo.virtus enim que-
cunqꝫ tractiua ꝛ actiua naturali actione ceteris paribꝰ
efficacius agit in propinquum ꝙ̄ in remotum.ꝛ hoc etiā
concedunt iſti:vt patet in ſua ratione ſecunde ꝯcluſio-
nis pͥus poſite:ipſum ergo graue nō equaliter moueret̄
ad mediū alterius mundi:ſicut ad medium huius mun-
di:qd̄ eſt contra Ariſt.ibidem aperte.ꝛ contra Cōmen
tatorem qui volunt ꝙ ꝓpinquitas aut remotio nihil fa
cit ad hoc ꝙ graue moueat̄ ad mediū huiꝰ mūdi vel al-
terius.Sꝫ diuerſitaſ motuū iſtoꝝ nō eſt niſi per diuerſi-
tatē ſuaꝝ formaꝝ ſubalium. ¶Item mouēs ꝓpinquū
debet eſſe ſil̄ cū moto ꝛ ecōuerſo:vt pꝫ.7.huiꝰ.ꝛ qm̄ vir T.cō.il.
tus nālis loci deorſuꝫ non apparet ſimul cū graui exiſtē
te in loco ſurſum.ergo ꝛc̄.forte dicet̄ ad iſtud ꝛ ad pſenſ
ꝙ ſi eſſet aliꝰ mūdus graue illius mūdi nō moueret̄ actu
ad mediū huius mundi ꝓpter elongationē motoꝝ:nec
iſtud intēdit Ariſto.ſed intēdit ꝙ graue illius mūdi eēt
natū moueri ad mediū huiꝰ mūdi:ꝛ hoc bene ſequeret̄
cū eſſe eiuſdē rōnis cū graui huius mundi:hoc aūt eſſet
irrōnabile ꝙ graue illius mundi eſſet natuꝫ nāliter mo-
ueri ad mediū iſtius mundi:qꝛ ſic ſequeret̄ ꝙ eſſet natuꝫ
nāliter moueri ad circūferentiā ſui mundi:cū nō poſſet
ꝑuenire ad hꝰ mūdi niſi ꝑtrāſeundo circūferētiā ſui mū-
di:qd̄ aūt nāliter eſt mobile ad aliqueꝫ terminū eſt nāli-
ter mobile ad mediū ſine quo nō pōt ꝑuenire ad termi-
nū cū mediū ſit illud in quo pͥus tranſmutās trāſmutat
ꝙ̄ extremū. Et eſt conſiderandū qd̄ iſti dicunt ꝛ multuꝫ
ſubtiliter:ꝙ ſi v̄tus loci trahēs graue eēt cā motus eiꝰ:
tūc demōſtratio Arꝫ.hic.ꝛ in pͥmo celi.nullam haberet
efficaciā.Nā dato ꝙ hmōi v̄tus tractiua eēt in loco ter
re:illa virtus determinata eſſet ꝛ finita ꝛ ad determina
tam diſtantiā poſſet mouere ꝛ non vltra.ſ.ad concauū
orbis lune:qd̄ maxime eſt locꝰ ſurſuꝫ ꝛ diſtās ab eo ma-
xime accedendo ad motū grauiuꝫ ꝛ leuium vel ad vlti-
mam circūferentiā huius mundi:dato igit̄ ꝙ eſſet alius
mundus nulla cā eſſet ꝙ graue huius mūdi moueret̄ ni
ſi ad mediū huius mūdi:qꝛ virtus tractiua in loco terre
alteriꝰ mūdi in nullo poſſet attingere ad graue huiꝰ mū-
di:cū ſit iſta v̄tus limitata his qui ad determinatā diſtā-
tiā mouet̄ ꝛ nō vltra:tūc nō poſſet terrā huiꝰ mūdi illuc
trahere.Sꝫ ſupponēdo ꝙ graue mouet̄ ad mediū rōne
ſue forme itrinſece.ſic rō Arꝫ.eſt demōſtratiua oino:qꝛ
rōne illius forme tantā cōuenietiā hr̄et in nā cuꝫ medio
alterius mūdi:ꝙ ſm phꝫ ponit̄ eē eiuſdē ſpēi cū medio
huiꝰ mūdi:ſic hꝫ cū medio iſtius mundi. Sequit̄ necio:
ſi plures eſſent mūdi eiuſdē ſpēi ꝛ graue aliqd̄ huiꝰ mū-
di eſſet extra centrū magis faceret ſe v̄tus mediū huius
mūdi ꝙ̄ alteriuſ. Ex quo pōt euidēter ꝯcludi ꝙ Ariſto.
ſuppōit graue ꝛ leue moueri a ſuis formis ſubalibꝰ acti
ue. ¶Itē arguit̄ auctibꝰ Cōmētatoris:pͥmo auctorita
te eiꝰ in.7.huius.capͦ illo.qm̄ auteꝫ motus.vbi dicit.ꝙ
cū attrahēs nō mouet̄ cū attracto nō ē attractio in rei T.c.10.
veritate:de qua loquit̄ phs ibidē:ſed equiuoce.cū ergo
ſm iſtos motꝰ grauis eſt a virtute nāli ipſius loci attra-
hente ipm̄:ꝙ attrahenſ nō mouet̄ cū attracto.ſ.ipo gra
uius.ſequit̄ ꝙ motꝰ grauis nō eſt motus tractus de quo
loquit̄ ibi phs. Et cōſtat ꝙ motus grauis non contine-
tur ſub aliqua ſpecie motus ibi enumerata.ſ.pulſuꝫ ver-
tiginem aut vectionem ꝛ nō plures ſunt ſpēs motus eo
rū que mouent̄ ab alio:ſequit̄ ꝙ graue non eſt de nūero
eoꝝ que mouent̄ ab alio. Omne aūt qd̄ mouet̄ aut mo-
uet̄ ex ſe aut ab alio:vt ibidē habet̄:ꝗ̄ relinquit̄ ꝙ gra-
ue mouet̄ a ſe:ꝛ hec ſūt verba Cōmētatoris.Attractio
in qua attrahens eſt quieſcēs ꝛ attractū nō eſt motū nō
eſt attractio in rei v̄itate:ꝛ parū poſt oſtēdit ꝙ iſte mo-
dus motionū ſi dicat̄ attractio nō intēdebat̄ ab Ariſt.
in hoc nomine attractio:cum collocet̄ in eis que mouē
tur ex ſe:ꝛ nō debet itelligi ꝙ mouet̄ ex ſe ſolū paſſiue:
quoniaꝫ qd̄cunqꝫ motuꝫ paſſiue mouet̄ ab aliquo prin-

cipio intrinſeco.ergo intelligit ꝙ ille motus continetur ſub illis que mouent̄ ex ſe actiue. ¶Item Cōmentator
Cō.21. in.4.celi.dicit ꝙ in corporibus ſimplicibus ideꝫ eſt mouens ⁊ motū:⁊ differūt ſolū ſꝫ modū. Et dicit etiā ꝙ lapis mouet ſe inꝙtum actu grauis:cū igit̄ ſit actu grauis per eius formā intrinſecā:⁊ nō per motū aliquē aut tractū ab alio receptū neq̄ per vtutē loci:ſequit̄ ꝙ mouet ſe per ſuā formā. ¶Item dicit ibi ꝙ forma eius mouet inꝙtum eſt forma:ſed manifeſtū eſt ꝙ forma grauis nō eſt aliquis motus vel tractus recept⁹ ab aliquo neq̄ virtus nālis ſui loci. ¶Itē in eodē cōmēto paulopoſt dic ꝙ ille motuſ.ſ.lapidis deorſuꝫ nō eſt motus pmus:neq̄ eentialis a motore extrinſeco:ſꝫ a forma moti:ſꝫ forma ipſius moti.ſ.lapidis nō eſt tractus aliquis. ¶Item per exēplū Cōmētatoris manifeſtū eſt hanc fuiſſe eius intētionē.ſ.ꝙ graue per ſuā virtutē mouet ſeipſꝫ. Exemplificat enīꝫ de hoīe mouēte nauē:⁊ per hoc mouēte ſe. Cōſtat aūt ꝙ hō in naui exns mouet nauē per ſuā virtuteꝫ actiuā ⁊ non ſolū p aliquē motū receptū ab alio. Si.n. homo exns in naui moueret naueꝫ p hoc ꝙ aliqs extra naueꝫ traheret ipm hoīem:ad cuius tractū ſequit̄ mot⁹ nauis:nullus deberet dicere ꝙ hō ille exns in naui eſſentialiter moueret nauē:ſꝫ alius ſup terrā trahēs ipꝫ eſſentialiter moueret nauem. Si igit̄ iſtud exemplū Cōmentatoris declarat ſuū ꝓpoſitū opꝫ ꝙ graue per ſuā vtutē actiuā mouet mediū. ¶Itē hoc pꝫ ex alio dicto Cōmētatoris:dicit enim ꝙ homo nō mouet ſe accn̄talr̄:niſi qꝛ mouet nauē eſſentialr̄.ergo cū graue moueat ſe accn̄taliter ſꝫ Cōmentatorē neceſſe eſt ꝙ moueat aerē eſſentialiter:ſꝫ nō moueret aerē eſſentialr̄:ſi ſolū moueret ipſuꝫ per motū quēdā ab alio receptū:ſic nec baculus mouet lapidem eentialr̄:ſꝫ per accns.ſ.per motū ipſius manus .ſ.per motuꝫ ab hoīe receptū. ¶Item vna expreſſa au
Cō.24. ctoritas Cōmētatoris eſt in.4.celi ⁊ mūdi.vbi dicit.ꝙ quedā habent pncipiū tranſmutationiſ qd̄ mouet ea nō ab extrinſeco vt graue ⁊ leue.⁊ quedā habent pn^m trāſmutationis ab extrinſeco nō ab itrinſeco:vt ſanabile.i. trāſmutabile ad ſanitatē:⁊ certū eſt ꝙ ipſe loquit̄ de pncipio actiuo:quoniā ſanabile hꝫ pncipiū paſſiuū itrinſecū ſicut ⁊ graue. Ex oībus his auctoritatibus manifeſtū eſt ꝙ ꝯtra Cōmentatorē eſt graue ſꝫ actū moueri a vtute nāli loci:ita ꝙ nō hēat in ſe pncipiū aliud actiuum ſui motus. ¶Ad rōneꝫ iſtoꝝ cū dicunt ꝙ nihil agit in illō qd̄ indiſtinctū eſt ab ipſo ſm ſubꝫ:iſtam negat Cōmētator in multis locis in.4.celi ⁊ mūdi.vbi Cōmētator loquens de motu grauiū ⁊ leuiuꝫ vult ꝙ in eis mouens ⁊ motū ſint ideꝫ ſm potētiā vel ſm ſpēm:vt hꝫ alia littera:⁊ etiā ſꝫ modū. Et in.3.dicit ꝙ licet in lapide motor
Cō.30. ſit idē cū moto:tn̄ non eodē modo manet. Item dicit ꝙ forma grauis mouet ipm inꝙtum eſt forma ⁊ mouet̄ inꝙtum eſt in mā. Et conſtat ꝙ ibi mouēs ⁊ motū nō ſunt diſtincta a ſeipſo loco ⁊ ſubiecto.⁊ ſic in multiſ alijs. Itē poſſet inſtari per multas alias auctoritates:ſed pertrāſeo:qꝛ hec ſufficiūt ꝙtum ad hoc. ¶Ad rōnem ſcōe cōcluſionis iſtoꝝ cū ipſi dicūt ꝙ cauſa maioris velocitatis motus grauis ꝓpe centrū ꝙ lōgius non eſt niſi virtutis loci cui ꝓpinquius eſt ipm graue:iſta pōt negari:quoniā ſi ſic eſſet ſequit̄ ꝙ motus duoꝛuꝫ corpoꝝ eiuſdem leuitatis:quoꝝ vnū incepit deſcendere a ſphera ignis ⁊ aliud iuxta terrā eſſent equalis velocitatis per equale ſpatiuꝫ in fine motus:cuius contrarium eſt manifeſtum. Et ſi diceretur ꝙ multitudo partiū aeris inſequentiuꝫ motuꝫ corpus ab altiori loco:ſit cauſa maioris velocitatiſ: tūc virtus loci vel ꝓpinquitas ad eum non eſt eius cauſa:⁊ ſic recederet̄ a priori dicto. Si autē queritur que ſit eius cauſa cuꝫ ꝓpinquitas loci non ſit eius cauſa. Forte dicendū ſm aliquos ꝙ hoc contingit propter ſciſſuram plurium partium aeris inſequentiuꝫ in fine ꝙ prius. Ex hoc enim vt dicunt ipſum graue acquirit quandam velocitatem accidentalem maiorem ꝙ prius.

His viſis reſtat dicere ad qōneꝫ ꝓpoſitā quādo querit̄ vtꝝ graue iānimatū moueat ſeipſum de potētia accn̄tali ad actū. Et credo ꝙ probabiliter poſſet dici ꝙ hmōi graue eſt p ſe motiuum ſui ipſi⁹:qd̄ ſic ꝓbo. Omne illud qd̄ habet in ſe per ſui nām potentiā actiuam ſui motus ⁊ potentiaꝫ per ſe receptiuam illius eſt per ſe motiuum ſui ipſius.ſed graue inanimatum actu exiſtens graue eſt hmōi.qre ⁊c. maiorē ꝓpoſitionem accipio pro manifeſta:ſicut enīꝫ illud qd̄ eſt diuiſibile in partem per ſe mouentem ⁊ partē per ſe motam eſt per ſe motiuum ſui ipſius:vt omnes concedunt: ⁊ habet̄ ab Ariſt.in iſto.8.ſic illud qd̄ per ſui nāꝫ habet T.c.27.
per ſe potentiam ſeu virtutem per ſe actiuam ſui motus ⁊ potentiā per ſe receptiuā ei⁹ eſt motiuū per ſe ſui ipſius:nec video cauſaꝫ aliquā diuerſitatis rōnabilē. Et declaro minorem. Cū enim motus ipſius grauis per ſe indigeat aliqua cauſa per ſe actiua ſui mot⁹:vt ꝓbatū eſt ſupius. Quero quid ſit hmōi cā p ſe actiua propinqua. Neceſſe enīꝫ eſt dicere ꝙ iſta cā ſit nālis grauitas ipſius grauis vel vtus loci nālis vel motus ipſi⁹ medij vel virtus generatis:aut remouens ꝓhibens:ſed non pōt eſſe remouens ꝓhibens nec ipſum gn̄ans:qꝛ ꝯtingit vtrūq̄ iſtoruꝫ non eſſe:cum graue actu deſcendit.vel non eſſet imediata ⁊ contigua ipſi graui. Mouenſ autē ꝓpinquū ⁊ imediatū vult ſimul eſſe cum moto:ita ꝙ inter ea non ſit aliqd̄ medium nec plenum nec vacuū:vt demonſtratū eſt in.7.nec virtus loci nālis poteſt eſſe illud pncipiū T.cō.11.
actiuum ꝓpinquum:vt ꝓbatum eſt ſꝰus nec motus medij poteſt eſſe pncipium per ſe actiuum illius motus:qd̄ ꝓbatur multipliciter. Primo qꝛ ipſum graue actu exnſ in potentia accidentali nō indiget motore extrinſeco p ſe vt omnes concedunt:etiaꝫ qui tenent partem oppoſitam. ¶Itē cauſa per ſe nō eſt poſterior nāliter ipſo cauſato:vt manifeſtuꝫ eſt cuilibet intelligenti:⁊ habetur in predicamētis:⁊ in pmo poſterioꝝ. Nunc aūt mot⁹ medij eſt poſterior nāliter:cuꝫ conſequatur motum grauis mouētis ipſum mediū:corpus enīꝫ nō mouet aliud corpus motu locali imediate:niſi ꝓus nāliter moueat̄:ſicut videmus ꝙ celum qd̄ mouet ſpheram ignis ꝓus nāliter mouetur:ſimilr̄ aūt ⁊ vlr in alijs. Quēuis enim poſſibile ſit ꝙ aliqd̄ corp⁹ actu quieſcens a motu locali moueat localiter aliō corpus mediāte aliquo alio corpore alterato ab ipſo:vt magnes trahit ferrū per hoc ꝙ alterat mediū:⁊ mediū alteratum alterat ferrum dando ei aliquā virtutē qua mouet ſe ad magnetem:vt docet Cōmentator in pmo.7.⁊.8.hui⁹. Tamē nō videt̄ poſſibile 7° phy. Cō.10.
aliquod corpus nō motuꝫ ꝓus motu locali mouere immediate aliud corpus localiter:quomō enīꝫ manus moueret baculū motu locali:niſi ꝓus naturaliter moueret̄ manus:⁊ quomodo chorda arcus moueret ſagittā niſi prius chorda moueret̄.ergo ſilr̄ ipſum graue ſm actum non moueret ipſum mediuꝫ localiter:niſi prius naturaliter moueret̄. Motus igitur grauis eſt prior naturaliter motu ipſi⁹ medij:effectus aūt cauſe agētis per ſe nō videtur eſſe prior naturaliter ipſa ſua per ſe cauſa. Iteꝫ cū duo motus ſe concomitanter.quorum vnus eſt naturalis ⁊ alius eſt violentus ⁊ preter naturam. rationabili⁹ videtur ꝙ motus naturalis ſit cauſa violenti:aut nō naturalis ꝙ econuerſo.ſicut mot⁹ celi ⁊ motus ignis cuꝫ ſua ſphera ſe ꝯcomitant̄:⁊ mot⁹ celi qui ē nāliſ eſt cā actiua

motus naturalis ipſius ignis quo pꝛeter naturã pꝛopꝛi-
am mouetur circulariter:vt oſtenditur in ꝑmo metheo.
cũ ergo motus ipſius grauis ſit nãlis ad deoꝛſuꝫ:vt oẽs
confitent̃:ꝛ motus aeris quo mouet̃ deoꝛſuꝫ non ſit nã-
lis ipſi aeri:vt etiã manifeſtũ eſt.rõnabilius videt̃ ꝙ mo
tus grauis ſit cã motus aeris ꝙ̃ ecõuerſo. Relinquit̃ er-
go ꝙ nullũ aliud eſt ꝑncipiũ actiuũ per ſe imediatũ mo-
tus grauis niſi eius grauitas. Cuꝫ ergo per ſui nãm hẽat
grauitatẽ ſequit̃ ꝙ per ſui nãm hꝫ potẽtiã actiuã ſui mo
tus. Qꝫ aũt hꝫ potẽtiã per ſe receptiuã ſui mot⁹.hoc pꝫ:
T.c.17. qꝛ omni potẽtie per ſe actiue coꝛrñdet potẽtia ꝑ ſe paſſi
ua:vt ſatis pꝫ ex.5.metaph.cũ igit̃ ipm̃ graue hẽat vir-
tuteꝫ per ſe actiuã ſui motus opꝫ eſſe potentiaꝫ recepti-
uam per ſe illius. Et cõſtat illã nõ eſſe in alio niſi in ipſo
graui:nihil enim recipit motũ grauis niſi ipſuꝫ graue.er
go graue hꝫ in ſeipſo potentiã per ſe receptiuã ſui mot⁹
ꝛ illã potentiã hꝫ per ſui nãm:per quid enim aliud hr̃et
eã nõ eſt dare ꝛ ſi fingendi detur licẽtia. Et cõfirmat̃:qꝛ
certũ eſt ꝙ graue ſm actũ per ſui nãm hꝫ aptitudinẽ ad
recipiendũ vbi deoꝛſum.ergo per ſui nãm hꝫ potentiaꝫ
ſeu aptitudinẽ ad recipiendũ motuꝫ cuius terminus eſt
vbi deoꝛſuꝫ. Sicut eniꝫ ab eadẽ v̄tute actiua eſt motus
ꝛ termin⁹ motus:vt vult Cõmẽtatoꝛ in.2.celi ꝛ mun.ſic
eadẽ eſt potẽtia receptiua motus ꝛ termini mot⁹.ſic igit̃
manifeſtũ eſt ꝙ graue hꝫ potẽtiã per ſe actiuã mot⁹ ſui ꝛ
potentiã etiã per ſe receptiuam:ꝛ vtrũqꝫ hꝫ per ſuã nãꝫ
q̃re ergo nõ eſſet motiuũ ſui ipſius per ſe. ¶ Itẽ argui-
tur ſic. Omne illud qȯ nãliter eſt motiuũ ſui ipſi⁹ per ſui
nãm eſt motiuũ ſui ipſius:hoc eſt manifeſtũ:ſed ipm̃ gra
ue ſm actũ eſt nãlr̃ motiuũ ſui ipſius vt oẽs ↄcedũt. Cũ
eniꝫ nõ ſit motiuũ ſui ipſi⁹ per violentiã : ꝛ tñ mouet ſe-
ipſuꝫ vt ↄcedit̃. Relinquit̃ ꝙ nãlr̃ eſt motiuuꝫ ſui ipſius.
ergo per ſui nãm eſt ſui ipſi⁹ motiuũ:ſꝫ per ſe ꝛ per ſui na
turã ſunt idẽ.ergo ſequit̃ ↄcluſio ꝑncipalis.ſ.ꝙ actu gra
ue eſt per ſe motiuũ ſui ipſius. Sed ↄſiderandũ ꝙ q̃uis
actu graue ſit per ſe motiuũ ſui ipſius:tñ nõ mouet ſeipꝫ
de poᵃ eẽntiali ad actũ:qꝛ qȯ nõ ẽ in poᵃ eẽntiali ad ac-
tũ nõ mouet ſeipꝫ de poᵃ eẽntiali ad actũ:hꝫ ẽ manifeſtũ.
Sed graue ſm actum exñs in potẽtia accñtali nõ eſt in
potẽtia eẽntiali. Dico eo mõ quo graue in potẽtia eſſen
tiali licet aliquo modo poſſet dici eſſe in potẽtia eẽntia-
li:vt videbit̃ poſt. Contra hanc põnem ſunt dubitatio-
nes nõ pauce. Pꝛimo.n.iſta poſitio videt̃ eſſe ↄtra Ari.
T.c.27. in iſto.8.in illo cap°. Mouentiũ q̃dẽ igit̃ ꝛ eoꝝ que mo
uent̃.vbi dicit aperte ſic. Et nãm ipſam a ſeipſis differre
impoẽ eſt:ꝛ loquit̃ ibi de graui ꝛ leui iaĩato. Uitale eni
hoc ꝛ ꝑpꝛium aiatoꝝ eſt:ꝛ hoc ꝑbat multis rõnib⁹:vt
T.c.31. pꝫ ibidẽ. Item in ſequẽti cap°. Sꝫ accidit ꝛ hic ab aliq̃
moueri:verſus finẽ loquẽs de grauib⁹ ꝛ leuib⁹ inaĩatis:
ꝛ dicit ſic. Qȯ quidẽ igr̃ nihil hoꝝ vel ipm̃ ſeipꝫ mouet
manifeſtũ eſt. Sed pȯt motus eſſe ꝑncipiũ nõ mouendi
nec faciẽdi:ſed patiendi.cuius oppoſitũ dicebat̃. ¶ Itẽ
auc̃tes ꝙ̃ multe Cõmẽtatoꝛis vident̃ eẽ ↄtra iſtã põnẽ.
Pꝛimo qꝛ dicit Cõmẽtatoꝛ i.3.celi.cõmẽ.28.ꝙ declara
tũ eſt de elemẽtis ꝙ nõ enumerant̃ inter ea que mouen-
tur ex ſe cũ nõ mouent̃ in loco niſi a gñante. Et in eodẽ
cõmẽto v̄ſus finẽ dicit ſic.lapis.n.nõ mouet ſe eſſentia-
liter:ꝛ cũ ita ſit ꝛ omne qȯ mouet ſe accñtalr̃ neceſſe eſt
vt moueat ſe:qꝛ eſſentialr̃ vel nãliter mouet aliud motũ
a ſe.v̄bi grã.hõ nõ mouet ſe accñtalr̃ in naui:niſi qꝛ mo
uet nauẽ eſſentialiter ꝛ ↄtingit ſic.lapis igit̃ non mouet
eẽntialr̃ niſi aerẽ in quo eſt ꝛ mouet ſe:qꝛ ſequit̃ motum
aeris:ſicut de hoĩe cũ naue. Iteꝫ dicit Cõmẽtatoꝛ ꝙ po
tentia ꝑcedẽs hunc motũ.ſ.grauis ꝛ leuis in actu:nõ eſt
in moto niſi violẽte. Ex quo manifeſte vult ꝙ graue ſm
actũ nõ eſt in potẽtia ad motũ deoꝛſũ niſi per violentiã.
qȯ aũt ineſt alicui per violentiã non ineſt ei nãliter neqꝫ
per ſe:vt eſt manifeſtũ.ergo ipꝫ graue ſꝫ actũ nõ hꝫ per
ſe potentiã receptiuã mot⁹ deoꝛſuꝫ:cui⁹ oppoſitũ dice-
bat̃ i põne. ¶ Itẽ in eodẽ.4.celi.dic̃ Cõmẽta.hec ver- Cõ.21.
ba. Et qꝛ mouens ꝛ motũ eẽntialr̃ ſunt relatiua nec̃e eſt
vt ſint duo ſm põnem:ꝛ qꝛ motoꝛ ꝛ motũ in lapide ſũt
idẽ ſm põneꝫ ꝛ duo ſm modũ neceſſe eſt vt nõ ſint rela
tiua niſi accñtalr̃:ꝛ ꝙ motoꝛ in eis eſſentialr̃ ſit gñans ꝛ
motũ gñatuꝫ. Et ex oĩbus iſtis verbis ꝛ alijs ↄſimilib⁹
videt̃ ꝙ iſta poſitio que dicit ipꝫ graue eẽ per ſe motiuũ
ſui ipſius eſt falſa ꝛ ↄtra Cõmẽtatoꝛẽ manifeſte. ¶ Itẽ
arguit̃ per rõnes:qꝛ illud qȯ non eſt in poᵃ eſſentiali ad
aliqueꝫ actũ nõ indiget agẽte ꝑ ſe mouente ad illũ actũ:
ſꝫ graue actu nõ eſt in potentia eſſentiali ad vbi deoꝛſũ:
ſꝫ in poᵃ accñtali:vt oẽs ↄcedũt ꝛ ꝑus eſt ↄceſſuꝫ. g̊ ꝛc̃.
¶ Iteꝫ ſi graue eſſet per ſe motiuũ ſui ipſi⁹:tũc nõ indi-
geret medio i ſui motu:ſꝫ hoc eſt falſuꝫ:vt pꝫ ex.4.phy. T.c.17.
ꝛ Cõmentatoꝛ dicit in.3.celi ꝛ mũdi.ꝙ ſi aufert̃ mediuꝫ Cõ.28.
in iſtis:ita ꝙ per vacuũ eſſet nõ eſſet poẽ in eis vt mo- Cõ.28.
uerent̃:ꝛ idẽ dicit in.3.celi ꝛ mũdi. Aer igit̃ ꝛ aqua ſunt
neceſſaria in motu lapidis:ꝛ hoc eſt illȯ qȯ ꝑpoſuimus
declarare. ¶ Itẽ ſi graue inaĩatũ eſt motiuũ ſui ipſius ꝑ
ſe:tũc idẽ ꝛ ſm ideꝫ ſimul erit actiuũ ꝛ paſſiuũ reſpectu
eiuſdem:qȯ videt̃ impoẽ:vt pꝫ in iſto.8.ꝛ ꝑbat̃ ↄñs.qꝛ T.c.32.
motiuũ ſui ipſi⁹ eſt actiuũ ſui mot⁹ ꝛ receptiuũ eiuſdem:
modo hoc nõ poterit eſſe ſm diuerſa:qꝛ illa diuerſa aut
eſſent mã ꝛ foꝛma:ita ꝙ rõne mãe vel ſm mãm recipe-
rent motũ ꝛ ſm foꝛmã agerent ipſuꝫ : aut eſſent diuerſe
ꝑtes q̃titatiue:nõ ꝑmo mõ:qꝛ mã ipſi⁹ grauis eſt mã ꝑ-
ma que nõ pȯt eſſe receptiua mot⁹ ꝑpꝛie dicti:vt habet̃
in.5.hui⁹.ꝛ ideꝫ vult Cõmentatoꝛ in iſto.8.g̊ ipa mã nõ T.c.8.
eſt illud rõne cui⁹ graue recipit ſuũ motũ:ꝛ ſic relinquit̃
ꝙ recipit ipm̃ ſm foꝛmã:ꝛ ↄſtat ꝙ agit ipm̃ ſm ſuã foꝛ-
mã ſubalem ꝑncipalr̃:ꝛ ſic erit actiuũ ꝛ paſſiuũ ſimĺ ſm
idem ꝛ reſpcũ eiuſdẽ effect⁹ qȯ vr̃ oĩno abſurdũ.q̃re ꝛc̃.
¶ Iteꝫ ſi graue eſſet ſui ipſi⁹ per ſe motiuũ:tũc ꝑbatio
Ari.qua voluit ↄuincere aliquẽ eſſe motoꝛẽ imobilem
nullã efficatiã hr̃et:qȯ eſt valde icõueniẽs:ꝛ pꝫ ↄñã:qꝛ
illa rõ Ari.ꝑncipalr̃ ſuſtentat̃ ſuꝑ eo ꝙ oẽ qȯ mouet̃ ab
alio mouet̃. Et qꝛ nõ ꝑcedit̃ in infinitũ in mouentib⁹ ꝛ
ĩ mobilib⁹ opꝫ deuenire ad motoꝛẽ qui nõ mouet. Poſ-
ſet g̊ dici ad hãc rõneꝫ ꝙ nõ ↄcludit:qꝛ q̃uis nõ ꝑcedat̃
in infinitũ in mouentib⁹ ꝛ mobilib⁹:tñ nõ opꝫ deuenire
ad motoꝛem qui nõ mouet̃:imo ꝑuenit̃ ad motoꝛeꝫ qui
mouet̃:nõ quidem ab alio ſꝫ a ſe ipſo ſic̃ graue remoto
detinente mouet̃ a ſeipſo:ꝛ ſic vr̃ ꝙ rõ Arꝫ.non valeret
oĩno qȯ eſt fatuũ ↄcedere.q̃re ꝛc̃. ¶ Ad ꝑᵐ iſtoꝝ dico
bꝛeuiter ꝙ Arꝫ.nõ itẽdit negare niſi ꝙ ipꝫ graue iaĩatũ
mouet ſeipꝫ ꝑ ſe de potẽtia eẽntiali ad actũ:nõ aũt dice
re vult ꝙ nõ ſit ꝑ ſe motiuũ ſui ipſi⁹ de potẽtia accñtali:
ꝛ hꝫ mõ pono ipꝫ mouere ſeipꝫ ꝑ ſe.i.ꝑ ſui nãꝫ. Cũ g̊ dic̃
Arꝫ.ꝙ hꝫ eſt vitale.ſ.mouere ſeipꝫ localr̃ ꝛ ẽ ꝑpꝛiũ aia-
toꝝ. Ueꝝ ẽ mouere ſeipꝫ de poᵃ eẽntiali ad actũ:ipꝫ.n.
aĩal hꝫ potẽtiã eẽntialẽ ad talẽ motũ:eo ꝙ ipſi aĩali dũ
ẽ aĩal actu ꝑt deficere aliq̃ eẽntia nec̃ia req̃ſita i ipo ad
talẽ motũ.ſ.ſpẽs ipſi⁹ appetibilis:ꝑꝑ qȯ dꝫ moueri:ꝛ ac
tus mouẽdi q̃ ẽ ꝑnᵐ ꝑpinquũ talis mot⁹ ꝑceſſiui:vt hꝫ
videri.3.de aĩa.ꝛ i de motib⁹ aĩaliũ. Sꝫ graue iaĩatũ vt
lapis ꝛ hmõi nõ ſic ẽ i poᵃ eẽntiali ad ſuũ motũ:qꝛ nll'a
poᵃ q̃ ſit nata eẽ i ipo ꝛ req̃ſita ad talẽ motũ ꝛ ꝑſuppoſi
ta ad talẽ motũ defic̃ ei:imo i ſe hꝫ oẽꝫ eẽnᵃˢ q̃ natũ eſt
hr̃e qȯ dꝫ eẽ ꝑnᵐ ꝑ ſe talis mot⁹:ꝛ iõ nõ ẽ in poᵃ eẽntiali
ad hmõi motũ:eo mõ q̊ ſit aĩal eſt in poᵃ eẽntiali q̃re nõ
mouet ſeipꝫ de poᵃ eẽntiali tali mõ:ꝛ ſic itelligẽdũ ẽ oẽꝫ

Ari. ¶ Ad auctoritatē ſequentē dico ꝙ ipſe intelligit:
⁊ loquit̄ de graui in potentia eſſentiali. Illō eniꝫ ſine du
bio nō hꝫ in ſe p̄ncipiū actiuū motus deorſum ꝙdiu eſt
graue in potentia eētiali: ſꝫ ſolū hꝫ p̄ncipiū paſſiuū in
ſe ad recipiendū formā quaꝫ ꝯſequit̄ talis motus. verbi
gratia. Aer ꝙdiu eſt aer eſt graue in potentia eſſentiali
⁊ ad motū deorſuꝫ: ⁊ tūc nō hꝫ p̄nm actiuū motus deor
ſum: ſed p̄ncipiū receptiuū forme grauis quā cōſequitur
ille motus. ſ. māim: ⁊ hꝫ bn̄ potentiā receptiuā illius mo
Cõ.4. tus: que quidē poa tēporis p̄cedit ipm motū ſm Cōmē
Cõ.32. tatorē in iſto. 8. ꝓpe p̄nm. Et in iſto etiā capo vbi vult ꝙ
potentia tempore p̄cedens motū grauis aut leuis eſt in
illo ex quo gn̄atū fuit graue aut leue. Sꝫ actu graue bn̄
pōt hr̄e p̄ncipiū per ſe actiuū ſui deſcēſus ⁊ per ſe p̄nci-
piū receptiuū modo p̄us dico. Nec iſtud intendit Ari.
Cõ.32. vt puto negare. Verū enim eſt ꝙ actu graue nō indiget
motore per ſe extrinſeco. ⁊ hoc plane dicit Cōmentator
in iſto capꝰ vbi loquit̄ ſic. potentia eniꝫ ad motū quā cō
tingit inueniri in corpore ſimplici qn̄ impedit̄ in tempo-
re ſue gn̄atiōis quin moueat̄ ad ſuū locū nālē ab aliquo
ipedimēto qn̄ gn̄atur in loco extrinſeco: aut qn̄ ipm exit
a ſuo loco nāli ab aliq̊ extrahente: nō indiget ad hoc ꝙ
exeat in actū motore extrinſeco eſſentialr̄ cū ſit potētia
accn̄talis: ſed nō negat ipm indigere motore intrinſeco
vt dcm̄ eſt p̄us. Per idē ad auctes Cōmētatoris: cū ipe
dicit in. 3. celi ⁊ mun. qō declaratū eſt de elementis ꝙ nō
mouent̄: dico ꝙ ipſe itendit ea nō mouere ſeipſa de po-
tentia eſſentiali ad actū: ſꝫ ex tali potētia mouet̄ a gn̄an
te: ⁊ hoc eſt qō ſubdit cū nō mouent̄ in loco niſi a gn̄an-
te. hoc eniꝫ nō pōt intelligi de motu grauis actu exn̄tis
in poa accn̄tali: qꝛ ꝯtingit cū tale graue mouetur gn̄ans
qō eſt corruptū. Relinquit̄ ꝙ ipſe intelligit de illo motu
cui corn̄det potentia eſſentialis. ¶ Ad aliā cū dicit̄ ꝙ
lapis nō mouet ſe eſſentialr̄: dico ꝙ veꝝ eſt de potentia
eſſentiali modo p̄ſuppoſito ⁊ expoſito: ſꝫ bn̄ mouet ſe-
ipſum per ſui nām de potentia accn̄tali: ⁊ ſimul dū mo-
uet ſeipſum de potentia accn̄tali mouet aliq̄d aliud de
potentia eſſentiali. ſ. mediū in quo mouet ſimul dico tē-
pore. Et hoc eſt qō vult dicere Cōmētator i v̄bis ſequē
tibus: cū dicit. Et omne qō ſe mouet accn̄talr̄. i. de potē
tia accn̄tali: neceſſe eſt vt moueret ſe qꝛ eſſentialr̄ mouet
aliqō motū a ſe. i. ita ꝙ ſimul mouet eſſentialr̄ aliq̄d ali-
ud a ſe: ita ꝙ ly: qꝛ. ibi dicit ꝯcomitantiā ⁊ nō ꝓprie cau
ſalitatē. motꝰ enim mediȷ̄ nō eſt ꝓprie ⁊ per ſe cā motus
grauis per mediū deſcēdētis ſꝫ magꝭ ecōuerſo. motꝰ gra
uis dꝫ eſſe cā motꝰ mediȷ̄: vt p̄us dictū eſt. Qō igit̄ con-
cludit Cōmētator ꝙ lapis nō mouet eētialr̄ niſi aereꝫ.
veꝝ eſt de potētia eſſentiali ⁊ mouet ſe: qꝛ ſequit̄ motuꝫ
aeris. i. mouet ſe tali motu ꝙ ꝯcomitat̄ motū aeris. Et ſi
aliquis velit dicere ꝙ lapis mouet ſe: qꝛ mouet aerē. i. ꝙ
ipſe motꝰ aeris ſit cā actiua motꝰ lapidis. Tunc querat̄
an ipſe motꝰ aeris ſit per ſe cā deſcēſus lapidis aut pure
per accn̄s. Si dicat̄ ꝙ eſt cā p ſe actiua: tūc arguit̄. quic-
quid eſt p ſe cā cauſe eſt per ſe cā cauſati. hec eſt manife-
ſta cuilibꝫ itelligenti: ſꝫ ipſuꝫ graue eſt p ſe cā actiua mo
tus talis vt ꝯcedit̄. lapis eniꝫ mouet aerē eſſentialiter: ſi
igit̄ motꝰ aeris eſt per ſe cā motus grauis: ⁊ ſequit̄ vlte-
rius ꝙ ipſuꝫ graue ſit per ſe actiuū ſui motꝰ grauis: ⁊ ſic
graue hꝫ per ſe potentiā actiuam ſui motus: ⁊ illa nec̄io
requirit potentiā per ſe receptiuā ipſius: que non poteſt
eſſe niſi in ipomet graui: vt manifeſtū eſt: igit̄ actu graue
hꝫ potentiā per ſe actiuā ⁊ potentiā per ſe receptiuā ſui
motus ⁊ vtriꝗ ineſt ipſi graui per eiꝰ nām: q̄re relinquit̄
ꝓpoſitū principale. ſ. ꝙ graue ſit per ſe motiuū ſui ipſius.
Si autem diceretur ꝙ motus aeris eſt cā actiua motus
grauis ſolū per accn̄s: hoc eſt impoſ̄e: qꝛ ſola per ſe ſunt
neceſſaria ⁊ oīa ſunt per ſe: vt vult Ariſt. ⁊ lincoñ. ſuper
p̄m poſte. illo capo. Si igit̄ demōſtratiua ſciā eſt ex neceſ
ſarijs. Et idē habet̄ ex multis alijs auctibꝰ Ari. vt oñ-
ſum fuit in p̄mo huiꝰ mō ꝯſtat ꝙ motus mediȷ̄ factus a
graui deſcendente: ſic̄ eſt actiuus motus grauis: ita ne-
ceſſario eſt eſſe actiuꝰ: nunꝗ. n. ꝯtingit ꝙ graue moueat
mediū quin illud motū moueat ipm graue: ſuppoſito ꝙ
ipm. qn̄ꝗ moueat actiue: vt manifeſtū eſt cuilibet intel-
ligenti. Sic hoc nō ꝯueniret ipſi motui aeris ſolū per ac
cidens ſꝫ per ſe. ſ. ꝙ eſſet actiuꝰ talis motus. ¶ Itē ſi ſic
dicat̄ ſequit̄ ꝙ motus mediȷ̄ eſt cā actiua motus grauis
ſolū per accn̄s. Querit̄ quid eſt illō accn̄s: ⁊ forte nō po
terit aſſignari ⁊ ſi fingendi detur licentia. ¶ Iteꝫ omne
p accn̄s ꝯtingit nō eſſe. 8. huiꝰ. ⁊. 10. metaph. Si ğ motꝰ T.c.36.
aeris in quo graue deſcendit eſſet cā actiua illiꝰ motus T.c.26.
pure p accn̄s: tūc ꝯtingeret illō nō eſſe actiuū illius mo-
tus: ⁊ ſic graue deſcenderet i medio: ⁊ tn̄ nō moueret̄ ac
tiue ab ipſo medio qō haberet̄ ꝓ impoſ̄i ſm iſtos. Re-
linquit̄ ğ ꝙ ſi motꝰ mediȷ̄ ſit cā motꝰ ipſiꝰ grauis actiua. ſ.
deſcendentis deorſuꝫ p mediū: ꝙ ſit cā actiua per ſe illiꝰ
⁊ ſic redit ꝓpoſitū p̄ncipale vt deducebat̄ ſtatiꝫ. ſ. ꝙ gra
ue eſt motiuū ſui ipſius per ſe. ¶ Ad aliud dictū Cōmē
tatoris ꝙ potentia p̄cedens hꝫ motū nō eſt in moto niſi
violente ⁊c. Dico ꝙ ad hꝫ vt aliq̄d ſit in potentia ꝓprie
ad alique motū req̄rit̄ ꝙ ſit p̄uatū illo motu: ⁊ ꝙ hēat
aptitudinē ad recipiēdū illū. ⁊ iſtō eſt manifeſtū de po-
tentia p̄cedente actū. ¶ Tūc dico ꝙ poa p̄cedens hūc
motū nō eſt in moto niſi violente: ſine dubio veꝝ eſt de
potentia ꝙtū ad p̄uationeꝫ illiꝰ motꝰ. nō eniꝫ eſt p̄uatū
illo motu dū eſt ſurſuꝫ niſi per aliqō detinens qō ipſum
p̄ter ſuā nālem inclinationē detinet ſurſuꝫ vt colūna aut
aliq̄d taliū. Sꝫ ꝙtū ad aptitudineꝫ recipiendi taleꝫ mo
tū nō eſt in ipſo motu p violentiā: imo p ſui nāꝫ hꝫ apti
tudineꝫ ad taleꝫ motū recipiendū inꝙtū eſt in potentia
ad vbi deorſum. ¶ Ad aliā auctem cū dr̄ ꝙ mouens ⁊
motū eſſentialr̄ ſunt diſtincta ſm poſitioneꝫ. Cōſideran
dū ꝙ iſtud dictū nō pōt vlr̄ eſſe veꝝ de oī per ſe motore
⁊ moto: certū eniꝫ eſt ꝙ motor celi eſt eiꝰ motor per ſe: ⁊
tn̄ celū ⁊ ſuus motor nō ſunt duo ſm pōnem: cū motor
celi nō hꝫ aliquā pōneꝫ aliā: eo ꝙ eſt ſepatus a magni-
tudine ſm ſubſiſtentiā: vt pꝫ ex iſto. 8. ¶ Iteꝫ aīa aīalis
eſt p̄ncipiū per ſe motiuū ipſiꝰ: vt ꝓbatū eſt p̄us: ⁊ oſten
ſuꝫ eſt hāc eſſe itentioneꝫ Cōmentatoris: ⁊ tn̄ aīa ⁊ cor
pus nō ſunt duo ſm pōnem vt oēs ꝯcedunt. loquendo
de aīa que eſt actꝰ corporis. Et ſic manifeſtū eſt ꝙ illa ꝓ-
poſitio nō eſt intelligenda vlr̄: ſꝫ eſt intelligenda de per
ſe motore corporeo qō mouet ex potētia eſſentiali. Iſte
eniꝫ motor ⁊ ſuū motū ſunt relatiua reſ̄one alicuiꝰ ꝯtra-
rietatis: vt nō poſſint ſil̄ in eodē loco ſimplr̄ eē: vt ignis
generās igneꝫ ex aqua eſt aliq̊ mō ꝯtrariꝰ ipſi aq̄ ⁊ ecō-
uerſo ſm diſpōnes: ⁊ iō opꝫ ꝙ ſint duo ſꝫ pōnem. Silr̄
pars ꙗtitatiua corporis in qua p̄ncipalr̄ eſt v̄tus moti-
ua. ſ. media pars cordis: vt cōiter dr̄: hꝫ quādā ꝯtrarie-
tateꝫ ſm diſpōnes ad alias ptes que eſt mouens corpo
reuꝫ qō mouet alias ptes motu locali: ⁊ eſt diuerſa ſm
pōnem ab alijs ptibꝰ corporis. Silr̄ ⁊ in q̄libet alio mo
tore qui eſt corpꝰ ⁊ qui mouet de potētia eētiali p̄us ex
poſita: ſꝫ de motore qui nō mouet de potētia eētiali il-
lo mō p̄us dicto nō opꝫ ꝙ ipe ⁊ ſuuꝫ motū ſint duo ſm
pōnē. graue aūt i actu nō mouet ſeipꝫ de poa eſſentiali. ſ.
ita ꝙ ei deficit aliq̄ eētialis poa que ſit p̄ncipiū illiꝰ mo
tus: iō nō eſt ꝯtra dicta. Et ꝙ hec ſit itentio Cōmētato
ris: pꝫ inſpicieti ſequētia: vbi dicit: ⁊ ꝙ motor in eiſ eēn
tialiter ſit gn̄ans: qō nō ē veꝝ niſi de motore ex potētia

cēntiali:vt ṗus dicebaṫ.ġ ſic apparet ꝙ auctas Ariſt.⁊
Cōmētato.nō ꝯdicūt illi pōni viſa diligēter itētōe eoꝝ.

Ad rationes ſequētes. ¶ Ad ṗam cū dr̄. Illud qd̄ nō ē in poª cēntiali ⁊c̄.
dico ꝙ potētia eēntialis accipiṫ multiplr̄. Uno mō pro
potentia exn̄te in ipſo ſubo cui deficit aliq̄ eēntia requi-
ſita ad illū motū:⁊ cū hoc illud ſubm hʒ aliquā formaʒ
ꝯtrariā illi forme quā ſequiṫ talis motus.vbi grā.aq̄ eſt
in potentia eēntiali ad vbi ſurſum hoc mō:qꝛ ſibi deficit
aliq̄ eēntia reqſita ad talē motū:⁊ hʒ formā ꝯtrariā illi
forme:quā ſequiṫ motus ſurſuʒ.ſ.grauitatē ꝯtrariā leui-
tati.Alio mō dr̄ potētia cēntialis potētia quecūq; exi-
ſtens in ſubo aliquo cui deficit eſſentia aliq̄ requiſita ad
illū actū:ꝙuis nō hʒ actū aliquē ꝯtrariū illi actui qui ſi-
bi deficit:vt ſenſitiuū cū non hʒ ſpēm ſenſibilis eſt in po
tentia eēntiali ad ſentire:eo ꝙ deficit ei aliqua eēntia re
quiſita ex parte ipſius ad actū ſentiendi.ſ.forma ſenſibi-
lis:ꝙuiſ nō hʒ aliquā formā ꝯtrariā alteri forme quā cō
ſequiṫ ſentire.Alio modo diciṫ potentia eſſentialis que-
cūq; potētia que per ſuā eēntiā ordinaṫ ad aliquē actuʒ
vt ad ſuū per ſe finē:ꝙuis ſubo illius potentie non defi-
ciat aliq̄ eēntia requiſita ad illum actū vt ṗncipiū illiuſ:
nec hʒ formā cōtrariā alteri forme. Et ꝙ iſto mō ſumaṫ
potentia eēntialis ꝓbo ſic.qꝛ cōſtat ꝙ omni motori per
ſe corrn̄det potētia eēntialis in ſuo per ſe mobili:⁊ hoc
oēs ꝯcedunt:motor aūt celi eſt motor per ſe ipſiꝰ corpo
ris celeſtis:vt etiā oēs ꝯcedunt.ergo opʒ ꝙ ipm celū ſit
in potētia eēntiali ad hmōi motū:ſʒ manifeſtū eſt ꝙ ipʒ
celū nō eſt in potētia eēntiali ad motū celi:ita ꝙ nō ca-
ret aliq̄ eēntia que ſit per ſe ṗncipiū talis motus quē na
tum ſit hr̄e:imo ipm corpus celeſte de ſe eſt ſūme diſpo-
ſitū ad motū ſuū circularē:nec indiget recipere a moto-
re aliquā diſpōnē:aut formā que p̄cedat illuʒ motū:nec
hʒ etiā aliquā formā ꝯtrariā alteri forme quā ꝯſequitur
motus circularis. Qualr̄ igiṫ eſt in potentia eēntiali ad
talē motū niſi qꝛ hʒ potentiā que per ſui eēntiā ordinaṫ
ad receptionē talis motus.potentia ġ eēntialis ad actū
aliquē:pōt dici ois potētia que per ſuā eſſentiā ordinaṫ
ad actū illū. Et per oppoſitū diceret potētia eē accn̄ta-
lis ad aliquē actuʒ accn̄talr̄ que per eēntiā ſuā nō ordi-
natur ad illū actū ſʒ ad aliū:vt ſi diceremus ꝙ potentia
ad caliditatē in ſūmo eſt potētia ad raritatē:iſta ē potē
tia accn̄talis:qꝛ iſta potentia per ſuā eſſentiā nō ordina
tur ad actuʒ talē.ſ.ad raritatē:ſed ad caliditatē quā co-
mitaṫ raritas aut leuitas:modo cū diciṫ in rōne.ꝙ nō ē
in potentia eēntiali ⁊c̄. Ueꝝ eſt ꝙ nullo mō eſt in potē-
tia eēntiali ⁊c̄. Et cū dr̄.ꝙ actu graue nō eſt in potentia
eſſentiali ad motū deorſuʒ. Ueꝝ eſt duobus ṗmis mo-
dis:ſʒ 3° mō bn̄ eſt in potētia eſſentiali:⁊ hoc bn̄ ſufficit
ad hoc ꝙ reqrit virtutē per ſe actiuā talis motus:ſed ſi
ſic eēt in potētia accn̄tali ad talē motū ꝙ nullo mō ha
beret aptitudinē per ſe ordinatā ad illū.veꝝ eſt ꝙ nō i-
digeret per ſe motore. ¶ Itē aliter poſſumus dicere:cū
diciṫ illud qd̄ nō eſt in potētia cēntiali ⁊c̄.veꝝ eſt ꝙ non
indiget motore per ſe extrinſeco ꝓpinquo. Sʒ bn̄ pōt i-
digere motore per ſe intrinſeco qui ſit per ſe cā elicitiua
talis actꝰ:vt intell̄s hn̄s in ſe habitū ſcie nō eſt in potē-
tia eēntiali ad ſpeculari.ſaltē ṗmis duobꝰ modis.ſ.ṗn-
cipiū intell̄s potētie eēntialis:⁊ tn̄ bn̄ eſt aſſignare ṗnm
p ſe elicitiuū talis actꝰ ſpeculādi in ipſo intellectu:qcqd
ſit illud:ſiue ſit intell̄s agens ſiue habitus ſcie:ſiue ſpēs
itelligibilis:vt ꝯcedit maior pars phantiū hꝰ tpis. Sic
in ꝓpoſito ꝙuis actu graue ſurſuʒ exn̄s nō ſit in potētia
cēntiali ad motū deorſū illis duobꝰ modis qui dicti ſūt.
⁊ ideo ad motuʒ eius nō requiriṫ mouens per ſe extrin-
ſecum ꝓpinquū ⁊ ꝓprium:tn̄ bene requiriṫ ṗncipiū per
ſe actiuū illius motus intrinſecum:⁊ ideo nō eſt ꝯtra di-
cta. ¶ Ad aliā cū diciṫ.ꝙ tūc nō indigeret in motu ſuo
medio:dico ꝙ imo:cuiꝰ ratio eſt:qꝛ ad oēʒ motū ꝯtinuū
⁊ ſucceſſiuū necīa eſt reſiſtētia alicuiꝰ mobilis ad moto-
rē:vt dicit Cōmētator in.4.huiꝰ.mō ꝙuis actu graue Cō.71.
hʒ potētiā per ſe receptiuā ſui motꝰ:nō tn̄ hʒ aliquā re-
ſiſtentiā ad ipm motorē:mobile eniʒ ꝓpe nō reſiſtit mo-
tori ipſi per alteꝝ iſtoꝝ:aut qꝛ hʒ nālēʒ inclinationē ad
oppoſitū:vt corpus aīalis hʒ nālēʒ inclinationē ad mo
tū deorſuʒ:⁊ per hāc reſiſtit mouēti ſurſuʒ vt aīe:aut qꝛ
hʒ aliquā formā ꝯtrariā forme ad quaʒ eſt motꝰ:aut qꝛ
hʒ vbi oppoſitū illi vbi:vl̄ diuerſū ab illo in quo motor
intēdit ipm ponere:⁊ ad aliō vbi nālem hʒ aptitudineʒ:
ſicut ſol exn̄s in vbi orietis:hʒ vbi oppoſitū ad vbi occi
dentis:⁊ hʒ aptitudinē nālēʒ ad vnūqd̄q; iſtoꝝ vbi:nūc
ipm actu graue nō hʒ aliā virtutē vel aptitudinē nālem
ad vbi oppoſitū illi ad qd̄ moueṫ. Cū enim moueaṫ ad
vbi deorſuʒ ꝓpter qd̄ necīum eſt mediū qd̄ hʒ talem re-
ſiſtentiā rōne cuius ſit ſucceſſio in illo motu.vnde ſi eſſet
vacuuʒ in ipſo nullo modo fieret motus grauis inaīati:
vt dicit Ariſt.in.4.huius.⁊ fuit declaratū ſuperius. Et Cō.71.
ſi dicas ꝙ ad oēʒ motū neceſſaria eſt reſiſtētia mobilis
ad motorē:mobiliſ dico qd̄ moueṫ illo motu:dico ꝙ nō
veruʒ eſt niſi in motu quo aliquid mouetur de potentia
eſſentiali ad aliquē actū loquendo de potentia eſſentia-
li ſm duos ṗmos modos. Sed ſi ſit motus de potentia
accn̄tali nō eſt neceſſe ꝙ ipm mobile reſiſtat motori:ſʒ
ſufficit ꝙ aliqd aliud reſiſtat ei:⁊ ſic eſt in ꝓpoſito. Ipm
eniʒ mediū in quo ſit motꝰ grauis.ſ.aer aut aqua reſiſtit
ipſi motori:inꝙtuʒ vnūqd̄q; iſtoꝝ hʒ nālem inclinatio-
nē ad aliud vbi ꝙ ad vbi deorſuʒ ſimplr̄:ad qd̄ mouetur
per qd̄ moueṫ actu graue ſimplr̄:ſilr̄ aūt de leui ſuo mō.
¶ Ad aliā cū diciṫ.ꝙ tūc ideʒ ſʒ ideʒ ⁊c̄.dico ꝙ iſta ra
tio breuiter eſſet ꝯtra viā cōem ſic ꝯtra viā p̄dictā.ſi.n.
ꝯtingeret eſſe impoſ̄e ꝙ ideʒ ⁊ ſm ideʒ ſil̄ hʒ potentiā p
ſe actiuā ⁊ per ſe receptiuā eiuſdē. Silr̄ erit ipoſ̄e ꝙ idē
ſil̄ ⁊ ſm ideʒ hʒ potentiā actiuā per accn̄s:⁊ potentiā p
accn̄s receptiuā eiuſdeʒ:qꝛ ſi potentia per ſe actiua ⁊ po
tentia p ſe receptiua eiuſdeʒ ſunt oppoſita ſibi:ſilr̄ poten
tia actiua per accn̄s ⁊ potentia receptiua p accn̄s eiuſ-
dem erūt oppoſite:⁊ ſic ipm graue nō hēbit potentiam
actiuā per accn̄s ⁊ potentiā receptiuā per accn̄s ſui mo
tus:q̄re nō mouebit ſeipſuʒ per accn̄s:cuiꝰ oppoſitū ꝯce
diṫ cōiter. Un̄ ſoluant ipſi iſtā rōneʒ pro quāto eſt ꝯtra
eos:⁊ ego ſoluā eā pro quāto eſt ꝯtra me.dico tn̄ ꝓpter
iuniores ꝙ ſʒ Cōmentatorem nō eſt incōueniens vnū ⁊
idem ſil̄ ⁊ ſʒ eādeʒ ꝑtem eſſentialeʒ ſui.ſ.ſʒ formā ſuba-
lem ſuā hr̄e potentiā actiuā ⁊ poām paſſiuā ſiue recepti
uā p ſe eiuſdeʒ alio ⁊ alio mō:ſʒ eodē mō bn̄ eēt ipoſ̄e.
Mō dico ꝙ actu graue p ſuā formā hʒ v̇tutem actiuaʒ
ſui motꝰ:⁊ inꝙtū eſt forma ⁊ per eā hʒ virtuteʒ recepti
uā ſui motꝰ inꝙtū eſt in mā:⁊ hec eſt intentio Cōmenta
toris plane in.3.celi ⁊ mun.cōmen.28.vbi ſic dicit.lapis
eniʒ mouet ſe inꝙtū eſt grauis in actu:⁊ moueṫ inꝙtum
eſt in potentia inferius. Et cā in hoc quod inueniṫ vno
mō in actu:⁊ alio modo in potentia eſt:qꝛ componitur
ex mā ⁊ forma:forma igitur eiꝰ mouet inꝙtū eſt forma:
⁊ mouetur ſm ꝙ eſt in mā. Intelligit ġ Cōmentator ꝙ
ipm graue p ſuā formā ſm ꝙ ſua forma eiꝰ ꝓp̄a hʒ v̇tu
teʒ actiuā ſui motꝰ.ſ.grauitateʒ ⁊ per eandem formā ſʒ
ꝙ eſt in mā ṗma illius grauiſ hʒ potentiā receptiuā illiꝰ
motus.ſ.potentiā ad inferiꝰ. Et hoc eſt qd̄ dicit Cōmē-
tator ibidē paucis interpoſitis:nō eniʒ lapis eſt motꝰ ni
ſi ſm ꝙ eſt in potētia ad iferiꝰ ⁊ eſt motor ſʒ ꝙ eſt gra-

uis. Per idez pōt dici ad vnū argumētū cōmune: ꝙ idē
ſimul ⁊ ſm idē erit in actu ⁊ in potētia reſpectu eiuſdē.
Verꝫ eſt ſed non rōne eiuſdē ⁊ eodē modo ſꝫ alio ⁊ alio
modo: ⁊ hoc nō eſt incōueniēs. Naꝫ ipſuꝫ graue per ſuā
formā ſm ꝙ eſt eius forma eſt in actu virtuali reſpectu
ſui motus ⁊ per eandē formā ſꝫ quā eſt in mā erit in po
tentia receptiua ipſius. ¶ Et eſt ꝯſiderandum diligēter
ꝓpter ſolōnes quarūdā ſophiſticationū ꝙ potētia acti-
ua duplex eſt ꝙtum ſpectat ad ꝓpoſitū. Quedā eſt potē
tia actiua cuiꝰ effectus eſt eiuſdem ſpēi cū cā vt caliditas
efficit caliditatē ⁊ frigiditas friditatē. ſilr aūt ⁊ in alijs:
⁊ talis potentia actiua nunꝙ eſt in eodē ſimul ⁊ ſm idē
cū potētia receptiua ſibi corñdente. Nunꝙ enim aliqd
hꝫ caliditatem actu ſibi inherentē ⁊ potentiā receptiuā
caliditatis ſimul ⁊ ſm idē: potentiam dico remotam ab
actu. Alia eſt potētia actiua vt potentia actiua que non
eſt eiuſdē ſpēi cū ſuo effectu: vt potētia augmētatiua nō
eſt eiuſdē ſpēi cū augmētatione: ⁊ ſilr grauitas nō ē eiuſ
dē ſpēi cum motu deorſuꝫ: ⁊ talis potentia actiua bene
poteſt ſimul eſſe in eodē ſubō cū potentia receptiua ⁊ ſꝫ
eandē partē pncipalr licet nō oīno eodē modo. ſic autē
eſt in ꝓpoſito. ¶ Cōſiderandū tñ etiā ſm Cōmentato-
Cō.28. rem in.2.celi ⁊ mun. ꝙ grauitas nō agit motū ipſius gra
uis niſi cū graue eſt extra mediū: nec tñ ſequit ꝙ eſſe ex-
tra mediū ſit cā agens pncipalr hmōi motꝰ ſꝫ eſt diſpoſi
tio agentiſ: ⁊ hoc decepit themiſtiū: vt dicit Cōmētator
ibidē. ¶ Ad aliā cū dicit. ꝙ rō Ariſt. ad ꝓbanduꝫ mo-
torem pmū eē imobilē nō valeret: dico ꝙ imo valet ne-
ceſſario ſi recte intelligat. Ad cuiꝰ intellectum eſt conſi-
derandū ꝙ omne qḋ mouet de potētia accñtali poſteriꝰ
eſt aliquo motore quo mouet aut mouit de potētia eēn
tiali: ſic actu graue qḋ ſeipſuꝫ mouet de potētia accñta-
li poſteriuſ eſt ſuo gñante qḋ mouit de potētia eēntiali.
Silr aūt ⁊ in alijs ſuo modo. Nūc aūt mouens de po-
tentia eēntiali neceſſario eſt diſtinctū a mobili qḋ moue
tur ex potentia eēntiali. Si ergo non ꝓcedat in infinitū
in motoribus ⁊ mobilibꝰ opꝫ puenire ad aliquē moto-
rem qui nō mouet: hoc eſt manifeſtū: aut igit ille motor
nullo modo mouet aut ipē mouet a ſeipō. Si nullo mo
do mouet habet intentū. Si mouet a ſeipſo ⁊ mouet ſe
ipſuꝫ: aut mouet ſe de potētia eſſentiali aut accñtali. Si
de potētia eēntiali: tūc opꝫ ꝙ in ipſo motor ſit diſtinctꝰ
a moto: tūc qrit de illo motore: aut mouet aut non. Si
nō: habet intentū. Si mouet tunc quero vtrū moueat
de potētia eēntiali aut accñtali. Si de eſſentiali tunc ſic
pus reuertit queſtio de ſuo motore: ⁊ ſic in infinituꝫ. Si
aūt dicat ꝙ iſte motor mouet ſe de potētia accñtali tūc
iſte motor eſt poſterior alio motore qui mouet de potē
tia eēntiali: ⁊ tunc querat de illo motore aut mouet aut
non. Si non habet intentū. ſi mouet aut mouet a ſe aut
ab alio. Si a ſeipſo aut de potētia eēntiali aut accñtali:
⁊ vt ſic ſemp reuertit qſtio: vt pus: aut opꝫ deuenire ad
motorē qui nullo mō mouet. Sic ergo valet ineuitabi-
lis rō Ariſto. ꝙuis ꝯcedat ꝙ graue ſit motiuū ſui ipſius
per ſui nām. In hac aūt rōne gaudebat animuſ meus cū
laude dei: ⁊ cū gratijs ad illum qui eam incepit. ¶ Ra-
tiones in pncipio qōnis adducte nō ꝯcludunt ꝯtra hāc
pōnem: ſꝫ quid defectus ſit in eis pꝫ diligenter inſpiciē-
ti predicta. Hec ſunt que de iſta difficili qōne potuit cō-
gregare: ꝙ ſi quis pōnem quā ſcripſi nō acceptet iuſtum
eſt vt cā demōſtratione improbet: ⁊ rōnes pro ea ſoluat.
Aliter. n. nō eſt ei credendū. Sciāt ēt poſterioris vitatꝭ
pluſꝙ famoſitatis in animis amici ꝙ hāc pōnē nō oīno
ꝓbaui ex inuētione mea: ſꝫ ex traditiōibꝰ cuiuſdā docto
ris theologi quē iter meos ꝯtemporaneoſ puto vnū de
ſubtilibus expoſitoribus Cōmētatoris: ⁊ Ariſto. addi-
di tñ aliq̄ ad ordinatā hꝰ pōnis declarationē ⁊ ꝯfirma-
tionē que ab alijs nō ſuſcepi niſi ab Ariſt. ⁊ Cōmētato-
re: q̄ ⁊ ſi ꝓbabilia ſunt ⁊ va teneant: ſi aūt nō remoueā-
tur rōnibus demōſtratiuis. Et ſic tandē hꝰ difficillimi ꝓ
bleumatis veritas apparebit. Queſtio. XII.

Onſequēs qḋ ē. Utrꝫ gñans qḋ gñat graue
ſit pnm actiuū imediatū motꝰ ipſiꝰ grauis dū
c generat. ¶ Et arguit pmo ꝙ ſic. qꝛ pnm ac-
tiuū imediatū illiꝰ motꝰ deorſuꝫ: aut eſt ipm
gñans: aut vtus ipſius grauiſ quod gñatur
⁊ mouet illo motu. per ſufficientē diuiſionē: ſꝫ nō eſt dōꝫ
ꝙ vtus grauis dum gñatur ⁊ mouet tali motu ſit pnci-
piū actiuū talis motꝰ imediatū. ſ. grauitas facta a gñan
te: qꝛ tunc ſimul hret pncipiū actiuū ⁊ pncipiū recepti-
uum illiꝰ motus: cū eniꝫ moueat illo mō ⁊ recipiat ipſū:
opꝫ ꝙ hēat potētiā receptiuā eius. Si igit cū ħ habe-
ret vtutē actiuā illiꝰ motus ſequit qḋ dictū eſt. ḡ relinqui
tur ꝙ gñans ſit imediatū pncipiū actiuum talis motuſ.

Oppoſitū arguit: qꝛ motꝰ nālis vnius ſm ſpe-
ciem dꝫ eſſe ab vno motore imedia
to ⁊ ꝓpinquo ſm ſpēm: hec videt manifeſta: ſꝫ motꝰ ipſi
us grauis cū ipm graue iaꝫ eſt gñatuꝫ: ⁊ eius motus nā-
lis cū gñatur eſt vnus ſm ſpēm. ſ. motus ad vbi deorſū:
vt manifeſtū eſt. ergo dꝫ eē a motore ꝓpinquo ⁊ imedia
to vno ſm ſpēm. Cōſtat aūt ꝙ generanſ nō eſt ꝓpinquū
⁊ imediatū pncipiū actiuū motus actu grauis cū iaꝫ eſt
gñatū vt lapidis deſcēdentis deorſuꝫ: qꝛ cū eſt talis mo
tus cōtingit generans nō eſſe aut non eſſe ꝓpinquum: ⁊
iterꝫ graue ſm hoc actu non moueret ſeipſuꝫ. ergo ſimi
liter dum ipſum graue generatur generans non eſt pn-
cipium actiuum imediatum illius motus.

Ad qōnem poteſt dici ad pñs ꝙ ipſuꝫ gñans
qḋ generat ipm graue nō eſt ime-
diatū pncipiū actiuū illiꝰ motus deorſum quo mouetur
graue duꝫ gñatur: ⁊ hoc pōt ꝓbari ſic. a motore ꝓpin-
quo ⁊ imediate dꝫ ꝓcedere motꝰ imediatus: nō alio me
diāte: hāc recipio pro manifeſta. hoc. n. videmꝰ in pmo
motu ꝙ ipſe procedit imediate effectiue a pmo motore
nullo alio mediāte qḋ pus efficiat. Silr a caliditate ꝓ-
cedit calefactio nullo alio mediāte: qḋ pus efficiat cali-
dū ab eo. Sꝫ dū graue gñatur ⁊ deſcēdit deorſuꝫ deſcē
ſus eiꝰ nō ꝓcedit ab ipſo gñante ſine medio: imo mediā-
te forma ⁊ virtute eius. ⁊ hoc eſt manifeſtū: vt oēs cōce
dunt. ergo motꝰ nō eſt a gñante tanꝙ a motore ꝓpinq̄
⁊ imediato. Et hec eſt itētio Cōmētatoris: ⁊ eiꝰ rō in.3. Cō.24.
celi ⁊ mūdi. vbi ſic loquit Cōmētator. Queādmodū igi
tur cetera accñtia exñtia in re gñata nō exñt in ea niſi a
gñante: tñ mediāte forma generati: q̄ fit a forma gñan-
te: ita eſt de hoc motu. Verbi grā. ꝙ cū elemētū fit ignis
ſtatiꝫ in pma parte eius in qua eſt igneitas ab igne gene
rante exiſtunt omnia accidentia ignis ſꝫ ꝙ ignis eſt. Et
vnus eorꝫ eſt motus ad ſuperius: quoniam ſꝫ ꝙ in par
te generata exiſtet de parte leui ſm hoc exiſtet in ea de
motu leuis corporis: ⁊ de alijs accidentibuſ proprijs: ſꝫ
tamē qꝛ non exiſtunt a generante niſi mediante genera-
to. Et motꝰ pmo ⁊ eſſentialr fit a motore nullo alio me
diante: ⁊ ꝓpter hoc ille motꝰ non eſt pmus neqꝫ eſſen-
tialis a motore extrinſeco ſꝫ a forma moti. Et ideo ha-
bet ꝓpriū ille motus: vt per eum moueat res per ſe cuꝫ
aliquid nō impedierit ipm per violentiaꝫ. ſ. cū ipediens
quieuerit ſm iſtum modū aſſimilat ei ꝙ moueat per ſe.
vult ḡ Cōmētator ꝙ ipꝫ gñans nō ē imediatū pnm acti
uū illiꝰ motus: ſꝫ ꝓpinquiꝰ eſt forma grauis. Et ꝙ hec ſit
intētio Cōmētatoris manifeſtū eſt ꝑ illud qḋ ꝯcludit: iō

habet ꝓprium ille motus vt per eum moueatur res per
ſe:aut eniꝫ intelligit ꝙ graue mouetᷓ iſto motu per ſe ac-
tiue aut paſſiue ſolū. Si actiue habeo ꝓpoſitū. Si paſſi
ue ſolū hoc eſt impoſſ:qꝛ tunc hoc non eſſet ꝓpriū huic
motui. Nam in alio motu mouentᷓ corpora mota per ſe
paſſiue:vt in multis alterationibus nālibus quibꝰ alte-
rabilia alterantᷓ per ſe paſſiue ⁊ in oībus motibus cele-
ſtibꝰ quibꝰ corpora celeſtia mouentᷓ per ſe paſſiue. Et cō
firmatur per quoddā dictū eius in eodē cōmento parū
poſt verba ꝑinducta vbi dicit ſic:neqꝫ etiā numeratᷓ iter
ea q̄ mouentᷓ ab extrinſeco.loquitᷓ de graui dū mouetᷓ a
generāte:qꝛ nō mouetᷓ hoc motu ab extrinſeco ſine me-
dio. Uult ergo Cōmētator ꝙ hoc motu mouetᷓ graue
ab extrinſeco p mediū.⁊ per hoc nō dᷓ moueri illo mo-
tu ſimplr ab extrinſeco:aut ergo intelligitᷓ per medium
actiuū illiꝰ motus aut per mediū receptiuū. Si per me-
dium actiuū illius motus habetᷓ intentum.ſ.ꝙ generans
non eſt imediatuꝫ ꝑncipiū actiuum illius motus. Si per
mediū receptiuū:tunc ſimilr poſſet dici ꝙ mā nō nume-
ratur inter ea que mouentur motu gn̄ationis ab extrin
ſeco:qꝛ non ſubījcitᷓ gn̄ationi ꝓprie dicte niſi medianti-
bus ꝑus inductis diſpōnibus a gn̄ante:⁊ ſic non mouetᷓ
motu gn̄ationis ab extrinſeco:qȯ tn̄ eſt incōueniens cō
cedere:qꝛ ipm gn̄ans eſt extrinſecuꝫ ſm eſſe a mā gn̄ati:
lꝫ aliquo modo ſit intrinſecū forte ſm contiguationem
aut ſm continuationē quandā:vt ꝓbatū eſt in qōne de
intrinſicitate agētis nālis. videtᷓ ergo eſſe intētio Cōmē
tatoris ꝙ generās nō eſt imediatū ꝑncipiū actiuū ipſius
motꝰ grauis cū gn̄atur ſꝫ ꝓpinquū ꝑncipiū actiuū eſt for
ma ipſiꝰ grauis. Similr aūt ⁊ de leui ſuo modo. Poſſet
etiā ꝓbari per rōnem adductā ꝑus ad hanc partē.ſ.qꝛ
motus vtriuſqꝫ grauis cuꝫ ſit idem ſpē dꝫ eſſe a motore
vno ſpē imediate:⁊ deducatᷓ vt prius. huic enim rōni in-
nituntᷓ tanꝙ demonſtratiue: imaginabitᷓ ergo ſm iſtam
viā ꝙ cū ignis generat ignem ex oleo prius efficit leuita
tē ignis in mā olei ⁊ mediante illa leuitate tanꝙ mediā-
te agente ꝓpinquo efficitᷓ motus ad ſuperius:⁊ quanto
ꝑfectior fuerit oīno leuitas tanto fiet magis ſurſum: ⁊
cum fuerit oīno completa leuitas complebitᷓ vbi ſurſuꝫ:
niſi aliquid detineat violenter. Silr aūt ⁊ de graui ſuo
mō. Et ex hoc aliq̄ ꝯcludūt ſatis ſubtilr ꝙ gn̄atio ignis
pōt incipi in ſphera aeris:ſꝫ nō compleri:qꝛ cōpleta eſt
cū eſt ſurſum ſimplr:⁊ hic eſt locus ignis nō aeris:vt pꝫ
4.celi. Ratio in oppoſitū ſoluta eſt in qōne precedente.

¶ Juxta autem hec intendentibus ſit continget
eadem hec. Si vero ab eo qȯ mouetur:moue-
tur omne qȯ mouetur aut hoc rebus inerit ſed
ſm accidens:quare mouet qȯ quidem moue-
tur non tamen propter id qȯ mouetur ipſum
ſemper aut non ſed per ſe. primum quidem igi-
tur ſi ſm accidens non: non neceſſe eſt moue-
re qȯ mouetur. ſi autem hoc eſt manifeſtum eſt
ꝙ contingit aliquando nihil moueri eorꝫ que
ſunt ⁊c̄. Te c.cōm en.XXXVI.

Qō XIII.

Hic pōt queri. Utrū ſit aliqȯ mouens pe-
nitus imobile. ¶ Et arguitur primo ꝙ
non. quia ab vno ⁊ eodem imobili non
T.c.53. ꝓcedunt imediate diuerſa. hoc habetur
T.c.53. in.2.de gn̄atione.⁊ in iſto.8. Sed a ꝑmo
motore ꝓcedunt imediate diuerſa.ſ.di-
uerſe circulationes:vt patet ex.12.metaph.⁊ Cōmenta-
tor dicit ꝙ primū mouens mouet hoc motū ſine medio:
⁊ loquitur de primo motu qui eſt circularis compoſitus
ex diuerſis circulationibus ſuccedentibus. ergo primum
mouens de quo maxime videtur non eſt omnino intrā-
ſmutabile. ¶ Jtem omne efficiens eſt aliquo modo mo
bile:finis enim mouet agens:vt habetᷓ ex.2.metaph. ſed
ꝑmus motor eſt cauſa efficiens ipſius primi motus ſm
Cōmētatorem.1 .metaph. vbi vult ꝙ in ſeparatis a mā T.c.8.
idem eſt efficiens ⁊ finis ⁊c̄. ¶ Jtem omne qȯ intelligit
⁊ appetit eſt mobile:intellectus enim mouetur ab intel-
ligibili ⁊ voluntas ab appetibili.3.de anima. ſed ꝑmum T.c.54
mouens intelligit ⁊ appetit: vt pꝫ.12.metaph. ergo ⁊c̄. T.c.51.
¶ Jtem illud qȯ eſt intrinſecū mobili eſt mobile:motis
eniꝫ nobis mouentur omnia que ſunt in nobis. Sꝫ pri-
mus motor eſt intrinſecus mobili ꝑmo. Aliter eniꝫ mo
tus primus non videretur eſſe naturalis. ergo ⁊c̄.
¶ Oppoſitum arguitur auctoritate Ariſt. in iſto caplo. T.c.36.

Ad queſtionē eſt dicēdū breuiter ꝙ primus
motor eſt oīno imobilis mo-
tu ꝓprie dicto. Et ꝓbatur multipliciter. Primo:qꝛ ſi ꝑ-
mus motor moueretur motu ꝓprie dicto:aut moueretᷓ
a ſe aut ab alio. per ſufficientē diuiſionē:non ab alio:qꝛ
ſic nō eſſet motor ꝑmus:imo illud aliud a quo mouere-
tur:mouens eniꝫ eſt ꝑus moto. Si aūt a ſeipſo aut mo-
ueretᷓ ex potētia eſſentiali ad actum:aut ex potentia ac-
cidētali:nō aūt ex potētia eſſentiali:qꝛ oē qȯ mouetᷓ mo
uetur ab alio:vt oſtenſum eſt ꝑus. Si aūt ex potētia ac-
cidentali tunc eſſet aliqȯ mouēs ꝑus eo. Omne eniꝫ qȯ
mouetᷓ de potētia accn̄tali ad actū eſt poſterius aliquo
mouēte qȯ mouet aut mouit de potētia eēntiali:ſic gra
ue actu exn̄s ſurſuꝫ ⁊ deſcēdēs deorſuꝫ eſt poſterius ſuo
gn̄ante qȯ mouet de potētia eēntiali ad actū:⁊ ſic ꝑmꝰ
motor nō eſſet ꝑmus qȯ eſt impoſſ. qre ⁊c̄. ¶ Jtē ſi oē
mouens moueretᷓ:aut hoc ineſſet ipſis mouentibus per
accn̄s.ſ.ꝙ nō mouerent niſi mouerentᷓ aut hoc debere-
tur eis per ſe. Non eſt dicēdū ꝙ per accn̄s:qꝛ per accn̄s
nō eſt necīum:imo cōtingit ipm non eſſe:⁊ ſic ꝯtingeret
mouens nō moueri. Sed non mouet niſi moueatᷓ vt tu
ponis:qꝛ dicis ꝙ omne mouēs mouetᷓ.g̊ ꝯtingeret oīno
nō eſſe motū:qȯ eſt impoſſ:qꝛ motꝰ eſt ꝑpetuus:vt ꝑus
ꝓbatū eſt. ¶ Si aūt dicatᷓ ꝙ oē mouēs mouetᷓ:⁊ hᷣ ꝯue
nit ei p ſe. Tūc argᷓ. aut mouetᷓ eadē ſpē motꝰ qua mo-
uet aut alia. nō ē dōꝫ ꝙ eadē ſpē motꝰ:qꝛ irrōnabile eēt
dicere ꝙ oē docēs doceretᷓ:⁊ ꝙ oē ſanās ſanaretᷓ ſm eā-
dē ſpēm ſanatiōis qua ſanat:ſilr aūt ⁊ in alijs. Si vō di
catᷓ ꝙ oē mouēs necīo mouetᷓ:alia tn̄ ſpē motꝰ ꝙ̄ illa q̄
mouet:ſequeretᷓ ꝙ nihil mouebitᷓ aliquo motu qn̄ opor
teat eſſe aliqȯ mouens qȯ mouet illo motu ⁊ mouetur
⁊ eodē. vbi gratia. nō poterit aliq̄s ſanari:quin opꝫ eſſe
aliqȯ ſanans qȯ ſanatᷓ ſm illā ſanationē:ſimilr aūt ⁊ in
alijs. Et ad huiꝰ declarationē accipio ꝑmo ꝙ ſpēs mo-
tuum ſunt finite. 2° ꝙ ſemper cū aliquid mouetur a plu-
ribus motoribus ordinatis aliquo motu magis moue-
tur a priori ꝙ̄ a poſteriori:vt dicit in littera.⁊ videtᷓ etiā
ex libro de cauſis. Ponatᷓ ergo ꝙ aliquis ſanetur ab ob
talmia ⁊ ſanās moueatᷓ quadā alia ſpecie motꝰ quecūqꝫ
ſit illa:opꝫ ꝙ moueatᷓ ab aliquo alio motore qȯ mouetᷓ.
Et tūc queritᷓ de illo ſcōo motore. vtꝝ moueatᷓ motu il-
lo ſanationis quo mouetᷓ mobile aut alio motu. Si illo
motu habetᷓ ꝓpoſitum.ſ.ꝙ nihil mouetᷓ motu ſanatiōis
ab obtalmia quin ſanatᷓ illa ſanatione. Nā illud 2ᵐ mo-
uens a quo mouetᷓ illȯ qȯ imediate ponitur ſanare ma-
gis mouet illo motu ꝙ̄ ꝓpinquum ſanans:vt pꝫ ex ſcōa
ſuppoſitione. Si vero dicatur ꝙ illud mouēs ſcōo acce
ptū non mouetᷓ illo motu.ſ.ſanationis ab obtalmia ſed
alio motu:tunc queritᷓ de motore eius. Utꝝ moueatᷓ il-
lo motu aut alio. Si illo motu habetᷓ ꝓpoſituꝫ. Si alio

queritur de motore ꝙ mouet illo motu. Et ſic cum ſpẽs motuum nõ ſint infinite vt ſuppoſitũ eſt. tandem diſtributis oĩbus ſpẽbus motuũ ipſis motoꝛib⁹: deueniet ad hoc ꝙ aliqḋ mouens ad ꝓpinquũ mouens mouebit illo motu ſanationis: ⁊ ſic cũ mouẽs ſupius magis moueat ꝙ̃ ꝓpinquũ: neceſſe eſt ꝙ cũ aliquid ſanat ab obtalmia ꝙ ſit aliqḋ mouẽs illo motu ſanatiõis ꝙ ẽt mouet illo eodẽ motu. ſ. ꝙ ſanat ab obtalmia: qḋ eſt valde deriſoriũ: ſilr aũt ⁊ in alijs motib⁹: vbi grã. ponam⁹ ꝙ aliquis diſcat grãmaticã: tu ponis ꝙ doctoꝛ qui mouet illo motu mouet quadã alia ſpẽ mot⁹: tunc querã de motoꝛe qui mouet illũ doctoꝛẽ grãmatice: aut doceat grãmaticã aut moueat quodã alio motu. Si ṗmo mõ habeo ꝓpoſitũ. ſ. ꝙ cũ aliqs docet in grãmatica opȝ ꝙ doceat in grãmatica ab aliquo: qui docet in ipſa grãmatica: qḋ eſt abſurdũ. Si v̇o mouẽs mouet alio motu ẜm ſpẽm: tũc q̃ro de ei⁹ motoꝛe: vt ṗus: ⁊ ſic cũ nõ ſint infinite ſpẽs motuũ: opȝ ꝙ cũ oẽs ſpẽs diſtribute ⁊ aſſignate fuerint motoꝛib⁹ ꝙ reuertat ad hoc ꝙ aliqḋ mouens moueat: illo motu ſ. ꝙ doceat in grãmatica: ⁊ cõſtat ꝙ illud mouẽs ad qḋ ſic peruenit magis mouet illo motu ꝓpoſito ꝙ̃ alia mouentia poſterioꝛa. ergo nũꝙ̃ aliquis docebit grãmaticã niſi ſit aliqḋ mouẽs docẽs grãmaticaȝ ꝙ adiſcat grãmaticam: qḋ eſt impoĺe: q2 adiſcere eſt ẜm ignoꝛãtiã: ⁊ docere eſt ẜm ſciaȝ: vt dicit Cõmẽtatoꝛ. ergo impoĺe eſt ꝙ omne mouẽs per ſe moueat: ita tñ ꝙ moueat alio motu ẜȝ ſpẽȝ ab illo motu quo mouet nec eodẽ: vt ꝓbatũ eſt. ergo nõ eſt dõm ꝙ omne mouẽs moueatur necͦio: nec per accñs: vt ꝓbatũ eſt. ergo nullo modo verum eſt ꝙ oẽ mouẽs moueat. ergo opȝ eſſe aliqḋ mouens imobile. In hac aũt rõne multuȝ notanda ſunt verba Ariſto. Sumit eniȝ iſtã diuiſionẽ ꝙ ſi omne mouens moueret aut hoc cõpetit reb⁹ per ſe aut per accidẽs: ⁊ poſtea ſumit ꝙ accñtia nõ ſunt neceſſaria ſȝ ꝯtingit nõ eſſe. In quib⁹ verbis manifeſtũ eſt Ariſto. intendere ꝙ omne per accñs qḋ diſtinguit ꝯtra per ſe põt nõ eſſe: ⁊ ſic nullũ eſt pure per accñs qḋ eſt neciuȝ: cuius tñ oppoſitũ cõiter dicit: per ſe eniȝ ⁊ per accñs: qḋ quidẽ ꝑ accñs ꝯtingit nõ eẽ: ſufficiẽter diuidũt omne qḋ ineſt alicui: ita. ſ. ꝙ omne qḋ cõpetit alicui vel cõpetit ei ꝑ ſe vel per accñs tali per accñtalitate ꝙ ꝯtingit nõ eſſe. Cõſtat aũt ꝙ illud qḋ debet alicui neceſſario non debet ei per accñs: ſic ꝙ ꝯtingat nõ eſſe. ergo omne qḋ ineſt alicui neceſſario ineſt ei per ſe aliquo mõ perſeitatis ⁊ nõ pure ꝑ accñs. In hoc aũt manifeſto teſtimonio Ariſto. gauiſus ſum ꝯtra illos qui pueriliter aſſerunt aliq̃ eſſe pure per accñs in exiſtentia aliquib⁹: ⁊ nullo modo per ſe: ⁊ tñ neceſſario iſunt eis. De hoc aũt aliqua dixit in ṗmo hui⁹. ⁊ foꝛte alias dicã ſeoꝛſuȝ ſi deus voluerit. ¶ Item arguit ad ṗncipale. qñcũq; aliqd eſt cõpoſitum ex duob⁹ quoꝝ vtrũq; exiſtit per ſe: ⁊ alteꝝ eoꝝ fuerit ſepatũ a reliquo neceſſe eſt vt ⁊ reliquũ ſit ſeparatũ. v̇bi grã. ſi terra ⁊ aq̃ ſunt in mixto ⁊ vtrũq; eoꝝ ꝑ ſe. ſ. ꝙ neutꝝ eoꝝ eſt neceſſariũ in eſſe alteri⁹: ⁊ aqua fuerit ſeparata a terra in aliquo loco: neceſſe eſt vt terra ſit ſepata ab aliqua in aliq̊ loco. Silr: ſi eſt aliqḋ cõpoſitum ex motoꝛe ⁊ moto: vt manifeſtũ eſt: ⁊ inuenit aliqḋ motũ ſeparatũ a mouente . ſ. aliqḋ motũ qḋ nõ mouet aliqd aliud: aliter. n. ꝓcederetur in ĩfinitũ: vt dicit Cõmẽtatoꝛ ſic foꝛte terra mouetur ab alijs elemẽtis ⁊ nõ mouet aliqḋ aliud inferi⁹ ea in ſitu aut ꝑfectione: ⁊ ipm ṗmũ mouẽs eſt aliqd per ſe exñs: vt ſupponit. ergo opȝ eſſe aliqḋ mouẽs ſeparatuȝ a moto. ſ. ꝙ nõ moueret. Et iſtã rõnẽ ponit Cõmẽtatoꝛ
Cõ.37. ex verbis Ariſt. vt pȝ inſpiciẽti lr̃am ⁊ cõmẽtũ. ¶ Sed intelligendũ eſt ꝙ motus accipit duplr. Uno mõ ꝓpꝛie pꝛo tranſmutatione ẜm quã aliqd ſe hȝ aliter nũc ꝙ̃ ṗus. ⁊ hoc modo intelligit Ariſt. ṗmũ motoꝛẽ nõ moueri nec per ſe nec per accñs: ⁊ hoc etiã ꝓbatur eo ꝙ demõſtrat in cõſequentibus. ſ. ꝙ ṗmũ mouens non eſt coꝛpus nec virtus in coꝛpoꝛe. Alio modo accipit motus impꝛopꝛie ⁊ cõiter pꝛo quacũq; opatiõe rei ſiue opatio illa ſit diuerſa a ſuba: ſiue nõ ſit diuerſa realiter a ſuba operante. ⁊ hoc modo ṗmũ ṗncipiũ motus. ſ. deus ipſe põt dici moueri: q2. ſ. hȝ operationẽ imanentẽ. ſ. ĩtelligere ⁊ amare ſeipſum: que tñ operationes ſunt idem eſſentialr cum ipſa ſuba diuina: q2 q̇cq̇d eſt in deo eſt ipſe de⁹: vt hȝ videri. 12. metaph. ⁊ foꝛte hoc modo ĩtellexit Ariſt. ⁊ plato ipm ṗmũ mouẽs moueri a ſeipſo: ⁊ nõ ṗmo modo.

Ad primã rõnem cuȝ dicit. ab vno imobili ⁊c̃. põt dici ꝙ verũ eſt diuerſa actu diuiſa ⁊ diſtincta abinuiceȝ: ſed ab vno immobili poſſunt ꝓcedere diuerſa quoꝝ vnũ nõ eſt alterũ: non tñ diuerſa actu ⁊ diſtincta abinuiceȝ ſed ꝯtinua ſibiinuicẽ ſicut partes alicui⁹ totius: mõ ſic eſt in ꝓpoſito. nã circulationes diuerſe. ſ. quaruȝ vna nõ eſt alia ꝓcedunt a ṗmo motoꝛe ĩmobili imediate. ſ. nõ mediante aliquo alio motoꝛe: ſȝ non ſunt diſtincte nec diuiſe abinuicẽ actu: imo ſunt partes vnius totius motus cõtinui quarũ vna ſuccedit alteri cõtinue: vt pȝ ex iſto. 8. ¶ Ad aliud põt dici ꝙ agens aliquẽ effectũ ꝓpter finẽ acquirendũ bene mouet ab illo motu qui differt a ſua ſba: ſȝ nõ moueat ab illo motu ꝯtinuo ⁊ diuiſibili: ſȝ agens qḋ agit ꝓpter ꝯſeruationem ſue perfectionis ⁊ nõ ꝓpter acquiſitionẽ alicuius qḋ ei deficiat: nõ opȝ ꝙ moueat a fine motu ꝓpꝛie dicto a motu qui ſit trãſmutatio differẽs a ſua ſuba: ſȝ ſufficit ꝙ intelligat ipȝ finẽ ⁊ appetat: ⁊ iſta nõ ſunt mot⁹ ꝓpꝛie ⁊ v̇e dicti: vt dicit cõiter hoc aũt mõ motoꝛes coꝛpoꝝ celeſtium mouẽt: vt docet Cõmẽtatoꝛ. 12. metaph. mouẽt eniȝ ꝓpter ſe ṗmaria intẽtione. licet ſcḋaria intentione moueant ꝓpter gñationẽ iſtoꝝ ĩferioꝝ: ⁊ iõ nõ opȝ ꝙ moueant ab aliq̊ fine ⁊ motu ꝓpꝛie dicto. ¶ Ad aliã pȝ ex dictis. qḋ. n. ĩtelligit ĩtellectione differẽte a ſua ſuba aliqualr mouet de vno ĩtelligibili in aliḋ: vt pȝ in. 3. de aĩa. ſȝ ꝙ intelligit ĩtellectione eterna que eſt idẽ qḋ ſua ſuba nõ mouet niſi valde impꝛopꝛie ⁊ trãſumptiue: ⁊ ſic eſt in ꝓpoſito. ¶ Ad aliã dico ꝙ aliqd eſſe intrinſecũ mobili põt ĩtelligi duplr. Uno mõ ẜm ſubſiſtentiã ⁊ eſſe vt foꝛma ſubalis. Alio mõ ẜm appꝛopꝛiationem virtutis. ⁊ hͦ modo dicit aliqd eſſe ĩtrinſecũ mobili eo ꝙ hȝ de ſui nã mouere tale mobile: ⁊ nõ aliud ⁊ tanta velocitate ⁊ nõ maioꝛi nec minoꝛi. Primo mõ veꝝ eſt ꝙ illud qḋ eſt intrinſecũ mobili mouet ſaltẽ per accñs. Sȝ 2⁹ mõ nõ opȝ ⁊ ſic eſt hic. nã motoꝛ coꝛpoꝛis celeſtis eſt ei ĩtrinſecũ ẜȝ appꝛopꝛiationẽ pꝛedicto modo. Utꝝ aũt ṗncipiũ oĩno ṗmũ. ſ. deus ſit illo modo intrinſecum mobili ⁊ imediate efficiat motũ ṗmũ aut alius motoꝛ appꝛopꝛiat⁹ alia queſtio eſt ⁊ videndum poſt.

¶ Et iterum conſideras in pꝛincipia mouentiũ eſſe quidem igitur quedam eoꝛuȝ que ſunt que aliquando quidem mouentur. Textu commenti. L.

Queſtio XIIII.

Hic põt queri vtꝝ motoꝛes coꝛpoꝝ celeſtiũ moueant ꝑ accñs. ¶ Arguit ṗmo ꝙ nõ: q2 nlls motoꝛ qui mouet ꝑ accñs mouet motu eterno. hãc accipit Ari. in lr̃a. Sȝ quilȝ motoꝛ coꝛpoꝛis celeſtis mouet motu eterno: vt ẽt vult Ari. Naȝ omnis T.c.li.
motus celeſtis eſt etern⁹: vt pȝ ex ṗmo celi ⁊ mun. ⁊ motus etern⁹ eſt a motoꝛe eterno ⁊ eternalr mouẽte. ẜ ⁊c̃.

t.c.12. ¶ Oppoſitum arguitur auctē Ariſt. in lr̃a. videt̃. n. velle ꝙ quedā mouentiū principioꝝ que ſunt in celo mouentur per accidens. ⁊ idē dicit Cōmen. ⁊ expoſitores.

Ad queſtionē intelligēdū ē ꝙ Ari. diſtinguit de eo qd mouet̃ p acci- t.c.50. dēs. Aliqd. n. mouet̃ p accñs a ſeipo: ⁊ aliqd mouet̃ per accñs ab altero. ⁊ hāc diſtinctionē ponit ī his vbis. Nō ē aūt idē mouere ſ3 accñs a ſeipo ab altero. n. coꝝ ieſt qd ⁊ coꝝ q̄ i celo qbuſdā pncipijs. qcūqꝫ plures ferunt mot⁹ altero aūt corruptibilib⁹ ſolū. Hāc aūt diſtictionē qdā ſic itellexerūt: ꝙ illd dr̃ moueri p accñs a ſeipo qd mouet̃ p accñs illo eodē motu quo mouet ip3 mobile i quo ē: vt aia aialis qd ē hic mouet̃ illo eodē motu quo mouet ip3 corp⁹. ſ. motu locali ꝓceſſiuo. ſ3 aliqd itelligitur moueri p accñs ab altero qñ ſuu3 mobile mouetur quodā alio motu ab illo quo mouet ipm motor ꝓpinquus: quē qdē motū facit aliq̄s ali⁹ motor: ſic nauta exiſtens i naui mouet nauē ptrāſcundo aquā ſicut ab vno littore ad aliud lit⁹: ⁊ cū hoc ipſa nauis ipetu aque mouet̃ iferius vbi fluit aqua: tunc etiā ipſa nauiſ mouet̃ ab altero per accñs. U3. q2 nauis mouet̃ quodā motū que nō facit nauta. ſ. ad iferius. Tūc dicūt ꝙ nullus motor corporis celeſtis mouet̃ p accñs pmo mō. ſ. a ſeipſo ita ꝙ moueat̃ illo eodē motu quo mouet ſuū mobile: ⁊ h̄ ꝓbat rō prius iducta. Et ꝓbat̃ aliter. q2 motor q̄ eſt ſeparatus ſ3 eē a ſuo mobili nō mouet̃ p accñs illo motu quo mouet ſuū mobile. hec recipit̃ ꝓ mãifeſta: ſ3 motor cuiuſlibet orbis celeſtis ē hmōi vt ꝓbat̃ ex his que tradita ſunt in iſto. 8. ℥ ⁊c̃. ¶ Scd̃3 ꝓbāt. q2 motor cuiuſlibet mobilis mouet̃ quodā alio motu ab illo quem dat ei ſuus ꝓprius motor mouet̃ p accñs ab alio. ſ. ab illo motore a quo eſt ille alius motus: ſicut nauta mouetur per accñs ab aqua deferente nauē in qua eſt nauta: ſed quodlibet corpus celeſte aliud a pmo mobili mouetur quodā alio motu ꝓprio: qdlibet enim mouet̃ motu diurno ab oriēte in occidēs ab ipo pmo motore q̄ mouet pmu3 mobile hoc motu. ⁊ alia mobilia ſequunt̃ vt dr̃ in aſtronomia. ⁊ Cōmē. accipit hic. ergo ⁊c̃. ¶ S3 ꝯſiderādū eſt ꝙ iſta vltima ꝯcluſio. ſ. ꝙ motor orbis inferioris mouet̃ per accñs ab alio. poteſt intelligi dupl'r. Uno mō ꝙ ille mot⁹ recipiat̃ ab ipo motore ⁊ vniat̃ ei ſ3 eſſe accidental'r: ita ꝙ per illū motū transferat̃ accidentaliter de vno vbi ad aliud vbi: ſicut cū nauta eſt in naui delata per aquā fluentē inferius: ipſe nauta recipit in ſe ſubiectiue accidentaliter motū ad iferius ita ꝙ per illū motū trāſfert̃ accidētal'r ad aliqd vbi. Alio modo pōt intelligi ꝙ hmōi motor moueat̃ p accidēs ab alio non ſic ꝙ ille motus recipiat̃ in eo ſubiectiue ⁊ per illu3 transferat accidentaliter de vno vbi ad aliud vbi. ſ3 ꝙ ille motus attribuitur ei rōne alteri⁹ cui appropriat̃ in moto. Et pmo iſtoꝝ modoꝝ non videt̃ bene poſſibile ꝙ motor orbis iferioris mouet̃ p accidēs ab alio: q2 illud qd ē incorporeū oīno ⁊ idiuiſibile nō trāſfertur per accidēſ de nouo vbi ad aliud: nec accidental'r recipit in ſe motū ſicut actū iformantē ipſum. Sed quilibet motor celeſtis ē hmōi vt dr̃ cōiter. ⁊ Cōmē. plane dic hic:
tm.51. q2 motor in corporib⁹ celeſtib⁹ nō ꝯſtituit̃ in eē p ſubm ſuū ideſt per ſuū mobile. ergo ⁊c̃. ¶ Itē cū aliqua duo ſunt penitus ſepata abinuicem ſm ſubſiſtentia3. ⁊ vnu3 nō eſt ꝯtinuū nec ꝯtiguū alteri. nō eſt neceſſium vnū illoꝝ moueri motu alterius: ita ꝙ in ſe recipiat motū ſimile3 motui illius. Si eni3 nauta exñs in naui nullo mō eſſet ꝯtigu⁹ ipſi naui. nec alicuius eius parti q̄tūcūqꝫ aq̄ flueret ad aliqd vbi iferius: nō oporteret nautā moueri ad tale vbi. nūc aūt qlibet motor celeſtis eſt ſeparat⁹ ſ3 eē a ſuo mobili: vt vult Ariſt. ⁊ Cōmē. expreſſius. ⁊ nullā ꝯtinuitatē vel ꝯtiguitatē h3 ad ip3 cū ſit ſine magnitudine vl hic demōſtrat̃. ergo nō eſt neceſſe ipſu3 recipere in ſe accñtal'r talē motū qualē ipſu3 corpus celeſte recipit ab aliquo motore. vñ q̄uis ſol moueat̃ a motore pmo cōtinue ab oriente in occidēte: nō o3 ꝙ ei⁹ motor ꝓprius accidētaliter moueat̃ eodē motu: ⁊ ꝙ trāſferatur accidentaliter de oriente in occidentē recipiēdo i ſe talia vbi accidētal'r. Si aūt itelligit̃ hmōi motorem moueri per accñs 2⁹ mō. ſ. ꝙ rōne alteri⁹ ei attribuat̃ talis mot⁹ ſic pōt tolerari: q2 cū talis motor ſit appropriatus tali mobili: ⁊ mobile moueat̃ tali motu p accñſ. ſ. ab aliquo alio motore. motor eius ꝓpri⁹ pōt dici moueri p accñs illo mō. Et hoc ē oīno iproprie ⁊ equiuoce moueri per accidēs vt inuit Cōmē. hic. ¶ S3 aliqs poſſet rōnabiliter dubitare hic ꝯtra iſtd vltimū. Nā ſi motor appropriatus orbi iferiori dicit̃ moueri p accñs: nō q2 i ſe recipiat motū. ſ3 q2 ſuū mobile appropatū mouet̃ ab aliquo alio: tūc ſil'r hmōi motor ꝓpus poterit dici q̄tus aut lucidus aut pſpicuus p accñs: q2 ſuū mobile ē q̄tu3 ⁊ lucidū ⁊ pſpicuū. ſ. orbis quē mouet. hoc aūt vr̃ oīno eſſe abſurdū. g̃ ⁊ pmū. ¶ Ad hoc forte dicēdū ꝙ nō ē ſimile q2 mot⁹ ꝓprius ipſius orbis iferioris eſt effectus ipſius mobilis ⁊ motus diurnus eſt eiuſdē generis propinqui cū motu ꝓprio cū vterqꝫ ſit mot⁹ circularis eternus. S3 alia accñs ipſius mobilis. ſ. q̄titas ⁊ pſpicuitaſ ⁊ lux ⁊ hmōi nō cānt̃ actiue ab ipſo motore imobili vt cōiter tenet: ⁊ id q̄uis ipſi motori attribuat̃ moueri p accñs rōne mobilis: nō ꝓpter hoc ei attribuet̃ eē q̄tu3 ⁊ eſſe lucidū. Sic igit̃ itelligemus verba Ariſt. ꝙ alicui motori nō debet̃ moueri per accñs a ſeipſo. i. ꝙ i ſeipo recipit motū per accidēs: tñ alicui motori debet̃ moueri p accñs ab altero ideſt rōne alterius cui eſt appropatus motor. ſ. motori cuiuſlibet cui⁹ mobile mouet̃ aliq̄ alio motu ab eo quē facit motor ꝓprius. ¶ Et ſi q̄rat̃ quō illud qd ſeparatū ē ab aliquo ſ3 eē ⁊ nō ē ei⁹ effectus denomiat ipſu3. Dicēdū ꝙ nō pōt denominatione ꝓprio ⁊ principal'r dicta. S3 ſ3 ſimilitudinē pōt: ⁊ ſic eſt hic. ¶ Sed adhuc circa hoc queret aliquis rōnabil'r cū nullus motor celeſtiū ſic moueat̃ per accñs ꝙ ei ibe ret mot⁹ ⁊ ꝙ ſubiciat̃ motui: q̄re magis attribuit̃ moueri per accñs rōne mobilis illi motori cui⁹ mobile mouetur alio motu q̄ illi motori cui⁹ mobile nō mouet̃ alio motu. Et ad hoc videt̃ reſpōdere Cōmē. ꝙ cā in hoc ē q2 ille motor cui⁹ mobile mouet̃ motu alteri⁹ mobilis eſt minus nobilis ⁊ minus pfectus q̄ ille cuius mobile nullo alio motu mouet̃: ⁊ rōne ſue minoris pfectiōiſ attribuitur ei aliq'r ꝯditio motoꝝ gñabiliū ⁊ corruptibiliū q̄ mouentur per accidens. l3 equoce dicatur moueri per accidens hic ⁊ ibi vt dicit Cōmē. illi aūt motori cuius mobili nō accidit moueri aliquo alio motu nō attribuitur moueri rōne mobilis ꝓpter maiorē eius pfectionē ⁊ velocitatē. Et hoc vr̃ Cōmē. itēdere i his verbis. Et iſta diſpoſitio eſt diminutio in motore corpis celeſtiſ cui accidit vt ſuū motū moueatur ab alio ⁊ id pfectior mouētiu3 ē mouēs motu diurno cui nō accidit h̄.

Ad rationē primā dico ꝙ bene ꝯtingit motorē celeſtē nō moueri p accñs illo mō ꝙ in ſe recipiat ipſu3 motū per quē trāſferatur accidētaliter de vno vbi ad aliud. hoc. n. non debet̃ niſi motori qui eſt ꝯiunctus mobili ſm eſſe ſicut eſt anima aialis: ſed non ꝓbat ipſum non moueri per accñs alio mō. ſ. rōne alteri⁹ puta mobilis ꝓprij. ⁊ hoc mō itellexit Arꝫ. ⁊ Cōmē. Forte dicēdū aliter ad qōnē ꝙ Arꝫ. i illo loco nondum probauerat ꝙ motores celi ſunt ſine ma-

gnitudine: ⁊ iō loquit̄ hic de illis ac ſi eſſent in magnitu
dine. Et eſt aduertendū ꝙ cum dicimus aīam aīalis hic
exn̄tis moueri a ſeipſa per accn̄s: nō accipimus ꝑ accn̄s
ꝓut diſtinguit̄ ꝯtra per ſe ꝑ ſui nām. tale. n. ꝑ accn̄s non
eſt neceſſariū. anima aūt neceſſario eſt mobilis ad mo-
tum corporis. Sed accipimus per accidens prout di-
ſtinguitur contra ſolitarium ⁊ ſeparatum.

¶ At vo aliud facietib' principiū ⁊c̄. T.c. LV.

¶ Tribus autem exiſtētibus motibus alio qui-
dem ſꝫ magnitudinem: alio ſecundum paſſio-
nem: ⁊ quodam alio ſecundū locum quem vo
camus loci mutationem hunc autem neceſſari
um eſt eſſe primum ⁊c̄. Textu commen-
ti. LIIII. Queſtio. XV.

Q Ueritur hic. Utruꝫ motus localis ſit prior
oīb' alijs motib'. ¶ Et arguit̄ p̄mo ꝙ nō.
Qꝛ ſicut ſe habet terminus ad terminū ita
motus ad motū ꝑ ꝯuenientē ſimilitudineꝫ:
qꝛ mot' ē eiuſdē eſſentie cū termino ad quē
eſt: ſꝫ terminus gn̄atiōis p̄or eſt termino mot' localis.
Naꝫ terminus gn̄ationis eſt ſuba. terminus aūt motus
T.c.4. localis eſt vbi. Sꝫ ꝯſtat ꝙ ſuba prior eſt oī vbi: cum ſit
accn̄s: ⁊ ſuba p̄or ſit ipſo accn̄te. 7° metaphyſice. ꝗ ⁊c̄.
¶ Oppoſituꝫ arguit̄ auc̄te Ar. in lr̄a. vbi plane vult ꝙ
motus localis eſt prior alijs motibus.

Ad qōnem aliqua ſunt intelligenda. ¶ Pri-
mo eſt ꝯſiderandū ꝙ gn̄atio du-
pliciter accipit̄ ſicut cōiter dicit̄ in 2° ⁊ in 3° hui'. Uno°
ꝓprie pro eductiōe forme ſubalis de potētia mā̄e. Alio
mō iproprie pro trāſmutatiōe p̄cedēte in mā ꝑ quā trāſ
mutationē p̄cedētē mā diſponit̄ ad receptionem forme
T.c.55. ſubalis. ¶ Itē ꝯſiderādū eſt ꝙ aliq̄d eſſe p̄us alio itel-
ligit̄ tripl'r q̄tū ſpectat ad ꝓpoſitū ſm̄ Ari. in lr̄a. Uno
mō dicit̄ p̄us illud quo non exn̄te nō eſſent alia: illō vo
ſine reliquis. vt aīali nō exn̄te nō eſſet hō: ſꝫ aīal pōt eē
in aliquo ſine hoīe ⁊ iſte modus pōt vocari p̄oritas ſꝫ
ꝯn̄am: eo ꝙ a tali priori nō ꝯuertit̄ ꝯn̄a. Alio mō aliq̄d
eſt prius tp̄e. ſ. qō fuit aut erit in aliq̄ tp̄e prius q̄ fuerit
reliquus 3° mō dr̄ pri' ſm̄ ſubam. i. ſm̄ pfectionē ⁊ nobi
litatē. ¶ Itē eſt itelligendū ꝙ mot' localis ⁊ alij motus
poſſunt dupl'r cōpari adinuiceꝫ. Uno mō ſm̄ ꝙ ſunt in
vno ⁊ eodē ſubiecto. Alio modo ſm̄ ꝙ inueniunt̄ in di
uerſis ſubis: vt motus localis in corpe celeſti. ⁊ alij mo-
tus in alijs. ſ. in iſtis inferioribus.

¶ Tūc dicēda ſunt ad qōnē multa. ¶ Primo ꝙ ſi mo-
tus localis ⁊ alij mot' ꝯpant̄ adinuicē ꝓut ſunt i diuer-
ſis mobilib'. ſ. vt mot' localis ē in celeſtib' ⁊ alij mot'
ſunt in iſtis inferioribus ſic prior eſt motus localis: prio
mō p̄oritatis ſm̄ ꝯn̄am. ⁊ hoc nihil eſt aliud dicere niſi
ꝙ motus celi p̄or ē iſtis motib' hoc mō prioritatis. hoc
aūt facile ē videre qꝛ ille mot' quo n̄ exn̄te alij nō eēnt
⁊ ipſe pōt eſſe ſine reliquis eſt p̄or eis hoc mō ſꝫ ꝯn̄am.
Sed ſi non exiſteret motus celi non eſſent alij motus ⁊
ipſe motus celeſtis pōt eſſe non exiſtentibus alijs: ita ꝙ
alij nō ſūt cā ipſi' principalis. ⁊ hoc ſupponit̄ ad p̄ſens.
q̄re ⁊c̄. ¶ 2° dicēdū ꝙ ſi cōparet̄ mot' localis ad alios
motus ꝓut ſunt in diuerſis ſubis ſic motus localis ē pri
or tp̄e alijs motib': qꝛ ille motus ē p̄or tp̄e queꝫ ſolum
cōtingit eſſe ꝑpetuū vnū numero. ſed ſolū motum loca
lem ꝯtingit eſſe eternū vnū numero. ꝗ ⁊c̄. Maior appa
ret qꝛ eternū ſeu ꝑpetuū ē p̄us tp̄e nō eterno vt māifeſtū
eſt: ⁊ minor ſupponit̄ ad pn̄s: qꝛ Ari. eā diffuſe demon-
ſtrat in littera ꝓbando ꝙ nullus aliorꝫ motuuꝫ ab ipſo
motu locali poteſt eſſe ꝑpetuus ſimpl'r ⁊ ꝙ ipſe mot' lo
calis circularis poteſt eſſe continuus perpetuus. ꝗ ⁊c̄.
¶ 3° dicēdū ꝙ ſi cōparet̄ motus localis ad alios mot'
ꝓut iuenit̄ in eodē ſubo ſeu mobili ſic mot' localis eſt
prior ſm̄ pfectionē alijs motib' ꝓprie dictis. Qō ꝓba
tur. qꝛ qō eſt poſterius via gn̄ationis eſt p̄us pfectiōis
via. hec ſupponit̄ pro manifeſta: ſed mot' localis in vno
⁊ eodem mobili eſt poſterior via gn̄ationis: p̄us. n. tp̄e
aīal gn̄at̄ ⁊ poſtea auget̄ ⁊ alterat̄. auget̄ dico ad q̄tita
tē debitaꝫ ⁊ poſtea mouetur motu locali ꝓceſſiuo. q̄re
⁊c̄. Itē iſte motus eſt pfectior per quē res mota nō cor-
rūpit̄ nec diſponit̄ ad corruptionē q̄ ille ꝑ quē res mobi
lis corrūpit̄ aut appropinquat corruptiōi: hec ē māife-
ſta. ſꝫ ꝑ motū localē illō qō mouet̄ nō corrūpit̄ neqꝫ di-
ſponitur ad corruptionē q̄tūcūqꝫ fortiter moueat̄ mo
tu locali: vt pꝫ in corpore celeſti: qō maxie mouetur mo
tu locali: ⁊ tn̄ eſt incorruptibile: vt pꝫ prio celi ⁊ mūdi. T.c.20
Sꝫ per alios motus res mota corrūpitur aut diſponit̄
ad corruptionē. tm̄ enim pōt aqua calefieri ꝙ ipſa cor-
rumpitur. ⁊ tm̄ poſſet aer augeri ꝑ rarefactionē: ꝙ cor-
rumpit̄. Sꝫ corp' celeſte qō ꝓprijſſime mouetur local'r
nūq̄ pōt tm̄ moueri ꝙ corrūpatur. aut magis fiat pro-
pinquū corruptiuū. Et ꝑꝑ hoc alij motus cōiter dicunt̄
mot' ad formā ꝓ tāto qꝛ ꝑ eos diſponitur res ad rece-
ptionē ⁊ corruptionē forme ſubalis de qua p̄ncipal'r dr̄
forma. mot' aūt localis nō dr̄ mot' ad formā qꝛ ꝑ ipm
nō acquirit̄ neqꝫ corrūpit̄ forma ſubalis i mobili qō mo
uet̄ illo motu ſꝫ nāꝫ. ſꝫ dr̄ motus ad vbi. Alias rōnes
adducit Ariſto. in lr̄a: ⁊ videat cui placet. Cōſiderāduꝫ
aūt eſt ꝙ q̄uis motus localis in vno ⁊ eodē mobili ſit
prior ſm̄ pfectionē alijs motib' ꝓprie dictis: tn̄ non eſt
prius ſꝫ pfectionē gn̄atiōe ꝓprie dicta q̄ ē eductio for
me ſubalis aīalis de poª mā̄e. imo illa gn̄atio videt̄ eſſe
ſimpl'r pfectior ⁊ nobilior trāſmutatio ſaltē ex p̄te ter-
mini ad queꝫ: cū ſuba ſit ſimpl'r nobilior ſuis accidenti-
bus vt dicit Cōmentator. in 2° de aīa. v̾ſus principium. Com.2.
¶ Et ex hoc pꝫ ad rationem quid dicendum ſit.

¶ Que autem loci mutatio prima ſit manifeſtū
ex his eſt que autem loci mutatio prima ē nūc
demonſtratum eſt: ſimul autem ⁊ ꝙ nunc ⁊ pri
us ſuppoſitum eſt ꝙ contingit quendam motū
eſſe continuum ⁊ perpetuum ⁊c̄. Textu com-
menti. LXI. Queſtio. XVI.

Q Ueritur hic. Utruꝫ tranſmutationes alie a
motu locali poſſint eſſe ꝑpetue. ¶ Argui-
tur p̄mo ꝙ ſic: qꝛ oēs ſpecies pn̄t eē eterne.
qꝛ vl'ia ſunt eterna vt vult Ariſt. p° poſteri.
Et lincoñ. dicit ibi ꝙ veriſile eſt oēs ſpēs in
omni hora manere. Al'r. n. vniuerſitas entiū q̄nqꝫ eſſet
diminuta: qō vr̄ incōueniens. ſꝫ ille tranſmutationes a
motu locali ſunt quedā ſpecies. ſ. alteratio aut augmen
tatio ⁊ generatio: vt patet in 3° ⁊ 5° huius.
¶ Oppoſitū arguit̄ auctoritate Ariſto. in iſto capitulo.

Ad qōneꝫ dico breuiter ſꝫ Ariſt. ꝙ nulla trāſ
mutatio ꝑter localē pōt eē ꝑpetua
eadē nūero ꝑmanēs vna ⁊ ꝯtinua. Et h̄ ꝓbat̄ rōe Ar. T.c.61.
qꝛ nulla trāſmutatio q̄ ē iter oppoſita ē ꝑpetua ⁊ ifini-
ta. Sꝫ oīs trāſmutatio alia a motu locali eſt iter oppo
ſita. ꝗ ⁊c̄. Maior ꝓpoſitio recipit̄ ꝓ māifeſta. ſic. n. ma-
gnitudo q̄ iter duo pūcta ē n̄ ē ifinita ſimpl'r: ſic trāſmu
tatio q̄ ē iter duo oppoſita n̄ ē ifinita: imo finita ⁊ termi
nata. Nā illa oppoſita ſt̄ t̄mini illi' mutatiōis. ⁊ oē h̄ñs
termios ē termiatū: ⁊ minor pꝫ iducēdo. nā alteratio ē
iter ꝯrias q̄litates: vt dalbatio iter albedinē ⁊ nigrediēꝫ

⁊ augmētatio īter q̄titatē diminutā ⁊ q̄titatē ꝑfectā: q̄ quodāmō opponunt circa idē ſubm. ⁊ gn̄atio ⁊ coꝛruptio īter ens ⁊ nō ens aliq̄ mō. gn̄atio. n. ē nō ente actu ē ad ens actu. coꝛruptio vō ab ente actu ad n̄ ens actu: vt pꝫ in p̄° hui°. g̊ ⁊c̄. ¶ Sꝫ ē ꝯſiderādū ſꝫ Cōmen. hic ꝙ aliq̄s poſſet imaginari alias trāſmutatiōes eē ꝯtinuas. Alio mō nō ꝙ vnū mobile ſemꝑ ⁊ ꝯtiue moueat aliquo vno motuū taliū vt ꝙ continue dealbetur aut cōtinue calefiat ſꝫ ꝙ vnū mobile ꝯtinue ⁊ ſucceſſiue mouetur motib° ꝯrījs ſine q̄ete media vt ꝙ vnū mobile p̄° moueat̄ de albedine ad nigredinē. ⁊ 2° de nigredie ad albedinē ſine q̄ete media. Siłr aūt ⁊ de augmēto ⁊ diminutiōe: ⁊ de gn̄atiōe ⁊ coꝛruptiōe. Sꝫ hoc remouet Arꝫ. p̄° rōne cōi de alteratiōe ⁊ augmētatiōe ⁊ diminutione ſupponēdo duo. Primū ē ꝙ mot° illi ſunt ꝯrij qui ſunt ad ꝯtraria. vt mot° ad albedinē ei q̄ ē ad nigredinē. ſiłr aūt ⁊ in alījs 2° ꝙ illud quod nūc mouet̄ aliquo motu ⁊ ꝑuſ n̄ mouebat̄ illo motu: ⁊ tn̄ ēt q̄ſcebat q̄ete oppoſita illi motui dūmō ille motus q̄ nūc mouet̄ nō ſit pars alicui° motus vni°: ſꝫ diuerſus ſm ſpēm ab alio motu. ¶ Ex hoc ſic pōt argui: ſi aliq̄d ꝯtinue moueret̄ motibus ꝯtinuis ⁊ ꝑpetuis. vbi grā. ꝙ prim° mouet̄ de albedine ad nigredinē ⁊ poſtea ꝯtinue de nigredie ad albedinēꝫ: ⁊ ſequit̄ ꝙ aliq̄d ſimul moueret motib° ꝯrijs: aut ꝙ mot° itercept° q̄ete eēt ꝯtinu°: quoꝝ vtrūqꝫ ē māifeſtuꝫ īpoſſibile. ⁊ ꝓbat̄ ꝯn̄a. q꞉ ponam° ꝙ aliq̄d moueat̄ de albedine in nigredinē: ⁊ iteꝝ de nigredie ī albedinē. Quero cū mouebat̄ ab albedie ī nigredinē. vtrū mouebat̄ ēt a nigredine ī albedinē aut nō: ſi ſic. g̊ ſil' mouebat̄ motib° ꝯrijs. q꞉ poſitū ē ꝙ mot° ſunt ꝯrij q̄ ſūt ad ꝯria. ſi nō. g̊ aliq̄n q̄ſcebat quiete oppoſita illi motui. 2°. ſ. q̄ ē de nigredine ad albedinē: q̄es aūt oppoſita motui q̄ eſt de nigredie ad albedinē nō ē niſi q̄es ī nigredie: q꞉ q̄es in termino aliquo ē oppoſita motui: vt pꝫ 5° hui°: g̊ illō mobile aliq̄n q̄euit in nigredine. talis autē mot° nō pōt eē ꝯtinu°: q꞉ itercept° q̄ete oppoſita alicui ſuaꝝ ꝑtiū. hꝫ aūt manifeſtū eſt cuilibet itelligēti. ¶ Itē alr̄ pōt declarari ꝯn̄a ſupponendo ꝙ mobile a p̄ncipio mot° mouet̄ ad illō ad qō tēdit ſine q̄ete media vt ſi graue mouet̄ ad vbi dōꝛſuꝫ. ſ. ſpatio. 100. miliarioꝝ. nō ſolū cū ē ꝓpe terrā mouet̄ ad vbi deoꝛſuꝫ: ſꝫ ēt ꝓpe principiū illi° mot° verū fuit dicere ipꝫ moueri ad vbi deoꝛſum. Si g̊ aliqō mobile qō mouet̄ de albedine in nigredineꝫ ꝯtinue ſine q̄ete media tēdit de nigredie in albedinē. tūc dū mouet̄ de nigredie ī albedinē: mouet̄ ēt ō albedie ī nigredineꝫ: ⁊ ſic ſil' mouet̄ motib° ꝯrijs: q꞉ mot° ꝯrij ſūt q̄ ſūt ad ꝯrios terminos. vt dictū ē 5° h°. Deinde ꝓbat Ariſt. ꝙ nō p̄t gn̄atio ſuccedere coꝛruptiōi oppoſite imediate ⁊ cōtinue. vbi grā. coꝛruptio ignis gn̄atiōi ignis: ⁊ ſic ī alijs q꞉ mutatiōes ille ſunt oppoſite vt māifeſtū ē ex 5° ⁊ oppoſita nō ſunt ſil' vt ēt māifeſtū ē. g̊ gn̄atio ⁊ coꝛruptio nō ſunt ſil: ⁊ tūc ſupplendū ē ꝙ cū vtraqꝫ ſint in inſtanti non poſſunt eſſe in eodē iſtāti: q꞉ ſic eēnt ſil'. relinquitur g̊ ꝙ ſi ſint ī alio ⁊ alio iſtāti: ⁊ cū īter q̄libet duo inſtātia ſit tp̄s mediū: g̊ īter gn̄ationē ⁊ coꝛruptionē erit tēpus mediū in quo mobile nō ſubijciet̄ ꝓꝑie gn̄atiōi nec coꝛruptioni: tales aūt trāſmutatiōes nō ſunt ſibiīuicē ꝯtinue īter q̄s ē tp̄s mediū: pꝫ ergo ex his ꝙ nulla trāſmutatio alia a motu locali ē ꝑpetuo ꝯtinua eadē ſꝫ nūeꝝ: ſꝫ bn̄ p̄t eē ſub idētitate ſpecifica: vt pꝫ ex p̄° ⁊ 2° ō gn̄atiōe. ⁊ hꝫ ꝓbat rō ī p̄n° iducta. nec Arꝫ. itēdebat h negat̄.

¶ Qō autē ꝯtingat eſſe qōdā infinitū vnuꝫ eſſe cōtinuum ⁊ hic eſt circularis: dicemus nūc ⁊c̄.

Textu cōmenti. LXIIII. Queſtio. XVII.

Uerit̄ hic. Utꝝ mot° reflexus poſſit eē ꝯtinuus: ⁊ itelligo ꝑ motū reflexū illum motū q̄ aliqō mobile mouet̄ ab vno termino ad aliū terminū: ⁊ iteꝝ ab illo termio ad p̄mū. Uerbi grā. Si lapis mouetur de vbi deoꝛſuꝫ ad vbi ſurſuꝫ: ⁊ iterū de ſurſuꝫ ad dōꝛſuꝫ: ſimilr̄ aūt ⁊ ī alijs. ¶ Arguit̄ p̄° ꝙ ille mot° poſſit eē ꝯtinu°. q꞉ niſi tal' mot° eēt ꝯtinu° tūc actu graue exn̄s ſurſuꝫ nō ꝓhibitū ab aliq̄ detinēte q̄ſceret ſurſū: qō ē īpoſſibile oīo. Et ꝓbat̄ ꝯn̄a: ponam° ꝙ lapis ꝓijciat̄ ſurſū ⁊ a ſurſuꝫ iteꝝ dſcēdat ī dōꝛſū. Quero vtꝝ īter iſtos mot° ſit q̄es aliq̄ vel nō. Si n̄. g̊ ē mot° ꝯtinu°. Si ē ibi q̄es: tūc ſeq̄ ur ꝙ graue exn̄s ſurſū ī aere ⁊ a nullo ꝓhibitū n̄ moueret̄ ad vbi dōꝛſū: q꞉ q̄d eēt ibi ꝓhibēs aut detinēs nō appet. ¶ Itē ſi talis motus nō poſſit eē ꝯtinu° ſꝫ eēt necio q̄es media iter ꝑtes ei°: ſeq̄tur ꝙ ſi faba ꝓiecta ſurſuꝫ obuiaret lapidi molari deſcēdēti deoꝛſū: ꝙ ipſe lapis molaris q̄ſceret: qō ē plane īpoſſibile ⁊ ꝯ ſēſuꝫ. Et ꝓbat̄ ꝯn̄a. q꞉ ꝯſtat ꝙ faba cū obuiauerit lapidi molari ⁊ poſtea reflectit̄. Si g̊ an̄ illā reflexionē ſit q̄es media necio tūc ī tp̄e illi° q̄etis aut mola mouebit̄ aut nō. ſi n̄ mouebit̄ g̊ q̄ſcet cū ſit nata moueri. ſi mouebit̄. g̊ mouebit fabā q꞉ ī itelligibile ē ꝙ coꝛpus adeo graue ſupponebat̄ fabe ⁊ obtineat ſuꝑ eā q̄n moueat eā: ⁊ ſic ī tp̄e illo faba mouebit̄ ⁊ q̄ſcet: qō ē īpoſſibile. q̄re ⁊c̄. ¶ Itē ſi mot° reflex° nō eēt ꝯtinu° tūc mot° reflex° eēt ſine motoꝛe: qō ē īpoſſibile: ꝓbo ꝯn̄aꝫ: ponat̄ ꝙ pila ꝓijciat̄ dōꝛſuꝫ ꝯſtat ꝙ reflectet̄ ſurſū: aut g̊ mouebitur ab ipſa terra aut ab aere ꝯtinēte ipſaꝫ. aut a p̄° ꝓijciēte. nō vr̄ eē aliud mouēs niſi q̄s fingat. Nō ē dōꝫ ꝙ a p̄io ꝓijciēte: q꞉ iā mot° ei° ceſſauit per q̄etem quā tu dicis ibi itercipi. Et ꝓbat̄: q꞉ ipꝫ p̄mū ꝓijciēs nō eſt ſiml' cū pila: mouēs aūt ꝓpinquū dꝫ eē ſiml' cuꝫ moto 7° hui°. Nec eſt dicēdū ꝙ moueat̄ a terra: q꞉ pari rōne terra moueret pilā cū ponat̄ pila ſuꝑ eā ſine ꝓiectione: qō falſuꝫ ē: vt pꝫ ad ſenſuꝫ: ſic nec ipſe aer ꝯtinēs pilā q꞉ pari rōe moueret eā ſi nō ꝓijceret̄ ad terrā ſi ſine ꝓiectiōe ibi poneret̄: qō ē falſuꝫ: vt pꝫ ſenſibiliter. ergo ⁊c̄. T.cō.10

¶ Oppoſituꝫ arguitur auctoꝛitate Ariſto. ⁊ Cōmen. ⁊ oīum expoſitoꝝ qui cōiter ⁊ cōcoꝛditer volunt ꝙ motus reflexus non poteſt eſſe continuus.

Ad qōnem eſt itelligēdū ꝙ mot° reflex° dupl'r ꝯtingit. Uno° ꝙ ipꝫ mobile reflectat̄ q̄ſi ex ſui nā a termio a quo ad terminū ad q̄ē: ita ꝙ nō reflectat̄ īpetu alicui° foꝛtioꝛis mobilis obuiāte: ſicut cū lapis mouet̄ ſurſuꝫ in aere nulli obuiat niſi aeri cū ꝑuenerit ad aliqō vbi ſurſuꝫ poſtea reuertet̄ q̄ſi a ſui nā: nō ꝑ īpet° alicui° mobilis foꝛtioꝛis. Alio mō ꝯtingit ꝙ ipm̄ mobile reflectat̄ ꝑꝑ īpetū vehemētē alic° mobil' foꝛtioꝛis cui obuiat ꝑuſ ꝙ ꝑueīat ad vbi ad qō termiat̄ motus eiuſdē: ſi nō obuiaret illi mobili. ſic in ꝓiectione fabe aut lapilli cui obuiauit lapis molaris dſcēdēs. poſſibile. n. eēt ꝙ hmōi lapis obuiaret alicui mobili ſiue fabe ſiue ſagitte an̄ꝙ ipſa ſagitta ꝓijceretur ad vbi ad qō terminaretur mot° ei°: ita ꝙ ſi nō obuiaret lapidi molari adhuc moueretur magis ſuꝑi°. ¶ Ulteri° ē ꝯſiderandū ꝙ ſic hētur 5° metaphiſice: illō qō ē vnū numero eſt vnū ſpē lꝫ nō eꝯ. g̊ ad hoc ꝙ mot° ſit vnus nūero req̄ritur ꝙ ſit vn° ſpē: mot° g̊ vnus ſpē dꝫ eē in terminū vnū ſꝫ ſpēꝫ: vt pꝫ ex 5° hui°. ¶ Ulterius ſupponēdū ꝙ ꝯria nō ſunt vnū ſꝫ ſpēꝫ ſed diuerſa. ⁊ hoc ſatis pꝫ. 10. metaphy. q꞉ ꝯrietas eſt diuerſitas ꝑ ſe ⁊ ſꝫ foꝛmā: vt pꝫ ibidē: diuerſitas aūt ꝑ ſe ⁊ ſm foꝛmā ē diuerſitas ſꝫ ſpēꝫ. vt habetur ex 2° poſterioꝛum. ⁊. 10. metaphy. T.c.12. T.c.31. T.c.14. T.c.25.

¶ Tūc dōꝫ ad qōneꝫ ꝙ mot° reflex° nō pōt eē cōtinu°

ſimplr:q2 mot⁹ q̄ nō ē vn⁹ ꝭ3 ſpē3 nō eſt vnus ꝭ3 nume-
rū:nō eſt ſimplr ꝯtinu⁹.per prima ſuppoſitionē: ſ3 mot⁹
reflexus nō ē vn⁹ nūero cū nō ſit vnus ꝭm ſpēm q2 mo
tus vnus ſpē ē ad terminū vnū ſpē.per 2ᵃᵐ ſuppoſitiōe3
motus aūt reflexus nō eſt ad terminū vnū ꝭm ſpēm: q2
ꝯtraria nō ſunt vnū ſpē.p tertiā ſuppoſitionē: mot⁹ aūt
reflexus eſt ad ꝯtraria. Nā in oī motu reflexo locali mo
bile qȯ prius mouebatᷣ ad ſurſu3 poſtea mouetᷣ ad deor
ſu3 aut eꝯ. vl mobile qȯ mouebatᷣ ad dextꝝ poſtea mo
uetᷣ ad ſiniſtrū vel eꝯ. ꝛ ſic ꝺ alijs differētijs pōnis vt ma
nifeſtū ē cuilibet. Iſte aūt differentie pōnis ſunt ꝯtrarie
vt ēt notū eſt. q̄re ꝛc̄. Et iſta rō cōis eſt ad oēm motu3
localē reflexū: ſiue mobile reflectatᷣ per ſeipſum ſiue im
petu corporis mobilis ſibi obuiātis forme: ſiue p impe-
tū fortioris mobilis reflectatᷣ. ¶ Itē ꝓbatᷣ rōne cōmu
ni q̄ſi ad oēm motū reflexū: ſiue ſit mot⁹ localis quo mo
bile reflectatᷣ per ſeipſu3: ſiue ali⁹ mot⁹ vt alteratio aut
augmētatio: ſupponēdo ſicut ſupponebatᷣ ꝑus: ꝙ mo-
bile qȯ ꝯtinue tēdit ab aliquo termino ad aliquē termi
nū dicitᷣ moueri in illū terminū ad que3 cōtinue ꝑuenit:
ꝛ nō ſolū verſus finē mot⁹: ſ3 a ꝑncipio ēt. ſi.n. lapis ici
pit deſcēdere a ꝑncipio centū leucaꝝ aeris ſupi⁹ ꝛ cōti
nue deſcendit deorſu3 nō ſolū veꝝ eſt ipſu3 ad vbi deor
ſu3 moueri q̄n ē ꝓpe terrā: ſed ēt cū erat iuxta ꝑncipiū
ipſi⁹ mot⁹. Nō eni3 eſt rō q̄re diceretᷣ moueri ad vbi ad
qȯ ꝯtinue tēdit in vna ꝑte tp̄is pluſq̄ in alia. ¶ Tūc ar
guitᷣ vt ꝑus arguebatᷣ. ſi mot⁹ reflexus eēt ꝯtinu⁹ ſeq̄tur
ꝙ vnū mobile ſimul mouebit motib⁹ ꝯrijs. qȯ relinq̄tur
ꝓ ipoſſibili. Et ꝓbatᷣ ꝯn̄a. ponam⁹ ꝙ mobile moueatᷣ a
deorſu3 iteꝝ ad ſurſu3 ꝛ tādē a ſurſu3 in deorſu3 ꝯtinue
ſine quiete media. tunc per totum tempus illius motus
mouebatur ad vbi deorſum. per ſuppoſitione3. ſed con
ſtat ꝙ mouebatur ad vbi ſurſum aliquando. ſ. anteq̄ re
flecteretᷣ: ḡ tūc ſil' mouebatur ad vbi ſurſum ꝛ vbi deor-
ſu3: ꝛ iſti motus ſunt cōtrarij ſicut ꝛ ſui termini. ergo ꝛc̄.
¶ Itē arguitᷣ alia rōne que ſic pōt formari. Ille mot⁹ p
quē mobile adeſt alicui termīo ꝛ abeſt eidē: ſiue accedit
ad aliquē terminū ꝛ recedit ab eodē eſt iterceptus q̄te
media: ꝛ p ꝯn̄s nō eſt ꝯtinuus: ſ3 p motū reflexū hoc cō
tingit. q̄re ꝛc̄. maior ꝓpoſitio declaratᷣ. cū eni3 mobile p
aliquē motū adeſt alicui termīo ꝛ abeſt ab eodē hoc n̄
pōt eſſe in eodē inſtāti: q2 ille ſunt ſuppoſitiones oppo-
ſite. ergo in alio ꝛ alio inſtanti adeſt ꝛ abeſt. ſed iter q̄li-
bet duo iſtātia eſt tēpus mediū: ergo erit aliqȯ tempus
mediū in quo mobile dū accedit ad illū terminū nec re-
cedit ab illo ꝭm actū. ꝛ in tp̄e illo neċio quieſcit. q2 illud
qȯ ē in aliquo per aliqȯ totū tp̄s ſimiliter ſe hn̄s q̄eſcit
vt p3 in 6ᵒ hui⁹: ꝛ ſic p3 maior: ꝛ minorē ſupponit Ariſ.
T.c.63. tanq̄ notā. ſ. ꝙ p motū reflexu3 mobile adeſt alicui ter-
mino ꝛ recedit ab illo: ita ꝙ vtatᷣ vno termīo ꝓ duob⁹
ſ. vt termino ad quē ꝭ3 actū ꝛ vt termino a quo. ¶ S3
illa minor vr̄ dubitabilis. poſſet.n. aliq̄s dicere ꝙ ſicut
mobile dū cōtinue mouetᷣ ab vno termino ad aliū ter-
minū nō adeſt alicui ſigno itermedio nec abeſt niſi i po-
tentia ꝛ nō actu vt dicit Ariſto. in lr̄a: ſic dū mobile re-
flectitᷣ nō accedit ad terminū reflexionis nec ab illo re-
cedit niſi i poᵃ. Uerbi gr̄a. cū lapis mouetᷣ a deorſum in
ſurſu3 ꝛ ad vbi ſurſu3 reflectitᷣ deorſu3 nō ē i illo vbi ſur
ſu3 niſi i potētia: ꝛ ſic nō op3 ꝙ ibi quieſcat. ¶ Dicēdū
ꝙ nō ē ſimile de eo qȯ mouetᷣ cū reflexiōe ꝛ ꝺ eo qȯ nō
reflectitᷣ. Nā cū lapis ꝓiect⁹ ꝑuenit ad vbi ſurſu3 a quo
reflectitᷣ mō veriori terminatᷣ ibi motus q̄ in aliquo vbi
ꝑcedente. ibi enim ſic terminatᷣ motus ꝙ lapis vlterius
nō ꝓcedit ſurſu3: ſed i nullo ꝑcedentiū ſignoꝝ ſic termi-
nabatᷣ motus. Quādo vlteri⁹ ꝓcedit. ergo veriori mō
terminatur mot⁹ ad illȯ vbi a quo reflectitᷣ lapis q̄ ad
aliqȯ ꝑcedētiū. ſ3 in quolibet ꝑcedētiū terminabatᷣ mo
tus in potētia. q2 ibi poterat terminari motus. ergo in
illo vbi ad qȯ vltimo ꝑuenit mot⁹ terminatᷣ motus ve-
riori mō q̄ i potētia: qȯ eēt niſi aliqualiter terminaretᷣ
ibi mot⁹ ꝭ3 actū. Similr verius ꝛ ꝑfectius icipit ibi mo
tus deorſu3 q̄ in aliquo poſterioꝝ vbi. q2 ibi ſic incipit
motus deorſu3 ꝙ mobile illud nō prius mouebatᷣ deor
ſu3 ſed ſurſu3. ſ. anq̄ ꝑueniret ad illud vbi. in nullo aūt
ſubſequētiū vbi ſic icipit mot⁹ deorſu3 q̄n pri⁹ lapis mo
ueretur ꝺorſu3. ḡ ꝑfectiori mō icipit mot⁹ ab illo vbi q̄
ab aliquo alio poſteriorum: ſ3 a quolibet poſteriorū in
cepit mot⁹ in potentia: q2 ibi poſſet icepiſſe motus. ergo
ab illo vbi reflexiōis icipit mot⁹ in actu: p3 ḡ ꝙ mobile
adeſt actu ipſi termino reflexiōis ꝛ i actu abeſt ab ipo:
qȯ n̄ ꝑt eē i eodē iſtāti: ſ3 i alio ꝛ alio. ꝛ ſic idē qȯ ꝑus.

Ad primam rōnē dicūt aliq̄ ꝙ ipſu3 ꝓiciens
eſt cā illius quietis ꝛ detinet ip
ſum graue ſurſu3. qȯ ꝓbāt: q2 q̄n aliq̄ duo neċio ſe cōſe
quuntᷣ. q̄cq̄d eſt cā vnius ē neċia cā alterius. ſed motus
grauis ſurſu3 ꝛ q̄es ſic ſe habēt ꝙ quies neceſſario ꝯſe-
quitᷣ illū motū. Un̄ ꝓiciens erit cā ēt illius q̄etis. Sed
hoc nō ſufficit: q2 cū graue mouetᷣ ſurſu3 ꝯtingit ꝙ ꝓici
ens eſt corruptū anq̄ ceſſet moueri graue: corruptū aūt
eſt nō ens: ꝛ nō ens nō detiet graue ſurſu3. Et ſi dicas ꝙ
illa pars aeris que mouetᷣ ſimul cū lapide ad vbi ſurſu3
ad qȯ ceſſat iſte mot⁹ detinet ipſu3 graue ſurſu3 p aliqȯ
tp̄s. q̄ritur ꝑp quā cā3 detinet ipſu3: cū.n. ipſe aer ſit val
de facilr diuiſibilis ꝛ ceſſibilis nō videtᷣ rōnabile ꝙ poſ
ſit impedire deſcenſu3 grauis. ꝛ ꝑcipue cū graue eſt pro
iectū ſurſu3. Forte dicendū ꝙ illa pars aeris que ſimilr
cū graui venit ſurſu3 p violētiā detinet p aliqȯ tp̄s vir-
tutē mouēdi alias ꝑtes: q̄uis defecerit eſſe v̊tus mouen
di graue: ꝛ in toto tp̄e illo detinet graue ſurſu3. ꝛ cū ꝺfe
cerit illa virtus: tūc graue mouebit eā ꝛ ſeip̄3. Que aūt
ſit illa virtus ꝛ quare tātū tp̄s durat ꝛ nō p mai⁹ nec p
min⁹ tp̄s durat: ꝛ a q̊ corrūpatᷣ: reſtat ꝺclarādū. ¶ Ad
aliam dicunt aliq̄ ꝙ ſi lapis molaris deſcendit deorſu3
ꝛ faba ꝓiciatᷣ ſurſu3 in directū lapidi nūq̄ faba poterit
attingere molarē: imo q̄eſcet in aere anq̄ per ſuū motū
attigat lapidē: ꝛ tūc poſtea reflectitᷣ: ꝛ ſic nō faceret mo
larē q̄eſcere. Sed hoc nullo mō ſufficit: q2 ꝯſtat q faba
poterit ita fortiter moueri ſurſu3 ab aliquo ꝓiciente ꝙ
niſi obuiaſſet molari fuiſſet vlterius mota ſurſu3. Que
ritur ḡ q̄d ipediat ipſa3 moueri ſurſu3 in tp̄e illo i quo
ponitᷣ q̄eſcere an̄ ꝯtactū molaris. nō eſt dōm ꝙ molaris
ipſa3 imediate ipediat: q2 ſic mouēs ꝓpinquum ꝛ ime-
diatū d3 eſſe ſiml' cū moto ſic ꝓpinquum q̄etans d3 eſſe
ſiml' cū q̄eſcēte. P̄3. ſi ipſe molaris ipedit eā imediate in
tp̄e illo q̄re nō ipediebat eā ꝑus: nō ē rō ſufficiēs: nec ē
dōm ꝙ aer itermedi⁹ ipediat eā. q2 ille aer medius aut
q̄eſcit ſurſu3 aut mouetᷣ deorſu3. ſi quieſcit: tūc nulla rō
eſt q̄re ipedit fabā quo adhuc ferretᷣ ſurſu3 niſi eſſet mo
laris. Si āt mouetᷣ deorſu3 ipetu molaris tūc mouebit
fabā obuiātē in aere q̄ nō pōt ei reſiſtere. ſi mouetᷣ ſur-
ſu3: tūc ēt faba mouebitᷣ ſurſu3 in tp̄e illo: ꝛ ponebatᷣ q̄e
ſcere in tp̄e illo. ḡ ſil' mouebitᷣ ꝛ q̄eſcet: qȯ eſt ipoſſibile.
¶ Sed forte tu dicis ꝙ ille aer itermedius iter fabā ꝛ
molarē mouetᷣ deorſu3 i tp̄e i quo faba q̄eſcit a ſuo mo
tu ꝛ ipedit fabā a motu ſurſu3: nec tn̄ ꝑt eā mouere de-
orſu3: q2 n̄ ſufficiēter obtiet ſup eā. ſic̄ ſi q̄s vellet moue
re colūnā mediāte virgula debili mota nō poſſet eā mo
uere. Hoc iterum licet ſit apparēs nō ſatiſfacit dubita-
tiōi. Nā ſi loco fabe ꝓiciatᷣ ſagitta p arcū fortē obuiās
molari neċio attingit ip̄3: cui⁹ ſignū erit: q2 faciet ſonu3

in eius ꝑcuſſione:⁊ ſic redit difficultas q̄liter q̇ſcat ni-
ſi faciat molarem q̇ſcere. ¶ Sꝫ cauillabis ꝙ nō attin
git immediate q2 phs ꝓbat i 2° d aīa.ꝙ īpoſſibile ē duo
T.c.iij. corpora ſe adinuicē tāgere in aqua vel aere: ſed opꝫ eē
aerē mediū vel aquā. Contra.ꝓijciat ſagitta acuta fer-
rea ꝯtra lignū magnū deſcēdens.ꝯſtat ꝙ īgredieť i ipꝫ.
⁊ ſic eā attinget ſufficiēter:⁊ tūc reflecteť ad īferi⁹: ⁊ ſic
idē qd̓ ṗus. Diciť hic vltimo ꝙ illud mobile nullo tēpo
re quieſcet tñ erit motus reflexus: ſꝫ moueť ꝑ accñs ex
violētia illi⁹grauis deſcēdētis cui obuiabit ⁊ nō ſui ꝓ-
pria nā. Dictū aūt Ar.⁊ ſue demōſtratiōes debēt itelli
gi de ꝑ ſe.ſ.de illo qd̓ per ſui nām reflectiť. Illud.n. eſt ꝙ
actu adeſt ⁊ abeſt reſpectu eiuſdē ſigni. Sed illud qd̓ re
flectiť impetu alterius cui obuiauit non ſic adeſt ⁊ abeſt
actu. Et cū diciť ꝙ ſic mouebiť motib⁹ ꝯtrarijs. dōm ꝙ
nō ſequiť:⁊ cū ꝓbať:q2 illud qd̓ ꝯtinue tēdit ad aliquē
terminū moueť ad ipſuꝫ a ṗncipio motus vſqꝫ ad finē:
pōt dici ꝙ verū eſt ſi ꝯtinue tendit ad illū terminū ꝑ eā-
deꝫ virtutē vel ꝑ diuerſas virtutes:quaꝝ vna ſit ſua ꝓ-
pria virtus:⁊ alia ſit virtus alterius.ſed ſi tēdit cōtinue
ad vnū terminū per diuerſas virtutes alioꝝ a ſe:nō oꝫ.
⁊ ſic eſt hic. Naꝫ illud ꝓiectū ſupius qd̓ obuiauit alicui
fortiori faciente ipſum ſine aere medio moueri deorſuꝫ
moueť per diuerſas virtutes extraneas vel extrinſecas
.ſ.virtute ꝓiciētis q̄tū ad ṗorē motū.vel virtute obui-
antis quo ad poſteriorē motū. q̄re nō valet: ⁊ iō nō oꝫ
ꝙ ſimul moueať motib⁹ ꝯtrarijs. Uel dicēdū ꝙ moueť
motib⁹ꝯtrarijs ꝑ accñs.⁊ h̄ non habeť ꝓ inconueniēti.
¶ Alia rō Ar. bñ ꝓbaret ꝙ ille mot⁹ reflexus nō eſt
ſimplr vn⁹.ſ.q2 eſt ad ꝯ̄rios terminos:ſꝫ nō ꝓcederet ꝙ
neċio ſit ibi q̇es media iter ei⁹ partes. ¶ Alr diceret ali
quis ad illā iſtātiā de faba ⁊ hmōi.ſ.ꝙ i ꝓiectis qb⁹ ob-
uiaret aliqd̓ mouēs forti⁹ꝙ bene ē ibi mot⁹ cōtinu⁹ ſine
interruptiōe q̇etis medie. Et ille due rōnes Ariſto.q̄ ſic
ꝓbant ꝙ iter ꝑtes motus reflexi neceſſario eſt q̇es me-
dia: ꝓcedūt d motu nāli vt eſſet motus aīalis aut alic⁹
hmōi. Et forte de motu cui⁹ vna pars eſſet nālis:⁊ alia
violēta.vt ſi lapis ꝓiectus ſurſuꝫ iterū redeat virtute ꝓ
pria:ſed de motu pure violento nō ꝓbant.q2 de tali nō
ſic eſt neceſſe ꝓbare:cū manifeſtū ſit ꝙ nō poteſt eē ꝑpe
T.c.li. tuus ſimplr:vt pꝫ in ṗmo celi.mō cū faba obuiauit mo
lari:ipſa nō moueť illa velocitate q̄ moueť nāliter: imo
cōtra naturā ſuā:lꝫ.n.graue moueť deorſum nāliter: tñ
nō omne graue moueť dorſuꝫ nāliter quacūqꝫ velocita
te.ſed determinať graue determinata velocitate. Cuꝫ ḡ
diciť ꝙ ꝯtinue tendit ⁊c̄.verū ē ꝯtinue ſi tendit ex ſe vel
partiꝫ ex ſe ⁊ partiꝫ ex alio:ſꝫ ſi pure violēter ⁊ ab alio
nō oꝫ:⁊ ſic eſt hic. ¶ Ad aliud cū diciť ꝙ reflexū adeſt
⁊ abeſt ⁊c̄.verū eſt ſi ſic de ſe moueť vel partiꝫ nāliter ⁊
partim violēter. Sed ſine dubio vna de rōnib⁹ Ar.vř
ineuitabiliter ꝓbare ꝙ ois talis mot⁹ ē diſtinct⁹ a q̇ete
aut ꝙ vnū mobile ſimul mouebiť motib⁹ cōtrarijs. Ar
guit eniꝫ ſic. Oē qd̓ nūc moueť aliquo motu ⁊ ṗus erat ⁊
nō mouebať motu illo q̇ſcebat ab illo motu.hec ē ma
nifeſta. Ponam⁹.n.ꝙ faba ꝓiecta ſurſuꝫ obuiās mola-
ri deſcendat:manifeſtuꝫ eſt ꝙ cū deſcendit moueť deor-
ſum:⁊ prius nō mouebať deorſuꝫ aut reflexiue.ergo q̇e
ſcebat quiete oppoſita motui dorſuꝫ:ſed q̇es oppoſita
motui deorſum nō eſt niſi q̇es in vbi ſurſum . ergo aliq̄n
q̇ſcebat i vbi ſurſuꝫ. Et ſi dicas ꝙ añꝙ reflecteret dor
ſuꝫ.ḡ ſimul mouebať ad ſurſuꝫ ⁊ deorſuꝫ:qd̓ ē ipoſſibi-
le.hic diciť ꝙ ṗus mouebať cōtrarijs motib⁹per accñs
ſed nō per ſe. Uel dicendū.⁊ forte melius cuꝫ diciť. Oē
qd̓ nūc moueť ⁊c̄. Ueꝝ ē ſi nō ipediebať a q̇ete oppſita
illi motui per aliqd̓ ꝑdñans ⁊ obtinens:ſed ſi ipediatur
non opꝫ:⁊ ſic ē hic.ipeditur.n.a quieſcēdo per aliquod
violentās ⁊ obtinēs ſupra ipſuꝫ:⁊ ſic nō quieſcebat. Et
iſta ſunt ꝓbabiliora q̄ mihi apparēt de iſto ꝓblemate.
¶ Qd̓ aūt dř ꝙ ꝯtrarij mot⁹poſſunt ſimul eē ꝑ accñs
hoc nō ſufficit:q2 nūꝙ cōtraria cōtrarietate ꝑfecta in-
ſunt ſimul eidem ⁊ ſm idem:qūo eniꝫ eſſet aliquod ſimľ
calidiſſimū ⁊ frigidiſſimū per accñs: hoc eſt deriſoriū.
ſimilr ꝯtraria nūꝙ poſſunt ſimul ineſſe eidē per accñs:
ita ꝙ vnū ſit in vltima ſua ꝑfectione ⁊ reliquū cuꝫ ipſo:
qūo enim aliquid eēt calidiſſimū ⁊ frigidiſſimū quātū-
cūqꝫ per accñs: abſurdum eſt oino.hoc aūt ſequeretur
in ꝓpoſito. Nā motus ad vbi ſurſum ⁊ ad vbi deorſuꝫ
ſunt contrarij cōtrarietate ꝑfecta vt videtur manifeſtū.
q̄re ⁊c̄. ¶ Ad aliud pōt dici ꝙ cuꝫ pila ꝓicitur ſurſum
ad terram vehemēter ⁊ cū ipſa ꝓicitur aer cōtra ſuam
nālem inclinationeꝫ tūc aliqua pars aeris deorſum mo
ta leuitate ſua redit ad ſuperius ⁊ ſecum mouet ipſam
pilam tanꝙ mouens propinquuꝫ.cuius ſignum eſt quia
quanto fortius proicitur ⁊ percutit ad terram tanto al
tius reſilit:quod non videtur eſſe niſi quia aer fortius ⁊
vehementius reaſcendit ſurſum.

¶ Quod aūt lationū circularis prima ſit. Textu cōmenti. LXXV. Queſtio. XVIII.

Ueriť hic. Utꝝ mot⁹ circularis poſſit eſſe
infinit⁹ ⁊ ꝑpetu⁹. ¶ Arguiť prio ꝙ nō. Q2
q motus coſequiť magnitudinē:q̄tum ad di-
uiſione:vt pꝫ in 6° huius:ſꝫ magnitudo cir-
culariſ nō ē īfinita ṗmo celi.ergo ⁊c̄. ¶ Itē T.c.39.
ille mot⁹nō eſt ꝑpetu⁹ ⁊ ꝯtinu⁹ per quē mobile ꝑtranſit
pluries per eadē ſigna. Hanc vř ponere Ariſto.in lr̄a:⁊
ꝑꝑ hoc dicit motū reflexū nō eſſe vnū ⁊ cōtinuū:q2 per
ipſum mobile pluries tranſit per eadē ſigna: vt ſi aliqd
mouetur ſuper magnitudinē rectā ab a.in b. ⁊ iterum a
b.in a.manifeſtū eſt ꝙ pluries pertranſibit eadem ſigna
.ſ.intermedia inter a.⁊ b.ſed per motū circularem ipſuꝫ
mobile pluries trāſit eadeꝫ ſigna.vt ſi aliquid moueret
ſuper circulum.ab a.in b.iterū redeūdo ad a. ꝯtingit ꝙ
iterū ꝑ eadē ſigna moueť ab a.i b,⁊ redibit i a. ⁊ ſic plu
ries ꝑ eadē ſigna:vt pꝫ in deſcriptiōe ſenſibili. ¶ Item
ſi motus circularis eſſet īfinitus tūc in magnitudie fini-
ta eſſet virtus īfinita:qd̓ vř eſſe impoſſibile ex iſto 8° ⁊ T.c.79
ꝓbatur ꝯña:q2 cū mot⁹ ſit actus entis in potētia:vt pꝫ
in 3° huius:opꝫ ꝙ ipſum mobile ſit in potētia receptiua T.cō.6.
motus.⁊ ſic ſi motus ſit infinitus potentia erit infinita.
Ois autem magnitudo eſt finita:vt pꝫ primo celi. T.c.46
¶ Oppoſitum arguitur auctoritate Ariſto.in littera.

Ad q̄ōnem dico breuiter ꝙ motus circulariſ
pōt eſſe cōtinuus ⁊ ꝑpetuus . Et T.c.76
hoc pōt probari demonſtratione Ariſto.in lr̄a. Q2 ille
motus pōt eſſe ꝑpetuus cuius termin⁹ a quo nō ē actu
⁊ ꝑ ſe diſtinctus a termino ad quē.ſed ipſius mot⁹ circu
laris termin⁹ a quo non ē per ſe diuerſus a termino ad
quē:nec eꝯ̊.ergo ⁊c̄.maior ꝓpoſitio pꝫ:q2 i motu finito
⁊ deficiēte termin⁹ a quo eſt diuerſus a termino ad quē
⁊ eꝯ̊. Nā ſi nō eēt diuerſus:tūc qua rōne icepit moueri
a termino a quo eadē rōne incepiſſet moueri a termino
ad quē:⁊ ſic nō ceſſaret ibi quies.ergo ſi debet aliq̇s ceſ
ſare mot⁹ nālr ad aliquē terminū ille termin⁹oꝫ eē actu
diuerſus a termino a quo:⁊ per oppoſitū mot⁹ ille nō
oꝫ ceſſare cui⁹ termin⁹ ad quē nō ē diuerſus ꝑ ſe ſimplr
a termio a q̊. Et ꝯfirmať.nā poſtꝙ termin⁹ad quē alicu
ius motus nō eſt ꝑ ſe ⁊ nāliter diuerſus a termio a quo.
q̄ rōne mot⁹icepit a termino a quo eadeꝫ rōne icipiet a
termino ad quē. Et ſic nō determinabiť:vt pꝫ. ḡ maior
⁊ minor apparet. Nā ſic i linea circulari ṗncipiū nō eſt

actu diuerſuȝ a fine imo quilibet punctus eſt pncipiū ⁊ terminus vt manifeſtum eſt ad ſenſuȝ: ſic i motu circulari terminus ad quem non eſt diſtinctus per ſe ⁊ ſimplr a termino a quo: eſt enim mot⁹ circularis ꝓpꝛie ab eodē
Cō.76. in idē. ideȝ aūt nō eſt per ſe diuiſuȝ a ſeipſo. ¶ Et eſt cōſiderandū hic ꝙ ſm Cōmen. illa ratio Ariſto. nō ſoluȝ tangit cauſam: quare eſt poſſibile motū circularem eſſe ꝑpetuū. ſed etiam ꝙ ſit neceſſariū: qđ ſic poteſt intelligi. Si.n. motus circularis termiāret opoꝛteret ꝙ terminaretur ad aliqđ vbi determinatū: ſed nō oȝ terminari ad aliqđ vbi determiatū: qꝛ cū quodlibet vbi qđ acquirit i mobili circulari per ſuū motū ſit ei naturale. nulla ē rō: quare magis termineť ad vbi vnū ꝙ ad aliud. E contrario de motu recto. nā mot⁹ nālis rectus eſt ad vbi naturale ipſi mobili: ⁊ icipit ab vbi inaturali. ⁊ iō cū puenit ad ipſuȝ vbi nāle quieſcit ſub eo. Uel poteſt iſta neceſſitas ſic itelligi vt tangebať: qꝛ in omni motu terminato neceſſe eſt ꝙ termin⁹ ad quē ſit actu diſtinctus a termino a quo ⁊ ecōuerſo: ſȝ in toto motu circulari terminus a quo ⁊ termin⁹ ad quē nō ſunt ſimplr ⁊ actu diuerſi: qꝛ ſunt vnū ⁊ ideȝ. vt circulatio ſolis que icipit ab oꝛiente ⁊ iterato redit ad oꝛiens. Simillr aūt ⁊ in alijs. Q̄olibȝ eniȝ vbi neceſſariū eſt eſſe termin⁹ a quo ⁊ terminus ad quem ipſius circulationis. q̄re ⁊c. ¶ Jtē aliqui ſic arguunt. Nihil icipit a ſuo termino: nec terminať a ſuo pncipio. ⁊ nihil icipit de nouo moueri in termino ad quē ſui motus nec deficit vel ceſſat moueri a termino a quo ſui mot⁹: ſed mobile circulare ſemp eſt i termino ſui motus ad quē: ⁊ ſemp eſt in termino ſui mot⁹ a quo. Nā quodlibet vbi ſignatū vnū numero ē termin⁹ alicui⁹ ad queȝ: ⁊ pncipiū a quo alterius circulatiōis: ⁊ vnū vbi ſȝ ſpeȝ eſt termin⁹ a quo ⁊ termin⁹ ad quē eiuſdē circulatiōis. ergo mobile qđ circulariter moueť ſȝ nām nō icipit de nouo moueri poſtꝙ penit⁹ nō mouebať nec vnꝙ dficit a motu ita ꝙ ampli⁹ nō moueať. ꝗ mot⁹ circularis eſt ꝑpetuus. Et foꝛte illam demōſtratiōnē Ariſt. itellexit in his verbis: ⁊ vt ſemp ſit in pncipio ⁊ fine: ⁊ nūꝗ: ē eniȝ ſemp in pncipio vnius circulationis ⁊ in fine alterius: ⁊ nūꝗ eſt in pncipio anꝗ nō fuerit mot⁹ vel anꝗ mobile deuerit: nec vnꝗ in fine poſtꝗ nullus erit mot⁹ vel poſt ꝙ mobile quieſcit: ⁊ ſic motus circularis eſt perpetuus. Ulterius cōſiderandū eſt ꝙ in toto motu circulari perpetuo circulatio pꝛioꝛ nō eſt eadē nūero ſimplr ⁊ i actu cū poſterioꝛi nec diuerſa numero ꝓpe ſimplr: qđ ſic pȝ. Nā illa ꝓpꝛie ſimplr nō ſunt vnū nūero quorum vnum deficit adueniente alio. ſȝ circulatio pꝛioꝛ deficit adueniēte poſterioꝛi: vt manifeſtū eſt. q̄re ⁊c. ¶ Jtē nō ſunt diuerſe numero ſimplr ⁊ ꝓpꝛie: qꝛ illa q̄ ſunt cōtinua ⁊ non diſtincta actu non ſunt actu diuerſa numero: ptes enim alicuius linee eiuſdē ꝙ diu ſunt ꝯtinue nō ſunt pꝛopꝛie diuerſe nūero vt vult Cōmen. in 4° huius: ſȝ circulatio pꝛioꝛ eſt ꝯtinua poſterioꝛi: ſunt.n. copulate ad eundeȝ terminū cōeȝ ſic ꝙ vnū ⁊ idē vbi ad qđ terminatur circulatio pꝛioꝛ eſt illud a quo ſine medio icipit poſterioꝛ. ꝗ nō ſūt actu ⁊ ſimplr diuerſe nūero extra aiaȝ. Qualiter autē ſunt nūcrate i potētia ⁊ qualr tps ꝙ eſt nūerus hmōi circulationū ſit extra animā: ⁊ qūo nō: viſum ē in 4° hui⁹. ¶ Et ſi dicať ꝙ vnūqđꝗ icōparatū alteri vel eſt idē nūero cū eo vel diuerſuȝ: vt vult Ariſt. in. io.
T.cō.ii. metaph. Dōm eſt ꝙ verū eſt ꝙ vnū ens cōparatū alteri enti vel eſt idē cū eo vel diuerſuȝ: ſed circulatio pꝛioꝛ nō eſt ens ſimul actu extra aiam cū poſterioꝛi. ergo ⁊c.

Ad pꝛimam ratiōnē dicēdū ꝙ motus ſequiť magnitudinē quantū ad finitatē extēſiōis vel ifinitatē: vn̄ in magnitudie finita nō pōt eſſe mot⁹ infinitus extēſus. ⁊ ſič ifinitas duratiōis motus requirit infinitā duratiōnē magnitudinis. Si ergo arguiť ſic. Si mot⁹ circularis eſſet infinitus: tūc magnitudo circularis eēt ifinita. Uerū eſt ifinita ſm durationē: ⁊ hoc bene eſt poſſibile: lȝ nō ſit infinita ſȝ extenſionem pmanentē. Et ſi dicatur ſic. motus in magnitudine eſt finitus. ve⁊ eſt ſi eſt i magnitudine finita ſm durationē. Aliter nō opoꝛteret ꝙ eſſet finitus ſm durationem. Jtem ſi arguiť ſic: ſi mot⁹ circa magnitudinē finitā eſt finitus: ⁊ mot⁹ circularis circa magnitudinē finitā. ꝗ ⁊c. Dico ad maioꝛē ꝙ mot⁹ circa magnitudinē finitā eſt finitus. ve⁊ de motu per quē illa magnitudo finita ptrāſitur finities: vn̄ q̄libet circulatio eſt finita p quaȝ ſit reditus de eodē in idē circa aliqđ finitū: ſed motus p quē magnitudo finita ptranſit infinities nō eſt finitus duratione. Uel aliter motus circa magnitudinē finitā eſt finitus. verū eſt ſȝ velocitatē. Nā i determinato tpe ⁊ finito ptranſitur q̄libet tota magnitudo finita: ſed nō oȝ ꝙ ſit ifinit⁹ ſȝ duratiōnē totalē. ¶ Ad aliaȝ cū dr̄ motus per quē mobile pluries ptrāſit ⁊c. Uerum eſt ſi hoc fuit anꝗ puenerit ab eodē in idē ſicut cōtingit in motu reflexo. ibi.n. mobile ptrāſit pluries eadē ſigna. hoc eſt pꝛius ꝙ redierit ab eodē in idem. Sed in motu circulari nō ē ſic. ſi eniȝ mobile ptrāſit pluries hoc ē poſtꝙ redierit ab eodē in ideȝ. cū eniȝ mobile motū fuerit ab a. in a. p media b.c.d. pōt iterū mouere ab a. in a. per eadē media ⁊ eodē oꝛdine partiū ſeruato. in motu aūt recto ꝓcedēdo ab eodē i idē nō ſeruať idē oꝛdo partiū: imo pars mobilis que i pꝛioꝛi parte motus erat ꝓpinquioꝛ termīo ad quē: in 2ª parte motus ē remotioꝛ ab illo: vt pȝ ad ſenſuȝ. ¶ Ad aliaȝ dico ꝙ in magnitudine finita pōt eſſe potētia ifinita ſm duratiōnē lȝ nō ſȝ vigoꝛē vt videbiť in ꝯſequentib⁹. Jtē in magnitudine finita pōt eſſe potētia infinita. lȝ nō potētia actiua ſȝ aliquos. hoc autē ſufficit ad hoc vt in magnitudine finita ſit motus infinitus: qꝛ magnitudo que mouet perpetuo nō hȝ niſi potētiā receptiuā mot⁹: nō aūt potētiaȝ actiuam ſibi inherentē ſm Ariſto. ⁊ cōmentatoꝛē in iſto 8°. quare ⁊c.

¶ Nō autē neceſſe hoc imptibile eſſe nec habere magnitudinē dicem⁹ pꝛimū de pꝛioꝛib⁹ ipſo opponētes ⁊c. Te.cō. LXXVIII. Q̄ō.XIX.

QUeritur hic. Utꝝ mouēs finitū poſſit mouere p tps infinitū. ¶ Arguiť pmo ꝙ ſic: Qꝛ coꝛpus celeſte ē finitū: vt pȝ ex pꝛio T.c.4
celi ⁊ mūdi: ſȝ ipm coꝛpus celeſte mouet
iſta iferioꝛa p tps ifinitū: vt pȝ ex 2° ð ge T.c.5
neratiōe. ⁊ in iſto. 8°. ꝗ ⁊c. ¶ Jtē oē mo T.c.5
uens qđ ē in magnitudine finita ē finitū. hoc eſt euideſ. ſȝ mouēs qđ mouet p tps ifinitū eſt in magnitudie finita. ꝓbatio. qꝛ agēs nāle oȝ eſſe itrinſecum paſſo vt vult Cōmē. in 5° metaphiſice. capitulo de pncipio. ſȝ mouēs T.c.
qđ mouet per tēpus infinitū eſt agens naturale vt manifeſtū eſt: nullū enim agens violentū mouet per tēpus in T.c.i2.
finitū: vt pȝ ex pmo celi. ¶ Jtē mouens qđ pōt ſemper eſſe pōt ſemp mouere. hec videť manifeſta. Sed aliqđ mouens finitū poteſt ſemp eſſe ſicut pȝ de celo. ipſum.n. celum eſt mouens finitū: ⁊ poteſt ſemp eſſe cum ſit ingenerabile ⁊ incoꝛruptibile. pꝛimo celi. ergo ⁊c. T.c.20
¶ Oppoſitum vult Ariſto. ⁊ cōmentatoꝛ.

Ad q̄ōnem dicendum eſt bꝛeuiter ꝙ mouens finitū non poteſt mouere per tēpus infinitum. Ad qđ demonſtrandū ſupponenda ſunt aliqua. ¶ Pꝛimo ſupponendum eſt ꝙ cuȝ aliquod mouens mouet aliqđ mobile per aliquod ſpatiū in aliquo

tempore.pars mouētis mouet in minori tēpore parteꝫ
mobilis per ꝑtē ſpatij.Uerbi gratia: ſi.io.homines tra
hunt lignū.io.pedum per ſpatiū.io.ſtadioꝝ in decē mo
mentis.manifeſtum eſt ꝙ vnus homo moueret lignum
vnius pedis per vnū ſtadium in minori tēpore ꝗ̃ in de-
cē momētis:in quibꝰ mouebaᷓ totum mobile. ſimiliter
autē ⁊ in alijs:ſemꝑ enīꝫ pars mobilis in minori tēpore
pertranſit parteꝫ magnitudinis ꝗ̃ totum mobile. ¶ 2°
ſupponēdū eſt ꝙ oē finitū per ablationē alicꝰ finiti aliq̃
tiens facta ꝯſumiᷓ:⁊ hoc pꝫ in ꝓmo huiꝰ. ⁊ oē totū ꝯſti
T.c.7. tutū ex partibus finitiſ eſt finitū vt habeᷓ ex ꝓmo huiꝰ.
T.c.76 Tūc pōt demōſtratio formari ſic. Si mouēs finitū vel
terminatū moueret per tꝑs infinituꝫ: tunc ſequiᷓ ꝙ tꝑs
infinitū eſſet finitū:qð eſt manifeſtum īpoſſibile.⁊ ꝓba-
tur ꝯña. Ponamus ꝙ mouens qð poniᷓ mouere ꝑ tꝑs
īfinitū ſit a.⁊ b.ſit mobile.⁊ tꝑs īfinitū ſit c. Tūc ſubtra
haᷓ aliqua pars motoris.⁊ ſit d.⁊ aliq̃ ꝑs mobilis. ⁊ ſit
e.manifeſtū eſt per ꝓmā ſuppoſitionem ꝙ d. mouebit e.
in minori tꝑe ꝗ̃ ſit tꝑs c.Ulterius ſubtrahatur quedam
alia pars mouētiſ ⁊ addaᷓ ad ꝓorē.ſ.ad d.⁊ quedā alia
pars mobilis ⁊ addaᷓ ipſi e.tūc argueᷓ. ſꝫ ꝓportioneꝫ
qua addiᷓ ad mouens ⁊ mobile addiᷓ ad tꝑs. ſꝫ ſubtra
hendo ab a.⁊ addendo ipſi d.reſultat aliqð finitū totū:
⁊ ſimiliter ſubtrahendo ab ipſo d.⁊ addendo ad c.reſul
tat aliqð finitū:qꝛ qðlibet finituꝫ per ablationem finiti
ꝯſumiᷓ:vt dicit 2ª ſuppoſitio:⁊ qð reſultat ex finitis vel
terminatis partibus eſt finitū:vt dicit.3ª.ergo ſiľr addē
do ad tēpus motus reſultat tꝑs finitū ſiue terminatuꝫ.
ſed illud tꝑs qð reſultat eſt illud tꝑs ī quo totū mouēs
mouebat vel equale ei:ſicut totū qð reſultat ex additio
ne partiuꝫ motoris eſt ipſe motor totus vel ei equale. ⁊
totū qð reſultat ex additiōe partiū mobili eſt totū mo
bile vel equale ei:ergo illud tēpus in quo mouet totum
mouēs eſt finitū vel equale finito. ⁊ ſi ē equale finito eſt
finitū:⁊ ponebaᷓ infinitū:ergo eſt finitū ⁊ infinitū: qð ē
impoſſibile.Uel pōt breuiter deduci ſic. ſm ꝓportionē
qua ſubtrahiᷓ a motore ⁊ mobili ſubtrahiᷓ a tempore:
ſed ſubtrahendo a motore finito vel terminato aliqð fi
nitum tandem ꝯſumiᷓ.per ſuppoſitionē: ⁊ ſiľr ſubtrahē
do a tēpore in quo ille motor mouet illud mobile:tādē
totum cōſumitur:ſꝫ oē qð cōſumiᷓ per ablationē finiti
eſt finitū vt manifeſtū eſt per ſe:infinitū enim nō conſu-
mitur per ablationem finiti:ergo illud tempus erat fini
tū.⁊ ſic idem qð ꝓus.⁊ hec eſt demonſtratio Arꝭ.in lr̃a.
¶ Item poſſet ſic argui. Sicut ſe hꝫ mouens ad ꝑtes
mouentis:⁊ mobile ad partes mobiliſ:⁊ ſic tēpus ī quo
totum mouens mouet ad partes temporis:in quibꝰ mo
uet partes motoris:⁊ in quibus moueнᷓ ꝑtes mobilis.
Nā vnicuiqꝫ parti motoris ⁊ mobiľ corñdet aliq̃ pars
temporis:cū pars nō poſſit mouere ī equali tēpore cuꝫ
toto referendo ad partē vel ad determinatū ſignū ſpa-
tij ſuper qð fit motus ſimiliter ſe habet motus. Semꝑ
enim pars mobilis in minori tempore ꝑtranſit aliquaꝫ
partē ſpatij ꝗ̃ totuꝫ mobile. Et ſimiliter pars motoris
in minori tꝑe facit ꝑtranſire partem mobilis per partē
ſpatij ꝗ̃ totū tꝑs:minꝰ aūt tꝑs eſt pars maioris tēporiſ
⁊ ſic vnicuiqꝫ parti motoris ⁊ mobilis correſpōdet ali-
qua pars temporis in quo totꝰ motor mouet totū mo
bile.ſicut ergo ſe hꝫ totus motor ad partes motoris ⁊
totū mobile ad partes mobilis: ſic totū tꝑs ad partes
temporis. Sed cōſtat ꝙ totuſ motor cōſtituitur ex par
tibus motoris:⁊ totū mobile ex partibus mobilis: er-
go totū tempus cōſtituitur ex partibus temporis ī qui
bus partes motoris mouēt partes mobilis. Sꝫ vlteriꝰ
totuꝫ mouens finitum conſtituiᷓ ex partibus finitis ſibi
equalibus.⁊ ſimiliter totum mobile:ergo totum tēpus
cōſtituiᷓ ex partibus:in quibꝰ totus motor mouet totū
mobile:ex partibꝰ dico finitis ſibiinuicē equalibus : ſed
qð cōſtituiᷓ ex partibus finitis eſt finitū:ergo totū tem-
pus in quo mouet motor finitus ē finitū ⁊ nō finitū. Et
breuiter ſuſtentatur hec ratio ſuper hoc ꝙ cum mouēs
finituꝫ mouet aliqð mobile per aliqð tempus:vnicuiqꝫ
parti motoris ⁊ mobilis correſpondet aliqua pars illiꝰ
temporis in qua ꝑte tēporis pars motoris mouet par-
tem mobilis in partē ſpatij:vt pꝫ ex pria ſuppoſitiōe:⁊
equali parti motoris ⁊ mobilis eq̃lis pars tēporis. Cū
igitur in motore finito nō ſint partes infinite ſibiinuicē
equales manifeſtū eſt ꝙ in tēpore illo in quo mouet nō
ſunt partes infinite ſibiinuicē equales. Sed hoc cōtin-
geret ſi eēt īfinitū vt manifeſtuꝫ eſt:ergo ⁊c̄. ¶ Contra
primā deductionē eſt vnum dubiū: qꝛ ibi ſuppoīᷓ ꝙ a
motore finito poſſit ſubtrahi vel auferri ꝑſ aliq̃:⁊ iteꝝ
alia ⁊ apponi ꝓori.hoc aūt non eſt verū vľr. qꝛ a corꝑe
celeſti qð eſt mouēs finitū nihil pōt ſubtrahi:vt ſatis pꝫ
ex prio celi. Ad hoc diceret Comē. ꝙ ꝗ̃uis a toto celo
nō poſſit aliqd ſubtrahi.tñ hec ꝯditiōalis eſt v̾a:ꝙ ſi a
celo aliq̃ parſ auferaᷓ ꝑs ipſa ī minori tꝑe mouebit aut
mouebiᷓ ꝑ determinatū ſignū ꝗ̃ ipꝫ totū celu: ⁊ hoc eſt
manifeſtū.nihil.n.ꝓhibe ꝯditionalē eē verā:cuius an-
tecedēs fuit impoſſibile vt dictū fuit prius. Sꝫ ex quo
ſequiᷓ ꝯditiōalē que vera eſt eē falſam: ē falſuꝫ īpoſſibi
le.mō ſi mouēs finitū moueret ꝑ tꝑs infinitū illa ꝯditio
nalis nō poſſet eē vera:vt pꝫ ex dictis.deᷓ.n.ꝙ pars illi
us moueret in minori tꝑe.ſ.in ꝑte illius totius tꝑis. ſe-
queᷓ ꝙ illud totū tꝑs ſit finitū vt deducebaᷓ prius.

Ad primam rōnē cū diciᷓ ꝙ corpus celeſte ē
finitū ⁊c̄.ꝓpter ſolutionem iſti
us rōnis eſt intelligendū ꝙ ſm Ariſto.in 6° huius. tꝑs T.c.39.
motus ſiue duratio in motu locali accipiᷓ dupľr. Uno
modo ſm partes mobilis. Alio modo ſm partes ma-
gnitudinis ſuper quā fit motꝰ.ſm partes mobilis atten
ditur duratio motꝰ:qꝛ manifeſtū ē ꝙ ꝓus vna pars mo
bilis ꝑtrāſit aliqð ſpatij ſignū vel aliquā partē ſpatij ꝗ̃
totū mobile. Ex ꝑte āt magnitudinis q̃ totū mobile pri
us tꝑe ꝑtranſit vnā ꝑtē magnitudinis ꝗ̃ totā magnitu
dinē. Mō cū dicit Arꝭ. ꝙ mouēs finitū nō pōt mouere
per tꝑs infinitū intelligit hic accipiendo tꝑs motus ex
parte ꝑtiū magnitudinis:⁊ hoc pꝫ ex ſuo ꝓceſſu: qꝛ ipſe
accipit ī ſua demōſtratiōe ꝙ pars mouētis mouet ꝑteꝫ
mobilis in minori tꝑe ꝗ̃ totū mobile: qð nō eēt verū ſi
acciperet tempus motus ſꝫ ꝑtes magnitudinis q̃ per-
tranſiᷓ:imo ſꝫ hoc in equali tꝑe pars mouentis mouet
partē mobilis:ſicut totū mouēs mouet totū mobile:ea
dē enim ē ꝓportio partis motoris ad partē mobilis q̃
eſt totiꝰ ad totū cōparādo ad totā magnitudinē:vt ha
betur ex 7° huius. Et ſi accipiaᷓ tēpus motꝰ ex ꝑte par
tiū mobilis:ſic eſt verum qð dicit.naꝫ vt ſepe dictum eſt
pars mobilis ꝓus tꝑe pertrāſit partē magnitudinis ꝗ̃
totū mobile. Sic aūt accipiēdo tꝑſ motꝰ īpoſſibile ē ꝙ
mouens finitū moueat per tꝑs īfinitū:qꝛ per tꝑs īfinitū
nō moueᷓ niſi mobile īfinitū loq̃ndo de īfinitate ꝓueni-
ente ex ꝑte partiū mobilis:vt manifeſtū eſt.mō ꝯſtat ꝙ
mouens īfinitū nō pōt mouere mobile infinitū:cū v̄tuſ
motoris ſemꝑ ſit maior ꝗ̃ mobilis. Cū ergo diciᷓ ꝙ ce-
lū qð ē mouēs finitū mouet ꝑ tꝑs infinitū. Dicenduꝫ ꝙ
nō mouet per tꝑs infinitū:qð quidē tꝑs accipiatur ſm
partes mobilis celeſtis.qꝛ ipſuꝫ nō eſt īfinitū ſed finitū.
⁊ ideo nō eſt ꝯtra Ariſto. ¶ Sed ꝯ iſtā ſolutionē rōna
biliter dubitaᷓ.qꝛ Ariſto.nō ꝓbat hic iſtā ꝓpoſitioneꝫ
niſi ad demonſtrandū īferius ꝙ primū mouens non eſt

in magnitudine. Et ibi ſic arguit: mouenſ qȯ mouet per
tp̄s infinitum eſt mouens infinitū. hoc demonſtrat̄ hic.
ſed motoꝛ pꝛimus mouet per tēpus infinitū. ergo nō eſt
finite virtutis. Ulterius deducitur ſicut videbitur poſte
rius. ¶ Tūc dubitat̄. eo mō dʒ Ariſto. hic demōſtrare
ꝙ motoꝛ finitus non mouet per tēpus īfinitū quomo-
do accipit īferiꝰ ꝙ motoꝛ p̊mꝰ mouet ꝑ tp̄s īfinitū. Ali
ter enīʒ ſuppoſitiōes ſue nō eēnt bone: īmo eēt fallacia
accidētis aut equiuocatiōis. ſʒ ipſe nō ſupponit inferiuſ
ꝙ p̊mū mouēs moueat per tempus infinitū īfinitate cō
tingente ex partibus ipſius mobilis: vt manifeſtum eſt:
T.c.56. qꝛ nullum mobile eſt infinitū. vt pʒ ex 3° huius. ⁊ pꝛimo
T.c.46 celi. ſed īfinitate ꝓueniente ex reiteratiōe motus ab eo
dem in idem. hoc enim mō motus eſt infinitus vt pꝛius
patuit. ergo hic non intendit ꝙ motoꝛ finituſ nō mouet
per tp̄s īfinitū ſumēdo tp̄s ſecūdū ꝑtes mobiliſ. ¶ Ad
hoc dicūt aliq̄ ⁊ ſatis ſubtilr̄ vt vr̄ mihi. ꝙ ꝗuis p̊mus
motoꝛ nō moueat mobile īfinitū nec ꝑ tp̄ſ īfinitū pꝛout
tp̄s motꝰ ↄſiderat̄ ſecūdū ꝑtes mobilis. tn̄ ſi eēt mobile
infinitū ipſe p̊mꝰ motoꝛ haberet ipſuʒ mouere. Et ex h̄
ſequit̄ ꝙ nō dʒ eſſe finitus: qꝛ mouens finitū non poſſet
mouere mobile īfinitū ſi eſſet: cū motoꝛ debeat eſſe ma-
ioꝛis virtutis ꝙ̄ mobile. nihil aūt eſt maioꝛis v̓tutis īfi-
nito ſi eſſet. Q̄ꝛ aūt pꝛimū mouens deberet mouere mo
bile infinituʒ ſi eſſet ꝓbant ſic. Nam pꝛimus motoꝛ eſt
per ſe ⁊ p̊ma cauſa motus. ⁊ ꝑ ſe ⁊ p̊ma cauſa īfinitatis
motus vt māifeſtuʒ eſt. cauſa aūt per ſe debet referri ad
effectū per ſe vt habet̄ ex 2° huius. Unde ip̄e motoꝛ pꝛi
T.c.33. mus debet eſſe cauſa īfinitatis motus que per ſe cōpetit
ipſi motui: īfinitas autem motus qua motus per ſe eſſet
infinitus eſſet ex partibus ipſius mobilis ſi mobile eſſet
infinitū. Cū .n. ipſum mobile ſit per ſe ſubiectum motus
manifeſtū eſt ꝙ īfinitas que accidit motui ex parte mo-
bilis magis per ſe cōpetit ipſi motui ꝙ̄ īfinitas q̄ ↄpetit
ex partibus magnitudinis. vnde ſi eſſet mobile infinitū
opoꝛteret ꝙ motoꝛ pꝛimus qui eſt pꝛimo ⁊ per ſe cā mo
tus ⁊ infinitatis motus eēt cā illiꝰ īfinitatis quā hʒ mo-
tus ex partibus mobilis. ita ꝙ moueret mobile īfinituʒ
ſi eſſet. Ex hoc aūt ſequitur vt dicebatur ꝙ ipſe pꝛimus
motoꝛ ſit virtutis īfinite: ⁊ ex hoc concludit̄ vlterius ꝙ
nō ſit in aliqua magnitudine vt deducet̄ in ↄſequentibꝰ.
¶ Sed ſine dubio ꝗuis iſtud ſit ſatis ſubtilr̄ dictum. tn̄
nō videt̄ bene eſſe ad intentionē Ariſto. Nam Ariſto.
in illa demonſtratione in qua oſtendit motoꝛē p̊mū nō
eſſe in magnitudine debet ſupponere ꝙ ipſe mouet per
tempus infinitū: eo modo quo demonſtrauit motū eſſe
infinituʒ in pꝛecedentibus: vt pʒ inſpicienti ſuā demon-
ſtrationē: non enim ꝓbauit motum eſſe infinitū ⁊ ꝑpe-
tuum niſi vt illud ſupponeret in illa demōſtratione. ſed
ipſe demonſtrauerat motū eſſe īfinitū ſecūdū circulatio
nē nō ſecūdū infinitatē mobilis: vt etiā iam manifeſtuʒ
eſt. Et ꝙ dicūt iſti ꝙ infinitaſ ex parte partium eſt illa q̄
cōpetit motui per ſe. dico ꝙ nō ē verū ſimplr̄: qꝛ hec īfi-
nitas nō eſt poſſibilis: cum īpoſſibile ſit hoc modo mo-
bile eē ſimpliciter īfinitum. īmo ſolum motui poſſibilis
eſt infinitas ſecundū circulationē ⁊ reiterationē motus
ab eodē in idē: ⁊ iō vr̄ remāere dubitatio. ¶ Propter
qȯ aliqui dicunt aliter: dicūt enim ꝙ intentio Ariſto. eſt
hec: ꝙ mouens finitū nō poteſt mouere per tempus īfi-
nitū tanꝙ̄ p̊ma cauſa īfinitatis ſeu ꝑpetuitatis motuſ. ⁊
ſm̄ hoc nō valet inſtantia de celo. celū enim mouet per
tēpus infinitū non tanꝙ̄ p̊ma cauſa īfinitatis motus: qꝛ
nō mouet niſi motum ab aliquo alio. ⁊ iō non poteſt eē
pꝛima cauſa motus: ⁊ de tali intelligit Ariſt. vt dicunt.
¶ Sed iſtud nō videtur ſufficere: qꝛ demōſtratio Arꝫ.
videt̄ eſſe cōmunis ad omne mouens finitū ſiue ſit pꝛi-
ma cauſa motꝰ ſiue non. Suſtentatur enīʒ ſuꝑ iſtā ꝓpo-
ſitionē: ꝙ cū mouens finitū mouet aliquod mobile per
tēpus aliqȯ: pars mouētis in minoꝛi tēpoꝛe mouet par
tem mobilis ꝑ determiatū ſignū magnitudinis ſiue ſpa
tij in quo vel circa qȯ ſit motus. ⁊ hoc videt̄ eſſe verum
quocūqʒ mouēte finito q̄litercūqʒ moueat. ¶ Et ideo
alij dicūt aliter. ⁊ dicūt ꝙ ītētio Arꝫ. eſt hec. ꝙ mouens
finitū nō mouet ꝑ tp̄s īfinitū motu vno nūero. mō ip̄m
celū nō mouet aliqȯ iſtoꝝ īferioꝝ ꝑ tp̄s īfinitum motu
vno nūero: qꝛ vnitas nūeralis motꝰ reqꝛit vnitatē nūe
ralē mobilis: vt pʒ in 5° huiꝰ. ſʒ nullū iſtoꝝ īferioꝝ ma T.c.34
net vnū nūero ꝑ tp̄s īfinitū: vt pʒ 2° de aīa ⁊ 2° d̓ gn̄atio T.c.34
ne: ſi aūt celū mouet iſta īferioꝛa ꝑ tēpus īfinitū hoc eſt T.c.46
motu vno ſʒ ſpeciē vel ſʒ genꝰ. ⁊ ideo īſtātia nō valet.
¶ Sʒ adhuc iſtud nō vr̄ eē ſʒ ītētionē Arꝫ. nā demon
ſtratio Arꝫ. ita bn̄ ꝓbat de motu vno ſʒ ſpēʒ ꝙ motoꝛ
finitꝰ nō moueat ꝑ tēpus infinitū ſicut de motu vno nu
mero vt pʒ ↄſideranti demōſtrationē illā. Et poſſet ſic ar
gui. Illud tēpus eſt finitū qȯ reſultat ex pluribus finitis
equalibus. hec eſt manifeſta cuilibet ītelligēti. ſed tem-
pus in quo mouet mouens finitū reſultat ex partibꝰ fi
nitis equalibus. qȯ ſic apparet. nā vnicuiqʒ parti moto
ris ⁊ mobilis coꝛreſpōdet aliq̄ pars tēpoꝛis in qua mo
uet per ſignū magnitudinis determinatū vt dictū ē ꝑus
⁊ partibus equalibus motoꝛis ⁊ mobiliſ coꝛreſpōdent
partes tp̄is equales. Cū ergo partes mouētis finiti īui-
ceʒ equales ſint finite: ⁊ ſimiliter partes mobilis: ſequit̄
ꝙ partes tempoꝛis in quo mouet mouēs finitū ſibiīnui
cem equales ſint finite: ⁊ ſic tempus in quo mouet mo-
uens finitū eſt finituʒ ſiue moueat motu vno nūero ſiue
vno ſpē. ¶ Propter qȯ foꝛte redeūdū eſt ad ſolutionē
pꝛioꝛē. Dicēdo ꝙ Arꝫ. itendit hic dēmōſtrare ꝙ mouēs
finitū nō mouet per tp̄s īfinitū: pꝛout tp̄s motus attēdi
tur ſʒ ꝑtes mobilis modo ꝑdeclarato. Ex hoc āt debe
mus elicere ꝙ ēt mouens finitū nō pōt mouere per ſe ⁊
p̊mo per tp̄ſ infinitū ſʒ circulationē ⁊ reiterationē mo
bilis. Nā ſi mouēs finitū moueret ꝑ tp̄s īfinitū ſʒ circu
lationē ſeu reiterationē tāꝙ̄ per ſe ⁊ pꝛio: cā motꝰ īfiniti
tūc deberet poſſe mouere mobile īfinitū ſi eēt. Ex q̊ .n.
eſſet cā p̊ma īfinitatis motꝰ deberet eſſe cā illiꝰ īfinitatiſ
ſeu duratiōis īfinite q̄ ꝑ ſe ↄpeteret motui: mō ſi mobi-
le eēt īfinitū tūc ipi motui ꝑ ſe d̓beret̄ īfinitas ex ꝑte ꝑti
um mobilis. q̄ꝝ vna ptiꝰ tpe ꝑtrāſiret determiatā ꝑteʒ
ſpatij ꝙ̄ totū. ⁊ ſic ſi īpoſſe ē mouēs finitū mouere ꝑ tp̄s
īfinitū ꝓut tp̄s ſumit̄ ſcd̄ʒ ꝑtes mobilis: īpoſſibile ē ip̄ʒ
mouere ꝑ tp̄s īfinitū ſʒ circulatiōeʒ. ⁊ h̄ erit vtile ad de
mōſtrationē illā ꝑ quā ↄuicit̄ ꝙ motoꝛ p̊mꝰ n̄ ē ī magni
tudine: qꝛ ↄſtat ꝙ ip̄e mouet ꝑ tp̄s īfinitū ſʒ circulatio-
neʒ. ¶ Q̄ꝛ ſi h̄ nō ſufficit īquire meliꝰ qꝛ nō poſſuʒ plus
ad pn̄ſ. ¶ Ad aliā cū dr̄. oē qȯ ē ī magnitudie finita ⁊c̄.
veꝝ ē ſi ſit ī ea ſic̄ foꝛªdās māe. ſʒ ſi ſit ī ea ſic̄ motoꝛ ap-
ꝓp̊atꝰ mobili appꝛop̊ato: n̄ oʒ ꝙ ſit finitū. ſic āt eſt de
motoꝛ q̄ mouet ꝑ tp̄s īfinitū: n̄ .n. ē foꝛªdāſ eē māe nec ē
ī magnitudie finita ſic̄ foꝛª ī ſubo ⁊ ↄſtituta ī eē ꝑ ſubm
ſʒ ſolū ſic̄ motoꝛ ī mobili appꝛop̊ato vt vid̓bit̄ pꝰ q̄re ⁊c̄.
¶ Ad aliā cū dr̄. mouēs qȯ pōt ſꝑ eē ⁊c̄. ꝑt ↄcedi ꝙ celū
ꝑt ſꝑ mouere ſʒ circulationē: nō ſic̄ p̊ma cā ꝑpetuitatiſ
motꝰ circularis: qꝛ mouet motū. q̄re nō valet ⁊c̄. Que-
rat̄ ↄplemētū huiꝰ q̄onis in queſtiōe extraoꝛdinaria de
infinitate vigoꝛis dei. q̄ ſic īcipit. Difficultas ē nō ꝑua.

¶ Q̄ȯ autē in finita omnino magnitudine non
cōtingat infinitam eſſe potētiam ex his maniſe
ſtū eſt ⁊c̄. Tex. com̄. LXXIX. Q̄ȯ. XX.

Onſequēter querit̄. Utꝝ virtus īfinita poſ
ſit eē in magnitudīe finita. ¶ Arguit̄ ꝙ ſic.
c qꝛ in celo eſt virtus īfinita mouēs iſta infe-
T.c.86. rioꝛa. vt pꝫ in iſto. 8. ꝛ. in. 2. de gn̄atione: ſꝫ
T.c.60. celum eſt finite magnitudīſ. vt pꝫ ī pꝛīo celi.
T.c.46 ğ ꝛc̄. ¶ Jtē in quocūqꝫ ē poª finita illō ē gn̄abile ꝛ coꝛ
ruptibile: ſꝫ celū nō eſt gn̄abile ꝛ coꝛruptibile: ğ in ipſo
nō eſt poª finita: q̄re relinq̄t ꝙ ī ipō eſt poª īfinita. aut ꝙ
nullā hꝫ potētiā. ꝛ hoc eſt abſurdū cū ſit p̄ma cā coꝛpea
huiꝰ totiꝰ mūdi īferioꝛiſ. a qua oīs v̄tuſ huiꝰ mūdi guber
nat̄. vt pꝫ in p̄mo metheoꝛoꝝ. q̄re ꝛc. maioꝛ ꝓpoſitio ē
manifeſta. qō. n. hꝫ potētiam finitam hꝫ opationem fini
tam: eo ꝙ operatio eſt a virtute īmediate. Et qō hꝫ ope
rationeꝫ finitam eſt gn̄abile ꝛ coꝛruptibile: vt pꝫ. 4. me
theoꝛoꝝ. ꝛ minoꝛ pꝫ p̄mo celi ꝛ mūdi. Jtē in quocunqꝫ
eſt motus īfinitus in illo eſt potētia īfinita: ſꝫ in magni-
tudine finita eſt motꝰ īfinitus. ſ. in celo. ğ ꝛc. maioꝛ pꝫ: qꝛ
T.cō.6. motus eſt actus entis in potētia ſcōm ꝙ hr̄ in. 3. huius.
T.c.86. ğ motꝰ īfinitꝰ requirit potētiam infinitā in illo in quo ē:
T.c.8. ꝛ minoꝛ pꝫ ex iſto. 8. ꝛ p̄mo ꝛ. 2. celi ꝛ mundi. quare ꝛc.
¶ Oppoſitū arguit̄ aucte Ari. h ꝛ ſilr̄ aucte ꝯmētatoꝛiſ
q̄ volūt ꝙ in magnitudīe finita non pōt eſſe poª īfinita.

Ad qōnē dico breuiter ꝙ potētia infinita. i. po-
tētia q̄ eſt p̄ma cā ꝑpetuitatis motus
non pōt exiſtere in magnitudine finita. Ad cuiꝰ demon-
ſtrationē ſunt aliqua ſupponēda. Pꝛimo ſupponenduꝫ
eſt ꝙ maioꝛ potētia facit motū equalē cū minoꝛi poten
tia in minoꝛi tpe. v̄. g. Si duo hoīes trahūt vnam nauē
ꝑ vnum ſtadium in vna hoꝛa. quatuoꝛ hoīes trahunt il
lam nauē ꝑ vnum ſtadium in medietate vnius hoꝛe vel
in alio tpe mīoꝛi q̄ ſit vna hoꝛa: ꝛ ſilr̄ eſt in quolibꝫ alio
motu: ꝛ hoc eſt manifeſtū ꝑ ſe. 2° ſupponēdū eſt ꝙ nullū
mouens pōt mouere in nō tpe. loquēdo de motu ꝓpꝛie
dicto: cū oīs talis motus ſit ſucceſſiuus ꝛ ꝯtinuus. Tūc
poſſꝫ ſic argui. ſi in magnitudine finita eēt potentia mo
uens īfinita. ſ. que eſſꝫ p̄ma cā īfinitatis motus tunc ipſa
moueret in nō tpe: ſꝫ hoc ē impoīe ꝑ ſcōam ſuppoſitio-
nē. Pꝛobatio ꝯn̄tie. ſi ſit potentia infinita in magnitudi
ne finita: aut mouebit in tpe. aut in non tpe. ꝑ ſufficiēteꝫ
diuiſioneꝫ. Si diceret̄ ꝙ moueret in tpe. tūc capiat̄ aliq̄
potētia finita: opoꝛtebit ꝙ illa potentia finita moueat ī
maioꝛi tpe ꝑ p̄mā ſuppōnem. Si aūt vlterius ad illam
potētiā finitaꝫ addat̄ alia potētia finita tūc mouebit in
mīoꝛi tpe q̄ p̄ma potētia finita: qꝛ addēdo ad potētiaꝫ
diminuit̄ de tpe. Ulteriꝰ āt accipiat̄ alia potētia finita ꝛ
addat̄ alījs. adhuc mouebit in minoꝛi tpe. ꝛ ſic addēdo
finitā potētiā tandē ꝑueniet̄ ad potētiā aliquā finitam
que mouebit in tpe equali illi tpi in quo mouebit potē-
tia īfinita: qō eſt impoīe. ꝑ p̄mam ſuppoſitionem que di
cit ꝙ ſꝑ maioꝛ potentia exn̄s in magnitudine mouet in
minoꝛi tpe: ꝛ pōt declarari iſta rō exemplificādo in po-
tētijs finitis. Ponamus ꝙ quatuoꝛ hoīes v̄tute ſua tra
hant vnā nauem ꝑ vnum ſtadium in q̄tuoꝛ hoꝛis. ꝛ duo
hoīes trahāt naueꝫ in. 8. hoꝛis. tūc ſi īueniat̄ aliqua vir
tus que intm̄ excedat virtutem duoꝝ hoīum q̄tum. 8.
excedūt quatuoꝛ: manifeſtū eſt ꝙ illi mouebūt naueꝫ in
quatuoꝛ hoꝛis. ꝛ ſilr̄ in ꝓpoſito. Si virtus infinita exn̄s
in magnitudine moueat aliqō mobile ī aliquo determi-
nato tpe vt quatuoꝛ hoꝛis: accipiat̄ aliqua virtuſ finita
que moueat aliqō mobile in. 8. hoꝛis: ꝛ tūc ſi inueniatur
aliqua virtus finita que in eadē ꝓpoꝛtione excedat illā
v̄tutē finitā in qua ꝓpoꝛtione. 4. ꝛ. 8. excedunt q̄tuoꝛ. ꝛ
2. tūc certū eſt ꝙ illa virtus finita poterat mouere ī. 24.
hoꝛis qꝛ ſm ꝓpoꝛtionē qua addit̄ ad v̄tutem diminuit̄
a tpe. ꝛ ſilr̄ eſt in q̄cūqꝫ ꝓpoꝛtione. ſ. ꝙ tp̄us ſic ſe habꝫ in
quo mouet vna illaꝝ virtutū ad tp̄s in quo mouet alia.
Sic igit̄ virtus finita mouebit in equali tpe cum v̄tute
infinita: qō eſt impoīe. ergo relinq̄tur ꝙ illa virtus mo-
ueret in non tpe: qō eſt impoīe. Sꝫ vna dubitatio ē hic:
quā mouet ꝯmentatoꝛ: ꝛ expoſitoꝛ accepit ab eo. Nam
ꝑ iſtam rōnē nō ſolū videret̄ ꝯcludi ꝙ poª īfinita nō eſt
in magnitudine: ſꝫ etiam ꝙ nulla eſt potentia vel virtus
īfinita mouens: qꝛ ſi eſſet aliqua poª infinita mouēs illa
moueret in non tpe vt deductum eſt. qō eſt impoſſibile:
vt p̄uſ. Ad hoc r̄ndent expoſitoꝛes latini p̄mittendo ꝙ
nulla poª que eſt in magnitudīe mouet quaſi intellectꝰ.
ꝓbatum. n. eſt in. 3. de aīa. ꝙ ītellectus nō eſt v̄tus alicu
ius magnitudinis. Oīs aūt potētia que nō eſt in magni
tudine mouet ꝑ ītellectū. Sic. n. ꝓbat Ari. celum moue
ri a ſuo motoꝛe in. 12 metaph. Eſt autem differētia inter T.c.40
agēs ꝑ intellectum: ꝛ agens nāle: qꝛ actio agētis nālis
ꝓpoꝛtionatur nāe eius: ꝛ tm̄ agit q̄tum agere poteſt vt
tanta eſt calefactio q̄tus eſt caloꝛ: ſꝫ actio agentis ꝑ in-
tellectū nō oꝫ ꝙ ꝓpoꝛtionet̄ nāe ipſiꝰ ita ꝙ tm̄ agat q̄tū
agere pōt. nō. n. edificatoꝛ tm̄ edificat q̄tū pōt edificar̄:
ſꝫ q̄tū exigit rō foꝛme ꝯcepte. Sic igit̄ ſi eſſet aliq̄ v̄tus
īfinita exn̄s in magnitudīe ſeq̄t ꝙ motꝰ ex ipſa ꝓcedens
eſſꝫ ſm ꝓpoꝛtionē nāe eiꝰ: ita ꝙ moueret q̄tuꝫ mouere
poſſet: ꝛ ſic ꝓcedit rō ariſto. Sꝫ ſi ſit v̄tus īfinita non in
magnitudine motꝰ ꝓcedēs ab ipſa: nō ꝓcedit ab ipſa ſꝫ
ꝓpoꝛtiōeꝫ eiꝰ ita ꝙ non mouet ꝓut p̄t mouere: ſꝫ ſꝫ qō
ꝯuenit fini ꝛ nāe ſubiecti. Eſt aūt ꝯſiderādū vt dicunt ꝙ
nihil mouet̄ niſi magnitudinē hn̄s vt ꝓbatū eſt in. 6. hu- T.c.32.
ius. Un̄ velocitas motꝰ eſt effectꝰ receptꝰ a motoꝛe in ali
quo hn̄te magnitudinem. Manifeſtū aūt ē ꝙ nihil hn̄s
magnitudinē p̄t recip̄e effectū ꝓpoꝛtionalē v̄tuti q̄ non
ē in magnitudīe: qꝛ oīs nā coꝛpea ꝯpat̄ ad nāꝫ icoꝛpeaꝫ
ſic qōdā ꝑticulare ad abſtractum ꝛ ad vl̄e. Un̄ non pōt
ꝯcludi ſi v̄tuſ īfinita nō ſit in magnitudīe ꝙ ex ea ſequat̄
in aliquo velocitas īfinita q̄ ē effectꝰ ꝓpoꝛtōis tali poͤ:
ſꝫ nihil ꝓhibꝫ ī aliq̄ magnitudīe recipi effcūm v̄tutꝭ q̄ ē
in magnitudīe: qꝛ cā potioꝛ ē effcū. Un̄ ſi aliq̄ v̄tꝰ īfinita
eēt ī magnitudīe ſeq̄t ꝙ effcūs ei coꝛn̄dēs eēt in magni
tudīe. ſ. velocitas īfinita. ꝛ h ē ipoīe: ğ ꝛ p̄ᵐ: ꝛ h ſūt v̄ba
. ſ. Thome ī ſua expōne huiꝰ loci: ī qbꝰ māīfeſte ꝓbabat
ꝙ ē aliqō mouēs īfinitū ſiue magnitudīe qō p̄t q̄tū ē de
ſe mouere in n̄ tpe: ſꝫ qō n̄ mouet in tpe h ꝯuenit ex de-
fectu ſubi qō n̄ ē natū ſuſcip̄e talē effectū. Sꝫ iſtud nul-
loº ſatiſſac̄ dubitatiōi: qꝛ ſiue mouēs īfinitū ſit mouēs ꝑ
ītellectū ſiue nō: oꝫ ꝙ moueat ī aliq̄ tpe determinato: ꝛ
illiꝰ tpis erit aliq̄ ꝓpoꝛtio ad tp̄ſ ī q̄ mouet v̄tꝰ aliq̄ finita
ꝛ tūc ſi ſumat̄ q̄dā alia v̄tꝰ finita hn̄s eādē ꝓpoꝛtōeꝫ ad
illā v̄tutē finitā: ſic̄ tp̄s hꝫ ad tp̄s: nec io mouer̄ poterit ī
eq̄li tpe cū poª īfinita: qō ē ipoīe ſic̄ p̄uſ: maiō. n. poª ſēꝑ
mouet ī mīoꝛi tpe: ꝛ ꝯſtat ꝙ pō īfinita ē maioꝛ q̄ finita.
¶ Jtē cuilꝫ poͤ actiue oꝫ coꝛn̄dere aliq̄ pō paſſiua vt
pꝫ. 5. meta. Si igr̄ aliqō mouēſ īfinitū qō mouet ꝑ itelle T.c.17.
ctū hꝫ v̄tutē actiuā velocitatiſ īfinite: ita ꝙ q̄tuꝫ ē de ſe
p̄t agere motū in nō tpe: oꝫ ꝙ iſti poͤ coꝛn̄deat aliq̄ pō
receptiua ī mobili: qō ē ipoīe. ¶ Jtē nālis phſ nō oꝫ ali
q̄d ponere qō n̄ appeat ad ſenſū. aut ꝙ nō poſſit ex aliq̄
bꝰ appētibꝰ ad ſēſū īueſtigari aut poni. Expimētū. n. ſmo
nū voꝝ ē vt ꝯcoꝛdēt rebꝰ ſenſatꝭ vt dic̄ Cōmen. ī iſto. 8. T.c.22.
nūc āt nihil appet nob ad ſēſū ex q̄ mediate vl̄ īmediate
poſſit ꝯuici ꝙ aliq̄s motoꝛ ſit vigoꝛis īfiniti: ꝛ ꝙ poſſit
mouer̄ ī n̄ tpe. cū oīs reuolutio ꝛ oīs motꝰ ſit īdetermīa
to tpe ꝛ hēat velocitatē dtermīatā. q̄re ꝛc̄. De h tn̄ pote
rit fieri qō ſpālis. Ampliꝰ cum q̄lꝫ motoꝛ celeſtꝭ ſit v̄tꝰ n̄
ī magnitudīe ſeq̄t ſꝫ dcā huiꝰ hoīs ꝙ oꝛbes īferioꝛes n̄
ſūt nati recip̄e tātā velocitatē q̄tam nati ſunt facere ſui

motores:imo ql3 illoꝝ motoꝝ pōt mouere velocius.
Si qdē res corpea nō ē nata recipe talē ꝓportionalē
ṽtuti q̄ nō eſt in magnitudine.iſtud aūt eſt grauiſſimū
īconueniēs.Qd aūt dr̄ de agēte p intellectū friuolū ē:
bn̄ qdem veꝝ eſt ꝙ ītellectus trāſmutabilis q̄ nō ſemp
intelligit nec oīmō quicquid pōt intelligere: nō ſemper
agit quicquid pōt agere.ſicut ītellect⁹meus.Sed ītranſ
mutabilis qui ſemper ītelligit quicqd pōt intelligere ꝛ
oī modo perfectiſſimo quo pōt intelligere:ſemper agit
quicquid pōt agere ꝛ quocūq̄ mō agere.Nunc aūt in-
tellectus primi eſt oīno intrāſmutabilis ſm oēs.q̄re ꝛc.
Et iō ad pn̄s dico alr̄ ſm Cōmen.Et dico ꝙ ſi ponatur
poᵃ infinita in magnitudine neceſſario ſequit̄ ꝙ moue-
at in nō tpe ſicut ꝓbatū eſt prius:q2 hui⁹poteñ ia erit ꝓ-
prie īfinita:ꝛ erit aſſignare tp̄s determinatū in quo mo
uebit ipſa hn̄s ꝓportionē determinatam ad tp̄s in quo
mouebit ṽtus finita vt deductū eſt:ſ3 ſi potētia infinita
.i.potētia q̄ eſt cā p̄ma īfinitatis motus nō eſt in magni
tudine aliqua:tūc nō erit ꝓprie finita nec īfinita:q2 fini-
tum ꝛ infinitū ſolū de magnitudinib⁹dici pn̄t.aut ſolū
de eis q̄ ſunt in magnitudinib⁹vt dicit Cōmen.ꝛ iō non
oportebit ꝙ illa potētia faciat effectū infinitū.ſ.motū
in nō tpe.Et ſi dicat̄ nūquid illa potētia mouebit in mi
nori tpe q̄ꝫ potētia finita:dicat̄ ꝙ nō.Et cū dr̄ ꝙ poten-
tia infinita maior eſt q̄ꝫ finita:veꝝ ē de illis q̄ ſunt in ma
gnitudine:ſ3 potētia q̄ non eſt in magnitudine non ē ma
ior nec minor:ꝛ ideo iſta potētia infinita q̄ eſt oīo extra
magnitudinē non erit potentia ꝓprie maior nec minor
q̄ꝫ finita:nec tp̄us in quo ipſa mouebit h3 ꝓportionē ad
tp̄s in quo mouet ṽtus finita:ſicut nec ipſa hēbit aliquā
ꝓportionē ad ṽtutem finitam.ꝓportio.n.ſolius eſt ma
gnitudinis vel eoꝝ que ſūt in magnitudine aliquo mō.
¶ S3 ꝯ iſtā ſolutionē ſunt difficultates alique primo
q2 magnitudo:ꝛ p ꝯn̄s finitū ꝛ infinitū duplr̄ debet̄ for
me ꝛ poᶜ motiue q̄ ſequit̄ formā.Uno° magnitudo de-
bet̄ forme p accn̄s ſcd̄m extenſionem ſui ſubiecti in quo
exiſtit.vt albedo dr̄ magna ſm extenſionē ſupficiei in q̄
eſt.Alio° magnitudo debet̄ forme ſm rōnem ꝓprie pfe
ctionis:ita ꝙ forma pfectior ꝛ nobilior dr̄ maior:vt in
parua niue dicim⁹aliqn̄ maiorē eſſe albedinē q̄ꝫ in ma-
gno pariete.q̄uis igit̄ potētia ꝛ forma q̄ non eſt in ma-
gnitudine non h3 magnitudinē p̄mo mō.ſ.p accn̄s ſcd̄m
extenſionem ſui ſubiecti.tn̄ h3 magnitudinem 2ᵒᵒ:q2 po
tentia imaterialis ꝛ incorporea q̄ꝫto eſt remotior a mā
tanto eſt pfectior.Iſtā aūt potentiam.ſ.pfectam conſe-
quit̄ velocitas mot⁹:q2 q̄ꝫto aliqua potentia eſt pfectior
tanto vehemētius eſt motiua.Non ergo pōt dici vere
ꝙ potētia que nō eſt in magnitudine nō eſt finita nec īfi
nita p accn̄s ſcd̄m extenſionē ſubiecti:pp hoc non cāet
velocitatē in infinitū qd̄ eſt mouere in nō tpe:ꝛ ſic non
vr̄ valere ratio Auerroys.Preterea illa rō vr̄ ꝯdicere
T.c.86. Ariſto.Nam Ariſto.in vltima demr̄atione hui⁹.8.acci
pit ꝙ primus motor h3 potētiā infinitā vt ex hoc ꝯclu-
dat ipm̄ nō eē in aliqua magnitudine:ḡ dicere ꝙ nō h3
potentiā finitā nec īfinitā ꝯdicit Ariſt.Iſte aūt ſunt op-
poſitiones.ſ.Thome quibus putat deſtruere rōnē cō
mentatoris.Et vr̄ mihi ſalua reuerētia hui⁹hoīs ꝙ ꝓce
dūt iſta ex malo ītellectu verboꝝ ꝛ intētiōis cōmenta-
toris.Ad cui⁹euidentiā ꝯſiderādū eſt ꝙ aliquē motorē
eſſe in magnitudine pōt ītelligi duplr̄.Uno° ꝙ ſit in ma
gnitudine ſubiectiue.ſ.ꝙ inexiſtit vel inhereat magnitu-
dini vel ſubiecto hn̄ti magnitudinem.vt albedo ineſt
parieti.vel ſicut forma ſubſtantialis ineſt māe.Alio°po
teſt intelligi motorē eſſe in aliq̄ magnitudie appropria-
tiue.vt talis motor determinatus mouet imediate effe-
ctiue tale mobile ꝛ aliud nō moueret ꝛ in tali velocita-
te nec in miori neq̄ i maiori.Et p oppoſitū motorē nō
eſſe in magnitudine pōt ītelligi duplr̄.Uno° ꝙ non ſit i
magnitudine ſubiectiue.Alio mō ꝙ non ſit in magnitu-
dine appropriatiue nec ſubiectiue.modo cū dicit cōmē
tator ꝙ mouēs qd̄ nō eſt in magnitudie ſubiectiue nō ē
finitū nec īfinitū:nō ītelligit de eo qd̄ nō eſt in magnitu-
dine ſubiectiue:q2 ꝯſtat ēt ſm eū ꝙ quelibet ītelligentia
appropriata eſt vigoris finiti:ꝛ h3 determinatam ꝓpor
tionē ad ſuū mobile.vt ipſe dicit in 2° celi.ꝛ.12.meta.ꝛ
tn̄ nulla coꝝ ē in magnitudine ſubiectiue.h.n.repugnat
oī nature ītellectuali:ſ3 ītelligit ꝙ potētia q̄ nō ē in ma-
gnitudine nec ſubiectiue nec appropriatiue nec ē finita
nec īfinita ſ3 vigorē actiuū mot⁹:ꝛ hoc eſt veriſſimū ſ3
phm̄.p̄mū aūt p̄ncipiū motus ſm eū nullo mō eſt in ma
gnitudine nec ſubiectiue nec appropriatiue.Subiectiue
nō:q2 eſt nā ītellectualis:appropriatiue n̄:q2 nō mouet
actiue imediate aliqd̄ mobile imo p̄ter p̄mū mouēs qd̄
eſt deus.O3 eſſe aliquē motorē appropriatū p̄mo mo-
bili a quo p̄mus motor h3 velocitatem determinatam:
ꝛ ſilr̄ cuilib3 alteri mobili celeſti.Et hoc ipſe plane ꝓpa
lauit in.12.meta.i q̄ōne Ioānis grāmatici vbi ꝯmētator Cō.41.
ꝙ motus celi ꝯponit̄.i.depēdet ex duob⁹motorib⁹.quo
rū vnus eſt finite motionis ꝛ ē aīa exn̄s in eo ſupple ap
propriatiue:ꝛ alter motōis īfinite ꝛ eſt potentia q̄ nō ē
in mā ſupple nec ſubiectiue nec approp̄atiue.Veꝝ ē tn̄
ꝙ circa hoc ſūt difficultates ꝛ dubitatōes ſpāles.ſ.vtꝝ
p̄mus motor moueat imediate p̄mū mobile:ꝛ iō d̄ h ſi
et queſtio ſpālis.Ad pn̄s aūt ſufficit mihi ꝙ ītētio ꝯmē
tatoris eſt p̄mū mouens nullo mō eſſe in magnitudine
nec ſubiectiue nec appropriatiue ita ꝙ imediate n̄ agit
motū alicui⁹mobilis nec eſt cā ꝓpria alicui⁹ determina-
te velocitatis mot⁹:nec p̄t accipi aliqd̄ tp̄s determina-
tū in quo moueat aliqd̄ mobile:qd̄ qdem tp̄s h3 ꝓpor-
tionē determinatā ad tp̄s in quo mouet aliqua virt⁹fini
ta:ꝛ ideo nō eſt finit⁹nec īfinit⁹in ṽtute actiua mot⁹ pp
qd̄ nō ſeq̄tur ipm̄ mouere in nō tpe.S3 ſi eēt in magni-
tudine aliqua appropriatiue vl' ſubiectiue oporteret ꝙ
eēt cā ꝓpria alicui⁹determinate velocitatis mot⁹ ꝛ poſ-
ſit accipi tp̄s determinatū mot⁹in quo reuolueret ſuum
mobile ꝛ illud tp̄s haberet ꝓportionē determinatā ad
tp̄s in quo moueret virt⁹finita:ꝛ ſic deduceret̄ ad incon
ueniēs vt pri⁹:ꝛ iō illa inſtātia non v3 ꝯ cōmentatorē ſi
bene intelligat̄.¶ Ad aliam cum dr̄ ꝙ Ariſto.aſſumit
motorem p̄mum eſſe poᶜ infinite.Dicerem hic ꝙ moto-
rem habere potentiam infinitam poteſt intelligi duplr̄.
Uno° ꝙ habeat potentiam actiuam motus infiniti ime
diate ſine motore appropriato:ꝛ hoc non cōcederem.
Alio modo poteſt intelligi ꝙ habeat potentiam infini
tam.i.cauſalitatem īfinitam ſuper durationem ppetuā
ipſius motus:ꝛ hoc eſt veriſſimū.ipſa.n.eſt p̄ma cauſa
īfinitatis ſeu ppetuitatis motus ꝛ videbitur poſt.ꝛ hoc
ſufficit ad ꝯuincendū ipm̄ non eſſe in magnitudine.Erit
.n.demonſtratio talis.Si primum mouens eſſet i ma-
gnitudine aut eſſet in magnitudine finita aut in magni-
tudine infinita.p ſufficientem diuiſionē:ſed non poteſt
eſſe in magnitudine infinita:q2 nulla eſt magnitudo infi
nita ſimpliciter:vt p3 ex.3.huius ꝛ magis ex p̄mo celi. T.c.40
Nec in magnitudine finita:qd̄ ſic ꝓbatur:q2 i magnitu- T.c.40
dine finita non pōt eſſe cā motus īfinita:hec eſt demon
ſtrata hic ſiue ſit cā vt agēs ſiue vt finis.S3 p̄mum mo
uens eſt cā motus infinita:ꝓbatio huius.vel eſt cā mo-
tus finita aut īfinita.per ſufficiētem diuiſionem.Nō eſt
dicendum ꝙ ſit cā motus finita:q2 cā motus finita non
mouet per tp̄s infinitū.hec eſt demonſtrata prius.S3

primū mouēs mouet ꝑ tp̄s infinitū:cum eniȝ motus ſit
infinitus ſ₃ tēpus vt demōſtratū eſt prius.⁊ motus eſt
a p°mouēte ꝙ̄ a ſecūdo vt pri°oſtēſū eſt. Sequit ꝙ pri-
muȝ mouēs mouet vel eſt cauſa motus ꝑ tempus infini
tū:⁊ ſic nō eſt cā mot°finita:ita.ſ.ꝙ nō habeat cauſalita
tē finitā ſuꝑ ipſuȝ motū.q̄re ⁊c̄. Relinquit ḡ ꝙ ſit cauſa
mot° īfinita .ſ. ꝙ hēat cālitatē īfinitā ſuꝑ motū:vel ſic̄
agēs vl' ſicut finis:ḡ nō ē in magnitudine finita.q̄re ⁊c̄.

Tūc ad rōnes.Ad primā cū dicit ꝙ i celo eſt po
tētia īfinita. Poteſt dici ꝙ verū ē nō que
ſit prima cā vt agens vel vt finis ꝑpetuitatis mot°:q̄
nō mouet niſi motū ab alio.Sic aūt eſt intelligēdū ꝙ i
magnitudine finita nō eſt v̊tus vel po^a infinita.ſ.que ſit
p̄ma cā infinitatis motus vt dcm̄ eſt prius. q̄re non v₃.
¶Ad aliā cum dr̄ in quocunq₃ eſt po^a finita ⁊c.Ad h̾
Co.79. dixit Alex.ſ₃ ꝙ recitat ꝯmentator ꝙ ip̄m celū bene eſt
corruptibile de ſe:ſ₃ acq̄rit eternitatē a motore ſeꝑato
⁊ ꝑpetuo:⁊ in hoc aſſentit Auic.vt recitat ꝯmētator in
Com.41 12°.meta.q̄re ⁊c.S₃ iſtud iprobat ꝯmentator ꝑ hoc ꝙ
Ariſto.demonſtrauit in prio celi:ꝙ in eterno nō p̄t eſſe
po^a ad corruptionē:⁊ in.12.meta.dicit ꝙ impoſ'e eſt vt
idem ſit poſ'e eſſe ex ſe vel ex ſuba ſua:⁊ recipiat ex alio
eſſe neceſſariū niſi eſſet poſ'e vt nā eius tranſmutaret.ꝙ
aūt ip̄m celum ſit eternum manifeſtum eſt ex hoc:q̄ reci
pit motū eternū:vt p₃ ex demonſtratis pri°.Et ex hoc
vlteri° ꝯcludit ꝯmentator ꝙ ip̄m celū nō eſt ꝯpoſitū ex
mā ⁊ forma.ſ.q̄ ſit po^a ad eſſe ⁊ ad nō eſſe:q̄ oē tale ē
corruptibile ⁊ a nullo ꝑpetuat:⁊ ꝯcludit ꝙ eſt ſub₃ ſim
plex ſaltē ſimplicitate q̄ eſt oppoſita ꝯpoſitioni ex forā
⁊ mā que eſt in po^a ad eſſe ⁊ ad non eſſe ⁊ ſubiecta p̊ua
tioni ⁊ ꝙ forma ipſi°non h₃ ſubſiſtere ꝑ ip̄m ⁊ ꝙ in ipſo
nō eſt forma mālis oio.In hoc aūt ſūt difficultates plu
res.p̄ma eſt vtꝝ celuȝ ſit gn̄abile ⁊ corruptibile.Scd̄a
eſt vtꝝ ip̄m celum ſit ſuba oio ſimplex ⁊ nullo° compo
ſita ex diuerſis naturis.dico circūſcripta itelligētia mo-
uente.Tertia ſuppoſito ꝙ eēt ſuba ſimplex vtꝝ in ipſo
differrēt realr̄ eſſe ſimplr̄ a ſua eſſentia ſicut nitit ꝓbare
expoſitor ꝯ cōmentatorem. S₃ due p̄me q̄ōnes magis
ꝑtinent ad primū celi ⁊ mūdi:⁊ iō magis ꝑtrāſeo.Ter-
tia v̊o queſtio magis ꝑtinet ad 2^m meta.vbi q̄rit gn̄alr̄:
vtꝝ in rebus cātis eſſentia differat realr̄ ab eſſe:⁊ ideo
de hoc non ꝓſequor ad pn̄s.Et ideo dico alr̄ ad illam
rōnem cū dr̄.In quocūq₃ eſt potentia infinita ⁊c. cōmē
tator rn̄dit ꝙ potentia dr̄ īfinita duplr̄.Uno° ſm dura
tionē.ſ.ꝙ non h₃ p̄ncipiū durationis nec terminū.Alio°
dr̄ potentia infinita ſm qualitatē actionis:⁊ hoc eſt qd̄
dr̄ alio° potentia īfinita ſm vigorē.ſ.ꝙ pōt facere infi-
nitā velocitatē:⁊ quacūq₃ velocitate data poſſit veloci
us moueri.Et ꝑ oppoſitū potētia finita dr̄ duplr̄.Uno°
ſm durationē ⁊ eſt potētia q̄ durat ꝑ tp̄s determinatū.
Alio° dr̄ potentia finita ſm qualitatem actionis ſeu ſ₃
vigorem.ſ.potentia q̄ pōt cāre motum determinate ve-
locitatis ⁊ nō maioris neq₃ minoris.Modo verꝝ eſt ꝙ
oē illud in quo eſt potentia finita p̄mo mō eſt finitū.nō
aut 2°mō.Nunc aūt potentia mouens que eſt in celo eſt
finita non ſm durationeȝ:ſ₃ ſ₃ vigorem ⁊ q̄litatē actio
nis.Quilib₃.n.motor approp̄riat°alicui orbi celeſti h₃
ad ip̄m ꝓportionem determinatā ⁊ ali°ad aliam.Et ſ₃
diuerſitates iſtaꝝ ꝓportionū diuerſificant mot°celeſtes
in velocitate ⁊ tarditate.vt dicit Commen.Et ꝑꝑ hoc
T.c.71. dicit Ariſto.in.2°.celi ⁊ mundi.ꝙ ſi in celo eſſent plures
ſtelle aut maiores ꝙ deſtrueret motus aut tardaret: q̄
.ſ.motor non excelleret mobile in eadem ꝓportione vt
prius:iō non o₃ ꝙ ip̄m celum ſit gn̄abile ⁊ corruptibile
⁊ dicit Commen.ꝙ iſta eſt maxima dubitationū q̄ acci-
dit i hac ſcietia ⁊ ei:nec determinata fuit niſi cuȝ grādi
labore ⁊ i tp̄e vite ſue nō modico. ¶Ad aliā cū dicit.i
quocūq₃ eſt motus īfinitus ⁊c̄. Dicēdū ꝙ duplex eſt po
tētia.ſ.actiua ⁊ receptiua vt habet.5°.metaphy.⁊ ꝯmē T.c.17.
tator accipit in p° celi.mō ipſū mobile bene eſt in poten
tia paſſiua ad motū.ſ.in potētia receptiua:ſed nō in po
tētia actiua ſ₃ ꝙ hmōi. Cōcedēdū aūt ē ꝙ ipſū celū be
ne h₃ potētiā receptiuā īfinitā ſuſceptiuā motus vl' mo-
tionis vt dicit ꝯmētator:ſed nō h₃ in ſe potētiā infinitā
actiuā motus perpetui vni° numero ⁊ cōtinui. Ex hoc
aūt vult habere cōmētator ꝙ ipſū celū nō eſt ꝯpoſitum
ex mā ⁊ forma:q̄ omnis potētia forme exiſtēs i corpo
re ſiue ſit actiua ſiue ſit paſſiua eſt finita cū ſit diuiſibilis
ſ₃ diuiſionē corporis:⁊ oē corpus eſt finitū ⁊ intelligit
de corpore gn̄abili ⁊ corruptibili ꝙ oīs potētia exiſtēs i
eo eſt finita ſ₃ durationē. Sed in corpore ꝑpetuo.ſ.in
celo bene eſt potētia infinita ſ₃ durationē.cū ſit ingene
rabile ⁊ incorruptibile vt demōſtratū eſt in prio celi et T.c.20.
mundi. Cōſiderādū etiā eſt ꝙ l₃ celū nō ponat habere
in ſe potētiā actiuā motus perpetui vni° in numero ſim
pliciter ⁊ cōtinui:bene tn̄ hab₃ virtutē actiuā mot° per
petui vnius ſ₃ ſpēm. Nā lumen celi perpetuo calefacit
iſta iferiora:ſed nō calefactione vna numero ⁊ ꝯtiua.⁊
ſimiliter celū perpetuo mouet ſpheraȝ igneam motu lo
cali vt dr̄ in p° metauroꝝ:ſ₃ nō eſt mot°vnius numero
ſicut nec ignis ꝑpetuat vn° nūero. q̄re ⁊c̄. Q̄ō. XXI.

Ratia predictoꝝ. Queritur conſequenter
Utruȝ primuȝ mouens moueat immediate
g primū mobile.¶Arguit primo ꝙ ſic. Q̄
ſi prim°motor nō moueret imediate p̄^m mo
bile:ſ₃ eſſet ali° motor imediat°:tūc nume
rus mouētiū ſeparatoꝝ nō eſſ₃ ſ₃ nūeꝝ motuū celeſtiū
⁊ p₃ hec ꝯn̄tia:q̄ mot°primus ſaltē eſſet a duob° mo-
uentibus:⁊ ſic plura eſſent pricipia ꝑ ſe mouentia ſepa-
rata ꝙ̄ motus:hoc aūt videt eſſe cōtra Ariſt.in.12°.me T.c.49
taphy.vbi inquit numerū ſubaꝝ ſeparataꝝ ſ₃ numerū
motuū celeſtiū:q̄re ⁊c̄.¶Itē arguit auctoritatib°Ari.
⁊ ꝯmētatoris. Primo Ariſ.dicit in.12°.meta.iſta v̊ba. T.c.43
videm° aūt p̄ter vniuerſi ſimplicē lationeȝ quā mouere
dicim° p̄mā ſubam ⁊c̄.vult ḡ ꝙ pria ſuba q̄ ē de°cauſat
motū ſimplicē vniuerſi:aut ḡ īmediate:⁊ ſic habet intē-
tū:aut mediāte aliquo alio motore:⁊ hoc videt icōueni
ens:q̄ ſic nō magis cauſaret motū p̄mi mobilis ꝙ̄ aliū
cū ipſe de° ſit cā cuiuſlib₃ motiōis:⁊ ꝑ ꝯn̄s mot° mediā
te motore aliquo appropriato.q̄re ⁊c̄. ¶ Itē cōmēta
tor i.12°.metaphy. cōmēto.36.loquēs de motu prio.di-
cit ꝙ p̄^m mouens mouet iſtū motum ſine medio.q̄re ⁊c̄.
¶Itē ipſe dicit i eodē ꝙ i ſeparatis a nā idē eſt efficiēs
motū ⁊ finis mot°⁊ h̾ dicit ꝯmēto.33°.Cōſtat aūt ꝙ de°
ē cā finalis p̄mi mot° cū ſit optimū eoꝝ q̄ i nā:ḡ ē cā ef-
ficiēs ſ₃ nō pōt eē cā efficiēs remota:q̄ ſic efficeret īme-
diati°aliq̄d aliō.ſ.itelligētiā approp̊atā q̄ eēt cā imme-
diata actiua vl' efficiēs talis motus:hoc autē vr̄ icōue-
niēs quia ſubſtantie eterne nō habent cauſam agentem
vt ipſemet dicit ibidē:⁊ in q̄rto celi ⁊ mundi.¶ Itē in
eodeȝ.12° metaphyſice dicit cōmētator .cōmento.36.ꝙ
intelligentie abſtracte in eo ꝙ ſunt abſtracte ſunt princi
pia eorū quorum ſunt principia duobus modis.ſc₃ ſm
mouēs:⁊ ſm fineȝ:⁊ per mouens intelligit efficiēs mo-
tum ergo cum primuȝ principiuȝ ſit intelligentia abſtra
cta:debet eſſe cauſa motus non ſolū ſ₃ ꝙ finis ſed ſicut
agens.Et ſic ſequitur idē qd̄ pri°. ¶Itē in eodē.12° di-
cit cōmētator cōmēto.43° ꝙ illō qd̄ dicūt quidam mo-
derni primā ſubſtātiā eſſe priorē motore totius:falſū ē.
Et ſubdit.quelibet eniȝ ſuba iſtaꝝ ſubaꝝ eſt principiuȝ

ſub̃e ſenſibilis ſm motorē ⁊ ſ3 finē.⁊ iō dicit ari.ꝙ ſi eſ
ſent alique ſub̃e non mouētes eſſent ocioſe. ¶ Item in
codē.12.dicit commen.ſic.declaratū eſt ergo in hoc tra-
ctatu ꝙ pmū pncipiū ſub̃e abſtracte eſt ēt ⁊ ſuba ⁊ finiſ
⁊ forma ⁊ ꝙ mouet vtroqꝫ mō.Deuſ aūt eſt primū pn^m
ſub̃e abſtracte vt oēs ꝯcedūt.g̊ mouet vt forma ⁊ vt fi-
nis. Qō aūt mouet vt forma vr̃ mouere vt mouēs ap-
propriatum qꝛ forma eſt ꝓpria ei cui9 eſt forma.q̄re ⁊c.

Oppoſitū arguit aucte ꝯmentatoris in iſto.8.
vbi vult ꝙ mouēs pmū qō ē cā pri-
ma ꝑpetuitatis motus non eſt finitū nec infinitū ꝓ tāto
qꝛ non eſt in magnitudine.mō cōmentator non dꝫ itel-
ligere ipꝫ nō eſſe finitū nec infinitū ꝓ tanto ꝙ non ſit in
magnitudine ſubiectiue. Ex hoc.n.nullo° ſeqtur ipſum
non eſſe finitū nec infinituꝫ:qꝛ ſicut dicebat̃ prius nulla
itelligentia mouens celū eſt in magnitudine ſubiectiue:
8°.phy. ⁊ tñ quelibet eſt finiti vigoris vt ipſe ꝯcedit hic ⁊ in.12.
79. metaphy.⁊.2.celi.ergo relinquit̃ ꝙ cōmentator itelligit
ipſum primuꝫ mouens non eſſe in magnitudine appro-
priatiue:qꝛ.ſ.non appropriat̃ ad mouendū aliqō mobi
le immediate. Et h̃.n.neceſſario ꝯſequit̃ ꝙ non ſit virtu
tis actiue finite nec infinite ad agendum motum.

Ad iſtā qōnē dimiſſis alijſ opionib9 dico ad
pñs breuiter ſm cōmentatorē
ꝙ pmuꝫ mouēs.i.pma cā ꝑpetuitatis mot9.ſ. principiū
oio primū qō ē de9 ſuprem9 non mouet imediate primū
mobile abſqꝫ motore aliquo ꝓprio:imo eſt ali9 motor ꝓ
prius q̄ efficit imediate motū primi mobilis. Et hoc ali
qui ſic ꝓbant.pter illū motorē q̄ mouet vt amatum ⁊ de
ſideratū:oꝫ eſſe aliqō aliud mouēs qō moueat vt amās
⁊ deſiderās:hec recipit̃ ꝓ manifeſta:ſꝫ primū pn^m qō eſt
T.c.36. de9 bñdict9 mouet vt amatū ⁊ deſideratū:vt dic̃ Ariſt.
in.12.meta.q̄re ⁊c. ¶ Itē aliq̄ ſic arguūt.Oē qō imedia
te agit aliquē motum agit ipm ꝑꝑ aliqd aliud nobilius
eo.ſꝫ primuꝫ pn^m nō pōt agere ꝑꝑ aliqd aliud nobilius
T.c.62. eo.g̊ ⁊c.Maior ꝓpoſitio hr̃ ab ari.2.celi ⁊ mūdi. caplo
de duab9 qōnib9 difficilib9.vbi ſic loquit̃.actio aūt ſꝑ eſt
in duob9 ⁊ cui9 gr̃a ſit ⁊ qō hmōi gr̃a. Et minor eſt mani
feſta ſm oēs.naꝫ de9 non pōt agere ꝑꝑ aliqd aliud no-
bilius eo.totalr̃.n.optimuꝫ eoꝝ que in nā de9 ſicut dicit
ariſto.in ꝓhemio meta.Optimo aūt nihil eſt meli9 ⁊ no
T.c.39. bilius.⁊ idē vult ariſt.in.12.meta.q̄re ⁊c. ¶ Item arguo
ſic.Si primum principiuꝫ mouēs efficeret imediate mo
tum primū:oporteret ꝙ moueret in non tp̃e:hoc auteꝫ
eſt impolē ſm oēs.ꝓbo ꝯñtiam.Nam ſuppono ꝙ ipm
primū mouēs ſi mouet primū mobile imediate eſt vigo
ris ifiniti ⁊ v̊tutis infinite:⁊ hoc oēs ꝯcedunt:ita ꝙ ipꝫ
primum mouēs erit prima cā infinitatis motus.Scd̃o
ſuppono ſm Ariſto.ꝙ ſꝑ maior v̊tus exñs in magnitu
dine ſubiectiue ſiue appropriatiue mouet in minori tp̃e.
¶ Tunc arguo.ſi primum mouēs mouet imediate pri
mū mobile:aut mouet in tp̃e aut in non tp̃e.ſi ſcd̃o mō
habet̃ incōueniēs:ſi in tp̃e:tunc oꝫ ꝙ tp̃s illō habeat ꝓ
portionē ad tp̃s in quo mouet aliqua v̊tus finita. Naꝫ
cuiuſlibet tp̃is finiti eſt aliqua ꝓportio ad aliud tp̃ſ fini
tum:tp̃s igit̃ in quo primū mouēs reuoluit primū mobi
le hēbit aliquā ꝓportionē determinatā ad tp̃s in q̊ aliq̄
virtus finita mouebit. Tunc accipiat̃ aliqua alia virtuſ
finita ⁊ addat̃ illi v̊tuti finite:manifeſtū eſt ꝙ mouebit ī
minori tp̃e:⁊ vlterius alia virtus finita 3ª in minori tp̃e:
⁊ ſic ſemper addēdo ad v̊tutem diminuet̃ de tp̃e:vñ tā-
dem ꝑueniet̃ ad hoc ꝙ aliqua virtus finita mouebit in
tp̃e equali illi tēpore in quo primū mouēs ponebatur
mouere p^m mobile.ſi enim ſit aliqua virtus finita que
ſm eandē ꝓportionē excedat aliā virtutē finitā ſꝫ quā
tp̃s in quo mouet v̊tus finita excedit tp̃s in quo mouet
v̊tus primi mouentis ifinita:tunc illa v̊tus finita moue
bit in eq̄li tp̃e cū ifinita:qō eſt impolē. Sꝫ aliqs cauilla
ret hic ꝙ non eſt inconueniens v̊tutem minorē mouere
in equali tp̃e cū maiori v̊tute:qꝛ ꝯſtat ꝙ v̊tus q̄ reuol-
uit celū in.24.horis q̄cunqꝫ illa eſt maior ſaltē maiori-
tate ꝑfectionis ꝙ q̄cunqꝫ v̊tus mālis ⁊ finita. Et tñ aliq̄
v̊tus mālis pt̃ mouere in.24.horis:ſicut vn9 equus pōt
trahere currū in.24.horis:⁊ ſic in multis alijs.g̊ maior
v̊tuſ bñ pōt mouere in equali tp̃e cū minori ⁊ ecōuerſo.
Dōm ad hoc ꝙ lꝫ minor v̊tus poſſit mouere aliqō mo-
bile in eq̄li tp̃e cum maiori.tñ illud idem mobile qō mo
uet̃ a maiori v̊tute ī aliquo tp̃e nō moueret virtus mior
in equali tp̃e.dūmō maior v̊tus ageret ſm vltimum ſue
poᵉ:⁊ hoc notum eſt cuilꝫ intelligēti.Vñ ſi v̊tus infini-
ta mouēs pmum mobile reuoluit ipm in.24.horis ⁊ in
minori nō pōt ipm reuoluere:impolē eſt ꝙ aliq̄ virt9 fi-
nita moueret ipm in.24.horis. Sꝫ tunc iteꝝ cauillabit
aliqs ꝙ q̄uiſ p^m mouēs exñs ifinite v̊tut moueat pmū
mobile in.24.horis:nūq̄ tñ ſeqt̃ icōueniēs ad qō dedu
cebat̃:qꝛ ipolē eſt eē aliquā virtutē finitā q̄ moueat p^m
mobile:⁊ ſic nō ſequit̃ ꝙ virt9 finita moueat i eq̄li tp̃e il
lud idē mobile qō mouet̃ ab ifinita.Dōꝫ ad h̃ ꝙ ſi ipoſ
ſibile ē aliq̄ v̊tutē finitā mālē p^m mobile mouere.ſic iſta
ꝯditiōalis eſt ipolis ꝙ ſi aliq̄ virtuſ finita ⁊ mālis moue
ret ⁊ mouer̃ poſſꝫ celū ꝙ poſſꝫ ipꝫ mouere i eq̄li tp̃e cū
v̊tute ifinita.vñ illud dꝫ iudicari ipolē:ex quo ſeqt̃ iſtaꝫ
ꝯditionalē q̄ falſa eſt ⁊ ipolis eē verā.mō ſi p^m mouens
qō de ſe eſt ifinite motiōis moueret imediate pmū mo-
bile in.24.horis.tūc iſta ꝯditionalis eſſet v̊a:ꝙ ſi aliqua
virtus finita poſſet mouere celū moueret ipm in equali
tp̃e.ponam9.n.ꝙ aliq̄ virtus finita moueat aliqō mobi
le in.24.horis.tunc ſi eēt aliqua virt9 finita potēs moue
re celū q̄ haberet eandē ꝓportionē ad illā v̊tuteꝫ finitā
quā ꝓportionem hꝫ.48.ad.24.illa poſſꝫ mouere celuꝫ
in.24.horis:qō eſt impolē oīno:⁊ ſic intelligenda ē de-
monſtratio Ariſto.vt credo. Propter has ergo rōnes
⁊ conſimiles:vr̃ eſſe ꝓbabile ꝙ primum principium nō
mouet imediate primuꝫ mobile:imo neceſſe eſt eſſe mo
torem appropriatū qui eſt cā ꝓprie velocitatis determi
nate primi motus ſicut ⁊ q̄libet alius motus celeſtis hꝫ
velocitatem determinatā a motore appropriato. Per
petuitas autem motus cuiuſlibet eſt ab ipſo primo pri-
cipio principalr̃ ⁊ primo:qꝛ ipſe eſt oīno intranſmuta-
bilis ⁊ per ſe ⁊ per accñs quocunqꝫ modo trāſmutatio-
nis. Et ꝙ hec ſit intentio commentatoris pꝫ ex multis.
Primo qdeꝫ in verbis prio allegatis in.12.meta. vbi ip Com.4
ſe ſoluens qōnem ioānis grāmatici dicit ſic. Iſte motus
ꝯponit̃ ex duob9 motoribus:quoꝝ vnus eſt finite mo-
tionis:⁊ eſt aīa exñs in eo:⁊ alter motiōis infinite ⁊ eſt
poª que non eſt in mā:ſm igit̃ ꝙ mouet̃ a poª finita mo
uet̃ in tp̃e. Et q̄buſdā iterpoſitis ſubdit. Et ꝑ diuerſita-
tē ꝓportionis in corpib9 celeſtib9.ſ.eoꝝ q̄ eſt iter corpa
eoꝝ:⁊ aīas diuerſificantur in velocitate ⁊ tarditate ⁊ in
hoc in quo ꝯueniunt.ſ.qꝛ mouent̃ a poª non in materia:
hñt eternitatē mot9 ⁊ ꝯtinuitatē. Vult g̊ plane ꝯmenta
tor ꝙ motor a quo pm9 mot9 corpoꝝ celeſtium hꝫ eter
nitateꝫ nō eſt in magnitudine:aut g̊ intendit ipꝫ nō eſſe
in magnitudine ſubiectiue ſoluꝫ:aut intēdit ipm nullo°
eſſe in magnitudine nec ſubiectiue nec appropriatiue.
Nō primo°:qꝛ in hoc non differt mouēs a quo ē eterni
tas mot9 ab illo a quo ē velocitas determiata:qꝛ vterqꝫ
eoꝝ eſt ſine magnitudine ita ꝙ nō inheret magnitudini:
g̊ relinquitur ꝙ ſcd̃o°:⁊ hoc eſt quod volumus. ¶ Itē
in eodem commento verſus finem dicit commētator ꝙ

potentie mouentes in corpib⁹ eternis pñt ſemp mouere ꝛ non ſp mouere.pñt.n.non ſp mouere ſi poſuerimus il lud ad qḋ moueť.ſ.primum motoꝛē eſſe receptibile tráſ mutationis cuiuſcunq; modi.pñt autē ſp mouere ſi po ſuerim⁹ illud ad qḋ moueť non tráſmutabile aliquo mo do.vř ergo velle cōmētatoꝛ ꝙ qlibet motoꝛ appropria tus corpi celeſti mouet pp aliqḋ aliud nobilius a quo ē ꝑpetuitas mot⁹ primo.Idem intendit in ſuo tractatu ḋ ſuba orbis.vbi dicit ſic.Et cum ꝯſiderauit in virtutibuſ appetitiuis iſtis.ſ.mouentib⁹ corpora celeſtia vidit eas mouere ad appetibile nobili⁹.Prim⁹ autē motoꝛ non mouet pp appetibile nobili⁹:ꝛ iō non eſt ḋꝫ ꝙ imedia te moueat primum mobile.❡Itē in.12.metaphy.dicit cōmen.loquēſ de Ariſto.Ex hoc qḋ dicit hic pꝫ ſua in
Com.36 tentio:ꝛ eſt ꝙ imediate mouēs celū appetit mai⁹bonū ſc.Sꝫ primū mouēs qḋ eſt de⁹nō appetit aliqḋ mai⁹bo nū:cū ipe ſit totalr̄ optimū eoꝝ que in nā:ǧ nō eſt im mediate mouēs celū.Ueꝝ eſt alia ꝯmēta hñt ibi ſic.Et oia iſta dixit ad declarádū ꝙ corpa celeſtia hñt appe titū pp itellectū.itētio át mai⁹bonū ſpē appetit: ꝯtingit át ſepe vt corpa celeſtia appetūt in hoc motu aliqḋ ma ius bonū ipſiſ:ꝛ cū ſint nobiliſſima entium ſenſitiuoꝝ ꝛ melioꝛa:neceſſe eſt ꝙ illḋ bonū qḋ appetūt ſit nobiliſſi mū oiū entiū:ꝛ maxīe qḋ appetit totū celū in motu di urno.Sꝫ a p⁰ mouēte qḋ eſt ḋs ñ appet aliqḋ mai⁹bo num:cuꝫ ipe totalr̄ optimū ſit eoꝝ q̄ in nā ſunt:igiť nō eſt imediate mouēs celū.❡Sꝫ ꝯ i.iō vř eē vna aucto ritas cōmen.multū expſſa.Dicit.n.in.12.metaph.ꝯmēto 35.Et itendebat ꝑ hunc ſmonē dr̄iā inter primū ꝑn cipiū ꝛ alia ꝑncipia abſtracta.Alia.n.videnť electa ꝛ deſiderata pp alia.ſ.ꝑncipia alioꝝ motuū celeſtiū pter motum diurnū.Qḋ át hunc motū facit vř eſſe electiuū ꝑ ſe.i.deſideratū pp ſe.Et ſubdit paꝝ poſt.Et.n.electū ꝑ ſe ꝛ amatū oib⁹.tale autē eſt pfectū in fine.Nō ſine dubio iter ꝑncipia abſtracta nullū vř eſſe ḋſideratū pp ſe oio ꝛ pfectū in fine.i.ſūme pfectū ꝛ nobiliſſimū niſi primū ꝑn^m qḋ eſt de⁹:ǧ ipſe eſt q̄ facit motū diurnū.aut ꝯ mediate.aut imediate.Si imediate hr̄ ꝓpoſitum.Si mediate tūc ſilr̄ pt dici ꝙ illud qḋ facit alios motus.ſ. mediate eſt deſideratū pp ſe:ꝛ ſic non eſt dr̄ia in hoc in ter ꝑncipiū mot⁹ diurni ꝛ ꝑncipiū alioꝝ motuū.Et ad hoc dico breuiter ꝙ ꝯmētatoꝛ itelligit illā eſſe dr̄iā iter principiū remotū motuſ diurni ꝛ principia ꝓpria alioꝝ motuū:primū.n.pricipiū qḋ agit.i.qḋ cāt motū diurnū ſic finis pp quē mouet motoꝛ appropriat⁹eſt ḋſideratū pp ſe p⁹ꝛ principalr̄ ꝛ eſt pfectū in fine.i.i ſūmo pfectio nis.Et ꝙ hec ſit itentio ꝯmentatoris pꝫ in eodē ꝯmēto paꝝ poſtvbi exponit.hic át ꝑmū mouēſ mouet ꝑ^m mo tuꝫ ab eo ſicut mouet amatū ꝑmū amáſ abſq; hꝫ ꝙ ama tū moueať:ꝛ paꝝ poſt ſbdit.ꝑmū.ſ.celuꝫ moueť ab illo motoꝛe ſm deſiderium vt aſſileť ei ſm ſuum poſſe ſicut amás moueťvt aſſileť ſuo amato.Coſtat aūt ꝙ ipm pri mum celū nō amat nec deſiderat illō primū niſi ꝑ itelle ctuꝫ aliquē ſibi appropriatū min⁹mobile illo prio.Ridi culū.n.eſſꝫ dicere ꝙ p^a ſuba corpea primi celi amaret ꝛ ḋſideraret ipꝫ primū ꝑn^m.q̄re ꝛc.Sꝫ q̄ret aliqs ſi ꝑmū mouēs ñ moueret pri^m mobile niſi vt finis:q̄re magꝭ dr̄ mouere primū mobile ꝙ alia mobilia:cū oia illa moue at vt finis ſꝫ itentionē ariſ.ꝛ commen.Dōm ꝙ ꝑ tanto magis dr̄ mouere primū mobile:q: pfecti⁹intelligitur ꝛ pfecti⁹deſiderať a motoꝛe appropriato primo mobili ꝙ a motorib⁹alioꝝ orbiū.Uñ ꝛ mot⁹primi mobilis eſt velocioꝛ oibuſ aliis vt ſciunt aſtronomi.❡Item ꝙuis primū mouēs ſit finis oiū alioꝝ motuū tñ ē ꝓpinquioꝛ finis ipſi⁹primi motus ꝙ alioꝝ.Et iō dr̄ ſm q̄dam ex

cellētiā mouere ꝑmū mobile nō quia moueat ipꝫ ſine oī alio motoꝛe appropato.❡Tūc dicēdū ē ad rōnes ꝛ auctes i ꝯriū ad ꝑmā dico breuiter ꝙ Ariſt.nō itēdit iueſtigare ꝑ numerū motuū celeſtiū niſi numerū moto ruꝫ appropatoꝝ ꝛ imediatoꝝ:ꝑter quos oēs neceſſe ē eſſe vnū motorē in rōne finis gra cui⁹ oēs mouēt ꝛ ab ipſo habēt perpetuitatē ꝛ ꝯtinuitatē mot⁹ vt dictū eſt. ❡Ad auctoꝛitatē Ariſto.dicēdū ꝙ ꝑ tāto dicit ꝑmaꝫ ſubaꝫ moueř ſꝫ ſimplicē lationē vniuerſi:nō q: p^a ſuba ſit imediate agēs illū motū:ſꝫ q: motoꝛ q̄ fac̄ hmōi mo tū imediate quodā nobiliori ꝛ excellētioꝛi mō intelligit ꝛ amat ipſā primā ſubſtātiā ꝙ oēs alij.Et ꝑ ipſuꝫ ꝑmū motū mobile ꝑmū ꝛ eius imediatus motoꝛ pfecti⁹agit: aut ꝯſeruat ſilitudinē ad ꝑmā ſubaꝫ ꝙ alia.❡Ad aliā cū dič ꝯmēta.ꝙ ꝑ^m mouēs mouet iſtū motū ſine medio dico ꝙ nō itelligit ſine medio motore ſꝫ ſine mobili me dio:ꝛ hꝫ ē bñ veꝝ.❡Ad aliā cū dr̄ ꝙ i ſepatis a mā ꝛc. Dico ꝙ ſic ē itelligendū ꝙ i ſepatis a mā.Oē qḋ ē agēs mot⁹ ē finis mot⁹ aliquo mō ſꝫ nō econuerſo:ꝛ i hoc dif ferūt ab eis q̄ mouēt nos.Nā illud qḋ mouet nos ſicut agēs motū.ſ.eē finis in aia:nō ē cā mot⁹ ſꝫ finē gra cu i⁹vt forma balnei exñs i aia eſt agēs deſideriū ꝛ motuꝫ et nō ē finis mot⁹:vt dicit ibi ꝯmētatoꝛ.❡Ad aliā cuꝫ dr̄ ꝙ itelligētie abſtracte ꝛc.pōt ſic exponi ꝙ itelligētie abſtracte vlr ſūt ꝑncipia eoꝝ quoꝝ ſūt ꝑncipia agentia duobus modis.ſ.ſꝫ mouens ꝛ ſꝫ finē:ita ꝙ nō ſolū ſūt principia agētia:illoꝝ quoꝝ ſūt principia agentia:ſed etiaꝫ aliaꝫ cauſalitatē ſuper eam habent.ſ.cauſalitatem finis:ꝛ hoc ſufficit ad intentioneꝫ cōmētatoris ibidem. ❡Ad aliaꝫ cuꝫ dicit cōmētatoꝛ ꝙ illud qḋ dicunt qui daꝫ ꝛc.Iſta eſt multū difficilis ad exponēdū ꝛ intantuꝫ ꝙ aliqui dicūt cōmētatoꝛē ſibi eē ꝯdictorem in hac mā. Alij vero dicūt ꝙ ipſe ñ dicit ex itētiōe ꝛ ꝑ modū deter minationis illud qḋ ipſe dicit i iſto.8.ſ.ꝙ mouēs ꝑmū nō eſt finitū nec ifinitū:nec illud qḋ dixit in 12° metaph.ꝙ motus celi cōponiť ex duobus motorib⁹.Sed iſta ſunt dicta hoiꝫ nō intelligētiū aut nō amātiū veritatē ſer monū ꝯmētatoris:ipſe.n.fuit excellētioꝛ phs poſt Ari ſto.inter oēs poſteriores ꝛ pcipuus ꝛ ſubtiliſſimus imi tatoꝛ Ariſto.ꝛ ideo diceř ipſū eē ſibi ꝯdictorē ihoneſtū eſt:dicere etiā ipſū nō loqui ex intētione nec per modū determinationis fictitiuꝫ eſt ꝛ ſuperficiale ꝙ nullum ſi gnuꝫ apparet in eius verbis ex quibus pretēdat vel ex quo pretēdat ſe loqui ſꝫ aliā opinionē aut per moduꝫ dubitationis:vt patet iſpicienti verba eius.Et ideo di co ſꝫ meū poſſe ꝙ cōmentatoꝛ i iſtis verbis loquiť con tra quoſdā errātes in phia q̄ poſuerūt:aut ad eoꝝ poſi tionē ꝯſequebať ꝙ prima ſuba.ſ.deus eſſꝫ prioꝛ duratio ne ꝙ motoꝛ totius:poſuerūt.n.ipſā ꝑmā ſubam que eſt deus ꝓducere de nouo primā intelligētiā:ꝛ ſic ꝛ oia alia entia:cōtra quos loquēs ꝯmētatoꝛ dicit.qḋ aūt dicūt q̄ dam primā ſubſtantiā eſſe prioꝛē motoꝛe totius ſupple ſm durationē.falſum eſt.ſed nō intendit negare ipſā eē poꝛē ſm nām ꝛ dignitatē.Qḋ aūt ſubiūgit ibidē ꝙ qli bet ſubſtātia ꝛc.difficilius videť.ꝛ dico ꝙ ſic eſt itelligē dum:quelibet eniꝫ iſtarū ſubſtātiaꝝ.ſ.ſeparataꝝ ē pri cipiū ſube ſenſibilis ſm motioneꝫ ꝛ ſm finē.i.ſicut finis motus.Et hoc intendit cū dicit ſꝫ motoꝛē:ꝛ ſicut finis ſubſtātie mobilis:ꝛ hoc intēdit cuꝫ dicit ꝛ ſm finē.vult ergo dicere cōmentatoꝛ ꝙ quelibet ſubſtantia ſeparata eſt ſemper finis alcuius motus: ſubſtantie ſenſibilis et. non ſolum finis motus:ſed etiam finis ſubſtantie more Et idem credo ipſum intelligere in de ſubſtantia orbis vbi dicit ꝙ celū:indiget virtute actiua idest virtute que eſt finis ſubſtantie ſue non ſolum finis motus. Et ideo

dicit' ibidem ꝙ mouens totum eſt agens totum.i.cauſa finalis totius illius mot⁹ celi eſt finis totiꝰ ſubſtātie celi. Ex his ergo non habet̄ ꝙ pria ſubſtantia ſit cā effectiua īmediate mot⁹ primi celi:ſed ꝙ ſemp eſt finis ipſi⁹ motus ꝛ ſubſtantie mote:qđ nō fuiſſet ſi fuiſſet prioꝛ duratione motoꝛe totius. Et ꝯmentatoꝛ ſubdit:ꝛ ideo dicit Ariſt. ꝙ ſi eſſent aliq̄ ſubſtātie nō mouentes eſſent ocio ſe.i.ſi eſſent alique ſubē non cāntes motum aliquo mō eſſent ocioſe:mot⁹.n.l ʒ non ſit finis ſubē ſepate:gr̄a cuius ꝛ ꝓncipalis:tn̄ eſt finis quo.ſ.quo ꝯſeruat ſuā cālitatē ſup entia:ꝛ ſic ſi nō moueret eēt ocioſa ꝑ ꝓ priuationeʒ finis:gr̄a cui⁹:qđ eſt incōueniēs. Nō.n.eſt aliq̄ nā n̄ inata ad largiēdū vt ipſe inuit in.2.celi. Dubitāt aūt aliqui
T.c.59.
de qbuſdā vbis q̄ ſubdit ibi cōmētatoꝛ:ꝛ ſūt hec. Dicamus ḡ ꝙ nulla foꝛma eſt q̄ſi finis cōis ꝛ vlis niſi illa ex eis q̄ hn̄t actionē cōeʒ:ꝛ hec eſt diſpō foꝛe mouētis primū celū motu diurno. vult ḡ ꝯmētatoꝛ ꝙ foꝛa mouens ꝑmū celū motu diurno ē finis cōis oiuʒ motoꝝ celeſtiū ſʒ nullus eſt finis cōis oiuʒ mouētiū celeſtiū niſi ꝑmum qđ eſt de⁹:ḡ de⁹ eſt illa foꝛma q̄ hʒ actionē cōeʒ ꝛ q̄ mouet primū celū. Ul' dicat̄ ꝙ nulla foꝛma.i.nullus motoꝛ appꝛopꝛiat⁹ eſt finis cōis:ꝛ vlis niſi mouens primū motu diurno:tn̄ ꝑter illā foꝛmā ꝛ ꝑter oēs alios motoꝛes appꝛopꝛiatos ē alia cā nobilioꝛ gr̄a cui⁹ moueat oēs ꝛ ꝙ illā lr̄aʒ. Mouet āt vt amatū. ibi āt loqt̄ ſic: hec ſit intentio ꝯmētatoꝛis in eodē ꝯmēto pʒ vbi ſic dicit. Illud .n. ꝙ itelligit motoꝛ ꝑm⁹ de ꝑmo motoꝛe eſt cā māifeſta celi. aliō habeo ꝙ itelligit motoꝛ ſaturni. Et ego dico ꝙ totū h̄ eſt veriſſimū ſi bn̄ itelligat̄. de⁹.n.eſt illa foꝛma.i. ſuba ſepata q̄ hʒ actioneʒ cōem.i.q̄ cāt motū cōem ꝛ q̄ mouet ꝑmū celū motu diurno rōne amati ꝛ deſiderati: ꝛ ꝑ ꝯñs i rōne finis:ſʒ nō in rōe agētis imediati ꝛ appꝛopriati. Quare āt magis dr̄ eē cā ꝑmi mot⁹ ꝙ alioꝝ cū ēt ſit finis alioꝝ:ꝛ q̄re dr̄ mouere ꝑmū celū magis ꝙ alia: cū ēt alia moueat vt finis dcm̄ eſt ſupius. Oēs aūt ꝓpoſitiones ꝛ foꝛme q̄ ſunt in poͣ in mā pͣ ſūt in actu in p° motoꝛe:h̄ vocat p̄m motoꝛē ipm motoꝛē appꝛopꝛiatuʒ p° mobili:qꝛ iſte ē ꝑm⁹i oꝛdie agētiū. ¶ Ad aliā auctē cū dicit ꝯmen. ꝙ p̄m ꝑn̄m ſube abſtracte eſt ſuba ꝛ foꝛma ꝛ finis ꝛ q̄ mouet vtroqꝫ mō:dn̄t aliq̄ ꝙ ly vtroqꝫ mō dʒ referri ad ſubam ꝛ finē:ſʒ nō ad foꝛmā ita ꝙ mouet vtroqꝫ mō.i.ſicut ſuba ꝛ ſicut finis nō ſicut finis de gn̄e accn̄tis. ¶ Alr̄ pt̄ dici ꝙ ipʒ ꝑncipiū ſube bn̄ mouet vt foꝛma:n̄ q̄dē vt foꝛma pficiēs mobile q̄tū ad eē nec vt foꝛma.i.vt motoꝛ appꝛopꝛiat⁹:ſʒ vt foꝛa.i.ſicut ſuba abſtracta:nō ſicut ſuba coꝛpea. Cōſuetudo.n.eſt apud ari. ꝛ alios phos ſubas abſtractas oēs vocare foꝛmā:n̄ q̄dē ab iſoꝛmādo:ſʒ ꝑ ꝓ priuatione mā̄e vlr. ¶ Iteꝝ alr̄ pt̄ exponi ſat̄ ꝯpetēter ꝙ p̄m ꝑn̄m ſube mouet vt foꝛma:ꝛ vt finis.i.ſic finis ſube mobilis. Et h̄ itēdit cū dic vt foꝛͣ ꝛ vt finis mot⁹:ꝛ h̄ itēdit cū ſbdit. Et vt finis. Q.ō.XXII.

C Onſequēter q̄ri pt̄. Utꝝ ꝑmū ſit vigoꝛis infiniti. ¶ Et arḡr p° ꝙ ſit. Q:ꝛ illō qđ fac̄ aliqđ ex nihilo ē vigoꝛis īfiniti. Sʒ ꝑmū ꝑn̄m q̄dē qđ ē primū mouens ſimplr̄ facit aliqđ ex nihilo. quar̄ ꝛc. maioꝛ pʒ. Nā ſic ipſi⁹ entī ad nihil ē īfinita diſtātia ſic vt⁹ q̄ fac̄ aliqđ ex nihilo dʒ i īfinitū excedeř vtutē q̄ fac̄ aliqđ ex aliq̄:ꝛ ꝑ ꝯñs tal' vt⁹ dʒ eē īfinita:ꝛ minoꝛ ꝯpet: qꝛ qđ agēs agat ex aliq̄ pſuppoſito:ꝛ nō poſſit agere aliqđ ex nihilo h̄ ꝓuenit ex diminutōe agētis. Cū igit̄ p̄m ꝑn̄m ſit
T.c.39.
pfectiſſimū nlla diminutio ē i ipſo vt pʒ in.12.metaphy. ſeqt̄ ꝙ pōt aliqđ educere ex nihilo:ḡ ꝛc. ¶ Itē illō qđ ꝯſeruat aliqđ coꝛruptibile ꝑ tp̄s īfinitū dʒ eē vigoꝛis īfiniti:ſʒ ꝑmū mouēs ē hmōi:ḡ ꝛc. maioꝛ appet:qꝛ videm⁹ in vtutib⁹ ꝯſeruatiuis aliquoꝝ coꝛruptibiliū ꝙ q̄to aliqua vtus diuti⁹ ꝯſeruat aliqđ coꝛruptibile:tāto iudicat̄ eſſe pfectioꝛ:ꝛ vigoꝛoſioꝛ:vt medicina aliq̄ q̄ ꝯſeruaret aliqđ a putrefactiōe ꝑ ānū eſſʒ pfectioꝛ illa q̄ ꝯſeruaret ſolū ꝑ diē. Silr̄ āt ꝛ in aliis:ꝛ ſic pʒ maioꝛ:ꝛ minoꝛ ēt pʒ. Pꝛimū.n.mouens ꝯſuat motū celi ꝑ tp̄s īfinitū. motus āt celi eſt coꝛruptibilis. vt pʒ ꝑ ꝯmen.12°.metaphy.ḡ ꝛc. Com.41
¶ Itē ſi ꝑmū mouens n̄ eſſʒ vigoꝛis infiniti:tūc n̄ oʒ eſſe aliquē motoꝛē appꝛopꝛiatū p° mobili ꝑter ipʒ p̄m motoꝛem ſʒ h̄ eſt flm̄ ꝑ ʒ ꝯmen. vt pʒ pri⁹:ꝓbatio ꝯñtie. Nā ꝑ ꝑ aliō nō oʒ eſſe motoꝛeʒ appꝛopꝛiatū p° mobili:niſi qꝛ motoꝛ ꝑm⁹ eſſʒ vtutis īfinite. ꝛ ſic moueret in nō tp̄e ḡ ꝛc. ¶ Itē ꝑmū ꝑn̄m eſt infinitū ꝑm durationem.ḡ eſt infinitū ꝑm vigoꝛem. Añs eſt ꝯceſſum ꝛ manifeſtuʒ ꝑm oēs:ꝯñtia ꝓbat̄ qꝛ duratio ꝑmi ꝛ ei⁹ vigoꝛ eſt vnū ꝛ idē qꝛ in ipſo nulla eſt diuerſitas:vt pʒ ex.12.meta. quare ꝛc. T.c.41.

Oppoſitū arguit̄ aucte ꝯmentatoꝛis:q̄ vult ꝙ primū mouens nō eſt finitū nec infinituʒ ꝓpꝛie:qꝛ nō eſt in magnitudine. Et arguit̄ rōne qꝛ ſi primuʒ mouens eſſet vigoꝛis infiniti:tunc moueret in non tp̄e:qđ eſt impoſſe:ꝓbatio ꝯſequentie:qꝛ ſi moueret in tp̄e:tunc illud tp̄s haberet aliquam ꝓpoꝛtionem ad tp̄s in quo moueret aliqua virtus finita. Nam cuiuſlibʒ tp̄is finiti eſt aliqua ꝓpoꝛtio ad aliud tp̄s finitum:ſed ꝓpoꝛtio tempoꝛis motus ad tempus motus eſt ꝑm ꝓpoꝛtionem virtutis mouentis ad virtuteʒ motiuā:ergo virtus infinita haberet ꝓpoꝛtionem determinatam ad virtutem finitaʒ:qđ eſt impoſſibile:ḡ primū mouens nō poſſet mouere in tempoꝛe ſi eſſet vigoꝛis infiniti: ꝛ ſic moueret in non tempoꝛe. Et hec ratio ſpecialiter valeret ſi poneret̄ primum mouens eſſe vigoꝛis infiniti ꝛ cū hoc moueret imediate primum mobile:quare ꝛc.

Ad queſtionē dico breuiter ad pſens intentionē ari. ꝛ ꝯmētatoꝛis fuiſſe ꝙ primū mouēs:qđ eſt cā ꝑpetuitatis mot⁹ ſimplr̄ pꝛia nō eſt ꝓpꝛie vigoꝛis infiniti nec finiti:qđ ſic ꝓbat̄:illō qđ non eſt cā actiua alicui⁹ velocitatis motus non eſt vigoris finiti nec infiniti:ſed primum mouens modo predicto non eſt cā actiua alicui⁹ velocitatis motus:ergo ꝛc. Maioꝛ pʒ:qꝛ ꝓpꝛie loquendo vigoꝛ motoꝛis dicit virtutem actiuam alicui⁹ velocitatis motus. Et vigoꝛ finitus eſt cā actiua determinate velocitatis: qua.ſ.virtute motoꝛ facit talem velocitatem ꝛ non aliā. Et vigoꝛ infinitus eſt cā velocitatis infinite actiua:qua.ſ.ipm mouens intelligit̄ poſſe facere velocitateʒ infinitā excedentem q̄libet velocitatem determinatā. Illud ergo qđ nō eſt cā actiua alicuius velocitatis motus:ſʒ ſoluʒ mouet vel agit vt finis:ꝛ n̄ vt agēs motū non eſt vigoꝛis finiti: nec infiniti ꝓpꝛie. ꝛ minoꝛ pʒ ex ꝑcedentib⁹:vbi oñſum eſt ꝙ mouens primum non mouet imediate primū mouens tanꝗ agēs ei⁹ motū. de quo tn̄ magis videret̄. Si aūt dicat̄ ꝙ ipm ꝑmū mouens efficiat motum primum tanꝗ agēs remotū tūc opoꝛteret ꝙ ageret prius aliquē aliū effectū imediatū.ſ.intelligentiā appꝛopꝛiatā primo mobili. Aut ipm primum mobile:ꝛ ſic ſubſtātia eterna depēderet a cā agente:qđ ꝓ impoſſibili relinquit a multis. Et ꝯfirmat̄:qꝛ celū non diceret̄ agenſ remotū iſtoꝝ inferioꝛum niſi ageret aliquid qđ eſſet cauſa actiua iſtoꝛuʒ inferioꝝ vt lumen aut aliqđ hmōi. Similiter nō eſt rationabile ꝙ prima cauſa dicatur agere motum primi mobilis ſicut agens remotum niſi ab ipo efficeret̄ aliqđ quod imediate ageret ipſum primum motum:ꝛ quid eſſet illud niſi motoꝛ appꝛopꝛiatus nō poteſt aſſignari niſi fingat̄. Si quiſ aūt non hʒ ꝓ inconuenienti ꝙ ꝑma cā efficiat immediate motoꝛem ꝓpꝛiuʒ primi mobilis indi-

geret longa curatione:⁊ ad pn̄s nolo de illo deteriare:
niſi ꝙ Commen.vr̄ velle ꝯ̄͛riuũ in multis locis:ſpālr in
Com.15 12.metaph.vbi dicit:ꝙ agēs apud ariſto.extrahit vł̄ edu
cit fcm̄ de poᵃ ad actū.In talibꝰ aūt ſubſtātijs nō ē poᵃ
vt ſupponit.De hoc igit̄ eſt ſpeculatio pulchra ⁊ inq̄rct̄
ſup 2ᵐ metaph.ſi deꝰ voluerit. Et ſi ꝯcederet̄ primū p̄n
cipium efficere imediate p̄mā itelligentiā.ſ.appropriatā
primo mobili ⁊ mediate ipſa efficere p̄mū motuꝫ forte
ad hic non hēret̄ ꝙ eēt vigoris ifiniti:q̄uis primꝰ ſit de
terminate velocitatis:qꝛ vigor ꝓprie dr̄ ṽtus imediate
actiua velocitatis motꝰ:⁊ vigor ifinitus ꝓprie dr̄ virtuſ
imediate actiue determinate velocitatis.Siquis tn̄ di
ceret ꝙ imo vigor dicit q̄tācūqꝫ ṽtutem actiuā velocita
tis motꝰ ſiue ꝓpinquaꝫ ⁊ imediatā ſiue remotā ⁊ media
tam:tūc ſolū ꝯtētio eſſet de noīe:qꝛ ꝯcedendū eſſet ſm
hoc ip̄m p̄mū mouēs eē finiti vigoris ſuppoſito.ſ.ꝙ effi
ciat pᵐ motū mediante ſuba ꝓprij motoris:hoc.n.ſup
poſito nō eēt dōm ꝙ ſit vigoris ifiniti ſm phiaꝫ:qꝛ phs
nihil hꝫ ponere niſi qḋ manifeſtū eſt ad ſenſū:vł̄ qḋ ꝯui
cit̄ ex manifeſtis imediate vel mediate.vn̄ Cōmen.dicit
Com.22. in iſto.8.ꝙ expimentū:ſmonū voꝝ eſt vt ꝯcordant re
bus ſenſatis:⁊ in.3.de aīa dicit ꝙ ꝯditio necīa veris de
mōſtrationibꝰ eſt:vt apparētia ſenſui non differat ab eo
qḋ vr̄ ꝑ rōneꝫ:ſupple non differāt dr̄ia oppōnis ⁊ repu
gnātie:⁊ ꝑꝑ hoc ariſto.dicit i quadā ep̄la ad alexan.ꝙ
ſicut vita eſt eligibilis ſine triſtitia:ita rō ſenſata amabi
lis.Nunc autē idubitanter ex nullo effectu appēte ad
ſenſum pōt ꝯuinci ſufficiēter ꝙ primū mouens ſit vigo
ris infiniti:ſic itelligēdo ꝙ hēat ṽtutem actiuā velocita
tis ifinite.i.incōparabilr̄ excedētis oēm aliā velocitatē:
⁊ hoc eſt dicere ꝙ hēat ṽtutē actiuā ad mouendū non
in tpe.Et hoc eſt veꝝ ſiue ponat̄ cā actiua motuſ remo
ta ſiue ꝓpinqua ⁊ imediata:oīs.n.motus celeſtis eſt fini
te ⁊ determinate velocitatis:⁊ qlꝫ motoꝝ celeſtiū hꝫ ꝓ
portionem determinatā ad ſuū mobile:⁊ ſm diuerſita
tes ꝓportionū motoꝝ celeſtiū ad ſua mobilia diuerſifi
cant motus in velocitate ⁊ tarditate.vt dicit Commē.
Com.71 tator in.2.celi.Nec dꝫ aliqſ dicere ꝙ ifinita duratio tuſ:
arguat primum mouēs qui ē prima cā huiꝰ ifinitatis eē
vigoris ifiniti ſimplr̄ qꝛ ad hoc ſufficit ifinitas duratio
nis cū oīmoda itrāſmutabilitate:⁊ cū hec ꝙ ē enſ opti
mū gr̄a cuius ſunt oīa alia. Et hoc apparet:qꝛ mouens
oīno infatigabile ⁊ intrāſmutabile eq̄li ṽtute p̄t mouere
ꝑ maius tp̄s ⁊ ꝑ minus tp̄s:ꝙ.n.maior ṽtus mouentis
req̄rat̄ ad mouendū in maiori tpe q̄ꝫ in minori:hoc non
eſt nec ꝓuenit niſi ex eo ꝙ mouens eſt fatigabile ⁊ trāſ
mutabile:ſicut.ṽ.g.i hoīe requirit̄ maior virtus ad hoc
ꝙ ābulet ꝑ annū q̄ꝫ ad hoc ꝙ ambulet ꝑ horā:qꝛ homo
in ambulando fatigat̄ ⁊ debilitat̄.Vn̄ ſi oīno ⁊ eodem
modo ſe hēret homo in fine anni vel diei ſicut in fine ho
re vtiqꝫ ꝑ eandem ⁊ equalem ṽtutem moueret per an
nū an per diem ſicut per horam.Qꝫ ergo maior virtus
mouētis requirat̄ ad mouēdum in maiori tpe:hoc non
eſt ſine hoc ꝙ mouēs ſit fatigabile ⁊ tranſmutabile.Sꝫ
primū mouens eſt oīno infatigabile ⁊ intranſmutabile.
vt ſciunt phi. Et ad hoc vt cauſet motum in tpe finito
nō requirit̄ vigor infinitus.vt manifeſtum ē.g̊ ad mouē
dū ſilr̄ per tp̄s infinitū nō requirit̄ ifinitas vigoris.Dice
ret̄ g̊ recolligēdo p̄dicta ꝙ ſi p̄mum p̄ncipiū nō agit im
mediate aliquē motū:nec ēt mediate:ſꝫ ſolum eſt cauſa
motus ſm finem:tūc nō eſt vigoris ifiniti:nec ēt finiti ꝓ
prie. Et iſtud eſt mihi ꝓbabilius ad p̄ſens ſm Cōmenta
torem.Si ṽo ip̄m primū mouens eſt cauſa actiua motꝰ
remota.ſ.mediante itelligētia appropriata:tūc non eſt
vigoris finiti:nec infiniti ꝓprie niſi vigor extenderet̄ ad
quācūqꝫ virtutē actiuam. Si aūt mouet imediate p̄mū
mobile ſic̄ agēs p̄muꝫ motū ſine alio motore:tūc credo
ꝙ opꝫ dicere ipꝫ eſſe vigoris finiti ſm phiam.Sꝫ oīum
iſtoꝝ ꝓbabilius eſt mihi ad p̄ſens p̄mū.ſ.ꝙ ſolū eſt cau
ſa motus vt finis:nō aūt vt agens preciſe ſequēdo ṽba
Cōmētatoris i iſto 8° vt viſuꝫ eſt p̄us.Cōtra hoc tamē
ſunt difficultates multe. Prima eſt:qꝛ ſm Cōmētatorē Com.33
in.12°.In ſepatis a mā idē eſt mouēs ſꝫ agēs ⁊ ſm finē.
Cōſtat aūt ꝙ p̄mū mouēs eſt ſeperatū a mā g̊ nō ſolum
eſt mouēs ſm finē:ſed ſm agēs qḋ ē ꝯtra dicta. ¶Itē
quādocūqꝫ mouēs per cognitiōeꝫ mouet ꝓpter aliquē
finē eſſe illius finis in aīa mouēte eſt efficiēs motū. ſicut
cū homo mouet̄ ab aīa ſua ꝓpter formā balnei quā co
gnoſcit ⁊ approbat:⁊ eē ipſiꝰ forme balnei in aīa eſt cau
ſa agēs deſideriū ⁊ motū.vt Cōmētator dicit in 12° me
taphy.ſimilr̄ aūt videt̄ ⁊ i alijs.Cōſtat aūt ꝙ ſi nō eſſet
motor appropriatꝰ p̄mū p̄ncipiū moueret in iſtāti.vt vi
det̄ velle cōmētator.hoc aūt nō eſſet niſi ip̄m p̄mū p̄nci
piū eſſet vigoris infiniti intēſiue. Dicendū ꝙ verū eſt ꝙ
eſſet vigoris infiniti intēſiue.ſi moueret oīno imediate:
ſꝫ nō ſequit̄ ꝙ ſimplr̄ ⁊ abſolute ſit vigoris huius motꝰ
appropriatus mobili.Si mouet ꝓpter primū tāq̄ꝫ pro
pter finē mouet ꝓpter eiꝰ cognitionē ⁊ appetitū.vt oēs
cōcedūt ⁊ habet̄ in 12° metaphyſi. g̊ eſſe ipſius p̄mi mo
uētis in anima p̄mi celi.ſ.in intelligētia appropriata de
bet eſſe efficiēs ſeu agēs ipſuꝫ motū:ſed eſſe primi prici
pij in hmōi intelligentia ⁊ ſuū eſſe ſimplr̄ ſūt vnū ⁊ idē:
qꝛ in ſeparatis a mā nō eſt aliud eſſe in aīa ⁊ extra ani
mā:imo eſt idē eſſe ſm Cōmentatorē:in 12° metaphyſi.
g̊ ip̄m p̄mū mouēs mouet ſꝫ ſe effectiue:qḋ eſt ꝯ̄ dicta.
¶Itē aliud dubiū ē:qꝛ entia diuina vł̄ itelligētie p̄ma
ria intētiōe agūt ꝓpter ſe.vt cōmētator dicit 2° celi. Et Cō.66.
in 2° huiꝰ phuſ dicit ꝙ hec eſt diſpoſitio entis neceſſarij
ſimpliciter ꝙ eius actio eſt ꝓpter ipſuꝫ. Conſtat aūt ꝙ
quilibet motor celeſtis eſt ens diuinuꝫ ⁊ neceſſariuꝫ ſim
pliciter cuꝫ ſit ſeparatus a mā.ergo p̄mo agit motū ꝓ
pter ſe ⁊ ſic nō moueret ꝓpter ipſuꝫ p̄mū p̄ncipiū.vt ꝓ
pter finē:cuius oppoſitū dcm̄ eſt.¶Itē mouēs ſimpli
citer p̄mū q̄uis non ſit cauſa efficiēs infinite durationiſ
motus:qꝛ tn̄ eſt cauſa finalis eiuſ:ideo ꝯcedit̄ eſſe ifini
tus ſm durationem.ergo ſimilr̄ quāuis p̄mū mouēs nō
ſit cauſa actiua velocitatis motus:qꝛ tn̄ eſt cauſa finalis
eius:cū ſit optimū:gratia cuius ſūt oīa alia entia.videt̄
ꝙ dꝫ eē finitus ſm vigorem.¶Iteꝫ ſi primū mouēs qḋ
eſt deus nō eſt vigoris finiti nec infiniti:cū vigor ſit ideꝫ
qḋ ṽtus:ſequit̄ ꝙ primū mouens nullius eſt virtutis:qꝛ
conſtat ip̄m non eē virtutis paſſiue cū ſit immālis ⁊ ſi
ne magnitudīe:⁊ actus p̄mus ⁊ purus nō erit virtutis
actiue:qꝛ virtus actiua idem eſt cū vigore:⁊ ponit̄ ꝙ nō
eſt alicuiꝰ vigoris:qꝛ omnis vigor aut eſt finitus aut ifi
nitus:⁊ ſic nullius eſt ṽtutis.hoc aūt derogat nobilita
ti diue ⁊ nefas eſt hoc dicere de ip̄o.¶Itē ſi primū pri
cipiū nō eſſet vigoris infiniti:tunc demōſtratio Ariſto.
qua ip̄e vtit̄ ad ꝓbandum ipſum nō eſſe in magnitudi
ne nō valeret:qꝛ ipſe ſic ꝓcedit.in magnitudine finita nō
pōt eſſe potētia infinita:p̄mū aūt mouēs eſt potētie in
finite.ergo ⁊c̄.¶Aut igit̄ itelligit ꝙ primū mouēſ ē po
tētie ifinite ſm duratiōnē:aut ſm vigorē.Si p̄mo mo
do maior ꝓpoſitio eſt falſa:qꝛ in magnitudīe finita.ſ.in
celo eſt virtus infinita ſm durationeꝫ.ergo relinquitur
ꝙ intelligit ipſuꝫ eſſe infinite potentie ſm vigorē.

Ad primū iſtorum poteſt dici:ſicut dictum fuit
in queſtione precedente. Vel dica
tur ꝙ in ſeparatis a materia idem eſt agens motum ⁊ fi
nis propinquus ipſius motus.Sed non oportet de fine

remoto ⁊ vltimo ꝙ ſit agēs motum: ſic enim conclude-
ret ꝙ ipm̄ primū pn̄cipium eēt agēs quēlibet motuʒ ce
leſtē ⁊ non ſolū pm̄ū motū. ¶ Itē pt̄ dici ſatis ꝓbabilr̄
ꝙ illō dcm̄ Commē. dʒ itelligi ſm̄ nō repugnātiaʒ. ſ. ꝙ i
ſeparis a mā inqꝫtum ſūt ſepata a mā non repugnat eſſe
cās vtroqꝫ mō: ſed non oʒ ꝙ vlr̄ oē ſeparatum a mā ſit
vtroqꝫ mō cā. ¶ Ad aliō cū dr̄ qn̄cūqꝫ aliqō moueſ ⁊c.
pōt dici: ꝙ iſta ꝓpoſitio ē vā in illiſ q̄ mouēt pp̄ acqſitio
neʒ alicuiꝰ pfectionis pus nō habite. ſic pʒ in exēplo qō
iducebat: ſʒ non eſt vā de illis q̄ mouēt pp̄ ꝯſeruationē
vel ſaluationē pfectionis habite: ⁊ ſic eſt hic. Motores
.n. corpoꝝ celeſtiū non mouēt pp̄ acqſitionē alicuiꝰ pfe
ctionis quā non habuerūt: qꝛ ſunt oīno itrāſmutabiles
⁊ ſine magnitudine: ſʒ mouēt pp̄ ꝯſeruationē pfectioniſ
ſue. ſ. ſilitudīs quā hn̄t ad pm̄ū pn̄cipiū in eēndo cās en
tium alioꝝ: ⁊ iō non oʒ ꝙ eē ipſiꝰ finis in hmōi motori-
bus ſit imediatū efficiēs motū: ⁊ ſic lʒ eſſe primi pn̄cipij
in itelligētia ⁊ ſuū eſſe ſm̄ ſe eēt idē: non tn̄ oʒ ꝙ ſit pn̄-
cipiū actiuū ipſiꝰ motꝰ. Rō āt diuerſitatis forte eſt hec:
qꝛ mouētia q̄ mouent pp̄ pfectiones acqrendas ſunt de
ſe idererminata ad mouere ⁊ non mouere ⁊ ad diuerſoſ
modos mouēdi: ⁊ iō oʒ ꝙ determinent ad eliciēdū mo
tum p appetitū ipſiꝰ finis: ⁊ iō Ariſt. dicit in. 9. metaph.
Q.ō.n. appetit pn̄cipalr̄ hoc faciet ad hoc ſpālr̄: veꝝ eſt
de motore p rōnē: ſʒ motores ſepati ipſi ſunt determina
ti ad mouendū ⁊ ad determinatū modū mouēdi: ita ꝙ
mouent de ſui nā: ſicut lux de ſui nā lucet: ⁊ iō non oʒ ꝙ
cognitio finis quā hn̄t vel eē finis in ipſis ſit pn̄cipiū ac
tiuum motꝰ. Vel pōt dici ꝙ illa ꝓpoſitio eſt vā de fine ꝓ
pinquo ⁊ imediato. ſ. ꝙ eē finis in aīa eſt actiuū ipſiꝰ mo
tus: ſʒ non de fine remoto ⁊ imediato. Vn̄ cū itelligētia
appropriata ſit finis ꝓpinquꝰ motꝰ: eē eiꝰ in ſeipſa eo mō
quo pōt eē in ſeipſa inqꝫtum cognoſcit ſeipſam eſt ꝓpin-
quum pn̄cipiū actiuū motꝰ: ſʒ pm̄ū pn̄m non ē finis ime
diatus illiꝰ motꝰ: iō non vʒ. ¶ Itē pōt dici alr̄ ſicut aliq̄
diceret ꝯcedēdo totā rōnē vſqꝫ ad hoc ꝙ dr̄ ꝙ eē primi
pn̄cipij in itelligētia ꝓpriata ⁊ eiꝰ ſm̄ ſe eē eſt vnū ⁊ idē:
qꝛ in ſepatis a nā ⁊c̄. Iſtud eſt bn̄ dubiū: qꝛ pp̄ iſtā rōneʒ
ꝓbaret ꝙ eē dei in itellectu hūano cognoſcēte deum ē
idē ꝙ eſſe dei ſm̄ ſe ⁊ qō eſt ipſe deꝰ: qō vr̄ improbabile.
Nā eē dei in itellectu humano cognoſcēte ipm̄: vel ē co
gnitio ſeu itellectio dei: vel aliq̄ ſpēs repn̄tans eēntiam
diuinā ⁊ vtrūqꝫ iſtoꝝ iformat itellcm̄ humanū ⁊ iheret
ei vt ſubo. Deꝰ aūt cū ſit ens pm̄um p ſe ſubſiſtēs nō exi
ſtit in itellectu humano ſubiectiue nec iheret ei. ¶ Iteʒ
ſi eſſe dei in itelligētia mouēte pm̄uʒ celū eſt idē oīno ꝙ
ipſe deꝰ vel cū eſſe ipſiꝰ dei ſʒ ſe. eadē rōne eſſe dei in itel
ligētia mouēte orbē ſaturni eſſet idē cū ipſo: tūc argue-
ret q̄cunqꝫ vni ⁊ eidē nūero idiuiſibili penitꝰ ſunt eadeʒ
iter ſe ſunt eadē oīno. g̃ eſſe dei in itelligētia mouēte pm̄
celū eſt idem cū eiꝰ eſſe in itelligētia mouēte ſaturnuʒ: ⁊
hoc vr̄ eē ꝯ Cōmen. in. 12. metaph. vbi apte dicit: ꝙ illud
qō itelligit motor primi celi de pm̄o motore: aliud ē ab
eo qō itelligit de eo motor ſcōi celi. Et ſilr̄ de vnoquoqꝫ
eoꝝ. Et iō dicunt aliq̄ ꝙ illa ꝓpoſitio male allegat. Nō
.n. dicit Cōmen. ꝙ in ſepatis a mā idem ſit eē in aīa ⁊ ex
tra aīam: ſʒ bn̄ dat itelligere ꝙ res ſepate a mā non hn̄t
aliud eē in aīa ⁊ aliud extra aīam. ſ. in mā: qꝛ nō ſunt in
materia ſic forme māles: nō tn̄ hēur ex hoc ꝙ idē peni
tus ſit eē dei ſm̄ ſe ⁊ eē ſuū in itelligētia iferiori. De hoc
tn̄ ad pn̄s non dico p modū determinationis: qꝛ magis
hʒ locum in. 12. metaph. vbi inqrendū eſt qualr̄ itelligen
tia itelligit primū ⁊ amat ipm̄. ¶ Ad aliud cū dr̄ itelli-
gētie primaria itentione agūt pp̄ ſe. pōt dici ꝙ veꝝ eſt
ſic itelligendo ꝙ prius ⁊ principalius agunt pp̄ ſe ꝙ pp̄
iſta inferiora. ſoluʒ. n. agunt pp̄ iſta inferiora ſcōaria in-
tentione. Sʒ non vult Cōmentator dicere ꝙ qōlibʒ enſ
diuinum ſolū agat pp̄ ſe principalr̄: ⁊ nulloꝰ pp̄ aliud pn̄
cipaliꝰ ipſo: imo oēs alij motores mouent pn̄cipalr̄ grā
primi mouētis: vt eiꝰ bonitas multiplicet ſm̄ qō eſt poſ
ſibile: ⁊ participet ab alijs. ¶ Silr̄ ad aliud. Veꝝ. n. ē
ꝙ actio entis neceſſarij ſimplr̄ eſt pp̄ ipm̄ pn̄cipalius ꝙ
pp̄ entia gn̄abilia: ſʒ non eſt pp̄ ipſuʒ: ita ꝙ nullo modo
pp̄ aliud principalius. ¶ Ad aliud dico ꝙ non eſt ſilē ō
ifinitate durationis: ⁊ de ifinitate aut finitate vigoris: qꝛ
infinitas durationis debet alicui pp̄ carētiam materie ſʒ
Cōmētatorē in 2° celi: ⁊ iō oē qō non hʒ materiā pt̄ dici
⁊ eſſe ifinitū ſm̄ durationē: primū aūt mouens hʒ mate
riaʒ. vt ſcit ex. 12. metaph. ⁊ ideo pt̄ dici infinitas ſm̄ du T.c.41.
rationem. Sʒ infinitas vigoris aut finitas debet alicui
rōne vtutis actiue. ⁊ iō qō non hʒ ꝓprie vtutem actiuā:
non hʒ finitatē nec ifinitatē vigoris: primuʒ aūt moueſ
non hʒ ꝓprie vtutē actiuā motus: ſʒ eſt cā nobiliori mō
.ſ. vt finis vltimus grā cuius. ¶ Ad aliud dico ꝙ virtꝰ
pōt accipi ſtricte ꝓ principio actiuo aut receptiuo trāſ-
mutationis. Alioꝰ cōiter ꝓ quacūqꝫ cālitate p ſe: modo
ꝙ ipm̄ primū principiū non hēat vtutem primo modo
.ſ. pn̄cipiū actiuū aut receptiuū trāſmutationis imedia
te: non hēret Ariſto. ꝓ aliquo iconuenienti. vt multi po
nunt. Dicit. n. ſic in. 2. celi. caplo de duabꝰ qōnibus diffici
libꝰ: qō aūt optime hn̄s nihil idiget actiōe. ⁊ alibi in eo
dē caplo dicit. videt aūt optime qdem hn̄ti optime exi-
ſtere ꝙ bene ſine actione. Conſtat aūt ꝙ pm̄ū principiū
qō eſt deꝰ eſt optimū ⁊ optime hn̄s. Vn̄ Ariſto. in ꝓhe-
mio metaphy. totalr̄ aūt optimū ⁊ que in natura deus.
Et ſiqs dicat ꝙ ariſto. itelligit ipm̄ optimū non idigere
actione: qꝛ ſit in ipſo ſubiectiue: ſʒ tn̄ idiget actione: que
eſt ab ipſo effectiue. hoc non vr̄ ad itentionem Ariſto.
qꝛ in hoc non differret ipſuʒ optimū qō eſt deuſ ſuppre
mus ab alijs itelligentijs: qꝛ alie itelligētie non idigent
actione ſiue dubio aut motu q̄ recipiat in eis cū ſint im
mobiles: ſʒ bn̄ idigēt actione vel motu que eſt ab eis ac
tiue. Si g̃ Ari. itelligit ibi p optimuʒ ipſum deū ſuppre
mū ꝓprie: ⁊ loquit de ipſo ſm̄ dr̄iam ad alia pn̄cipia ce
leſtia. videt eſſe itelligendū ꝙ non idiget actione q̄ ꝓce-
dit ab ipſo actiue. Sʒ ſufficit ꝙ alia agant grā ipſius: ⁊
ſic ꝯcedere dr̄ Ari. ꝙ primum non hʒ talē vtutē: ſʒ ſi ac
cipiamus vtutem ꝓ cālitate quacunqꝫ ſic indubitanter
ipm̄ pm̄um hʒ nobiliſſimam vtutē. n. nobiliſſimā cālita
tem: qꝛ eſt cā finalis pn̄cipaliſſima oīum alioꝝ entium:
grā cuius principalr̄ ſunt que ſunt: ⁊ opant q̄cunqꝫ ope
rant: ⁊ hoc competit eiꝰ excellēti nobilitati. Alr̄ poteſt
dici ⁊ forte meliꝰ ꝙ aliqd duplr̄ dr̄ potens ⁊ habere po
tentiā actiuā ſm̄ ari. 5. metaph. caplo de ptāte. Vno q- T.c.17
dem modo aliqd dr̄ potens agere: ⁊ p ꝯn̄s hr̄e vtutem
actiuā: eo ꝙ ab ipſo imediate ꝓcedit motꝰ: ⁊ tale oʒ ꝙ
ſit finitū vel infinitū: ⁊ ſic primū nō hʒ potentiā actiuaʒ
ſeu vtutem actiuam. Alioꝰ dr̄ aliqd potens: ⁊ p ꝯn̄s ha
bere potētiam: eo ꝙ ab ipſo aliud hʒ ptātem tranſmu-
tandi ⁊ mouendi: ⁊ ſic idubitanter primū eſt potenſ mo
uere ⁊ hʒ vtutē actiuam ⁊ talis non eſt finita: nec infini
ta ſm̄ ſe. oēs. n. moueret. Alij hn̄t ab ipſo virtutem mo
uendi aliquo modo. ⁊ hoc ſufficit. ¶ Ad aliud dico ꝙ
ariſto. itelligit primū mouens eē infinitū ſm̄ durationē:
⁊ cū dr̄ ꝙ in celo ⁊c̄. Dico ꝙ in celo nō eſt virtus infini-
ta ſm̄ duratione que ſit potentia cā infinite durationis
motus: ⁊ de iſta itelligit ꝙ virtus ifinita ſm̄ durationeʒ
que eſt potētia cauſa ꝑpetuitatis motus nullo modo ē
in magnitudine finita. vt dcm̄ fuit prius. Sed aliqs hic
inſtaret ꝙ ſm̄ iſtā expōnem ariſto. nō ꝓbaret per iſtam

demonſtrationeꝫ alios motores a p̄mo eſſe in magnitu
dine:qꝛ ipſi nō ſunt p̄ma cā infinitatis motus. Ergo veri
tate coactus ⁊ victus vt credo:ↄcedo illā demōſtrationē
nō valere.niſi ad ꝓbandū ꝙ mouēs oīo p̄mum nō eſt in
magnitudine.⁊ hoc etiā ſatis inuit Cōmen.in lr̄a.⁊ etiā
Arꝛ.Sed qūo tūc demōſtrabit᷑ alios motores eſſe ſepa
ratos:⁊ ſine magnitudine:forte demōſtrabit᷑ ex alijs ꝓ
poſitiōib⁹:q̄s Arꝛ.docuit.ſ.⁊ nullū mouēs motū mouet
cōtinue per tp̄s infinitū:vt p̄us declaratū eſt.nūc autem
motor corporis celeſtis mouet cōtinue ꝑ īfinitū tp̄us.vt
Co.86. pꝫ ex iſto.8.⁊ p̄⁰ celi.⁊ ideo nullus motor celi pōt eē mo
uens motū.ſed ſi eſſet corpus:aut corp⁹ in corpore eſſet
mouēs motū:qꝛ oē corp⁹ eſt mobile.⁊ oē qđ ē in corpo
re.vt pꝫ ex.6.hui⁹ q̄re ⁊c̄. ¶ Itē cū mouēs oīo p̄mū mo
Co.32. ueat:ſicut intelligibile ⁊ deſiderabile.vt pꝫ in.12.meta.oꝫ
Co.36. eſſe aliquod mouēs quod moueat vt intelligens ⁊ appe
tens.Oē aūt intelligibile eſt ſeparatū a corpore vt ſatis
habet᷑ ex.3.de aīa.ğ ⁊c̄. ¶ Et cōſiderandū eſt diligenter
vlterius ꝙ ſicut per iſtā demōſtrationē nō cōuicit᷑ alios
motores eſſe ſeparatos:ponēdo ꝙ p̄mū mouēs nō ſit vi
goris finiti:ita nec ponēdo ipm̄ vigoris īfiniti.eſſet eniꝫ
demr̄atio talis mouēs vigoris īfiniti nō eſt in magnitu-
dine finita:ſed p̄mū mouēs eſt vigoris īfiniti.q̄re ⁊c̄.Cō
ſtat aūt ꝙ nullus alioꝝ motoꝝ ē vigoris infiniti ⁊c̄.

Ad rationes. Ad p̄mā ↄcederet᷑ maior:⁊ ne
garet᷑ mīor ſ̄ꝫ Arꝛ.⁊ ſ̄ꝫ omnes
phantes:vt dictū fuit in p̄mo hui⁹.Cōmunis.n.ↄceptio
oīum nālīū phoꝝ eſt ꝙ ex nihilo nihil fit:imo ſemꝑ oꝫ
aliqđ ſubijci ei qđ fit.Et cū dicit᷑ ꝙ ex diminutione agen
tis ⁊c̄.diceret Arꝛ.⁊ Cōmē.ꝙ falſum eſt.nō.n.ex dimi-
tione agentis pōt facere īpoſſibile fieri.imo dicere agēs
facere īpoſſibile fieri.eſt error ⁊ deceptio:nunc aūt illud
cui nō p̄exiſtit aliqđ ſubm̄ eſt īpoſſibile fieri. vt manife-
ſtum eſt.ex p̄mo hui⁹.⁊ 7⁰ metaphy.q̄re ⁊c̄. ¶ Ad aliā
cū dicit᷑ illud qđ cōſeruat ⁊c̄..falſum eſt.imo aliqđ vigo-
ris infiniti aut finiti:dūmō ſit intrāſmutabile pōt cōſer-
uare aliqđ corruptibile ꝑ tp̄us īfinitū.Et cū dicit᷑ ꝙ q̄to
aliq̄ virtus diutius cōſeruat aliqđ corruptibile ⁊c̄.Dico
ꝙ hoc eſt verū in virtutibus mālibus q̄ in agendo repa
tiunt᷑ ⁊ debilitant᷑.In imālib⁹ aūt nō hꝫ locū.⁊ hmōi ſūt
motores corpoꝝ celeſtiū.q̄re ⁊c̄.Aliter poſſet dici diſtin
guendo de corruptibili.Uno eni mō aliqđ eſt corrupti-
bile:ita ꝙ aliqn̄ corrūpet᷑ totū ſimul:vt iſta inferiora cor
pora mixta.Alio⁰ aliquid eſt corruptibile ſ̄ꝫ ſuas parteſ
ſucceſſiue:⁊ nō ꝙ ſimul totū aliqn̄ corrūpat᷑.mō verum
eſt ꝙ illud qđ eſt corruptibile.p̄mo mō nō poſſet conſer
uari in eſſe vnū numero:niſi per vigorē īfinitū:ſed illud
qđ eſt corruptibile ſcđo mō bene cōſeruat᷑ in eſſe ſine vi-
gore infinito ſimpl̄r:nunc aūt motus celi nō eſt corrupti
bilis.p̄mo mō.ſ.ꝙ totus ſimul aliqn̄ deficiat: ſed 2⁰ mo-
do:ideſt ſ̄m eius p̄tes ſucceſſiue.Et ſic intelligenduꝫ eſt
dictum commētatoris ꝙ motus celi eſt corruptibilis cū
habeat ↄ̄riū.ſ.quietē.Ueꝝ eſt ſ̄m partes eius ſibijnuicē
ſuccedentes.Cū eniꝫ celū mouet᷑ ſ̄m vnā circulationem
caret alia que ſequet᷑ ⁊ eſt aptū ad aliam:⁊ ſic quodāmō
quieſcit.Et ꝑpter iſtā corruptibilitatem ſuā neceſſe eſt:ſi
debet perpetuari vnus ⁊ cōtinuus ꝙ ſit aliqđ agens per
petuum vnū numero a quo perpetuet᷑:ſed non ſic eſt de
corpore celeſti.Nō eni eſt aliqđ ſubiectū qđ nō ſit in po-
tentia ad eē ſubſtantiale celi vel alicui⁹ partis eius ⁊ ca
reat illo eſſe vel ꝙ p̄us fuerit in potētia ad aliquod eſſe
ſubſtātiale celi vel partis eius:⁊ ideo nō indiget aliquo
actiuo conſeruante ipm̄ ne deficiat per corruptioneꝫ ad
quā ē in potētia.Et forte prior ſolutio ē melior. ¶ Ad
aliam nego ↄ̄ñam.nō enim eſt neceſſe eſſe intelligentiam
appropriatam p̄mo mobili ꝓ tanto:qꝛ p̄mū p̄ncipiū ſit
vigoris infiniti:ſed pro tanto:qꝛ de ſe eſt infinite virtutis
ſ̄m durationē:ita ꝙ eſt p̄ma cauſa īfinitatis motus.Uñ
ſi imediate ageret motū p̄mi mobilis oporteret ꝙ mo-
ueret ipſum in nō tēpore vt declaratū fuit p̄us. ¶ Ad
aliaꝫ nego ↄ̄ñam.⁊ cuꝫ ꝓbat᷑.qꝛ vigor p̄mi ⁊ eius dura-
tio ſunt idem.Uerū eſt ſi haberet ꝑprie vigoreꝫ:ſed non
eſt ita vt dictū eſt in q̄ōne.Uel dicat᷑ ꝙ ⁊ ſi habeat vigo-
reꝫ aliquē bene eſt īfinitus ſ̄m vigorē eo mō q̄ eſt infini-
tus ſ̄m durationē.Eſt aūt infinitus ſ̄m durationē.ſic ꝙ
eius duratio non habeat p̄mū nec habuit p̄n^m nec hēbit
terminuꝫ durationis.Et ſilr̄ vigor ei⁹ eo mō q̄ vigorem
hꝫ eſt infinit⁹ ſic ꝙ nō hꝫ initiū durationis nec habebit
terminū durationis:ſed nō eſt īfinitus itēſiue:ſic.ſ.ꝙ poſ
ſit agere velocitatē infinitā:vt p̄us dictū eſt:ſicut igit᷑ du
ratio p̄mi eſt infinita per p̄uationē terminoꝝ duratiōis.
ſic etiā vigor eius eſt infinit⁹ per p̄uationē terminoꝝ du
rationis:ſed nō ſequit᷑ ꝙ ſit infinitus in q̄litate actionis
mō p̄uſ dicto.Et ſic diceret Arꝛ.⁊ Cōm. vt mihi videt᷑.
Sed ſ̄m fidē ⁊ veritatē dico ꝙ p̄mū p̄ncipiū qđ eſt de⁹
ſiue moueat īmediate actiue ſiue non eſt infiniti vigoris
ſimpl̄r.Et hoc non ꝓbo aliq̄ rōe:qꝛ neqꝫ ſcio neqꝫ puto
poſſibile ſ̄m principia nālia:ſed ſola fide ſic aſſero ⁊ ſim
pliciter cōfiteor. ¶ Rōnes aūt in cōtrariū ſoluunt᷑ pro-
pter hoc ꝙ p̄mū mouens eſt mouens per intellectū ⁊ vo
luntatē ⁊ nō de neceſſitate nāe:imo etiā poſſet nō moue
re:⁊ iđ nō oꝫ ꝙ moueat quātū mouere pōt:qꝛ ſubm̄.ſ.
mobile nō eſt pōle recipere illud:qđ ipſe de⁹ de ſe poſſet
facere.ſ.velocitatem infinitaꝫ.

Queſtio XXII.

Conſequēter querit᷑.Utrꝝ p̄mū p̄n^m mot⁹
ſit vnū ſolū. ¶ Arguit᷑ ꝙ nō.qꝛ ſi eēt vnū
ſolū hoc deberet ↄuici ex vnitate p̄mi mo-
tus:qꝛ nō vr̄ aliđ mediū ſufficiēs ad h̄ ꝓ-
bādū:ſed ꝑ vnitatē p̄mi mot⁹ nō ↄuincit᷑
p̄^m mouēs eē vnū:qꝛ mot⁹ ꝓiectōis ē vn⁹
nūero cū ſit cōtinuus:⁊ tñ eſt a diuerſis motorib⁹.ſ.a di
uerſis partib⁹ medij in q̄bus mouet᷑ ꝓiectū.Oꝫ aūt mo-
tus ꝓiectiōis ſit ↄtinuus.pꝫ qꝛ eſt vni⁹ mobilis nūero:vt
lapidis aut aliqđ hmōi: ⁊ ē ad terminū vnū nūero .ſ.ad
vnū vbi in quo ceſſat cū ad ipm̄ ꝑuenerit:⁊ eſt in tp̄e vno
nō intercepto q̄ete media.Cū eni lapis aut ſagitta ꝓijcit᷑
nulla quies media intercipit᷑ iter p̄tes illi⁹ mot⁹ vt mani
feſtū eſt ad ſenſuꝫ. eſt ğ cōtinu⁹.⁊ ꝑ ↄ̄ñs vn⁹ nūero.⁊ tñ eſt
a diuerſis mouentib⁹:vt etiā vult Arꝛ.ğ ⁊c̄. ¶ Itē ſi p̄-
mū mouēs qđ eſt p̄mū p̄n^m eſſet vnū ſolū:tunc mala nō
eſſent cāta ab aliq̄ p̄mo p̄ncipio:qđ videt᷑ īpoſſibile: qꝛ
nō eſſent cāta ab aliquo p̄mo p̄ncipio:tūc non eſſent ab
aliquo 2⁰ p̄ncipio.cū 2^m p̄ſupponat p̄mū ⁊ poſteri⁹ p̄ſup
ponat p̄us.Et ꝓbat᷑ ↄ̄ña.qꝛ cōſtat ꝙ eſt aliqđ p̄mū p̄n-
cipiū bonoꝝ:⁊ illud nō pōt eſſe p̄ncipiū malorum:quia
ipſe deus q̄ ē p̄mū p̄ncipiū bonoꝝ eſt totaliter optimuꝫ
eoꝝ que ī nā.vt vult Arꝛ.i ꝓhemio metaphy.⁊ ab ipſo
depēdet celū ⁊ tota nā.ergo illud p̄ncipiū nō pōt eē p̄n
cipiū maloꝝ:⁊ ſic mala nō erūt ab aliquo p̄mo p̄ncipio:
nec ꝑ ↄ̄ñs ab aliquo poſteriori p̄ncipio:⁊ ſic a nullo p̄n
cipio:qđ eſt abſurdū ⁊ īpoſſibile.q̄re ⁊c̄. ¶ Item potē-
tia pura nō ē vna ſed plures.ğ actus pur⁹ ē pl̄es.Et pꝫ
ↄ̄ña.qꝛ quot modis dicit᷑ vnū oppoſitoꝝ ⁊ reliquū:potē
tia aūt pura ⁊ act⁹ purus ſunt oppoſita.⁊ ſic pꝫ ↄ̄ña.Et
ꝓbat᷑ āñs.qꝛ mā prima eſt ens pure potētia.primo phy
ſicoꝝ.⁊.7.metaphy.Et ſilr̄ intellectus poſſibilis eſt ens
pure potētia cū nullā hēat nām.niſi ꝙ poſſibilis ē voca
tus.3.de aīa.ergo purus actus nō eſt vn⁹ ſed plures.Sꝫ
purus actus nō eſt niſi p̄ncipium primū:qꝛ nulla forma
eſt liberata a potētia oīo:niſi p̄ma ſ̄ꝫ Cōmē.in.3.de aīa. Com.5.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA

ergo primum principium.non eſt vnum ſolum.
¶ Oppoſitū arguitur auctoritate Ariſto.hic ⁊ in.12.me
taphy.vbi dicit.vnus ergo princeps.

Dicendum breuiter ꝙ ipm̄ p̄mū p̄ncipiū qđ ē
p̄mū mouēs ſm̄ finē nō ē niſi vnū.
qđ ꝓbo p̄mo rōe cōi qꝛ qđ ſm̄ ſupabūdātiā dicitur vni
ſoli couenit.vt accipit Arꝫ.in.8.ethy.Sed p̄mū dicit̄ ſꝫ
ꝑ ſupabūdātiā.q̄re ⁊c̄.¶ Item ſi eſſent plura p̄ma p̄nci
pia:aut eſſent eq̄liter ꝑfecta:aut vnū eſſet ꝑfectius ⁊ no
bilius alio.nō p̄° mō:qꝛ tūc vnū illoꝝ ſuperflueret i enti
bus:cū per vnū illoꝝ poſſet fieri oē qđ per alteꝝ fieret
niſi ponerent̄ eque ꝑfecta ⁊ nobilia.Et iterū ſic ponēdo
ſequit̄ ꝙ eſſent eiuſdem ſpēi ⁊ nūero diuerſa.Nam ſicut
equale ſm̄ quantitatē eſt idem ſm̄ q̄titatē:ſic eq̄le ſcđm
ꝑfectionē eſt ideꝫ ſm̄ ꝑfectionē:ſpēs aūt ⁊ ꝑfectio idem
ſunt.Unde q̄ ſunt eq̄lia ſꝫ ꝑfectionē neceſſario ſūt eadē
ſm̄ ſpēm:⁊ ſic p̄ncipia p̄ma eſſent plura nūero ⁊ ſpecie
eadē ⁊ talia habēt mām̄ vt ſunt in mā.vt pꝫ in p̄° celi.⁊
ex.7.metaphy.ꝙ repugnat p̄° p̄ncipio.vt pꝫ ex iſto.8.
⁊.12.metaphy.Nec eſt dicēdū ꝙ vnū illoꝝ ſit ꝑfecti⁹ ⁊
dignius alio:qꝛ tūc vnū illoꝝ.ſ.nobilius eſſet p̄us alio:⁊
ſic alterū eſſet poſterius:⁊ ſic nō eēt primū ſimpliciter:⁊
ſic eēt primū ⁊ nō p̄mū:qđ ē ipoſſibile.Hoc etiā ꝓbatur
rōne ſumpta ex vnitate motus p̄mi.Cum eni mot⁹ pri-
mus ſit vnus ſimpliciter ⁊ cōtinu⁹:oꝫ ꝙ ſit ab vno moto
re ꝓpinquo ſufficiente:nō.n.pōt eſſe a plurib⁹ motorib⁹
diuerſis numero ⁊ ꝯuenientib⁹ ſpē:ſicut tractus nauis a
plurib⁹ hoib⁹:qꝛ talis multitudo repugnat rebus imāli
bus ſm̄ phiam:nec eſt imediate a plurib⁹ motorib⁹ ſm̄
ſpēm:qꝛ a diuerſis motoribus ſm̄ ſpēm imediate mouē-
tibus deberent eſſe plures motus celi.relinquit̄ ḡ ꝙ eſt
ab vno motore imediate agente ipſum:⁊ multo fortius
ab vno vltimo fine.Primum aūt principiū eſt vltimus fi
nis aſcendendo in ꝯſideratiōe mouētiū.qꝛ magis poſſūt
eſſe multe cauſe ꝓpinque eiuſdem cauſati q̄ remote.vt
patet inducendo.quare ⁊c̄.

Ad primam rōnē p̄t negari maior.qꝛ vnitas
p̄mi p̄ncipij pōt couinci alia via
q̄ ꝑ vnitatē mot⁹:vt iā pꝫ ex dictis.Uel dicēdū ꝙ immo
per vnitatem mot⁹ ꝯcludit̄ vnitas p̄mi principij mō p̄di-
cto.Et cū dicit̄ ꝙ vnus motus pōt eſſe a plurib⁹ moto-
ribus.vt pꝫ in motu ꝓiectionis.Pōt dici ꝙ motus dicit̄
dupliciter vnus q̄tum ſpectat ad ꝓpoſitū.Uno mō ſm̄
ſubſtantiā.alio mō ſꝫ diſpoſitionē ⁊ proprietatē:modo
motus proiecti bene eſt vnus ſm̄ ſubſtātiā vt ꝓbatū eſt.
ſed n̄ eſt vnus ſm̄ diſpoſitionē.qꝛ nō eſt regularis ⁊ vni-
formis:ſed eſt velocior in vna parte q̄ in alia vt manife
ſtum eſt ad ſenſum.Et dicit̄ in.2.celi.Motus aūt primus
eſt penitus vnus.ſ.ſm̄ eſſentiā ⁊ ſm̄ diſpoſitionē:qꝛ oio
regularis ⁊ vniformis.⁊ ideo opꝫ ꝙ ſit ab vno motore.
¶ Ad aliud dico ꝙ mala nō depēdēt a pricipio primo
bonoꝝ niſi per accidens ⁊ nō per ſe inq̄tū mala ſunt:ſꝫ
ꝯueniunt in reb⁹ nālib⁹ ex neceſſitate māe q̄ eſt cā oīs ir-
regularitatis cōtingētis in iſtis iferiorib⁹ reb⁹ nālibus.
vt dicit Alexander ſup 2ᵐ metheoroꝝ.Mala aūt i ope
ribus humanis procedunt ex corruptione appetitus q̄
aduerſatur ⁊ obuiat rationi.vt Arꝫ.dicit in primo ethi.
ab ipſo autem principio primo non cauſantur mala vt
mala ſunt per ſe ⁊ directe:qꝛ ipſum eſt totaliter optimuꝫ
coruꝫ que in natura.Cui ſit honor laus virtus poteſtas
⁊ victoria ꝑ infinita ⁊ eterna ſecula ſeculoꝝ.Amen.
¶ Queſtiones phyſicoꝝ ſūmi Ariſtotelici Joannis de
Janduno cum textū ⁊ cōmentatorum annotatione nuꝑ
a magiſtro Joanne Antonio aprutio diligenter caſtiga
te hic feliciter terminantur.

Philoſophi acutiſſimi Helie hebrei Cretēſis de primo
motore:vtrum imediate primum mobile moueat ſingu
laris queſtio hic non inutiliter ſubnectitur.

Sicut habetur a phō.4.ethicoꝝ.tractatu
2° q̄ de magnanimitate ſmonē faciēs.Pu
ſillanimus priuās ſe bōis ſibi dignis oppo
nit̄ magis magnanimitati que eſt quid bo-
nū q̄ ſuperbie que eſt quaſi quedam ſtulti-
tia:magis.n.ꝑ ſuperbiā q̄s ſe dignificat q̄
ſit dignus.Puſillanimus vero ſe laudabilib⁹ operib⁹ ⁊
reꝝ ſpeculabiliū veritatis inuentiōe p̄uatū reddit.Opti
mum itaqꝫ imo omnibus rebus anteponendū arbitror:
vt quiſqꝫ veram rerum cognitionem:maxime vero diffi-
cilium diuinarūqꝫ indagari pro virib⁹ ānitat̄:quāuis id
forte ſuperbie aſcribendū nonullis videretur:neqꝫ enim
adeo dandum eſt vitio ſiquis ſuperbus quantum ſi puſil
lanimus efficiatur.Humanum enim eſt ⁊ naturale homi
ni querere rerum cognitionē quātum poſſibile eſt.vnde
pater omniū phorum ⁊ maximus inquiſitor phyſice ve-
ritatis Ariſtoteles:imo inuentor:⁊ eius imitator:⁊ Cō
mētator fideliſſim⁹ Auerroys mirabilis phs.17.de aia-
libus:loquendo de apibus dicunt.Couenīens eſt homi
ni ⁊ naturale inueſtigare valde de rebus in quib⁹ poſſibi
lis eſt multa inquiſitio:⁊ hoc vel ſm̄ diſpoſitionē rei vel
ſm̄ conſiderantis poſſe:⁊ ſi id qđ inuenit non ſit demon
ſtratiuum.erit initium vel via poſterioribus:ſi auteꝫ de
monſtratio ſit impoſſibilis:tunc vtilius humane cogni-
tionis in tali genere eſt tale gen⁹ cognitionis:⁊ maxīe de
rebus arduis ⁊ diuinis:quarū cognitio ⁊ ſi ſit pauca de-
lectabilior ē ⁊ nobilior multa cognitiōe aliaꝝ:vt dicūt
in fine.11.⁊ in alijs locis.vt dicebamus his diebus cū do
ctoribus digniſſimis nobilibus dn̄o Antonio picimano
⁊ domino Dominico grimani:plena tamē cognitio diui
norum prophetarum eſt ⁊ alioꝝ talium qui de fide tra-
ctant quibus maxime credendum eſt:phoruꝫ autem via
alia eſt:ipſorum enim eſt res cognoſcere per rationeꝫ de
monſtratiuam:vel vt poſſibile eſt volentes ſine ratione
rationes conformes eſſe rebus:nō vt melancolici credē
tes videre diuina ⁊ mirabilia vt quoſdaꝫ vidi:tales eni
Galieno ⁊ medicis ſunt dimittendi:ego aūt pronunc vt
imitans philoſophos loquor in eorū doctria:⁊ ſi in qui
buſdam aliter dicēdū ſit.Quare mihi viſum eſt ea circa
has queſtiones aggregare:que peripatheticoruꝫ princi
pijs cōgrua viderentur.Mouit me inſuꝑ nobilitas ma-
gnifici ⁊ generoſi doctoris digniſſimi domini Hierony-
mi Donati filij magnifici:⁊ illuſtris militis.Patritij ve-
neti dn̄i Antonij qui olim in hoc ſtudio patauino que-
ſtioneꝫ hanc publice optime diſſeruit:cuius quidē man-
dato queſtiones has compilare volui. Uale.

...BLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA

¶ Queſtio helie hebrei cretenſis. De primo motore.

Queritur qō difficilis in qua multi dubitarūt ⁊ opiniones in ea diuerſe ſunt inuente. Conſiſtit enim in primo omnium rerum principio. Et eſt an omniū rerum primum principium quod eſt deus glorioſus mouet primum celum ſecundum efficiens ⁊ ſecundum finem: ſicut inuenitur hoc in reliquis motoribus cū corporibus celeſtibus aliquo modo: vel ſit mouens tantum ſecundum finem: ita ꝙ ſit alius motor appropriat⁹ preter deum mouens primuȝ mobile. Et hec queſtio eſt valde difficilis ⁊ nobilis. Difficilis quideȝ propter diuerſas opiniones in ipſa repertas in tantum ꝙ omnes quaſi philoſophi ⁊ maiores eorum in ipſa diuerſificati ſunt vel ſecundum diuerſitatem in opinione: vel ſecundum diuerſitatem in verbis met quorundam: ita ꝙ aliquando videt̃ ex verbis eorum ꝙ non eſt alius motor primo corpori preter primam cauſam. Aliquando auteȝ videtur oppoſitum: ⁊ non ſolum propter eorum verba diuerſa in hac difficultate reperta. Uerum etiam propter fundamenta ſuper qua ſunt in hac ſcientia ſuſtentati. Et iccirco latinorum maiores inſequentes principem poſteriorum. cōmentatorem Auerroym ſimpliciter dixerunt ꝙ deus non mouet primum corpus: ⁊ dicunt ꝙ hec eſt eiuſ opinio ſuis principijs conueniens. P̃. difficultas videri poteſt in hac queſtione cum ſit de primo principio. vt 2° metaphy. dicit philoſophus. Diſpō enī intellectus in aīa apud illud qō eſt natura valde manifeſtum ſimilis eſt diſpoſitioni oculorum veſpertilionis apud luceȝ ſolis. vbi dicit cōmentator ꝙ hoc non oſtendit res abſtractas intelligere eſſe īpoſſibile nobiſ: ſed difficile: ⁊ ēt ꝓpter paucitatē ꝓpōnuȝ repertaꝝ in iſtis q̄ōnibus difficilib⁹. Nobilis aūt q2 eſt de ente nobiliſſimo: ac etiā declarationis modus ſm nām ſubiecti artis hui⁹ erit ſufficiens q̄ſi per ꝓpōnes primas in hac ſcīa ſtatiȝ cōcedēdas ab hoīe bñ diſpoſito nō nihil de rerū nā ſciente: cū ſciuerit ꝙ demonſtrationes in omni ſcīa debent eſſe cōuenictes nāe ſubiecti illius ſcīe eo mō quo in illa ſcīa cōſiderat̃ vt bene declarat phs p̃mo ethi. Et ideo viſum eſt mihi ponere rōnes ad vtrā q3 ptē. Nā iſte modus eſt vtilis. Et iccirco phs in multis locis ponit rōes ꝓbabiles ad vtrāq3 parteȝ. Nā cū fuerit inuenta veritas apparebit ſolutio illarū rōnū ſicut eſt de nā demōſtrationis. Et q2 etiā in illis rōnib⁹ eſt aliquid veritatis: ſicut dicit cōmentator.

Primo igitur arguit̃ ad partē negatiuā rōibus multis acceptis ex v̄bis Auerroys ⁊ alioꝝ. Ipſe .n. in ſua ſumma ſcīe diuie. pticula quarta verſus finē hāc difficultatē precipue conſiderans ponit hec verba. Iaȝ declaratū eſt ex ſermone p̄dicto ꝙ nobilior horū motoꝝ eſt motor celi ſtellati. Et ꝙ iſte eſt cā alioꝝ motoꝝ. Et hoc eſt qō iam eſt declaratū ex illo ſmone. Sȝ cū nos conſiderauerimus ꝓprietates p̃mi. i. ꝙ eſt vnus ſimplex non intelligens de ſua eſſentia aliquā multitudinē ⁊ inter actionē hui⁹ motoris nō conueniunt huic iſte ꝓprietates: vult dicere ꝙ primū ſimplr intelligit de ſua eſſentia rē exiſtentē in ſua eſſentia nō in alio. Nā ipſe itelligit ſuā eſſentiā tm̄ ſine relatione ⁊ ſua eſſentia nō eſt cāta: ⁊ in eo non eſt multitudo nec ꝓpter veritatē intellect⁹ ⁊ intellecti neq3 multitudo intellectorum. vt dicit Cōmēta. cōmēto. 51. 12. metaphy. Sed alij motores vel itelligētie intelligūt ſuā eſſentiaȝ quā hñt a p̃mo. Et hoc mō itelligūt rē q̄ ē pter ſuā eſſentiā aliquo mō: q̄ꝙ illud qō intelligūt de p̃mo eſt ſua eſſentia ſic̄ declarabit̃. Et iō i eis reperit̃ multitudo aliquo mō ⁊ relatio q̄uis itelligens itellect⁹ ⁊ itellectū in ipſis abſtractis ſunt vnū ſicut declarabit̃. Iſte tñ modus declarationis nō eſt oīo cōueniēs pōni. ſed veritati vt apparebit. Poſtea aūt dat ipſe cām in multitudine repertā in quolibet motore mō cōuenienti poſitiōi. Et dicit ꝙ iſte motor de neceſſitate ab ipſo ꝓuenit magis q̄ꝙ vna forma. Nā ipſe dat formā celo ſtellato ⁊ eſſe motoris mouēs celū qō eſt poſt ipm ⁊ ab vno ſimplici iquātū ſimplici tantū vnum ꝓuenit. Quō ergo ꝓuenit ab ipſo multitudo diuerſarū rerū que diuerſificant̃ in dignitate naȝ motor de neceſſitate eſt nobilior q̄ꝙ forma celi: ⁊ eſſentia ex qua iſta duo ſequunt̃ hȝ partes quaſdā nobiliores: quaſdā vero min⁹ nobiles. Uult dicere q2 prouenīunt aut ſequuntur ab ipſo due res diſtincte ſm dignitatem ⁊ agens agit ſimile eſſentie eius de neceſſitate illud agens non erit oīo vnuȝ: ſed cōtinet in ſeipſo partes diſſimiles. Et cū fuerit talis diſpoſitio hui⁹ eſſentie. ſ. motoris celi ſtellati de neceſſitate erit cauſatū habēs cām q̄ eſt cauſa ſui eſſe. Et illud p̃ncipiū eſt illud cui conueniunt ille ꝓprietates ⁊ ei equipollent: ⁊ hoc eſt deus glorioſus. Nā ponere aliud p̃ncipiuȝ pri⁹ iſto de neceſſitate eſt ſuperfluum ⁊ in nā non eſt ſuperfluū: ſed q̄lis eſt ordo iſtoꝝ p̃ncipioꝝ ad hoc p̃mo videt̃ eſſe magis cōueniēs qō magis ꝓpinquū ipſi ſit intellectū magis ſimplex ⁊ magis nobile. Et q2 nō inuenit̃ hic motor nobilior motore toti⁹ ſequit̃ de neceſſitate ꝙ ipſe ſit petētia res ordinata vel producta ab ipſo. ſ. p̃mo p̃ncipio. videt̃ ergo ꝙ ꝓpria ſua opīo eſt hec ⁊ cōponat̃ ſermo eius ſic. ab vno ſimplici ſm ꝙ eſt vnū ſimplex nō ꝓuenit ab ipſo multitudo: ſed p̃mū ſimplr eſt vnum ſimpliciter. ergo a p̃mo nō ꝓuenit multitudo. Et cū cōiungat̃ huic cōcluſioni ꝙ a prīo motore ordinat̃ vel ꝓuenit multitudo. ſequit̃ ꝙ prim⁹ motor nō eſt primum ſimplr. Propoſitio aūt dicens ꝙ ab vno inquātū vnū nō ꝓuenit ab ipſo multitudo niſi vnū tm̄: declarata eſt ꝑfecte a Cōmētatore in li° deſtructio deſtructionū quę cōpoſuit cōtra Algazel: Et aliquas eaꝝ rōnū dicaȝ. Dicit .n. ibidem. ſi fuiſſet poſſibile ex vna eēntia multas actiōes ꝓuenire fuiſſet poſſibile aliq̄d fieri ſine efficiente. nam ens ab ente ꝓducit̃: nō a non ente. Et iō ipoſſibile ē priuatū ex ſe ꝓduci. ⁊ cū efficiēs aliquid agit ⁊ extrahit illud de potētia ad actū: extrahit illud efficiēs ſm qō eſt in actu: erit de neceſſitate modus rei acte ſm modum efficiētis extrahentis illud a priuatione in eē. Nā ſi q̄ōlibȝ actuȝ fieret ex quolibȝ efficiēte: nō āt determiato fuiſſet poſſibile res exire in actū de ſe nō ꝓpter efficiēs producens ipſas: ⁊ ſi multe ſpēs extrahunt̃ de potentia in actuȝ ab vno efficiente: de neceſſitate oȝ eſſe in ipſo aliquid qō ſit ꝓportionale ipſis ſpēbus. Nā ſi in agente nō fuiſſet niſi vn⁹ modus ex ipſis reliqui modi q̄ extrahunt̃ extraherent̃ de ſe ſine efficiente. ¶ Sȝ tūc ibidē ipſe dubitat cōtra hanc rōnē dicēs: forte aliquis diceret ꝙ cōditio agētis eſt eſſe in actu abſolute tantū nō eē ſm actū determinatū. Et rñdens huic dicit ꝙ ſi hoc eſſet: ita q̄ōlibet ꝓduceret̃ per q̄ōlibet efficiēs nō determinatū a determinato. Et ſic entia cōfunderentur. ¶ P̃. eſſe abſolute. i. vl̃e magis eſt ꝓpinquū p̃uationi q̄ꝙ eſſe. Et ideo negant ens vl̃e ⁊ coloreȝ vl̃eȝ dicētes ieſſe intentionum: vult dicere: vt puto q2 oē ens in actu eſt vnū nūero determinatū: ſicut declaratuȝ eſt in. 7. metaphy. ⁊ in multis alijs locis. Et dicit ꝙ verificantes itentiones dicūt ipſas neq3 eſſe neq3 non eſſe. Uult dicere ꝙ vl̃ia que fiunt ab intellectu aliquo mō nō ſunt in actu extra aīam nec ſimplr p̃uata: q2 tunc vl̃e eſſet figmentū: ſed ſunt extra aīaȝ in potētia.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA

Pre terea dicit q si sufficeret efficienti esse ens absolute tantu intentioes fuissent cae rez. Declarat hec conditionalis vt puto sic. Na si sufficeret efficienti agere ppria z determinata rez vel res determinatas esset tm in actu: z q no sit habens ppietates determinatas conuenientes aliquo mo reb⁹ actis fuisset possibile q vle qd fit p operatione intellect⁹ qd est ide: vt dicit cu ente absolute tm esset ca rez existetiu extra aiam. Na postq ages no idiget mo pprio couenieti effectui eet pportio entis i potetia vlis: qd fit p itellectu qd est ide cu ente absolute ad catu pportio entis absolute in efficiente in quo no e modus coueniens effectui. Aut sic declarat. qz ens absolute tm no ppriu z determinatu est intetio vt dixit: z sic intetio sufficeret care res. ¶ Adhuc pbans ista ppone dicit q nos scimus res esse diuersas fm diffone: z q quiditatem pp diuersitate actionu earu: z io si quodlibet vel qlibet actio pduceret a quolibet efficiete: no fuisset possibilis diuersitas in qditatib⁹ eoz. Et sic no esset diffo nec qditas nec scia. Adhuc posuit multas rones ad qsitum qs hic dimitto. Propositio autem dices q pmu est vnu simplr absolute declarata est ab ipso in dicta sua suma: z in. i. metaphy. z in lib⁹ destructio destructionu. vbi loqtur de ppietatib⁹. De ordine aut aliaz intelligentiaru videt et dubiu sicut dicit ibide. s. in sua suma. Nam sicut dicit necesse est itelligetia nobiliorem esse porem: sed nobilitas in istis inuenit aliquo qtuor modoz: aut pp velocitate mot⁹ aut magnitudine corporis mobilis plura circudantis: aut pp multitudine stellaz vel magnitudinez eaz: vel pp multitudine motuu z paucitate eorum qb⁹ perficit mot⁹ stelle. Na illud qd indiget ad motione stelle plus vno motore est diminutu respectu indigetis paucioib⁹ motoribus. Na hoc no indiget motorib⁹ ita multis pter ipm. Et dicit hic. na ipse credidit q ois mot⁹ determinat⁹ necessarius ad motione stelle hz motorem determinatu. verbi gra. si ad motione saturni requirantur qnq motus hz qnq motores fm ista viam. ergo dicit q motor celi stellati est nobilior alijs motorib⁹. Na in ipso inuenitur nobilitas oibus modis supradictis. De ordie aut alioz motoz dicit q no habem⁹ ppones veras vel necessarias: nisi tm q videt magis couenies sicut consueuerat expositores in hoc loco i. q post dignitate motoris corporis stellati est motor saturni. Et silr dicendu est de alijs motibus. i. q ordo eoz in nobilitate est fz ordine celorum vnu post aliud vel sub aliud vt declaratu est in astronomia. z dat cam pp qua dicit no hre ppones in hoc necessarias. Na fm ppietates quas dixim⁹ pus attribuere dignitate eis accidit odictio. Nam si posuerimus dignitate in motorib⁹ fm situ corporu eoz z esset positu q circudans e magis circudato qd est sibi qsi forma sicut declaratu est in loco suo: z postea cosiderauerimus dignitate fm velocitate multitudine z paucitatem z magnitudine stelle z paruitate sequit oppositu. Nam nos videm⁹ celos magis inferiores esse velociores vt celu solis z lune: nisi dicat quis q hec velocitas e respectu magnitudinis vel distantie no i se: vult dicere q hec corpora sut minora. Et io pficiut circulatioes eoz tpe breuiori: sed cu cosideram⁹ magnitudine z circulatione forte supiora sunt velociora. Et io no valet hec oña sut velociora. g pficiut circulatioes eoz vel reuolutiones tpe minori: nec hec pficiut circulatoes tpe miori. g sunt velociores. Postea aut dicit q hoc videt a dispone solis. Na ipse est maior z hz pauciores motus oibus. Dicit etia q possumus opinari q mouens sole ordinat a motore celi stellati: z postea ordinat vel pducit a motore solis motor saturni. Et sic fm istu ordine vsq ad motorem lune.

Et dat signu sup hoc illud qd semp videt de motu stellarum in oparatione ad solez z a coseruatioe eoz ppetua in velocitate z tarditate fm distatias determinatas eoru: z maxime ven⁹ z mercurius. na motus istoz duoz celoz sunt equales motui solis. Luna etia videt q pcedit equalr apud oiunctione z oppositione z apud qdraturas. Et io videt q motor solis est nobilior: z reliq celi pter pmu quasi seruiut soli z sequit eum sicut dixim⁹. Et io dicit vlr q no habem⁹ demostratione de hoc: z silem sniam posuit in. 12. metaphy. cometo. 44. Deinde adducit difficultates accidentes in hac ma z solones earum. Primu est q fm istu ordine pueniet a motore saturni: no ergo aia corporis ei⁹. i. sua suba z motor celi q e post ipm z motus corporis eius pficit per plusq vnu motu z illud qd ordinat ab ipso est plusq vnus motor: imo fz hoc sunt sex: vnus motus motor corporis existetis post ipm z qnq qbus pficit motus saturni. Sed fm illud qd precessit videt necessariu q no debet ordiari ab isto motore nisi tres res. Nam ipse est in 3⁹ gradu. Et est necessariu q multitudo inueta in actoe eius sequit multitudinem existetem in suba eius sicut ex vna essentia puenit vna actio tm. Et ad hanc respondet q hoc sequeretur si posuerimus res ordinatas ab isto. 3. motore vniformiter z fm vnu modu ab ipso. Sed nos dicimus q a motore saturni ordinant pmarie z pncipaliter tria. vnu eoz est motor celi existentis post ipm z aia celi z vnus motoru qbus idiget ad motu illi⁹ stelle. Et postea ordinant vel pcedut ab isto motore tres reliqui motores ordinate. i. scdus a pmo z tertius a scdo. Scda difficultas est q seqret fm hoc q motores solis z lune sunt multi fm multitudine inuetaz in suba eoz duoz cu sit in istis pncipijs multitudo exns in suba eoru: z habebit luna. verbi gra. noue motus z sol si posuerimus ipz sup luna z sub venerem z mercuriu fm diuersitate que est in h iter astronomos. Et huic rndet q fm hanc opione est neciuz q multitudo ordinata a quolibet eoz est fm multitudinez fm qua diuidit hec eentia no plus: z io ab vno ordinat vnu non duo. Et ipossibile est vt illud cuius eentia diuidit in duo puenire ab ipso tria: no tn est neciu q illud qd puenit ab essentia multiplici sit fz numez: fm que diuiditur illa essentia: z dat cam in hoc. Na no e possibile sicut postea declarabit q aliqd istoz pncipioru sit sine actione. Sed q actiones cuiuslibz eoz sint fm nuez: fm que diuidit eentia illi⁹ no est neciuz. Et ca hui⁹ est q illud qd e ex eis magis nobile: quaz eentia diuiditur vel multiplicat actiones ei⁹ sunt nuerate per se. Illud aut qd est minus nobile actioes ei⁹ sunt pauciores multitudie exnte in eentia ei⁹. z vlr no sequit ex h qd dicim⁹: ex vno no fit nisi vnu: q ab illo cui⁹ suba diuidit in duo pueniat duo. In li⁹ aut destructio dstructionu que oposuit o Algazel ponit tale difficultate de mete ipsius Algazel o hac positione: dicit. n. sic. q hec videnf fabulose dicta z fantastice. Na z si cocesserimus istas suppositioes qno tuc verificabit dictu eoz. s. q pmu catu: qz est possibile in se, puenit ab ipso suba celi suppremi: z fm q itelligit se prouenit ab ipso aia celi: z fm q itelligit sua cam prouenit ab ipso alia itelligetia: z qno differt iste sermo a fmoe dicete cu fuerit ho possibilis ex se itelligens se z sua caz puenit ab ipso fm q est possibile celu. Et fm q itelligit se z sua cam due alie res. Na esse possibile ex se non diuersificat pp diuersitate sube possibilis fuerit ho vel intelligentia vel celu: z tunc querit q est habitudo iter ee possibile ex se z puenire celu ab ipso z multu deridet hac positionez. Dixit aut fm q est possibile puenire ab ipso celu: z fm q itelligit se puenire ab ipso aia celi: qz ipse credidit

ꝙ aia celi eſt alia a motore ſeparato ⁊ a corpore ſcðm
opinionē Aui. Auerroys aūt ponit tm̄ motorē ⁊ corp⁹
ſimplex: ideo diuerſificant̄ in exemplis ipoꝝ. Cui reſpō-
det Auer. ibidē dicēs. q̄uis hec opinio nō cōueniat p̄nci
pijs phyſicoꝝ: tn̄ inconueniēs qð adducere voluit Alga
zel nō ſequit̄. Nā exēplū ei⁹ de hoie fuiſſet veꝝ ſi pone-
retur hō poſſibilis ex ſe neceſſarius ab alio intelligēs ſe
⁊ ſuā cām ꝓducens entia ẜm ſuā eſſentiā ⁊ ẜm ſuā cogni
tionē: ſicut poſitū eſt totū hoc in ſcða cā apud hanc opi
nionem. Nā cū fuerit ſic poſitū ſequit̄ ꝙ ꝓcedunt ab iſto
hoie due res. vna earū ẜm ꝙ cognoſcit ſe: altera ẜ ꝙ co
gnoſcit ſuū efficiens. Nā poſitus ē efficiēs ẜm cognitio-
nem ⁊ nō eſt remotū ēt dicere ſi poneret̄ efficiēs ẜm ſuā
ſubam ꝙ illud qð ꝓuenit ab ipſo eſt ẜm ꝙ eſt poſſibilis
ex ſe aliud ab illo qð ꝓuenit ab ipſo ẜm ꝙ eſt neceſſari⁹
ex quo he due intētiones iueniunt̄ in ſua eſſentia vel in
ſua ſuba. Et dicit vl̄r ꝙ nō differt hoc a ſermone dicēte
ſi poneret̄ hō in quo ſint omnes ꝓꝑetates exn̄tes in pri-
mo ꝓueniret ab illo tot⁹ mūdus. Nā ꝓpter ꝓprietates
exiſtētes in p̄mo iudicamus mūdū eſſe ab ipſo. Et i fine
dicit in abbreuiatōe eius ꝙ hec eſt via modernoꝝ pho-
rum Arabū: ſicut alpharabij Auicē. ⁊ alioꝝ: ⁊ putat ꝙ
hec eſt via platonis ⁊ themiſtij: ⁊ eſt fortior via ſuper q̄
ſuſtentati ſunt in hac opiōne. Jaꝫ valde ꝓlongaui in iſta
p̄ma rōne que eſt poſitio Auic. ⁊ alioꝝ. Nā ab iſtis dcis
intelligunt̄ multa dicta Cōmētatoris que poſtea addu-
centur ꝯ hāc opiōnē tali mō ꝙ nō poſſet quis errare in
expoſitione illoꝝ dictorū nec extorquere dicta Cōmēta
toris ꝓpter quorūdā opiones. ¶ Scðo arguit̄ auctori
tate Cōmētatoris. 12. meta. cōmē. 41. ſoluēdo difficulta-
tem Joānis grāmatici vbi dicit: Sed. q̄ret aliquis ſi mo
uetur a potētia cuius actio eſt infinita neceſſe eſt vt mo
ueat ipm̄ nō in tēpore ſicut cōtingit cū fuerit exiſtens in
ea: ⁊ diſſolutio eſt. ꝙ iſte motus cōponit̄: vt declaratū ē
ex duobus motorib⁹: quoꝝ vnus eſt finite motionis: ⁊ ē
aia exiſtēs in eo: ⁊ alter eſt infinite motiōis ⁊ eſt potētia
que nō eſt in mā. Scðm igit̄ ꝙ mouet̄ a potētia infinita
mouet̄ in tēpore cū dicere finitatē eſt habere ꝓportionē
determinatā ad rem motaꝫ ⁊ in ſua ſuba eſt eterne: quē-
admodū ſuū ſubiectū eſt eternū. ſ. in neutro eorū eſt poſ-
ſibilitas in ſuba: ſed eſt poſſibilitas in ſubiecto eorum ad
recipiendū motū. In eis aūt nō niſi mouere tm̄: ⁊ per di
uerſitatē iſtius ꝓpoſitionis in corporib⁹ celeſtib⁹. ſ. q̄ eſt
inter corpora eorū ⁊ animas diuerſificant̄ in velocitate
⁊ tarditate: ⁊ in hoc in quo cōueniūt: q2 mouent̄ a potē
tia n̄ in mā habēt eternitatē motus ⁊ cōtinuationē mo
tus. Ex hoc mō verū eſt dicere corpus celeſte hr̄e poten
tiam finitā. Et clarū eſt ꝙ nō eſt intentio Auer. ꝙ celum
ſit cōpoſitū ex aia exiſtēte in ipſo ſibi inherēs aut ex mā
⁊ forma. Nā ipſe vbiq3 valde ſollicitat iſtā opinionē de
ſtruere ꝯ Auic. nō intelligit ergo per iſtam aiam aut mo
torem qui eſt in ipſo: niſi motorē appropriatuꝫ ſibi imāli
qui aliquo mō dicit̄ aia: ⁊ dicit̄ eſſe in corpore ſcðm ꝙ ē
motor appropriatus ꝓportionat⁹ corpi determinator.
Motor ergo de quo dicit nō eſſe in mā eſt motor nō exi
ſtens in mā etiā appropriatiue. i. nō eſt motor appropria
tus alicui corpori nec exiſtēs in ipſo: ⁊ hoc nō verificat̄
de motore p̄mi mobilis. Nā ipē ēt eſt appropriatus ſuo
corpori vel mobili: ꝓpterea qūo verificabit̄ de illo p̄mo
mobili habere has duas intentiōes niſi cuꝫ poſuerimus
aliaꝫ ſubſtantiā priorē motore eius approꝑato. pꝫ ergo
ꝙ eſt alius motor p̄ter motorē appropriatuꝫ p̄mi mobi
lis prior ipſo ⁊ eſt deus ⁊ nō eſt aliqua via ẜ quā mouet
niſi ẜm finē. Et hec ratio eſt valde fortis difficilis expō-
nis ⁊ maxīe apð nō intelligētes p̄ncipia ꝯmentatoris in

ſcientia diuina intantū ꝙ ꝓpter hanc rōnē abſolute di-
xit Joānes ð Jādonis in. 8. phyſicoꝝ. ⁊ maior pars ex-
poſitoꝝ latinoꝝ ꝙ opinio Cōmētatoris eſt ꝙ deus nō
mouet corpus determinatū: ſed eſt mouens tm̄ ẜm finē:
⁊ illud qð fortificat iſtam eſt natura. Cōmen. in. 8. phyſi
corum: in ſolutiōe cuiuſdā dubitatiōis: dicit ꝙ motor in-
corporeus nō eſt finitus nec infinitus. Nā nō eſt quātus
⁊ iſte ſunt ꝓprietates quātitatis: in q̄bus verbis ſunt dif
ficultates. vt pꝫ per dicta expoſitoris Thome. Naꝫ ipē
ibidem arguit ꝯ Cōmētatorē dicens ꝙ magnitudo fini
ta ⁊ infinita dupliciter debent̄ forme ⁊ potētie motiue.
Uno mō per accidens ẜm extenſionē ſui ſubiecti vt al-
bedo dicit̄ magna ẜm extenſioneꝫ ſuperficiei in qua eſt.
Alio modo magnitudo debet̄ forme ẜm rōnē ꝓprie per-
fectiōis: ita ꝙ albedo perfectior ⁊ intēſior in parua q̄ti
tate dr̄ eſſe maior albedo q̄ albedo remiſſa i magno pa
riete: q̄uis ergo forma nō exiſtens in mā nō habet ma-
gnitudinē p̄mo modo: tn̄ habꝫ in ſcðo modo ⁊ alia plu
ra cōtra cōmētatorē adducit. ⁊ qð videt̄ magis difficile
eſt. Nam ipſemet dicit in multis locis ꝙ proportiones
motoꝝ diuerſificant̄ ẜm velocitateꝫ ⁊ tarditatē: ⁊ dicit
ipſos eſſe finitos. vt pꝫ in verbis eius. 8. phyſicoruꝫ. ⁊. 12.
metaphy. auctoritate p̄allegata. ⁊ p̄mo celi ⁊ mūdi. cō-
mento. 38. ⁊. 39. ⁊. 71. que oīa nō vident̄ poſſe ſolui niſi di
cendo ꝙ p̄mus nō eſt finitus nec infinitus. q2 nō appro-
priatur alicui corpori per aliquē motū determinatuꝫ ſi-
cut relique intelligentie nec exiſtit i corpore ſed eſt finis
tantū. ¶ Tertio arguit̄. p̄ter motorē mouentē ẜm ama
tum ⁊ intellectū opꝫ de neceſſitate ponere motorē amā
tem ⁊ intelligentē: ſed p̄mū p̄ncipiuꝫ qð eſt deus mouet
ẜm ꝙ eſt amatū ⁊ intellectū. ergo opꝫ ponere preter ipꝫ
amantē ⁊ intelligentem. Maior ꝓbat̄: ſupponendo qð
declaratū eſt a pho in. 12. metaphy. ꝙ nullus eſt modus
ẜm quē mouētur corpora celeſtia a motorib⁹ eoꝝ niſi ẜ
intellectionē ⁊ deſideriū: ⁊ tūc declaret̄ ſic. Celū mouet̄
ẜm ꝙ eſt intelligens ⁊ deſiderans. g̊ mouet̄ ad amatum
⁊ intellectū: ſed celū nō mouet̄ ẜm ꝙ eſt amans ⁊ intelli
gens niſi intelligendo per celū aggregatū ex corpore ce-
leſti ⁊ motore ſuo imateriali: ⁊ motor ei⁹ eſt illud qð itel
ligit. Nā nō ē alia aia in celo nec forma nec fantaſia ẜm
Cōmētatorē. ergo ille motor mouet ad amatū ⁊ ad itel
lectū. Qꝫ aūt p̄mū ſimpl̄r mouet ẜm qð eſt amatū ⁊ itel-
lectum pꝫ. Nā motor corporis p̄mi ſicut ⁊ alij mouet ẜ
ꝙ eſt amans ⁊ intelligens. ergo eſt preter ipm̄ amatuꝫ ⁊
intellectū apud qð mouet̄ vel mouet: ⁊ hoc non eſt niſi
deus. Nā nō opꝫ ponere adhuc cām priorē. iſto amato.
Et hec oīa vident̄ eſſe manifeſta ex verbis ⁊ intentione
philoſophi ⁊ cōmentatoris. Nā cōmētator. 12. metaph.
verſus finem cōmenti. 36. loquens de Aꝝ. dicit. Et dixit
oīa iſta ad declarādū ꝙ corpora celeſtia cū habēt appe
titum ꝓpter intellectū. Intellect⁹ aūt maius bonū ipſo
appetit: contingit neceſſario ꝙ corpora celeſtia appetūt
in hoc motu aliqð magis bonū ipſis: ⁊ cū illa ſūt nobiliſ
ſima corporū ſenſibiliū ⁊ meliora: neceſſe eſt ꝙ illud bo-
num qð appetunt ſit nobiliſſimū entiū: ⁊ maxime qð ap-
petit totū celū in motu diurno. Declaratū eſt ergo ꝙ ap
petens appetit nobilius ipſo ⁊ nihil eſt nobilius motore
⁊ maxime totius p̄ter amatū ab ipſo qð eſt deus: ⁊ dicit
in codē. 12. cōmēto. 37. verſus finē. p̄mū eni celuꝫ mouet̄
ab iſto motore ẜm deſideriū vt aſſimilet̄ ei ẜ ſuū poſſe
ſicut amans mouet̄ vt aſſimilet̄ ſuo amato: alia aūt cor-
pora celeſtia mouentur ẜm deſideriū ad motū p̄mi cor-
poris: ⁊ in ꝯmēto. 44. dicit. illud igit̄ qð itelligit motor
corporis celi de primo motore ⁊ eſt cauſa in anima celi:
aliud eſt ab eo qð intelligit ex eo motor orbis ſaturni: ⁊

ſimiliter de vnoquoqꝫ eorum.ſ.ꝙ perfectio vniuſcuiuſqꝫ
eorum eſt intelligendo cām ṗmā ⁊ ꝓpriā: ⁊ manifeſtum
eſt ꝙ celū qȯ poſt eſt.ſ.celum ſaturni eſt ṗmuꝫ ſm eum ⁊
pħm:ṗterea cū perfectio vniuſcuiuſqꝫ coꝝ eſt intelligen
do ṗmā cām ſm eum videt ꝙ pfectio motoris ṗmi cor-
poris eſt intelligendo ṗmā cām.ergo ṗma cauſa eſt ṗter
motorē primi corporis:⁊ in ſuba orbis verſus finē inq̄t.
Et cū cōſiderauit in iſtis virtutibꝰ celeſtibꝰ appetitiuis:
vult dicere motores:inuēit eas mouere ad appetibile no
bilius ipſis. Hoc aūt non verificat de motore ṗmi corpo
ris niſi ponat ꝙ ipſe nō eſt deus. ¶ Quarto arguūt po
ſteriores latinoꝝ ſic ſimplr̄ nobile ⁊ perfectū nō idiget
actione.vt dicit pħus.2.celi in duabus queſtionibꝰ diffi-
cilibꝰ:ſed deus eſt ſimplr̄ nobile.ergo:⁊ ꝯfirmāt hoc ſic.
Omne mouēs ſm efficiens aut mouet ꝓpter pfectionē
quā acquirit aut ꝓpter ꝯſeruationē ſue pfectionis: ſicut
dicit cōmētator in.12.metaphy.cōmēto.37.ſed deꝰ nul-
lam acquirit perfectionē cuꝫ ſit prima cā.⁊ ſimpliciter ꝑ
fectus nec indiget conſeruare ſuam perfectionē.nā nihil
eſt eo nobilius cui appetit aſſimilari. Et hec eſt cōſerua
tio perfectionis ſicut videt ex verbis cōmentatoris in il
lo loco. ṗterea dicūt ꝙ pħs dicit in loco preallegato.2°
celi.ꝙ omne mouens aliquē motuꝫ effectiue mouet pro
pter rem nobilioreꝫ ipſo nihil aūt eſt nobilius deo.ḡ ⁊c̄.
¶ Quinto arguit rōe rabi Moyſis de egypto dicentis
hec verba.⁊ nō eſt conueniens ꝙ intellectus mouēs pri
mum mobile ſit ṗma cauſa que eſt neceſſaria ex ſe:qr iaꝫ
conueniret cū alijs intelligentijs in vna diſpōne ⁊ eſt mo
uere corpora.quaſi ergo arguit ſic.ſubſtātie diuerſe oīno
quarum vna eſt cauſa aliaꝝ nō ꝓuenit ab eis vnus effe
ctus.ſed ſubſtātia ṗmi ṗncipij multū differt a ſubſtantia
aliarum intelligentiarū ſm perfectionē ⁊ dignitatē:⁊ eſt
cauſa earum neceſſaria ex ſe.ergo nō cōmunicat cū reli-
quis intelligentijs in mouere:⁊ videt bōa rō. ¶ Sexto
arguit rōne quā ponit dñs. Cōmētator in quibuſdā ſuis
epiſtolis:⁊ videt ex ſuis verbis ꝙ ſit accepta ex verbis
themiſtij.⁊ eſt hec:ſtellatū celuꝫ nobilius eſt nō ſtellato:
ita ꝙ quaſi motꝰ celi non ſtellati eſt ꝓpter motū celi ſtel
lati:ſed primū nō eſt ſtellatū ſm opinionē poſteriorum.
ergo celū ſtellatū exiſtens poſt ipſum eſt nobilius ipſo ⁊
motus eius.i.nō ſtellati ordinat propter motū celi ſtel-
lati:⁊ illud qȯ tali motu mouet mouet per accidēs.ergo
motor ṗmi celi mouet per accidens:ſed ṗmus nō moue
tur nec eſſentialiter nec accidentaliter.ergo motor ṗmi
corporis nō eſt ṗmmuꝫ ſimpliciter.ꝓpoſitio aūt dicēs ꝙ
illud qȯ ſic mouet mouet per accidēs:declarat hoc mō
de mente ipſius in illo loco. Nam motus celi ſtellati cō-
ſtituit vel fit a duobus motoribus qui intendunt motuꝫ
vniuſmet corporis.i.ſtellati. Naꝫ illud in quo nō ē ſtella
eſt ꝓpter ſtellatū:⁊ de neceſſitate iſti duo motus diuerſi
habēt duos motores:⁊ inquantū ſunt quaſi in potentia
vnius mobilis.ſequit ꝙ quilibet eorū intendit vnū mo-
toreꝫ poſtq̄ iſta ṗncipia mouent ſm ꝙ ſunt fines:⁊ ideo
quilibet iſtoꝝ motoꝝ duoꝝ mouet ab alio ꝑ accidēs.
Vult dicere.ex quo quilibet iſtoꝝ motorū intendit mo
tum alterius. Nā iſti duo motus.ſ.nō ſtellati qui ordinā
tur ꝓpter motū ſtellati:⁊ motus celi ſtellati ſunt q̄ſi vnꝰ
motus cōpoſitus vel cōſtitutus: ſicut dicimus ꝙ reliqui
motores mouent per accidēs:quaſi corpora coꝝ mouē
tur ſm motū ṗmi corporis:⁊ quaſi motores eorum iten
dunt iſtū motū eundeꝫ. Dicit ṗterea ibidē ad declaratio
nem huius ꝙ ſicut motꝰ multi q̄ ſunt ꝓpter vnāmet ſtel-
laꝫ motores eorū.ſ.corpoꝝ intendunt ad vnū motorē: ⁊
eſt ṗmus motor illius ſtelle:ſic eſt in iſtis duobꝰ motibꝰ
quos videmus in celo ſtellato:ex hac tñ rōe non habet

ꝙ mouet tanq̄ finis tm̄:forte enim mouet mediate alio
aut contiguit non mouere effectiue nec mediate nec ime
diate:qr ab ipſo ṗmo tm̄ ſequit ṗmꝰ motor ⁊ nihil aliȯ:
qr eſt oīo ſimplex ⁊ ab vno tm̄ vnū ꝓuenit ſꝫ ipm:⁊ ſilr
cōtingit rationi rabi Moyſis.⁊ iȯ hec opio eſt oīo ꝯria
poſitioni pħi ⁊ Cōmētatoris:⁊ oēs rōnes quas dicemꝰ
ſunt cōtra ipſaꝫ:nō ſic aūt eſt de opinione themiſtij:quā
uis ipſe differt ab opinione pħi ⁊ cōmētatoris:⁊ nō indi
gemus in hoc duobus motoribꝰ:he ſunt ratiōes fortio
res per quas hec poſitio videtur eſſe vera.

Ad partem affirmatiuā arguit auctoritate cō
mentatoris in.12.metaphy. cōmē-
to.44.vbi iſtam difficultatē determinās ex itētiōe aſſe
rit partē affirmatiuā.dicit.n. Sed queret aliquis: quo-
niam ſi motus omniuꝫ orbiuꝫ intendant eandē actionē
⁊ eundē ordinē cōmunem omnibus:neceſſe eſt vt hēant
eandē formā intellectā extrinſecā a formis quas inten-
dit vnuſquiſqꝫ per ſe.ſ. formis ꝓprijs:erit igitur forma
quaſi finis addita ſuper formā ꝓpriam erga quā mouet
orbis ſtellatus:⁊ vnuſquiſqꝫ orbis alioruꝫ orbium. Dica
mus igit ꝙ nulla forma eſt quaſi finis ⁊ cōmunis ⁊ vni-
uerſalis niſi illa ex eis que hꝫ actionem cōem: Et hec eſt
diſpoſitio forme mouētis ṗmū celū motu diurno: diſpo
ſitio enim in iuuamento corpoꝝ celeſtium adinuicem in
creando entia que ſunt hic ⁊ cōſeruando ea ē ſicut diſpo
ſitio regentium bonoꝝ qui iuuant ſe adinuicem in regen
do bonaꝫ ciuitatē:quoniaꝫ oēs actiones eoꝝ ſunt erga
actionem ṗmi ṗncipis:ponunt eniꝫ actiones ſuas ſeruiē
tes ⁊ cōſequētes actionem ṗmi ṗncipis: quēadmodum
igitur ṗmus ṗnceps in ciuitatibus neceſſe eſt vt habeat
actionem ꝓpriam que eſt nobiliſſima actionum:⁊ ſi non
eſſet ocioſus quā actionē intendunt per ſuam actionem
omnes qui ſunt ſub primo ṗncipe:quēadmodū igitur ne
ceſſe eſt in iſtis principatibus vt ṗmus principatꝰ ſit:ſic
eſt neceſſe in actionibus ṗncipum vt prima actio ſit:⁊ ſic
accidit in artificijs que iuuant ſe adinuicem erga vnum
artificiale:⁊ ſunt illa quorum quedaꝫ ſunt participantia
alijs ⁊ omnia reducunt ad vnum artificiū:verum igitur
quoniā plura artificia ſeruiunt artificijs equitandi. Sic
igit eſt intelligendū de iſtis corporibus cum ſuis formis
a quibus mouent. Et de iſtis formis adinuicem: poſtea
ibidem dicit tm̄ eſſe illic intellectus ⁊ intellectū:⁊ perfe-
ctum ⁊ perficiens:quēadmoduꝫ artificia perficiunt ab-
inuicem in hoc ꝙ accipiunt ṗncipia abinuicem ⁊ omnia
reducunt ad accipiēdū oīa ſua ṗncipia ab artificio vni-
uerſali cōtinenti ea. Et ideo videmus ꝙ ſcia magis pro
pria primi dei.ſ.eſt illud qȯ continetur ſub prima pħia:⁊
ſcientia ꝓpria ꝓprius que ſunt ſub eo eſt ſimilis ſcientijs
particularibus que ſunt ſub ṗma pħia. Videtur ergo ex
verbis eius expreſſe ꝙ non eſt hic forma preter formas
appropriatas:apparet etiā ꝙ ſi ṗma forma nō eſſet mo
uens ⁊ habeat actionē ſicut reliqui motores q̄uis ſit il-
la actio magis nobilis ⁊ magis vniuerſalis eſſet ocioſa.
videtur etiam ꝙ ille primus motor eſt deus: ⁊ miruꝫ eſt
de latinis qūo intelligunt iſtam queſtionē. Nam ſi pone
retur hic forma nō appropriata mouens ſm fineꝫ tm̄:ſi
cut dicūt:queſtio eſt vera ⁊ nulla indiget ſolutiōe:⁊ quo
modo verificatur apud eos ꝙ nō eſt forma quaſi finis ⁊
vniuerſalis niſi forma habēs actionē cōmunē:⁊ eſt mo
tus diurnus. Et ſi velint exponere ꝙ deus eſt habens il-
lam actionem mediate:tñ hoc eſt falſum.nā nulla eſt po
ſitio ponens inter primū motorem primi mobilis ⁊ deū
aliam intelligentiam:vel ſaltem nō apparet veriſimilis
poſitio.nec motiuū cōmentatoris ad hoc inducit.quare
ergo mouetur hec difficultas ſi cōmētator ꝯcedit hoc.ſ.

q deus eſt mouens mediate ſm finem. Et quare negat queſtionē: imo verum eſt ſm hoc q eſt quaſi finis addita ſuper formā propriā. P. ipſe aſſimilauit hoc pmo pncipi et arti pncipali. Et dixit q pmus pnceps hab3 actionem determinatā: nobiliſſimā tñ actionē: et q alij ponūt ſuas actiones ſeruientes et cōſequētes actionē pmi principis: et hoc nō verificabit niſi de motore approp̄ato motui diurno primi corporis que3 cōſequūtur alia corpora celeſtia et motores eo2. Preterea ipſe ponit hanc dubitationē ꝯ ſe: q2 iam dixit q non eſt ſubſtantia prior motore totius: q2 quilibet eoru3 eſt mouens ſm agens et finem. Hec aūt dubitatio pbat oppoſitū. ſ. q eſt vna et addita. vnde cōmētator ſoluit iſtam. ergo ſolutio hec vult q non eſt aliqua cōmunis preter appropriatos. hoc p3 etia3 ex dictis eius in illo cōmento ante qſtionē pdicta3 vbi dicit. etiam eſt intelligendu3 q motus alio2 orbium intendūt motū orbis ſtellati: et q perfectio vniuſcuiuſq3 mouentiū vnūqdq3 eorum. i. orbium. ſ. pmorum perficit per primu3 motorē oium. Et ideo omnes intendūt hūc motum diurnu3 qui eſt primi motoris actio et pncipium aliarum actionū. Et cum huic fuerit adiunctu3 illud qd dicit cōmento. 52. ſententia erit magis clara.

In iſta difficultate ſic pcedā. pmo declarabit poſitio q ē phi et ſui excellentiſſimi cōmētatoris. et adducam qſi oia verba eo2 reperta in hac difficultate: et dclarabo ea ſ3 poſſe meū. Scdo ponam quaſdā ſuppoſitiones ex qbus apparebit ſolutio argumēto2 et difficultatu3 fere oium accidentiu3 in iſta queſtione. Tertio ſoluam argumēta.

¶ Dico ergo q cōcluſio quā tenent phs et cōmentator eſt hec q deus vel primū pncipiū ſimpliciter entium mouet imediate primū celū effectiue determinatum ſicut et reliqui motores mouent ſua corpora determinata: in h tñ eſt aliqua dria ſicut poſtea declarabit. Hec concluſio declarat multis modis. Primo ſi poneret forma abſtracta prior: vel alia a forma mouente primū celū eſſet fruſtra: ſed ſine aliqua indigentia vel rōne cogente ad hoc ponendū: ſed ſine rōne nō eſt aliquid ponendū vel affirmandum eſſe. ergo etc. Minor p3. maior declarabit cu3 erunt ſoluta argumenta que vident hoc pbare. Secundo ſic pbat. ſi ponetur talis forma abſtracta. ſ. non mouēs effectiue remouebit ab illa forma q eſt maxime proprium formis abſtractis illius. ſ. mouere. erunt ergo ſine actione: et ſic ocioſe vel fruſtra: ſed hoc eſt falſum. Nā natura nihil facit fruſtra vel ocioſum: imo p3 q actio propria illis formis ſm q ſunt abſtracte: d3 maxime attribui forme pfectiſſime ſimpliciter: ita q ei et maxime cōuenit mouere et hec rō eſt fortis ſuper quā ſuſtentat9 eſt phus ad pbandu3 numerū abſtracta2 formarum: et maxime: q2 totus mundus eſt quaſi vnū animal: cuius qdā partes ordinantur pp quaſda3: et quedā earum colligātur cum quibuſdā: et omnes cū pmo: vnde nos inuenim9 phm et cōmētatorē 2° celi. cōmēto. 24. ponētes iſtā propoſitionem tanq per ſe notam. ſ. q omne in quo inuenit melius et nobilius ſuum eſſe melius eſt vt ſit ſm diſpoſitionem meliorem. Natura eni ſicut dicit non tantū facit neceſſariū: ſed etiam illud qd eſt melius. Q2 aūt mouere eſt conueniens bonū illis formis pbat. Nam commentator. 2. celi. cōmento. 17. inquit. omne. n. habēs actionē in ſe h3 actionē in alio. Et per hoc illic voluit phs dclarare neceſſitatē motus et mobilis et multitudinē motuū: vide illic verba ſua maxime in trāſlatione noua ſeu latina. Et idem in codē 2° dicit cōmento. 21. illud qd inuenitur pter ſe pma intentione neceſſe eſt vt inueniat propter aliud ſecunda intentione: niſi illic nō eſſet natura in nata ad largiendū. Item cōmento. 17 dicit in rebus aūt diuinis eſt econuerſo. ſ. q actio eo2ū pma intentione eſt pter ſuum eſſe et ſecūda pter aliud. Et declarabitur adhuc magis in pceſſu hoc totū. P. dñs Auer. in ſua ſūma vel abbreuiatione. ca° 4°. loquēs de numero abſtractorū dicit. ſed cum poſuerimus q ſit aliud pncipium ex iſtis pncipijs pter iſta que numerauimus op3 de neceſſitate q illd principiū habeat actionē aliquā ſibi determinata3 vel pprā. Nā ipoſſibile eſt q ſit aliqd principium ex iſtis nobilibus principijs ſine actiōe. Nam ſubſtātia ignis ipoſſibile eſt quin ab ipſa ordinet vel pueniat cōbuſtio et iſta principia agūt nāliter. Uult dicere nō volūtarie vniuoce cu3 voluntate noſtra nec nāliter. i. ſine cognitione: ſed actio eorum ſequit nām et ſubſtantiā eoru3 que natura eſt cognitio ſicut cōbuſtio vel eſſe cōbuſtiuū ſequit naturā ignis et ſicut ſol nāliter illuminat. ¶ Item dicit q ſi eſſet aliqd principiū ex iſtis ſine actione ia3 natura feciſſet aliquid ocioſe vel fruſtra quāuis eſſe eorum prima intentiōe nō eſt pter eorum actionē: ſed ſecūda intentiōe: ſed hoc equaliter ſm vnā diſpoſitionē inuenitur in eis. ſ. q nō inuenit in eis principiū ocioſum. Uult dicere q nō eſt poſſibile inuenire formā ex illis que non habeat actionē ppria3 preter actionē eius in ſe: et ē intellectio que eſt ſubſtantia eius que ineſt ſibi propter ſeipſa prima intentōe: ſicut poſui ex dictis eius in ſecundo celi: motus etiā vel mouere ē prima intentiōe per ſeipſas vt ſint meliori diſpoſitione ſm quā eſſe poſſunt: ſecunda āt vt conſeruent iſtū mundū inferiorem ſicut declarabitur. Poſtea dicit. Item: et ideo debemus abſolute hic dicere q numerus eo2ū eſt finitus et ipoſſibile eſt eſſe principia nō agentia. Et manifeſtū eſt q ipſe itelligit hic de actione actionē aliam ab intellectione. Nam ipſe dicit q eſſe eorum nō eſt prima intentiōe pter ſuas actiōes. et hoc p3 etiam ex dictis eius et intentione ibide3. ¶ Itē in illo loco parū poſt inquit. ſed motus eo2ū eſt vn9 et cōtinu9 modo quo dicam. Nam ipſa cū cognoſcunt bonū in cuius cognitione cōſiſtit eorum perfectio appetunt aſſimilari ſibi in perfectione: et hoc cū eſſe eoru3 inuenitur ſm meliorem diſpoſitionē que eſt poſſibilis in ipſis. Et quis melius eſt q mouent q vt quieſcūt. Nam motus eſt vita aliqua rerū nāliū: ſūt ſemp i motu et hoc nō eſt: q2 cognitio eorum eſt pter motu3. Nam ſi ſic. eſſet magis nobile pter minus nobile: ſed q2 motus puenit a pfectione et ſequitur ipſam ſicut cōbuſtio ſequitur forma3 ignis: et ſicut nos cum peruenerimus ad vltimā perfectionē melius eſt nobis influere in alios vel docere per illā perfectionē alios ſecundu3 menſurā ſibi poſſibilem: nō q pfectio noſtra ſit pter illud aliud ita eſt in corporibu3 celeſtibus cū iſtis inferioribus. Et debes ſcire q commentator intelligit hic per corpus celeſte aggregatū ex corpore et ſuo motore. ¶ Itē notādū q ex iſtis dictis et ex verbis eius in ſcdo celi. cōmento. 17. apparet ſolutio quo2ūdam argumento2 quibus putauerunt quidam latinorū arguere cōtra ipſum dicendo in multis locis: q quis non agunt hic aut mouent: tamen non ſunt fruſtra aut ocioſa. Nam eſſe eorum non eſt pter motū nec pter inferiora: ſed pter ſe et ſuas proprias actiones que ſunt intellectiones eo2ū. Et pter hoc putauerunt q errauit cōmētator cōmento pmo. pmi metaphyſice. Et ipſi vere errauerunt et non intellexerūt verba ſua: quis eni poſteriorum pho2um equipollet ei aut prioru3 preter Ariſtotelem: ſed de hoc alias magis dicam. Redeamus ad noſtrum. ¶ Item cōmentator. 12. metaphyſice. cōmēto. 48. dicit. nulla ſubſtantia abſtracta eſt que nō mouet: q2 tunc inueniretur in diſpoſitione diminuta: et pat3 q non

intelligit mediate vel ſm finem:qꝛ hec non eſſet tūc via
numerandi iſtas ſubſtantias abſtractas ſm numeꝝ mo
tuum:ſicut dicit ibidem:ꝛ phus dicit ibidem:omnis na-
tura ꝛ omnis ſubſtātia impoſſibilis:ꝛ eniꝫ per ſe inuenit
diſpoſitionē meliorē.vult dicere mouere.vt pꝫ.℄ Item
cōmētator in media ſua expoſitione i.12.metaphy.in qt.
ꝙ illud qd ineſt iſtis principijs abſtractis ſm ꝙ ſunt ab
ſtracta eſt ꝙ ſint mouētes.Dicit pterea.12.cōmēto.44.
Et ideo dicit Ari.ꝙ ſi alique ſubſtantie eſſent non mo-
uētes eſſent ocioſe.pꝫ ergo expreſſe ꝙ abſtracta debent
eſſe ſm meliorē ꝛ nobiliorem diſpoſitionē.ſed meliꝰ eſt
mouere:ꝛ ideo ſi non mouent eſſent fruſtra ſm hūc mo
duꝫ:ꝛ maxime primus:eſſet enim poſſibile dicere ꝙ mo
uere ē iperfectio reſpectu pmi ſi ſeparata mouerent ſeu
fatigarentur aliquo modo quādo mouent: ſed nō ē ita.
℄ Tertio declarat ſic.tm̄ abſtractaruꝫ ꝓprietates quo
rum eſſe eſt declaratum in phyſica:per motū declaratur
in metaphyſica.Sed in naturalibꝰ nō eſt declaratū niſi
eſſe motoruꝫ ſm ꝙ ſunt motores.ergo tm̄ proprietates
eorum declarant in ſciētia diuina huic appropriata. Et
ideo non loquit in ſcientia diuina niſi de illis quoꝝ eſſe
eſt declaratū in naturalibꝰ per motum:ſed loquit de illiſ
in ſcientia naturali ſm ꝙ motores:ꝛ in ſciētia diuina ſꝫ
ꝙ ſunt forme ꝛ fines. Et ideo ſi ſit hic forma nō mouēs:
ſed eſt tm̄ cauſa ſm finē:de illa nō eſt loquendum nec in
ſcientia naturali:nā naturalis non hꝫ de hoc cōſiderare
nec in diuina. Nam ſcientia diuina nō conſiderat niſi de
formis abſtractis:quoꝝ eē accipit a naturali:ꝛ hoc ma
nifeſtum eſt ſcientibus aliquid de phia Ari.ꝛ commen-
tatoris:ꝛ declarauit iam hoc cōmētator.12.metaphy.cō
mento.6.Nec aliquis pōt dicere ꝙ hoc ſupponit tanꝙ
per ſe notum:nam hoc eſt valde dubitabile:ꝛ puto forte
ipoſſibile ſicut tu vides:nec etiā dicere poſſumus ꝙ mo
uens ſm fineꝫ tm̄ nō eſt corpus cū in eterno mouet. Nā
hoc eſt omnino nouum.vel ſaltē non eſt declaratū per il
las rationes.8.phyſicoꝝ.quomō ergo ſcitur nō eſſe cor
pus ſaltē in illo loco. ℄ Quarto arguit.ſi poneretur ſi
cut diximus ſequeretur ꝙ demonſtrationes Ariſt.in.8.
phyſicorū in hꝰ ꝓpoſito non probant illud qd intendit
probare.ꝯña ꝓbatur.ſupponendo illud qd eſt per ſe no
tum in illo loco:ex verbis philoſophi:ꝛ eſt ꝙ intētio ſua
eſt declarare eſſe pme cauſe.ꝛ ꝙ non eſt corpus nec vir-
tus in corpore ꝛ eſt ppetua. Modo ſi poneretur prima
cauſa alia a pmo motore effectiue:hoc nunꝙ declarabi
tur nec declaratuꝫ eſt per illas demōſtrationeſ acceptaſ
a motu perpetuo niſi apud nō intelligētes Ari.demon-
ſtrationes in illo loco. Et Cōmentator ibidem in expo
nēdo vba philoſophi ꝙ pmus motor eſt in circūferētia
maximi corporis dicit.ꝛ ideo omnes leges cōueniunt in
hoc:quoniā deus habitat in celo. Videtur ergo ꝙ deus
eſt primus motor ꝛ ꝙ demonſtratōes philoſophi ꝓbāt
eſſe deum incorporeū:ꝛ nos videmus ꝙ cōmētator re-
prehendit Auicen.cōmento vltimo.pmi phyſicoꝝ.dicē
do ꝙ ipſe voluit declarare pmū motorē alia via ꝓ qua
declarauit hoc phs.8.phyſicoꝝ:ſed auicen. nō declara
uit alia via niſi pmū pncipiū.ergo deus eſt primus mo-
tor imediate:nā phus non declarauit ibidem niſi hꝰ:vel
reprehenſio commentatoris nulla:ꝛ phus:ꝛ cōmenta-
tor in.2.phyſicoꝝ.in cōmento.72.dicunt expreſſe ꝙ ꝓ-
prietates pmi motoris ſunt ꝙ mouet ꝛ non mouet:ꝛ ꝙ
eſt primū omnium rerum:ꝛ pꝫ ibidem ꝙ ipſi loquuntur
de motore proprie:quāuis ſit etiā finis:ipſi enim loquun
tur ibidem de cauſa motiua:vt diſtinguitur ab alijs cau
ſis.Qꝛ hec ſit opinio philoſophi ꝛ cōmentatoris decla-
ratum eſt ex predictis ꝛ declarabitur iterū pfecte addu
cendo verba eorum fore omnia in hoc propoſito dicta.
Primo enim.12.metaphy in ſua expoſitione media po-
nit hec verba ad litteraꝫ:poſtꝙ illud qd dixit de ordine
motorum in dignitate:ꝛ ꝙ moderni non habent in hoc
demonſtrationem.Dicit eniꝫ. Et ſic debemus credere ꝙ
dictū coꝝ de primo principio ꝙ non ſit mouens corpus
celeſte motum diurnū non habet demōſtrationē etiam.
Naꝫ iſti ſuſtentati ſunt in hoc ꝙ hec ſubſtantia pma:qꝛ
eſt in fine ſimplicitatis ꝛ vnitatis:ſicut declaratuꝫ eſt in
iſta ſcientia ꝛ ab vno nō prouenit niſi vnum:ꝛ motor ce
li ſm motum diurnum proueniunt ab ipſo due res. Vna
ē anima celi:ꝛ alia motor celi exiſtentis poſt ipſuꝫ:ꝛ mo
tor celi met nō eſt vnus nec ſimplex ſimpliciter.ergo ipſe
non eſt primus:ꝛ due medie propoſitiones ſunt falſe.nā
non eſt illic productio nec prouentus vere niſi dicetur
equiuoce poſtꝙ iſta principia non ſunt cauſe effectiue ni
ſi ſm motum.i.qꝛ mouet:prouentus autem ꝛ productio
intelligitur in cauſis agentibus.i.vere:ſed tm̄ verificatur
de eis conſecutio ꝛ eſſe ſicut dicitur ꝙ res conſequitur ꝛ
eſt propter ſuam formā ꝛ inuenitur cuꝫ eius forma. No
ta tamen ꝙ hec conſecutio ꝛ cōſecutio dicta ab ipſo cō
mentatore cōmento.44.12.metaphy.vbi dicit nec con
ſecutio dicitur equiuoce ſi trāſlatio ſit recta.nam illic lo
quitur de conſecutione ſecundū agentē:hic autem ſꝫ for
mam.ꝛ alio modo redeamus ad eius verbis:ꝛ ſm hanc
diſpoſitionem verificatur de corporibus celeſtibꝰ ꝙ ſūt
entia propter iſtas ſubſtantias inquātum ille ſubſtantie
ſunt principia eorum ſcōm motum aut motionem:ꝛ ſm
formam ꝛ perfectioneꝫ. Et cum hoc ſit ita nō eſt impoſ-
ſibile ꝙ a forma ſimplici perficiantur due res que ſunt
due perfectiones diuerſe in cognitione ſcōm magis ꝛ mi
nus ꝛ magis nobile ꝛ minus nobile. Et hoc ſm ꝙ eſt in
natura vniuſcuiuſqꝫ intelligere de ipſa:ꝛ ipſa in ſe ē vna
ſimplex. Nam ipſa non eſt cauſa niſi propter cognitionē
tm̄.ſ.ꝙ intellectū eſt cauſa intelligentis ipſum:ꝛ hoc mo
do dicitur de iſtis ꝙ vna earum inuenitur per aliā ꝛ con
ſequitur ꝛ eſt cauſata ꝓpter illaꝫ. Et hoc modo dicimuſ
ꝙ omnia corpora celeſtia mouentur ſequentia motum
diurnum primi celi. Et hoc propter appetitum illius qd
intelligunt de prima cauſa ꝛ mouentur motus proprios
per illud qd intelligunt de principijs determinatis coꝝ:
ꝛ eſt ordo particularis apud quem mouentur ille ſtelle
abſqꝫ hoc ꝙ ſit multitudo in ſubſtantia illiuſ principij.ſ.
primi quāuis multa intelligunt ipſum. Nam quodlibet
eorum intelligit illud quod diſtincto ꝛ cognitione diuer
ſa.ꝛ ſic dicimus nos ꝙ illud qd intelligit celū met de pri-
mo principio eſt ſm alium modum.ſ.nō ſm modū queꝫ
intelligit ipſum ſm principium:ꝛ conſidera hoc.naꝫ ma
nifeſtum eſt. Vult dicere ꝙ relique intelligentie non in-
telligunt primam eo modo quo ipſa intelligit ſeipſam.
Nā ſi ſic nulla eſſet diuerſitas inter eas:ꝛ eſſet ſubſtātia
que eſt ens ꝓpter aliud conueniens ſubſtātie que eſt ens
propter ſe. Dicit vlterius ꝙ illud quod dicunt ꝙ ab vno
non prouenit neqꝫ producitur neqꝫ ſit niſi vnum:ꝛ reli-
quos modos quibus vtuntur in iſto loco ſi voluerūt in
hoc ꝙ ex vno ſimplici non prouenit niſi vnum ſimplex
nihil eſſet cauſatum niſi vnum tantum ſimplex. Nam il-
lud quod contingit in pmo:in ſecundo etiam contingit:
ꝛ ſi intelligit ꝙ ab ipſo prouenit compoſitum.ſ.propter
vnum ſimplex vel ab vno ſimplici iam conceſſerunt ꝙ
ab vno ſimplici ꝓuenit multitudo:ꝛ hec omnia ſunt fal
ſa ꝛ extranea. Nam non inuenitur illic aliqua res vel di
ſpoſitio ꝓpter quā oportet nos imaginari hec verba:ſꝫ
deduxit eos ad hoc:qꝛ voluerunt dare intelligere vulgo
iſtas intentiones per modū cognitiōis conuenientis eis

ſm ſermones legum in eſſe entiū in prima cauſa.⁊ ideo
omnes loquentes huius legis dicunt ꝙ concedens eter-
nitatem mundi negat primum principiū ⁊ negat actio-
nes:⁊ iſti voluerunt congregare hec duo:ſcilicet moder
ni ex philoſophis arabum ⁊ appropinquare iſtam intē-
tionem intentioni quam vulgus intelligit ⁊ imaginatur
primo de principio.vult dicere ꝙ vulgus non intelligit
mundum habere efficiens ponendo ipſum eternum et
quis negat efficiens ſm moduʒ quē vulgus ponit:puta
tur a vulgo ꝙ negat primā cām.⁊ ideo dixerunt moder
ni ꝙ ipſe fecit vel ab ipſo ꝓuenit ſm ordinem poſitum:
ꝗuis crediderunt ipſas eſſe eternas:⁊ quaſi poſuerūt ꝓ-
ductionē perpetuā.⁊ iam Cōmētator locutꝰ eſt de hoc
2.celi.cōmēto.104.Dicit vlteriꝰ ꝓſequens dictum ſuuʒ:
⁊ in hoc gloriati ſunt intantū ꝙ poſuerūt hoc modo cō
ſiderationis pro ṗncipio qȯ ꝓbare volunt primā cauſā
eſſe aliam a motore motū diurnū.Et ꝯſidera hoc:quia
manifeſtū eſt ⁊ deus ſcit ⁊ ſi eſſet hic ṗncipiū abſtractuʒ
nō mouēs oīno fuiſſet natura poſita ocioſa vel fruſtra:
ſicut dicit Ariſto.Nā illud qȯ ineſt iſtis ṗncipijs abſtra
ctis ſm ꝙ abſtracta ſunt:eſt ꝙ ſint mouentes ſm deſide
rium.⁊ iſti volendo declarare demōſtratiue primū prin
cipium negauerunt ab illo maxime ꝓpriū ſibi ⁊ eſt mo-
uere nō remāſit principium apud eos niſi ſm formam ⁊
finem.vult dicere ꝙ eſt valde inconueniens ꝙ alia prin-
cipia ſint ṗncipia ſm motorem finem ⁊ formaʒ ⁊ primū
nō poteſt mouere.nā ſi poteſt moueret neceſſario:poſſi
bile aūt in rebꝰ eternis eſt neceſſarium.deinde dicit Cō-
mentator.⁊ Ariſto.multum reprehendit platonē qꝛ po
ſuit formas abſtractas nō mouentes:⁊ ſi poſuerimus ꝙ
mouens totum nō eſt primū quia eſt compoſitum:⁊ cō-
ceſſerimus ꝙ ab vno non ꝓuenit niſi vnum ſequeretur
ꝙ hoc compoſitum ꝓductum ab ipſo ꝓductum eſt etiā
ꝓpter compoſitum vel a compoſito:⁊ ſic in infinituʒ:⁊
nō eſſet hic principiuʒ ſimplex.⁊ hoc eſt inconueniens ⁊
abſurdum ſequens iſtam poſitionem.Et ꝓpter has intē
tiones vel opiniones quas poſuerunt in iſta ſcīa intātuʒ
ꝙ crediderunt ipſas eſſe partē ſcie diuine.dixerunt mul
ti ꝯſiderantes in hac ſcīa ꝙ illa eſt debilior ſciētijs alijs
peripatheticoꝝ.ſ.ſcientia diuina ⁊ non eſt ſicut putaue-
runt ſed illud qȯ de iſtis verificauit Ariſto.eſt magis fir
mum vel fortius alijs demonſtrationibus factis in alijs
ſcientijs:ſed falſificauit hoc:qꝛ poſuerunt iſti hoīes iſtas
res in iſta arte:ſed illud qȯ affirmare vel credere debe-
mus de iſtis rebus eſt ꝙ motus corporuʒ celeſtium ſunt
eterni:⁊ ꝙ cuiuſlibet motus eoꝝ eſt motor eternus mo
uens ipſum ſm deſideriuʒ ⁊ mouent ipſa apud eū:quia
intelligunt per intellm̄.i.cognitionē modi intellecti ver-
ſus queʒ mouet:⁊ ꝙ eſt hic ordo vniuerſalis ⁊ itellectꝰ:
⁊ eſt primus verſus quē mouet celūmet ⁊ ordines par-
ticulares intellecti:⁊ ſunt illi verſus q̊s mouet vnūqȯqꝫ
corpus.ſ.referēdo ſingula ſingulis:⁊ ꝙ illa oīa per ſuuʒ
motum conſequuntur motum primuʒ:⁊ ꝙ diſpoſitio in
hoc aſſimilatur diſpoſitioni artis ṗncipalis ſub qua ſūt
multe artes particulares quelibet eaꝝ ſm ꝙ eſt deter-
minata ab arte principali:⁊ finis eiꝰ ordinatur ꝓpter fi
nē artis vniuerſalis principalis.verbi gratia.in arte re-
giminis ciuitatis:cū reliquis artibꝰ particularibus:qui-
bus perficitur regimen ciuitatis.⁊ hec tamē duo in hoc
differunt:quia cognitiones intellectuales ſunt ṗores ꝙ̃
actiones earuʒ:⁊ actiones producte ab ipſis ſunt ꝓpter
illas cognitiones ⁊ in regiminibus econtrario.i.cuʒ co-
gnitiones ſunt propter actiones ſic ſimilis arti vniuerſa
li regiminis ciuitatis eſt ordo intellectualis vniuerſalis
que intelligit celum.vult dicere primū ⁊ ſimiles artibus

particularibꝰ reliquis ſunt itellectiones q̈s intelligūt re-
liqui celi.vult dicere aggregatū ex corpore ⁊ itelligētia:
⁊ hoc eſt qȯ debet intelligi in iſta ſcientia nō plus neqꝫ
minus:⁊ ſunt iſte res ſuper quas ſunt demonſtrationes
neceſſarie:ſicut tu vides.hec ſunt verba eius.Patet er-
go expreſſe ꝙ dominus Auerroys nō tantū negat eorū
ꝓpoſitiones:ſʒ etiā ꝯcluſionē.illud autē qȯ nō eſt bene
intellectū hic ex verbis eius erit clarum per illa que di-
cā in prima ſuppōne.Et debes ſcire ꝙ iſte ſermo.ſ.ꝙ in-
telligētie ꝓueniunt aut ꝓducuntur a primo:⁊ ꝙ in illis
eſt aliqua compoſitio:eſt conueniens ṗncipijs Auicēne.
Nam ipſe ponit ꝙ intelligētie abſtracte preter primam
ſunt poſſibiles eſſe ex ſe neceſſario ab alio.Sed Cōmē
tator multū ꝯdicit huic opinioni in multis locis:⁊ maxi
me in libro deſtructio deſtructionū.Nam dicit ibidē ꝙ
iſte ſmo.i.poſſibile ex ſe neceſſario ab alio eſt ſmo ma-
lus.Nā poſſibilitas eſt ꝓprietas ſiue diſpoſitio alia a re
in qua eſt poſſibilitas.Illud ergo qȯ apparet ex manife
ſto huiꝰ ſmonis eſt ꝙ illud qȯ eſt ſub prio eſt cōpoſituʒ
ex duobꝰ.vni eoꝝ appropriatur poſſibilitas:⁊ aliȯ cui
appropriatur neceſſitas:⁊ dicit preterea ꝙ cū dicunt ꝙ
multitudo que eſt in ſcd̄a cauſa eſt per illud qȯ intelligit
de ſe:⁊ qȯ intelligit de ſua cauſa.Sequit ex hoc ꝙ ſubā
huiꝰ eſt ex duabus naturis aut ex duabus formis:⁊ vti
nam ſciremʒ que earum eſt ordinata vel proueniens a pri
ma cauſa ⁊ que nō.Et ſequitur apud eos cum dixerint
de ipſa ꝙ eſt poſſibilis ex ſe neceſſaria ab alio.Nā natu
ra poſſibilis neceſſaria eſt alia a natura neceſſarij:quaʒ
accipit a neceſſario ex ſe.Naʒ natura poſſibilis nō pōt
eſſe neceſſaria niſi natura poſſibilis cōuerteret in natu-
ra neceſſitatis:⁊ ideo in naturis neceſſarijs non inuenit
poſſibilitas.⁊ hoc vel ſi ſint neceſſarie ex ſe aut ab alio.
⁊ hec oīa dicta ab eis ſunt ſophiſticationes ⁊ ſmōes de
biliores ſermonibꝰ loquētiū:⁊ ſunt intētiones addite in
phīa ⁊ nō cōuenientes ṗncipijs phyſicoꝝ:⁊ nullus eo-
ruʒ habet ſufficientiā ſermonis rhetorici:⁊ maxime ſer
monis topici.vel ꝓbabilis.⁊ ſi hoc fuiſſet ſic q̄libʒ earū
formaꝝ eſſet vna ſm ſubm̄ multe ſm diſſōnē.Dicit pre-
terea in illo libro in q̄ſtione querente an primus ſit ſim-
plex ꝙ neceſſariuʒ quomodocunqꝫ ponetur non habet
in ſe aliquaʒ poſſibilitatem:⁊ non inuenitur aliquid ha
bens vnam naturā vel ꝙ ſit vnius nature:⁊ dici poteſt
de illa natura ꝙ ſit poſſibilis ſm aliquid:neceſſaria ſecū
dum aliquid:quia iam declaratū eſt ꝙ neceſſarium nul-
lam habet poſſibilitateʒ.nā poſſibile opponitur neceſ-
ſario:ſʒ illud quod eſt poſſibile eſt ꝙ ſit aliquid neceſſa-
rium ſecundum vnam naturam:poſſibile ſm aliam:ſi-
cut dicitur de corpore celeſti:ꝙ eſt neceſſarium ſecundū
ſubſtantiam:poſſibile ſecundum motuʒ in vbi.Sed in-
ueni in dictis Commentatoris in dicto libro:modū per
quem ipſe vult moderare dicta Alfarabij ⁊ Auicen.Di
cit enim ꝙ cum dixerunt poſſibile ex ſe non intelligunt:
ex hoc proprietatem additā ſupra ſubſtantiam:ſicut in-
telligit de poſſibili ſecundū veritatem:vel non:vult di-
cere de poſſibilitate materie.naʒ materiale eſt vere poſ-
ſibile:dicit vlterius:ſed intelligunt ex hoc ꝙ ſubſtantia
aut natura eius dat ꝙ nō ſit neceſſarium niſi ꝓpter cau-
ſam:ita ꝙ ſignificat ſubſtantiam a qua cum fuerit nega-
ta ſua cā nō eſt neceſſaria:ideſt ꝙ negat necītas ab ipa:
⁊ quaſi volunt dicere ꝙ neceſſarium vel eſt neceſſarium
per ſe:ideſt ꝙ ſua neceſſitas eſt in ſe vel ex ſe:vl' eſt neceſ
ſarium propter cauſam ⁊ illud quod eſt neceſſariuʒ pro
pter cauſaʒ nō eſt neceſſarium ex ſe:⁊ dicit ꝙ nullus du
bitat ꝙ iſte differentie non ſunt ſubſtantiales.i.diuiden-
tes ſubām neqꝫ addite ſuper ſubſtantiam:ſed ſunt intē-

tiones dicte: ſm negationē aut relationē ſicut dicimus de aliqua re qđ eſt ens. nam non ſignificat intētionē ſibi additam extra animā. vnum etiam non ſignificat intētionem additam ſuper quiditatē ⁊ ſubam: nō eniꝫ quelibet res in qua intelligunt diſpōnes diuerſe neceſſario ille diſpōnes ſunt addite ſupra ſuam ſubam extra aiam. ⁊ iſte eſt modus negationū vel priuationū ⁊ relationuꝫ. ⁊ ideo non videtur multis antiquis enumerare predicamentū relationis inter entia exiſtentia extra aiam: ⁊ nō eſt impoſſe in vna ſubſtantia vel eſſentia eſſe negatio vel affirmatio in ſuis diſpōnib⁹ abſqꝫ hoc ꝙ ſit multitudo in ſubſtantia ⁊ eſſentia. Sed tamē adhuc Cōmentator dicit ꝙ iſte ſermo aut oratio Auicē. non eſt bonus. Naꝫ ens qđ hꝫ cauſam in ſuo eſſe non habet ſignificatuꝫ niſi priuationē. Uolo dicere ꝙ omne qđ eſt ens ab alio vel ꝑ aliū nō habet de ſe vel ex ſua eſſentia niſi priuationeꝫ niſi natura illi⁹ ſit natura veri poſſibilis. Et iđ diuiſio entis in neceſſariū ⁊ poſſibile nō eſt diuiſio nota cū nō itelligat de poſſibili: verū poſſibile. iaꝫ amor declarandi induxit me dicere iſta: qꝛ per iā dicta multa dicta occulta erunt manifeſta. Redeamus ad noſtrū. Dicit enim Cōmētator in ſua abbreuiatione loco ꝑallegato poſtꝙ recitauit opinionē Auicē. vt poſui in pria rōne. Et in hoc eſt dubium. Nam cū dicimus ꝙ ab vno non ꝓuenit niſi vnū eſt verum in efficiente ſm ꝙ eſt efficiēs tm̄ non ſm ꝙ eſt forma ⁊ finis. Nam forma ⁊ finis dicit de eis agere ſimilitudinarie: ſed queſitum ꝓprium in hoc eſt an ſit poſſibile ꝙ ab vno ſimplici ordinat pluſꝙ vnū: ⁊ ꝙ perficiat ab ipſo pluſꝙ vnū: ⁊ ſi hoc ſit impoſſibile queſtio erit vera. vult dicere per hoc ꝙ deus non eſt motor primi corporis: ⁊ ſi hoc eſt verꝫ qſtio eſt falſa. ⁊ iā locuti ſumus de hoc in alio loco. Arguamus igit ſic. fortior rō ad ꝓbandū iſtam ꝯnē ſicut ibidem dicit: eſt hec. ſ. Auic. ſed hec eſt falſa: ⁊ multū debilis: ſicut dixi de mente Cōmētatoris. ergo hec concluſio non eſt ponenda. ſ. ꝙ de⁹ nō ſit mouens ſꝫ efficiens. ſimilē huius ꝙ poſui ex verbis Cōmentatoris in ſua media expōne dic. 12. metaph. 44. cōmēto. dicit eniꝫ: qđ aūt moderni dicūt ſubaꝫ primā eſſe prioreꝫ motore totius. falſum eſt. quelibet enim ſubſtātia iſtarū eſt principiū ſubſtātie ſenſibilis ſm motorem ⁊ ſm fineꝫ. Et ideo dicit Ariſto. ꝙ ſi alique ſube eſſent non mouentes eſſent ocioſe. Joannes aūt de Jādono in ſuiſ qōnib⁹. 8. phy. voluit extorquere hoc dcm̄. ⁊ dicit ꝙ Cōmētator in hoc ꝙ dicit priorem motore totius intelligit prioritatē tēporis: ita ꝙ Cōmētator vult cōtradicere dicentibus ꝙ intelligētie ſunt de nouo producte: ⁊ dicit ꝙ cuꝫ dixit Cōmentator ꝙ quelibet ſuba iſtarum eſt principiuꝫ ſubſtantie ſenſibilis ſm motorem ⁊ ſm finem. ꝙ intelligit cum dixit ſm ꝙ eſt mouens ſm ꝙ eſt finis motus ⁊ intelligit: cum dixit ⁊ ſm finē ſm ꝙ eſt finis ſubſtantie ſenſibilis: ⁊ ꝗuis dictum Cōmentatoris valde eſt manifeſtū: ⁊ maxime cū conſideratū fuerit illud qđ poſui ex verbis illius in ſua media expoſitione. vbi dicit ꝙ iſti negauerunt a prio pricipio maxime proprium ſibi: ⁊ eſt mouere: ⁊ non remanſit apud eos pricipium niſi ſm formam ⁊ ſm finem tm̄: tamen preter hec dicta volo remouere expōneꝫ eius: qꝛ vere eſt expoſitio hominis nō intelligentis primū. ſic Cōmentator arguit cōtra Auicē. Sed Auicē. non ponit intelligentias eē a deo de nouo ꝓductas: ſed dixit ꝙ deus nō mouet ꝑmū corpus: vt pꝫ per eius rōnē: ꝗuis ipſe ſit cauſa finalis: ſꝫ alia intelligentia a deo mouet illō. ergo ⁊c. nec vult Cōmentator hic remouere creationem mūdi de nouo: qꝛ ſi ſic q̄re arguit contra dicentes ꝙ eſt prior motore totius: ⁊ nō arguit contra dicentes ipm̄ eſſe prioreꝫ oībus alijs intelligētijs ⁊ entib⁹. Et cū hec rō quā ponit ꝯtra ſic opinātes. ſ. ꝙ cū illic nō eſt potētia neqꝫ agens ſit fortior ꝯtra credētes creationē mūdi. quare ergo nō ꝯcludit prio ſequi ex dictis eoꝝ creationē eē de nouo qđ ſequit ex dictis eoꝝ: ſicut dicit Joānes que eſt maxima rō ꝯtra dicētes ꝓductionē intelligētiarū: ⁊ tūc rō facta ēt erit fortior: ſed dicit ꝯtra eos ꝙ nō eſt illic ꝓuentuſ neqꝫ ꝯſecutio ſed intelligēs vel intellectus ⁊ itellm̄: ⁊ q̄uo ſequit ex rōne eoꝝ quā poſuit creatio de nouo. ꝟ. qualis erit ordo ⁊ habitudo huius dicti: cum dicto ante hoc ſi dicere volumus ꝙ ꝯtradicit creationi: ſicut dicit Joannes. nā ipſe dicit in pricipio cōmēti: qm̄ iā declaratū eſt ex hoc ſermone ſubas eternas eē plures. vna ⁊ ꝙ in eis eſt pria. ſ. illa q̄ oīa mouet: vult dicere primū celum: ipſe eniꝫ in oībus qſi ſuis cōmentis vocat motorē primi celi mouens totū vel oīa. Dicit vlteri⁹ ⁊ ſcđaꝫ ⁊ 3am ſm ordinē orbiū: ipſe ergo dicit ſubas eternas ⁊ nō dicit motores: ⁊ poſtea dicit ꝙ pria eaꝝ eſt mouēs totū vel oīa: ⁊ iđ bñ pꝫ ꝙ opinio modernoꝝ quā recitauit eſt ꝯtra ħ de directo cui ꝯtradic Cōmētator: ⁊ q̄uo ſm opinioneꝫ Joānis ꝯtradicit huic opioni: per rōnē quā ibidē dixi. ſ. ꝙ quelibet ſuba eaꝝ eſt pricipiū ⁊c. ⁊ maxime ſꝫ modū ſm quē ipſe exponit dictā ꝓpoſitionē: ⁊ q̄uo dic poſtea Cōmētator ibidē ꝙ primū pn̄m hꝫ actionē ⁊ reliq̄ que ibidē dic ꝯtra iſtā opionē: vide cōmētū. expō aūt Joannis de illa ꝓpōne Cōmētatoris eſt error. nā ipſe ponit ꝑ li motorē ꝙ dicit Cōmētator motionē vel motū. 2. qꝛ hoc dictū eſt hoīs qſi nō itelligētis q̄uo ille ſube ſunt pn̄cipia ſube ſenſibilis ſm pricipia phycoꝝ. Nā Cōmētator cōmēto. 6. 12. meta. dicit. declaratū igit eſt in hac ſcia ꝙ ens nō māle qđ iam declaratū eſt eſſe mouens ſubam ſenſibilem eſt ſuba antecedēs ſubaꝫ ſenſibilē: ⁊ ꝙ eſt principium eius ſm formā ⁊ finē ⁊c. ergo abſtracta ſunt motores ⁊ forme ⁊ fines ſubſtātie ſenſibilis. Et hoc intelligit de oībus ſubſtantijs abſtractis: vt pꝫ illic. ꝟ. ſermo demōſtratiuus eſt per ſe ⁊ de omni: ⁊ Cōmētator. 5. cōmēto. eiuſdē inquit. declaratū etiā in hoc tractatu ꝙ pn̄cipiū prime ſubſtātie abſtracte etiā eſt ſubſtātia ⁊ forma ⁊ finis: ⁊ qđ mouet vtroqꝫ mō: pricipiū aūt ſube abſtracte non eſt niſi deus: ⁊ dicit in media ſua expōne vt iam dixi: ⁊ ſm hanc diſpōnē verificat de corporibus celeſtibus ꝙ ſunt entia ꝓpter iſtas ſubſtantias inq̄tū ille ſube ſunt principia eoꝝ ſꝫ motionē ⁊ ſꝫ formā ⁊ ꝑfectionē. Modus aūt declarationis hui⁹ declarabit in qōne ſequenti ⁊ iaꝫ Cōmētator locutus eſt de hoc cōmēto. 37. 12. metaph. Et Auerroys in de ſubſtātia orbis reprehēdit dicētes ꝙ Ariſto. non poſuit cauſam efficientem niſi tm̄ mouentē. ⁊ dicit in libro quē fecit contra Algaçel ꝙ iā hec queſtio fuit inter peripatheticos ⁊ platonicos. ſ. an mundus habet efficiens. Naꝫ ſm platonem ponētem mundū ꝓductuꝫ non eſt dubiū ꝙ ponit cauſaꝫ efficienteꝫ. Sed Ariſto. poſtꝙ ponit mundum eſſe eternuꝫ quomō habebit cauſam efficientem ſm euꝫ. Et peripathetici reſpondēt ꝙ Ariſto. bene ponit cauſaꝫ efficientem: ⁊ ſolutio ſtat in hoc ꝙ eſſe corpoꝝ celeſtiū ꝯſiſtit, ⁊ remanent ꝑ motū ⁊ dans motū facit motū: ⁊ cū iſta corpora celeſtia non ꝑficit eoꝝ eſſe niſi per motū. dans ergo motū eſt ꝑficiēs corpora celeſtia. Uult dicere aliquo mō. Dicit vlteri⁹ ꝙ iam declaratuꝫ eſt apud eos ꝙ ipſe dat vnitatem: per quā mūdus eſt vnus. Uult dicere. 12. metaph. cōmēto. 52. ⁊ in libro celi. dicit vlterius ꝙ dans vnitatē q̄ eſt cōditio in eſſe cōpoſiti dat ptes ex quib⁹ ē cōpoſitio. Nā cōpoſitio eſt cā eaꝝ ſicut declaratū eſt in illo libro. Et hec eſt diſpō ꝑmi ꝑncipij cū toto mūdo: ⁊ iđ inuētio eternitatis in ipſo. ſ. mūdo eſt ꝙ nō habet pn̄-

cipium neqꝫ finem: ⁊ qꝛ nõ intelligunt hoc loquentes vi
detur eis difficile dicere mundum eternū ⁊ deū eternū.
Et ideo ꝓductio eterna magis verificaẗ de ipo ꝙ̃ eter-
nitas. videtur ergo expreſſe ex dictis eius ꝙ motoꝛ mū
di eſt efficiens mundū. ſ. dans motum ⁊ efficiens ipſum.
⁊ certū eſt ꝙ ille cui appꝛopꝛiaẗ eſſe efficiens mundi eſt
deus: ſicut Auerroys aſſerit expꝛeſſe ibidem. ergo deuſ
eſt mouens ⁊ efficiens motū. ⁊ quare ſm expõneꝫ Joã-
nis nõ dixit Cõmentatoꝛ ꝙ qõlibet eoꝝ pꝛincipioꝝ eſt
cã finalis motus ⁊ celi: ſed dixit ſm motoꝛē ⁊ ſm fineꝫ:
⁊ ſm expõnem eius eſt: ac ſi diceret eſt cauſa finalis mo-
tus ⁊ cauſa finalis: ⁊ deficit tūc li coꝛpoꝛis celeſtis: ⁊ ſic
ĩutiliter repetitur cauſa finalis: ⁊ ſic eſt negatio: ⁊ eo ma
gis ꝙ illud qđ eſt cauſa finalis alicuiꝰ eſt etiã cauſa fina-
lis accñtiū ꝓpꝛioꝝ illius. nõ ergo indigebat hoc dicere.
ꝑterea qūo includit ſimul oĩa abſtracta in iſta pꝛopõne.
Nã ꝓpoſitio tunc ſm ſua dicta eſt q̃ſi equiuoca vere eni
hec expoſitio eſt multū extranea ⁊ fantaſtica. ¶ Jtē ad
pꝛĩcipale. nã Cõmētatoꝛ. 12. metaph. cõmēto. 37. dĩc ex
ponēs verba phĩ ibidē dicētis: ⁊ eſt etiã illđ qđ diligitur
ꝓpter ſe ⁊ deſideraẗ inter hec pꝛincipia abſtracta: q̃ruꝫ
vnūqđqꝫ eſt aliquid vnū ſimplex. ⁊ elemētū coꝛpoꝛiſ qđ
mouet eſt illud qđ eſt ex eis in fine nobilitatis ⁊ ſimplici
tatis ⁊ vnitatis: ⁊ intēdebat per hūc ſermonē diſtingue
re inter pꝛimū pñm ⁊ alia pꝛĩcipia abſtracta. Alia. n. vi-
denẗ eſſe electa ⁊ deſiderata ꝓpter alia. ſ. pꝛĩcipia alioꝝ
motuū celeſtiū. ꝑter motū diurnū: qđ aūt hūc motū fa-
cit videẗ eſſe electū per ſe cū verſus ipſum moueẗ omne
motu velocioꝛi ⁊ maioꝛi motibꝰ ꝓpꝛijs vnicuiqꝫ eoꝛum
eſt ergo electū per ſe ⁊ amatū oĩbꝰ: tale aūt eſt perfectū
in fine. Joãnes aūt exponit ꝙ mouet mediate: ſꝫ hoc eſt
falſuꝫ. Nã Cõmētatoꝛ dĩc ꝙ pꝛĩcipiū deſideratū ꝓpter
ſe ĩter hec pꝛĩcipia quoꝝ vnūqđqꝫ eſt elt̄uꝫ coꝛpoꝛis qđ
mouet. g̊ pꝛincipiū magis ꝑfectū mouet coꝛpus determi
natū ſic̄ reliqui motoꝛes. ⁊ q̃re ſm ſuã opinionē nõ dat
differētiã ĩter pꝛimū ⁊ reliquos qđ ipe mouet tanꝙ̃ finiſ
reliqui aūt ſic̄ efficiētes: ⁊ puto ꝙ nõ cõſiderauit pꝛinci-
piuꝫ huius dicti Cõmētatoꝛis aut dimiſit illud ex intē-
tione ꝓpter amoꝛē opinionis ꝓpꝛie. nã qūo phs ponit
dr̃iam inter res nõ ꝯueniētes in vna actione. ⁊ qūo ve-
rificaẗ hoc qđ dicit Cõmentatoꝛ ꝙ verſus ipꝫ mouetur
omne motu velocioꝛi motibus ꝓpꝛijs vnicuiqꝫ eoꝝ niſi
dicendo ꝙ Cõmentatoꝛ ponit dr̃iaꝫ inter motoꝛē ⁊ mo
tū ꝑmi coꝛpoꝛis ĩmediate ⁊ ĩter reliq̃s motos ⁊ moto-
reſ. ¶ Jtē phs ⁊ Cõmētatoꝛ cõmēto. 8. 12. volēdo ꝓ-
bare numeꝝ abſtractoꝝ nõ motoꝝ: niſi qꝛ ſubē abſtra-
cte ſunt motoꝛes ſꝫ eos ꝑciſe nõ plus neqꝫ minus: dicit
phs. Oĩs natura ⁊ omnis ſubã in qua pars nõ exiſtit ⁊
eſt per ſe inuenit diſpoſitioneꝫ melioꝛem. ⁊ in alia tranſ-
latione loco de li in qua pars nõ exiſtit ponitur impaſſi
bilis. Dicit vlterius. nõ igitur eſt alia omnino niſi iſta: i-
mo neceſſe eſt ꝙ numerus ſubarum ſit iſte: qm̃ ſi alia ſint
mouebunt igitur qꝛ ſunt ꝑfectio motus: ⁊ in alia trãſla-
tione fines loco de ly ꝑfectio: ſed impoſſibile eſt vt alij
motus ſint a ꝑdictis: ⁊ in pꝛincipio illius textꝰ dicit. ne-
ceſſe eſt igiẗ reputare ꝙ pꝛĩcipia ĩmobilia ⁊ ſenſibilia ſūt
huiꝰ numeri: intentio ergo ſua eſt declarare numeꝝ ſub-
ſtantiaꝝ abſtractaꝝ. nam non dixit in hoc ſermone mo
toꝛes ⁊ ꝙ numerus motoꝝ ſit ſm numerū motuum vel
mobiliuꝫ: ſed dixit numerus ſubarum: ⁊ dat rationē ſup
hoc ꝙ abſtracta ſunt ſm melioꝛem diſpoſitionē: melius
aūt eſt motoꝛe qꝛ ſunt finis ⁊ perfectio motus. ergo non
inuenitur foꝛma de illis nõ mouens. numerus ergo co-
rum eſt ſm numeꝝ motuum equaliter. Et Cõmentatoꝛ
exponēs ibidē dicit: ſi aūt poſuerimus ꝙ impoſſibile eſt
vt ſit coꝛpus celeſte qđ nõ hꝫ iuuamētū in motione ſtel-
le alicuiꝰ: ⁊ poſuerimus ꝙ pꝛincipia mouētia impoſſe eſt
vt ſint niſi in diſpõne melioꝛi: vult dicere pꝛĩcipia abſtra
cta ⁊ ſi nõ in ſuo dicto poneret aliquid ſupflue. Nã non
eſt dubiū ꝙ foꝛme mouentes mouēt: ⁊ addit ꝙ nõ acci-
dit eiſ paſſio materie: cū ſint entia per ſe nõ in mã. Et eē
eoꝝ in diſpõne melioꝛi eſt vt ſint mouētia neceſſe eſt vt
via numerãdi iſta pꝛincipia ſit via iſta. ſ. ex numeratione
motuū ſtellaꝝ: cū enim poſuerimus ꝙ nulla ſubſtantia
abſtracta eſt que nõ moueat: qꝛ tūc inueniret in diſpoſi-
tione diminuta. Et cū poſuerimus ꝙ omnis oꝛbis eſt ꝓ
pter ſtellam ⁊ ſi nõ eſſet ocioſuꝫ manifeſtū eſt ꝙ via nu-
merandi iſtas ſubſtãtiaſ eſt via numerãdi motū ſtellaꝝ.
Et dicit ꝙ hic phs confirmat h̓ vlterius qm̃ neceſſe eſt
ſi alie ſubē ſint ab iſtis ſubſtantijs vt ſint coꝛpoꝛa motuſ
celeſtia alia ab iſtis coꝛpoꝛibus: qm̃ vnaqueqꝫ illaꝝ ſub
ſtantiaꝝ eſt perfectio ⁊ finis motus. Et cõcludit. impoſ
ſibile eſt igiẗ vt ſubſtãtie mouentes ſint niſi ille que ſunt
ſm numerū motuū. Dictum aūt Joãnis in hoc dicentis
ꝙ ꝑter iſtas foꝛmas ponitur foꝛma mouēs ſm finē tan-
tū. Et phs non intendit niſi numerū motoꝝ falſum eſt.
Nam phs ibidē dicit: qꝛ ⁊ ſubſtãtias ⁊ pꝛincipia ĩmobi-
lia ⁊ inſenſibilia tot rationabile exiſtimare: ⁊ parū poſt
addit: imo neceſſe eſt ꝙ numerus ſubarum ſit iſte: ⁊ non
dixit motoꝝ. ꝓ. ratio phĩ eſt niſi ꝯtra hoc. ¶ Jtē phs
⁊ Cõmētatoꝛ cõmē. 43. dicūt oppoſitū. Nã phſ inquit.
nos aūt dicimus de ſubſtantijs diuinis. pꝛincipiū enim ⁊
pꝛimū entiū nõ moueẗ neqꝫ eſſentialr̃ neqꝫ accñtaliter:
⁊ mouet ⁊ facit pꝛimū motū etiam. verum eſt tamē ꝙ in
tranſlatione hebꝛaica ſic inuenitur. nos dicamus iaꝫ ex
poſitis ⁊ determinatis ꝙ pꝛincipiū ⁊ pꝛimū oĩum entiū
nõ moueẗ neqꝫ eſſentialiter neqꝫ accñtaliter: ⁊ ꝙ ipſum
mouet pꝛimū motū eternū ⁊ nõ poniẗ: ⁊ facit. ⁊ dicit vl
terius: ⁊ nos videmus ꝑter motū totiꝰ ſimplicē de quo
dicimus moueri a ſubã nõ mobili alios motus eternos
qui ſunt erraticoꝝ. Videẗ expſſe g̊ ꝙ pꝛimū pꝛĩcipiū en
tiū mouet pꝛimū coꝛpꝰ. Joãnes aūt dicit ꝙ mouet me-
diate: ⁊ hoc nihil eſt. nã nõ ſolū mouet ꝑmū coꝛpus tm̃
mediate ſm h̓: imo oĩa. q̃re g̊ attribuit ſibi ꝑmū tm̃: cui
rn̄det Joãneſ ꝙ ꝑmū ſibi tm̃ attribuiẗ: qꝛ motoꝛ illiꝰ coꝛ
poꝛis ꝑmi eſt nobilioꝛ: ⁊ itelligit ꝑmū mõ ꝑfectioꝛi reli-
quis: ſꝫ hoc nihil ē. nã motꝰ coꝛpoꝝ celeſtiū oĩuꝫ ſꝫ mo
tū diurnū eſt vnus motꝰ ⁊ ꝓpter vnã intentionē: ꝗuis ſit
aliq̃ diuerſitas ĩter eos ſic̄ declaratū eſt in mlt̄is locis: ⁊
maxĩe in. 2. celi. cõmēto. 42. 58. 70. ⁊. 71. Et in abbꝛeuia
tione metaph. Et iđ ſꝫ iſtū motū debemus dicere ꝙ ipe
mouet illa coꝛpoꝛa oĩa nõ tm̃ ꝑmū ſꝫ iſtã põnē. ꝓ. phs
ibidē dicit. Manifeſtū eſt igiẗ ꝙ ſubē ſunt ſm numeruꝫ
illoꝝ ⁊ loquiẗ de ſeꝑatis: vt pꝫ expſſe in alia trãſlatiõe.
Et Cõmentatoꝛ ibidē explicans magis dicta phĩ dicit.
nos aūt poſſumus declarare bene multitudinem iſtaꝝ
ſubarū ex rebꝰ dictis ⁊ ĩducere ad viã qua quiſ põt ſcire
numerū eoꝝ: pñm aūt illiꝰ eſt h̓ qđ ꝑus declarauimus. ſ.
ꝙ pꝛimū pñm entiū eſt aliquid ĩmobile. Et ꝙ h̓ facit pꝛi
mū motū eternū ⁊ diurnū. Et paꝝ poſt dĩc: ſꝫ nos vide
mus in celo plr̃es motꝰ ꝑter motū totiꝰ celi quē dicimꝰ fie
ri a ꝑma ſubã ĩmobili. ſ. motū ſtellaꝝ erraticarū. Et mi
rū eſt ſꝫ opinionē Joãnis qūo nunꝙ̃ attribuit neqꝫ phſ
nec Cõmētatoꝛ motū ꝑmi coꝛpoꝛis ſuo motoꝛi appꝛo-
pꝛiato: ſꝫ ſemꝑ dicūt ꝙ eſt actio ꝑmi pꝛĩcipij. Et poſtea
Cõmēta. dĩc. ꝙ numerꝰ earū eſt ſm nūerū motuū: ⁊ hoc
eſt valde extraneū ſꝫ moderno ſ latinoꝝ. ſ. ꝙ dicit ſemꝑ
de numero eaꝝ: ⁊ nunꝙ̃ loquiẗ de ꝑma ſubã: imo ponit
ꝑam in numero eaꝝ numerãdo motoꝛeſ: vt pꝫ. ⁊ hec erit
cauſa erroꝛis in cognoſcēdo pꝛimã cauſam. ¶ Jtē Cõ-

mentator.12.in fine cõmenti.39.ſup illud pħi.hoc enim deus.dicit ſm hoc qd̓ ſonat hoc nomen eſt vnuꝫ eternū valde nobile ⁊ declaratū eſt rõne aliqd̓ tale eſt eſſe ⁊ eſt illud qd̓ mouet omne.hoc igitur eſt deꝰ.⁊ in noſtra trãſlatione inuenitur:⁊ eſt illud qd̓ mouet totuꝫ. ¶ Itē cõmento.37.dicit.incipit demonſtrare qd̓ intellectū eſt illud intellectum qd̓ mouet totū celum motu diurno qui eſt maximus ⁊ velociſſimus motuuꝫ.⁊ poſtea in illo cõmento dicit:ꝙ ille motor eſt in fine nobilitatis : ⁊ in cõmento.30.inquit.declaratū eſt ergo ſubam eſſe eternam ⁊ ſemꝑ mouentē.Et ideo nihil ꝓdeſt ponere ſubaꝫ eternam in qua non ſit ꝑncipiū mouendi.Et hoc expreſſius dicit ibideꝫ pħs.⁊ Cõmētator cõmēto.38.dicit. vult declarare modū colligationis entiū tranſmutabiliuꝫ cum ꝑma ſuba.Et poſtea dic̄ loquēdo de motu diurno. ⁊ qꝛ illud qd̓ mouet ipſum eſt nõ motuꝫ cū ſit in actu impoſſibile eſt vt ſit ſm aliaꝫ diſpõnem.Ideſt qd̓ mouet ipſuꝫ primū motū:qꝛ eſt actus purus ſine aliqua potentia.Et poſtea dicit.ꝙ ꝑmus motor mouet iſtum motum tantū ſine medio.Et ioānes exponit ſine corpore medio nõ ſine motore medio.⁊ puto ꝙ ipſe nõ exponit ꝑ ꝑmū motorē approꝑatū ꝑmo corpori:qꝛ vidit ꝙ Auerroys dicit de ipſo ꝙ actꝰ purus:⁊ in ꝑncipio dixit ꝙ vult declarare modū colligationis ⁊c̄.cū ꝑma ſuba:⁊ nõ dixit cū ꝑmo motore.quomõcūqꝫ ſit expoſitio ſua eſt extranea. Nam nõ eſt dubiū in illo loco ꝙ primus motor mouet corpꝰ ꝑmū ſine corpore medio:⁊ hec nõ indiget declaratione:preterea negatio que ponit̄ ibideꝫ.ſ.ſine medio negat omne mediū:vt ſciūt logici.Ꝑ.pħs ⁊ Cõmētator expreſſe.2.celi.cõmēto.37.hoc dicūt.pħs ibidem enim dicit:⁊ cū ita ſit dignus eſt:vt motor ꝑmꝰ ſit hmõi:cā.n. ꝑma mouet ꝑmū cātū tantū.i.ꝑmū corpus:vt pꝫ ibidē: ⁊ Cõmētator dicit.neceſſe eſt:vt motor ꝑmi motꝰ ſit nõ trãſmutabilis:qꝛ motor ꝑmi moti eſt ꝑmꝰ motor ⁊ ens ſimplex eſt qd̓ mouet motū ſimplex:⁊ intelligit Cõmentator per ꝑmū motū corpꝰ ſupremū:⁊ per alia mota res exñtes ſub ipo:vt pꝫ ex verbis eiꝰ.12.metapħ.37.⁊.34. Item Cõmētator.2.celi.cõmēto.64.dicit.quedā acquirunt ꝓpinquitatē ꝑmi qd̓ eſt deꝰ pauca opatione.Et eſt orbis totū continens:⁊ cõmēto.62.declarauit hoc magis.vnde Cõmēta.Et ↄſidera etiā cõmēto.71.illꝰ ſcdi: ⁊ ex ſolutione ſcde difficultatis pꝫ intelligēti ꝙ ꝑmū eſt qd̓ mouet ꝑmū corpus:vnde dicit ſimilr intelligendū eſt ꝙ vltimus orbis mouet alios orbes.ſ.ſicut dicit̄ ꝙ nobilius mouet totū:qm̄ iſta ꝑncipia prima poᵃ ſpūalis non diuidit̄ in alijs orbibꝰ niſi qꝛ potentia diuidit̄ in vltimo orbe quēadmodū potētia mouēs aial nõ diuidit̄ i alijs mēbris:niſi qꝛ ꝑmo diuidit̄ in corde:videt̄ ergo ꝙ inter hanc potentiā que imediate ꝓcedit a ꝑmo:⁊ ꝑᵐ corpuſ nõ eſt mediū.i.ꝙ nõ eſt mediū iter ꝑᵐ ⁊ corpus ꝑᵐ neqꝫ corpus neqꝫ intelligentia.Qꝛ aūt hec virtus cauſet̄ immediate a ꝑmo ſimplr cuiꝰ ꝓportio ad aliq̈ abſtracta ē ſic̄ ꝓportio ꝑmi ꝑncipis in ciuitate cū alijs regibꝰ ꝑticularibꝰ pꝫ ꝑ Auerroym in liᵒ deſtructio deſtructionū. naꝫ ipſe ibidē dicit.ꝙ aūt oia ꝑncipia abſtracta ⁊ nõ abſtracta ſint cauſata vel ꝓducta a prima cauſa.⁊.i.aliq̄ mõ.⁊ ꝙ ꝓpter illam virtutē ꝓductā.ſ.de qua dixit ꝑmus mūdus eſt vnus:⁊ per illā ligant̄ omnes partes eius in tantū ꝙ totus eſt ↄueniēs vni actioni ſicut vnū aial in quo ſunt multe virtutes ⁊ actiones ⁊ mēbra diuerſa.nā ipm apud ſcientes ponitur vnū.ꝙ aūt hec potentia ſit cauſata a ꝑmo eſt res ↄceſſa ab oibus.Nam omnes celi apõ eos.ſ.pħos.eſt quaſi vnum aial ⁊ motꝰ diurnus aſſimilatur motui vniuerſi aialis.i.ſm locū:⁊ motus partiū celi.i.alioꝝ corpoꝝ preter primū aſſimilatur motibꝰ particularibus membroꝝ animalis.Et dicit poſt paruꝫ ꝙ ſi nõ eſſet hec virtus non eſſet hic ordo:⁊ ſm hoc verificatur ꝙ deus facit omnia ⁊ ↄſeruat ipſa. ¶ Arguo igit̄ ex dictis Cõmentatoris ſic.Illa potentia imediate diuiditur vel eſt in ꝑmo corpore:ſed illd̓ a quo hec potētia cauſat̄ eſt deꝰ.ergo imediate cauſat̄ a deo in iſto corpore ꝑmo:ſed hoc nõ eſt verū ponendo aliquā intelligentiaꝫ inter ꝑmā ſubam ⁊ ꝑmū corpuſ.ergo talis itelligētia nõ debet poni.Adhuc dicit aſſimilatur multū ciuitati quēadmodū ciuitas regitur ⁊ ſuſtentatur ꝑ primū ꝑncipē:⁊ per principes ꝑticulares ſub primo:ita eſt in mūdo.⁊ certū eſt ꝙ primū hꝫ actionē ſicut declaraui ⁊ ſicut apparet ex exemplo eiꝰ.Nota tamē ꝙ hoc argumentū patitur cauillationes ſi nõ recte intelligat̄:nam diceret quis ꝓuenit a prio i prio corpore ſine medio corporeo: nõ tamē ſine medio oino.hoc tñ remouet̄ ↄſiderādo in dictis:⁊ qꝛ Cõmentator aſſimilauit hoc corpus cordi. ꝓpterea remouet̄ ↄſiderādo rõnē:ꝓpter quā ponit̄ hec virtus.Quid aūt ſit hec virtus nõ eſt declaratū:⁊ forte dictā poſtea. ¶ Itē pħs ⁊ Cõmentator cõmēto.55.12. metapħ.dicunt ↄtra Anaxagorā ꝙ ipſe dixit ſermoneꝫ diminutū:qꝛ ↄtinget ei ponere aliud principiū non ſicut dicimus ꝙ principiū mouens mouet ſm ꝑfectionē,⁊ cõplementū:vt videmus medicinam mouere ad ſe:mouet enim ad ſanitatem:⁊ medicina eſt forma ſanitatis:vult dicere ꝙ oīs medicina que eſt in aīa medici mouet ad ſanitatē:⁊ illa.ſ.forma que eſt in aīa artificiſ eſt quodāmodo ſanitas:ſicut forma domus que eſt in anima artificiſ eſt quodāmodo domus:⁊ dicit in fine cõmenti ſi igit̄ ſanitas nõ eēt in ſubiecto ſicut eſt de primo principio:tūc medicina moueret vtroqꝫ modo.ſ.ſm ꝙ eſt agens motum ⁊ finis.⁊ hoc eſt magis manifeſtū ex dictis eiꝰ hic ꝙ̄ illud qd̓ dicit cõmento.44.vt poſui.Naꝫ illic dicit ſm motorē.hic aūt dicit ſm ꝙ eſt agens motū.Ideo expoſitio Ioānis illic nõ eſt vera ſm ꝙ oino declarat poſitionem Cõmētatoris.etiā ſicut diximus eſt illd̓ qd̓ inuenit̄ in quadā ſua epiſtola.vbi dicit hec verba.Alfarabius: ⁊ Auicē.⁊ ſequentes eos opinant̄ primū principiū non mouere primū corpus celeſte:⁊ putant ꝙ hoc ſequit̄ qꝛ eſt vnum omnino ⁊ in fine ſimplicitatis:⁊ nos ſemꝑ hāc viam conſiderantes ſcimus ipſam non eſſe demonſtratiuam.nā ſi eſſet demonſtratiua nõ fuiſſet incognita ab Ariſto.⁊ reliquis peripatheticis.Et id̓ ſi ſm hoc ponūt ipſum non mouere aliquid:⁊ ſequitur ipſum eſſe ocioſum ſine actione : ⁊ ꝙ ſit quedam fantaſia vel quid fantaſticum ⁊ ſimilitudo quedam.poſtea ponit rationem Themeſtij pro iſta poſitione ⁊ declarat eam ſicut iam dixi:deinde dicit ꝙ non ſequitur per rõnē Themiſtij ꝙ primus motor nõ ſit mouens oino ſicut ſequit̄ ſm eos. Illud aūt qd̓ iſti dicunt ꝙ ab vno non ꝓuenit niſi vnum vanū eſt.Nam nõ eſt aliquis ꝓuentus ab aliqua cauſarum.naꝫ a materia nihil prouenit neqꝫ a forma neqꝫ ab efficiente.Nam a forma ꝓuenit actio habentis formaꝫ ⁊ ab efficiente ꝓuenit motus generationis vel tranſmutationis:vult dicere qſi:⁊ ideo in abſtractis nõ eſt prouentus neqꝫ habent vere efficiens:ſed ſicut efficiens ſenſibile qui mouet mām in tm̄ ꝙ facit illud quod eſt ens in poᵃ eē ens in actu:nõ qd̓ fac̄ formā:⁊ ponit eā in mām. Et qꝛ ibi nõ eſt mā nõ eſt efficiēs vere.nam actio agētis nõ eſt niſi motus tranſmutationis vel gñationis:⁊ motus requirit ſubm:niſi diceret quis aliquid fieri ex nihilo ſicut ponunt leges:⁊ tūc erit verū dicere abſtracta eē ꝓducta.Inuenit̄ tñ in eis intelligēs ⁊ intellm:perficiēs ⁊ perfectum.Hoc eſt viſum mihi adducere in declaratione huius concluſionis de mente illuſtrium pħorum.

Et declaratum eſt ex hoc iſtam eſſe poſitionem Cōmē-
tatoꝛis ſine dubio:⁊ maxime ſi quedaꝫ eius verba expo
nant per reliqua.nā adducā quaſdā ſuppōnes ſeu pro-
poꝛtiones:qꝛ nō debent ſimplr dici ſuppōnes : ex quibꝰ
apparebit ſolo argumentoꝝ ꝯtra iſtā ꝯcluſionem:⁊ per
ipſas declarabunt mlta fundamēta ſcie diuine.Declara
bo aūt illas ex mēte Cōmē.⁊ ex v̄bis eiꝰ ſꝫ poſſe meū.

¶ Pꝛima ſuppoſitio eſt ꝙ aīa celi ⁊ foꝛma eius abſtra-
cta ⁊ motoꝛ ſuus ſunt vnū in eſſe:diſtincta aūt ſm ꝯſide
ratione.i.cū cōſiderata fuerint ſm modos diuerſos. nā
foꝛma abſtracta conſiderata ſm ꝙ eſt mouens vocatur
aīa.ſm ſe aūt ꝯſiderata vocat intelligentia hec ſuppoſi-
tio vel cōpoſitio:qꝛ nō oīno deberent dici ſuppōnes:de
claraṫ ex verbis Auerroys:⁊ fundamētis eiꝰ.ꝙ aūt ſint
aīata coꝛpoꝛa celeſtia pꝫ ex verbis eiꝰ in libº deſtructio
deſtructionū.vbi ſicut loquens peripatheticis.Sed po-
ſitio eoꝝ vera eſt ꝙ motū ſm motū circularē nō querit
per ipſuꝫ.ſ.motū locū:ſꝫ q̄rit motū met circularē:ꝙ aūt
eſt tale motoꝛ eiꝰ necīo eſt aīa nō natura:vult dicere ſi-
ne cognitione:nam motus nō hꝫ eſſe niſi in itellectu : nā
non inuenit extra aīam niſi mobile vel motū ⁊ in ipſum
eſt aliquid motus vel aliqua pars motus nō menſura-
ta vel nō menſurabilis.Illud aūt qȯ mouet ad motum
ſm ꝙ eſt motus appetit ipm necīo appetens aut motuꝫ
cognoſcit ipm necīo.⁊ hec eſt vna via per quā ꝓbat coꝛ
poꝛa celeſtia habere intellm ⁊ appetitū:⁊ iā pꝫ hoc per
alias vias multas.Una eaꝝ ꝙ vnū motū ex illis coꝛpo
ribus mouetur ſm motus oppoſitos ſimul.ſ.ab oꝛiente
in occidentē ⁊ ecōuerſo.Et hoc nō poteſt eſſe a natura.
nā qȯ mouetur nāliter moueṫ ſm vnū motuꝫ tm̄:⁊ iam
pꝛeceſſit ſermo de rōnibus a quibꝰ moti ſunt pħi ꝙ celū
habet intellm ⁊ ꝙ manifeſtioꝛ eoꝝ eſt:qꝛ declaratuꝫ eſt
eis ꝙ motiones eoꝝ ſunt intelligentie abſtracte a mate
ria de neceſſitate nō mouent niſi inq̄tum ſunt intellecte
⁊ cognite:⁊ cum ſit ita motuꝫ ab ipſa eſt intelligēs ⁊ co
gnoſcens neceſſario.Apparet hoc etiaꝫ qꝛ motus coꝛū
ſunt neceſſario requiſiti in eſſe iſtoꝝ inferioꝝ ⁊ cōſerua
tione ipſoꝝ.⁊ non pōt hoc eē accn̄talr vel a caſu.Uult
dicere ꝙ hoc ꝓuenit ab oꝛdine intellectuali qui eſt cau-
ſa in eſſe iſtoꝝ:⁊ pꝫ ꝙ ipſe intelligit hic cū dixit ipſa ha-
bere intellm ipſa eſſe aīata:nam queſtio ibidē eſt an ſint
animata.Pꝛeterea ipe ꝓbat per hoc ipſa eē appetitiua.
appetitus aūt eſt ꝓpꝛius anime:ſicut dicit Auerroys in
epiſtola de poſſibilitate continuationis.capº.9.Un̄ lo-
quendo de itellectu poſſibilr inquit.⁊ iſte intellectus ma
terialis ꝙ non habet aliquā foꝛmam aſſimilatur valde
animabus coꝛpoꝛum celeſtium.Naꝫ diſpoſitio vel intē
tio anime in ipſis nihil aliud eſt niſi appetitus ad motū
cognoſcendi illam foꝛmā abſtractā per modū receptio-
nis.Et dicit in fine cōmēti.41.12.metaph.hoc etiā mo-
do ꝓpꝛio magis apparet.coꝛpus enim celeſte animatuꝫ
eſt neceſſario. Similem ſciam omnino ponit.2.celi.cō-
mento.61.Iam enim dixit ibidem expꝛeſſe ꝙ celum eſt
animatum ⁊ adduxit rōnes ſuper hoc.Item locutꝰ eſt
de hoc.3.cōmento ſcd̄i celi.Item dicit cōmēto.36.12.Et
ex hoc quidem apparet bene:hec coꝛpoꝛa eſſe animata
⁊ ꝙ nō habēt de virtutibus anime niſi intellectū ⁊ vir-
tutem deſideratiuā que mouet in loco.Et in ſuo tracta-
tu de ſubſtantia oꝛbis verſus finem dicit.Neceſſe fuit ⁊
hec virtus que neqꝫ leuis neqꝫ grauis ſit in coꝛpoꝛe ſim
plici ⁊ ipſam nō habere ſubiectuꝫ aut contrariū:⁊ vt ſic
anima neceſſario nō admixta materie:ſed anima coꝛpo
ri eterni:ita ꝙ iſta anima nō ſit abſtracta a coꝛpoꝛe ſuo.
Et cū hoc ſeparata ab ipſo inq̄tum iſtud coꝛpus nō in-
diget ipa qꝛ eſt permanēs per ſe.Uult dicere ꝙ hec ani-
ma non eſt abſtracta a coꝛpoꝛe ſicut res que nō appꝛo-
pꝛiatur coꝛpoꝛi.Nā ipa eſt mouēs illud coꝛpus.mouēs
aūt eſt cuꝫ moto.Nam omne motum ex ſe mouetur per
virtutem exiſtentem in eo ſicut dicit ibidem : ſed tamen
non inheret coꝛpoꝛi.ſ.ꝙ ipſa anima nō exiſtit in mā me-
diate dimenſionibus ſicut foꝛme māles.nam tunc eſſet
compoſitū ⁊ generabile ⁊ coꝛruptibile.Et iō eſt abſtra-
cta a materia.Poſtea ibideꝫ dicit:⁊ cū conſiderauit de
iſtis virtutibus declaratū fuit ipſi appetitiuaꝫ ipſaꝫ eſſe
virtutē de virtutibus anime tantū.Hoc etiā videṫ.nam
nos videmus hec coꝛpoꝛa celeſtia eſſe determinate ma-
gnitudinis ⁊ figure:⁊ ꝙ moueṫ ex ſe a partibꝰ determi
natis:non a quacunqꝫ parte nec per aliquid extrinſecū:
tale aūt eſt vnū de neceſſitate.ꝓpter hec eniꝫ dicimꝰ reꝫ
eſſe vnā:dixi aūt nō per aliud extrinſecum:qꝛ ferrū mo-
uetur ad magnetē ab extrinſeco:hoc aūt impoſſibile eſt
in celo.ſ.moueri ad aliquod coꝛpus extriſecū ſeu ab ali-
quo coꝛpoꝛe extrinſeco:vt pꝫ ſuo loco:tale etiaꝫ moueṫ
a quacūqꝫ parte ⁊ ſi adiungitur huic ꝙ ipſum moueṫ ſilr
ad partes oppoſitas erit hec rō magis cōpleta.dixi aūt
ferrū moueri ab extrinſeco:qꝛ moueṫ p̄ſente magnete q̄
eſt quid extrinſecū.Qꝛ aūt hec ſit idē cū intelligētia ab-
ſtracta pꝫ per p̄ncipia pħi ⁊ Auerroys.Nam illa aīa eſt
abſtracta a materia:vt declaratum eſt in cōmento.36.
12.metaph.in hoc ꝓpoſito.vbi dicit.ꝙ declaratū eſt in li
bꝛo de aīa.foꝛmas abſtractas ⁊ itellectꝰ:quapꝛopter hꝫ
mouens eſt intellectus ⁊ hoc mouēs eſt aīa ſic dicit ibi-
dem.ergo aīa ⁊ intelligentia vel intellectus in ipſis ſunt
idem ⁊ vnū.Et dicit in de ſubſtātia oꝛbis.Et ideo vide-
tur ꝙ foꝛme coꝛpoꝝ celeſtiū ⁊ maxime foꝛma coꝛpoꝛis
vltimi continentis ſit quodāmodo anima.ſ.ꝓpter appe
titum exiſtenteꝫ in eis.Et mouere ⁊ quodāmodo intel-
lectꝰ:⁊ eſt foꝛma ſimplex ꝑ quaꝫ animal celeſte cōponiṫ
ex vno mouente ⁊ vno moto. Et in ſua abbꝛeuiatione
metaphyſice poſtq̄ ꝓbauit coꝛpoꝛa celeſtia eſſe anima
ta dicit:⁊ cū ſint animata ipſa mouentur ꝓpter ſenſum
aut imaginationē aut per cognitionē itellectualē:ſꝫ im-
poſſibile eſt habere ſenſuꝫ.Nā ſenſus poſiti ſunt in aīa-
li ꝓpter ſalutē.Et hoc coꝛpus declaratū eſt ipm eē eter
nū ⁊ ſilr eſt de imaginatiua.naꝫ ipſa data eſt aīali ꝓpter
ſalutē.H.vbi nō ē ſenſus nō pōt eē imaginatiua ⁊ ſi fuiſ
ſet motꝰ huiꝰ:coꝛpus ꝓpter ſenſuꝫ aut imaginatiuā mo-
tus eiꝰ nō eſſet vnꝰ ꝯtinuus:vult dicere qꝛ vna venit poſt
aliā ſm diuerſas imaginatiōes ⁊ ſenſatiōes ſm pōnem
Auic.dicētis ꝙ ipſa imaginanṫ ſitus diuerſos q̊s mutāt.
Et ipe ibidē declarauit iſtā ꝯnāꝫ.magis ⁊ in alijs locis.
Et dicit ꝯcludēdo:⁊ cū ita ſit nō remanet qȯ moueṫ niſi
ꝓpter appetitū qui ē ꝓpter cognitionē itellectualē vl̓ a
cognitiōe itellectuali.Et poſtea dic̄:⁊ cū declaratū ē hꝫ
de eē iſtoꝝ p̄ncipioꝝ opꝫ ꝯſiderare q̈le ē eē coꝝ:⁊ q̄uo
ſunt motoꝛes ⁊ quot modis ſunt p̄ncipia iſtoꝝ coꝛpoꝝ
celeſtiū diuinoꝝ.⁊ via ducēs ad hoc eſt ponere h̄ illō qȯ
declaratū eſt in ſcia de aīa.nā maioꝛ pars p̄ncipioꝝ que
hic ponunṫ ſunt accepta ab illa ſcia ⁊ nl̓la eſt via ad co-
gnoſcēdū hꝫ genꝰentiū ſꝫ ꝙ ē ſibi ꝓpꝛiū niſi poſt cogni-
tionē illiꝰſcie.Et iō poniṫ in legibꝰ cognoſce te:⁊ tūc co
gnoſces creatoꝛē tuū.Dicamꝰ ḡ ꝙ iā declaratū eſt in illa
ſcia ꝙ foꝛme hn̄t duplex eē:vnū ſenſibile aut ſilr ſenſibi-
li:⁊ ē eē eaꝝ in mā.Dixit aūt ſilr ſenſibili:qꝛ foꝛma ſubā
lis nō ē ſenſibilis ſaltē ꝑ ſenſū exterioꝛē eē ⁊ itellectuale
qȯ hn̄t ſm qȯ abſtrahanṫ a mā.Et iō ſi ſit ſunt hic foꝛ-
me q̄rū eſſe eſt ſm ꝙ nō ſunt māle de neceſſitate ſunt in-
telligētie abſtracte:nā foꝛma ſm ꝙ foꝛma non hꝫ tertiū
eē:eē ḡ iſtoꝝ motoꝝ eſt ſꝫ ꝙ ſūt itelligētie.Et dic̄ in libº
deſtructio deſtru.in qōne 6ª,ꝙ pħs pōit ꝙ ens nō māle

ſua ſubſtantia eſt cognitio tm̄.nam ipſi vident ꝙ foꝛme non ſunt cognoſcentes niſi ꝓpter hoc quia ſunt materiales. Et ideo cū inuenit aliq̄d imāle ſcitur ipſum eſſe cognoſcens:⁊ ad hoc habeat rōnem.nā ipſi vidēt foꝛmas quādo ſunt abſtracte in itellectu ꝙ ſunt cognitio ⁊ itellectus:⁊ ꝙ itellectus nihil aliud eſt ꝙ̄ foꝛme abſtracte a mā:⁊ cum ſit ita illud qȯ nō eſt abſtractuʒ in fundamēto ſue nature magis debet eſſe cognitio ⁊ intellectus illud qȯ in fundamēto ſue nature eſt abſtractum. Et dicit in qōne 2ª ⁊ cum verificatū eſt apud eos eſſe iſtius ſub̄e videlicet abſtracte conſiderauerunt in nā foꝛmaruʒ naturalium ⁊ inuenerunt quaſdam earum pꝛopinquas ad actum ⁊ remotas a potentia:qꝛ quedā earum ſunt minꝰ paſſibiles quibuſdā:qȯ eſt ſignū māe ꝓpꝛium eis:⁊ inuenerunt aiam magis puram a mā:⁊ maxie intellm. Uult dicere vt credo gn̄abilem ⁊ coꝛruptibileʒ vt virtus cogitatiua ſequens foꝛmam hois ꝓpꝛiam in tantū ꝙ dubitauerant de ip̄o an ſit mālis vel nō:⁊ qꝛ viderūt foꝛmas cognitas ex foꝛmis aie ⁊ inuenerūt eas ſine mā ſciuerūt ꝙ cauſa cognitionis eſt eſſe abſtractum a mā:⁊ cū inuenerunt intellectum non eſſe paſſibilem cognouerunt ꝙ cauſa ꝓpter quā nō cognoſcit foꝛmam nihil aliud eſt niſi qꝛ eſt perfectio quedā potētialis. Uult dicere qꝛ eſt in mā:ſʒ quādo eſt perfectio completa cui nō admiſcetur potentia.Uult dicere ꝙ non eſt in mā tūc eſt intellectꝰ. ⁊ de iſtis iam locutꝰ eſt Cōmētatoꝛ in libꝰ de aia.poſtea ibidem arguit aliter de hoc dicens cū ipſi.ſ.phi viderūt etiaʒ oꝛdinē exiſtentē in nā:⁊ in actiones eius ꝓcedens ſm oꝛdinē intellectualem ſimilē oꝛdini artificiali ſciuerunt ꝙ eſt hic intellectus qui dedit iſtis potentijs nālibꝰ hoc.ſ.ꝙ actiones eoꝝ ſint ſm actiones intellectꝰ:ita ꝙ ſunt ingenioſe.⁊ ꝓpter has rōnes dixerūt abſolute ꝙ h̄ ens qȯ eſt intellectus ſimplr̄ eſt dans oꝛdinem entibus inuentū in actiones eoꝝ.Nam ſicut dicit Auerroys.12.metaph̄.in ſua media expōne oꝛdo intellectualis qui inuenitur in entibus que ſunt p̄ter ſub̄am.Uult dicere abſtractum ineſt eis ꝓpter oꝛdinem exn̄tem in ſub̄a ſimplici non compoſita:qꝛ ipſa nō eſt in ſe intellectus in actu: ſed eſt intellectus per aliud ⁊ in potētia:⁊ cauſa eius eſt oꝛdo intellectualis qui eſt in ſub̄a ſimplici cui nō admiſcetur mā:ſʒ eſt intellectus per ſe ⁊ ſua ſub̄a eſt in actu ⁊ eſt vere vnus ⁊ ſimplex ⁊ intellectus in ipſo eſt intellm: ſed ſub̄a compoſita non eſt vere vna neqʒ ſimplex neqʒ eſt per ſe intellecta:ſed eſt intellecta per aliud:⁊ nō itelligo hic de ſimplici illud qȯ dicit̄ reſpectu cōpoſiti ſicut dicimus elementa eſſe ſimplicia reſpectu mixti ex el̄tis: ſed intelligo ꝙ in ipſo nō ſit aliq̄ multitudo ⁊ ꝙ eſt vnū oīno:⁊ cū ſit ita illud qȯ intelligit coꝛpus celeſte.de pꝛimo oꝛdine abſtracto a materia qui eſt cauſa in eternitate coꝛpoꝛis celeſtis:⁊ finis eſt cauſa in eē oꝛdinis intellectualis in oībus partibus mundi:ſicut illud qȯ intelligit rex ⁊ pꝛinceps de legibꝰ ⁊ regimine eſt cauſa in eē oꝛdinis ⁊ regiminis in oībus partibus ciuitatis.Uult dicere in ſūma ꝙ illud qȯ eſt intellm in potentia ⁊ non eſt in ſe ⁊ in ſua ſub̄a itellm:opʒ ꝙ ſit tale ꝓpter intellm in actu per ſe taleʒ:continens in ſe illum oꝛdinē intellectualem ⁊ eſt cauſa illius.Et dixit cōmēto.61.2.celi.declaratū eſt in phicis ꝙ motoꝛ coꝛpoꝛum celeſtium non eſt in materia.⁊ declaratū eſt in libꝛo de aia.ꝙ illȯ qȯ eſt hmōi eſt intellectꝰ.⁊ declaratuʒ eſt in p̄ma philoſophia ꝙ foꝛma intelligibilis non mouet niſi ſm deſiderium qȯ fit a ſuo intellectu.pʒ etiam ex fundamentis Auerroys contra Auicē.ꝙ celum nō habet foꝛmaʒ neqʒ aiam pꝛeter motoꝛem abſtractum.ſ.alia a motoꝛe abſtracto.Declaratū eſt ergo celum habere intellectuʒ ⁊ ꝙ anima eius eſt intellectus ⁊ motoꝛ.ꝙ autē anima ipſoꝝ ⁊ intellectus eſt idem cum foꝛma eoꝛum ꝓbatur.nam ipſe Cōmentatoꝛ 12.metaph̄.cōmento.36.dicit.ſm igitur ꝙ iſta intellecta ſunt foꝛme eoꝝ ſunt mouētia ſm agens:⁊ cōmento.6. eiuſdem dicit.declaratū eſt igitur in hac ſcientia ꝙ ens nō māle qȯ iam declaratum eſt eſſe mouens ſub̄am ſenſibilem eſt ſubſtantia antecedens ſubſtātiam ſenſibilem: ⁊ ꝙ ē pꝛincipiū eius ſm foꝛmaʒ ⁊ finē. Et poſtea in eodem cōmento inquit:⁊ cecidit dubitatio in hoc ꝙ pꝛincipium foꝛmale ⁊ mouens nō ſunt tria numero ſed vnū in ſubiecto ⁊ tria in rōne.Uult dicere ſm diuerſas cōſiderationes:vt pʒ ibidem per ipſuʒ ⁊ in media ſua expoſitione.12.dicit concludendo poſt hoc qȯ dixit de oꝛdine intellectuali.Et ideo non inuenitur iſta ſubſtantia cā ſubſtantie ſenſibilis ſm ꝙ eſt mouens ipſum tantuʒ:ſed ſm ꝙ eſt etiam cauſa eius ſm finem ⁊ ſm foꝛmam. Nā amatum ⁊ deſideratum eſt cauſa amantis ⁊ appetentis ſm iſtas tres diſpoſitiones.vult dicere ꝙ inq̄tum deſideratum eſt bonum apud qȯ vel ꝓpter qȯ mouetur eſt finis:⁊ ſʒ hoc de cauſa motꝰ eterni:⁊ eſt motoꝛ ⁊ foꝛma etiam quia eſt perfectio eius ⁊ actiones eiꝰ ſunt per ipʒ. actio aūt rei ꝓuenit ab ipſa ꝓpter eius foꝛmā.⁊ hoc magis declarabitur in qōne ſcd̄a.Declaratum eſt etiaʒ per illud qȯ poſui ꝙ illa dicit̄ aia inq̄tuʒ appetit ⁊ mouet. nam iſta ſunt ꝓpꝛia anime:conſiderata autem ſm ſe dicitur intelligētia:⁊ debes ſcire ꝙ ex dicto Auerroys in cōmēto.36.duodecimi.vbi dicit ꝙ ſʒ ꝙ ſunt foꝛme mouent ſʒ efficiens:declarabitur ꝙ deus mouet effectiue. Nam ipſe eſt foꝛma ſine dubio:vt dictum eſt multotiēs: ſed debes ſcire ꝙ ſm ꝙ eſt anima dicitur eſſe cuʒ coꝛpoꝛe.nam motoꝛ eſt cum moto.⁊ omne qȯ eſt ex ſe motuʒ mouetur per virtutem exiſtentem in eo. Et ideo ſm iſtū modum dicitur eſſe finitum non in tempoꝛe:ſʒ in actione:ideſt ꝙ ipſe mouet coꝛpus determinatum ſm motū determinatum:ita ꝙ non poteſt mouere coꝛpus maius neqʒ motum velocioꝛem:ſm enim iſtum modū appꝛopꝛiatur coꝛpoꝛi:⁊ dicitur eſſe cū ipſo qȯ coꝛpus eſt vere diuiſibile ⁊ finitum:non tamen poteſt diuidi:ſed habet partem extra partem:⁊ illud eſt qȯ vere dicitur eſſe finitum vel infinitum:ſm autem ꝙ eſt intellectuʒ ⁊ deſideratum:aut ſm ꝙ eſt in ſe conſideratum non dicitur eſſe finitum neqʒ infinitum eo modo quo declaraui.Nā ſm hoc non dicitur eſſe cum coꝛpoꝛe:ſed dicitur de ipſo ſʒ ꝙ eſt intellectum ⁊ deſideratū quod mouet vel eſt cauſa motus eterni per tempus infinitum. Et videtur mihi ꝙ hoc intellexit Cōmentatoꝛ in tractatu de ſubſtantia oꝛbis verſus finem.vbi dicit.⁊ cum conſiderauit in virtutibus appetitiuis celeſtibus inuenit eas eſſe finitaruʒ potentiarum.Et patet ꝙ ipſe nō intellexit finitateʒ ſm durationem.Nam hoc eſt contra fundamenta ſua.Patet pꝛeterea ꝙ ab illis motoꝛibus motus eſt perpetuus. ergo non diſtinguitur niſi per operationem intellectus .i.ſm diuerſas conſiderationes.Nam ipſe ibideʒ dicit: ⁊ cum conſiderauit in continuationem motus eoꝝ fuit declaratum ꝙ cauſa continuationis motus earum non eſt iſta virtus qua mouentur:ſed illud quod largitur eis continuationem eſt aliquid appetibile:quia cōtinuatio non ꝓuenit niſi a motoꝛe nō moto:ſequitur ꝙ iſtud mouens neqʒ eſt coꝛpus neqʒ potētiali in coꝛpoꝛe ⁊ ꝙ ē intelligentia abſtracta.Patet ergo ꝙ cauſa cōtinuatiōis ⁊ perpetuitatis motus huius eſt:qꝛ motoꝛ nō eſt coꝛpꝰ neqʒ admixtus coꝛpoꝛi aut materijs:⁊ hoc inuenitur in omnibus iſtis motoꝛibus.Et iō non indigemus alia cā ſicut putauit Joānes:neqʒ etiā eſt dubiū ſicut poſtea declarabitur ꝙ intellectum ⁊ deſideratum ſunt vnū in re

cum appetente ⁊ mouente.i.cū virtute qua mouetur.er
go appetibile qꝺ eſt cauſa ↄtinuationis motus nō diſtin
guitur in eſſe a motore ſicut intellexit ibidē Joānes.nō
ergo diſtinguiť niſi ſm intentionē ⁊ ↄſiderationem ſicut
dixi:⁊ qꝺ facit hoc qꝺ dixi eē claꝝ eſt qꝺ dixit Cōmēta-
tor in illo tractatu ante hoc.Inquit enim ⁊ nō eſt dicen
duȝ ꝙ forme quib⁹ mouenť corpora celeſtia ſint alie ab
eis ad quas mouenť ⁊c̄.vt ibideȝ declarat:⁊ paruȝ poſt
dicit ↄcludendo.ergo nihil eſt in corporibus celeſtibus
per qꝺ forma qua eſt mot⁹ differat ab ea ad quā eſt mo-
tus:imo ſunt eedeȝ forme:⁊ non differunt niſi in diſpo-
ſitione ⁊ ad iō quiuit poteſt:vt dicit Ariſt.ꝙ intellectus
⁊ intellectū ideȝ ſunt in corporibus celeſtibus.Declara-
tur ꝑterea ex dicto eius ibidem.vbi dicit.⁊ cū conſidera
uit de iſtis virtutibus declaratū fuit ipſi ipſaȝ eſſe virtu
tem appetitiuā de virtutibus anime tantū.Uult dicere
⁊ appetitus in ipſis preſupponit cognitionē.i.nō eſt ſine
cognitione.Et iō intelligunt etiā.Et dicit vlterius ꝙ cū
conſiderauit de iſtis virtutibus appetitiuis celeſtib⁹ in-
uenit eas moueri ad appetibile nobilius ipſis:declarať
aūt poſtea ꝙ deſideratū eſt intellm̄:⁊ ipſe ⁊ ſuū intelle-
ctum ſunt vnū.Et ideo nō poſſumus itelligere ex dicto
Cōmentatoris:ꝙ differunt in re:⁊ maxime q² aīe eoruȝ
abſtracte ſunt a mā:abſtractū aūt a mā eſt intellect⁹:ſic
dixit.Intellectus aūt ⁊ intellm̄.de quo iā dixit eſſe idem
qꝺ deſideratuȝ ſunt vnum ⁊ idem in ipſis:⁊ in fine dicit
ꝙ iſtud corpus celeſte intelligit hanc intelligentiā.Uult
dicere deſideratā que eſt cā continuitatis motus:⁊ pȝ ꝙ
ipſe intelligit hic per corpus celeſte aīam celi que eſt in-
tellectus:ſicut declaratū eſt:declarabiť aūt poſtea ꝙ in
tellectus in abſtractis ⁊ intellectū ſunt vnū ⁊ ideȝ.Et ſi
dicta Cōmentatoris nō intelliguntť ſicut dixi nullo mo-
do ꝟificabiť illud qꝺ poſui in declaratione ꝑncipalis cō
cluſionis ex verbis eius in ſua media expoſitione.vbi di
cit illud qꝺ intelligūt de ꝑncipijs determinatis vel pro-
prijs coꝝ:⁊ multa alia ibidem poſita nō erūt vera ſi nō
itelligenť ꝟba Cōmētatoris ſic dixi:⁊ ↄſidera illa ꝟba.

¶ Scḋa ꝓpoſitio ꝙ intelligēs intellectus ⁊ intellm̄ ſunt
vnum ⁊ idem in quolibet abſtractoꝝ.i.ꝙ qꝺlibȝ abſtra
ctum intelligens intellectus ⁊ intellectū in eo ſunt ideȝ.
In hoc tm̄ eſt differētia inter primū ⁊ reliquas intelligē
tias:hec ſuppoſitio eſt quaſi nota per illud qꝺ iaȝ dictū
eſt ⁊ magis declarabiť.qꝺ aūt intelligens ⁊ intellect⁹ ⁊
intellm̄ in abſtractis ſunt vnum declaratū eſt ex verbis
phi ⁊ Cōmētatoris cōmēto.39.12.⁊ cōmēto.51.⁊ in li-
bro deſtructio deſtructionū.qōne 3ª in 3° mō prope finē
ſermonis incipiētis.Dico cū dicimus rem eſſe poſſibile
eſſe.Et in qōne dicente an deus ſit vnus.in ſermone inci
piente.Et cū totū hoc ipſi dicunt deū.Et in qōne querē
te an deuſ conuenit cū alio aliquo in genere.in ſermone
incipiente:cōpoſitio aūt que eſt inter genus ⁊ dr̄iam.⁊
in multis alijs locis ibidē:⁊ in abbreuiatione ſua meta-
phyſica:⁊ in qōne 6ª inquit.Et ſi ſit aliquid ſine mā itel-
lectus in ipſo eſt intellm̄:⁊ dicit preterea in illo liº.Et q²
primū.ſ.ens eſt apud oēs ſimplex.vr̄ iſti.i.Auic.⁊ alijs
difficile quō ab ipſo ꝓuenit multitudo in tm̄ ꝙ inducti
ſunt ꝓpter hoc dicere ꝙ prim⁹ nō mouet motū diurnū:
ſȝ a primo ꝓuenit mouēs motū diurnū:⁊ ab iſto moto
re ꝓueniūt duo:celū qꝺ mouet:⁊ motor qui eſt ꝑter ipȝ:
⁊ hoc eſt error ſm fundamenta phicoꝝ:nam intelligēs
⁊ intellm̄ ſunt vnū ⁊ idē in intellectu humano maxime
in abſtractis:⁊ poſtea dicit ꝙ cuȝ fuit intellm̄ ex verbis
Alfarabij:⁊ Auic.ꝙ motor ſcḋs itelligit ſuā ſubaȝ ⁊ in-
telligit ſuā cāȝ:⁊ ſȝ ꝙ itelligit ſe ordinať vel ꝓuenit ali-
qḋ.Et ſȝ ꝙ itelligit de ſuo ꝑncipio ꝓuenit ab ipſo aliꝺ
quaſi ipſe hȝ duas formas aut duas ſubas vel naturas
ſicut intellexit Algaçel ex dictis ipſoꝝ eſt falſuȝ:nam ſi
ſic eſſet cōpoſitus pluſꝙ̄ ex vna forma:⁊ tūc illa forma
erit vna in ſubo multo ſm diffōnem:ſic̄ eſt aīa.Et dic̄ in
ſua abbreuiatione metaphyſice.ꝙ h̄ erit ꝓpriuȝ intelle-
ctui ſm qꝺ eſt nō mā̄le.ſ.ꝙ intellectus ⁊ itellm̄ eſt vnuȝ.
Et iō inueniť h̄ in oīb⁹ abſtractis:⁊ hoc declarauit ma
gis ibidē:ſȝ ego accepi itētionē q̄ſi tm̄:nā ſi quis vult ſci
re iſta extra loca vbi ordinate de iſtis tractat phi erunt
ſibi ꝓbabilia:vt bene declarat Cōmentator ↄtra Alga
çel in liº.d.d.Et dic̄ in liº illo in qōne querēte:an mūduſ
ſit effect⁹ dei gr̄a in 3ª difficultate.ꝙ nō eſt ſuba vel qui-
ditas intelligentie cauſate apꝺ phos niſi illud qꝺ intelli
git ſuo pꝛicipio.Et nō ſunt hic due res.ſ.vna ex iſtis qui
ditas ⁊ reliqua intētio vel res addita ſupra q̄ditatē vel
ſubam.Nā ſi fuiſſet ſic eſſet compoſitum ſimplex aut.ſ.
abſtractū nō eſt cōpoſitū:pȝ ergo ꝙ intelligēs intell's ⁊
intellm̄ ſunt vnū ⁊ idem in abſtractis.Qꝫ aūt ſit dr̄ia in
hoc inter ea aliquo mō declaro declarādo pri⁹ ꝙ alie in
telligentie intelligūt ꝑmā:hoc aūt ꝓbať multiplr̄:ꝑmo
vniuerſali mō:⁊ hoc declarandū ꝙ iſta abſtracta de ne-
ceſſitate hn̄t primū pꝛicipiū:⁊ ꝙ nō ſunt oīno diſtincta:
ita ꝙ nō ſit inter ea dependētia cauſe ⁊ cāti:⁊ hoc ſic:nā
hoc nomē.ſ.pꝛicipiū aut dr̄ de eis vniuoce aut equiuo-
ce aut ſm pri⁹ ⁊ poſteri⁹ qꝺ vocať analogie:ſȝ nō pōt di
ci vniuoce:nā vniuoca nō ſunt multa niſi ꝓpter mām:h̄
aūt ſunt īmaterialia:⁊ falſuȝ eſt etiā ꝙ dicať de eis pure
equiuoce:q² iaȝ declaratuȝ eſt ipſa eſſe vnius generis ⁊
nō intelligo hic per genus:genuſ diuiſuȝ in ſpēs:ſȝ qꝺ di
citur vniuoce.Naȝ hoc impoīe eſt in eis:ſȝ intelligo q̄d
vniuerſale dictū de eis ſȝ pri⁹ ⁊ poſterius vel quādā na-
turam:ſicut hoc nomē intellect⁹ ⁊ abſtractū ⁊ principiū
.ſ.ꝙ vere diciť de ipſis.ſ.ꝙ ſunt pꝛicipia ⁊ motores vni⁹
entis.ſ.mundi ⁊ ſi nō:mūdus nō eſſet vnus ⁊ colligat⁹:
⁊ cū hoc ſit ita:nō pōt dici de ipſi hoc nomē pꝛicipiū ni-
ſi ſm pri⁹ ⁊ poſterius:ſȝ illa a quib⁹ diciť aliquid ſm pri⁹
⁊ poſterius de neceſſitate ſunt attributa ad aliq̄d qꝺ eſt
cauſa eſſe illius diſpōnis in eis.Uerbi gratia.hoc nomē
caliditas diciť de rebus calidis per habitudinē ad ignē
qui eſt cauſa caliditatis alioꝝ calidoꝝ:⁊ ex hoc appet
ꝙ eſt aliquod primū principiū iſtoꝝ motoꝝ.¶ Ꝑ.nos
videm⁹ iſtos motores eē diuerſificatos in nobilitate ⁊
dignitate.Nā motor mot⁹ diurni nobilior eſt oībus:ſi-
cut declaratū ē ſuo loco:res aūt diuerſe in dignitate:qñ
nō ſunt diuerſe ſm ſpēm tūc diuerſitas inuēta in eis eſt
ꝓpter prioritatē quorūdā coꝝ ſuper alios in illa itētio
ne vel re in q̄ ↄueniunt.Res aūt ſic diſpoſite de neceſſi-
tate quedā eaꝝ ſunt cāte a q̄buſdā ⁊ ꝑmū in eiſ eſt cā in
eē oīum alioꝝ.Et ex hoc videť ꝙ prim⁹ mouet ſm effi
ciens.Nā poſtꝙ̄ abſtracta ↄueniūt in ſuba:ſic̄ dictuȝ eſt
debent ↄuenire in actione ſequēte ſubam.Hoc etiam pȝ
alia via magis ꝓpria.Nā nos videmus actiones iſtoꝝ
corpoꝝ celeſtiū ordinatas vel ꝑductas per coꝝ mot⁹ ⁊
iuuant in eſſe cuiuſlibȝ entis iſtoꝝ inferioꝝ ⁊ in ↄſerua-
tione coꝝ in tm̄ ꝙ nos videmuſ ꝙ ſi aliq̄s iſtoꝝ motuū
nō eſſet:corrūpereť eſſe rerū ⁊ ordo earū.Et ideo vide
mus lunā ⁊ ſtellas erraticas ꝙ q̄ſi ſeruiūt ſoli ⁊ ſequunť
ipſuȝ.nā nos videmus ſemꝑ eas pergere ſm diſtantias
determinatas.ſ.in ꝓpinq̄tate ⁊ remotione ⁊ ſȝ vias de-
terminatas.ſ.in velocitate ⁊ tarditate ſicut declaratum
eſt in aſtronomia.Et hec actio nō ꝓuenit ab eis vel nō
ineſt eis accn̄talr̄:⁊ cum ſit ita ipſi de neceſſitate q̄runt ⁊
ↄſequunť vnū finē:⁊ q² eē coꝝ non eſt ꝓpter res iferio-
res.finis ergo ille in quo ↄueniunt eſt cā in hoc ꝙ ↄueni
unt ⁊ ↄcurrūt ⁊ adiuuāt in ꝓductione cuiuſlibȝ inferio-

ris.Nam res acta vel producta cũ eſſe illius perficitur
p plus vno motore.Illud perficitur per ſe:q̃ ꝯueniunt
illi motores in vno fine:⁊ vniuerſaliter mũdus eſt vnus
per vnũ p̃ncipiuꝫ.⁊ ſi non vnitas inueniretur in entibus
vel in mundo per accñs.vnde quaſi manifeſtũ eſt per ſe
ꝙ mundus cõſtat ex cauſis ⁊ cauſatis.Et per iſtas cau-
ſas cognouerim⁹ p̃mã cauſaꝫ.Et qð verificat hoc totũ
eſt:q̃ nos videmus ꝙ reliqua corpora celeſtia mouenť
motu diurno:⁊ quaſi omnia ſequunť p̃mũ motorẽ ⁊ ſer
uiũt ei.Declaratũ eſt ergo p aggregata ex dictis Auer-
roys ⁊ fundamẽtis ei⁹ hinc inde poſitis ꝙ p̃mus eſt cã
alioꝝ motoꝝ:ſꝫ nulla eſt via ſm quã eſt cauſa coꝝ:niſi
per illud qð intelligunt de ipſo.ergo intelligunt p̃mũ.nã
ſicut dicit diuinus Auerroys in abbreuiatiõe metaphy
ſice:cũ poſuerimus vnũ eoꝝ eſſe cauſa alteri⁹ de neceſ-
ſitate cauſatũ intelligit ſuã cauſaꝫ.Naꝫ hec duo conuer
tunť in eis.ſ.ꝙ intelligit ex iſtis p̃ncipijs aliud:illud ali-
ud eſt ſibi cauſa:⁊ illud qð eſt cauſa illius cauſatũ intelli
git illud:⁊ declarať etiã hec cõcluſio per rõnem vltimã
ꝓbantẽ cõcluſionẽ precedentẽ imediate.ſ.ꝙ p̃mus mo-
tor eſt cauſa alioꝝ.Et ideo dic̃ Auerroys in ſua abbre
uiatione.reliqui motores conueniunt cũ hoc mobili.ſ.
p̃mo in motu eius:ergo in cognitione ei⁹ꝯueniunt.Pro
batur p̃terea alia via.quilibꝫ eoꝝ intelligit ſuã ſubam:
ſed non põt intelligere ſuã ſubam niſi intelligendo illud
per qð ſuſtentať vel cõpleť ſua eẽntia:ſed ſua eẽntia ſu-
ſtentať aut cõpletur vel exiſtit in eũ per p̃mũ.ergo intel
ligit p̃mũ q̃libꝫ eoꝝ.¶ P.apparet hoc.nã itellect⁹ ſm
ꝙ intellectus verſať circa ens nõ circa p̃uatũ.volo dice
re ꝙ intellectus nõ diciť eſſe intelligẽs nõ entia:ſed non
eſt aliqð ens preter iſta entia que intelligimus.ergo itel
lect⁹illoꝝ cognoſcũt hec entia vel verſanť circa hec.Et
cũ declaratũ eſt ꝙ cognoſcunt hec entia aut cognoſcũt
ipſa eo modo quo nos cognoſcimus ipſa aut mõ nobi-
liori:ſꝫ falſuꝫ eſt ꝙ cognoſcunt illa vel ꝯſiſtant in cogni-
tione eoꝝ eo modo quo noſter intellect⁹:q̃ ſic min⁹ no
bili perficerenť ⁊ eẽnt cãta ab iſtis entib⁹ ſic̃ deducit be
ne Cõmẽtator.12.meta.⁊ in libro deſtructio deſtructio-
nũ.ergo cognoſcunt illa mõ ꝑfectiori ⁊ ſm eſſe nobilio
ri q̃ eſſe circa qð vel ſꝫ qð ꝯſiſtit intell's vel cognitio no
ſtra.Nã vera cognitio eſt illa que eſt ꝯformis reb⁹.Et
iõ ſi illa cognitio ſit nobilior cognitione nr̃a cognitio ea
rũ verſať circa entia ſm nobilioreꝫ modũ eẽndi q̃ mo-
dũ ſm quẽ verſať noſtra cognitio:etiã eſt eſſe nobile en
tis.ſ.eſſe itellectuale qð eſt cã:nobilius aũt eſſe entiũ eſt
eſſe qð hꝫ in p̃ma cã.Et iõ deus eſt oia entia aliquo mõ
⁊ cognoſcit ipſa cognoſcẽdo ſuã ſubaꝫ.relique aũt itel-
ligentie intelligũt illa ſm ꝙ intelligunt de ordine exñte
in p̃mo.intelligũt ergo p̃mũ.Nã relique intelligẽtie aſſi
milanť p̃ncipib⁹ꝑticularibus qui ſunt ſub p̃mo p̃ncipe.
eſſe aũt iſtoꝝ p̃ncipũ inq̃tũ ſunt p̃ncipes ꝑticulares eſt
per illud qð habẽt de ordine vniuerſali quẽ habẽt a pri
mo:⁊ q̃ entia iſtaꝝ intelligẽtiaꝝ eſt illud qð intelligunt
de ordine vniuerſali exiſtente in p̃mo:ſequiť ꝙ eſſentia
illoꝝ eſt illud qð intelligunt de p̃mo.Utrum aũt intelli
gunt primũ ſm ꝙ ſunt cauſate ab ipſo.ſ.an intelligũt ſe
eſſe cauſatas.nõ eſt hic locus huius.⁊ forte declarabiť
per dicta ⁊ dicẽda hic.poſtq̃ aũt hoc ſic declaratũ ẽ:de
clarabiť faciliter differẽtia que eſt inter vnitatẽ intelle-
ctus intelligẽtis ⁊ intellecti in p̃ma cã:⁊ vnitatẽ caꝝ in
reliquis intelligẽtijs:⁊ nõ opꝫ aliõ facere in hoc niſi cõ-
gregare dicta Auerroys in h̃ ⁊ exponere illõ qð eſt dif-
ficile in eis per illud qð eſt notũ magis:⁊ tũc erit hec cõ
ſideratio cõpleta:iuenio eni Cõmẽtatorẽ.12.metaph.cõ
mẽto.51.dicẽtẽ.⁊ ſic oꝫ eſſe in alijs intelligẽtijs abſtra-

ctis:ſꝫ p̃mus eſt ſimplicior eoꝝ.Et iõ eſt vn⁹ ſimplr̃ ſine
aliqua multiplicitate:nec ꝓpter alienitatẽ intellectus ⁊
intellecti:neq̃ ꝓpter multitudinẽ intellectoꝝ.quaſi eni
oſtendit per hoc mediũ quo poſſumus ſcire differentiã
inter vnitateꝫ p̃mi ⁊ alioꝝ motoꝝ cuꝫ dixit neq̃ ꝓpter
alienitatem intellectus ⁊ intellecti ſicut magis declara-
biť.Dicit etiã in libro de ſo.d.in modo 3° queſtionis que
rentis an mundus ſit effectus dei.nec̃ium aũt per aliud.
vult dicere eo modo quo ſuperi⁹ declaraui circa poſitio
nem Auicẽ.intellectus intelligit in ip̃o aliquã cõpoſitio
nẽ ex cauſa ⁊ cauſatũ:⁊ ſi ſit corpus inuenitur in eo mul
titudo vno modo ⁊ vnitas aliquomõ.i.vnũ in actu mul
tum in potentia.⁊ ſi ſit incorporeũ intellectus non intel
ligit in ip̃a multitudine neq̃ in actu neq̃ in potẽtia.Sꝫ
vnitatẽ oibus modis.Et ideo antiqui vocant hoc gen⁹
entiũ ſimplicia.Et cũ hoc dicunt de illis entibus ꝙ cau-
ſa eſt ſimplicior cauſato.Et ideo dicunt antiqui ꝙ p̃m⁹
eſt ſimplicior.Nã p̃mus nõ intelligiť in eo cauſa ⁊ cau-
ſatũ.Uult dicere ſed tm̃ eſt cauſa.Alij aũt p̃mo intelle-
ctus intelligiť in eis aliquã cõpoſitionẽ.Unde Cõmẽta
tor loquens de Auicẽ.ibidẽ cõplens ſuuꝫ ſermonẽ inq̃t
⁊ ſi intellexit per poſſibilitatẽ diſpoſitionẽ intellectualẽ
.i.vt credo per operationẽ intellect⁹:nõ ſequiť ꝓpter h̃
ꝙ aliquis iſtoꝝ ſit cõpoſitus ſed intelligiť in ipſo cõpoſi
tio ſꝫ ꝙ eſt ex cauſa ⁊ cauſatũ.Et debes ſcire ꝙ hoc qð
dixit:⁊ ſi ſit corpus vſq̃ in finẽ declaratũ eſt ab ipſo ꝑfe
cte in illo libro in ſermone incipiẽte.Cõpoſitio aũt que
eſt inter gen⁹ ⁊ differẽtiã.Et poſtea dicit loquẽs de Al-
gaçel illud qð ponit de mente phoꝝ.ſ.ꝙ iueniť multitu
do in alijs a p̃ma cauſa tantũ eſt ſermo corrupt⁹ nõ cõ
ueniens p̃ncipijs phyſicoꝝ.Nã nulla eſt multitudo in il
lis itelligẽtijs apud eos.Et nõ diſtinguunť apud eos p
ſimplicitatẽ ⁊ multitudinẽ.Uult dicere ꝙ nõ eſt multi-
tudo:ſic̃ ponit Algaçel in quiditate vel eẽntia ꝙ p ideꝫ
accipio in iſto loco.ſ.loquẽdo de ſeparatis quoꝝ quidi
tas eo modo quo dicunt habere q̃litateſ:q̃ ſꝫ veritatẽ
ſunt quiditates:nõ tñ ꝯſtitute ex genere ⁊ differẽtia nõ
diſtinguunť ab eſſentia:ſed illi diſtinguunť p cãm ⁊ cau-
ſatũ:⁊ differentia in hoc ꝙ p̃mus intelligit ſuã ſubam ⁊
reliqui motores ſuas ſubas eſt ꝙ p̃mus intellectus intel
ligit de ſua ſuba rem exñtem in ſua ſuba non reꝫ que re-
fertur ad cãm:relique autem intelligentie intelligunt de
ſua ſuba rem relatam ad cãm caꝝ:⁊ ita ingrediť earum
ſubas multitudo hoc mõ:⁊ dic̃ poſtea in illo loco ⁊ nõ
ſequiť ꝙ intellect⁹ ⁊ intellectum in omnibus intelligen-
tijs abſtractis eſt vnũ ⁊ idẽ ꝙ oẽs ſint cauſe eque ſimpli
ces.Nã ipſi.ſ.phi ponunt ꝙ hec diſpoſitio iueniť vel di-
citur de intelligẽtijs ſm magis ⁊ minus.Et non inueniť
vere niſi in p̃ma itelligentia:⁊ cauſa in hoc eſt qð p̃mus
intellectus in ſua ſuba conſiſtit oino per ipſum:relique
aũt intelligentie intelligunt de ſuis ſubſtãtijs ꝙ ipſe cõ-
ſiſtunt per ipſum:⁊ ſi intellectus intelligens ⁊ intellm̃ in
quolibet illoꝝ eſſet vnũ eo modo quo in p̃mo eẽt ſuba
exiſtens per ſe cõueniens ſubſtantie exiſtentes per aliud
vel intellectus non continuaret eam rem intellectã.Di-
cit p̃terea in illa q̃õne i 3ª difficultate modi tertij.⁊ diffe
rentia inter cãm ⁊ cauſatũ eſt ꝙ p̃ma cauſa eſſe ei⁹ oino
eſt per ipſaꝫ:eſſe aũt ſcðe per relationẽ ad p̃mã cãꝫ.Nã
eſſe cauſata eſt ſua met ſuba:⁊ non eſt res addita eis:ſic̃
eſt diſpoſitio hec in cauſatis mãlibus.verbi grã.Color
eſt res exiſtentes in ſe in corpore.i.eſt res abſoluta:ipſuꝫ
aũt eſſe cauſa viſionis eſt ſm ꝙ eſt relatuꝫ vel relatiuũ.
Uiſio aũt non habet eſſe niſi per iſtaꝫ relationẽ vel ſuũ
eſſe ꝯſiſtit in relatione.Et ideo abſtracta a materia ſunt
ſubſtantie de natura relõnis vel relatiui.Et iõ referunť

cauſa ⁊ cauſatū i foꝛmis abſtractis a mã. Et ſi h̄ erit be
ne intellectuʒ oīa que dicta ſunt in hoc de mente Auer
roiſ erūt q̄ſi intellecta: ⁊ ex hoc aūt ꝙ relique itelligētie
intelligūt ꝙ p̄ma eſt cā eaꝝ. Naʒ ipſe intelligūt ſubſtan
tias earuʒ: ſed ſubſtantie eaꝝ ſunt de natura relatiuoꝝ
ita ꝙ ſuuʒ eſſe ꝯſtituit per relationē: ergo intelligūt rem
ad quā referunt. ¶ P̄.intelligunt p̄muʒ ⁊ intelligunt ſe
intelligere p̄muʒ vel illud qd̄ eſt p̄mū. itelligēs aūt hoc
perfecte de neceſſitate intelligit ſe eſſe cauſatū a re itel-
lecta. ergo ⁊c̄. ¶ Itē in ſua abbꝛeuiatiōe metaphyſice.
in hoc q̄ſtio dicit. p̄mū ⁊ vere ſimplex ē illō qd̄ nō indi-
get alia re extra ſe i cognitiōe ſue ſubſtātie. ⁊ vult ibidē
ꝙ relique itelligētie indigēt hoc. ⁊ dicit Cōmē. 5° tertij
de aīa. in ſolutione 3e difficultatis. opinandū eſt enim ꝙ
iſtud. ſ. intellectus materialis eſt q̄rtū genus eē: queād-
modū enim ſenſibile eſſe diuiditur in foꝛmam ⁊ mām ſic
intelligibile eē diuidit in cōſimilia his duob᷑. ſ. in aliqd̄
ſimile foꝛme ⁊ in aliqd̄ ſimile mãe. ⁊ hoc neceſſe eſt in oī
intelligētia abſtracta que itelligit aliud ⁊ ſi nō eſſet mul
titudo in foꝛmis abſtractis: ⁊ id̄ declaratū ē i pꝛia ph̄ia
ꝙ nulla ē foꝛma liberata i potētia ſimpliciter niſi p̄ma
foꝛma que nihil itelligit extra ſe: ſed eſſentia eius eſt q̄d
ditas eius. ille aūt foꝛme diuerſificant i q̄ditate ⁊ eēntia
quoquo mō: ⁊ niſi eſſet hoc gen᷑ entiū qd̄ ſciuimus in ſci
entia anime nō poſſem᷑ itelligere multitudinē in rebus
abſtractis: queādmodū ſi nō ſciremus hic nãʒ intellect᷑
nō poſſemus ſcire ꝙ motoꝛes abſtracti ſunt intellectuſ.
Hoc autē vltimū iaʒ declarādū eſt per illud qd̄ iaʒ dixit
reliquū autem ſui ſermonis declarabit ponendo verba
eius. circa hoc in libꝛo deſtructio deſtructionuʒ. ⁊ i alijs
locis: dicit enim in 3a queſtione verſus finem. Videt. n.
ꝙ cauſa multitudinis intelligentiaꝝ abſtractarū eſt ꝓ-
pter diuerſitatē nãrū receptiuaꝝ eaꝝ ꝑ illud qd̄ intelli-
gunt de pꝛio pꝛincipio ⁊ ꝑ illud qd̄ acquirunt ab ipſo de
vnitate que eſt vna actio in ſe multa vel multiplicata ꝓ
pter multitudinē recipiētiū ipſam. ſ. vnitatē: ſicut eſt de
p̄ncipe ſub quo ſunt multi duces ꝑticulares. ⁊ ante hoc
in illa queſtione inquit ⁊ nō eſt remotū ꝙ ipſuʒ. ſ. p̄muʒ
p̄ncipiū ſit vnū in ſe: ꝯſiderant tn̄ de ipſo multe itentio-
nes ⁊ cognoſcunt cognitiōes diſtincte vel diuerſe. i. itel-
ligitur modis diſtinctis ab intelligētijs. ⁊ ſimile huic di-
cit ibidem multotiens. ⁊ dicit in epiſtola de poſſibilita-
te ꝯtinuatōis. capitulo. 13° dicēs ꝙ ſi poſuerimus ꝙ que
intelligunt foꝛmas abſtractaſ a magnitudine nō ſint ali
quo modo cū magnitudine apparebit huiuſ cōtrarium
in coꝛpoꝛibus celeſtibus. Naʒ potentie eoꝝ q̄bus itelli
gunt abſtracta ſunt cū magnitudine. Et ante hoc dic̄ in
illa epiſtola: nā itellectus mãlis: qꝛ nō habet aliquā foꝛ
mā foꝛmarū fuit ſimilioꝛ oībus rebus aīab᷑ coꝛpoꝛum
celeſtiū. Nā diſpoſitio aīe in ipſis nīl aliud eſt niſi appe
titus ad motum apud cognitionē illarum: illam foꝛmā
abſtractā per modū receptionis. Et hoc totū verificat
ſicut dixi ſuperius cū ꝯſiderata fuerint ſ̄ʒ ꝙ ſunt aīata.
Declaratū eſt ergo ꝙ vnio itellect᷑ itellectui ⁊ itelligētiſ
nō eſt in oīb᷑ abſtractis vno mō. Declaratū eſt etiam ꝙ
in reliquis abſtractis intelligit in eis aliquo mō recipiēſ
⁊ receptū: ⁊ potētia. nā ſ̄m ꝙ in ipſis intelligitur recipi
ens de neceſſitate itelligit potentia: in pꝛio aūt nō intel-
ligitur recipiēs ⁊ receptū niſi foꝛte alio mō. potētia aūt
nō intelligit in ipſo ⁊ bene ꝯſidera ne putabiſ ꝯdictionē
in verbis. Nam reliqui motoꝛes recipiūt intellectioneʒ
ſuam a pꝛimo. pꝛim᷑ aūt intelligit de ſe rem exiſtentē in
ſe nō exiſtētē in alio ⁊ itelligit illā per modū receptōis:
tn̄ in pꝛio etiā intelligit intellectus intellectum ⁊ intelli
gens. ſicut declaratū eſt Cōmē. 39°. 12. metaphyſice. Ex
iſtis pʒ intentio Cōmentatoꝛis. in libꝛo de aīa. cuʒ dixit
niſi eſſet hoc genus entium ⁊c̄. Nā nō poſſemuſ itellige
re multitudinē vel diuerſitatē in eis niſi ꝓpter nãs eaꝝ
receptiuas aliquo mō ſicut dictū eſt. per dicta aūt Ioā-
nis in 3° de aīa nō verificat hoc dictū Cōmen. vt ſciunt
intelligētes: q̄uis multa bona dixit: debes tn̄ ſcire ꝙ nō
debet dici potētia abſolute illa potentia que itelligitur
in iſtis abſtractis: neqꝫ eſt ſimilis oīno potētie itellectus
noſtri: nam nō ſunt in aliqua hoꝛa vel inſtāti in potētia
vt recipiant rem vel diſpōnem: quia ipſe ſunt eterne ⁊ ſi
de nouo vel vere reciperent eēnt gn̄abileſ ⁊ coꝛruptibi
les. ⁊ maxie qꝛ itellectus eoꝝ eſt idē cū ſubſtantia eoꝝ.
¶ P̄. ſi ſic q̄re nō recipiunt hoc intellectū vel iſtaʒ intel
lectionē ante: cū ꝓducēs ⁊ recipiens inueniunt ſemꝑ ſ̄ʒ
vnā diſpoſitionē: ⁊ ſemꝑ eſt inter illa eadem habitudo:
⁊ ipſe ſubſtantie nō intelligūt hec inferioꝛa eo mō quo
ſunt: ⁊ ſi dicat facta ē in eis noua potētia vel diſpoſitio
hoc idē quero tunc de illa potentia: ⁊ ſic erit ꝓceſſus in
infinitū. Cū igitur non eſt in eis res noua non hn̄t vere
efficiēs: ſicut eſt in intellectu noſtro: ſicut dicit Cōmē. in
libꝛo de anima. in p̄ncipio cōmēti p̄dicti ⁊ i fine Cōmē.
ſecundi: ⁊ cū non hn̄t vere efficiens nō inuenit in eis re-
cipiēs vere neqꝫ receptū. ſ. aliquo mō: ex iſtis pʒ ꝙ p̄ma
cauſa eſt vere vna nullā habens cōpoſitionē in ſubſtan
tia neqꝫ itellectus aliquo mō differt ab intellecto i ipā:
neqꝫ habʒ aliquo mō potētiā neqꝫ eſt aggregatū ex ſub
ſtantia ⁊ ꝓpꝛietatibus. Naʒ ſicut dicit Cōmen. 12. meta
phyſice. Cōmēto. 39° oē ꝯpoſitū ē nouum. vult dicere ſi
ſit ꝯpoſitū i ſuba. ſ. ꝙ ſit ꝯpoſitum ex mã ⁊ foꝛma aut ex
gn̄e ⁊ differētia aut ſimile generi ⁊ differētie. verbi gr̄a.
ſubſtantia ⁊ ꝓpꝛietates ꝑtinentes ad eſſentiaʒ que ſunt
ꝑtes eēntiales eſt vere nouū ⁊ ſi ſit aggregatū ex ſubſtā
tia ⁊ ꝓpꝛietatibus additis extra aīaʒ eſſentie ē ꝯpoſitū
vel ꝯſtitutū ex ꝯditiōe vel ꝯditionato vl̄ ex cā ⁊ cāto: ⁊
cū hoc eſt vnū de neceſſitate eſt cātū ſicut declaratū eſt
ab ipō in libꝛo deſtructio deſtructionū expꝛeſſe loquen
do de ꝓpꝛietatibus ⁊ ſua abbꝛeuiatiōe metaphy. ⁊ aliq̄
liter Cōmēto. 51°. 12. ⁊ a foꝛtioꝛi ſi ſit ꝯſtitutū ꝑ efficiētē
vel recipientē ⁊ receptū vel cauſatū. Nam tunc illō ag-
gregatū nō eſt pꝛia cā ſicut optime declarat i illo libꝛo:
ſed eſt actus purus ꝑfecte vnus. ſ̄m p̄ncipia phoꝝ: dixi
autē ꝓpꝛietatibus additis extra animā eſſentialib᷑ vel
non: qꝛ qn̄ ſunt multe ille ꝓpꝛietates ꝓpter diuerſas ꝯſi
derationes vel ꝓpꝛietates dicte ſ̄ʒ negationeʒ ita ꝙ ex
illis nō ſequat aliq̄ multitudo nō negat a ph̄is: ſic̄ dicit
ibidē Auerois. Utrū aūt hec potētia i abſtractis ſit di
ſtincta in eſſe ab intellectu eoꝝ aut ſ̄ʒ ꝯſiderationē tm̄:
⁊ difficultates accidētes nō eſt hic locus ꝓpꝛius ſʒ hoc
hʒ locū in queſtiōe de vnitate itellect᷑. ibi. n. dixi multa
de hoc ⁊ q̄ſi de oībus iſtis ſuppoſitionibus. Debes autē
ſcire ꝙ ſi itelligat i p̄mo de aīa ⁊ recipiēs aliquo modo
intelligit: tn̄ mō alio a mō ſ̄ʒ quem itelligit in reliquis
abſtractis. Nā ipſe recipiunt itellectū vel itellectioneʒ.
aliq̄ mō ab ipſo pꝛio: ipſe aūt p̄m᷑ ē ſibimet intellectū.
¶ Tertia ꝓpoſitio ꝙ deſiderans vel appetēs ⁊ deſide
ratū in abſtractis eſt itelligēs ⁊ itellectū. Ex iſta ſequit
ꝙ appetens eſt idē in ipſis cuʒ deſiderato vel appetito:
hec ſuppoſitio declarata eſt per illud qd̄ declaratū ē in
fine pꝛie ſuppoſitionis: ⁊ ꝑ illud qd̄ apparuit ex dictis
Cōmen. ꝙ ſunt cāe ſ̄m motoꝛē ⁊ finē: ⁊ nō eſt dubiū ꝙ
finis in ipſis eſt idē cū deſiderato: ſed ipſe declarat hoc
ex intentiōe. 12. metaphyſice. 36° Cōmen. Et in p̄ncipio
iſtius cōmenti inquit. ⁊ videt de iſtis pꝛincipijs que ſunt
in coꝛpoꝛibus celeſtibus ꝙ deſideratum in eis idem eſt
cum intellecto. Et iam declaraui ꝙ appetitus eoꝝ ꝓue

nit ab intellectu ⁊ cognitiōe. ergo deſiderans eſt intelligens vel intellectus. nota tñ ꝙ inꝙ̄tum dicit̄ deſideratum .ſ. ſm̄ illā cōſiderationē videt̄ magis nobile ⁊ honoꝛabilioꝛ appetēte. Nā deſideratū aſſimilat̄ fini vel ē finis in ipſis. finis aūt inꝙ̄tum finis nobilioꝛ eſt eis queʒ ſunt pꝛopter finem. Et hoc valde manifeſtum eſt intelligentibus Cōmen. Aueroís ⁊ pꝛincipia eius.

¶ Quarta ſuppoſitio ꝙ motoꝛes coꝛpoꝛū celeſtiū mouent ꝑ ſe. ⁊ pꝛio ꝓp ſe: ſecūdarie aūt ꝓp aliud .ſ. pꝛopter exitū iſtoꝛuʒ īferioꝛū in actum ⁊ conſeruationē eoꝛum. Iſta ſuppoſitio iam poſita eſt ſuperius ⁊ declarauit eaʒ Cōmen. 12. metaphy. Cōmēto. 36. vbi dicit ꝙ nō mouētur niſi q2 intelligunt ex ſe ꝙ ꝑfectio ⁊ ſubſtantia eoꝛum eſt in motu ⁊c. ⁊ etiā intelligunt ꝙ mot⁹ eſt cauſa exitus eius qđ eſt in potētia ī illis foꝛmis abſtractis ad actū .ſ. ad foꝛmas materiales: ⁊ declarat ibidē qđ intendit cuʒ dixit in potentia queādmoduʒ dicimus ꝙ foꝛme artificiales habent eſſe in actu in mā ⁊ in potētia in aīa artificis. Et dicit poſtea: ſed tñ motus eoꝛū nō eſt ꝓpter exitum iſtarū foꝛmaꝝ a potentia in actu nō ita ꝙ illud eſt ꝑfectio ꝓ̇ma eoꝝ ſed ita ꝙ illud eſt ꝯſequens ꝓ̇mā ꝑfectionē eoꝝ. Intelligit ergo in hoc ſmōe per coꝛpus celeſte aggregatū ex coꝛpe ⁊ ſuo motoꝛe qđ ē ſic vnū aīal: mouent̄ ergo per ſe pꝛio vt aſſimilent̄ ꝓ̇mo .i. vt ſint ſm̄ melioꝛē diſpoſitionē que poſſibilis ē in nā eoꝛū: melioꝛ autē diſpoſitio eſt eſſe mota ꝙ̄ qͥeſcere. Nam motus eſt ꝑfectio viui ⁊ eſt vita reꝝ nāliū ⁊ iō querūt motū ꝓpter motū met. Nā ipſa ītelligūt ex ſe ꝙ ꝑfectio eoꝝ eſt ī motu. ſʒ nō ītelligo ꝙ cognitio eoꝝ oꝛdinat̄ ꝓpter motū. Nā ſi hoc eſſet: ſic magis nobile eſſet ꝓpter minus nobile. ſicut dicit Aueroís in ſua abbꝛeuiatiōe. ſed ꝙ motus ꝓuenit a ꝑfectione ⁊ ꝯſequit̄ ipſaʒ ſicut cōbuſtio ſequit̄ ignē .ſ. eē combuſtiuū: hoc tñ dʒ ītelligi diuerſimode ab abſtractis ⁊ in coꝛpoꝛibus eoꝝ. Naʒ pꝛia actio abſtractoꝝ eſt ītellectio q̄ eſt ſub̄a eoꝝ. ſecūda autē actio .ſ. ſequens ſub̄aʒ eoꝝ eſt mouere: ⁊ iō cōtinuat̄ ꝑfectio eoꝝ per mouere: coꝛpoꝝ aūt celeſtiū actio pꝛima eſt recipe motū eternū circularē .i. moueri ī eterno ⁊ ſꝑ a motoꝛibus eoꝛū: que tñ eſt ꝓ̇ncipalr̄ ꝓpter ſuū eē .ſ. ꝓpter eternitatē motus illius coꝛpis vt dicit Cōmen. 2° celi cōmē. 7° oꝛdinant̄ tñ coꝛpus illud ⁊ motus ad motoꝛē. Nā ſi ſit abſtractū eternū cuius actio eſt mouere ſemꝑ oʒ eſſe coꝛpus eternū ſemꝑ motū. Et ideo dicit Cōmē. in libꝛo .d.d. ꝙ motus eſt actio eoꝝ ꝓp̄a ꝓp quē inuēta ſunt. Et iō ſi motoꝛes eoꝝ nō eſſent nō eſſet motus: ⁊ ſi motus nō eſſet actio eoꝝ ꝓpꝛia nō eēt. ⁊ tūc ſub̄a eoꝝ nō eēt: ꝓbat̄ ꝓ̇terea ꝙ ꝑfectio eoꝝ ē in motu. Nā reliq̄ motoꝛes ſunt entia vel hñt eſſe ꝓpter colligantiā quā habēt cum ꝓ̇mo motoꝛe. ligant̄ aūt cū pꝛio q2 ipſe dat cuilibʒ eoꝛū finem ꝓpter quē inuenta ſunt illa ꝓ̇ncipia ꝑticularia. ⁊ eſt oꝛdo ītellectualis īuentus ī quolibet eoꝝ: ꝓ̇m⁹ aūt eſt cauſa illius oꝛdinis ſicut ē de ꝓ̇ncipe pꝛio ciuitatis cuʒ reliquis pꝛincipib⁹ qui ſunt ſub ipſo ⁊ q2 finis in ipſis eſt foꝛma intellectus eſt intellectū. ⁊ nō ē in eis ſeruitudo addita ſuꝑ ſub̄aʒ: ſunt ergo entia ꝑ illud qđ hñt de illo fine: ⁊ iō verificat̄ ſicut in ſequenti q̄ōne declarabitur ꝙ deus eſt efficiens iſta aliquo mō: finis aūt eoꝛuʒ eſt q̄ſi ſm̄ ꝙ ſunt regentia particularia .i. nō ita vniuerſalia ſicut pꝛim⁹. Nā iſte finis nihil aliud eſt ꝓ̇ter hoc: non ſunt aūt regentia niſi per motū. nā mūdus nō poteſt eē ſine motu. mouent ḡ ꝓpter ſe. Nā ſi ceſſabit regimē eoꝛum ceſſabit eſſe eoꝛum: mouent ḡ ꝓpter oꝛdinē intellectualem quē habent a pꝛio vt aſſimilent̄ ei cum ſint ſm̄ melioꝛē diſpoſitionē eoꝝ. pꝛim⁹ aūt mouet ſʒ oꝛdinem intellectualē vniuerſalē quē hēt in ſe. Et ideo ip̄e ſolus ꝑfecte mouet pꝛopter ſe ⁊ eſt vere finis: naʒ ipſe mouet ꝓpter ſe non vt aſſimilet̄ alteri niſi ſibimet. Debes autē ſcire ꝙ nō intelligo per illud qđ dixi ſicut ꝯbuſtiuum eē ſequit̄ ignē ꝙ actio eoꝝ ſit nālis ſine cognitione: ⁊ iā dixi de hoc aliq̄d.

¶ Quod aūt mouet̄ ꝓpter ꝓductionem iſtoꝝ inferioꝝ pʒ. Nā ꝑ motus iſtoꝝ ꝓducunt̄ hec entia ⁊ ꝯſeruant̄ mō ꝑfecto: ⁊ hoc nō ē ꝑ accñs. Nā de nā perfectiōis foꝛmaꝝ eſt eſſe agētes vel efficientes in iſto mūdo īferioꝛi: ⁊ nos videmus eas ſemꝑ ꝓducere iſtos effectus .ſ. eſſe iſtoꝝ inferioꝛū ⁊ ꝯſeruationē iſtoꝛū ſicut declarabitur in ſecūda q̄ōne. Quod aūt non mouent ꝓpter iſta inferioꝛa ꝓ̇ma ītentione pʒ q2 actio eterni ⁊ diuini ē ꝓpter ſuū eē ⁊ ꝑpetuitatē ſui eſſe vt declarat Cōmē. 2° celi. cōmento. 17° ⁊ hoc ēt pʒ q2 eternū ⁊ abſtractū nō ē ꝓpter generabile ⁊ coꝛruptibile. nā magiſ nobile nō oꝛdinat̄ ꝓpter minus nobile ſic declarauit Cōmē. in multis locis: ⁊ in .12. metaph. ⁊ in 2°. celi. ⁊ in ſua abbꝛeuiatiōe. Et iō dicit Cōmē. in ſua abbꝛeuiatiōe metaphy. ⁊ ſicut nos cū habuerimus vltimā ꝑfectioneʒ. melius eſt nobis influere aliīs aliquid de illa ꝑfectione ſʒ ꝙ eis ē poſſibile recipe de illa ꝑfectiōe: nō ꝙ ꝑfectio noſtra ſit ꝓpter illos ſic eſt diſpoſitio in coꝛpoꝛib⁹ celeſtibus cuʒ iſtis īferioꝛibus. Et dicit poſtea. ⁊ cū fuerit ſic pʒ ꝙ iſta ꝓ̇ncipia .ſ. abſtracta ſunt cauſe huius mūdi ſenſibilis ſʒ foꝛmam ⁊ efficiens ⁊ finis. ⁊ ideo eſſe vel ꝓductio hui⁹ mundi ſenſibilis ab illis .ſ. aliquo modo nō eſt: q2 ipſa .ſ. abſtracta ſunt ꝓpter iſtum mundū ſed ipſe ē ꝓpter ipſa ſicut declaratū ex iſto ſermone. Et cū hoc ſit ita nō remanet ꝙ ꝑueniat ab ipſa niſi ſecūdaria intentiōe eo mō quo dicimus ꝙ lex vel ponens legeʒ eſt cauſa boni hominibus dignis. nō ꝙ ipſe acquirat ꝑfectionē ī ſe. videtur ergo ꝙ entia ſunt duobus modis: quedā ſunt vt ſeruiūt aliīs vel alio q2 ip̄m eſt finis: ⁊ quedam ſunt q̄ ꝑficiunt alia ⁊ ꝑficiūt ipſa: q2 illa .ſ. ꝑficientia ſunt ꝓ̇ncipia vel ꝓ̇ncipes: nō q2 ſunt ꝓpter ipſa. ⁊ ſi bene cōſiderabis Cōmē. 17. ⁊ 31. 2° celi erit tibi notū. Añ aūt ꝙ̄ veniā ad ſolutionē argumētoꝝ apparet mihi adducere hoc q̄ſituʒ ex verbis Cōmen. in ſua abbꝛeuiatione metaphyſi. nā hoc eſt valde bonū ⁊ vtile: vt puto ī hoc. ⁊ hec ſunt verba eius ꝓ̇mū aūt efficiens ſʒ ꝙ de nec̄ce eſt eternum ſequit̄ ꝙ nō ſit in mā: qđ aūt nō habet foꝛmā nec̄ium eſt etiā. Utrū aūt habet cām finalē indiget cōſideratione. Nā ſi poſuerimus ipſuʒ habere cauſaʒ finalē erit cauſatū de neceſſitate ab ipſa: nā finis eſt nobilioꝛ efficiente. Uult dicere vt puto in iſto cāu: vel vult dicere ꝙ finiſ ſequens motū vel mutationē nobilioꝛ eſt mutatiōe. non illo qui mouet. ſecus eſt de fine non ſequente trāſmutationē: ſed eſt ens qđdaʒ. q2 finis vt ſic nobilioꝛ eſt illo q̄ mouet vt mouēs eſt: ſicut eſt in eternis. ſed de hoc dcm̄ eſt aliq̄d. ⁊ cū ipſe nō eſt in mā: ergo finis tātū eſt cauſa ſui eſſe. ⁊ q2 nos iam ponimus ipſuʒ ꝓ̇mū efficiēs. erit ḡ cauſa finis: ⁊ ſic erit cauſa ſibiipſi. hoc aūt nō ſequit̄ ī rebus mālibus. Naʒ efficiens eſt cā finis ſm̄ ꝙ eſt finis ⁊ q2 hoc eſt īpoſſibile nō remanet niſi ꝙ ipſe ſit finis eiuſmet ſicut ſciens cuius finis in docēdo eſt influere bonū tantū ⁊ ponens leges qui ducit homines ad dignitateʒ abſqʒ hoc ꝙ ipſe acquirat dignitatem ⁊ ſic videt̄ etiā ꝙ pꝛima foꝛma non hʒ efficiens. Nam ſi haberet efficiēs non eſſet vltima foꝛma. Nam ipſa eſt etiam pꝛioꝛ in eē efficiente ⁊ magis remotū eſt q̄ ſit mālis ⁊ cū nō habet efficiens ipſa ⁊ vltimus efficiens ſunt vnuʒ in ſubiecto. Naʒ ſi poſuerimus iſta duo nūero ſequit̄ ꝙ ſit cāta ab efficiente ⁊ efficiens cauſatuſ ab ipſa inquantū eſt hñs foꝛmā ⁊ nō erit ꝓ̇mū efficiēs. opʒ etiā de neceſſitate ꝙ ipa nō habet finē. Nā finis .i. vt puto hñs finē vel foꝛte

finis eſt etiā forma: ⁊ dicit̄ de ipſo ꝙ habet formā: ⁊ erit ergo forma prior ipſa ⁊ ſic nō erit illa vltīa forma: ⁊ cū ſit ita finis eius eſt ſua ſubſtātia: iſpoſſibile etiā eſt ponere ꝙ finis primus ſit aliud a pⁱmo efficiēte ⁊ a prima forma. Nā pⁱma forma vt iaꝫ declaratū eſt in iſto ſermone ⁊ vltimū efficiēs ſunt vnū in ſubiecto. ⁊ nō eſt poſſibile vt iā diximus vt vltimū efficiens habeat finē pter ſe ⁊ ſuā ſubſtantiam. Jam ergo declaratū eſt ex iſto ſermōe ꝙ oīa entia aſcendūt ad cauſam vnā ⁊ ipſa eſt finis ⁊ efficiens ⁊ forma: declarabimus autē hoc via magis propria poſtea: viā aūt qua dixi hoc declarare ſimilis ē vie de qua dixit i.12. Cōmēto.36. i exēplo balnei: ⁊ aliqualiter tactum eſt de hoc ⁊ magis in ſequēti tanget̄: ⁊ dixit ante hoc in iſto libro: ꝙ intelligit per vltimum efficiens vltimum motorem: declaratum eſt ergo ꝙ motor primus ⁊ forma ⁊ finis primus ſimpliciter ſunt vnum: ⁊ ꝙ primus eſt cauſa ſm efficiens ⁊ ſm formam: ⁊ ſm fineꝫ ⁊ ꝙ finis eius eſt ſubſtantia eius ita ꝙ ipſe eſt finis eius: ponam ergo nunc ſolutiones argumentorum.

Ad primam dico. ꝙ iā declarata eſt equocatio ⁊ falſitas illaꝝ ꝓpoſitionū ex v̄bis cōmētatoris poſitis i declaratiōe pⁿcipalis cōcluſiōis: ⁊ ipe pfecte declarauit i libro.d.d. ꝙ ꝓpoſitio dicēs ꝙ ab vno nō ꝓuenit niſi vnum diuerſimode dr̄ de agēte corporeo ⁊ nō corporeo vniuerſali. ⁊ dixit ibidē ꝙ primꝰ efficiēs abſtractus ē efficiens abſtracte: corporeus aūt eſt determinate: ab agēte aūt abſtracto.i.nō determinato vt dicit.ſ.ꝙ nō tm̄ agit in vnū ⁊ nō i aliō: nō tm̄ hꝫ potentiā infinitā in vigore nec naturā infinitaꝫ ſicut declarat̄ non prouenit niſi actio abſoluta: actio aūt abſoluta nō determinat̄ in quēdā actū ita ꝙ nō in aliō. ⁊ per hoc cōceſſit Ariſt. ꝙ faciēs intellecta humana eſt abſtractus a mā.ſ.ꝙ eſt efficiēs oīa.ſ.itellecta. Et iō hec ꝓpoſitio eſt equiuoca: ⁊ ſic dicit ibidem ꝙ reſponſio ſꝫ opioneꝫ ſapientis eſt.ſ. Ariſto. ꝙ res quoꝝ eſſe non cōpletur niſi qꝛ quedā earum ſunt colligate cū quibuſdam ſicut colligatio materie cū forma. Et colligātia partiuꝫ mundi ſimplicium quedā cuꝫ qbuſdā eſſe eorū ſequitur colligationē illoꝝ: ⁊ cū ſit ita dans colligationē dat eē: ⁊ qꝛ oē colligatū colligatur per diſpoſitionē qua ē vnū. vnitas aūt vel vnū per qḋ colligat̄ ꝓuenit de neceſſitate ab vno qḋ eſt vnū per ſe exn̄s: neceſſe eſt ergo ꝙ ſit hic abſtractū vnū per ſe oīno exiſtens. ab iſto aūt vno ꝓuenit de neceſſitate vna diſpoſitio in ſe: hoc aūt recipit̄ in entibꝰ ſꝫ naturas coꝝ ⁊ ab illa vnitate data in quolibꝫ enti ꝓuenit eſſe illius entis: ⁊ oīa aſcendūt ad primā vnitatē ſicut ꝓuenit caliditas in quolibet enti calido a prīo calido qḋ ē ignis: ⁊ per hoc credidit Aꝝ. eſſe ꝯueniētiā inter eſſe ſenſibile ⁊ eſſe itellectuale: ⁊ dixit mūdus vnꝰ ꝓuenit ab vno: ⁊ ꝙ vnuꝫ eſt cauſa vnitatis ⁊ multitudinis mō diuerſo: ⁊ ꝓpter difficultatē huius rei multi poſteriores nō intelligūt iſtud ſicut diximus: ⁊ cum hoc ſit ita pꝫ ꝙ eſt hic vnū ens a quo ꝓuenit vna potentia. vel virtꝰ p quā ſunt oīa entia: ⁊ qꝛ ſunt multa: ergo ab vno inquātū vnū ꝓuenit multitudo aut ordinatur: aut quōcūqꝫ volueris dicere ⁊ hoc eſt oppoſitū illius qḋ putauit dicēs ꝙ ab vno ꝓuenit vnū: ⁊ ꝯſidera iſtuꝫ errorem q̄ntū magnus eſt: ⁊ debes ꝯſiderare hoc dictū phoꝝ an ſit demonſtratiuū vel non in libris antiquorum: nō in libro Auicen. ⁊ aliorū qui tranſmutarunt poſitiōes phorum in ſcientia diuina in tm̄ ꝙ facta eſt ſimilis imaginationibus extraneis. ¶ Ad 2m dico ꝙ iſtam difficultatē ſoluit Cōmen. mō magis expreſſo in 2° celi cōmēto.38. ⁊ 71. ⁊ in de ſubſtantia orbis. vbi diſtinguit finitū ⁊ ifinitum ſimpliciter.ſ.ſm tēpus.i.ꝙ actio ſua ſit eterna hoc eſt infinitū in duratione vel infinitū in actione.ſ. ꝙ mouet in inſtanti: hoc eſt qḋ dicunt moderni. infinitū itenſiue. ſed in tractatu de ſubſtātia orbis perficit ſolutioneꝫ huius difficultatis cū dixit. ⁊ eſt manifeſtū ꝙ ſi i corpore compoſito ex mā ⁊ forma eſſet virtus infinita in tēpore ſequeret̄ in ipſo eſſe infinitū in ipſa actione aut paſſiōe: ⁊ hoc ē ipoſſibile illud qḋ Ariſt. intulit ⁊c̄.i.qꝛ oīs virtus in mā.ſ. omne cōpoſitū ex materia ⁊ forma eſt receptibile tranſmutationis vel recipit trāſmutationē: ⁊ iō ſi in eterno nō trāſmutabit̄ qꝛ ponimꝰ ipſuꝫ ſemp mouere erit in ipſo de neceſſitate virtutis ifinita i actiōe.ſ. intēſiue per quā reſiſtit tranſitus vel per quā nō debilitat̄ in tantū ꝙ ceſſat actio eius: quia bene ſic cōpoſitum eſt generabile ⁊ corruptibile vt bene declarat Cōmē. in libro.d.d. ⁊ debilitat̄ etiā. ⁊ hoc videntur ꝓbare ratiōes phi. in libro celi vbi ꝓbat ꝙ celū nō eſt generabile ⁊ corruptibile. etiā qḋ poſſibile ē corrūpi a nullo ppetuat̄ niſi mā eius trāſmutaret̄: vt dicit in.12. ſed hoc nō ſequitur ſi motor nō ſit in mā: qꝛ ex quo ē oīno intranſmutabilis ſi mouet vel ſi poſſet mouere aliqḋ mobile per vnū diē vel vnum annuꝫ poteſt mouere illud per tp̄s ifinitum.ſ. ſemp. Difficultas aūt que videt̄ accidere in iſta ſolutiōe ſoluta eſt ab ipſo.12. metaphyſice. Cōmento.41. verſus finē ſi verba ſua diligenter cōſiderent̄ Unde hec ſolutō met ponit̄.12. magis cōpleta ſi bene ꝯſiderent̄ verba eiꝰ: ⁊ de hoc multa bona dicit in.12. metaphyſi. i ſua media expoſitione ꝓpter tm̄ amorē veritatis verborū Cōmē. dico vlteriꝰ ꝙ hec difficultas poteſt ſolui eo mō quo iā dixi i fine prime ſuppoſitōis. Nam ibidem declaraui ꝙ duobus modis poſſumus ꝯſiderare motorē ⁊ ſm vnū moduꝫ dicitur eſſe finitus non in tēpore ſed in velocitate.ſ.ſm ꝙ dicit̄ aīa vel aſſimilat̄ aīe: ſm aūt aliū modū nō dicitur eſſe finitꝰ neqꝫ ifinitus ſed tm̄ dicit̄ de ipſo ꝙ eſt cauſa ppetuitatis motus: ⁊ vult dicere Cōmē. cū dixit ⁊ alter eſt ifinite motiōis ꝙ ſm ꝙ eſt intellectum nō appropriatū corpori ꝓuēit ab ipo ppetuitas motꝰ: ⁊ n̄ dicit̄ de iſto ſic ꝯſiderato ꝓpter hoc ꝙ eſt potētie finite nec infinite: ſoluit ergo hoc modo ꝙ nō ſequit̄ ponēdo ipſuꝫ moueri a motore ifinito.ſ. cuius actio ē ifinita ſm durationē i mālis exiſtēs ꝙ mouet in iſtāti. Nā iſti motores ꝯſiderant̄ ſm diuerſas diſpoſitiones vel intentiones. Uno mō ſm ꝙ eſt aīa: ⁊ tunc actio ſua ē determiata.i.ꝙ nō mouet ſm velocitateꝫ infinitā. Alio aūt mō.ſ.ſm ꝙ eſt intellectum ⁊ ſic nō mouet niſi inq̄ntū finis: ⁊ hoc totū ſm diuerſas ꝯſideratōes: ⁊ iō vt ſic nō dicit̄ finitus neqꝫ ifinitus. ſed dicit̄ eſſe cauſa ꝙ motus eſt ppetuus.i.ppetuitatis motus: q̄ſi ergo reſpōdet ꝙ virtꝰ mouens cū ꝯſiderata ſit ſm ꝙ eſt efficiens motum.ſ. ſm ꝙ eſt anima eſt virtus finita.ſ. mouēs ſm velocitatē terminatā in tpe ifinito: hec autē ppetuitas ꝓuenit ab ipſo ſꝫ ꝙ eſt itellectuꝫ ⁊ finis: ſicut videt̄ in multis Cōmen.12. ⁊ magis i de ſubā orbis. nā ppetuitas dēbet magis attribui abſtracto a mā oīno.i.n̄ attributo corpori. itellectū aūt ⁊ finis ſꝫ ꝙ talia nō ſūt attributa corpori: g̊. pterea motor mouet in eternū ꝓpter finē: finis ergo eſt magis cauſa ppetuitatis motꝰ: ſed ſi hoc poneret̄ eſſe i corpore: ſequeret̄ ꝙ moueret i iſtanti vt cōpleuit in tractatu de ſubſtātia orbis vt dictuꝫ eſt. ſꝫ aūt expoſitionē Joānis. quō pōt etiā ipſe ſoluere difficultatē pfecte. quō enī intelligit hoc dictū.ſ. ſi ſit virtus ifinita in corpore: ſi itelligit infinitā ſm durationē. q̄re mouebit in iſtanti ⁊ ſi i actione.ſ. itēſiue: q̄re non ſequit̄ hoc de abſtracto: ſed qꝛ nō itellexit hoc pfecte corrūpit vel debilitauerit dēmōſtratōes phi in.8°. phicoꝝ vide dicta ſua ⁊ videbis tc̄: ſm aūt hoc qḋ dixi ſoluit̄ hoc q̄uocūqꝫ intelliget̄ ſuum

dictū.ſ.ſi ſit virtus i mālis īfinita. Nā ſi itelligat infinita
itenſiue ſicut dixi in Cōmen.71.2ᵘ.celi mouebit in inſtā-
ti ſi ſit in corpore vel nō.ſi autē intelligit infinita ſʒ du-
ratione hoc nō pōt eē verū de virtute māli ſicut dixi:⁊
qꝛ ois virtꝰ corporea ē gn̄abilis ⁊ corruptibilis.i.oē ſic
cōpoſitū.ſ.ex mā ⁊ forma ē gn̄abile ⁊ corruptibile:⁊ ꝑ
hoc etiā ſoluit difficultas accn̄s in dictis eius.8.phoꝝ.
Nā ipſemet ibidē diſtīxit de v̊tute finita ⁊ īfinita: ⁊ ipē
dicit ibidē in ſentētia ꝙ īpoſſibile eſt ꝙ ſit aliq̄ potentia
hoc mō.ſ.ꝙ motio eius ſit tāte velocitatis ꝙ nō iuenit
magis.i.ꝙ nō poſſit imaginari magis: ſiue ſit mālis ſiue
nō:⁊ iō dicit in rōne vltime difficultatiſ ꝙ ſi poſuerimꝰ
actionē ꝓpriā eſſe corporis:vult dicere ſi poſuerimꝰ ꝙ
mouere per tp̄s infinituʒ eſſe a virtute corporea:ſequit
ꝙ inſit ei potentia infinita.i.intenſiue:ſed ſi poſuerimus
alicuius vero corporis.i.hec potentia q̈ ꝓuenit ꝑpetui
tas motus.ſ. ſm ꝙ eſt itellectū ⁊ terminꝰ non ſequit ex
hoc qꝛ illa v̊tuſ hoc modo ꝯſiderata nō appropat cor
pori. Et ideo nō dicitur finitū neqꝫ infinitū hoc mō cō
ſiderato:⁊ debes ſcire ꝙ hec ſolutio eſt ſimilis ſolutiōi
Joānis.niſi qꝛ ipſe dicit hec eſt diſtincta realiter: ego āt
ſm cōſideratione tm̄:⁊ eſt iſte modus rōnū ꝓbabilium
que iueniunt ad vtrāqꝫ partē. Nā rōnes ioānis quibuſ
voluit ꝓbare ꝙ ſunt diſtincte realiter.ſ.in eē ad moduʒ
loquendi Cōmen.nō ſequit ex illis niſi ꝙ ſunt diſtincta:
rōnes aūt oppoſite opinionis ꝓbāt ipſa non eſſe diſtin
cta in eſſe:nō ꝙ ſint nō diſticta aliquo mō. Ueritas aūt
eſt ꝙ ſunt diſtincta ſm ꝯſiderationem ſicut dixi.ſunt tn̄
vnū in ſubo.i.in eſſe.reſponſiones aūt dicte a quibuſdā
latioꝝ phantibꝰ.ſ.ꝙ ēt ſi poſuerimꝰ iſtos motores poſ
ſe mouere īfinite velociter: tn̄ nō volunt. ē ſermo extra
phiaʒ. Nā nulla virtus infinita hoc mō iuenit ſicut de-
clarat Cōmē.cōmēto.38.2°celi: qꝛ vt dicit ſi motor nō
haberet potentiā terminatā:ergo neqꝫ nām terminatā
⁊ ſic erit non ens. Nam infinitum in actu nō eſt ens ⁊ a
fortiori nec actus purus: ſʒ forte aliquis reſpōdebit ꝙ
nō incōuenit in abſtractis ⁊ nō q̄tis:ſed hoc nihil ē.nā
infinitū ſiue q̄tū vel quale vel quodcūqꝫ ſit eius eſſe eſt
impoſſibile.nā aliter ſequeret ꝙ totū eſt equale pti ſue:
ħ aūt ē īpoſſibile ſiue totū ſit q̄tū ſiue pfectionale: ꝯn̄a
pʒ per has duas ſuppoſitiōes .ſ. ꝙ medietas infiniti eſt
infinitū.ſcd̄a ꝙ nullū infinitū ſaltē cuʒ imaginabit actu
exiſtēs excedit aliud:circa quas ſi q̄s vult cauillare nō
curo:qꝛ nolo demōſtrare niſi ſapiētibꝰ bene diſpoſitis.
P̄.infinitū in actu ⁊ totum ⁊ cōpletū eſt ſermo ꝯdicēs
ſibiipſi.naʒ ponendo aliq̄d eſſe totū ⁊ cōpletū oʒ nihil
eſſe extra ipſum:ponēdo aūt ipm īfinitū ſequit ꝙ ſemꝑ
eſt aliq̄d extra ipſuʒ:vt declaratū eſt 3° phicoꝝ Cōmē.
63.⁊.64.nec de expoſitiōe bur.eſt curādū. P̄. ponēdo
rē in actu infinitā ſequit de neceſſitate ꝙ oēs eius ptes
ſint ſimul ⁊ ꝙ ſit cōpleta:⁊ ideo īfinitū in actu implicat
cōtradictionē:⁊ vide quō deducit hoc Cōmē.cōmēto
64.ſupradicto.⁊ in ſua ſūma 3° phy.⁊ nō variat rō ni-
ſi in quibuſdā terminis.ſiue eniʒ totū ſit q̄tū ſiue nō idē
ꝯtingit.⁊ multa bona ibidē.ſ.libro celi dicit ſuꝑ hoc: ⁊
in tractatu de ſuba orbis:⁊ maximū incōueniēs eſt di-
cere ꝙ p.ſupponit volēdo demōſtrare aliq̄d valde du
bitabile ꝙ nō pōt ꝓbari vt hn̄t iſti dicere:⁊ qd̄ magis ē
remotū:ē ꝙ nō eſt manifeſtū ꝙ ſi ponit hec virtus i cor
pore:⁊ ꝙ ſit ibidē volūtas:ꝙ nō oʒ mouere in inſtanti:
ſicut nō ſequit hoc i abſtracto ſʒ coꝝ poſitionē: quō ḡ
declarabit ꝙ p̊mus motor nō eſt corpus nec v̊tus i cor
pore.q̄re ⁊c̄. ¶ P̄. iſta abſtracta ⁊ maxie p̊ᵐ ſua ſuba
nō excedit ſuā potētiā nec ſua potentia excedit eiuſ vel
le vel volūtatē. Nā hec oia i illo oino ſunt idē.tm̄.n.diſ

ferunt ſʒ ꝯſiderationē. Et iō faciūt tm̄ q̄tū poſſūt:⁊ fa
ciūt totū qd̄ volūt ſicut declaratū eſt ſuo loco. Un̄ dn̄s
Cōmen.in libro.d.d.qōne 2ᵃ inquit ꝙ Ariſt. i q̄buſdam
eius dictis in metaphy.dicit ꝙ efficiens.ſ.p̊mū de neceſ
ſitate aut virtus eius eſt ſicut fortitudo eius:⁊ volūtas
vel velle eius ē ſic̄ ſcia eiꝰ:aut potētia eiꝰ excedit a fōti
tudie:⁊ fortitudo excedit a velle:⁊ velle debiliꝰ eſt ſcia
eius. Et ſi q̄dā iſtaꝝ virtutū ſūt debiliores q̄buſdā.i.nō
ita fortes:nō erit differētia iter nos ⁊ p̊mā cām:⁊ ſic at
tribuit ei defectꝰ ⁊ dimiutio vt nobis:qd̄ eſt valde incō
ueniens:vel opʒ dicere ꝙ q̄libet iſtaꝝ v̊tutū eſt i fine ꝑ
fectōis qn̄ vult pōt:⁊ qn̄ pōt facit:⁊ oia in fine ſcie.i.ſci
entifice. Nō tn̄ ꝙ multa hic dicta ſūt d deo metaphoᶜᵉ.
ſicut fortitudo vt declarat libro ethicoꝝ.quō aūt vo-
lūtas vel velle dicit de deo:⁊ quis eſt modus ſʒ quē dr
velle declaratū ē pfecte a Cōmē i iſto p̊° libro. Adhuc
aūt dictū Cōmē.in.12.metaphy.pōt declarari hoc mō.
Nā ipſe dicit in 2°celi.in ſua abbreuiatiōe ꝙ in iſto cor-
pore.ſ.celeſti ſunt due v̊tutes. Una q̈ mouet: ⁊ hec for-
ma nō diuidit ſʒ diuiſionē corporis ⁊ eſt īfinite motio
nis. Secūda eſt virtus declinatiōis:⁊ eſt v̊tus nālis ſʒ
quā dicimus ħ corpꝰ neqꝫ graue neqꝫ leue ⁊ eſt finita ſʒ
magnitudinē:⁊ dicit in ſua abbreuiatiōe meta. loquēs
de corpore celeſti:⁊ adiuuat iſtū motū ꝓuenietē ab aia.
inclinatio quā hʒ nālr.nā nō eſt incōpoſſibilitas vel re-
pugnātia iter iclinationē huius corporis ⁊ motū eiꝰ ab
aia. Debes tn̄ ſcire ꝙ ſi hoc dictū velimꝰ dicere eē ſʒ po
ſitionē ꝓpriā:oʒ dicere ꝙ hec iclinatio nō eſt ſibi ꝓpter
formā in mā exiſtētē:qꝛ hec eſt opinio Auic. cui ꝯdicit
Auerois.2°celi.ſʒ debemꝰ itelligere per iſtā iclinationē
quandā virtutē ſequenteʒ ſubam celi.ſ.corporis que eſt
quedā ſua ꝓpetas per quā celū reddit diſpoſitū moueri
a ſuo motore ſʒ motū determinatū i velocitate ⁊ tardi
tate.⁊ tūc cōple ſolutionē. Et iō nō oʒ dicere ꝑꝑ hec di
cta.ſ.12.metaphy.ꝙ Cōmen.loquit ſʒ opinionē alioꝝ.
debes tn̄ ſcire ꝙ ſolutio Joānis nō eſt aliquo mō cōue-
niens p̊ncipijs auerois.nā ſicut declaraui in fine prime.
ſuppoſitiōis cā ſufficiēs in ꝑpetuitate motꝰ illiꝰ mobilis
eſt qꝛ motor ē imālis nō admixtꝰ ſubto ⁊ ē ḡ itellectuſ.
Et iō dicit multotiēs in de ſuba orbis. ſi forme eēnt di
uiduales ſm diuiſionē corporis motio eaꝝ eſſet finita.
Un̄ dic̄ ēt:īfinitū v̊o i tpe ē nec̄e eē i corporibꝰ celeſtibꝰ
ex diuerſitate motoris ⁊ moti i eis a corporibꝰ gn̄abili-
bꝰ ⁊ corruptibilibꝰ:⁊ icōueniēs q̄ſi vr̄ adducere aucto
ritates ad hoc qꝛ oia ſua dicta declarā iſtō. Un̄ nulluſ
ē inuētꝰ dicere ꝙ eternitas aie celi ꝓuēit ab abſtracto ni
ſi Auicē.⁊ eū ſequētes quos multū bn̄ reprehēdit Cō-
men.ſed ꝙ eternitas nō ꝓuenit ab abſtracto niſi ꝑ cām
aliā abſtractā nemo dixit:⁊ maxie in p̊mo celi ſm poſi
tionē Cōmen.in reliq̄s autē motoribꝰ forte verificabit
hoc aliquo mō ſic̄ declarabit i ſecūda difficultate. Nō
tn̄ iſto mō ſʒ quē putabit magiſter ioānes. ¶ Tertiuʒ
aūt argumētū ⁊ ꝯfirmatiōes ſoluunt ꝑ illa q̄ dicta ſunt
in tertia ſuppoſitiōe:pʒ ēt ꝙ per iſtas rōes nō ꝓbat niſi
ꝙ ꝯſideratū ad qd̄ mouet diuerſificat ab illo a quo mo
uet:nō aūt declaratū ē ipſa eſſe diſtincta in eē. ⁊ debes
ſcire ꝙ cū cōſideratū ē corpus celeſte tm̄ nō cū ſuo mo
tore verificet qd̄ mouet ꝓpter nobilius ipſo diſtinctuʒ
in eē:q̄uis ſit cū ipſo appropatū ſibi ſicut dixi. ſed ſi ꝯſi
deret ſʒ ꝙ ē aggregatū ex corpore ⁊ motore.i.aia mo-
uetur ad nobiliꝰ ipō.ſ.ad deſideratū ꝙ diſtinguit a mo
tore ſʒ ꝯſiderationē nō ſʒ eſſe. ¶ Ad q̈rtū dico ꝙ itē-
tio phi.⁊ Cōmen.2°celi eſt ſicut dicit Cōmē. in p̊ncipio
cōmenti.62.ꝙ res que acq̄rit pfectionē nobilioreʒ ſine
actiōe eſt cuiꝰ actio eſt ſua ſuba.i. intellectus abſtractꝰ.

dicit aũt acquirit q̃ſi mediate vt ſit hoc cõueniẽs exem-
plis que adducit ibidẽ. Nã non dicit vere ꝓprie acqui-
ſitio in eis: hoc aũt nõ dicit de p̄mo tm̃: ſꝫ de oibꝰ p̄nci-
pijs abſtractis: quoꝝ p̄ma actio que eſt itellectio ẽ ſub-
ſtantia eoꝝ ⁊ hoc declarauit Cõmẽ. ı2. celi cõmẽto. 66.
cũ hoc tñ ſtat ꝙ actio eoꝝ ſecũda ſequẽs ſuas ſubſtan
tias eſt ꝓpter ꝑfectionẽ vel cõſeruationẽ ꝑfectiõis eoꝝ
vt dictũ eſt in quarta ſuppoſitiõe. Nota tñ ꝙ cũ cõſide-
rata ſint corpora celeſtia non cõſiderãdo motores eoꝝ
verificat̃ de ipſis ꝙ mouent̃ vt aſſimilent̃ prĩo p̄ncipio
ſicut dixi de aſſimilatiõe. Et ideo dicit Auerois ſecũdo
celi. cõmento 4.º oĩa entia nõ intẽdunt per ſuas ꝑatio
nes niſi vt aſſimilent̃ ꝑfecte nobili qd̾ eſt deus ſꝫ ꝙ ĩ nã
eoꝝ ẽ acquirere de aſſimilatiõe ⁊ paꝝ poſtea dic̃ ibidẽ.
ꝙ quedã acquirũt ꝓpinq̃tatẽ primi qd̾ eſt deus pauca
ꝑatione. ⁊ hoc eſt orbis totũ cõtinẽs ⁊ quedã pluribꝰ
actionibꝰ ⁊ ſunt ceteri orbes niſi voluerimus hoc totuꝫ
intelligere ſꝫ diuerſas conſideratiões vt dictũ eſt p̄us.
hoc tñ qd̾ nũc dictũ ẽ vr̃ magis. nã Cõmẽ. ı2. metaphy-
ſice in ſua media expoſitiõe inquit. Et cũ hoc ita ſit ipſe
eſt prĩa forma ⁊ primꝰ motor ⁊ finis primꝰ omniũ entiũ
hoc mõ: exceſſus aũt nobilitatis entiũ ẽ ꝓpter exceſſuꝫ
illorum in iſto ordine ⁊ in iſto bono: ⁊ ideo exceſſus eo
rũ eſt ſm̃ ꝓpinquitatẽ ⁊ remotionem quã hñt ad ipſum
p̄mũ: ergo celũ mouet̃ vt recipiat ab iſto ordĩe ⁊ bono
vltimũ qd̾ in nã eius eſt recipere. ⁊ ſimiliter etiaꝫ reliqui
celi. ⁊ dic̃ ante hoc. oẽ ens appetit iſtũ ordinẽ ſꝫ ꝙ ĩ nã
eius ẽ recipere de ipſo ſit animatũ vel nõ. hoc aũt dcm̃
Cõmen. dictũ eſt etiã ab expoſitoribus in prĩo ethicoꝝ:
verſus p̄ncipiũ ſup illd̾ phi. oĩa bonũ appetũt: ⁊ maxĩe
ab alberto. Debes tñ ſcire ꝙ ſꝫ hoc nõ v̾ificat̃ ꝙ aĩata
⁊ ĩaĩata appetũt ⁊ itẽdũt illũ ordinẽ ⁊ illd̾ bonũ ſꝫ vnũ
modũ. nã inaĩata regunt̃ ab intelligẽtia nõ errante: ⁊ il
lum ordinem: ⁊ regimen eſt qd̾ recipiunt potẽtie actiue
hñtes ordinẽ ⁊ regimẽ que ſunt in oĩbus entibus ⁊ ille
ſunt quas phi vocant nãm. Nã videt̃ ꝙ oẽ ens hꝫ ꝑa
tiones ꝯdecentes ſꝫ ordinẽ intellectualẽ ⁊ regimẽ eiꝰ.
hoc aũt nõ eſt per accñs nec accidentaliter: nec põt eſſe
hoc ꝓpter intellectũ ſimilẽ itellectui noſtro ſic̃ dicit Cõ
mentator in libro. d. d. ⁊ hec eſt nã vl̃is: dicaꝫ g̊ res ꝑfe-
cta cuius modi ſunt oĩa abſtracta: ⁊ maxĩe p̄mũ quorũ
ꝑfectio ⁊ itellectio ẽ ſua ſubſtantia nulla ali a actiõe idi
gent in acquiſitione huius ꝑfectiõis: neq; acquirũt iſtaꝫ
ꝑfectionẽ mediãte aliqua actiõe. Ex hoc tñ nõ ſequit̃ ꝙ
nõ mouent. Nã motus eſt ꝑatio ꝓueniens a ꝑfectiõe
eorũ vt iã dictũ eſt: cũ aũt dicũt oẽ mouẽs ſm̃ efficiens
aut mouet vt acquirat ꝑfectionẽ: eſt verũ cũ limitatio-
ne tñ: cũ autẽ dicunt ꝙ primꝰ nõ mouet vt cõſeruet ſuaꝫ
ꝑfectionẽ falſuꝫ eſt. Jã eniꝫ dictũ eſt in 4.ª ſuppoſitiõe ꝙ
ipſe mouet vt aſſimiletur ſibiipſi. hoc eſt vt ſit ſemper in
meliori diſpoſitiõe ſꝫ quã eſſe põt. ipſe. n. mouet ꝓpter
ſe: finis eniꝫ p̄mi efficiẽtis eſt ſua ſubſtantia ſicut poſituꝫ
eſt de mẽte Cõmen. nobilior tñ ſꝫ ꝙ finis ſit ſꝫ ꝙ ẽ effi-
ciens. hoc tñ totũ eſt ſꝫ diuerſas ꝯſiderationes tm̃: non
ꝙ ſit differentia in eſſe. Nã p̄mũ efficiens ⁊ p̄ma forma
⁊ primꝰ finis ſunt oĩo vnũ vt dictũ eſt. ¶ Ad rationem
rabi moyſis dico ꝙ ſil'is ꝓpõ eſt inter primũ ⁊ reliquos
motores illi ꝓportiõi q̃ ẽ iter actionẽ p̄mi ⁊ alioꝝ mo
torũ. Primꝰ eniꝫ aſſimilat̃ p̄mo p̄ncipi in ciuitate ĩ quo
exiſtit ordo vl'is: reliqui aũt motores p̄ncipibꝰ particu-
laribꝰ: vñ actio p̄mi ẽ actio vl'is. Nã oĩa corpa mouent̃
ſꝫ motũ diurnũ: p̄m̃ aũt corpꝰ nõ mouet̃ ſꝫ alios motus
alioꝝ corpoꝝ: illd̾ ẽt corpꝰ ẽ maximũ ⁊ nobiliſſimũ cor
poꝝ. motꝰ etiã huiꝰ eſt velociſſimus motuuꝫ: ipſe etiam
mouet ꝓpter ſe tm̃ magis ꝓprie ⁊ vere: ⁊ hec differẽtia
ſufficit. Unde nos videmus ꝙ per iſta media ꝓbãt phi.
differẽtiam dignitatis iſtoꝝ. ſufficit g̊ iſta in diuerſitate
ꝑationũ eoꝝ. ¶ Ad ſextũ dico ꝙ ꝓpoſitio dicẽs ꝙ ce
lũ ſuppremũ nõ hꝫ ſtellã: negat̃ a phõ ⁊ a ſuo Cõmen.
multotiẽs ĩ. ı2.º metaphy. ⁊ ĩ ſua abbreuiatõe metaphy.
⁊ hec ſunt v̾ba eiꝰ loquẽdo de nũero motuũ vbi ĩcipit.
⁊ ẽ vnius celi totũ ꝯtinentis: ⁊ eſt celũ ſtellarũ fixarum.
Utrũ aũt ſit celũ nonũ dubitationẽ hꝫ. Nã ptholomeꝰ
putauit ꝙ eſt alius motꝰ zodiaci p̄ter motũ diurnũ cuiꝰ
reuolutio cõplet̃ ꝑ multa milia ãnoꝝ. Alij aũt putãt ꝙ
eſt ꝓpter motũ vel motꝰ p̄oritatis ⁊ poſterioritatis. no
ta tñ ꝙ cõmento. 4.º ı2. metaphiſice videt̃ vocare iſtuꝫ
motũ: motũ ꝓceſſus ⁊ reuerſiõis ſꝫ latinã traductionẽ
ſequit̃ dcm̃ Cõmẽ. ⁊ iſte ẽ hõ famoſus ĩ alzarac õ hoibꝰ
terre nr̃e. ſ. hiſpanie ⁊ ſequẽtes ipſuꝫ in hoc ⁊ ponũt ad
hoc aſtrolabia a qua ſequit̃ iſte motus: naꝫ ipſi ꝯſidera
uerunt ſolẽ vel reditũ ſolis in pũcto certo in zodiaco ⁊
inueniũt iſta diuerſa. Quidã tñ putant ꝙ iſta diuerſitas
eſt ꝓpter motũ vel motus additos celo ſolis: q̃dã dicũt
ꝙ hoc accidit ꝓpter errorẽ inſtrumẽtoꝝ ex quo nõ poſ
ſunt cognoſcere hec certe per ip̃a: ⁊ vl'r remotũ ẽ apud
me vt ſit celũ nonũ ſine ſtellis. nã celum eſt ꝓpter ſtellas
⁊ eſt nobilior eius pars. Et ideo qñ in ipſo ſunt plures
ſtelle eſt nobilior: ⁊ iã locutus eſt de hoc Ariſto. celum
aũt qd̾ mouet̃ ſꝫ velociſſimũ ⁊ maximũ motũ nobilior
eſt oibꝰ corporibus celeſtibꝰ: q̃ſi dicat Cõmen. ꝙ diſpõ
optima corporea debet eſſe nobilioris corporis. Et iõ
ꝯcludit vlteriꝰ dicẽs. Et iõ nõ vr̃ nobis ꝙ ſit ſine ſtellis:
ſed eſt apud me impoſſibile. Uñ ſp iuenio Cõmen. celũ
ſtellaꝝ fixaꝝ vocare celũ totũ ꝯtinẽs: ⁊ dicit in ꝯmẽto.
48. ı2. metaphy. ⁊ cũ poſuerimꝰ ꝙ oĩs orbis ẽ pp̄ ſtellã:
⁊ ſi nõ: eẽt ocioſus: ⁊ ibidẽ dic̃. ſꝫ oĩs motꝰ ẽ pp̄ ſtellas.
Poſſumꝰ ẽt dicere ꝙ adhuc ſi ſit verũ ꝙ ẽ aliud celũ ſu
pra celum ſtellatum ꝙ in illo celo ſunt ſtelle. ⁊ hoc inuit
Cõmẽ. cũ dixit remotũ eſt apd̾ me vt ſit celũ nonũ ſine
ſtellis: ⁊ nõ dixit celũ nonũ tm̃: ⁊ hoc ẽ tm̃ qd̾ ꝓbat ſua
rõ: nã rõ ſua in hoc ſtat ꝙ celũ ẽ ꝓpe ſtellas: ⁊ ſi nõ eẽt
ocioſuꝫ: per hoc aũt nõ remouet̃ celũ nonũ: ⁊ dicit in fi
ne vt iã poſui: ⁊ iõ nõ videt̃ ꝙ ſit ſine ſtellis. Si tñ pone
ret̃ corpꝰ nonũ qd̾ mouet̃ motu diurno tm̃: ⁊ qd̾ nõ hꝫ
ſtellã ⁊ demõſtrabit̃: tũc oportebit dicere ꝙ Arꝝ. q̄ nõ
vidit in ſuo tp̄e p̄ter motũ ſtellaꝝ fixaꝝ. ſ. ſupra ipſuꝫ: ⁊
voluit declarare ꝙ nõ oꝫ ponere aliud celũ: ⁊ iõ nõ oꝫ
ponere aliũ motũ p̄ter iſtos: declarauit hoc iſto mõ. ſ. ſi
eẽt aliꝰ motꝰ eſſent alie ſtelle. Naꝫ celũ nõ eſt niſi ꝓpter
ſtellã: nõ tñ ſequit̃ ex hoc abſolute ꝙ celũ ſup̄mũ ĩ quo
nõ eſt ſtella ꝙ mouet̃ motu diurno eſt ordinatuꝫ ꝓpter
celũ cõtẽtũ in ipſo: nã cetera nõ ſunt paria. Nã q̄uis ẽt
poneret̃: ita. ſ. ꝙ corpꝰ ſupremũ motũ ſꝫ motũ diurnum
nõ hꝫ ſtellã: ⁊ qd̾ eſt ſub ipſo hꝫ ſtellas: ⁊ ẽ nobilius ip̄o
inquantũ eſt ſtellatuꝫ: nõ ſeq̃tur ꝙ ſit nobiliꝰ abſolute ⁊
ſimpl'r. Naꝫ ſupremũ eſt nobilius inq̄tũ eſt maior: ⁊ q̄
mouet̃ motu velociſſimo ⁊ reliq̃ corpa celeſtia ſequun-
tur ipſuꝫ: ita ꝙ ſeruiũt ei q̃ſi: ⁊ motꝰ eius non ꝑficit̃ plus
vno motore vt dictũ ẽ: ⁊ ꝓpterea diximꝰ ꝙ motor eius
eſt nobilior oibꝰ ⁊ p̄mus illoꝝ abſolute: g̊ hoc dꝫ eẽ no
bilius: q̄ iſte diſpoſitiões ſibi attribute arguunt in ipſo
maiorẽ ꝑfectionẽ ꝑfectiõe iuenta celo exiſtenti ſub ipſo
ꝓpter ſtellã: ſed tũc opꝫ limitare ꝓpoſitioneꝫ dicentem
celũ eſt ꝓpter ſtellã: hoc mõ celũ in quo eſt ſtella eſt pp̄
ſtellã. Jſta ſunt viſa mihi helie de creta hebreo in iſta ar
dua difficultate ĩ q̃ nihil ſuſcepi ab aliq̃ moderno. ſunt
tñ aggregata ex dictis phi. ⁊ dñi Cõmẽ. q̄ ipſe videtur
dicere ſentẽtias firmiores ſententijs alioꝝ ꝑipateticoꝝ
p̄ter Ariſ. aggregaui tñ dicta eiꝰ ⁊ ordinaui mõ quo vi-

UNIVERSITARIA DE GRANADA

deꝫ ꝙ quedā verba eius exponūt reliqua intm̄ ꝙ videtur nihil eſſe dictuꝫ quin ſit in actu in verbis eius vel in potentia ꝓpinqua. ſic etiā faciam in queſtione ſequente que multum eſt cōnexa cum iſta ⁊ eſt hec.

¶ Queſtio vtrū mūdus ſit effectus ⁊ quō ē apud phos.

An pria cā ⁊ ꝯſequēter alia abſtracta dāt motū tm̄ corꝑib⁹ celeſtib⁹ vel ſunt virtutes largiētes eis ꝑmanētiā ⁊ eē. ⁊ quis eſt iſte modus ⁊ vlr quō oia entia ſunt cāta ab ipo deo glioſo ſcḋm principia phorum.

¶ Ad qōnē iā motā breuiter dico ꝙ profundi phi. ⁊ maiores eoꝝ. ⁊ maxie Auerois i tractatu de ſuba orbis ⁊ i libro. d. d. rn̄dēt ꝙ primū abſtractū nō tm̄ dat motū corꝑi celeſti ſꝫ dat ſibi eē ⁊ ꝑmanētiā eternā i ſua ſuba nō eē qḋ ꝑceſſit ꝑuatio vel nō eē: q2 hoc ē impoſle ſcḋ ꝑncipia eoꝝ. ſꝫ itelligūt ꝙ eē hui⁹ corꝑis ſeqtur ꝑmū aliquo mō ſic declarabit. ⁊ aliquo mō declaratū ē in qōne de p2io motore: nō ꝙ ſit vere ⁊ ꝓprie efficiens vt dic Cōmē. cōmēto ꝑ°. 4. celi. ⁊ dicā i ſequētib⁹: ſed ſicut dicim⁹ in reliquis abſtractis ꝙ ſunt cāta ab ipo ⁊ ſequunt ꝑ cognitionē. nam actio ſua nō eſt oino nālis neqꝫ volūtaria eo mō quo in nos dicit volūtas. ſꝫ actio ſua ſequit ſubaꝫ ſuā: ſuba aūt ſua ē cognitio: ⁊ illa ſunt cāta ab ipſo ſic itellectus vel itelligens ſcḋm ꝙ itelligens: ꝯſequit itellm̄ ita ꝙ cauſat ab itellecto. ⁊ dictū eſt in ꝑa qōne in reſpōſiōe prie difficultatis ⁊ aliqualr dictū ē in 12. meta. Cōmen. 52. de hoc. ſ. de mō ſcḋ quē entia ⁊ maxime eterna ſunt cāta a ꝑ°: ⁊ declarabit hic ꝓprie. ꝙ aūt corpora celeſtia ſunt cāta ab ipo: ꝓbat. q̊ ꝓbato hēbit mod⁹ ſcḋ quē ſūt cāta. ¶ Prio ſic actio eoꝝ ꝓpa ſeu ꝓpa paſſio ſequens eēntias eoꝝ que eſt in eis qſi differentia vel accipit in deſcriptiōe eoꝝ loco differentie ⁊ eſt vita eoꝝ ē mot⁹ etern⁹ circularis. ſ. ſic moueri: remouēs aūt ꝓpriā paſſionē alicui⁹ remouet eēntiā illi⁹: ꝯſeruās aūt ipſaꝫ in eterno ꝯſeruāt illā eēntiā. ſed ꝑm⁹ eſt cā ꝑpetuitatis mot⁹ circularis illoꝝ: g̊ ille ē cā eē ⁊ ꝑmanētie illorū ⁊ ꝯponit ſermo ſic: oē ꝯſeruās ꝓpaꝫ paſſionē alicui⁹ ſequētē eēntiā illi⁹ ē ꝯſeruās eēntiā illius. ſed primū ꝯſeruat motū circularē in corporib⁹ celeſtib⁹ qui eſt paſſio ſequēs ſubas eoꝝ. g̊ iſte eſt cā aliquo mō in eē ſube eoꝝ ⁊ in ꝑmanētia: nā remouēs eē ꝯbuſtū vel caliditatē iaꝫ remouet nāꝫ ⁊ ſubaꝫ ignis: ⁊ ꝯſequēter ſic eſt de reliqs motoribus cū ſuis corporibus: nō tn̄ oino eo mō. Vn̄ dic Aueroys lib. d. d. i mō 2° qōne 3ª. ſi mūdus eēt eternus ex ſe ⁊ exiſtēs nō ſcḋ ꝙ mobilis: nā oīs mot⁹ ꝯſtitut⁹ ex ꝑtib⁹ ē nou⁹. i. fact⁹ nō haberet efficiēs. ſꝫ ſi ē etern⁹ per diſpoſitionē ꝑ quā ſemꝑ eſt in factiōe vel creatione ſua: tn̄ factio nō hꝫ ꝑncipiū nec finē tūc dans vel cā iſti⁹ factiōis eterne magis dꝫ dici efficiens q̄ꝫ dans vel cā factiōis noue ⁊ ſcḋ hāc viā mūdus eſt factus a deo. ⁊ hoc nomē factū magis ꝯuēit ei q̄ꝫ hoc nomē eternū ſꝫ vocāt ipſuꝫ eternū vt remoueat factio. i. ipꝫ eſſe factū ex ſubiecto ⁊ i tꝑe ⁊ ponit ꝑuationē ⁊ itellit Cōmē. ꝑ mūdum corpora celeſtia ⁊ hoc magis declaro i alia via ponēdo verba Cōmen. in ſua abbreuiatiōe metaph. vbi dic hec verba: ⁊ ex hoc declaratū ē ꝙ ipſi. ſ. motores nō ſūt motores tm̄ corpoꝝ celeſtiū: ſed dāt eis formas eoꝝ ꝑ q̄s ſunt q2 qn̄ nos remouem⁹ illas. ſ. itelligētias nō inuenit forma corpoꝝ celeſtiū ſicut qn̄ remouet itellect⁹ i actu remouet vltima ꝑfectio: vel nō iuenit nobis vltima ꝑfectio: ⁊ ſcḋ iſtū modū ſunt efficientes illa aliquo mō. Nā efficiens eſt qui dat ſubſtātiam rei. Et hec vel ſi ſit actio vel actus ꝑpetu⁹ ei vel deſinens: ſed meli⁹ eſt eſſe ꝑpetuus: ſunt ēt fines eoꝝ. Nā forme corpoꝝ celeſtiū nil aliḋ ſunt niſi illḋ qḋ itelligūt de ipſis: mouet aūt ab ipſis ſcḋm deſideriū: ſunt ergo fines eoꝝ: iſta ergo ꝑncipia ponunt eſſe reſpectu hui⁹ entis ſenſibilis vt forme efficientes: ⁊ fines: recurre ad illud qḋ dictū eſt in q̄buſdā ſuppoſitionib⁹ qōnis ꝑcedētis vbi dictū eſt ꝙ eadē itelligentia ſcḋm diuerſas ꝯſideratiōes eſt finis ⁊ forma ⁊c̄. Dicit vlteri⁹ in li°. d. d. ꝙ ꝑmū ꝑnm eſt ꝑnm oiuꝫ iſtoꝝ principioꝝ ſcḋm efficiēs ⁊ formā ⁊ finē. Naꝫ forma ⁊ finis ſunt idē in h̄ genere entiū: dans aūt finē dat formā ⁊ eē: ſꝫ dans formā eſt efficiens: vult dicere ꝙ prim⁹ dat finē vt iaꝫ aliq̊ modo declaratū eſt ⁊ ipſe i illo libro declarat. g̊ ⁊c̄. Et hec oīa declarata ſunt ab ipſo in ſua abbreuiatiōe ⁊ in media expōne ⁊ in Cōmē. 12. vbi dicit: declaratuꝫ ē igit in hac ſentētia ꝙ ens nō māle qḋ iā declaratū eſt eē mouens ſubaꝫ ſenſibilē eſt ſuba an̄cedēs ſubam ſenſibileꝫ: ⁊ qḋ eſt principiū eius ſcḋ formā ⁊ finē. ⁊ Cōmē. 5° eiuſdē iquit: ꝙ ꝑncipiū prie ſube abſtracte ēt eſt ſuba ⁊ forma ⁊ finis: ⁊ ꝙ mouet vtroqꝫ mō ⁊ cū adiūctū huic illḋ qḋ dictū ē ꝯmēto ꝑ°. 4. celi. ſ. vbi dic: res eniꝫ eterne nō hn̄t agens niſi ſcḋm ſimilitudinē neqꝫ hn̄t ex q̄tuor cauſis niſi formalē ⁊ finalē ⁊ ſi hūerit aliq̄d q̄ſi agēs nō erit niſi inq̄ꝫtū eſt forma illius ⁊ ꝯſeruans ipſuꝫ: ⁊ illud etiā qḋ dicit. 12. metaphyſice. ꝯmēto. 44. vbi dic. nō ē potentia vnde neqꝫ agens neqꝫ ꝓuentus ⁊c̄. erit hoc ꝑfecte intellectū. ¶ 2° ꝓbat ſic ꝯcluſio: ꝑmū in oī genere ē cā oīum que ſunt ſub illo genere: ſicut ignis eſt cā cuiuſlibꝫ calidi primū aūt in genere vnitatis eſt prim⁹ qui eſt vere vnus ergo eſt cā alioꝝ. Vnū corp⁹ aūt celeſte ē vnū ꝯpoſituꝫ ex ſuba ⁊ q̄ꝫtitate: nā ſi nō eſſet in ipſo corporeitas. ſ. dimenſiones nō eēt corpus vere: dans ergo vnitatē vel ille qui eſt cā vnitatis exn̄tis in ipſo dat ſuū eſſe: ⁊ ſubaꝫ: primus g̊ eſt cā ſui eē. Nā ſic dicit Cōmen. 12. metaphy. cōmēto vltio. ꝙ deficit a traductiōe latina oē ꝯpoſitū: vult dicere quocūqꝫ mō ꝯpōnis vel ꝯſtitutionis indiget cā extriſeca a q̄ vel ꝑ quā illḋ ꝯpoſitū eſt vnuꝫ ⁊ ſi illud principiū eſt ꝯpoſitū idiget alio: ⁊ erit ꝓceſſus i iſinitū. Et iō oꝫ ponere vnū ꝑncipiū oio ſimplex. Tertio ḋclaratur ſupponēdo illud qḋ declaratū eſt in. 12. metaphy. ꝙ ordo exiſtēs in exercitu eſt ꝑꝑ ducē primū: ⁊ niſi eſſet iſte ordo neqꝫ exercit⁹ neqꝫ vniuerſuꝫ eēt: hec āt corpora celeſtia ſūt entia ꝑtitoria q̄ſi mēbra vni⁹ aīalis ordinata in eſſe totius vniuerſi ⁊ in ordine vniuerſali totius in tm̄ ꝙ ex oīb⁹ entib⁹ cōſtituit vnū ens. ſ. tot⁹ mundus. ſ. ſi ſit ꝑ imaginationē qḋlibet iſtoꝝ corpoꝝ ſolū exn̄s nō ordinatū ad hoc vt ſit pars totius vniuerſi ceſſabit ſuum eſſe. Nam eſſe eorū cōſiſtit in ordie. ⁊ ideo dans vel cauſa ordinis in iſtis entibus dat ſubſtātias eoꝝ: a primo autēꝫ eſt iſte ordo qui forte eſt vnitas exiſtens in oībus entib⁹ ſcḋ nās eoꝝ. que. ſ. actio ē cā vnitatis: vno mō ⁊ multitudinis: alio mō: vt dictū eſt in alia qōne: ⁊ dictū eſt a Cōmen. cōmēto vltimo metaphyſice. Unde dicit ibidē concludēs. ⁊ hec eſt cā ꝙ mūdus eſt vnus a primo: g̊ ꝓuenit aliquo mō ſubſtantia iſtorum: ⁊ forte hec eſt virt⁹ ſpūalis que eſt in entibus ꝑ quam mundus eſt ordinat⁹: ⁊ vn⁹ ⁊ eſt ſimilis ordini exiſtēti in exercitu ꝓpter ꝑncipē ſic dictū eſt: vel forte v̇tus ſpūalis eſt illḋ qḋ ꝓuenit a ꝑmo i entib⁹ et eſt in abſtractis illḋ qḋ itelligūt de ꝑmo ꝙ ē ſuba eoꝝ. Nā ſuba vel eēntia eoꝝ nil aliud eſt niſi illud qḋ intelligūt de ꝑ°: in reliqs aūt entibus ē illud qḋ hn̄t de prio ſcḋ nās eoꝝ: nā ipſa recipiūt ſuū eſſe ab abſtractis mediātib⁹ corporibus eoꝝ: eſſe aūt illoꝝ corpoꝝ. ſ. celeſtiū ē a motoribus eoꝝ aliq̊ mō vt dictū ē: nā nō ē in mā alioꝝ entiū ꝑter abſtracta recipere intellectionē. ſꝫ recipiūt eſſe qḋ eſt eis ꝓpriū ⁊ hoc apparet magis in entibus tranſmutātibus quoꝝ cā eſt motus: nā ſi mot⁹ ſolis ſit ſcḋm circulū obliquū non eſſet

gñatio neqꝫ corruptio:ſꝫ mot⁹ ē cā i eē ⁊ ꝯſeruatiōe iſto
rū iferioꝝ. Nā ab illis corpib⁹ ꝓueniūt q̄litates ꝓp̄e ⁊
figure ꝓp̄e ⁊ ꝓportiōes ⁊ mēſure ꝓp̄e. ſic bñ declarat
Auerroys i.12.cōmēto.18.motores aūt ſunt cāe motuū.
⁊ prim⁹ ē cā oiuꝫ.ſꝫ hic ē ali⁹ modus vnitatis vel vnio
nis de quo dictū ē i 2ª via. Declarat̄ p̄terea:nā q̄uis ab-
ſtracta nō dant eſſe in actu corpib⁹celeſtib⁹.ſ.eē pfectio
nale vel pfectū ſic̄ forma ꝓpria mãe:nā ſunt ſube i actu
⁊ motores coꝝ nō inherēt mãe:neqꝫ ꝓducunt̄ de potē
tia mãe ſic̄ ē de forma mãli:tñ aliquo mō ſunt forme eo
rū a q̄bus ꝓueniūt oēs actiōes coꝝ corpoꝝ ⁊ ſunt pp
motores:ita ꝙ accidentia ꝓp̄a cuiuſlibet ſunt in eis pp
motores ſicut mã determinat̄ a forma vel ab aīa ⁊ mo
tio coꝝ ꝓuenit ab ipſis:⁊ ſunt pfectiōes illoꝝ corpoꝝ
vt dictū eſt:qd̄.n.mouet ip̄z motu ꝓprio illi eſt illud qd̄
largit̄ illi prio diſpoſitiōes p quas acquirit motū ꝓp̄ū.
Et iō mouēs eſt agēs orbē aliquo mō. Uñ ⁊ dat q̄tita
tē ꝓpriā ⁊ figurā ꝓpriā iſti motui.ſ.circulare: a p̄° autē
ineſt eis mēſura ꝓpria vnicuiqꝫ illoꝝ corpoꝝ ⁊ ꝯueniē
tia iter ea adinuicē in ordie ⁊ q̄titate:ita ꝙ ex oib⁹ pfi-
cit̄ vnus act⁹.ſ.totus mūdus ⁊ bene dixit Cōmē. in de
ſuba orbis:⁊ iō cā motoꝝ eſt cā eſſe corporuꝫ celeſtiū:
⁊ q̄libet motor ꝓpri⁹ eſt cā ſui corpis. remouēs g̊ mo-
tores remouet pfectionē corpuꝫ celeſtiū ⁊ formas coꝝ
q̄uis nō ſint forme mãles:remouēs aūt pfectionē ⁊ for
mā rei remouet eē rei: ⁊ allegatuꝫ eſt ex v̄bis Cōmē. in
pria rōne:debes aūt ſcire ꝙ nō ꝯdicit huic illud qd̄ di-
ctū ē in libro celi ⁊ mundi:qd̄ nihil eſt poſſibile corrūpi
qd̄ tñ ppetuet̄ ab alio vel recipiat eternitatē ab alio:nā
nō dicimus celū eē poſſibile corrūpi ⁊ nō ſequit̄ ex mō:
ſꝫ quē dixim⁹ celoꝝ eē ⁊ abſtractoꝝ cātuꝫ eē a prio ꝙ
in nã coꝝ ſit poſſibilitas ad corruptionem. Nā in nã ⁊
ſuba coꝝ nō ē aliqua cā de cāis corruptiōiſ:qꝛ ſunt ſim
plicia nō recipiētia trāſmutationē niſi ſꝫ motū localeꝫ
circularē:ſꝫ eſſe coꝝ tñ depēdet a p̄° qꝛ prim⁹ dat eis or
dinē ⁊ vnitatē ⁊c̄. Et ꝯſidera i hoc:nā nos dicim⁹ ſi pri
mus nō eēt nō remanerēt entia qꝛ oia depēdēt a p̄° mo
dis diuerſis:mã.n.pria depēdet ab ipſo qꝛ nō pōt eē ſi-
ne forma oino:⁊ iō p̄mū efficiēs formaꝝ eo mō ꝙ for-
me mãles dicunt̄ eē facte dat eſſe mãe nō eē abſolutuꝫ:
ita ꝙ poſt p̄uationē oino fac̄ illā eē. Nā illa eſt quoddā
ens potētiale de ſe:ſꝫ dat ei eſſe actuale pfectionale:vel
actū pfectū eſſe:⁊ ſi nō eſſet hoc actuale eſſe qd̄ hꝫ a for
ma nō eſſet mã. Nā cū remouet̄ forma ⁊ finis rei remo
uebit̄ illa res:ꝺclarabit̄ āt poſtea q̄ūo forme celoꝝ ſunt
cāe eſſe mãe. Et iō ſi oino remouebit̄ formā oino remo
uebit̄ eſſe mãe:nō ꝙ in ſua ſuba eſt aliq̄ cā corruptionis
⁊ in ipſa ſit nã potēs recipere corruptionē:⁊ tñ ppetua
tur a prio:qd̄ eſt ipoſſibile a quo fugim⁹:nā ipſa in ſe eſt
ſimplex:ſic dicā de corporib⁹ celeſtib⁹ ꝙ ipſa ſunt q̄daꝫ
entia:⁊ de neceſſitate ſui eſſe ſunt motores coꝝ ⁊ maxi
me prim⁹ ſicut declaraui: Et iō remouēs eē primi remo
uet eſſe eorū qꝛ ad eſſe ⁊ pmanētiā iſtorū requirunt̄ ne-
ceſſario motores coꝝ:remouēs aūt aliqd̄ neceſſarie re
quiſitū in eſſe alicuius remouet eſſe illius:nō ꝙ in illoꝝ
corpoꝝ ſit poſſibilitas ad corruptionē. E a p̄mo rema
net illa nã eterna:nā ſimplicia ſunt que nullā cāꝫ corru-
ptiōis hn̄t. Et iō nō ſequit̄.celū vel corpa celeſtia indi-
gent eſſe primi vel motoꝝ:g̊ poſſunt in ſe corrumpi vel
ſunt poſſibilia corrūpi ſꝫ ſuas naturas. Nā nō itelligi-
mus p eſſe poſſibile corrūpi niſi habere in ſe nãꝫ poſſi-
bilē recipere corruptionē:hoc ipoſſibile eſt in eis. Dici
mus ēt ꝙ eſſe abſtractorū eſt a prio:nā ipſe ē intellectū
coꝝ. Intelligēs aūt ſꝫ ꝙ intelligēs nō eſt:ſi itellectū nō
ſit:⁊ iō dic̄ Aueroys.12.metaphiſice.cōmēto.44.mos
autē modernoꝝ in dicēdo ꝙ a tali motore ꝓuenit talis
motor aut ſequit̄ aut ꝓcedit aut a talia v̄ba nō vere in-
telligunt̄ de iſtis p̄ncipijs abſtractis. oia.n. iſta ſunt di-
ſpoſitiōes ſufficietenus agentiū nō vere:tm̄ eniꝫ eſt illic
intellect⁹ ⁊ intellm̄ pficiēs ⁊ pfectū. Uñ dic̄ ꝙ ab agēte
nil ꝓuenit niſi extrahere illō qd̄ eſt in potētia ad actuꝫ:
ſꝫ illic nō ē potētia ideſt qꝛ illic nō eſt ſubiectū. vñ neqꝫ
agenſ.i.niſi ſꝫ ſimilitudinē ſicut dixit i ſua abbreuiatiōe
metaphyſice ad iſtū ꝓpoſitū ipſe.ſ.prim⁹.eſt ēt cā ordi-
nis exiſtētis in ipſis:eē eniꝫ iſtoꝝ eſt ſꝫ ꝙ ſunt p̄ncipia
pticularia ſub p̄mo p̄ncipe ſicut ēt ⁊ ordo nobiliū regē
tiū exercitū in hoc ꝯſtitutoꝝ eſt pp primū duceꝫ ſm ꝙ
ſunt ꝯſtituti:ſed qꝛ abſtracta ſunt entia vel ſuū eē abſo-
lute eſt inq̄tū ſunt nobiles vel ſerui cōſtituti a p̄mo.naꝫ
ipſi ſunt ſimpliceſ ⁊ nō iuenit̄ in eis eē modus ſꝫ ꝙ ſunt
ſerui:⁊ modus ſꝫ quē nō:q̄uis ſint entia vt iuenit̄ hoc
in cōpoſitis.i.ꝙ eē abſolute ſeruoꝝ nō eſt a domino: ſꝫ
ꝙ ſunt ſerui ē a dño. H aūt nō iuenit̄ in abſtractis niſi qꝛ
ſeruitudo coꝝ eſt ordo vel intellectū qd̄ itelligūt. intel-
lectuꝫ aūt in eis eſt idem cum intellectu ſicut dictum eſt:
ſed qꝛ intellectum eorum eſt illud qd̄ intelligūt a primo
modis diuerſis:⁊ intellectū coꝝ eſt ſua ſuba ſeruitudo
coꝝ eſt ſua ſuba. Declaratū eſt ergo ꝙ illi ſunt entia ſim
pliciter ſꝫ ꝙ ſunt ſerui. ⁊ iō ſi dominuſ nō ſit.ſ.p̄mus illi
non ſunt:nō tñ ſunt poſſibiles corrumpi. Dico ꝯñter ēt
de ꝯpoſitis ꝙ eē eorū ē a p̄mo.nā ipſa ſunt entia pp cō
poſitionē ⁊ vnitatē:q̄ ē in cōpoſitiōe coꝝ:⁊ ꝓpter alia
dicta ⁊ dicēda:dans aūt ꝯpoſitionē ⁊ vnitatē eſt prim⁹
mediāte motoreſ ⁊ corpora celeſtia:⁊ forma ꝓuenit ab
ipſo iſto mō:mediāte tñ agente pticulari:⁊ ordo intelle
ctualis quē cognoſcim⁹ eē in ipſis ꝓuenit ab ordie itelle
ctuali in ſe ſimplr. vñ dicit ph̄s niſi eſſet motus ſolis in
circulo obliquo nō eēt gñatio neqꝫ corruptio. Et cum
erūt hec oia bñ ꝯſiderata ſoluent̄ multe difficultates in
multis ſciētijs:⁊ nō oportebit dicere oia entia eē i p̄di-
camēto relatiōis:ita q ſuba coꝝ ꝯſiſtit i relatiōe: nō ꝙ
relatio ſit i eiſ addita ſubo accñs eis ſic̄ narrauit Auer.
⁊ Aui.i libro deſtructio deſtructionū. Nota tñ ꝙ nō ē
ꝓp̄e efficiēs in reb⁹ eternis:ſꝫ efficiens ſꝫ ſimilitudineꝫ
vt dixi. vñ ſicut dicit Cōmen. in illo libro: actio agentis
nō ꝯſiſtit i p̄uatiōe ſꝫ ꝙ ē priuatio: qꝛ p̄uatio nō ē act⁹
neqꝫ in eſſe cui nō ieſt p̄uatio:qꝛ qd̄ hꝫ eē pfectuꝫ i vltia
eius pfectiōe nō indiget efficiente, vel ꝓducente. vñ cō-
cludit ꝙ tm̄ ꝯſiſtit i eē i tp̄e in quo ei ieſt admixta p̄ua-
tio ⁊ ē eē potētiale:⁊ iō dic̄ ꝙ motus ſp idiget motore.
Sed adhuc accidit in hoc maxia difficultaſ. nā Cōmē.
in.12.metaphy.in ſolutiōe ioāniſ grāmatici dicit i corpe
q̄dē celeſti nō eſt potētia vt corrūpat̄:qꝛ nō hꝫ ꝯtrariū.
eſt igit̄ pmanens p ſe ⁊ p ſuā ſubaꝫ. Mot⁹ aūt ipoſſibi-
le eſt vt ſi remanēs p ſuā ſubaꝫ cū hꝫ ꝯriū.ſ. quieteꝫ:ſm
igit̄ pmanētiā mot⁹ oꝫ nos ponere aliā itētionē rema-
nentē in ſe:ecōtrario pmanētie q̄ eſt i ſuba. ⁊ iō nō ē in
celo poſſibilitas niſi vt q̄eſcat. vñ cōcludit ꝙ motus eſt
neceſſariuꝫ p aliud poſſibilis ex ſe: ſꝫ ipoſſibile eſt iueni
re ſubaꝫ poſſibilē ex ſe neceſſariā ex alio : qꝛ illud i quo
eſt potētia in ſuba neceſſe eſt vt trāſmutet̄ eius ſuba : ⁊
impoſſibile ē vt acq̄rat pmanētiā ⁊ eternitateꝫ ex alio
niſi nã poſſibilis trāſmutet̄ in nã neceſſarij. ⁊ dicit vlteri
us. cuꝫ enim declaratū eſt corpus eē eternū poſſibile eſt
exiſtimari ꝙ nō idiget in hoc eē ponere p̄ncipiū nobili-
us eo:ſed ipſe ibidem declarat ꝙ neceſſariuꝫ eſt ponere
principiuꝫ nobili⁹ ipſo ꝓpter pmanētiā ⁊ eternitatē mo
tus oino itrāſmutabile. ⁊ nō ponit hoc pp pmanētiam
corpis celeſtis:⁊ in de ſuba orbis verſus finē loquendo
de motore dicit:⁊ vt ſit aīa nō admixta mãe ſꝫ aīa cor-

poꝛis eterni:ita ꝙ iſta aīa nō ſit abſtracta a coꝛpe ſuo:
⁊ cū hoc ſepata ab ipſo inq̄tū illō coꝛp⁹ nō idiget ipa.
qꝛ ē pmanēs ꝑ ſe ex oīb⁹ iſtis: ġ videt ꝙ coꝛpa celeſtia
nō indigēt in ſuo eē ⁊ pmanētia motoꝛib⁹ coꝝ. ¶ Op
poſituꝫ tn̄ appet ꝑ dicta. P̄.in fine de ſuba oꝛbis inquit
ꝙ datoꝛ cōtinuatiōis motus ē datoꝛ mot⁹ celi:⁊ niſi ipe
eēt deſtrueret mot⁹:⁊ ſi mot⁹ ⁊ celū.celū.n. eſt ꝑ motuꝫ
ſuū:⁊ ſi motus celi deſtrueret mot⁹ entiū inferioꝛuꝫ de-
ſtrueret.⁊ ſic mūdus. Ex quo verificat ꝙ datoꝛ ꝯtinua-
tiōis motui ē datoꝛ eē oīb⁹ alijs entib⁹. Et ī illo tracta
tu v̄ſus mediū inq̄t.⁊ debes ſcire ꝙ iſtō coꝛp⁹ celeſte nō
indiget v̇tute mouēte ī loco ſꝑ tm̄: ſꝫ largiēte v̇tutē ī ſe
⁊ in ſua ſuba pmanētiā eternā:qm̄ ⁊ ſi ſimplex ſi mō hꝫ
potētiā ī ſe ad corruptionē tn̄ eſt 'finite actiōis nec̄ario
qꝛ ē finitaꝝ dimēſionū ⁊ termiatū a ſupficie ꝯtinēte ip-
ſū. Et oē tale cū itellect⁹ poſuerit ipꝫ exn̄s ꝑ ſe abſqꝫ eo
qō largit ipi pmanētiā ⁊ eternitatē:nec̄e ē vt ita ſit ō fi-
nitate ſue pmanētie ſic̄ ē de finitate ſue actiōis:vult dice
re. Et iō dās ꝑpetuitatē actiōi ei⁹ dat eternitatē ſue per
manētie. ¶ Vn̄ ꝯcludit. Et iō nec̄e ē ī itellectu eē potē
tiā largiētē ipſi pmanētiā eternā quēadmodū largit ipi
motū ꝓꝑuꝫ eternū ⁊ nō h̄ tm̄.ſꝫ nec̄e ē hic eē v̄tutē que
largit ei motū ꝓꝑuꝫ ſiue actionē q̄ ē eternitas iter cete
ros mot⁹.ſ.motū localē ī circuitu ⁊ figurā ꝓꝑaꝫ iſti mo
tui.ſ.ſphericā:⁊ mlta alia q̄ pōit ibidē:⁊ ī fine hui⁹ ſer-
monis rephēdit dicētes ꝙ Ari.nō dic̄ cāꝫ agētē ſꝫ mo-
uētē tm̄. Vn̄ ſic̄ dic̄ ibidē:finis.n.ſignificat agēs ſignifica
tiōe nec̄ria ſic̄ motū mouēs. Dic̄ ꝑterea ꝯ Auic̄. ⁊ alga
zel ꝙ quedā entia ſunt quoꝝ differētia ſubſtātiales ſunt
ꝑ motū vel motus ⁊ celū ⁊ inferioꝛa ſunt hui⁹ generis.
⁊ niſi mundus eſſet ſm hāc diſpoſitionē.i.ꝙ ſua ſuba cō
ſiſtit in motū:mūdus nō idigebit deo poſt ſuū eē. Et dic̄
ꝑterea ꝙ Ariſto.videt ꝙ mūdus hꝫ efficiēs ⁊ dans mo
tū in coꝛpoꝛibus celeſtibus dat eē in eis. Nā per motuꝫ
ſuſtentat eoꝝ eſſe. P̄.dicit ꝙ ipſe dat vnitatē per quam
mundus eſt vnus:dans aūt vnitateꝫ q̄ eſt ꝯditio req̄ſi-
ta in eſſe cōpoſiti eſt dans ꝑtes ſicut declarauit ibidem.
declaratū eſt ġ ꝙ celū idiget ꝑpetuitate ⁊ pmanētia ſui
eē a motoꝛe ⁊ maxie a pꝛio. Oppoſitū tn̄ vr̄ ex dictis:⁊
vtinā ſcirē veritatē huius. Ad hoc tn̄ dico ꝙ multū dif
fert dicere celū habere potētiā in ſe ⁊ ī ſua ſubſtātia vel
eſſe poſſibile ex ſe:recipiunt tn̄ ꝑpetuitateꝫ ab alio:⁊ di
cere ꝙ non remanet eſſe celi ſine eſſe motoꝛū. Nam ſm
pꝛimū modū intelligit ꝙ in ipſis eſt nā recipiens coꝛru-
ptionē ⁊ ꝯrietateꝫ vel ꝙ ſint poſſibilis coꝛrūpi ſm nās
eoꝝ:⁊ ſunt vere ꝯpoſita ita ꝙ ille foꝛme ꝯſtituunt ī eſſe
ꝑ ſua ſubiecta:recipiūt tn̄ ꝑpetuitateꝫ ab alio:⁊ hoc eſt
impoſſibile. Nā illud qō ſꝫ ſuaꝫ nām eſt poſſibile ita ꝙ
hꝫ potētiā ad coꝛruptionē a nullo recipit ꝑpetuitatē ⁊
hoc ꝓbant rōnes ꝑoꝛes:⁊ maxie cū ſint itellecta dicta
Cōmen.in locis ꝓꝑijs. Sꝫ aūt aliū modū itelligit ꝙ de
rebus nec̄io requiſitis ad pmanentiā ⁊ eſſe ſubſtātie celi
ſunt eoꝝ motoꝛes ⁊ maxie ꝑmus: ſicut de neceſſario re
quiſitis ad eſſe ⁊ pmanētiā māe ē foꝛma aliquo modo:
dixi aūt aliq̄ mō.ipa.n.nō ꝯſtituunt ī eē ꝑ ſuas foꝛmas ſi
cut cōpoſita:neqꝫ foꝛme eaꝝ ꝑ ipſa:neqꝫ in ipſis ē nā re
cipiēs coꝛruptionē:⁊ ꝑ ꝑmū ꝯtinuant in eſſe.nā hoc eſt
impoſſibile:neqꝫ hn̄t nāꝫ recipientē ꝯrietatē:⁊ hoc pꝛo
bant rōnes facte in oppoſitū.⁊ ꝯſidera bene in hoc:ſꝫ ꝑ
declarationē maioꝛē v̇boꝝ Cōmē. cū dic̄ ꝙ coꝛruptio
in ipſo.ſ.in ſua ſuba eſt ipoſſibilis ſicut q̄es. Et dicit eſt
qō permanens per ſe ⁊ per ſuā ſubaꝫ.ſed motus ipoſſi-
bile eſt eſſe ꝑ ſe pmanēs:qꝛ hꝫ oppoſitū ⁊ eſt q̄es. Et di
xit ꝙ iō dic̄ phs ꝙ nō ē timendū ꝙ celū q̄eſcat in aliqua
hoꝛa:⁊ nō dixit ꝙ coꝛrūpet ⁊ dicit ꝙ ſi mot⁹ celi ē eter-
nus:ſuba celi eſt eterna ⁊ nō ꝯuertit:⁊ dicit ꝙ ꝓꝑter ꝑ-
manentiā motus celi ē neceſſariū nobis ponere rē aliaꝫ
pmanentē ex ſe:⁊ hoc nō idigem⁹ ī pmanentia ⁊ ꝯtinui
tate ſube celi. Et in fine ſube oꝛbis īquit loq̄ndo de aīa
celi.⁊ cū hec ē ſepata ab ipſo inq̄tū illō coꝛp⁹ nō idiget
ipa:qꝛ ē pmanēs ꝑ ſe vt poſitū ē. Dico ꝙ idigere moto
rib⁹ in pmanētia celi dupl'r itelligit. Vno mō ꝯſiderato
celo ſm ſuā ſubaꝫ tm̄: nō ſꝫ ſuā actioneꝫ ſꝫ ſm motum
circularē eternū q̄ eſt paſſio eius ſequēs ſubaꝫ eius.ſ.re
cipere motū circularē. Alio mō ꝯſiderato cū eius actio
ne ſimul. Adhuc ꝑm⁹ mod⁹ dupl'r itelligit aut ꝙ idiget
dante pmanentiā ⁊ ꝑpetuitatē ſue ſube: qꝛ in ipſo eſt nā
recipiēs coꝛruptionē.ſ.qꝛ hꝫ potētiā ad coꝛruptionē vt
dcm̄ ē:aut qꝛ idiget ꝑpetuitate:qꝛ ſua pmanentia nō eſt
poſſibilis niſi ꝑ res idigētes alio ſic̄ eſt vnitas ⁊ oꝛdo ⁊
reliq̄ diſpōnes q̄ nō iueniunt ī ipo niſi ꝑꝑ ꝑm. Mot⁹ ēt
localis dupl'r ꝯſiderat. Vno° ſꝫ ꝙ ē localis tm̄. Alio° ſꝫ
ꝙ eſt mot⁹ localis coꝛpis celeſtis. Iſte āt mod⁹ diuerſi-
mode adhuc ꝯſiderat ī reſpectu oīuꝫ ei⁹ cāꝝ.ſ. motoꝛis
eterni intrāſmutabilis oīno ⁊ mobilis eterni cui nō ieſt
potentia ad coꝛruptionē ⁊ neceſſitatē mot⁹ localis ꝯti
nui illi⁹:vel ꝯſiderat ſꝫ ſe:nō ꝑ relationem ad oēs eius
cās.⁊ tūc dico ꝙ ſi ꝯſideret celū mō ſecūdo.i. cū ſua ac-
tiōe:tūc de nec̄itate pmanētie ei⁹ req̄rit motoꝛ ⁊ maxie
ꝑmus:nā ſi paſſio ꝓꝑa rei nō eēt: vel actio ei⁹ ſequens
ſubaꝫ ei⁹ nō eēt ſuba ei⁹. Et iō cā ꝑpetuitatis mot⁹ ē cā
ꝑpetuitatis ſube ⁊ pmanētie ei⁹:ſꝫ ēt modū 2m ꝑme di-
uiſiōis:pꝫ ꝙ idiget pmanētia q̄ ꝓuenit a p°ſic̄ ōclaraui.
Sꝫ aūt ꝑmā ꝑteꝫ diuiſiōis pꝫ ꝙ nō idiget ꝑpetuitate: qꝛ
nō hꝫ potētiā ad coꝛruptionē neqꝫ ꝯriū:neqꝫ ē ꝯpoſitū
neqꝫ hꝫ aliquā cāꝫ ex cāis coꝛruptiōis:⁊ ꝙ ōclarat h̄ to
tū ē illō qō dic̄ Cōmē.ī li°.d.d.q̄ne.io.ꝙ coꝛp⁹ celeſte
apō oēs phos eſt nec̄iū ꝑ aliū.i.ꝑ cām:nota tn̄ ꝙ nō eſt
poſſibile ex ſe nec̄iū ꝑ aliō:⁊ iā locut⁹ ſum de hoc ī alia
q̄ne. Mot⁹ ēt localis circularis ꝯſiderat⁹ abſqꝫ ei⁹ cā
eſt poſſibilis:qꝛ hꝫ oppoſitū.ſ.q̄eteꝫ:⁊ poa ſꝑ ē admixta
motui: ⁊ iō ſꝑ indiget motoꝛe:vn̄ q̄uis coꝛp⁹ celeſte de
ſua nā ſit ī poa ad motū ⁊ ē aptū ſic ab illo motoꝛe mo-
ueri: tn̄ ipꝫ ē ō ſe ens actu:⁊ niſi eēt motoꝛ hēret ꝑuatio
neꝫ mot⁹:⁊ iō aliq̄ mō reſiſtit:vt Cōmē.tractatu de va-
cuo:⁊ aliq̄ mō nō:⁊ ei⁹ motoꝛ nō ꝑt ipꝫ veloci⁹ mouere
⁊ h̄ ieſt ei ꝑꝑ talē nāꝫ illi⁹ coꝛpis ⁊ motoꝛis illi⁹.ſ.ſic mo
ueri. Cōſiderat⁹ āt ī ꝯpatiōe ad oēs ei⁹ cās eſt nec̄arius
etern⁹:ita ꝙ n̄ eſt poſſibile nō eē:⁊ totū h̄ eſt clarū ſciē
tib⁹ ꝯmenta:⁊ maxie.21.meta:vbi loq̄t ō ioāne grā. Et
cū h̄ ſunt bn̄ ꝯſiderata ſoluūt mlte difficltates. Nūc eſt
viſuꝫ mihi aggregare ex dictis Auer.illō qō eſt ꝯueniēs
huic.ſ.ꝙ oīa ētia ōpēdēt a p°. Inq̄t.n.ī ſua abbꝛeuiatio
ne meta.poſtq̄ ꝯpleuit ſmōeꝫ ō motoꝛib⁹ abſtractis ꝙ
abſtracta ſūt cāe coꝛpoꝝ celeſtiū eo mō q̄ diximus⁹: ⁊ pm
abſtractoꝝ: ē cā alioꝝ:el'a āt ſt ō nec̄itate cāta a motu
coꝛpoꝝ celeſtiū:⁊ h̄ iā ōclaratū ē ī li. celi. Ibidē.n.dcm̄
ē ꝙ ō nā mot⁹ ē cāre calitatē. Ad eē āt calitatis ſeq̄t le-
uitas q̄ ē foꝛa ignis.vult dicere ſeq̄ns foꝛmā ignis vl' ꝙ
accipit loco foꝛme. Et dic̄ vlteri⁹ ꝙ ad ꝑuationē mot⁹
ſeq̄t oppoſitū.i.grauitas.⁊ iō ignis termiat ī ꝯcauo coꝛ
poꝛis celeſtis.terra āt ē ī medio ꝑꝑ remotionē ei⁹ a mo
tu ꝯtinētis:ſimplicia āt media q̄ ſt iter ignē ⁊ terrā.ſ.aer
⁊ aq̄:iueniūt ſꝫ duplicē diſpōnē:ita ꝙ ſt grauia ⁊ leuia.
grauia reſpectu ſupioꝝ:⁊ leuia reſpcū iferioꝝ: ⁊ vl'r qꝛ
eē coꝛpoꝝ ſimpliciū ē ſꝫ ꝙ ſt ꝯria. Cā āt ī ꝯrietate coꝝ
nihil aliud eſt niſi mot⁹ coꝛpis celeſtis. Coꝛp⁹ celeſte de
neceſſitate ē efficiēs coꝝ ⁊ ꝯſeruās:⁊ nō tm̄ hoc hꝫ coꝛ
pus celeſte reſpectu illoꝝ:ſed etiā ponit q̄ſi foꝛma coꝛ
⁊ ſimplicia reſpectu illius quaſi mā. Inferioꝛ enim coꝝ

perficitur per ſupius ⁊ oīa perficientur in fine corporis
celeſtis. Et h̄ iā declaratū eſt in libro celi. corp⁹ etiā cele
ſte inq̄tū rotūdū nō pōt eſſe ſine corpore circa qḋ reuol
uit̄: ⁊ eſt cētrū. terra aūt eſt talis reſpectu celi. cū aūt ter
ra ſit reliqua elta ſūt de neceſſitate: ğ elta ſequunt̄ eē cor
poris celeſtis ſicut ſequit̄ lapides ⁊ parietes a forma do
mus. Et cū h̄ ſit ita corpus celeſte eſt cā eē eltoꝝ ſm cō-
ſeruās ⁊ efficiēs ⁊ formā ⁊ finē. Debes tn̄ ſcire ꝙ hec de
clarata ſunt perfecte ab ipſo in cōmētis ei⁹: ⁊ maxīe in
dictis de celo ⁊ mūdo: ſed hic tm̄ ſupponit iſta. Et iō nō
multū īſiſtit. cura ēt phī nō eſt de nominib⁹. Et iō poſtea
in illo libro pōit dicta q̄ſi media īter dicta ſua: ⁊ Auicē.
ego aūt accipiat̄ ex dictis ei⁹ qḋ eſt ꝯueniēs poſitiōibus
ei⁹ in cōmētis ſuis. vn̄ vlteri⁹ aſſerit ꝙ de reb⁹ homoge-
neis: ⁊ aīatis nō īdigem⁹ in aſſignatiōe cauſaꝝ eoꝝ niſi
elemēta ⁊ mot⁹ corporū celeſtiū: ⁊ hoc in homogeneū:
ſ; inaīatis op; ponere generās etiā de ſpē eoꝝ aut aliḋ
loco illi⁹. Et iō dicit Ari. ꝙ ſol ⁊ homo generāt hoīe;.
Nā iſta gn̄abilia corruptibilia īdigēt q̄litatib⁹ ꝓprijs ⁊
figuris ꝓprijs ⁊ ðtermīatis q̄ ꝯueniūt a motib⁹ diuerſis
⁊ aſpectib⁹ corpoꝝ celeſtiū: ⁊ hec mēſura in oī ſpē iſtoꝝ
nō ꝯuenit niſi ab arte diuina ītellecta p ſe. nā iſte forme
habēt eſſe multiplex ⁊ eē eoꝝ pfectū ē in abſtractis. Et
maxime in p̄mo ſic declarat cōmentator in. ı2. metaph.
⁊ in alijs locis ꝯtra platonē ⁊ Themiſtiū: ⁊ Auic. ⁊ dic̄
in ſua abbreuiatiōe in loco p̄dicto: ⁊ q2 illa corpora ſūt
viua dāt vitā iſtis īferiorib⁹. Nā nihil pōt mouere ma-
teriā ad perfectionē aīale; niſi corpus animatū. Nā res
attribuit alijs ſimilē ſubē eius: ⁊ in dicta abbreuiatione:
dicit in hoc ꝓpoſito poſt iā ſuperius dicta: ⁊ cu; hec ſic
ita ſicut narrauimus ⁊ declaratū eſt de corporib⁹ cele-
ſtib⁹ ꝙ ſunt cā in eſſe elementoꝝ: ⁊ ſm quot modis ſunt
cauſe eorum. dicam⁹ ꝙ forme eloꝝ ſunt cauſe ꝓpinq̄ in
eē prime mãe cōis eis ſm formā ⁊ finē tm̄. Nā mãm pri
mā impoſſibile ē habere cās p̄ter iſtas duas tantū. Na;
efficiēs p̄ducit rē dādo acto vl̄ rei acte rē ſibi ſimilē ⁊ ē
forma: mã aūt prima nō habet formā: ideo neq; efficiēſ
vult dicere. ꝙ nō h; formā que ſit de ſubſtātia vl̄ eēntia
eius vel ps eēntie: neq; h; aliā materiā: q2 ipſa ē prima.
Ipſe etiā declarauit ꝯmēto primo quarti celi. q2 res eter
ne nō habēt efficiēs: niſi ſm ꝙ eſt forma eoꝝ aliquo mo
do ⁊ cōſeruās: declarauit hoc etiā cōmēto. 92. ſecūdi ce
li. Poſſum⁹ ēt alio modo ymaginari mãm eē cauſata;.
Nam hoc nomen mãe dicit̄ de corpore celeſti: ⁊ de ipſa
materia ſm prius ⁊ poſterius: que aūt talē habēt diſpo
ſitionē primū eoꝝ eſt cā alioꝝ. ſm hoc ergo erit mã cor
poru; celeſtiū cā in eē iſtius mãe. ⁊ cā in eē mãe corporis
celeſtis ſunt forme eoꝝ. i. motores abſtracti vt declara-
tū ē. neceſſitas aūt iſtius ordinis in illis intelligitur hoc
modo: quia enim ſunt abſtracta ſm eſſe perfectū habēt
p̄ducere vel ordinentur ab ipſis alia entia: ſed quia que
dam iſtoꝝ entiu; forme eoꝝ nō poſſunt eē ſine ſubiecto
de neceſſitate eſt vl̄ ſequitur eſſe ſubiecti: ⁊ eſſe iſtaꝝ for
maꝝ in mã eſt pp neceſſitatem: ſed eſſe eoꝝ in ſe eſt pro
pter nobilius. Nam eſſe eoꝝ de neceſſitate meli⁹ eſt nō
eſſe vel priuatione eaꝝ. Et propter hoc ſoluitur dubiū
accn̄s in eſſe iſtarum formarum. nam poteſt quis dicere
ex quo entia habent pfecti⁹ eſſe in reb⁹ abſtractis quare
inueniuntur ſm modū minuſ nobilem: niſi quis dicat ꝙ
finis in h̄ eſt eſſe eaꝝ in materia: ⁊ ſic magis nobile erit
pp minus: ſed nos dicamus ꝙ eſſe earum hoc modo eſt
de neceſſitate aliud eſſe ⁊ eſt q2 eſſe nobili⁹ eſt p̄uatiōe:
⁊ iō eſſe eaꝝ eſt diminutū: eſſe āt eaꝝ diminutū eſt ma-
gis nobile reſpectu p̄uatōis: eſſe āt eaꝝ diminutū ⁊ ma
teriale eſt pp neceſſitate;: q2 non poſſunt eſſe ſm diſpoſi

tionē pfectiorē. vult dicere ſ; ꝙ ſunt in actu: q2 qn̄ ſunt
in potētia ſicut dr̄ q2 forma artificialis eſt in potētia in
aīa artificis vt dcm̄ eſt q ōne p̄cedēti hn̄t nobilius eē: in
actu aūt nō pn̄t hr̄e maiorē pfectionē q̄ iſta. ſ. eē mãle.
⁊ dic̄ vlteri⁹ ꝙ ſicut nos nobiliores ſumus docēdo alioſ
cū hēmus vltimā pfectionem ſm ꝙ eſt poſſe eis: ſic ē di-
ſpoſitio p̄ncipioꝝ abſtractoꝝ i eſſe corpoꝝ celeſtiū ab
ipſis: ſ; forme q̄tuor corpoꝝ. ſ. eloꝝ ſūt pp nec̄itatem. ſ.
pp eſſe formaꝝ corpoꝝ celeſtiū. vult dicere ſicut dictu;
eſt: q2 elta ſunt pp corpa celeſtia inq̄tum ſunt rotunda.
Corpa aute; pp motores eoꝝ: vel forte q2 de nã illoꝝ
motoꝝ eſt ꝯuenire ab ipſis alia entia. Dicit vlterius ꝙ
inueniunt̄ ēt in mã pp neceſſitate;: ⁊ q̄ſi accidit eis nec̄i
tas duplici mō ſm ꝙ ſunt entia. alio° ſm ꝙ ſunt in mã.
Cā aūt iſtoꝝ neceſſitatū in eis eſt eſſe corpoꝝ celeſtiu;.
nā neceſſitas in eoꝝ eſſe eſt eſſe corpoꝝ rotundoꝝ ⁊ in
eſſe eoꝝ in mã eſt eē corpoꝝ celeſtiū in ſubo: vt puto ſi
nō ſit error in ſcriptura: ꝙ vult dicer̄ cū dicit in ſubo cor
pus circa qḋ voluent̄ ⁊ eſt centꝝ: ⁊ forte ītelligit p ſubm
corpuſ celeſte qḋ dr̄ ſubm reſpectu forme abſtracte non
mã: ſ; illḋ qḋ magis vr̄ ſm poſitionē ſuā eſt ꝙ nec̄itas in
eſſendo entia eſt pp pfectionē motoꝝ. nā res abſtracte
⁊ pfecte ꝯueniūt ab ipſa alia entia vt dcm̄ eſt: ⁊ cā in eē
mãli eſt q2 nō pn̄t hr̄e pfectione; nobiliorē iſta: ⁊ q2 ne-
ceſſe eſt eē corp⁹ circa qḋ voluit̄ celū: ſequit̄ vlteri⁹ dicēs.
forme āt q̄ ꝯueniūt poſt mixtionē eloꝝ ⁊ ꝯplexione;: ſi
cut forā vegetabiliū ⁊ forā hoīs eē eoꝝ eſt pp aīa; ītel
lectiuā: ⁊ eē aīe ītellectiue vl̄ rōnis pp nobili⁹ ſic̄ ē diſpō
in corpib⁹ celeſtib⁹: puto ꝙ ītelligit p h̄ ſi p aīa; ītellecti
uā ītellexit abſtractā a mã ꝙ ipſa īuenit̄ pp ſe: ⁊ q2 h; eē
nobile ſic̄ reliq̄ ītelligētie cāte aliq̄ mō. Et iō dic̄ ꝙ ens
magiſ ꝓpinquū corpib⁹ celeſtib⁹ ſ; nobilitatē eſt hō: ⁊ ē
q̄ſi mediū īter eē eternū ⁊ gn̄abile ⁊ corruptibile: ſ; ſi ī-
tellexit p aīam ītellectiuā v̄tutē cogitatiuā ſequens for-
mā mãlē ꝓpriā hoīs vt vr̄ ex dictis ei⁹ cū dixit ⁊ eſſe aīe
ītellectiue vl̄ rōnalis ēt ī mã ē pp nec̄itatē: tūc ītelligo p
illḋ qḋ dixit pp nobile ſic̄ eſt diſpō in corpib⁹ celeſtib⁹ ꝙ
hec aīa q̄ aliqn̄ vocat̄ ītellect⁹ ē pp aīa; ītellectiuā ſicut
corpa celeſtia ſūt pp motores eoꝝ: ſ; magis vr̄ mihi ꝙ
h̄ eſt dcm̄ auēpace de ītellectu poſſi. hūc. n. libꝝ ꝯpoſuit
an̄ ꝯmētū mltis ānis. ſ. totā ſūmā phīe ⁊ logice ī qua pp
breuitate; ſecut⁹ eſt alios ī multis: inuit tn̄ q̄ſi ſemp illaſ
nō eſſe firmas ſnīas. Et iō dic̄ poſtea ꝙ ꝓportio anime
rōnalis cum formis inferioribus ipſa eſt ꝓportio rōna-
lis ad ītellectū acq̄ſitū: ⁊ ex h̄ vr̄ ꝙ ipſe loq̄t̄ hic ſm opi
nione; auēpace: ſ; ſ; pōne; ꝓpriā in q̄ pōit ꝙ mãlis ītel
lect⁹ ē etern⁹ ⁊ acq̄ſit⁹ corruptibilis nō v̄ificat̄ h̄. nā cor-
ruptibile non eſt nobili⁹ eterno ⁊ abſtracto: ⁊ forte vult
dicere. ꝙ eſſe aīe ītellectiue ſ; ꝙ eſt recipiens eſt pp eſſe
nobili⁹ hoīs. ſ. vt hō p ipſam ſit ītelligens ⁊ nobilis ⁊ ēt
pp nã; ſuā īeſt ei h̄: ſ; eſſe ipſi⁹ ſ; ſe ipſa eſt p̄p ſe. illud āt
qḋ dixit ſic̄ eſt diſpō ī corpib⁹ celeſtib⁹. i. q̄bus appropri-
ant̄ motoreſ pp meli⁹ ⁊ vt ſint nobiliora: cū āt dixit hāc
aīa; eſſe in mã: forte vult dicere ꝙ ipā attribuit̄ corpi ⁊
recipit a potentijſ aīe mãlis: ⁊ ſ; h̄ forte ītellect⁹ acq̄ſit⁹
ſeu ī hītu ē nobilior aīa ītellectiua vt ē r̄ceptiua: nec ē re
motū ꝙ ſit ī aliq̄ abſtracto: n̄ ita pfecto al̄ q̄ diſpō ꝓpe p
fectōe; hoīſ: ⁊ maxīe qn̄ h̄ iuēit̄ ī ipō pp ſuā nã; dimiu-
tā reſpcū aliaꝝ ītelligētiaꝝ: ⁊ forte h̄ iuēit̄ ī ea ſcōaria
ītētiōe pp hoīe;: p̄maria āt pp ſuā nãm q2 nō pōt alr̄ eē
⁊ meli⁹ ē ſic eē q̄ nō eē oio. Inq̄t vlteri⁹. ⁊ ꝓportio ſenſiti
ue ad rōalē ē ꝓportio vl̄ hītudo mãe: ⁊ ꝓportio vegeta
tiue ad ſenſitiuā: ⁊ ꝓportio hōgenei ad vegetatiuā ēt ē ꝓ
portō mãe: ⁊ ipāmet ē ꝓportō for͛ hōgenee ad elā. ⁊ hō
ē illḋ ī q̄ ꝯiūgit̄ eē ſēſibile cū eē ītellectuali: pp qḋ āt īue-

UNIVERSITARIA DE GRANADA

nitur de anima ſenſitiua ⁊ vegetatiua plus vna ſpē. Vr̄
.n. ꝙ eſſe eoꝝ eſt ꝑꝑ ꝑfectionem. ⁊ vr̄ ꝙ q̄dam eaꝝ ſūt
ꝑꝑ hoīem vel quedam ꝑꝑ quaſdam. In aliq̄bus autem
aīalibus hoc non vr̄. ⁊ ideo poſtea declarabit̄ ꝙ quedā
etiam corrumpūt quedā ꝑ accn̄s ⁊ ꝑꝑ neceſſitateʒ māe
ſicut ſcorpiōes ⁊ alia venenoſa que vident̄ corrumpere
q̄dam alia que ſi non ſint nobiliora nō ſunt minus nobi
lia: ⁊ dicit loquēdo de ſollicitudīe ꝙ ſi īuenirent̄ iſte res
q̄ ꝓueniūt de neceſſitate māe a quoꝝ eſſe accidit maluʒ
eſſet magis malū. Nā impoīe eſt in eſſe eoꝝ magis hoc
⁊ exemplificat de igne cuiꝰ vtilitas eſt manifeſta: ſʒ ſibi
accidit corrūpere multas res. ⁊ ꝯcludit vlteriꝰ dicēs. Iā
declaratū eſt ex iſto ſermone q̄s eſt modus eſſe reꝝ qua
rūdā a q̄buſdā: ⁊ ꝓportio quorūdā entiū ad quandā im
perfectiōeʒ ⁊ ꝙ oēs ꝑfectiones attribuunt̄ ad p̄mā ꝑfe
ctionem vel dn̄r ꝑ attributionem ad ipſam ⁊ de neceſſi
tate eoꝝ eſſe ē cātum ab eſſe primi. Et declarat poſtea
loquēdo de ſollicitudīe ꝙ motꝰ corpoꝝ celeſtium ē ꝯdi
tio requiſita in eſſe cuiuſlibʒ rei hic ꝓducte: ⁊ in ꝯſerua-
tione illiꝰ: ⁊ magis apparet hoc de ſole ⁊ poſtea de lūa.
Nā declaratū ē de diſpoſitione ſolis ꝙ ſi eſſet maior q̄
ē: ⁊ locus eius magis ꝓpinquus ipſe corrūperet vegeta
bilia ⁊ aīalia ꝑ ītenſaʒ caliditatē: ⁊ ſi fuiſſet minor vl̄ re
motior corrumperet illa ꝑꝑ ītēſiones frigiditatis: ⁊ vr̄
hoc etiam: nā res ꝑ quā ſol agit caliditatē ſunt motꝰ eiꝰ
vel retractio radioꝝ: ⁊ multa ſunt loca que non ſūt ha
bitabilia ꝑꝑ nimiam caliditatē ⁊ nimiam frigiditatem.
⁊ vr̄ etiam hoc. Nā ſi nō haberet circulū obliquum nō
eſſet hic ver neqꝫ eſtas neqꝫ autūnus. Et claꝝ eſt ꝙ iſta
tp̄a ſunt neceſſaria in eſſe vegetabiliū: ⁊ dicit p̄terea ꝙ
ſi non eēt motꝰ diurnus nō eſſet dies neqꝫ nox: ⁊ eēt me
dietas āni nox ⁊ medietas dies: ⁊ tunc res corrūperent̄
in die ꝑꝑ caliditatem: ⁊ in nocte ꝑꝑ frigiditatem. poſtea
ponit actiōes lune: ⁊ dicit poſtea ꝙ hec ē diſpoſitio alia
rū ſtellaꝝ ⁊ corpoꝝ eoꝝ: ipſe.n. ꝓcedūt ſm diſtātias de
terminatas ad ſolē. Et iō dicit Ari. ꝙ motus eoꝝ ē ſm
motū ſolis: dixit āt hoc: qꝛ vident̄ ſeq̄ motū eiꝰ ⁊ q̄runt
quaſi aſſimilari ſibi. Et iō debemꝰ hoc accipe ab aſtro-
logis. Et vlteriꝰ inquit. ſʒ ꝑꝑ nobilitatem iſtoꝝ corpoꝝ
celeſtium ſicut multotiēs diximꝰ non vr̄ ꝙ ſollicitudo vl̄
cura eoꝝ ſit prima intentione ꝑꝑ iſta inferiora. ⁊ ſi non
res eterne eēnt ꝑꝑ corruptibiles ⁊ magis nobile ꝑꝑ mi
nus nobile: ſʒ qꝛ acquirunt iſtam equalitatem ⁊ ordinē
in motibus eoꝝ ꝑ illud qō intelligunt de ſubſtantia p̄n-
cipioꝝ eoꝝ. vult dicere. cum ſint ꝯſiderata in q̄ntum ſunt
aīata. ⁊ habētia intellectum ſicut iam dixi: principia au
tem iſtoꝝ acquirunt hoc a primo principio qō eſt deus
⁊ ipſe eſt cauſa in eſſe reꝝ ſuꝑ terram ⁊ oīum hic exiſtē-
tium qō ē bonū ſimplr̄ ē ab ipſo. ¶ Hoc ē qō viſum eſt
mihi Helie de creta hebreo aggregare ex dictis phorū
fidelr̄ recitatis in hac nobili q̄ōne. Et ſi deus ꝓlongaue
rit vitā ⁊ bonā fortunam ſucceſſerit dicaʒ magis ꝓlixe
in iſtis rebus nobilibus ⁊c. ſi quid tn̄ dictum ſit contra-
rium legi non miꝝ ē: qꝛ tm̄ intentiones phoꝝ ſm fūda
menta eoꝝ dicere volui. ſcitur.n. ꝙ via legis: cui magis
creditur: alia ē a via phica. Finis huius opuſculi factuʒ
eſt Venetijs in. 1480. ſm numerum latinorum.

¶ Queſtio de eſſe ⁊ eſſentia ⁊ vno eiuſdem hebrei.

CUm eſſem ꝑuſij cū doctiſſimo comiti ma
gnifico dn̄o Ioāne mirādolāo pho clariſ
ſimo mlt̄a ꝺ eē ⁊ eēntia ⁊ vno diximꝰ: qꝛ
tn̄ poſitio ꝯmentatoris circa hoc quoqꝫ
mō occulta ē nullibi cōplete poſita: iō h̄
pauca aggregaui magis declarādo q̄ di-
ſputādo: ⁊ maxīe: qꝛ cū bn̄ diſpoſitis tm̄ loq̄ndū ē ꝺ his.

CIrca id qō dicit ꝯmenta. ꝯmento. 3. tertij
metaphy. ꝯtra Auicēnā. de vno. Nota ꝙ
Auicēna credidit vnū ſic̄ ⁊ ens eē qōdaʒ
accn̄s reale nō ſolū in p̄dicamentis acci-
dētium ſʒ in p̄dicamēto ſubſtantie: ita ꝙ
vnū ſemꝑ ſignificat accn̄s realr̄ additum
enti. Cuiꝰ rō ē p̄mo. nam ſi vnuʒ in numero ſeu numero
ſignificat in accn̄ti accn̄s ⁊ in ſubſtātia ſubſtātiaʒ: nume
rus eēt ꝯpoſitus ex accn̄tibus ⁊ ſubſtātijs: ⁊ nō ingrede
ret̄ ſub vno gn̄e: ⁊ a fortiori ſub p̄dicamento q̄ntitatis.
hoc aūt ē falſum: p̄terea ſi poneret̄ ſignificare ſubſtan-
tiam tm̄ ſequeret̄ ex hoc aliud falſum. ſ. ꝙ ſuba exiſtit in
accidētibꝰ ex quo de aliquo accidente demonſtrato dr̄
ipſum eſſe vnū numero. vnde ꝯcludit ꝙ eſt vnum accn̄s
dcm̄ vniuoce de oībus decē gn̄ibus nō ſʒ prius ⁊ poſte
rius: ⁊ ꝙ hoc vnū ē vnuʒ numerale ſeu ex quo cōponit̄
numerus: hoc ꝯfirmat ſic: qꝛ in q̄buſdam manifeſte ap-
paret: ꝙ ſignificat accn̄s. v̄.g. cum dicimus de aliqua aq̄
eſſe vnum numero. hoc.n. ē accn̄s in aqua: ⁊ ideo aqua
remanet aqua ſiue ſit diuiſa ſiue non: eo modo quo acci
dentia ſuccedūt in ſubiecto vnū poſt reliquum p̄ter cor
ruptionem ſubiecti. manifeſtū ē.n. bn̄ diſpoſitis ꝙ cū aq̄
diuidit̄: in q̄ntitate tn̄ in qua pōt ſtare eius forma nō cor
rumpit̄ illic aliqua aqua nec gn̄at̄ ꝑ acq̄ſitionē noue for
me ſubalis vel ꝑ corruptionē. aqua.n. ex̄ns corpꝰ homo
geneū nō determinās ſibi figurā ꝑ ſe modo declarato in
libro celi. nec organice hn̄s formam extenſam non cor-
rumpitur in tali diuiſione: ſed ille que prius fuerunt par
tes coniuncte nunc nō ſunt partes. vnde per diuiſioneʒ
vniuerſalis ſubſtātie facte ſunt due: nō tn̄ aliqua forma
que nō p̄fuit acquirit̄ nec corrumpit̄ in hac diuiſiōe: im-
mo eadem pars forme que fuit in vnaquaqꝫ parte aque
remanet: ſeparata tn̄ ab alia: ⁊ ſil̄e accidit in q̄buſdā ani
malibus: in q̄bꝰ aīa ē quaſi vna ſm formā nō ſm nume
rū: vt dicit phs ⁊ ꝯmētator in ꝯmēto penultimo ⁊ vlti-
mo primi de aīa. ⁊ in 2° ꝯmento. 2. illic ponit ꝙ talis aīa
eſt quaſi vna in forma ⁊ in actu plures in potētia: ⁊ hoc
manifeſtum ē: ſed dixi hec: qꝛ quidam dicunt aliter con-
tra intētionem cōmentatoris ⁊ Auicē. hic: ⁊ cōtra vita
tem notā. Preterea ipſe arguit vt dicit cōmētator in di
cto cōmēto: qꝛ hoc nomen vnum ē nomen denominati
uum ſeu concretum: iſta aūt nomina ſignificāt ſubſtātiā
⁊ accidēs. Preterea ipſe arguit. ſi vnum nō dicit diſpoſi
tiōem additam ſubſtātie rei tūc idem eēt dicere homo
ē vnus: ⁊ homo ē homo: vt dicit ꝯmentator cōmento:
9°. decimi metaphyſice. Preterea ipſe credidit ꝙ vnū di
ctum ſeu inuentum in oībus p̄dicamētis ē illō qō ē p̄n-
cipiū numeroꝝ ſeu eiuſdē gn̄is: numerꝰ aūt ē accn̄s: qꝛ
ē de p̄dicamēto q̄ntitatis: g° vnū ſignificat accn̄s ī entibꝰ:
⁊ iō opinatus fuit ꝙ vnū nō ē idē cū ens ſeu nō ē eidem
cū p̄dicamētis: ex quo.n. ē accidens de p̄dicamēto q̄nti-
tatis nō pn̄t eſſe ipſamet p̄dicamēta. vn̄ ꝯcludit ꝙ ē ac-
cidēs cōe oībus predicamentis: de quibus oībus dr̄ ſeu
predicatur. vnde ⁊ ipſe Auicen. putauit ꝙ multitudo q̄
ponitur in genere numeri cum dr̄ ꝙ numerus ē multitu-
do vnitatum. ē vnum cū numero: ⁊ ideo dixit q̄uo mul-
titudo p̄t eē genꝰ numeri ⁊ ipſa ē numerus meta. nā mul
titudo in eo ꝙ multitudo diuidit̄ ad talem ⁊ talem mul
titudinē ſicut numerus diuidit̄ ad talia ⁊ talia numera-
bilia. ſ. ſenſibilia: vn̄ ipē putauit ꝙ oīs multitudo ē mul-
titudo nūeri de p̄dicamēto q̄ntitatis: ſicut credidit ꝙ oē
vnū ē vnū de p̄dicamēto q̄ntitatis: cui obicit ꝯmētator i
multis locis i dcō ꝯmēto ⁊ i ꝯmēto. 8. noni. ⁊ i media ſua
expōne: quē locū dn̄ationi vr̄e traduxi: ⁊ in alijs locis.
primo.n. contradicit ei in hoc ꝙ ipſe credidit ꝙ omne

vnū ſignificat accn̄s .2°. in hoc ꝙ credidit ꝙ oīs multitu
do eſt mul itudo de p̄dicamēto q̄titatiſ.3°.in hoc ꝙ cre
didit ꝙ vnum ſignificat accn̄s ſemp.4°.in hoc ꝙ credi-
dit ip̄m ſignificare accn̄s cōe oībuſ decē p̄dicamētis qḋ
dr̄ vniuoce de ipſis vt ſalteꝫ ſequitur ex dictis eius:imo
videt ꝙ ēt vnum qḋ eſt p̄ncipiuꝫ numeri nō dr̄ vniuoce
de oībus de qb̄us dr̄:imo ſm prius ⁊ poſterius niſi ſal-
tem ſm magis famoſe ⁊ minus vt apparet ex diſtinctio
ne vni⁹ nūero ⁊ vt poſtea apparebit:ex qb⁹ ſequit.5m.ſ.
ꝙ Auic.male dixit i hoc qḋ credidit ꝙ vnū qḋ eſt p̄nci-
pium numeri de p̄dicamēto q̄titatiſ de quo ꝯſiderat ari
ſmetricus eſt idem cū vno de quo ꝯſiderat metaphyſic⁹
vnde hoc fuit cā ſui erroris.6.ꝯdicit ei in hoc qḋ credi-
dit ꝙ vnum ſit accn̄s reale in entibus dato ꝙ nō ſit aīa.
hoc.n.nō eſt vex ſaltē de vno qḋ eſt p̄ncipium numeri
de quo ipſe errauit:⁊ credidit eſſe vnū accn̄s cōe vniuo
cū.vn̄ vt inuit ꝯmētator i locis p̄allegatis ⁊ vbi loqt de
ſignificatiōe vni⁹ numeri multiplr dr̄.dr̄.n.numerus nu-
merale prius ⁊ famoſius de ꝯtinuo ſicut dr̄ vna linea ⁊
vna ſupficies:dr̄ etiaꝫ de corporibus homogeneis q̄ cō
tinuant diſpoſitiōem aliquam in eis:⁊ iſto modo dicim⁹
de aqua demonſtrata ꝙ ē vna aliqn̄.qn̄qꝫ aūt dr̄ vnum
de colligatis ⁊ de cōtinuis ⁊ maxie de colligatis ſꝫ nāꝫ
vt man⁹ ⁊ pes:poſteri⁹ aūt iſto dr̄ de colligato p arte ſi-
cut dr̄ de vna domo:dr̄ aliqn̄ de vno idiuiduo ſm for-
mā ſicut Plato ⁊ Cicero ⁊ de illo qḋ eſt p̄mū idiuiſibile
⁊ vlr oīa de qb⁹ dr̄ vnū ꝯtinent i q̄ttuor vt dicit ꝯmenta
tor p̄mo ꝯmento decimi metaphyſice.multa tn̄ dicta ap
parēt diuerſa in i.tis q̄ oīa a ſapiētibus bn̄ itelligunt.de
his.n.oībus dr̄ vnū numero famoſe ⁊ vlr apud multos
ſignificat has res ſm ꝙ ipſe ſūt diſticte ab alijs ⁊ idiſtin
cte in ſe:⁊ ex his abſtrahit itellect⁹ itētionē vni⁹ ſeu vni
tatis que eſt oīno idiuiſibilis q̄ eſt p̄ncipium numeri: ex
cui⁹ multiplicatiōe fit q̄titas diſcreta abſolute q̄ eſt nu-
merus.Iſtud aūt vnum ſicut ⁊ iſte numerus eſt qḋdam
accn̄s ſcḋm ſeu fabricatuꝫ p opationem itellectus:⁊ iſte
eſt numerus q̄ ē de p̄dicamēto q̄titatis de quo ꝯſiderat
ariſmetricus.ipſe.n.ꝯſiderat de vno ſm ꝙ eſt vnum tm̄
abſtractum a ſubiecto.vnū aūt nō numero dr̄ etiā mul
tiplr vt dcm̄ eſt in loco ſuo.vnum autē de quo ꝯſiderat
metaphyſicus ē ſinonimū enti ⁊ dcm̄ analogice.de quo
dicit phs ⁊ ꝯmēta.ꝙ eſt idē cum ente ⁊ non differūt niſi
quodāmodo:vn̄ ambo ſignificāt vnā nām:modis tn̄ di
uerſis.vnum.n.de quo ꝯſiderat metaphyſicus dicit ens
cū p̄uatiōe diuiſibilitatis ſue ſub̄e ⁊ q̄ditatis:ens āt nō
dicit p̄uationē diuiſibilitatis.vn̄ vnum de quo ꝯſiderat
metaphyſic⁹ dr̄ analogice de decē p̄dicamētis.ſ.de vno
in ſub̄a ⁊ de vno in q̄titate qḋ eſt p̄ncipium numeri:⁊ ſic
de alijs p̄dicamētis:vn̄ dicit cōmētator.vnū qḋ eſt p̄nci
pium numerox ē ex entib⁹ de qb⁹ dr̄ hoc nomē vnuꝫ lꝫ
ſit magis dignū hui⁹.i.hoc nomen vnū qḋ ē analogū ad
decem p̄dicamēta ⁊ tāq̄ genus ipſox nō tn̄ vniuocū dr̄
magis digne de vno qḋ eſt principium numeri q̄titatiui
q̄ eſt aliquid deceꝫ predicamētox de quo dr̄ hoc nomē
vnum analogice:q2 ipſuꝫ eſt vnū oībus modis:imo ma
gis dꝫ dici vnitas que vnitas ſiue vnuꝫ iter oīa de qbus
dr̄ vt dictum ē prius dr̄ de primo idiuiſibili i vnoquoqꝫ
genere:quomodo aūt vnū qḋ eſt analogū ad deceꝫ pre
dicamēta iuenit in oībus p̄dicamētis ⁊ qḋ nō eſt accn̄s
additū ſubſtātijs ipſox declaratū ē a cōmentatore i lo-
cis p̄dictis ⁊ alijs.ſi.n.vnū ꝙ ē ſinonimū enti ſiue ens ac
cipiēdo ens ſeu eſſe p illo ꝙ eſt tanq̄ genus cui opponi
tur p̄uatio nō p illo ꝙ dr̄ i ꝓpoſitōibus de 2° adiacēte:⁊
etiā copula i alijs ꝓpoſitiōib⁹ ſeu hoc v̄bū ē qḋ idē ſigni
ficat ꝙ vex.ſ.ꝙ ſicut itellectus itelligit illam rem:ita eſt
extra aīam:⁊ vlr eſt de ſcḋs itētionib⁹ ſeu eſt ſinonimuꝫ:
nō ꝙ ē quoddā accn̄s rex.ſ.ꝙ eox eē in aīa eſt cōueni-
ens ei qḋ eſt extra aīaꝫ eiſꝫ additū ſub̄e rei.ſ.accidēs:vl'
hec dicunt vniuoce de decē predicamētis vel analogice
ſeu ſm pri⁹ ⁊ poſteri⁹ vl' oīno equiuoce:nō oīno equoce:
q2 talia nō h̄nt vnā diffōnem neqꝫ vniuoce neqꝫ ſm pri
us ⁊ poſteri⁹:neqꝫ etiā habēt ſubiectū eſſentiale ſeu per
ſe:nec habēt predicata per ſe quibus diuiduntur prima
diuiſione ⁊ nō mediate vt dr̄ ens aliqḋ eſt in potētia ali-
quod i actu ⁊ ſilia:neqꝫ dr̄ de eis vniuoce:talia.n.ſi eēnt
vniuoca cū alijs diſpoſitionib⁹ quas etiā h̄nt eēnt gene-
ra decē p̄dicamētox.Impoſſibile aūt eſt vt ſit vnū ge-
nus vniuocū ſub̄e ⁊ reliquis p̄dicamētis cuꝫ ſint natura
oīno ⁊ totaliter diuiſe:ergo hec dicunt analogice: ergo
ſignificāt ſub̄as p̄dicamētox.nā iſta ſunt que dicunt ſeu
ſignificātur ſm prius ⁊ poſterius vel predicamēta habe
rēt alia p̄dicamēta.ſ.ꝙ eē ꝙ eſt accidēs in ſubſtantia eſt
pri⁹ ⁊ in alijs eſt poſteri⁹ ſicut ipſa.ſ.ꝙ eſſe in q̄titate ꝓ-
portionatū eſſe in qualitate ſicut quātitas ad qualitatē
⁊ ſilr in ſubſtātia:hoc igit accidēs dr̄ analogice.ſ.ꝙ tale
accidēs in ſubſtātia eſt habitudo eius ad tale accidēs in
quātitate ſicut eſt proportio ſubſtātie ad quātitatē ⁊ ſilr
in alijs:⁊ ſm hoc tale accn̄s in ſub̄a eſt in q̄titate quāti-
tas:⁊ ſic erūt iſtis p̄dicamētis alia predicamēta:⁊ idem
etiā ꝯtingit de iſtis:⁊ ſi ſic eſſet,p̄ceſſus in infinitū.ꝯfirma-
tur.ſi eſſent vniuoca ⁊ genera:ſequeret ꝙ ſubſtātia eſſet
pars accidētis vel accidēs pars ſubſtātie.nā iſta vel ſūt
ſubſtātie vel ſunt accn̄tia. Et ſequeretur ꝙ ſubſtātia ⁊ ac
cidētia nō eēnt entia:⁊ ſi dicatur ꝙ iſta ſunt vniuoca nō
tamē genera.nā ſunt accidētia hoc eſt falſuꝫ.nā res ſupe
rior predicabilis de quibuſdam vniuoce eſt genus ⁊ ma
xime qn̄ r̄ndet in qḋ:⁊ hoc eſt notū.eſſet igit accn̄ſ gen⁹
ſub̄e ſi eſt accn̄s:⁊ ſequeret ꝙ accidens eſt pri⁹ ſubſtātia
naꝫ primū ꝙ eſt in re eſt eē.Et ēt ſi diceretur ꝙ ē accidēſ
ſequenſ quomodo eſt poſſibile ꝙ ex numeriſ ita diuerſiſ
fluat vnum accidens vniuocū.ſiue enim ſit prius ſiue po
ſterius:impoſſibile eſt vnum accidens vniuocum eē om
nibus predicamentis:ex diuerſis enim ſecundum ꝙ di-
uerſa oīo n̄ ꝯuenit vna res vniuoca per ſe.vnū enim acci
dēs vnā nāꝫ aliquo mō ſeqt ſaltē p ſe ſicut vnus effectuſ
p ſe ab vno agente aliquo modo.Alias multas itētiōes
fecit philoſophus ⁊ cōmētator in multis locis:vide eaſ
nō enim vere eſt intelligibile eſſentiam eſſe:non dico in
potentia vel in anima ſine exiſtētia ſicut oportet iſtis ex
trance intelligentibus dicere omnino.bene enim poſſibi
le eſt ymaginari vere eſſentiam eſſe in potentia ſine exi-
ſtentia illius in actu ſed in potētia vere.accipiēdo auteꝫ
eſſe pro vere aliter eſt dicendum. Ex multitudine auteꝫ
talis vnius analogice dicti cauſat multitudo in vnoquo
qꝫ predicamentorum ſicut ex multiplicatione vnius ꝙ
eſt principium numeri ⁊ eſt vniuerſale cōe de quolibꝫ de
quo dicitur hoc nomen vnum cauſatur numerus qui eſt
de predicamento quantitatis:aliquod vnum autem ꝙ
eſt ſubiectum iſtius vnius.ſ.ſynonimum enti ꝙ etiam di
citur analogice nō eſt aliud niſi decem predicamenta.ſ.
res vne que ſūt in vnoquoqꝫ predicamento note in ſuis
locis:⁊ ſicut quodlibet ens per ſe eſt vnuꝫ ⁊ ecōuerſo.⁊
idem diuerſimode ſignificāt:ita vnum verius ⁊ prius di
citur de primo in vnoquoqꝫ genere ꝙ eſt indiuiſibile in
illo genere vt dictū eſt ſiue hoc ſit naturaliter vt in ſub-
ſtantia principium ſubſtātie.ſ.deus ⁊ in qualitate albuꝫ
vt dicitur cōmento.7.decimi.ſiue ex cōſtitutione vt di-
ctum eſt locis ſuis. Silr ſile eſt querere primum ens in
vnoquoqꝫ genere ⁊ primum idiuiſibile in vnoquoqꝫ ge
nere:ſꝫ tm̄ differūt in modo:qlibꝫ aūt res cuiuſlibꝫ p̄di

camenti eſt vna nõ oĩno indiuiſibilis niſi vnũ ꝙ eſt prin
cipium numeri qḋ magis oꝫ dici vnitas: vnũ aũt tale oĩ
no indiuiſibile ꝙ eſt p̃ncipium numeri non eſt in actu ni
ſi in aĩa ⁊ ꝑ aĩam. extra aĩam aũt eſt in potẽtia ſic: vnum
.n. indiuiduũ .ſ. ſubſtantie. v̇.g. non eſt oĩno idiuiſibile: ſꝫ
eſt vnum indiuiſibile in ſua ſubſtantia in tali gñe ⁊ ipſuꝫ
vt ſic eſt in potentia .ſ. a quo abſtrahit intellectus vnum
⁊ actu oĩno idiuiſibile ꝙ eſt p̃ncipiũ numeri ⁊ aliqḋ ta-
le vnũ in potentia non eſt accñs illius ſubſtãtie: imo eſt
ipſa eadẽ ſubſtãtia accepta ſm idiuiſibilitatẽ ſubſtantie
eiꝰ ⁊ q̇ditatis. dixi aũt aliqḋ qꝛ non oẽ vnũ in potentia
vnitas in ipſo nõ eſt accñs vt dicam. ⁊ ſilr̃ eſt in alijs pre
dicamẽtis: ⁊ vnũ in potẽtia eſt ſubm̃ vniꝰ qḋ eſt princi-
pium numeri: ſubm̃ .ſ. circa qḋ vl' de quo dr̃: non tñ de ip
ſo v̇ificat̃ qḋ eſt vnũ oĩno indiuiſibile .ſ. oĩbus modis: ẽ
etiam ſubm̃ a quo abſtrahit itellectus vt dcm̃ eſt. vnde
ꝯmẽtator nõ oĩbus modis dicit vnum eſſe idem cũ en-
te: ſꝫ tale vnũ ſynonimũ enti dcm̃ analogice qḋ eſt idiui-
ſibile in vnoquoqꝫ gñe ſeu ſpẽ .ſ. idiuiſibile ſm ſuam ſub
ſtãtiam ⁊ q̇ditateꝫ .i. ſm illã nãm ſm quã dr̃ ens. v̇.g. in
humanitate ⁊ in aſineitate: ⁊ ſic de alijs qḋ vnum nõ di
cit accñs ſeu rem additam enti ſeu ſubſtantie illiꝰ: ſꝫ tm̃
addit priuationem diuiſibilitatis ſubſtãtie illius ſeu q̇di
tatis. vñ tm̃ ens dicit cũ illa p̃uatione que p̃uatio nõ eſt
res addita p̃ter nãꝫ illiꝰ ſeu eſſentiã ſꝫ itellectꝰ intelligit
illã rẽ cũ illa p̃uatione ſeu illã rẽ vt in ea eſt illa p̃uatio
.i. intelligit ipſam v̇e nõ diuiſibilem illoꝰ ita ꝙ vnum in
q̄titate ſeu in nã q̄titatis idem eſt cũ ente in q̄titate ſeu
q̄to: ⁊ ſilr̃ ens in ſuba eſt vnũ in ſuba: ⁊ ens i hoĩe ſeu hõ
eſt vnus hõ ſeu vnũ in hoĩe: ⁊ ſic de alijs: differunt tm̃
modo dicto ⁊ vlr̃ ens ſuba ẽ vna ſuba: ⁊ ſilr̃ de alijs. ſi .n.
ꝑ ens ſubam intelligimꝰ genericã ꝑ vnã ſubam ẽt intelli
gimus vnã ſm genus .i. nõ diuiſibilẽ ſm ſubam generis:
ſilr̃ ſi intelligimꝰ ꝑ ens ſubam ſpecificaꝫ vel idiu dualem
intelligimus ꝑ vnã ſm ſpẽm vel indiuiduũ .ſ. indiuiſibi-
lẽ ſꝫ ſubaꝫ ſpẽi vel idiuidui: ⁊ ſilẽ eſt de alijs p̄dicamen-
tis. vñ tale vnũ ſic ſynonimũ enti dicit ꝯmentator nõ eẽ
accñs. certum .n. eſt ꝙ alijs modis vnum ẽ accñs ſeu nõ
eſt in ſuba idẽ cum illo de quo dr̃. vt v̇.g. vnum ſm locũ
vel vnum in ꝯtiguatione vt cũ dicimus hoc eſt vnũ cõ-
tiguũ ⁊ ſilr̃ de alijs ſilibus: vt v̇.g. vna aqua ſm ꝯtinua-
tionẽ. ſilr̃ vnũ de p̄dicamẽto q̄titatis ſuo mõ vñ poſtea
.ſ. idiuiduum de p̄dicamento ſubſtãtie eſt idiuiſibile ſm
formam .ſ. ꝙ nõ diuidit̃ in formis diuerſis numero .ſ. di-
uerſis idiuiduis: ſilr̃ hõ ſeu nã ⁊ ſpẽs humana eſt idiuiſi-
bilis in humanitate: ⁊ tñ diuiſibile ſm q̄titatem: ⁊ ſilẽ
eſt de reliquis. ſilr̃ aũt vnũ ſm formã .ſ. vlẽ nõ mõ ſibi cõ
ueniẽti ⁊ alia de q̇bus dr̃ vnũ ſꝫ ſ idiuiſibilitatẽ ſue ſube.
vnũ aũt cõe qḋ eſt p̃ncipiũ numeri eſt oĩno idiuiſibile vt
dcm̃ eſt: ⁊ iḋ magis vere dr̃ hoc nomen vnũ dcm̃ eſt ana
logice de ipſo: vnum aũt qḋ dr̃ de aliqua parte aque q̄
poſtea diuidit̃ ⁊ nõ corrũpit̃ nõ dr̃ vt ſic vnũ .ſ. ꝙ ẽ ſino-
nimũ enti aque ſm p̃uationẽ diuiſibilitatis ſue ſube ⁊ q̇
ditatis: ſꝫ talis nãe: ⁊ iḋ tale eſt accñs qꝛ nõ dicit p̃ua-
tionẽ diuiſibilitatis ſue ſube ſeu nãe .ſ. aque ſꝫ modũ ſꝫ
quem dr̃ ens. v̇.g. ens aque. ſꝫ dicit priuationem diuiſibi
litatis ſm qḋdam accñs: vt dictuꝫ eſt. vt v̇.g. ſm talem
ꝯtinuitatem vel hmõi vnum. Sĩle aũt eſt in reliquis ſili
bus: vnum aũt qḋ eſt p̃ncipium numeri aſſimilat̃ vl'i ſꝫ
ꝙ ipm eſt nõ mãle. aſſimilat̃ aũt particulari ſm ꝙ ẽ vnũ
idiuiduũ in aĩa ⁊ ſm ꝙ accidit ei multitudo indiuiduo-
ruꝫ vt numerus: ⁊ ipm non eſt vna nã vniuoca in oĩbus
de q̇bꝰ dr̃ vt forma vniuoca: ⁊ forte ẽt vnũ qḋ eſt ſinoni
muꝫ enti quodãmodo aſſimilatur particulari ⁊ quodã
modo vniuerſali: ⁊ tu quere modũ: ⁊ ex iſtis patet ſolu-
tio oĩum bene que dicta ſunt per Auicẽnam in hoc: oĩa
.n. quaſi ꝓcedũt ex corrupta ymaginatione: qꝛ ipſe non
diſtinxit de vno qḋ eſt principium numeri: ⁊ de vno qḋ
ẽ ſynonimũ enti: qḋ dicitur analogice: ⁊ credidit ambo
eſſe accidẽtia ſeu de predicamẽto q̄titatis .ſ. ſignificant
accñs vt dcm̃ eſt. id autem qḋ dicit ꝙ vnũ eſt nomẽ de-
nominatiuũ: nihil eſt. vnde vnum in q̄titate vt dictum
eſt: magis oꝫ dici vnitas. in alijs autem dictum ẽ ꝙ ipſa
nõ ſũt oĩno idiuiſibilia omnibus modis: ⁊ ideo dicũtur
vnum nõ vnitas: dato ẽt ꝙ hoc nomen ſit denominati-
uum: hoc nõ nocet: qꝛ eſt nomẽ artificiale acceptum ac
ſi eſſet abſtractuꝫ: id aũt qḋ dicit Auicẽ. ꝯtra diffinitio-
nem numeri in qua ponitur multitudo. ſolutio eſt mani
feſta. nam iam dictum ẽ ꝙ multitudo abſolute ſumpta
vniuerſalior ẽ vno numerali qḋ eſt principium numeri.
dictum .n. eſt ꝙ vnũ ⁊ multitudo inuenitur in vnoquoqꝫ
p̄dicamẽto: ⁊ dato ꝙ eſſet vt ipſe dixit: adhuc poſſumꝰ
ymaginari numeꝝ ac ſi ipſe eſſet ſpecies de ſpeciebꝰ re-
rum numerataꝝ: ⁊ erit multitudo genus eius ⁊ aliaruꝫ
reꝝ multaꝝ: ⁊ hoc nõ eſt impoſſe per operationem ani-
me: ſed hoc accidit numero ſm ꝙ ipe eſt actio anime in
numeratis. Id aũt qḋ dicit Auicẽna in quibuſdã ſuis di
ctis ꝯtra diffinitionem vnius ⁊ multitudinis qꝛ vnũ ac-
cipitur in diffinitiõe multitudinis eſt numerus ⁊ vnum
diffinit̃ ſeu cognoſcit̃ ꝑ p̃uatiõem multitudinis in ipſo:
vnũqḋqꝫ igit̃ iſtoꝝ duoꝝ accipit̃ in cognitiõe ſeu diffini
tiõe alterius: ⁊ eſt quaſi petitio principij: ſolutio aũt hu
iuſ appet ex his q̄ notaui vobis de mẽte ꝯmẽtatoris in
diffõne relatiuoꝝ ⁊ hec ſufficiũt ad pñs: ⁊ fortaſſe ſi de
us ꝓlõgauerit vitã forte aliqñ ero vobiſcum ⁊ declara-
bo hec oĩa demõſtratiue: ⁊ id qḋ dicit ꝯmẽtator de ente
ſeu de eſſe ꝯtra Auicẽnam: ſi illa que iam dixi nõ ſuffici-
unt. Hoc aũt ꝙ aliq̇s poſſit dicere ꝯtra hoc q̃o poſuit
numeꝝ ex quo eſt ꝑ opationem itellectꝰ in p̄dicamento
q̄titatis iam ſolutum eſt in eis q̄ notaui vobis iã ex me
dia ſua expoſitione. dcm̃ .n. eſt ꝙ in p̄dictis locis loq̇tur
de rebꝰ ſm ꝙ ipſe ſũt famoſe ⁊ magis note vobis nõ in
ſe. vñ in q̄titate ẽt ponit̃ p̃teritum tp̄is: ⁊ ipm nõ eſt niſi
ꝑ opationem itellectus ⁊ que dicta ſũt de vno ⁊ de en-
te ſeu eẽ a ꝯmẽtatore: eſt ſcia phi expreſſe .i. io. metaph.
textu ꝯmẽti .8ⁱ. ⁊ maxime ſm traductionẽ latinã. in ara
bica .n. non ita manifeſtum eſt: q̄uis q̄ſi idem dicũt: ⁊ vi
de .12. metaphyſice. textu ꝯmẽti .19ⁱ. dictum phi: qm̃ iue-
nit̃ extra ſubſtãtiam ⁊c. q̄uis nõ ſit totalr̃ ad ꝓpoſitum.
⁊ vide etiam de analogia iſtoꝝ. ꝯmẽtum .19. ⁊ .20. ⁊ .21.
⁊ .12ⁱ. io. ſcḋi. ⁊ itellige rõnes phi ⁊ ꝯmẽtatoris illic bene
.ſ. in .8°. 9°. decimi libri: ⁊ hec ſufficiunt. Illa aũt que di-
cũt quidam latini ꝯtra commẽtatorem in iſtis nihil ſũt
⁊ oĩa facilr̃ frãguntũr ĩtelligentibus diſtinctiones hoꝝ
nominum bene ⁊ ea que iſunt vnicuiqꝫ ſignificationibuſ
iſtoꝝ. Unde ſciẽdum ꝙ eſſe ſm modum loquẽdi com-
mẽtatoris duplr̃ ad ꝓpoſitum accipit̃ tãtum. Uno mo-
do ꝓ eſſe qḋ idem eſt ꝙ ens qḋ eſt tãq̃ genus decem pre
dicamẽtoꝝ. Alio vero modo ſi eſt ſynonimũ vt dictuꝫ
eſt primo modo ⁊c. i. ꝙ res differũt tm̃modo quodam
qꝛ res nõ ꝯnotat exiſtẽtiam actualem vel potentialem.
eſſe autem ſic .ſ. vel actualem vel potẽtialem. ⁊ diuidit̃
ad ſubſtãtiam ⁊ accñs ⁊ in actum ⁊ potẽtiam cui oppo
nitur priuatio: ⁊ ſm iſtum modum intelligitur queſtio
phi primo phyſicoꝝ. cum autem dicimus ſubſtãtiam eẽ
itelligitur ſm alium modum .ſ. vt eſt ſynonimum v̇o: alr̃
eſſet aliqua nugatio: cum aũt dicimus ſubſtantia hꝫ eſ-
ſe ꝑ ſe ſeu eſt ens ꝑ ſe exiſtens accipitur ly eſſe ſeu ly ens
per id quod eſt tanquã genuſ ⁊ talis deſcriptio aliqua-
liter: ſed non perfecte facit cognoſcere rem ⁊ multe ta-

les deſcriptiones fiũt in ſciẽtijs. Eſſe aũt p̃mo mõ p̃us eſt nã vel cã: eſſe ſcđo°. ſequit̃ eſſe p̃mo°: ĩtelligit̃ hoc qđ dicim⁹ ſubã hʒ eſſe p ſe: accñs aũt hʒ eſſe ſʒ ꝙ hʒ eſſe in alio qđ eſt ſeu hʒ eſſe p ſe: eſſe autem ꝓvero modo dicto ꝯueniunt oĩa predicamẽta equalr̃ ꝛ tale vt dcm̃ eſt ꝯſtituit̃ p opationem intellectus ꝛ talis cognitio p̃cedit cognitionẽ quiditatis rei. ſ. ꝙ non q̃rimus naturalr̃ ꝓcedẽdo cognitionẽ quiditatis rei donec ſciamus ipſam eſſe extra aĩam in actu vel potentia ſicut eſt in aĩa: cognitio tñ quid nõis p̃cedit hãc: accipiendo aũt eſſe ſcđo° ſignificatum eius eſt aliud a quiditate ſeu eſſentia: ꝛ tali mõ põt quis cognoſcere quiditatẽ: nõ dico quiditatem eſſe: ꝛ ignorare eſſe rei ſcđo modo accepto: cũ aũt intelligit̃ p eſſe id qđ intelligit̃ p rẽ eſt tanq̃ genus dcm̃ ſm prius ꝛ poſterius: ꝛ p hec ſolui pñt oẽs difficultates: vnde id qđ q̇dã dicũt ꝓbãdo ꝙ eẽ differt ab eſſentia ſeu ꝙ ẽ exiſtẽtia ꝛ aliud ab iſtis duob⁹ modis nihil ẽ. dicũt. n. ꝙ qñcũq; ſunt aliq̃ duo quoꝝ vnũ affirmat̃ de aliquo a quo alteꝝ negat̃ illa ſũt diuerſa: ſʒ quiditas dr̃ de aliquo. ſ. de roſa nõ exiſtẽte ꝛ ab ipſa tñ negat̃ eſſe. g̃ ꝛc. Et alias ſiles rõnes ponũt: ſʒ certe ex malo ĩtellectu huius rei ꝓcedũt. nã q̇ditas ꝛ eẽntia qđ eſt idẽ ꝙ res ꝛ eẽ ꝙ eſt tãq̃ genus vl̕ eſt in actu vl̕ in potẽtia. vt dcm̃ eſt. ſilr̃ eẽ vl̕ accipitur primo mõ vl̕ ſcđo: ꝛ ſi p̃mo° vel in potẽtia vl̕ in actu: ꝛ tũc manifeſtũ eſt ꝙ ſi accipitur eẽntia in actu de quacunq; re dr̃: de ipſa ẽt dr̃ eſſe in actu p̃mo modo. ꝛ ſi dr̃ eẽntia in potentia ſilr̃ ꝛ eſſe p̃mo modo. vñ quiditas in actu eſt eſſe tale in actu ꝛ quiditas in potẽtia: potẽtia eſt tale eſſe in potentia primo modo. manifeſtum igitur eſt ꝙ nõ eſt alius modus eſſe p̃ter hos quos ꝯmentator poſuit. exiſtere aũt ĩ actu eſt q̇ditas ꝛ tale eſſe p̃mo modo in actu ꝛ q̇ditas in potẽtia eſt exiſtentia: ꝛ tale ẽt in potẽtia ſi vocari dʒ exiſtẽtia cũ ſit in potẽtia: ita ꝙ p illam nãm ꝛ p quã eſt ens ꝛ quiditas ſeu eẽntia p illaʒ exiſtit ſiue in actu ſiue in potẽtia: non ꝙ ſit hic aliqđ accñs p qđ res ſeu ens exiſtit ſeu hʒ eſſe in actu vel potẽtia ſʒ primum modum: eſſe aũt ſcđo modo qđ eſt p opationẽ intellectus ꝙ differt a quiditate eſt id qđ negare poſſumus: ꝛ etiam ignorare nota exiſtente quiditate. id ẽt qđ dicũt ꝙ quiditas dr̃ de roſa non exiſtente vel ĩtelligunt ꝙ dr̃ eſſe in roſa ſiue in potentia ſiue in actu vel non: ſi intelligunt qđ dr̃ eſſe in roſa: tunc manifeſtum eſt ꝙ eſſe ſecundo modo dicitur de ipſa in actu vel in potentia ſi non: non bene eſt intelligibile id quod dicunt dicitur de roſa: ꝛ de his nolo plus ad preſens prolongari magis: q2 videtur mihi ꝙ hec ſufficiunt: ꝛ maxime tibi.

¶ Annotationes quedam helie cretenſis in librum de phyſico auditu ſuper quibuſdam dictis commentatoris ꝛ alijs rebus ad declarationem ꝛ confirmationem demonſtrationum Ariſtotelis ꝛ commentatoris in eodem libro.

Um voluerit comes illuſtris dominus Joannes de Lamirãdula habere aliqua q̃ circa librum phyſicoꝝ mihi apparent: hoc nullo modo negare potui. Jpſe enim vere eſt virtuoſiſſimus: naturaliter diſpoſit⁹ ad recte philoſophandum: immo iã digniſſimus exiſtit philoſophus: ꝛ hec fuit cã vt aliq̇d de eis ſcriberez. Quãuis. n. pauca breuia ꝛ forte obſcura ſint ip̃e ſuo clariſſimo ĩtellectu h ꝛ obſcuriora ĩtelligit. Si qs. n. ex ſe ĩtelligere p̃t: ĩmo inuenire: alioꝝ dicta facillime cognoſcit. Et iđ ego helias hebreus cretẽſis volui hec aggregare. hec tñ q̇dẽ nõ ſũt bona niſi ſibi ꝛ eis qui ei aſſimilant̃ qui pauci ſunt. Preſupponẽdo tñ mlt̃a dicta modernoꝝ: q̃ tñ oĩa clara ſũt ei: q̃ oĩa debent ordinate videri: aliter erit quedam confuſio: in iſtis tamen omnibus loquor vt phs non aliter: via tamen legis que firmior eſt: eſt alia ꝛc̃.

c Jrca ꝓhemiũ vbi dic̃ ꝙ q̃dã ſcie ſpeculatiue ſunt pp exercitiũ ꝛc̃. ¶ Si text⁹ ẽ rect⁹ ſic ĩtelligit̃ ꝙ q̃dã ſcie ſpeculatiue ſunt ꝓpter exercitatiõeʒ ĩtell̕s. ſ. vt ĩtell̕s exercitet̃: ꝛ acq̇rat habilitatẽ ĩtelligẽdi ꝛ recte intelligendi in ſciẽtijs ſpeculatiuis q̃ ſũt pp ſcire ꝛ pfectionẽ intell̕s tm̃: vt nãlis ꝛ diuina: q̃ ſunt de ſpẽb⁹ ꝛ reb⁹ a nã ĩtẽtiſ: nõ aũt ſic ſũt mathematice. Qđ aũt ſcie mathematice ſaltẽ q̃dã ſint tales ꝛ ꝙ ſunt q̃ſi tãq̃ logica: ꝛ maxĩe apđ antiquos nõ hñtes logicã ſaltẽ cõplete: declaratũ ẽ a platone in ſuo de regimine ciuitatis: ꝛ ab Auerroy ĩ cõmẽto vnius libri: quem traduxi vobis de hebraico in latinum ꝛ iam dixi de hoc in queſtione mota de poſſibilitate cõtinuationis in fine. ¶ Jtem in eodem vbi dicit. Sʒ vſus quo vtitur entimema ꝛ inductio ꝛc̃. Nota ꝙ dyalectic⁹ vtitur inductione inferendo vniuerſalem a multis vel ab omnibus indiuiduis vt dictum eſt in 2° prioꝝ: ꝛ hoc facit per ſe ex inductione. Jn hac autem ſcientia nõ vtitur tali modo inductione. Jnductio enim ingreſſum habet in ſcientiam demonſtratiuam hoc modo, verbi gratia. Nos videmus hunc hominem eſſe animal rationale ꝛ hunc. ꝛ tũc intellectus cognoſcit predicata in eẽ ſubiecto per ſe: ꝛ ꝙ eſt habitudo eſſentialiſ ꝛ neceſſaria ĩter ſubiectum ꝛ p̃dicatum: ꝛ facit tunc propoſitionem vniuerſalem. ꝛ hec vniuerſalis aliquando acquiratur ex cognitione vnius indiuidui tantum: vt aliqualiter dicit cõmentator. 2° huius vbi philoſophus dicit ꝙ hirundo facit nidum propter finem. Aliquando multoruʒ. vt bene declarat cõmentator. 2. poſteriorum. commento. 104°. ꝛ 106. vnde non acquiritur vniuerſalis in ſcientia demonſtratiua per ſe ex inductione. Nam verificatio vniuerſalis eſt propter habitudinem eſſentialẽ predicati ꝛ ſubiecti: ꝛ hec dicta ſunt a commẽtatore in libro Topicoꝝ. in primo vel ſecundo quẽ nõ habetis traductũ. Et p iaʒ dicta patet etiam qđ dicit de entimemate. nam aliq̃ñ ex vno indiuiduo ſeu ſpecie acquiritur indiuiduũ vniuerſale: vt exemplificaui de hirundine. Uerum eſt etiam ꝙ inductio thopica enthimema ingreſſuʒ habẽt in ſcientias demonſtratiuas nõ ad probãdũ ignotum naturaliter: ſʒ ad declarãdũ notum per ſe: qđ tamen indiget modicula declaratione. Sed hoc non intendit hic commẽtator vt intellligens intelligere poteſt.

Ommento primo vbi dicit commentator ſed quedam conſiderant de cauſa formali tantum. ſ. mathematice. Et quedam de tribuſ cauſiſ. ſ. de motore: fine: ꝛ forma ꝛ eſt ſcientia diuina. ¶ Circa hoc notandum eſt illud qđ dicit cõmentator cõmento. 5. ꝛ. 6. 12. metaphyſice: nam ibidem declaratum ẽ ꝙ metaphyſicus declarat ꝙ prima ſubſtantia abſtracta ẽ forma finis ꝛ efficiẽs ſeu motor: preterea declaratur in 12. quomodo mouet ꝛ ꝙ mouet tanq̃ amatum ꝛ deſideratum. Et videtur mihi ꝙ tranſlator errauit: ꝛ accepit loco ly efficientis motorem. Unde in primo ſue ſumme metaphyſice dicit ꝙ id qđ declaratum eſt in ſcientia naturali ſunt due cauſe vltime tantum. ſ. materia ꝛ mouẽſ ꝛ remanſit ſuper ipſum hic declarare cãm finaleʒ ꝛ formalẽ ꝛ efficientẽ. nã iam ponit̃ ꝙ dñia ẽ inter motorẽ ꝛ efficiẽtẽ: nã motor dat moto motũ tm̃, efficiẽſ ãt dat for

UNIVERSITARIA DE GRANADA

maꝫ ꝓpter quã eſt motus. hec ſunt vba eius ⁊ vult dicere vl ꝓprie vl metaphorice. vt dixit in qõnib⁹ de motore ⁊ efficiẽte. In iſtis aũt iferiorib⁹ verẽ mediate tñ motu ⁊ agẽtib⁹ ꝓprijs ꝓpinquis. In alijs aũt metaphorice. vt illic dictũ eſt. ⁊ comẽtator ẽt illic h̄ dixit aliqualr. nõ tñ declarat prim⁹ phs ſubſtãtias ſeparatas eẽ: neqꝫ primũ motorẽ eẽ: neqꝫ h̄ ẽ poſſibile niſi nãli p motũ. nam ſbſtãtias eẽ ſeparatas nõ poſſum⁹ ꝓbare niſi p motum eternũ: vt declara phs. 8. hui⁹ neqꝫ p rõnes Auicẽ. ꝓbatur aliquo mõ pmũ motorẽ eẽ ſepatũ. imo ſi aliqd ꝯcludũt nõ ꝯcludũt: niſi pmã cãꝫ eẽ: nõ tñ eẽ ſepatũ ⁊ maxĩe apud ponẽtes celũ eẽ ſimplex. non ꝯpoſitũ ex mã ⁊ forma dãte ei eẽ: vt ẽ intẽtio phi: ⁊ ẽ vitas niſi diceret qꝫ ꝙ oẽ qõ mouetᷣ ab alio mouetᷣ: ſꝫ tũc mediũ eẽt mot⁹. Et vide rõeſ ei⁹: neqꝫ ẽt p rõnẽ Auicẽ. ꝓbatᷣ pmũ motorẽꝫ eẽ: ⁊ maxime eo mõ quo formauit ipſas Auic. nã ꝓpoſitio dicẽs. ꝙ qõlibꝫ ens vl ẽ neceſſariũ vel poſſibile ſiue cãtũ vel nõ. Si itelligit p poſſibile vez poſſibile. ſ. mãle ſeu ꝙ exiſtit potẽtialiter in mã. tũc ꝓpoſitio eſt vera. Sꝫ tũc ipſe ꝓbat hoc de neceſſitate p motũ. Naꝫ qñ dicit ꝙ poſſibile idiget cã ẽ ac ſi diceret idiget mouẽte ſeu tranſmutabilitate ꝓducẽte ipm de potẽtia mãe ad actum: ex quo p poſſibile itelligit mãle vt dictũ ẽ. Preterea qũocũqꝫ ſit hoc: adhuc nõ ꝓbauit p iſtam rõnem primã cãꝫ eẽ: inmo põt qꝫ dicerᷣ ꝙ nõ incõuenit in qbuſdã cauſis ꝓceſſus in ifinitũ. ego. n. ſũ a patre meo ⁊ ipe a ſuo: ⁊ ſic in ifinitũ. Et ſi intelligit p poſſibile vl cauſatũ illõ qõ eſt oĩo ſua nã ꝓuatũ ſeu ꝓuatio: ⁊ ꝓducitᷣ totalr ab agente .i. non ex ſubiecto tũc illa ſua ꝓpoſitio eſt falſa: ⁊ adhuc dato ꝙ ſit vã nõ deducit p hoc niſi ad cãꝫ neceſſariã nõ ad pmã ſꝫ neceſſariã ex alio. Poſſuꝫ eniꝫ dicere ꝙ ſunt cauſe ifinite neceſſarie nõ habẽtes primaꝫ: ⁊ ꝙuis hoc ẽ falſum. tñ Auicẽ. non ꝓbauit hoc: nota tñ ꝙ qũocunqꝫ ſit h̄ metaphyſicus nõ põt ꝓbare ſalteꝫ ſubam eẽ ſepatã nã nullus artifex ꝓbat pncipalẽ partẽ ſui ſubiecti. Et qõ an artifex ꝓbet ſuũ ſubiectũ eſt alia ab iſta vtrum ſepata eẽ poſſint demõſtrari niſi p motũ ꝙuis ſint iuiceꝫ connex vnde ſi eſſet alia via a motu ſequeretᷣ ꝙ aliqs artifex ꝓbaret ſeu poſſꝫ ꝓbare ſuũ ſubiectũ .ſ. metaphyſicus. vt inuit cõmentator. 12⁰. metaphy. ꝯmẽto. 5. vnde p hoc ẽt ꝙ nullus põt ꝓbare ſuũ ſubm̄ ꝓbatᷣ ꝙ non eſt alia via: ⁊ ſilr euerſo. ¶ Et ad vnã rñdeo ſimplr ꝙ nlla ẽ alia via a motu vide ꝯmẽtũ. 22ᵐ. ſecũdi huius. ⁊ cõmẽtũ 5ᵐ. duodecimi meta. Et lib. d. d. circa hãc mãꝫ. ¶ Ad aliam reſpõdeo ꝙ nullus põt demõſtrare pteꝫ principalẽ ſui ſubiecti: ⁊ maxime. qꝛ ſm antiquos metaphyſica diuiditᷣ in duaſ ſciẽtiaſ: Una eſt de ſeparatis a mã: reliqua de alijs. Qõ aũt nullus artifex põt ꝓbare ſuũ ſubiectũ vt dictũ eſt patet. naꝫ ſubiectũ formaliter acceptum manifeſtum eſt ꝙ non poteſt ꝓbari in illa ſciẽtia a poſteriori qꝛ hoc non pertinet ad illũ artificẽ: neqꝫ a priori: qꝛ medium p qõ ꝓbabitᷣ illud ſubiectuꝫ: vl eſt mediũꝫ contentuꝫ ſub illo ſubiecto formaliter accepto vel ei attributuꝫ vl nõ. Si nõ ergo nõ eiuſdẽ artificiſ. ſi ſic: ğ pſupponitur ſubiectũ formaliter acceptum ſeu ſua ratio. Sed cõmẽtator alio modo declarauit hoc in pmo poſterioꝝ in ꝯmẽto magno: ubi phs loquitur de hoc. Et iõ metaphyſicus nõ ꝓbat deũ eſſe ſeu primã cauſam oĩuꝫ cauſaꝝ: ⁊ ꝙuis ꝓbet ꝙ ſubſtãtia abſtracta eſt pĩcipiũ ſubſtãtie ſenſibilis: ⁊ iueſtiget principia ſubſtãtie in eo ꝙ ſubſtãtia tamẽ hoc facit qꝛ accipit ꝓbata a nãli vt dicit cõmẽtator cõmẽto. 5⁰. 6. 12⁰. metaphyſ. Et ſi dicatᷣ ꝙ naturalis ꝓbat pmũ motorẽ qui eſt principalis ſui ſubiecti: reſpõdeo ꝙ ñ eſt vez. nõ. n. eſt pars ſubiectiua pncipalis ſicut entia ſeparata ſunt reſpectu entis ſimplr. Sꝫ eſt cã prima ſui ſubiecti a poſteriori: ⁊ hoc hꝫ attributionem ad ens mobile ſeu corpus mobile. nõ aũt res ſic ſe hꝫ in pma phia. nam ibidem ꝯſideratur de ente ſm ꝙ ens: pncipia autẽ abſtracta ſeu principia prima entis in eo ꝙ ens ſunt ps ſubiectiua entis: imo pncipalıſſıma. Intelligo aũt hic per pncipia entis: principia ſube eterne. Et cum hoc ꝙ ſunt ps principaliſſima ſunt ẽt principia nec hoc inconuenit in tali ſubiecto. nam ipm eſt ens inquãtum ens. vñ ⁊ hmõi entia ſũt hoc modo imo pĩcipaliſſima ⁊ ſimpliciſſima: ⁊ maxime pmuꝫ ens qõ eſt cauſa oĩum alioꝝ: ⁊ ſunt cãe entis in eo ꝙ ens eſſentialr: non i eo ꝙ mobile ſeu aliud ſile: non tñ ſunt cauſe totalis entis ſubiecti niſi aliqd eſſet cã ſui. Ulterius nota ꝙ ꝯmẽtator in media ſua expoſitione in. 10. metaphy. dicit ꝙ nullus artifex ꝓbat definitionẽ ſui ſubiecti qñ fuerit ignotum eſſe. nam hoc nõ poteſt ꝓbare nec p demõſtratõeꝫ ſimplr: nec a poſteriori. Simplr aũt nõ: qꝛ tales demõſtrationes ſunt a poſterioribus. ſ. demõſtratiões q̃ ſũt definitiones in potẽtia. Impoſe aũt eſt ptes eſſe notas ⁊ totũ ignotũ: vult dicere: vt dixit ꝯmento pmo primi poſterioꝝ: ⁊ partes definitionis non dãt definitionẽ: vt ignotũ p ſe cognoſcitᷣ a noto: ſicut ẽ in ꝯclone ex pmiſſis. Uide ibidẽ. nec p demonſtrationem a poſteriori qꝛ talis fit a rebus q̃ inſũt ſubiecto. Falſum aũt eſt ꝙ ſubiectũ ſit ignotũ. ſ. an ſit: ⁊ res q̃ exiſtit in eo ſit nota eẽ. i. ſit nota eẽ i ipſo. vl ab ipo qꝛ alr illud nõ demõſtratᷣ: ⁊ dicit in ſũma ꝙ ſi ſubiectum eſt ignotum. ſ. eius eſſe: impoſe eſt ipſum probare in illa ſcia. Sꝫ recipit ipm eſſe ab alia ſcia in q̃ declaratũ eſt ſicut metaphyſicus a nãli recipit ſubm̄ vel parteꝫ principalẽ ſubiecti. ſ. ſbſtãtias ſeparatas eẽ ſeu motores ſepatoſ ſeu modũ eſſendi ei⁹: vt mathematicus accipit a metaphyſico. Et dicͭ ꝙ hoc qõ dixit de ſubiectis artiũ manifeſtũ ẽ. ſ. cũ eſſe ei⁹ ẽ ignotũ artifex illi⁹ artis non declarat illõ. Sꝫ vtꝝ ſi ps illi⁹ ſubiecti ſit ignota. põt artifex illi⁹ artis demõſtrare. Illud dubitationẽ hꝫ: ⁊ dicͭ ꝙ impoſſibile ẽ illõ ꝓbare p demõſtrationẽ ſimpliceꝫ ex quo ipoſe ẽ hrẽ cãs ex qb⁹ ꝯſtituitᷣ cognitio ei⁹: ⁊ ipꝫ eẽ ignotũ vt dcm̄ ẽ: ſꝫ ſi ſit accepta a vificatõe qdã ſoᵐⁱ poſe ẽ vt ſiuñ ꝯriũ ſit notũ i vna arte: ⁊ aliõ ignotũ. poſe ẽ ꝓbatᷣ ignotũ ex ꝯrio noto i illa arte. Et h̄ iã fecͭ Ariſt. in eſſe ignis. Utꝝ aũt h̄ fieri pt p locũ a ſili pſcrutatõe idiget: qꝛ ſile ẽ loc⁹. i. topic⁹: ⁊ aliqñ i qbuſdã materijs poſe eſt eẽ loc⁹ demõſtratiu⁹. Sꝫ i h̄ qõ dicͭ h̄ ꝯmẽᵗᵒʳ ẽ dubiũ: qꝛ i 4⁰ celi ꝯmẽto. 32. ꝓbat phs ⁊ ꝯmẽᵗᵒʳ ignẽ eẽ: ⁊ ẽ ps ſubi q̃ ẽ ps mũdi de q̃ illic ꝯſideratᷣ: ⁊ illa ꝓbõ ñ vr eẽ a ꝯrio nec a ſili. Et forte dõꝫ ẽ ꝙ phs ñ ꝓbat hoc illic: vt tal artifex ſꝫ vt artifex cõiſ diſputãdo ꝯ antiqſ vt appet ibidẽ. Ul forte h̄ ꝓbat p locũ a ſili: vt dicit illic ꝯmẽtator ſic ſi vniuerſũ aq ⁊c. Et forte h̄ ñ ẽ illic totalr igtũ: qꝛ notũ ẽ de ptib⁹ ignis: vt dicͭ illic ꝯmẽtator. De igne ãt ꝯphẽditᷣ nihil niſi ptes: ⁊ tu ꝯſidera ⁊ ꝯple p te. Id ãt qõ dicͭ ꝯmẽta. i. 2. de aĩa. nõ ꝯdicͭ huic ꝯſideranti bñ. Intẽdit igr cõmẽto. i illo. 10. ꝙ definitio ſubi non ꝓbatᷣ eſſe in ſubo ſeu dfinito ſeu ñ ꝓbatᷣ eẽ vt diffinitio nec a priori nec a poſteriori i illa ſcia cui⁹ eſt ſubꝫ: cũ ſubꝫ fuit igtũ eſſe: ⁊ h̄ ꝓbatᷣ vt dcm̄ ẽ. Si ãt ſubm ẽ notũ eẽ tũc non ꝓbatᷣ definitio a priori: ſꝫ bñ a poſteriori. ꝓbatᷣ de definitio ſeu de ſubo. Subꝫ ãt ñ ꝓbatᷣ eẽ nec a priori nec a poſteriori i illa ſcia cui⁹ eſt ſubꝫ. Et h̄ itellexit phs. 10. vl. 11⁰. meta. cũ dixit ꝙ ſubꝫ ⁊ ei⁹ qõ qd ẽ non ẽ demõſtratio. Intelligẽs p ſubaꝫ ſubm. ⁊ p qõ qd eſt diffõne ſubi. Diuerſimode igr itelligit hoc phs. nã ſubm nullo⁰ ꝓbatᷣ. Definitio. n. aliq mõ ſic. ⁊ bñ ꝯſidera i hoc qõ dico definitionẽ ꝓbari ne ꝯtingat error qꝛ ñ poſſuꝫ ad pñs magis ꝓlongare. Et vide ꝯmẽtũ pmũ. 6. meta. ⁊ ꝯcorda. Uide etiam in primo po

ſterioꝝ ꝯmēto.55.⁊.56.⁊ in.2.ꝯmento.12.⁊ in.12.meta.
ꝯmento.5.⁊.6.¶ In ꝯmento.n.ꝑmo ſexti metaphyſice
ītelligit p ſubſtantiam definitionem ſubiecti quuʒ dicit.
Subiecta nō hn̄t demōſtrationem.hoc etiaʒ poteſt ha
bere aliam declarationē quā ītelliges ex dictis in ꝯmen
to libri poſterioꝝ ī locis dictis. Et tu ꝯſidera:⁊ cōple:⁊
ꝯcorda:oīa.n.nō poſſūt ſcribi. Et nota vlteriꝰ ꝙ dato ꝙ
ꝑmam cāʒ poſſit metaphyſicꝰ ꝓbare eſſe:non tn̄ pōt ꝓ-
bare ipſam eſſe ſaparatam:qꝛ vt ſepata eſt ps ꝑncipalis
ſubiecti:dato ꝙ ꝯcedat ꝙ ꝑma cā nō eſt pars ꝑncipalis.
Nota ēt ꝙ ſi aliqd ꝓbant rōnes Auic.ille ꝑſupponunt
motū ⁊ declarata a phyſico:vt dicit cōmen.in.2.meta.
qn̄ ꝓbat ꝓceſſuʒ īfinitū in aliquo gn̄e cāc eē impoſſibile.
imo vtit demonſtrationibꝰ phyſicis. Ipſe etiā ſupponit
ibidē cām finalem eſſe:hoc aūt ꝓprie nō ꝓbat niſi p rō-
nes nāles:neqꝫ ꝓbauit Auic.que eſt ꝑma iſtaꝝ quatuoꝛ
quā dicimꝰ ꝑmā ſimplr̄:neqꝫ ꝙ ſit ſeparatꝰ finis:⁊ ſi quis
diceret ꝑmꝰ a nullo depēdet. Corpus aūt depēdet a ſuis
ptibꝰ:ḡ dicere poſſum ꝙ ꝑmū nō depēdet ab alio tanꝙ̄
ab agēte. Sʒ nō eſt ꝓbatū p hoc ipſum nō dependere a
partibꝰ ⁊ vlr̄ hoc ꝓbare nō poſſumꝰ niſi motū ſupponē-
do mediate vel imediate. Sʒ ꝺnatio tua dicebat ꝯ hec.
nōne dictū eſt in qōnibꝰ phi:qꝛ viderunt ordinem mira-
bilē ⁊ igenioſuʒ īuentū in entibꝰ ſciuerunt ꝙ ille q̇ dedit
eis hūc ordinē ītellectualē artificialē eſt ītellectus p ſe:ḡ
ſine via motꝰ ꝓbat hoc:⁊ rn̄ſuʒ fuit p me ꝙ ꝗuis hētur
ex hoc ꝙ eſt ītellectꝰ:⁊ ꝗuis claꝝ eſt ꝙ nō ītelligit ꝑticu
lariter nec vlr̄:vt dcm̄ eſt alias:tn̄ poſſuʒ dicere ꝙ eſt in
mā ſeu in corpe ſicut aīa nr̄a quā virtus cognoſcitiua ſe
quit. Sʒ dicebatis ꝯtra hoc. Sequeret ꝙ ītellectus nr̄
qui eſt ſeparatꝰ a mā ſm doctrinā cōmentatoris eēt no-
bilioꝛ ꝑmo. Separatū.n.nobiliꝰ eſt mā hic. Ad hoc aūt
rn̄ſum eſt ꝙ dato ꝙ ita ſit:tn̄ hoc erit veꝝ:ſi cetera ſint
paria:ſʒ non eſt ita in ꝓpoſito. Primuʒ.n.ꝗuis ſit māle:
tn̄ hʒ alias multas dignitates:⁊ illo ſimplr̄ nobiliꝰ eſt in
tellectu nr̄o:⁊ ſi dicat ſequeret ſm hoc ꝙ primum eſſet
generabile ⁊ corruptibile:dico ꝙ tūc tu ꝓbas p viā mo
tus:⁊ vlr̄ h nō ꝑt hoc ꝓbari niſi motu ꝑmo:vt declara
tum eſt in 8°.niſi ſupponat aliqua ꝓpoſitio iſtabilis vel
forte aliqua alia propoſitio que eſt declarata p motuʒ.

Irca cōmētuʒ 2m 3m ⁊ 4m eiuſdē ꝑmi nota
ꝙ phs ī ꝑncipio huiꝰ libri ponit duas qōnes
c ꝑter ꝑmaʒ:ſicut ēt aſſerunt oēs greci. Una
eaꝝ eſt ꝙ debemꝰ incipe priꝰ loq̇ de rebꝰ ma
gis vlibus.nam ipſe ſunt notiores minꝰ vli-
bus. Alia autem eſt ꝙ modus doctrine ⁊ inueſtigatiōis
in rebꝰ nālibus eſt ꝓcedendo a cōpoſitis ſenſatis ad ſim
plicia:nā compoſita ſunt notiora apud nos in hoc incō
poſitis. Et he qōnes ſunt valde diuerſe:nā p vnam eaꝝ
ꝺclarat de qua re nāli debemꝰ priꝰ loq̇. An de magis vli
an de minus.v̇.g.an de materia ſimplr̄.an de aliqua mā
.ſ.hois ⁊ equi. Et declarauit ibidē ꝙ debemꝰ loq̇ de ma
gis vlibus ſeu cōibus p cauſas quas poſuit ibidē ꝯmen
tatoꝛ. Una eaꝝ eſt ꝙ magis vlia ſunt magis nota ⁊ de-
bemus incipe a magis notis. Alia aūt qō declarat mo-
dū declaratiōis ⁊ ſcie.ſ.an ꝓcedit a ꝯpoſito ad ſimplex:
⁊ a ꝑori ad poſterius:⁊ v̇ificauit ibidē ꝑmam partem:
qꝛ ꝯpoſita ſunt notiora nobis. Et he qōnes ſunt multū
diuerſe. Et manifeſtū eſt ꝙ hec intētio Ariſt.ibideʒ:naʒ
ipſe ꝯcluſit bis ⁊ in vna ꝯcluſione terminus mediꝰ eſt ꝙ
ꝯpoſitum ē notius:⁊ in alia ꝙ vniuerſale eſt notius. Et
ipſe non declarauit in illo libro ꝓpoſitioneʒ ſeu minus
vniuerſale p medium vle:ſed declarauit materiam ſim-
pliciter p compoſitum. Sed hic accidit dubitatio. nam
nos debemꝰ incipe a notiori vt dicit phs:⁊ dicit ꝙ hoc
eſt vle:⁊ in alia qōne dicit ꝙ poſterius eſt magis notuʒ.
¶ Arguat igit ſic. Poſterius ſeu vniuerſale eſt magis
notum. Et in alia qōne dixit ꝙ poſterius eſt magis no-
tum:ergo ꝯdictio. Et quāuis poſſumus dicere ꝙ poſte-
rius nō eſt minꝰ vniuerſale:nā nos non accipimꝰ poſteri
us determinatū.ſ.aliqḋ idiuiduū demonſtratū ſeu qḋcū
ꝙ poſteriꝰ:ſiue ſit hō ſiue ſit aſinꝰ:⁊ hoc eſt qḋ vocauit
Auer.cōpoſitionē ſpecificā vel ꝯpoſitionē ſpēi.ſ.ſpēi cō
poſiti. Et ſʒ iſtū modū nō eſt minus vle. Tamen ꝑꝑ ve
ritateʒ ego rn̄debo melius ꝗuis eſſet ꝯceſſa ꝓpoſitio di
cens ꝙ poſterius eſt minus vle:⁊ dico ꝙ magis ⁊ minꝰ
ſunt relatiua:⁊ ideo cum dicimus minus vel magis vle
eſt minus notum ⁊ magis notum:debemꝰ declarare re-
ſpectu cuiꝰ eſt minus vle vel magis vle ſeu cōe. Dico er-
go ꝙ poſterius ⁊ cōpoſitum eſt magis notū ſimplici vli
ſeu cōi in rebus naturalibus vt compoſitū eſt magis no
tum apud nos ꝙ̄ materia vlis:nam ex eſſe ⁊ trāſmuta-
tione ꝯpoſiti in ſpē in qua ꝑcipimus ꝯpoſitū idiuiduum
cognoſcimꝰ eē ꝑme māe. Cū hoc tn̄ totum ēt eſt veꝝ ꝙ
ſimplex magis vle ē magis notū ſimplici minus vli.v.g.
Materia abſolute ē magis nota vel facilius ꝑuenimus
ad cognitionē māe aſini vl hois:nō ꝙ ipſa ſit notioꝛ ho
mine vel aſino q̄ ſunt cōpoſita:⁊ p hoc ſoluit ꝯdictio.
Nā philoſophus dixit in vna qōne ꝙ debemus priꝰ lo-
qui de rebꝰ magis vlibꝰ ⁊ poſtea de minus vlibus.nam
magis vlia ſunt nobis magis nota minꝰ vlibꝰ vel facilr̄
deducimur ī cognitōeʒ iſtoꝝ ī rebꝰ ſimplicibꝰ. A facilio
ribus aūt debemꝰ incipe:ſicut declarauit cōmētatoꝛ in
ꝑncipio libri poſterioꝝ in cōmento magno. illic.n.pōit
hec v̇ba. Et neceſſariū ē in ordīe doctrine incipe a ma-
gis noto:ſicut neceſſariū ē in īuentiōe ꝯclōnis.ſ.ꝙ volē
do ꝯcludere ꝓcedimus a magis noto ad minus notuʒ:
ſed fuit vniuerſale apud nos notius particulari.ſ.minus
vniuerſale ipſo.nam vniuerſale aſſimilatur toti cōpoſi
to ⁊ particulare aſſimilatur parti.⁊ ſicut totum cōpoſi-
tum eſt magis notum apud nos parte:ita magis vle eſt
magis notum apud nos minus vli ſeu determinato. Nā
ipſum continet res multas proprias ſeu determinatas
vel partes vel quō cunqꝫ volueris vocare illa:⁊ iam de
clarauit hoc Ariſto.declaratione ꝑfecta in libro phyci
auditus:hec ſunt v̇ba eius:⁊ intelligendo iſta pōt quis
intelligere ea que dicta ſunt. In alia autem qōne dicit ꝙ
nos debemus ꝓcedere a ꝯpoſito ⁊ poſteriori ad ſimplex
prius. Nam compoſitum eſt magis notum nobis ꝙ̄ ſim
plex vle:⁊ poſſibile eſt etiam ꝙ ſit notiꝰ proprio ſeu de-
terminato:ſʒ cognitio huius nō eſt neceſſaria hic.cum
ergo dixit ꝙ poſterius eſt magis notum.vult dicere ꝙ
eſt magis notum ꝙ̄ ſimplex vniuerſale:quāuis ipſum ſit
minus vniuerſale:⁊ hoc accidit ei ꝑꝑ compoſitionē nō
qꝛ ipſum eſt minus vle ⁊ ꝓpter compoſitionem:vel ſm
ꝙ ipſum eſt compoſitum per quā compoſitionē eſt ma-
gis notuʒ:dixit ꝙ debemus procedere a compoſito po
ſteriori ad ſimplex prius. Cū autem dixit ꝙ magis vni-
uerſale eſt magis notuʒ vel facilius cognoſcitur. voluit
per hoc quod eſt magis notum ꝙ̄ minus vniuerſale ſim
plex nō ꝙ̄ compoſitum:⁊ hoc eſt valde manifeſtum:ſed
prolongaui de hoc tantum:quia vidi fere omnes expoſi
tores latinorum in queſtionibus eorum ⁊ expoſitioni-
bus eſſe ꝯfuſos in declaratione huius ⁊ multa dixerūt:
ſed non peruenerunt ad intentioneʒ philoſophi ⁊ com
mentatoris in illis:quia non intellexerunt verba eoꝝ:
⁊ iſti errauerunt in duobus:vnum eorum eſt qꝛ non re-
ferunt magis ⁊ minus ad rem ad quā debʒ referri. Ali-
ud autem eſt ꝙ acceperunt illud quod eſt per accidens
loco illius quod eſt per ſe.putauerunt enim ꝙ minus

vle eſt magis notū:qꝛ viderunt ꝯpoſitū qȯ eſt minus vle
ſi cōceſſerimus hoc qȯ eſt magis notū magis vli. Sed hᷣ
accidit cōpoſito poſteriori nō ſꝫ ꝙ eſt min⁹ vle:ſꝫ qꝛ eſt
ꝯpoſitū. Et ſꝫ hūc modū.ſ.ſm ꝙ eſt ꝯpoſitū ꝓpter qȯ il
lud ē magis notuꝫ:dixit ꝙ debeam⁹ incipere ab ipſo nō
qꝛ ipm eſt minus vle:nā ipſuꝫ eſſe min⁹ vle ſꝫ ꝙ ab ipſo
ꝓcedim⁹ ad magis vle in eſt ei ꝑ accidēs:nā nos nō ꝓce-
dim⁹ ab ipſo ad pri⁹ niſi qꝛ ipm eſt magis notū:⁊ hoc i-
uenit in ipſo:qꝛ eſt cōpoſitū.nō qꝛ eſt minus vle:⁊ iō di-
cimus ꝙ quedā res min⁹ vniuerſales ſūt magis note re-
bus magis vlib⁹:nō ſꝫ ꝙ ſūt min⁹ vles:ſed ſm aliū mo-
duꝫ. Sed debes ſcire ꝙ ſenſibile ſeu ſenſatū ſm ꝙ eſt ſē-
ſatū nō eſt notū apud nām aliquo modo:⁊ vle ē magis
notū apud nos min⁹ vli:vt gen⁹ ⁊ ſpēs:ſicut eſt apud na
turā.ſed vle cauſalitate vt prima mā ⁊ ṗmus motoꝛ ſūt
magis nota nāe ꝙ ſint apud nos:⁊ nō eſt hoc ita ī reb⁹
vlibus q̄ inueniunt in multis ſicut gen⁹ ⁊ ſpēs ſicut dixi-
mus:ſed itellectiōes vel intellecta ſenſatoꝝ ſicut intelle-
ctiones cōpoſitoꝝ ⁊ deſcriptiones coꝝ ſūt magis note
apȯ nos itellectiōibus ſeu itellectis reꝝ remotaꝝ a ma
teria vel a ſenſu:⁊ ſūt cognitiōes cauſaꝝ ⁊ cauſe cauſaꝝ
⁊ ecōuerſo apȯ nāꝫ:ſicut declarauit hᷣ Auerroys in ṗn
cipio libri poſterioꝝ in cōmēto magno: ⁊ iō dicēs abſo
lute ꝙ min⁹ vle ē magis notū apȯ nos magis vli errat
dicēs etiā ꝙ ſenſatū ſeu ſenſibile eſt magis notum apud
nos ꝙ̄ itellectū vlr errat:nā prima itellecta ſunt notoria
apȯ nos ꝙ̄ ſēſata. ¶ In cōmēto 5° vbi dicit.⁊ ſuas cās
ſꝫ fidē ⁊ inferius dic̄. Cauſas ſuas ſm ymaginationes.
Nota ꝙ ꝑ fidē itelligit verificationē.ſ.affirmationē uel
negationē.ꝑ ymaginationē aūt intelligit apprehēſionē
ſeu cognitionē ſimplicē que vocat apud latinos ſimpli-
ciū apphēſio.⁊ iſte fuit modus loq̄ndi arabū ⁊ hebreo
rū:⁊ cōmētatoꝛ iſto modo loq̄t muliotiēs in 3° de aīa.⁊
hoc etiā itelligit ex ſua itētione hic ⁊ maxime ī ṗncipio
cōmēti.ꝙ̄uis eni traductoꝛ nō recte traduxit:tn̄ moder
ni debebāt hoc intelligere ex verbis ꝯmētatoris. ¶ In
cōmēto 21°.vbi dicit:⁊ eē eius ſꝫ albedineꝫ eſt aliud ab
eē eius ſꝫ muſicā ⁊c̄. Nota ꝙ capit hic eſſe alio modo
⁊ cōmēto 25°.alio modo. Illic eniꝫ itelligit ꝑ eſſe ſepa-
tionē ſeu ꝑ ſe ſtare:hic aūt rōneꝫ ſeu definitionē. ¶ In
cōmēto 36°.vbi dicit. Partē que eſt de ſpē partiū in q̄s
totū diuidit ⁊c̄. Nota ꝙ ex hoc cōcludit ꝙ ꝑ partes ac
tuales intelligit minima nālia que poſſūt exiſtere actua
liter diuiſa. ¶ In cōmēto 44°.in principio cōmēti vbi
dicit. Sed principaliter ⁊ per ſe coꝛrūpit in aliquid ter-
minatū vnū ⁊c̄. Nota ꝙ illud ꝙ ponit in q̄nto nō con-
tradicit huic:nā forte oīs motio ſic abſolute cōſiderata
eſt de cōtradictorio in ꝯdictorium primo ⁊ per ſe:⁊ de
vno in vnū.cōſideratio tn̄ ſpecialiter ſpē numerationis
nō ē vn⁹ modus de quib⁹ mā generatio ſimplr eſt de nō
eſſe in eſſe primo ⁊ per ſe:nā nihil aliud pricipaliter itel
ligit ꝑ generationē ſimplr:⁊ coꝛrūptio ſimplr eſt de eſſe
in nō eſſe:hoc tamē non eſt ſic ſimpliciter veruꝫ:⁊ vide
cōmētū 8m quīti.dealbatio ⁊c̄.⁊ ſimilia dicunt motū de
nigredie ad albedinē ſeu de nigro ad albū primo ⁊ ꝑ ſe.
⁊ ratio ē quia iſte motus eſt iter res ꝯtrarias poſitiuas
partibiliter acquiſitas ſeu ſucceſſiue in ſubiecto ente in
actu:⁊ ideo īmediate mouet de albedie in nigredinē:et
ecōtra.nō autē ſic eſt de gn̄atiōe ⁊ coꝛruptione ſimplici
ter.⁊ vide ꝯmentū ſeptimum q̄nti:⁊ veritas eſt ꝙ illud
qȯ coꝛrūpitur ſeu gn̄at:coꝛrumpit ſemꝑ in aliqȯ vnuꝫ
determinatum.ſimiliter in gn̄atione:⁊ hoc ſemper. Qn̄
enim album coꝛrumpit coꝛrumpit in nigruꝫ ſemper.nā
⁊ ſi coꝛrumpitur ad rubeum vel ad pallidum non coꝛ-
rumpit ad illa niſi ſm ꝙ ſunt in aliquo modo nigra ſic

dr̄ in quinto commento ſexti:⁊ maxime ſm illā expoſi-
tionem cōmentatoris in qua dicit. Cum igitur ꝓpoſitio
dicens ꝙ tranſmutatio eſt ⁊c. Unde ṗmo ⁊ ꝑ ſe album
coꝛrūpitur ad nigrum. Scȯario aūt ad media que ſunt
termiata:⁊ hoc vult hic ꝯmētatoꝛ.⁊ ſic nulla ē ꝯdictio.
poſitum.n.ꝙ ꝯtrarium primo ⁊ per ſe coꝛrumpitur ad
ꝯtrarium poſitiuum:vt dicit ibideꝫ cōmētatoꝛ expreſſe
in cōmēto octauo.adhuc veꝝ eſt ꝙ res primo ⁊ per ſe
coꝛrumpit ad vnū. ¶ In cōmēto.45.verſus finem cō-
mēti.vbi dicit.⁊ eſt illud ī quo eſt ṗuatio propria illi cō
poſitioni.i.non hn̄s illam cōpoſitionem:eſt tn̄ aptū na
tum illam habere:⁊ in eodē commēto paꝝ poſt vbi di
cit. Sꝫ illud in quo eſt ṗuatio illi⁹ ꝯpoſitionis ⁊c. Nota
ꝙ vr̄ ꝙ qn̄ ex ſimplicibus nō albis fit album compoſi-
tum fit ex oppoſito ſm habitum ⁊ priuationem:qꝛ fit a
ſimplicibus nō coloratis ꝑ commixtionem certam ad
quā ſequit coloꝛ ſeu talis coloꝛ:non.n.ad quālibꝫ com
mixtionē ſequit coloꝛ nec ſapoꝛ nec odoꝛ vt dicit com-
men.in.5.colliget ⁊ in aliis locis.hec tn̄ non ſunt niſi in
mixtis:⁊ ideo paſſiones mixti dn̄r:tn̄ iueniuntur in plu
ribus mixtis ⁊ quaſi in oībus. ¶ In ꝯmento.50.vbi di
cit. Qȯ principia ⁊c.nō gn̄antur ex aliis. Intellexit nō
ꝯſtituuntur tanq̄ ex partibus:⁊ in eodem commēto ī fi
ne vbi dicit. Non trāſmutabilia. Intellexit iter ſe adin-
uicem qꝛ priuatio nec fit forma neqꝫ econuerſo neqꝫ ge
nerant ex aliis tanq̄ ex partibus eſſentialibus. Reliqua
autem.ſ.non prima ꝯſtituūtur ex primis:⁊ ſic ṗma non
ſūt trāſmutabilia aliquo iſtoꝝ modoꝝ:ſꝫ ſūt ꝑmanen-
tia. ¶ In ꝯmento.60.in fine ꝯmēti in illa parte in qua
ponit ꝯmentatoꝛ quatuoꝛ rōnes ad ꝓbandum nihil ꝓ-
duci ſeu fieri ex nihilo vbi dicit. Et impoſſibile eſt vt ſit
in illo cuius partes ⁊c.ideſt qꝛ motus eſt in recipiente:
⁊ recipiens remanet cum recepto. ¶ In commēto.70.
vbi loquitur de materia ⁊ de potētia materie:eſt notā-
dum vt puto:ꝙ per potētiam due intentiōes itelligunt.
Una eſt relatio ſeu reſpectus rei ad actum:⁊ hec inten
tio eſt defectus quidam ⁊ priuatio quedam.ſ.ꝙ non eſt
in actu. Scȯa eſt diſpoſitio ſeu aptitudo ꝑ quā ſubiectū
ſm ſuam naturam eſt aptum ſeu diſpoſituꝫ:⁊ hec diſpo
ſitio non eſt priuatio oīno ſed eſt quedam qualitas.ſ.de
ſpecie qualitatis que dr̄ potentia naturalis:⁊ eſt illa ꝑ
quā res eſt apta ſeu diſpoſita agere vel pati:⁊ hec eſt di
ſpoſitio remota ſaltem reſpectu compoſitorum:nā for
te ipſa eſt propinqua reſpectu elemētorum:quamuis ſi-
ne dubio in materiis elementorum ſunt diſpoſitiones di
uerſe ⁊ eſt vna in fundamento materie:⁊ preter hanc ſūt
diſpoſitiones propinque ſm numerum ſpecierum enti-
um:ſicut dicitur in.12.metaphyſice. Sed iſte ſunt produ
cte in materia mediantibus formis elementoruꝫ:⁊ que
dam earum mediantibus compoſitis.vt verbi gratia.
forma panis diſponit materiam ad recipiēdum formaꝫ
ſanguinis vel formam humanam cum comedit. Et di-
ſpoſitio hec propinqua ſiue accipiatur ꝓ reſpectu ſiue ꝓ
diſpoſitione aliqua qualitatiua eſt per ſe ad formaꝫ vni
uerſalem:⁊ eſt illa quam vocat Auerroys in libro celi ⁊
mūdi:potētiam eſſentialem ſeu per ſe:⁊ eſt per accidēs
ad formam Platonis ⁊ Ciceronis ⁊ ſm iſtum modum
vocatur potētia accidentalis:⁊ ideo nō eſt hec potētia
eſſentialis in īfinito tempore:que poſtea priuetur in ad
uētu actus. Nam nulla forma ſpecifica priuatur tempo
re infinito:⁊ etiam iſte potentie propinque ſunt genera
biles ⁊ coꝛruptibiles:⁊ forte he etiam ſm ꝙ ſunt pro-
pinque vocantur per ſe. Uide in quarto huius.in com-
mēto centeſimo vigeſimo:⁊ etiam non ſunt in materia
potētie infinite. Nam nō eſt in materia quomodocūqꝫ

accipitur potentia niſi vna potentia propinqua cuiuſli- bet ſpeciei ꝛ eſt reſpectu forme ſpecifice vniuerſalis: ſed accidit huic potentie vni multiplicari cum conſideratur reſpectu indiuiduoꝝ.ſicut declaratum eſt aliquo modo in queſtionibus meis de intellectu vbi locutus ſuꝫ de na tura vniuerſalis:non tamē dico ꝙ nō ſunt diuerſe diſpo ſitiones eiuſdeꝫ ſpeciei in diuerſis portionibus materie. Et Auer.declarat ꝙ potētia quomodocūqꝫ duorꝫ mo dorum accipiaẗ nō eſt ſubſtātia ſeu eſſentia materie ne- qꝫ pars eſſentialis ei.Qꝫ aūt diſpoſitio ſeu ꝑparatio nō ſit ſubſtantia eius manifeſtum eſt ex ſua rōne quā poſuit in ſua ſūma libri phyſicoꝝ.ꝛ in media ſua expoſitiōe.nā poſſibilitas vel preparatio idigēt ſubiecto.Ꝙ.ſi iſta pre paratio eſſet ſua ſubſtātia:eēt materia ſibiꝑſi: ideſt ſub- iectum eius ſubſtantie:naꝫ potētia dicitur per relationē ad aliquid.Uult dicere:vt puto ꝙ potētia ꝛ preparatio eſt potentia vel ꝑparatio habentis potētiā.Ꝙ.ſi ſua ſub ſtantia eſſet potētia:ꝛ nullo modo haberet eſſe in actu: nō dico ſicut eſſe forme vel habentis formā eſſet,in potē tia vt ſit in potentia:ideſt ꝙ eſſet aliquid hic qđ eſt in po tentia prima mā:ꝛ vt puto:has rōnes tetigit hic in ſua ratione ſcđa in hoc cōmento:ꝛ ideo dixit.Nō eſt poten tia neqꝫ ꝑuatio.Et forte voluit etiam ꝙ potētia ꝛ act⁹ ſunt de predicamēto relationis.ꝛ ideo nō eſt potētia.nā potentia diciẗ per relationē ad actum.Sed debes ſcire ꝙ Auerroys nō negat niſi ſubſtātiā eius eſſe potentiam eo modo quo dictū eſt:ideſt ꝙ ſubſtantia ſua ſit potētia ꝛ non ſubſtantia ſubiecta.Sed bene ꝯcedit ꝙ hec diſpo ſitio eſt ſubſtātialis ei per relationē ad formā vniuerſa- liter.naꝫ natura eius eſt vt recipiat formā.Et ideo dicit in de ſubſtantia orbis ꝙ potentia eſt differētia ſubſtātia lis materie:ꝛ ſm hoc forte potētia hic quā hꝫ per reſpe ctuꝫ ad omnes formas nō eſt accidēs:ſed eſt ſubſtantia eius.Sed nō eſt ſubſtātia eius potētia reſpectu ſui ipſi⁹: ideſt eo modo quo dictū eſt:ꝛ iđ potentia quā hꝫ reſpe- ctu formarū diciẗ ꝙ eſt accidēs ei:ideſt ꝙ potentia nō ē ſubſtantia eius reſpectu ſui ipſius:cum hoc tñ cōcedim⁹ ꝙ cuilibet forme ſpecifice eſt diſpoſitio ſeu ꝑparatio pro pria vt materia immediata ex qua ſit res mediantibus diſpoſitionibus factis in ea:ꝛ hec diſpoſitio inuenitur ꝛ ſit ſeu producitur in materia productione vna.Sed pre paratio vna quam habet reſpectum ad omnes formas eſt ſua ſubſtantia.i.quod eſt ſubiectum:in cuius nā ē re- cipere formas nō ꝙ in ipſo ſit potētia addita ſup ſubſtā tiam eius.Et conſidera in cōmēto.26.ſecundi.ꝛ ſm hoc non indigemus potentia nāli vna:ꝛ ſi forte cōcederevo luerimus in eſſe huius potētie naturalis.Dico ꝙ voluit in ſuo dicto de ſubſtantia orbis ꝙ ipſa accipiaẗ loco dif ferentie ſubſtantiarū non ꝙ ſit differentia ſubſtantialis. Et ſi intelligamus ꝙ Auer.vult ꝙ ſubſtātia māe non eſt potentie.ſ.reſpectu ſubſtantie eius ꝗuis ſit in potentia reſpectu forme ſine potentia naturali:tunc ꝑma rō quā fecit hic eſt fortis.ſ.ꝙ ſi potentia eſt ſubſtantia eius:tunc ſubſtantia eius corrūperetur in aduentu forme.nā tunc priuatur potentia.Sed ſi dicamus ꝙ hic eſt potentia na turalis.tunc hec rō declaraẗ ꝙ defectus iſte ſeu ꝑuatio non eſt ſubſtantia eius.nam priuatio corrūpitur ſeu deſi nit in aduentu forme.naꝫ nō eſt poſſibile dicere ꝙ potē- tia naturalis corrūpitur.Si hoc eniꝫ eſſet:ita nō recipe ret amplius ſaltem ex illa ſpecie: ꝛ videẗ mihi ſm ſuaꝫ intentionem ꝙ non eſt in ipſa potentia naturalis:ſed ſꝫ ſuā ſubſtantiā eſt in potētia ad formas omnes.Nota tñ bene ꝙ potētia ad ꝓpoſitū dupliciter dicitur.Uno mō de ſubiecto potente.Alio mō de re receptibili ſeu reſpe ctu rei receptibilis vel forme ad actum.Primo mō eſt ſubſtantia quedam poſſibilis ex ſe:ꝛ hec eſt ſua ſubſtan- tia ſeu eſſentia:ꝛ per hāc naturaꝫ eſt in potentia ad oēs formas non per aliā.Secūdo modo aūt eſt quidā reſpe ctus ꝛ indiget ſubiecto ꝛ definit eſſe cum aduenit actus: ꝛ ſm hunc 2m modū negat hic cōmentator ꝙ ſit de ſub ſtantia eius.ſ.ꝙ potentia ſecūdo modo nō eſt ſubſtantia eius.ſ.ꝑme materie:ꝛ pro iſtis vide que notaui in de ſub ſtātia orbis de dictis cōmētatoris de potētia.Unde po tentia ꝑmo modo eſt vna ſicut ꝛ materia ꝑma ꝛ per illā diciẗ eſſe in potentia ad omnes formas ſaltem remotas que per illaꝫ potentialitateꝫ apta eſt perfici a quacūqꝫ forma ex formis ꝯpoſitorꝫ aptitudine remota: minus tamen remota vel ꝓpinqua reſpectu elementoꝝ vt di- ximus.vnde materia cognoſciẗ cum forma ſm qđ ineſt ei natura diminuta ꝛ potētialis.vnde ꝓpter hanc natu ram accidit ſibi recipere nō ꝙ eſſentia eius cōſiſtat in re ceptione niſi ſecūdario:nō tamē dico ꝙ non ſit naturale ſibi ꝛ quaſi ſubſtātiale recipere:imo ē receptiua ſm ſuā naturam:nec dico ꝙ pōt eſſe ſine forma.forma enim fa- cit ipſam eſſe in actu:non eſſe ſimpliciter niſi per accidēs vt declaraui alias propinque autem:ꝛ etiam ſecūdo mo do:nō dico illam que dicitur ad omnes formas ſunt tot quot ſunt ſpecies formaruꝫ:ſed iſte propinque non ſunt eterne.vt iam dictum eſt:ꝛ ſimiliter in ſecūdo modo.In cōmēto.79.vbi dicit.Et ex hoc apparet ꝙ omne habēs materiaꝫ eſt generabile ꝛ corruptibile.nā in natura ma terie eſt ꝑuatio forme ꝛc̄.Uult dicere ꝙ in natura mate rie eſt ꝙ ſit in ipſa priuatio per reſpectum ad formā.ſ.ꝙ denominetur per ꝑuationeꝫ forme ſm ſuam naturā vel ꝙ attribuatur ei:nō ꝙ in ſua natura eſt priuatio ſimplici ter.ſ.ꝙ ipſa nullo modo ſit:ꝛ ꝙ natura ei⁹ ſit natura pri uationis:ꝛ etiā materia ſm ſuam naturam nō eſt forma ta in actu.i.ꝙ nō eſt ſua natura ſm ꝙ ipſa ē materia nā habentiſ formā ſm ꝙ in ipſa eſt forma in actu:ſed cauſa generationis ꝛ corruptionis fundatur ꝛ radicatur ꝛ ſꝫ prius eſt materia,ꝓpter priuationē que eſt in natura ma terie.nam quāuis contrarietas formaruꝫ vel qualitatuꝫ eſt cauſa generatiōis ꝛ corruptionis:tamē cauſa eſſe cō trariorum actiuum ꝛ paſſiuuꝫ eſt: qꝛ priuatio eſt in natu ra materie ſicut dictum eſt.i. reſpectu formarum accidē talium vel ſubſtantialium.Et ſimilē rōnem fecit cōmen- tator in ꝭ ſecundo in cōmento.47.vbi dicit ꝯ͂ Auicen. imo ꝯtinens vt in pluribus eſt illud cuius natura eſt poſ ſibilis ꝛc̄.Et volo dicere ꝙ hec eſt ꝑma cauſa generatio nis.nam ſi eſſet natura materie:natura habentis formā in actu ſm qđ eſt habens formam in actu:non reciperet formam:ꝛ etiam ſi non eſſet priuatio materia nō recipit formam ſicut declarabitur etiam cōmento.81.Et conſi- dera in cōmento.72.tertij.¶In ꝯmento vltimo huius. vbi dicit ꝯmentator.Sed ſicut dixit Ariſ.phs declarat ſubſtantiam materie ꝛc̄.Uult dicere ꝙ diuinus declarat perfecte naturam materie.nam ipſe conſiderat de diffe- rentijs entis ſm quod eſt ens:ꝛ potentia ꝛ act⁹ ſunt dif- ferentie entis.Et ideo diuina declarat perfecte naturaꝫ materie per habitudinem ſeu reſpectum ad omnes diffe rentias entis.Sed naturalis declarat ꝙ eſt in potentia reſpectu formarum materialium ideſt ꝙ ipſa eſt in potē tia recipere formas:non ꝙ declaret abſolute ꝙ ipſa eſt ens in potentia ſm ꝙ potentia ꝛ actus ſunt differentie entis ſimpliciter.ſ.ꝙ non declarat ꝙ eſt in potentia ſm ꝙ potentia opponitur actui que eſt differentia entis ſim pliciter: nam de hoc conſiderat philoſophus primus ꝗ conſiderat de rebus ſm ꝙ ſunt entia:ꝛ conſidera cōme tum.21.ſecūdi.Et forte vult dicere ꝙ metaphyſicus de- clarat quomodo eſt vna ꝛ quomodo hꝫ eſſe:ꝛ quomō

non vt declarauit hic cõmentatoꝛ cõmẽto.14.duodecimi metaphyſice.⁊ illic dicit. Iſte ſermo facit intelligere ꝙ eſſe eſt eſſe materie ⁊ eſt pꝛopꝛius huic ſcientie ⁊ non de ſcientia naturali. ¶Ex libꝛo ſecundo.

Circa id qđ ꝯmẽtatoꝛ dicit in pꝛincipio hꝰ libꝛi ꝙ ꝑncipiũ alteratõis nõ eſt ab intrinſeco: ⁊ dubitat᷑ cõiter de reductiõe aq̃ calefacte ad ſuã frigiditatẽ ſimilẽ ꝑme. Nota ꝙ ex dictis Aui. accipit᷑ ſolutio: ⁊ ꝑ hoc vide vltimũ ꝯmẽtũ ꝑmi de gñatione. Cõmẽtatoꝛ aũt ⁊ phs aliter ſoluũt: vt eſt veritas. Verũ.n. eſt ꝙ ꝑncipium initiatiuum alteratõis eſt ab extrinſeco: aliter idem ageret cõtrariũ. ſed tamen cum habuit ꝑncipium extrinſecum etiaꝫ remiſſuꝫ ſeu debile a quo incipit alteratio completur ſeu intenditur ab intrinſeco: ⁊ in hꝫ aſſimilatur eis que mouentur ab intriſeco: ⁊ iſto mõ nullum accidit ĩpoſſibile: ⁊ de iſtis bene conſidera ꝯmentuꝫ 24. quarti celi. ⁊ in. 12. ⁊. 7. metaphy. vbi loquit᷑ de cõuenientia agentis ⁊ maxime circa ſanitatẽ: ſed ſm qđ ꝯmẽtatoꝛ dicit in ſcđo de aĩa ꝙ aqua pura nõ calefit ipſa remanente pura ⁊ maxĩe ſm ipſum: qꝛ foꝛme elementoꝛuꝫ nõ ſuſcipiunt magis ⁊ minus aliter eſt dicendum.

Circa 2m libꝛ ꝯmento.3. vbi dicit. Subm huiꝰ libꝛi eſt nã ⁊ ꝑncipia nãlia ⁊c̃. Nota ꝙ vel vult dicere ps ſubti vel rõ foꝛmalis ſubti: ⁊ vex eſt ꝙ pꝛincipia nãlia: ⁊ ẽt natura quoquo modo ſunt partes ſubiecti ſciẽtie naturalis. Dixitꝭ aũt quoquo mõ. Quia ſubiectum pꝛopꝛie eſt ens mobile ſeu naturale: cuius eſſe non declaratur a naturali: ſed naturale eſt ratio eius foꝛmalis: ⁊ foꝛte vult dicere ꝙ ſit fundamentũ ſeu ꝑncipiũ. ¶Itẽ etiaꝫ in eodem cõmento vbi dicit. Quoniã nauis mouetur ex pꝛincipio in ipſo: ſed nõ ꝑmo ⁊c̃. ideſt ꝙ nauis eſt per ſe motuꝫ: tamẽ natura mouẽs eſt alia ſeparata in eſſe: ⁊ ideo mouetur ex ꝑncipio in ipſa ſed nõ ꝑmo. ¶Circa illud aũt qđ dicit de arte medicĩe. Nota ꝙ per virtutem actiuaꝫ que eſt in ipſo ſeu per artẽ curat ſe ſm ꝙ coꝛpus egrum: ſed accidit medico curare ſe: nã nec oĩs eger eſt medicꝰ: imo nec omnis homo eſt aptus vt ſit medicus: ita ꝙ medicus agat in ſe: hoc tamẽ accidit ſm ꝑtem theoꝛicaꝫ: ⁊ hoc eſt qđ dicit cõmẽtatoꝛ: qꝛ pars medicine cui accidit agere in ſuum ſubiectũ eſt pars theoꝛice nõ pꝛactica: ideſt per artẽ quã habꝫ quã vocat theoꝛicam ipſe agit in ſe ſm ꝙ ipſi accidit eſſe coꝛpus egrum vt dictum eſt. raro tamen vel nunq̃ inuenitur ꝙ aliquis medicus agat in ſe ſm parteꝫ pꝛacticam. ideſt ſm operationem manualeꝫ. ſ. flebotomare ſe vel ſimilia: ſed tñ dicit per artẽ qua habetur que ſunt facienda: ⁊ aliquãdo accidit ipſum eẽ egrum: nam non omnis hõ eſt medicus: ⁊ dato ꝙ eſſet adhuc nõ eſt ars medicine natura: qꝛ agit in illo in quo eſt per accidens. ¶In cõmento. 19. ſecũdi libꝛi. Nota ꝙ ex hoc qđ dicit cõmentatoꝛ. ⁊ cõtingit dicentibus foꝛmas eſſe definire foꝛmas naturales abſtractas a materia. pꝫ ꝙ in definitiõe foꝛme naturalis ponitur materia. ¶In cõmento. 26. in ꝑncipio cõmenti vbi dicit. Qꝫ materia eſt de genere relationis. Ad declarationem huius vide illa que notaui in cõmento. 7. ꝑmi libꝛi. ⁊ foꝛte materia eſt de genere relationis quo ad ſuam cognitionem: qꝛ ipſa cognoſcitur per analogiaꝫ ad foꝛmã: ⁊ hoc ſufficit philoſopho ad ſuã pꝛobatõeꝫ: vel foꝛte intelligit ꝙ potentia que eſt eius differentia ſubſtantialis eſt de genere relationis. i. potentia eius ad foꝛmã: nõ potentia eius in ſeipſa: qꝛ ipſa nõ eſt talis potentia neqꝫ habet eam: ⁊ bene conſidera illa que notaui. ¶Item in cõmento parũ poſt vbi dicit. Ad quem igitur oꝛdinem oꝫ naturalem peruenire in ſcientia foꝛmarũ ⁊ non pertranſire illud. ſ. in ſcientia quiditatis ⁊c̃. Patet ꝙ naturalis conſiderat de quiditate rerum materialium: ⁊ ideo dicit imediate poſt hoc: nõ in ſcientia eius quod eſt eẽ. i. qꝛ eẽ omnium foꝛmarũ tam ſeparatarũ q̃ non ꝓbat᷑ a naturali. ſed quiditas materialiũ tantum conſideratur a naturali. ¶In cõmento. 47. vbi loquitur de caſu ⁊ foꝛtuna contra Auicen. circa ꝑncipiuꝫ cõmenti. Nota ꝙ innuit hic cõmentatoꝛ. Sicut fit diuiſio de effectibus ita debꝫ fieri de cauſis: qꝛ caſus ⁊ foꝛtuna ſunt cauſe. Et ideo cõmentatoꝛ repꝛehendit Auicen. ꝙ dixit ꝙ in eis. que ſunt equaliter contingentia inuenit᷑ caſus. ⁊ ſi ſic eſſet aliqua cauſa equaliter cõtingens. Cõtra qđ pꝛobat ꝯmentatoꝛ ꝙ non dat᷑ cauſa equaliter cõtingens. Sed ad maioꝛem declarationeꝫ dictoꝛum cõmentatoꝛis in hoc cõmento. Nota ꝙ vt puto cõmentatoꝛ intellexit ex dictis Auicẽ. ꝙ eſt hic aliqua cauſa naturalis per ſe ex qua poſſunt ꝓuenire operationes ⁊ non pꝛouenire equaliter: ⁊ tamen effectus pꝛoueniens ab ipſa nõ dicit᷑ eſſe a caſu ſimpliciter: ſed eſt a caſu reſpectu alicuius cauſe: nõ aũt reſpectu alterius cauſe. ſicut ambulatio. verbi gratia. q̃ reſpectu virtutis motiue eſt a caſu vel a foꝛtuna: ⁊ reſpectu appetitus ad motum nõ eſt a caſu. Et fuit neceſſarium ei ĩtelligere ita ſua verba. Nam ipſe voluit per hoc ſoluere rationem themiſtij: ⁊ ſi non intelligerentur ita verba illius non eſſet reſponſio in rõe themiſtij qui arguebat a virtute actiua. Et etiam cõmentatoꝛ dicit in ꝑncipio cõmenti ꝙ cum declarabitur natura rei aduenientis a caſu: declarabitur diſpoſitio cauſe: ⁊ que cauſa eſt nam cauſata ſunt notioꝛa apud nos cauſis. Videtur g̃ ꝙ ſi ſit hic natura vel aliqua res naturalis que ſm ſuam naturam eſt poſſibilis ꝓuenire ⁊ non ꝓuenire equaliter ꝙ ſit hic cauſa actiua naturalis cuius diſpoſitio eſt huius. Et ideo cõcedit Auicen. eſſe huius cauſe: ſicut concedit eſſe huius nature cauſate: ⁊ dicit vel ſequit᷑ ex dicto eiꝰ ꝙ hoc cauſatum in cuius natura eſt ꝓduci ⁊ non ꝓduci equaliter cuꝫ ꝓuenit a cauſa naturali cuius diſpoſitio eſt talis vel cum attribuit᷑ ei dicit᷑ ꝙ eſt a caſu. Et contra hoc arguit ꝯmentatoꝛ pꝛimo. Si eſſet hic aliqua res vna naturalis que eſt a caſu reſpectu vnius cauſe: ⁊ neceſſaria vel poſſibilis vt in pluribus reſpectu alterius cauſe: non erit illa res ſm ſuam naturam ꝓueniens in paucioꝛibꝰ neqꝫ ſm plurimũ neqꝫ neceſſario: ex quo natura eius non eſt natura neceſſarij neqꝫ poſſibilis vtplurimuꝫ: neqꝫ poſſibilis ſm paucum. ex quo ipſa attribuit᷑ cauſis neceſſarijs: ⁊ poſſibilitas ſꝫ plurimuꝫ ⁊ ſm paucũ. Quare ergo natura eius eſt magis natura eius que eſt ſm plurimũ que ſit neceſſarij vel ſm paucum: non eſt ergo neceſſaria ſm ſuã naturã. nam cauſe eius non ſunt neceſſarie neqꝫ poſſibiles: qꝛ cauſe eius ſunt non neceſſarie. ⁊ ergo eſſet hic alia natura ab his naturis: naꝫ cũ cauſe ſunt neceſſarie. i. agentes ſemper ⁊ neceſſario cauſatum eſt necũm. ⁊ ſi ſm plurimuꝫ cauſatum eſt ſm plurimũ ſicut eſt diſpoſitio in coꝛpoꝛibus celeſtibus cũ his inferioꝛibus ſalteꝫ in aliquibus: nam quãuis ſint agentia naturalia ſeu agunt de neceſſitate. i. ñ poſſunt nõ agere: tamen non ſunt cauſe neceſſarie. i. nõ eſt neceſſarium vt pꝛoueniãt effectꝰ ex eis: nam in natura iſtoꝛuꝫ eſt poſſibilitas vt impediatur operatio eoꝛuꝫ ſm paucum ſeu ĩ paucioꝛibus: ⁊ hoc ab impedientibus extrinſecis. Preterea cõtradicit Auicẽ. in hoc qđ dicit hic eſſe cauſaꝫ naturalem. i. actiuã diſpoſitam ſeu aptã agere ⁊ nõ agere equaliter: ⁊ hoc per ſe. nam ſequeretur ꝙ nõ ꝓueniat ab ipſa aliquid vel vt ꝓueniant ab ipſa duo contradictoꝛia ſimul: ⁊ maxime: qꝛ non inuenit᷑ cauſa naturalis. i. agens naturale qđ ſit poſ-

ſibile agere per ſe ſm paucum.i.agere rem que eſt poſſibilis ſm paucū:nō duo ſm paucuꝫ tēporis:ꝛ ꝙ cauſa ꝓ ſe de ſua natura eſt nō agere hoc per ſe niſi ſm paucū:nā hoc eſt ipoſſibile.Sꝫ illud qḋ eſt poſſibile eſt vt ſit agēs naturale:agens per ſe ſm plurimū:ꝛ ipeditur a ſua opatione naturali ſm paucū:qꝛ eſt in ſua natura poſſibilitaſ vt impediat ſm paucum a ſua operatiōe naturali ꝓpter ipedientia vel res extrinſecas vel mām:ꝛ hoc impedimētum ſm paucuꝫ vocat caſus.i.ꝙ effectus proueniens ab ipſo eſt ſm paucū:nō ſicut in natura ei⁹ eſt agere ſm plurimum.Sed illud qḋ eſt ſm paucum ꝓpter impedientia vel res extrinſecas vel materiam dicit ꝙ ꝓuenit a caſu:ꝛ cauſe extrinſece nō ſunt in natura rei naturalis.ſ.que n̄ eſt a caſu ꝓuenire ab eis ſunt cauſe per ſe rei ꝓueniente a caſu non ſm ꝙ eſt a caſu.Et conſidera in ꝯmento.60.ꝛ.61.ꝛ.65.ſed eſt a caſu a cauſa.de cuius cōſuetudine nō eſt ſm plurimū cum accidit ei impedimentū:ꝛ tamē nulla res naturalis ꝓuenit a caſu:habens etiā cām naturalem per ſe ordinatam ad hoc:ꝛ ex hoc pōt quis ratiocinari ſimiliter in r ebus ꝓuenientibus a voluntate ſm fortunam.Sed in hoc eſt differentia aliqua:nam inuenitur vna res in ſpecie a voluntate a fortuna vel nō a fortuna. Et ſi tu intelligis hoc recte tu potes itelligere ſolutionē omniuꝫ dubitationum quas ponunt latini contra rōneſ Auerroys.Naꝫ maior parſ earuꝫ procedit ex malo intellectu.Illud aūt qḋ dicunt ꝙ virt⁹ motiua in loco animalis eſt apta ſeu diſpoſita agere ꝛ nō agere motū equaliter:ꝛ hoc per ſe.Ad hoc dico ꝙ iaꝫ declaratū eſt in.3.de anima.ꝛ in libro ḋ motibus animaliū ꝙ motus localis in animali perficit in animali per virtutes anie ꝛ per corpora:ꝛ virtutes anime ſunt virtus imaginatiua ꝛ appetitiua.Nam imaginatio mouet potentiā appetitiuam ꝛ appetitus ſequitur imaginatū:ſicut ſequit abſciſio gladiuꝫ:ꝛ potentia appetitiua eſt potētia receptiua ſeu paſſiua tm̄ reſpectu volitionis ſeu appetitionis:ꝛ ipſa.ſ.virtus appetitiua mouet calorem naturalē ſicut declaratū eſt ibidem perfecte:ꝛ ideo virtus motiua anime non eſt virtus potens mouere ꝛ nō mouere equaliter:ſed virt⁹ appetitiua ſm ꝙ eſt recipiens poſſibile eſt recipere iſta duo equaliter:ꝛ ſimiliter corpora quibus perficitur iſte motus ſm ꝙ ſunt mobilia.Sed ꝙ inueniat aliqua potētia naturalis potens agere ꝛ nō agere equaliter per ſe ē impoſſibile.Et etiā virtus motiua nō eſt naturalis oīo. Nam ſequitur rationē ꝛ electioneꝫ:ꝛ in libro de anima. conſiderabit perfecte de iſtis rebus ꝛ maxime in ſua ſūma:ꝛ in iſtis que notaui ibidē. ꝛ videtur ꝙ itētio Auerroys ꝛ ſua ratio ē ꝙ nulla potētia actiua aīalis ſeu naturalis poteſt agere ꝛ non agere equaliter:ꝛ hoc per ſe:ꝛ ꝙ voluntas vel virtus appetitiua eſt potentia receptiua tm̄ reſpectu appetitus qui ſequitur cognitionē:ſicut ſequtur abſciſio gladiū:ꝛ cōſidera in cōmento.8.octaui libri huius.Et nota etiaꝫ ꝙ nulla res naturalis.ſ.nō voluntaria aduenit a caſu ꝛ a cā naturali per ſe ordiata ad hoc: neqꝫ aliqua ſpēs ꝓducit a natura ꝛ a caſu:ſicut declaratuꝫ eſt in.8.huius. ꝛ cōſidera in commeto.6.61.62.64.

¶ In cōmento.74.vbi dicit.Q.m̄ ſi naturalis nō cōceſſerit eam negat ꝑncipium finale ꝛc̄. Nota ꝙ in.ii.de animalibus multum loquit de iſtis Cōmen.ꝛ de neceſſitate quō inuenit in rebus naturalibuſ.¶ In ꝯmento.81.vbi dicit ꝯmētator. Tunc poneremus hoc ex peccato nature.Nota ꝙ vult dicere ꝙ nō illa agat caſu:ideſt oīa mōſtruoſa ꝛ nō mōſtruoſa:vt dixit in ꝑncipio huius commenti.Uel vult dicere indiuiduū cui accidit monſtruoſitas.¶ In eodem cōmento verſus finē.vbi dicit. Cauſa igitur illius vacce ꝛc̄. Si fuerit veruꝫ ꝛc̄.Nota in.18.de animalibus declarat an hoc ſit verum. ¶ In cōmento 83.in ꝑncipio cōmēti vbi dicit.Q.m̄ cū poſuerim⁹ ꝙ oē animal generatū ex ſpermate ꝛc̄.nō itelligo ꝙ idē dicit bis:ſed vult dicere cuꝫ dicit.Generat ex ſpermate ꝙ vtplurimū hō non mōſtruoſus generat ex ſpermate ꝛ nūꝙ homo generat ex non ſpermate.Et per hoc ſoluitur difficultas Burlei ꝯ iſtam rōnem.Scdm eniꝫ ſolutionē Burlei Cōmentator petit ꝑncipiū.Nota tn̄ ꝙ hec difficultas pōt ſolui alio mō.¶ In cōmeto.87. vbi dicit.Illa enim que inueniunt in rebus naturalib⁹ de neceſſitate non ꝓpter aliquid vt mors ꝛc̄.Et illa que inueniunt in eis ꝓpter aliquid ꝛc̄.Nota ꝙ vult dicere ꝑncipaliter ſeu nō ex neceſſitate materie etiā.nam multa ſunt de neceſſitate mäe:quibus tn̄ nā vtitur ꝓpter aliquid:vt patꝫ in.ii.de aīalibus.Uel vult dicere ꝓpter formā.i.ꝙ forma eſt finis eorū.Diuiſibilitas aūt eſt ꝓpter aliquid ſeu dimenſiōes materie ſunt ꝓpter aliquid.ſ.vt accipiat formaꝫ:nā indiuiſibile ſm qḋ indiuiſibile per ſe nō patitur neqꝫ recipit ꝛ maxime formā extenſaꝫ:neqꝫ quantitatē. Indiuiſibile.n.non pōt eſſe ſubiectū neqꝫ ſuſceptiuum diuiſibilis neqꝫ indiuiſibile ſit diuiſibile ꝛ hoc maxime efficaciam habet in his que aliquādo vere recipiunt:vt quidam dicunt de quātitate ꝙ totaliter aliquādo corrūpit .ſ.per corruptionē forme precedentis:ꝛ alia totalr vere de nouo ꝓducit ꝛ ſine materia aliqñ ſaltē per inſtans remanet ſine quātitate vt apparet ſequi ſm iſtos:qꝛ ſꝫ ꝑncipia vera non eſt idem modus oīno de quātitatis receptione ſi quātitas vere recipitur ꝛ forme ſiue non:nō curo:ſufficit enim ꝙ eſt vera receptio:nō ſic aūt eſt in materia ꝑma cū quantitate interminata ſibi coeterna ſm Cōmentatoreꝫ ꝛ hmōi.qꝛ in eternis hmōi nō ē vā receptio vt dicit Cōmētator in multis locis ꝛ maxie in.3.de aīa. dicit eniꝫ receptio in iſtis equiuoce ex quo eſt eiuſ paſſio inſeparabilis ab ipſa:hoc tn̄ eſt ſm ꝑus ꝛ poſterius in quātitatā celi ꝛ materie.vnde qꝛ nunꝙ vere recipit nec in inſtanti nec in tempore non accidit ex hoc ipoſſibile ſicut accidit in iſtis:quāuis enim intelligit eſſe ſubiectum tamē in re nunꝙ recipit vere ſicut mā recipit quātitateꝫ vere ſm iſtos:ꝛ tu ſupple ꝛ remoue cauillatōes que dici poſſunt circa hoc.Et iō ſi materia nō hꝫ dimenſiōes ſequētes ſuā natura tāꝙ ꝓpriū ei⁹ nō eēt receptiua formarum:ꝛ ſi quātitas eſſet in mā mediante forma:tunc illa eſſet receptiua ſm qḋ formata:ꝛ tunc forma eſſet rō ꝑncipalis recipiēdi:qḋ eſt ipoſſibile:qꝛ actus in eo qḋ act⁹ nō recipit.Et ideo dimēſiones ſunt ꝓpter aliquid.vt pꝫ ſm doctrinam cōmentatoris in libello de ſubſtantia orbis ſm ꝙ illic notaui diffuſe:ꝛ ſm hoc oportet itelligere cum dicit propter formam tanꝙ ad finem:nō tanquam ab efficiente.

¶ Ex libro tertio.

C Irca 3m librum.In ꝯmēto.4.vbi dicit commentator.Et intendebat declarare qm̄ motus non dicit vniuoce:ideo nō habet definitionē dictā vniuoce.Nota ꝙ ex h̄ pꝫ ꝙ motus māliter definituꝫ hic.vt pꝫ ēt ꝯmēto.2i.quinti.Tn̄ videt ꝙ hec definitio alio mō itellecta cōpetit motui formaliter ſumpto.vide ꝯmētū.9.qnti.¶ Itē in iſto cōmēto vbi dicit.ꝛ ſilr ḋ eſt in vbi ꝛ q̄litate.Scdꝫ aūt qḋ eſt ꝛc̄.Nota ꝙ idē motus oīo qñ ꝯparat ad motoreꝫ eſt actio vt ſic:qñ aūt cōparat ad motū ſeu paſſiuꝫ eſt paſſio ſiue pati.vt dicit cōmēto.22.Uñ paſſio eſt trāſmutatio trāſmutabilis de diſpōne in diſpōnē:vt dicit in ſua logica.Pati aūt eſt rē trāſmutari.ſ.trāſmutabilē de vna diſpōne in aliā.paſſio ergo eſt trāſmutatio ꝯparata ad motū ſiue paſſiū.paſſio ḡ addit iſtā ꝯparationē ſupra trāſmutationē:ꝛ ſilr actio ſuo mō:ꝛ iō motus ſeu muta

tio reſpectu iſtarum cōparationū ſe hȝ tanꝗ ſubiectū.vt dicit cōmēto.21.⁊.22.Trāſmutatio tñ q̄ eſt actio motoris eſt in moto ſeu paſſo.vt dicit cōmēto.3.⁊.18.vñ mouere eſt actio motoris in rē motā.vt pȝ ex cōmēto.22.⁊ ideo trāſmutatio eſt magis in p̄dicamēto paſſiōis. Mutatio.n.eſt qua aliquid mutat ⁊ dr̄ pati:iō ſunt in eodeȝ p̄dicamēto ſeu eiuſdē p̄dicamēti.Pati.n.eſt tranſmutari ideo paſſio eſt tranſmutatio.Addit tñ cōparationē ſeu reſpectū ad mobile vt dictū eſt:⁊ mutatio ꝓ fluxu vt ſtat ſub tali reſpectu eſt p̄dicamētū paſſionis:⁊ illa met mutatio vt hȝ reſpectū ad mouēs ſeu agens eſt actio.⁊ in h̄ cōſidera.Et ex hoc pȝ ꝙ idē eſt actus motoris ⁊ moti.ſ. motus:⁊ eſt in moto.iſta tñ ē falſa actio ē paſſio: ſȝ hec eſt vera.id qḋ eſt actio ē paſſio.i.de eodē motu verificat ꝙ eſt actio ⁊ paſſio nō ſimplr̄ ſed cū iſtis reſpectib⁹:vt dictū eſt:⁊ credo ad pn̄s ꝙ iſti reſpect⁹ actualiter ſunt per operationē intellectus aptitudinaliter extra aiaȝ ſeu ex nā rei:qḋ ꝓ eodē i hoc ab eo.i.ꝙ nō oio ōpēdet ab operatione itellect⁹.vñ ſi itellect⁹ nō itelligit ipȝ tñ eſt aptū mouere itellectū ad talē intellectionē ex ſua nā. Et forte actio ſic accepta.ſ.nō pro motu fundat in motore: ſicut reliqua relatiua:vt paternitas in patre ſeu in potētia generatiua ſeu actiua patris.Uñ motor eſt cā actiua mot⁹. ⁊ hec cauſalitas quā hȝ ſupra motū eſt in motore ſubtiue vel eſt ipſe motor realiter. Motus tñ non eſt in ipſo motore.¶ Itē in eodē cōmēto in fine cōmenti vbi dicit. Ille autem eſt verior.Nota ꝙ non vult dicere ꝙ verius ſit dicere ꝙ albedo diminuta ſit motus. Oppoſitū enim declaratū eſt.5.phyſicorum cōmento q̄nto.Sed vult dicere ꝙ forma diminuta ē magis ens ſiue pfectior.¶ In cōmēto.6.vbi dicit:⁊ manifeſtū eſt ꝙ iſta diffinitio motus eſt cōis motui nouo ⁊ eterno ⁊c̄.Ubi loquit de augmentatiōe.Nota ꝙ vt puto augmētatio eſt mot⁹ reſpectu aialis augmētabilis.i.qḋ dr̄ de ipſo moueri in toto tpe in quo nō eſt cōpleta ſua augmentatio:ſȝ illud additamētū vel res per quā augmētat aial non mouet vere: nā eſt gn̄atio in ſubā reſpectu huius rei gn̄ate. Gn̄atio aūt in ſuba eſt mutatio ſeu tranſmutatio nō mot⁹.Sic declaratū eſt in.5.Sed vocauit iſtū hic motū ſȝ famoſitatē donec declarabit veritas:ſicut dixit Auer.in ſua ſumma in hoc loco.Qr̄ aūt ſit mot⁹reſpectu aialis augmētabilis manifeſtū eſt:nā ſubm augmētatōis non dico generatiōis illi⁹ partis eſt aial:qḋ eſt ſubm ens in actu:⁊ etiā tota augmētatio q̄ eſt q̄ſi ex genere pfectionis vltime q̄ aduenit ꝑ augmētū vel de ſpē ei⁹ nō ſit in vno inſtanti:⁊ iō aial qḋ mouet ſm ꝙ mouet in iſto motu coniungit ei potētia.nā hoc acquirit ei paulatie:paulatie.⁊ iō hec pō eſt cōiuncta moto ſeu mobili ⁊ motui donec pueniat ad pfectionē q̄ eſt finis motus:⁊ tūc nō dicit ꝙ ipſa mouet: qr̄ nō eſt hic pō cōiuncta ampli⁹⁊ hoc ē ꝯueniēs exēplo phi de edificatiōe:⁊ cōſidera:⁊ hoc eſt cōtinu⁹ q̄ appet ex diffinitiōe motus nō continu⁹ quā putauit Alpharabi⁹ ⁊ ē ꝙ ſint partes motus cōiuncte ſil̄ nō interciſe.Nā h̄ ē ipoſſibile in motu augmētationis niſi inſtās eſſet ꝯtinuum ſeu cōiunctū iſtāti:ſicut dicit in.8.Sȝ hec ꝯtinuatio quā dicit Alpharabius nō inuenit niſi in motu locali:⁊ forte ēt i quibuſdā q̄litatib⁹.⁊ ex h̄ ſoluit ꝯdictio:q̄ apparet inter dicta eius hic ⁊ in.8. Et vide in.8.cōmēto 33.in fine ⁊ videt etiā ꝙ gn̄atio i ſuba nō eſt vere mot⁹: ſed mutatio:nā ſubm generatiōis in ſuba non eſt ens in actu:neqꝫ eſt in gn̄ato:neqꝫ in corrupto in ſuba ſȝ ꝙ eſt gn̄atū ſeu gn̄abile potētia ꝯiūcta actui.ſ.illius gn̄atōis. Sed vltima pfectio q̄ iuenit in eis ⁊ eſt forma aduenit nō in tpe.i.tota in vno inſtāti.ſ.toti aiali. ⁊ ſil̄r etiā eſt diſpoſitio in pte gn̄ata in ſuba:per quā augeт aial: ⁊ ipſa eſt ſemꝑ in vna duaꝝ diſpoſitionū.ſ.vel in actu cōpleto vel in potētia ꝯpleta. Et nō inuenit pō ꝯiuncta act⁹ ſm aliqḋ tps ſaltē in formis cōpoſitoꝝ ex elementis:nā elementa forte hoc hn̄t:ſed tñ gn̄atio eoꝝ nō eſt mot⁹.naȝ nō eſt ſubm in actu illa mutationi:⁊ ꝯſidera in.5.cōmenti.10.Sȝ al' augmētabile mouet vere ſicut dictū eſt. Et hn̄ cōſidera.Nā ꝑ iſta ſoluunt multe dubitatiōes abſqꝫ hoc qḋ cōcedim⁹ res extraneas. Et vide rōnē quaȝ fecit hic ad ꝓbandū ꝙ mot⁹ augmētatiōis nō eſt ꝯtinuus:qr̄ cōpleuit eaȝ in.8.Illic.n.dixit ꝙ ſequit ex hoc ꝙ inſtans ſit cōtinuū ſeu cōiunctū inſtāti aut ꝙ cuilibet parti ꝯtiuꝫ tēporis ſenſibilis corrn̄det res gn̄ata per quā augmētatur aial:⁊ illa augmētatio eēt ſēſibilis:⁊ ibidē pfecit hāc rōnem:⁊ remouet difficultates ſi tu intelligis.¶ In cōmento.8.in fine cōmēti:vbi dicit.Sed in fine huius libri declarabit ⁊c̄.Nota ꝙ ex hoc pȝ.qr̄ i fine octaui loq̄tur de deo:qr̄ ipſe ſolus eſt ꝙ nullo⁹ mouet:qr̄ eſt actus purus.¶ In cōmento.12.vbi dicit.Sed debes ſcire ꝙ iſta definitio nō eſt manifeſta per ſe ⁊c̄.Nota ꝙ vult dicere oio:ſed indiget modicula declaratiōe.in.2.n.poſteriorū declarauit ipſe pfecte in cōmēto magno ꝙ nulla definitio ignota nāliter ꝓbat ꝑ has vias.ſ.ꝑ inductionē:aut ꝑ viā cōpōnis vel diuiſionis ſiue per viā acceptam a ꝯrio. ¶ In cōmēto.19.vbi dicit.Si igit agere eſt in mo^te ⁊c̄. Nota ꝙ inferi⁹ in h̄ cōmento in loco vbi dicit. Et ex h̄ qḋ poſuim⁹ ꝙ agere eſt mot⁹⁊c̄.Declarat h̄ ꝯn̄a ⁊ ēt parū ante vbi dicit.⁊ vnicuiqꝫ eſt motus.¶ In ꝯmento.31. verſus p̄ncipiū ꝯmēti vbi dicit.Illa igit q̄ eſt nota ꝑ ſe ⁊ accidit ei qḋ fuit ꝓbabil' ⁊c̄.Nota ꝙ vult dicere famoſa per probabile enim ſaltē aliq̄n itelligit commē.famoſuȝ vt ſciūt docti in ſua doctria:⁊ ſtat aliq̄d eē ꝑ ſe notū nō tñ famoſū.¶ Itē i illo ꝯmēto paꝝ poſt vbi dicit. Et inſtās pn̄s necio exigit tps ⁊c̄.Nota ꝙ hic ſupponit ꝯmē. ꝙ inſtās ſemꝑ eſt p̄ncipiū futuri ⁊ finis p̄teriti. Et h̄ optime declarauit Alpharabius ⁊ ꝯmē.in li⁹.d.d. vbi declarauit ꝙ inſtās in tpe ſic ſe hȝ ſicut pūct⁹in linea circulari ⁊ vide ꝯmētum.i 7.4.¶ In cōmento.32.vbi dicit ⁊ poſſibile in reb⁹ eternis.Nota ꝙ videt dicere ꝙ poſſibilitas ſȝ rei veritatē eſt ad vtraqꝫ ptē ꝯdictōis:ita ꝙ poſſit eē ⁊ non eſſe:hoc aūt nō iuenit niſi indiuiduis gn̄abilibus ⁊ corruptibilib⁹.In eternis aūt n̄ eſt ſic:ſed tm̄ ſūt necia vel ipoſſibilia.Qn̄ ḡ in eis eſt pōvt ſint eterna illa ſunt necio eterna.⁊ ſil̄r q̄n poſſunt eſſe ſunt de neceſſitate.In li⁹ aūt.d.d ipſe ōclarat hoc alr̄.⁊ forte i idē redit. ¶ In ꝯmento.41.vbi dicit.Neqꝫ ēt eſt poſſibile iuenirinumerū in actu ſeparatū.Nota ꝯ Auic.q̄ ponit i ſeparatis a mā eſſe hoc poſſibile.Si eni dictū phi itelligeret de numero reꝝ nō ſeparataꝝ a mā tantū:tūc phs nō indiget hoc:qr̄ iaȝ declarauit ⁊ declarabit nullū corp⁹eſſe infinitū.¶ In ꝯmento.43.vbi dicit cōmētator.Qm̄ cū aliq̄d fuit cōpoſitū ex duob⁹ neceſſe eſt vt definitio illi⁹ cōpoſiti ſit ꝯpoſita ex diffōnibus illoꝝ duorū ⁊c̄.Nota ꝙ credo ꝙ intelligit ꝯmen.ꝙ corpus infinitū.i.corp⁹ qḋ eſt infinitū ſm qḋ eſt corp⁹ eſt infinitū.ſ.ex oib⁹ partib⁹: ⁊ hoc eſt neceſſariū:⁊ h̄ ꝓbat ſua rō.Poſtea inueni hāc rn̄ſionē tactā a cōmētatore in ſua ſūma ⁊ multū gauiſus ſum.Tu dices forte ꝙ nō ponis corp⁹ ſic infinitū:ſed ex vna pte vel ex duobus tantū.Cōtra.tūc infinitas eſſet i ipſo per accn̄s ⁊ nō necio.Judiciū eni eſt eq̄le de oibus dimēſionib⁹.ſ.eſſe finitas vel infinitas:⁊ iō vl' ois infinita vel nulla ſaltem necio:qḋ eſt ꝯ aduerſarios.2ª ēt ratio ē demonſtratiua:nullus.n.ſane mētis dubitat ꝙ aggregatuȝ ex duob⁹ q̄ntis eſt maius vno eoꝝ ſiue ſit finitū ſiue ifinitū:⁊ eſt totū ſi ponat eſſe ſic:hoc.n.nō variat ꝓpoſitū:ēt eſt notū q̄ſi ꝑ ſe ꝙ ifinitū ex vna pte eſt infinitu

ſimpliciter. Uel ſaltē ſequit̄ ex hoc: ⁊ hoc aliqualiter de-
claraui in queſtionibus meis de vnitate intellectuſ. vnde
pꝫ ꝙ cauillatiões modernoꝝ nihil ſunt: ⁊ ipſi male itelli
gunt cōmētatorē. ⁊ vide ↄmētū. 53. ¶ Itē in illo ↄmēto
verſuſ finē vbi dicit. Contiget infinitū eſſe mai⁹ infinito.
Nota ꝙ vult dicere ſi ſic poneret̄: ⁊ iō nō eſt ↄdictio cū
hoc qd̄ dixit in fine ↄmēti. 49. ꝙ infinitū nō eſt mai⁹ ꝛc.
¶ In cōmēto. 48. vbi dicit. Locus partis nālis in quo
quieſcit: ⁊ locus totius ſunt idē nūero ꝛc. nō oꝫ declara
re hoc: qꝛ ipſe declarauit in ↄmento. 52. hāc ꝓpōnem. In
textu ↄmenti. 53. vbi dicit phs. Aut quō infiniti erit hoc
qdeꝫ ſurſum ꝛc. Nota ꝙ phs forte intellexit hāc rōnem
ſ. ꝙ nō eſt maior rō ꝙ vna ps talis infiniti d̄beat dici ſur
ſum ⁊ alia deorſum ꝙ̄ econuerſo: ex q̄ ambe ſunt infinite
⁊ nulla appet diſtictio per quā vna pars ſit ſuperior ſeu
ſuperi⁹ ⁊ alia eſt eↄ. ¶ In ↄmento. 54. vbi dicit: itendit
ꝙ ſex partes ⁊ ſex vbi ſuppoſita partibus corpis iueniū
tur ꝛc. Nota ꝙ ex iſto dicto ⁊ ex h̄ qd̄ dicit i rn̄ſione ap
paret ꝙ dictū Burlei hic dicētis ꝙ hͤ ptes nō iueniunt̄
in iſtis corporib⁹. ſ. inaiatis niſi per ↄparationeꝫ non eſt
veꝝ. ⁊ conſidera. ¶ In textu ↄmenti. 56. vbi dicit qd̄ āt
nō ſit infinitū ſimpliciter multa ipoſſibilia accidant ma-
nifeſtū eſt. Cōſidera quō phs aſſerit tps eſſe finitum eſſe
manifeſtū ipoſſibile. ¶ In ↄmento. 57. vbi dicit. Ex tē-
pore enim ⁊ hoibus recedit pars ꝛc. i. corrūpit̄ ſeu deſi-
nit vna pars ⁊ alia fit. non autem ſic eſt in magnitudine.
¶ In ↄmento. 60. vbi dicit. Et ſi hoc eſſet tunc eſſet hic
magnitudo infinita in actu: qm̄ ſi magnitudo ꝛc. Nota
ꝙ inferius in hoc ↄmento deducit aliter hāc ↄſecutōeꝫ.
Et ↄſidera. Idem in eodē ↄmento parum poſt vbi dicit.
Qm̄ ſi poſuerimus ꝙ magnitudo pōt creſcere in infini-
tum: tunc infinitū exibit in actū ꝛc. Et tūc potentia itel-
ligeret̄ ꝛc. Nota ꝙ magnitudo eſt res poſitiua ⁊ actus
quidā. ⁊ iō additio eſt ire ad eſſe cuius eſſe ⁊ additionis
.ſ. actualis cauſa eſt forma: ⁊ ideo finitas q̄ eſt q̄dā d̄ter
minatio eſt per formā. Cuiuſlibet. n. rei nālis determina
ta eſt magnitudo ⁊ hoc eſt per formā: ⁊ vide ↄmentum.
67. Et ideo hec pō reſpicit actum ita ꝙ ſi ſit potentia in
mā alicuius magnitudinis creſcendi in infinituꝫ: tūc eſſet
poſſibile eſſe in actu ifinitū: imo eſſet i actu: ⁊ iō hec po-
tentia eſt ſicut qn̄ dicimus. hoc eſt hō in potētia. ſ. ꝙ pōt
exire ad actū ↄpletū cui nō admiſcet̄ potentia. nō aūt ſic
eſt in diminutione. Diminutio. n. eſt ire ad nihil cui⁹ cā. ſ.
nihil ⁊ diminutiōis in ifinitū eſt mā vt ipaꝫ ſequit̄ quan
titas: ⁊ eſt tanꝙ̄ eius paſſio: ⁊ vide ↄmentum. 72. Uel qꝛ
mā in ſe eſt infinita. i. nō habēs formā ꝓpriā. Sed ſemꝑ
variat formā in infinitū oꝫ attribui ei infinitas in diuiſio
ne vt notaui ↄmento. 65. priuatio autem ſeu nihil nō eſt
actus neqꝫ exit in actū: ita ꝙ res ſit totaliter nihil: ⁊ iō i
diuiſione continui ſemper potentia ↄiungit̄ actui: vt di-
ctum eſt ↄmento. 57. Et iō hec potentia nō intelligit̄ ſi-
cut intelligitur cū dicimus hoc eſt hō in potētia nec de-
bet poni in eſſe niſi potentia que reſpicit actum ↄpletum
cui non admiſcet̄ ſemper potentia: ponere. n. diuiſionem
ↄpletam oīno in actu eſt deſtruere diuiſionē: qꝛ eius eſſe
conſtituit̄ per potētiā vt dictū eſt ↄmento. 57. Preterea
ponere talem potentiā in magnitudine. ſ. habere poten
tiam excedendi omnē magnitudinē: ſequit̄ ipoſſibile ſta
tim: ſiue ponat̄ ꝙ eſſet additio ſiue nō: ponere aūt diui-
ſionē ꝓcedere in infinitū nō ſequit̄ ꝓpter hoc aliqd̄ ipoſ
ſibile niſi ponendo diuiſionē ceſſare: vt dicit ↄmētator.
⁊ iō non ſequitur: oī magnitudine data poſſibile eſt dare
minorē. ergo poſſibile eſt ꝙ ſit aliqua magnitudo minor
omni magnitudīe: niſi ponat̄ ꝙ ceſſet diuiſio: ⁊ cauſa eſt
vt diximꝰ: qꝛ potentia ad additionē eſt potētia ad actū
⁊ ad eſſe qd̄ ꝑtinet ad formā: potentia āt ad formā pōt
exire ad actū. nullus aūt actus eſt ifinitus: nō aūt ſic eſt
de diuiſione. Uel forte ⁊ meli⁹ ꝙ additio ineſt rei ꝓpter
formā. Diminutio aūt ſeu diuiſio ꝓpter mām: ⁊ iō ſi eſſet
additio poſſibilis in ifinitū in quantitate eſſet poſſibilis
forma actu infinita: ⁊ tūc pꝫ ꝙ potētia itelligeret̄ in ad-
ditione ſicut itelligit̄ cū dicimus ꝙ h̄ eſt hō in potentia:
qd̄ pōt exire in actū ↄpletū. Diminutio aūt ſeu diuiſio qꝛ
ineſt rei ꝓpter materiam: qꝛ eſt ire ad nihil ſiue ad ꝑua-
tionē qd̄ iuenit̄ ꝑ materiā. vt dicit ↄmento. 72. Et qꝛ eſt
terminata ab alio nō terminata in ſe. vt dicit commēto.
65. ⁊ ideo potentia ad diuiſionē in infinitū poteſt exire i
actū totaliter: qꝛ hec potentia nō eſt ad formā ſeu n̄ re-
ſpicit formā vel actū: imo ꝑuationem ſeu nihil. Additio
āt in ifinitū ſi eſſet poſſibilis maxime ieſſet forme: ⁊ actu
infinitū ſm̄ magnitudinē eſſet forma vel habēs formā:
⁊ hoc ꝓpter formā: ⁊ ideo eſt ipoſſibile vt additio in q̄ti
tate ſit poſſibilis in infinitū: ne dum vt ſit in actu. Quia
forma eſt cauſa terminationis ⁊ ↄtinentie: ⁊ iō ipoſſibi-
le eſt vt ex ea accidat nō determinatio rei habēti formā
vide ↄmentum. 67. vbi dicit ꝙ cauſa qꝛ infinitū nō eſt in
actu eſt forma: ⁊ alia bona: ⁊ in ↄmento. 68. Burleus āt
male intellexit hoc ⁊ peiuſ arguit ⁊ peſſime reſpondit: ⁊
ↄſidera quō Burleus ⁊ reliqui latini ↄfuſi ſunt in inten-
tione ↄmenti. 69. ⁊ miſcent intentiones diuerſas vnā cū
reliqua: ⁊ tu ↄſidera ⁊ cōple qd̄ deficit: ⁊ vide ↄmentum
67. ⁊. 68. ¶ In eodeꝫ ↄmento parū poſt vbi dicit. Qm̄
ſemper diminuit̄ ſiue conſideret̄ ſm̄ qd̄ eſt in mā ꝛc. No
ta ꝙ vult cum dixit in materia non conſiderata ipſa vt
eſt ſub forma ſubſtantiali. Qꝛ ꝓpter formā eſt ei ipoſſi-
bile diuidi in infinitū forma remanente: ⁊ ideo ēt poteſt
quis dicere forte ꝙ diuiſio ꝓcedit in infinitū etiam in na
turalibus: ipſa tn̄ non remanentia. Uel poteſt q̇s dicere
ꝙ ↄtinuum ſiue mathematicū ſiue naturale eſt diuiſibile
ſemper ſm̄ magnitudinē nō ꝙ extra aiam ſit ſic vt dicit
in fine ↄmenti. ¶ In cōmento. 64. in principio ↄmenti.
vbi dicit. ⁊ totū ⁊ ↄpletum eſt oppoſitū infiniti. Nota ꝙ
totū ⁊ completū eſt oppoſitū ifinito: ⁊ ex hoc poteſt ac
cipi ratio fortis multū ad ꝓbandū infinituꝫ in actu eſſe
impoſſibile quomodocūqꝫ ſit: ⁊ vide in ſua ſūma in. 3. in
hoc capitulo. ¶ In ↄmento. 65. vbi dicit. Et ſubiectum
recipiens infinitatē qd̄ eſt materia ꝛc. Nota ꝙ intelligo
ſubiectum recipiens diuiſibilitatem in infinito. i. qd̄ ſem-
per poteſt diuidi eſt materia coniuncta quātitati que eſt
tanꝙ̄ eius paſſio. Et ideo dicit ꝙ infinituꝫ accidit mate
rie ſm̄ qd̄ materia. Et non eſt curanduꝫ de argumentis
puerilibus Burlei. Et ↄſidera bene oīa dicta in cōmen-
to hoc. Nota tn̄ ꝙ ↄmentator in ſua ſūma dicit ꝙ mate
ria eſt infinita: qꝛ nō habet de ſe formam. ſed expoliatur
ab vna forma ⁊ recipit aliam: ⁊ hoc in infinitū: ⁊ ideo d̄
ſe eſt indeterminata ⁊ infinita. Infinitas ergo diuiſionis
in ↄtinuo ⁊ augmētationis oꝫ attribui materie. Et for-
te hoc vult dicere ↄmentator in hoc commento. ¶ Itē
in eodē ↄmento parū poſt vbi dicit. Cauſa in hoc eſt ꝛc.
Uult dicere ꝙ cauſa in hoc. ſ. ꝙ eſt contenta ⁊ recipiens
in infinitum: ⁊ hoc ſit intendit hic ↄmentator de ifinita-
te: qd̄ notaui ex ſua ſūma. Si aūt non: aſſignat cauſam
continentie tantū. ¶ In ↄmento. 67. vbi dicit. Quoniā
forma eſt cauſa terminationis ⁊ continētie. Nota ꝙ vi-
detur ꝙ ex hoc pōt quis cōcludere ꝙ nulla forma eſt in
actu infinita ſiue materialis ſiue non. ¶ Item in eodem
ↄmento in fine cōmenti: vbi dicit. Ex illa enim ſi eſſet in-
finitum ꝛc. Uult dicere ſi illud qd̄ eſt in potentia ad infi
nitum eſſet forma ſeu habens formā vt ſic: tūc potentia
eſſet ſicut quādo dicimus hoc eſt homo in potētia: ⁊ ſic

eſſet poſſibile exire in actū cōpletū.⁊ ſic eſſet actu infini
tum. ¶ Jn ꝯmento.68.verſus ꝑncipiū vbi dicit. Cā.n.
additionis in numero ⁊c̄. Nota ꝙ in iſto capitulo pħs
⁊ cōmētator loquunt̄ de numero de quo loquunt̄ arith
metici qui eſt de ꝑdicamento quantitatis ⁊ eſt per opera
tionē intellectus.i.qui cōſtituit̄ ex vnitatibus oīno indi-
uiſibilibus. Jlla enim magis debet dici vnitas ꝙ̄ vnuꝫ:⁊
iſto modo nō eſt in actu niſi in anima:extra aīam aūt in
potentia ⁊ eſt reſ numerata ⁊ nō accidens:ſeu eſt ens qȯ
dicit̄ ſm ꝑus ⁊ poſterius de deceꝫ ꝑdicamētis:⁊ ſic vnū
dicit̄ de quolibet ente ⁊ de vno qȯ eſt ꝑncipium numeri
qȯ inuenit̄ in actu in anima tantum:⁊ ſi hoc vis ītelliger̄
reſolute:vide ꝯmentatorem contra Auic.9.metaphyſi-
ce i ſua media expoſitōe verſus ꝑncipiū:⁊ cū hoc ſit ita.
Multa dicta Burlei hic de nūero ⁊ Linconiēſis nō ſūt
recte dicta.⁊ ꝯſidera.⁊ vide ꝯmentum.133. quarti. ¶ Jn
textu cōmenti.69.vbi dicit pħus:quoniā contingit potē
tia eſſe:⁊ actu contingit ⁊c̄. Nota ꝙ diſtinctio Burlei in
iſta ꝓpoſitione nulla eſt ad ꝓpoſitum philoſophi:pħus
enim arguit vt dictuꝫ eſt ſupra. Si magnitudo ſiue aliq̄
magnitudo qȯ pro eodē hic habeo.hꝫ potētiā creſcēdi
in infinitum ſeu ſit maior omni menſura:ex quo iſta po-
tētia reſpicit actū ꝑt exire ad actū:⁊ ſic poſſibile ē eē in-
finitū in actu:hoc autē eſt impoſſibile.ergo. Neqꝫ refert
quantuꝫ ad hoc ſiue illa magnitudo q̄ addit̄ ſit de nouo
ꝓducta ſiue nō:⁊ ꝯſidera. ¶ Jtem in eodeꝫ ꝯmento vbi
dicit:⁊ nō ſequit̄ ſi ponat̄ ipſam exiſtere in actu ⁊c̄. No-
ta ꝙ vult dicere ꝯmentator ꝙ quādo potentia ē potētia
alicuius rei demonſtrate ſeu permanētis:tūc potentia q̄
eſt in ipſa ad omnes additōes poſſibiles in ipſa eiuſdeꝫ
nature ſeu ſpeciei eſt vna potētia:⁊ potentie ꝑtiales oēs
ſunt partes vnius poſſibilitatis demonſtrate exiſtentis
in re vna permanente vna:⁊ ideo illam potētiam ꝯtin-
git exire in actū aliter eſſet fruſtra:nō aūt ſic eſt in rebuſ
ſucceſſiuis nō demōſtratis ſicut in motu.nam motus nō
eſt permanens vnū ⁊ nō eſt in vna parte motus potētia
vt alie ſunt in mobili etiā nō eſt vna potentia ad omnes
partes motus. Quia motuſ nō eſt quid demōſtratū vnū
permanens ſicut eſt quātitas continua. Numerus ēt eſt
vna res:q² numeri diuerſi non ſunt quid vnū:ſicut eſt in
quātitate continua. Et per hoc conſidera errorē Burlei
qui voluit dare iſtam cām ſuperius vbi dictū eſt ꝙ expo
ſitione diuiſibilitatis in continuo eſſe poſſibilē infinitum
non ſequit̄ īpoſſibile ſicut in additōe. Unde nota ꝙ hec
ꝯñā valet. Actus eſt vnus ⁊ permanens.ergo potētia ē
vna:⁊ ecōuerſo nō eſt vnꝰ ⁊ ꝑmanens.ergo potētia nō ē
vna.ꝙ̊ nō oꝫ ꝙ exeat in actū. Non tñ valet potentia eſt
vna.ergo pōt poni ī actu. Sꝫ oꝫ addere:⁊ reſpicit actuꝫ
vt dictum eſt ſupra

¶ Ex libro quarto.

CIrca quartū libꝝ ꝯmēto.6.in fine vbi di-
cit. Et hͦ eſt vnū coꝝ quibꝰ Aꝝ.⁊c̄. Nota
ꝙ in libro.d.d.in qōne ꝑmaviſus finē ꝑmī
modi declaratū hoc ⁊ Burleus de hͦ non
bñ intellexit. ¶ Jn ꝯmento.15.vbi dicit.ꝙ̊
ꝓpriū eſt māc vt habeat dimēſionē in po
tētia ⁊ locꝰ anteꝙ̄ in eo exiſtat locatū ſm Aꝝ.⁊ in vita
te eſt dimenſio in potentia. Nota ꝙ forte vult dicere ꝙ
res q̄ eſt locꝰ.verbi gratia. Aer ⁊ aqua eſt corporis ſeu
dimenſio in potētia.i.ꝙ ſuperficieſ quā hꝫ diuerſificatur
ꝓpter diuerſitatē locati.ſ.ꝙ aer.verbi gratia.cuꝫ conſi-
deratur ſm qȯ eſt locus in potentia eſt corpus indeter-
minatum:⁊ accidit ei terminus ſm iſtuꝫ modū a locato
⁊ ſm diuerſitatem locati diuerſificatur terminus corpo
ris illius ſm qȯ eſt locus:hoc tamen non eſt cōe ſeu vni
uerſale oībus corporibꝰ que circundant:⁊ forte voluit
dicere ꝙ eſt in potentia vt ſit corpus anteꝙ̄ ſit in ipſo lo
catum ⁊ hoc eſt in potentia:ſicut dicimuſ ꝙ res eſt in po
tentia anteꝙ̄ ſit:⁊ nō eſt ita diſpoſitio in dimenſionibus
tribus que ſunt in materia:naꝫ ipſe nō ſunt corpꝰ in po-
tentia tali modo poſſibile:niſi diceret quis ꝙ tres dimē-
ſiones que ſunt in materia cum cōſiderant̄ ſm ſe ſunt in
potentia vt ſint corpus determinatum in actu:quamuis
nunꝙ̄ ſint in potentia:ideſt nō determinate:⁊ ſunt etiam
corpus in potētia:q² ipſe recipiunt diuerſitatem termi-
norum a formis diuerſiſ. ¶ Jn commento.20.vbi dicit.
Et quando acciderit vltimo continenti moueri rem ꝑer
motum corporis. Nota ꝙ ſic intelligo.ꝙ locus non mo
uet̄ ꝑ motum locati niſi per accidens ⁊ ſm paucū. Ma-
teria auteꝫ ⁊ forma mouentur ſemper per motū locati.
ergo ⁊c̄. Non ſic intellexit Burleus ꝙ locus nō mouet̄
per motuꝫ corporis cuius eſt ſuperficies niſi ſm paucū:
⁊ errauit:tamen ex verbis cōmentatoris hic videt̄ ꝙ ex
poſitio Burlei ſit vera.nam ipſe dixit cuius eſt vltimuꝫ.
⁊ quomodocūqꝫ ſit verba Burlei ꝓcedunt ex malo in-
tellectu:⁊ tu cōſidera. ¶ Jtem in eodē commento in fi-
ne vbi dicit cōmentator. Quoniam locus ſm qȯ eſt quā
titas nō mouet̄ ⁊c̄. Nota ꝙ intelligo ſic ꝙ locus ſm qȯ
eſt vltimas ſuperficies nō eſt mobilis ſiue ſm qȯ eſt quā
titas. Quia quātū mathematice ꝯſideratum non moue-
tur. Sed bene corpꝰ naturale mouet̄ cuiꝰ corporis quā
titas ſiue ſuperficies mouet̄ per accidens ad motū illiꝰ
corporis:⁊ vide ꝯmentuꝫ.42. Nota tamen ꝙ locus ſꝫ
qȯ eſt naturalis in quo quieſcit mobile nullo mō eſt mo
bilis ſm eandem ſpēm motꝰ.ſ.corporis qȯ mouetur ad
ipſum:q² aliter mobile nō quieſceret in eo vt deducit cō
mentator ꝯmento.42. ¶ Jn cōmento.36.verſus finem
vbi dicit:⁊ hoc apparet de cathapharo. Nota ꝙ eſt qȯ
dam vas habens foramē ſurſum ⁊ deorſuꝫ:⁊ ſi obture-
tur foramen qȯ eſt in parte ſuperiori aqua non fluit:⁊ hͦ
demonſtrat vacuum non eſſe:⁊ vide problemata philo
ſophi circa hoc ⁊ ꝯmentuꝫ.52. ¶ Jn ꝯmento.43.vbi di
cit. Quoniaꝫ graue nō querit hunc finem niſi ſm qȯ eſt
medium totius ⁊c̄. Intelligo magis ꝑncipaliter. Et vide
ꝯmentū.49.⁊.36.⁊ in ſua ſumma quarti de celo. ¶ Jn
ꝯmento.68.vbi dicit commētator ſic. Omne qȯ mouet̄
naturali motu mouet̄ in aliquo in quo eſt ſuperius ⁊ in-
ferius:⁊ in vacuo non eſt ſuperius omnino:ergo ⁊c̄. Cir
ca hoc nota ꝙ forte diceret quis in defenſioneꝫ huiꝰ opi
nionis ꝙ vacuum eſt locus. Sed locus naturalis ignis.
verbi gratia.eſt vacuum tangens celum:⁊ locus natura
lis terre eſt vacuuꝫ:qȯ eſt in medio:⁊ ſic in reliquis:⁊ iō
mouetur ignis ad concauuꝫ celi ⁊ quieſcit in ipſo. Et ſꝫ
hunc modū etiam forte reſpondebunt ad illa que dicta
ſunt contra eos in ꝯmēto.66. Sed hoc nihil eſt:naꝫ ra
tiones philoſophi ſunt ꝙ cum ponatur vacuum nō poſ
ſent moueri corpora in ipſo vel quieſcere:nam ipſum eſt
ſimile in omnibus eius partibus ⁊ hoc ſufficit ei. Prete
rea ipſi non ponunt locum eſſe ſuperficiem circundāteꝫ.
ergo ſuperficies celi nō eſt locus naturalis ignis.ergo ñ
mouetur ignis ad ipſam neqꝫ quieſcit quando eſt in ipſa
niſi eſſet locus ſuperficies circundans:⁊ ipſi non conce-
dunt hoc. Preterea pars vacui ꝓpinqua celo eſt ſimilis
reliquis partibus vacui ex quo non ſunt in ipſo qualita
tes diuerſe:q² non eſt in eo corpus naturale ſicut dictuꝫ
eſt iam. Preterea quomodo erit vacuum qȯ eſt mediuꝫ
locꝰ naturalis terre:q² non eſt hic in vacuo res propter
quā ſit naturalis niſi diceret quis ꝙ ſuperficies aque eſt
locus. Preterea quid dicere poſſunt in vacuo qȯ ponūt
extra mundum ⁊ in mundo quod eſt infinitum ſm eos.
Jn eo enim non eſt ſuperius:neqꝫ inferius:neqꝫ mediū.

¶ In commēto.68.vbi loquitur de motu proiecti. Nota ꝙ de hoc loquit̃ magis cōmentator cōmento decimo ſexti libri.⁊.82.octaui.⁊ ideo nō videt̃ mihi dicere aliud aliquid. ¶ In cōmento.71.prope finē diſgreſſionis vbi dicit commentator. Aut reſiſtentia erit ex vtroq̃.ſ.ex remota ⁊ medio ⁊c̃. Nota ꝙ ex dictis cōmentatoris patꝫ hic expreſſe ꝙ ſi poneretur vacuum mixtum ex elementis ſucceſſiue mouebitur in ipſo: q̃ vbicunq̃ eſt reſiſtentia inter motorem ⁊ motum ibi eſt ſucceſſio in motu: ſed ſic eſt in mixto. ergo. Oppoſitum tamen apparet: nam ſi aliq̇̄ mixtum mouetur in vacuo in tempore: ſit illud tēpus ſubduplum ad tēpus in quo illud idem mouetur in pleno: tunc fiet in eo tanta additio in quātitate ꝙ velocitet̃ motus eius in duplo: ⁊ patet ꝙ eque velociter mouetur hoc in pleno ſicut ꝑmū in vacuo: ⁊ tunc ponatur aliquod mixtū omnino equale ſicut ꝑmū: ⁊ pꝫ ꝙ hoc eque velociter mouetur in vacuo ſicut magnum. Ex quo medium non reſiſtit. ergo magnum eque velociter mouetur in vacuo ſicut in pleno. ¶ Itē ratio philoſophi cōmento.73. videtur concludere hoc: ⁊ deduc eā. Solutiones autem dicte ad iſtas rationes videntur quaſi volūtarie. ⁊ ideo dico ad preſens ꝙ poſito vacuo: vt dictum eſt ſequuntur duo cōtradictoria ꝑdicta: neq̃ hoc eſt contra regulas logicorū: ⁊ maxime q̃ antecedens non eſt omnino vnum ⁊ idem. Relique enim propoſitiones adiuncte non ſunt equales: neq̃ eedem ſicut dictum eſt aliqualiter in queſtionibus de vnitate itellectus: ⁊ tu ꝯſidera. ¶ In commento.86. verſus principium: vbi dicit. Et q̃ materia eſt cauſa paſſionis ⁊c̃. ideſt raritatis ⁊ lenitatis vt dicit parum poſt. ¶ In commento.89. in principio: vbi dicit. Omne habens partes neceſſe eſt vt omnis eius partes ſint omnes ſimul ⁊c̃. Nota ꝙ ſimiles rōnes ſunt vere de rebus permanentibus. Sed nō de ſucceſſiuis quarum nulla pars inuenitur ſimul tota. Sed tantum inuenitur aliquid eius non pars. Et ideo habent eſſe diminutum ⁊ ſic potentiale: ⁊ ideo indigent in ſuo eſſe actuali ⁊ completo anima que conſiderat tempus. ac ſi eſſent partes eius ſimul ⁊ alia talia: vt poſtea dicemus. Unde hec propoſitio dicens. Omne habens partes ⁊c̃. eſt vera de permanētibus nō de ſucceſſiuis. Et ſimiliter propoſitio dicens:: ꝙ compoſitū ex nō entib⁹ ⁊c̃. Uerumtamen eſt ꝙ compoſitum ex non entibus aliquo modo nō eſt: ⁊ cū hoc ſtat ꝙ compoſitū ex non entibus eſt: non tamē complete ⁊ in actu. Uide cōmentum centeſimūquintum. Et ideo hec ratio eſt logica: accipit enim famoſum nō verū vniuerſaliter. ¶ In fine cōmenti nonageſimitertij: vbi dicit. Sed plura tēpora eſſe eſt impoſſibile ⁊c̃. dato etiā ꝙ ſint plures mundi. ¶ In cōmēto.97.98. vbi reprehēdit. Galie. nō dico aliquid q̃ in commento ſequenti ipſe bene declarat hoc totum q̇̄ dicit hic. ¶ Item in eodē cōmēto vbi dicit. Et motus poteſt imaginari ⁊c̃. Nota ꝙ forte vult dicere extra durationem ⁊ ſucceſſionem ⁊ maxime localis. Tempus enim addit aliud ſupra durationem vt videbit̃ ⁊ in media ſua expoſitiōe dicit ꝙ nos cognoſcimus ſeu imaginamur motū ſine prius ⁊ poſterius. Unde difficile videtur imaginari motum ſine duratione ⁊ maxime localem. ¶ In cōmento.99. verſus ꝑncipium cōmenti vbi dicit: ⁊ quando motum mouet̃ per continuū mot⁹ eius erit continuus ⁊c̃. Nota ꝙ vult dicere diuiſibilis ⁊ compoſitus ex partibus vt inuit in ſua ſumma ſm q̇̄ notaui in tertio quia motus eſt ꝯtinuus. Uide illud ⁊ cōmentum.116^m. Si enim magnitudo eſſet indiuiſibilis tunc ꝑtranſitio illius.ſ. motus eſſet nō quātus neq̃ continuus: imo motus per quem pertranſitur indiuiſibile eſt indiuiſibilis non quantus. Unde diuiſibilitas in motu locali eſt ꝓpter magnitudinem: ⁊ vide cōmentum centeſimūſextum: aliter magnitudo indiuiſibilis pertranſibilis eſſet diuiſibilis: q̇̄ implicat: ⁊ vide cōmentum quintū ſexti. Uide etiā cōmētum ſexageſimū octaui: q̃ ibidem inuitur alius modus. ¶ Item in eodē cōmento poſt hoc vbi dicit: quoniam ſi pars motus que eſt in parte menſure prioris ſm initium ex quo eſt motus ⁊c̃. Nota hoc q̇̄ dicit ſm initiū ⁊c̃. per hoc enim poteſt quis ſoluere quandā dubitationem hic fieri ſolitā: ⁊ conſidera: quāuis enim forte non ſit aliqua pars naturaliter prior alia extremitate tamen eſt prior ſm initiū motus ab ea. ¶ Item in eodem cōmento poſt hoc vbi dicit: cum fuerint accepta ſm q̇̄ ſunt in ſubiecto. Nota ꝙ forte vult dicere ſm q̇̄ ſunt ſubiectum temporis ſunt partes motus. partes enim motus ſunt ille in quib⁹ fundatur prius ⁊ poſterius.ſ. duratio que diuiditur in prius ⁊ poſterius que ſunt numerus vt ſunt duo diſtincta: ſunt tamen numerus numeratus: ⁊ videtur ꝙ iſte eſt modus loquendi commētatoris.ſ. ꝙ aliquādo vult dicere. ſubiectum: ⁊ dicit in ſubiecto vt patet inſpicienti bene commentum centeſimumſextū. ¶ In commēto centeſimoſexto in fine vbi dicit: ⁊ q̇̄ terminatur ad duo inſtantia eſt tempus igitur motus ſm q̇̄ terminatur ⁊c̃. Nota ꝙ iſtum modum loquēdi videtur reprehendere in ſua ſumma: ⁊ vide quomodo limitat hoc. ¶ In commēto cēteſimoquarto vbi dicit: ⁊ dicendum eſt eis ꝙ ſor. eſt idem quodāmodo ⁊ eſt ſm ſubiectum. i. ꝙ ſor. ſm ſe eſt vnus: ⁊ vide commētum quadrageſimūſeptimū quinti. ¶ In cōmēto.105. verſus principium vbi dicit: ⁊ cauſa in hoc ꝙ inſtans ⁊ tempus ſunt ſimul eſt: quoniam iſtans eſt numerus tranſlati ⁊c̃. Nota ꝙ forte vult dicere ꝙ inſtans eſt numer⁹ mutati eſſe trāſlati: ⁊ hoc aliquo modo manet idem: quia tranſlatum manet idem ⁊ dum durat motus ſemper eſt tranſlatum mutatum: ⁊ ideo videtur eſſe vnum mutatum cōtinuū: ⁊ ſimiliter inſtans: eſt tamē diuerſum ſm eſſe.ſ. ſm prioritatē ⁊ poſterioritatē: ⁊ ideo iſto modo nō corrumpitur ſed variat eſſe: ⁊ ideo nō oꝫ ꝙ corrumpatur in inſtanti vt dicebatur in ratione philoſophi ſuperius: quia non corrumpitur aliquod ens permanens ſeu actu exiſtens totaliter: ſed quedā ſuccedūt ⁊ quedam ſunt preterita. Et tu bene conſidera: ⁊ vide cōmentum vigeſimumquartū ſexti. per illud remouentur multe expoſitiones modernorum de hoc. Et forte hoc dicit. quia inſtāſ indiuiſibile non eſt extra animā in actu: ſed aptitudinaliter. ideſt ꝙ in tempore eſt aliquid aptū natum ſic intelligi: non tamen eſt in ipſo indiuiſibile in actu: ita ꝙ continuatio vnius temporis cum alio intelligitur ac ſi eſſet quid indiuiſibile in ipſo in actu: ſimiliter punctus in linea ⁊ alia huiuſmodi: in hoc tamē eſt differentia vt dicetur. Et ideo in re eſt idem aliquo modo cū tempore: ⁊ ideo nō corrumpitur ſed variatur ſm prioritatē ⁊ poſterioritatē: ⁊ itellige hoc recte. Poſtea iueni ī ſua media expoſitiōe hec verba ꝙ inſtās eſt vnum: ꝓpterea quia ſubiectum in quo inuenitur inſtans eſt vnum numero ⁊ eſt multa ſm q̇̄ in ipſa inueniūtur prius ⁊ poſterius: ⁊ intelligit per ſubiectum hic tranſlatum vt in ipſo poſtea dicit ibidem. Et poſtea concludens dicit: ⁊ ſcōm iſtum modum inſtans eſt vnum ſcōm q̇̄ ipſum ſequitur vnum ſubiectum. Sed quia hoc tranſlatum non eſt firmum in vno loco. Sed inuenitur in locis diuerſis diſtinctis ſm prius ⁊ poſterius inſtans eſt multa. ¶ In commento cēteſimoſexto: vbi dicit. Et eſt neceſſe vt iſte punctus ſit in actu: ideſt ꝙ poteſt bis demonſtrari non ꝙ ſit extra animam indiuiſibilis niſi in potentia vt ipſe dicit expreſſe in duodecimo metaphyſice in ſua media expo-

ſitione. Nihil enim qȯ eſt in corpore eſt in actu extra ani
mam indiuiſibile omnio: ſed aliquo modo ⁊ in potētia:
⁊ ideo pōt determinari aliquo modo. Unde eſſe puncti
eſt magis ꝓpinquum ad actum q̄ eſſe inſtantis: nam in
corpore demonſtrato in actu extra animaꝫ verum eſt di
cere ꝙ in ipſo eſt punctus ⁊ vnus punctus demonſtratur
bis: non ſic aūt eſt de inſtāti ⁊ tempore: nam nullū tem-
pus eſt demonſtratū ſimul: ⁊ ideo non poſſumus demon
ſtrare vnum inſtans bis. ❡ Item in eodem cōmēto pa-
rum poſt: vbi dicit. Incepit narrare hoc: punctuſ eniꝫ eſt
cauſa numeri linee. inſtās eſt cauſa numeri temporis ⁊c̄.
ideſt diuiſionis ſeu diuiſibilitatis: vt dicit inferius in hoc
cōmento: ex tali aūt diuiſione cauſat numerus. ſ. prius ⁊
poſterius que ſunt duo. ❡ In commento. 109. vbi dicit.
Continuatio accidit ei gratia materie ⁊ diſcretio ſcilicet
nūerus gratia forme ⁊c̄. Nota ꝙ hoc ſic ītelligo ad pre
ſens: tempus enim eſt quātitas cōtinua ſeu ſequēs quan
titatem continuam eo mō quo prius eſt dictū: que quā-
titas ſeu duratio hꝫ ex ſua natura quedam que cōpetūt
quantitati diſcrete. ſ. minimum vt dictū eſt: hoc eniꝫ ineſt
tēpori ſm ꝙ ē numerus. Eſt eni numerus nō ſimpliciter
ſed numeratus: de natura enim temporiſ eſt habere par
tes non ſimul: ſed vnam priorem reliquam poſteriorem:
⁊ hoc habet per duo inſtantia vt dictū eſt. Linea autem
habet hoc a puncto vno: qꝛ eius partes ſunt ſimul. No-
ta tamen ꝙ iſtā diuiſioneꝫ ⁊ numerationē habet tempuſ
extra animā potētialiter ſeu aptitudinaliter nō in actu:
ſed hꝫ hoc actualiter per animā. Qꝫ aūt hoc hꝫ actuali
ter ab anima patet. naꝫ ipſuꝫ eſt quid continuum: nō di-
uiſum nec extra animā habet aliquā partē ſimul: ⁊ a for
tiori priores ⁊ poſteriores ſimul: que partes ſunt nume-
rus numeratus. Qꝫ aūt hoc habet ex ſe aptitudinaliter
pꝫ. Nā ipſum eſt quedam duratio ſucceſſiua habēs in ſe
inſtantia continuantiuꝫ ipſum ⁊ per que eſt aptum vt di
uidatur per intellectū non in re: ſicut linea per punctuꝫ:
hoc etiaꝫ patet per rationē cōmentatoris poſt tempus.
ergo extra animā eſt numerus numeratus in potētia: nu
merus autem numeratꝰ ſunt hec duo prius ⁊ poſterius.
Tempus ergo eſt cōpoſituꝫ ex quātitate continua ⁊ di-
ſcreta non intelligendo per diſcretum numerum ſimplici
ter: ſed illa duo ſm ꝙ in eis coniungitur numerus. ſ. ṗus
⁊ poſterius. Eſt ergo tempus quid continuuꝫ cui ineſt di
uiſibilitas ⁊ numerabilitas ⁊ eſt numerus numerabilis
ſeu numeratus: ⁊ hoc per ſuaꝫ naturaꝫ. Numerabilitas
autem ſeu numerus eſt quaſi forma. Quia ſi nō eſſet di-
uiſibilis ⁊ nūerabilis nō haberet prius ⁊ poſteriuſ. Qui
ditas autem temporis conſiſtit in priori ⁊ poſteriori. Di
uiſibilitas ēt quaſi fundaꝉ in cōtinuo. De dictis moder-
noruꝫ non curo. Incōueniens eniꝫ eſſet tēpus componi
ex iſtis ſi numerus eſſet numerus ſimpliciter ſed ſi ſit nu-
meratus nō eſt inconueniens. nam quātitas cōtinua vt
diuiſibilis in duo eſt numerus numeratus: habꝫ tamē ra
tionē formeꝫ vt numerus numeratus: vt dictum eſt: ⁊ hec
duo requiruntur ad eſſe temporis. ſ. continuitas ⁊ prius
⁊ poſteriꝰ. Uide cōmentū. 115m. ⁊. 112m. ⁊. 114m. ❡ In cō-
mento. 110. vbi dicit. Prius autem ⁊ poſterius temporis
ſunt idem ſm ſubiectum: ſed eſt diuerſum ſm definitio-
nem ⁊c̄. Nota ꝙ forte vult dicere ꝙ vna vnitas non dif
fert ab alia: neqꝫ ſm ſubiectū: neqꝫ ſm definitionē: quā-
do fuerit accepta ſimpliciter. i. mathematice: prius autē
⁊ poſterius que ſunt numerus numeratus diuerſificatur
ſm definitioneꝫ: quāuis ſint ambe partes temporis. Ui
de cōmētū. 99. ⁊. 105. Item in eodeꝫ cōmento. vbi dicit.
Sicut ē diſpoſitio in tēpore accidit ei vtrūqꝫ ⁊c̄. i. ꝙ alia
eſt duratio prior vt ſic, ⁊ alia poſterior ſm definitionē. ſ.
vt numeratum. ❡ Item imediate poſt hoc vbi dicit. Et
ex hoc modo ṗus ⁊ poſterius in tempore ſunt idē in oi-
bus motibus ⁊c̄. i. ꝙ iſte nūerus vt nūerus eſt vnꝰ oīum
numeratorum per tempus. ❡ In commento. 114. vbi di
cit. Et neceſſe eſt vt ⁊ vtrūqꝫ menſuret reliquū qꝛ vtriuſ-
qꝫ paucitas ⁊ multitudo ⁊c̄. Circa hoc nota bn̄ quō mē
ſurant ſeinuicem ⁊ q̈lis eſt modus menſurandi eoꝝ ſm
intentionē cōmentatoris. ❡ In cōmento. 114. vbi dicit.
Quoniā menſurat ipm non eſſe ipſius ⁊c̄. Intelligo per
eſſe rei hic totam dubitationem rei: vt innuit cōmēto ſe
quenti. ❡ Iteꝫ imediate poſt hoc vbi dicit. Tempus ve
ro menſurat de motu vtrūqꝫ. ſ. quantitatē ⁊ eſſe. per quā
titatem intelligo hic bis tantū vel ter: ⁊ ſimilia: ⁊ cum di
xit eſſe. vult dicere eſſe motꝰ finiti ⁊ determinati. ❡ Itē
nota ꝙ motus habet quātitatē ⁊ continuitatem eo mō
quo dictum eſt in cōmento precedenti ⁊ ꝯmento. 101. ma
xime localis. Et forte ipſum menſurat quātitatē motus
cum ſit facta imaginatio dicta in cōmento precedenti: ⁊
forte vult dicere ꝙ mēſurat partes motus que ſunt quo
dammodo quātitas diſcreta. ſ. vt eſt diuiſibilis ⁊ habēs
partes diuerſas ⁊ priores ⁊ poſteriores ſalteꝫ materiali
ter: ⁊ ſubiectiue. ſ. motus localis. Et vide cōmentū. 121m.
vbi innuiꝉ ꝙ quāuis motus ſit quantus: tamen quātitas
accidit motui. i. vt ad preſens intelligo: quia tempus qȯ
eſt per ſe quantum eſt accidens motus. Uel quia menſu-
ra eſt per ſe quanta circa quā ſit motus ⁊ ptranſitio vel
menſurat quātitatē quā habet a tempore per aliqȯ tem
pus notum ⁊ determinatū. Uel forte intelligiꝉ hoc mo-
do. ſ. ꝙ nos dicimus motum eſſe longuꝫ ⁊ breue quia eſt
in tempore longo ⁊ breui: ⁊ hoc modo menſuraꝉ quanti
tas motus per tempus motus non quia habet aliā quā-
titateꝫ q̄ ſit quantitas tēporis. Unde tempus eſt quan-
titas ꝯtinua motus ſm ꝙ in ipſa quātitate eſt diuiſibili-
tas ſm prius ⁊ poſterius ſeu diuiſio: ⁊ hec quātitas iſto
mō eſt paſſio motus vt poſt declaraꝉ. Accidit tamē tem
pori menſurari per motum ſicut dicimus ꝙ tempus eſt
longū in quo ſit motus lōgus: ⁊ hoc accidit in qualibet
menſura ⁊ mēſurato. ſ. ꝙ menſura menſurat menſuratuꝫ
per ſe ⁊ menſuratū menſurat per accidēs. Nota etiaꝫ ꝙ
ṗus ⁊ poſterius in motu eſt preteritū ⁊ futuruꝫ nihil ali
ud inſtās. n. ſeparat ṗus ⁊ poſteriori qȯ inſtans eſt finis
preteriti ⁊ ṗncipiuꝫ futuri. In cōmento. 117 in principio
vbi dicit. Omne qȯ eſt in tempore eſt in eo in aliquo nu-
mero ⁊ omne qȯ eſt in aliq̊ numero ⁊c̄. Uult dicere ex q̊
tempuſ lōgius ſaltem poteſt menſurare maius illo. Pre
terea illud quod eſt in tēpore eſt inter duo inſtantia: qȯ-
libet autem inſtans eſt medium inter preteritum ⁊ futu-
rū. ergo ⁊c̄. Preterea exemplū phi de loco: ⁊ vide ꝯmen
tum. 122. ❡ In cōmento. 118. vbi dicit. Qȯ eſſe alicuiꝰ in
nūero eſt vt illud qȯ eſt in nūero habeat aliquem nūerū
qui menſuret eſſentiā eius: per eſſentiaꝫ itelligit eſſe: ⁊ vi
de cōmentū. 116. ⁊. 117. ❡ Itē in eodē cōmēto paꝝ poſt.
vbi dicit. Quieſcens eſt in tēpore. i. quieſcēs aliquādo vt
ṗus. Et parū poſt vbi dicit: ⁊ ſilr motuꝫ ideſt aliquādo.
❡ In cōmento 121. vbi dicit. Qꝛ excedit eſſe horū: ⁊ eſſe
ſubiectorū: que nata ſunt vt in eis iueniaꝉ iſta. Uult di
cere ꝙ eſt nō eſſe iſtorū vt declarat ſtatim. ❡ Itē in eo-
dem cōmento vbi dicit. Cum aūt priuatio eiuſ accipitur
in reſpectu poſſibilitatis eiꝰ in ṗma mā inueniꝉ infinita
in p̄terito. i. ⁊ ſic nō eſt in tēpore. ❡ Itē in eodē cōmēto
parū poſt. vbi dicit. Illȯ aūt per qȯ mēſuraꝉ eſſe alicuiꝰ
ſcd̄o: ⁊ ſt illa q̄ reciprocāt. i. ſm ſpēꝫ: vt elemēta: qꝛ ſubꝫ
eoꝝ ꝓpinquū eſt mā ṗma. ❡ In cōmēto. 128. vbi dicit.
Qm̄ trāſmutatio aliꝰ extrahit illȯ ab illo cū q̊ eſt: hꝰ ſic
intelligo. Trāſmutatio trāſmutat ens qȯ exiſtit a ſua nā

ſeu diſpõne:ſiue illa diſpoſitio ſit actus:ſiue nõ ens:⁊ iõ
corrumpit per ſe:qꝛ per tranſmutationẽ per ſe remouet
diſpoſitio ꝯria. ¶ Itẽ i eodẽ cõmẽto.vbi dic̃.Iõ hoies
attribuunt ipſuꝫ tẽpori.Scdm hãc cauſaꝫ ſeu ſignũ vi-
detur ꝙ genita ꝑ putrefactionẽ ꝙ generatio eoꝝ attri-
buitur tẽpori:tamẽ ſm cãm iã ꝓus dictã que fundat in
rõne nãli talis generatio nõ attribuit tẽpori niſi mõ iaꝫ
dicto cõmẽto.129. ¶ In cõmẽto.127.9ᵘ.vbi dic̃.Qm̃ nõ
dicit ꝙ illud qꝺ mouet in circulo eſt veloci⁹.per circu-
lo intelligit circulariter. ¶ In cõmẽto.130.in fine cõmẽ
ti.vbi dicit.⁊ qꝺ eſt motũ in actu tẽpus inuenit in eo in
actu.i.non tanq̃ in ſubõ:ſed tanq̃ numerus ſeu mẽſura
niſi in primo mobili:tñ etiã in ipſo nõ eſt accñs extẽſuꝫ:
ſic̃ albedo in pariete:hoc tñ vltimũ nõ ſimplr affirmo.
⁊ vide cõmentuꝫ.13 . ¶ In cõmento.131.vbi dicit.Aut
actio numerantis in numerato.i.non in numerato tãq̃
in ſubiecto:qꝛ ſubm in quo fundat eſt aĩa:ſꝫ eſt circa nu-
meratũ. ¶ Itẽ paꝝ poſt hoc in eodẽ cõmẽto.vbi dicit.
⁊ cũ manifeſtũ eſt ꝙ numerus nõ eſt numeratũ. ergo eſt
actio numerãtis in nũerato.Ex hoc nota de nã numeri.
Et vide cõmẽtũ.68.tertij. Et per hoc remoue multos
errores modernoꝝ.Et vide cõmẽtũ.135. ¶ Itẽ in eodẽ
cõmento.vbi dicit.Sed eſſe eius extra mentẽ eſt in po-
tentia ꝓpter ſubm ꝓpriũ.i.ꝙ res numerate ſunt apte na
te ex ſua natura vt eas aĩa numeret per diuiſibilitatẽ ea
rũ ⁊ diuiſibilitatẽ in actu ſeu in potẽtia. Et ideo hec nu
meratio non eſt figmentũ:imo intellectus intelligit res
ſicut ſunt apte itelligi. ¶ In cõmento.13 .vbi dicit.⁊ ſi-
ue motus fuerit generatio aut corruptio.Nota ꝙ nõ in
tellexit per gñationẽ ſubitaꝫ ſeu inſtantaneã ꝓductionẽ
forme:ſed forte intelligit alterationẽ precedentẽ forma
ſubalis ſiue aggregatũ:vt pꝫ in fine cõmenti. ¶ Iteꝫ in
eodẽ cõmento paꝝ poſt.vbi dicit.Qm̃ eſt numer⁹ alio-
rũ motuũ per tranſlationem ⁊c̃.Nota ꝙ in ſua ſũma in
hoc libro ponit hec ṽba.Et qm̃ declaratũ eſt de diſpo-
ſitione temporis qꝺ eſt numerus motus ſm pri⁹ ⁊ poſte
rius forte dubitabit.An eſt nũerus cuiuſlibꝫ mot⁹.ſ.ꝙ
inuenitur in quolibet motu.An numerus vnius motus.
Si eniꝫ nos poſuerimus ipſuꝫ numeꝝ inuentũ in q̃libet
motu ſequeret ꝙ tempus multiplicaret ſm multitudi-
nẽ motuũ ⁊ eſſent inſtãtia multiplicata etiã.Tẽpus aũt
in oĩ loco eſt vnũ ⁊ ꝯiunctũ ſeu ꝯtinuuꝫ:⁊ ſi poneremus
vnũ eſſe numerũ vnius motus tm̃ ſequeret ꝙ nõ cogno
ſceret tempus ille qui nõ cognoſcit hunc motũ.Et ideo
debemus ponere ipſuꝫ nõ multiplicatuꝫ ſm multitudi-
nem motuum ſicut numerus qui nõ diuiditur ſeu multi-
plicatur per diuiſionẽ ſubiectoꝝ ei⁹ neqꝫ multiplicat ꝑ
multitudinẽ eoꝝ:ſicut etiam ṽbi gr̃a.cũ accipimus ipſa
per.10.equos ⁊.10.aſinos ⁊.10.tunicas.nã diuiſio eoꝝ ẽ
vna:⁊ nõ ſunt in hoc ſicut accñtia que diuidunt per di-
uiſionẽ ſubiectoꝝ eoꝝ:ſic̃ albedo ⁊ nigredo:⁊ hoc ẽ ne
ceſſariũ in ipſo.Qm̃ ipſuꝫ eſt numerus mot⁹ vlĩs qꝺ in-
telligit intellectus ꝙ oĩa entia trãſmutant per ipſũ. Et
ꝙ ipſe ꝯtinet oẽs motus.Et ipſe nõ indiget in ſua cogni
tione vt ſit motus ꝓprius ecõtrario illius qꝺ accidit ei:
⁊ cũ accipit determinat⁹.nam ipſe debet attribui motui
noto vt ſit notũ.Et qꝛ quidã motuũ ſũt priores quibuſ-
dã:⁊ eſſe eoꝝ eſt magis famoſuꝫ ſeu notũ.Et prim⁹ eoꝝ
eſt mot⁹ trãſlationis.⁊ ex iſto mot⁹ corporis celeſtis. Et
ex iſto motus diurnus:⁊ qꝛ menſurãs debet eſſe minus
quolibꝫ mẽſurato in illo genere:⁊ magis remotũ ab eis
opꝫ vt accipiatur determinatũ ſm motũ hmõi.nã ꝑ ipꝫ
menſurat motus ꝓprius ⁊ determinatus. Et hec eſt diſ-
poſitio celi cũ reliquis motibus:⁊ ſi eſſet hic mot⁹ velo-
cior ipo:ipſe eſſet mẽſurãs:⁊ non alius.Sed qꝛ numer⁹
huius mot⁹ eſt prior reliquis numeris motuũ:ita ꝙ eſſe
ei⁹ eſt primũ ⁊ per ſe ⁊ numerus alioꝝ eſt ſecundarius:
⁊ mediãte iſto motu ſequitur ꝙ ipſe ſit mẽſurans ſeu nu
merus.Et hoc apparet.nã dies ⁊ menſis ⁊ ann⁹ nõ ſunt
niſi partes tẽporis que ſequunt motũ corporis celeſtis.
Et accidit huic cũ h̷ qꝺ eſt vnũ ꝙ ſit famoſuꝫ apud gen
tes.nã iſte motus eſt per quẽ ⁊ per cuius tempus mẽſu-
rant reliqui mot⁹:⁊ reliq̃ tempora ⁊ res per quã mẽſu-
rat res:cũ hoc qꝺ dꝫ eſſe de genere menſurati opꝫ de ne
ceſſitate vt ſit ꝓma in illo genere idiuiſibilis.nã eſt mẽſu
ra in nã ſicut vnũ in numero.Et iõ iſte mot⁹ dꝫ eſſe pri-
or reliquis motib⁹ ⁊ tp̃s eius qꝺ eſt dies ⁊ nox eſt mẽſu-
ra reliquoꝝ temporꝝ:⁊ ꝙ tp̃s menſurat iſtũ motũ ꝓmo
⁊ per ſe:⁊ menſurat reliquos motus ſcd̃ario ⁊ mediãte
iſto motu. Et ex hoc apparet q̃uo mẽſurat reliquos mo
tus.Iteꝫ Cõmentator in libro.d.d.in prima qõne dicit.
P̃.tp̃s nõ ſequit motũ ſicut finis ſequit magnitudinẽ.nã
finis ſequit magnitudinẽ:qꝛ inuenitur in ipa ſicut accñs
inuenitur in ſuo ſubõ demr̃ato:⁊ hoc ⁊ ipſuꝫ eſt hoc de-
monſtratũ per demr̃ationẽ ſui ſubti:⁊ eſt in loco in quo
eſt ſuũ ſubm:⁊ nõ eſt in ꝯſecutione temporis ad motuꝫ.
Sed ꝯſecutio temporis a motu eſt magis ſimilis ꝯſecu-
tioni numeri ad numeratũ.ſ.ſicut nõ tranſmutatur nũs
ꝓpter tranſmutationẽ rei nũerate neqꝫ multiplicatur ꝑ
ſuã multiplicationẽ.Et hec eſt diſpõ tẽporis cuꝫ motu.
Et iõ tp̃s eſt vnũ cuiuſlibet mot⁹ ⁊ mobilis.Et inuenitur
in q̃libet loco:ita ꝙ ſi imaginati fuerimus hoies icarce-
ratos a pueritia in aliq̃ ſpelũca terre nos diceremus oĩno
ꝙ ipſi nõ cognoſcũt tp̃s ſi nõ cognoſcũt aliquẽ motũ ſen
ſatũ qui eſt in mundo.Et ideo videt Ariſto.ꝙ eſſe mo-
tuũ in tẽpore eſt magis ſile nũeratoꝝ in nũo. Nã nume
rus nõ multiplicat per multiplicationẽ nũeratoꝝ:neqꝫ
demr̃atur ei loc⁹ per demr̃ationẽ locoꝝ nũeratoꝝ. Et
vr̃ ꝙ ꝓpter hoc eſt ꝓprietas ei⁹ vt ſit mẽſura motuũ ⁊
mẽſura eẽ motuũ mobiliũ in eo ꝙ mobilia:ſic̃ nũs men
ſurat ipſa.Et iõ dicit Ariſt.in definitione tẽporis ꝙ eſt
numer⁹ motus per pri⁹ ⁊ poſterius que ſunt in ipſo.i.in
motu:⁊ cũ hoc ſit ita:ſic̃ ſi nos poſuerimus aliqꝺ nume
ratũ ꝓductũ nõ ſequitur vt ſit numerus ꝓductus:ſꝫ ſe-
quit ſi ſit numeratũ vt ſit ante ipſuꝫ numer⁹:ita ſequitur
ſi ſit hic mot⁹ nouus vt ſit ante ipſuꝫ tp̃s:⁊ ſi ꝓduceretur
tp̃s per eſſe alicuius moti demõſtrati quicũqꝫ fuerit:eẽt
tp̃s cognitũ cũ illo motu:⁊ h̷ fac̃ te itelligere ꝙ nã tp̃is
eſt multũ diuerſa a nã magnitudĩs:h̷ ſunt verba ei⁹.Un̄
q̄uis oẽ accñs ſubti fundatuꝫ in ipſo ſubõ corporeo eſt
extenſuꝫ ⁊ diuiſibile ⁊ multiplicat per multitudinẽ ſub-
iectoꝝ:nõ tñ h̷ opꝫ de accñti qꝺ eſt paſſio mot⁹ nõ ſm
ptes extenſas per extenſionẽ ſubti:ſꝫ ſm pri⁹ ⁊ poſteri⁹.
Et maxime:qꝛ hec paſſio nõ hẽat eſſe extra aĩaꝫ niſi in
potentia:ita ꝙ motus hẽt aptitudinẽ ſeu diſpõnẽ circa
quã intell's verſat.⁊ facit tp̃s in actu:nõ tñ dico ipſuꝫ eẽ
paſſionẽ mot⁹ in eo ꝙ mot⁹:ſꝫ ꝓmi mot⁹:nũerat tñ quẽ
libet motũ.Sꝫ de h̷ iã alias dixi. ¶ Iteꝫ in eodẽ loco.
vbi dic̃.Qꝛ eſt numer⁹ tranſlationis.Qm̃ trãſlatio ⁊c̃.
Nota ꝙ forte h̷ eſt drĩa qꝛ ſi mot⁹ trãſlatiõis.ſit tp̃s eſt:
⁊ ſi nõ:nõ.In reliq̃s aũt motib⁹ non ſic eſt.Si.n.ipſi nõ
ſunt adhuc tp̃s eſt:⁊ h̷ eſt ita:qꝛ ſi mot⁹ localis nõ ẽ nul
lus mot⁹ eſt.nõ ecõtra.Dixi aũt h̷:qꝛ ſi ꝑ imaginationẽ
reliq̃ mot⁹ eẽnt ⁊ nõ localis forte eẽt tp̃s:q̄uis in re nõ
ſit ita:h̷ tñ nõ affirmo:qꝛ ſcia ꝓbi ⁊ Cõmẽ.vr̃ oĩno eſſe
qꝺ ſequit ꝓᵐᵐ motũ:q̄uis ſit nũs cuiuſlibet mot⁹. Et bñ
ꝯſidera:⁊ de h̷ multa dixi alias.Itẽ in eodẽ cõmẽto pa
rũ poſt.vbi dic̃.Et qꝛ ſequit motũ ſimplr quicũqꝫ ſit ne
ceſſe eſt ⁊c̃.Nota ꝙ intelligo ꝙ tẽpus ſequitur motum
quicũqꝫ ſit nõ vt verba iacent:ſꝫ eo mõ quo ipſemet de-

claraui in cōmēto.ioo.in ſolutione dubitatiōis. ¶ Itē
in eodē cōmēto parū poſt.vbi dicit. Sed ſi poſuerimus
ipſum eſſe numerū cuiuſlibet motus cū fuerit numerus
alicuius moti demonſtrati ⁊ in illa hoꝛa mouetur aliud
motu equali ei:tunc tempus erit numerus vtriuſqꝫ illo-
rum motuū. Et ſic multiplicabiť per multiplicationem
coꝝ:⁊ ſic eēnt duo tempoꝛa inſimul:qḋ eſt. impoſſibile.
Nota ꝙ ex hoc expꝛeſſe apparet ꝙ Joānes Jādonus.
⁊ Burleus qui dicunt tempoꝛa eſſe multa:non tñ ꝓmuꝫ
tempus. ¶ In cōmento.iꝫ.3ᶦ.vbi dicit. Sequiť vt tēpuſ
iſtius motus ſit pꝛiꝰ ceteris tempoꝛibus:numerās illa.i.
ꝙ tēpus pꝛiꝰ ⁊ ꝓncipaliter attribuitur ſeu mēſurat ꝓmū
motū alijs motibus:vt pꝫ in cōmento pꝛecedenti: neqꝫ
aliud ſequiť ex pꝛemiſſis:⁊ ꝯſidera. Joānes aūt de Jan-
dono:⁊ quidā alij moderni dicūt ꝙ tempus nō eſt oīno
vnū numero:ſꝫ aliud ⁊ aliud nūero in diuerſis que actu
mouenť. Et hꝫ ſic nititur ꝓbare ſupponēdo ꝓmo ꝙ nihil
menſurať aliq̄ ꝗ̄titate ſucceſſiua niſi ipſuꝫ ſit ꝗ̄tū ⁊ ſuc-
ceſſiuuꝫ ideſt ꝗ̄titas ſucceſſiua.2° ꝙ vnuſquiſqꝫ iſtoꝛum
motuū inferioꝝ ꝓpꝛie dictoꝝ menſurať tēpoꝛe.3° ꝙ ni-
hil eſt ꝗ̄tū ſucceſſiuum niſi per ꝗ̄titatem ſucceſſiuam ⁊
inexiſtentem.4° ꝙ nulla eſt ꝗ̄titas continua ſucceſſiua
niſi ꝗ̄tū ſuccedens per ꝓmā ſuppoſitionē. Sed oīs mo-
tus ꝓpꝛie dictus vel eſt ꝗ̄titas ſucceſſiua vel ꝗ̄tuꝫ ſucce
dens vel habens in ſe ꝗ̄titatem ſucceſſiuā.ğ oīs motus
ꝓpꝛie dictus idem eſt tēpus vel ꝗ̄tū ſuccedens. Si autē
ſit tēpus:tunc cuꝫ plures ⁊ diuerſi ſint motꝰ numero plu
ra ⁊ diuerſa erunt tēpoꝛa. Si dicať ꝙ eſt ꝗ̄tū ſucceſſiuū
cū nihil ſit ꝗ̄tuꝫ ſucceſſiuuꝫ niſi per quantitatē ſucceſſi-
uā ſibi inexiſtentē ſequiť ꝙ oīs motus habet in ſe ꝗ̄tita
tem ſucceſſiuā ſibi inherentē. Talis aūt ꝗ̄titas eſt tem-
pus:vt dictū eſt.ergo omnis motus ꝓpꝛie dictꝰ habet in
ſe tēpus. ¶ Item arguit ſic. Nihil eſt equale ꝗ̄titati ſuc
ceſſiue niſi ſit quātitas ſucceſſiua aut habēs ꝗ̄titatē ſuc-
ceſſiuam ſibi inherentem. Sed omnis motus ꝓpꝛie di-
ctus iſtoꝝ inferioꝝ eſt equalis alicui tēpoꝛi:qḋ eſt quā-
titas ſucceſſiua.ergo oīs talis motus aut eſt ꝗ̄titas ſuc-
ceſſiua.aut hꝫ in ſe ꝗ̄titatem ſucceſſiuam ſibi inexiſten-
tem. ¶ Sed qꝛ hec dicta ſunt ꝯtra phm ⁊ Cōmentato
rem:vt patuit reſpondebo magis ſpāliter:ꝗ̄uis per iam
dicta appet coꝛruptio iſtoꝝ. Et dico ꝙ ꝓma ſuppoſitio
eſt vera:ꝓmo ⁊ ꝓncipalr. In alijs autē ſufficit ꝙ habeāt
ꝗ̄titatē a menſura circa quā ſit motus ſiue habeāt ꝗ̄ti-
tatem eo modo quo dicit Cōmentatoꝛ cōmēto.i5.ſ.qñ
fuerit tempus imaginatū extenſuꝫ ⁊c̄. Uel ſufficit ꝙ ſit
ꝗ̄tum non per ꝗ̄titatem in eo exiſtentem:ſed per ꝗ̄tita
tem tempoꝛis ꝓmi:ita ꝙ per replicationē numerať mo
tus:nec tertia ſuppoſitio eſt ſimplr ṽa:vt pꝫ. ¶ Ad 2ᵃᵐ
rōnem dico ꝙ motus dicitur equalis alteri quia equale
ſpatium in equali tempoꝛe pertranſiuit. Et ideo hec ra
tio nulla eſt. Et conſidera ea que notaui.

¶ Ex libꝛo quinto.

Circa libꝝ 5ᵐ cōmēto.3.vbi dicit. Et ſilr
ꝓᵐ motū dř bis duobꝰ modis. Nota ꝙ
in.7.libꝛo.vř dicere ꝙ hic intēdit ꝑ per ſe
motū illḋ qḋ moueť ſm oēs ꝑteſ:⁊ nō qꝛ
ꝑs moueť:⁊ ipſa mouet totū. Itē in eodē
loco parū poſt.vbi dič. Sꝫ hic itendebat
ꝑ motū ꝓᵐ illḋ qḋ ē ꝑ ſe ſimplr.i.vt itelligo nō ꝓmo tñ.
ipſe.n.poſuit in ꝓncipio cōmēti loco de ꝓmo per ſe.⁊ di
xit ꝙ hoc intelligit phs per ꝓmū. Unde per ꝓmū itelli-
git hic phs per ſe:per per ſe aūt itelligit motū qḋ nō di-
citur moueri qꝛ pars eius moueť:⁊ etiā ꝙ nō diciť mo-
ueri per accñſ.ſ.qꝛ accidit alicui ꝙ moueť per ſe ſicut di
ciť.ṽbi gřa. Albū moueť ad caliditatē ſeu muſicus cur-
rit. Non eniꝫ mouetur ſeu currit ſm ꝙ muſicus:ſed ſm
ꝙ animal.ṽbi gřa. Cui accidit vt ſit muſicus:accidit eni
muſico ſm ꝙ muſicus currere.⁊ hec duo ſimili mō re-
quiruntť ad hoc ꝙ ſit per ſe motoꝛ.hoc enim ſufficit hic
pho ad ſuuꝫ ꝓpoſitū:vt innuiť in ꝓᵒ cōmento:⁊ nō curo
nunc de dictis Burl. ¶ Sꝫ dices q̇d eſt ꝓmū motuꝫ:ex
quo per ſe motū hꝫ duo iā dicta:dico ꝙ vltra hoc requi
ritur ꝙ nō moueať ad motū alteriꝰ.vt ṽbi gřa.hō equi
tans ⁊ hoc vř neceſſariū:qꝛ iā dictuꝫ eſt ꝙ qḋ mouetur
qꝛ pars eiꝰ mouetur:reducitur ad ꝑ accñs.ergo qḋ ꝑ ſe
mouetur nō mouetur:qꝛ ꝑs eiꝰ mouetur.ğ qḋ per ſe mo
uetur ſꝫ totū mouetur:nō ergo dř pꝛimo moueri ꝓpꝛie
accipiendo ly ꝓmo:qꝛ totū mouetur dato ꝙ hoc req̇ri-
tur:vñ phs itēdit per ly per ſe motū hic qḋ mouetur ēt
ſm oēs partes:⁊ hoc eſt qḋ dicit Cōmētatoꝛ per ſe ſim
pliciter:⁊ hoc eſt qḋ dič in fine cōmenti.5.vt notaui:vn-
de per ſe ſimplr.i.nō per aliā naturam etiā:non tñ tollit
aliam cauſaꝫ ſeu aliū motoꝛeꝫ.foꝛte tñ dicta Burlei nō
ſunt oīno falſa.⁊ tu ꝯſidera:⁊ vide cōmentū.27.octaui.
Et videtur ꝙ ṽitas ſit oīno ꝙ duplr dicitur ſic aliq̇d eē
per ſe motū ſeu ꝓmū. Uno mō vt opponitur ei per acci
dens.ſ.illud qḋ mouetur:qꝛ pars eiꝰ mouetur mō dicto
in textu:⁊ ēt vt curſus.verbi gřa.attribuitur medico:qꝛ
nō currit vt medicus:vt dř intextu:⁊ ſic loq̇tur hic phſ.
Alioᵒ accipitur vt opponitur illi quod mouetur ꝓpter
partē eiꝰ ſic intelligēdo ꝙ ꝓmū eſt illḋ qḋ mouetur:non
qꝛ aliqḋ eiꝰ mouetur ꝑ ſe ſeu pōt moueri. Sꝫ illḋ qḋ ita
eſt motū ꝙ minuſ illo nō mouetur ſeu nō pōt moueri:⁊
tale eſt minimū in vnaquaqꝫ ſpē:⁊ dicitur ꝓmū motū ⁊
ſimplex:qꝛ non cōponitur ex alijs motis ſeu minimis:⁊
dř pꝛimū:qꝛ rōne totius competit ei motꝰ ſeu poſſe mo
ueri nō rōne partis eius:ſed vt tale totū:⁊ huic opponi
tur moueri per partē.i ꝙ pars illiꝰ mouetur ſeu pt mo-
ueri per ſe:⁊ tale eſt cōpoſitū ex multis ꝓmis motis ſeu
minimis:⁊ ſic loq̇tur in.7.cōmēto ꝓmo.⁊.2.⁊ de tali ꝓ-
mo moto ſeu ꝑ ſe nō loq̇tur phs in hꝫ.5.ſꝫ loquiť de illo
qḋ eſt ꝑ ſe motū tm̄.i.nō ꝓmū intelligēdo per ꝓmū illḋ
qḋ moueť:qꝛ eſt in ipſo pars aliqua que eſt ſeu pōt eſſe
ꝓmū motū:vt dictū eſt:vnde ꝓmum vt ſic addit ſupꝛa ꝑ
ſe:vt in.5.loquitur de per ſe ſeu dicit aliā rationeꝫ:⁊ hec
omnia innuit Cōmētatoꝛ hic ⁊ in.7. ¶ In eodē cōmē
to.vbi dicit. Et iſta alietas eſt ei ꝓmo ⁊ eſſentialr ꝑ ac-
cidens vero ⁊c̄. Circa hoc nota ꝙ intelligit hic ꝑ motū
trāſmutationē:foꝛte vult dicere ꝙ mā que mutať ⁊ foꝛ-
ma fiunt idē per ſe. Accidit tñ foꝛte māe vniri huic foꝛ-
me:nō tñ hec foꝛma eſt accñs in hac mā:⁊ foꝛte dixit ꝙ
eſt ꝑ accñs:qꝛ nō accidit hoc niſi trāſmutationi ſubꝫali:
⁊ foꝛte vult dicere idē ſpē vt qñ calidū moueť ad maio
rē caliditatē:hoc tñ eſt ꝑ accñs:qꝛ minus calidū nō mo
ueť ad itēſioꝛē caliditatē niſi ꝑ accñs.ſ.qꝛ nō moueť ſm
ꝙ calidū:ſed ſm ꝙ frigidū.⁊ foꝛte hec totalis caliditas
eſt vna numero:ita ꝙ in fine motus eſt vna totalis cali
ditas. Uidetur enim eſſe clarum ꝙ pꝛioꝛ gradus eſt tā-
ꝗ̄ materia poſterioꝛis: ⁊ ideo ſič materia identificatur
cū foꝛma.ſ.ſubſtantiali ⁊ ſit vnuꝫ per ſe:ita ſimilr hic:ſꝫ
ſicut materia non eſt oīno idem cum foꝛma:imo alia eſt
natura materie a natura foꝛme:ita in pꝛopoſito iſti gra
dus non ſunt oīno indiuiſibiliter vnum:ex eis tamen ſit
ſeu reſultat vnū totale ꝑ ſe:⁊ videť ꝙ magis ex iſtis gra
dibus ſit vnū ꝗ̄ ex mā ⁊ foꝛma:⁊ per hec ſoluunť mlta
circa hanc māꝫ. Burleus tamē ponit alias expoſitiōes:
⁊ videtur mihi ꝙ itendit Cōmentatoꝛ dicere ꝙ quādo
aliqua pars motꝰ eſt itroducta capiēdo motū ꝓ foꝛma
fluente:tūc illa ꝑs motꝰ moueť vlteriꝰ per accñs ad mo-
tū ſubiti:⁊ vide cōmētū.5. ¶ Iteꝫ in eodē cōmento.vbi

dicit. Deinde illud ex quo eſt motus.i.qȯ eſt vltimuȝ re-
ſpectu iſtaꝝ cauſarū. ¶ In cōmento.4.vbi dicit.⁊ non
nominat a noīe eius ex quo eſt. Nota ꝙ cauſa huius iā
tacta eſt in cōmēto p̄cedēti.vbi dicit. Cū ab hoc ſepara
tur ⁊c̄. ¶ In cōmēto.5.vbi dic̄.⁊ ꝓpter trāſmutationē
ſequētē illas exiſtimat ꝙ albedo eſt motus:⁊ ſic motus
ad illā erit mot⁹ ad motū:⁊ qꝛ māifeſtū ē ꝙ albedo ⁊c̄.
Uide cōmētū.4.tertij.⁊ cōmētū.9.hui⁹.⁊ nota ꝙ albe
do eſt mot⁹ m̄aliter ſumpt⁹:vt ei ꝯiungit̄ potentia ⁊ flu-
xus:vt dicit̄ cōmēto.9.⁊ iō nō negat̄ hic hoc modo for
mā fluentē eſſe motū capiēdo motū m̄aliter:nec etiā eſt
falſuȝ ad motū ſic ſumptū eſſe motum formalr̄ ſumptū:
imo quelibet perfectio noua permanēs acquirit̄ p̱ mo-
tū ſiue mutationē capiendo motū formaliter. Sȝ nega-
tur ꝙ forma eſt motus formalr̄ ſumptus. Si enim eſſet
motus formalr̄ ſumptus:tūc ad motū formalr̄ ſumptū
eſſet motus:qȯ improbabit̄ poſt.nā albedo ⁊ reliq̄ for-
me permanētes acquirunt̄ per motū. Si ergo eſſet mo-
tus formalr̄ ſumptus:tunc eſſet motus ad motū forma-
liter ſumptū. Ueꝝ eſt etiā ꝙ albedo ⁊ ſimilia ſm̄ ꝙ for-
me non ſunt motus aliquo modo ſumptus.nā forme vt
ſic ſunt quieſcētes ⁊ nō ſunt motus aliquo modo niſi ſit
in eis fluxus ⁊ potentia ꝯiuncta actui:⁊ forte mot⁹ for-
maliter ſumptus:nō eſt ad motū m̄aliter ſumptū:qꝛ nō
eſt tanꝙ̄ ad terminū niſi ad formā quieſcētē:ſed de hoc
īfra magis:⁊ vide ſuā ſūmā i.5.⁊ vide cōmētū.15.⁊.34.
¶ Itē in eodē cōmēto paruȝ poſt.vbi dicit.⁊ qui fingit
ipſaȝ moueri ⁊c̄.i.per ſe vt dixit in cōmēto p̄cedenti vel
ſȝ qȯ forma vt notaui. ¶ Itē in eodē cōmēto in fine cō
menti. Et itendit hic per p̄mū ⁊ eſſentiale ⁊c̄.i.non per
aliā nām:⁊ adiunget̄ huic nec per cām mediā.hoc tamē
modo nō opȝ ꝯnem eē p̄mā:ſȝ bene pmiſſas in demō
ſtratione ſimplr̄.ꝙ̊ tamē eſt p̄ma.i.nō p̱ aliā nām vt ipſe
declarauit bn̄ in p̄mo poſterioꝝ.hic aūt itelligit per pri
mū non per aliā nām. Et tale eſt etiā per ſe.i.eſſentiale.
¶ Idē cōmēto.7.vbi dicit.de non eſſe in nō eſſe.nō eē
eniȝ.i.ſimplr̄ dixit. Idē in eodeȝ cōmēto.vbi dicit.poſſi-
bile eſt ēt dicere in eis que opponunt̄ ſȝ ꝯtrarietatē illaꝝ
trāſmutari ⁊c̄. Nota ꝙ hoc eſt tn̄ per accidens:vt dicit
in cōmēto ſequenti:⁊ vide cōmentū.51.⁊.55. ¶ Itē cō-
mento.8.vbi dicit. Qm̄ generatio ⁊ corruptio numerā-
tur in vna ſpecie.i.non tn̄ ſunt ſm̄ vnitatē ſaltē in ſpecie
ſp̄aliſſima. ¶ Itē in eodē cōmēto.vbi dicit.non inuenit̄
in eo trāſmutatio oīno.i.motus vt innuit ſuperius. Idē
in eodē cōmēto parū poſt.vbi dicit. Ergo hic nō eſt idē
ſubm̄ forme aque:vult dicere in actu demōſtratū:ita ꝙ
nō eſt aliud ſubm̄ motui in actu a p̄ncipio vſq; ad finē:
vt dixit parū ſupra ⁊ poſt. ¶ Item in eodem cōmento.
vbi dicit.⁊ ꝙ eſt cauſa in hoc ꝙ trāſmutatio in ea nō eſt
motus ⁊ generatio ei⁹ eſt a non ente per accidens:⁊ ge-
neratio eius ab ente in potentia. Nota ꝙ ex hoc vide-
tur ꝙ generatio ſimplr̄ eſt p̄mo ⁊ per ſe ex ente in potē-
tia p̄mo eſt per ſe ad ens in actu. Generatio aūt ſȝ quid
eſt a ꝯtrario poſitiuo per ſe ad ꝯtrariū poſitiuū. Un̄ am
be gn̄atiōes ſunt ex nō ente per accn̄s:vt dem̄ eſt etiā ſu
pra.ſemp̱ eniȝ dicit Cōmētator intelligo per nō ens:enſ
in potētia:⁊ vide cōmentū.7.neq; ꝯtrariuȝ huius dictū
eſt a Cōmentatore:ſi tu intelligis ſua dicta. ¶ In cōmē
to.9.vbi dicit. Q; tranſmutatio que eſt motus in rei ve
ritate eſt inter oppoſita mediata.i.vt intelligo per ſe. Et
vide cōmentū.7.⁊.8.⁊ intelligo per mediata ſm̄ formā
vel magis ⁊ minus. ¶ Item in eodeȝ cōmento.vbi dic̄.
Et videtur ꝙ ſit potentia ad vnūqȯq; predicamētū ⁊c̄.
Nota ꝙ in media ſua expoſitione in fine.7.metaphy.in
quibuſdam traductionibus:⁊ in.8.verſus mediū ⁊ ver-
ſus principiū in.11.ibidem enim declarauit hanc ꝓpoſi-
tionem.ſ.ꝙ potentia in quolibȝ genere eſt in p̄mo gene-
re in quo act⁹. Item in eodē cōmēto paulo poſt vbi di-
cit. Scdȯȝ vero ꝙ mot⁹ eſt forma in hac m̄ā. Nota ꝙ in
telligo circa hanc m̄ām non m̄ām in qua qꝛ illa eſt ſubm̄
qȯ trāſmutatur:motus aūt m̄aliter poſterior eſt natura
tranſmutatione que acquirit̄:ideo impoſſibile eſt vt mo
tus naturaliter ſit ſubm̄ mot⁹ formalr̄. Dr̄ aūt forma:qꝛ
motus ſm̄ qȯ motus dicit tranſmutationem. Unde eſſe
motus vt motus conſiſtit de neceſſitate in tranſmutatio
ne:ideo motuſ formalr̄ eſt illa trāſmutatio ſeu paſſio nō
perfectio diminuta:qꝛ illa ſtat poſt motuȝ in quiete:⁊ iō
motus pro fluxu forme ſe hȝ vt forma reſpcū mot⁹ ma-
terialiter. P̄.cū dicimus fluxū forme:forma ſe habet ſȝ
hoc tanꝙ̄ ſubm̄ ⁊ flux⁹ tāꝙ̄ forma. Unde ⁊ in accn̄tib⁹
.ſ.in definitione coꝝ ſubm̄ ponit̄ in vltimo.⁊ vide cōmē
tum.34m. ¶ Item in eodem cōmēto in fine cōmēti.vbi
dicit. Ponentes vō receptionē eſſe p̄dicamentū paſſio-
nis non bene fecerunt ⁊c̄. Nota ꝙ cōmētator intellexit
de p̄ma opinione ꝙ dixerūt receptionē potētiā recepti-
uam.naȝ receptio nō cōpletur niſi per potentiā recepti-
uā:⁊ trāſmutationē ſiue paſſionē ⁊ per receptū:ipſi aūt
non dixerunt tranſmutationē neq; intellexerūt de rece-
pto:⁊ hoc eſt manifeſtū.ergo intellexerūt potentiā rece
ptiuā:⁊ huic ꝯtradic̄ Cōmētator. ¶ In cōmēto.10.ver
ſus finē cōmēti.vbi dicit. Qꝛ relatio que accidit ei eſt ꝓ-
pter ſuā tranſmutationē in loco per accidenſ. Eſt igitur
vtriuſq; per accn̄s ⁊c̄.i.ꝙ relatio nō eſt mot⁹ per ſe etiā
in illo qȯ per ſe mouet̄.naȝ ꝙ̄uis per ſe mouet̄ ad locū:
qꝛ eſt eius terminus:non tn̄ eſt ad relationē per ſe. Acci
dit eniȝ ipſi ꝙ mouet̄ per ſe ad locū acquirere relationē
per illū motum. Unde hoc mouet̄ per ſe tantū in loco.
¶ In cōmēto.13.verſus finē.vbi dicit. Et cū p̄ma trāſ-
mutatio nō erit:nō erit ꝯſequēs ⁊c̄. Nota ꝙ itelligo qn̄
p̄ma nō eſt dabilis ſi ſint cāe p̱ ſe vltima non eſt dabilis.
Siue eniȝ ponat̄ oēs eſſe ſil̄ ſiue nō:ſȝ vna poſt aliā ſem
per eſt ipoſſe ꝓcedere in infinitū. Sequit̄ eniȝ ſi ſint cauſe
per ſe vt cauſatū ſit ſine cauſa. Un̄ ex quo ſunt p̱ ſe ſi pri
ma nō eſt dabilis neq; vltima. Sed p̄ma nō dat̄ ex quo
ſunt īfinite cauſe. Un̄ cū albedo per ſe terminat dealba-
tionē ⁊ dealbatio per ſe eſt cā albedinis ſi dealbatio nō
eſt aliqn̄ dabilis non eēt aliquo mō albedo:⁊ ſi albedo
eſt dealbatio fuit aliqn̄ vel eſt:⁊ iō dicta Burlei.hic non
ſunt bene dicta oīno. Et vide cōmentū.15.8. Cū hoc tn̄
ſtat ꝙ cauſe eſſentialiter ordinate debēt eſſe ſimul ⁊ fini
te.vt ponit̄ cōmēto.46.8. ¶ In cōmento.15.vbi dicit.
Qm̄ ſi in trāſmutatione de albedine in nigredinē ſequit̄
vt nigredo ſit trāſmutata ⁊c̄. Uult dicere qn̄ deducit̄ de
potentia ad actū qn̄ tn̄ eſt ꝓducta eſt forma quieſcēs:vt
dicit̄ cōmēto.5. Ipſa tn̄ nō mouet̄ ſic̄ mobile mouet̄:nō
eniȝ eſt ſubm̄ mot⁹:vide cōmentū.5.⁊.3.⁊.34. ¶ In cō-
mento.22.vbi dicit. Contiguatio vō mathematica eſt in
magnitudinib⁹:quoꝝ vltima ſuperponunt̄. Circa hoc
vide cōmentū.9.4.⁊.2.6.cū aūt dic̄. Si igit̄ fuerint cor-
pora ſupponunt̄ ſup̱ficies coꝝ ꝯtigue ⁊ ſi ſup̱ficies ſup-
ponent̄ linee:⁊ linee ſupponent̄ pūcto ſi dicim⁹ ꝙ pun-
ctus ſupponit̄ pūcto. Sȝ hic nō intēdit mathematicū:
qm̄ in mathematicis duo vltima reuertunt̄ in vnuȝ ⁊c̄.
Hoc ſic itelligo. Ex quo eniȝ vnū īdiuiſibile tangit aliō
ſm̄ ſe totū:ita ꝙ qȯlibȝ ſui tangit qȯlibet alteri⁹ ex quo
ſunt īdiuiſibilia:ſm̄ ꝙ̊ iſtā ꝯſiderationē duo puncta imo
infinita ſe tangētia fiunt vnū punctū:ſȝ hō nō eſt in nā qꝛ
nō īueniunt̄ oīno īdiuiſibilia ſaltē in actu:ſȝ mathe̊⁹ ꝯſi
derat lineas ⁊ ſuperficies:⁊ reliq̄ ſm̄ ꝙ ſunt abſtracta a
m̄ā ſaltē p̱ itellectū. Et iō dicta Burlei nō ſunt ad pro-

poſitum:nullū enim indiuiſibile mathematice cōſidera-
tuȝ tangens aliud diſtinguitur ab illo:imo ſi infinita in-
diuiſibilia actu extra aīam tangerent ſe non eſſet ex his
niſi vnuȝ indiuiſibile:vt pȝ in.6.hui⁹.2° imo neqȝ punct⁹
tangit ꝓprie punctū:ſed reuertunt̄ ad vnū ſi eſſent tan-
gentes:ꝛ vide cōmētū.30. ¶ Iteȝ in eodē cōmento.vbi
dicit. Et itereſt illud ad qḋ tranſmutatū tranſmutat̄ pri
mo. Nota ꝙ nō dicit tamē hic ꝙ dat̄ ṗmū ſimplr. ¶ In
cōmento.23.vbi dicit.ꝛ in continuis:forte vult dicere in
iſtis que cōtinue mouent̄ in aliquo tempore. ¶ Itē cir-
ca hoc qḋ dicit īmediate poſt. Q2 plura ꝯtinua cōtinue
deficiunt aliquātulū in intētione.i.vt intelligo in mā cir
ca quā mouent̄.ſ.ꝙ ille motus nō eſt continuus ſimplr:
q2 nō eſt vnus:tamē mobile cōtinue mouet̄ ſm tempus
vere vel apparenter:nō eniȝ ambulatio eſt vna numero
ſic volatio vide cōmentū.40.ꝛ.41. ¶ In cōmento.26.
vbi dicit. Qm̄ tangentia ſunt de ſpēbus diuerſis.i.intel-
ligi poſſunt etiā de ſpēbus diuerſis. ¶ Item in eodē cō-
mento.vbi dicit. Et iſta ꝯtinuatio non eſt nālis.i.ſic ꝯſi-
derata vt mathematica.nā iſta vt ſic nō ſunt extra aīam
ſaltē in actu:nālia aūt ſunt extra aīaȝ ꝛ ſunt materialia.
¶ In cōmento.28.in principio.vbi dicit. Qm̄ omne tā-
gens eſt ſequens. Vult dicere nō tm̄ ſequēs in quo eſt or-
do ṗoris ꝛ poſterioris. ¶ Iteȝ in eodē cōmento.vbi di-
cit.ꝛ q2 adunatio eſt ꝛc̄. Ego intelligo per adunationeȝ
vnionē cōpletaȝ.v̇bi gratia.due ptes corporis ſeu linee
habēt terminū cōmunē ꝛ ſunt ꝯtinue. Sed poſtea cum
vna pars apponit̄ alteri ꝛ ꝯtinuatur vna parſ cū altera
ſm totam longitudinē ſeu latitudineȝ ita ꝙ vna pars q̄
fuit extra aliā totaliter niſi ꝙ fuit vnum vltimū cōmune
inter illas nō amplius eſt extra illa ſaltē illa ſignificata.
ꝛ hoc eſt qn̄ corrumpit̄ termin⁹ cōmunis ṗor ꝛ fit adu-
natio illaꝝ partiū oīno ſicut poſſibile eſt fieri. Hec autē
adunatio non eſt niſi poſt continuationē:vt cū due ptes
aque ꝯtinuantur poſtea cōmiſcent̄ ꝛ corrumpit̄ media
ſupficies ꝛ vniunt̄. ¶ In cōmento.33.in ṗncipio.vbi di-
cit.ꝛ in motu circulari non eſt ex quo ꝛ ad qḋ.vult dice-
re ꝙ nō eſt i corpore circulari qḋ mouet̄ circulariter ali-
quis punctus magis dignus vt ſit ṗncipiū ꝙ̄ finis:ſȝ qli-
bet punctus eſt ṗncipiū ꝛ finis:ꝛ ſimilr etiā qḋ mouet̄ ſu
per lineā circularē. ¶ Item in eodeȝ cōmento īmediate
poſt.vbi dicit.ꝛ eſt dictū in definitione motus qui eſt idē
in ſpecie ꝙ eſt illḋ ꝛc̄.i.ꝙ ambo termini ex quo ſunt eiuſ
dē ſpēi:ꝛ etiam termini ad quos ſunt ambo eiuſdē ſpēi.
¶ In cōmento.38.circa hoc qḋ dicit. Qḋ ſequit̄ plureſ
actiones eſſe a plurib⁹ formis ꝛ nulluſ exiſtimat ꝛc̄. No
ta hoc nō videt̄ tutuȝ. Si eniȝ eſt poſſibile ꝙ ſint ab ea-
dem forma plures actiones nō eſſent neceſſarie vt plu-
res actiones ſint a pluribus cauſis. Et iḋ ponens vel du
bitans vnū.ponit vel dubitat reliquuȝ niſi forte ignoret
ꝯn̄aȝ:que tn̄ videt̄ ꝑ ſe nota.ꝛ iḋ reliquę expōnes quas
ponit ſunt meliores. ¶ In cōmēto.52.vbi dic̄. Et ꝯ̄rie-
tas ei⁹ differet a ꝯ̄rietate extremi in hoc ꝛc̄. Videt̄ ꝙ ſit
de mente Cōmētatoris ꝙ colores medij differūt ſpē ab
extremis ꝛ iter ſe.v̇bi grā. Rubedo ꝛ viriditas vt inuit
in mltis locis ꝛ aliq̄liter cōmēto.31. Cū h̄ tn̄ dico ꝙ ex-
trema ſunt in eis ſȝ gradus remiſſos:nō tn̄ ſequit̄ ꝙ oēſ
motus ab albedine ſint eiuſdē ſpēi niſi illi qui terminant̄
actualr ad nigredinē vl qui nō q̇eſcit in aliq̄ forma meᵃ.
Quāuis eniȝ mot⁹ ab albedine ad rubedinē ſit ad nigre
dinē que eſt in rubedie:nō tn̄ eſt ad nigredinē ſimplr:ſed
ad nigredinē que ꝯiuncta alteri ꝯſtituit ſpēȝ rubedinis:
ꝛ ſic de ſilib⁹.neqȝ oēs dealbationes ſunt eiuſdē ſpēi niſi
qn̄ terminus actualis ad quē ceſſat motus:ꝛ ſic quies ſit
eiuſdē ſpeciei. Et vide cōmētū.32.6. Nota tn̄ ꝙ Cōmē-
tator in ſua ſūma tertij metheoroꝝ.dicit.ꝙ mediū dicit̄
ſm duas ſpēs. Vna eaꝝ eſt vera ꝛ ſm ṗus:ꝛ hoc eſt me
diū inter duo ꝯtraria cui⁹ eſſe eſt per cōmixtionē ſeu cō-
plexionē duoꝝ extremoꝝ:ꝛ quidditas ei⁹ differt a duo
bus extremis.ꝛ exēplificat ſicut viridis color. Aliḋ aūt
dr̄ ſimilitudinarie ꝛ ſȝ poſteri⁹.ꝛ illud eſt mediū ſm q̄ti
tatē tantū ꝛ diuerſificat̄ a duob⁹ extremis ſm magis ꝛ
minus: Cōmētator ergo dicit aliqḋ mediū non tn̄ ꝓprie
nō eſſe diuerſe ſpēi ab extremis.ꝛ vr̄ ꝙ hoc ſit vel min⁹
albū vel nigrū per admixtionē ꝯtrarij nō tn̄ ꝯſtituit̄ di-
uerſa ſpēs per cōplexionē ſicut multotiēs fit in artificia
libus:nota tn̄ vlteri⁹ ꝙ magis ꝑfectū ꝛ minus in vna ſpē
ſuſcipiēte magis ꝛ minuſ differūt ſm numeꝝ tm̄:nec eſt
incōueniēs in ſpē que ſuſcipit magis ꝛ minuſ ꝙ ſi vna ſit
magis ſic reliqua.verbi grā.vna albedo eſt magis albe-
do reliq̄:ꝛ ꝙ eēntialr vna ſit magis ſimilis reliq̄ eiuſdeȝ
ſpēi ꝙ̄ alia eiuſdē ſpēi:ex quo illa ſpēs ſuſcipit magis ꝛ
min⁹. Poſſumus etiā dicere ꝙ cū aliqn̄ dic̄ Cōmētator
ꝙ media nō differūt ſpē ab extremis:nō vult niſi ꝙ ſunt
cōpoſita ex extremis ꝛ nō ſūt oīno alia ꝛ diuerſa ab eiſ.
Vide cōmētū.23.10.metaphyſice. ¶ In commento.59.
vbi dicit.ꝛ ſunt ꝯtrarij ſm nām ꝛ nō nāȝ.i.tm̄:ꝛ vide cō
mētū ſequens. ¶ Itē in eodē cōmento verſus finē.vbi
dicit verbi grā.ignis ꝛ terre:tūc vterqȝ erit ꝯtrari⁹ reli-
quo ſm illḋ ad qḋ mouent̄ nāliter.i.ſunt ꝯtrarij ſm ſpēȝ
tm̄:q2 ambo ſunt nāles. ¶ Itē in fine cōmēti.vbi dicit.
Aliter erit ꝯtrari⁹ reliquo ſm nāȝ ꝛ nō nām.i.vt nō ſm
ſpēȝ tm̄.vt dic̄ i cōmēto ſequēti vltimo. ¶ In cōmēto.
61.vbi dic̄ Cōmētator. Apparet cū trāſlatio ei⁹ erit ve-
locior qn̄ appropinquat ꝛc̄. Nota ꝙ ex h̄ forte quis ṗt
reddere cām q̄re mobile nālr velocitat̄ in fine. ¶ In cō
mento.62.in fine.vbi dic̄. Ergo eſt in potētia nō in actu
.i.nō in actu cōpleto ſicut fuit anteꝙ̄ ſit mot⁹. Unde ſic̄
termin⁹ ad quē paulatiȝ acquirit̄ ꝛ nō eſt cōplete i actu
niſi in fine:ita ꝛ termin⁹ a quo ſuo mō ꝛ q̇es in termio a
quo.aliq̊.n.mō mobile q̇eſcit in termio a q̊ dū mouet̄:ꝛ
nō eſt totalr corrupt⁹ niſi in fine cū acq̇ſit⁹ eſt terminus
ad quē:qui ſucceſſiue itroducit̄ ſic̄ ſucceſſiue termin⁹ a q̊
corrūpit̄. Et ſilr q̇es in termino a q̊:q2 dū eſt mot⁹ aliq̄lr
q̇eſcit i termio a q̊ ſic̄ aliq̄lr hȝ de termio a q̊. Un̄ ſil tpe
fit gn̄atio calitatis ꝛ corruptio friditatis. Et ſemp duȝ
corrūpit̄ pars aliq̄ friditatis itroducit̄ ps aliq̄ calitatis
ꝛ ſic ſucceſſiue:prius tn̄ ſm nām fit corruptio ꝙ̄ gn̄atio.
¶ In cōmēto pen̄.vbi dic̄ Cōmē. Sȝ intēdebat q̇etē ad
quā eſt mot⁹:ꝛ dixit oppoſitā large.i.q2 h̄ nō eſt ꝓṗe op
poſita:vt dicit̄ cōmēto.54. ¶ Ex libro ſexto.

CIrca librū 6ᵐ:cōmento.2.v̇ſus finē.vbi
dic̄. Et ipoſſe eſt vt vnū:ſm ꝯtiguationē.
Vult dicere ꝯtinuationē. ¶ Itē i illo lo
co.vbi dic̄.ex diuerſiſ in ſpē ſupple h̄.P.
illḋ heterogeneū vel eſt diuiſibile vl idiui
ſibile.ſi ſic.g̊ nō cōponit̄ ex idiuiſibilib⁹.
ſi ſit idiuiſibile.g̊ ex eis nō ſit diuiſibile. ¶ In ꝯm̄.7.vbi
dic̄ Cōmē. Qḋ ipoſſe ē res mota moueat in ſil ꝛ ꝙ iā ꝑ-
fecit motū.ſ.ꝙ in eodē inſtāti ſunt v̇a hec duo ꝛc̄. Vide
q̄uo phs hȝ ꝓ maxio iconueniēti ꝙ aliqḋ fit ꝛ factū ſit
ſil:q̄uis ſit idiuiſibile vt iſti ponūt. Et h̄ ē ꝯ̄ modernos:
ꝛ nō ꝙ Cōmēta.5.phy.ꝯm̄.13.dic̄ exṗſſe ꝙ reſ gn̄ata cū
fuerit in gn̄atiōe nōdū illa res eſt gn̄ata.v̇.g.qm̄ hō cuȝ
fuerit i gn̄atiōe nōdū eſt hō:ꝛ h̄ eſt maīfeſtū ꝑ ſe niſi for
te nō ꝯſiderātib⁹. Gn̄atio.n.ſeu factio ē exit⁹ rei de poᵃ
ad actū. Dū g̊ ē gn̄atio ē poᵃ.g̊ ipȝ tūc nō erit i actu. Un̄
res ꝯpleta iā n̄ fit:nec res iā corrupta corrūpit̄ ex q̊ pōit̄
corrupta niſi reſ iā fcā ſit:ꝛ corrupta corrūpit̄ qḋ iplicat.
Qḋ tm̄ nō ē n̄ corrūpit̄ fcm̄:ēt iā ꝛ ꝯpletū ē i actu ꝛ nō

indiget agente ꝓducente. Sequeretᷣ enim ſm hoc ꝙ idē
eſſet in potentia ⁊ in actu. Et ꝙ inſtans preſens ⁊ p̄teri-
tum ſunt idem. Et hec oīa innuit Cōmētatoꝛ in diuerſis
locis. Sed dices ſm hoc daretᷣ vltimū inſtans rei pma-
nentis: ⁊ nō daretᷣ p̄mū ſui eſſe: ex quo inſtans gn̄atiōis
nō eſt generati eē: ⁊ inſtās gn̄atiōis eſt inſtās coꝛruptio
nis foꝛme precedētis. Ad hoc dico ꝙ Ariſt. ⁊ Cōmēta-
toꝛ in. 8. nil aliō voluerūt niſi ꝙ idē inſtās in quo genera
tur foꝛma ſequens foꝛma precedens coꝛrumpitᷣ: inſtans
tamē non erit in actu: ⁊ ꝙ idē inſtans magis debet attri
bui rei generate ſeu generande nō coꝛrumpende: ⁊ ideo
dicitᷣ ꝙ datur p̄mū inſtans rei permanentis ⁊ nō vltimū
rationes aūt modernoꝝ circa hoc nil ſunt: quia vltimū
inſtans ſui eſſe eſt inſtans coꝛruptionis eius qđ eſt inſtās
generatiōis ſequētiſ: ideo nō opꝫ ꝙ aliqua latitudo coꝛ
rumpatᷣ in inſtāti: nec ꝙ inſtans ſit imediatū inſtans nec
ꝙ mā ſine foꝛma: ⁊ hoc eſt qꝛ tunc. ſ. in inſtāti coꝛruptio-
nis nō eſt oīno foꝛma ꝑfecte ſꝫ eſt in coꝛrumpi ſubſtā
tialiter ſimpl'r tantū ⁊ ſimil'r alia eſt tunc in generari in-
ſtantaneo ſubſtantiali: ⁊ ideo non eſt tūc certa latitudo
qualitatū ꝯſeruantiū foꝛmā coꝛrumpendam: nec alia in
ꝯuenientia dicta accidunt: bene tamen ſcio ꝙ iſta dicta
ſicut ⁊ multa alia ſunt extranea apud iſtos ꝓpter cōſue-
tudinē in ꝯtrario: ſꝫ de hoc nō eſt curādū: qꝛ nō oē ꝓba-
bile ⁊ famoſum eſt verū nec ecōuerſo. Et bene cōſidera.
⁊ vide cōmētū. 40. ℂ Item in eodeꝫ cōmēto. vbi dicit.
Sequitur vt habeat motuꝫ per vnamquāqꝫ partiū ⁊c̃.
Circa hoc vide deductionē in textu: qꝛ eſt clarioꝛ. Et in
hac ratione habeo maximā difficultatem: foꝛte enim di
cet quis ꝙ tunc neqꝫ totā pertrāſiuit: neqꝫ partē: ſed to-
tam pertranſit in hoc inſtanti: ⁊ in inſtanti ſequenti ha-
bebit eam pertranſitam. ⁊ ꝯſidera. Et foꝛte poteſt ſic ra
tio foꝛmari: in illo inſtāti in quo mouetur ſup illud indi-
uiſibile aut eſt in ipſo aut non. ſi nō. ergo ſequitᷣ ꝙ pertrā
ſiuit illud: qꝛ iā mouebatur in ipſo: qđ eſt īpoſſibile. ſi ſit
in ipſo ⁊ non pertranſiuit illđ. ergo vel eſt total'r in ipſo
vel ſm partem. Si ſꝫ partem. ergo eſt diuiſibile: ſi tota-
liter eſt in ipſo. ergo tunc quieſcit: ex quo in illa parte tē-
poꝛis ſm eos nō mouetᷣ: inſtans eniꝫ apud eos eſt pars
tempoꝛis. Sꝫ iam poſitū eſt ipſum continue moueri per
totum illud tempus ⁊ per totam illam partē. Cōſidera
tamē quid diceret phs de gn̄atione ſub̄ali ⁊ coꝛruptio-
ne que ſunt quedam mutationes inſtantanee. Ipſe enim
non ſunt motus neqꝫ tranſmutationes niſi equiuoce: vt
dicit Cōmentatoꝛ cōmento. 131. 4. ⁊ cōmēto. 32. hui⁹. 6.
Sequitᷣ enim finis trāſmutationis: ⁊ dicitᷣ tranſmutare
in tempoꝛe alterationis ⁊ in inſtanti ꝓuentus foꝛme eſt
tranſmutatū. Sed iſti ponunt motū componi ex indiui-
ſibilibus ⁊ ꝙ indiuiſibile eſt pars eiuſ. Unde ſequitur ex
poſitione eoꝛum ꝙ pars motus ſit indiuiſibilis: ⁊ tamen
eſt motus: qꝛ quelibet pars motus eſt mot⁹. Et vide cō-
mentū. 9. Poſſum etiā dicere ꝙ indiuiſibile cū pertran-
ſitur eſt pertranſitum. i. eſt in ipſo toto. ergo tunc nō mo
uetur ad ipſum. Qđ eniꝫ totaliter eſt in aliquo nō moue
tur ad illud: ⁊ ſic in nulla parte magnitudinis eſt motuſ.
ergo non eſt motus: ⁊ tamē in fine eſt motū iā. Uide cō-
mentū. 88. ℂ In cōmēto. 15. in ſolōne dubitationis. vbi
dicit. Ad hoc aūt dicam⁹. Nota ꝙ ex cōmēto. 2. ſeptimi
poteſt quis accipere aliā ſolōneꝫ etiā. ℂ In cōmēto. 23.
vbi dicit. ⁊ qꝛ tardius pertrāſiuit in hoc tempoꝛe magni
tudinē cōpoſitā ⁊c̃. Nota ꝙ ſequitᷣ etiā hoc poſito ꝙ nō
ſunt equales numero partes tēpoꝛis ⁊ magnitudinis ex
quo magnitudo cōponitᷣ ex duobus indiuiſibilib⁹: ⁊ tē-
pus ex tribus indiuiſibilib⁹. ℂ In cōmēto. 32. vbi dicit.
⁊ etiā demōſtratio que Ariſto. vtitur in hoc nō erit pri-
ma ⁊ eēntialis. Nota ꝙ neqꝫ Bur. neqꝫ. Io. de Ian. intel
lexerunt hanc rōnem ꝑfecte: ⁊ hoc qꝛ non habuerūt in-
tentionē ei⁹ in cōmēto libri poſterioꝝ. Qđ tn̄ faciliter
poteſt quis intelligere. ℂ Item eodē Cōmen. verſus fi-
nem. vbi dicit. Sed quidē albo: ⁊ quidē in pallido licet
hoc quidē nō diſtinguatᷣ i actu ⁊c̃. Circa hoc vide cōmē
tū. 87. ⁊ vide cōmentū. 70. octaui. Et nota ꝙ cū trāſmu
tatur ſine medio. verbi gratia. ex albedine in nigredineꝫ
quiddā eius eſt in albedine: ⁊ quiddā eius eſt in nigredi-
ne de neceſſitate ex quo ē mediū: ⁊ hoc ſufficit. ⁊ ad ma
ioꝛem declarationem nota: poteſt eniꝫ quis dubitare di
cendo. Detur primū generatū. v̄bi gratia. minim⁹ ignis
potens eē ſeoꝛſuꝫ: ⁊ ſimil'r minima res que poteſt calefie
ri ſil'. i. quam calefaciēs incipit calefacere totam ſimul: ⁊
ſimil'r res que congelatᷣ tota ſimul: ⁊ maxime ſm intētio
nem Cōmentatoꝛis credentis hoc. illa ergo res nō erit
pars ei⁹ in termino a quo: pars in termino ad quē. ⁊ re-
ſponſio in hoc vt puto eſt ꝙ illa res vel eſt diuiſibilis vl'
non: ſi eſt diuiſibilis: iam habemus intentū noſtruꝫ: ſi ſit
indiuiſibilis hoc eſt impoſſibile. nā ipſa eſt vel fuit pars
continui. impoſſibile aūt eſt indiuiſibile eſſe partē conti-
nui: vt dictū eſt: ⁊ etiā ſi eſſet indiuiſibile. ſ. hoc p̄mū. Et
ſunt tangentes alie partes de neceſſitate non eſſet ipſuꝫ
ſolū primū trāſmutatū ſed trāſmutatᷣ aliud cū ipſo: ⁊ iō
quomodocūqꝫ fuerit poſitū omne tranſmutabile eſt di-
uiſibile: ⁊ per hoc completᷣ demonſtratio. Et ꝯſidera in
hoc ⁊ perfice illud. In hac eniꝫ dubitatiōe multi ſcāda-
lizati ſunt: ⁊ reſponſionē perfectā non inuenerunt oīno.
Et quaſi omnes expoſitoꝛes latinoꝝ cōfuſi ſunt in hoc.
Et ſi diceret quis: hec ꝓpoſitio eſt tn̄ falſa. ſ. omne trāſ-
mutabile pars ei⁹ eſt in termino a quo ⁊ pars eius in ter
mino ad quē primo. nam trāſmutabile primum ſicut di-
ctū eſt nō verificatᷣ hoc de ipſo. Ad hoc dico ꝙ h̄ eſt ve
ra. nam ipſa ſic intelligitur. Omne tranſmutabile ſeu qđ
tranſmutatᷣ pars eius eſt in termino a quo ⁊ pars in ter
mino ad quē. Uel pars ei⁹ poteſt eſſe in termino a quo
⁊ pars ei⁹ pōt eē in termino ad quē: ⁊ hoc cū aſſociabi-
tur ſeu ꝯiūgetur hoc primū cū alio minoꝛi ipō. v̄bi gr̃a.
⁊ ponamus tunc tranſmutantē ab alia parte. ſ. nō apud
iſtū p̄mū. Et hoc ſufficit in hoc qđ phs itēdit declarare
hic. Sermo aūt phi qn̄ dicit. Qđ nō pōt eē ſimul ſꝫ oēſ
ei⁹ p̄tes in termino ex quo ⁊ in termīo ad quē. ſ. ꝑfecte. i.
ꝙ habeat totū terminū ex quo: ⁊ totū terminū ad quē i
oībus ei⁹ p̄tibus. Et etiā impoīe eſt vt ſit cōplete in ter-
mino ex quo: ⁊ nō cōplete in termino ad quē: ⁊ ſil'r ecō-
uerſo. p̄mū aūt in gn̄atione ſubſtātiali eſt minimuꝫ ſicut
ipſe dicit. Illud enim idē tranſmutatᷣ in tēpoꝛe ſm qua-
litates precedentes. Sed qꝛ illud qđ aduenit in nō tem-
poꝛe eſt finis illius qđ eſt in tempoꝛe ſub̄m eoꝝ eſt vnuꝫ
⁊ cū ipſuꝫ eſt vnuꝫ verificatᷣ ꝙ omne tranſmutabile non
in tempoꝛe eſt diuiſibile. In illuminatione aūt verifica-
tur hoc alio modo. nā aer recipiens lumen trāſmutatur
vel eſt tranſmutabilis etiā ſꝫ locū. Cōmētatoꝛ tn̄ in ſua
media expoſitione dicit ꝙ ꝯgelatio: ⁊ ſimil'r coagulatio:
vt v̄bi gr̃a. lactis ſunt fines trāſmutatiōis: ⁊ nō ſunt mo
tus: ⁊ iō qđ dictū eſt de gn̄atiōe dr̄ de iſtis. nā ſm ipꝫ ad
ꝯgelationē p̄cedit mot⁹. ⁊ foꝛte demr̄atio phi non hꝫ lo
cū in illuminatione qꝛ nō eſt motus. Et nō ſequitᷣ motū
illuminati ſaltē qđdā minimum etiā nāle calefactum in
actu pri⁹ inducitur magis perfecte caliditas in vna par
te ꝓpinqua foꝛte hoc vltimū tn̄ eſt difficile valde. ℂ In
cōmēto. 37. vbi dicit. Neceſſe eſt vt iſta diuidātur per di
uiſiones eq̄les. ſ. ꝙ medietas motus. i. vt intelligo ⁊ mo
tionis. ℂ In eodē cōmēto parū poſt. vbi dic̃. ⁊ i medie
tate moti ꝯſiderādū eſt de hoc. Quia nō videtᷣ verū ni-

ſi de partibus motus quo diuidunt̃ ſm̃ diuiſionem mobilis de quibus loquitur cõmento.33.niſi foꝛte intelligeretur comparando mobile ad aliquod determinatuꝫ ſignũ in ſpacio: quia ſic pars pꝛecedit partẽ.i.ꝙ vna pars mobilis pꝛius pertranſit illud ſignum q̃ reliqua. Et ita illa pars pertrãſit illud in ꝑma parte: ⁊ ſcd̃a in ſcd̃a: ⁊ ſic de ceteris: ⁊ medietate eiꝰ in medietate tẽpoꝛis in quo totum mobile pertrãſit illud ſignum. Uide cõmentum ſequens. ¶ Jn cõmento.39.vbi dicit. Et vniuerſalr̃ omne pꝛedicatum ⁊c̃. ex hoc videtur ꝙ nõ datur minima caliditas ĩtroducta ⁊ ſimpliciter de alijs: quia eodeꝫ modo diuiditur ſicut tempus: ⁊ etiã vbi eſt magis ⁊ minus: ibi eſt ſucceſſio ⁊ motus ſaltem ſi ſubiectũ ſit in actu: ⁊ vide finem cõmenti.36.⁊.37.⁊ maxime hoc vltimum cõcludit ſi motus ſit ſine interruptione: qd̾ dico ꝓpter augmẽtationem. Uide illa que notaui in.3.circa augmentationem: ⁊ vide fineꝫ cõmenti.44.⁊.49.⁊.58.⁊.61.⁊.70.⁊ 74. Ueritas tamẽ de hoc dicta eſt ſupiꝰ: ⁊ adhuc dicetur magis inferiꝰ. ¶ Jn cõmento.40.vbi dic̃. Quoniã hec duo ſunt oppoſita ⁊c̃. Cõtra modernos qui dicũt ꝙ aliqua fiunt ⁊ ſimul facta ſunt: ⁊ vide cõmentum.42.⁊ 45. ¶ Jtem cõmento.41.vbi dicitur. Qd̾ dictuꝫ eſt de tranſmutationibus vniuerſaliter manifeſtum eſt per ſe in tranſmutatione que dicit̃. Trãſmutatio ꝑncipalr̃ ⁊c̃. ideſt qꝛ eſt entis ꝑncipaliter qd̾ eſt ſubſtãtia. Quãuis.n. generatio ſit finis tranſmutationis non tranſmutatio niſi equiuoce: vt dictum eſt ſupꝛa: tamen hoc nomen tranſmutatio quãdo dicitur de fine dicitur ꝑncipaliter.i.ꝑncipalius dicitur de fine qui eſt foꝛma ſubſtantialis q̃ de fine qui eſt de genere tranſmutationis ꝓpꝛie dicte. Uide cõmentuꝫ.32. ¶ Jn cõmento.460.vbi dicit. ⁊ nõ tranſmutatur niſi in indiuiſibili: ⁊ initiũ eius in quo tranſmutatur. Circa hoc vide quid intelligit ph̃s per: in quod ⁊ in quo in cõmẽto.37.39.4.⁊.49.ibidẽ. ¶ Jn eodẽ cõmẽto.vbi dicit. Sequit̃ vt nõ trãſmutetur in initio trãſmutationis.i.qꝛ nõ eſt tunc pars motus: qꝛ ipſum eſt inſtans. ¶ Jtẽ in eodeꝫ cõmento ĩmediate.vbi dicit. Niſi ſit iam trãſmutatũ. Uult dicere ex quo omne qd̾ mouetur iam mouebatur: ⁊ adiungo huic ꝙ non eſt mediũ inter motum ⁊ quietem: ⁊ tunc perficitur ratio. ¶ Jteꝫ in eodem cõmento ĩmediate poſt hoc.vbi dicit. Manifeſtum eſt ꝙ tranſmutatio non habet pꝛincipiũ. Uult dicere ꝙ ſit pars motus.nam pꝛincipiũ rei nõ eſt pars eiꝰ. punctus enim non eſt pars linee. Et etiam ſequeretur ꝙ continuum componeretur ex indiuiſibilibus: ſicut dixit. Et ideo hoc pꝛincipium eſt in potentia. ⁊ quãuis hoc ſit verum: tamen videtur ꝙ intentio ſua hic non eſt niſi ꝙ motus non habet pꝛincipium inuentũ in actu: ſed in potentia. Et conſidera in ſua ſumma. Declaratur ergo per iam dicta: ⁊ per dicta hic ꝙ pꝛima mutatio que ẽ in moto in pꝛincipio motus eſt indiuiſibilis ⁊ ipſa nõ eſt pars motus: ſed pꝛincipium eius: ſicut punctus nõ eſt pars linee: ſed eſt pꝛincipium: ⁊ hoc pꝛincipium non poteſt demonſtrari: ſcilicet dicendo hoc.nam ipſuꝫ eſt in potẽtia ſicut inſtans in quo eſt tranſmutatum: ſicut dicit in cõmento.40.ipſum enim eſt in potentia ⁊ non demonſtratum: ⁊ ideo ambo nõ ſunt in actu: ⁊ ex hoc eliciunt moderni ꝙ nõ datur pꝛimum inſtans motus: ⁊ eſt verum ſi intelligatur ꝙ non eſt demonſtratum ⁊ hoc: ſed in potẽtia. ⁊ bene conſidera.nã hoc non vocatur vere trãſmutatum poſtq̃ non pꝛeceſſit ipſum mutatio: hoc enim eſt impoſſibile: vt declarabitur. Tranſmutatum enim cum intelligitur ſic eſt finis tranſmutationis: ⁊ nõ inuenitur finis rei vel vltimũ eius ante rem: ſicut dicit multotiens Cõmẽtatoꝛ in hoc.6. Sꝫ ipſuꝫ eſt ꝑmũ trãſmutatũ aliquo modo. Et conſidera.in cõmento.40.⁊.42. ¶ Jtẽ in eodem cõmento.vbi dicit. ⁊ cũ narrauit ꝙ iſtud ꝑmũ debet eſſe diuiſibile ⁊ ꝯtrariũ pꝛimo quod eſt pꝛincipiuꝫ eius in quo eſt motio moti.i.iam tranſmutati nõ ꝙ pꝛimo tunc tranſmutatur: qꝛ non dat̃ pꝛima pars motus. ⁊ vide cõmentũ.40.in pꝛincipio ⁊ finẽ ſequẽtis. ¶ Jn cõmento.47.in pꝛicipio.vbi dicit. ⁊ vt in qualibet ꝑte ponatur tranſmutari in actu.i.eo mõ quo motꝰ eſt in actu. Uide ſuã ſummã. ¶ Jn textu cõmẽti.48.vbi dicit. Sit ergo d.c.pꝛimum eius quod tranſmutatur ad d.b. Quoniam iam declarauimus ⁊c̃. Nota ꝙ ex hoc habetur expꝛeſſe contra expõnem Auempace quam dixit ſuperiuſ ꝙ ph̃s intendebat diuiſibilitatem in accidentibus. Naꝫ ſi ibidem non demonſtrauit iſtam concluſionem quã hic ſupponit non eſt demonſtrata iaꝫ in alio loco ante hũc: ⁊ certum eſt ꝙ hic loquit̃ de diuiſibilitate continui eſſentialiter. ⁊ mirum eſt quomodo non dixit Cõmẽtatoꝛ in illo loco: ⁊ foꝛte videbatur ei eſſe notuꝫ cuilibet: ⁊ vide textum cõmenti.87. ¶ Jn cõmento.49.vbi dicit. Jnuenitur pꝛimũ per ſe ⁊ non per accidẽs.i.non inuenitur pꝛimum. Sed hoc eſt ei per accidẽs. ¶ Jn commento.53. vbi dicit. ⁊ in quolibet inſtanti tranſmutatum dicit̃ eſſe tranſmutatum ⁊c̃. Cõſidera hic.quomodo dicit Cõmẽtatoꝛ in inſtanti eſſe tranſmutatum ⁊ in tempoꝛe tranſmutari: ⁊ hoc dicit expꝛeſſe in cõmento ſequenti. ¶ Jn cõmẽto.59.vbi dic̃. Quia partes magnitudinis ex quibus generatur quandoq; ſunt diuerſe in ſpecie.i.vt caro ⁊ neruus ⁊ os. ⁊ etiam coꝛ ⁊ caput. ¶ Jtem in eodẽ cõmento.vbi dicit. Non ſequitur vt partes tranſmutationis in eo aut tranſmutati ſint de ſpecie poſtreme tranſmutationiſ ⁊c̃. Nota ꝙ ex hoc videtur ꝙ caro ⁊ neruꝰ: ⁊ ſimilia habent foꝛmas pꝛopꝛias: ⁊ differũt ſpecie. Cũ hoc tamen ſtat ꝙ cũ coꝛrumpitur ſiue generatur foꝛma totiꝰ coꝛrumpit̃ ⁊ illa generatur. Et ideo caro moꝛtua non eſt caro niſi equiuoce. Uide Commentatoꝛem in libꝛo de animalibus ſi habes. Et foꝛte etiaꝫ oꝛganica differunt ſpecie a componentibus.hoc tamen vltimum eſt difficile: quãuis hoc magis appareat hic in v̾bis Cõmẽtatoꝛis. ¶ Jtem in eodeꝫ cõmento verſus finem cõmẽti.vbi dicit. Cauſa in hoc eſt quia generatio eſt in magnitudine ⁊c̃. Nota ꝙ quãuis cuiuſlibꝫ foꝛme naturalis accidentalis vel ſubſtantialis inuenitur quãtitas determinata.i.ꝙ non poteſt eſſe in quãtitate minoꝛi: ideſt in coꝛpoꝛe minoꝛi ⁊ ipſa eſt.ergo pꝛima quãtitas in qua ꝓducitur foꝛma ſicut eſt diſpoſitio in entibus artificialibus. Et vide commentum.91.tamen foꝛma accidẽtalis.verbi gratia.qualitates ſuſcipientes magis ⁊ minus nõ inuenitur in eis pꝛimuꝫ ſcilicet aliquis gradus. Uel aliqua pars gradus: quod eſt pꝛimuſ: ⁊ ꝙ non inuenitur minoꝛ ipſo: ſicut non inuenitur pꝛimum in continuo ſm̃ qd̾ cõtinuum. Nam ipſuꝫ recipit magis ⁊ minus. Et quelibet pars gradus illius diuidit̃ ad partes: ⁊ ideo aduenit ꝑ motum non in inſtanti. ⁊ hec diuiſio quãuis non inſit ei pꝛopter ſubiectũ ineſt ei pꝛopter motum ⁊ tempus que ſunt continua. Et poſſibile eſt etiam vt ſit in hoc diuiſio in infinitum pꝛopter ſubiectũ. Nam coꝛpus agens quãuis agat in aliqua parte ſimul: ideſt ꝙ non agit in parte eius vna anteq̃ agat in reliqua ex quo ipſũ eſt minimũ: tamẽ in parte pꝛopinquioꝛi agit magis perfecte: ⁊ ideo accidit ei diuiſibilitas: ⁊ non eſt dubium ꝙ quelibet foꝛma accidentalis ſeu materialis coꝛpoꝛalis diuiditur in infinitum per diuiſionem coꝛpoꝛis in quo eſt: ⁊ ideo nõ inuenitur in ipſa pꝛimum ſecundum qd̾ ipſa eſt in continuo: ſed inuenitur in ea pꝛimum ſecunduꝫ qd̾ eſt naturalis. Declaratũ eſt ergo ꝙ cuilibꝫ generatiõi in ſubſtãtia